604

24
122

NOVA DILIGENS AC PER-utilis expositio capitum seu legum prætorum, ac iudicum syndicatus regni totius Hispaniæ. Cuius est author doctor Franciscus de Auiles, oppidi de Mombeltran. Et qui nunc, & iamdiu à consilio est illustrissimi Ducis de Alburquerque, totius regni Nauarræ proregis.

Cum priuilegio.

Methymnæ Campi excudebat Mathæus à Canto.

1557.

Esta tassado en 416 mrs

El Rey.

POr quanto vos el Doctor Francisco de Auilles, me hezistes relacion diziẽdo que vos aueys fecho, vna obra que es lectura, y glossa delos capitulos de Corregidores, y juezes de residencia destos mis reynos de Castilla, cosa muy ꝓuechosa ꝑa todos los juezes. En q̃ vos aueys trabajado mucho tiempo. Y attento a ello me suplicastes, y pedistes por merced os diesse licencia y priuilegio para que vos solo y no otra ꝑsona algũa pudiessedes imprimir y vẽder la dicha obra por el tꝑo q̃ fuesse seruido o como la mi.m. fuesse. Y visto por los de mi cõsejo fue acordado q̃ deuia mãdar dar esta mi cedula enla dicha razõ, & yo huuelo por biẽ, por la qual os doy licẽcia y facultad ꝑa q̃ por tiẽpo de diez años primeros siguientes los quales corrã, y se cuenten desde el dia dela fecha desta mi cedula en adelante, vos o la ꝑsona q̃ vuestro poder ouiere podays imprimir y vẽder la dicha obra de lectura y glossa de capitulos de Corregidores y juezes de residencia, durante el qual dicho tiempo mando que otra ꝑsona alguna no pueda imprimir ni vender la dicha obra sin vuestra licencia. Sopena que pierda la impressiõ que ansi hiziere y vẽdiere y los moldes y aparejos con que lo hiziere, y mas incurra en pena de diez mil marauedis, los quales se repartã la vna parte para la ꝑsona que lo accusare, y la otra parte para el juez que lo sentẽciare, y la otra tercia parte para mi camara, y fisco. E que despues quelo hayays imprimido trayais vn libro de los que se imprimiere ante los de mi consejo para que tassen el precio de como se han de vender, y que enel principio del pógays esta mi cedula, y la tassaciõ q̃ dela dicha obra se hiziere. Y mando a los de mi consejo, presidente, & oydores, de las mis audiencias, alcaldes, y alguaziles de la mi casa, y corte, y chancillerias, y a otras qualesquier justicias, & juezes de todas las ciudades, y villas, y lugares de los mis reynos, y señorios, y a cada vno dellos en su jurisdiction: que guarden y cumplan, y hagan guardar y cumplir, y executar esta mi cedula, y todo lo enella contenido, y cõtra ello vos no vayan, ni passen, ni consientan yr ni passar en manera alguna, sopena de la mi merced, y de diez mil marauedis para mi camara. Fecha en Valladolid, a dos dias del mes de Agosto de mill y quinientos y cinquenta y cinco años.

La Princesa.

Por mandado de su Majestad,
su Alteza en su nombre.
Iuan Vazquez.

Illustrissimo, ac præstãtissimo principi D. Domino Beltrano Cueuæ, Alburcensi duci, proregiq; Nauarræ inclyto. Suus doctor Auillesius, Monbeltrani incola totiusq; imperij sui iudex à consiliis. S. P. D.

CVm multa sint Beltrane clarissime ac pene innumera ciuilis scientiæ volumina, quæ in hãc vsq; ætatem à maioribus nostris in lucẽ emissa sunt, enimuerò nunquã tàm multa obtinuimus, quot ad exactam, & absolutã huius artis interpretationem exigebantur. Occurrunt enim pro rerũ infinitarũ mole quæ in orbe tractantur, immẽsi quotidie negotiorũ fluctus, in quorum expeditione non iam anteactis scriptis possimus acquiescere, sed nouis quibusdã & nouo studio excogitatis indigeamus. Ac mihi quidẽ in hanc cogitationẽ paulò attẽtius incũbẽti illud mirũ maximopere visum est, in tãta scriptorum sylua nemi nẽ hactenꝰ extitisse, qui de his aliquid latè, & copiosè scriberet, quæ ad prætorũ, & ꝓprętorũ, reliquorũq; officialiũ iuris munus requirebãtur. Quã ego materiã cùm & grauissimi põderis esse perspexissem, & vsq; adeò necessariã, vt eius ignorãtia etiã exercitatissimis hominibus ingẽs sæpe negotiũ facessisset, elaborandũ mihi aliquid esse duxi, vt quãtũ in me esse huic tã graui incõmodo subueniissem: vt si fœliciter ea opera nobis cæsisset, totius posteritatis, & studio, & curæ consultũ esset. Quod & si me multo honestiore titulo q̃ plurimos ad se posse desumere intellexissem, volui tamen ipse nõ nihil anteire, nõ quod cuiusquam gloriam me præripere posse existimarẽ: verùm vt interea labor noster conferre posset, dum pręclarius aliquid alij, & sublimius molirẽtur. Est enim optimi cuiusq; non ideo ab studioso opere deterreri, quòd se videat in eadẽ exercitatione alios excellẽtiores: Pręsertim cũ nullum adeo leue sit momentum in hac tam ardua regendi cura, quod nõ multoties ab ingenti sollicitudine plęrosq; liberet. Quòd si tam fœlici auspicio in hominum manus hæc nostra meditatio exeat, quam ego publicæ cõmoditatis gratia sum aggressus, præclarè profectò mecum actum existimabo. Illud equidem non in postremo fœlicitatis gradu reposuerint, quod te & patronum & protectorẽ nactus sim, cuius præsidio firmissimo non potest noster hic conatus non mirificè ab omnibus approbari. Quis est enim qui claritatem tuam atq; potẽtiam nõ & reuereatur pariter & suspiciat? quẽ non tui nominis gloria in summã trahat admirationẽ? Tuam igitur tam illustrem tamq; singularem authoritatẽ vbi quispiã scriptis nostris

interpositam viderit,nonne magnificum quidpiam eisdem latere etiam si nihil insit existimabit? Accedit quippe pondus eximiū illis rebus quas præstantes & excellentes viri cōmendarint,cum non temerarium neq; fallax eorū iudicium existimetur. Atque adeò si cuiusquam protectio in summo pretio haberi debet, tua profecto inter primas quem prę ter generis ornamenta & sublimē Tarraconensium regum stirpem aqua originem trahis,altissimum quoq; iudicij pondus & prudentiæ vis incredibilis quæ tibi insunt ad supremos dignitatis gradus euexerunt. Nam prę ter altissimos belli magistratus & certamina grauissima que tum alijs in locis tum ad Fontem Rabiam sustinuisti,in tuoq; consilio posita fœlicem exitum sortita sunt,pro regiū munus olim in illustro Tarraconensium prouincia cum mirifica laude gessisti,& nunc iterū in præstāti Nauarrę regno cum ingēti omnium admiratione moderaris. Quæ cum regiam celsitudinem representet dignitas,nunquam omnino nisi rarissimæ & nobilitatis & cōsilij viris magistratus eiusmodi concedūtur. Neq; enim dicam de summa gratia quam propter splendorem dignitatis tuæ apud Anglos gentem hospitem impetrasti,aut his rebus quas in ea plaga cum magno consilio & animi constantia es moderatus. Temere enim facerem si præclara ego nunc facinora tua cōmemorare vellem, ieiuna hac & sterili oratione & immēsum tuarū laudum pelagus penetrare. Quis est enim qui pro dignitate valeat singula percensere? quis fortitudinem, benignitatem,inusitatam inauditamq; clementiamq; tuam erga omnes complecti? Non sum equidem tam mentis impos tamq; animo excæcato qui tam difficilem atq; arduam prouinciam subire velim. Verum hęc ideo mihi obiter in mentem venerunt,quòd fœlicem meam sortem esse retulerim,qui tam celebrem tamq; insignē principem sortitus sim protectorem in cuius sinu hanc meam operam reponerem, vbi ab hominū maleuolorum iniuria,obtrectatorumq; omniū in cursu tuta secure posset conquiescere. Accipe igitur Beltrane clementissime munusculū hoc quod tibi tuus doctor Auillesius Monbeltrani incola totiusq; imperij tui iudex à consiliis libentissimo animo offert, & ipsius non tam precium quam animum expende. Etenim si hoc tibi non ingratum esse ministerium deprehendero,ad præclariora quotidiè atque illustriora ferendæ me componam.

Vale.

DILVCIDVM, AC PERVTILE glossema siue commẽtatio Capitum & Legum Prætorum, Proprætorum, ac Iudicum syndicatus huius inclyti Hispaniæ regni: in quibus præscripta sunt ac continentur, quæ prædicti iudices & officiales iuris, siue præfecti, siue executores obseruare tenentur in administratione suarum prouinciarũ, siue iurisdictionum: elaborata diligenter, atq; in lucem edita per me Franciscum Auilles incolam Monbeltrani, doctorem minimum, Abulẽsis diœcesis, nunc in illustri auditione, & syndicatu prouocationis, & à consilijs illustriss. domini. D. Beltrani Cueuæ Alburcensis ducis, totius regni Nauarræ Cæsarei proregis præfectum: qui iam à iuuenta omnem ferè ætatem in magistratibus gerendis impendo.

PROOEMIVM.

Summarium.

1 MAritus Reginæ dicitur Rex, licet ipse antea non sit Rex. Num. 14.
2 Priuilegiis Augusti, vtitur Augusta, non econtra.
3 Mulieres honoribus maritorum nobilitantur.
4 Mulier nubẽdo curiali, efficitur curialis, & legitima.
5 Mulier sortitur forum, & conditionem viri, etiam si non sit traducta ad domum, & etiam si litiget cũ viro, & sortitur etiam quoad statuta de dote lucrãda, & quoad ius sepulchrorum.
6 Mulier habet dignitatem viri, & eius priuilegia, etiã si sit vidua, & in viduitate permanserit. nume. 18. vbi de intell. & nume. 19. &. 31. cum sequentibus.
7 Maritus non habet priuilegia, & dignitatem vxoris. num. 12.
8 Filius qui nascitur ex matre nobili, & ex patre plebeo, non est fidalgus, nec nobilis.
9 Non valet statutum, nec cõsuetudo, quòd quis censeatur nobilis, vel ignobilis ex progenie materna.
Quid ex rescripto principis?
10 Vxor est sequela, & pedisequa mariti.
11 Si vxor est comitissa, & maritus non: maritus eius non dicitur comes.
12 Si vxor est fidalga, & maritus plebeius, nõ gaudet maritus priuilegio vxoris, nisi aliud de consuetudine caueatur. num. 17.
13 Regnum est suprema dignitas.
Rex Hispaniæ non recognoscit superiorẽ.
14 Rex dicitur, qui contraxit matrimonium cum Regina, licet ipse non sit Rex.
15 Quot actus consuetudinem inducant.
16 Vxor fidalgi, vel nobilis, non potest torqueri, etiam post mortem viri, dũ est in viduitate.
17 Mulier generosa contrahens matrimonium cũ viro non generoso, durãte matrimonio, non gaudet libertate: secus eo mortuo.
18 Mulier habet priuilegia viri, etiam post mortem mariti, quando priuilegia competunt ratione dignitatis, vt quia comes vel dux, vel si mile, aut de iure naturæ: secus si competeret marito, ratione officij.
19 Vxor vidua gaudet priuilegiis viri, in solutione collectarum, & tributorum.
Nisi cum alio inferioris cõditionis cõtrahat.
20 Fidalgus non cogitur se desdicere, ita nec eius vxor.
21 An doctoratus sit dignitas? & doctor habeat immunitatem?
22 Doctores non possunt torqueri, nec carcerari,

nec aduocati.

23 Doctores,& literati admittuntur ad officia, quę soli nobiles admittuntur: & ibi quis dicatur fidalgus.

24 Filij doctorum non possunt torqueri.

25 Quid in vxore doctoris?& quid in vxore licentiati? num.27.in fine.

26 An doctores prȩcedant militibus.

27 Vxor & filius doctoris, non possunt pro debito incarcerari. Et quid in aliis mulieribus. Et quid ratione administrationis tutellæ.
Quid in muliere luxuriosè viuente.
Quid si est coniugata?
Quid si habet maritum lenonem, vel infamem?
Mulier quæ de se est nobilis,licet viuat post mortem viri turpiter, non potest pro debito incarcerari.

28 An vxor clerici gaudeat priuilegio clericali?

29 Clericus coniugatus,an potest pro debito incarcerari?

30 An concubina clerici gaudeat priuilegio fori?

31 Vxor vidua retinet forum,& priuilegia viri,in fauorabilibus:secus in odiosis.

32 An retineat dicta priuilegia, si habet virũ inutilem?

33 Vxor habet acquisita constante matrimonio, si est velata: licet habeat virum inutilem, & ab eo non sit cognita.

34 Quæ dicatur vidua.

35 Vxor quæ post mortem viri ingressa est religionẽ perdit dignitatem,et priuilegia mariti.

36 Idem si viuit luxuriosè, vel nubit viro inferioris conditionis.
Et hoc in his quæ sunt sibi fauorabilia:quia si sunt sibi odiosa.licet viuat inhonestè,retinet priuilegia,& forum viri.

37 Vxor inhonestè viuens perdit donationem factam à marito.

38 An vxor debeat continere in omni tempore viduitatis,vel solùm infra annum luctus?.

39 Vxor quæ viuit luxuriosè post mortem viri, perdit dimidietatem acquisitorum, constante matrimonio.
Idem est in vxore occidente maritum.

40 Item vxor perdit arras si luxuriosè viuit.

41 Perdit quoque tutellam filiorum.

42 An perdat curam filiorum.

43 Vxor si viuit luxuriosè,perdit executionem testamenti,sibi relictam à viro:secus si contrahit secundas nuptias.

44 Vxor perdit facultatem testandi sibi à viro relictam, si post mortem eius viuit inhonestè.
Authen.præterea. C. vnde vir & vxor.non habet locum in vxore,quæ post mortem viri luxuriosè viuit.

45 Vxor vidua luxuriosè viuens, an perdat dotem,sicut si viuente marito fecisset,&ibi ampliationes,& fallencias.

Don

a Nvestros. a Ex ista.l.tenc,q̃ potestas constitu
endi magistratũ, ad iustitiã exer-
1 cendam, pertinet tantùm ad prin
cipem.† est similis tex.in tit.quę
sint Rega.in vsi.
fend. circa me-
dium. & in.l.1.
§.optamus.C.de
offi. præfe. cum
l.sequenti, circa
principium. &
in. l.pe. ff.ad .l.
Iuli.amb.& Ias.
in.l.1.in prin. ff.
de officio eius, & tenet Restau Castal in tracta. de Imperatore.quæstione.110.tomo.5. tracta.folio.71.versi.17.Quæ iura de iurisdictione ordinaria loquũtur: & de nostro iure regio,est tex. in.l.1.tit.1.lib.3.in ordi.regali. & in.l.2. titul.4. parti.3.vbi tenet,quòd solus princeps constituit iudicem ordinarium,vel alius habẽs à principe potestatem. Et tenet Alex.in.l.1.ff.de iuri. omn.iudi.nu.35.versi.vnde dicit Bald.vbi ait,q̃ omnis iurisdictio est Imperatoris, & ipse est, qui iurisdictionem tribuit,magistratum creando,vel confirmando,vel præstando authoritatẽ creãdi,vel cõfirmandi.allegando Bal.in.c.1.§.ad hæc.de pace iura.firma.in vsi.feud.1.colum.per illum tex.& per.§.iudices.& noster Montal.in l.5.titu.11.lib.2.for.ll.in glosſ.1,in prin. colum.2. & tex.in.l.4.tit.1.lib.2. in ordi. Regali.& in.l.1. tit.1.lib.2.eod.lib. ☞ Et sic,quòd apud Regem est iurisdictio,& non apud populum:quia nulla iurisdictio est apud populum,vel apud aliquam vniuersitatem,seu ciuitatem.vt tenet Innoc.in.c.cũ accessissent.de consti.ver.& est notandũ. & Bal.in.c.1.si de inuestitu.inter. domi. & vassa.lis oria.in vsi.feu.ver.nota mirabiliter. & Guido papa singula.567.in fine. ☞ Quia populi transtulerũt in regẽ iurisdicti. tex.in.l.1.ff. de cõsti.prĩ.Bar.Alex.& Ias.latè in.l.1.ff.de iurisd.omn.iud.in fin.Barb.in rub.de offi.or.4.co. Bal.in.c.bonæ.el.2.de postul. pręla.4.co. versi. sed nunquid præscribenda. ☞ Et Rex habet de
2 iure fũdatã † intẽtionẽ suã in iurisdictiõe, tenet l.9.ti.14.lib.3.in or.regali. & Guido papa sing. 661.§.quid.& singulari.823.§.omnia.& in cõsilio.88.& Iohã.faber.in.l.cũctos populos.C.de summa tri.& fide catho.Bar.in.l.1.§.cũ vrbẽ.ff. de offi.præ.vrb.& Mõtal.in glo.ordina.Rega. in parte,præscribere cõtra regẽ.1.co.vbi si nõ re cognoscit superiorẽ in suo regno de iure cõmuni quoad iurisdictionẽ, siue quoad ius reddẽdi,& vsũ gladij exercendi,fundat intẽtionẽ suã in toto regno. Et quid in aliis infrà dicetur. ☞ Et sic,q̃ vniuersitas,vel ciuitas,deficiẽte,vel expirãte correctore seu prætore,nõ potest cognoscere de causis,nec cõstituere iudicẽ,qui de tis cognoscat,quia nõ habet iurisdictionẽ:sed si officiũ correctoris expirauit,talis corrector per se,& p̃ suos officiales debet exercere iurisdictionẽ vsq; in aduentũ successoris.vt in.l.meminisse.ff. de officio procõsulis & lega.& ibi Bar.& docto.& dicetur infrà in.c.5.in glo.suspẽdidos. ☞ Tamẽ princeps
3 † priuato nõ potest cõcedere suã supmã iurisdictionẽ.vt Bar.in.l.prohibere.§.planè.ff.quo.vi. aut clã.& Bal.in.l.1.§.in initio.ff.de offi. præfe. vrb.n.6. ☞ Quia Imperator,seu Rex, nõ potest donare claues Imperij,seu regni:nec potest viscera Imperij euiscerare,quia esset homicida suę dignitatis.vt.ff.de vsucapi. pro emp.l.cũ fundũ §. si tutor. prout tenet Bal.in.c.licet causam.de p̃batiõ.nu.7.nec ea,quæ sunt sibi reseruata. prout tenet Restau Castal in dict.tractat.de Imperatore.q.110.tomo.5.tra.folio.71.vbi quoque ponit casus,qui sunt principi reseruati. ☞ Frãciscus de Aretio in rub.ff.de verbo obliga.co.3. quoque dicit,quòd Imperator nõ possit renũtiare suo exercitio in manibus habentis dominiũ directũ in præiudiciũ successorũ, quibus post mortem eius debet deferri Imperiũ.per tex.in.c.1.in fine de valua. decrepit.ætat.in vsi.feu. ☞ Et ideo dicit Ang.in.l. vsucapionẽ.ff. de vsucap.q̃ contra regẽ, & Imperiũ, & ecclesiã Romanã super reseruatis ecclesiæ,vel Imperio in signũ culminis,aut priuilegij prælationis,nõ currit præscriptio.vt Iohã.And.in.c.1.de cleri.ægrot.lib.6.& vide infrà.n.11. ☞ Attamẽ talẽ ordina. iure principis vel suo beneficio vniuersaliter quis exercere potest iurisdictionẽ.vt in.l.more maiorũ.ff de iuri.om.iudi.cũ.l.sequẽti. & tex.in. l.1.ti.15. lib.2.in ordina.regali.Mõtal.in.l.1.tit.7.foro.ll. lib.1.in glo.1.vbi quoque vide,quis potest cõstituere iudicẽ,& iurisdictionẽ dare. ☞ Et quia suprà dixi,q̃ Rex fundat intẽtionẽ suã in iurisdictione. Idẽ dic in iurisdictiõe dominorũ, ducũ, Marchionũ, & Comitũ, & aliorũ: quia quilibet,qui habet territoriũ limitatũ ab antiquo, ha-

Prætorum

Primeramẽte mandamos, que todos los que ouieren de yr a qualesquier

Caput I.

ciudades villas, o prouincias, o merindades, o partidos de nr̃os Reynos por nuestros

bet fundatã intẽtionem de iure cõi infra metas eiusdẽ ad exercẽdũ in qualibet parte ius, qđ in toto vniuersali exercet. vt in.l.si pupill⁹.§.territoriũ.ff.de verbo.signifi.& tenet Iohã, faber in d.l.1.C.de sũma tri.& fi. catho. col.3.ver.sed tu pone.vbi quoq; dicit, q̃ imo oĩa cẽsentur teneri à domino territorij. vt specula.in ti.de loca.§. nũc alĩqua.ver.86.& videtur quasi expressum in.c.quo iure.86.distin.& in.§.fi.quib.mo.feu. amitta.& tenet Guido pa.in singula.661.§.quic quid.& vide tex.in.c.cum personæ.de priuile. in.6.& in .c.omnes basilicæ.16.q.7.& vide cũdẽ Guido.sing,823.& Bar.in.l.1.ff.de offi. præ. vr.& per gl. in.l.quicũque.C.de fũdis limitro. lib.11.in gl.2.per Innoc.in.c.ex literis.de iur.patro.& Guid.pa.cõsilio.88.n.1.& Bart.in.d.l.1.§. vrbẽ.nu.5.&.9. ℣ Appellationes tamen eorũ ad principẽ pertinẽt. vt est tex. singula.in.l.9.ti.4. par.5. ℣ Et an de iudicib⁹ positis in dictis villis, & locis per ipsorũ dominos, appelletur ad regẽ vel ad dominos ipsorũ: vide q̃ tangã in.c.38.infrà.eo. Licet ibi,& hic super hac parte,& quçst. nullã mediã sententiã intendo proferre, sed ad maiestatẽ regiã relinquo, siue remitto, vt suũ vel le faciat ad cõmodũ suorũ regnorũ, & subditorũ. ℣ Attamẽ liberè potest appellari à dominis locorũ per suos vassallos ad regẽ, vel ad suos p̃tores: & dicti domini locorũ tenẽtur appellatio ni deferre, & appellãtes nõ impedire: nec aliquod dãnũ in personis, seu bonis inferãt, quia Rex sub sua protectiõe suscipit. vt in.l.14.&.15. ti.16.lib.3.in ordin.regali.& in.l.1.ti.1.co.lib. & tex.sing.in.l.7.ti.4.lib.2.in eisdẽ ordi.& per.l. Quadalajaræ, quã ponã ad literã, quia nõ est impressoribus tradita.in.d.c.38.infrà.eo.vbi ponũ tur pœnæ cõtra contrariũ facientes: quã cõfirma tur per regẽ Iohãnẽ secũdũ pinciæ, seu vallisoleti, anno.1442.petitione.33. ℣ Licet de iure cõi grauius puniũtur: quia comites, duces, & Baro nes iura Regis & superioris vsurpare nõ tenentur, nec prohibere vassallos appellare, seu reclamare ad regiã curiã de eorũ patratis in eos criminibus: aliàs in crimẽ læsæ maiestatis incidũt vt tenet Lucas de pẽ.in.l.si quis post hãc. C.vt nemo ad suũ patroci. lib.11.co.8.& vide Mont. in glo.ordi.in parte, appellatio.ver.apellari potest liberè à dominis locorum. ℣ Et ibi vide, an habeat locũ cùm appellatur in locis ecclesiæ tẽporalis iurisdictionis.subiectis.&tex.in.c.Romana.§.debet. dẽ appel.in. 6.& in.c.si duobus. eo.ti.&.c.quòd clericus.de foro cõpeten. ℣ Et quid erit in locis subiectis monasterio, vel ordini religiosorum, cùm ecclesia per omnia vendicet sibi iura principũ in terris sibi subiectis quoad temporalem iurisdictionẽ. vide glo.in.c. 2.de delictis puero.& Calde.consi.18.Bal.in additio.ad Specul. in tit.de appella.col.18.ver.quidam episcopus dux. ℣ Sed tu vide pragmaticã 9.in libro pragmatic. vbi cauetur, quòd prælati abbates,& ecclesiæ cathedrales, quæ habẽt tẽporalem iurisdictionem, si ab eis fuerit apellatũ, deferãt appellationem ad regẽ in tẽporalibus, nec contra laicos super eisdem causis procedãt per censuram ecclesiasticã: cũ qua pragmatica cõcordat Archi.Floren.in.3.parte.ti.24.c.75.in prin. & in fine: dicendo, q̃ excõmunicare nõ potest prælatus eos, in quibus habet iurisdictionẽ temporalẽ secũdũ Hosti.in.c.dilectus.de officio ordi. nisi habeat hoc ex priuilegio speciali, vel cõsuetudine, quæ dat etiam iurisdictionẽ: quæ cõsuetudo iam sublata est per dictã pragmaticam. ℣ Et facit, quod tenet Bal.in.c.solite.de maiori. & obedi.in princ. vbi ait, quòd ab episcopo appellatur ad regẽ in iis, quç episcopus tenet sub rege,& eius recto dominio: & decretum in contrarium, esset quædam tyrannia. ℣ Et non solùm iurisdictio, & potestas constituendi magistratum pertinet ad principẽ: verum etiam talis po
4 testas † trãsmittitur ad filios principũ, ducum, & Baronum. vt Bal.in.l.1.C. de emancipa. lib. colum.9.& in.l.mandatum.colum.3.C.manda. & Bertachi.in tracta.gabella.in prima parte.nu. 34.versi.& adde, tomo.6.tracta.folio.51.si habeant ex priuilegio: aliàs etiã minima iurisdictio non potest, nisi authoritate principis concedi, mediata, vel immediata, tenet glos.Montal.in.l. 2.titu.4.parti.3.in prin.vbi per eum de materia. ℣ Aliàs si quis ab alio deputatus, ordinariam gerat iurisdictionem, quicquid fecerit, pro infe
5 cto † debet haberi, nec necessitas imponitur apelandi ab eius sententia: vt in.l.1.C.qui pro sua iurisd.& in.l.cùm prætor.§.iudicis.ff.de iudic: & in.l.vnica.C.vt omnes iudic.tã ciuiles quàm crimi.& tenet noster Montal.in. d.glo.ordi.regal.in parte, iudicem ordinarium.vbi quoque est text. in.l.1.tit.15.lib.2.in eisd.ordina. ℣ Quia si potestatem à principe non habet iudicandi,
6 si gerit se pro iudice, cùm non sit, incurrit † in crimine læsæ maiestatis, si iurisdictionem exercet dolo malo, sciens potestatem non habere. vt in.l.duodecim tabularum. in fine.ff. ad l.Iuliam maiestatis.& crimine falsi, est reus. vt in.l.qui nomine.ff.de falsi.& in.l.maiorem.C. eodem.& idem tenet Franciscus Luca. in tracta.de fisco.in parte, de crimine lęsæ maiestatis. ver. Item cum priuatis.nu.9.in.6.tomo tracta.

folio.

folio.11.& Mõtal.vbi suprà. Et idẽ tenet Ang.in expresso.in.d.l.duodecim tabularũ.vbi asserẽs se magistratũ,qui nõ est,incidit in maiestatẽ,& tenetur etiã crimine falsi.vt in.l.eos.ff.eo. Et ꝓbatur in.c.5.infrà eod.ibi,que otros no los tengã,ni vsen dellos.& tex.in.l.omnes stationarij. C.de cohartali.lib.12.& tenet Iohã.de Plat.in.l. viros.C.de diuersis offi.& apari.iudi.eo.lib.Et vide Guido.pa.decisione.423.vbi quoq; dicit, quòd est crimẽ læsæ maiestatis,cũ ipse ad illã ꝓcesserit,eiusq; priuata authoritate:cui⁹ pœna est vltimũ supplicium,& cõfiscatio omniũ bonorũ. iuxta.l.quisquis.C.ad.l.Iu.maiesta. ☞ Sed quid, si aliquis iudex extra suũ territoriũ exercet iurisdictionẽ contẽtiosam,an delinquat,& punia tur?videtur quòd sic, prout tenet dictus Guid. pap.in.d. decisi.423.vbi ait,ꝙ licet quis habeat iurisdictionẽ,nõ debet eã extẽdere, vel exercere vltra terminos eiusdẽ, aliàs capite punitur. per tex.in.l.fi.C.de apparito.cõmit.orie.lib.12. quinimo videtur multipliciter deliquisse.s.in.l. Iulia.de vi.publica.& in.l.Iulia.de ambitu.Nã etiã qui cũ iusto ti.regnat,terminos suę iurisdictionis,Imperij,aut potestatis debitè in suos subditos excedẽs,in prædicta crimina incidisse cẽsetur.vt Bar.in tracta.de tyrãnia.q.9.quãtò ergo magis hæc verificãtur in eo,qui talia exercet in nõ subditos? ☞ Attamen licet dictus Guido pap.hoc teneat, suus additionator ibi tenet, ꝙ in isto casu nõ incidit in læsæ maiestatis crimine prædicta faciẽdo:cũ non intendebat occupare dominiũ,vel iurisdictionẽ,aut Imperiũ mixtũ vel merũ regis.vt tenet Lonzi.in cõsilio.22. ☞ Vide tu.l.17.tit.1.lib.1.foro iusgo.vbi in ista materia est sing.lex,vbi dicit,ꝙ iudex,qui iudicabit in iurisdictiõe aliena,vel capit aliquẽ,soluat vnam libram auri illi,cui dãnum fecit: & suus Saion, qui est algazellus,si aliquid ex suo iussu fecit,dentur ei,siue imponantur centũ flagella publicè. ☞ Aliam pœnam ponit.l.7.tit.7.lib.1. for.ll.sed melius punitur per.l.7.titu.4.parti.3. vbi tenet,quòd iudices extra territoriũ neminẽ capiant,nec compellant,nec iudicent:aliàs iudicatũ non valet,& pignora eorũ mandato capta, cũ pœna dupli restituant.& si iniustitiam fecerint,patientur similitudinem supplicij:& vltra hoc tenentur iniuriarum.vt in.c.ex parte.de verbo.significasi.& ibi Innoc.& tenet. Paris de pute. in tracta. syndica.in parte,si iudex processit.folio.68.Et vide Bald.Ange.& Pau.de Cast.in.l. sicuti.§.Aristo.ff.si seruit. vendi.& Bald.in l.non est.quod metus cau.in.3.lectura.colum.2. vbi de materia per doctores.& Hippolyt.de Marsi.in.l.extra territorium.ff.de iur.omni.iudi.num.3.&.4. ☞ Vnum tamẽ nota,quòd inuadentes territorium alterius,possunt condemnari per magistratum illius territorij, & non per alium:quia priuatus non cõdemnat priuatum. tenet Bal.in.c.sicut. de iure iurã.nu.9. ☞ Quoq; talis iurisdictio non solùm per regem, verùm
7 etiam per† Papam potest concedi, & dari dictã ordinariam vel delegatam, ordinando episcopum. ☞ Et quoque lex scripta,& consensus vniuersitatis,& consuetudo,potest dare iurisdictionem,vt ponit glo.in.l.& quia.ff.de iurisd.omni. iudi.& ibi Bar.& docto.qui legit eam,iuncta.l. more maiorum.& per Montal.in.d.l.1.titu.7.et per Innoc.in.c.cùm ab ecclesiarum.de offici.ordi. Tamen Bartol.in.d.l.more, num.9.intelligit de consuetudine illius populi, qui possit illã iurisdictionem dare,expresse statuendo. ☞ Bar. ibi quoque ponit,an quis vti possit iurisdictione,quam prę scribit,& sic,quòd prę scriptio det
8 †iurisdictionem vide Bar.in cõsi.189.et Innoc. in.c.cùm dilectus.de.capel.monacho.et Bar. in l.fi.ff. vti possi .et latè et remissiuè per Bertachi.de firmi.in suo reperto.in parte,iurisdictio. versi.173. ☞ Et quia hoc est determinatum de nostro iure regio per.l.6.titul.13.lib.3.ordinarega.vbi ponitur forma præscribendi iurisdictionem ciuilem & criminalem, non est necesse de iure communi examinare: quia ad literam d.l.ordina.seruatur. Et vide Montal.in glosse.illius.l.in parte,præscriptio.& in.l.5.titul.11.for. ll.lib.2.in glosse.1.in.2.colum.& aliquid per tex. in.l.6.ti.29.parti.3.& singulariter per Pala.Ru. in cap.per vestras.§.1.de dona.inter vir.& vxo. versi.sed pulchra dubitatio.numer.26.&.33.fo. 82.& Innoc.in capitu.nouit.de iudi. Archidi. in capit. conquestus.in fine.9. quæstio.3.glosse. in capit.cùm quidam.de exceptio.lib.6.& latè Bald in repeti.l.primæ.C. de emancipa.liberorum. ☞ Sed nolo omittere vnum singula.intelle. ad supradicta, quia licet sit verum, quòd in præscribenda iurisdictione, vel in præscribendis aliis iuribus regni aliquando requiratur tẽpus centum annorum, prout cauetur in.d.lege ordina. & in iuribus similibus:procedit, quando directè præscribitur contra regem .secus si contra alium inferiorem, cui Rex iurisdictionem, vel alia iura concessit, vel ex præscriptione, vel quouis alio modo sibi quæsiuit: nam contra eum sufficit tempus decem annorum cum titulo,vel triginta sine titulo.Ita voluit Bartol.in.l.si publicanus.§.fina.ff.de publica.& vectiga. refert & sequitur Abb.in capi-

tu.ſuper quibuſdam. de verbor.ſignific. & Saly. l. vectigalia. C.noua vectigali.inſtitui non poſſ.& Firmia.in tracta.gabella.in.1.parte.q.10. ad finé. & Pala. Ruui. vbi ſuprà.numero.48.in dicto folio.83,quod eſt ſingula.ad intelle.dict.l. ordina. & tenet ſingulariter Angelus in. l. vſu capionem.ff.de vſucapio.& eſt text.in capitulo ad audientiam. de præſcriptio.in fine. & ibi Abb.& Fel.& Martinus Laud.in tracta.de pri 13 uilegio.& reſcrip. quæſtio.19.tomo.1.tracta. folio.91. ℣ Et ſic,quòd ſicut ex priuilegio principis,vel cõceſsione, iuriſdictio acquiritur,ita ex præſcriptione : & qui ex præſcriptione eam acquiſiuit, poteſt ea vti ſine pœna.vt in dict.l. 1. titulo. 15. libro ſecundo ordinamenti. quia 9 priuilegium,† & præſcriptio,ſunt idem,& non ſunt contraria. vt tenet Bald. in. l. prima. C.de furtis. final. colum. numero. 23. verſicul.Item quęritur. & tenet Lucas de Pẽna. in. l. diuina domus. C. de exacto. tribu. libro. 10. colum.4. ℣ Et idem dicit Bald. in dicta. l. 1. quòd ſenten- 10 tia.† & præſcriptio æquiparantur. Sed requiritur,quòd tanto tempore præſcribatur, quòd contrarium illius memoria non exiſtat.vt in.d. l.ordina.& Abb.in cap.cùm à nobis.de præſcriptio. per tex.expreſſum in dicto cap. ſuper quibuſdam.de verbo.ſigni.ſed intelligitur in acquirẽda criminali,ſecus in ciuili.vt in dict. l.ordina.& quando præſcribitur contra regem, ſecus ſi contra alium:vt ſuprà dixi,quia tunc minori tempore præſcribitur. ℣ Et qui eam vtitur, ſi non eſt tutus præſcriptione, incidit in illã pœnam.vt eſt tex.& ibi Montal.in.l.2.titul.7. del officio de los alcaldes. lib.1.for.ll. ℣ Hoc ta 11 mẽ nõ habet locum in ſuprema† iuriſdictione Regis,vel Papæ:quia talis ſuprema iuriſdictio præſcribi non poteſt.vt in dict.l.ordina.nec vti lis iuriſdictio excluſiua directè.vt in.l.comperit.C.de præſcripti.30.vel.40.an.& ſuprà dixi num.2.& ſic non poteſt præſcribi contra Imperium,vel contra Regem non recognoſcentem ſuperiorem, alioquin Imperium,vel regnum poſſet definiri propter præſcriptionem ſubditorum, quod eſt falſum ſecundùm Bald.in authẽtica,quas actiones.C.de Sacro.ſan.eccle.pe. colum.nume.4.verſicu.tertio.vbi quoque dicit quòd ex his apparet,quòd non poteſt præſcri- 12 bi,quòd non appelletur † ad principem, quia hoc pertinet ad ſummam iuriſdictionem. Sed bene poteſt præſcribi,quòd non appelletur ab epiſcopo ad archiepiſcopum, vt ibi per eum. Et idem tenet Bald.in dicta.l.prima.C.de emancipa,libe.nume.7.per text.in capitulo, veniẽtes. de iur.iura.& per.l.fina.& ibi Cy.C.de appella.dicendo, quòd inferior non præſcribit iuriſ dictionem ſuperioris, maximè appellationis, vt ſuprà dixi.numero.3.& idem Bald.in dict. authentica,quas actiones. C.de Sacroſanct. eccleſiis. numero.4. ℣ Montal.verò vbi ſuprà,in dicta.l.ſecunda, ponit de tribus generalibus iudicum, qui iudicare poſſunt, & vltrà † non poteſt quis iudicare : cùm omnis iuriſdictio eſt Regis,& ipſe eſt, qui iuriſdictionem tribuit,creando magiſtratum, vel confirmando, vel præſtando authoritatem creandi,vt dictum eſt in principio iſtius gloſſæ,& facit.l.prima.§. cùm vrbem.ff.de offic. præfec. vrb. ℣ Intantum, quòd etiam minima iuriſdictio non poteſt conferri niſi authoritate mediata vel immediata Regis. vt notatur in dicta. l. & quia.ff. de iur. omni.iudi.& per Innoc.in capitu. cùm ab eccleſiarum.de offi.ordi.& Bald.in capi.primo de allodiis.in vſu.feud.Quia iuriſdictio eſt apud regem tanquam apud fontem,à quo fluunt & refluunt aquæ,tanquam flumen ad mare fluit:itaque iuriſdictio ab eo per conceſsiones, vel commiſsiones, ſeu confirmationes: ſed ad eum refluit iuriſdictio per appellationes, per querelas, ſeu nullitates : de quibus cùm Rex incipit cognoſcere, omnibus aliis imponit ſilentium. vt notat Innoc.in dicto capitulo,cùm ab eccleſiarum. vt tenet Bald. in dict.rub.de allodiis.prima colum.nume.2. cum ſequentibus. Et ibi vid. per eum, an iuriſdictio poteſt vendi. Et ibi tenet, quòd apud fiſcum non eſt iuriſdictio, ſed apud Regem, vt dictum eſt, qui habet ſuam intentionem fundatam: quia non recognoſcit ſuperiorem in ſuo regno, vt in.l. deprecatio.ff. ad.l.Rhodi. de Iactu.& in.l.bene à Zenone. C.de quadri. præſcript.& in capitulo,quo iure.octaua diſtinctio.& c.fina.16. quæſtione.3.& in capitulo in apibus.7.quæſtione prima. & in.l.prima.titu. primo.parti.2. ℣ Et non ſolùm Rex Hiſpaniæ quoad iuriſdictionem in ſuo regno habet fundatã intentionẽ ſuam, ſed etiã habet eã fundatã quoad ciuitates, & loca intra regni limites con 14 ſtituta.† argu. in capitul.ad decimas. de reſti. ſpolia.& in capitu.1.de reſcripti. in.6. & quo ad fruitionem regni debitam, quæ nullo temporis ſpatio poteſt præſcribi. vt in dict.l.comperit. C.de præſcriptio.30.vel.40.anno. Et quo ad ſupremam poteſtatem ius reddendi.vt tenet d.Montal. in.d.gloſ.ordi.in parte, præſcribitur

contra

cõtra regem 1. & 2. col. quem vide, vbi dicit secus esse quoad res singulares regni in vico, vel castro existentes: quia in istis nõ fundat suam intentionem de iure cõmuni: cùm multa sunt allodia, vt dicit notare Hostien. in cap. nimis. de iure iuran. & Guiller. de monte laud. in clemẽ. Pastoralis. de re iudi. & vid. quod not. Specula. in titu. de locato. §. nunc. versi. 86. ☞ Et idem dicit in Ducibus, & Comitibus, & dominis temporalibus. vr Abb. in cap. si diligenti. de præscriptio. nume. 2. & Felin. ibi. 2. col. versicu. ad illud. vbi idem dicit, quòd dominus districtus
15 non est dominus bonorũ † infra limites existẽtium. Cui dicit esse addenda glo. in. l. fi. & in. l. Barbarius. ff. de offi. prę. vbi tenet, quòd licet o-
16 mnia dicãtur esse principis, † intelligitur quo ad protectionẽ. & facit glo. fin. in cap. ius militare. 1. distin. & Barto. in proœmi. digestorum. §. omnem. num. 3. Angel. in. l. lucius. ff. de euictio. & Alex. in consi. 112. in. 4. volu. nume. 6. ☞ Facit in simili. vbi ea, quæ regalia sunt, de quibus
17 habetur in dicto titul. quæ sint regalia. † nullus priuatus potest rationabiliter possidere. vt tenet Lucas de Pẽa in. l. quicunque castellorũ. C. de fundis limitro. lib. 11. ☞ Vbi quoque ait, quòd etiam si Comites, & Barones, tam ex forma priuilegiorum, quàm etiam ex vetusta consuetudine habent in castris, & terris eorum non nulla præcipua demanalia, puta iurisdictiones, aquas, & decursus aquarum, montes, nemora, pascua, fortalitia, & alia huiusmodi, quæ per eorum vassallos possideri non licet, nec præscribi. vt in. l. theberianus. C. eodem titulo. quin etiam illa. ipse idem Baro, vel Comes alienare, vel in feudum dare non potest, vt in constitu. regni Neapoli. in titu. de reuoca. feudo. l. constitutiões. prout tenet dict. Lucas de Pẽa, & dicit notare Andre. de Isernia in titu. de controuersi. feud. apud pat. cap. 1. ☞ Quid autem si quis inueniatur præfata regalia in terris regni, aut huiusmodi demanalia in terris Baronum, & Comitum possidere, an cogi poterit ostendere
18 titulum, † & iura suæ possessionis, adeò, quòd nisi ostendat, licitè compellatur ad restitutionẽ eorum? Quæstio est singularis, & practicabilis: & eam ponit dictus Lucas de Pẽa. in dict. l. quicunque. C. de fund. limitro. lib. 11. pro vtraque parte: & dicit, quòd veritas est, quòd domino agente, ad quem ipsæ res de iure cõmuni pertinent, præfertur, vt apertè probatur in capitulo cùm contingat. de decimis. in fine. & cap. dudum. §. vltimo. de elect. & quod notatur. 2. quæstio. §. in principio. ☞ Sic etiam in beneficio ecclesiastico, si quis expolietur, & restitutionem petat cùm illud sine institutione canonica, vel ecclesiastica obtinere non potest. cap. 1. de regulis iur. in sexto, non est restituendus, ni si probet, quòd authoritate superioris, ad quem ex officio pertinet, habuerit possessionem. vt notat Innocen. in cap. in literis. de restitu. spoliato. & Hostien. in summa. eodem titu §. quando facienda. ☞ Ita etiam quando quis tenet feudum, cuius possessio non cadit in eum, vt clericus mancus, debilitatus, & huiusmodi, nisi doceat in promptu super hoc dispensationem habere, potest spoliari possessione ipsius. vt Andre. de Iserni. in summa. in titu. de violen. l. 1. prope finem. ☞ Fortius ergo tenentur detẽtatores huiusmodi, in quos iura ipsa regalia, seu bona demanalia non cadunt, ostendere iura, & titulum suæ possessionis: cùm talia per priuatos absque dispensatione possideri nõ possunt, nec etiam præscribi, vt dictum est. ☞ Facit ad hanc partem. l. emptorem. in princip. ibi, quia manifestum est. ff. de actio. empt. & l. dolo. ff. de doli excep. & in. l. fina. §. nullo. ff. de liber. exhiben. Vnde vbicunque de exceptione liquere potest p iura scripta, sine probationib⁹ factis, & statim super ea pronũtiandũ est, ne partes grauentur laboribus, & expensis. vt Innocen. in. c. cùm inter. R. de electio. Archi. in cap. vlti. de restitutio. spoliator. in sexto. ☞ Maximè habet locum, quando is, qui bona huiusmodi inuenitur possidere, fuit officialis, vel actor regis, vel domini. Nam tales circa hoc sæpius malignantur, & plura bona dominis auferunt. vt in capitulo. 1. si de feud. fuerit controuer. inter domi. & vassal. in vsibus feudorum. de inuestitu. ☞ Sed dic secundùm Lucam de Pen. vbi suprà, quòd quando ad reuocandum dicta bona ex officio proceditur ex mãdato regis, cogitur ostendere. secus si inter alios priuatos de his bonis causa ventiletur: tunc enim possessor non cogitur ostendere titulum, & ius suæ possessionis. vt Archidiacon. in capit. contra maiorem. 100. distinctio. & Iohan. And. in cap. primo. de regulis iur. in sexto. ☞ Scias tamen secundùm dictum Lucam de Penna, quòd quando præsumptio est contra possidentem, cogitur possessor dicere titulum suæ possessionis, ostendere, & probare. notat Archidi. in cap. quia in additione. 10. q. 3. & in. l. cogi. C. de peti. hęredi. ☞ Sed quid si procurator fisci agat cõtra possidentem iurisdictionem, castrum, seu baroniam, vtrum

cogetur

cogetur poſſeſſor oſtendere titulum ſuæ poſ-
ſeſsionis, quo.ſ. res peruenit ad eum, cùm bona
huiuſmodi non, niſi ex Regia conceſsione poſ-
ſidenti facta, vel ei, à quo ipſe ius & cauſam ha-
beat, liceat poſsideri, quia talia bona cenſentur
fiſcalia. i. ex fiſco procedentia. vi. ſingul. d. Lucā
de Pēna in. d. l. 2. C. de fundi. patrimo. lib. 11. in
fine. & eſt tex. in. l. 4. titu. 1. lib. 2. in ordi. regali,
vbi tenet, quòd tenetur exhibere: quia rex habet
fundatam intentionem de iure cōmuni, in habē
do iuriſdictionem. ¶ Ad ſupradicta redeūdo di
co, quòd quādo iudex eſt penitꝰ falſus, quia nō
19 habet dictam Regiā poteſtatem iudicādi, † da-
to quòd iudicaret, fruſtra faciet: quia non valent
geſta per eum, & eſt exceptio, quæ ſemper po-
teſt opponi. tenet Iaſ. in. l. prēſcriptione. C. ſi cō
tra ius, vel vtili. publi. col. 7. nume. 20. Et ratio
quare nō poteſt aliquis facere iudicem ordina-
rium, nec habere officium iudicandi, niſi Impe-
rator, Papa, Princeps, vel conſuetudo eſt. nam
pari nemo poteſt alium ſubiicere alteri, niſi ex
præeminentia poteſtatis: cùm ergo ſumus natu-
ra omnes liberi: ergo per alium obligari, vel iu-
dicari nō poſſumus, niſi hoc datum ſit deſuper.
Ita tenet Innocen. & Bald. in cap. cum. p. tabel-
lio. de fide inſtru. in fine. iuxta illud, non habe-
res in me poteſtatem vllam, niſi tibi datum eſſet
deſuper. ¶ Et vi. eundem Iaſo. in. d. l. præſcri-
ptione. vbi quoque in nume. 18. altercat, vtrum
20 reſcriptum omnino falſum † tribuat iuriſdictio
nem, vbi dicit, quòd Bart. cōcludit quòd ſic, quā
do non habet manifeſtam falſitatem: cùm pro-
pter dubium conſtituatur in quaſi poſſeſsione
iuriſdictionis. Cui reprobat ibi Bald. in. 8. q. te-
nendo, quòd etiam ſi pars confiteatur reſcriptū
eſſe verū, cùm in veritate ſit penitus falſum, ad
huc non cōſtitueret in quaſi poſſeſsione iuriſdi
ctionis. Et idem tenet ibi Fulgoſ. dicens, quòd
non poteſt ſibi in mētem cadere, quòd ſi literę,
vel cōmiſsiones eſſent funditus falſæ, quòd tri-
buant aliquam iuriſdictionem, imò ſemper po-
teſt opponi. per. l. licet. C. de iudi. Et cōtra Bar.
tenent cōmuniter Canoniſtę in. c. ſuper literis.
de reſcrip. Innocen. in cap. venerabilis. de ex-
cep. quia falſificator reſcripti non debet ex ſua
falſitate aliquod cōmodum ſentire. vt in cap. li-
cet cauſam. de probatio. & ſemper, vt dixi, po-
teſt opponi, q̄ iudex erat falſus, & omnia per
eum geſta ſunt nulla. per doctrinam Bartol. in. l.
1. C. de iuri. & facti igno. Et ad allegata per Bar.
reſpondet, q̄ loquuntur in actu celebrato à ſupe
riore, concurrēte cōmuni errore. vt Ang. in. l. 2.
in. 7. fallen. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. &
Imol. in. l. quidam conſulebant. ff. de re iudi-
col. 14. &. 25. Et facit, quod tenet Bald. in. l. 2.
C. de ſeruitu. & aqua. col. vlti. verſic. nunc de
octauo. vbi tenet, quòd obediendum eſt prælа-
to † minus iniuſto, qui eſt in pacifica poſſeſsio-
21 ne, dummodo concurrat authoritas ſuperioris:
ſecus in eo, qui nunquam fuit fretus authoritate
ſuperioris, ſed per falſas literas obtinuit reputa
ri prælatus. Et facit tex. & ibi Iohan. de Plate.
in. l. in iis officiis. C. de diuerſis offi. appari-
to. lib. 12. vbi ait, quod geſta à nō iudice electo,
ſunt irrita ipſo iure: quia nullus debet eſſe iu-
dex, ſeu proconſul, niſi prius per ſacram appro
batoriam principis fuerit approbatus, aliās con
trà faciens punitur. & idem in. l. probatorias.
eiuſdem titu. ¶ Quoque adducitur ſimile de no
22 tario, qui nunquam fuit creatus † tabellio, & fa
cit inſtrumenta tanquam tabellio: quia eſt peni
tus falſus, & debet puniri pœna mortis. ſecus
ſi fuit creatus notarius à principe, licet creatio
fuerit inualida propter defectum perſonæ, tunc
non punitur pœna mortis. Ita determinat Bal.
ſingulariter in. l. data opera. C. qui accuſar. non
poſſ. in. 16. colu. verſi. ſed dubium eſt. & iſta
opini. Bald. ſupradictam contra Barto. tenet de
ctus Iaſ. in dict. l. prēſumptione. nume. 19. & di
cit, quòd licet Barto. cōmuniter reprobetur, ta-
mē vult eum defendere per dictum Cardina. in
dicto cap. ſuper literis. & per text. in. d. cap. ex
parte. eodem titu. & ibi Panor. 4. notabil. & di
cit nunquam tradendum obliuioni, quòd vbi
contenditur de omnimodo defectu iuriſdictio-
nis, ratione dubitationis conſtituitur in quaſi
poſſeſsione iuriſdictionis. Et dicit non obſtare
adducta contra Bart. quia Bart. non negat iſtud:
& quia ex quo ſemel iſta exceptio fuit oppoſi-
ta, amplius opponi non poteſt. per. l. fina. C. de
fide inſtru. & expreſsè Bal. in. d. l. 1. & ego trā-
ſeo cum Bald. pro quo eſt cōmunis opini. cum
quo ſtat Iaſ. licet poſtea iſtud dicat: quia de mo
re ſuo, eſt poſt cōmunem aliquid addere. ¶ Te-
nendo ſupradicta contra Bart. limita nō proce-
23 dere quoad reſpicientia ſalutem animarum, † vt
notat Petrus de Ancharan. in cle. abuſionibus.
de pœnit. & remiſsi. vbi tenet, quòd indulgen-
tiæ conceſsę à prælato penitus falſo, qui putaba
tur verus, non minus operantur ad ſalutem ani-
marum, quàm ſi eſſent conceſsæ à prælato vero.
Et ibi infert ad quoſdam quęſtuarios, qui Ve-
netiis multa extorſerunt cum falſis bullis: quia
idem eſt, ac ſi eſſent veræ bullæ, quātum ad ſalu
tem animarum. contrarium tenet Oldra. cōſ. 76.
& Philippus Deci. conſi. 276. nume. 1. Sed pro

Anchara.

Anchara. est glo. in cap. dudũ. de electio. in parte, deceptæ. & ibi Bald. num. 5. dicendo, quòd licet ille, qui non est prælatus, non potest absoluere, vel ligare: tamen illi, qui credunt in eum, non confunduntur: quia excusat publicus error, & bona fides, secundũ Bernar. & Innocen. ibi. quòd dicit Bald. nota. Quod dicit intelligendum quoad Deum: quia cor contritum & humiliatũ Deus non spernit. Sed quoad forum iudiciorum inspicitur veritas in litigando, & absoluendo, vel quasi possessio cũ iusto errore. vt in. l. barbari⁹. ff. de offi. procon. Et Bald. vbi suprà dicit, quòd fuit quæstio de facto, an cautio vsurarum præsti ta putatiuo sacerdoti, reddat vsurarium testabilem. Et dicit quòd sic: quia nemini præiudicatur, & prodest vsurario ad pœnitentiam, vel saltim quòd per eum non stetit. Facit quod notatur in. l. eum qui. §. in pupillaribus. ff. de iur. iur. & l. quamuis. ff. de conditio. & demõstra. Sed si est verè prælatus, & excedat modum in concedendo, valet cõcessio in eo, quod potest. glo. in cap. fina. de pœni. & remissio.

Asisitẽtes, o gouernadores, o corregidores miren biẽ todas las cosas que les mãdamos enlas cartas [b] de poder q̃ lle-

Summarium.

1 Literas suæ cõmissionis debet potestas ostẽdere in concilio ciuitatis.
2 Præpositis non creditur sine literis.
3 Officiali principis non creditur sine literis.
4 Cõmissio, vel mandatum regis, non potest probari per testes.
5 Delegatus, an potest probare suam delegationẽ per testes, sicut procurator.
6 Casus, in quibus nõ requiritur scriptura.
7 In omnibus casibus, in quibus scriptura requiritur, si talis scriptura interfit, & esset perdita, admitteretur postea probatio per testes.
8 In casibus, in quibus scriptura requiritur, si est perdita solennitas eius, debet probari per eum, qui stat pro solẽnitate, & non per excipientem.
9 An iurisdictio, & mandatum de ea vtendo, possit per testes probari.
10 In iurisdictionum officiis, tria requiruntur.
11 Rescriptum est super omnia custodiendum.
12 Rescriptum non prodest sine præsentatione, & antea quã præsentetur, non aufertur iurisdictio, nec confertur.

[b] Cartas. [b] Quas literas suæ cõmissionis & potestatis debet iudex ostẽ
1 dere in concilio ciuitatis. † vt Montal. in. l. 1. tit. 7. foro legũ. lib. 1. in glo. enel concejo, vel iudici, vel maiori ciuitatis, & his, qui cum eo sunt præsentes: nec est necesse, quòd maior pars officialium ibi fuerit. vt est glos. in. c. si capitulo. de concessio. præben. in. 6. & tenet Iohan. de Plat. in. l. obseruare. C. de decurio. lib. 10. num. 1. & tenet Montal. in glo. ordina. in parte, ciuitas. & Ang. in authent. vt iudic. sine quoquo suffra. colla. 2. vbi dicit, quòd potestas non habet iurisdictionem incontinẽti, cùm ingreditur ciuitatem, sed postquam iurat, & administratio sibi discernitur. & vide Iohan. de Plate. in. l. fina. C. de consulibus non spar. lib. 12. vbi sola electio non tribuit ius, nisi postquam literæ electionis fuerint præsentatæ: quas literas debet ostendere in scriptis. tenet ipse Plate. in. l. 2. C. de exemptor. ib. & exacto. lib. 12. & idem tenet Bald. in cap. cùm contingat. de rescriptis. nume. 8. dicendo, quòd affirmatiua, & negatiua iurisdictionis vel (pro priùs loquendo) reuocatiua probatur per scripturam. l. Lucius. §. Semproñio. ff. de legat. 3. Et omnis scriptura, in qua fit mentio probationis, præsumitur posterior. vt notatur in. l. cùm proponatis. C. de codicillis. & facit tex. & ibi doct. in cap. super eo. el. 2. de appell. vbi tenet,
2 quòd iudex ante præsentationem literarum nõ recipit iurisdictionem. ℣ Aliàs enim † præpositis principis nõ creditur sine literis. tex. & ibi docto. in. l. palatinos. C. de collatio. fundo. fisca li. vel reipubli. lib. 11. Et idem tenet Iohan. de Plate. in. l. si quis decurio. C. de decurio. lib. 10. loquendo in ambasiatoribus, qui debẽt portare literas suæ cõmissionis, & sine eis recedere non debẽt, aliàs nõ creditur eis. Et magis in expresso Iohan. de Plate. in. l. prohibitum. C. de iure fisci. lib. 10. num. 2. vbi tenet, quòd non creditur
3 † officiali principis, nisi literas commissionis, vel voluntatem principis ostendat, etiam si asserat sibi secretè cõmissum à principe. vt in. l. vnica. C. de manda. principum. & Angel. in consilio. 182. in princip. & est tex. & ibi Plate. & docto. in. l. quicunq;. C. hęc est notiti. scri. memo. probato. lib. 12. aliàs est de exactoribus & tributo. ℣ Et tale mandatum non potest probari per
4 testes, † licet regulariter contra. vt est glos. in. l. maritus. C. de procur. & per Bart. in. l. 1. C. eod.

& est

& eſt text.in.l.2.titul. 10. foro legum.lib.1. quia ſpeciale eſt in mandato principis, quod debet probari per ſcripturam.vt in. d. l. prohibitum. & tenet ad literam Paris de Pute.in tracta. ſyndica.in parte,an officialis ſucceſſor.fol.250.quē vide in libro portatili. ☞ Quod dicit Plat. in.d. l. prohibitum. quòd fallit in perſona nobiliſsima,authentica,& honeſta.vt eſt Cardinalis.Sed hoc intellige,quando aſſerit ſe habere mandatū ſuper eo,quòd principaliter non ordinatur,nec tendit ad præiudicium alienum,ſed ad commodum papæ, vel principis,& ad cōmodum aliorum abſque alieno diſpendio, vt eſt in caſu diſpenſationis,tunc ſine literis creditur, non autem creditur ſi eſt inferior. Secus in his,quæ directò concernunt præiudicium alienum, tunc nullo modo creditur ſine pergramante legationis. vt tenet Angel.in conſi.182.vbi dicit, quòd ſic intelligitur glo.in cap.nobiliſsimus.97.diſt. ☞ Plate.in.d.l.prohibitum.dicit quoq;, quòd licet legato non credatur,niſi oſtendat literas ſuæ delegationis, tamen talis delegatus poteſt pro-
5 bare ſuam delegationem † per teſtes, ſicut procurator,de quo per Bartol.in.l.1. C.de procura. Tamen contrarium tenet glo. in cap.1.de cenſibus.in.6. §. poſtquam. in verbo,in ſcriptis.vbi
6 ponit caſus,† in quibus requiritur ſcriptura.& in vigeſimoquinto caſu dicit,quòd in delegato papæ requiritur ſcriptura.per text. in cap. cùm in iure.de offi.delegat.& per.d.l.vnicam. C. de manda. princip.& in aliis caſibus. vt ibi per gl. Et Domi.ibi addit alios.10.caſus, in quibus ſcriptura requiritur. Et Speculat.in titu.de inſtrumen. editio.§.reſtat.verſic.caſibus.nume.14.& ibi in.19. caſu ponit idem,quòd in legatione,& delegatione ſcriptura requiratur. ☞ Sed vltra dictos caſus ego addo alios,in quibus ſcriptura requiritur,ſcilicet in promiſsione de non meliorando aliquem ex filiis. vt tenet doctor del Caſtillo in.l. 22.de Toro.in glo.ſcriptura.verſi.nota. ☞ Alius eſt in licentia iudicis de mittēdo aliquem in poſſeſsionem, intantū,quòd talis miſſio non poteſt probari per teſtes,ſed de neceſsitate debet probari per inſtrumētum, ſeu ſcripturam. Eſt theorica Bart.in.l.fina.in fine.C.de edicto.diui Adria.tolle.& Iaſ.in.l. cùm proponas. la primera.C.de pactis.nu.3.Idē tenet Guid.pa pa in ſingula.275.vbi dicit,quòd ſi aliquis poſſidet,& dicit ſe fuiſſe miſſum in poſſeſsione authoritate literarum iudicialium,quòd probat ita per teſtes,quòd talis probatio non ſufficit, imò debet probare per inſtrumentum: ſicut cætera acta debent probari per ſcripturam.per.d. Bart. in.d.l.fina. ☞ Hac de cauſa dico, quòd ſi aliquis in executione,vel venditione bonorum captorum pro dicta executione emit aliquid ab executore vendente,debet habere ſententiā, & acta ſufficientia, per quæ poſsit probare valere ſententiam,& executionem. vt tenet Bartol. in. l.ſi cùm nulla.ff. de re iudi. quod nota. ☞ Alius eſt, quando nūtius vult facere executionem perſonalem:nam non poteſt familia poteſtatis aliquē perſonaliter capere,niſi oſtendat licentiam iudicis in ſcriptis. ita eſt text. in.l.8.titu.14.lib.2.in ordina.regal. ☞ Quod dicit fallere,niſi inueniat delinquentem in fragranti delicto,quia tunc algazellus poteſt capere ſine licentia iudicis malefactorem, & coram iudice ducere.vt text.in.l. 18.eod.lib.& titu.13.& idē tenet Montal.in.l.11. titu.13. foro legum.lib. 4.in glo. quæ incipit. de la carcel. in fine. & eſt tex.in.l. neminem,C.de exhiben. reis.& Iaſ.dicit hoc eſſe notandum in d.l. cùm proponas.C.de pactis.num.4. allegando Bald.in cap.cùm parati. 2.col.de appella. & in.l. conſentaneū C.quomo. & quando iudex. per tex.in.d.l.miſsi opinatores.C.de exacto. tribu.lib.10.& idem tenet Roderi.Suarez,in repetitio.l.2. titu.delos emplazamientos. foro legū. lib.2.in colu.3. in fine. ☞ Et inquantum. d.l.ordina.tenet quòd algazellus pōt capere ſine licentia iudicis delinquentē quādo eſt in fragrāti delicto, extendo dictā.l. & iura ſimilia,quòd non ſolùm poteſt capere in delicto fragranti, verum etiam poſt delictum cōmiſſum,quando eſt in fuga.vt tenet Bald.in.l.ictus fuſtium.in fine. ff.de his qui not.infamia.tenet Hippol.de Marſi.in cōſi.137.nu.42.vbi tenet, quòd ille dicitur capi,qui poſt crimē cōmiſſum capitur in fuga. Quod dicit eſſe notandum. Et ex eo extendo.d. l. regiam.& vide quæ dicam infrà in cap. 35. in glo.mandado. ☞ Alij caſus ſunt in actibus iudicialibus,& in contractibus,& in alienatione rerum eccleſiaſticarum, & in gratia principis,vel inferioris, & in emācipatione. & in emphyteoſi,& in ſolutione canonis:in iſtis quoque requiritur ſcriptura,vt tenet omnia dicta Alex.in additio.ad Bartol. in.l. contrahitur. ff. de pigno. ☞ Itē eſt alius in proteſtatione,in qua ſcriptura requiritur.tenet Ang.in.l.ſi cùm venditor.ff.de euictio.& vide alios per Bertachi. de Fir.in ſuo aureo reper. in parte,ſcriptura. ☞ Sed in omnibus iſtis caſibus,& ſimilibus,in quibus ſcriptu
7 ra requiritur,ſi talis ſcriptura † interceſsit,& eſſet perdita,admitteretur poſtea probatio per teſtes.l. teſtium. in fi.C.de teſti. Ita Bart.in.l.1.§. ſufficit.ff.bonorū poſſe.ſecundū tabul. & in.l.

emancipato.

emancipato. vbi etiam tenet Bald. C. de fideicō miſ. & Bald. & Salyce. in. l. litigatoribus. C. de appella. & Iaſ. in. d. l. cùm proponas. C. de pactis. nume. 3. ☞ In omnibus iſtis caſibus, in quibus. d. ſcriptura requiritur, ſi eſt perdita ſolēni-
8 tas, † debet probari per eum, qui ſtat pro ſolēnitate, & non per excipientem: dictū eſt Abba. vbi dicit eſſe bene notandum in cap. quoniam contra. de probatio. num. 20. ☞ Attamen ego tenco, quòd in caſu iuriſdictionis, talis iuriſdictio, & mādatum de ea vtendo, non poſ-
9 ſit probari per teſtes, † niſi per literas principis, vt tenet. d. Io. de Plat. in. d. l. prohibitū. & in iuribus ſupradictis. & in. c. Lugduni. 9. q. 2. vbi habetur, q̄ ſine literis nō eſt adhibenda fides legatis. & glo. in. d. c. nobiliſsimus. 97. diſt. Ad idē facit. d. Bald. in. l. falſus. C. de furtis. 6. col. verſi. ſed pone. nu. 17. vbi tenet, quòd quando alicui eſt cauſa delegata, & nondum recepit literas ad exercendum iuriſdictionem, quòd non poteſt ea vti, niſi ante omnia fiat præſentatio reſcripti, etiam ſi ſciat ſe delegatum: quia eius iuriſdictio pendet ex productione reſcripti. quod dicit ibi Bald. eſſe notandum. & ibi per eius additio. & eſt tex. expreſſus in. d. l. prohibitum. Et facit noſter text. inquantū dicit, cumplan las cartas de poder. quia ſi mandatū non apparet, quomodo debet adimpleri? quia mādatū debet diligēter cuſtodire. vt in. c. cū dilecta. de reſcri. & in. l. diligēter. ff. manda. Et idē probatur in prouiſione offi cij, vbi rex dicit, dende el dia q̄ por vos fuere recebido al dicho officio. &c. Et quia ſi non exhibet cōmiſsionē, vel mandatū iuriſdictionis poteſt excipi contra eum, & eum nō admittere ad officiū. tenet in expreſſo Specu. in titu. de iudi. delega. §. excipi poteſt. verſ. itē excipitur. nu. 23. quia in iſto caſu nō poteſt probare per teſtes cōmiſsionē, quia requiritur ſcriptura. tenet Specu. in tit. de inſtru. editio. §. reſtat. verſi. illud quoq;. nu. 20. ☞ Sed in hoc pūcto tenerem, q̄ ſi mandatū iuriſdictionis, quæ in Hiſpania vocatur prouiſio. fuit pręſentata cōcilio, vel cōſiſtorio ciuitatis, & fuit receptū in iudicē: quia tūc fuit exhibita, & pręſentata, puiſio: ſi perditur, poſsit probari iuriſdictio & mādatū per teſtes. ſecus ſi nū quā fuit præſentatum mandatum, quia tūc non poteſt probari per teſtes. Ita tenet Abb. in. c. cū olim. de priuileg. in ſi. & dicit ibi hoc tenere docto. & ego iſtā ſolutionem teneo, licet ille aliter ſentiat. & facit glo. in. d. c. nobiliſsimus. 97. diſt:

uan, y aquellas exe cuten y cumplan ſe gū que por ellas les fuere mandado. [c] Y

in glo. magna. verſi. ſed pone. Et ſic intelligo dictum Iohan. de Plate. in. l. probatorias. C. de diuerſis offi. apari. lib. 12. vbi ait, q̄ amittēs literas principis approbatorias, poteſt probare tenorē literarū per peritos, & amiſsionē, & q̄ ſine vitio ſuo amiſerit. & ibi de materia. ☞ In iſtis officiis iuriſdictionū ad de, q̄ tria requi-
10 runtur, †. ſ. electio, & acceptio, & ingreſſus offi cij. vt tenet Paris de Pute. in tracta. ſyndi. in parte, in officiis. fol. 108. ante verò non poteſt gere re. vt in. l. prædio. ff. de feriis. & quia iuriſdictionem ſemper debet præcedere exercitium: & in ea exercenda collatio ſuperioris requiritur, vt dictus Paris de Pute. vbi ſuprà. ☞ Vbi quoque tenet allegando Bal. in. l. barbarius. & in. l. 1. ff. de offi. præfe. auguſt. q̄ poteſtas anteaquā ingrediatur palatium poteſtatis, nō poteſt exercere offi cium: quia non dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione officij. Et Bald. dixit aliquid in. l. poſt aditam. C. de impub. & aliis. & in. l. 1. C. de teſta. Et idē Bal. in. d. l. vnica. C. de māda. princip. dicit, quòd quis probādo quaſi poſſeſsionē officij, nil agit, niſi probetur per literas concedentis. l. decernimus. C. de epiſco. & cleri. & in. l. probatorias. & in. l. ſi qua. C. de diuerſis offi. Et idē Bald. in. l. 1. C. de tranſa. tenet, q̄ differentia eſt inter officiū, & exercitium eius, prout tenet. d. Paris de Pu. vbi ſuprà. & ſic ſpeciale eſt in literis principis.
11 vt gl. in. d. l. vnica, vbi Bal. dicit, † q̄ reſcriptū eſt ſuper omnia cuſtodiēdū ne amittatur: quia ſi nō apparet de iuriſdictiōe, nullū eſſet iudiciū. per gl. in. c. cū in iure. de offic. delega. Et facit quoq; dictū Bal. in. l. 1. C. vt lite pendē. vbi ait, q̄ reſcri
12 ptū nō prodeſt † ſine pręſentatiōe: & anteaquā iudici pręſentetur, non aufertur iuriſdictio, nec cōfertur: & dicit iſtā eſſe veritatem. Ad quod facit, quod not. Inno. & Hoſt. in. c. ex cōqueſtiōe. de reſti. ſpol. pe. colū. & in. l. ea quę. C. de tēpor. app. in integ. reſti. pet. Et eſt gl. in. c. audita. de reſtit. ſpoli. & glo. in. l. eius qui in prouinciā. ff. ſi cert. pe. & Bald. in. l. falſus. C. de furtis. in. 7. col. vbi idē tenet in epo depoſito, vel trāſlato. & idē in tabellione. & glo. in authē. de tabellio. verſi. ſi verò pręter. colla. 5. in parte, documentis.

Summarium.

1 Iudex debet ſeruare formam ſuę cōmiſsionis, & ab ea non debet recedere: alioquin quod vltrà agit, non valet. num. 7.

Superior

2 Superior non potest ratificare gesta per illum, qui asserebat se esse iudicem.
3 Etiam non valent gesta, quæ fiunt præter, vel vltra mandatum.
4 Non valent gesta contra mãdatum, etiam si partes consentiant in transgressione formæ, vel mandati. nume. 6.
5 Forma data à statuto, non potest inquisitus renuntiare.
6 Rescripti forma, quæ est merè in fauorem partium, potest renuntiari. Secus si est data à lege, vel cócernit publicam vtilitatem, vel partes contradicunt.
7 Mandatum debet obseruari in specifica forma, amplia vt hic.
8 Forma mandati est seruanda, & ab ea non licet recedere, etiam si conditio mandantis efficeretur melior.
9 Iudex apponens manus ad annexa mandato, non dicitur excedere fines mandati. nu. 27.
Extẽde etiam ad casus similes, & æquipollẽtes.
Idem dic in mandato procuratoris, arbitri, & testis.
10 An vendita vacca, veniat vitulus.
11 An qui tenetur ad emendationem dãni, teneatur ad expensas.
12 An trãsactio super sortẽ, operetur super pœnã.
13 Liberatio super principali, an extendatur super annexa.
14 Arbiter, an potest cognoscere de cohærentibus, & connexis.
15 Sententia, an valeat super non petitis.
16 Dispensatio, an extendatur ad contigua.
17 Sententia, an extendatur ad cõnexa.
18 Fideiussor, an censeatur obligatus ad cõnexa.
19 Tutor, an teneatur pro non gestis.
20 Præbenda confertur canonicatui.
21 Mandatarius ad eligendum potest postulare.
22 Iudex datus ad testes recipiendos, potest recipere confessiones.
23 Iudex datus ad cognoscendum de compromisso, potest inobedientem condẽnare in pœnam compromissi.
Et contumacem in expensis condẽnare.
Et de fructibus, & de terminis solutionis iudicare.
24 Arbiter incidenter potest cognoscere de restitutione in integrum.
25 Mandatũ habens de vendendo, potest rem venditam tradere.
26 Procurator ad vendendum, potest vendere, & dominium trãsferre, habita fide de pretio.
27 An in mandato iurisdictionis veniant consequentia ad petita.
28 Commissio cum clausula, cum incidentibus & dependentibus, quid importet.
29 Procurator licet possit necessaria ad causam, nõ tamen grossa.
30 Connexa vt sint aliqua, quid requiritur ad hoc.
31 Iudex, vel perquisitor, nõ potest cognoscere de rebus, vel personis in commissione non contentis.
32 Sententia lata contra formã rescripti, est nulla.
33 Delegatus, qui in cõmissione excedit, an ordinarius potest se intromittere.
34 Delegatus, qui delinquit in legatione, an possit conueniri coram ordinario loci.

Mandado.

c A quo mãdato non debet recedere: & debet
1 seruare formã suæ cõmissionis. † text. in. l. quicunque. C. de exacto. & execut. lib. 12. & in cap: cùm dilecta. de rescrip. & in. l. diligenter. ff. manda. alioquin quod vltra agit, non valet. vt ibi. & in. c. venerabilis. de officio delega. & tenet Specula. in titu. de iudice delega. §. sequitur. & in. l. 20. titu. 4. partit. 3. vbi non debet excedere metas suæ iurisdictionis, aliàs reputatur priuatus. & text. in. l. quicũq;. C. de exempto. & exacto. lib. 12. ibi, hoc tantùm potestatis arripiat, quòd mãdatum curiæ suę specialiter approbetur: per quem dicit ibi Plat. quòd nullus ergo officialis de palatio principis, missus ad aliquam prouinciam, non plus potestatis sibi vsurpare potest, quàm in scriptura mandati sibi officij continetur, & sic tale mandatum debet in scriptis ostendere. vt ibi. & dixi suprà in glo. cartas. in prin: Et præsumitur dolus in iudice, qui authoritatẽ suam interponit contra authoritatem legis. vt in l. 1. C. de fide instrumẽ. & iur. hallæ fisca. lib. 10. Et quoque dicitur, per iniuriã fieri illud, quod fit contra ordinem. l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minori. & Bal. in. d. c. cùm dilecta. in prin. Quinimo dicit Bald. in. c. ex parte. de rescrip. nu. 3. quòd qui excedit fines potestatis sibi concessæ, prẽuaricator est mandati. per text. quem dicit laudabilem. in. l. militaribus. C. de decuri. lib. 10. Et quia quis nõ habet plus de arbitrio, nisi quantum habet de mandato. vt in. l. qui Romæ. §. Calimachus. ff. de verbo. obliga & Bald. in. c. abbatem. de rescrip. nu. 2. vbi in nu. 3. quoque dicit quòd parendum est mandato expresso omni circuitu, nisi circuitus esset necessarius: quia ea quæ sunt ordinis, non debent omitti.
† Intantum non valet, quòd si aliquis in aliqua causa cognouit tãquam delegatus, qui non erat:
licet

2 licet ille, qui delegare poterat, ratificet, † non valet processus, nec sententia. ita tenet Bartol. in l. obseruare. nu. 6. ff. de offi. procō. & lega. per glo. in l. licet. ff. de iudic. & Bar. & Paul. ibi. & In no. in c. prudentiam. de offi. delega. num. 7. & tenet Oldra. in. l. ist hac. C. de iure fisci. lib. 10. n. 12. & tenet Syluestri. in parte, consensus. versi. 5. licet Angel. in. d. l. obseruare. dicat, quòd de plenitudine potestatis papa potest ratificare sentētiam latā à iurisdictione carente. de quo per Bar. in. l. 1. C. vbi de crimi. agi opor. Et vi. singulariter Abb. in cap. significasti. de foro competen. nu. 21. vbi dicit, quòd cōmunis opi. est, quòd nō pōt ratificari per propriū iudicē. & ibi nu. 22. an sententia nulla confirmata à partibus valeat in vim pati. ▽ Et nec dum si aliquid fiat cōtra man
3 dati formā, sed etiam si prēter, vel citra. † vt Iohan. And. in. d. c. prudētiam. supra, verbo, iura. dicens per illum tex. æquiparari citra, contra, & præter. ▽ In tantum hoc procedit, etiam si partes
4 consentirent † in transgressione formæ datæ in rescripto Bart. in. l. de his. ff. de trēsac. & Butrig. in. d. c. prudentiam. 23. col. & Bald. in. l. 1. C. qui admit. & in tracta. schismatis. 3. col. versi. prædictis quoq; accedat. posito in rub. C. si quis aliquē testa. prohib. ▽ Et ideo dixit Iohan. de Imol. in l. quicquid astringendæ. ff. de verb. oblig. 1. col. quòd si millies partes sint in cōcordia, vt forma non seruata habeatur pro expressa, nil operabitur talis conuentio, vel voluntas ipsorum: quia omnis solēnitas, seu substantialis forma, est publici iuris: vt in. l. terna. ff. de testa. & in. l. nemo potest. ff. de legat. 1. & ideo nō læditur pacto priuatorū. ▽ Et facit quoque: quia partes non possunt vti clausula, pro expressis habentes. &c. vt in. c. qui ad agendū. de procura. in. 6. & l. sed si quis. §. quæsitū. & ibi Ange. ff. si quis cautio. licet, secus est in principe. l. omnes. & ibi Ange.
5 C. de præscrip. 30. anno. & quia forma † data ab statuto inquisitus renuntiare non potest. tenet Feli. in. d. c. cùm dilecta. col. 12. ▽ Quod dicit nō procedere, quando forma rescripti esset mere in
6 fauorem partium. † vt Abb. in cap. fi. §. is autē. de offi. delega. quia tunc de consensu partiū potest omitti: imò sufficit tacitus cōsensus earum secundùm eum. per glo. notabi. in. c. olim. el primero. eod. tit. ibi, scientibus partibus. Quia prædicta procedunt, quādo forma est data à lege, vel in rescripto, & concernit publicā vtilitatem, vel partes contradicunt. & tenet Abb. in cap. super quæstionum. §. verum. de offi. delega. ▽ Et quia ibi Feli. ad istam regulā, quòd mandatum debet
7 obseruari in specifica forma, † ponit duodecim ampliationes in. d. c. dilecta. ibi te remitto, quæ in summa sunt hæc. ▽ Prima, quòd debet custodiri etiā in eo, quod verisimile est de mente cōcedentis, sicut illud, quod est pro forma expressa. ▽ Secunda, etiam si transgressio formæ induceret faciliorem expeditionem commissionis. ▽ Tertia, etiam si partes cōsentiant, vt dictū est. ▽ Quarta etiam si solēnitas, quæ est de forma, sequatur actum. ▽ Quinta, etiam si alius subrogetur habenti expedire actum cum forma: quia tacitè censetur subrogatus, etiam quoad illam formam. ▽ Sexta, etiam in sententia arbitri, quæ est lata contra formam cōpromissi, quia est nulla, etiam si partes emologauerint. vt in. c. examinata. de confirma. vtil. vel inutil. ▽ Septima, etiam in statutis. ▽ Octaua, etiam si solēnitas data pro forma, sit leuis. ▽ Nona, etiam si forma impleretur per æquipollens. ▽ Decima, & etiam si habens formam limitatam ad præparationē actus, vellet ipsum actum nedum præparare, sed expedire: quia actus non tenebit propter transgressionem. Quas ampliationes, & alias vi. per. d. Feli. amplè. ▽ Sed ego vltra eas do tibi aliā singul. quòd forma mādati est seruāda: & non licet eam extendere, posito quòd excedēdo conditio mā-
8 dātis efficeretur melior. † tenet singulariter Andre. Sicul. Barb. in. d. cap. prudentiam. de offi. delega. 8. col. per text. singu. in. l. 3. §. in bello. ff. de re. milita. & ego allego Iohan. de Plat. de quo oblitus est Barb. in. l. Seruū. C. de delatori. lib. 10. nu. 1. & voluit sentire Feli. in. d. cap. cùm dilecta. col. 11. Ampliatur prima, dum dicit, quòd mandato nil boni videtur addendum. Et narrat illud de Iulio Cæsare, qui cùm in domandis hostibus quinque annorum spatiū sibi permissum pertransisset, licet glorioſe triumphasset, honor tamen sibi debitus denegatus est, nec vrbem ingredi permissus est, eo quòd vltra terminum sibi præfixum moram traxisset. quod facit secundùm Plate. vbi suprà contra nuntios, & ambasiatores, qui aliquid agūt vltra quod habent in mandatis, quòd etiam si bene gerant, sunt puniē di. per dict. §. in bello. Quod dicit ibi additio, q̄ obseruant Veneti, qui acriter puniunt suos ambasiatores, si agunt vltra, quòd eis mandatū fuerit, siue bene, siue malè agant. ▽ Quod facit contra istos procuratores, & nuntios ciuitatum, & villarum huius regni, qui mittūtur ab ipsis: qui aliquando excedunt mandatum, & instructionem, quā ab ipsa ciuitate portāt: quia debent puniri, etiam si bene gerant vtilitatem reipublicæ. Quod ego aliquando volui punire, saltē in amissione salarij. Et ibi glo. in. d. §. in bello dicit,

quòd

quòd facit pro prelatis cõtra subditos: tenet illa glo. non sit Accursij secũdũ Bart. ibi. & facit in simili quod tenet Angel. in cõsi. 225. quasi in fine. vbi tenet per. l. fi. C. de negotiis gestis. & per l. si pro te. ff. mandati. quòd ingerens se domino inuito, quantũcũq; domini negotia bene gerat, & de suo expendat, non repetit per dicta iura. licet contrarium teneat glo. & malè. in. l. soluẽdo. ff. de negotiis gestis. de quo plenè per Barto. in l. stichum. §. fina. ff. de nouatio. ℣ Si iudex ponit manus ad annexa mandato, † non dicitur excedere fines mandati. est glos. in. c. licet ergo. 8. q. 1. loquendo in iudice delegato: & quia tale mãdatum extenditur ad casus similes, & æquipollentes. vt in. l. fi. §. fi. ff. manda. & tenet Alex. in consil. 40. in. 5. volu. nu. 11. & Feli. in cap. transl ato. de constitu. col. 5. vbi dicit, quòd idem est in procuratore, & in arbitro. vt Inno. in cap. dilectus. de arbitris. & idem est in teste. vt Bal. in l. perẽptorias. circa finẽ. C. sent. regn. non poss. & Hippoly. de Marsi. in repeti. rubr. ff. de fideiusso. nu. 189. vbi tenet quod Felin. & Paul. de Castro in consi. 28. & Abb. in consi. 62. in. 2. volumi. pro quibus dicit Hippol. quòd est text. in l. sed ades. §. si quis mulierem. ff. loca. & Bald. in cap. 1. de capi. qui. curiã vendi. & in. d. c. transl to. vbi dicit, quòd vẽdita vacca, † venit vitulus qui est in corpore, & etiam vitulus natus, qui nõ dum pascitur herbis. Et faciunt alia plura singularia in materia dicta per Felin. in dicto capitu. translato. & in cap. causam que. de re iudi. in 2. & 3. colu. Et Hippoly. vbi suprà tenet, quòd ille, qui tenetur ad emendationem damni, tenetur etiam ad expensas, † quæ fiunt occasione dãni. vt in. l. si seruus. §. rumpi. in verbo, verũ sumptus. ff. ad. l. Aquil. & Alexan. in. l. 2. in princi. ff. si quis cautio. vbi quoque dicit quòd transactio facta † super sorte, operatur etiam super pœna tanquam super cõnexo. Quod sequitur Feli. in cap. super literis. de rescrip. 13. col. vbi quoque dicit, quòd iurisdictio super principali, extenditur ad cõnexa. Et idem, quòd liberatio facta super principali, extenditur ad cõnexa, † & dependentia, etiam non expressa secundũ Feli. ibi, & Abb. in consilio. 18. in. 2. volu. vbi arbiter † potest cognoscere de cohærentibus, & connexis, etiam si in cõpromisso non sit dictum. Et facit quod dicit Iohan. de Ana. in cap. licet heli. de simo. vbi ait, quòd valet sententia super non petitis, † quando non petita sunt cõnexa, vel dependentia: quia illud, quod est de appendiciis, dicitur ad propositũm, & pertinet ad articulum. vt Bald. in. l. testiũ. in. 3. col. C. de testi. & Ang. in. l. iam dubitari. ff. de hæredi. institu. & quia dispensatio † extenditur ad contigua. glos. in cap. quia in tantũ. de præben. Item sentẽtia † extenditur ad connexa. vt habetur in. l. si cùm tibi. C. de iud. & ibi Bar. & Hippoly. de Marsi. in. d. repe. vbi in num. 187. & 188. tenet quòd est idem in fideiussore, quando obligatur pro aliqua administratione, † censetur obligatus pro omni actu cõnexo ad illã administrationẽ. argu. in. l. lucius. §. Paulus respondit. ff. de administra. tuto. & ibi Bar. ℣ Et facit quod dicit Bar. in. l. non quasi. §. 1. ff. rem pupilli. salu. for. vbi ait, quòd si tutor quædam negotia pupilli gesserit, & quædam non, quòd tamẽ pro nõ gestis etiam † tenetur, & hoc propter cõnexitatem. Et potest esse ratio: quia cõnexorum, & dependentium idem est iudicium: & idem iudicamus de connexo, quod de principali. vt in. l. perinde. §. si seruum. ff. ad. l. Aquil. & Bald. in. l. quid ergo. §. sufficit. ff. de iudi. cõtrar. tutel. ℣ Idem quoq; est de collatione præbendæ consuetę † conferri canonico, quia confertur canonicatus: nõ quia sit accessoriũ, sed ratione cõnexitatis. arg. in cap. si quis obiecerit. p. q. 3. & Imol. in cap. cùm. m. de constitu. col. 18. & Feli. in dict. cap. translato. vbi latissimè de iuribus illorum cõnexorum. & Hippoly. de Marsi. in. l. 1. §. frater diuus adrianus. ff. de quæstio. nu. 8. vsque in finẽ. ℣ Adde quoq; quòd mandatarius ad eligendum potest postulare. † glo. in cap. Innocens. 22. q. 4. & in cap. cũ in causis. de electio. Et quia iudex, seu executor faciens id, quod non multùm differt à mandato, non dicitur fines mandati excedere. vt ibi glo. in. d. c. innocens. Et sic iudex datus ad recipiendũ testes, potest recipere cõfessiones, † & dicetur confessio iudicialis: quia hoc est iuxta mandatum, licet non sit mandatum. tenet Rota. decisio. 24. in antiquis. in titul. de probatio. & in antiquioribꝰ in titul. de testibus. decis. 3. ℣ Et idem Rota in decisio. 1. de arbitris. in antiquis. dicit, quòd iudex datus ad cognoscendum de cõ promisso, ad finẽ vt obseruetur, † potest inobedientem condẽnare ad pœnam compromissi. ℣ Item talis arbiter potest in sua sententia condẽnare contumacem in expensis. ita Inno. in. c. ex parte. de arbitris. ℣ Itẽ iudicare de fructibus, & de terminis solutionis: quia ista cõtigua sunt compromisso, licet in eo non expressa. & sequitur Abb. in. c. cùm dilectus. de arbitris. colu. 5. ℣ Quoque arbiter potest incidenter cognoscere de restitutione in integrũ. † Et est ratio: quia non est extra compromissum, sed ipsi negotio in hæc. & secundùm Angel. in. l. si vacantia. 28.

col.

col. C. de bonis vacan. lib. 10. & quia ratione incidentiæ ampliatur iurisdictio. vt Abb. in cap. 1. de in integr. resti. Et ideo dicit Butri. & Imol. in cap. cùm inferior. de maio. & obedi. quòd si mandetur iudici, vt aliquem capiat, & condemnet, certè potest eum absoluere, si meretur, quia hoc est contiguũ mandato, nisi esset merus executor. Et idem est in teste, vt latè Feli. in. d. cap. causamq; de re iudi. 2. & 3. col. vbi quoq; tenet, quòd habens mandatũ de vẽdẽdo, potest etiam
25 rem venditam tradere. † vt Angel. in. l. si quis prohibuerit. ff. de publici. Et quòd procurator datus ad vendendum, potest vendere, & dominium transferre, habita fide de pretio, †
26 aliter non interueniente pecunia. tenet Abb. in cap. olim, el primero. de offici. delega. colũ. 2. exceptis casibus, vt ibi per Felin. & per docto. in. l. à diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudi. ∇ Et li-
27 cet mandatũ iurisdictionis † sit strictum, veniunt consequentia ad petita. vt Bald. in. l. fina. 2. col. C. de fideicõmiss. liberta. & Innocen. in cap. episcopi. de rebus eccle. non alienan. dum dixit, quòd legatus datus vt reducat ad proprietatem malè alienata, potest cognoscere de possessione, tũ super extraneis nõ potest cognoscere. vt Bald. in dicto cap. causamque. ∇ Et Felin. in dict. cap. cum dilecta. col. 18. versicu. limitá secundo. tenet, q; quando iudex facit illud, quod non multùm differt à mandato, non dicitur excessisse fines mandati, dummodo sit vicinũ mãdato. Et quando dicatur vicinum mandato, vel connexum, tractat singulariter Felin. in cap. sedes. eodem titu. de rescrip. col. 4. versicu. & pro hoc vltimo. allegando Aegidi. de Bellame. de-
28 cisione. 328. vbi dicit, quòd si Papa † ad instantiã alicuius cõmisit causam, adiecta clausula (cum incidentibus, & dependentibus, & connexis) intelligitur de his, quæ sunt eiusdem naturæ, cuius est ipsa causa, scilicet de iudicialiter agitandis. de quo dicit, nunquam obliuiscaris. & quia concessa iurisdictione in genere, veniunt ea, sine quibus iurisdictio non possit expediri, etiam si sit maioris iurisdictionis. per. l. quotiens. C. de iudic. vt Bartol. in. l. 2. colu. 2. ff. de iurisdic. omnium iudicum. Sed hoc intelligit Felin. vbi suprà, dummodo sint eiusdem speciei. Facit ad idem, quod tenet Rota. decisione. 23. in titulo de procuratorib. vbi ait, quòd licet procurator
29 possit necessaria ad causam, † nõ tamen grossa, quæ possit dominus: sicut offerre se ad sponte confitendum, consentire testium examinationi, sine citatione, & similia, quæ non veniunt in mandato: sicut ne donatio, aut liberalitas, secundùm Felin. vbi suprà in tertia col. versicu. & dicit Rota. ∇ Tu quoque nota singular. verbum Felin. in dicto cap. translato. de constitu. 5 colũ. vbi tenet, quòd ad hoc, vt aliqua sint connexa,
30 † non sufficit, quòd eodem tempore sint facta, nisi simul. Quod ego iam pluries inculcaui: & in quadam cõmissione Regia, virtute cuius, quidam perquisitor in ciuitate Placentiæ procedebat contra priuatas personas de causis, quæ non erant expressę in cõmissione, nec in ipsius petitione, & volebat eam extendere ad eas ratione verborũ contentorũ in dicta prouisione, ibi, sobre lo annexo, y connexo: sed quia illæ iniuriæ non erant factæ tempore, quo iniuria principalis fuit facta, sed postea, non poterat ille iudex de hoc cognoscere: & non obstante allegatione partis declinãtis iurisdictionem, ille perquisitor protulit sententiam in eos: quæ sententia in causa appellationis fuit reuocata in curia regali: & iudex, qui eam tulit, fuit in expensis condemnatus, & in salariis. Quod ego ei dixi anteaquam pronuntiaret, & noluit credere mihi. Et allegaui quoque ei, quòd illæ iniuriæ non erant deductæ principi in petitione, nec habebat in mandatis, vt de eis cognoscereret: quia iudex delegatus, seu perquisitor, non potest co-
31 gnoscere de rebus, † vel personis in cõmissione non contentis. vt in cap. 1. & glo. de offi. delega. & in cap. cùm olim. eodem titul. tenet ad literam. Specula. in tit. de iudice delega. §. sequitur. versi. Item ad eius officium. nume. 2. & text. in. l. 20. titu. 4. parti. 3. verficu. Otrosi dezimos, que el delegado no se deue trabajar en otro pleyto entre ellos, sino en aquel, que señaladamente le fue encomẽdado que librasse. Et rectè fuit condemnatus ille perquisitor in redditione salarij, & in expẽsis: & in sua sentẽtia fuit nulla pronuntiata. ∇ Et facit quòd sententia lata contra formam rescripti & commissionis, est nulla.
32 † tenet Paulus de Castro in. l. cùm quærebatur. ff. de re iudica. & Paris de Pute. in tractat. syndica. in parte, iudex. an si iudex mandat. nume. 9. fol. 142. in libro portat. ait, quòd si iudex extendit iurisdictionem suam ad aliam rem, super quam non est ei commissa, præter consensu partium, tenetur ad interesse. per text. in capi. sacro. de sententia excõmunicatio. ∇ Et inquantum tenet, quòd fallit, si de consensu partium iudicat, idem tenet dicta. l. 20. partitæ. ibi, fueras ende por auenencia de ambas las partes. Idem tenet glos. in extrauagan. sedes apostolica. de concessio. præben. in parte, tenorem. vbi ait, quòd forma mandati, & tenor, est ex acta di-

ligentia obseruandus, aliàs processus non valeret iudicialis: secus partialis, ideſt per partes habitus, & factus. Quod intellige vt ſuprà dixi, quando forma reſcripti eſt merè in ſauorem partium, ſecus ſi ob publicam vtilitatem. ☞ Sed dubitatur, ſi delegatus, ſeu perquiſitor in iuriſdictione q̄ durāte el tiēpo q̄ 33 ne excedit, † ſi ordinarius iudex poteſt intromittere. Quod videtur: quia ordinarius ſupplet negligentiam, ſeu malitiam delegati, quando ex tali oritur peccatum: ſed in alia cauſa pecuniaria non intromittit, ſed remittit eam ad ſuperiorem. tenet Abba. in cap. ſignificauit. de officio ordi. nume. 2. ☞ An delegatus delinquens in delegatione ſua 34 † poſsit cōuenire coram ordinario loci: Doctores Legiſtæ hanc quæſtiouem tractāt in authen. ti. ſi qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. Tamen Abb. in capitulo fina. de reſcrip. fina. colū. nume. 17. concludit, dicendo. Aut delegatus delinquit in non procedendo, quia tunc ſolùm exceſsit cōtra Regem, vel Papam in nō parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium inferiorem puniri. Aut delinquit iniquè agendo, & tunc poteſt puniri per ordinarium loci: quia non conuenitur vt delegatus, ſed vt criminoſus. Tunc dicit ibi Abbas, quòd Iohannes Andreas ibi dicit ſe non credere, quòd pēdente cauſa coram eo, poſsit puniri, nec conueniri coram ordinario, ſaltem vbi impediretur procedere in cauſa ſibi commiſſa, & delegata. Nam reſpectu illius cauſæ duntaxat, eſt maior ordinario. vt in capitulo, ſtuduiſti. de offici. delega. Vide gloſſam in capi. prudētiam. §. adiicimus. de offici. delegat. in verbo, arguendus. Sed ego credo, quòd Abb. dicat verum, & gloſſa ibi intelligatur, quando delinquit in non exequendo mandatum, quòd tunc redarguatur, & ſuperior puniet eum. Et Barba. tranſit cum illa glo. Et Montal. in. l. 4. tit. 7. foro legū. lib. 1. in glo. ſi. in fine, tenet indiſtinctè, quòd ordinarius poteſt punire delegatū principis delinquētem in proceſſu cauſæ, & abutentē iuriſdictione. vt in authenti. vt iudices ſine quoquo ſuffragio. §. volumus. collatio. 6. ecūda. Et Anchara. in Clementi. prima. de offi. ordina. ſed ſumma Sylueſtri. in parte, iudex. primo. §. 7. tranſit cum Abb. vbi ſuprà. quam vide. ☞ Et vide Iaſonem in. l. ſecūda. ff. de in ius vocan. numero. 2. verſicu. adde. vbi tenet, quòd ſi delegatus Papę delinquat, poteſt accuſari coram ordinario, & punitur poſtea finito officio. Et dicit eſſe glo. ſingulari, in dicto capitulo fina. de reſcrip. & textus, & ibi Abb. in capit. fina. de ſtatu monacho. Et vide ſingulariter Iohan. de Plate. in. l. ſiue ex prætoriano. C. de executori. & exactori. lib. 12. vbi expreſsè tenet, quòd ſi delegatus à principe delinquit in prouincia, præſes cōtra eum cognoſcit, licet aliàs delegatus maior præſide reputetur.

tuuierē el officio[d] q̄

Summarium.

1 AN plura officia quis poteſt habere. & numero. 6.
2 An poteſt quis eſſe in pluribus collegiis.
3 Habens iuriſdictionem ordinariam in ciuitate, non poteſt legere, nec cathedram ordinariam habere.
4 Officia compatibilia, an poteſt quis habere.
5 Diſpenſatus vt quis habeat duo officia ex neceſſitate, intelligitur pro tribus annis.
7 Officia incompatibilia, quæ dicantur.
8 Quæ ſit pœna habentis plura officia.
9 Quando quis eligitur ad duo officia compatibilia, duo ſalaria debet habere.
10 Idem in doctore vtriuſque iuris, qui dat vocem in vtroque, duo ſalaria debet habere.
Idem dic in diſtributionibus quotidianis, quæ debentur duplicatę illi, qui duplici iure intereſt diuinis officiis.
11 Quando labor minuitur, ſalarium minui debet.
12 Qui habet duo officia, debet habere familiā pro vtroque.
Et pro vtroque debet ſtare ad duos ſyndicatus.
13 Si eligitur ad duo officia in eadem ciuitate, an retineat primum, vel ſecundum.
14 Doctor debet intendere in illa ſcientia, & perſeuerare, quam ſemel elegit.
15 Rex poteſt de duobus officiis facere vnum, & alterum ſupprimere.
16 Officium an quis debeat habere pro vno anno: & an puniatur, qui vltra annū habet officiū.
An ſi fiat electio officij vno contextu, per triēnium vitietur.

d **Officio.** [d] Rectè dicit, officiū: quia nemo poteſt habere duo officia
1 † & ſic duos magiſtratus, ſed vnū tantūmodo. tex. in. l. 2. tit. 16. lib. 2. in ordi. reg. in fi. & in. l. 14. ti. 2. lib. 7. in eiſdē ordi. text. in. l. nemo. quæ eſt lex fina. C. de aſſeſſo. quia nemo poteſt ſubire vicem duorum vt ibi. quia cū ad vtrunq; feſtinat, neutrū bene peragat: & quia qui binos lepores

vna sectabitur hora, vno quandoque, quandoq; carebit vtroque. & in.l. si plures. ff. de pactis. & in.l. quisquis. C. de postulan. & in.l. hac parte. & ibi glo. & in.l. comperimus. C. de proxi. sacro. lib. 12. & ibi doctor. & in.l. 1. C. de præposi. agenti. in rebus. eod. lib. & habetur in.l. si cõsul. ff. de adoptio. Specula. in titu. de iura. calum. §. tertio. versi. quicquid aliquid. per glo. & docto. in cap. ex literis. de probatio. c. fina. de institu. & in cap. per nostram. de iure patro. cap. debitũ debeatis. tex. in cap. cùm singu. de præben. in. 6. vbi singula officia singulis personis committi debent. & vna persona non debet habere duo officia, sicut singula membra corporis, singulos actus habent. vt in capitu. 1. 89. distinctio. & in cap. præsbyteros. 16. quæstio. 1. ☞ Et in expresso tenet Angel. in.l. si quis decurio. C. ad legẽ Cor. de fal. dicendo, quòd vnus non potest ad duorum magistratuum officia deputari: quia nõ est credendũ duabus causis tam necessariis vnũ sufficere: quia exercendo vtrunque, ne vtrum bene perageret. vt in dicta. l. nemo. Et sic non potest habere quis duo correctoria, nec duas militias, quæ requirunt continuũ exercitium personale: cùm sit impossibile esse eundem in eisdem, eodem tempore militare. vt in dictis iuribus cauetur: & in.l. his quidem. §. in posterum. C. qui milit. poss. vel non. lib. 12. ☞ Vt in eo, qui
2 vult esse in pluribus collegiis † & societatibus, ita quòd à seruitio vnius auocetur à seruitio alterius. Similiter nõ potest quis aspirare ad duo officia, quibus non bene sufficeret, secundùm Angel. vbi suprà, vbi ait, q̃ cum salario, nec sine salario non potest quis aspirare ad dicta officia: & quia si dicta officia & honores sunt magni, per quos & amicis fauor, & inimicis timor possit incuti. vt in.l. libertus. §. præscriptio. ff. ad municip. & in.l. penul. ff. de assesso. ☞ Et ideo
3 dicit Bart. in.l. lecta. † ff. si certum peta. num. 33. quòd habens administrationem iurisdictionis in ciuitate, non possit legere ordinarie, nec cathedram habere. Quod facit contra istos auditores chancellariæ Pincianæ, qui habẽt audientiam & regũt cathedrã dicti studij: quod iam est de remedio per nostrũ Carolũ prouidẽter consultũ, vt vnũ tantũmodo habeãt officiũ, & fuit in praxim deductum. Quod manifestè videtur in splẽdidissimo doctore de Mãcaucdo, qui cũ vtrũq; habuisset, deposuit officium auditoris, cathedrãq; amplexus est, siue delegit. Et vi. ibi per Alex. in nu. 11. ☞ Tamẽ licet hoc sit verum, si princeps, vel populus, qui habet authoritatem principis eligat scienter doctorem legentem, ad officiũ videtur dispẽsari: quia certa scientia principis æquiparatur clausulæ (non obstantibus) quãdo nõ tollitur ius tertij. Ita tenet Bal. in procœmi. feudo. 13. col. & Archi. in. c. si eo tẽpore. de reseri. in. 6. Tenet hoc Marti. Laudẽ. in tract. de legatis principũ. tomo. 5. tract. q. 29. fo. 256. ☞ Ta
4 men si dicta officia sunt † compatibilia, & potest eis cõmodè seruire, bene potest ea habere. vt in.l. si. ff. de assesso. Et sic concordatur text. in l. ff. quando appellan. sit. vbi prẽsens in ordine decurionũ sederit consiliarius: nã illi duo honores sunt cõpatibiles, nec sunt ambo cũ salario: & solũ per vnum decurionatũ potest incuti fauor, & terror, & nõ per alium. licet Inno. timuit illum tex. in. c. irrefragabili. de officio ordi. & non soluit. ☞ Plura autẽ officia cõpatibilia potest quis habere, si non sunt onerosa: quia nõ est verisimile aliquẽ affectare, quia concurrit ambitionis suspitio. vt in.l. tria onera. ff. de excusa. tuto. secundùm Ange. in. d.l. si quis decurio. ☞ Et vide Iohan. de Plate. in. l. maior. C. de dignita. lib. 12. nu. 2. vbi tenet, quòd licet quis vno tempore non possit plures dignitates habere, nec continuare, imò incidit in ambitum. vt in dicta l. si. de assesso. C. & in.l. si. C. ad legem Iuli. de ambitu. ☞ Tamen potest habere plures dignitates, & officia, & honores eodem tempore, si non habent administrationẽ annexam, etiam si vna habet annexam, alia non. vt in prima constitu. C. §. ideoque. ibi, consularem atque patricium. & in.l. 1. & 2. C. consu. lib. 12. si autem habent annexam, tunc si inter se continent repugnantiam, siue per actũ vnius impeditur administratio alterius, & sic non compatiũtur ad inuicem, tunc non potest habere. vt in. d. l. eis quidem. C. qui milit. non pos. lib. 12. & ibi Plate. secus si compatiuntur ad inuicem. l. si consul. & l. sequenti. ff. de adop. & ibi per Barto. & Plate. in d.l. maior. ☞ Et idẽ tenet Barto. & Plate. in. d. l. cõperimus. C. de proxim. sacro. scrini. lib. 12. dicendo, quòd licet non possit quis ad duo officia fungi, fallit si sunt connexa, & circa idem, quæ quasi pro vno reputentur. vt in dicta. l. eis quidem. & ibi docto. Ex quo infert Bart. & Pla. & Angel. in. d. l. cõperimus. q̃ potestas potest quẽ deputari vt sit iudex, & notarius maleficiorum, cùm officia nõ sint diuersa, sed circa idem tendentia. Et similiter si iudex, qui erat tabellio, scripsit acta corã se facta, quòd ex illis iudicare potest, & tenet sentẽtia: cùm hoc casu possit exercere duo officia circa idẽ tendentia. Quod est notandum. Vide quæ dicã in. c. 36. infrà eod. in scripto. nume. 3. ☞ Et licet quis nõ possit habere

officia incompatibilia, fallit, nisi aliud operetur hominis, vel iuris dispẽsatio. vt Ab. in. c. ex literis. de probatio. ☞ Et causa vtilitatis, & necessitatis. vt glo. ibi. & Bar. in. l. sancimus. C. de executo. & exactori. lib. 12. dicendo, quòd ex necessitate potest quis suscipere duo officia simul, & semel; sed non tria. Et idem tenet Plate. in. l. 1. C. quemadmo. ciuilia mune. lib. 10. Et idem tenet Plate. in. l. hac parte. C. de proxi. sacro. lib. 12. & in. d. l. his quidem. qui milita. nõ poss. nu. 1. & 2. ☞ Quinimo dicit Felin. in. d. cap. ex literis. nu. 10. quòd non potest dispensare etiam ex causa, vt quis habeat tria officia. ☞ Adde, q̃ dispensatus vt habeat † duo officia ex necessitate, intelligitur pro tribus annis. vt in. l. sancimus. C. de executo. & exacto. lib. 12. sequitur Alex. in additio. ad Bar. in. l. si cõsul. ff. de adoptio. ☞ Quoque potest habere duo officia, quando non sunt repugnantia. vt Cyn. in dicta. l. si quis decurio. vel quando tendunt ad eundem finem. vt Bart. in. d. l. comperimus. secus quãdo sunt protinus diuersa, vt ibi. & Paris de Puteo in tracta. syndicatus. in parte. officium nemo. fol. 192. nume. 3. ☞ Et ansi dicta officia sunt publica, aut priuata, si potest quis simul habere. vide singulariter Petrũ Antiboli. in tract. de muneri. in. 3. parte, nu. 61. tomo. 6. tracta. foli. 24. ☞ Quoque non potest quis habere duas † iurisdictiones, vt dictũ est. Quod intellige in contentiosis, secus in gratuitis. vt glo. in. d. cap. ex literis. & ibi Felin. late. nume. 10. ☞ Quæ autem dicuntur † officia incompatibilia, vel compatibilia, & non repugnantia, in hoc non potest dari certa doctrina, sed secundùm qualitatem, & varietatem factorum, personarum, ac officiorum, potest iudicari secundùm Abb. in. d. c. ex literis. ☞ Sed quæ sit † pœna habentis plura officia. Bart. in. d. l. quisquis. C. de cohartali. princip. lib. 12. dicit, quòd lex, seu statutum dictat, quòd habens vnum officium, nõ debet aliud accipere: quòd si accipiat, ille qui sic accepit, careat officio accepto, & eius effectu, & etiam punitur in hoc, quòd non debebit habere stipendium primi officij, nec eius priuilegium. Quod sequitur Ludoui. Roma. in singula. 388. vbi dictum Bart. cõmẽdat. ☞ Sed tu vide dictũ Pari. de Put. in. d. tracta. in. d. parte. officiũ nemo. fol. 192. vbi ait, quòd quando quis assumit duo officia, & non potest habere nisi vnum, nõ potest habere salarium nisi primi officij tantùm. ☞ Sed tu dic, quòd quando quis eligitur ad plura officia † cõpatibilia, debet duo salaria habere, sicut gerit duo officia. Ita Bald. in dicta. l. binos. C. de aduoca. diuerso. iudi. & per eundem in cap. 1. vlti. col. si de feud. guar. & Paul. de Cast. in. l. si eadem. de assesso. Ange. in authen. vt determi. sit num. cleri. colla. 1. & in. §. illud autẽ. in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. colla. 3. & ibi quoq; Ange. & Feli. in. c. trãslato. de constitu. nu. 6. & Feli. in. c. cùm olim. de re iudi. nu. 1. vbi alia iura allegat. ☞ Vbi quoq; dicit quòd si plura officia vniũtur, debentur duo salaria habenti vtrunq;, tanquã vnum. ☞ Et idem, si archidiacono debetur procuratio visitationis: si visitat vt vicarius, habebit duplicem procurationem. vt docto. in cap. nuper. de censi. & Bald. in dicta. l. si consul. de adoptio. ff. in fine. dicens, q̃ qui gerit vices plurium officialium, meretur salarium cuiuslibet. ☞ Et facit, quod tenet Iohã. de Plat. in. l. quòd maior. C. de dignita. lib. 12. nu. 3. vbi dicit, quòd cùm quis vtitur duplici officio ex lege, vel statuto, vel superioris permissione, habebit duplex salariũ. per glos. in. d. §. illud. in verbo, officiũ. & est casus in. l. his scholaribus. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. Quia quotiens iura duorum concurrũt in personam vnius, idem seruatur in personã vnius, quod in duobus. l. si quis mihi & tibi in prin. ff. de lega. 1. & l. titius. §. qui marco. ff. de annuis lega. l. tutorẽ. ff. de his quibus vt indig. ☞ Idẽ dic in doctore † vtriusq; iuris, qui dat vocẽ in vtroq; duo debet habere salaria. vt tenet Bal. in. l. ad scribatũ. C. de appell. nu. 2. Idem tenet Paris de Put. in. d. tract. in parte, salariũ. nu. 2. fol. 226. ☞ Et idẽ Bal. in cõsi. 470. in. 4. vol. loquẽdo in distributionibus quotidianis, quia debẽtur duplicatæ illi, qui duplici iure interest diuinis officiis. Et sic vidi in praxim in vniuersitate Salmãticensi in personam doctoris de Tapia, qui erat doctor vtriusque iuris in dicta vniuersitate. De quo latè per Feli. in rub. de maiori. & obedi. col. 2. & eundem, & Abb. in cap. cùm olim. de re iudica. & ibi Bald. nu. 1. per plura iura, sequendo Iohã. And. & latè Anto. Curse. in tracta. de verbis geminatis. nu. 26. tomo. 1. tracta. fol. 214. ☞ Sed quando assumit duo officia, & nõ potest habere nisi vnum, nõ potest habere salariũ nisi primi officij. prout tenet Paris de Put. in. d. tracta. in. d parte, officiũ nemo. fol. 102. ☞ Tamen si duo officiales subrogantur loco vnius, non habent maiorem salarium ambo, quàm ille solus habebat. vt in. l. fina. C. de offici. magistra. mili. in fine, & in dicta. l. binos. tenet Albericus de Ro. in suo dictionario, in parte, salarium. ☞ Adde quoque, quòd quando labor † minuitur, debet minui salarium. vt Felin. in dicto cap. cùm olim. de re iudi. ☞ Dic quoq;, quòd qui habet duo officia, debet habere familiam

12 familiã pro vtroq;, † & debet ſtare ad duos ſyndicatus. tenet Angel. in. d. §. illud. in authen. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. colla. 2. & in. d. authen. vt ſit nume. cler. termi colu. 1. ☞ Sed quid ſi in eadem ciuitate quis eligitur ad duo officia, an reti-

13 neat † primum, vel ſecũdum, vide Specula. in titu. de cenſi. §. nunc dicendũ. nu. 15. & vi. l. 14. & l. 15. & 16. titul. 2. libro. 7. in ordinatio. regalib. & ſingulariter dictum Petrum Antiboli. in dicto tracta. de muneri. in. 3. parte. nume. 62. cum ſequentibus. tomo. 6. tracta. foli. 24. ☞ Et debet perſeuerare in ea, quam eligit, per cuius electionem videtur alias renuntiare, vt tex. in. l. quidã. C. de palati. ſacra. lib. 12. Et ibi Plate. dicit, quòd

14 eſt ibi argu. quòd doctor † debet intendere, & perſeuerare in illa ſcientia, quam ſemel elegit, et cõmentatus eſt, non autem illa omiſſa, aſſumere aliam, nec ambas aſſumere cum adminiſtratione. ☞ Et quoq; dicit, ꝙ eſt contra eos, qui omiſſo habitu doctoris, aſſumunt habitum armigeri militis: niſi fortè diceres, quòd propter cõnexitatem, quam habet ad inuicem armata, & inermis militia, vt in prooemio inſtitutionum, poſſit vtraque vti. vt in. d. l. eis. C. qui milita. non poſſ. §. fina. lib. 12. ☞ Et ſic, quòd ſi habenti officium deferatur aliud; quòd eſt in ſua poteſtate retinere quod velit, vt in dictis iuribus. & tenet

15 in expreſſo Bar. in. d. l. quidẽ. ☞ Rex autem † poteſt de duobus officiis facere vnum, & alterum ſupprimere, & abolere in totum. tenet Bal. conſili. 277. in fine. in. 2. volu. conſili. per text. in. l. fina. C. de frumen. Alexan. lib. 11. ☞ Adde quo-

16 que, quòd pro vno † anno quis debet habere officium, & de eo prouideri. vt in. l. 2. titu. 16. lib. 2. in ordi. regali. & Bart. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. col. 17. nu. 52. ☞ Sed hodie prorogatur per biennium. vt in. l. neminem. C. de ſuſceptori. & archar. lib. 10. & per Anto. Curſe. in tracta. de poteſta. regia. num. 6. tomo. 5. tracta. fol. 223. vbi ponit quinq; rationes, quare officia nõ ſunt continuanda. Quod dicit, quòd fallit in ſubſidium, vbi alij deſunt, qui gerãt. ff. de muneri. & honori. l. vt gradatim. §. quotiens. & in authẽ. de defenſo. col. 3. in fi. vid. Soci. in fallen. in parte, Reddit. Et vid. l. 9. in titu. 1. in quaterno, dela meſta. Et de materia per Ange. & Salyce. in. l. 1. C. ad. l. Iuli. de ambit. ☞ Imò ſi quis ſtat in officio vltra annum, incidit in pœnam. vt in. §. ſunt præterea. Inſtitu. de publicis iudi. ☞ Et ſi quis officium habuit, quòd ſi non vult, non poteſt eligi iterum in eum, niſi elapſo quinquẽnio, vel biennio. vt in. l. ab honoribus. C. de muneri. & honori. lib. 10. Et vi. text. in. l. his muneribus. ff. de vaca. & excuſa. munerum. ☞ Dic quoq;, ꝙ ſi talis prouiſio, ſeu electio officij fieret vno contextu. per triennium contra formam legis, ſeu ſtatuti, nõ valet in anno. tenet Roma. conſi. 66. quem vide. & ſic vtile per inutile in iſto caſu vitiatur. vid. ibi per eum.

les es encomẽdado, vſen biẽ del, y fiel'y

Summarium.

1 IVdex, ſub fide, & induſtria, debet contentiones dirimere, nec fallat, nec fallatur. nu. 4.
2 Iudex ſapiens, quis dicatur.
3 Fides, fundamentum eſt iuſtitiæ.
5 Fides, præfertur induſtriæ.
6 Fidem fallere, graue eſt.
7 Induſtria, quæ dicatur.
8 Profeſſores optimi iuris ciuilis, ſapientes vocantur.
9 Iudex, debet habere conſcientiam, ſcientiam, & experientiam iudicandi.
10 Iudex iudicans contra conſcientiam, & contra iuſtitiam ſcienter, an patiatur pœnis. c. cum æterni. de re iudi. num. 6.
11 Iudex, qui malè interloquitur, parti tenetur.
12 Iudex, qui totam cauſam malè diffiniet, parti tenetur. Et idem dic in iudice eccleſiaſtico, qui aliquẽ iniuſtè excõmunicauit, & in notario.
13 Iudices plures, qui ſimul per imperitiam iudicauerunt, an omnes teneantur.
14 Iudex, qui ſecundùm vnam opinionem & malam iudicauit, an teneatur.
15 Cõmunis opinio, an ſit ſequenda in iudicando, vide regulam, & fallentias.
16 Commentatori magno non ſtatur, niſi probet opinionem ſuam.
17 Quando opiniones ſunt hincinde probabiles, laudatur iudex, qui diuidit per medium materiam diuiſibilem.
18 Lex habens duos intellectus, non poteſt allegari pro deciſione legis.
19 Gloſ. vel alius, referens plures opiniones, præſumitur in dubio vltimam approbare.
20 Iudex, qui imitatur opinionem magiſtri ſui, excuſatur in ſyndicatu. nu. 22.
21 Sententia lata contra communem opin. eſt ipſo iure nulla.
23 Opinio communis eſt ſequenda, fallit in arbitro.

24 Quando opiniones ſunt contrariæ, vel occurrit dubium, iudex ſequatur conſilium Abb. in cap. 1. de conſtitu.
25 Iudex debet aduertere ad vires ingenij ſui.
26 In iudice ſex requiruntur.
27 Iudex, qui malè iudicat, plus perdit, quàm pars.
28 Iudex negligens, an puniatur.
29 Negligentia, an debeat probari. nu. 37.
30 Iudex dicitur negligens, non recipiẽdo querimoniam, & non faciens dãna paſſo reſtitui.
31 Fur licet fuſtigetur, debet detineri in carcere, do nec ſatisfaciat parti, & fiſco, aliàs iudex tenetur: ſed hodie poteſt cedere bonis.
32 Iudex negligens dicitur, quando remittit partes ad arbitrum.
33 Iudex negligens generaliter dicitur, quando nõ procedit in cauſis, in quibus tenetur procedere de officio.
34 Iudex anteaquam in delictis ex ſuo officio procedat, debet partem offenſam requirere.
35 Iudex in ciuilibus denegando officium parti, non tenetur in ſyndicatu.
36 Iudex de factis per eum, ex officio non poteſt redargui.
37 Negligentia iudicis, qualiter probetur.
38 Iudex negligens, an perdat ſalarium.
39 Tutor, vel curator, an propter negligẽtiam perdat ſalarium.
40 Corrector, ſeu iudex propter culpã remotus ab officio, non debet habere ſalarium.
41 Iudex, an poteſt ab officio remoueri propter negligentiam.
42 Locum tenens ab officio non debet remoueri, niſi ex iuſta cauſa expreſſa in iure. Et an ſi poteſt corrector inhibere ſuo locotenenti, vt in aliqua cauſa non procedat, aduocando eam ſibi.
43 Iudex vt ex negligentia teneatur, requiritur, ꝙ à parte requiratur.
44 Iudicem præſumitur ſemper eſſe paratum reddere ius.
45 Quando iudex requiſitus propter negligentiã puniatur.
46 An plures interpellationes requirantur ad hoc, vt iudex ex negligentia puniatur.
47 An illud, quòd ſoluit iudex propter ſuam negligentiam, recuperet à parte.

c Fiel. c Pro ſua fide, & induſtria iudicet, & contẽtiones dirimat, ſic, vt nec fallat,
1 nec fallatur. † tex. eſt in l. quotiẽs. C. de põderato. lib. 10. Et Iohan. de Plat. ibi dicit, quôd peritus, & ſapiẽs eſt: nec fallit, nec fallitur doloſus: ergo non eſt ſapiens, qui fallit, ſeu decipit aliũ.
2 ▽ Item ſapiens eſt, † qui nõ poteſt falli. Quod intelligit, ſi habet facti peritiam, aliàs ignorantia facti, ſæpe fallit prudentiſsimos. ſecundùm Plat. ibi. ▽ Sua fide dico, ideſt conſcientia. vt in cap. literas. de reſtitu. ſpolia. & in cap. quoniã. de præſcrip. & ſic exponitur de pœniten. diſt. 3. ad finem. §. illud. quaſi ad medium. Et quòd talis conſcientia, vel fides, ſit publicè approbata, vt in l. ſi ventri. §. in bonis. ff. de priuile. credi. ▽ Et quia talis fides † fundamentum eſt iuſtitiæ, ideſt dictorum, conuentorumq; conſtantia, & veritas. vt dixit Tuli⁹, primo, de officiis. Vbi non eſt ſana fides, non poteſt eſſe iuſtitia. cap. vbi. 23. quæſt. 1. Nam ſub fide, lex, & iuſtitia continentur. vt in authen. de mãda. princip. §. feſtinabis. Et ſi fides non ſeruatur, homines fiunt in agendis bonis operibus ſegniores. vt in authen. vt lice. de cæte. §. hic ſimiliter. ▽ Quæ bona quippe fides debetur Deo, qui omnia videt, & cuncta iudicat. cap. quæcunque. 10. q. 1.
3
4 Et ideo bene ſubditur, nec fallat, † ſcilicet propter fidem. nam fidelis non fallit de ſe confidentem. Talis hodie vix, aut nullatenus inuenitur. Prouerbio. 12. Virum fidelem quis inueniet? ▽ Nec fallatur, ſcilicet propter induſtriam. Præ
5 ferenda † eſt ergo in honore fides induſtriæ, quia hic præfertur in ordine. vnde fidelis prudenti viro prefertur. tenet Lucas de Pẽna. in l. 1. C. de conditio. impub. or. lib. 10. Nec enim res vlla vehementius rempublicam continet, quàm
6 fides. vt Tuli. lib. de offi. Fidem quoque † fallere, graue eſt. ff. de conſtitu. pecu. l. 1. in principio. Quid tam enim congruit fidei humanę. vt ff. de pactis. l. prima. ▽ Quod intellige verum, ſi ex obſeruantia fidei, non reſultat illicitum. 22. quæſtio. 4. capi. ſi ad peccatum. nam tunc potius eſt fides reſcindenda, quàm obſeruanda. vt in cap. in malis. eadem quæſtio. & tenet dictus Lucas de Pẽna in dicta. l. quotiens. 1. colũ. & ibi quoque in ſecũda col. dicit, quòd ideo dicit tex.
7 induſtria, † hoc eſt, doctrina, ſtudium, & vigilantia: abindulgere, ideſt operam dare ſtudio. & generaliter loquendo qualibet ipſarum dicitur
8 ſapiens. vnde optimi profeſſores † iuris ciuilis vocantur ſapientes. vt. ff. de origi. iur. l. ſecunda. §. deinde ſextus. vt ibi latè per eum. ▽ Et ſic, quòd iudex debet habere conſciẽtiam,
9 † & ſcientiam iudicandi, & experientiam, vt latè dixi in gloſſa prooemij, in parte, juſticias qualeſquier. quaſi in fine. verſicu. & quia ſuprà
10 dixi. ▽ Quia ſi iudicat cõtra † conſcientiã ſcienter, & contra iuſtitiã patitur pœnas poſitas in. c.

cùm

cùm æterni tribunal. de re iudi. in. 6. secus si iudicaret contra conscientiam: dum tamen iudicet secundùm iustitiam, secundū Domi. ibi. Si autem credebat bene iudicare, & non iudicauit, tunc non patitur illas pœnas: tamen iudex tenetur ad æstimationem litis. vt institu. de obliga. ex quasi delirans, in princi. & ibi glos. communiter approba. in verbo, litem. vbi ait, quòd tenetur ipse in quo læsit: & hoc quādo per ignorantiam, vel imperitiam: secus si dolo, quia tunc ex maleficio tenetur, & sit infamis. l. fina. C. de pœna iud. qui mal. iudica. & Bar. in. l. filius familiàs. ff. de iudic. Et idem dic, quòd iudex facit litem suam, quando iudicat contra consuetudines patriæ. Ita Bald. Salyce. & Ias. in. l. iubemus. C. de iudi. & tenet Pala. Ruui. in repetitio. rubri. de dona. col. 3. nume. 12. & facit glo. in cap. Roma. de electio. in verbo, videas. Ias. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. col. 4. Sed hoc verum, dummodo consuetudo sit publica, & notoria. vt Ias. in. d. l. iubemus. nume. 2. & 3. ▽ Et

11 iudex, qui malè interloquitur, † parti tenetur inquantum eam læsit. tenet Guido Pap. in singula. 580. §. iudex. allegan. Bart. in. l. quòd iussit.

12 ff. de re iudi. Et idem, si totam causam † diffinitè do malè per imperitiam iudicaret, tenetur parti. secundùm dict. Guido. & Bart. in. l. fina. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. ▽ Videtur Alex. in additio. ad Bart. in. l. de eo. C. eod. tit. in additi. magna. in princi. dum Bart. ibi tenet, quòd quando iudex indicat malè per imperitiam, tunc tenetur quantum religioni iudicantis videbitur. Intelligit ibi Alexā. esse verum, quando illa sententia esset executioni mandata, quo casu tenebitur etiam in toto interesse, & in tota æstimatione litis. vt notat Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsul. & lega. ▽ Et idem dic in iudice ecclesiastico: quia si iniustè excōmunicat aliquem, licet eum absoluat, tenetur illi ad interesse. vt tenet glo. & ibi Bald. in cap. cùm contingat. de offi. delega. de quo in capit. sacro. de senten. excommunic. vbi singulariter. & gloss. in. c. cùm olim. Abbas eod. titu. de offic. delegat. in gloss. fin. ▽ Idem tene in notario: quia non describendo debitores, & eorum quantitates, quas describere tenetur, facit litem suam, & est obligatus simul cum dictis debitoribus ad eorum solutionem: tamen contra dictos debitores notarius habebit regressum: secus in iudice, prout tenet Plate. in. l. qui numerarij. C. de numera. & actua. libr. 12. & facit text. in. l. final. C. de magist. conue. & tenet Iaso. in. l. errore. C. de testamen. 1. col. & vid. Philipp. Deci. in. l. si librarius. ff. de regulis iuris. & Hippol. de Marsi. in sua practi. §. superest. nume. 12. cum sequen-

13 tibus. ▽ Sed si plures iudices † per imperitiam iudicauerunt, simul quilibet in solidum facit litem suam: tamen vno soluente, alij liberantur. tenet Baldus per text. ibi. in. l. nouissimè. §. si

14 plures. ff. de falso tuto. ▽ Quid si iudex † iudicaret secundùm vnam opinio. & malam. Barto. in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. tenet, quòd facit litem suam, tantùm mitius punitur. per dict. principium. Instit. de obliga. quæ ex quasi delict. nas. versi. videtur. Idem notat Bald. in. l. mācipia. C. de seruis fugiti. & in. l. pignus. col. 20. C. de pignor. actio. Quod limitat Ange. in. d. l. cum prolatis. procedere, quando iudicasset contra cōmunem, secus si nulla esset opinio approbata cōmuniter in casu illo, quia iudex tunc excusabitur in totum. allegat notata per Innocen. in cap. ne innitaris. de constitu. & Barto. in. d. l. de eo. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. vid. Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. quæst. 4. ff. de offi. proconsul. & leg. Iohan. And. post glos. in cap. capellanus. de feriis. & Abb. in cap. de re iudi. num. 10. & Alexan. in. d. l. cum prolatis. nume. 21. vbi in num. 22. tenet quoque, quòd si iudex iudicauit malè, sequēdo opinionem bonā, tenetur in syndicatu, licet mitius puniatur. Sed dicit limitari secundùm Angel. vbi suprà, quando iudicasset contra communem: secus si nulla esse opin. approbata cōmuniter in casu illo, quia tūc excusatur in totum, per iura suprà allegata. ▽ Ex quo infert ibi Alexā. in. d. l. cum prolatis.

15 nume. 23. quòd cōmunis opinio † sequēda est, & secundùm eam debet quis iudicare. Pro quo dicit, quòd est text. bonus. in. l. 1. in verbo, crebrior. ff. de offi. quæsto. & ibi Bald. & in. l. athletas. in princi. ff. de his qui not. infami. & Barto. in. d. l. fina. cum concordantiis. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & idem tenet Iohan. Faber in procemi. institu. col. 2. nume. 2. & Bald. in. l. 1. in fine. C. de vulga. & pupill. substi. & in cap. 1. de natura succes. 1. feudi. in fine. ▽ Vbi ait, quòd cō munes opiniones doctorum sunt tenendæ. Et vide Ange. in. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdi. omni. iudi. vbi tenet, q̄ cōmunis opi. est lex, & tanquā lex potest allegari. Quod extende, q̄ nō solùm cōmuni opinioni est standū in foro contentioso, sed etiā in foro conscientiæ & animæ, cōmunis opinio excusat, etiā si veritas se habeat in cōtrarium. vt tenet Paul. de Cast. in consi. 19. col. 2. in fine. in. 2. parte suorum consili. ▽ Istam regulam limitat Alex. in. d. l. cum prolatis. in fine, nisi cōmunis opin. esset notoriè falsa, vel ra-

tionabiliter cõuincatur secundùm quòd iudex acutissimi ingenij æstimabit, vt inqt Iohã. Andre. in. c. 1. de constit. & Abb. in. c. 1. de re iudi. nu. 10. & in. d. c. capellan⁹. de feriis. ☞ Ad quod facit, quod dicit Geminia. in. c. de quibus. 20. q. 1. vbi ait, ꝙ licet potius sit standũ opi. antiquorũ, quàm iuniorũ, vt in. d. c. de quibus. fallit vbi dicta iuniorũ essent magis rationabilia. vt in. c. ita domus. 19. dist. ☞ Itẽ à cõmuni opi. potest recedi, si alia opi. esset humanior. vt Host. & Abb. in. c. 2. de cognatio. spirituali. in verbo, humanitatis. Sed hoc non tenetur per Alex. in. d. l. cum prolatis. Quia quãdo opiniones sunt pares, amplectẽda est humanior, vt in. l. maiores. ff. de pactis. & tex. in. d. c. 2. de cog. spiritu. Non obstat, quia loquitur in Papa habente potestatem legis condendę: & ideo talem opinionẽ eligere potest. Et idem, quod Alexã. in. d. l. prolatis. tenet Abb. in. d. c. 1. de cõstitu. in fi. vbi ait ꝙ cõmunis opi. est sequẽda, nisi sit euidenter falsa, vel possit conuinci probabilibus rationibus. quod dicit esse notandum. Ad hoc dicit, ꝙ solet allegari tex. in. l. 1. C. de veteri iure enucle. versi. sed nec. vbi ait text. quòd ex multitudine authorum nõ est iudicandum: quia posset vnius, & deterioris sentẽtia, multos, & maiores in aliqua parte superare: & sępe Deus reuelat paruulis, quod abscondit sapiẽtibus. ☞ Itẽ fallit, nisi contra cõmunem opi. sit glo. in cõtrariũ: quia authoritas glosse est maior, quã alioru doctorũ. vt Bar. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. nu. 8. Et Bal. in. l. cũ hęreditas. C. depos. dicit, ꝙ authoritas glosse omnes alias antecedit. & Azo. & Accurs. glossatores habuerũt yllustre ingeniũ. vt tenet Bal. in tit. super lothari. in vsi. feudo. Et idẽ Bal. in. c. dilecti filij. de maio. & obed. dicit, ꝙ Accurs. glossator fuit vberrimus fons Iuris ciuilis. Et Cyn. in. l nam moritu rũ. C. de cõtrahẽ. & cõmit. stipul. appellat glossatorem idolũ suum. Et Iohã. butri. in. l. 1. C. qui pro sua iuris. dicit, quòd vbi cum glo. concordat aliquis doctor, illa opinio censetur cõmunis in iudicando. Et Bald. in. l. fi. §. necessitatem. 3. col. C. dẽ bonisque liberis. dicit, Adhæreas carrotio veritatis, ideſt glossatori, & in perpetuum non errabis. Et in authenti. cessante. 13. colũ. C. de legiti. hæredibus. dicit, quòd in consulendo timet recedere à glos. Vide latè de hoc Ias. in dicta. l. vt vim. ff. de iustitia & iur. nume. 34. ☞ Vid. tu quoque Iohan. Fab. in. §. pupillus. Institu. de inutilibus stipula. vbi dicit, quòd in curia ecclesiastica opinio glossæ, & Innocen. adoratur vt idolum: & quòd in iudicando, & consulendo sequenda est glossa, & hoc est tenendum secundùm Ias. vbi suprà. numero. 34. licet solus Abb. teneat contrarium in. d. cap. capellanus. de feriis. in. 4. notabil. ☞ Sed limita, nisi habeas glossas contrarias, secundùm Iasonem vbi suprà, allegando Bald. in dicto cap. 1. de constit. 4. col. quia tunc authoritas plurium glossarum vincit vnam, secundùm Baldũ in. l. precibus. 15. colũ. C. de impube. & aliis substit. sicut duo vincula magis stringunt, quã vnũ. vt in authen. Ita. C. communia, de succesio. Et sic dum ego inuenio glos. maximè Bernardi, & decreti, eam sequor. Vide tu additio. ad Abb. in dict. cap. 1. de constitu. in additione, quæ est in nume. 15. in parte, sed nec. vbi istas fallentias firmat. & vide quoque Salycet. in. l. tradi. C. de pactis. ☞ Quoque limita, quòd communis opin. est sequenda, quando fundatur ex casu legis. vt tenet Ias. in. l. illam. C. de colla. nume. 9. quòd possumus iudicare contra cõmunem opini. si non habet casum legis, vel verè non probatur, secundũ Anto. de Butri. in cap. tua nos. col. 2. de vsu. & Barba. in consilio. 10. in secundo volumi. vlti. col. quod Iaso. vbi suprà, dicit esse notandum. ☞ Item limitatur, nisi opinio singularis vnius doctoris, vel minoris partis, esset pro matrimonio, quia illi statur contra communem. vt Hostien. in cap. si vir. de cognatio. spiritua. & Iohan. de Imol. in. l. 1. secũda col. ff. solut. matrimon. Andre. Siculus Barba. tantùm in consili. 3. penultima col. versicu. nec obstat. hoc intelligit, nisi opinio verior, & approbatior esset in contrariũ, quia tunc non debet iudicari pro matrimonio, vt dicit probari text. singulari. in. l. si pars. ff. de inofficio. testamen. & dicit quòd hoc sequitur omnis prudentia iuris. ☞ Quoque limitatur, nisi esset opini. Archidiaconi suprà. 6. quæ prævalet aliis, secundùm Rotam. decisio. 348. in antiquis. ☞ Limita item, nisi vna opinio faueat potestati clauium, quia prævalet non fauentibus. Hostien. in capi. Rursus. qui cleri. vel vouẽ. ☞ Item limita, nisi talis singularis opi: quæ est contra cõmunem, esset in fauorem libertatis, & testamẽti, & similibus fauorabilibus causis, tunc enim prævalet dicta opinio contra communem. tenet Andre. Siculus Barba. in consilio. 70. incipiente, Scriptum est. & tenet Zachari. in additio. ad Abb. in cap. 1. de constitu. ☞ Vbi quoque limitat, nisi consuetudo obstaret cõmuni opinioni, vt in Hispania nostra, & Anglia, in quibus si doctores sunt diuersi, aut contrarij, statur opinioni Barto. quanuis communis sit in contrarium. vt Iohan. Baptista de Gazalup. de sancto Seuerino, in suo tractatu de

modo

modo ſtudendi. & eſt tex. in l. 6. tit. 4. de las leyes. lib. 1. in ord. rega. vbi ait, que no ſe ha de alegar glo. ni dicho de doctor de aquellos, que fueró deſpues de Bar. & Io. An. & tex. in l. 74. in le gib⁹ de Madrid, in antiqs, vbi habetur, ꝙ in materia canonica præferatur opi. Io. An. & poſt eũ ſequatur opi. Abb. ſicul. & in materia legali p̃ferat opi. Bart. & in ſuum defectum ſequatur opi. Bal. ſed iam iſtæ leges ſunt correctæ per tex. in l. 1. de Toro. ver. Y por quãto nos ouimos hecho. Et ſic, ꝙ nec opi. Bar. Bal. nec Iohã. An. nec Abb. debet ſtari, ſed bene poſſũt allegari vt alij doct. & cõmentatores: quas fallentias quoq; ponit Feli. in dict. capit. 1. de conſtitu. colum. 38. Et Iohã. de Nauozinis in ſua Sylua nuptiali. in. 5. libro mirabiliter examinat: vbi quoque ponit has limitationes, & ampliationes, & in. 6. libro.

¶ Ex quibus Fallentiis Feli. vbi ſuprà in dict. c. 1. infert quinque notabilia. ¶ Primum, vt non
16 ſtetur magno commentatori, † niſi probet opinionem ſuam per authenticam ſcripturam. vt Archidi. in. c. nolite. 11. queſt. 3. Et per illum tex. inducit contra ſcholares, dicentes, hæc eſt communis opi. & Cardi. in conſilio. 78. loquẽdo de Iohan. Andr. quòd nec ſibi, nec alteri voluit vnquam in opinionibus credere, niſi inquantum eum vrgeat ratio. ¶ Secundum, quòd quando ſunt opiniones inde probabiles, laudatur iudex,
17 † qui diuidit per medium materiam diuiſibilẽ.
18 ¶ Tertium, quòd lex habens † duos intellectus, non poteſt allegari deciſionem eſſe tanquã. l. ſecundũ Bal. in. l. in ambiguo. ff. de rebus dubiis.
19 ¶ Quartum, quòd quando glo. † vel alius refert plures opiniones, præſumitur in dubio approbare vltimam gloſ. in. l. qui filium. §. ſabinus. ff. ad Trebellia. & alia iura ibi per. d. Feli. allega. & Bal. in. c. 1. an apud iudi. in vſi. feudo. & eſt gloſſ. vnica in. c. ſuper inordinata. de præbẽ. & Bart. in. l. bona fides. ff. depoſi. Angel. in. §. item prætium. Inſtitu. de emptio. & vendi. & Iaſ. latè in l. pacta nouiſsima. C. de pactis. nu. 6. & Montal. in glo. ordi. in parte, reſcripta. per. l. ſi idem. §. ſi. ff. de iuri. omn. iudi. & per. d. l. qui filiũ. ¶ Quin-
20 tum, † quòd iudex, qui imitatur opinionem magiſtri ſui, excuſatur in ſyndicatu. Abb. in ca. 1. 7. col. de poſtula. prela. Ang. in. l. terminato. C. de fructibus & litis expenſ. quia tenetur diſcipulus defendere opinionem magiſtri, niſi veritati repugnet, iuxta illud philoſo. Amicus Socrates, Amicus Plato, magis amica veritas, ſe-
21 cundùm Feli. vbi ſuprà. ¶ Sextum, † quòd ſententia lata contra communem opinionem, non eſt ipſo iure nulla, ſicut lata contra legem. ſecundùm Angel. poſt Imol. in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff de verbo. obligatio. ¶ Quia ſuprà in. 5. notabili dixi, quòd iudex excuſatur
22 ſequendo opinionem magiſtri, † facit in ſimili, quia opinio doctoris excuſat ab expenſis. doctores in capitulo. vt debitus. de appella. Cardina in cle. ſecunda, de magiſtris. Bald. in authentica. generaliter. C. de epiſcopis & cleri. per Barto. in. l. bonorum. ff. de bonorum poſſ. titul. generali, Alexand. in. l. iuris. C. qui admitt. numero. 3. vbi dicit eſſe verum, quando conſuluit bonum doctorem, ſecus ſi malum: & quando non eſt in populo, vel ciuitate, niſi vnus: ſecus ſi ſunt plures. Idem dicit de doctore, qui nõ excuſatur, ſi credidit alio doctori, malè conſulenti. & tenet Angelus in. l. ſi conuenerit. ff. de re iudicata. ¶ Quoque intellige verum, quando talis opinio doctoris eſt approbata pro communi opinione ſecundùm Philippum francũ, in dict. capitulo. vt debitus. de appella. ¶ Idem requiritur, quòd non ſit opinio doctoris, qui præſtitit patrocinium in cauſa, quia tunc non excuſatur: ſed ſi non præſtitiſſet patrocinium in cauſa, & in cauſa conſuluit, eius opinio excuſat. vt voluit Alexand. in dicta. l. iuris. numero. 3. ¶ Idem dic, quòd opinio doctoris excuſat à culpa. vt Paul. de Caſtro, in conſilio 87. Quod intellige ſecundùm Alexand. vbi ſuprà, quando conſuluit doctorem peritiorem: Quia vt dicit Angelus in. l. plagij. C. ad. l. plagi. de plagiar. quòd ille qui conſuluit doctorem, qui non erat de peritioribus, & ab eo habuit malum conſilium, & ſecutus eſt illud, excuſatur à dolo, ſed non excuſatur à temeritate, ſeu culpa, quod eſt menti tenendum ſecundùm Alexand. vbi ſuprà. ¶ Quinimo opinio multorum doctorum excuſaret etiam in foro conſcientiæ. tenet Paul. de Caſtro in conſilio 19. columna. 4. ſentit Innoc. in capitulo, nec inniatis, de conſtitu. ¶ Quòd opin. doctoris excuſet, Anto. Fran. in additio. ad Abb. in capitu. finẽ litibus. de dolo & cõtum. in additione, quę eſt in numero. 23. putat hoc eſſe verum, maximè ſi eſt opini. Iohan. Andre. quia ipſe fuit lumen iuris canonici, vt voluit Bald. in capitul. olim. de re iudi. vel ſi eſſet opinio gloſſ. aut Innoc. vt Iohan. de Imol. in capitulo. cùm contingat. de iure iuran. 5. charta. De quo dvi. Iaſ. in. l. properandum. §. ſi nt autem alterutra. C. de iudic. columna. 3. verſiculo, tantum in hac materia. nume. 16. cum ſequentibus, vbi latiſsimè.

¶ Supradicta regula, quòd cõmunis opi. eſt ſe-
23 quenda, fallit in arbitro, † qui poteſt iudicare

ſuo

suo sensu, secundùm Iohan. Andr. in d. c. 1. de cõstitu. & gloss. fi. ibi per. l. qualem. ff. de arbitris. Quod est verum, nisi in sententia arbitri esset expressus error iuris: per id, quod notatur in. l. apud Celsum. §. Item quæritur. ff. de doli exceptione. secundùm Imol. in. d. capi. 1. vel nisi expresse fuisset dictum in compromisso, quòd iudicaret de iure. secundùm Bar. in. l. diem perferri. §. stari. ff. de arbi. & per Feli. in cap. cum dilecta. de rescrip. vel nisi sit arbiter iuris, qui debet pronuntiare secundùm iura, ex quo potest appellari ab eius sententia. vt Bart. in. l. fi. C. de iudic. & Anchara. in capitu. ab arbitris. de offi. de
24 lega. ☞ Sed ego consulo † iudicibus ordinariis, & delegatis, vt quando in iudicando occurrit casus dubius, aut contrariæ opiniones, sequantur consilium Abb in dict. cap. 1. de constitu. versi. & vt habeas perfectè, quod per te vide. num. 14.

25 ☞ Attamen iudex in primis aduertat † ad vires ingenij sui: quia magistratus virum extendit, vt ethicorum tex. commen. 9. & Aegidius de regimi. principi. libr. 3. part. 1. capitulo. 13. & fuit originale dictum Pictaci, vt refert Margarita poetarum in dictis Laertij. vt sit idoneus ad litis decisionem secundùm humanam fragilitatem. vt in. l. si quid venditor. ff. de ædilitio edicto. & Feli. in cap. per tuas. de simo. nam in puncto subtili recusari potest. vt Ias. in. l. apertissimi. C. de iudi. & si dubitet, conferat se cum peritioribus, vt Panor. in capi. 1. vlti. notabi. de consangui. & affinit. ☞ Iohan. porchus in. l. imperi-
26 tia. ff. de regul. iuris. enumerat sex † requisita in iudice, scilicet debet habere peritiam, bonitatẽ, constantiam, diligentiam, eloquentiam, & prudentiam, & semper debet habere iustitiam ante oculos. vt Bal. in quæst. quæ incipit, Accusatus de vi. turb. colum. pe. Et veritas, & æquitas sunt duo lapides angulares, quos debet seruare iudex. vt Bal. in cap. qui cõtra. de probat. Et in iudicando conetur totis viribus se intricare inter medullas negotij, & aperiat oculos intellectus ad finem dirigere: qui oculi, nõ debent esse pro vna die, nec pro vna conclusione, sed talis iudex totum processum debet considerare quòd principium cum fine, & finis in suum principium. Recto procedat ordine, vt sit alpha, & o. principium, & finis, id est quòd conclusio, & conclusum, cõuertantur sicut diffinitio & diffinitum: & ex persona actoris, metiatur actionem: & ex persona rei, metiatur exceptionem. vt Bald. in l. emilius. in repet. 10. col. ff. de minori. ☞ Quia
27 debet iudex cogitare, quòd si malè iudicat, † plꝰ perdit, quàm pars, quã iniquè condemnat: quia pars aliquid solùm de facultatibus suis perdit, sed iudex honorem perdit, & animam: quia tenetur ad dãna, & interesse vtrique parti. vt Alberi. in dictionã. suo. in versi. iude. c. rosarium. in 1. parte sermo. 25. litera. §. incipiente, Tertiò. 1. parte. & sic est deterius, quàm fœnerari. nã fœnerator restituendo quod accepit, potest sperare misericordiam à Deo: sed iudex corruptus pro decem ducatis, non poterit absolui, nisi restituat damna, & interesse, quæ ascendent fortè ad mille. Tenet Sylua nuptia. in. d. §. libro. folio 232. colum. 3. & sic quòd fideliter agere et exercere debet officium, vt in nostro text. cauetur.

28 ☞ Sed quæritur, an iudex negligens, † puniatur sicut si iudicat contra conscientiam? dic, q̃ iudex negligens in administranda iustitia, tenetur actione in factum quasi ex maleficio. Barto. in. l. fi. ff. de vari. et extraordi. cog. versi. quæro: et ibi ponit casus, in quibus iudex dicitur negligens. Angel. in. l. dies cautioni. §. in eum. ponit alios quatuor. et in. §. duas ergo. ei⁹. l. ff. de dãno infecto. ☞ Qui sunt, si est negligens facere fieri cautionem, aut aliquid, quod ipse facere potest, et cognitio, actio in factũ, et missio in possessionem. ☞ An extra istos casus teneatur semper actione in factum ad verum interesse partis, iudex qui negligens fuit? tene quòd sic, vt tenet Alex. in. d. §. in eum. Quia cum talis iudex propter negligentiam possit accusari criminaliter, vt in authentica vt differt iudi. post principiũ. ergo debet competere etiam ciuilis actio in factũ ad interesse partis. vt in. l. ne quiquã. et ibi glo. pe. ff. pro socio. et in. l. qui nomine. ff. de falsis. non autem tenebitur ex tit. posito. institu. de obliga. quæ ex quasi delicto nas. in princi. et in dict. l. fin. quia illa iura prouident in iudice per imperitiam malè iudicante, scilicet, quòd teneatur quãtum religioni alterius iudicantis æquũ videbitur secundũ docto. in. d. l. fi. Et vi. Bald. in capi. quoniam contra. de proba. 8. colum. versic. quæro an iudex. vbi tenet, quòd ex qualibet culpa iudex facit litem suam, licet hoc committatur arbitrio iudicis. gloss. tamen in capitu. hoc etiam. 2. quæst. 6. et in. l. nõ quicquid. §. 1. ff. de iudic. tenet, q̃ imò iudex negligens teneatur ex illo titulo. de obligatio. quæ ex quasi delict. nascuntur. in princi. Et Ias. sequitur istas gloss. in. §. præterea. institu. de actio. 3. col. nume. 11. et. 12. cũ sequentibus. vbi alia iura allegat, et dicit, q̃ iudex negligens administrare iustitiam, etiã facit litem suam, sicut faciendo, et sic malè iudicando firmat Angel. singulariter in authentica scenicas non solùm. ad finem. §. colum. Et istam opi.

tenet

tenet Paris de put.in tract. syndicat ver. iudex vt non arguatur.folio.176.num.9. Et est glol.in l.argentarius.§.cùm autem.ff.de edendo. in ver ficul.de iudice.vbi ait, quòd iudex negligens, tenetur ex illo tit.de obliga.quæ ex quasi delic. nasc.& gloss.in.l.si quis in conscribendo.C.de pactis.in gloss.final.& in.l. si quando. C. de test. ☞ Sed Iohannes de Imola, in dicta.l.dies cautioni.§.in eum, ff.de damno infecto.dicit, quòd non est verum,quòd ex isto titulo teneatur. & stat cum opinion. Bartol. quòd solùm teneatur ad actionem in factum. & idem videtur tenere glossa in capitulo quoniam contra. de probatio.in glossa penultima. & idem tenet Bartol.in.l.prima.C. quomodo, & quando iudic.in.§.cùm autem. & in .l.mancipia.C. de seruis fugi.& tenet Montal. in.l. 24. titulo 22.parti.3. vbi tenet, quòd ex negligentia non poterit iudex criminaliter condēnari, ciuiliter autē sic,ad interesse partis:quia negligētia in magistratu, est lata culpa.per.d.§. in eum. Et certè illa gloss. in dicto capitulo.quoniam contra. in verbo,negligentiam.est singula.vbi expressè tenet, quòd si culpa, vel negligentia iudic. pars aliqua damnum incurrat, iudex totum resarciet: & sic, quòd iudex, qui negligit iustitiam facere, litem suam facit:vt in capitulo dominus noster.23.quæstione.2. Et sic expresse illa gloss.tenet negligentiam in iudice, culpæ æquiparari, & rectè loquitur: & idem habetur in dict.capitu.cùm eterni.de re iudi.in.6. & in dict.§.præterea.quod non solùm habet locum in iudice corporis,sed etiā in iudice animę. vt est tex.& ibi notatur in capitul.ex iniuncto. de hæreti.& est textus mirabilis,& terribilis in suis verbis,in capit.fin.de celebra.missa. & facit glos.in capitu.officium.de offi.archipresby. in verbo,sine confesione. vbi tenet,quòd si culpa, vel negligentia presbyteri moriatur infirmus sine confessione, reus erit animæ illius.vt in capitulo,si presbyter.& capit. cognouimus. 26.quæstio.6. ☞ Et sic ego teneo cum Iohan.de Imol.quòd solùm teneatur ad interesse, & non ex illo titul.de obliga. quæ ex quasi delict.nascun. & sic cum Bart.& Angel.& cum gloss.in dict.capit.quoniam contra. Quia gloss.in dicto ca.hoc etiam.& gloss.in dict.l.non quicquid.§.fina.non rectè probant,quòd teneatur ex illo titu:nec doctores in dict.titu.dicunt. ☞ Angel.tamen in dicta.l. mancipia. C.de seruis fugi. aliter distinguit,dicendo, quòd vbi pœna reperitur terminata ratione negligentię,tunc vera sit opi. Bar.quòd cōueniatur in factum ad interesse:sed vbi non reperitur terminata,tunc sit vera opin. glossæ in dict.§.cùm autem.l.primæ.C. quomodo, & quando iudex. & in.l.si quis in conscribendo. C.de pactis. & tunc debet attendi, si negligentia est dissoluta: quia esset propriè dolus, & tenebitur tunc in solidum. Aut annumeratur culpæ, tunc tenetur quantum iudici æquum videtur pro modo culpæ: quæ certè est bona distinctio. ☞ Vide tù Alexandrum in additio. ad Bartol. in dicta.l. fina. ff. de vari.& extraordina.cogni.vbi ait, quòd magis debet puniri negligens facere iustitiam, quàm malè iudicans: quia negligens indistinctè tenetur parti ad interesse, & sit ad veram estimationem litis. vt in dicto.§.in eum. Sed malè iudicans,si per imperitiam iudicauit, tenetur in quantum iudici æquum videbitur: quod minus videtur, quàm vera litis æstimatio. per.l.si filius.ff. de iudic. Et idem Alexand.in dicto.§.cùm autem.in fine.de damno infecto,ait, quòd si per imperitiam iudicauit, tenetur in quantum bono viro visum fuerit, qui habet condemnare ad totum interesse, vel minus, secundùm qualitatem culpæ. ☞ Ratio huius potest esse: quia negligens facere iustitiam, non videtur habere aliquam excusationem:sed ille, qui malè iudicat, & administrat, licet malè,si per imperitiam facit, magis videtur tolerandum. ☞ Sed debet videri ,an imperitia iudicantis fuit supina, quia tunc tenetur ad veram æstimationem. vt notat gloss.in dict. principio.institutio.de obligatio.quæ ex quasi delict.nasc.& tunc est idem, quod in negligente.Secus quando non fuit supina ignorantia, vt quia errauit in difficili lege.quæ opini. Alexandri videtur quoque bona. Et idem videtur tenere in dicto.§.in eum.numero.4.licet non clarè, vbi tenet, quòd sibi placet, quòd vbi non reperitur pœna determinata iudicis negligentis, debet attendi, an per imperitiam neglexerit facere iustitiam, & tunc tenetur ex illo titulo,de obligationi. quæ ex quasi delict. nasc.& quòd si errauit in articulo dubio & difficili, mitius teneatur,quàm si in re clara. ☞ Aut si dolosè denegauit facere iustitiam, seu dare audientiam, prout in dubio videtur, præsumendum scilicet,quòd dolo recusauerit. argumen. textus in.l.si procuratorem.§.dolo. & in l.dolus. ff. mandati. tunc tenetur indistinctè in solidum ad verum interesse. vt in dicta.l. si filius.ff. de iudic. & videtur esse de mente speculatoris in titulo de disputationi. & alle ga.§.final. versiculo.sed quid, si vellet supplere. ☞ Et

opinio auctoris

re. ℣ Et quòd iudex negligẽs teneatur ad interesse, indistincte est communis opinio, vt Ale. in additio. ad Bar. in. d. l. fi. ff. de vari. extraord. cog. in additione magna. in fine. & idem tenet Paris de put. in. d. tracta. syndi. in verbo, iudex vt non arguatur. num. 3. & singulariter Ludo. Roma. in consilio. 339. versi. quod ad secundum. vbi tenet, quòd contra regentem, seu iudicem denegantem, vel negligentem iustitiam facere, actio datur parti damnificatæ, quę recuperat ex iudicis facultatibus omnem iacturam sibi ex iudicis negligentia illatam. & est tex. qui idem tenet in. l. 8. titu. 7. for. ll. lib. 1. & ibi noster Montal. quem vi. Licet tex. in. l. 2. ti. 2. for. ll. lib. 2. videatur tenere contrarium scilicet quòd non teneatur ad pœnam propter negligentiam. Sed non est contra, imò est pro opi. Bart. & sequaciũ quòd non meretur pœnam, sed ad interesse tenetur, vt dictum est. ℣ Sed hoc fallit, quãdo pro eodem negotio potuisset adire plures iudices: quia si primus aditus neglexit facere iustitiam, non propterea facit litem suam, quasi non censeatur damnificare petentem, ex quo ad alium potuit habere recursum. tenet notabiliter Barto. in. d. l. dies cautioni. §. si tam vicini. ff. de damno infect. nume. 1. quod dicit esse notandum. Sed Angel. ibi dicit, ꝙ non credit esse verum dictũ Barto. quia postquam ille est aditus coram alio iudice, non debet reus vexari, vt in. l. 1. in fine. C. de assertio. tollen. & ei non est imputandum, si ad alium non recurrit. Nec obstat secundũ eũ dictum Barto. quia loquitur, & potest procedere, quando officium iudicis foret ordinatum, solùm in subsidium, & ob necessitatem alterius superioris, qui postea de facili non potest adiri. ℣ Tamen Alex. in. d. l. fi. ff. de vari. & extraord. cog. dicit, ꝙ re vera ille. §. si tam vicini. non probat dictum Bar. & . d. l. fina. C. de assertio. tollen. non facit: quia ibi iudex aditus non erat negligens, vt ibi per eum. & per Iohan. de Imol. & per eundem Alexan. in. d. §. si tam vicini. vbi idem tenet. & quoque Paul. de Castr. Sequitur omnino Angel. contra Bart. & dicit, ꝙ opi. Angel. est vera, in nume. 2. & non est tenenda limitatio Bart. & sic ꝙ ad totale interesse tenetur ex negligentia, quæ absorbet ius partis. ℣ Sed vide tu Amode. iusti. in tracta. syndica. colum. 18. versicu. optima conclusio. vbi transit cum dicto Bar. in. d, §. si tam vicini. & sic ꝙ non teneatur, si potest consequi ab alio iudice eius successore. Et hoc tenet, licet Ang. teneat contrarium. ℣ Tamen ego concordarem, ꝙ si ex negligentia in totum perditur ius partis, ita ꝙ ab alio iudice successore consequi nõ potest, ꝙ teneatur, & sic procedat dictum Angel. secus si à successore potest cõsequi, quia tunc nõ tenetur, & sic intelligatur dictum Bart. quæ mihi vera concordia videtur. ℣ Item dico, ꝙ ex negligentia ex qualibet parte litis, facit iudex litem suam, & tenetur ad interesse particulare. tenet Bal. in. l. si quãdo. C. de testibus. nu. 1. & in. d. l. argentariis. §. tunc. ℣ Et dicit idem Bal. in. l. non solũ. C. de commerc. & merci. per tex. ibi, ꝙ negligentia in iudice, facit eum puniri tanquam cõsocium criminis. ℣ Et Bart. & Iohan. de Pla. in. l. vnica. C. publicæ læti. lib. 12. dicũt, ꝙ officiales, qui maleficia dissimulatione non puniunt, sunt acriter puniendi. & idem tenet Iohan. de Plat. in. l. omnes iudices. C. de delatori. eod. lib. & tenet Paris de put. in tracta. synd. in parte, negligentia. nume. 9. folio. 164. Et plus tenet, ꝙ iudices negligentes in puniendis sceleratis, puniuntur sicut ipsi scelerati. per. l. fi. C. ne sacrum bapti. reite. & in. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis & cleri. ℣ Talis enim negli
29 gentia debet probari, † quia pro officiali præsumitur, & nil præsumitur omittere. vt Bal. in. l. 2. C. qui accusar. non pos. & Abb. in cap. auferte. de præsumptio. num. 5. tenet, ꝙ tanta est iudicialis authoritas, ꝙ semper pro ipso præsumi debet ac, donec probetur aliquid legitimè cõtra ipsũ. vt in cap. in præsentia. de renuntiatio. in princ. & in cap. causam. de re iudi. ℣ Et Alex. in additio. ad Bart. in. l. herennius. §. gaza. ff. de euictio. tenet, ꝙ præsumitur iudicem suum officium recte exercuisse. vt in. d. c. in præsentia. & C. bonę memoriæ. de ele. & c. quoniam cõtra. de proba. vbi quoque dicitur, ꝙ præsumitur pro notario. vt notatur in. l. quotiens. in princi. ff. de hæredi. institu. ℣ Et ꝙ præsumatur pro iudice, tenet idem Iohan. de Plat. in. l. monetæ. C. de delato. lib. 10. num. 4. quia multum præsumitur pro eo, vt in. l. si quis. C. de officio ciuili. iudi. & Bal. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsul. & leg. 10. q. & tenet Iaſ. in rub. C. vt omnes iudi. tam ciui. quàm cri. num. 7. ℣ Et facit, quia diceretur inquisitio scrupulosa, quãdo redarguitur quis de negligentia, seu culpa, & ista non debet exigi ab officialibus, nisi de imperitia: quia difficile esset omnia prouidere: vnde plurimi non syndicantur, nisi de furtis & barateriis. vt tenet Angel. & Paul. de Castro, in. l. si seruus vetuit. ff. de lega. 1. ℣ Et probationes cõtra officiales debent esse claræ, & euidentes: & ideo sacramentum in supplementum probationis in isto casu deferri non potest, nec debet. Et hoc potest esse, licet ipse non dicat: quia sufficit, ꝙ officialis præstet

præstet diligentiam, quam potest. vt in cle. 1. §. porrò. & ibi Cardi. de hæreticis. ☞ Et non solũ iudex dicitur negligens in supradictis, verum
30 etiam quando noluit † recipere libellum queri moniarum, & si non fecit restitui damna damnũ passo. vt Bal. in. d. l. mancipia. sed hoc intelligo, qñ petitũ est, vel delictum cõstat ex confessione rei, aliàs secus. vt Innoc. in ca. cùm oporteat. de accusa. & Bal. in. l. 2. ad finem. C. de edendo. & in repet. l. cunctos populos. C. de summa tri. & fid. catho. ver. incidẽter. & doctor del castillo in. l. 48. de Toro. in gl. a restituir. 3. col. & decisi. Tolos. 22. vbi quoque tenet, quòd licet quis fu-
31 stigetur † debet detineri in carcere, donec satisfaciat parti, & fisco, alias iudex de suo soluet. & vi. Pari. de put. in dict. tracta. syndi. in parte, sequitur modò alia quæstio. folio. 82. vbi de hoc. sed hodie fur non detinetur in carcere propter res furatas, per quandam pragmaticam factam per nostrum Charolum regem in inclyta Pincia. 18. die iunij. anno. 1538. vbi statuitur, quòd quando aliquæ personę fuerint in carcere detrusæ. & aliqua condemnatione affectæ propter furta, quę antea patrarunt, & in suis propriis personis ad veram executionem perductæ fuerint: nullaq; bona habuerint, quibus creditoribus satisfaciãt cedendo bonis, prædicti admittantur ad dictam cessionem bonorum, quanuis debitum à crimine, siue delicto dependeat. ☞ Sed hoc voluit intelligere Angel. in. l. 1. ff. de priua. delictis. quando processum est per viam inquisitiõis. secus si per viam accusationis: quia tunc si malefactor confessus est maleficiũ, & alia plura, vt in fure contingit, illa confessio soli accusatori prodest, & non aliis. secus si fuit processum per viam inquisitionis: quia quando per inquisitionem proceditur, omnibus furtum passis intelligitur facta confessio, ex quo est facta iudici inquirẽti, qui omnium personam repræsentat, secundùm Ioh. Andr. in additio. ad Specul. in tit. de accusa. §. 1. versi. quid si latro. ☞ Quoque dicitur iudex negligens in iustitia administranda, quãdo remit-
32 tit partes † ad arbitrũ, adeò, quòd potest cõuenire ad omne damnum & interesse, puta quando iudex, qui partem coram eo iustitiam prosequi volentem pronuntiando remisit causam ad arbitrum, non dicitur facere iustitiam, sed neglexisse: quia eo ipso, ꝙ vna ex partibus, spreto arbitro, apud iudicem causam prosequitur, compromissum dissolutum esse censetur: quia est in potestate vnius compromittentium compromissum soluere per accessum ad iudicem, dum tamen pœnam in compromisso adiectam soluat, in qua ex hoc incidisse censetur. vt in. l. sed si in seruum. §. fi. cum. l. sequenti. ff. de arbitris. & sic potest redire ad iudicem, si talis iudex remittit ad arbitrum, est in negligentia. & casus expressus in. l. si cùm dies. §. quęsitum. ff. de arbitris. vbi cauetur, ꝙ si arbiter, coram quo pars intẽdit suã iustitiã prosequi, pronuntiat partem redire debere ad iudicem, vel rem compromissuram in alium arbitrum, coram quorum altero iustitiam consequatur, non censetur arbiter pronuntiasse, sed potius pronuntiare neglexit. & huius est ratio secundũ text. ibi, & in. l. qualẽ. §. dicere. eo. tit. quia officium arbitri est sua sententia totalẽ finem imponere controuersię: sed ista sententia, per quam pronuntiat coram alio litigandum esse, controuersię finem non imponit, sed coram alio nouæ litis suscitationem inducit. ☞ Ita igitur in proposito, cuius incumbit officio finem imponere liti. l. quidam æstimauerunt. cum similibus. ff. si cert. petat. pronuntians se exonerando, cùm dicit super ea re coram arbitro litigandum esse, non dicitur iustitiam fecisse, nec finem liti imposuisse, sed imponere neglexisset: quia non totalem finem liti dedit, imò controuersiæ nouam suscitationem coram alio fieri voluit. vt est casus huius quæstionis in dicto. §. quęsitum. prout tenet singulariter Ludouic. Roma. in consilio. 339. quem vide. ☞ Tu tene regulam generalem, quòd iudex dicitur negligens, quando non procedit in causis, in quibus tenetur procedere ex officio suo. vt Bal. in. l. gallus. in principio. ff. de libe. & posthum. vbi si potestas tenetur inquirere, & non inquirat, tenetur de negligentia. Et Iohannes de Imola quoque ibi dicit, quòd cùm potestas teneat ex necessitate officij purgare prouinciam malis hominibus. vt in. l. congruit. ff. de offici. præsi. necessariò sequitur, quòd verbum, potest, importat eandem necessitatem: & ideo si fuerit negligens, tenetur de negligentia in syndicatu. & idem tenet Paris de put. in tracta. syndi. in. d. ver. negligentia. nu. 8. Et Ale. in. d. l. gallus. num. 4. vult tenere contra Bal. dicendo, ꝙ regulariter procedi non potest per viam inquisitionis. vt in. l. rescripto. §. si quis accusatione. ff. de muneri. & hono. & in. l. 2. §. si publico. ff. de adulte. Tamen Alex. ibi dicit, ꝙ dictum Bal. in se est verũ, quãdo lex ꝓcedit per modũ regulæ, & nõ per modũ fallẽtiæ. & Ias. quoq; ibi sequitur dictũ Bal. licet cõtra eũ opponat: quia ibi loquitur in statuto, qđ loquitur ꝓ verbũ. põt, ꝙ nõ importat necessitatem: secus in lege, quę inducit necessitatẽ. vt in. c. 1. de cõstitu. & vbi suprà

per eos

per eos. ☞ Et licet glo.in di.§.si publico.in verbo,sine accusatore,ponat casus,in quibus iudex potest ex officio procedere,scilicet in crimine suspe.tuto.& in charta falsa,& in calūniatore, & in falso, & in notorio, & regulariter sit contra:tamen Bar.& Ang.ibi dicunt,quòd nō sunt fallētiæ: quia veritas est,q̄ inquisitio nō solùm potest fieri ad delicta inuenienda, verum etiam ad puniēda.& Bart.ibi dat regulas. ☞ Prima,q̄ iudex pōt inquirere per denūtiationē officialis.vt in.l.ea quidē.C.de accusatio.& in.l. diuus.ff.de custo.re. ☞ Secunda,quòd iudex potest inquirere propter incidentem cognitionē: quia vbicunque iudex incidenter cognouit de crimine,potest de eo cognoscere per inquisitionem.vt in dict.§.si publico. ☞ Tertia est,quòd iudex potest per inquisitionem procedere,propter generalem inquisitionem præcedentem, vbicunque iudex in generali inquisitione comperit aliquem deliquisse, in eodem casu potest ad inquisitionem specialem descendere, & reū condemnare.& ita intelligitur dict.l.congruit. de quo latè per Fran.de are.in capit.qualiter, & quando.el.2.de accusa.§.debet.colum.7.versic. super prima.q.Bar.& Barto.in.l.3.§.præterea.ff. de suspe.tuto. ☞ Quarta est,quòd ꝓpter magnū dolorē,seu magnā offensam vbicunque cōmitti tur crimen coram iudice, de illo per specialem inquisitionem potest procedere. vt probatur in calumniatore.vt in.l.1.C.de calūnia.& in falso teste.vt in.l.nullum.C.de test.& cùm falsum instrumentum coram iudice produxit.vt in.l. pe.C.de probatio.& idem est in aliis delictis,si committūtur coram iudice. vt in.l.eos.ff.de falsis.& de eis per Barto.ibi. ☞ Quinto est propter immensum crimen.Sunt enim quædam delicta enormia,in quibus potest quis accusare sine metu calumniæ, vt in falsa moneta, & in crimine maiestatus, & in omnibus aliis, in quibus sine metu calumniæ potest quis accusari,in illis potest iudex inquirere & inquirendo iudex habet magis largas habenas,quàm credatis. & hoc de iure communi secundùm Bart. & Angel. in dict.§. si publico. ☞ Sed iam hodie de nostro iure regio per quandam pragmaticam factam per nostrum regem Carolum iubetur, quòd iudices ex officio procedentes,vel à querelis partibus desistentibus,non procedant in casibus leuibus. ☞ Tamē ego in omnibus delictis,quę ad meam notitiam veniunt, habita informatione, iubeo delinquentes capere: & capti, facio partem requirere,vel dum in absentia procedo, & 34 eam interrogare,† si vult accusare delinquentē, compareat infra triduum, aliàs pro non parte pronuntiabitur,& in causa procedam,faciendo iustitiam:& tunc si offensus est in mora,vel dixit se nolle accusare,procedo per inquisitionem aliter, non facta ista requisitione,iudex non potest procedere ex officio suo. Ita dixit glo.nota bi.in cap.presbyter si à plebe.2.quæst.4. Quam pro singul.commen. Bal.in.l.senatus. C.qui accusa.non pos.dicens,quòd ratio est: quia præfe rendus est,qui maius ius habet. Idem tenet Ce pol.per illam glo,in cautel.27. incipiente, Tu scis.& tenet Hippolyt.de Marsi.in sua practi. cri.§.constante.num.39.& in consilio.53.nume. 10.& in consilio.35.nu.7.& in consilio.135.nu. 7.& in.l.vnius facinoris.§.cogniturum.nume. 46.ff.de quæstio. ☞ Aliàs sententia lata, offenso non requisito,non præiudicaret offenso,& iudex tenetur in syndicatu,si absoluit delinquentem. Ita tenet Paris de put.in dict.tracta.syndica.in parte, dicit constitutio regni.num.10.folio.137. ☞ Supradicta intelligo in criminalibus, in quibus iudex inquirens pro offensa alteri facta,dicitur assumere partē accusatoris.vt Bart. in dict.§.si publico.& Bal.in.d.l.negāda. C.qui accusa.non pos.& in.l.15.qui reus.ff.de publi.iudic.& Paris de put.ibi suprà.nu.9. ☞ Secus est in ciuilibus, in quibus iudex † de negando offi 35 cium suum,parti non tenetur in syndicatu,licet à tali denegatione possit appellari,si multùm lędat.Ita Ias.in.§.supereſt.institu.de actio.nu.66. & idem tenet ibi Angel.num.6.&.7. Et idem tenet Paris de put.in dicto tracta,syndicatus.in parte,iudex,qui potest ex officio suo aliquid facere.folio.193.allegando Angel.in.l.iustitia.ff. de iusti.& iure. vbi idem tenet:& plus dicit, q̄ in commissis arbitrio iudicis,non potest appellari.vt penè in capitulo.2.de iura.calum.& Iohā.de Imo.in.l.2.ff.de pub.iud.Quod est verū, vt Ias.vbi suprà,quādo residet in mero arbitrio: quia tūc denegādo, nō dicitur grauare partem, & quando iudex parum lædit,secus si nimis.& opi.Ias.tenet Abb.in capitulo.1.de dilatio.nu. 7.& in capitulo.ex parte,de test.nume.8.& in capitulo.præterea,eodem tit.De quo vi.Innoc. in capitu.fina.de feriis.vbi dicit, q̄ sic debet intelligi.& Paul.de Castr.in.l.videamus.§.fin.ff. de in lit.iura.& Hippolyt.de Mar.in.l. quæstionis modum.ff.de quæstio.num.66. ☞ De quo articulo,an si iudex excusetur, si malè arbitratur, vi.dictum Pari.de put.in dict.tracta.in parte,arbitrium.folio.52.& in parte. potestas.folio.56. Et quia in casibus qui relinquuntur arbitrio iudicis, quos ponit ad longum dictus Hippolyt: in.d.

nota bene

in.d.l. quæſtionis modum.in principio. ff. de quæſtio.& Bald.in ſua practica,in titul. de officio iudic.& Segura in repeti.l.primæ.§.ſi vir.ff. de acquiren.poſſe.columna prima. folio.13.iudex ipſe nõ tenetur reddere rationẽ de eo,quod facit. ſecundùm Iohan. Andre.in rub.de offici.
36 delega.¶ Ita nec ipſe iudex †poteſt redargui de eo, quod facit in ipſis: quia ſemper præſumitur moueri ex iuſta cauſa. vt Innoc.in capitulo qualiter & quãdo.el.2.de accuſa.tenet ſingulariter dictus Hippolytus de Marſi.in dict.l. quæſtionis modum.nume.65. ¶ Alios caſus,in quibus iudex dicitur negligens,vi.per dictum Pari.de put.in dict.tracta.ſyndi.in parte,negligentia.per diſcurſum. ¶ Sed qualiter probetur negli
37 gentia † alicuius iudic.dic breuiter, quòd ſi tenebatur ad aliquod factum limitatum certo loco & tempore, probato, quòd id non fecerit, probata eſt negligentia. Iſte eſt textus.in.l.3.§. ſi ad idem.ff.de re mili. ¶ Et in ſimili ſi aliquis colonus conduxit aliquam poſſeſsionem per quinque annos, & in iſtis quinque annis debet vites alleuiare, & hoc nõ facit,probata eſt negligentia ſua:ſi autem tenetur ad aliquod factum in genere non limitatum certo loco & tempore,& tunc diuerſi ſunt modi probandi negligentiam prout tenet Lanfran.de oria.in repet.cap. quoniam contra.de probatio.in parte,teſtium depoſitiones.nume.187.& ibi ponit quid debet probare ad obuiandum negligentiam. ¶ Sed quia ſuprà dixi,qua pœna iudex negligẽs punitur.
38 ¶ Quæritur an perdat ſalarium † propter ſuam negligentiam. Iaſ.in.§.præterea. Inſtitu.de actio. columna.3. nume.14.tenet quòd ſic, allegando Angel.in.l.ſi vacantia.C.de bonis vacan.lib.10. & licet Iaſ.non alleget,eſt tex.expreſſus in.l.iudices.C.de anno.&tribu.lib.10. qui idem tenet & Montal.in gloſ.ordin.regali.in parte,iudex. & Bart.in.l.Meuia.ff.de annuis legatis.idẽ Bar. & plat.in dict.l.iudices. Et ratio huius eſt ſecũdùm Plat.ibi,quia huiuſmodi negligẽtia eſt lata culpa,& dolus præſumptus.vt in.l.dolus.ff. mandati.& eſt textus quoque expreſſus, quòd perdat ſalarium in.l.fi.in fine.C.de veſti.& olori.lib.11.Sed Barto.& plat.ibi dicunt eſſe ſpeciale in negligentia adhibita circa executionem tributorũ,& aliarũ exactionũ fiſcaliũ,ppter magnum periculũ, quod inde ſequitur. Sed in iudicibus prætoribus,& Correctoribus diſtinguitur: quia propter negligentiam commiſſam in officio non priuatur iudex toto ſalario, niſi quãdo negligentia reſpicit totum tempus officij:aliàs autem pro parte temporis,qua non fuit negligens,ſalarium debetur. argu.in.l.ſi fundum. in verbo ſimpliciter.ff.locati.& ita tenet Barto. in.d.l.Meuia.& Barto. & Plat.in.d.l.iudices.& quoque Paris de put.in. d.tracta.in parte, contra magiſtratum. numero.5. folio.178.vbi quo-
39 que ita intelligit. ¶ Idem eſt in tutore,† vel curatore: quia propter negligentiam perdit commodum,ſeu ſalarium,quod habet.vt gloſſ.in.d. l.iudices. Quod facit ad.l.2.titul.7.for.ll.lib.3. vbi tutores ratione laborum debent habere decimam partem fructuum rerum minorum, quia amittunt iſtam partem,ſi ſunt negligentes in totũ:& ſi pro parte tẽporis,pro ea parte amittunt, pro qua fuerunt negligentes, vt ſuprà dictum
40 eſt. ¶ Corrector tamẽ ſeu alius officialis † remotus ab officio,propter culpam non debet habere ſalarium.notat Bal.in.l. Nenſenius. ff.de excuſa.tato.& Montal.in gloſ.ordina.regal.in parte,Corrector.& in dict.l.iudices.C.de anno. & trib.lib.10. ¶ Sed ſciendum eſt, an iudex, vel alius officialis remoueri poteſt ab officio pro-
41 pter negligentiam. † Paris de put.in dict.tra.ſindi.in parte, qualiter arguatur.folio.179.numer. 7.dicit,quòd non remouetur,ſed tenetur in ſyndicatu, allegando Bald.in dicta.l mancipia. C. de ſerui.fugiti.vbi Bald.diſtinguit, dicendo, q officialis perpetuus non debet deponi, niſi culpa inducat depoſitionem, vt quia deliquit in officio.vt de ſuſceptori.& areha.l.fi.& talis dicitur extinctus,& nũquam ad officium redire poteſt.vt in authentica de armis.in fine.colla.7. ¶ Aut eſt officium ad tempus, vt officium poteſtatis, & tunc propter enormia ceſſari poteſt. vt in.l.finali.C. ad.l. Iuliam repet. ſed hoc ſolummodo debet facere, & remouere ſuperior. vt in authentica de defenſo. ciuit.§.interdum, Pro minoribus autem culpis non deponitur ab officio,ſed punitur tempore ſyndicatus. vt in.l.prima.C.vt omnes iudi. tam ciui.quàm cri. ¶ Et Iohan.de pla.in dict.l.iudices. nu.2.dicit,quòd poteſtas,vel alius officialis,qui eſt negligens in officio,poteſt propter negligentiam, & etiam propter ſuſpicionem remoueri, & ſalario priuari. ¶ Sed inquãtum tenet,quòd propter ſuſpicionem poteſt iudex remoueri, non dicit verum, quia non remouetur, ſed alius iudex ſibi adiungitur. vt cauetur in.l.prima titul. 5.lib.3.in ordin.regali.& in.l.apertiſsimi.C.de iudi. Et tenet idem Plate.in.l.nulli ſcriniario. C.de numerariis actuari. lib. 12.numero.3.vbi ait, quòd idem eſt in tabellione, quòd quando reculatur, non remouetur in totum, ſed datur ſibi adiunctus, vt fit de iudice ordinario,

& ſic

& sic seruatur consuetudo, vt ibi tenet. Idē tenet Montal. in glo. ord. in parte, tabellio. ☞ Bal. quo que in dict. l. manc: pia. dicit, quòd iudices maio res propter enormia delicta in officio commissa remouētur, propter leuia, & minores culpas ex pectatur tēpus syndicatus. Officiales verò mino res de facili possunt remoueri. vt in. l. 2. C. de sportul. & in. l. nam & magistratus. ff. de iniuri. vt tenet. d. Ioh. de Plat. in. d. l. iudices. ☞ Vbi dicit idem esse in famulo, & stipēdiario inobediente, & negligente. Tamen in casu. l. fina. ad. l. iuli. repet. potest remoueri Corrector propter delictum. vt notat Barto. in. l. libertus. §. in quæstionibus. ff. ad municipal. ☞ Et illud, quod est dictum, quòd ex negligentia nō remoueatur, in tellige nisi sit negligens ex culpa, quia tunc potest remoueri. gl. in. l. 2. §. miles. ff. de infami. sed debet remoueri à superiore. vt dic. Pari. de put. in dict. versi. qualiter arguatur. & in parte, officia lis propter negligentiam. folio. 177. dicit, quòd quoque fallit, quando negligentia est magna, quia tunc remoueri potest. vt in cap. ad monaste rium. de statu mona. secus si parua, argu. in capi. quicquid. 1. q. 1. & nisi maius inde præiudicium possit generari. & sic intelligit. l. carcerari. ff. de custo. reo. quia negligentia omnia lædit, vt in. l. 2. C. de naufra. & in authentica, de quæst. ad finem. ☞ Item remouētur si sunt abiecti: & si quis fuit negligens in adimplendo mandatum: & si fit contra id, quod est expresse sibi mandatum. vt in. l. qui fiscales. de nauicula. C. Nam non eo ipso, quod mandatum non impletur, contēnitur. vt in. d. l. qui fiscales. & in cap. si quis autem. 10. distin. vt ibi per dict. Pari. de pu. ☞ Ex quo
42 infero † quòd licet in prouisionibus Correctorum rex det illis potestatem ponendi locumtenentes in officiis, & remouendi ad beneplacitum, non debent remoueri nisi ex iusta causa ex pressa in iure: quia vltrà quòd esset dedec⁹ hoc facere, vt Iohan. de Plat. in dict. l. iudices. dicendo, quòd maximū est dedecus remoueri ab officio, quasi de eo dominus non confidat, nō potest remoueri, nisi ex iusta causa expressa in iure, vt dictum est. Facit tex. in. §. cùm igitur. in authentica. de non eligen. secund. nuben. coll. 2. & glo. in summa. 15. quæst. 8. quam pro notabil. allagat Bal. in authentica. ex testamento. C. de secūdis nupt. tenet Alexā. in. l. etiam. §. licet. ff. solut. matri. num. 7. vbi tenent, q̄ priuationis pœna non habet locum, nisi exprimatur à iure. vt posui, & dicam infrà in capi. 9. in glos. sola pena de la ley. Et facit tex. & ibi plat. in. l. ordinariorū. C. de cohartalibus. lib. 12. vbi tenet, q̄ officiales cuiuscunque magistratus ordinarij, tam præsides, quàm alterius, ex nulla quātuncunque honesta causa potest licētiari ab officio, nisi prim⁹ reddat rationem officij. ☞ Sed an potest corrector aduocare ad se causam aliquam, & iubere suo locotenenti. vt de ea non cognoscat. Videtur quòd sic, vt tenet Paul. de Cast. in. l. iudiciū soluitur. ff. de iudic. numer. 6. loquendo in pote state, & suo vicario, qui habēt iurisdictionem ordinariam eiusdem tribunalis: vnde cùm potestas seu Corrector sit superior, potest à suo tenē te iurisdictionem auocare, vel sibi inhibere, q̄ in aliqua causa non procedat. & sic auferri sibi exercitium: & tunc non valebit quod faciet per dict. l. iudicium soluitur. Et sic patet in prouisio nibus officiorum: quia potest vti iurisdictione per se, vel per suum locū tenentē, quē potest remouere in totū, à fortiori inhibere, q̄ in aliqua causa nō procedat, ad se eam aduocādo. Et licet hoc sit de iure, tamē nō est faciēdum per Correctores: quia vbi ceptū est iudiciū, ibi debet accipere finē. vt in. l. vbi acceptū. ff. de iudi. & quia si locumtenens est suspectus potest recusari, ipse associabitur, iuxta. l. 1. tit. 5. lib. 3. in ordina. regali. ☞ Vltra supradicta dico, q̄ ad hoc, vt iudex teneatur ex negligentia, requiritur, q̄ requi
43 ratur † à parte: quia post talem protestationem tenetur, aliter non. Ita Bart. in. l. damni. §. sabini. in fine. ff. de damno infecto. & Bal. in cap. iudices. nu. 6. de pace iura. firma. per. l. argentarius §. cùm autem. ff. de edendo. & per. l. cū seruū. C. de serui. fugiti. vbi Bald. quoque tenet, q̄ iudex non debet ponere quem ad torturam, nisi petatur à parte. & Bar. in. l. dies cautioni. §. hoc autē. ff. eod. titu. de damno infec. latè Alex. in. d. l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de noui ope. nuntia. & Anto. in cap. venerabilis. de iudi. & Abb. in ca. fi. de rescrip. colum. fi. nu. 16. vbi omnes tenent, q̄ negligentia iudicis non præsumitur, nisi post protestationem, & interpellationem: quia non tenetur officium suum impartiri non postulatū ad vtilitatem priuatam. vt in. d. §. hoc autem. & ibi Bar. & docto. & latè Paris de pu. in. d. tracta. syndicatus. in parte. an & quando. folio. 40. vbi idem tenet. ☞ Ex quo infert Abb. in. di. c. fi. in dict. nume. 16. quòd si statuto cauetur, quòd si iudex non finiet quæstionem infra certum terminum, debeat soluere pœnam certam: q̄ iudex non incidit in pœnam, si nō fuerit petitum, seu interpellatum à partibus, vt decideret infra terminū. Quod facit ad. l. 1. tit. 15. lib. 3. in ordi. regali. quæ lex ponit pœnam iudicibus non pronuntiantibus contra terminum illius. l. quia in

illam

que p̄tō

illam pœnam non incidunt, si eis non fuit requisitum, vel protestatio eis non fuit facta. ¶ Quoque facit pro iudicibus, qui vocantur, del regimiento: quia si infra terminum sibi datum postquam est appellatum causam non diffiniunt. vt in l. 6. titu. de las appella. in ordina. regali. & in pragmatica facta per nostrum Carolum regem in curiis Vallisoletanis, anno. 1523. in ordine consi. in qua cauetur, quòd incidant in pœna ibi contenta, & in interesse partis appellantis: intelligitur, si fuit eis requisitum, & 1 protestatum, aliàs secus per supradicta. Et idem tenet Abb. in capitulo penu. columna pe. de iudic. & Cataldi. in trac. syndicat. in verficulo. 42. incipiente, Adde quòd iudex. & Barb. in capitulo, consuluit. de offi. delega. columna. 4. & Hippolyt. de Marsi. in sua practi. crimi. §. nunc videndum. numero. 4. Pro quo dicit, quod facit textus in l. prima. §. magistratibus. ff. de magistra. conueni. vbi dicitur, quòd magistratus, qui non dedit tutorem, vel curatorem minori, tenetur. Quod est verum, si interpellatus fuit, aliàs secus. Quod tenet Iohan. Calde. in consilio. 3. titulo, de pœnis. vbi si per statutum imponitur iudici pœna, si non administrauerit iustitiam: si non fuit petitum per partem, non cadit in pœnã. vt tenet Hippolytus de Marsiliis in. l. vnius facinoris. §. cogniturum. ff. de quæstion. numero. 4. cum sequentibus. & Iohan. de Plat. in dicta. l. iudices. numero. 4. vbi ait, quòd officialis non præsumitur negligens, nisi fuerit protestatum. allegando Bald. in dicta. l. damni. §. fabini. & tenet idem quod Abb. in dicto capitulo finali, de rescrip. de iudice non decidente causam infra terminum, quòd in pœnam non incurrit, si ei non fuit protestatum. Et faciunt notata per Andre. Barb. & Anto. Fran. in additio. ad Abb. in capitulo, licet ex suscepto. de foro cõ 44 pe. in prima additione. vbi idem tenent, allegãdo plura iura. ¶ Ad quod facit. quia iudex † semper præsumitur paratus reddere ius: quod probatur eoipso, quòd non probatur contrarium. vt glossa in. l. prima. C. de testament. mili. & sic pro iudice præsumitur. vt in. l. 2. C. de offi. ciuil. iudic. & quòd si non appareat de interpellatione, præsumitur iudex paratus reddere iustitiam. ¶ Quæ interpellatio debet fieri post conclusionem in causa, quando fit super processu concluso. vt in dicta. l. ordina. vt in authentica, Item si appellatum. & ibi Bald. C. de tempo. appella. & per eundem in additio. ad Specul. in titulo de appella. §. primo. versi. mora. & per Iohã. de Imol. & Philip. Fran. in capitulo, ex ratione. de appellatio. & Alexand. in dicta. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. prout tenet dict. Anto. Fran. vbi suprà. ¶ Vbi quoque ait, quòd iudex, qui non facit id, quod ab eo petitur per partem, non allegata ratione quare non facit, dicitur esse negligens. Et hac de causa semper ego soleo respondere protestationibus factis cõtra me, quæ in nostra Hispania, requerimientos, vocantur, ne videar negligens, & consentire. Quia vti ait Bald. in capitulo primo de milit. vasa. qui contu. est in vsi. feudo. numer. primo, qui non loquitur, & obmutescit, iustitiam denegare videtur. Et sic, quod iudex requisitus de iustitia, vel de expeditione causæ nil respondens, dicitur esse in mora, & iustitiam denegare. Quod etiam voluit Philipp. Fran. in dicto capitulo, ex ratione. in. 2. quæstione. circa 5. impedimentum. & quòd ex isto casu poterit ab eo appellari, vt Abb. in capitulo, dilecto. de appella. & Alexand. in. l. de qua re. ff. de re iudica. ¶ Supradicta intelligerem, quòd iudex requisitus, si est negligens puniatur, procedat 45 † quando lex ponit pœnam iudici aliquid non facienti ad vtilitatem priuatam in dictis ll. regalibus, & similibus. Secus in his, quæ nõ ponunt pœnam, nec præcipitur per legem: quia iudex in his, quæ expediuntur, ex officio suo requisitus, non tenetur in syndicatu, licet denegando possit ab eo appellari, vt dixit laſ. in dict. §. præterea. & hoc in ciuilibus. vt textus. & ibi Paul. de Castro in. l. non quicquid. ff. de iudi. Quia illud, quod per legem arbitrio iudic. committitur, non compellitur, nec tenetur iudex facere, si non vult, licet facere possit: & ideo si non facit, non tenetur: secus si per legem iudici præcipitur, vt in exemplis ibi positis per eum, & per doctores. Quod intelligo, quando est quæstio inter priuatos: quia vtilitatem priuatam iudex non tenetur interponere officium suum non petitum, si non respicit reuerentiam alterius iudic. vt in. l. eos. in fine. & in. l. iudicibus. C. de appellat. Et licet respiciat vtilitatem partis, si non respicit miserabiles personas, vel actum pium, si iudex non prætendit probabilem ignorantiam, tenetur interponere, licet non sit petitum inter miserabiles. vt in dicta. l. prima. §. magistratibus suprà allega. Tenet Bartol. & Alexand. latè in dicta. l. dies cautioni. §. hoc autem. ff. de damno infe. numero secũdo. vbi vi. quę dicantur causæ piæ. & Angelus de aret. in dicto §. præterea. Institut.

de actio. numero. trigesimo nono. vbi dicunt, quòd secus est, quando tale officium respicit principaliter publicam vtilitatem, quia ex mero officio illud tenetur imponere. vt in dicta l. congruit. ff. de officio præ. Idem tenet Abbas in capitulo, prout. de dolo & contuma. numero, decimonono. ☞ Et etiam in criminalibus si non sit petitum, tenetur procedere, aliàs tenetur prout latè dixi suprà versicul. tene regulam generalem. & tenet dict. Pari. de puteo in dicto tracta. in verbo, negligentia. infra quantum tempus. in principio. Et Bartol. in dicta. l. congruit. numero. 3. dicit, quòd iudex debet facere inquisitionem generalem facti, & ista est permissa: quia debet generaliter inquirere, vt malis hominibus prouincia purgetur. Et dicit, quòd ista est practica, quam in principio sui regiminis rectores faciunt generalem inquisitionem: sed specialis inquisitio contra certam personam, est prohibita regulariter: quia sine accusatore nemo punitur. vt in dicta. l. rescripto. §. si quis. ff. de muneri. & honori. Quod dicit, quòd fallit in casibus notatis in dicta. l. 1. §. si publico. ff. ad. l. Iuli. de adulte. & ibi Bartol. quos suprà posui. ☞ Tamen in illis secundũ eum non debet iudex inquirere, nisi indiciis præcedentibus, aut fama publica, vel ad relationem nuntij iurati. ☞ Sed tu tene. quòd iudici est permissum de iure ad publicam vtilitatem & vindictam de quolibet crimine inquiri, quicquid senserit gloss. in. l. ea quidem. C. de accusa. quia accusatio de quolibet crimine est permissa, ergo inquisitio, quæ succedit loco eius. vt in capitulo, licet heli. de simo. & in. l. cùm patronum. §. primo. ff. de iure patro. & sic ad eundem effectum, ne delicta remaneant impunita. licet Salyc. in dicta. l. ea quidem. dicat, quòd hoc ei non placet. ☞ Vide tu Angelũ de are. in tracta. malefi. in parte, hæc est quædam inquisitio. versiculo secundo, principaliter. numero 30. vbi in hoc ponit veram conclusionem, dicendo, quòd aut iudex procedit faciendo inquisitionem specialem cõtra certam personam, nullo alio præambulo præcedente, propter quod iudici verè, vel præsumptiuè sibi constet de aliqua præsumptione legitima illam personam delictum perpetrasse, & tunc non potest procedere: & hoc modo dicit esse intelligendam gloss. in dicta. l. 2. §. si publico. Et potest esse ratio, vt iudicum malitia refrænetur. vt in l. 2. in fine. ff. de custo. reorum. ☞ Si verò præambulo legitimo præcedente, propter quod apparet iudici verè, vel præsumptiuè illam personam perpetrasse illud delictum, potest formari specialis inquisitio: & quando clamor validus peruenit ad aures iudic. quòd eius subditus diffamatus sit de aliquo delicto. vt in capitulo, qualiter & quando. de accusatio. & in l. tertia. ff. de officio præfecti prætoris. ex eo, quia contra diffamationem ex inquisitione generali iudex deueniat ad specialem. vt in. l. quarta. ff. ad. l. Iuli. repetitio. Quia tale delictum non potest amplius sub dissimulatione transire: maximè quando scandalum potest oriri. vt in dicto capitulo, qualiter & quando. Quod dictum Angeli ad literam seruatur. Quia statim, quòd delictum ad noticiam iudic. peruenit, ilicò facit suam informationem, & procedit contra delinquentes, aliàs teneretur in syndicatu: quia diceretur stare per iudicem, quando sibi liquet, vel in suam notitiam venit, & non procedit. Secus si sibi non liquet, secundùm Bald. in. l. si de meis. §. ex compromisso. ff. de arbitris. & Paris de puteo in dict. tracta. in parte, negligentia. numero octauo. ☞ Quo modo probatur negligentia cõtra iudicem. Vi. Bartol. singulariter in consilio. 102. & latissimè dictum Pari. de puteo in dict. tracta. in parte, qualiter arguatur negligentia iudicis. & ibi vi. casus negligentiæ. & quoque quomodo iudex probat diligentiam ad hoc ne teneatur in syndicatu.

☞ Ad supradicta adde, quòd quando iudex tenetur ex negligentia, intelligitur quando est leuis, vel lata. Secus si est leuissima, vel casu fortuito, vt Amodeus iusti. in tracta. syndicatus. folio quinto. capitulo de secundo ad bannum iuris. Et ibidem folio. 16. columna tertia. versiculo, similiter tenet, quòd non syndicatur officialis de negligentia, nisi sit dissoluta, & dolo proxima, & ita dicit quòd seruat consuetudo: quia inquisitio de negligentia, dicitur scrupulosa. Sed quia supradictum est, quòd ad hoc, vt iudex teneatur, debet 46 requiri, vel protestari, Quæritur, an † sit necesse. quòd pluries requiratur, vel sufficiat vnica interpellatio? Bartolus in. l. mora fieri. ff. de vsuris tenet, quòd sufficit vnica interpellatio, nec requiritur quòd semper instet. & ibi Angelus idem tenet in fine colum. per glossam ibi. quã dicit notabil. & idem tenet Iohã. de pla. in di. l. iudices. numero. 4. C. de anno. & tribu. lib. 10. per

10.per.l.titia scio.§.vsuras.ff.de legatis secundo. vbi Barto.idem tenet, dicendo, quòd sufficit, quòd quis semel interpelletur per iura supra allega.imo in tali requisitione, seu interpellatione non tenetur quis dicere peremptoriè: cum quælibet interpellatio sit peremptoria, sunt in dilationibus,quæ dantur ad probandum. Et interpellatio,quę fit iudici,sufficit quòd interpelletur semel, vt perpetuò videatur stare per iudicem:nec habet necesse singulo die iudicem interpellare.vt ibi tenet ad literam Barto.& Abb. in consilio.7.in secundo volu.& Paul.de Castro in consilio.27.Et Iohan.de Imola ibi,in.d. §.vsuras.sequitur opinio.Barto.dicendo, quòd vnica interpellatio sufficit. Quod tenet Amodeus iusti.in tracta.syndicatus folio.6.in parte, de tempore.sequendo Barto.in dict.§.vsuras.Et idem tenet Alexan.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de noui operis nuntiatio.numer.3. cum sequentibus,vbi dicit,quòd regulariter ista est communis opinio.& hoc est tenendum.Licet Iohan.de Ana. in capitu.si quis. de accusatio.in fine.videatur contrarium dicere,dum ait, quòd quando monitio fit in iudicio, requiritur trina monitio,aliàs sufficit vnica:quia intelligitur, quando talis monitio fit parti à parte:secus quando fit iudici per partem,per supradicta.

¶Quod fallit in petendo libellos dimissorios, vt in cle. quauis.de appella.& quando in causa appellationis interpellat iudicem vt causam finiat,quia requiritur, quòd summa ope institerit,quòd causa terminetur.vt in.l.fin.§.illud. Versi.summa ope.C.de tempo.appella. & sic q opi.Barto.in dict.§.vsuras.habet locum in causa principali, non in causa appellationis: quia vltra hoc regulariter vna monitio sufficit.Et vltra allegata per Bartol.est gloss.in capitulo, cupientes.in verbo, proposita. de electio.in.6. & gloss.in capitulo primo in verbo,requisierit.de hæreticis.& gloss.in capitulo,si episcopus.18.distin.& Innoc.in capitu.cùm nobis olim.de electio.¶Præterquàm, quando vnus iudex requireret alium iudicem sibi parere, quia tunc requiritur trina. vt est glossa in capitulo,causam. de officio delega. ¶Vi.alias fallentias per dict. Alexand.in dict.§.si quis ipsi prætori.numero.5. &.6.¶Modò sciamus,si illud, quod iudex soluit propter suam negligentiam, si potest à parte recuperare.† Angelus in dict.l.mancipia.C. 47
de serui.fugi.in principio,tenet, quòd quando iudex facit litem suam, faciendo scilicet malè sententiando,non potest habere recursum contra illum,in cuius fauorem tulit iniquam sententiam, quia sui delicti pœnam sustinet. ¶Secus autem si facit litem suam negligendo: tunc si soluit id,quod in obligatione versabatur, habet recursum cõtra eum. Casus est secũdùm eũ in.l.missi opinatores. C.de exacto. tributo,lib. 10.Quod dictum Angel.sequitur Paris de put. in tracta.syndi.in parte, lis sua.numero. 5.folio 160.vbi per eũ.& Amodeus iusti.in tracta.syndicatus.in parte,item in eo quòd plures innocẽtes.2.colum.versic.Item tenetur si tulit. vbi ait, quòd si malè iudicat, tenetur:& si soluit, non repetita parte pro qua iudicauit: quia soluit pro sui quasi delicto. licet contrarium teneat Angelus in.l.si stichum.§. si mãdato.ff.de solutio.vbi ait, quòd debent cedi actiones ab eo cuius soluit.¶Sed cõcordatur vt suprà: si per dolum iudicauit,actiones non debent cedi. Secus si per imperitiam,culpam, vel negligentiam,quia tũc debent cedi.& ita procedit opi. Angel.& idem tenet latè;Cataldi.in tracta. syndica.quæstione 44.quæ incipit, Adde an officialis. & idem q Angelus,tenet Bal.in. d. capitu.iudices. de pace iura.firma.in vsi.feud.nume.2.& idem tenet Angelus in.l.sed eximendi.§.hoc iudicium. ff. nec quis eum qui in ius vocat.vi exi. & ibi magis latè Alexan.numer.2.& in.l.si quis dolo. §. primo.ff.de re iudica.Et quoque tenet idem Alexan.in additio.ad Bartol.in.l.prima.ff.de appella.in additione magna,quæ incipit, habet regressum in fine.vt tenet,quòd iudex qui in syndicatu condemnatur,& soluit expensas litis, in quibus negligenter omisit condemnare partem victam calumnioſe litigantem,possit eas repetere.vt est dictum singul.Specula.in titulo de impen.§.postremò.versicu.illud.per dictã.l.missi opinatores. ¶Quod Imola impugnat,& bene secundùm Alexan. vbi suprà per.l.si tertius.§. celsus.ff.de aqua pluui.arcen.& ante eum contrarium tenuit Bald.in.l sancimus.ad finem.C. de iudic.tamen secundùm Alexan.opini. Specula.potest esse salua in vno casu, secundũ Roma.in dict.§.celsus.scilicet quando expensæ litis essent promissæ in contractu, quia tunc etiã post iudicium finitum iure actionis peti possunt secundùm glossam in.l.non solũ.ff.de rei vendi.& in.l.3.§.si rem. ff. de legat.3,meritò ergo iudex illas repetere potest. Quod Alexand. vbi suprà dicit esse notabi.de quo vi.latè dict. Pari.de puteo in dict.tracta.in parte, an iudex, qui facit litem suam:& soluit expensas litis.folio.163.& Alexan.in additio.ad Bart.in dict.l. missi opinatores.¶Sed hoc intelligit Alexan. in dict.§.hoc iudicium. quando soluit illud,

quod tenetur, tunc à debitore principali repetit: secꝰ quãdo soluerit illud ad quod tenebatur, sed aliam rem. Et facit quod tenet Angelus in l. stichum. §. si mãdato meo. ff. de solutio. vbi ait, quòd quando ex negligentia condemnatur iudex, quòd ei sunt cedendæ actiones contra debitorem, vt recuperet. & Paul. de Castr. ibi dicit, quòd ita consuluit, & totum collegium Florentinum. & sic debet intelligi dict. Paul. de Castr. in. l. filius familiàs iudex. ff. de iudic. numero. 8. & Montal in. l. 2. titulo. 2. for. ll. lib. 2. in glossa, pierda lo que ouiere. vbi indistinctè tenent, quòd iudex non repetit illud, in quo fuit condemnatus. Quod intellige, quando fuit condemnatus propter imperitiam, & propter malam sententiam, & sic in agendo: secus quando cõdemnatur propter negligentiam. Et ita quoque tenet Alexan. in additio. ad Barto. in. l. fina. ff. de variis & extraordi. cogni. in additione magna in medio. Et miror de nostro doctore de Pala. Ruui. in repeti. capituli, per vestras. de dona. inter vir. ex vxorem. folio. 107. numero. 10. vbi indistinctè tenet contrarium, dicendo, q si iudex, qui malè iudicauit virtute suæ iniquę sententiæ pars, pro qua lata fuit, aliquid obtinuit, quòd si postea tempore syndicatus petitur à iudice, quòd poterit iudex dicere parti petenti, dirigas actiones, & remedia tua contra illum, ad quem pecunia in condemnatione deducta peruenit meis sumptibus, & meo periculo, quòd audietur, & interim ab instantia absoluetur. Et dicit ita tenere Pari. de puteo in d. tracta. in verbo, iudex malè iudicans. fo. 56. verficulo, attamen ego. in libro magno, sed in portatil. est foli. 150. qui in expresso tenet di. Pala. Ruui. & loquitur, quando malè iudicauit, & non in negligente. Sed hoc ego non tenerẽ, quia est contra opinionem comunem.

Summarium.

1 Iudex qui rectè iudicat, stateram habet in manibus, ita quòd condemnet condem. nãdum, & absoluat absoluendum.
2 Iudex non debet declinare ad dextram, nec ad sinistram.
3 Iudex in vtroque penso iustitiam & misericordiam debet habere.
4 Iudex puniens aliquem, misericordiam facit.
5 Iudex sine causa an potest mitigare pœnam, vel multam à canone, vel à lege inflictam.
Et quid ante sententiam, vel post.
Et quid si est iudex inferior. numreo. 18. 21. & 22.
6 Iudex, an potest remittere pœnam propter paupertatem.
7 Bannum an potest remitti propter paupertatem.
8 Infamiæ pœna post sententiam non potest remitti.
9 Leges ex causa licitum est transgredi. numero 11.
10 Causæ, propter quas pœna minuitur.
12 Dans alapam potestati, potest suspendi.
13 An provno furto magno possit quis suspendi. & num. 15.
14 Propter seditionem leges transgrediuntur: & suspenditur sine processu, & ordine iudicij.
15 Repertus in crimine, non potest appellare, & ad executionem proceditur contra eum.
16 Fur absconditus in domo, an debeat mori.
17 Ponens scalas ad domum, vel muros alicuius, punitur.
19 Propter inhumanitatem criminis punitur animal, & homo rationalis.
20 Propter inhumanitatem criminis corpus mortuum suspenditur.
22 Iudex, qui ex aliqua euidenti vtilitate venit contra statuta, non tenetur in syndicatu.
23 Iudici debet constare delictum, quando ex causa excedit leges.
24 Iudex quando procedit per denuntiationem, vel inquisitionem, potest ex causa leges trãsgredi: secus si per accusationem.
Hic ponuntur aliæ fallentiæ.
25 Iudex ita debet iudicare magnum, sicut paruum.
26 In pœna pecuniaria plus puniuntur maiores, quàm minores: nobiles, quàm ignobiles.
27 Plus punitur inferior, quàm superior ex eodẽ delicto.
28 Nobiles, & honestiores ciues decapitantur, plebei suspenduntur.
Fallit, vt hic.

Derechamente.

f Derechamẽte. f Rectè iudicãdo, ſtateram in manu
1 geſtat. † glo. in cap. cùm æterni tribunal. de re iu. in. 6. in verbo, ſtateram. & cap. omnis qui. 45. diſtin. & ſic, quòd condemnet condemnandum, & abſoluat abſoluendum. ▽ Vnde Ariſtol. vt refert Cicero, Magiſtratus virum oſtendit, ſi ritè, & rectè geſſerit. 1. ſeruato iuris ordine, & iuſtè iudicauerit, præmia digna fert, vt Amodeus iuſti. in tracta. ſyndica. in præfatione dicti tractatus. ▽ Et iuſto non aduerſabitur quicquam malignum. vt in epiſtola. inter claras. & in capitul. in iuſtum. 11. quæſt. 3. & cap. rectè. & iuſtus eſt, qui iuſtitiam facit. vt in dict. ca. in iuſtum. ▽ Et
2 non debet declinare † ad dextram vel ſiniſtram. vt in cap. qualiter & quando. el. 1. de accuſa. & in l. vbi. C. ad. l. Corne. de fal. & in capi. cùm inter. de excep. & ideo vocatur ſedens in medio. vt in capitulo, quoad conſultationem. de re iudica. & tenet Specula. in titu. de aduoca. §. 5. verſiculo. Item de iuſtitia. numero. 13. & idem tenet Specula. in dict. titu. §. 6. verſicu. cũ ſuũ bonũ. numero. 33. vbi latè vide. ▽ Quia non eſt iudex, ſi in eo iuſtitia non eſt. vt in capit. 1. 22. quæſtio. 2. & gloſſ. in. l. 2. titulo. 2. for. ll. lib. 2. in gloſſa. 2. ▽ Et
3 in vtroque penſo † iuſtitiam & miſericordiam in criminalibus debet habere. Miſericordiam dico, & rigorem debet ſeruare: non quòd ſimul exerceat ea circa aliquem, ſed quia ſi opus fuerit, & cauſa ſubeſt, debet eſſe miſericors in diſpenſando: ſi cauſa non ſubeſt, debet rigorem ſeruare in iudicãdo: vel quòd ſemper habeat miſericordiam etiam occidendo hominem: & ſi non per mitigationem pœnæ, ſaltem per compaſſionem. vt eſt textus in. l. 41. titulo. 5. parti. 1. in fine. vbi tenet, que la verdadera iuſticia con duelo ſe deue hazer. & vi. que dixi infrà in gl. el derecho alas partes. in principio. ▽ Quia ex hoc
4 facit miſericordiã, † cùm facit, vt quis contereatur inter flagella, & nec fiat deterior: vnde eoipſo, quòd iudex punit aliquem, miſericordiam facit. vt in capitulo, ei qui. eadem diſtin. & qui facit finem peccato miſericors eſt. de pœnit. diſtin. vlti. capitulo vlti. in fine. vt tenet gloſſ. ſingula. in dicto capitulo. omnis qui. ▽ Quia iudex
5 ſine cauſa n† nõ poteſt pœnam mitigare à canone vel lege inflictam. vt in capitulo, ſi quem pœnituerit. 2. quæſtione. 3. ibi: tamen legis poteſtas aduerſus eum exercebitur: nam facti quidem quæſtio, in arbitrio eſt iudicantis: pœne verò

guardando nueſtro

perſecutio, non eſt eius voluntati, mandatur, ſed legis authioritate reſeruatur. vt in capitulo iudicet. 3. quæſtione. 7. & in. l. ſi operis. C. de pœnis. & in. l. prima. ff. ad turpili. ▽ Sed illum textum intelligit ibi gloſſ. in dict. capitulo. ſi quem pœnituerit. inverbo, voluntati. ſine cauſa: cum cauſa verò poteſt, vbi ex cauſa, ex perſona, & ætate, & ratione ſcandali poteſt iudex arctare, vel pœnã augere. vt in. l. aut facta. §. vlt. ff. de pœnis ex perſona. vt in. l. capitalium. §. vlti. ff. eodem. Ætate, vt in capitulo, tãta nequitia. 86. diſtin. ratione ſcandali, vt in capitulo, in primis. prima quæſtione prima. Quas cauſas, & alias, ponit textus ſingula. in. l. 8. titulo. 31. parti. 7. quem vi. & Pari. de put. in dict. tracta. ſyndica. in parte, cõpoſitio. folio. 96. numer. 4. in libr. portatil. vbi ait, quòd ex cauſa videlicet, ex perſona, ex ætate, & tempore, & ex loco, ex rei conditione ex delictorum vniuerſalitate pœna mitigatur. ▽ Et hoc ante ſententiam, vel in ipſa ſententia, non autem poſt. vt in. l. cùm quærebatur. ff. de re iudi. & in. l. pœnam. C. de pœnis. & textus in l. 2. titu. 22. parti. 3. verſicu. la tercera. & textus in l. 5. titu. 13. for. ll. lib. 2. & ibi Montal. vbi poſt latam ſententiam nil poteſt facere iudex, qui eam tulit, ſed textus. in. l. 3. eodem titu. & Parti. ſuprà allegat. ponit caſus, in quibus iudex poſt latam ſententiam poteſt moderare, & minuere ſententiam ex cauſa, ſcilicet quando condemnatus in centum cameræ regis, eſt pauper, quia
6 propter paupertatẽ † poteſt minuere, quòd ego pluries feci. Et eſt ſingularis lex ad miſeriordiã faciendam cum pauperibus delinquentibus, ſi poſt latam ſententiam pauperes reperiuntur, & tantam pœnam non eſſe ſoluendo. ▽ Sed. d. l. parti. ſemper ſolitus ſum intelligere in multa ſecus in pœna à iure ſtatuta. vt tenet Bartol. hunc intellectum in. l. prima. ff. ſi quis ius dicenon obtem. numero. 14. & l. finali. C. de modo mult. in fine. & tenet ſumma Syluestri. in parte, ſententia. numero. 5. & in. l. illicitas. §. fina. ff. de officio preſi. & vbi ſuprà per Syluestrum. & tenet ad literam Alexan. in. l. iudex. ff. de re iudi. numero. 3. vbi ait, quòd pœna, quæ imponitur per viam accuſationis, tunc officium iudicis eſt mercenarium, deſeruiens actioni intentatæ, ideo expirat lata ſententia ſuper pœna: vnde iudex pœnam per ſuam ſententiam impoſitam remittere non poteſt, etiam pauperi. & idẽ tenet Abb. in capitul. licet. de pœnis. numero

6.& idem Alexander in.l.acta.§. de amplianda. ff.de re iudi.numero.3. vbi dicit, quòd est verum in pœna, secus in multa. ¶ Ex quo infert Ias.in.l.si quis id quod.ff.de iurisdom.iudi.nu. 28.quòd licet sit regula, quòd qui non habet in ære,luit in corpore. vt per gloss.ibi.& multa iura similia: est verum in pœna, quæ imponitur à iure limitata, & certa.Secus est in multa, quæ imponitur extra ordinem,arbitrio iudicis;quia illam potest iudex remittere propter paupertatem.vt in dict.l.partitæ. & Barto. in.l.prima,in fine.ff.de pœnis.& Bald.in.l.certa ratione.in fine. C.quando prouocan.non est necess.& ita tenet Montal.in dict.l.parti.in prima gloss.& sic dicit,quòd intelligitur capitul. si res.14.quæstione.6.& capitul.Odoardus .de solu.& notat Abb.in capitulo,si specialis. de officio delega. numero.6.vsque in finē. vbi idem tenet,quòd potest ex causa paupertatis remittere multam, etiam iam impositam ¶ Quod dicit
7 idē esse in bāno,†quòd potest remitti propter paupertatem, etiam ex postfacto. Quod ego iam feci,per istum dictum Abb. & iussi tollere & remittere exilium, per me impositum ad tempus anteaquàm compleretur propter dictā paupertatem.& per dictum Barto.in dict.l.illicitas.& idem tenet Bar.in dict.capitulo.7.si specialis.colum.5.& Ias.in.l.centesimis.§.si ita stipulatus.in fine.ff.de verbo.obliga.numero.17. ¶ Secus est in pœna, quia post sententiam non potest remittere, nec diminuere. Quod dicit procedere,etiam si simpliciter comdemnauit de delicto,& nil dixit de pœna, quia immediatè venit pœna iuris,vt in.l.prima.ff. ad Turpilia. & in capitulo,si quem pœnituerit. licet omnes allegent.§ notandum.illius causæ. & quęstione 2.q.3.quod dicit esse verum,post factum minuere non potest,quando est talis iudex, qui non potest dispensare in illo delicto, vt in capitulo, at si clerici. §.de adulteris. de iudi. ¶ Et quòd pœna imposita per diffinitiuam sententiam iudex minuere,vel augere non potest, sine licentia principis,est textus expressus in dicta.l.acta. §.de amplianda.ff.de re iudi.& ibi Bartol.dicit, quòd secus est in multa.& per Bald.in authentica,interdicimus. C.de epis.& cleri.& Paul.de Castro in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not. infa.numero.11.& Angel.ibi in fine.& idem tenet Feli.in capitulo.qualiter,& quando. el grande,de accusa.colum.20. versiculo,ex hac Fallentia.& est textus singula.in.l.9.titu.31.parti.7.¶ Quod dicit Bartol.in dicto.§.de amplianda. quòd est idem in ciuitatibus, quæ non recognoscunt superiorem, & in alio domino, ad cuius bursam pœnæ fiscales veniunt, vt Comites, & Barones, qui habent regalia in aliquo
8 loco, vel Comitatu.Sed pœnam infamiæ,†vel aliā non possint remittere, & tūc est necesse,q iudex referibat principi, secundùm Angelum ibi.& sic alius quàm princeps non potest restituere famam,vid.Bartol. & Paul. de Castro. in l.prima.§.de qua re.ff.de postulatio.& in.§. ait prætor. Secus in iudice inferiori, vt dixi: quia iudex non debet pœnas statutas à iure differre.vt in.l.seruos. in fine.ff.de vi publica. aliàs punitur. vt in. l. prima,de priuatio. delict. & in.l.finali.C.nec sanc.Baptis.reit.quòd non debet esse clementior lege,vt in authentica,de iudic.§.oportet. ¶ Quod est intelligendum verum, vt dixi, post sententiam. Ita quoque tenet Paris de pute.in dict.tracta.syndica.in dicta parte, compositio. folio.96.numero quarto,ante sententiam, vel in ipsa sententia secus: quia potest augere, vel minuere ex causa. vt ibi tenet dictus Paris de puteo. Quæ causæ colliguntur ex.l.si quis aliquid.§. instrumenta.ff. de pœnis. ¶ In criminalibus leuibus iudex debet leuitatem exercere, in seuioribus seueritatem cum temperamento. vt in dicta.l. respiciendum. ff. de pœnis. quia in pœnis legalibus iudex potest dispensare, & misericordiæ gratiam facere. vt Archid.in capitulo, omnis. 45.distinctio.& Specula.in titulo.de lega.§.generaliter. ¶ Vnde obnoxium est virum statim pro vno delicto punire: quia magis est expectandus, & corripiendus, quàm puniendus. vt in capitulo,plerique.65.distinctio. ¶ Et omnis iudex terrenus debet imitari Deum. vt in authentica.vt omnes obedi. iudi.prouin. §. eripiat. Sed natura diuinitatis pia est. de consecra. distin. prima. c. quia diuinitatis. ¶ Et hac de causa consulit Hippolyt.de Mars. magnus practicus in sua practic. criminali.§. final. qui incipit occurrunt.nume.7.quòd iudex semper peccet magis in clementia, quàm in crudelitate, & atrocitate: in dubiis potius absoluat, quàm condemnet.nam maiorem honorem consequitur iudex in absoluendo, quàm in condemnando.vt tenet Paul. de Castro. in consilio. 197. incipiente, Visa inquisitione. in fine. Et faciunt ea, quæ tenet Ancharan. in consilio. 23. incipiente, Visa inquisitione. vbi inuehitur contra iudices maleficiorum, qui anhelant ad condemnationem, quando

per

per viam inquisitionis procedunt. & ita tenet Philipp. decius. consilio. 189. & quia iustius peccatur in absoluendo, quàm in condemnando. l. Item Mela. §. si plures. ff. ad. l. Aquili. & Philip. decius consilio. 175. colum. vlti. & vi. l. 7. ti. 1. lib. 1. foro iusgo. & in. l. 1. titu. 1. lib. 12. eod. libro. ☞ Et hac de causa dicit Pari. de put. in. d. tracta. syndi. in ver. compositio. num. 5. quòd quando crimẽ, non est liquidè probatũ, licet iudici pœnam à lege statutam minuere ante sententiam, vt in ca. circunciliationes. 23. q. 5. & in capit. Innocens. 23. q. 4. & etiam si esset pœna mortis: post latam verò non, nisi soli principi. vt Archi. vbi suprà. & quia in condemnando minor pœna est eligẽda, vt voluit Cardi. Alex. in cap. rursus. qui cleri, vel vouen. 5. colu. & Cepola. in. l. si fugitiui. 6. & 7. colũ. C. de seruis fugi. & Nouazi. in sua sylua nuptiali. in vlti. charta. ☞ Et ideo consulet dictus Hippolytus de Marsi. vbi suprà, quòd quando eris iudex maleficiorum, ne cures seuerit er procedere, nec semper imponas reo pœnã mortis, etiam lege permittente: quia Christus dixit, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. vt in. d. c. quia diuinitas. de pœnit. distin. 1. & facit tex. in authentica. vt nõ luxu. cõtra. nat. post principiũ. vbi dicit tex. misericordia Dei non perditionem, sed conuersionem, & salutem vult: & quia melius est errare in misericordia remittendi, quã in veritate vlciſci. text. est in cap. aliqant. 26. quæsti. 6. & quia scientia, quæ misericordiam vetat, fugienda est. vt in ca. licet. 45. distin. vt latè tradit dictus Hippolyt.

☞ Fatetur tamen supradicta non habere locum in committente enorme delictum, nec in famoso delinquẽte, seu in aliis. Et debet iudex recordari, quòd ipse est homo humanus, & non sanctus, & ante oculos habeat iustitiam cum charitate mistam, & reminiscatur se moriturum, iuxta illud, Memorare nouissima tua, & in æternũ non peccabis. Et iudex habeat misericordiam, maximè in nõ enormibus delictis, quia est sibi arbitrium anteaquàm imponat. vt in. l. hodie. ff. de pœnis. Quia sicut potest imponere grauiorẽ quàm lex potest imponere minorem. vt in dict. l. & si seuerior. C. eod. de his qui not. infamia, & Paul. de Castro in dict. l. quid ergo. §. pœna grauior. quãdo iusta causa facit, sec⁹ si in iniusta. vt in exemplis positis in gloss. magna illius. §. pœna grauior. ☞ Debet iudex tamen cauere, vt nõ parçat malis: quia parere malis, dicitur nocere bonis. gloss. in authentica. de manda. princip. §. quòd si delinquenti. in verbo, supplicium. colũ. 3. & probat textus in. l. 16. titulo. 4. par. 3. & tenet Iohan. de Plat. in. l. omnes iudices. C. de delato. lib. 10. vbi quoque dicit, quòd iudex debet esse seuerus, & grauissimis afficere pœnis eos, qui in consuetudinem deduxerũt delinquere: quia propter consuetudinem delinquendi, potest alterari pœna à iudice de pecuniaria in corporalem, etiam si esset pœna imposita ab statuto ciuitatis, vel castri. vt per Saly. in di. l. &. si seuerior. & dict. Plat. vbi suprà. ☞ Et ideo dixit Innoc. in capitulo primo de constitu. quòd ex causa licitum est leges transgredi. † & Paul. de Castro 9
in dicto. §. pœna grauior. numero. 2. dicit, quòd propter bonum publicum: quia multis grassantibus in eodem delicto, ad terrorem oportet aliquem grauius punire, vt alius abstineret, vt in dict. l. aut facta. ff. de pœnis. ☞ Sed cautus sit iudex, si in sententia facit mentionem de causa, vt non puniatur, secundùm Paul. de Castro. vbi suprà, numero. 15. & Feli. in. d. capitu. primo, de constitu. columna. 29. verſicu. ex prædictis adde. & Ludoui. Roma. in consilio. 184. incipiente, dubitatur primo. pe. colum. allegando Innoc. in capitulo. præterea de dilatio. & Oldra. consilio. 287. & Roma. singula. 77. Et idem tenet Feli. in capitul. qualiter & quando. §. ad corrigendos. de accusa. colum. 7. vbi tenet, quòd quando iudice reperitur alteraesse pœnam iuris cõmunis, præsumendum est in dubio, quòd hoc fecerit ex causa. Ita Specula. in titu. de accusatio. §. primo. verſicu. quid si iudex ipsum. & hoc credo, licet Paris de puta. dicat, quòd non præsumitur in dict. tracta. syndica. in parte, licet dicatur. folio. 200. in numero. 4. vbi dicit, quòd talis Causa debet apparere ex actis, vt non faciat litẽ suam: quia si non apparet ex actis, non præsumitur pro iudice ad ipsum excusandũ. Ita tenet Specula. in titulo de senten. §. primo. ver. est autem. numero. 8. vnde dicit gloss. ordina. in capit. iudicantem. 30. quæst. fina. quòd quando iudex supplet ex officio, incumbit ei probatio causæ. ☞ Sed causæ quare pœna minuitur, sunt hæ, scilicet senectus, vt in. l. secunda. ff. de termi. amot. & in capitulo, tanta. 86. distin. & gloss. in dict. §. pœna grauior. quia nimis senex, habet sensum puerilem. glo. in. l. senectus. C. de donatio. ☞ Itẽ ratione ebrietatis. vt in dict. l. aut facta. §. delinquũt. ff. de pœni. ☞ Itẽ est causa minorandi pœnam, quando multùm regi seruiuerat, vel coniurationem detexit. argument. in. l. si quis. §. hoc quoque. ff. ad Sillenia. ☞ Etiam si est minor ex defectu ętatis. vt in. l. auxilium. ff. de minori. §. in delictis. & capitul. fina. de sent. excommu. in verbo, ętatis. & in capitulo primo, de delictis

puerorum. Et hoc est in se verum, quòd licet minor post delictum efficiatur maior, debet puniri vt minor, de illo delicto facto tempore minoris etatis. ¶ glo. est in. l. sciant. & ibi doctores. C. de legiti. hære. & Hippolyt. de Marsi. in. l. infans. ff. ad. l. Corne. de Sicar. numero. 15. & in. l. de minore. vlti. columna. ff. de quæstio. quia ætas facit differentiam pœnæ. vt in capitulo. hoc fit. 26. quæstione vlti. ¶ Item si magister in discipulum peccauit. vt in. l. itē quæritur. §. Iulia. ff. locati. ¶ Vel si coniunctus in coniunctum, non tamen ex inimicitia, vel odio. vt in. l. prima. C. de emendatio. propinquo. Et Bartol. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. numero. 4. tenet quòd omnis iniuria, quæ fit à parente vsque ad septimum gradum, non præsumitur animo inferendi iniuriam, ergo non potest dici nisi licita. Et idem tenet Sebastia. sapia. in additio. ad Abb. in capitulo, cùm contingat. de foro. compe. in additione, quæ est in. 5. columna. numero. 20. in parte, ordinarium. Quod extendit, etiam si iniuria fiat fratri seniori. vt per Bald. in dicta l. prima. C. de emenda. propin. ¶ Tamen Paul. de Castro in. l. cùm oportet. C. de bonisque libe. numero. 3. tenet, quòd grauior reputatur iniuria, quæ infertur à coniuncto, quàm quæ fit ab extraneo. Idem tenet Angel. in. l. conductores. C. de delatori. & procuratori. siue autori. prædiorum fiscalium. lib. 11. vbi quoque tenet, quòd plus punitur delictum consanguinei, quàm extranei. Sed hoc intelligerem, quando procedit ex inimicitia, vel odio. vt in dicta l. prima. C. de emenda. propinquo. & tenet Paris de puta. in dict. tracta. syndica. in parte, quot sunt. quæ faciunt pœnas à iudicibus alleuiari: folio. 201. vbi suprà dictas causas ponit, & quæ infrà sequuntur. Sed in dubio ratio sanguinis tollit præsumptionem iniuriæ. vt tenet Angelus in. l. vestem. ff. de iniuriis. de quo vi. Angelum de Are. in tracta. malificio. in parte, verba iniuriosa. columna secunda. ¶ Quoque pœna minuitur, si nobilis ex virtute, vel dignitate peccet in ignobilem ex vitio, vel gradu. vt in. l. sed si vnus. §. quædam. ff. de iniuriis. ¶ Item si maior in subditum ratione potestatis: vt dominus, pater, vel maritus. 11. quæstione. in capitulo, si dominus. ¶ Item cùm plurimi sunt precantes, quia tunc pœna est alleuianda. capitulo, non potest. 23. quæstione. 4. capit. & quotiens. prima quæstione. 7. ¶ Item persona punientis, vt quia Præsidens est debilis, & imbecillis potentiæ, vt nequeat sæuiorem imponere pœnam. vt in capitulo, quidam. 33. quæstione quarta. ¶ Item ratione personæ, vt quia receptauit consanguineum, vel affinem. vt in l. 2. C. de recepta. vel aliàs peccauit pro salute proximi. vt in capitulo, si quilibet. 12. quæstione secunda. & in. l. 2. ff. de recepta. quia affectio sanguinis multùm operatur. vt in. l. prima. §. largius. ff. de successo, edicto. & idem tenet Gan di. in tracta. malefi. in parte, de furi. & latro. 7. columna. numero. 14. loquendo in receptante affinem delinquentem, quia mitius punitur. & idem tenet Hippolyt. de Marsi. in singula. 210. vbi tenet, quòd pœna receptantis bannitum, non habet locum in receptante affinem. & Alexan. in consilio. 144. in secundo libro. ¶ Quod ego extenderem in amico: quia ratione amicitiæ pœna minuitur: quia idem operatur maxima amicitia, quod operatur affinitas, seu coniunctio sanguinis. vt Barb. in capitulo, nisi specialis. de officio delegat. columna. 8. & Bartol. in. l. Titia. ff. de verbo. obliga. & vi. quæ dicam infrà in capitulo. 44. & quòd ratione amicitiæ potest iudex remittere pœnam. vt in capi. clerico. 50. distin. & capitu. veniã. 30. q. 9. de quo per Barb. vbi suprà in. d. c. nisi specialis. Quod debet intelligi de pœna, quæ applicatur sibi, vel pendet arbitro suo sine magno detrimento aduersarij. & vi. glos. in. l. cùm allegas. C. de castrē. peculio. lib. 12. & glos. in capit. pe. de testamen. nu. 6. & glos. & ibi Abb. in capitulo. relatum. de testamen. Cy. Alexand. & Ias. in. l. exigendi. C. de procurato. & Hippolyt. de Marsi. in repe. l. vnicæ. C. de raptu virgi. numero. 206. ¶ Ego etiam extenderem in seruitore alicuius domini, vel famulo: quia ratione delicti commissi per eum, dominus eius mitius punitur: cùm talis famulus, & seruitor, reputetur amicus: quia arbitro iudicis relinquitur quis dicatur amicus. vt tenet Barb. in dict. capitu. requisisti. de testa. columna. 25. ¶ Item pœna mitigatur, vt quis ad meliorem vitæ frugem reducatur, capitu, conuenientibus. prima. q. 3. ¶ Item ratione personæ intercedentis. vel intercedentium, qui sunt multi vt in capitulo prodest. 23. quæstione. 5. ¶ Item ratione eius, in quem peccatur, vt si est excommunicatus zelo ecclesiæ. ¶ Item ratione pietatis, non solùm præsentis, sed futuræ: vt propter filios nutriendos. vt in. l. 2. de his qui filios occide. C. & in. l. qui in prouincia. §. primo. ff. de ritu nupti. ¶ Item ratiõe necessitatis: vt si ex præcepto superioris peccauit, quem aliàs iusta potest ratione timere. vt in capitulo, presbyteros. 50. distin. & in capitulo, sicut dignum. §. illis. de homicid. tunc enim pœna mitigatur, licet aliàs

non

non teneatur sibi in atrocioribus obedire, vt in l. ad ea. ff. de re iudica. & in. l. liber homo. ff. ad. l. Aquiliam. ¶ Item causa vniuersalis reipublicæ vtilitatis. vt in. l. ad bestias. ff. de pœnis. & in cap. scias. 7. quæstio. 1. & per dictã. l. ad bestias. tenet Hippolyt. de Marsi. & per alia iura in sua practi. crimi. §. opportunè. nu. 6. quòd mors potest differri alicui, si est insignis artifex. & idem tenet Barba. in. d. c. nisi specialis. de offi. delega. col. 5. ¶ Et Ias. in. l. debitoribus. nu. 16. ff. de re iud. tenet quòd dãnatus ad mortẽ, si populus petit dimitti propter aliquã eius præstantem virtutem, & magnã peritiam artis, vel scientiæ, propter quã est valde vtilis ciuitati, tunc iudex debet supersedere ab executiõe, donec principi, vel superiori consulat. & Ludo. Roma. in singu. 441. & idẽ tenet Ias. in. l. 1. ff. de legi. nu. 11. & 12. & dictus Hippoly. de Marsi. in. l. vnius facinoris. §. cogniturum. ff. de quęstio. num. 86. & Feli. in cap. illud. de maio. & obediẽ. ¶ Item est causa minuendi pœnam, si delinquens, vel eius progenitores pro republica multùm laborauerunt arg. in. l. honor. ff. de pœnis. ¶ Item causa simplicitatis, vel boni zeli, quibus delinquens inductus excesit. vt in capitulo, ex tuarum. de sortilegi. nam simplicitati venia datur. capitu. scriptura. de consecratio. distinctio. 2.

¶ Item causa rusticitatis. vt in. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. omnium iudicum. & in. l. secunda. ff. de in ius vocan. ¶ Item causa nimiæ & importunæ humilitatis, quam peccans exhibet in supponendo pœnam sibi remitti. vt in cap. importuna. de pœni. dist. 1. ¶ Item causa vnitatis, quia peccans vna vice tantùm excesit. vt in. c. licet plerũque. 45. distin. ¶ Item causa infamiæ, & leuitatis. vt in. l. prima. C. si quis impera. male. ¶ Item causa iræ. vt in. c. si quis iratus. 2. quęst. 3. ¶ Item causa debilitatis probationũ: vt quia delictum nõ plenè probatur, sed per indicia indubitata. vt. d. Pari. de Pute. vbi suprà, cum vers. sequentibus. vbi latè, an minuatur pœna ratione loci, tẽporis, & consuetudinis, & ignorantiæ. Et de pluribus aliis in proposito, quæ per te vide. & per Montaluum in dict. l. octaua. titulo. 31. partita septima. vbi in fine illius glossæ. ¶ Quoque tenet, quòd causa subleuandi pœnam, & mitius puniendi est, si post delictum commissum stetit multum tempus in carcere: vel si cõmisit delictũ, & iam est multũ tempus elapsum, quia mitius debet puniri, quàm si delictum esset recens. vt notat glos. in. l. si quis diuturno. ff. de pœnis. Nam ibi non ex delicti frequentia excusatur, sed carceris, & accusationis longinquita te releuatur. & ibi Bar. & aliquid per Hippo. de Marsi. in cõsil. 87. ¶ Et ibi vi. an delicti accusatio præscribatur. glo. & ibi docto. in. l. quærelã. C. de falsis. & Abb. in. c. illud. de præscriptio. nu. 23. & in. c. licet. de proba. Et Roma. in singula. 182. & Abb. in. d. c. licet. nu. 28. & 29. tenet, q̃ actio criminalis non clauditur tempore. vt in cap. ecce. 24. q. 3. vbi habetur, q̃ crimina vbicunque clarueri nt, puniẽda sunt. & Bald. in. l. fina. penultima colum. C. qui accusar. non pos. vbi vult, quòd in pœnis spiritualibus nulla currit præscriptio. & Roma. in dict. singul. 182. allegando dict. Specula. in titul. de sententi. §. quoniam. versicu. & nota secũdùm canones. & tex. in cap. vere omnis. 30. quæsti. 2. quòd dicit esse notabil. & idem tenet Bartol. in dicta. l. fina. & Angel. & moderni. in. l. diuus. ff. de re iudica. & idem tenet Mõtaluus in dicta. l. parti. in fine.

¶ Alias causas, propter quas mitigatur pœna, ponit Bonifaci. de vitali. in tracta. malefic. in parte, de pœnis condẽnationis & bannis. num. 18. cum sequentibus. & has ponit Felin. in dict. cap. qualiter & quando. el segundo. de accusa. in. §. in corrigẽdis. colũ. 6. versicul. sed pulchrè dubitari posset. ¶ Et non solùm potest mitigare pœnam legis ex causa, verum etiam pœnam statuti. vt tenet Abb. in cap. 2. de emptio. & venditio. in fine. & Speculato. conscien. in primo tracta. cap. 99. & expressius idem Abb. in cap. fina. de constitu. fina. colũ. nume. 12. & in cap. de causis. de offi. delega. nu. 16. vbi ait, quòd iudex ordinarius ex causa potest augere, vel minuere pœnam à iure statutam, etiam si sit præfixa ab statuto municipali. & idem tenet Franciscus de Aretio. in consilio. 131. incipiente, Spiritus sancti gratia. ¶ Quoque tene, quòd iu-
11 dex propter atrocitatem, † & enormitatem delicti, potest transgredi leges, & contra regulas iuris pronuntiare. dictum est Innocentij, in cap. 1. de constitu. commendat eum Angel. in l. quòd si nolit. §. quia aas idua. ff. de ædilitio edicto. & Bal. in. l. prima. C. de preci. impera offeren. & in. l. & si seuerior. & ibi Salyc. C. de his qui not. infami. ¶ Sed Ludoui. Roma. in repetitio. l. si vero. §. de viro. 46. fallen. ff. solut. matrimo. non tenet dictum Innoc. sed q̃ tunc superior debet consuli. per tex. in. l. diuus. in verbo, imperatori rescribere. ff. de fals. & facit tex. in. l. 1. §. si quis vltro. ff. de quęstio. ¶ Sed tu tene dictum Innocen. quia eum tenet Ias. in. d. l. 1. C. de preci. imper. offe. & pro eo allegat text. in. l. si quis filio exhæredato. §. hæc autem omnes. ad finem. vbi Bald. & alij notãt. ff. de iniusto rupt.

&

& text.in cap.felicis.§.cæterum.de pœnis.in.6. & text. valde solēnis in.l.si hominem.ff.mandati. quæ lex est vnica & singula.secundùm Bald. in cap. 1. 8. col. vt lite non contestata. & per illum text. notat Bald. in.l. omnes populi. ff. de iusti.& iure. 6.col.& limitat omnia iura canonica dicentia, quòd episcopus nil potest statuere contra ius canonicum:quia inferior disponeret contra.l. superioris. quod limitatur, nisi ex magna causa. & istam limitationē sequitur Panor. & exclamat de ea in cap. dilecti.el vltimo,de appella.& in cap.aliàs si clerici.§.de adulter.5. col. de iudic. & in capi. Iuduisti.de officio delega. & per.d.l.si hominem. tenet Bald. in rubri. C. qui admitt.q̄ potestas ex causa potest transgredi statuta,etiam rata. Et per illam .l.tenet glossa in cap.tempora plenitudinis.26. quæst.7.quòd si Papa iniungit alicui pœnitentiam,episcopus quanuis inferior potest diminuere. & idem tenet glo. in cap.latorem.22. quæst. 3. ☞ Et per.d. Innocen. tenet Bald. in cap. 1. §. iniuria.de pace iura. firman. in princip. q̄ si aliquis dedit alapam † potestati, posset potestas facere eum furcā suspendi: quia tam magna causa licitum est leges trāsgredi.sed Ias.in.d.l.1. dicit, q̄ ipsa potestas caueat, q̄ hoc non possit, ne si iudex in causa propria.per text.& ibi Innoc.in cap.dilectis. de pœnis. & idem tenet Ias.quem vide in.l.qui iurisdictioni.ff. de iurisdi.omni.iudi.nu.3.cum sequenti. ☞ Quinimo pro tali casu potest facere nouam furcam,& in loco cōmissi delicti,vel ante portam delinquentis eum ponere,& suspendere eum. vt tenet Paris de Put.in.d.tracta.syndi.in parte,contumacia.fol.89.num.7.& Ange. de malefi. in parte, vsque ad locum. & Hippoly.de Marsi.in.d.l.vnius facinoris.§.cognitur̄. ff. de quæstio. nu.90. Et idem, q̄ suspendatur, si dedit alapam potestati,tenet Anto.Corset. in reperto. ad Abba.in verbo,iudex.col.13. allegādo Bal.vbi suprà. Et nō sunt plures anni, q̄ ego ita in praxim deduxi, & iussi suspēdere quendam hominem nigrum in villa de Carmona in Vandalia me iudice in ea essente per nostrū regem Carolum anno. 1530. quia expilauit crines & barbam algazelo,qui vocabatur Figueroa, & fregit ei virgam iustitiæ,& accumulaui cū hoc, q̄ ille suspensus erat homo malæ famæ, & seditiosus.per.l.1. C.de seditio.& erat quoq; raptor mulierum.per.l.vnicā.C.de raptu virgi.& motus fuit per.d.Bald.in.l.data opera.C. qui accusa.non pos. & per dictū Bonifa.de Vitali in tracta.malefi.in tit. quibus de causis possit ad mortem condēnari.in.2.col. vbi tenent,q̄ potest cō dēnari ad mortem,qui manus intulit suo centurioni. & idem dicit de potestate, & capitaneo. arg. à simili in. l. milites. §. reuertens nullos. ff. de re milit. ☞ Item per.d. Innocen.in dict.cap. de constitu.tenet Bald.in authen.sed nouo iure. C.de serui.fugiti.quod licet pro vnico furto nō potest quis furca suspendi,sed tria requiruntur, 13 si tamen esset vnum furtum † multùm enorme, posset furca suspendi, cùm æquipolleat tribus. arg. & ibi Bald.in.l.si quis tres. §. fina.ff.de excusa.tuto. quia ex causa licitum est leges trāsgredi.& idem tenet Bald. in cap. 1. §. iniuria. nu.8. de pace iura.firman. in vsibus feudo.& Angel. in.d.l.q̄ si nollit.§.assidua.ff.de ædilitio edicto. & Angel.Areti. in.§. ex malefic.Insti.de actio. 2.col.& idem Angel. in tractat. malefi.in parte, vestem cǣlestem abstulit.versi. nunc sumpta occasione.nu.13. vbi dicit, q̄ ita semel practicauit Perusij. & Abb.in cap. inter alia. de immunit. eccles. vlti.col.nu.31. vbi dicit, q̄ dictum Bald. est notabile. ☞ Sed contra Bald. tenet Iohā. Baptista Gazialupus in. l. cùm seruus.ff.de conditio. ob caus. vbi ait, q̄ pro vno furto magno quis non debet suspendi.& dicit q̄ ita fuit consultum.& contra Bald. tenet Fulgos. Salyce.& Paul.de Castro in.d.authē.sed nouo iure.& Iohan.de Ana. in.c.fina.de furtis. & Bar.in.l.eum qui emit.§.idem dicitur.ff.de furti. & idem contra Bald.tenet Augusti.de Arimi. in additio. ad Angel.de Are.in tracta. malefic. vbi suprà,vbi ait,q̄ sentētia Bald. nunquam sibi placuit. & ita obseruaret, si sibi casus obuenisset: quia non est vrgens causa,q̄ imponatur pœna mortis, tamen si iudici videbitur,poterit minuere illam pœnā statuti, & cōmutare in aliam pœnam minorem circa mortem. Et istam partē contra Bald. tenet Ias.in.d.l.1.num.4. C.de preci.impera. offeren. & dicit,q̄ est tenenda in consulendo & iudicando. Quia quando in criminalibus reperiuntur variæ opiniones doctorum,debet teneri mitior legis interpretatione. vt in. l.sanctio legū. ff.de pœnis.& idem tenet Ias.in.§.ex malefic. nu.12. Institu.de actio. quia consideratur consuetudo furandi,& non furtum. & per alias vrgentes rationes,quas ponit dictus Iohan.de Ana. in.d.c. fina.de furtis.& ideo si quis faciat vnum furtū, statutum indulget sibi,& sic secundò idem,sed tertiò non:quia certè pro vno furto non inducitur consuetudo furandi. vt in.l. 3. C. de episco. audi.& glo.in rubr. C.quæ sit longa consuet,& contra Bald. est text.in.c.furtum. 14.q. vlti.vbi est text.solēnis, quòd magnum obiectum excusat. & in.§. si vero.in authen. vt nulli iudicum.

vbi

vbi text.dicit,quòd non vult, quòd omnino vnquã quis moriatur.& contra Bald.tenet Aeneas de Falco in additio.ad Abb.in cap. at si clerici. de iudic.in additione,quæ est in num.8.in parte,mensurãdam.vbi dicit essẽ contra Bald.tutiorem opinionem.& idem tenet Cepola, vbi dicit q̃ contra Bal.est vera opinio in repeti.illius authen. Sed nouo iure.col.42. in fine, cum aliis sequentibus. Et idem tenet Alexã.in additio.ad Bald.in.d. authen.sed nouo iure. nu.2.in parte, enormi.& dicit hoc verius : quia vt dictum est, dicit consuetudine ponderari furandi, & non furtum: & q̃ enorme furtum dicitur,licet modicum,si tamen sit valde scandalosum. ☞Et dictũ Innocẽ.in.d.c.1. de constitu.per quod mouetur Bald. dicit Saly.in. d. authen.hodie.C. de iudi. non obstare. quia intelligitur, & procedit in causis arduis concernentibus statutũ publicum reipublicæ, putà, si fuerit vna seditio in ciuitate, † licitum sit potestati transgredi leges,& facere suspendi sine processu.prout tenet dict.additio. Abb.in.d. c. inter alia. de immunita. ecclesiarum.in additione,quæ incipit, Per contrariam.& idem tenet Bald.in dict. c.1.de constitu. col.5. versi.extra nota.vbi ait,quòd quando periculum,& tumultum imminet, possunt pœna mortis culpabiles puniri absque vllo ordinato processu. Et facit quod tenet idem Bald.in.l. si quis violauerit. ff.de rerum diuisi.vbi in crimine seditionis deprehẽsus, potest puniri absque ordine iudiciario.& vi.Bertachi.de firmi.in suo aureo reperto.in parte,iudex maleficiorum.ver sicu.50. ☞Et in simili vi. Bart. in tracta.de præstan. Cardi. in prima basilica. col. 21. vbi tenet, quòd propter euitandum scandalum potest sententia accelerari sine aliqua dilatione. per text. in.l.qui cædem. ff. de sicari. & per alia iura. Et idem tenet Hippol.de Marsi.in repeti.l.vnicę. C. de raptu virgi. nu.93.cum sequentibus.& in consili.9.nu.19. &.93. vbi tenet, quòd repertus in fragranti crimine,potest sine processu condẽnari,& vt sedatur tumultus populi,potest pendente dilatione facere executionem corporalẽ, vt Augusti. de Arimi. in additio.ad Angel. de malefi. in parte,qui iudex statuit terminum de fensioni.in additione fi. in fi. & Cataldi.in suo tracta. syndica. q.197. vbi hoc intelligit,si aliter tumultus populi nõ potest sedari. vt in.d.l. qui ędem.in fine.ff.de sicariis.& per alia iura. vt ibi per eum.& q̃ contra repertum in fragranti crimine possit procedi ab executione:& si est cõdemnatus,non potest appellare.† vt Hippoly. vbi suprà. ☞Sed de nostro iure Regio in casu Bal. quid tenendum? Montal. in.l.18. titu.14. parti.7.tenet opi.Bald.in.d.authen.sed nouo iure.versi.tertio.tenet.d. Bal. dicendo, q̃ licet pro primo furto non debet suspendi,est verum,nisi sit vnicũ furtum magnum,quod prẽualeat pluribus furtis paruis.& idem tenet in. l. 6. titulo.5. lib.4. foro legum.in glos.muera por ello.☞Ego in hoc tenerem,quòd si est furtum cum aggressura,pro vno delicto puniatur pœna mortis.per text.in.l. capitalium.§.famosos.ff. de pœnis.& Abb.in dict.cap.fi. de furtis. in fine. quia tunc dicitur enorme furtum. vt tenet text.in. d.l. 18. parti. suprà allega.vbi ait, q̃ fur non occiditur, nisi sit public? pirata,aut vt per vim cũ armis depredetur,vel in aliena domo , loco, vel ecclesia, seu loco religioso furetur, & quando perforauerit domum furti causã faciendi.vt in.l.6.foro legum,suprà dicta. ☞Tamẽ Montaluus in glo.d. l. parti. in.1. glo.in fine.dicit,quòd vidit seruare illam.l.fori, & etiam hodie seruatur. & idem tenet in.d.l.6. fori. in glo.2.vbi tenet, quòd pro vno furto multùm enormi, fur debet mori:quia deprehenditur enormitas delicti, ex quantitate & qualitate furti,& ex animo delinquẽtis.vt in d.l. aut facta. §. sed hæc minor.ff. de pœnis. Et idem habetur in.l.74.del Stylo.vbi disponitur, quòd fur debet mori , si ascendat per parietem, vel fenestram,vel per alium locum supra tectũ, ingrediatur domum ad furandum. Et idem est, si cum claue,vel cum effractione arcam aperiat. Et idem si reperiatur ianua aperta , & inuentus est latens in domo. Quæ lex Styli est singul. & vi.text.in.l.qui pignore. §.qui ferramenta.ff.de furtis.& in.§.pen. institu. de obliga. quæ ex delicto nascun. ☞Sed inquãtum.d.l. Styli,in fine tenet,q̃ si est absconditus in domo, debet mori, † vid.tu Francis. de Aretio. in. l. possideri.§. si rem,ff.de acquiren.posse.vbi limitat singulariter illam.l. in fine: & tenet,q̃ si fur est inuentus in domo,non tamen mouit aliqua de loco ad locum,q̃ tunc non puniatur pœna mortis.de qua in dicta.l.Styli, sed punitur extraordinariè. per text.in.l.faccularij.in princi.ff.de extraordi.crimi.quẽ ad hoc secundũ eum allegat Bald.in.l.si quis non dicã rapere. C.de epis. & cler.& tenet sing.Cataldi.in tract.synd.nu.141.tom.14. tract. fol.199.vbi singulariter. ☞Et sic,q̃. d.l.Styli in fine,dum loquitur, quando est absconditus in domo, ad hoc quòd moriatur, requiritur, quòd amoueat aliquã rem de loco ad locum, aliter nõ debet mori, licet in domo causa furãdi inueniatur,& ingrediatur. ☞Et vltra istos casus contẽtos in.d.l. parti. & fori, & Styli, propter vnum furtum

furtum licet magnum, non potest quis suspēdi. Et ita credo, & teneo cum limitatione Francis. Areti. in d.l. posideri. & postea reperi Catal. in tract. syndica. quæst. 196. vbi idem tenet, quod Franciscus de Areti. per. d.l. saccularij. §. 1 suprà allega. vbi tenet, quòd nō punitur vt fur, sed debet dānari in opus publicum: vel si iudex vult, potest condēnari cōmuni pœna fustigationis, vel suo arbitrio, quando iste, qui intrauit domū vt furtū cōmitteret, nō cōmisit, quia nō potuit. ☞ Sed quid si aliquis apponit scalas ad domum,
17 † ad muros, vel ad fenestras alicuius? Dic quòd si hoc facit causa violandæ castitatis, est pœna mortis. vt in. l. si quis non dicā rapere. C. de episcop. & cleri. secus si mulier nō sit casta, sed meretrix: tunc tamen punitur extra ordinem crimine iniuriarum: & hoc verò crimē regulariter est extraordinarium. tenet Bald. in. l. si quis violauerit. ff. de rerum diuisi. Quod dictum Bald. dicit Angel. quotidianum, & notandum. in. §. sanctę quoque Institu. de rerum diuisi. in fine. vbi dicit, q̄ licet sit arbitrarium, potest ita esse atrox iniuria, vt etiā mors veniret imponēda, vt Bal. in. d.l. si quis violauerit. nam arbitriū à lege datum in maleficio, potest se etiam vsque ad mortem extēdere, si sit factum multùm graue. §. pe. Insti. de iniur. ☞ Attamē licet ex causa possunt iudices transgredi leges, vt dictum est, hoc non 19
18 habet locum † in Correctoribus, nec in eius locumtenētibus, quia sunt iudices inferiores: sed habet locum in magistratibus maioribus, vt sunt magistratus perpetui, vt Episcopi, Marchiones, Comites, & similes: non autem in potestatibus terrarū, quia iurant seruare leges, & statuta. secundùm Bald. in authen. hodie iurant. C. de iudic. vbi suprà limitat dictum Innocent. in d.c. 1. de constitu. ☞ Imò secūdùm Saly. ibi, maioribus magistratibus nō licet, nisi in casibus arduis publicum statum concernentibus. & idem tenet Hippoly. de Marsi. in sua practi. crimi. §. diligenter. nu. 176. vbi dicit, q̄ secus est in minoribus, vt sunt potestates terrarum: quia tales non possunt leges, statuta, nec consuetudines trāsgredi. & idem tenet Ias. in. d. §. ex maleficiis. Insti. de actio. col. 2. nu. 16. vbi tenet allegando Roma. q̄ in transgrediendo leges, debet consuli superior per. l. diuus. la segūda. ff. de falsi. Et licet Ias. vbi suprà dicat, quòd ille tex. non probat, Hippoly. vbi suprà dicit, q̄ rectè probat. Et idem tenet in singulā. 244. vbi dicit, q̄ parcat sibi Ias. q̄ bene probat: & dicit hoc esse menti tenendum: quia in hoc multi iudices errant, credentes sibi licere transgredi leges, statuta, & cōsuetudines.

☞ Sed Bal. in. c. 3. ad finem. de re iudica. & in. d. cap. de constitu. 3 col. aliter tenet, dicēdo, quòd maiores magistratus, præsides, & potestates ciuitatum, & sic Correctores, & eius locumtenentes, quia habent merum & mixtum imperium, & altam iurisdictionem, possunt leges transgredi: & q̄ dictum Innocē. defendit assessores, qui pro bono publico quandocuq; statuta transgrediuntur, prout tenet Ias. in. d.l. 1. & in. d. authē. hodie iurāt. & Bald. in cap. Obertus. in quibus causi. feud. amittatur. nu. 2. in vsi. feudo. Et sic videtur, q̄ isti Correctores, & eius locum tenentes, qui regunt ciuitates, & villas, ex causa possunt augere pœnā, trāsgrediēdo leges, quicquid dicat Bald. in. d. authen. hodie iurāt & Hippoly. in dicta practi. quia hoc tenet Paris de Pute. in dicto tracta. syndica. in verbo, iudex an si iudex mandat aliquid. fol. 141. nu. 19. vbi quæstionem supradictam altercat, & remanet cum dicto Innocen. & q̄ eius dictū habeat locum in potestatibus, & iudicibus terrarum, licet inferiores dicantur, per. d. §. pœna grauior. Nam, vt ipse dicit, si requireretur superioris licentia, non esset in potestate iudicis, vt dixit Innocen. quia propter facti atrocitatem multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. ☞ Et hac de causa propter criminis inhumanitatem punitur animal,
19 † & homo rationalis cum eo. vt in cap. mulier. 15. quæst. 1. vbi pro concubitu cum animali bruto, fit punitio vtriusque ad facti memoriam. vt tenet Beatus archiepiscopus Floren. in. 2. parte. tit. 1. cap. 25. col. 2. & Leuiti. 18. & 20. cap. & text. in. l. 2. titu. 21. parti. 7. in fine. ☞ Et sic ratione in-
20 humanitatis criminis corpus mortuum, † quod non potest post mortem suspendi, vel pœnis subiici, potest suspendi, vel bestiis subiici aut aut cōburi. vt dictus Paris de Pute. vbi suprā. nu. 20. ☞ Sic ego teneo cū. d. Pari. de Pute. quòd
21 dict. Innocen. habeat locum in iudicibus inferioribus propter † enormitatē delicti licitum sit leges trāsgredi, & idem tenet Philippus Deci. in regula. in ambiguis pro dote. §. quotiens. ff. de regul. iur. vbi tenet, q̄ per illud dictū Innoc. infert Bald, in. l. si quis filio. §. illa autē. in fine. ff. de iniusto rupt. q̄ propter metum periculi, vel scandali interdum permittitur magistratibus leges transgredi. & idem tenet Bald. in. l. obseruari. §. proficisci. q. 11. ff. de offi. proconsul. & lega. & facit text. in. l. si hominem. ff. manda. & ibi Bar. & Roma. in consi. 428. & Bald. in. l. clari. C. de fide icōmis. ☞ Ad quod non obstant supradicta adducta in contrariū, scilicet, q̄ potestas iurauit seruare statuta, et leges: quia intelligitur, nisi

iusta

iusta causa superueniat: quia in iuramento semper intelligitur clausula, rebus sic stantibus. vt in.l.ꝙ seruus.ff.de conditio.ob caus. da. & quia quæ de nouo emergũt, nouo indigent auxilio. vt in.l.de ætate.§. ex causa ff. de mino.& in.l.fi. ff.qui satisda.cogan. & Bar.in.l.ambitiosa.col.3. ff. de cre.ab or. faci. & in cap. fina. & ibi Abb. de transacti. & Alexan.in.l. nemo potest. ff. de legat.primo. & postea inueni Feli. quasi omnia congerentem in.d.cap.1.de constitu. col.26.ver sicu.Fallit septimo regulam. ☞ Et ibi in col.27. tenet, ꝙ iudex, qui ex aliqua euidenti vtilitate
22 reipublicæ † venit contra statuta,nõ tenetur in syndicatu. allegando Angel. in tracta. syndica. notabi.184. Et tenet Amode. Iusti. in tracta.syndica. nume.245. tomo. 14. tracta.foli.189. argu. text. in.l. rescripto.ff. de munerib. & honorib. & in.l. quanuis. ff. de in ius vocan. & in. l. hos edicto.ff.de calũnia. & argu. l.item vulneratus. ff. ad. l. Aquili. & in. l. aut facta. ff. de pœnis. in fine.& idem tenet Cataldinus in tracta. syndi. nume.18. ☞ Et ibi quoque Feli. in.d.cap.1.in col.29. versic. nihilominus. vult tenere cum Ludouic. Roma.in.d. l. si vero. §. de viro. ff. solut. matri. fallen.42. quòd consuli debet superior in tali emergentia casuum inopinatorum. Et sic limitat omnia supradicta, vt non procedant, quando superior cõsuli posset: sed quando non posset adiri, & periculum est in mora, prædicta procedunt, & possunt transgredi leges. vt in capit. vnicõ. in fine.ne sede vacan.in. 6. & per ea quæ dixit Innocen. in cap. venerabilem. de electio. vbi tenet, quòd etiam in iuramento, imminente necessitate ineuitabili, potest quis contraenire propria authoritate prout tenet dictus Felin. vbi suprà, & in versic. nec est consonum. ☞ Sed ego nunquam consulo superiorem, maxime sonatores consilii regalis: quia quando consulũtur, de consultatione rident, & nunquam dant consilium, nec prouident quid sit faciendum, sed solummodo iubent fieri iustitiam legis. Et si in talibus enormibus iudices inferiores excedunt, aggrauant excessum: & aliquãdo, imò pluries, iudices puniuntur ab eis, & quia appellationem non deferunt, intantum, quòd in officiis exercendis iudices sunt timidiores ratione dictorũ procerum, & auditorũ Cãcellariarum, & earum iudicum criminalium: quia faciliter procedunt contra eos, personaliter vocando, & capiendo, & quod peius est, in carcerem detrudendo, nõ reminiscentes, quòd sunt literati, & fortasse si fauor eis esset, possent esse in illo loco, sicut ipsi proceres, & auditores. Ideo attende dum fueris iudex, quid facias, quia expertus loquor. ☞ Quoque intelligitur dictum Innoc. quod ex causa licitum est leges transgredi, quòd habet locum in puniendo delinquentem, quando constat vere de delicto. Secus autem, in procedendo: quia quando in processu nondum verè scitur, an accusatus, vel inquisitus sit verus delinquens, tunc non debet excedere: quia debet
23 verè constare de delicto vt puniatur. † vt tenet dictus Hippolyt. de Marsi. in dicta practi. crimina. in. d. §. diligenter. nume. 75. quod dicit notandum, quia fecit sibi honorem aliquando. ☞ Quoque procedit dict. Innocen. quod potest ex causa minui, vel augeri, quando iudex procedit
24 ex denũtiatione, † vel ex inquisitione. Secus autem si procedit per accusationem: quia tunc non potest mutare, vel diminuere pœnam legalem. est singula. verbum Hippolyt. de Marsil. in dict. §. prati. §. constante. nume. 84. allegando Bald. in suo repertorio. in verbo, pœna. 2. colũ. versi. pœna legalis. Et licet eum non alleget, idẽ tenet Socin. in fallen. in parte, pœna. regula. 293. prima fallentia. & dicit. quòd ita tenet Hostien. in cap. in archiepiscopatu. de raptori. per. l. seruos. in fine. C. ad. l. Iulia. de vi publica. & tenet Specul. conscientiæ in tracta. primo. cap. 99. in princip. De quo vide quæ dicam latè in cap. 2. infra eodem, in glo. ni parcialidad. colũ. 2. & in capitu. 36. in glo. el derecho permite. in fine. ☞ Quoque fallit dict. Innocen. in iudice delegato: quia non potest moderare pœnam. secũdum Archidia. & Domi. in dicto. §. notandum. 3. q. 1. & Anto. post Iohã. And. in. c. quoniã frequẽter. §. fi. col. 2. vt lite non contesta. ☞ Fallit quoq; 2. nisi lex diceret, nulla alia pœna imponatur secũ dũ Bal. in. l. nõ dubium. 11. col. C. de legi. ☞ Fallit
3 nisi esset iudex, qui super crimine dispensare nõ posset. vt per gl. in. c. licet. de pœnis. ☞ Fallit
4 nisi esset lata sentẽtia, vt dixi. & Inno. in. c. ni si specialis. de offi. delega. Quã fallentiã restringe, vt nõ procedat in crimine hæresis. vt in. c. cõmissi. §. vlti. de hære. in. 6. secũdùm Domi. in. d. §. notandũ. & in foro pœnitẽtiali: quia pœna semel mutari potest. vt in. c. super his. de voto. & ibi Anto. & est glo. singula. in. c. tẽpora. 26. q. 7. ☞ Fallit. §. seu declaratur, dũmodo minuens pœnam ordinariã, minuat in eodem genere delicti secũdùm Abb. in cap. 2. de delictis puerorum. ☞ Fallit. 6. nisi pœna, quã mutat, esset applicãda parti, secũdũ Domi. in. d. §. notãdũ. & tenet beat. Tho. 2 secũdę. q. 67. arti. vlti. nisi esset princeps, qui tamen nõ posset in totũ, & sine causa tollere ius partis. vt in. l. venia. C. de in ius vocã. vt po-

nit

nit Feli.in.d.c.qualiter & quando.el ſegũdo.de accuſa.in.§.ad corrigendos.col. 6. verſi. ſed aduerte. ☞Et ibi quoque ponit ſeptem cauſas minorandi, vel alterandi pœnã, quas per te vide. ☞Iudex tamen vltra ſupradicta non debet minuere pœnam,ſed rectè iudicare,vt hic,& in iu
25 ribus ſupradictis, ita magnum,† ſicut paruum, ita q̃ apud ipſum non ſit acceptio perſonarum. vt in cap.nouit.de iudic.& cap.vlti.3. quæſti.9. & in authen.de monachis.§.1.& latè Dyn. in regula.in iudic. de regul.iuris.in.6. ☞Sed hoc intelligit gloſ.in. l. 1. ff. de poſtula. verum quoad Deum:ſecus quoad nos.Sed Bart. ibi in princi. dicit,q̃ ſicut apud Deum,ita debet eſſe apud hominem. Nam in his, quæ fiunt ex mera gratia, etiam apud Deum eſt acceptio perſonarũ. plus enim facit gratiam vni, quàm alteri. In his verò,quæ ſunt de mera iuſtitia,nec apud eum,nec apud homines debet eſſe acceptio perſonarum: cùm ſcriptum ſit, Ita iudicabis magnũ,ſicut paruum.vt ſuprà. Et idem vult tenere Abb. in.d. c.nouit.col.2.in.8.verſi.nota.vbi tenet,q̃ quando proceditur ad correctionem peccati, non eſt facienda diſtinctio inter magnum & paruum. in modo tamen coercendi,& puniendi,& in generibus pœnarũ bene fit differentia.vt notat glo.in.c.qui contra pacem. 24.q.1.vbi eſt bonus text.cum glo.& facit tex. in cap.ſanè.de offi.delega.& in.c.2.eod.titu lib.6. ☞Et ideo glo. in cap.cùm quidam. de iureiurã. in parte,dignitate. in fine. tenet, q̃ in pœna pecuniaria plus
26 puniuntur † maiores, quàm minores, nobiles, quàm ignobiles.in pœna corporali ſæpe puniũtur minores,& parcitur maioribus.vt in.c. ante omnia.35.diſtin. eſt ſimilis glo.in.c.grauem. de pœnis.alia in.§.Item lex Cornelia.de falſis.Inſtitu. de publicis iudic.in gloſ.deportatio.& vide ſanctum Thomam,prima ſecũdæ.q.75.art.10. & Alexan.in.c.homo chriſtianus.40.diſtin.& text. qui hoc expreſsè probat in. l. fina. C. quæ res vendi non poſſ. & ibi gloſſ. Et ideo dicit Amode.Iuſti.in tract.ſyndica.nu.156.tomo.14. tracta.fol.190. q̃ iudex non tenetur,ſi mitius cõdẽnauerit militem in corpus, quàm plebeium, & in pecunia mitius plebeium,quàm militem. ☞Et plus eſt, q̃ ex eodem delicto plus punitur
27 † inferior,quàm ſuperior.vt glo.in.l.1.in parte, mediocris.C. vt nemo ad ſuum patron.lib.11.& cum glo.in.d.c.cùm quidam. concordat text.in l.8.titu.31.parti.7. ☞Et Abb. in cap.paſtoralis. de offi.delega.nu.5.tenet,q̃ nobiles.& honeſtio
28 tes † ciues ſolent decapitari,alij verò plebei ſuſpendi.de quo per Bar.& alios in.d.l.capitaliũ. ff.de pœnis.& text. in.l.moris.§.Itẽ fere. ff.eo. tit.de pœnis.& Pala.Ruui.in repeti.rubr.de donа.§.9.nu.19.tenet,q̃ ſicut nobilis nõ ſuſpenditur furca,ita nec plebeius diues.& ſi iudex condẽnauit militem mitius in corpus, quàm plebeium,& in pecuniam mitius plebeiũ, quàm militẽ, non tenetur.vt gloſ.in. §. ruſticus.de pace conſtan.in vſi.feudo.& ibi Bal.vt tenet Amod. iuſti.in tract.ſyndi.fol.17. in princi. ☞Quod nõ habet locum in nobile proditore:quia iſte furca ſuſpenditur.vt Bald.in.d.c.cùm quidam. de iureiuran. ☞Et in tranſgrediente mandatum ſuperioris non fit differentia, an ſit nobilis, vel plebeius.vt Bald.in. c. 1. §. ſi quis verò temerario. de pace iura. firma. in vſib. feudo. Et Lucas de Pẽna,in.l.1. C.de deſertori. lib.12.in.6.colũ. tenet,quòd miles propter ſuam turpitudinem nõ poteſt ad furcam ſuſpendi,nec condemnari,niſi propter latrocinium,propter quod omni priui legio eximitur,& Hippoly. de Marſ.in ſua practi.crimi.§.diligenter.nu.166.vbi idem tenet.& in.l.vnius facinoris.§.cogniturum.ff.de quæſt. nu.77.vbi omnino vide. & in conſi.9.nu.19.& Pari.de Put.in.d.tract.ſynd.in parte,quid ſi per ſtatutum.fol.198.nume.4. & gloſ.in.l.3.ff.de re milit.de quo aliquid per Sebaſti.Sapi. & Zachari.in additio.ad Abb.& Anto.Fran.in. d.c. paſtoralis.in additio.quę ſunt in nu.5. ☞Sed tu vi, text.ſingula. in.d.l. 8. titu. 31.parti.7.in princi. vbi tenet, Que maguer que el fidalgo,o otro hõbre honrrado por ſciencia, o por otra bondad que huuieſſe enel, hizieſſe coſa por donde huuieſſe de morir, no le deuen matar abiltadamente como a los otros, anſi como arraſtrando lo, o echãdo lo alas beſtias brauas,mas deuen lo mandar matar en otra manera, anſi como haziẽdo le ſangrar, o ahogando lo. Quæ lex rectè probat opi. Abb.in.d.c. paſtoralis. & aliorum. & text. in dicta,l.moris.§.ſunt fere.Quod ego iam vidi in patria mea,quæ Mombeltran vocatur, Abulenſis diœceſis,vbi fuit practicata d. l.in perſonam Iohãnis Florin,qui erat magnus pirata,qui fuit ſtrangulatus in platea illius villæ. ☞Et ſic, quòd nobilitas, ſeu dignitas,eſt cauſa minorandi pœnam,vt ſuprà. & in.l. ſi quis viduam.ff.de quæſtio.de quo per Cyn.& Bald. C.de ſumma trinit.& fide catholi.& per Bar.in.l.pedius.§.fi. ff.de incend. rui.naufra.& ibi Alex.in additio. ad Bar.& per Hippolyt.de Marſi. in.d.l. ſi quis viduam. in fine,ſaltem remiſsiuè. ☞Tu tamen vi. Bald. qui vnico verbo ſupradicta limitat,in cap. 1.§.ſi ruſticus. de pace tenen. & eius viola. in fine.in vſi.feudo.vbi tenet, q̃ licet ſit verum,

quòd

quòd nobiles,& nati de genere militari mitius in corpore,quàm plebei puniantur: sed in pecuniaria secus habet locũ in pœnis arbitrariis tãtũ nõ in certis statutariis, vel legalib⁹. quod nota.

Summarium.

1 IVdex debet seruare dominiũ,& honorem regis,& iura regalia,&regis dãnum euitare:& tenetur omnia custodire, quæ vasallus domino suo custodit.
2 Regnũ,ciuitates,& villæ tenentur amare,custodire,& honorare regem, & vxorem,& filios suos.nume.3.
3 Rex dicitur quasi Deus in terris.
4 Rex tenetur amare, & honorare populũ,& regnum suum,& munus eis impartire.
5 Rex sine causa non debet expellere vasallos de regno.
6 Rex non seruans contẽta in legibus Partitarũ, excedit.

g **Seruicio.** g Idem tenet tex.in.l.4. tit.15. lib.2. in ordi.rega.vbi habe
1 tur,q̃ iudex † debet seruare dominiũ,& honorem regis,& iura regalia,& regis dãnum diligẽter pro posse euitare: & si euitare nõ valuerit,regi ilicò certificabit. Idem tenet text. in. l. 6.titu. 4.parti.3.&.l.1.titu.7.foro legũ.lib.1. Et tenetur omnia custodire, quæ vasallus domino suo custodit.s.incolumẽ,tutũ,& omnia alia,quę ponũtur per tex.in.c.de forma.22.q.5.& in tit. de forma fidelitatis.cũ titu.sequẽti.in vsi.feudo.& nõ sufficit,q̃ faciat illa sex,quæ continentur in.d.c. de forma.sed q̃ abstineat à malo,& quòd fiat id, quod est bonũ:& q̃ consiliũ,& auxilium suo regi fideliter præstet,vt in supradictis iuribus pa
2 tet. ☞ Quod est idẽ in regno:† quia regnũ,ciuitates,& villæ,tenẽtur custodire,amare,& timere,& honorare regẽ: nec null⁹ de populo debet eius desiderare mortẽ:aliàs si palàm hoc dixerit desiderare, est aleuosus, & debet mori,& bona perdere,text.est in.l.1.ti.13.parti.2.quia tota fide
3 litas debetur regi:quia est † quasi Deus in terra. vt in.l.iubemus nulla.C.de sacrosanc.eccles.& per totum titul.in.d. parti.vi. quomodo debet Rex honorari,& custodiri,& amari:& non solũ rex, sed vxor sua, & filij sui. vt in dict.parti.titu.14. & titu.15. vbi latè per te vide. ☞ Ad idem tene
4 tur rex:† quia tenetur amare populum suum,& regnum suum,& munus impartire eis,cùm sibi videbitur: & eos honorare triplici modo,vt per l. 2.titu. 10. eadem partit.2. & regnicolas,& subditos sui regni,tam maiores,quàm minores, & mediocres defendere. vt in. l.3. eius tit. & partẽ quæ est singul. in ista materia, cum legibus sequentibus eiusdem titu. ☞ Et facit illud,quod tenet Bald.in dict.c. de forma fidelitatis. §. si dominus.in princi. vbi ait,quòd sicut vasallus debet esse fidelis domino,in eisdem dominus debet sidem vasallo,alioquin dominus iudicabitur malefidus: & ita debet fauere, & diligere,quòd si-
5 ne causa non expellat † eos de suo regno, cùm mundus sit omnibus communis patria:& causa debet esse ex qua possent bãniri:quia expellere, interdicere est: quæ pœna sine causa non debet imponi.vt in.l. relegatorum.ff.de interdi.& relega.prout tenet Bald.in.d. §.dominus. Et idem est de nostro iure regio,vt in quadam pragmat. facta per istos nostros catholicos Reges. foli.3. in qua inferunt Iudæos exire ex isto regno Hispaniæ ex causa ibi expressa,scilicet,quia facie-
6 bant Christianos apostatare. ☞ Et si Reges † nõ seruant, nec faciunt contenta in dictis legibus partitarum,excedunt.sicut excedũt in pluribus casibus notatis per Pari. de Pute. in dict. tracta. in cap. 1. cum sequentibus. vbi tractatur latè de excessibus Imperatorum, Regum, & Ducum, quem per te vide.

Summarium.

1 REx,regni administrationem habens,curare debet pro bono cõmuni patrię,& eam aria re, bonã culturãq; desiderare, populationẽ, & passus pontium, itinerũq; reparare.
2 Rex ea quæ sunt publica nõ potest diminuere.
3 Iudex tenetur oia facere,quę rex facere tenetur.
4 Regens ciuitatem, habetur loco principis. Iniuria facta officiali, principi intelligitur esse facta.
5 Iurisperitis, & non aliis, est cõmittenda gubernatio reipublicæ.
6 Cõmune bonum defendenti magis est parendum,quàm certanti bono priuato.
7 Vtilitas publica quãdo vertitur,partes non possunt renuntiari, etiam cum iuramento: secus quando vertitur priuata vtilitas.
8 Propter publicã vtilitatem discedimus à regulis iuris cõmunis. Et in fauorem ecclesiæ.
9 Lex introducta in fauorem publicum, debet ampliari.
10 Magna vtilitas priuata, præfertur modicæ publicæ vtilitati.
11 Aduocatus, an potius debeat aduocare pro patria, quàm pro parte.

An

12 An potest aduocare contra patriam.
13 Patriæ debetur fidelitas.
14 Terram suæ originis, quis non debet relinquere, nec negligere, quantumcunq; vilis sit. Et hic de fauore patriæ.

h Tierra.[h] comun dela tierra[h] que lleuã su cargo,

1 Quia Rex † habens administrationem regni, debet curare pro bono cõmuni patriæ. tenet Specu. in titu. de feudis. §. quoniam. versi. 16. nu. 31. & Bart. in authẽ. de hęredi. & falci. in. 2. col. in prin. vbi ait, quòd primò Rex de vtilitate publica, quàm suorũ debet tractare, & eam amare: & bonã culturam desiderare, populationem, & passus pontium, itinerumq; reparare, non sinẽdo muros factos, turres, & domus corruere. vt in. l. 1. 2. &. 3. titul. 11. partit. 2. ▽ Et ea quæ sunt publica, † & ad vsum publicũ destinata, non potest diminuere. vt Signor. de Homod. in consi. 26. col. 7. & tex. in. l. 2. &. 3 titu. 3. lib. 7. in ordina. rega. & Iohã. de Pla. in. l. si quis ex titulo. C. de diuersis prædiis vrba. lib. 11. tenet quòd imperator magis fauet ciuitatibus, quàm priuatis, propter nimiam excellentiam, & hominum copiã ibi morantium. vt in. l. si quis tam. C. de decuri. lib. 10. ▽ Et omnia
3 supradicta tenentur facere Correctores, † & iustitiæ, qui loco regis in republica officia gerũt. vt in isto text. & tenet glos. & Cyn. in. l. fi. C. de præscrip. long. tempo. ▽ Dicens, quòd qui regit ciuitatem, habetur loco principis. † & idem
4 tenet Bart. in. l. hostes. ff. de capti. & Hippolyt. de Marsi. in sua practi. crimi. §. constante. nu. 22. & tenet Bald. in. l. spadonem. §. ciuitatis. ff. de excusa. tuto. vbi ait, quòd officialis habẽs magistratũ, dicitur esse princeps in ciuitate illa. Et tenet Montal. in glo. ordin. regal. in parte, Corrector. versic. Item nota. ▽ Et facit, quia omnis iniuria facta officiali regis actu gerenti officium, intelligitur facta regi. vt tenet Cyn. in. l. si non conuitij. C. de iniuriis. & in expresso Lucas de Pen. in. l. omnes stationarij. C. de cohartalib. lib. 12. col. 2. Et tenet Iohan. de Plate. in. l. nemo. C. de dignita. lib. 12. in fine. loquendo in senatoribus regalibus: quia iniuria eis facta, dicitur illata curię principis: quia pars corporis principis sunt. vt in. l. quisquis. C. ad. l. Iuli. maiest. & de eius ordine. vt in. l. senatorum. C. de dignita. lib. 12. & tenet singulari. Bald. in. c. 1. de offi. delega. nu. 1. indistinctè reprobando determinationem, & distinctionem Bal. in. d. l. hostes. Et facit, quod tenet Alexã. in. l. si familia. ff. de iuri. omn. iudi. nu. 1. vbi tenet, q̃ maiestas non solùm principi, & superiori attribuitur, verum etiã attribuitur prætori. Item & populo. vt in. l. si non dubito. ff. de captiuis. ▽ Et respublica potius cõmitten-
5 da est gubernari † iuris peritis, quàm aliis. vt Ang. in procemi. Instit. §. summa. in fine. vnde abutũtur, qui cõtrarium faciunt. ▽ Et commune
6 bonum defendenti, † magis est parẽdum, quàm certanti priuato bono. vt Specu. vbi suprà quia vtilitas publica prefertur priuatæ. vt in. l. sancimus. C. de sacrosan. eccles. & in cap. bonæ memoriæ. de postula. præla. & Ias. in authen. resq;. C. cõmunia deleg. nu. 28. & in. l. impensa. ff. de religio. & sumpt. fune. vt per Barto. & docto. in. l. 1. ff. solu. matrimo. nu. 26. ▽ Et ideo dicitur publica vtilitas, secũdùm Alex. ibi. nu. 44. quia affert vtilitatem respectu vniuersi: sed in particulari suam affert vtilitatẽ ciuibus per se seperatim ita vni, sicut alteri: nec est apta in quolibet particulari afferri vtiliter. ▽ Et quãdo vertitur vtilitas publica principaliter, per partes non potest re-
7 nuntiari, † etiam cum iuramento. vt in. l. si vnus. §. paciscor. &. §. sequenti. ff. de pactis. & notatur in cap. si diligẽti. de foro compe. ▽ Et quando aliquid ob publicam vtilitatẽ prohibetur, etiam ille, in cuius vtilitatem fit prohibitio, non potest consentire: & si cõsentit, eius cõsensus non operatur, vt veniens contra prohibitionẽ non puniatur. quod est notandum secundùm Hippolyt. de Marsi. in. l. lege cornelia. §. constitutũ: ff. de sicariis. nu. 2. Quod est secus, quãdo vertitur vtilitas priuata principaliter, licet secundariò publica: tunc enim potest renũtiari cum iuramento, secũdùm Ias. in. d. l. 1. ff. solu. matrimo. nu. 39. Et ideo dicit, q̃ mulier potest consentire alienationi fundi dotalis cum iuramento. vt in cap. cùm contingat. de iureiur. ▽ Et propter pu-
8 blicã vtilitatẽ discedim⁹ † à regu. iuri. cõmunis. & in simili fauore ecclesię propter publicã vtilitatẽ. vt tenet Alex. in. d. l. 1. nu. 4. & Ias. ibi. n. 40.
9 addit, q̃ lex introducta fauore † publico, debet ampliari, & extendi, vt in. l. illud. & ibi glos. C. de sacrosa. eccles. & Bart. in. l. si conslãte. ff. eod. solut. matri. & in. l. 2. §. exercitium. ff. de infami. Quod dicit procedere, etiã si respiciat fauorem publicũ secundariò. per text. notabil. licet vulgatum. in. l. hoc modo. in fine, ff. de conditio. &
10 demõstratio. ▽ Tamen † quando est magna vtilitas priuata, præfertur modicæ vtilitati publicæ. text. est in. l. 2. § qui putant. ff. nec quis in loco public. & docto. in dict. c. bonæ memoriæ. & Ias. in. d. l. 1. ff. solut. matri. nu. 39. & Alexan. ibi.

nu.

nu.46.& ibi per eius additio. ℣ Intantum bonum publicum,& pātria debet cuſtodiri, & de-
11 fendi:quòd aduocatus † debet potius aduocare pro patria,quàm pro patre. vt Bald.in.l.qui neceſſariò. C. de aduocat. diuer. iudi. & ita tenet Alex.in additio.ad Bart.in.l.1.§.veluti. ff.de iuſti.& iur.& dicit,quòd hoc tenet Bal.in.d.l.qui neceſſariò.per.l.poſtliminij.§.filius.ff.de capti. ſed certè Bald.ibi nil dicit,ſed in contrarium eſt veritas.vt tenet Abb. Panor. in.c.fina.de poſtu lan.nu.7.allegando Specu.in titu. de aduocato. §. 1. verſicu.ſed quid ſi pater hoſtis. & in ſequē-
12 ti. vbi concludit, q̄ poteſt eſſe aduocatus † contra patriam,& q̄ potius tenetur iuuare patrem, quàm patriā.arg.in. l.vt vim. ff.de iuſti.& iure. vbi prius nominātur parentes, quàm patria. Et hoc verum,quādo pater prętendit iuſtā cauſam, aliàs ſi eſſet rebellis patriæ,debet filius inſurgere, & aduocare contra patriam. vt Abb. ibi. Et intelligerem quoq;, q̄ nō poteſt aduocare contra patriam,quādo habet honorem , & ſalarium à republica. vt Bald.in.d.l. qui neceſſariò. aliàs
13 ſecus. ℣ Quoque tene,q̄ propriæ patriæ † debetur fidelitas: & eſt prior tēpore , ſicut natura eſt poſterior accidente. vt tenet Bald.in. c.de noua forma fidelitatis.in vſi.feud. ℣ Et pugnare patria,aut magiſtratu eius,non diſtat à crimine maieſta:& ideo tractatum,aut conſilium non faciat quis contra eos.vt tenet Angel.in.l.1.ff.ad.l.Iuliā maieſta. in fine. ℣ Hac de cauſa credo, quòd Iohan. de Plate.in.l. ſi quis ex maioritate.C.de municipibus origi. lib. 10. dicit, q̄ qui terram
14 † ſuæ originis quantumcunq; vilem negligere, & relinquere non debet: hoc enim impium eſt: & non valet impetratio reſcripti, vt quis ſuam patriam deſerat.Et idem Iohan.de Plat.in.l.vnica.C. ſi curialis relicta. eod. lib. tenet: & magis dicit,q̄ eſt impius, qui propriā patriā negligit, & derelinquit. nam vnicuiq; dulcis eſſe debet amor patriæ. vt in.l. qui habeat. in princi.ff. de legatis.3.adeò,vt patrem patriam delentē filius impunè punire poſsit.vt in.l. minimè.ff.de religioſ.& ſumpti.fune. ſecundùm Plate. vbi ſuprà. ℣ Quia natura eſt, vt vnuſquiſque natale diligat, & nil dulcius habeat, quàm patriam,vt
15 ierony.2.ſuper Hieremi. vnde parja ſunt,parentibus parare venenū,& tyrānidis inire conſilium,ſecundùm Quintilia. & eſt defendenda. vt in cap.fortitudo.23.q.3. Imò etiam ſibi parendum. vt in.l.2. ff. de iuſti.& iur. & qui eam defendit, non infamatur. vt in. l. neminem. C. de his qui not.infami.nō ſic qui delet illam.vt in.l. minimè. ff.de religio. Et de hac materia latè per Tulliū in.c.8.ſuæ Rhetoricæ,& in.c.2. ℣ Quoniam omnia commoda prouenerunt ex patria: & nullum incōmodum eſt graue pro patria putandum. Et Seneca in libro de clemētia dicit, q̄ gubernatio reipublicæ fugienda, & vitāda non eſt in ciuitatibus, vbi quis honoratus eſt,nō repulſus.iuxta illud oratoris. Cur te habebam in principem , cùm tu me nō habes in ſenatorem? vt in cap. Eſt. 95. diſtin. De qua materia reipublicæ, & q̄ ſit defendenda in tempore pacis, & belli , vel ſeditionis. vide latè Lucam de Pēna in.l.vnica. C.ſi curialis relicta. lib.10.

Summarium.

1 IVdex vnicuique debet ſuum ius tribuere.
2 Iudex non tribuēs parti,quod ſuum eſt,tenetur ad omne intereſſe.
3 Iudex tenetur,quādo ſententia per eum lata habuit effectum, & ſic fuit executioni mādata.
4 Ex ſola ſententia iudicis non tranſit dominium in vincentē: ideo opus eſt,vt executioni mitatur.nume. 7.
5 Pars licet concedat alicui titulum ſuper aliqua re, non transfert dominium , niſi actualiter tradatur.
6 Per ſententiam non perditur poſſeſsio.
8 Sententia ſi eſt deſerta, licet non ſit executioni mandata, habet pars recurſum contra iudicē, qui eam tulit.
9 Iudex, qui malè iudicauit, an teneatur, etiam ſi pars potuit appellare, & non appellauit, vel ſi appellationi renuntiauit.
10 An iudex,qui primò pronūtiauit,teneatur,ſi in gradu appellationis ſua ſententia fuit reuocata. & nume. 12.
11 Iudex, an teneatur pendente appellatione à ſententia per eum lata.
13 Appellator ſuccumbens in cauſa appellationis, non habet recurſum contra iudicem à quo.
14 Quis ex iudicibus faciat litem ſuam, an iudex à quo, vel iudex ad quem.
15 Iudex, qui tulit ſententiam nullam, an teneatur in ſyndicatu. & nu. 18.
16 Exceptio nullitatis ſententiæ , an præſcribatur.
17 Exceptio nullitatis,quę non debet admitti,ſi admittatur, valet.
19 Conſentiens ſententiam expreſsè,non habet recurſum contra iudicem.
20 Iudex, qui credit bene iudicare , & errore ductus malè iudicat, an teneatur parti in foro conſcientiæ.
21 Iudex, q̄ iudicat de cōſilio ſapiētis, an excuſet?

22 Iudex ignarus, an teneatur sequi consilium sapientis,& excusetur.& nu.24.

23 An expensis partium potest iudex assumere consultorem.

25 Partes licet consentiant, quòd iudex ferat sententiam de consilio sapientis, possunt à tali sententia appellare.

26 Sententia lata prætextu consilij sapientis,nunquam transit in rem iudicatam.

27 Iudex,qui tulit sentẽtiam de consilio sapientis, qui habet instrumentum suæ approbationis factæ à doctoribus,excusatur, Vel si erat publicè exercitatus in officiis,in quibus peritiã docuit:vel si cõmuniter ad eum habetur recursus pro causis decidendis.

28 Iudicio medicorum est standũ,si sunt experti.

29 Medicus approbatus, licet non sit doctor, nec graduatus, potest intrare monasterium monialium sine pœna excõmunicationis.

30 Consultor, an teneatur iudici ex malo consilio, quod dedit,& partibus.

31 Consultor nõ solùm tenetur de consilio expresso, sed de tacito.

32 Locumtenentes semper cõtradicant apud acta suis Correctoribus, & protestentur,quòd iniustitiam non faciant, aliàs ipsi tenentur.

33 Iudici parendum est in dubio.

34 Casus,in quibus iudex tenetur. Et ibi vide, an iudex in syndicatu potest ex nouis allegationibus defendere sentẽtiam, & ostendere con dẽnatum ius nõ fouere. Et an teneatur ex eo, quia absoluit aliquẽ ab obseruatione iudicij.

i 1 **A las partes.** [1] Nota text.quòd iudex † debet vnicuique ius suum tribuere. Idem tenet text. in.l.iustitia.ff. de iusti.& iur.& in.l.1. titu.1. partita.3. & in. §. primo. Institu.eodem,de iusti.& iur.& latè archiepiscopus Florenti.in. 3. parte.titul.9.cap.1. per totum. Intantum, quòd iudex aut gloriam clementiæ, aut seueritatis affectare non debet: sed perpenso iudicio, prout quæque res expostulat,statuere debet. vt dicit text.in.l.respicien dũ.ff.de pœnis.& Plat.in.l.qui publi.C.de his qui spõt.munera susceper.lib.10.in.fi.et vi.Hippo.de Marsi.in repe.rubri.de fide iusso.nu.384. & vide quę dixi suprà in gl.derechamẽte.nu.3. Quod intelligitur, q̃ distribuit ius pro generibus singulorum,non pro singulis generum,hoc est,generaliter tribuit ius vnicuiq;,scilicet Deo sibi,& proximo,non autem singulis hominibus totius mũdi particulariter;secundùm Angel.in d.§.1. ∇ Vult ergo dicere clarius secũdùm Iohã. Fab.ibi, q̃ generale est, quòd homo reddat vnicuique ius suum, licet de facto semper non fiat. Et loquitur de iustitia, quæ cadit in homine, & sic de iustitia creaturæ: vnde no oportet ad hoc, quòd homo sit iustus, q̃ sit ita cõstans,sicut beatus Petrus, sed prout cadit in homine, vt humana fragilitas. vt in authentic. quomo. opor.episcopis & cleri. §.ordinandis. & in.l.si quid.ff. de ædilitio edicto. ∇ Et in se est virtus, non autem vt per homines exercetur:quia si homines non faciũt iustitiã,non propter hoc iustitia,prout est virtꝰ,de suo esse mutatur, sicut nec ius,si iudex malè iudicat.vt in.l.fi.§.1.ff.eod. de iusti.& iur.secundùm Iohã.Fab.vbi suprà. ∇ Et

2 ideo si iudex nõ tribuit † parti,quod suũ est,parti læsę tenetur ad omne interesse.vt tenet Bal.in authẽ.statuimus.C de epis.& cle.nu.2.versi.iuxta hoc quæro.& Bart.in.l.1.C.quomo.& quãdo. iud.nu.6.& in.l.fi.ff.de vari. & extraor. cogni. et in.q.sua,incipiẽte,iudex per imperitiã iudicauit.vbi plenè in.9.q.& idẽ tenet tex.in.l.2. tit.2. foro legũ.lib.2.ibi, y el alcalde porq̃ juzgo tuerto,peche otro tanto delo suyo. Et ibi Montal.in glo. pierda lo q̃ huuiere. versi.4. dicit,q̃ de iure nostro Regio pœna apposita in illa lege debet seruari.& Bal.in.l.si quãdo.C.de testi.& institu.de obliga.quæ ex quasi deli.nas.in prin.& Ias.& docto.in.d.l.1. nu.6. ff. quod quisq; iuris. & Angel.in princi.Instit.de officio iudi.nu.4. quem vide. & latè per summã Sylvestrinam in parte,iudex,primo.12.q.vsq; in fine.& text.singula.in.l.23. & in.l.24.titu. 22. parti. 3. quas leges omnino vide. vbi Montal. quoque dicit, q̃ pœnæ legis Fori supradictæ est standum. Bald. tamen in cap.dilectus filius.de rescrip.nume.3. dicit verum,quòd tenetur ad interesse, & sic ad veram litis æstimationem,si dolo pronuntiauit: Secus si per imperitiã,quia tunc tenetur in quãtum iudici visum fuerit.vt in.l.2.c. de pœna iudi.qui malè iudi.&.c. venerabilis.de senten.excõmuni.lib.6. Sed hæc differentia non habet locum in causis beneficialibus,in quibus non cadit æstimatio,nisi ratione expẽsarũ punitur:igitur plus, vel minus arbitrio iudicis. secundum Bald.ibi,in.d.c.dilectus. referendo Iohã.And. ∇ Sed quòd teneatur parti ad interesse,intellige

3 verum, quando sententia per eum lata † habuit effectum,& sic fuit executioni mandata,vt in.l. fina.ff.quod quisque iuri.& tenet Barto.in dict. quæsti.iudex per imperitiam.in prima parte.in fine. quia quando non sortitur effectum, non dicitur

y el derecho a las partes[i]. Y cumplan

dicitur lædere partem, nec facit litem suam. vt in.d.l.fi.ff.de vari.& extraordi.cogni. ☞ In adiutorium Bart. facit glos.singular. in.§.fi filium. Institu. de officio iudicis. in glossa magna. & 4 ibi Angel.vbi tenet,quòd ex sola sententia † iudicis non transfert dominium in actorem vincentem, imò opus est, vt postea virtute dictæ sententiæ per iudicem,vel per nuntium nomine iudicis immittatur in possessione rei adiudicatæ:quia cum factum iudicis dicatur factū partis. vt in.l. si ob causam. C. de euictio. & licet 5 pars † concedat titulum alicui supra aliqua re, non tamen transfert dominium suæ rei, nisi actualiter tradat. vt in.l.traditionibus.C.de pactis. ergo iudex nō transfert dominium,nisi tradat.vt Angel.in dict.§. fi finium. Et idem tenet Angel. Perusinus in.l. habere licere. ff. de euictio.vbi tenet, quòd per sententiam non perdi- 6 tur † possessio, sed requiritur ipsius sententiæ manu militari executio.vt in.l.qui restituere.ff. de rei vendi.& idem tenet Alexā. in consil.90. in.2.volum.nu.8.allegando dict.glo.in.d.§.fi finium. & alia iura. & idem tenet Bartholo. Soci. in cōsi.179. incipiente,circa præsentem cōsultationem.versi. 1. quia venditor.& latè Rogerius de mota, doctor Valentinus in repeti.quam fecit in.d.l. traditionibus.nume. 27. & latè Iaso. quem vide in.l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. num.44. & Alexā. in.l. pomponius.§.fi iussu. ff. de acquiren.possessio. Et Feli. in cap.cùm venerabilis. de exceptio.col.10. cōmendat dictam glos.in dicto.§.fi finium.& dicit,quòd Imol.cō men. eam in rubri. ff. de re iudica. & Angel. in in.l. si quis. §. differentia. ff.de acquiren.posse. 7 ☞ Sed est intelligendum † secundum Felin.vbi supra in his quæ sunt merè corporalia, secus in incorporalia,vt in ius eligendi, & præsentandi, & similibus: quia sententia sufficit ad plenum ius. vt Innocen.in cap. cùm nostris.de concessio. præb. & sequitur Bald. in.l.1. C. cōmunia vtriusq. iudi. de quo latè per Felin. vbi suprà & aliquid per Abb.& Feli.in cap.cùm aliquibus. de re iudi. ☞ Et ideoquoque dicit Amod.'iusti. in tracta.syndica.nume.242.tomo. 14. tracta.fol. 189. q si iudex tulit sententiam,quæ est ipso iure,non tenetur ex ipsa pronuntiatione sola, nisi processerit ad executionem facti.per.l.penul.& ibi Bar.ff.de vari.&'extraor.cog.&.d.l.1.ff.quod quisque iur.vid. infrà nume.15. ☞ Attamen licet non sit executioni mandata:si sententia est deser- 8 ta, † & eius appellatio, habetur recursus contra iudicem,qui malè iudicauit:quia talis iudex deliquit cōtra Deum,quia est periurus:& contra rempublicam,quia infidelis: item contra litigatorem,quem oppressit,vnde delictū non purgat,nisi puniatur.tenet Montal.in.l.2. titu.2.lib. secūdo.foro legum.in glos. sin derecho .& Bart: in.d.quæst.iudex,qui per imperitiam. & in.l.1. ff.quod quisque iuri.col.2. nu.9. & ibi Paul. de Castro.in.§. qui magistratū.nu.14: & in. l. dies cautioni. §. si tam vicinum. ff. de dāno infecto. & Innocen.in cap.sæpe. de appella. & in.c.pastoralis.de rescrip.& Ias. in.d.l.1.ff.quod quisq; iuri.nu. 15. vsque in fine. & Paul. de Cast.in.l.si filiusfamilias.ff.de iudi.nu.7.& Alexā.in.d.l.1. nu.16. vbi omnes tenent, quòd si iudex iniustè 9 iudicauit,& pars potuit appellare, † & non appellauit,si vult potest cōuenire iudicem in syndicatu:quia vt Ias. ibi tenet, iudex fuit in dolo, pars verò, quæ non appellauit,fuit in culpa,& dolus præponderat culpæ.vt in. l. item si obstetrix. ff.ad.l. Aquil.& tenet Abb.in.c.ad hęc.de appel.in fi.& Bar.in.l.Itē si res.ff.de aliena. iudi.muta. caus. fact.& Bal.in.c.1.§. iudices.de pace iura.fir.in vsi.feu.nu.7. Et est cōmunis cōclusio, q potest conueniri secundum Alexan.in.l. dies cautioni.§. fina. ff.de dāno infe.num.1.vbi in nume.2. tenet, q est cōmunis, q iudex tenetur si appellauit pars, & est deserta appellatio temporis lapsu, vel alia causa.secus dicit, si pars renūtiauit appellationem: quia tunc videtur approbare sententiam,vt in locis supradictis.& tenet Amodeus iusti.in tract. syndica.nume.247. & nume.135. quia tunc videtur fateri habere malam causam. per. l. 3. C. de fide instrumento. & Barto.in dicta quæstio. in fine.& Bald.in.d. §.iudices.& in.l.3.C.de fide instrumento.& Barba. in cap. pastoralis.§.quia verò. de offi. delega.col. 9. allegando Bald.in.l.fina.§. sint autem. C. de tempori. appellat. vbi contrarium tenet, sed opini. Alexan.est communis, vt ipse dicit. ☞ Attamen contrarium tenet Ange.in cōsi.188. quasi in fine. vbi tenet, q si victus potuisset appellare, & non appellauit,tunc contra iudicantem iniquè non poterit haberi recursus:quia nō appellando confirmat quis sententiam suo consensu.per.l.hic qui ciuilia. C. de appellatio. Et Bald. in cap.cùm inter.de re iudi. verficu.nota. tenet quòd quando à sententia non est appellatum, præsumitur ritè & rectè per omnia pronuntiatum, & includit accessorium, & principale, idest, veritatem, & solēnitatem. vt Paris de Puteo,in tractatu syndic.in parte,iudices puras. folio. 125. Tamen Alexan.dicit cōmunem esse in contrarium. ☞ Sed inquantum est dictū, quòd si appellauit pars, & appellationem non

prosequitur, quòd iudex teneatur. Mihi semper placuit opi. Bar. in. d. quæsti. in fine. vbi contrarium sentit, dicendo, quòd si pars appellauit, & iudex nō detulit appellationi, nil potest iudex parti imputari, & poterit cōueniri. Et sic credo q̄ intelligatur opi. cōmunis Alexā. scilicet quādo iudex non detulit appellationi, & appellatio est deserta: secus quando dētulit appellationi, & partis negligentia est deserta, vel alio modo pars renuntiauit appellationi, tunc cùm per interpositionem appellationis eo ipso sit quæsitum ius liberationis iudici, respectu totaliter interesse, licet remāserit obligatus propter sumptus, vt infrà dicetur, non potest pars per suam renuntiationem tacitam, vel expressam resuscitare obligationem contra iudicem. vt in. l. fina. ff. de pactis. & ista negligentia partis iudici nocere non debet. vt in. l. præsens. C. de pignori. & in hoc resident Barto. in dicta sua disputatione. Quod tenerem: quia in Barto. semper ferè inest clausula veritatis, vt re ipsa patet. vt Iohā. Baptist. de Gazalup. in tractatu de modo studendi. in quinto documēto, in fine. vbi quoque dicit, quòd sua scripta curemus habere, scire, & imitari: quia Bartolista optimus legista censendus est. ☞ Sed quid si in gradu appellationis sen
10 tentia fuit infirmata, † & sic reuocata, an poterit iudex conueniri. Barto. in. d. quæstio. tenet, quòd poterit conueniri, sed non ad totale interesse quod erat ab initio, sed tantummodo ad sumptus, vel expensas, quæ factæ fuerunt in causa appellationis, quas aliàs non sustinuisset, nisi contra eum fuisset iniquè iudicatum. vt in. l. fine. §. cùmautem. ff. rem rat. habe. & in. §. Marcellus. ☞ Sed quid si appellatio pendet, †
11 an teneatur. Videtur quòd non tenetur ad interesse, cùm per interpositionem appellationis extinguatur pronuntiatum. vt in. l. prima. ff. ad Turpilia. & Angel. in. l. furti. ff. de his qui not. infami. 2. col. & latè Iaso. in. l. prima. ff. de re iudi. nume. 14. & Abba. in cap. laudabilem. vt lite penden. in fine. Attamen potest conueniri solum ad expensas, & cætera damna, cùm primū ius remaneat sibi illæsum. vt in. l. tertia. §. ex quibus. & ibi Barto. ff. de aliena. iudi. muta. caus. fac. & Barto. in. d. quæstio. in fine. Sed ego non sto cum dicto Barto. quia nunquam practicatur: nam tantummodo in isto casu dum pendet appellatio tempore syndicatus potest iudex, qui tulit sententiam, conueniri, & tantūmodo condemnabitur, vt caueat de indignitate, quia dubius est euentus. arg. in. l. penul. ff. de peti. hæredi. quia si appellans obtinuit, non damnificabitur etiam facto, secus si succumbat. ita in expresso tenet Paul. de Castro. in. l. si filiusfamilias. ff. de iudic. nume. 9. & idem Ange. ibi. versicu. vltimò quæro. per. l. statu liber rationem. ff. de statu libe. & per alia iura. Et idem tenet Bald. in. d. §. iudices. nume. 9. & sic tenet quòd pendeat ex futuro euentu, Quicquid dicat Bart. in. d. quæst. & in. l. si minoris. ff. de administra. tuto. nume. quarto. & in dicto. §. ex quibus. Semper in iudiciis obseruatur opinio Angel. & Paul. in dict. l. si filiusfamilias. quòd solùm iudex, pendente appellatiōe, tenetur cauere de indignitate. quod sequitur Amodeus iusti. in tracta. syndicat. in glossa. Item in eo quòd plures innocentes condēnauerunt. col. 4. versicu. sed pone. vbi in expresso ait, quòd si tempore syndicatus adhuc pendet appellatio à sententia, quam querelans contra iudicem dicit fuisse iniquam, quòd syndicatores faciant, quòd iudex det fideiussores de reficiendo omnia damna, & expensas querelantis, si contingat eius sententia infirmari. Et hoc dicit esse in practica, & consueuit facere, quòd pars, pro qua lata est sententia, fideiubeat pro iudice: & præstita ista fideiussione, syndici eum non condemnabunt. Et istam opinionem tenet Bald. & dicit esse veriorem in. l. nouissimè. §. Pomponius. ff. quòd fals. tuto. auto. Et hoc tene: licet idem Bald. in dict. l. fina. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. dicat, quòd si ex primis actis apparet sententia iniqua, iudex debet condemnari in syndicatu ad expensas, & interesse dubij euentus litis. Sed ex primis actis apparet iusta, debet absolui, licet in causa appellationis ex nouis actis possit impugnari.

☞ Tamē quādo sentētia per appellationē est recisa, tūc iudex nō cōuenitur ad totale interesse,
12 sed tantūmodo ad sumptus, † & expensas, quæ fuerunt factæ in causa appellationis. vt Barto. in d. quæst. fina. col. versi. his præmissis. Sed hoc intelligerem, quando sententia fuit recisa ex primis actis, secus si ex agitatis in causa appellationis. per. l. per hanc. C. de tempori. appella. & capitu. cùm Iohannes. de fide instrumento. & sentit Bald. in dicto. §. iudices. in fine. versicu. Item ex omnibus. & in expresso tenet Amodeus Iusti. in tractatu syndicatus. in dicta glossa, colū. tertia. versicul. Item illud. allegando Bartol. in. l. post legatum. ff. de his quibus vt indignis. Sed Bartol. ibi nil dicit, sed sufficit authoritas Amodei, vbi quoque dicit, quòd iudex non tenetur ad dictas expensas, si reus condemnatus eas consequutus fuit à parte, quæ temerè eum vexauit, quia desinit sua interesse

contra

contra iudicem. vt Barto. in l. fina. C. de pœna iudi. qui malè iudica. & facit. l. 1. §. nunc tracte mus. ff. de tutelis & ratio. distrac. ☞ Sed quid si
13 appellator † in causa appellationis succubuit, & sic sententia prima est confirmata: an iudex, qui primò eam tulit, teneatur? Dic quòd non, nec potest conueniri: quia talis sententia confirmatoria excusat iudicem. vt in. l. pro consulibus. C. de appellatio. & ita tenet Bartol. in dicta quæst. fina. col. & idem tenet Alexan. in additi. ad Barto. in. l. 1. ff. de appella. in additione magna, in medio. & Pari. de Pute. in. d. tracta. syndica. in parte, quęro de quæstione. foli. 161. nu. 8. versicu. pone q reus. ☞ Sed quis ex iudicibus
14 teneatur, an qui primò tulit sentētiam, † an qui eam confirmauit? Bald. in dict. §. iudices. nu. 8. tenet, q si primus iudex tulit sententiam, à qua fuit appellatū, & sententia confirmata, & ab ista secunda sentētia non fuit appellatum, secundus iudex facit litem suam, quia ista secunda transit in rem iudicatā: prima enim fuit nouata per secundam, & in ipsam trāsfusa. & idē tenet Alex. in additio. ad Bart. vbi suprà. Et idē tenet Amodeus iusti. vbi suprà. col. 3. versi. tenetur etiā. vbi vult sentire, quòd si est appellatum ab ista secunda confirmatoria, & fuit reuocata, q primus iudex teneatur: quia fuit principium iniquitatis, & totius mali, secundùm Innocē. in cap. sæpe. de appella. & sic ad sumptus litis, vt dictum est. ☞ Sed quando sunt plures sentētiæ conformes, tunc præsumūtur omnes iustę, & querelās contra iudicem præsumitur calumniari. vt in cle. vt calumniis. de re iudica. & Bald. in rubri. C. de pœna iudi. qui malè iudic. & tenet Amodeus iusti. vbi suprà. col. 3. versicu. Item non tenetur.
15 ☞ Quid autem si sententia est nulla, † an iudex teneatur in syndicatu? Dic quòd non. vt tenet glos. in dict. l. fi. ff. de variis & extraord. cogni. in glossa. 1. & Bald. cōmendat eam in. l. si vt proponis. la primera. C. quomodo & quando iud. nume. 17. Et tenet Montaluus. in. l. 23. titul. 22. partita tertia. vbi ait, q si sententia non valet, nullam pœnam iudex sustinebit. per dictā. l. 2. titu. 2. foro legum. lib. 2. ☞ Quod Bald. vbi suprà dicit verum, nisi aduersario interfit. & idem Bald. in dicto §. iudices. nume. 3. & idem tenet Paul. de Castro in. l. 1. §. hæc autem verba. ff. q quis iuri. in fine. Et ibi Angel. in princip. dicit, q licet non faciat litē suam, tenetur tamen ad damna, & expensas litis. per dict. glo. in. d. l. fina. & per. l. si veritur. C. de excusa. tuto. Et idem tenet Paul. de Castro in dicta. l. filius familias. ff. de iudi. nume. 3. vbi quoque dicit, q non tenetur, nisi ad dictas expensas litis, vel sumptus, in quibus potest lædi: vel quando sententia nulla fuit executioni mandata de facto. & idem tenet Hippol. de Marsi. in. l. fin. ff. de quæstio. nu. 19. & Feli. in. c. tua nos. de iureiura. nu. 6. & Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. q. 21. ff. de offi. procō su. & Amode. iusti. in tracta. syndi. nu. 242. & su prà nu. 7. Quod intellige verum, nisi executio posset retractari per grauatum: quia grauatus retractare eam debet, secundùm Alex. in. d. §. hæc autem verba. nu. 3. ☞ Quoq; vltra Paul. intellige
16 rē, nisi exceptio nullitatis sit præscripta, † quia tūc iudex tenetur: nam in casibus, in quibus sententia est nulla, requiritur q talis exceptio nullitatis infra. 60. dies à die pronuntiationis sententiæ numerandos opponatur, aliàs transit in rem iudicatam talis sententia. vt in. l. 2. titul. 15. lib. 3. in ordina. regali. & sequitur Montaluus in l. 2. titu. 2. foro legum. lib. 2. in glos. quæ incipit, sin derecho. Et per istam. l. Regiam hodie non habet locum illud, quod tenet Paul. de Castro in. l. nec quis messium. §. sed si prætor. nu. 9. ff. de feriis. vbi dicit, quòd vsque ad triginta annos potest principaliter peti agendo, vt sententia declaretur nulla. & idem tenebat Abb. latè in consilio. 97. in prima parte. ☞ Tamen te-
17 ne, quòd si admittitur † ad dicendum de nullitate elapsis illis sexaginta diebus contentis in dicta lege Regia, & probauit, debet obtinere, vt tenet singulariter Iaf. in. l. hoc edicto. ff. de noui oper. nuntia. nume. 3. vbi dicit, quòd si statutum disponit, q post duos menses non potest dicere de nullitate sententiæ, vt in. d. lege Regia cauetur: si tamen fuit admissus, & probauit, debet obtinere in causa allegando Abb. in consilio. 55. in secūdo volu. incipiente, In causa. Et est magna extensio ad. d. l. ordinamenti, q etiam si post illum terminum fuit admissus ad allegandum de nullitate, & probauit, obtinebit in causa. ☞ Et facit in simili illud, quod tenet Innocē. in cap. cùm dilecta. de rescriptis. vbi ait, q contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, non debet pars aduersa audiri super iniquitate, vel nullitate: tamę si de facto fuit admissa, & iniquitatem probauit, est retractanda sententia. & Felin. in cap. quoniam contra. de proba. col. 13. versi. fallit quartò. & Sapia. in additio. ad Abb. in cap. 2. de purga. vulgari. ☞ Et quoque facit: quia licet à sententia super possessorio de iure ciuili non appelletur, vt in. l. vnica. C. si de momen. posse. fuerit appellatum: tamē si sit appellatum, & iudex admisit, debet appellans obtinere. vt Bald. singulariter. in. l. post sententiam.

col.2. C.de senten. & interlocu.omn.iudi.& sequitur Alexan.in consilio. 2. in tertio volumi. nume.14. ☞ Et quia probatio,quæ non debet admitti, facta tamen debet per iudicem obseruari. vt Innocen. in capi. cùm Bertoldus. de re iudi. quem refert Bald. in.l. illicitas. §. veritas. ff.de officio præsi. multa enim facta tenent,quæ fieri prohibentur. vt in.l. patre furioso.ff.de his qui sunt sui, vel ali. iur. & capi. ad apostolicam. de regula. ☞ Quoque facit: quia licet spoliator nõ debet audiri ante restitutionem, quia spoliatus ante omnia est restituendus. vt in. l. si quis ad se fundum. cum similibus.C.ad.l.Iuliam.de vi. tamen si de facto fuerit admissus à iudice,& probauit de proprietate, debet iudex pro eo ferre sententiam.Ita tenet Innocen. in capitulo,constitutus. de filiis presbyter. prout tenet Iaso.in d.l.1.quę incipit,Hoc edicto.suprà allega.& sic, quòd si post terminum est admissa, & probata, iudex debet pronuntiare super nullitate, si de ea constat, & non teneretur in syndicatu. Vide Bald. in.l. obseruare. §.proficisci. ff.de offi.pro consu. & lega. quæstio. 21. & Amode. iusti. in dicto tracta. in dicta glos. colũ.4. verficul. quid autem si tulit sententiam, ipso iure nullam. vbi concludit in eo,quod tenet Paulus de Castro in dicta.l. filiusfamilias iudex.licet eum non alleget.& Bald.in.l. si pignora. ff. de euictio. ☞ Vide tantùm Bald. in dicto. §. iudices. vbi tenet,
18 † quòd si per dolum iudex tulit sententiam nullam, facit litem suam: quia grauat partem de facto prætextu officij. facit. l. per imperitiam. ff. de euictioni. Et idem tenet Alexan. in dicta. l. prima. §.hæc autem verba.ff.quòd quisque iur. nu.4.vbi dicit, quòd tenetur ad interesse, & ad integram litis æstimationem, quando sententia nulla est iata dolo. vt tenet Bald. & Salyce. in l. venales.C.quando prouoca. non est necess.licet Angel. teneat contrarium. ☞ Quid autem,si
19 pars consentit sententiam † expresè,an si est in iusta habebit regressum contra iudicem? Dic quòd non. vt tenet Abb. in capit. pastoralis.§. quia verò. tertia col.nume.5. de officio delega. & idem tenet ibi Andre. Siculus Barba. in. 7. colũ. in fine,cum sequenti.quem vide. Et facit: quia ille, qui consentit, iura sua perdit,& aliena fortificat.tex.in.c.1.§.præterea.quib⁹ modi.feu. amittitur. in vsi.feud.& ibi glo.& Bal.ibi dicit, q̃ hęc regula est infallibilis,de quo ibi per eum. Et etiam si quando consentit sentẽtiam sit in carcere,valet. & tenet prædictus consensus, quãdo carcer est iustus, & subest iusta causa detinendi: quia metus carceris cùm adhibetur secundùm ordinem iuris,nõ est metus.Bald.in.c.si iustus. de appella.in fine. & facit.cap. dilectis. eod.tit. &.l.qui in carcerem.ff.quod metus caus.&quia detentus licitè in carceribus, potest consentire, & contrahere etiam cum eo,ad cuius instantiam detinetur,nec dicitur contractus factus per metũ:tenet Pau. de Castro in.l.qui à latronibus.ff. de testamẽ.& Bald.in.l.nam & seruus.ff.de negotiis gestis.Et vi.de materia per Hippolyt. de Marsi.in sua practi.crimi.§. attingam. nume.22. cum sequentibus ☞ Quid si iudex credat bene
20 † iudicare, tamen malè iudicat,ductus errore iuris,an in foro cõscientiæ teneatur parti,quam lę sit? Petrus & Cy.in authen.hodie.C.de iudi.dicunt, q̃ si ex necessitate assumpsit sibi officium iudicãdi, vel ex volũtate de consensu partium, nõ tenetur nisi de dolo.vt in. l.1. ff.si messor fal. mo. dixe.Quod est notandum pro arbitris,& arbitratoribus, qui assumuntur de consensu partium, vt non faciant litem suam si malè iudicãt, nisi cùm dolo hoc faciant. & ita intelligitur.l. si quis in conscribendo. C. de pactis. secus si est iudex non de voluntate partium, quia tunc tenetur,nec excusatur per ignorantiam iuris:quia asseruit se peritum, acceptando officium iudicandi:nam medicus nõ excusatur propter ignorantiam. ita Paulus de Castro in dicta authenti. hodie. numero. 2. Et ita videtur tenere Cardinalis Caietanus optimus theologus temporibus nostris, in sua summa, in parte, iustitia.loquendo de iudice proiiciente aliquem de possessione iuris errore,& de iudice malè iudicante, & negligente, & de procrastinante iustitiam. & quoque dictum Caieta.in dict. summa, in parte, iudicis peccata. vbi vide quando peccant,& sic quòd teneatur in foro conscientiæ.
21 ☞ Et an † teneatur, si de consilio sapientis iudicauit. Angel. in dict. l. filiusfamilias. in fine. tenet quòd tenetur,& non excusatur, quia non tenetur ipsum sequi, quia iudex asserit se peritũ. vt in.l.2. ff.q̃ quisq; iuri.imputet enim sibi,qui tale consilium sequitur. & dicit hoc sequi Iacobus Butrig. quod sequitur ibi in dicta.l.filius familias. Paul. de Castro. ☞ Sedcontrarium tenet textus.& ibi Bartolus in. dict.l. 2. ff. quòd quisque iur. vbi tenet,quòd imperitia assessoris excusat magistratum,non autem ipsum assessorem.sed Bart.ibi,quem sequitur Iaso. & omnes. nume.4. dicit, quòd est verum, si magistratus imperitus iuris tulit sententiam iniquam de consilio sui assessoris,quòd tunc excusatur à pœna illius edicti, non tamen excusatur, quin faciat litem suam, & teneatur parti ad totale interesse.

per

per text.& glo,ibi.Quàm glo.dicunt ibi Alex. & Iaſ.quòd cõmuniter ſequũtur doctores,& cõ mendant eam,quia multotiẽs accidit in facto.& pro ea eſt tex.ſecũdùm omnes ſcribentes in authen.de iudi.§.neceſsitatẽ.cum glo.in verbo,periculi,quanuis teneat contrarium gloſ.in.c. hoc etiam.2.quæſti.6. in gloſ. ſi.quam allegat Imol. in.l. 4. §. in eum.ff. de dãno infecto. ſecundùm Iaſo. vbi ſuprà. Et Alexan.ibi. nume. 8. dicit, quòd pro glo. in. d.l. 2. eſt cõmunis opinio, & eſt tenenda, & ſic quòd ad intereſſe teneatur. ℣ Sed contra iſtam cõmunem opi.videtur text. in contrariũ in.l. cum bonorũ. ff.de bono. poſ. & ibi Bartol.& docto. vbi habetur,quòd iudex propter conſilium excuſetur.Sed pro ſolutione dicit Hippolyt.de Marſi.in ſua practi.crimina. §. ſupereſt.nu.18. quòd Bald. dicit in rub.C.de pœna iudic. qui mal. iudi. ꝙ ſi iudex ſibi eligit aſſeſſorem, non excuſatur.vt in.l. ſi procurator. §. ſi tutores. ff. mandati. ſi verò reſpublica eum elegerit,vel deputauerit,tunc excuſatur tanquã aſtrictus cuidam formæ. argu. notatorum. in. l. polla. C. de his qui.vt indig. vbi quoque tenet dicta gloſ. in. d. l. 2. Et pro ea, & ſic pro primo membro facit illud, quod tenet Angel.in. §. omnem. in authen. de litigioſis. dicens, quòd licet poteſtas ferat ſententiam, & dicat latam ſub examine iudicis maleficiorum, tunc dicitur ab ipſo poteſtate prolata,& ipſe tenetur.vt ibi per Angel. & per Cepol.in cautel. 258. & Alexan. & Iaſ.in dict.l.2. nume.4.&. 8. ponunt hoc pro limitatione ad dict.l.2. vt procedat, quando ſibi eligit magiſtratum,ſecus ſi reſpublica. ℣ Et facit illud, quod tenet Barto.in.l. ſi conuenerit. ff.de re iudica.volens quod aſſeſſor, qui tulit in iuſtam ſententiam de conſilio iuriſperiti,& electus de voluntate partium, ꝙ tenetur: quia non debet ſtare dicto iniquo conſilio. vt in.l. quidã decedens.& in.l. Titium & Meuium. in principi. ff.de adminiſtratio.tuto. & facit. l. nemo. C. de ſentent. interlocu. omni. iudi. Quia licet partes conſenſerint vt cauſa cõmittatur,non tamen conſentiunt, ꝙ ſententia ſic feratur, ſi malè conſuluit, & ideo tenetur, & facit litem ſuam: niſi conſenſus partium, vel ſtatutum arctaret iudicem ad ſequẽdum dictum conſilium. Et ideo Bart.ibi in.d.l.ſi conuenerit. dat cõſilium aſſeſſoribus, ꝙ in tali cõmiſsione faciat poni, quòd partes ex nunc conſentiunt, vt ſecundùm conſilium talis feratur ſententia,tunc iudex non poterit conueniri. ℣ Tamen Guido de Suza.in.l. humanum.C.de legi.& Imol. & Paul.de Caſt. in dict.l.ſi conuenerit.tenent cõtra Barto. Quia ſi partibus conſentientibus iudex eligit conſultorem,tenetur ſequi conſilium: quia licet à principio habuerunt poteſtatem conſilium non habere, ita habito conſilio, videtur aſtrictus illud ſequi. allegat in argu. l. 3. §. tametſi. ff. de arbitris. maximè cum iuſta cauſa cõſueuit quem excuſari. vt in.l. qui ſolidum. §. etiam.cum ſimilibus. ff.de legat. 2.& Paul. de Caſtro in. l.ſed & ſi lege. §. ꝙ autem. in fine. ff. de peti. hæred. & Iaſ.in.l.iuſtè poſsidet. ff.de acquirend. poſſeſs. num.35. cum ſequentibus. & Hippoly.de Marſil. in repetitio.l.de vno quoque. ff.de re iudic. nume.193. ℣ Et idem contra Bartol. tenet Bald. in.d.l.obſeruare.§. proficiſci. ff. de offi.procon ſuli. & lega. quæſt.13.& in.l.mancipia. C.de ſeruis fugiti. niſi conſilium ſit contra legem, quia illud non tenetur ſequi. argu. l. reſcripta. C. ſi contra ius, vel vtili. publi. ℣ Attamen opinio Barto.tenet Specula. in titu. de requiſi.conſilij. §. 1. verſicu.quid ſi iudex.& ibi per Iohan. Andre. in addition.& in regula.nullus ex conſilio. ff.de regu.iur. in.6.in mercuri.& Bart. in repetitio.l.1.§. ſi plures. 1.quæſtio.ff.de exercito. & Abb.& ibi Canoni. in.c.ſi pro debilitate.de officio deleg. & in.c.nec epiſcopi. de tẽpor.ordi. ℣ Et iſta opi.Bart.& ſequacium eſt verior ſecũdũ Alexã.in.d.l.ſi conuenerit.nu.11.& ſequitur quoq; ibi Iaſ.nu.16.pro qua Alexan.dicit,ꝙ eſt text.optimus.in. c.cùm olim. de arbitris. & ibi docto. ℣ Quod dicit facere ad limitationẽ ſtatuti diſponentis,vel partibus diſponẽtibus,ꝙ iudex teneatur cõmittere cauſam cõſilio ſapiẽtis, nõ dicitur arctare iudicẽ ad ſequendũ cõſilium.

22 ℣ Quod dicit fallere, † niſi ex toto iudex eſſet ignarus.per cap. cùm venerabilẽ.de offi.delegati.& ibi glo.& in.l. impuberibus.ff. de ſuſpect. tuto. Quod eſt verũ ſecũdùm Iohã.de Imol. in d.c.cùm olim. de arbi.quãdo ex conſuedine patriæ viri imperiti cõmuniter creãtur in iudices, quia tũc intẽtio dicti ſtatuti videtur fuiſſe, ꝙ deberent ſequi cõſilia peritorũ,aliàs ſecus. vt tenet Alexã. vbi ſuprà. vt Bald.in.l. certi iuris. C.de iudic.& Cataldi.in tracta.ſyndica.nu.157.tomo 14.tracta. Et Angel.de Peruſio. in tracta.ſyndi. nu.8.tomo. 18. tracta. fol.41. dicit,ꝙ poteſtates terrarũ facilius excuſantur,quàm eorum aſſeſſores: quia cum ignaro lex mitius agit, quàm cum iure peritis. vt Bald. in.l. penulti. C.de legat.in fine.debẽt enim tales poteſtates conſilio ſapientis omnia deliberare,& non ex ſuo capite. vt dicit notare Bart.in.l. legati. C. de offi. proconſu. & lega. Quod facit pro iſtis iudicibus villarũ, qui Alcaldes ordinarios vocãtur, qui continuò

eliguntur in iudices, maximè in locis, & villis dominorum, licet non sint periti, quia iudicant consilio literatorum: quia si isti iudices aliquid iubent, vel faciunt de consilio iurisperiti, excusantur. vt tenet dict. Alexan. quia de consuetudine patriæ est, quòd tales iudices iudicent de consilio iurisperitorum. ☞ Quinimo expensis
23 partium † possunt assumere assessorem. vt in capitu. statutum. §. assessorem. de rescrip. in. 6. & Paul. de Castro in. l. fina. ff. de assesso. & Abb. in cap. sciscitatus. de rescrip. fina. col. nume. 15. & vide Alexan. in addition. ad Barto. in. l. postulauerit. ff. de adulter. & Cardina. in Clemen. prima, de ætate & qualita. Et vide quæ dicam in cap. 2. infrà eodem, in glo. ygualmente su justicia. versicu. & ego idem dicerem. & Bald. in. l. 2. C. de senten. ex pericul. recit. & Lanfran. de Oria. in repetitio. cap. quoniam contra. de probatio. in parte, interlocutorię & appellationes. num. 25. vbi intelligit hoc verum in iudicibus, qui de se non sunt periti, nec est electus ratione scientiæ, vt dicunt esse potestates, & arbitratores, qui sunt idiotæ. Secus autem si esset electus propter peritiã scientiæ, vt sunt vicarij potestatum, qui in nostra Hispania vocantur, Tenientes, quia tunc non possunt compellere partes eligere consultorem: quia si ipse nesciat, de se conquerat: nec facere expensis ipsorum. vt tenet ad literam beatus Archiepiscopus Floren. in tertia parte. titu. 9. cap. 2. §. 9. vbi dicit, quòd cùm ordinarius secularis non teneatur scire, sed sufficit quòd habeat experientiam de causis, prout habetur in. l. certi. C. de iudic. poterit salarium pro assessore petere. Et dicit, quòd notatur in authenti. de iudi. circa principium secundùm Iohan. de Imol. qui dicit, quòd supra hoc est consuetudo attendẽda, prout dictus Archiepisco. Florenti. tenet, vbi per eum de materia. ☞ Vbi quoque dicit, quòd hoc est verum, si non habet salarium de publico. Et idem cauetur de lege Regia, vt infrà dicetur, vel si non egebat, quia est peritus, & per se potest causam determinare, & finire, quia in hoc vult grauare partes. secus si sit idiota, prout tenet Paul. de Cast. in. l. consilium. ff. de offi. assessso. vbi ait, quòd si iudex, vel arbiter sit idiota super puncto iuris, bene potest mandare partibus, quòd dent ei salarium pro consultore habendo. vt in. l. 4. §. 2. ff. finium regundo. & glossa in. l. 2. titu. 2. foro legum. libro. 2. in glossã, quæ incipit, que no lo entiende. ☞ Et quando quæstio cõmittatur consulenda, cuius expensis debet fieri. vide Barto. singulariter in. l. si postulauerit. in fine. ff. ad legem Iuliã. de adulter. Et Bald. in. l. 2. prima col. versi. sed nunquid. C. de sentẽ. ex peri. recitan. dicit, ꝙ tale salarium debet præstari consultori ab vtraque parte, nisi altera pars petat consilium. vt Bartolus in dicta. l. si postulauerit. & Lanfranc. de Oria. in dicto cap. quoniam contra. de probatio. versicu. sententia. 9. colũ. & si præstatur ab vna parte tantùm casu, quo iudex suo motu, vel ad instantiam vtriusque partis cõsilium habuerit, datur regressus contra alteram partem. vt Florian. in. l. sed & loci. §. primo. ff. finium regun. & Speculato. in titulo de assessori. §. salarium. versicu. penulti. & Barto. in. l. in sacris. C. de proximi. sacro. lib. 12. ☞ Et quòd
24 dicti iudices, qui de consuetudine creãtur † imperiti, si de consilio iurisperiti iudicauerunt, non teneantur. prout tenet Alexan. allegando Anton. in dict. l. si conuenerit. Facit quod dicit Iaso. ibi nume. 16. vbi dicit, ꝙ Barto. ibi loquitur in iudice, qui debet esse peritus iuris, & qui videtur asserere esse peritum. vt in dicta. l. 2. ff. ꝙ quisque iuri. vnde non debet credere consultori imperito. & dicit ita tenere Bald. in dict. l. obseruare. in dict. §. proficisci. quæstio. 13. & ꝙ ille allegat Barto. ita tenere in dict. l. in bonorũ. in fine. ff. de bono. posse. & Bald. & Salycet. in l. iuris ignorantia. C. qui admitti. Et vide Barto. in. d. l. in bonorum. nume. 4. vbi expressè tenet, ꝙ credens consilio alterius, si per se scire non debet, excusatur: quod dicit esse menti tenendum. & idem tenet Alexan. in additio. ad Bart. in. l. 1. §. si plures. ff. de exercito. in additione, quæ est in nume. 12. & idem tenet Alexan: in dict. l. 2. ff. ꝙ quisque iur. in fine. ☞ Sed Paul. de Castro ibi, in nume. 7. tenet contrarium, dicens, quòd magistratus quantũcunque imperitus literarmm facit litem suam, si faciat iniustitiam, etiam si non tenebatur tenere assessorem: licet videbatur cõtrariũ, quia nõ esset in leui culpa, quia nunquam asserunt se peritum, & tale officium consueuit dari imperitis, vnde videbatur, ꝙ nõ teneatur. ☞ Sed istud dictum Paul. nõ obstat: quia talis tenetur, quando non iudicauit de consilio sapientis: secus quando de consilio sapientis iudicauit, quia tunc non tenetur, vt dictum est. Et Cataldi. in dicto suo tracta. syndica. quæstio. 41. tenet in expresso, ꝙ potestas, qui est iuris ignarus, si sententiam iniustam tulit de consilio suorum iudicum, talis potestas non tenetur, sed iudex, sub cuius examine & consilio sententia lata fuit. vt in dicta. l. 2. pro quo dicit, quòd facit bonus text. in. l. prima. C. de his qui latro. ibi, sub examine iudicis. & Angel. idem

tenet

tenet in.l.si illi.C.de decurio.lib.10.& in authē-
tic. de litigio.§.omnem nota.& Bal.in.l.obserua
re.C.co.ti.de decurio. ¶ Et vbi suprà dicunt,q
licet partes consentiant,quòd iudex ferat sente
tiam de consilio sapientis, etiam apertum & co-
25 gnitum partibus,q à tali sententia possunt †ap-
pellare,& ex nouis actis & probationibus pos-
sunt impugnare sententiam.vt in.l.eos.C.de ap
pella.quia non tollit remedium appellatio, nisi
per expressam renuntiationem.vt in.l.fin.C.de
tempo.appella.Et cum Bar.in.d.l. si conuen-
rit.tenet Alex.num.13.vbi dicit ,quòd ita com-
muniter tenetur,licet Bal.teneat contrarium in
quodam suo repertorio.per tex.meliorem de iu
re in.l.generaliter.§.1.ibi,quis enim ferendū est.
C.de rebus credi.tamen dicit, quòd communis
opi.est in contrarium.& temerarium esset ab ea
recedere,& pro vera est tenēda,& sic,quòd si iu
dex imperitus de consilio iurisperiti iudicauit,
excusatur. ¶ Imò dicit ibi Ias.in dict.l.si conue
nerit.nume.20.quòd non solùm à tali sententia
26 potest appellari:imo fortius †talis sententia lata
prætextu consilij sapientis, nunquam transit in
rem iudicatam, quin possit semper retractari pe
ritioribus iustius consulentibus.ita singulariter
Anto.de butri.in cap.proposuisti.de probatio.
& Ias.vbi suprà. ¶ Sed.d.gloss.in.d.l.2.ff. quòd
27 quisq; iuris †limita per.d.Saly.in.l.fi.C.de pœ
na iudi.qui malè iudi.nisi talis assessor haberet
instrumentum suæ probationis factæ à doctori-
bus in studiis generalibus & publicis:quia tūc
magistratus habuit iustam causam credendi,&
excusatur.argu.in.l.agrum.& in.l.qui non tam
idoneum.ff.commoda.vel etiam dato quòd non
sit doctoratus,licentiatus,vel bachalarius:erat ta
men publicè exercitatus assessor in officiis simi
libus, in quibus peritum se docuit, secundùm
Alexan.ibi in di.l.2.num.9.quod dicit esse no-
tandum,& nūquam eiici debet à memoria,quia
poterit plurimos ex hoc euadere prætores à pe
riculo syndicatus. quod sequitur ibi Ias. nu.4.
Et idem tenet Alex.in consilio.19.volu.7.num.
13.vbi ait,quòd licet cōmunis opi.sit,quòd im-
peritia consultoris,vel assessoris electi à magi-
stratu non excusat magistratum, fallit quando
eligit virum approbatum,& exercitatum in si-
milibus, ad quē communiter habetur recursus,
quia tunc excūsatur.vt Angel. in.l.terminato.
C.de fruct.& litis expen.& isto casu accessor te
netur,vt gloss.in capit.hoc etiam.2.q.6.& infrà
dicetur,nu.30.Quod facit pro dictis iudicibus,
qui quotidie creantur indocti:quia si isti de cō-
silio sapientis approbati,vel exercitati,vel de il
lo,ad quem recurritur pro dubiis decidēdis,ali-
quid faciūt,licet sit iniustum,excusantur. ¶ Nec
obstat limitatio Alexan. inquantum intelligit,
quòd excusantur,quādo est iustum consilium ,
secus si iniustum: quia intelligitur in iudicibus
habētibus scientiam,& sapientiam , quia isti nō
tenentur ipsum sequi,cùm asseruit se peritum,
secus in aliis.tenet Cataldi.in dict.tracta. syndi-
ca.quæst.70. ¶ Et faciunt omnia , quæ tradit A-
lexan.in consilio.64.in.1.volu.num.5.vsque in
fine.& in consilio.15.eod.volu.numer.16.& 17.
28 vbi ait quòd regula,in † qua habetur , quòd di-
cto medicorum sit standum,an vulnus sit morta
le,& in similibus.vt in.l.semel.& ibi Bartol.&
Angelus.C.de re mil.lib.12.& Innoc.in capi.si
gnificasti. el.2 .de homic.& Specula,in titul.de
probatio.§.1.versicul.hoc quoque . & Bartol.in
procœmi.fforum.pe.colum.& ibi Bald.& An-
gel.& Bar.in.l.quotiens.C.de pōderi.lib.10. &
Abb.& docto.in.d.capi.proposuisti.de probatio. ¶ Satis est,quòd medici sint in similibus ex
perti,vt dicit text.in capit.fi.de frigi.& text. &
ibi Bart.in.l.prima.ff.de vari.& extraor. cogni.
vbi declarat Barto.qui dicātur medici . ¶ Et pro
cedit quoque,etiam si talis medicus non esset
doctoratus.per tex.in.l. prima,§.nec autem . C.
de communi seruo manumis. vbi serui possunt
esse medici,qui esse nō possent,si ad hoc vt quis
dicatur medicus,requireret doctoratus.nam cū
doctoratus sit dignitas,vt notat Bart.in.l.ex eo.
ff.de testam.mili.& in cap.quanto.de magistris.
& dixi in.1.gloss. supra procœmi. istorum capi-
tum:seruus ad illam dignitatem non potest aspi
rare, vt in.l.prima,&.2 . C.si seruus,aut lib.lib.
12.& Bald.in.l.sciendum.§. demum.ff.de ædili-
tio edicto.per text.ibi.versi.dictum. ¶ Et per il-
lum text.dicit ibi , quòd cùm in quadam eccle-
sia esset cōstitutio,prout est in monasteriis mo-
nialium, quòd nemo possit eorum claustrum
intrare sub pœna excommunicationis , nisi sit
29 medicus,†prout in Hispania habetur in mona
steriis monialium,q si medicus,qui non est do
ctor,nec graduatus,si est expertus in medicina,
vel in chirurgia intrauit claustrum, non incidit
in excōmunicationem , dummodo sit talis,quē
vulgus medicū,vel chirurgū appellet:quia li-
cetnō sint literati,intrāt in.d.claustrū. ¶ Et quo
q; per illū tex.tenet ibi An.q si officialis ,pmit
tat ducere secū duos iuristas , sufficit ducere ta-
les,q vulgo iuristæ appellātur,licet nō sint do-
ctores.notat An.de aretio.in. §. cūq;. in primo
notabili.in procœmi. Institit.numer.2.& Ias.vbi
30 suprà. ¶ Sed an consultor † teneatur iudi-
ci ex

ci ex malo consilio quòd dedit. Angel. & Paul. de Castr. in dict. l. si filius familias. ff. de iudi. nume. 11. tenent quòd non, allegando Bar. in dicta l. bonorum. ff. de bono. posse. Sed Amodeus iusti. in dict. tracta. syndi. in glos. Item in eo quòd plures. 1. colū. versi. si potestas. nu. 124. intelligit hoc, si fuit electus à iudice, quia tunc non tenetur iudici cōsultor. & sic intellige. d. An. & Pau. in dict. l. si filius familias: secus si fuit electus à partibus, quia tenetur parti læsæ de malo consilio, allegando Angel. & Bal. in l. certis annis. C. de pactis. & in dict. §. proficisci. quæst. 4. Tu vide melius dictum Amode. iusti. in dicto tracta. num. 203. an si potestas, seu iudex soluit in syndicatu, quia in plus, vel minus cōdemnauit iuxta sui assessoris consilium, an contra ipsum consultorem possit habere regressum. Vbi dicit, q̄ si potestas per dolum tulit sententiā iniquā, & soluit, licet etiā collateralis fuerit in dolo cō sulēdo, nō habebit regressū cōtra collateralē, qa punitur ex dolo suo, qa fortè erat legū doctor, & cognouit q̄ faciebat iniustitiā. Secꝰ si potestas erat iuris ignarus: quia tunc licet potestas teneatur tanquam caput. vt in. l. 1. ff. fur aduer. nau. quia tulit sententiam nomine suo, habet regressum contra collateralem. per. l. 2. ff. quòd quisque iur. & ibi Bar. & Bal. & not. in authentica. vt iudi. sine. §. necessitatem. & ibi bona glo. colla. 2. ℣ Specula. in titu. de requisi. consi. §. 1. versicu. consilarij. nume. 5. indistinctè tenet, q̄ si talis, qui præstat consilium, conuincatur de dolo, & iniquè consuluisse, tenetur parti, & aliàs punitur. vt in. l. cō filij non fraudulenti. ff. de regul. iuris. & in. l. cō siliarios. C. de assesso. & contra iniquè consulentem potest agi quanti interest alicuius consilium datum non fuisse. vt in. l. arbitro. §. dolo. ff. de dolo. & si non sit soluendo, videtur quòd debet restitui litigator ad pristinum ius. vt. ff. eod. l. eleganter. §. pe. & quandoque falsus consiliarius excommunicatur. vt cap. nouerit, & ca. grauem. de sent. excō. & quandoque suspenditur, & infamis efficitur. vt in cap. si aduersus. de hæreticis. ℣ Licet sit in contrarium: quia nemo ex cō silio obligatur. vt in. l. 2. in fine. ff. manda. & in. §. ex diuerso. aliàs. §. tua gratia. Institu. eod. vbi de hoc. ℣ Sed illud procedit in consilio non fraudulento, ex quo nemo obligatur. Sed si per imprudentiam falsum dedit consilium, non videtur excusari, imò debet puniri. vt in. l. fi. ff. de variis extraord. cogni. quia imprudentia culpæ cō numeratur. vt in. §. imperitia quoque. institu. ad l. Aquili. & sic q̄ tenetur. & in hoc residet Specula. vbi suprà. ℣ Et Ange. de aretio. in dict. §. tua gratia. institu. manda. num. 4. dicit, quòd credit, quòd facit litem suam, quando ex forma statuti iudex debet stare dicto consilio, & ferre sententiā secundū eum, aliàs autē dictum consiliū nō lædit, quia non cogebatur illud consilium sequi. vt in. l. 1. & ibi Bar. in. §. si plures. ff. de exercito. Sed non affirmat pro constanti, sed cogitan dum relinquit tamen Alexan. in rub. C. de procura. videtur sentire idem. ℣ Sed opinio Specula. quòd puniatur indistinctè, tenet Montal. in l. 2. titu. 2. lib. 2. for. ll. in glo. por que no lo entiēde. vbi ait, q̄ si per imperitiam assessoris iudex malè iudicauit, tunc assessor punitur. vt in dict. l. 2. & Iohan. fab. in prin. institu. de obliga. quæ ex quasi deli. nas. idem tenet, q̄ assessor, seu cōsiliarius tenetur sicut iudex. Et est tex. expressus, q̄ talis consultor tenetur. in. l. 3. titu. 21. parti. 3. & ibi Montal. singulariter. & idem videtur tenere Paul. de Castro. in. l. si quis fundum. §. celsus. ff. locati. vbi tenet, quòd assessor tenetur de imperitia, quia cēsetur asserere se peritum, & sic quòd talis consultor teneatur, & non potestas, nec iudex. idem tenet Ias. in. l. omnem. ff. de officio assesso. nu. 17. & idem tenet Bal. in capit. intimasti. de appella. nu. 3. ℣ Sed hoc intellige verum in iudice vel potestate imperito, qui non est doctor, nec literatus, quia tūc talis iudex excusatur propter tale consilium, & consultor tenetur. Secus est in iudice, vel potestate, qui est doctor vel iuris peritus, quia tunc non excusatur, sed tenetur vt suprà dictum est. Et Bar. in. d. l. bonorum. in fine. & Bal. & saly. in. l. iuris ignorantia. C. qui admitti. & saly. in. l. fi. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. dum ponit. q. de potestate idiota. & ita intelligit Philipp. decius singulariter in consilio 8. colum. 4. nu. 5. quem singulariter vide. ℣ Et dicit, quòd facit in simili, quod tenet Anto. de butrio in cap. cùm olim. de arbitris. col. fina. versi. & puto. vbi tenet, quòd quando iudex est ignorus, tenetur sequi consilium sapientis, & ideo meritò excusatur. ℣ Sed alius non cogitur sequi consilium, & ideo si sequatur malum consilium: facit litem suam, & in syndicatu non excusatur. Quod intellectum credo q̄ sit ipsamet veritas: quod facit, vt suprà dixi, pro iudicibus, qui cōmuniter eliguntur imperiti, vt si aliquid faciant de consilio iuris periti, excusenter, & non teneā tur, sed ipse peritus. ℣ Quod extende, quòd nō solùm tenetur de malo consilio expresso, verū 31
etiam de tacito: † quia omne, quod factum est à potestate, videtur fieri de consilio assessoris. vt in. l. quoniam iudices. C. de appellatio. vbi Bald. dicit, quòd potestas facit iniustitiam, assessor de

bet pu

bet puniri,nisi protestetur, & ei contradicat apud acta. Et Pau.de Cast.in.l.diē functo.n.8.ff. de.offi.assesso.& Ias.in.l.omnem.eod.tit.nu.17. idem tenent.s.quòd cauti assessores quando potestas facit aliquod iniustum expresse protestent.& non consentiant,aliàs ipsi tenentur. Et ideo

nuestras cartas, y

dicit Cataldi.in.d.tracta.syndi.q.41.in fine, q si vicarius erat ad bānum dum potestas sententiā proferebat, & non contradixit, præsumitur ei consuluisse,& ex hoc punitur, sicut si in sententia contineretur, q esset lata de suo consilio.per d.l.quoniam.vnde dicit,q cauti faciēt iudices, qui non assentiant potestates ad tribunalia, quā do sentiunt,vel putant,q sententia, quam vult proferre potestas,est contra ius:quod sæpe videtur de facto.& idem tenet Angel.in auth.vt nulli iudicum. §. omnem.vltim.notabil.&.in.l. omnes iudices.C.de decurio.lib.10.& Bar.in tracta.represali.in.2.q.6.q.principalis.& Bar.in authen.omnino.C.nec vxor pro mari.in.6.col.& Cepo.in cautela.61. ∇ Et in istis locis reperies,q non sufficit ad releuandū assessorem, q in actis non reperiatur quòd sententia iniqua sit lata ex suo cōsilio,& deliberatione.& Ias.in.d.l.omnē. & Philippus decius in.d.consilio.nu.2.Et ideo dicit Montal.in.d.l.2.fori.in.d.glo.para que nolo entiēde. q assessores imperiti sunt in magno periculo constituti:quia tenentur de imperitia, & consilio, quod dant potestati, licet sententia non formetur in personam assessoris, sed potestatis. ∇ Quod facit cōtra istos locumtenentes Correctorū:quia isti Correctores semper volūt facere aliquid iniustum, quia sunt imperiti, q

32 aduertant tales † sua locatenētes, q contradicūt eis apud acta,& protestētur, q nō faciant quod est iniustū, aliàs tenerentur.vt Io.de pla.in.d.l. omnes iudices.& in.l.prohibitū.C.de iure fisci li.10.vbi plat.in.d.l.omnē.dicit in fine,q debēt resistere facto:& si nō valent facto,resistant verbo.s.cū protestatione.Quod dicit esse verū,quā do certū est eū facere cōtra leges:si autē faciat se cūdū leges,omnes obedire debēt,aliàs puniuntur.vt in.l.1.ff.si quis ius dicē.nō obtēpe. Et idē tenet Io.de Pla.in.l.prædia.C.de locatione prædiorū fiscali.& ciuiliū.lib.11.n.5.dicendo, q ex delicto iudic.seu magistratus puniūtur omnes sui officiales eadē pœna.qua & ipse sol⁹. vt ibi. & in auth.generaliter.C.de epis.& cleri. & hoc ideo:quia totū officiū debet resistere iudici inquè & ptinaciter prohibita faciēti.vt in.l.quoniā.C.de appel.l.oēs iudices.C.de decuri.li.10. & ibi plat.nā tutor tenetur accusare cōtutorē de suspecto, cū videt eū malè administrare,alioqn ei īputatur.vt in.l.emili⁹.in fine.ff.de tute.& in l.tres tutores. circa finē. ∇ In dubioverò parēdū

33 † est iudici:quia pręsumptio est,q iustè agat.ar. in.l.2.ff.si quis in ius voc.nō ierit.est gl.magi.in

mandamientos, q̄

l.nō videtur.ff.de re.iuri. ∇ Sed ego quoq; intelligerē q debet talē,ptestationē, vel resistentiā facere, qñ potestas nō est peritus.Secus si est iuris peritus,quia tūc nō tenetur:quia īputet potestati, si facit cōtra legē,quia asserit se peritū.per.d. Sal. in.d.l.fi.C.de pœna iudi.qui malè iudi.& Philip.decius in.d.cōsilio.8.qui ita tenet,q nota,&

34 tene mēti. ∇ Casus † autē,in quibus iudex tenetur, ne sim transcriptor, vide per Pari.de pu.in d.tracta.syn.& per Amo.iust.& Cataldi.& Bal. in.d.suis tractatibus.& per Bar.in.d.l.fi.ff.de variis & extrao.co.& aliquid per Mōtal.in.d.l.23. &.24.ti.22.par.3. ∇ Tamē iudex in syndi.potest ex nouis allegationibus defendere sententiā,& ostēdere cōdēnatum ius nō fouere.Bal.per illū text.in repeti.l.emeli⁹.ff.de mino.in fine. & alī quid p Bal.in.§.iudices.ti.de pace iura.fir.& Pari.de pu.in tract.syn.in parte,an nisi potestas.fo: 21.Et hoc vidi practicari,licet idē Bal.in.c.quoniā cōtra.de pbatio.8.co.ver.nota.n.5c.tenet cōtrariū,dicēdo,q cū acta iudicij sint stricti iuris, & omissū habetur p omisso,non creditur iudici volēti iustificare sentētiā suā aliūde,quā ex actis & hoc dicit,q determinat ille tex.solēn.sed primū tene. ∇ Quod credo q fallit in tortura,in qua iudicia debēt pcedere,& nō sequi. vt tex, & gl. in.l.marit⁹.ff.de quęsti.& Bal.in.c.ad nostrā.de pbatio.n.3.& hac causa in tali tortura post latā sentētiā,& executiōi mādatā iudex ex nouis in dictis nō pōt suā sentētiā iustificare, & eum defendere,& ostēdere rectè esse cōdēnatū, cogita. Sed qd si iudex absoluit ab obseruatiōe iudicij, licet per hoc nō sit perēpta actio, vel ius ptis:an faciat litē suā?Bar.tenet q sic.in.l.si qs in cōscribēdo.C.de pacti.q dicit notādū. Tñ cōtrariū tenēt ibi Bal.Sa.Ale.n.4.& Ias.n.10.dicētes,q nō teneatur.s.ad totale interesse, put Bar. dicit,nisi dolo fecerit,vel quādo parti nō esset facile rem choare litē de nouo,aliàs nō tenetur nisi in quā tum lædit.vt per Alex.ibi,& in nu.5.

Summarium.

1 Mandatū principis,est cōstitutio de prouincia gubernanda.

2 Mādatū regis est adimplēdū,aliàs inobediētes puniūtur.Fallit vt in.n.13.cum sequentibus.

3 Inobedientia,est crimē grauissimum.

Manda-

4 Mandatū regis eſt lex generalis,quādo eſt clauſum in corpore iuris,& ſpecialis in re,ſuper qua emanatur,& poſt præſentationem debet reſtitui præſentanti.

5 Violator legis,qua pœna puniatur.

6 Mandatum regis non adimplēs, qua pœna puniatur.

7 Rogationes principum, vel regum ſunt adimplendę,quia mandata intelliguntur.

8 Iudices eccleſiaſtici debent obedire rogaminibus principum, aliàs puniuntur.

9 Epiſcopi,& iudices eccleſiaſtici,ſunt ſub rege.

10 Epiſcopus magis parere debet regi, quàm Archiepiſco.

Rex de cōſuetudine antiqua & approbata ſe intromittit de violentiis illatis perſonis eccleſiaſticis.

11 Iudex temporalis,& ſic iudex laicus,eſt competens iudex ſuper poſſeſſorio,vel quaſi in ſpiritualibus, vel beneficialibus cauſis.

12 Correctores non ſolùm debēt obedire, & adimplere mandata regis, verum etiam informare ſubditos ad obediendum:aliàs ſi contrarium faciunt,tanquam falſi prædicatores ſunt puniendi.

13 Poteſtas,qui ignorat mandatum principis,non punitur,licet non adimpleat.

14 Mandatum regis,quod eſt contra conſcientiam regis,non eſt adimplendum.

15 Mandatum regis,quod eſt contra articulos fidei non eſt adimplendum.

16 Mandatum regis, quod eſt contra rempublicā, vel contra ius,non eſt adimplendum,niſi ſecunda iuſsio emanauerit.

17 Mandato regis,in quo non ſubeſt cauſa, nō eſt obediendum.

18 Mādatum regis,in quo iubet,quòd quis admittatur ad officium,in quo ſemel deliquit, non eſt adimplendum, niſi diceret ex certa ſcientia.

19 Mandato regis ex ſubita fæuitia emanato, non eſt parendum,ſed ſuperſedendum.

20 Caſus,in quibus executio, & mandatum regis differtur.

21 Mandatum regis eſt ſeruandum, dummodo alteri non inferat iniuſtitiam.

22 Mandatum regis, quòd tollit debitum alterius ſine cauſa,non debet adimpleri.

23 Iudex,qui non adimplet mandatum regis,obediat illi,& ſupplicet de eo,& durāte iſta ſupplicatione, non dicitur contempſiſſe mandatum.

24 Executio differtur ad petitionem populi propter aliquam virtutem præſtantem, vel magnam peritiā artis, donec principi,vel ſuperiori conſulatur.

25 Quoque ſuperſedetur,quando damnatus eſt in aliqua magna dignitate.

26 Item ſuperſeditur executio,quando quis accuſatur de grauiori delicto.

27 Quoque executio ſuperſedetur, quando poſt latam ſententiam corporalem conſtatet de innocentia condemnati.

28 Executio quoque ſuſpenditur, quando aliquis eſt ſuſpenſus,& laqueus ſe fregit.

29 Executio ſuſpenditur,quādo damnatus ad mortem vult ducere in vxorem meretricem in lupanari publico exiſtentem,& illam à peccato extrahere.

k **Mandamos.** [k] Eſt autem mandatum principis conſtitutio† quædam continens præcepta de laudabiliter ꝓuincia gubernanda. vt eſt glo.in authē tica,de manda.princ.in princi.co.3.Et mandatū quodlibet principis præceptum per excellentiam accipitur.vt ibi gloſſ. Et regi eſt obedien-
2 dum,& mandatum eius † debet adimperi,aliàs inobedientes puniūtur. vt in.l.prima.titulo.4. for.ll.lib.1.quia ſubiecti debemus eſſe regi tanquam præexcellenti. vt in cap.de Cōſtantinopolitana.22. diſtin.in fine.& eius mandatis obedire ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorū.vt in cap.ſolitæ.de maio.& obedi. ℣ Et qui ei non obedit,morte moriatur.vt in capit.ſi
3 quis venerit.eod.titu.quia inobedientia† eſt crimen grauiſsimum,quia eſt crimen idolatriæ.vt in cap.ſciendum.8.quæſt.1.& hoc, quia ſi man-
4 datum regis † eſt clauſum in corpore iuris, eſt lex generalis.vt in dict.authen.de manda.princip.ſiue ſit ſpecialis in ea re tantùm,pro qua mādatum emanat.vt.l.2.C.de legi.& poſt preſentationem debet dari, & reſtitui tale mandatum, ſeu prouiſio ei,in cuius fauorē mittitur, & exēplum debet remanere ei,ad quem literæ mittuntur.vt tex.& ibi pla.in.l.fi.C.de diuerſis offi.appari.li.12.Quod dicit malè obſeruare iuſtitiarij, & officiales regis,quibus mandatur, vt aliquid faciant,vel ſoluant,qui nec facere,nec reſtituere
5 literas volunt. Et ſicut violator legis † punitur extraordinariè,quia non eſt certa pœna impoſita contemptoribus.vt Angelus in additioni. ad Bartolū in.l. vnica.C.de theſaur.lib.10.ita punitur violator mādati Regis,licet alij dicant,quòd punitur pœna capitali.Sed Angel.ibi dicit, ꝙ illud poteſt intelligi de mandato contempto,in quo continetur illa certa pœna, aliàs extraordinariè

nariè puniatur: nã alibi ponit lex pœnã deportationis, alibi pœnã pecuniariã. vt. C. de agenti.
6 in reb⁹. l. fi. lib. 10. ☞ Sed q. i. ne puniatur † arbitrio iudic. tenet Iohã. de plat. in. l. 1. C. de veteri numiſma poteſta. lib. 11. nu. 4. Tamẽ ſi eſt familiaris principis, qui eum nõ adimplet, vel ſi eſt nobilis, magis punitur qũ cõtẽnitur mãdatum principis, quã ali⁹, ſec⁹ in aliis delict. vt eſt tex. in. l. 1. C. de cõdu. & procura. dom⁹ auguſti. lib. 10. & tenet Mõtal. in gloſ. ordina. in parte, pœna. & tenet Bal. in. c. ſi quis vero. de pace iura. firma. in vſi. feudo. Idem tenet plat. in. l. vnica. C. de conductor. & procurato. lib. 11. num. 2. & quo q; dicit, q facit, vt officiales, & baronarij poteſtatis delinquẽtes graui⁹ quã ceteri puniri debeãt: Sicut etiã fili⁹ p parricidio graui⁹ punitur, quã extrane⁹. vt in. l. vnica. C. de his qui paren. vel libe. occid. Vide quoq; Iohã. de plat. in. l. dotitij. C. de decurio. lib. 10. vbi ait, q pertinaciter reſiſtẽs mãdatis principis, vel ea impugnãs, incidit in crimẽ ſacrilegij, & ei⁹ pœna. p tex. ibi. ☞ Sed iã hodie eſt pœna à iure determinata. vt in. l. 12. tit. 19. lib. 8. in ordi. regali. vbi dicit, q nõ adimplẽs mãdatum, vel literas regis, punitur pœnis, de quib⁹ & in ipſis literis & mãdatis. & idẽ tenet glo. in. l. 1. ff. de legi. & cõſuetudi. in cõſtitutionib⁹ regni Neapolit. in verbo, immortalitatis. vbi reſolutiuè tenet, q qũ in mandato Regis eſt certa pœna, tũc de cõtẽptu ſufficit pœna illa. Aut non eſt impoſita certa pœna, & erit extraordinaria, vel arbitraria. Et hoc dicit q ſeruat Curia. ſ. punire arbitrariè: Sed cautius dicit eſſe in mãdatis Regis certã pœnã apponi. ☞ Quoq; punitur iudex nõ adimplẽs mãdatũ regis in cõmiſsiõe ſalarij, ſicut ille, qui malè ſe habet in officio. vt Iohã. de plat. in. l. iudices. C. de anno. & tribu. lib. 10. in principio. ☞ Et nõ ſolùm amittit ſalariũ, ſi nõ adimplet mandatũ ſuperioris, verũ etiã amittit, ſi eſt tard⁹, & negligẽs in eũ exequẽdo. vt Iohã. de plat. ibi p tex. in. l. fi. C. de fabricẽ. lib. 11. ☞ Et nõ ſolùm mãdatũ expreſsũ regis
7 debet adimplere, verũ etiã rogatiões † regis, vel principis: quia vt dixit glo. in. l. 1. in principio. in verbo, quẽadmodũ. ff. q iuſſu. Rogatiões domini, & principis præcepta ſunt. & eſt gloſ. in cle. 1. de teſtib⁹. in verbo, exhortamur. & innoc. in. c. petitio. de iureiurã. & Iaſ. in. §. quadrupli. inſtitu. de actio. nu. 58. & Bal. in. l. ſi mãdator. C. q cũ eo. & iuxta illud, Eſt rogare ducũ ſpecies violenta iubẽdi. vt Bar. in tracta. de tyrannide. in. 7. q. & Andre. de Iſernia in. c. ſi quis miles. in tit. de feudo ſine culpa nõ amitte. Alex. in cõſilio. 124. in fine. in. 1. volu. ☞ Quod facit contra
8 iſtos iudices eccleſiaſticos, † quia eis nõ precipit rex, ſed rogat, quæ rogatio eſt mãdatũ, vt dictũ eſt: & ſi nõ faciũt quod eſt mandatũ, vel rogatio, ſunt puniẽdi tanquã inobediẽtes: & quia
9 epiſcopi, & iudices † eccleſiaſtici ſunt ſub rege: tex. & ibi gl. in. c. tributũ. 23. q. 8. in verbo, eccleſia. Et inno. in. c. cùm parati. de appella. & Alex. in. d. cõſilio. 124. nu. 4. dicũt, q epiſcop⁹ † magis
10 parere debet regi, quàm archiepo: maximè quia rex Hiſpanię de cõſuetudine antiqua & approbata põt cognoſcere, & ſe intromittere de violẽtijs etiã inter eccleſiaſticas perſonas, & ſup ecclesijs vel beneficijs illatis. vt tenet Mõtal. in gl. ordi. regali. in parte, rex. in fine. & dicit, q cum dicta cõſuetudine cõcordat glo. in ca. princeps. 23. q. 5. & quoq; facit tex. in. c. regũ. ead. cauſ. 12. q. & l. 5. tit. 1. lib. 2. in ordi. regali. & facit quod tenet Guido papa in deciſioni. ſuis. deciſi. 1. & deciſiõe. 85. vbi † tenet, q iudex tẽporalis, q eſt iu-
11 dex laic⁹, eſt cõpetẽs iudex, qñ agitur ſup poſſeſſorio, vel quaſi in ſpirituali⁹, vel beneficiali⁹ Cauſis. vt Iohã. Andr. in. c. fi. de iudi. Et eſt ratio: quia poſſeſſoriũ nõ eſt quid ſpirituale, ſed tẽporale. vt gloſ. in cap. literas. de iura. calumni. ☞ Quinimo nõ ſolùm correctores, & iudices debẽt obedire, & adimplere mãdata regis, verum
12 etiã informare † ſubditos ad obediẽtiã principũ, & dominorũ: & ſi contrariũ faciũt, ſunt puniẽdi tanquã falſi prædicatores. vt tenet ſingulariter Bal. in authẽ. habita. C. ne fili⁹ pro pa. 3. colũ. nu. 13. verſi. ſeptimo. ☞ Sed iſte tex. fallit. 1. in
13 poteſtate ignorãte † de tali mãdato principis. vt tenet Bal in. l. Si duas habẽti. ff. de excuſa. tuto. ☞ Itẽ fallit, qñ rex mãdat id, quod eſt cõtra cõ
14 ſciẽtiã, † qa tũc nõ eſt obediẽd⁹, nec in pace, nec in bello. vt tenet Bal. ibi in. d. auth. habita. nu. 13. & Paris depu. in. d. trac. ſyndi. in pte, poſt imperatorũ exceſ. nu. 28. fo. 5. vel ſi mãdatũ eſt contra ea, q̃ ad ſuã iuriſdictionẽ nõ ſpectãt. vt Plat. in. d. l. dotitij. C. de decurio. lib. 10. ☞ Quoq; fallit, qñ
15 rex aliquid mãdat, † quod eſt cõtra articulos fidei, vel cõtra pr̃cepta & ꝓhibitiones legis, vel cõtra gñale ſtatutũ eccleſię, qa tũc nõ debet tale mãdatũ adimpleri. vt in. c. Iulianus. & in. c. Imperatoris. 11. q. 3. & Mõt. in. d. l. 1. in glo. q̃ haga otra coſa. aliàs aũt oĩo mãdatũ regis debet adipleri, etiã ſi dubiteť, an ſit iuſtũ, vel iniuſtũ qđ mãdatur, ſemp obedire tenetur, etiã ſi ſit oneroſũ. vt in. c. in memoriã. 19. di. & Mõt. in. d. gl. ☞ Itẽ
16 fallit, qñ eſt cõtra rẽpublicã: † quia officialis nõ debet recipere vel admittere reſcriptũ prĩcipis cõtra publicã vtilitatẽ, vel cõtra i⁹, niſi ſcđa iuſ-
17 ſio † emanauerit. vt ĩ auth. de mã. prĩ. §. de iudi.

vbi

vbi glo. dicit quòd est tex. contra miseros prælatos, qui non curant nisi mãdata papæ obseruare, tenet Paris de put. in. d. tracta. syndica. in parte, officiales, qui eliguntur. folio. 186. numer. 6. ☞ Item adde, quòd etiam in foro conscientię vbi pars scit causam nõ subesse, non tenetur principi obedire. vt Innoc. in. c. inquisitioni. de sen. excõm. & Imol. & Feli. in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. & Hippolyt. de Marsi. in. l. 1. §. præterea. ff. de quæstio. nume. 108. ☞ Est alius casus, in quo fallit iste tex. s. quando quis admittitur † ad officium, in quo semel deliquit: quia tale rescriptum præsumitur subreptitium, & non debet adimpleri. tex. est. & ibi Iohan. de plat. in l. si aliquid. C. de suscepto. & arca. lib. 10. Alij casus ponũtur in. l. 1. C. de petiti. bono. sublat. lib. 10. Tamen hoc fallit, nisi princeps diceret ex certa scientia non obstante tali lege. ☞ Quoque fallit in mandato ex subita sæuitia principis emanato, † quia non est subitò parendum, sed superfedendum. vt in. l. si vendicari. C. de pœnis. & in capit. si quando. de rescrip. & in. l. 30. titul. 18. parti. 3. & Iohan. de plat. in. l. solidos. C. de veteri. numis. lib. 11. num. 4. Et est tex. in cap. cùm apud thessalonicam seditio. 11. quęsti. 3. in finalibus verbis. vbi tenet, quòd si rex iubeat aliquem puniri vltra modum regularem, debet iudex supersedere vsq; ad. 30. dies, & differre, vt videat, si princeps pœnam relaxet. & idem habetur in † dict. l. si vendicari. Et glo † in. d. c. cũ apud thessalonicam. ponit quinque casus, in quibus differtur executio. ☞ Vnus est, quando sententia est lata contra mulierem prægnantem, quia differtur donec pariat. vt in. l. prægnantis. ff. de pœnis. 2. l. 2. & ibi Montal. in titu. 5. for. ll. lib. 4. & l. fi. tit. 31. parti. 7. ☞ Alius est, quando est lata contra seruum, quia differtur executio, donec domino reddat ratiocinia. vt in. l. 1. C. de bonis prescripto. ☞ Quod est idem in administratore, vel procuratore: quia si aliquis istorum veniret puniendus vltimo supplicio, mors debet prorogari, si ratio peteretur à domino. tenet Bal. in. l. 2. ff. de custo. reorum. & Angel. & Pau. de Cast. in. l. interdum. ff. de publica. & in. l. seruus vni. vbi Barto. & Angel. ff. de legatis. 1. & l. 112. in. ll. Styli. & Paul. de Castro. in. l. si maritus. ff. solut. matri. & Hippolyt. de Marsiliis in sua practi. crimi. §. opportunè. num. 2. & num. 7. sed Ias. in dict. l. seruus vni. dicit, quòd hoc non seruat consuetu. ☞ Item differtur, quando insula est assignanda à principe. 2. quæst. 6. §. biduum. ☞ Item differtur, cùm quis est confessus de crimine, donec appareat, an velit in confessione perseuera-

re. vt in. l. 2. C. de custo. reorum. ☞ Alius est, quãdo princeps iubet aliquid ex arrupto, vel iracũdia. vt in dictis iuribus. Et Ias. dicit, quòd dict. l. si vendicari. esset pingenda auro. in. l. debitoribus. ff. de re iudi. num. 14. & Paris de put. in di. tracta. syndica. in parte, excedunt consiliarij. folio. 16. num. 11. vbi idem & latius hoc tenet. ☞ Tamen Abb. in cap. cùm olim. de re iudi. pe. colũ. num. 23. tenet, quòd licet sit verum, quòd iudex debet supersedere in executione, vt in dict. l. si vendicari. tamen si princeps sine causę cognitione mandat alicui, vt aliquem suspendat, potest ille sine peccato exequi: quia, p principe pręsumitur, quòd iustè procedat, quod dicit esse notandum: & sic vult, quòd de necessitate iudex non debet supersedere, & principi rescribere, sed de voluntate, & misericordia. vt latè Mõtal. in. l. fi. titu. 7. lib. 3. for. ll. in gloss. magna. in fine. versic. ex quibus vltimum. & quòd officialis absque peccato potest exequi sententiã principis qui absque processu mandat vt aliquis furca suspendatur, est cõis opin. vt Hiero. cagnolus in. l. vel le. ff. de regul. iuris num. 15. ☞ Et facit quod tale tradit idem Montal. in. l. 1. titu. 7. parti. 1. in gloss. como religiosos. in. 2. colũ. vsque in fine. versic. ex quibus. vbi altercat, an si rex Iohannes secundus potuit de iure ad mortem condemnare, & bona confiscare magnifici militis don Aluari de Luna magistri sancti Iacobi, ex eo quia nõ fuit auditus, nec confessus. Et tenet, quòd præsumitur pro rege quòd iustè facit, quod facit, & ex iusta causa. vt in. l. rescripta. C. de precibus impera. offer. & cap. quæ in ecclesiarum. de constit. quia scriptũ est, Cor regis in manu Dei est, & vbi voluerit, inclinabit illud. vt in epistola. inter claras. C. de summ. tri. & fide catho. & quia debet, & potest secundùm conscientiam iudicare, sola veritate inspecta, aliàs peccaret, notat Bar. in. l. 1. in fine. C. quæ desunt aduoca. ☞ Attamen quando viderit iniustum mandatum, supersedeat in executione, ne dicatur pro eis, quod dictum est de miseris prælatis. vt tenet Bal. in cap. si quando. de rescript. & ibi Feli. in princi. quia nolunt supersedere, etiam si rationabilis causa suadeat, & ideo dicit gloss. in. l. puniri. C. si contra ius, quòd non debent timere, sed veritatem sequi, quia sic placebit Deo, papæ, & regi, secundùm Feli. vbi suprà etiam si in literis papæ, vel regis dicatur, distinctè præcipiendo, mãdamus, potest supersederi ex iusta causa secũdùm Bal. in cap. cùm teneamur. de præben. in apostil. ad Innoc. & papa, vel rex toleratvt supersedeatur, quando agitur de grauissimo damno tertij, vel de ma-

de malo futuro, vel scandalo. vt Cardi. in consi lio. 147. per tex. in. c. & si illa. 1. q. 7. & Innoc. in c. inquisitioni. de sent. excõmuni. ∇ Et Iohã. de Liuia. in. c. ad apostolicam. de regula. 2. co. tenet q̃ si papa mãdat monachis, vt aliquem recipiãt possũt tamẽ eiop ponere crimina vel defectus. Quod facit contra istos rectores ciuitatũ, vel villarũ: quia quãdo rex mãdat, vt aliquẽ recipiant in rectorẽ, dũ cõfert illi regimẽtum, possunt opponere cõtra eum defectus, de quibus latè in pluribus legibus huius regni, & eũ non recipere, & supersedere, supplicãdo coram rege. ∇ Tamẽ ad supradicta adde, q̃ iudex exequẽdo mandatũ regis post triginta dies nõ peccat. vt tenet Angel. in. d. l. si vẽdicari. ∇ Quo

nos les ẽbiaremos. Y si estuuieren en

que fallit in mãdato regis, quod infert alteri in-
21 iustitiã, † quia nõ tenetur parere. vt Archidi. in c. rescripta. 25. q. 2. vbi tenet, q̃ vbi præceptũ papæ parũ aut nil nocet, obediendus est, secus vbi multùm, quia debet expectari secũda iussio, nisi ponat clausulam, non obstante canone, à quo causatur ius tertij, quia tunc videtur eũ abrogare. vt in. c. ex parte. tit. 2. de offi. delega. secundũ Feli. in. d. c. si quãdo. 5. col. versi. dicta per istum
22 tex. ∇ Ad quod facit, q̃ † mandatum principis, quod tollit debitum alterius sine causa, non debet adimpleri. vt est tex. in. l. 32. tit. 18. partita. 3. & text. in. l. venia. C. de in ius vocan. in fine. & ibi glo. & docto. ∇ Attamen quãdo in mandato
23 supersedetur iudex obediat, & quãtum † ad implementum supplicet carã eo. secundũ Andreã sicut Barb. in. d. c. si quando. col. 8. versi. glo. vlti. quod dicit esse bene notandum. & Feli. ibi. col. 6. & sic vtitur. & durante ista supplicatione, nõ dicitur quis contempsisse mandatum, nec incidit in pœnam. vt ibi. & in. d. l. si vendicari. Licet glo. in. c. ex literis. de in integr. restitu. in verbo, supplicauit, dicat q̃ supplicatio nõ suspẽdit exe cutionẽ sicut appellatio, nec quoq; suspẽdit processum causæ. vt Bal. in. l. 1. C. vt lit. pẽdẽ. & Specula. in ti. de supplica. §. differt. n. 2. vbi Ioh. An. in additio. ponit rationẽ diuersitatis, ideo videtur, q̃ nõ obstante supplicatiõe, debet adimpleri mandatũ. Sed ibi loquitur generaliter. & inter partes: secꝰ est in mãdato regis sine causæ cognitione emanato. vt in. d. l. si vẽdicari. & gl. singula. in. c. præceptis. 12. distin. in verbo, nõ dura. & similibus, in quibus executio supersedetur.
24 ∇ Quia idẽ est quãdo dãnatus ad mortẽ † populus petit dimitti propter aliquã eius præstantẽ virtutẽ, & magnã peritiam artis, vel scientiæ, propterquã est valde vtilis ciuitati, quia tunc debet iudex supersedere ab executiõe, donec principẽ, vel superiorẽ consulat. tex. est singula. in. l. ad bestias. ff. de pœnis. & Cepola in cautel. 3. &

nra corte quãdo les pueyeremos de los

Hippo. de Mar. in sua practi. crimi. §. opportunè n. 6. & Barba. in c. nisi specialis. de offi. delega. co. 5. & Ias. in. l. debitoribꝰ. ff. de re iudi. num. 16. & eund. Barb. in. c. de causis. de offi. delega. colum. 8. & Ias. in. l. 1. ff. de legibus nume. 11. & Hippolyt. de Marsi. in. l. vnicus facinoris. §. cogniturum. ff. de quæstion. numero 86. & Feli. in capitulo, illud. de maio. & obedi.
25 ∇ Idem est, quãdo damnatus ad mortem † esset in aliqua dignitate constitutus, putà esset decurio ciuitatis, quia tũc executio quoque debet differri, donec princeps consulatur, & rescribat. vt in. l. pe. ff. de sicariis. & Ias. in. d. l. debitoribus. n.
26 17. ∇ Quoque supersedetur, † quando condemnatus accusaretur de grauiori delicto, ex quo veniret grauior pœna imponenda, putà pro crimine maiestatis læsæ: quia interim debet supersederi ab executiõe condẽnationis, donec cognoscatur, & sententia proferatur super tali grauiori delicto. tex. in. l. 1. §. fi. ff. nil noua. appella. pend. & Barto. in. l. 2. §. fi. ff. de custo. reorum. & Ias. in dict. l. debitoribus. numero. 18. ∇ Item supersedetur, † quando post latam sentẽtiam corporalẽ
27 cõstaret de innocentia condẽnati: quia tũc executio differtur, donec principi rescribatur. text. & ibi Bar. in. l. 1. §. fi. ff. de quæst. ita tenet Ang. in. §. appellatur. instit. de exceptioni. n. 11. quòd dicit esse notandum. Et facit quod notat Innoc. in. c. 1. in gloss. mag. de confirma. vtil. vel inutil. ∇ Sed hoc procedit in sentẽtia criminali, in qua imponitur pœna capitalis: secus si imponeretur pœna pecuniaria. vt Ias. in. d. l. debitoribus. nu. 19. vbi per eum. vsque in fine. & Alex. ibi. n. 16. & Hippolyt. de Marsili. in sua crimi. practi. §. vltima quæst. n. 13. tenet. & additio Abb. in. c. pastoralis. §. quia vero. de offi. delegat. ∇ Itẽ execu
28 tio suspẽditur, † quando dãnatus suspẽsus fuit, & laquꝰ se fregit, & viuꝰ cecidit in terrã, qa videtur ex diuino miraculo hoc actũ, & est executio differẽda donec principi referatur. Ita tenet singulariter Lucas de pẽna: post lõgã disputationẽ vtraq; pte factã. in. l. 1. C. de desertor. lib. 12. in 6. column. ver. sed pone dãnatus. ∇ Sed quid si
29 damnatus ad mortem velit ducere † in vxorem meretricem in lupunari publico existentem, & illam

& illã à peccato extrahere, an executio debeat impediri. Paris de puteo in.d.tracta.syndica. in parte, an si iudex aliquem. folio.196.nume.2.dicit, quòd Hispani practicãt quòd sic, tamẽ de iure dicit, quòd non reperit, sed facit text.in capit. inter opera charitatis.de sponsa.& relinquit cogitandum. & ibi quoque tãgit quæst. supradictã de illo suspenso, qui laqueum fregit.

dichos officios, hagan juramento [1] en el nuestro consejo

1 Iuramento. [1] Est text.in.l.6.titul.4. par.3.& in.l.4.tit.15.lib. & in ordinatio.regali. & vide quæ latè dixi suprà in proœmio in glo.y hagays juramento. in principio & in fine.vbi dixi, quòd non vtitur, vt in consilio regis iuretur.

Summarium.

1 An clausula in fine vel in medio appositа, referatur ad omnia præcedentia.

m Lo suso dicho. [m] Text. noster vult, quòd solùm in casibus supradictis iudex iurare debeat, dum ad officium recipitur, & non ea, quæ sequũtur, inquantum tenet hagays juramento de guardar y cumplir todo lo suso dicho. quę clausula ad omnia superiora tantùm refertur, & non ad sequẽtia. vt in capi. causamque. vbi latè per Feli. & docto. de rescrip. & Franciscus de Aretio in.l.1.ff. de verbo.obliga.9.colum. vbi tenet, quòd clausula† in fine vel in medio appositа, refertur ad omnia præcedentia, nisi quatenus apparet, cùm non possit referri ad aliqua. vt in.l.1. C. de liber. præteri. & in.l.talis scriptura, cum materia. ff. de legatis primo. ☞ Sed contrarium cauetur in isto tex. ibi, & que no pidira, ni lleuara mas salario. quæ dictio, &, copulatiuè ponitur. vt in.l. hæredi. §. gaya. ff. de fundo instru. & in.l. cùm vtrunque. ff. nec quis eum, qui in ius voc. vi exima. & in.l. titię textores. §. in.l. ff. de legatis primo. & de sui natura illa dictio, &, debet æqualiter copulare, & simul & semel vocare. vt Iaſ. in.l. Paulus. §. quidã rectè. ff. de liber. & posthu. & sic quòd sequentia quoque debet iurare. vi. text. in capit. 55. infrà eodem. & quia ista dictio, &, est similitudinaria. vt gloss. in. §. item lapilli. institut. de rerum diuisi. Sed tu vi. capi. fi. in capitulis iudicum syndicatus. vbi tenet, quòd solùm debet iurare in casibus expressis in dictis capitulis, vt patet ibi. y en los capitulos que mandamos que para el complimiento dellos hagays juramento. ☞ Et ait, clausula in fine appositа, referatur ad omnia, vel ad supra proxima superiora. vid. regulã cum limitationibus per Iaſ. in. d. l.1. C. de liberis p̃teri. & aliquid per Seguram in repet.l.3.§.fi.ff. de liber. & posthu. column.22. & per doctorem del castill. in.l.6. de Toro. in glo, el fuero dela tierra. versi. item quæro. ☞ Sed tu vi. Alexand. in consilio.101. in.3. volu. nu.10. vbi vnum singula. tenet, scilicet, quòd etiam in materia odiosã clausula in fine, vel medio appositа, refertur ad omnia prȩcedentia. per tex. in.l.3.§. filius. ff. de liber. et posthu. & per. d. l.1. de liber. præte. ☞ Vide tu Iaſ. in.l. titia. §. idem respondit. in fine. ff. de verbo. obliga. vbi ait, quòd clausula in fine appositа, non refertur ad illã capitula, quæ ex tali ratione fierent inutilia. per dict.l. talis scriptura. de qua materia vide quæ posui infrà in cap.2. in glo. so pena.

de guardar, y cumplir lo suso dicho [m] a todo su leal poder. [n]

n A todo su leal poder. Tex. in capitu. cùm æterni tribunal. de re iudi. in.6. & de hoc latè scripsi suprà in gloſ. vsen del bien y fiel, vbi ad plenum.

Summarium.

1 Iurat iudex, quòd excepto salario, nil penitus recipiet in administratione, quàm post officium depositum.

2 Salarium Correctori debet solui ex propriis ciuitatum, & villarum: & si ciuitates proprium non habent, debet fieri collecta, seu contributio inter consuetos contribuere.

3 Salarium cõsuetum intelligitur sicut habuit prę decessor.

4 Salarium Correctori nec alio non debet solui, nisi specialiter à principe sit concessum.

5 Officiales licet possint eligere decuriones, tamen eis non possunt constituere salarium de communi, ne sequatur læsio reipublicæ.

6 Procuratio rerum quamuis alicui concedatur, non tamen eius remissio, nec alienatio.

7 Maior est potestas tutoris in re pupilli, quàm administratoris reipublicæ in republica.

Casus

8 Casus,in quibus permittitur decurionibus sala rium dare.
9 Valet proclamatio,vel bannimentum factum à potestate vnà cum consilio ciuitatis, quòd quicunque ceperit malefactorum,habeat cen tum de.pecunia cõmuni,id est de proprio ci- uitatis.
10 Salarium potest constitui de publico imminen- te iusta causa pro necessitatibus publicis.
11 Expensa,quæ fit ex multis appositis per pote- statem,expendi potest. Et alias fallentias vi. hic.
12 Corrector,qui se absentat, vel in officio non re- sidet,an ei salarium debeatur.
13 Clericus,qui de licentia superioris se absentat, fructus suæ præbendæ percipere debet.
14 Rectores ciuitatis licentiam concedentes Corre ctori se absentandi vltra terminum nonagin ta dierum,de suo salarium debent Correctori soluere.
15 Potestas dans licentiam portandi mercantias in ciuitate sine solutione gabellæ,tenetur de suo resarcire damnum conducenti,si propter hoc fuit damnificatus.
Idem dic de iudice licentiam dante extrahen di contra statuta.
16 Salarium potestatis non debet defalcari.
17 Si Corrector est mortuus anteaquam officiũ ad impleat,an hæredi suo debeatur salarium to- tius temporis.
18 Quid in hæredibus aduocatorum.
19 Salarium,an debeatur iudici infirmo.
20 Famulo infirmo,an salarium debeatur.

° Salario.

° Habuit ortum à tex.in.§. opor tet.ver.potrocinium.& ibi Bart. in authentica de manda. princip.colla.3.vbi idẽ
1 habetur, quòd iudex inter alia † iurat exceptis salariis se nil penitus tam in administratione, quàm post depositum officium pro aliquo præ stito beneficio tempore administrationis, quã gratuitum meruit,accepturum:quòd si secus fe- cerit nõ solũ recipiens,sed etiã dans in quadru- plum tenentur.& tenet Mõtal.in glo.ordi. rega. in parte.iudex cum salario.quinimo vt dicit tex. in.c.nõ satis.86.distin.circa finem. loquendo in istis officialibus,quòd debent esse cõtenti stipẽ- diis suis.& vi.Hippolyt.de Marsi. in singulari. 190.& vi.quæ dixi infrà in glo.puestos. ℣ Quod salarium hodie,vt patet in prouisionibus Corre ctorum & iudicum syndicatus,non est in eis ta- xatum,sed solummodo dicit rex,quòd habeat sa larium consuetum dari per illam ciuitatem aliis Correctoribus,& iudicibus. Quod salarium sic deputatum authoritate principis nõ potest illud mutari in nouũ statum, vel reuocari.tenet Bart. in.l.prima. C.de annonis ciuilibus.lib.11. ℣ Et

Y no pidiran,ni lle
2 uaran mas salario °

hoc salarium de- bet solui ex pro- priis ciuitatum, †& villarũ: & si ciuitas propriũ nõ habet,debet fieri contributio, seu collecta in ter consuetos contribuere ad soluẽdum. vt in.l. 7.ti.16.in Ordina.rega.& lib.2. tenet Frã.Luca. in tracta.de fisco.in.3.par.n.4.tomo.6.tractat.fo. 12. ℣ Et licet concedatur officium cũ salario con
3 sueto,& salarium † fuit varium retroactis tempo ribus,verba illa, secundùm salarium consuetum debent intelligi in dubio sicut habuit prædeces sor suus.vt tenet Bald.in.l.viuos.circa finem.C. de aduocat.diuers.iudi. & Ias.in.l.diem functo. colum.4.num.12.ff.de officio assessoris,& vi.Bald. in.l.licet.cap.de loca.& con.in fine,vbi tenet,q salarium deputatum semper videtur tacitè con- stitutum electo ad illam sedem,non facta mẽtio- ne salarij. Et idem dicit in salariis potestatis, & aliorum officialiũ.Sed secus est in salario, quod constituitur differmiter secũdùm merita perso narum.vt in.l.salarium.C. mãdati.& idem tenet Bal.in.c.cùm.m. Ferrariensis.de constitu.nu.11. dicendo,quòd sicut concesso officio videtur cõ cedi præbenda,& prouisio,& correspondens de consuetudine,vel de iure:ita concessa lectura ali cui doctori, videtur ei promissum salarium illi lecturæ tribui consuetum.Secus si pendebat ex arbitrio electoris.argu.d.l.licet.nam quæ incer- ta sunt,promitti non videntur.l.salarium.C.mã dati.& l.seia.§.medico.ff.de annuis lega. Et tene quòd semper cõsuetudo regulatur à posteriori. l.mela.ff.de alimentis lega.§.1.& l.mater.C. nec de statu defuncto. ℣ Tali enim Correctori, seu iudici,nec alio non debet solui salarium, nisi spe
4 cialiter † à principe sit concessum.vt in.l.vnica. C.de præben.salar.lib.10.nisi ob liberalem artẽ, vel medicinam.vt gloss.ibi. ℣ Et hoc,etiam si de-
5 curiones † possent eligere officiales.vt in.l.2.C. de decurio.eod.lib.quia nõ possunt cõstituere sa laria de communi,ne sequatur læsio rei publicę. arg.in.l.officium.§.1.ff.de remili.& sic,q quan- uis alicui concedatur electio officialis publici, non conceditur salarij constituto secundùm Io-
6 han.de plat.in.d.l.vnica. ℣ Vbi quoq; dicit † q quanuis alicui procuratio rerum conceditur,nõ tamen earum remissio, & alienatio conceditur.

vt in.l.3.§.nō tamē.versi.planè.ff.quo vi aut clā. qui tex.semper allegatur, quòd maior est pote-
7 stas †tutoris in re pupilli,quàm administratoris reipublicę in republica,quia ille potest soluere.
8 ☞Sed fallit in dictis casibus,in †quibus permittitur decurionib⁹ de publico soluere.s.magistris, & medicis.vt in.d.l.archiatri.C.de profess.& medi.lib.10.& in.d.l.vnica.C.de prœben.sala. & in l.ambitiosa.ff.de decret.ab ordi.faci. Et quoque potest dari salarium,vel alimenta concedi de publico ei,qui totum suum patrimonium exhausit pro republica.textus in.l.decurionibus.ff.de decurio.tenet Plat.in.l.ordinis. C.de decret.decuri.lib.10.& cum eis specialiter est concessum à principe. Et quoque potest statui certum salarium,seu præmium de publico plantanti arbores in ripa fluminis, vt ageres consolidentur ad continendum aquam, ne rumpat, & prædia circūstantia lædat.tenet Plat.in.l.2.C.de cupres. lib.11.non autem sufficeret generalis concessio, vel generale arbitrium,vt dicit ibi glo.in dicta.l. vnica,de præben. salario.& ideo non sufficeret, licet rex,vel alius dominus dicat in instrumento,vel scriptura,quòd promittit se habere ratum & firmum, quicquid per eos factū erit:quia per hoc non conceditur libera administratio alienā di.vt in.l.quam tuberonis.§.primo. ff.de pecul. secundūm Bartol.in.l.prima.ff.de offi. procura. cessa.& Plat.in dict.l.vnica. ☞Sed videtur,q.d. l.vnica.C.de præb.salario.intelligatur in republica romanorum,seu imperij,quia hæc est propriè respublica.vt in.l.eum qui vectiga.ff.de verbo.signi.cęterę verò ciuitates abusiuè dicuntur respublicæ,& loco priuatorum habētur, vt ibi. ☞Tamen gloss.ibi in dict.l.vnica.videtur sentire de republica omnium ciuitatum. Pro quo facit,quòd ille titulus situs est inter materias aliarum ciuitatum,ergo de his,quę ad alias ciuitates pertinent,statuisse videtur.ar.in.l.imperatores. in fine.ff.de in diem addictio.Sed Lucas de pena ibi in dicta.l.vnica.dicit,quòd sibi videtur verius,quòd solùm in republica imperij sit ille titulus,& lex intelligenda,& ipsa gloss.malè excipiat casum.vt in.l.ambitiosa. ff.de decret.ab ordi.faci.in qua dant decuriones salarium de publico proprię ciuitatis.vt in.l.prima. C.de decretis decurio.lib.10.& quia sequeretur absurdum: quia fortè pro modico negotio, quod habent ciuitates expedire,longissima interdum via distātem principem adire oporteat, & sic pro nihilo publica ciuitatum negotia deperirent. vt.ff. de vaca.l.prima.in principi. & quia plus haberet dispendij cōsensus principis impetratio, quàm salarij constituendi summæ foret illatio, quod lex abhorret.vt in.l.mediterraneæ. C. de anno. & tribu.lib.10. ☞Facit ad idem.ff.de iudi.l.si longius. & capitulo, baptizari.9. dist. & de consecra.d. 4.cap.quando quis.&.c.ne absit. vnde in publicis huiusmodi ciuitatum quod facit princeps in vrbe Romana facit ea præsens in eis.vt in.l. fluminum.versi.quid ergo.ff.de dāno infecto.&.l. sacra.§.pe.ff.de rerum diui.& hoc est satis iustū secundum Lucā de pēna.vbi suprà.ne dū nimia subtilitate circa res publicas ciuitatum vtimur, subtilitas in earum perniciem reuertatur.vt.ff. ad trebell.l.pe.in prin.& sic res ipsæ depereant. vt in.l.pe.C.de verbo.signific. Et ista opi.Lucæ de pēna,seruatur,quia ciuitates, & villæ huius regni sine licentia regis salaria constituunt officialibus, & venientibus de nouo ad habitandum in eis: 6 ☞Et ideo valet proclamatio, †seu bannimentum factum à potestate vnà cum consilio ciuitatis,quòd quicūque ceperit malefactorem,habeat centum de pecunia communi.1.de proprio ciuitatis:sed ipse potestas solus facere non potest.tenet Barto.in.l.prima.ff.de iusti.& iur.num.3.& in.d.l.vnica.& ibi Iohan. de Plat. ☞Sed Paul.de Castro in.d.l.prima.nume.11.intelligit hoc in iudice,qui habet administrationē bonorum communis, non in iudice simplici, qui de cōmuni nō potest disponere.vt.C.de sal. non præsta.lib.11.in rubro & in nigro. ☞Sed licet habeat administrationem bonorum communium,debet facere iudex cum consensu decurionum.vt Francis. Curti.in addi.ad Paul. de Castro ibi.in dict.l.prima. ☞Vbi quoque tenet, quòd illud præmium primum est soluēdum de bonis ipsius bāniti:& si bannitus non habet bona,de bonis offensi,aliàs de bonis fisci.ita Ang. in.l.si quis libellum. ff.de iniuriis. ☞Angel.tamen in.l.cùm nauarcorum.C.de nauicul.lib.11.
10 †tenet contrarium,dicendo, quòd pro necessitatibus publicis potest rector ciuitatis imminēte iusta causa constituere salarium. Et sic dicit, quòd valet præconium, quòd qui ceperit male factorē,& presentauerit,habeat à cōmuni tantū. Sed non econtra. quia Bar.& sequaces in.d.l.1. loquūtur necessitate nō imminēte,aliàs secus.vt Ang.vbi suprà qa necessitate cogēte ille sol⁹ potest facere bānimētū sine cōsensu decurionū. & ita limitat Ias.in.d.l.1.n.11.ff.de iust.& iu.allegā. Bal.ibi. ☞Vbi quoq; limitat suprapositā doctri

nam

del que les fuere tasado en la carta de

nam,vt procedat,quando occasione talis procla
mationis venit aliquid expendendum de publi
co, quia tunc cõsensus decurionum requiritur,
aliàs secus,& ita dicit q loquitur Barto.in.d.l.1.
11 ¶ Tertiò limitatur,† quando talis expensa non
fit de publico,sed ex multis,quæ à potestate po
nuntur: secũdùm Bar.in.l.multarum. per illum
tex.C.de modo mult.& in.l.diuus.ad finem.ff.
de bonis damnat. ¶ Quartò limitatur,nisi ipse
iudex solus statuat salariũ super eo, quod debet
sumptu publico expediri.vt in.l. mulier. ff.de
capti.secundùm Ang.in.l.1.ff.quòd quisque iu
ri.quod dicit,quòd vidit de facto Perusij in de
putatis ad prouidendum cõtra rebellẽ. ¶ Quin
to limitatur vt procedat in rectoribus tẽporalib⁹
positis ad regimẽ ciuitatis:secus in magistratib⁹
perpetuis, qui regunt proprio nomine. vt in
Marchionibus,& Comitibus,& similibus, iux
ta doctrinam Bar.in.l.omnes populi.ff.de iust.&
iur.in.4.q.primæ.q.principa.& Alexan.in con
silio.507.in.1.volu.Sed ego illum consilium nõ
inueni,licet allegetur. ¶ Tamen de ista materia
si potest dari aliquid pro inuentione,seu captu
ra,vi.l.filius.§.qui alienum.ff.de furtis. & An
gel.de Areti.in tracta.malefici.in parte,fama pu
blica præcedente. column.27.versicu.tertiode
cimo.& Paris de puteo.in tracta. syndica.folio
34.in parte,an si tempore sententiæ.& Hippo
lytus de Marsili.in.l.quæstionis habendæ.ff.de
quæstio.numero.49.&.55.¶ Sed quid si Corre
12 ctor se absentat,vel in officio nõ residet,† an sibi
larium debeatur?dic quòd in prouisionibus of
ficiorum cauetur,quòd resideat,& non se absen
tem faciat,aliàs soluat vnam doblam pro singu
lis diebus absentiæ.Sed istam pœnam nunquã
vidi obseruari. Attamen circa hoc est text.in.l.
10.titu.16.lib.2.in ordi.regali.vbi cauetur,quòd
Correctores non debent absentiam facere, aliàs
non percipiunt salarium,nisi pro tempore resi
dentiç.Et Amode.iusti.in tracta.syndica.in par
te. Item in eo quòd dictus potestas & officiales
non fecerunt continuam residentiam. vbi idem
tenet,dicendo,quòd potestas,& eius officiales,
tenentur de iure communi facere continuam re
sidentiam in loco officij, & quousque durat of
ficium,non debent exire extra fines suæ iurisdi
ctionis,nisi causa adimplendi votum:& non de
bet pernoctare extra prouinciam. vt in.l.illud.
ff.de offic. præsi. & si durante tempore officij
potestas,vel officialis sine licentia recedunt, &
aufugiunt, incurrunt in pœnam statuti in ele
ctione contenta, & sic in illa dobla, & debent
perdere salarium totius temporis. vt tenet Bal.
in.l. si hæres generaliter. §. etiam si partis.ff. de
lega.primo.dicendo, quòd ibi est argumen.q
si potestas recedat per vnum mensem anteaquã
debeat, quòd nil debet habere de salario totius
temporis.& facit text.in.l.miles ita.§ quod di
ximus.ff.de excusa.tuto.Et intantum hoc est se
cundùm Amode.vbi suprà verum, quòd etiam
si habeat iustas excusationes, quæ causentur ex
parte ipsius potestatis, vel officialis.argumen.
in.l.miles ita.§.primo.ff.de testa. mili. Sed tu
vid.Pari.de puteo in tracta.syndica.in parte sa
larium.numero.2.folio.226.vbi tenet, quòd li
cet iudex sit salariatus,& deinde pro seruitiis ci
uitatis mittatur ad regem extra prouinciam,de
bet habere aliud salarium. Et licet hoc sit, tamen
de iure regni contrarium cauetur, vt patet per
quandam pragmaticam factam per nostrum Ca
rolum en Madrid.a.7.de Hebrero de.1535.años,
por la qual prohibe, que los Corregidores, y
justicias,ni sus tiniẽtes,ni officiales vayã ala cor
te a negocios de la tal ciudad,o villa,o lugar ni a
sus audiẽcias con salario, ni sin el. que lex certè
est singularis ad tollendã concupiscentiam ali
quorum iudicum. ¶ Attamen si ciuitas conce
dit licentiam potestati, Correctori seu alteri of
ficiali se absentandi vsque ad certum tempus,de
bet pro toto tempore absentiæ habere salarium:
quia dicitur esse præsens, qui licito commeatu
est absens.vt in.l.hac lege.C. de ꝓxi.sacro. scri.
lib.12.& ibi Bartol.& Iohan.de Platea. & glosſ.
& tenet Montal.in sua glossa ordina. in parte,
iudex cum salario.& idem tenet Alexand.in.l.
diem functo.ff.de offi.asse.fina.columna. nume
ro.33.vbi ait,quòd si doctor, vel stipendiarius,
per aliquod temporis spatium cessauerit ab of
ficio,debet habere salarium etiam pro illo tem
pore,si illud fecit cum licentia. per.l.si deserto
rem.§. si ad diem. ff. de re milit. & per alia iu
ra,vt ibi per eum.& tenet Iohann. de Plat.in.l.
nec ipsi.C. de incolis.lib.10.numero.4.vbi offi
cialis clericus,vel stipendiarius,qui cum licen
tia superiorum se absentat per aliquod tempus,
habetur pro præsente, & debet habere salariũ,
ac si fuisset præsens.& idem tenet.d.l.ordina.in
fine.versic. pero bien permitimos. ¶ Vbi quo
que iam est limitatum tempus absentiæ, quod
est.90.dierum,quos potest habere interpolatim
in quolibet anno, vel continuos,vt ibi. Et ita
seruatur,quia quando Corrector vult se absenta
re,cõuocat concilium ciuitatis. i. regimentum,
& licentiam petit se absentandi, & assignat cau
sam:& rectores ilicò concedunt dictam licen
tiam per dict.tempus.90.dierum.per.d.l. & est

gloſſ.in.d.l.ſi deſertorem.§.ſi ad diem in verbo, commeatus. & Bald in.l.ſi ea.C.de condi. inſertis. vbi dicit, quòd dict. gloſſa. in dicto.§. ſi ad diem.eſt ſingula.ad hoc. Et facit quod tenet Bald.in.l.diuus Marcus. ff.de offi.præ.vbi dicit,quòd rectores locorum, & rerum, non poſſunt inde recedere ſine licentia ſuperioris,etiam ſi velint ſtare per vnum diem tantùm, & debet eam habere à prioribus. Sed vide tu dict.pragmaticam factam per noſtrum Carolum in villa de Madrid año.1535.vbi cauetur, quòd Correctores reſidentiam faciant in ſuis officiis: aliàs ſi fuerint abſentes vltra tres menſes, amplius officiis nō vtantur,nec deinceps habeantur per prætores. vt ibi latius per dicta.l.quam vide.

13 ℣ Idem eſt in clerico,† qui de licentia ſuperioris eſt abſens,quia debet interim percipere fructus, & commoda ſuæ præbendæ,ac ſi præſens eſſet. vt notatur in dict.gloſſa dicte.l.hac lege.& dictus Iohann.de plat.& Bartol.ibi. & notatur in capitulo,relatum.& capitulo, de cætero. & capit.dilect⁹.cū ſimlib⁹.de cleric.nō reſid.&.c. licet canō.& quod ibi nota.de elec. in 6. ℣ Sed ſi rectores ciuitatis concedūt Correctori licen-

14 tiā ſe abſentādi† vltra numerū illorū.90. dierū, & Corrector eſt abſens vltra illud tēpus,ſalariū perdit,ſed poteſt recuperare à dictis rectoribus ciuitatis,qui dederūt ei licētiam, quia dederūt cauſam perdēdi ſalariū,& tenētur ſatisfacere de ſuo.vt tenet Iohann.de Plat.in .l. per hanc diuinam.quæ aliàs incipit, iubemus .C.de eroga. mili.anno.lib. 12.§.non danda.& idem Bartol. ibi,in principio. Et ratio quoque eſt ſecūdū additio. Bartol.ibi,quia dederunt licentiam vt ſe abſentaret contra formam ſtatutorum, & legis: & ideo per illud tempus Correctores, & ſtipendiarij, non debent habere ſtipendium à ciuitate, vel communi, ſed à rectoribus. quod nota. & idem tenet Paris de pute.in tracta.ſyndica. in parte,licentia.folio.164.per dictā.l.primā.C. de comme. lib.12.& Iohann. de plat.ibi. & in .l. hac lege.C.de præpo.ſacro. ſcrini.lib.12.℣ Vbi quoque dicit quòd facit contra poteſtatem, qui

15 dedit alicui licentiam † portandi mercantias in ciuitate ſine ſolutione gabellæ, & propter hoc conducens ſit damnificatus à gabellariis, quod poteſtas tenebitur ei reſtituere,& reſarcire illud damnum,per notata in. l.annonas.C. de eroga. mili.anno.lib.12.& quia non erat officium eius facere conduci ſine gabella,per nota.per Angelum in.l.pars literarum.ff. de iudic. & idem tenet Montal.in gloſſa ordina.in parte pœna. loquendo in iudic. dante licentiam extrahendi contra ſtatuta.& per Plat.in dicta.l.prima de cō me. ℣ Et quòd iſti portantes mercantias etiam cum licentia à iudic. puniantur, facit quod in ſimili tenet Bartol.in.l.2.C.de agricolis & cenſitis.lib.11.ſ. quòd quando venditio rei inhibetur alicui propter publicam vtilitatem,quòd ſicut priuata pactione non poteſt fieri venditio, ita nec authoritate iudic. Secus ſi ob vtilitatem priuatam. quod ſequitur ibi Plate. Et facit in ſimili:quia quis non excuſatur à pœna virtute decreti iudic.inualidi.vt Bartol.in.l.iuſtè.ff.de acqui.re. poſſe. quia lata culpa punietur. allegat tex.in.§.primo, Inſtitu.vi bono.rapto.&.l.prima.§.primo.ff.ſi menſ. falſo modo. quod ſequitur Alexan.vbi alia iura allegat, conſilio.135.in

16 6.volu. conſiliorum. ℣ Quod ſalarium † debet poteſtas habere integrum, & non debet defalcari, vigore ſtatuti diſponentis ſoluenda eſſe capita ſolidorum de quibuſcunque pecuniis ſoluendis per communem. vt tenet Paul. de Caſtro in conſilio.319.incipiente,viſis & conſideratis omnibus. Quod facit contra iſtos computatores dominorum, qui percipiunt computationē.i.cōtaduria de decima parte vnā de dictis ſalariis iudicum. Et an ſi iſti computatores, ſecretarij, & alij officiales dominorum poſſunt recipere & habere iſtam computationem? vi. Archiepi. Florenti.in ſecunda parte. titulo ſecundo,capitulo quinto.§.2.& Specul.conſcientiæ in primo tracta.capitulo. 37. & aliquid per Abb.in capitulo,cū ab homine.de vita & hone-

17 ſtaſ.cler. ℣ Sed tu dic,quòd ſi Corrector † mortuus eſt anteaquam officium adimpleat, hæredi ſuo debetur ſalarium pro toto tempore. vt Alexand.& doctores latè in dicta.l.diem functo.ff.de offici.aſſeſſor.etiam ſi non ſtetit in officio niſi per menſem.vt Bartol.in.l.prima. §.diuus.el.2.columna.3.verſiculo tertio.quando ex diſpoſitiōe.ff.de variis & extraordina.cogni.de quo vi. Barto.in.l.ſi quis.C.de proximi.ſac.ſcrini.lib.12.& idem tenet Iohann.de plat.in.l.commoda.C.de primipilo.lib.12.in principio.& numero.2.& ibi reſpondet ad contraria. & idem tenet in.l.his ſcholaribus. C.de erogatio.mili.anno.eodem.lib.12. Et eſt tex.in.l.9.titul.8. parti.5. quæ idem tenet,quòd hæres iudic.debet habere

18 totum ſalarium.quam vi. ℣ Licet ſit ſecus in hæredibus aduocatorum,† vt ibi.de quo vi. Parid. de Puteo in tracta.ſyndica.in parte, ſi officialis decedat. folio. 230.in libro portatil. & Antonius Corſet. in ſingulari: ſuis. in parte, ſalarium. Quod debet intelligi, quando ſalarium eſt promiſſum aduocato à parte, quia

tunc

tunc non debetur, nisi pro rata temporis. Secus quando salarium ex publico fuit constitutum, quia tunc licet moriatur aduocatus, totum debetur, vt Bartol in dicta.l.diem functo. & tenet Summa syluestrina in parte, familia.§.2.in fine. per quod declaratur dict. l.parti.inquā tū loquitur de salario aduocatorum. poder que lleuaren. Ni lleuaran, [P] ni con-

19 ▽Sed quid si Corrector, seu iudex est infirmus, an debeatur † salarium tempore infirmitatis? dic quòd sic, nisi culpa sua venerit in infirmitatem. vt glo.& Floria.in.l.arboribus. §.de illo.ff.de vsufructu. Quod intelligitur vt per Parid.de puteo in dict.tracta.syndica.in parte, rex concessit.folio.227.numero.5.si in ciuitate permanserit: secus si iuerit ad patriam pro se curando, quia videtur officium delinquere. vt Barto.in.l.prima, in principio.ff.de his quibus vt indig. Quod intelligit vbi suprà Paris de puteo, nisi dimittat substitutum, vel locumtenentem, aut recedat cum licentia superioris: quia sic impeditus, vel infirmus, potest administrare per substitutum. vt Angelus in authētica, vt cle. apud proprios episcopos. colla.6.

20 ▽Ad quod facit in simili de famulo † infirmo, an debeatur salarium. De quo per glo.in capit.ad audientiam. de cleri.non residen.& in capit.primo, de cleri. ægrotan.& tex.& ibi docto.in.l.suo victu.ff.de oper.liber.& Montal.in.l.8.titulo, de las fuerças, foro.4l.lib.4.& textus.in.l.vna.§.scimus. C. de latina liber. tollen. & decisio capellæ tolos. 360.& Barto.in.l.si vno.§.item cùm quidam.ff. locati.

hibitum est recipere à sponte dante.& hic de intellectu.

8 Medicus salariatus de publico, non debet petere præmium ab infirmis, nec recipere, etiam à sponte dantibus.

9 Quæ pro pignore prohibentur accipi, etiam à volentibus dare non debent accipi.

10 In executione sententiæ, vel instrumenti, non possunt capi boues aratorij,& alia, quæ sunt necessaria ad agriculturam, etiam volentibus debitoribus.

11 In generali obligatione nō veniunt ea, quæ specialiter non fuisset quis obligaturus, vt puta pannos, & lectos, & alia supellectilia, sine quibus viuere non potest.

12 Executio in libris non potest fieri, nec sub generali obligatione comprehenduntur.

13 Arma militibus relinquenda sunt, & libri scholaribus,& breuiarium clerico, etiam debitoribus volentibus: nisi ipse obligans alia bona non haberet.& nume.14.

Summarium.

1 Iudex recipiens expensas litis vltra in regula q̄ vulgò dicitur aranzel contētas, incidit in pœnam, vt restituat eas cum septenis.

2 Iudex manus mundas,& puras debet habere.

3 Iudex etiam à volentibus sponte dare vltra sibi debitum, non tenetur recipere.

4 Tabelliones à sponte dantibus non licet vltra quantitatem taxatam recipere.

5 Notarius ancianorum, si est salariatus de publico, non potest aliquid accipere etiam à spōte dante.

6 Consuetudo indicitur, quando à pluribus capitur.

7 Prohibitum dare propter locum publicum, pro

P Nilleuaran.

[P] Nota text. quòd recipiens expensas litis

1 vltra † in dicto aranzel expressas, incidit in pœnam, vt eas cum septenis restituat: quæ est pœna furti, quæ potestati debet imponi, & aliis officialibus, vbicunque aliquid à priuato recipiunt vltra sibi debitum. vt in.l.prima.& ibi glossa in versiculo, accepit.ff.ad.l. Iuli.repet.& in.l.eadem.§.finali.& l. Iuli.eodem titulo. quia

2 debent † habere manus mundas, & puras. vt in authentica, iuri iurand.quod præstabis.colla. 2.

3 ▽Intantum hoc est verum, quòd etiam † à volentibus sponte ei dare vltra sibi debitum, non debet recipere: & si recipit, incidit in istam pœnam. tenet Paris de puteo in tracta. syndica. in parte, consiliarij officiales. folio.194. in principio.& tenet text.& ibi Plat.in.l.tam collatores.§.vt autē.de re milit. C.lib.12.& tenet Ias.in l.si quis in conscribendo. C. de pactis. numero 15. Et tenet Montal.in glossa ordina. regali.in parte, tabelliones. vbi etiam à sponte dantibus

4 † non licet officiali vltra quantitatem taxatam recipere. vt in.l.per omnes. C. de strato. lib.12. & per alia iura allega. vt ibi per eum. vbi quoque dicit Montal. quòd imò dans, & recipiens, pariter puniuntur. vt in authentica. vt iudices sine quoquo suffragi.§.si quis autem. colla.2.in fine.& est text.in capitulo octauo, infrà eodem. quem vide ibi. aun que se lo quieran dar. & vi. quæ ibi posui circa hoc.& tenet Guido singu-

la.487.§.si notarius.& tenet Iohann. de Plat.in l.2.C.nec rusticani ad vllum obsequium deuocentur.lib.11. Quia cùm quis prohibetur exigere,prohibetur etiam ei sponte dari.vt in.l. deuotum. C.de meta.lib.12.& in.l.vnica. C.de strato. & ibi plat.quoque.quia quantumcunque sponte & volens det, præsumitur inuitus dare, per horresens officium. vt in dict.l.2. & per alia iura.vt per Plate.ibi. ☞ Et facit:quia quãdo aliqd est prohibitũ fauore alicuius, tale prohibitũ nõ potest fieri etiam consentiente illo, in cuius fauore illud fuit prohibitum.ita optimè probat textus in.l.vnica.C.de salga.hospi.non præstan. lib.12.& ad idem est textus.in.l.finali.§. primo. C.de re mili.eodem,lib.12.& in.l.spem. C. quæres pigno.obligatio.pos.& facit.l.commodis.ff. de re iudi.&.l.quos prohibet.ff. de postulan.& l.filiusfamilias.§. veterani. ff.de procura. ☞ Et facit quod tenet Feli.in capitulo,tua nos.de homicidi. vbi ait, quòd si notarius † ancianorum 5 est salariatus de publico, non potest aliquid accipere, etiam à sponte dante:allegat hoc voluisse Bartol.in.l. munerum.§.finali. ff. de regulis iuris. & allegans quoque rationem, dicens ratio- 6 nem esse: quia quando † à pluribus capitur, inducitur consuetudo, & sic quis erubescit non dare. ☞ Et faciunt etiam dicta per Feli.in capitulo primo in fine. de simonia. vbi di- 7 cit, † quòd prohibitum dare propter publicum bonum, prohibitum est recipere à sponte dante.allegat ad hoc glossam in.l.inuitus.§.finali.ff. de regulis iuris.& dicit, quòd idem tenet Bald. in authentica.Sed hodie.C.de episcopis & cleric.& glossa in capitulo, statutum.§.finali,de rescript.in.6. & in capitulo, exigit. cum glossa de censi.eodem lib.& facit textus.& quæ ibi dicam in dict.capitulo octauo infrà eodem in glossa.aun que se lo quieran dar. ☞ Et optimè faciũt dicta per Feli.in capitulo,cùm. m.ferrariẽsis.de constitutio.in.12.columna,versiculo, super posito.& per Cepolam in consilio.13.columna.5.& Petrum de Anchara.consilio.272.& Lapum;allegatione.37.& Philipp.decium in.d.l.inuitus. §.finali.ff.de regu.iuri.vbi idem tenet.Sed dicit, quòd dicta conclusio procedit,vbi agitur de interesse publico,& in casibus à iure expressis, vt in nostro textu cauetur, aliàs secus videtur: quia quædam honestè accipiuntur, quæ inhonestè petuntur,vt dicit textus in.l.prima.§.proinde.ff.de variis cognitio.& glossa in.l. secunda circa finem.in verbo, sed præstari.ff.de origi.iuris. ☞ Et quoque procedunt supradicta, quòd etiam à sponte dantibus non possunt recipere pluſquam est debitum, quando statutum prohibet salarium accipere: quia sunt verba generalia, & comprehendunt etiam sponte soluentem. Secus videtur, si quis esset prohibitus petere, quia non prohibetur accipere ab eo,qui sponte solueret.vt in capitulo,dilectus.el.2.de simonia.& Bartol.in dict.§.finali. Sed noster tex. prohibet accipere, & sic lleuar, ergo à sponte non potest accipere pluſquam hic continetur. ☞ Quoque faciunt optimè dicta per Feli.in.d.capitulo,tua nos.de homic.vbi tenet reprobando Angelũ in.l.Archarij. C.de professo. & medi. 8 lib.10.quòd medicus † salariatus de publico,non debet petere præmium ab infirmis, secundum Barto.ibi,quòd etiam nec poterit consequi præmium à sponte dare volentibus. licet Angelus ibi teneat contrarium, & malè. Nec obstat text. in cle.prima, de censibus. & cle.prima de immunit.eccles.vbi ab eo,à quo non potest exigere, possunt recipere, si sponte soluat, quia loquitur in casu permisso à iure, vt Montal.in.d. glossa ordi.in parte, tabelliones. Tamen Iohan. de platea ibi in.d.l. Archiatri.tenet cum Angel. dicendo,quòd potest recipere salarium, & alia, quæ sibi offeruntur sponte post sanitatem, licet salarium recipiat de publico:nisi ex forma conuentionis suæ condictionis esset, quòd nil posset recipere, quia tunc etiam à sponte soluente recipere non potest.per gloss. in dicta.l.inuitus. §.fin.ff.de regul.iuri.& sic quòd Angel.& plat. verum dicant,& dicta per Feli.intelligantur durante infirmitate: secus cùm sanati fuerint, vel quando ita conuentum fuit, vt etiam à sponte dantibus nil recipere possit. ☞ Quod dicit Plate.idem esse in aduocato, qui habet salariũ à communitatibus villarum.quẽ vid.in fine. ☞ Ad idẽ faciunt notata per Hippolyt.de Marsi.in.l. stipendia. C.de execu.rei iudi. vbi plura posuit, 9 quæ prohibentur † à lege accipi pro pignore à debitoribus per barnerios,algazelos,& executores: quòd licet ipsi debitores talia prohibita accipi pro pignore sponte dant barneriis, vel executoribus,quòd non possunt accipere etiam ab illis volentibus. per dictã.l.vnicam. C. de salga. hospit. suprà allagatis. prout tenet dictus Hippolyt.de Marsi.in.l.vnius facinoris.§. ferous nec si.ff.de quæstioni.numero secundo, cum sequentibus.& in.l.cornelia.§. cõstitutum. ff.ad.l.corneliam.de sica. numero secundo,cum sequentibus.& si accipiunt,incidũt in pœnam, vt ibi. Quod facit ad.l.7.titulo.11. delas prendas.libr. quinto, in ordina. regali.& ad.l.executores. C. quæ res pignori obligari possunt.

& ad

& ad tex.in.§.agricultores.in rub.de ſtatutis. & conſuetudi.in vſi.feud.& ad.l.1.titulo.5.parti.5. vbi in dictis iuribus cauetur, quòd pro execu-
10 tione † ſententiæ, vel inſtrumenti guaretigij, nō poſſunt capi boues aratorij, & alia, quæ ſunt neceſſaria ad agriculturam, vt ſunt ligones, & inſtrumenta ferrea. quod habet locum etiam volentibus debitoribus. Sed hoc intellige, ſi ſunt alia bona, ꝙ in iſtis nō poteſt executio fieri, aliàs incidit in pœnam illius legis ordina. & idem tenet Bald.in.l. quemadmodum. §. magiſtratus. ff.ad.l.aquili. vbi ait, quòd ſi per imperitiam capit pignora, ſeu fecit illicitam capturam, ipſe
11 tenetur ad intereſſe. ℣ Ratio poteſt eſſe: quia in generali obligatione † non veniunt ea, quæ ſpecialiter non fuiſſet promiſſurus, vel obligaturus. vt Bartolus in.l. prima. C. quæ res pigno. obliga. poſſ. vt puta pannos, & lectos, & alia impellectilia, ſine quibus viuere non poteſt. ad idem facit text.in.l.obligatione generali.ff. de pigno.& textus in.l.5.titulo.13.parti.5. quæ hoc in ex preſſo tenet. Quod extende ad veſtimenta: quia quoque non poſſunt capi pro executiōe ſentētię ne aliàs videaī ipſe debitor quodammodo in vinculis pro debito poni. vt tenet Lucas de pēna in rubri. C. de militari veſte. lib. 12. Quod putat verum in veſtibus neceſſariis, ſecus in his, quæ ſunt ad ornatum & delectatio-
12 nem. ℣ Quoque in libris † executio non poteſt fieri, nec ſub generali obligatione comprehenduntur. vt gloſſ. ſingularis. in.l. nepos proculo. ff. de verbo. ſignifica. in verbo, dignitate. quæ tenet, quòd in executione iudicati, quemadmodum arma non ſunt auferenda militibus, ita nec libri ſcholaribus. per quam gloſſ. dicit Bald. in rub. qui boni. cedere poſſunt. quòd ſi ſcholaris ceſsit bonis, non poterunt ei auferri libri
13 quia ſecundùm eum arma † militibus relinquēda ſunt, & libri ſcholaribus, & breuiarium clerico. & tenet Iaſ. in. §. item ſeruiana. 9. colum. numero. 65. & 66. inſtitutio. de actio. & idem tenet Montal. in dict. l. 13. parti. ſuprà allega. & quia leges & arma ſunt ad inuicem correlatiua. vt Iohan. Faber in proœmio inſtitutio. Quod intelligitur, vt dictū eſt: etiā debitoribus volentibus in illis executio nō fit. ℣ Tamē ſupradicta fallunt,
14 † niſi ipſe obligans non haberet alia bona, niſi bona, quæ ſpecialiter quis non eſſet obligaturus: quia tunc veniunt in obligatione, & in illis poteſt fieri executio. vt doctores moderni in dict. l. obligatione generali. ff. de pignori. Et ratio poteſt eſſe: quia ſi aliter diceremus, ſequeretur quòd talis obligatio, & contractus nil ope rarētur, quod non eſt dicendum. argumen. in. §. quibus. in prima conſtitutio. C. & in. l. amplio rem. §. in refutatoriis. C. de appella. & in capitulo, ſolitæ. de maior. & obedien. & idem probat dicta. l. ordinamenti. Quinimo dicit Bald. ſingulariter in rub. C. de col trahen. emptiōe. quòd vnum quodque verbum etiam minimum appoſitum in contractu, intelligitur eſſe appoſitum cum miniſterio aliquid operādi. Quod dictum refert & ſequitur Alexand. in conſilio. 151. in. 2. volu. incipiente, themate. & in conſilio. 157. eodem volu. & Iohann. de Ana. in conſilio. 98. & Hippolytus de Marſi. in. l. prima. §. ſi ſeruus. ff. de quæſtioni. nume. 6. cum ſequentibus. vbi omnino vide.

Summarium.

1 Conſentiens pari pœna conſtringitur, num. 7.
2 Conſentire dicitur quis, quando non corrigit, quos tenetur ex officio corrigere.
3 Corrector in ſyndicata tenetur non ſolùm de eo, quod mandauit, vel ratum habuit, ſed etiā de eo, quod conſentit. numer. 7. 8. 9. 10. & 12.
4 Conſentiens magis punitur, quàm agens.
5 Conſenſus quadruplex eſt.
6 An conſentire videtur non reuelans crimen læſæ maieſtatis, & an ab eo præſumitur committi.
Fallit in ſacerdote, quia non punitur, licet non reuelet.
8 An licitè poteſt deponi poteſtas, ſeu officialis, qui vidit rixantes, & non miſit familiam.
11 Dominus videns fieri malum, & cùm poſsit nō vitat, videtur conſentire.
12 Iudex, an teneatur ex perceptis per ſuos officiales, etiam ſi ignorauerit. num. 13.
14 Cōſanguineus an teneatur ſcire facta conſanguinei: & vicinus an præſumatur ſcire facta vicini.
15 Correctores preſumūtur ſcire facta ſuorum officialium.
16 Poteſtates terrarum, & ſui officiales donec ſunt in officio, dicuntur eſſe ciues illarū ciuitatū.
17 Officiales durante officio, & tempore ſyndicatus debēt tractari tanquā ciues, & in eis ſtatuta ciuitatis de ciuibus loquentia habent locū.
Officio finito, non ſunt ciues, quia definit illa ciuilitas.
Idem eſt in prælato, quia ratione prælaturæ eſt ciuis, ſecus ea depoſita.
18 Iudex pro delicto commiſſo in officio debet

puniri pœna ciuium, vbi alia pœna est in forense.

19 Stante statuto, quòd quilibet de populo potest accusare: familia potestatis accusare potest, quia comprehenditur sub tali statuto.

20 Statuto stante, quòd quilibet de populo potest accusare, & habere tertiam partem: an officialis curiæ, vel familiaris potestatis, possit accusare, & illam tertiam partem habere.

21 Illi qui sunt simul, videtur vnus alteri dare auxilium.

22 Qui est armatus cum aliis, licet nullum actum faciat, dicitur dare opem, etiam si manus ad arma non moueat, & etiam si armatus sit à remotis.

23 Auxiliatores, & socij alicuius delinquentis vt possint puniri de auxilio, quid requiritur.

24 Præbentes consilium, & auxilium, & fauorem, qualiter puniantur.

25 Si occidi aliquem, an socij, qui mecum erant, puniantur.

26 Delictum factum ad commodum alicuius, licet non perueniat ad sui notitiam, an teneatur.

27 Delictum famuli, an imputetur domino.

28 An delictum factum à filio in re concernente causam patris, præsumatur factum de voluntate patris.

q 1 **Ni cõsentiran.** q Nota, quòd cõsentiẽs, † pari pœna constringitur. Similis text. in capit. nottum. 2. quæstio. prima. & capi. facientes. 86. distin. Et sic isti Correctores, qui consentiunt officialibus suis accipere expensas vltra in dicto aranzel contentas, tenentur ad pœnam: quia prout dicit glossa in dicto capitulo, noum. quis dicitur † consentire, cùm non corrigit, quos tenetur ex officio corrigere. vt in capitul. primo. 83. distin. & in capitulo, inferiorum. 86. distin. Quia eo ipso, quòd prælatus tacet, videtur consentire. capitulo, si rector. 44. distin. & punitur acsi fecisset. 83. distin. capitulo, quid enim prodest. & tenet Cardi. in cle. prima, de vita & honesta. cle. quæst. n. ▽ Et sic talis Corrector † non solùm potest conueniri in syndicatu de eo, quod mandauit, vel ratum habuit, sed etiam de eo, qđ consensit. vt in. c. cùm ad sedem. de restitu. spolia. in fine. quia quoque dicitur consentire, cùm defendit peccantem, vel quando sua authoritate delinquit. ▽ Imò magis punitur consentiens, † quàm agens. prout habetur in cap. qui aliorũ. 24. quæst. 3. vbi qui aliorum defendit errorem, multò amplius damnabilior est illis, qui errant. tex. in. c. qui consentit. 11. q. 3. vbi habetur, quòd qui consentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum, & hominem, & corripietur increpatiõe seueriſsima. Et quidã sanctꝰ pater ait, si quis peccantem defendit, acriꝰ quã ille, qui peccauit coerceatur. ▽ Sed propter hoc glo. in capitu. 1. de offi. delega. in verbo. pari pœna. dicit, q quadruplex † est cõsensus. Et in quarto casu dicit, q quãdo consensus est authoritatis, seu defensiõis, magis peccat consentiens defendẽdo, & authoritatem præstando, quã faciens, & magis puniẽdus. vt in. d. c. qui aliorũ. Sed in cæteris casibus nõ. vt in. d. glo. Idẽ vult tenere gl. in. d. c. qui consentit. inquãtũ dicit, qui cõsentit, scilicet per cooperationem, & authoritatẽ. & gl. in. d. c. notum. & sic intelliguntur iura cõtraria, dicentia, q magis punitur cõsentiens, quã agens, scilicet quãdo cõsentit per cooperationẽ, & authoritatẽ. ▽ Et quoq; dicta gl. procedit in crimine hæresis, & atrocioribus delictis, quia magis peccat cõsentiens defendendo. vt glo. in cle. 1. de pœnis. in parte, de-

6 fensauerit. ▽ Idẽ dico † in non reuelãte crimen læsæ maiestatis, quia videtur cõsentire, & ab eo committi, qui in simplicem scientiã incidit, licet nulla operatio, vel factum interuenerit. vt in. l. quisquis. in fine. C. ad. l. Iuli. maiesta. Et q ex sola scientia quis teneatur ex tali delicto, & ex pluribus aliis, notat Bar. in. l. vtrum. ff. de parrici. & plenè saly. in. d. l. si quis. §. ad quod. ▽ Tamẽ hoc est verũ, dũmodo sciat, & probare possit, alias nõ punitur. tenet Feli. in. c. de cætero. fi. co. de re iudi. Tamẽ opi. Bar. & saly. seruatur in practica. prout tenet Ang. in tracta. malefi. & ibi Augu. de Arimi. in additio. in pte, & chai tradito la tua patria. ver. quod crimẽ. n. 10. vbi per eos. ▽ Et intellige q punitur. s. si nõ reuelauit. vt ibi. de qua reuelatiõe vi. per Feli. in c. quãtę. de sentẽ. excõ. in verbo. si extra. gl. & l. 5. ti. 2. parti. 7. Et an per simplicẽ sciẽtiã quis incurrat in crimine lęsę maiestatis & puniatur. vi. latè Hippolyt. de Mar. in d. l. vtrũ. ff. ad. l. Põpe. de parri. vbi in. n. 6. tenet hoc nõ procedere in sacerdote, cui fuit dictũ in cõfessiõe aliquid maleficiũ fiendũ: quia licet nõ reuelauerit, nõ cadit in pœnã. vt in. c. omnis vtriusque sexus. de pœnit. & remi. & ibi doctores. & an nõ reuelãs crimẽ puniatur, vi. q posui in. c. 52. infrà eo. in. gl. incurra. ▽ Sed noster tex. inquã-

7 tũ tenet q consentiens punitur, † intelligit glo. vbi est tex. similis in dict. capitulo, quãtę. de sententen.

sentiran q lleuar a sus officiales mas dere

ten. excõmunica. scilicet per cooperationem, præstãdo authoritatem, quia tunc eadem pœna punitur faciens, & consentiens. & sic debent intelligi verba ista. vbi inueniuntur, & iura suprà allegata. quod notat ibi Abb. pro singulari. nu. 5. pro statutis punientibus consentientes certo facinori, vt illi dicãtur consentientes, qui cooperantur ad delictum, saltem præstando authoritatem. Secus videtur in eo, qui adhibuit præsentiam non authorizabilẽ, nec cooperatiuam, etiã si poterat obuiare, & non obuiauit. quod videtur contra supradicta, vbi magis puniũtur consentientes præstando authoritatem, quàm agentes. ℣ Sed certè tex. ibi in. d. c. quantę. in fine, videtur tenere contrariũ. Nam ille tex. non intendit punire authoritatem præstantes, sed non obuiantes, cùm possunt, secũdùm Abb. & Feli. ibi, ideo tene dictã distinctionẽ glo. in. d. c. 1. de offi. delega. quã approbat Feli. vbi suprà, & ibi Barb. in glo. magna. ℣ Et ibi in versi. qui ratione potestatis. notat, q̃ habẽs potestatem contra alium, & videns eum percuti, & non prohibens habetur pro consentiente, & faciẽte. Et põderat ad vim
8 valde singulare dictũ Bart. † in. l. illicitas. ff. de officio præsi. vbi dicit, quòd si potestas, vel officialis vidit rixantes, & non mittit familiã, licitè potest propter hãc causam deponi. et ita expressè notat Bald. in. l. nullus. versi. Item nota argumentũ. C. de summa trini. & fide catho. & in. l. 1. §. quies. ff. de offi. præfect. vrbis. & fuit originale dictum Cy. in. l. seruus. C. do noxali. Quod dictum dicit Feli. in. d. c. quantæ. esse intelligendũ sanè duob⁹ cõcurrẽtibus. s. nisi misisset ad aliud faciendũ, & si videt rixam adeò magnam, q̃ non possit sedari per illos de familia. ℣ Sed videtur,
9 q̃ iste text. ad Correctores † consentientes non extendatur, etiam si pœna imponatur ipso iure: quia hoc est potius ex interpretatione, quæ non habet locũ in statuto, vbi fictus, & interpretatiuus intellectus non habet locum. vt in. l. 3. ff. de negotiis gestis. & in. c. in ius. trac. de iniuriis. & Abb. in. d. c. quantæ. nu. 3. & sic, q̃ non extendatur ad consentiẽtem. Idem tenet Abb. in. c. si culpa. 1. col. de iniuriis. & Anto. in. c. fina. de pactis. col. 1. sed istud est verum, quando verba statuti dirigũtur in personam, putà si quis fecerit sic: secus si dirigerentur in rem, putà, si factum fuerit tale quid, quia comprehendit etiam consentientes. prout in text. nostro cauetur ibi, lleuar. ita notat Bart. in. l. is qui opem. ff. de furtis. & text. & Bar. in. l. aut qui aliter. §. fina. ff. quo vi aut clã. & Paul. de Castro in. l. si necessarias. §. de vẽdendo. ff. de pign. actione. & Feli. vbi suprà, in prin.

℣ Quoque intellige, nisi lex, vel statutum ex-
10 presse disponat † contra consentiẽtes. vt in isto text. ibi. ni consentira. & in dictis iuribus, suprà allega. quia tunc in eis habet locum dicta pœna. Ad idem facit text. in. l. 13. titu 33. de regul. iur.
11 parti. 7. vbi tenet, q̃ si dominus † videt fieri malum, & non vetat, cùm possit, videtur cõsentire. Facit tex. in. l. quid ergo. §. 1. ff. de his qui not. infami. & in. l. scientiam. in princi. ff. ad. l. Aquili. & C. de noxali. l. si seruus. Et illa regula habet locum secundùm Montal. ibi in. d. l. parti. siue domin⁹ potest prohibere de iure, siue de facto. vt in. l. in omnibus. ff. de noxalibus. & cap. qui alios. de hæreticis. & glos. in dicta. l. scientiam. ℣ Sed ad hoc, vt isti Correctores de consensu te
12 neantur, oportet q̃ sciant, † quòd sui officiales extorquent, & recipiunt istas expensas vltra in dicto aranzel contentas, vel q̃ sint præsentes dũ eas recipiunt, & intelligentes. arg. glo. in. l. pen. C. de errore aduocato. in versi. præsentibus, & intelligentibus. & facit. l. non multùm. ff. de authoritate tuto. & quod dixit Bart. & docto. in. l. 1. ff. de verb. oblig. ibi, vtroq; loquẽte, & sermonum efficaciam intelligente. & quod tradit Bald. in. l. testium. C. de testi. nu. 8. & ibi Barb. in additio. & Abb. in. c. peruenit. el. 2. de testi. cogen. quia si sunt præsentes, & intelligentes, q̃ extorquent vltra hic contenta, & tacent, & dissimulant errores suorum officialiũ, est præsumendum contra eos. nam error, cui non resistitur, approbatur. vt in. c. error. 83. disti. c. qui prodest. & Abb. in. d. c. qui alios. Quod intelligit non solùm in errore fidei, sed etiã in quolibet errore. nam errare præsumitur, qui errantibus, cùm potest, nõ resistit. Sicut quoque dicitur non carere scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. vt in præallega. c. qui potest. ℣ Sed text. noster dicit, q̃ tenetur, etiam si ad sui notitiam
13 † nõ peruenit. ibi, aun que diga que no lo supo. & est fortis text. vt quis teneatur ex ignorantia facti. Et potest esse ratio: quia vt dicit Paris de Pute. in tract. syndic. in parte, iudex, an si iudex. foli. 141. nu. 17. iudex non debet pati illicitas extorsiones, imò ex officio supplere. vt in. l. vbi pactum. ff. de transa. & in. l. illicitã. ff. de offi. præsi.
14 ℣ Hoc quoq; credo esse: quia † sicut consanguineus tenetur scire facta cõsanguinei. vt in. l. octaui. ff. vnde cogna. & Paul. de Cast. in. l. auũculo. ff. de conditio. sine causa. nu. 2. & idẽ latè in. l. de tutela. C. de in integr. restitu. mino. licet hoc sit verum in iuribus sanguinis, vel naturæ, secus in consistentibus in facto: quia scientia non præsumitur, nisi probetur. vt Bal. in. l. quoniam. C. de

iure

iure delibe.& Feli.in cap.Petrus.de homicid.1. col. ☞ Ita vicinus præſumitur ſcire facta vicini. vt Abb.in.c.quoſdam. de præſumptio. nu.1. & Feli.latè in cap.literis.eod.tit.& Bart.in. l.is po teſt.col.5.verſicu. videamus.ff.de acquiren. hæredi.& Pala.Ruui.in repeti.c.per veſtras.de donatio.§.18.fol.65.col.11.nu.32. ſed hoc dicit Bar. in.d.l.is poteſt.Si erat fama in vicinia, tunc vicinus præſumitur ſcire facta vicini, aliàs non. Et licet hoc reprobet Alexan.& Iaſ. ſequitur Sebaſtianus Sapia.in additio.ad Abb.in.c.quoſdam. de præſump.in prima additione.vbi Alex.quoque dicit limitari, niſi vicinus, vel cõſanguineꝰ velit probare contrariũ, vel niſi cõſanguineus, vel vicinus eſſet infirmus. Et habet locũ in his, quæ veriſimiliter conſueuerũt eſſe nota conſanguineis, aliàs ſecus, vel niſi ciuis eſſet nouus, quia iſte poteſt prætendere ignorantiam. ☞ Sic
15 præſumitur,quòd Correctores † ſciũt facta ſuo
16 rum officialium: quia poteſtates † ciuitatum & ſui familiares donec ſunt in officio,dicuntur eſſe ciues illarum ciuitatum.tenet Iohan.de Plat. in.l.ciues quidem.C.de incoli.lib.10.nu.2.& latè Paris de Pute.in.d.tracta.ſyndica.in parte,ciuilitas.fol.77. ☞ Et tenet Cataldi. in tracta.ſyn-
17 dica.q.21.vbi ait, † ꝙ officiales,durante officio, & tempore ſyndicatus, debẽt tractari tanquam ciues,& in eis ſtatuta ciuitatis de ciuibus loquẽtia habent locum. vt in.l.1.ff. ad municip.& magiſtratus municipales appellantur poteſtates. & hoc tene.licet Albericus de Roſa.in. 2. parte ſtatu. q.177. in fine.tenet contrarium,dicens, ꝙ Rector non dicitur ciuis.Quod intellige in alio iudice,quàm in electo à principe:quia electus à principe, ſiue à domino loci, vel villæ, efficitur ciuis,& ſic ſunt ciues, & habitatores: ſed intellige quoad honores, ſecus quoad onera. vt gl. in cap.fi. de parochiis. in parte, habitatores. Tamen depoſito officio, deſinit ciuitas illa.per dict.l. ciues.ſuprà allega.& Andre.Sicul.conſi. 23. vbi quoque dicit,ꝙ eſt idem in prælato,qui ratione prælaturę eſt ciuis, qua depoſita,deſinit
18 ciuilitas eius. ☞ Ex quo infertur,† quòd pro delicto commiſſo in officio debet puniri pœna ciuium, vbi alia pœna eſt in Forenſe, quia eſt caput ciuium:& ideo debet eodem priuilegio gaudere, quo ſui ciues gaudent.argu. l. quoad ſtatutum.ff.de teſtamen.mili. ☞ Et quòd ſit ciuis dũ eſt in officio,eſt glo.in.l.fi.C. de incolis.& idẽ eſt in eius officialibus,& familiaribꝰ, quia eius priuilegio gaudẽt.vt in.l.1. C.de epiſco.& cleri. & intantum eſt ciuis, ꝙ offendens officialẽ,punitur pœna parricidij. vt dictus Paris de Pute. vbi ſuprà. ☞ Quod facit ad illud,quod tenet Bal. in cap.ex parte adę.in.2.col.per glo.ibi,de teſti. quòd ſtante ſtatuto, ꝙ quilibet poſſit accuſare, intelligitur quilibet de populo illo ſtatuentiũ, non autẽ de populo extraneo.prout refert, & ſequitur Iaſ.in.l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſatiſdare cogantur.& glo.in.l.fi.& .l.is qui reus. ff.de publicis iudiciis.& Bald.ibi.& Inſtitu.de publi.iudi.in princi.& in.l.1.§. per cõſequens. ff.de ſuſpec.tuto.& per Bart.Bald.& Imol.in.l. eum.C. qui accuſa.nõ poſſ.& Alex.in.l. in prouinciali.§. fina.num.2.ff. de noui oper.nuntiati. contrarium tenet Iohã. de Plate. in rubri. C.de iure fiſci.lib.10. num.2.vbi tenet,ꝙ quilibet admittitur ad accuſandũ de crimine publico, etiã de populo alieno.& eſt glo. in.l.2.§. pe.in verbo,actoris.ff. ne quid in loco publico.& eam dicit ſingula.Iohan. de Anani. in cap. qualiter & quando.el.2. de accuſa.8.col.verſi.2.nota.ꝙ non parochianus.& idem tenet Feli.in. c. dilecti. de maiori.& obedien.col.3. nu.2. in fine. dicendo, ꝙ actio popularis competit etiam illi,qui nõ eſt propriè de populo, ſed credo,quòd Iaſ.non eſt contrarius,quia loquitur in pœna ſtatuti,in qua non admittitur,niſi ſit de illo populo, vbi eſt tale ſtatutum.Secus eſt in pœna legis generalis regni,quia tunc habet locum quod dicit glo.Plat. & Feli. & ſic non ſunt contrarij. ☞ Et talis familia poteſtatis comprehenditur ſub dicto ſtatuto
19 & poteſt accuſare,† & habere cõmodum applicatum accuſatori per dictum ſtatutum: quia dicuntur ciues,dum ſunt in officio, vt dixi,& hoc teneo. licet Ange.in.l.debitor.ff.de pigno.vult tenere contrarium, dicens quòd poſitus in loco ad tempus,nõ dicitur poſitus in loco,nec de loco.vt in.l.ex facto.ff. de hæredi.inſtitu. §. rerũ. & ideo Forenſes ſtudentes,non dicũtur eſſe de loco,vbi ſtudẽt, ſed in loco,cùm ſtudere in ipſo debeant? Quia hoc non obſtat:quia loquitur in priuato, & non in illis, qui officia publica habent. vt colligitur ex dictis per Pari. de Pute. vbi ſuprà in parte,ſtatutum. ☞ Et quoque tenet contrarium Bal. in ſua practi.crimi. in titu.de.q. circa ſtatuta.q.12. vbi finaliter concludit altercãdo pro vtraque parte hanc.q. ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ
20 de tali maleficio liceat cuilibet accuſare, † & ꝙ accuſator habeat tertiam partem, quòd ſi officialis curiæ, vel familiaris poteſtatis accuſauerit de tali maleficio,non recipiet dictam tertiam partẽ ab ſtatuto conceſſam, eo quia Corrector,ſeu poteſtas recipit ſalarium per ſe,& omnibus famulis ſuis,quo debet eſſe contemptus. vt in authẽ. de iureiuran. Quod præſta.ab his.in princi. Itẽ

quia

quia lex cauet, quòd id, quod capitur ab hostibus, efficiatur capiētis. vt in. l. si quid. ff. de capti. & postlimi. re. & tunc si milites armatę militię, qui recipiunt stipendia à republica, capiant aliquem ab hostibus, nō ideo efficitur eius seruus. Et idem dicit seruandum fore in officialibus, & familiaribus terrarum. arg. in. l. nec quid. ff. de incēd. rui. naufra. & tenet Hierony. Caluilon in additio. ad Angel. in tracta. maleficio. in parte, ad querelam Titij. numero. 43.

chos delosque enel aranzel de aquella ciudad, villa, o prouincia q̄ es a su cargo

¶ Sed practica cōmunis est in toto regno in contrarium: & sic, quòd sic iudex ex officio procedit. vel ei⁹ algazelus, vel familiaris accusant, percipiunt dictam partem, quæ accusatori pertinet. + Sed contrarium debet hodie seruari, quando iudex ex officio procedit, & non ad petitionem suorum officialium, vel aliorum, per quandam pragmaticam factā per nostrū principem Philippum nomine patris sui Caroli in curiis, quas habuit Valisoleti anno. 1548. l. 45. in qua cauetur, que si el juez procede de officio, y condenare en alguna pena que pertenezca al denūciador, que el juez no pueda lleuar la tal pena que al denunciador pertenesce. Sed hoc intelligerē, quādo lex applicat partem pœnæ iudici, ex eo quòd sententiā tulit: quia tunc partes, quæ pertinent ad seipsum, & accusatorem, non potest sibi vendicari, & attribuere. Secus si nulla pars condēnationis iudici applicatur: quia tunc bene poterit partem accusatoris sibi sumere, si ex officio procedit, cùm inquisitio, & officiū iudicis succedat actioni. vt Bart. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. & Paul. de Castro. consi. 59. ¶ Quoque potest esse ratio nostri text. quòd teneantur etiam si ad sui notitiam non perueniat, quia sunt simul
21 in officio: & illi qui † sunt simul, videtur vnus alteri auxiliū dare. vt est notabil. dictum Innocen. in cap. continentia. de cleri. percusso. vbi Innocen. quoque dicit, quòd qui est armatus
22 † cum aliis, licet nullum actum faciat, dicitur dare opem. quod dicit Bald. menti tenendum. in l. raptores. C. de episco. & clericis. & in. l. 1. col. 2. de serui. fugiti. & in. l. 1. vltim. charta. C. vnde vi. & Felin. in cap. sicut dignum. de homic. col. tertia. versicu. septimo & vltimo. vbi hoc extendit etiam si manus ad arma non moueat, dicitur præstare opem. vt ibi latè per eum. & etiam si armatus est à remotis, si per eū efficitur audacior, & offensus timidior. vt Baldus in. l. non ideo minus. C. de accusa. tertia colū. & per Angel. de Aretio. in tractatu malefic. in parte, dictus Andreas armatus. in principi. & ibi per Augusti. in additio. ¶ Et facit illud, quod tenet Hip-
23 polyt. de Marsil. in singula. 400. † vbi ait, quod ad hoc, vt scias quando aliqui dicantur auxiliatores, vel socij alicuius delinquentis, vt possint puniri de auxilio, vel ope, oportet quòd ad hoc fuerint principaliter adunati, seu in simul congregati, vt sunt Correctores, & sui officiales in officio, qui sunt congregati ad exercendū iurisdictionē, & rempublicā gubernandā. per tex. quē allegat dictus Hipp. in. l. 3. §. homines. ff. vi bonorū rapto. & dicit, q̄ si omnes delinquentes apparent fuisse in rixa, tūc omnes sunt puniēdi. de quo per Bar. & Hip. de Marsi. in. l. in rixa. ff. ad. l. Cornel. de sica. ¶ Angel. tamen dicit in. l. gracchus. C. de adulte. quòd alsocians ad delictum perpetrandum, non punitur de homicidio, si principalis licitè occidere poterat, licet ipsi associantes non. ¶ Et quòd associātes excusentur, est verū, quando parueruent, quia erāt filij, vel serui, vel vasalli, secus in aliis. vt ibi per Angel. ¶ Qualiter autem puniantur, qui præ-
24 bent auxilium, † cōsilium, & fauorem, vide bonum text. in capi. cùm homo. & in cap. si quis. cum sequenti. 24. quæstio. 5. & cap. qui aliorū. 23. quæsti. vlti. & cap. periculosè. de pœniten. distinct. 1. ¶ Et si occidi aliquem, an socij, qui
25 † mecū erant, puniantur? Vide Inno. & docto. in. c. sicut dignum. de homicidio. & quod notat Bart. in. l. si vendidero. §. raptorem. ff. de furtis. & in dicta. l. fina. ff. de sicariis. & latissimè per Alexand. in additio. ad Bart. in. l. is qui opem. ff. de furtis. & Barto. in. l. in furti. §. ope. &. l. furtum. ff. eodem. titu. de furtis. ¶ Et si aliquis
26 facit delictum ad cōmodum † alicuius, licet non perueniat ad sui notitiam, an teneatur? Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de noui oper. nunti. tenet quòd sic, loquendo in familia iudicis verberante appellantem à sententia iudicis, quia præsumitur facere de mandato iudicis. De quo vi. per Abb. distinguētē. & ibi Iohā. de Ana. in. c. Petrus diaconus. de homici. vbi multas fallētias ponit Feli. & latissimè per Barba. in dict. c. 1. de officio delega. col. 8. cum sequentibus. vbi cōcludit, q̄ vera † conclusio est, q̄ de-
27 lictum famuli imputetur domino, si cedit ad cōmodū domini. Vel posset dari distinctio, vt ibi per eum, scilicet, Aut dominus, seu consanguineus sciuit delictū futurū, & potuit prohibere, & non

& non prohibuit,& tũc imputetur ſibi delictũ. Aut ignorauit,& tũc nõ imputetur. Aut ſumus in dubio,an ſciuerit vel ignorauerit:& tunc quãdo factum eſt ſucceſsiuũ,tunc preſumitur ſcientia. Aut eſt momentaneum,& tunc præſumitur ignorãtia. vt Abba.in.c.conſtitutus. de teſtib. & Bart.& docto.in dict.§.ſi quis ipſi prætori. ▽Vide tu Alex. in conſilio. 69.nu.6. 28 in ſecũdo volum.vbi tener,† quod delictum factum à filio in re cõcernente cauſam patris,præſumitur factum de voluntate patris. Quod dicit ſaltem eſſe verum, quando aliqua alia præſumptio iudicaret contra patrem.& idem tenet Hipolyt. de Marſi. conſilio. 3. nume.18.

† gofueren pueſtos,[r] ſo pena que los pague cõlas ſetenas,[s] aun que digan que licet.11.q.3. & in.c.militare.21.quæſt.1. alia in.c. cùm ab omni. de vita & honeſta.clerico.vbi tenet, ꝙ ordinarius nunquam debet habere expẽſas: nam ideo ſtipendia,ideſt ſalaria ſunt ei conſtituta, Imò dicit, ꝙ etiam ſi de mandato principis ad aliãprouinciã proficiſcitur, debet expendere illa quæ domi expẽderet. vt in authẽ.de mãd.prin.§.illud tamẽ.colla.3.Sedin hoc ſenatores conſilij regalis iubent, vt habeat. 300. dipondia pro vna quaq; die, dum proficiſcitur extra ſuam prouinciam, ſeu iuriſdictionem ex cõmiſsione eorum. Vide quæ dicã in.c.9. infrà eodem:in glo.1. & in.c. 6. in glo. ſalario.

Summarium.

1 Expenſas litis quomodo debet iudex accipere. Et quid ſi habet ſalarium.

[r] **Pueſtos.** [r] Ex iſto tex.patet,quòd ex regula iuris expenſarum, debet 1 iudex dictas † expenſas percipere, ſecũdùm regulam ſeu aranzel ſuæ iuriſdictionis,& non ſecundùm aranzel regale. ▽Et ad hoc dico,quòd in prouinciis,vbi plus iudices percipiunt vltra in dicto aranzel regali contenta,ꝙ ea non debẽt percipere, ſed ſecũdùm dictum aranzel regale. Et in prouinciis,vbi minus eſt conſuetum percipi,illud debet obſeruari, & non dictum aranzel regale,quia in hoc eſt conſuetudo ſeruanda. & ita tenet pragmatica in.d.arãzel contẽta.quaſi in princi. quã per te vide. ▽Et an valeat conſuetudo in oppoſitũ,vide infrà in.c.7.in gloſ.2. ▽Et nil amplius debet recipere à partibus, nec eſculentum,dummodo habeat ſalarium, ex quo ſibi ſatisfieri poteſt.text.in authen.ſcriptum eſt exẽplar.vt iudic.ſine quoquo ſuffragi. colla. 2. & glo.ibi in verbo,auaritiã.& glo.in.§.ſunt prẽterea. Inſtitu.de publi.iudic. Angel. in.d. authẽ. §.nulli.tenet,ꝙ ille tex.eſt contra Rectores ciuitatum,qui per caſtra,& villas mittunt eorum milites ad locorũ conſeruationem ſumptibus ruſticorum,quia puniuntur.vt ibi. & Iohan. Fab. in l.omnes cognitores.C. ad.l.Iuliã repe. Idem tenet, ꝙ iudices ſalariati nõ poſſunt recipere eſculentũ. Et quòd iudex ordinarius ſalariatus non debet habere eſculẽtum,tenet glo. & ibi Fab. & Nicaſius de Voerda.in.§. plebiſcitum. Inſtitu. de iur.nat. gen.& ciuil.nume.4.& glo.in.c.non

Summarium.

1 Simplum, an in ſeptenis contineatur.

[s] **Setenas.** [s] Quia furi ęquiparatur.vt in.l. 2.titu. 13.foro legum.lib 4.& Inſtitu.de obliga.quæ ex delict. naſ. ▽Sed an 1 in iſtis ſeptenis † ſimplum contineatur, & ſic expenſæ datæ vltra in dicto aranzel contentę. tex.in.§.quadruplũ. Inſtitu. vi bonorum rapto. tenet,quòd in quadruplo ineſt rei perſecutio,vt pœna tripli ſit.Iaſ.tamẽ in.§.ſic itaque diſcretis. Inſtitu.de actio. 4.notabil.dicit,ꝙ in duplo,vel quadruplo, in quo condẽnatur fur, non continetur ſimplum,& ſic res ipſa furto ſubtracta, & ſic duplum,vel quadruplũ eſt tota pœna. ▽Sed in rapina,& violentia dicit eſſe ſecus: quia in ea in quadruplo continetur ſimplum,& ſic rei perſecutio.& idem tenet.in.§. ex maleficis.in prin. eod.titu.de actio.nu.17.&.18. Et ratio diuerſitatis dicit eſſe ſecundùm Iohã.Fab.ibi.3. col. quę ſequitur ibi Angel.2.col.quia magis frequẽtantur furta,quàm rapinæ,& ſic grauius puniũtur, vt magis arceantur. vt in.l.aut facta. §. fina. ff. de pœnis. ▽Et licet Iaſ. in iſta ratione cogitet tex. in.l.18. titu.14.par.7. vult eam tenere,loquendo in fure:& ꝙ in eo pœna duplici, vel quadruplici,in qua condẽnatur,non continetur ſimplum. Et hac de cauſa ſemper in caſu iſto quando proceditur contra iudicem, ſimplum in quadruplo vel ſeptenis computo: quia cùm ſint in officiis, magis videtur mihi rapina,quàm furtum, & nõ inducitur omnimoda ſimilitudo. arg. eorũ,quæ notat Bart in.l. peſsimum genus. ff. de recepta.

Summarium.

1 Ex ignorantia an quis teneatur.
2 Disposita in sciente, habent locum in scire debentem.
3 Scire dicitur aliquando per vehementem opinionem.
4 Ignorantia crassa & supina non excusat.
5 Ignorans non peccat. nume. 8.
6 Officialis, qui ignorauit delictum, in syndicatu excusatur.
7 Scientia in factis domesticorum & suorum officialium præsumitur.
Valet statutum, quòd ignorantia non possit allegari.
9 Correctores indagare tenentur factum suorum officialium: & in hoc ignorantia iuris non toleratur.
10 Excusatio nō potest esse pastoris, si lupus oues comedit, & pastor nescit: cùm teneatur inquirere, & curam de ouibus suis habere.
11 Facta nobilium personarum præsumuntur nota aliis.
12 Prælatus quantūcunque bonus, & sanctus, in se potest grauari, & deprimi ex subditorum excessibus, quos negligēter omisit incorrectos.
13 Idem est in patre negligente corrigere excessus filiorum.
14 Iudices & rectores dissimulantes ea, quæ prauè geruntur ab officialibus suis, puniuntur. Et idem est in aliis officialibus.

t **No lo supierō.** t Nota tex. q̄ quis ex ignorantia te
1 netur. † de isto tex. dixi latè suprà in gl. ni cōsentir lleuar. ver. sed tex. nolter dicit, vbi, vsq; in fi. ▽ Sed Paris de Pute. vult contrarium in. d. tracta. syndi. in parte, rectores. fo. 116. nu. 2. vbi ait, quòd extortum à familiaribus potestatis non præsumitur extortum cum eius scientia. vt in. c. cùm ad sedem. de restitu. spolia. Bald. in. l. ad inuidiā. C. q̄ metus caus. nisi esset coniectura veri similis ad propositum, putà, quòd cōmoditas, quæ prouenit ex tali, peruenit ad potestatem. Et ideo dicit Hostien. q̄ dominus etiam ecclesiasticus tenetur de violentia per homines suos illata. Quod dicit verum secundùm Iohā. And. quando res, in qua est violentia cōmissa, peruenisset ad dominum, vel quando dominus mandasset, vel ratum habuit. Et idem si fuissent positi ad custodiam illius territorij. Ideo dominus agri tenetur de violentia in eo illata, si sciuit, & potuit prouidere, & nō fecit. vt dictus Paris de Puteo, vbi suprà. Sed in text. nostro contrariū cauetur, & credo q̄ sit speciale in nostro casu: quia prætores debent scire ea, quæ officiales sui
2 faciunt: quia disposita in sciente, † habēt locum in scire debentē. †

no lo supicrō. Y no vt Bald. in cap. 1. §. vasallus. in titu. si de feud. fuerit cōtrouersi. inter domi. & agna. nume. 1. per text. in. l. quod te. ff. si cert. petatur. & in. l. pe. C. de pericul. tuto. vbi quoque tenet,
3 quòd aliquando † quis dicitur scire per vehemētem opinionem consonantem substantiæ veritatis. l. cùm quidam. §. quod dicitur. ff. de acquir. hæredita. ▽ Quæ vehemens opinio ex immediatis indiciis nascitur. vt doctores in. l. dolum ex insidiis. C. de dolo. & l. milites. §. oportet. C. de quæsti. & in talibus delictis & similib⁹, quia
4 est † ignorantia crassa & supina, non excusat. vt in. l. nec supina. ff. de iuri. & facti igno. & in. l. 1. ff. de abigeis. & Bald. in. l. error. C. de iuri. & facti igno. 2. col. nu. 7. & Dy. in. l. 1. §. certè. ff. de vē tre inspi. & l. de ætate. §. fina. ff. de interroga. actio. l. quid si fugitiuus. §. apud Iabeo. ff. de ædilitio edicto. & Bart. in. l. fi. ff. si quis testa. liber. ▽ Contra hoc facit, quod tenet Innocen. in cap. nouerit. de senten. excōmu. in fine. vbi tenet, q̄
5 ignorans † non peccat. vt in. l. 2. C. ne sacr. baptist. reite. & ff. de pœnis. l. vlti. & l. 1. C. de sicariis. ▽ Et facit illud, quod tenet Bart. in. l. quicunque. C. de serui. fugi. in fine. vbi ait, † quòd
6 officialis, qui ignorauit delictū, in syndicatu excusatur. Tamen dictū Bart. licet in se sit verum, cum intelligo, quando contra ignorantem de iure contrarium non sit dispositum, vt in isto tex.
7 quia præsumitur scientia † in factis domesticorum, & consanguineorum. vt tenet Bald. in. d. l. quicunque. 1. col. num. 3. & dixi suprà in glo. ni consentira. num. 14. licet dicat, quòd sæpe contrarium euenit. nam nescit seruus quod facit dominus suus. vt in. l. eius qui in prouincia. in fine. ff. si cert. peta. & nescit soror quid ordinauerit frater. vt in. l. quoniam sororem. C. de iure delibe. & nesciunt absentes, quid faciant præsentes. vt in. l. fin. de decret. ab ordi. fac. ▽ Et sic per istum text, & per supradicta probatur, quòd valet statutum, quòd ignorantia non possit allegari. & idem tenet Bal. in. l. 1. ff. de legibus. nu. 6. & Bar. in. l. diuus. in prin. ff. de falsi. de materia per Alexan. saltem remissiuè in. l. de pupillo. §. nuntiationem. ff. de noui ope. nunti. nume. 15. vbi dicit hoc verum, nisi allegaretur ignorantia iusta, vel nisi offerretur probatio in continenti. vt in. l. statutus.

tus. C. de his qui sibi ascrib. & vide Abb. in. c. ad falsariorũ. de crimi. fal. nu. 1. &. 7. & ibi Iohã.
8 de Anania nume. 1. ¶ Nec obstat dictũ † Innocen. in. d. c. nouerit. quia ipse dicit ibi, quòd licet ignorans nõ peccet, tamẽ punitur, qui ignoranter peccat. Et ideo mitius agitur cum ignorãtibus ius positiuũ. vt in. l. 2. C. de in ius vocan. quàm cùm ignorantibus ius naturale. vt Inno. in cap. cum illorum. de senten. excõmu. per tex. in. c. gaudemus. de diuorti. ¶ Et quia isti Correctores non possunt allegare ignorãtiam. vt in l. quod vulgo. ff. pro empto. & text. in. l. fina. & ibi Bart. ad hoc notat. ff. pro suo. vbi in facto alie no tolerabilis est ignorantia: quia tales Correcto
9 res tenentur indagare † factũ alienum, & sic suorum officialium: quia in hoc non toleratur ignorantia iuris in facto alieno. vt tenet Ias. in. l. si res obligata. ff. de legatis primo. col. pe. num. 36. vbi ait, q̃ quando quis tenetur indagare factum alienum ratione officij sui, tũc præsumitur illud scire, nec toleratur ignorantia. text. dicit esse notabi. in cap. innotuit. circa finẽ. in verbo, nec probare cogimus ignorantiã. de electio. iuncta glo. & ibi notat Abb. 3. col. & ad idem est tex. in. c. quanuis. & ibi Abb. de regu. iur. vbi dicit text.
10 q̃ non potest esse pastoris † excusatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit, cùm teneatur inquirere, & habere curam de ouibus suis. & idẽ notat Domi. in. c. vt circa. in verbo, super huiusmodi. de elec. in. 6. & est glos. ibi. & idem Domi. in. c. 2. in verbo, sciẽter. de tẽpor. ordi. lib. 6. & Abb. in. c. fina. de confessio. vlti. col. & in cõsili. 180. quod incipit, in. q. quæ ad præsens vtitur. quia potestas debet velle certiorari qualiter in officio sui Comites & officiales se habeant, aliàs ipse tenetur, cùm eos in officio præposuerit: licet eos exhibendo liberetur, maximè si ei possit imputari culpa in nõ eligendo idoneos. tenet Iohã. de Plate. in. l. cùm ad quamlibet. C. de conditis in public. horreis. lib. 10. in fine.
11 Et facit † quod tenet Ias. vbi suprà, nu. 37. vbi dicit, q̃ fallit in factis nobiliũ personarum, quia ista præsumũtur nota aliis: vnde de facili nõ admittitur allegatio ignorãtiæ. vt in. c. tuam. & ibi Abb. de ordi. cogni. in primo notabil. & facit quod vult glo. notabi. in. l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. ¶ Sed sic est, q̃ officium iudicis est nobile. vt in. c. 2. de offi. iud. & ibi Abb. & doct. & Specula. eod. titu. §. 1. & Azo. in summa eod. titu. Ergo iudex, qui exercet iurisdictionem, & sic factum nobilium personarum, Imò exercet factum regale, debet scire factum suorum officialium, qui exercẽt eandem iurisdictionẽ, & ignorantia eos nõ excusat. ¶ Ad idem facit, quod tenet Abb. in. c. licet Hely. de simoni. nu. 2. vbi di
12 cit, † q̃ prælatus quantuncũq; bonus & sanctus in se, potest grauari, & deprimi ex subditorum excessibus, quos negligẽter omisit incorrectos. ipse enim videtur eos occidere non corripiẽdo. vt in cap. ephesis. 43. distin. &. c. irrefragabili. de offi. ordi. & ideo prælatura non est modicũ onus: cùm nec dum sibi, sed etiam aliis oportet quòd sit bonus. vt in. c. episcopatũ. 8. quæst. 1. & prælatus quandoq; ex hoc punitur, non solùm ẽternaliter in alio seculo, sed etiam in isto morte violenta, & temporali. Ex quo infertur, quòd propter peccatum citius quãdoq; quis moritur, nec complet dies suos. Iuxta illud Psalmist. Viri sanguinum non dimidiabũtur dies suos. glo. in. c. episcopi. 11. quæst. 3. ¶ Et idem, quod dictũ
13 est in prælato, dicit idem esse in patre † negligẽte corripere excessus filiorum suorum. tenetur enim ad hoc. c. ad duo ista nomina. 23. quæst. 4. & in. §. necessitate. 47. dist. & cap. nõ putes. 24. quæst. 5. ¶ Et facit quod tenet Iohan. de Plate. in. l. placet. C. de excusa. mune. lib. 10. in fine.
14 vbi ait, quòd iudices, † & rectores dissimulantes ea quæ prauè geruntur ab officialibus suis, puniuntur. vt in. l. præcepit. C. de cano. largitio. lib. 10. & ibi quoque dictus Plate. est enim quidam tacitus consensus negligendo inductus, q̃ minus punitur, quàm faciens. secundũ Plat. ibi. in. d. l. placet. quem vide in. 3. & fi. notabi. Et facit in simili quod tenet Iohã. de Pla. in. l. omnes iudices. C. de delatori. lib. 10. & Bar. in. l. vnica. C. public. læti. lib. 12. vbi dicũt, q̃ officiales, qui maleficia dissimulatione nõ puniunt, sunt acriter puniendi. Et ad idem facit, quod tenet idem Plate. in. l. 1. C. de fundi. & salti. lib. 11. vbi per illum text. dicit, quòd facit ille tex. contra capra rios, & saltuarios, siue custodes agrorum consti tutos à cõmunitatibus, qui videntes alienas bestias damnum dantes, recepto pretio, denuntia re, vel accusare omittunt, quia sunt grauiter puniẽdi. Et Plate. in. l. 1. C. de desertori. mili. lib. 12. nume. 3. ait, quòd eadem pœna imponitur magistratui, & eius officialibus, qui pœnas per leges statutas gratia, vel dissimulatione pertranseunt. Et nimirũ: quia si iudex repertum non vindicat facinus, tegere vt conscius criminosa festinat. vt text. in. l. 2. C. de cõmer. & mer. lib. 11. vt per Plate. in. d. l. 1.

Summarium.

1 Iudex curiæ regis, siue alius ordinarius, vel delegatus, seu iudex appellationis, dona aliqua à litigan-

à litigantibus, vel eorũ nomine nullatenus exigant, seu recipiant, aliàs puniuntur.

2 Munus est triplex.

3 Dona etiam à sponte dantibus non tenetur iudex recipere.

4 Iudex debet seruare præ aliis manus mundas Deo, regi, & legi.

5 Iudex qui dona recipit, tãquã infamis, & periurus eiiciatur à curia, & amplius nõ sit prætor, nec habeat officium, nec honorẽ in domo regis.

6 Munera excęcant lumina sapientium, & mutãt verba iustorum. nume. 11.

7 Iudex magis æstimabitur, si dona non recipit, licet de iure recipere possit.

8 Officiali, qui mundas habuit manus, multùm fauet imperaror.

9 Inquisitio scrupulosa nõ debet fieri cõtra iudicem, qui habuit manus mundas, & de barateria non diffamatur.

10 Munus paruum, an possit iudex recipere.

12 Munus paruum, vel magnum, attenditur secundùm qualitatem & conditionem dantis.

13 Munera magna, vel minima quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.

14 Officialis recipiens mutuò pecuniam, an committat barateriam.

15 Dona an possit iudex recipere finito officio.

16 Probatio sufficiens contra iudicem recipientem munera, quæ sit.

17 Fuga iudicis tempore syndicatus, facit semiplenam probationem, adeò ꝙ de furtis, & barateriis, & extorsionibus probãtur per iuramentũ eorum, qui de eis conqueruntur.

18 Talis fuga reddit suspectũ iudicẽ, adeò, ꝙ possit cõtra eum peruenìri ad torturam.

19 Fuga officialis, facit eũ haberi pro cõfesso, & cõuicto in oĩb⁹ his, in quib⁹ erat inculpatus. nu. 21

20 Fugere faciens quem de carceribus, tenetur integrè soluere omne debitum creditoribus, etiã si talis debitor denuò apprehendatur, & ad carcerem reducatur. (tione.

21 Officialis ex fuga põt cõdẽnari sine alia proba

22 Contra officialem fugientẽ ratione nõ reddita, creditur sacramẽto agẽtis, nisi fuisset reductus, etiam inuitus ad locum vnde fugit. nu. 23.

24 Cas⁹, in quib⁹ licet officiali fugere tpe syndicat⁹.

25 Fugere nõ debet officialis tempore syndicatus, etiam ad ecclesiam.

26 Successor in officio si viderit vel sciuerit officialem depositum recedere, & non prouidit eum tenere, in syndicatu ipse tenetur.

27 Probationes cõtra officialẽ debent esse claræ, & euidẽtes, si à syndicatu nõ fugit: ideo sacramẽtũ in supplemẽtũ probatiõnis deferri nõ potest.

28 Testes plures singulares deponentes per se de furtis, & barateriis, & extorsionibus, an probent contra iudicem.

Quid sit furtum, & barateria in casu isto.

recibirã dadiuas, v Dadiuas v

Similis textus in. l. 7. titu. 15. lib. 2. in ordina. regali. vbi habetur,

1 quòd iudex † curiæ Regis, seu quiuis alius ordinarius, vel etiam delegatus ciuitatum, vel locorum, vel iudex appellationis, seu supplicationis dona aliqua, aurum, argentum, pecunias, pãnos, beluas, comestibilia, seu alia quæcunque à litigantibus, vel eorum nomine nullatenus exigant, seu accipiant: iudex verò contrarium faciens, officium perdat, & alius, vel alterius officij penitus fiat indignus: & quod accepit, cum duplo restituat regis camerę: insuper arbitrariè, aliàs per regem puniatur secundùm doni, quod recepit, quantitatem. qui text. est singula. Concordat cum eo text. in. l. omnes cognitores. C. ad. l. Iuli. repet. & in authen. de manda. princi. §. oportet. colla. 3. l. plebiscitum. ff. de offi. præsi. & cap. statutum. de rescrip. in. 6. §. insuper.

2 vbi glossa dicit, quòd triplex est munus, † à manu, à lingua, & ab obsequio: & ab istis debet iudex se abstinere. vt glossa & docto. in cap. cùm ab homi. de vita & honesta. clericorum. & in. c. & si quæstiones. de simo. & Speculato. in titu. de legato. §. 1. versicu. sed quid si. & Barto. in. l. lex Iulia. §. 1. ff. ad. l. Iuliã repet. & notatur in authenti. de iureiuran. quod præsta. ab his. in glo. ∇ Tamen Rex potest dare licentiam iudicib⁹, vt ista dona recipere possint. tenet Rebuffus Castel. in tracta. de imperatore. quęstio. 11. versi. 198. foli. 74. tomo. 5. tracta. ∇ Quod extende,

3 quòd etiam † à sponte dantibus ista dona non tenetur recipere. vt tenet Paris de Pute. in tractatu syndicat. in parte, consiliarij. folio. 194. in princip. vbi latè de ista materia. ∇ Quia oportet iudicẽ sine omni † suffragio præ aliis omnibus mũdas seruare manus Deo, Regi, & legi, & nullum contingere lucrum, & cætera. vt in authenti. de mandatis princip. §. oportet. colla. 3.

5 ∇ Aliàs iudex, † qui dona recipit, tanquam infamis, & periurus eiiciatur à curia, & amplius non sit prætor, nec habeat officium, nec honorem in domo Regis. vt Montaluus in. l. 2. titu. septimo. libro. 1. foro legum. in glos. fina. & legitur. Iob. cap. 8. Ignis deuorauit tabernacula eorum, qui libenter munera recipiunt. vt refert Archi. in. capi. quis rectè. 11. q. 3. & tenet Lucas

de

de Pen.in.l. ad splendidioris. C.de diuersis offi. lib.12.allegando Iob.c.15. ☞ Et vide Paridem de Pute.in suo tracta.syndi.in parte, consiliarij officiales.fol.194. in libro portat.nu.2. vbi quoque ait,q̃ periculosum est illa à litigantibus reci pere:quia non dant cum charitate,sed per corruptionem: & qui dant iudici vnã gallinam, dant cum intentione,vt habeant ab eo bouem: & dicunt rustici, quòd encænium intrat per portam iudicis,& diabolus exit per fenestram. Et satis lege antiqua prohibentur munera,vbi dicitur,q̃
6 munera† excæcant lumina sapientium, & mutant verba iustorum. Et licet modica sint,rustici solent dicere, Ego portaui ei vnam gallinam, & feci quicquid volui: & ideo incurritur infamia,& non sunt recipienda. Quia qui dat,putat polluere mentem iudicis, qui mundas debet habere manus. vt in authen. vt iudi.sine quoquo suffragio.§.necessitatẽ.&.§.illud.colla.2. & ma-
7 gis iudex † æstimabitur,si nõ recipiet dona,licet de iure recipere possit. Ergo, dicit dict.Par. de Put.à muneribus cauete,&præcauete,&esto te contenti stipendiis vestris:quia virtus augebitur, & iustitia munda erit. Nam imperator
8 †multùm fauet officiali,qui manus mundas habuit.vt in.d.§. necessitatem.&. §.illud. vbi pollicetur præmium alterius officij. ☞ Quod habet locum in consiliariis alicuius principis capitanei,vel iudicis,vel Admirãti. vt singular. Bald. latè in consilio.503. in.4. volumi. ☞ Et vide tu quoque dictum Pari.de Pute.in.d.tracta.in parte,syndicatur iudex.foli.35. vbi etiam dicit allegando Ambro. quòd munera à iudicibus affectari, insidere miserrimus animus consueuit. Et facit text. in. l. properandũ.§.sint autem vtraque. C. de iudic.& qui aurũ diligit,nõ iustificabitur. Ecclesiastes.31.per totũ. Hodie verò secũdùm dictũ Pari.de Pute.vbi suprà in regno cupiditas satis abundat: ibi quidem imperat aurũ, iudicat argẽtum,remouet passio, promouet affectio,silent Leges & Canones,ratio & æquitas proscribuntur:& ibi nullus quantum mereatur, sed omnis quantum dare sufficiat æstimatur:ibi omne tribunal principis expugnatur: ibi nulla integritas,nulla fides: ibi ad iustitiã reddendam non iustus Deo quæritur,sed magis contra Deũ p cunię venerantur:vnde iudices magis potentibus,quàm iustitiam postulãtibus deferunt. vt in dict.authen.vt iudi.sine quoquo suffra.§.si ve-
9 rò. ☞ Et contra iudicem,qui in officio † habuit manus mundas,& non diffamatur de corruptione.vel barateria, nõ debet fieri scrupulosa inquisitio.vt tenet Angel.in.d.authẽ.vt iudi.sine quo quo suffragio. §.oportet.col. 3. & Paris de Put. in dicto tracta.in parte,per syndicatores.in principi.folio. 18. ☞ Sed quid si munus est paruum?
10 † Domi. in dict.cap.statutum. §. insuper. 1. col. dicit,quòd ex paruo munere, quod consistit in comestibilibus,non præsumitur iudex corrumpi in iustitia administranda.vt in.d.cap.si quæstiones.de simoni.& sic videtur,quòd possit recipere poculẽtum, & esculentũ, quod est illud, quod est potabile,&comestibile,& quòd possit cõsumi paucis diebus. vt dicit ibi text.& Iohã. Andre. & Domi.& talia minima potest recipere,vt vnum par gallinarum,vt glo.in.l.9.titu.7. lib.1. foro legum. ☞ Sed hoc intelligitur hodie, & declaratur per text.in.l.30. eod.titul.15. lib.2. in dict.ordi. regali. post latam sententiam: quia tunc potest iudex recipere minima comestibilia, & potabilia in parua quantitate à sponte dantibus:quia nõ gratis accipitur munus, quod petenti donatur: qui enim donat, alium sibi naturaliter obligat,vt glo. in.d. cap. & si quæstiones. aliàs si post latam sentẽtiam petit ea,vel ante recipit per se, vel per alios,directè,vel indirectè,incidit in illam pœnam,licet recipiat minima. Secus post sententiam ex mera liberalitate, quæ liberalitas offerentis omnem suspicionem tollit. vt in cap.de eulogiis.18. distin. &. c.placuit.prima.q.1. cum similibus.Et per.d.l.Regiã corrigitur illud,quod tenet Hippoly.de Marsi. referendo plures docto.in.l. lege Cornelia. ff.ad l.Corne. de Sica. nu.4. vbi ait,quòd si post latã sentẽtiam iudici sit data pecuuia, tunc valet sententia,nec dicitur venalis,nec iudex potest conueniri de barateria. vt Feli.in cap.tua nos.de simoni. & corrigitur inquantum tenet, quòd iudex non potest puniri, quia punitur: quia talia
11 encænia† & dona,excæcant oculos iudicũ,maximè cardinalium.vt Host.in.d.c.& si quæstiones. ☞ Sed ad hoc,vt.d.l. ordinamenti habeat locum,credo,quòd debeant considerari circustantiæ, & qualitates personarum dantium, & recipientium. Nam à diuite locupleti facilius præsumitur libera donatio,quàm si fit diuiti à paupere. Item consideratur quantitas muneris:nam de facili quis non præsumitur cõferre liberè ea, quæ sunt maximi pretij: quia nemo præsumitur iactare suum. vt in cap. super hoc. de renuntia. l. cùm de in debito. ff. de proba. & Abb.in dict.cap. & si quæstiones.num.3. ☞ Et sic quòd d.l. Regia. intelligatur in diuite dante, non autem in paupere. Et sic,quòd quando dicatur mu-
12 nus paruum † vel modicum, seu magnum, est attendẽda qualitas,& conditio personæ dantis.

vt

vt est glossa in l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de offi. præsi. vt tenet Antoni. Fran. in additio. ad Alexand. in rubri. ff. solut. matrimo. allegando Roma. in. l. si constante. ff. eodem. ☞ Sed contra dict. l. Regiam est text. in. l. prima. C. ad l. Iuli. repet. & in. l. 3. C. de assesso. & in dicta authenti. vt iudi. sine quoquo suffra. §. si quis. & text. in cap. exigit. de censi. lib. 6. vbi nil debet capi ab administratore, seu à iudice quantũcunque modicum. ☞ Sed solue secundùm Abb. ibi, in dicto cap. & si quæstiones. nume. 8. quòd contraria procedunt in exigente. &. d. l. Regia in ponte dante. vbi quoque tenet Abb. quod
13 ista minima † comestibilia, & potabilia, quando dicantur magna, vel parua, non potest dari certa doctrina, sed arbitrio iudicis relinquũtur.
14 ☞ Sed quid si officialis † recepit pecuniam mutuò? Dic quòd punitur, quia in eo præsumitur barateria. vt tenet Bald. in. l. 1. C. de calumnia. dicens idem esse in aliis rebus: quia appellatione pecuniæ, continetur vtilitas. & idem esse, si à fœneratore gratis recipit. vt tenet Pari. de Pute. in dict. tracta. syndica. in parte, an si tempore. foli. 93. nume. 3. ☞ Omnia supradicta intellige,
15 dum iudex est in officio. Sed an finito † officio possit iudex recipere aliquid sibi sponte oblatum, mera liberalitate partis, pro qua fuit lata sententia? Domi. de sancto gemi. in dict. cap. statutum. §. insuper. col. 2. dicit quòd putat, quòd cessante fraude licitè recipiat, quia causa prohibitionis huius iuris tunc cessat, quæ fuit, vt iudicium purè & sine corruptione iudicis procedat: vnde cessante causa corruptionis, ex quo pronuntiatum est, debet cessare dispositio istius. l. vt in. c. cùm cessante. de appella. & dicit, quòd innuit dict. §. insuper. qui dicit, qualitercunque, ad excludendum quẽcunque modum munerum: sed non dixit, quomodocunque, & sic videtur voluisse includere solùm tempus, quo durat iudiciũ. Et pro hoc dicit quòd facit quod notat glos. in verbo, remissione. in. §. si quid illius. c. statutum. & idem tenet iste text. infrà inquantum dicit, durante el tiempo de su officio. & ibi dicã. ☞ Sed vtile est scire, quæ est probatio sufficiens
16 † contra dictos iudices dicta munera recipientes. glo. in authen. vt iudices sine quoquo suffragi. §. necessitatem. colla. 2. tenet, quòd furtum, & barateria contra officialem probatur per iura
† mentum aduersarij. eam commẽdat Bald. in sua margarita. in verbo, officialis. & probat text. singula. in authen. de collato. §. super hoc. versicu. si verò. collatio. 9. & ibi Angel. ☞ Sed ille text. non obstat: quia loquitur in iudice, qui aufugit tempore syndicatus anteaquam adimpleat tem-
17 pus residentiæ: quia talis fuga † adeò facit semi plenam probationẽ, seu præsumptionem, quòd de furtis, & barateriis, seu extorsionib⁹ per eum factis, probatur per iuramentũ eorum, qui conquerũtur de eis, qui aliàs si non fugissent deberent plenè probari per testes. vt tenet Iaf. in repeti. l. admonẽdi. ff. de iureiura. col. 69. nu. 145.
18 eo quia officialis per talem fugam redditur † suspectus, adeò, quòd possit ad torturã peruenirí. quod Iaf. dicit diligenter notandum. Et eum vide in. l. vnica. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quàm
19 crimin. num. 3. vbi dicit, quòd officialis † tempore syndicatus habetur pro conuicto, & pro confesso in omnibus his, in quibus erat inculpatus. vt est text. & ibi Barto. qui dicit esse singu. in. l. consilia. C. de assesso. & domestico. & in. l. lege Cornelia. & Barto. ibi. ff. ad Sillania. ☞ Sed Iaf. vbi suprà dicit aduertendũ: quia Bar. non bene aduertit ad illum text. qui reuera non loquitur quantum ad ipsum officialem fugientem, sed loquitur de subtrahente, & faciente fugere ipsum officialẽ. prout etiam loquitur text. in. l. tertia. C. de exactori. tribu. lib. 10. & ita dicit, & melius Salyce. in. l. bonæ fidei. col. 10. de iureiur. C. prout eum refert & sequitur Ludo. Roma. & dicit Iaf. esse valde notandum. text. in dicta. l. 3. suprà allega. secundùm secundam expositionem glos. quòd si facit quis aliquem fu-†
20 gere † de carceribus, tenetur integrè soluere omne debitum creditoribus, qui fecerant illum incarcerari. prout concordat. d. l. consiliariorũ. C. de assesso. & Bald. in. l. aditos. C. de episco. audi. & Angel. de Aretio in. §. pœnales. Institu. de actio. & docto. in. l. 1. & in. l. sed exigendi. ff. ne quis eum qui in ius voc. ☞ Et dicta. l. tertia, est fortior in hoc, quòd etiam si talis debitor denuo apprehendatur, & reducatur ad carceres, per hoc adhuc non liberatur ille, qui semel eum fecit fugere, quin teneatur pro eo totũ debitum soluere. & ita illum text. pro singul. commẽ. Salyce. in dict. l. bonæ fidei. col. 10. & Roma. in. d. l. admonendi. col. 25. in fine. dicens, quòd ille text. est mirabilis. De hoc, quia non est præsentis materiæ, dicam in cap. 3. infrà eod. in glossa, en fauor de su iurisdicion. ☞ Vide tu
21 Abb. † in capi. veritatis. de dolo & contuma. col. 7. nume. 30. vbi dicit, quòd ex tali fuga potest officialis condẽnari sine alia probatione. & idem tenet Antoni. Fran. in additio. ad Abb. in cap. aduersus. de immunita. eccle. in additione, quæ est in nume. 14. Et Angel. in. l. quæsitum. ff. de pigno. tenet, quòd officialis fugiens tem-

pore syndicatus, habetur pro confesso, & talis fuga facit semiplenam probationē. Et idem tenet Paris de Put. vbi quoque dicit, quòd perdit salarium. in. d. tracta. syndi. versi. dicitur. foli. 27. nu. 5. & latius in parte, an officialis aufugit. foli. 123. vbi facit distinctionē, aut fugit ante finitā administrationem, aut post, & si fuit captus aut non. vbi in fine tenet vnum singula. allegando Lucam de Pen. in. l. ordinariorum. C. de cohar. lib.
22 12. quòd si officialis † fugerat, non reddita ratione, quòd creditur contra eum sacramento agētis, quia fuga eo casu violentiæ comparatur. Et facit text. & ibi Bart. & Plate. in. l. si apparitor. C. de cohartali. lib. 12. vbi si officialis criminosus fugit, & se absentauit. est citādus, adiecta cōditione, quòd nisi infrà talem diem venerit, contra eum feretur sententia: quo non veniente, condēnari potest, quantuncunq; etiam lis non fuerit contestata, & sic absens, potest condēnari ad mortem, attenta qualitate delicti. vt notat Barto. in. l. pe. §. ad crimen. ff. de publicis iudic. quia vt dictum est, habetur pro confesso delicto, de quo impetitur, tam ipse, quàm cum subtrahēs, & occultans. vt in dicta. l. consiliariorum. dummodo in tali edicto, vel citatione dicatur, quòd nisi venerit infrà talem terminum in citatione appositum, contra eum feretur sententia: nam tunc eo non veniente, condemnari poterit. Et non sufficit, si dicatur in citatione, aliàs procedemus cōtra te quantum de iure poterimus, vel prout iuris fuerit, vel iustitia mediāte: quia tunc non poterit fieri sententia contra eum: quia ista verba non habent vim perēptorij termini secundùm Iohan. de Platea, ibi. ☞ Quod limita, nisi offi-
23 cialis postquam aufugit, etiam † inuitus fuisset reductus ad locum vnde fugit, quia tunc sua fuga non facit amplius plenam probationem, sed debet plenè probari. vt tenet Iaso. in dicta l. admonendi. in dicta colum. 69. nume. 145. & idem tenet Hippolytus de Marsil. in sua practica crimina. §. diligenter. nume. 45. & idem in repeti. C. de probatio. num. 260. ☞ Et tamen ad-
24 uertendum, † q̄ in vno casu est officiali licitum fugere dum est in syndicatu, & talis fuga non facit probationem contra eum, putà, quando ipse officialis fugit aliqua ex causa, putà timore partialitatis contrariæ, vel capitalis inimicitiæ, vt quia minati fuerant officiali, q̄ depositō officio, ipsum malè tractarent, quia tunc fuga nullam contra eum probationem faceret. vt in. l. quid si fugitiuus. §. apud Iabeonem. ff. de ædilitio edicto. & tenet Amodeus Iusti. in tractatu syndicatus. in parte, Item in eo quòd dictus potestas. versiculo tertio. ☞ Vel etiam quando recessit animo reuertendi, & reuersus fuisset. argumen. in. l. tertia. cum glossa. §. emansor. ff. de re militari. & tenet Baldus in. l. prima. C. de seruis fugitiuis. & tenet Andreas de Isernia, in constitution. regni humanitatis. Et hac de causa consulit Paris de Puteo in dicto tractatu, in parte, an iudex vel officialis. fol. 124. in libro portat. nume. 3. & 4. officialibus, qui suspicantur de grauaminibus in eorum syndicatu, & vidēt electos syndicatores eorum æmulos, & timent opprimi iniustè, vt constituto procuratore, recedant, appellantes, vel se grauantes, & de iniusta electione syndicatorum, vel de loco non tuto, vel alio grauamine inferendo, accedant ad magnam curiā, idest, ad cōsilium regis, & ibi se præsentent, offerendo velle stare ad syndicatum coram ipsis, & recessit propter locum non tutum, allegādo iustas suspiciones, quia excusatur à fuga, & recessu: quia qui vadit ad superiorem, non dicitur fugere. & Speculatō. in titul. de compe. iud. adi. §. effectus. in princip. & quia itineris arreptio ad superiorē loco appellationis habetur, secundùm Hosti. vt in cap. vt debitus. de appella. de quo Bald. dicit esse text. in. l. sed si per prætorem. §. fina. ff. qui. ex cauſ. maior. secundùm eum ibi. & Bartolus vbi de arreptione itineris ad superiorem, per quam quis videtur se submittere protectioni ipsius. ☞ Et ideo illi officiales, qui in ciuitatibus officia exercuerunt, vbi dominatur aliquis potens Ciuis, vel Baro, qui vult iustitiam ministrari ad suum velle, qui fecerunt iustitiam rectam, & noluerunt applaudere voluntati tyranni, & suos sequaces pœnis afflixerunt, si iustè timeant depositō officio personaliter offendi, possunt impunè recedere: & etiam qui delinquentes suspenderūt, & timent iram consanguineorum potentum, si de ciuitate recesserunt, sunt de iustitia ministrata collaudandi, & non puniendi ratione recessus, per iura supradicta secundùm Paridem de Puteo, vbi suprà, quod nota. Vel si fugit timore iudicis syndicatus, quia pluries dixit, quòd volebat eum suspendere, vel verberare. vt dicam in capitulo quarto, infrà eodem, in glos. entreguen. numero decimoseptimo, cum sequētibus. ☞ Quia officialis nisi in supradictis casibus non tenetur fugere tempore syndicatus:
25 & etiam si aufugiat † dicto tempore ad ecclesiam, non gaudet immunitate. vt tenet dictus Paris de Puteo. in dicto tractatu in parte, viso. folio, trigesimo secundo, numero sexto, & septimo. ☞ Et idem Paris de Puteo, in dicto tracta.

in parte,

in parte, probatio in syndicatu. folio. 216. in fin. Quoque tenet vnũ singula. scilicet, quòd si successor † in officio videret officialem depositum recedere, vel sciuerit, & non prouidit eum tenere in syndicatu, quòd ipse de proprio tenetur pro eo, & simili pœna punitur, qua ipse veniebat puniendus. vt in. d. l. vnica. §. similique. C. vt omnes iudi. tam ciui. quàm crimina. & si aufugit, ad literas præsidis: vn de aufugit, debet remitti, vt primi officij pastum digerat, & sic rationem reddat. vt tenet text. & ibi Plate. in. l. 1. C. de diuersis offic. appa. lib. 12. ☞ Si tempore syndicatus non fugit probationes † contra iudicem debent esse claræ, & euidentes, quia multùm pro eis præsumitur. tex. est multum notabil. in. l. si quis. C. de officio ciuil. iudi. Ita in specie tenet Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. q. 10. ff. de offici. proconsul. & leg. & ideo sacramentum in supplementum probationis in isto casu deferri non potest, nec debet. vt tenet Ias. in dicta. l. vnica. C. vt omnes iudi. nume. 7. & idem tenet Amode. Iusti. in tracta. syndica. in parte, Item in eo quod dictus. col. 2. versicu. qualiter. vbi tenet quòd si de barateria agitur criminaliter ad pœnam triplici, vel exilij, probationes debent esse luce meridiana clariores. vt in. l. fina. C. de probatio. & in cap. per tuas. & in. c. ad aures. de simoni. & text. in. §. hæc quidem. in authenti. vt liti. iudi. vbi tenet, quòd requirun tur probationes idoneæ. Sed si agitur ciuiliter, potest probari per eum, qui fuit mediator, sicut est in simonia. & idem tenet Cataldi. in tracta. syndica. quæstio. 64. Et idem tenet Amodeus Iusti. in parte, supradictus dominus potestas. versicu. negata dicta inquisitione. vbi latè. Sed contrarium tenet Bald. in consilio. 479. in quarto volu. vbi ait, q̃ ille, qui dedit iudici aliquid, vel promisit, non potest testificari cõtra ipsum: quia vni testi in criminali nõ creditur. ff. de quæstio. l. maritus. ☞ Tamen glo. in. d. §. necessitatẽ. in. d. authen. vt iudi. sine quoquo suffrag. colla. 2. in verbo, ostenditur. tenet, quòd plures † testes singulares deponentes de per se de furtis, barateriis, & extorsionibus probãt contra iudicem. & ad hoc cõmẽ. illam glo. Angel. in additio. ad Bald. in dicta. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsu. Et cum ista glo. concordat text. in + l. 8. titul. 15. lib. 2. in ordina. regali. loquendo quomodo fit probatio contra iudicem, qui munera recepit. & ibi tenet, quòd per testes singulares cum aliis adminiculis & circũstantiis probatur contra iudicem dicta munera recepisse. Quam. l. vide, & nota, quia sic vt in ea cauetur practicatur. Sed Iohã. de Platea in. l. iudices. C. de dignita. libro. 12. intelligit dictam glo. in dict. authen. vt iudi. sine quoquo suffragi. hoc modo, scilicet, quòd officialis dicitur conuictus de delicto, vt possit puniri, & priuari dignitate, & officio, quando per testes, vel alio modo legitimo delinquit extra officium. vt in. d. l. sciant cuncti. C. de probatio. Si autẽ delinquit in officio, tunc sufficit quandoque iuramentũ partis cum semi plena probatione. per. d. glo. in verbo, ostenditur. Quoque vide tu eundem Plate. vbi aliter dicit in. l. si aliquid. C. de suscep. & archa. lib. 10. vbi contra officialem probatur per testes, vel per solum sacramentum agentis, est verum, quando delinquens in officio aufugit, quia tunc habetur pro confesso, & ideo sufficit sacramentum. per dict. l. 3. C. de assesso. vel etiam quando est præsens, & certum est de delicto, sed dubiũ est de summa, vel quantitate, vel qualitate rei, aliàs autem requiritur plena probatio. & vi. Hippo. de Marsi. in consi. 61. nu. 33. vbi aliquid. Sed practica est, vt dixi, quod per testes singulares probatur. Quinimo voluit Angel. de Perusi. in tracta. syndi. nume. 3. &. 4. tomo. 18. tracta. foli. 41. quòd quando obiicitur iudici de furto, & barateria, probatur, vt dictũm est per iuramentum actoris, per dict. glo. in. d. §. necessitatem. Et quia verbum, furtum, in ista materia intelligitur pro extorsione violẽta. vt in. d. §. necessitatem. Item pro pecunia clam in nomine barateriæ accepta. ☞ Quia barateria secũdùm eundẽ Angel. est distrahere per pecuniã iustitiam, seu officiũ suum cũ pecunia permutare, vt in. l. omnes. & ibi Bar. ff. ad. l. Iuli. repe. ☞ Et baratus seu barateria quoque dicitur, quãdo partim emitur, & partim vẽditur, idest, quãdo datur res pro re, sed pro æquialentia additur pretiũ. Ita tenet Iohã. And. in c. ad nostram. de empti. & vendi. in nouella. & Fabianꝰ de mõte in tracta. de empti. & vẽdi. q. 2. nu. 30. tomo. 8. tracta. foli. 25.

Summarium.

1 Donum, & promissio, æquiparantur.
2 Iudex debet excutere manus ab omni munere, & sic à promissione.
3 Lex si quis argentum. C. de dona. quæ loquitur in donatione, non debet extendi ad pactũ de donando.
4 Aliud est donare, aliud est dicere donabo.
5 An ex promissione de vendendo compellatur quis vendere.
6 Gabella an debeatur de promissiõe de vẽdẽdo.

7 Promiſsio de nõ donãdo, vel meliorãdo valet.
8 Promiſsio,& ſolutio, æquiparantur.
9 Promiſsio ſola ſufficit in cauſa barateriæ, ſicut in crimine aſſaſsinatus.
10 Conſeruationem indẽnitatis iudex poteſt licitè recipere in his,quę facit licitè pro cõſeruatione ſui officij.nu.13.
11 Si quis dederit aliquid iudici,vel promiſerit vt habeat ſententiam,incidit in pœnam falſi.
12 Iudex, qui declarat votum ſuum parti facienti indẽnitatem anteaquam ſententiam proferat, pœna falſi tenetur.
14 Promiſsio iudici facta, vt proferat pro me ſententia,non valet.
15 Iudicium iuſtum non licet vendere.
16 Promiſsio indẽnitatis ſyndici vniuerſitatis facta,vt nõ denũtiet maleficia, quæ ſecundùm ſtatutum debet denuntiare,non valet.

x **Promeſſa.** [x]Similis text. in. l. 2. titu. 22 foro legum. lib. 1. in parte, o que le prometan. & ibi glo. tenet, quòd donũ,
1 † & promiſsio æquiparẽtur,cùm ſpe futuri doni promiſsione præcedente, iudex grauet partem. vt in authenti. nouo iure. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & in cap. cùm eſſent. de ſimoni. licet dicatur,quòd ſi detur iudici aliquid occultum minimi valoris conſiderata perſona dantis & recipientis, etiam ſi grauet partem,non præſumitur propter hoc grauare. Quod intelligo per dict. l. Regiam poſt latam ſententiam, vt dixi in gloſ. ſuprà proxima. ☞ Tamen tutius eſt
2 ſecundùm eundem Montal. vt iudex † excutiat manꝰ ſuas ob omni munere,& ſic à tali promiſſione,quia dono ęquiparatur. ☞ Sed contra iſtũ text. tenet Alexand. in. l. iuriſgentium. ff. de pactis. col. 2. nume. 10. cum ſequentibus. vbi tenet,quòd quãdo aliquis promittit donare,iſtud non dicitur donatio,ſed pactum,ſiue promiſsio de donando,quæ ſunt diuerſa: ſicut aliud eſt vẽdere, & aliud facere promiſsionem de vendendo. vt in. l. bonæfidei. cum ibi nota. ff. de eo quod cert. loco, &. l. titius. cum gloſ. in verbo, diſtrahere. ff. de pignora. actione. & in cap. penulti. cum gloſſa. ibi de electio. in. 6. ☞ Et ideo
3 Alexan. vbi ſuprà dicit, quòd lex. ſi quis † argentum. C. de donatio. quæ eſt correctoria,cùm loquatur in donatione,nõ debet extendi ad pactum de donando: quia in correctoriis nõ fit extenſio ex indẽnitate rationis. Iuxta notata in authenti. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſi. & ideo dixit Imol. in. l. in ædibus. ff. de donatio. quòd ſi dixi donabo tibi decem, ex iſtis verbis non oritur actio,ſeu conditio. d. l. ſi quis argentum. quia illa lex non loquitur in hoc caſu.
4 Et pro hoc dicit quòd facit, quòd aliud eſt † dare,aliud eſt dicere,donabo. nam dicẽdo donabo,videtur dicere promitto donare. vt per glo. in. c. in noua. 21. diſtin. quicquid dixerit gloſ. in. §. perficiuntur. in verbo, manifeſtauit. inſtitu. de donatio. quam ex prædictis reprehendit Imol. in. d. l. in ædibus. Et Salyc. in. l. 2. C. de conditio. ob cauſam. tenet eſſe verum,quòd. d. l. ſi quis argentum. non habet locũ in pacto de donãdo. & ibi latius per eum. & ita etiã tenet ipſe in. d. l. ſi quis argentum. §. fi. & Iohã. de Imol. in cap. qualiter. de pactis. licet Bart. in. l. fina. ff. de condi. ob cauſam. & Ange. in. d. l. ſi quis argentum. §. fi. videantur ſentire contrariũ. & ſupradicta eſt veritas in puncto iuris ſecũdùm Alexã. vbi ſuprà: quãuis magna ſit authoritas Barto. quod videtur eſſe contra diſpoſitionẽ iſtius tex. ☞ Sed adducta per Alex. nõ obſtãt: quia in iſto tex. expreſsè prohibetur ne promiſsionẽ recipiat de donãdo,& ſic lex prohibet expreſsè,& vetat. & contrariũ de iſto iure regio reperitur, & eſt ſeruandũ. vt Bal. in. l. cõuenticulã. C. de epiſco. & cler. & in. c. cum apoſtolica. de his quæ fiũt à præla. ſine conſen. capit. & docto. in cap. publicatio. de electio. nu. 6. ☞ Prout quoque dicimus de proui ſione de vẽdendo: quia licet nõ ſit venditio, nec
5 ex tali † promiſsione cõpellitur vendere, vt tenet Iaſ. in. §. ſupereſt. Inſtitu. de actio. 1. col. & Bald. ſingulariter in. l. penulti. C. cõmunia. de lega. & Philipp. Decius conſilio. 502. nu. 8. & additio. Bart. in. l. lecta. ff. ſi cert. peta. in additione,quæ eſt in nume. 11. de quo per Montal. in. l. 2. titu. 10. foro legum. lib. 3. in glo. fina. & Franciſcus de Aretio in conſi. 262. incipiente, Facio pactum. ☞ Tamen in caſu, in quo talis promittens compellatur vendere, vt doctor vbi ſuprà,
6 ex tali promiſsione † de vendendo debet ſolui gabella,non tamen venditione poſtea ſequẽte, cùm ſemel tantùm ſolui debeat. ſecundũ Bar. & Angel. in. l. ſi pupillus. in prin. ff. ad. l. falcidi. & Bar. & doct. in. l. ſi. §. quot. in fine. ff. de publica. Paul. de Caſtro in conſilio. 185. Alex. de Imol. in conſili. 89. in. 4. volum. & Bertachi. de Firmi. in tractatu gabellarum. in. 8. par. in tertia parte, quæſtione. 13. ☞ Idem dicimus,quòd valet pro
7 miſsio de non donando, † vel meliorando. vt in. l. 22. de Toro. & ibi doctor del Caſtillo, in gloſſa fina. tenet,quòd promiſsio donandi operatur donationem, ſequuta morte promittentis.

Et

Et an si valet pactum de non auãtagiando filios, vi. singulariter Philippum Decium. consil. 184. ¶ Adde in simili, quod tenet Bart. in. l. quod no mine. ff. de conditio. indebiti. vbi tenet, quòd
8 promissio, † & solutio æquiparantur. Et rectè igitur in nostro text. cauetur, quòd promissionem non recipiat, quia solutio videtur, & ex tali promissione potest iudex partem grauare. ¶ Et vide glo. & Bald. in. l. 1. ff. quod quisque
9 iuri. vbi dicit, quòd in causa barateriæ † sufficit sola promissio, sicut in crimine. assassinatus. & tenet Paris de Pute. in dicto tracta. syndica. in parte, multa de barateria. foli. 64. nume. 4. vide quæ dicam infrà, in glos. donacion. numero. 43. ¶ Tamen iudex potest recipere conseruationẽ
10 † indẽnitatis in his, quæ iudex facit licitè pro executione, & conseruatione sui officij, nec propter hoc iudex facit litem suam: neque qui conseruat iudicem, intelligitur iudicem corrũpere. tenet Bald. per text. ibi, in. l. 1. C. de magistris conueni. & text. in. l. eum pro quo. ff. de in ius vocan. & idem tenet Bald. in authen. generaliter. C. de episcop. & clericis. & Petrus de Anchara. in cap. quanuis. de vsuris. lib. sexto. & idem tenet Bald. & ibi Alexand. in additio. ad Barto. in authen. nouo iure. C. de pœna iudicis, qui malè iudi. & tex. & ibi Bart. in. l. si quis vxo
11 ri. §. si fugitiuũ. ff. de furtis. nu. 2. vbi tenet, † q̃ si quis iudici dederit aliquid, vel promiserit sibi, ad hoc, vt habeat sententiam, incidit in pœnam falsi. vt in. l. 1. §. 2. ff. ad. l. Corne. de falsi. ¶ Quod debet intelligi secundùm eum, quãdo promitti tur aliquid, per quod sibi acquiratur: sed si promittitur tantùm defensio de conseruando eum indẽnem, tunc non incidit in crimen falsi. quod sequitur Paris de Pute. in dict. tract. syndica. in parte, an si tempore sententiæ. foli. 93. ¶ Tamen intelligit hoc, quòd conseruans iudicem indemnem, non intelligere eum corrumpere, si habeat bonam causam, & nisi dedisset ei pignus. arg. in l. litigatores. ff. de arbitris. Et idem tenet Bald. in cap. cùm ab omni. de vita & honesta. clerico. nume. 3. intelligendo Bart. in. d. l. si quis vxori. §. si fugitiuũ. quòd licet ille, qui promittit iudici indẽnitatem non videtur committere barateriam, intelligit Bart. si promissor foueat ius, alio quin debet puniri de barateria. ¶ Et quoq; Ludo. Roma. in. l. 1. ff. de condi. ob turp. caus. dicit, quòd dict. §. si fugitiuũ. loquitur in cautionibus legalibus de præstando eum, qui liberatur á carceribus, in quo est licita cautio indemnitatis: quia est iudicialis respectu eorum, quæ iudex causa sui officij facit. Secus si ei faciant cautiones turpes, vel insuetas, quia litem perderet. vt in. l. generaliter. ff. de calũniato. ¶ Sed videtur distinguendum secundùm Pari. de Puteo. vbi suprà. Aut iudex recipit talem indẽnitatem anteaquam sententiam proferat, & declarat votum suum parti dictam indẽnitatem faciẽ-
12 ti, quòd iudex punitur: qui si iudex † anteaquã sententiam proferat, declarat illam parti, tenetur pœna falsi. vt in. l. prima. ff. de falsis. & Innocen. in cap. irrefragabili. de officio ordi. dicit, quòd efficitur suspectus, quãdo declarat votum suum parti ante pronuntiationem. ¶ Si autem recepit talem indẽnitatem, non declarando sententiam, quam vult proferre, vel recipit post prolationem sententiæ, non tenetur. Et ita dicit q̃ Barto. loquatur vbi suprà. Et ex ista cautela dicit Paris de Pute. vbi suprà, quòd vtuntur iudices ignorantes, & executores, quando timent exequi, quia solent recipere cautionem indẽnitatis, quando pars aduersa minatur iudici, vel executori ne quid innouet, vel non procedat imponendo defensam, vel inhibendo ex parte superioris. ¶ Sed Ias. in. l. 1. ff. de condi. ob turp. caus. nume. 4. tenet contrariũ, prout tenet Bal. ibi. & in dict. cap. ab omni. de vita & honestate clerico. quia præsumitur hanc indẽnitatem pro mittere animo iudicem corrũpendi. ¶ Sed credo dictum Ias. intelligi, quando recepit cautionem indẽnitatis pro malè sententiando, vel sic sententiando, quia tunc non potest: secus si pro iustè sententiando. vt colligitur ex dictis Pari. de Puteo, vbi suprà. Et ita tenet Montaluus in dicta. l. secũda. titu. 2. foro legum. lib. 2. in glos. que le den. vbi tenet, quòd non intelligitur iudicem corrumpere, qui cauet de conseruando iudicem indẽnem, si constet quòd habet bonam causam. per dictum Bart. in dict. §. si fugitiuum. & Bald. in dict. cap. cùm ab omni. nu. 3. Nam iu-
13 dex † quę facit licitè pro executione sui officij, potest recipere conseruationem suæ indẽnitatis. vt dicit esse casus vnicus in. d. l. 1. C. de magis. conue. Sed non potest accipere pignus propter hoc, vt dixi, quia tunc res interuenit. arg. l. litigatore. §. 1. &. 2. ff. de arbi. & vide Hippol. de Marsi. in repetitio. rubri. ff. de fideiusso. nu. 316. &. 317. ¶ Et Angel. in dict. l. 1. quæ incipit. vt puta. ff. de cõdi. ob turp. caus. vbi tenet idem, scilicet, q̃ si promissum fuerit iudici eum seruare indẽnem tẽpore syndicatus vt sententiam ferat, vel vt excarcerari faciat carceratum ad sui instantiam, & nil recipit, sed solùm seruatur indemnis, non incurrit pœnã, & cõtra suum promissorem habet actionẽ, quã cedere tenetur ei,

in cuius preiudicium relaxatio facta fuit.per.d. §. si fugitiuum.quia quæcunque permittũtur licitè de iure,illa eadẽ licitè deducũtur in pactũ, nec contrahitur simonia.vt per Inno.in.c.ad audientiã.de rescrip. Vide tu tamẽ pragmaticã in ordinationibus Cancellariæ Vallisoleti,vbi tenet, quòd nullus iudex dictæ curiæ,& Cãcellariæ,recipiat cautionem indẽnitatis ex parte, in cuius fauorem sententia debet proferri sub pœna centũ regalium. ℣ Et q̃ non valeat promissio

14 † facta iudici, vt pro me ferat sententiã tenet dictus Paris de Put.in.d.tracta. in parte,an si tempore sententiæ.fol.93. nu:4.quia non licet ven-

15 dere † iustum iudicium.vt in.c. cùm ab omni. de vita & honesta.cleri. &.c.non licet. 11.q.3.tamẽ valet promissio de indẽnitate.vt ibi per eum.et Bald. in margarita.versi.iudex.versi. 78. Quod est verum, vt dixi, quando aliquid iustè facit, quia tunc nõ dicitur corruptus.vt Bal. & docto. in.d.l.1.C. de pœna iudi. qui mal.iudi.&. C.de conueni.fisci debito.lib.10.& Bart.in.l.1.§.fina. ff.de calumniato. ℣ Quod secus est in syndico:

16 † quia si syndicus cõmunitatis, qui ex forma statuti tenetur sub pœna denũtiare omnia maleficia, & ad preces alicuius noluit denuntiare, & ille promisit syndico eum indẽnem seruare,q̃ talis promissio nõ valet,& tenetur ad pœnam statuti,non obstante tali promissione inualida. tenet singulariter Alexan. in dicta.l. iurisgentiũ. §. si ob maleficium. ff. de pactis. nume. 5. post Bart. in.l. à reo. §.fina.ff.de fideiusso. Quod facit contra istos promotores fiscales: quia ex forma Pragmaticę tenentur denuntiare omnia maleficia,quòd tenentur,si non denuntiat, licet accipiant conseruationem indẽnitatis.quod nota.

Summarium.

1 Iudex,qui donationem recepit in syndicatu,tenetur,quia dicitur corruptus,sicut si pecuniã recepisset.
2 Donatio est lucri datio.
3 Iudex dicitur commodum bursale recepisse, si donationem, vel pecuniam recepit.
4 Pecuniæ appellatione, continetur omne quod sit,vel esse potest in patrimonio.
5 Donationem remuneratoriã ex gestis ante officium,licitè recepit iudex.
6 Sentẽtia lata donatione,vel pretio,est nulla ipso iure. & nume.10.
7 Pecunia data iudici,vt iudicet, an repetatur.
8 Iudex indebitè aliquid recipiẽs à subditis, con uentus ciuiliter,an teneatur ad quadruplum.
9 Quilibet de populo an põt agere contra iudicẽ.
10 Dans iudici pecuniam, vt secundùm iustitiam sententiam proferat,an causam perdat.
11 Venalis non dicitur sententia,si post eam latam iudici fuit data pecunia, tamẽ iudex punitur.
12 Sententia an valeat, si pecunia non est data,sed promissa.
13 Sententia an valeat, si vnus ex iudicibus fuit corruptus.
14 Qui corrumpit iudicem, pecuniam ei dando, an puniatur.
15 Lex imponens pœnam recipienti aliquid per barateriam,habet locum in dante.
16 Accusator,seu accusatus dans aliquid iudici, an puniatur.
17 Correlatiuorum natura est cõmunis vtrique extremo:& vno contrahentium prohibito, vel permisso,alter censetur prohibitus, vel promissus.
18 Actor obtinens specialem cõmissionem, vt in causa ciuili reus debeat personaliter comparere in iudicio, ipsemet actor tenetur quoque comparere.
19 Prohibita emptione, videtur prohibita venditio.
20 Officialis præsidis,qui accepit pecuniã,& policetur præsidem certam sententiam laturum super crimine, punitur sicut corruptor.
21 Iudex, qui malè iudicauit, ex eodẽm processu potest ciuiliter & criminaliter puniri.
22 Iudices propter quæstum pecuniæ non debent innoxios condẽnare,& noxios ad præstationem adiuuare.
23 Paria sunt iustitiam vendere,& simoniam committere.
24 Grauius est vendere iustitiam, quàm præbendam.
25 Iudex, an videatur corruptus, si à fœneratore gratis pecuniam recepit.
26 An valeat sententia arbitrorum, si sint corrupti.
27 Corrumpẽs notarium actorum,punitur, & causam perdit.
28 Falsans acta, an causam perdat.
29 Quid in corrumpente procuratorem partis aduersæ.
30 Quid in desigillante acta transmissa consultori.
31 Omnia iura statuta in fisco habẽt locum in priuato, nisi lege dicatur, quòd sit speciale in fisco.
32 An qui fuit conatus subtrahere aduersario probationes, perdat causam.

Cancellans

33 Cancellans nomẽ procuratoris, quod eſt in mandato, committit falſum, & punitur.
34 Occultans acta iudicij, vt veritas occultetur, punitur.
35 Deſigillans acta probatoria, an puniatur.
36 Barateria generaliter committitur ab officiali, cùm aliquid recipit à priuato vt faciat non facienda, vel omittat ea, quæ ſunt facienda.
37 Barateria vnde dicatur.
38 Iudices, qui furtis, & ſceleribus conuincuntur, perdunt priuilegium, & dignitatem acquiſitam, & tãquam plebei & peſsimi condẽnantur, & quoque pœna periurij puniuntur.
39 Libellus contra iudicẽ, qui barateriam cõmiſit.
40 Reſponſio iudicis ad dictum libellum.
41 Querelans de iudice iniuſtè, patitur talem pœnam, qualem iudex ſi verum eſſet.
42 Officialis, qui abſolutus fuit in ſyndicatu, an poteſt agere actione iniuriarum cõtra eum qui non probauit, & egit contra eum.
43 An officialis, qui barateriã tentauit, & non perfecit, puniatur.
44 Barateria quomodo probatur.
45 Officialis, qui in ſyndicatu timet condẽnari ex aliqua barateria, an poteſt offerre ſolutionem ante condẽnationem, vt eam euitet.
46 Condẽnatus de barateria in ſyndicatu, non poteſt amplius ad ſimilem officium aſpirare.

y Donacion.

y Similis text. in. §. ſcriptum. in authẽ. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio. colla. 2. ibi, acciperet à noſtris ſubiectis, aliàs tenetur in ſyndicatu † iudex,
1 qui iſtam donationẽ recipit: quia dicitur corruptus, ſicut ſi recepiſſet pecuniam. vt text. & ibi Bald. in. d. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. proconſul. & lega. & in. l. 1. ff. de ambitu. & tenetur fiſco. l. in hæredem. ff. de calũnia. quia do-
2 natio, † eſt lucri datio. vt tenet Cynus in. l. cùm ſponſæ. C. de donatio. ante nupti. ℣ Et dicitur
3 donationem, † vel pecuniam recepiſſe, quocũq; modo burſale ſenſerit. vt in. l. prima. §. ſi pecu-
4 niam. ff. de calumnia. vbi appellatione † pecuniæ continetur omne, quod ſit, vel eſſe poteſt in patrimonio. vt in. l. 4. ff. de verbor. ſignificatio. & tenetur de calumnia, etiam ſi recipit pecuniam, vel aliquid loco eius extra iudicium. vt in l. ſi quis publicanus. & ibi Bart. ff. eod. ℣ Quod intellige in donatione pura, ſecus in donatione
5 remuneratoria † ex geſtis ante officiũ, quia tũc licitè recepit. l. Aquiliꝰ Regulus. ff. de donatio. tenet Paris de Pute. in dicto tractat. ſyndica. in parte, officiales. foli. 87. in fine. & tenet Alex. in. l. principalibus. ff. ſi certum petatur. nu. 4. verſicu. ſecundo limita. ℣ Intantum, quòd ſenten-
6 tia † lata pretio, vel donatione, eſt ipſo iure nulla. vt in. l. venales. & ibi doct. C. quando prouoc. non eſt neceſ. & Archi. in. c. qui rectè. 11. q. 3. vbi tenet, quòd ſicut

ſa, ni donaciõ y ellos, in mutuo nõ debet expectari pecunia ex pacto, ita nec in ſententia. Et ſicut qui in mutuo ex pacto accepit pecuniã, poteſt inde condẽnari ab eccleſia: ſic & ſentẽtia data per pecuniam promiſſam irritatur. §. venales. 2. q. 6. Et ſicut vſurarius, qui præter pactũ pecuniam accepit, peccat, & nõ poteſt exinde ab eccleſia condẽnari: ſic & iudex, qui præter pactũ pecuniam accepit, peccat, tamen ſententia non irritatur. ℣ Ex quo dicto Archi. notatur, ꝙ ad hoc, vt ſententia ex pretio lata irritetur, requiritur, ꝙ tale pretiũ ſic datum ex pacto inito inter iudicẽ, & dãtem, aliàs ſecus: quia vt ibi dicit Archi. licitè poteſt dari publicè pro iuſta ſentẽtia obtinẽda, & pro vero teſtimonio, & leges ſupradictæ habent locũ, cùm eſt dubiũ quo animo detur pecunia. ſecũdùm Lanf. quia eſt intelligendũ de tali munere & pecunia ratione cuius deuiet à iuſtitia. arg. in. c. ex queſtiones. & l. ſolent. ff. de offi. procõſu. Et gl. in. d. c. qui rectè tenet, ꝙ licet ſimpliciter quis det iudici vt iudicet, vel teſti vt iuſtè teſtetur, licet non peccet in dando, tamen repetit quod dedit. 14. q. 5. c. nõ ſanè. & glo. ibi te-
7 net, ꝙ talis † repetit pecuniam, ſi non eo animo dat, vt iudicem corrumpat: nam ſi dat eo animo vt ius, & quietem ſibi conſeruet, tunc poteſt repetere. vt probatur in cap. dilectus. de ſimo. Et idem tenet text. ſingula. in. l. 26. titul. 22. parti. 3. vbi ait, quòd ſi litigans donet aliquid iudici ſimpliciter, vel vt iniuſtè iudicet, aut differat litem, non poterit repetere, ſed fiſco applicatur, cui turpia ex officio lucra acquiſita accreſcunt. Illud verò quod dedit, vt iuſtitiam faciat, licitè poteſt repetere: quia tunc turpitudo repetendi fuit ex parte iudicis cauſata. & cum ea. l. concordat text. in. l. 1. ff. de cond. ob turp. cauſ. & tenet Specula. in titulo de ſenten. §. quæ ſit pœna. verſicu. ſed nunquid ille qui dedit. & concordat tex. in. l. lucius. ff. de iure fiſci. Et idem tenet Archie. Florenti. in. 3. parte. titul. 9. cap. 2. in princip. quem vide. & dicit, quòd cùm ex officio ſuo teneatur gratis iudicare, & bene, turpiter accepit, & crimen concuſsionis commiſit: quia non licet vendere iuſtum iudicium. ℣ Et Paris de Pute. in dict. tracta. ſyndic. in parte, an
8 ſi tẽpore ſententiæ. foli. 93. nu. 2. tenet, † quòd ſi

iudex indebitè aliquid accepit à subditis, conuentus criuiliter, in quadruplum tenetur. vt in l.1. C. ad.l. Iuli. repeti. vbi dicit, quòd glos. ibi tenet, quòd totum illud applicatur fisco. ☞ Ad
9 quam pœnam † quilibet de populo potest agere, quia actio est popularis: tamen si parti acquireretur soluenti, tunc pro parte sibi competeret actio, & eius hæredi. glo. in l.2. ff. eod. ad.l. Iul. repe. Et etiam vbi criminaliter ageretur, cuilibet daretur potentia accusandi. vt in.l. fina. eod. titu. quia crimen est publicum, secundùm Angel. in d. l.1. & Paris de Pute. vbi suprà. ☞ Quinimo dicit dict. Pute. in parte, corruptio. folio. 92. nume. 10. quòd non licet dare pecuniam iudici: vt etiam ferat sententiam secundùm iustitiam, nec iudici est licitum recipere. vt in.l. penultima. ff. de condition. ob turpem caus. sicut non licet testi recipere, vt testimonium deferat secundùm veritatem, quia falsi tenetur. vt Bart. in.l.1. §. primo. ff. de falsi. ☞ Et si dat iudici pecuniam
10 † vt secundùm iustitiam sententiam proferat, perdit causam, & non potest ab eo repeti. vt glo. in dict.l.1. de condi. ob tur. caus. Et idem tenet Ias. ibi, nume. 3. vbi ait, quòd quando datur iudici pecunia solùm ad finē, vt causam expediat, perdit causam, tamen datū potest repetere. & ita dicit tenere ibi Alex. & docto. Et de ista materia corruptionis vide latè ibi per dict. Pari. de Pute. cum versi. sequentibus. & vi. text. singula. in l. 52. titu. 14. parti. 5. vbi latè de hoc. ☞ Vide tu Bald. in cap. si iustus. de appella. nu. 11. vbi tenet, quòd licet sententia non valeat, si fuit aliquid datum iudici pro ea ferenda. vt in.d.l. venales. tamen licitū est iudici dare pecuniā pro vera sententia, & testi pro vero testimonio, dummodo detur publicè, & nō secretò: nec ista dicitur corruptela, sed cautela, & redimere vexationē suā, & sententia est valida. Et ideo dicit idem Bald. quòd si iudex non vult facere tibi iustitiam sine simonia, ex parte tua sis cautus: si potes des ei pecuniam coram duobus testibus, & tabellione, alioquin omnino abstineas: tamen licet sententia sit valida, iudex punitur, per supradicta. ☞ Sed vnum scias, & menti tene, quòd si pecu-
11 nia sit data † iudici post latam sententiam, tunc sententia valet, nec dicitur venalis, nec poterit iudex puniri de barateria. tenet Felin. in cap. tua nos. de simoni. & Hippolytus de Marsi. in singula. 190. & in.l. lege Cornelia. ff. ad.l. Corneli. de sicariis. nu. 4. Sed ego credo, q̄ licet valeat sententia, tamen iudex punitur, quia etiam post sententiā in.l. potest recipere. vt in.l. 30. tit. 15. lib. 2. in ordi. regal. vt dixi suprà in glo. no recibira. 1. col. Et pro ista mea opinione est dictū expressum Pari. de Pute. in.d. tract. in parte, cōsiliarij officiales. nu. 2. foli. 194. vbi ait, quòd intantum iudex prohibetur præmium accipere, q̄ si post sententiam accepit, in syndicatu conuenitur. Quia qui recepit pretium post factum, punitur ac si recepisset ante factum allegādo Bald.
12 ☞ Quid si pecunia † non sit data, sed tantùm est promissa? Dicit Bald. in consilio. 490. incipiente, Proponitur. 4. volu. q̄ sit nulla: si est lata in fauorē promittētis. De quo dubitat dictus Hippolyt. de Marsi. in.d. singula. 190. quia communiter ante sententiam partes promittunt iudicibus maria, & montes, sed post prolationē ipsius nec dum non obseruāt promissa, & nec partem promissorum, imò sæpe fingunt eum non cognoscere: & qui viderunt, testimonium perhi-
13 buerunt secūdùm eum. ☞ Sed quid si plures † iudices simul iudicauerunt, & vnus eorum sit corruptus, aliis ignorantibus, an teneat sententia? Vide singular. Iohā. And. in additio. ad Specu. in titu. de senten. §. iuxta. in additione, quæ est in versi. ratione. num. 2. in parte. c. cùm ab omni. ☞ Et tene, quòd non solum iudex corruptus punitur, verum etiam punitur qui eum corrumpit,
14 † dando ei pecuniam, vt pro se ferat sententiā: quia diffidere videtur de iustitia, qui corrumpit ministrum iustitiæ, & commodum victoriæ perditur ipso iure. vt Baldus in.l. prima. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & tenet Montal. in.l. 2. titu. 2. lib. 2. foro legum, in glo. que le den. & vltra eum per Bart. text. & ibi glo. in.l. Item apud labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniuriis. in glo. in parte, vēdidit. ☞ Ad quod facit, quod tenet dict. Hippolyt. de Marsi. in.l. circuncidere. §. seruo. nume. 6. & 7. ff. ad.l. Corne. de sicariis. allegando Bald. in.l. prima. ff. de calum-
15 nia. vbi tenet, quòd lex imponens † pœnam recipienti aliquid per barateriam, habet locum etiam in dante. & idem tenet Paris de Put. licet Hippolyt. eum non alleget in.d. tracta. in parte, corruptio. folio. 91. nume. 6. per. d.l.1. de calum. & dicit, quòd facit quoque text. in.l.1. C. de cupresis. lib. 11. secūdùm Bal. ibi. & Amode. iust. in tract. syndic. in parte. Item in eo. colu. 2. versi. aduerte. vbi idem tenet. Et est text. in.l. 25. titu.
16 22. partit. 3. qui est singula. vbi tenet, quòd † accusator, qui aliquid iudici dedit, vt iniustè contra accusatum iudicaret, perdet causam, & patietur alias pœnas, de quibus in.l. 24. eod. titu. ead. parti. ☞ Accusatus verò corrūpēs dono vel promissione iudicem, pro confesso habetur, nisi sit certum eum fore insontem, sed litis formidine

hæc

hęc conſtet feciſſe. ¶ Si autem eſt cauſa ciuilis, quilibet dans, aut promittens, perdit cauſam, & ſoluet regi triplum datorum, aut duplum promiſſorum. Sed ſi Corrector ſe ſponte detegat, & probet regi, vel ſuo maiori, nullam patitur pœnam: ſi autem non probet, ſoluet regi litis æſtimationem, ſi cauſa fuit ciuilis, ſi criminalis, perdit omnia bona fiſco applicanda, & iudex purget ſe per iuramentum. nam diffidentia iuſtę ſententiæ ſpem negotij depoſuit in pecuniæ corruptelam. vt ibi per Montal. in dict. l. parti. & text. & ibi Hippolyt. de Marſi. in l. qui duobus. ff. de falſi. vbi qui iudicē corrūpit, tenetur pœna falſi.

17 ¶ Et facit † qđ dicit Bal. in c. 2. vlti. co. de probatio. vbi ait, ꝙ natura correlatiuorū eſt cōis vtrique extremo: & vno cōtrahentiū prohibito, vel permiſſo, alter cēſetur prohibitus, vel permiſſus. per. c. 2. de mutuis petitio. ¶ Et ideo dixit domi.

18 in. c. vnico. de dolo & cōtu. lib. 6. ꝙ ſi actor † obtinuit ſpecialē cōmiſsionem, ꝙ in cauſa ciuili reus debeat perſonaliter cōparere in iudicio, ꝙ tunc tenetur etiam ipſe actor comparere perſonaliter. ¶ Et illud, quod tenet Bar. in l. fi. C. de exacto. tribu. lib. 10. vbi quando lex Imperialis prohibet emere, comprehendit etiam eccleſiam. & ibi Angel. dicit, quòd prohibita emptione, intelligi

19 tur eſſe † prohibita venditio. & illam doctrinam ſequitur Barb. in cap. primo. col. pe. de teſtamē. & facit qđ tenet Bar. in l. fi. C. de indicta viduita te tolle. & Abb. in proœmi. Gregori. 8. colū. nu. 2c. & ibi Sebaſt. ſapi. in additio. licet cōtrarium teneat dictus Abb. in ca. primo. col. 3. de locato. quia ibi additio. tenet contra Abb. de quo ibi per eum. & per dictum Hippoly. in dict. l. circūcidere. §. ſeruo. vbi latè. vbi quoque ait, quòd ſtā te ſtatuto quòd nullus poſsit emere ſine licentia alicuius officialis, includitur etiā venditor. per Barto. in l. fi. C. de accepti. per text. & ibi Barto. in dict. l. 2. C. de cupreſsi. lib. 11. ¶ Ex iſta conne xione poteſt eſſe illud, quod tenet text. in l. qui explicandi. C. de accuſa. & Angel. & Bal. ibi. vbi

20 tenent, quòd officialis † prēſidis, qui acceptat pecuniam, & pollicetur præſidem certam ſententiam laturum ſuper crimine, punitur quemadmodum & corruptor, non tamen eadem pœna. Quod dicit Angel. ibi, quòd facit contra barateros, qui accipiunt promiſsionem pecuniæ, pollicendo iudicem condemnaturum, vel abſoluturum ad ſuam inſtantiam, ꝙ extenditur ſecundū Angel. ibi, & habeat locum in cauſa criminali, in qua licitum eſt pro ſanguine ſuo redimendo corrūpere hominē: quia licet promittēs, vel ſoluēs vt abſoluatur nō puniatur, tū qui pollicetur pro pecunia iudicē laturū ſentētiā abſolutoriā, iniuriaā facit iudici, cuius animi motū detegit, & reuelat, & ideo ſibi iniuriarū tenetur. tex. dicit Ang. eſſe in l. itē apud labeonē. §. idē ergo. ff. de iniur. & ideo ſecūdū eū poterit in inſulā relegari. vt in l. fi. ff. de iuriis. & cum hoc tranſit, licet dicat, ꝙ Bar. relinquit cogitandū. quod ſequitur dictus Paris de pu. in. d. tracta. in. d. parte, corruptio. n. 11. Quod eſt notandū cōtra iſtos ſequaces, & amicos iudicū: quia multotiēs talem promiſsionē faciunt donis, vel pecuniis iudicibus ignorātibus, qui poſſunt condēnari vt corrupto

21 res iudicū. ¶ Quoq; dic, ꝙ talis iudex, † qui ſic iudicauit ex eodem proceſſu, poteſt puniri ciuiliter, & criminaliter. Et eſt ſpeciale in iudicibus delinquentibus in officio ſuo, ꝙ ſimul, & ſemel puniantur. ita tenet Bal. in. d. l. venales. per text. quem dicit eſſe notabi. in. §. oportet. el. 1. vt in authen. vt iudic. ſine quoque ſuffragi. ſuprà allega. Tamen iudex in ſyndicatu poteſt ex nouis allegationibus defendere ſuam ſententiam, & oſtendere cōdemnatū ius nō fouere, vt dixi ſuprà in iſto. c. in gl. el derecho alas partes. in fine. ¶ Et qa

22 iudices † propter quæſtū pecuniæ nō debēt innoxios condēnare, & noxios verò ad præſtationē adiuuare. vt in. d. auth. vt iud. ſine quoquo ſuffra. §. quapropter. ibi, adminiſtratiōes nūquā: qa iudices auari neſciūt quantū delinquūt. nā cùm vendūt aliena crimina, ſua faciūt eſſe peccata: vn

23 de paria ſunt iuſtitiā vēdere, † & ſimoniā cōmittere. vt in. c. accepimus. de purga. cano. imò grauius eſt vēdere iuſtitiā, quā præbendā, † quia legimus Chriſtū eſſe iuſtitiā. c. exiſtimat. 11. q. 3. nō autē legitur eſſe præbēda. Sed culpa tāto eſt grauior, quāto res, in qua culpatur, & ſanctior. vt ait Barnardus. cū vēdere ergo præbendā inter cætera crimina grauius reputetur. c. fi. 1. q. 7. vendere iuſtitiā, q̄ eſt Chriſtus, grauiſsimū eſt cēſendū. ita tenet Lucas de pēna in. l. 1. C. de deſer. lib. 12. co. 16. Et vi. Bal. in. d. l. venales. vbi ait, ꝙ nō videt

25 iudex corruptus † pecunia, q̄ à fœneratore gratis recepit. vt per Specul. in ti. de vſu. licet dicat, ꝙ facit in cōtrariū. l. quin etiā. ff. de calū. ¶ Quid

26 ſi arbitri ſunt corrupti, † an eiꝰ ſentētia valeat, vi. ibi glo. & docto. in. d. l. venales. ¶ Et nō ſolū corrūpēs iudicē punitur, ſed etiā ille, q̄ corrūpit no

27 tariū † actorū, pdit cauſam. l. qui in fraudē. §. quotiēs. ff. de iure fiſci. & l. ſi qs obtexerit. ff. de falſi. & l. ſi qs aliqd. §. inſtrumēta. ff. de pœnis. & not. Bal. in l. de eo. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & Mōtal. in. d. gl. q̄ le dē. &. d. Pari. de pu. vbi ſuprà in parte, corruptio. nu. 7. Et iſta eſt cōmunis opi. ſecundū Feli. in cap. venerabilis. de excep. 5. col.

28 verſi. vtrum ſi falſans. vbi quoque tenet, ꝙ † falſans acta cauſæ, perdit cauſam. vt Bartol. in dict.

§. quo-

§.quotiens.& Bal.in.l.qui teſtamen.ff.de excuſa.tuto.& in.l.1.§.2.in fine.ff.de calūnia. Quòd eſt ſecus in corrumpente aduocatum ſecundùm
29 eum ibi. ▽Quod extendit†Feli.in corrumpente procuratorem partis aduerſę,vel ipſam partē, ſi cauſa reſpicit intereſſe etiam alterius, quàm partis.vt in.d.§.2.& ibi pulchrè Bart.& in.l.qui falſam.C.de falſis inſtru.& Angel.dicit cōmunę opi.eſſe in.l. prima in fine.ff.de his qui teſta.de
30 len. ▽Dicens†idem eſſe in deſigillante acta trāſmiſſa conſultori.per.d.§.quotiens.Sed in hoc dicit Feli.vbi ſuprà,quòd Angel.non bene loquitur,quia iure non cauetur ſecundùm Imol.in.d.l.prima.ff.de his,qui teſt.delen.per,c.cùm olim. lo.2.de officio delega.Iunctis verbis Barto.in.l. qui teſtamentum.ff.de falſis.& vi.Imol.in.l.diuus.ff.de re iudica.Et licet Feli.non dicat, dic ꝙ talis deſigillans,& ſubtrahens præſumitur foue re malam cauſam,ſicut ille,qui alteri parti aduocatos ſubtrahit. vt tenet Romanus in conſilio 346.col.3.Et licet Abb.ibi in dict.cap.cùm venerabilis.poſt multa teneat,quòd falſans acta, non perdat cauſam,quia cautum non reperitur: & ꝙ tex.in dict.§.quotiens. loquatur in cauſa fiſcali, quia imò eſt cautum illud,quod tenet opi.communis: nec ibi in dict.§.quotiens. ſit ſpeciale in fiſco,ſecundùm Cardi.in dict.cap.cùm venerabilis.prout refert & ſequitur Andre.Sicul.in dicto
31 cap.cùm olim.& quia omnia† iura ſtatuta in fiſco,habent locum in priuato,niſi in lege dicatur, quòd ſit ſpeciale in fiſco.vt tenet Iaſ.in.§.in bonæfidei. Inſtitu.de actio.colum.11.& gloſſ.in.l. prima.C.de peti.hæredi.& glo.in.l.prima.ff.qđ cuiuſ.vniuerſi.nomi.& Iaſ.in.l. nec quicquam. ff.de edendo.in principio.& Paul.de Caſtro in l.reſcriptum.ff.de pactis.num.4.& in.l.item veniunt.§.ad aptanda.verſi.in priuatorum.ff.de peti.hæredi. ▽Sed dic melius ſecundùm Feli.vbi ſuprà,quòd tex.in dict.§.quotiēs.dicit,quòd quotiens apud fiſcum cauſa agitur,glo. exponit.1.apud procuratorem fiſci,& tu ſcis,quòd procurator fiſci cognoſcere poteſt inter duos priuatos conſentientes. vt in.l.cùm vendente.ibi,ſi volueris.C. vbi ſi cauſ.fiſca.& l.cùm eorum.C.de ſenten.ergo tex.in dict.§.quotiens.loquitur generaliter. ▽Fortius dicit Innoc.in cap.intimauit. de
32 teſti.ꝙ qui† conatus fuit aduerſario ſubtrahere probationes, debet perdere cauſam. & ſequitur Angel.in.l.1.§.ſi reus.ff.de eo per quem factum eſt.Sed hoc non eſt tenendum ſecundùm Feli. vbi ſuprà ſecundùm Bal.in dict.capi. intimauit. quia ſi eſſet,non oportebat ibi examinare teſtes ſuper cauſa.idem Bal.in.l. prouidendum. C.de poſtula.& Abb.in capitu.cùm cauſam.de teſti. vlti.column.ibi,ego dicerem,vbi ait,quòd licet talis probatio per partem ſubtractam habeatur pro facta odio illius.l.ſi de poſſeſsiōe.C.de proba. non tamen perdit ille ex hoc cauſam. patet per cap. peruenit.lo.1.de teſti.cogen.& cap.conſtitutus.de teſti.vbi aliter punitur.ex quibus re probatur gloſſ.ſi.in capit.venerabilis.in fine.de religioſ.domi.Et prædictis adde Petrum de anchara. in conſilio,381.vbi tenet dictam communem opinionem, de qua ſuprà,quam etiam ſentit Bar.in.l. ſi quis obrepſerit. quæ omnia dicit Feli.vbi ſuprà notāda vt noua. ▽Ad idem facit,
33 quod†tenet Iohan.de Ana.in conſilio.12.vbi tenet:quòd qui cancellat nomen procuratoris,qui eſt in mandato,committit falſum, & debet puniri,etiam ſi officium procuratoris ſit finitū: quia negari non poteſt,quin ſcriptura dicatur mutata ſiue ſublata, ergo falſa.iuxta notata in ca.in memoria.19.diſtin.& in cap.licet.de crimi.falſ.quia talis cancellatio non ſpectabat ad ipſum.argum. in.l.1.per totum.C.nec quis in ſua cauſ. & ſic ꝙ commiſit falſitatem punibilem. Pro quo dicit Ana.quòd eſt dictum Angeli in.l.prima.ff.de
34 publicis iudi.vbi ait, quòd ille,qui occultat†acta iudicij, vt veritas occultetur, incidit in pœnam falſi,ergo ipſe qui cancellat. ▽Quinimo dicit ibi Ludoui.boguli.in additio,quòd tale crimen eſt publicum,& quilibet de populo admittitur ad accuſandum.vt Inſtitu.de publicis iud. in principio.& qui ſic cancellauit,debet puniri. per.l.corneliam.de fal. vt voluit in terminis Angel.in.l.2.ff.de publicis iudi. vbi dicit ſe vidiſſe de facto ſeruatū in ciuitate Peruſij in quodam, qui vocabatur Ang.& ſic quòd quilibet admittatur ad accuſandum eum, qui ſubtraxit acta iudicij,vt veritas occultet:ſed iſte plus fecit, quia cancellauit acta iudicij:& ſic verificatur doctrina gloſſę.in.l.Paulus.ff.de falſi. ▽Quoque fa-
35 cit quod tenet Ludo.Roma.in conſilio.346.col. 3.verſi.cæterum.vbi tenet,†quòd ſi alter ex litigantibus deſigillat,aperit,& legit acta probatoria penes alterum, ſic ſtatuta per iudicem, dupliciter punitur,primò arbitrio iudicis, ſecundò,quia non auditur ſi quid poſtea allegare velit ad infringenda ipſa acta probatoria, quæ faciūt pro aduerſario.vt in.d.c.olim magiſter.de offi. delega. Et intantum faciunt fidem,quòd etiam ſi aliqua raſura quanuis in loco ſuſpecto reperiatur pro altero litigante, non derogatur eorum fidei in his, quæ ex eiſdem concipi poſſunt: quia tunc raſura ipſa non præſumitur facta ab eo, in cuius fauorem acta cantant,nec eius mādato.hoc

eſt

est,quòd notanter notat Hosti.& Iohan.Andre. in.c.accepimus de fide instr.qđ verbũ dicit Bal. in.l.1.C.eo.ti.de fide inst.nõ reperiri alibi,prout tenet dictus Ludo.Roma.in.d.consilio.℣ Ad su pradicta redeundo dic, q̃ generaliter barateria
36 †cõmittitur ab officiali, vbicũque aliquid recepit à priuato,vt faciat non facienda, vel omittat ea,quæ sunt facienda.vt in.l.1.& ibi glo. in versi. accepit.ff.ad.l.iuli.repet.& in.l.eadem. §.fi.eod.
37 ti.℣ Et barateria†dicitur à barato,baratas: quia iudex recipiẽdo aliquid,dicitur baratare,& permutare iustitiã cũ eo quod recepit:sicut recipiẽs aliquid pro dando beneficium, dicitur vendere beneficium.vt Amodeus iustinus in.d.tra. syndi.in prin.versi.5.& vide suprà in glo.no recibira dadiua.in fine.vbi quid sit furtũ,& barateria.
38 ℣ Et isti iudices,qui conuicti sunt †sceleribus &furtis in officio maculasse,perdunt priuilegiũ ex dignitate acquisitum,& tanquã plebei, & pessimi condemnantur.vt tenet tex.in.l.iudices.C. de dignit.lib.12.Et ibi Lucas de pẽna.colũ.fi.dicit,quòd quoque tenetur pœna periurij,cùm iurent nil recipere à subjectis, sed contentos esse his annonis, quæ sibi à fisco dantur. Et vltra iuramentum etiã amplius quãm latrones excedũt, cùm legis quodammodo vigore id facere videantur. Totius enim iustitiæ nulla capitalior est, quàm eorum, qui cùm maximè faciũt,id agunt, vt boni viri esse videantur.Et maius malum est, cùm iudex non tenetur furare, imò aliena furta punire,si calcato iuramento spoliet ipse subiectos,quos vendicare tenetur:&qui legis authoritate,seu fauore furatur, immanissimè plusquã latro peccare censendus est.secundũ Lucã de pe. vbi suprà.quod nota.& vide.℣ Optimũ est sci-
39 re quomodo intentetur libellus †cõtra iudicem, qui dictam barateriam fecit. Et dic quòd conceptio est talis. ℣ Coram domino potestate. &c. Compareo omni modo,& meliori quo possum contra talẽ:& dico,q̃ cùm ipse in ista ciuitate officium iudic.exerceret, tempore sui officij, hoc anno,& mense tali,in domo talis,in tali camara, regnante tali,pecuniam accepit à Titio aduersario meo,ob iudicandum, vel non iudicandum, ob interponendum decretum, vel non interponendum,& ipse iudicauit,vel interposuit decretum, vel non iudicauit,per hoc enim coram vobis accuso: quare peto ex vestro arbitrio eum punire.& puniendum fore sententialiter declarari.Et hoc cùm criminaliter agitur.℣ Si verò ciuiliter,sic concipe. iunge quare peto ipsum in quadruplum condemnari. prima.quæst.1.capit. eum qui.& in.l.finali, in fine. C. ad.l.Iuli.repe. Tamen in hoc libello non est necesse ponere aliquid de anno, vel mense, vel domo, vel nomine principis, nisi velis. Istas formas ponit Specula.in titulo de accusatio. & inquisitio.§. nunc formæ.versiculo secundo.numero tertio.

℣ Attamen quando contra iudicem, vel contra
40 aliquem de † sua familia libellus suprà barateriam,vel furtum porrigitur, seu datur simplex petitio, quod sæpe fit maliciosè,ipse iudex neget contenta in dicto libello, seu petitione, & faciat reconuentionem de iniuria,& de infamia, & protestetur in dicta reconuentione in casu in quo ille non probet, & alleget se nobilem, & probum virum, iuris peritum, & optimæ famæ: quibus attentis reconueniendo ipsum, dictus iudex æstimet infamiam, & suam iniuriam centum librarum, vel mille ducatorum, attenta eius qualitate: & offerat se probaturum, quòd pro dicta quantitate noluisset, recipere vel sufferre tantam iniuriam, seu infamiam: & protestetur de damnis, & expensis, & interesse ipsius.vt tenet omnia supradicta singulariter Cataldi.in tracta. syndica.in quæstione. 281. quæ est finalis. ℣ Vbi quoque dicit, quòd ille,qui porrigit petitionem contra officialem,non potest retrahere ab ea absque eius licentia. Quæ dicta Cautela de reconuentione(iudicio meo)est optima: quia facit ad.l. 2. titulo.2. lib.secundo.foro.ll.in fine,iam allega.vbi tenet, que si alguno se querellare del alcalde a tuerto, en esta razon aya la pena sobre dicha, que el alcalde auria, si tuerto iuzgasse. & tenet Montal. in.l.23.titulo.22. parti. tertia: vbi tenet, quòd
41 † querelans de iudice iniustè, patietur talem pœnam, qualem iudex,si verum esset. allegat Bartol.in.l.seruo inuito. §.cùm prætor.ff.ad trebellia. Et licet Bartol. ibi non dicat, tenet Paris de Puteo in dict.tracta.in parte, Syndicatorum.folio.25. vbi tenet, quòd in syndicatu non debent calumniari, & vexari contra honorem, & dignitatem suam,& prouidere, quòd quis nõ frustretur friuolis,petitionibus, vel ineptis, & calumniosis, & quòd debent reiici tales conuitiantes officialibus in fine sui officij, & eos puniri.quod nota.℣ Tu quoque vide singulariter.Pari.de puteo.in dicto tracta. syndicatus.in parte, iniuria officialis. folio. 131. vbi † tenet,
42 quòd officialis, qui fuit absolutus in syndicatu,põt contra quẽ nõ,pbauit, & egit cõtra eũ, agere actiõe iniurarũ.per.l.itẽ apud labeonẽ.§.si quis libellos.ff.de iniuriis.& Barto.in.l.fi.ff.ad senat.

senat.consul.turpilia. vbi si quis agit contra aliquem calumnioſè, quòd poteſt actione iniuriarum coueniri.per tex.in.l. eadem.§.ſi quis non debitorem.per eũ allega.& etiam ſi actor iurasſet de calumnia,& quod querelas de iudice inde bitè in ſyndicatu puniatur, dicit quòd eſt text. in conſtitu.regni.prout in.d.l.fori.cauetur.& in dict.authẽtica.vt iudices ſine quoque ſuffragio. §.ex aduerſo.℣ Tamẽ dicit,quòd licet dicta cautela Catald.ſit vtilis,& bona: tamẽ quia ſyndicatores,qui ſyndicant,quærunt aliquando gratificare,dicit quòd pluries conſuluit, quòd expectetur finis primi iudicij: quia ſi contingat abſolutio,tunc poterit agi actione iniuriarum. per.l. ſi tibi.C.de liberali cauſ.& cõſulit,quòd agat actione iniuriarum in magna curia, vel coram iuſtitiario regionis,quo caſu poteſt pro parte proteſtante de calumnia punire iniuſtè querelantes contra ipſum officialem. vt ibi per eum. vbi quo que tenet, quòd debet puniri eadem pœna.per l.fina.C.de accuſatio.Sed tu tene dictam cautelã Cataldi.& facias dictam recõuentionem:& ſi nõ facis, potes poſtquam abſolutus fueris intentare actionẽ iniuriarũ principaliter cõtra querelãtem:quia vtroque modo iudex tenetur condemnare querelantem indebitè, modo reconueniatur,vel poſtea principaliter accuſetur per ſupra dicta.℣ Et vide Guido,Pap.in ſingula.358.§.iudex à quo,vbi in alio caſu tenet, quòd iudex à quo non debet reputare ad iniuriam, ſi appellãs dicat in appellatione ſententiam iniquam: quia illa verba de conſuetudine non important iniuriam.Secus ſi diceret ſententiam latam fuiſſe per pecuniam,& ſic de ſimilib.iniuriis: quia tunc ſi illud non probetur in cauſa appellationis.ſ.corruptio prædicta,fortè iudex poſſet agere actione iniuriarum:non tamen aget ante ſententiam in cauſa appellationis latam, vel appella. deſertam.℣ An autem officialis,qui attentauit barate-
43 riam †committere,& nõ perfecit, puniatur? Bal. in authentica. Sed nouo iure.C.de pœna iudic. qui mal.iudi.dicit,ꝙ ſic.puta quia accepit pecuniam, & nondum tulit ſentẽtiã.vt in.l.generaliter.§.1.ff.de calumnia.ſicut in ſimili dicimus in crimine aſſaſsinatus.vt in.l.prima,in fine.ff. qđ quiſque iuri. & eſt ſpeciale, quia æquiparatur crimini læſæ maieſtatis.vt dixit gloſſ.in.d.authẽ tica.ſed nouo iure.ideo punitur attentans. Ita tenet Amode.iuſti.in dicto tracta.ſyndi. in parte. Item in eo an autem officialis. Et ideo dicit Ioh. de Ana.in rub.de ſimonia.numero.6.allegando Bald.Peruſin. in regula. Contractus. de regulis iur.in.6.in additionibus,quas fecit Iohan. Andre.in mercuria.ſe vidiſſe de facto Florentiæ ipſe ibi ordinariè legente,videlicet,an ille qui cõmiſit barateriam in officio recipiẽdo ſolam promiſsionẽ,an poſsit pœnitendo remanere in officio? Et dicit, quòd fuit conſultum,ꝙ non, quia turpiter fuit pactus. vt in.l.3.ff.de calumnia. & ita dicit ꝙ remanſit deſolatus, & præ dolore & verecundia mortuus eſt:& licet videatur,ꝙ non poterat puniri,niſi opere ſubſecuto. Tamẽ opi. Bal.eſt de iure vera,faciendo dictam æquiparationem de barateria ad ſimoniam, & ad crimen læſæ maieſtatis per notata in cap.1.de homic.lib. 6.ſtante potiſsimè, ꝙ in parificatis ſeu æquiparatis de facile fit extenſio.vt per gloſſ.in capit.ſi poſtquã.de ele.in.6.§.1.& ſi.vt per Ana.ibi,quẽ
44 vide.℣ Quomodo autem probetur barateria,† dixi ſuprà in glo.no recibira dadiuas. ſi.columna. verſi.quia ſi nõ fugit tempore ſyndicatus.℣ Ali quando dubitatur tempore ſyndicatus, & ſæpe
45 occurrit in practica,vtrum †officialis,qui timet in ſyndicatu condemnari pro aliqua barateria, vel furto, ſeu debito, poſsit offerri ſolutionem ante condemnationem vt euitet condemnationem,& infamiam iuris,& facti.vid. Bal.in.l.generaliter,§.ſi igitur.ff.de calumnia. & Paris de put.in dict.tracta.in parte,multa de barateria. folio.62.nu.4.vbi tenet,ꝙ in crimine barateriæ nõ habet locum pœnitentia,& in vno minimo cõmittitur,quæ eſt inter maximas cauſas capitales.vt in.l.furti.§.pactum.ff.de infamibus.℣ Tamen tudic,quòd per iſtam oblationẽ debet abſolui,& talis oblatio debet admitti per ſyndicatorem,aliàs faceret ſibi iniuſtitiam, & teneretur ipſi, nihilominus condemnaret. vt tenet Paul. de Caſtro in.l.ſi reus paratus.ff.de procura.numero.10.per tex.notabil.ibi. Et idem tenet Bart. in.l. iuſiurãdum.§.cùm res.ff.de iureiuran. vbi dicit, ꝙ iam perſuaſit cuidam poteſtati, qui tempore ſyndicatus debebat condemnari in parua quantitate:cùm ibi eſſet ſtatutum, ꝙ quicunque condemnatus fuerit in officio,quod is geſſerit, non poſsit ibi iterum eſſe rector ipſe, nec aliquis de eius domo:vt effugeret iſtam pœnã, perſuaſitꝙ ſolueret ante ſententiam.& ita factũ eſt per tex.in.§.fina.Inſtitu.de perpetuis& tempo.actio.Quod dictum Barto.ſequitur ibi Ial.in dict.§.cùm res.nume.3.& Bal.in.l.prima. C.de dolo.& in.l.ea quæ.in fine. C. de conditione in debi.& in.l.quoniam de infamibus. & Matheſila.in notabil.84.vbi dicit,ꝙ debet ſoluere totũ, vt euitet pœnam, & condemnationem.Sed quãdo non offert totum,ſed partem,tũc hoc ſibi nõ prodeſt.vt in.l.tutor.§.lucius.ff.de vſuris.& Ce

pol.

pol.in cautel.27.& Bar.& Bal.in.l.furti.§.qui alieno.ff.de infa.& vi.latè Bal.in.l.si traditio. C. de actio.empti.colū.2.n.6. ☞Et facit quod tenet idem Paul.de Castro.in.l.1.ff.de actio.empti.n. 9.vbi ait, quòd quandocunque lite pēdente res q̄ petitur offertur,debet sequi absolutio ab obseruatione iudicij. & idem quod Paul.in.d.l.si reus paratus.tenet additio. Abb.in.ca.cùm te.de re iudi.in additione,quæ est in.n.5.& Angel.in l.fi.ff.de rebus credi.& Iohan.Andr.in additio. ad Specul.in ti.de censi.§.1.in additione secūda. ☞Vbi dicit,quòd publicanus euadit pœnam,restituendo surreptum ante sententiam.quod nota.& Abb.in cap.at si clerici.de iudi.n.27.& idē tenent Paul.& Angel.in.d.l.si reus paratus. de quo tex.vi.Barb.in cap.licet Hely.de simoni.& est tex.expressus in.l.si cum exceptione.§. hæc autem actio.ff.quod metus caus.& idē tenet Angel.in dict.§.fi. Institu.de perpet.&tempo.actio. ☞Sed contra supradicta videtur text.contrarius in.l.si pignore.§.cùm furti actio.ff.de furtis. vbi receptāre,nihilomin⁹ est salua furti actio:& ecō tra,soluta pœna duplici, vel quadruplici,est salua vendicatio.& idem tenet Abb.in.c.1. de dolo & cont.col.2.nu.6.vbi tenet,q̄ ad pœnam euitandam non prodest restituere rem raptam,seu aliter pœnitere de peccato.per tex.in.l.non prodest. ff.vi bono.rapto. ☞Quæ contraria non obstant,quia loquuntur in raptore,& fure:& dictū Pau.& aliorum loquitur in dante,& recipiente, & sic habet locum pœnitentiæ& restitutio ante sententiam,facit cessare pœnam. Vel potest intelligi,quando ex tali barateria non fuit sequutū damnum parti:quia si est sequutum,pœnitentia, nec solutio,non releuat iudicem.& sic potest intelligi.d.Bald.vbi suprà,inquantum tenet, q̄ in barateria non est locus pœnitentiæ. ☞Et opi. Paul.& Ang.& aliorum tenet Paris de put.in.d. tracta.syndi.in parte, oblatio.folio.190.& sic, q̄ facientes ante condemnationem compositionē, seu soluentes,& protestantes, quòd propter dubium litis euentum hoc faciunt, & ne vexentur litibus,& expensis,absolui debent ab instantia iudicij simpliciter,nec habet locum.l.quoniam. C.de infami.nec videtur delictum cōfiteri: quia faciunt causa redimendi vexationes. per nota. per moder.in.l. interdum. §. stichi.ff.de verbo. obliga.& ita dicit Paris de puteo vbi suprà, q̄ faciunt officiales, quia ante sententiam conantur partem concordare, vt euitent condemnationem,per quam eis paratur maximum præiudicium.quod nota,quia ita obseruatur.Quia si condemnaretur,etiam de iure communi condemna-

46 tus in syndicatu † non potest amplius ad similē officium aspirare.vt in.l.iudices qui. & ibi notat Bartol. C.de dignita. lib.12.& in.l.si quis aliquid. C.de suscepto.& arca.lib.12.vbi glossa allegat plures cōcordantias.& tenet Ias.in di.§. cùm res.in fine.l. iusiurandum.

Summarium.

1 Iudices seu rectores terrarum, non debent secum ducere vxores:& si ducunt,tenentur pro eis.

2 Potestas tenetur pro omnibus, quos secum duxit, etiam si non sint præpositi alicui officio, si prætextu officij domini delinquant.

3 Iurisdictionem non habentes, licet vxores eorum in officio delinquant, non tenentur pro eis.

4 Iudex tenetur pro matre, quæ promisit victoriam causæ, vel remissionem & veniam delictorum pro pecunia, vel serico, aut lino sibi donato.

5 Iudex tenetur pro vxore,matre, & officialibus, quando agitur ciuiliter:secus si criminaliter.

6 Vxor dicitur de familia.

7 Vxor dicitur domestica persona.

8 Vxor est socia diuinæ & humanæ domus.

9 Vxor,& vir sunt eadem caro,& vnum corpus.

10 Sponsa de præsenti, dicitur vxor.

11 Mulier nupta,non dicitur cōcubina clerici, vel vxorati.

12 Leges loquentes contra concubinam, non habent locum contra mulierem nuptam,licet sit concubina.

13 Desponsata per verba de præsenti,licet sit cōcubina clerici,vel vxorati, non punitur.

14 Matrimonium dicitur & maritus & vxor contractis duntaxat sponsalibus per verba de præsenti.

15 Contra vxorem,vel sponsam alicuius non proceditur, licet sit concubina, nisi maritus, vel sponsus eam accuset.

16 Pœna legis ordina. disponentis contra illum, qui vocauerit mulierem nuptam meretricem, habet locum in illo,qui mulierem desponsatam meretricem vocauerit.

17 An consanguinei, vel amici rectoris ciuitatis, qui in officio non administrant, sed tantùm sunt in domo, contineantur appellatione familiæ,pro qua rector tenetur.

18 Agens contra potestatem pro delicto suæ familiæ,quid debet probare.

Mugeres.

z Mugeres. [z] Habuit ortū à dicto Bald. in.l obſeruare.§. proficiſci. 1 ff.de offi.procon.& lega.in prin.vbi tenet, † ꝙ rectores terrarum non debent ſecum ducere vxores:& ſi ducant,tenentur pro eis:quia ibi magis puniuntur ſui culpa,quam incurrunt ducentes ſecum vxores. vt gloſ.in.l.ſi quis in ſuo.§.legis.C.de inoffi.teſta.& Plat.in.l.apud eum. C. de cenſi.& cenſitori.lib.11.num.2.Et ibi quoque tenet Bald.in dict.§. proficiſci.quòd etiã tenetur 2 †poteſtas pro omnibus,quos ſecum duxit, etiã ſi nõ ſint præpoſiti alicui officio,ſi prętextu officij domini delinquant.vt in authentica,de iudiciis.§.nec autem.colla.6.& tenet Paris de put. in dict.tracta.ſyndi.in parte.an in eo quod fecerunt.folio.114.num.22.& Montal.in.l.2.titul.2. for.ll.lib.2.in glo.porque no lo entiende. verſic. & quia.& idem tenet Amode.iuſti.in dict.tracta.ſyndi.in parte,qui dominus,poteſtas,& officiales.verſi.ſed pone.vbi tenet,quòd ſi duxit vxorem,& delinquit in officio,tenetur pro ea ad intereſſe partis. Quod tamen dicit non habere 3 †locum in aliis officialibus non habentibus iuriſdictionem:quia licet vxores eorum delinquãt in officio,non tenentur pro eis.per.l.primà.§.familiæ.ff.de publica.& Bal.in.l.nulli.C.quorum appella.non reci.& in.l.2.C.vbi de ratio.agi opor.& in.d.l.obſernare.& idem tenet & intelligit Paris de pute.in dict.tracta.ſyndica.in parte, poteſtas tenetur.numer.2.folio.207.vbi quoque dicit,quòd non ſolùm poteſtas tenetur pro vxore, quam ſecum duxit, ſed etiam ſi duxerit matrem,† quæ promiſit victoriam cauſæ,vel remiſ 4 ſionem,& veniam delictorum pro pecunia, vel pro ſerico, aut lino ſibi donato, quia tenebitur poteſtas, licet mater non videatur eſſe de familia filij.vt in.l.q adoptio.ver.ita.ff.de adoptioni. ▽ Quoque intelligit Amode.iuſti.vbi ſuprà, quòd tenetur pro vxore,& familia,quando agitur ciuiliter,ſecus ſi criminaliter ſecundùm glo. & docto.in di.§.proficiſci.Et magis dicit Amodeus vbi ſuprà,quòd ſi ſtatutum dicat,quòd poteſtas teneatur de delicto officialium,& familię, debet intelligi,ſi agatur ciuiliter, non criminaliter,& operatur vltra ius commune, quòd tenetur etiam de delicto commiſſo extra officium:& ſi in electione obligauit ſe ad omnem pœnam pro ſua familia ciuiliter & criminaliter,debet in 5 telligi† de pœna pecuniaria,non de corporali:à qua pœna pecuniaria liberatur exhibẽdo reum principalem.ſecundùm Bartol.in.l.ſi cùm exhibuiſſent.ff.de publica.& in.l.1.§.familiæ.ff.eod. & in.§.quod nouiſsimè.& eſt tex.in capit.4.infrà eodem in fine. vbi latius dicam. & idem eſt ſi non ſtat per eum quominus exhibeat.ſecundùm dict.Amod.vbi ſuprà. ▽ Ratio noſtri text.

6 ni ſus mugeres[z], ni poteſt eſſe: quia vxor† dicitur de familia viri.vt in l.quicunque.C.de re mili.lib.12.& in capit.hæc imago.30.quæſt.5. & ideo corrigi poteſt & ex cauſa verberari.vt notatur in.l.conſenſu.& in authentica ibi poſita.C.de repud.glo.in cap.quem admodum.de iureiur.& in capit.literas.de reſti. ſpolia.glo.in capit.ſicut vlterius.7.quæſt.1.Bal. in.l.ſi filius.C.de pactis. ▽ Prædicta vera ſunt cum cauſa legitima, aliàs modicè permittitur.vt in dict.capi.ſicut vlterius.& in authẽtica de nupti.§. ſi igitur.Alex.in cõſilio.96.in.4.volu.per Feli.in capi.cùm contingat.de foro cõpet. & aliquid in cap.illud.de præſumptio. ▽ Et quoque 7 dicitur vxor† domeſtica perſona.vt Bald.in.l. etiã.& ibi glo.C.de teſti.& quoque dicitur qua ſi vſum viri.vt Paul.de Caſtro in conſil.124. Saly.in.l.cum te.C.de dona.ante nupt.quæ vnica vnico viro debet eſſe.Cardi.in cle.prima,de renuntiati.5.oppo. ▽ Et eſt ſocia domus viri.† vt 8 in.l.aduerſus.C.de crimi.expila.hæredi. videlicet tam diuinę,quàm humanæ.vt in.l.1.ff.rerum amota.& Specu.in tit.de feudis.§.quoniam. ver ſi.20. ▽ Et ſunt vir & vxor † eadem caro, & vnũ 9 corpus.vt in cap.debitum.de biga.& in.l.ſi cùm dotes.§. ſi maritus.ff.ſolut.mat. & in capit.idonei.4.quæſt.1.& Iohan. Andr.in additio.ad Specul.in titu.de teſte.§.primo.verſi.quid de vxore. ▽ Iſtum tex.extende,quòd non ſolùm iudex tenetur pro vxore, verum etiam quoque tenetur 10 pro ſpõſa,† ſi ducit eam in officio, & aliquid cõmiſit:quia ſponſa de præſenti, dicitur vxor.vt eſt gloſ.in capi.iuuenis.de ſponſa.coniug. ideſt ſponſa.alia in capit.canonica.de ſent.excom. in verbo,duximus in fine.de quo per Bal.& Pau. de Caſtro.& docto.in.l.nõ ſine.C.de boniſque libe.& per doctorẽ del Caſtil.in.l.49.de Toro. in gloſſ.matrimonio. ▽ Et intantũ dicitur vxor, quòd etiam ſi nõ ſit traducta ad domum viri.Bartholo.Cepol.in.l.Mercellus.ff.de verborum ſignifi.12.colum.& Bal.in dict.l.nõ ſine. dicit hoc verum eſſe, niſi exprimatur de carnali copula. Et vi.Abb.in capi.ex publico.de conuerſ.coniug.& latiſsimè per Angel.de Are.in.§. fuerat. Inſtitu.de actio.nume.24. ▽ Quod facit ad pragmaticam

maticam.95.in libro pragmaticarũ, vbi cauetur,
11 ꝙ mulier nupta † non dicatur concubina clerici, vel vxorati. Quod sequitur Pala. Ruui. in repeti.
12 c. per vestras. de dona. §. 21. fol. 95. vbi dicit † ꝙ leges loquentes contra concubinam, non habẽt locum contra mulierem nuptam, quanuis esset publica concubina clerici, monachi, & religiosi. Quod nota, quia dicta Pragmatica quoq; extenditur ad mulierem † desponsatam: quia talis desponsata de præsenti, licet sit concubina clerici, vel vxorati, non potest puniri: quia dispositum in vxore, habet locum in sponsa de præsenti, vt dictum est: & quia statutum in vxore, habet locum in sponsa, & econtra. Tenet Pala. Ru. in repet. rub. de dona. §. 55. num. 5. folio. 33. per glo. singula. in. §. pe. Institu. de excusa. tuto. in verbo, maritum. in fin. & ibi notat in prin. & ex tex. iũcta gloss. in ver. concubinæ. & in. l. 3. ff. de dona. inter virum & vxo. vbi ait, quòd matrimonium
14 † dicitur, & maritus & vxor dicuntur contractis duntaxat sponsalibus per verba de præsenti, licet non interueniat carnalis copula. de quo ibi per Pala. Ruui. nu. 3. & .4. cum sequẽti. & quædicam in capi. 47. infrà eodem. in glo. menceba publica. & in glo. casado. Et sic seruatur: quia quando sponsa alicuius † est concubina alicuius clerici, vel vxorati, non proceditur contra eam, nisi maritus accuset. per. l. c. titu. 15. lib. 8. in ordi. regali. & per. l. 3. titulo. 7. lib. 4. foro. ll. Et per istas leges corriguntur leges, quæ tenent, quòd marito negligente, alij poterãt vxorem suam de adulterio accusare. vt per Montal. ibi, vbi in fine tenet, quòd ex illa lege eliciter priuilegium, quod habet vir. s. quòd eo nolẽte, alius non admittitur ad vxorem suam adulteram accusandam. ☞ Per supradicta quoque extenditur. l. 2. titulo. 9. delas iniurias. lib. 8. in ordi. regali. inquantum tenet, ꝙ
16 si aliquis vocauerit † meretricem vxori habenti virum, quòd incidat in pœnam illius. l. ꝙ pœna dicta illius. l. habeat locum, quãdo vocauerit meretricem mulierem desponsatã per verba de præsenti. & tenet tex. in. l. 82. in. ll. del stylo. vbi habetur, ꝙ quãdo lex ponit pœnã ratione calumniæ vxoris, ipsam et pœna intelligitur posita ratiõe spõsę de præsenti. qđ tene mẽti. ☞ Ad supradicta de familia adde, qđ tenet Ang. in. l. 2. §. familiæ.
17 ff. vi bono. rapto. vbi tenet, † ꝙ cõsanguinei, vel amici rectores ciuitatis, qui in officio nõ administrãt, sed tantummodo stant in palatio, nõ continentur appellatione familiæ, pro qua rectores tenentur secundùm formam statuti dicentis, quòd mali rectores illos tenent, vt per eos committant multas baraterias, & deinde faciunt eos recedere, & dicunt se non teneri pro illis, quia non sunt in numero familiæ, nec inter eos descripti. Tamen dicit Angelus ibi, quòd boni syndicatores debent contra talem fraudem occurrere, sicut occurritur cõtra dominos expellẽtes famulos suos,

hijos[a] de ninguna p vt possint in testes producere.

☞ Et in eadem. l. in. §. hæc actio. tenet quoque Angelus, quòd quando agitur contra potestatem, quod eius familia damnum dederit, quod petitio procedit, licet non exprimantur sigillatim nomina familiarum, tamen vt maleficium melius liquidetur, tota familia erit exhibenda cum eisdem vestibus per dicta. l. cùm exhibuissem. quod sequitur Paris de puteo in dict. tracta. in parte, familiaris, siue familia potestatis. folio. iii. numero. 5. ☞ Quando agitur contra of-
18 ficialem de delicto familiæ, agens † debet probare duo. s. ipsum de familia esse, & positum tali officio: & probatur esse de familia eo ipso, quod cum aliis famulis est associatus, licet alia scriptura non appareat per tex. in. l. finali. C. de proxi. sacro. scrini. & esse positum alicui officio probatur eo ipso, quòd probatur illud officium exercuisse sciente domino. vt in. l. prima. §. magistratum. ff. de exercito. & tenet Cataldi. in tracta. syndicatus. quæst. 264.

Summarium.

1 Pater & filius pro vna persona reputantur. limita, vt nume. 6. cum sequentibus.
2 Causa filij, causa patris esse videtur.
3 Pater & filius vna caro censentur.
4 Filios habens in ciuitate, proinde habetur, ac si sit præsens.
5 Aestimum patris, censetur esse æstimum filij.
7 An pater teneatur ad filij obligationem.
8 Si statuto prohibetur contrahi cum exbannito sub pœna, an poterit contrahi cum filio, vel seruo, dato, ꝙ ipso bannito acquiratur.
9 Pater, an teneatur ex contractu, vel delicto filij.

a Ni hijos. [a] Quia filius accipiendo, pater cẽsetur recipere, cùm pater &
1 † filius pro vna persona reputẽtur. vt in. l. vlti. in fin. C. de impuberum, & aliis substitu. &. 35. q. 3. §. hac authoritate. & in. §. ei verò. Institut. de
2 inutilibus stipulat. & causa † filij, causa patris esse videtur: quia damnum, & emolumentum ad eum pertinere videtur. argu. 2. quæstione. 6. §. biduũ. inversi. palàm. tenet gl. in. c. super eo. de testibus.

teſtibus.& gloſſ.in cap.paſtoralis.in parte,quaſi lucro.circa medium.de decimis. Et alibi dici-
3 citur,quòd pater † & filius cenſentur vna caro. vt in cap.contradicimus. & in dict.§.hac authoritate.35.quæſt.3.& facit tex.in.l.cùm ſcimus. ad finem.C.de agrico.& cenſitis.lib.11. Et Bart.ibi ſignanter decidit per illum tex.de ſtatuto diſponente,quòd ſi quis ſtet abſens à ciuitate, & ſic non portet onera ciuium,nō gaudet priuilegiis,
4 quòd ſi quis ſit abſens,& habeat † filios in ciuitate,perinde ſit,acſi ſit præſens. ℣ Et per iſtam regulam vulgatam,quòd pater & filius cenſeantur vna perſona, decidit Bald.in dict.l.fin.in fine.allegans gloſſ.quam ſemper habet in ore in.l.2.C.
5 qui ætate.lib.10.quòd eſtimum † patris,cenſetur eſtimum filij,& econtra.de quo plenè per Iaſ.in l.ſciendum.in princi.ff. qui ſatisdare cogant. & ibi Alexā.in fine tenet, quòd ſi ſtatuto cauetur, quòd nullus habeat officium in ciuitate, niſi habeat eſtimum centum librarum,quòd filius poſſit habere officium,licet non habeat tale eſtimū, ſi pater ſuus tale eſtimum habet:& etiā tale eſtimum patris prodeſt filio:etiam ſeorſum habitāti à patre.ita Bal.formaliter in.l.prætor.§.ſed ſi filius.in lectura antiqua.ff.de edendo.vt per Alexan.ibi.vbi allegat alios doctores hoc tenentes. ℣ Sed dictam regulam,quòd vna perſona cenſeā
6 tur,limita quoad ea,quæ ſunt † iuris,ſecus ad ea, quæ ſunt facti.vt in.l.cùm hęredes.in principio. ff.de acquire. poſſe.licet contrarium & malè dicat glo.in.l.cùm miles.§.1.ff.ex quibus cauſ.maio.ſecundū Iaſ.in.d.l.fi. ℣ Secundò intellige iſtā regulam in filiis in poteſtate,ſecus in mācipatis. vt in.l.qui in poteſtate.ff.de edendo.& in.l. his nulla.ff.de iudi.& gloſſ.& ibi Iohan. de Plat.in l.cū filios. C. qui ætate ſe excuſa.lib.10.in fine. ℣ Tertiò limita ſecundū Iaſ.ibi ſuprà non procedere quoad ea, quæ ſunt iuris publici. vt in.l. nam quòd.in princi.ff.ad trebellia.declarat Bar. qualiter intelligi debeat in.l.ſeuium. C. qui teſtamen.facer.poſ. ℣ Et ſi dicatur,quòd pater et filius cēſentur eadem perſona, quare ergo pater
7 non tenetur ad obligationem † filij,ſicut videm⁹ in hęrede,qui tenetur ad omnia debita defuncti, quia fingitur idem cum defuncto. vt in authenti ca,de iureiura.à morien.præſti.in prin. reſpondeo,quòd de rigore pater tenetur ad omnia debita filij:tamen quia iniquum videtur quem teneri ex contractu vel facto alterius, ideo in quarto libro.C.ſunt facti tres tituli,qui cōtinuatiuè procedūt.Primus eſt titulus.vt actio à hæred. vbi ſtatuitur,quòd omnes obligationes actiuæ & paſſiuæ tranſeunt in hæredem.Poſtea eſt titulus.ne vxor prō marito.& titulus.ne filiꝰ pro patre.quibus ſtatuitur, quòd de benignitate vxor non tenetur pro viro,nec econtra.ita nec pater ad onera filij,nec econtra.Et ſi dicas,quare magis in hæredeꝰ reſponde,quia hæres non repræſentat defunctū, niſi mediante facto ſuovoluntario, ideſt niſi voluntariè adeat hæreditatem, mediāte qua aditione cenſetur eadem perſona cum defuncto, ideo ſibi imputet,ſi adiuit hæreditatem,qua mediante fingitur idem cum defuncto. Sed pater & filius quòd cenſeantur eadem perſona,non procedit ex facto voluntario:quia etiam ſi filius nollet,non poſſet deſinere eſſe eadem perſona cum patre.ita ſentit Bald.in rub. C. ne filius pro patre.& glo.in rub.C.ne vxor pro ma.prout tenet Iaſ.in dict.l.fi.vbi pro limitatione dicit, quòd
8 ſi ſtatutum † prohibet contrahi cum exbannito ſub pœna, quòd poterit tamen contrahi cū eius filio, vel ſeruo, dato quòd ipſi bannito acquiratur.tenet Barto.in.l.3.§.1.ff. de lega.præſtan. Et an hoc ſit verum.vide latè Iaſ.in.l.ſi mihi et tibi.
9 §.regula.ff.de lega.primo. ℣ Et an pater † teneatur ex cōtractu vel delicto filij, vi.latiſsimè per Iaſ.in.§.actiones.Inſtitu.de actio.

Summarium.

1 Perſonæ appellatione,venit maſculus, & fœmina.
2 Dictio, quicunque,an concipiat fœminam.
3 Perſonæ appellatione,an veniat vniuerſitas eccleſiaſtica,& ſecularis.
4 Verba legis,an comprehendant corpus collegij, vel vniuerſitatem.
5 Fidelitatem an ſi quis iurat contra omnem perſonam mundi,an videatur iurare contra rempublicam:procurator conſtitutus contra omnē perſonam mundi, an poteſt experiri contra rem publicam,& collegia.
6 Inquiſitio generalis commiſſa contra quoſcunque,an intelligatur commiſſa contra vniuertatem, vel collegium.
7 Excommunicatio aduerſus vniuerſitatem proferri non poteſt.
8 Maſculinum. an comprehendat fœmininum.
9 Fœmininum, an comprehendat maſculinum.

De ninguna perſona.

Cuius appellatione maſculus, & fœmina venit
1 † in ſtatuto.vt in.l.metum.§.animaduertēdum. ff.quod

ff.quod metus cauſ.& Bal.in.l.oēs populi.ff. de iuſti. & iure. colu.pe.& in.l.quicunq;.3. colū. C.de ſeruis fugiti.nu.10.vbi tenet, quòd dictio,
2 quicunq;,† concipit fœminam, hoc non ex vi conceptionis generum, ſed vi regulę.ff.de legi. l.iura. vel vi communis ſubſtantiui,homo.l.1. ff. de regul.iur. vel vi rationis eiuſdem. vt in. l. fi. C. de indicta viduit.tolle. Et idem ſi ſtatutum diceret, quæcunq; perſona:nam nomine perſonæ, etiam maſculi ſignificantur, non ex conceptione generum,ſed ex propria natura huius dictionis,perſona.per.d.§.animaduertendum. ▽ Perſona enim dicitur vir & mulier. Item vniuerſitas † maſculorum & fœminarum, vel miſta.
3 Item nomine vniuerſitatis maſculi & fœminæ pariter.& nomine Aquiliæ, continetur maſculus & fœmina:quia ita antiquitus declinabatur forte:quia in illa ſpecie fœmina dignior erat.

▽ Et econtra diſtincta ſunt iura: quia nomine maris non ſignificabatur fœmina. vt in.l. quis quis.C.ad.l.iuli. maieſta.Sed ibi lex & ratio vltra procedit,diſtinguendo:ſecus ſi non procederet vltra.vt in.l.maximum vitium. C. de liber. præte.&.l.fina.C.de legiti.hæredi.&.l.illam. C. de colla. ▽ Et non ſolùm appellatione perſonæ venit maſculus & fœmina, verunetiam perſonæ eccleſiaſticæ tam religioſę,quàm ſeculares cuiuſcunque ſint dignitatis, vel qualitatis.vt text. in cap.cùm perſonæ.de priuileg.in.6. & ibi Domi.in.1.notabil.& ſic quòd noſter tex.intelligatur,quòd non recipiat munera à maſculo, nec à fœmina, ſed etiam nec ab vniuerſitate, vel collegio,vel ab alia congregatione, etiam ſi ſit religioſa,aliàs incidit in pœnam.vt tex.in cap.8.infra eod. quia nomine perſonæ, omnia ſupradicta continentur:quia res publica, & ciuitas, eſt perſona repręſentata. Iuxta illud, Et erat multitudo quaſi vir vnus.l.mortuo.ff. de fide iuſſo. & tenet Bald.in rubrica.C. ad trebellia. & quoque appellatione hominis, venit fiſcus. vt gloſſ.in. l. cos. C. de vſuris. ▽ Et facit quod tenet Angel.in d.l.metum.§.animaduertendum. vbi dicit,quòd
4 verba † legis generaliter & in rem ſcripta, comprehendunt vnunquenq;, tam ſingularem perſonam,quàm corpus,collegium, vel vniuerſitatem reſponſum faciętem. vt in.l. in fraudē.§. fina.ff. de teſta. mili. cum.l.ſequenti. &.l. deprecatio.ff. de publica.& Bal.in.d. rubrica tenet, q̄ appellatione perſonę,continetur ciuitas, vel res
5 publica:verbi gratia,ſi iuro † fidelitatem contra omnem perſonam mundi, videbitur iurare cō-

perſona b por ſi,ni por

tra rempublicam: & ſi facio procuratorem contra omnem perſonam mūdi,talis procurator poteſt experiri contra collegia.per.d.l.mortuo.cuius contrarium dicit Bald. in.d. rubrica eſſe verius.per.d.§.animaduertendum. quia ſtricta fit interpretatio,& abſq; fictione iuris, tamen talis procurator poteſt agere contra tutorem, & procuratorem debitoris, quia ibi præſtant nudum miniſterium.Et idem tenet Paul. de caſtro. authen. Item quęcunq;.C.de epiſcopis & clericis. vbi dicit, quòd appellatiōe perſonę de proprio ſignificato non comprehenditur ciuitas, vel vniuerſitas. Et ideò notarij in inſtrumentis procurationum dicunt contra quamcunq; perſonam, vel vniuerſitatem, quia aliàs non veniret: per.l.fi.§.hoc etiam.ibi dum dicit, ſiue pro nulla perſona, ſiue pro aliquo corpore. ▽ Tamen Alex.in additio.ad Bart.in.d.l.mortuo. tenet q̄ ſi iurarē te defendere cōtra omnē perſonā vel hominem mundi, in iſto caſu venit collegium, & vniuerſitas.ſecundùm Bal.in.cap.1.de noua forma fideli.vbi tunc omnes comprehenduntur,exceptа perſona,quæ eſt ita prior tempore. ▽ Sed
6 quid ſi inquiſitio † eſt commiſſa contra quoſcūq;,an intelligatur commiſſa contra vniuerſitatem,vel collegium? Alex. in additio.ad Bart. in d.§.animaduertendum,dicit, quòd ſic. De quo dicit quòd dubitat Speculat. in titulo de inquiſitio.pe.colum.verſi.quid ſi inquiſitio.& hoc tenet Cy.ibi in.d.§.animaduertēdū. in additio. & Bal.in.l. ſed ſi hoc.§.qui manumittitur.ff. de in ius vocan. In lectura antiqua. per Innoc. in cap. graue.de ſent.excō. ▽ Contrarium tamen tenet Bal.in authen.quicunq;.C.de epiſcopis & cler. Imò,quod tale reſcriptum non porrigitur contra vniuerſitatem,licet vniuerſitas fingatur loco perſonæ.& idem tenet Andre. Barb.in additio. ad Bal.in d.cap.1.§.ad cōuenticulas. de pace iur. firm.in additione,quæ eſt in nu.2.allegādo Bal. in cap.ſedes.de reſcrip.vbi ait,quòd ſi impetraui contra Titium, & quoſdam alios tale reſcriptum,non extenditur ad collegium. Et ibi quoq; dicit,quòd ſi eſt impetratū cōtra perſonas, nō venit furioſus.& ſic Bal. tenet contrarium eius, quod dixit,& ſic quòd nomine perſonę vniuerſitas,& ciuitas nō continętur,vt.C.de eroga.milit.anno.l.fi.lib.12. ▽ Sed tu potes concordare,vt Petrus,in.c.nobis.de his, quę fiunt à pręla. vbi ait, quòd ſi ſtatutum loquitur per iſta verba, ſi quis nō habet locū in vniuerſitate.per.l.3.§. hæc verba.ff.de nego.geſti.attamen Iohā.de Imo,ibi limitat,quādo eſſet ſtatutū exorbitās:ſed ſi eſſet præter ius,ſeu ſecūdùm ius, tunc credit habere

locum,& extenditur.allegat.l.primã.§.lex falcidia.ff.ad.l.falci.& quod notatur in di.§.hæc verba.quod est notandum secundùm Andre.Sicul. Barb.in additio.ad Bald.in.d.§.conuenticulas.

¶ Sed sic est, quòd noster text.inquantum prohibet ista dona recipi, non est exorbitans, nec præter ius, imò secundùm ius debet se extendi, vt ab vniuersitatibus iudices ista dona non recipiant præter suum salariũ,vt dictum est.¶ Quia contraria loquantur in materia exorbitanti, & correctiua:quia tunc appellatione personæ non comprehenditur vniuersitas.vt tenet Ludo. Roma.in consilio.400.verficu.his tamen non refragantibus:¶ Et ideo dicit ipsam vniuersitatem in seipsam consideratam animam non habere,& ad
7 uersus eam excommunicationem† non proferri.vt in cap.Romana.§.in vniuersitatẽ.de sentẽ: excom. in.6.& quod notat innoc.in capitu.grauem.de sent.excom.¶ Quoque potest intelligere iura,quæ dicunt appellatione personæ contineri vniuersitas, quòd comprehenditur non ex propria significatione,sed ipsius.l.extensione.vt in simili.in.l.fi.§ sed & si quis sit natura.ff.naut. caup.stabul. & in dicta.l.sed si hac.§. si liberta. & in.§.sed si eiusdem.ff.de in ius vocã. prout cõcludit dictus Ludo.Roma.in di.cõsilio. De qua materia an appellatiõe psonæ ciuitas, vel vniuersitas contineatur.vi.latè Andr. Sicul.in additio. ad Bal.in.d.rub.C.ad trebellia.& in.d.§.conuenticulas.¶ Item facit:quia masculinũ cõprehẽdit
8 †sub se fœmininũ,vt in nostro textẽ. hic.de ninguna persona.& in.l.1.ff.de verbo.signific. & in c.si quis suadẽte.17.q.4.& in.l.si ita scriptum.ff. de lega.2.etiam si sit in rescriptis.vt in cap.significauit.de rescrip.& in contractibus,prout tenet Barb.in additio.ad Bal.in.d.l.quicunque. in additione,quæ est in nume.10.in parte, nota tertiò. vbi de materia.¶ Tamẽ tu vi. Alex.in.l.si extraneus.ff.de condi.cauſ.data.cauſ.non secu.nu.5. vbi tenet in expresso,quòd licet in vltimis volũtatibus masculinum concipiat fœmininũ,secus est in contractibus,allegando Archidi.in dicto cap.si quis suadente.2.col.vbi.d. Archi.tenet, q̃ quando sunt verba contrahentium, tunc verbũ non egreditur suos terminos,quia non reperitur cautum in iure,q̃ in hoc casu fœmininũ cõcipiatur:quia in potestate paciscentis fuit leges apertius scribere.l.veteribus.ff.de pactis.Et nec mirandum quare aliud in testamẽtis:quoniam plenior habetur interpretatio in testamentis, quàm in contractibus habitis inter viuos.vt in.l. in testamentis.ff.de regulis iuris.¶ Quod extende, quòd comprehenditur etiam in pœnalibus iuribus cõmunibus. vt in Cle.prima, cum glo. & ibi Cardina.quæstione.7.de regula.vbi fratres mendicantum transeuntes sine licentia, puniuntur vt mendicantes.¶ Item comprehenditur in statuto de vi cum armis.vt in.l.si constante.§. final.ff. solut.matri. & tenet Alexand. in additio.

c Ni por otro directe ni in- ad Bart.in.l.prima.ff.ad.l.Iuli.de vi publi.quod dicit esse notandum.¶ Tamen appellatione doctoris, non venit fœmina doctor, quando masculinum profertur à iure qualificatum, vt doctor medicus religiosus, videlicet in materia pœnali.vt in Cle.eos.& ibi doctores.de consangui. & affini.¶ Et nota,quòd etiam masculinũ comprehendit fœmininum,& in legibus,& in cõstitutionibus papę,vel iuris,seu episcoporum,pro quibus præsumitur,quòd nil iniquum comprehendant.Sed secus est in statutis laicorum.tenet Cardi.in Cle.prima,de sepult.2.quæst.¶ Fœmi
9 ninum† verò nunquam concipit masculinum. vt in.l.si.ita scriptum.& ibi Barto.ff.de lega.2.& Cardinal.in Cle.prima, de consangui.& affi. & Bald.& Alexan.in.l.Sed si hac.§.si liberos.ff.de in ius vocan.& gloss.in.l.prima.§.primo. ff.de constitu.pecu.Sed Barba.in cap.si quis presbyterorum.de rebus eccles. non alie.prima col.intelligit, quando exprimitur ab homine,tunc fœmininum non concipit masculinum. vt in dicta l.si ita scriptum .Secus quando exprimitur à lege.vt in di.l.adigere.in prin.ff.de iure patrona. Sed in contrarium dicit quòd est casus formalis in.c.quoniam.de simonia.quod dicit mentr'tenẽdum,quia est nouum.

Summarium.

1 Faciens per alium,an per se facere videtur,vel fraus præsumatur,vi.hic latè.
2 In pœnalibus,an habeat locum extensio.
3 Consequi an potest ex persona alterius,quod ex sua consequi non potest.

c Ni por otro. cQuia qui per alium facit,per se facere videtur.
1 †vt in.l.aretusa.ff.de statu homi.& ibi glo.& in l.vlt.ff.de cõd.instit.&.c.accedẽs.de pb. &.l. veteris.C.de cõtrah.stipul. &in.l.vnica.§.nec aũt. C.de cadu.tol.l.ad similitudinem.C.de episcopis & cleri.&.l.prima.§.deiecisse.ff.de vi, & vi arma.

arma. & tex. in. l. hæc ratio. §. sed si debitorē. versi. cæterum. ff. de dona. inter vir. & vxorē & ibi gloss. & quia eo ipso præsumitur fraus, quando fit, vel emitur per interpositam personam. vt tenet Bartol. in. l. si pupillus. §. fina. ff. de autho. tutor. & Iaso. in. §. itē si quis in fraudem. Institut. de actio. nume. 47. & Plat. in. l. 1. C. de prædiis curia. lib. 10. versi. tertiò nota. ∇ Sed hoc intellige fictè, vt est magis communis conclusio secundū Alexan. in. l. 1. ff. de verbo. obliga. colum. 2. num. 23. per. l. si pater. cum gloss. ff. quæ in fraud. credito. & l. si obstetrix. in princi. ff. ad. l. aquili. & ideo secundùm eundem statutum loquēs in persona facientis, & sic in casu vero, non trahitur ad facientem per alium, & sic ad casum fictū. vt in l. fina. C. de his, qui veniam æta. impetraue. & in l. prim. §. hoc interdictū. de cisterna. & ibi Bal. ff. de fonte. & in. l. 2. §. hæc verba. & ibi gloss. inducēdo. & Barto. ff. de negotiis gestis. Vnde in isto casu faciens per alium tanquam omisso à statuto erit puniendus per iura iuris communis, nō statuti. Sed vbi non reperitur punitus talis de iure communi, faciens per alium ex identitate rationis comprehenderetur in statuto per modum extensionis. Quia vbicunque statutum disponit aliquid præter ius commune, fit extēsio de vno casu expresso ad alium nō expressum ex identitatis ratione. Ita loquitur glo. in. c. cōstitutionē. in versicu. participationem. de sent. excom. in 6. & plenè notat Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. in. 6. q. principali. secundùm Alexā. in. d. l. r. ∇ Nec obstat si diceretur, quòd in pœnalibus nō habet locū † extensio. vt in. §. pœnæ. & c. quicunque. 1. distin. & notat gl. in. §. Item mixta. Institu. de actio. vbi Ias. Quia respondetur secundùm Alex. vbi suprà, q̄ illud procedit, & in pœnis nō fit extēsio nisi essemus in casu in quo si non fieret extensio de facili posset elidi dispositio iuris pœnalis. vt glo. in. c. quanquam. de vsur. in. 6. in gl. fi. quæ extendit prohibitionem illius. c. loquentis de testamento ad prohibitionē codicillorum, nec si aliter diceremus illuderetur dispositio illius canonis. & ibi Gemi. & in Cle. 1. de sepul. & ibi Paul. de Liaza. benefacit. l. filiū. ff. ad Macedonia. ∇ Et ex isto tex. notatur q̄ quis non potest consequi ex † persona alterius illud quod ex persona sua consequi non posset. & facit tex. in. l. hæc ratio. §. videmus. in fine. ff. de dona. inter vir. & vxorē. vbi non solùm maritus, & vxor inter se prohibentur donare, sed nec per alias interpositas personas. contrarium tenet tex. & ibi vid. Angel. in. l. Aristo. ff. quæ res pignor. obliga. post. latissimè per Ias. in. l. si emāc ipati. C. de collationi. col. 2. nu. 5. vbi per multa fundamēta hoc tenet. quem omnino vide.

directe [d] durante [e]

Summarium.

1 Quæ directè nō conceduntur, nec per consequētiam.

[d] Indirecte.

[d] Nota tex. quòd ea, quæ directè nō cōcedūtur † nec per consequentiam conceduntur. cuius contrarium tenet Specula. in titu. de feudis. §. 2. versic. 31. per l. cùm probatio. ff. de probatio. vbi gloss. dicit q̄ aliquid conceditur secundariò, quòd principaliter non conceditur. vt. ff. de testa. l. qui testamēto. §. seruus. nam principaliter seruus non est testis in defectum tamen: siue secundariò est. & quoque aliquid indirectè probatur, & indirectè fit, quòd aliter non fieret. vt tenet Specula. in tit. de positio. §. septimo. versi. sed forte. numer. 17. in parte, veruntamen. ∇ Sed supradicta non obstant, quia loquuntur in probationibus, & testamentis, in quibus fit larga interpretatio. vt in. l. in testamentis. ff. de regu. iuris. & per totum titulum. C. & ff. de probatio. Sed in nostro tex. si in directè posset accipere, esset facere fraudem legi: & qui leges conantur fraudare, puniuntur, & earum priuilegiis merētur abuti. vt in. l. omnes. & ibi Iohan. de Plat. C. de metatis. & epedimetis. lib. 12. ideo noster tex. fuit rectè conditus.

Summarium.

1 Officio finito, iudex potest recipere munera, & alia prohibita. nu. 4.

2 Relictum factum alicui post officium, non censetur factum propter officium.

3 Si familia potestatis officio finito commisit aliquod delictum, syndici non debent de eo cognoscere, sed nouus potestas.

5 Iudex cōuenitur ex promissione durāte officio recepta, si finito officio fuit adimpleta.

6 Reliqæ officij & dignitatis durāt finito officio.

7 Iudex gaudet priuilegio, officio finito in tēpore syndicatus.

8 Offendens potestatem tempore syndicatus, vel familiā, punitur acsi offendisset tēpore officij.

9 Iudex finito officio non torquetur in memoriā prioris dignitatis.

10 Sicut nobilis clericus & doctor non possunt carcerari pro debito, an ita iudex finito officio, etiam si non sit soluendo. vide ibi.

c 1 Durante. cEo tamē finito, recipere po
teſt.† vt tenet Domi.in cap.
ſtatutum.§.inſuper.col.2. de reſcrip. in.6.& di-
xi ſuprà in glo.no recibira dadiua.col.2.verſicu.
Sed ſupradicta loquuntur. Et tenet in expreſſo
Iohan.de Pla.in.l.archiatri.C.de profeſſo.& me
dicis.lib.10.dicendo,q̄ eſt arg.illius.l.pro rec-
toribus ciuitatū, vt finito rectoratu poſſunt à ſuis
ciuibus recipere dona,& ea quæ recipere nō poſ
ſunt durante officio. ☞ Et facit quod tenet Bald.
in.l.amiciſſimos.ff.de excuſa.tuto.vbi dicit, q̄
2 relictum†factum alicui poſt officium,nō cenſe
tur factum propter officiū. ☞ Et facit quod tenet
Cataldi.in tracta.ſyndica.q.20.vbi ſi poteſtas,
3 †vel aliquis ex ſua familia finito tēpore ſyndica
tus cōmittit aliquod maleficium,ratiocinatores,
ſeu ſyndici non debēt de hoc cognoſcere,ſed no
uus poteſtas:quia iudices ſyndicatus tantùm ha
bent cognoſcere de illo,quod durāte officio cō-
miſerunt.vt patet in.l.lege Iulia.cum.l.ſequēti.
ff.ad.l. Iuli.repet.& idem tenet Paris de Pute.
in.d.tracta.ſyndi.in parte,an ſi poteſtas.folio.21.
n.8.quia poſt depoſitum officium durante ſyn-
dicatu non debent coarctari, niſi ſit grauiſsimū
crimē.per.l.1.&.l.diuus.ff.de cuſto.reorū. ☞ Sed
4 Bald. in.l. iuſgentium.§.quinimo†.ff.de pactis.
& in.l.pars literarum.ff.de iudi.& Paris de Pu
te.in.d.tracta.ſyndi.in parte,an finito officio,fo-
lio.194.dicant cōtrariū, imò, q̄ finito officio,iſta
dona, & munera non poſſunt iudices recipere:
quia quod fit in ingreſſu vel egreſſu officij, dici
tur fieri in officio.ar.in.l.1.§.beſtias.ff.de poſtu-
la.& quia poteſt præſumi durante officio pro-
miſſum fuiſſe.vt in.l.ſi ventri.§.fi.ff.de priuile.
credi.& in expreſſo tenet Ludo.Rom.in.l.prin
cipalibus.ff.ſi cert.peta.vbi ait, q̄ lex prohibens
officiales contrahere durāte officio, habet locū,
dū officialis eſt in ſyndicatu.allegat Bal.in.l.ſo-
lent.§.fi.ff.de offi. proconſu.& lega.in.5.q. vbi
concludit Bal. q̄ donatio prohibetur fieri officia
li,vt etiam cōtractus prohibetur etiā Paulo poſt
finitum officium. Et licet non dicat, poterat alle
gare gl. in ſimili in.l. Pomponius.§.ratihabitio-
nis.ff. de procurato. quam reputat ſingul. Imol:
in.l.ex conſenſu.§.eum qui.ff.de appella.co.25.
10 eſt ſimil.in.l.2.in prin.C.de iura.calum. q̄ paria
ſunt fieri ante vel poſt. ☞ Tamē his non obſtan-
tibus tene, q̄ finito officio poteſt iſta recipere,ſe
cundùm Laſ.in dict.l.principalibus.ff.ſi cert.pe-
ta.n.4.vbi tenet, q̄ quicquid dicat Ludo. Roma.
nō placet ſua deciſio ſibi:qa ceſſat ratio,qua fun-
datur prohibitio dict.l.principalibus.cum ſimi-
libus,ſcilicet timor impreſsionis metus: ſed quā
do eſt in ſyndicatu officialis non poteſt dici,
q̄ in. eo ſit metus impreſsiōis,ergo &c. Et licet
Laſ.non dicat,eſt glo.in.l.qui officij.ff.de cōtra-
hen.emptione.ibi. Item ſi finita militia, & q̄ fi-
nito officio poteſt iudex iſta recipere,tenet Pa-
ris de put.in dict.tracta.ſyndica.in parte,officia-
5 les.folio.87.in prin. ☞ Attamen†ſi promiſsio-
nem accepit officio durante, & talis promiſsio
fuit impleta,& ſoluta:tempore ſyndicatus,& ſic
finito officio, poteſt conueniri, cùm adhuc du-
6 rent reliquiæ † officij,& dignitatis, licet depo-
ſuerit adminiſtrationem. argumen.l.pro conſu-
le.ff.de officio procōſul. ☞ Et nomine rectoris ap
pellatur à lege,etiam poſt depoſitum officium,
durante tamen ſyndicatu.vt in.l.1.C.vt omnes
iudi.tam ciui.quàm cri.& ideo appellatur pote
ſtas vetus vulgariter.vt dictus Cataldi.quæſt.20.
7 ☞ Item adde,quòd finito officio, iudex † gau-
det priuilegio tempore ſyndicatus, quo ante,&
in officio gaudebat. tenet Hippolytus de Mar-
ſi.in ſingula. 179.& tenet Paris de Pute.in dict.
tracta. ſyndicat.in parte, an ſi poteſtas. folio.21.
numero.16.vbi dicit, quòd offendens poteſta-
8 tem†tempore ſyndicatus,vel familiam ſuam,pu
nitur,acſi offendiſſet tempore officij.vt in.l.pri-
ma.C.vt cauſ.poſt liber.& Bald.in.l.obſeruare.
§.proficiſci.ff. de officio procon.& lega. quæ-
ſtione ſeptima. & dictus Hippolyt.in dict. ſin-
gul. ☞ Quod eſt verum ſecundùm dict. Pari.de
put.vbi ſuprà,ſi eſt offenſus occaſione officij. &
gloſſ.in.§.illud. In authentica.vt iudi.ſine quo-
quo ſuffra.in verbo,mortis.colla.ſecūda.dicit, q̄
punitur capite,inferens iniuriam officiali, du-
rante ſyndicatu, ſicut in officio. Quod eſt ve-
rum in officiali, qui habuit manus mundas.
vbi Angelus dicit eſſe idem in aſſeſſoribus, &
iudicibus. Et Andre. de Iſernia in conſtitutio-
ne regni,quæ incipit, Magnæ curiæ.diſputan-
do tenet, quòd officialis finito officio dicitur
officialis,& poſsit magna curia cognoſcere de cō
miſsis per eum in officio, à quo eſt depoſitus.
& idem tenet Paris de Put.in dict.tracta.ſyndic.
in parte, per ſyndicatores. folio.18.licet dicat,
quòd Bar.in.l.Item quæritur.§.qui impleto.ff.
locati.dixerit, quòd officialis finito officio non
dicitur officialis, ſed non licet eis inferri iniu-
riam,aliàs inferentes puniuntur, & efficiuntur
infames.vt in.l.iudici.ff.de iniuriis.coniuncta.l.
illud.ff.de appel. vbi Bar.dicit, q̄ extraordinariè
9 puniuntur. nā† lex fauet eis, finito officio, in
memoriam prioris officij, & dignitatis, quòd
non torqueantur.vt in.l.diuo Marco.& in.l.mi-
lites. C. de quæſtio. vbi dicit ſingulariter Bart.

quòd

q̄ cùm quidam miles fuiſſet poteſtas, & ſtaret ad ſyndicatum, & eſſent contra ipſum aliqua iudicia de delicto, & ſyndicatores vellent ipſum poteſtatem torquere, ipſe conſuluit, q̄ torquere nō poterat: quia decuriones poſt decurionatum nō torquentur in reuerentiam prioris dignitatis. vt in.d.l.diuo Marco. nam ipſe officialis fuit pater ciuitatis. vt in.l. fi. C. de incolis. lib. 12. & ibi dicit quoque de poteſtate Bononiæ, quia tanquam patri actio famoſa non debet inſtitui contra ipſum. vt in.l. hic q. §. liberi. ff. de accuſa. quia reliquiæ priſtinæ qualitatis etiam abolitæ, multùm operantur. vt per Feli. cap. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. col. 50. & Dynus in regu. decet. de regul. iuri. in. 6. ℣ Et vi. Bal. in. d. l. obſeruare. §. proficiſci. q. 6. vbi ait, q̄ debetur reuerentia, dum eſt in ſyndicatu, ac ſi duraret officium. Vnde infert, quòd ſi quis intulerit iniuriam, debet puniri, ac ſi eſſet illata officio durante. ℣ Et ex hoc infertur, q̄ ſicut dans alapam poteſtati, capite punitur. vt Bal. in. c. 1. §. iniuria, de pace iura. firma. in vſi. feud. ita eſt dicendum de dante alapam poteſtati, exiſtenti in ſyndicatu. ℣ Vi. tu Iaſ. in. d. l. principalibus. ff. ſi cert. peta. 4. col. vbi Butr. allegando Bal. in. l. tribunus. in prin. ff. de teſta. mili. & Angel. dicendo, q̄ ſi ſtatutum diſponit, q̄ qui offendit poteſtatē puniatur capite, intelligitur de eo, qui eſt nunc in officio, licet non dum receſſerit de ciuitate. & vi. Bal. vbi idem tenet in dict. §. proficiſci. 3. q. & allegat tex. in. l. affinitas. ff. de poſtulan. ℣ Quod facit ad extenſionem. l. 5. titu. 12. lib. 8. in ordi. regali. vbi ponuntur pœnæ contra occidentes, ſeu vulnerantes iudices, & algazelos, q̄ habeant illæ pœnæ locum contra offendentem iudices tempore ſyndicatus, ſi ratione officij præteriti offenduntur. quod nota. ℣ Ad idē facit: quia ſicut nobilis, hoc eſt fidalgus, pro † debito nō poteſt carcerari. vt in. l. 4. titu. 2. lib. 4. in ordi. regali. nec clericus etiam per ſuum iudicem eccleſiaſticum. vt Alex. in additio. ad Bar. in. l. ſi quis in ſeruitute. ff. de furtis, in additione, iuxta hoc quæro quaſi in fine, & nec doctores legum & medicinæ. vt doctor del Caſtil. in. l. 66. de Toro. in gl. a ſe arraygar. col. 6. verſi. Item doctores. Ita nec iudices pro debito, pro quo ſunt condemnati, non poſſunt carcerari finito officio, etiam ſi nō ſint ſoluendo, ſed tenentur ſolùm inquantum facere poſſunt. vt tenet Bald. in. l. quæ fortuitis. C. de pignora. actio. columna quinta. numero. 15. & ſequitur Alexand. in additio. ad Bartol. in. l. ſi filiusfamilias iudex. ff. de iudiciis. quod nota. Tamen contrarium tenet Bald. in capitulo, iudices. de pace iura. firmand. in vſibus feudo. numero 2. vbi tenet, q̄ ſi iudex condemnatus in ſyndicatu non poteſt ſoluere condemnationem, debet puniri pœna corporali. Sed dicit, q̄ de cōſuetudine eſt, q̄ ponatur in carcere donec ſoluat.

tiẽpo de ſu officio de cuya mano[f] aya de venir a el y a ſu prouecho. Ni recibā masde ſu ſalario y derecho, que ju

Summarium.

1 Fraus fit de perſona ad perſonam.
2 Magnas cui ex forma ſtatuti prohibetur emere poſſeſsiones, & facit Chartam dicere de famulo ſuo, contractus non valet.
3 Fraus fit de re ad rem: vt ſi eſt prohibitum extrahi frumentum, non poteſt extrahi farina.
4 Fraus fit de contractu ad contractum.
5 Fraus præſumitur de modo ad modum.
6 Fraus fit de nomine ad nomen.
7 Fraus fit de tempore ad tempus.
8 Fraus fit de quantitate ad quantitatem.
9 Iudex accipiendo munera in aliquo foramine parietis per aliquem poſita, punitur.
10 Facere fraudem legi, & facere contra legem, parificantur.
11 Caſus, in quibus fraus & dolus præſumitur.
12 Inſtrumentum ſimulatum, largo modo dicitur falſum.

[f] De cuya mano. [f] Quia hoc modo munera recipiẽdo, fit fraus legi, & punitur. vt in. l. oẽs. & ibi Iohā. de Plat. C. de meta. & epedi. lib. 12. & text. & docto. in. l. non dubium. C. de legibus. vbi tenet Pau. de Caſt. per. l. pe. C. quod metus cauſa. q̄

1 ſit fraus † de perſona ad perſonā: quia q̄ iudex facere nō poterat per ſe, facit fieri in perſonam vxoris, filij, vel alterius, quia vterque iſtorū dicitur cōmittere in legem, quod eſt generale verbum, & cōprehendit vtraſque ſpecies. ℣ Et tenet

2 Peregri. in parte, fraus. q̄ ſi † ex forma ſtatuti, p̄ hibetur Magnas emere poſſeſsiones, & ipſe fecit chartam dicere de quodā famulo ſuo populari, q̄ non valet contractus, quia fit fraus de perſona ad perſonam. quod facit ad extenſionē tex. in. c. 2. infrà. eod. ibi. ni compre heredad alguna.

3 ☞ Et quoq; dicit Peregrina, ꝙ fit fraus † de re ad rem. vt si est prohibitum in districtu extrahi frumentũ metu caristiæ, nõ poterit extrahi farina, quia fieret fraus de re ad rem, licet frumẽtum & farina non sit idem, imò sunt diuersa. vt in l. quæ situm. §. illud fortasis. ff. de lega. 3. & vide quæ dicam infrà in. c. 52. in gl. en la tierra.

4 nu. 19. ☞ Item fit de cõtractu † ad contractũ, putà prohibitus donare, fingit se vendere, & talis cõtractus est nullus ratiõe fraudis, & ratione simu

5 latiõis. ☞ Quoque præsumitur de † modo ad modum, putà mulier quæ non potest fideiubere, fingit se principalem: quia ista fraus quoque reddit contractum nullum, non obstãte, ꝙ sit color quæsitus. Ex quo infertur, ꝙ prohibitum nõ potest sub aliquo colore intentari. vt glo. in l. fraus.

6 de legi. ☞ Item fit fraus de nomine † ad nomen, putà ille, qui non potest esse assessor, facit se vocare cõsiliarium. Facit qđ notatur in. l. 1. C. de priuile. scholari. lib. 12. & ibi glo. tenet, ꝙ ille, qui nõ potest reformari in potestatem, non potest mutato nomine reformari in defensorem. Item in eo, qui non potest tenere cõcubinam, vocat eam sororem, vel famulam. ☞ Item fit fraus de tempore

7 ad tempus. † vt in. c. 1. de renuntia. lib. 6. Item dicit Bonifa. vbi suprà, qui Peregri. vocatur, ꝙ quãdoque committitur fraus procrastinãdo factũ. sicut glo. in. d. l. nõ dubium. dicit de Alberto de Calui, qui mutuabat frumentum tempore vbertatis, & nunquam faciebat verba rusticis, quibus mutuabat, imò ipsis offerẽtibus procrastinabat: ista fraus sibi non patrocinatur. vt notatur in. l. nulli. C. de eroga. milit. lib. 11. ☞ Quoq; fit fraus

8 de quantitate ad quantitatem. † Ex quo infertur, ꝙ si statutum prohibet solicium vini vendi vltra sex denarios, & tabernarius addit castaneam, vt habeat decẽ denarios, ꝙ ipse debet puniri: quia castanea non est digna isto pretio superaddito, vnde præsumitur fraus. ☞ Quod facit quoque ad pragmaticam factam per nostrũ regẽ Carol. Toleti, anno. 1528. vbi cauetur, ꝙ pretium mulæ, seu trotoni, sit quadraginta ducatorum & infrà, & ꝙ plus non possunt emi, nec vendi: ꝙ si quis vendidit mulam quadraginta aureis, & guarniamenta aliis quadraginta aureis, ꝙ nõ potest fieri, quia fieret fraus legi de quantitate ad quantitatem. tenet ad literam Bal. in. d. l. non dubiũ. 4. col. versi. septimò fit fraus. vbi in. d. l. Bal. ponit istos modos fraudis, quem vide. ☞ Et per supradicta te-

9 neo, quõd si aliquis non † dat iudici munera, nec alius pro eo, sed talia munera posuit in quodam foramine parietis, vel in alio loco, vbi iudex accepit, ꝙ talis iudex punitur: quia præsumitur de fraude, quando donatio, vel vẽditio facta est clã, vel in occulto. argum. in. l. fi. ff. de ritu nuptia. & l. nõ existimo. ff. to. ☞ Et facit: qa de administra. tuqui facit † cõtra legẽ, vel in fraudẽ

10 legis, parificãtur quantã ad pœnas legales. vt in l. non dubium. & ibi Bal. & docto. & quia mens istius tex. est, quòd nullo modo talia recipiat: & punitur qui facit contra mentem legis, sicut ille, qui facit contra mentem & verba. Et ratio est: quia virtus legis principaliter consistit in mente. est enim mens, idem quod ratio legis. vt notat Dy. in regula finali. de regul. iur. in. 6. & Bal. vbi suprà & Paul. de Castro ibi. numero. 3. dicit, ꝙ virtus legis non consistit in verbis, sed in vi, & potestate eius, ideſt, in intentione, seu sensu vt in l. scire leges. ff. eodem. & talis fraus non debet alicui prodesse. Cy. & Bal. in. l. si infantem. C. de lega. & Specula. in titulo de cessione actio. §. primo. versi. ex præmissis. & in titul. de appella. §. 4. versi. sed secundùm. ☞ Vi. tu Lucam de penn. doctorem excellentissimũ, & penè diuinum in. l. quemadmodum. C. de agrico. & censi. lib. 11. co-

11 lumna. 2. vbi per. 8. colu. sequentes ponit † . 223. casus, in quibus præsumitur fraus & dolus. Et aliquos ex dictis ponit Petrus de Ferra. in forma libelli, in actione reali, in parte, veris ac legitimis documentis numero. 53. verfic. sed qualiter de fraude probabitur. ☞ Quibus adde vnũ, quòd didici à Barb. quòd aliqñ mihi honorem fecit, ꝙ si actus diu stetit occultus, præsumitur fraus, & ex tali occultatione longinqua contractus præsumitur simulatus, & fraudulosus. vt Barb. in consilio. 7. in fine. 4. columna, cum princ. ☞ . in. 2. volu. consilio. allegãdo Bal. in. l. fraus. ff. de legibus.

12 vbi quoque tenet, quòd simulatum † instrumẽtum largo modo dicitur falsum. quod nota.

de su auditorio, [8] so la dicha pena.

8 **Auditorio.** [8] De hoc latè scripsi suprà in glo. & que no pídira ni lleuara mas salario. & in gloss. no consintira lleuar mas derechos. & in gloss. fueren puestos. Et auditorium est locus, vbi causæ tractantur. text. & ibi glo. 1. in. c. veritatis. de dolo & contu. & in l. lecta. ff. si cert. petatur.

Prætorum Cap. primi finis.

Summarium.

estamente ouierẽ de auer, segun la tabla

Summarium.

1 Statutum puniens coadunantem gentes, comprehendit illum, qui quatuor coadunauit homines.
2 Congregans mulieres, incurrit pœnam, sicut qui congregauit homines.
3 Pœna facientis coadunationem contra rempublicam, vel contra personam priuatam.
4 Armatos homines habens in domo, vel platea, vel castro, seu in alio loco, an puniatur de vtroq;.
5 Rixantes si sunt duo, & aliquis fingit mediare inter eos, & cum sua fictione prohibet alterũ se defendere, incidit in pœnam.
6 Coadunatio potest fieri in fauorem iurisdictionis, & pręses potest tenere homines armatos.
7 Illi, quibus custodia mandatur, de delatione armorum, non puniuntur.
8 Aceruatio in fauorabilibus debet fieri.
9 Pro capiendo malefactore, officialis, qui non habet sufficientem familiam, potest implorare brachium alterius iudicis.
10 Iudex ecclesiasticus, an potest implorare officium iudicis secularis pro executione.
11 Sententia lata per episcopum, an mãdabitur executioni per iudicem secularem.
12 Iudex ecclesiasticus licet habeat iurisdictionem in laicis, non habet executionem, nec potest eos capere, nisi consuetudo sit in contrarium.
13 Consuetudo tribuit iurisdictionem.
14 Iudex qui coadunationem dolosam non fecit, non punitur.
15 Coadunati per alium, si damnum receperunt, an repetant à coadunante. nu. 16.

a 1 IVntaran. [a] Quæ adunatio fit quatuor † hominibus. vt Bar. in. l. 1. ff. de probatio. vbi ait, ꝙ statutum puniens coadunantem gentes, quòd comprehendat coadunantẽ quatuor homines, & in istis quatuor verificatur: & est verũ propter verbũ, gẽs, quę cõstat ex quatuor hominibus. vt ibi per Bar. & in. l. prętor. in prin. & ibi. Alex. la segũda. ff. vi bono. rapto. & in. l. oues. ff. de abigeis. & Bal. in. l. 1. in fine. ff. de iusti. & iur. & in. §. omnes. instit. de iure naturali genti. & ciuil. vbi per. d. Alex. in. d. l. ait prætor. in additio. ad Bart. vbi vi. quot homines faciant turbam, collegium, congregationẽ, & populum, vel parochiam. ☞ Sub quo statuto & lege comprehenditur ille, qui cõgregauit, seu adu
2 nauit mulieres †. vt Paul. de castro. in. l. 1. §. ius gentium. ff. de iusti. & iure. in princip. vbi dicit, quòd statutum, quod prohibet cõgregare gẽtes ad aliquid faciendum sub certa pœna, cõprehendit etiam eum, qui congregauit mulieres. ☞ Et an verificetur in illo, qui solùm vnũ congregauit. vi. infrà, in glos. cõ ninguno. & ibi dicã. ☞ Sed quæ est pœna facientis istam congrega-
3 tionem? † Dic quòd tex. in. l. 1. ff. ad. l. iuliã maiesta. dicit, quòd qui homines armatos tenent contra rempublicam Romanam, incidunt in crimen lęsę maiestatis, & hoc propter excellentiam. secundũ glos. ibi. Secus est si tenent contra aliam ciuitatẽ. quod sequitur ibi Bar. dicẽs, quòd cõgregans gentẽ in alia ciuitate, quàm in ciuitate Romana non tenetur nisi de pœna. l. Iuliæ. de vi. vt in. l. 1. cũ sequẽti. ff. ad. l. Iuliã. de vi publica. & in. l. fi. C. eod. tit. quod dicit Alex. ibi in additio. ad Bart. habere locum, quando congregat contra ciuitatem, quę non recognoscit superiorem. & Bar. in. l. lex. xij. tabularum. ff. eod. ☞ Sed si contra aliquem priuatum ducat secum seruos, & famulos armatos, punitur. tenet Roma. in. l. 3. §. Sed vtrum. ff. ad Sillania. & Bal. & Saly. in. d. l. fi. C. ad. l. Iuli. de vi publi. Sed intellige verum, quando fecit sine licentia, secundùm Saly. ibi. 1. notabili. ☞ Sed qua lege sunt puniendi isti, qui sic istos homines armatos tenent? Et videtur quòd. l. Iuli. de vi publica. vt. ff. ad. l. Iulia. de vi publica. l. tertia, in principio. ☞ In contrarium facit: quia pœna. l. Iuli. de vi public. est de

Prætorum Cap. II.

OTrosi que no se juntaran [a] ni farã

portatio, & bonorum publicatio, vt in.l.secunda.C.ad.l.iuli.de vi public. Et dicit Saly. in rubri. quòd lex finalis ipsius tituli non imponit pœnam publicationis bonorum, sed certæ quantitatis, putà, centum librarum auri: quinimo nec pœnã deportationis, sed minorem. licet textus dicat seueriſsimam vindictam in eos proferri. vt probatur: quòd si hoc intelligeretur esse pœnæ deportationis, vel maior, bona eius in consequentiam essent puplicanda. vt in l. finali. C. si reus vel accusat. mortuus fue. & si appellatione pendente mors interueniat. vt in l. secunda. C. de bonis damnat. in. l. final. attamen in. d. l. finali. C. ad. l. iul. de vi publica. non publicantur. ergo, &c. ☞ Quid in hoc dicendum? Salyc. in dicta. l. finali. dicit, quòd dubitat: sed dicit quòd potest dici, vt ibi, quòd puniatur conditione ex illa lege, & hoc, quia imperator de seipso loquitur in principio, dum dicit, volumus. & in secundo responso, dum dicit, nostræ mansuetudinis, & dum, dicit sancimus. Potest dici etiam, quòd potest puniri antiqua lege Iulia de vi. nec dicta. l. finalis corrigit illam, ex quo non cauetur argumẽ. in. l. in eum. ff. de furtis. &. l. quotiens. ff. de action. & obligationibus. & altera lege poterit tantùm puniri. vt in. l. senatus. ff. de accusatio. Vel. l. final. corrigit illam in pœnam. Vel dic, quòd. l. iulia de vi. tenetur. vt ibi. Sed quia olim pœna isto casu non erat declarata, ideo Imperator illam l. interpretando adiicit, vel declarat pœnam. Et pro his duabus solutionibus facit quod dicit glossa supra Rub. illius tituli. & æquum videtur, vt mitius puniatur, qui aliquid fecit, quod pro violentia habetur. vt in dicta. l. final. quam qui verè intulit, vel ad actum proximum deduxit: prima tamen dicit Salyc. ibi, quòd videtur tutior, propter personas ibi admissas, propter bucelarios & isnarios, de quibus in dicta. l. iuliã. de vi. non cauetur, sed solùm si habebat liberos, vel seruos armatos. Et in fine quærit Saly. qualis erat ista seueriſsima pœna. Et dicit, quòd credit per prædicta, quòd debet esse corporis afflictiua per iudicem arbitranda. argument. l. primæ. §. expilatores. ff. de effracto. quod nota. Et cum ista opinio. Saly. concordat textus in. l. prima. titulo. 10. part. septima. vbi tenet, quòd faciens in castro, vel in domo armatorum congregationem ad maleficium committendum. licet non sequatur effectus, punitur, vt ibi. quia multitudo non seruat: & nemo est, qui furentis populi rumorem non paueat. vt glossa ibi. & quod notatur in capitulo, statutum. §. primo, de rescrip. in sexto. Et quia qui talem vim tentat, duo delicta complicat, scilicet iniuriam, & inuasionem. ff. de iniuriis. l. iure fisci. & in. l. qui pendente. ff. de actio. empti. Simul ergo iniuriam & vim facit. Ergo lex, quæ permittit resisti, hæc duo permittit, scilicet, resisti iniuriæ personali, & reali. cõcordat dicta l. in. titul. quarto. for. ll. lib. quarto. & ibi Montal. & per omnes leges, titul. 10. lib. quarto, in ordin. regali. ☞ Quod facit contra istos rectores. i. Regidores ciuitatum, qui sæpe habent istos homines armatos pro sua partialitate: maximè dum intrant in consilio ciuitatis, id est in regimento, quod iudex non permittat, nec dissimulet, imò puniat eos seueriter, vt dictum est, etiam si effectus, ad quem fuerint armati, non sequatur. quod ego iam feci per supradicta in ciuitate Plazentiæ. ☞ Quinimo dicit Montal. in glossa ordina. regali. in parte, associata: quòd quando est diuisio in ciuitate, vel in prouincia, accidit eodem modo, quo in arbore, si scinderetur per medium, vel præscinderentur eius rami, quòd citò desiccaretur. In tali enim morbo absciduntur nerui ciuitatis, idest magnis ciuibus, vnde ciuitati obuenit spasmus, & plerunque ad necessitatem tyrannidis, sicut experientia docet, & imperitum & ignobile vulgus non diu sustinet præsuras: & vt dicebat quidam sapiens Ianuensis, quòd diuisio in ciuitate, est vermis ingressus in caseo. vt refert Bald. in. l. prima, circa principium. C. de caducis tollen. ☞ An isti, qui sic tenuerunt homines armatos † in domo, vel platea, puniantur de vtroque, scilicet de portatione armorum, & ex eo quòd habuerint secum armatos, in quo dicas, quòd de vtroque non poterunt puniri: quia ista duo tendunt ad eundem effectum. ita Bartol. in dicta. l. prima. ff. ad. l. iuli. de vi publica. verficulo, quæro vos. Quod dictum sequitur Hippolytus de Marsi. in sua practi. crimi. §. pro cõplemẽto. numero. 37. pro quo dicit quòd facit gl. notabil. in. l. qui de crimine. C. de accusatio, per Bal. in. l. aduersus. C. de furti. in fine. & Peregri. in parte, armatura. in fine. per. l. illud. ff. ad. l. aquili. in quibus iuribus dicitur, quòd stante statuto, quòd qui portauerit arma puniatur in. 10. alio statuto cauetur, quòd vulnerans aliquem cum armis, puniatur in viginti, quòd isto casu vulnerans aliquem cum armis non punietur

4

vtraque

vtraque pœna, sed solùm pro vulnere: quia vna pœna confunditur cum alia. ita dixit etiam Bartol. in l. quemadmodum. §. illud. ff. ad l. Aquili. & Bald. in l. diuortio. in fine. 2. colum. ff. solut. matrimo. de quo latè remissiuè per dict. Hippolyt. de Marsili. vbi suprà, vbi infert ad alias quæstiones. ☞ Sed nota vnum in proposito de hominibus armatis, quòd si sunt † duo armati rixates, & aliquis fingit se mediare inter eos, & cum sua fictione prohibet alterum se defendere, quòd incidit in pœnam. l. Iuliæ. de vi publi. Dictum est notandũ Angel. in l. in eadẽ causa. ff. ad l. Iuliã. de vi publi. per text. in l. 3. §. fina. ff. de incendi. rui. naufra. quod nota, quia aliquando fit. ☞ Sed text. noster inquantum di
6 cit, no se ayuntaran. fallit, quando talis † aduna tio, vel coaceruatio fit in fauorem suæ iurisdictionis, quia tunc fieri debet. Secus quando propter eam impediretur iurisdictio. vt in l. si idem cum eodem. ff. de iurisdi. omni. iudi. in principio. Et dicit Lucas de Pẽna. in l. fina. C. de dignit. lib. 12. quòd potest præses dum vadit in prouinciã sibi decretã ducere secum viros armatos. Et idẽ dicit esse propter honorem debitum dignitatibus in ipsorum comitiua & securitate possunt secum ducere armatos, quod est notandum.

☞ Et facit quod tenet Innoc. in cap. olim causa. de restitu. spolia. & ibi Abb. & Bald. in l. nunc salutem. §. sciendum. ff. de offi. præsi. vigil. & Abb. in c. significasti. de offi. delega. quòd stipendiarij de nocte stare possunt armati, cùm eis
7 custodia mandatur. & sic, quòd ille, cui † mandatur custodia, non debet puniri de delatione armorum. Et idem tenet Angel. in l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtempe. vbi tenet, quòd pro tuitione iurisdictionis possunt iudices & episcopi arma sumere, & bellum indicere. vt Innocẽ. in dict. c. cùm olim. & non solùm contra litigatores inobedientes, imò etiam contra quoscunque turbantes, dummodo sint de foro iudicis, secundùm Angel. ibi. ☞ Et facit text. in. c. apostolicę. in verbo, semel, aut succesiuè. de donatio. vbi fit aceruatio pluriũ summarum ad finem, vt ecclesia non lædatur. Et doctores ibi, maximè Petrus de Anchar. & Iohã. de Imol. allegãt illã
8 doctrinam, quòd in fauorabilibus † debet fieri coaceruatio. vt etiam dicit Iohã. de Imol. in l. si quis testamento. in princip. ff. de legat. primo. Secus autem est in odiosis. Ita loquitur id quod notat gl. & Bar. in l. vbi fideiussor. ff. de solutio. & Bart. in l. lucius. §. qui habebat. ff. ad trebellia. & Bald. in l. sancimus. §. si quis autẽ. el primero. C. de dona. & in l. nã & si fur. §. fi. ff. si cer. peta. & Ange. in l. quotiens in stipulationibus. &. l. scire debemus. ff. de verbor. obliga. prout tenet omnia Alex. in cõsilio. 113. in. 5. volu. nu. 3. & 4. quem vide. ☞ Facit ad idem, quod tenet Ange.
9 in l. 2. C. de his, qui latro. vbi ait, q̃ si † pro capiẽdo malefactore officialis non habet sufficientem familiã, potest impetrare brachium alterius iudicis, & clamare, aqui del Rey. per tex. ibi. Et vi. Bar. in l. si quis hoc genus. C. de episc. & cle. qui tenet, q̃ officialis, qui non est potens, potest inuocare auxiliũ potentioris. vbi etiã tenet Bal. q̃ homines de contrata ad præceptum officialis vel iudicis tenentur capere malefactorem, & ad ipsum ducere, & sic potest etiã inuocare auxiliũ superioris. Et si officialis requirat colẽtes, quòd cum adiuuẽt ad malefactorem capiendũ, & illi volunt vt fugiat, q̃ dicuntur præstare auxiliũ negligendo, & tenentur conditione ex. d. l. 2. C. de his qui latro. & tenet Par. de Put. in. d. tracta. syndi. in parte, brachiũ. fol. 64. ☞ Et vi. Iohã. de Pla. in l. in fiscalibus. C. de exacto. tribu. lib. 10. vbi ait, q̃ vnus officialis potest alterius officialis auxiliũ & brachiũ implorare pro executione, vel alia re pro officio suo. ☞ Ex quo infert, q̃ iudex
10 ecclesiasticus † implorat officiũ & auxiliũ iudicis secularis pro executione aliqua. l. episcopale. C. de episcopa. audi. & in authẽ. de sanctis ep̃is. §. si quis cõtra. coll. 9. & in. c. 1. de offi. ordi. & ibi per Inno. per Bart. in l. à diuo pio. §. sententiã. & ibi doct. ff. de re iudica. vbi Bar. in. §. si quis con
11 tra. dicit, q̃ sententia lata † per episcopũ, mandabitur executioni per iudicem secularem. & glo. in l. episcopalis dignitas. C. de episco. & cleri. & l. 7. titu. 3. lib. 1. in ordina. rega. Et in. d. c. 1. de offi. ordi. vbi quoq; vi. de iudice ecclesiastico, an teneatur exequi sententiã iudicis secularis. ☞ Tamen si opponatur aliqua exceptio corã iudice seculari requisito ad exequendũ sententiã ecclesiastici possit secularis iudex cognoscere, & non exequi. Bar. in. d. l. à diuo pio. & tex. in. c. pastoralis. §. qui. de offi. delega. ☞ Et quãdo iudex secularis requirit à iudice ecclesiastico, & nõ vult brachiũ accõmodare sine legitima causa, est excõmunicatus. vt Archid. in. c. 1. de statu regula. in. 6. & tenet Par. de Pute. in. d. tracta. in parte, brachiũ. De quo auxilio istorum iudicũ ecclesiasticorũ & seculariũ vi. singulariter Pala. Ruui. in repeti. c. per vestras. de dona. fol. 80. §. sed est pulchra dubitatio. vbi inter cætera dicit vnum singula. ☞ Quod licet sit verũ, q̃ iudex ecclesiasticus nõ potest exequi suã sententiã inter laicos sine auxilio secularis, tamen dicit hoc limitandum, & intelligendum, nisi forsan consuetudo legitimè

præscripta

prescripta esset in contrariū quę habet, q̄ iudex ecclesiasticus, qui certis casib⁹ potest cognoscere inter laicos, possit suam sentētiam in eorum bonis ex qui, vel ipsos carcerari, quando consuetudo in hoc casu valida reputatur. vt in terminis nostris decidit Bal. in c. significasti. de offi. delega. dicens, q̄ licet de iure rector, qui potest inter scholares cognoscere, nō possit exequēdo suam sententiam dare possessionem corporalē, nec eos personaliter capere, fallit, nisi lex municipalis, vel cōsuetudo aliud disponeret. vt in. l. 1. cum glo. C. de emancipa. libe. vt ibi per eum. ☞ Per quod declaratur dict. lex. 7. titul. 3. lib. 1.

12 in † ordina. regali. & ibi Montal. in sua glossa, in parte, iudex ecclesiasticus. vbi tenet, quòd licet iudex ecclesiasticus in casibus, in quibus habet iurisdictionē in laicos: quos casus ponit ibi quoad cognitionem, non tamē ad actualem executionē, quia distincta est iurisdictio, & si fieret executio in laicū, vel in suis bonis, furaretur ei⁹ iurisdictionē. vt in. c. fi. de foro compe. in. 6. & Feli. in cap. episcopus. de officio ordin. in. 6. & ibi Domi. latè, de quo per Feli. in. c. cùm sit generale. de foro cōpe. in. 13. colū. non habet locum, quando ex consuetudine quis habet istam iurisdictionem & executionē in laicos, quia tunc sine requisitione potest suam sentētiam executioni mandare in bonis & personis laicorum. per supradicta. vid. quæ dicam in cap. 20. infrà eod. in glo. vsurpan. num. 15. ☞ Et quia consuetudo

13 † tribuit iurisdictionem non habenti. per tex. in cap. irrefragabili. §. excessus. de offi. ordi. &. c. dilecti. de arbitris. & non solùm iurisdictionem habenti, vt loquuntur iura prędicta, sed etiā nullam penitus iurisdictionem habenti, cōsuetudo tribuit iurisdictionem etiam priuato. vt est tex. vnicus & singular. in. c. cùm contingat. de foro compe. secundùm Iohan. And. & alios ibi. Idē tenet Inno. in. c. nouit. de iudic. in versi. consuetudine. Archidi. in. c. conquæstus. in fine. 9. q. 3. & idem tenet glo. in cap. cùm quidam. de exceptio. lib. 6. & in. c. Romana. in verbo, consuetudine. de appella. eo. lib. Bart. & Iohā. de Imol. in. l. 1. §. deniq;. ff. de aqua pluuia. arcend. Bal. in cap. 1. col. 2. versic. consuetudo. qui feud. dare pos. Ias. in. l. more maiorū. ff. de iuri. omn. iudi. 6. col. glo. notabi. in. d. l. 1. C. de emancipa. liberis. quæ loquitur in iurisdictione voluntaria. & notat ibi Cyn. & Bald. & alij. ☞ Huic est, quòd priuato homini ex consuetudine potest competere ius dandi tutores. ita dicit glo. in. l. 1. ff. de tuto. & cura. datis ab his. quam dicit ibi Nicola. de Neapo. vnicam. ☞ Non est ergo mirandum, si is, qui aliàs est iudex, & iurisdictionem habet, possit ex cōsuetudine acquirere iurisdictionem iudicandi in casibus, ad quos sua iurisdictio nō extenditur. vt probatur in. d. §. excessus. & in. c. Romana. §. debet. de appella. lib. 6. & in. l. cùm prætor. §. iudicem. ff. de iudi. prout tenet dictus Pala. Ruui. vbi suprà. ☞ Quoque fallit iste tex.

14 † in iudice, qui non fecit dolosam coadunationem, quia tunc puniri non debet. tenet Bart. in d. l. prætor. la. 2. §. hoc edicto. & §. si quis aduentu. ff. vi bono. rapt. & sic requiritur, quòd ex ista adunatione sequatur alicui dānum. vt Barto. ibi. ☞ Sed coadunati per alium, si dānum passi sunt,

15 an repetant, † & recuperent à coadunante. Vide latam distinctionem Salyc. in. l. quoniam multa. C. ad. l. Iuliā. de vi publi. col. tertia, versicul. reuertor ad principium. glos & ibi omnes doct. & vi. infrà nu. 16. ☞ Sed ille, qui est principalis, & homines coadunauit, tenetur de damno dato. vt Bart. in dict. l. 2. §. si quis non homines. ff. eod. titu. vi bo. rapt. & per Innocen. in cap. fina. quod metus causa. & in. c. in nostra. de iniuriis. & Bald. in. l. non ideo minus. C. de accusa. 11. quæst. ☞ Et Bart. in. d. §. si quis non homines. dicit, quòd ille, qui est inter coadunatos, non tenetur de dāno, nisi de illo, quod ipse dedit, non de eo, quod alij dederunt. quod dicit esse menti tenendum in foro conscientiæ. vt glos. ibi. & sic est arg. secūdùm eum quòd comes Albertus nō tenetur de dāno dato à bānitis, si ipse non dedit dānum. Ratio: quia ipse non coadunauit, seu dedit eis opem, sed si eos coadunauit, tenetur ad omnia per supradicta. Et idem tenet Bald. in rubrica de his, quæ vi met. caus. in decretali. nu. 13. quem vide. & vi. glo. in. l. 11. titu. 4. lib. 4. foro legum. & quæ dicam in. c. 3. infrà in glos. fauor. num. 28. ☞ Et vid. Guid. pap. singu. 226. vbi tenet, quòd vocās ad bellum amicos, non tenetur de equis amissis, & aliis rebus, nec sumptibus, si bellum fuerit iniustum: quia in re turpi nulla est obligatio. vt in. c. sicut. de iureiur. cap. fin. de pactis. nec etiam tenetur si est iustum, si faciunt ex debito, id est causa pietatis. vt in cap. dilecto. de senten. excōmuni. lib. 6. & in. c. non inferenda. 24. q. 3. si verò non tenebatur, actionem habebit: & vocans amicos, vel subditos, non poterit agere ad satisfactionē, si spoliati sunt bonis suis per tertium, sed faciet sibi cedi actiones. arg. in. l. 2. §. si quis sponsionis. ff. de bonis dānat. ☞ Et quāuis dominum sequi debeant, tamen ad suas expensas, nisi aliud sit de cōsuetudine vel pacto. vt in. c. non minus. de immunitat. eccles. vt di. Gui. vbi suprà. & d. c. sicut.

Summarium.

Summarium.

1 Confœderatio quid sit.
2 Confœderationes illicitæ sunt prohibitæ.
3 Congregationes si sunt suspectæ papæ, vel Regi, possunt prohiberi.
4 Congregationes ex mala causa præsumũtur congregatæ, nisi aliud probetur.
5 Pœna capitalis punitur, qui confœderationem, seu tumultum fecerit contra aliquem, seu voces seditiosas emiserit.
6 Cymbala non pulsentur, nec resonẽtur sine iussu iudicis, seu rectoris ciuitatis, aliàs pœnam mortis, & amissionis bonorum incurrat.
7 In congregatione ciuitatis requiritur quòd voce præconis, cymbalo, seu campana sonata congregetur, vel per nuntium de mãdato iudicis: eo tamen absente, de antiquioris mandato.
8 Colligatio non est conspiratio, sed potius concordia, quando aliquid honestum sit.
9 Ligæ & confœderationes, quæ fiunt inter principes, barones, aut ciuitatem, an valeant.
10 Omnis colligatio, seu confœderatio, quæ non fit authoritate principis, seu prælati est illicita. Et quid si fiat causa pietatis, vel religionis: & si tali confœderationi, seu fraternitati potest legari, vel potest bona sua alienari, & coram quo iudice debet conueniri.
11 Congregatio, seu confœderatio pro defensione sua, & rerum suarum, permittitur, non solùm laicis, sed etiam clericis.
12 Confœderationum authores pœna. l. Iuliæ maiest. tenentur.
13 Statuta confœderationum, & collegiorum potest superior mandare, vt coram se portẽtur: vt si quæ sunt in eis, quę sapiant monipoliũ, puniantur.
14 Iudex in sua prouincia curare debet, ne tumultus, aut conuenticula fiant.
15 Fraternitates, & confœderationes militum, seu locorum contra regem, seu rempublicam factæ, casus est proditionis.
16 Cõfœderationes inter menachos & fabros prohibentur, & inter scriptores, & similes, nisi ciuitas statuerit.
Illi, cui est fornax, vel molendinum, potest ius competere, vt nullus alius circa eum possit alterum ædificare.
17 Statutum, quòd non ematur, vel vendatur frumentum, vel alia res, nisi certo pretio, non valet.

[b] Ni cõfederacion.

[b] Quæ cõfœderatio,

1 † est coniuratio plurium in vnũ iuratio. Et differt à cõspiratione, quæ fit mediante iuramento, & coniuratio sine eo. fit enim promissio, vel pactio sine iuramento. Et est dicta a cõspirando, quãdo scilicet, plures spirant, idest, flant, & tendunt in vnũ. Et potest dici à, con, & spira, idest, superbia, vel elatione. vt tenet Domi. de sancto Gemi. in. c. cõstitutionem. de verb. signi. nu. 6. in prin. allegando Iohã. And. in. c. exhibita, de iudi. vbi glo. dicit in verbo, conspirationẽ. q conspiratio est grauissimũ crimen. ☞ Et tales illicitæ confœ
2 derationes, seu cõgregationes, † sunt prohibitę. vt in cle. pastoralis. de re iudi. & ibi Card. nu. 2. & text. & ibi Bal. in. l. nullus. C. de sum. trinit. & fide catho. in prin. dicit, q si cõfœderationes fra
3 ternitatis, † seu congregationes essent domino, papæ, vel regi suspectæ, potest ipsas prohibere, & deinceps congregari non possunt, aliàs puniuntur. arg. illius. l. quia tales cõgregationes &
4 confœderationes † præsumuntur ex mala causa congregatę, nisi aliud probetur. tenet Alexã. in additio. ad Bar. in. l. fi. ff. de collegi. illici. in additione, quę est in parte, nõ valẽt. nu. 10. & Par. de Pute. in tract. syndica. in parte, pone q vniuersitas. fol. 24. vbi de hoc. ☞ Et Abb. in. c. fi. de testi-
5 bus cogẽdis. nu. 1. in fine. tenet, q si quis † confœderationẽ, vel tumultũ contra aliquẽ fecerit, vel seditiosas voces emiserit capitali pœna punitur. vt in. l. denũtiamus. C. de his qui ad eccles. cõfuge. & in. l. 1. & 2. C. de seditiosis. & in. l. aut facta. 1. respõ. ff. de pœnis. & in. l. qui cætu. ff. de vi publi. l. conuẽticulam. C. de episc. & cler. ☞ Et dicit Abb. vbi suprà, q in his reperies, q nec cætum, nec turbã debet quis cõgregare: quia omnia hęc, & similia, sunt prohibita, nisi reperiãtur cõcessa. Et idẽ tenet tex. in. l. 5. titu. 10. lib. 4. in ordi. regal.
6 vbi cauetur, q nullus sine iussu † iudicis, & rectorũ ciuitatis resonet, seu pulset cymbala, aliàs pœna mortis, & amissionis bonorum incurrat. Quæ lex potuit habere ortum à dicto Angelo, in. l. nulli. ff. quod cuiusc. vniuersi. nomi. colũ.
7 secũda. versic. attende. vbi dicit, quòd in † congregatione ciuitatis requiritur, quòd voce præconis, aut cymbalo, seu campana sonata, vel cornu aut baculo, vel per nuntium secundùm morem solitum congregetur de mãdato superioris. Est autẽ superior præses, vel alter officialis vniuersitatis: & si nullus est officialis vel præses, fieri potest cõgregatio de mandato antiquioris,

qui

qui est ipso iure præpositus. primũ dicit proba ri in.l.2.C. de decurioni. lib. 10. secundum probatur per glo. ibi in.d.l. nulli. in glos. 2. &. ff. de albo scriben. l. 2. & idem tenẽt Angel. Bald. & Iohã. de Plat. in.d.l. de decurio. C. quæ incipit, obseruare. vbi singulariter declaratur quis sit antiquior. ℣ Et dicunt, quòd de mandato magistratus cõuocatur: sed vbi magistratus deest, potest conuocare ille, qui est antiquior decurio. ille enim ipso iure vocatur prior decurionum, & alij ei parere debent. Sed si non parent, non potest eos punire, sed procedit ad actum vel electionem cum his, qui intersunt, aliis nõ expectatis. secundùm Inno. in cap. 1. de maior. & obedi. secundùm Plate. vbi suprà. ℣ Et sic, quòd talis cõ fœderatio, quæ fit per rectores ad ciuitatem gubernandam, vel regendam, seu ad iustitiam exercendam, est licita. vt Inno. in cap. dilecta. de excessi. præla. in principi. Et vi. Guido. pap. decisione. 106. vbi an vniuersitas possit se congregare pro suis negotiis cõmunibus sine licentia superioris? vbi tenet quòd non. & Bart. in.l. actor. ff. rem raptam haberi. & latius dictus Guido de cisio. 631. versi. ad tertium dubium. vbi concludẽdo, idem tenet. Et licet senior de capitulo deficiente prælato potest congregare consiliũ, non potest nomine ecclesiæ, seu ciuitatis facere contractus, nec agere in iudicio, quia non est prælatus secundùm Innocen. & Bald. in.d.c.1. de maiorita. & obedi. ℣ Et facit: quia cùm ad aliquod
8 honestum fit colligatio, † non est conspiratio, sed potius concordia, & vnio. vt in.l.1. ff. de collegi. illicit. & tex. in. §. si quis de prædictis. in authen. vt cùm. de appella. cognosci. colla. 3. vbi dicitur, quòd beatissimi patriarchæ vna conspiratione & concordia vnam fidem prædicant, & facit. c. si quis clericorum. 11. quæst. 1. ibi, rebelli authoritate. vt tenet Domi. in.d.c. constitutionem. in princi. versi. quæro an monachi. & Abb. in cap. exhibita. de iudi. 3. col. nu. 6. versi. quæro. ℣ Sed ligæ, & cõfœderationes, quæ fiunt inter
9 † ciuitates, & inter Principes, & Barones, non valent. ita tenet Innocẽ. in.c. dilecta. de excessi. præla. Nec obstat. l. non dubito. ff. de captiuis. vbi dicitur, quòd ciuitates inuicem fœderãtur, & colliguatur: quia istud est verum, quãdo ciuitates aliæ non amicæ, vel liberæ fœderantur populo Romano habenti imperium: sed plures ciuitates, vel plures Barones, qui essent sub vno rege, domino, vel principe, non possunt in inuicem facere illam cõfœderationẽ. ista enim sunt sodalicia, & collegia prohibita. vt tenet Bart. in l. sodales. ff. de collegi. illici. col. tertia, nume. 10. ex quo colligitur secundùm Bartol. ibi. quòd ciuitates Tusciæ, quæ non recognoscunt de facto in temporalibus superiorem, possunt inuicem fœderari tanquam liberæ. Sed plura castra, & villæ, quæ sunt sub vna ciuitate, vel vno domino, hoc non possent. de quo per. l. 1. &. l. 2. &. l. 6. titu. 11. lib. 8. in ordi. rega. sine principis authoritate. vt ibi tenet etiam Montal. in glo. ordi. regali. in parte, liga, sequendo Bar. vbi suprà. vbi dicit, quòd vnum est notandũ, ꝙ ciuitas potest facere colligationes, seu confœderationes principe non existente in partibus ad se defendendum. vt in titu. de pace iura. firman. §. conuẽticulas. in vsi. feudo. & in.l. 1. ff. quod cuiusque vniuers. nomine. facit. d. l. non dubito. & tenet Petrus de Anchara. in.d.cle. pastoralis. de re iudi. & ibi Cardi. versi. 7. nu. 2. vbi quoque dicit, quòd in bonum bene procedunt, secus quando confœderationes sunt in malum, & super re illicita, secus si super licita. ℣ Dic tamen, quòd re
10 gulariter omnis † colligatio, seu confœderatio est illicita, quæ non fit principis authoritate, nisi quæ fit causa prælati, vel religionis. vt plenè notat Barto. in.d.l. fina. ff. de collegi. illicitis. & Innoc. eleganter in.d.c. dilecta. de excessi. præla. sed hodie per. d.l. 2. ordinamenti licet fiat causa pietatis talis colligatio, collegiũ, seu confœderatio, nõ potest fieri sine authoritate principis, vel prælati. Quinimo dicit Bald. in titu. de summa trini. & fide catho. in. §. firmiter. nu. 10. in decreta. ꝙ congregatio dici potest eo ipso, quòd est approbata per diœcesanũ. Et si religio nõ est approbata per Papã, vita eorũ dicitur superstitiosa, & religio ambitiosa. Et licet sit causa pietatis, requiritur dicta authoritas. vt Inn. vbi suprà, & Bald. in authen. habita. C. ne filius pro patre. nume. 45. & Abb. in consil. 55. in primo vol. & Mõtal. in glo. ordina. in parte, liga. ℣ Et tali fraternitati potest legari. vt in. l. cùm senatus. ff. reb. dub. &. l. quarta, titulo tertio. partit. 6. & Plate. in.l. 3. C. de venden. reb. ciuit. lib. 11. ℣ Et potest sua bona alienare absque alia solennitate: quia nõ est collegiũ pium, sed seculare, & omnino profanum. vt Bald. in authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccles. nume. 3. Felin. in. c. nullum iudicum. de foro cõpe. in fine. & tenet Francis. Balb. in tract. de præscrip. in. 1. parte. 5. part. principa. nu. 6. fol. 91. in libro paruo. quia non gaudet priuilegis tributis ecclesiis. Et sic tenet Bart. & latius Paul. de castro. in.d.l. cùm senatus. de rebus dubi. quòd licet istæ fraternitates flustigatorum faciant collegium licitum, quia ad pium ministerium, cùm sint merè laici, debent

debent cõueniri coram iudice seculari. & ita cõ
suluit. & idem tenet Socinus ibi. final. col. &
hoc si conuenitur ipsa fraternitas: nam si singu-
lariter, nõ est dubium. Sed quid si sunt aliqui
eorum clerici? Vide Bart. in l. sodales. ff. de col-
leg. illici. nu. 14. &. 15. & Feli. in. d. c. nullum iu
dicum. & in. c. ex literis. de constitu. in princip.
Additio. Abb. in. c. 1. de electi. in fine. ▽ Nec de
ijs relictis fraternitati debetur episcopo quar-
ta canonica, quia non sunt personæ ecclesiasti-
cæ. vt Paul. de Cast. in. d. l. senatus. ▽ Confœde
11 ratio, seu congregatio quoq; permittitur † pro
defensione sua, & rerum suarum: quia potest tunc
+ stipendiarios, & amicos congregare, & propter
hoc non dicitur bellum, sed defensio. Item pro
recuperatione possessionis, dũmodo fiat in con
tinenti. Et non solùm permittitur hoc laicis, sed
etiam clericis. Et hac causa licitum est arma mo
uere, & contra subditos rebelles & inobedien-
tes armari debent iura, & homines, & licitè fit
eis bellum, tam à dominis temporalibus, quàm
à spiritualibus. Et manu militari vtendum est
contra rebelles subditos, vbi alia remedia non
sufficiunt. tenet Bald. in margari. Innoc. in par
te, congregare, quod nota. ▽ Aliàs actores taliũ
12 confœderationum † pœna legis Iuliæ maiesta-
tis tenentur. vt in. l. quisquis. ff. de collegi. illici.
& in. l. 1. ff. ad. l. Iulia. maiesta. ibi, quoue cætus.
& tenetur. l. Iulia. de vi publi. vt in. l. denuntia
mus. C. qui ad eccle. confuge. vt tenet Montal.
in dicta glos. ordina. in parte, liga. & dixi suprà
in glo. proxima. ▽ Quinimo dicit Montal. ibi,
13 quòd iudex superior † potest mandare, vt por-
tentur coram se statuta collegiorum, vel confœ-
deratorum: & si quæ sunt in eis quę sapiant mo-
nopolium, procedet cõtra eos. vt in. l. vnica. C.
de monopoliis. vbi hoc notat Bal. Et idem Bal.
in titu. de pace iura. fir. §. conuenticulas. in vsi.
feudo. nu. 4. & Alex. in additio. ad Bar. in. l. sub
prætextu. ff. de extraor. crimin. Quinimo ibi
Bar. & Bald. vbi suprà dicũt quòd si potestas re
perit in vna societate statutum inhonestum, po
test statim eo ipso cassare societatem. sequitur
Roma. singu. 344. ▽ Et propter hęc, quæ dicta
sunt, secundùm eundẽ Montal. ibi, iudex curare
14 † debet, ne in sua prouincia tumultus, aut con-
uenticula fiant, ne damnum inde sequatur. vt in
l. 16. titu. 4. parti. 3. qui tex. est singula. & habuit
ortum à. l. congruit. & à. l. 3. ff. de offi. præsid.
15 ▽ Et quoque dicit, q̃ est casus proditionis, † si
quis fraternitates, seu cõiurationes militũ, seu lo
corũ contra regem facit, ex quibus regi, aut pa-
triæ damna oriantur. vt in. l. 1. titu. 2. parti. 7. Dic
vt suprà. vt in glo. proxima. ▽ Intantũ istæ con
16 fœderationes prohibentur, q̃ menachi, † vel fa-
bri nõ possunt inter se statuere vel pacisci, quòd
de labore vnius, nõ se intromittat alter. Et idem
in scriptoribus, & similibus, nisi tota ciuitas hoc
statuerit. Et specialiter punitur Primas artis
illius, qui hoc consentit. vt notatur. in. d. l. vnica.
de monopoli. & Bal. ibi. Tamẽ potest alicui ius
cõpetere, vt alibi, quã in locis suis victualia non
vendãtur. Et idem dic in furno, & molẽdino, &
similibus, vt possit ex consuetudine, seu priuile
gio cõpetere hoc ius in illo loco, quod alius non
exerceat, si inibi tũ acquieuerunt prohibitioni
per tempus legitimũ ad præscriptionẽ complen
dam. tenet Abb. in. c. significãte. de appella. nu.
1. & Cepola in tracta. de seruitu. in tit. de furno.
2. q. & Guid. pap. decisi. 298. & Faber in. §. eque.
Institu. de actio. nu. 20. Bertachi. in suo reperto.
in parte, coquus. ▽ Et vide Montal. vbi suprà,
17 vbi quoque ait, quòd nõ valet † statutum, quòd
non ematur, vel vendatur frumentum, nisi certo
pretio. & idem in aliis reb⁹ venalibus secũdùm
Bal. vbi suprà. sed lex bene potest facere. vt ca-
uetur in Pragmatica facta per nostrum Carolum
regem in villa de Madrid, anno proximo. 1539.
Octobris. 10. die, per quã imposuit pretium fru-
mento. quam per te vide.

Summarium.

1 Iudices, & potestates terrarũ, qui sequũtur par-
tiales reformationes, incidunt in pœnam, si
ex partialitate sua sequatur dãnum, vel iniu-
ria alicui.
2 Partiales dãna inferẽtes, & iniurias, tenẽtur ad
refectionẽ dãnorum, & iniuriæ satisfactionẽ.
3 Partialitas terrarũ dicitur infortunium: & ideo
si vir propter partialitatẽ exulatur, mulier po
test dotem repetere.
4 Iudex non debet esse partialis in arbitrariis.
5 Iudex dum ex officio procedit, an debeat impo
nere pœnã ordinariam, vel arbitrariã. nu. 7.
6 Officialis in syndicatu cõdemnatus ex generali
inquisitione non efficitur infamis.
8 In arbitrariis arbitrium debet esse iuri, & æqui-
tati consonum, aliàs non valet.
9 Iudex, qui habet potestatem disponendi secun
dùm conscientiam, seu arbitrium, non debet
sequi propriam conscientiam, sed publicam.
10 In arbitrariis iudex debet facere suũ arbitrium
cum consilio peritorum.
11 Vt partialitatem iudex euitet, non debet ha-
bere nimiam familiaritatem cum subditis:
quia

quia ex conuersatione æquali nascitur contemptus dignitatis.

12 Si partialitas est in ciuitate inter aliquos, potest iudex ad euitanda scandala, & rixas, iubere, & vetare, quòd vnus non transeat ante portam vel domum alterius.

13 Si de possessione alicuius loci est contentio inter duos, & est timor, ne veniant ad arma, potest iudex præcipere vtique, ne ad illud locum vadant.

14 Hospitiū potest quis cogi mutare propter partialitatem, causa vitandæ discordiæ.

15 Episcopus potest iubere archipresbytero suo, ne transeat per contratum duorum fratrum, quorum patrem interfecerat.

16 Inimicitia quādo est inter aliquos, potest iudex prouidere futuris scandalis, præcipiēdo sub pœna, ne per certos fines incedant.

17 Quilibet officialis ex causa potest prohibere, ne quis accedat ad fundum.

18 Arbiter potest prohibere duobus inimicis, vt vnus non vadat per portam alterius.

19 Potestas potest præcipere subdito, ne discedat de domo sua.

20 Scandalis, & rixis iudex occurrere, & prouidere debet.

21 Iudex debet prouidere, ne partes veniāt ad arma.

22 Iudex non debet studere in criminalibus de concordia partium anteaquam puniat.

An pars possit se componere, seu pacem facere post sententiam.

23 Ad pacem potest compellere iudex, quādo inimicitia esset scandalosa, & respublica inquietaretur.

24 Ad compromittendum potest cogere iudex, quando videt, quòd via iudicij, vel sententiæ non potest bene sedari discordia.

25 Contendentes de possessione, & properantes ad occupandum: si inter eos præsumitur verisimiliter ad arma venire, possessio sequestrabitur.

[c] **Parcialidad.** [e] Hac de causa dicit Bald. in l. de eo. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. in princip. nu. 2. quòd

1 potestates † terrarum, qui vadunt ad terras, vbi sunt diuisiones in populo, qui non possunt salua conscientia pertransire, sed oportet eos sequi partiales reformationes, incidunt in pœnam. c. cùm æterni. de re iudi. in. 6. ☞ Quod intellige verum, si ex sua partialitate sequatur alicui iniuria, vel damnum, aliàs non. vt dixi in glo. no se juntaran. fi. col. versic. secundò fallit. & arg. eorum, quæ tenet Inno. in. c. fi. Quod metus causa. nu. 3. versi. Item nobis videtur. & Bald. in. c. 1. §. iniuria. in titu. de pace iura. firma. nume. 5. in vsi. feu

2 do. versi. quæro. vbi tenet, † quòd si partiales inuicem inferunt iniurias & dāna tenentur ad refectionem damnorum, & satisfactionem iniurię.

parcialidad [c] con

Sed hoc Bald. ibi dicit verum, quòd tenentur, scilicet illa pars, quæ iniustè egit. & sequitur Alex. in additio. ad Bart. in. l. iniuriarum. ff. de iniuriis. ☞ Et dic, quòd partialitas terrarum di-

3 citur infortuniū: † & ideo si vir efficiatur exul, non solùm propter culpam suam, sed etiam propter partialitatem, mulier poterit dotem repetere: quia exilium paupertatem inducit. vt glos. in authen. de exhiben. & intro. rei. in prin. colla. 5. & idem tenet Iohan. And. in additio. ad Specu. in titu. de dona. §. fi. versi. quid si vir est in bāno. Bart. in. l. si constante. in. 5. q. 1. partit. principa. ff. solu. matri. & idem Bart. in. l. 1. C. de decurio. & in. l. 2. in princip. ff. solu. matrimo. Angel. in l. cū acutissimi. §. illud. C. de prescrip. 30. anno. Anto. de Butri. in. c. per vestras. de dona. tenet ad literam Alexan. in. l. si cùm dotem. §. si maritus. ff. eod. solu. matrimo. nu. 3. & Ludo. Roma. consilio. 187. in fi. vbi dicit, quòd eo ipso, quòd maritus à ciuitate absens est, aut tanquam exbānitus cum bonorū publicatione, aut tanquam alio modo exul sine publicatione locus est rēpetitioni dotis. vt per glo. in. d. l. 2. in princi. & per alia iura suprà allega. & idem quod Alexā. in. d. §. si maritus. tenet Iaſ. in. d. l. si constante. nume. 145. versi. amplia istud. loquēdo in dicta partialitate. ☞ Notari potest ex text. isto. ni parcialidad. q

4 etiā in arbitrariis iudex non debet esse † minus partialis & fauorabilis alteri parti. notat Inn. in dict. c. cùm æterni. de re iud. in. 6. & certè cùm laxius dātur habenę, ille magis debet habere prę oculis æquitatem. vt in authē. ius iurando, quod prēstatur ab his. collatio. 2. in nigro. & hoc dicit text. notabil. & vulga. in. l. quòd si ephesi. ff. de eo quod certo loco. & tenet Bald. in. d. l. de eo. num. 3. & in. l. quocunque. C. de seruis fugi. col. 5. nu. 18. vbi ait, q in arbitrariis iudex debet inclinare in mitiorem pœnam, vt in cap. de causis. de offi. delega. non tamen debet esse nimis gratiosus. vt in regula, in pœnis. de regul. iur. in. 6. & ibi Iohā. And. in nouella. & idem tenet Bal. in. l. 1. in prin. ff. de his, qui sunt sui vel ali. iur. ☞ An iudex procedēdo ex officio debeat impo

5 nere pœnam † ordinariam, vel arbitrariam? Vi. Abb. in rub. de iudi. nu. 3. & 5. & quę dixi suprà

in

in.c.1.in glo.derechamente.& eundem Abb. in c.inquisitionis.nu.1. de accusa.nu. 2. vbi tenet, quòd de iure canonico mitiꝰ punitur, per viam inquisitionis,quàm per accusationem. De iure autem ciuili non reperit quòd hæc differentia fiat impositione pœnarum, sed par imponitur pœna. per bonũ tex.in.l.4.C.de sepulchr. violã. facit. l.ordo. ff. de public. iudi. & quod notatur in.l.2.§.si publico.ff.de adulteriis. Ex quo infert Abb.ibi, quòd saltẽ de iure canonico ex inquisitione non efficitur infamis:quia sicut receditur à pœna ordinaria delicti imponẽda per hominem,ita eadem æquitate videtur recessum à pœna iuris,quæ est infamia. quæ sequitur cõdemnatum pro crimine. vt in.l. infamem. ff. de publicis iudiciis.& secũdùm ius canonicum poterit esse vera glos. in. l. 3. §. præterea. ff. de suspectis tutori. & in.l.1.C.de modo multan.quòd condemnatus ex inquisitione, non est infamis. nam de iure ciuili Barto.tenet oppositum. in.d. l. infamem. Et potest esse ratio secũdùm eund. Abb.quia de iure ciuili regulariter non potest procedi per inquisitionẽ, nisi in certis casibus: de iure autem canonico semper potest procedi, præcedente infamia. Quæ ratio dicit Francis.de Aretio ibi in.d.c. inquisitionis.col.2.non videri sufficiens:quia grauamẽ illatum in modo procedendi,non est iusta causa alterandi pœnam.vt plenè declarat Bart.in.l.ictus fustium.ff.de infami.vlti.quæst.& in.d.l.infamem. & Bald.ibi.& in.l.etiam.C. de furtis. vbi in effectu concludit Bald.in.dicta.l. infamem.quòd ex inquisitione generali condemnatus non efficitur infamis.

6 Vnde infert, quòd si officialis †, in syndicatu condemnatur virtute generalis inquisitionis cõtra se factæ,non efficitur infamis:quia non potest dici, quòd inquisitio succedat in locum accusationis, quoniam accusatio non potest fieri sine specificatione criminis.c.libellorum. 2.quæstio. 8. Et hanc sententiam sequitur Iohan. de Imol.in.d.l.his qui reus.& in.d.l.infamem.Sed dominus Areti.vbi suprà dicit,quòd in hoc nõ est standum:quia Bald.ponit exemplum,quando ex ipsa potest sequi condẽnatio de iure,quia formatur contra certã personam pro administratione vnius officij.vt in.l.vnica. C. vt omnes iudicã ciuil.quàm crimi.quo casu ex inquisitione generali potest sequi sententia condẽnatoria,& absolutoria.vt notat Ang.in.l.si vacãtia.C.de bonis vacan.lib.10.℣ Sed tu vide Abb.in.c.at si clerici.de iudic.nu.34. vbi indistinctè tenet,q† si probatum est crimẽ per modum inquisitionis, venit quis mitius puniendus, quàm si ageretur per viam accusationis.per.l.hodie.ff.de pœnis.& Bald.in margarita. Inno.in parte,pœna.tenet idem quod Abb.in.d.c.inquisitionis,scilicet,q pœna ordinaria nõ imponatur ex inquisitione secundùm canones, sed secundùm leges sic. vt notat Innocen.in cap.cum.p.de purga.canoni. Quod limitat & dicit esse verum Bald.ibi,quando proceditur cũ plena causæ cognitione, secus si incidẽter,& summatim, quia tũc extraordinariè etiã secundũ leges nõ potest puniri.vt notatur in.l.nullus.C.de testi.& idẽ tenet Hippoly. de Marsi.in sua practi.crimi.§.cõstãte.fi.col.nu. 100.& nu.84.& vi. Socinum in fallen.in parte, pœna regula.293. ℣ Attamen in arbitrariis eius
8 arbitrium debet esse iuri † & æquitati consonũ, aliàs non valet. Ita tenet Ludoui. Roma.in consilio. 376. vbi per hoc allegat glos.in.l.eas causas.ff.de conditio.&demõstra.& late Hippo.de Marsi.in sua practi.crimi.§.diligenter.nume.24. & in. l. quæstionis modum.ff. de quæstio. nu. 71.cum sequẽtibus. vbi quoque dicit,quòd qui
9 habet † potestatem disponendi secundùm conscientiã,vel arbitrium, nõ debet sequi propriam conscientiã, sed publicam.tex. iucta glo.in.c.iudicet.2.q.7.& voluit Cyn. in.l.quisquis.C.ad.l. Iuli.maiest.& Ias.in.l.sic legatum.ff. de legat.1. nume.28. cum sequentibus. Et ideo dixit Bald. in dicta.l. de eo. C. de pœna iudi.qui malè iudi. iudicem debere sequi regulas legum,& non conscientiam suam,quæ legibus aduersatur. De quo etiam per Bald. in. l. 2. in tertio notabi. C. de fideicõmiss. & per Roma. in repetitio.rubri. ff. de arbi. cosũ. 2. ad finem. & text. in.l.1. ff.de solu. tex. & ibi Bald. in.l. certi iuris.in fine. C. de iud. & Ias. in.§. sed iste. col. penultima. Institu. de actio. glo.& ibi Anto.de Butri. in cap.
10 vt debitus.de appella.vbi dicit, † q in arbitrariis iudex debet facere suum arbitriũ cum consilio peritorum. & allegat quæ habentur in cap. ne innitaris.de cõstitu. & subdit ibi Domi. Anto. per illam glo. quòd si cõmittitur aliquid iudici expediendum secundùm quòd sibi videtur, intelligitur tamen habito consilio peritorum. quod etiam voluit in capitu.1.de constitu. quẽ sequitur Cardi. Alex.in.c.vt debitus. de appella 11.col.& Mathesil.in notab.13.incipiente, nota q vbi iudex.& Fel.in cap.quoniã frequenter.§.porro.vt lite nõ contesta.& Hippo.vbi suprà.℣ Consulo tamẽ iudicibus, vt abstineant se,
11 ab ista partialitate, † tam in arbitrariis,quàm in aliis, & vt euitent nimiam familiaritatem subditorum: quia ex conuersatione æquali, nascitur contemptus dignitatis. vt dixit textus in.l.

obseruandum.

obſeruandum.ff.de offi.præſi.& text.in.l.8.tit. 4. parti.3. Et alibi dicit Canon, Dum nimium ſeruatur humilitas, regendi frangitur authoritas. vt in cap. quando.86. diſtin. 1. vilis & contemptiblis habetur. ſecundùm Archidi. ibi. prout tenet Abb. in cap. dilectus. de pœnis. num. 2. & idem in procem. Grego. nume. 2. vnde infert illud vulgare, Familiaritas nimia, contemptum parit. ſed dicebat Azo. illud verbum procedere inter fatuos: quia fatui tantùm contemnunt præſidentem ex familiaritate, non tamē prudentes: imò magis præſidem cōmēdant. de quo per glo. in dict. cap. quando. ſecundùm Abb. ibi.

¶ Nota vnum ſingula. in materia partialitatis,
12 quòd ſi in aliqua ciuitate † adeſt partialitas, vel inimicitia inter aliquos milites, vel alios potentes, poteſt iudex vetare, & præcipere ſub certa pœna, quòd vnus non tranſeat ante portam, vel domum alterius. Et eſt iuſta cauſa vetandi propter rixas, ſcandala, & pericula euitāda. vt tenet Bart. cum quo cęteri doctores tranſeūt in. l. qđ iuſsit. ff. de re iudi. & ibi Alex. nume. 3. & Iaſ. latè, num. 2. vbi dicit, quòd pro hoc allegat Bart. text. in. l. 1. §. fina. ff. de officio præfecti vrbi. in verbo, ſolitarium regionum. Ange. & Imol. & Alex. addūt tex. in. l. ſi cuius. §. ſed ſi inter duos. aliàs incipit. l. æquiſsimum. ff. de vſufru. vbi eſt
13 tex. notabil. quòd ſi duo † contēdunt de poſſeſſione alicuius loci, & eſt timor ne veniant ad arma, & rixam, poteſt iudex præcipere vtrique eorum ſub pœna ne vadant ad illum locum.

¶ Item per iſtam glo. dicit Rapha. Cuma. ſe putare, quòd eodē modo poſsit quis cogi † per iu-
14 dicem mutare hoſpitiū in quo habitat cauſa vitandę diſcordię. prout tenet Iaſ. ibi in. d. l. quod iuſsit. quod ego iam pluries feci. Et idem dicit
15 in epiſcopo, quòd epiſcopus † poteſt licitè prę cipere ſuo archipresbytero ſub pœna ne tranſeat per contratam duorum fratrum, quorum pater interfecerat, ne eorum animos prouocaret. Ad quod addit Iaſ. Idē quod tenet Iohā. And. poſt Guido. de Suza. in additio. ad Speculum. in titu. de pigno. §. ſequitur. verſicu. quid ſi timeo.
16 vbi tenet, quòd quādo eſt inimicitia † inter aliquos, iudex poteſt prouidere futuris ſcandalis, præcipiēdo ſub certa pœna, ne per certos fines incedant. arg. in. d. l. 1. §. fina. ff. de officio prefe. vrb. Quam deciſionem Iohan. And. refert, & ſequitur Alexā. in. l. qui bona. §. ſi quis iuſto. ff. de damno infecto. ¶ Tamen licet ſit prohibitus accelſus ad certum locū, vel ingreſſus palatij, contraſaciens ex cauſa ineuitabili, nō punitur. tenet Bald. in cap. monaſterium. de vita & honeſtate clerico. arg. l. Cęſar. ff. de publica. Et eſt ratio: quia perſona agēs eſt illa, quæ debet puniri, ſed iſta non eſt perſona agens, ſed patiens, quia per vim patitur. vt ait Seneca in epiſtola. c. 7. ad Lucillum, ducunt volentem fata, nolētem trahunt. ¶ Item tu adde text. in. l. fina. ff. de offi. procur. Cęſa. in verbo, veluti contumelioſum. vbi eſt
17 text. q procurator Cęſaris, & quilibet † officialis poteſt ex cauſa prohibere, ne aliquis accedat ad talem fundum. Et per illum tex. decidit ibi in terminis noſtris Alberi. de Roſa. poſt Iacob. de
18 Aretio, quòd ſi ſunt duo † inimici, arbiter poteſt prohibere ne vnus vadat per contratam alterius, & econtra. Idem tenet Alberi. in. l. fi. ff. de interdi. & relega. vbi ait, q iudex poteſt pręciſe pręcipere alicui. ne vadat per contratam alicui⁹ inimici ſui. per. d. l. 1. §. fina. Et idē tenet Iaſ. ibi in. d. l. qđ iuſsit. nume 27. tenēdo contra Bal. q iudex poteſt iubere alicui, ne exeat domum ſuam. quem text. allegat ſingu. Alex. ibi. Sed ſecundùm Iaſ. ibi dicit, q Alberi. in dict. l. fina. no
19 tat ex illo text. † q præſes prouincię, & poteſtas, poteſt pręcipere ſubdito ſuo ſub pœna, ne diſcedat de domo ſua. Et quòd non obſtet dictū Bal. in. c. Quintauallis. de iureiur. col. 2. vbi tenet, q arbitrator pro bono pacis non poteſt mādare alicui, q exeat ciuitatem ſuam. Et ſimiliter non poteſt iudex pręcipere alicui, ne exeat domum ſuam, quia eſſet ſpecies ſeruitutis: niſi hęc poteſtas eſſet ſibi ſpecialiter cōceſſa à principe. qui tex. in. d. l. fina. propriè loquitur, quādo propter delictum cōmiſſum quis punitur à præſide iſta pœna, ne quis exeat de domo ſua, ſicut propter delictū, poſſet eum confinare in aliquo loco, ne inde recedat. Sed in caſu noſtro, & in materia noſtra non eſt delictum, ſed ſolus timor rixę, & armorum. ſecundùm Iaſ. vbi ſuprà, quāuis Alexā. ibi alleget. d. l. fina. ad materiam noſtram. ¶ Ratio dictorum poteſt eſſe, licet Iaſ. nō
20 dicat: quia ſcandalis † iudex prouidere, & occurrere debet. vt in. l. æquiſsimum. ff. de vſufru. & tenet Abb. in. c. licet. de probatio. col. 15. nu. 36. in fine. Et ibi tenet Anto. Fran. in additio.
21 q iudex debet ſemper prouidere, † ne partes veniant ad arma: quia eius officium eſt partes concordare, ſi ſint diſcordes. vi. Bart. in. l. de die. ff. qui ſatiſda. cogan. & in. l. obſeruādum. ff. de iudic. per Alexā. in. l. athletas. §. Item ſi quis. ff. de his, qui not. infami. vi. glo. in cap. 1. de mutuis peti. quod dicit Alex. verum in additio. ad Bar. in. d. l. ſi vſuſfructus. §. ſed ſi inter duos. ff. de vſu
22 fructu. & ibi Angel. in ciuilibus, † ſecus in criminalibus, quia in eis non debet iudex ſtudere

ad

ad reconciliationem. vt per Bald.in.l.cùm affir mes.C.de liber.cauſ.& in.l. tranſigere.C.de trã ſa. nu.13. col.3. ℣ Quinimo ſi iudex in crimina libus ante punitionem delicti, & ante ſolutio nem pœnę cogit offenſum ad pacem cum delin quente,tenetur in ſyndicat.ſecundũ Bal. in.d.l. cùm affirmes.& tenet Amod. Iuſti.in tract.ſyn di. in parte, Item in eo q̃ plures innocẽtes.col. 6. verſic. Item tenetur.& idem Bald.in.l.1.ff.de offi. præf.vrb.& in cap.1.de pace tenẽ.glo.in.c. per venerabilem.de ele. & Bart.in.l. ambitioſa. ff.de decretis ab ordi. facien. Notat Bart.in.d.l. quos prohibet.ff. de poſtulan.dicens,q̃ pax nõ poteſt fieri per iniuriatum ante condẽnationẽ. allegant glo.ſingu.in.l.2.ff. ad Sillania.& quod notat Bald. in.l. ex ſtipulatione.C.de ſenten.& in.l. 1.§. quies.ff. de offi.præfe. vrb. & Iohan. Andre. in additio.ad Specula.in titu.de pigno. §. ſequitur.verſi.q̃ ſi timeo.Sed intelligo Bar.in d.l. quos prohibet.ſcilicet. q̃ pax nõ poteſt fie ri ante condẽnationem,eſt verum per compul ſionem iudicis,ſecus ex volũtate partis.vt text. in.l.22.titu.1.par.7.& tex.& ibi docto. in.l.tran ſigere. C.de tranſa. ℣ Quę pax poteſt fieri etiam poſt latam ſententiam.vt Bart.in.l. quid ergo.§. pœna grauior. ff.de his,qui not.infa. nu.7. Per quod. d. Bart.extenditur.d.l.parti. quæ dicit,q̃ debet fieri ante ſententiã:& ſic quòd non ſolùm ante ſententiã, verũ etiam poſt ſententiã poteſt fieri.quod nota.& idem tenet Alex.in.l. iuriſgẽ tium.§. ſi paciſcar.ff. de pactis. nu.1. ſi renuntiat ſentẽtiæ pro ſe latæ.per glo. in.l.ſi diuerſa. C.de tranſa.& ibi quoque Alexã.nu.3. & vide Bald. ſingula.in cap.niſi ſpecialis. de officio delegati. nu. 1. vbi ait, quòd ne offenſus patiatur dãnum in re ſua,poteſt remittere pœnam ſententialiter impoſitam ad ipſius querelam,ne propriũ ſuum perdat. quod dicit notandũ per tex.vnicũ in.l. qui pœnæ.ff. de manumiſſi. ℣ Quoq; intellige, q̃ poſt condẽnationem,& ſolutionẽ pœnæ po-
23 teſt iudex cogere ad pacẽ, quando † reſpublica inquietaretur,& inimicitia eorum eſſet ſcãdalo ſa in republica,quia tunc ad pacẽ poteſt cõpelle re.vt in.l.ſi quis ingenuã.§.in ciuilibus.ff.de ca pti.tenet Bar.& Pau.de Caſt.in.l.furti.§ qui iuſſi.ff.de his,qui not.infa.& idẽ Paul.de Caſt. in l.quidã extimauerũt.ff.ſi cer.pet.nu.6.vbi dicit
24 q̃ iudex † poteſt cõpellere partes ad cõpromit tendũ,quando videt per viã iudicij, vel ſenten tiæ nõ poſſe bene ſedari diſcordia inter partes, & q̃ ſit oriturũ inter eas ſcandalũ,prout frequẽ ter cõtingit.arg.in.d.l.æquiſsimũ.aliàs ſecus. Et ita debet intelligi ſecũdùm eum,quod tenet Bal. in.d.l.ex ſtipulatione.& iſta opinio Paul.tenet Alex.in.d.l.quidã æſtimauerunt.nu.4.& dicit, q̃ eam amplectitur Bal.in.c.cùm eccleſia vulter rana.de electione.ad finẽ.licet Bald.in.d.l.ex ſti pulatione.expreſsè tenet, quòd iudex etiã pro pter timorem ſcandali non poſſet partes cogere ad cõcordiam.vide quæ dicam in.c.6.infrà eod. in glo.pobres.nu. 25. ℣ Intantum iudex debet
25 occurrere ſcandalis,q̃ ſi aliqui † contendunt de poſſeſsione,& vterq; properat ad occupandũ, & veriſimiliter poſſet veniri ad arma inter eos, poſſeſsio ſequeſtrabitur, & mãdabitur vtrique, ne accedat ſine licentia iudicis:& ſi poſt interdi ctũ iudicis accedit,punit, & reuocabitur ſtatim à poſſeſsione.vt tenet Bal.in.l. edicto diui.C.de edicto diui Adri.tollẽ.1.col.nu.3.& eſt tex.in.l. çquiſsimũ.§.ſed ſi inter duos.aliàs eſt lex ſi vſuſ fructũ.§.ſed ſi inter duos.& ſequitur ibicõ.l.çquiſ ſimũ.& tenet Abb.idẽ quod Bal. in.c. dilectus. de ſequeſtra.poſſe. & fru. licet de Bald. nullam mentionẽ faciat.nu.10.&.12.& Bald.in.l.fi.C.de ordi. cogni. faciũt cumulata per Feli. in.c.nihil cum ſcãdalo.de præſumptio. ℣ Quod intelligi tur verũ ſecundùm Alex. in additio.ad Bart.in d.§.inter duos.Si neuter contẽdentiũ poſſideat: quia ſi vnus poſſideret, non poſſideti inhiberẽ tur poſſeſsio,& non poteſt ſequeſtrari. Bald.in l. 1. col.1. verſi.quædam eſt.C.de ſequeſtra.pro hibi.& idem Bald.in.l.fi.C. de ordi.cogni.& in c.2. col.2.de vita & honeſta.cleri.& in.l.ordina rij. C.de rei vendi. Quod refert, & ſequitur Iaſ. in.d.l.quidam extimauerunt.3.col.nu.4.vbi di cit hoc eſſe quotidianum: quia propter metum armorũ non debet fieri ſequeſtrũ, nec recedi a tramite iuris, niſi quãdo dubiũ eſt de poſſeſsio ne:ſecus quando vnus poſſidet,alius non.& idẽ tenet Hippo.de Marſi.in ſua practi.crimi.§.pro cõplemento.fin.col.nu.45. & idẽ tenet additio. Abb.in.c.examinata.de iudic.in additione,quę eſt in nu.13.col.4.in parte,ſi iudex. vbi tenet, q̃ iudex præcipiat nõ poſſidenti vt non moleſtet poſſidẽtẽ ſub certa pœna. Item tenet Petrus de Ferra.in ſua pract.in forma libelli ſequeſtri.col. 2. nu.6.verſicu.ſed circa.& vltra eos allego glo. in cap. accedens. el primero. vt lite non conteſta. in parte, turbare.

Summarium.

1 Adunatio dicitur cum vno tantùm.nu.10.
2 Stante ſtatuto, quòd puniatur producens teſtes falſos, habet locum in producente vnum teſtem falſum.

3 Teſtator iubens bona ſua diſtribui inter pauperes, poſſunt in vnum diſtribui.
4 Proteſtatio quæ debet fieri coram vicinis ſufficit ſi fiat coram vno.
5 Appellatio quæ debet interponi coram honeſtis perſonis quando copia iudicis nō poteſt haberi, ſufficit ſi appellatio interponatur coram vna honeſta perſona.
6 Plurale ponitur pro ſingulari.
7 Pluralis loquutio, an vno numero ſit contenta.
8 Decedere non dicitur ſine liberis, qui ex matrimonio vnicam filiam relinquit.
9 Medici quando plures requiruntur, ſi in loco non poſſunt haberi, an ſufficiat vnus.
10 Statutum diſponens, quòd accedens ad domum alterius cū hominibus armatis puniatur, an verificetur, ſi acceſſerit cū vno homine armato.

d 1 **Ninguno.** [d] Nota text. quòd partialitas, & confœderatio † cū vno ſolo contrahitur. idem tenet Bar. loquendo in adunatione in. l. ſi rixa. 3. col. ff. de ſicariis. & in. l. ſi criminis. C. de vi publica. vbi dicit, quòd formæ actionum coadunatæ debēt intelligi, etiā ſi adunauit vnū. per. l. 2. §. 3. ff. vi bono. rapto. q̄ dicit menti tenendū. ☞ Et facit quod tenet in. d. §. 3. vbi dicit in ſimili, quòd ſtante ſtatuto, quòd
2 ſi quis produxerit teſtes † falſos puniatur, quod habet locum in producente vnum falſum teſtē. Et vi. Alex. & Iaſ. in. l. gallus. §. quid ſi is. ff. de liber. & poſthu. 1. col. vbi idem tenēt. & Alberi cus de Roſa. in. 2. part. ſtatu. quæſ. 28. & ibi dicit quòd idem ſit, ſi ad vnum actū probandum producat duodecim in eadem cauſa, non debet puniri pro quolibet, niſi pro vno, quia eſt vnum delictum. Secus ſi in diuerſis cauſis ad diuerſa facta probanda. ☞ Item facit: quia ſi teſtator
3 † iuſsit bona ſua diſtribui inter pauperes per Titium, quòd Titius poteſt in vnum diſtribuere, licet in hoc contrarium tenet Bar. per ea, quæ habentur in. l. 2. ff. de optione lega. & Alexā. in dict. l. gallus. §. quid ſi is. quia in expreſſo tenet Paul. de Caſtro. in. l. cùm quidam. ff. de lega. 2. nume. 4. dicendo, quòd prima opinio eſt vera, & ſic quòd in vnū poteſt diſtribui, quādo eſt facta electio cū diſcretione, & iuſta cauſa, ſi bona non multùm valēt, & ille multùm meretur, quia nobilis, & virtuoſus, & cum illis bonis poteſt aſcēdere ad magnum gradum, & ſic relinquitur arbitrio ſuperioris, vt epiſcopi. ☞ Facit ad idem, quod tenēt Bart. Alex. & docto. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de noui oper. nuntia. maximè ibi Alex. in fine, vbi ait, quòd quando
4 timetur de prætore, † de denuntiatione, debet proteſtari coram vicinis, & ſufficit probari per teſtes, quòd coram vno tantùm vicino facta fuit proteſtatio. ſecūdùm Specu. in titu. de primo & 2. decreto. §. iam de effectu. verſi. quid ſi nūc ſuffi

ninguno, [d] ni alguceret. Lapus allega. 38. alias. 40. vbi ad hoc allegat. l. vt perfectius. cum glo. in verſicu. tabularū. C. de annali excep. & c. vt circa. de electio. in. 6. & Romanus ibi in. d. §. ſi quis ipſi prętori. dicit, quòd alibi nō reperitur tactum, & quòd omnes ſcribentes ita volunt, maximè Anto. de Butri. in cap. paſtoralis. §. præterea. de offi. delega. & idem tenet Imol. in. c. fina. de apella. ☞ Vbi quo
5 que tenet Imol. quòd appellatio, † quæ debet interponi corā honeſtis perſonis, quando non poteſt haberi copia iudicis qui ſententiā tulit, ſufficit ſi appellatio interponatur corā vna honeſta perſona, adhibitis tantū teſtibus. per tex. in. d. l. vt perfectius. & Abb. in. d. c. paſtoralis. §. 1. de offi. delega. ☞ Et ſic q̄ plurale †
6 ponitur pro ſingulari. vt in. l. diuus. in fi. ff. de peti. hæredi. & inſt. 2. §. exactis. ff. de origi. iuri. glo. in. l. falga. ff. de condi. & demonſtr. & glo. in princi. Inſtitu. de iure perſona. Et non ſolùm in materia fauorabili, verunetiam in pœnali, & ſic odioſa plurale ponitur pro ſingulari. Bar. in. l. ſi quis alteri. per illum text. cum gloſ. C. ad. l. Iuliam. maieſta. quia licet omnes leges loquantur in plurali, & dicant, præcedentibus indiciis, tamen ſufficit vnum indicium, & ſic in materia odioſa plurale pro ſingulari ponitur. vt tenet Iaſ. in. d. l. gallus. §. quid ſi is. num. 3. ☞ Vbi dicit, quòd facit quod tenet Bal. in. l. 1. 1. notabi. C. de conditio.
7 inſerti. vbi pluralis † loquutio vno numero eſt contenta. vbi infert Bald. quòd ſtante ſtatuto, quòd ſi ſuperſunt maſculi, non ſuccedat ſoror: quòd ſi extat vnus ſolus maſculus, ille excludit ſororem: quia naturalis ratio magis attenditur, quàm pluralis loquutio. ☞ Item facit ſecundùm Bald. quòd ſtante lege, vel ſtatuto, quòd ſi
8 mulier deceſſerit ſine liberis, vir lucretur † dimidiam dotis: quòd non dicitur decedere ſine liberis, quando vnicam filiam ex eo matrimonio relinquit. facit text. in. l. non eſt ſine liberis. ff. de verborum ſignificatio. ☞ Item facit, quòd ſi teſtator dicat, ſi deceſſerit ſine liberis, quia ſufficit decedere cum vno. vt eſt glo. in. l. ex facto. §. primo. & ibi Bart. ff. ad trebellia. & idem dicit Bald. in dicta. l. 1. C. de conditio. inſertis. generalius, quòd extante ſtatuto, quod exiſtentibus filiis maſculis, filiæ fœminę non ſuccedant,

idem

idem erit, si vnus masculus tãtùm extabit. secundùm Alexan. & Ias. in dicto. §. quid si is. ℣ In simili vi. tu Abb. in cap. proposuisti. de probatio. num. 4. versi. & primo. vbi tenet, quòd
9 licet plures periti † & medici requirantur in arte attestationis, si in eodem loco plures possunt haberi, sunt adhibendi, aliàs sufficit vnus solus. Bar. in l. 1. §. 1. de ventre inspiciẽn. & in. 1. constitu. digestorum. per tex. in authen. de non alienãdis. §. quod ait. col. 2. versi. vt neq;. & ille tex. est multùm notabilis: quia probat hoc dictũ. & idem tenet Paul. de Castr. in. l. qui luminibus. in fi. ff. de seruituti. vrba prædi. & per Ange. in. l. quòd si nolit. §. si mancipiũ. ff. de ædilitio edicto. ℣ Sed contra nostrũ text. tenet Ias. in. d. §. quid si is. d. legis, gallus. nu. 12. dicendo, quòd si statutum disponat, ꝙ si aliquis accesserit ad domũ alterius cum hominibus armatis, puniatur certa pœna. vt in. l. 11. titu. 4. foro legum. lib. 4. vbi ponitur pœna congregantis gentem ad malum, ꝙ non habet locum, si ac-
10 cesserit cũ † vno homine armato. secũdùm Bal. in l. iubemus. §. sint autem. per text. ibi. C. ad trebellia. & idem tenet Montal. ibi, in glo. illius. l. fori. quia nõ est eadem ratio. nam grauior est injuria, quæ fit à pluribus, & materia subiecta requirit pluritatem. vt. ff. de testam. in. l. vbi numerus. ℣ Secus verò dicit, quando statutum vtitur nomine collectiuo, vt quia dicit, si quis accesserit cum familia. vt in dicta. l. fori. & non habet nisi vnum in familia, tunc punitur: quia hoc nomen etiam in vno verificatur. vt in. l. sint autem. & ibi Bald. C. ad trebellia. vbi Bal. dicit, quòd si statutum dicit, ꝙ si quis accesserit cum familia, habet locum in eo, qui cum vno accessit, cùm plures in familia nõ haberet. & sic intelige dictum Ias. vbi suprà. & sic dicta. l. fori verificetur in coadunante virum solum. secũdùm Montal. ibi. & tenet iste tex. & facit text. in. d. l. 2. §. sed si vnus. ff. vi bonorum rapto. ℣ Et Alex. & Ias. in. d. l. gallus. §. qd si is. volũt concordare Bal. cũ. d. §. sed si vnus. & dicunt idẽ, quod Mõtal. scilicet, ꝙ maior iniuria fit accedendo ad domũ alicuius cum pluribus armatis, quàm si accedant cũ vno. tex. est notabilis in. l. si plures serui. ff. de iniuriis. & ita procedit decisio Bal. in. d. l. iubemus. sed quantũ ad dãnum si quis violenter rapiat, putà centũ, tantũ dãnum infert rapiendo cũ vno homine, sicut si raperet cum mille hominibus. & ita loquitur. d. §. si vnus. ℣ Sed quid dicemus de. l. 1. tit. 10. lib. 4. in ordi. regali. vbi dicit, quod nemo faciat adunationem associatam, nec congregationem gentiũ sub pœna ibi posita: an si aliquis faciat istã associatam, seu adunationem cũ vno homine, puniatur pœna: de qua in. d. l. quod videtur per supradicta. sed tu dic. cõtra, per verbum, gens, positum in ea, quod verbum verificatur in quatuor hominibus. vt Bart. in. d. l. 1. ff. de probatio. quod nota ad intel. illi?. l. fori. & dixi suprà in gl. no se jũtarã.

nos regidores, ni caualleros, ni otras personas[e] algũas de los tales pueblos,[f]

e **Personas.** [e] Quæ veniant appellatione personæ, dixi latè in cap. 1. in glos. de ninguna persona. & sic quòd cum illis personis, & vniuersitatibus contrahitur adunatio, confœderatio, & partialitas: siue sint ecclesiasticæ religiosæ, vel cuiuscunque qualitatis, & etiam si fiat cum muliere, vt dixit Paul. de Castro in. l. 1. §. iusgentium. in princi. ff. de iusti. & iur. & dixi in glo. 1. illius. c. nu. 2.

Summarium.

1 Partialitas contrahitur etiam cum forensi, si ibi sæpe conuersatur.
2 Statutum ciuitatis habet locum in forensem, & contra eum, si ibi continuè conuersatur.
3 Contrahere non potest iudex cum forensibus, qui conuersantur in loco suæ iurisdictionis.
4 In conuersatione decẽnium requiritur.
5 Conuersatio, an faciat quem de foro.
6 Scholaris non efficitur incola alicuius loci ante decẽnium: & ideo de contractibus, & delictis alibi commissis non potest conueniri in loco studij.
7 Conuersatio, seu habitatio assidua, an sufficiat, etiam si non sit decẽnalis.
8 Domicilium an dicatur quis contraxisse, quando vendidit bona, & possessiones, & contulit se in alium locum, in quo emit domum, & possessiones.
9 Domicilium, an constituatur per decẽnium.

f **Tales pueblos.** [f] Idem crederem, & tenerem, quòd in pœnam confœderationis, adunationis, seu partialitatis iudex incurrit, si eam habet non solùm cum subditis suæ iurisdictiouis, verun
1 etiam cum forensi, † si ex eius adunatione, &

partialitate aliquis damnum recipiat, si talis forensis erat homo, qui sæpe, & quasi continuè ibi conuersabatur, vel vtebatur. Quia licet sit verum, quòd forensis dicatur ille, qui non est subditus, nec habitat in eadem ciuitate, nec habet ibi domicilium, vt Paul. de Castro. consilio. 193. col. vlti. & in consi. 9. & Feli. in cap. quoniam. de offi. ordina. in principi. non habet locum in forensem, qui continuè ibi conuersabatur, vel vtebatur: quia iste pro ciue, & subdito reputa-
2 tur: & contra eum extenduntur † statuta ciuitatis, & non potest allegare ignorantiam. tenet Gandi. in tracta. malefi. in titu. de rebus portan. contra deben. nume. 7. in fine. & Iaſ. in. l. cunctos populos. C. de ſumma trinita. & fide catholica. nume. 67. cum ſequentibus. & Hippolyt. de Marſil. in. l. fin. ff. de iuriſ. omnium iudi. nume. 81. in repetitio. ☞ Et cum talibus forenſi-
3 bus, qui conuerſantur † in loco, iudex non poteſt contrahere: & ſi contrahit, contractus eſt nullus. vt tenet Alexan. in. l. principalibus. ff. ſi cert. petat. nume. 4. verſicu. quartò limita. & facit text. iuncta gloſſa. ibi in. l. quiſquis. C. ſi certum peta. ibi, ſi in prouincia fuit verſatus. ☞ Sed quod tempus in iſta conuerſatione requiritur? Angel. in conſilio. 27. dicit, quòd in iſta
4 † conuerſatione requiritur decēnium, loquendo quando quis dicatur contrahere incolatum. vbi dicit, quòd conſuetus conuerſari in ciuita-
5 te, talis conuerſationis † vſus non facit quem, de foro, niſi vſus ſit aſsiduus, vt per. 10. annos cōtinuos. ſecundùm Cy. in. l. 2. C. vbi ſenato. vel clariſsi. vbi hoc expreſsè dicit. Et facit quod notat Innocen. in. c. ex parte. de foro compe. & idē tenet Alex. in conſilio. 165. in. 6. volu. conſiliorum. nume. 3. ☞ Tamen Bart. ibi in. l. 2. C. vbi de crimi. agi opor. dicit, quòd licet tales non habeant ibi domicilium, ex conuerſatione aſsidua ſortiuntur ibi forum, & poſſunt ibi conueniri. Quod eſt conſiderādum: quia prædicti expreſſe dicunt, quòd aſsidua conuerſatio domicilium non inducit, ſed quòd facit quem ſortiri forum. ita Bart. vbi ſuprà, & Feli. in cap. dilectus. de reſcrip. col. 6. verſi. ad domicilium ſortiēdum. vbi dicit, quòd cautus debet eſſe ille, qui fundat ſe in aſsidua conuerſatione, vt deducat dictū tempus. 10. annorum. Idem tenet Bald. in. l. 1. verſi. quarto quæro. C. vbi de crimi. agi opor. dicens
6 poſt Iacob. Butri. quòd ſcholaris † nō efficitur incola alicuius loci ante decēniū: quia quotidie videtur eſſe in via, donec eſt in ſtudio: & ideo de contractibus, vel delictis cōmiſsis alibi non poteſt cōueniri in loco ſtudij. ☞ Sed ſecundùm Felin. vbi ſuprà, eſt aduertendum, quia multi tenent ſufficere conuerſationem aſsiduam,
7 † etiam non decennalem. ita Innocen. in. c. dilecti. de foro compe. & Salyce. in dicta. l. ſenatores. & in dicta. l. 2. C. vbi de crimi. agi opor. & Cardi. in cap. ex parte. de foro compe. dummodo ex coniecturis non appareat eum de loco receſſurum. & ibi Abb. latè col. ſecūda. dummodo etiam habeat certam partem fortunarum ſuarum in illo loco. per illum text. videtur tamen Abb. ibi requirere hoc ad finem, vt quis dicatur ſortiri ibi domicilium. Sed ad finem, vt poſsit ibi conueniri, videtur velle, quòd ſufficiat aſsidua conuerſatio. Et pro iſta parte vide latè vltra omnes Maria. in cap. fina. de foro competen. colum. 16. vbi vltra alios conſiderat, quòd nō reperitur text. qui dicat, quòd requiratur habitatio decēnalis. Nec obſtat. l. 2. C. de incolis. quia reſpondetur, quòd iura loquētia de habitatione, intelliguntur, quando quis efficitur per ea incola. vt in dict. l. 2. C. vbi ſenato. vel clari. & notat Innocen. in dict. cap. ex parte. ſecundùm Feli. vbi ſuprà, vbi dicit, quòd ex dictis Mariani licet multa ſcribat, tres caſus ordinat. ☞ Primus, quando ſola habitatio non habet aliam cauſam, aut actum adiunctum ſignificatiuum aſſumpti, vel non aſſumpti domicilij, & hoc caſu fit arbitrarium, vt arbitretur iudex ipſam habitationē & moram. ☞ Et ſic ſit in iſto caſu iſtius capitu: quod ſit arbitrarium, vt ex iſta cōuerſatione domicilij poſsit partialitas notari, ſi fortè nulla alia cauſa adeſt conſtituti domicilij, nō debet arbitrari domicilium conſtitutum minori tempore decēnij. per text. iuncta gloſſa. in. l. eſt verum. C. de incolis. lib. decimo. Et facit quod de decurione notat gloſ. in. l. 1. C. de ſeruis fugiti. Ita dicit ſenſiſſe Abb. in cap. fin. de parochiis. dum dicit, quòd ſi habitans non emit ibi poſſeſsionem, ſed ſtat ibi in ſuſpenſo, tempus erit arbitrarium. ☞ Secūdus caſus eſt, quando habitatio habet admiſta aliqua ſignificatiua domicilij:
8 quia in loco vbi prius habebat † domicilium, vendidit domum, & poſſeſsiones, & contulit ſe ad alium locum, in quo emit domum & poſſeſsiones, dicitur ibi conſtituiſſe domicilīū. vt per Hoſti. & Abb. in. d. cap. fi. & hoc modo intelligitur dicta. l. ſecūda. C. vbi ſenato. vel clari. cum aliis prælallega. Et concludit latè Maria. contra Abb. in dict. cap. ex parte. quòd habitus totius patrimonij, vel maioris partis, non conſtituit domicilium, quia requiritur animus, qui cognoſcitur per habitationem. Et dicit Abb. in. d. cap. fin. quòd vbi immediatè quis declarat

animum suum, quòd vult ibi habere domicilium, dicitur tunc habere sine alia exceptione temporis. ☞ Tertius casus est, quando quis habitauit decēnio, † quia videtur habere animum
9 perpetuò stándi, & præsumitur ibi constituisse domicilium, etiam si prius nō ostenderit alia si

saluo q̄ ygualmēte[5]

gna domicilij acquirendi, putà, si stetit simpliciter conducendo domum. ita loquitur tex. cum glo. in. d. l. 2. C. de incolis. lib. 10. & ita intelligitur quod notat Iohan. Andr. & Abb. in proœmio decretali. per. l. cùm de in rem verso. ff. de vsuri. & glos. Bart. & Angel. in. l. lex Cornelia. §. domum. ff. de iniuriis. Speculator. in titu. de compe. iudi. additio. §. 1. versic. 45. & versicu. 51. ☞ Sed hunc tertium casum limita tripliciter secundùm Felin. vbi suprà in dict. cap. dilectus. de rescrip. ☞ Primò dummodo decennium sit continuatum, secus si interpolatum. allegat Angel. in dict. §. domum. Sed Iohan. de Plate. in. l. nec ipsi. C. de incolis. lib. 10. num. 2. dicit, quòd si statuto cauetur, quòd quicunque habitauerit per decēnium sit ciuis, requiritur ad hoc quòd sit ciuis, quòd habitauerit maiori parte temporis secundùm Iacobum de Aretio. & Barto. in dict. l. cùm delanionis. §. sabinus. ff. de fundo instructo. ☞ Secūdò limita, nisi sit præsumptio, quòd etiam habitans decēnio non intendat ibi contrahere domicilium. Exemplificat in scholari, qui stetit in studio decennio, & fortè studuit primò in vna facultate, & modò in alia, vel fortè detentus alia extrinseca occupatione non potuit studium complere, & cōtinuè cogitat de repatriando: quia iste domicilium non sortitur per decēnium. Et idem potest secundùm eum exemplificari in quocunq; alio ostendente per exteriora signa. quòd non intendit domicilium sortiri. vt latè per Felin. vbi suprà. quem vide. Et quòd per decēnium habitando quis, dicatur vicinus, text. est in. l. 23. titu. 2. lib. 7. in ordi. regali. & text. in. l. 32. titu. 2. partit. 3. & text. in. l. 2. titu. 24. parti. 4.

Summarium.

1 AEqualitas in iudiciis etiam arbitrariis, & in aliis actibus extraiudicialibus est seruanda.
2 Priuilegium competens vni litigatorum, extenditur ad alterum.
3 Inter litigatores debet esse æqualitas.
4 Priuilegium personale egreditur personam, & transit ad aduersarium.
5 Dilatio vni data, prodest alteri.
6 Aequalitas inter socios est seruanda. Contrahentes cum minore, obligātur, licet ipse non obligetur.
7 Aequalitas seruatur in quasi contractibus, & in vltimis voluntatibus, & in collationibus, & inter dotem & donationem, & in muneribus subeundis.
8 Casus, in quibus ratione æqualitatis priuilegiū personale egreditur de persona.
9 Accessoriæ, quæ dantur iudicibus illiteratis & nō salariatis ad proferēdam sententiā de consilio peritorum, debent solui per vtrunque litigatorum, vt æqualitas seruetur. Quid in expensis notariorum.
10 Iudex, vel notarius, qui vni parti remisit expensas, an teneatur remittere alteri, vt æqualitas seruetur.

Ygualmente.[5]

g Idem tenet Speculator in titul. de dilatio. §. 4. versicul. sed nunquid terminum.
1 nume. 13. vbi ait, quòd æqualitas † in iudiciis est seruanda. Et facit text. in. l. qualem. ff. de arbitris. & . l. in sacris. C. de proxim. sacro. scrini. §. quoniam. lib. 12. & glos. in. l. fina. in fine. C. de re milit. libro. 12. in parte, forma. ☞ Et non solùm in iudiciis, sed etiam in arbitris, & in aliis actibus extraiudicialibus, & arbitraria contingentibus. vt. ff. de arbitris. l. si de meis. circa principium. & . l. pedius. §. in seruum. & . l. cùm dies. §. penulti. ff. de vulgari. & pupilla. substitu. & . l. hoc iure. &. l. lucius. eod. titu. & in. l. ratas. C. de rescinden. vendi. & in l. in testamento. ff. de testamen. mili. & in. l. hæreditatem. de impuber. & ali. substitu. & Bart. & Plate. in dicta. l. in sacris. §. fina. ☞ Et dicit Dynus in regula. in iudiciis. de regul. iur. in. 6. quòd intātum debet obseruari in iudiciis, quòd
2 si vnus litigatorum † sit priuilegiatus, & alter non, priuilegium vni competens, extendi debet ad alterum. vt in. l. fina. C. de fructi. & liti. expens. & per dictā. l. in sacris. Sed dicit Dynus, quòd hoc est falsum: quia priuilegium vni concessum, ad aliud extendi non debet. vt Institu. de iure natura. §. sed quod principi. nisi saluetur, quòd habeat locum in priuilegiis concessis vel pertinentibus ad litis executionem. vt in dicta. l. fina. de fructib. & litis expens. Vel potest dici, vt ibi per eum. Aut priuilegiū continet ius iniquū, vt quia in alterius læsione concessum, & si fuit concessum ad postulationē,

debet vti impetrans eodem iure: sed si sine postulatione, tunc non cõpellitur eodem iure vti. vt in.l.1.ff. quod quisque iuri. sed si nõ continet ius iniquum, sed fauorem illius, cui conceditur, & aliquam iuris cõmunis relaxationem, siue ad postulationẽ eius concedatur, siue nõ concedatur, prodest impetranti tantũ. vt in.d.§. sed quod principi. & prodest nõ solũm impetrãti, sed etiã cũ litigãti occasione controuersię, quæ inter eos versatur, ellet inæqualitas vitanda, & tunc videtur eum cõtingere. & ita loquitur. l. fina. de fructi. & litis expens. & l. in sacris. & l. vnicuique. eod. titu. secundùm Dy. vbi suprà. ☞ Ex quo dicit Bart. ibi in. d. l. in sacris. in fine. & Plat. in. d. §. fi. quod inter litigatores debet esse æqualitas,

3 † vt quantum vnus soluit pro sportulis, tantum soluat alter, & nõ plus: & si vnus ex speciali priuilegio nil soluet, etiã vnus aduersarius nil soluet, quantũcũq; succubuit, etaduersario sit in expensis condẽnatus. vt est casus in. d. l. fina. Et idẽ tenet Christophõ. por. Institu. quibus aliena. licet vel nõ. in fi. dicẽdo, quòd si aliquis ex priuilegio habet q̃ non teneatur iudici delegato soluere nisi mediam partem salarij eius, quod alter soluere tenetur, hoc priuilegium attribuitur aduersario cum quo litigat, vt dicta æqualitas in iudicio inter litigatores seruetur. ☞ Et sic est casus,

4 in quo priuilegium personale † egreditur personam, & transit ad aduersarium ratione iudiciariæ æqualitatis seruandæ. ☞ Sic est in dilatione:

5 quia dilatio vni data, † prodest alteri. l. petendi. C. de tempo. in integr. resti. ☞ Similiter in arbitris, vt dixi: quia se habent ad instar iudiciorum. vt in. l. 1. ff. de arbitris. ☞ Et inter socios:

6 † vt in. l. si socius pro filia. ff. pro socio. licet quãdoque claudicet pactum, siue contractus, quãdo est iusta causa claudicãdi, vt est fauore pupilli, quia contrahendo sine authoritate tutoris, non obligatur, sed cõtrahens secum, bene obligatur. vt in. l. nihil. §. penul. ff. de actio. empti. & Insti tu. de autho. tuto. in princip. & vide Alex. in. l. videamus. ff. de iur. iura. num. 8. vbi idẽ tenet. ſ. q̃ licet contractus factus per minorẽ sit nullus, est verũ, quando est cõtra se, secus si est in suum fauorẽ. glo. in. l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad trebelli. & in. l. 7. tit. 11. foro legũ. lib. 1. & facit. l. 11. tit. 22. part. 3. tex. in. l. nõ ideo minus. C. de procu. in fi. glo. in. l. si tutor. C. in quibus cauſ. resti. in integrũ non est neces. Salyc. in. l. non vtiliter. C. de eo, qui pro tuto. se gessi. & Cyn. in. d. l. si tutor. Et facit quod tenet Bar. in. l. 1. ff. de tutelis & ratio. distra. num. 5. vbi si contractus est nullus fauore alicuius, ille potest dicere contractum vale re. vt in. l. si res. §. 1. ff. de iur. dot. & vi. Inno. in c. accedẽs. de procur. in fine. vbi allegat. d. l. non eo minus. est glo. singula. in. l. 2. ff. de acceptila. & ibi Angel. & cõsi. 316. & Bal. in. l. cõtra iuris. ff. de pactis. Barb. cõsi. 58. in. 2. volu. in fine. licet Bal. in. d. l. cõtra iuris. ff. de pactis. dicat, q̃ valet actum fauorabile in fauorem minoris sine curatore, si non opponatur. & Feli. in. c. 1. de accusa. nu. 6. sed hoc intelligo, si actus est in fieri, & non dum est perfectus. Secus est si est perfectus, quia tunc valet, & tenet, licet à parte opponatur, si est in fauorem minoris. vt in iuribus supradictis.

7 ☞ Itẽ in quasi contractibus † seruatur equalitas. vt in. l. fi. ff. de nego. gest. ☞ Et in vltimis volũtatibus, & in substitutionibus in dubio seruatur. vt in. d. l. in testamẽto. ☞ Et in collat. nib⁹. l. illud. §. ad hęc. C. de colla. ☞ Item inter dotẽ & donationẽ seruatur æqualitas. vt in authẽ. æquali. C. de pactis cõuen. ☞ Itẽ in muneribus subeundis, & solutionibus tributorũ seruatur equalitas. C. de anno. & tribu. lib. 10. prout tenet dictus Iohã. de Plate. in. d. l. in sacris. ☞ Attamẽ licet Plat. di

8 cat, q̃ illi sunt casus, in quibus ratione † equalitatis priuilegiũ psonale egreditur de persona, Ange. de Aretio, in. d. §. sed quod principi. nu. 2. ponit alios. ☞ Et primum dicit, quòd si est priuilegium cõcessu mpropter naturalẽ & sufficientẽ rationem, vt in beneficio restitutionis in integrum concesso minori propter lęsionem, q̃ transit ad heredes. vt in. l. interdũ. ff. de mino ☞ Secũdus est in priuilegio concesso marito ne conueniatur nisi inquãtum facere potest, quod transit ad hæredem, idest, ad cõmunem filium eiusdem matrimonij. vt in. l. etiã. in princi. & ibi doct. ff. solut. matri. ☞ Tertius in priuilegio prælationis dotis concesso mulieri, quod trãsit ad hæredem ratione æqualitatis, idest ad filiũ mulieris eiusdem matrimonij. vt in. l. assiduis. §. exceptis. C. qui potio. in pig. habean. ☞ Quartus, quando de hæredibus in plurali est facta mentio, quia tunc etiam transit ad hæredem hæredis. vt in. l. sciendum. ff. de verbor. significationi. Sed si de hærede in singulari fuit facta mentio, tunc non transit nisi ad primum hæredem, si est talis res, quæ de sui natura non transit ad hæredem. vt in. l. antiquitas. C. de vsufructu. ☞ Quintus, quando priuilegium conceditur ciuitati, vel loco, quia semper idem est locus, licet personæ renouentur. vt in. l. proponebatur. ff. de iudiciis. & vide quæ dicam infrà, in capitulo. 29. in gloſſa, los priuilegios. ☞ Sextus, si concedatur posteris, quia transit ad successores, non tamen ex fœmininis. vt in. l. prima, in fine.

ff. de

ff.de iure immunita. ☞ Septimus est,si priuilegium concedatur rei, quia ad quoscunque transit res, transiret priuilegium. glos. in .l. sordidorum. C.de exacto. tribu. lib.10. Quæ omnia sunt de mente Bart. in. l. 1. ff. de constitu.princip. & Bart. Angel. & Imol.in.l. quia personale. ff. solut. matrim. ☞ Et idem ego di

tengã a todos en justicia[h] quanto a ellos

9 cerem in accessoriis,† quæ dãtur iudicibus illiteratis nõ salariatis, vt cum consilio peritorum proferant sententiã, quæ debent solui per vtrũque litigatorem. vt tenet Luca. de Pẽn. in. d. l. in sacris. col.3. versicu.secundò quærit.per cap. statutum.§. assessorem.de rescrip.in.6. & Paul. de Castro in.l.fina.ff.de assesso.& Abb.in cap. scisitatus. de rescrip.nume. 15. & dixi suprà in c. 1. in glo. y el derecho a las partes. versic. an si de consilio sapientis.in fine. ☞ Et facit quod tenet Bald. in. l. prætor. §. sed ibi. ff. de edendo. vbi ait,quòd si iudex mittit notariũ ad aliquem locum pro examinandis testibus, quòd debet mittere expensis petentis: si autem mittitur ex mero officio,tunc mittet expẽsis vtriusque partis.& sic tenet,quòd consilium est petẽdum expensis petentis. vt Bald. ibi,in additione.nu.2.

10 ☞ Sed si iudex, vel tabellio, qui † sportulas recipere debet gratis,remiserit vni parti,an teneatur remittere alteri, vt æqualitas seruetur. quod videtur per supradicta. & in authen. sed cum testator. C.ad.l. falcidi. Tamen contrarium est verius:quia nemo tenetur esse liberalis vltra quàm velit. vt in.l. tutori. C. de negoti. gestis. secundùm Bald.in.d.l.fina.C. de fru. & litis expens. nume. 9. Nec obstat dicta authen. quia ibi non est liberalitas, sed fidei meritum,& honor exhibitæ fidei. vt in authenti.de hæredi.& falci. §. si verò.col.1.& in.l.patrem.ff.quæ in frau.credi.

Summarium.

1 Iustitiæ definitio.
2 Iudex debet esse iustus,& nulli vitio subiacere: & debet esse fortis,potens,& constans, & debet habere in se alia,vt hic.
3 Iudicandi authoritas est quędam potestas delegata hominibus à Deo,de qua rationem sunt reddituri secundùm qualitatem eorum.
4 Exemplum de quodam gentili,qui iustitiam fecit omni tempore.
5 Iudex non faciens iustitiam,Deo tenetur.
6 Iudex iustitiam non faciens,parti tenetur.
7 Iudex tenetur parti,si probationes,& defensiones non admittit.
8 Iudex negligens in accusatione,vel querela recipienda,& in testibus examinandis super ea, facit litem suam. Fallit vt hic.
9 Iudex si non admittit probationes,& defensiones,& instrumenta, tenetur.
10 Iudex tenetur,si non fecit restitui furtum.
11 Iudex tenetur, si non exigit condemnationem communis.
12 Iudex tenetur,si noluit audire partes.
13 Iudex tenetur, si per dolum notabilem omittit interrogare testem.
14 Iudex omittens condẽnare victum in expensis, quando fuerunt petitæ à parte, tenetur.
15 Iudex tenetur,quando non diffiniuit causam ciuilem,infrà tempus à statuto præfixum. Iudex negligens inferendo sententiam, ad finem,vt partes se concordent in foro cõscientiæ, parti tenetur.
16 Iudex tenetur,si processum criminalem non expediuit infrà tempus statuti, & successori reliquit.
17 Iudex,an teneatur,si de maleficio non inquirit.
18 In magistratu præsumitur ignorantia,nisi scientia probetur.
19 Iudices,& rectores possunt aliquos retinere,vt socios,vel mandatores manifestent.
20 Iudices debent esse vigiles in iustitia facienda, quòd nunquam ad superiorem citius perueniat culpa delinquentium, quàm victa.

h **En justicia.** [h] Quę est omnis virtus secundùm Philos.ethi-

1 corum. † & est constans & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens. Institu. de iusti. & iur. in principi. & in.l. 1.ff.eod. quæ non potest habere locum, vbi deficit fides. vt Specula. in titu.de summa trinita.& fide catholi.in prin-

2 cipi. Et sit iudex † in se iustus, vt nulli subiaceat vitio graui. Et fortis,potens,& constans in exhibendo quod debet. Nec vereatur magnitudinem cuiuscunq;: quia non est qui resistat maiestati suæ.Esther.9.& ideo dicitur Ecclesiastes 7. Noli velle fieri iudex, si non vales virtute, ideſt fortitudine irrumpere iniquitates malorũ. Et ad hoc tendit illud vulgatum. Non vultum pauperis, nec honores potentis considerari debere,sed quod iustum,& honestum videtur tribui vnicuique quod suum est, nec alterum lædere: quæ duo sunt iustitiæ partes. vt in.§.iuris præcepta. Institu.de iusti. & iur.& tenet Marcus Mantua in tracta. de fauoribus pupillorũ.

prima parte. col. fina. tomo. 18. tracta. folio. 95. ¶ Et debet esse patiens in sufferendo, & tranquillus in discutiendo, & finiendo, & rigidus in minas inferendo: quia sic Deus iudex minatur peccatoribus per prophetas. vnde dicit. Nisi conuersi fueritis ad Deum, gladium suum vibrauit suæ vltionis, cõminando. Et debet esse æquus in discernendo, & maturus in discurrendo. vt ponit Archiepisc. Floren. in tertia parte. titu. 9. cap. 1. in princi. vbi quoque tenet, quòd qui iustè iudicat, bonum opus facit, & secundũ eum remunerabitur: quia opus excellens & laboriosum valde bene peregit, & magno prẽmio coronabitur: quia iudex dicitur quasi ius dictat populo, siue q̃ iure disceptat. Iure aũt discepta-
re, est iustè iudicare. vt in. c. iustũ. 23. q. 2. et Leui. 19. Iustè iudica, pximo tuo. Et nisi sufficeniter, p
batum fuerit, nullus debet condemnari, nisi confessus, vel conuictus. Et hæc omnia acta per iudicès, potest dici pro eis, Beati, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam omni tempore. Psal. 105. secũdùm Floren. vbi suprà. ¶ Et quia
3 actus iudicij, & authoritas † iudicandi est quædam potestas delegata, seu collata hominibus à Deo, qui in hoc tenent locum, & vices Dei in iudicando inquantũ possunt debent eum imitari. Vnde dicitur Deutero. 1. Quod iustum est iudicate. Dei enim est iudicium. Nam & de suis iudiciis ipsi iudici Deo rationẽ sunt reddituri, & secundùm qualitatẽ eorum gloriã, vel pœnã recepturi. vt tenet latè Archi. Flo. vbi suprà. ¶ Vbi
4 refert de quodã pagano iudice, † qui fuerat iustissimus in iudicando, cauens sibi ab omni iniustitia: qui quanuis mortuus fuerit in infidelitate, tñ præseruatus fuit per longissima tempora ab condẽnatione infernali. ¶ Demum quodam fodiente in agro suo ad puteum, vel aliud faciendum, audita est vox, leuiter percute, ne me lædas: quo interrogante quis esset, respondit se fuisse gentilem, & iudicem, & propter iustitiam suam à Deo præseruatum quousque baptismum reciperet, rogans eum, vt pro episcopo mitteret, vel iret, vt baptismum ei conferret: quo facto, subitò in cinerem dissolueretur: caluaria eius integra erat, & lingua in ea viuens, & recens, & loquens. Quibus omnibus peractis, & coram ipso clero, & populo per ipsum declaratis, baptismo recepto, in cinerem, est resolutus, ad beatitudinem anima eius nulli dubium tendente. Beati ergo, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam omni tempore, & sine acceptione personarum. vt latè Dyn. in dicta regul. in iudiciis. & in cap. nouit. de iudi. quia aliàs teneretur, vt
5 † dictus Archie. Florenti. vbi suprà allegando Sapien. 6. dicendo, Discite iudices finium terræ præbere aures vos, qui cõtinetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data est à domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogauit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cùm essetis ministri regni illius, nõ rectè iudicastis, nec custodistis legem iustitiæ, nec secundũ volũtatem Dei ambulastis. Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum fiet his, qui præsunt, ideſt damnatio, & punitio grauissima iudicibus malè iudicãtibus, & iniustè. ¶ Et non
6 solùm Deo, verunetiam parti læsæ tenetur. † vt dixi in cap. 1. in glo. y derechamente. & in glo. el derecho alas partes. in versi. & ideo si iudex.
7 ¶ Et vltra ibi dicta dic, quòd quoque iudex † tenetur, si non admittit probationes, & defensiones, quia non facit iustitiã: dum tamen pars probetur in syndicatu, quòd produxit testes probantes intentionem suam, & noluit examinare, aliàs non tenetur. Quod est menti tenendum secundùm Amodeum Iusti. in dicto tracta tu syndica. in parte, an & quando officialis teneatur de negligẽtia. versi. 2. ¶ Ex quo secundũ
8 eum ibi infertur, quòd si potestas, † vel iudex negligat recipere accusationem, denuntiationem, vel querelam sibi porrectã: vel si recipiat, & noluit examinare testes sibi productos, facit litem suam, & tenetur in syndicatu: dum tamen pars probet in syndicatu, quòd produxit testes probantes intẽtionem suam, & iudex noluit examinare: & quòd interest sua testes fuisse examinatos in tanta quantitate. vt in. l. si quando. C. de testibus. aliàs iudex non teneretur secundùm Bald. in. l. dãni. §. fabini. ff. de damno infecto. & in. l. in pecuniariis. ff. de feriis. allegat. l. qui cõmeatus. ff. de re militari. ¶ Sed hoc fallit, quando querelatur seu queritur de vxore, filiis, vel cæteris, quos secũ iudex habet: quia quãdo tales conueniũtur, potest iudex non admittere querelantem, & dicere, vade ad alium iudicẽ. text. est in. l. lex Cornelia. ff. de iniuri. in princi. & tenet in. l. qui iurisdictioni. ff. de iuri. omni. iudi. in fi.
¶ Similiter tenetur, si non admittit alias defen-
9 siones, † vel probationes per instrumẽta. secundùm Bal. in. l. præscriptione. C. si contra ius vel vtil. publi. ¶ Idẽ secundùm eundẽ Amod. Iust.
10 tenetur, † si nõ fecit restitui furtũ, vel dãnum, dãnum passo, cũ possit, & tenetur in solidum: quia præsumitur esse in dolo, vel lata culpa, quę dolo cõparatur. secũdùm Bald. in. d. l. mancipia. C. de serui. fugi. vbi dicit, quòd vidit quẽdam iudicem condẽnari,

condemnari, quia attulit accusationem sibi porrectam ad camaram, & noluit super ea procedere.
11 ℣ Item tenetur, si non exigit † condemnationes, & alia debita communis. vt in. l. 1. C. de murile. lib. 12. & in. l. fi. C. vt in posse. lega. maximè si debitores ipsius communis facti sunt non soluendo. l. lucius. §. fi. de fideiuss. & eo casu debet de suo salario tãtundem retineri. l. iudicis. C. de anno. & tribu. lib. 10. ℣ Poterit tamen ab his, pro quibus soluit, repetere. secundùm Bartol. in. d. l. missi opinatores. C. de exa. trib. lib. 10. ℣ Item te
12 netur, si noluit † audire partes. Bald. in rub. C. de pœna iud. qui malè iudi. l. argentarius. §. cùm autem. ff. de edendo. ℣ Item si per dolum, vel notabilem
13 † negligentiam omittat interrogare testem de causa scientiæ. per tex. in. l. si quando. C. de te
14 stibus. ℣ Item si omittit condemnare † victum in expensis, quando fuerunt petitæ à parte glo. singula. in cap. fi. de rescrip. aliàs non tenetur, si nõ fuerunt petitæ. vt in. l. properandum. §. sint autẽ alterutra. C. de iudiciis. Tamen si vult, potest condemnare in expensis, licet non sint petitæ à parte, cùm hoc emergat post litem contestatam, & sic ad eius officium spectet. tenet Iohan. de Plat. in. l. 2. C. de decurionibus. lib. 10. in fine: & si nõ condemnat, non recuperat ab eo, qui debuit condemnari: quia lata sententia super expensis, officium expirat: quia soluit potius pœnam sui qua si delicti, quàm verum debitum, ideo nõ potest recuperare secundùm Angel. & Iohan. de Imol. in. l. si quis dolo. ff. de re iudi. Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. licet Specula. teneat contrarium in ti. de expensis. §. postremò. ℣ Item tenetur, si non
15 diffiniuit † causam ciuilem infrà tempus à statuto præfixum. vt in authentica de quæsto. §. super hoc. colla. 6. Et non solùm facit litem suã vt teneatur ad interesse partis quatenus eam lædit. vt in cap. iudices. de pace iura. firm. in vsi. feud. Sed tenetur etiam ad pœnam statuti, & incidit in periurium: quia iurauit seruare statuta, & pœna statuti nõ excludit pœnam periurij. vt in. l. si quis maior. C. de transa. & notat Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsu. & lega. in. 3. q. versi. sed nunquid iudex. & ita refert tenuisse Iac. butri. in. d. l. properandum. in principio. C. de iudiciis. & idem tenet tex. in. l. 6. titu. 16. lib. 3. in ordi. regali. & in Pragmatica. 95. facta per nostrum Imperatorem & regem Carolum Valisoleti, anno. 1523. loquendo in iudicibus appellationum regimenti, quòd si infrà illum terminum nõ decidũt causam, incidũt in illam pœnã vltra interesse partis. ℣ Quod limita, & intellige verum, si potestas, vel iudex est in dolo, quia potuit, & noluit: sed cessante dolo, non est periurus, aliàs sequeretur, quòd ex culpa, & negligẽtia fieret periurus, quod est falsum. non tamen excusatur à pœna pecuniaria statuti, nisi propter causam probabilem, & necessariam. vt in. l. cõtinuus. §. illud. ff. de verbo. obliga. & Innoc. in capit. pe. de offi. delega. ℣ Et dicitur probabilis causa, si fuit impeditus facto partium, & tunc excusatur à pœna, & potest tempus prorogari secundùm Bald. in l. petendæ. C. de tempori. in integrum restitu. pe. & in authenti. clericus. C. de episcopis & cle. & in. l. ideo. C. de his, quibus vt indignis. vbi habetur, quòd vbi nõ est culpa, non debet esse pœna. ℣ Dicitur ergo iudex in culpa, si causa erat instructa, & fuit requisitus quòd expediat, & stat per eum: aliàs non dicitur negligens, nec tenetur ad pœnam. secundùm Bald. in authentica, sed & lis. & in authentic. Itẽ si appellatiõe. C. de temporibus appella. & in dict. §. iudicis. & dixi in capitulo primo in gloss. y fiel. versiculo vltra supradicta. vbi singulariter. Quia in his, quæ respiciunt vtilitatem priuatam, iudex regulariter non impartitur officium non petitum. l. 4. §. hoc iudicium. & ibi Bartol. & scriben. ff. de dam no infecto. & Amode⁹ Iusti. vbi suprà. ℣ Et quãtuncunque iudex teneatur infrà certum terminum causam finire, non cogitur expedire, nisi infrà finem temporis. Bartol. in extrauãga. ad reprimendum. in verbo, procedatur. & Cataldi. in. d. tracta. syndica. quæstione. 45. ℣ Et facit quod singulariter tenet Cardina. in Cle. sæpe. de verbo. signifi. §. & quia quæstio. 18. vbi ait, quòd si iudex est negligens ferre sententiam ad finem concordandi partes, si propter concordiam partes læduntur, parti læsæ in Foro conscientiæ ad refectionẽ damni tenetur. quod sequitur Rastaulca-stal. in tracta. de Imperatore. quæstione. 110. columna. 7. versiculo. 41. in fine. tomo. 5. tractã. fo-
16 lio. 72. ℣ Quoque tenetur, † si nõ expediuit processum criminalem infrà tẽpus statuti, & successori relinquit. vt Bal. in. l. 1. §. sciendum. ff. de magistra. conueni. Quod intellige verum, quando procedit ex mero officio, & ad vtilitatem publicam, quo casu dies, & terminos statuti interpellat pro homine. l. magnam. C. de commit. & contrah. stipula. c. potuit. de loca. Secus si procedit per accusationem, & non fuit per accusatorem requisitus, quia tunc non dicitur negligens, nisi accusatore petente, & requirente, quòd sententiam ferat. notat glossa in. l. si curatoris. C. de iure deliber. & l. penult. eodem titulo. & est casus in. l. prima. C. vt infra certum terminum crimi. quæsti. termi. secundùm Amodeum Iusti.

Iusti. vbi suprà. ☞ Item tenetur, si non inquirit
17 † de maleficio, quando est notorium, vel quando fuit ei denuntiatum, aliàs non teneretur. tenet Bald. singulariter in l. prima. §. magistratibus. ff. de magistra. conuenie. quia eo ipso, quòd delictum est sibi denuntiatum, vel est notorium, cõstat de negligentia iudicis: quia si ei nemo denuntiat, nec est notorium, non tene-
18 tur, quia etiam in magistratu præsumitur † ignorantia, nisi probetur scientia. quod Bald. ibi dicit notandum. & dicit quòd ibi est melior text. ad excusationem officialium. ☞ Et vid. Iohan. Andre. in capitulo, quanto. de offi. ordin. & tex. in capitulo, ordinationes. 8. quęstione prima. vbi dicit, quòd si iudex non inquirit de eo, quod debet inquirere, tenetur, quia præsumitur in eo scientia, vel culpa. Quod intellige, quando est publicum, quia si non est publicum, nec notorium, & non denuntiatur ab officiali, vel syndico, vel promotori fiscali, sed ab aliquo priuato, qui prætendit commodnm proprium, sit cautus iudex, quòd faciat porrigi accusationem in scriptis, & recipiat testes ad informationem, & ea data, procedat. ☞ Si verò non dederit testes, non inquirat, quia tunc non tenetur: quia non debet esse facilis ad credendum iniuriato, imò condemnat accusantem, non in pœnam talionis vt in l. prima. C. de accusa. saltem in expensis, maximè ex querela maleuola, & non sit leuis ad inquirendum. Quia sicut iudex arguitur de negligentia, si non procedit de crimine, de quo sibi liquet: ita arguitur de leuitate, procedendo de eo, de quo non constat, maximè super maleficiis antiquis, in quibus dicit Amode. Iusti. vbi suprà, quòd vidit multos officiales leues ad inquirendum, & cum verecundia processisse, & in syndicatu fuisse damnatos. ☞ Rectores, &
19 † iudices possunt aliquos retinere, vt manifestent socios, vel mandatores, vel vt aliud faciant, quod de iure debent, & est iusta causa carcerandi. ita Bartol. in l. 2. §. diuus. ff. de iure fisci. Cataldi. in dict. tracta. syndi. quæstione. 88. Et de multis aliis, ex quibus iudex tenetur, vel non, ne membranas occupem, nec sim transcriptor, vi. latè per dictum Paridem de puteo. & per a-
20 lios in dictis tractatibus. ☞ Et intantum † iudex debet esse vigil in iustitia facienda, quòd nunquam ad superiorem citius perueniat culpa delinquentium, quàm vindicta: quia hoc ipso præsumitur & arguitur de negligentia iudicis inferioris, qui habet delicta punire. vt in capitulo, peruenit. 18. distin. Innoc. in capitulo, sicut. de accusa. & tenet Lucas de penna. in l. quotiens. C. de lucris aduoca. lib. 12.

i te, o gouernador, ó corregidor, ni sus officiales por si, ni por otro cõpreheredad[k]

Fuere. [i]

Text. in l. 4. titul. 15. lib. 2. in ordi. regali. versicu. la quinta. & dixi suprà in cap. primo in glo. y el derecho a las partes. prima columna.

poſsible fuere [i]. Ni aſsi miſmo durante el tiempo de ſu officio del dicho aſsiſtẽ

Summarium.

1 Emere an possit iudex in loco officij prædium per se, vel per alium. nu. 5.
2 Domestici, & assessores iudicum, non possunt emere prædia.
3 Si res paternæ confiscatæ venderentur, filius iudex potest eas emere.
4 Emere potest iudex finita iurisdictione.
6 Si vtensilia ad emendum iudex non inuenit, potest ea auferre pretio soluto.
7 Consiliarij, & proceres regum, seu dominorum, non possunt emere prædia.
8 Emere quòd possit officialis de licentia regis, seu dominorum.
9 An duces, comites, & Barones habeant senatores, vel consiliarios, vt consilium ducis, vel marchionis vocetur.
10 Equos quòd possint emere officiales.

Heredad. [k]

[k] No. tex. quòd officialis in loco, in quo officium gerit,
1 prædium non potest † emere. simil. text. in l. 5. titu. 5. parti. 5. & in l. qui officij. ff. de contrahen. emptiõe. vbi qui officij causa in prouincia agit, vel militat, prædia comparare in eadem prouincia non potest. ☞ Quod extẽde etiam ad nauem, quia nec eam fabricare, nec fabricatam emere potest. secundùm glo. ibi. Et ratio huius est secundùm. d. glo. ne fortè culturæ militiam, id est exercicium iurisdictionis dimittãt. vt in l. milites. C. locati. & Iaſ. in l. principalibus. ff. si certum peta. num. primo. referendo Ludoui. Roma. dicit. quòd officiales debentes officio publico vacare & sic publicæ vtilitati, commode facere non possent, si vacarent priuatis emptionibus. argumẽ. l.

militis

militis agrum.ff.de re mili.& in.l.ab administratione.ff.de leg.primo.Et istam rationem antea assignauit gloss.in.l.1.C.de nego.ne mili.lib.12.& vi.tex.qui idem tenet in.l.nō licet ex officio.ff.eodem.de contrahen.empti.vbi non licet ex officio, quod administrat quis, emere per se, vel per aliam personam, alioquin non tantùm rē amittit, sed etiam in quadruplum cōuenitur, quod fisco applicatur.vt gloss.ibi.& idem tenet tex.in.l.vnica.C.de cōtractibus iudi.& text.in l.aufertur.§.qd à præside.ff.de iure fisci.¶ Quod
2 extende † ad consiliarios domesticos,& assessores,quia quoque isti non possunt emere.vt in.d.l.nō licet.& Paris de Put.in tracta.syndi.in par-
3 te,officiales.folio.87.¶ Quod fallit,† nisi quandō res paternæ confiscatæ venderentur,quia tūc licet filio officiali emere propter affectionem.vt in dict.l.qui officij.& est simil.text.in.l.milites.ff.de re milit.& nō solùm quando distrahuntur à fisco, verunetiam si distrahantur ab alio emere licet.vt glo.ibi.¶ Quoque fallit finita iurisdi
4 ctione,† vel officio,quia tunc licet emere.vt glo.ibi.¶ Tu circa istum tex.vi.distinctionem Bar.
5 in dicta.l.aufertur.§.à præside.† quam sequitur Lucas de penn.in.l.2.C.de lucris aduoca.lib.12.vbi dicit,quòd quando quis habet aliquod officium sine iurisdictione, vt si est ei commissa administratio rerum publicarum, & tunc si vigore illius administrationis aliud venditur,non licet sibi emere, aliàs punitur.vt in dict.l.non licet.nisi emerit palàm, & bona fide.vt in.l.cùm ipse.C.de contrahen.emptione.prout est in tutore,& in executore testamentario,quia nō possunt emere bona minorum,nec defunctorum, aliàs puniuntur.vt in.l.13.titul.19.lib.8.in ordin.regali.nec per se nec per aliam personam.vt Dynus in regula.alicui.de regulis iuri.in.6.& Paul.de Castr.in dict.l.cùm ipse.¶ Et idem,si haberet iurisdictionem, & administrationem.& ex ea emeret per dictas.ll.& hoc vult dicere dict.l.non licet ex officio.¶ Quandoque quis vult emere extra id,quod venditur ratione ipsius officij: & tunc aut emit inferendo metum occasione sui officij, & habet locum.l.si per impressionem.C.quod metus causa.quæ loquitur etiam in mediocribus officialibus, vt in his,qui positi sunt ad denuntiandum maleficia,& similibus.¶ Si verò emit non inferendo metum, & tunc si quidem est talis officialis,qui habet iurisdictionē,& non licet sibi emere, nisi prout dicitur in dict.l.prima,de contractibus iudi.& si emerit, habet locum pœna,dict.§.quod à præside.¶ Si non habet iurisdictionem, non impeditur emere aliquo iure.argumen.in.l.ad inuidiam.C.quod metus cau.quæ distinctio certe est bona.¶ Quid
6 autem si vtensilia, quæ emere † valet.vt in dict.l.prima.C.de contra.iudi.non potest ad emendum inuenire, an possit ea pretio soluto auferre,vel subditos cogere ad vēdendum? Dic quòd sic, vt tenet dictus Lucas de pēna,in dicta.l.secūda,de lucris.aduoca.quod est notandum: quia multi ribaldi nolunt talia vendere iudicibus ex inimicitia, quā cū eis habent.& tenet Bal.in capitulo,nobis intrantibus.de pace constan.in vsi.feudo.¶ Text,nostrum amplia, vt non solùm habeat locum in iudicibus, verunetiam in pro-
7 ceribus † palatij,siue consiliariis,qui stant ad consilium dominorum, quorum consilio res publica regitur,quia isti non possunt emere res subditorum,aliàs amissione pretij multantur.vt text.& ibi docto.in.l.finali.C.de rescindenda vendi.& hoc est, quia possunt ostendere minacem, & feruorem.vt gloss.ibi. Quod dicit ibi Bald.habere locum in magnis consiliariis magnorum dominorum, qui tenent locum principum, sicut sunt Regis legati,& Cardinalis, & domini magnarum ciuitatum, & non de aliis, quia non debet intelligi de consiliariis episcoporum,vel magistratuum minorum ecclesiasticorum, nec de ipsis seruatur de consuetudine.¶ Et istum text.
8 intellige verum, nisi de † conscientia, vel licentia principis,seu dominorum,quia tunc licet eis emere.secundùm Bald.in dict.l.finali.& est tex.hic. Et vi.Alexan.in consilio.64.numero.4.in 4.volu.vbi ait, quòd licet consiliarij principis non possunt emere res subditorum,tamen si illa emunt de conscientia principis, possunt:quia præsumitur abesse omnis sinistra suspicio propter præsentiam principis.¶ Et quia suprà loquitur Bald.de consiliariis dominorum,videtur
9 quòd † quilibet dux, seu comes potest habere consilium, seu parlamentum: vt sentit ibi Bald. Tu tamen tene contrarium:quia solus princeps, qui non recognoscit superiorem, potest habere consilium, seu parlamentum. vt tenet Guido Papa.decisione.43.Quod est cōtra istos Duces, & Marchiones Hispaniæ,qui vocant suum consilium.Quia si superiorem habent,non possunt habere parlamentum, seu consilium. vt ibi.allegando Bartol.in.l.quodam Tiberius Cæsar.ff.de hæredi.institu.licet ibi Bartol.non videatur hoc sentire. Sed tu vi.Bartol.vbi vult hoc expressè dicere in.l.2.C.de decurio.lib.10.in fine,allegādo.l.2.circa principium.ff.de orig.iuris.Et tenet Iohann.Montag.in tracta.de parlamentis.in princ.nu.4.tomo.5.tracta.folio.241.

¶ Et

¶ Et an quilibet prælatus, vel Baro posſit conſtituere conſulatum in terra ſua. vi. Guido. Pap. licet remiſsiuè ſingulari. 422. §. vtrũ. ¶ Et licet officialis nõ posſit emere à ſubditis hoſpitia, vel campos, niſi victualia, vt dictum eſt. & in. l. ſolẽt. §. nũc verò. ff. de offi. proconſu. tamen poteſt † eme re equos, quia nõ debet ire pede, quia ſunt ſimiles alimentis, imò ſunt pars alimẽtorum. vt notatur in. l. denique. §. idem labeo. ff. mandati. ſecundùm Bal. ibi. & tenet Paris de pu. in dict. tracta. Syndi. in parte contrahere officialibus. folio. 86. num. 3.

10 alguna, ni edifique caſas[l] ſin nueſtra licencia, y es ſpecial[m] mandado en la tier

Summarium.

1 Habitare debent iudices in palatiis publicis, & non in domibus priuatorum.

l Caſas. [l] Similis tex. in. l. vnica. C. de cõtracti. Iud. ibi, vel domos extruere nõ aliter posſint, niſi ſpecialẽ noſtri numinis hoc eis permittente diuinam reſcriptionem meruerint. ſimil. tex. in. l. 5. titu. 5. parti. 5. & ibi Montal. Et ratio eſt, quia poſſunt inferri metũ & impreſſionem vt dictum eſt in gl. ſuprà proxima. ¶ Et 1 quia non poſſunt habitare † in domibus priuatorum, ſed in domibus publicis. vt in l. nulli. C. de officio rectorum prouinci. & gloſſ. in. l. obſeruare. ff. de offi. proconſ. & lega. Quod intellige ſi ſint palatia publica, vel prætoria, aliàs ſecus. vt ibi in. d. l. nulli iudicum. & Paris de Pute. in. d. tracta. verſi. officialis. in fine. folio. 88.

Summarium.

1 Mandatum ſpeciale requiritur in iſtis caſibus. Et an in iſtis caſibus admittatur procurator cum cautione de rato.

m Special mandado. [m] Nota caſum, in quo 1 † mandatum ſpeciale requiritur. Aliũ vide infrà in capitulo. 42. & alios vide per glo. in capitulo, qui ad agendum. de procura. in. 6. in parte, vel paciſci. & Bartol. ponit alios in. l. filius familias. ff. de donatio. & in. l. prima. §. inter filiũ. ff. de falſ. & Abb. in capitulo, ſunt nonnulli. §. ſunt & alij. de reſcrip. per doctorem del Caſtillo in. l. 31. de Toro in gloſ. ſpecialmente. ¶ Quibus adde, quòd renuntiare, eſt donare: quam renuntiationem procurator non poteſt facere ſine ſpeciali mandato. tenet Abb. in capit. primo. vt lite non conteſta. num. 28.

¶ Tamẽ in omnibus caſibus, in quibus ſpeciale mandatũ requiritur, ſi probabiliter dubitatur de mandato, admittitur procurator cum cautione de rapt. ita tenet Abb. in cap. coram, de in integr. reſti. colũ. fi. numero 6. per text. notabi. in. l. quòd ſi ſpeciali. ff. de minori.

Summarium.

1 Negotiari an poſsint regentes prouincias, & eorum aſtantes pro ſe, vel per alium.
2 Negotiationes plures requiruntur, vt iudex in pœnam incidat.
3 Mercator dicitur propriè, qui plures negotiationes facit, non vnam tantùm.
4 Aleator, nec peccator dicitur, licet ſemel luſit, vel peccauit.
5 Clericus non dicitur negotiari per venditionẽ vnius rei.
6 Contrahere, vel permutare, eſt intantum prohibitum officialibus durante officio, quòd etiã ſi durante officio faciunt contractum, quòd eo finito non poteſt confirmari mutuo cõſenſu, quod extenditur ad cõſiliarios principis.
7 Exactores publici prohibenter contrahere cum prouincialibus.
8 Contrahere poteſt iudex in officio, quando cõtrahit cauſa ſuæ neceſsitatis, vel familiæ.
9 Alienari prohibitus ex cauſa neceſsitatis, alienari poſsit.
10 Extrahere prohibitus frumentum de ciuitate, non intelligitur prohibitus, quando extrahit ex cauſa neceſsitatis.
11 Exemptus à collectis, nõ intelligitur exemptus à collecta, quæ imponitur ciuibus propter neceſsitatem.
12 Neceſsitatis tempore non excuſatur quis à murorum ſeu ciuitatis cuſtodia.
13 Priuilegium exemptionis non prodeſt in cauſa neceſsitatis reipublicæ, vel principis.
14 Neceſsitatis tẽpore, putà guerræ vel belli, poteſt princeps imponere ſubditis ſubſidium charitatiuum

ritatiuum.

15 Gabellarum arrendatores pro necessitate reipublicæ,regis,seu domini,possunt gabellas exigere ante diem,vel ante tempus.

16 Alienare potest prælatus Romano pontifice in consulto res ecclesiæ cathedralis,imminente necessitate alienandi.

17 Vicini veniētes ad machinādū tēpore necessitatis in terra aliena,nō tenētur soluere gabellā.

18 Confiteri permissum est etiam Iudęo,& Saraceno tempore necessitatis.

19 Victualia, quæ valent iudices emere,si nō inueniuntur ad emendum, possunt pretio soluto auferre à subditis,& cogere ad vendendum.

20 Contrahere potest officialis,qui habet officium in sua propria patria,seu in loco suę originis.

21 Priores ciuitatū,seu anciani,idest regidores durante officio possunt contrahere.

22 An cōtrahere potest officialis cum nō subditis.

23 An contrahere potest officialis perpetuus,& si potest syndicari.

24 Officialis positus ad beneplacitum, an potest cō trahere.

25 Emere potest officialis res paternas cōfiscatas.

26 Officialis durante officio potest recipere donationem remuneratoriam.

27 Contrahere an potest officialis,quando contrahit palàm,& cum authoritate alterius administratoris.

28 Hæres potest officialis institui durante officio, & legatum sibi fieri.

29 Alienatio prohibita per contractum,non intelligitur prohibita in vltima voluntate.

30 Statutū prohibens forensem emere in loco, non ꝓhibetur emere ea,quæ fuerunt anteceſſorū, & non prohibetur acquirere ea, quæ sibi obueniunt iure hęreditario.

31 Alienatio prohibita in forensem, non habet locum,quando forensis succedit ab intestato ex dispositione legis.

32 Emere pōt officialis,qui nō habet iurisdictionē.

33 Cōtrahere potest officialis ex licētia principis.

34 Negotiari pōt officialis nomine reipublicę, & ad eius vtilitatē,vel super re ipsius reipublicę.

35 Cōtrahere possunt iudices officio durante,quādo est ibi consuetudo contrahendi.

36 Contrahere potest iudex, quando contrahit in alio contractu,quàm mutui,& quando in illa ciuitate habet proprietates, seu res mobiles.

37 Matrimonium an potest iudex contrahere in illa ciuitate officio durante.

38 Contractus factus per iudicem officio durante, non firmatur iuramento.

39 Pignus an ꝓhibet iudex accipere durāte officio.

40 Instrumētum guarētigium,ꝙ iudex habet cōtra alitū,an officio durāte pōt mādari executioni.

41 Potestas debet soluere pretiū rei emptæ à familiari suo.

De mercaderia.

n ra de su iurisdicion. Ni vse en ella de trato de mercaderia[n],

[n] Regētes prouincias, & eorum astantes, in eisdem negotiari

1 †nō possunt, nec fœnus exercere.text.est similis,& ibi Bart. Angel. Paul. de Castro,& cæteri doctores in.l.principalibus.ff.si certum petatur. & text.singul. in l.5.ti.5 parti.5.quā vide. ☞ Quod extēde nō solū per se, verunetiam per alium non possunt contrahere in tali loco, vbi administrationem gerūt.vt in.l.non licet.ff.de contrahen. emptione. & tenet Montal.in glos. ordi.regali.in parte, officiales. ☞ Sic nota, quòd præsumitur fraus eo ipso, quòd emitur per interpositam personam,secundùm Bartol. in.l. si pupillus.§. finali.ff.de excusa.tuto. & Ias.in.§. Item si quis in fraudem. Institut.de actio. numero.47. ☞ Cyn. tamen.in.l. quisquis. C.eodem si cert. petatur. distinguit,aut est officialis perpetuus, aut temporalis, aut dubius, vtrum sit temporalis, vel perpetuus. ☞ Si est perpetuus,tunc dare, & recipere mutuò, & contrahere cum subditis, non prohibetur, dum tamen faciat sine oppressione.vt in.l. præsidis. ff. eodem. si cert.pet. & .C. quod metus causa l.si per impressionem. ☞ Si est temporalis,refert,aut contrahit nomine vniuersitatis, & potest.vt in.l.gaius.ff.de vsu.aut nomine suo, & tunc aut cum subiectis, & non potest, vt hic, & in dicta.l.quisquis.& in.l.eos.eodem titulo,aut cum non subiectis, qui non conuersabantur in loco,& potest.& sic dicit, quòd debet intelligi dicta.l.præsidis. ☞ Sed dicit Cy. quòd alij moderniores tenent, ꝙ potest accipere à subiectis ad suum vsum & necessitatem. & ita intelligunt.d.l.præsidis.Sed si acciperet ad negotiandum,non potest etiā ab aliis non subiectis,& hoc magis placet sibi,& hanc distinctionem tenent Angel.& Paul.de Castro in dict.l. principalibus. ☞ Et vt iste text. & iura similia

2 habeāt locum,requiritur,quòd iudex† exerceat pluries negotiationem hanc. Secus si vna vice tantùm exercuit, quia tunc non incideret in pœnam.vt tenet Paris de pute.in tracta. syndica. in parte,officiales non possunt.folio.87. ☞ Et facit

3 quia mercator† propriè est ille, qui plures facit negotia-

negotiationes,non vnam tantùm .tenet Bartol. in proœmio ff.orum.num.10.per.l.primã.§.1.ff. de tribut.& probatur per.l.semper.§.diuus Adrianus.cum.l.sequenti.ff de iur.immuni. vbi si immunitas cõceditur alicui,qui negotiationem nauicularian exercet,oportet quod maiorẽ partem substantiæ in ea negotiatione ponat, & habeat. Et ideo dicit Barto.in.d.l. semper.§.negotiatio.quòd immunitas data aliquibus mercatoribus,ita demum seruanda est,si maiorem partẽ facultatum tenerent in mercantiis . prout tenet Alexand.in consilio.108.in.4.volu. ☞ Et quòd vna mercantia non faciat quem mercatorem,sed professio,& exercitium.tenet Bald.in rub. C.de constitu.pecuni.in fine. Quod dicit verum nisi hanc vnicam mercantiam præcedat professio, seu matriculatio in matricula mercatorum. nam nomina dicta à professione acquiruntur profitẽdo,nomina verò dicta à cõsuetudine,seu ab actu generalitatis acquirũtur vsu,& exercitio.nõ per
4 vnicum actum. vnde non dicitur †aleator, licet semel ludat,nec peccator, licet semel delinquat, nec lector,licet semel legat.& idem in similibus. secundum Bald.ibi,& Barto.in.l.legatis seruis. ff.de lega.3.nume.4.vbi ad ea, quæ in contrariũ adducit,respõdet.☞ Et sic, quòd mercator nõ dicitur quis per vnum actum. & cum Barto. transit Anchara.in capitu.canonum statuta.de constitu.ver.quis dicatur.& Barto.in l.mariti.§.quæsitum.ff.de adulteriis.& Feli.in proœmio Gregori.co.fi.versi.quartò limita.☞ Et facit quoque,
5 quòd licet clericis† sit interdicta negotiatio, vt in cap.fi.de vita & honest.cleri. per venditionẽ vnius rei tantùm non dicitur negotiari, seu mercari.est tex.in capitul.eiiciens.88.dist.in.quæ est palea.& tenet Paris de put. vbi suprà,sed dicitur negotiator, quando emit pluries res aliquas, & in suis formis eas vendit.nam si vẽdidit rem mutatum lucrum proueniens ex artificio, secus vt si emit chartas pro libro scribendo. vt in capitulo.nunquam.de conse.distin.5.& Cardina. in Cle.fi.de censi.in.3.nota.& Abb.in dict.c.fi. de vita & honest.cleri.in fine.num.14.& Bertachi.in tracta.gabella.in.3.parte numer.5.tomo.6. tracta.folio.55.☞ Et idem Bertachi.in.7.part. nu. 48.folio.63.dicendo, quòd non dicitur mercator,qui contrahit semel tantùm, sed frequenter, vt dictum est.& Bartl.in.l.prima.C.de naucula. lib.11.& in.l.prima.ff.de tribu.nisi præcedat professio,vel matriculatio,quia tunc etiam ex vnico actu dicitur mercator.vt Barto.in rub.de constitu.pecu.in fine.C.vt suprà dixi.☞ Intantum officiales non possunt contrahere, nec mutuare
6 durante officio,vt dictum est,quòd si durãte† officio fecit contractum,quòd eo finito non potest confirmari mutuo consensu expresso, vel tacito. vt in dict.l.prima,versi.pe.C.de contracti.Iudi. & Ias.in dict.l.principalibus.Quod etiam extẽdit ad proceres,seu curiales principis,qui prohibentur emere,& alios contractus facere:& si contrahunt,contractus est nullus.l.fi.C.de rescind. vend.iuncta glo.in verbo,palatinos. quæ dicit, ꝙ illa lex, habet locum in omni contractu.quod Bal.ibi dicit esse verum quoque in magnis consiliariis magnorum dominorum,vt suprà dixi in glo. heredad.& tenet Paris de put.in dict.tracta. syndica.folio.16.in parte,exceduntnum.8.☞ Et ratio prohibitionis est,vt dixi,quia officiales debent vacare officio publico: quod commodè nõ possunt facere,si vacarent priuatis emptionibus. Cum qua ratione Ias.non transit ibi,sed dicit, ꝙ melior est propter metum impressiõis: quia lex suspicatur, quòd officiales propter officium inducerent aliquem ad contrahendum non liberè: vt in dict.l.fi per impressionem.C.quod metus causa.argu.l.1.C.si rector vel prouin.☞ Quod extende non solùm in iurisdictionem exercentes,
7 verunetiam in exactoribus † publicorum, quia isti prohibentur cum suis prouincialibus contrahere.vt tenet Iohan.de Plat.in.l.missi opinatores.C.de exactor.tribu,lib.10.numero.3. prima colum.☞ Regulam istius tex.& iurium similium limita aliquibus modis.☞ Primò limita nõ
8 habere locum, † quando emit, vel contrahit ex causa necessitatis,putà vtensilia, vel victualia.vt probat tex.in dict.l.vnica.versic.præterea.C.de contra.iudi.secundũ intelle.Guiller.& Bartol. Alexan.& communiter docto.secundũ Ias.ibi, in dicta.l.principalibus.ff. si cert.peta.4.limitatione.Et ibi Angel.dicit, quòd si negotiat propter victum suum,& familiæ suæ quod potest facere.& est glo.in.l.vniuersi.C.de vectigali.& cõmissis.& Barto.in.l.solent.§.non vero.ff.de offi. proconsu.& lega.dicit, quòd prohibitus emere in aliquo loco,intelligitur posse emere victualia sibi necessaria.& Alexan.in dict.l.principalibus.num.2.dicit,quòd prohibitus cõtrahere nõ intelligitur prohibitus,quando facit ex causa necessitatis,vnde secundũ eũ non prohibetur emere victualia necessaria.& idem dicit Bal.in dict. l.solent.in dict.§. primo,in.3.notabi.ff. de offici. proconsu. & lega. ☞ Hinc est, quòd prohibita
9 alienari,† possunt alienari ex causa necessitatis. l.alienationis.ff.famil.herciscun.eo quia necessitas non subiacet legi.vt in.l.prima.ff.de offic.procõ.tex.in.l.3.§.in eadem.ff. ad.l.Rhodi.de Iact.

& te

& tenet Roma.consilio.290.& Areti.consil.28. Alexan.consili.59.in.5.volu.numer.6.& ibi ponit causas necessitatis,propter quas potest alienari.& in authentica resque.C.communia delega. ☞ Hinc dicunt docto.Angel.Rom.& Alex. in.dict.l.principalibus.quòd prohibitus extrahe
10 re† frumentum de ciuitate sub certa pœna, non intelligitur prohibitus,quando extrahit ex causa necessitatis,putà propter necessitatem victus sui.notant doctores in.l.cætera.ff. de leg.primo. ☞ Quoque infertur secundùm Iaſ.ibi,in dicta.l. principalibus.quòd exemptus ex priuilegio,&
11 habens† immunitatem à collectis,nõ tamen intelligitur exemptus à collecta, quæ imponitur ciuibus propter necessitatem instãtem,putà propter bellum.prout tenẽt Dy.Ray.& Bal.contrariãtem eis in.l.si ex toto. in principio.ff.de legatis.1. ☞ Et facit quia tempore† magnæ necessitatis non excusatur quis à murorum,seu ciuitatis custodia.tex.est in.c.2.de immunit.eccles. & in
12 l.absit.C.de priuile.domus Augustæ.lib.11.& l. 52.titulo.6.parti.prima.& l.1.titu.3.lib.1. in ordina.regali.Montal.in.l.1.titul.5. foro.11.lib.1.in gloss.magua.Iaso.in.§.Item seruiana.Institut.de
13 actio.colũ. 19. vbi tenet,quòd priuilegium† exẽptionis non prodest in casu magnæ necessitatis reipublicę,vel principis. ☞ Item facit optimè illud,quod notat Bal.in.l. iubemus nullum. C.de sacrosanctis eccle.primo &.2.notabil.vbi notat, quòd de necisitatibus imminentibus ecclesiæ fortè propter guerram,seu bellum nullus quantuncunque priuiligiatus intelligitur excusatus, siue priuilegium sit dignitatis,siue personæ, seu religioni cõcessum. ☞ Ex hoc quoque dicit Bal. in.l.prima,ad finẽ.C.de operis liberto. quòd tẽ-
14 pore necessitatis,† putà guerrę, potest princeps imponere subditis subsidium charitatiuum.Iaſ. tamen vbi suprà dicit,quòd Iohan.de Anani.in consilio.7.incipiente,visis.consuluit,quod vasalli non tenẽtur tempore necessitatis,putà guerrę, subuenire dominis de pecunia.& ibi ad hoc bene ponderat tex.in cap.licet vasallus.in.2.respõso. si de feud.fuerit controuers.inter domi.& agna. Limita tamen istam decisionem, vt ibi per eum,quæ limitatio est,licet Iaſ. non ponat, nisi necessitas sit magna,vel quia captus,vel quia effectus est inops secundùm sui qualitatem,vel est in aliquo euidenti periculo propter guerram,& vasallus est diues,& potens,quia tunc tenetur secundùm Iohan.de Anani.in.dict.consilio in fi-
15 ne. ☞ In simili facit,quòd emptores,† seu arrendatores gabellarum pro necessitate reipublicæ, vel regis,seu domini, possunt exigere ante diẽ, vel ante tempus dictas gabellas, remisso tamen eis interusurio medij temporis.tenet Bal.in.l.1. C.de condi.ex leg. & sequitur Iaſ.in.§.Sed hæc quidem. Institu,de actioni.columna.2.numero 8.& Pala.Ruui.in repetit. capitul.perveſtras.de dona.§.23.nume.23.folio.98.& Iohann.de Plat. in.l.prima.C.de vsuri.fiscali.lib.10.& late Roderi.suarez in repet.l.post rem.ff.de re iudica. columna.128.& idem tenet Angelus in.l.si is, qui bona.ff.de pignori.& in.l.cùm quidam.§.fiscus. ff.de vsuris.Idem tenet Mar.de Laude,in tracta. de fisco,quæst.25.tomo.6.tracta.folio. 2.quod dicit notandum, quia plerunque propter necessitates publicas principes ante diem exigunt à publicanis. ☞ Adde etiã text,notabil.in.l.tutor qui repertorium.ff. de excusa.tuto.in princ.per quẽ dicit Abb.in cap.fina.2.colum.de ecclesijs ædifi-
16 cãdis,quod si† immineat necessitas alienandi res ecclesiæ cathedralis, potest prælatus inconsulto Romano pontifice alienare, quanuis iurauerit nil alienare inconsulto pontifice, capit.super.de reb9 eccle.nõ alie. ☞ Vi.quoq;quod notat.Bar.in
17 l.si qñ.pæ illũ tex.C.de naufragiis.vbi ait†,q9 si tẽpore magnæ necessitatis vicini veniũt ad machinãdũ in terra nostra,nõ tenẽtur soluere gabellã,& ideo gl.in.c.fi.in verbo,pcipiet.23.q.1.vult
18 q9 in causa necessitatis permissum† est confiteri peccata etiam Iudæo,& Saraceno. ☞ Et ideo si victualia,quæ emere valent,nõ possunt ad† emẽdũ inuenire,possunt ea ptio soluto auferre,vel subditos cogere ad vendendum. vt dixi suprà in gl.heredad.n.6. ☞ Et quoq; potest emere equos, quia non debet ire pede,quia sunt similes alimẽtis,vt ibi dixi.& vi.Paris.de pu.in tracta.syndica.in parte,officialis.n.6.folio.70.Et ibi quoque tenet,quòd potest victualia accipere pretio soluto. ☞ Et adde quoque,quòd prærogatiua in pretio rerum venalium non est facienda militibus, & officialib9 pluſquã vendãtur priuatis pſonis in fo.publico.& si per minas,vel alio calore hoc faciat officialis,incidit in crimẽ cõcussiõis.tenet Io.de Pla.in.l.septẽ.C.de erog.mil.anno.lib.12.
20 ☞ Secũdò limita nostrũ tex.& iura similia,† nisi officialis gerat officiũ in sua patria, vel in loco suę originis,qa põt indistincte cõtrahere.Bart.Paul. Alex.& Iaſ.in.d.l.principa. & Ang.in.l.cos.C. eo.si certũ peta.tamẽ Bal.in.d.l. principalibus. tenet contrarium.Et Ang.dicit ibi,quòd de rigore videtur oppositum, per dict.l.qui in officijs.in principio.ff.de contrahen.emptione. vbi videtur casus in oriundo. ☞ Ludo.Roma.concordãdo Barto.Bal.& Ange.dicit,quòd si quis est officialis in propria patria, sine iurisdictione, potest

teſt contrahere ſecundùm Barto. ☞ Aut eſt officialis cum iuriſdictione,& ſit vera opinio Bald. quòd non poſsit contrahere. Iſtam concordantiam ponit Paris de put.in dict.parte, contrahere officialibus.folio.86.num.8. Tamen Alexan. in.dict.l.principalibus.num.4.dicit,quòd communiter tenetur prima opinio,reiecta opinione & diſtinctione Ludo.Roma.quia tex.in dicta.l. qui officij.non exprimit de eo, qui in loco ſuæ iuriſdictionis officium gerit. Et idem tenet Iaſ. ibi,nume.primo.&.2.vbi quoque dicit ſecundū
21 Barto.& Angel.ibi quòd priores † ciuitatū,ſeu ancianij,ideſt regidores ſiue rectores,durante eorum officio poſſunt contrahere.& ita dicit Ang. quòd ſeruat conſuetudo.& facit tex.in.l.eos qui in patria.ff.de ritu nuptia.& idem tenet Guille. benedi.in repeti. ca. Raynucius.de teſta.in parte,duas habens filias.num.48.dicendo,quòd officiarij annales officia tenentes in loco originis, vel domicilij, omnes contractus celebrare poſſunt. ☞ Et idem eſt,ſi talis iudex habet proprietates in illa ciuitate,vel in illo Caſtro, vel loco, ſeu res immobiles:quia tunc præſumitur ſubiectos diligere,& eos nolle oprimere.vt in authentica,vt iudices ſine quoquo ſuffragio.§.cos. & in §.ſi cogitatio.&.§.neceſsitatem.colla.2. & tenet Montal.in glo.ordi.in parte, officiales ſic nota.
☞ Tertiò limita regulam prædictam non procedere,
22 †quando officialis contrahit cum non ſubditis,quia tunc ceſſat impreſsionis metus,ſecundū glo.& Saly.in dict.l,quiſquis.C.ſi cert.peta. Barto. Angel. Paul. Alex.& Iaſ.in dict.l.ſi principalibus.& Montal.in dict.gl.ordi.in parte,officiales ſic nota.per.l.præſides.ff.ſi cer. petatur. ☞ Sed iſtam limitationem intellige,niſi illi contrahentes conuerſarentur in illo loco, quia tunc pro ſubditis reputantur,& habentur, & contractus non tenebit per.d.l.quiſquis.Ita tenet Alexan.in dict.l.principalibus.verſi.quartò limita. & probat in expreſſo dict.l.quiſquis.ibi, ſi inprouincia fuit verſatus.& vide quæ dixi in glo. de los tales pueblos. ☞ Quartò limita dictam regulam,vt procedat in officiali,vel iudice† tem-
23 porali,ſecus in officiali perpetuo.tex.eſt in dict. l.præſidis.ff.ſi cert.peta.in verbo, perpetui. ſecundùm Barto.& communiter moder.& Iaſ.ibi cum limitatione,de qua ibi per Angel. Alexan. & Iaſ.niſi per impreſsionē ipſius iudicis inductus eſſet ille ad contrahendum ſecum.per.d.l.ſi per impreſsionem.quæ impreſsio in iudice non præſumitur.vt Bal.in dict.l.ſolent.§.fi.ff.de offi. proconſu.& lega.glo. & docto.in.l.ad inuidiā. C.quod metus cauſ.& tenet additio.Alexan.in dict.l.principalibus. ☞ Et ſi dicas,quòd. d.l. præſidis.non loquitur in officialibus principalibus ſed in eis qui ſecum ſunt:reſpondetur, quòd ratio illius tex.eſt generalis,videlicet,quia perpetui ſunt.ſecundū Iaſ.ibi. ☞ Attamē Saly.ibi cōtrarium tenet,& mouetur: quia maior metus,& maior impreſsio timetur in perpetuo officiali, quàm in temporali,qui in breui eſt remouēdus. Sed ad.l.principalibus.& ad.l. præſidis.non reſpondet Saly. Bal.tamen in dict.l.ſolent.§.fi.in.2. quæſt.plenè diſputat hanc.q.nunquid iſta lex, & ſimilis,habeant locum in officiali perpetuo. Et hoc non obſtante contrarium determinat, & & ſequitur communem opinionem,& ſic,quòd perpetuus officialis poteſt contrahere, dummodo non appareat metus impreſsionis.quod probat, quia epiſcopus habet perpetuum officium, & poteſt contrahere.authenti.licentia. C.de epiſcopis & clericis. Quæ opi.poteſt ſuaderi: quia perpetui officiales viderentur perpetuò prohiti contrahere,& ſic videretur eis interdictum perpetuum commercium,quod non eſt dicendum. Et poteſt reſponderi ad argumentum dictum. Nam ex quo poteſt contrahere cum nō ſibi ſubditis,non eſt iurandum,ſi non poſsit contrahere in loco,vbi perpetuò gerit officium. facit l.titio centum.§.primo.ff.de condi.& demonſtra.
☞ Sed alia ratio melior ponitur per Mōtal.in.d. ſua gloſ.ordi.in parte,officiales.vbi tenet, quod officiales perpetui poſſunt contrahere: quia in perpetuis officialibus cenſetur eſſe fides approbata,ex quo perpetuò ſunt electi,ſed in temporalibus ſecus.vt ibi per eum. Et facit quod tenet Guido Papa in deciſionibus.deciſi.195.vbi idē tenet,dicendo,quod conſiliarij regis poſſunt cō trahere,& ſic permittitur. Et quia iſti officiales perpetui poſſunt per ſuperiorem ſyndicari,etiā officio durante, & videri quomodo ſe habeant in officiis:quod ſecus in officialibus temporalibus, qui non debent ſyndicari niſi in fine corū officiorum.Ita tenet Bal.in.l.niſi. §.cùm furioſi. ff.de tutelis & ratio.diſtrahen. ☞ Et quod dictū
24 eſt in officiali perpetuo,idē eſt in officiali† poſito ad beneplacitū, quia poteſt contrahere, quia ęquiparatur perpetuo propter incertitudinē.ſecundùm Iaſ.ibi in dict.l.principalibus.& Bald. & Ange ibi.Et facit gloſſ.in Cle.2.de reſcriptis. & in capi.ſi gratioſè. & in cap.fina.de reſcrip.in 6.Montal.vbi ſuprà.Ita determinat Bart.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de noui ope.nūtia.& Cy.& Bal.in.d.l.quiſquis.& Bal.in.d.l.ſolent.§.fi. ☞ Quod intellige vt per Ange.in.l.eos. C.ſi cert.peta.quando Papa,vel rex habet ex cōſuetudine

ſuetudine eos non remouere, quia tunc vt de perpetuis iudicantur. ſecus ſi habet ex conſuetudine eos remouere poſt certũ tẽpus, quia iudicatur de eis, vt de officialibus tẽporalibus, quod
25 nota. ¶ Quintò limita, quãdo res paternæ † confiſcatæ venderentur, quia tunc licet filio officiali emere propter affectionem. text. in dict. l. qui officij. ff. de contrahenda emptione. & in. l. milites. ff. de re mili. & dixi ſuprà in gloſ. here-
26 dad. num. 3. ¶ Sextò limita † non procedere in officiali, qui caperet donationem remunerationis cauſa durante officio. l. Aquilius regulus. ff. de donatio. & ibi Bart. ſecundùm Alexan. & Iaſo. in dict. l. principalibus. ¶ Septimò dictam
27 regulam limita † non procedere, quando officialis contrahit palàm, & bona fide, vel cum authoritate alterius adminiſtrationis, ſicut in ſimile dicitur de tutore. ita tenet gloſ. in. l. ſi emptione. §. fi. in. 3. ſolutione. argumen. illius text. ff. de contrahen. emptio. & facit text. in. l. non exiſtimo. ff. de adminiſtra. tuto. ſecundùm Ange. ibi, in dict. l. principalibus. & Rapha. Fulgo. in dict. l. non licet. ff. de contrahen. emptio. dicit quòd ita ſeruatur de conſuetudine. ¶ Sed ſecundùm Alexã. & Iaſo. in dict. l. principalibus. contrarium & melius tenet glo. in dict. l. 1. C. de contra. iudi. quæ eſt ſingula. ad hoc ſecundùm Bald. & Saly. in dict. l. quiſquis. C. ſi cert. peta. vbi idem tenet. & ſequitur moderni. eo, quia iura contraria loquuntur in adminiſtratoribus priuatis, ſci licet tutoribus, in quibus ceſſat ratio impreſſionis metus. & quòd ita probet text. in dict. l. 1. C. de cõtra. iudi. vbi dicit, quòd officialis, qui vult contrahere, debet hoc ſpecialiter impetrare: ſed fruſtra impetraretur à principe, quod palàm, & bona fide poſſet facere. & idem tenet Paris de Put. in. d. tracta. ſyndi. in parte, contrahere officialibus. fol. 87. in libro portatil. num. 8. &. 9.
¶ Vbi quoq; dicit, q̃ poteſtas, vel capitaneus non poteſt dare licẽtiam aſſeſſori ſuo, vt in officio cõtrahat, ſed requiritur licẽtia principis. per tex. & glo. in dict. l. 1. C. de contra. iudi. ¶ Octauò limita, vt procedat per viam contractus inter
28 viuos, † ſecus per vltimam voluntatem: & ideo durante officio poteſt officialis inſtitui hæres, & ſibi fieri legatum ſecundùm Iaſo. in dict. l. principalibus. per legem. non dubium. In principio. in verbo, poteſtate. C. de teſtamen. & ibi Barto. & commu. docto. ad quam limitationem infert Iaſo. quòd prohibitus contrahere cum certo genere perſonarum, non prohibetur eis relinquere per viam vltimæ voluntatis. Facit text. in. l. teſtamentum non ideo, & ibi gloſſ. & Bald. C. de teſtamen. & vltra Iaſo. tu vide Alexand. in conſilio. 120. in. 1. volum. num. 5. vbi te-
29 net, † q̃ vbi prohibetur alienatio per contractũ, intelligitur ꝓhibita alienatio, quæ fit in vltima voluntate iure vniuerſali. allegat. l. verba geſſerunt. ff. de verborum ſignificatione. & l. milites. ff. de re milita. & l. decuriones. cum ibi notat. ff. de decurioni. & l. 1. in fine. iuncta gl. in verbo, ſui. C. non liceat habita metropo. lib. 11. & firmat etiam clarè Iohann. de Imol. in. l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obliga. penult. colum. & bene facit. l. fi. C. de prædiis curial. lib. 10. & vide glo. ſingul. in. l. 4. titul. 10. lib. 3. foro legum. in gloſſ.
30 fi. in fi. vbi tenet, quòd licet per † ſtatutum forenſis prohibeatur emere in loco non prohibetur emere quæ fuerunt anteceſſorum, vel niſi illa prædia empta, vel conducta obueniant iure hæreditario. vt refert Iohan. de Platea in. l. 1. C. quibus ad conducen. prę. d. fiſca. non licet accede. lib. 11. Et Hippolytus de Marſi. in repeti. l. fi. ff. de iuriſdict. omni. iudi. num. 111. tenet, quòd licet
31 res ſit † prohibita alienari in certum genus perſonarum, putà in forenſes, talis forenſis poteſt ab inteſtato ſuccedere ex legis diſpoſitione. Barto. in dict. l. ſi ita quis. §. ea lege. argum. in. l. cùm pater. §. Iulianus Agrippa. ff. de legatis. 3. & ſequitur Paul. de Caſtro, & alij ibi.
32 ¶ Nonò limita, vt non † procedat in officiali, qui habet adminiſtrationem ſine iuriſdictione. ſecundùm Barto. in. l. confertur. §. quod à præſide. ff. de iure fiſci. ¶ Decimò limita in officiali
33 † contrahenti ex licentia principis. per dict. l. 1. C. de contra. iudi. ſecundũ Iaſo. in dict. l. principalibus. Et Paul. de Caſt. ibi vnico verbo ponit has limitationes, & vide Bertachi. de firmio. in tracta. gabellarum. in. 3. parte principali. colũ. 2. in fine. vbi quoq; eas ponit. ¶ Angel. quoq; dicit in dict. l. principalibus. quòd fallit, ſi negotiatur † nomine reipublicę, & ad eius vtilitatem.
34 vt in. l. Gaius. ff. de vſuris. & in. l. ciuitas. ff. ſi certum petatur. ¶ Item dicit quòd fallit, ſi negotiatur ſuper re ipſius reipublicæ, quam adminiſtrat palàm, & bona fide cum ſuo collega. vt in dict. l. ſi in emptione. §. fi. ſed dic vt ſupradixi.
¶ Eſt alia limitatio, & fallentia, & ſic. 13. quando
35 eſt ibi conſuetudo, † vt iudices contrahant. quia tunc poſſint ſine pœna contrahere. tenet Paris de Put. vnico verbo. in. d. tractatu. in parte, contrahere. fol. 86. nu. 7. ¶ Adde aliam, & ſic decimam quartam, ſcilicet, quando iudex † contrahit
36 in alio contractu, quàm mutui, ſcilicet, quando talis iudex habet proprietates in illa ciuitate, Caſtro, vel loco, ſeu res immobiles, quia tunc

potest contrahere: quia præsumitur subiectos diligere, & eos nolle opprimere. tenet Montal. in.d.glo.ordi.in parte, officiales. Vide tu Bertachi.in tracta.gabella.in.3.parte.num.10. tomo.6. tracta.fol.55. vbi ponit aliquos ex istis casibus, quē vide. ☞ Et an si pōt iudex matri
37 moniū † cōtrahere in ciuitate, in qua officiū gerit. Vi. tex.in.l. vnica.C. si rector vel prouinc. vbi tenet, q nō. & tex.in.l.2.ti.14.pti.4. nisi in sua patria, vbi iurisdictionē exercet. ☞ Et ibi gl.i.d.l.vnica.in verbo, administrātes. ☞ Sed tu vi. dictū singu. Saly. ibi, in fi. vbi quoq; dicit, q supradicta sunt vera de iure ciuili: sed de iure canonico potest licerè matrimonium contrahere. & sic.d.l. vnica. & d.l. parti. sint correctæ. Et quoq; potest retinere concubinam in ciuitate, quam regit. prout tenet Roma. singula. 481. per l.fi.ff.de concubi. ☞ Attamen in casibus, in quibus prohibetur officialis cōtrahere durante of-
38 ficio, si contrahit, † talis contractus an iuramento firmetur? dic q non, tamen iuramētum est seruandum. per.c.debitores. de iureiurā. tenet Bar. in.l.si quis pro eo. ff. de fideiusso. col.3. num.10. versi. quartò dixi. & dictus Paris de Put. in dict. tracta. in dicta parte, contrahere officiales. ☞ Sed an officialis, qui prohibetur contrahere, prohi-
39 beatur pignus † accipere. Iaso. in. d.l. principalibus. d.nu.3. dicit, q tactum nō inuenit, & arguit ad partes. Tamen non eundo per mēdicata suffragia dicit, q est glo. expressa in.l. in quorum. ff. de pigno, vbi dicit, q officialis, qui prohibetur contrahere cum subditis officio durāte, non prohibetur accipere pignus: & Bar. ibi, & Bertachi. in.d.tracta. gabella. in.d.3. parte. num.10. de intelle. in hac.q. Iaso. vbi suprà putat distinguēdum sic. Aut officialis fecerat contractum ante ingressum officij, vel in alio loco, ita q contractus principalis erat validus, tunc durante officio pro illo contractu possit pignus, seu securitatem accipere, sed si officialis officio durāte fecerit contractum, quia non valet, si pro illo contractu acceperit pignus, credit q non valet acceptio pignoris. ☞ Ex qua distinctione infero intellectum ad dictū Ange. in.l. pars literarum. ff.
40 de iudiciis. vbi tenet, q licet potestas habeat † instrumētū guarētigiū, cōtra sibi subditū, nō poterit illud petere executioni mādari durāte officio, sed remediū est, vt cedat iura sua, ita q d eui ctiōe nō teneatur, & cessionario nō obstabit exceptio. per.l. sed & si restituatur. ff. eod. qd dictū sequitur Paris de Put. in.d. tracta. in parte, officiales durāte. fol.106. nu.10. ☞ Quòd intelligatur, si instrumentum, vel cōtractum fuit factū durante officio, secus si ante. Sed tenerē, q non mandetur executioni, licet sit antea factum: quia magistratus maiores, & sic iudices, nō possūt cōuenire, nec cōueniri durāte officio, sed eo finito. per

dios d los lugares d su corregimiēto: so

tex.in.d.l. pars literarū. & tex.in.l. 2.ti.20.for.leg.lib. 4. & ibi Mōtal. in gl. in pte, ni alcalde ni merino. maximè qa in executione requiritur causæ cognitio ad minus. 10. dierum. per.l.4. & 5. tit.8. lib.3. in ordi. regal. & ibi Rodericus Suarez in repe. quā posuit iūcta l. post rem. ff. de re iud. & tex.in.l.64. in ll. de Toro. ☞ Sed finito officio, pōt executioni mādari, quia pōt contrahere. vt Iaso. in.d.l. principalibus. nu.4. & dixi in.c.1. suprà in glo. durante el tiēpo
41 de su officio. ☞ Adde in proposito, † q si potestas mittit famulum ad emēdum carnes, vel alias res, potestas debet soluere debitum non familiaris: quia ille solūmodo est nūtius, qui nō afficitur ex cōtractu, prout tenet Bal. in.l. si tutor. in fi. ff. si quis cautio. & dicit q facit ad prædictā l. titiū. §. à matre. ff. de admin. stra. tuto. vide quæ dicam in.c.4. infrà eo. in gl. sea obligado. nu.17.

Summarium.

1 Grex quis dicatur.
2 Abigeatus crimen, quod dicatur.
3 Inter gregem, & armentum, quæ sit differentia.
4 Iudex, qui in sua patria gerit officiū, poterit portare gregem in pascuis publicis.
5 Quod tempus iudex debet portare gregem in pascuis publicis, ad hoc vt puniatur.

0 1 Ganado. °Qui ex decē ouib⁹ cōstat, vel ex q̄tuor, † vel quinq; porcis. vt in l. oues. ff. d abigeis. gl. in. §. si grex. instit. de lega. Et tenet Nicasi. de Boerda. in. §. qd verò natura. instit. de iure nat. gen. & ciui. nu.3. Qd intelligē simul, & cōgregatim cōsistentiū. vt gl. in. §. sed si gregis. instit. de rerū diuisio. & tex. in. l. 19. ti. 14. part. 7. vbi dicitur idē, q. 10. oues, & quinq; porci, aut quatuor eq, vel tot earū fœt⁹ facit gregē, minor autē numerus nō, vt ibi infertur scdm
2 dic. l. ptitę, q q minorē numerū † furatur, nō dicitur abigeus, & p cōsequēs nō debet mori, sed aliter punitur, vt ibi. ☞ Ex quo infertur, q ad hoc, vt iudex incidat in pœnā istius. c. debet portare istum numerū gregis in pascuis publicis, aliter non punitur. Et facit gl. Mōtal. in.l.6. ti.5. lib.4. for. leg. in glo. muera por ello. vbi quoq; dicit, q quinq; boues faciūt gregē. Idē tenet Ang. in.d. §. si grex. nu.2. vbi tenet, q quinq; eq, vel boues ad similitudinē porcorū faciunt gregem. vt glo.

& Barto.

& Barto. in d.l.oues. Sicut quatuor, vel quinq; equites faciunt gentem. vt Bar. ibi. & idem Angel. in d.§. Sed si gregis. qui legit eum iuncto. §. In pecudū. nu. 2. & 3. Et glos. in cap. 1. 10. q. 1. dixit, quòd. 10. oues faciūt gregem, sed porci quinq; vel quatuor faciūt gregē porcorū. ▽ Saly. tamen in l. 1. C. de abigeis. tenet cōtrariū, dicens, quòd in porcis, equis, & bobus, & in ouibus, quòd 10. requiruntur, vt faciant gregem. quia in d. l. nō dicitur, quòd quatuor porci, vel quinq; faciant gregē, sed ꝓpter quatuor vel quinq; illud crimē abigeatus committit. ▽ Tamē cōtra Saly. est tex. in d.l. parti. ibi. si alguno hurtasse. 10. ouejas, o dē de ariba, o cinco puercos, o quatro hieguas. & ibi. por tāto que como sobredicho es de cada vna destas cosas hazē greyes. quòd nota. ▽ Quę
3 aūt sit differētia † inter gregē, & armētū? Bar. in l. fi. C. de milita. veste. libr. 12. dicit, ꝙ armētum est de animalibus magnis, sed grex de pecudibus, & animalibus minutis. Qui ergo promittit gregē, potest dare pecudes, sed qui promittit armentum, nō potest dare nisi bestias magnas, & grossas. Quod Bart. ibi dicit esse notādū. & Ioā. de plat. ibi vbi dicit, quòd, qui accusat de damno dato ab armēto, non obtinet probādo de grege, nec ecōuerso: quia appellatione armenti, in dubio intelligitur de animalibus grossis, & grex intelligitur de paruis, vt de ouibus. glos. plenior em habes in Cle. 1. de decimis. super, verbo, gregibus. ▽ Sed contra dictum Bar. & glos. in. d.l. fi. de milita. veste. est text. secundū Areti. ibi. in l. si gregē legato. ff. de legatis. 1. vbi hoc nomen, grex, comprehendit bouem, & sic animal magnum. ▽ Tamen secundum Ias. ibi pro dictis glossis & Barto facit text. in. l. 1. per hanc primo. ff. de rei vendi. vbi separatim ponitur significatio gregis à significato armenti. facit l. boues. ff. de verbo. signifi. Et ad dictū text. in. d.l. si gregē legato. respōdet, quòd ex quo text. dicit, ex eo grege pecus esset vel vnus bos, inquantum dixit primo, pecus, terminus, grege, propriè stat. sed dū subiungit de boue, capitur largè. Sicut in. l. fi. ff. de abigeis. declarat glos. in. d. Cle. 1. ꝙ grex largo modo cōprehēdit omne genus animaliū, quod gregatim pascitur. vt in. l. legatis. §. pecorib⁹. ff. de legatis. 3. ▽ Sed tene, quòd
4 iste tex. non habet locum in officiali, † vel iudice, qui exercet officium in sua patria. & in officiali perpetuo, vt dixi suprà in glos. mercaderia. ▽ Et quia in isto text. dicitur, quòd iudex non portet gregem in pascuis publicis, & non se declarat, nec dicit per quod tempus debet permanere dictus grex in dictis pascuis,
5 † vt pœna committatur, quod tempus requiritur? Dic quòd in isto casu relinquitur arbitrio iudicis syndicantis: quia quando tempus non est taxatum à lege, debet taxari arbitrio iudicis. glos. in. l. si constante. §. pe. in verbo, temporis. ff. solut. matri. vbi glos. altercat quando dicatur modicū tempus, & ponit opiniones: vna, ꝙ sit 10. dierum: alia, quòd sit trium dierum: alia, ꝙ sit duorum mensium, vel trium: alia & finalis, quòd sit arbitrio iudicis relinquendu, & cū ista transit ibi Bart. & dicit esse vera. arg. in. l. 1. in fine. ff. de iure delibera. vbi quādo lex nō statuit certum tēpus, relinquitur arbitrio iudicantis. & ibi Bart. & Bald. & tenet in expresso Abb. in. c. nonnulli. de rescript. colum. 2. nu. 6. sequendo Hostien. & dicit, quòd in non determinatis à lege, arbitriū iudicis succedit. vt in. d.l. 1. §. ait prætor. & in cap. de causis. de offic. delega. quod sequitur Alexā. in additio. ad Bart. in. dict. §. ait prætor.

contrario hiziere,

Summarium.

1 Pœna legis, vel statuti habentis plura capitula, an extendatur ad omnia capitula, si est in fine apposita.

P So pena. P Nota text. ꝙ qñ finis legis determinat aliquā pœnā, & præ-
1 cedunt † multa capitula, vt in isto text. omnia videntur ab eadem pœna determinari. tenet Bald. in. l. quisquis. C. si cert. petat. Quod intelligo, nisi ea, quę præcedunt, habeant suam pœnā, & determinationem. vt tenet Ab. in. c. Causam q;. de rescript. nume. §. quod dicit probari in capitu. cùm dilectus. de donatio. & dixit in capitu. secundo requiris. de appellatio. Et istum intellectum ponit Philippus decius consilio. 11. nume. 15. licet non alleget Abb. in dict. cap. causam q;. allegando Barto. in. l. talis scriptura. §. fi. ff. de legatis primo. & Bald. in. l. 1. C. de liberis prēter. ▽ Et quòd talis pœna, vel clausula in fine apposita referatur ad præcedentia, etiam in materia odiosa, & pœnali. tenet Alex. in consilio. 101. in. 3. volumi. nume. 10. per. l. 3. §. si filius. ff. de liber. & posthu. & per. l. 1. C. de liberis præteris quæ iura loquuntur in clausula continente exheredationem, quæ est odiosa, & restringenda. l. cùm quidam. ff. eod. de liber. & posthu. & idē

tenet Alex.cõsi.25.in.1.volu.versi.secũdo respõ deo.& Ange.in.§.capit. 3. Institut.ad.l. Aquil. num.1. cum sequenti. vbi dicit mẽti tenendum, ꝙ quando vna lex, vel statutum habet plura capitula, licet sint pœnalia, dictum in vno capitulo, intelligitur repetitum in alio, vt ibi per eum. ▽ Et facit quod tenet Philip.decius cõsil.92. num. 2. vbi ait, ꝙ qualitas adiecta in vna re ex pluribus copulatis in eadẽ oratiõe ad oẽs alias porrigitur. vt notat Bar.ꝙ illũ tex.in.l.Seiæ.§.gaio. ff.de fundo instru.& idẽ Bart.in.l. si ita stipulatus.§.Grisogonus.col.3.ff.de verbo.obli.& in.l. si legatarius.§.fi.per illũ tex.ff.de lega.3. Et facit quod notat idẽ Bart.in.l.doli verbũ.ff. de seruo corrup. vbi inquit, ꝙ si statutum dicat, si quis fecerit sic, & sic de nocte, illa qualitas noctis, ad omnia supradicta refertur,& idẽ tradit Bar.in.l. 4.§.eritq; differẽtia.col.1.ff.vi bono.rapto.& vide quæ dixi suprà in.c.1, in glo.y complir todo lo suso dicho.

pierda [q] lo que ansi comprare, o edificare, o tratare, y el ganado q̃ ansi truxere para la nuestra Camara. [r]

Summarium.

1 Pœna iudicis contractantis.

[q] Pierda. [q] Aliter de iure cõi † disponitur. vt per text. in.l. non licet. ff. de contrahẽ.emptio.vbi dicitur.ꝙ amittit rem emptam, & condemnatur in quadruplum. Et.l.auferetur. §. qđ à præside.ff.de iur.fisci. dicit, ꝙ res vendita in firmato contractu vendicatur,& eius æstimatio fisco infertur. Sed de iure communi est conclusio secundùm Amode. Iustit.in dict. tracta. Syndica.in parte, Itẽ in eo ꝙ dictus potestas barateria. versi.fi.ꝙ contractus nõ valet, qui fit lege prohibẽte, & res vendita à domino vendicatur,& pretiũ, quod habuit ab officiali, fisco infertur. vt in. d. §. quod à præside.& vltra hoc officialis, qui emit, condẽnatur fisco ad æstimationem rei emptæ in quadruplum. concordat dict.l.nõ licet.secundũ glo.in .d.§.qđ à præside. in vltima solutione gl. cui in dubio est stãdum. l.qui filium. §. Sabinus.ff. ad Trebel.allegat.l.1. C.de contract.iudi.Sed hodie per nostrum tex. dicta iura corrigũtur: quia solummodo amittit illud, quod emerit, ædificauerit,& cõtractauerit, & gregem, quẽ in dictis pascuis publicis portauerit, & camẽræ regis applicatur per nostrum text.quod nota.

r Camara. [r] Licet hic lex istã pœnã nõ applicauerit, intelligitur

Summarium.

1 Lex pœnam imponens, an fisco applicetur.
2 An quando pœna pecuniaria imponitur dicatur iudicium criminale, vel ciuile.
3 Pœna imposita à lege, vel statuto, dicẽte, si quis fecerit sic, condemnetur in centum, cui applicetur.
4 Pœnæ debitæ ex vltima voluntate, cui sunt in dubio applicandæ.
5 Pœnas, & ius confiscãdi an habeãt Duces, Marchiones, & Comites, & cæteri domini.
6 Pœnam an possunt minuere vel remittere Comites, & Barones, dũmodo nõ sit pœna infamiæ.& num.7.
An si possint restituere famam.

1 ista pœna applicata fisco. Quia † qñ lex ponit pœnã, & eã nõ applicat, intelligitur fisco applicata, secđm gl.& doct.in.l.agraria.ff.đ termino amoto.& gl.in.l.Iubem⁹. §.his iudicibus.C.đ sacro san.eccle.& facit tex. in.l.multarũ. C. de modo multar. ▽ Licet videatur, ꝙ parti applicetur, vt in omnib⁹ popularib⁹ actionibus.vt in. l. si cui ex popularibus.ff.de verbo.signi. ▽ Et alibi videtur, ꝙ medietas applicetur parti, & medietas fisco.vt in.l.3.§.hoc autẽ.ff.de his qui deiece.vel effude.& in.l.lege Cornelia.ff.ad silania. ▽ Sed tu in hoc tene distinctionẽ Bar.in dict.l.agraria. ▽ Scilicet, ꝙ quãdo lex ponit pœnã, & introducit actionem, regula est, quòd applicatur parti. vt in.l.si cui.ff.de verbo.signi.& in.l.3.ff.de sepul.vio.l.si quis id quod.ff.de iurisdi.om.iudi.fallit si in lege aliter exprimitur.vt in.l.fi.ff.de litigio.& in.d.l. lege Cornelia.ff. ad silania. ▽ Sed qñ lex introducit accusationẽ, tũc applicatur fisco.vt in.d.l.multarũ.C.de modo multã.& in.c. 1.quæ sint regalia.in feud. col.10. & hoc nisi aliter exprimeretur. ▽ Sed quãdo lex simpliciter loquitur, tunc putat Bart.ꝙ in dubio introducat accusationem,& pœnã fisco applicatur.vt in.d. l.iubem⁹.§.his iudicibus. Et hãc distinctionem Bar.sequitur ad literã. Abb.ĩ.c.ex literis.de probatio.in fi.nu.14.& in rub.đ iudiciis.nu.6.& sequitur eã Ias.in.§. pœnales.institu.de actio. nu. 40.et.41.vbi dicit, ꝙ nõ discedit ab ista theorica. Bar.licet istã.q. altercet,& ait ꝙ cõtra Bart.tenet Ang.in.d.l.si quis id qđ. ff. de iuri.om.iudi. dicendo, ꝙ vbi lex non dat actionem, nec accusationẽ, sed simpliciter dicit, iudicium dabo, tunc

pœna

pœna applicatur parti. Sed Alex. suus præceptor. in dict. l. si quis id quod. conatur respondere, & dicit, quòd doctrina Bartol. in illo finali membro posset limitari, vt non procedat, quando pœna debetur ex edicto prætoris, quia tunc in casu dubio pœna applicatur parti. Et quoque dicit, quòd fallit, quando lex dicit, iudicium dabo: quia est proinde ac si dixisset, actionem dabo, & parti applicatur, & sic videtur tenere cum Angelo in isto casu. ☞ Sed quando pœna pecu
2 niaria venit imponenda, † an dicatur iudicium criminale, vel ciuile. Abb. in dict. rub. de iudiciis. numero. 5. dicit, quòd canonistę non habent istam materiam declaratam, & quòd dominus Anto. dicit quòd glossæ, iuris ciuilis in hoc variauerũt. & ipse ibi dicit, quòd causa ciuilis dicitur, cuius finis est commodum partis, & interesse priuatum. ☞ Causa criminalis, cuius finis est interesse publicum, vt vindicta publica. Causa mista, quæ de vtroque participat. Ex quo concludit, quòd quando pœna pecuniaria fisco est applicanda, sit criminalis. quod tenet Innoc. in capitulo, qualiter & quando. de accusa. el secundo. per l. 3. §. pe. ff. de præuari. quia ita intenditur vindicta publica per pœnam pecuniariam, sunt per pœnam corporis, seu famæ. ☞ Sed Abb. ibi latius attingens istum passum. dicit, quòd circa hoc repetit triplicem opi. ☞ Prima, vt si pœna venit applicanda fisco, iudicium datur criminale, si parti, dicatur ciuile, seu ciuiliter agi. ita notat gloss. in dicta. l. 3. ff. de sepul. viola. ☞ Secunda opi. vt si venit pœna pecuniaria imponenda, semper agi ciuiliter, si corporalis, criminaliter. vt notat gloss. in dict. l. si qua per calumniam. C. de episcopis. & cleri. & l. prima. C. quando ciuil. actio. ☞ Tertia opinio, vt si agatur de crimine, semper dicatur agi criminaliter, siue pœna veniat applicanda fisco, siue parti. Hanc opin. sentit glo. in. l. lex cornelia. ff. de iniuriis. quæ vltima opin. videtur apertè contra text. in. c. per tuas. el primo. de simoni. prope finem. & c. tuæ. de procura. & c. super his. de accusation. ☞ Sed quæ opinio istarum sit vera. ☞ Barto. in præallega. l. 3. de sepulch. violato. tenet primam opinionem, & dicit eam veram, & communiter tenendam. & per Innoc. in dicto. c. qualiter & quando. ☞ Sed contra prędicta dicit, q; fortiter stat. d. c. per tuas. vbi agebatur de crimine simoniæ ad priuationē beneficij, tamen dicitur agi ciuiliter, nec pœna ibi applicatur parti. ☞ Et ideo Abb. putat dicendũ, quòd tunc propriè agitur criminaliter, quando directa via crimē deducitur ad iudiciũ, vt puniatur acrius, quàm pōt. & sic vt imponatur pœna ordinaria, siue pœna applicetur fisco, siue parti: quia est considerādum, quod principaliter agitur, & non quod venit in consequentiā. ☞ Aut crimen deducitur non sic directa via, vt suprà dicitur, & dicitur agi ciuiliter, quanquàm pœna nō venit applicanda parti. vt optimè probatur in. d. c. per tuas. & dicitur tunc agi ciuiliter, qua si curialiter, & remota stricta seueritate. Sicut & verba dicuntur ciuiliter intelligi, quando cessat amara interpretatio. l. si cui. ff. de seruitut. ☞ Sed quicquid dicat dominus Abb. vera, & cōmunis conclusio est, quòd quando pœna non applicatur parti, agitur criminaliter, & dicitur causa criminalis. secūdùm Bart. in. l. prætor ait. in princ. ff. de sepulch. viola. & Iaf. in. §. 1. instit. de actio. nu. 15. & etiā quantùcunque sit pecuniaria, licet glossæ quàm plures aliter dixerunt, quæ impugnantur à Bart. in. d. l. 3. & idem tenet Eneas de Falco. in additio. ad Abb. ibi in. d. Rubric. de iudic. & dicendo, quòd nō obstat. d. c. per tuas. per Abb. allega. quia qñ agitur solũ vt quis remoueatur ab officio, vel ab administratione, tunc dicitur ciuiliter agi. Ista est doctrina Bar. in. l. nō sedùm. §. fi. in. 2. notabil. ff. de procura. & in. l. 1. ff. de suspect. tuto. & ita agebatur in. d. c. per tuas. si bene aduertis. Et istam quoq; dicit veram & cōmunem opi. Zachari. ibi, in. d. Rubric. in additio. ad Abb. scilicet, quòd si pœna non venit applicāda parti, tūc dicitur criminalis. ☞ Quod dicit Iaf. fore intelligendum in. d. §. 1. de action. instit. quæ incipit, super est. nu. 16. quando pœna est applicanda fisco ex accusatione, quia tūc dicitur criminalis causa. Secus si aliqua actio intentetur nomine fisci, puta petitione hæreditatis, quia tunc dicitur causa ciuilis. secūdùm Bar. in. d. l. 3. ad finem. per. l. 1. C. de peti. hæredi. cum aliis allegatis ibi per eum. ☞ Idem dic, q; quando pœna applicatur fisco, dicitur criminalis, est verum, quādo venit imponēda ex delicto, secus quādo ex illicito cōtractu prout tenet Alexan. in additio. ad Bar. in. d. l. prætor ait. ff. de sepulc. viola. in. 2. additione, in fine quod sequitur Bertachin. de firmio, in suo aureo repertor. in parte, causa criminalis. versi. 5. quod nota, quia facit ad multa. ☞ Quoq; restringe, q; pœna pecuniaria, quæ venit applicāda parti, sit ciuilis, est verum, quādo pœna est applicabilis parti. secundùm, d. Zachar. vbi suprà. quē vide. ☞ Sed quid si lex,
3 vel statutũ dicit. Si quis fecerit † sic, cōdēnetur in centũ. quorũ dimidiā applicetur fisco, & dimidiā accusatori: quia erit merũ iudiciũ ciuile, & in totũ est cōdemnandus, & debet tota pœna solo fisco, & fiscus exigit eā, sed postea cōtra

fiſcum accuſator regreſſum habebit ad dimidiã. vt ponit Bar.in.l.ſenatus.ff.de iure fiſci.§.ſi verò ſenatus. ℣ Quid autẽ ſi dicat cõdemnetur in cẽtum,quorũ dimidiũ applicetur fiſco,& aliud offenſo debeatur,tũc ante condemnationẽ non põt dici nata,& quæſita ſit actio offenſo: quia ſtatutũ dirigit verba ad iudicẽ,& ſic iudicis officio nobili ſit cõdemnatio in centũ,& ſic per viã accuſationis.vt inſtitu.de public.iudic.in prin. aliàs ſi diceremus cõtra,q̃ orietur iudiciũ ciuile,& criminale,nõ poſſet ferri in eadẽ ſententia ad centum.per.l.1. C. quando ciuil. actio. cum ſimilibus. ℣ Sed ſi ſtatutũ dicit,ſi quis turbauerit aliquẽ in poſſeſsione ſua, incidit in pœnam cẽtum,quorũ dimidiũ applicetur fiſco,& aliud parti turbatæ.oritur ex illo duplex via agendi, ſcilicet ciuiliter,& criminaliter.per notata in.d. l.3.§.1.ff.de ſepulchro. violat. & ſic ſequitur, q̃ ſimul nõ poterũt intentari.d.l.1. C.quãdo ciuilis actio.&.l.2.§.1.ff.vi bonorũ rapto.quos caſus,& ſupradictã diſtinctionẽ tenet Matheſila.in ſuis ſingular.ſingular.70.quod nota,& vide. ℣ Sed Antonius Frãciſ.vbi ſuprà,in additio.ad Abb. in.d. Rubric. dicit, q̃ propriè appellatur cauſa miſta.vt eſt text.& ibi notatur in.d.cap.tuæ.de procura.& ibi per Imol. & ſic ratione miſtionis ſimul põt intentari,intentãdo accuſationẽ vt principaliorẽ.& vi.laſ.in.d.§.1. Inſtit.de actio. nu.16. ℣ Et ſic ego teneo, q̃ quando pœna venit imponẽda,nõ ſolum ad priuatã vtilitatem, ſed etiam ad publicã,põt procedi ſimul in ea intentando accuſationẽ,& debet pronũtiari in ſentẽtia ſuper vtroque:quia magis dignũ trahit ad ſe minus dignum.vt in.l.quæ religioſis. ff.de rei vẽdi.& in.c.q̃ in dubiis.de cõſec.eccleſi. vel altar.bene facit qđ notat Bar.in.l.præcipim⁹.c.pe. C.de appella.& ideo potius inſpicitur publica tanquã dignior, cùm in illa præferatur priuatę, & illã ad ſe trahit. vt in.l.1. C.de vendi.rei. fiſca. & tenet ad literã Alexã.in cõſilio.82.in.1.volũ. nu.12.in fine. ℣ Et facit quod tenet Alex.cõſili. 82.in.1.volu.in fine.vbi ait,q̃ quãdo pœna applicatur fiſco, & pti,dicitur criminalis. de quo per Bar.ff.de ſepulchro.viola.l.prætor. ℣ Pœnę
4 autẽ debitæ ex vltima volũtate,† cui ſint in dubio applicãdæ,ſi teſtator iubeat aliquid hæredi, & eo caſu,q̃ cõtra fecerit, priuet eũ ſimpliciter hæreditate,cui erit tũc illa hæreditas applicanda? Tex.eſt mẽti tenẽdus in.l.vxorẽ.§.hæres.ff. de leg.3.& ibi Bar.dicit,q̃ talis hæreditas debet puenire ad cohæredes,vel ſubſtitutos.& Ang. in.l.pater familias. ff.de hæredi.inſtitu.in fine. & idẽ quod Bar.in.d.§.hæres.tenet Bal.in.l.vnica. C.de his,qui pœnæ nõmi.colum. 7.nu. 43. vbi ait, quòd ſi teſtator mãdauit hæredi, quòd non moleſtaret vxorem in quodam legato, & ſi moleſtauit,priuauit eam hæreditate: tandem hęres moleſtauit,hæreditas non applicatur vxori,quia teſtator hoc nõ diſpoſuit, ſed cohæredibus, & ſubſtitutis: & ſi nõ habet cohæredem, vel ſubſtitutum, venit ad venientes ab inteſtato:& vltimo loco deficientibus ab inteſtato,venit ad fiſcum.vt eſt expreſſum in authenti. hoc amplius. C. de fideicommiſ. & quia ibi loquitur in monitione iudicis,eſt text.in eod. titulo. in.l.fin.quod eſt notabil. ſecundũ Bald.in. d.l. vnica.&idẽ tenet Bal.in auth.cui relictũ. C.de indi.vidui.tol.nu.10.verſi.extra quæritur. vbi per eũ diſtinguentẽ.& tenet Alex.in cõſilio.138.in 1.volu.nu.24.& nu.25.&.26.vbi quoq; tenet,q̃ ſi legatarius caret legato, debet dari pro anima teſtatoris,ſi teſtator prouidit,aliàs ad hæredem. ℣ Et ibi quoq; tenet,q̃ valet diſpoſitio teſtatoris,q̃ hæres nõ adimplens voluntatẽ teſtatoris, hęreditate priuetur.vt in.d.l.1.C.de his,qui pœnæ nomi.& Inſtitu.de leg.§.1.& ſi.& in.l. multa.in prin.ff.de cõdi. & demonſtra.& declarat Bart.in.l. pater. ff. de hæredi. inſtitu. Petrus de anchara.in.c.ſi hæredes.de teſta.in.6. ℣ An autẽ
5 Duces,† Marchiones,Comites,& Barones noſtri tẽporis habeãt has pœnas, & ius cõfiſcãdi? Iohan. de Plate.in.l.1. C.de bon.vacat.lib.10.1. colũ.nu.2.verſ.an autẽ barones.dicit, q̃ videtur q̃ ſic,cũ habeãt merum imperiũ in feudũ.vt in d.§.ſi verò dñs tẽporalis.de ſtatutis cõtra libertã.eccleſiæ. præſertim cùm imperiũ ſit ſciſſum. Quidã autem dicunt poſſe confiſcare ex cauſis deſcendentibus à mero imperio,ex quo ipſum habent,aliàs nõ. Sed ſecundũ Iohannem de Plate.ibi poſſunt,ſi conſueuerunt, cũ enim ex conſuetudine dicatur eis iuriſdictionẽ competere. vt in.l.1.in fine. C de emancipa.liber. ita & confiſcatio.& facit tex.in.l.final.titul.quinto.libro quarto.foro legum. vbi in expreſsò tenet,que las penas, y las calonias que las ayan aquellos que tuuieren vezes del Rey en los lugares que han por donadio del Rey, anſi como las debe auer el Rey. qui textus eſt ſingularis, vbi expreſsè cauetur,quòd pœnæ,ſeu multæ,quæ applicantur fiſco de iure, pertinent dominis locorum. & ſic tene. ℣ Et facit quod tenet Baldus in.l.prima.in fine.C.de hæredi. vel actio. ven.vbi tenet, quòd domini terrarum in ſuis terris habẽt fiſcũ ex largitione principis,ſeu ex cõtractu,ſeu ex p̃ſcriptiõe immemoriali.& vid. Petrũ Iacob.in ſua prac.in Rub.de cõditiõe ex

lege

lege. Institu. de actio. §. quadrupli. col. 3. vbi dicit, q licet videatur, q non sit nisi vnus fiscus. vt in. l. i. C. de boni. vac. lib. 10. attamen quilibet habens merum Imperiũ, habet fiscum ex quadam consequentia quantum ad confiscationem bonorum, vel ex sentẽtia cõtra criminosos lata, vel alio modo. & sic intelligitur authentica, bona dãnatorum. C. de bonis præscrip. & l. vnica. C. nec sine iussu princi. & l. i. ff. de iur. fisci. Et sic, q ille, qui habet merum Imperium confiscat, & etiã de consuetudine, quæ pro lege debet obseruari. vt in. l. de quibus. ff. de legi. ℣ Sed hoc intellige, quando confiscatio fit à lege: quia hanc confiscationem expressam, vel tacitã, potest facere quicunque habet cognitionem, & condemnationẽ de illo crimine. Sed cõfiscationem, quam vellet facere dux, seu alius dominus, vel iudex ex officio, & præter legem in casibus, in quibus à iure non cauetur, non potest facere nisi quis positus est in summa potestate, vel aliusde principis iussu. Et ita procedunt, & soluuntur omnia contraria. prout tenet Saly. in. d. l. vnica. C. nec sine iuss. princ. & Bal. & ibi Cy. & Martinus de laude in tracta. de fisco. q. 3. tomo. 6. tracta. folio. 2. Et sic quoque potest intelligi dictum Matthæ. de afflictis. in tracta. de iure protomiseos. in parte est autem. n. 24. vbi dicit, q ciuitates, & alij domini, recognoscentes dominos superiores, non habent fiscum. l. eum qui vectigal. ff. de verbo. signi. & l. pi ima. C. de bonis vacanti. l. simile. ff. de muneri. Attamen fiscus dominorum merum Imperium habentium nõ habet priuilegiũ tacitæ hypothecæ, nec in aliis similibus, sicut habet fiscus Imperatoris, seu regis, quia ille, qui habet merum Imperium, potest illud exercere sine talibus priuilegiis, secũdum Petrum Iacob. vbi suprà, quod nota. & vide in. c. 12. infrà eo. in gl. Camara. & ibi quoque dicam si episcopus habet fiscum. ℣ Attamẽ isti duces, Comites, & Barones, & alij † ad cuius bursam pertinẽt istę pœnæ, qui habent regalia, possunt minuere. vt Bart. in. l. acta apud se. §. de amplia da. ff. de re iudica. Sed pœnã infamię, vel aliã, nõ pecuniariã non possũt remittere, nec minuere. vt in. l. i. §. de qua. ff. de postu. secũdũ Bar. in. d. l. acta apud se. §. de amplia da. Et Paul. de Castro. in. l. i. §. ait prętor. ff. de postula. nu. 3. & 4. dicit, quod restitutio ad uersus infamiã non potest fieri nisi à principe, quia est casus de reseruatis principi. vt in. c. cùm te. de re iudi. p Innoc. in. c. domino sancto. 50. distin. & ibi p glos. & Bar. in. l. fi. C. de sentẽ. passis. & 3. q. 1. §. intelligitur. p Cy. in. l. imperialis. C. de nuptiis. & tenet in expresso Lucas de pẽna. in. l. cõtra publicã. C. de re milita. lib. 12. versi. 26. ℣ Quod ego intelligerẽ, q nõ possunt remittere pœnã infamię, qn est pœna determinata p sentẽtiã, sec⁹ ante sentẽtiã, vel in ipsa sentẽtia. vt Ang. in. d. §. de amplianda. & hoc cũ causa, vt gl. & docto. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notant. infami. aliàs sine causa ante sententiam, vel in ipsa sententia non possunt minuere. vt ibi per docto. & per Pau. de Castro. in d. §. ait prætor. Et quid de restitutiõe gratiosa, & de nõgratiosa, sed de iustitia: & an papa possit laicum famę restituere? vi. per Abb. in. d. c. cũ te. de re iudi. & Roma. consilio. 497. ℣ Angel. in. d. l. i. §. de qua. ff. de postula. dicit, q populus, qui præscripsit iura Imperij in sua ciuitate, restituere potest infame. Quod intellige, si est infamis ex ista tuto, secus si est infamatus de iure cõmuni. l. in famẽ. ff. de publicis iudi. quod tenet quoq; Bar. in. d. §. de qua re. & idem dicit esse in regibus, & principibus, qui Imperatorẽ in dominũ recognoscunt, quia non possunt ad famã restituere, Sed si non recognoscunt, possunt quoad seipsos & quoad eos restitutio famæ valeret, quia apud eos met dicitur esse Imperiũ sui ipsius. Et cum ista limitatiõe Bar. trãsit. Alex. in. d §. de amplia da. n. 4. Quia restituere infamẽ nõ potest alius, quàm Imperator, vel Papa. l. i. §. de qua. ff. de postula. & tenet Bald. in. c. cũ. p tabellio. de fide instru. versi. quęrit Innoc. ℣ Et quoq; isti Duces, Marchiones, & Comites, & alij domini tẽporales, & spirituales non possunt pœnas remittere, nec bãnitos reuocare, nec exiliũ remittere, nec dare licentiã redeundi ad loca, ex quibus fuerũt exulati. vt tenet Ioh. faber in. l. pœnam. C. de pœnis. nec episcopi dãnatos ad carceres perpetuos reuocare. vt ibi. Quia nullus nisi princeps, vel ciuitas non recognoscẽs superiorẽ hoc potest facere, & concedere dictã licentiam reuertendi ad ciuitatẽ. tex. in. l. relegati. in fine. ff. de pœnis. cõmẽdat eũ Ludo. Roma in singula. 537. & idẽ tenet Bal. in. c. at si clerici. de Iudi. n. 11. vbi post diffinitiuam remissio pœnæ à nullo potest fieri, nisi à principe. & ibi quoque in. n. 16. & idẽ tenet Cy. & Bal. in. l. seruos. C. ad. l. Iuli. de ui publi. Dicũt tamẽ ibi, q aliquãdo Barones de facto, aut de cõsuetudine, & pro libito, & nõ de iure faciũt: & q solus Imperator, seu rex hoc possit, tenet Rastau castel. in tracta. de Imperatore. q. 110. in. 1. col. versi. secundò dare cõmeatũ. tomo. 5. tracta. folio. 71. idẽ tenet Ang. in. §. cũautẽ. Institu. quibus mod. ius patr. solui. col. 3. n. 6. ℣ Sed cõtrariũ videtur, quia de iure isti duces, & cæteri domini hoc possunt: quia omnes isti perpetuò inuestiti cẽsentur

principes in ſuo regno, ducatu, ſeu comitatu, & dãio, & omnia poſſunt in ſubditos eorum, quæ poſſet Imperator in toto orbe, & rex in ſuo regno. vt Pau. de Caſt. in conſi. 125. & Alex. conſi. 2. primo volu. n. 6. & Feli. in. c. quæ in eccleſiarũ. de cõſtitu. col. 10. n. 33. & eſt cõmunis opinio. vt Curtius iunior. cõſil. 61. ☞ Sed hoc non obſtãte, crederẽ, & tenerem primam opinionẽ, & ſic, q̃ ſupradicta nõ poſſunt facere: quia licet poſsint in ſuo ducatu, ſeu dominio omnia, quæ Imperator, & rex in ſuo imperio, ſeu regno: eſt verũ de poteſtate ordinaria, ſecus de abſoluta. vt tenet Feli. & Philip. decius in. d. c. quæ in eccleſiarũ, & tenet idem Bonus decurtillus in tracta. de nobilitate. in. 3. parte. n. 218. tomo. 5. tracta. fol. 14. quia abſolutã nõ habet niſi princeps nõ recognoſcẽs ſuperiorẽ. ☞ Et ſi de facto iſti duces, & domini faciũt, ad conſequentiã nõ debet trahi. vt Corſe. in notabili. ſuis. in parte, facere. Facit. l. cõtinuus. §. cũ quis. ff. de verbo. oblig. & Franc. de Are. ☞ Et quia factũ cõtra legẽ pro nõ facto habetur. vt in l. non dubiũ. & ibi Bar. C. de legi. & nullũ eſt: licet lex vltra nõ procedat. vt ibi p̃ eũ. & per Bal. in. l. iubem⁹. §. 1. & ibi Bar. C. de ſacroſanc. eccleſ. ☞ Sed ego hoc intelligerem, quòd dicti duces, & domini hoc nõ poſſunt, quãdo pœna, ſeu exiliũ eſt determinata, & certa per leges regũ, vel iuris cõmunis, quia tũc inferior nõ poteſt venire contra legẽ ſuperioris, nec eã tollere. vt in Clemẽ. ne Romani. de electiõe. Philip. deci. conſi. 403. nu. 4. & 5. & in. c. cũ inferior. de maiori. & obed. 25. q. 2. quaſi per totũ. Abb. cõſ. 26. in. 1. volu. & in. c. inferior. 21. diſtin. ſanctus Thomas. 2. 2. q. 67. art. 4. quoque dicit, q̃ inferior à principe non habet poteſtatẽ abſoluẽdi reũ à pœna cõtra leges ſuperioris ſibi impoſitas. ☞ Nec ad hoc poteſt obſtare tex. in. l. 1. tit. 32. parti. 7. quæ vult, que el perdõ puede hazer el Rey. O el ſeñor dela tierra alos hõbres que tuuiere preſos. quia loquitur ante ſententiã, vel in ipſa ſentẽtia, nõ poſt. vt in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notã. infami. & ibi doct. cũ ſimili. ☞ Secus ſi pœna, vel exiliũ p̃ Ducẽ, ſeu Comitẽ, vel aliũ dominũ, ſeu per ſuos iudices fuit impoſita ex ſuo capite, ſeu ex ſuo arbitrio: quia licet ſit certũ, & determinatũ, tẽporale, ſeu perpetuum, poteſt per dictũ dominũ loci, ſeu villę tolli, & gratiã de eo facere, & cõcedere licentiã redeundi in loca ipſius ducis, vel domini ex quibus locis fuit miſſus in exiliũ. Et hoc tenet. s. Tho. vbi ſuprà dicẽdo, q̃ miſericordia iudicis habet locum in his, quæ arbitrio iudicis relinquuntur, hoc debet fieri cum cauſa: quia in his, quę ſunt determinata ſecundũ legẽ diuinam, & humanã, nõ eſt ſuum miſericordiã fecere. ☞ Et in iſtis arbitrariis poteſt habere locũ, quod dicit Bar. in. l. illicitas. §. præſes. ff. de offi. præſi. nu. 2. & in. d. l. relegati. & Abb. in. c. niſi ſpecialis. de offi. lega. nu. 6. vbi tenent, q̃ iudex poteſt ex cauſa remittere bãnum ex poſt facto, ideſt poſt ſentẽtiã. ☞ Et qđ tenet Paris de put. in tract. ſyndic. in parte, iudex qui aliquem ad mortem condẽnat. foli. 31. in fine: vbi damnatus per iudicis ſententiã ad opus metalli, poteſt ab illo exercitio reuocari per ipſum iudicem poſt decem annos, ſi ſuperueniat infirmitas, dummodo vnus ex conſanguineis ſubrogetur, qui deſeruiat pro ipſo. ☞ Quod facit ſecũdũ ipſum, q̃ dãnati in galeis ſi efficiuntur infirmi, vel debiles, poſſunt dando vnum ſeruũ liberari. ☞ Facit quoq;, quod tenet Ludo. Roma. in repeti. l. ſi verò §. de viro. ff. ſolut. matr. collu. 11. vbi dicit, q̃ licet ſit verum, q̃ nulli competat remeatum exilij concedere niſi principi. vt in. d. l. relegati. & in. l. non omnis. §. fi. ff. de re mili. & per Barto. in. l. is qui reus. ff. de public. iud. tamen reſtringitur vt non extendatur ad caſum, in quo inferior remeatum concedere vellet ratione vtilitatis publicæ. ☞ Et quòd princeps poteſt remittere pœnas pecuniarias ſibi debitas, & pœnas corporales prout vult, vltra ſuprà allegata. vide Andre. de Iſernia in titu. quę ſint regalia. in parte, & bona committẽ. crimen. numero. 73. in vſi. feud. ☞ Sed quantum intereſt pecunialiter alterius, illud non poſſet remittere. quia ſicut non poteſt donare meum, ſic nec mihi debitum. ſecundùm communem diſtinctionem gloſſæ in. l. finali. C. ſi contra ius vel vtili. publi. & in. l. prima, de conſtitu. princip. & creditor dicitur ex delicto. vt in. l. creditor. ff. de verbo. ſignific. & facit. l. licitatio. §. quidem talia. ff. de publi. & text. in. l. venia. C. de in ius vocan. in fine. vbi pœna, quæ applicatur parti, non debet per principem remitti. & ibi gloſſ. & communiter docto. & tex. in. l. 4. titulo. 24. parti. 3. & in. l. 3. titulo. 11. de los perdones. lib. 1. in ordina. rega. & Lucas de pẽna in. l. nulli. C. de conditis in public. horre. lib. 10. in fine.

Prætorum Cap. ſecundi finis.

Sequitur Caput III.

Summarium.

SVMMARIVM.

1 Familiæ appellatione, quis veniat.

a FAmiliares. [a] Per tex. istũ reprobatur opinio Abb. in. c. 1. de officio iudicis. vlti. notabil. vbi tenet, quòd domesticus, & cõmensalis iudicis potest esse aduocatus alterius partis, nec ex hoc iudex est suspect⁹: quia non est tanta suspicio contra iudicẽ si aduocatus est sibi domesticus sicut cũ pars est familiaris suus. nã causa nõ est aduocati, sed partis. Sed hodie cessat sua opinio ꝑ tex. istũ. ¶ Sed qs dicatur † familiaris? Dic ꝙ ei⁹ appellatiõe venit etiã seruus. vt in. l. 1. §. familiæ. ff. de vi, & vi arma. & l. si familia. ff. de iuri. omn. iudi. l. fi. C. de verbo. significatio. ¶ Item veniunt etiam nascituri ordine successiuo. vt Paul. de Castro in consilio, 17. per. l. fina. ff. de fundo instru. & l. grege. ff. de legat. primo. ¶ Item filij habitantes cum patre, aliter non. secundùm Cepola. in tract. de seruit. vrba. cap. 50. & Anchara. in cap. quanto. de censi. ¶ Item veniunt omnes de familia successiuo ordine, scilicet, proximiores gradatim. secũdum Bar. & Bal. in. d. l. fi. de verbo. signifi. vbi est casus vsque ad quartum gradum. tenet Alex. in. l. pronũtiatio. ff. famili. hercis. ¶ Item venit vnus tantùm, si plures non sunt in familia. l. iubemus. §. sinautem. in fin. C. ad trebellia. Sed gl. in cap. 1. 10. q. 1. dicit, quòd nec per duos dicitur familia. per. l. de statione. de verbo. signifi. secundùm Alexã. vbi suprà. ¶ Itẽ venit ꝓpria familia testatoris. Bar. in. l. cũ filius. §. cũ pater. ff. de legat. 1. & in. l. peto. §. pater. in princip. ff. de leg. 2. & Bar. in. l. si cogatis. ff. de rebus dubiis. ¶ Item veniunt agnati, & cognati etiam hodie, licet sint exæquati quoad successionem intestati, non aliter. Bar. post glos. in. l. cùm ita. §. fina. ff. de legatis. 2. ¶ Item veniunt ij, qui à testatore non sunt nominati. l. is qui. & ibi Bart. ff. de legatis tertio. ¶ Item vxor dicitur de familia viri. vt. in. l. quicunque. C. de re mili. lib. 12. c. hæc imago. 3. q. 5. ¶ Sed bastardi non dicuntur de familia, nec de domo patris. secundùm Bart. & Alex. in. l. tutelas. in princip. ff. de capit. diminu. & per Bertachi. de firmi. in suo reperto. aureo. in parte, bastardus. versic. 5. & 6. & per Ias. in. §. pœnales. instit. de acti. nu. 58. & Ang. in. l. filiũ diffinim⁹. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. vbi si est statutum, ꝙ de domo magnatũ nullus possit habere officium in cõmuni, ꝙ spurij possunt habere, quia non sunt de domo. & latissimè per nostrum Pala. Ruui. in repetitione Rubric. de donatio. §. 32. nume. 4.

Prætorum *Caput III.*

OTrosi mandamos que el tal Assistente, o Gouernador, o Corregidor, ni sus officiales ni familiares [a] no sean abogados, [b] ni pro-

Summarium.

1 Aduocatus, & iudex, vel assessor in eadem causa non potest esse. nu. 7.
Decurio potest esse aduocatus.
2 Aduocatus, an potest esse in causa, in qua fuit iudex. nume. 5.
3 Qui fuit aduocatus in vna causa, non potest postea in illa esse iudex, nec assessor. nu. 4.
6 Defendere an potest iudex suam sententiam, & an debeat vocari in causa appellationis ad eam defendendam.
8 Aduocatus electus prætor alicuius ciuitatis, debet finita prætura redire ad aduocandum.
9 Aduocatus sicut non potest esse iudex, ita non potest quis esse iudex in sua causa, nec suorum. Fallit, vt nu. 9.
10 An potest quis ius sibi dicere.
11 An iudex potest cognoscere de sua vel suorum iniuria. nu. 12. 13. &. 14.
12 Iudex, cui aliquid per statutum applicatur, an de causa potest cognoscere. nu. 13.

b 1 Abogados. [b] Quia iudex, & aduocatus † in eadem causa non potest esse. text. in. l. 15. titu. 19. lib. 2. in ordina. regali. text. in. l. quisquis. C. de postulan. simil. in. l. 6. titu. 18. eod. lib. 2. in eisd. ordina. in fi. Tamen ille, qui non potest esse aduocatus, potest alteri mõstrare, ostẽdere, siue consulere qualiter

liter aduocare debeat. tenet Bald. in cap. qualiter. de electionc. nu. 3 quia consulere, & mandare, nō sunt facere. vt in. l. ob hæc verba. ff. de his, qui not. infami. & ibi notatur secundùm Bald. vbi suprà. ☞ Et quoque assessor, & aduocatus non potest esse. glo. in. l. nemo. la. 2. C. de assessoribus. Et non solùm in foro iudiciali prohibetur, verùmetiam de foro conscientiæ. tenet beatus Archiepiscop. Florenti. in. 3. parte. titu. 6. cap. 1. §. 1. quali in fine. dicendo, q̄ in illa causa, in qua quis est iudex, vel assessor, in eadem non potest esse aduocatus: quia duo officia in eadem causa prohibentur exerceri. cap. cùm sacerdotis. de postula. &. c. 1. &. 2. 4. quæst. 4. & glos. in. d. l. nemo ex his. la. 3. de assesso. & Montal. in. l. 3. titu. 9. foro legum. lib. 1. in glo. 1. in fine. ☞ Intantū, q̄ si aduocatus fuit iudex, vel testis, retractatur sententia. vt glo. Montal. in. l. 4. eod. titu. & lib. foro legum. in glossa, por christiano. ☞ Tamen decurio, idest, regidor, bene potest esse aduocatus in sua patria, & pro sua vniuersitate, & habere salarium ratione aduocationis ab ea: quia hic non militat ratio de duobus officiis. vt suprà in cap. 1. in glo. officio. quia hoc officium aduocationis non est incompatibile cum officio decurionatus, imò ei annexum. vt tenet singulariter curia Pisana, in. 2. lib. cap. 23. & est glos. in cap. de occidendis. 23. q. 5. ☞ Potest tamen is, qui
2 fuit iudex, nunc in † causa patrocinari: quia cessat causa prohibitionis erga causam, in qua fuit aduocatus, ergo cessant effectus. Iuxta illud vbi ratio legis. &c. vt in. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patronatus. & satis expressè probatur in. l. fina. C. de assessori. & tenet Cyn. in dict. l. quisquis. C. de postul. 1. quæst. & Mōtal. in glo. ordina. in parte, aduocatus. ☞ Tamen ille qui
3 fuit aduocatus † in causa, non potest postea esse iudex, vel assessor in ea. est text. in. l. 10. titu. 4. parti. 3. ibi. otro si dezimos. & Bald. in. l. nec in arbitris. col. 2. C. de arbitris. & in. l. apertissimi. C. de iudi. & tenet Bart. per illum text. in. l. prætor. & ibi per Alexan. ff. de iuri. omni. iudi. glo. in cap. postremò. de appella. notatur in speculo. in titu. de lega. §. restat. versi. Item si fuerit. & Philip. fran. in. d. c. postremò. intelligit hoc verum in causa, in qua fuit aduocatus, secus autem in alia causa: nisi forsan esset cōnexa, vel dependens ab illa, in qua fuit aduocatus. de quo etiam per Iohan. Andre. in cap. fina. de testamen. in. 6. ☞ Abb. tamen in cap. irrefragabili. de officio ordi. in fine. dicit, q̄ si aduocatus fuit consultus in aliqua causa, & nondum dedit responsum, q̄ si assumitur in iudicem, potest iudicare. licet ibi Domi. Anto. hoc impugnet, dicens, q̄ ex quo isti sunt reuelata secreta causæ, potest vt suspectus recusari. Sed dictum Abb. est verius. per glo. ordinariam in cap. dilecte. de testibus. vbi dicit, q̄ non debet quis remoueri à iudicando, quia reuelauit ei secreta causæ, quia non habet iudicare secūdùm conscientiam, seu secundùm reuelata per partem, sed secūdùm legitimas probationes. quod dictū Abb. mihi placet. ☞ Paul. de Castro in. d. l. quisquis. C. de postulan. dicit, q̄ iste tex. intelligatur tribus modis. ☞ Primò,
4 † q̄ ille, qui fuit aduocatus in vna causa nō possit postea in eadem esse iudex, quod dicit verum in iudice delegato, secus in ordinario. vt Specu. in titu. de iudi. delega. §. supereſt. versicu. Item si fuit aduocatus. dum tamen causam ordinarius delegaret, si ab eo petatur, cùm sit suspectus propter officium aduocationis, quia videtur habere affectum ad causam, in qua fuit aduocatus. & ista est iusta causa recusandi, & sic habet iurisdictionem mero iure. Sed delegatus videtur, quòd ipso iure non habeat, vt sit aliqua differētia inter delegatum, & ordinarium. ☞ Secundò dicit Paul. de Castro, q̄ potest intelligi econuerso, q̄
5 ille, qui fuit iudex † in causa, non possit finito officio esse aduocatus in ea. sed, vt suprà dixi, Cy. non tenet hoc, imò contrarium, & sic q̄ potest esse aduocatus: quia non est eadem causa suspicionis: quia iudex non præsumitur habere affectionem plus ad vnam partem, quàm ad alteram. Sed in isto casu dicit Paul. sibi videri, & honestum esse, q̄ si dedit sententiā in vna causa pro vna parte, non possit finito officio suo in causa appellationis sumere officiū aduocationis pro illa parte, vel saltem non debet, quia tunc resultat suspicio, q̄ faueret illi parti, vel cùm intellexit se cum illa. Sed si non dederat sententiā, secure potest acceptare officiū aduocationis. Sed in hoc cōtra Pau. de Castro est hodie Pragmatica in pragmaticis aduocatorū. 17. in ordine, quæ incipit, Otrosi mādamos. vbi tenet, q̄ iudex, qui
6 sententiam † pronuntiauit, contra eam in causa appellationis aduocare non potest, tamen potest eam defendere allegando iura, interest enim sua: dummodo ex hoc salarium à partibus non percipiat. Idem tenet Montal. in. l. 2. titu. 2. foro legum. lib. 2. in glo. sin derecho. in fine. allegando Innocen. in. c. verum. de foro compet. & Archidi. in. §. in hoc. 2. q. 6. Et facit. c. dilectus. de reserip. vbi Feli. penulti. col. versi. quarta declaratio. & sic q̄ in hoc dictum Paul. non sit verū. Imò nō solum finito officio potest suam defendere sententiam, sed etiam eo durante potest legitimè

gitimè assistere pro defensiõe suæ sentẽtiæ, & instruere, & producere acta & monumẽta causæ pro sentẽtia per eũ lata faciẽtia in causa appellatiõis. vt Lucas de pena. in. l. apparitores. C. de exacto. tribu. lib. 10. versi. quod facit. quia secũdũ eũ iudex ad hoc est admittẽdus, vt euitet infamiã, & pudorẽ suũ seruet illesum. arg. in l. quæ omnia. ff. de procura. versi. omnia. & faciũt q̃ notãtur in. l. si suspecta. in glos. 2. ff. de in ofi. testa. & quod notat Archidi. in. c. hoc etiã. 2. q. 6. Et tenet Bald. in. c. accedẽs. vt lit. non cõte sta. nu. 4. dicẽdo, quòd iudex debet defendere suũ processũ, quia debet defendere suũ decretũ & missionẽ. vt. l. si quis est missus. ff. ne vis fiat. ei. ☞ Licet cõtrariũ videtur: quia, pducere testes, vel instrumẽta nõ cadit in aliũ, quã in partẽ principalẽ, vel suũ procuratorem. vt notat in noc. in. c. veniẽs. de accusatio. ☞ Quia in hoc dictus Lucas de penna distinguit. Aut iudex qui sentẽtiã tulit, procedit ex officio suo, aut ad partis petitionẽ. Primo casu vocãdus, & admittendus est ad defensionem sententiæ, & probationes inducere poterit pro defensiõe ipsius. Nã, prout dicit Innoc. in. c. cũ speciali. de appel. appellatio nõ mutat naturam Causæ. sicut ergo in principali procedebatur sine parte, & iudex solus loco partis erat, sic & in causa appellationis procedi poterit sine parte, & iudex solus loco partis habetur, & poterit quod pars potest, scilicet probatiões inducere. vt notat Innoc. in. c. in nostra. de probatio. in glos. qualiter recipiuntur. vbi apertè tenet, q̃ si iudex primę causæ ex officio processit, vocabitur quãdo petitur sentẽtia reuocari, secus vbi nõ ex officio. ☞ Secundo casu, quãdo ad partis petitionẽ procedit, nõ est admittẽdus. Et sic dicit Lucas de pẽn. q̃ fuit per illũ determinatũ de cõsilio doctorũ, cùm ipsũ cõsiliũ peteretur. Verũtamen dicit ipse Lucas de pẽn. q̃ id, qd dictũ est de iudice à quo appellatur sustinere partes officij sui, seu onus partis, quas ipse in principali sustinuit in causa appellationis & coram ipso iudice, non videtur congruè dictum, cùm lata sentẽtia iudex fuerit functus officio. l. iudex. ff. de re iudi. & appellatione interposita, extinctum fuerit pronuntiatum. l. prima. §. vlti. ff. ad Turpilia. Nõ ergo videtur admittendus ad prosecutionem ipsius negotij, ne sit præsumptio contra eum, quòd aduersus cõdemnatum ex aliqua animi passione processit. ☞ Magis ergo dicit videri honestũ, quòd sicut iudex causę principalis vigore officij, & contẽplatione vindictæ publicæ subiit partes actoris in principali, ita iudex appellationis. & tenet Ange. in tracta. maleficiorum. In parte. præsente dicto Gaio appellãte. versi. quęro quãdo appellatur. nu. 27. Et ex hoc dicto Lucę de pẽn. credo extractã fuisse quãdam pragmaticã, quæ est in volumine pragmaticarũ. lex. 47. §. 5. q̃ incipit. Otrosi. porq̃ a nos es hecha relaciõ: vbi cauetur, quia aliquando Correctores, vel sui locũ tenentes ex officio, pcedunt contra delinquentes, qui appellant ad curiam regis, & iudices vt euitent expensas, nolunt sequi causas: cauetur, quòd dicti iudices cancellariæ iubeant fiscali regio, & ipsa lex iubet, quòd assumat causam, & in ea procedat, allegando ex parte curię, & regis, & damnificatorum. quam vide, quia sic vtitur. ☞ Et idem tenet Angel. de malefi. in. d. suo tracta. in dict. parte, præsente dicto Gaio appellãte. nume. 27. vbi dicit, quòd syndicus, vel fisci procurator, cuius interest, est citandus. & ibi per Augusti. de Arimi. in additio. & dicti iudices debent citari, vt mittant processum, informationes, & acta causæ. Intantùm, quòd dicit Abba. in. dict. cap. cum speciali. de appellatio. nume. 8. allegando Federi. in consilio suo. 254. quòd processum est nullum, si iudex, qui processit ex officio, non fuit citatus per iudicem ad quem. allegat Innocen. in capitu. penul. de reiudi. quod dicit Abb. sibi placere, quia est loco aduersarij. ☞ Rectè fuit enim illa pragmatica facta: quia, prout dicit Lucas de penn. vbi suprà, iudex à quo appellatum est, non videtur posse pro hac causa deserere Imperium, id est iurisdictionem sine permissu principis. vt in. l. 3. ff. ad. l. iuli. maiesta. nec portabile est terram esse sine rectore. vt in authenti. de admi. prope finem. colla. 7. & vt dicit Innoc. in capitu. significauerunt. de iudicijs. periculosum est sine regimine terram esse. ☞ Tamen contra Lucam de pẽn. Inquantũ tenet, quòd quãdo procedit ad partis petitionẽ nõ est admittẽdus ad suã sentẽtiã defendẽdã. est tex. expressus de nostro iure Regio in. d. pragmatica aduocatorũ, ibi inquantum tenet. pero bien pueda assistir cõ los abogados dela parte appellada en cujo fauor pronuncio defendiendo su sententia, y allegando derechos en su fauor. ☞ Sed credo, quòd opinio Lucæ de penn. sit vera, & rectè vocetur Lucas de penna. quia lucem dedit tribus libris. C. & debet intelligi, quòd non est admittendus contra suam voluntatem, nec ad illud est compellendus, sed si spontè vult, bene admittitur. vt tenet Augusti. in additio. ad Angel. in. d. tracta. malefi. in dict. parte, præsente dicto Gaio appellante. versic. quæro quando appellatur. nume. 27.

vbi

vbi de hoc.& sic dicit dicta pragmatica.biẽ pue da assistir,quod verbũ,potest,non importat ne cessitatem.vt Abb.in cap.at si clerici.de iudi.in §. de adulteriis. Bart.& Alex.in.l.quòd seruius. ff.de condi.ob cauſ.& idem Abb.in.d.cap.cum speciali. de appella. num.8. ibi dum dicit,quòd quando iudex procedit ad instãtiam partis,nec agitur ad puniendũ iudicem, potest iudex assistere in processu,licet necessariò nõ sit vocãdus. Dicit,q̃ hoc casu poterit iudex appellare, si sentẽtia sua retractatur, quia iudex potest assistere: in hoc casu. ☞Sed quando agitur ad pœnas iudicis,semper est vocandus, siue processerit ad instantiam,siue ex officio, cùm agatur de suo præiudicio,& in præiudicium absentis nil est innouandum.cap. 1. de causa pos. & proprie. secundùm Abb. vbi suprà. de quo per Augustin. de Arimi. in additio.ad Angel.de Aretio. in dict. tracta.male si. vbi suprà.& per Bart.in.l.1.§.reus. ff. ad Turpilia.& ibi per additio.& per Alex. in.l.de vno quoque.ff.de re iudi.& Ludo. Roma.in consilio.343.col. 3. versic. 2. ad idem.vbi tenet,quòd ad irritationem sententiæ, quam iudex promulgauit ex processu per eum ex officio proprio instituto,citãdus est ipse iudex pronuntiãs,quia ad eum isto casu pertinet defensio suæ sententiæ, & processus:aliàs autem sententia ipsa irritatiua quoad eum nulla est, nec præiudicialis.per.d. Federi.in consilio. 205.allegãs Hosti. in cap.1. de re iudi.per text.optimum in cap.in canone hoc etiam.2.q. 6.& per dictũ Innocen.in.d. c. cum speciali.& in cap. in nostra. de procura.& per Barto.in.d.l. 1. §. reus.& per Bal.in.l. nam ita diuus.ff.de adoptio. ☞Tertio modo intelligit Paul. de Castro istum tex. in. d. 7 l.quisquis.scilicet,quòd eodem † tempore,quo quis est iudex, non debeat tanquam aduocatus vnius ex partibus allegare pro ipsa. Et ita dicit, quòd faciunt cauti iudices quando vna pars ducit aduocatum,& altera non,nam dicit illi, Ducas aduocatum tuũ vt respondeat aduocato alterius partis,quia non intendo esse iudicem & aduocatũ pro te. Sed præsentibus aduocatis vtriusque partis,si alter ipsorum deficeret in respondendo, potest supplere de iure allegãdo meliorem legem,vel rationem.vt in.l.vnica.C.vt qui desunt aduoca.& istam credit Paul.fuisse mentem illius literę l.quisquis.& istius capituli est. ☞Tamen iudex volens audire istos aduocatos partium,non tenetur: quia præsumitur doctus, nec dicitur grauare partes.Innocen. in cap. pastoralis.de causa posse. & proprieta. & Bald. in margarita.in verbo, iudex, versi.66. sed facit se suspectum,etiam si causa erat clara. Lanfran. de oria.in Clemẽti.sæpe.de verbo.signifi. in versi 8 culo. de plano. ☞Adde, q̃ aduocatus † electus pretor alicuius ciuitatis,debet finita prætura redire ad aduocãdum.ita Bar.& clarius Bald.in.l. si quis.C.de aduocatis diuerso.iudi.& dicit esse argu. de Abb. q̃ depositus remanet monachus sicut prius,& habet vocem in capitulo sicut simplex monachus,quod intellige,quãdo nõ priuatur propter demerita sua, vt Andre.Barb.in additio.ad Bald.ibi. ☞Eodem modo sicut iudex 9 nõ potest esse aduocatus,ita non potest esse† iudex in causa sua. vt in.l.10.titu.4.parti.3. versi.yporende.vbi habetur,quòd nemo in causa propria sit iudex,nec locum duorum teneat,scilicet iudicis,& actoris.text.in.l. vnica. C. ne quis in sua causa ius sibi dica. Et secundùm Cyn. ibi est ratio:quia fauor,& odium peruertunt iudicia. nam male dictus homo qui partem suam deteriorem facit. Et non obstat text.in.l.proxima. ff.de his qui testa.delent.& l.hic Tiberius Cęsar. ff.de hæredi. instituendis. quia loquuntur in imperatore, qui potest esse iudex in causa sua:& eodem modo ille,qui non habet superiorem,sub quo litiget, nec recognoscit superiorẽ. ☞Attamen licet possit iudicare in sua causa, regulariter constituit alium iudicem,scilicet procuratorem Cæsaris, & procuratorem fisci, qui de causis spectantibus ad eum cognoscunt.vt in l. procurator. C. de edendo.& vtrobique Cyn: & Alex.cõsi.35.in primo volu.& Iaſ.in addi.ad Per.Instit.de autho.tuto.in fine. Et Anto.in.c. cùm venissent.de iudi. prout ibi Abb. nu.6.refert concludendo cum Cyn. ☞Et quòd papa in causa sua patrimoniali, aut ciuili,personam eius tangens, potest cognoscere de absoluta potestate,sicut dicimus in imperatore. vt glo.ibi. & Innocen.in cap.ex parte.de verbo.significa. tenet idem dicendo, quòd debẽt eligi arbitri. vel potest ipse causam delegare: quia imperator in causa fiscali dat procuratores,qui habent ordinariã, fortius poterit papa dare delegatum. & videtur sentire glo. in cap.cùm dilecta.de confirmatione vtil. vel inutil.vbi poterit esse iudex in causa suæ ecclesiæ,& sic sentit, quòd nõ in propria causa,procedit. secũdùm Abb,vbi suprà.de honestate:secus tamẽ de absoluta potestate, quia potest ipse cognoscere.secũdùm Bar.& Cyn.in.d. l.vnica.puta si papa requiritur ab aliqua mulie re asserẽte se esse vxorẽ illius,& ipse negat, ipse non cogitur stare iudicio alicuius,sed potest excipere,dicẽs,Dominus est,qui me iudicat.glos. in cap.Guilisarius.23. q.4. si per verbo,anathematizari

matizari.glo.in.c.si quis pecunia.79. distinc.& c.aliorum.9.q.3. ℣ Et quod dixi, quòd non recognoscẽs superiorem potest esse iudex in causa propria, limita esse verum, quando procedit cõtra subditũ suum, quia tunc potest esse iudex in facto proprio: secus si contra nõ subditũ, vel saltem nõ omnino subditũ, quia tũc debet conueniri corã papa. vt tenet Abb. in.c. nouit. de iudiciis. colũ. 6. nu. 16. quod dicit esse satis rationabile, & notabile. Quod secus est in aliis iudicibus inferioribus, qui non possunt de sua causa cognoscere. vt per Abb. in. d.c. cùm venissent. ℣ Intantum non potest iudex esse in causa sua, ꝙ etiam si aduersarius consentiret nõ potest illũ facere iudicẽ in sua causa: quinimo nec tanq̃ arbitrum potest in eũ consentire. prout tenet Ab. in.d.c.cum venissent. nu. 12. ℣ Et non solũ de sua causa cognoscere nõ potest, verunetiam nõ po-
10 test esse iudex de causis liberorũ, † aut suorum familiarium. vt in.l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdict. omni. iudic. tex. & ibi gl. & docto. in.c. causamque. el. 2. de offic. delega. ℣ Quod fallit primò in iurisdictione volũtaria. vt in.l. cõsul. ff. de adopti. & in.l. apud filium. ff. manumissi. vindi. ℣ Secũdò fallit, in causis breuissimis, quia poterit quis esse iudex in causis suorũ. vt. l. senat⁹. in verbo, parcissimè. ff. de officio præsidis. secundùm intellectũ, quẽ ponit Ang. in. d.l. qui iurisdictioni. qui sequitur ibi Fulgosiũ. quod est bene notandũ, si esset verũ. sed Alexã. ibi. nu 1. putat hoc nõ esse verũ: quia ille tex. in illa parte loquitur etiã in causis ipsius met iudic. & sic pariter ille tex. probaret secundùm talẽ intellectũ, quòd quis possit esse iudex in causa propria, quãdo esset causa modica. quod nemo dicit. per d.l. 1. C. ne quis in sua causa. Quando enim lex sub eadẽ determinatione determinat, debet intelligi vt pariformiter determinet. l. nã hoc iure. ff. de vulgar. & pupilla. notat Barto. in. d. si cùm dotem. in prin. ff. solut. matri. Sed Ias. ibi in. d.l. qui iurisdictioni. tenet, quòd potest in breuissimis, & vilissimis cognoscere, quicquid teneat Alexand. ℣ Tertiò fallit, quando actio esset peritura. vt gl. in. d.l. qui iurisdictioni. quam vide. ℣ Quartò fallit, quãdo filius nõ ageret corã patre, sed conueniretur. l. ille à quo. allegata in. d.l. qui iurisdictioni. ℣ Quintò fallit, quãdo iudex pariter esset affectus, vel cõiunctus tam actori, quàm reo. arg. in. l. non solùm. §. denuò. ff. de ritu nuptia. notat glos. in. c. postremò. de appella. facit bene. l. repeti. aliàs est lex extraneo. ff. de quæstioni. cum ibi notatis per Bart. gl. in. c. 1. 3. q. 5. ℣ Sextò fallit, vbi persona iudicis esset talis qualitatis, quòd omnis suspicio verisimiliter cessaret, vt si esset monachus. ita Specul. in titu. de iudice delega. §. superest. versic. quid si non est cõsanguineus. arg. in. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. ℣ Septimò fallit, in iudice delegato. secundùm glos. quæ ita intelligit in. l. in priuatis. ff. de iudiciis. Et ratio differentię est: quia ordinarius nõ potest recusari tanquã suspectus de iure ciuili. vt in. l. nemo. cum ibi notatis. C. de iurisdic. omni. iudic. & ideo grauissimum fuisse, quòd talis possit esse iudex, sed delegatus tanquam suspectus bene potest recusari. vt in. l. apertissimi. C. de iudic. quod intellectus approbatur communiter per docto. in. d.l. qui iurisdictioni. secundũ Alexã. ibi. dicit tamen Paul. de Castro, quòd licet de iure ciuili nõ potest recusari ordinarius, fallit in casibus in. d.l. qui iurisdictioni. expressis: & ideo in illis casibus bene põt esse iudex. patet, quia tex. ibi vtitur verbo, nõ debet, nõ autem verbo, nõ potest. & sic secũdùm Alexã. ibi. nu. 2. si non opponatur, valebit processus. & ita intelligitur. l. in priuatis. allega. in gl. d.l. qui iurisdictioni. & putat verum esse, quòd in casibus illius. l. possit esse iudex, si nõ opponatur. vt dicit notare Iohan. andre. in. c. postremo. de appellatio. per text. in. c. 1. 3. q. 6. versi. Item si cõtra patrem. & probatur in. l. quinetiã. ff. de arbitris. Quod dicit intelligẽdum in crimi nalibus, in quib⁹ pater nõ põt esse iudex in causis filiorũ, vel aliorũ, si opponatur absq; aliqua recusatiõe facta ratiõe suspicciõis allegãdæ, quia lex excludit iurisdictionis exercitium. ℣ Sed in causa ciuili potest esse iudex etiam ordinarius, dummodo non recusetur. allegat. d. l. in prolatis. & facit pro hoc, quod notat glos. & Archidiaco. in dicto. §. tria. versicul. Item si contra potestatem. quæ glos. similiter in criminali loquitur. & ista opinio satis placet Alexan. licet fallit in casibus, vt ibi per eum. ℣ Et Alexand. videtur tenere, quòd si non fuit oppositum, valet sententia. cuius contrarium tenet Abbas in. d. c. cùm venissent. nu. 12. vbi tenet, quòd vbi iudex esse non potest, quia esset iudex in causa propria, non valet sententia: quod intelligit, etiã si aduersarius consentiret: nõ enim illum potest facere iudicem in propria causa, quinimo etiam nec tanquam in arbitrum consentire. l. penulti. ff. de arbitris. secus si vellet sibi dare potestatem tanquam arbitratori vt procederet extra iudicia liter, quia tunc posset. vt. c. veniens. & c. quintauallis. de iureiurã. Et licet Alex. nullã faciat mẽtionẽ de Abb. Aeneas de falco. ibi in additio. ad eundẽ Abb. dicit, ꝙ licet ex cõsensu partiũ talis

sententia

ſententia non poſsit validari, per ea, quæ dixit in.c.dilecti filij.de iudic. tamen fortè valeret in vim pacti. vt dixit in.d.c.dilecti. in additione, quæ incipit, Aduerte quæ eſt in nu.5. ☞ Sed in caſibus verò, in quibus poteſt eſſe iudex, licet poſsit recuſari, tenebit ſentẽtia, niſi recuſetur, quia verè iudex eſt, & iuriſdictionẽ habet, licet elidibilẽ per exceptionẽ, vnde antea quàm elidatur iuriſdictio, tenent geſta per eum. vt tenet Abb.in.d.c.cùm veniſſent.in fi. ☞ Quid dicẽdum de cõtrarietate Abb.& Alex. licet per doctores nõ inuenio tactũ, tamen pro Alexan. eſt cõmunis opinio: quia ſi nõ opponatur à parte, poteſt eſſe iudex: quia partes nõ opponẽdo, intelliguntur cõſentire, & prorogare iuriſdictionem, quæ aliàs poterãt declinari. & hoc cõmuniter tenetur ſecundũ Iaſ.in.d.l.qui iuriſdictioni.nu.6.in fin. ☞ Tamen Bar.in l.2.ff. ſi quis in ius voca.non ierit.nu.7.vult hoc intelligere, ꝙ quãdo nõ fuit oppoſitum cõtra iuriſdictionem, valeat ſentẽtia, eſt verũ, quãdo partes cõparent, & ſciunt illũ eſſe iudicẽ. ſecus ſi ignorauerint, quia non videtur prorogata iuriſdictio. Et idem ſi dubitauerint, niſi eſſet pronuntiatũ ſuper iuriſdictionem, & iudex pronuntiabit ſe eſſe iudicem competentem, tũc talis ſententia faceret ius, ne poſsit poſtea diſputare de errore, vel dubitatione partiũ: quod eſt notandũ, licet loquatur in alio caſu. & idem tenet Bart.in repet. ibi. nu.5. ☞ Qẽtauò limita in officiali, puta notario, vel aſſeſſore, qui delinquit in officio: quia poteſtas poteſt eũ cõdemnare, nec ab eius ſententia appellatur.tex.in.l.nulli.C.quorum appella: nõ recipi. & Bar.& Ang.ibi.& etiã ſi delinquat extra officium.vt Bart.in.l.ſi quis.ff.de pœnis. Quod eſt verũ, quando delictum eſt notorium: quia in notoriis delictis poteſt ſibi ius dicere in cauſa propria, quãdo pœna eſt certa, & limitata à iure, vel ſtatuto. ſecus quando eſſet arbitraria, tunc nõ poſsit punire, etiã ſi delictũ eſſet notorium, ſed debet ad ſuperiorem remittere. ita tenet Iaſ.ſupplẽdo Alex.in.d.l.qui iuriſdictioni. in iſta.8.fallẽtia. & idẽ tenet ibi Frãciſcus Curt. in additio.ad Alex.in additiõe, quę eſt in.nu.4. & infrà dicam. ☞ Nonò fallit in caſu.c.1.de pœnis.in.6. ☞ Decimò fallit, quãdo cõſuetudo hoc induceret ſecundũ doct. in.c.cùm cõtingat. per glo.ibi, de foro cõpeten. Tu allega text.expreſſum in.d.c.1.de pœnis.in.6.cum gloſ.in verſic. punire.in fine. ☞ Vndecimò fallit in epiſcopo, qui poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ.gloſ. ordin.in.c.ſi quis ergo.in glo.fi.2.q.7.& in.d.c. cùm veniſſent. Innoc.in.c.in noſtris.de electio. ☞ Duodecimò, quando epiſcopus vẽdidit rem eccleſiæ, & poſtea vult eã venditionẽ retractare, quia poteſt corã eius vicario litem mouere. Et ſimiliter quãdo epiſcopus vult mitti in poſſeſſionem bonorũ relictorum pauperibus, poteſt per eius vicariũ ſibi dari tenuta dictorũ bonorum. ſecundũ Bart.in.l.ſi quis ad declinandam. C.de epiſco.& cleric. quicquid teneat Innoc.in c.ex parte.de verb.ſigni. ſecundũ Iaſ.vbi ſuprà. quas limitationes ponũt Alex.& Iaſ.in.d.l.qui iuriſdictiõi. ☞ Vbi plus dicũt, ꝙ regula, ꝙ quis in cauſis ſuorum non debet ius dicere, procedit vſq; ad decimũ gradum cognatiõis, vſq; ad quẽ permittitur ſucceſsio. ſecundũ Bar.Ang.& moder.ibi.& ſecundũ Bar.in. l. qui teſtamẽto. §. ꝙ autem.vlti. colũ.ff.de teſtament. & docto.in.c. inſinuante.de offic.delega. ☞ Et quid de cõſanguineo cõſanguinei mei, & quid de amico inimici mei, vi.per Alex.& Iaſ.in.d.l.qui iuriſdictioni. ☞ Sed ego addo aliã fallentiã, in qua poteſt quis ius ſibi dicere, ſcilicet quando quis ex defectu iuriſdictionis † rẽ ſuã nõ valet cõſequi, tunc poteſt propria authoritate illã cõſequi, & inuadere. vt dicit glo.notabil.in.c.ius gentium. 1.diſtinct. & Innoc.in.c.olim.de reſtitu.ſpoliat. & Mõtal.in gl.ordi.regal.in parte, iudices iuſtitiam. & Abb.in.c.1.de dolo & cõtuma.nu.10. & allegat.l.ait prætor. §. ſi debitorem.ff.qui in fraudem credito.l.nullus.iuncta gloſ.C.de Iudęi. & quod notatur in.c.cum ab homine.de iudic. Et Specula.in tit.de actore. §.1.verſic.Item ꝙ vult. nu.55.ponit iſtũ & alios plures caſus, in quibus poteſt quis ius ſibi dicere. ☞ Sed aliter tenet Abb.in.c. qualiter & quando. de iudic.1.colũ. nu.2.vbi ait, quòd licet iudex negligat iuſtitiã facere, nõ tamen per hoc quis ius ſibi dicere debet, ſed debet habere recurſum ad ſuperiorem: in defectum tamẽ ſuperioris licitũ eſt cuilibet ius ſibi dicere. vt notat Innoc.in.d.c. olim cauſam.de reſtitu.ſpoliat. Et hoc credo verius: quia prius eſt requirẽdus iudex vt ſibi iuſtitiam faciat, & illo negligẽte, debet ad ſuperiorem accedere, ſcilicet per viã appellationis denegatæ iuſtitię. vt Petrus Anchar.in.d.c. qualiter & quãdo. & vi.l.fi. §. illud. C.de tempo.appella. & ibi Barb.in additio.ad Bar. & ſi neuter faciat ſibi iuſtitiam, tũc poteſt ſibi ius dicere, & accipere rẽ ſibi debitam, etiã manu militari, propter potentiam aduerſarij, ratiõe denegatæ iuſtitię, & prouidere indemnitati ſuæ, & ſe indẽnem cõſeruare, nec propter hoc incidit in pœnã.l. ſi quis in tantam. C.vnde vi.nec.l.2.tit.19.foro.11.lib.3. & l.8.tit.5.eod.for. & libro.prout tenet Antonius Franciſcus

Frāciſcus in additiō.ad Abb.in.d.c.qualiter & quādo.in additiōe,q̄ eſt in nu.2.in parte ius ſibi dicere. Et ibi Aeneas de falco.in.d. additiōe tenet,q̄ creditor,qui ꝓpria authoritate exigit ſuos debitores,nō in ueniēdo inſtitiā,non incidit in pœnā illius.l.licet dicat,q̄ per aliquē nō vidit tractata, & cogitandū relinquit. ☞ Et idem dic q̄ quādo non habetur copia iudicis, poteſt quis propria authoritate ius ſibi dicere,ſi periculū ſit in mora.ſecundū Cy. & Bal.in.l. ſed ſi per prætorem.§.ait prætor.ff. ex quibus cauſ.maio. per.d.§.debitorē. Attamē Alexā.in.l.1.§. nūtiatio. ff.de noui operis nūtiatione dicit idem,etiā ſi non ſit periculū in mora. per.l.generali.C.de decur.lib.10.ſed debet prius expectari iudex abſens.quod intelligit,ſi ſit in breui rediturus, aliàs nō. Et quoq; nō debet expectari,quādo expectatio eſſet fruſtratoria ſecūdū Alexā.vbi ſuprà,nu 6.&.7.allegādo gloſ.in.c.1.& ibi Bal.de cōſuetudi.recti feudi. ☞ Omnia ſupradicta loquūtur in ciuilibus.Sed quid in criminalibus,
12 an iudex † poſsit cognoſcere de ſua vel ſuorū familiariū iniuria,puta quādo poteſtas percutitur,iniuriatur,vel vulneratur, nunquid poterit delinquētē punire? Et quia eſt quęſtio,quę ſępe accidit,volo eā examinare. Et pro parte affirmatiua,& ſic,q̄ poſsit de ea cognoſcere,facit: quia præſes prouinciæ omnē iuriſdictionē habet in ſua prouincia quā varij iudices habēt Romę.ff. de officio præ.l.ex omnibus.&.l ſequēti. ergo à ſimili.& poteſtas in ſua ciuitate:ſed lege cauetur, quòd præfectus omnia vlciſcitur. vt. ff.de officio præfe.vrbi.l.1.in principio.ergo & poteſtas,cùm ille,qui in eū ſurrexerit,crimē commiſerit. ☞ Quoq; facit:quia preſes debet purgare ſuā ciuitatē malis hominibus.vt in.l.cōgruit. ff.de offi.præſi.nec diſtinguit,ergo nec nos diſtinguere debem⁹.vt in.l.depremtio.ff.de pub. ☞ Et qa reipublicę vtile eſt,nec maleficia remaneāt impunita.vt in.l.ita vulnerat⁹.ff.ad.l.Aquiliā.Sed niſi poteſtas puniat,remanebit impunitū maleficiū,cū null⁹ ali⁹ habeat hāc poteſtatē: ☞ Et quia permittitur ius dicenti non pati ſe cōtemni.& contemnētes poteſt punire.vt in.l.nec quicq̄.ff.de offi.procōſ.& lega.§.1. & in.l. obſeruandum.ff.de offi.preſi.ergo multò magis ſuos iniuriatores puniet, cùm ſit maius.vt.ff.de iniuriis.l.iniuriarum.§.ſi quis. ☞ Alia ratio:quia cōſtat poteſtatem ciuitatis dici principem ipſius ciuitatis.vt in.l.ſpadonem.§.ſi ciuitas.ff.de excuſa.tuto.ſicut & dominus dicitur princeps familiæ. vt. ff. de verbor. ſignificatio. l.familiæ.ſed princeps familiæ animaduertit in illos de familia in ſe delinquētes.vt in.l.ſi ſeruum.ff.de verb. obligat. & in.l. quid ergo.ff. de lega. primo.& in.l.1.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. ergo poteſtas poterit animaduertere in ſuos ciues in ſe delinquētes. ☞ Alia ratiōe probatur:quia magiſtratus eſt publica perſona.ff.de iuſti.& iure. l.1.§.ius publicū. & ex iniuria ſibi facta reſpublica eſt affecta,ſicut ex iniuria ſacerdoti illata. vt in. l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſcopis & cleri. ergo poteſt talē iniuriā vindicare,etiā nemine nūtiāte. ☞ Finali ratiōe probat. Ille qui dedit magiſtratū populi Romani,incidit in.l.Iuli maieſta. vt in.l.1.ff.ad.l. Iuli. maieſta. nec mirū, cū in magiſtratu repreſentaretur imperator,ſicut dominus repreſētatur ſeruo. vt.ff. de optione lega.l.ſi Pāphilo. & ſicut in miniſtro eccleſiæ repreſentatur eccleſia.ff.de annuis leg. l.annua.§.Attitia.argumen.l.peto.§. mater.ff.de lega.ſecūdo.& ideo iniuria facta ei, domino Regi, ſeu Imperatori videtur illata, ſiue imperio, cū in parte miniſter eſt. vt in Prooemio Inſtitutio.nullus.& nullus dubitat,q̄ iniuriā factā imperio,& principi, ipſe princeps vindicare poteſt,ſicut Imperator.vt in.l.quiſquis.C.ad.l. Iuli.maieſta. ☞ Pro cōtraria parte,quòd nō poteſt ius ſibi dicere. vt in dicta.l. vnica. ☞ Secundò: quia ex offenſa iudex eſt factus inimicus. C.de inofficio.teſtamēt.l.liberi.& ff. de his qui teſtamēt.delē.l.ſi inimicitiæ,& ſi eſt inimicus, non debet ius dicere.vt.ff.de iniuri.l. lex Cornelia. argumē. in. l. pariter. C. de libera cauſ. quia ſi aliqua defēſio cōpeteret offendēti, nō admitteret eā,cū de eius defenſiōe admittēda nullo modo poſſet cogitare,ſicut aliàs dicitur. C.de hæretic.l.ſi quis orthodoxe.in fine. ☞ Itē,quia nō debet quis committi ſui aduerſarij poteſtati. vt.l. ſi idē.ff.de iuri.omni.iudic. ☞ Et quia lex eſt expreſſa, quòd ſi patitur iudex iniuriā, ſuperiori ſuo illud debet nuntiare,vt puniat.vt in authēti ca de defēſiōe ciuita.§.ſi verò egerit. collatio. 3. ergo non poterit per ſe: quia ſi per ſe poſſet,nō poterit ab alio.vt.ff.de furti.l. ſerui & filij. ☞ Quoq; facit: quia iſti competit defenſio, & debet audiri:Sed cùm iudex aſſumit ſibi accuſatoris vel denuntiatoris perſonam, iudiciariam poteſtatem, quam habet, amittit, cùm in eadem lite duplici non poſsit fungi officio. vt in l.nemo.C.de aſſeſſo. ☞ Et videtur caſus expreſſus in.l. ſenatus. ff.de offi.præ. ☞ Cyn. in. d. l. vnica.C. ne quis in ſua cauſ. 2.colum. pro ſolutione & intellec.dicit,quòd Iaco.de Are.diſtinctionē facit. ☞ Aut delictū eſt notoriū. ☞ Aut non. ☞ Si eſt notorium, non indiget inquiſitione, ſed ſola puniendi coertione, vt in. l. ea quidem. C. de accuſation. & tunc poterit

punire,

punire,cùm in hoc sit executor potius, quã iudiciarius ordo in talibus nõ seruetur. vt in. c. cùm ad nostrã.de iureiura. & Bart.in.l. confessus.ff.de custo.reorum.& ibi Alex.in additio. Nec potest respui vt suspectus: quia cùm per appellationẽ non recedatur ab executore. l. ab executore. C. quorũ appella. nõ recipi. meritò nec per recusationẽ,cùm recusatio sit species appellationis. vt in.d.l. nõ distinguemus. §. quidam.ff.de arbitris. & à quocũq; remouetur genus,& sua species.l.si causa cognita. C.de transactio. & quia in notorijs delictis nõ intelligitur quis grauari. vt in.§. in manifestis. 2.q.1.lex est enim quæ facit,nõ ipse.l.1. C. ne liceat potentio. ℣ Secundo casu, quãdo delictũ nõ est notoriũ, aut iniuria est illata obtentu dignitatis, aut inimicitia personali, si dignitatis obtẽtu,potest inquiri,& puniri: quia iniuriam suæ dignitatis potest quilibet vlcisci.l.milites. §. retinẽtes. ff.de re mili.l,cõtinet.ff.quod metus caus. Et ad hoc faciũt omnia iura,quæ dicunt, quòd iudex debet pati se cõtẽni,& ꝙ læsa maiestas est vindicãda,& iudex suã iurisdictionẽ defendere debet. vt in.c.et qui mẽdicat.25.distin. & c. si quis erga.2.q.7.&.c.Guilisarius.23.q.4. ℣ Si verò illata fuit iniuria ex inimicitia personali.licet secundariò pertineat ad diuinitatẽ,prævalet principale,scilicet iniuria personalis.vt in.l.eũ qui. §.si iniuria mihi.ff. de iniuri. & hoc casu nõ potest punire,sed potest facere, vt malefactor ponatur in tuta custodia,& successori, vel principi querela reseruetur.vt in.d.l.senatus.ff.de offici. præ.& in.l.capite quinto.ff.de adulte. & ita dicit Cy.ꝙ disputat, & soluit dictus Iacob. de Aret. ℣ Sed dicit,ꝙ Petrus de bella per.dicit,ꝙ licet iudex possit prosequi iniuriã sibi factam, quatenus tangit interesse, & vtilitatẽ reipublicæ,ne possit dici suspectus, nõ tamẽ ipse solus debet ius dicere, sed debet aliũ sibi adiungere: quia propter id,quod secundariò tãgit personã suã,habetur vt suspectus.quod satis ęquitatis ratione defendi potest. ℣ Tamẽ Bald. ibi. in. d.l. 2.nu.2.dicit,ꝙ istud dictũ Petri de bella per. nõ probatur per aliquã legẽ,& ideo dicit tenendũ distinctionẽ supradictã Iacob.de Aretio.quam distinctionẽ Iacob.de Are. approbat Abb. licet de eo,nec de Cy.nõ faciat mentionẽ.in.c.dilectus.de pœnis.nu.3.faciẽdo differẽtiã inter iudicẽ ordinariũ,& delegatũ,& inter iniuriã notoriã,& occultã. Et idẽ tenet Iohã. de plat. in.l. nemo carcerẽ,C.de exacto. tribu.lib.10. nu. 10. in fine. vbi ait,ꝙ cõmunis opinio est,quòd potestas potest procedere cõtra delinquentẽ contra ipsum met potestatẽ,& eius familiares,si crimen est notoriũ, vel cõmissum cõtra dignitatẽ officij,aliàs nõ.& idẽ tenet Lucas de pẽn. in.l. quinq;. C.de decurio.lib.x.colu. 2. ℣ Sed hoc credo intelligendũ secundũ Abb.in.d.c. dilectus.nu. 3. scilicet ꝙ potest cognoscere, si iniuria est notoria,quãdo pœna est in iure expressa. Secus autẽ quãdo veniret imponenda arbitrio suo,quia tũc arbitrãdo posset excedere modũ. Nec excusat ibi notorietas delicti,maximè quia pœna iniuriarũ secũdũ ius cõmune regulariter est arbitraria. & istãmet limitationẽ & intellectũ tenet idẽ Abb.in.c.1.de maledi.nu. 5. & ibi eius additionator dicit eũ singularẽ,& nouã.& eã quoq; tenet Ias.in.d.l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdi.om. iudi.nu. 3. Et Frãciscus Curtius ibi in additio.ad Alex.in additione in parte,lege,nulli.quæ est in nu.4.dicit ꝙ potest,quãdo est pœna à lege,vel statuto taxata,secus si arbitraria. & eã quo tenet Mõtal.in.l.fi.titul.15.lib.2.forr. ll. in parte.10.marauedis.vbi vide cõgerẽtẽ distinctionẽ Iacob.de Are.in summa. ℣ Iudex verò delegatus,si iurisdictio sua nõ impeditur,nõ cognoscet sup iniuriã sibi illatã,sed per superiorẽ debet facere punire. Secus si iurisdictio sua impeditur,qa potest procedere cõtra impedientes. vt Abb.in.d.c.dilectus. & Archidi.in.c.si quis erga.2.q.7.& Specula.in titul. de iudi. delega. §.5. versi. Itẽ ad eius nu.2. Et ita tenet Ias.in. d.l. qui iurisdictioni.nu.3.vbi ait, ꝙ si aliquis iudici delegato iniuriã personalẽ intulerit,non potest ipse eũ punire,sed debet ad superiorẽ remittere.& hoc dicit esse tenẽdũ,quicquid dicat Nicola.de Neapoli in lecturis Bart. in. l. spadonẽ. §.si ciuitatis.per illũ tex.ff.de excusat.tutorum. & vi. Abb.in. c.1. de offi.delega.nu. 6. & idẽ in expressõ tenet Innoc.in.dict.c.dilectus.de pœnis. ℣ Sed supradicta opinio, ꝙ iudex quando est notoria iniuria,& certa pœna potest cognoscere,videtur intelligi,quãdo nõ applicatur sibi aliquid: quia si iudici aliquid applicaretur, putà decima, vel tertia pars, seu dimidia, vel sportulæ,nõ esset eius cognitio:quia esset causa sua,etiam quoad vtilitatem. ita tenet Bartolus singulariter in.l.si quis ex aliena.ff.de iudiciis. per glos.in.l.de iure.§.1.ff.ad municipal. Et ibi quoq; Bart.dicit,quod dixit in.l.2. ff. si quis ius vocã.nõ ierit.vbi in nu.3.versi.tertiũ membrũ.hoc examinat. ℣ Et idẽ dicit,ꝙ si iudex sentit aliquod cõmodũ,& debet habere aliquos solidos pro libra,ꝙ tũc ipse non cognoscit an sua sit iurisdictio.per.d.glos.licet Gosre.in suis libellis determinet contrariũ dicendo, quia per

consequentiam

consequentiam habet istud cõmodũ sportularũ,nõ principaliter:de hoc agitur sicut in legatario,qui potest esse testis in testamento. vt in. l. qui testamẽto.ff.de testamẽ. & idẽ tenẽt Petr⁹, & Iacob.Butri.Sed opinio gl. plus placet Bart. ibi de iure.Nã vides,q̃ ratione alicuius affectionis,licet ad iudicẽ nõ spectet aliquod cõmodũ, nec incõmodũ,dicitur iudex incompetẽs: vt si est cõsanguineus, vel aduocatus. vt in.d. l. qui iurisdictioni.in simili de iure eius nõ est cognitio,sed deberẽt eligi arbitri, vel superiori remittatur,vt de ea cognoscat.l.fi.C.de iudic. Tamen dicit Bar.q̃ in quibusdã locis de consuetudine hoc nõ seruatur,& ille seruaret cõsuetudinẽ loci vbi esset.& istã opinionẽ Bar. tenẽt Ang. Saly. Fulgo.& Paul.de Castro in.d.l.2.& Bar.& Bal. Angel.& Rapha.in. l.quidã cõsulebãt. ff. de re iudi.Bar.in.l. de iure.ff.de iudi.Bal.in.c.1.in tit. an apud iudicẽ vel circa. & in.c. imperialem. §. prẽterea tertio. de prohibita feud.aliena.per Federi. in vsi. feudo.& in.c. super literis. colũ. 13. de rescriptis. vbi illã glos.in.d.l. de iure. reputat ad hoc singula. idẽ tenet Angel.in.l.1.C. ne quis in sua cauſ. & in.l.1. C. qui pro sua iurisdi. Anto.de Butri.in.c.cẽterũ. de iudic. & Cardina.Flor.in.c.pastoralis.de rescriptis. Mouẽtur Bar.& alij per rationẽ affectionis, vt dictũ est. ☞ Quæ similitudo ibi dicit Ias. q̃ sibi nõ videtur bona in nu.17.Nã propter cõsanguinitatem habetur maior affectio ad vnã personã, quã ad aliã:hinc est,q̃ si iudex esset ęqualiter cõsanguineus partis vtriusq;,nõ posset repelli: quia par affectio omnẽ suspicionem tollit.vt in.l. nõ solùm.§.de vno.ff.de ritu nupti.Bart. & alij in.d. l.qui iurisdictioni.☞ Sed salarium, & sportulæ præstãtur ab vtraq; parte. & propter eas nõ magis afficitur vni parti,quã alteri vnde simile Bart. & aliorũ,nõ videtur bonũ. ☞ Et istãmet opinionẽ tenet Alex.in.d.l.2.nu.9. & dicit, q̃ idem se quutus fuit contra Bart. in. d. l. quidam consulebant.ff.de re iudi.nu.14.☞ Ias.tamẽ more suo in.d.l.2.ff.si quis in ius vocat⁹ nõ ierit.nu.17.ponit quinq; opiniones, quas per te vide. Sed dicit,q̃ est tenẽda secũda opinio,quę est,q̃ propter cõmodũ sportularũ nõ prohibetur iudicare, q̃ sua sit iurisdictio,quam tenet Iohã.Andr. in additio.ad Specul.in titu.de citatione.§.1.versicu. Itẽ generaliter.& Bal.in.c.suspicionis.col.3. de offi.deleg.& in.c.ex liter. el.2. de præsumptio. ☞ Et in hoc casu cõclusio generalis est faciẽda secũdũ eũdẽ.Ias. scilicet,q̃ quãdo dubitatur de iurisdictiõe iudicis citãtis,q̃ ipse põt cognoscere an sua sit iurisdictio,siue ad eũ spectet cõmodũ sportularũ,siue nõ.Quã regulã amplia secũdũ eũ,vt procedat etiã in delegato.vt in.c.pastoralis,&.c.super literis de rescrip. & probatur in l.præscriptione.secũdũ vnũ intellectũ.C.si cõtra ius vel vtili. publi. Et ita dicit,q̃ cõmuniter tenetur,quicquid teneat glos.in.c. accusatus. §. sane.in versi.manifestè. de hęreti.in.6.quam in specie reprobat dominus Cardi.in.d.c. super literis. ☞ Sed hoc de iudice delegato limita duobus modis,vt per Angel.ibi in.3.colũ. versi.6. fallit.& est quãdo obiicitur iudici delegato, q̃ eius iurisdictio est reuocata per secũdas literas delegationis alteri factę:quia an sit reuocata,vel nõ,ipse nõ potest cognoscere: imò arbitri eligũtur per partes. ☞ Sed opinio supradicta q̃ iudex nõ prohibeatur iudicare, intellige in sportulis, & expẽsis,prout doctores dicũt:Secus est,quãdo iudici applicatur ex lege, vel statuto aliqua pars litis,vel pœnę,prout in multis iuribus regalibus applicatur iudicibus pronuntiãtibus, vel offensis, quia tunc de iure non possunt cognoscere de causa,quia esset sua,maximè si cõmodum est magnum. prout Alexand. in. d. l. quidam consulebant. nume. 14. Quod intellectũ si esset verũ,esset magna restrictio ad omnia iura regalia applicãtia partẽ cõdẽnationis iudicibus,vt de illis causis non possint cognoscere. ☞ Sed in cõtrariũ est cõmunis practica totius regni:quia iudices huius regni cognoscũt,& percipiũt cõmodũ ex dictis legibus,vel statutis sibi applicatũ,quę cõsuetudo valet. vt tenet Bar. in.d.l.2.& sequitur Frã.de Are.cõsilio. 107. in 3.colũ.in fine.& Alex.in addi.ad Bar.in.d.l.de iure. in princip. vbi dicit in hoc consuetudinem esse seruandam,quem vide. & si visus fuerit expresse suspectus, potest recusari.vt in.l.1. titul.de las recusat. in ordina. regali. & q̃ ista cõsuetudo seruatur in practica tenet in expresso Feli.in.d.c.super literis.de rescrip.colũ.15. versi.fallit octauò.& dicit,q̃ ita tenet Iohã.de Imo. & q̃ Bal.in.d.l.2.ff.si quis in ius voca.non ierit, dicit istã esse merã veritatẽ, q̃ cõmodũ sportularũ, vel aliud cõmodũ simile nõ impedit vt iudex cognoscat.Et sequitur Andre. siculus ibi, propter dictũ Dy.& aliorũ.in.l.si cui.§.fi.ff.de lega.1.& quia ista incidẽtia non cõsideratur. vt in.l.cũ proponas.C. de rebus credi. nihilominus dicit Feli.vbi suprà, q̃ est sequẽda glos. in d.l.de iure.ff.ad municipa. propter eius authoritatẽ.& suorũ sequaciũ. & idem dicit q̃ sentit gl.in.d.l.2.& in.d.l.si quis ex aliena. Sed tu tene dictã practicã & consuetudinẽ supradictam: quicquid Felin.dicat,quia sic vtitur,vt dixi.

13 ☞ Sed si iniuria non est notoria, nec pœna † est certa in iure ꝑ ea determinata, de ſua offenſa iudex non debet cognoſcere: ſed ſi eſt in ciuitate, ſeu villa vbi regit, alius ſibi cõiudex, ille debet cognoſcere, & ad illũ cauſam remittat, & proceſſum iniuriæ.

Quia vbi ius in curadores, [c] ni diuiduũ pertinet duobus, vno perdẽte, illud ius accreſcit alteri cõſocio. vt in.l. cõmuni libero. ff. de operi. liber to. & in.l. vnica. C. de adẽp. liber. tenet ad literã Bar. in.d.l. qui iuriſdictioni. nu. 6. & 7. Sed ſi ibi nõ habet cõiudicẽ, capiat reũ, & ſuperiori cauſã remittat. vt tenet Bart. per text. ibi. in. d.l. ſenatus. ff. de offi. præſi. nu. 4. & tenet Ang. de Aretio. in.l. ſciendũ. ff. de appella. in principio. vbi dicit, ꝙ dictũ Bart. ſic debet intelligi. quod nota. ☞ Tamen ſi inter ſuos familiares quæſtio verſatur, de ea poteſt cognoſcere, quia ceſſat ratio ſuſpicionis. Secus ſi verteretur inter prouinciales, & familiares, quia eſt ſuſpicio, ꝙ magis faueret familiari, quã prouinciali, & hoc nõ eſt, quãdo vertitur inter familiares. vt tenet Bart. in d.l. ſenatus. ☞ Et de delicto, vel iniuria cõmiſſa per ſuũ officialẽ poteſt cognocere, quãdo eã fecit ratione officij, & eũ punire. & in caſu. c. 9. in fra eod. ibi, q̃ los caſtigue. & ibi dicã. ☞ Iſta regula, ꝙ iudex poteſt cognoſcere de ſua cauſa, &
14 iniuria, vt dictũ eſt, limitatur † decẽ modis. vt per Iaſ. in.d.l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. nu. 20. vſq; ad. 30. & Feli. in.d.c. ſuper literis. de reſcriptis. ponit quoq; quatuordecim fallẽtias, quas per te vide.

Summarium.

1 In procuratorẽ nõ poteſt cõſtitui poteſtas, decurio, ſiue cõſiliarius, aliàs punitur conſtituẽs, & cõſiliarius recipiens, exilio dãnatur.
2 Procurationis officium, an ſit vile.
3 Doctores, licẽtiati, ſeu milites procurationis officiũ recipiẽtes, infames videtur, & nõ gaudẽt priuilegio nobilitatis. Fallit in procuratore principis, epiſcopi, vel fiſci.
4 Proſoneta contractuum illicitorum, priuatur honore, & nobilitate.
5 Tabellionatus officium non licet cõſiliariis & poteſtatibus aſſumere.
6 Procurationis officiũ ante aſſumptum dimittere debet poteſtas, dignitate ſuperueniente.
7 Infamis, an poteſt eſſe procurator, arbiter, & tutor. nume. 23.
8 Poteſtas nõ recipiẽs mandatum, an puniatur.
9 Decurio, vel alius potens in officio, vel dignitate præſtans patrocinium litiganti, vel ſuſcipiens in ſe actionem, an puniatur.
10 Iudices, nec ſui officiales, nec familiares non poſſunt eſſe procuratores officio durante, tam ad negotia, quàm ad lites.
11 Patrocinium familiaris potentium impetrans, an incurrat in pœnam.
12 Quid in procurante habẽte dictum patrociniũ familiaris alicuius potentis. nu. 14.
13 Procuratorẽ nemo poteſt dare potentiorem ad uerſario ſuo, aliàs punitur.
15 Inuocãs auxilium mulieris nobilis non punitur pœna. l. 1. C. nec lice. poten.
16 Pœna. d.l. 1. C. nec liceat potẽ. habet locum tam in reo, quàm in actore.
17 Lex pœnalis loq̃ns in actore, habet locũ in reo.
18 Pœna. l. 1. C. nec lice. potẽ. habet locũ, ſiue palã, ſiue occultè procurauerit, ſeu patrocinetur ꝑ interpoſitam perſonam, ſeu per literas.
Quoq; incidũt in pœnã illi, qui faciũt ſcribi literas per dños priores inferioribus iudicib⁹.
19 Comitatẽſes, qui faciũt ciuẽ emere aliquã rem pro eis, vt ſub titul. ciuis non ſubſint oneribus eis impoſitis, puniuntur.
20 Fallentię ad dictam. l. 1. C. nec lice. poten.
21 Infamis, licet põt eſſe ꝓcurator, tñ inuito reo, nõ poterit reſpõdere poſitiõib⁹. & vi. nu. 23.
22 Principalis pſona, & nõ ꝓcurator, tenetur rñde re poſitiõib⁹, ſi aſſerit, ꝙ dñs litis eſt fidelis. Et ita iudex debet facere, ſi dñs litis eſt in loco: ſi verò eſt abſens, debet mitti ad iudicem, vbi principalis eſt, vt faciat reſpondere. Et cuius expenſis fiat, vide hic.
24 Infamis non poteſt eſſe procurator illuſtrium perſonarum, nec epiſcoporum, nec aduocatus, nec notarius principis.
25 Procuratoris officiũ infamat, ſentẽtia ſequuta.

[c] Procuradores. [c] Similis tex. in.l. ſi quis ꝓcurationẽ. C. de decurio. lib. 10. vbi habetur, quòd poteſtas,
1 † decurio, ſiue cõſiliari⁹ curię nõ poteſt conſtitui ꝓcurator, aliàs cõſtituẽs punitur iudicis arbitrio, omni repulſo priuilegio: & iudex, ſeu cõſiliari⁹ recipiẽs, dãnatur exilio. ſecũdũ Iohã. de Plat. ibi. Quia conſiliarij, poteſtates, & iudices debẽt intẽdere eorũ nobili officio, & nõ diſtrahi ꝑ vile officiũ ꝓcuratiõis. ☞ Et ꝙ officium
2 † ꝓcuratiõis ſit vile, tenet gl. in. §. eas verò exceptiões. Inſtit. de exce. & ibi Ang. nu. 1. & tex. in.l. ſi qs ꝓcurator. ff. de decu. & tex. in .l. 7. ti. 6. par. 7. ☞ Et Bar. ibi. ĩ. d.l. ſi qs ꝓcurationẽ. dicit ꝙ eſt viliſsimũ. & iõ nullo mõ aduocati volũt eſſe ꝓcuratores, nec eis licet, vt nõ dãnetur eorũ fama,

fama,& Angel.in.d.§.eas verò.dicit,quòd do-
3 doctores,†licentiati,& milites,qui onus procu
rationis recipiunt, vidētur infames. Et doctor,
vel alius nobilis exercens officium procuratio
nis, nō gaudet priuilegio nobilitatis. vt Iacob.
rub.in.d.l.si quis procurationem,nume.1.& ibi
Celsus in apostillis. ☞ Quod fallit in procurato
re principis,officium cuius nō est vile, imò est
dignitas. vt Ludo. Roma.in singula. 805. & ru-
be.vbi suprà. Quod ampliat in procuratore epi
scopi,vel fisci. vt tenet Zacharias in additio. ad
Abb.in.c.deputati.de iudic.in additio. quę est
in nu.6.in parte,de iure ciuili. ☞ Et idē dico de
4 prosonetis†:quia si nobilis est prosoneta cōtra
ctuū illicitorū,priuatur honore,& nobilitate. te
net Roma.singula.722. ☞ Multò minus licet cō
filiariis,& potestatibus assumere officiū tabel-
5 lionatus,†quod est vile officiū. secūdū plat. in
d.l.si quis procurationē. ☞ Et officiū procura-
6 tiōis†antea assumptū dimittere debet superue
niēte dignitate.secūdū eūdē. ☞ Quia procura-
7 tor potest esse quis,licet sit infamis†. secūdum
glos.& Angel.in.d.§.eas verò.& etiā arbiter po
test esse.gl.in.c.cùm vicesimū.de offi.delega.&
tutor.vt in.d.l.part.quę istos tres casus ponit,&
Angel.vbi suprà. Et ratio est secūdū eūdē,quia
est onus. per text. in. l. sed & milites. §. sed &
ignominia.ff.de excusa.tut.& ibi Cy.& Bal.&
infrà latè dicetur. ☞ Sed circa istū text. dubita-
8 tur,si iudex,seu familiaris suus recepit†mā da-
tū,an puniatur? Dic q nō,nec dās, si non vtitur
eo:quia sola attētatio nō punitur, cùm tale crī-
mē nō sit de attrocioribus. vt tenet Lucas de pē
na.in.d.l.si quis procurationē. & est glos. in.l.
1.C.ne liceat potētio.in verbo, aduocassent. &
in.l.1.§.hæc verba. ff. quod quisq; iuris. & ibi
Angel.& Paul.de castro. ☞ Iste tamen text. &
d.l.si quis procurationē.&.l.curialis.C.locati.lo
quūtur in procuratione ad negotia. ☞ Quid au
tem in procuratione ad lites? Iohā.de pla. ibi in
d.l.si quis procurationē.dicit, q decurio,vel a-
9 lius potēs in officio,vel dignitate,præstās†pa-
trociniū litigāti,vel in se susciēs actionē, pu-
nitur iudicis arbitrio, & litigatur in amissione
causæ.vt in.l.1.&.2.C.ne liceat potē. & hoc per
sentētiā.vt Angel. ibi. & text. noster loquitur
quoq; in procuratiōe ad iudicia,ibi, de los pley
tos y causas. & sic q non solùm non potest esse
procurator ad negotia verūetiā nec ad iudicia,
aliàs punitur. Quia habētes merū,vel mistū im
10 periū, †nō possūt esse simplices,pcuratores. vt
Bal.in.d.l.1.C. ne liceat potēt. quia secundū eū
ibi,interest minorū,ne opprimantur à maiori-
bus: & nō solùm interest minorum, sed totius
reipublicę.quod dicit esse notādū ☞ Et q illud
caput,& iura similia loquātur in potentioribus
ratione officij talis, q possit inferre minaeē fu-
rorē.tenet Angel.in.d.l.1.propterea dicit,q of-
ficialis in ciuitate existens, qui ratione officij
talē furorē inferri potest, si præstat patrociniū
alicui priuato litigāti, vindicatur in eo pœna il
lius legis. Et ratio quare fuit factum istud caput
fuit, vt dictus terror euitaretur. ☞ Nec requiri-
tur, q patrociniū palā præstetur, sed tātùm præ
stari promittat, vt de rigore habeat locùm hæc
pœna ex generalitate literæ,licet nō de equita-
te. vt tenet gl.ibi, in verbo,aduocassent. ☞ Qui-
nimo vēdicat sibi locū,secūdū Ang.ibi,si impe
11 tratur patrociniū familiaris†potentiū, vt patet
in litera:vt dicit,potētiorū dominorum opibus
nitetur.& glos.exponit, illorum de domibus:
quia nomē,domus,nō potest cōueniri ędificio,
sed accipitur pro illis de familia. secūdū Salyc.
quem sequitur Alexan. in. d.l.1. nu. 3. & idem
probat noster text. inquātū dicit, ni sus officia
les,ni familiares. Et ideo secūdū eūdē Angel. te
neas,quòd in lite ciuili,vel criminali, quā ha-
bes,nō impetres patrociniū familiarū iudicū:
qa hoc detecto, incurres pœnā illius.l.& etiā ad
uocans punitur. vt ibi. ☞ Et ibi Bart.in expresso
tene, quòd si quis procurat habere patrociniū
12 † familiaris alicuius potentis,incutrit in dic-
tam pœnam. Sed Fulgo. tenet contrarium, &
cum eo transit Paul.de Castro ibi.quia text. in
l.prima.C.si rector prouin.videtur potius pro-
bare contrarium:quia tunc familiares faciunt lo
cum illi titulo, quando rector dedit operam,&
quia nō est eadē ratio in familiaribus, quia faci
lius audiūtur potētes, quàm eorum familiares.
☞ Alex.ibi in.d.l.prima.nu.4.dicit, quòd opi-
nio Bar.est vera per illum text in verbo,domo-
rum. qui recepit expositionem iam dictam. &
quia id,quod fit à familiaribus,præsumitur fie-
ri cum scientia domini. vt in capitul. constitu-
tus.de testibus. & Bartol. in. l. de pupillo.§. si
quis ipse.ff.de noui oper.nuntiatio. Sed contra
Alexan. tenet ibi Ias. in dict. l. prima. & dicit
fortè esse melius. ☞ Et pro opinione Ias.potest
facere:quia titulus. C. de his qui potentio. lo-
quitur de prestante, & recipiente in se cessio-
nem actionis.&.l.prima. C. ne liceat potentio:
& isti text. loquuntur de patrocinium præstan
te,& aduocante,& sic quòd differunt. ☞ Et cū
dict.l.prima concordat text.in.l.16.titul.10.for.
13 ll.lib.primo,vbi nemo†potest dare procurato-
rem potentiorem aduersario suo. & ibi Mōtal.

vbi dicit, quòd qui sibi aduocat potentioris patrocinium in terrorem aduersarij, causam amittit, & potentior punitur. Et non intelligitur de quolibet potentiore, sed de eo, qui ratione officij, vt dictum est minacem furorem ostendere potest, & est terribilis aduersario. ☞ Et Abba. in capitu. ex parte, de aliena. iudic. mutand. caus. facta. nume. 9. dicit quòd non sufficit quodlibet
14 † officium ad hoc, vt quis incidat in pœnam. d. l. primę. C. ne lice. potentio. vt probatur in. l. 2. C. de aduoca. diuerso. iudic. vbi decurio potest esse aduocatus, & pōt patrociniū impēdere litigatoribus, sed intelligitur in habētibus magnū officiū, putà merū, vel mistū imperiū. vt in. l. pe. ff. de alie. iudic. mutā. caus. facta. ☞ Bart. tamē tenet, quòd incurrit in dictam pœnam, etiam si inuocat auxilium potentioris, qui non habet officium misti imperij, vt puta, si aliquis actor iret ad priores, & faceret, quòd ipsi intercederent pro eo ad capitaneum, vel potestatem, quòd ius suum perderet. per dict. l. primā. Quod dicit esse notandum, quia sępe occurrit, vt tenet ipse in l. cùm miles. ff. de alie. iudi. mutan. caus. facta. num. 1. versi. & nota. ☞ Sed credo, quòd isti priores habebāt officium iudicandi, quia aliter dictum Bart. non potest stare: quia non loquitur gloss. communiter approbata in. d. l. prima secundùm Alexan. ibi, nisi de potentiore ratione officij iudicandi, licet gloss. senserit contrariùm in. d. l. cū miles. & malè secundùm eūdem Alexandrū in dicta lege prima. ☞ Adde, quòd non
15 habet locum dicta pœna in muliere, † putà si aliquis inuocat auxiliū alicuius mulieris nobilis, vt pro eo intercederet. ita tenet Baldus in consilio. 226. in tertio libro. & tenet additio. Abb. in dicto capitulo ex parte. de aliena. iudici. mutan. causa facta. quod nota.
16 ☞ Quam legē primā extende † vt non solùm habeat locum in actore, sed etiam in reo, secundùm Cy. Angel. Bart. & moder. ibi. Quamuis gloss. in rubrica. C. de his qui poten. & in. l. penulti. ff. de aliena. iudic. muta. caus. fa. teneant, quòd solùm habeat locum in actore, cōfirmatur per Iaso. in. d. l. prima. dato, quòd dicta lex loqueretur in actore, cùm tamē generaliter loquatur, debet extendi ad reum, cùm sint correlatiua. Quia lex correctoria loquens in vno ex correlatiuis, intelligitur etiam loqui in alio. l. fina. & ibi Bartol. C. de indic. vidui. tollen. ☞ Et quia lex † etiam pœnalis loquens in actore,
17 habet locum in reo. gloss. in. l. per interuallum. ff. de iudic. & gloss. in capitul. primo, de confessis. in. 6. ☞ Extende istud caput, & dict. l. prima & similes, etiam si palàm, siue occultè pro-
18 curauerit, † vel patrocinetur etiā per interpositum personam, vel per literas. secundùm Bart. & Paul. ibi. qui dicūt, q̄ facit contra eos, qui faciunt scribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus. vt in capitu. 21. infrà cauetur, quia incidunt in constitutionem. Et idem tenet Barb. in capitu. 1. de offi. delega. colum. 26. versic. & inquantum. vbi miratur de Barto. & Anto. & de Anchara. & de alijs maximis iurisperitis, qui non allegauerunt Innoc. ibi, in dict. c. qui rectè tenet inquantum dicit. Item si dolo quocunq; modo illato, cùm & his modis iurisdictio turbetur, allegando dict. l. primam. C. ne lice. poten. ☞ Similiter incidunt comitatenses,
19 † qui faciūt ciuem emere aliquam rem pro eis vt sub titulo ciuis non subsint oneribus eis impositis, nam puniuntur in amissione talis rei emptę, quę debet publicari. ita notat Barto in. l. prima per illum text. C. de naui. non excusan. libro. 11. quod sequitur Iaso. in dicta. l. prima, in principio. ☞ Quam regulam ipse ibi limitat ali
20 quib⁹ modis. ☞ Primò, nisi † ille, qui assumpsit patrocinium potentioris litigaret cum æquè & pariter potentiore, quia tunc videtur fecisse nō vt metum inferat, sed vt excludat. l. cùm pater. §. titio. ff. de lega. 2. secundùm Paul. Alexan. & Iaso. ibi. Quod dicit Paulus de Castro, quòd vidit de facto Bononiæ in personam cuiusdam mulieris viduę, q̄ habebat litē cū vno magno doctore, qui poterat videri potentior ratiōe & respectu eius, cùm ipsa esset destituta auxilio cuiuscunque, quæ ideo aduocauit patrocinium cuiusdam magni doctoris, qui erat magnus in statu & non consueuit patrocinari, sed illud patrocinium libenter assumpsit, vt illam mulierculam defenderet, non videtur fecisse contra dictam legem. Et idē in expresso tenet dicta lex decimasexta, titulo decimo, foro legum, libro primo. in fine. ibi. E si el pobre quiere pleyto con hombre poderoso, pueda dar por si tan poderoso hombre como es su contendedor. & ibi Montaluus. ☞ Secūdò limitatur, vt procedat, vt dictum est, in potentiore ratione officij. Secus si est potentior alia ratione, putà diuitiarum, vel quia sit de primatibus ciuitatis secundùm glossam ibi. & in dicta lege prima. C. de his qui poten. & gloss. Abba. & doctor. in dicto capitulo finali de alienatio. iudic. mutan. causa facta. Specula. in titulo de cessio. action. §. primo. columna prima. ☞ Tertiò limitatur, nisi

nisi esset officiū, ex quō verisimiliter timor nō incurritur à cessante ratione illius. l. puta, quia esset tabellio, qui est iudex chartularius. secundùm Bald. in. l. 2. C. ne lice. potē. in fine. ☞ Quartò limita in causis criminalibus, in quibus ingeritur pœna sanguinis: nam licitum est sanguinem suum qualitercunq; redimere. l. 1. C. de bonis eorum, qui mort. sibi conscīu. gloss. & doctores in. l. transigere. C. de transa. & in. l. 20. tit. 1. part. 7. ☞ Et quia suprà tetigi, quòd infamis po-
21 test esse procurator, tamen inuito † reo non poterit respondere positionibus: quia principalis persona est legalior, quàm procurator, cùm sit bonę famę. est pulchrum & notabile dictū Bal. in. l. 1. C. de senten. pe. colum. refert, & sequitur additio Angel. in. d. §. eas verò. institu. de exceptio. Quod probat tex. in. l. 22. titu. 5. parti. 3. vbi
22 si pars † aduersa vult, quòd principalis persona, & non procurator respondeat positiōibus, quia asserit, quòd dominus litis est fidelis, & homo, qui veritatē non negabit, & procurator est seditiosus, tenetur respondere, & iudex tenetur ita facere, & iubere, & cogere dominū litis, si est in loco. Si verò est absens, debet mitti ad iudicem, vbi principalis est, vt faciat respondere. Et vide Cy. singulariter in. l. reos. C. de accusatio. vbi dicit, quòd in casu isto nunquam boni iudices, & assessores patiuntur se lædi per procuratores, & aduocatos: quia principalis debet iurare, & si non comparet, procedant contra eum, sicut contra contumacem. ☞ Sed cuius expensis debet mitti ad iurandum? Andre. Sicul. Barb. in ca. constitutus. de fideiusso. colum. 5. dicit, q̄ expensis remittentis, & quòd ita consuluit Domi. in cap. præsentiū. de testi. in. 6. ☞ Sed tu vide Paul. de Cast. in. l. sed hæ personæ. §. defendere. ff. de procura. & Ias. in. l. prætor ait. §. etiam is. ff. de edendo. vbi tenent, quòd debet mitti sumptibus absentis ad iurandum. de quo, licet non sit de materia nostrę glossæ. ☞ Vide Saly. in. l. generaliter. §. his præsentibus. C. de rebus
nota credi. vbi tenet in hoc resolutionem, dicendo, q̄ expensam nuntij debet facere is, cui defertur iuramentum, quia sui gratia ad eum mittitur, cùm iudex possit mandare, vt personaliter compareat: & quia tales expensæ, si fuissent præsens, nō essent necessariæ. Alia verò expensa, puta actorum, sub quorum testificatione debet recipi, expectat ad deferentem. quod nota, & vide. ☞ Ad materiam procuratoris infamis si redeundo, dico, quòd gloss. in cap. cùm deputati. de iudicijs.
23 tenet contrariū, † dicendo, quòd infamis nō potest esse procurator. Abb. ibi. nu. 6. dicit, quòd contrarium est verum de iure ciuili. per. d. §. eas. de iure verò canonico tractat latè in cap. imperatorum. de iura. calū. nu. 9. vbi indistinctè putat, quòd infamis, etiam infamia facti, nō potest esse procurator, vel œconomus ecclesiæ, vel ipsorum clericorum, etiam pro patrimonialibus. vt probatur in cap. iudicatum. 89. distin. vbi dicit, quòd hoc officium debet committi clericis probatis, & sic bonæ vitæ, & nulla suspicione notatis: & debet tales probos eligere, vt euitetur suspicio, quæ oritur ex conuersatione cum suspectis. Quæ ratio militat quoq; in procuratore ad negotia. vt tex. in. d. c. imperatorū. cùm indistinctè loquatur: quia à laicis debet esse segregata conuersatio clericorum. 2. q. 7. laicos. & multò fortius à suspectis, vt eos non promouean ad negotia sua. ☞ Sed in laicis, & sic de iure ciuili, satis putat infamem admitti, siue sit notatus infamia iuris, siue facti. per. d. §. fi. de excep. institu. & sic remanet, quòd de iure Canonico infamis non potest esse procurator, secus de iure ciuili. & sic intellige gl. in. d. c. cùm deputati. vt, p̄cedat de iure canonico. ☞ Sed tu dic, q̄ infamis nō potest esse procurator illustriū persona
24 rū † nec episcoporū. vt in. c. fi. 3. quæstio. 5. & tenet Peregrina in parte, infamia. 5. quæstio. 2. Et ibi vi. per Bonifacium distinguentem inter alias personas, hoc est, quia officium quantūcūq; vile, dicitur dignitas, quando fit principe mādante, seu superiore. tex. est singul. in. l. nemo perfectus. C. de dignita. lib. 12. & sic verificatur d. l. de manda. princip. tenet Roma. in singula. 805. ☞ Et an potest esse procurator ad negotia, vi. Paul. de Castro. consilio. 222. ☞ Tamen in curia Romana non potest esse procurator: quia infamis nō potest ingredi vrbē, vt Bal. in. d. l. sed si milites. §. in nomine. ☞ Et infamis non potest esse aduocat⁹. vt in. l. 1. ff. de offi. asse. & per Bar. in. l. 1. §. hoc edicto. ff. de postulan. & in. §. ait prętor. vbi gl. in verbo, certis. dicit differētiā esse: quia officium aduocationis est honor, quia eis dātur multa priuilegia, sed procuratio est onus. ☞ Nec potest esse notarius principis, quia propriè dicitur habere dignitatem, secundùm Bar. in. d. l. 1. C. de dignit. lib. 12. aliàs bene potest esse notarius: quia potius dicitur habere officiū, quàm dignitatem. Barto. in. l. prima. C. de māda. princip. & in. l. hāc lege. C. ad. l. Iuliā. repet. ☞ Nec potest esse notarius infamis banchi publici. vt Barto. in dictis locis. & Alexan. in consilio. 80. in. 2. parte consiliorum. ☞ Et quod su-
25 pradictum est officium procurationis † infamare, dic hoc esse verum sententia secuta. vt te-

net dictus Zacharias in addi. ad Abb. in dic. ca. cùm deputati. de iudi. quòd nota. aliàs secus.

Summarium.

1 Solicitator aduocat⁹, & ꝓcurator æquiparãtur.
2 Aduocati procuratores dici possunt: & dispositum in aduocato, habet locũ in procuratore.

d Solicitadores. [d] Quia solicitatio facit negotium dici ipsius solicitatoris. Specula. in titul. de iudi. §. 2. versic. curauero & solicitudinem. nu. 21. & omnia, q̃ dixi suprà in glosis, possunt hic adaptari: [1] quia aduocatus †, ꝓcurator, & solicitator æquiparantur. vt in c. 1. 3. q. 7. & in c. romana. §. neq; etiã. de foro cõpetẽ. lib. 6. & tenet Specula. in titul. de salar. §. 2. versi. sed nũquid. nu. 3. & in ca. quia episcopus. 5. q. 3. & gl. in l. 1. C. mãdati. vbi [2] aduocati † procuratores dici possunt: & dispositũ in aduocato, habet locũ in procuratore. tenet Andre. Barb. in addi. ad Abba. in c. pastoralis. de iudi. in additio. quæ est in nu. 4. in parte, ꝙ sic. ▽ Et. l. 1. §. aduocatos. ff. de vari. & extraordi. cogni. tamẽ vs⁹ loquẽdi se habet in cõtrariũ: qa solũ iurisperiti allegãtes in iure, dicũtur aduocati, alij autẽ ignari legũ, pponẽtes simpliciter factum nominantur procuratores: & ideo si terminus aduocatus reperiatur in statutis, vel in decretis, non intelligitur procurator, quia communis vsus loquendi se habet in oppositum. tenet Lanfran. de Oria. in repet. c. quoniã cõtra. de probatio. in parte, testiũ depositiões nu. 177. quoq; differẽtia est inter eos: quia aduocare, est honor: & procurare, est onus. tenet glo. in l. 1. §. ait prætor. in verbo, certis. ff. de postula.

e Pleitos. [e] Nõ solũm prohibẽtur, potestas, seu decurio, & corũ officiales. & familiares esse procuratores ad negotia, vt in d. l. si quis procurationẽ. C. de decur. lib. 10. sed etiã prohibẽtur ne sint procuratores, vel solicitatores ad lites, nec ad iudicia, aliàs puniũtur arbitrio iudicis. vt Plat. ibi, versic. et nota. vt dixi suprà in glos. ni procuradores.

f Otros juezes. [f] Vi. tex. in l. fi. C. de assesso. in fine. & gl. in l. consiliarijs. ff. eod. titul. de assesso. in verbo, non prohibentur.

Summarium.

1 Verbum, potest, an inducat neceessitatem. Et vide hic multa de hoc verbo.

g Puedã. [g] Scilicet si voluerint, qa ad hoc non cogũtur, nec tenẽtur in syndicatu, si non faciunt: quia istud verbũ, potest,

1 †positũ affirmatiuè in legib⁹, & in rescriptis, vel in contractib⁹, nunquã importat necessitatẽ pręcisam, sed causatiuã. facit. l. si mãdauero. §. fi. ff. mãda. & in. l. sæpe. ff. de offi. præsi. tenet Bar. in l. gallus. nu. 4. ff. de lib. & posth. ▽ Sec⁹ qñ ponitur in vltimis volũtatibus, quia tũc verbũ, põt, necessitatẽ inducit. vt gl. in d. l. sæpe. Et hoc verum, qñ verbũ põt, ponitur in oratiõe dispositiuè p se principaliter: sec⁹ si poneretur incidẽter p modũ cõditiõis, vel causæ. vt in. l. 1. ff. de iniusto ru. & ibi glos. & hoc qñ verbũ, põt, refertur ad hęredẽ, qa tunc importat necessitatẽ ꝓcisã. gl. in. d. l. peto. secundũ Ias. in. d. l. gallus. nu. 27. ▽ Et idẽ est qñ verbũ põt ponitur in dispositione negatiua, qa tũc inducit necessitatẽ ꝓcisã, qa priuat potẽtiã. vt gloss. singu. in c. 1. in verbo, nõ põt. de regu. iur. in. 6. q̃ istã differẽtiã facit. & Bar. vbi suprà. & in. d. l. 1. ff. de iniusto rupt. nu. 1. & ibi ꝓ Ale. in addi. De qua addition vide ꝓ Ale. & Ias. in l. ꝙ seruiꝰ. ff. de cõditiõe causa data, nu. 6. ▽ Sed qñ ante verbũ, põt, ꝓcedit negatio posita ab nõ habẽte potestatẽ pręcisam priuãdi, quia ponitur à priuato paciscẽte nõ importat pręcisam necessitatẽ. Ita Ias. in. d. l. gallus. nu. 23. ▽ Secundò nõ importat necessitatẽ, licet ante verbũ, põt, pręcedat negatiua, qñ resultaret absurdus intellectus. nã tũc importat solũ præsumptionẽ. vt Abb. in. c. quãto. de præsumptio. quod dicit esse notãdũ ad saluãdũ dictũ testis, prout tenet Ias. vbi suprà. ▽ Cõclusiõnẽ Bar. ꝙ verbũ, põt, affirmatiuè prolatũ in legibus, cõtractibus, & rescriptis, nunquã importet necessitatem præcisam, sed solùm causatiuam. ▽ Limita, qñ verbum, potest, est relatum ad iudicem, vt in isto capitulo, tunc importat

solicitadores [d] de los tales pleytos, y causas q̃ dẽtro del termino de su jurisdiciõ se tratarẽ, ni ayudarã a psona q̃ sea de fuera de su jurisdiciõ, aun q̃ el negocio se trate en su jurisdiciõ, ni fuera della ante otros juezes [f] seglares, o eccleſiasticos, pero que el assistente, o el gouernador, o corregidor, o su alcalde puedan [g] ayudar en fauor de su

necessitatem

necessitatē præcisam, quando ab eo petitur. ita Angel. & Fulgo. in l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. per illum text. cū glos. in verbo, potest, qui addit, & debet. ☞ Et in fauorem Angel. & Fulgo. facit quod tenet Bal. in. d. l. gallus. quod si statuto cauetur, q̄ potestas possit inquirere de quocunq; maleficio, licet vtatur verbo, possit, tamē importat necessitatē, q̄ iudex taneatur inquirere, aliàs punitur in syndicatu de negligentia. quod est notabile secūdū eū, & Rapha. Cuma. ibi seqtur. quia iurisdictio importat necessitatē. vt in. d. l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. ☞ Sed Alexā. in. d. l gallus. nu. 4. dicit, quòd nō putat verū dictū Bald. quia iudex regulariter nō potest per viā inquisitiōis procedere, sed per viā accusationis. vt in l. rescripto. §. si quis actiōe. ff. de muneri. & hono. & in. l. 2. §. si publico. & ibi Bar. ff. de adulte. vbi ponit fallētias. si igitur statutū disponit, q̄ possit inquirere de quibusdā maleficiis, appareat, q̄ nō ponit regulā, sed fallētias. ☞ Præterea cōtra Bal. & Rapha. est tex. in. l. nō quicquid. & ibi Bal. ff. de iudi. & ibi expressius Angel. dum ait, q̄ si statutū dicit, q̄ iudex ex iudicio famæ præcedētis de maleficio cōmisso possit ponere reū ad torturā, nō facit iudicem teneri eū nō ponere ad torturā, qui dicitur emanasse illud statutum ad tollendas opiniones cōtrarias doctorum super illa quæstione, vtrum fama sit sufficiens iudicium ad torturā. Vnde dixit Alexā. vbi suprà, quòd licet dictū Bald. sit in se verum, quando procedit statutū per modū regulæ, secus per modū fallentię, quia nō possit sustineri, licet magna sit authoritas Bald. Quā opinio. Alexan. sequitur Ias. ibi. nu. 26. vbi quoq; ipse dicit, quòd dicta limitatio Bald. non sit vera. per d. l. nō quicquid. & per. l. 1. C. quomo. & quādo iudex. & per tex. in. l. sæpe audiui Cæsarē. ff. de officio præsi. vbi verba imperatoris fuerūt relata ad iudicē, & tamen verbū, potest, parte petente, nō importat necessitatē præcisam. Et ad text. in. d. l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. respondet, q̄ ibi stat propriè, dum dicit postea absq; sub auditione glossæ: quia tex. ibi vult ostēdere quantam potentiam habeat officium iudicis, & sic quantum possit, non autem, an teneatur. ☞ Secundò limita, quando diceretur, possit, & debeat, ista verba geminata simul posita importāt necessitatem præcisam. vt in. c. 1. in verbo, possumus, & debeamus. vt ecclesiasti. benefi. & in. l. prætor. in principio. ff. de edēdo. & in Clemē. secunda, cum glos. in verbo, debent. de statu mo na. Facit text. in ca. eam te. de rescrip. ibi, mandā tum dedimus & præceptum. licet ista nō sit pro priè limitatio, quia est propter verbum, debet. ☞ Tertiò limita, quòd si episcopo datur potestas dispēsandi cōtra ius per verbum, potest, intelligitur quòd si dispensatio sit necessaria ecclesiæ, vt notatur. 1. quæstio. 7. ca. exigunt. tunc episcopus potest præcisè compelli per superiorē ad dispēsandum, & sic tunc verbum, potest, importat necessitatem præcisam. Ita Archidi. singulariter in. c. cùm ex eo. de electio. in. 6. & ibi Iohā. Andr. in nouella. vt refert Ias. in. d. l. gallus. nu. 26. & ibi sequitur Franciscus de Aretio. 2. col. vers. & ad materiā. ☞ Quartò limita, quando verbū, potest, est prolatū à legislatore, tunc importat potentiā, & voluntatē, & nō actum, & sic necessitatē, est verū, quādo refertur ad iudicem, vt dictū est in. 1. limitatione. Secus quando refertur ad partē, quia tūc significat necessitatē, & potentiā deductā ad actū. vt est text. notabil. in. l. 3. §. si quis acceperit. & ibi Barto. ff. de statu lib. & plenius in dict. l. 1. ff. de iniust. rup. & Bal. in. l. 1. 8. q. C. de institu. & substitu. & sentit Frāciscus de Are. vbi suprà, in vers. in glos. posito. & ibi Ias. nu. 16. ☞ Quintò limita, vt dixi, quando ponitur verbum, potest, præcedēte negatione, & sic nō potest. quia inducit necessitatem præcisam, & priuat potentiā. per. d. glos. ordinā. in regula. 1. de regul. iur. in. 6. & Barto. in. l. de his. de transa. & Bald. in. l. 1. colum. penul. C. qui admitti. & sic infert Franciscus de Are. & Ias. quòd si iudex concedat secundā dilationem sine causæ cognitione, quòd concessio est ipso iure nulla. cùm text. dicat in. l. 1. C. de dilation. priusquā semel tribui nō potest. & verbum, potest, cū negatione præcedente inducit necessitatem præcisam, & potentiam priuat. ☞ Quoq; facit illud, quod tenet Bart. in. l. cùm lex. ff. de fideiusso. nu. 6. vbi tenet, quòd si statutum dicit, q̄ mulier, vel minor nō possit contrahere sine cōsensu duorū propinquorū, q̄ si cōtrahit sine eorū cōsensu, talis cōtractus nō valet, adeo, q̄ impeditur naturalis obligatio. quia dicendo, nō potest, aufert facultatē, & potestatē cōtrahēdi. Quod facit ad. l. 54. & ad. l. 55. & ad. l. 61. de Toro, vbi mulier non potest contrahere, nec se obligare. vt ibi cauetur. ☞ Adde quoq;, quod tenet Abb. in. c. 1. de causa posse. & proprie. vlti. not. vbi cōtrā partē inauditā nil possumus diffinire, & sic negatiua ibi præponitur, verbo, potest, & sic est necessitatis præcisæ, & remouet potētiam. Vnde secūdū Ias. vbi suprà. nu. 18. est tex. q̄ etiā papa, vel imperator nō possunt, parte non citata, causam diffinire, etiam de plenitudine potestatis. vt ibi plenius per Abb.

& tex. in Cle. paſtoralis. §. cæterũ. de re iudi. & Bald. in l. fi. C. de legibus. ☞ Et vi. Angel. ſingulariter in l. ſi accuſatoribus. C. de accuſat. vbi tenet, quòd papa, vel imperator etiam de plenitudine poteſtatis non poſſunt in ſententia ſupplere defectum citationis contra nõ citatũ, quia aufert ſibi ius defenſionis, quòd eſt de iure naturali, & immutabili. vt in. d. Cle. paſtoralis. §. cęterũm. & latiſsimè per Iohan. monachũ picard. Card. in gloſſ. extrauagan. in extrauaganti, quæ incipit, Rem non nouam. in titu. de dolo. & cõtuma. in verbo, non obſtãtibus aliquibus priui legiis. vbi mirabiliter. & per Abba. in cap. cùm olim. de re iudi. nu. 20. cum ſequentibus. vbi vide quid in notoriis, an in eis ꝓcedatur ſine citatiõe. & Mõt. in l. fi. titu. de las herencias. for. ll. lib. 3. in gloſ. magna. colu. 18. cum ſequentibus. & Oldra. conſilio. 43. Franciſcus de Are. conſili. 62. Alex. in l. de vno quoq;. ff. de re iudic. & probat text. in cap. nos in quenquã. & c. Deus. 2. quæſtio. prima. & in. c. quę notoriis. ea. cauſ. & queſt. & text in cap. iudicas germanum. 3. q. 9. & cap. accuſatum. de ſimoni. ibi, neceſſe habuimus citandi. Quod eſt verum, niſi in aliquibus caſibus, in quibus iudex priuat' poteſt procedere ſine citatione. vt per Maria. in rubrica de dilatio. folio. 30. ☞ Adde quoq; quod notat Abba. in cap. 1. de fide inſtrumen. in. 2. notabil. vbi tenet, ꝙ papa vel imperator, nõ poteſt dare fidẽ ſcripturæ nõ authenticæ in prẽiudiciũ alterius partis, ex quo ibi in tex. negatiua præcedit verbũ, põt, & ſic denotatur neceſsitas præciſa, & remotio potẽtiæ: qđ intellige, vt ibi per eũ. ☞ In ſimili adde ad ſupradicta qđ tenet Anto'. de Butri. in. c. præterea. de dila. col. 5. vbi dicit de facto dixiſſe, quòd ſi ſtatutũ diſponat, ꝙ iudex non poſsit exercere iuriſdictionem ſuam vltra limites ſuæ iuriſdictionis, quòd tunc nõ poterit pronuntiare ſe iudicem competentem, quando per hoc excederet terminos ſuę iuriſdictiõis, & ſententia eſſet nulla, per ea, quæ notantur in capit. ſi iudex. de ſentẽ. excommun. in. 6 Et hoc dictũ pro ſingula. ſequitur Alex. in conſilio. 77. in. 3. volum. nu. 3 & ita limitatur regula. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. & l. 2. ff. ne qui eum qui. ☞ Sed contra iſtam communem regulam ab omnibus indifferentur approbatam facit tex. fortiter in l. obligari. in principio. ff. de author. tutor. vbi text. dicit, quòd pupillus non poteſt obligari ſine authoritate tutoris. & ſic ibi negatiua præcedit verbum, poteſt, & tamen ſi eſt pupillus proximus pubertati, obligatur ſine tutore naturaliter. vt in. l. 1. ff. de noua. & in. l. ſi pupillus. ff. ad. l. falci. ☞ Et propter iſtos text. Ludo. Roma. in. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in. 3. col. ff. de verbo. oblig. tenet cõtra dictã gl. in. d. regu. 1. de reg. iuri. in. 6. & reprobat illã. Sed tu ſecũdũ Iaſ. vbi ſuprà, nume. 20. reſponde eã ſuſtinendo: quia tex. in dict. l. obligari. in principio, loquitur de efficaci obligatione, quia pupillus ſine tutoris authoritate efficaciter obligari nõ poteſt: & quantum ad hoc denotat impoſsibilitatẽ de iure. Facit text. in. l. cõtra iuris regulas. in principio. ff. de pactis. tamen ſi eſt proximus pubertati, & habeat aliquem intellectum, poteſt ſine tutore naturaliter obligari, quia talis obligatio naturalis eſt inefficax. ☞ Secundò contra dictam regũ gulam facit. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. oblig. & §. alteri. & §. ſi quis alij. inſti. de inutili ſtipula. vbi iſta iura dicũt, alteri ſtipulari nemo poteſt: & ſic negatiua prẽcedit verbũ, poteſt: & ſecundùm iſtam regulam priuat potentiam, & reddit actũ ipſo iure nullum. Et tamẽ iſtud eſt falſum: quia ſi quis ſtipulatur alteri, ſtipulatio non eſt ipſo iure nulla: patet, quia illi acquiritur naturalis obligatio. vt gloſſ. in. d. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in verbo, intereſt. & Bartol. ibi. & Iaſ. Præterea. & fortius ſi ſtipulatio alteri facta eſſet ipſo iure nulla, etiam adiectio pœnæ eſſet nulla ipſo iure: quia ſi non valet principale, non valet etiam adiectio pœnæ acceſſoria. vt in. l. nõ dubium. C. de legi. l. cùm principalis. vbi gloſſ. magiſtra. ff. de regul. iuri. & tamen ſi ſtipulationi alteri factæ adiiciatur pœna, valet, vt dicunt tex. prælleg. ☞ Bartol. in dict. l. cùm lex. ff. de fideiuſſo. Reſpondet huic difficultati. penulti. colum. & dicit, quòd text. in dict. §. alteri. loquitur per verbum de præſenti, ſcilicet, alteri ſtipulari nemo poteſt: & ſic ius non aſsiſtit obligationi illi, ſed non prohibet aliquid in futurum, nec in futurum aliquam facultatem aufert. Sed quando lex vtitur verbo futuri temporis, & ſic ſecus eſſet. ☞ Sic in propoſito noſtro ſi lex dixiſſet, alteri ſtipulari nemo poſsit, & ſic vteretur verbo futuri temporis, tunc bene lex diceretur reſiſtere, & ſic actus factus ipſo iure non valeret. Sed Iaſ. vbi ſuprà, nume. 21. dicit, quòd eſt truſa, quia non tollit difficultatem de verbo, non poteſt, quod eſt in illis iuribus ſupradictis: quod licet ſit prẽſentis temporis tamen præcedente negatione deberet inducere neceſsitatem. Aliam ſolutionem ponit Iaſ. vbi ſuprà, quem vi. nu. 22. ſed in fine dicit, quòd retinet opinionem gloſſæ. in dict. regula prima. quam Bartol. & omnes ſequuntur, ideo tu eam ſequere cum limitationibus dictis.

Summarium.

Summarium.

1 Iudex tenetur ſuam iuriſdictionem defendere, quando eſt in poſſeſsione.
2 Iudici infertur iniuria, ſi in iuriſdictione, quam poſsidet, turbatur: & poteſt eam reſiſtere armis materialibus, & legalibus.
3 Iuriſdictionem poſsidere, vtilitas eſt: quia ſi turbatur in ea, poteſt de facto reſiſtere, & impedientes punire, etiam ſi ſint clerici.
4 Epiſcopus, qui ab eccleſia ſubiecta non recipitur ad procurationem debitã, an poteſt frangere oſtia domus eccleſiæ, & violẽter intrare. Et quid de canonico, qui ad eccleſiam nõ admittitur. Et quid de illo, quod factum eſt in re mea, & à me poſſeſſa, an poſsim mea authoritate illud deſtruere.
5 Iuriſdictio ordinaria impediri non debet per occupationem.
6 Libellus contra iuriſdictionem impedientem.
7 Pro iuriſdictione competit non ſolùm interdictum vti poſsidetis, ſed etiam competit actio confeſsoria, & negatoria.
8 Iuriſdictionem iudex defendere debet, & impedientes punire, etiã ſi impedientes ſint penitus extranei à ſua iuriſdictione.
9 Parere qui non vult iudici, vel ſuam iuriſdictionem impedit, dicitur rebellis.
10 Eximens à manibus familiæ poteſtatis captum pro aliquo delicto, pro quo eſſet cõdẽnatus, dicitur impedire, & perturbare iuriſdictionem, & in crimen læſæ maieſtatis incidit.
11 Clericus ductus per officiales tẽporales, poteſt eis auferri, quia illicitum committunt.
12 Eximens à manibus familiæ iniuſtè condemnatum, an puniatur.
13 Eximens in carcere poſitum, punitur. vide fallentias hic.
14 Fugere faciens carceratum pro debitis priuatorum, an teneatur ſatisfacere creditoribus.
15 An occultãs debitorem alicuius, & non patiens eum capi teneatur ad debitum.
16 Qui notificauit debitori alicui⁹, ꝙ fugeret, quia creditor ſuus ordinauerat facere eum capere, & detinere, tenetur creditori ad debitum ſoluendum.
17 Impediens me quo minus aliquam vtilitatem conſequar, contra eum habeo ad intereſſe regreſſum.
18 Receptantes ſalitos, vel qui fregerunt, & propter hoc conueniri non poſſunt, an teneatur ad intereſſe.
19 Receptator quis dicatur.
20 Occultans, vel faciens fugere officialem tempore ſyndicatus, an pro eo teneatur.
21 Contra eximentem aliquem de manibus familiæ probatur intereſſe per creditoris iuramentum.
22 Auferentes captum à familia, ſeu eximentes aliquem de carcere, quilibet in ſolidum tenetur, & vnius ſolutio non prodeſt alteri.
23 Eximens ſoluendo an debitor liberetur.
24 Perquiſitor, ſeu delegatus iudex, an poteſt ſuam iuriſdictionem defendere.
25 Pro iuriſdictionis defenſione iudex delinquẽs an teneatur ad ſatisfactionem delicti ipſe, vel ciuitas, pro qua defenſionem fecit.
26 Delictum commiſſum à prẽlato, ſeu iudice, collegio, ſeu conſilio vocato, & communicato, redũdat in dãnũ collegij, & ciuitatis. nu. 29.
27 Eccleſia, ſeu conuentus, & ciuitas obligatur, ſi ratum habuit, quod factum eſt per prẽlatum, ſeu per iudicem.
28 Conſentire debent omnes de collegio, vel vniuerſitate ad hoc, vt vniuerſitas videatur feciſſe, & nõ ſufficit maior pars: quia quãdo tendit actio ad dãnum, requiritur ꝙ omnes concordent: & contradictio faceret, ne videatur geſtum ab vniuerſitate.
30 Iudex dans damnum fauore ſuæ iuriſdictionis, de ſuo ſoluere non tenetur: ſed reſpublica ad illius emendationem tenetur.
31 Priuatus intentans iudicium ad vtilitatem publicam, ſiue clericus ad vtilitatem ſuæ eccleſiæ, debent ſibi refici expenſæ à fiſco, ſi vtilitas ſit fiſcalis.
32 Iudex poteſt de bonis communibus expendere pro amplianda ciuitate numero hominum, & ciuium.
33 Iudex ex multis publicis poteſt aptare domũ publicam.
34 Multæ impoſitæ per iudicem poſſunt per eum deputari in ſalarium aduocatorũ, vel in refectione alicuius rei ſpectãtis ad rẽpublicam.
35 Iudex, qui dedit alteri damnum zelo iuſtitiæ, vt alij terreantur, & maleficia puniantur, non tenetur, ſed fiſcus tenetur pro eo.
36 Iuriſdictionem cuius expenſis defendere debet iudex.
An domini locorum teneantur in his, & ſimilibus contribuere.

h Iurisdicion. * Quam defendere tenetur,† dū est in possessiōe:& si impeditur ab alio,potest armis,legibus,& processibus eam tueri. vt Bal. in Marga. Innocen.in parte,iudex tuetur.versi.37.Et hoc debet facere, si vt reus conuenitur, iurisdicion, h o del quia possidet.

¶ Sed si agat vt actor, debet agere corā superiore,quando vult consequi commoda iurisdictionis.vt dicit Bal.ibi notari in.l.de iure.ff.ad municipal. ¶ Et si turbatur† in iurisdictione,si eam possidet,iudici infertur iniuria,quia volūt eum expellere de territorio , talis potest resistere armis materialibus,& armis legalibus,banniēdo, vel excommunicando.tenet singul. Angel. in.l. vt vim. ff. de iustit. & iure. versic. Item quæro iniuria.in fine.allegando Inno.in.c.venerabili. de censibus.addens, q̄ cùm iste iudex non procedit vt iudex , sed vt pars , non est necessarius ordo iudicij. Et q̄ sit licitum iudici suam iurisdictionem defendere, est text.in. l.1. ff. si quis ius dicen.non obtemp.& Guido singul.706.§.licitum.& glo.in.c.q̄d sup his.de maiori. & obedi. ¶ Et ideo dicit Petrus de Ferra.in forma libelli in actionem confesso.nu.8.q̄ est vtilitas† possidere iurisdictionem : quia si possessor turbetur in ea extra iudicium , potest de facto resistere. Quod dicit valde notandum pro conseruatione iurisdictionum temporaliū,& ecclesiasticarum, in quibus procedit illa vulgaris regula , vim vi repellere licet. vt in.c.significasti.el.2.de homic. & ibi glo.& in l.u C.vnde vi.& Ange.& Ferra. vbi suprà.& idem tenet Bar.in.l.1. §. hoc interdicto.ff.de itiner.actuq; priua.nu.2.&.3.quē vide.vbi credo Ange.extraxisse.licet Bar.non allegauerit.& idē tenet.Abb.in.c. cū Vintonien. de elect.in fine.num.14.vbi per eum.& in.cap. 1.de immunita.eccles. ¶ Quinimo iudex secularis quando clerici aliquid attentant in præiudicium temporalis iurisdictionis, potest coercere clericos resistentes,& meritò: quia quilibet potest tueri suā iurisdictionē etiā pœnali iudicio. vt in.l.vnica,in principio.ff.si quis ius dicen.nō obtemp: & Innoc.in.c.1.de offic. delega. Potest etiam nō subditos coercere. iuxta.c. Romana. de pœnis.in.6.& ob id iudices tēporales in dictis casibus clericos multant, nec propter hoc incidunt in sententiam excommunicationis,nec faciunt contrā libertatem ecclesiasticam:quæ licet sit tuenda, & amplianda ,non tamen q̄ aliis ius suum auferatur.arg.c.ex tenore.de for.comp.nō enim debet apponi laqueus fauore ecclesiarum. vt in.c.mulieri.de iur.iur.& iurisdictio ecclesiæ tueri debet ob reuerentiā Dei,scilicet iustè.Sed nullatenus iniustè: & sic contra eos potest procedi , prout tenet Bernardus Lauren. in tractat. de potestate seculari super ecclesiasticas personas.nu.13. cum sequentibus. tomo.5. tracta. fol. vlti.442. ¶ Tamē dicit ibi,q̄ executio huiusmodi multæ pecuniariæ non debet fieri contra personam clerici , nec in bonis ecclesiasticis , quia non subijciūtur iudici temporali , sed executio fit in bonis immobilibus , seu in rerum temporalitate,si qua habēt , cùm talia bona temporalia subiiciuntur iurisdictioni regū, & aliorum temporalium dominorum.vt.c.quo iure.8.distinct. & in.l.si captiuus.§.expulsus. ff.d̄ capti.& post limi.reuers.& Oldra.consi.59.& consi.17.& ita dicit dictus Bernar. q̄ seruatur. & vide quæ dicam in.ca. 20. infrà eod. in glo.vsurpan.num.9. ¶ Quod verò de episcopo,qui non recipitur ab ecclesia subiecta† ad procurationem debitam, si potest frangere ostia domus ecclesiæ,& violenter intrare? Et quid de canonicis , qui non admittūtur ad ecclesiam , & ad capitulum? Et quid de illo, quod est factū in re mea,& à me possessa, an possim mea authoritate illud destruere? Vide Alexā.& doct.in.l.1.§.nuntiatio.ff.de noui ope.nuntia. num.2.cum sequentibus. ¶ Et q̄ iurisdictio ordinaria per occupationē non debeat† impediri,tenet Iohan.Monachus in.c.cū episcopus.d̄ offici.ordi.in.6. & Bar.in.l. sepulchri.ff. de sepulchro.viol. nu. 3. vbi est concessum iudicibus suam iurisdictionem defendere. ¶ Et libellus† contra impedientem sic intentatur. Talis procurator talis vniuersitatis, vel domini noīe ipsius dicit , cū ipsa sit in possessiōe, vel quasi talis iurisdictiōis turbat illā , & molestat,quo minus vtatur plenè & pacificè iurisdictione ipsa. Quare peto per vos sententialiter ei interdici , ne illā deinceps turbet , sed pacificè vti sinat possessiōe vel quasi iurisdictionis prędictæ,& illam in hoc potiorem esse sententialiter declarari:vt ponitur ista forma ab Specul. in tit. de causa posse.& proprie.§.1.num.16. versic. porrò.vbi dicit hoc esse interdictum vti possidetis.quod nota. Et q̄ istud interdictum cōpetat, si turbatur in iurisdictione. tenet Bar.in.d.l. sepulchri.& in. l.vlti. ff. vti possi. & facit.l. sanæ mentis.ff.de iniuriis.&.c.1.de offi.delega. ¶ Tu quoq; dic, q̄ nō solùm pro ista iurisdictione cōpetit interdictū vti possidens,† sed etiā cōpetit actio cōfessoria , & negatoria , sicut cōpetit pro seruitutibus rusticis,& vrbanis. vt notatur pro Innoc.in.c.conquerēte. de offi.ordi. & in.c.inter

ter quatuor. de maior. & obedi. & in. c. abbate. de verbo. signi. & tenet dict⁹ Petrus de Ferra. in. d. libello. actio confesso. in parte, plenam & omnimodam iurisdictionem. versi. & aduertēdum. nu. 8. & idē tenet Iaso. in. §. æquè si agat. institu. de actio. num. 35. & idem Ias. vbi dicit, q̄ ista est communis opinio in. l. si prius. ff. de noui oper. nuntia. num. 4. & sic ego aliquando intentaui, & obtinui. ☞ Intantum iudex potest suam iurisdictionem defendere, & impedientes punire, ha-
8 bet etiā † locū, si impedientes sint penitus extranei à sua iurisdictiōe. vt tenet Bart. in. l. oībus. §. is videtur. ff. si qs ius dicē. nō obtēp. in fi. nu. 6. vbi ait, q̄ cōtra tales remedia ciuilia ꝑdita sunt. vt. ff. nec quis eum, qui in ius voca. ꝑ totū. &. ff. de eo per quē factū erit. & in. l. 1. C. de his q̄ latro. ☞ Item in remediis criminalibus. vt in authen. vt omnes obediant iudic. prouinc. §. accipiant. aliàs, arripiat. colla. 5, sed in casibus, vbi remedia criminalia non apparent expressa, putat Barto. ibi. in dict. num. 6. q̄ iudex possit punire tales impedientes crimine stellionatus: quod habet locum, vbi deficit nomen delicti. vt in. l. 1. ff. de crimi. stellio. de iure canonico potest punire ex officio suo. vt in cap. 1. &. c. sanè. el. 2. de offi. delega. quod sequitur Alexand. in dict. §. is videtur. num. 6. & Iaso. ibi. num. 16. ☞ Talis enim,
9 qui iudici non vult parere, † vel suā iurisdictionē impedit, dicitur rebellis. vt tenet Abb. in. d. c. sanè. el. 2. de offi. delega. nu. 4. & idē Barto. ibi, col. 3. versi. nota. ibi, cōtumax & rebellis. vbi ponit quoq; differētiam inter contumacē, & rebellem, & rebellis est, qñ de facto resistit. ☞ Et adde secundū Ias. in. d. l. in omnibus. §. is videtur. nu. 6. q̄ nō solùm puniūtur impedientes iurisdictio-
10 nem, verūetiam eximentes † à manibus familię potestatis captū pro aliquo delicto, ꝑ quo esset condēnatus: quia tales eximētes dicūtur impedire, & ꝑturbare iurisdictionē, & incidūt in crimen læsæ maiestatis. tenet Bart. per illū tex. in. l. cuiusq; ff. ad. l. Iul. maiesta. & in. l. legis iuliæ. ff. ad l. iuli. de vi publi. & Bal. notabiliter in. l. addi tos. C. de epiſcopa. audi. & Hippol. de Marsi. in singul. 223. quē vide, & idē tenet Ias. in. §. pœnales. insti. de actio. nu. 102. ꝑ dictū Bal. in. d. l. addi tos. & p. l. fi. C. de oper. liberto. & p. l. 3. C. d̄ exacto. tribu. lib. 10. & ibi p And. de Barulo & Guido. pap. singul. 300. & latius per eū in cōsil. 211. vbi concluſiuè tenet, ponēdo qualiter puniatur eripiēs hominē à manu officiariorū, q̄ aut eripitur homo condēnatus, vel cōdemnādus cū esset cōfessus de crimine: tunc talis eripiens incidit in crimen legis iuliæ maiesta. vt ꝑ Bar. in. d. l. cuiuscūq;. si verò eripiatur aliquis non cōdemnatus, vel confessus: tunc talis eripiēs condemnari debet ad mortem. in aliis autem casibus qualiter puniatur talis eripiens captiuatū à manu officiariorum, habetur in authē. vt omnes obedi. iudic. §. eripiat. colla. 5. ☞ Quod fallit, quando clericus
11 dicitur † per officiales tēporales, quia eis impunè pōt auferri, quia cōmittunt illicitū. Quod est verū, vbi cōstat eū esse clericū, aliàs secus, vt tenet singula. Guido papa in decisio. 73. in fin. & Bal. in. c. 1. de offi. delega. in fi. ☞ Quoq; fallit, qñ condēnatus, qui eximitur à manibus familiæ,
12 esset † iniustè cōdemnatus, quia tūc eximēs non punitur. tenet Hippo. de Marsi. in. l. 1. ff. ad. l. cornel. de Sica. nu. 67. & in. l. 1. ff. de quæstio. 6. col. nu. 26. &. 27. cū sequētibus. Sed de hoc dubito: quia licet iniustè captus, nō pōt eximi: vt infrà dicetur. ☞ Prędicta procedūt, qñ aliquis eximit captū à manibus familiæ. ☞ Quid si aliquis exi-
13 mit positū † in carceribus ab ipsis carceribus: Iohan. Fab. in. d. §. pœnales. dicit distinguendo. Aut erat captus ꝑ debito ciuili, & tūc eximens tenetur ad prīcipale debitū. ꝑ. d. l. 3. quę incipit, quotiēs. de exactori. tribu. lib. 10. quę lex licet loquatur in fisco, habet locū in priuato, imò in priuato expresè loqtur. scd̄m Bar. ibi, & Ias. in. d. §. pœnales. nu. 104. & Iohā. Fab. quicqd dixerit glo. ibidē in. d. l. quotiēs. ☞ Si verò erat carcerat⁹ pro cā criminali, & sic pro maleficio, tūc si erat cōuictus, & cōfessus, & condēnatus, tūc eximēs crimine læsæ maiestatis tenetur. vt in. l. 4. versi. pe. vbi est casus. ff. ad. l. iuliā maiesta. & Guido. pap. in singul. 408. §. aliquis. vbi dicit, q̄ si aliquis homo ingreditur carceres, & reū de aliquo crimine victū, seu aliàs cōpeditatum soluit, & liberauit, punitur capite: nā tenetur crimine læsæ maiestatis, vt dicit esse casum in. l. cuius. §. Itē contra confessum. ff. ad. l. iuliā maiesta. ☞ Sed si non esset conuictus, nec confessus, nō videtur q̄ habeat locū illa pœna. scd̄m Iohā. Fab. ibi, in dict. §. pœnales. nu. 9. versi. itē aduersus. ☞ Tamē Ias. ibi nu. 104. dicit, q̄ quicqd dixerit Iohā. Fab. si nō erat cōfessus, vel condēnatus de maleficio qualiter eximēs puniatur, dicit q̄ est text. in. d. §. arripiat. in. d. auth. vt omnes obedi. iudic. prouinc. colla. 5. & Barto. in dict. l. 4. ff. ad. l. iuliam maiesta. vbi quoq; possit procedere de incarcerato pro maleficio confesso, & condemnato, ne dum si eximat de carceribus, sed etiam si quis eximat à manibus familiæ. & in extrauaganti ad reprimendum. in glo. in versicu. tangatur. & idem tenet Ias. in dicta. l. omnibus. §. 15. videtur. numero. 17. & Speculator in titulo

de

de præscrip.§.2.& Host.in.c.à nobis.de apostatis.Quia ille,qui est detentus,vel captus à familia,vel dicitur ab ea, dicitur esse incarceratus.vt in.l.qui neq;.ff.de verbo.signifi. & tenet Barto. in.l.eiusdem.§.transfugas.ff.ad.l. Cornel.de sicariis. & August. de Ari.in additio. ad Ange. de Gãbeli.in tract.de malefi.in parte,q̃ fama publica. num. 56. ℣ Sed ego teneo, q̃ si est captus pro delicto, licet non sit conuictus, nec confessus,qui eximit eum à carcere,seu à vinculis,punitur ea pœna, qua ipse captus puniendus erat. per.l.1.C.de his qui latro. quem tex.allegat Bar. in proposito in.l.si quis. in fine.ff. ne quis eum qui in ius vocat.vi eximat.& Alex.consil.35.in 2.volumi.nu.5.& facit & tex.in.l.14.tit.29.parti.7.quam vide.& Montal. ibi,quæ habuit ortũ à.l.vnica.ff.de effracto.& ab his, quæ notantur in.l.eos.ff.de custo.reorũ.& est tex.nouissimus de nostro iure regio,qui ista decidit, loquendo in eximente à manibus familiæ delinquentem. in.l.5.tit.12.lib.8.in ordi.regali.versic. y si le tomare el preso. vbi tenet, q̃ si ab officialibus captum quis ceperit, seu quomodocũq; ne capiatur impedierit, vel vt executio iustitiæ nó fiat, si talis pati pœnam sanguinis merebatur, illam captũ accipiẽs,seu executionem iustitiæ impediẽs patiatur.si autem captus pœnam sanguinis subeundus nõ erat, propter ausum temerarium contra iustitiam cõmissum, si generosus fuerit, per medium annum in carcerem iaceat, & per decem annos à regno exulet: si verò generosus non fuerit, per annum in carcerem permaneat à regno quoq; insuper p̃ biennũ exulet.si bona sua viginti mille marabitinorum quãtitatem excesserit,sex mille marabitinorum soluat:si minoris sunt quãtitatis,quartam perdat bonorum: & si soluendo non sit,per annum in catenis iaceat, & per quadriennium à regno exulet. Et si talis condemnatus ante exilium completum sine regis mãdato in regnum intrauerit, exilij tempus duplicetur. Et si tertiò ingredi rebelliter cõtendat, vltimo supplicio puniatur. Quæ lex ad literam seruatur, quando aliquis eximit captũ pro delicto à manibus familiæ. Sed quando eximit à carceribus, vel vinculis, seruatur pœna dict.l. partitæ,scilicet,q̃ debet pati eam pœnã, qua captus puniendus erat,de quo per Ange.in tracta. malefi.& ibi per August. in additio.in parte, q̃ fama publica.versi.secundò quæro.nu.55. cum sequentibus.Et Saly.in.l.1.C.de falsi.mone.in.7. notabil.dicit,q̃ qui custoditum fugere fecit, ea pœna,qua ille punitur.vt in.d.l.ad commentariensem. C. de custo. reorum.versi. si quis fecit. Tamen Augusti. in dictis additio.ad Ange. de malefi. in parte supradicta, num. 57. intelligit hoc, q̃ eximens aliquem à carcere, tenetur pro eo,& non in plus,q̃ teneretur ipse principalis, qui fuit exemptus.vt dicit tenere glo. & Ange. ibi,ponderãdo text.in.l.1.§ hæc verba.ff.ne vis fiat eis. quod dictum Angel. non inuenio: imò nec illum tantùm legi.dicit August. vbi suprà fore intelligendum in ciuili,sed in criminali nõ procedet intellectum suum, potest esse, quia in criminalibus licet quis sit iniustè captus, & in vinculis vel carcere positus,& nullam pœnam mereatur captus,tamen eximens eum, meretur pœnam:quia captus de mandato iudicis, de cuius iurisdictione cõstat, licet captura sit iniusta, non est resistendum de facto,sed de iure per appellationis remedium.Ita tenet Angel.singulariter in.l.1.ff.ne quis eum qui in ius voc,vi exi. allegando Innocẽ.in.c.si quãdo.de offi. delegą. & alia iura,vt ibi per eum.℣ Et talis eximens in isto casu potest puniri ad petitionẽ iudicis,qua si eius iurisdictio sit turbata, vbi captura est iniusta respectu ritꝰ,& ordinis, & tũ eximẽs debet puniri,etiã ad petitionẽ partis. & vi. Hippoly. de Marsi. in sua practi. crimin.§. attingã. nu.49.vbi remissiuè. ℣ Et eundem Hippoly.in dict.pra.§. opportunè.num.20.vbi tenet,q̃ si ali quis est captus ex mandato iudicis pro aliqua summa, qui verè non est debitor, attamen eximens eum à manibus familiæ, cadit in pœnam, etiam si velit ostendere, q̃ exemptus non erat debitor.tenet Cępola cõsil.14.in.4.col.℣ Quod dicit Angel. vbi suprà fallere, quando aliquis esset captus de mandato eius, de cuius iurisdictione non constat, puta, de mandato delegati à principe, qui suum mandatum in publicum non deduxit,tunc nõ punitur eximens,quia licitè eximit exemptum.℣ Idem si fuit captus de mandato non habentis iurisdictionem,quia excessit terminos iurisdictionis suæ.per.l. prohibitum.C. de iure fisci.lib.10. ℣ Quoq; fallit secundùm Iohã.Fab.in. d.§. pœnales.versic.item aduersus.nu.9.quãdo quis non est dãnatus,nec captus p̃ delicto ab imperatore,vel ab eius officiali, sed à iustitia inferioris, puta, ducis, vel Marchionis,vel suorum officialium, tunc eximens non incidit in.l.Iuliam maiestatis, sed aliter debet extraordinariè puniri.Quia ad hoc vt incidat in illam pœnã.l. iuliæ maiestatis.requiritur,q̃ captus,vel carceratus sit ab imperatore, vel eius officiali. Quod dictum Iohann.Fab.sequitur Iaſ.in.d.l.omnibus.§.is videtur.num.16. vbi dicit,q̃ est notandum,quia est magna limi-

tatio

tatio ad prædicta iura,& ad decisionem Bar.Sed dictus Iaſ.in.d.§.pœnales.nu.107.dicit,q̃ ſi hoc dictum Fabri eſt verum,eſt aureum, & notabil. dignum,nec alibi inuenitur. de quo dicit,quòd dubitat.per dict.l.4.verſi.pe.ff.ad.l. iuliam maieſta. ibi, propter hoc in vincula cõiectum emiſerit. Et propter iſtam dubitationem in.d.§.pœnales.& propter affirmationem per eum factam in.d.§.is videtur. videtur mihi, q̃ ſit verũ illud, quod multi aſſerunt.ſ.q̃ lectura in.d.tit.de actionibus.non ſit Iaſ.ſed Alex.de Imol.& propter alia,quæ laborando ſcripta inueni in multis locis. ℣ Etquòd limitatio Iohan.Fab.non ſit vera, ſed quòd dicta pœna habeat locum,ſcilicet,pœna legis.4.ſuprà allega.etiam in eximente delinquentem à carcere Ducis,Marchrionis,vel aliorum dominorum.tenet tex.in.l.14.tit.29.part.7. ibi.E porende mãdamos, q̃ ſi alguno fuere oſado de ſacar preſo dela carcel del rey, o de algun adelantado, o de comun de algun concejo, o de otra priſion qualquier en que fueſſe metido por mandado del rey, o de alguno de los otros que an poder de juzgar por el, qué deue recebir tal pena qual deuia recebir aquel que fue ſu deſacato por fuerça.qui tex.loquitur in criminalibus, vt ex eo patet, & inquantum text.dicit,que deuen juzgar por el, ſcilicet, quando à principe magiſtratus eſt conſtitutus ad iuſtitiam exercendam,vel ab alio,qui habet poteſtatem à principe.vt dixi latè in.c.1.ſuprà in glo.1.in princi. quia vt tenet Alex.in.l.1.in fine.num.35.verſic. vnde dicit Bal.ff.de iuri.om.iu.quòd omnis iuriſdictio eſt imperatoris,& ipſe eſt,qui iuriſdictionem tribuit,magiſtratus creando,vel confirmando,vel præſtãdo authoritatem creandi, vel confirmandi,allegando Bal.in cap.1.§. ad hæc.1. col.de pace iura.firman. per illum text.& per.§. iudices verò fallit quoq;,niſi condemnatus,vel alius pro eo,puta conſanguinei,vel amici appellaſſent iuſtè à ſententia condemnationis iuxta l.non tãtùm.ff.de appella.quo caſu ſi iudex non obſtante appellatione vellet exequi ſentẽtiam, quæ non eſt amplius reiterabilis, vel retractabilis,iſto caſu licitum eſſet etiam facto reſiſtere iudici, & impunè talem executionem impedire, quia per appellationem ſublata eſt iuriſdictio iudicis à quo.ita Inno. ſingulariter in.c.ſi quando.de offi.delega.verſi.tranſactione.quod dictũ reputat notabile Bal.in.d.l.additos.C.de epiſcopa.audienti. vbi vide alia plura per eũ. & ſequitur Iaſ.in.d.§.pœnales.nu.108.vbi alios docto.allegat hoc idem ſequẽtes.& idẽ tenet Ange. ibi. num.17.de quo per Abb.in.d.c.ſi quãdo.& de intellect.nu.2. ℣ Vltimò limita prædicta de eximente,vt non procedat in Cardinalibus: nam ſi Cardinalis obuiauit ei,qui ducitur ad mortẽ, habet ex cõſuetudine priuilegium hoc,q̃ poſſunt eum eximere,& à morte liberare, ſecundũ Bal. in.d.l.additos. & Iaſ.in.d.§. pœnales.num.109. ℣ Si autẽ eſſet aliquis incarceratus pro debitis
14 priuatorum,faciens † eum fugere de carceribus, tenetur ſatisfacere omnibus creditoribus. text. eſt ſolennis in.d.l.quotiens. C. de exacto.tribu. lib.10.vbi tex. iuncto vno intelle. gloſſæ adhuc probat aliud, quod eſt ſingularius, q̃ etiam ſi il le denuò reducatur ad carceres, hoc nõ obſtãte, qui fecit eũ primò fugere, tenetur creditoribus ſoluere.& ita p illum tex.dicit Iaſ.in. d.l.omnibus.§.is videtur. nu.17.quod tenet Saly.in.l.bonæ fidei. C.de rebus credit.& in.l.admonẽdi.ff. de iureiuran.& ibidem Ludoui. Roma.col. 25. vbi refert & ſequitur. ℣ Si autem aliquis occul-
15 tauit † debitorẽ alicuius,& non patitur eum capi,an teneatur, maximè ad creditum? Bald. in.l. ſi. C.de ope.liber.tenet, quòd non:ſed Salyc.ibi tenet contrarium,& fortè melius,ſecundùm Iaſ. in.d.l.omnibus.§. is videtur.in fi. & idem tenet Iaſ.contra Bal.pro Saly.in.d.§.pœnales.inſtitu. de actio.nu.102.& credit etiã, q̃ iſto caſu prouideatur creditori,mediante tit. ff.ſi quis ius dicẽ. non obtemp.hoc modo,quia iudex habet præcipere illi occultanti ne impediat executionem. & ſi contẽneret præceptum, poſsit iudex procedere ad multas, & ad alia remedia, quæ traditi ſolent per ſcribentes in dict.l.1.ff. ſi quis ius dicen.nõ obtempe.& opinionem Salyce. licet de eo non faciat mentionem,ſcilicet, quòd nedum ille qui de facto eximeret captum, tenetur creditori ad ſolutionem. ℣ Sed etiam ille,qui noti-
16 ficauit † debitori alicuius, quòd fugere deberet, quia creditor ſuus ordinauerat facere eum capere, & detineri, tenetur ad ſoluendum debitum creditori, ſi talis debitor fugam arripuit. ita doctor del Caſtillo in.l.66.de Toro. in gloſ. de ſe arraygar.3.colum.verſicu.& nota allegando meum Hippolytum de Marſiliis, in repetitio.rub. ff. de fideiuſſo.colum.7. num.16.&17. vbi allegat Petrum de Anchara.in conſilio.341. incipiente, Viſo themate. in fine. & idem tenet Hippolyt. de Marſil. in ſingula. 137. quem vide.& Bald.in.c.dilectus.colum.4.de appella. & ibi Cardi. Alex. & Iohan. de Ana.conſil.55. incipiente,quia dubia ſuper facto iſto occurrente.in fine.vbi dicit, quòd reperit, q̃ cõſuluit Salycetus,& dominus ſuus Petrus de Anchara.& inter alia allegant text. in.l. ſint certo.verſiculo, cuſtodiam.

cuſtodiam.ff.cõmoda. cum ibi notatis. per glo. & in.l.ſi à bonę fidei poſſeſſore.verſi. ſi verò cuſtodiæ.ff. de rei vendi, allegant etiam notata in l.pe.C.de operis liberto. ☞Ego in fauore Saly. & Anchara. & Hippolyt. & ſequacium allego dictum Paul.de Caſt.in.l.dedi tibi. §.fi.qui incipit,quanq̃. nu.6.ff.de condi.cauſ.data.vbi dicit per text.ibi,qui non eſt alibi, ſecũdùm Ray.
17 de for. quòd ſi tu impedis † me,quo minus aliquam vtilitatẽ conſequar, habeo cõtra te regreſſum ad omne intereſſe.vnde infert Paul.de Caſtro, ſi aliquo volente mihi aliquid relinquere, tu impediuiſti,teneris mihi ad intereſſe.☞Et ad de Iohan.Andr.in additio.ad Specul.in titu.de iudiciis.§.generalia.verſ.poſſet poni.vbi ponit de tutore, qui procurauit, vt teſtator ſibi relinqueret totum,vel partem eius,quam pupillo relinquere intendebat, q̃ pupillus poteſt agere ad intereſſe.quod dictum Paul.ſequitur Alexã.in additio.ad Bar.in.d.§. quanq̃. ☞Et idem quod Saly.& Anchara.tenet Fran. Curtius in additio. ad Paul.de Caſt.in.l.ſi per alium.§.docere.ff.ne quis eum qui in ius vocatus vi exi. & idem in expreſſo tenet Iohan.de Pla.in.d.l.quotiẽs.vbi ſingulariter de iſta materia. ☞Circa ſupradicta vide notabile dictum Iohan.de Plat.in.§.prætea.inſtitu.de actio.vbi tenet,q̃ licet receptauerim
18 † in mercatores ſalitos,vel qui fregerũt,non propter hoc poſſunt conueniri vt eos exhibeãt, nec teneor ad intereſſe.& idem tenet & ſequitur Hippoly. de Marſi. in ſingula. 366. quod nota. ☞Sed hodie dictum Plat.Iaſ.& ſequacium non tenetur,quia contrarium diſponitur per text. in l.5.tit.8.de los troques y cambios.lib.5. in ordinamen.regali.vbi cauetur,q̃ nullus receptet dictos mercatores ſalitos,aliàs ad debita, quæ ipſi tenentur,teneantur.& facit.l.80. in pragmaticis. fol.78.& text.ſingula.in.l.4.ti.17.lib.8.in ordi. regali.vbi idem tenet, q̃ receptantes, ad debita teneantur,& hoc quando malefactorem,ſeu debitorem abſcondit, quia tũc dicitur receptator,
19 † non in eo,qui dedit potum,vel cibum.text.& ibi Bart.in.l.1.§.q̃ autem.ff.de ſeruo corrup.vbi Bar.dicit facere pro ſtatutis, qui dicunt, ſi quis receperit malefactorem, vel bannitum. Quoq; receptator debet eſſe ſciẽs,prudẽs q̃;,vt demum puniatur,ſi ſciuerit ipſum eſſe debitorem rebellem,non autẽ ſi ignorauerit.vt in.l.1.C.de deſertori.mili.lib.12.& ibi Plat.nu.3. & facit.l.3.§.nõ tantùm.ff.de incen.rui.naufra.&.l.metodorum. ff.de pœnis,& in dubio prę ſumitur ignorantia, niſi foret notorium.vt in.l. 1. ff. de recepta. pro quo facito quod notat gloſſ. in. l. ſi tutor. C.de pericul.tuto.prout tenet dictus Plat.in.d.l.1. & ſtatur iuramento ſuo.vt ibi per eũ.nu.4.& Hippoly.in.l. qui ignorans.ff.ad.l.cornel.de fal.nu. 22.& Feli.in.c.à nobis.de exceptio.& Plat.in.l. fi.C.de fabricen.lib.11.& Luc.de penna.in.d.l.1.
20 col.1.☞Idẽ eſt in occultante,vel faciẽte † fugere officialem tẽpore ſyndicatus, quia tenetur ad reſtitutionem in quadruplum,ſecundùm Bal.in.l. 2.C.de aſſeſſo.☞Sed intellige verũ in foro conſcientiæ poſt condemnationem, ſed ante ſolùm tenetur ad dãnum,quod reſtituere debebat ipſe officialis, ſi in ſyndicatu fuiſſet. ita ſingulariter ſumma Angeli.in parte,reſtitutio.§.9.verſi.vtrũ faciẽs fugere.de quo vide quę latè poſui ſuprà, in.c.1.in gl.ni recibira dadiua.verſi.ſed vtile eſt. nu.20.☞Adde vnũ ſingulare,q̃ contra eximen-
21 tem aliquẽ de manibus familiæ intereſſe † probatur per iuramẽtum creditoris. tenet Bart.in.d.l. ſi per aliũ.§.docere.ff.ne quis eum.& tenet Pau. de Caſt.in.l.ſed eximendi.§.item ſi is.eod.tit. & tenet Anto.Frãc.in additio.ad Abb.in.c.dilecti filij.de foro compe.in additione finali:quæ incipit, ex contractu. poſt medium.& Angel.in.d. §.pœnales.nu.16. vbi tenet, q̃ in iſta actione in factum contra eximẽtem iuratur in litem:& ſpeciale eſt, quamuis ſit ſtricti iuris propter rigorem iuris conſeruandum.de quo ibi per eum,& format quæſtionem vt clarius intelligatur.☞Et ideo dicit Montal.in glo.ordi.in parte, iudices prætores.q̃ ille,qui aufert captum, vel alio modo eum eximit, ſuccedit ne dum in intereſſe, & pœnam,ſed etiam eſt in maius periculum,quàm erat reus principalis, quia facilior eſt probatio contra eum.Dicit ad hoc tex.valde notabil.in.l. 2.§.prætor ait.ff.eod. tit. ne quis eum qui in ius voca.vi exi.& Bald. ibi. & probatur per. d.l.fi. C.de operi.liberto.& in.l.conſiliarios. C. de aſſeſſo.& glo.in.d.l.quotiẽs.☞Item nota,q̃ ſi plures abſtulerũt captum à familia,vel vi eximunt
22 aliquẽ de carcere,q̃ quilibet tenetur † in ſolidũ, & vnius ſolutio non prodeſt alteri.per tex.in.l. 2.§.fi.ff.ne quis eum qui in ius vocatus vi exi.& ibi Bal.& tenet Mõtal.vbi ſuprà:& tenet in expreſſo Paul.de Caſt.in.l.pen.quæ incipit,ſi per alium.§.hoc iudicium.ff.eod.ti.nec pœna ſoluta ab vno,liberat alium, & etiam debitor remanet
23 obligatus.☞Sed an ſolutio † facta ab eximente debitorem liberet? Glo.in.d.l.pen.quę incipit,ſi per alium.§.1.tenet quòd nõ,ſed aliquis antiqui tenent ibi contra.☞Sed Ange.& Flori.ibi concordant,dicendo. Aut primò debitor fuit condemnatus,& ſoluit quod debebat,& eximens liberatur quoad ipſum actorem:quia amplius ſua

non

non interest,& primũ debitum est extinctum: ℣ Aut primò fuit exactus eximẽs, & tunc non liberat eximẽs debitorem:nã id quod soluit eximens,videtur solutũ in pœnã sui dilecti.l.mancipia.C. de seruis fugit. ℣ Sed istã distinctionẽ Ange.de Are.in.d.§.pœnales.nu.18.dicit,q̃ nõ credit eam verã:imò quanuis sit primò exactus debitor, nõ sit liberatus eximẽs propter dolum suum, & suum delictũ. Prẽterea quia vt eximẽs teneatur,nõ habetur respectus ad quãtum in veritate teneatur exẽptus: quia etiam si in nihilo tenebatur, & calũniosẽ esset exemptus, tamen eximens tenetur. vt in.d.l.sed eximendi.§.item. & in.d.l. fi per aliũ.§.1.in fi. ℣ Pro quo etiam facit quod dictũ est,q̃ si sunt plures,qui eximunt captum, quilibet tenetur in solidum. vt in.d.l. pen.§.hoc iudicium.Sicut etiam dicimus,q̃ duę causæ lucratiuæ procedentes à diuersis debitoribus possunt concurrere in eadem re, etiam quo ad exactionem,qñ primò extimatio rei fuit exacta.l.Meuius.§. duobus. & ibi Bartolus latissimè.ff.de lega.2.& in.l.planè.§.1. in.2. responso. ff.de lega.1. Prætera potest dici,q̃ quoad debitorem sit rei persequutio,& quoad eximentem sit pœnalis. Sed pœnalis non tollitur per persecutoriam,nec econtra.vt in.l.si pro fure.§.1.ff. de condi. furti. cum similibus. siue sit exactus primò debitor,siue non, quia non liberatur alter,qui tenetur ad pœnam. secundùm Angel.in dict.§. pœnales.quod mihi placet. ℣ Sed quid in
24 iudice delegato,† seu perquisitore, qui sunt idẽ, an potest defendere suam iurisdictionem limitatam, quam habet, & punire turbantes eam? Et videtur q̃ non: quia iurisdictio delegata nõ extenditur ad personas nõ expressas in rescripto. vt in.c.1.& glo.de offi. delega. sed de istis impedientibus non habetur mentio in rescripto, ilicò ad ipsos non extenditur iurisdictio. Sed dic, q̃ illud intelligitur vniuersaliter,& fallit in istis, qui impediunt processum iudicis, quia contra ipsos bene extenditur iurisdictio. vt in.c.1.de offi.delega. Et est ratio:quia omnia videntur sibi cõmissa, sine quibus iurisdictio explicari põt. cap.prætera.el.2.de offi. delega.& .l.2.ff. de iuri.om. iud. Cõtra istos ergo turbãtes põt delegatus exercere cẽsuram:qa permissũ est iudicibus defendere suã iurisdictionẽ iudicio pœnali. vt in.l.1.ff.si quis ius dicẽ.non obtẽp.licet Iohã.de Imol.in.d.c.1.& in.c.dilectus. de pœnis variet. ℣ Sed tu cõclude post scribẽtes in.d.c.1.d̃ offi.de lega.secũdm And.sicul.Barb.ibi, col.25.cũ sequẽt. ℣ Quod si tertius delinquit in personã iudicis delegati,nõ põt illũ punire,nisi ex hoc cõtingat suam iurisdictionẽ impediri. Et ita reducitur ad concordiã Inn.in.d.c.1.& in.c.dilectꝰ.nã in.c.1. tenet,q̃ põt suã iniuriã vlcisci.p.c.si qs erga.2.q. 7.sed in.c.dilectus.tenet oppositũ.& cõcorda vt dictũ est. ℣ Quoq; dic,q̃ tex.in.d.c.si qserga.loquitur in ordinario.d̃ quo plenè per Abb.in.d. c.cũ venissẽt.de iudi. Et attẽde, q̃ in casu,in quo põt delegatus punire,nõ intelligas q̃ possit imponere pœnã ordinariã, sed extraordinariã,qa ipse nõ est deputatꝰ supra illã iniuriã. ℣ Si verò delinquitur cõtra partes,vel testes,& similes personas necessarias in iudicio.cõclude,q̃ si ex hoc sua iurisdictio impediatur, põt vlcisci, aliàs secus, & ad limites impedimẽti põt se impedire, & nõ aliter. Sed cõtra officiales delinquẽtes coram se cõtrariũ tenet Inno. in.d.c.dilectus,q̃ nõ põt ipse procedere, nisi impediretur sua iurisdictio, sed debet facere eos punire per ordinariũ. ℣ Quam aũt potestatem põt exercere delegatus in istos tales impediẽtes? Dic q̃ cẽsura ecclesiastica,etiã si hoc nõ sit expressum in rescripto.vt voluit Inno.in.d.c.1. Et quoq; poterit eos multare pœna pecuniaria secũdm eundẽ:quia oĩa videntur cõmissa, sine quibus iurisdictio exerceri nõ põt.idẽ tenet Abb.in.d.c.1.nu.6. ℣ Quid si alius prẽter litigatores,est suspectus,q̃ vult impedire iurisdictionẽ,vel offendere eos, qui ad suũ iudiciũ sunt vocati? Dicit Inno. q̃ iudex coget eum p̃stare cautionẽ sup̃ eorũ securitate.arg.c.literas. de resti. spol. tenetur enim iudex assignare partibus locũ securũ.c.ex parte.de appella. ℣ Sed limitatur hoc, nisi esset tãta fæuitia, q̃ nõ posset, q̃ cautionẽ mederi,qa dicit Hosti.q̃ suspẽderetur cẽsura,donec mutẽtur tempora, vel per d.eũ, vel eius vicariũ aliud cõsilium apponatur, & consulatur,q̃ ad tp̃s desistat.arg.in.d.c. literas. &.c. ex trãsmissa.de resti.spol.secũdm Bar.b.vbi suprà, in.d.c.1. ℣ Sed quæritur, si iudex, seu potestas,q̃
25 defensiõe suæ iurisdict.delinquat,† & dãnũ det, an ille teneatur ad satisfactionẽ delicti,vel ciuitas,rõne cuius defensionẽ fecit? Et videtur q̃ ille tenetur,& nõ ciuitas:qa delictũ psonæ in ecclesiã, vel ciuitatẽ seu rẽpublicã nõ debet redũdare. Et iõ si Abb.delinquat,vel aliꝰ monachꝰ, vel clericꝰ,iniuriã faciẽdo,vel dãnũ dãdo,vel alicui eius possessionẽ occupãdo, ecclesia nõ tenetur. Nã qua rõne delictũ tutoris non obligat pupillum. vt in.l.neq; .ff.de reg.iur.& in.l.pe.ff.de tabulis exhibend.eadẽ ratione delictũ clerici, vel prælati,nõ debet ecclesiã obligare: cũ pupillus, & ecclesia,& respublica parificẽtur ex vna parte, & eorũ administratores etiam parificẽtur ex alia. vt in. l. orphanatrophos. C. de episcopis,

& cleri,

& cleri.& in.c.1.de in integr.restitu. & ibi glo. ▽ Et quia ex delicto officialis non tenetur vniuersitas ad pœnam,ex eo,q̃ in generali mãdato non venit,q̃ faciat incidere in pœnã.tenet Bart. in.l.aut facta.§.fi.vlti.col. ff. de pœnis. sequitur Alex.in consi.105.in.3.volu.consiliorum. num. 27.▽ Sed in contrarium videtur ratione prædictæ parificationis:quia iure expressè cauetur,q̃ pupillus teneatur de dolo tutoris.vt in.l.1.§.hoc edicto.ff.ne vis fiat ei,qui in posse.&in.l.si vna. §.si dolo.ff.de peculio.& in.l.3.§.pe. &.ff.de ad ministra.tuto.l.fi. ▽ Dyn.in regula delictũ personæ. de regul. iur. in. 6. pro solutione dicit, q̃ si ex delicto, vel dolo prælati, vel alterius peruenit ad ecclesiam aliquid, eatenus teneatur ecclesia, sicut tenetur pupillus de eo, quod ad se peruenit ex delicto tutoris. vt in. l. supradicta. Sicut pater ex delicto filij tenetur, & dominus ex delicto serui inquantum ad eos peruenit. vt in.l.1. §. cùm igitur.ff.de vi & vi arma.& in.§. si quis enim.& in.§.si filius.& in.l.2.§.fi.ff.de peculi. Et eodem modo tenetur ciuitas, vel vniuersitas,quatenus ad se peruenit ex facto, vel delicto præsidentis.i.iudicis.vt.ff. de vi & vi arma. l.si in me.&.ff.de dolo.l. si ex dolo.§.Sed an municipes. Tunc ecclesia non videtur pati damnum, quod est diminutio patrimonij. vt in. l. 4. ff.de damno infecto.cùm de suo non soluat,sed quod ad eam peruenit restituit. Et istam solutionem quoq; tenet Iohan.Andr.in.d.regula delictum. in mercuriali. in princ. ▽ Vbi Dyn.ponit quoque alium contrarium de. l. iubemus nullam.C. de sacrosanct.eccles. ▽ Sed soluendo dicit,q̃ delictum commissum à prælato,seu à iudice,collegio,seu consistorio,† vel capitulo vocato,& cõmunicato redundat in damnum ecclesię,seu vniuersitatis.vt in.d.l.iubemus.Secus eo non communicato:quia delictũ solius potestatis,vel prę lati,seu alicuius,vel aliquorum de collegio, ecclesiæ,vel vniuersitatis non præiudicat.& ita intelligitur.d.regula delictum.& ista est communis solu.secundùm Dyn.ibi Et eam quoq; dicit communẽ. Abb. in.c.1. de dolo & contu.nu.12. & Bart.in.d.l.iubemus nullam.vbi quoq; dicit, q̃ sic debet intelligi.d.e. delictum. ▽ Quinimo non solùm obligatur ecclesia,ciuitas,vel vniuersitas quando communicato consilio fuit factum, & de suo consensu,verunetiam obligatur† vniuersitas,si ratum habuit quod factũ est per prælatum,seu per iudicem,& hoc casu obligatur ecclesia,seu vniuersitas etiã in delictis. vt notat gl. in.c.cùm dilectus.de ordi.cogni.in glo.3. & vi. Bal.& Abb.Notat etiam glo.& ibi Barto.in.l.si quis in tãtam. C.vnde vi.tenet ad literam.Alex. in additio.ad Bart.in.d.l.iubemus nullam. in finali addit. ▽ Sed hoc intelligitur verum†,quando omnes de capitulo,vel de collegio cõsensissent: secus si maior pars capituli consensisset,& minor contradixisset, quia adhuc nõ fieret præiudicium ecclesiæ.Nec obstat.l.maior.ff. ad municipales. quia debet intelligi de his, quæ tendunt ad vtilitatem, vel saltem non tendunt ad damnum:& tunc quod maior pars facit,videtur fecisse totum capitulũ,vel vniuersitas.Sed quando tendit actio ad damnum,requiritur q̃ omnes concordent, & cõtradictio vnius faceret,ne videatur gestum ab vniuersitate. Quod perpetuò tene menti,secundùm Paul.de Cast.in.d.l.iubemus nullam.num.6.quod dicit raro reperies alibi hoc dictum,& est pulchra limitatio ad.l. maior.& vi.aliquid per Roma.in singula.44.Et in casu isto non ciuitas, sed ista maior pars tenetur ad damnum,nõ in solidum, sed quilibet tenetur pro parte.vt tenet Bal.in.c.edoceri. de rescript. num.3.dicendo,q̃ si plures admittuntur ad communionem officij publici, & simul delinquunt in officio, quilibet tenetur pro parte. quod est notãdum. Ad quod facit,quod tenet idem Bal. in.c.cùm dilecta.de rescrip.nu.5.vbi tenet, q̃ si multitudo hominum facit sibi vnum caput,siue capitaneum,omnes dicũtur principales, tamen vnusquisq; tenetur pro se, & non pro alio. vt notatur in.l.prætor.ff.vi bono.rap. & vi.Bal. in rub.de his quæ vi met.caus. in decretali.num.13. vbi singulariter. & vide suprà in glo. Iuntaran, in fine.& quæ ibi dixi in.c.2. ▽ Alij faciunt aliã distinctionem. Aut delinquit contrahendo, vel delinquẽdo,aut negligendo, aut delictum reale & mere suum,aut est delictũ,vel actũ, & inclusum,seu coniũctum cum administratiõe. vt per Bart.Bald.& Paul.in. d.l. iubemus nullam. singulariter distinguẽtes & quoq; ibi per eos quid in acquisitis,& quid in acquirẽdis. & per Abb. in.d.c.1.de dolo & contu. ▽ Sed contra supradictam conclusionem, in qua cauetur, q̃ quando communicato consilio fecit, nõ tenetur,sed vniuersitas.facit glo.† in.c.placuit.16.q.6.& Archi. ibi.& Card.in.d.c.1.& glo.in.c.priuilegium.11. q.3.vbi indistinctè volunt, q̃ quantũcunq; hoc delictum sit communicato consilio, nunquam præiudicet ecclesiæ, vt ecclesia priuetur re sua: quia cũ expressè non posset prælatus & capitulum sine causa legitima, & solennitate debita, alienare bona ecclesiæ.12.q.2.c.fine exceptione. multò fortius tacitè, maximè delinquendo. Et distinctio,quæ fit, an fiat communicato consil.

vel

vel non, procedit quoad ea, quæ cadunt in potestate prælati, & capituli, vt in obligando ecclesiam pro aliqua legitima causa. vt legitur in capit. quòd quibusdam de fide instru. non autem quoad alia. notat in simili Barto. in. l. sciendum. ff. de verborum obligat. Et hoc plus placet Abb. vt ipse ait in dict. cap. 1. de dolo & contuma. num. 13. &. 14. cum sequentibus. vbi singulariter hoc altercat melius, quàm alibi: quem vide. & concludit in num. 18. & dicit, quod si res spectat ad mensam prælati, puniatur ipse prælatus in vita delinquentium: si verò res erat ecclesiæ, & non pertinebat solùm ad mensam prælati, & capituli, tunc condemnabuntur ipsi de proprio ad æstimationem. & idem voluit tenere Bald. in prælud. feudo. in finali diuisione, licet Abb. eum non alleget. nume. 58.

¶ Attamen quicquid dicat Abbas, ego teneo,
30 † quòd si iudex fauore suæ iurisdictionis aliquod damnum fecit, quòd non tenetur soluere ex suo, sed respublica tenetur tale damnum emendare, & soluere condemnationem contra eum factam. vt tenet singulariter Paris de Puteo in tractatu syndica. in parte, an officialis possit capere rem. folio. 69. in libro portatil. vbi dicit, quòd si officialis accipiat boues alicuius pro homine traxinando ad iustitiam, q̃ illi boues de cætero cùm arabunt in terram, & nunquàm germinabit fructum illa terra arata cum dictis bobus, dicit quòd non iudex, sed respublica ad emendam illorum boum sic deterioratorum tenetur, & soluetur talis emẽda, non de pecunia iudicis, sed de pecunia publica. per notata in argum. per Barto. in. l. diuus. ff. de bonis damna. & in. l. cùm ratio. §. Si plures. eo. titul. vbi tenet quòd expensæ pro exercitio officij sunt faciendæ ex multis extraordinariis paruulis, & quòd talia vilia non conuertantur in suam vtilitatem, sed in vtilitatem officij.

¶ Maximè si illud, quod facit iudex pro dicta defensione, habet causam successiuam: quia tunc quamuis non præcedat tractatus vniuersitatis, imputatur vniuersitati. vt Cardina. in clementina. 1. de pœnis. & tenet Pala. Ruui. in repetitione cap. per vestras. de dona. §. 18. fol. 65. nu. 36. quòd dicit esse notandum.

¶ Et facit idẽ, quod tenet Pala. Ruui. in. d. repe. c. per vestras. §. 39. nu. 6. fol. 75. vbi dicit quòd si
31 † priuatus intentat iudicium ad vtilitatem publicam, siue clericus ad vtilitatem ecclesiæ suæ, debẽt sibi refici expẽsæ à fisco, si vtilitas sit fiscalis, id est, afferens lucrũ fisco. Et dicit esse casum notabilem in. l. si mulier in opus salinarum. ff. qui potio. in pigno. habe. secundùm Bald. in. l. 1. in prin. iuxtà finem commenti. ff. de iusti. & iure. & text. in. c. ex parte. de accusa. & Francisc. de Are. tenet ita in. c. si quis testium. de testibus. 3. colũ. Et licet Pala. Ruui. alleget. d. l. si mulier. ego non inuenio. & credo quòd est text. in. l. fi. §. fi. ff. de pignora. actiõe. ¶ Adde quod tenet idẽ
32 Bar. in dict. §. si plures. vbi dicit, q̃ rectores † pro amplianda ciuitate numero hominũ, & ciuium, potest expẽdere de bonis communis, & est iusta causa expendendi. ¶ Et in simili facit quod tenet Bar. in. l. multarum. cap. de modo mult. vbi
33 quando iudex † non potest facere aliter aptare cameram, imponat aliquam multam, & deputet eam ad fabricam vel expensas palatij. q̃d dicit menti tenendum. Sed credo, q̃ palatium debet esse ciuitatis, & non priuati. Et ita intelligit Salyce. ibi, dum dicit, q̃ iudex in impositione mul
34 tæ potest eam deputare † in salarium aduocatorum, vel in refectione alicuius rei spectantis ad rempublicam. Et Bal. in. l. 2. C. communi rerum alie. num. 3. dicit, q̃ iudex potest donare fiscalia modica, sed magna non, nisi ipse princeps. ¶ Facit quod tenet Andreas de Iserni. in tit. de pace iura. firman. in vsi. feu. §. receptatoribus. circa fi-
35 nem. vbi tenet, quòd non tenetur † iudex, qui vt maleficia puniantur, & alij terreantur, zelo iustitiæ dedit alteri damnum, sed tenebitur fiscus ad illud damnum: quia hoc exigit publica vtilitas. argum. l. contra. §. fi. ff. ad Silania. & in. l. 1. C. in quibus causi. seru. & per notata. in. l. si is cum quo. ff. famil. herciscun. vbi de villa exusta propter contumaciam alterius socij, quod Andre. latè examinat in. d. §. receptatoribus. & ibi intelligit hoc verum, si iudex aliter non potuit prouidere. Et facit quod tenet Stephan⁹ aufre. in decisione. 70. Tholosa. vbi dicit, quòd si officialis delinquit præ textu officij, & ad commodum ipsius officij, seu vniuersitatis, successor in officio tenetur satisfacere. Secus si officialis delinquit, vel cõtraxerit ad cõmodum proprium; vel libidinẽ suam secundam, nam tunc non successor, sed ipse, & eius hæres conueniri debent. iuxta quod legitur, & notatur in. l. 1. & 2. ff. ad. l. Iuliã repetund. & in. l. iubemus. C. eo. tit. Et ita voluit Siculus limitare. c. aduersus. de immuni. eccles. Et est tex. & ibi glo. expressa in. l. si laborante. §. æ quissimum. ff. ad. l. Rhod. de iact. vbi tenet, quod si quis pro communi vtilitate, vel alterius damnum patiatur, est sibi restitutio facienda. ¶ Nec obstat, quòd officialis nil debet recipere à prouincialibus. vt in authen. de manda. princi. §. fi. colla. 3. quia est verum pro se, sed

ſecus pro executione officij. ſecundùm Barto. Bald. & Cyn. in l. fi. §. fi. ff. de pigno. actio. & tenet dictus Paris de Puteo, vbi ſuprà: quę vide. & Barto. in d. §. fi. intelligit data mercede de publico. Sed quando aſinus accipitur ad aliquem ſuſpendendū, gratis poteſt iudex bię publico'no lle- accipere. vt Paris de Put. vbi ſuprà. ¶ Quoq; tu dic, †q quando iudex facit aliquid pro defenſione iuriſdictiōis, faciat ex multis extraordinariis per eum impoſitis, & applicatis operibus publicis, vel expēſis iuſtitiæ: & his deficiētibus expēſis Cameræ regis. Sed requiritur licentia regis, vel ſuorum ſenatorum: quam licētiam ilicò concedunt dum petitur, ſi videtur eis neceſſarium eſſe: & hoc, quando iudex contendit cum aliquo alio iudice eccleſiaſtico, vel ſeculari ſuper iuriſdictionem, vel ſuper delictum. ¶ Secus ſi ciuitas contendit ſuper territorio & iuriſdictione cum alia ciuitate, villa, ſeu domino, quia tūc expenſis ciuitatis debet defendi. & ita ſeruatur. Quia omnia iſta ſunt ciuitatis, & communia vniuertatis, puta, fontes, plateæ, termini, viæ, montes, & campi, & ſimilia. vt in §. vniuerſitatis. inſtitu. de rerum diui. & in. l. intantum. §. vniuerſitatis. ff. eodem. text. in. l. 4. titul. 28. partit. 3. ¶ Et ſi ciuitas, ſeu villa reditus non habet, vel non ſufficiunt, illis deficientibus, collecta per habitatores imponitur, à qua clerici, nec alij priuiligiati ſunt immunes. argumen. text. in. l. 20. titul. 32. partit. 3. & l. penult. & fi. ff. de operi. publi. & l. ad portus. C. eodem. & l. ad inſtructionem. C. de ſacroſanctis eccleſi. ¶ Et quoque tenetur, etiam ſi lis ſit ſuper iuriſdictione, licet iuriſdictio ſit regis, ſeu domini. vt dixi in cap. 1. ſuprà eodem in gloſſ. nueſtros. num. 1. Quia iuriſdictio videtur data territorio, & ei cohæret. vt in l. pupillus. §. territorium. ff. de verborum ſignificatione. & facit in argumen. text. in. l. 7. titulo 16. lib. 2. in ordinamen. regali. vbi ſalaria correctorum, vel iudicum ciuitatum, vel villarum ſoluuntur de propriis conſiliorum: quorum defectu ſoluuntur per eos, qui pro neceſsitatibus, & vtilitatibus conſiliorum contribuere conſueuerunt. Ilicò ſi ciuitates iſta ſalaria ſoluunt iuſ ſibi dicentibus, & adminiſtrantibus à fortiori defendere debent dictam iuriſdictionem ſuis expenſis. Quia ſi habent ciuitates, & villæ territorium, debent quoque dictam iuriſdictionem defendere: quia territorium non eſt aliud, quàm terrę ſpatium munitum, & armatum iuriſdictione. tenet Baldus in Rubri. quæ ſint regalia. in vſibus feudorum, & territorium habet intra iuriſdictionem. textus in lege finali. ff. de iuri. omi. iudic. ¶ Et facit quod tenet Petrus antiboli. in tractatu de mune. in ſecunda parte. §. reſtat. nume. 3. tomo. 6. tract. fol. 21. vbi tenet, quòd licet, ciuitas propter publicam vtilitatem fiſci non poteſt indicere collectam, tamen propter emergentem neceſsitatem totius prouinciæ bene poteſt, vt ſi eſt negotium tangens iuriſdictionem magiſtratus, quia ad eam conſeruandam poteſt indici, & ſic intelligit. l. in honoribus. ff. de vaca. mune. & caſus in. l. omnes. C. de operi. publi. Et eſt ratio ſecundùm eum. nam licet collectam imponere ſit ius reale, tamen ex quo officium eſt conceſſum, ad eundē modum talia regalia videntur conceſſa. argumen. l. ſecundę. ff. de iuri. om. iudi. ¶ Tamen nota vnum ſingula. quòd ſi pro ſupradictis indicitur collecta in aliquo loco, ſeu villa alicuius domini: ipſe dominus tenetur contribuere, ſi in ipſa habet domanalia, molendina, deheſas, & agros, & ſimilia. tenet Lucas de pēna in. l. hāc prouidentiſsima. C. de quibus muneri. prę ſta. nemi. licet. libro decimo. colum. 7. verſic. 18. & 19. ¶ Et in contributione iſta tenetur talis dominus pro duobus vicinis in talibus & ſimilibus contribuere: quia ſicut ille habet duplicem portionem in paſcuis, & in ſyluis ceduis illius villę, & ſic poteſt cum gregibus ſuis paſcuari pro eo numero, quo duo vicini de diuitibus talis villę, & ſcindere liga montium, dum ibi habitat, prout tradit collectari. in capit. quæſtiones. de rerum permut. & ſeruatur in practica, & probatur in capit. 21. Deute. quia in hoc habetur reſpectus ad dignitatem vſuarij. l. plenum. ff. de vſu. & habita. ita tenetur in ſupradictis contribuere pro duobus vicinis ex diuitibus illius villæ, vt æqualitas ſeruetur. vt in lege in ſacris. C. de proximis ſacro. ſcrini. lib. decimo, & lege finali. C. de fruct. & litis expen. & capit. finali. tertia queſtio, nona. cap. nouit. § penultimo, de iudiciis. cap. cùm inter. de exceptio. & facit textus, & ibi doctores in lege ſecundùm naturam eſt commoda cuiuſque rei. ff. de regu. iuris.

36

1 Bien publico. 1 Vidē quę latè dixī ſuprà in capit. 1. in gloſſ. el bien comun dela tierra. & vi. text. in. l. qui neceſſariò. C. de aduoca. diuerſ. iudi. & ibi Bal. vbi tenet, q̄ licet quis magiſtratū gerat, pōt eſſe aduocatus pro ſua republica: Secus contra eam, quia habet honorē, & ſalarium ab ea. ¶ Ex iſto

isto text. potest notari illud, quod tenet Lucas de Penna in.l.in filiis. C. de decurio.lib.10.vbi ait, q̃ studuerunt imperatores, vt res ciuitatum publicè regerentur, vt sub pace, & iustitia viuerent in salute. Quod dicit, q̃ facit contra modernos príncipes, q̃ licet vrbes dissentiant inuicē, quãuis & ad paratum exterminiũ proruãt, nulla eis cura est, dummodo in nullo quæstus pecunię minuatur. Et ibi vi. quoq; per eum, an patria debet diligi vel iuuari.

uãdo dineros [k] por ello, so pena que si algo por ello lleuaren, lo tornen con el doblo [l] para la nuestra Camara.

Summarium.

1 Aduocare, an teneatur iudex gratis, pro republica.
2 Fideles imperij, & commendatores an teneãtur sequi regem, si fructus feudi, vel commendatorum non sufficiunt ad itineris expensas.
3 Extra territorium iudex non tenetur aduocare pro republica.

[k] **No lleuãdo dineros.** [k] Idẽ tenet Matth. de affli. in tracta. de iure protho. in parte prohibemus. nu. 3. dicendo, q̃ officialis nil potest recipere pro defedendo aliquem, & punitur qui donat, & officialis, qui recipit extraordinariè arbitrio iudicis. vt in. c. 2. de alie. iudi. & l. 2. c. ne lic. poten. & Specul. in tit. de cessi. actio. §. 1. versi. cæterum. sed hoc intellige, quãdo consilia essent modica, † vel rara, & lites sint paruæ: secus si sint magnæ. ☞ Quoq; intellige, quãdo salarium, quod habet ex officio, seu iurisdictione, est sufficiens ad laborem, & facundiam eius: secus si non sit sufficiẽs, quia tũc talis iudex non aduocabit pro republica gratis. arg. eorum, quæ notat Paris de Puteo in tracta. syndi. in parte, potestas cùm esset in officio. fol. 61. nu. loquendo in aduocato, q̃ nõ teneatur gratis aduocare ꝓ rege, sicut nec alia personalia munera subire cũ sumptu, vel fine, vt Inno. in. c. sicut. el. 2. de iureiuran. in princi. ☞ Sicut & aliàs differt vtrũ habeat salariũ à publico, vel nõ. vt in. l. fi. ff. de offi. asse. Quod dicit esse verum, quãdo dicta consilia essent modica, & in paruis litibus. Secus verò si magnæ, & salarium publicum, quod habet, non est sufficiens ad laborem, quia tunc gratis non aduocabit. dicit esse argu. in. l. apparitores. C. de exacto. tribu. lib. 10. & in. l. Meuia. §. fi. ff. de annuis lega. ☞ Vbi Bart. num. 5. dicit, q̃ fideles
2 † imperij non tenẽtur sequi imperatorem, si fructus feudi ad expensas itineris non sufficiunt. Quod dicit ibi Alexan. in additio. ad Bar. notari ꝓ Baronibus, qui nõ tenentur sequi regem, si fructus Baroniæ non sufficiunt. & Bart. in l. imperator. ff. ad trebell. & Bal. in. l. qui manumittitur. C. de ope. liberto. ☞ Quod facit quoq; pro commendatoribus sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, q̃ non tenẽtur sequi regem, si fructus suarum commendarum nõ suppetunt. quod nota. Et vi. Guido. pap. in singula. 226. vbi tenet, q̃ quamuis dominum sequi debeant, non tamẽ ad suas expensas, nisi aliud sit de cõsuetudine vel pacto ad hoc c. non minus. de immunita. eccles. ☞ Quoq; in-
3 tellige istum tex. quando in sua † iurisdictiõe, & territorio lis tractatur, secus si extra: quia limitata, & dispositа, intra territoriũ, seu in territorio, vltra non ducũt effectum. vt in. l. ex ea. ff. de postula. & in. l. 3. ff. de officio prę si. & in. l. extra territorium. ff. de iurisd. om. iudi. & in. l. in eius. in prin. ff. de pœnis. tenet ad literam Signorellus de homod. in consil. 99. in fine.

Summarium.

1 Pœna iudicis procurantis, seu aduocantis.
2 Iudex, seu familiaris, qui nil recepit pro aduocatione, seu procuratione, an puniatur.
3 Datum iudici, vel familiari, vt patrocinetur, an potest repeti tanquam datum ob causam procurationis, quæ non est secuta.

[l] **Doblo.** [l] Per tex. istum videtur, q̃ corrigatur. d. l. si quis procurationẽ. C. de decurio. lib. 10. vbi dicit, q̃ cõsiliarius, vel potestas, qui constituitur procurator, damnetur in exilium, & constituens puniatur, amisso priuilegio in exilium: quia hic in tex. nostro dicit,
1 q̃ tantùm illud, † quod recepit ratione aduocationis, procurationis, vel solicitudinis, cum du-
2 plo restituat Cameræ regis. ☞ Sed quid † si talis potestas, vel sui officiales, & familiares ratione huius aduocationis, vel procurationis nil receperunt. Credo quòd puniãtur arbitrio iudicis. vt in. d. l. si quis procurationem. & Plat. ibi, versi. & nota. ☞ Vbi quoq; quærit Plat. an datũ † pro
3

patrocinio personis supradictis, qui non possunt patrocinari, nec procurare, dum sunt in officio, si potest repeti tanq̃ datum ob causam procurationis, quã non est sequutus an verò donari videatur tanquàm scienter & contra prohibitionem legis. Et dicit q̃ glo. ibi, & in.l.si militem. de condi. ob caus. dicit, q̃ si dans ignorabat esse iudicem, vel decurionẽ, vel sciebat, sed credebat illos posse admitti ad procurationem, tũc repetet: quia iuris ignorantia non nocet in damno vitando. l. iuris ignorantia. ff. de iuri. & facti igno. Si autem sciebat eos non posse procurare, tunc si dedit sub conditione si procuraret, causa non sequuta, repetet. Secus si dedit simpliciter sub modo vt esset aduocatus, vel procurator, quia tunc tanquàm turpiter datum donare videtur. & licet Iohan. de Plat. in hoc remaneat, mihi videtur, q̃ licet ille, qui dederit, sciuerit, vel ignorauerit, q̃ ille non posit aduocare, seu procurare, repetit quod dedit: quia ille qui accepit, accepit contra legem, quam debet scire, & custodire. vt pro Bart. tex. in. l. 26. tit. 22. partit. 3. ibi. porque la maldad y la enemiga fue de parte del juzgador, que lo recibio. & per istum text. qui indistinctè loquitur, non faciendo differentiam inter scientiam, & ignorantiam.

Prætorum Cap. tertij finis.

Sequitur Caput IIII.

SVMMARIVM.

1 CIuis vnius prouinciæ, vel ciuitatis, non potest in ea esse officialis iudex seu assessor, aliàs in pœnam sacrilegij incidit.

2 Locum tenẽs nõ debet esse ex prouincia quam regit, quia debet esse eiusdem iuris, & conditionis illius, in cuius locum subrogatur: & debet esse talis, qui à principio potuisset eligi ad tale officium. nume. 4. Et ibi de doctore, qui vult legere per substitutum. Et de colonis, qui faciunt laborari & cultiuari possessiones & arbores per indoctos & ineruditos. Et de episcopo succedẽte in executionem testamenti. nu. 8.

3 Gesta à laico, à prælato subrogato, sunt nulla.

5 Ex permissiõe principis bene põtest quis esse iudex, seu assessor in patria sua.

6 Assessor procuratoris Cæsaris potest esse in propria patria.

7 Iudex potest quis esse in patria sua, si est homo eminentissimæ scientiæ.

9 Iudex potest quis esse in propria patria, quãdo per legem determinatur.

10 Vt iudex quis in propria patria non possit esse, quid requiritur.

11 Mensuratio de vna ciuitate ad aliam, quomodo debet fieri.

12 Mensuratio de molendino ad molẽdinum quomodo fit.

a Tierra. a Idem tenet tex. in.l.hi qui. & in.l. si cui.ff.ex quibus cauſ.maio.vbi cauetur,q̃ ciuis † vnius prouinciæ,vel ciuitatis, non pōt in eadem eſſe officialis, vel aſſeſſor.ratio huius eſt ſecūdùm glo. ibi,ratione ſuſpicionis, ne qd graciosè agat. Itē quia nō timeretur, cùm nemo propheta ſit receptus ſine honore, niſi in patria ſua, vt in euāgelio teſtatur. Et idem ſequendo tex.& glo.tenet Paris de Put.in tracta. ſyndica.in parte,ſtatutū ciuitatis.fol.77.num.4. & eſt tex.& ibi Bar.& Plate.in.l.nullus apparitor.C.de diuerſis officiali.& appari.iud.lib.12. vbi Plat.in nu.1.tenet, q̃ quis non debet gerere officiū apparitoris, vel executoris in prouincia, in qua oriundus eſt, vel in qua habitat, ſiue larē cōſtituit,niſi ſpeciali cōceſsione principis,aliàs incidit in pœnā ſacrilegij.quod eſt notādum.& vide tex.in.l.nulli patriæ.C.đ officio recto.prouinci.& Bar.in.l.q̃ ſeruius.ff.de cōditione cauſa data.nu.2. ℣ Eodem modo ſicut corrector, vel aſsiſtēs non pōt quis eſſe iudex in ſua patria,ita
2 nec per cōſequens debet habere locū † tenētem ex illa prouincia,vel ciuitate,quā regit,vt hic in noſtro tex.ibi,no tēga alcaldes,ni alguaziles.& tenet ad literā Amodeus Iuſtinus in tracta.ſyndica.in parte. Itē in eo q̃ dict⁹ poteſtas retinuit in.d.officio;vbi ait, q̃ ſi poteſtas retinuit aliquē officialē đ terra,vel loco ꝓpinquo ciuitatis,quā regit,cōtra formā electionis,tenetur ad pœnā in electiōe contētā,ſicut dicit eueniſſe in ſyndicatu dñi benedicti de Gracionis poteſtatis Anconæ: quia ex forma ſuæ electionis nō poterat retinere in officio aliquē officialē de Vrbino, & fuit condēnatus in ducatis centum. ℣ Et ratio pōt eſſe:quia licet quis poteſt per ſubſtitutū officium adminiſtrare publicū,vt hic,& in.l.quiſquis.C. de epiſco.& cle.& in.l.ad ſimilitudinē.&.ff.de adminiſtra.tut.l.decreto.& in.l.quid ergo.ff.ad municipal.&.c.vlti.đ offi.deleg.debet eſſe talis ſubſtitutus,vel locum tenēs,& ſic ſubrogatus in locum poteſtatis debet eſſe eiuſdem conditionis,profeſsionis,iuris,ſiue artis, & idoneus ſcientia,moribus,& peritia:nec ſufficit ſcientia, niſi adſit peritia cuius eſt ille,in cuius totū ſubrogatur:& debet eſſe talis,qui à principio potuiſſet eligi ad talē locū,vel officiū vt tenet Bal.in.l. parabolā.C.đ epiſ.& cle.ꝑ illū tex.& tenet Bar. & Plat.in.l.1.& in.l.agētes in rebus. in fi. C. de agenti.in rebus.lib.12.& Iohā.de Plat. in.l.nullus qui.C.de decurio.lib.10.nu. 3. Et quoq; dicit, q̃ debet ſeruire periculo ſubſtituentis. Quod dicit Bal.in. d.l. parabolā, q̃ facit cōtra iudices, & aſſeſſores regni, qui qñ recedūt ex prouincia vt reuertātur domū fortè ex aliqua cauſa neceſſaria, ponūt in locū ſuum vnū ciuē, vel aduocatum illius ciuitatis, vel terre in qua erāt iudices, vel aſſeſſores, quod no poſſunt: quia à principio ſubrogatus nō potuiſſet elegi, quia erat ciuis, & propterea ſecūm eū ſubrogatio nō tenet, nec tenebit etiā, quod per eos factū eſt. ſequitur Iaſ.in §.fuerat.inſtitu.de actio.col.2.nu.7. & Abb.& Feli.in.c.1.pe.col.de ſumma tri. & fide Catholi. Alex.in aditio.ad Bar.in.l.1.§. hæc actio.ff.ſi qs teſta.lib.iuſſ.fuer.in.1.additiōe.& Corſe.in notabil. ſuis.in verbo, ſubſtitutus. & Hippol. de Marſi.in repet.Rub.de probatio.nu.343.vbi dicit, per illā doctrinā Bal.& ſequacium proximis ſuperioribus diebus conſultus reſpondiſſe, q̃
3 omnia geſta † à quodam laico mero ſubſtituto à quodā prælato erant nulla, quia nō poterat ſubrogari loco ipſius prælati in tali officio eccleſiaſtico. ℣ Et in adiutorium Hippoly. licet ipſe nō dicat, facit quod tenet Abb.in.c.cùm cauſam.de electio.nu.9.vbi tenet, q̃ laicus nō pōt eſſe vicarius epiſcopi, qa eſt alterius ꝓfeſsionis. Et idē tenet in.c.decernimus. de iudi.nu.9.& vtrobiq; per ei⁹ additionatores, vbi tenēt, q̃ pōt ei⁹ cōſultor eſſe, vt Imol. Butri.& Inno.in. d.c. decernimus.tñ vicarius epiſcopi pōt eſſe, licet nō ſit ſacerdos.vt Abb.in.c.ab excōmunicato.de reſcri. nu.16.& dictū Hippo.de Marſi.probat tex.in.l. 2.tit.7.lib.1. for.leg. ℣ Sed Iohā.de Plat.de quo Iaſ.non meminit, nec moderni meminerūt, tenet cōtrarium.in.d.l.nullus apparitor. C. de diuerſis offi.& appa.iudi.lib.12.dicendo, q̃ in hoc
4 doctores tenēt cōtrariū: qa imò quis † pōt eſſe locū tenēs iudicis in prouincia ipſi⁹ locū tenentis: quia nō reperitur iure cautū de prohibitiōe locū tenētis,& quia nō habet multū durare.arg. ff.de offi.aſſe.l.ſi in eadē. Sed credo, q̃ ſi talis locū tenēs in officio parū durat, q̃ pōt ſubrogari,

Prætorum

Item, que no tēga alcaldes, ni alguaziles que ſeā vezinos, ni natura-

Caput IIII.

les dela tierra a quel lleua en cargo, y q̃ los buſq̃ el los mejores y mas ſufficiētes q̃ pudiere auer

& valent gesta per eũ,& ita aliquãdo vtitur, qa isti ciues ponũtur in locũ tenẽtes,quãdo in breui iudex est statim reuersurus.vt tenet Plate.in d.l.nullus apparitor.& Bal.in.l.1.in repeti.ff.de offi.asse.vbi dicit.q quis potest esse locum tenens in propria prouincia, & delegatus, quia ab extra non pót faciliter haberi.& hoc tenet Cyn.& Guiller. quos Bald.refert, & sequitur Paris de Puteo in tracta. syndi.in parte,assessor, anpotestas.fol.59.nu.18.sed dicit,q de iure constitutionis regni assessor,& actorum magister, non potest esse de propria patria vnde habet incolatũ, vel maiorem partẽ fortunarũ, prout in nostro c.cauetur. ☞ Ias.quoq; hoc altercat in.l.fi in eadem.ff.de assesso.nu.7.& dicit,q Guiller.& Alber.tenent, q locum tenẽs potest esse quis in patria sua, quia censetur esse delegatus ad vniuersitatem causarũ, & vt delegatio alicui possit fieri,requiritur, q sit subditus. Tamen dicit, quòd Martinus Laud.tenet cõtrarium:quia si prohibetur quis esse assessor in patria,qui tamen nullam habet iurisdictionem, quãtò minus poterit esse locum tenẽs, qui habet iurisdictionẽ, & potest pronuntiare,& rationes propter quas quis prohibetur esse assessor, militãt magis in locũ tenẽte. & si vera esset opinio Laudẽ. grauiter erraretur in practica,tamen tu tene eam, & sic q non põt esse locum tenens in propria patria.per.d.Iohã. de Plat.& per iura supradicta. Tamen si constituitur ad paucos dies, bene potest esse: quia ad multos dies non potest ordinarius abesse, & si longo tempore obesset, deberet loco sui alius ordinarius poni licẽtia principis.vt in.l.fi quis. C.de officio præfi.præto.Affricæ.vel alium locum tenentem extraneum ille iudex in locum sui ponere debet.quod nota. ☞ Ex quo infertur secũdùm Bar.in.d.l.1.C.de princip.agenti.in rebus. q si doctor vult seruire p substitutũ, debet seruire per doctorẽ,& nõ per scholarẽ,licet sufficiẽs sit.Idẽ tenet Abb.in.d.c.1.de summa Tri. & fide catho.nu.2.vbi latè,& p eius additio.ibi, & per Feli.3 col.versi.2.☞ Et Idẽ in milite: qa si vult seruire per substitutũ,debet seruire per aliũ militẽ, & non per domicellum. vt tenet dictus Corsetus in.d.notabil.in parte,substitut⁹.& Ias. in.d.§ fuerat.nu.8.vbi dicit,q est videda glo. & Ange.in.l.stipulationis cõmodissimũ.& Ang. & Imol.in.l.cõtinu⁹.§.si ab eo. ff. de verb.obli. ☞ Et facit quod notat Bar.in.l.1.C. de mãcip.& colo.patri.lib.11.contra colonos,qui faciũt laborari,& cultiuari possessiones,& arbores per indoctos, ineruditos, & non expertos culturæ,q si prædia ex hoc effecta sunt deteriora, tenẽtur dñis, quia imputandum est ipsis colonis cui in eruditos miserũt ad culturã. qđ sequitur Ias.vbi suprà.Et idẽ tenet Anto. Corse. in suis notabil. in parte,colon⁹.☞ Et vi.Ias. vbi suprà,an si passagiu debeatur alicui põti,q est destructus, & postea est renouatus,an idẽ passagiũ noui põti, debeatur,tanq̃ loco primi subrogato. ☞ Eodẽ modo de scriptore,qui promisit scribere librũ, non põt scribere per discipulũ,quia suaui⁹ fit per magistrũ.tenet Alex.in.l.stipulationes cõmodissimæ.nu.6.iam allega.ff.de verbo.oblig.& Iohã. And.in regula.qui facit per alium.de regul.iur. in. 6. ☞ Idẽ dic, quãdo eps succedit executori propter negligẽtiam, quia debet seruare formã impositã p executorẽ primi executoris.vt Bald. in.l.fi. C.si mancip.ita fuerit aliena.& notat Bal. in.l.fi.col.7. C. vnde legiti. ☞ Et idẽ dic de substituto,quia substitutus potestatis debet obseruare tẽpora assignata potestati per statutum.vt ibi per Alex.in additio.ad Bart.ibi p eundẽ, an actio subrogata sapiat naturã eius, in cuius locũ subrogatur. ☞ Tamẽ dic,q ex p̃missione principis 5 †bene pót esse iudex,locũ tenẽs seu assessor quis in propria patria,& hoc p quatuor menses. per.l.in cõsiliarios. C. de assesso. aliàs punitur. vt in.l.nulli patriæ.suprà allega. C.de offi rec̃to. prouin.Et in ista cõcessione debet dicere,q rex iubet nõ obstãte tali lege,aliter nõ valeret & puniretur,put tenet Paris de Put.vbi suprà. ☞ Vbi 6 dicit, q quoq; fallit in assessore † procuratoris Cæsaris,qui est inter fiscũ,& priuatũ, vnde vni priuato plusq̃ alteri suspect⁹ haberi nõ debet.& habet salariũ de bonis p̃curatoris Cæsaris.vt in l.fi.đ assess. ☞ Fallit quoq; scdm eũ in hoie eminẽtissima †sciẽtiæ,qa iste talis bene põt esse assessor,vel locũ tenẽs in p̃pria patria,qa propter suã eminẽtissimã sciẽtiã receditur à regulis iur. & statutorũ.scdm Bal.in.l.sed & reprobari §.amplius.ff.de excusa.tuto.Facit tex.in.l.ad bestias. ff.de pœnis.& tangit Ludo. Roman.in.l. cùm quid.ff.si cert.peta. ☞ Et Ias.in dict.l.fi eadem.ff. de offi.assesso. nu.8. idem tenet dicẽdo, q dicta 8 lex debet limitari,nisi nõ inueniret †alium idoneũ locũ tenentem nisi illum de patria propria, quia necessitas facit probabile, quod aliàs esset prohibitũ.vt in.l.1 ff de offi.cõsul. & glo.in l.1. in principio.ff. de offic.eius cui mand.est iurisd. in verbo, non aliter. ☞ Fallit quoq;, nisi aliud 9 per legem † determinaretur, quia tunc in propria patria potest esse assessor, vt in casu alicuius de electio.vt in cap.fundamenta.in fine. de elec. in.6.Quod est verũ, quãdo non habet salarium à publico,nec iurisdictionẽ, quia tunc pót assidere

dere in sua prouincia. vt glo. in. d.l. in cõsiliariis.

10 ¶ Et ad hoc † vt prohibeatur esse iudex, vel locum tenens, seu algazelus in propria patria, requiritur, q̃ sit originari⁹, vel domiciliatus, quia prouinciales prohibentur. vt in. l. his qui. & in d.l. in consiliariis.

& prouinciales dicuntur, qui in prouincia habent domicilium, vt in. l. prouinciales. ff. de verbo. signifi. prout tenet dictus Paris de Put. vbi suprà. ¶ Circa istum tex. pone, q̃ est lex, seu statutum, q̃ non potest eligi potestas de terra, quæ nõ distet ad minus per octoginta milliaria ab illa vibe, vt est Florentiæ: pone ergo, q̃ ciuitas Perusina bene distat per octoginta milliaria eundo per itinera consueta, quæ sunt in pluribus locis destructa, sed si fieret mensuratio per rectam lineam, eundo per campos, & agros directa via non distaret vltra sexaginta milliaria, an poterit idem eligi in potestatem? Barto. in. l. 1. ff. si quis cautio. num. 6.

11 dicit, quòd non: quia mensuratio † debet fieri per rectitudinem loci, & si non potest fieri per terram, fiat per aërem. Et dicit quòd ita est determinatum in quadam extrauaganti, in qua Papa statuit, q̃ monasteria mendicantium non possint esse propinqua infrà tantum spatium. & ibi ponitur, quòd mensuratio non potest fieri per terram, sed debet fieri per aërem. quòd dicit esse notandum. ¶ Tamen Paul. de Cast. ibi num. 4. dicit, q̃ sibi videtur contrarium: quia statuentes legem, non habuerunt respectum ad istam mensuram, sed ad mensuram vulgarem, & communem vsum loquendi. vt in. l. cum delanionis. ff. de fundo instruct. & dicit q̃ istum casum habuit Florentiæ, & illa extrauagãs seruatur in terminis suis, & non in aliis. Et idem quòd Paul. tenet Iaſ. ibi. num. 5. allegando Bald. in. l. non solùm. in fine principij. ff. de excusa. tuto. ¶ Vbi quoq; Iaſ. suprà dicit, q̃ si statutum disponeret, quòd non possit fieri molendinum nisi fiat per centum perticas à remotis alterius molendini,

12 q̃ mẽsuratio † non fit per aërem, sed per cursum loci, in quo aqua decurrit, non obstante doctrina Barto. & dicit q̃ consuluit Alexan. in consil. 22. in. 4. volu. consi. vbi singulariter idem tenet, quod Iaſ. & Paul. in. d.l. si quis cautio.

para los cargos que les diere[b], q̃ no seã

Summarium.

1 Præses prouinciæ debet esse splendidus virtutũ, morũ, & nobilitate, & iustitię obseruatione præfulgidus, & officia non debet assumere quæstu pecuniæ, sed ad commodum subiectorum.

2 In officiis concedendis, quæ sint consideranda.

3 Honores licet gradatim sint conferendi, fallit, nisi assiduitas laborum faciat aliquem anteire.

4 Notoriè peritus, transit sine examinatione, saltem modica pro forma.

5 Scholaris præstantis ingenij, si spes est in eo magnæ scientiæ, licitè potest ad doctoratum promoueri.

6 Boni mores plusquam diuitiæ operantur.

7 Locum tenens debet esse laudabilis, & habere debet industriam, & peritiam, & alia, de quibus hic.

8 Iudex quam scientiam debet habere.

9 Iudex exhibere se debet æqualem bene viuentibus, & iustitiam exercere circa peruersos.

10 Peritum non sufficit esse, nisi experientiam habeat ius ad quod eligitur, exẽplum pone hic.

11 Imperitia causatur ab ignorantia.

12 Insipientem, & imperitum se cognoscẽs, in culpa est, si ingerit se, aut ingeri patitur negotio, cuius artem ignorat.

b Que les diere. [b] Quia præses prouinciæ † debet esse virtutum, morumq; nobilitate splendidus, & iustitiæ obseruatiõe præfulgidus, vt sic se & cælo dignũ exhibeat. vt tenet Lucas de penna in. l. præcepit. C. de canone largi. titul. lib. 10. 3. col. ¶ Et debet considerare, q̃ ista officia, magistratus, & administrationes non assumat lucro, quæstu & pecuniæ, vt Ambr. 2. de officiis. quia qui aurũ diligit, non iustificabitur. Ecclesiastes 31. vbi de hoc satis: quia talis honor non est affectandus, nisi ad commodum subiectorum. vt dictus Lucas de penna in. l. ad splendidioris. C. de diuersis offi. lib. 12. 1. col. ¶ Et in cõcedendis his

2 officiis † merita præcedentia sunt consideranda, & vita laudabilis meritorum, est iusta causa dignitatis tribuendæ. vt tenet Iohan. de Plat. in l. agentes in rebus. C. de agenti. in rebus. lib. 12. Nam fides diuturna, industria literata, militia, probitas commendat officialem. tenet Plat. in l. proximos. C. de proxi. sacro. lib. 12. ¶ Sic etiã prodest tutori præcedens vita laudabilis ad satisdationem præstandam. vt in. l. legitimos. ff. de legiti. tutel. & in. l. testamento. ff. de testa. tutel. ¶ Ideo dicit glo. in dict. l. agentes. q̃ prodest hactenus fuisse bonum. vt in. l. 3. §. is qui. & in. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. & idem

tenet tex. & ibi Plat. in l. 1. C. de diuersis offi. ap pari. iudi. lib. 12. in fi. ☞ Vbi quoq; dicitur, q ad officia ministranda sunt extollẽdi, & proponen di, qui meritorũ fulgent insignis. vt in l. 1. C. de Cattren. pecul. ☞ Et licet gradatim honores sint
3 †cõferendi. vt in l. honor. §. gerẽdorũ. ff. de mu neribus. & hono. est verũ, nisi assiduitas laborum faciat aliquẽ anteire. vt tenet Plat. in dict. l. agen tes in rebus. nu. 1. versi. nota ex princ. ☞ Et facit, quod tenet Abb. in. c. cõstitutus. de appella. nu.
4 4. vbi notoriè peritus † trãsit sine examinatiõe, saltem modica pro forma. & est glos. in. c. de pe tro. 45. distinct. & in. c. episcopos. 23. distinct. & tenet idẽ Hippolyt. de Marsi. in sua pract. crimi nali. §. aggredior. nu. 128. de quo singula. per So cin. in suis regulis & fallen. in parte, lex generaliter loquens. Et nõ solùm si est peritus, sed si ta lis scholaris pauco tẽpore studuerit, & non ha bet scientiã idoneam ad doctoratum, tamẽ si est
5 †præstãtis ingenij, & in eo est spes magnę sciẽ tiæ futuræ, licitè potest promoueri ad doctora tum. vt tenet Inno. in. c. cùm in cunctis. de elec tion. Quod dictum dicit singula. Barba. in tra cta. de præstan. Cardin. in 1. q. basilica. col. 26. Et ita dicit limitari text. in l. nemini. C. de aduoca. diuer. iudi. & tenet additio Iohã. de Pla. in l. ma gistros. C. de profess. & medi. lib. 10. & tenet Soci. in fallẽ. suis, in parte, lex generaliter. versi. fallit, nam licet regulariter, quisquis non stu duerit legitimo tẽpore, si est præstantis ingenij, & est spes futuræ scientiæ, licitæ promouetur ad doctoratũ. & facit tex. iũcta gl. in. l. 1. C. qbus,
6 & aduersus quos. ☞ Nam boni mores. †plusquã diuitię operantur. vt instit. de suspect. tuto. in fine. ☞ Et talis lucũ tenens, & sic subst itutus de-
7 bet esse laudabilis. †vt in l. 3. §. illud. C. d Cano. largi. lib. 10. & ibi dicit Lucas de Pen. ☞ Et de bet habere industriã, ne à malis hominibus deci piatur. l. argentum. ff. commodati. & debet habe re peritiam, quæ est plenitudo scientiæ, & pro uidentiæ, vel artis perfectio. vt in l. 2. C. de vsu cap. pro empto. & peritia. eruditio, & sciẽtia in prælatis, & iudicibus criminũ requritur. vt in. d. l. agẽtes. ☞ Imò dicit Luc. de Pen. ibi. col. 2. q tã ta in eis debet esse sciẽtia, & eruditio, q quicqd agãt, quicqd loquãtur, sit doctrina subiectorũ, vt ait Hierony. ad Fabiolam. ☞ Sed quis dicetur
8 sufficienter literatus † ad ista officia exercen da? Tu dic, quòd iste text. loquitur de scientia sufficienti, in quantum dicit, Mas suficientes q pudiere. & qñ lex loquitur de scientia sufficien ti, requiritur scientia sufficiens talis, qualem requirit qualitas officij, quod quis exercere debet. Vnde dicitur quis habere scientiam suf ficientem, quando sufficienter põt explere ea, quæ necessariò incumbunt suo officio, & hæc sufficientia discernitur secũdùm arbitrium bo ni viri, considerata qualitate loci, vbi quis habet illum actum exercere, & conuersari, & secun dùm qualitatem officij sui. vt tenet mirabiliter Andrę. Sicul. Barb. in consilio. 34. in. 2. libr. con siliorum. col. 24. vbi quoq; ponit, quis dicatur habere eminentem scientiam, vel mediocrem, vel sufficientem. Et idẽ quod Barb. tenet Inno. in. c. cũ in cunctis. de electio. in principio. quem
9 vide. ☞ Item iudex † bene viuentibus debet se exhibere æqualem, quasi honore suppresso, & circa peruersos exercere iustitiam, vt ait Hiero. suprà Ieremi. lib. 20. & est tex. in l. 16. tit. 4. parti. 3. ☞ Et secundùm eundem Lucam de Pen. vbi suprà, sciẽtia quidem valet quoad cognitionem, experientia quoad operationem. nam & expe rientia æquiparatur scientiæ. vt in l. certi. C. de
10 iudiciis. & sic non sufficit aliquem esse †peritũ, nisi experientiam habeat eius, ad quod eligitur. secundũ eundem Lucam de Pen. vnde dicit, q in bello non tantùm multitudo, & virtus indo cta, q̃ ars, & exercitiũ solent pręstare victoriam. Exercitata quidẽ paucitas ad victoriam prona est, rudis autem, & indocta multitudo exposita est semper ad cædem, vt dicit Vegetius. 1. de re mili. quia bellum quidem robore, non numero confici solet, vt Orosius. 2. ad August. ☞ Et econ
11 tra imperitia † causatur ab ignorantia. ca. diuus. 25. q. 1. & ea nil est imperfectius secundũ Mar cum in saturnalibus. quæ est proprie circa artẽ, in qua agitur. vt in l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. cum ibi notatis. quinimo ipsa imperi tia sicut insipientia pœna est. Vnde August. 21. de ciuitate Dei. c. 14. nõ parua pœna est ipsa insi pientia, vel imperitia, quæ vsq; adeo fugienda meritò iudicatur, vt per pœnas doloribus ple nas pueri cogantur quæq; artificia, vel literas discere, ipsumq; discere, ad quod pœnis adigun tur, tam pœnale est eis, vt nunquàm ipsas pœ nas, per quas compelluntur discere, malint fer re, quàm discere, alias imperitia, & infirmitas æquipollent. vt colligitur in l. 3. §. si vero. ff. de libero homi. exhiben. ☞ Et est in culpa, quando
12 quis se insipientem, † & imperitum agnoscens, ingerit se, aut ingeri patitur negotio, cuius artem ignorat. vt in l. Iulian⁹. §. qui tã. ff. d actio. emp. & in l. si seruus seruũ §. pe. ff. ad. l. aquiliã. ☞ Et sic, q est differẽtia inter peritũ & prudentem, de quo legitur, & notatur in. c. nemo peritorũ. 11. q. 3. & per Archi. in. c. cõmissi. de hæreti. lib. 6.

Summarium.

Summarium.

1 Consanguinei qui dicantur.
2 Consanguinei dicuntur etiã nati ex illicito coitu, & durat talis cõsanguinitas vsque ad quartum gradum.
3 Familiares vocantur largo modo consanguinei.
4 Spurij, an dicantur de stirpe, vel domo, & sint coniuncti, & habeant cognationem, seu coniunctionem.
5 Liberorum appellatione, vel consanguineorũ, & parentum, an veniant naturales, & quid in contractibus, statutis, & in vltimis voluntatibus.
6 Illegitimi dicuntur coniuncti, inspecta naturali æquitate, & consanguinei, & in eis cadit affectio naturalis.
7 Naturales filij an, dicantur de domo, & de familia.
8 Statutum, quòd nullus consanguineus, vel affinis Perusini possit esse potestas, & sint contracta sponsalia cum filia ciuis Perusini, non impeditur esse iudex, quia propriè non dicitur affinis.

1 **Parientes.** e Consanguinei qui dicantur † vi. glo. in. l. i. ff. de suis & legiti. hæredi. & Host. in summa. in titul. de consangui. & affi. §. 1. &. 2. & Ias. in. l. fratres. C.
2 de inoffi. testa. in fine. ▽ Et consanguinei † dicũtur etiam nati ex illicito coitu, vt Iohan. Andr. in arbore affinita. in parte principa. & Abb. in c. in literis. nu. 1. de testibus. & Bald. in. d. l. fratres. nu. 1. versi. aduerte intelligas. & in. l. fi. C. de verbo. signifi. & in. c. discretionẽ. de eo qui cogno. cõsanguin. vxo. suæ. ▽ Et durat talis cõsanguinitas vsq; ad quartũ gradũ. vt hic. & glos. in. c. postremo. de appella. ▽ Et cõsanguinei dicũtur illi, qui ex eodẽ sanguine procedũt. vt te-
3 net Card. Zabare. in Cle. 1. de consangui. & affini. n. q. nu. 9. ▽ Et largo modo † familiares vocantur cõsanguinei, quia nobiscũ habent habere familiaritatẽ, quia sumus de eadem familia. tenet Abb. in. d. c. in literis. nu. 6. ▽ Per quod videtur, q̃ iste text. habeat locum in consanguineis nõ legitimis, & q̃ illi nõ possunt esse officiales potestatis: quia cõsanguinei dicũtur etiã nati ex illicito coitu, vt dictũ est. ▽ Sed contra hoc in expresso tenet Ang. in. l. filiũ diffinim⁹. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuri. quasi in fine. vers. extra. gl. vbi referẽdo. Cy. tenet, q̃ si statũtum dicit, quòd null⁹ de domo magnatũ possit habere officiũ in communi, per illã. l. dicit Cy.
4 q̃ spurij † non dicũtur de domo, vel stirpe. Ita notat ipse in. l. cũ pater. §. mater. ff. de lega. 2. nã nullam legitimã cõsequentiã faciũt spurij. l. fi. C. de natura. libe. ideo spurij nõ faciunt domũ, & possunt habere tale officium. ▽ Ratio potest esse, quia talis spurius nõ videtur propriè cõiũctus. vt Host. & Iohan. Andr. in c. nõnulli. §. sunt & alij. de rescri. Bal. & Ange. ex pressius in. l. sed hæc. in principio. ff. de procura. & Bald. in. l. cùm acutissimi. C. de fideicommissi. colum. 2. & in. l. fœmina. C. ad Turpilia. & Bartol. in. l. secunda. ff. de accusa. & intelligit hoc Bald. in. d. c. §. nõnulli. Si ue sit ascendentes, siue descendentes siue collaterales. per. l. lege Iulia. §. nec distinguitur. ff. de ritu nuptia. Et facit quod tenet Dynus in consilio. 14. incipiente. In Christi nomine amen. Diligenter considerata. vbi dicit, quòd spurius nõ videtur habere cognationẽ, vel cõiũctionẽ. allegat. §. fi. in authẽ. quibus modis natura. effi. sui. colla. 5. q̃ cõsiliũ Dy. allegat Bal. in l. id quod pauperibus. pe. colũ. C. de episcopis & clericis. dicẽs, q̃ spurij non veniũt appellatione cõiunctorum. & Iohan. de Imol. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebellia. dicit idem in naturalibus, quod sicut spurij non dicuntur cõiuncti, ita nec naturales. de quo latè per Feli. in dict. cap. sunt & alij. column. 16. &. 17. cum sequentibus. & Alexand. in. d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ▽ Et an appellatione liberorum,
5 † vel consanguineorũ, & parentum veniant naturales, & quid in contractibus, & quid in statutis, & quid in vltimis voluntatibus, vi. Alexandrum, in dicta lege, ex facto. in dicto. §. si quis rogatus. numero. 17. & latissimè per Iaso. saltem remissiuè. in. §. pœnales. institu. de actio. nume. 58. & Cy. & Bald. in lege libertinũ. C. de interdict. matrimon. & Baldum, & alios in lege, quia semper. ff. de inius vocand. Bartolus, in lege secunda. ff. de accusatione.

Panormi.

e sus pariẽtes dẽtro del quarto grado, ni yernos, ni cuñados con sus hermanas, o hermana de su muger sin nuestra licencia & mãdado, so pena q̃ pierda el tercio de su salario, & otrosi q̃ guarde la

Panormi. in. c. in prẽsentia. de probatio. ℣ Sed in cõtrariũ adducta nõ obstant, quia iste tex. loquitur inspecta naturali ęquitate, † in qua oẽs illegitimi dicũtur cõiuncti. nã secũdũm naturã sunt cõsanguinei, & in eis cadit affectio naturalis, hinc est quoad matrimonium impediẽdũ dicũtur consanguinei. c. per tuas. de probatio. vt pbat Abba. in. d. §. sunt & alij. in fine. & Feli. ibi. 17. colu. ver si. excipiuntur ab ista limitatiõe. & per cõsequẽs cadunt sub dispositione istius text. ita ꝙ nõ possunt esse officiales potestatis. ℣ Iaſquo q; in. d. l. fi. de verbo. significa. nu. 13. aliter soluit. & hoc intelligit, & cõcludit, ꝙ naturales filij nõ dicõtur de domo, seu de familia, nisi aliud sit ex cõ
7 muni † vsu loquẽdi, vel alia cõiectura ex statuto colligatur. vel nisi statutũ loquatur per nomina naturæ, nõ iuris. vt Bar. ibi. & in. l. pronũtiatio. §. familię. ff. de verbo. signifi. & in. l. de tutelis. ff. de capi. diminu. & idẽ tenẽt Bal. & Ang. in. d. l. fi. & referũt ita fuisse iudicatum. ℣ Quæ omnes fallẽtię cadũt in tex. nostro, inquãtũ dicit, que no seã sus pariẽtes dẽtro del quarto grado. Et ex cõmuni vsu loquẽdi cõsanguinei dicũtur etiam illegitimi, & notter text. loquitur per nomina naturæ, & ex eo colligitur, ꝙ nõ debet tenere officiales, qui sint cõsanguinei, modo sint legitimi, vel illegitimi. & ita tene. ℣ Vide Barto. in proposito in. l. ꝙ seruus. ff. de cõditio. ex. data, cauſ. nõ sequut. in principi. vbi tenet, ꝙ si est statutũ, ꝙ nullus possit esse potestas, qui
8 sit cõsanguineus, vel † affinis alicuius Petrusini, ꝙ si sunt cõtracta spõsalia cum filia ciuis Petrusini, ꝙ nõ impeditur, quia nõ dicitur affinis proprie, & ideo eligi nõ prohibetur. Quod dicit esse mẽti tenẽdũ, quia fuit de facto. ℣ Tamen iste text. fallit in principibus agentiũ, qui possunt tenere domesticos & cõsanguineos suos in officiis, si eorũ fides, & industria est probata: non obstante, ꝙ regulariter nõ liceat prẽsidibus, & aliis officialibus, & iudicibus tenere secũ in officio cõsanguineos suos, vt hic, & in. l. nullus. C. de assess. hoc tenet Plat. in. l. ex agẽtibus. C. de principibus agenti. in rebus. li. b. 12. & sic patet secũdũ eũ, ꝙ propter fidẽ, & industriã quis recipitur ad officium, qui aliãs non reciperetur, vt ibi.

prematica [d] q̃ mandamos hazer cerca de los que an salido delos estudios antes de auer estudiado el tiẽpo por nos ordenado, & q̃ no lleue alcaldes ni alguaziles que perſona alguna de nuestra corte ni de fuera della le diere por

Summarium.

1 Iudex, nec corrector nemo potest esse, nec eius locũtenẽs, nec perquisitor, nec receptor, nec relator, nisi antea per decennium studuerit in studio generali, & hoc doceat fide notarij studij.
2 Doctor vt fiat, requiritur quòd studuerit per quinquennium.
3 Pragmatica dicta, vtile esset quòd seruaretur.
4 Imperiti nõ sunt prẽficiẽdi, & idoneis nõ debet interdici licẽtia iudicandi, seu legendi.
5 Homo eminẽtis sciẽtię põt habere officia, licet nõdũ studuerit tẽp⁹ in. d. pragmatica statutũ.
6 Scholaris si sit excellentis doctrinæ, debet præcedere doctorem.
7 A statuto, ꝙ minor vigintiquinq; annis non habeat lecturã ordinariã, receditur, si est prẽstantis scientię propter excellentiam.
8 Si Statuti forma potestas debet habere collateralẽ doctorem, qui debet facere fidem de doctoratu, propter suam scientiam dispensatur, quòd doctoratũ non teneatur docere.
9 Notus non est necesse, quòd examinetur.
10 Scientia adulterina præsumitur doceri in studiis particularibus, nisi ex persona legentis, & audientis aliud iudicetur.
11 Ad honorem cum vanitate & imperitia quis non debet ascendere.

d Prematica. [d] Quæ est lex. 58. in libro pragmaticarũ. fol. 63. vbi
1 cauetur, ꝙ nemo † potest esse iudex, corrector, nec eius locũ tenens, nec perquisitor, nec receptor, nec relator, nisi antea in studio generali studuerit per decẽniũ, & hoc doceat fide notarij studij, & ꝙ talis, qui vult esse iudex, sit ad minus. 26. annorũ. & per istã pragmaticã si seruaretur, corrigitur dictum paris de Put. in. d. tracta. syndi. in parte potestas cùm esset in officio. fol. 61. nu. 7. vbi tenet, ꝙ assessores vt possint assumi ad officia, debent studuisse per quinquenniũ in iure ciuili, & ꝙ studuerint cõstitutiones, leges, & capitula regni. & sint examinati per protonotariũ, vel eius locũ tenentẽ: ꝙ qui si reperti sunt insufficiẽtes, debẽt ad studiũ reuerti.

& idem

& idem dicit de actorũ notariis, & in constituẽ dis aduocatis. ☞ Et hoc ad instar doctoris: quia
2 vt aliquis fiat †doctor, requiritur, ꝙ ad min⁹ stu duerit, & audiuerit iura per quinquẽnium. arg. in Prœmio fforũ. §. sed quia. versi. quibus. in tali enim tẽpore ius præsumit nil legitimæ sciẽ tiæ iuris deesse: & ex hoc videtur, ꝙ contrarium præsumatur in minori tẽpore: quia nemo repẽ te, nec temerè prosilire debet ad munus doctoratus, & sic ad officiũ iudicãdi, quia nemo repẽtè sit summus. de pœnit. d. 2. §. hæc quę de charitate. & tenet Cardi. in Cle. 2. de magistris. nu. 35. ☞ Et si hoc, & dicta pragmatica seruaretur, &
3 †examinarẽtur, non esset iustitia extirpata, & se pulta, & aliqui probati literati non sic egerent: quia hodiernis temporibus non est opus legi bus, nec eruditis viris, quoniã solum viget pro ratione voluntas, libitum profectò, ac cęca vo luntas subrogata est in locum iuris, & rationis: & verè non fateor, multi sunt ius dicentes, seu locum tenentes iuris dicentium, quibus nimiũ licet libitum, & apud eos quod placet, licet: & cùm iura eis allegãtur, & ostẽdũtur, obaudiũt, & de directo solùm ex ceruice sua sentẽtias con tra iustitiam, æquitatẽ, & bonos mores audaciter proferũt quibus meritò dici posset, ius, & iu ra negãt homines, & numina fallunt: Nec iouis imperiũ nec phegethonta timent. vt tenet Hip poly. de Mar. in repeti. rub. de fideiusso. in fine. nu. 383. cum sequentibus. vbi circa hoc mægnã ponit lamentationem, & magna cum ratione.
☞ Quia, vt dicit Cardi. in Cle. cùm sit. de magi-
4 stris. versi. quartò noto. nu. 23. imperiti †nõ sunt præficiẽdi, aliàs imperitus matheseos risui patebit. 37. distin. c. qui de mensa. & dicit matheseos, quod sicut imperiti non sunt præficiendi, sic etiam econtra idoneis nõ debet interdici licẽtia legendi, & iudicãdi. vt in cap. 1. eod. titu. & c. prohibens. ☞ Sed iste text. & pragmatica dicta fallit in homine, qui ante tempus ipsius habet eminentem †scientiam, quia tunc potest ha
5 bere officia, licet nõn studuerit tempus in ea statutum, qui assiduitas laborum, facit quem ante ire. vt tenet Iohan. de Plat. in dict. l. agentes. C. de agenti. in rebus. lib. 12. nume. 1. versic. nota ex principio. & Facit quod tenet idem plat. in. l. 1. C. de consulibus. & non spargendis. lib. 12. in fine vbi ait, quòd licet antiquiores præferuntur in electionibus. C. de decurio. lib. 10. l. Alexandrinus. quandoq; tamen noui eligũtur propter sua merita, vt ibi. & arg. de iure deliber. C. l. fi. §. sint autẽ. ☞ In simili facit, quia qñq; ingeniũ supplet tẽpus in bene studentibus, sicut industria supplet tẽpus. vt in. c. monach⁹. 77. distin. nec sufficit quis diu in scholis fuisse, sed laudabiliter vixisse inquirendũ est. vt in capi. gloria episcopi. 12. quæstio. 2. & argu. in. l. 2. C. de his qui veniam æta. impetra. & gloss. in capit. tunc ex literis. de in integr. resti. in verbo, institutus. glos. in. l. vnicuiq;. C. de proximi. sacro. scrini. libr. 12. & Sebasti. Sapia. in additio. ad Abb. in prœmio Greg. in. 1. additiõe. & Antoni. Frãc. in additio. ad eundem Abbat. in capitul. dilectus. de procura. in. 1. additiõe post medium. & quia ingenium docile etiam sine doctore, laudabile est. vt Iohã. Andre. in dict. c. tunc ex literis. ☞ Et facit gloss. in. l. 1. C. de annonis ciuili.
6 lib. 11. vbi tenet, quòd scholaris † sit excellentis doctrinę, debet præcedere doctorem. sequitur Ias. in. l. cùm quid. ff. si cert. peta. nu. 12. vbi quoq; tene, quòd si est statutum, quòd minor
7 †vigintiquinq; annis non habeat lecturam ordinariam, receditur, si est præstantis sciẽtię propter excellentiam. & idem tenet Alex. ibi, nu. 4. & 5. tamen talis maior excellẽtia debet proba ri per quindecim testes. vt Alexan. ibi, nu. 7. ☞ Et facit quod tenet Bald. in. l. administrantes. ff. de excusa. tuto. vbi ait, quòd si ex forma
8 † statuti potestas debet habere collateralem do ctorem, qui debet facere fidem de doctoratu, quòd propter suam scientiam dispensatur cum potestate, quòd non teneatur docere doctoratũ, quia extunc non debet facere fidem de doctoratu, nec ostẽdere priuilegiũ doctoratus, & nihilominus potestas habebit salariũ cõstitutũ, ꝙ doctore. ☞ Facit quoq; ꝙ tenet Cardi. in Cle. 1. de iureiura. §. nos itaq;. nu. 8. q. 18. vbi ait, ꝙ not⁹
9 †non est necessariò, ꝙ examinetur. per gl. ibi. in verbo, aliqualẽ. Sed si nõ est omnino notus, aliqualiter examinatur, sed facilius, quã incognit⁹. vbi arguit, ꝙ cùm bachalarius notus sit in sciẽtia, & moribus, facilius pertransire debet in priuata examinatione, per iura, quæ allegat dict. gloss. & per capi. veniam. 35. qnæst. 9. & vi. tex. in capi. nullus. 24. distinct. & Abbat. in capitu. fraternitatis. De clericis non residenti. & facit quod dixi suprà in gloss. que les dieren. ☞ Et facit quoq; quod tenet Cardi. in Clement. cùm sit. de magistris. quæstio. 2. nume. 35. vbi dicit, quòd ad hoc, vt quis sit doctor, requiritur, quòd examinetur, nisi notitia euidentis scientiæ aliud inducat. argumen. in Clemen. Romani. §. nos itaq;. de iureiuran. sed in hoc tenerem, quod tenui in dict. gloss. que les dieren. scilicet quòd saltem pro forma, requiritur aliqualis examinatio. Licet Iohan. Andre. in capitu. constitu. el. 2.

de ap-

de appella. & Feli. in. c. clerici. circa fi. 2. colũ. de iudiciis. & Socinus in fallẽ. ſuis, in parte, lex generaliter. verſic. fallit ratione famæ. In expreſſo dicant. nã licet regulariter ille, qui doctoratur, debeat examinari, fallit, ſi eſt aliquis bonę famę, qui publicæ viſus eſt legere, & cõferre, vel facere alia, ita, q̃ ex fama ſit doctus. nã iſte poterit ſine alia examinatione licitè doctorari. ☞ Inquantum dicta pragmatica tenet, q̃ requiritur, quòd ſtuduerint in ſtudiis generalibus, & ſic approbatis, videtur prohibere in particularibus nõ ſtudere, quia in illis præſumitur†, q̃ doceatur ſcientia adulterina. vt in Procœmio ff. §. hæc autẽ omnia. ☞ Quod intellige, niſi ex perſona legentis, & audientis in loco particulari aliud iudicetur. argu. in. c. tuæ. de cleri. non reſid. cum ibi notatis per Hoſt. tenet ad literam Card. vbi ſuprà. ☞ Et in talibus officiis attendi debent ea, quæ dixi in. d. glo. Que les dieren. quia nimis abſurdum eſt, vt quis cum vanitate, † vel imperitia aſcendat ad honorem peritiæ literarum: quia aſcenſus debet eſſe per gradum virtutum, nõ vitiorum. c. dum ſanctam. in fine. de pœniten. diſtin. 2. vt tenet dictus Card. in. d. Cle. cùmſit. in principio. quem vide. ☞ Et quia honorem conferre inſipienti, eſt reipublicę ſubuertere vitã. Et impoſsibile eſt vt alios vtiliter regat, quem proprius ſubuertitur error. tenet Lucas de Penna. in. l. filios. C. de decurio. lib. 10.

ruego, ſaluo que el eſcoja el que el entendiere que le

[c] **Por ruego.** [e] Idem tenet text. & ibi Iohan. de Plat. in. l. cõtra publicam. C. de re milit. lib. 12. nu. 1. vbi honoris, & dignitatis augmentum non ſuffragio, ſed laboribus conuenit adipiſci. & in. l. 1. C. de princip. agẽti. in reb. lib. 10. Quod non ſeruatur, imò hodie non morum honeſtas, ſed verborum venuſtas attenditur, non ſcientiæ viſus, ſed ſtultitiæ riſus, non puritas manuum, ſed quãtitas munerum confouetur, & nõ virtutes, ſed veſtes ad inſignes honores & vtilitatis officia promouentur. vt in. c. fertur. 1. q. 1. & ibi Archidi. nu. 3. vbi exponit vitia, ideſt vitioſos, ideſt dũvitioſi pro muneribus honores recipiunt, & officia, & non meritis propriis. ſ. alienis. ſ. progenitorum, & in aſſequutione honorum ei, qui propriis laborauit viribus, & expoſuit ſe periculis præferatur. Vnde Ouidius. 13. Meta. Propoſita arma peto meritis expendite cauſam, Dummodo q̃ fratres Telamõ Peleusq; fuerunt. Aiacis meritum nõ ſit, nec ſanguinis ordo, Sed virtutis honor ſpoliis quæratur in iſtis. Et parum ſuprà, Nam genus, & proauos, & quæ non fecimus ipſi, vix ea noſtra voco. Et Tullius contra Saluſtium. Nec mecum his conferri decet, Patres cõſcripti, qui iam deceſſerunt, omniq; odiõ carent, & inuidia, ſed cum eis, qui mecum vna in republica verſati ſunt, glorioſum quidem eſt honorem paſsim impedire, ſed laudabili⁹ bene meritis digna præſtare: quicquid enim talibus tribuitur, pro generali potius vtilitate largitur. Dicit Caſsi. 4. vari. Quid vocamus in meritis virtutum, aut vitæ ſic extollendis. Hodie nil ſibi grauitas, nil induſtria vẽdicat, tãtũ auri profanus amor obtinet. Hodie honor vitia indefensè remunerat, & in locum vltoris, ſeu iudicis is, qui fuerat puniendus, adiicitur. tenet Lucas de penna in. l. ſi quãdo. C. de diuerſis offi. & apparito. iudi. lib. 12. in fine. & probat tex. in. l. 5. titul. 16. lib. 2. in ordi. regalibus. ☞ Quinimo nec talis prouiſio officialiũ debet fieri ad clamorẽ, ſeu petitionẽ populi, ſeu ciuitatis: quia talis clamor impedit animũ, ne poſsit diſcernere æquũ. vt in. l. ſi cõſtat. ff. de appellat. & in. l. ſi priuatus. ff. qui & à quibus. & quia aliquãdo quod placet populo, diſplicet Deo: quia populus eſt docendus, non ſequẽdus. vt Bal. in. c. 2. de electione. ☞ Vbi quoq; tenet, q̃ quãdo prouiſio: ſeu electio fit ad petitionẽ præcedẽtẽ, & inſtãtẽ, præſumitur, q̃ iſte clamor fuerit cauſa finalis eligendi, etiam ſi fiat per debitã electionẽ, ſeu prouiſionem.

Summarium.

1 Corrector debet eligere ſibi locũtenentem & cęteros officiales.

[f] **Eſcoja.** [f] Nota text. q̃ corrector † debet ſibi eligere locũ tenentem. Et per iſtũ text. corrigitur text. in. l. 10. titul. 16. lib. 2. in ordi. Regali. vbi cauebatur, q̃ rex debebat eligere, & nominare locũ tenẽtẽ in prouiſione ſpeciali: quæ lex non vtitur, ſed ſolùm in prouiſionibus officiorũ dat rex poteſtatẽ eligendi, & ponẽdi ſibi locũ tenẽtẽ, & remouẽdi ad libitũ ſuũ. & dicã infrà in gl. iuſticia. in principio. ☞ Et quoq; electio aliorũ officialiũ pertinere debet ad poteſtatẽ ciuitatis, dũtamẽ in cõcilio ciuitatis approbetur. tenet Iohã. de Plat. in l. præcepit. C. de Cano. largi. titulorũ. lib. 10. nu. 6. Sed ad euitãdas plures baraterias, quę contra ius & conſciẽtiã fiũt inter correctores, & inter

ſuos

ſuos locũ tenentes, eſſet vtile ſeruare dictam. l. ordina. & ſi non iubetur ſeruari, & ſic quòd rex prouideat, loca tenentes non poſſunt vitari dictæ barateriæ.

Summarium.

1 In electione officialis attendi debet prudentia & merita vitæ.
2 Vitam laudabilem habere debet, qui ad præcipuum gradum honoris promouendus eſt.
3 Rex pati non debet quenquam celſiorem gradũ obtinere, niſi cui & laborum aſsiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur.
4 In electione officialis conſideranda eſt nobilitas, prudentia, fidelitas, & bona conſcientia cum mentis integritate, ac rerum experientia, & etiam ſolertia, & morum probitas, & artis peritia.
5 Nobilis dicitur, qui eſt prudens, & virtute imbutus.
6 Scientia hominẽ nobiliſsimum facit.
7 Laudabilis vita debet attendi, & etiam ſi inhabilitas ei proueniat ex defectu nataliũ debet promoueri.
8 Fructus ſapientiæ eſt glorioſus labor.
9 Viliſsimus eſt reputandus, ſi non præcedit alios ſcientia, quæ eſt honore præſtãtior: quia vbi non eſt ſcientia, non eſt bonum.
10 Diuites, & non pauperes ſunt eligendi.

§ 1 **Le cumple.** § Scilicet, vt prudentia† & merita vitæ clareſcant. c. innouamus. 60. diſtin. in fine. Itẽ virtutum. 40. diſtin. per totum. & in. c. miramur. 61. diſtinct. Itẽ merita probitatis. vt in. l. vnica. C. de præfectis dignit. lib. 12. ☞ Debet enim qui ad 2 præcipuum† gradum honoris promouẽdus eſt habere vitam laudabilem propriis moribus inſtitutam. C. de profeſſo. qui in vrbe Conſtanti. lib. 12. l. 1. quia propter merita præſtantur officia. vt in. l. 2. C. de vetera. lib. 12. & dixi ſuprà in 3 gloſſ. que les diere. ☞ Et rex † non debet pati quenquam celſiorem gradum obtinere, niſi cui & laborum aſsiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur. vt in. l. fi. C. de tyronib⁹. lib. 12. & Montal. in gloſſ. ordi. in parte officiales conſiliarij. ☞ Et Iohã. de Plat. in. l. 1. C. de cõditis in publicis horreis. lib. 10. nume. 5. vbi ait, quòd in 4 electione† officialis conſideranda eſt nobilitas, quia nobiliores ſunt eligendi, vt gloſſ. in authen. de defenſo. ciui. §. interim. colla. 3. & facit qđ tenet Bal. in. c. per inquiſitionem. de electione. in fine. nume. 5. vbi ait, quòd viles perſonę non debent attentare publicos honores, quia iniuriã facit dignitati, qui eam committit viliſsimis. vt in. l. iudices. C. de dignit⁹. lib. 12. quia ſicut pulchra ſponſa requirit pulchrum ſponſum, ita publici honores requirunt honorabiles pſonas. vt in. d. l. fi. C. de cõdi. in publicis horre. libr. 10. & prudẽtia, fidelitas, & bona cõſcientia, cũ mentis integritate proueniẽs, ac etiam rerũ experiẽtia, vt. C. de nob. C. cõp. §. ſed cùm ſit neceſſariam. ac etiam ſolertia, & etiam morũ probitas, & artis peritia, vbi quo- 5 q; tenet, quòd ille dicitur † nobilis, qui eſt prudens, & virtuoſus: & ſic virtus nobilitat homi- 6 nem. ☞ Et ſimiliter ſcientia † nobiliſsimum facit eum. vt in. l. prouidendum. C. de poſtula. & gloſſ. in cap. de multa. de præben. ☞ Intantum hoc eſt verum, quod etiã ſi inhabilitas † ei pro- 7 ueniat ex defectu natalium, debet promoueri. c. apoſtolica. in fine. §. 6. diſtin. & c. cenomanenſem. vbi patet de meritis virtutum. c. tali. 1. quæſtio. 7. nec enim poteſt de illius promotione dubitari, cui pro laboribus multis pro moribus caſtis, pro actibus eximiis celſioris loci præmium debetur, vt in. c. miramur. 61. diſtin. Item dãtur honores & dignitates. Itẽ propter reuerẽtiã ſtudiorũ, vt tenet dictus Lucas de pẽn. in. d. l. ſi quãdo. C. de diuerſis offi. & appari. iudi. lib. 12. verſi. & nota. vbi quoq; dicit bonorũ nãq; la- 8 bor† glorioſus eſt fructus. Sapiẽtiæ. 3. & deinde apoſtol. dicit. 2. ad Timoth. c. 2. labora ſicut bonus miles Chriſti merita ſciẽtiæ, ætatis, & vitæ. c. talia merita. 8. q. 3. & quia requies eſt habere fructus ſui laboris. gl. in. l. omnes. C. de feriis. 9 ☞ Nã viliſsimus † reputãdus eſt, ſi nõ alios præcedat ſcientia, quæ eſt honore præſtãtior. c. viliſsimus. 1. quæſtio. prima. & vbi non eſt ſcientia, non eſt bonum. Prouerbio. 19. potiſsimè hæc locum habent in ſacerdotibus, & iudicibus, de quibus ſcriptum eſt, Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirit dominus ex ore eius, quia angelus domini exercituum eſt. Malachi. 2. & in capitul. niſi. §. pro defectu. de renuntiation. aliàs iuſtè dicitur contro eos. Tu ſcientiam repuliſti, & ego te repellam

cũple§ para deſcargo de ſu cõciencia, y para la buena adminiſtracion de la

te repellã, nec sacerdotio fungaris mihi. Osee 4. & in.d.§.pro defectu. ▽ Et ad talia officia nõ
10 solùm debẽt eligi literati, † & experti, vt dictũ est, sed etiã debẽt esse diuites: quia si sunt in summa, & in tolerabili inopia, eligẽdi non sunt, tenet Plat. in.l. ad subeunda. C. de decurion. lib. 10.

justicia, [h] por los qua

nã gerẽs dignitatẽ, honorẽ, vel administrationem, hęc sine amplis facultatibus administrare nõ potest, sicut anima sine corpore corporaliter nil agit. 1. q. 1. c. si quis obiecerit. aliàs esset inane nomẽ honoris, secũdũ Lucã de pen. ibi, in fine. vbi quoq; dicit, ꝙ iustè igitur abhorrẽda est indigẽtia, quæ quodãmodo morti cõparatur. Vnde Eccles. 40. Fili in tempore vitę tuæ ne iudigeas: melius est enim mori, quã indige-
† re. ▽ Sed quis dicatur pauper, arbitrio iudicis relinquitur glos. in authẽ. præterea. C. vnde vir & vxor. cum similibus.

Summarium.

1 Per locũ tenentẽ potest iustitia administrari, & põt poni locũ tenẽs sine licẽtia principis.
2 Locũ tenẽs potest pœnã sanguinis imponere.
3 Locum tenens potest facere omnia, quæ eius corrector potest facere.
4 Vice gerẽs, habet iurisdictionem ordinariam,
5 Vice gerẽs obtinet locũ illius, cuius vicẽ gerit. & quicquid rescribitur sibi, est mãdãtũ exe cutiõi per illũ, cuius vicẽ gerit, etiã si sit creatus post cõmissionem datam vice gerenti.
6 Inter vice gerentẽ, & delegatũ est differentia.
7 Locum tenens non potest alium locum tenentem sibi substituere.
8 Vice gerens an gaudeat immunitate, qua gaudet ipse rector.
9 Tenens locum correctoris gaudet immunitate, & priuilegijs, quibus gaudet ipse corrector.
10 Vice gerens alicuius, debet honorari sicut ille, cuius vices gerit.
11 Administrator debet obediri, sicut dominus.
12 Vicarium episcopi offendens, dicitur episcopum offendisse.
13 Corrector si moriatur durante officio, an suum locum tenens remaneat in officio.
14 Ad officiũ, quod semel administrauit, an quis redire possit.
15 Officialis, vel locum tenens vnius correctoris potest continuare, & esse cum alio officiali, vel correctore successore, si eius fides, & industria est approbata.
16 Corrector faciens locum tenentem, quotiens eum abesse contigerit, & contingat casus, ꝙ iudex vna die fit absens, & alia die præsens, valent gesta per eum.
17 Gerens se pro loco tenente alicuius superioris, videtur tacitè ei mandare, vt gerat se pro suo loco tenente.

h 1 Iusticia. [h] Quã potest per substitutũ, & sic ꝑ locũ † tenẽtẽ administrare. vt in isto tex. & in.l. quisquis. & in. l. ad similitudinem. C. de episcopis & cleri. & superius dixi. & in.l. decreto. ff. de administra. tuto. & in.l. quid ergo. ff. ad municipal. de quo latè per Parid. de Put. in tracta. syndi. in parte, an substituens. fo. 248. quinimo corrector potest facere locũ tenẽtẽ sine licẽtia principis. vt tenet Bald. in.l. si incertis. §. à perfectis. ff. de legatis. 3. per tex. in authen. vt nulli iudi. colla. 9. §. ad hoc verò prohibi. vi. Guido. pap. decisione. 234. vbi idẽ tenet. & dixi suprà in glos. escoja. ▽ Et talis
2 locũ tenẽs potest imponere † pœnã sanguinis, prout possunt illi, quorũ locũ tenet, quia locũ tenet authoritate legis, & lex dat ei merũ impe riũ. Secus si teneret locũ authoritate hominis, vel de iure Canonico. tenet Angel. in.l. si prior. §. à Titio. ff. qui potior. in pigno. habea. & hoc tene, licet Paris de put. cõtrariũ teneat in.d. tracta. syndica. in parte. an substituens. fo. 248. nu. 8. & 9. vbi hãc. q. altercat. ▽ Quia locũ tenẽs po
3 test † facere omnia, quę potest corrector: quia subrogatus loco alterius, eiusdem naturæ, cuius est is, in locũ cuius subrogatur. tenet Angel. in l. grege. per tex. ibi. ff. de pigno. in principio. & Bartol. in.l. 1. ff. de tuto. & cura. datis ab his. vbi quoq; tenet, ꝙ ille, cui mandatur à principe, vt vicẽ præsidis gerat, mortuo præside, vel etiã absentẽ, habet merũ imperiũ, & mistum, etiã quo ad executionẽ, & hoc quia specialiter mandatur. vt ibi per Barto. & tenet text. hic. & in.l. 2. C. de offi. eius, qui vicẽ alicuius iudic. vel præla. obti. licet. glos. ibi videatur, tenere cõtrarium, quæ reprobatur ꝑ Bar. in.l. 1. ff. de officio eius, cui manda. est iurisd. nu. 15. ▽ Talis enim vice ge
4 rens, † habet iurisdictionem ordinariam. vt Bartol. in.d.l. 2. & in. l. 1. §. à præfectis. ff. de lega. 3. de quo per Bald. in authenti. Sed nouo iure. in principio. C de seruis fugiti. & per eũdem Bart. in.l. nec quicquã. §. vbi decretũ. ff. de offi. procõsu. & lega. antepe. colũ. & ibi glos. ▽ Et facit quod tenet Abb. in.c. eã te. de rescri-
5 ptis. nu. 14. vbi vice † gerens obtinet locũ illius, cuius vicẽ gerit: & quicquid rescribitur sibi, est

mandan

mādandū executiōi ꝑ illū cuiꝰ vicē gerit etiā si sit creatꝰ post cōmissionē datā vicegerēti. Tñ cōtrariū tenet Pla.i.l.ex eo.C.de agē.in re.li.12. nu.3.vbi si rex cōmittit causā senascalo, locū tenēs cōstitutꝰ ab ipso senascalo nō poterit cognoscere:& in hoc dicit,ꝙ doctores determināt: qa si rex nouisset,hoc exꝑssisset in sua cōmissiōe.vt in.l.1.§.ad deficientis.C.de caducis tollē. qa à forma rescripti nō est recedēdū. Nec obstat ꝙ debet trāsire ad successorē.vt in.c.qm̄ Abb.de offi.delega. qa debet intelligi de successore habēte officiū nōie ꝓprio,nō alieno, vt est locūtenēs. vt Plat.vbi suprà. Et quoq; mādatū, seu ꝑceptū factū ꝑdecessori,successor tenetur adimplere.c. dudū.18.q.2.gl.ī.c. literis.de rescrip. ▽ Et qđ dixi de locotenēte,ꝙ nō pōt adimpleri,maximè si papa,seu rex mādat fieri aliqd ꝑ ꝑsonā alicuiꝰ, qa tūc nō pōt fieri ꝑ ꝓcuratorē habētē speciale mādatū.est glossa.in.c.exposuit. de dilati.alia in Cle.1.de vita & honest.cleri.& Card. ibi.text. in.l.iubemꝰ.ꝑ hāc.C.de erogat.milit.ann.lib.11. & Las.in.l.2.§. ꝙ si in patris.ff.solut.matri.nu.3.

6 ▽ Et Bar.ponit in.d.l.2.differētiā † iter delegatū,& vicēgerētē:qa delegatꝰ est ille,cui ipsemet iudex cōmittit:sed vicegerēs est ille cui supior cōmittit locū alteriꝰ,& ille,vt dictū est,habetor dinariā iurisdictionē.& ꝑ Ale. in rubrica.ff. de officio eiꝰ,cui mād.est iurisd. nu.13. vsq; in finē. vbi ꝑ eū. ▽ Et licet locūtenēs pōt omia,q̄ pōt is,

7 cuiꝰ locū tenet,nō tñ pōt † aliū locūtenētē sibi substituere.tenet Bal.in.l.1.§.à ꝑfectis. ff.de legatis.3.p.l.à iudice. C.de iudi.&in.l.si Augustę. l.ff.de lega.2.& Paul.de Castro in.l.2.in fine.ff. de offi.eiꝰ,cui mā.est iur. Et facit tex.in.c. in archiepm.de raptori.de quo vi.Bart.in.d.l.1.§.hic qbꝰ.& Ale. in.l.& qa.ff.de iuri.om.iudi. & in l.filiꝰ.ff.de lega.3.& tenet Paris de Put.in.d.tracta.syndi.in ꝓte,an substituēs fo.248. nu.6.vi. Hēri.ferrā.in addi.ad Guido.papā,decisio.234. Et quoq; dic,ꝙ vicarius epi si oportet se abesse, non pōt ponere aliū vicariū loco sui, nec assessor.tenet Bal.in.c.qm̄ apostolica.de offi.delega. q est finalis-nu.1.nec nūtiꝰ ambasiatā sibi cōmissam alteri cōmittere possit.vt Bal.ibi.nu.2.& tenet Boeriꝰ decisi.152.loquēdo in locotenēte, vbi altercat.& ibi quoq; tenet,ꝙ locūtenēs creatus à iudice loci,nō ꝑfertur locotenēti creato à dño loci. ▽ Vide quoq; ꝑ Ale.in.d. rubrica,an

8 vicegerēs † gaudeat immunitate, qua gaudet ipse rector.& ꝑ Bar.in.l.filiꝰ.ff.de legatio. vbi cōcludit duas esse species vicegerētiū. Quidā sūt cōstituti ab ipsomet rectore in locū eius, & isti non gaudēt.vt in dic. l.filiꝰ.& in.l.vicariꝰ.eod. tit.quidā sunt constituti ab ipsa vniuersitate, q̄ cōsueuit eligere rectorē in locū mortui rectoris vel absentis,& isti gaudēt immunitate.vt. C.de dignita.or.seruc.lib.12.& de isto loquitur text. in.l.2.C. de officio eius , cui vicē alteri ger. & cū Bar.ibi cōcordat Bal.in.l.aliquādo.ff.de offi. procōsul. & Cardi.Flor.in Cle.1.de offic. vica. in.6.opposi.cū gl.in verbo,sacerdotiū. vbi dicit,ꝙ de cōsuetudine seruatur, ꝙ indistinctè vicerector gaudet immunitate,sicut rector. & vltra Bar.in.d.l.filius.pōt allegari text.optimū in l.pe.in fine.C.de aquę ductu.lib.11. & .c.fi.93.distin.vbi tenet ꝙ qs est,tādiu honorādus,quādiu tenet eius locū. & quoq; habet eius priuilegiū. Ecce ergo, ꝙ vicarius, & vicegerēs pōt dici nō solū ille, qui à superiore cōstituitur in locū alterius absentis,vel defuncti,sed etiā si cōstituatur ab ipsomet constituente vicariū in locū ipsius cōstituentis. ▽ Et plus est quia vtroq; casu tales vicarij,seu vicegerētes ,,videtur ordinarij: vnde vicarius episcopi etiā constitutus ab ipso episcopo,dicitur ordinarius.vt in.c.Romana.in principio.& ibi gl.in versic. generaliter de appel.in.6.& in.l.ꝑcipimꝰ.in principi.& ibi Bar. C.de appel.&.c.sua.& ibi notat Innoc.de officio vica.gl.in.c.plectis.25.distin.& in.c.2.de offi.vica.in.6.Hosti.& Iohā.Andr.in.c.2.ne ꝓla. vice.sua.& vi.Ale.in addi.ad Bar.in.d.l.filiꝰ.sal tē remissiuè.& in.d.rubric.nu. 14. vsq; in fine. vbi circa hoc quatuor cōsideratiōes facit,quas ꝑ

9 te vide. ▽ Sed in hoc dico,ꝙ tenēs † locū correctoris,gaudet immunitate,& priuilegiis, quibꝰ gaudet ipse corrector:quia ex ꝓuisiōe regis , & sic supioris fuit positus.vt tenet ad literā Cardi. in.d.Cle.1. de offi.vica.6.q. ▽ Et facit qđ tenet Ludo.Ro.in singula. 362. vbi ait, ꝙ vicerector debet habere sessiōes rectoris ꝓeminētis.& dicit,ꝙ est tex.vnicꝰ in.c.ꝑcipimꝰ. 62.vel.63. distin.& ibi vi.additionē in.d.singul. ▽ Et ad idē

10 facit,qa vicegerēs alicuiꝰ, debet honorari † sicut ille,cuiꝰ vices gerit.vt tenet Abb.in.c.sane.el.2. de offi.delega.& ibi Barb.1.colū.& vltra eos est gl.in.c.cū volūtate.de sētē.excō.& videtur text. in .c.fi.93.distin.& gl.in.c.cū olim.el.2. de offi. delega. & facit tex.in.c.in accusa.2.q.7. & in.c. felicis.nu.6.& tex-in.c.nobilissimꝰ. 87. distin. & in.c.nouo.21.distin.&.c.honor.2.q.5. ▽ Quoq; facit tex.in.c.grādi.de supplē. negli.ꝓla. vbi

11 debet † impēdi honor administratori,& obedire sicut dūs à quo datur administrator,nec dicitur infringere iuramētū, qui tali administratori obtēperat:nec mirū,quia potestas administratoris est depēdēs à dño,& cōiuncta sibi, vnde grauamē iniūctū administratori,concernit ipsum dominū.l.peto.§.mater.&.l.cū pater.§.curatoris.ff. de lega.

de lega.2. & ex persona principali dñi sumit robur & perpetuitatem. l. annua. ff. de annuis lega. & l. quod principi. & l. si augustæ. ff. de lega.2. & c. Romana de offi. vicar. in. 6. ¶ Implet ergo fidē, & promissionē, quæ illa exhibet administratori ipsius. l. municipibus. ff. de condi. & demōstra. & quod notat Innoc. in. c. eā te. de rescrip. facit. l. ossa. ff. de religio. & sumpti. fu-
12 ner. vbi dicitur, † q̄ q̄ offēdit vicariū episcopi, dicitur offendere ipsum episcopū. & ad hoc illū tex. allegat Bal. in. l. sed & si quis. §. fi. ff. de in ius vocā. & l. si prior. §. fi. ff. q̄ potio. in pig. hab. vbi prærogatiua, quę est in principali, est in suū locū tenētē, secūdū Barb. in. d. c. sane. 1. co-
13 lū. ¶ Et an si corrector moriatur† durante officio, si suus locū tenēs remanebit in officio? Videtur q̄ nō, sed eligēdus est, cui meritorū suffragantur insignia. vt. C. de diuersis offi. lib. 12. l. 1. & ibi Lucas pē. Sed cōtra facit apertè. ff. de tutori. & curato. datis ab his. l. curatorē. & in. l. quæsitū. ff. de tutelis. ¶ Attamē Lucas de penna in d. l. agētes. in fine. C. de agēti. in rebus. lib. 12. dicit, q̄ ista sunt in principis potestate. vt. C. de cōsuli. lib. 10. l. 3. & dicit, q̄ satis faciat, si subrogatū, & sic locū tenentē alijs præferat, dū tamē mereātur virtutes eius. quod nota. Vide quę dixi suprà in. c. 1. in gl. nuestros. nu. 2. & quę dicā in. c. 5. infrà eod. in glos. suspēdidos. ¶ In pro-
14 posito nota, an quis potest redire† ad officium, quod semel administrauit? Et videtur q̄ nō, quia præsumitur cōtra eū. vt in. d. l. nullus apparitor. & in. l. ad splendidioris. C. de diuersi. offic. & ap. iudi. lib. 12. & hoc nisi licētia principis, vt ibi, & in. l. cōsiliariis. C. de assess. & hoc siue quis fuerit semel solutus ab officio ex honesta causa, vt quia cōpleuit, & rationē villicationis reddidit siue causuaria occasione, ppter morbū, vel senectutē. vt in. l. semel. C. de re milita. lib. 12. siue causa ignominiosa, vt propter dictū. vt in. l. si quis ex grege. C. de appari. præfecto. præto. & priui. eorum. lib. 12. & tenet Iohā. de pla. in. d. l. nullus apparitor. Quod dicit fallere, quando prouincia est diuisa, & in procuratore Cæsaris. ¶ Itē ad hoc vt redeat, nō potest cōpelli, & statibus alijs sufficiētibus. gl. in. l. pe. ff. de muneri. & honori. & in. l. æstimationem. §. defensionē. & l. sponte. & l. honor. §. gerendorū. vt tē net Iohā. de plat. per text. ibi in. l. quis tā. C. de decur. lib. 10. ¶ Et hoc est secūdū eū ibi, ne ex cō tinuatiōe honoris, grauius subditis efficiatur. vt in auth. de defēso. ciui. §. pe. coll. 3. aliàs enim cō tinuādo, incideret in. l. iuliā ambit⁹. vt in. §. sunt. instītu. de publi. iud. nisi in casibus, in quibus pōt cōtinuare, vel ex interuallo eligi sine pœna ambitus, scilicet vt est dictū in defectū aliorū. ¶ Itē admittūtur spurij. vt in. d. l. 3. §. spurios. ff. de decurio. ¶ Et similiter plebei, vt in. l. ante pe. ff. de decurio. ¶ Alij casus notātur in. l. diuus. ff. ad municipal. videlicet q̄n princeps ex pprio motu illū refirmat, quia tunc nō creditur principē ob importunitatē petētis fecisse, nec refirmatū subditos lædere, sed potiꝰ esse à principe reformatū, sua exigēte experiētia meritorum. vt in. d. l. liceat. de assesso. in fin. quem vide. ¶ Et idē, si ab vniuerso populo reluctāte refirmetur. vt in. d. authē. de defēsori. ciui. §. fi. col la. 3. ¶ Fallit etiā, vbi esset honor cū sumptu. vt in. d. l. spōte. de muner. & hono. secūdū Iohā. de plat. in. d. l. quis tā. vbi quoq; per eū, an in dubio in ciuitate præsumatur esse plures alij habiles, & sufficiētes, vt quis nō cogatur officiū cōtinuare, vel ante tēpus vacationis reassumere? & dicit, q̄ sic in vrbibus insignibus, & magnifico statu ¶ Item fallit in consiliario, & loco te
15 nēte: quia vnꝰ† cōsiliariꝰ, seu locū tenēs vnius officialis, potest cōtinuare, & esse cū alio officiali vel correctore successore in officio, si eiꝰ fides, & industria est approbata. vt tenet Iohā. de Plat. in. l. ex agētibus. C. de principi. agēti. in rebus. lib. 12. Hoc intellige, si de primo officio rationē digestauerit, id est, de priori tēpore fuerit syndicatus. vt tenet Plat. per text. ibi, in. l. ordinariorū. C. de cohartali. lib. 12. nu. 4. & bene se gesit in officio, quia si fuit depositus, seu remotus, nō potest cōtinuare. vt tenet Bald. in argu. in. c. gratū. de postula. præla. in fine, loquendo in notario deposito à notariatu, quia nō potest iterū creari notariꝰ. & idē dicit de sentētia arbitratoris cassata, quia de nouo ferri nō potest.
16 ¶ Adde quoq;, † q̄ si iudex facit aliquē locū tenēt̄ē quotiēs eū abesse cōtigerit, & cōtingat casus, q̄ iudex vna die sit absens, alia die præsens, q̄ valēt acta corā illo locū tenente, etiā illo die. quo fuit præsens, ne ex cōtinua variatione litigātes decipiātur. facit. l. barbarius. ff. de offi. præto. Sed si plures & plures dies esset præsens, secus esset. tenet Paul. de Castro. in. l. sed & si pupillus. §. cōditione. ff. de instituto. nu. 4. vbi dicit, q̄ est pulchra inductio. ¶ Et vide Hippolyt. de Marsi. in consilio. 9. nu. 26. vbi dicit, q̄ si
17 aliquis† se gesit pro loco tenēte alicuius superioris, videtur tacitè sibi mā dasse, vt se gerat pro suo loco tenēte. quod nota. & tenet Paul. de Castro in. l. 1. §. magistrum. ff. de exerci. actione. nume. 3. quem vide per. l. fina. ff. quod cum eo.

Summarium.

Summarium.

1 Subſtituens aliquem in officio, tenetur de commiſsis per dictum ſubſtitutum.

2 Poteſtas tenetur de commiſsis, & omiſsis per ſuos officiales, & familiares, ſi delinquunt in officio, vel ratione officij.

3 Si familiaris poteſtatis commiſit delictum, non ratione officij, ſed extra officium, officialis non tenetur. nume. 9.

4 Qui habet ſyndicare officialem, non ſe impedit de geſtis extra officium.

5 Fideiubens pro aliquo Caſtellano alicuius Rochæ, non tenetur, ſi ille facit robariam.

6 Si libro mercatoris ex conſuetudine creditur intelligitur in pertinentibus ad artem ſuam, non autem ad alia.

7 Si ſtatuto cauetur, quòd filiusfamilias mercator poteſt contrahere, intelligitur cauſa mercantiæ, ſed in alia cauſa diuerſa non valet contractus. nu. 42. verſi. Et adducit.

8 Nuntio publico creditur circa officium.

9 Si officiales poteſtatis inter ſe inuicem ſe percutiant, vel cum aliis, poteſtas non tenetur.

10 Poteſtas tenetur de factis p ſuos familiares, & officiales de factis per ſuos familiares, & officiales, licet ſint extra officium, quando mandauit, vel raptum habuit.

11 Ad exhibendum tenetur poteſtas res familiarium, vel ipſos familiares, ſi poteſt, licet delinquant extra officium, vel quando ad eum immediatè à familiare, qui delinquit, aliquid ex tali delicto peruenit poteſtati.

12 Poteſtas tenetur pro vxore, ſi delinquat prętextu officij, & ſi ciuiliter agatur.

13 Poteſtas tenetur de delicto officialium quando ciuiliter agitur, ſecus ſi criminaliter. num. 49.

14 Dominus tenetur pro familia, ſiue ſit deputata ad officium publicum, ſiue ad priuatum.

15 Epiſcopus ſi non poteſt perſonaliter viſitare, ſi per alium viſitat, tenetur, ſi deputatus in aliquo exceſſerit.

16 Nominans aliquem ad officium, & ad munus publicum, ſuo periculo nominat.

17 Poteſtas, licet teneatur ex delictis familię ſuæ, non tamen tenetur ex contractibus ſuæ familiæ. Intellige vt hic.

18 Proclama, quòd nullus faciat aliquam credentiã, ſeu aliquid credat alicui de familia, cùm poteſtas non intendit teneri pro eo, prodeſt vt pro eo non teneatur, etiam ſi ex forma ſtatuti teneatur, pro familia.

19 Qualiter probetur, quòd contraxit in cauſa domini, & in eius vtilitatem.

20 Fideiubens pro officiali publico, intelligitur fideiubere, & promittere indemnitatem, & intereſſe reſpectu damni rei publicæ tãtùm. Et non tenetur pro extorſiõibus, damnis & violentiis illatis priuatis, nec de pœnis impoſitis officialibus, niſi fideiuſsio, & promiſsio ſit ita lata, vt hæc comprehendat.

21 Ratio quare poteſtas tenetur de omni delicto commiſſo in officio per ſuos officiales.

22 Poteſtas, qui non eligit ſibi officialem, an teneatur pro eo.

23 Famuli, qui dicantur.

24 Famuli poteſtatis poſiti ad cuſtodiam ciuitatis, ſi delinquunt, an poteſtas teneatur.

25 Poteſtas non tenetur de geſtis per ſubſtitutum loco ipſius ad tempus impediti. nume. 41.

26 Poteſtas inuocans auxilium aliquorum ad capiendum malefactorem, quia vltra familiam aliquando habent aliquos ſeruitores, qui faciunt ſibi in officio, & de nocte aſſociant ipſum, an ſi iſti offendantur in exercitio illius officij, dicatur offendi familia poteſtatis. Vel ſi in illo exercitio committant aliquid, an poteſtas teneatur pro eis. nume. 27.

28 Percutiens familiarem poteſtatis non deferentem ſignum, an puniatur.

29 Poteſtas, an teneatur in ſyndicatu pro officiali mortuo.

30 Poteſtas, in ſyndicatu an teneatur pro familiari bannito.

31 Poteſtas, an teneatur pro familiari condẽnãdo, ſi fuerit contumax.

32 Poteſtas, an teneatur de delicto famuli ſui antequam eſſet famulus.

33 Poteſtas vt teneatur de commiſsis per familiã, requiritur quòd ipſi ſint in aliquo officio deputati, & non tenetur de cõmiſsis per eos extra officium.

34 Officiales, & ſtipendiarij, pro contractibus, & delictis antea factis conueniri non poſſunt, durante officio.

35 Officialis regis habens malum filium, qui eo præſente delictũ facit, an pater teneatur pro eo.

36 Si teſtes dicunt, quòd familiares poteſtatis perpetrarunt Titium, vel delictum commiſerunt, & nomina familiarium ignorant, an pro

bent.

37 Petitio procedit, quando agitur contra potestatem, quòd eius familia aliquid fecit, licet nō exprimantur sigillatim nomina ipsorum.

38 Bannum factum à potestate, quòd omnes debentes aliquid recipere ab officialibus, & familia, compareant infra. 10. dies, aliàs non audientur, an tale bannū excuset potestati, & creditoribus noceat.

39 Potestas, an potest punire suos officiales, & nō expectare vt puniātur à superiore, vel à syndicatoribus, & si potest suos officiales remouere. nume. 40.

41 Potestas an teneatur de negligentia sui officialis.

42 Contra retinentem familiares criminosos præsumendum est: & ideo si commiserunt aliquod delictum pro eis tenetur. Quod intellige, & declara, vt hic.

43 Pœna apposita in pace per me & per adhærentes mihi de non offendendo, non extenditur ad adhærentem extra casum inimicitiæ.

44 Potestas non tenetur pro suo officiali, quando officialis est approbatus, & expertus in officio. Quid si talis officialis fideiussorem dedit de residentia facienda, an teneatur potestas, qui eum in officio nominauit.

45 Rex committens tempore belli Castrum cuidam militi ad custodiendum, & ille miles commisit alteri militi, vel nobili, an teneatur, si hostes occupauerunt Castrum.

46 Episcopo an imputetur, si archidiaconus examinauit indignum.

47 Potestas non tenetur de gestis per officiales positos à superiore.

48 Potestas quando exhibet officiales, non tenetur.

49 Potestas non tenetur pro officialibus, quando agitur criminaliter. Nec tenetur, si sui officiales fideiussionem de residentia facienda dederunt, & de iudicato soluendo.

50 Si potestas seu corrector multos conuocauit causa debellandi vnam domum, in qua erant malefactores, & illam igne concremauit, propter quòd illi conuocati passi sint damnum, an ipse potestas teneatur illis ad damnum.

51 Potestas, quod soluit pro officialibus suis potest ab eis repetere, vtendo retentione, vel aliter. Quod intellige vt hic.

i Sea obligado. i Nota tex. quòd substituens † aliquē in officio, tenetur de commissis defectib⁹, & delictis ipsius. est text. similis in. l. agētes in rebus. C. de agenti. in rebus. libr. 12. & ibi Lucas de pen. 3. colū. versi. nota hic. dicit, q̄ quidā peritus in signis authoritatis hanc. l. præcipuā allegauit ad hoc: sed similis litera dicit, q̄ est in. l. neminē. C. de decurio. lib. 10. & in. l. nullus. C. de episcos. & cleri. & in l ad similitudinē. Vide omnino. l. ex facto. ff. de negoti. gestis. & in. l. 3. C. de fūdi. reipubli. lib. 11. & in. l. 1. in princip. ff. de exercito. & l. 1. §. si qs ff. nau. caup. stabu. & in. l. licet. §. in factū, & l. fi. in princip. vbi est verbū suo periculo. Et sic, q̄ officialis substitut⁹ gerit periculo ipsius substituētis. vt. in. l. null⁹ qui nexu. C. de decu. lib. 10. prius tamē debet substitutus quā substituēs cōueniri. vt est gl. in. l. si qs ex corpore. C. de muri legulis. lib. 11. & ibi Plat. & vi. infrà. nu. 16. ℣ Et q̄ potestas teneatur nō solū de delictis cōmissis per eū, sed etiā tenetur † de cōmissis, & omissis p̄ suos officiales, & familiares si delinquūt in officio, & ratiōe officij, tenetur ad interesse partī læsæ. vt in. d. l. 1. §. si serui. ff. furti. aduersus naut. caup. stabula. Et tex. ī. l. 1. C. ad. l. Iuli. repe. gl. in l. 1. C. vt oēs iudi. tā ciui. quā crimi. & in. l. si post depositā. C. de assesso. & gl. in. l. consiliarios. C. eod. tit. qa mala electiōe est in culpa, & ideo tenetur p̄ eis. vt in d. l. licet. ff. naut. caup. stabul. & in. l. 2. ff furti. aduers. naut. & tenet in expresso Bart. in. l. 1. ff. ad. l. Iuliā repet. versic. quero, p̄ quibus. & Ang. de Are. in. §. in lege Iulia. repetundarū. institu. de publi. iudi. versi. & scias. & Bar. ī. l. 1. §. familię. ff. de publica. & vectigali. & Paris de Put. in tracta. syndi. in parte, familiaris, siue familia. fo. 111. nu. 5. & in parte, quia supra. nu. 2. fo. 113. & in versi. an ex eo. fo. 114. & in parte, potestas tenetur. fo. 207. in princip. quia vt ibi dicit, tenetur vinculo iuramēti malos cōpescere, qui etiā potest remouere suos officiales. & etiā malos assessores, nō tamen remouet defensorē ciuitatis. vt ibi vide p̄ eū. ℣ Et q̄ substitut⁹ debet seruire piculo substituentis, tenet Pla. in. d. l. null⁹ q. C. de decu. nu. 3. vbi quoq; infert, quòd si ędificiū cōfectum ab substituto ruat eius vitio, tenetur substituens, per dicta iura.

les sea obligado i a dar cuenta, y razō, y satisfazer lo que ellos hizieren, saluo en caso que los

& vi.

& vi. Pari. de Put. in parte, an ſubſtituēs. folio 248. & in parte, ſubſtitutus. ☞ Et facit quod tenet Bart. & Plat. in. l. 1. C. de executo. & exactori. lib. 12. vbi ille text. facit cōtra poteſtatē ciuitatis, qui mittit eius officiales, & exactores per comitatū, quòd ſi committunt aliquid illicitū, vt furtū, barateriā, vel concuſsionē, tenetur ipſe po
3 teſtas, & capitaneus. ☞ Si autem delictū † non eſt commune cū officio, nec ratione officij puta quia officialis fecit homicidiū, vel furtū, vel ſimoniā, quia recipit pecuniā vt rogaret poteſtati non tenetur poteſtas de tali delicto nec ciuiliter, nec criminaliter. vt eſt gloſ. ſingul. in. d. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio proconſu. & lega. facit text. in. c. ad ſedē, de reſti. ſpolia. & ibi gloſſ. & notat Bart. in. d. l. debet. §. 1. ff. naut. caup. ſtabula. & in. d. l. 1. §. familię. & Gulier. in. l. nulli. C. quorum appella. nō recip. & Bald. in. l. 2. C. vbi de cri. agi opor. & Paulus de Caſtro in d. l. prima. §. familiæ. & Iaſ. in. l. age cum geminiano. C. de tranſa. nu. 3. vbi ait, quòd qui habet
4 † ſyndicare officialē nō ſe impedit de geſtis extra illud officium, & Hyppolyt. de Marſi. in repeti. Rubricę de fideiuſſo. nu. 182, & Romanus conſilio. 434. vbi in fine dicit, quòd licet p eis teneatur, procedit ſi in eo deliquerunt, ad quod ſunt deputati, vt lātè Iaſ. in. d. l. age cū geminiano. & Hyppolyt. de Marſi. in repeti. l. fi. ff. de iuri. om. iudi. nume. 169. cum ſequētibus vbi allegat in ſimili, quod tenet Bald. in. l. prima. in
5 principio. ff. de magiſtr. conue. vbi dicit, † q̄ ille, qui fideiuſsit pro aliquo Caſtellano alicuius Rochæ, nō tenetur, ſi ille facit robariam, quia ille fideiuſſor fideiuſsit apud rempublicam, non apud priuatos. Et idem in ſimili dicit, quòd ſi
6 ex conſuetudine † creditur libris mercatorū, intelligitur in pertinentibus ad artem ſuā, non ad
7 aliā. Et idem dicit de ſtatuto, † quo cauetur, q̄ filius familias mercator poſsit cōtrahere, intelligitur cauſa mercantiæ, ſed in alia cauſa diuerſa non valet contractus. Et idem eſt de nuntio publico, † q̄ creditur circa officiū: vnde ſi dicat citatum dixiſſe ſibi iniuriam, nō creditur ſibi. Abba. in. c. cum parati. de appella. & Iaſ. in. d. l. age cum geminiano. nu. 5. & Hyppolytus in. d. repet. Rubricæ. de fideiuſſo. nume. 185. Et tenet Guido papa. ſingul. 259. verſicul. penulti. quem vi. ſed circa hoc vide ſingularē diſtinctionē Petri Antibolini in tracta. de muneribus. in fine. tomo. 6. tracta. folio. 49. vbi dicit, quòd ſi nō eſt iuratus, tunc non eſt ei credendū. ☞ Si aūt eſt iuratus, ſi eſt perſona fide digna, legalis, & honeſta, ſi non percipit partem condemnationis, creditur ei, & ſuo dicto, & iuramēto ſtatur. & ſic intelligūtur omnia iura ſupradicta, & conſuetudines: ſi autem percipit partem, tunc nō ſtatur ei, quia in ſua cauſa diceret ſibi ius, & non debet tali dicto ſtari ſine iudicis cognitione. vt. C. ne quis in ſua cauſ. ius ſibi. & ſic repellerentur hodie quaſi omnes nuntij & banerij, cùm vel omnes, vel in maiori parte percipiant partē in bānis, & in pœnis. quod eſt mihi notandum.

☞ Et quòd iudex teneatur ex delicto familiarium, habet locum ſi familiares delinquant inter ſe, ſiue cum alio. vt eſt text. in. d. l. debet. §. hæc actio. vbi exactor nauis non tenetur de delictis commiſsis inter nautas, ſiue cum aliis extra officium. vt in. d. l. debet. §. primò. & ideo ſi
8 officiales, † vel familiares inuicem ſe percutiant, vel alium extra officium, poteſtas nō tenetur, licet debeat formare proceſſum contra delinquentes, ſicut extraneos. vt in. l. ſi quis fortè. §. ſi quis comitum. ff. de pœnis. & ab officio remouere. vt tenet Amodeus Iuſti. in tracta. ſyndica. in parte, qui dominus poteſtas, & officiales promiſerunt parere mandatis ſyndicorum. verſicul. primo. quod probat ratione: quia ſi poteſtas teneretur hoc caſu, non poſſet eſſe iudex contra talem officialem, vel famliarem, cuius cōtrarium dicitur, & notatur in. l. ſenat⁹. ff. de officio præſi. & ibi Bar. num. 5. &. 6. ☞ Et q̄ poteſtas non teneatur de factis extra iudicium per
10 ſuā familiā: intelligo verū, niſi mandauerit, † vel raptum habuerit. vt in. dict. l. prima. §. familiæ. ff. de publica. & vectigali. per Bartol. & in. l. ſi ſeruum. §. liber homo. ff. ad. l. aquiliam. Vel niſi ad eum perueniat, vel niſi dominus, ſeu poteſtas ſciat, & non prohibeat. vt Floria. in. l. is cuius. ff. ſi ſeruitus. vendi. vel niſi ſtatuto caueatur. vt Bart. in. l. Titius. ff. de teſta. mili. & Bertachi. in tracta. gabell. in. 7. parte. nu. 30: tomo. 6.
11 tracta. fo. 62. ☞ Tamen tenetur, † vt res familiaris, vel officialis exhibeat, ſi poteſt. ita tenet Bald. in Rubrica. C. de pœna iudicis qui malè iudi. nume. 16. verſicul. quæro quid in factis, & idem tenet Amode. Iuſti. in. d. tracta. ſyndica. in dict. parte. verſicul. ſecundo. vbi dicit, quòd ſupradicta limitātur, niſi aliquid ex tali delicto poteſtati perueniret immediatè ab eo, qui delinquit. vt in. l. prima. ff. de vi & vi arma. Secus ſi peruenit mediante alio, quia tunc non tenetur de eo, quod peruenit, ſecundùm Innocen. in. d. capitu. cùm ad ſedem. de reſti. ſpolia. nume. 6. verſicul Sed non nec. & Amode. Iuſti. vbi ſuprà. ☞ Extende, quòd non ſolùm tenetur pro officialibus, & familia. Sed etiam pro vxore

12 † tenetur.& aliis, quos secum duxit, licet non sint propositi alicui officio in duobus casibus de iure communi, si delinquunt prætextu officij,& si ciuiliter agatur. Secus si criminaliter. vi.quæ posui suprà in capitul.primo. in gloss. ni sus mugeres.& glos.singula.in dict. l. obseruare.§.proficisci.ff.de offi. proconsul. & lega. ℣ Attamen iste text.& iura similia,quę dicunt, quòd potestas teneatur de delicto officialium, 13 & familiæ,intelligi debent,† si agatur ciuiliter, non criminaliter.vt gloss.in dict.§.proficisci.& Amodeus Iusti.vbi suprà.verficul.quanto. dicit,quòd si per formam statuti, vel suæ electionis forma,potestas se obligauit ad soluendum omnem pœnam pro suis officialibus, & familiaribus ciuiliter & criminaliter,certè intelligitur de pœna pecuniaria,non corporali,quę per alium pro alio solui non potest. argu. in.l. qui seruum.in principio.ff.de interroga. actio. & in.l.sancimus. C. de pœnis.capitu. cùm homo. 23.quæstio.5.& in.l. si à reo. ff. de fideiusso. & in.l.3. C. ad Turpilia. & Paris de Put. in dict. tracta.syndi.in parte,an ex eo.folio.114.in principio.nume.23.& Cataldi. in dict. tracta. quæstion. 264.& Roma. in consilio. 15. vbi tenet, quòd pœna corporalis pro alio solui non potest. l. secunda. C.ad Turpilia. nec ad eam potest quis se obligare.26.quæstio. 5. capitu. cùm homo. ℣ Et quòd dominus teneatur pro famili- 14 a,† amplia, siue sit deputata ad officium publicum,siue ad priuatum ex quasi maleficio. vt in.l.sicut exhibuisset.ff. de publica. & victiga. put tenet Ang.in.d.l.1.§.q nouissi.eod.tit.ff.& sentit ibi Bar.& tenet Paul.in.d.§.familiæ.nu.4. & Alexand.in additio.ad Bartol.in.l.nec quid. ff.de incendi.rui. naufra. ℣ Simile dicit Lucas de penna in dict.l.agentes colum. 3. de episco- 15 po.quia si episcopus † cùm non potest persona liter visitare,ad hoc alium deputat tenetur, si deputatus in aliquo excesserit, vt Archidi. in capitul.si episcopus.de offi.ordi.in.6. & vide Innocen.in capitul.quòd quibusdam. de fideiussori.in fine glossæ magnæ.& facit.l.3.C. de omni agr.deserto.libr.11. ℣ Quia vt dicit Lucas de 16 penna in dict.l.agentes,quòd qui nominat † alium ad munus publicum,suo periculo nominat,& prius conueniendus,quàm ipsius collega fidei ratione.vt in.l. imperator. ff. ad municipal.& in.l.quid ergo.&. C. de pericul. nomi.l.prima.lib.11.& in.l.secũda.C.de suscepto: & arca.libr.10.& in. l. exactores eius. tituli. & Innocen.in capitul.ex ratione.de ætate & qualit.in fine primæ glossæ.& hoc pro eo, quòd testimonium pro ipso perhibuit.capit. si seruus 54.distinctio.& in authenti.de fideiusso.§.vno. vi.suprà.nume.primo. ℣ Et licet potestas tenea tur ex delictis,& extorsionibus familiæ suæ cõ 17 missis in offficio,non tamen tenetur † ex cõtractibus suæ familiæ: vt tenet Paul. de Castro. in l.prima.ff.de exercito.nume.6. per text. ibi. & facit text.iudicio meo in. l. quicunq;. §. non tamen.ff.de instituto. ibi, duntaxat ad id, quod eum posuit.& idem tenet Paul.de Castro in. d. l.prima.§.familiæ.nume.3. vbi dicit, quòd ista est communis opinio, quòd ex contractibus per familiam factis potestas non tenetur. Sed dicit,quòd ista communis opinio patitur distinctionem, scilicet,aut erat talis, qui non erat deputatus super contractibus, & hoc est verum, quòd potestas non tenetur. Aut erat super hoc deputatus,vt sunt expenditores, qui habẽt eme re necessaria pro victu, & tunc si contraxit in causam,ad quam est deputatus,& tenetur, aliàs secus.vt in.l.prima.§.non autem. in dict. titul. de exercito. Et vide quę dixi in capitu.2.suprà, in gloss.de mercaderia, in fine. ℣ Tamen licet sit deputatus super contractibus ad necessaria 18 emenda,si talis potestas † in principio sui officij fecit fieri proclama, quòd nullus faciat aliquam credentiam, seu aliquid credat alicui de sua familia,cùm nõ intẽdit teneri pro eo, prout aliquãdo consuetũ est fieri,isto casu licet ex forma statuti teneatur pro familia, & officialibus respondere,non tenetur pro debitis per eos cõtractis.vt probat text.in.l.si pupilli. §. proscribere.ff.de instituto.vbi proclama,seu protestatio excusat dominũ ne tencatur pro institutore.tenet.ad literam Amode.Iusti.in.d.tracta.syndi.in dicta parte, qui dominus potestas. versic. sed pone.cũ versi.sequenti.vbi dicit q excusatur,si fuit publicè prẽconizatum,ita q verisimiliter potest venire ad notitiã plurimorũ. vt in d.§.prscribere. & in.c.1.de postula.præla. Et præ dicta vera, nisi cõtraxerit in rem necessariã potestati,vel suæ familiæ,ratione officij explirandi,quia tunc potestas tenetur,non obstante bannimento.vt in.l.fina. ff. de exercito. & in. l. 4. ff.de in rem verso. Quod est notandum,& menti tenendũ,quia occurrit pluries in facto, vt dixit Amode.Iusti.vbi suprà. ℣ Qualiterautẽ pro 19 betur, † q cõtraxit in illã causam,distingue,vt p Bar.in.l.si ciuitas.ff.si cert.peta. ℣ Adde q tenet Iohã.de Pla.in.l.1.C.de cõueni.fis. debito.li.10. 20 nu.3.vbi ait,q fideiubẽs † p officiali publico intelligitur fideiubere. & p mittere de indẽnitate, & itereſſe respectu dãni reipublicę tãtũ. p. l.3.§.

pro magistra-

pro magistratu.ff.de administra. rerū ad ciuita. pertinen.vnde secūdùm Plat.nō tenetur pro extorsionibus,dānis, & violentiis illatis priuatis. per text.in.d.l.1.§.1.in principio.ff.de magistra. cōuenie. & ibi per Bald. nec tenetur de pœnis impositis officiali propter maleficia, & barateria per eū cōmissas. vt in.l. fideiussores magistratuū.ff.de fideiusso.& ibi Bar. & hoc nisi fideiussio, seu promissio sit adeò lata,vt hęc comprehēdātur.vt in.l.qro. ff. locati. & ibi notatur in gl.magna in fine. ☞ Ratio quare potestas te-
21 netur de omni delicto in officio cōmisso † per suos officiales est, quia debuit eligere idoneos, & sufficiētes.vt in authē. de colla.§.1.colla.9. Institu.de obliga.quæ ex quasi delict. nas.§. fi. & ita seruatur de cōsuetudine secūdùm Parid. de Put.in.d. tracta. syndi.in parte,an ex eo.fo.114. nu.17. & de suo proprio tenetur emendare per eius famulū.vt in.d.authē.de mādatis principi. §.sed nec milites.colla.3.&.d.Paris de Put. vbi suprà.nu. 15. ☞ Sed quid si ipse potestas nō eli-
22 git familiā,† sed eligit commune,vel plebs,seu superior,& sibi datur.Dic q̄ pro ea nō tenetur. arg.in.l.cū plures.§.seruū.ff.locati . &.d. Paris deput.vbi suprà.nu.18.vbi quoq; nu.16.dicit,q̄
23 famuli appellātur † ij, qui quotidie famulātur. vt in.l.1.C.de his qui in eccles.mane.vbi quo-
24 q; in nu.9.tenet quòd si famuli † potestatis positi sūt ad custodiā ciuitatis de nocte,& faciāt cū aliis furta,q̄ potestas tenetur:quia deliquerunt in eo,in quo positi fuerūt.Et ibi quoq; dicit, q̄ nūtij non possunt seruire diuersis iudicibus in diuersis officiis.☞ Vnū tamē adde, q̄ rector,si-
25 ue officialis,†nō tenetur de gestis p̄ substitutū loco ipsius ad tēpus impediti . tenet Angel. in §.ab hostib⁹. Instituti.de alie.tuto.quod nota & infrà dicetur.☞ Et sic dictum est,q̄ potestas tenetur de facto familiæ suæ. ☞ Quid si potestas
26 inuocat† auxiliū aliquorū ad capiēdū malefactorē,& vltra familiā necessariā aliquādo habēt aliquos seruitores recōmēdatos vel domesticos qui fauēt ei in officio & de nocte associāt ipsum, an si isti offendātur in exercitio illius officij dicātur offensi familiares potestatis , vel si in illo exercitio cōmittāt aliquid,an potestas teneatur pro eis?Paris de Put.in.d.tracta.syndica. in parte,quia suprà pluries.fo.113.dicit,q̄ magnū dubiū est. Tamē dicit,q̄ si officialis nō habēs familiā necessariā ad capiēdū malefactorē potest inuocare auxiliū subditorū & illi sibi parere tenētur.vt in.l.1.&.l.2.C.de his qui latro.vbi hoc tenet Ange.& in.l.1.C. nil. agge.nō rūpe.q̄ si noluerint obedire, tenētur cōditione ex illa lege. C.de his,qui latro.& Bald.tetigit in.l. si quis in hoc genus.C.de episcopis & cleri. & sic secundū Parid.de Put.vbi suprà. isti, quorū auxilio imploratur sint ministri officialis iuris authoritate assumpti, & sic subrogati loco famulorū si quis eos offendat, ea occasiōe tenetur. ☞ Et sic dicēdū est in aliis , qui officiali fauēt in officio suo,& cū eo cōuersantur,vt familiares associando ipsum. ☞ Et Andre.de Iserni . in cōstitutione iure regni.de sent.dicit,q̄ illi,q sūt in societate dñi,associādo,& q̄ magna parte simul stādo, licet in domo sua quilibet comedat,& iaceat,& qui ad requisitionē dñi equitāt,& alia agūt, dicūtur familiares.arg.in.l.si quis ita.ff.de conditio.& demōstra.ideo istos offendēs officij com tēplatione, dicetur offendere familiares potestatis pro prędicta , & per ea,quę tenet Bart.in d.§.familiæ.☞ Vbi dicit,q̄ probatur aliquē esse familiarē alicuius , ex quo cū aliis familiaribus associatur,& seruit vt alij famuli,licet nulla scriptura interuenerit de familiaritate.per tex.in.l. fi.de præposi.sacro.scrini.C.lib. 12. vbi dicit,q̄ probatur aliquem esse præpositum per dominum in aliquo exercitio officij eo ipso,q̄ exercet officium domino sciente, quia videtur eum proposuisse. Et quoq; probatur satis quem esse alicuius famulum, si apud eum alatur . vt Paris de Put.vbi suprà.& tetigit Bald.in.l.1.C.de epi scopis & cleri.vbi Cyn.☞ Et per consequens si isti deliquerunt† ratione officij , potestas tenetur pro eis : & si talis potestas velit se excusare quòd nō cognouerit illos esse de familia potestatis,nō poterit se excusare, si cōuersabātur cū potestate familiariter,& cū illo accedebant, & cū familiaribus eius associabātur.vt suprà, quia isti,qui vocantur per officiales ad eorū auxiliū, habētur loco familię.vt tenet Andre.de Iserni, in constitu. Regni humanitatis.& dictus Paris de Put.in.d.tracta.in parte,an ex eo.nu. 4. & p̄ familiaribus habētur,licet signū nō portauerit, quia satis est, q̄ ex istis sit certioratus, arg.in.l. cōtinuus.ff. de verbo.oblig. præsertim si potestas,vel alius eius officialis,mādasset istis,quòd exequerētur,vel caperēt iustè malefactorē eo prę sente,quia nō requireretur aliud signū licet Angel.in.l.itē apud labeonē.§.si quis virginē.ff. de
28 iniuriis.dixerit,q̄ percutiēs † familiā potestatis,nō deferētē signū,vel vestē, non teneatur. quod est intelligēdū,quādo nō cōstabat esse familiarē.vt tenet singulariter.d. Paris. de Put.in d.versi.quia supra. nu. 5. Quod nota ad intellectum.l.primę.cū sequētibus.titu.12.lib.8. in ordi. regali.vbi ponitur pœna cōtra percutiētem

officialē, vt intelligatur, & habeat locū illa pœna, etiā si nō portēt signū officij, si est notus, & cōstat esse officialē. quod nota. ☞ Quoq; leges illius tituli nō habēt locū cōtra offendētes famulos non positos ad seruitium potestatis, nec pro illis stabit potestas ad syndicatū, nisi dolus potestatis interuenerit in non ponendo, vt fortè posſit per eū baraterias cōmittere. vt tenet Angel. in d. §. familiæ. vbi dicit, q̄ iam vidit. ☞ Sed
29 quid si officialis decesſit, † an potestas teneatur pro eo? Dic q̄ nō. arg. in. l. si decesſerit. ff. qui satisda. cogā. & Catald. in tracta. syndi. q. 218. & tenet Paris de Put. in. d. tracta. in parte, an ex eo. folio. 114. nu. 18. cū sequēti. & nume. 27. in fine. & tenet Ias. in. dict. l. si decesſerit. nume. 6. allegando Bald. ibi, in lectura antiqua, vbi tenet, quòd si ex forma statuti potestas tenetur stare ad syndicatum pro sua familia, & soluere condemnationem familiarium, quòd non tenetur stare ad syndicatum pro eo, qui interim decesſit. Ad quod dicit Ias. esse bonū text. in. l. Sed hic. §. siue autem. ff. de public. Dicit tamē, q̄ cō-
33 siderandum est, quòd potestas dicitur fide iussor isto casu non solùm de iudicio sisti, sed etiā de iudicato soluendo: & ideo in casu, in quo posſet familiaris post mortem condēnari, potestas teneretur, vt patet ex dictis per eum in. d. l. ☞ Et idem dicit Paris de Put. vbi suprà esse in
30 bannito: quia si familiaris † potestatis est bannitus ex aliqua causa, ita quòd de iure sisti nō potest propter bānū, liberatur potestas vt in. l. sed & si quis. ff. si quis cautioni. ☞ Et ideo dicit Paris de Put. vbi suprà, q̄ si familia potestatis delinquit, & potestas non vult teneri, nec ipse pōt cognoscere, faciat anteaquā sit tēpus syndicatus poni deliquētē in bāno per aliquē aliū officialem ciuitatis. Idē tenet Bald. in additio. ad Specul. in titu. de accusatore. colū. 5. versi. & ideo. & hoc nisi faciat in fraudē, p̄ deest ei p̄ nota. p Bald. in. l. 1. §. ferū. ff. de quæstio. & idē tenet Paul. de Castr. in. d. l. sed & si qs, in fine. vbi dicit, q̄ si pōt p̄bari, q̄ ipse fecerit hoc fieri, nō poterit sibi prodesse hæc fraus. per. l. si eum. §. 1. ff. eod. titul. si quis cautio. & per gloss. in. d. l. & si decesſerit. de quo singulariter p Hippo. de Marsi. in repe. rubricæ. de fideiusso. nu. 150. cum sequentibus. & nume. 111. vbi latè. ☞ Sed an potestas tenea-
31 tur pro familiari † condemnato, si fuerit contumax, & noluerit comparere, vel stare in syndicatu? Dic quòd sic, quia tenetur de iudicio sisti, & iudicato soluendo: & cùm teneatur ex officio alieno, non dicitur potestas teneri ex maleficio, sed ex quasi maleficio, quia vsus est opera malorum hominū. vt in. d. l. 1. ff. fur. aduersus naut. & gloss. in. d. l. obseruare. §. proficisci. & Bald. in additio. ad Specul. in titul. de accusatore. colū. 5. versi. sed nūquid potestas. ☞ An te
32 neatur potestas de delicto facto à famulo † suo anteaquā esset famulus. Bar. & Bald. in. l. titius. ff. de testamento milit. tenent quòd non, quia oportet quòd tempore delicti cōmissi sit famulus, per illum text. & expressius in. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxali. vbi dicit esse gloss. cum concordantiis. Et facit tex. in. l. tutoris. in fine. ff. quòd iussu. & Feli. in. c. Petrus. de Homici. in fine. versi. nono, & vltimo. ☞ Secus est, vt dicit Bart. vbi suprà, si statutū dicat, quòd dominus teneatur p̄ delicto famuli, quia videtur teneri pro delicto commisso, tamen cogitandū relinquit. allega notata per ipsum in. l. ex facto. in principio. ff. de vulga. & pupilla. vbi dicitur latè, quando requirantur qualitates ad esse tempore quo fit dispositio, vel desinant. ☞ Tamen in casu nostro non procedit ista dubitatio: quia
33 ad hoc, vt potestas teneatur de commissis † per eius familiam, requiritur, quòd ipsi sint in aliquo officio deputati. vt in. d. l. 2. §. familiæ. ff. vi bono. rapto. & in. d. l. 1. §. familiæ. ff. de publica. & per alia iura in principio istius glossę allegata, vbi dicitur, q̄ potestas nō tenetur de commissis per eos extra officiū, vt pro homicidio. & Bald. in rubrica. C. de pœna iudi. qui malè iudi. vbi ait, q̄ non tenetur potestas pro factis per ipsos extra iudiciū. & quia statutū hoc casu disponit cōtra ius, quo cauetur neminem pro alio teneri. vt in titulo, ne filius pro patre. & in titulo ne vxor p̄ mari. ergo strictè debet intelligi. l. 3. §. hoc vbi. ff. de negotiis gestis. secūdū Ro. cōsilio. 15. versi. quo aūt ad secūdū. vbi ait, q̄ si statutū diceret potestatē teneri pro debito familię intelligēdū est pro cōtractu sui officij tēpore, nō aūt antea. per. d. Bart. & Bald. in. d. l. titius. & idē tenet Iohā. de Plat. in. l. nec ipsi. C. de incolis. lib. 10. nu. 3. vbi expressè tenet, q̄ officiales stipē
34 diarij pro cōtractibus, † & delictis ante factis cōueniri nō possunt durāte officio, sed pro cōtractibus, & delictis ibi cōmissis. vt tenet Bart. in tracta. repressali. ☞ Et vide Cy. in. l. si seruus. C.
35 de noxali. vbi altercat, an † officialis regis, qui habet filium malum iuuenem, qui presente eo verberauit aliquē atrociter, & agebatur cōtra patrē, teneatur? Ad quod arguit p̄ vtraq; parte, sed cōcludēdo dicit, quòd cùm erat magistratus, & non prohibuit, consciùs sceleris iudicatur, sed non tenetur directò, sed arbitrio superioris remanet, ex quo fuit ille officialis meritò

repulsus

repulsus ab officio, secundū Petrū. quod nota.
36 ℣ Sed quid si testes dicunt, quòd viderūt † quēdam familiarem potestatis percutere titium, tamen nesciunt nomen eius, an sufficiat? Videtur ꝙ non: quia in libello, & probationibus debet poni specificatio certi hominis. ff. nau. caup. Itabula. & in. l. licet. §. 1. eod. titul. Et ideo si testes non cognoscāt personæ nomē, debent testibus corpora exhiberi. ff. de publica. l. si cùm exhibuisset. glos. in. c. cùm causam. de testi. tamē hoc fallit in actiōe quod metus causa. vbi non oportet certi hominis factū. arg. l. cū exceptione. §. in hac. ff. quod metus caus. & si potestas noluerit exhibere familiā suā, testibus videtur subtrahere probatiōes, & fingitur cōtra eū. arg. in. l. prouidendū. C. de postul. tamē illa lex non loquitur in sufficienti præsumptione, sed melius facit. l. nullus. C. de assesso. & l. & post. & l. consiliarios. & facit text. in argu. in. c. cùm homo. 24. quæstio. 5. & Bald. in additio. ad Specul. in. d. titul. de accusatore, colum. 5. versic. sed quid remanet cum hoc. ℣ Licet in contrarium dicat, ꝙ facit quod tenetur, licet testes ignorent nomina familiaris: nam cùm sit vniformis conditio conclusorum sub genere, debet valere probatio generalis. arg. in. l. quòd si dubitatur. ff. de acqui ren. hæredi. & l. gallus. §. sextus. ff. de liber. & posthu. ℣ Sed dictus Pari. de Put. vbi suprà, in d. parte, an ex eo. nu. 23. versic. pone. dicit, quòd istam opinionem Bald. non teneret, quia hic nō tractatur de puniendo potestatem criminaliter, nec de puniendo famulo, sed de condemnatione ciuili, per notata per Bart. in. d. l. 1. ff. de fur. aduers. naut. & in. l. nec quid. ff. de incen. rui. naufra. & per Andre. de Iser. in constitu. regni si damna clandestina. ℣ Vbi dicit, quòd si homines tincti in facie in territorio derobant, & nescienter, quòd villa, vel dominus territorij tenetur, licet nomina delinquentium ignorētur. hoc etiam tenet Angel. in. l. 2. § hæc actio. ff. vi bonorum rapto. vbi dicit, quòd, pcedit petitio, † quādo agitur contra potestatem, quòd eius familia aliquid fecit, licet non exprimantur sigillatim nomina ipsorum. & vide quæ dixi suprà, in. c. 1. in gloss. ni sus mugeres. in fine. allegando Catal. in tracta. syndi. quæsti. 264. ℣ Quid si pote-
38 stas fecit banniri † quod omnes debētes aliquid recipere ab officialibus, & familia, quòd compareant infra. 10. dies, aliàs non audientur, an tale bannum excuset potestati, & noceat creditoribus, qui non audiantur post terminum? Dic ꝙ non nocet creditoribus, nec potestas excusatur, nec ad hoc potest obstare. l. diffamari. C. de ingenuis & manumiss. quia loquitur in termno assignato, creditori certo per iudicem competē tem: sed hic tanquē caput familiæ potestas tenetur exhibere, aut soluere. Ita tenet Amode. Iusti. vbi suprà, versi. si verum si potestas. Et licet Amodeus nō dicat, ratio huius potest esse: quia talis potestas de cōmissis per suos officiales in officio nō habet cognitionē, sed spectatur tempus syndicatus: quia par in parē nō habet imperiū. vt in. l. nā magistratus. ff. de arbi. & in. l. ille à quo. §. tēpestiuū. ff. ad trebellia. ℣ Et facit quod in expresso tenēt Angel. & Paul. de Castro in l. pars literarū. ff. de iudi. vbi tenēt, ꝙ licet potestas mittit bānimēta per ciuitatē, ꝙ quicunq; velit petere aliquid à notario suo, compareat infra tot dies, hoc bannimentū non ligat creditoribus. Et idē tenet Rodericus suarez in repet. l. post rem. ff. de re iudi. colum. 215. sequendo Angel. & Paul. vbi suprà. De quo vide Hyppolyt. de Marsi. in repet. Rubricę. de fideiusso. nu. 111. & infrà dicā, nu. 40. ℣ Facit in simili: quia collega suū collegā nequit cōpellere. vt in. l. 3. ff. de administra. tuto. nisi. voluntate. l. est receptū. ff. de iuri. om. iudi. & quę notātur in. l. ex asse. ff. ad trebellia. vt tenet dictus Paris de Put. vbi suprà in parte, potestas tenetur. folio. 207. & idē Paris de Put. in parte, potestas an possit punire alium officialem. fo. 208. Istā. q. examinat, an
39 possit † eū punire, & nō spectare vt puniatur à superiore, vel à syndicatoribus. Et dicit ꝙ Dy. in. l. si quis forte. §. si quos. ff. de pœnis. dixit ibi casum, ꝙ Iustitiarius possit punire assessorem suū: tamē cōtra eū dicit, quòd videtur tex. in. l. 3. de offi. præfe. orien. dicens, ꝙ iudices pedaneos corruptos bene posset punire. p tex. in. l. si quis aliquid. §. iudices. eod. titul. Tamē aliqui dicunt per illū text. in. d. l. 3. quòd præfectus prętorio, & sic potestas potest insufficientem iudicem, vel propter diuersam corporis valetudinē, negligentiā, vel furtū deponere, vel principi referre, & alios subrogare. Sed ille text. loquitur in præfecto prætorio, qui habet supremā potestatem. vt in. l. 1. ff. de offi. præfe. de hoc vide tu dictū Piridis de Put. vbi suprà, vbi facit distinctionē. Aut si potestas eū elegit, tūc potest eum punire, & remouere: secus si fuerit creat⁹ à principe, vel ab alio superiore, quia tūc nō potest, vt ibi per eū. ℣ Tamē ego teneo, ꝙ licet potestas,
40 & sic † corrector possit remouere suos officiales ad libitū suū, vt in prouisionibus officiorū patet, & dictū est, tamē de cōmissis per officiale in officio amoto eo, ipse nō potest cognoscere, sed epxectatur tēpus syndicatus, quia, vt d

xit Amode. Iusti. vbi suprà. talis corrector tenetur pro eo soluere, vel exhibere tãquã caput familiæ, ilico ipse nõ potest esse iudex in causa sua, nec suæ familię. vt in. l. si quis iurisdictioni. ff. de iuri. om. iudi. & ibi Alex. & docto. & latè dixi suprà in gl. ni abogados. versi. eodẽ modo. maxime quia actio cõtra eos nata, nõ est peritura, donec tẽpus syndicatus sit elapsũ, quia sicut nõ potest cõueniri durãte officio. vt in. d. l. pars literarũ. de iudic. ff. & per Bar. in. l. 2. ff. ad. l. iuliã repet. & Paris de Put. in dict. tracta. in parte officialis durãte officio. folio. 106. nisi cõueniatur corã principe, vel delegato specialiter ab eo misso, vt Angel. in tracta. syndica. in principio. ☞ Ita eo finito corã alio nõ potest cõueniri, nisi corã principe, vel corã delegato ab eo misso. vt tenet dictus Angel. vbi suprà. & tenet in expresso Paul. de Castro. in. d. l. pars literarũ. nu. 2. & Angel. ibi, vbi dicũt, ꝙ si potestas misit bãnimẽta per ciuitatẽ, ꝙ quicuq; vult aliquid petere à tali officiali suo, qui vult recedere, cõpareat infrà tot dies, aliàs nõ audietur, ꝙ istud bãnimẽtũ nõ ligat aliquẽ, qui debeat ab illo habere, quia ipse potestas nõ est iudex competẽs cõtra aliquẽ de sua familia: nõ debet ergo dimittere ipsum recedere, quousq; fuerit syndicat', vel faciat se securari ab eo, aliàs tenetur pro ipso. quod nota. Quod sequitur Roderi. suarez vbi suprà. colum. 215. vt dixi, nu. 38. vbi dixit, ꝙ per dictũ Angel. dixit de facto cùm corrector cuiusdã ciuitatis fecisset quẽdã prætorẽ & algazelũ familiares suos facere eis residẽtiã termino assignato omnibus, qui de eis vellent querelare, & cõtra eos petere, vt moris est hodie secũdùm legẽ regni, quòd licet elapso termino aliqui ab eis nil petierũt, nihilominus audiũtur, & ita postea fecit illos audire corã quodã officiali per curiã regis misso ad capiendum residentiam correctorum, & officialiũ eius, & fuerunt cõdẽnati, nec eis profuit dicta exceptio de residẽtia facta corã correctore, & de termino ab eo assignato transacto. & tenet Bar. licet ipse non dicat in. l. meminisse. §. legatum. ff. de offi. proconsu. & lega. vbi dicit quòd ante syndicatum non debet officialis suos officiales remittere. ☞ Sed an potestas teneatur de †negligentia 41
sui officialis? glo. institu. de excusa tuto. in parte, remanere, videtur tenere, quòd non. sed Floria tenet contrariũ in. l. seruus seruũ. §. si fornicarius. ff. ad. l. aquili. quia mala electiõe est in culpa. Et istã partẽ tenet Amodeus Iustinus in. d. tracta. syndica. vbi suprà. versic. fi. & Cataldi. in d. tracta. syndi. quæst. 220. ☞ Et per istũ tex. ibi. por los quales sea obligado. & per iura supradicta similia reprobatur gloss. iudicio meo, & Angel. ibi. in. §. ab hostibus. in versi. post liminij in stitu. de atilia. tuto. vbi tenent, quòd rector, siue officialis non tenetur de gestis per substitũ loco ipsius ad tempus impediti. & facit text. in cap. 1. de offi. vicar. lib. 6. & in dict. l. 2. cũ gloss. C. de officio eius, qui vicem alterius gerit. Nisi saluetur, quòd non tenetur de gestis loco ipsi', scilicet de gestis extra officium, secus de gestis in officio, per supradicta. & idem tenet Petrus de Ferra. in forma libelli inquisitio. in parte, transeat in exemplum. nu. 9. quem singulariter vide, vbi dicit, quòd regulariter est contra: quia nullus debet grauare, vel punire ex facto seu delicto alterius, ad quod committendum nullum præstiterit auxilium, cõsiliũ, vel fauorem. vt in d. titu. C. ne filius prõ patre. & C. ne vxor pro mari. & pœnę debent solùm tenere suos authores. l. sancimus. C. de pœnis. nec ad agnatos vel affines innocentes debet extendi, vt dicit ibi tex. & habetur in cap. quæsiuit. de his quæ fiũt à maio. part. Capitul. absurdum enim est, vt alteri per alterum possit auferri cõditio iniqua. vt in. l. rem hæreditariã. in fine. ff. de euictio. sed in certis casibus specialibus cõtrariũ reperitur secũdùm. d. Petrũ de Ferra. & vnus eorũ est, quãdo officialis, vel famulus delinquit in officio cõmisso domino suo, quia tunc tenetur dominus secũdũ eũdẽ. ☞ Et vi. Feli. in. c. nulli. de accusa. in principio. vbi dicit, †ꝙ præsumẽdũ est 42
cõtra retinẽtem familiares criminosos: quia ex sociis cognoscitur vita hominis. Et si episcop', vel Abb. habet aliquos criminosos, qui cõmiserũt aliquod crimẽ, ꝙ tenetur pro eis, & nõ possunt allegare ignorãtiã. ☞ Et idẽ dicit, quãdo nõ misit idoneos visitatores, quod dicit intelligendũ, qñ dñs est in culpa, qa scit, vel scire potuit delictum perpetratum. Sed dicit, ꝙ excusatur si ante accusationem expulerat, & hoc intelligo, quando deliquerunt non extra officium, sed cus in officio, vt dictũ est. Et idẽ Felin. in. c. Petrus. de homici. 2. colum. in. 7. fallen. vbi dicit singulariter, ꝙ ista fallentia declaratur, & restringitur multipliciter. ☞ Primò declaratur, nisi dominus post scientiã statim purgaret delictũ officialis, vt dicit, ꝙ tenet Rota in decisiõe. 266. incipiẽte. Itẽ si vicarius, in nouissimis. ☞ Secũdò declaratur, nisi officiales delinquerẽt extra officiũ vt dictũ est, quia dñs non tenetur, nisi inquantum alij dñi tenẽtur de delicto famuli, non officiali. Ita pulchrè Bar. in. l. nec quid. in prin. ff. de Incen. rui. naufr. & Abba. post Anto. in cap. 1. de restiu. spolia.

de resti. spolia. 3. col. & Feli. vbi suprà dicit, q̃ po
test adduci illud, quod tenet Cardina. post anti
quos in Clemen. 1. §. fina. de hæreti. vbi dicit, q̃
pœna ibi apposita turbantibus officiales inqui
sitores, non ligat turbantes extra officium. ☞ Et
adducit dictum Bal. in l. fina. C. ad Macedo. vbi
ait, q̃ si statutum validat cõtractum factum cum
filiofamilias mercatoris, non intelligitur de con
tractu facto extra mercantiam, & idem tenet Ias.
in dict. l. age cum geminiano. C. de causa. nu. 3.
& Pau. de castro in l. 1. §. In filio. ff. ad Macedo.
vbi dicit, q̃ vidit istũ casum de facto Florentiæ.
☞ Et quoque adducit notabile dictũ Bar. in ex
trauagan. qui sint rebelles, in verbo, rebellanda.
vbi ait, q̃ resistens officialibus de facto quando
excedunt officium suum, non punitur vt rebel
lis. ☞ Similiter adduci potest, quod scribit Bald.
43 in l. si prędiũ. C. de electi actio. vbi dicit, † q̃ pœ
na apposita in pace per me, & per adhærẽtes mi
hi de non offendendo, non extenditur ad adhę
rentem extra casum inimicitiæ iure veteris, sed
ex alia sua causa. ☞ Quoq; declaratur, nisi depu
tatus ad certum officium à superiore esset perso
44 na valde integra, † putà si locumtenens est lite
ratus expertus, & approbatus in officio, quia
tunc potestas pro tali suo officiali nõ teneretur.
est glo. peregrina in c. 1. de offi. Archidi. secun
dùm Feli. vbi suprà. Sed non est in c. 1. sed est in
c. ad hęc nos dicimus. in verbo, examinetur. ab
Archidiacono. loquendo in promouente indi
gnum, an sit puniẽdus episcopus, vel archidia
conus, qui eũ examinauit. Et dicit, q̃ episcopus
tenetur de facto illius, qui examinat, cùm de mã
dato illius illud faciat, sicut exercitor nauis de
facto magistri tenetur per l. 1. §. magistrum. ff. de
exercito. quod dicit, q̃ fallit, nisi fortè examina
tor talis fuisset, vt non sit verisimile ipsum men
tiri. argu. in c. significãte. de pigno. Ita in propo
sito in officiali potestatis, quia sicut est persona
valde integra, potestas nõ teneretur, p̃ eo. ☞ Ad
quod facit, quod tenet Oldra. consi. 92. vbi ait,
45 q̃ si rex habebat † castrum, & tempore belli com
misit cuidam militi eũ custodire, & ille milles
commisit alteri, & hostes venerũt, & occupaue
rũt castrum culpa illius, an teneatur miles? Et di
cit, q̃ si commisit custodiam nobili, nõ tenetur,
si cõmisit ignobili, tenetur, quod dicit esse satis
consonum iuri cõmuni. arg. in l. fina. in prin. ff.
de custo. reorum. & in l. ad cõmẽtariẽsem. C. de
custo. reorum. & quando cõmisit nobili, non te
neretur eũ repræsentari, & si nõ exhibuerit, vel
presentet, videtur liberatus: quia cùm tẽpore cõ
missæ custodię diligens & sufficiens reputaba
tur, non debet nocere, si postea mutauit mores.
argu. corũ, quę dicũtur de magistratibus, qui dãt
tutores. ff. de magist. cõueni. l. 1. §. si magistratus:
& ff. de neg. gestis. l. litis. §. si pecuniã. & in l. 3.
§. si eo tẽpore. ff. de admini. re. ad ciui. perti. & l.
argẽtũ. ff. cõmoda. & cùm hoc remanet. d. Oldra:
in. d. consi. & idẽ tenet Feli. in c. super his. de ac
cusa. pe. col. vbi quoq; allegat gl. in. d. c. ad hæc:
46 vbi dicit, quòd imputatur † episcopo, si archidia
conus examinauit indignum, nisi examinator
esset psona valde digna, adeò q̃ excusaretur epi
scopus, si credidit ei. & ibi Feli. accumulat priui
legia virorũ integrę opinionis vsq; in finẽ, quẽ
vide. ☞ Quoq; declaratur secũdùm Feli. in dict.
47 c. Petrus. nisi officiales † dati essent à superiore,
& sic potestas ipse eos non elegit, quia eorũ de
licta ei non imputabuntur secundùm Bald. in c.
1. de offic. delegat. vt suprà posui in versic. sed an
quid si ipse potestas. ☞ Quoq; declaratur, nisi
48 potestas † exhiberet officialem, vt dicetur infrà
in isto text. in glo. fina. ☞ Quoq; declaratur nisi
49 criminaliter † ageretur, vt suprà dixi in versic.
extẽde. quia etiã si officialis fugeret, potestas nõ
tenetur secundũ Rom. in dict. consi. 15. vbi sub
dit allegãdo Bal. in dict. l. obseruare. §. proficisci.
per glo. ibi. & per aliam in dict. c. cùm ad sedem.
de resti. spoli. q̃ statutum volens, q̃ potestas te
neatur de delicto familiæ, debet interpretari, ni
si agatur criminaliter, & allegat, quia pactũ non
potest facere, q̃ vnus in corpore puniatur pro
alio. glo. in. c. cùm homo. 24. q. 5. ergo nec statu
tum iuxta glo. in. c. non putamus. de consuet. in
6. & in Rubr. C. quæ sit longa cõsuetu. per Bart.
in Rubr. C. de decretis. decurio. per. l. nõ impos
sibile. ff. de regu. iuris. quod dicit Fel. vbi suprà
esse bene notandum. ☞ Vbi quoq; dicit, q̃ decla
ratur, nisi essem cõtra in casu, de quo per Inno:
in. d. c. cùm ad sedem. & refert ibi Abb. notabili
ter. 15. col. ver. item præsuppositio. & Bal. in l. fin.
C. de episcopis & cleri. videlicet, q̃ licet possessi
sio rei inueniatur penes dominũ, quæ fuerat oc
cupata per familiares, non tamen prẽsumitur do
minum mandasse, quia potuit peruenire ad do
minum ex alia causa, quàm ex violẽtia, quia vio
lentia officialium sibi non nocet. ☞ Et an domi
nus teneatur de cõmissis per familiarem, vel cõ
sanguineum, vide latè Feli. in. d. c. per ius. & Bar
ba. in. c. 1. de offi. delega. & Anto. Fran. in additi.
ad Abb. in. c. ex parte. b. de foro compe. in addi
tione. 1. ☞ Sed tene, q̃ officiales potestatis seu cor
rectoris, & sic locumtenentes, & algazelli, & cę
teri officiales fideiussores dederunt de residẽtia
facienda, & de iudicato soluendo, potestas non

debet

debet conueniri:nec tenetur ſoluere pro eis,nec eos exhibere,ſi fideiuſſores officialium ſunt ſoluendo.vt tex.& ibi glo.& docto. in.l.vnica. C. de periculo nominato. lib. 11. vide quæ dixi ſuprà,nume. 40.& ſic excuſsio primò requiritur, q̃ fiat cõtra dictos fideiuſſores, & nõ reperti ſoluendo tunc deuenitur ad poteſtatem,ſeu correctorem,qui eos nominauit in dictis officiis per dictã.l.& ſic practicatur, & pluries iudicaui. & in conſilio regali confirmatum,& quia prius debet conueniri ſubſtitutus,quàm ſubſtituens. vt in prin.iſtius gloſſę dixi. ☞ Quid autem ſi corrector, vel poteſtas conuocauit † multos, vt eorũ auxilio debellaret vnã domũ,in qua dicebatur,quòd erant receptati malefactores, & illam igne concremauit contra iuſtitiam,propter q̃ illi ſic vocati paſſi ſunt damnũ,an poteſtas teneatur illis ad damnum.vide in.l.quoniã multa faci nora.C.ad.l.Iuliã,de vi.& in.l.1.§.ſi quis homines. ff. vi bono. rapto.& Inno.in.c.fina.q̃ metus cauſa.Bal.in.l.nõ eo minus. C. de accuſa.10. q.& Bal.in.l.1. C.de ſeruis fugiti.& vid.glo.in.l. fina.ff.ſi furt.familiæ feciſſe dicatur.& Paris de put.in tracta.ſyndi.in parte,an ex eo.num.1.fol. 114.vbi quoque dicit,q̃ licet ſubditi,qui parent domino in atrocioribus non excuſentur.l.liber homo.ff.ad.l.aquil. eſt verum,niſi aliàs perituri eſſent,ſi non facerent,per glo.notabi.& ibi Bar. in.l.ſi ſeruus.ff.de noxali. ☞ Poſtremò ſcias, an illud, quod poteſtas ſoluit pro officialibus ſuis, ſi poteſt ab eis † repeterevtendo retentione,vel aliter.Specula.in titul.de iniuriis.prope finẽ tenet,q̃ ſic, de quo exclamat Paul. de caſtro.in.l. videamus.ad finem.ff.de in lit.iura.& tenet Paris de put.in dict.tracta.ſyndi.in parte,an ſubſtituens.fo.248.nu.5.allegando Bald.in.l.ex facto. ff.de negotiis geſtis.& vide Bar.ibi,vbi dicit,q̃ inter eos habet locum actio mãdati.& tenet Bertachin.in tractatu gabella. in. 7. parte,nume. 30. tomo. 6. tracta.fo.62.dicendo,quòd ſi dominus ſoluit pœnam pro famulo in caſibus, in quibus non tenetur, repetit ab eo. per dict. Specula. in dicto titu. de iniuriis,& damno dato. verſicu. in ſumma.& Bald.ibi in additio. ☞ Pro quo facit, quod ſcribit Angel.in. l. 4.§.actor. ff. de re iudi.vbi dicit, q̃ ſyndicus villæ coactus ſoluere propter mala,poteſt ab ea repetere. ☞ Et nota,q̃ adeò ſuccurritur ſibi in hoc & domino ſoluenti pro famulo,q̃ propria authoritate poterit apprehendere bona illorum.ſecundùm Bart. & ibi latius Paul.de caſtro in.l.creditor fundi.in principio,per illum tex.ff.de actio.empti.ſecundũ Feli.in dict.c.Petrus.de homi. in fine. ☞ Et Bal.in dict.l.ex facto.& Paris de pute.vbi ſuprà in expreſſo dicunt, q̃ ſi poteſtas fuit condemnatus pro aſſeſſore, quòd poteſt ab illo repetere, vel de ſuo ſalario retinere. ☞ Supradicta intelligo, licet ipſe nõ dicat,niſi ſoluiſſet pro famulo,qui aliquid fecit iniuſtè ex mãdato poteſtatis,quia tunc imputetur ſibi poteſtas,qui iniuſtè mandauit,vt notat Dy.in regula,q̃ quis mandato.de regu.iu.in.6.& Bart.in.l.non ſolùm.§.ſi mandato. ff.de iniuriis.& tenet Paris de put.in dict.tract. in parte,poteſtas tenetur.fo.118.num.5. ☞ Et idẽ eſt ſi ſciente poteſtate,& nõ prohibente,aliquid iniuſtè fecit,quia tũc etiam eſt imputandũ poteſtati.d.l.1.ff.ſi fu. rfamil. feci.prout ita tenet dictus Amodeus Iuſti.in.d.trac. ſynd.in.d.parte, qui dominus poteſtas,& officiales, promiſerũt parere mandatis ſyndicorum.col.3.verſi. ſed an poteſtas,qui ſoluit.quod nota. ☞ Quoq; intellige,niſi poteſtas participauerit fraude cum familiari, quia tunc non repetit quod ſoluit pro eo. tenet Bart.& Bald.in dict.l.ex facto.ff.de negotiis geſtis.& Paris de put.in dicto tracta.in parte.poteſtas tenetur.fo.118.nume.8.& in parte,an ſubſtituens.fo.248.num.5.vbi quoq; dicit,quòd facit eum participem ſola ſcientia fraudis. & vide Bart.in dicta.l.ex facto.

Summarium.

1 Exhibendo corrector officialem, vel famulum liberatur.
2 Exhibendo familiarẽ, liberatur, licet ſtatutum non dicat,q̃ exhibendo liberetur.
3 Exhibitus ſi ſatisfacere non poteſt, in corpore debet luere.
4 Exhibendo familiarem, vel officialem poteſtas liberatur,niſi forma ſuæ electionis,vel prouiſionis expreſsè dicat, q̃ ipſe teneatur pro eis iudicatum ſoluere, quia tunc licet exhibeatur,tenetur,vt hic vide.
5 Exhibendo dominus famulum in officio priuato,non liberatur, ſed pro eo tenetur,licet exhibeat:quod ſecus eſt in officio publico.
6 Exhibendo iudex alium delinquentem,liberatur,ſicut ſi exhibuiſſet officialem.
7 Exhibere cogitur poteſtas officio finito officiales,& domeſticos,vt conueniantur,vel vt teſtimoniũ ferãt de his, quę in officio fecerũt.
8 Teſtes an poſſunt eſſe in ſyndicatu officiales,& domeſtici.

Prę̃ſentare

9 Pñtare an teneat potestas filiũ suũ in syndicatu.
10 Exhibere an teneatur potestas tempore syndicatus famulum,seu officialẽ,qui aufugit. nu.17.
11 Exhibere nõ tenetur potestas officialẽ mortuũ.
12 Hęres iudicis,an teneatur de barateria defuncti.
13 Hęres iudicis,an ꝑ eo teneat ad syndicatũ stare.
14 Exhibere potestas officiales quot vices teneat.
15 Fideiussor de repręsentando reum ad suam voluntatem sub pœna certa, & ille reus postea fuit captus per iudicem,& à manibus eius fugit,an fideiussor sit liberatus.
16 Fideiussor promittens aliquem præsentare certa die sub certa pœna in iudicio, vel soluere condemnationem de eo fiendam, & ante lapsum termini pro eodem crimine iudex posuit eũ in banno,an erit liberatus fideiussor.
17 Fugiens officialis tempore syndicatus timore iudicis syndicantis: quia pluries dixit,ꝙ volebat eum suspendere, seu verberare pro barateriis,& furtis, potestas an teneatur eum exhibere,vel pro eo soluere.
18 Excusatio rei etiam minus legitima prodest fideiussori,etiam in iudicio sistendi.
19 Falsi pœna tenetur iudex, qui declarat parti sententiam,quam laturus est.
20 Fugiens propter minimam iudicis seuitiã, vel propter minas atroces,an habet criminis prę sumptionem contra se.
21 Bãnitus excusatur,si nõ cõparet, nec ꝑcuratorẽ mittit, si timet vi inferri nedũ sibi,sed etiã cãę.

k 1 **Entregare**[k]. Nota tex.ꝙ si corrector vel potestas † exhibet officialẽ,vel famulũ delinquentẽ in officio,liberatur ipse potestas,& pro eo nõ tenetur.Idem tenet Bartol.Paul.de Castro, & Angel. & cæteri docto.in.d.l.1.§. familię.&. §.quod nouissimè. ff.de publica.& in.l. cũ si exhibuissent. eo.tit. & Paul.de Cast.in.d.§.quod nouissimè,tenet, ꝙ si aliquis de familia potestatis aufugit, & sic nõ potest eum exhibere, tenetur potestas de delictis per illum cõmissis in officio,sed si ipsum exhibet liberatur.& ita seruatur in practi.secundùm eundem,& idem tenet Petr.de Ferra.in forma libelli inquisitionis,in parte,transeant in exẽplum.numero.10.& idem Ange.in.§.lege Iulia. Instit.de publicis iudiciis. ∇ Ex quo infert Ludo.Roma.in cons.11.in fi.ꝙ licet iste tex. nõ di-
2 ceret†,ꝙ exhibendo liberatur potestas exhibẽdo familiarẽ liberatur:quia si statutũ diceret potestatẽ pro suæ familiæ facto teneri certis solẽnitatibus nõ seruatis,ꝙ tale statutũ interpretandũ est,nisi potestas famulum,pro quo tenetur exhibeat:maximè quia,vt vulgariter dicitur, statutũ à iure cõmuni interpretationẽ recipit.vulgata.l. 2.C.de noxali.&.l.fi.§.in cõputatione.C. de iure deliberã.&.l. Cęsar.ff.de publ.&.c.cùm dilectus,de consuetudi. ∇ Et si familiaris sic exhibi-
3 tus †satisfacere non potest creditori,luat in cor-

entregare[k] comoel derecho requiere.

pore. l. si quis id qđ.ff.de iurisdom. iudi.l.vlt.ff. de in ius vocand. & in l.1.ff.de pœnis.&.c.finem litibus. de dolo & cõtu.secundũ Ludo.Roma.in.d.consilio.11. ∇ Sed istũ text. & iura similia dicentia iudicem teneri
4 ꝑ officiali,nisi eũ exhiberet, intellige verũ†, nisi forma suæ electionis,vel ꝑuisionis repugnet, puta quia cõtinetur in ea expresse, ꝙ ipse teneatur pro eis iudicatum soluere, quia tunc licet exhibeat,tenetur.ita singulariter tenet Ange.Perusinus.in.l.1.C. ad.l.Iuliã repet.in princ. quia sequitur Ang.de Areti.in.d.§.lege Iulia. Insti.de publi.iudi.vbi dicit hoc esse notandũ. ∇ Sed Paris de Put.in tract.syndi.in parte, rectores terrarũ.in princip.folio.116.licet de Ange. nullam faciat mentionẽ,tenet contrariũ, dicendo, ꝙ licet in electione officialis ponatur pactum expressum,vt rector teneatur pro se,& officialibus, & familia sua,tũc enim exhibẽdo eos liberatur. vt in.d.§.familiæ.quia ista verba intelliguntur secũdum naturam officij.arg.in.l.si stipulatus. ff. de vsuris.& in.l.legati serui.ff.de legatis. 2. & in.l. quidã.ff.de dãno infecto.& in.l.si vno.ff.locati. ∇ Secus dicit,si promittit soluere omnẽ condẽnationem fiendã de officialibus suis,& de sua familia,tunc ipsis condẽnatis tenetur soluere, nec exhibendo liberatur,quia est fideiussor iudicatũ solui.Secus si esset simplex fideiussor de iudicio sisti,quia tũc sistẽdo liberatur.vt in.l. scimus.C. de iudiciis. ∇ Sed si bene aduertatur Paris de puteo nõ tenet cõtrariũ eius,quod tenet Ang. quia Ang.loquitur,qñ per formã electionis,vel statuti potestas promisit soluere omnẽ condemnationem fiendã de suis officialibus, & familia, quia tunc nõ liberatur exhibẽdo,quia nõ est fideiussor de iudicio sisti,sed de iudicato soluẽdo.vt in l.grege.§.post litem.ff. de fideiusso. & isto casu loquitur Ang. ∇ Et non loquitur quando in forma suæ electionis promisit tenere pro officialibus suis,& familia,quia tũc liberatur exhibendo:quia videtur promittere tãtũ de iudicio sisti simpliciter,et pro eo fideiubere,& ideo sistẽdo, & exhibẽdo liberatur.vt in dict.iuribus.& in.l. sanè.C.de fideiusso.& Bar. in.d.§.quod nouissimè.& Paris de Put.in.d.tract.syndica.in par.rectores,terrarum.fol.116.quasi in prin.ver.hoc tã

casu.

casu. Et ita tenet Amodeus Iusti. in tract. syndi. in parte, qui dominus potestas, & officiales promiserunt parere mandatis syndicatorum. col. 2. versi. item aduerte. vbi dicit, q̃ dominus Bal. in quodam suo consilio. dicit, q̃ de iure communi potestas exhibendo officialem, & familiã, non liberatur, si est debitor ex maleficio, cum sit vsus opera malorũ hominũ. per. l. debet. §. 1. ff. naut. caup. stabu. secus si est debitor ex cõtractu, quia potestas est fideiussor ad iudicio sisti, vt in. l. post depositam. C. de assesso, ideo liberatur exhibendo: dum tamen exhibeatur tali modo, q̃ familia ris possit cogi. Vnde dicit, q̃ si exhiberet eũ cũ saluo cõducto, nõ liberatur potestas. l. sed ij qui. §. sint autem. ff. de publica. ☞ Tamen hodie per istum tex. si exhibet corrector suum officialem, liberatur, modò exhibeat ratione delicti, seu ratione contractus, vt ex isto tex. patet: & est speciale in officiali correctoris, seu potestatis. ☞ Secus est in aliis dominis exercentibus †officium priuatum, puta tabernã vel hospitium, quia tũc non excusantur, suum officialem, vel famulum exhibendo, secundùm Bart. in dict. §. nouissimè. quia pro eo tenentur, licet exhibeant. Cuius ratio potest esse secundũ Petrũ Ferra. in dicta forma libelli inquisi. num. 10. quia isto casu ex quasi contractu dominus tenetur ad diligentiam & custodiã. Et idẽ tenet dictus Paris de Put. in. d. parte rectores terrarum. in principio. & idem tenet Abb. in. c. 1. de restitu. spolia. col. 2. nu. 7. vbi idem tenet, q̃ exhibendo famulũ dominus liberatur, scilicet qñ dominus exercet officium publicũ, secus si priuatũ, quia tunc non sufficit exhibere malefactorem, sed est in optione dãnum passi, vt agatur contra famulum, aut cõtra dominum, seu hospitãtem. ☞ Quod extẽditur, q̃ non solùm potestas liberatur exhibendo famulum, seu officialem, sed etiã †liberatur, si exhibet aliũ delinquentem, pro cuius delicto ipse potestas tenebatur, vel poterat conueniri. vt tenet singulariter Amodeus Iust. in. d. tracta. syndica. vbi supra in. d. versi. Item aduerte. In parte, & est speciale. Quod facit pro iudicibus, vt faciant capere, vel exhibere malefactorem, & delinquẽtem, si existimant pro eorum delictis conueniri: quia exhibẽdo eos, liberantur. ☞ Adde quoq; , quòd potestas, finito officio, cogitur † exhibere iudices officiales, vel suos domesticos, quos habuit in officio, vel vt cõueniantur, vel vt testimoniũ ferant de his, quæ in officio fecit. tenet Hostien. in summa de testi. in principio. argu. l. post. de officio assesso. tenet Lucas de penna. in. l. agẽtes. C. de agenti. in reb. lib. 12. col. 3. vbi dicit, quòd si post administrationẽ iudicum depositã ad querimoniã prouincialium, seu curialium alicuius ciuitatis, aut aliqua alia publica necessitas postulauerit, tenentur iudices suos domesticos exhibere præsentes: & quod plus est, si idonea causa exigerit, torquendi sunt ad detegenda flagitia iudicum, quorum domestici extiterũt. vt in. l. nullus. C. eo. tit. de assesso. in fine. ☞ Et q̃ tales officiales, & domestici possint esse testes † in syndicatu, inspecto statu, pro quo, p̃ducũtur pro potestate, dũmodo nõ sint ita viles, q̃ sint suspecti ex vilitate vitæ: quia nõ sunt amplius familiares, finito officio, & hoc si recesserunt ab ipso, quia si non recesserunt, adhuc durat familiaritas. tenet Angel. in. l. sciendum. ff. de vsuris. & tenet Bal. in. l. etiã. C. de testibus. in fine. vbi quoq; tenet, q̃ contra potestatem possunt testificari, quia cõtra domesticum possunt produci: tamen si dixerint partim pro eo, & partim contra, non possit diuidi fides testimonij. vt glo. ibi. ☞ Quid autẽ, si lex, vel statutum dicit, q̃ potestas teneatur † in syndicatu præsentare eius familiam, & filius potestatis commisit delictum, an potestas teneatur eum p̃sentare? Dic q̃ sic, si seruiebat in officio, aliàs secus. secundùm Dy. in. l. 1. §. fina. ff. de publica. & vectigali. & Amodeus Iusti. vbi suprà. versi. & si statutum. vbi dicit, q̃ est secus, si statutum dicit, quòd si familia illius, qui est potestas delinquit, potestas teneatur eum p̃sentare, tũc tenetur, etiam si filius in eo officio nõ seruiebat. secundùm Dy. ibi. ☞ Quid si officialis fugit, † an potestas teneatur exhibere, aut soluere, in principio istius glo. dixi, q̃ sic, allegãdo Pau. de Castro. in. d. §. quod nouissimè. num. 2. vbi dicit, q̃ ita seruatur. Sed Cataldi. in tracta. syndi. q. 264. tenet contrarium, dicens, q̃ si est statutum, q̃ potestas teneatur tempore syndicatus familiam præsentare, adhuc non tenetur, si aufugit: quia ad impossibile nemo tenetur, nec ad casum fortuitum cautum, tamen est, q̃ ponatur in bãno. vt in. l. sed & si quis. §. si quis. ff. si qs cautio. tũc nõ videtur stare per ipsum, sed per rẽpublicã, cuius authoritate positus fuit in banno. Et idem videtur tenere dictus Amode Iusti. vbi suprà. in. d. ver. & si statutum. vbi dicit, q̃ ab illa pœna pecuniaria, quam potestas tenetur pro suo officiali, liberatur exhibendo eum, vel si non stat per eum, quo minus exhibeat, sed si fugit, non potest eum exhibere. ☞ Sed tu tene dictum Pau. de castro, quia sic practicatur. Et nõ obstãt supradicta, quia nõ est statutum, nec lex, quod exhibeat suam familiam tantũmodo, imò q̃ soluat, vel exhibeat, vt in isto tex. nostro dicitur. ☞ Et videtur Amod.

Iusti.

Iusti. vbi suprà, vbi ait, q̃ si officialis, vel familiaris potestatis facit homicidiũ, vel furtũ, & immediatè aufugit, ita q̃ potestas non põt eum pręsentare, nec tenetur ad impossibile. argum. in. l. lucius. §. fi. ff. de excusa. tuto, quia casus fortuitus viro bonæfidei obesse nõ debet. l. si à bonę fidei. ff. de rei vendi. & casus fortuitus per consilium hominum prouideri non põt, secundùm Amode. vbi suprà, versic. & si est statutum. vbi quoq; dicit, q̃ cautela est, q̃ eo casu, quo aufugit, q̃ pónatur in banno: quia tunc non videtur stare per ipsum, quo minus eum repręsentet. vt notat Barto. in. l. si fideiussor. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cogan. gloss. in. l. capitis. ff. de fideiusso. Nec obstat si dicatur, q̃ stetit per potestatem, qui posuit eum in bãno: quia potestas fecit hoc licitè, & ex necessitate officij. Cautius tamen dicit q̃ faciet, si faciat eum accusare vel denuntiare ab offenso vel denuntiari à syndico, q̃ procedere per inquisitionẽ. ☞ Tamen si ipse potestas anteaq̃ fugiat, posuit eum in carcere, & ex carcere fugit, tenetur potestas de fuga, quia posuit malos custodes. secundùm Amode. Iusti. vbi suprà, & tenet idẽ Paris de Put. in tracta. syndica: in parte, an ex eo. nu. 12. & nu. 21. & nu. 24. &. 25. fol. 114. quẽ vide. ☞ Quod non habet locũ in officiali mortuo: † qa rectores nõ tenẽtur pro delictis officialis mortui, quia facultatẽ illum exhibendi non habent, nec per eos stat, quo minus exhibere possint. vt tenet Bar. in. d. §. quod nouissimè. nu. 2. & Paul. de Cast. ibi, per gloss. ibi, quæ incipit, per accidens. & idem tenet Ange. in. l. sed hic. §. siue autem. eod. tit quod extendit, etiam si secũdùm statutũ promisit potestas soluere omnẽ condẽnationem officialium, & familiarium, & ille, qui deliquit, decesit, quia ex suà promissione nõ potest conueniri, quia est fideiussor iudicato soluendo, quæ stipulatio non committitur, nisi lata sentẽtia: sed sententia non potest ferri cõtra defunctum, ergo non tenetur secundùm eundem. quod est notãdum. & idem tenet Bal. in. l. si decesserit. ff. qui satisda. cogã. & ibi Iaſ. nu. 6. per. d. §. fin autẽ. vbi dicit, q̃ solùm in casu, in quo possit familiaris condẽnari post mortẽ, in illo teneretur potestas, vt patet ex his, quæ ibi dixit, & nõ in aliis. ☞ Tamẽ dicit Amode. Iusti. vbi suprà, versi. item aduerte. in fi. q̃ supradicta fortè procedunt quando ipse officialis fuit principaliter conuentus, & non potestas: quia si potestas fuisset conuentus principaliter, teneretur etiã post mortẽ officialis. vt dicit esse tex. notabil. in. l. fi. §. hoc autẽ. ff. naut. caup. stabula. qui tex. rectè probat, sed non loquitur in officio publico, sed in priuato. Et credo, q̃ hac de causa dictus Amodeus hoc intellectũ posuit sub isto dubio fortè, & credo, q̃ Iaſ. vbi suprà dicat verũ, quia solùm tenetur post mortẽ tantũmodo in casibus, in quibus post mortem potest officialis, vel familiaris condemnari. ☞ Qui casus sunt illi, in quibus hæres iudicis post eius mortẽ tenetur, & vide aliquos p Ang. & Paul. de Castro in. l. dies cautioni. §. hæc autẽ actio. ff. de dãno infect. vbi in illis casibus tenetur. & vi. tex. & ibi Lucã de pẽna. & Iohã. de pla. in. l. in succesione. C. de decurio. lib. 10. ☞ Et vide tu Ang. de Are. in tracta. maleficij. in parte, per iudicẽ maleficiorũ. versi. fi. qui incipit, Et dico.

12 vbi quoq; dicit, quòd si iudex † aliquid recepit per concussionem, vel per barateriam, illud cum quadruplo debet restitui. vt Bald. in. l. fina. C. ad. l. Iuliam repe. quæ pœna dicit, quòd transit in hæredem officialis, licet contra eum non fuerit lis contestata, vel ad hæredem eius nil peruenerit. vt in. l. 2. & ibi Bald. C. eod. & est text. singula. in. l. in hæredem. ff. de calumnia. & vide quę dicã in. c. 1. in de syndi. nu. 16. ☞ Quia talis officialis debet mũdas habere manus. vt in. l. omnis. C. eo. tit. ad. l. Iul. rep. & Bal. ibi. & si nõ habet, de qualibet barateria põt à quolibet accusari. l. iubemus. C. eo. & ibi quoq; Bal. & etiã ab eo à quo extorsit, dũmodo querela porrigatur infra tẽpus syndicatus. vt in. l. vnusquisq;. & ibi Bal. eo. tit. quod dicit notãdum pro syndicatoribus, & contra alios officiales baraterios. In istis casibus credo, q̃ teneretur potestas pro suis officialibus mortuis, quia in istis potest post mortem conueniri, in aliis autem casibus non tene-

13 tur: qa hæres † iudicis nõ tenetur stare ad syndicatũ pro eo, nisi cõueniretur pro eo, quod peruenisset ad hæredem. est text. & ibi glo. in. l. Iulianus. la primera. ff. de iudiciis. & ibi Ange. ☞ Ilicò nec potestas pro suo officiali. & vide Ange. in. l. 1. ff. de priua. delictis. quasi in principio, sequendo Bart. ibi, vbi tenet, quòd licet hæres potestatis non teneatur stare ad syndicatum pro eo, nisi cum potestate fuerit prius lis contestata. vt in dict. l. Iulianus. tamen si non potuerit lis contestari cum eo forsitan propter eius subterfugia, tunc bene hæres tenetur, licet cum potestate lis non fuerit contestata. per. l. vt perfectius. C. de annali exceptio. ☞ Et an si hæres potestatis teneatur stare ad syndicatũ, vide Paridem de Puteo in tracta. syndi. in parte, hæres an hæres mortuo potestate. fol. 126. ☞ Quot autẽ vi-

14 ces † tenetur potestas exhibere suos officiales, & familiares, in casu, in quo est obligat? exhibere?

Dic

Dic quòd vna tantùm: quia si promisisset expresse præsentare toties quoties opus fuerit, liberatur bina præsentatione facta. vt voluit singulariter Angel. in l. si finita. in principio. ff. de damno infecto. & idem tenet Roma. cons. 15. in fine. & Paris de Put. in d. tracta. syndicat. in d. parte, an ex eo. nu. 26. idem tenet Ange. in l. 2. §. qui exhibendi. ff. de custo. reorum. vbi ponit alias quæstiones in proposito satis singulares, quæ quotidie occurrunt. ¶ Et prima quæstio est, Quidam
15 promisit iudici præsentare †reum ad suam voluntatem sub certa pœna, si ille reus fuit captus per iudicem, & deinde à manu eius fugit, an liber sit fideiussor? Et dicit, q̃ Odofre. dicit, q̃ sic: si capt⁹ fuit pro eadem causa, quia iam est ei satisfactum & non refert à quo satisfaciat. vt in. l. fi. & l. 3. ff. de condi. instit. & in. l. 3. ff. manda. vnde omnis obligatio est extincta. Sed si fuit captus pro alia causa, tunc non esset liber, nisi fideiussor comparuisset coram iudice, & protestatus fuisset, q̃ habebat illum pro præsentato. Sufficit enim dicta verbalis præsentatio, ex quo actualiter præsentari nõ potest, quia positus est in carcere, quod dicit Angel. esse notabil. dig. & quotidianum, & menti tenendum. & eius opi. Odofr. est verisima. ¶ Aliam quæstionem in proposito quoque
16 ponit. Aliquis fideiussor promisit †aliquem præsentare certa die sub certa pœna in iudicio criminali, vel soluere condemnationem de eo fiendam, & antè lapsum dicti termini pro eodem crimine iudex ponit eum in banno, an fideiussor erit liberatus à pœna, si eum non fistit in termino, post quẽ terminũ extitit diffinitiuè cõdẽnatus? Et dicit quòd Odofred. dicit, quòd non, quia in eadem causa nõ debet officium iudicis impediri, vnde banniendo eum, non dicitur stare per iudicem quo minus compareat. l. capitis. ff. de fideiussõ. secus si ante euẽtum termini iudex banniret pro alio maleficio. vt in. d. l. sed & si quis. ff. si quis cautio. ¶ Audi ergo tu, qui fideiussisti, & times non soluere cõdemnationem rei, vt ordines, q̃ reus ab alio accusetur de aliquo crimine, & banniatur per aliũ iudicẽ. nam postquam positus erit in banno, tu fideiussor eris securus, quia per iudicem stetit, q̃ eum sistere nõ possis. vt in. l. iure ciuili. ff. de conditio. & demonstra. quod nota secundùm Angel. vbi suprà. Et vide istam quæstionem latè examinatam per Bald. in sua practica, in Rubricâ de quæstionibus emergentibus, circa merita causæ. §. tertiò quæritur. ¶ Quæro quoq; de quæstione, Quidam officialis potestatis stabat in Syndicatu, contra quem
17 fuit datus libellus criminalis de †corruptione, furto, & barateria: & lite pendente iudex syndicatus, ideſt residentiæ pluries dixit, Ego intendo verberare, vel laqueo suspendere istum officialem ad terrorem aliorum, sibi minando mortem, quibus verbis auditis ductus timore officialis aufugit, propter quod syndicator petebat à potestate, vt solueret, vel eum exhibeat potestas, allegat hanc fugam dolo syndicatoris procuratam fuisse, & eius opera. Paris de Puteo in dict. tracta. syndica. in parte, subiicio subtilem & vtilem quæstionem. fol. 120. loquendo in fideiussore potestatis, vel officialis, dicit, q̃ omissis, quæ dici possent pro & cõtra, consuluit, q̃ fideiussor officialis, vel capitanei, Baronis, non teneretur ad pœnam fideiusionis, quia obstat exceptio doli contra syndicatorẽ, quia misericordias mortis intulit capitaneo, vel officiali, vt aufugeret. argu. in. l. 1. versi. dolo. ff. de eo per quem factum est. & bene facit text. in. l. si opera creditoris. ff. de doli excep. vbi dicitur, q̃ si opera creditoris debitor perdidit pecuniam, quam soluturus erat creditori, subuenitur debitori, & ista verba minatoria fuerunt ordinata ad casum fugę, ergo tenetur minans casu sequuto. arg. in. l. fi. §. si ea condi tione. ff. ad. l. Rhodi. de iact. propter quod fideiustor, & sic potestas, qui fideiussor suorum officialium est, vt in glo. proxima dictum est, videtur nõ posse sistere officialem ex indiciis illius syndicatoris, tales minas proferentis. arg. in. l. si pater. ff. de institu. & substitu. & l. 3. ff. de fideicõmiss. liberta. §. fina. vbi si per hæredem steterit quo minus illa pareret, quæ dedit medicamẽta sterilitatis, q̃ illi imputatur. & facit tex. in. l. 2. §. simili mõ. ff. si quis cautio. vbi de impedito ad iudicium venire impedimẽto causato facto officialis. videtur enim officialis ille prorumpendo ad tales minas ab se abdicare iurisdictionem contra eum, cui minatus est. per text. in. l. 1. C. si quacunque prædi. potesta. secundùm Bartol. Bal & Ang. & Saly. in. l. quia poterat. ff. ad Trebellia. vbi Imol. in. d. l. 1. quæstionem istam decidit, & dicit, q̃ si officialis facit iniuriam alicui, vel sibi minãtem feruorem infert, quòd ille, cui minatur, cum tota familia sua, est exemptus à iurisdictione sua in omnibus causis ciuilibus, & criminalibus, & alium iudicem sortiuntur. nam minaces feruores officialium iustum metum inferunt, secũdùm Bal. ibi. & in. l. j. C. si rector prouinci. & sic cũ propter hoc fuerit iudex, seu syndicator iurisdictione priuatus, non poterit pœnam à fideiussore petere, nec cogere ad exhibendam, vel ad solutionem faciendam, quia in eum non habebat amplius iurisdictionẽ ministerio

legis

legis ab eo abdicatã. per tex.in.d.l.1. ſi qua cum
18 prædi. ¶ Accedat quoq; q excuſatio † rei etiam minus legitima in iudicio ſiſtẽdi prodeſt fideiuſſori. vt in.l.ſed & ſi qs rei capitalis.in princi. eo.ti. & qa tales minas atroces inferẽdo, ſyndicator eſt in dolo, vt dictũ eſt, q dolus nũc ex facto ſequuto intelligitur. per.d.l.1. §.ſed an dolo.ff.đ doli exceptiõe. vbi tex. dicit. Ideo hãc exceptionẽ prætor poſuit, ne cui dolus ſuus p occaſionẽ iuris ciuilis contra naturalẽ æquitatẽ profit, qui dolus ꝓbatur ex antecedẽtibus minis, & ſuaſionibus, quas fecit cõtra ipſum. p glo. notabilẽ in l.apud celſum.in prin.eo. tit. quã Bal.allegat in l.veteri. C. de fideicõmiſſa. liber. & in.l.dolũ. C. de dolo. & oĩa iura clamant, q fraus & dolus alicui patrocinari nõ debet. ¶ Imò tenetur iudex
19 pœna falſi, † quia declarat parti ſentẽtiam, quam eſt laturus. arg. in.l. obſeruãdum. ff. de offi. preſi. coniũcta l.1. de falſis. & in.l. ſi quid aliud. §.1. ff. de pœnis. & in.l. omne delictũ. §. exploratores.
20 ff. de re militari. ¶ Et quia reus, qui aufugit † propter nimiã iudicis ſæuitiã, vel ꝓpter eius minas atroces, nõ habet præſumptionẽ criminis cõtra ſe. vt in.l. lege Cornel. ff. ad Silania. & per doct. moder. in.l. admonẽdi. ff. đ iureiur. ¶ Et qa talis fuga tanq̃ ab eo ꝓcurata prodeſſe nõ debet. arg. in.l. itẽ hic qui. ff. ex quibus cauſ. maio. nam qñ ſuaſio alicui doloſa, eſt proxima cã dãni, tenetur ſuadẽs de dolo, & etiã de dãno, vt in. §. cęterum. inſtitu. ad legẽ aquiliã. & in.l. cũ quis perſuaſerit. ff. de dolo. ¶ Et ſic cũ ſyndicator fuerit in dolo, ſeu culpa, ob quã fuga fuit cauſata, fideiuſſor nõ tenetur ad pœnã, nec poteſtas ad ſoluẽdum, nec exhibẽdum. & ita p iſta iura, & per alia plura tenet dict⁹ Paris de Put. vbi ſuprà. vbi quoq; dicit, q qui in illo caſu meli⁹ ſenſerit, melius cõſultet. ¶ In adiutoriũ Pari. de Put. facit, qđ tenet Ange. in diſputatione, incipiẽte, Bononiẽ-
21 ſis à ſua ciuitate, bannitus. in.4.q. vbi tenet, † q excuſatur bãnitus, ſi nõ cõparet, nec mittit procuratorẽ, ſi timet vim inferri, nec dũ ſibi, ſed etiã cauſæ. vt ſi eſt repulſus propter partialitates, vel habet cauſam cũ potẽte, etiã ſi ſit bãnitus ex cauſa, & culpa ſua, ꝓut tenet additionator Abb. in c. quæ in eccleſiarũ. de cõſtitu. in additione, quę eſt in nu.17. in parte, ſi culpa ſua eget. & ibi Feli. col.45. & Domi. in.c. ſtatutũ. §. cũ verò. de reſcrip. lib.6. & idẽ tenet noſter Pala. Ruui. ĩ rep. Rub. đ dona. §.78. fol.56. nu.30. vbi ſingulariter.

Prætorum Cap. IIII. finis.

Sequitur Caput V.

SVMMARIVM.

1 Iuriſdictio, in quibus caſibus ſuſpenditur.
2 Per aduẽtum ſucceſſoris expirat officium prędeceſſoris. nu.5. & 10.
3 Officiales, qui ſyndicari debent, ab officio, debent ſuſpendi.
4 Officialis accuſatus de crimine commiſſo circa officium, accuſatione, vel inquiſitione pẽden te ſuſpendi debet. Quid ſi eſt electus in poteſtatem, & opponitur contra eum, an iſta oppoſitione durante exercebit officium.
5 Iuriſdictio prædeceſſoris expirat poſt præſentationem prouiſionis, quia anteaquàm præſentetur, iuriſdictio non aufertur, prædeceſſori. num. 10. Officium vſque ad annum datur.
6 Corrector, ſeu poteſtas licet tẽpus ſui officij finitũ ſit, officiũ deponere nõ debet, ſed ſucceſſorem expectare, & de cauſis cognoſcere, & omnia agere vſq; in aduẽtum ſucceſſoris: & quoq; debet habere ſalarium conſuetum. nu. 8.9.10. & 16.
7 Iudex ſi non cõpleuit officij ſui tẽpus, non tenetur recipere ſucceſſorem in officio. nu. 13.
8 Vniuerſitas, ſeu ciuitas correctore deficiente nõ põt exercere iuriſdictionẽ, nec iudicẽ ponere
9 Iudex delegatus datus cum præfinitione temporis, expirat elapſo tempore.
10 An iuriſdictio conceſſa ad beneplacitum principis expiret per mortem concedentis.
11 Iudex ingredi debet per illã portã, ſeu per partem prouinciæ, quam ingredi moris eſt.
12 Iudex pati debet, q ſucceſſor ſuus in officio intret, & ei debet præbere baculum iuſtitiæ vt officium exerceat, aliàs in crimen læſæ maieſtatis incidit, & in iſtam pœnam incidunt ruſtici, & populus, qui recuſat illum habere in iudicem.
14 Caſtellanus non debet dimittere Caſtri cuſtodiam finito tempore, ſi dominus cuſtodem non mittit.
15 Iuriſdictio, an poteſt exerceri vltima die officij.

Suſpen-

a SVspendidos.[a] Idē cauetur in prouisionibus officiorum, vbi rex inter alia dicit, y por esta nuestra carta mandamos a qualquier persona, o personas, que tienen las varas de la nuestra justicia, y de los officios de alcaldia, y alguazilazgo dessa dicha ciudad, y su tierra, que luego las dē, y entreguē al dicho nuestro corregidor, y que no vsen mas dellas sin nuestra licencia so las penas en que caē las personas priuadas que vsan de officios publicos, para que no tienē poder, ni facultad, ca nos por la presente los suspendemos, y auemos por suspendidos de los dichos officios. Et sic nota vnum casum, 1 † in quo iurisdictio suspēditur. ▽ Itē suspēditur per appellationem, recusationē, & relationē. vt tenet Bal. in. c. 1. §. fi. quo tēpore miles. in vsi. feudo. num. 2. &. 3. ▽ Item per restitutionem. vt in l. si causa. C. de transa. ▽ Item si papa committat causam appellationis ex certa scientia, quæ de iure non tenebat. vt in. c. pastoralis. de offi. delega. ▽ Item suspēditur per recursum ad superiorem, qui succedit loco appellationis. vt Bal. vbi suprà. ▽ Et quoq; suspēditur in casu nostri tex. cū quo cōcordat tex. in. l. vnica. ff. de offi. prefe. 2 augusti. vbi cauetur, † q per aduentum successoris expirat officium prędecessoris, & præfectus augustalis amittit imperium eo ipso, q successor intrauit. ▽ Idem dicitur de officialibus † syndicandis, quia debent suspendi ab officio, quia abstruerent testes scientes veritatem, vel eis minas inferrēt, vt tenet Paris de Put. in tracta. syndica. in parte, officialis finito officio. fol. 26. nu. 6. & in parte accusatus in officio. fol. 41. nu. 2. in libro portatil. ▽ Et idem dicitur de officiali ac- 4 cusato † de crimine commisso circa dictum officium, quia pendente accusatione, siue inquisitione potest suspendi ab officio. per. l. q si fortè. circa finem. ff. de solutio. & ibi Barto. & Institu. de suspe. tuto. §. si quis. secus si deliquerit extra officium. vt in. l. Reo. & in. l. quamuis. aliàs incipit Calpedius. eo. ti. ff. de solut. & tenet Stephanus aufreri. in decisioni. Tolosa. 371. in ordine. ▽ Sed quid, si aliquis est electus in potestatem alicuius ciuitatis, seu castri, & quidam se opponit huic electioni, dicens eam non valere, an pendente lite exercitium exercebit? Dic q non, si non inchoauit exercere. l. qui status. ff. de re mili. secus si inchoauerit. vt in. l. 1. §. penul. ff. nil no. appel. pend. &. l. reus. §. 1. ff. de muneri. & honori. c. nō ne. 8. q. 4. tenet Petrus Antiboli. in tracta. de muneri. in. 3. parte. nume. 69. tomo. 6. tracta. fol. 25. in electo autem in prælatum dic, vt in. c. cōstitutus. de appel. & in. ca. nil. §. fi. de electio. ▽ Et q non admittatur pendente lite, & donec exceptio fuerit discussa, quę debet discuti infrà tres menses: tenet Plat. in. l. 2. C. de digni ta. lib. 12. in fi. Et facit tex. in. §. si quis autē talis. in authen. quomodo oport. episcopi. colla. 1. & idem tenet Plat. in. l. fi. C. de iure fisci. lib. 10. vbi ad excludendum ab honoribus consequendis sufficit sola accusatio, licet nondū sit lata sententia. vt in. d. l. reus delatus. ff. de muneri. & hono. vi. text. & glos. in. l. vnica. C. de reis postula. lib. 10. & ibi docto. vi. Ias. in. l. 1. ff. de re iudi. nu. 14. cum sequentibus. ▽ Sed solùm rex debet de hoc cognoscere, & per eum debet terminari, vt in Pragmat. 9. in lib. Pragma. ibi, que no se conozca dello, sino por nos. & vide Bal. in. c. 1. de confirma. vtil. vel inutil. nu. 4. vbi d hoc. ▽ Sed iste tex. & iura similia, quæ dicunt, q expirat officium, & suspēdatur per aduentum successoris, 5 intellige post præsentationem † literarum, id est prouisionis: quia præsentatio literarum, & non data considerāda est. vt in. c. capitulum sanctæ crucis. de rescrip. & in. c. si qualiter. de cleri. nō resi. &. c. dilectus. el. 2. de prębend. &. C. quia frustra. de vsur. &. c. vt debitus. de appel. ▽ Quā præsentationem debet facere in concilio ciuitatis, vt dixi suprà in. c. 1. in glo. les fuere mādado. in prin. & in verfic. & quia in istis officiis. & tenet Bal. in. l. 1. C. vt lit. pēden. vbi dicit, q rescriptum non prodest sine præsentatione, & antea quàm iudici præsentetur, non aufertur iurisdictio, nec confertur, & dicit q ista est veritas, & ita habetur in prouisionibus regalibus officiorum, inquantum dicūt, tenga por nos el officio de corregimiēto de sa ciudad por vn año, contado desde el dia que por vos fuere recebido al dicho officio. Quia vsq; ad annum consueuit dare officium potestatis, tenet Bart. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. col. 17. num. 52. & text. in. l. 2. tit. 16. lib. 2. in ordi. rega. & tex. singul. in. l. neminem

Prætorum

OTrosi que los officios que por la carta que lleua mā

Caput V.

damos que estē suspendidos, [a] para q el, y sus officiales los tēgan, no daran

nem. C. de suscept. præp. & arca. lib. 10. vbi officiales non debēt esse perpetui, sed annales, vel ad plus biennales. & ibi Lucas de Pen. fin. col. & tex. in. c. fundamēta. §. fi. de elect. in. 6. & Pla. in. l. ius seuatorum. C. de dignit. lib. 12. & sic seruatur. ☞ Et q̄ stetur præsentationi, vi. quæ dixi suprà in. c. 1. in glo. officio. Idem tenet Bal. in. l. falsus. C. de furtis. 6. col. nu. 17. tenet, q̄ ante omnia debet fieri præsentatio referipti, quia eius iurisdictio pendet ex eius productiōe, q̄d dicit notabile. & tenet idē Hippoly. de Marsil. in. l. si quis nec quæstio. ff. de quæstio. nu. 66. ☞ Imò si
6 non sunt literæ præsentatę, talis corrector, † seu potestas licet tempus sui officij sit finitum, puta annū, non debet statim deponere, sed debet successor expectare, & debet de causis cognoscere, & omnia agere vsq; ad aduētum successoris. vt in. l. meminisse. ff. de offi. procon. & lega. & ibi Bart. & vsq; ad eius aduentum ius dicere. vt ibi in text. propter ciuium vtilitatem. vt in. l. 1. §. administratorem. C. vt omnes iudic. tam ciui. quàm crimina. & in. l. 1. ff. de offi. præfect. August. & in. l. si fortè. ff. de officio præfecti, quinimo si successorem non expectat, tenetur, vt tenet Amodeus Iustit. in tractat. syndica. in parte, olim potestatē. per. d. l. meminisse. & per docto. in. l. eum qui. §. iudicare. ff. de iuri. om. iudi. quinimo pro reliquo tēpore, quo sedet vltra tempus ipsius officij, debet habere salariū consuetum. tenet Roma. singulari. 390. per tex. in. & illud. in auth. de administrato. colla. 7. ☞ Quod extēdit Bar. in. l. legati. ff. d̄ offi procōsi. & lega. q̄ intantū debet cognoscere, q̄ nō dicitur suum officium finitū, nisi aduenerit successor, & etiam si non sit cōfirmatus in officio, potest vti iurisdictione donec successor adueniat. quod nota, quia ita tenet extendēdo dict. l. meminisse. ☞ Et Cataldinus in tracta. syndica. q. 253. dicit. q̄ gesta per potestatem, & etiam per alium officialem, finito officio tenēt, & valēt donec successor veniat, quē expectare tenetur vsq; ad euētum. per d. l. meminisse. & idem tenet Guido pap. in decisione. 501. vbi ait, q̄ quādo iudex nouiter creatus nondum accepit possessionem officij dictæ iudicaturę, valēt gesta per antecessorem, qui est in possessiōe ipsius officij, donec alius adeptus fuerit possessionem dicti officij, quia apud eum remanet administratio cum tit. vt in. d. l. 1. §. administrationem. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quàm crimi. quod habet locum in maioribus, & minoribus iudicaturis, secūdùm Guido. papam in. d. decisiōe: vbi dicit, q̄ ita seruatur. & vi. quæ dixi suprà. c. in gl. nuestros. nu. 1. ☞ Supradicta quoq; habēt locum in beneficialibus. vt tenet Roma. singula. 566. per glo. singula. in. l. tribunus. ff. de milita. testa. ☞ Quod est intelligendum, quando iudex prædecessor compleuit tempus officij:
7 quia si nondū finiuit, non tenetur recipere † successorem ad officium, quia sua prouisio, vel creatio ante finitum tempus prædecessoris ipso iure nō valet, vt tenet Bal. in. l. scire oportet. §. consequens. in fi. ff. de excusatio. tuto. vbi ad literā tenet, q̄ si officialis est creatus in aliquo officio, & ante eum dimissum, vel remotum alius, est creatus loco eius, ipso iure non valet eius creatio. & infrà dicetur nu. 13. ☞ Et in tantum est verum, q̄ finito officiò debet remanere in iurisdi-
8 ctiōe, q̄ vniuersitas, † vel ciuitas correctore deficiente, non potest exercere iurisdictionem, nec iudicem ponere. vt tenet Montal. in glo. ordina. in parte, vniuersitas. allegando tex. in. c. accessissent. de constitutio. & ibi tenet Inno. num. 3. & dixi suprà in. c. 1. in gl. nuestros. nu. 1. contrarium vult Bald. in. c. cùm omnes. de constitu. num. 22. vbi dicit, q̄ dictum Inno. fallit quādo magistratus vacat. per tex. in. l. vbi absunt. ff. de tutori. & cura. datis ab his. vbi idem tenet Bal. quia licet ibi sit speciali fauore minorum, nō minor fauor est totius populi, quàm minorum. vt in. l. Barbatius. ff. de offi. præto. sed istæ fallentiæ Bal. non credo: quia ipsemet Inno. loquitur expresè rectoribus deficientibus, seu vacantibus, vt per te poteris videre, & ipsemet Bal. in. d. c. cùm accessissent. nu. 10. transit cum dicto Inno. dicendo, q̄ vniuersitates non habēt iurisdictionem contentiosam quoad exercitium per se, sed per rectores suos, nisi quando rectores deficiunt. per. d. l. vbi absunt. quod dicit q̄ non placet Innocen. & ratio dicit q̄ patet, quia populus non habet aptitudinem ad hoc, quia solùm habet vniuersitas, seu populus iurisdictionem habitu in conferendo, sed non in exercendo per se. ☞ Item intelligitur in iurisdictione ordinaria. secus in alio of- nota
9 ficio, vel in iurisdictiōe † delegata. vnde legatus cum temporis præfinitione, illo elapso non potest cognoscere. tenet Bal. in. d. l. meminisse. & sequitur additio ad dictā decisionem Guidonis. & idem tenet Petrus de Ferra. in forma libelli. de declinatio. iurisdictiōis alicuius. in parte, nec fuisse iudicem. nu. 18 & Abb. in. c. super eo. el. 2. de appella. nu. 7. & Specul. in tit. de iudi delega. §. excipi potest. versi. Item q̄ iurisdictio. nu. 8. & idem Petrus de Ferra. in forma libelli sententiæ diffinitiuæ. in parte, nos Bernardin⁹. nu. 23. ☞ Et vide Parid. de Put. in. d. tracta. syndi. in parte, sequitur de modo. fol. 29. loquendo in ordinario,

vbi dicit, q licet de iure authenticorū debeat ante aduentum successoris officium deponere per duos dies. vt in authē. d colla. §. illud. in fi. colla. 7. debet intelligi, † postq notificauerit successori aduentū suum. secundùm Azo. in summa tit. vt oēs iudi. causæ. ℣ Imò & post aduētum successoris, si eius officium non est de momēto ad momentum finitum, potest admittere, licet non necessitetur. glo. in. c. & si Christus. de iureiuran. & notatur in. l. meminerit. c. vnde vi. & dicit q est capitulum regni, q omnis officialis debet notificare aduentum suo prædecessori, & ex tunc gagia cōputantur à die notificationis, tamen dicit, q in regno nunq deponitur officiū, nisi post ingressum factum visis, & lectis cōmissionibus, vt in cōstitutione regni, quæ incipit, scire te volumus. vbi dicit, q antiquus officialis exercet officium anteaq sibi sint delatæ literæ desistentiæ. vt in. d. l. 1. ff. de offi. præfe. august. & ita in nostro regno Hispaniæ quoq; seruatur. Et vide Pari. de Put in tracta. syndi. in verbo, ad officialis successor. num. 6. fol. 151. in porta. vbi ait, q si princeps concessit iurisdictionem ordinariam ad beneplacitum, & moritur princeps, q nō expirat iurisdictio ante aduentum successoris. per d. l. meminisse. & sic erit ordinarius, donec per successorem reuocetur. vt in authen. de quęstori. §. super hoc. colla. 6. idem tenet Archi. in. c. scripsit. 7. q. 1. & Specu. in tit. de loca. §. nūc aliqua. nu. 178. & ibi Iohā. And. in additio. & Bar. in. l. 1. §. si plures. ff. de exercito. nū. 1. vbi idē tenet. & idē tenet Iohā. Fab. in. §. item si adhuc. Institu. mandati. licet cōtrarium teneat ipsemet Pari. de put. in. d. tracta. in verbo, officiales perpetui. fol. 191. nu. 3. dicendo, q officialis datus ad beneplacitum sedis apostolicæ, est perpetuus, secus si est datus ad beneplacitum papæ, quia eo mortuo, expirat, quia intelligitur, q expiret adueniente successore, vt dictum est, aliàs secus. ℣ Quod fallit in vicario episcopi: qā Mortuo episcopo, expirat iurisdictio vicarij, nisi capitulum, quod succedit, cum confirmet post mortem episcopi. tenet Guido papa singul. 560. ℣ Et vi. Bal. in. l. falsus. C. de furtis. vbi tenet, q facta ab officiali reuocato valent anteaq sint sibi literæ desistentiæ præsentatę. Et idem dicit in episcopo reuocato. Et procedit hoc ex ordine: quia successor per duos dies ante debet significare aduentū suum prouincialibus, vel ciuibus cum aliquali commēdatione sui ipsius. vt dicit tex. in. l. obserure. §. anteaq. ff. de offi. proconsul. & etiam antiquo potestati amicabiles literas destinare, vt in suo aduentu occurrant officiales, & non turbentur ab officiis. vt in. d. §. anteaq. & §. illud. ℣ Ingreditur quoq; per illam portam, † seu partem prouinciæ, per quam ingredi moris est, vel aduenire ad illam ciuitatem, seu terram prouinciæ, in qua solent alij plurimum venire, & se præsentare. vt in. d. l. obseruare. §. profitescī. qa multæ ciuitates habēt in hoc prærogatiuam, q prius vadat ad vnam ciuitatem, quàm ad aliam, & sic ingressa præsentat literas desistētiæ decessori, quibus princeps significat, q officiū deponat nouo præsidi, quib⁹ lectis, & signatis, prædecessor sceptrū deponat in manibus noui, & sibi assignet tribunal, secundùm Pari. de Put. vbi suprà. ℣ Et prædecessor obedire debet: quia qui † nō vult pati quòd successor suus in officio intret, cōmittit crimen læsæ maiestatis. vt tenet Franc. Lucanus in tracta. de priuilegio fisci. versi. item qd̄ non vult. nu. 4. in. 2. parte. de crimine læsæ maiestatis. tomo. 6. tracta. fol. 11. Et vi. Angel. in. l. qui ve. ff. ad. l. iuliā maiesta. vbi tenet, q si potestas Bononiæ, vel alicuius ciuitatis successori suo denegat præbere baculum, vt possit officiū exercere, incidit in crimen læsæ maiestatis. & idē tenet Amode. Iusti. in tracta. syndica. in parte, olim potestatem. & dicit esse tex. in. l. 3. ff. ad l. iuliā maiesta. Et est tex. expressus in. l. 2. tit. 2. partit. 7. versi. la dozena es. Et quod tenet Guiller. in. l. Imperium. ff. de iuri. om. iudi. ℣ Et secūdum dictum Amode, vbi suprà quoq; tenetur, si non expectat successorem. per. d. l. meminisse. & in dictam pœnam incurrūt rustici, & populus, qui recusat illum habere in prætorem, quem princeps elegit. secūdùm Fran. Luca. in. d. tracta. vbi suprà. quod nota. ℣ Et hoc, quādo primus iudex finiuit suum † tempus, vt dictum est. nu. 7. quia si ante tēpus primi iudicis finitum successor peruenerit, non debet admitti. vt est tex. iuncta glo. in. l. 1. §. administrationem. in verbo, peruenerit. ibi, finito tēpore primi. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quàm crimi. & tenet quoq; glos. in authen. de administrato. §. illud. in verbo, vocantur interdicta. colla. 7. ℣ Sed cōtra supradicta, & d. l. meminisse. videtur tenere Bart. in. l. itē quæritur. §. qui impleto. nu. 8. & 9. ff. locati. quem sequitur ibi Paul. de Cast. in fi. vbi dicunt, q officia, quæ ex necessitate gerūtur, vt in tutela, non videtur tacitè illud renouatum, licet quis in eo remaneat. vt in. l. 2. §. 1. versi. q si finita. ff. de eo qui pro tuto. Et ideo dicit Bar. q isti rectores, q mittuntur per ciuitatem, & castellani, qui mittūtur ad custodiam Castrorū, licet finito officio remaneant, non sunt Castellani, quia illud officiū solo cōsensu nō renouatur, sed necessitate, illata

autho-

authoritate publica. ¶ Sed mihi videtur, quòd non sit contrarium, imò simile: quia licet non sint iudices, remanent in officio authoritate publica, & propter publicam vtilitatem. vt Bart. ibi dicit. & hoc propter ciuium vtilitatem. vt in dict. l. meminisse. ibi, & vtilitas prouinciæ exigat esse aliquem, per quem negotia sua prouinciales explicent, & sic videtur esse iudex, & loco iudicis esse. ¶ Quod dicit idem Bal. esse in Castellano. in. l. ex diui pij. C. locati. in fi. vbi tenet, † q 14 finito tempore Castellanus nō debet dimittere custodiam Castri, si dominus non mittit alium ad custodiendum, quia bonā fidem debet agnoscere, & nō debet reddere præcipiti festinatione. nam propter casum tempus prorogatur, secundum Bal. ibi. & facit tex. in. l. 3. tit. 18. parti. 2. in fi. de quo per docto. in. l. mora. ff. solut. matri. vbi per Bar. nu. 17. & nu. 18. & ibi Alexā. nu. 18. vbi cum Bar. tenet. & per Ias. ibi. nu. 17. vbi singulariter. vbi quoq; ibi per eum, an si habebit salarium pro custodia artis tempore elapso ¶ Sed 15 an vltima die officij potest iurisdictionē † exercere. glo. in. c. & si Christus. de iureiuran. in verbo, seruandum. dicit, q non. tamen si fiat, valet. per. d. l. meminisse, & illam glo. approbat Bart. in. d. l. eum qui. ff. de iuri. om. iudi. & Cy. & Fulgo. Quod dicit Abb. notādum in. d. c. & si Christus. nu. 7. pro intellectu illarum legum. Sed dicit, q nō debet vltima die iudicare, scilicet, post aduentum successoris erubescit enim propter abdicationem iurisdictionis, ante aduētum successoris licitè iudicat. ¶ Itē dicit, q debet intelligi glo. in ordinario, secus in delegato, nā ille iudicat vltima die iurisdictionis. vt in. c. cōsuluit. de offi. delega. & idem tenet Alexā. in. d. l. eum qui. nu. 7. vbi dicit, q aduentus successoris non accipitur pro ingressu in officiū, sed pro aduēntu, sine ingressu. vt dicit Bal. ibi. & hoc ostendit verbum, debet, positū ibi iunctis nota. per glo. in. d. c. & si Christus. & ita dicit de mente doctorum in. d. c. cōsuluit. & idem tenet glo. in authē. de administra, §. illud. in verbo, dies. colla. 7. vbi tenet, si prædecessor aduenientе successore per duos dies ante administrationem deponere debet, sed recedere non debet, hoc dicit verum, si successor aduenerit, non aliàs. & hoc probat Barto. ibi. versic. oppono. & sic dicit Alexand. in dict. l. eum qui. in fi. quòd hodie seruatur. d. authē. administra. in fin.

lugar que otro los tenga, ni vse [b] dellos, saluo el, y sus officiales como por nuestra carta [c] le fuere mandado.

¶ Et quoq; in nostra Hispania seruatur, q anteaq̄ successor in officio se præsentet in concilio ciuitatis, & baculū accipiat, prædecessor iudicat, & negotia expedit, licet successor sit in ciuitate. & ita pluries feci, & multi alij faciunt. quia ex sola electione nō quæritur ius electo. vt Bart. in. d. authē. & supradixi. ¶ Et non solum exercet officium vsq; in aduentum successoris, vt dictum est, imò debet † habere salarium 16 consuetum pro illo tēpore, quo sedet, & iurisdictionem, & officium exercet. vt tenet tex. in. d. §. illud. & ibi Bar. vbi dicit, q vsq; ad eius aduētum emolumenta publica percipere debet. & idem tenet Roma. in singulari. 401. & tenet iudex in expresso. Bal. in consi. 8. in. 4. volumine per. d. l. meminisse. ff. de offi. proconsul. & lega. & per. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locati. & per. l. pen. §. vxor. ff. solut. matrimonio. & per alia iura.

[b] Vse. [b] Aliàs si iurisdictionem exercēt dolo malo non habentes potestatē iudicandi à principe, eos punire debet, quia incidūt in crimen læsæ maiestatis. vt tenet Angel. in. l. lex duodecim tabularum. ff. ad. l. iuliā maiesta. vt dixi suprà in. c. 1. in glo. 1. col. 1.

[c] Carta. [c] Quam per te vide, quia in ea continentur casus omnes istius capituli, qui custodiri iubentur.

Prætorum Cap. V. finis.

Sequitur Caput VI.

SVMMARIVM.

1 Præceptum, & lex, an ligent in foro cōscientiæ.

a MAndamos.[a] Quòd verbū, præcipimus, est durum verbum cōtra negligentes. vt tenet Cardina. in Cle. 2. de magistris. in. 15. notabil. nu. 29. in. fin. † vbi dicit, q̄ obligat ex p̄cepto. & vi. text. in c. præcipit. 14. q. 1. vbi archidia. dicit, q̄ mādatū consistit inter cōsiliū, & præceptum. est enim vltra consilium, & citra præceptum. mandatum enim cogit sicut præceptū, & peccat si nō adimpletur. de quo p Cardi. in Cle. 1. de ætate & qualit. in. 8. q. vbi dicit, q̄ prælati negligētes super eo, q̄d disponitur, peccant mortaliter. per. c. deniq;. 4 distin. q̄d notat glo. in. c. ea quæ. de offi. archid. de quo p archi. c. vtinā. 76. distin. vbi dicit, q̄ ad intelligentiā huius sciēdū est, q̄ p̄cepta, quę per modū statuti, vel cōstitutionis proponūtur, nō eodē mō obligāt oēs, sed secūdùm q̄ requiritur ad finē, quē legislator intēdit, cuius authoritatē si aliquis trāsgrediendo statuta contēnat, & hoc modo trāsgrediatur, q̄ impediatur finis, quē intendit, peccat mortaliter talis transgressor. ¶ Si autem ex aliqua rationabili causa nō seruet, præcipuè etiam si legislator adesset, nō decernet esse seruanda, talis transgressor non cōmittat mortale peccatū: & inde est, q̄ nō omnes, qui omnino non seruāt ieiunia ecclesiæ, non peccant mortaliter. ¶ Sed contra hoc opponitur, q̄ præcepta ecclesiæ obligant sicut Dei præcepta, secūdùm illud Luc. 10. Qui vos audit, me audit. c. qui vos. 8. q. 1. Sed ad præcepta Dei omnes tenentur, ilicò. & ius soluēdo dic, q̄ præcepta Dei sunt præcepta iuris naturalis, quæ secundùm se sunt de necessitate salutis: sed statuta ecclesiæ sunt de his, quæ non per se sunt de necessitate salutis, sed solùm de institutione. & ideo possunt esse aliqua impedimenta, propter quæ aliqui ad ea obseruanda huiusmodi non tenerentur, secundùm sanct. Tho. prout tenet Archi. in. d. c. vtinam. ¶ Tu vi. Abb. singu. in. c. nam cōcupiscentiam. de constitu. nu. 2. vsq; in finem. vbi ponit perfectam distinctionē, an, & quādo qui venit contra legē, vel regulam, incurrat peccatum mortale. Et sequitur Archi. in. d. c. vtinam. & mirabiliter per Speculum cōscien. in. 1. tracta. c. 17. vbi per totū, an leges humanæ obligēt in foro conscientiæ. ¶ Vide tu quoq; Bal. in. l. cū quis. in. 6. col. nu. 14. C. de iuris, & facti ignor. vbi ponit, an lex positiua excuset, vel obliget in foro pœnitē. Et dicit, q̄ Petrus de vltramo. auditor dñi Cardinalis Raineldi in isto casu destinctionem facit, sic. ¶ Aut lex humana dicit cōtra legē diuinam. ¶ Aut secundū eam. ¶ Aut præter. ¶ Primo casu dicit non excusare in foro pœnitētiæ, & ponit exēplū in vsuris. Nā si lege antiqua permittatur, dicit illā legē non valere: quia cōditor legis humanæ nō pōt tollere legem superioris. vt in. l. ille à quo. §. tempestiuū. ff. ad Trebel. & quia cōditor legis humanę, siue sit Papa, siue Imperator, est cōstitutus à Deo, & ab eo habet potestatē legē condēdi. Sed ille q̄ alicui mandat, nō intelligitur mādare, vt quicq̄ faciat cōtra se. vt in. l. si hominem. ff. manda. ergo concluditur, q̄ non est data potestas condendi legem humanam cōtra legem diuinam, cùm legem diuinam concedat ipse Deus. ¶ In secundo casu, quando lex humana est secundùm legem diuinam, tunc dicit legem humanam in foro conscientiæ ligare, & etiam à peccato excusare, cùm sit condita secundùm legem Dei: imò punire debet magis trāsgressorem huius legis, quàm si esset simplex humana, vel diuina. argum. in. l. si cùm dies. §. fi. ff. de arbitris. & in. l. celsus. eod. tit. & illa ratione, quia duplex funiculus difficillimè rumpitur. ¶ In tertio casu, quando lex humana condita est præter legem diuinam, quoq; ipse subdistinxit, quòd aut lex humana fundata est super præsumptione, aut super veritate. Et certè primo casu dixit non excusare, ponit exemplum de re iudicata. Nam si teneo fundum alienum, quem scio alienum esse, & petitur à me in iudicio, & propter defectum probationis, vel aliam causam absoluor, certè dicit ipse, q̄ licet de iure positiuo, & humano ista sententia faciat ius vt postea non teneatur restituere, tamen in foro conscientiæ non excusor. ¶ Item posuit exemplum de mutuo. Nam si contra instrumentū mutui aliquādo non possit excipi de iure positiuo, tamen nō excusor de iure, & in foro conscientiæ, & pœnitentiæ quoad Deum, & hoc ea ratione: quia istud ius humanū est fundatū super præsumptione, & incerto. vt Dy. in regula. Locupletari. d̄ regul. iur. in. 6. & Inno. in. c. quia pleriq; de immu. eccle. ¶ In secūdo casu, qñ ius est fundatū super veritate, & certo, tūc bene excusat in foro pœnitentiæ. vt in præscriptione, in qua

Prætorum

Caput VI.

Trosi les mādamos[a] que del dia que fueren al lugar dōde an de ser recebidos fasta sesenta

1

in qua est bona fides, & iustus titulus, tunc dicitur ꝙ excusat in foro conscientiæ, & pœnitentiæ. Et etiam si præscriptor sciat postea rem alienam esse, & hoc ea ratione: quia cùm causa potest auferri dominium, item possunt auferri actiones: sic ergo qui legitimè præscripsit, tutus est, non solùm in via fori, sed etiã in via poli, quod est æquitas secundùm Bal. quæ in via poli multùm cõsideratur in materia cõditionis indebiti, & etiam in via fori consideratur, & alia exempla. vi. per eum. vbi suprà. ☞ Et an præter pœnam deportationis teneatur in foro conscientiæ restituere ipsa bona fisco. vi. Bart. & Lucam de Penna in. l. 1. C. de his, qui se deferunt. lib. 10. in 2. colũ. vbi distinxit, an bona ipso iure propter delictum confiscantur, & tunc statim sunt fisco, & si detinet, furtum facit. Secus si non veniunt ipso iure publicãda, seu confiscanda, sed per sententiam, tunc fiscus non habet ius, nisi post sententiam, & rectè detinet.

dias de su officio se informẽ[b] cõ mucha

Summarium.

1 Inquisitio fauore reipublicæ super terminis pascuis, & lignis permittitur, & etiam super bonis vacantibus, & in istis casibus proceditur, non oblato libello, nec lite cõtestata, nec seruatis aliis iuris solennitatibus.
2 Inter querimoniam, & quæstionem est differentia.
3 De illo qui promisit non mouere quæstionem.
4 Iudex debet ire ad vidẽdum locum, de quo est quæstio pro finibus, & debet artis peritos mittere, & mouere partes, vt sint præsentes.
5 Iudex eligens æstimatores, seu declaratores, debet eos eligere partibus præsentibus.
6 Si ad mandatũ iudicis quis non patitur fundum mensurari, vt contumax punitur.

b 1 Se informẽ. [b] Permittitur ergo in tali casu inquisitio † fauore reipublicæ sicut permittitur præsidi prouinciæ inquirere de bonis vacantibus. vt in. l. 1. C. de bonis vac. lib. 10. & idem, quod iste text. tenet Montal. in glo. ordi. in parte, rex deputare tenetur. & est text. similis huic in. l. 5. tit. 1. lib. 8. in ordinamen. regali. & tex. in. l. 5. tit. 3. lib. 7. in dictis ordi. & Montal. in gl. ordina. in parte, inquisitio. vbi tenet, ꝙ permittitur inquisitio facta denũciatione super iure, ꝙ conciliũ alicuius loci intendit contra aliud cõcilium, vel aliam personam habere super terminis pascuis, vel super ligna scindendo, vel glandes colligendo. & glos. in. l. 3. C. finium regund. & text. singula. in. l. 9. tit. 11. lib. 3. eodem. lib. in ordinamen. regali. quia officium autem, & potestas iudicis est, fines custodire, si apparent. quod etiam per scripturam lapidum antiquorum probari potest vt elegãter per Bart. & Accurs. in. l. nouelorum. ff. de religi. & sumpti. fune. & tenet Bald. in. c. cùm causam. de probatio. num. 9. si autem sunt turbati fines, & debent emendari quod malè gestum est. vt in. l. agraria. ff. de termi. amot. quòd simil. apparet, & debet de nouo apponere iuxta consiliũ geometricũ. vt in. l. si quis super. C. fini. regun. in. l. inter Castellanũ. ff. de arbitris. & sequi id, quod verisimile est, & magis sequi vias publicas, & regales in descriptiõe finium iurisdictionum, quàm vias paruas, & vicinales, quæ subiectæ sunt multis mutationibus, secundùm Bal. ibi. ☞ Vid. & in isto casu, & in aliis proceditur, non oblato libello, nec lite contestata, nec seruatis aliis solennitatibus iuris vt suprà: & proceditur ad diffinitiuã, copia partibus data, & inquisitione publicata: & talis processus factus per inquisitionẽ dicitur ordinarius. vt tenet Archidi. in. c. si quid hoc. 86. distin. in fi. ☞ Et idem tenet Ange. in. l. si quis super. C. finiũ regũ. vbi dicit, ꝙ istud verbũ, querimoniam, verificatur ante litẽ cõtestatam: secus in verbo, quæstionis,
2 & sit differẽtia † inter quæstionẽ, & querimoniã. vt Pau. de Cast. ibi. Tamen Bar. ibi putat, ꝙ qñ est quæstio solùm de finibus, & nõ de proprietate lite non cõtestata, possit ad diffinitiuam sententiã perueniri, quia non cadit hic immissio ex primo vel secũdo decreto. vt tenet Bar. in auth. si omnis. C. si vt ab hærediab. stine. sed cõtrariũ tenet ibi Bal. & cũ Bal. cõtra Bart. tenet Abb. in c. qa in dicãte. de præscrip. nu. 8. & dicit, ꝙ Bart. confunditur ex. c. tuæ. vt lite nõ cõtesta. ☞ Quod est notãdum secundũ Pau. de Cast. vbi suprà ad
3 hoc, qñ aliquis promisit sub pœna † non mouere quæstionẽ, vel querimoniã, vt intrat pœnam eo ipso, ꝙ dedit libellũ. de quo per Bar. in. l. amplius nõ peti. ff. rem ratã haberi. ☞ Quid de eo, qui promisit nõ venire contra: qualiter dicitur cõtrauenire? Dic vt in. l. si quis maior. C. de trãsactio. ꝙ per solam interpellationem iudicis, vel per supplicationẽ datã principi de causa cõmittenda. ☞ Et in casu istius tex. & similiũ, † iudex
4 si opportuerit, debet ire ad vidẽdũ locũ, de quo

est quæstio pro finibus, & debet mittere peritos artis. glo. & docto. in. d. c. quia indicãte. & in d. l. si quis super. & ibi glo. & in. l. si irruptione. ff. eod. fini. regun. in. §. ad officium. vbi dicit, q̃ ad officium iudicis pertinet de finibus cognoscere, & mẽsorem mittere, & q̃ ille debet esse prẽsens si opportuerit, & isto casu debet mouere partes ad interessendũ. vt Bart. singulariter in. l. qui bona. §. huic stipulationi. ff. de damno infecto. numero. 2. vbi dicit, quòd debet statuere terminum partibus, vt sint tali die, tali hora, cum tali magistro, vel secum in illo loco, & debet omnia hæc facere scribi, & instrumentum fieri, quãdo iudex est in loco, alias possit processus periclitari. quod dictũ Bar. sequitur ibi Pau. de Cast. & dicit, q̃ pluries vidit practica. & idem tenet Ias. in. §. quædam actiones. institu. de actio. nu. 77. & tenet Abb. quem vide in. d. c. quia indicãte. nu. 6. & 7. vbi quoq; tenet, q̃ non est necessarium, vt iudex teneatur ire præsentialiter tempore mensurationis. ☞ Et facit quod tenet Feli. in. c. veniens. 7. colũ. de testi. verfic. quarto. vbi dicit, q̃ si iudex

5 †eligat æstimatores, vel declaratores, qui habẽt referre, debet eos eligere præsentibus partibus, & relatio eorum põt fieri partibus absentibus dummodo iurent prius bene, & legaliter mensurare. vt Ias. in. d. §. quædã. nu. 78. Et facit quod notat Bal. in. l. minorum. 2. col. versi. sed hic est dubitandũ. C. in quibus causis restitu. in integr. non est necessa. & in. l. fi. circa medium. C. de feriis. vbi dicit, q̃ in relatione nuntij nõ est necessaria præsentia partis.

6 ☞ Et si iudex † ex officio mandat mensurari fundum alicuius, & ille non patitur metiri, vt contumax, & inobediens potest puniri. tenet glo. & ibi Ange. in. §. fi. institu. de offi. iudi. in princi.

Summarium.

1 Negligentia in iudice, & prælato reprobatur.
2 Diligentia debet esse arbitrio boni viri.

c **Diligencia.** c Quæ est mater omniũ virtutum. Specula. in tit. de aduocato. §. 5. verfic. commendat autem. & in. §. 9. versi. item cautus sit antiquus. ☞ Item est mater omnium artium, vt in Clementina. 2. §. 1. & ibi Cardi. de sepult. ☞ Nouerca verò eruditionis est negligentia, secũdùm Cardi. ibi. vers. quinto nota. per text. in cap. nihil. 82. distin. & Seneca. epistol. 1. dicit. Turpissima est iactura, quæ per negligentiam fit, & maximè in prælato, † & iudice reprobatur, secũdùm Cardi. ibi.

1 ☞ Et ista diligẽtia † debet esse arbitrio boni viri. vt Barto. in. l. cùm filius. §. si pater. ff. de legat. 2. & in. l. si ita scriptum. ff. de manu. testam. & in

2 **das en fauor del tal lugar, sobre los** cap. 1. in fine. de eo, qui mittitur in possess. in. 6. & in Clemen. 1. de offi. ordi. & Alex. in consil. 60. in. 4. volumine.

Summarium.

1 Sententiæ appellatione, intelligitur de diffinitiua.
2 Quando in contractu fit mẽtio de sententia, intelligitur de diffinitiua.
3 Statutum, q̃ de sententia soluatur gabella, non soluitur de interlocutoria.
4 Statutum, q̃ à sententia non possit appellari, intelligitur de diffinitiua. nu. 6.
5 Quando est eadem ratio, vel maior in interlocutoria, quæ in diffinitiua, tunc intelligitur de interlocutoria.
7 Statutum, quòd sententia non possit fieri fine consilio sapientis, intelligitur de diffinitiua.
8 Largè intelligendo appellatione sententiæ venit interlocutoria, & in materia fauorabili, vel indifferenter.
9 An sententia arbitri veniat appellatione sententiæ.
10 An omnis vox iudicis sit sententia.

d 1 **Sentencias.** d Quarum appellatione intelligitur de † diffinitiuis, & nõ de interlocutoriis. gloss. in. l. 1. §. biduũ. super verbo, latè. ff. quando appellandum sit. & tenet Guido pap. in singula. 611. vbi dicit, quòd quando in iure loquimur de sentẽtia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria. & est glo. in. c. cùm olim. de testi. in gl. fi. & text. & ibi Abb. in cap. super eodem. el. 2. de appella. num. 6. & gloss. in Clementi. 1. de re iudica. & in Clementi. 1. de sequestra. possessio. & fruct. per docto. & ibi Pau. de Cast. in. l. quod iussit. de re iudi. ff. 1. col. & in Rub. & Hippoly. de Marsi. in l. de minore. §. plurium quoq;. ff. de quæstio. nu. 113. & probatur. in. l. dicere. ff. de arbitris. & facit tex. in. c. veniens. in prin. de iure iurã. & tex. in. l. quid ergo. §. quæsitum. ff. de his, qui not. infamia. & ibi Bal. & voluit idem Bal. in. l. 2. C. de arbitris. Et idem Bald. in. d. c. cum olim. circa finem.

finem.dicit, ꝙ facit ad ſtatuta de executionibus
2 ſententiarum. ☞ Quod amplia† idem eſſe, qñ in
contractu fieret mentio de ſententia, quia intel-
ligitur ſolùm de diffinitiua. vt tenet Iaſ.in rubr.
ff.de re iudi.nu.9. ☞ Et ideo dicit Bald.in addi-
tio.ad Specul.in tit.de ſenten. prolatio.col. 2.ꝙ
3 ſi ſtat † ſtatutum, quòd de ſententia debeat ſol
ui gabella, non ſoluitur de ſententia interlocuto
ria.& Feli.in rubrica de re iudi.colũ. 5. verſicul.
vnde ſi de ſententiis. vbi iſta & alia vide. ☞ Et
Iaſ.& Feli. vbi ſuprà ſubdunt, quòd ſi à ſenten-
4 tiis non poſsit † appellari, intelligitur à diffi-
nitiuis tantùm. quod voluit Guiller. de Cu.&
Bald.in l.ſi ex cauſa.§. nunc videndum.ff.de mi
no.& Bald.in l.1. circa vlti. colum. C. ne liceat
tertiò prouoca.& in l.poſt ſententiam.C.de ſen
ten.interlocuto.om. iudi.2.col. & in l.vnica.C.
ſi de momenta.poſſe.fue.appella. ☞ Et hoc ſe-
cundùm Bald.in dict. l. ex cauſa.§. nunc viden-
dum.non eratabſurdum.quia licet non conceda
tur reſtitutio in integrum ſuper principali, con-
ceditur ſuper emergẽti. vt ibi in verſi.ſed ſi cum
ex damno.vnde dicit Guiller.& Bal.ibi, ꝙ licet
ſtatutum diſponat, ꝙ in criminalibus cauſis nõ
poſsit appellari, vel reſtitutio in integrũ cõcedi
ſuper principali, tñ conceditur ſuper emergen-
ti.quod tenet Alex.in rub.ff.de re iudi.nu.2. &
Iaſ.ibi nu.10.vbi dicit, ꝙ iſtam deciſionẽ ſequi-
tur Benedi.de Plumbi.& reputat eam notab.di-
gnã in.l.etiã.§.abſens.ff. de manumiſ. vindicta.
☞ Et quoq; fallit ſupradicta regula, ſi eadem, vel
5 maior eſſet† ratio in interlocutoria, ſicut in diff-
finitiua, quia tunc intelligeretur de interlocuto
ria, vt tenet Alex.in conſi.50. in. 2. volu.nu.17.
per dictum Benedi.de Plũbi.in.l.etiã §.abſens.
☞ Vnde ſecũm Alex.in.d.rub.nu.3.dicit, ꝙ Guil
ler. & Bal.in.d.§.nunc videndũ.dicunt, ꝙ licet
6 ſtatutum diſponat, ꝙ † in criminalibus cauſis
non poſsit appellari, vel reſtitutio in integrum
concedi, intelligitur quoad diffinitiuã ſenten-
tiam,& cauſam principalẽ, nõ autem quoad id,
qđ concernit interlocutoria, vel quoad aliquod
incidẽs, licet prima facie fortaſſe quilibet dice-
ret cõtrarium. Et illam deciſionẽ Guiller. de Cu
neo in.d.§.nũc videndum. tanq̃ mirabilem reaſ-
ſumpſit Bal.in.d.l.poſt ſentẽtiam. C.de ſenten.
interlo.om.iudi. & in.l.vnica. C. de momenta.
poſſe.& in.l.1.ff.de offi.præ.præto. ☞ Vbi dicit
Bal. Aut ſtatutũ dicit, ꝙ à ſentẽtia poteſtatis nõ
poſsit appellari,& tunc procedit, ꝙ intelligatur
de diffinitiua tantùm. Aut ſtatutũ dicit. ꝙ à po-
teſtate non appelletur,& tunc nec à diffinitiua,
nec ab interlocutoria poterit appellari. per. d.l.
1.ff.de offi.præ.præto. vbi eſt text. ꝙ à præfecto
prætorio non pọt appellari, & iſtã deciſionem
ſequut⁹ eſt Abb. in.c.paſtoralis.in prin.de ap-
pella.& idem Benedi. de Plũbi.in d.l.etiam.§.
abſens. ☞ Vbi limitat hoc verũ niſi eadẽ eſſet ra
tio in interlocutoria, quę in diffinitiua, quia tũc
licet ſtatutũ prohibeat appellari, à ſententia po-
teſtatis, nõ poterit etiã appellari ab interlocuto
ria allegat notata p gl.in Cle.1.in verbo, ſenten-
tiã.de re iudi.& per gl.in.l.1.in verbo, noui ope
ris.ff.quod quiſq; iuris.& quia verbũ, ſentẽtia,
vtrũq; cõprehendit, & ſit vniformis ad vtrũq;.
vt gl.in.d.cle.1. ☞ Sed iſtã limitationẽ reprobat
Alex.in.d.rub.nu.3.per iura & rationes, de qui
bus ibi per eũ. Tamẽ Iaſ.ibi nu.14. dicit eã tenẽ
dã. Et ꝙ eã ſequitur,& reputat bene notãdum.
idem dñs Alex. ſibi contrarius in. l. 1. in prin.
5.col.nu.15.ff.quod quiſq; iur.& in conſil.50.in
2.volu.num 17.& 18.& ſequitur Feli. in.c. cau-
ſamq; de reſcrip. vlti. col. & plenius in rub. de
re iudi.col.5.in fi.verſi.cæterũ. vbi dicit, ꝙ hæc
opinio eſt fortè ſuſtẽtabilior.& vltra iſtas autho
ritates Iaſ tenet cõtra Alex.ꝙ fundamẽta, vt ibi
per eũ. ☞ Et ꝙ eſt dictũ, ꝙ appellatione ſentẽtiæ
intelligatur de diffinitiua, eſt verum, niſi in vna
parte locutũ eſſet ſtatutũ ſimpliciter, & in alia
de diffinitiua, quia tũc prima pars importat dif
finitiuã,& interlocutoriam: nam ſequẽs expreſ-
ſio denotat ſtatutum prius ſenſiſſe de quibuſli-
bet ſentẽtiis. ita tex.cum glo.in.d. Cle.1. de re iu
dica.in verbo.ſentẽtias. prout tenet Alex. in d.
rub.nu.5.& ibi Frãciſ.Curti.in additio.& Abb.
in.c.ſuper eo.el.2.de appel.& Matheſi.notab.94.
☞ Ad prædicta eſt vidẽdus Bald. in. d. l. vnica.
C. ne liceat tertio prouoc. vbi ſubdit, ꝙ ſi ſtatu-
7 tum† diſponit, ꝙ ſententia ferri non poſsit ſine
conſilio ſapientis,& aliter nõ valeat, intelligitur
de diffinitiua. Quod dictum ſequitur Roma. in
l.ſi quis mihi bona.§. pe. ff. de acqui.hæredi. &
tenet Alex.in.d.rubri.num.15. & Hippolyt. de
Marſi.in.l.de minore.§.plurium ff. de quæſtio.
nu.114. ☞ Vbi quõq; dicunt, ꝙ faciũt tradita per
Bar.in.l.dicere.ff.de arbitris. vbi dicit ꝙ ſi ſta-
tutum arctat arbitrum ad cauſam finiẽdam in-
frà menſem ſub certa pœna, nõ euadit pœnam,
ſi dicat, Abſoluo partem ab obſeruatione iudi-
cij, & quilibet remaneat in ſuo ſtatu. quia iſta
non eſt diffinitiua, quæ perimat negotium prin
cipale. de quo per eundem Bar.in.l. generali. C.
de decurio.lib.10. Quod videtur facere ad.l.6.ti.
16.lib.3.in ordi.regali.& ad pragmaticam.95.fa-
ctam Valliſoleti, anno. 1523. per noſtrum Caro-
lum regem, vbi diſponitur, ꝙ in cauſis pecunia-

riis ſummæ ſex milliũ marabitinorũ appellatio cuiꝰ ad regimẽtum pertinet, dicti iudices debẽt pnũtiare diffinitiuè infra triginta dies, aliàs incurrũt in pœnã, vt ibi: ꝙ ſi iudices ſint deputati ad dictã cãm nõ pronũtiant diffinitiuè, vt negotiũ perimatur, ſed ſi pronuntiant abſoluẽdo partem ab obſeruatione iudicij, & reſeruando cuilibet partiũ ius ſuum, ꝙ incidũt in pœnam dictarum legũ per ſupradicta. ☞ Quod ego nõ credo verum: quia iſti iudices poſsint in dicta cauſa appellationis in pronũtiatione ſentẽtiæ confirmare, reuocare, augere, vel minuere, & facere prout inuenerint ꝙ debet fieri, & ſic poſſunt talem ſentẽtiam ab obſeruatione iudicij proferri: per text. expreſſum in d. l. 6. ordina. ibi, los dos dellos ſi los tres non ſe concertaren, den y pronũcien ſentẽcia enel dicho pleyto, aprouãdo, o reuocando, o añidiendolo, o menguando la primera ſentencia, como fallarẽ que ſe deue hazer. Et ſic per iſta verba finalia, como fallarẽ que ſe deue hazer, poſſunt talem ſentẽtiam ab obſeruatione iudici proferre, ſi de iure debet fieri.

☞ Alex. quoq; in d. rub. dicit eſſe verum ſtrictè:
8 tamen largè † intelligendo, venit ſentẽtia interlocutoria appellatione ſententiæ. Ita Bal. in l. 1. ff. quod quiſq; iuris. & Bald. in additio. ad Specul. vbi ſuprà. & tenet Paul. de Caſt. in d. rub. ff. de re iudi. licet Alex. de eo nullam faciat mentionem, vbi dicit, ꝙ ſecus eſt de ſtricto ſignificato. ☞ Adde quod tenet Abb. in d. Cle. 1. de re iudi. in recollectis. vbi tenet, ꝙ in materia fauorabili, vel indifferenter appellatione ſententiæ venit etiam interlocutoria. Et facit, quia in iſta rubrica de ſententiis veniunt etiam iura loquentia de interlocutoriis. ☞ Vnunquoq; nota, ꝙ verba iudicis nõ poſſunt facere, ꝙ interlocutoria ſit diffinitiua. ita Bal. in l. ante ſentẽtiæ. C. quorum appella. nõ recip. & Pet. de Ancha. cõſi. 438. incipiẽte, vicarius poteſtatis. etiã ſi iudex dicat per hãc ſentẽtiam diffinitiuã. & tenet Frãciſ. Curti. in additio. ad Alex. in d. rub. in additiõe, quę eſt in nu. 5. & Feli. in d. rub. col. 2. ☞ Vbi quoq; dicit Alex. ꝙ ſententia interlocutoria, quæ diffinit vnum articulum cauſæ, poteſt quodãmodo appellari diffinitiua. Ita Bal. in d. l. iuſiurãdum. C. de rebus cred. & glo. ibi. & glo. in l. generaliter. eo. ti. & Feli. vbi ſuprà. ☞ Scias etiam, ꝙ appel
9 latione ſententiæ non venit † ſententia arbitri, ſecundùm Andre. Sicul. Barb. in d. rub. de re iudi. per l. quid ergo. §. ex compromiſſo. ff. de infami. Pro quo adde Abb. in c. 1. col. 1. de arbitris. vbi ex hoc infert ad ſtatutum deſoluenda gabella ex ſententia. Et ideo Abb. in. c. cùm dilectus. in. 2. notabil. eod. tit. probat hanc non eſſe propriè ſententiam per tres defectus, de quibus ibi per eum. & in. c. ex parte. eod. tit. 4. notabil. dicit ꝙ appellatur arbitriũ, vel laudum: quia arbiter non habet iuriſdictionẽ, ſed quandã notionẽ. vt in l. ait prætor. cũ ibi notat. ff. de arbitris. ☞ Nec ſtatutum irritans ſentẽtias, non habet locum in iſta. Ita Butrig. in. c. ſuper quæſtionẽ. in prin. 5. col. verſi. nota. 2. de offi. delegat. Imol. tenet ibi contrarium in. 6. col. in caſibus in quibs ſentẽtia arbitri meretur executionẽ. de quibus in l. pe. c. de arbitris. ☞ Sed Andr. Sicul. in d. c. ſuper quęſtionum. 13. col. dicit, ꝙ reſpectu partium ſententia eſt, non quoad tertios. Nec obſtat tex. in d. §. ex promiſſo. quia ſolùm dicit, ꝙ nõ infamat ſecundùm eum, & non bene, ſecũdùm Feli. in d. Rub. 6. col. quia tex. dicit, nõ per omnia ſetentia eſt. & quamuis pro Imol. faciat dictũ Bart. in d. §. ex cõpromiſſo. dicentis, ꝙ ſi ex forma ſtatutĩ ſentẽtia meretur executionem, dicitur tunc ſententia, & infamat. ☞ Tamẽ in contrarium facit, quod latè, & efficaciter firmat Abb. in. c. irrefragabili. §. fi. de offi. ordina. vlti. colũ. probans, ꝙ licet ſtatutum daret executionẽ arbitro, nõ pro hoc dat iuriſdictionem arbitro, nec facit dictum ſuum valere, vt meram ſententiam. vt latius per eum, probãtem, ꝙ eius ſentẽtia nõ infamat cõtra Bar. in d. §. ex cõpromiſſo. & hoc mõ procederet indiſtinctè dictũ Butrig. in d. c. ſup quæſtionũ. ſecundũ Feli. vbi ſuprà. ☞ Quod dicit prædicta limitari, niſi eſſet ſentẽtia arbitrorũ iuris, vel ſtatutorũ, quia propriè ſententia eſt Bal. in l. 1. col. 3. C. de pericul. & cõmo. rei vend. quia æquiparatur ordinariis. Bar. in l. fi. C. de iudiciis. & dixit Feli. in. c. fi. de re iudi. & in d. rub. vbi ponit, qñ dicatur ſententia interlocutoria, vel diffinitiua.
10 ☞ Vbi in prima col. dicit, ꝙ omnis † vox iudicis faciens ad cauſam, eſt interlocutoria. tenet Ange. in l. ex ſtipulatione. C. de ſenten. allegat glo. quam dicit ſingula. in. §. ad excludẽdas, in verbo, interlocutionibus. In authen. de litigioſ. collatio. 8. & non eſt alibi talis modus loquendi ſecundùm eundem Iaſ. in dict. rub. ff. de re iudica. & illam glo. ſequitur Bald. in l. arbitro. 3. col. ff. qui ſatiſdar. cogan. & in l. poſt ſententiam. C. de ſentẽ. & Cardi. in. c. perpendimus. de ſentẽ. excom. col. 33. & Alex. in d. rub. num. 6. ☞ Cui adde ſimilẽ glo. in. §. diffinitiua. 1. q. 6. quæ dicit, ꝙ omnis alia pronuntiatio iudicis excepta diffinitiua dicitur interlocutora. & illam extollit ibi Domi. & idem tenet Anto. Corſe. in notabil. ſuis, in parte, præceptum. & vi. glo. in capit. hæc quippe. 3. q. 6. & Abb. in rubri. vt lite non.

conteſta

conteſta.& idem Domi. 2.quæſtio.1.in ſumma. 4.colum.dicens,quòd gloſ.in.d.authen.& in.d. §.ad excludendas . eſſe approbatam à quodam Franciſco de Aretio.in tracta.ſententiarum . & reprobat diffinitionem gloſſæ.in Cle.1.de re iu di.quòd interlocu toria dicatur illa, terminos del,& de quæ fertur inter principium,& finē cauſæ.ca. gratum.de offi.de legā. & tamē eſt interlocutoria gloſſ. in.l. cum clericis.in verbo,ſentētiarū. C. de epiſcopis & cleri.quæ ſemper allegatur ſecundùm Bald.ibi. & etiā citatio aliquādo ſic etiā poſt diffinitiuā, vt aliquādo in executione. vt Innoc. in. c. veniēs.el.2.de teſti.& ideo gloſ.in.d.§.diffinitiua. magiſtratius locuta eſt, ſecūdū eūd. Dom.quā etiā ſequitur in.c.2.de conſtitu.Et ideo Paul.de Caſtro.in conſilio.25. quòd interlocutoria propriè debet declarare aliquod dubium. Vnde facere aliquem capi, detineri, vel citari, eſt propriè interlocutaria . ſecundùm quem ſequitur Feli.in.d.Rubrica. colum . ſecunda.quòd dicit eſſe notandū ad ſtatuta faciētia mētionē de interlocutoriis. ☞ Ex quo dicit Alex.in.d.Rubrica.nu.7.quòd infertur doctrina notabilis,q̄ diffinitiua dicitur illa,quę emanat ſuper eo, quod principaliter agitur: interlocutoria verò dicitur, quę emanat ſuper incidenti , vel emergēti ſeorſum à principali,de hoc eſt vidēda gl . in. l. ſecunda.ff.de appellatio.recipi.& Bartol . in.l. 1.§.fi.circa vlti.colū.ff.de præto,ſtipula.

Summarium.

1 Termini antiquiores an præualeant in cauſa finium regundorum.
2 Territoria licet mutentur, non nocent,nec proſunt antiquis finibus eccleſiarū, vel ciuitatū.
3 Confinium mutatio in dubio non præſumitur.
4 Libellandi forma, quando confines ſunt mutati.
5 Quando de fundo fit mentio, quamuis erretur in confinibus demōſtrandis,non vitiatur diſpoſitio,ſi conſtat de fundo.
6 Demonſtrare ſufficit volenti certum fundū dare duas demōſtrationes,& eas probari.

1 Terminos. In cauſa iſta finiū regundorum termini † antiquiores præualent.text.& ibi Bald.in.l.2.C.fini. regun.niſi noui.probentur.vt ibi. vel niſi in contractu,vel priuilegio alij eſſe contineantur. vt in.l.prima. C. eod. & Bald . ibi . vt ſi papa, vel imperator conceſsit alicui caſtrum, & deſignat confines maiores , vel minores finibus antiquis, quia in poteſtate ipſius eſt in propria iuriſdictione mutare fines territoriorum propriæ iuriſdictionis ſecundùm Bald.ibi,& quando non conceduntur, vt dictum eſt . Veteres termini ſunt cuſtodiendi, & ſi non apparent eorum veſtigia, debent poni noui ſecundùm Bald.in.c.ex literis. de probatio . nume. 1. ☞ Et
2 ſcias,quòd licet territoria † mutentur per mutationes principum,vel diuiſiones iuriſdictionū, iſta non nocent, nec proſunt antiquis finibus eccleſiarum,vel ciuitatum.gloſ.eſt in. c.1.in verbo,diuiſis.x.diſtin.& in Cle.ne Romani.in verbo,diœceſis.de electio . notat Anto . poſt Hoſtiē.in.c.querimoniā.in fi.de iure patro Quod dicit Feli.in.c.cùm cauſam.fi.colū.de probatio. eſſe vtile pro deſcriptionibus terrarum, quæ fiunt in extimis , quia non probant inter clericos confines parochiarū. ☞ Vbi quoq; tenet Fe
3 li.quòd in dubio non præſumitur † immutatio cōfinium. Caſus dicit eſſe,& ibi Bal.in.l.in finalibus. ff. finium regund . quod dicit eſſe vtile: quia dicens confines eſſe mutatos,habet proba
4 re . ☞ Et formam † libellandi quando ſunt mutati confines , ponit Bar.in. l. demonſtratio falſa.in fine.ff.de condi.& demonſt.quia debet dici in libello,quòd fundus olim poſitus intra tales confines eſt fundus, qui eſt hodie intra tales,& quòd eſt idem fundus , aliàs poſſet de facili periclitari totus proceſſus ſecundùm eū-
5 dem . ☞ Scias quoq; , quòd quando fit mentio de fundo, † quamuis erretur in confinibus demonſtrandis, tamen non vitiatur diſpoſitio , ſi conſtat de fundo, vt eſt gloſ.in.l.forma.in princip.in verbo,vicinis.ff.de cenſibus.& ſequitur Bald.in.l.prima.in principio in.3.colum . ff. de edendo , & ideo dicit Bald . in lege penul . 10. colum. C. de execu. Rei iudica.quòd error confinium non habet vitiare ſententiam.allegāt omnes text.optimum in.l.patronus. §.2. ff. de lega.
6 3. ☞ Quoq; tene,quòd ſufficit † demōſtrare volenti . certum fundum dare duas demoſtrationes,& eas probare,& poſtea non nocet , ſi poneret quoſdam cōfines , quos non probaret. Ita latè, & eleganter notat Bartol . in dict.l . demōſtratio.colum.vlti.

Summarium.

Summarium.

1 Termini ciuitatum, ſunt termini rurorũ ſuorũ.
2 Rura, ſeu vici, reguntur legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus ciuitatis.
3 Loca inferiora debent regi, & gubernari ſecundùm ſtatuta loci ſuperioris.
4 Priuilegia conceſſa ciuitati, an extendantur ad caſtra, rura, ſeu ad villas.
5 Statutum, & conſuetudo ciuitatis debet ſeruari in ruribus, & terris ſubiectis ciuitati.
6 Ciuium appellatione veniunt comitatenſes.
7 Condemnata ciuitate, an videntur condemnati comitatenſes.

f 1 Tierra. f Nota text. q̃ termini † ciuitatũ, vel villarũ, ſunt termini rurorum ſuorũ. text. in l. præfectus vrbis. ff. de offi. præfe. vrb. ibi cũ terminos vrbis exierit. & in. l. 1. §. cũ vrbẽ. cod. tit. ▽ Et ita rura, ſeu vici vel caſtra
2 ciuitatis regũtur † legibus, ſtatutis, & cõſuetudinibus ciuitatis. gl. eſt in. l. ex ea cauſa. ff. de poſtulã. in verbo, ſentẽtiã. & tenet Iohã. de Plat in l. ſi diuina dom⁹. in fine. C. de exacto. tribu. lib. 10. & Iohan. Andre. in additio. ad Specul. in tit. de treug. & pac. q. pe. & Bald. in. l. cũctos populos. C. de ſumma tri. & fide Catholi. & text. expreſſus inſtitu. de ſatiſda. tutorũ. in fine. & in c. cùm olim. de conſuetudi. verſicul. anglicanis. ▽ Et Philippus decius in conſilio. 538. nu. 12.
3 vbi dicit, † q̃ loca inferiora ſubiecta debẽt regi, & gubernari ſecundùm ſtatuta loci ſuperioris. & tenet Bart. in. d. §. cũ vrbẽ. nu. 8. & facit. l. 2. ff. de legi. & l. ſi C. de teſta. & vi. Iaſ. in. §. rurſus. inſtitu. de actio. col. 7. nu. 42. vbi idẽ tenet. ▽ Et
4 ibi nu. 40. tenet, an priuilegia † cõceſſa ciuitati, extẽdãtur ad Caſtra, rura, vel villas, & Domi. in c. ſi ciuitas. de ſentẽ. excõ. in 6. ▽ Et vi. Pau. de Caſtr. in. d. l. ex cauſa. vbi dicit, q̃ licet ſit verũ, q̃ cõſuetudo, vel ſtatutũ ciuitatis debet ſeruari in ruribus, & in terris ſubiectis ciuitati, dicit intelligendũ verũ niſi ſit ſtatutũ cõtrariũ in dictis terris ſubiectis ciuitati approbatum per ipſam met ciuitatem. per. l. de quibus. ff. de legibus.
▽ Et quoq; quãdo ſtatutũ, vel cõſuetudo loci inferioris nõ ſit iniuſtũ, & quãdo nõ cõtradicit ſtatutis ciuitatis ſupioris bene poſſũt eis vti. vt tenet Roma. cõſilio. 218. colũ. 2. incipiẽte, præſens caſus duplicem. vbi inducit text. in. d. §. fi. inſtitu. de ſatiſdatio. tuto. & quod notat Bart. in tracta. Tyberiadis. in Rubrica. de inſula. verſic. ſed quæro eligentes. in. 2. colũ. dũ cõcludit, q̃ locus, qui alteri ſubijcitur, vtitur propriis cõſtitutionibus, dũmodo honeſtæ ſint, & aliud nõ appareat de mente eius, qui locũ occupauit. Quod refert quoq;, & ſequitur Philip. decius in. d. cõſilio. 538. nu. 13. & vide quæ dixi ſuprà in proœmio. in gl. iſlas de Canaria. ▽ Et facit, quia appel-

ſu tierra, f y en cuyo poder an eſtado, o eſtan, y las

6 latione ciuiũ veniũt † comitatẽſes, licet appellatione comitatenſiũ nõ contineãtur ciues. tenet Bart. in. l. vrbis appella. ff. de verbo. ſignifi. colũ. 2. verſic. ſed quæro. per text. expreſſum in. l. qui ex vico. ff. ad municipal. vbi qui ex vico ortus eſt, eã patriã intelligitur habere, cuius reipublicę vnic⁹ ille reſpõdit. vbi gl. ponit exẽplũ in virgilio, qa vocatur Mãtuan⁹, licet ex vico ei⁹, ſcilicet pletolę, fuerit ort⁹. & facit. l. ciuibus. C. de muneri. & hono. lib. 10. & tenet Io. de Plat. in. d. l. diuina domus. C. de exacto. tribu. lib. 10. in fine. vbi quoq; dicit, q̃ ille, qui eſt ex vico ciuitatis, dicitur de ciuitate. ▽ Et tenet Imol. & Flori. in rubrica. ff. ſolut. matri. vbi dicunt, q̃ appellatione ciuiũ, venit ille, qui eſt de ciuitate, & diœceſi, vel comitatu. & facit text. in. l. ſed & reprobare. §. amplius. ff. de excuſa. tuto. verſi. ſi comane⁹. & in. l. 1. & ibi Bar. ff. ad municipal. licet glo. in. c. Romana. de reſcrip. cõtrarium ſentiat. Adde text. & ibi Bart. in. l. 1. C. de priua. carce. ▽ Et quod dicit Bart. in. l. 3. C. de naturali. libe. vbi per illũ tex. dicit, quod ille, qui ex vico eſt, ſortitur originẽ ex ipſa ciuitate, cui ſubeſt vic⁹ ſecundùm Alex. in additio. ad Bart. in. d. l. vt bis appella. ▽ Et ſic potiuntur terminis ciuitatum, quia ciues dicuntur. probat tex. in. l. 12. tit. 3. lib. 7. in ordina. regali. ibi. ſobre proprios que ſon delas ciudades, & villas, & lugares. & l. 4. titul. 28. parti. 3. ▽ Et quia appellatiõe loci principalis includitur locus illi inhærẽs. tex. & ibi Domi. in. d. c. ſi ciuitas. de ſent. excom. in. 6. 2. notabili. & vi. Feli. in. c. Rodulphus. de reſcri. 1. colũ. cũ ſequẽtibus. & Archidi. in. c. ſtatutũ. in princip. in. 2. colũ. de reſcrip. in. 6. ſuper verbo ciuitatibus. ▽ Et Abb. in. d. c. Rodulphus. nu. 6. vbi cõcludit, q̃ appellatione ciuiũ nõ ſolùm illi de comitatu veniũt, ſed etiã illi de territorio. per. d. l. ex vico. & per. l. qui in cõtinẽtib⁹. ff. de verbo. ſignifica. & Bart. in. l. 1. ff. ad municipal. & in. l. 2. ff. de verbo. ſignifi. & l. per nõ dubito. ff. de capti. & eſt bona gl. in. c. 1. de vſu. in. 6. Et hoc intelligit in materia larga, vel ſaltẽ in differenti.

rēti,ſecꝰputat in materia reſtringibili,licet aliter ſentiat Bar.in.d.l.2.vbi dicit, q̄ cōdēnata†ciuitate,vidētur condemnati comitatiui. Quod dicit Abba.vbi ſuprà,procedere in materia communi ciuibus,& comitatiuis. ℣ Et quid ſit comitatus,dicit Iohā.de Plat.in. l. vnica. C.de venatio.ferarum.lib.11.in fine, quod eſt diſtrictus ciuitatis.gl.in.§.rurſus.inſtitu.de acti.verſ. poteſtate.

5 faga parecer 5 an-

Summarium.

1 Poteſt iudex ex officio ſuo iubere exhiberi inſtrumenta ad ius ciuitatis facientia.
2 Copia actorum eſt danda cuiq; petenti priuato,vel fiſco,& etiam copia ſententiæ.
3 Qui nō edidit inſtrumenta, præſumitur ea ſubtraxiſſe.
4 Acta epiſcopi continentia excōmunicationem debent iudici edi,& cuiq; poſtulanti.

5 1 Parecer. 5Nota ex iſto text. quòd iudex † ad nullius petitionē, ſed ex officio ſuo poteſt iubere edere corā ſe inſtrumeta facientia ad ius ciuitatis. ℣ Idem videtur tenere Paul.de Caſtro in.l. is apud quē.
2 C.de edendo.nu.10.vbi tenet,quòd copia†actorum ſunt danda vnicuiq; petenti, & iurāti ſua intereſſe, etiam ſi non fuit in iudicio tam ciuilium quàm criminalium. Et non ſolùm priuato,ſed etiam fiſco, & multò magis ſi petantur à publica perſona, vt à iudice cauſæ, vel à notario,qui ſcripſit, & penes ſe habet vel ſi ſunt in Camera communis.vt Bart.in.l.ex quibuſdam. §.diuus.ff.de iure fiſci.verſi.reaſſumo.vbi quoq; dicit,quòd ſi exhibitio petitur à iudice, vel ab aliquo publico officiali, qui habet acta publica, debet indiſtinctè fieri editio per dict.l. is apud quem. & Ange.in.d. l. ex quibuſdam. §.diuus Adrianus,idem tenet.& quoq; dicit, q̄ licet ſit verum, quòd inter priuatos reus nunquam exhibet acta, vel inſtrumenta contra ſe. vt in.l.qui accuſare.C.de edendo.tamen in cauſa fiſci exhibere tenetur, & poteſt cogi à republica,vt exhibeat.& ita dicit,quòd intelligitur. d.l.is apud quem.ſecundùm lecturam gloſſæ,& veram in.d.§.diuus. ℣ Et non ſolùm tenetur exhibere acta, verunetiam ſententias,cùm appellatione actorum veniat ſententia.Bart.in.l. ſi in fraudem.§.neq;.ff.de iure fiſci.& Cy.& docto. in.l.2.C.vt lite penden. ℣ Et ſi ille,qui habet talia inſtrumenta nō†edit,præſumitur ſubtraxiſſe,quando eſt probatū tale inſtrumentū fore ad cauſam fiſci, vel reipublicę pertinens, & ipſe poteſt exhibere,& nō exhibet,quo probato,verè tunc præſumitur ſubtraxiſſe, & præſumitur illud inſtrumentum ſibi nocituru, & ideo fidem facit contra eum ſecundùm.Bartol.in dict. l.ex quibuſdam. §. diuus. vbi vide. & hoc in cauſa ciuili. ℣ Secus in cauſa criminali ſecundùm Angel.ibi:quia quādo petitur ab ipſa parte,cōtra quā criminaliter agitur,tūc regulariter nō cogitur exhibere. ℣ Fallit in caſibus,in quibus ſerui torquētur aduerſus dominū, in quibꝰ etiā cōtra ſe quis cogitur edere inſtrumēta in capitali cauſa,ſecūd ū.d.l.is apud quē. ℣ Secus qñ exhibitio poſtulatur à iudice,vt in caſu noſtri text.& ſimilibus,putà qñ acta armarij cōmunis cōtinēt bānū, vel cōdemnationē alicuius,vel in
4 famiā,vel etiā acta epiſcopi†cōtinētia excōmunicationem debent iudici, & cuicunq; poſtulanti edi,cùm talis exhibitio ſententię terminorum profit omnibus,vel excōmunicato, ſeu infamia liget apud omnes.vt in.l.ex cauſa. ff. de poſtula.& tenet Barto. in.d.§.diuus. ℣ Et Ange.ibi dicit,quòd etiā tertius veniēs pōt petere notario copiā excōmunicationis.intereſt enim ſua,vt poſsit euitare eū, & non ſolùm à notario poteſt petere, verūetiā ab ipſomet excōmunicato poteſt petere copiam excommunicationis,ſecūdū Angel.ibi.quod nota. ℣ Facit ad hoc pragmatica.54.cōdita per noſtrū Carolū in villa de Madrid.anno. 1534. vbi cauetur, q̄ iudex ordinarius debet capere delinquētes cōdēnatos per perquiſitores,& executioni mādare ſententias per eos latas,quas ſentētias debet perquiſitor,vel earū exempla dimittere iudicibus ordinariis,& hoc quādo proceditur cōtra abſentes.

ummarium.

1 Copia debet ſumi de verbo ad verbum.
2 Legatario petenti copiam teſtamenti, non debet ſibi dari tenor totius copiæ, ſed ſolùm particula legati.
3 Copia ſumpta de mandato iudicis,probat.
4 In exēplanda copia requiritur partis citatio,niſi periculum ſit in mora, Vel niſi ſit cōſuetudo, quòd pars non citetur, Vel niſi exemplatio ſit de antiquo, Vel niſi fiat authoritate Regis,vel Papæ.

In

5 In exemplando mandatum vel instrumentum procuratoris, non est necessaria citatio domini.

6 In exemplatione an sufficiat citatio generalis.

7 Copia apud acta probat, licet originale non reperiatur, nisi arguatur de falso.

8 Copia apud archiuũ commune, plenè probat.

9 Copia eiusdem notarij manu sumpta qui confecit protocollum probat.

10 Vbi vltra exemplationem requiritur alia solennitas extrinseca, vt subscriptio principis tunc quantuncunq; talis scriptura sit exemplata authoritate ordinarij, non probat.

h Copia. h Quæ debet sumi de verbo ad verbum, † nullo addito, vel diminuto, vt Bald. in l. fi. C. de preci. impera. offer.

1

2 ¶ Quod secus est in legatario † petẽte à notario copiã testamenti, quia non debet sibi dari copia totius testamenti, sed solùm illius particulæ legati, & institutionis, quæ ad eũ spectat. tex. in c. cõtingit. de fide instrumẽ. & tenẽt Cy. Bald. Paul. de Castro. & Iaſ. in d. l. fi. de preci. impera. offer. & text. in l. 112. titul. 18. parti. 3. & text. in l. 5. titul. 2. parti. 6. & Angel. latè in consilio 164. ¶ Quæ copia sumpta de iudicis mandato,

3 † & de voluntate partis, pbat in iudicio. vt Bart. in authen. si quis in aliquo documẽto. C. de edẽd. in princ. nu. 2. ¶ Et si in instrumẽto narratiuè fit mẽtio de mãdato, nõ probat mãdatũ. tenet Franciscus Curti. in addition. ad Alexandr. in dict. authenti. si quis in aliquo. in additione quę est in nume. 11. & Alexand. in cõsilio 81. colum. 4. volu. 3. ¶ Et in dicta Copia exigenda, vel exẽplãda, requiritur partis † citatio secũdũ omnes.

4 in d. authẽ. si quis in aliquo documento. & per Bald. in l. adoptio. de adoptio. & in l. 2. de testamẽ. in. 6. q. & per cũdẽ Bald. in l. chirographis. ff. de administra. tuto. & in l. fi. circa vlti. colũ. ff. de tabulis exhib. & in l. 2. C. de fide instru.

¶ Quod est verũ, nisi periculũ esset in mora, quia tũc non requiritur citatio. Ita tenet Innoc. in c. fi. de fide instrumẽ. allegat in arg. c. cum dilecta. versi. nos igitur. de confir. vtil. vel inutil. & c. quoniã. §. 1. vt lite nõ cõtesta. quod est singula. secũdũ Ange. in. d. authẽ. si quis in aliquo. cui sequitur ibi Alex. nu. 2. & dicit, q idẽ tenet Specul. in tit. de instru. editio. §. ostẽso. vers. q d si citatio. ¶ Et quoq; non requiritur citatio, vbi est cõsuetudo, q nõ fiat. Ita Bald. in. d. authẽ. si quis in aliquo. nu. 14. quẽ sequitur Alex. in cõsilio. 41. in. 2. volu. ¶ Et vbi reperitur exemplatio de antiquo, probat Roma. cõsilio. 36. colũ. 6. & per Iaſ. in d. authẽ. si quis in aliquo. Et requiritur citatio, quãdo quis est præsens, secus si absens. vel nisi exẽplatio fiat authoritate superioris, puta papę, vel regis. tenet Alex. in additio. ad Bartol. in. d. authen. si quis in aliquo. ¶ Et quoq; in exẽplãdo mãdatũ, vel instrumentum

5 Copia h dellas, & se informe quales dellas estan executadas, y si despues de executadas entraró enlos tales termi

6 nos las personas q̃ los teniã antes, o otros cõtra el tenor de las tales sententias, y que las hagã luego executar, y dexarlos tales terminos libres, y desembargados q̃ ansi estouieren tomados, y ocupados cõtra el tenor, y forma delas sẽtẽcias. Y mãde, q̃ no los tornen mas a tomar, y ocupar solas penas en ellas cõtenidas, las quales executẽ enlos que contra ellas fuerẽ, o fallarẽ que auido, atento el tenor, y forma de la ley de

† procuratoris nõ est necessaria citatio domini, tenet Bald. in additio. ad Sepecul. in tit. de instru. editione. colũ. 2. ver sic. publicatio.

¶ An sufficiat generalis † citatio, vide per docto. vbi suprà. & per Hosti. Abb. & alios in. c. Albericus. de testi. per Bald. & Angel. in. d. authen. si quis in aliquo. vbi dicunt, q citatio requiritur, quando aduersarius est certus, secus si incert⁹. adde Alex. in cõsilio. 110. in. 3. vol. tamẽ licet aduersarius sit incertus, si de facili poteſt certificari, non sufficit citatio generalis, sed specialis. Ita Alexãd. in cõsilio. 8. colũ. pe. in. 2. volu. & vi. Bart. in cõsilio. 91. ¶ Et ille aduersarius debet citari in exemplatione, qui est aduersari⁹ re, & actu, non spe. Ita Bald. notabiliter in l. ne quis §. vbi decretũ. ff. de offi. procõsulis, & legati. de qua materia, vide per antiquos, & moder. in. d. authẽ. si quis in aliquo. & in. d. c.

7 fi. de fide instru. ¶ Copia † tamẽ apud acta probat,

bat, licet originale nō reperiatur, qa illa fingitur vice originalis. tenet Bal. in additio. ad Specul. in titul. de rescrip. præsenta. versi. 1. & in. l. fi. colū. 2. versi. venio ad alia notabilia. C. de fide instru. in. l. nostrā. pe. colū. versic. & adde mirabilē. C. de testamē. & in. l. si chirographis. suprà allega. ☞ Quod est verū, nisi arguatur de falso, quia oportet originale produci, aliàs Copia apud acta nō probat, secundū Bal. in. d. l. fin. versic. veni ad alia. vbi etiā per Bar. in. 3. colū. ☞ Quæ Copia probat, quādo originale est deperditū simpliciter, & nō plenè, secūdū Bart. in. d. l. admonendi. ff. de iur. iura. 9. col. vers. sed q̄ro qd in exēplo. & in. l. 2. ff. de fide instru. glo. in. l. sicut. C. eo. & Bal. in. l. fi. C. de edēdo. ☞ Q̄ est verū, nisi Copia sit apud archiuū † cōmunis, qa tūc plenè p̄bat secūdū Paul. de Castr. in. l. 1. §. editiōes. ff. de edēd. per notata per Cy. in. d. l. chirographis. in princip. & ibi Bar. & per Bald. in. d. l. fi. & tenet Pau. de Castro. in. l. publicati. C. de testamē. sic etiā dicitur de registro secūdū Bald. in. l. fi. in fine. C. de re iudi. ☞ Quod intellige, quando talis Copia ex archiuo publico probat. s. in territorio, vel extra territoriū inter subditos, secꝰ aliàs. tenet Alex. in cōsilio. 138. in. 1. volu. nu. 6. allegādo Bald. in. l. exemplo. C. de probatio. & dicit, q̄ est arg. in. l. fi. ff. de iuri. om. iudicū. & c. animarū periculis. de cōstit. in. 6. & dicit quòd idē voluit Iohā. Andre. in additio. ad Specul. in tit. de instru. editio. § nūc dicēdū. in additione magna, incipiēte, Quia de argentario. circa finē illius. & Anto. de Butri. in. c. 2. de fide instru. 2. colū. versi. 8. & idē tenet Bald. in Rubrica. C. de fide instru. penul. & vlti. colū. ☞ Copia tamē sumpta manu † eiusdē notarii, qui conficit protocollum, probat. Bar. in. d. auth. si quis in aliquo. nu. 3. versic. dic ergo. & ibi Bald. 1. colū. nu. 4. & Bart. in. l. si quis ex argētariis. §. prætor. & ibi Bald. & Angel. ff. de edēdo. & Bald. in additio. ad Specul. in titul. de instru. editio. versic. exemplum. & Iohan. de Imol. in. l. fina. ff. quem admo. testā. aperian. ☞ Tamen † adde, quòd licet publica scriptura exemplata authoritate iudicis probet, & fidē faciat sicut ipsa originalis, vt dictum est, tamen si vltra exemplationē, requiritur alia solennitas extrinseca, vt est subscriptio manu principis, tūc talis scriptura quātuncunq; authoritate ordinarij exēplata, non probat. vt est casus secundùm Plat. ibi in. l. probatorias. C. de diuersis offi. apparito. lib. 12. quasi in principio. & dicit esse notandum ad limitationem prædictorum. & authen. tic. si quis in aliquo documento. C. de edendo. & pro Plat est text. singula. in. l. 114. titul. 18. parti. 3. in fine. quem vide.

Toledo[i]. Ya si mismo executē la pena enella cōtenida sobre la ocupacion que primero hizo, y ansi mismo visitē todos los dichos terminos dela ciudad, o villa, o tierra, q̄ fuere a su cargo.

Summarium.

1 Modus procedendi contra occupantes terminos. nu. 11.
2 Cupiditas hominum est ascendere ad honores, iurisdictiones, & possessiones.
3 Per brigas, & dissensiones status reipublicæ læditur.
4 Communio discordiam parit.
5 Per viā inquisitiōis p̄ceditur in causa terminorum, & in causa vsurarum, & inter cōiuges, & vt testamēta defunctorum executioni mādentur, & in iuribus principis, & ad vtilitatem publicam.
6 Libellus circa terminorum occupationem.
7 Pro finibus quatuor actiones, & remedia competunt.
8 Pœna euellentis, & turbantis terminos.
9 An euellens plures lapides de vno loco, puniatur pro vno termino.
10 An qui rem communem amouit, puniatur.
11 Iudex fine sententia, an potest infringere terminum agris.
12 Vsq; ad triginta annos potest peti terminos reponi in loco vnde amoti sunt.
13 In causis terminorum, an potest ferri sententia absentibus partibus.
14 Fines terminorum quomodo probantur.
15 Testes ad probādum terminos, an possunt produci de hominibus commorantibus in loco.
16 Expulsus à possessione secundùm legem Toleti, potest agere de nouo interdicto recuperandæ, seu rei vendicatione.

i Ley de Toledo.

[i] Quæ est lex 5. titu. 3. lib. 7. in ordi. regali. vbi cauetur, q̄ iudices † perquisitores, & correctores, vel alij iudices debent procedere contra occupātes terminos & iurisdictiones,

nes, pascua pasta,& abeuradera, & alia pertinẽ tia villis,& ciuitatibus,& infrà triginta dies se informare debet, & sine strepitu, & figura iudicij,& oñi appellatiõe, & litis pẽdẽtia posita, alio quocũq; remedio iustitiam faciant. Et omnia supradicta occupata per potẽtes, seu prelatos, vel per alias ciuitates, & cõcilia restitui faciant, prout latè in dict.l. cauetur, quæ fuit necessaria,& aliæ leges huius regni loquentes in hac materia. ☞ Quia vt ait Petrus de Ferra. in forma libelli,in actione confessoria.versic. plenã & omnimodam iurisdictionem intantũ his
2 tẽporibus cupiditas †hominũ excreuit, vt nitãtur totis viribus ascẽdere ad iurisdictiones, honores, possessiones,& donationes,& si possibile foret,cæterũ mãsiones. Sed nõ aduertũt, quid ille pater eloquentiæ Tullius dixit in libro de officiis. Cauenda est gloriæ cupiditas, eripit ei libertatem, pro qua magnanimis viris omnino debet esse cõtẽptio, ac imperia expetenda sunt, sed potius non accipienda, interdum autem deponẽda. Semp est igitur, vt idẽ inquit, efficiẽdũ vt appetitus rationi obediat, cui sunt subiectæ naturæ, intantum enim excreuit hic appetitus, quòd nedũ laici, sed etiam summi sacerdotes,& clerici sunt tali morbo,ac vitio penitus infecti,
2 vt ibi per eũ. ☞ Et quia per tales brigas,†& dissensiones status reipublicæ læditur. vt in.l. si qs ingenua.ff.de capti.& postlimi. reuer.& vt dicit Lucanus, vicinia nanq; prædia habentes,sæpe inter se faciunt quæstiones. Nulla enim fides regni sociis, omnisq; potestas impatiens
4 consortis erit. ☞ Et communio † discordiã parit. vt in.l.1. C. quãdo,& quibus quarta pars debeatur. lib.10. nõ ergo immeritò ad cuitãda ista scandala fuit facta dicta lex Toleti. Et quòd per viam inquisitionis procederetur, cõcordat text. in capitul. tanta. 86. distinctio. ☞ Et est casus, in
5 quo per inquisitionem † proceditur in casu ciuili.& tenet Plat. in.l. vsus aquæ. C. de fundis rei priuatæ. lib.11. dicendo, quòd officialis, ad quẽ spectat publica iura ab alio vsurpata reuocare, dissimulans & negligens in reuocando, dicitur tacitè consentire,& tenetur. ☞ Simile est in casu vsurarum. tenet Innoc. in capitul. ad nostram. de iure iuran. ☞ Et ibi quoq; dicit, quòd quoq; inter coniuges inquirere potest. vt in. c. porrò. de diuor.& capitu. si duo. 35. quæstio. 6. ☞ Et in causa suspecti tutoris. vt in.l. 3. §. propter ea. ff. de suspect. tuto.& in.l. prima, eod. titul. notat Bald. in libro feudo. titul. de pace tenẽ. c. 1. §. si tres. ☞ Et quoq; potest inquirere, vt testamenta defunctorum executioni mãdentur, quia ad ecclesiam pertinet tuitio testamẽtorum. l. nulli. C. de episcopis & cleri. §. si quis. ad declinandam.& text. in capitul. si heredis. de testamen. secundùm Inno. vbi suprà. ☞ Vbi quoq; tenet, quòd de iuribus principis non est dubium, q̃ inquiri potest. vt.l. prima,& penulti. C. de bonis vacan. lib.10.& in aliis casibus ciuilibus, de quibus per Inno. in.d.c. ad nostram. el. 2. in fine. & tenet Guido Papa singula. 863. secus de iuribus inferiorum, quia non potest etiam de iure communi via inquisitionis procedi, vt ibi per dictum Guido. ☞ Et quoq; ad vtilitatem publicam licita est inquisitio in causa ciuili, & pecuniaria. vt tenet Bartol. in.l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib.10. colũ. 2.& alios casus ponit Lucas de penna in.d.l. si vacantia. colum. 2. & vi. quæ dixi suprà in glos. se informen. Et an si iudex ex officio suo possit per inquisitionẽ procedere super iure, vel rebus ecclesiæ, vide late per Roma. singula. 519.& per eius additionatorem. ☞ Et quia de istis terminis sæpelis ori-
6 tur, libellus †in ista materia sic formatur. Cõpareo coram tali,& conquero de Titio, & dico, quòd cùm talis ciuitas, vel villa possidet,& possidet talem terminum, dictus Titius turbat dictam ciuitatem in possessione sua, quare peto vsq; ad tales terminos & fines dictę ciuitati adiudicari,& tales debere esse confines, & terminos declarari, & super talibus finibus silentiũ dicto Titio imponi. Ita dixit Floria. in.l.1. ff. fini. regun. Quod sequitur Angel. in. §. quædam actiones. in titu. de actio. nu. 14.& vi. ibi Iohã. Fab. nu. 33. vbi distinctionem facit. ☞ Et dicit, q̃
7 pro istis finibus † competunt quatuor actiones, siue remedia. ☞ Primum finium regundorum, vt ibi. Item conditio ex lege constiterit. C. fini. regun. quæ loquitur in casu suo, quando fit in uasio lite contestata in actione finium regũdo. ☞ Itẽ est accusatio criminalis,& pœna in personam contra illos, qui propellunt terminos iã positos. ff. de termi. amot. l. prima.&. 2. ☞ Itẽ est pœna. l. Agrariæ. quæ est quinquaginta aureorum, si ad hoc agatur. vt in dict. l. Agraria.& hoc magis placet Iohã. Fab. quàm illud, quod notatur in.d.l. Agraria. vbi videtur notari, quòd hodie non puniatur in persona extraordinariè. sed secundùm eum mẽlius est dicere, quòd vna pœna non tollat aliam. vt in. l. sanctio legum. ff. de pœnis. & in. l. 3. C. de sepulchro. viol. Quod sequitur Angel. in.d. §. quædam actiões. in fine, vbi tenet, quòd si termini per aliquam partium fuissent mutati, vel euulsi, tũc cõpeteret actio de termino amoto ad pœnam quinqua

ginta

ginta aureorum,& potest puniri in corpus arbitrio iudicis,qualitate personæ, & delicti in specta.vt in.l.prima,& ibi docto. & Saly.C. de accusa. ☞ Iohan. Andre.& Hosti.in capitul.ex literis.de probatio.dicunt, quòd in hoc non sit
8 pœna arbitria:quia turbantes † fines si splendidiores personæ sunt,relegantur.humiliores verò castigantur,& ad opus biennio dantur.Quã distinctionem Abba.ibi nume.13.dicit non esse perfectam cùm iura variè loquantur in hac materia,quare dicit esse latius distingendum post Cyn.in.l.prima.C.de accusa. ☞ Aut quis amouit terminos ignoráter. ☞ Aut scienter. ☞ Ignoranter, vt quia credebat alios lapides furari, & tunc amouens terminos potest peti,vt verberibus cædatur.vt in.l.secũda.ff. de termi. amot. & nihilominus secundùm eum tenetur furti, quia diuersi sunt effectus delinquendi. text. in l.si stuprum.ff.de iniuri. ☞ Si scienter,aut amouit gratia occupandi fines, punitur temporaliter. Relegatur enim habita consideratione ætatis.vt in dict.l.secunda. ☞ Aut amouit non gratia occupandi fines,& tunc refert. Aut facit gratia obseruandorum confinium finalium quæstionum,& sic vt præstaret materiam litium,& punitur corporaliter.vt in dict.l.vlti.in fine.

☞ Si verò amouit,nec gratia obscurandi,nec gratia occupandi,& tunc punitur pecunialiter. vt in dict.l. prima, in principio, secundùm Cyn. de quo est gloss.in.d.l. Agraria. ☞ Et Cyn. non facit differentiam inter splendidas personas,& humiles,vt sentit Iohan.Andr.Hosti. & Bart. in dict.l.secunda. Et satis illam differentiam videtur ibi innuere text.ille. ☞ Vnde secundùm Abba.in dict.capitul ex literis.in fine clarè expediendo, sunt prosequenda tria membra. ☞ Primum,aut quis corrupit terminos occupãdo,& ille si est persona splendida, relegatur ad tempus, habito respectu,an sit iuuenis, vel senex,secundùm quòd distinguitur in dict.l.seccũda.in principio.ff.de termi.amot. ☞ Si verò est persona humilis,castigatur,& ad opus biennio datur.vt in ea.l. ☞ Aut causa offuscandarum finalium quæstionum,tunc est plectendus pœna secundùm qualitatem personæ & facti, & violentiæ,vt in.l.fina.in fine.ff.eod. ☞ Aut nec causa occupandi,nec causa offuscandi, tunc subdistingue. Aut dolo malo hoc fecit, & punitur pœna quinquaginta aureorum.vt in dict.l. Agraria. Aut per ignorantiam, seu casu fortuito, vt quia non credebat confinia corrumpere, & verberibus cęditur.vt in dict.l.secunda.Sed intelligit hoc vltimum in humilibus personis, quia de eis tantùm loquitur illa lex in.2. parte. non autem potest finis referri etiam ad splendidas personas:quia cùm illæ non puniantur pœna verberum,cùm fecerint animo occupandi aliena confinia, fortius non debent tali pœna puniri,cùm hoc fecerunt ignoranter,in eis ergo erat pœna arbitraria secundùm Abb.vbi suprà, per dict.l.2. in principio. & mitior imponitur pœna,quã qñ sciẽter fecerunt.vt patet ex dict. l.secunda.in.2.parte ipsius. Et per hoc habes intellectum omnium legum illius titul.de termino amot. ☞ Circa quod vide.l.30.titul.14.part. 7.vbi euellens fines,perdit ius, & restituet duplicatum, & soluet insuper pro quocunque fine,seu signo mutato regi quinquaginta marabetinos auri.Eadem est pœna de finibus terminorum ciuitatum,seu locorũ mutatis, seu euulsis. Quod est intelligendum,si malitiosè,& sciẽter fecerit.vt in.l.6.titul.4.for.ll. libr.4. & Mõtal. vtrobiq;.vbi dicit in dict.l.fori.quòd hodie pœna criminalis & pecuniaria impositio per iura supradicta,refertur ad pœnã illius. l.fori. ☞ Et vide dictam.l. Toleti.colũ.2.versicu. & si de fecho.vbi aliam pœnam ponit in casu illius. l. & illa seruatur in casibus,in quibus loquitur, & supradicta loquuntur in termino, vel fine euulso, vel amoto. ☞ Et facit quod lex diuina testatur, Maledictus omnis,qui transfert terminos proximi sui. Deutero.19.Prouerbio.22. & in dict. c.tãta.86.distinct.& in.c.in legibus.12.q.2. ☞ Et
9 an si essent plures lapides † in vno loco,& quis euellet eas, an vnus termin⁹ diceretur euulsus, & an pro vno tantũ termino puniatur? Vi. Bar. in.l.inficiãdo.§.infans.ff. de furtis. col. 2. nu. 3.
10 ☞ Et quid si rem communem amouit? † Dic q̃ non tenetur, quia potius præsumitur velle suo iure vti,quàm furti consilium inire.vt tenet Oldra.consilio.53.colum.3.versi.sed dicimus. per l.meritò.ff.pro socio. ☞ Intantum in ista causa terminorum iudex debet procedere, quòd etiã
11 fine † sententia potest iudex infringere terminum agris.vt in.l.hæc actio.§.iudici.& ibi Flori.ff.fini.regundorum. & per eundem Florian. in.l.si irruptione.eod.titul. & per doctor. in. l. Castellum.ff.de arbitris. ☞ Et potest peti etiam
12 † post triginta annos terminos reponi in loco vnde amoti sunt, si possessio sit retenta vsq; ad locum de quo termini fuerunt amoti. sed Cyn. in.l. final. C. fini. regundorum allegando Roga. & Colmubum. ☞ Et potest senten-
13 tia † proferri, partibus absentibus, quando

pars

pars est absens post litē cōtestatā. secus si est absens ante litē cōtestatā. vt in. l. properādū. §. 1. & 2. C. de iudic. & tenet Cy. in. l. si quis. in fine. C. fini. regund. & sic potest intelligi. d. l. Toleti, in quātū dicit, llame ala otra parte, o partes de quiē se querellare. & in fine. ibi, si las tales sententias fuerō dadas sin llamar, y sin oyr las partes que poseyā. quia si sūt vocatæ, & litē cōtestauerūt, eis absentibus, vel cōtumacibus potest ad sentētiā diffinitiuā procedi. Et an isto casu potest procedi lite nō cōtestata, vi. suprà, in glos. de su officio. in princip. vbi dixi. ☞ Quomodo
14 aūt pbētur † fines termini, vi. gl. & ibi Abb. in. c. cū causam. de testibus. vbi dicit, q̄ probātur per libros antiquos, si tales libri antiqui fuerūt seruati in custodia publica, & fideli, vt dicit Abb. ibi. & Roma. in cōsilio. 165. ☞ Et etiā probantur per verba enūtiatiua cōtenta in antiqua scriptura authēti. tenet glos. in. c. cū olim. de censi. & in. c. si Papa. de priui. in. 6. quas glos. allegat Anto. in. c. cùm dilectus. de succesi. ab intesta. ad hoc, q̄ cōfines probātur per instrumenta, quæ ad aliū finē principaliter facta sunt. ☞ Quo q; probātur per testes etiā de auditu. nā facta antiqua, de quorū initio memoria nō existit, probātur per tale testimoniū. vt Innoc. & Hosti. in c. veniēs. de verbo. signifi. in. 6. & per glos. in. c. vlti. de præscrip. lib. 6. in glos. fi. & Bald. in. l. cō uēticula. colū. 4. C. de epis. & cleri. nu. 6. & Abba. vbi suprà, quia dicūt enim tales testes, & debēt dicere, q̄ semper viderunt fines huiusmodi diœcesis, vel ciuitatis, ptēdi vsq; ad talē locū, & nūquā audierūt dici cōtrariū, put notatur in iuribus suprà allegatis. & hoc tenet Archi. in terminis nostris in. c. inter. 16. q. 3. facit. l. hoc iure. §. duct⁹ aquæ. ff. de itinere actuq; priua. ☞ Et facit quod tenet Alex. in. l cùm aliquis. C. de iure deliber. nu. 5. in talibus antiquis fama plenè probat. & idē Alex. in cōsilio. 208. in. 2. libr. & Frāciscus de Aretio cōsilio. 36. & notat Bart. in l. quidā. ff. solut. matrimo. & Abba. in. c. veniēs ad nos. de testibus. colū. 5. & ibi tāgūt, quādo dicatur de antiquo Et licet Anto. de Butrio, in. c. quid per nouale. de verbo. signifi. dixit de tēpore quatuor annorū, tamen cōmunis opinio est de tēpore cētū annorū, cū illud sit tēpus longęuæ vitæ hominis. vt in. l. fi. C. de sacrosan. eccle si. & in. l. an vsusfructus. ff. de vsufru. secūdū Alex. & Ias. in. d. l. cū aliquis. ☞ Itē probantur per authores terminorū, si eorū nō interest secūdū Bald. vbi suprà. ☞ Itē probātur per instrumēta. vt in. l. census. ff. de proba. ☞ Probantur etiā per iudicia, & famā. vt per glos. in. d. c. cùm causam. & per Bald & Paul. de Castro, Alex. & docto. in. d. l. cū aliquis. C. de iur. deliberan. vbi etiā glos. tāgit. & per Innoc. & Imol. in. c. veniēs. de testibus. ☞ Guido papa in decisi. suis, decisione. 193. latius istā materiā attingit, & dicit, q̄ probantur nanq; tales confines per publicū instrumētū, si de hoc fuerit cōfectū, vt dictū est per. l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmitt. stipula. cū ibi notatis. & in. d. l. cū aliqs. & in singula. 543. ☞ Quoq; probātur per lapides antiquos l. 1. §. qui in rebus. ff. de falsi. & in. l. qui tabulas. in princip. ff. de furtis. ☞ Et vt dictū est per famā. vt in. d. c. cū causā. vbi latè Feli. hoc tractat, quæ fama publica ꝓbatur per dictos testes bonæ opinionis. vt in. l. 3. §. 1. & ibi notatur. ff. de testi. & quia in istis factis antiquis multū operatur fama. vt notat Innoc. in. d. c. veniēs. de verbo. signifi. maximè in his, quæ reputātur notoria. vt ipse Innoc. ponit in. c. causam. de iura. calū. ☞ Et ideo dicit dictus Guido Papa in decisione. 35. q̄ ꝓbatio cētū annorū directè nō potest fieri, sed bene præsumptiuè: & quia ratione difficilis probationis sufficit probatio præsumptiua. vt notatur in. l. qui ex liberis. in princip. ff. de vulga. & pupilla. & quod notat Cy. in. l. 1. in fine. C. de sentē. quæ sine cert. quāti. & tenet in expresso dictus Guido Pap. decisione. 193. vbi ait, q̄ cōfines possunt probari per præsumptam probationem, vbi essent difficiles probationes, propter longinquitatē temporis, per ea, de sacrosanctis eccles. quæ ponit Bald. in authentic. quas actiones. C. & ita dicit q̄ vidit iudicari. ☞ Et vi. Bald. in dict. authenti. quas actiones. colum. fina. versicul. quarta. vbi ponit quomodo debet fieri probatio ista centum annorū. & vi. l. 41. de Toro, & ibi doctorē del Castil. in gl. quarēta años. & l. fi. titul. delas prēscriptiones. in ordi. regali. vbi dicūt, q̄ tales testes debēt deponere de visu. 40. annorū cū auditu maiorū suorū & testis, qui isto casu deponit, debet esse. 54. annorū, vt ibi dictus Castil. & idē tenet Bertachi. de firmi. in tracta. gabellarū. in. 1. parte. q. 10. allegando Specul. in titul. de probatio. §. 1. versic. vlti. & ibi Bald. in additio. versi. qualiter probetur. & Bart. in. l. 2. §. pe. ff. de aqua pluui. arcēd. & Domi. in. d. c. 1. de prēs. li. 6. nu. 16. vide infrà, in. c. 24. ☞ Et quoq; talis ꝓbatio centū annorū potest probari per instrumēta facta successiuè super possessiōe, vel reditu. l. pōponius. ff. quibus mod. vsu. amittatur. Nā qui reditus percepit, in dubio præsumitur possidere. l. litibus. C. de agri. & censi. lib. 11. ☞ Quoq; cōfines probantur per custodes locorum. vt in. l. in nomine

domini.

Dñi. post principiũ. §. sancim⁹. ver. si Sardinia. C. de offi. Præfe. Affricæ. ibi, & vbi custodes antiqui seruabant. ☞ Quoq; probantur per scripturam in columna, vel lapide expressam. 24. q. 3. capi. sanè. & in. l. 1. & 2. C. de albo scriben. & gloss. in. d. c. cùm causam. & hoc si sunt scriptæ de antiquo. vt Franciscus de Aretio. cõsilio. 42. & Alex. consilio. 12. ☞ Quoq; per depositiones testium, vt dictum est. & in. d. c. cùm causam. & sufficit quòd tales testes dicant, Nos vidimus hoc opus factum esse, vel istum terminum esse, & ità sic à nostris prædecessoribus audiuimus. l. in suum. §. Item labeo. & ibi gloss. & Bartol. ff. de aqua pluui. arcen. ☞ Idem probantur per voluntatem patrisfamilias declaratam in eius vita. l. si. seruus plurium. §. fi. ff. de legat. 1. & in l. si quis duas. §. si quis autem. ff. communia prædiorum.

☞ Quoq; probantur per communem opinionem. vt per Specula. in titul. de probatio. §. 1. versic. hoc etiam not. & in. §. videndum restat. versic. 12. ibi. per communem opinionem. ☞ Et ideo vt dicit dictus Guido in. d. decisione. 192. si est controuersia inter duo castra, vel inter duas ciuitates de confinibus territoriorum: & homines vnius Castri deponunt, quòd banerius illius Castri custodiebat vsq; ad illum locum. & ibi pignorabat, & ita audiuerit à suis prædecessoribus, quòd valet tale testimonium. per. d. l. in nomine Domini. versi. in Sardinia. & Iohan. Fab. in. §. sed hæc hodie. institu. de satisda. ☞ Et vide tu quoq; Petrum de Ferra: in forma libelli. in actione reali. versic. cui cohæret. numer. 4. vbi quoq; aliquos ex istis modis probãdi confinia ponit, & dicit, quòd aliquando ista confinia sunt notorie discreta per vias regales, quandoq; per montes, vel flumina, quandoq; per lapides, vel signa alia multa apparentia, quibus modis confinia communiter distingui consueuerunt, & quandoq; finis iurisdictionis per expressas, vel tacitas assertiones partium probantur. vt in dict. l. optimã. & aliqñ probãtur per sententiã iudicũ, vel arbitrorum. vt in. l. inter Castellanum. ff. de arbitris. &. §. fi. institu. de offi. iudic. Itẽ per exercitiũ iurisdict. vt Innoc. in. c. cũ ad sedẽ. de resti. spolia. & facit. c. super quibusdã. de verbo. significa. secundùm Petrum de Ferra. vbi suprà, quem vide. ☞ Et an si possunt produci testes in isto casu de hominibus commorantibus in dicto loco? Guido Papa, vbi suprà credit quòd sic: quia illi de vniuersitate possunt esse testes in causa vniuersitatis: vt notat Innoc. in capit. cùm nũtius. de testibus. & Specula. in in tit. de teste. §. 1. versicul. sed nunquid in causa vniuersitatis. & quia in subsidium aliis deficientibus admittuntur aliqui testes, qui aliàs non admitterentur. vt in. l. consensu. C. de repudi. & possunt esse testes pro vniuersitate, posito quòd reportent cõmodum in vniuerso, vt dicunt Cy. & docto. in. l. parentes. C. de testibus. & in. l. intãtum. §. vniuersitatis. ff. de rerũ diuisio. & Specula. in titul. de teste. §. opponitur. versic. sequitur. & ibi Iohan. Andre. in additio. & resident Guido Pap. vbi suprà. ☞ Tu vi. Paul. de Castro in. l. si municipes. ff. quod cuiusq; vniuersi. nomi. vbi dicit, quòd homines de vniuersitate quando nullum commodum sentiunt in singulari, de illa causa possunt testificari, vt si vniuersitas habet molendina, vel alios reditus, secus si sentirent commodum, vt si habeant pascua, in quibus singulares homines habent ius pascendi: si enim litigat vniuersitas de dictis pascuis, non possunt singulares testificari, quia testificarentur in causa propria. secundùm Paul. de Castro, vbi suprà, allegando Cyn. in. l. omnibus. C. de testibus. De quo singulariter per Feli. in. c. insuper. de testi. colum. 1. vbi ponit regulam, & fallentias. & per Hippolytũ de Mar. fil. in. l. prima. §. seruus mancipium. ff. de quæstioni.

☞ Nota tñ in proposito vnum, quod est singula. quòd quando ciues, qui deposuerunt pro vniuersitate recipiunt commodum, soluendo aliquid vniuersitati, sunt idonei testes, putà si recipiebãt commodũ pascuorum, vel lignorum ex syluis, & ratione huius soluebant, & componebant se cum datariis, soluta mercede, vel pretio, non reddũtur inhabiles per hoc ad testificandum, sed solùm quando recipiunt commodum gratis ex nemoribus vniuersitatis. Ita mirabiliter Alexand. in consilio. 99. in. 5. volu. colũ. 4. nu. 7. & dicit, quòd ita tenet Bald. & Saly. in. d. l. parentes. C. de testibus. & Angel. in. d. l. si municipes. ☞ Circa. l. Toleti, vide institutionem, quam senatores consilij regalis dant iudicibus, & perquisitoribus, quando de istis terminis cognoscere debẽt, & illam serua, quãdo tibi datur, dum eris iudex deputatus ad cognoscendum de illis terminis.

☞ Cuius instructionis tenor talis est, quia impressoribus tradita non est.

☞ Y por la presente vos lo encomendamos, y cometemos, porque vos mandamos, que luego que con esta nuestra carta fueredes requeri-

do,vos en persona,sin lo commeter a otra persona alguna, vades a los dichos terminos,o a otras qualesquier partes,y lugares,donde fuere necessario, y llamadas,y oydas las partes,a quien lo suso dicho toca y atañe, atento el tenor, y forma dela dicha ley de Toledo, en lo que la dicha ley ouiere lugar,y en lo que no ouiere lugar,por via ordinaria torneys, y restituays, y fagays tornar, y restituyr ala dicha ciudad,y vezinos, y moradores della los dichos terminos,o la parte dellos que fallaredes que le estuuiere tomado,o occupado por los dichos concejos, o personas particulares de la dicha ciudad, o por q̃lquier persona que segun el tenor y forma de la dicha ley le deue ser restituydo. Con tãto, que en lo que conocieredes por virtud dela dicha ley guardeys la orden y forma siguiente.

¶Primeramente,que quando el procurador de la dicha ciudad, o de sus lugares se quexaren de algun concejo, o yglesia,o monasterio,hospital, o cauallero, o otra qualquier persona que les tiene tomada,y occupada la possession de los dichos terminos,lugar,prado,o pasto, o exido,o abreuadero,o montes,o de otra qualquier cosa q̃ pertenesce al cõcejo de la dicha ciudad, o sus lugares, que vos llameys ala parte, o partes de quien el dicho procurador dela dicha ciudad se quexare, y le assigneys plazo,y termino de setenta dias por todo, y plazos,y terminos,y dende luego se lo assigneys, elqual no se pueda mas ꝓrrogar,dẽtro del qual mãdeys que las partes muestrẽ el derecho que tiene a la possessiõ del tal lugar, o termino, o prado, o abreuadero,o otra qualquier cosa comũ sobre que sea la dicha demanda por escripturas,o testigos,o por lamanera que les pareciere,y durante el dicho termino vos el dicho fulano de vuestro officio simplemente,y de plano hagays pesquisa,y os informeys,y sepays la verdad delo sobre que fuere el dicho pleyto.

¶Y passados cincuenta dias fagays luego publicacion, y antes si las partes se concertaren, y fagays dar trassado alas partes si vos fuere pedido de todas las escripturas,y prouanças hasta entonces presentadas, y fechas de vuestro officio,y recibays luego las tachas, y contradiciones, y prouanças que sobre ello las partes hizieren de que se deuan recebir con tãto que se hagã dentro de los setenta dias, y no despues,y fecho el dicho processo sin conclusion de causa ni otra figura de juyzio deys,y pronũcieys sentencia en que si hallaredes que la dicha ciudad o sus lugares fueron despojados de su possession, que luego sin dilacion alguna torneys,y restituays,y fagades tornar,y restituyr a la dicha ciudad y a sus lugares la possession de lo que assi fueron despojados libre, y pacificamente poniendo les en la possession de todo ello,y a su procurador en su nombre,y le ampareys,y defendays en ella,y no cõsintays ni permitays que otra persona alguna ni cõcejo sela tomen so las penas contenidas en la dicha ley de Toledo,que habla sobre la restitucion de los terminos.

¶ La qual dicha execucion no se haga en la manera sobre dicha, saluo si la sentencia fuere dada contra yglesia, o monasterio,o hospital,o ordenes militares,o otra qualquier persona que tenga qualquier titulo. Dela cosa que en tales casos si en tiempo fuere appellado deueys deferir la appellacion para ante los de nuestro consejo, y no para ante otros juezes,y sobre seer la dicha execucion.

¶ Agora se dize que defieran la appellacion para los oydores dela chãcilleria.

¶ Otrosi que si ante vos fuere allegado litis pendentia,o ante otro juez sobre la possessiõ,que ante vos se cõtẽdiere, y en el termino del derecho fuere mostrada la litis pendentia, entre las mismas partes sobre la dicha possession, que no conoscays mas dela dicha causa,

y possession,

y posseſsion, y lo remitays ante el juez ante quien eſtuuiere pendiente.

¶ Otroſi que ſi dela ſententia, o ſententias que ante vos el dicho juez de terminos ſe pudiere execuciō, eſtuuiere appellado, o dicho de nulli dad, o ſobre ello ouiere pendencia de pleyto, y lo moſtraren ante vos que no executeys la tal ſententia, o ſententias, y que remitays la cauſa, o cauſas ante el juez ante quien eſtuuiere pendiente, ſaluo ſi la dicha ſentēcia ouiere ſido dada ſobre proceſſo fecho entre partes, por la dicha ley de Toledo, ſegun, y como en ella ſe contiene, y en todo lo otro de mas delo ſuſo dicho, guardeys, y cūplays la dicha ley de Toledo ſegun que en ella ſe contiene, haziendo ſobre todo complimiento de juſticia, por manera que ninguno reciba agrauio, de que tēga cauſa ni razō de ſe nos mas venir niembiar a quexar ſobre ello por vueſtra ſentencia o ſentēcias anſi interlocutorias como difinitiuas o otras qualeſquier, y el mandamiento, o mandamientos que enla dicha razon dierdes, y pronūciaredes, las lleuedes, y fagades lleuar a pūra y deuida execuciō con effecto ſegun la dicha ley & inſtrucion lo diſpone. ¶ Sed circa iſtam.l. quæritur, an ſi aliquis eſt expulſus ſecundùm iſtam.l. Toleti à poſſeſsione terminorum, & poſſeſsionum per iudicem, poteſt agere de nouo interdicto recuperandæ, vel rei vendicatione contra poſſeſſorem. Vi. Bald. in capitul. veniens. de præſcrip. numer. 8. vbi tenet, q̄ ſic, quia talis ſententia non parit exceptionem rei iudica. ſi is, contra quem iudicatum eſt, agit interdicto vndeui, vel recuperandæ ſeu rei vendicatione pro eiſdē rebus, quia & alia eſt actio, & aliud agitur nunc, quàm prius. ff. de except. rei iudi. l. cùm quæritur. &. l. ſequenti. & capitul. cùm cauſam. de teſta. ſecundùm Innoc. ibi. in dict. capitul. veniens. nume. 2. vbi alia in propoſito adduntur notabiliter.

go ſin lleuar por ello ſalario [k] algūo, y veā ſi ay otros ter-

Summarium.

1 Viſitans prouinciam, debet ſuis ſumptibus viſitare, & non expenſis ſubditorum.
2 Iudex delegatus, & ſic perquiſitor debet habere ſalarium in eundo, ſtando, & redeundo.
3 Viſitando prouinciam, hoſpitari non debet iudex gratis.
4 Populus viſitatus non tenetur ad procurationem.
5 Viſitare poteſt corrector pro ſuum locumtenentem.
6 Quod facere poteſt perſe, poteſt alteri committere. fallit vt hic.

k Salario. [k] Idem tenet Pari. de Put. in tra. cta. ſyndica. in parte, expenſæ quidam magnus. numer. 5. folio. 111. vbi dicit,
1 † quòd viſitans prouinciam, debet ſuis expenſis viſitare, non ſumptibus ſubditorum, licet aliter dicant Canoniſtæ. vt in capit. venerabilis. de cenſib. & Bald. in. c. qui in pleriſq;. de offi. ordi. in fine. dicendo, quòd ſi iudex inquirit, ſit expēſis de publico, quia publicā vtilitatem reſpicit. vt in. l. mulier in opus ſalynarū. ff. de capti. Et pro iſto text. eſt gloſſ. ibi, in dict. capitul. quoniam. in gloſſ. 2. ¶ Tamē viſitatores dati à regibus ad aliquam ciuitatem reformandam, debent hoc facere expenſis ciuitatis. vt tenet idem Bald. in capitul. cùm ex officij. de præſcript. nume. 2. ¶ Et vi. Amode. Iuſti. in ſuo tracta. ſyndic. in parte, Item in eo qui plures nocentes. colum. 8. verſic. Item tenetur, vbi dicit, quòd miles, & officiales eundo per comitatū, debent viuere ſumptibus propriis, licet poteſtas parua encænia recipere poſsit, ſecundùm Bald. in capitul. iudices. de pace iura. fir. in vſi. feudo. & facit. l. ſolent. ff. de offi. præfe. & in. l. prima. §. prouincias. C. de contra. & in. l. 4. de defenſo. ciuit. & in. l. plebiſcita. ff. de offi. præſi. ¶ Sed hoc intellige, quando iudex non eſt ſalariatus de publico, tunc poteſt recipere iſta parua encænia, & habere ſalarium à partibus, ad petitionē quarum ipſe iudex tendit perſonaliter ad iſta cernere. vt eſt tex. & gloſſ. in. l. ſi irruptione. §. ad officium. ff. fini. regundo. ſed quando eſt ſalariatus de publico, non poteſt eſculentum etiam paruum recipere prouidendo, & viſitando ſupradicta. text. in authentic. ſcrīptum eſt exemplar. titulo, vt iudices ſine quoquo ſuffragio. collatio. 2. & ibi gloſſ. in verbo, auaritiam. & idem tenet gloſſ. in §. ſunt præterea. inſtitutio. de public. iudic. quia debet eſſe contentus ſtipendio ſuo. vt dixi in capitul. primo. in gloſſ. ſalario. in principio. ¶ Et ideo dicit Angel. in. §. nulli quoq;. in dict. authentic. vt iudi. ſine quoquo ſuffrag. eſſe ibi, tex. cōtra rectores ciuitatum, qui per caſtra, & villas mittunt eorum milites ad locorum cōſeruationem ſumptibus ruſticorum, quia pœna ibi inſerta puniuntur.

Quia quando habent salarium à publico, nil debent recipere, vt dictum est. & tenet Iohan. Faber. in l. omnes cognitores. C. ad. l. Iuli. repet. & gl. in. c. nō licet. 11. q. 3. & c. militare. 23. q. 1. & gl. in. c. cū ab omni. de vita & honest. clerico. & vide quæ dixi in. c. 1. in glos. Puestos. in fine. ¶ In
2 iudice delegato†, seu perquisitore: secus est, vel in iudice, seu officiali conducto, quia isse debet habere expensas, seu salarium in eundo ad officium, sicut in stando, & redeundo. secūdùm Bartol. in l. prima. ff. de var. extra. ord. cog. & in l. super creādis. C. de iur. fisca. libro. 10. & sic de consuetudine obseruatur. & ita videntur sonare literæ sui officij, vel delegationis, prout tenet Alexander in consilio. 206. in. 2. volumi. & ita in nostra Hispania obseruatur. & vide infrà in cap. 40. in glos. prima. ¶ Hac de causa dicit Paris de Puteo, vbi suprà, quòd qui accedit purgando prouinciam, non debet gratis hospitari
3 †, sed congrua mercede: & si sunt hospitia publica, non debet ire ad priuata, quia soli principi licet gratis hospitari, & non recipit nisi tertiam partem domus. C. de metha. libro. 12. l. 2. & Baldus in l. obseruare. ff. de offic. proconsul. & legat. ¶ Nec debent isti correctores visitādo prouinciam hospitari in domibus iudicum locorum. Ad quod facit, quod tenet Bartol. & Plat. in simili in l. cunctos. C. de metha. lib. 12. vbi tenent, quòd tunc minor magistratus non desistit à sua iurisdictione per superuenientiam maioris magistratus. quod nota. vt ibi gl. & in. c. volentes. de offic. delega. alia in. c. studuisti. eodem tit, & Plat. in l. omnino. C. de palat. libr. 12. ¶ Et
4 idem dic in visitatore ecclesiarum†, quia populus visitatus non tenetur ad procurationem, sed ecclesia. c. placuit. 10. q. 3. Et ita tenet Archiepiscopus Florentin. in. 3. parte. titulo. 20. c. 5. §. declaratio. 1. col. versi, nota tertiò. & ibi dicit, quòd ita seruat consuetudo. ¶ Vbi quoq; dicit in principio illius. §. quòd quando corrector nō potest
5 visitare per se, potest visitare† per alium, & sic per suum locumtenentem. vt in. c. inter cætera. de offic. ordin. & est text. in. c. decreuimus. 10. q. 1. & hoc tene, licet contrarium teneat Bald. in l. vnica. §. nec autem. C. de caducis tollend. num. 6. versicul. quidam sunt actus. quia contra Baldum est veritas. vt tenet Antonius Franciscus. in additione ad Abbatem. in dicto cap. inter cætera. & vide glossam in cap. primo, de offic. ordi. libro. 6. in versiculo, per alium. & Cardinal. in Clementin. attendentes. de statu. regula. in. 5. & 6. quæstio. vbi quoq; tenet contra Bald. licet de eo nullam mentionem faciat.

¶ Et in adiutorium Archiepisc. Floren. & Cardi. facit illa regula, quòd illud, quod pōt per se
6 ipsum facere, † potest alteri committere. l. Item eorum. §. decuriones. & ibi Bart. ff. quod cuius. vniuersi. nomi.

¶ Et ideo procurator fisci potest constituere procuratorem ad vendendum rem fisco obligatam, & ad faciendum fieri subhastationem, vt tenet Ias. in l. nec tutores. C. de procura. in fine. allegando Bald. in. l. prima, colum. prima. C. de fide instrumen. & iur. hast. fisca. lib. 10.

¶ Et idem dic in commissariis, vt possunt vēdere per procuratorem. secundùm Ias. ibi.

¶ Et facit quod tenet Bald. in capitul. cùm venerabilis. de consuetudi. vbi tenet, quòd quando principalis abest, requiritur consensus locū tenentis, & eius authoritas sufficit. & Archidi. in capitul. Aretina. 63. distinct. dicit, quòd vbi requiritur consensus superioris, si ille abest, sufficit requiri consensus sui vicarij. ¶ Quod fallit in casibus notatis per Specula. in titul. de procura. §. ratione autem constituentis. versicu. Item breuiter.

¶ Et in exactore collectarum, quòd non potest alteri exactio delegari. text. & ibi Bart. & Plat. in l. nec sacrarium. C. de canone largi titul. lib. 10. ¶ Et in conseruatore monetæ publicæ, qui habet soluere soldadariis, & stipendiariis, debet personaliter, & sua manu soluere, non autem per substitutum. text. & ibi Plat. in l. iubemus per hanc. C. de eroga. milit. libr. 12. nume. 1.

¶ Et in casibus, vbi lex, vel statutum seu superior mandat aliquid fieri suis manibus, non potest per substitutum expediri. facit text. & ibi
2 docto. in. l. prima. §. nec autem. C. de caducis tollen. ibi, domum suis manibus extruere. & glos. in Clementi. prima. in verbo, personaliter. de vita & honest. cleri. Bald. in capitul. 1. §. iniuria. de pace iur. firma. in principio. & in capit. 1. quib. mod. feud. amit. & in capitul. si quis dixerit. si de feudo fuerit controuer. & tex. & glos. singul. in capitul. fina. §. is autem. de offic. delega. vbi si negotium alicui committitur vt personaliter exequatur, non potest delegare. nisi de consensu partium. & idem tenet glos. in capitul.
3 cùm dilecta. de rescript. & ibi Bald. nume. 5. vide suprà in capitul. quarto. in glos. iusticia: numer. 5.

Summarium.

Summarium.

1 Fines ciuitatum, & castrorum præsumũtur esse illius, qui primò occupauit, quod non est in spiritualibus.

2 Montes, flumina, & valles, quæ distinguũt territoria, sunt fines æterni.

1 **Occupados.** [1] In proposito nota, quòd fines ciuitatum,

1 †& castrorum præsumũtur esse illius, qui primò occupauit. secundùm Innoc. & in.c. cùm causam. de probatio. Quod dicit Bal. ibi singula. nu. 8. quod sequitur ibi Feli. in fine. & addit. l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. posse. ▽ Quod dicit nõ esse sic in spiritualibus, in quibus nõ datur libertas occupandi rem vacantem, nisi authoritate papæ secundùm Innoc. ibi. Quod vide notat dominus Abba. ibi. vbi quoq; ponit differentiam. & vi. Bald. ibi ponentem practicam iudicandi in ista materia cõfinium. ▽ Vbi

2 quoq; dicit, quòd montes, † flumina, & valles, quæ distinguunt territoria, sunt fines æterni, in quibus semel verum, semper est verum, al legat. l. qui bona. §. si quis stipulaturus. ff. de dãno infecto. quod sequitur Feli. ibi. 3. colũ. Vbi in. 4. allegando Imol. quoq; tenet, quòd si testes dicunt, quòd fama est, & communis opinio, q talis limes semper fuit obseruatus à tempore cuius initij non est memoria, sufficit. dicit quòd tenet Archid. in capitul. inter memoratos. 16. q. 3. quẽ vide in fine. vbi p hoc allegat. l. 1. in fi. ff. de aqua pluui. arcẽ. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiu. & per Innoc. in capit. quid per nouale. de verbo. signifi. Et quomodo probentur ista confinia, & iurisdictiones, vide latè Felin. vbi suprà.

Summarium.

1 Visitator generalis totius prouinciæ est procõsul, & circuitor totius prouinciæ.

2 Commissio generalis visitãdi, non tollitur per specialem commissionem.

3 Visitator generalis potest corrigere malefactum à visitatore speciali. Et officium iudicis spectat circuire tabernas, & balnea, & alia, vt hic.

m **Visite.** [m] Quia vt tenet Bal. in. l. fi in aliquã. per text. ibi. ff. de offi. procõ. 1 & lega. nu. 5. proconsul † est generalis visitator, & circuitor totius prouinciæ, & debet visitare loca publica. ▽ Et hęc cõmissio generalis † visitãdi p aliquã specialẽ cõmissionẽ nõ tollitur, qa omni alij intelligitur cõmissum tãquã sub eo. vt

2 minos occupados [1] en que no aya auido sentencias, & si los occupadores fuerẽ de su jurisdi-

3 ctiõ, conozcã dello segun el tenor dela dicha ley hasta los fazer restituyr, y si no fuerẽ de su jurisdiction, nos lo embie a notificar, declarando quales, y quantos terminos son, & quiẽ los tiene, porque nos proueamos sobre ello como fuere justicia & ansi mismo visite [m] las villas & lugares dela tierra que estuuieren a su cargo en persona [n]

in. l. nec quicquã eius. tit. & arg. in l. 1. C. de offi. præfe. vrb. &. c. pro hoc. de hęreticis. Et dicit Baldus. esse arg. quòd generalis visitator † potest corrigere malefactum à speciali visitatore. vt in. l. si homi nem: ff. mandati. & in tali visitatione potest corrector remouere aliquẽ ab officio ppter graues & manifestos excessus eius. tenet Bald. in. c. dilectus. de referip. nu. 3. & in fine. ▽ Et tene in proposito, q ad officiũ iudicis spectat, & ad officiales pertinet circuire, & inquirere domos, tabernas, & balnea priuatorũ vt videatur, si qua fraus deceptio, vel delictũ cõmittatur, vel aliquid aliud cõtra publicã vtilitatẽ, put tenet Bar. & latius Plat. in. l. omnis seruitus. C. de aqueductu. lib. 11. nu. 1. vers. nota. ▽ Et an p re inuestiganda subtracta licet ingredi domũ alterius vi. Bar. in l. si quis fugitiuũ. ff. de serui. fugi. & Ang. de malefic. in parte, & vestẽ cęlestẽ abstulit. col. 15. & Gandi. in. tit. de furib⁹ & latro. in fine. & Hyppolyt. in practi. cri. §. diligenter. nu. 209. & Abba. in capitul. qui cum fure. de furti. nume. 6. & Hyppolyt. in l. 1. ff. de quæstioni. nu. 41.

n **En persona.** [n] Vel per aliũ ex causa loco sui. & sic per suũ

locũtenẽtẽ. vt in.c.inter cætera. de officio ord. vt dixi ſuprà in gl.ſalario.in fi.& vi.tex.in.c.inter dilectos.& ibi Abb.in.2.notabil.de offi.ordi.& vi.tex.in.c.decernim⁹.§.ſi aũt.10.quæſt.1.

Summarium.

1 Viſitatio, an ſufficiat fieri in fine primi anni, & in principio ſecundi.
2 Viſitatio, an poſsit in anno reiterari.
3 Si locus viſitandus eſt incongruo, vel non eſt tutus, & ad eum cõmodè accedere nõ poteſt, an iudex teneatur ire ad eum viſitandum.
4 In viſitatione non debet corrector ducere ſecum canes venaticos.

°Vna vez.

° Similis text.in .c. decernimus.10.q.1.& in Cle.attẽdentes.de ſtatu regula.vbi gl.ponit, an ſufficiat hęc
1 viſitatio † fieri in ſi. primi anni,& in prin.ſecũdi,remittit ſe ad notata in.c.in ſingulis.eod.tit.& ſtatu mona.vbi cõcludit,q̃ non:quia, vt dicit Card.in.d.Cle.in.9.q.nu. 11. ſi poſsit deferri in caſu capituli in ſingulis.vſq; ad ſex ãnos in præiudiciũ monaſterij, nec ſufficeret iure volẽti q̃ fieret de triẽnio in triẽniũ,qa viſitatio ſit ꝓpter cõmiſſa corrigẽda,nõ ꝓpter cõmittẽda. Si ergo prima fuit ſufficiẽs,ſecũda nõ habebit qd corrigat.& idẽ dicit Paul. ibi. Quia ſi in fine primi anni,& in princip.ſecũdi hoc fieret,nõ eſſet annus inter primã,& ſecũdã,ſed biẽniũ,vnde videretur q̃ debeãt equaliter diſtare. arg.ī.c.qd dilecto.de cõſang.& affini.in caſu illius Cle.dicit Cardi.q̃ ceſſat hæc ratio, ſi in tertio anno fieret in princip.ſecus in fine, omni trĩ caſu remanẽt alia ratio,qa fruſtra fieret ſecũda,& ſic videtur, q̃ iſta viſitatio,quæ fit per correctores,non debet fieri in fine primi anni ſui officij,& ſecũda in princip.anni ſecũdi,quia fit propter cõmiſſa corrigẽda. ☞ Sed an iſta viſitatio poſsit in anno
2 terari.† glo.in.d.Cle.attendentes.in verbo, annis:dicit,q̃ tãtũ ſemel in anno fieri debet,& idẽ tenet tex.noſter ibi, vna vez en el año. ☞ Tamẽ ex cauſa poteſt iterari, quia hæc litera, & illius Cle.nõ cõtradicit, & cum hoc tenet Paul. licet Stepha.inducat cõtrariũ text. 25.q.1.c.qui nil facit.ad quẽ text.reſpõdit,qui reſpicit viſitationẽ ordinariam, & cõſuetã, quę fit etiã ſine cauſa, nõ tamẽ prohibet iteratã,ſi cauſa ſubeſt,ſecũdũ Card.ibi.10.q.& archiepiſcop⁹ Florẽ.in.d.3.parte,tit.20.c.5.§.4.& gl.in.d.c.mãdam⁹. ☞ Sed qd
3 ſi eſt locus in congruo,† vel nõ eſt tutus, vel ſi cõmodè,& abſq; difficultate ad vnũ quẽquam accedere nõ poteſt, an teneatur ire ad viſitãdũ? Dic q̃ nõ,ſed debet rector talis loci facere congregare talem populũ ad aliũ locũ congruum, vt tenet archiepiſcopus Floren.in.3.parte titul. 20.c.5.§.5. colũ.4. verſic. nota vigeſimoquarto. & idẽ tenet.in.§.4.illius titul.& capituli. ☞ In iſta autẽ viſitatione nõ debet corrector ducere canes † venaticos. vt text.in Cle. 2. de cẽſi.& ibi Cardi.quęſtio.12.ſed canes non venaticos bene poteſt ducere. vt in Clementi. nec in agro. §. porrò. de ſtatu regula.quia ſi ducunt venaticos, incurrunt in pœnam. vt Cardi. in dicta Clementi.

4 vna vez ° en el año & ſe informe como ſon regidas, & como ſe administra la juſticia y como vſan ᵖ los officiales dellas de ſus officios. Y ſi ay perſonas poderoſas que fagan agrauio alos

Summarium.

1 Viſitator debet diſcurrere per totã ſuã ꝓuinciã & in ea viſitationis officium exercere.
2 A viſitatione ſubditi non poſſunt liberari.
3 Quatuor ſunt impręſcriptibilia.
4 Subdit⁹ ſubtrahẽs obedientiã dño, põt puniri.

ᵖ Como vſan.

ᵖ Idẽ tenet Archiepũs Florẽti.in.1.parti. tit.
1 20.c.5.§.4.vbi dicit, † q̃ viſitator debet diſcurrere p totã ꝓuinciã,& eius partẽ,& viſitationis officiũ exercere. ☞ A qua viſitatiõe † iſti ſubdi-
2 ti liberari nõ poſſunt,qa vt viſitatio nec fiat,ſubditi nõ præſcribũt etiã per tãtũ tepus,q̃ non ſit memoria in cõtrariũ. vt in.c. cùm ex officij. de præſcrip.De quo ibi per Abb.& Feli. & p Cardi.in Cle.1. de cẽſi.colũ.3.nũ.8.verſi. 12. ☞ Vbi
3 tenet,q̃ quatuor † ſũt impręſcriptibilia,quę etiã nõ põt epiſcopus à ſe tacitè, vel expreſsè abiicere.ſ.viſitationẽ,correctionẽ,procurationẽ & ea thedraticũ, quę omnia cõtinẽtur ſub epiſcopali imperio mero,qd̃ nõ põt ab ſe abiicere. vt in l.legatus ff.de offi.preſi.l.ius agnationis.de pactis.de quo ꝑ Hoſti.in ſumma.in tit.de offi.ordi.§.qd̃ ꝑtinet. ☞ Et ſicut viſitatio nõ põt præſcribi,ita nec obediẽtia,ne alicui obediatur, ſed bene põt per præſcriptionẽ obediẽtia transferri de vno prælato in aliũ prælatũ, qa nõ remãſit ſine capite.& ita dic in viſitatiõe.tenet Bal. in. c. auditis.de ꝑſcrip.nu.7.& ī.c.cũ olim.eo.tit.ī fi. & dicit, q̃ qs non põt ꝑſcribere in ſe q̃ nõ obediat dũ eſt ſubditus,ſed bene põt præſcribere q̃
4 non ſit ſubditus eius,ſed Papa † præſcribentis libertatem.

libertatem.& vi.eundem Bald.in capitul. cùm ex officij.eod.titul. ℣ Et vi.Bald.in capitul.tua nos.de cohabita. cleri. & mulierum. nume. 22. vbi tenet, quòd si subditus subtrahit obedientiam domino suo, potest eũ dominus punire de iure, & de facto armata manu, & bellum indicere. pobres, [9] & lo fagã Innoc.in capitul.de hoc.de simoni.

Summarium.

1 Regum propriè est iustitiã facere, & vi oppressos de manu calũniantium liberare, & prius causam pauperis tractare: pupillis atq; viduis, qui facilius opprimũtur à potentibus, auxilium præbere.

2 Præses non debet pati, quòd potentes grauent, & opprimãt minus potentes, nec mali homines opprimant bonos, & debet semper esse fauorabilis, & protector pauperum, quia erit sibi maxima eleemosyna. nume. 5. & 6.

3 Præsumptio est contra potentes, quòd inferũt impressionem debilibus, & eis afficere iniuriis, & violentiam eis inferri.

4 Ira, & inimicitia potentium est timenda.

5 Præses in prouincia supplet vicem imperatoris.

6 Potestas, seu corrector, non resistens magnatibus, vel potentioribus ne opprimant populares, & personas miserabiles, in syndicatu tenetur.

7 Timens offendi ab aliquo magnate, potest implorare officium iudicis, propter quod ille magnas cogat præstare securitatem de non offendendo.

8 Ad securitatem præstandam potest iudex cogere quenlibet.

9 Securitatis cautio debet dari causa cognita.

10 Cautio quando petitur ad instantiam partis, non debet esse nuda, & sic iuratoria, secus quando proceditur ex officio. vide hic.

11 Cautio de non offendendo modò sit ex officio, modò ad partis petitionem sufficit nuda cũ generali obligatione bonorum.

12 Forenses, an teneantur præstare cautionem de non offendendo.

13 Securitatis cautionem potest quis petere, licet dederit causam timori.

14 Si cautio petitur à me de non offendendo ex parte mea, potest peti etiam vt caueat de me non offendendo, quando iustus est timor.

15 Offendens aliquem, si timet, potest implorare officium iudicis ad cautionem de non offendendo præstandam si fuit offendens iudicialiter punitus.

16 Minæ solæ non sufficiunt semper ad petitionem cautionis.

17 Cautio de non offendendo, non potest peti per superiorem ab illo, qui est subiectus.

18 Dominus dat securitatem vasallo.

19 Cautio de non offendendo, non debet præstari ad tempus perpetuum.

20 Timens offendi, potest non solùm petere cautionem ne offendatur ab inimico suo, sed etiam ne offendatur à familiaribus, & adhærentibus.

21 Adhærentes qui dicantur.

22 Securitas licet sit data alicui, potest petere, vt sit eidem licitum arma portare ad defensionem, & ducere secum familiares.

23 Vitandę discordiæ causa potest facere iudex, quòd vnus non transeat per portam, vel domum alterius, & potest facere mutare hospitium.

24 Ad cautionem præstandam non cogitur quis in curia Franciæ, vel Galliæ.

25 Ad pacem faciendam, an potest potestas cogere ciues, & prouinciales.

26 Securitatem infringens, qua pœna puniatur.

27 Pace facta de non offendendo restringitur ad offensam, ratione inimicitiæ præteritæ, non autem ad nouam.

9 1 **Pobres.** [9] Quia propriè quippe regum est, iudicium † atq; iustitiam facere, vi oppressos de manu calumniantium liberare, pupillisq;, ac viduis, qui facilius opprimuntur à potentibus, auxilium prębere, ac non solùm sibi subditos non contristare, sed nec pati, vt ab aliis contristentur. capitul. Regum. 23. quæstion. 5. & tenet ad literam Lucas de penna in.l.secunda. C. de lucris aduoca. lib. 12. in fine. vbi quoq; dicit, quòd hæc debent cuncti agere, qui in decretis sibi prouinciis vicem supplent Imperatoris. vt in authenti. vt iudic. sine quoquo suffrag. §. volumus. colla. secũda. ℣ Et prius causa pauperis, quàm diuitis est tractanda. glo. in capitul. in primis. secunda, quæstion. prima. & in.l.si quis ad declinandam. C. de episcopis & cleric. & tenet Barb. in capitul. significantibus. de offic. delega. colum. 10. vbi ponit multa priuilegia paupertatis. ℣ Et vi. Bartol. in.l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de offici. præsid. vbi

2 ait, quòd prędes † non debet pati, quòd potentes,

tes, sicut faciunt canes, & aliæ bestiæ. Nec quòd nocentes opprimant innocentes, nec mali homines opprimant bonos. & iudex debet semper esse fauorabilis, & protector pauperum, ne iniustè molestentur, & erit sibi maxima eleemosyna. secundùm Bartol. in dict. §. nec potentiores. ☞ Et vide Iohan. de Plat. in. l. prima. C. de apochis publi. libr. 10. nume. 3. vbi dicit, quòd potentiores consueuerunt minores opprimere. vt in. l. prima. C. de censi. libr. 10. vbi Plat. in fine dicit, quòd de natura potentium est semper opprimere ipsos pauperes, & ideo iudices debent tueri comitatiuos à vexationibus, concussionibus, & extorsiõibus exactorũ. text. & ibi dict. Plat. in. l. præter. C. de lucris aduoca. lib. 12. & in. l. prima. C. ne liceat poten. quibus oppressionibus rectores locorum debent prouidere ne fiant. secundùm Plat. ibi, & secundùm Luc. de penna ibi in dict. l. prima. colum. prima, est † præsumptio contra potentes, quòd inferunt impressionem debilibus, & præsumitur eis iniuriis afficere, & violentiam eis inferri facilius. vt in. l. ad inuidiam. C. quòd metus caus. & quòd eis importunis necessitatibus opprimant. Item quòd aduocati eis deferunt, non suscipiendo patrocinium contraeos, sed potius pro illis. Et ideo dicit Aristotel. 2. ethico. quòd ira, † & inimicitia potentium est timenda. De quo vi. etiam Lucam de penn. in. l. secunda. C. vt rusti. ad nullum obtequium. in verbo, terribiles. lib. 11. ☞ Intantum isti potẽtes, qui inferunt talia pauperibus, puniuntur, quòd donationes, & oblationes eorum, qui pauperes opprimuntur, à sacerdotibus refutanda sunt. vt in capitul. oblationes. 90. distinctio. ☞ Et, vt dictum est, iudex in hoc debet prouidere. vt tenet Lucas de penna in. l. secunda. C. ne quis libe. inuitus actũ reipublicæ. libr. 11. vbi ait, quòd præses in prouincia † supplet vicem imperatoris, & ideo dicti sunt præsides, quia alicuius loci tutelam præsidialiter tenent, vt dicit Isido. etymolo. 9. vbi agit de regibus, & quia eorum subiectis debent esse presidio. vt in dict. l. secunda. potissimè his, q̃ p quãdã fortunę circũuẽtiõem lædũtur. vt in authẽ. de his, q̃ ingre. ad appe. §. hoc ita. vers. vnde nos. colla. 5. ☞ Et sicut muri sunt præsidia ciuitatũ, qui cõfirmãt securitatẽ habitãtib⁹ in eis. vt in. l. 1. C. de expẽsis ludo. libr. 11. & ibi Lucas de pẽn. in princi. & tex. in. c. si rector. 43. distin. & sicut abisay fuit præsidio Dauid, & liberauit eũ. ne percuteretur à Philistæo. 2. regũ. c. 21. ita in puincijs vnius cuiusq; maximorũ iudicũ cõplet officiũ in tali defensione. vt in dict. authẽ. vt iudices sine quoquo suffrag. §. quod autem permittimus. vt tenet dict. Lucas de Penna in dict. l. secunda. C. ne quis liber inuitus. ☞ Et ideo dicit Montal. in gloss. ordin. in parte, iudices auditores, quòd cùm humiles homines opprimuntur à potentibus, ad officium boni rectoris pertinet, vt data ei querela de prædictis ex officio procedant, cùm tales per se iubere non possunt, vel non audent allegando Bartol. in extrauaganti ad reprimendum. ☞ Quia cùm diuitiæ addunt amicos plurimos, & conciliant, & à paupertate autem quos habet separantur, opprimuntur, vt tenet Lucas de Penna in. l. domini prædiorum. C. de Agrico. & censi. lib. 11. colum. 2. ideo debent defendi. ☞ Et facit quòd superior in officio potest defendere subditum suum, quando videt eum grauari. vt tenet Bart. in. l. præcepit. C. de cano. largi. li. 11. qđ dicit, q̃ facit pro episcopis, qui eorũ officio defendũt clericos. ☞ Intantum, quòd si corrector, seu potestas non resistit magnatibus, † vel potentiorib⁹ ne opprimant populares, & personas miserabiles, tenetur in syndicatu. tenet Amodeus Iusti. in tracta. syndi. in parte, item in eo quòd plures innocentes condemnauerunt. colum. 8. versic. Item tenetur. per text. in. l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de officio præsi. de quo vi. Alexãd. in l. qui bona. §. si quis iuxta. ff. de damno infecto. numer. 3. ☞ Vbi Bartol. in dict. §. nec potentiores. in principi. tenet, qđ si aliquis timet † offendi ab aliquo magnate, quòd potest ille, qui timet, officium iudicis implorare, propter quod ille magnas cogitur à iudice præstare securitatem de non offendo illum. facit tex. & ibi Saly. & Paul. de Castro. & docto. in. l. denuntiamus. C. de his, qui ad ecclesiam confuge. & in. l. sanctum. ff. de rerum diuisi. & Innoc. in capitul. de officio delega. in fine. & capitul. gratim. de sent. excõ. & cap. fi. & cap. de benedicto. 32. q. prima. & tenet Iohã. de Plat. in. l. 1. C. in quibus caus. coloni domi. accusa. pos. lib. 11. quia vt ibi dicit, si cauetur pro dãno quod timetur dari à re ruinosa alteri rei. vt per totum titu. ff. de damno infecto. multò magis, p dãno qđ timetur dari personę per Specula. in tit. de pig. §. sequitur. vers. quid si timeo. & ibi Iohã. And. in addi. & in titu. de offi. delega. §. sequitur. vide vers. porrò. & latè per Stepha. aufre. in decisio. Capel. Tolo. decisione. 489. & docto. in cap. literas. & in cap. ex transmissa. de restitu. spolia. vbi præstatur à viro cautio mulieri timenti offendi à viro. ☞ Et quòd ad securitatem præstandam iudex † potest quenlibet cogere, est text. in

d. c.

d.c.literas.& iudex debet facere eũ assecurari,vt dictũ est,ad similitudinẽ rerũ,pro quibus cauet de dãno.vt per totũ titulũ.ff.de dãno infe.debet & multò magis caueri periculo personæ,quia animatum corpus cæteris rebus præfertur.vt in l.sancimus.in fine.C.de sacrosanct.eccles.Et ista satisdatio debet dari, quia non tenetur quis se credere capitalibus inimicis. vt in ca.accedens. el.2.vt lite non contesta.& Clemẽ.pastoralis.de re iudica.& in.l.quia ista.§.1.ff.ad trebellia.& c. statutum.§.1.de rescript.lib.6.nec talis satisdatio mutat maliuolum animum. vt in. §. nouissimè. Institu. de suspect.tuto. facit quod notat Innoc. in.c.ex parte.el.1.de appella.▽Attamẽ ista cau-
9 tio,seu securitas † debet dari causa cognita d̃ inimicis,vel si persona sit talis, quæ consueuit huiusmodi facere, & petẽs securitatem sit talis,qui possit verisimiliter lædi: ista omnia habet iudex considerare,quæ veniunt in causæ cognitione.vt Cy.in dict.l.denuntiamus.& tenet Montal.in dict.gloss.ordina.in parte securitas.1.&.2. col. ▽Et intantum est verum, quòd iudex non debet moueri ad dictam securitatem præstandam sine causæ cognitione. Quod habet locum, siue iudex procedat ad iustitiam partis,siue procedat ex officio suo: quia grauare quem ad satisdandum,est sæpe laboriosum.l.2.§.si dubitetur. ff.de iudiciis. Ita tenet Iohann. de Imol.in.l.2. §.1. ff. soluto matrimo. vbi reprobat Dyn. qui dicit non esse opus causæ cognitione, quando iudex mouetur ex officio.ita tenet Hippolytus de Marsil.in.l.1.§.præterea. ff. de quæstio.num. 75. Et ista securitas non debet concedi sine euidenti causa: vel si quis petat propter fictum timorem alterius,& sic in iniuriam, & infamiam illius, debet puniri.vt in.l.vni.C. de his qui ad statu. confuge. l. capitalium. §. ad statuas. ff.de pœnis. vt tenet Platea in.l. iubemus. la.1.C.de præposi.sacri cubiculi.lib.12.quasi in fine.

▽Et ista cautio quando petitur ad instantiam
10 partis non debet esse nuda, † & sic iuratoria, sed requiritur cautio fideiussoria. secus quando proceditur ad cautionem ex officio suo, quia tunc sufficit nuda cautio. & hoc modo potest procedere opi.Dyn.in dict.l.2. ff. soluto matrimonio. secundùm Feli. in cap.cùm in. de constitu.col. 22. quod dicit Hippolytus vbi suprà, quòd si esset verum, quòd quãdo ex officio iudicis petitur ista cautio,tunc sufficiat nuda,non erit opus causæ cognitione, quia cessat ratio Iohan.de Imol.quòd sit laboriosum cauere. quod dicit ibi Felin. notandum, & gustandum tanquàm nouum. Sed ipse Hippolytus vbi suprà, num.79. dicit quòd talis restrictio sibi non placet.& in nu.112.idẽ tenet,& quòd hoc non procedit indistinctè in omnibus personis, sed potest procedere tantùm in illis personis, quibus facilè est fideiussorem inuenire, vt sunt homines diuites, qui consueuerunt de facili fideiussores inuenire,secus autem dicit esse in homine paupere, vel forensi, & in similibus, quia raro tales inueniũt fideiussores. ▽Et ideo tenet Hippol.d̃ Marsi. vbi suprà,nu.113.q̃ si à talibus exigatur cautio de nõ offendẽdo, vel ex officio iudicis, vel ad petitionẽ partis, q̃ sufficit cautio
11 † nuda cũ generali obligatiõe omniũ bonorum suorum, & necessariò non tenetur præstare dictam cautionem fideiussoriam, & hoc, si iurat se non posse inuenire fideiussorem. & tenet in expresso Ias. in additio. ad Porcam, instituta de suspecti. tuto. colum. 5. Et ad hoc mouetur Hippolytus ex pluribus. & primò ex text. & gloss.in.l.de creationibus. versicul. inquantum possibile est.C.de episcopali audientia.vbi glo. dicit,quòd satisdatio pauperi remittitur,& à diuite exigitur, & per alia fundamenta per eum ibi tradita, quæ per te vide. Et quoque dictam conclusionem tenet in num.116.scilicet, quòd si pauper, vel forensis, cui requiritur,vt det cautionẽ de non offendẽdo, vel de aliare,iurat non posse inuenire fideiussorem,quòd erit standum suæ iuratoriæ cautioni. imò si secus diceretur, dicit, quòd sequeretur absurdum, & valde inconueniens, quòd quis tenetur ad impossibile, quod minime dicendum est in hoc casu, nec in alio: quia impossibilium nulla est obligatio.l. impossibilium. ff. de regulis iuris. & in.l. cùm hæres.§.1.ff.de statu. libe. &.l. si stipuler.1.&.2. responso.ff. de verborum obligatio.vt per Hippolytum.vbi suprà.num.117.cum sequentibus. ▽Quinimo dicit Montal.in glo. ordinamen.in parte securitas. colum. 2. quòd si is, à quo fideiussor securitatis petitur, idoneas habeat facultates, sola eius promissio sufficit.dicit esse argu. in.l.sciendum,ff.qui satisdar.cogan.quod intelligit,si est idoneus in eadem ciuitate,aliàs secus argum.l.fideiussor.ff.eodem tit.qui satisdar. coga. & quoq; intelligit de promissione cũ hypotheca bonorum, vt plenior sit cautela. ▽Et
12 quòd non habeat locum in forense, † vi.Barto. in.l.sed si susceperit.§.si ea res.ff.de iudi.& Hippolytũ. vbi suprà. nu.81.vbi ait,quod si aliquis forensis est inimicus meus, & venit ad istam ciuitatem non possum petere ab eo istam cautionem de non offendendo, quia adhuc non facit aliquid propter quod hic possit conue-

niri,

niri', & quia forensis non est iurisdictionis suæ.
¶ Quod fallit, nisi forensis ibi multùm conuersaretur. quod clarius firmāt Bal. & Ange. ibi, & Feli. vbi suprà. & tenet quoq; Hippolytus in repeti. l. fi. ff. de iuri. om. iudicum. nu. 120. & idem tenet decisio Tolos. 489. & Ias. in. l. si super possessione. C. de transac. nu. 7. ¶ Sed. d. decisi. Tolos. dicit ibi, q̄ est de stylo curiæ parlamenti, q̄ citatus in eadem curia ad præstandum assecuramentum, reiectis omnibus exceptionibus tenetur præstare cuicunq; petenti, si sit laicus, licet non alleget, seu proponat factum, seu iniuriam: & hoc dicit, q̄ est propter excellentiam curiæ, quę suprema est, & capitalis, licet ille, à quo requiritur assecuramentū, nō sit regnicola. in aliis autem curiis inferioribus tenetur proponere, & probare. quod nota. & idem credo q̄ debet practicari, quando talis satisdatio securitatis petitur
13 in curia regis. ¶ Aduerte tamē, q̄ licet quis † dederit causam timori, potest nihilominus petere dictam cautionem de non offendendo: & si non potest præstari, fiat inditio pœnalis. & sic procedit opi. Bar. in. d. l. qui bona. §. iuxta. ff. de damno infe. quam ibi Imol. reputat æquiorē, & eum approbat ibi Alex. & sequitur Feli. in rub. de treuga & pace. colū. 6. versic. 8. declaratio. & ibi per eum multa de ista securitate. & Hippoly. de Marsil. in. d. §. præterea. nu. 86. & Ias. in. d. l. si super possessione. col. 2. C. de trāsa. in. 6. & quoq; approbat dicta decisi. Tolo. in fi. ¶ Vbi quoq;
14 dicit, q̄ si quis petit à me † huiusmodi cautionem, non teneor eam præstare, nisi etiam ille caueat de me non offendēdo, quādo etiam ex parte mea est timor iustus, secus si vanus. Bart. in. d. l. si quis mihi bona. §. si qs. allegat & Hippolyt. in. d. §. præterea. nu. 83. ¶ Abb. tamen in. c. 1. vt lite non contesta. nu. 8. tenet, q̄ licet offendens alicui timet, potest implorare officiū iudicis,
15 † vt compellat ad prēstādum cautionem de non offendendo, hoc verum, si offendens fuit iudicialiter punitus, quia tunc potest petere istā cautionē. Et dicit, q̄ videtur cōcludere Iohā. And. in additio. ad Speculat. in tit. de pigno. §. sequitur. versi. sed quid si timeo.
16 ¶ Minæ autem † solæ nō sufficiunt semper ad hanc petitionem cautionis, sed relinquitur arbitrio iudicis. Bart. in. l. hæc autem. in prin. ff. si cui plusq̄; per. l. falci. & ibi Iohan. de Imol. & iudex debet considerare, vtrum minans sit persona cōsueta exequi minas suas, vt habetur per Abb. in. c. 1. de offi. delega. & Hippolyt. de Marsi. in. d. l. 1. §. præterea. ff. de quæstio. nu. 76. & dicta decisio Tolo. iam dicta.
17 ¶ Sed dicta cautio de non offendendo † non potest petipeti per superiorem ab illo, qui est ei subiectus, vel debet ei reuerentiam, secundùm Paul. de Cast. in. d. l. qui bona. §. qui damni. ff. de damno infect. per. l. 1. §. qui honorandæ. ff. quarum rerum actio non detur. Alex. tamen tenet contrarium in. d. §. si quis iuxta. quia tex. in allega. §. honorandæ. non loquitur, quando præcessit iusta causa timoris, prout tenet dicta decisio Tolos.
18 vbi dicit, q̄ de † stylo curiæ est, q̄ etiam dominus compellitur dare securitatem vasallo, & sic in nostra Hispania vtitur in cōsi. regali, vbi datur tale assecuramentum quod vacatur, carta de amparo. ¶ Talis cautio de non offendendo non
19 debet † præstari ad tempus perpetuum: sed debet moderari arbitrio iudicis. Ita Bar. in. l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de offi. præsi. nu. 7. sed quādo iudex dat istam securitatem, potest in ea apponere longum tempus, puta decennium. ita tenet Pau. de Cast. in. l. valerian⁹. ff. de prēto. stipula. nu. 7. & Hippoly. in. d. §. præterea. nu. 80. & idē tenet dicta decisio Tolo. in medio. ¶ Timens offendi non solùm potest petere cautio-
20 nem ab inimico suo, † vt eum non offendat, sed etiam ne offendatur à suis, ita q̄ nec ipse, nec familiares sui, & cōplices offendent. vt Bar. in. d. §. nec potentiores. nu. 5. & Bal. in. l. 1. in fi. ibi, sex tò operatur. C. de episcopis & cleri. dicens, q̄ omnis faciēs pacem debet promittere pro familiaribus socialibus, & adhærentibus, si vult esse
21 fidelis. ¶ Et qui dicuntur † familiares, & domestici adhærentes, & complices, & similes. vide per Feli. in. d. rub. de treuga & pace. 126. col. vbi in. 5. declaratione dicit, q̄ adhærentes dicuntur illi, qui assistunt consiliis, & filij familiares. & domestici. vt Bar. Bal. & Ange. in. l. 1. C. si rector prouinc. & omnes illi, qui sponte sunt eius voluntatis, cuius est principalis, & illi, qui assistūt intentioni, operibus, consiliis, & fauoribus dicuntur sequaces, & veri adhærentes. ¶ Vnum tamē nota, q̄ licet sit alicui data securitas, vel salua
22 guardia, potest petere † vt sit ei idem licitum portare arma ad defensionem, & ducere secum familiares. quia licet cautum fuerit, nō est tutus, cùm satisdatio maleuolum animum non mutat. ff. de suspec. tuto. l. quia satisdatio & in. §. nouissimè. institu. eod. ita tenet Saly. in. d. l. denūtiamus. in fine. & allegat. l. fi. C. de ero. milit. anno. lib. 12. & idem tenet Guiller. de Cu. & Bar. in. d. §. nec potentiores. num. 8. & dicta decisio Tolo. in prin. & vide Pla. in. d. l. fi. C. de erogati. milit. vbi tenet, q̄ licitum est subditis Castris, & Villis, & ecclesiis petere sibi dari à superiore gentes armorum pro sua custodia, vel saluo conductu pro

aliquo

aliquo transitu faciendo, quando immineret aliquis metus hostium, vel damnorum: tamen ista gens, quæ appellatur salua guardia, nõ potest dari, vel apponi sine literis principis, vt ibi in d.l. fi. & sic, q̃ ista salua guardia non potest dari per præsides, vel alios iudices: quia salua guardia dicitur quodãmodo esse quid regale, vt in tit. quæ sunt regalia, secũdm Plat. vbi suprà. vbi dicit, q̃ fallit, nisi iudices facerent ex præscripta consuetudine. Et quoq; generalẽ, & specialem guardiam possunt præsides, & alij iudices ex eorum officio dare cum causæ cognitione. vt dictum est. & Plat. ibi. & quando quis custoditur ad sui fauorem, vt qui habebat inimicos, & sibi datur custos ad custodiendum, tũc ille debet soluere expensas tali custodi. secũdum Plat. ibi. ℣ Et non solum põt concedere vt ducat arma, verũetiam
23 põt facere iudex, q̃ vnus †non trãseat ante portam, vel domũ alterius, quia est iusta causa vitãdi rixas, & scãdala. Et eodẽ modo potest quis cogi per iudicẽ mutare hospitium, in quo habitat causa dictæ discordiæ vitandæ. vt tenẽt Bart. Paul. & doct. in l. quod iussit. ff. de re iudi. & ibi Iason. num. 25. &. 26. q̃ ego pluries feci in ciuitate Plazentiæ. ℣ In curia tamen Franciæ, vt dicit dict. decisi. Tolos. non cogitur quis ad præstan
24 dam † cautionem securitatis, quia fragilis multum videretur. Sed solet aliquis poni sub protectione, & salua guardia, aut saluo conducto cum in dictione pœnali. & ita quoq; seruatur in curia nostra Hispaniæ. ℣ Et an potestas potest co-
25 gere ciues, † & prouinciales suos ad pacem faciendam? Vi. Bart. in l. congruit. ff. de officio præsi. num. 4. & Pari. de Put. in tracta. syndi. in parte, concordia. fol. 32. & mirabiliter per Feli. in dict. rubr. de treuga & pace. in princi. per. 4. colũ. vbi ponit regulã, & fallẽtias. & tenet Hippolyt. de Marsil. in consilio. 98. & Bart. in l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui notan. infami. & ibi Paul. de Cast. & eundẽ. Paul. in l. quidã æstimauerunt. ff. si cert. peta. nu. 6. & ibi per Alexã. & Iaso. vbi resolutiuè habetur, q̃ officialis, seu iudex, qui regit prouinciã, potest suadere ad pacem, nõ autẽ cogere, & offensus sic adeũdus est, non autẽ cogendus vt remittat iniuriam: quoniam æquitatis ratio nõ patitur, vt quis inuitus cogatur parcere iniuriãti, nisi in foro pœnitentiali. vt tenet Bald. in l. vnica. §. quies. ff. de offi. præte. vrbis. & istam dicit Hyppolyt. de Marsi. in consi. 98. esse communem opinionem. nu. 4. quæ opinio limitatur pluribus modis, vt ibi per eum. & per Feli. in dict. rub. de treuga & pace. in prin. ℣ Nec obstat q̃d dicit Bart. in. d. l. cõgruit. vbi dicit, q̃ potestas terrarũ põt cogere ciues ad pacẽ qa cõtra Bar. sũt tex. & gl. & plures doct. & cõtra eũ est coĩs opinio, vt Alex. in. l. i. §. & post operis. col. 2. ff. de noui ope. nũtia. & idẽ cõtra Bar. tenet Hippo. in. d. consi. nu. 8. & dicit q̃ illa lex æquissimũ. ff. de vsufru. &. §. si inter duos. d. l. si vsufruct. loquitur in causa ciuili, & in actione cõmuni diuidũdo, quia tunc põt iudex cogere partes ad concordiã ne veniant ad arma. secus in causa criminali. ℣ Et vi. Abb. in. c. humilis. de maiori. & obedi. nu. 2. vbi tenet, q̃ qñ lis fuit diuturna, & intricata multũ inter partes, ita, q̃ de facili decidi nõ põt, põt iudex cõpellere partes ad concordiã. q̃d dicit notãdũ. vt tex. in. c. placuit. 90. distin. ℣ Et quoq; quãdo inimicitia esset scãdalosa, & respublica inquietaretur, põt compellere ad pacem. vt dixi in. c. 2. in glo. parcialidad. nu. 23. ℣ Rex aũt bene põt cogere aliquẽ ad pacem, & concordiam, licet alij inferiores nõ. tex. notabil. in l. furti. §. qui iussu. ff. de infami. & Innoc per illum tex. in. c. cùm inter. de elect. Iaso. in l. quidam æstimauerunt. ff. si cert. petat. col. 2. tenet Rostau. Castal. in tract. de Imperatore. q. 110. col. 7. versi. 41. tomo. 5. tracta. vbi quoq; dicit, q̃ hoc potest facere sacrum consilium, quia habet eandẽ vim. ℣ Et quia iudex in criminalibus potest exhortari ad pacem, vt dixi, intellige post q̃ delictum est punitũ, quia ante nõ debet studere ad cõcordiam. Ita tenet Alexã. in. d. l. i. §. & post operis. nu. 11. & dicit, q̃ hoc notat Bald. in. l. cùm affirmes. C. de libera. caus. ℣ Vltra supradicta
26 quæritur, qua pœna †puniatur infringens securitatem? Bart. in. d. §. ne potentiores. nu. 9. istam quæstionem ponit. & dict. decisio Tolos. in fine. in hoc dicit, quòd Iohan. Fab. in. d. l. denuntiamus. dicit sibi videri, quòd lege iulia maiestatis punitur. vt in. l. i. ff. ad. l. iuli. maiesta. & ibi notatur. & in titul. de pace tene. & eius viola. in vsi. feud. §. si quis hominem. quia si occidit, & tũc pœna mortis, vt ibi. Aut vulnerat, & tunc mutilatur. vt in. §. si quis aliũ. in. d. ti. in vsi. feud. Aut aliàs iniuriatur, & tunc pœna pecuniaria. vt in. §. sequenti, vbi notatur per illum in tex. quòd frangitur securitas, etiam si non tãgatur. Frangitur etiam, si quis aliquem de familia, cui præstita est securitas, verberat. Et idem dic de illo, qui concubitat vxorem, filiam, vel sororem assecurati, quia videtur fracta securitas, nec earum consensus excusat. ita tenet Iohan. Fab. in. d. l. denuntiamus. & dict. decisiõ Tolos. 489. circa quod vide text. in. l. i. titu. 8. libro. 4. in ordinamen. regali. in fine. versic. & ordenamos otrosi. & latè Montal. in. d. glo. ordi. in parte, securitas. vbi de materia.

materia. ℣ Et vide Mãsuerium latè in sua practi. in tit. de assecuramento. ℣ Et ille, qui contra securitatem regalem tendit, loco proditoris habitus est. vt. l. 2. titul. 2. partit. 7. ibi, la nouena. & si non valet probare, præsumitur contra partem ratione personæ, & qualitatis, & loci ac temporis. vt tenet dictus Mãsue. ibi. ℣ Vnum tamen nota, q̃ facta † pace cũ aliquo de non offendendo, restringitur ad offensam ratione inimicitie præteritæ, nõ ad nouã ex post facto insurgentem. vt Bart. in. l. aut facta. ff. de pœnis. & Abb. in. c. cùm inter. de renuntia. & tenet Summa Syluestri. in parte, iuramentum tertiò. §. 16.

todo emendar r si buena miente pudieren, y si no, que nos lo notifiquẽ cõ tiempo, y esto con-

r Fagan emẽdar. r Nota text. in quo in causa ciuili permittitur inquisitio. idem tenet Iohan. de Plat. in. l. si vacantia. C. de boni. vacan. lib. 10. nu. 2. vbi ait, q̃ in causis ciuilibus ad publicam vtilitatem tendentibus proceditur per inquisitionem contra quoscunq; tenentes bona pauperibus distribuenda. Et idẽ tenet Alex. in. l. dies cautionis. §. hoc autem iudicium. 1. col. nu. 4. ff. de damno infecto. Et dicit q̃ est casus pro episcopis, vt possint ex eorum officio facere inquisitionem contra tenentes bona distribuenda pauperibus, vel in alias pias causas. vi. quæ dixi suprà in glo. ley de Toledo. nu. 5.

Summarium.

1 Casus in quibus crimina referuntur superiori punienda.
2 Non crimina, sed vindicta principi est referenda, aliàs iudex est in culpa.
3 Excusandi sunt præsides, cùm de potentibus non sumunt iustitiæ rigore vindictam.
4 Iustitiarij debent regi notificare quando incolæ Castrorum, seu ciuitatis renuunt soluere collectas.
5 A referẽdo principi iudices debẽt se abstinere.
6 Significare an possunt iudices principi in iure.

s Notifiquen. s Nota casum, in quo crimina supiori † referuntur punienda. alium habes in. l. Palatinos. C. de colla. fundo. fiscali. lib. 11. & ibi Iohan. de Plat. vi. text. in. l. aditos. C. de episco. aud. & in. l. tribuni. & in. l. necnon. C. de re milit. lib. 12. ℣ Et vi. Iohã. de Plat. in. l. cũ adoptiuũ. C. de decurio. lib. 10. vbi dicit, q̃ qũ decuriões, & principaliores ciuitatis crimen capitale cõmittũt, debet principi rescribi pœna imponẽda. per l. moris. §. iste. vbi bonus tex. cũ glo. & in. l. diui fratres. in fi. ff. de pœnis. ℣ Quia regulariter est contra, quia non crimina, sed vindicta † principi referẽda est. vt in. l. si quos. in fi. C. de offi. præfe. præto. & idem tenet Specula. in tit. de relatio. §. 2. qui incipit, de quibus. in prin. & allegat text. in. c. custos. 27. q. 1. & c. si homo. & l. constitutiones. ff. de appella. ℣ Et tenet Lucas de penna. in. l. seruum domini. C. de delato. lib. 10. col. 2. vbi ait, q̃ iudices debent esse diligentes ad maleficia punienda, ita q̃ ad principem non crimina, sed vindicta perueniat. per. d. l. si quos. & in hoc eo ipso censẽtur iudicantium culpa, si ad superiorẽ cuius peruenit delinquẽtium culpa, quàm vindicta. c. peruenit. 18. distin. & 27. q. 2. sacerdos. & c. si homo. & notat Inno. in. c. sicut. de accusa. vnde. secũdùm d. Luc. de Pen. non sufficit prælato, siue pastori, suis ouibus annuntiare consilium Dei, & quid eas euitare oporteat, imò debet punire nõ satisfaciẽtes. vt ibi per eum. & idem tenet Plat. in. l. quotiens. C. de lucris aduoca. lib. 12. vbi nec crimen, nec pœna imponẽda est principi intimanda, sed absolutè culpa punienda. ℣ Et sic, q̃ isti correctores debent pauperes defendere de manu potentium, si possunt, aliàs debent princip i significare, vt hic. Ex quo patet, q̃ excusandi † sunt præsides, cùm de potentibus non sumũt iustitiæ rigore vindictã. vt tenet Lucas de Penna. in. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. in fi. vbi in hoc refert August. dixisse nõnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non possumus. 23. q. 1. c. quisquis. & facit. l. fluminũ. §. quanquàm. 1. respon. & versi. cassius. ff. de damno infecto. & text. in. c. de rebus. 12. q. 2. & c. quali. 23. q. 5. ibi, vel digna debeant vltione compescere, vel ad nos vsq; pducere. Et facit tex. in cap. 1. de milit. vasa. qui contu. est. in vsib. feud. & in §. si verò forsan. in authen. de quæsto. colla. 6. vbi tenent, q̃ si inferior iudex non potest facere iustitiam propter potentiã inferiorum, litigantium,

gantium, tũc potest adiri iudex superior, prout tenet Guido pap. singul. 201. ℣ Et sic quoq; dicit
4 Luc. de Penna. q iustitiarij † debent significare regi Castra, & ciuitates, quorum incolæ in soluendis collectis se exhibent renitentes. vt in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. §. volumus. col. 2. & in. l. 2. C. de offi. recto. prouin. Et idẽ dic in eo, qui tenetur capere, & præsentare malefactorẽ, si hoc non pôt propter impotentiam, debet tamẽ hoc iudici nũtiare, & intimare, prout tenet Bal. in. l. si qui latrones. C. de his qui latro. occulta. nu. 3. & vi. Bart. & ibi Alex. in additio. in. l. 1. §. occisorum. ff. ad senat. consul. silania.

5 ℣ Extra casus aũt à iure statutos iudices † abstinere debent à referẽdo principi ea, quæ in facto consistunt. Hæc enim res nunquàm infamat, & materiam gratiæ, & ambitionis tribuit. vt in. l. eum qui. ff. de iudi. in fine. nam vt dicit. d. Lucas de Pen. vbi suprà, sunt nanq; plura, quæ magis pôt ipse scire, quàm princeps. vt in. l. 1. §. 1. ff.
6 de testibus. ℣ In iure autẽ bene † possunt significare principi in ciuili, vel in criminali, cùm de iure causæ dubitant, vel si non inueniunt ius expressum: & in hoc nõ est culpandus iudex, si superiorem consulat. vt in. c. 1. de noui ope. nũtiatio. & in. c. 1. 21. distin. vel si dubitat de intelle. l. vel canonis, vel si est contrarietas iurium. vt in ti. de relatio. C. & tenet Specula. in ti. de relatio. per totum. vbi vide quibus est facienda relatio, & quando, & qualiter, & quid sit eius effectus. & vi. tex. in. c. intimasti. de appella. & tex. singularem. in. l. 10. tit. 22. parti. 3. & ibi Montal. & ibi de pœna iudicis referentis. & Alexã. in. l. iudices. C. de iudiciis.

Summarium.

1 Si scandala oriuntur in ciuitate, & iudex se dare nõ potest, statim debet principi notificari sub pœna priuationis officij.
2 Iudex negligens punitur.
3 Tutor, curator, & administrator remouẽtur propter negligentiam, & procurator.
4 Iudex remoueri potest.
5 Rixantes videns iudex aliquos, & non se interponens, potest ab officio remoueri.
6 Rex propter negligẽtiam pôt à regno priuari.
7 Prælatus propter negligentiã potest remoueri.
8 Fxecutor ad pias causas si est negligens, potest remoueri.
9 Priuatio potest fieri ex eodem processu.

t A su costa. t Argu. à simili in. l. 2. tit. 16. lib. 2. in ordina. regali. vbi habetur, q † iudices ciuitatũ, & locorum, cùm in eis scandala oriuntur, nec per se ipsos sedare valent, statim notificent regi sub offi-

1 cho tocante a los dichos terminos, q̃ se embie otro a su costa que lo cũpla.

ciorũ priuatiõis pœna. Et in talibus rex mittat perquisitorem specialem expensis iustitiæ negligentis. & facit tex. in. l. vnica. §. officio tuæ sedis. C. de monopoliis & conuẽtu negoti. vbi iu
2 dex † negligẽs punitur, & etiam criminaliter accusatur, & remouetur ab officio, & ad interesse partis cõuenitur. vt doct. ibi. ℣ Et sicut adminis-
3 trator † propter eius negligẽtiam, vel contumaciam pôt per iudicẽ remoueri. vt tex. in. l. eũ qui res. C. de procura. & dicit Bal. singula. in. l. mãdatum. C. manda. 6. col. q habet locũ non solùm in tutore, & curatore, & in alio legitimo administratore. ℣ Sed etiã in procuratore, qa si iudex videt procuratorẽ absentis esse contumacem, pôt eum priuare officio. secundum Bal. & Saly. in. d. l. eũ qui. quod est notãdum in practica secũm Ias. ibi. nu. 3. put ibi tenet Ange. & Fulg. & Bal. Et ista remotio procuratoris ideo spectat ad iudicẽ, qa fit ratione cõtumaciæ cõmissæ circa processum iudicialẽ, & sic circa ea, quę spectant ad iudicẽ. l. Sed & si per prętorem. §. sed & si dum decreto. ff. ex quibus caus. maio. ℣ Secũ si remotio fieret ob aliã causam secũdùm Ias. vbi suprà licet contrariũ dicat Pau. de Cast. ibi, q solũ loquatur illa lex, eũ qui res. in tutore, & curatore, & administratore. nã cũ isti cõstituãtur à iudice, possũt etiã per iudicẽ remoueri; procurator aũt non constituitur à iudice, sed à partibus iõ nõ debet per iudicẽ remoueri, qa cõtra Pau. quoq, tenet Bald. in. l. mãcip. C. de serui. fugi. 4. notab. de quo oblitus est Pau. dicens mirũ esse in. d. l. eũ qui res. q procurator remoueatur à iudice. & idem tenet
4 Alex. ibi. nu. 3. ℣ Ita pôt iudex † remoueri. text. est in. l. si quos. C. de offi. prę fe. prę to. ori. vel illi ci. quãuis Bal. nõ recordat̃ d illo tex. in. d. l. mancipia. aliter videatur decidere. vt Ias. in. d. l. eum qui res. nu. 4. vbi quoq; allegat Bal. in. l. 1. §. quies. in fine. ff. de officio præfe. vrb. vbi notatur, q
5 si officialis † vidit aliquos rixantes, & non interponit se, potest ab officio remoueri. allegat

Petr.

Petr.& Cy. in.l.seruus.C.de noxali. & reputat menti tenendum.idem Bald.in.l.nullus.2.notabil.C.de summa Tri.& fide catho. ∇ Et eodem
6 modo rex † propter negligentiam potest à regno priuari.c.grandi.de supple.negli.præla.lib. 6.& ibi Iohan.And.& Domi. iũcta glos.ibi,in verbo,regis.& dicũt idem esse in comitibus, & aliis dignitatibus secularibus,intelligẽdo vt ibi
7 per eos. ∇ Eodem modo prælatus † negligens circa res ecclesiæ,& possessiones, & earum iura potest deponi à prælatura.c. dictum. cum glos. 2.81.distinct.c.cùm ad monasterium.§.fi.de statu.regul.& glo.ibi. quod limitatur, quando est negligentia magna,& crassa.& glo. in.c.sæpe.in glo.fi.in verbo,priuare.12.q.2.& Domi.vbi suprà.& Abb.in.c.ea quæ.2.notabil. de statu monacho. ∇ Idem dicũt Alex.&Ias.vbi suprà,alle
8 gando Bal.ibi. Idem esse in † executore ad pias causas: quia licet talis executor duret per annũ, tamen si interim est contumax in aliquo præcepto sibi iustè facto per episcopum, potest statim priuari ab officio commissariæ. Specula. in tit.de instru.editio.§.nunc verò aliqua.verficul. quid si executor suspectus.& Bald.in.l.id quod pauperibus.penul.col.q.23.C.de episcop.& cle
9 ri. ∇ Quinimo talis priuatio † administrationis potest fieri ex eodem processu. vt Bart.& Bald. & Ias.in dict. l.eum,qui per rationes.de quibus ibi per eos.

Prætorum Cap. VI. finis.

Sequitur Caput VII.

SVMMARIVM.

1 Sportulas debet iudex habere procedendo ordinariè.
2 Sportulas an debeat habere iudex in causis summariis.num.7.
3 Aduocati non debent percipere salarium à pauperibus.
4 Si quis comparet coram iudice,& dicit notario, scribe,q ego peto à titio centum, an videatur ordinariè procedere?
5 Libellus in casibus, in quibus non requiritur, requiritur aliqualis petitio.
6 Libellus potest omitti, quando in rescripto est apposita clausula summariè, & de plano, & sine figura iudicij.
8 Sportulæ pauperibus remittuntur.

Han

a HAn de lleuar. [a] Scilicet, ordinariè procedẽdo. † vt notatur in.l. prolatum. C. de senten. & interlo. om. iudi. vbi tales sportulæ iudici non debentur, quando nõ proceditur ordinariè in causa, dato libello, & seruatis aliis solẽnitatibus. ℣ Sed extraordinariè ꝓceditur, vt in causis breuibus, & leuib⁹, de quib⁹ in authẽ. nisi breuiores. C. de senten. ex picu. recita. & l. leuia. ff. de accusa. & tenet Iohã. d̃ Plat. in. l. in sacris. §. modũ. nu. 5. C. de proximi. sacro. scrini. lib. 12.

Prætorum

OTrosi mãdamos, q̃ luego que el assistente, o gouernador, o corregidor fuere recebido al officio, se informe si ay tabla, o

℣ Et ideo scd̃m eundem arbitrator, qui est amicabilis compositor, non seruans ordinem iudiciariũ sicut arbiter. vt in. l. societatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro socio. & ibi Bart. non accipiet sportulas, sicut accipiet arbiter. ℣ Et idẽ est in summariis 2 † causis, in quib⁹ iudices non debẽt habere sportulas: qa illę causę sunt magis fauorabiles, qa expediũtur celeri⁹. vt tenet Bal. in. l. generaliter. 1. col. C. de epis. & cle. nu. 2. vbi idẽ dicit esse ĩ causis miserabiliũ personarũ. idẽ tenet Bal. ĩ. l. fi. C. de fructi. & litis expẽs. 3. col. nu. 10. & idẽ tenet Ias. in. §. tripli verò. insti. de actio. num. 54. & 55. ℣ Et facit qd̃ tenet idẽ Bal. in. l. si furiosi. C. d̃ nuptiis. vbi dicit, qd aduocati † pauperũ nõ debẽt recipere salariũ, qa pauperes nõ habẽt vnde præstẽt: & qa paupertas est quędã afflictio, & nõ debet addi afflictio afflicto. & facit tex. in. §. sit tibi quoq;. in auth. d̃ mãda. princi. colla. 3. & facit qd̃ notat Bal. in. l. 1. C. de suffragio. & gl. in. l. properandũ. §. illo. C. de iudi. ℣ Quid aũt si qs cõparet 4 coram iudice, & dicit notario actorũ, scribe † qd ego peto à titio cẽtum, in qbus peto ipsum cõdẽnari mihi, an ꝑ hoc dicat ordinariè, ꝓcedere, vtteneatur sportulas soluere, quę in Hispania nostra costas appellãtur, & in Marchia dicũtur capita solidorũ? Dicit Bar. in. d. l. in sacris. q̃ non dicitur per hãc literam in scriptis libellum offerre, licet notarius hoc scribat, nec videtur procedere ordinario mõ, sed potius extra ordinẽ. qd̃ dicit esse notandũ, quia posset coniũgere d̃ facto. quẽ seqtur Ias. in. d. §. tripli verò. instit. de actio. col. 4. nu. 33. vbi ponit alios docto. hoc tenentes. sed Bal. in auth. offeratur. C. de litis cõtest. in fi. nu. 20. intelligit hoc in causis, in quibus requiritur libellũ offerri in scriptis, qa pro hoc, q̃ libellus esset oblatus, eo q̃ apparet petitio redacta in scriptis, non probaretur. Secus in causis, in quibus põt procedi sine libello. vt ibi. ꝑ eũ & casus, in quib⁹ non requiritur libellus, vi. ꝑ Abb. & ibi per eius additio. in cap. 1. de libell. oblatio. & ibi ꝑ doct. ℣ Tamẽ nota, q̃ in casibus in quibus nõ requiritur † annalis petitio, vt describatur in actis, vt sentẽtia ex

Caput VII.

aranzel de los derechos, que el, y sus officiales, y escriuanos, y los otros escriuãos, y carceleros, y q̃lesquier otros officiales d̃justicia han de lleuar, [5] y

ea possit formari. tenet Bal. in. d. auth. offeratur. 1. col. nu. 5. & secũdùm eũdem ista qualis qualis petitio nõ dicitur in modũ libelli offerri ad ordinariã petitionẽ, sed ad simplicem iudicis instructionem. & bonũ est hoc protestari, vt Specul. in tit. de libelli cõcep. §. restat. versi. fi. & idẽ Abb. in. d. c. 1. nu. 11. ℣ Sed vi. Hippo. de Marsil. in singula. 102. vbi dicit esse mẽti tenẽdum, q̃ licet ad validitatẽ sententiæ requiratur porrectio libelli, & litis cõtestatio, aliàs ad sententiã per- 6 ueniri nõ possit, tamen si in † rescripto est apposita clausula summariè, & de plano, & sine strepitu, & figura iudicij, poterit omitti libellus, & litis cõtestatio. tenet Iohã. monachus in. c. fi. de hæreti. in. 6. qd̃ dictum refert, & sequitur Roma. in consi. 519. de quo per Hippo. vbi suprà. ℣ Sed 7 ego teneo, † q̃ licet ꝓcedatur summariè, & extra ordinẽ, si acta iudiciaria scribũtur per notariũ, seu tabellionẽ, & iudex sentẽtiã profert, vel aliquid iubet, q̃ debẽtur sibi sportulæ ꝓcessus, iuxta tenorẽ arãzel, & sic vtitur. ℣ Attamẽ istæ spor- 8 tulæ remittũtur pauperibus, † si non habẽt vnde soluãt. vt tenet Bal. in. d. l. si furiosi. C. de nuptiis. & tenet gl. in. c. cũ ab oĩ. d̃ vita & honesta. cleri. vbi dicit, q̃ si pauperes sũt litigãtes, debẽt etiã ab sumptib⁹ abstinere, qa nec tũc ordinari⁹ habet sportulas. vt in auth. de mãdatis principũ. §. sit tibi quoq;. colla. 3. & idẽ tenet pragmati. 56. in lib. pragmati. vbi cauetur, q̃ omnia monasteria reformata in obseruantia, ac hospitales, ac monasteria monialium cuiuscunque ordinis, etiã reformati in dicta obseruantia, nõ debẽt solucre istas expensas. vide quæ dicã infrà in. c. 39.

Et

Et quia pauper non tenetur ſoluere mercedem notario. tex. & ibi gloſ. in. l. tam dementis. C. de epiſcopa. audi. & Alex. in. l. argentarius. in fine. principij. ff. de edendo. & Abb. in. c. cum inſtãtia. & c. procurationes, de cenſibus. & Iaſ. vbi ſuprà. nu. 56. ☞ Licet contra ſupradicta facit quod tenet Lucas de Penna in. d. l. in ſacris. col. 2. vbi dicit, q̃ inquiſitor, cui eſt commiſſa inquiſitio ſuper crimine contra aliquẽ, nõ debet accipe ſportulas, quia præſes debet inquirere de criminibus ſumptu ſuo. vt ĩ auth. vt nulli iudi. §. nulli. & in authen. de man. princi. §. illud. Qd̃ debet intelligi in aliis expenſis, putà in acceſſoriis. vt infrà dicetur in. c. 9. & qñ iudex non pronuntiauit.

aql guarde [b] y faga guardar: y ſi no le ouiere, que le faga hazer junto cõ los diputados q̃ el cabildo de la tal ciudad, o villa, donde fuere para ello nõbrare [c] haſta ſeſenta dias primeros ſiguientes, conformãdoſe con las taſſas antiguas quanto buenamente pudiere, y auiẽdo reſpecto al valor de la moneda: con tanto, que no exceda lo contenido en las leyes de nueſtros reynos: y lo embie al nueſtro conſejo, para que ſe vea, y ſe confirme, o enmiẽde, y anſi cõfirmado lo hagan po-

[b] Guarde. [b] Idem tenet Bal. in authen. generaliter. C. de epiſcopis & cleri. 1. col. nu. 2. vbi dicit, q̃ iſtæ ſportulæ præſtantur ſecundùm conſuetudinem fori. vt in authen. de iudi. §. nec autem. colla. 6. & præſtantur ab vtraq; parte. vt ibi, & præſtantur tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. Lucas de Penna in. d. in ſacris. 3. col. C. de proxi. ſacro. ſcrini. lib. 12. ☞ Et an valeat cõſuetudo in oppoſitũ in iſtis expenſis percipiendis. Vi. Abb. in. c. cùm ab omni. de vita & honeſta. cleri. nu. 10. & Roma. ſingula. 180. & Antoni. Corſe. ſingulariter in notabilibus ſuis in parte, ſportulæ.

[c] Nõbraren. [c] No. tex. quòd factum † ab his, qui authoritatẽ à concilio habent, videtur factum eſſe à concilio. Simile text. & ibi Bart. in l. Item eorum. §. ſi decuriones. ff. q̃ cuius vniuer. nomi. quod Bart. ibi dicit eſſe notandũ pro remiſsionib⁹, quæ tota die fiunt in conciliis ciuitatũ. & facit tex. & ibi doct. in. l. vnũ ex familia. §. ſi de falcidia. ff. d̃ lega. 2. & Bal. in auth. principales. §. hoc etiã. C. de iureiur. propter cãlũ. dan. & Mõtal. latè in. l. 1. tit. 7. foro leg. lib. 1. in glo. enel concejo. verſic. item nota, q̃ quando per concilium populi. facit tex. in. c. cum aliquibus. de reſcrip. in. 6. allegat eũ Bar. in. q. ſua, incipiente, adunãtia generalis. in ſolutione quæſtionis. vbi in princ. ipſius hoc extendit, q̃ intantum videtur factum à concilio, q̃ licet iſti, qui habent poteſtatem faciendi faciant, non exprimendo cuius authoritate faciunt, imò q̃ plus eſt, ſi diſponens etiam ignoret ſe poteſtatem habere, valet actꝰ. vt. ff. de iudi. l. 2. §. 1. & l. multum. ff. de condi. & demonſtra. ☞ Et ideo dicit Domi. in. d. c. cum aliquibus col. q̃ actus † geſtus à delegato, non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis. per tex. in. c. præterea. & c. ſanè. el. 2. d̃ offi. deleg. ☞ Et Ludo. Roma. in conſilio. 116. verſic. tertiò. tenet, q̃ electio † facta per priores authoritate eis conceſſa à cõcilio ciuitatis, valet. vt Bart. in. l. 2. ff. de opti. lega. quia cum authoritate ſuperiorum ipſi priores fecerunt, non ipſi feciſſe videntur, ſed illi, quorum authoritate factum eſt. c. is cui. de præben. lib. 6. & in. d. l. item eorum. §. decuriones. & idem tenet Paul. de Caſt. in. d. l. vnum ex familia. §. ſi de falcidia. nu. 2. & 3. & ſic ſecũdùm eum

Summarium.

1 Factum ab his, qui authoritatem à concilio habent, à concilio factum eſſe videtur.
2 Actus geſtus à delegato, non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis.
3 Electio facta à prioribus authoritate concilij ciuitatis, valet.
4 Poteſtas data executorib⁹ diſtribuẽdi inter pauperes, eligere non poſſunt illum, quem teſtator non potuiſſet, vel noluiſſet eligere.
5 Subſtitutus creatus à commiſſario, poteſt officium exercere, ſi habet poteſtatem à teſtatore creandi eum.
6 Qui actum ex concilij commiſsione fecerunt, an poterunt reuocare.

ille

ille eligens, vel nominans dicitur exercere nudum ministerium, & nullum ius tribuit, sed omne ius habet electus ab illo, qui potestatem dedit. & per hoc plura deciduntur secundùm eum. ¶ Primò, quod executores testamētorum,

4 † quibus data est potestas distribuēdi inter pauperes, non possunt eligere illum pauperem, quem testator eligere nō potuisset, scilicet, filium spurium testatoris. & hoc tenet Bar. per illum text. in.l.fi. colū. 2.de his quibus vt indig. & Iohann. Adre, in additio. ad Specula, in tit. de instru.editio.§. nunc verò aliqua. ¶ Item nec possunt eligere illum, quem testator verisimiliter nō elegisset, licet potuisset, vt inimicum suum, vel sibi nō gratū. vt in.l. Lucius.§. Lucius titius.ff.de lega.2.secundùm Paul. de Castro. in dict.§. si de falcidia. ¶ Vbi quoq; dicit, ꝙ si electio commissariorum non valeret, vt si eligerent inhabilem, non possunt iterum eligere tāquàm functi sint officio eorum. ¶ Sicut iudex delegatus, qui tulit sententiam nullam.l. iudex post quàm. ff. de re iudica. Istud articulum declarat Barto.in dict.l.2.ff.de optio. lega.vbi distinctionem facit. ¶ Et vide Paul.de Cast.in dict.l.item eorum.§.si decuriones.num.2.ff.quod cuius.vni

5 uer.nomi.vbi dicit, quòd si testator fecerit † aliquem certum suum commissarium, & adiecerit, quod ille si nollet, vel non posset, ꝙ ei dabat potestatem alium substituendi, vel faciendi, si iste alium substituat, vel faciat executorē, valet: quia à testatore dicitur electus, & cōstitutus. vt tenet Salyce.in.l.id quod pauperibus.fi.colum.C.de episcop. & cleri. vbi vide, an si testator potest dare potestatē executori testamētario, vt alium loco sui ponat. & tenet ꝙ potest, & non dicitur captatoria volūtas. vt ibi per eum. ¶ Sed an isti, qui actum vel electionem fecerunt ex commissione ciuitatis, seu cōcilij possunt talem actum,

ner en el auditorio[d] donde este publico, y dende en adelante lo guarde el, y sus officiales, y ansi mismo fagan que lo guarden los escriuanos, y otros officiales de la dicha ciudad. Y el, ni sus officiales no lleuen los derechos doblados, saluo como se lleuan

enel pueblo no auiēdo corregidor, so pena que si mas derechos lleuare, lo pague cō las septenas. Y mandamos so la dicha pena, que no lleuen parte el, ni sus officiales de los derechos que pertenecen a los escriuanos, ni fagan partido[e] con ellos en manera alguna.

6 † vel electionem reuocare? Ange.in dict.l.item eorum.§.si decuriones.dicit, ꝙ est ibi casus, ꝙ habens potestatem à concilio si eligit, potest sua electio reuocari. quod dicit esse verum eo casu, quo pœnitentiæ locus est, secus vbi non esset pœnitētiæ locus. Exemplum dicit esse, si electo potestate per electio. concilium vellet electionē reuocare. nō enim posset in prȩiudiciū potestatis electi, cū electo est ius quæsitum. vt in regula, Id qđ nostrum est. de regu.iuris. quia conciliū tūc est obligatum ex cōtractu, vel quasi, à quo non licet recedere. etiā pricipi non licet sui causa. vt in.l.Cæsar.ff. de publica.

d Auditorio.[d] Idem tenet tex.in.l.22.tit.15.lib.2.in ord.regali. quā.l.vide. Et ratio potest esse, vt posset ab omnibus videri, vt fiat notorium. vt Bal.in auth. ꝙ locū. C.de colla.in fin.nu.13.de quo per Spec.in tit.de not. crim.§.iam de notorio. & in. c. tua & vestra.de coha. cleri. & mulie.

Summarium.

1 Pactum contra ius, est nullum.
2 Expensas processuū in aliquib⁹ locis huius regni tabelliones diuidunt cum iudicibus.
3 An talis diuisio expensarum valeat.
4 Ad præscriptionem inducendam sufficit tempus.x.annorum, etiam si sit contra legem.
5 Consuetudo valet, principe ignorante.nu.16.

e 1 Partido.[e] Aliàs si fierent, esset nullum, quia esset † tale pactū contra ius, & non esset seruandum.gl.in.l.si pater.§. ex patris.ff.de iure doti. & in.l.1.§.illud.ad finem. C.de rei vxo.actio.l.pacta quæ contra.C.de pactis: ¶ Attamē in multis locis huius regni con-

2 trarium seruatur, † in quibus tabelliones cum iudicibus diuidunt expensas, & sportulas pro-

R cessuum,

ceſſuũ. vt in vila de Talauera, quæ antiquitus Elbora vocabatur, vbi tabelliones mecum & cum alijs iudicibus dictas expenſas proceſſuũ diuidebant, & plures annos antea cum anteceſſoribus, & nunc quoque diuidunt. ℣ Sed an talis diuiſio expenſarum † valeat cum iudicibus
3 contra iſtum textum. & legẽ? Dic quòd ſic: quia pactũ reprobatum à iure communi, poteſt per conſuetudinem approbari. tenet Paul. de Caſtro. in. l. pactum dotali. ad finem. nume. 8. C. de colla. Quod intelligitur ſecundùm eum, quãdo eſt reprobatum, à iure, non autem quando eſſet contra bonos mores: maximè quia illa conſuetudo, quæ in dicto loco ſeruatur, non eſt contra bonos mores, & ſeruatur antea, quàm iſte text. & iura ſimilia eſſent condita, & poſt vſq; hodie. ℣ Et talis conſuetudo derogat legi iſti. vt in capitulo fin. de conſuetudin. & in. l. de quibus. ff. de legi. Et ſecundùm Bart. ibi impropriè dicit lex, quando conſuetudo ei derogat. quem vide. ℣ Ad quam præſcriptionem inducẽdam
4 cõtra legem ſufficit † tempus decem annorum. vt tenet gloſſ. & docto. in. l. 2. C. quę ſit lõga cõſuet. Bald. in Rubr. illius titul. & in cap. 1. in tit. qualiter feudum olim poterat aliena. Et iſta eſt vera, & cõmunis opinio. ſecundùm Iaſ. in d. l. de quibus. de legi. ff. colum. 11. nu. 45. vbi quoq; dicit, quòd hoc tẽpus decẽ annorũ incipit currere à tẽpore primi actus celebrati in populo: allegando Bart. ibi, qđ dicit eſſe intelligendũ, q; ſufficit tempus decẽ annorum, ſiue inducatur conſuetudo prẽter ius ciuile, ſiue contra ius, ſiue inducatur cõſuetudo de Iure canonico prẽter ius ſufficit dictum tempus decem annorum. Secus ſi inducatur contra Ius canonicum, quia oportet quòd conſuetudo ſit præſcripta per ſpatium. 40. annorum. vt in. d. c. fi. vbi per gloſſ. de conſue. & gloſſ. in. c. cõſuetudo. 12. diſtinct. & c. fin. de conſu. in. 6. Facit text. in cap. cùm de beneficio. de præbend. in. 6. & tenet Felin. in capitul. in cauſis. de re iudica. columna tertia. ℣ Cõtra hoc videtur facere quod tenet Innocẽn. in capitul. ex parte. de conſuetudi. in princip. vbi dicit, quòd illi, qui dicunt, quòd cõſuetudo eſt arrogatrix & interpretatrix legis, loquuntur de legibus municipalib⁹, quas quis ſibi populus ſtatuit, quas contraria lege, vel cõſuetudine tollere poteſt. Lex autem generalis imperialis, lege imperiali tollitur, & ſic videtur, quod contra iſtam legem Regalem conſuetudo induci non poſsit decem annorum, nec alia. ℣ Hoc non obſtante, opinio. Iaſ. credo veram: quia Ius ciuile finaliter tendit in bonum publicum, & in vtilitatem priuatorum. vnde ſi populus vult ſibi prẽiudicare, contrariam legem condendo, vel conſuetu
5 dinem inducẽdo, poteſt, † quia valet conſuetudo principe ignorante. vt Abba. in capitul. 2. de probation. nume. 5. & eſt communis opinio. ſecundùm Barba. in capitul. fin. de conſuetudi. columna. 26. & Rochus de Curte. ibi. folio. 36. prima columna. & Rex, vel Imperator in hoc non curabit, quia populus in hoc poteſt renuntiare fauori ſuo. vt in capitul. ad apoſtolicam. de regula. ℣ Item quia mores hominũ ſunt diuerſi, ideo vult Imperator, vt quiſque populus poſsit ſibi facere legem, nõ tamen contra honeſtatem, nec contra iura reſeruata principi, ſed in ſuum præiudicium duntaxat. vt in. l. omnes populi. & ibi Bartol. latè. ff. de iuſti. & iure. & Abbas in dict. capitul. fina. de conſu. nume. 9. ℣ Et ſic videtur, quòd dummodo conſuetudo nõ inducatur contra ea, quæ ſunt principi reſeruata, valet. ℣ Et Lapus allegatione. 101. in tertia columna. verſicul. idcirco. dicit, quòd nõ dicitur ſtatutũ, vel conſuetudo illicita, licet repugnet Iuri poſitiuo, vel Iuri naturali mutabili, niſi expreſsè inueniatur improbatũ à iure. vt in. l. Ius ciuile. & in. l. oes populi. ff. de iuſti. & iure. & notatur in. l. nec pignus. & in. l. nec ex prætorio. ff. de regulis iuris. Et ideo dicit Lap. quòd conſuetudo facit licitum id, quod aliter erat illicitum, quia immutat iuris communis diſpoſitionem, & in eius oppoſitum. vt in authentic. de defenſo. ciui tat. § præcepta verò. colla. 3. ſecus ſi repugnaret Iuri diuino, quia tũc eſſet irrationabilis, quę corruptela vocatur. & ita loquitur dictum capitul. vltim. de conſuetudin. Et ſic dicit Lapus, vbi ſuprà, quòd leges municipales ſunt permiſſæ à iure, & ſic iure principis approbatæ. vt in. d. l. omnes populi. & in. l. ſecunda. §. omnia. C. de veter. iur. enuclean. & quia æquitas eſt, quæ neceſsitatũ iuribus ſecundùm diuerſitatem temporis, & locorum. vt. ff. de vulgar. & pupillar. l. ex facto. ℣ Ergo princeps qui ſingulas circunſtantias facti, & conditionis perſonarum, atque locorum non potuit ſcire in ſuis regulis diffinire varietatem boni, & etiam locorum, & maximè omnium varietatem, & exigentiam vtilitatis eorum relinquitur hoc diſcretioni, & poteſtati ſingulorum populorum, videlicet ſtatuentium ius proprium cuilibet iuri cõmuni contrariũ, approbans illud in rationibus communibus ſecundùm Lapũ, vbi ſuprà. ℣ In ſimili relinquitur poteſtati conſuetudinem inducendi: quia ſtatutum, & conſuetudo æquiparantur. l. magiſtratib⁹. ff. ad municipales. l. ſemper. ff. de iuriſ.

dictio.

dictio. omnium iudicum. & in. §. ex non scripto. Institu. de iure natural. genti. & ciuili. & in §. constat. Bald. in tracta. de tabellion. quæstion. 2. Bartol. in dicta. l. omnes populi. columna. 2. Cardinal. in Clementina prima, de vsuris.

6 ℣ Et quia in inducenda consuetudine † priuata non est curandum de scientia principis, vel superioris. vt tenet Iaſ. in dicta. l. de quibus. nume. 30. sequendo Baldum. ibi. in. 4. columna. contra Angelum, qui contrarium tenet. & quia consuetudo specialis vnius loci, derogat iuri communi in eo loco, secundùm Iaſ. ibi. numero. 41. per glossam. ibi. & dicit probari in. l. vēditor. C. si const. communia prædio. ℣ Et quia omnis dispositio de mundo, siue legalis. siue vltimarum voluntatum, siue contractuum recipit interpretationem, & supplementum à consuetudine, & ab eo, quod fieri consueuit. vt Abbas in capitu. Certificari. de sepultur. & additio Abbat. in capitul. Tenor. de re iudica. in additione, quæ est in numero decimo. & Philippus Decius in. l. semper in stipulationibus. ff. de regulis iuris. numero. 12.

Prætorum Cap. Septimi finis.

Sequitur Caput VIII.

SVMMARIVM.

1 Collectam, an iudex potest imponere?

[a] Ni repartimientos. [a] Vide tex.in c.13.infrà eod.& non solùm nõ debet istas collectas percipere, verunetiã eas imponere nõ po
1 test.† vt.i.l.placet.C.de excusatio.muner.lib.10 nisi in casu.l.16.ti tu.1.lib.7.in ordi. rega.& vltra summam illius.l. non potest imponere: tamen necessitate imminente debet scribere prefecto, & prefectus post impositionem, & exactionẽ à se factã scribere principi vt cõfirmet. vt in. d. l. placet. & ibi Bar.& Pla. de quo vi.in. d.l. ordina.quæ ad literam seruantur. ℣ Attamen ordinarias functiones vel extraordinarias,quas príceps iniunxit, potest exigere secũdùm Lucã de Pẽn.in.d.l.placet.in prin.vbi quoque dicit,q imperator cùm indicit munera,asserit se clementẽ,sed à tali clementia,quæ hodie potius est impietas,libera nos dñe,quia nemini parcit.

Prætorum

COtrosi mãdamos, y defendemos que no lleuen otras dadiuas, ni repartimientos [a] de la ciudad [b], o villa, o partido de que fuere proueydo, o de los pueblos el, ni sus alcaldes, ni alguazi les, mas ni allende de lo que se le manda dar [c] en la carta

[b] Ciudad. [b] Vide quæ posui in.c.1.in gl. de ninguna psona.vbi istum tex.allegaui ad hoc,q solùm iudex nõ potest re cipere munera à personis ibi cõtentis, verũetiã nec ab vniuersitate, villa, seu ciuitate, aliàs in pœnam incurrit.

[c] Dar. [c] Habuit ortũ à tex.in.§.oportet.versi. patrocinia.& ibi Bar.in authẽ.de mãda.prin.colla.3.vbi iudex inter alia iurat, q exceptis salariis nil penit9 recipiat.circa quod vi. quæ dixi suprà in.c.1.in.gl.que no pidira,ni lleuara mas salario.

Summarium.

1 Recipere nõ possunt iudices vltra sibi debitũ, etiam à volentibus sibi dare.

[d] Se lo quierã dar. [d] Nota tex.q iu-
1 dices etiã à vo-lẽtibus† non possunt recipere vltra sibi debitũ.

tenet idẽ Paris de Put.in tracta. syndica.in parte,cõsiliarij officiales.fo.194.in prin.vt dixi latè suprà in.c.1.suprà eo. in gl.ni lleuara.in prin. in versi.& intantũ.& tenet ad literam Iohan.de Plat.in.l.vnica.C.de Salgamo hospit.lib.12.vbi

Caput VIII.

de corregimiento, aunque se lo quieran [d] dar los regidores, y sesmeros, y otros officiales del concejo,o dela tierra, no embargãte que la ciudad, villa o tierra aya estado en costũbre [e] de lo dar a los assistẽtes, o gouernadores, y corregidores, y alcaldes, yalguaziles

prohibitus petere,exigere,vel accipere, phibetur, etiã ab spõte volẽte dare recipere. vt gl. ibi, & sic q nõ licet hoc casu donare de suo. vt ibi. Et ratio põt es se secũdũ eundẽ: quia ĩ dubio semper psumitur quę dã occasio, & con cussio donãdi. vt ibi glo. valde notabil. & idẽ quod iste tex.tenet Gui do Papa in singu. 487.§.si notarius. vbi singulariter. & gl.in.c.sicut epi scopũ.1.q.2.& gl. in.c.quoniã. de vi ta & honest.cleri. Bal.in authẽ.sed hodie nulla.C.de episc.& cler. & Bar.in.l.ampli9 nõ peti.2.colũ.versi. quæro. ff.rẽ rat.haberi. Ias.in.l.si quis in cõscribẽdo.C. de pactis.nu.15.

Summarium.

1 Cõsuetudinis prætextu correctores nõ possunt extorquere ea,quę ĩ isto tex.,phibẽtur recipere.
2 Consuetudo tollitur per legem contrariam.
3 Clausula derogatoria ad consuetudinem,an extendatur ad prẽsentẽ, & ad futuram consuetudinẽ.vide hîc limitationes,& ampliatiões.

[e] Costumbre. [e] Idem tenet Lucas de Pen.in.l.vnica. C.de Salga.hospi.lib.12.vbi tenet, q hîc contenta cor
1 rectores nõ† possunt percipere,nec extorquere prætextu consuetudinis. Et quia ibi mãdat Imperator,vt nullus comitum,tribunorum, prepositorum, aut militum extorqueat ab hospitibus suis Salgamum,quod ipse exponit, id est culci tras,oleum,& lina, nec etiam prætextu consuetudinis extorquere possunt. secundùm Lucam de Pen.

de Pen.ibi. ¶ Et ex isto tex.nota, q consuetudo
2 indistinctè tollitur † per, l.contrariã sequẽtem. vt in.l.3.§.diuus Adrianus.ff.de sepulchr. viola.& licet non faciat mentionem de consuetudine.vt Barto.& Bald.in.l,de quibus.ff.de legi. & Iaſ. ibi. nu. 54.& Cyn.in.l.2.C.quę sit long. cõsuetu. ¶ Et an iste text. extendatur nõ solùm ad consuetudinẽ præsentem, verũetiam ad futuram. gl.in Cle.statutũ.in verbo,cõsuetudine. de electio.tenet, q clausula † derogatoria ad consuetudinem , solùm præsentem consuetudinem intelligitur tollere,nõ autem derogare futuram. quam glo.simpliciter allegat Bald.in.d.l.de quibus.colũ.6.Et simil.glos.in Clemen.fi.de rebus eccles. non alienan. in verbo, decernimus. vbi lex reprobans consuetudinem, intelligitur de præsenti, non de futura nouiter inducenda, secundùm Imol. ibi. ¶ Sed contrarium determinant Bar.& docto.post eum in.l.si mihi & tibi. in fine.ff.de lega.1.vbi tenet,quòd clausula,non obstantibus quibuscunq; statutis vel consuetudinibus contrariis,extẽdatur non solùm ad præterita,sed etiam ad futuras cõsuetudines, vel statuta,& pro hoc facit authen.nauigia.C. de furti. & in authen. cassa.C. de sacrosanct. eccles. & in authen.itaq;. C. communi.de concessio. & hoc est verius secundùm Card.in.d.Cle.statutũ. nu. 4.in.3.oppositione de electio. Quia, vt ipse dicit,lex semper loquitur.l.ariani.C. de hæreti.de cuius natura est,quòd concernat futura. cap. fi. de constitu. quod dicit facere ad multa. & ista est communis opi.vt per Alex.in.d.l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff.de lega.1.nu. 8. quando derogatio est facta per verba generalia, seu indefinita,quia debet ad omnia trahi. argu. in.c. solitæ. de maio.&obedi.probatur in.l.in fraudẽ.§.fi.de testa.milit.& in.l.3.§. diuus.ff.de sepul. viol.& fuit de mente Barto.in.d.l.de quibus.in.3.colũ. dum respondet ad.d.authen. nauigia. ¶ Et quia quoties lex derogat consuetudini, tunc consuetudo futura dicitur irrationabilis, & illegitima, meritò non valebit,nec tollit primam legem,secundùm Alexand. vbi suprà,quia adesse consuetudinis est,vt sit rationabilis.vt in dict.cap.fi.de consuetu. ¶ Et quòd censeatur reprobare etiam futuram consuetudinem, dicit Rochus de Cur.

y otros officiales passados,ni se pueda allegar q̃ pues estã suspendidos en ellos otros officios de alcaldias mayores, y de la justicia, y ordinarios, y fiales dades, y executorias, y merindades y alguazilazgos, y otras alcaldias me-

esse communem opinionẽ.in. d. c.fi.fol.52.col. 3,versi. septima conclusio. ¶ Et iura adducta in cõtrarium per Bar. Alex.& per alios, loquũtur secundùm eundem Alex. quãdo dispositio illa erat facta per verba præsentis temporis, & dicta cõis opinio loquitur in dispositiõe indefinita: maximè qa rex, vel Imperator disponẽs, põt prouidere, & trahere ius ad futura, & sic, q dispositio indefinita extẽditur ad futura, quãdo dispo nens põt ad futura prouidere. Secus si non põt prouidere,qa tunc nõ videtur derogare, aliàs secus.secdm Alex.vbi suprà. ¶ Et an princeps possit prouidere statuta futura,Bar.& Dy.determinant q sic.& secdm Iaſ.ibi. nu.21. cũ eo transeũt oẽs doct.indifferenter. & in aliis locis allegatis p Alex. in fi.& in cõsi.192.i.2.volu.licet Iaſ.dicat,q Rapha.Cuma.dicit,q ista decisio Bar. nõ solũ non est vera,sed est indubitata.per. d.gl.in d.Cle.statutũ.de electio.& per glo.in.d.Cle.pe. de rebꝰ eccles.nõ alie.quæ contrariũ tenẽt, quia dupliciter respõdetur secdm eum. ¶ Primò,quia illę glossæ malè dicũt,& cõmuniter sunt reprobatæ, vt latè p Alex.vbi suprà.& in.d.cõsi.195. ¶ Secũdò,vt Pau.de Cast. ibi.nu. 4.aliud est in cõsuetudine,quæ nõ prę̃sumitur induci in fraudẽ,aliud in statutis. ¶ Sed tu vltra Alex.aliter potes ſoluere secdm Paul.de Castr.in.d.l.de quibꝰ. nu.18.§.q cõsuetudo non erat iuri contraria,nec erat improbabilis, videtur reprobata duntaxat præcedẽs cõsuetudo,nõ sequẽs.& ita dicit q loquitur gl.in.d.Cle.statutũ. & ita intelligãtur allegata in cõtrarium. ¶ Abb.tũ in.d.c.fi.de cõsuetu.nu.24.dicit, q ipse credit,q si subest ratio nouа,quæ nõ suberat tẽpore legis dãnantis consuetudinẽ,q tunc poterit de nouo induci cõsuetudo.argu.optimũ in.l.si hominẽ.ff. manda. &.c. nõ debet. de cõsang.& affi.& plenè per eũ in.c. 2.de probatio.nu. 7.& 8.& p Domi.in.c.1.de cõstitu.in.6.fi.col.& per Rochũ de Cur.in. d. c.fi. fol.53.col.2.versi.limita primò. ¶ Secũdò limita secundùm eum ibi, nisi publica vtilitas ſ.b adeat reuocationem legis, quæ derogabat consuetudinem,quia tũc consuetudo valet. allegando Anto.ibi.col.28.& alios doctores. ¶ Tertiò limita vt non procedat,quãdo expressus consensus principis interueniret in inducẽda consuetudine,

Conuentus non valet contra legem exp̃resse eam dispensantem Dunod Reg 141 Gutz. pra

tudine, quia tũc valet cõtra legẽ etiã derogantẽ cõsuetudinem. Ita Anto. ibi, & Iohan. And. in additio. ad Specul. in tit. de instru. editio. §. cõpẽ dioſe. verſi. ſed nũquid. ☞ Quartò limita, qñ lex tolleret ſimpliciter conſuetudinem præteritam, vel introductam, quia tunc conſuetudo poſt ipſam legẽ poteſt induci. vt Domi. in. d. c. 1. de conſtitu. in 6. col. fi. in hoc tamen ſecũdum Rochum de Cur. ſequere diſtinctionem Abb. in. d. c. fi. quam vide. ☞ Quintò limita vt non procedat, quando lex non eſt recepta in obſeruantia, quia licet deroget conſuetudinem, tamen contraria conſuetudo valet, & in hoc non videtur hæſitandum: quia ex quo lex talis non attenditur iuxta glo. in cap. 1. de treuga & pace. cum his, quæ ibi Felin. congerit poſt Abb. certè non attenditur etiam clauſula ipſius. l. per quam derogetur conſuetudini: quia corruente aliqua diſpoſitione, corruunt clauſulæ in ea inſertæ, vt inquit gloſſ. notabil. in. l. ſi patronus. §. patronum. in verbo, Fauiana. ff. ſi quis in frau. patro.

☞ Et quando dicatur lex non recepta in obſeruantia, & quando id attendatur, doctores plenè declarant in dict. cap. de treuga, & pace. & ita tenet Franciſ. de Aretio. conſi. 9. & in cõſi. 154. colum. 1. ad finem. ☞ Et quia poſitæ ſunt limitationes ad dictam communem opinionem, ſequũtur ampliationes. ☞ Et prima eſt, quòd intantum eſt verũ, quòd lex reprobans conſuetunem, cenſetur etiam reprobare futuram, vt procedat etiã in. l. prohibitiua: quia licet expreſsè non deroget conſuetudini, tamen cõſuetudo in contrarium non valet, quando in ipſa lege prohibitiua eſt inſerta clauſula decreti. Ita Domi. de ſancto Gemi. & Philippus in. c. de beneficio. de præben. in. 6. col. 2. & Abb. antiquus in. d. c. fi. tenet, q̃ non valet conſuetudo contra legẽ habentem perpetuam cauſam prohibitionis. per text. in. c. ſponſam. de ſponſali. ☞ Secundò amplia vt procedat maximè in. l. edita in concilio generali, quia cenſetur habere clauſulam derogatoriam ad diſpoſitiones contrarias, quæ in futurũ etiam fierent: vt Rochus de Cur. vbi ſuprà. ☞ Tertiò amplia, vt procedat, etiam ſi lex non faciat mentionem de conſuetudine, ſed ſolùm improbet aliquid tanquàm irrationabile: quia non valet conſuetudo, quæ induceretur, vel eſſet inducta in contrarium. vt Paul. de Elea. in Clementina prima, de electio. & Domi. in. c. 1. de cõſtit. in. 6. ☞ Quartò limita, vt procedat etiã ſi eſſet conſuetudo tanti tẽporis, cuius initij memoria in contrariũ non exiſtit, quia non valet, qñ lex improbat conſuetudinem. ita tenet Anto. de Butri. in. c. cùm ex officij. de præſcript. & ibi ſequtur Abbas in. 3. notabil: & idem tenet Card. in Cle. fi. de rebus eccleſiæ non alie. in prin. 8. q. §. 1. & Feli. in. c. cũ cauſa. de re iudica. col. 4. & etiã tradit Feli. plenè, licet aliqua in contrariũ adducat in. c. accedẽs. de præſcrip. col. 4. & in. d. c. officij. col. 6. quia lex ſemp loquitur, vt dictũ eſt: ergo lex reprobãs conſuetudinẽ, cenſetur perpetuò illã reprobare. & benefacit tex. in. l. ſeruꝰ. C. de pœnis. vbi dicit, q̃ condẽnatus ſimpliciter ad vincula, perpetuò in vinculis ſtare debet. ☞ Aliqui tñ tenẽt contrariũ, maximè Abb. ſibi cõtrarius. 2. volu. cõſil. in conſilio, incipiente, in quæſtione. & facit qđ dicit Bal. in. l. vnica. C. de annali exceptiõe. col. 2. vbi dicit, q̃ clauſula, nulla præſcriptione obſtante, nõ trahitur ad præſcriptionem centũ annorũ. Sequitur Alex. in. l. nemo põt. ff. de lega. 1. nu. 11. & alia Feli. adducit in rubrica de præſcrip. fi. colũ. quod Rochus de Cur. vbi ſuprà cogitãdũ relinquit, vtrũ forte dici poſsit, q̃ opinio præcedens ſolùm procedat quando durat cauſa reprobationis. Iſta autẽ ſecũda opinio procedit, quando cauſa reprobationis non durat, vt in. 1. limitatione dicitur. ☞ Sed Cardin. in Clementi. ſecunda. de rebus eccleſi. non aliena. 8. q. num. 8. dicit, q̃ qñ ius expreſsè reprobat conſuetudinẽ, tunc non valet conſuetudo etiam tanti temporis, de cuius initio nõ ſit memoria: in his aũt, in quibus ius nõ reſiſtit, procedit opinio contraria, quia tunc ſufficit conſuetudo contraria, præſcripta ſpatio quadragenario, allegando Laud. de quo ibi p eũdẽ in. d. Cle. §. q̃ ſi eps. in fin. nu. 15. vbi dicit, q̃ procedit iſta ampliatione dum quãdo lex diceret, quauis conſuetudine non obſtãte, ſed etiam qñ diceretur ſimpliciter, & indefinitè, conſuetudine cõtraria non obſtante. ☞ Per quæ poteſt ampliari tex. in legibus del aranzel, vbi cauetur, quòd iudices, & tabelliones de diuiſionibus bonorum nil accipiant, niſi

norcs, y mayordomias, q̃ deuẽ lleuar el ſalario dellos, y q̃ eſtan en coſtũbre de lo lleuar, mas q̃ ſin ẽbargo de todo eſto no lleue mas de lo contenido en ſu carta, como dicho es. Y aſsi miſmo no tome ropa, ni poſada, ni camas de la

nisi prout ibi cōtinetur, cōsuetudine in contrarium non obstāte, & sic ꝙ cōtra illū tex. & istū non pōt consuetudo induci etiā tāti tēporis, cuius initiū memoria nō sit in cōtrarium. qa vt dicit Ange. in. d. §. ex nō scripto. institu. de iur. natural. gen. & ciuil. nu. 25. ¶ Consuetudo à iure reprobata, nunq̄ præscribitur: quia cōtra authoritatē superioris nunq̄ prę scribitur. vt in. d. authē. nauigia. C. de furtis. intātum dicit hoc verū, ꝙ etiam si talis consuetudo esset iurata, nunq̄ præscribitur, etiā tanto tempore, cuius initij memoria non existat in contrarium. vt in. c. 1. de consuetu. in. 6. quod dicit esse notandum.

tal ciudad, saluo por sus dineros [f], como esta mandado por nuestras cartas, so pena que lo paguen con el quatro tanto.

Summarium.

1 Hospitari soli principi licet gratis, & recipit solùm tertiam partem domus.

2 Habitare debent correctores in domibus publicis, & non in domibus priuatorum.

3 Iudex, qui reparare neglexit domos publicas, punitur quinquaginta librarum auri, & conuertuntur in commoditates palatij, quod reparare neglexit.

4 Multas potest iudex deputare operibus publicis.

5 Hospitia iudices non possunt aliis concedere sine præcepto regis.

An iudex intrare possit in domibus priuatorum ad habitandum, & an si ab eis potest accipere equos, plaustra, & alia, de quibus hic.

6 Hospitia, non debēt capi per potentes, nec per prælatos in ciuitatibus, seu villis, sine vicinorum permissu, nec debent capi ligna, nec aliæ res, nec damna eis inferre.

7 Hospitare non possunt se domini temporales in suis villis, & locis.

8 Hospitari debent milites gratis, cùm accesserint ad locum cū principe dū militāt: & tunc domus diuiditur in tres partes, & electio cuiuslibet partis datur, vt hic.

9 Hospites non debēt esse terribiles in hospitiis, nec superbi, sed manere debent humiles. Et à dominis ædium non debent balnea postulare, nec luminaria, nec alias res ꝓ victu suo, vel equorū, nec recipere debent etiam à sponte dantibus, aliàs puniuntur.

10 Cùm hospitatur rex in ciuitate, metati habent deputare singulis militibus pro hospitiis domos, & in ipsarum domorū postibus nomen militis, qui illic hospitaturus est, scribere.

11 Delens nomen impositum in hospitio, falsi pœna punitur.

12 Aposentator, seu metator, non potest mutare hospitium per eum assignatū, & alteri dare, nec iudex post latam sententiam. Sicut mensor terrarum, & domorū, vel alterius rei, post mensurationem, & declarationem non potest mutare, aliàs in pœnam falsi incidit.

13 Onus recipiendi hospites est reale, & non personale.

14 A receptione hospitū nemo excusatur, nisi qui habet priuilegium.

15 Priuilegium nullus debet impetrare, vt suæ domus sint immunes à munere hospitandi, vt vicinorum domus grauentur, aliàs punitur.

16 Ab hospitalitate excusantur medici sacri palatij, & magistri liberalium artium, & pictores ingenij, & domus, & palatia iudicū ordinariorum, & clerici, & ecclesiæ, & monasteria, fallit vt hic.

17 Non valet consuetudo, ꝙ clerici teneantur hospites recipere.

18 Pretia hospitationum possunt taxari à iudice.

[f] 1 **Dineros.** [f] Quia soli principi licet gratis hospitari, † & nō recipit nisi tertiā partē domus. vt. C. de metatis. & epidimeticis. lib. 12. l. 2. & tenet Paris de Put. in tracta. syndi. in parte, expēsę quędā. fol. 110. nu. 5. & Bal. in. l. obseruare. ff. de offi. proconsu. & lega.

2 ¶ Et quia isti correctores, & officiales † in domibus publicis habitare debent, & de publico cōductis, quia sunt personæ publicæ. vt in. l. 1. c. de Palati. & domi. domi. lib. 11. & Paris de Put. vbi suprà, & facit text. in. l. 1. §. publicum. ff. de iusti. & iure. &. c. ius publicū. 1. distin. ¶ Quibus iudicib⁹ non licet habitare in domibus priuatorum, & cū eis conuersationem habere: quia nimia familiaritas parit contēptum. vt in. l. obseruandum. ff. de offi. præsi. & Iohan. de Plat. in d. l. 1. de Palat. Quod intellige, si domus publicæ sunt, aliàs secus. vt ibi colligitur, quia si sunt publicæ, ibi debent habitare, vt eorum reparationi prouidere compellantur. vt ibi. & in. l. fi. C. de operis publi. & in. d. l. quicunq;. vt tenet Lucas de Pen. ibi. col. 2. versi. & nota. aliàs puniuntur

3 † quinquaginta librarū auri cōuertenda in com-

moditates palatij, quod reparare neglexerint. quod facit secũdùm eũ, vt multæ, quæ exigũtur ab his, qui contẽptores sunt in extructione viarum, aut murorum ciuitatis, non sunt fisco applicandæ, sed in ipsis operibus publicis conuertendæ. vt in.l.2.C. de episco.audien. ¶ Et quia generaliter secũdùm eum potest iudex multas deputare† operibus publicis, aut cursum, aut aliis causis necessariis. Sed est intelligendũ, dummodo Camerę regis medietas applicetur. vt in.l.28. tit.19.lib.8.in ordi.regali. in fine. ¶ Istũ tex.extende, q̃ non solùm prætores nõ debent ista hospitia accipere, verunetiam non possunt ea dare †aliis sine præcepto regis, aliàs ipso iure officia perdent. vt in.l.1.&.13.tit.21.lib.2.in ordi.regali. vbi vide, & quando recipiuntũr debent talia hospitia taxari. vt tenet Cyn.in dict.l.1. C. de episcop.audi.in fine.

¶ Tamen quis tenetur recipere iudicem in hospitio suo sicut & militem, adeò, q̃ si negaretur eis hospitium, licitè possent ianuas irrumpere, & violenter intrare domos. argu.l.si seruus.ff.q̃ cum eo.&.l.si eo.ff.si serui.vendi.&.l. quemadmodum.§.1.&.2.ff.ad.l.aquil.l.fi.§.si ad. ff.quod vi. aut clam.& facit quod notat Inno. in.c.1. de immu. eccles. vt tenet Lucas de Pen. in.l. fi. C. de professo.& med.libro.10. & dicit hoc esse verum, si in ciuitatibus non existant domus publicæ, vel regiæ quod nota. ¶ Et licet sit verum, q̃ officialis, seu iudex non potest cogere subditum vt det sibi domum ad habitandum, sed debet sibi facere prouideri à decurionibus ciuitatis, vt dictum est. vt in.l.1.C. de offi.præ.& Alberi.in.l.obseruare.ff. de offi.proconsul.& lega. in prin.& Martinus Lauden.in tracta. de officialibus domi.tomo. 5. tracta.q.47.fol.267. ¶ Tamen si non reperit domum ad habitãdum, possunt cõpellere quem ad sibi locandũ. vt Bald.& Ange.in.l.1.ff.solut.matri.colũ.3. in fine. & ibi Ias. nu.48. loquendo in scholari, quòd habet locum à fortiori in iudice, vide quæ in simili dixi in.c.suprà, in gl. de mercaderias.num.19. ¶ Dic quoq;, q̃ non possunt accipere equos, mulos,& plaustra, sed debẽt conducere ad vecturã. vt tenet Plat.& ibi glo.in.l.iudicibus. C. de curs.publi.lib.12.& in.l. cursum.co.ti. loquẽdo in ambasiatoribus papæ,& principis: vt supradicta non possunt accipere. ¶ Et in simili dic, q̃ bariseli, & exactores,& nuntij per comitatum incedentes pro malefactoribus exquirendis, vel exactionibus collectarum, vel executionibus faciendis, non debent grauare comitatiuos, vt exhibeantur eis victualia pro se, & equis, sed sibi emere debent. vt tenet idem Plat. in.l. præter. C. de lucris aduoca. lib.12.

¶ Et ad idem facit, quod tenet Luc.de Pen.in.l. 2. vt rusti. ad mil. obse. lib. 11. col.2. vbi dicit, q̃ illa.l. facit contra iustitiarios, & officiales regni capientes animalia subiectorum, officij ratione, quia veniunt puniẽdi pœna illius.l. quæ est, q̃ amissis bonis, perpetuò damnentur in exilio.

¶ Tamen si res publica indigeat aliquo animali prosua necessitate possit accipere pretio soluto. & idem dicit in principe, & Romano populo, & idem dic in aliis dominis, vt dicam infrà in.c. 24. in glo. titul. nu. ¶ Sed si in rebus taliter captis in casu, in quo licitè capiũtur, damnum dederit, ad emendationem damni tenentur, secundùm d. Luc.de Pen. ibi. ¶ Quinimo talia hospitia in ciuitatibus,& villis regis nullatenus† per milites prælatos, seu alios potentes sine vicinorum permissu capiant, nec permittantur supradicti paleam, ligna seu alias res à vicinis capere, nec damna alia eis inferre, contra verò faciens, pro quocunque hospitio. 600. soluat marabitinorum regis Cameræ applicandos, & cum triplo capta restituat, & damna resarciat. vt in dicta l. regia cauetur, & in illo titulo vide de materia hospitatorum, vel metatorum.

¶ Intantum, quòd domini temporales† in suis villis, vel locis, non possunt se hospitare. de quo per Specul. conscien. in primo tracta. cap.21. in princi.& in.§.2.&.3.&.4. &.5. vbi singulariter de materia hospitij. ¶ Et extende, quòd non solùm princeps debet hospitari, vt dictum est verunetiam eius milites debent† gratis hospitari, cùm accesserint ad locum cum principe dũ militant,& in hoc hospitio assignando debent domini domorum diuidere domos in tres partes, quarum vnam, & primam partem eligat dominus pro se, quam maluerit, aliam ex aliis duabus eligat miles, quam maluerit, tertia domino reseruata. ¶ Illustribus autem viris medietas domus debet assignari, licet hodie malè seruetur, vt est text. in.l. in quamlibet. C. de Meta.& epedi. libro. 12. & ibi Barto. & Plat. hodie est facta pragmatica quędam per nostrã reginam Iohannam, vbi vide de modo hospitandi, vbi dicit, quòd solùm medietas domus debet assignari.& ibi vide pretium, quod debet solui pro lecto,& de aliis pluribus circa hospitium, quam vide.

¶ Sed in electione dimidiæ domus dicit Iohan. de Plat. in dict. l. quamlibet. quòd æquitas, & iustitia dictat, vt ille, cuius res est, successione, emptione, vel constitutione habeat in eius diuisione facultatẽ eligendi, quam partẽ voluerit: &

hoc

hoc priuilegium habet dominus tunc, quia res est sua tunc, quia duæ partes domus sibi reseruantur, & sic qui habet maiorem partem rei præfertur in electione, vt ibi per eum. & plenius in .l. secunda. C. quando & quibus quarta pars debea. libro. 10. & sic quòd miles habet de tribus vnum, & Dominus domus, duas de iure antiquo, & sic sunt in discordia, quia vterq;, vel neuter diuidere vult, fortè sorte dirimetur. vt in. d. l. secunda. C. quãdo & quibus quar. par. debe. & si diuidens diceret se ex tali diuisione, vel electione deceptum, non audiretur. vt in l. transactione finita. C. de transac. secundùm Iohan. de Plat. in dict. l. in quamlibet. in fine. quod
9 nota. ☞ Milites autem in talibus hospitiis †non debent esse horribiles, nec superbi, sed manere debent humiles: nec à dominis ædium debent balnea postulare, nec luminaria, nec alias res pro victu suo, vel equorum, nec recipere debent etiam ab sponte dantibus, aliàs puniuntur. vt in .l. deuotum. & in .l. prosperum. & ibi Iohan. de Plat. & Lucas de Penna. C. de metatis. libr. 12. & in. l. prima. C. de Salga. eod. li. Nec dicti officiales debent recipere, & vsurpare equos & animalia prouincialia. vt Pla. in. l. 2. C. de cursu publi. lib. 12. ☞ Adde tu, quòd cùm proficiscitur rex, & hospitatur in aliqua ciuitate, metati. i. aposentatores, habent deputare †singulis militibus pro hospitiis domos, vt dictum
10 est, & scribunt in ipsarum domorum postibus nomen eius militis, seu militum, qui illic hospitaturus est, vel sunt, vt est text. in. l. prima. C. in d. titulo de meta. & epedi. lib. 12. & ibi Plate. & Lucas de Penna. & sic vtitur.

☞ Et ibi Lucas de Penna tenet, quod si alicui est
11 assignatum hospitium, † & in illo est positum nomen ipsius, vel signum, fortè scutum suum, vt in aliquib⁹ partib⁹ solet fieri, & aliquis istud nomen, vel signum sustulerit, seu deleuerit, pœnam falsi incurrit: & tanquam falsarius punitur. ☞ Quinimo secundùm Iohan. de Plat. ibi, sicut iudex post latam sententiam non potest amplius corrigere, vel mutare. vt in. l. iudex po-
12 stea. ff. de re iudi. Ita nec mensor † terrarum, domorum, vl alterius rei post mensurationem, & declarationem suam. vt gloss. ibi. aliàs incidunt in falsum: quia aut primò bene fecit, & falsò amouet, aut malè, & falsò fecit. vt in. l. prima. §. si quis rationibus ff. de falsi. tenetur etiã ciuiliter actione in factum. vt in. l. prima. ff. si mensor fal. mo. dixe. & sic quòd apositentator, seu metator post-quam hospitium alicui assignauit, non potest postea mutare, vel alteri dare.

13 ☞ Adde quoq;, quòd hoc munus † recipiendi hospites, munus est reale, & non personale, vt in. l. 3. §. munus hospitis. ff. de muneri. & hono. & notat gloss. in. l. 1. C. de episcopis, & clericis.
14 ☞ Et à receptione hospitũ nemo excusatur, †nisi qui habet priuilegiũ speciale. vt gloss. ibi, in dict. l. prima.
15 ☞ Et nullus debet impetrare priuilegium, † vt suæ domus sint immunes à munere hospitandi, vt vicinorum domus grauantur, aliàs contra faciens, punitur, & caret impetratis. vt in. l. omnes. C. eod. titul. de metatis. & epedi. & ibi Iohan. de Plat. vbi quoq; dicit, quòd qui excusat se priuilegio ab onere hospitandi, inueniet alios contrafe eodem priuilegio excusatos, & sic quod non vult dare de suo non debet petere, alienum, & ille, qui impetrat tale priuilegium, vel immunitatem hospites recipiendi, punitur ad soluendam tertiam partem pensionis domus eius hospitibus deputandæ. Qui verò impetrat, vt etiam ad solutionem pensionis dictæ tertiæ partis non teneatur, punitur priuilegiis dignitatis, & si non sit in dignitate, punitur in centum libris aureis. vt Plat. ibi. vbi dicit, quòd ibi est casus, in quo quis soluit pensionem de propria domo, qđ est propter eiꝰ culpã, volẽdo se à hospitalitate excusare. ☞ Attamẽ ab ista ho-
16 spitalitate excusantur medici † sacri palatij, & vrbis Romæ magistri liberaliũ artiũ, & pictores ingenij. vt in. l. archiatros. C. eod. titulo. de metatis. ☞ Quoq; ab ista hospitalitate excusantur prætoria, i. dest domus, vel palatia iudicũ ordinariorũ, dũ sunt ibi præsentes, & aliorum iudicũ, quamuis maiorum, & superuenientium. vt in l. cunctos. C. eod. titul. de quo ibi per Plate. & Lucã de penna. & in. l. 2. titulo. 21. lib. 2. in ordina. regali. Aliæ quoq; personæ, & eorum hæredes excusantur. vt in. l. hac lege. C. eod. titul. & ibi Plat. vbi notat ex illo text. casum, in quo nõ valet priuilegium & immunitatis hospitalitatis concessum à principe, & tamen valet priuilegium hospitalitatis concessum per legem scriptam in corpore iuris, vt ibi in gloss. final.

☞ Idem ab ista hospitalitate excusantur clerici, quia sua hospitia laicis nõ debẽt dari. tex. in. d. l. 1. C. de episcopis, & clericis. & in. l. 7. titulo. 21. li. 2. in ordi. regali. & in. l. 27. tit. 3. lib. 1. in ordi. regali. & Plat. in. l. indictiones. C. de annonis, & tribu. lib. 10. numer. primo. gloss. & ibi Abba. in capitul. primo, ne immunit. ecclesia. ☞ Et in simili excusantur ecclesiæ, & monasteria ab ista hospitalitate. text. in. l. 11. titu. 2. lib. primo. in eisdem ordi. regali. aliàs puniuntur, vt ibi. ☞ Quod fallit,

fallit,nisi cùm rex,& regina, vel infans ad locũ venerit. vt in dict.l.27.& in dict.l. 7. & hoc si alia hospitia acta ibi non reperiantur, vel dum non sunt hospitia laicorum.tenet Bald.in.l. obseruare.§.1.ff.de officio proconsul. & lega.

¶ Quoq; fallit in causa pietatis, quia ab ista pia hospitalitate clerici non sunt immunes, sed ab hospitalitate onerosa,& non pia.vt tenet Bald. in.d.l.prima.C.de episco.& cleri.nume.1.versi. tertiò nota. & facit text.in capitul.1.de emptio. & vendi. ¶ Quoq; fallit in iucundo aduentu principis.vt in.l.neminem.C.de sacrosanctis ec cle.& Abb.in.c.nõ minus.de immunitate eccle się.colũ.3,nu.15.versi.extraordinaria.¶ Intantũ supradicta sunt vera,q̃ clerici ad hospitiũ nõ te nentur,nisi in casibus supradictis, q̃ cõsuetudo
17 † in contrarium non valet, & rationem consue tudinis laici vendicare non possunt sibi ius ho spitandi in domibus clericorum, vel ecclesia- rum.vt est text.& ibi Abba.in capit.1.de immu nit.eccles.nume.4.& Innoc.ibi clarius.& in ta libus non prodest consuetudo, cùm ecclesijs sit onerosa.capitul.1.de consuetu. secundùm Abb. vbi suprà.quod dicit esse notandum,vbi de ma-
18 teria hospitij.¶ Adde quoq;,quòd pretia † ho- spitationum possunt taxari à iudice.text. & ibi docto.in.l.prima.C.de episco. audien. & tenet Paris de Put.in.d.tracta.syndica.in parte, iudi ces suprema.folio.154.numer. 19. & vide quæ dicam.in titul.17.in gloss. razonables prendas. prima colum.

Prætorum Cap.octaui finis.

Sequitur Caput IX.

SVMMARIVM.

1 Iudex laicus ordinarius non debet capere spor tulas.i.accessorias,sed stipẽdio principis de- bet esse contentus.

2 Iudices salariati,vel literati,non debent accipe- re istas spõrtulas,seu accessorias,vt processus videant,aliàs officio priuantur, & percepta cum quadruplo restituant.

a ASsessorias. [a] Nota text. ꝙ iudex laicus †ordinari⁹ nō debet capere sportulas, idest accessorias, sed debet esse contentus stipendio principis, tenet noster papa Adrianus in quolibet. q. 9. charta. 93. litera. g. vbi in. 10. q. ī princip per totū. & tenet Iohā. de Nauazi. in sua Sylua nuptial. libr. 5. fo. 129. colū. 4. versi. amplia secūdō & gloss. in. c. cū ab omi. de vita & honest. cleri. & Corsetus notabil. suis in parte, sportulæ. & text. in. ca. 40. infrà eod. & est tex. in. l. 13. tit. 16. lib. 2. in ordi. regal. & in. l. 16. titulo. 15. eod. lib. vbi habetur, ꝙ iudices, †& correctores salariati, vel literati, non debent accipere sportulas, id est accessorias, vt processus videant sub pœna priuationis officij, & cū quadruplo recepta restituant, sed tantūmodo in Arāzel cōtēta percipere debent. Et idē in expresso tenet Bald. in cōsilio. 479. in. 4. volu. vbi ait, ꝙ si iudex de publico habet salariū, nō possit talia recipere. per. l. 6. lege Iulia. ff. ad. l. Iuliā. repetūd. de quo vi. Ias. in. §. tripli verò. institu. de actio. colū. 6. nu. 46. cū sequētibus. Et inquātū Bart. in authētic. de iudi. §. nec autē. colla. 6. versi. de ordinariis autē. tenet, quòd iudices debēt habere istas sportulas pro se vltra salariū, quod habēt à publico, siue loquamur in delegato principe, siue in ordinario, malè dicit, si est sua lectura. vt tenet dictus Iohā. de Nauazi. in dicta sua Sylua nuptia. vbi suprà.

Prætorum Caput IX.

OTrosi, que no lleuē, ni cōsientā lleuar a sus officiales assessorias, [a] ni vistas de processos por las sentencias que se dierē, & que sobre esto recibā iuramento de sus alcaldes, & que si no lo guardaren que los

Summarium.

1 Iudices esse possunt correctores durante officio cōtra suos officiales, & debent eos punire, licet nō fuerint requisiti, si fuerint scientes.

2 Conueniri possunt iudices durante officio, si receperunt assessorias, regulariter autem est contra. numer. 3. & 4.

5 Si citatur iudex vt cōpareat finito officio valet.

6 Maiores magistratus conueniri possunt durante officio.

7 Iudex delinquens in officio, potest conueniri eo durante.

8 Conueniri possunt iudices durante officio super contractu in eo facto.

9 Iudex submittens se alterius iurisdictiōi, potest conueniri durante suo officio.

10 Conueniri potest officio durante habens dignitatem sine administratione.

11 Conueniri potest iudex durante officio in aliena patria.

12 Conueniri potest officio durante officialis perpetuus.

13 Conueniri potest iudex durante officio, quādo imponitur pœna remotionis ab officio.

14 Conueniri potest iudex officio durante quando esset actio tempore peritura.

15 Conueniri potest iudex durante officio quando facit aliquid contra iurisdictionem superioris.

16 Ex contractu venditionis celebrato per iudicē potest conueniri durante officio.

17 Pro debitis ante officium contractis potest iudex conueniri durante officio.

18 Quando principi placuerit, potest iudex officio durante conueniri.

19 Qui non est subditus, potest conuenire officialem durante officio.

20 Officialis potest conueniri officio durante, quādo ipse contra alium agit.

21 Si iudicium esset modico tēpore duraturum, potest officio durante conueniri.

22 De voluntate ipsius iudicis potest conueniri durante officio.

23 Officio durante non potest iudex alium conuenire.

24 Instrumentum, quod habet iudex, an mittatur executioni durante officio.

25 Cedere an potest iudex iura sua officio durante.

26 Offcialis perpetuus potest conuenire suum debitorem officio durante.

27 Officialis ad beneplacitum principis, potest conuenire durante officio suum debitorem.

28 Magistratus maiores, & minores, qui dicantur.

29 In omnibus casibus, in quibus iudex durante officio potest conueniri, in eisdem potest agere.

Los

b Los castigue. [b]Nota casum, in quo correctores & iustitiæ possūt, † & debēt esse iudices cōtra suos officiales, & eos punire durāte officio. vi. text. in. c. 43. infrà eod. & vi. text. & Bart. in. l. si quis fortè. §. si quos. ff. de pœnis. & Pari. de Put. in tracta. syndica. in parte, potestas an possit. ▽ Alios casus posui suprà in. c. 3. in gloss. 1. 8. colū. versic. & nō solū de sua causa. vsq; in fine glossæ, quā per te vide. & Iohā. de Plat. in. l. præcipit. C. de Cano. larg. titul. libr. 10. nume. 3. &. 5. vbi ait. quòd magistratus, vel officialis maior debet punire nefarios conatus, & delicta inferiorū magistratuū in officio delinquētū. vt in l. si quos fortè. §. si quis. ff. de pœnis. quod dicit intelligendū de aliis officialibus, præterquam de iudicib⁹ ordinariis, quorū flagitia sunt principi referēda, nō puniēda. vt in. l. 2. ff. de offi. præfe. August. ▽ Et extēde q̄ debet eos punire, licet nō sit requisit⁹, si fuerit sciēs, quia vtitur vtilitas publica. vt tenet dictus Plat. vbi suprà. quod nota, & vi. tex. in. c. 43. infrà eod. ▽ Quoq; nota hic casum, in quo iudex potest cōueniri durāte † officio, si recipit istas portulas, idest assessorias. ▽ Quia regulariter est cōtra: quia officio durante † nō potest cōueniri. text. in. l. 2. in principio. ff. de in ius vocā. & c. prohibetur. 2. q. 1. tex. in l. pars literarū. ff. de iudiciis. glo. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. text. in. l. 11. tit. 1. parti. 7. & gl. in. l. 2. titul. 20. for. ll. lib. 4. in gloss. ni merino. & Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de noui operis nūtia. 1. q. Quod intellige in maioribus iudicibus ordinariis, secus est in minoribus magistratibus, quia isti bene possunt conueniri. vt ibi. & text. & gloss. in authē. vt iudice. fine quoquo suffrag. §. sint autem. colla. 1. & Plat. in. l. 1. C. de lucris aduoca. lib. 12. vel nisi actio sit tēpore peritura. vt in. d. l. 2. ff. de in ius vocan. & tenet Plat. ibi. in. d. l. 1. quia tūc bene potest cōueniri. ▽ Quod ampliatur, vt cōparere nō teneatur † officio durāte q̄ etiā nō tenetur per procuratorē cōparere, aliàs nullū esset eorum priuilegium. secūdū Bart. in. l. 2. §. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. ▽ Tamē ista regula limitatur, & 2. vt procedat, quādo magistratus, vel iudex citatur vt cōpareat dū est in magistratu. secus si citatur † vt cōpareat finito officio, vel magistratu, dū talis citatio cōferatur in tēpus permissum, quia in isto casu fallit. l. si tempus. ff. de hæredi. institu. sicut valet citatio die feriata, vt habetur per Bar. & alios in. l. 1. §. nūtiatio. ff. de noui ope. nūtia. & in. l. fi. C. de feriis. Et istā limitationem ponit gloss. in. d. c. prohibētur. &. q. 1. & canonistæ in. c. legebatur. de maio. & obe. & facit text. in. l. si adulteriū cū incestu. ff. de adult. §. fin.

6 mo aunque los tales corregidores, y ▽ Tertiò fallit in maioribus, magistratibus qa† indistinctè cōueniri possūt. l. nec magistratibus. ff. de iniuriis. ▽ Quartò fallit, nisi iudex delinquat pēdēte † officio, qa tūc p delictis cōmissis in officio pōt cōueniri. secūdū gl. in. d. l. 2. ff. de in ius vocan. & l. nec magistratibus. & ibi Bartol. & est text. in. l. iubemus. C. ad. l. Iuliā repet. & ibi gloss. notabil. in verbo administrat. & ad hoc reputat eā singula. Roma. consil. 415. & facit text. in. c. sancimus. 2. q. 7. & gloss. in. d. c. prohibētur. & Bal. in. l. mācipia. C. de seruis fugi. ▽ Et ideo si officialis, vel magistrat⁹, pēdēte officio cōueniretur de furto cōmisso in loco, & de barateria, & simonia pro officio obtinendo, de hoc bene potest cōueniri. vt est text. singul. in authē. vt iudices fine quoquo suffrag. §. si quis. colla. 2. quē ibi notat Angel. pro singul. & eū quoq; comē. Roma. in singu. 751. adde etiā text. solennem in. l. nulli. & ibi clarius Bart. C. quorū appella. nō recipi. ▽ Et facit, q̄ officialis qui tenetur de barateria, punitur etiā durāte officio. vt in. l. iudices. C. de dignitati. li. 12. eo dē modo punitur pro furto tenet in expresso Anton. Frā. in additio. ad Abb. in. d. c. legebatur. de maio. & obe. in additione, quæ incipit, fine administratione. ▽ Et facit quod notat Bald. in titul. de pace cōstā. versic. in nomine Christi. & Angel. in. l. 2. §. fi. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. vbi tenēt, q̄ anciani possunt remouere potestatē durāte officio, si nollet facere id, quod debet. & facit quod tenet gloss. & ibi Imol. 9. colū. n. c. fi. de rescrip. vbi si delegatus Papæ delinquat, potest accusari corā ordinario, & punietur postea finito officio. & facit text. & ibi Abb. in. c. fi. de statu. mono. & Feli. in. d. c. legebatur. ▽ Ex prædictis apparet nō bene dixisse gloss. in. l. 2. ff. qd metus caus. in verbo, locum habere. quæ vult, q̄ etiā pro delictis cōmissis in officio nō possunt magistratus adueniri, sed demū finito officio. quia Angel. ibi dicit, q̄ iudices habētes merum, vel mistū imperiū, & sic altā iurisdictionē, si reperiātur in expressa barateria, vel furto nō possunt cōueniri durāte officio. Secus est in magistratibus habētibus bassam iurisdictionē, quia illa gloss. & Angel. malè dicūt, vt patet ex prædictis.

ctis. vt Iaſ. in. d.l.2. de in ius vocan. ff. numer. 2.
8 ¶ Quinto fallit, niſi pendente† officio faciat ali quem contractum, quia de illo poterit conueniri pendente officio. tex. eſt in l. interdū. §. 1. ff. de iudi. & in l. 2. §. legatis. &. §. omnes. eod. titulo. & hoc quando contrahere poteſt, quia regulariter eſt prohibitus. vt in. l. non licet. ff. de contra. empti. niſi in ſeptem caſibus, de quibus per Alexand. & Iaſ. in l. principalibus. ff. ſi cert. peta. vt poſui, & plures alios ſuprà in. c. 2. in gloſ. de mercaderia. ¶ Sextò fallit, niſi iudex pēdēte
9 officio ſe ſubmittit† alterius iuriſdictioni. text. eſt in l. receptū. ff. de iuri. om. iudi. & facit text. in c. nos incompetēter. 2. q. 7. vt tenet iſtas duas proximas limitationes Anto. Frāciſcus in addi tio. ad Abba. in. c. aduerſus. de immunita. eccleſi. in additione, quæ eſt in nu. 14. verſic. an aūt. Hinc eſt, quòd poſsit conueniri citatione non actoria, puta ad defendēdū proceſſum ſuū ſuper inquiſitionē. vt Feli. in. d. c. legebatur. & in. c. dilectus. de reſcriptis. ¶ Septimò fallit in habenti-
10 bus dignitatē ſine† adminiſtratione, vt ſunt Comites, & Marchiones, Duces, & Reges: quia iſti proculdubiò poſſunt cōueniri, vt in. l. 2. C. vbi ſenato. vel clari. ſecūdū Bart. in. d. l. nec magiſtratibus. ff. de iniuri. & docto. in. d. c. legebatur. ſed tu dic, quòd melior ratio eſt, quia habēt officiū perpetuū. ſecūdū Iaſ. in. d. l. 2. ff. de in ius vocā.
11 nu. 3. ¶ Octauò fallit † in aliena patria, quia ibi bene pōt cōueniri. ſecus eſt in loco ſui magiſtratus. gl. in. l. ſi præſens. C. de epiſc. audiē. ſecūdū Iaſo. vbi ſuprà. Quod intellige q̄ pōt conueniri in aliena patria ꝺ delicto, vel cōtractu, dūmodo ſit talis cauſa, quæ poſsit agitari per procuratorem. ſecūdū Alber. in. l. ſenatus. ff. de offi. preſi. prout declarat dictus Anto. Fran. in additio. ad Abba. vbi ſuprà: quia in ciuilibus pōt pro debitis alibi cōtractis tēporalis & ꝑpetuus officialis officio durāte cōueniri. tenet Ange. in. l. 2. C. de adminiſtra. tuto. & Zachar. in additio. ad eū dē Abbat. in. d. c. legebatur. ¶ Nonò fallit in of-
12 ficiali perpetuo, † quia tūc ne delicta remaneāt impunita, pendēte officio, poterit cōueniri. tenet Bald. per illū text. in. l. ſi finita. ff. de tutelis. & rationi. diſtra. Bart. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. colū. 2. ff. de noui ope. nuntiatio. & Specula. in titul. de actore. §. 1. verſi. illuſtris. & in titul. de reo. verſi. Itē cōſul. & Bal. in. d. l. pars literarum. & Anto. de Butri. in. c. cæterū. de iura. calū. ad finē. ¶ Quod extenditur non ſolùm quādo eſt perpetuū, verūetiā, ſi officiū ſit ad beneplacitū principis, qui tūc quoq; durante officio pōt cōueniri. Ita eleganter determinat Bart. in. d. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. 2. colū. per tex. in. l. iuriſperitos. ff. de excuſ. tuto. & determinat Bart. in. l. quāuis. circa principiū. ff. ſi cert. peta. & facit glo. in Cle. & ſi principalis. de reſcrip. & gl. in. c. fi. de reſcri. in. 6. in verbo, per petuus. & ibi Domi. & tenet Anto. Franciſcus, in additione ad Abbat. in. d. c. legebatur. & Iaſ. in. d. l. 2. nu. 3. ¶ Decimò limita, niſi à iure impo
13 natur† pœna remotionis ab officio, quia tūc poterit etiā durāte officio cōueniri: quia ſi ſpectaremus finē officij, fruſtra fieret talis amotio. ſecūdū Bald. in titul. de pace cōſtāt. verſi. credentia. ad finē. in vſib. feud. per. d. l. iubemus. C. ad. l.
14 iuliā repet. ¶ Vndecimò, limita, niſi actio† eſſet tēpore peritura, quia ſaltē vſq; ad litē cōteſtatā pōt magiſtratus cōueniri. l. ſenatus. cū ibi gloſ. ff. de offi. præſi. Canoniſtæ in. d. c. legebatur. & tūc cōpellitur cautionē præſtare de proſequenda lite finito officio. text. eſt in. l. ſi adulteriū. §. fi. ff. de adulte. & eſt gloſ. in. d. c. prohibetur. verſic. propter magiſtratū. in fine. 2. q. 1. ¶ Duode-
15 cimò fallit, † qn faciūt cōtra iuriſdictionē ſuperioris, tūc enim etiā ſi ſint maximi magiſtratus, poſſunt cōueniri diminuto officio. text. eſt in. l. ſi appellationē. & ibi Bald. notat. C. de appella. & ſequitur Iaſ. in. d. l. 2. vbi ponit quaſi omnes dictas limitatiōes. & Anto. Frāciſcus in additio. ad Abba. in. d. c. aduerſus. & Feli. in. d. c. legebatur. & per Pari. de Put. in tracta. ſyndica. in parte, durante officio. foli. 106. & in parte, officialis durāte officio. cod. fo. Decimotertiò nouiter li-
16 mitatur, & fallit, niſi cōueniatur † ex contractu vēditiōis per eū celebrato, tūc enim talis exceptio, cū ſit declinatoria, per eū vēditorē apponi nō pōt. ita tenet Frāciſcus de Aretio. cōſilio. 30. in. 2. colū. prout refert, & ſequitur additio Ale.
17 in. d. l. 2. in. 1. additiōe. ¶ Decimoquartò † fallit, niſi ꝑ debitis ante officiū cōtractis, quia tūc durāte officio pōt cōueniri. vt tenet Ange. in. l. 2. C. de admin. tut. cōtrariū in hoc tenet Iohā. de Pla. in. l nec ipſi. C. de incolis. & vbi quis domicilia videtur. lib. 10. nu. 2. vbi tenet, q̄ officialis, & ſtipēdiarius pro cōtractibus, & delictis antea factis cōueniri nō pōt durāte officio, vel ſtipēdio ſed pro cōtractibus, & delictis ibi cōmiſsis, allegādo Bart. in tracta. repreſali. & eſt in. 6. q. principali. & hoc credo &, dictū Angel. intelligatur de debitis factis in prouincia, quā regit ante officiū receptū, q̄ pōt cōueniri, ſecus de his, qui fecit extra prouinciam. ¶ Decimoquintò fallit
18 † qn principi placuerit, quia tūc poterunt eius officiales cōueniri durāte officio. vt tenet Bald. in. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio procōſu. &

ſu.& lega.& Paris de Pute. in tracta. ſyndica.in dict.verſicul. officialis durante. ☞ Decimo-
19 ſexto fallit inter non ſubditos,†quia dicta regula, quòd officialis non poſsit conueniri, habet locum inter officialē, & ſubditos:tamē ille, qui nó eſt ſubditus, pōt officialē officio durāte cōuenire.ſecū. Azo. in ſumma de in ius vocan. & melius in titul. vt oēs cauſ.tā ciuil.quā cri. & eſt gloſſ. in.l. ſi præſens. C. de epiſcopali audi.Specula.in tit.de ſupplicatio. §. ſequitur. verſi. Itē durāte officio poſſūt ſubditi ſupplicare principi.vt Paris de Put.vbi ſuprà. ☞ Decimo-
20 ſeptimo† fallit quādo talis officialis agit durāte ſuo officio cōtra aliū, quia tunc poteſt ipſe cōueniri.vt in.l.2. §. ſed ſi agant. ff. de iudiciis. quod eſt verū,niſi ageret cōtra debitorē fugientē,vel ex cauſa dāni infecti.notat Angel. & Bal. in.l.ſi.§.dāda.de iure deliber. & tenet Paris de Put.vbi ſuprà.num.10. ☞ Decimooctauò fallit,
21 †niſi iudiciū eſſet modico tēpore duraturū. vt in.l.momētanee. C.qui legi. perſo. & Paris de Put.vbi ſuprà. nu. 13. ☞ Decimononò fallit in
22 omni caſu, quādo eſt de volūtate† ipſius iudicis,& ipſe iudex vult cōueniri durante officio, quia tūc bene pōt cōueniri. ita tenet Catald. in tracta.ſyndi.q.5.licet ego nō inuenio, tamē allegat eū Bertachi. de Firmi. in ſuo aureo reperto. in parte,officialis cōuenitur. verſicul. 9.& licet Firmi.nō dicat,ego allego Amode.Iuſti. in tracta ſyndi.in parte olim poteſtatē dictę ciuitatis. verſi. Itē poterit.vbi in expreſſo tenet,q̄ de volūtate iudicis cōuēti pōt cōueniri,quia cū ſit inductū in fauorē iudicis,q̄ finito officio cōuenia tur.vt in d.l.nec magiſtratibus.ff.de iniuri.& in d.l.2.ff.in ius vocā. pōt tali fauore,p̄ ſe intro ducto renūtiare.arg.in.l.ſi qs in cōſcribēdo. C. de pactis.quod dicit dict⁹ Amode. Iuſti. q̄ hodie nō procederet,quia cōmuniter in electionibus, vel prouiſionibus apponitur capitulū, q̄ de omiſsis, & cōmiſsis teneatur ſtare ad ſyndicatū finito officio,prout in prouiſionibus correctorū patet, inquātū dicūt, y recibades del fianças llanas,y abonadas, que hara la reſidencia que la ley de nueſtros Reynos māda. vnde ſecūdū Amode.Iuſti.nō eſt obligatus anteaquā trāſiuerit in cōtractū.l.Cæſar.ff.de publica. & in.l. donatiōes.C.de donatio.inter vir.& vxo. & ſic agēs durāte officio ageret ante diē,q̄d fieri nō pōt.l. niſi finita.de tutel.& rātio.diſtrahē. Quod dicit verū dictus Amode. niſi de voluntate officialis,& cōmunitatis,vel regis, qui ipſum elegit, vel poſuit in officio,quia poteſt rex, vel cōmunitas remittere ſyndicatū, ſicut tutori remittitur redditio rationis.l.quidā decedēs.ff. de adminiſtra.tuto. ☞ Ita ſicut iudex non pōt cōueniri of-
23 ficio durāte,ita† officio pēdēte nō poteſt alium cōuenire.text.in.d.l pars literarū. ff.de iudic.& text. in.l. 2. titul.20.libr.4.for.ll.& ibi Montal. ☞ Hac de cauſa dicit Angel. in.d.l. pars literarū.q̄ poteſtas,ſeu iudex durāte officio, nō po
24 teſt petere† exequi inſtrumētū, quod habet cōtra ſubditū,ſed remediū eſt,q̄ alteri cedat ſua iura,cū pacto, q̄ non teneatur de euictione. per.l. ſed ſi reſtituatur.ff.de iudi. quod ſequitur dict⁹ Paris de Puteo,in.d.verſi. officialis durāte.nu. 10.de quo vide,quæ dixi ſuprà in.c.2.in gloſ. de mercaderia.in fine. ☞ Ex quo dicto Angel. in
25 fertur,q̄ officialis durāte† officio pōt cedere iura ſua alteri,qui agit nō obſtāte exceptione, quę obſtaret cedenti.ſecūdū Firmian.in ſuo reperto.vbi ſuprà,verſi.quarto. ☞ Supradicta habent locū in officiali tēporali, nō in perpetuo: quia
26 perpetuus† poteſt cōueniri durante officio. vt l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.& ibi Bart. ff. de noui ope.nūtia. ☞ Et quoq; nō habēt locū in
27 officiali ad beneplacitū, † quia dicitur perpetuus,& iſte poteſt cōueniri officio durāte. per l.ſufficit.ff.de cōdi. indebiti.& per.l. iuris peritos.ff.de excuſa.tuto.vt tenet Paris de Pute.vbi ſuprà.in.d.verſi.officialis.nu.1. ☞ Sed q dicātur
28 maiores vel minores † magiſtratus. Iohan. de Plat.in.l.nemo carcerē.C.de exacto. tribu. libr. 10.nu.12.allegādo gloſ.in.l.nec magiſtratus.ff.de iudiciis.dicit,q̄ maiores dicūtur, qui habēt merū,& miſtū imperiū,minores autē, qui habent ſimplicē iuriſdictionē.Sed dicit,q̄d Innoc.in.c. ſedes.de reſcrip tenet, q̄ hoc relinquitur arbitrio iudicātis. ☞ Ego tamē teneo, q̄ in omnibus
29 †caſibus ſupradictis,in quibus iudex durāte officio poteſt cōueniri,in eiſdē poteſt agere, & cōuenire,quia eſt eadē ratio, ilico debet eſſe idem ius,& diſpoſitio.c.trāſlato. de cōſtitu.&.eſi qs. prima,quæſtio.3.& in.c.quo iure.8.diſtinctio.l. ſi qs cōtra.ff.de appella.l.2.C.de fideicōmiſsi.& in.c.de illis.de ſpō ſa.& in.c.propoſitum. de eo, qui duxit in matri.quam pol.per adulteri.

Summarium.

1 Aſſeſſorias iudex ordinarius qui proceditvt de legatus,habere non poteſt.

2 Quando cauſa, vel vniuerſitas cauſarum committitur ordinario iuriſdictionem habenti, intelligitur ordinarium eum facere,& non delegatum, niſi eſſet commiſsio cum clauſula ſummariè,

summariè, vel sit appellatione remota commissa.

3 Si appellatur à sententia episcopi, quando est ordinarius, ad Metropolitanum appellatur, sed si est delegatus, appellatur ad papam.

4 Salaria an dentur ordinariis, & delegatis.

5 Ordinarius procedens vt delegatus, nō tenetur in modo procedendi statuta loci seruare.

6 Ordinarius dicitur delegatus, si in cōmissione est dictū, vel diminutum iurisdictioni ordinarię. Vel si in cōmissione est dictum, autho ritate nostra cognoscas, vel verba similia: seu superior vtitur verbo præceptiuo.

7 Quando commissio sit sub nomine dignitatis, tunc censetur ordinarius, non delegatus.

8 Iurisdictio ordinaria quando alteratur in proce dendo, delegata censetur.

9 Vt iudex delegatus procedens quis in causa cū nō sit, si in illa habet ordinariā, valēt acta.

10 Iurisdictionē ordinariā, & delegatā habens, an pōt procedere ex delegata, omissa ordinaria.

Commission.

c Idem tenet Iohā. de Nauazin. in sua Sylua nuptiali lib. 5. fo. 229. colū. 4. versi. amplia tertiò. vbi ait, q etiā si ordinarius iudicaret in causa sibi à principe delegata, in qua tamen sine 1 delegatiōe † omnino habuisset iudicare, tales assessorias, vel sportulas capere nō pōt. & tenet in expresso Felin. in. c. de hoc. de simo. colū. 2. versic. Itē facit notabile allegādo Ancha. in consil. 197. incipiēte, Præmittēdū q de iure ℣ Et ratio 2 istius tex. pōt esse: quia qñ vnā causam, † vel vniuersitatē causarū certarū p legē Rex, vel Imperator cōmisit præsidi aliter habēti iurisdictionē intelligitur eū facere ordinariū, nō autē delegatum. tenet Ang. per glo. ibi, in. l. diuinæ. C. ne liceat potētio. & Ang. de Aretio, in. l. dato iudice. ff. Si quis & à quo appellā. sit. de quo p Abbat. in. c. licet. de officio ordina. quia tūc videtur exercitare eius iurisdictionē ordinariam, si illud qđ mādat, pertinebat ad eius iurisdictionē, non autē videtur eū facere delegatū, nisi mādaret illud fieri cū clausula, appellatione remota: quia tūc videtur alterare iurisdictionē ordinariā, & tūc cēsetur delegatus, & nō ordinarius. put tenet Vitalinus in tracta. clausularū in parte, clausula, appellatione remota. colū. 2. ℣ Et Paul. de Cast. in. l. & si prætor. ff. de offic. eius cui mā. est iurisd. vbi dicit, q si Rex nō mutat modū procedendi, cēsetur eius iurisdictio ordinaria exercitasse: secus si alterauit, puta si dicat, q procedat summariè. & idem tenet Paul. de Cast. in. l. 1. §. opus nouū. ff. de no. ope. nūtia. & ibi Alexā. & Lanfranc. de Oria. in repet. c. quoniā contra. de proba. in princ. nu. 26. vbi ait, q quādo clausula summarie apponitur in literis, & scribitur iudici ordinario, qui aliàs fuit iudex cōpetens in dicta causa, virtute talis causulæ dicitur esse delegatus, quia altera tus est processus. secus est si princeps scriberet iudici ordinario, q cognoscat de aliqua causa, in qua erat cōpetens sine clausula dicta, tunc nō efficitur delegatus. & allegat Lanfranc. Innoc. in. d. c. licet in corrigēdis. de offic. ordi. & docto. in. l. & quia. ff. de iurisd. om. iudi. & idē tenet Ias. in. l. 1. §. & post operis. ff. de no. ope. nūtia. nu. 2. & ibi Alex. per tex. in. c. licet vndiq;. de offi. dele. & c. cū aliquibus. de rescrip. in. 6. quā decisionē dicit ibi Iaso, esse multū vtilē in practica. & dicit, quòd tenet Bal. in additio. ad Spec. in tit. de legat. vlti. colū. & Alex. in. l. more. ff. de iurisd. om. iu. 5. colū. vbi reputat quotidianū, & sic, q ista decisio est indifferēter approbata secundū Ias. vbi suprà, & eā multū in practica obseruatur. secundum eū.

℣ Et ex ea inferūtur magni effect9: quia si à sen-
3 tētia † epi, qñ est ordinarius, appellatur ad Metropolitanū, sed si esset delegatus Papæ, appellatur ad Papā. l. 1. §. 1. ff. quis & à quo appel. ℣ Itē
4 salaria nō dātur ordinariis, † sed bñ delegatis. c. ab omni. de vit. & honest. cleri. & ibi doct. ℣ Itē
5 qñ ordinarius ꝓcedit vt delegatus, † nō tenetur in modo procedēdi seruare statuta illius loci. secundum Ang. in. l. ius autē ciuile. ff. de iusti. & iure. & Bal. in. d. ca. licet. in corrigendis. Et Idē tenet Ias. vbi suprà. & in. l. 1. §. si quis simpliciter ff. de verbo. obligat. nu. 5. vbi dicit, q supradicta est cōmunis opinio, quòd salaria ordinariis nō debeātur, licet Aretinus cōtra istā cōmunē doctrinam retorquet. tex. in. d. c. cum aliquibus. sed nil facit secundū eundem Ias. quia ibi potestas ordinaria illius, ad quē scribit Papa, non alterat illam iurisdictionē ordinariā in aliqua forma, sed eam prorogat ad personam inhabilem, quā aliàs non posset ordinarius instituere. De quo per Feli. in cap. cùm ex officij. de præscriptio. colum. 10. versicul. nihilominus. vbi dicit quoque, quòd ista est communis opinio. & idem tenet Ias. dicendo eam esse communem in. d. l. 1. §. & post operis. ff. de noui operis nuntia. licet dicat, quòd putat eam non esse veram, per rationes, & iura vt ibi per eum. Attamen in fine illius quæstionis cogitandum relinquit, quia non reperit aliquem contradicentem, & dicta

officiales conozcan por cōmission nra,

decisio

decisio est approbata per omnes secundùm eundem ibi. ☞ Quam amplia, quòd non solùm ordinarius dicitur delegatus, si in commissione est dictū, quòd procedat summariè, verūetiam
6 si aliqd est additum, vel diminutū iurisdictioni ordinariæ. vt tenet Alex. in.d.l.1.§. si quis simpliciter. ff. de verbo. oblig. nu. 11. vbi quoq; dicit quòd idē est si in cōmissione sit dictum authoritate nostra cognoscas, vel similia verba. per tex. in. d. c. cū aliquibus. ☞ Et idem dicit, quòd est vbicūque superior in cōmissione vtitur verbo præceptiuo. vt glos. ibi in. d. c. cū aliquibus. in verbo, cōcedimus facultatem. ☞ Tamē suprà-
7 dicta limitantur notabiliter, nisi fiat † delegatio sub nomine dignitatis, quia tunc censetur ordinarius & non delegatus. vt tenet Ias. in. d. l. Ius autem ciuile. ff. de iusti. & iure. nu. 4. allegando Bald. in. c. is quibus de offic. ordi. & in. l. præcipimus. C. de appella. in princip. vbi Bal. dicit, q̄ si cōmissio fiat sedi, & nō personis, dicuntur ordinarij. quod est notandū secūdùm Ias. vbi suprà, vbi quoq; in nu. 7. & 8. limitat aliis modis, puta quando talia verba ponūtur in principali dispositione rescripti, vt quia dicitur authoritate nostra cognoscas, de causa quæ vertitur inter tales. secus si apponatur in cōfirmatione, seu in executione dispositionis, puta si cōmitteretur iurisdictio ordinaria in certo loco, & postea in fine rescripti diceretur, quòd quicquid eius authoritate fecerit princeps, habebit ratū: quia regula est, quod clausula apposita in executiuis non immutat naturam principalis actus. tex. est notabil. in Cle. 1. de præbē. quā Abb. ibi exclamat, & dicit se nec scire alibi. & ita limitat Cardin. & Imol. in. c. quoniam Abb. de offi. deleg. vlti. colū. quod sequitur & cōmend. Alex. in. d. l. more. 5. colū. & vid. Abb. in. c. cùm in nostris. de cōcess. præben. vlti. colū. ☞ Quoq; limitatur,
8 quādo solùm alteratur † iurisdictio ordinaria in procedendo, quòd erit delegatus quantū ad procedēdum, sed ordinarius in sententiando. tenet Iohā. Butri. in. l. qui procuratorem dat. ff. de procurato. in princ. & ideo si datur liberū arbitriū potestati in inquirendo, & cognoscēdo, nō intelligitur dari in decidēdo. & istā opinio. tenet Ias. in. d. l. Ius autē ciuile. nu. 8. licet aliqua adducat in contrariū, cū qua dicit, quòd tenet Bal. in d. l. qui procuratorē dat. vlti. colū. in prin. Et no. supradicta, quia quotidie eueniunt in practica. & alias limitationes ponit Ias. in. d. l. Ius autem ciuile. quas per te vide. ☞ Vnum tamen nota in
9 materia dicta, q̄ si aliquis processit in † causa tāquam iudex delegatus, cùm nō sit, si tamen habebat in illa causa iurisdictionem ordinariā, valent acta. licet in illa processerit vt delegatus. tenet Paulus de Castro in. l. habebat, in fine. ff. de instituto. ☞ Et idem tenet Angel. in. l. 2. §. conuenire. ff. de iudic. vbi dicit, quòd putans se habere iurisdictionem ex vno capite, & eam non habet, sed habet ex alio, si procedit ex capite in competenti, non vitiatur processus. quod dicit esse verum, quando litigantes procedunt ex capite competenti. Secus si procederent ex capite incompetenti, ita, quòd errarent simul litigantes, & iudex. text. in. l. sed si in seruum. §. si quis iudex. ff. de arbitris. ☞ Adde quoque, quòd si ali
10 quis habet ordinariam, & delegatam † iurisdictionem, quòd si ordinarius vult, potest procedere ex delegata, omissa ordinaria. vt per Innocentium, & omnes alios in dicto capitul. cùm ex officij. subdentes, quòd potest procedere ex vtraque. quod est bene notandum secūdùm Imolam in capitul. nisi essent. de præbend. prima columna. & Felinus in dicto capitulo. ex officij columna vndecima. versicul. secūda conclusio. sed si simpliciter procedat, videtur procedere principaliter ex delegata. secūdùm Abbatem, ibi. post Butrig. per. l. tertiam. ff. de milit. testament. vbi miles testando videtur in dubio elegisse viam efficaciorem. & procedit hoc in dubio secundùm Felinum. ibi colum. 15. versicul. sexta conclusio. quando in sententia est clausula omni meliori modo, quòd possum. & sequitur Iohann. Andre. & Domin. in capit. si postquam. de election. in sexto. in secunda columna. ☞ Quod amplia secundùm Felinum, vbi suprà, columna. 16. etiam si iudex expressit ordinariā potestatem. & Abbas ibi. quia sępe exprimitur causa demonstrandi personam. vt per ipsum. ☞ Amplia, & secundò secundùm eundem nedum si habet delegatam & ordinariā, sed etiam si habet solam delegatam alterantem, seu reuocātem ordinariam. vt ibi per Abbatem & latissimè per Felinum: quem vide.

Summarium.

1 Iudices salariati de publico, vel literati nil debent recipere prouidendo processum, aliàs puniūtur, quia priuātur officio, & cū quadruplo restituant recepta.
2 Priuationis pœna non debet poni, nisi in casibus à iure expressis.
3 Casus, in quibus quis priuatur officio.

d Ley [d] Quæ est lex.16.tit.15.lib.2.in ordi.Regali.Similis in.l.13.tit.16.eod.lib.in dictis ordinatio.vbi iudices †prouidendo processu nil debent recipere,si sunt literati,vel salariati de publico,aliàs puniuntur in amissione officij, & illud quod receperunt per se, vel per interpositam personam,restituant cum quadruplo. ∇ Et hic est casus,in quo quis prębatur officio. ∇ Et iudex syndicatus,vel alius iudex non debet quem priuare† officio,nisi in casibus expressis à iure: quia regulariter non potest poni pœna priuationis à iudice, nisi expressè reperiatur imposita à iure.ista est glo.singula.in.c.fi.de iure patronat. quam ibi Abb.dicit esse singula.& tenet Andr. Siculus Barb.in.c.1.de offi.delega.16.col.vbi allegat aliam similem in.c.cum vos.de offi.ordin. & tex. in authen. de non eligendo. secundo nuben.§.cùm igitur.versi.nec est lex.colla.1.quem tex.magnificauit Bald.in authen.ex testamento. C.de secundis nupt.col.fi.nu.5.ver.modò iuxta prædicta.& tenet singulariter Alexan.in.l.etiã. §.licet in dotalibus.ff.solu.matrimo.col.2.nu.7. & dicit, q̃ est similis glo. in summa. 15. q. 8. & tenet hoc Alex.ibi.sequendo Imol.contra Bal. ibi.qui tenuit contrarium,non faciendo mentionem de tex.in.d.§.cùm igitur. dicendo,q̃ inductio Bald.est multum à remotis, vt posui in.c.1. supra eodem.in glo.vsen bien del. versi.sed potest remoueri.& istammet opinionem, q̃ pœna priuationis non imponatur nisi inueniatur expressa in iure.tenet Iohã.de Ana.in cap.1.de maledi.1.col.Et Ias.in.l.illam. C. de colla.col.3.nu. 12.& idem tenet Ias.in.l.1.nume.12.& in.l.si quis maior.nu.8.C.de trãsact.&glo.in.c.cùm nos.de de offi.ordina.& Andre.Siculus.consi.51.in.primo volu.consi.col.23.& est tex.in. l. at si quis.§. diuus. ff. de religio. & sumpti fune. in verbo, pœnam autem institutã. ∇ Alios quinq; casus, † in quibus quis potest remoueri,& priuari ab officio ponũtur.& Amode.Iusti. in dict. tract. syndica.in parte, olim potestatem dictæ ciuitatis. ∇ Et primus est,si commisit furtum, vel barateriã.vt in.l.iubemus. C.ad.l. Iulia.repet. ibi. administrante eo.& notatur in.l.2.in prin.ff.de in ius vocan.& in.l.fina.ff.ad.l.Iuli.repet.& ita dicit fuisse obseruatum de facto in ciuitate Castelli in collaterali Iohã de Firmio tũc potestatis qui per pecuniam, & barateriam, promiserat absoluere dominum Frãciscum de Cannali

so la pena de la ley[d]
Ni reciba el ni sus
oficiales cõpromis

bus, & etiam Florentiæ dicit Amode. Iusti. q̃ fuit obseruatum contra dominum Franciscũ de Taliazo tunc capitaneũ pro barateria facta cum Hebræis,qui durãte officio fuerunt capti,torsi, & in carceribus mancipati, & puniti. Et tenet Iohã.de Plat.in.l.iudices. C.de dignita.lib.12.dicendo, q̃ officiales in officio cõmitentes furta, & barateria,possunt officio&dignitate priuari, & degradari,& quoq; priuãtur salario.q̃ Bar.in. l.2.ff.d infami.&in tex.in.l.iudices. C.de anno. &tribu.lib.10. ∇ Secũdus casus est,propter aduersam,&longã corporis infirmitatẽ. ∇ Tertius casus,propter nimiam negligentiam.l.si quos iudices. C.de offi.præfecti orien. circa quod vide quæ posui in dict.cap.1.in glo. vsen bien del.ver si.sed potest remoueri.vide Plat. in.l.quicunq;. C.de diuersis officiis apparit.lib.12.vbi idem tenet, q̃ etiam propter culpam, & negligentiam ita potest condemnari officialis,& ab officio remoueri,sicut propter fraudem, & dolum. & priuatur salario. ∇ Quartus,si videat aliquos rixantes,& se non interposuit, quia debet ab officio remoueri.tenet Cyn.in.l.si seruus. C.de noxalibus. ∇ Quintus,propter nimiam sæuitiam.l.2.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. & vi. Bart.& notat Ange.in additio.quas fecit in tracta.Bald.in. l.obseruare.§.proficisci.q.44. ff.de offi.procon. & lega.Et vide tex.in.l.vniuersi. C.vbi causi.fiscal.vel diui.vbi tenet,q̃ si præses in officiis vel in dignitatibus subditos vexat iniuriis,vel contumeliis quæ affuit,q̃ est mortis pœna plectendus.quem commen. Montal.in.l.1.titu.4.libr.1. fori.in glo.magna.num.4.col.sed tu vid.Parid. de Puteo. in tracta. syndica. in parte syndicãter officiales qui violentas.folio.35.nume.2.vbi dicit, q̃ imò talis iudex debet remoueri ab officio,& tenetur actione iniuriarũ.& additio. Bar. in. l.diem functo.ff. de offi. assesso. in nume.4. & facit.l.partit.titu.4.parti.3.l.3.ibi,que sean de buena palabra.& est lex. de iure regni Neapolita.libr.3. titu.41.l.1.§. q̃ si aliter ipsos afflixerint. ∇ Sextus est, si non tenet integram familiam pro qua recepit stipendium. l. 1. &. 3. in.§. colũ.&in.l.in nomine dñi. C. de officio præfe. præto. Affri. ∇ Aliũ casum vide infrà in capit. 47.qui est, quando iudex non punit concubinas clericorum in marca argentea, & in exilium anni. ∇ Alium in iudice salariato, qui percipit assessorias.vt in.l.15.titu.15.lib.2.ordinamen.regali.& in.l.13.titu.16.eodem libro. ∇ Alium vide in iudice, qui perciperet expensas, seu iura si ex diuisionibus bonorum, vt in pragmaticis del aranzel.

Summarium.

1 ARbiter, vel arbitrator, nō potest esse iudex. Vide hic latè.

2 Per conuentione possunt partes se obligare ad standum sententiæ iudicis.

3 Compromissum in iudice valet, quando iudex est incompetens.

4 Iudex iudicando vt arbiter, facit litem suam.

c Compromissos. c Similis tex. in.l. Sed & si seruum §. Si quis iudex. ff. de arbitris. vbi in iu-

1 dicem † ordinarium illius loci non potest compromitti, etiā eo iubente. ☞ Et ratio potest esse propter dignitatē, quæ debet augeri, vtilitas, & honor, vt in.l. Si longiùs. §. fi. ff. de iudi. Sed si iudex ordinarius, quę est magna dignitas, cognosceret vt arbiter, esset deffendere, & non ascendere, & deduceret in vilipendium dignitatem suam. ☞ Et quia iudex debet iudicare secundum iura iusta, & si assumeretur in arbitrum, ab eius sententia nō posset appellari, quia eius sentētiæ est standum, siue æque, siue iniquè, & quia quotiēs adest remediū ordinariū, non est recurrendū ad extraordinariū. ☞ Et quia arbiter, q recepit compmissum in se, debet cogi pnuntiare p iudicē. vt in.l. ?. §. Tametsi. ff. de arbitris. vnde si ipse iudex ordinarius efficeretur arbiter, quis posset ipsum cōpellere. ☞ Et qa cū iudex efficitur arbiter, cognoscit de iure. & seruat solēnitates iuris, sicut si pcederet tanquā iudex: vnde si omissa via iudicis pcederet tanquā arbiter, videretur contemnere iurisdictionē suam. Has rationes ponit Lanfran. de Oria. in tracta. de arbitris. in parte hacten⁹. col. 4. versi. 3. quæro vtrū iudex ordinarius. ☞ Glo. tamē in.c. cū tēpore. de arbitris tenet contrarium. & Abb. ibi. nu. 5. tenet cōcludendo q tàm de iure Canonico, quā de ciuili potest in ordinarium cōpromitti. tamē ordinarius non potest iubere, vt in se cōpromittatur. & in hoc casu intelligit. d.l. Sed & si seruum. §. Si qs iudex qui contrariū tenet. & idē tenet glo. in.c. infames. 3. q. 7. in verbo iudex. vbi est tex. similis. d. §. Si qs iudex, vbi quoq; glo. dicit q credit, q ordinarius possit esse arbiter. vt in.c. à iudicibus. ?. q. 6. quia nunquā precisè inuenitur, q ordinarius nō posset esse arbiter, sed vbiq; dicitur, q nō potest cogere partes, vt in se cōpromittant: vnde secundū d. glo. licitè cōpromittitur in eū, volentibus partib⁹. vt in.l. 4. ff. de tuto. & cura. & illa gl. est plenior, ponens rationē quare ordinarius phibetur esse arbiter ☞ Sed secundū Abb. in. d.c. cū tēpore concludendo opiniones legistarū, & canonistarū, sunt tres opiniones in hoc. ☞ Prima, vt nō sit differentia inter ius ciuile, & canonicum: sed vtroq; iure potest ordinarius in se recipere cōpromissum, dūmodo in eū partes sponse cōpromittant. vt tenet glo. in. d.c. infames. & est quasi cois opi. canonistarū. secūdū eum dē Abb. ☞ Secunda op. est, vt aliud sit d iure ciuili, aliud de iure canonico. & hāc tenuit Bar. in. d. §. Si qs iudex. ☞ Tertia opi. est, q tanquā in arbitrū nō potest cōpromitti in ordinariū, nec de iure canonico, nec ciuili, sed tanquā in arbitratorē sit. & hanc opi. fuit secutus Hostien. & tenet glo. in. d. §. Si quis iudex. & ibi Bar. & hęc opi. vt in ordinarium tanquam arbitratorē potest cōpromitti, est verissima, & coīter appbata. secundū Abb. in. d.c. cum tēpore. nu 5. & dicit, pbari in authē. Si verò cōtigerit. C. d iudi. & idē tenet Ias. ibi. nu. 10. & Paul. de Castro in.l. 1. ff. de iudiciis. nu. 11. & Abb. in.c. qntauallis. di iur. iurā. nu. 14. & Abb. & ibi addi tio. in.c. literas de prēsumptio. & Ang. consilio. 218. 1. col. & quoq; dicit eam coēm opi. Prepositus in.c. infames. 3. q. 7. Et de iure canonico non est dubiū. vt in.c. causam. de electio. & idē in delegato. vt in.c. nisi essent. de prēben. & de iure canonico etiam tanquā in arbitrū potest compromitti, licet de iure ciuili sit duditabile. vt Abb. vbi suprà. & idē tenet Paul. de Castro in. d.l. 1. ff. de iud. nu. 14. & tex. & ibi Innoc. & Abb. in.c. ex parte. de arbitris. & q d iure canonico potest compmitti in iudicē vt in arbitrū, est coīs opi. vt tenet Alex. in.l. & post operis. ff. d noui. ope. nuntia. nu. 5. & dicit q facit. c. literas. de prēsumptio. vbi clarè pbatur q in iudicem delegatū potest cōpromitti, vt in arbitrū, nec videtur aliter dici in ordinario, & istā coēm opi. sequtur Anto. & Imo. in. d.c. quintaallis. ☞ Et licet ista sit coīs opi. q de iure canonico potest cōpromitti in iudicē, sec⁹ est de iure ciuili, seu regio: quia de iure regio, iudex ordinari⁹ non solùm nō potest esse arbiter, verūmetiā non potest assumi in arbitratorē. per tex istū, in quantū dicit, no reciba compromissos de los pleytos. q verbū ad vtrūq; adaptatur, arbitrum, & ad arbitratorē, prout sentit Innoc. in.c. qntauallis. de iure iurā. nu 5. vers. sed quid dices si cōpromissum factū est. & Bal. in addītio. ad Specu. in tit. de arbitris. collū. 4. versi. an arbitramentum finiatur. vbi tenet. q compromissum q fit sup lite, est verū compromissum, etiam si fiat in arbitratorem. Secus est si est super alia

re

re fiat, quia tūc cōpromissum in arbitratorem non dicitur compromissum, sed quoddā pactū. quod dicit q̄ facit ad statutum perciſsi, quo cauetur, q̄ non valet compromissum in præsentem. ℣ Et facit, quia verbum, compromissum, simpliciter factum, intelligitur tāquam in arbitratorē. Iohānes And. Abb. & Hostien. in c. veniēs. de iure iurā. ℣ Sed gl. tenet cōtrariū in l. 1. ff. de iudi. & Alexan. in dict. l. 1. §. & post operis. nu. 4. vbi dicit, q̄ in dubio quādo compromittitur in aliquem, simpliciter intelligitur cōpromissum, vt in arbitrum, non in arbitratorem. vt dicit tenere Specul. in titulo de arbi. §. fina. versic. quid si simpliciter. vt refert, & sequitur Imol. ibi. sed secundùm Alexan. Specula. ibi non bene probat, quia pro hoc allegat. l. hæc venditio. in prin. ff. de cōtrahen. emptio. & l. si in lege. in principio. ff. loca. quæ iura non faciunt. ℣ Sed dicit, q̄ Anto. de Butri. in dict. ca. quintaualis. hoc expresse tenet. & ibi sequitur Imol. 2. charta. vbi dicunt, q̄ si compromissum est super lite, simpliciter intelligitur esse cōpromissum in illum vt in arbitrum. per. l. 3. §. primo. ff. de arbi. secus dicit ibi Imol. si super contractu perficiendo compromittatur in aliquem, quia tūc intelligitur vt in arbitratorem factum compromissum. per dicta. l. fina. de contrahen. emptio. ℣ Et Hostiē. dicit in simili, vt si aliqui conuenerunt parere mādato alicuius, seu mandato faciēdo per talem, nō autem inconueniendo dixerūt se parituros sententiæ, talis videntur illum elegisse in arbitratorem. quod dicit esse notandum. ℣ Et sic secundū Alexand. vbi suprà. nu. 5. debet intelligi, q̄ potius sit compromissum in arbitrum, quam in arbitratorem, quando illa commissio in dubio nō potuit fieri in eum tanquam in arbitratorem, ita vt actus potius valeat, quam pereat. argumen. in. l. quotiens in stipula. ff. de verbo. obligatio. cap. Abbate. de verb. signifi. Et ita dicit quòd voluit Imol. in. d. § & post operis. & in. c. 1. de litis cōtesta. ℣ Et sic reassumendo omnia dicta Alex. dic, quod talis iudex ordinarius, quando super lite, in eū cōpromittitur, nō pōt acceptare cōpromissum, modò cōpromittatur in eū tanquā in arbitrū, modò vt in arbitratorē. per supradicta. Sed q̄n nō cōpromittitur super lite, sed super alia re, pōt esse arbitrator. quod ego non credo, Imò q̄ nō pōt esse arbiter, nec arbitrator, nec talē cōpromissum in se recipere: quia fortè pōt lis oriri, & iudex in ea pōt esse. vt dicit tex. hic, ui delos que pudiere conocer. ℣ Tñ bene pōt partes reducere ad concordiā in ciuilibus, & ad istā cōcordiā monere, non tamen cogere ad eam faciēdam, vt est cōmunis conclusio secundùm Alexan. in dicto. §. & post operis. num. 7. de quo ibi per eum regula cum limitationibus. & dixi suprà in capi. 6. in glo. pobres. nu. 25. ℣ Et sic hodie per istum tex. est approbata opinio Petri. & Cy. in. l. si qs ex consesu. C. de episco. audienti. vbi tenent, q̄ de iure ciuili non potest cōpromitti in iudicem tanquam in arbitratorem: quia non est dare, secundùm eos, rationem differentiæ, quare magis in arbitratorem quā in arbitrum, licet secūdum Alexan. communiter reprehendātur. in num. 6. quia sua cōmunis opinio, & reprehensio hodie per istum tex. non debet teneri, sed est tenendū dictum Cyn. & Petri. ℣ Tamen licet de iure regio non possit compromitti in iudicem tāquam
2 in arbitrum, vel arbitratorē, possunt partes † per conuentionem se obligare ad standum sentētiæ iudicis, quæ obligatio habebit vim renunciationis appellationis. vt in. l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de pactis. l. fina. C. de tempori. appella. & in. l. si cōuenerit. ff. de re iudica. secundū Alexan. in dict. l. 1. §. & post operis. nu. 6. ℣ Et quoq; iste tex. fallit, quando iudex esset incompetens
3 † ex parte actoris, quia tunc valet in eū compromissum, secus si esset incompetens ex parte rei conuenti, quia tunc non valeret, qnia nō potest compromitti glo. est singula. in. §. si verò contigerit. in authen. vt differentes iudices. colla. 9. in verbo, conuentum, in fine. approbando opinionem vulga. magnificabit eā. Anto. Frāciscus. in additio. ad Abb. in dicto capi. cum tempore. de
4 arbitris. in additione fina. in fine. ℣ Tamen † si iudex iudicauit vt arbiter, facit litem suam propter dolum, vel latam culpam. prout tenet Bal. in capi. licet. de præsumptio. nu. 8.

Summarium.

1 Arbiter potest esse iudex in causa, in qua nō habet iurisdictionem.
2 Arbiter potest esse iudex ordinarius inter non subditos.
3 Arbiter potest esse iudex maleficiorum in causis ciuilibus.
4 Arbiter potest esse iudex à quo in causa, in qua pronunciauit, si appellationem detulit.
5 Arbiter effect⁹ iudex ordinari⁹, an expiret cōpromissū in eū factū antea quā esset iudex.
6 Si arbiter alicuius causæ fuit effectus iudex ordinarius, & antea quam esset lata sententia desinit esse iudex, quia finitū fuit suum officiū, an poterit esse arbiter, & proferre sentētiam vigore dicti compromissi.
7 Arbiter potest habere salarium à partibus.

[f] Que pudierē conocer. [f]

1 Nota tex.arg.à cōtrario sensu,ꝙ iudex † in causa in qua nō habet iurisdictionē.pōt esse arbiter& eū compromitti.facit text.in.l.3.in fi.ff.de arbitris. & tenet Bal.ī addi.ad Spec.eod. titu.de arbi.col.4. versic. ordinarius causę.et tenet Alexand.in dicta.l.1. §.& post operis.ff.de noui operis nuntia. num. 2.allegando glo.in.l.2.ff.de de iudiciis. & dicit probari in.l. si quis in consensu. cum glo. C.de episcop.audien.& ibi notant docto.& idem tenet Lanfrā.de Orian. in tractatu de arbit.in parte,hactenus ostēsum est.col.3.in prin. ☞ Quoq; potest esse arbiter iudex ordinarius,quādo non

noscer, [f] so pena q̄ torne lo que lleuare con otro tanto.

2 subditi † in eum faciunt compromissum, quia tunc cessat ratio prohibitionis.tenet Paulus de Castro.in dict.l.qui ex consensu.nume.3.quando non sunt subditi ratione diœcesis, vel ratione personarum,licet ratione causarū specialium sint subditi,isti bene possunt compromittere in eum secundùm Paul.ibi. ☞ Idem dico in iudice

3 maleficiorum †, qui solùm cognoscit de causis criminalibus,& de causis numariis,& sic ciuilibus non cognoscet.vt in.l.solemus.§.latriunculator.ff.de iudici. quia iste in causis ciuilibus bene assumi potest in arbitrū, quia tūc iurisdictione nō abutitur.tenet singulariter Ange.in consilio.218.prima col.versicu.videamus. quod nota.

4 ☞ Idē est in iudice à quo,† quia in causa,in qua pronunciauit,& detulit,potest in eum compromitti.tenet Guille.de Cun. & nouissimi in d.l. sed si seruum.§.si quis iudex.ff. de arbi. & tenet Anto.Francis.in additio.ad Abb.in dict.c.cum tempore. de arbi.in additione fi. & idem tenet Lanfran.de Oriano in dicto tract.de arbi.in parte,hactenus ostensum.in princi.3.col. vbi dicit, ꝙ et similiter iudex à quo appellatur,potest esse arbiter.per.d.Guiller.ī.d.§.si quis iudex. ☞ Vbi dictus Lanfranc.sequentem quęstionem ponit.

5 Mihi fuit cōmissa quæstio tanquā in † arbitro, & anteaquā esset finita dicta causa, effectus sum iudex ordinarius illius causæ, an expiret compromissum? Quam quæstionem dicit, ꝙ nemo tangit,& videtur esse decisa per.l.cæcus.ff.de iudi.eam sic inducendo.dicit enim tex.ꝙ cęcus officio iudicandi fungi potest, tamen dicit ibi glo.quando fuit adeptus officium,cùm non erat cęcus,sed postea superuenit cæcitas:quasi velit, ꝙ si abinitio fuisset cęcus,non potuisset esse iudex.Idē sic in proposito,ꝙ sicut cæcitas superueniens non impedit iudicum, licet si ab initio fuisset,impedisset:eodem modo si superuenit iurisdictio ordinaria,nō impediuisset,& sic ꝙ potero esse arbiter.Sed dictus Lanfran. de Ori.puputat compromissum expirare,& hoc, quia res peruenit ad casum à quo incipere non potest,& ideo actus vitiatur.vt in.l.pro parte.ff.de seruituti.& in.l.plurib⁹.§.planè.ff.de verbo.obli. & ibi per Bar.& Guiller. de Cun. in.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.Item quia in isto casu militant omnes rationes propter quas impeditur ordinarius esse arbiter. ☞ In simili ponit aliam quæstionem nō raptam per doctores,

6 quā de facto dicit vidisse.Quidā erat † vicari⁹, & sic iudex ordinarius, fuit sibi commissa causa,quæ spectabat ad officium ordinarij tanquàm arbitro,& antea quam esset lata sentētia, desinit esse vicarius, quia finitum fuit officium suū.an talis poterit esse arbiter,& poterit ꝓferri sentētiam vigore dicti communi promissi? Dicit ꝙ in hoc casus videtur expressus in.d.l. sed & si seruum.iuncta glo.in verbo,consentientibus.ꝙ cōpromissum non valeat,faciunt etiam notata per Speculū. in simili.in titu.de arbi.§.possum.versicu.quid si pendente. vbi determinat compromissum factum in minorem non valere, etiam si antea quā sit lata sentētia superuenerit maior ætas,& pro hoc facit ratio talis:quia lex resistit initio, quia prohibet cōmuni promitti in ordinarium.vt in dict.§.si quis iudex.& ibi lex resistit initio quicquid exinde fit est nullum.vt in dicta.l.si minor.ff.de serui. exportan.& corrupto principi. necesse est & sequelam corrumpi. argument. in.l. finali. C. de naturalibus liber. & bene facit text.in capitu.veniens, de pres by-

7 tero nō baptizato. ☞ Dic tamen † ꝙ licet iudex si est arbiter,non potest habere salarium, vt hic. secus est in alio arbitro,quia potest habere salarium à partibus.tenet Bart.in.l.fina.C.de principi.agenti in rebus.lib.12.in fine.

Prætorum Caput.IX. finis.

Ni consientā

[a] Ni consientan. [a] Vide quę latè dixi suprà in.ca.1. in glo. Ni consintira lleuar.

Summarium.

1 QVas expẽsas & iura debẽt algazelli haberẽ pro executiõibus. Et si debẽt eas habere à creditoribus, vel à debitoribus.

2 Si ḋbitor soluit anteaquã executio fiat in suis bonis, non soluet decimã executori, licet executor habeat mãdatũ ad executionẽ faciendam.

3 Executor an faciat litẽ suã, & teneatur ad interesse si nõ exeqtur. An teneatur executor ḋ cuictione, si executor vẽdidit, & recepit pretiũ, emptor est liberatus.

[b] Derechos. [b] Quę iura sunt ḋcima pars executiõis, †quã capit algazellus ex bonis debitoris, ꝑ dicta entrega, vel executiõe. Et min⁹ capit, si est cõsuetudo ciuitatis, vel villę minus capiẽdi. Exceptis algazellis curiæ, qa isti capiũt ḋcimã ḋbiti principalis, & sic vtitur in curia. vt in.l.3.ti.13.li.5.in ord.regal. vbi quoq; cauetur, ꝙ isti algazelli curię nõ ḋbẽt ꝓcipe decimã, nec alias expẽsas ꝑ executiõe pœnarũ, quę fiũt ꝑ obligationib⁹ ḋsaforatis, et ꝑ executiõib⁹, quę fiũt ratiõe gabellarũ, & iuriũ regaliũ, ꝓcipiãt qḋ est cõsuetũ, et nõ pl⁹. Circa qḋ vi.l.133.in quaterno gabella. vbi ponitur qḋ debẽt ꝓcipe ꝑ istis executiõib⁹ gabellarũ & iuriũ regaliũ. & tex.in.l.21.titu.14.lib.2.in ordi.rega. ▽ Quã decimã, seu iura debet recipe algazellus, seu executor à debitore, vt in.d.l.3.ordi. ▽ Sed si creditor executionẽ petit indebitè, talis creditor tenetur soluere decimã. vt in.d.l.21.in ordi.rega. in fine. et si ḋbitor solutionẽ ꝑbat totiꝰ ḋbiti, vel partis eiꝰ, creditor tenetur soluere executori, vel algazello exequẽti iꝰ, qḋ ei ptinet ꝑ integra executiõe, vel ꝑ parte eiꝰ, ḋ quo solutio ꝑbatur ḋbitor aũt soluet respectu eiꝰ, qḋ nõ ꝑbauit. tex. in.l.22.eo.ti.14.li.2.in ordi.regali. & tex.in.l.5.ti.13. lib.5.in ordi.regal. & latiùs in.l.1.eiusdẽ tit. & libri: quã vide. Et hoc propter suum dolũ: & quia ista decima debita executori solui debet de lite, & inspicitur qḋ petitur, nõ quod debetur. tenet noster Mõtal. in.l.4.ti.20.lib.3 for.ll. in gl.fi.al legãdo Bar. in.l.fi.ff.de iurisd.omni.iud. ▽ Circa quod aliqñ dubitatur. Algazellus habet mandatũ à iudice exequẽdi, & antea quã fiat executio,

2 †vel dũ est in actu faciẽdi pars soluit debitum, ꝑ quo vult fieri executio, an cuitatur executio? Dic ꝙ sic cuitatur, & pars non debet soluere decimam executori, quia reus potest offerre solutionẽ, & per hoc executionem impedire. vt in.l. si fideiussor. ff. de doli exceptio. Ad quod facit l. si reus paratus. ff. de procura. & tenet ad literã Petrus de Ferrara. in forma libelli executionis sententiæ. in princi. num. 4. & ita practicatur, & est textus. §. fina. qui incipit, supereſt, institu. de perpetuis & tẽpora actio. ▽ Quoq; adde ꝙ executor negligens tenetur ad interesse. vi. tex. in.l.4.ti.20.§. si executor. ff. de nego. gestis. & ibi Pau. ḋ Cast. & idẽ Paul. in.l. sancimꝰ C. de iudi. nu. 9. et ibi Bal. 1. col. 4. notabil. & quę notãtur ī.l.2. C. ḋ spor. & Hyppolyt. de Mar. in sua pract. crim. §. supest. nu. 19. & Pau. de Cast. in.l.1.§. si te rogauero. ff. depositi. nu. 2. & Ale. in additio. ad Bar. in.l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. li. 10. vbi tenet, ꝙ ille q tenetur facere executionem infra certũ tempus, si nõ facit, cogitur de suo soluere. & ibi Plat. nu. 6. & etiã si malè exequatur. vt Hipoly. vbi suprà. ▽ Tamẽ executor vendẽs ratione officij, non tenetur de euictione. vt in.l. si pignora. ff. de euictio. & in.l. qui erat. ff. famil. ercis. & Montal. in l.11.tit.5.li.3.foro. ll. ▽ Sed si excedit fines mandati in exeqũendo, & accipiat pignora vltra modũ debiti, tenetur, & debet puniri. tenet Plat. in.l. contra. C. de executo. & exacto. libr. 12. & Guido papa decisio. 293. ▽ Adde quoq;, ꝙ si iudex deputauit executorem ad exequendũ, & vẽdendũ, & precium recipiendũ, & executor vendidit, & precium recepit, sed in suam vtilitatẽ conuertit, emptor rei est liberatus, & ipse executor tenetur: quia emptor autẽ ei legitimè soluit, parẽdo mãdatis iudicis. tenet Bal. in.l. ait prætor. §. si executor. ff. de nego. gestis. in fine argu. tex. in.l. si stipulatus. §. si autem. ff. de solutio. fo. ll. li. 3. et tex. expressus in.l. ait prętor.

Prætorum Caput. X.

QVoties, q̃ no lleuẽ ni cõsictã [a] lleuar a sus oficiales ḋrechos de execuciõ s por ningũos cõtractos ni obligaciones, ni sentencia de q̃ se pi

Summarium.

1 INstrumẽtũ de iure regni habet executionẽ parata ad petitionẽ creditoris. secꝰ eo volente, vel cõdẽnationẽ petẽte, scilicet, cõtra psonas obligatas, secꝰ cõtra tertiũ possessorẽ. nu. seqn.

2 Confessio in instrumẽto guarentitio dicitur cõfessio iudicialis.

3 Sententia an habeat executionem paratam.

4 Depositi instrumētum, an habeat executionem paratam.
5 Exceptio non numeratæ pecuniæ, an potest opponi contra depositum.
6 Compensatio an potest opponi contra instrumenti depositum.
7 Cōpensatio an pōt opponi cōtra instrumentū.
8 Testamentū an habeat executionem paratam.
9 Arbitri sentētia an habeat executionē paratam.
10 Cōfessio clarā facta corā iudice, an habeat executionē paratā. nu. 22. 24. 25. 26. 27. 28. cū seqnti.
11 Cōfessus apud acta, non potest postea opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.
12 Scriptura semel producta, & registrata in actis facit fidem.
13 Confessio facta in iudicio, valet sicut iuramētū.
14 Cōtract⁹ fact⁹ apud act⁹ dr celebrat⁹ in scriptis.
15 Cōfessio facta in libello aduersario absente proinde probat, ac si esset facta eo præsente.
16 Qui apud acta passus est se scribi in fideiussorē, obligatur solēniter: acsi per stipulationē promisisset.
17 Testamētū apud acta sine testibus an valeat.
18 Assertio apud acta tātū valet, quantum pactum.
19 Taciturnitas apud acta habet vim stipulatiōis.
20 Pactum nudum factū in iudicio parit actionē, & habet executionem paratam.
21 Promissio in iudicio habet executionē paratā.
22 Cōfessio habet executionē paratā, qñ fit iudice sedēte ꝓ tribunali, & sic in figura iudicij. Et qñ est pura sine cōditiōe, vel modo. vt nu. sequēt.
23 Cōfessio facta corā notario, nō tñ iudice prǫsente, paratam executionem non habet.
24 Ad hoc vt cōfessio habeat executionē paratam, requiritur, ꝙ super talem cōfessionem iudex pronuntiet sententiam declaratoriam.
25 Cōfessio facta in iudicio parte prǫsente, et ꝓ partem acceptatam, habet executionem paratam.
26 Casus, in quibus cōfessio probat parte absente.
27 Cōfessio mādatur executiōi, qñ fit ad partis petitionē, nullo dato libello, nec ordinato ꝓcessu.
28 Confessio facta corā cōpetēti, & super principali executioni mandatur, secus si coram incompetenti, & super incidenti.
29 Executio nō solùm fit in eo ꝙ cōfessus est, sed in estimatione reperempta.
30 Confessio emanata per modum voluntariæ iurisdictionis executatur.
31 Confessio non solùm in ciuilibus, sed in crimi-nalib⁹ operatur quoad cōfiscationē bonorū.
32 Cōfessio criminalis nō hēt executionē paratā.
33 Scriptura priuata recognita à parte, habet executionem paratam.
34 Ad recognitionem faciēdam personaliter citare debet reum iudex.
35 Scriptura priuata, an probet.
36 Iuramētū an habeat paratam executionem.
37 Cōputatio an paratam executionem habeat.
38 Cessio, idest, la carta d lastro, an habeat executionē paratā. Et si fideiussor soluit ꝓ principali, cōtra principalē an habeat executionē paratā.
39 Fideiussor pōt ꝓpria authoritate de substātia, & bonis ipsius rei, pro quo fideiussit, soluere.
40 Fideiussor si est incarceratus pro principali, an possit petere, vt ipse principalis faciat, eum relaxat à carceribus, & petere ab eo damna, & interesse.
41 Sententia lata cōtra principalē, an mādetur executioni contra fideiussorem de iudicio sisti.
42 Stipulatio rem ratam haberi, non habet executionem paratam.
43 Instrumentum mandetur executioni contra debitores fiscales.
44 Pactum de prēterito iudicato soluēdo, habet paratam executionem.
45 Transactio facta coram iudice, habet executionem paratam.
46 Locator habet executionem paratam pro rebus illatis & in dictis in domum.
47 Mādatū regis, an habeat executionem paratam.
48 In quasi fideiussore est locus executioni, putà in patre, qui dicitur quasi fideiussor filij.
49 Instrumentū liquidum executioni mandatur.
50 Instrumētū, in quo interesse est ꝓmissum, vel aliud incertū, habet executionem paratā, dummodo mediātibus probationibus liquidetur, & declaretur. nume. 53. & 56.
51 Instrumentum dum liquidatur, non gaudet beneficio statuti.
52 In liquidatione instrumenti pars est citanda, qa causæ cognitionem requirit.
54 Instrumentū non liquidum, & incertum fauore dotis, meretur executionem.
55 Instrumentum continens tātam stipulationem de restituendo dotē, an habeat executionem paratam etiam contra hæredes.
56 Executio antea quā fiat contra hęredes, reqritur vt citētur. nu. 65. & ibi an pōt fieri cōtra tertiū possessorem, vel potest fieri pro interesse.
57 Instrumentū purum, & non conditionale mandatur executioni.
58 Instrumentum originale, & non exēplum, executioni mandatur.
59 Instrumētum si est pditum, an debitum debeat peti per modū libelli, vel mittatur executioni, si debitum potest probari per testes.

Instrumē-

59 Instrumētũ si est verũ,& cōstat de debito aliter quã,per confessionem,mandatur executioni.

60 Instrumentum quando est aliquod, executioni mandatur secus si est in validum.

61 Statutum,q laudũ mitatur executioni, & quòd nulla exceptio potest opponi,potest opponi quòd non valuit compromissum et an valeat confessio in eo facta.

62 Stante statuto, q nulla exceptio possit opponi contra instrumentum, opponi potest quòd instrumentum non est instrumentum vel sententia,quia caret solennitatibus à iure requisitis & quòd tabellio in eo scriptus non est tabellio an possunt opponi aliæ exceptiones.

63 Instrumentum locationis factum per ecclesiam de rebus suis vltra triennium, an mandetur executioni.

64 Instrumentum clerici mittitur executioni.

65 Clericꝰ si est hæres laici,et defunctꝰ est debitor alicuiꝰ laici, cũtra talẽ clericũ hęredẽ mandatur executiõi instrumẽtũ per iudicẽ seculare,& hęres ḋbet citari antea quãexecutio fiat.

66 Clericus nõ põt incarcerari pro executiõe,licet contra eũ mittatur executioni instrumentũ.

67 Instrumẽtũ mittitur executioni, qñ persona in eo obligata erat habilis ad se obligandum.

68 Instrumentum mittitur executioni, si non est transactum tempus decennij,nisi sit iuratum, vel sit in fauore minoris. ☞ Vel nisi sit instrumentum ecclesiæ,& in aliis fallentiis,vt hic.

c **Execucion.** c Nota text. q instrumẽtũ†,seu obligatio de

1 iure istius regni paratã habet executionẽ. Idẽ tenet tex.in.l.4.& in.l.5.tit.8.li.3.in ord.reg. ☞ Cõtrariũ tãtũ erat de iure cõi,qa instrumẽta p se nõ vidẽtur habere executionẽ paratã.tenet Ale.in.l,ait prętor.§.iiudex.nu.3.ff.de re iudi.tex.sing. in.l.minor.25.an.ff.de mino.in'prin.& Bal.in.l. vbi adhuc.C.de iure dotio.& in.l.1.C.de execu. rei.iudi. ☞ Et p hoc infert Ang.ibi, q statuta dis ponẽtia,q instrumẽta habeãt executionẽ paratã,sunt cõtra ius cõmũe,& ideo strictè intelligẽda.vt in.l.p̃cipimꝰ.C.de appel.& ex nullo genere p̃bationis oritur actio,imò executio p̃ter quã ex cõfessiõe iudiciali vt Bal.in.l.1.C.ḋ execu.rei iudi.& ibi allegat glo.singu.in.l.sed et si possessori.§.1.ff. de iure iurã. ☞ Et q de iure cõi instrumentũ nõ habeat paratã executionẽ,dicit Ias.q est melior tex.in.d.l.minor viginti annis.cui fideicõmissum.ff.de mino.in verbo,ad iniciũ nouæ petitiõis redegerat,put tenet Ias.in.l. quę de legato.ff.delega.1.nu.6. & dicit q intãtũ hoc est verũ,q etiã cõtrahentes nõ p̃nt p̃ pactũ expressum facere,q instrumẽtũ habeat executionẽ parata.scḋm Bal.in repe.l.tale pactũ.§.q,p̃uocauit. ff.de pactis in.20.questione. ☞ At tñ ratio istius

2 tex.& similiũ põt esse:qa cõfessio† in instrumẽto guarẽtitio dicitur cõfessio iudicialis. Bar.in.

diere execuciõ,hasta q̃ el dueño dela deuda sea pagado,

l.nõfatetur.ff.ḋ cõfes. & Mõt. in gl. ordin.regali. ☞ In parte executio. q verbũ,guarẽtitio, est vulgare Tuscorũ,q dicũt guarẽtitiũ.l.firmũ, & pręcisum, cui est omnino stãdũ. vt in vsib⁹ feu.in ti.ḋ.l.cõtra. d.c.inter partes.qa habet effectũ, ac si in iudicio esset factũ, & ideò si p̃ procuratorẽ cõtrahatur, quęritur actio sine cessiõe,sicut in iudicio.vt notat Bar.in.l.possessio.ff. de acqui.possess.& Mõtal.vbi supra.& de intellectu.6.infrã.versi.sed intellige omnia supradicta nu.49. ☞ Et intantũ instrumentũ mittitur executiõi,q iudex non põt imponere grauiorẽ ordinem& sic iubere,q ordinariè agatur.tenet Bald.in capitu.ad nostram. el.fina.de iureiurand.in fine.& hoc inuicto creditore,quod dicit menti tenendum. Secus si creditor vult expressè, vel tacitè. s. petẽdo aduersariũ simpliciter condẽnari,quia perdit priuilegium executionis.tenet Roderi.Suarez.in repeti.l.post rem.ff.de re iudi.col.pen. allegãdo Angel.in.§.omniũ.Instit. de actio.13.col.& est col. 6.nu.7.& pro eo facit quod tenet Guid. pap.in gula.696.§.per litis.vbi dicit,q per litis cõtestationem si fiat,renũciatur summariè cognitioni. vt Archi. in.c.non solũm.de appella.in.6.super verbo.nouata.& vide Bart.in.l.1.ff.de prętо.stipul.§.q si sit aliqua.& sic videtur intelligẽdum hoc,si fuit lis cõtestata,aliàs secus. ☞ Tamẽ talis exactio,siue executio etiam pro debitis,vel delictis vnius publicis,vel priuatis,non debet fieri in bonis alterius,quã obligati, vel delinquẽtis. tenet text.& ibi Plat.in.l.nullã.C.de exẽpto.& exact.lib.12.☞ Et Bald.in authen.ei qui iurat. C. de bonis auto.iudi. possi.num.3.tenet q iudex non debet mittere in possessionẽ bonorum cuiusdam tertij,nisi reus possideat proprio nomine. Quinimo cõtra tertium possessorẽ obligati non habet locũ executio.tenet Ias.in.l.iuris gẽtium.§.prætor ait.ff.de pactis.nume. 11. &in.l.si vnus.§.ante omnia eius.tit.nu.5.& Ang. in.l.1. §.si hæres.ff.ad trebel.tenet q fatui sunt petẽtes executionem instrumentorũ guarẽtigiæ contra possessores bonorum obligati,nõ enim agi possunt contra eos nisi per hypothecariã quę in rem est,& vide infra nu.56.☞ Et nõ solũm instrumẽ

tũ habet executionem paratã, verũetiã ſententia
3 † vt in iſto tex. ibi, ni ſentẽtia. et in. d. l. 4. et. 5. in
ordi. regali. & in. l. poſt rẽ iudicatã. ff. de re iudi.
& ibi Bart. & doct. & Roder. Suarez in ſua lectu
ra. 1. col. & qa, put ibi dicit, ꝙ tenet Bar. in hac ma
teria, nõ eſt inſiſtẽdũ, qa libri ſunt pleni. ℣ Qđ
dicit verũ, niſi ſit ſublata ꝑ nouationẽ, quia talis
ſentẽtia nouata, nec ſtipulatio, nec ali⁹ cõtractus
illã nouãs nõ habet paratã executionẽ. Caſum di
cit eſſe in. l. ſi cauſam. C. de exe. rei iudi. & in. l. 4.
§. ſi ex cõuẽtione. ff. de re iudi. et in. d. l. minor. 25.
annis, cui fideicõmiſſum. ff. de minori. ℣ Et qñ,
& ex quib⁹ præſumatur nouatio, vi. Bart. in. l. q
vſufructũ. ff. de verb. obli. & in. l. pen. ff. de prę-
tori. ſtipulatio. et Alex. latiſsimè in. d. §. ſi ex cõ
uẽtione. et per Rod. Sua. vbi ſuprà. ℣ Vbi idẽ di
cit eſſe qñ ſentẽtia nõ fuit mãdata executioni in
fra triginta annis, quia poſt triginta annos ſentẽ
tia nõ mãdatur executiõi. vt eſt notabile verbũ
Inno. in. c. fi. đ excep. & ibi Bal. reputat eũ nota
bile dignũ, et ẽ tex. in. l. ſicut. C. đ pręſcrip. 30. an
norũ, & p alia iura, vt ibi p eũ. & eſt tex. ſing. de
quo Roderi. Sua. nõ meminit in. l. 18. tit. 22. part.
3. in fine. et Feli. in. c. cum inter monaſteriũ. đ re
iudi. col. 23. allegãdo Bal. in Rubr. C. đ pręſcrip.
℣ Idẽ dic in inſtrumẽto depoſiti, qa cõtract⁹ de
4 poſiti habet executionẽ † paratã, ſicut res iudi-
cata. tex. eſt. & ibi Bar. in l. ſi qs vel pecunias. C.
depoſiti. nu. 3. & ibi Ang. & ꝑbat tex. in. l. 5. ti. 3.
part. 5. & Alex. in. l. ait prętor. §. 1. ff. đ re iudi. nu.
4. ver. fallit in inſtrumẽto depoſiti. & hoc tenet
Iaſ. in. l. 1. C. de edẽdo. nu. 4. quãuis Bal. & Saly.
in. d. l. ſi qs. teneãt cõtrariũ. qa opinio Bart. & ſe-
quatiũ eſt vera, vt tenet doctor đ Segura in rep.
l. ſi ex legati cauſa. ff. đ verb. obli. col. 20. qa Bart.
ſemp dixit veritatẽ ſcđm eũdẽ. ℣ Sed hoc intelli
ge verũ qñ depoſitũ cõſtat p inſtrumẽtũ, vel ap
paret publica ſcriptura atteſtationũ teſtiũ, q fue
rũt recepti ad ꝑpetuã rei memoriã in aliquo ex
caſib⁹ à iure permiſsis. vt in. l. fin. C. de edicto di
ui Adria. tollẽ. & p Bart. in. l. creditores. C. de pi
gno. aliàs nõ haberet executionẽ, qa reqreretur
libell⁹, & litis cõteſtatio, & ꝙ poſt litẽ cõteſtatũ
examinarẽtur teſtes. vt tenet Mateſi. in ſing. ſuis
ſingu. 5. qđ prius fuit dictũ Angel. in. d. l. ſi qs.
quę lex eſt pẽ. vt p additio. Mateſi. ibi & Alexã.
in addi. ad Bar. in. d. l. ſi qs. de quo p Feli. in. c. ſi
cut. col. 4. de re iudi. verſi. bene facit. & iſtã opi-
nionẽ dicit eſſe verã Rode. Suarez in repe. d. l. ſi
poſt rẽ. ff. de re iudi. col. 109. in princ. & Paul. de
Caſtro. in. d. l. fi. & dicit nõ obſtare dictũ Bal. in
cõtrariũ, qa depoſitari⁹ nõ põt allegare cõtra de-
ponentẽ, ꝙ res ſit ipſi⁹ depoſitarij, et ꝙ ꝓpter hoc
đ poſitũ nõ valeat, & ſic nõ põt obiicere quęſtio
nẽ dominij, ſicut nec cõtra agentẽ cõditiõe exce
ptionis. l. ſi qs cõdictio. C. locati. ℣ Quod intelli
git verũ, qñ deponẽs nõ cõſentit, vt exceptio do
minij admittatur, ſed petitur primò fieri reſtitu
tio, tũc ante omnia eſt fienda reſtitutio, & exce-
ptio dñij reſeruatur ordinario iudicio, p modũ
agendi. Sed ſec⁹ eſt, qñ cõſentit, vel tacuit, & de-
poſitari⁹ fuit admiſſus ad probãdũ de ꝓprio do
minio, & ꝑbauit, qa đnegauitur reſtitutio. & ſic
debet intelligi. l. q rẽ. ff. depoſiti. Ad qđ facit. c.
1. de reſti. ſpoli. vbi licet nõ admittatur exceptio
dñij cõtra agẽtẽ de ſpoliatiõe, ſi tñ fuit admiſſa,
qa agens nõ ꝑbauit, probato dñio, denegatur re
ſtitutio. & ita dicit Pau. ꝙ videtur Bal. intellige-
re. d. l. pẽ. ℣ Qđ declaro, ꝙ licet depoſitũ habeat
executionẽ paratã, & cõtra eũ nõ admittatur ex
ceptio niſi ſolutionis, attamẽ ſi exceptio fuit ad-
miſſa, et ꝑbata, & nõ fuit oppoſitũ à parte, obti-
net agẽs, & tale inſtrumẽtũ depoſiti nõ habebit
executionẽ paratã, ſec⁹ qñ nõ fuit oppoſita exce
ptio, vel ſi fuit oppoſita, fuit cõtradictũ p partẽ,
et ſic nõ admiſſam. Et hoc credo ꝙ voluit dicere
Pau. đ Caſt. quẽ vide. ℣ Et qa cõtra depoſitũ nõ
5 põt opponi exceptio nõ nu. pe. † vt tenet Iaſ. in.
l. 1. C. de edẽdo. nu. 4. p tex. in. l. in cõtractibus. §.
ſed quoniã. C. đ nõ nu. pe. ℣ Nec põt oppõi cõ-
6 pẽſatio † de debito liqdo. vt tenet Iaſ. vbi ſuprà
quẽ tex. dicit ſing. in. l. pẽ. C. depoſi. cũ gl. & de
clarat Bar. in. l. ſi alienã. ff. ſolu. mat. & Bal. & in.
7 d. l. pẽ. nu. 2. ℣ Et an cõpenſatio † põt opponi cõ
tra inſtrumẽtũ. vide Iohã. đ Imo. & ibi Feli. latè
in. c. cũ Iohãnes. đ fiđ inſtr. in fi. et Mõtal. in ſua
gl. ord. in parte, obligatio. & Bar. in. l. ampli⁹ nõ
peti. ff. rẽ ratã habet. et Matth. đ affli. deciſi. 381.
et Feli in. c. ſuborta. đ re iudi. et Abb. in. c. fi. de
iura. calũ. nu. 25. et tex. in. l. ex cauſa. C. đ cõpẽſa.
vbi Felin. in. d. c. cũ Iohãnes. in fine. tenet. ꝙ põt
oppõi ad impediẽdũ executionẽ. qa ille, q cõpẽ
ſat, videtur exeq, cùm cõpẽſatio ſit quædã ſolu
tio. l. ſi đbitor in fine. ibi nil intereſt ſoluerit, an
cõpẽſauerit. ff. q potio. in pign. habe. & p alia iu
ra. vt ibi p eũ. & meli⁹ p Barb. in cõſi. 64. in pri-
mo volu. cõſi. col. 7. p. l. ſi tñ. §. đ elec. actio. verſi.
cæteris reb⁹ ſimilib⁹. ff. de ædilitio edicto. & ibi
dicit Ange. ꝙ licet ſtatutũ ponat quaſdam excep-
tiões, et omittat aliquas exceptiões, tñ includũ
tur ſimiles. l. ita pudor. C. de adulte. & ibi Bald.
Cy. & Saly. & idẽ dicit Ange in. l. ſi ꝑ imprudẽ
tiã. §. fi. ff. đ euictio. & in. l. Paul⁹ reſpõdit. §. hæ-
res. ff. đ vſuris. Facit. l. cõtract⁹. ff. de reg. iu. & nõ
eſt alibi, ſcđm Bal. in. l. 1. C. depoſiti. & ita refert
Ange. cõſ. 189. incipiẽte, qdã nomine incola, vbi
dicit

dicit ꝙ licet ſtatutū diſponat Tudert. ꝙ nō poſſit oppōi exceptio cōtra inſtrumētū niſi ſolutionis, ex eo, qa eſt ſimilis ſolutiōi, nihilomin⁹ poterit exceptio cōpēſatiōis opponi. vt in. d. l. ſi de bitor. ff. q potio. in pigno. habe. verſ. nil intereſt ſoluerit aut cōpēſauerit. vt tenet Barb. in. d. cōſi. qđ nota. vide infrà nu. 63. ☞ Et ꝙ inſtrumētū de poſiti habeat executionē paratā, intellige verū in vero depoſito, ſecus in cōfeſsionato, ꝙ ea quę voluit Bal. in conſi. 181. in lib. 3, & Pau. de Ca. in
8 dict. l. pen. ☞ Idem dic in teſtamēto, † quia teſtamentū, vel vltima volūtas habet executionē paratam abſq; libello, & alio ordine iudiciario. vt in. l. fina. C. đ edicto diui Adri. tollen. & Iaſ. ibi. nu. 6. et Bart. ibi. 6. col. et idem tenet Iaſ. in. l. que delegato. ff. de lega. 1. nume. 5. vbi dicit, ꝙ non ſolum procedit ex parte hæredis, ſed etiā ſi legatarius, vel fideicōmiſſarius agat cōtra hęrede pro legato, vel fideicōmiſſo, vel creditor pro debito ſibi relicto, vel debito de iure cōmuni, habet executionem paratā. Ita dicit, ꝙ probat tex. nota bil. nec alibi legit in. §. illud. cū glo. in verbo, decreto. & ibi Angel. ad hoc notat in authen. de hęredi. & falcid. colla. 1. & idē dicit in. d. l. fina. C. de edicto diui Adri. tollē. ☞ Sed hoc dictū Ang. non putat verū Alexan. in. l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. ff. ſolu. matri. col. 2. nu. 6. verſic. 4. limita. quia nec glo. ibi dicit, ſi rectè inſpiciatur. imò in contrariū eſt tex. cum ibi notatis per Angel. qui expreſsè cōtrariū tenere videtur in dict. l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de re iudi. ſ. ꝙ. d. l. fina. nō habeat locum in legatis, nec fideicōmiſſis. & idem tenet Alexan. in. d. §. ſi iudex. nu. 5. vbi dicit, ꝙ licet Angel. hoc non dicat, prout in veritate non dicit, iudicio meo eſt cōtra dictum tex. in. d. §. ſi iudex. niſi reſpōdeas, ꝙ duplex via poteſt cōpetere, vna ordinaria, alia executiua, & de iſta loquitur. d. §. illud. vel dicas, ꝙ ibi loquitur quo ad præceptū iudicis habens vim monitionis factę hęredi ad effectum, ꝙ hæres incurat in pœnam priuationis, de qua in authen. hoc amplius. C. de fideicōmiſ. ſed poſtea Alexan. dicit doctrinam Angel. menti tenēdam: quia bene ſatetur, ꝙ hæres ſcriptus in teſtamento, poteſt petere ſe mitti in poſſeſsionem rerum hęreditariarū, producēdo inſtrumentū teſtamenti. nō abolitum, & de iure cōmuni hoc caſu tale inſtrumētum habet executionē paratā quo ad hæredem ſcriptum, vt ibi notat Bal. in. d. l. fina. col. 5. dum tractat, an remediū illius. l. requiratur libellus. et in hoc reſidet Alexan. in. d. §. ſi. iudex. ☞ Tu vide doctorē de Segura in repeti. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verbo. obliga. col. 20. in fine, cū ſequentibus. vbi iſtam. q. tractat. & dicit, ꝙ non ſunt multi dies, in quibus vidit illū caſum, ſuper quo fuit conſultus à quodam auditore ſuo. Et vult tenere cum Alexan. & ſic ꝙ non habet executionē paratam pro legatariis & fideicōmiſſariis, in quantū ipſe Segura dicit, ꝙ faciūt ſupradicta pro declaratione. l. 1. foro. ll. titu. delas herencias. & eodem foro. l. 9. titu. delas mandas. in quibus cauetur, ꝙ teſtator poteſt quintam partē bonorū ſuorum cuicunq; etiā penitus extraneo relinquere, ꝙ talis legatarius dictæ quintæ partis bonorū, teſtamento demonſtrato iudici ſine aliquo vitio, iudex executioni nō mādauit, qa talis executio non habet locū, cum in ſolo cōtractu depoſiti reperiatur, imò talis donatarius aget via ordinaria intentādo ſolenniter libellū contra donantē, vel legantem, & ſic fiet proceſſus iudiciarius, & nō proceditur via executiua. ſecundū Segurā. quod nota. De quo latè per Roderi. Suarez in. d. repe. l. poſt rem. ff. de re iudi. col. 43. verſic. ſextus caſus quando petitur legatum. cum duabus ſequētibus. vbi quoq; non tranſit cū dicto Angel. in. d. §. illud quoq;. & quia re vera nō dicit illud, ad quod allegatur. per Alex. quia ſolùm dicit, ꝙ in forma cōcludendi non requiritur, ꝙ legatarius, ſeu fideicōmiſſarius petat hæredē cōdēnari vigore teſtamenti per ſententiā difinitiuā, ſed ſufficit ꝙ petat tātummodo, ꝙ fiat ſibi præceptum de ſoluendo. Et hoc etiam dicit, ꝙ reperit tenere Ange. in loco peregrino. in. l. cùm antea. C. de arbitriis. vbi dicit, ꝙ nulla alia ſcriptura habet viā executiuā, etiāſi ſit teſtamentaria, niſi forſam cū petitur miſsio ex edicto. vt in. l. edicto. C. de edicto diui Adri. tollē. quod nota. ☞ Idē dic in ſen
9 tentia arbitri, † vel arbitratoris, quia de iure regni habet executionem paratā. vt in. l. fina. in legibus de Madrid. quam omnino vide. & in. l. fi. titu. 4. parti. 3. & in pragma. 8. in pragmaticis factis per noſtrū Carolū in curiis, quas habuit in ciuitate Toleti. anno. 1539. vbi tenet, ꝙ dicta lex de Madrid habet locum in quocūq; arbitro, vel arbitratore ex conſenſu partium nominato. & tenet Angel. per tex. ibi in. d. l. cùm antea. C. de arbitris. vbi dicit, ꝙ ſententia arbitri debet executioni mandari per iudicem ordinariū, & non requiritur, ꝙ arbiter hoc imploret brachium iudicis, ſed ꝙ à parte petatur. & idem tenet Roderi. Suarez. in. d. repetitione. l. poſt rem iudicatam. col. 46. ver. & alius caſus. ☞ Quod intellige, quādo ſentētia arbitri eſt aliqua. vt Bart. Paul. & doct. in. l. 2. §. prætor. ff. qui ſatiſdare cogan. vbi dicunt, ꝙ ſi eſt ſtatutum, ꝙ qualis fuerit ſententia arbitri mādetur executiōi, debet intelligi. dummodo

modo sit aliqua, & lata sit à persona, quæ sit arbiter, & esse possit. ☞ Et in tantũ sentẽtia arbitri executioni mandatur, ꝙ etiã si petatur reductio arbitri boni viri, cõtra eã præstãdo cautionẽ, & fideiusionẽ. vt in. d. l. fi. cauetur. licet aliter dicat Bal. in additio. ad Speculũ. in tit. de arbitris. colũ. 7. versic. sed an pendente, vbi altercat pro vtraq; parte, an pendẽte causa reductiõis possit arbitramẽtũ executioni mãdari. vbi cõcludẽdo tenet, ꝙ si causa reductionis infra duos menses finitur, putà ex forma statuti, ꝙ tũc impediat executionẽ. arg. in. l. aufertur. §. qui cõpensationẽ. ff. de iure fisci. & facit text. in. c. pastoralis. de appella. in princip. Si autẽ requireret longũ tractatũ, tũc posset iudex exequi, recepta cautione. vt in. c. suscitata. de in integri. resti. & cũ dicta. l. fi. de Madrid cõcordat Anto. Frã. in additio. ad Abba. in. c. quoniã cõtra. de probatio. in additione, quę est in nu. 28. in parte, pẽdẽte. vbi tenet, ꝙ reductio nõ impedit executionẽ laudi, si præstatur cautio de restituẽdo solutũ in casu subcumbentiæ, prout dicit tenere Angel. in cõsilio incipiẽte, Executio laudi impeditur, & credo ꝙ est cõsili. 172. incipiẽte, Ludouicus ex vna parte. Et potest esse ratio: quia licet sentẽtia arbitri nõ sit per omnia sentẽtia, tamẽ si ex forma statuti ciuitatis sentẽtia arbitri meretur executiõi, sicut sentẽtia iudicis. vt in. d. l. de Madrid cauetur, infamat, quia est sentẽtia. vt tenet Bart. in. l. quid ergo. §. ex cõpromisso. ff. de his qui not. in fami.

10 ☞ Quoq; cõfessio clara † facta corã iudice habet executionẽ paratam. vt in pragmatica. 130. facta. per nostrũ Carolum regẽ in villa de Madrid in curiis anno. 1534. & est similis text. de iure communi in. d. l. post rẽ iudicatam. ff. de reiudi. ibi, vel cõfessionẽ iure factã. iũcto fine. quia in iure cõfessi pro iudicatis habẽtur. cõcordat text. in l. 1. ff. de cõfessis. & in. l. vnica. C. eod. & in. l. pro inde. §. notãdũ. ff. ad. l. Aquili. quæ clarius loquitur de executione ibi iudex nõ rei iudicandæ sed estimãdæ datur. & facit text. in. l. debitoribꝰ ff. de reiudi. ibi, qui tibi fatebũtur se debere. aut. i. quasi ex re iudicata necesse habebũt reddere, aut tẽpus ad soluendũ detur. & sic fit præceptũ in cõfessum via executiua sine alia cõditione. secũdũ glos. ibi, sicut si verè esset cõdẽnatus. & licet glos. in princip. in quadã opinione videtur vacillare, si ille text. loquatur in condẽnato per sententiã, vel cõfesso, tamẽ veritas est, ꝙ loquitur in cõfesso. vt clarè colligitur ex lege. & ita dicit glos. ibi super parte, ex re. Et Bartol. ibi dicit esse casum, ꝙ cõfessio habet executionẽ paratã. & tenet. d. Rodericus Suarez in. d. repe. d. l. post rem. colũ. 27. versi. nota tertiò. & tenet Paul. de Castro in. l. publia. §. Titius Sẽpronio. ff. depositi. nu. 2. vbi ait, ꝙ cõfessio iudicialis producit obligatiõnẽ, & actionẽ in factũ, sicut sentẽtia: quia cõfessus in iudicio habetur pro condemnato. Et idẽ tenet Hippolytus de Marsi. in repeti. rubricæ. de probatio. C. nu. 97. vbi dicit, ꝙ confessio facta corã iudice recipiẽte eã pro his, quorũ interest, habet paratã executionẽ, & etiã cõtra hæredẽ cõfitẽtis, etiã si nõ fiat in forma iudicij. Ita dicit quòd tenet Philip. Frãcꝰ. in. c. cũ speciali. antepe. colũ. versic. tertiò quæritur. de appella. allegat. l. eũ pro quo. & ibi Bal. ff. de in ius vocã. quod dicit notãdũ esse ad glos. in. l. sed si possessori. §. sed cum de hæreditate. ff. de iure iuran. Sed hoc intellige, dũmodo constet, ꝙ est hæres. vt Alex. in cõsilio. 188. in. 2. volu. nu. 2. ☞ Quod extẽde, ꝙ talis cõfessio iudicialis habet executionẽ paratã, etiã si fit facta in iudicio fine causa. Ita dicit glos. singula. in. l. 1. §. fi. ff. de interro. actio. & tenet Hippolyt. de Marsi. in. d. repe. rubricæ. C. de proba. nu. 81. & Alex. in. l. pacta. la 2. C. de pactis. post principiũ. versi. Itẽ operatur vbi dicit. d. glo. esse notabi. & dicit notare Cyn. in. l. generaliter. C. de nõ nume. pecu. & Roderi. Suarez in. d. l. post rẽ. colũ. 32. versi. tenebis etiã mẽti. & Alexã. in. d. l. pacta. dicit, ꝙ operatur, ꝙ in iudicio fingitur stipulationem interceſsisse, quæ nõ interceſsit. l. cũ ostẽdimus. §. fi. ff. de fide iusso. tuto. secũdũ Bart. in. l. cũ quis decedẽs. in prin. ff. delega. 3. & dictã glo. in. d. l. 1. cõmẽdat Fely. in. c. quoniã cõtra. de pba. col. 7. & in. c. 1. de tregua & pace. col. 1. Ange. in. l. si vnꝰ. §. pactꝰ. ff. de pactis. col. 2. et p alios relatos p Hipp. de Marsi vbi suprà. ☞ Pro qua glos. dicit ꝙ faciũt dicta

11 p Saly. in. l. 1. C. de cõfess. ꝙ ille † q apud acta cõfessus est habuisse, et recepisse, nõ põt postea opponere exceptionẽ nõ nume. pec. ☞ Et illud qd tenet Bal. in. l. fi. C. de fide instr. versi. venio. vbi

12 dicit, ꝙ si semel est producta scriptura † in iudicio, & registrata est in actis, ꝙ talis scriptura facit plenã fidẽ, licet non reperiatur originale. ☞ Et ꝙ tenet idẽ Bald. in additio. ad Specul. in titul. de cõfessis. versi. cõfessio facta in iudicio.

13 vbi dicit, ꝙ cõfessio † facta in iudicio, siue formiter, siue informiter, valet, sicut iuramẽtũ. & facit glos. in. c. præsentiũ. de testi. ☞ Et quod tenet Saly. in. l. cõtractibus. 1. col. versic. Itẽ quæro. C. de fide iustrumẽto. vbi ait, ꝙ quãdo cõtractus

14 fit apud † acta, dicitur celebratus in scriptis, qd dicit perpetuò cordi tenẽdũ. ☞ Et facit quoq; il

15 lud, quod tenet. Bald. in. l. 1. C. de cõfessis. pe. colũ, vbi ait, ꝙ cõfessio † facta in libello, vel in alia

scriptura

scriptura iudicij producta aduersario absenti, p inde, pbat, ac si esset facta ipso præsente ad quod allegat. c. venerabilis. de exceptio. &. l. cùm pre-
16 tũ. C. de libe. caus. ☞ Et facit, q̃ qui apud † acta p assus est se describi in fideiussorẽ, est obligatus, ac si solenniter per stipulationẽ promisisset. vt in. d. l. cũ ostẽdimus. de quo tex. fecerũt mentionẽ multi doctores relatos per Hipp. vbi suprà. nu. 83. ☞ Vbi in nu. 84. dicit q̃ facit, q̃ testa-
17 mẽtũ † apud acta valet sine testibus, allegãdo Rapha. Fulgo. in. l. omniũ. C. de testa. tũ Bal. & Saly. ibi tenẽt cõtrariũ, nisi cũ duobus testibus. qđ refert, & sequitur Alexã. in. d. l. pacta. ☞ Subdit etiã in simili dict⁹ Hipp. vbi suprà. nu. 85. allegã
18 do Feli. in. d. c. quoniã cõtra. q̃ tãtũ valet † assertio apud acta, quãtũ valet pactũ. allegãdo Bart. in. l. 1. in princip. ff. à quib⁹ appella. nõ licet. ☞ Itẽ di-
19 cit, q̃ taciturnitas † apud acta habet vim stipulatiõis. allegat Bart. in. l. fi. ff. de prẽto. stipula. ☞ Et dicit, q̃ facit etiã ad prædicta, q̃ peractũ nudũ fa-
170 ctũ in iudicio, parit actionẽ, † quia assumit suffi ciẽs vestimẽtũ à calore iudicij, secũdũ Roma. & Alex. in. l. 1. §. 1. ff. de verbo. obliga. quos refert & sequitur Feli. in. c. 1. de pactis. 1. colũ. in fine. vbi adducit Paul. de Castro. in. l. tale actũ. §. qui prouocauit. ff. de pactis. vbi ait, q̃ nedũ pactũ nudũ factũ in iudicio debet mitti executiõi iuxta. gl. in auth. generaliter. in verbo, cõcribat. C. de epis & cleric. sed imò tale pactũ factũ in iudicio habet executionẽ paratã. & adducũt etiã Ange. in l. si vnus. §. pactus. in. 3. colũ. ff. de pactis. vbi di-
3 cit, q̃ licet quis faciat pactũ nudũ de nõ petẽdo parte absente, & nemine recipiẽte, eũ non obliget, fallit si fiat in iudicio. allegat. l. postquã liti. C. de pactis. & gl. in. d. l. 1. ff. de interroga. actio.
21 ☞ Et non solùm confessio habet executionem paratã, vt dictũ est, verũetiã p̃missio † facta in iudicio habet executionẽ paratam, sicut instrumẽtũ guarentigiũ. secũdũ Bald. in. l. eũ pro quo. ff. de in ius vocã. & ibi per alios. & latè per. Ale. in. d. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. & Hippo. de Marsi. in. d. repeti. de probatio. C. nu. 83. & in singulari. 394. ☞ Et q̃ cõfessio habeat executionẽ
22 paratã, intellige q̃n † fit iudice sedẽte p̃ tribunali, & sic facta figura iudicij, qa cõfessio facta ex assũpt⁹ iudice ad aliud sedẽte super re nõ litigiosa, nõ præiudicat, & ideo nõ debet executio ni mãdari. qđ tenet Mõtal. & dicit esse notãdũ in l. 1. tit. 7. lib. 2. for. ll. in. gl. magna. in princ. p̃ text. in. l. cõfessiõibus. ff. de interroga. actio. & dicit q̃ ita cõcludũt Iohã. Andr. & Iohan. Calderi. in c. tua. dẽ cohabita. cleri. & mulie. & Anto. de Butri. in. c. fi. eod. tit. & Hippo. de Marsi. in. d. repe. C. de p̃batio. nu. 282. qa cõfessio facta in iudicio si nõ est facta in figura iudicij, nõ præiudicat. vt notat Bart. in. l. cũ scim⁹. C. de agrico. & cẽsi. lib. 11. & Plat. in. l. si. ille. C. de decurio. lib. 10. & idẽ tenet Ale. in cõsilio. 30. in. 7. vltra cõsiliorũ. nu. 2. p̃ gl. in. d. l. iubemus. & ibi docto. C. de libera causa. & p̃ gl. in. l. ictus fustiũ. & Ange. ibi. ff. de his qui not. infamia. & per alia iura, vt ibi p̃ eũ. & probat tex. & ibi Abb. in. c. Pisanis. nu. 9. de restitu. spolia. vbi Aeneas de Falco, & Anto. Francisi. in additio. ad Abb. dicũt, q̃ talis confessio requiritur q̃ fiat corã iudice, & si fiat corã no-
23 tario, † nõ tũ iudice p̃sente, vel mãdãte, nõ p̃s iudicat. s. adhoc, vt habeat vim iudiciariæ cõfessionis, sed bene sufficit ad torturã. Ita dicit, q̃ tenet elegãter Frãcis. de Aretio. in. l. 1. in princip. C. de edẽdo. qđ dicit, mẽti tenẽdũ esse. De quo per dictos additionatores. ☞ Et quoq; intellige, qñ cõfessio est clara, & sine modo, vel cõditione, seu addittamẽto: quia si re⁹, petita cognoscat, sed solutionẽ, seu pactũ de nõ petẽdo allegauerit, nõ debet cõfessio mãdari executioni, sed debet p̃bare exceptionẽ, & iudex debet terminum ad probãdũ cõcedere, qua nõ p̃bata debet reus cõdẽnari. tenet text. in. l. 8. titul. 3. partita. 3. ☞ Et re-
24 quiritur, q̃ super talẽ cõfessionẽ † iudex pronuntiet sentẽtiã declaratoriã: quia qñ sumus in casu, in quo executio verbalis fit à lege, vel abstatuto, vel à cõtractu, seu instrumẽto, tũc nõ põt executio fieri absq; sentẽtia declaratoria iudicis. vt tenet Hipp. de Marsi. in Rubrica. ff. ad. l. Corneli. de falsis. nu. 24. ☞ Itẽ dicit Mõtal. vbi suprà. q̃
25 intelligitur, qñ cõfessio † fit parte præsente, aliàs nõ nocet. vt. in. l. vltima. ff. de interroga. actio. & in. l. certũ. §. si quis absentẽ. ff. eod. & acceptante. vt Cy. in. l. vnica. C. de cõfessis. 6. q. & Alexã. in cõsilio. 20. in. 4. volũ. nu. 1. quia etiã cõfessio iurata in iudicio, si nõ sit per partẽ approbata, seu expresse acceptata, & per iudicẽ recepta nõ obligat. tenet Abb. in. c. mulieri. de iure iurã. nu. 10. colũ. fi. & ibi additio eius dicit, q̃ facit ad extẽsionẽ eius q̃ p̃ multa tenuit Saly. post Richardũ patrẽ suũ in. d. l. 1. C. de confessis. & in. l. generaliter. C. de non numera. pecu. & Saly. in. d. l. iubemus. C. de liber. caus. vbi decidit, quòd confessio facta in iudicio ad obligandum, & in præsentia partis, requiritur quòd expresse acceptetur, aliàs non præiudicat, secus in confessione liberatoria: quia sola præsentia partis sufficit. vt ibi per additio. Abba. & per Alexand. in consilio. 174. in. 6. volumi. vbi latissimè. de quo per Bartol. in authentic. de testibus. §. & licet. collatione. 7. vbi quoq; per eum, an confessio

facta

facta corã vicinis valeat: & quid ad liberãdum, & quid ad obligandũ? Quod intelligit Mental. vbi suprà, quando pendet ex volũtate duorum. Secus si ex voluntate vnius, quod nota ad declarationem. d. pragmatica de Madrid. ☞ Quoq; fal
26 lit in casibus, † in quibus talis cõfessio plenè ꝓbat, etiam parte absente, quorũ vnus est in solutionem alicui facta, vt putà Titius erat debitor ex instrumento Sempronij in certa quãtitate, & Sẽpronius confitetur in absentia ipsius Titij de biteris se esse solutũ, & sibi satisfactum esse ab ipso Titio, tunc talis confessio, licet parte absente, probat talem solutionem, & repellit cõtrariã præscriptionem. ita Bal. in consi. 41. in. 5. volu. & Alexan. in consi. 245. in. 6. volu. nu. 5. & in cõsi. 115. in. 7. volu. nu. 3. ☞ Alius casus est, qñ cõfessio facta est in libello, vel in alia scriptura iudici producta, parte absente, nam talis confessio facit plenã probationem. secundũ Bal. in. d. l. vnica. C. de confessis. ☞ Alius casus est in cõfessione facta absente parte cum iuramento, quia talis confessio plenè probat. tenet Oldra. cõsi. 291. licet contrarium teneat Paul. de Castro. consi. 241. ☞ Alius est qñ confessio est frequens, & continua, & totiens repetita, ꝙ transeat quasi in publicam vocem, & famã, quia tunc plenè probat. Ita Paul. de Castro. in cõs. 165. ☞ Alius casus, in quo confessio parte absente probat est, qñ fit ad exonerationem conscientię. Feli. qui ad hoc plura allegat in. c. olim. 4. col. de rescrip. Idẽ etiã si procedit in foro pœnitentię secundũ Bal. in. l. rationes. C. de proba. & Inno. in. c. innotuit. de elect. prima col. quem refert & sequitur Felin. in. d. c. olim. in fine. 4. col. ☞ Alius est, qñ confessio nõ tendit ad obligandũ confitentem alteri, sed tendit principaliter ad probandũ aliquid, ex qua ꝓbatione absenti quæritur obligatio, putà si quis approbat aliquod instrumentũ tanquã verũ, vigore hui⁹ approbationis oẽs, quorum interest, poterunt agere contra approbantem. tenet Ange. singulariter per illũ text. in. §. fi verò expressum. 4. col. ver. ex hoc patet. in authen. de hęred. & falci. colla. 1. quod refert, & sequitur Fel. in. c. cum in. Ferrarien sis. de cõsti. 17. col. prout tenet Hippoly. d̃ Marsi, vbi ponit istos casus, & alios in singula. 202. ☞ Est aljus casus, secundũ eund. Hippoly. in singula. 459. in confessione, quam facit mercator in libris suis absente parte. nam talis confessio plenè probat, licet sit vox mortua. Ita dicit Bart. in. l. inter chartulas. C. de conueni. fisci. debito. li. 10. quem refert, & sequitur Bald. in. d. l. vnica. 4. col. versi. 1. casu statur. C. de confessis. & per alia iura, vt per. d. Hippolyt. in dicto singula. ☞ Alios casus ponit Felin. in. d. cap. olim. in. 2. & in. 3. & in. 4. col. versi. est igitur regula. ☞ Item intellige dictã pragm. de Madrid, & iura similia dicentia, cõfessionem in iudicio
27 factam, mandari executioni, quãdo cõfessio † fit ad partis petitionem nullo dato libello, nec lite contestata, nec ordinato processu, sed solùm ad instantiã partis: & si his præcedẽtibus fiat, cum post desyderat sententiã, non haberet executionem paratam, nisi ex sententia postea lata. Ita dicit glo. in. l. certum. §. fi. ff. de cõfes. et Bart. ibi. & tenet Pau. de Castro. in. l. 1. C. de executio. rei iudi. & tenet Roder. Suarez in. d. l. post rem. versi. nota tertiò. col. 28. vbi per eum. ☞ Quod intellige quoq; quãdo talis confessio fit coram iudice
28 † competenti, tunc confessio statim põt exequi sine alia sententia, & quãdo est facta super principali, secus si super incidẽti. vt tenet Anto. Frã. in addi. ad Abb. in. c. 1. de iudi. in additione, quæ est in col. 13. in parte. ficta. allegando Bald. in. l. 1. ff. de cõfessis. et in. l. 1. ff. iudi. solui. et tenet Iohã. de Plat. in. l. fi ille. C. de decurio. li. 10. quẽ vide. ☞ Sed quid si cõfessio est facta corã iudice vni⁹ ciuitatis, an potest mandari executioni per iudicem alterius ciuitatis? Dic ꝙ non, nisi fortè fieret ad requisitionem primi iudicis. vt tenet Bar. in. l. vnica. ff. de officio cõsulis. nu. 8. quem vide. ☞ Quod extendit dict⁹ Roderic. Suarez in col. 29. in. d. l. post rem. ꝙ non solùm fit executio in
29 eo, quod confessus est, sed in † æstimatione reperẽpta. hoc dicit, ꝓbare tex. in. l. Iulian⁹. ff. d̃ cõfessis. per quã dicit ibi Bart. ꝙ si peteretur executio confessionis, ꝙ re perẽpta fieret executio in æstimationem. quod dicit esse vtile propter instrumẽta guarẽtitia, vt re promissa perẽpta fiat executio in æstimatione. ☞ Et idem extendit dictus Roderi. Suarez, ꝙ non solùm in confessione facta per modũ cõtentiosæ iurisdictionis, sed
30 etiam si emanat † per modũ voluntariæ iurisdictionis executatur, & ꝓ tali executione potest implorari officium iudicis sicut per sentẽtiã. ita dicit ꝙ tenet Angel. in. d. l. certum. §. confessi. in fine. ff. de cõfessis, post Iohã. Andre. in additio. ad Specul. in titul. de confessis. §. postremò. hãc cõclusionẽ tenet Cy. de Pistorio. in. d. l. vnica. C. de cõfessis. q. 2. & in. q. 9. vbi dicit, ꝙ siue fiat confessio per modũ voluntariæ iurisdictionis, ex ea cõpetit officiũ iudicis ꝓ executiõe facienda. Et ratio est: quia officiũ iudicis locũ habet in omnibus, quæ sunt nota iudici, vt iudici. vt in. l. si irruptiõe. ff. finiũ reg. Itẽ in. 2. q. cõcludit idẽ, dicẽs, ꝙ etiã dicta cõfessio sufficit ad executionẽ, nec est opus alia sententia condẽnatoria, nisi illud

si illud pręceptũ de soluẽdo, qđ est executiuũ vt dicit gl. in.d.l. si debitori.& ponit Cy. exẽplũ. Venis ad me,& dicis, Mutua mihi decẽ:& dico, ꝙ placet, sed volo, ꝙ cõfiteris corã iudice: & sic vadimus spõte corã iudice,& confiteris. hæc est cõfessio per modũ volũtarię iurisdictiõis,& postea nõ est necessẽ fieri sentẽtia, sed pręceptũ de soluẽdo mãdatur executioni. & sic dicit seruari de consuetudine. quod dicit esse notandũ. ☞ Idẽ dicit Roderi. Suarez, vbi suprà. colũ. 30. extendi
31 non solùm in ciuilibus, sed etiam † in criminalibus quoad confiscationem bonorũ: quia tantũ operabitur confessio solennis in iudicio, sicut si lata esset sentẽtia. ☞ Et ibi colũ. 32. versi. limita bis hanc legem. tenet ꝙ dicta pragmatica, & iura
32 similia nõ habẽt † locũ in causis criminalibus, in quibus etiã cõfessio solẽnis in iudicio sponte facta, nõ habet executionẽ paratam, nec confessus habetur pro iudicato, imò requiritur sentẽtia cõdẽnatoria. Et intellige, qñ nõ præcedẽte libello, nec litis cõtestatione, & ordine iudiciario facta est, qahis prędedẽtibꝰ, nullũ dubiũ est, cũ nec in casibus ciuilibꝰ tũc haberet paratã executionẽ. vt suprà dictũ est. Verũ est, ꝙ gl. in.l. absentẽ. ff. de pœnis tenet cõtrariũ, imò ꝙ etiã in causa criminali confessus habeatur pro iudicato. vt in causa ciuili. & est glossꝰ. super parte iudicorum. vbi glos. per verbum forte dicit. Sed ibi loquitur in cõfessione nõ spontanea, sic transit glossꝰ. ibi & sentit, quòd si confessio esset sportanea etiam in criminalibus, habetur pro iudicato, & sic haberet executionem paratam. Sed secundùm. d. Roderi. Suarez contrarium est verum. vt est. gl. de hoc in. l. si quis in hoc genus. super parte, nouerit. C. de episcopis & clericis. vbi gl. dicit, quòd contra sponte confessum post confessionem debet proferri sentẽtia. & satis probat text. ibi, in cõuictos, siue confessos reos sententia nouerit vendicanda. & Saly. ibi. adhoc illum text. reputat notandum, quòd in confessum spõte in criminalibꝰ est necessè ꝙ feratur sentẽtia. & idem tenet Iohan Faber. in.d.l. vnica. C. de confessis. cum quo transit Roderi, Suarez. & facit quod tenet Paul. de Castro. in.l. si debitori. ff. de iudiciis, vbi ait, quòd in cõfesso nullæ sunt partes iudicis, nisi in condennando. & vi. Abb. & ibi glos. in. c. fi. de confessis. nu. 18. vbi tenet, ꝙ licet in cõfesso nullæ sint partes iudicis, requiritur sententia, quia non habetur propriè codẽnato, sed est ferẽda sentẽtia, quia nõ potest quis condennare seipsum. & vi. text. expressum in l. proinde. & ibi Bartol. ff. ad. l. Aquiliam.

☞ Quoq; dic, ꝙ scriptura priuata, † quæ in nostra Hispania cognicimiẽto vocatur, si est recognita à parte in iudicio, habet hodie executionẽ paratã, sicut instrumentum guarentigiũ. vt tenet dicta pragmati. 131. in dictis pragma. factis ꝑ nostrũ Carolum in villa de Madrid anno. 1534. factis. ☞ Et vide pragmati. cõditam Vallisoleti, seu Pincię anno. 1548. peti. 56. vbi statuitur seu cauetur, quòd tales recognitiones scripturarum priuatarum fiant coram iudice, vt mediantibus eis executio agatur, ita quòd obseruetur sub pœna illius prætij, quòd iura executionis in summam excrescunt: & qui contra fecerint, duplicata talia iura cameræ regis soluant. ☞ Sed ad istam re-
34 cognitionem faciendam † iudex debet personaliter citare reum, & debet esse monitus à iudice, sicut requiritur ad faciendum quem haberi pro confesso, si non respondeat positionibus. tenet Ias. in authẽtic. hoc amplius. C. de fidei commissi. nume. 3. allegando text. in cap. si post prælatum. de confessis. in. 6. & Angel. in. §. si quis autem non implens. in. 1. colum. in authen. de hæredi. & falci. collatio. 1. & in hoc vna monitio sufficit secundùm eum. ☞ Et ansi ista scriptura † pri-
35 uata faciat fidẽ. vi. Specul. in titul. de instrumento editio. §. nunc dicendum. verfic. priuatum. nu. 4. & ibi latè Iohã. Andre. in additio. & Iohã. de Plat. in. l. fi. C. de cõueniẽ. fin. debito. libr. 10. vbi singulariter. & Mõtal. in. l. 5. titul. 9. for. 11. libr. 2. in glos. no fueren fechas. ☞ Vnum tamen nota, quod tenet Hipp. de Marsi. in singula. 69. ꝙ regulariter scriptura priuata nõ facit fidẽ, nec probationẽ. ꝙ in tãtũ hoc est verũ, ꝙ cõsensu partium fieri non potest, quòd priuatæ scripturæ alicuius non solenniter confectæ adhibeatur fides.
36 ☞ Idem dic in iuramento, quia iuramẽtum † habet executionem paratam, sicut sententia. tenet Bart. in. l. 2. nu. 8. ff. de iure iuran. vbi ait, quòd si in instrumento aliquo cuiuscumq; contractus apponeretur iuramentum, istud instrumentũ, quod aliàs de iure cõmuni nõ haberet executionẽ paratã, vt in. l. mino. viginti quinq; annis fideicõmissum. ff. de mino. isto casu propter iuramẽtũ habet executionẽ paratã, etiã de iure cõmuni. & Bart. ibi dicit, ꝙ miratur, ꝙ consuetudo hũc modũ, & hãc cautelã nõ adinueneri. & Ias. ibi. nu. 9. & 10. dicit, quòd ista fuit noua inuẽtio Bart. & nouũ eius dictũ, vt inquit Roma. in repeti. Rub. de arbitris. vlti. charta. & Bald. in. l. 1. C. eod. tit. de iure iurã. Qđ fuit singula. opi. Bar. qđ Ias. dicit esse põderãdũ, qa etiã loquitur in iuramẽto extraiudiciali. & cũ ista opi. Bart. tenet Fulgo. & Alex. ibi. & idẽ Bart. in. l. sed & si possessori. §. fi. ff. eo. de iure iurã. & ibi quoq; Saly. &

Alex.

Alex. Angel. & Roma. & istã opinionem dicit ibi Ias. tenẽdã in. d. l. 2. nu. 17. licet in hoc referat tres sentẽtias, vel opiniones, & eam corroborat pluribus fundamẽtis. vt ibi per eũ. nu. 17. &. 18. & ibi allegat quã plures alios eã tenẽtes, vbi respõdit ad cõtraria adducta contra Bart. & istãmet opinionẽ Bart. ten et idẽ Ias. vbi quoq; eã alter cat in. §. Itẽ si quis postulãte. Instit. de actio. nu. 87. vbi in fine dicit, q̃ propterea laudat & cõsulit, q̃ in fine cuiuslibet instrumẽti semper facias apponi iuramẽtũ. & istã opinionẽ Bart. tenet dictus Roder. Suar. in. d. repe. l. post rẽ. col. 9. & dicit eã verisimã, vbi quoq; ibi per eũ. in. 2. colũ. latissimè. versi. nota secũdò. iuramẽtũ habet executionẽ paratã. per. 14. colũ. istã. q. examinat. & ibi per eũ extẽsiones, & limitationes. licet iã hodie per istũ text. & similia iura regalia nõ sit necesse reponere iuramẽtũ in cõtractib9 ad hoc vt contractus habeat executionẽ paratã. Imò prohibetur iuramẽtum apponi. vt in. l. 6. titul. 1. lib. 3. in ordi. regali. & in pragmatica. fo. 162. vbi latè in libro pragmaticarũ. exceptis in cõtractibus minorũ, mulierũ, & similiũ, ad quorũ validitatẽ iuramẽtũ requiritur. vt in. d. pragmatica. & tenet Segura in repeti. l. 1. §. si vir. ff. de adquirẽ. posse. colũ. 50. per. 16. colũ. ▽ Quid in cõputatione, † an habeat executionẽ paratã id est, el alcance, quæ fit in ea, an executiõi mãdetur? Vide text. & quę ibi dicam in. c. 30. infra. cod. in. gloss. faga pagar. ▽ Quid incessione, an dicta cessiõ, quæ † in nostra Hispania vocatur carta de lastro, habeat executionẽ paratã, & si fideiussor soluẽs pro principali habeat executionẽ paratã cõtra principalẽ, pro eo quod soluit pro principali Bartol. in. l. final. in. fine. numer. 7. C. de vsu. & rei iudic. istam quæstio. tractat. & ibi dicit, quòd fideiussor iudicatum solui, qui exactus est pro domino. i. pro principali, habet executionẽ paratam cõtra dominũ, nec habet necesse cõtra eũ dare libellũ in actione mãdati, nec cõtra eũ procedere ordinariè, & hoc per text. ibi in verbo, statim pecunias, & idẽ tenet Bart. in. l. 2. ff. q̃ satisda. cogã. & latius in. l. 1. ff. iudica. solui. nu. 1. & Specul. in titul. de executione sententię. in. §. sequitur versi. sed nunquid sentẽtiã. ▽ Quod secus dicit Bar. in. d. l. 1. ff. iudi. solui. esse in fideiussore cõtractꝰ. p. l. græce. §. si à debitore. ff. de pigno. & per. l. à sententia. in princip. ff. de appella. & per. l. præsenti. §. adiiciẽtes. 6. de his qui ad eccle. confuge. & per alia iura, vt ibi per eũ. & hãc partẽ tenet Angel. in. l. si eũ pecuniã. C. de priuileg. fisci. & Roderi. Suarez. in. d. l. post rẽ iudicatã. ff. de re iudi. colũ. 47. versi. itẽ est alius casus. & est text. in. l. ii. titul. 12. parti. 5. Et hãc pinionẽ tenet Hipp. de Marsi. in repeti. Rubricæ. ff. de fideiussor. num. 363. vbi tenet allegando. Bald. in. l. cum eorum. circa principium. C. de sentẽ. q̃ si fideiussor capitur pro debito, potest per eũdẽ iudicẽ facere capi reũ principalẽ incidẽter, licet talis nõ esset iudex suus. Quod dicit esse verũ in fideiussore iudicij, sed secus dicit esse in fideiussore cõtractus quia nulla lex hoc dicit. de quo latius ibi p. Bald. quod est notabile in hac materia. & idẽ tenet Alex. in additio. ad Bart. in. d. l. 1. ff. iudi. solui. in additione fi. & vi. Paul. de Castro. in. l. fi. ff. de eo qd̃ certo loco. nu. 4. & Roderi. Suarez in repeti. l. 2. titul. delos emplazamiẽtos. for. ll. lib. 2. colũ. 46. vbi dicit, q̃ opin. Bal. in. d. l. cũ eorũ. loquitur, & est speciale in eo, qui fideiusit apud fiscũ, nõ in aliis, vt ibi per eũ. Sed opi. Bart. suprà relata est cõmunis, vt tenet dictus Roderi. Suarez. in repe. d. l. 2. delos emplazamiẽtos, colũ. 45. Et sic q̃ si fideiussor contractus soluit pro principali processionẽ factã à creditore, nõ potest petere executionẽ contra principalẽ per dictã literã de lastro, sed ordinariè debet petere. qd̃ secus est in fideiussore iudicij, licet pluries vidi cõtrariũ, imò q̃ talis litera de lastro ratione cõtractus mãdatur executioni cõtra principalẽ. Et licet opi. Bart. sit cõmunis, vt dictũ est, de quo p. d. Roderi. Suarez in. d. l. 2, colũ. 37. versi. sed pone quæstionẽ quotidianam. vbi in colũ. 46. hoc quoq; tenet, & dicit, q̃ hoc dicit Ang. in. d. l. fi. C. d̃ vsu re. iudi. sibi videri æqsimũ suadẽte æqtate, ne grauetur p. alio, vt euitetur circuitus. l. 2. §. fi. cũ. l. sequẽ. ff. si quis cautio. & idẽtenet Ang. in. d. l. 1. ff. iudi. solui. ▽ Tamen semper video, q̃ ista litera de lastro mittitur executiõi cõtra principalẽ, modò sit fideiussor iudicij, modò contractꝰ, si p. creditorẽ sunt cessæ actiones fideiussori, licet cõmunis opi. sit in cõtrariũ, vt dictũ est pro quo facit quod tenet Bald. in. l. quod dicimus. ff. de solut. vbi dicit, q̃ quando fideiussor soluit prõptã, & expeditã, debet habere executionẽ in recuperatione. Et in expresso tenet. Montal. in gloss. ordin. in parte, obligacion. colũ. 6. dicẽdo, cũ cessionarius in locũ creditoris succedat, poterit sicut creditor executionẽ petere. vt in. l. fi. C. de execu. rei. iudi. & cessionarius debet vti iure cedentis. l. emptor. C. de hæredi. vel acti. vẽ. Et ista est veritas secũdũ. eũ, q̃ mittatur executioni, & q̃ nõ requiratur libellꝰ, nec via ordinaria agatur. ▽ Tamẽ adhoc vt fideiussor possit petere executionẽ cõtra principalẽ ex ratione cessionis, seu chartę de lastro, requiritur. q̃ verè, & realiter soluisset debitũ creditori, & nõ sufficit,

q̃

quòd creditor cõfiteatur se recepisse. prout tenet. Bart. & dicit esse menti tenendum in l. duobus. §. à fideiussore. nu. 3. ff. de iur. iuran. Et licet ibi Paul. de Castro. teneat contrarium. Alexan. ibi in. §. quòd autem reus nu. 2. tenet cum Bart. & dicit, quòd pro eo est cõmunis opi. ☞ Sed idem Bartol. in consilio. 160. qui incipit. Titius promisit Sempronio. tenet totum contrarium imò quòd sufficiat sola confessio de recepto. & istã sequitur Alexand. in consi. 25. in. 2. volumi. & idem in consilio. 90. in. 3. volu. sequẽdo Paul. de Castro. dicendo istam esse veritatem: quia verba solutio, & confessio, seu apocha de soluto post. 30. dies, æquiparantur. vt in. l. in contractibus. §. sed quoniam. in fine. C. de non numer. pec. saltẽ interprætatiue. Et re vera sua cõclusio mihi videtur vera, & ita praticarem, si euenisset, licet Alexand. vbi suprà. dicat, quòd est communis opi. sibi contrarius. Quia vt dicit Bartol. in dict. consili. si creditor non fuit conquæstus. infrà. 30. dies. præsumitur, quòd sibi fuerit solutum, quæ præsumptio transit onus probandi in aduersarium. vt Instit. de litera obligatio. circa medium. & in. l. generaliter. C. de non numer. pec. Standum est ergo dictæ præsumptioni, nisi probetur contrarium. prout concludit Barto. in dict. consilio. quem vi. & dictum Bart. in dict. §. à fideiussore. intelligatur quando creditor fuit conquæstus de solutione infrà. 30. dies, quia tũc non sufficit confessio sua, aliàs secus. quod nota. ☞ Et non solùm fideiussor habet executionem

39 paratam: vt dictum est, imò † propria authoritate fideiussor potest soluere de substantia, & bonis ipsius rei principalis, ꝓ quo fideiusit. vt est text. singula. in l. si procuratorem. §. si ignorãtes. ff. manda. ibi, ex substantia debitoris soluere. & Bart. ibi commendat istum text. pro singula. & Angel. in. l. Plancius. ff. de procurato. de cuius intellectu loquitur pulchrè Bart. in authentic. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi. oper. in fine. & ibi Paul. de Castro. & facit text. in authẽ. si captiui. C. de episcopis & cleri. ☞ Et hoc est verum non solùm in fideiussore iudicij, sed etiã in fideiussore contractus: quia fideiussor contractus, & fideiussor iudicij, potest soluere de bonis illius, pro quo fideiusit, quia videtur super hoc habere mandatum. tenet Bald. in. d. authen. qua in prouincia. in fi. verbis. & idem tenet Angel. ibi per. d. §. si ignorantes prout tenet dictus Roderi. Suarez. in. d. repe. d. l. 2. colũ. 47. ☞ Vbi dicit, quòd Bald. in authentic. si captiui. C. de episcopis, & cleri. colum. 3. versi. vnùm verò nota. per illum text. & ibi Paul. de Castro. limitat illum text. in dict. §. si ignorantes. quando, fideiussor non habet vnde soluat. & timet ne ponatur in carere, tunc potest vẽdere bona principalis, & satisfacere. Sed si fideiussor est soluendo non potest vendere bona principalis. quod dicit esse notandum ad. d. §. si ignorantes. & idẽ tenet Hippolyt. de Marsi. in dict. repeti. Rubricæ. ff. de fideiusso. nu. 364. vbi dicit, quòd hæc est communis conclusio omnium doctorum. Quod facit ꝓ fideiussoribus, qa si creditores petũt executionẽ in bonis eorũ, possunt nominare bona principalium debitorum, & in eis debet fieri executio, dummodò dent fideiussorem, de saneamiento, seu securitate. quod nota. ☞ Quid autem si fideiussor pro principali est in carcera-

40 tus, † an possit petere, vt ipse principalis faciat eum relaxare à carceribus, vel possit petere damna, & interesse ab ipso. vi. Bald. in. d. l. fi. C. de vsu. rei iudi. in fine. & in. l. quãquã. C. de senten. quæ sine cert. quanti. vbi in istis locis hoc exami

41 nat. ☞ De sententia lata contra principalẽ † si mãdatur executioni contra fideiussorem de iudicio sisti. Bart. melius quam alibi. in. d. l. 1. ff. iudi. solui. tenet ꝙ sic. & Roderi. Suarez in. d. l. 2. for. ll. l. 2. titul. delos emplazamientos. colũ. 37. versi. sed pone quæstionem. vbi latè. & doctor del Castillo in. l. 63. in. ll. de Toro. in glos. diez años. colum. 9. verfic. Sed quæro an sententia, quod secus dicit esse contra fideiussorem contractus, quòd sine nouo processu non potest in eum executio fieri. de quo latè per dictum Roderi. Suarez in. d. Repe. l. post rẽ. colũ. 170. verfic. visum est suprà. & melius in dict. l. 2. delos emplazamientos. versi. & col. vbi suprà, & ibi vide quoque de fideiussore de iudicato soluendo, vbi sententia lata cõtra principalem, mandatur executioni contra fideiussorem de iudicato soluendo sine nouo processu, quod dicit esse cõmunis opinio, & dicit tenere odiosè in. d. l. 2. C. de vsu rei iudi. de quo per. d. Roder. Suarez vbi suprà. col. 43. vbi tenet, ꝙ ad oẽs opiniones vitãdas est cautela, ꝙ pẽtatur executio virtute sẽniæ & virtute, pmissiõis de iudicato soluẽdo, & sic vtrũq; & quolibet eorum executioni mãdatur, de quo ibi per eũ. ☞ Et ibi in col. 39. versi. qd aũt. tenet

42 ꝙ stipulatio † rẽ ratam haberi, nõ habet executionẽ paratã: quia interponitur extra iudicium, & est nouo iudicio opus, nec potest fieri executio, dicit ꝙ est argu. in. l. à diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudic. Sed si esset interposita in iudicio, benè habet executionẽ paratam. vt ibi per eum latissimè. ☞ Quoque instrumentum man-

43 datur executioni contra debitores † fiscales,

&

& cõtra eos proceditur executiuè, quãdo debitũ est liquidũ per confessionẽ, vel qñ non cadit probatio negationis. vt in tributis: & est verum quo ad mediatum debitorem fisci, sed quo ad debitoris requiritur ordinarius processus, proposita cõditione ex. l. est text. in. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. & tenet Bald. in. l. 1. C. de cõdi. ex lege. versi. tertiò oppono. & Roderi. Suarez in. d. repet. l. post rẽ iudicatã. colũ. 45. versi. addas aliũ casum. ¶ Et an libri, vel scripturæ ciuitatũ, episcoporũ, ecclesiarũ, vel aliorũ præsidentiũ, in quibus cõtinẽtur de certis affinibus, seu reditibus qui dicuntur deberi curiæ, vel de æstimatiõibus rerũ, vel de aliquibus aliis iuribus debitis regni, vel curiæ, faciãt fidẽ, & habeant executionẽ paratam. vide latissimè Bald. in. l. exemplo. C. de probatio. ¶ Idẽ dic in pacto
44 de præterito iudicato † soluẽdo, quia habet executionẽ paratã. est casus vnicus. in. l. tale pactũ. §. qui prouocabit. ff. de pactis. & Bald. ibi in. 5. colũ. versic. quartò sic oppono. dicit non esse alibi adhoc. & tenet Roderi. Suarez in. d. repet. l. post rẽ. colũ. 47. versi. Itẽ est alius casus. ¶ Vbi dicit
45 q̃ quoq; trãsactio † facta corã iudice etiã delegato, habet executionẽ paratã. per text. in. c. si quãdo. de officio delega. & ad hoc cõme. cũ ibi Petrus Vincent. & Anchara. & And. Sicu. Bart. inducit licet Inno. & Abb. & alij hoc nõ admittãt maximè in delegato. Tamen Andre. Sicul. cõtra eos text. in. c. causam. de testi. ibi, cõcordia, vel iudicio vtraq; determinetis. & in. c. quærelã. de simo. comprobatur hodie ista opinio Petri Vincẽ. & Ancha. & Barb. p̃ text. in. d. l. fi. de legib⁹ de Madrid. vbi illud, qđ disponitur circa executionẽ sentẽtiæ arbitratoris, habet locũ in transactione. quas vide. ¶ Quoq; est alius casus, in
46 quo habet locũ executio, putà † in locatore prorebus illatis, & indutis in domũ. vt in. l. vtiq;. ff. dẽ dãno infecto. & l. licet. ff. quib⁹ ex causi. pignoraci cõtraha. Sed hoc intellige, dũ bona sunt in domo: quia si extrahũtur de domo, cessat ius exequẽdi. Bart. in. l. creditores. colũ. 10. C. de pigno. & in. l. 1. C. de salui. interd. ¶ Et alius casus, in quo habet executionẽ paratã quando rex precipit † aliquid præcisè, putà, occidere hominẽ, vel
47 capere aliquẽ, vel deuastare, seu demolere turrim, vel fortalitiũ siue arcẽ, vel adimplere aliquod aliud factũ certũ, dicẽdo in p̃uisiõe, quã ei rex mittit, faciatis hoc statim: quia talis charta, seu prouisio regis habet executionẽ paratã. Ita tenet dictus Roderi. Suarez vbi suprà. per text. in. l. 52. titul. 18. parti. 3. quæ incipit, quales cartas deuen ser cõplidas. ¶ Est alius casus, in quasi fi-
48 deiussore, in quo † habet executionẽ paratã, puta in patre, q̃ dicitur quasi fideiussor, vnde filio ciuiliter cõdẽnato fit executio cõtra patrem, si in ipso iudicio agitato cũ filio cõsentit, & filiꝰ fuit in iudicio patre cõsentiẽte, quia fit executio cõtra patrẽ in in peculio profectitio, & in vsufructu aduentitio. nã talis vsusfructus redigitur ad instãtiã peculij profectitij. ita tenet dictꝰ Rodeci. Suar. vbi. suprà colũ. 49. versi. põt etiã addere. per glos. quã dicit esse singula. & menti tenendã ppetuò in. l. si cõdẽnatus. ff. de noxali. & non est alibi secũdũ Bald. in. l. cũ antiquitas. colũ. 2. C. de vsur. & rei iudi. De quo vbi suprà per. d. Roder. Suar. & per Bar. Alex. & docto. in. l. si finita. §. si de vectiga. lib. ff. de dãno infecto. text. & ibi glos. in. §. fi. Instituta de noxa. & ibi Ang. & ibi gl. in parte, cõueniri. & Iohã. Faber ibi, magis late. & Ias. latè in. §. actiones autẽ. Institu. de actio. nu. 61. cũ sequẽtibꝰ. & Roma. cõsilio. 154. & tex. in. l. 9. titul. 31. parti. 7. & ibi Montal. ¶ Sed omnia supradicta de instrumẽto, qui mittitur exe-
49 cutioni, intellige, quãdo tale † instrumẽtũ est liquidũ, tũc mãdatur executioni. secus si nõ est liquidũ instrumẽtũ, sententia, vel depositum. vt Bart. in. l. proinde. §. notãdũ. ff. ad. l. aquiliã. & ibi Alex. in addditio. & probatur in. d. l. 5. ordina. ibi, o mostraren recaudos ciertos. & Mõtal. ibi. & latè Rode. Suar. in. d. repe. illius. iuncta. l. post rẽ. ff. de re iud. colũ. 112. versi. quartò limita. & tenet Alex. in cõsilio. 188. in. 2. volu. nu. 1. & 2. & Paul. de Castro. in. l. 1. ff. de legatis. 2. nume. 10. & Alex. ibi, nu. 13. sequẽdo Bald. ibi dicit, q̃ instrumẽtũ † in quo est promissum interesse, vel aliud
50 incertũ, habebit executionẽ concessam ab statuto, dũmodò priusquã fiat executio mediantibus probationibus liquidetur, & declaretur istud incertũ, qa vt dicit Bal. in. l. apetissimè in fine. C. de iudiciis. non potest concedi captura, vel alia executio pro debito non liquido, vel incerto. & tenet doctor del Castill. in. l. 66. de Toro. in parte, informacion. 2. colum. versic. & ita de testi. intelligo. ¶ Et qa, vt dicit Bal. in. d. l. 2.
51 C. executio. rei iudi. nu. 7. instrumenta conditionalia, † & incerta dũ liquidãtur, nõ gaudẽt beneficio statuti, sed postquã interlocutum est, & ea liquidata, tunc statutũ de exequẽdo incipit habere vires. & vi. Alex. in. l. in illa. nu. 7. ff. de verbo. oblig. vbi ait, q̃ instrumẽtũ habẽs condi-
52 tionẽ purificatã, mãdatur executioni tanquã purũ. ¶ Et vide Baild. n. d. l. 2. C. de execu. rei iudi. vbi tenet, q̃ in ista liquidatione † pars est citanda, quia causæ cognitionẽ requirit, tenet Anto. Francis. in additio. ad Abb. in. c. significauerunt. de testi.

de testi. in additione. 2. in fine. & Roderi. Suar. in. d. repet. si post rē. colū. 113. & Philip. Dec. cōsilio. 197. & Hippo. de Marsi. in singula. 168. & Bart. in. l. 3. C. de pigno. in. 3. q. & quia si actor habuit dilationem ad prouandum, & liquidandū, tunc durante tali liquidatione poterit tunc similiter reus probare, & allegare contra ipsam liquidationem, & concernentiā, non obstante statuto. tenet Hippolyt. de Marsi. in. l. circancidere. §. seruo. ff. ad. l. Corneli. de sicar. nu. 20. & Bald. in. l. si causam. C. de execu. rei iudi. vlti. colum. ℣ Tamen dicit Bart. in. l. prima. ff. de edendo. numer. 8. & ibi Paul. de Castro nu. 9. & in. l. prima. ff. de lega. 2. numer. 10. & in. l. prima. ff. iudi. solui. numer. 3. versic. respondeo in ipsa executione, quòd si tale instrumentum non liquidum liquidatur in ipsa executione, potest tale instrumentum nō
53 liquidum mandari executioni, putà † si habeo instrumentum super summa non liquida, putà super interesse, possum petere executionem, & facere capere te, vel bona tua, & postea liquidabo quantitatem: quia satis est, q̄ postea in processu liquidetur. & idem de damnis text. in. l. 1. & 2. C. de sent. quæ sine certam quant. profer. & idem tenet. d. Roderic. Suarez in. d. repe. l. 2. titulo de los emplazamientos for. ll. lib. 2. colum. 39. versi. & si dicas allegando glos. in. d. l. 1. ff. de edendo. & q̄ sic debet intelligi. d. l. 1. C. de senten. quæ sine cert. quanti. & ita dicit practicari in instrumentis guarentigiatis. quæ merentur executioni. Nā etiam si non contineant certam quantitatem, nihilominus merentur executioni, declarata prius, & limitata quantitate. & idem tenet Anchara. in commento. c. canonum statuta. de constitu. versic. circa istam extensionem. & Paul. de Castro in. l. item quia conuentiones. ff. de pactis. & ista est magis communis opinio, secundùm Ias. in. d. l. prima. ff. de edend. numer. 31. & 32. licet altercet contra istam communem quinq; rationibus vt ibi per eum. Et quòd potest peti executio sententiæ non liquidæ, vel instrumenti non liquidi, & quòd facta executiōe in processu causæ & sic, infra decem dies legis fiat liquidatio, tenet quoq; Bart. in. l. 1. ff. delega. 2. numer. 17. & ibi Paul. de Castro nume. 10. & tenet singulariter Roma. in cōsilio. 76. colū. versi. secūdò. & Ias. vbi suprà. & singulariter Benedictus de Barzis in tracta. de libellis guarentigiis in. q. 2. tomo. 17. tracta. folio. 192. vbi resolutiue in hoc tenet, q̄ executio pōt peti ante liquidationē factā, prout dicit Bar. in. d. l. 1. ff. delega. 2. sed nō debet iudex, cōcedere sentētiā exequēdi, quę hodie est, la sentētia que se da para mādar correr la execucion adelante, nisi primò facta liquidatione: quia ista liquidatio superueniēs trahitur retro, & operatur, put si ante petitā executionē facta fuisset, non autē est op⁹ ab ipso principio liquidare arg. in. l. si inres. §. fi. ff. de pign. actio. ℣ Vbi limitat coēm dictā opi. vt procedat, quando interesse erat expressū in instrumē to: quia tunc executabitur. Secus si virtualiter continetur, putà quia in instrumento promissum sit factum, quo casu si non fiat, succedit obligatio ad interesse: certè in tali interesse nō haberet locū tale statutū. secūdū Anto. de Butri. in. c. trāslato. & in. d. c. canonū statuta. de cōstit. p. l. 1. ff. de his q te sta. delen. & qd̄ ibi not. Et istā limitationē Ias. tenet Roderi. Suar. in. d. repe. l. si post rē. colū. 118. versi. limita. licet de Ias. nullā faciat mētionem. ℣ Vbi quoq; dicit Roderi. Suar. q̄ instrumētū
54 liquidū, & in certū, fauore † dotis mādatur executioni. Vnde si mulier promisit simpliciter executabitur arbitrio iudicis, secūdū Bal. in. l. 1. C. de procura. in fine. De quo latè per. d. Roderi. Suar. vbi suprà. colū. 113. sed antea debet probare cōditiōes esse adimpletas, & sic matrimoniū esse sequutū, aliàs si de hoc nō cōstat, nō mādabitur executioni. tenet Alexā. in. l. itē quia. ff. de pactis. nu. 5. ℣ Quod etiā habet locū in quasi dote: quia si instrumēta dotalia executātur, habēt locum in quasi dote. tenet Paul. de Cast. in. l. si cū dotem. §. si mulier. nu. 3. ff. solut. matri. ℣ Et an si habeat
55 locum executio in instrumēto dotis † cōtinēte tacitā stipulationē, q̄ vir fuerat cōfessus se habuisse dotē, quāuis in eo nil dicatur, q̄ maritus promiserit dotē restituere, ita mandabitur executioni, sicut expressa promissio. vt tenet Bald. in. l. vnica §. vt plenius. C. de rei. vxo. actio. versi. fi. & idē tenet Bar. in. l. 1. ff. de his qui testa. delentur. & Ias. in. §. fuerat. Institu. de actio. nu. 58. cū sequētib⁹ & doctor del Castill. in. l. 63. de Toro, in parte, obligacion. in fine. vbi distinguit. & pro dicto Bal. in. d. §. vt plenius. est communis opinio secūdū. Ias. in. l. certi cōditio. ff. si cert. peta. nu. 21. & vide latè Philippū Dec. cōsilio. 536. vbi dicit, quòd quoq; ista tacita stipulatio de restituēdo dotē, habet executionē paratā cōtra hęredē, & sic nō solū cōtra maritū, verūetiā cōtra ei⁹ hæredes executioni mādatur. vt ibi Philip. Deci. nu. 2. vbi ait, q̄ si vir est cōfes⁹ se habuisse dotē, quā vxori, promisit restituere, nulla habita mētiōe de hæredib⁹, tñ hęredes vxoris habēt executionē paratā, allegādo. Angel. in. l. 1. ff. de his qui testa. delen. & sic pōt executari cōtra hæredē debitoris. ℣ Sed anteaquā
56 cōtra hęredē executio † fiat, requiritur vt hęres citetur, aliàs nō tenet executio. tenet Innoc. in. c. quia. 5. de iudi. & Bald. in. l. per diuersas. C. mādat.

& doctor del Castill.in.l.63.de Toro. in gloss. 1. colũ.3.versi.ita pōt.& vi.infrà.nu. 66. ☞ Quoq; tene,q̃ executio nō habet locũ,si agatur hypothecaria cōtra tertiũ possessorē. Bal.in.l.1.colũ.C.cō munia deleg. Alx in.l.1.§.si hæres.ff.ad trebellia. Et quoq; executio nō pōt fieri cōtra tertiu possessorē. vt est gl.in l.ea lege.C.de conditiōe ob causã. Bal.& Ang.in.l.2.C.si aduersus credito.& notatur in.l.à diuo pio.§.si super rebus.vbi.gloss. & Bart.ff.de re iudi.& facit text.in.l.fi.C.si per vim vel alio mod.& notat Bald. in. l. ob maritorũ. in princip. C.nec vxor pro mora.& tenet. Philip. Dec.cōsilio 198.nu.5.& Iaſ.in.l.si vnus. §. ante omnia.ff. de pactis.nu.5.& idē Iaſ.in.l.quedã.§.nihil.ff.de edēdo.& vi.Roderi.Suar.vbi latè in repeti.l.si post rē.ff.de re iudi.colũ.90.versi.que las cũplades.per totũ.vbi idem tenet. & suprà dixi. nu.2. ☞ Et an si pro interesse potest mandari executioni instrumentũ,si est promissum, vel si fuit promissum factum si potest peti interesse, vide latissimè per Iaſ.in. d.l. certi conditio. ff. si cert. peta.nu.20. cum sequentibus.& ibi per Alexan. & dixi suprà.nu.53. ☞ Item intellige, quando in
57 strumentum † est purum, non autem quando instrumẽtum est conditionale à principio, licet postea sit purificatum,vt Iohan.de Imol.in.l. seruũ cõmune. §. Titius hæres. ff.de vulgar.& pupill.& ita residet contra Angel.ibi ☞ Roderi.Suarez. in n.d.repe.l.post rem.versi.quintò limita. colum. 129.tenet contrarium.imò,quòd talia instrumenta etiam à principio conditionalia, tamen si eius conditio sit purificata,meretur executionem cum hoc additamento,quòd liquidari debet prius cõditionem esse purificatam, super hoc debet pars citari,& liquidari cum eo per gloss.in.d.§. Titius heres.super parte,purè,ad finem. ☞ Ex qua infert Angel.ibi,quòd si statutum mandat,quòd instrumenta pura & liquida habeant executionē paratam, vendicauit sibi locum instrumentis conditionalibus post factum purificationem. quod reputat notandũ Bald.in.l. cum testamẽto. in fine. C. de testamen.manumissi.vt ibi suprà. per Roderi. Suar. & idē tenet Alexand. in additio. ad Bart.in.l.qui balneum. ff. qui poti.in pigno. habe.& Iaſ.in.d.l.seruum commune.§. Titius.

☞ Item intellige in contractu originali secus in
58 exemplo † quia licet exemplum authoritate iudicis æquipolleat originali instrumento manu publici notarij decontra rogati,& habeat executionem paratam,non habet locum in exemplato authoritate iudicis, quando non est scriptu manu notarij de contractu rogati ita tenet Bartol. in. l. probatorias. per gloss.ibi. C.de diuersis offi. apparito.& iudi.lib.12.quod dictum Bartol. sequitur Alexand.in authentic.si quis in aliquo documento.C.de edendo.nume.3.& additio.Abb. in c.fi.de fide instrumento.in additione secunda.& in.c.in his.de verbo. significa. in additione prima.& tenet doctor del Castillo.in.l.63.de Toro. in glos.obligacion.colum.2.versicul.& non solũ. vbi ait,quòd instrumentum publicũ potest exequi,licet non contineat in se clausulam,quòd possit exequi, verumetiam eius exemplum potest exequi per notarium de originali scriptura extractum.vt in.l.Chirographis.& ibi Bartol.ff. de administra. tuto. ☞ Illicò si non est extractum per notarium, qui fecit originale, licet sit extractum authoritate iudicis per alium notarium nō mandabitur executioni. vt Bartol.in.d.l.probatorias.& facit quod tenet Bartol.in.l.prima.§.& hę reditatis.ff.de his qui testamen.delen. in fine. & ibi Paul.de Castro.in.§.sed consulito. numer. 4. ☞ Vbi si aliquis habuit instrumentum, quod postea perdidit,vel postea est deletum, quòd licet debitum possit peti per modum libelli, non tamen potest peti executio instrumenti ex forma statuti.& tenet Iaſ.latè.in.l.fina.C. de edicto diui Adria.tollen.numer.5. ☞ Et per dictum Bart. tenet Paul.de Castro.in.l. nostra. C. de testamẽ.
59 nume.5. quòd licet statuto † caueatur, quòd instrumentum publicum mittatur executioni, & instrumentum publicum fuerit perditum, & per testes peritos probetur eius tenor,licet debitũ possit exigi depositiõe testiũ.vt in. c. olim de priuileg.non tamen poterit peti executio ex dipositione testium, quia non apparet originalis scriptura,quę deducebat rem in notorium, quod erat causa executionis petendæ,poterit ergo agi ordinariè,& debet dari sententia diffinitiua.

☞ Cuius contrarium tenet Angel. in dicta. l. final. C. de edicto diui Adriani tollen. colum. secunda. versicul. & secundum. vbi tenet, quod talis probatio facta per creditorem mandabitur executioni,sicut instrumentum guarentigium,vel confessionatum. quòd dicit Angel. esse menti tenendum.Sed Iaſ.ibi.numer. 20. dici, quòd dictum Angel. est falsum.quia Bartol. & alij in multis locis tenent contra eum. vt per Alexand. ibi. numer. 21. & idem tenet doctor del Castillo in.l.41. de Toro in gloss. del tenor. & idem contra Angel. tenet Hippolyt. de Marsiliis. in repeti. rubricæ de probatio.numer.338.& Feli.in.c.sicut.de re iudi. 3. colum. versic. prima declaratio. vbi pro ista parte plures adducit doctrinas singulares quas per te vide. ☞ Sed Alexand. in.d.l. fi.nu.21. vult sal-

uare

uare dictū Angel.& ꝙ habeat locū,ſcilicet.in.caſu,in quo teſtes poſſunt recipi,lite nō cōteſtata, ſuper negotio principali,qñ eſſent ſenes valitudinarij,qa in illo caſu habet locū via executiua, aliàs ſecꝰ.& ſic dicit Rode.Suar.in.d.repe.l.poſt rē.col.106.ver.3. principaliter limita, ꝙ remanet dictū Ang.famoſū cū hac tēperatiōe,ꝙ nō credit verū.Sed quomodocūq; ſit,dictū Ang.dicit eſſe ſingula.& habet fundamentū à gloſ.ibi cōmuniter ab omnibus approbata. ☞ Et ideo dicit Roderi.Suarez,ꝙ ſibi aliter videtur dicendū quàm Alex.ſenſerit,& imò Bart.& Angel. in hoc non fuerūt cōtrarij:quia vbi citata parte in iudicio cō tradictorio iudex reciperet teſtes, & eos ſolēniter publicaret,& de illorū dictis ſic publicatis & receptis ſolēniter & forma iuridica pręcedente fieret ſcriptura,ꝙ talis ſcriptura habet executionē paratā, & ſemper intellige parte pręſente, & citata,& cū cauſæ cognitiōe in cōtradictorio iudicio recipiātur,& publicētur, etiam data copia parti,aliàs nil in pręiudiciū debitoris fieri pōt. & ita cōcordat Bar.& Ange,quē vide vt ibi per eū,ſcilicet,ꝙ dictū Ange.intelligatur,quando in cōtradictorio iudicio teſtes ſuper debito fuerūt recepti,& cum cauſæ cognitione, quia tunc talis ſcriptura & informatio mandauitur executioni. aliàs ſecus ſecūdū Bart. Itē intelligo, qñ inſtru-
60 mētū eſt verū, † & conſtat de vero debito aliter quā per cōfeſsionē: quia ſi tu petis à me cētū ex aliqua cauſa,putà mutui,vel depoſiti, & ego coram tabellione confiteor me debitorem tuum ex illa cauſa,& notarius facit ſolennem inſtrumentum confeſsionis meę, tale inſtrumētū nō habet executionem paratam:quia iſtud non dicitur inſtrumētū debiti,ſed potius inſtrumētū cōfeſsionis debiti. ſecundū Bald.ſingulariter in.l.ſi fideiuſſor.poſt principium. C. de fideiuſſo.& tenet Hipp.de Mar.in ſing.135.vbi dicit, ꝙ eſt ſingul. & faciet tibi honorē,& idē tenet doctor del Caſtill.in.l.63 de Toro in gl.1.6.col.verſi.ex hoc dicit.☞ Itē inſtrumētū mādatur executioni, qñ eſt
61 aliqđ,† qa ſi eſt inualidū,executiōi nō mādatur. vt Bal.in.l.etiā.C. de executi.rei.iud. & in.l.abſentis.C.ſi cert.peta.& tenet Hipp.de Mar.in.l. 1.§.præterea.ff.ad.l. Corneli.de ſica.nu.19. & vi. Paul.de Caſtr.in.l.ſi.ff.de cōſtitu. pecu.& Bart. in.l.diuus.ff.de teſta.mili.& Guido.pap.ſingul. 260.☞ Et qa ſtatutū de inſtrumētis exequendis intelligitur de validis ſecūdū.Bart.in.l.nō putauit.§.nō quęuis.ff.de bono.poſ.cōtra tab.& in.l. pē.ff.de adulte.& tenet Bertachi.in tracta. gabellarum.in.8.parte.nu.26.tomo.6. tracta. fol.67.& idem dicit in ſtatuto de ſententia exequenda intelligitur de valida.ſecundū Bart.in.l.1.§. 2.ff.de noui.opē.nūt.& Paul.de Caſt.in.l.inter omnes. ff.qui ſatisdar.cog.Iohā.Andr.in addit.ad Spec. in tit.de execut.ſententiæ,§.poſtremò.verſi. contrarium.☞ Et dicitur contractus nullus, quando ab eo lex,vel ſtatutum remouet potentiā.vt in.l. à diuo.ff.de rit.nup.& in.l.non dubium.C.de legi.& Berta.vbi ſuprà. vbi idē dicit in ſtatuto de t:ſtamēto,& de laudo,vt intelligatur de valido. ☞ Et Bar.& Paul.in.l.2.§.prætor.ff.q ſatisda. cogātur.vbi ſi cauetur ſtatuto,ꝙ qualiter fuerit ſentētia arbitri,vel inſtrumētū publicum, mittatur executiōi,intelligitur dūmodo ſit aliqua,vel aliquod,& ſubſiſtat.qđ ſequitur ibi Ias.infine.☞ Et qđ tenet Paul.de Caſt.in.l.licet prætoria.§.ſi filius familiās.nu.2.ff.de peculio.vbi dicit,ꝙ licet
62 ſtatuto † caueatur,ꝙ laudū mittatur executiōi,& ꝙ nulla exceptio poſsit opponi, poterit opponi ꝙ nō valuit cōpromiſſum:qa ſi hoc nō eſt nō dicitur laudū, & ſtatutū loquitur de laudo, prout dicit ꝙ tenet Guiller.ibi qđ dicit ꝙ refert. Bald. in.l.2.C.de execu.rei.iudi.☞ Itē pōt obiici, ꝙ ille, qui tulit ſentētiā,non potuiſſet eſſe arbiter, vt quia erat mulier,bānitus,vel excōmunicatus, & ſimiliter pōt obiici,ꝙ pars nō poterat cōpromittere.vt tenet omnia.d.Paul.de Caſtr.in.l.ſi. C.de recep.arbi.☞ Ad quod facit ea,quę tradit. Alex. in.l.ſi ſe nō obtulit.§.condēnatū.ff.de re iudi.& ibi docto.vbi nō dicitur cōdēnatus, vt executio ſentētiæ fieri poſsit,niſi condēnatio valeat.☞ Et qđ tenet.Bart.in.l.diuus Traianus.ff.de teſta.mi
63 li.nu.1.vbi tene,† ꝙ ſtāte ſtatuto, ꝙ cōtra publicū inſtrumētū nō poſſunt opponi niſi certæ exceptiones.vt in.d.l.4.ordina. poterit opponi, ꝙ inſtrumētum,vel ſentētia nō eſt ſentētia, qa primò debet cōſtare inſtrumētū, vel ſentētia eſſe.& tenet Guido.Pap.ſingu.260.& Alex.cōſ.3.in.2. volu.nu.6.vbi dicit,ꝙ pōt opponi inſtrumētum nō eſſe inſtrumētū,qa caret ſolēnitatibus à iure requiſitis.& idē Bar.in.d.l.nō putauit.§.nō qs.ff. de bon.poſ.cōtra tab.& plenè in.l.1. §. & parui. ff.quo vi aut clā.& Philip.Deci.cōſi.45.☞ Idē tenet Bal.in.c.cōſtitutꝰ de trāſa. ſumendo argu.ex tex.ibi,ꝙ nō pōt dici inſtrumētū guarētigiæ id qđ de iure nō tenet,& nec per mutuū cōſenſū recipit firmitatē,& huic nullitati renūtiari nō poteſt,qa etiā inuictis partibus introducta eſt. vt.l. à diuo pio.ff.de re iudi. & ibi notatur.☞ Et idē tenet Bal.in.c.paſtoralis.de appella.nu.3. vbi ſi lex ſeu ſtatutū dicit, ꝙ inſtrumenta publica debeāt executiōi mandari omni exceptione remota,niſi inueniatur à ſtatuto permiſſa, quòd à lege,ſeu ſtatuto ſunt pmiſſæ omnes quæ colligun-

tur à cõtrario ſenſu legis, ſeu ſtatuti. Vnde ſi lex dicit inſtrumentum, ergo ſi non eſt inſtrumentum, vt quia falſum, ſeu ſimulatum quando per partes nil actum eſt, quòd executionem mereatur. vt in l. Paulus. ff. de verbo. ſignifica. l. emptione. C. plus vale. quod agit. ſi non eſt publicum, vt quia non eſt ibi ſignum tabellionis. vt in. c. ſignificauerunt. de appellatio. vel ſi non habet ſolennitatem contractus, licet habeat ſolennitatem inſtrumenti. vt quia cõtraxit minor ſine tutoris authoritate ſecundùm Bald. vbi ſuprà in. d. nu. 3. cum ſequentibus. ☞ Tamen licet inſtrumentum ſit inualidum, probat confeſsio. in eo facta. Barto. in. l. prima. §. ſi quis ita. ff. de verbo. obliga. & Bald. in. d. l. abſentis. C. ſi cert. petat. idem Bartol. in. l. ſi ita ſtipulatus. §. Griſogonus. ff. de verbo. obligatio. & ibi Iaſ. nume. 54. & Alexand. nume. 11. Hippolyt. de Marſi. in rubrica de probatio. nu. 306. Inno. in. c. cum venerabilis, de excep. verſi. Sed ſecus. ☞ Item poteſt opponi, ꝙ tabellio in eo ſcriptus non eſt tabellio tenet Roder. Suar. in. d. repet. l. poſt rẽ. colũ. 153. & colum. 154. ☞ Et vide ſingulariter Ang. de Aret. in. l. ſi. ff. à qui appella. licet vel non. ver ſic. ex prędicta etiã inducitur in hac quæſtione. vbi tenet, ꝙ ſi ſtatutũ prohibet cõtra inſtrumentũ publicũ guarẽtigiæ, vel eius executionẽ, non admitti aliqua exceptio, niſi ſolutionis, ꝙ aliæ exceptiones videtur excluſæ, niſi in tribus caſibus. primò ſi opponatur cõtra ſolẽnitatẽ inſtrumẽti. vt ſi opponatur, vt dixi, ꝙ nõ ſit inſtrumẽtũ publicũ, vel guarẽtigiatũ. vt in. d. l. 4. §. cõdẽnatũ. ff. de re iudi. & in l. generali. C. de tabula. lib. 11. Et idẽ tenet Ludo. Roma. in cõſilio. 42. dicẽs, ꝙ quamuis ſtatutũ prohibeat opponi exceptionẽ cõtra guarẽtigiũ inſtrumẽtũ, tũc nõ videtur excludere quin exceptio nullitatis opponi poſsit, maximè ſi nullitas proueniat ex defectu perſonę cõtrahẽtis. tex. in. l. ſcire opportet. §. vlt. ff. de excuſa. tuto. & Bal. in. d. l. diuus. ff. de teſta. mili. & in. d. l. etiã. & in. d. l. abſentis. ☞ Quinimo ſi pars nõ oppoſuit, iudex ex pprio officio repellere debet nulliter agẽtẽ. vt Roma. ibi in. d. cõſi. allegãdo Bald. in rubrica. C. de in di. liber. & alia iura. quẽ vide. & ſeqtur Frãc. Curt. in addi. ad Alex. in. l. filiæ licet. C. de collatio. ☞ Secũdus caſus eſt, niſi aliæ exceptiones ſint deſcẽdẽtes ex aliis ſtatutis ejuſdẽ ciuitatis, quia non eſt credẽdũ ꝙ per dictũ ſtatutũ, quo cauetur, ꝙ nullę alię exceptiones cõtra inſtrumẽtum opponi poſſunt, ꝙ voluerit corrigere alia ſtatuta. vt in. l. nã ad ea. ff. de cõdi. & demõſtra. ſed tantũmodo remouere voluiſſe alias exceptiones competẽtes de iure communi. vt in. l. 1. §. ſi is qui nauem. ff. de exercit. ☞ Tertius, niſi opponã exceptionem cõtra perſonã, vt putà actor nõ poteſt ſtare in iudicio, quia excõmunicatus, bannitus, & ſimile: quia ſtatutũ prohibet exceptionẽ contra inſtrumentũ, & iſtę ſunt exceptiones cõtra perſonam. arg. l. ſi filio. ff. de in offi. teſta. & addas vel etiã ſi opponatur cõtra perſonã iudicis, vel notarij: quia non erat iudex vel notarius qui fuit rogatus de tali inſtrumento, quod petitur exequi, vel non erat iudex, qui tulit dictam ſententiam. ita Bartol. in. d. l. 2. §. prætor. ff. qui ſatiſdar. cogã. & hoc eſt tenendum ſecundnm. Angel. vbi ſuprà. licet Bal. in dict. l. pudor. C. de adult. teneat, ꝙ nullæ aliæ exceptiones poſſunt opponi. & vi. Guido. Pap. in ſingula. 633. & Iaſ. in. l. prima. C. de iur. & fact. ignor. nu. 11. & 18. cum ſequentibus. ☞ Et licet Frãciſcus de Aretio in conſi. 20. colum. 4. verſi. quid dicat. quòd ſi ſtatutũ dicat contra inſtrumẽtũ publicũ nulla poſsit opponi exceptio niſi ſolutionis & falſitatis, ꝙ per hoc tollit omnes exceptiões, quæ legitimæ poſſunt opponi de iure communi: quia verbis ſtatuti inhærendum eſt, quãuis duris. ☞ Quia cõtrarium tenet Rode. Suar. in ſua repet. l. poſt rẽ iudicatã. ff. de re iudi. colum. 135. verſi. venio ad ſecũdam partẽ. dicẽdo, ꝙ ſi iuriſta bene attẽdat. d. lex. nullã exceptionem legitimam remouet, quin poſsit opponi cõtra executionẽ contractus, ibi, o allegãdo otras excepciones qualeſquier. & per hoc dicit, quòd corrigitur hodie. l. Hẽrici. titu. 8. lib. 3. l. 4. in ordi. regali. quẽ vi. ☞ Et facit quod tenet Ang. in. l. ſi hominem. §. in ędilitis. ff. de ædilitio ędicto. & idẽ. in. l. Paulus. §. hęres. ff. de vſu. qa illa dictio taxatiua nõ habet impedire, quin aliæ exceptiones ſimiles poſsit opponi. & hoc tenet. & idem tenet Iohã. Canarius in tracta. de executio. inſtrumẽtorum. nu. 1. 3. & 5. tomo. 14. tracta. ☞ Et vide tu Iaſ. in. l. iuris gentiũ. §. prætor ait. ff. de pactis. vbi tenet. quòd dato, quòd aliæ exceptiones non admittantur, eſt verũ contra illum, cum quo factum eſt. Secus ſi contra tertium poſſeſſorem. vt ibi in nu. 8. & 9. quia tertius poteſt quaſcũque opponere. & idem. in. l. ſi vnius. §. ante omnia. nume. 5. ff. eod. titul. de part. & Decius conſi. 198. nu. 5. ☞ Quod facit ad
64 extrauagantem † Paul. Venet. in titu. de rebus eccle. non alienã. vbi cauetur, ꝙ vltra triẽniũ bona eccleſiarũ non locentur, aliàs cõtractus locationis ſit nullus quia ſi vltra locãtur, tale inſtrumẽtũ locatiõis, vel alienatiõis nõ valet, & nõ mãdabitur executiõi pſupradicta. Qđ ego ita practicaui, & pronũtiaui, & ſic de ſimilib' iuribus

prohi

prohibẽtibus cõtractib⁹. Et q̃ instrumẽtũ nullũ nõ mãdetur executiõi, tenet Bart. in.l.1.§. si quis ita. ff. de verbo. oblig. & meli⁹ ibi Frãc. de Areti. in fine referẽdo Bald. ibi. & hoc ea ratione non executabitur, quia est null⁹, nõ quia est clerici. 67

65 ℣ Quia si est instrumẽtũ clerici †locatiõis, vel alteri⁹ rei si est aliquod, mittitur executiõi in foro seculari, sicut instrumẽtũ laici. tenet Paul. de Castro. in.l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. nu. 8. in fine allegãdo Bal. in.l. cũctos populos. C. de summa tri. & fide catholi. & idẽ tenet Abb. in. c. q̃ 68 cleri. de foro cõp. colũ. 3. nu. 17. vbi tenet, q̃ in fauorẽ clerici mittitur executioni, sed contra eum non mittitur. vt tenet Abb. in. c. sicut. ne cleri. vel monachi. colum. 5. nume. 17. ℣ Sed contra clericũ mãdabitur executiõi in suo foro. vt Bart. in. d.l. cũctos populos. secũdũ. Roder. Suar. in. d. repe. l. post rẽ. versi. 8. amplia. colũ. 89. p eũ. & p Feli. latissimè in. c. ecclesia sanctę Marię. de cõstitu. colũ. 25. versi. quæritur primò. vbi facit lõgã recitationẽ de antiquis, & modernis & ex eo quasi nõ possis colligere veritatẽ. & hãc opi. q̃ in foro ep̃i mittatur executioni cõtra clericum. probat rectè. Bart. in. d.l. cunctos populos. 10. colum. nu. 29. versi. subiicio exemplum tenentem cõtra Azo. in summa. Sed contra istã. opi. Bart. tenet Abb. in. d.c. q̃ clericis. nu. 18. & in. d.c. sicut te. nu. 17. approbãdo. opi. Bald. qui tenuit cõtra. Bart in. d.l. cũctos populos, nu. 10. De quo plenè tangit Abb. in. d. repet. c. ecclesiæ sanctæ Mariæ. de cõstitu. colũ. 16. nu. 40. ℣ Sed tu tene opi. Bal. & Abb. in. d.c. sicut te. & sic quòd contra clericum non potest peti executio dicti instrumenti, quia dicta constitutio, seu lex secularis, nõ pot̃ nocere clerico. & ista est opi. equior, & iustior. secũdũ. Benedictũ de Barzis in tracta. de libellis guarẽtigiatis. q. 4. colũ. fi. tomo. 17. tracta. folio. 194. sed tantummodo debet fieri præceptum de soluendo sub excommunicationis pœna, & si non soluat per censuram procedi- 7
tur contra eum. ℣ Sed nota vnũm, quòd si cle-
66 ricus succedit † laico, & est hæres eius, & defunctus laicus erat debitor alicuius laici, quòd contra istum clericum hæredem mandabitur executioni instrumentum per iudicem secularem. hoc tenet Roder. Suar. in. d.l. post rem. colum. 74. per. l. 57. titul. 6. partit. prima, quæ incipit: Temporales son llamados. ℣ Tamen talis executio contra hæredem non potest fieri, nisi prius citetur, vt dixi suprà. nu. 56. quod tenet Innoc. in capitul. quia. v. de iudic. Bald. in.l. per diuersas. C. manda. Paul. de Castro. in.l. postulante. ff. ad trebellia. numer. 44. Angel. in.l. oratio. ff. de feri. & Rodericus. Suarez. vbi. suprà. colũ. 72. & Feli. in capi. ex ratione. de appellatio. ℣ Sed licet mittatur cõtra clericũ executioni, p̃ isto debito hæredetario si non habet bona, non pot̃ carcerari, †etiam per iudicem ecclesiasticum. tenet Alexan. in additio. ad Bartol. in.l. si quis in seruitute. ff. de furt. in additione quæ incipit. iuxta. quasi in principio. ℣ Quoq; intellige, q̃ instrumẽtum mittitur executioni, scilicet, quãdo persona in eo obligata erat habilis †ad se obligandum, quia si nõ erat habilis, non mandatur executioni. tenet Paul. de Castro. in.l. 1. ff. de cõstitu. pecu. nu. 5. & 6. vt quia erat pupillus, vel minor, vel mulier nupta, & se obligauit sine authoritate administratoris, vel mariti, & vi. Ias. in.l.1.§. si quis ita. ff. de verbo. obliga. & latè in.l.1. ff. de iuri. om. iudi. nu. 10. de quo per Hipp. de Marsi in repet. l. vnicę. C. de rapt. virgi. nu. 167. cũ sequẽtibus. & in sua practi. crimi. §. oportet. nu. 58. Et ideo potest restitui aduersus tale instrumentum, vel contractum. vt tenet Ias. in.l. postquam liti. C. de pactis. nu. 16. per. glos. notabit. in.l. vnica. in gl. post principiũ. C. si momenta. posse. & glos. in.l. & si fine. §. fi. ff. de minori. & Ias. in dict.l.1. ff. de iuri. om. iudi. ℣ Item intellige, q̃ executioni mittitur instru-
69 mẽtũ publicũ, nisi tẽpus †decẽnij sit trãsactũ, qa tũc nõ pot̃ executioni mãdari, sed via ordinaria est agendum. per text. in.l.3. & 4. titul. 13. lib. 3. in ordina. regali. & doctor del Castill. in.l. 63. de Toro. in glos. se preseriba. & Hipp. de Marsi. in repeti. rubricæ de probatio. nu. 305. ℣ Et hoc nisi post lapsum temporis pars confiteatur in iudicio debitũ, quia vigore confessionis, non obstante lapsu termini poterit iudex sententiam promulgare, eo quòd cõfessio facta in iudicio, inducit notoriam. tenet. Bald. in.l. properandum. C. de iudi. in fine. Angel. in tracta. malefi. in parte inchoata. facta. nume. 8. & Alex. in.l. fi. C. de dolo. nume. 5. Hippolyt. de Marsi. in.l. fi. ff. de iuri. om. iudi. nu. 1. tenet contrarium, loquendo in criminalibus. & Bald. in cap. fi. de officio delega. nu. 12. Quod approbatur hodie per. d. prag. de Madr. quia si pars cõfitetur debitũ in iudicio, & creditor petit executionẽ illius cõfessiõis, mittitur executioni. vt suprà dictũ est. ℣ Dic tamẽ, q̃ si instrumẽtũ est iuratũ, licet tẽpus decẽnij sit trãsactũ, mittitur executioni. dictũ est Mõtal: in glos. ordinã. in parte, obligaciõ. 7. col. versic. Itẽ nota. vbi tenet, q̃ præscriptio illius. l. nõ currit, si debitor iurauit. & idẽ tenet Ias. in addi. ad Porc. Institu. de vsu capi. 9. colũ. vbi dicit, quòd præscriptio nũ currit, quãdo instrumẽtum est iura-

tũ. ſecundùm ea quæ notat Butriga: ſequendo Hoſti. in. cap. ſi diligẽti. de præſcriptio. & facit quod notat Bart. in. l. nam & poſtea. §. ſi is qui tẽporali. ff. de iure iurã. & tenet Feli. in. c. quoniã. de præſcrip. colũ. 7. ☞ Et quoq; iſta præſcriptio decẽnij non currit cõtra minorẽ: quia minor non obſtãte. d. l. ſi habet aliquẽ obligatũ, poteſt inſtrumentũ elapſo decennio mãdari executioni. tenet Bald. in authẽ. niſi tricennale. C. de bonis mater. verſi. ſed quid dices: ☞ Item nõ currit cõtra eccleſiã habẽs inſtrumẽtũ: quia tranſacto decẽnio põt peti executio. tenet Bertachi. de Firmi. in ſuo aureo reperto. in verbo. eccleſia. verſic. 308. cõtra Bal. qui tenet cõtrariũ. Tamẽ opi. Bal. quæ eſt in margarita Innoc. in verbo, eccleſia. verſi. 1. licet de eo Bertachi. nõ faciat mẽtionẽ. tenet Benedictus de Barzis. in tracta. de libellis guarẽtigiis. q. 4. tomo. 17. tracta. fo. 194. Sed debet ordinariè agere, quia beneficio meo quis non vtitur, niſi quatenus volo, & vbi eccleſia vult vti beneficio legis ad ſui cõmodũ, opus habet ſeruare etiã quo ad onera. ☞ Quoq; fallit. d. l. ordina. in impedito, quia contra eum non currit. 10. annorum præſcriptio. vt quia ſi vellit agere, repelleretur exceptione, qui iſte dicitur impeditus. Vnde ſi habeo te mihi debitorem in decem, & poſtea efficior debitor tuus in totidem, certè ſi non peto quod mihi debes, non præſcribis cõtra me, quia non ſum negligens, ex quo deſino agere, ſciens me poſſe repelli exceptione compenſationis, & ſic fit compenſatio ad euitandam pœnam præſcriptionis impoſitam negligenti. & ſic videtur, quòd ſi petis mihi debitum, poſſum ego petere tibi, & inſtrumentum meum contra te mandabitur executioni, licet ſit tranſactum decennium. tenet ſingulariter Felin. in capi. ex tranſmiſſa. de præſcriptio. nume. 9. allegando Petrũ de Anchara. in conſi. 5. vbi reputat nouum, & pulchrum. ☞ Item fallit. d. l. ordinamenti, quando in contractu non eſt appoſita dies ſolutionis, quia tunc poſt interpellationem factam de ſoluendo modico tempore ſpectato poteſt executioni mandari. vt tenet Bald. in capitu. quoad conſultationem. de re iudi. numero. 14. & ante iſtã interpellationem non currit præſcriptio. vt probat Bald. ibi, & vide Paul. de Caſtro. in. l ita ſtipulatus. ff. de verbo. obliga. & text. & docto. in. l. die. ff. qui ſatiſdar. coga. vbi de materia.

☞ Quoq; fallit, ſi in contractu, ſeu, obligatione, apponitur verbũ, quãdocunq;, vel verbũ, perpetuò, quia tũc non currit præſcriptio. vt tenet. Bald. in. l. quòd ſi nolit. §. ſi quidita ve. ff. de ædilitio edicto. in lectura antiqua. dicendo, quòd ſi ſtatutũ dicit, q̃ inſtrumẽtũ quo quis non eſt vſus infrà decẽniũ, poſtea non mereatur executionẽ, q̃ ſi debitor in inſtrumẽto dixit, q̃ volebat q̃cũq; poſſe cõpelli, q̃ non currit dicta præſcriptio. quod nota, vt ponantur dicta verba in inſtrumentis obligatoriis, ſcilicet, promitto ſoluere ad talem diem, & poſtea q̃cũq; poſſem compelli ad ſoluendum.

[a] o ſe diere por contẽto, [d] aun que ſean los derechos en poca quãtidad. Y que no lleuẽ mas derechos delos que por las ordenãças dela dicha ciudad, o vi-

[e] lla deuiere lleuar. como quiera que digan que eſtan en coſtũbre delo lleuar o que lo deuen lleuar ſegun las leyes de nr̃os reynos, y que dõde ay

[a] Por contento. [d] Idem tenet text. in l. 3 titul. 13. libr. 5. in ordi. regali. in principio. & vide text. in. c. 15. in capitulis iudicum ſyndicatus.

Summarium.

1 STatutũ põt fieri ſuper his, quæ diſpoſita ſunt à iure cõmuni, & ſic põt diſponere cõtra. l. ſuperioris.

[e] Lleuar. [e] Nota tex. expreſſum iũcto verſ. y dẽ de no ouiere ordenãça. q̃ po 1 teſt fieri ſtatutum ſuper his, quæ diſpoſita ſunt à iure cõmuni, aliter ſtatuendo quia. d. l. 3. titul. 13. lib. 5. in ordin. regali. permittit, quòd Algazellus accipiat decimam pro executione, hic verò dicit quòd debet accipere illud, quod eſt ſtatutũ in ciuitate, vel villa, & ſic q̃ tale ſtatutum municipale valet cõtra ius, quia cõtra eũ põt populus ſtatuere. vt Bart. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. nu. 26. ☞ In cõtrariũ videtur, qa poteſtas data alicui intelligitur, q̃ cõtra ius cõmune, & cõtra legẽ ſuperioris ſtatuere non poſsit: quia inferior nõ põt tollere legẽ ſuperioris. vt in Cle. ne Romani. de electio. & in. c. cùm inferior, de maior. & obedien. & tenet Philip. Decius cõſi. 403. nu. 4. & 5

4.&.5.& Abb.in consilio.26.in primo volumi.consiliorum.& idem Abba.in capit. venientes.de iure iuran.numer.¶ Sed dic, quòd, in hoc nõ obstat, quia licet sit verum, quòd inferior non potest statuere contra legem superioris, est verum, quando lex resistit, secus si permittit, vt hic, quia tunc bene valet statutum contra legem superioris, vt tenet Bart. vbi. suprà de quo ibi per eum.

f Costumbre. f Vi.l.3. titul. 13. libr. 5. in ordina. regali. ibi, Por sus derechos.

Summarium.

1 COnsuetudo est seruanda is circa tributa exigẽda, & cõmoda exactoribus tribuẽda.
2 Executionis formæ, & solennitates inspiciuntur, & attenduntur in loco, in quo executio fit.

g La costumbre antigua. g

Idem tenet tex.in.d.l.3.titul. 3.lib.5.in ordi.regali.ibi, no lleue mas delo que es vso, y costumbre. Hoc intellige statuto ciuitatis vel villę deficiente.& idem est de iure communi.quia de tali iure communi est seruanda consuetudo † circa tributa exigenda,& cõmoda exactoribus tribuenda.vt in authentic. de mandatis princip.§. coges. collatio. 3. nam in omnibus vectigalibus ferè consuetudo seruanda est.vt dicit tex. in l.si publicanus.§.in omnibus. ff. de publica. & tenet Iohã.de Plat.in.l.misi oppinatores. C.de exacto.tribu.lib.10.num.4.&.5.& sic attenditur consuetudo in aliis casibus, vt ibi per eum. vbi quoque tenet in num.7.q̃ quantum ad solennitates,† & formas executionis, inspicitur locus executionis qñ iudex ex sua ordinaria iurisdictiõe exequitur.& dicit q̃ facit.l.si quis intra.C. de bonis dãnato.& p Bart.in.l.à diuo pio.§. sentẽtiã.ff.de re iudi.& vide quæ dicã in.c.40.infrà eod.in glos.donde se hizieren.& in.c.41.

Summarium.

1 EXecutorũ cõditio est praua,& sunt voraces & fraudulẽti,& rapaces iudices,& executores non possunt occupare animalia subditorum.

h Vna vez. h. Ratio istius.l. potest esse ad auaritiam executorum reprimendam quia conditio † istorum executorũ, & famulorum officialium, est praua, quia sunt voraces,& fraudulenti.l.1.C. de mu.lib.12.& facit.l.quantę. ff.de publica. & quia executio semel facta non est iterato fienda. tenet Bald.in.l. Lucius Titius.ff.de leg.2. in.1.¶ Item est eorum conditio rapax.l.omnes.§. præterea. C. de episcopis & cleri. vt tenet Paris de Put.in tracta.syndica.in parte, familiaris, siue familia potestatis. fo. 11.nu.6. vbi quoq; dicit, quòd idẽ dici potest de omnibus, qui obsequuntur. vt sunt actuarij tabelliones, perceptores, & scriuiarij, & omnes executores etiam præsumũtur malitiosi circa lites commorãdas. vt ibi p eum. & vi. Ias. in §.tripli. verò. Institu. de actio. fi. colum.nume.57. vbi dicit, quòd sunt canes curiarum, & deuoratores ciuium.& idẽ tenet. Plat.in.l.ex aula.C.de priuile. corũ.lib.11. dicendo notarios appellari superbos, & rapaces, & alibi imperator dicit vorax & fraudulentum numerariorum propositum, quia diuersis obsequiis rectoribus obsequuntur.vt in.l.1.C.de mune.eod. lib.& idem dicit de publicanis, quãtę audaciæ,

costũbre f que se lle uen menos derechos dela execucion delos treynta mrs al millar hasta ciento, y cinquẽta marauedis que se lleuã por nuestras rentas segun la ley del nuestro quaderno, que tãbiẽ la guardẽ en lo q̃ toca alas dichas nuestras rentas, de manera que no se lleuẽ por ello mas derechos delo que se lleua, por los otros mrs. Y donde no ouiere ordenãça, q̃ se guarde la costũbre g antigua tanto que no exceda dela quãtia de la ley, y que por vna deuda no se lleue mas de vna vez h derechos de execuciõ,

quantæ etiam temeritatis sint publicanorum factiones, nemo est qui nesciat. vt in.d.l.quantæ. & tenet Gúiller. Robelli. in tracta de iusti. & in iustitia. lib. 3. c. 5. in fine. tomo. 17. fol. 105. loquendo contra istos, & aduocatos, & dicit, quòd cõtra eos insurgit Dauid. Psal. 51. Dilexisti omnia verba præcipitationis lingua dolosa, Propterea Deus destruet te in finem, euellet te, & emigrauit te de tabernaculo tuo, & radicẽ tuam de terra viuentium. ☞ Et contra istos nuntios & executores facit text. & ibi Plat. in. l. 2. C. nec rusti. ad vllum obsequi. de voce. lib. 11. dicendo, quòd si dicti nuntij, vel executores capiunt animalia subiectorum rusticorum, eis nolentibus, vel inuictis pro suis negotiis exercendis, puniuntur pœna publicationis bonorum, & perpetui exilij. quod nota & vide quæ dixi suprà. in. c. 8. in glos. dineros

i Setenas. so pena que los paguen con las setenas el que lo contrario hiziere.

[1] De iure Instítutionum erat quadruplum vt text. in. §. quadrupli versic. Itẽ ex lege. Institu. de actio. vbi executorem maiores iusto ex torquentem sportulas earum quadruplum restituere debere.

Prætorum Cap. X. finis.

Sequitur Caput. XI.

SVMMARIVM:

1 AN tota pœna debet solui fisco, & accusator recipiat partẽ suã à fisco, quãdo in condemnatiõibus medietas pœnę debetur fisco, & alia accusatori, vel iudici.

2 Vxor licet habeat bona mariti obligata pro dote, si publicantur, non potest impedire quin omnia bona in fiscum incorporentur, & à fisco postea debet repetere dotem.

Penas.

a PEnas [a] Etiam si aliqua pars illins pœnę pertineat fisco quia quādo in condēnationibus me
1 dietas † pœnę fisco applicatur, & alia medietas accussatori, tota pœna debet solui fisco & accussator, vel iudex recipiet partē suam à fisco. ita tenet Bar. & Iohā. đ Plat. in. l. vacātia. C. đ vendi. rerū fiscali. lib. 10. p. l. senat⁹. §. senatus. ff. de iure fisci. vbi quoq; vide Bar. & in. l. res. §. 1. ff. eod. ꝙ dicit esse vtilè qa fauorabili⁹ fit executio, qn do debet solui fisco, quam quādo debet solui priuato. vt in. l. hic qui qui fisco. C. đ conuen. fin. debito. & ꝙ tota condēnatio dictę pœnę đbeat fieri insolidū dicto camerario cōmunis. tenet Ang. in. §. pœnales Institu. đ actio col. 3. nu. 5. sequēdo Bar. in dictis locis. ¶ Tamen si quis soluerit iudici, vel priuato partem pœnę, quam sibi debetur, liberatur, & fiscus hoc impedire non possit, vt in. d. l. res. §. 1. prout tenet Bar. in. d. l. vnica. ¶ Cōtrarium videtur Ang. tenere in. l. lege. §. ex hęrede. ff. ad senat. consul. seleni. vbi ad literam dicit, ꝙ non primò fisco debet solui pœna tota, & nec deinde de manu fisci detur media accussatori qđ dicit esse vtile ad statutum disponens percutiētem puniri in cētum, quorū dimidia sit fisci, & altera percussi. & sic ꝙ Bar. & Ang. in hoc sunt contrarij, & dictum Ang. video semper seruari, tamen nō sunt contrarij: quia Bar. dicit, ꝙ soluendo priuato, liberatur, & fiscus hoc impedire non posset, vt dictum est. ¶ Ad quod facit illud, qđ tenet Ang. de Aretio in tracta. maleficio in parte eius bona publicamus. versi. quæro quis possit impedire publicationem. nu. 10. vbi cum Bar. in. d. l. vacantia videtur tenere allegādo Bal. Ang. Rapha. & Imolam. in. l. si marito. in principio. ff. solut. matri. vbi
2 dicit, † ꝙ licet vxor habeat bona mariti obligata pro dote, tamen non potest impedire quin omnia bona mariti publicentur, & in fiscum incorporentur, cum ipsa mulier tantummodo habeat bona obligata, non autem dominium, vel possessionem dictorum bonorum, sed postea à fisco dotem repetet. C. ad. l. Iuli. deui. l. 2. & facit tex. in. l. res quæ. §. res autem. ff. de iure fisci. de quo vide per Aug. in additio. ad Ang. de malefi. vbi suprà. & idem tenet Alex. in additio. ad Bar. in. l. si vacantia C. de bon. vacan. lib. 10. & idem tenet Ias. in. l. si constante. ff. solut. matri. nu. 143. & Paris de Puteo. in tractatu syndica. in parte, publicatio bonorum. folio. 219. vbi per eum latè.

Prætorum Caput. XI.

OTrosi q̄ no lleuen penas [a] algūas de las que disponen las leyes, ni de las q̄ pusieren para la nuestra camara, sin q̄ primero las partes sean oydas y sentenciadas [b] contra los que en ellas incurrieren por sentencia passada en

Summarium.

1 POenæ antea quam exigantur, debent iudices super eas proferre sententias, nisi procederetur super notorio.

2 Pœnæ in istis casibus possunt exigi, licet nondum per sententiam fuerit iussum.

b Sentenciadas [b] Similis tex. in. l. 48. tit. 19. de las penas. lib. 8. in ordination. regali. vbi habetur, ꝙ exe-
1 cutio pœnæ † non debet fieri, nisi prius per Regis prætores in eius curia iudicialiter fuerit per sententiam diffinitiuam adiudicata: si vero ꝑ iudices, vel prætores aliorum locorum super pœna lata fuerit sentētia anteaquā executioni tradatur, Regi debet ostēdi. & Mōtal. in. gl. illius. l. in parte pœna, seu etiā colonia. similis tex. in. l. 1. C. de exe. rei iudi. & in. l. si cū nulla. ff. eod. tit. de re iudi. ¶ Quod fallit, quādo procederetur super notorio: qa notoriū habet vim sentētiæ. l. emptorē. ff. de actio. scripti, & per docto. in. l. ea quidem de causa. tenet Bart. in. l. ictus fustium. ff. de his qui not. inf. nu. 1. & Paul. de Cast. ibi. & ideo dicit Paul. in. d. l. 1. ꝙ requiritur sententia. s. contra contradicentem secus si confiteretur debitum, quia tunc sententia, vel cognitio non est necessaria, si lis non erat contestata. imò talis confessio mittitur executioni. Sed hoc intelligerem cum declaratione iudicis vt Hippoly. de Marsi. in rub. ff. ad. l. corneli. de fal. nu. 24. ¶ Et quoq; intelligerem in ciuilibus secus in criminalibus per ea quę dixi suprà in. c. 10. in glo. execucion. nu. 32. ¶ Et licet executio fuerit male facta nō precedēte sentētia, vel aliquo prędictorū, & cū petitur retractari offertur in cōtinēti ꝓbatio đ debito. nō retractatur talis executio, ita tenet Paul. đ Ca. in. d. l. si cū nulla ꝑ tex. in. l. fi. §. fi. ff. qđ metus causa. vel pōt quoq; dici secūdū eundē, ꝙ loqtur

ibi,quando poteſt executio fieri,tamē ſuit omiſſum aliquod,q̄ erat faciēdum, putà citatio.ſecus ſi fieri nō poterat,de quo p Alex.ibi. nu.8.aliàs retractatur executio ante ſentētiā factā ſecūdùm Ang.ibi. ☞ Quoq; dic,fallit in caſibus contentis
2 † in.l.4.tit.11.lib.5.in ordina.regali.ſ.in cuſtodibus deheſarū,vt ibi latè,aliàs ab executione non eſt incipiendum,etiam ſi debitum ſit probatum, quia probationes non habent executionem paratam, niſi confeſsio in iudicio, vel iuſiurādum iudiciale,vt in.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.pe.ff.d̄ iur. iuran. nam licet ſit probatum adhuc ſub iudice lis eſt.vt in.l.eo tempore.ff.de peculio.& in.l.q̄ debetur eod.tit.ideo nōdum eſt tēpus exequendi.vt Bal.in.d.l.1. C.de execu.rei iudi. per.l.meminerit.C.vnd vi.& etiā ſi eſſet caſus,in quo creditor ſibi ex pacto poſsit ius dicere, quia dum aſſumitur via iudiciorū. debet ſecundum eam procedi vt dicit notari in.l.1.C.de iure emphite.iuxta illud,viam quā eligerit,hęc ſibi pateat.ff.q̄ metus cauſa.l.ſi mulier. ☞ Quod procedit nō ſolum quando proceditur ad petitionem partis, verum etiā ſi procedatur ex officio iudicis,qa officium iudicis ſentētiæ deſeruit,nec prius naſcitur,quā ſententia tranſeat in rem iudicatam, licet actio iudicati. oriatur in ipſa ſentētia ex quaſi contractu ſecundùm Bal.ibi in.d.l.1.nu.2.& ibi de materia iſtius tex.

Summarium.

1 RES iudicata dicitur, quando appellari non poteſt.
2 Reſcripta principis ad ius cōe ſunt reducenda.
3 Executio ſuſpenditur appellatione pendente
4 Res iudicata dicitur,quando pars non appellat, quia conſentire videtur.
5 Practica de re iudicata excipiendi.
6 Sententia abſolutoria lata quia non probauit an pariat exceptionem rei iudicatæ reo abſoluto, ſi de eo crimine iterum accuſetur.
7 Sententia in re iudicata tranſacta in tantum valet,q̄ virtus dictæ ſententiæ nō poteſt per reſcriptum principis tolli.nu.9.
8 Sententia lata pro appellante facilibus temporibus elapſis,eſt ipſo iure nulla.
10 Res iudicata renuntiari poteſt.

c Iuzgada 1 c Res iudicata propriè dicitur quando appellari †nō poteſt. vt notat glo.in.c.non ſolum.in verbo,innouata. de appella. in.6. & Domi.ibi in principio notat illam glo.ad ſtatuta quæ de iudicato loquuntur, & Bar.in rub.C.de re iudi.& Abb.in ead.rub.et facit tex.in.c.dilecti.d̄ electio.& in.c.quoad conſultationem.d̄ re iudi.& in.l.eleganter.§.ſi quid poſt.ff.de condi.indebiti. ☞ Et facit q̄d tenet Roma.in cōſilio.534. in principio vbi dicit,q̄ ſi verba reſcripti dicant, q̄ quatenus de ſententia legitimè tibi conſtiterit, non audias cōtra ſententiam,niſi prius parito iudicato,dicit q̄ debet intelligi de ſententia,quæ in rem iudicatam tranſiuit,non autem de ea,quæ appellationis beneficio ſit ſuſpenſa:qa principis † reſcripta quantùm poſsibile eſt ſunt ad diſpoſitionē iuris cōis reducenda, c.cauſamque de reſcrip. l.ſi quando. C.de inoffi. teſta.l. etiam ſi ius. ff. de boni liber.

coſa juzgada c yque en eſto no haran

2
☞ Sed de iure cōmuni quo vtimur appellatione
3 † pendente executio ſuſpenditur,vt in.c.paſtoralis.§.prēterea.cum ſimil.de offi.delega. Et ſi dicatur,quid ergo operabitur hoc reſcriptum. Reſpondetur hoc.ſ.q̄ appellatione deſerta,& ſic appellatione in rem iudicatam tranſeuntem nullitatis exceptio executionem ſententiæ non ſuſpendit ſecundùm Roma.in.d.conſilio. ☞ Item res iu
4 dicata dicitur, † quando pars non appellat, quia videtur cōſentire.tenet Iohā. de Plat in.l.non videtur. C.de muneri patri.nu.1.lib.10.& Bar.in.l. 2.ff.de iure iurā.nu.4. &.5.& Abb. in.c. quo ad conſultationem. de re iudi. nu.6. & ad hod dicit illum tex. eſſe mētí tenendum. & alibi dicit tex. in.l.ſi.C.de ſenten.quę ſine cert.quanti. proferr. & in.l.à eo.C.quo & qñ iudex,q̄ qui non appellat,confirmat ſententiam,& præſtat aſſenſum ei. & idem tenet Iaſ.in.l.ſi ab arbitro.ff. qui ſatiſdare cogan.nu.1.& Abb.in. c.cum inter de re iudi. nu.7.vbi tenet,q̄ licet à principio ſententia inter partes ius nō cōſtituat,ſed declarat,tamē poſt lapſum.10.dierum,vel quinq; hodie facit ius inter ipſos litigantes:quia ſiue benè, ſiue malè fuit iudicatum, ſtandum eſt ſententiæ propter authoritatem rei iudicatæ.& Hippolyt.d̄ Marſi.in ſingula.487.vbi quoq; ponit vnū caſum,in quo nō videtur acquieſcere ſententię.ſ.quando ſententia fuit lata contra falſum procuratorē, & dominus non appellauit,non videtur acquieſcere nec approbare,ex quo non conſtat de mandato, & poterit dominus vſq; ad mille annos dicere d̄ nullitate. ☞ Aliꝰ caſus in.l.3.tit.15.lib.2.for.ll.& Mon tal.ibi in glo.1. ☞ Practicam excipiēdi de re iudi-
5 cata † vi. Abb.in.c.ſicut.de re iudica.& talis exceptio eſt litis finitæ,& ideo impedit litis conteſtationem

ſtationem, de quo plenè in. c. 1. de litis conteſta. in. 6. ℣ Et an ſententia abſolutoria lata, quia non
6 probabit, † pariat exceptionem rei iudicatę reo abſoluto, ſi de eodem crimine iterum accuſetur. vide. Rom. cõſilio. 223. vbi dicit, ꝙ ſi in ipſa ſecũ da accuſatione de ducitur crimẽ ad aliũ & prorſus di uerſum quã deuiectum eſſet in prima, putà qa in. 1. đ ductũ erat ciuiliter, in. 2. đ duci tur criminaliter, vel ecõuerſo, tũc ipſa ſentẽtia nõ parit exceptionem ſecundi iudicij excluſiuã, vt fuit ſenia Bar. pũctualiter in. l. 2 §. hoc edicto. ff. vi bonorũ rapto. aut crimen nouiter deductũ in 2. accuſatiõe ad illũ eundẽ finẽ đ ducitur, ad quẽ fuit deductũ in prima, putà quia in ambobus de ductũ fuit vt criminaliter puniretur, & tunc pri ma ſentẽtia abſolutoria prędicto modo ꝓlata, ex ceptionẽ rei iudicatę parit excluſiuã ſecundi iu dicij. vt dicit Rom. eſſe ſenia Nico. Mata. & Bar. in. l. Iulianus. C. de condi. indebiti. qui in ciuili bus & criminaliter loquitur. de quo ibi per eum. ℣ In tantũ ſenia in rẽ iudicatã tranſactã valet, ꝙ
7 virtus † dictę ſentẽtię nõ poteſt ꝓ reſcriptũ prin cipis tolli: qa princeps in dubio nõ pręſumitur velle derogare ſentẽtię, quæ trãſiuit in rẽ iudica tam. vt eſt bonus tex. in. c. expoſita. đ arbitris. & in. l. fi. C. ſenię reſcri. nõ poſſ. & in. l. cauſas vel li tes. C. de trãſa. imò reſcriptũ factũ in cõtrarium non valet, niſi in eo eſſet adiecta clauſula, nõ ob ſtante tali ſentẽtia trãſacta in rẽ iudicatã. vt in. d. l. fi. ꝓ ut tenet Alex. in cõſilio. 94. in. 2. volu. nu. 2. & Phili. Deci⁹ in. l. res iudicata. ff. đ regul. iur. ℣ Et facit in ſimili, ꝙ tenet Innoc. in. c. ex ratiõe. de appella. quẽ refert, & ſequitur Bal. in. c. ſanci m⁹ el. 2. ad finẽ. in tit. quo tẽpore miles in vſi. feu do. vbi voluit, ꝙ ſi poſt curſum fataliũ apparet ī actis lata ſenia cõtra primã, nihilomin⁹ prima đ bet mãdari executiõi, qđ ſetqur Iaſ. in. §. rurſus. Inſti. de acti o. col. 12. nu. 73. vbi in nu. 72. in ſimi
8 li dicit, ꝙ ſi poſt tẽpora fatalia † feratur ſentẽtia pro appellãte, quod eſt ipſo iure nulla, & dicit đ hoc videri caſum in. c. ſi appellatiõe de apella. in
9 clc. ℣ Sed ſupradicta intellige, niſi exꝑſſe † con ſtaret đ mẽte principis, ꝙ voluit derogare rei iu dicatę, quia põt, cum illud ſit ius quęſitũ de iure ciuili. vt notat Bal. in. l. fi. co. 2. verſi. ſed immedia tè opponitur. C. ſenten. reſcri. nõ poſ. & Ang. in l. Luci⁹. ff. de euictio. Paul. đ Ca. in. l. hęredes. ff. đ adqr. poſſe. & tradũt moderni in. c. quę in eccle ſiarũ. đ cõſt. & Phili. Deci. vbi ſuprà. ℣ Intellige quoq; ſupradicta niſi ſit renuntiatũ rei iudicatæ quia illi renuntiari põt, & valet renũtiatio. vt di ctus Phili. vbi ſuprà p. l. iuris gentiũ. §. paciſcar. ff. de pactis. & no ſolũ expreſſe, ſed etiã tacitè re nũtiari põt: quia ſi qs fuit admiſſus ad ꝓbandũ de iniqtate ſenię, & fuit ꝓbatũ parte non oppo nẽte, iudex đbet primã ſenĩam, quę trãſiuerat in

tes đ dar la ſentẽcia ſo pena q̃ lo paguẽ con las ſetenas,

rẽ iudicatã reuoca re. vt voluit Inno. in. c. dilecta de re ſcrip. & ī. c. cũ Ber toldus. de re iud. & Alex. in. l. iudex poſt quã ver. 6. fallit in. 2. col. de re iudi. Abb. in. c. quoniã contra. de probatio.

Summarium.

1 Pactum factum ante ſententiã, colluſio eſt.
2 Tranſigere non licet in cauſa populari.
3 Compoſitionem poteſt iudex facere ſentẽtia la ta, quando pœna in totum applicatur ſibi. ſe cus ſi regi accuſatori, & ſibi.

d Auenencia

d Quia tunc colluſio eſ-
1 ſet, quę eſt ꝓhibita, vt † ī Cle. cõſtitutionẽ. §. ſanè de electi. & in Cle. 1. de
2 renuntiatio. ℣ Et qa eſt cauſa popularis, † in qua non licet tranſigere. vt Abb. in. c. 1. de colluſſ. de tegenda, qa per ſordes, ſeu pretiũ nõ eſt licitũ fa cere iſtã trãſactionẽ ante ſenĩam, ſeu deſiſtere. vt Abb. ibi. nu. 2. et Bar. ī. q. iudex maleficiorũ. ℣ Et de materia cõpoſitionis, qũ fieri põt, vide ſingl. per Parid. đ Put. in tract. ſyndica. in parte cõpoſ ſitio. fol. 96. cũ verſi. ſequẽtibus. ℣ Sed ego intel ligo iſtũ tex. ꝙ iudex põt facere iſtã auenẽtiam, ſeu cõpoſitionem, & moderationẽ poſt ſenĩam per eũ latã. qſi pena in totũ applicatur iudici, qa tunc eũ ꝓ ſenĩam fiat dñs. vt glo. in. §. fi. Inſtit. đ offi. iudi. maximè in actiõe ꝑſonali. vt Bar. & do ctor. in. l. ex hoc iure. ff. đ iuſti. & iur. latè Fel. in. c. cũ venerabilis. đ excep. nũ. 28 Iaſ. in. l. ita dictio nib⁹. C. đ pactis. nu. 27. & Iohã. de Imo. in. l. Pò poni⁹. ff. đ adqũir. poſſe & Bal. in. c. cũ ſup. đ con ſtit. & cũ tota pœna ſit ſua, & ſibi applicetur, põt facere quid velit đ ea: qa quilibet eſt moderator in re propria. vt in. l. in re mandata. C. mandata & in. l. ſtatus. ff. de religi. & ſumptibus fune. & mo deratè in iſto caſu ſignificat diminutionem. vt glo. in. c. fi. de verbo. ſignifi. & ibi Abb. & glo. in Cle. 1. de iure patro. & ibi Cardi. ℣ Sed ſi pœna applicatur per partes. ſ camerę regis, & iu dici, & parti nõ põt compoſitionẽ facere in præ iudicium fiſci. quia in re aliena nemo eſt mode rator. vt in dicta. l. re mãdata. & in dicta. l. ſtatus. imò ſi recipit ſuam partem condemnationis an teaquam camera regis ſit ſolutus ex ſua parte te netur iudex reſtituere ſuam partem cum du plo cameræ regis. vt in pragmat. decima ſexta.

en la

en la instruction que el rey hizo de como se han de cobrar las penas de la camara, in villa de Madrid anno. 1552. Imò nec denuntiator suam partem debet recipere, donec sit satisfactum camerę regis sub dicta pœna. vt ibi. & licet d. pragma. loquatur con los alcaldes de corte y chancilleria, extenditur ad alios iudices huius reg. vt in prefactione, & in data ipsius. l. continetur, ibi. y otras justicias qualesquier de todas las ciudades, y villas, & lugares. &c Et quia illud, quod est prohibitum superiori, censetur prohibitum minori. c. cum in cūctis. de electi. & ibi Bal. in fine. & Abb. in. c. licet. de testi. 1. col. & in authē. multo magis. C. de Epis & cleri. Iaſ. in l. si quando. §. generaliter. C. d̄ inoffi. testa. tex. in. c. per venerabilē. qui filij sint legitimi, & ibi glo. ℣ Tamē crederē, q̄ si condēnatus cōposuit se cum iudice, vel cum accusſatore, & eis soluit aliquid ratione dictę sententiæ, seu condēnationis, vt propter eius appellationen sit suspensa sententia, & pars quę debetur fisco, ei non soluatur, sed esſet in suspenso appellatione pendente, licet iudex, vel accusſator in pœnam dictę pragmaticæ. 16. factę in Madrid incurrant, sententia est transacta in rē iudicatam & potest exequi in fauorem cameræ regis, quia non solùm quando aliquis petit dilationem ad soluendum, videtur consentire sententię, vt in. l. ad solutionem. C. de re iudi. & additio. Abb. in. c. quo ad cōsultationem. de re iudi. in additione, quæ est in nu. 13. quæ incipit, an recipiendo terminum. & Roma. consi. 9. in fine. Et ita quando pars soluit, vel dat pignus, approbat debitum, vt Bar. in. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. & hoc quā do sponte soluit, acquiescit sententiæ. Secus si mandato iudicis compulsus. vt Iohā. Fab. in. d. l. ad solutionem per. l. cum ex causa iudicati. ff. de appell. & tenet Guid. singul. 813. §. Iohānes ℣ Et non solum quando totum soluit, acquiescit sententiæ, vt dictum est, sed etiam soluendo partem debiti, videtur totū agnoscere. & per cōsequen. acquiescit sententiæ in totū tenet Specula. in tit. de locat. & de emphit. §. nunc aliqua. nu. 53. per l. cum notissimi. §. pē. C. de prescri. 30. vel. 40. anno. & vide tex. vltra eum in. l. cum fidem. C. de non numera. pecu. & Bal. in. l. certis annis. C. de pactis. nu. 5. vbi per dictam. l. cum fidem. tenet, q̄ qui affirmat contractum, soluendo partem debiti cogitur postea ad solutionē residui: & ita soluendo partem sententiæ, vel faciendo compositionem de parte condēnationis, videtur consentire sententiæ: quia sententia æquiparatur contractui & econtra. ita Bal. in. l. 1. C. de sent. & interlo. om. iud. nu. 3. per. l. omne. ff. de iudi. & idem Bal. in. l. ab executore. C. quorū appella. non recip. & idē tenet Ang. in. l. 1. in fine. ff. d̄ hæred. instit. & in. l. suus quoq; §. sed & si filio. eod. tit. & Iohan. de Imol. in. l. centesimis. ff. d̄ verbo. obliga. & Alex. in. l. impossibilis. ff. eod. ℣ Et ideo consulo condēnatis, vt istam compositionē non faciant, si bonam causam habēt, sed appellent, seu prouocent à sententia, & ipsam appellationem prosequantur. nam aliter videntur sententiæ acquiescere propter dictam compositionem partis condēnationis & in totū dicta condēnationis pœna mittetur contra eos executioni.

Prætorum. Cap. XI. finis.

Sequitur Caput. XII.

SVMMARIVM.

1 POena seu multa non cedit in vtilitatem iudicis.
2 Pœna in dubio an applicetur fisco vel parti.
3 Pœnæ, & multæ an applicentur dominis temporalibus, qui habent loca, & villas ex donatione regis.
4 Confiscandi ius an habeant domini temporales, seu Episcopi.

a 1 Camara [a] Nota tex. q̃ cū pœna, vel multa fuerit †exacta, nō cedit ī vtilitatē iudicis, ſed in vtilitatē publicā cōuertetur, vel in fiſcū. vt in. l. multarū. C. de mod. multā. & tex. ſingul. in. l. 48. tit. 19. delas penas. in ord. reg. & tex. in. c. 48. infra eo. ☞ De quo an ī 2 dubio † applicetur fiſco vel parti, notatur. in. l. iubem⁹. §. is quoq;. C. de ſacro ſanct. eccle. & Bar. in. l. Agraria. ff. de termi. amo. Spec. in ti. de dolo & cōtum. §. reſtat. circa princ. ☞ Ad iudicē verò talis pœna vel multa cedit, & pti net qñ ex legis, vel ſtatuti ciuitatis diſpoſitionem applicatur ſibi. vt in. l. 5. tit. 12. li. 8. in ordi. reg. & in. l. 2. ti. 10. eod. lib. & in multis aliis caſib⁹ in legib⁹ & pragmaticis cōtētis, in qb⁹ iudicib⁹ aliqd applicat. In iſtis bene poſſunt recipe ſine mixtu pœne, dūmodo antea cōdēnētur, & ſup eas ſententiā pferāt. vt ī. d. c. ſuprà proximo. & in. d. l. 48. tit. delas penas. in ord. reg. & in. c. 49. infra eod. in fine. quē vide. ☞ Attamē duces, varones, & dñi tē 3 porales, † q̃ habēt villas, & loca ex donatiōe regis, an habeāt iſtas pœnas & eis applicētur, & nō fiſco? Dic q̃ ſic. vt ī. l. fi ti. 5. li. 4. foro. ll. & vi. Iohā. d̄ Plat. in. l. 1. C. de bonis vacā. lr. 10. col. 2. nu. 2. vbi ī ſimili dicit, q̃ varones, & dñi 4 † tpales hñt ius cōfiſcādi ſi cōſueuerūt; cū enim ex cōſuetudine dicatur eis iuriſdictionē cōpetere, vt in. l. 1. in fine. C. de emācip. libe. ita & cōfiſcatio. circa qd̄ vide quæ poſui in. q. 2. ſuprà. in glo. pa la nueſtra camara. verſi. an aūt duces, marchiones. nu. 5. ☞ Sed quid de epiſcopis, an habeāt fiſcū dic q̃ ſic. glo. ett ſingularis. in. c. quia diuerſitatē. de cōceſsio. prębē. quā ibi ſequitur Anto. Abb. & Imol. & Annā. in. c. excōmunicamus. de hęreti. Cardi. Zabar. & Imo. in Cle. 2. de hæreti. Rota in decisi. 965. in antiquis Oldral. cōſi. 302. col. 2. & eā dicit ſingul. Stepha. Aufre. in. tracta. de poteſta. eccleſi. ſuper laicis. nu. 29. tomo. 5. tractu. folio. 438. & deciſione capell. Tolo. 229. & 275. & hoc tenet in. d. trac. quāquam officiales regij, aliàs cōtrariū aſſeuerint vt ipſe ait. & ita quoq; tenet Feli. q̃ epiſcopus habet fiſcum, etiā ſi habet dominiū temporale latè approbando dictā glo. in. c. irrefragabili. §. cæterum de offici. ordi. nu. 11. vbi refert plures hoc idem tenentes.

Summarium.

1 PRæſcriptio, nec conſuetudo cauſatur in tributis & functionibus publicis.
2 Præſcriptio non currit in iſtis caſibus.

b 1 Coſtumbre [b] Quia in tributis, & functionibus † publicis nō curit pręſcriptio, nec cauſatur cōſuetudo. l. cōperit. C. de pręſcri. 30. anno. 16. q. 3. §. pē. & §. q̃ ſi priuatus. cum ſequenti. & Inſtit. de vſufru. §. ſed aliquando. & in. l. fi. C. de pręſcrip. longi tēpo. quæ 2 pro liber. compe. ☞ Alios caſus, † in quibus non currit pręſcriptio vi. per Petrū Ferra. in forma libelli reſponſio. rei cōuenti. in parte, præſcriptionis. nu. 31. de quibus in. c. non liceat de pręſcrip. glo. in. §. res fiſci. Inſtitu. de vſu capio.

Summarium.

1 GAbellarum ius principis eſt.
2 Vectigalium ius eſt de maximo imperio & inferior à principe illud nō poteſt imponere.
3 Ius exigendi gabellas, & pedagia, poteſt cōcedi per principem alicui populo, vel priuato.
4 Priuilegium exigēdi gabellas, vel collectas conceſſum à principe, non poteſt reuocari.
5 Ius colligendi pedagia, gabellas, ſeu exactiones, an poteſt pręſcribi.

a 1 Alcaualas [a] Quia omnia iſta ſunt principis, † vt dño orbis. l. deprecatio. ff. ad. l. Rhodi. de iact. l. bene à Zenone. C. de quadr. pręſcrip. & in prœmio. ll. quaterni gabellarū, ibi las nueſtras rentas de alcaualas. & in. l. 15. eius quaterni. & Bertach. de Firmio. in tractatu. gabella. in. 1. parte. in principio. ☞ Et cū 2 hoc ius vectigalium, † ſit de maximo imperio, inferior à principe non pōt illud imponere, nec percipere. l. vectigalia. & ibi Saly. C. noua vectigali.

Prætorum Cap. 12.

Otroſi que las ſetenas, en q̃ cōdenarē, ſeā para nueſtra camara [a] y nolle ue el, ni ſus officiales, ni alguaziles, ni merinos parte dellas, aunq̃ digā que eſtā en vſo y coſtūbre [b] delas lleuar.

Prætorum Cap. 13.

Otroſi, que el ni ſus officiales no lleuē parte delas alcaualas [a], o ſiſas, o impoſiciones, o de ſcaminados por las ſentēciar, ni por las excęutar, ni en otra manēra. Ni āſi miſmo lleue por firmar los recudimiētos delas rētas mas delo q̃ diſponen las leyes del quaderno, ſola dicha pena.

gali. & in.l.nō solēt.cū glo.ibi.& doct.&.l.fi.eo. tit.& facit.l.& ideo.ff.de legi.& in.l.in rebus.cū glo.ff.de constitu.princip.& in.l.quiquid.C. de vectigali.& comissis.& per Specul.in tit. de causa posse.& proprie.§.1.versi. quid de colligentibus,.& in Cle.fi. & ibi Cardi.de cē si.& tex.& ibi gl. & docto. in.c. super quibusdam.§. prēterea.de verb. signifi.vbi Hosti. dicit hoc esse verum in rege Romanorum, qui est domin⁹ orbis, nō in aliis regibus,sc cūdùm Card.vbi supra, licet de facto oēs reges hodie, & ciuitates Italiæ, & qđ pei⁹ est,castellani imponunt pedagia q̄ fieri non debet,imò peccāt.vt Firmia.in suo tract.gabella.in 1.parte.in princip.Q̄ dicit esse verum,nisi concedatur à principe inferioribus. vt tenet dictus Firmi.in.d.1.parte.q.9.vbi tenet q̄ potest concedi ius exigendi † gabellas, & pedagia per principem alicui populo, vel priuato.per.d. c. super quibusdam.§.prætерea.& dicit q̄ tenet Bal.in.l. si plures.pē.col. C.de conditio. insertis.& Specula tenet idē in.d.tit.de causa poss.& propriet. §.1.versi.quid de colligētib⁹. ☞ Attamen tale priuilegium cōcessum à principe exigēdi dictas gabellas,seu collectas,non potest † reuocari,qa trāsiuit in vim pact⁹,vel conuentionis.l.q̄ semel. & ibi Bar.ff.de decreti.ab or.fa.& in.l.hic qui in fine.ff.de iur.muni.q̄ tenet dict⁹ Barth.de Firmi. in.d.tracta.in.d.1.par.q.9.versi.illud. quod dicit esse mentiten endum perpetuò. ☞ Et idem dicit esse in priuilegio,ne teneatur ad collectas secundùm Bar.in.d.l.quod semel. & idē tenet Bar.in. l.omnes populi.ff. de iusti. & iure. & Bal.in.l.si eum mihi.ff.de dolo.& Inno.in.c.nouit.de iudi. & Iohā.Andr.in additio.ad Specul.in tit. de cēsi.§.nunc dicendū.versi.quid si vniuersitas.& in tit.de instru.editio.§.nunc verò aliqua. Archidi. in.c.quicquā.11.q.1.& Abb.in.c.subiectū de decimis.sed hodie per tex.in.l.4.quater. gabellarū, nullus excusatur,etiam si habeat priuilegiū exēptionis gabellarum,nisi talia priuilegia, & exēptiones sint scriptæ in libris delo saluado, & suprascriptæ per cōputatores maiores. vt ibi caue-

Prætorum Cap. 14.

Otrosi, q̄ guarden, y hagan guardar a sus officiales las leyes de nuestro quaderno delas alcaualas y otras rentas, que dan orden en el demandar, y proceder y llcuar los derechos enlos pleytos delas dichas rentas,de manera que los labradores, y officiales, y personas del pueblo no sean fatigadas contra eltenor, y forma delas dichas leyes[a].

tur. ☞ Et an ius colligendi pedagia,vel gabellas, 5 possit quæri † præscriptione,vel cōsuetudine,sicut priuilegio:dic q̄ sic.vt dictus Firmia.in.d.tracta.gabell.in.d.1.parte.q.10.allegando Bal.in.d. l.si plures.C.de conditio.insertis,& est casus in. d.c.super quibusdam.§. prætерea. & ibi docto.&in. c. innouamus. de censi.& Bar.in repe.l.victigalia suprà allega. & in. l.si publicanus.§. in omnibus. ff.de publica. & Bal.ī. l.fi.C. de vectiga. & cómiss. & i.c.1. quę sint regalia.in vsi.feud.colū.2.& glo.in.l.dñi.C.de agricoli. & censi. ☞ Quod intellige verum secundùm Firmia. vbi suprà in præscriptione tanti temporis, qđ nō sit memoria in contrarium.vt in.d.§ prætерea.& docto.vbi suprà.de quo & an requiratur scientia principis, vel alterius in ista præscriptione vi.per.d. Firmia. vbi suprà. ☞ Bal.in consilio.110.in.1.volu. altercando istā.q.nunqd exactio vectigalis possit prēscribi: post multa pro vtraq; parte,plata,dicit,q̄ si iste, q̄ percipit vectigalia incipit à priuilegio. ☞ Aut priuilegium est solēne,& sufficit solum priuilegiū: quia inducit quidquid oportet. ☞ Aut priuilegium dat causam præscribendi propter aliquē iustum errorem, & tunc vtrunq; requiritur ambo copulatiuè.s.priuilegium,& prēscriptio,siue consuetudo:& tunc sufficit tempus.40. annorū. ☞ Si autem incipit à consuetudine,& non est ibi aliquod priuilegium tunc talia iura regalia non præscribuntur,inscio principe,nisi tanto tempore,cuius contrarij memoria non exiſtit. arg.in.l. cōperit.C.de præscrip.30.annorum.sed eo sciēte,& patiente sufficit tempus.40.annorum, quasi princeps tacitè prohibitionem suam videatur remisisse secundùm opi.Cy.prout Bal.tenet & concludit in.d.consilio. quæ mihi videtur vera distinctio.

a Leyes. Quæ sunt.l.120.cū pluribus aliis sequentibus in.d. quaterno gabellarum,quas per te vide.& tex.in.l.21.tit.2.lib.3. in ordi.regali.

Sum-

Summarium.

1 HOmicidij ius est. 600. marabetinorum.
2 Homicidium percipitur, quando in absentia proclama proceditur.
3 Citatio trina requiritur, vt homicidij pœna percipiatur, & non sufficit vna pro tribus: & in ista citatione non est necesse q̃ crimen exprimatur.
4 Si aliquis fuit captus, & suspensus, non pertinet iudici homicidium, si contra eum anteaquam caperetur non fuit processum, per edicta, & proclama.
5 Homicidium debetur iudici, si est consuetudo loci percipiendi.
6 Homicidium debetur iudici, si est per eum sententiatum. & 7.
7 Rebeldia & contumacia non est necesse q̃ accusetur, quando iudex procedit ex officio.
8 Homicidij pœna debetur, quãdo accusatus reus est mortis.
9 Probatio plena non requiritur, vt quis in absentia condemnetur, sed sufficit aliqualis informatio.
10 Contumax licet absoluatur à delicto, debet soluere expensas propter suam contumaciam.
11 Contumacia sola non sufficit ad hoc, vt iudex possit reum condemnare de delicto, nisi aliqualis probatio interueniat.
12 Reus condemnatus in absentia, si est captus, vel se præsentat, debet audiri. & nu. 31.
13 Statuta præcisse loquentia, non excludunt exceptionem innocẽtiæ, quæ ab statuto tolli non potest, quia est de iure naturali.
14 Executio fieri non debet, quando post confessionem constat de innocentia rei.
15 Statutum vt quis habeatur pro confesso, intelligitur nisi per testes, & iura de eius innocentia constet.
16 Non contestans litem infra nouem dies, non habetur pro confesso, si post istam cõfessionem constat de innocentia rei per testes.
17 Pro confesso quando aliquis declaratur, non debet statim condemnari in re petita.
18 Facta confessio probationem recipit in contrarium.
19 Contumax in respondendo positionibus, licet habeatur pro confesso, potest probare contrarium.
20 Confessio in mutuo licet post biẽnium assumat robur, potest probare contrarium.
21 Pro confesso, & conuicto licet aliquis habeatur à lege, admittitur probatio in contrarium.
22 Pro confesso quando aliquis condemnatur, debet iudex in ista condemnatione eum recipere ad probandum quod voluerit.
23 Mandatum in iudicio debet quis ostendere, & producere seu præsentare, & anteaquam producatur, reus non tenetur, nec cogitur litem contestari: & licet non contestetur, non est confessus. Et quid si notarius dicat, q̃ instrumentum procurationis est apud se.
24 Penitus extraneus admittendus est ad excusandum & allegandum causas innocentiæ & absentiæ.
25 Iudex ex officio suo debet assumere probationes innocentię absentis.
26 Si liquet iudici contumacem absentem esse innocentem, & non culpabilem, licet sit contumax, non debet eum condemnare.
27 Absentiæ causæ impediunt processum absentis in criminali.
28 An sententia criminalis si imminet pœna mortis, vel corporalis, transeat in rem iudicatam.
29 Reus, qui in fortia iudicis non est condemnatus si postea veniat in fortiam communis, debet alius processus formari, & in isto secundo processu potest bannitus primam sententiam, seu bannum latum probare emanasse per falsas allegationes, & probationes.
30 Valet statutum, q̃ propter contumaciam possit quis condemnari ad pœnam corporalem.
31 An absens condemnatus veniens infra annum, vel anno elapso, audiatur.
32 Absens quando se presentat, potest allegare incompetentiam iurisdictionis.
33 Clericus in absentia permittens se condemnari à iudice seculari propter delictũ, licet postea alleget priuilegium, debet soluere expensas.
34 An omnes occissores debeant soluere vnum homicidium, an quilibet teneatur eum soluere.
35 Homicidium an debeatur iudici successori, vel prædecessori.
36 Initium in delictis est spectandum.
37 Iudex, qui condemnat, habet commoda, etiam si delinquens appellauit, & interim fuit remotus, si sua sententia fuit confirmata.
38 Iudex condenans, etiam si non faciat executionem, habebit partem pœnæ, & non successor.
39 Iustitiarij habentes commoda, & prouentus iurisdictionis, non habet cõmoda prouentuum pœnarum delinquentium in personam principis, vel varonis. Nec ea, quæ donantur principi in suo iocundo aduentu.

a HOmezillos[a] Quæ iura sunt. 600. ma
1 rabetini, † vt in legibus del arãzel in tit. de causis criminalibus. c. 2. ℣ Quod verum intellige, dum iudex procedit in ab-
2 sentia, † & rebeldia per sua prẽconia, & procalma. iuxta formam legis. 4. tit. 3. de los emplazamientos. for. ll. lib. 2. & in pragmaticis del arãzel. ii. in ordi. vbi latè. vbi reqritur trina citatio,
3 † & nõ sufficit vna p tribus, etiam si sit perẽpto ria, sed requirũtur tres separatę diuersis tẽporib⁹ tenet Ias. in. l. si certis annis. C. d̃ pactis. nu. 5. alle gãdo Bal. in. c. ex literis. vlt. col. de cõst. & in ista citatione nõ est necesse, q̃ crimẽ exprimatur p quo vocatur, sed solũ q̃ cõpareat corã iudice ad se excusandũ à quadã accusatiõe porrecta cõtra eũ: qa aliàs iã esset instruct⁹. vt tenet Bal. in. l. nul lus. C. de exibẽ. reis. 1. col. ℣ Et si anteaquã con-
4 tra eum procedatur in absentia fuit captus, † & suspensus non debet soluere homicidium, nec iu dici pertinet. vt in. l. 12. tit. 13. in ordi. regali. in fine: quia homicium debetur ratione contumatię. vt in. d. l. fori. &. in. d. pragmati. & si nõ fuit con tumax, non debetur. ℣ Item intellige, q̃ iudici
5 debetur. s. quãdo † in loco est consuetudo perci piendi hoc homicidium, aliàs si non est consuetudo, non percipiet iudex, nec sibi debetur. vt in d. c. del aranzel. ℣ Itẽ intellige, dũmodo dictum
6 homicidiũ sit sententiatũ, † non antea vt in. d. c. del aranzel. & non debes intelligere, q̃ sentẽtia diffinitiua sit promulgata in causa principali, & sit q̃ reus sit ad mortẽ condẽnatus, sed tantũmodo, q̃ dictum homicidiũ sit sententiatum in absentia, quod sentenciatur in secundo prẽconio, accusata secunda rebeldia, seu contumatia. vt in d. pragmatica ibi, y si no paresciere seyendole ac cusada la segunda rebeldia si el delicto fuere tal para q̃ merezca muerte, sea cõdenado en la pena d̃l homezillo. intellige, accusata rebeldia, quãdo accusatur per partem: quia si iudex procedit ex officio suo, non est necesse, q̃ rebeld iam accuset tenet Alex. in consilio. 120. vol. 7. nu. 7. allegãdo Bar. in extrauagan. ad reprimen. in verbo, negli xerat. & in. l. in transactorem. ff. de publicis iudi tijs. Et tex. expressum. in. d. pragmatica, q̃ ad hoc vt quis condẽnetur in pœna homicidij, non re-
quiritur sententia diffinitiua delicti, sed solùm q̃ sit accusata secunda contumacia, seu rebeldia, & sit transactum secundũ proclama, & q̃ sit senten tiatũ in dicta pœna homicidij. Quod probat rectè dicta pragmatica in sequenti versi. ibi. & si al tercero plazo viniere, y paresciere, q̃ aya de pagar, y pague el desprez, y homicillo y costas, y sea oydo. & idem tenet tex. in. d. l. 4. fori. ibi, si al plazo segũ do no viniere, peche la pena, segun que manda la ley del homezillo, y emplazenle la tercera vez. Q̃ nota, quia pluries habui in practica, & multi iudices inaduertenter contrariũ asserũt sine funda mento, & sine lege. Et istam meã opinionem in expresso tenet Montal. in. l. 4. tit. de los homezi-
llos. lib. 4. for. ll. in glo. 1. vbi tex. dicit, q̃ iustitia regis pro homicidio accipiat quinquaginta soli dos, qui sunt hodie. 600. marabetini. & gl. ibi in telligit processũ contra absentem legitimè facto & in hac pœna condẽnato. per. d. l. 4. de los em-
plazamientos. ℣ Quoq; intellige, dũmodo reus
8 † inquisitus, vel accusatus sit reus mortis, quia si reus mortis con est. iudici homicidium non de-
betur. vt in isto tex. & in. d. c. del arãzel. & in. d. pragmatica. & in. d. l. fori. ℣ Et casus, in quibus quis meretur pœnã mortis infrà in glo. sequenti videbis. Et adde, q̃ ad hoc vt quis condẽnetur in
9 absentia in homicidio, nõ requiritur † plena pro batio d̃licti, sed sufficit aliqualis informatio, seu probatio, etiam si non sit sufficiens ad torturam, quia tunc si est casus mortis, reus in homicidio condẽnatur, sed postea captus, seu se presentans, debet audiri, nisi in expensis, & homezillo, quia in istis nõ auditur. vt tenet tex. in. l. 15. tit. 2. lib. 3. in ordina. reg. & in. d. pragmatica. ℣ Et quia talis contumax licet à delicto absoluatur, debet solue
10 re † expensas, & homicidium propter suam con tumaciam. vt in. d. l. 15. & tenet glo. & ibi Bar. & docto. in. l. & post edictum. ff. de iudicijs. in par te, vincet. & tenet Mõtal. in. d. l. 15. ordina. in par te, absens. ℣ Quæ lex videtur esse cõtra ea quę di cit Hippoly. de Marsi. in repeti. l. vnicæ. C. d̃ ra ptu virgi. nu. 129. vbi tenet, q̃ ad hoc vt posit iu
11 dex condẽnare † reum de delicto, non sufficit so la contumacia ipsius rei, sed requirũtur etiam ve ræ & legitimæ probationes ipsius delicti, vt di-
cit probare tex. ille, ibi, aut fugã euadere potue-
runt. de quo ibi per eũ. & in sua practi. crimi. §: postquam. nu. 48. vbi multa iura in proposito
allegat

Prætorum

Caput. XV.

OTrosi. q̃ no lleuen derechos de homezillos, [a] saluo ẽ causa de muer te de hombre, o de muger, o su caso q̃

allegat, vbi ait, ꝙ Iohã. Andr. refert Guid. de Suſ ſa. dicere illud eſſe verum de iure, ſed ꝙ contrarium ſeruatur de facto. ℣ Tñ dico ſecundũ eun dem Hyp. ꝙ. d. l. 15. ordina. nec per alia iura non ſeruatur contrariũ, imo ad iſtã condẽnationem faciendã requiritur aliqualis probatio cũ ipſa cõ tumacia. ita. d. l. in quantum dicit, ſi alguno fuere condẽnado a pena de muerte, o perdimiento de miembro por no venir a los plazos ſin recebir informacion tal, q̃ pudiera ſer pueſto a queſtion de tormẽto. Pondera tex. in quantum dicit, por no venir a los plazos. & ibi. ſin recebir informa cion. vbi vltra abſentiã & cõtumaciam ad iſtam condẽnationem faciẽdam aliqualis probatio requiritur. & idem tenet dicta pragma. del arãzel. ibi, o que de mas de la fuga aya tal prouança, o in formacion, q̃ baſte para poner a queſtion de tor mento al q̃ aſsi fuere llamado, el juez de ſenten cia en q̃ le pronũcie por hechor del delicto. ℣ Et ſic conuinci debet reus, aliter bannũ non valet. Ita tenet Hyp. de Marſi. dicẽdo, ꝙ tenet Spec. in tit. de accuſatio. §. fi. 9. col. verſi. ſed pone, affuit ac cuſatus, quod dicit eſſe ſingula. notandũ. & alle gat Specul. ad hoc. l. raptores. C de epis & cleri. poſt principiũ. in verb. cõmiti & circa mediũ. l. ibi. poſt legitimas probationes iuri cognitas. quod dicit Hyp. in. d. reper. d. l. vnicæ eſſe notan dum pro adiuuandis amicis bãnitis, q̃ fuerunt bãniti propter eorũ contumaciã, & nõ ex alibus alijs probationibus. & idẽ tenet Oldral. cõſilio. 65. incipiente, hic agitur. & ſic infertur ſcdm eun dem Hyp. in. d. ſua practica crim. §. poſtquã. nu. 47. in fine, ꝙ cõtumax licet ex forma ſtatuti de beat haberi pro cõfeſſo, tamẽ ad hoc vt valeat cõ dẽnato de delicto contra accuſatũ, vel inquiſitũ de crimine, debet vltra cõtumaciã de delicto cõ ſtare, & debet cõuici de ipſo, aliter nõ valet. ℣ Et ratio quare ad condẽnandũ reũ ſufficit aliqualis ꝓbatio, ſeu informatio. vt in. d. l ord. & pragma. cõtinetur, credo eſſe, quia poſt condẽnationẽ & 12 ſic poſt ſenẽam, põt & debet audiri, † ſi eſt captꝰ vel ſi ſe preſentat. vt in. d. l. 5. ord. & in. d. pragma. & tenet Philip. Decius cõſilio. 458. nu. 9. vbi di cit, ꝙ cũ agatur de executione pœnæ corporalis propter bannũ, non eſt ꝓcedendũ ad executio nem pœnę corporalis: qa ꝓpter cõtumaciã quis nõ debet, nec poteſt condẽnari, vt dicit ꝙ notat Ang. in. l. inter accuſatorẽ. ff. de accuſa. & ibi re fert Specul. & Iohã. Andr. poſt eũ. qui dicũt, ꝙ ſi iudex fuit ita beſtialis (vt verbis eiꝰ vtar) ꝙ tu lit ſententiã condẽnatoriã decapitationis cõtra contumacẽ tanquã habitũ ꝓ cõfeſſo, propter eiꝰ contumaciã, & iſte venerit in fortiã coĩs, nõ de bet executio fieri, ſed d̃ nouo erit de crimine co gnoſcendũ. allegat Specul. in tit. d̃ accuſa. §. ſequi tur videre d̃ cõtumacia accuſati. col. 6. verſi. pone & Iohã Andr. ibi, & Alberic. in. 4. parte ſtatuti q. 56. circa finẽ. & Philip. Decius in. d. cõſi. dicit eſſe clarũ, qa cõtumacia nõ habetur ꝓ legitima ꝓ batione, vt notat Bar. in. l. diuus. ff. de cuſto. reo rũ. col. 1. verſi. vlterius vos videtis. & in. l. abſen tẽ. ff. de pœnis. col. 3. verſi. extra. gloſ. quia ſi ſta tutũ dicat, ꝙ perſona bãnita habeatur pro cõfeſ ſa, cõuicta, & cõdẽnata, & ſit bãnita ad mortẽ, & mandat executionẽ fieri, & debeat obſeruari, vt Bar. vbi ſuprà. tale bãnum. ꝙ hodie datur ſecun dũ ſtatuta terrarũ eſt mortale. vt. Bar. in. l. ſi quis in fine. ff. ad. l. Iulia. maieſt. ℣ Et licet talia ſtatu ta prꝛciſſe loquantur, non excludunt exceptio nem innocẽtię, quæ ab ſtatuto tolli nõ põt, quia eſt de iure naturali, vt licet dictus Philip. Deci. quod notat Bal in. l. edita. pẽ. colũ. C. de edẽdo. verſi. ex tribus autẽ. & ſequitur Iohã. d̃ Anna. in c. ſi aduerſus. d̃ hꝛeti. & in cõſi. 59. & Alex. in cõ ſi. 113. lib. 5. & in cõſi. 97. vol. 6. nã ſi poſt cõfeſsio 14 nẽ de † innocẽtia apparet, executio fieri nõ de bet, vt notat Bal. in. l. 1. col. fi. C. de cõfeſsis. & al legat Innoc. in. c. 2. d̃ purg. vulg. & idẽ tenet Bal. in. l. additos. C. de epiſ. audiẽ. ℣ Et ideo ſcdm dictum Philip. Deciũ ſtatutũ. ꝙ quis pro confeſſo 15 habeatur, intelligitur niſi per † teſtes. & iura de eius innocẽti approbetur. allegat Bar. vero. cõſi. 29. incipiẽte, viſo proceſſu. col. pẽ. qd̃ nota quod facit ad intellectũ tex. in. l. 1. tit. 3. de las conteſta ciones. lib. 3. in ordi. reg. vbi quis non conteſtan 16 dõ litẽ † infra nouẽ dies, habetur per confeſſo, ꝙ ſi poſt iſtã fictã confeſsionẽ cõſtat de innocẽtia rei per teſtes debet abſolui. & tenet Bal. rectè in tuenti in. l. ita demũ. C. d̃ ꝓcur. nu. 6. vbi ait, ꝙ ſi cauetur ſtatuto, ꝙ bãnitus nõ cõparẽs infra octo dies tanquã cõfeſſus & cõuictus d̃beat condẽna ri, ꝙ ſi iſte appellauit, & aſſumit in ſe onus ꝓban di innocentiã, vincit in appellatione allegat. l. fi. C. de erro. aduoca. & l. creditor. §. iuſſus. ff. de ap pella. & l. generaliter. §. 1. C. de rebus credi. & no tatur in. l. fi. C. de iur. calũ. qa licet habeatur pro confeſſo, & cõuicto tñ iſta verba non operantur niſi fictã confeſsionẽ, qa ex ſola contumacia hoc deſcendit. ſi autem iſte nõ aſſumit in ſe onus ꝓ bandi, & ſi non probat innocentiã, debet ſuccũ bere: quia in dubio ſtandũ eſt cõfeſsioni, etiam fictæ, ſecũdũ Bal. vbi ſuprà. ℣ Ad qd̃ facit qd̃ te net Abb. in. c. cũ cauſa d̃ iura. calũ. nu. 26. vbi ait, 17 † ꝙ licet aliqs declaretur ꝓ cõfeſſo, nõ debet ſta tim cõdẽnari in repetita, vel in cauſa principali. licet in. c. cũ in cauſa eius tit. teneat cõtrariũ. nu.

ii. ☞ Ad idē facit illud, quod tenet Paul. de Castro in. l. si is qui tecum. C. qui testamenta facere
18 possunt. nu. 5. vbi ait, † q̄ ficta confessio recipit probationem in cōtrarium sicut vera, quia non debet esse validior, quàm vera. allegando Bar. in d. l. absentem. ff. de pœnis, vnde dicit, q̄ infert Ang. ibi in. d. l. si is qui tecum. q̄ licet sit positus in bāno, & pro confesso habeatur ex forma statuti potest cōparere, & innocentiā suā ostendere,
19 & si fuit contumax † in respondendo positionibus, & sic habentur pro confessatis. per tex. in. c. si post prēstitū. de confessis. in. 6. poterat nihilominus ꝓbare contrariū. ☞ Et sēdm eundē Paul. de Cast. facit ibi in simili. l. si ex cautiōe. C. de nō
20 nume. pecu. vbi confessio † in mutuo post bienniū assumit robur, & tamē potest contrariū probari. ☞ Idē tenet Saly. & Alex. in. d. l. si is q̄ tecū. & ibi Ias. nu. 6. vbi ait, q̄ licet aliqs habeatur à le-
21 ge † pro confesso, & conuicto ac si esset cōfessus verè delictū, tñ hoc non obstāte admittitur ꝓbatio in contrariū de innocentia eius. vbi infert ad statutū Mediolani disponētis, q̄ cōtumax in nō cōparendo habeatur ꝓ confesso, & cōuicto, hoc non obstāte, admittitur probatio eius in contrarium, & ostendere de innocentia sua, etiā si à lege, vel statuto habeatur pro confesso. & dicit q̄ Imol. disputat hoc latè in. l. fi. §. illud. ff. de appellationib⁹. & Anton. in. c. fi. de cōfessis. & Bal. in. l. iubemus. §. fanè. C. de sacrosanct. eccles. & Iohā. Andr. in additio. ad Specul. in tit. de depositio. §. 9. vers. verū. & late Alex. in consi. 145. in. 6. volu. nu. 4. vsq; in fine. vbi indubitanter, idē tenet. s. q̄ contra istā fictam cōfessionē potest probari contrarium, sicut contra verā, per multa iura vt ibi per eum. Ad quod dicit, q̄ non obstat, q̄ cōtra fictionem non admittatur probatio in contrarium iuxta plenè notata in. l. siue possiditis. C. de probatio. & in. l. fi. ff. quod metus caus. & c. is qui desponsa. quia est verum, q̄ non admittitur super eo, quo fit fictio. vnde si vellet probare se non esse confessum, eo casu, quo agitur se fuisse confessum, & non posset: si vero vult probare contentum in illa ficta confessione non esse verum, & tunc potest, quia hoc non repugnat fictioni. ita dicit Alex. in. d. consilio, q̄ tenet Anto. de Butri. in. c. ex parte ad finem de cōfessis. allegat pro hoc glo. notabi. in Cle. 1. de prob. & bene probatur in. l. 2. §. q̄ si actor. cū glo. in verbo. rei qualitas. C. de iura. calū. ☞ Ideo tu iudex sis
22 cautus dum aliquem condemnaueris † pro confesso, quia litem non cōtestauit infra nouē dies, seu quia non respondit positionib⁹, vel propter aliam iustam causam iuris, q̄ semper in tali sententia, seu declaratione pro cōfesso recipias partem sic declaratam, & condēnatam pro confesso ad probandum quod voluerit infra nouē dies: quia fortè probaret innocentiam, & nil debere, & rem aliter se habere, ex quo reuocatur dicta confessio, propter quam fuit condēnatus, & liberabitur, quod ego semper facio, & audio in audientia regali ita fieri. pro quo facit tex. in. c. significantibus. de purg. vulg. & in. c. ex tuarum. de purga. cano. & c. fraternitatis. de frigi. vbi tenet secundùm Alex. in. d. consi. q̄ talis ficta confessio reuocatur, quando constat rē aliter se habere. & istāmet sententiā tenet Fran. de Aretio. in consi. 147. in col. 3. vbi concludendo tenet, q̄ cōtra istam confessionē fictā iudex potest recipere testes. Quinimo tenet ibi in. 2. col. allegādo Iohā. And. in addi. ad Specul. in tit. de positio. §. nono. vers. verūtamē. q̄ licet iussus respōdere positionibus, & non respondens, habeatur pro cōfesso, tamen potest probare cōtra istā fictam responsionem, etiam non allegato, & probato aliquo errore: quia allegatio erroris est necessaria ad excludendū consensum veræ confitentis per quē nisi probaretur, error sibi præiudicaret. Sed in ficta confessione non est consensus, ideo non est opus allegatione erroris. quod est notandū. Et in expresso tenet dictus Iohā. Andr. in. d. additione. in verbo, habetur. nu. 3. vers. q̄ tacens. de quo dicto nulli doctorū mentionē fecerunt, sed ego dubito prout de eo, imò q̄ debet probare contrarium. ☞ Quinimo semper iudex in ista condemnatione fienda in ficte confessum semper attendat, videndo agentem si est ipsamet pars principalis, aut eius procurator, quia si est procurator, & ante omnia non exibet, seu præsentat in iudicio mandatum, quæ præsentatio seu exibitio requiritur vt Bar. in. l. de ætate. ff. de mino. 1. col. nu. 2. & in. l. exempla. & ibi Ias. ff. de eden. & in. c. 1. de accusa. quia ante omnia debet se legitimari, vt ibi, & iudex debet pronūtiare super eū. vt in pragma. del arāzel. 2. in ordine. vbi quoq; requiritur præsentatio mandati: quia non exibendo (hoc est) præsentando coram iudice mandatū, vt super procuratione feratur sentētia. vt in. d. prag. & Abb. in. c. inter monasterium de re iudi. nu. 7. reus non tenetur cōtestari litem. nec cogitur litē contestari, & etiam si litē non cōtestetur nō est cōfessus, vt tenet glo. Mōtal. in. l. 1. tit. 3. parti. 3. in fine. quā sequitur doctor del Castillo. in prooemio. legum Tauri. in glossa. entendimiento. colūna secunda. vers. hinc etiam dicit glossa. & ego vltra omnes allego. Barto. in. l. filius. ff. de interactio. vbi tenet, q̄ quando iudicium

cium non tenet, contumax in non respondendo non potest haberi pro confesso, quod sequitur, & dicit notandum Roma. consi. 224. dicendo, q ex vera contumacia, in qua quis incidit, in iuditio existente nullo non potest resultare aliquis validus iuris effectus, & licet pars non opponat iudex ex officio potest opponere, secūdùm Roma. ibi. ▽ Quælibet causa etiam iniusta, excusat à contumacia. tex. & ibi glossa in lege ex consensu. §. final. ff. de apellatione. & in lege prima. in fine. ff. de plagia. ▽ Et ad hoc, q licet pars non opponat, iudex ex officio debet opponere, & repellere procuratorem mandatum non exibentem in iudicio. tenet Innoc. in. cū in iure de officio delega. Roma. consi. 170. tex. in. c. cum causam. de iudi. glos. in. c. primo de electi. in. 6. in parte absentia. Paul. de Castro in. l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. de procur. & in. l. inter quos. §. alieno nomine. ff. de damno infecto. Feli. in. c. primo de accusa. ▽ In tantum est verum, q procurator, in iudicio non admittitur sine præsentatione mandati coram iudice facienda, q licet instrumentum sit redactum ex manu eiusdem notarij, & notarius dicat, prout apparet in instrumento procurationis paulò ante per me confecto, non valet talis assertio, licet dicat, q mandatum habet penes se, si non est præsentatum iudici. Ita tenet Angel. in lege si donatio. C. de donatio. & Iason. in authen. si quis in aliquo documento. C. de edend. num. 7. in fine. & Philippus Decius consi. 522. num. 5. vbi dicit, q talia verba tabellionis non probauit. & idem in consil. 503. num. 3. & idem tenet Guido Papa. decisio. 19. & ita obtinui in quadam causa, & quoque pluries pronuntiaui. Et facit quod tenet Baldus in c. primo. vt lit. non contest. num. 11. vbi ait, q si procurator facit alium citari, non valet citatio, nisi prius produxerit mandatum apud acta, & dicit q probat lex singularis. in lege. Si quis inficiatus. ff. depositi. ▽ Ad quod facit, quod tenet idem Iason. in lege iuris gentium. §. q ferè. ff. de pacti. nu. quarto. vbi si in instrumento continetur aliquid assertiuè, sed incidenter, putà quia in eo dicitur, Sempronius, qui est procurator Gaij, adhuc illa verba assertiua non probant eum esse procuratorem. ▽ Quinimo si notarius diceret in instrumento, Titius procurator talis, vt constat tali instrumento, manu talis notarij à me viso, & lecto, q per ista verba non dicitur probatum mandatum. Quod intellige secundùm Iasonem. ibi q procedat quantum ad fauorem illius, tamen cōtra eum bene probat. vt Felinus in capitulo ficut. & alij. versic. & istud. de rescript. & Baldus in rubrica. C. de fide instrumento. numero. 12. versic. verbi gratia. ▽ Quod extende, q non solum condemnatus propter contumaciam auditur, si comparet, imò quicunque † etiam penitus extraneus admittendus est ad eum excusandum, & allegandum causas innocentię suę: quia licet regulariter in criminalibus non admittatur procurator. vt in lege pēnul. §. ad crimen. ff. de publicis iudi. ▽ Tamen alia regula est, q vbicunq; de iure communi, vel ex forma statuti potest procedi contra absentem, & potest absens condemnari, tunc in qualicunque crimine admittitur excusator ad allegandum causas innocentiæ illius absentis, dummodo non compareat tanquam procurator, & sine mandato Ista regula probatur in. l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procura. secundùm intellectum Barto. peregrinum, quem vide. & idem latius tenet Bar. in dicta lege penul. §. ad crimē. 4. colū. & in extrauaganti, Ad reprimendam. in verbo, legitimè. & Iohā. And. in additio. ad Specul. in titulo de procura. supra rubricam & licet aliqui contradicant, ista est vera & communis opinio, & sententia, prout tenet dictus Franciscus de Aretio in consilio. 147. in. 3. colū. & q sit vera & communis, tenet Ias. in dicta leg. si is qui tecum. C. qui testamen. facere possunt. num. 7. ▽ Vbi corroborat istam cōmunem opinionem: quia etiam iudex ex mero officio, non ostante, q quis sit habitus pro confesso, non obstante etiam, q sit conclusum in causa, potest, imò debet

25 † ex mero officio assummere probationes & informationes innocentiæ absentis. l. prima. §. si quis vltro. & ibi Bar. ff. de quæstio. & idem Bar. in dicto. §. ad crimen. in. 4. colū. & in. l. 4. §. hoc autem iudicium. vbi moder. ff. de damno infecto. quanto magis debet iudex admittere, quādo comparet tertius excusator, p tali absente. quod Ias. dicit esse bene notandum: quia ex eis poteris euadere amicum, qui aufugit, & non audet comparere coram potestate. Attamē dicta pragmatica in fine ibi, o embiado a mostrar excusa derecha. videtur tenere contrarium, & l. 7. titulo 8. partita. 3. imò q solùm admittatur ad allegandum causas absentiæ. ▽ Sed si iudici liquet absentem contumacem esse innocentem, & non culpabilē licet sit cōtumax, † iudex non potest, nec debet eū condēnare. Ita tenet Hippol. de Marsi. in sua practi. crimi. §. opportunè. nu. 8. allegādo Bar. in consilio. 100. incipiente, à dño Cynno de Boneuia, & alia iura, & rationes. ▽ Quinimo si a

27 liquis allegat causas absentię, p aliquo, tales † causæ impediunt, p cessum in criminali. secus in ci-

ûili tanquàm contra absentem, sed bene impedit ne procedatur tanquã contra latitantẽ. Si autem veniret ad plenã defensionẽ, nec vtrunq; pateretur, & sic nõ admitteretur. tenet Bal. in l. nec impuberes. ff. de in ius vocan. ☞ Et vide Ias. vbi suprà, vbi tenet, q̃ stat cõis theorica legistarũ, & canonistarũ, q̃ cõtra fictã confessionẽ delicti induct̃ã à lege, vel statuto admittãtur ꝓbatiões in cõtrariũ de innocẽtia. ☞ Vltra dicta p Ias. & alios facit, q̃ tenet Abb. in c. d̃ his de accusa. in principio. & doct. in Cle. pastoralis. de re iudi. vbi videntur velle, q̃ senïa † in causis criminalibus si imminet pœna mortis, vel alia pœna corporalis nunquã transit in rẽ iudicatam, & transitus in rẽ iudicatã causatur ex aqscẽtia condẽnati. vt. c. quo ad cõsultationẽ. de re iudi. & scd̃m eũ. nullus sit dominus membrorum suorum. vt in. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. c. si non licet. 23. q. 3. ergo condemnatus in corpore, non potest aquiescere sententię. & subdit Abb. q̃ hanc opinionem quandoque secutus fuit, quam opi. Abb. tenet Iohã, de Anna. ibi. pro qua videtur text. apertus & glo. in. l. vnius. §. pẽnul. ff. de quęstio. vbi litera dicit. quocũq; tẽpore reo postulãte defensio negari nõ debet, tamẽ hæc opinio saluari põt. scd̃m eundẽ Anna. qñ esset cõdẽnatus absens in causa capitali, p ea quę notat Tãcre. de Cor. in ope suo 8. collu. q. 4. & plenè notatur in. l. nõ tantũ. ff. de apella. & Iohã. d̃ Anna. in. d. c. de his. ☞ Et q̃ talis senïa lata vigore statuti cõtra cõtumacẽ nunquã transeat in rẽ iudicatã. tenet in expresso Hyp. de Mar. in sua practi. crimi. §. ordine. nu. 2. & dicit, q̃ hoc valde notat, rescit, & sequitur Ludoui. Boguli. in cõsi. 34. incipiente, solco. vlti. col. in. fine de quo. p. d. Hyp. d̃ Mar. in singulari. 72. incipiẽte, p totã ferè Italiã. ☞ Et vide Ang. in tract. male si. in parte, & ibi caput à spatulis. versi. & q̃ hoc dicitur. nu. 17. vbi tenet. q̃ qñ reus † nõ est infortia potestatis, & est condẽnatus, si postea veniat in fortiã cois, d̃ bet ali⁹ ꝓcessus formari. in quo declaretur captã esse talẽ personã, quæ reperitur in bãno, & bannũ exequendũ esse, ita dicit, q̃ tenet Bal. in tit. de feud. fine culp. amittẽ. c. 1. & idẽ tenet Ang. d̃ malefi. in part, casum Sẽpronij. nu. 3. & postea bãnitus captus recognoscit se, vt ibi. & in isto secũdo ꝓcessu põt bãnitus primã sentẽtiã, seu bannũ latũ probare emanasse p falsas allegãtiones, vel ꝓbationes, q̃ impedit executionẽ d. senïę, ita dicit, quod dicit Ang. in. l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & Imol. ibi dicit, q̃ ex hoc infertur maxima vtilitas. & istã opi. Ang. sequũtur ibi doct. moderni scd̃m Aug. de Argi. in additio. ad. d. Ang. de Male. in parte, caput à spatulis. ☞ Quinimo dicit, q̃ talis captꝰ bãnitus, qui habetur pro confesso. posit per viam exceptionis impedire executionẽ sentẽtiæ. vt p Bar. in. l. nõ videtur. ff. de iud. la. 1. & ita tenet. d. pragmatica ibi, pero si despues d̃ la data dela sentencia fuere preso, el processo sea valido: pero si quisiere allegar las desculpas de su innocẽcia, q̃ pueda hazer. & nõ debet audiri in omnibus, sed in casibus, & super rebus in. d. pragmatica cõtentis, aliàs sentẽtia executioni mãdatur. vt ibi. & tenet Bal. in authẽ. bona dãnatorũ. C. de bonis prę scrip. nu. 4. quia vt dicit idẽ Bal. in rub. C. comi-
28 na. vel episto. q̃ valet statutũ, † q̃ propter contumaciam posit quis condẽnari ad pœnã corporalẽ, & posit fieri executio eo ipso q̃ est descriptus in lib. bãnitorũ. ☞ Et q̃ bãnitus audiatur, in-
30 tellige, si infra annũ † venerit, & se prẽsentauerit in carcere, vel fuerit captus. vt in. l. 7. tit. 8. parti. 3. ☞ Imò ex verbis dictæ legis partitæ colligitur, quod etiã elapso anno auditur, vt in fine eiusdẽ legis ibi. mas seyẽdo el viuo si passare el plazo del año sobredicho, y despues viniere el emplazado delante del juzgador y quisiere entrar en d̃recho sobre aquello q̃ era accusado, y pregonado deue ser oydo, y si mostrare prueuas, o escusas derechas que le ayudẽ, y la otra parte no prouare contra el que hizo aquello de que le hauia accusado, entõces deue ser dado por quito de aquel yerro, pero los bienes que le hauian tomado por razon de la rebeldia, no los puede despues cobrar, fueras ende, si el Rey le quisiere hazer bien, y merced, hauiendo piedad del. Ecce
31 tex. expressus, q̃ etiam elapsso anno debet audiri contra sententiam latam contra eum in absentia & rebeldia, sed non super expensis, & istam credo veritatem esse, & ita ego facio, q̃ etiam elapso anno audio contumacem super crimine, si se præsentat, vel capitur, si vult allegare de sua innocentia, & aliquando eum absoluo à sententia contra eum lata in rebeldia, quidquid aliqui in contrarium dicant, & ita in expresso reperio tenere Iacobum. de Belouis. in sua practica. in parte de fuga reorum. num. decimo tertio, dicendo, q̃ reus relegatus, seu bannitus, infra annum veniens auditur super bonis, sed semper auditur super crimine, vt dicit notari. in lege. secunda. C. de requirend. reis. ☞ Quia dictus contumax, & bannitus potest allegare & probare suam intentionem, vt dictum est, & etiam potest allega-
32 re incompetentiam † iurisdictionis, & talis absens retractare potest processum si non fuit pronuntiatum super iurisditionẽ. Et ideò optimum consilium est, q̃ in ista condemnatione facta

in

in rebeldia ante omnia iudex pronuntiet se esse iudicem illius absentis cōtumacis, quia si istam pronuntiationem non facit, absens enim contumax non censetur iurisdictionem prorrogare. vt in.l.si quis ex cōsensu.C.de episcopa.audi.& ibi docto.& talis pronuntiatio transit in rem iudicatam,si non fuit appellatum,& facit illum iudicem,& valet,& pro veritate habetur. vt tenet ad literam Paul.de Castro.in.l.2.ff.si quis in ius voca.non ierit.nu.5.& ibi Bar.nu.8. ¶ Ad quod facit,quod tenet Hippol.de Mars.in sua pra.crimi.§.diligēter.nu.203.allegādo Aegidi.de Bellame.in decisi.226.incipiente,in causa,vbi ait,q̄ si
33 aliquis † erat clericus, & in absentia permisit se condēnare à iudice seculari, propter delictum, & postea allegauit priuilegium clericale, q̄ debet condēnari sed non in expensis, quibus fatigauit actorē tardando opponere dictā exceptionem.quod est singula,&iā iste expēsę.s.desprez & homizilli mihi fuerunt solutæ etiā ex mandato iudicis ecclesiastici:quia procedi cōtra delinquentē in casu mortis,&postea se præsentauit corā ecclesiastico,dicendo se esse clericū, petendo inibitoriam cōtra me, & ostēdi dictū Hippolyti, & iussit soluere ante omnia dictas expēsas. quod dictū Belamerę refert & sequitur Feli. in. c.exceptionē.de excep. in principio. & Domi. in.c.1.de rescrip.in.6.de quo latè per.d. Hip. de Mars.in.l.patre vel marito.ff.de quæstio.nu.85. & Alex.in.l.edicta.col.4. versi.teneo opinionē C.de edēdo. & idē tenet Rogerius de Mota,doctor Valētian⁹ in repeti.1.part.ff.de iudicijs.nu. 53.& vide decisio.Tholos.164.&aliquid per Philip.Deciū.consilio.241. ¶ Circa istū tex. quæro
34 de aliqua.q.quæ sępe occurrit,putà,† multi fuerunt in occidēdo aliquē,an oēs isti occisores debent soluere vnū homicidiū, an quilibet eorū teneatur ad dictū homicidiū soluendū. tex.in.l.4. tit.de los homezillos.lib.4.for.ll. dicit,q̄ oēs tenentur soluere vnum homicidiū, sed hoc intelligit ibi glo.Montal.esse verū, quādo oēs citati super homicidiū sunt præsentes,& condēnati, sec⁹ si fuerint absentes,& processum fuit cōtra eos in absentia,& sunt contumaces: quia quilibet absentium condēnabitur in vno homicidio, licet sint citati super vnius hominis occisione, & ad hoc allegat.l. 70.styli. & est.l.69.quę est singul. quam vide.& nota,quia sic practicatur.quia.l.fori declarat. ¶ De alia quęstione,quę semper ver-
35 titur inter iudicē prędecessorē,et successorē,† putà iudex prędecessor anteaquā expiret officium suum condemnauit aliquē in desprece, seu inobedientia & homicidio,& antea quam recuperet succedit iudex alius in officio, cui pertineat homicidiū istud,& despreces,an iudici prędecessori,vel successori.Alex in.l.diuortio.§. si vir in fundo.ff.solu.matri.nu.11.vsq; in fine,videtur altercare. & idem Alex.in consilio.7. nu.3.volu. consilio.in fine & per sua dicta videtur,quod ad primū iudicē ptineat,& sic ad prædecessorē,qui condēnauit:quia si vnus emerat reditus iurisdictionis pro primo anno, & alius emerat pro secūdo,& in primo anno cōmissum est maleficiū in sequenti verò anno facta fuit punitio, q̄ talis executio pœnæ spectabit ad emptorē primi anni,& hæc est cōis cōclusio,secundū Alex.& ita dicit tenere Petrus de Anchara. in.c.1.ne pręlatus vice suas,p̄ quo dicit,q̄ Cy. allegat tex.in.l.quę cunq; actiōes.ff.de actio.& obliga.& in.l.is qui in puteū.§.posteaquā.ff.quo vi aut clā.&in.l.fi. ff.arb:sucef.& in.l.1.§.cū fundū.ff.de aqua quotidi.& q̄stiu.p̄ quo bene facit tex.in.l.1.ff.d̄ stipula.seruo.& in.l.si filius.cū multis similib⁹.ff.de verb.oblig.& Bal.in.l.fi.C.de fruct.& litis expē sis.nu.7.istā.q.tangit,&nil clarè firmat secundū Alex.ibi suprà qa dicit Bal.q̄ si imperator cōcessit alicui p̄ se mestri tēpore cōmoda iurisdictionis, & quidā in fine iurisdictionis cōmisit delictū,& postea iurisdictione finita fuit condēnat⁹ in certa quantitate pecunię,dicit,q̄ista pœna cū sit fruct⁹ iurisdictionis,& nondū erat recōditus in horreo,& sit in bursa, q̄ ptineat ad principē, & nō ad illū,qui habuit iurisdictionē.vt in.l.de functo.ff.de vsufru. & qa in pœnis criminalib⁹ ante sentiam nullū ius habemus.ff.de verb.signifi.l.inter multa.et.l.si qua pœna.eod.ti. ¶ Itē qa pœnę non fiūt lucrū iudicibus,nisi p̄ eorū sentētiā.vt ī auth.bona dānatorū.C.d̄ bonis prescrip. ¶ Alij tn dicūt secūdū eū,q̄ si erat p̄cessū vsq; ad sentiam exclusiuè,q̄,p̄ dānato d̄bet haberi illi qui p̄ximus est dānationis,sicut hyems,qui prope est,venisse videtur.ff.de cuitio,l.si ideo.&qa si condēnationes essent inter me & successorem meū distributę,cōmoda conēnationū pertinent ad eum qui condemnat.arg. l.3. §. 1. ff. de mino. ¶ Et si statutū dictat, q̄ condēnationū cōmoda p̄ certa parte sint iudicū,& iudex à quo cōdēnauit,& etiā iudex ad quē condēnauit,nō est commodū coē,sed soli⁹ iudicis à quo,licet executio sentiæ fiat per iudicē ad quē.arg.in.l.si filius.ff.d̄ verb.oblig.qa iudex ad quē potius videtur esse confirmator,quā dispositor, & causa prima magis influit in causatū,quā secūda:erit ergo iudex ad quē executor,sed nō cōmodū sentiēs.Istā ergo quasi falcidiā condēnationis detrahit prim⁹ iudex, quasi prima causa,cum sententia sit actus

per se perfectus vt tenet Bal. in. d. l. fi. C. de fruct. & in expens. vbi clarè firmat, q̃ dictum homicidiũ pertineat ad iudicem, qui condẽnauit & nõ ad succeſſorẽ. Et poſtquã hoc ſcripſi facta eſt. l. 86. per ſereniſsimũ principẽ Philippũ nomine ſui genitoris Caroli regis in curijs, quas habuit Valliſoleti anno. 1548. vbi diſponitur, q̃ iudices cancellariæ in gradu apellationis nil percipere debent ex pœnis, quę pertinent ordinario iudici, ſeu correctori, vel locotenenti, qui in prima cauſa pronũtiauit, ſed pertineant iudici, qui primò pronuntiauit, licet Alex. dicat, q̃ Bal. nil firmat, & ipſemet Alex. in. d. §. ſi vir in fundo. in fine putet eſſe diſtinguendũ in hoc caſu. ſ. aut habet cõmodum iuriſdictionis ex cauſa oneroſa, et tunc primo iudici ſolui debet, aut ex cauſa lucratiua, & tunc iudici ſecundo ſolui debet, & ſic ſucceſſori. Et ita dicit q̃ tenet Bal. in. l. diuortio. vlti. col. ff. de verb. oblig. ſed Iaſ. in. l. more. ff. de iuri. om. iudi. nu. 25. cum iſta diſtinctione non tranſit: imò dicit, q̃ iſta allegatio Bald. eſt corrupta,
36 quia Bal. nil dicit. ☞ Et facit, † quia in delictis initium ſpectandum eſt, vt ſciamus ad quẽ ſpectat punitio. l. q̃ ait lex. §. primo. ff. de adult. vbi per Bar. & Bal. in. c. primo. §. iniuria. de pace iura. firma. & in. c. olim. ad finem. de dolo & cõtu. & vi. glo. in. c. principatus. 1. q. 1. vbi tenet, q̃ initium ſpectandum eſt. & ibi vi. quantum valeat bona fides à principio. et in. c. dudum. el. 1. de electi. ☞ Et q̃ iſtæ expenſæ pertineant ad primum iudicẽ, qui condẽnauit, tenet in expreſſo Alex. in conſil. in. d. 7. lib. 3. verſi. 4. allegando Bal. in. d. l. fi. & alia iura. & per alia fundamenta loquentia in gabellario, vt ibi per eum. de quo per Bar. in. l. ſuſceptores nauicularum. C. de ſuſcepto. & arcari. lib. 10. & hoc tene reiecta cõcordia Alex. quia ibi loquitur ante condemnationem latam, quia tunc ante condemnationem, pœna non dicitur debita fiſco, nec habenti cauſam ab eo. l. ſi qua. ff. de verbo. ſigni. & in. l. ſi alius. §. primo. ff. eod. & l. iudiciorum. ff. de accuſa. & notat Bar. in l. an fertur. §. fiſcus. ff. de iure fiſci ergo cum fructus dictæ pœnæ non cenſeantur percepti ante ſententiam, ſed tantùm ſeminati, vt quia nulla inquiſitio, nec condemnatio facta fuit, nondum cedere lucro primi iudicis, qui in hoc fructuarius eſſe cenſetur. vt in. d. l. defuncto. ff. de vſufru. & in. l. ſi vſufru. menſem. ff. quibus modis vſufru. amit. ſed ad ſequentem iudicem ſi condẽnet. pro quo ſecundùm. d. Alex. facit. d. l. ſuſceptores. C. de ſuſcep. & Annã. lib. 10. ☞ Poſtea inueni Paridem de Put. in. d. tracta. Syndi. in parte, prouentus. folio. 318. in libro portatil. vbi ſatis ad longum iſtã. q. examinat, & remanet, q̃ pœnę banni, vel cõmoda iuriſdictionis ſunt primi iudicis ſi condẽnauit, & non ſucceſſoris, allegando Cy. & Petr. in. l. fi. ff. de iuri. om. iudi. per. d. l. is qui puteũ. §. ſi poſtea. ff. quo vi aut clã & per. l. defuncta fructuaria. ff. de vſu fru. & ſequẽdo Bal. in. d. l. fi. C. de fruct. & litis expẽſ. & dicit ibi nu. 4. q̃ in regno ſuo obſeruatur, q̃ primꝰ officialis non poteſt petere prouentũ delicti cõmiſſi ſuo tempore niſi ipſe condẽnauerit delinquentẽ, & etiã
37 ſi delinquens appellauit, † & interim iudex, qui condẽnauit, fuit amotꝰ ab officio, q̃ ſi ſententia cõfirmatur, q̃ cõmoda, & pœna erit ipſiꝰ condẽnãtis. Et etiã ſi cõpoſuerit et dederit terminũ ad ſoluendum, & interim fuerit remotus, quia erat iudicis componentis, & non ſucceſſoris. & ita ſæpe pronuntiatur, q̃ iſta commoda primi iudicis ſunt, & non ſucceſſoris, maximè ſi ſunt recondita à primo iudice. vt Bal. in. d. l. fi. & idẽ tenet noſter Mõtal. in. l. 4. tit. 17. lib. fori. in glo. tres quintos. quẽ vide. & q̃ pœna, quæ debetur ratione delicti cõmiſſi, pertinet ad primũ iudicem, & non ad ſecundum. Eſt cõmunis opinio ſecundũ Boeri. deciſi. 5. num. 2. & poſtea fuit edita dicta lex, quę hoc ita tenet, & diſponit in. d. curijs Valliſoleti anno. 1548. petitione. 86. ☞ Guido papa. in deciſione. 535. tenet contrarium, loquendo in arrendatoribus caſtri cum iuriſdictione: quia ſi in primo anno fuit cõmiſſum delictũ, pœna debetur ſecũdo arrẽdatori per. l. explicãdi. C. de accuſa. ibi cuiꝰ finis in iudicis poteſtate. & per. l. furti. §. ſin autẽ. ff. de his qui not. infamia &. l. cum poſteriori iudicio. ff. ad Trebel. ☞ Quod non obſtat, quia. d. Guid. loquitur q̃n eſt cõmiſſum delictum, & arrẽdamentũ ſeu cõductio expirat ante condẽnationẽ ſecus in noſtro caſu, qa iã eſt condẽnatꝰ. & ideo tenet Bartachi. de Firmi. in ſuo aureo reper. in parte, officialis executor. verſi. 16. p
38 d. Bal. in. d. l. fi. q̃ ſi ex forma ſtatuti de condẽnationibs pœnarũ † officialis exeq̃ns debet habere quartã partẽ pœnç, q̃n predeceſſor condẽnauit, & nõ fecit executionẽ, tũc officialis cõdẽnãs ea lucratur. ſecus ſi loqueretur ſtatutũ de executionibus, quia tunc executor inſpiceretur, nõ cõdẽnator, quod dicit eſſe notandũ, quia quotidianũ. Quod facit ad multas leges huiꝰ regni, ad iudicãtes partes condẽnationũ iudicibus, vel executoribꝰ, & facit quoq; ad tex. in. c. 10. ſupra eod. & ad. l. 3. tit. 13. lib. 5. in ordi. reg. vbi loquũtur de executoribus, qui debẽt habere decimam rationem executionis, quia licet primus iudex cõdemnet, & ſecũdus iubeat executioni. d. ſententiã, executor iſtiꝰ iudicis ſucceſſoris debet habere d

cimam

cimam executionis, quia lex loquitur de executoribus. ☞ Adde quoq; vnū qđ mihi est singula. q si varo, vel princeps cōcessit officiali officiū, vel locauit cū aliquo pacto omniū obuētionum & cōmoda, & fructus iurisdictionis, & quidā de illa iurisdictione offendit principē ꝓpter qđ debeat p dere bona, q talis officialis nō habebit partē de illis bonis: qa quā do alicui cōfertur ob vindictā, vel iniuriā, ꝓprię persone, alteri nō cōfertur. l. 2. §. emācipatus. ff. đ colla. bono. tenet Bal. in. c. 1. de capi. q curiā vēd. pœnę aūt, quę descēderēt ex delictis inter alios cōmissis venirent cōmunicādi p notata p Cy. in l. fi. ff. de iuri. om. iud. Et ideo capitanes, & iustitiarij habētes cōmoda, & ꝓuent⁹ suę iurisdictionis, nō habēt cōmoda, ꝓuentuū, & pœnarū đlinquentiū in ꝑsonā principis, vel varonis cōcedētis. vt tenet. d. Paris de Put. in. d. tract. in. d. parte, prouētus, quasi in fine, vbi etiā dicit, q non præstātur huic officiali cōductori ea, quę prēstātur vel donātur principi in suo iocūdo aduētu: quia illa præstatio concernit ꝑsonā cōcedētis, & nō patrimoniū eius. arg. ind. l. diuortio. §. quidquid. vide ibi per. d. Pari. de Put.

el culpado merezca pena de muerte, ♭ so la dicha pena.

Summarium.

1 Casus, in quibus quis pœna mortis punitur.

b 1 Muerte. ♭ Casus, in qbus † posit qs ad mortē personaliter condēnari, ponit. 77. Bonifaci⁹ đ Vitali. in suo opere malefi ciorū. in rub. quib⁹ de causis qs posit ad mortē vel in mēbro condēnari. vbi p eū sing. Et quoq; Bal. ponit quasi istos & alios in. l. data opera. 3. col. nu. 9. C. q accusare nō possunt. ☞ Vbi dicit, q delicta cōmittūtur qtuor modis. s. facto, dicto, consilio, & scriptura. vt in. l. ex maleficis. ff. de actio. & oblig. & per legē nominatim imponitur pœna mortis in casibus, vt ibi p eū. Alios ponit ipsemet Bal. in. c. 1. §. iniuria punitur đ pace iura. firmā. in vsi. feu. nu. 8. &. 9. ☞ Et vide tu Guiller. Bout. ī tom. 15. tract. folio. 177. vbi enumerat. 49. casus, in qbus pœna mortis specificè à lege est imposita & qa pauci hos tractatus habēt, sunt q sequūtur. ☞ Lapidās chr̄ianū odio nīs Christi. l. 1. C. de iudęis. ☞ Qui virginē rapit. l. 1. C. de rapt. virg. & l. 3. tit. 2. par. 7. ☞ Qui idolis sacrificat. C. de sacar. l. 1. ☞ Qui officia diuina turbat. l. si qs in hoc genus. C. de epis & cleri. ☞ Qui cōtra naturā luxuriatur. l. cū vir. C. ad. l. Iuliā. de adult. ☞ Qui scienter se rebaptizauit. C. ne sacrū bapt. reit. l. 2. ☞ Qui in filice signū crucis sculpit. l. 1. C. nec lice. signu. sal. ☞ Qui emit muricē, & tingit purpurā. C. quę res vend. nō pos. l. 1. ☞ Qui muros ciuitatis violat. l. fi. C. đ rerū diui. ☞ Proditor principis. l. quisqs. C. ad. l. Iuli. maiest. ☞ Parricida. l. 1. C. de his q parē. occide. ☞ Homicida occidi debet. l. 3. C. đ episcopa. audi. & apocaly. 13. c. ☞ Frangēs pacem iuramento firmatum. c. 1. §. si quis. de pace iura. firm. ☞ Cōcitans populū, dicendo, viuat, vel moriatur. l. 1. C. de seditiosis. ☞ Si seruus dominū ꝓdit. l. capitaliū. §. igni. ff. de pœnis. ☞ Seru⁹ dominā vitiās. l. 1. C. de mulier. quæ se ꝓprijs serui. supp. ☞ Adulter. l. quamuis adulterij. C. ad. l. Iul. de adul. ☞ Cōmentariēsis, qui reum mortis emisit. l. ad cōmentariensem. C. đ custo. reorū. ☞ Faciēs priuatū carcerē. l. 1. C. de priu. cerceri. ☞ Erigēs furcas, ꝓpria authoritate. l. 3. §. fi. ff. ad. l. Iulia maie. ☞ Miles sociū cōmilitonē feriens. l. omnē delictū. §. si quis. ff. de re milita. ☞ Qui in prępositum domini, vel capitaneū manus intulit. d. l. oē. §. qui man⁹. ☞ Iudex, qui pecuniā publicā subtraxit Instit. de publi. iudi. §. si lex. ☞ Miles qui fugit in bello integra acie. d. l. omne. §. qui in acie. ☞ Qui mai⁹ sacri legiū facit. l. sacri. ff. ad. l. Iul. pecula. ☞ Si actor castaldio. vel ꝓcurator. subiectū deprædabit. l. vniuersi. C. vbi causæ fiscal. ☞ Qui monetā falsificauit. l. fi. C. de fals. mone. ☞ Mulier, quæ se animali bruto subiecit. c. mulier. 15. q. 1. ☞ Qui incendiū facit. l. qui ędes. ff. de incen. rui. naufra. ☞ Cōfugiēs ad hostes. l. si qs aliquid. ff. de pœnis. ☞ Fautores seditionis. l. fautores. eod. tit. ☞ Patrię proditor. C. de abolitio. l. fallacitur. ☞ Latro in itinere, vel nemore deprędans. l. capitaliū. §. crassatores. ff. de pœnis. fur famosus. ead. l. §. famosos. ☞ Tutor corrūpens pupillā. l. 1. C. si tutor eā. & cus. ☞ Qui man⁹ in se infert. l. si qs aliquid. ff. de pœnis. ☞ Miles turbator pacis. l. fi. ff. de re milit. ☞ Qui fulsit hostes, & eis vendit arma. ☞ Tenens puellam in lupanari. vt in authen. de leno. colla. 6. ☞ Homines castrans. l. 1. C. de eunuch. ☞ Qui effracto carcere fugit. l. prima. ff. de effracto. carce. ☞ Miles custos, qui captiuum dimisit. l. si quis aliquid. §. miles. ff. de pœnis. ☞ Qui pregnantem necat. l. si quis aliquid. §. obortionis. ff. de pœnis. ☞ Author agressuræ & violētię vbi ędes facta est. l. quoniam. C. ad. l. Iulia. de vi. publi. ☞ Recipiens malandrinos. eod. tit. l. prima. ☞ Miles, qui ne pugnet, debilem se fingit. d. l. omne delictum. §. continuum. ☞ Iudex matrem familiās in publicum vocans. C. de offi. diuerso iud. l. prima. ☞ Qui ripas defluit. C. de nili.

agge. non rump. ℣ Scribens falsum immunitatis instrumentū. l. 1. C. de immunit ne. cōced. lib. 10. ℣ Tu adde vnum mēti tenendū, q̄ principes populi adorātes falsos deos, suspendūtur in patibulis cōtra solē. Et ita pōt dici, q̄ prīcipes, & reges hostiū si deprehendūtur, debēt suspēdi in patibulis, sed vltra eundē diē nō debēt morari. vt habetur Num. c. 16. & Deut. c. 10. & Ios. c. 9. ℣ Ex quo apparet scdm eundē Bal. q̄ schismatici, q̄ adorant falsam ecclesiā, si in bello capiuntur, debēt furca suspēdi. q̄d nota cōtra istos Lutheranos nr̄i tēporis. ℣ Alius casus est in eo, q̄ tāgit, & resonat, seu repicat cymbala sine iussu prętoris. vt in. l. 5. tit. 10. lib. 4. in ord. reg. de quo p Abb. in. c. fi. de testibus cogēd. nu. 4. & Ang. in. l. nul. ff. q̄d cuiꝰ vniuersi. nomi. col. 2. & in. l. obseruare. C. d̄ decurio. lib. 10. ℣ Alius est in eo. q̄ vulnerauit aliquē p insidias cōsilio, vel locutione, licet vulneratus non moriatur. vt in. l. 2. tit. 13. lib. 8 in ordi. regal. & tenet Plat. in. l. semel. C. de re mili. lib. 12. in fine. & vide Montal. in. d. l. ordi. in parte, occidens. & in. l. 2. tit. de los homezillos. lib. 4. foro. ll. & in. l. 8. tit. 5. eod. foro. lib. 1. in glo. fi. ℣ Alius est si custos carceris cognouit captā. Iohā. Fab. in. §. itē lex Iulia, Insti. d̄ publ. iudi. nu. 5. & Mōtal. in suo reper. ll. ord. in parte custodes carceris, quod habet locū, etiā si capta sit meretrix. vt doctor del Cast. in. l. 62. d̄ Toro in glo. fi. in fine & Hip. de Mar si. in. l. 1. ff. ad. l. Corne. de sicar. num. 8. qa punitur, ac si accessisset ad honestā. & Guid. pap. in gul. 689. §. cōmentariēsis. & dicisiōe. 448. & latè Pari. de Put. in tracta. syndica. in parte, adulteriū officialis. folio. 43. & Paul. Grill. in tracta. de pœnis omni fari. cohit. versi. 13. ℣ Alius est in mandante fieri assassinamento, quia licet mors non sequatur, tenetur pœna mortis. tex. & ibi Montal. in l. 2. tit. 27. parti. 7. & in. c. 1. de homi. in. 6. & tenet Augusti. in additio. ad Angl. de malefi. loquendo in assassino. in parte, & Sempronium Rodul. manda. versi. & bene nota. nu. 4. ℣ Quod intelligo, quādo mādatarius peruenit ad actum occidēdi, vel percussit, seu vulnerauit animo occidendi, quia tunc mandans, & mandatarius puniūtur, quia facere videntur. l. si mandat. ff. de solu. secus autem si non peruenit ad actum. vt tenet Bonifacius de Vitali in. d. tract. malefi. in parte quid sit accusatio. versic. coram vobis & cus. v. syndicꝰ & syndicario nomine. nu. 110. ℣ Et additionator ibi dicit, q̄ debet puniri pœna ordinaria: quia vbicunq; mandatum habetur pro perfecto in se, tunc tale mādatum punitur pœna ordinaria, ac si delictū principale fuisset cōmissum per tex. in. c. pro humani. de homi. in. 6. ℣ Contrarium tamen tenet Bar. in. l. sed si vnus. §. seruꝰ meus. ff. de iniurijs. & Paul. de Castro in. l. si per alium. ff. ne quis eum qui in ius voca. quia qui mandat aliquid fieri, non dicitur verè facere, sed interpretatiuè. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi. & vi arma. in glo. in verb. videtur. & Bar. ibi. & ista est communis opinio secundùm Alex. in consilio. 65. in vol. 4. col. 2. nu. 13. vbi in dicto consilio istam q. altercat. & in specie, q̄ in mandante cōmitti homicidium pœna statuti punientis homicidas in terminis. tenet Bal. in. l. non ideo minus. C. de accusa. 10. col. versi, ego reuertor. & Alex. in. d. consilio. nu. 17. quia mandatum non est licitum. & ideo ille qui fecit non fecit de necessitate legali, quia rei turpis nullum est mandatum, tunc ille, qui mandat, verè non facit sed interpretatiuè. ℣ Attamen dicit, q̄ Bar. in dicta. l. sed si vnus. §. primo. ff de iniuri. concludit, q̄ aut verba legis, vel statuti sunt scripta in rem, aut in personam. si in rem, vt quia statutum dicit pro homicidio sit pœna capitis, & tunc punitur eadem pœna mandans, aut sicut scripta in personam, quia dicit, si quis occiderit, & tunc statutum non comprehendit mandantem, & ita idem determinat Bar. in. l. aut quia licet. §. fi. ff. quo vi aut clam. & in. l. hæc verba. ff. de adult. & cū ista opinione transit Alexand. in dicto consilio de quo per eundem copiosissimè in. l. 3. §. si procurator. ff. quod quisq; iure. & in. l. Gallus. §. quid si. ff. de libe. & posthu. sed hoc intelligit in mādante delictum fieri sine pecunia, & tunc licet non puniatur, est verū pœna ordinaria. Secus alia pœna: quia tunc arbitraria pœna punitur. tenet Bart. in l. non solùm. §. si mandato. ff. de iniuri. prout tenet dictus Additionat. ad dictū Bonifaciū d̄ Vitali. vbi suprà. ℣ Sed secus est in mandante, & dante pecuniam, vt delictum fiat, & sic in assassinatu: quia si processum est ad actum, punitur ordinariç, vt dixi, mandator, & mandatarius. vt tenet Angel. in tracta. malefi. & ibi Augusti. in additio. in parte, & Sempronium Rodulph. mandatorem. versi. vnde Saly. num. 6. quinimo dicit ibi Augusti. in additione, quæ est in num. 7. versi. quæro secundò. Quod mandans punitur pœna ordinaria delicti, licet delictum non fit postea secutum post mandatum, q̄ dicit esse speciale in assassino, vel quia facto illo mandato delictum erat perfectum, nimirum si puniatur pœna ordinaria, ac si delictum principale esset consummatum secundùm Iohā. Andr. in regula. in pœnis, de regu. iur. in. 6. in mercuria. & sic infert Aug. vbi suprà quod vbi mandatū habetur p delicto perfecto in se, tūc tale mandatū punitur ordinariè, ac si delictum esset consummatum & aliter ad dictum. c. pro humani. non possumus fugere. Tamē dicit q̄ cōtrariū tenet Dy. & Ang. in. l. itē apud. §. si curauerit. ff. de iniuri. vbi dicūt, q̄ si in

assassinamento

assassinamento homicidium non sequitur, non punitur mandans. Quod dicit Augustin. verum, q̃ non puniatur tanquam de homicidio sed pœna extraordinaria, vt ibi per eũ. Sed ego nõ deuiarẽ à tex. si adactũ fuit processum: qa vt tenet gl. in. d. c. 1. d̃ homi. p ipsũ mãdatũ est d̃lictũ cõsumatũ & perfectũ nõ mirũ si puniatur ordinariè propter delicti enormitatem, licet dicat Aug. in. d. additiõe allegando Aug. in quodã cõsilio, q̃ bene faciet prĩceps, si cõmutet illã pœnã mandãtis fieri assassinamẽtũ in pecuniariã, licet assassinus debeat decapituri, ex quo delictũ nõ est cõsummatũ, & mors nõ est sequuta. Et etiãsi cogitabit, & aliq̃d egit, sed nõ pfecit, punitur: & in isto casu assassinat⁹ nõ p̃ deſt pœnitentia, sed punitur criminis conscientia. secundũm Domi. ibi in. d. c. 1. ſi. col. vers. glo in verbo, mãdauerit. & dicit esse nouus casus. ☞ Alius casus, in quo punitur criminis conscientia est in hæretico. vt in. c. ad abolendã. de hęreti. & in. c. excõmunicamus. §. credentes. ☞ Alius in crimine læsæ maiest. vt in. l. si q̃s. C. ad. l. Iulia. maie. ☞ Alius in cõciẽte sibi mortẽ. ff. de bonis eorũ. l. 3. primo responso. ☞ Alius in extrahente de ecclesia fugientem ab illa. C. de his, qui ad eccles. confug. l. fi. §. ſicubi quia in istis casibus secundũm Domi. in. d. c. 1. non excusatur quis à pœna temporali, quantuncunq; pœniteat, est tamen locus pœnitentiæ spiritualis, & reconciliatione diuinæ, secundũm eundem. ☞ Quinimo in probatione huius delicti assassinatus nõ requiruntur exactæ probationes, sed sufficiunt probabilia argumenta secundũm Domi. in. d. c. primo. de homicid. colum. 4. & hoc credo propter horribilitatem illius delicti. ☞ In tantum, quòd si clericus cõmittit tale delictum assassinatus, potest puniri per iudicem secularẽ absq; aliqua degradatiõe, qa est diffidatus à iure canonico. vt in. d. c. 1. & diffidati p̃ius canonicũ, vidẽtur d̃gradati ipso iure. quod est mihi notandũ secundũ eundẽ. Dominic. ibi in fine.

Summarium.

1 PActum an possunt correctores facere cum suis officialibus super iura, & expensas.

Prætorũ. Ca. xvj.

ITem q̃ el dicho assistẽte, o gouernador, o corregidor no arrẽdara, [a] nicõsintira arrẽdar los officios d̃ alguazilazgo, ni el delas entregas, ni carcel, ni almotazenagos, ni los plazos, ni alcaldias, ni mayordomias, ni scribanias, ni otros officios q̃ tuuiere por respecto de su corregimiẽto directe ni indirecte, so pena q̃ pague lo q̃ ansi lleuare cõ otro tãto para la nr̃a camara.

a NO arrendara. [a] Quod hodie malè seruatur, licet hic, & in prouisionibus officiorũ caueatur, q̃ ista non locent correctores isti cupiditate capti. cõtra istũ text. & suã cõscientiã aliter faciũt, quia sæpe de his iuribus & expensis pactũ faciũt cũ suis officialibus, maximè cum algazelis, & executoribus: & hac de causa in istis officijs subrogãt p̃ personas viles, pauperes, & miserabiles, qui non audent iussa sua executiõi mãdare, nec recte, nec cum honore officia sua exercent: quod quidem pactũ aliquando volũt facere cũ suis locũtenẽtib⁹, maximè cũ paruis, & insipiẽtibus literatis, & fauore carẽtibus. ☞ Attñ in cõsilio regali video dimittere sine punitione tale pactũ factum cũ algazelis, & credo esse propter iura decimarũ, quę ex executionibus percipiũt, quia aliqũ sunt in magna quãtitate: & si isti algazeli omnia integra reciperẽt, essẽt sibi vtilia, quã correctori suũ officiũ correctoriæ. Et p̃ ista dissimulatiõe p̃cerũ regalij cõsilij facit, q̃ locatiõis appellatiõe in statuto nõ cõprehẽditur locatio mista faciẽs trãsitũ in aliũ cõtractũ vẽditionis, vel pacti, vt tenet Alex. in cõsilio. 28. volu. 4. nu. 3. p. l. sicut emptio. §. 1. ff. locatio. & per alia iura, vt ibi p̃ eum. Et facit quoq; qa vbi causa requritur ad exẽtiã act⁹, nõ sufficit illã haberi p̃ subsistẽte, nisi verè eã subsistere p̃betur. vt tenet Alex. in cõsilio. 27. eod. li. nu. 10. per text. in. l. si fortè. ff. de castrẽ. peculi. Tñ tex. noster disponit cõtrariũ, quia nõ possunt ista officia locare, nec pactũ sup̃ ea facere, in quãtũ dicit directè, ni in directè & in hoc declaratio regia esset necessaria, maximè in pactis factis cũ algazelis, qa fit cõtrariũ, vt dictũ est & in locũtenẽtib⁹ meli⁹ aliq̃ seruatur, & iubetur custodiri per pragmaticã factã p̃ nostrũ principẽ Philippum noĩe sui patris regis Caroli, incuriis quas habuit Valli soleti anno. 1548. petitione. 40. & in petitiõe. 60. in eiusdẽcuriis extẽdit hoc ad dños villarũ, & locorũ, vt nõ possint locare officia hic cõtẽtenta in nr̃o tex. qd̃ est optimũ, qa sæpè dñi tẽporales & quotidiè locãt dicta officia, quod est contra ius.

Summarium.

Summarium.

1 STatutum, seu lex debet esse honesta, & omnibus communis.
2 Statum continēs iniquitatem, an sit nullum.
3 Statuta collegiorum potestas tenetur seruare, nisi sint contraria iuri communi, vel municipali illius loci.
4 Satutum speciale præualet generali.
5 Statuta, quæ non sunt bona, potestas ea non tenetur seruare, etiam si iurauit seruare statuta ciuitatis.
6 Statutā iudex nō seruans ex iusta causa, vel eui denti vtilitate publica, non tenetur de hoc in syndicatu.
7 Statuta quæ sunt contra libertatem ecclesiæ iudex non tenetur seruare.
8 Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam, vel clericum, an valeat. vi. hic latè.
9 Statutum laicorum, an comprehendat clericos.
10 Episcopus inter laicos obligatur ad obseruandum statuta laicorum, si sunt rationabilia, bona, & æqua.
11 Si statuto laicorum cauetur, quòd si quis vendidit frumentum, soluat duos denarios pro libra, vel si dicat, quòd nullus retrahat victualia ex districtu, an sub eo comprehendantur clerici.
12 Statutum laicorum, quòd animalia clericorum, vel ecclesiarum à suis pascuis arceantur, an valeat.
13 Si per statutum subditi prohibentur acquirere, an comprehendantur acquirere volentes ab ecclesia.
14 Statutum, quòd consanguinei clericorum non emant non valet.
15 Statutum factum in fauorem clericorum, vel ecclesiarum, non potest reuocari.

a 1 BVenas. [a]Nota text. q statutū, † seu lex debet esse rationabilis, honesta, & omnibus cōmunis. vt in. c. erit autem lex. 4. distinct. & ideo dicit Bart. in. l. 2 omnes populi. ff. de iusti. & iur. q statutū † iniquitatē cōtinēs, est nullū. ipso iure facit text. in. c. cū omnes. de cōstitu. ☞ Sed dicit Alex. in. l. 1. ff. quod quisq; iur. nu. 4. q licet sit iniquū valet per l. prospexerit. ff. qui & à quibus. etiā si dolus in eo interueniat. vt. in. l. 2. ff. eod. quod quisq; iuri. & Felin. in. d. c. cū omnes. 2. colū. & idem tenet Iaſ. iñ. d. l. 1. nu. 5. dicēdo, q valet, donec per superiorē corrigatur, secus si est impossibile. ☞ Et facit. l. fi. ff. de collegi. illici. vbi tenet, q potestas te- 3 netur seruatore † statuta collegiorū, nisi sint cōtraria iuri cōmuni, vel municipali illius loci, prout tenet Gandi. in suo tracta. malefici. in parte, de ob seruantia statutorum. nu. 8. & debet seruare quando publicè interest ea seruare. vt Bart. in. l. nauicul. libr. 11. & tūc debet seruare ad corticē, & vsq; ad tenorē eius, secūdū Bald. in. l. 1. C. vnde vir, & vxor post principiū. nu. 2. per. l. quidā in filiū. ff. de verbo. obliga. & sufficit seruare illud, quod statuta volūt. vt glo. in l. 2. C. de iure domi. impe. & glos. & ibi Bald. in c. quoniā frequenter. §. q si super. in fine. vt lit. nō contesta. tenet q assessor statutis municipalibus debet inhibere. quod dicit notādū. ☞ In tātū potestas tenetur seruare statuta, q nō valēt rescripta, & impetratiōes, quas faciūt ali quæ potestates terrarū, vt habeāt arbitria super maleficiis in loco cōmissis, vel dum impetrant absolutionē ab statutis contra formā ipsorū statutoū super hoc loquētiū. quia esset cōtra publicā vtilitatē, & cōmodū publicū. vt tenet Iohā. de Plat. in. l. vnica. C. de pistori. lib. 11. imò dicit, q nō debet pati rector ciuitatis aliquid cōtra. l. ciuitatis fieri. C. de iure reipubli. l. 1. eod. lib. ☞ Sed si 4 in eodē volumine reperitur generale, † & speciale, semper sequēda sunt statuta specialia. vt tenet Bald. in. l. coheredi. §. qui patrē. ff. de vulga. & pupilla. ☞ Et si statuta nō sunt bona etiam si potestas 5 † iurauerit seruare statuta ciuitatis, & cōsuetudines, nō tenetur seruare, nisi laudabiles, & præscriptas, secūdū Innoc. in. c. dilecti. de maio. & obedi. † & Angel. in. d. l. omnes populi. in fine, & Gandi. vbi suprà. nu. 11. vbi ait, q si sunt mala, & iniqua, si nō vult, nō tenetur seruare, etiā si iurauerit vt. ff. de pactis. l. cōtra iuris. §. q & ipsum. & in cō cordātiis in gl. ibi posita, in verbo, nisi in casibus facit tex. in. c. 1. de iur. iurā. in. 6. & in. c. quintauallis.

Prætorū. Ca. xvij.

OTrosi. q vean las ordenāças dela dicha ciudad, o villa, o partido que fuere a su cargo, ylas que fueren buenas, [a]las guarde, y haga guardar. Y si viere que algunas ordenanças se deuen

lis.eod.tit.&.l.si iura.ff.de ōperis liber.& in.l.si dei.§.quāquā.ff.delega.3. ℣ Quinimo si ex iusta
6 causa,†vel euidenti vtilitate publica potestas,vel iudex nō seruat statuta,nō tenetur & hoc nō possit syndicari. vt Cataldi. in tracta. syndica.q. 24. ℣ Et multò min⁹ tenetur,imò nullo modo debet
7 seruare statuta,†si qua fūt cōtra libertatē ecclesiæ cū ipsa nulla sint ipso iure.vt in auth.cassā.& irrita.C.de sacro sanct.ecclesiis.& tenet Bart.in.l. de quibus.de legi.ff.nu.5.& Alex.ibi in addi. secus si sunt in eius fauorē,quia tūc debet ea seruare. tenet Abb.in.c.1.de iura.calū.nume.3.& hinc dicit Bart.in.l.filius familiàs.§.diui.ff.delega.1.nu. 12.
8 & Alex.ibi.nu.11.q nō valet† statutū prohibens alienationem fieri in clericū, quia est cōtra libertatē ecclesiæ,vt in.d.authē.cassā.& ista opinio,& sequaciū,q nō ligentur clerici,nec ecclesiæ, dicit vera Alex.ibi.nu.12.& tenet Anto.de Butri.in.c. tua.el primero.per illū text. de decimis & Abb. in.c.à nobis.el primero.de sent.excōmu. ℣ Bald. tñ.in.clerici.de iudicis.& in.c. quæ in ecclesiarū de cōstitu.colū.2.tenet cōtrariū,dicēdo,q tale statutū liget clericos,& ecclesiā:quia quilibet priuatus pōt imponere legē rei suæ, nē trāseat in ecclesiā.l.si ita quis.§.ea lege.cū gl.ff.de verbo.obliga. multò forti⁹ debet hoc posse statutū: & qa istud statutū fuit editū propter cōmune bonū.ſ. ne bona trāseāt ad ecclesias, de quibus bonis nō possunt postea alienare pro necessitatibus rei publicæ.vt in authē.Itē nulla cōmunitas.C. de epis & cleri.c..nō minus.de immunita.eccles.ita etiā tenet Bald.in repeti.l.cūctos populos.C.de summa tri.& fid.catho.10.colū.& respondit ad.l.fi. C.de sacrosan.eccles.ſ.q ibi cōceditur priuilegiū eccle się post cōtractū factū cū ecclesia, nā tūc est priuilegiata in acquisitiōe dñi.Sed qū cōtractus nō est valid⁹,vt in casu nostro,ppter statutū annullā dū tūc nō habet ecclesia priuilegiū, ergo statutū nō videtur cōtra libertatē ecclesiæ. ℣ Sed ista opinio Bald.secūdū Alex.vbi.suprà videtur cōfūdi p tex.in.c.fi.de immunit.eccles.libr.6. Et Iohan. Andr.ibi in nouella & p.d.Abb.in.c. relatū. de testamē.p Cardi.in repe.c. perpēdimus. de sent. excōmu.p Albericū in.2.parte statutorū.q.2.vbi p.8.colū.& per Bald.in.§.si cliētulus.in.3.colum. de aliena.feudi.& text.& ibi docto.in.c.ecclesiæ sanctæ Mariæ.de cōstitu.& expressus in rubrica de statutis,& cōsuetudi.in vſi.feudo. in parte.Itē nulla.& text.in.l.2.tit.9.parti.1. & istā opinionē tenet Mōtal.in.l.1.tit.5.for.ll.lib.1.in gl. siempre. versi. Itē facit ad aliā quęstionē.vsq; in fine. ℣ Et quia dū essem iuuenis anteaquā Alex. viderim in patria mea,quæ Mōbeltrā; vocatur, hæc quæ stio euenit ex partē illius villæ, vbi est dictū statutū,& fuit oppositū cōtra dñm Frāciscū de Gala archidiaconū Ciuitatensis,beneficiatū illius loci, q ille dñs archidiaconus non poterat emere possessiones,& fuit lis dicta disceptata,& ex parte domini archidiaconi sequenta de iure allegaui.

℣ Omini potētis Dei postulato suffragio in supradicta.q.sequētia cēseo dicēda, atq; tenēda.Et primū,quòd tale statum sit nullū domini temporales,qui prohibēt subditis,nec prælatis,aut clerī cis,seu personis ecclesiasticis quicquam vendāt, aut emant,ipso facto sunt excōmunicati.vt in.d. c.eos.de sent. excōmu.in. 6. & in.c. nouerit. de sent.excōmu.& vtrobiq; docto. & de iure ciuili secūdū Federicum imperatorem ipse irrita nunciat omnia statuta,& cōsuetudines,quæ ciuitatis vel loca,potestates,cōsules,vel quæcūq; aliæ personæ cōtra libertatem ecclesiæ, vel ecclesiasticas, personas edere, vel seruare aduersus canonicas, vel imperiales sanctiones præsumpserint, & eas de capitularibus suis mandat aboleri penitus: & si deīcætero similia tētauerint, ipso iure sint nulla,& rectores priuantur sua iurisdictione,& superiori applicatur, & vltra mille marcas soluant: & dicti potestates, consules, rectores,statutarij, & scriptores dictorum statutorum, necnon consiliarij locorum sunt ipso iure infames,prout tenet dictus imperator Federicus in titul.de statutis & cōsuetudi.cōtra liberta.eccles.& text.in.d. auth. cassā.& irrita.& Bartol.in.l. de quibus.ff.de legi. nu.5.& in repeti.nu.30.& text.in.c. ecclesia sanctæ Mariæ.de constitutio.& ibi docto.tex. in. l. 1.titul.delos prelados lib.1.in ordi.regali. & glos. in.l.1.titul.5.for. ll.lib.1.& sic quòd tale statutum est nullum. ℣ Etiam si tale statutum non dicat ex presse,quòd non emant clerici,sed etiam si dicat, quòd ne quis vendat,vel donet, vel alienet bona immobilia non existenti in iurisdictione statuentium,quia tale statutum non comprehendit donationes, vel alienationes factas clericis, vel ecclesiis,quia si comprehenderentur, esset in directè cōtra prædictam libertatem ecclesiasticā, & nō valet.vt tenet in expresso Abb. in. c. cū sicut.in fine.deeo qui mit.in posse.cauſ.rei seruāti. & idē Abb.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.el primero.vt lite pē.nu.2.vbi tenet.q constitutio laicorū etiā generaliter disponēs,licet nō tēdat cōtra ecclesiasticā libertatē,nō debet extēdi ad ecclesias, seu bona ipsarū. Et idē est dicēdū de bonis clericorū secūm Abb.ibi cōtra Bar.in.d.l.cūctos populos.q cōtrariū tenet nu.29.qa cōtra Bar.tenet quoq; Anto.in.d.c.ecclesia sanctę Mariæ. de cōstitu. & in.c.dilect⁹.de foro cōpe.reprobādo.opi.Bart.

℣ Et

℣ Et istã opinionẽ cõtra Bart. sequitur Iohan. de Linia. in. d. c. ecclesia. quod extendit Imol. vbi supra etiã si statutũ iniecisset vinculũ ante clericatũ: si tamẽ ius de quo quęritur, est originatũ principaliter à facto clerici, vt tenet Calde. in sua quæstione, quæ incipit. Statutũ ciuitatis. Et facit casus in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. vt lite pendeat, vbi statutũ generale erat de nõ alienãdo rẽ litigiosam, nec tẽdebat cõtra libertatẽ ecclesiæ, imò erit iuri cõmuni cõforme, attamẽ nõ extenditur ad ecclesias, & eorũ bona. ℣ Sed nõ eũdo per mẽdicata suffragia, dico, ꝙ tale statutũ laicorũ nõ cõprehẽdit alienationes factas clericis, vel ecclesiis. vt Iohã. Andr. singulariter in. d. c. eos. de immunit. eccles. in. 6. in nouella. & Abb. in. d. c. relatũ. el primero. de testamẽ. nu. 5. vbi tenet, ꝙ nõ obstãte tali statuto poterit quis donare, vel vendere bona prędicta clericis, vel ecclesiis: quia statutũ inferiorũ nõ põt tollere priuilegiũ indultũ ecclesiis per principẽ. & hanc opinionẽ tenet etiã Bal. in. l. generali. C. de sacro sanct. eccles. & Paul. de Castro. in. l. fi. C. eod. & Petrus de Anchara. in repe. c. canonũ statuta. de cõstitu. in. 3. principali quæsito. colũ. 20. versi. dicit etiã Bald. & Bart. & Bald. in d. l. fi. & Bald. in. l. iubemus nullã. C. eod. vbi dicũt, ꝙ statutũ prohibẽs alienare in forẽsem, nõ includit ecclesiã. & idẽ tenet Bald. in. d. c. clerici. de iudiciis. & statutũ prohibens forẽsem acquirere, nõ ligatur clericus. vt Bald. in. l. dudũ. C. de cõtra hẽ. emptione. & in. l. fi. C. de exactori. tribu. libr. 11. & in. l. si filius. §. diui. ff. de lega. 1. & notãt docto. in. l. in quorũ. ff. de pigno. & Paul. de Castro. in cõsilio. 193. &. 195. & Federicus de Sẽnis cõsilio. 26. vbi tradit dictũ Iohã. Andre. & cõcludit nõ valere dictũ statutũ respectu ecclesiarũ, & piorũ locorũ. Mouetur eleganter inter cætera: quia pia loca sunt à principibus priuilegiata, vt liberè eis donent, vel vẽdant. vt in. l. 1. & l. illud. C. de sacro sanct. eccles. statutũ ergo in cõtrariũ, nõ valet, duplici, seu triplici ratione, prima, quia (vt dictum est) laici inferiores nõ possunt tollere leges, & priuilegia tributa per superiorẽ, maximè ecclesiæ. vt in. c. cũ inferio. de electio. per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. &. 25. q. 2. per totũ. ℣ Secũda ratio: quia hoc esset cõtra libertatẽ ecclesiæ vniuersalis. ℣ Tertia ratio: quia potestas condendi leges tributa inferioribus. per. d. l. omnes populi. videtur tributa sine præiudicio priuilegij tributi per ipsum imperatorẽ: quia generi per speciem derogatur. vt in. c. veniẽs. de præscrip. & regula. gener. de regul. iur. in. 6. & Bart. in. d. l. omnes populi. & idẽ tenet Abb. consilio. 63. in. 1. volu. ſ. ꝙ sub tali statuto nõ cõprehẽdantur supradicta: quia priuilegiũ est cõcessum ecclesiæ, vt possit emere, & ex solo cõtractu, sine traditione quæratur dominiũ, & statutũ in cõtrariũ nõ valet. Et hoc priuilegiũ nõ põt renũtiari, quia est factum in fauorẽ publicũ. l. ius publicũ. ff. de pactis. tenet ad literã Bart. in. d. l. filius. §. diui. nu. 12. & Bal. cõsilio. 522. lib. 3. supra statuto Brixiæ, disponẽte ꝙ nullus audeat alienare bona, nec dominũ trãsferre de bonis suis in comitatu Brixiæ alicui non suppositio iurisdictioni, & qui non subeat onera, vbi cõsuluit, ꝙ non valeat tale statutũ in præiudiciũ ecclesiarũ & clericorũ. quòd nota. ℣ In cuius adiutoriũ insurgat beatus archiepiscopus Floren. qui iam est canonizatus, impositusq; in decalogo sanctorũ. in. 3. parte. titul. 24. c. 18. vbi ponit ad literã text. in. d. c. eos. & dicit, quòd si tale statũ fiat, prout in Italia, tale statutũ nõ cõprehẽdit donationes, vẽditiones, & alienationes factas ecclesiis. per. d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de cõstitu. & per Domi. in. d. c. eos. quinimo dicit beatus Florẽti. ꝙ si statuẽtes extẽderẽt tale statutũ ad ecclesias, vel clericos, erunt litigati ex cõmunicatione, de qua in. d. c. eos. cũ similibus. & ꝙ iudex ecclesiasticus possit illos, ad quos pertinet, cogere ad declarãdũ tale statutũ nõ respicere cõtractus fiendos cũ ecclesiis. per text. in. c. statutũ. de hæreti ℣ Et istud tene, quia ecclesia approbat opinionẽ Florẽti. ex eo, quia est canonizatus, & ab ea nõ recedẽdũ, licet aliqui teneant cõtrariũ quia esset errare, & sic ꝙ tale statutũ nõ cõprehẽdit clericos, vel ecclesiam. ℣ Sed si esset lex imperialis, quæ hoc vetaret, bene cõprehẽdit ecclesiã, vt est elegãs dictũ Bart. in. l. diuina domus. C. de exacto. tribu. lib. 10. post gl. ibi ita ꝙ vult Bar. facere differẽtiã inter legem principis non recognoscẽtis superiorẽ, & statutũ ciuitatis inferioris. Et idẽ quod Bart. tenet Paul. de Castro in. d. l. fi. C. de sacro sanct. eccle. nu. 6. & idẽ dicit Iohan. de Plat. in. d. l. diuina domus. nu. 1. esse, si statutum esset factum à ciuitate libera, non recognoscẽte superiorẽ. vt in. l. nõ dubito. ff. de captiuis. quia nõ apparet ratio diuersitatis, quare statutũ tãtũ possit in illo loco, quãtũ lex generalis, quia lex cõtra libertatẽ ecclesiæ nõ valet, vt dictũ est, & ideo est distingẽdũ secũdũ eũdẽ. Aut prohibitio dirigitur in rẽ, putà, ꝙ talis res nõ possit alienari, tũc quocũq; emente, etiã ecclesia, non valet emptio, propter in alienabilẽ rei qualitatem, quę potuit effici ab statuto, vel à lege. facit. l. aut qui aliter. §. fi. ff. quod vi. aut clã. & ibi notat Bartol. Aut prohibitio dirigitur in personã, putà, ꝙ nullus possit emere, & nõ cõprehẽdit ecclesiam, nec alios nõ subiectos. ℣ Sed ego cõtra Bart. & sequa-

ces

ces teneo, imò q̃ etiam lex imperialis hoc nõ po teſt facere: quia licet verum ſit, quòd lex principis generaliter diſponens debeat obſeruari quo ad eccleſias, eſt verum, vbi canonibus non contradicit. vt tenet Abb. in. c. in præſentia. de probatio. colum. 11. nu. 28. & quando non eſt contra libertatem eccleſiæ. vt in. d. c. quæ in eccleſiarum. Sed ſic eſt, quòd ſi eſſet lex, prout eſt in tit. 9. libr. 5. in ordina. regali non valet, quia eſt contra ius canonicum, ſpecialiter contra text. in. d. c. eos, & contra. d. authenti. caſſa. ☞ Tamen ſi dicta lex imperialis, vel ſtatuta laicorum confirmentur per papam, ligant clericos. vt Innoc. in c. 1. de tranſactio. q̃ text. in. d. c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. de conſtitu. Et iſta confirmatio debet eſſe in ſpecie, & certa, & nõ generalis, nã ſi generaliter papa confirmaret omnia ſtatuta, nunquam intelligitur confirmaſſe ſtatuta, quæ ſunt contra libertatem eccleſiæ. tenet Bald. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. 4. colum. verſic. ſed nũquid in generali confirmatione. & Iaſ. ibi. nu. 36. & Alex. in conſilio. 209. in. 2. volu. & Bar. Bald. & Angel. in. l. 1. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & latius Iaſ. in. l. more. ff. de iur. om. iudi. nu. 39. & Bald. in. c. veniens. 3. colum. de iur. iuran. & dicam in gloſ. fi. iſtius. c. verſi. in confirmatione.

☞ Et vide Anto. Franciſ. in additio. ad Abb. in c. ad noſtram de probatio. in. 1. additione. vbi dicit hoc non procedere in ſtatuto facto à populo ſubdito eccleſiæ Romanæ, quia tale populus poteſt ſtatuere cõtra ius canonicum quoad temporalem iuriſdictionem. de quo per Abb. in. c. q̃ clericis. de foro cõpeten. & tenet Alex. in conſilio. 177. in volu. 2. nu. 3. & 4. vbi intelligit hoc, q̃ poſſunt condere quo ad ipſos laicos, non contra clericos. quòd nota. & ſicin dubitanter teneo dictum ſtatutum, ſeu legem non habere locum.

☞ Facit alia ratio. Quia dominus archidiaconus habet in dicta villa domũ habitatiõis, & nulla bona, & poſſeſsiones, propter quod videtur eſſe vicinus, & habere domiciliũ. vt text. & ibi gl. in. l. hæres abſens. ff. de iudi. §. proinde. & in. l. 32. tit. 3. part. 3. Spec. in. tit. de cõpetẽt. iudicis, additio. §. Et licet dict⁹ dñs Archidiacon⁹ habet alia bona, & redict⁹ in dicta ciuitate Ciuitatenſi, nõ obſtat ei qa quis põt habere plura domicilia. vt. in. l. ab ſumptio. ff. ad municipal. c. dilectus. el ſegũdo. de reſcrip. c. ex parte de foro compe. & quòd ibi notan. &. §. fi. de Parochi. & domus habitationis cum alia bona, quæ habet, eſt incola illius villæ. tenet Bart. in. l. libertus. §. ſola domus. ff. ad municipal. maximè quia dictus Archidiaconus habet beneficium in. d. eccleſia, propter quod dicitur ciuis, & vicinus. vt Bart. in. l. 1. verſic. quæro etiam. ff. eod. ad municip. & eſt text. ſingula. in c. null⁹. de tempor. ordi. libr. 6. per quod debet gaudere in omnibus vt talis vicinus, & contra eum non habet locum dictum ſtatutum. & ſic fuit pronuntiatum per quẽdam conſeruatorem. poſtea poſt non nullos annos. emi Andream Siculũ Barb. & in repeti. rubricæ de rebus eccleſi. non alie. mirum in modum hanc quæſtionem examinat colũ. 25. verſic. accedo nunc ad ſecundum dubium, an tale ſtatutum comprehendat clericum. vbi per. 36. colum. tangit, quem copioſiſsimè pro vtraq; parte vide. & in fine dicit, quòd negari non poteſt, quin iſte paſſus ſit difficilis, & dubitalis, & multum egeret deciſsione pontificia. Tamen dicit, quòd vera concluſio eſt, quòd ſtatutum laicorum generaliter loquẽs, dummodo non ſit contra eccleſiaſticam libertatem comprehendit clericos, eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas, quidquid dixerit Albericus de Roſa. in. 2. parte ſtatu. quæ. 2. & per conſequens ſtatutum diſponens, quòd ſubdictus non poſsit alienare rem immobilem, vel ſi alienauerit in non ſubdictum, ſoluet grauem gabellam, quia in tali ſtatuto comprehenduntur clerici, & eccleſiaſticæ perſonæ. dicit tamen Barba. quòd nihilominus viuat, & moriatur ſuper hoc paſſu & in omnibus adhæret deciſsio ſanctæ matris eccleſiæ, vt vtar verbis Bald. in tractatu de ſchiſma. C. ſi quis aliquem telari prohibue. & ibi ad contraria reſpondet, quem vide. ☞ Iaſ. tamen in. d. l. filius familiàs. §. diui. ff. delega. 1. nume. 46. iſtam quæſtionem diſputat. & in nu. 53. &. 54. non faciendo mentionem de Barb. dicit, quòd tenẽdo iſtam partem, quòd valeat tale ſtatutum, & quòd ſub eo comprehendantur clerici, & eccleſiç, quę pars optimè defendi diſputando, poteſt reſpõderi ad. d. c. eos. quòd loquatur, quando ſtatutũ laicorum paſsim prohibeat omnia vendi eccleſiis, vt patet ibi inter. in tex. in verbo, nec quiquã vẽdãt. & ſic erat nimis præiudicialè eccleſiis, maximè concurrentibus etiã aliis prohibitiõibus, de quibus ibi in text. ☞ Secus in propoſito noſtro, vbi per ſtatutũ laicorũ ſolũ probibẽtur alienari immobilia in eccleſias, prout etiam diſtinguit Angel. conſilio. 48. ☞ Tamen ait Iaſ. q̃ in dubiis opinionibus cõſulendo, & iudicando tenenda eſt opinio, quæ fauet eccleſiç. vt in. l. ſunt perſonæ. ff. de religi. & ſumpti. fune. cap. final. de re iudi. l. ſi pars. ff. de in officio. teſtamen. ideo durum, & difficilè eſſet obtinere contra ſententiam Bartol. q̃æ eſt magis communis, quã dicit procedere, quãdo ſtatutum prohibiti

vnũ faceret expreſſam mentionẽ de eccleſia, & etiã ſi ſimpliciter diſponeret in mobilia nõ poſſe alienari in nõ ſubditos, tũc per iſta verba quã tũcũq; generalia nõ videretur cõprehẽdi eccleſiæ, nec eccleſiaſticæ perſonæ, ſecundùm Bald. in. d.l.fi.C.de ſacro ſanct. eccleſi. vbi dicit ita cõſuluiſſe.& ibi Anto.in.c.tua nup.de decimis.&.c.à nobis.el primero.& ibi Abb.3.notabil.de ſent.excõmunica & idẽ tenet Iohã. Andr.in.d.c.fi.de immunita eccleſi.lib.6.& Abb. in c.relatũ.el primero.de teſtamẽ.& iſtũ tene indubitãter,& ab iſta cõmuni opinione nõ recedas, & gauiſus ſui dũ inueni Iaſ.meũ cõſiliũ, & opinionẽ approbãtẽ,& dicẽtẽ eſſe cõmunẽ, ꝙ nota quia in pluribus ciuitatibus, & villis huius regni ſunt prędicta ſtatuta, quæ ad eccleſias,& eccleſiaſticas ꝑſonas,nõ extẽdũtur.idẽ tenet Paul. de Caſtro.in.l.fi quis.ff.de cõdi.inſtitu.nu.5. & Anto.Frãc.in additio.ad Abb.in.c.relatũ. el primero.de teſtamẽ.in additione, quæ incipit cum Bald.in.l.generali, & hoc tene licet, Signor. de Homod .conſil.91.ſubtiliter teneat ꝙ tale ſtatutum ſit iuridicum & non contra libertatẽ eccleſiæ.& eandem ſententiam ꝙ ſit communis opi. Bar.tenet dictus Iaſ.in ſecunda lectura illius.§. diui.num.80.licet dicat ꝙ ſemper ille tenuit contrariũ per fundamẽta.vt ibi per eum. ℣ Et an & qñ ſtatuta laicorũ cõprehẽdãt clericos,vi. Alex: in.l.nolle addire.ff.de adquire.hæredi.nu.3. vbi ait, ꝙ licet ſtatutũ laicorũ nõ poſsit auferre clericis,ea quæ ſunt à iure cõmuni, vel in priuilegiũ conceſſa ſecũdũ veras cõcluſiones vt in.d.authẽ.caſſa,tamẽ bene põt ſtatutũ laicorũ priuare eos à fauoribus inductis per laicos, vt eſt caſus notabilis,in.l.ſi quis curialis. C.de epiſcopis, & clericis,& ibi Bald. ℣ Et vi.Bald.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur.colũ.3.nu.7.verſic.edicta,
10 verò vbi ait,ꝙ epiſcopus, † inter laicos obligatur,ad obſeruãdũ ſtatuta laicorũ, ſi ſunt rationabilia bona,& ęqua,aliàs nõ,ita dicit intelligi. l. ex ea ff.de poſtulã.&.c.1.de noui oper. enũtiat. ℣ Et vide eũdẽ Bald.in.c.ex literis.de vita,& ho
11 neſta.cleric. vbi dicit, † ꝙ ſi ſtatuto laicorũ caue tur,ꝙ ſi quis vẽdit frumẽtũ ſoluat duos denarios pro libra; vel ſi dicat,ꝙ nullus poſsit retrahere vi ctualia extra diſtrictũ,ꝙ cõprehendũtur clerici, ſub tali ſtatuto, & hoc dicit verũ quoad pœnas pecuniarias,ſecꝰ quoad pœnas corporales,quia eis infligi nõ poſſunt,per ſtatuta laicorũ, vt tenet Archidi in.c.quiſquis.17.q.4. ℣ Extẽde, ꝙ nõ valet ſtatutũ cõtra libertatẽ eccleſiaſticã,etiã ſi cõfirmetur per regẽ, quia libertas eccleſię eſt tãta,ꝙ fiſcus,nõ põt ſuper hoc imponere legẽ,ni ſi fieret in fraudẽ fiſci, vt tenet Bald.cõſilio.116. in.1.volu.in fine. ℣ Et adde tu Iaſ.in.l.placet. in 2.lectura.C.de ſacroſanct.eccleſiis.in fine,vbi te
12 net,ꝙ ſi cõmunitas, † habet loca paſturę,& eccleſia mittat animalia ad ibi paſcendum, ita tenetur ſoluere,ſicut mere laici ita dicit,ꝙ tenet Abb.in cõſilio.6.& vide Lucã de Pẽna.in.l.iubem⁹. C. de naui. nõ excuſan.lib.11.colũ. verſic. hæc faciũt vbi altercando pro vtraq; parte tenet, quòd princeps ſecularis põt ſtatuere, ꝙ animalia clericorũ & eccleſiarũ à ſuis paſcuis arceantur vel etiã à paſcuis priuatorũ, nec ſumãt illa dominis inuictis,& ꝙ ſi inueniãtur in illis paſcua ſumentia ſoluãt pœnã aliàs impunè poſſent offendi.vt ibi per eũ,& facit ꝙ tenet Bald.in.l. cõtra iuris. §.ſi filius,in fine.ff.de pactis,& ibi Iaſ.nu. 11. ꝙ clericus qui vtitur ſtatuto laicorũ nõ põt eo vti. niſi,cũ oneribus proueniẽtibus ex eodẽ ſtatuto licet aliàs clericus nõ ſit ſtatuto laicorũ aſtrictus. ℣ Sed quid ſi per ſtatutũ prohibẽtur ſubditi ac-
13 quirere,an † cõprehẽdãtur acqrere volẽtes ,ab eccleſia. Alex.in.d.§.diui .nu.13.tenet ꝙ ſic allegãdo Federi.cõſ.35.incipiẽte,ſtatuta,&moder.in.d c.fi.deimitatio.eccle.in.6. ℣ Et in tãtũ ſtatutũ cõtra clericũ ſeu cõtra libertatẽ eccleſiaſticã nõ va-
14 let,ꝙ etiã, † ſi ſit ſtatutũ, ꝙ clerici teneãtur ad aliqd faciẽdũ,putà ad ſoluẽdas collectas,& ſi nõ fecerint teneãtur eorũ cõſãguinei ad aliquã pœnã tale ſtatutũ nõ valet qa dicitur eſſe cõtra libertatem eccleſiaſticã, vt tenet Bald. in lectura antiqua.in.l.1.ff.de in ius vocã. vt eant aut ſatiſdent, & ibi Ang.quos ſequitur ibi Alex.nu.3.quia veriſimile eſt,ꝙ clerici nollẽt ſuos cõſanguineos laqueari pœnis ſtatutorũ.per text.in.c.ſciant cũcti,de cle.in.6.& idẽ tenet Bart.in.l.1.ad finẽ.ff. de his qui pene nomi.& in.l.hic pene.C. de Agri.& cẽſi.lib.10.& per Bald.in.l.1.ad finẽ.C. de indict. vidu.tolle.& per eũdẽ in.l.1.C.de epiſcopis,& cleri.in princip.& per alia iura vt ibi per eũ,& idẽ tenet Paul. de Caſtro. in.l.1. ff.de his qui pene. nomi cauſ.reliqui.nu.2.&.in.l.hæres meus.§.ꝙ in fraudẽ.ff.de cõditio.& demõſtra.& ibi Bald. ℣ Sed ſtatutũ factũ in fauorẽ clerico-
15 rũ vel eccleſiarũ an poteſt reuocari † per ſtatuẽtes Paul.de Caſtro in.l.ſi quis curialis.C.de epiſcopis,& cleri.nu.5.tenet,ꝙ ſic,dũ nõ auferãt clericis ius cõmune,ꝙ ab ipſis ſtatuẽtibus non habẽt,ſed Bart.tenet cõtrariũ,ſecũdũ eũ.in.l. priuilegia. C. de ſacro ſanct. eccleſi. & pro eo dicit Paul.ꝙ facit,ꝙ notat Innoc.in.c.nouit de iudi.ſuper verbo Theodoſius ſed Cy.ibi in.d.l. priuilegia.tenet cõtra Bart.& quæ opinio.Cy.eſt tenẽda.vt tenet Alexan.in.l. nõ amplius.ff.delega.1.

nu.5.

numer.5.vbi ponit alios doctores eam tenentes, & sic tenet quòd potest reuocari licet Antoni. Francis.in additio.ad Alexand. tenet opi. Bart. in.d.l.non amplius.

Summarium.

1 QVis potest statuta vetera emendare, reformare,& declarare per potestatem sibi cõcessam faciendi statuta.
2 Statutum emendatum non dicitur,nouum statutum sed vetus.
3 Declaratio trahitur retro ad tempus dispositionis factę.
4 Lex noua declaratoria veteris,trahitur ad præterita negotia.
5 Qui delarat nil noui facit.
6 Ex scriptura declarata agitur,non ex declarante.
7 Declaratio plus se habet quã constituti;oquia.declaratio respicit præterita:cõstitutio, futura, & quando lex procedit interpetrando porrigitur ad præterita.
8 Testis potest declare dictum suum.
9 Declaratio appellationis interlocutorię sentẽtię potest fieri sine scriptura.
10 Declarari potest libellus, etiã post litem contestatam.
11 Declarare potest iudex ex interualo sententiam suam.
12 Declarare quis dicitur etiam si quis corrigat errorem suum.
13 Declaratio facta per Papam circa gratias factas per eum,an pręiudicet aliis quibus erat ius quæsitum.

b Emendar. [b] Nota text .qui dat correctoribus facultatem tollendi statuta si non sunt bona nec rationabilia, & sic est correctori data potestas per istum text,talia statuta reformandi quia quando
1 alicui est concessum,†facere statuta poterit vete emẽdare,reformare,& declarare,tenet Ang.in.l. iuris gẽtiũ.§.adeò authẽ.de pactis,versi.sequitur in text.& Alex.ibi nu. 4. &. 5. per text.in.l. videamus.§.penulti.ff.de in litem iura.& Paul. de Castro.C.de nouo.C.compo.numer.10.& Guiller.de Sussa.in.l.prima.C.de emenda.C.insti.& Gandi.in tracta.malesi.in parte de obserua.statu. in principio.

¶ Et tales electi,ad emendanda statuta possunt addere,& de trahere siue demere,vt in dict.l. de nouo.C.cõpo.§.quibus versi.adiiciẽtes,& de nouo.C.confirman. §.sed si quando.

emendar, [b] y hazer de nueuo, las

¶ Tale autem statutum emendatum non dicitur
2 † nouum statutum sed vetus vt est communis conclusio Alberic.de Rosa. in prima parte statu. quæstione. 22. per text. in. l. hæredes palàm.§.Sed si nota,ff. de testamen. quia emendans non facit nouam speciem sed veterem excutit. l. adeò. cum quis. ff. de adquire. rerum domi.

¶ Facit quòd tenet Paul. de Castro. in dict. l. hæredes palàm.§.si quid.nume.3.versi. Item no-
3 ta,vbi ait,quòd declaratio † trahitur retro ad tẽpus dispositionis factæ.allegando Iohan. Andr. in additio.ad Specul.in titul.de teste.§. nunc videndum quòd adeo adheret dispositioni, quòd vnà cum ea videtur manasse.

¶ Et ex hoc multa sequuntur,scilicet, quod no-
4 ua †lex declaratiua veteris trahitur ad præterita negotia vt notant docto. in. l. omnes populi. ff.de iusti.& iur.

¶ Et quòd declaratio trahatur retro. tenet Bald. in.l.cum testamento. C.de testamen. manumiss. in fine.& Abb. vbi latè per additio.in capitu.ex parte.de consuetudi.nu.4.& Ias.in.l.quod iussit
5 ff.de re iudi.nume. 3.& quia qui declarat†nil noui facit,vt tenet Philippus Decius consilio.423. in fine.& facit, quod tenet Bart. & docto. in. l. asse.ff.de hæredi.institu. vbi dicit, quòd agatur
6 †ex scriptura declarata non ex declarante.

¶ Facit quoq;,quod tenet Bald.in.l.non dubiũ. C.de legi.prima.colum.nume.2.versic.tertiò nota.allegando Iohan. Andr.in capitul.vlti.de ver-
7 borũ significatiõe.in.6.nouella.ꝙ plus†se habet declaratio,quam constitutio. quia declaratio respicit præterita, sed constitutio respicit futura, & sic quòd quando lex procedit interpetrando seu declarando, porrigitur non solum ad futura sed etiam ad præterita, secundùm eundem Baldum.

8 ¶ Itẽ facit ꝙ testis potest declarare†dictũ suũ,vt notat Bald.in.l.in bone fidei. C. de rebus credi. & in capitul.1.§.si enim domino.colum. 3. quid sit in vestitura. in vsi. feudo. & Alexander. in additio.ad Bartol.in authen.qui semel,c.cum, &

quando

quãdo.& Abb.in.c.ex tenore.de testi. & est gl. in.c.cũ Iohãnes de fide instru.in parte postquã. & facit text.in.l.30.titul.16.parti.3. vbi per Mõtal.de intellectu.idẽ tenet Petr⁹ de Ferra. in forma libelli oppositi. contra testes post publica. §. sunt publicatis.nu.20.vbi ait,ꝙ quãdo testis obscure locutus est vel si non expressit causam sui testimonij poterit iudex in eadẽ instãtia, iterũ repeti ex iudicis officio, ad sui informationem, sed nõ ad instãtiã partis, & talis declaratio põt fieri absq; nouo iuramẽto,& absq; noua citatione partis:quia iuramẽtum, & citatio prius facta trahitur ad declarationẽ, quia potest addere seu ponere,id qđ omisit,ꝙ etiã pertinetad declarationẽ,ꝙ hodie declaratur tãquã tũc fuisse dictũ prout tenet Paul.de Castro.in.d.l.hæredes palã.§.si quid.nu.4.& idẽ tenet Bal. in authẽ. hodie.circa principiũ. C.de iura calũ. & tenet. Hippo. de Marsi.in repeti.l.de vno quoq;.ff.de re iudi.nu. 76. ℣ Quòd est idem in appellatione ab interlo
9 cutoria,quia licet talis appellatio,† nõ possit fieri nisi in scriptis vt in.c.1.de appella.in.6. poterit ex post facto aliquid declarari circa ipsam sine escriptura,solo verbo,secũdũ Paul. de Castr.
10 vbi suprà.℣ Itẽ põt libellus declarari † post litẽ cõtestatã licet nõ mutari.vt tenet Bald.in.d.l.hæredes palã.§.sed & si notãt per gl.in.l.idẽ Põponius, si frumẽtũ.§.fi.ff.de rei vendit. ℣ Et idem
11 dicit,ꝙ iudex ex interualo,† põt declarare suam sententiã,ꝙ dicit esse verũ quãdo declaratur id, qđ est aliquid saltẽ quoad certitudinẽ legis,licet homini nõ sit certũ,secus si ad qđ declaratur erat per se nullũ,ita ꝙ deficiebat ius, & probatio: qa ista declaratio non habet robur ab actu,ideò oportet,ꝙ per se ipsum sit actus solẽnis.arg. in. l. accusetur.ff.de adult.vide quę dixi in proœmio in gl.de ornãças.nu.19.℣ In tãtũ dicit Bal.vbi su
12 prà,ꝙ dicitur qs declarare,† etiã si qs corrigat errorẽ suũ,& nõ dicitur de nouo facere,ꝙ dicit esse notãdũ.℣ Idẽ dic in declarationibus, factis p
13 papã,† quia multotiẽs papa facit aliquas declarationes circa gratias factas per eũ,vtrũ preiudicẽt aliis,quibus erat ius quæsitũ.& Paul. de Castro.in.in.d.l.hæredes palã.§.sed nũquid.nu.4. dicit,ꝙ arg.est,ꝙ sic quasi hoc declaratur à principio fuisse dictũ, quo casu nõ fuisset alteri ius quęsitũ, qđ dicit intelligẽdũ de propria declaratione,quæ cõsistit circa aliquod verbũ dubium, sed interdũ declaratio,cõsistit circa idqđ nõ erat dubium de iure,& tũc declaratio habet vim nouę dispositionis,& ideò non valet quæsitum secundum.Paul.de Castro.ibi.

Summarium.

1 Permittitur hodie statuta facere nu.8.
2 Anteaquam statuta fiant debet in concilio arengari,& deliberari.
3 In statutis fiendis debet prætor esse præsens.
4 In statutis à populo fiendis eadem solennitas requiritur quæ in aliis eorum gestis, scilicet, quòd more solito conuocetur, & quòd simul coadunentur, & minus adsint duæ partes.
5 Decuriones,id est,rectores possunt hodie statuta facere.
6 Statuta facta per decuriones,an debeant publicari per præconem.
7 Satuta à quo tempore ligent.
9 An solus potestas,potest statuta facere.
10 Iudex potest statuere salarium, pro aliquo malefactore capiendo vtilitate publica imminẽte.
11 Magistri grammaticę, an possunt facere statuta,inter suos scholares.
12 Statuta facta per istos correctores sine concilio ciuitatis,an durent perpetuò.
13 Populus vel concilium ciuitatis, an potest statuere sine correctore, seu prætore, vel aliquid agere.
14 Ex communicati banniti,vel interdicti non possunt statuta facere.
15 Statuta an debeant fieri,super eo,ꝙ nullo iure dispositum est.
16 Statuta cõtra ea quæ sunt reseruata principi non valent.
17 Statuta facta per ciuitatem quòd à sententiis suorum officialium non possit appellari,an valeant.
18 Casus qui non reperitur decisus per noua statuta,sed per vetera,an debeat dicidi secũdũ vetera vel per ius commune.
19 An per pœnam statuti sit sublata pœna legis antiquę.
20 Si statuti via eligitur,quo pœna minor imponitur, an possit agi via communi, quæ imponit maiorem vel econtra.
21 An qui fecerunt statuta concessione principis, possunt postea ea reuocare.

Las hara.

[c] 1 Las hara. [e] Nota text. quòd hodie permittitur † facere statuta quia secus erat de iure antiquo: qa talia statuta nõ poterãt fieri sine scientia principis, vt tenet Bal. in titul. de pace contestati. colum. 4. numer. 14. ☞ Et

2 anteaquam, fiant corrector † in tali concilio, seu regimiento, debet proponere, quid placeat de statutis fiẽ

[c] hara, con acuerdo del regimiento mirando mucho en

dis, & super hoc arengetur, deliberetur, & reformetur, vt legitur quãdo leges fieri debẽt, vt in. l. humanum. C. de legi. & Institu. de iniur. §. illud. & Institu de iur. natu. gen. §. lex. & in. §. senatus, & ibi Angel. in fine, & in. §. plebis citum, & in §. constat autem, & ibi Angel. numero primo.

☞ Tamen si reperitur aliquod statutum, & non apparet, quòd fuerit facta propositio in concilio vel populo, vel quis fuerit ille, qui proposuit, valet statutum, vt Bartol. in l. vniuersis, in fine. C. de pren. impera. offere. & in. l. secũda. C. de decurio. libr. 10. & tenet Angel. & dicit esse notandum. in. d. §. constat. numer. 2. & tenet Paul. de Castro in. l. prima. ff. de constitu. princip. ☞ Et in istis statutis fiendis debet esse corre

3 ctor, † vel potestas præsens, vt in isto text. aliter tale statutũ nõ valeret, vt in. l. prima. C. de seruis reipublic. & tenet Gandi. in tracta. malefi. in parte de obseruan. statu. numer. 3. &. infrà dicam.

☞ Et in istis statutis à populo faciendis eadem

4 † solennitas requiritur, sicut in aliis eorũ gestis, videlicet, quòd more solito totus populus, vel concilium conuocetur. vt notat gloss. in. l. secundã. C. de decurio. libr. 10. & quòd simul coadunentur, nec sufficit consensus separatus, vt in. l. maiorem. C. de pactis, & in. c. in Genesi. de elect. & quòd sint duę partes ad minus, & quòd facta proposita in dicto concilio, id quod à maiore parte duarum partium fuerit obtenta, siue vrbis, vel per tantum consensum nutu, vel fabis: vt arguitur in. l. seruo inuicto. §. si pupillo. ff. ad Trebellia. illud valet, & tenet, vt in. l. multi. cum. gl. ff. quòd cuiusq; vniuerso nomi. ☞ Dummodò il la pars consiliariorum, quæ non fuit præsens, nõ sit expulsa de ciuitate per inuidiam: quia tunc licet statuta facta à præsentibus seruaretur, inter eos, non tamẽ in præiudicium expulsorum, nec præsentes glorientur de sua malignitate, vt in. l. itaq; fullo. ff. de furtis, prout tenet dictus Ange. in dict. §. ius ciuile. Institu. de iure. na. numer. 6. & in. §. senatus. num. 3. in fine. ☞ Sed hodie non

5 totus populus, sed solũ † decuriones, id est, regi

13 dores, qui publicè sono campanę, vel voce præconia, vel die solita, loco, & more solito congregati sunt, possunt facere ista statuta, vt in. l. si pupillus. §. decuriones. ff. de verb. significatio. & probat dictus Gãdi. in. d. titul. de obseruã. statu. in principio.

las que tocaren a

6 la election delos officios, para que se

☞ Et talia statuta facta per eos, debent † publicari per præconem, q̃ est verum in statutis vniuersalibus, secus in statuto particulari in fauorem alicuius facto, vt tenẽt Bald. & Cy. & Paul. de Castro in. l. leges. C. de legi. nume. 2. & Angel. in. d. §. ius ciuile. Institu. de iur. natu.

7 nume. 12. ☞ A quo autem tempore legent † ista statuta, dic quod habentes notitiam statuti, statim ligãtur. vt in. l. fi. ff. de decurio. ab ordi. faci. si verò loquimur in ignorantibus, tunc si sunt statuta præiudicium asserentia, ligant infra tempus, arbitrio iudicis discernẽdũ, vt possit cõprehendi vtrum fuerit ille in suprema ignorantia, vel non, si vero afferant vtilitatem statim operantur effectum vt tenet Angel. in. d. §. ius ciuile. numer. 11. vbi dicit, quòd Bartol. in. l. prima. in fine. C. de caducis tollen. dicit, quòd sufficit probare per testes, quod statutum fuit publicatum. argu. l. ea quidem. C. de accusa. ☞ Contra istum

8 text. videtur esse: † quia prætores siuè præsides prouinciarũ, & potestates, & alij officiales terrarum non possunt facere leges, quia post translationem imperij in principem non possunt prætores, etiam populi Romani legem vniuersalem facere, quia nõ potest populus Romanus, vt tenet Angel. de Aret. in. §. prætorum. Institutio. de iur. natur. gen. nu. 3. & in. §. quod principi. nume. 5. ☞ Sed hoc non est contra nostrum text. quia hic non datur facultas ciuitatibus, & villis faciendi leges generales, sed solùm statuta particularia, quo ad ipsam ciuitatem, & quoad cõmorantibus in ipsa, & in suo districtu, & iurisdictione, quia tunc bene possunt ista facere, vt in isto text. regio. & Bartol. in. d. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. gloss. & docto. in. prima. C. de potest. Bartol. in. l. final. ff. de pœnis: & per Bald. in. d. l. omnes. nume. 2. vbi ait, quòd populi possunt sibi facere statuta. l. Antiochensium. ff. de priuileg. credi. & ff. de decreti. ab ordi. faci. l. final. & l. prohibere. §. planè. ff. de quo vi aut clã. l. seruí nostri. C. de noxali. c. 1. de cõsti. in. 6. ☞ Nam sicut populus potest habere propriam consuetudinem. vt in. l. an in totum. ff. de ædifi. priua. & l. de quibus. ff. de legibus. & l. vendi-

tor.§.conſtat.ff.communia prædio.à qua non eſt recedendum:quia habet vim naturę vt in.l.1.§. deniq;.ff.de aqua pluuię.arcen. ita poteſt facere ſtatutum & tenor,& ordo conſuetudinis,& ſtatuti non debet prætermitti.vt in. d.§.conſtat. & & in.l.certa forma.C.de iure fiſci.libr.10. & in.l. cõſtitutiõibus.ff.ad municipal.quia ordo rei dicitur forma rei quæ non debet præuaricari,etiam in actu fauorabili.vt in.l.qui Romę.§.Fauius hermes.ff.de verbo.obliga.ſecundùm Bald. vbi ſuprà.& Anto.& Abb.in.c.quòd clericis. de foro competen.

℣ Dummodo non ſtatuant in præiudicium cuiminis imperialis. vt tenet gloſſ. in.l.9.titul.5.lib.3.for.ll.in gloſſ.por ſu.in fine.

9 ℣ Sed an ſolus poteſtas,& ſic† corrector poteſt facere ſtatuta.iſte text.videtur dicere,quòd non ſed debet ea facere cum conſilio ciuitatis,ibi, las hara con acuerdo del regimiento.idem tenet Ange.in.d.§.ius ciuile.colum.2.nume.5. verſic. aut iudices,vbi ait,quòd ſi iudices habent temporalem iuriſdictionem, vt rectores terrarum, conuocato conſilio ciuitatis ſtatuta poſſunt facere. vt in dict.l.prima.ff. cuiuſq; vniuer. nomi. ipſi vero ſoli non poſſunt facere.vt in.l. pro grammatic.C.cõminatio vel epiſtol. ℣ Sed hoc intellige de ſtatutis perpetuis,ſed ſtatutis temporalibus,ideſt,quod durent tototempore ſuo ſpectantia ad exigentiam factorum, vt quod nullus portet arma,& ſimilia bene poteſt ſolus ſine concilio ciuitatis facere,vt tenet dictus Angel.vbi ſuprà.per tex.in.l.final.C. de officio præfe. vig. & Angel.magis latè in.l.1. ff. quod quiſq; iuris. ℣ Ad quod facit quod tenet idem Ang.in.c.cũ nauariorum.C.de nauicula.libr.11.de iudice ſta-

10 tuente † imminente publica vtilitate ſalarium pro aliquo malefactore capiendo, de quo per Bartol.in.l.1.ff.de iuſti.& iur.nume.3.& ibi per Iaſ.numer. 11. vbi ponit plures limitationes. de quo vi.Bartol.in.d.l. nauariorum, & Iohan. de Plat.in.l. vnica.C.de preben. ſala.libr.10. ℣ Tamen ſi ſunt iudices de maioribus magiſtratibus, vt de ſenatoribus præfectis prætorio, vel legatis apoſtolicæ ſedis,poſſunt ſtatuta condere, vt in.l.non ambigitur.ff.de legibus, & etiam ſi habent dignitatem perpetuam, vt omnes marquiones,epiſcopi,& ſimiles perſonę,poſsũt facere dicta ſtatuta vt in.c.2.de maio.& obedi. Angel. in l.vectigalia.C.noua vectiga.impo. non poſſ. in 6.colum.in.3.quæſtio.verſic. Item dico de legatis, ſed in hoc vide diſtinctionem Bald. relatũ per Angel.vbi ſuprà. ℣ Et adde, quòd magiſtri

11 † grãmaticę inter ſuos ſcholares poſſunt facere ſtatuta pœnalia,& correctoria malorũ.argumtũt.gl.in.l.liberto.ff.de obſequiis liber. nõ autẽ poſſunt imponere pecuniariam,cum ob mores non debeant fieri receptione pecuniæ.arg.in.l. prima.§.taceat.C.de rei vxo. actione,ſecundùm Angel.in dicto. §. ius ciuile, quòd facit contra iſtos rectores grammaticę quia qualibet hebdo-

12 da locant regulam. ℣ Sed an iſta ſtatuta facta per iſtos † correctores,ſine concilio ciuitatis durent perpetuo, vide Gandi in. d. tracta. malefi. in dict.parte obſeruan.ſtatu.in principio,vbi videtur tenere,quòd ſi ſunt facta communicato cõſilio ſunt perpetua.per.l.ſi prætor.ff.de iudiciis, & per alia iura vt ibi per eum Bald. tamen in. d. l.omnes populi.3.colum.nume.7.verſicul. edita vero, videtur ſentire,quòd nõ ſint perpetua,ſed ſolùm durent quouſq; durat ſuum officium:quia propriè non dicuntur ſtatuta municipalia:quia non ſunt propoſita perpetuè iuriſdictionis cauſa,ſed prout res incidit vt in.l.ſi quis id quod.ff. de iuriſdi.om.iudi.& l.ſi.ff.de pœnis. & ex his non oritur actio in factum, tanquam ex edicto prætoris,ſed oritur actio de ex illo edicto ſi quis ius diceti non optempera. & iſta dicunt bana potius quàm ſtatuta,quia habent vim ſententię interlocutorię, & non vim legis nec,ſententię diffinitiuę. vt in.d.l.p grãmatic. ℣ Et ſucceſſor qui iurat ſeruare ſtatuta,nõ videtur iurare ſeruare illa quæ finita ſunt,& non ſunt redigenda in libro ſtatutorum,& quia ſi imponitur pœna venienticontra ſtatuta loci,iſta pœna non habet locum,quia non poteſt dici ſtatutum,niſi exomiſsione populi magiſtratus fecerit.vt in.l. prima.ff.quòd quiſq; iur.

℣ Et Bartol.in.l.imperator.ff.de pœnis,quæ eſt lex finalis,dicit,quòd ſtatuta ſunt perpetua, ſed Bartol.ibi loquitur quando ſtatutum eſt factum àpopulo:quia tunc eſt ius ciuile,vel ſi eſt factũ ab aliquo habente poteſtatem ,vt ab epiſcopo vel legato,duce,marquione,non de & ſtatutis factis per poteſtatem vel correctorem ſine conſilio.vt Bart.in.d.l.omnes populi.nume.8. ℣ Sed actio deſcẽdens ex ſtatuto an ſit perpetua,dicit, quòd quando eſt factum à populo erit perpetua, ſed ſi ſtatutum fit ab aliquo præſide(vt quotidiè fieri videmus)tunc actio deſcendens ex eo ſi eſt pœnalis ducat anno,videtur enim ius prætorium, quòd eſt factum à magiſtratibus, & ſic Bartol. cum Bald. concordat,& idem tenet ibi Alexander. in additione. ad Bartol. de quo vide Bald.in.l.prima.C.de hæredita. Inſtitu.& Angelum. in dicto. §. ius ciuile. numero decimo tertio.

℣ Vtrum

13 ℣ Vtrum populus vel concilium ciuitatis †poteſt ſtatuere ſine prætore vel correctore, dic quod non, vt in principio iſtius gloſſæ dixi allegãdo Gãdi. & in adiutorium eius facit, quòd populus non poteſt vnum minimum actum iuriſdictionis exercere niſi interueniat magiſtratus, vnde non poteſt apud populum aliquis emancipari, vt. ff. de ſeruis reipub. ma. l. 1. ſed ſtatuta cõdere eſt iuriſdictionis: quia qui ſtatuit ius dicit, imò facit, quòd plus eſt quã dicere ius vel reddere, vt in. l. 1. ff. quòd quiſq; iur. ℣ Et quia eſt forma legis, quòd magiſtratus faciat propoſitum interrogationem, in conſilio, vel parlamento populi, vt dictũ eſt, & in. l. 1. ff. de legi. in gloſ. ℣ Et quia præſes ciuitatis debet ibi eſſe tanquam caput, & congregatio, & congregati ſunt tanquam mẽbra, vt Bald. in. l. actor à tutore. ff. rem raptã habe. & ideo ſecũdùm eum ibi, in ſyndico, vel actore conſtituto ab vniuerſitate requiritur decretum poteſtatis ſeu præſidiis, & idem tenet Bartol. in l. nulli. ff. quòd cuius vniuerſi. nomi. nume. 7. & melius Paul in. 6. & Abb. in capitul. primo. de ſyndic. & Bald. ibi in rubrica. numer. 3. & Specula. in titul. de actore ab vniuerſita. in principi. vbi tenet quòd contra, actorem vniuerſitatis excipitur quòd eſt ſine decreto iudicis conſtitutus, & per eundem. in titul. de ſyndico. numer. 17. & Bald. ſingulariter in. l. filius familiàs. §. veterani. ff. de procura. nume. 3. & eſt communis opinio. vt additio. Abb. in. d. c de ſyndic. nume. 5. & vi. gloſ. in. l. 3. titul. 10. lib. 1. for. ll. in gloſſ. fi. in fine. aliàs ſi cõſtituitur procurator, ſine authoritate iudicis, vel forma nõ ſeruata, eſt nulla cõſtitu. tenet Bar. & Plat. in. l. actuarios. C. de nu. actuariis li. 12. licet contrarium teneat Bald. in. c. edoceri. de reſcriptis. nu. 5. & in. c. ſignificauit. de appellatio. numer. 5. tamen ſi deficit poteſtas, bene poteſt creari talis procurator à decuriouibus. tenet Bald. in. l. vbi aſſint. ff. de tutori. & curat. datis ab his, in fine. ℣ Præterea omne quòd eſt neceſſarium ad ordinem rei, eſt neceſſarium ad eſſe rei, ſed populus non debet vocari niſi per magiſtratum. vt in. l. obſeruare. C. de decuri. lib. 10. ℣ Ad idem facit quia populus nõ poteſt diſponere ſuper magiſtratu, niſi confirmetur, ſuperiore vt in authen. defenſo. ciui. §. in crimine. colla. 3. ergo non põt diſponere ſup iure redẽdo à magiſtratu quia cum magiſtratus ſit ſuperior populo ratione confirmationis ſuperioris, ergo populus non poteſt imponere legem magiſtratui, quia inferior non poteſt imponere legem ſuperiori. vt in l. prima. ff. de conſtitutio. princip. ℣ Et quia clericus ſine epiſcopo non poteſt facere ſtatuta, quia eſſent membra capite mutilato, ergo idem in populo. Populus enim debet ſubeſſe, non præeſſe cùm magiſtratus ſit eius princeps. l. ſpadonem. §. ſi ciuitatis. ff. de excuſatio. tuto. ℣ Quoque facit. Nullus populus videtur ſani capitis: quia quantò maior numerus, tantò minor intellectus. vt in. l. ſi conſtat. de appella. & . ff. qui. & à qui. l. ſi priuatorum. & in . l. totiens. ff. de pollicita. Præterea populus Romanus, in quo erat omnium populorum vis, ac poteſtas, abdicauit à ſe imperium, ergo non remãſit in mẽbris, quia cum capite fortunas ſuas tranſtulit. l. ſi. C. de legi. & in. l. qui ex liberis. §. 1. ff. bonorũ poſſe. ſecundùm tabul. ℣ Præterea. A quo remouetur genus, emouetur, & quæ libet eius ſpecies. C. de tranſactio. l. ſi cauſa cognita. Sed à populo remouetur omnis iuriſdictio ſtatuendi. vnde dicit Innoc. in. c. cum acceſsiſſent de conſtitu. quòd penes populum iuriſdictio, nulla reſidet hodie. & ibi Compoſtella. tenet, quòd nulla vniuerſitas poteſt facere conſtitutionem abſq; magiſtratu. quæ opinio ſecundùm Bald. in. d. l. omnes populi. colum. 2. nu. 3. ſeuerer & tenacitè ſeruatur in terris eccleſiæ, & ideo ſi tota puincia faceret ſtatutũ, nõ admitteretur, niſi eſſet approbatum: Sicut ſi caſtrum faceret ſtatutum, non admitteretur niſi per cõmunem ciuitatis approbaretur. ℣ Sed Bal. vbi ſupra videtur tenere. q nõ habeat locũ in ciuitatibus, quæ iura ſuperioris habent: vnde ciuitates habentes fiſcum, poſſunt facere pœnalia ſtatuta, quia de iure ſuo licitum eſt eis ſtatuere, ſed non in alienum ſaltem mittere. l. ſi conſtiterit. C. fini. regundo. cum ſimilibus. ℣ Ideo Bald. dicit de iure communi eſſe diſtinguendũ, vt ibi per eum. in. d. l. omnes. 2. colum. verſicul. & ideò. ℣ Sed quidquid dicat Bal. & diſtinguat, tu tene iſtum text. & ſic, quòd populꝰ ſolꝰ ſine poteſtate, ſeu correctore non põt ſtatuere, nec talia ſtatuta facere. ℣ Vide tu Angel. in. d. l. omnes populi. in fine. vbi in hoc caſu vult dicere, quòd aut loquimur in populo, qui regitur per magiſtratus ſuos, & à ſe creatos, & tunc poteſt facere ſtatuta ſine authoritate illorum magiſtratuum. & ita dicit quòd poteſt intelligi. d. l. Antiochenſium. ff. de priuileg. credi. & & idem tenet Paul. de Caſtro. ibi. nume. 6. quem vide. Aut loquimur de magiſtratibus creatis à principe, vel ab alio ſuperiore, vt rege, & tunc ſi populus vult facere ſtatuta circa id, quod tangit ius fiſcale, putà circa maleficia punienda, & non poteſt ſine authoritate ſuperioris. Aut volũt ſtatuere de eo. q tãgit ipſos. & poſſunt. Quæ diſtinctio Angel. certè mihi videtur.

¶ Aduerte tamen, q̃ iſti qui poſſunt facere ſta
14 tuta, debent ea facere, niſi ſunt† excommunicati, vel interdicti, vel banniti. vt in capitul. aduerſus. de immunit. eccleſi. §. quia verò. quod dicit Angel. in dict. §. ius ciuile. numer. 5. eſſe notandum quia non poſſunt facere: & ſi ſcienter faciunt cauſa occupandi iuriſdictionem, incidunt in pœnam. l. Iuliæ maieſta. vt in. l. 3. in fine. ff. ad legẽ Iulia. maieſtatis. quod nota. ¶ Et talia ſtatu-
15 ta debent fieri† ſuper eo, quod nullo iure diſpoſitum eſt. vt in. l. de quibus. ff. de legi. aliàs ſi ſtatutum fit ſuper eo, quod eſt diſpoſitum à iure, non volet, maximè ſi ius ciuile habet clauſulam derogatoriam, quia in contrarium nõ poteſt ſtatui. vt in authentic. nauigia. C. de furti. & in authentic. omnes peregrini. C. communia. de ſucceſſ. vi. tu Paul. de Caſtr. in. d. l. omnes populi. numer. 4. vbi tenet, quòd populus habet facultatem condendi ſtatuta, & talia ſtatuta valent, etiã ſi ſint contraria iuri ſcripto nõ propter poteſtatẽ condentium, ſed propter licentiam datam ab ipſo iure ſcripto. quod dictũ Paul. mihi eſt notandum. & ſua opinio comprobatur per iſtũ text. ibi, y las hara. & ſic datur poteſtas à iure ſcripto, dum tamen non tendant in ſuperioris præiudicium, ſecundùm Paulum. vbi ſuprà.

¶ Item ſi ſtatuant contra ea quæ ſunt princi-
16 pi reſeruata, † non valet ſtatutum. vt ſuper tributis, & muneribus pertinentibus ad fiſcũ, vt Angel. in dict. l. omnes populi. verſic. quintò oppono. vel ſuper legitimatione ſpuriorum, & ſuper venia ætatis à rogatione, & ſimilibus. vt notatur in capitul. 2. de maiori. & obedi. Aliàs valẽt ſtatuta, dummodo non ſint contra bonos mores. vt in rubrica. C. de decretis decuri. libr. 10. quia lex debet eſſe ſancta. l. 3. ff. de legi. quia ſic poteſt fieri per pactum. vt Bart. in dict. l. omnes populi. & in. l. non impoſsibile. ff. de pactis. gloſſ. & Bart. in. l. nec ex prætorio. ff. de regul. iuris.

¶ Ex quo infertur, quòd ſi ciuitas recognoſcit
17 † ſuperiorem, non poteſt ſtatuere, quòd à ſentẽtiis ſuorum officialium non poſsit appellari, quia tolleret ius ſuperioris, aliàs poſsit illud ſtatuere. vt in. l. ſecunda. §. exactis. ff. de origi. iur. iuncta. l. prima. §. 1. ff. quis, & à quo appel. ſit. vt notat Bartol. in dict. l. omnes populi. & in. l. final. ff. de aqua pluui. arcen. in principio. & Bald. in. l. final. §. final. ff. de tempori. appella. Angel. in. l. prima. §. ſi quis in appellatione. ff. de appella. & Angel. in dicto. §. ius ciuile. numer. 7. & idem tenet Angel. in dict. l. omnes populi. verſ. quintò oppono. Sed ibi dicit quòd ſi populus vult quòd cauſa appellationis non deuoluatur ad principem, citer gradatim tot iudices, quòd numerus iudicium includat talem numerum appellationum, quòd non liceat vltra appellare. v. t. C. vt non licet tertio prouoca. l. prima. & dicit, q; iſta cautela eſt notabilis de iure ciuili, ſed de iure canonico eſt magis dubia. Attamen diſtinguendum dicit. Aut eſt tale ius, quòd poteſt derogari per pactũ, & poſsit derogari per ſtatutũ. Aut non poteſt per pactum, tunc nec per ſtatutum. vt in rubrica. de decurioni. C. lib. 10. Sed dicit, quòd illa regula negatiuè non eſt vera, & ſic quòd non poſſunt ſtatuere, quòd appellation on interponatur, ſed affirmatiuè ſic, & ſic quòd poſſit ſtatuere, quòd poſsint appellari. vt ibi per Angel. ¶ Sed quid ſi per iſtos rectores ſunt facta noua ſtatuta & redacta in nouo volumine, nec ibi continebatur, quod vetera eſſent abolita:
18 accidit quod vnus caſus, † qui non reperiebatur deciſus per noua ſtatuta, ſed per vetera ſic, & aliter quam diſponeret ius commune, dubitatur, an debeat decidi ſecundum vetera ſtatuta, an ſecundum ius commune? Dicquòd debet decidi ſecũdum vetera ſtatuta, quia non fuerunt expreſsè ſublata, ita tenet Paul. de Caſtro in. l. 1. C. de iuſti. C. confirman. numer. 4. Et hanc deciſor ẽ Paul. dicit notabil. Alexand. in additio. ad Bart. in. l. final. ff. de falſ. ¶ Aut pœnam ſtatuti facti
19 per villam, ſeu ciuitatem, ſit ſublata pœna † legis antiquæ? Videtur quòd non: cùm in electione in dicis ſit imponere pœnam iuris communis, aut ſtatuti: quoniam per legem nouam ſtatutariam non intelligitur ſublata pœna. l. antiquæ, imo vtraq; pœna durat. vt eſt caſus in. l. in eum. ff. de furtus. & in. l. quotiens. ff. de actio. & obliga. & notat Bartol. in. l. ſenatus in principio. ff. de accuſa. & tenet Angel. de Aret. in tracta malefi. in parte, & ibi caput à ſpatuli. verſicul. quid autem. numer. 3. & ibi Auguſtinus. in additione. nume. 9. vbi tenet quod ita communiter doctores tenent per. l. qui ſepulchra. C. de ſepul. viol. & ibi Cyn. quoq; tenet, quod iſta ſit communis opinio. & iſtam met opinionem tenet Oldraldus in conſilio. 94. columna. 4. & Bald. in conſilio. 220. in. 3. volumine incipiente, in cauſa domini Miliani. 6. colum verſic. quidam. vbi relata opinione ſua ſubdito, quod alij dicunt, quod vni legi per aliã non videtur derogari, cum correctio ſit euitanda. vt in. d. l. quotiens. de actio. & obliga. & Bar. in. l. prima. ff. vi bonorum rapto. Tamen ſi

fieret

fieret executio vnius pœnæ, ceſſaret alia, niſi eſſet inuenta ad ſupplementum primæ: quia delictum, quod non eſt plenè purgatum, debet purgari. vt in cap. ad ſi clerici. de iudiciis. &. l. 2. C. de ſporto. vt tenet Bernardi. de Landria. in additio. ad Angel. in tracta. maleficiorum. vbi ſuprà. ℣ Quod Angel. intelligit verum, vbi ſuprà, niſi ex aliquibus coniecturis appareat, quòd per impoſitionem nouæ pœnæ per ſtatutum, vel reformationem ſit receſſum à pœna antiqua. Idem tenet Abb. in. c. de cauſis. de offi. delega. & ibi moder. & Bart. in. d. l. 1. ff. vi bono. rapto. ℣ Sed contra Bart. & Cyn. tenet Iohan. Andre. & Bald. in l. data opera. C. qui accuſa. non poſ. & Petrus de Anchara. in cap. maiores. de Baptiſ. Imò quòd per pœnam ſtatutariam videtur receſſum à pœna iuris communis, & factus eſt iudex, qui pœnam iuris communis imponeret, quia poteſtas iurauit ſeruare ſtatuta. Et hāc opinionē dicit Auguſti. de Arimi. in addi. ad. d. Ang. in tracta. malefi. vbi ſuprà, ꝙ ſibi magis placet maximè ꝑ dictum Bald. in. l. 2. C. de rebus credi. in fine. vbi per tex. in l. qui cum vos. §. qui poſt. ff. de re milita. dixit, quòd vbi per ſtatutum minuitur pœna, videtur receſſum ab alia pœna capitali, hoc eſt maiori. quinimo hoc voluit Bald. in. l. final. C. de ædificiis priua. vbi tenet, quòd vbi per. l. antiquam imponitur pœna grauis, & per. l. nouam imponitur pœna minor, per iſtam minorem intelligitur derogatum, & receſſum à maiori. ℣ Alberi. de Roſa. iſtam. q. examinat, in prima parte ſtatu. quæſtio. 8. vbi latè allegat omnia, quæ poſſunt allegari pro vtraq; parte, & concludit, quòd totus mundus obſeruat, quòd per pœnam ſtatuti ſit derogatum pœnæ iuris cōmunis. vt ibi in fine tenet. & Hippolytus de Marſi. in ſua practi. crimi. §. quæritur. in principio. vſq; in fine per decem colum. hanc examinat quæſtionem, & ibi in numer. 5. &. 6. tenet, quòd opinio Alberici vbi ſuprà, eſt communis, & eſt tenēda tanquam æqua, & ſic, quòd per pœnā ſtatuti derogatur pœna iuris communis, quidquid dixerit Bartol. in. d. l. prima. ff. vi bonorum rapto. Et hanc opi. Alberic. tenet Salyc. in. d. l. qui ſepulchra. colum. 2. verſic. quæro tunc ſecundò. vſq; in fine. vbi eam tenet per quinq; fundamenta ſatis ſingularia, & dicit, quòd opi. Bart. in. d. l. prima, & ſequatium, videtur ſibi periculoſa pro aſſeſſoribus, & præſidibus, & cum hac videtur. ibi tenere Cy. verſic. ſecundò allegatur. in additione. in quantum dicit, & ita tenent noſtri doctores, & videtur expreſſum in. l. qui cū vno. §. qui poſt verſicul. nam exequi. ff. de re milita. & iſtam opi. tenet Alex. in additio. ad Bart. in d. l. 1. ff. vi bono. rapto. in addi. 2. Et retēta iſta opinione pro cōmuni, vt dictū eſt. ℣ Dic eā limitari niſi ipſa lex eſſet iuſtior, & æquior ſtatuto, qm̄ iſto caſu, non eſt credēdū, nec tenēdū, ꝙ talis lex ſit ſublata per dictum ſtatutum. vt tenet dictus Hippolyt. de Marſi. in. d. practi. crimi. §. quæritur, nu. 7. quod dicit eſſe nonū, & notandum, ad quod dicit videndū Iaſ. in. l. Gallus. §. quidam re ctè. vlti. colum. in fine. ff. de liberis, & poſthum. ℣ Quoq; dictus Hippolyt. vbi ſuprà. nume. 9. intelligit dictā cōmunē opin. quādo ſtatutū poſterius tollens primū, faciat ſpecialem mentionem primi ſtatuti, cū clauſula derogatoria dicti primi ſtatuti, aliàs pœna iuris cōmunis non eſſet ſublata, nec primū ſtatutū per poſterius, ſine tali clauſula, ad quod allegat ipſe plura iura, quæ per te vide tamen ipſe in numer. 16. tenet, quòd ſufficit generalis derogatio abſq; eo, ꝙ ad ſpeciem deueniatur, per iura. vt ibi per eum. & vi. Bald. in. l. ſi quis abalio. ff. de calūnia, vbi ait ꝙ licèt lex noua nouā imponat pœnā, niſi ſit clauſula derogatoria aliarū legū, non intelligitur ſublatus alius modus agendi. Quod dicit eſſe notandum pro ſtatutis imponentibus diuerſas pœnas à iure communi. vt dicit notare Cyn. in. d. l. qui ſepulchra. Sed tu tene ſupradictā opi. communē. ℣ Sed nunquid ſi eligitur via † ſtatuti, quo pœna minor imponitur, poſſit agi via communi, quæ imponit maiorem, vel econtra ſi maior eſſet pœna ſtatuti, quod videtur. vt. in. l. 2. ff. vi bono. rapto. & in. d. l. cùm ex vno. Sed contrariū videtur. vt in. l. ſenatus. ff. de accuſationibus, & in. l. 2. quòd ſenatus. ff. de iniuriis. ℣ Sed dictæ leges ſecundùm Cyn. in. d. l. qui ſepulchra. non obſtant quia verum eſt, quotiēs ſunt plures viæ agendi, quod vna peracta, agitur alia in quantū plus eſt quando vtraq; competit ad intereſſe, ſed ſi vtraq; ad vindictum, tunc ſecus. vt notatur in. d. l. quod ſenatus. & dicit Cy. quod iſta opinio tenet Iohan. de Rauē. vbicunq; crimen punitur diuerſis legibus ſub eadem conſideratione. de quo ibi per Salyce. qui tenet cū dño. Cy. ℣ An iſti, qui dicta ſtatuta fecerunt conceſſione principis, per iſtum text. an poſtquam fecerunt, poſſunt poſtea † ea reuocare? Videtur quod non, quia intelligeretur de primo actu. vt in. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verbo. ſignificatio. ℣ Contrarium eſt verum ſecundùm Bald. in tit. de pace conteſten. in vſi. feudo. in. 6. colum. nume. 21. per text. in argumen. in. l. omnium. C. de teſta. & quod notatur in capi. non poteſt. de præben. in. 6. in nouella. Et ex his apparet ſecundū

Bald. vbi suprà. quòd statuta potius accedunt vltimæ voluntati, quàm contractui. vt notatur in capitul. cunctis. de concessi. præben. in. 6. & per Cy. in. l. fi. §. 1. C. communia. de leg. & idem, quòd possunt reuocare tenet Bart. in. l. omniũ. C. de testamen. Et istud tene, licet Bald. ibi teneat contrarium, dicendo, quòd eadem solennitas requiritur in destruendo, quæ in constituendo. arg. in. l. si vt proponis. C. de nuptiis. quia cum opinione Bartol. trãsit Fulg. Salyc. & Paul. de Castro ibi. Et pro hoc allegat Paul. dictum Iohan. Andre. in nouella in capitul. 1. de his quę fiunt à maior. part. capitul. vbi ait, quòd si canonici iurant seruare statuta, intelligitur quousq; durabunt, & possunt statuta reuocare, nec sunt periuri, cùm de natura ipsorum sit, quòd reuocari possunt sicut testamentum. de quo per Bart. in. d. l. omnes populi. de iusti. & iur. 12. colum. nu. 33. & est text. in. c. cùm accessissent. de constitutio. & pro opinione Bartol. & sequatium est text. in. l. 44. de Toro. & tenet Angel. singulariter, in. l. Paulus. la primera. ff. de re iudi. in fine. vbi ait, quòd ab statuto populi confirmato per principem recedi potest per ipsos statuentes. quod dicit esse menti tenendum. ☞ Abba. tamen in dicto capitul. cùm accessissent, numer. 2. dicit, quòd solẽt Bartol. & Bald. concordare, vt opi. Bart. procedat, quando statutum concernit principale fauore statuẽtium quia tunc confirmatio habet vim cuiusdam priuilegij cui possunt statuẽtes vt priuilegio renuntiare. vt in capitul. cùm illorum. de præben. Et dictum Bald. procedat, quando statutum concernit fauorem aliorum, vel bonum publicum, ita quòd non merè ipsos statuẽtes: quia ex quo superior confirmat, videtur dispositionem suã facere: quia omnia nostra facimus, quibus authoritatẽ impartimur, vt in capitul. apostolicæ. de preben. in. 6. l. prima. Circa medium. C. de veteriur enuclenan. & inferior non potest legem superioris tollere. vt in Clemẽtine Romani. de electio. Andre. Sicul. Barb. in. d. capitul. cum venissent. colum. 10. per. 6. colum. istam quæstio. examinat, & dicit, quòd Iesus Christus reuelet vobis veritatem huius hæsitationis: & ponit quamplurimas opiniones doctorũ: & intellectus. Attamẽ in. 12. colũ. versic. & in quãtũ. vult tenere cũ distinctiõe Abb. supra relata, sed dicit, q̃ debet restringi, & limitari veriã, si per illam reuocationẽ reducãt se ad terminos iuris communis. vt probat. d. text. in. d. capitul. cùm accessissent. & hoc voluit. Bartol. vbi suprà. & facit ad hoc. c. pro illorum. de præben. & capitulo. dilecto. eodem. titulo. vbi vi. Abba. numer. 17. & 19. & est ponderanda dict. l. omnium, quę loquitur secundùm Barb. vbi suprà. eo casu. quòd quis poterat testari sine principe, & etiam respicit commodum ipsius testantis, & dicitur, quòd sine principe potest reuocare. Et sic est ibi casus formalis secũdũ Barb. vbi suprà pro dicto Abb. quòd vbicunq; statutum, & confirmatio eius tendunt ad vtilitatem statuentium, possunt statuentes reuocare. Et pro consequens cum reuerentia Bart. non bene loquitur, in quantum assumit doctrinam ita largam ex isto text. dicendo, quòd statuentes passim possunt reuocare statuta confirmata à superiore. Quia ille text. loquitur, quando actus, & eius cõfirmatio concernebat vtilitatem ipsius disponentis, nec de hoc doctores animaduerterunt. Et ita dicit Barbat. vidisse doctores Perusinos. in. d. l. omnium, ponderantes illum text. contra Bartol. & dicit, quòd ista concordia Abb. quam dictus Abb. sibi attribuit, fuit Angel. in dict. l. omnium de quo per dictum Andre. Sicul. Barb. vbi suprà. ☞ Et licet sit verum, quòd statuentes possunt reuocare, vt dictum est, fallit, si in confirmatione princeps opponat clausulam decreti decernentis irritum, quia tunc non est licitum inferiori contrauenire. gloss. est. & ibi Abb. numer. 14. in. c. dilecto. de præben. ☞ Sed quid si omnes de consilio iurauerunt seruare statuta, an possunt pro bono publico reuocare sine metu periurij? Dic quòd sic: quia iuramentum intelligitur, dum statuta fuerint statuta. Si tamen iurassent non reuocare, tunc bene essent periuri nisi habita esset consyderatio statuti tanquam à causa finali, quia tunc deffectus causæ finalis excusat à periurio. tenet Montalu. in. l. ☞ prima titul. 7. lib. 1. for. ll. in gloss. juren. Et de ista materia vide Alberi. in. 1. part. statu. q. 16.

Summarium.

1 ELectio officialium ad conciliũ ciuitatis spectat.
2 Electio debet fieri de magis idoneo.
3 Electio debet statim notificari electo.
4 Appellari potest à nominatione.
5 Si appellationis causa est pronunciatum, q̃ quis acceptet

acceptet officium, eo nolente acceptare, debet alius loco eius subrrogari, & illi subrrogato dare bona renuentis possidēda, & vsufructuanda. Et quoq; potest poni in carceribus & in banno, & indici multa.

6 Si pro contumace iusso gerere magistratum cōpareat alius, & vult onus officij subire pro ipso, non est amittendus.

7 Appellatione durante à nominatione si est collega in officio, an ipse in solidum officium exercet.

8 Quid in pluribus executoribus, & fidei comissariis, an si vnus se excuset, alter totum officium adimpleat.

9 A tutela, & cura non debet quis appellare, sed se excusare.

Excusationi isti debet dari curator liti, aliàs sententia excusationis est nulla.

10 Nominans indebitè aliquem, sciens eum habere excusationem, tenetur ei ad omnes sumptus litis.

11 Eligere non potest officiales solus magistratus, & quid si est electus, & nō acceptat officium, Can iteratio ciuitas potest eligere.

12 dōfirmatio officialiū debet fieri per principē.

1 **Eligan.** [d]Idem est de iure cōmuni, quia ad concilium ciuitatis † spectat facere electionem officialium, & syndicorum. vt tenet Bart. in l. 2. C. de decurio. lib. 10. in fine. & text. in l. Itē eorū. §. si decuriones. ff. quod cuius vniuersi. nomi. & l. sed si ex dolo. §. 1. ff. de dolo. & ibi gloss. Platea. in rubrica. de decurio. & in l. 2. eiusd. vt nu. 3. & Lucas de Pen. in princip. vbi ait, q̄ is ergo, qui præest ciuitati facere, seu curare debet vt cum imminet officialium electio, aut aliqua munera, ipsi decuriōes solenniter ad curiā euocētur, & electio per eos, vel nominatio fiat. Idē tenet Petrus Antiboli. in tracta. de muneri. in 3. parte. §. 4. nu. 200. quē vide. tomo. 6. tracta. fo. 48. ☞ Talis enim electio de-

2 bet † fieri de magis idoneo vt Innoc. in. c. cum olim. de testibus. nu. 2. tamē si fiat de digno, non vitiatur, licet potuerit fieri de digniori. glos. & Bart. in l. cū quidā. ff. de lega. 2. Et vi. Plat. in l. 1. C. de agricolis, & mancipiis domini. & fiscali. lib. 11. vbi ait, q̄ electio ad honores & munera ciuitatis debet fieri de ordinibus decurionū, & de aliis florētibus viris ciuitatis: nec est descendēdū ad infimdos, nisi in subsidiū, quo casu etiā minus idonei eliguntur. vt ibi per eū. Et sic debet intelligi quod dicit Plat. in l. per Illiricū. C. de cohartali. lib. 12. vbi ait, q̄ sectātes immania, & illicita lucra, non sunt ad officia eligēdi, & idem tenet ipse Plat. in l. si cohartalis. eiusdē tit, dicēdo, q̄ artifices, & negotiatores, & alię viles personę nō possunt assumere officia prouinciæ, nec alias

3 dignitates. ☞ Talis electio debet statim † notificari electo, & si est absens, per publicum nuntiū. vt Bartol. & eligan justamēte[4] Plat. in d. l. 2. nu. 4. quia anteaquā sibi notificetur, nō currit tēpus appellādi à tali nominatiōe. vt tenet Bald. & Angel. in l. 1. C. de tempori. appella. & talis denūtiatio debet ei fieri personaliter vel ad domū. vt in l. scire oportet. §. oportet. el primero. ff. de excusa. tuto. Quia citatio, & notificatio solēniter facta ad domū alicuius, præsumitur ad eius notitiā deuenire. vt in l. vt perfectius. in verbo. domiciliū. C. de annali. excep. & in l. 1. §. 1. vbi est bonus text. de hoc. & ibi Bart. ff. de liberi. agendis, & agnosce. ☞ Et ab

4 ista nominatione † de aliquo ad munus publicū, authoritate, & vtilitate potest appellari. vt in. d. 2. C. de decur. & in l. si ad scribatū. & in l. hic qui C. de appel. & est text. similis in leg. 8. tit. 23. parti. 3. Et hæc appellatio ad nominatione, debet terminari, infrà duos menses. vt in l. 1. C. de tēpori. appel. & Plat. in. d. l. 2. & ibi gl. & idē tenet Iohā. de Plat. in l. generali. C. de decurio. lib. 10. in fine. ☞ Et si appellitione ista pendente aliquod dānum vniuersitati eueniret, ex eo, q̄ non acceptauit officium, per appellantem, debet resarciri, si iudex appellationis, pnūtiat male appellatū à tali nominatiōe. Sed si, pnūtiat bene appellatū, electores debēt de suo reipublicæ resarcire. vt tenet. d. l. parti. & Ang. in l. si imperatores. §. si magistrat⁹. ff. de appel. vbi est simil. tex. ☞ Sed postquā in causa appellationis est pronūciatū quòd

5 acceptet officium, † eo nolente acceptare, debet alius loco eius subrrogari, & illi subrrogato dari bona recusantis possidenda, & vsufructuanda, donec durat. Et iste contumax quandocunq; fuerit repert⁹, cogitur iteratò ipsū gerere magistratū duplicato tēpore, quo prius erat ipse gesturus. vt est text. & ibi Bartol. Plat. & Lucas de Pē. in l. si ad magistrum. C. de decur. libr. 10. & tenet Ludouicus Roma. in singula. 185. ☞ Et quoq; dicit Bald. in l. præsens. C. de suspecti. tuto, quòd illi qui nolunt acceptare officia communia, quæ sunt onerosa possunt poni in carceribus, & in bāno. Et Ang. de Aretio. in l. prima. §. si quis tutor. ff. quando apppellan. fit. colum. 1. & Bald. in l. 3. C. de excusa. tutor. & ibi gloss. & in l. imperatores. §. 1. ff. de appella. & d. Petrus Antiboli in. d. tracta. de muneribus. in 3. parte. §. 4. numer. 81. tomo. 6. tractat. folio. 42.

¶ Sed an in casu huius legis poterit huic electo iudici multa, vt propterea magistratum gerere compellatur. Quod non videtur, cùm contenti esse debeamus pœnis legalibus comprehensis. l. si compulsus. §. si diuortio. ff. de verbo. obliga. Sed contrarium est secundùm Lucam de Pen. in dict. l. si magistratum, prima colum. vt latè ibi per eũ. ¶ Et in tantum, quòd si proba tali contu-
6 mace iusso gerere magistratum cõpareat † alius, & vult hoc onus officij subire pro ipso, quòd non est admittendus. vt. l. Sthium Titio. §. vlti. ff. de statu. liber. cum concordantis. per. d. Lucã de Pen. in. d. l. si ad magistratũ. 3. colum. versicul. Item pone. vbi hoc singulariter approbat.
7 ¶ Sed si est collega in officio, durante † appellatione ab ista nominatione, ipse collega in solidum officiũ exercere debet: & si ambo nolũt acceptare, in locum amborum appellantium aliquis debet subrrogari, donec causa appellationis terminetur, secundùm Angel. in. d. l. si imperatores. §. si magistratus. ff. de appella. ¶ Quod ibi dicit idem dicendum est in pluribus fidei commis-
8 sariis, & † executorib⁹ testamẽti, vt si vnus se excusat, alter totum officium debet complere: & si omnes se excusant, & periculum sit in mora, dicæ cesanus eorum loco executioni tradere poterit omnia in testamento relicta, quod idem tenet Alexand. in additio. ad Bart. in. l. prima. §. si plures. ff. de exercito actione. in additione, quę incipit, distingue. & est text. in capitul. 2. §. sanè. de testamen. in. 6. ¶ Sed suprà dicta an habeant lo-
9 cum, quando quis appellat † à tutela, vel cura? Dic quòd non; quia in istis non debet appellare, sed debet quis se excusare infrà quinquaginta dies: & si eius excusatio reiicitur, tunc à tali sententia reiectionis excusationis poterit appellari. vt in. §. qui autem. Institu. de excusa. tuto. & est text. in dict. l. 8. titul. 23. parti. 3. Et ratio istius potest esse secundùm Iohannẽ de Plat. in. d l. 2. C. de decurio. lib. 10. quia nominatio non fit cũ deliberatione consilij, sicut illa, quæ fit à concilio ciuitatis, secundùm Cy. in. d. l. hic qui. C. de appellatio. ¶ Nota tamen vnum circa excusationem tutelæ in practica, quam pauci sciunt: quia intra obseruationem temporum, de quibus in. l. scire oportet. ff. de excusa. tutor. &. §. qui autem. Iustitu. eod. volens se excusare, faciat dare à iudice curatorem huic liti pupilli, vel adulti, & cũ illo curator elitiget, ita quòd illo curatore defendentem causam pupilli, vel adulti, feratur sententia excusationis: aliàs si contra fieret sententia excusationis esset nulla ipso iure, tanquàm lata contra pupillum, vel adultum in defensum. ita tenet Matesila singul. 136. & vide Ang. in dict. §. qui autẽ. nu. 2. & glos. in. l. 1. c. si tutor, vel vel cura. fals. allegan. excusa. in glos. 2.

¶ In proposito adde vnũ notandum, quòd ille
10 qui indebitè † aliquem nominauit, sciens eum habere excusationem, si causa eum vexandi, vel ex odio nominat, tenetur ei ad omnes sumptus litis, quos ille nominatus faciet in causa appellationis se excusando, eius iuramento, & iudicis taxatione declarandos, ne eius temeritas, & calumnia transeat impunita. vt tenet Iohan. de Plat. in dict. l. secunda. C. de decurio. in fine. per iura. vt ibi per eum. ¶ In tantum isti officiales debent eligi per consilium ciuitatis, quòd, si so-
11 lus magistratus, † & sic corrector, vel prætor vellet eos eligere solus, sua electio non valet. vt in. l. nominationes. C. de appella. nisi decuriones hoc ei commisserint. vt tenet Lucas de Penna. in dict. l. secunda de decurio. in fine. per text. in. l. Item eorum, §. si decuriones. ff. quod cuius. vniuersita. nomi. Vnde secundum eum primi reges Romanorũ, videlicet Romulus, & Nũma Pompilius binos quæstores habuerunt, consensu, & electione populi, non eorum voce creatos. vt in. l. prima. in principio. ff. de officio quæsto. ¶ Sed quid si ciuitas eligat potestatem ciuitatis, seu alium officialem, & ille electus consentit, an ciuitas potest iteratò eligere? Dic quòd sic: quia iste text. videtur cogitare de effectu. & tenet Bald. in capitul. causamq;. de electione. numer. 11. per. l. hæc conditio. in principio. ff. de cõdi. & demonstra. & per. l. qui per salutem. ff. de
12 iure iuran. ¶ Et licet † electio spectet ad decurio nes, tamen confirmatio officialium debet fieri per literam approbatoriam principis. tenet Plat. in. l. nullus. C. de cohartali. principibus. libro. 12.

Summarium.

1 ELigendus non est quis ad clamorem populi.

Sin parcialidad.

sin parcialidad. [e] In tantum, q si talis electio fiat cum ista parcialitate, vel rumore populi, non valet. vt Baldus. in lege omnem. C. ad Tertul. in fine. & glossa in capit. secundo. de electione. in prima glossa. vbi ad clamorem† populi nullus est eligendus: quia sæpe, aut gratia hoc faciunt, aut prætium inde recipiunt. capit. si ergo. 3. quæst. prima. quia populus sequendus non est, sed docendus. 62. distinctio. capit. docendus. & cap. miramur. 61. distinctio. & vanæ voces populi non sunt audiendæ. vt in lege decurionum filij. C. de pœnis. & arg. in lege. si constat. ff. de appellatio. & vide quæ dixi supra in capit. quarto in glossa. por ruego. in fine.

sin parcialidad [e], y ansi mismo a las q̃ conciernen al bien comun [f]: ansi que en los menestrales [g], y otros officiales vsen de sus officios bien y fielmente, y sin fraude alguno, como en que la tierra sea bien bastecida de carne, y pescados y otros mantenimientos a razona-

[f] Bien comun. [f] In hoc statuentes debent attendere: quia vt inquit Baldus in tracta. statutorum in parte, authoritas. versic. secundo. referendo Cy. magistratibus videtur concessa authoritas statuendi, si ad bonum publicum, & publicam quietem statuant, vt quia statuunt, q̃ quilibet vadat in exercitium, vel q̃ nullus vadat de nocte sub certa pœna, & valet tale statutum. vt in lege pro gramma. C. commina. vel epistolæ. Sed ad singulorum vtilitatem non possunt statuere. vt Baldus in lege prima. ff. de officio eius cui mandatum est iuris. prout tenet Baldus vbi suprà.

Summarium.

1 LAbor non debet esse vacuus à mercede, & non debet defraudari: quia labor corporis, est maior quolibet pretio.
2 Populus potest statuere circa pretium laboris, attenta ratione victualium.
3 Laboratoribus debet solui pretium sui laboris in ipsa nocte, quando veniunt ex labore, nisi sint pauperes, quia tunc debent aliquid ex principio habere, vt possint laborare.
4 Conducens operas alicuius, vtrum intelligatur sumptu locantis, aut sumptu conductoris.
5 An conducens operarium, teneatur ad instrumenta ad operandum.
6 Scriptor, qui promisit scribere librum, tenetur scribere de suo atramento.
7 Operarius in opere rumpens aliquod instrumentum ferreum conducentis, non tenetur.
8 Quid si frangit rem, in qua operatur.
9 Conduces laboratorem ad laborādum, an potest alij delegare.
10 Operarius an potest seruire & operare per substitutum.
11 Opus debet fieri de die & non de nocte.
12 Operarios plures mittēs in vineam suam. & postea mittēs vnū, cui promisit sibi dare quantum vnus de alijs habet. an debeat dare quantum ille qui minus habet.
13 Laborator conductus pro mercede quā alij conducti sunt, debet habere minorem, non maiorem.
14 Laboratores conducti ad laborandum in aliena possessione, an puniantur, vide hic fallentias.
15 Laboratores conducti ad laborandum, si condemnantur, an possunt agere contra conducentes.
16 Locans operas suas duobus quis erit potior.

g 1 Menestrales [g] Quia labor† non debet esse vacuus à mercede. vt Specul. in prœmi. sui operis. versi. hoc ergo; & non debet fraudari. vt in l. pē. §. ille. C. de necessariis seruis. Bal. in l. præcipimus. C. de impube. & alij substitu. col. 4. quia labor corporis etiam minimus, est maior quolibet pretio. vt in l. seruorum ff. de pœnis. & Bar. in l. 1. C. de sen ten. quę pro eo interest. ℣ Et ideo cōdita est lex. 2. tit. 5. lib. 7. in ord. reg. vbi habetur qa populus
2 † faciat circa istos operarios statuta circa sui laboris pretium, attenta ratione pretij victualium. Et est tex. singula. & quoq; dicit. d. l. 1. q̃ isti labo
3 ratores in † ipsa nocte, quando veniunt ex labore debet sibi solui pretium sui laboris, nisi alia die

die ſequi voluerit quoq; cum conductore laborare, quia in iſto die debet ſolui. ¶ Tamē ſi ſunt pauperes laboratores, qui alimenta ex diurno labore percipiunt, debent aliquid habere in principio, vt poſsint laborare: quia verba debēt intelligi ſecundum qualitatem perſonarum, ita tenet Montal. in l. 3. tit. 20. de las deudas. for. ll. lib. 3. in glo. a plazo. Quod eſt notandum ad intellectum d. l. 2. ordinamenti. & idem dicit Bal. in l. 2. C. locati. vbi tenet, q̄ laboratores de mane, debent aliquid habere, vt poſsint laborare, quinimo contrahere poteſt cum iſtis ſoldaderis, & ſtipendarijs, putà pecuniam eis mutuando ante tempus ſolutionis ſtipendij, vt tenet Plat. in l. iubemus per hanc. C de erogati. milita. lib. 12. nu. 2. ¶ Sed
4 quid ſi aliquis conduxit operas † alicuius, vtrū intelligatur ſumpta locantis, aut ſumpta conductoris. tex. in l. 1. in d. tit. 5. lib. 7. in ordi. rega. dicit, q̄ ſumptu locantis, in quantum dicit, con todas ſus herramientas y cō ſu mantenimiento ſalgan ala plaça los que ſe ouieren de alquilar. Sed quidquid dicat iſta lex, tenerem in hoc, quod tenet Bar. in l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condi. indebiti. nu. 32. vbi dicit, q̄ in hoc inſpicienda eſt conſuetudo regionum, quæ conſueuit eſſe in conductione taliū, & illa eſt ſeruanda, quia ſic actum videtur. vt in l. excepto. & ibi notata. C. loca. & in l. domini prædiorum. C. de agri. & cenſi. lib. 10. & in l. quid ſi nollet. §. qui aſsidua. ff. de ædilitio edicto. & in l. ſi pri⁹. §. 1. ff. de aqua pluui. arcend. & tenet Bal. in l. liberti. C. de operis liberto. col. 3. nu. 11. ¶ Sed iſta cōſuetudine ceſſante, tunc ille allimentabitur de pecunia ſibi debita pro mercede, cum in dubio intelligatur facere ſuo victu. ſecundū Bar. vbi ſuprà. Ad quod dicit, q̄ facit, quod notatur in l. 2. C. locati. & in l. ſi verò non remunerandi. §. quinto. ff. mandati & in l. ſuo victu. ff. de operis libert. vbi melius probatur, quia ſicut ibi facit propter remunerationem, ita hic propter mercedem. Et ita credo eſſe intelligendum. d. l. 1. ordinamen. ſ. q̄ de ſuo teneatur facere victū, & afferre ferramenta, quando conſuetudo non eſt in contrarium, quia tunc diſpoſitio illius. l. eſt ſeruanda, licet glo. in l. quoniā liberi. C. de teſti. in glo. fi. teneat contrarium dicendo, q̄ laboratores debent ali: quod eſt verum, quando conſuetudo ita ſe habet, vel ita fuit conuentum inter partes: vel gratis laborant, quia tunc debentur eis alimenta. vt Bar. Bal. Ang. & Saly. in d. l. quoniam liberi. ¶ Sed quid in dubio quando non fuit inter partes conuentum? Dic q̄ in dubio ſemper intelligitur contractus initus ſecundum conſuetudinem loci. glo. in l. quinta. §. in commiſſoria. ff. de lege commiſſo. & Bar. in l. magiſtratus. ff. ad municipal. vt tenet Iaſ. in d. l. ſi non ſortem. §. libertus. nu. 28. ¶ Sed quid ſi aliquis promitteret operas ſuas remunerationis ſeruitij ante habiti? Bar. in d. §. libertus. dicit, q̄ eſt adhibenda diſtinctio. Aut promittens erat inops, vt dixit in liberto, de quo ibi per eum. Si vero promiſsio operarum fieret ex mera liberalitate, non cauſa mercedis, nec cauſa remunerationis, tunc intelligerētur promitti ſumpta eius, cui debetur. vt in l. reb⁹. §. poſſunt. ff. cō modati. ſecundùm Bar. vbi ſuprà. ¶ Sed quid ſi
5 conduxi operariū certa † mercede ad operandum, an ego conducens tenear ad inſtrumenta? Dic q̄ non, ſed operarij debent portare omnia inſtrumenta: & ſi non habent, debēt cogi ad emendum. prout tenet Imol. in l. ſtipulationes commodiſsimę. ff. de verbo. obliga. & tex in d. l. 1. ordi. regali. & tenet Bal. in l. 1. C. d verb. ſignifi. nu. 2. glo. & Bal. ibi in fine in d. l. quoniam liberi. & glo. in l. 2. §. fi. ff. ad l. Rhodi. de iactu. vbi eſt. tex. & tenet Iaſ. in d. §. libertus. nu. 31. & 32. & idem tenet Ang in d. l. ſtipulationes commodiſsimę, vbi ait, omnes operarios teneri portare omnia inſtrumenta ad operandum neceſſaria. Et idem
6 dicit d ſcriptore, † qui promiſsit ſcribere librū, tenetur ſcribere de atramento ſuo, & cum calamo ſuo, & tenetur etiam ſcribere de die, & non de nocte. ¶ Sed hoc quoq; intelligo, niſi aliud ſit actum inter partes, vel conſuetudo ſit in contrarium per ſupradicta. ¶ Sed quid ſi operarius
7 in opere rumpit † aliquod inſtrumentum ferreum, an conducens teneatur? Dic q̄ non, vt eſt tex. in l. 2. §. ſi cōſeruatis. ff. ad l. Rhodi. de iactu. & gloſ. in d. l. quoniam liberi. & ibi Baldus. & eſt glo. fi. & tenet Iaſ. in d. §. libertus. nu. 30. et. 31. & Bal. in d. l. 1. nu. 2. C. de verbo. ſignifi. ¶ Sed qd
8 aūt ſi frangatur † res, in qua operatur? Vide tex. in l. cum quæritur. §. ſi gēma. ff. locati. ¶ An qui conduxit laboratorem ad laborandum, poteſt alij delegare. Iaſ. in d. §. libertus. nu. 16. per tex. ibi tenet q̄ non: quia operæ officiales non poſſunt alij delegari. per tex. in l. 4. ff. de nouatio. Et ratio eſt ſecundum eum, quia cohęrent perſonę, vt in l. operæ in rerum. ff. de operi. liberto. ergo delegari non poſſunt. vt in l. vnica. §. nec autem. C. de caducis tollen. Hinc eſt ſecundum eum, q̄ ſi conduxiſti ſeruum, vt tibi ſeruiat per annum in domum, non poteſt alij delegari. & ſi talis delegatio fiat, liberatur delegans ope exceptionis, vt Bar. in l. 4. ff. de nouatio. ſecundùm Iaſ. vbi ſupra tamen operę fabriles poſsunt alteri delegari, quia tales operæ perſonæ cohærent. ſecundùm

Iaſ.

Iaſ.vbi ſuprà.nu.18. ☞Sed an operarius poteſt
10 operare,† & ſeruire per ſubſtitutum? dic ꝙ non vt tenet Ang.in.d.l. ſtipulationes commodiſsimę.vbi ait,ꝙ ſcriptor non poteſt mandare diſcipulo ſuo, ꝙ ſcribat. Quod dicit eſſe idem in omnib⁹ aliis operariis.quod nota.vi.latè ꝑ Iohã. de Plat.in.l.nullus qui.C.de decurio.lib.10.nu.
11 3. Et tale opus † debet fieri de die,cũ melius fiat quàm de nocte:& melius per magiſtrum, quam per diſcipulum,ſecundùm eundē Ang. ☞In,p poſito nota vnũ qđ tenet Paul.de Ca.in.l.ſi ita
12 relictum.ff.de legatis.2.ꝙ ſi aliquis miſsit† in vineam ſuã plures operarios, & poſtea miſsit vnũ & promiſsit ſibi dare quantum vnus de alijs habet,ꝙ debet habere quantum ille,qui minus habet.Sed hoc non habet locũ in contractu,in quo verba non debẽt intelligi ſecundũ mentem proferentis tantũ.l.in veteribus. ff.de pactis.& in.l. in vẽditione.in fine.ff.coĩa prędit orum.Ideò dicit Paul.vbi ſuprà,ꝙ remittitur arbitrio boni viri ſecundũ merita perſonæ,vt habeat tantũ,quantum alius,qui tantundem fecit, vel non plus, & quia labor eſt remunerandus pro rata.vt Speculator in tit.de depoſit.§.7.verſic. Sed pone procurator. ☞Laborator verò †
3 conductus pro mercede,qua alij conducti ſunt,debet habere minorem,non maiorem,ſi vnus maiorem, alter minorem habeat,ſecundùm Dy.ſingula.in.l.qui concubinam.§.primo. ff.delega. tertio. ☞ Adde in
14 iſta materia,ꝙ ſi laboratores † conducti ad laborandum laborant in aliena poſſeſsione,excuſantur. vt tenet Bar.in. l.in rem. §.tignum. ff. de rei vendica.vbi eſt glo.☞Et facit,quia in talib⁹ conſueuerunt operari, & locare operas ſuas. vt in.l. item apud labeonem. §. ſi quis aſtrologus. ff. de iniurijs,& habito reſpectu ad artem ſuam,dederunt operam rei licitæ.☞Conductor tamen non excuſatur, quia debuit ſcire fines, & terminos rei ſuæ, nec debet errare in facto ſuo. vt in. l. ſi conſtituerit. C. finium regundo. &.l. fi. ff. pro ſuo.& tenet Bal.in.conſilio.129.libro tertio. vbi quoq; dicit.maximè quando iſti laboratores operarum manualium ſunt ruſtici, quia ruſticitati parcitur,præterquam in iure naturali. vt in.l. venia. C. de in ius vocan. & credere autem bono viro eos conducenti, cum quilibet præſumatur bonus,eſt contra ius naturale.vt notatur in.l.Titio. ff.de condi. & demonſtratio. & facit quod notatur in.l.quicunq;.§.pẽnul.C.de ſeruis fugitiuis, vbi contractus licitus excuſat errantem.& quia lex dicit.ſcientia, nõ ignorantia volumus obligari.vt. C de tabulariis.l. generali. & quoq; tenet Gandi.in tracta.maleſi.in parte, de pœnis reorum.num.3 .& idem Bal. in conſilio.264.in dicto libro.3. ☞Quod intellige,quando iſtis laboratoribus nulla fuerit facta inhibitio, ſeu proteſtatio, aliàs tenebuntur domino ad intereſſe per id quod notat Bar.in.l.de pupillo.§. nuntiatio.ff. de noui ope. nuntia. & ita limitat Imola. ibi in dicta.l.de pupillo.§.ſi quis fortè.& Iaſon. ibi in.§.nuntiationem.nu.7.& fuit limitatio Saly.in lege non ideo minus.C.de accuſa. & Bart. in authen. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. oppor.& in lege non ſolùm.§.ſi mãdato.ff.de iniuriis.in ſecunda colũna.& Bald⁹.in dicta.l.non ideò minus.prima colũ. Saly.ibi in primâ quæſtione.☞Sed hanc limitationem dicit falſam Auguſti.de Ari.in additione.ad Angel. in tractatu maleſi.in parte, & Sempronium Rodolphi.nu. 14.vbi plura in contrarium ponit, & in fine approbat opinionem Specula. in tit. de emptione & vẽditione. §.nũc dicendũ.verſ.ſi.ſ.ꝙ ſi aliqua adminicula concurrebant cum denuntiatione proteſtantis,erat ei credendum,& cui fit proteſtatio, conſtituitur in mala fide. vt ibi per eum. Et vide tu Alex.in dicta lege de pupillo.§.nuntiationem. num. 12. vbi hoc altercat & dicit ,ꝙ quando denuntiatio fit reintegra. i. antea quam iſti operarij locent operas ſuas, ſed ſi eſt facta poſtquam locauerunt operas ſuas, talis denuntiacio non prodeſt,nec iſti operarij conſtituuntur in mala fide vt puniatur. ☞Quoque intellige,quando laboratores non ſunt conſanguinei, nec vicini: quia ſi ſunt vicini, vel conſanguinei,nõ excuſantur ſi accuſantur,tanquam ſcientes facta vicini, & laborauerunt in fundum, qui non erat ſuus.v in lege ſi ita.ff. de fundo inſtru. & in lege prima.§.primo.ff.de fulmi.& nota in lege ſecunda. C. quando fiſcus vel priuatio. vt tenet Baldus.in dicto conſilio.129.in ſecunda columna.& tenet additio Barto.in lege prima. ff.ſi cert. peta. in additione, quæ eſt in tertia columna in num. decimoquinto, in parte, vicinus. ☞Item excuſantur ſi iſti laboratores, ſeu magiſtri erant bone fidei, quia non puniuntur. vt tenet Paulus de Caſtro in lege refectionis.ff.communia prædio. in fine. ☞Sed ſi iſti laboratores veniunt ad laborandum cum armis, non excuſantur,vt Baldus in.§.ſi quis in ſuo ſolo.Inſtituta de rerum diuiſione,prout tenet dictus Auguſtinus de Arimino.ad Angelum de Maleficijs. vbi ſuprà,quem vide.

☞Et idem

¶ Et idem est, si isti operarij excesserunt fines mandati in mittēdo falcem in messem alienam, dominus non tenetur, quia non mandauit, nec ratum habuit. vt in.c.cùm ad sedem. de resti. spoliat. prout tenet ad literam Bal. in. d. consilio. 129. in lib. 3. ¶ Adde quoq; q̄ si isti laboratores con-
15 demnantur, † poterunt agere actione iniuriarum contra conducentem, & ad damnum. vt est glo. & ibi Bal. in. l. qui sepulchra. in principio. C. de sepul. viola. sed hoc intelligo quando isti laboratores conducebantur ad faciendum opus illicitum, quo casu meritò puniuntur, & si essent ignorantes, quia tunc haberent regressum contra dominum, qui eos conduxit. vt tenet Iaſ. in d. l. de pupillo. §. nuntiationem. nu. 7. respondendo ad tex. qui multum stringit in. l. 2. §. fi. in verbo, & ministerio functi sunt. ff. de termino annot. Et istum tex. ponderauit contra dictam glo. in. d. §. signum. Albericus de Rosa. in. l. si quis id quod. ff. de iuri. om. iudi. Et idem tenet Alex. in d. §. enuntiationem. nu. 13. vbi tenet, q̄ isti tales conducentes laboratores ad faciendum opus illicitum, ipsis operarijs hoc ignorantibus possunt conueniri ab operarijs actione iniuriarum, per quam consequi poterunt dānum suum, si quod patiantur. per dictum Bal. in. d. l. qui sepulchra. vbi ad hoc subtiliter pōderat illum tex. in versi.
16 viuos polūt. ¶ Adde, q̄ si vnus † locauit operas suas duobus, vel promisit duobus laborare agrum, vel scribere librum, licet obligatio sit sine hypotheca, tamen qui prior est tempore, potius est in iure, & ad id potest cogi per capturam personæ, vt notatur de scriptore. ff. de noui oper. nunti. l. stipulatio. §. fine. prout tenet Bal. in. c. quemadmodum de iur. iura. nu. 7.

Summarium.

1 VIctualia vt iusto pretio vendantur, spectat ad præfectum vrbis. nu. 4.
2 Sicut pater tenetur alere filium, ita potestas tenetur procurare alimenta ciuitati.
3 Statutum q̄ victualia non vendantur iusto pretio, non valet.
5 Pretium vestimentorum per iudicem potest taxari mercatoribus.
6 Hospita possunt per iudicem taxari.
7 Quis cogitur vēdere res cōpetentes ad victum.
8 Hospitator, qui incipit esse, cogitur recipere hospites, & officium adimplere.
9 Tempore famis, vel caristiæ, licet quis non exposuerit res ad vendendū, cogitur vendere iusto pretio, ne pauperes pereant soluendo eis statim pretium. Et si pauperes non habēt vnde soluant, de publico pretium solui debet.
10 Vendere quis cogitur tēpore necessitatis, quando quis habet vltra suam indigentiam, & vltra quam sibi sint necessaria.
11 Quę non sunt ad victualia, nō cogitur quis vendere.
12 An cogatur quis vendere victualia tempore caristiæ viliori pretio.
13 Tempore caristiæ non habens panem, potest auferri ab habenti impunè.
14 Tempore necessitatis omnia sunt communia.
15 Furans panem tempore necessitatis, non punitur.
16 Ad vendendum vitualia omnes debent compelli tempore caristiæ, & vnus solus compelli non debet.
17 Quis potest cōpelli ad vendendum vitualia iusto pretio, si non est caristia.
18 Vendūtur vitualia tempore caristiæ viliori pretio pauperibus, sed diuitibus iusto pretio.
19 Pauper potest agere contra diuitem, vt ei subueniat tempore caristię.
20 Ad vendendum possunt compelli venire rustici ad ciuitatem victualia. Et obligati ad macellandum certam quantitatem carnium, superueniente publica necessitate in populo, cogi possunt, vt maiorem quantitatem macellent, & ita de similibus.
21 Notarius publicus potest compelli ad acceptandum rogationes.
22 Pretium iustum, quando dicatur.
23 Iudex, vel habens curam fori, potest statuere, q̄ nullus emat in foro vltra duo sextaria grani, vt commodius omnes habere possint, & sic q̄ vltra indigentiam quis non emat.
24 Ne cariùs vendantur res transeuntibus, quam in mercato venduntur, nec militibus, & officialibus plus quam venduntur priuatis, iudex prouidere debet. Et quoq; debet prouidere vt rustici, qui compelluntur venire ad vendendum, non vendant minutim, sed pro gresso, vel per substitutum, vt subito reuertantur.
25 Efferens in foro pro frumento plus debito, vt alius cariùs emat, vel vēdat, vel promittit plus debito, punitur.
26 Quod non emant reuenditores vitualia vsq; ad certam horam, potest iudex iubere.
27 Iudex debet esse diligens, maximè contra vendentes carnes morbosas, & contra ementes, et vendentes cum ponderibus, aut mensuris falsis, seu non iustis,

Si

28 Si de pretium ponendo frumento esset ratiocinatum in concilio ciuitatis: quia nimis care vendebatur, & vnus ex consiliarijs anteaquam hoc fieret, totum suum frumentum vendidit caro pretio, postea ordinatione facta emptor potest agere contra venditorem, & venditionem rescindere tanquam factam in fraudem legis futurę. Quod habet locum non solum in consiliario, verumetiam in magno mercatore, sciente hoc esse ordinatum in concilio ciuitatis.

29 Alienando rem, super qua dubitat sibi moueri quæstio, presumitur dolus ex parte vendentis.

30 Victualia potest iudex statuere, & iubere ꝙ non vendantur.

31 Granum seu triticum habens, respublica potest cogere emes ad emendum, & ab ista emptione nemo excusatur.

32 Ad emendum granũ eminetur necessitate quilibet compellitur ire, etiã ad partes remotas, nec aliquis pretextu priuilegij excusatur. Et ad hoc possunt accipi animalia sugulorum, pretio soluto.

33 Ad emendũ granum, & alias res tẽpore necessitatis, pecunia inducitur singulis pro modo facultatum pro vniuerso populo substentando, & ecclesia quoq; ad hoc tenetur.

34 Frumentum habentes, possunt cogi mittere illud ad vendendum in foro publico, tempore necessitatis, & ad hoc nemo excusatur, etiam si sit ecclesia.

35 Subditi possunt vrgeri ad deputandum eorum nemora, aut molendina, seu alia vsui publico, ob necessitatem recepta cõpetenti mercede.

36 Frumentum ꝙ non possit vendi forensibus sub certa pœna, an ciuitas possit statuere.

37 Emptor an perdat pretium rei emptæ vel perdat triticum emptum, quando emit contra deuentum.

38 Ciuitas, quæ vendit frumentum contra statutum, an incidat in pœnam.

39 Minui non potest quãtitas deputata ad emptionem frumenti, nec in alios vsus conuerti.

[h] A razonables precios.

[h] Simi lis tex. in l. 1. §. cura carnis. ff. de officio præfe. vrb. vbi dicit, vt victualia † iusto pretio vendantur. spectat ad præfectum vrbis, & sic ꝙ pretium in victualibus debet taxari, secundum Bal. ibi. et per Cy. in l. 1. C. de epis. audi. & Bal. in l. imperatores. ff. ad l. Iuli. de anno. & Bar. ibi, & tex. in c. 28. infra eod. ℣ Et alibi quam in stalis publicis carnifices carnes vendere non debẽt, & sic in locis determinatis à consuetudine. tex & ibi Bal. & Abb. in c. significante. de apella. nu. 1. & sequitur Fran. Luca. in tract. de fisco. 4. part. nu. 23. tomo 6. tract. fol. 16.

bles precios [h], y q̃ las calles y carreras, y carnicerias

Et hoc iu. s, ꝙ non potest alibi vendi potest prescribi. vt Bal. ibi. & satis sime per Lucam. de Pẽ. i. l. 1. C. ne rustica ad vllu. obseq. lib. 11. col. 1. et. 2. ℣ Et Plat. in l. 1. C. de frumen. vrb. const. lib. 11. & ibi Bar. dicunt per tex. ibi ꝙ ex mala administratione frumẽti crescit caristia in republica. Et ex eis habet, ꝙ priores, q̃ habent arbitrium super abundantia, possint huius nomine disponere qualiter, & quantũ, & quo ordine possit vẽdi frumentum in foro qualibe die, vel quolibet mense. p. d. § cura carnis. & per alia iura. ℣ Et ratio quare ad officiũ iudicis pertinet, vt ciuitas abũ
2 det alimentis, credo esse: qa sicut pater † tenetur alere filium. vt ff. de alen. libe. & c. cũ haberet. & eo qui duxit in matri. quã pollu. p adult. & in. l. cũ non solũ. §. ipsum. C. de bonis quæ liberi. Ita potestas, & decurio tenetur procurare alimẽta ciuitati qa pater ciuitatis q̃libet eorũ dicitur, secm Plat. in l. qui cõductioni. C. d̃ his q̃ spõte munera suscep lib. 10. ℣ In tantũ, ꝙ statutũ † artificũ
3 in cõtrarium non valet. vt in l. 1. C. de mone. poli. ℣ Sed hoc intelligo verũ secm Bal. in. d. l. 1. C.
4 de epis audi. in reb9 necessarijs † ad quotidianũ vsum, qa tunc potest pretiũ taxari, vt in frumẽto. vt Bar. in. d. l. 1 C. de fumen. vrb. lib. 11. & Pari. de Put. in tracta. syndi. in parte, iudicis suprem. a potestas. nu. 18. folio. 154. Secus in alijs rebus, & mercibus non necessarijs ad quotidianum victũ quia in talib9 non põt taxari pretiũ. qa vnusquisq; in re sua est moderator, & arbiter. l. in re mandata. ff. mand. & sic dicit Bal. ꝙ intelligatur tex. in. d. l. imperatores. ff. de anno. Et vi. Abb. in. c. 1. de empti. & vẽdi. nu. 6. & Guid. Pap. singul. 406. §. 1. vbi tenent, ꝙ iudex ex officio suo põt impone re pretium in bladijs vendendis in foro publico per tex. in. §. similes, alias. §. post natalem in. tit. de pace tenen, & eius viola. & idem Guido singul. 304 & idem tenet Ias. in l. si ciuitas. ff. si cert. peta. colũ. 4. num. 10. allegando Batto. in. l. nemo exterius. C. de Iudæis. & idem Ias. in l. lex est. ff de legi. num. 6. & Luca. de Pen. in. l. nominationum. C. de decurio. lib. decimo. fi. colũ. & idem Gandi. in tracta. malefi. in titulo de obseruantia statutorum. nu. 16. ℣ Et etiam iudex ecclesiasticus

ecclesiasticus potest hoc facere. vt Abb. in.d.c. 1.de empti.& vendi. ☞ Vnde infert Bal.in.d.l.1. C. de epis. audi. ℭ cùm apellatione victus contineantur vestimenta, ℭ potest taxari † pretium istis mercatoribus,qui vendunt pannos,& tenet Pari.de Put.vbi suprà nu.19. ☞ Item cum verbo victus contineatur non solùm cibaria,sed habitatio.vt.ff.de verbo.signifi.l.verbo victus. ℭ hospitia † possunt taxari,vt nō percipiatur de pensione,nisi vsq; ad quātitatem taxatam per bonos viros.& idem tenet Paul. de Cast.& Cy. in.d.l. 1.& est glo.in.c.eps.10.q.2.& Paris.de Put. vbi suprà & sic potest prouidere, ne mercatores nimis carè vendāt merces suas, quia ex hoc lędun tur omnes,maximè pauperes , qui pertinent ad curam & prouidentiam eorum. secundùm Bal. vbi suprà.& est tex. in. c. 6. suprà eod. & Abb. vbi suprà. ☞ In tantum,ℭ quis potest cogi † vendere res competentes ad victum. vt in.d.§. cura carnis.& glo.in.d.c.eps.sed hoc intelligit Cy.in d.l.1.quando habet rem venalem ad victum,cogitur vēdere,si pertineat ad victum. vt dicit probari secūdum quosdam in.l.1.§.fi. ff.furt.aduers. naut.caup. vbi dicitur , ℭ non potest caupo itinerantes expellere,ex quo tabernam tenet,& res habet ibi venales. ☞ Et quia quando quis cepit esse hospitator † publicꝰ,cogitur recipere & officium implere. & Plat.in l.cursum ambulārē. C. de curs.publi.lib.12.nu.2.dicendo, ℭ quis cogitur hospites recipere transeuntes, & notarius rogationes,ex quo consueuerunt tales artes facere, vt per Bar.in.d. l.in eos. §. serui.ff. furti. aduers. naut.vbi dicit,ℭ hoc verum,postquàm posuit signum,id est tabulam,tunc hospites cogitur recipere,nisi ex causa recuset.vt ibi per eum. & in.l. 1.§.maxima.ff.naut.caup.stabul.& Montal.in.l. 7.tit.14.parti.7. Philip. Decius in.l.inuitus. ff. de regul.iur.vbi quoq; ponit personas,quę possunt compelli ad aliquid faciēdum. ☞ Quoq; cogitur quis locare equum suum,ex quo consueuit locare,& pro illo pretio tenebitur, & si constat, ℭ locat diuersis pretiis , tunc statuitur pretium arbitrio iudicis,tenet Plat.in.d.l.cursum ambularem. ☞ Tamen videtur dicendum , ℭ licet habeat venalem,si pœniteat, non potest compellī vendere.vt in.l .nec emere. C.de iure delibe. & in.d.l.in rem meam.quod Saly. ibi in.d.l.1. non sit indistinctè credit ℭ potest pœnitere, nisi sit pœnitentia cum iusta causa : quia quæ ab initio sunt voluntatis, ex post facto efficiuntur necessitatis,l.sicut. C.de actio.& obliga. ☞ Sed ego teneo,quòd licet non exposuerit ad vēdendum,si est tempus famis,vel carestiæ,possunt compelli ad vendendum victualia , iusto pretio taxando, ne pauperes pereant.vt Montal.in.l.4.tit.10.foro.ll.lib.3.in verbo, que no quiere vender. post medium vbi latè de hoc. ☞ Vbi inter alia dicit, ℭ tempore famis si indigentes habeant pretium vnde soluant,tunc omnia liberè sunt communicanda,& si non habent vnde soluant,tunc de publico pretium solui debet,si potest,quod est notandum. Et facit quod tenet Lucas de Penn.in.l. si minori. C.de iure fisci.lib.10. vbi ait,ℭ qui fraudat panem esurientium , vt vir sanguinis est. vt in.c.immolās.14.q.5.. ☞ Nota vnum,ℭ licet quis cogatur vendere triticum tempore carestiæ , & necessitatis,vt dictum est,& hic tractatur,non cogitur vendere habita fide de pretio , sed ei debet statim solui pretium. glo.in.l.1. C.de commun. seruo.magnu.in verbo,necessitatem.& commune.eam ibi.Bal.& additiona.Iohā.de Anna.in.c. præsenti.de Iudęis. Quod facit ad pragmat. factam anno.1549. Valli sol.que dize, que se pueda tomar la mitad del pā a los arrēdadores. quia debet eis illicitò solui pretium. ☞ Intellige hoc, ℭ quis cogitur vendere victualia.s. quando habet extra † suā indigentiam. vt tenet Paul.de Castro in.d.l.1.C.de epis.audi.& Bartachi. de Firmio. in suo reperto . in parte , victualia. vbi ait, ℭ victualia quis non cogitur vendere etiam iusto pretio , si non habet vltra quàm sibi sint necessaria. ☞ Et licet quis cogatur vendere, non tamen compellitur alium emere , nec econtra : quia vnum statutum non includit aliud. vt Bal. in.l.1. C.de commu. seruo. magnu. & Iohā. de Plat.in.l.1. C.de supres.lib.11. ☞ Quinimo tempore fammis,seu carestię potestas nō tenetur habere tot bernarios,& residētes,quos habere consueuit tēpore vbertatis. vt tenet Bal.in.c.ex parte.de constitutio.nu.11. ☞ Et ℭ quis teneatur victualia vendere iusto pretio.vt dictum est,secus † de non victualibus , quia tunc non compellitur iusto pretio vendere: quia quilibet est moderator ipsius.vt in.d.l.in rem. nisi in casibus notatis per glo.in.l.in vtrum comparare. C. de contrahen.empti. ☞ Bar.tamen in.d.§.cura carnis.tenet,ℭ tempore necessitatis, † & carestiæ cogun tur vendere victualia minus iusto pretio.vt in.l. 3.§.quęsitum.ff.ad.l.Rhodi.de iactu.& ibi notatur. & idem tenet Ang. in.l. si laborante. §. cùm in eadem.ff.eod.tit. vbi ad literam dicit , ℭ quis potest cogi tempore necessitatis ad vēdendum frumentum , etiam viliori pretio & idem tenet Iohā.de Anna.in.c.si quis.de furt.fi.colū. & Lucas de Pēna.in.l.1.C.quibꝰ muneri.lib.10. ☞ Sed ibi in.d.§.cura carnis,tenet contrarium,dicendo

ℭ debent

q̃ debent vendi iusto pretio. ☞ Pro concordia dicerem illud, quod tenet Stephanus Aufrer. in decisione capell. Tholos. decis. 446. vbi ait, q̃ si verò q̃s non exposuit victualia ad vendendũ, & est carestia in ciuitate, potest habens frumentum, & alia huiusmodi compelli ad vendẽdum, etiam viliori pretio. allegat ad hoc. l. si pendẽtes §. si quid. ff. de vsufru. Et ibi Bal. ad literã tenet, q̃ habens bladum tempore carestiæ, potest cogi vt vendat communi pretio viliori ad hoc, vt populus fame non tabescat. Et isti qui habent, possunt cogi etiam ad faciendum panem pro exercitu. & idem tenet Bar. in l. anno. ff. de extraordi. cri. & Flori. in. d. §. cura carnis. & Iaf. in l. nec emere. C. de iure delibe. vbi dicit, quòd procedit etiam si sit nobilis & compellitur. Secus si est decurio. vt in l. decuriones. ff. de adminstra. rerum ad ciui. pertine. & Hosti. & docto. in dicto c. 1. de empti. & vendi. & Roma. in. l. 1. ff. solut. matri. & idem Bar. in. l. 1. C. vt nemi. liceat empti. speci. ex cuss. lib. 10. ☞ Et vide Ripam. in tracta. de peste. in. 4. parti. nu. 171. cum sequentibus. vbi concordat tex. in dicta l. si. §. item rescripserunt. ff. ad l. Iuli. de anno. & dicta l. 1. §. cura carnis. vbi idem tenet transeũdo cum Bar. in dicto. §. cura carnis. quia si subest necessitas. quia est tempus carestiæ & tunc taxare potest pretiũ frumenti, etiam minus quã valeat arbitrio suo, & ita procedit. d. §. cura carnis. & tunc diuites possũt cogi vendere minus iusto pretio, & etiã possunt cõpelli officio iudicis facere eleemosinã. vt in. c. sicut. 47. distĩ. & Abb. Panormit. in. cap. primo. de cleri. egro. ☞ Aut non subest carestia, & non possunt taxari minus iusto pretio, nec cõpelere ad vendendum sed possunt iubere, ne carius vendãtur. ☞ Et hæc taxatio pretij victualium à præfectis faciẽda est post festum natiuitatis sanctæ Mariæ. vt in. d. §. post natalẽ. de pace. tene. in vsi. feud. Qui autem plus vendiderit, quam taxatum fuerit, si pœna per statutum limitata nõ fuerit, pœna viginti librarum puniẽdus est. per. d. §. post natale. vel extraordinaria arbitrio iudicis, secundũ Ripã, vbi suprà. ☞ Et idem dicit ibi nu. 175. q̃ puniuntur, licet non plus vendiderit, sed si emẽtes in mensura fraudauerint, quia eadem pœna, vel falsi comprimendi sunt. vt in. d. l. annonã. §. onerant. ☞ In tantum, q̃ tẽpore famis, & carestiæ non habens
13 † panẽ, potest auferri habẽti impunè. Bar. in. d. l. 1. ff. ad. l. Rhodi. de iact. & facit tex. & ibi Abb. & Anchara. in. c. 3. de furti. & in. c. licet. de feriis. ☞ Et Bar. in. d l. 1. §. cùm in eadem. ad. l. Rhodi. dicit, q̃ si vnus ex existentibus in naui habet cibaria, & alij nõ habent, quòd debet illa in cõmuni conferri. & glo. ibi dicit, q̃ forte ex consuetudi-
14 ne illius. l. potest cõpelli ad hoc: quia † tempore necessitatis oia sunt cõmunia. Quod ibi Ang. intelligit in comestibilibꝫ, quia talia comestibilia
15 sunt coia. ☞ Ideo si tẽpore carestiæ furetur † panem familiaris, vel mendicus, non punitur: quia diues ex debito tenetur mẽdicis subuenire. glos. in. c. discipulos. de cõsecra. disti. 5. in verbo, fame vbi singulariter. Et propter hoc videtur, p ductũ officium iudicis, licet modicum sit in vsu, secundum Iohã. de Anna. in. d. c. si quis. de furtis. 3. col. vbi dicit, q̃ etiam ex hoc infert Bar. & alij vbi suprà, q̃ possunt saluari stipendarij, qui propter necessitatem deprædantur necessaria pro victu, quòd est verum, si dabant operam rei licitæ, putà pro defensione patriç, & isto casu loquitur ille tex. secus si dabant operam rei illicitæ, nam tunc non subuenitur ei, qui posuit se in necessitate. vt in. l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisdar. cogã. ☞ Sed iudex debet hoc face-
16 re generaliter, † id est, q̃ generaliter contra omnes exuberantes fiat, & compellat eos ad vendendum, & vnum solum non compellat, quia statutum super hoc generale fieri debet, secundùm Bar in. l. nemo. C. vnde vi. ☞ Attamen, si
17 non est carestia, † licet possunt compelli per ciuitatem, aut per superiorem huiusmodi victualia vendere, debent vendere iusto pretio contento in statuto generali, secundùm Barto. in dicto. §. cura carnis. & Barb. in dicto. c. primo de emptione & vẽditione. & sequitur decisi. Tholo. iam allega. & Montal. in. l. tertia. tit. 5. parti. 5. vbi quoq; singulariter. de ista materia. & Iohã. d Plate. in dicta. l. vnica. C. vt nemi. lice. in compa. speci. lib. decimo. ☞ Ego quoq; concordiam
18 afferam inter eos. † s. q̃ quando est carestia, vendantur victualia viliori pretio. s. pauperibus, sed diuitibus iusto pretio, per ea, quæ doctores tradunt in dictis locis. Ad cuius corroborationem
19 facit, q̃ pauper † potest agere tempore necessitatis & carestiæ contra diuitem, vt sibi subueniat, vt dictum est. & glo. in. c. si hic. 47. distinctio. dicit, quòd non iure actionis, sed poterit implerare officium iudicis, prout tenet. d. Iohã. de Anna. in. d. c. si quis. de furt. in fine. & probat iste tex. in quantũ dici, a razonables precios. ☞ Qui
20 nimo rustici, & agricultores, & similes † possunt cõpelli venire ad ciuitatẽ ad vendendũ. Iste est casus singul. in. l. 2. ff. de mundi. vbi ponitur authoritas Platonis, de quo loquitur imperator in lege finali, in principio. C. de iure deliberan.

☞ Facit

▽ Facit tex.in.l.pro locis. C.de annois & tribu. lib.10.vbi non solùm ciues, sed etiam comitatenses ad deferendam annonam & victualia in ciuitatem arctari possunt, sicut compelluntur portare commeatum ad exercitium, prout tenet Ripa in.d. tracta.de peste.in.4.parte.nu.166. Tamen, prout ibi tenet.nu.167.minus grauandi sunt remotiores propter expensas, quæ maiores fiunt ratione longioris itineris.vt in dicta.l. pro locis & ibi notat Bar.& si pro quinq; passibus viginti millibus possunt sufficienter prouidere de annona necessaria,non sunt remotiores vllo pacto vexandi.vt in.l.2. C.de eroga mil. anno.lib.12. & ibi Bar. ▽ In tantum, ꝙ si comitatenses non possunt supplere necessitatib⁹, tũc vicini etiam alterius ciuitatis & prouinciæ possunt à superiore suo compelli portare annonam ad ciuitatem egentem. vt tenet Angelus in dicta lege pro locis. & isto casu relaxandus est deuentus, vt omnes vendant sine collecta, seu gabella, prout tenet Ripa.vbi suprà. ▽ Ad quod facit, quòd statuta,& cõuentiones macellatorum vt teneantur dictim macellare solummodo tantam quantitatem carnium,possunt violari, nec sunt seruãda superueniente publica necessitate in populo, & indigentia minoris quantitatis,ad quam tunc agi potest.vt tenet Bar. & Plat. in.l. quo ad præsens. C.de muri leg.lib.11. Ex quo infert Bar.ibi, ꝙ licet tenens lacum Perusinũ teneatur ex forma statuti, vel pacti mittere omni die in platea certam quantitatem piscium: tamẽ si superuenit magna quantitas gentium, cui dicti pisces non sufficiant,possunt cogi ad portandum maiorem quantitatem piscium pro reparatione corporis humani: quia cessant omnes exceptiones, & privilegia in publicis subuentionibus.vt in.l.vnica.C.ne liceat in emp.speci. se excusa.lib.10. & Ang.in dicta.l.quo ad præsens.& vi.Bal.in.l.iubemus nullam.C.de sacrosanct.eccles. vbi tenet ꝙ priuilegium general. indultum,non includit casum publicæ vtilitati cõtrarium. ▽ Et idem
21 dic de notario publico,† quia potest cõpelli ad acceptandum rogationes.vt Barb.in dicto.c.1.de empti.& vẽdi.& in dicta decisi. Tholos. Et idẽ dic de aduocato.vt in.l.14.tit.19.lib.2.in ordina. regali. ▽ Sed quando intelligatur, & dicatur iu-
22 stum † pretium, vt pro eo quis compellatur vendere rem ad victum, & quia in aliis rebus tex. est in l.pretia rerum.ff.ad.l.falci. dic secundùm Saly.in dicta.l.1.C.de epis.audi.in fine.ꝙ in ciuitatibus aliquibus fiunt taxationes carnium quatuor vicibus in anno,& illa sunt pretia iusta,sed vbi non fiunt,credit ad curam eius spectare, qui præest, qui secundum diuersitatem temporum, & sterilitatem rerum,variabit pretia ipsarum,& hoc dicit,ꝙ probat tex.in dicta.l.fi.ff.de anno.& in.l.non debere.ff.ad municipa. ▽ Et vide quoq;
23 Saly.in dicta.l.1.vbi ait,ꝙ habens curam † fori,licitè potest statuere, ꝙ nullus emat in foro vltra duo sextaria grani, vt sic commodius omnes habere possint,quod dicit esse notandum.& idem tenet Ang.de Aretio.in.§.fi.Institu.de donatio. quasi in fine.& Hyp.de Marsi.in singul.441.& sic, ꝙ ex causa potest prohibere, ne vltra indigentiam quis emat, nec aliis res cariores reddat. ▽ Et quoque debet iudex prouidere, ne carius
24 vendant † transeuntibus, quã in mercato venduntur.vt tex.& ibi Abb. & Barb. in dicto.c.1. de empti.& vendi.& Ripa.in dicto tracta.de peste.4.parte.nu.176.cum sequentibus.alleg. Plate.in.l. animalia. C.de cursu publi. lib.12. & vi. ibi per Ripã.& nu.177.vbi de intellectu. Et facit quod tenet tex.& ibi Plat.in.l.septem dieb⁹. C.de eroga.milit.anno. lib.12.vbi tenet,ꝙ prærogatiua in pretio rerum venalium, non est faciendã militibus.& officialibus,plus quam vendantur priuatis personis in foro publico: & si per minas, vel alio calore officialis hoc faciat, incidit in crimen concussionis. vt in. l. 1. ff. de concussio. ▽ Tamen quando rustici per magistratum coguntur ad vendendum, & portare frumentum ad vendendum, pullos, oua, pisces, & cætera victualia, nõ debet permittere iudex eos dici morari ad vendendum minutim, sed vendere debent in grosso, vel per substitutum, & subitò reuerti. ita tenet Plat.in.l.colonos, C.de agricoli.& censi.lib.11.ꝙ non habet locum, quando rustici veniunt voluntariè ad vrbẽ. quia præsumũtur venire eo tempore, quo vacant ab opere, nec habet locum in mulierib⁹. vt tenet Ripa. in dicto tracta.de peste.in dicta.4.part.nu 197.cum sequentibus. ▽ In tantum prædicta sunt vera,ꝙ potest iudex compellere ad victualia vendenda & pretia eorum taxare, ꝙ si aliquis vadit ad fo-
25 rum, † & offert pro frumento plus debito, vt alij carius emant, vel vendant, vel promittit plus debito, tenetur crimine stellionatus.vt est tex.et ibi Bar.in.l.3.§. Item si quis. ff.de crimi. stellio. quod sequitur Ang. de Aretio. in.§. de annona. Institit.de publicis iudi. Quod dicit ibi idem esse,si aliquis in damnum alterius offert plus pro vno fundo, quã valeat,& sic punitur extraordinem:& idem tenet Ang.in.d.§.fi.de donatio.Institu.vbi dicit,ꝙ hoc facit contra istos,qui vulgariter dicũtur encherisare(hoc est encarescer)frumentum,vel mercãtias,quod dictũ Ang. cõme.

Hippoly.

Hippoly. de Marsi. singul. 441. quod est notandum perpetuò secùm eos. & sequtur additio Abb. in. d. c. 1. de emp. & vendi. in addit. quę est in nu. 4. vers. & adde. vide quę supra dixi i nu. 12. ☞ Et facit quod tenet Fran. Luca. in tract. de fisco in. 2. parte nu. 41. tomo. 6. tracta. fol. 10. dicendo, q̃ cõmitẽtes in. l. Iuliam. de anno. puniãtur in. 20. aureis. l. 2. ff. ad. l. Iuli. d̃ anno. quę pœna dicit, q̃ cõmittitur per ementes bladum causa reuendendi, & faciendi caristiã, & etiam per facientes societatem, vt cõmuniter bladũ ematur. Itẽ secũdum eũ tenetur quis dicta pœna, quãdo scit naues venire cũ blado, & facit differre euentum suũ, vel capere nauem, vel nautam, vt possit vendere blada sua cariora, quod dicit q̃ viget multi plurimũ & cõmunis oium morbus, & vitiũ ☞ Quoq; adde, q̃ non solum potest iudex taxare pretium. vt
16 dictũ est, verũetiã potest iubere, † & statuere, q̃ venditores non emant talia victualia vsq; ad certam horã, prout tenet Amanellus de claris aquis in singula 8. per glo. in. l. 2. ff. de mundi. ☞ Cõtrarium videtur tenere Iohã. de Plat. in. l. septẽ diebus. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. vbi dicit, q̃ ex illa litera videtur posse inferri, q̃ contra ius esset consuetudo, vel statutũ, quo cauetur, q̃ per septẽ dies fori nullus audeat emere prius, quã essent emptæ species, vel annona, q̃ curialibus, quia p hoc vẽduntur viliori pretio, cessantibus emptoribus. & ibi dicit q̃ fuit de mẽte And. de Barulo. Sed ego teneo opinionẽ Amanelli in. d. singula. quia est ęqua. Et sic in pluribus ciuitatibus huius regni sunt talia statuta, q̃ tales reuenditores (qui vocantur recatones) non emãt victualia, verũetiã q̃ ea in pretio non ponant (ni la apalabren) vsq; ad talem horã, & sunt iusta, sancta, & honesta, & vtilia ciuitati. & facit tex. in. l. 9. & in. l. 11. tit. 7. lib. 5. in ordi. regal. ☞ Et dictũ Iohã. de Plat. non obstat, quia ibi loquitur in aliis emptoribus, & non in reuenditoribus, quia aliquando tales mercatores sunt similes prædonibus. vt tenet Luc. de Pen. in. d. l. septẽ diebus. quia si tale statutum esset contra alios qui non sunt reuenditores, esset nullum. ☞ Quinimo dicit Faber in. §. sunt prę terea. Institu. de publi. iudi. nu. 3. q̃ lex non cogit locupletes vendere, nec eos punit. vt notatur in. d. l. anno. ff. de extraor. crimi. in glo. vt plus. Sed eos, qui emerunt, vt carius vendãt, quia hoc prohibet, & punit contra faciẽtes, vt ibi: quia qui emerunt, vt carius vendant, tales peccant etiam in foro conscientiæ: non sic, si prouisionem faciant pro sua necessitate, vel etiam pro reuendendo tempore caristiæ propter bonum commune, non intentione cupiditatis lucri. vt notant doctores in. c. primo. ne cleri. vel monachi. ☞ Et q̃ dicitur de annona, intellige de aliis frugibus. vt in. l. frugem. ff. de verbo. signifi. quia in omnibus illis locupletes coguntur vendere, si necessitas, vel fames immineat iusto pretio, & puniuntur ementes vt carius vendant. ☞ Facit quod tenet Ripa. in dicto tractat. de peste in. 3. parte. num. 178. vbi singulariter tenet, quòd ementes annonam vt carius vendãt, possunt dici Dardanarij, à Dardano authore, qui puniuntur variis modis: quia aliquando relegantur, vel in opus publicum damnantur, quandoque negotiatione priuantur, vel pœna viginti aureorum, & quoque puniuntur pœna stellionatus, vt ibi per eum. ☞ Et facit pragmati. facta per nostrum Carolum. contra los compradores del pan para reuender, y contra aquellos que venden pan de los arrendamientos que tienen. vbi per te vide. Sed Nicasius de Voërda in dicto. §. sunt præterea. Institu. de publi. iudi. nu. 6. intelligit, q̃ puniuntur qui emunt blada, & victualia vt carius vendant viginti aureis. s. quando vendunt in eodem loco, vel voluit vendere. Secus si vendant extra, & sic in alia ciuitate, seu prouincia. ☞ Quod non habet locum, quando emptores tritici vendunt, seu reuendunt in alio loco, seu ciuitate, quia incidunt in pœnam pragmaticæ: quia lex est generalis in toto regno, & supradicta Nicasii de Voërda habet locum in particularibus statutis. ☞ Adde etiam, & nota, quòd iudex debet esse diligens in inquirendo de omnibus criminibus, & delictis extraordinariis, de quibus venit imponenda pœna arbitrio
27 potestatis, & maximè contra vendentes † carnes morbosas. vt in. l. prima. §. primo. ff. de ædilitio edict. Item contra ementes, & vendentes cum ponderibus falsis, seu non iustis. vt in. l. prima. §. final. ff. de extraordina. crimi. & in. l. arbitro. §. de eo. ff. de dolo. & l. pennul. in fine. ff. de crimi. stellio. vt tenet Amodeus Iusti. in tracta. syndica, in parte, item in eo, quòd dictus notarius extraordinariorum fuit negligens. ☞ Sed circa supradicta tene vnum dictum, quod tenet Paulus de Castro in. l. contra legem. ff. de legi.
28 num. 3. vbi ait, quòd si in cõcilio † ciuitatis esset ratiocinatum de imponendo certum pretium frumento, quia nimis carè vendebantur, & vnus ex consiliariis anteaquam hoc fieret totum suum frumentum vendidit caro pretio, & postea fuit ordinatio facta, certè emptor potest agere contra venditorem, & rescindere venditionem

nem tanquam factam in fraudem legis futuræ, et in fraudem eius. & idem, tenet Paulus de Castro in.l.prima.§.final.ff.de actio.emp.& vendi. & idem tenet Montaluus in.l. quarta tit. 10. libro tertio foro legum. in glosa finali. quasi in medio. ☞ Quod extendit; quòd non solùm habeat locum in tali consiliario, quis sciebat secreta concilij, verumetiã in magno mercatore, qui scit, ꝙ in concilio tale ordinatum erat, ꝙ emẽtes contra eum possunt agere ad interesse. quem vide. & idem videtur tenere Barto. in dicta.l. contra legẽm. & idem tenet Hippoly. de Marsi. in. l. statu liber. ff. de quęstioni. num. 17. allegando plures doctores hoc tenentes. & idem tenet Ludoui. Roma. in singula. 282. ☞ Et dicit dict. Hippoly. ꝙ in simili adduci potest illud. quod tenet Baldus. in.l. quotiens. C. de rei vend. allegando Odofre. ꝙ si dubito mihi moueri quæstionem
29 † super domo, & eam alieno, deinde statim mihi mouetur quæstio super ipsa domo, ꝙ ex tali breuitate temporis præsumitur dolus ex parte mei vendentis, adeò, ꝙ talis venditio reuocatur. per titulum de aliena iudi. inut. cauf. facta. quod est etiam de mente Barto. in.l. quæ petitorio. ff. de rei vendi. & per alia iura. vt per Hippol. vbi suprà. num. 18. ☞ Vnum non omitto, ꝙ sicut ciuitas, vel iudex potest statuere pretium victualibus. & iubere, & compellere ad vendendum, ita
30 potest statuere, † vel iubere, ꝙ non vendantur, si expedit ita probat Barto. in.l. si in emptione. §. omnium. ff. de contrahen. empti. & melius hoc tenet Alex. ibi. in additio. ad eum. Barto. ☞ Item
31 nota, ꝙ si respublica habet granũ, † & triticum vel aliud ad vendẽdum, potest cogere ciues ad emendum, & nemo excusatur, licet ei necessarium non sit, ꝙ idem est in sale vrbis secundum Barto. in.l. prima. C. vt nemi. lice. ab empti. spetie se excus. lib. 10. & Paris de Put. in tracta. syndi. in dicto. versi. iudicis. folio. 184. num. 8. & tenet Stephan⁹ Aufrer. in dicta decisi. 446. Tholos. in fine. & tenet Fran. Luca. in tracta. de fisco. nume. 17. tomo. 6. tracta. folio. 7. & Anto. Curse. in notabilibus suis. in parte, fiscus, loquendo in fisco: dicens, ꝙ si fiscus habet multum frumentum. quod conseruare non potest, imponere potest subditis necessitatem emendi, & istud est onus patrimoniale, vt ille qui habet plus, cogatur emere plus & minus iuxta quantitatem, & valorem sui patrimonij. Quod dicit Barto. praticasse, & consuluisse perusii, videlicet, ꝙ commune distribuat sal, vel granum, vt quilibet cogatur emere plus & minus iuxta valorem patrimonij, & per hunc modum pecunia veniet in communi pro necessitate rei publicæ distribuenda, secundùm Iohã. de Plat. ibi numero tertio & Lucas de Pen. in fine. ☞ Ibi quoq; tenet dictus Iohã. de Plat. quòd imminente necessitate grani & a-
32 liarum spetierum, quilibet † compellitur ire ad emendum etiam ad partes remotas, nec aliquis potest se excusare prætextu alicuius priuilegij, vel immunitatis, licet aliàs vbi non immineret necessitas, sed prouisio in futurum excusaretur quis propter ætatem, & numero filiorum, & ex aliis causis vt in.l. 3. §. causa. ff. de muneri. & ho no. ☞ Et in proposito tenet in.l. in æstimatione C. de frumen. Alex. lib. 11. quòd si in prouintia fit sterilitas, poterunt prefecti annonæ eligere vnum, vel plures discretos, & expertos viros, qui pro frumento comparando se conferant ad alienas prouincias, & eis sine iussu principis salariũ constituere, quod tenet & sequitur Ripa. in dicto tracta. de peste. in quarta parte. num. 162. ☞ Et quoque ciuitas, seu respublica ad portandum frumentum, vel aliud causa reipublicæ potest accipere animalia singulorum. vt Barto. in.l. iubemus nullam. circa principium. C. de sacrosanct. eccle. Facit illud, quod voluit Bart. in.l. fi. §. fi. ff. di pigno. actio. de quo per Ias. in.l, Barbarius. ff. de offi. præto. nu. 30. cum sequentibus sed hoc soluto prætio de publico secundũ eum ☞ Quinimo dicit Luca. de Pen. in dicta.l. prima quasi in fine. ꝙ in tali tẽpore caresti inducitur
33 † pecunia singulis pro modo facultatum, vt frumentum, & cęteræ species emantur exinde pro vniuerso populo sustentando. & ita dicit, ꝙ omnes in sua ciuitate sunt consueti facere tempore caresti, quòd imponunt talem collectam pro modo substantiæ, & ad hoc compelluntur, quamuis maius cõmodum inde pauperes quam diuites consequantur: quia omnes in ciuitate necessarij sunt ad hoc, vt ciuitas perfecta dicatur. secundun Barto. in dicta.l. secunda. ff. de mundinis. & tenet idem Luca. de Penn. in.l. prima. C. de quibus muneri. vel præsta. lib. 10. & idẽ Plat. vbi suprà, num. 2. & in.l. hac prouidentissima. C. eod. de quibus muneri. seu prẽsta. vbi quoq; ait, ꝙ ecclesia tempore istius necessitatis. debet conferre ad emptionem frumenti. & aliarũ specierũ. ☞ Et etiã dicit Plat. in.l. 1. C. de omni agro deserto lib. 11. num. 1. ꝙ ditiores ciuitatis possunt compelli mutuare pecuniam, quando immineret necessitas, & postea paulatim eis satisfiet, imposita colecta, & idem tenet Salycetus in.l. neminem. C. de sacrosanct. eccles. & ibi Cynus

& vi.

& vi. Iaſ. in l. cunctos populos. C. de ſumma trini. & fid. catholi. nu. 52. ▽ Plat. etiam in. d. l. prima C. vt nemi. lice. in empti. nu. 4. tenet q̃ tempore neceſsitatis pro tali vtilitate & vbertate in communi habēda poſſunt † cogi ciues frumentū habentes mittere illud ad vendendum in foro publico, & prout quilibet poſſeſſor prędiorū plus colligit, plus mittere cogitur, licet aliàs quis vendere, vel emere non cogitur. vt in. d. l. inuitum C. de contrahen. empti. & ad hoc nemo valet excuſari vigore priuilegij, cum ſit onus patrimoniale, ſiue reale, ad quod etiam eccleſia tenetur iuſto pretio, non viliori, ſicut ad alia onera realia tenetur. vt in. l. finali. C. de exacto. tribu. lib. 10. maximè quando vertitur publica neceſsitas, cui niſi ſubueniatur, redundaret in damnum eccleſiæ, à quibus muneribus publicis imminente neceſsitate quis non excuſatur, etiam ſi ſit de domo principis, vel Auguſtę. ſecundùm Barto. & Plat. vbi ſuprà in fine. ▽ Et etiam pro aggregatione, & tranſuectione frumenti publici, & aliarum ſpecierum victui neceſſariarum gubernator prouintiæ poteſt eis ſalarium de publico ſtatuere, ſi viderit eis expedire. vt tenet Bartolus & Plat. in dicta l. prima. C. de frumen. Alexan. libro. 11. Et dicit ibi Plat. quòd quoque valet prouiſio officialium habentium arbitrium ſuper abundantiam, quòd pro quantitate frumenti, quam quis venire fecit in communi, habeat tantum pro corbe, pro labore ſuo vltra pretium frumenti. ▽ Etiam ob neceſsitatem reipublicæ
35 poſſunt ſubditi † vrgeri ad deputandum eorum nemora, aut molendina, ſeu alia vſui publico recepta competenti mercede. vt tenet Angelus conſilio. 206. in principio. per text. in lege venditor. §. ſi conſtat. ff. communia prædiorum. & in lege, item verberatum. ff. de rei vendi. & deciſſio. Tholoſ. iam allega. in fine. ▽ Et facit quod tenet Archiepiſcopus Florentinus in tertia parte tit. tertio. c. 4. §. 4. vbi ait, q̃ dominus poteſt à vaſallis, & ſubditis ſuis exigere ſeruitia debita, ſcilicet, facere laborare in vineis, & campis, ſiue ducere ligna, vel victualia ad domum, ſoluendo eis debitum pretium ſui laboris: quia ſi aliter facit, rapinam committit. vide infrà in. c. 33. in gloſ. prima. vbi latè. ▽ An ſi ciuitas poteſt
36 ſtatuere, quòd frumentum † non poſsit vendi forenſibus ſub certa pœna. Bartolus tenet quòd ſic. in l. dudum. C. de contra empti. vbi ait, q̃ ſtatutum factum à ciuitate, q̃ forenſibus non liceat vendi, valet. per tex. in l. in quorum. ff. de pigno. Bald. tamen in l. ſi duobus. §. emptor. C. communi delega. nu. 2. tenet contrarium. & cum Bal. concordat tex. in l. 3. tit. 9. lib. 6. in ordina. rega. licet contra iſtam l. regiam ſæpe à ciuitatibus fit, cùm expeditur. & idem cauetur in pragmati. facta anno. 1548. Valliſo. peti. 205. quā vide, vbi iubetur ne fiat talis prohibitio. Sed dictas leges regias intelligo, quando ineſt abundantia, aliàs ſecus prout tenet Matthę. de Afflict. deciſi. 190. nu. 9. dicendo, quòd quando eſt modicum frumentum in regno, non debet vendi trate frumentorum per extra regnum: quia prima charitas incipit à ſe ipſo. allegat tex. in dicto. c. primo. §. poſt natale de par. tene. in vſi. feud. & alia iura. quę vide. ▽ Et vltra ibi dicta facit in ſimili quod tenet Iohā. de Plat. in. l. ſi quis per diuinam. C. de aquęduct. lib. 11. in fine. vbi tenet, q̃ ſi imperator, ſeu princeps, concedit alicui capere aliquā quantitatē grani publici, vel alterius reipublicæ, qua etiam reſpublica vtatur, intelligitur eſſe conceſſum quod eſt ſuperfluū ab vſu ciuium, & hāc tacitā conditionē habet in ſe hęc conceſsio. ſ. ſi res publica. & vſus ciuiū non indigeat: quia cōmunis vtilitas ſemper intelligitur excepta, & reſeruata. qđ nota ad limitationē illarū legū. ▽ Quoque dictę leges regni habent locū in ſuo caſu, ſcilicet, in pane, & q̃ panis non poſsit vetari, ſeu, phiberi, q̃ non extrahatur. ſecus eſt in hordeo, qa in hoc valet prohibitio, quia hordeū ſub illa lege non cōprehenditur, quia tantūmodo dicit, no ſe pueda vedar la ſaca del pā. & appellatione panis, vel frumēti, non cōtinetur hordeū. Et ideo q accuſaret alium de frumento aſportato, non obtineret probando de hordeo ſcđm Ang. in. l. triticū. ff. de verb. oblig. licet aliàs generali appellatione contineantur omnia, quę ad victū ſunt neceſſaria. vt notat glo. in rub. C. đ cano. frume. vrbi. Roma. lib. 11. ſpeciali verbo, et propria ſignificatione, & ſimplici appellatione frumenti propter excelentiam intelligitur de grano, quo vtimur ad panē faciendum ſecundū glo. in. d. l. frugē. ff. de verb. ſigni. Et de iſto intellegitur ſi quis promitteret. 10. corbes frumēti ſcđm Bar. in. d. l. frugē. put tenet Iohā. đ Plat. in. l. modios. C. de ſuſcept. & archa. lib. 10. quē vide illicò ſi hordeū non cōprehenditur ſub pane, vel frumēto, eſt caſus omiſſus à lege regia, & ciuitas pōt ſtatuere, q̃ non extrahatur à ſuo territorio: qa ſtatuēdo non eſt cōtra legē. ſed præter legē. vt Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſti. & iure. ▽ Sed in caſu, in quo non
37 poteſt extrahi frumentū, emptor nō perdit † pretium rei emptę. & talis forenſis poteſt retinere triticum, vel aliam rem emptam. donec ei reſti-

tuatur ſuum pretium. tenet Bal. in. d. l. ſi duobus. §. emptor. C. communia delega. & Cremenſ. ſingula. 95. & Barba. in. c. ad audientiam. de rebus eccleſi. non alien. in fine. Feli. in. c. cùm cauſam.
38 de re iudi. 9 col. ☞ Sed nonne ciuitas, † quæ fecit hoc ſtatutum,
ſi vendat triticum eſten limpias[i], y las
forenſi, incidat in
penam? Dic quòd non, ſed ſingulares perſonæ, quæ ſub ea ſunt, obligantur. vt Bal. in. c. cùm omnes. de conſtitu. columna 7. verſi. ſed quid ecce. num. 26. quia cùm ſtatutum fiat gratia ciuitatis, contra eam non debet interpretari, vt ciuitas puniatur contra faciendo ſecundú Bal. ibi. ☞ Ad
39 de, quòd quantitas deputata † ad emptionem frumenti, non poteſt minui, nec in alios vſus conuerti, aliàs in duplum tenetur. tex. & ibi Bar. & Plat. in dicta. l. 2. C. de frumen. vrb. conſtan. lib. 11. Vide quæ dicam infra in. c. 45. in glo. ni tomar. & in capit. 19. iudicum ſyndicatus. in glo. cobrar. Quod facit pro iſtis horreis publicis & alhondicis.

Summarium.

1 IVdicis officium habet locum cõtra proiicientem ſtercora, & morticina in via publica, vel contra impedientem eã. In hoc caſu dominus tenetur pro famulo. Ruſtici ducentes vecturam ad ciuitatem, nõ poſſunt cogi, vt cùm plauſtris ſuis ducant exindè ſtercus extra ciuitatem.

2 Viæ purgatio, vel refectio ex publico fieri non debet, ſed debet fieri à dominis domorum iuxta viam ſitarum. Quando via eſt intra muros ciuitatis ſed ſi eſt extra ciuitatem in loco, in quo iuxta non ſunt vicini, debet fieri ex penſis communis.

3 Si tempore belli fuit mandatum villæ, vt faciat foueas & muros, debent fieri per modum patrimonij, non per capita

4 A reparatione viæ publicæ, nemo excuſatur.

5 Habens viam priuatam, eam reficere tenetur.

6 Si vicinus non eſt ſoluendo in reparatione viæ onus reparationis incumbit aliis vicinis.

7 Inquilinus, vel conductor, non tenetur ad reparationem viæ, ſed dominus: & ſi conductor ſoluit, repetit à dño, vel in mercedẽ cõputat.

8 An ſi dominus non eſt ſoluendo, creditor mittatur in poſſeſsione vaſallorum.

9 Purgatio viæ quando eſt momentanea conductor ad eam tenetur, ſecus ſi eſt perpetua.

10 Quando quis tenetur ad viam purgandam, intelligitur quatenus protendit latitudo domus ſuæ, vel fundi ſui.

11 Emphiteota reficere tenetur viã publicam iuxta domum emphiteoticam.

12 Vſufructuarius ad refectionem viæ tenetur.

13 Qui tenetur viam purgare, non ſufficit, q̃ auferat lutum ab ea de medio, & proiiciat in partibus, vel lateribus viæ.

14 Qui vult reficere viam publicam, debet ad veterem latitudinem reſtituere.

15 Via publica non amittitur, etiam ſi populus ea non vtatur.

16 Via debet eſſe tuta tranſeuntibus.

17 Quod remedium competat contra impediẽtem purgare viam publicam.

18 Si via publica eſt deſtructa, an vicinus compellatur facere viam publicam per agrum ſuum: Et an quis poſsit tranſire per agrum alienum.

i

[i] Eſten limpias,

[i] Quia in hoc officium † iudicis habet locum, vt ſi in via publica proiiciantur ſtercora, vel morticina, vel impediatur vt tranſiri nequeat, vel alia immũditia habeat. vt tenet Specula. in tit. de officio om. iudi. §. 1. verſi. Item imploratur nu. 11. per. l. 2. §. hoc interdictum tantùm ff ne quid in loco publico. vbi quoq; dicit Specula. q̃ tale officium iudicis vendicat ſibi locum quando talis via eſt facta arctior, vel anguſtior. vel, eſt clauſa, ita vt publicus commeatus impediatur, vel ſi talis via fodiatur, vel aliquid ibi fiat propter quod non poteſt trãſiri, vel vehiculum duci. Quòd nota, quia talia morticinia non licet proiicere in via. vt Bar. in. l. ædiles. ff. de via publica. Et Plat. in. l. decernimus. C. de aquęductu. lib. 11. nu. 2. vbi dicit, quòd de iure communi talia morticinia, & ſtercora in via publica prohibitum eſt proiicere, & proiiciens talia turpia in aquæductu publico, fonte, vel puteo, iudicis punitur arbitrio, & grauiter moderando. Si autem in priuato fonte eſſent proiecta, tenetur proiiciẽs domino fontis actione iniuriarum, & etiam ad interesſe. ☞ Et quoq; dicit ibi Plat. quòd eſt prohibitum lauare pannos in ſummitate fluminis, ne commune poculum aquæ corrumpatur. ☞ In iſto interdicto dominus tenetur pro famulo proiiciente turpitudinem ex feneſtra. vt in. l. prima. in principio. ff. de his, qui deiece. vel effud. quòd eſt verum ſi proiecit in locum, per quem conſuetum erat tranſire, aliàs non. vt in dicta. l. 1. §. in ſumma eius tit. & in. l. ſi putator. ff. ad l. Aquil. & Cepol. in tract. de ſeruit. c. 79. & tenet

Bertachi.

Bertachi,in tract.gabella.in.7.parte.nu.30.tomo. 6.trata.fol.62.¶ Adde vnum in purgatione ista, q̃ non possunt rustici ducentes vecturã ad ciuitatem cogi per iudicẽ, seu officiales, vt cũ plaustris suis ducant exinde simũ, vel stercus extra ciuitatẽ.l.2.in principio.ff.de mundi.prout tenet Fran.Luca.in tracta. de fisco.in.3 parte.de collectarũ immunitate.nu.8.tomo.6.tract.fol.14. ¶ Et purgatio,vel refectio istiꝰ viæ nõ debet esse, vel fieri ex publico, sed debet fieri à dñis domorũ iuxta-viã sitarũ.vt tenet Bar.in.l per buthinã.C. de immunita.nemi.concedenda.lib.10. & ibi Iohã ð Plat.nu.2.Quod intellige secdm Bar.ibi.q̃ via pubica est intra muros ciuitatis, quia tũc debet quilibet munire, iuxta domũ suã. & idẽ dic si via est per burgos ciuitatis.vt est tex.cũ glo.in d.l.ædiles.versi ciuitatẽ. & tenet Cepola in tracta.de seruitu. in parte, via est. q.25. vbi de ista materia.¶ Si verò est extra ciuitatem in loco, in quo iuxta nõ sunt vicini,debet fieri munitio,& refectio expensis coĩs,imponendo collectã pro quãtitate patrimonij.vt ibi.& in.l.ad instructionem.C.de sacrosanct. eccles. secdm Plat.in.d.l.si per viciniã. ¶ Quinimo mendicantes validi,& corpore robusti,possunt ad purgãdas plateas & vias compelli.vt in.§.si verò.in authen.de quæstore.colla.6.& tenet Ripa.in tracta.de peste.in. 3.parte.nu.146. Quod intelligit ibi in nu.155. in rustico,vel in assunto ad laboraudũ. secus in nobili mendico,non consueto laborare, huic enim miserendũ est, quia inter oẽs aduersitates fortunæ infelicissimum genus infortunij est aliquando fuisse fœlicẽ.vt in.c.cõsideranda. & vi.glos. 86.distin. ¶ Et ideò dicit Bar.vbi suprà.q̃ si tem
3 pore belli mandatum † fuit tali villæ, vt faceret foueas,muros, & staccatos tali castro, nã tũc per modũ patrimonij,non pro capita fieri debet,qđ dicit esse quotidianũ.Quod intellige,quãdo indiget magna reparatione. Si aũt valuæ, & muri ciuitatis indigent modica reparatione, tunc conuicini tantũ tenentur reficere, cum ipsi habeant maiorem vsum eorũ.secundũ Iohã. de Plat. ibi
4 in fine. ¶ Et in tali reparatiõe † viæ publicę nullum genus hominũ excusatur,quia nõ numeratur inter sordida munera.vt Ang.in.l.absit.C.de priuileg. Aug.lib.10.& Bar.ibi.nec ecclesia. & sic q̃ res ecclesiæ ad istam refectionẽ publicarũ via
5 rũ tenetur.vt latè Cepol.in.d.tract.in parte,vici. q.25. ¶ Sed si via est priuata, † vt si est constituta alicui per modũ seruitutis,tũc ipse tenetur reficere,& constituens, seu debens tenetur pati vt in.l.refectionis.ff.coĩa prædiorũ. si autẽ est via vicinalis facta ex collationibus priuatorũ ibidẽ agros habentium, & tunc similiter ad eos pertinet refectio.vt in.l.2.§ via.ff.ne quid in loco publi.vbi tex.declarat diuersas species viarũ secundùm Bar.& Plat.in.d.l. per viciniã. ¶ Sed quid
6 si aliquis vicinus non est soluẽdo † in reparatione vię? Dic q̃ tunc onus reparationis incumbit aliis vicinis,secundùm Ludoui. Roma.in singula. dic mihi.per glo. in.l. fi. ff. de via publica.in glo.fi.quæ incipit, quę viam. & tenet Cepol. in tractatu seruũ. in parte.via est.q.25.versi. sed qd si ille.vbi ait.q̃ si via nõ est destructa ex antiquitate,vel casu,sed aliquis eã arauit,seu aliter ð struxit,tenetur reficere, si est soluendo, aliàs vicini reficient.vt glo.in.d.§.fi. & dicit non esse alibi.
7 ¶ In tali enim refectione † viæ non tenetur inquilinus,vel conductor: sed dominus domus tenetur,& eo cessante,tenetur talis conductor sumptibus pensionis.vt est tex.& ibi Bar.in.d.l.ædiles.§.quicunq;.ff.de via publica.& Iohã.de Plate.in dicta.l.per viciniam.& Floria.in.l.pendente. §.si quid cloacarii. ff. de vsu. fruct. vbi etiam dicit, q̃ repetit à dominо, si fortè pensionẽ non remittit apud se.& idem tenet Iaſ.in.l.1.C.de iure emphiteo.nu.28.& idem tenet Ang.in.l.1.C. de anno.& tribu.lib.10.vbi tenet,q̃ talis conductor tenetur talia, quæ refecit computare in mercedem. & idem tenet Bal.in.l.3. C. de actio. per obliga.per dictam.l.ædiles,quẽ tex.dicit esse no
8 tabil.Et ibi quoq; dicit,† q̃ vasalli non possunt conuenire ad soluenda debita domini, & si dominus non habet aliũde vnde soluat,potest mitti creditor in possessionem vasallorũ. ¶ Sed intelligerem suprà dicta,quando purgatio non est
9 † momentanea:quia si est momentanea,putà in purgando,vel faciendo stercora,vel alia immunda purgare,cõductor tenetur,vt colligitur ex dictis Bar.in dicta.l.ædiles, dicendo, quòd si quis habitat gratis si immundatio est momentanea,tenetur secus si est perpetua. vt notatur in. l.3. §.10. ff.de impensis.& idẽ tenet Iaſ.vbi suprà.& hanc opinionem refert Cepola. in dicto tracta. in dicta.q.25.sed dicit q̃ in hoc ipse putat,quòd si refectio debet durare pro tempore, quo habitare debet gratis,vel maiori,teneatur, aliàs nõ.per ea quæ notant Bar.& Ang.in.l.diuortio.§. quod in anno.ff.solut.matri. ¶ Et quia supradictũ est, q̃
10 quis tenetur reficere viam,intelligitur † in quantum protendit latitudo domus suę,ita est in arg. l.singularum in fine.C.de ædifi.priua.vel quatenus protendit latitudo cuiuscunq; fundi,quę fit in ciuitate,vel in burgo.versus dictam viam publicam.tenet Iohã.de Plat. in.l.in dictiones. C. de anno.& tribu.lib.10.num.1.arg.in.l.inter eos.

ff.de adquire. rerum domi.per.l. adeò.§. insula. eod.titu.& institu.de rerum diuisione.§.insula. & dixi,cuiscunq; fundi quia quicunq; fundus sit in ciuitate,vel burgo,idem iuris est,siue sit domus,siue stabulum,siue ortus,& siue sit fundus rusticus,siue vrbanus:quoniã in vrbe, & in burgis potest esse fundus rusticus,quia non locus, sed materia facit prædium vrbanum. l. vrbana prędia.ff.de verbo.signifi.prout tenet.d.Cepol. in.d.tracta. in.d.parte,via. q. 25.in fine. ☞ Item
11 emphiteota,† vel libelarius tenetur reficere viã publicam iuxta domum suam emphiteotam, & expõsis suis.vt in.l.2.circa principiũ. versi. publicarũ functionũ.C.de iure emphiteot.& ibi ponitur per Alberic.de Rosa.in.q.131.☞ Et dicit idem esse vasallo,& est notandum, quia ista dicuntur habere vtile dñium.vt.in.l.1.§.1.ff.si ager vectigale.vel emphite.& notatur in.c. cùm Bertoldus.de re iudi.& glos.in.l.si vt certo.§.si duobus vehiculum. ff. cõmodati. ☞ Quod idem die
21 † de vsufructuario, qui ad refectionem viæ tenetur,vt in.l.si pendẽtes.§. si quis clocan.ff.de vsufru.& quod ibi notatur.& in.l.athei.eod.tit.& in l.qui cõcubinas.§.qui ortos.ff.de lega.3.& quod notat Bar.in.l.his verbis.§. idem respondit eod. tit.et in.l.fi.ff.de vsufructu.vbi omninovide.qđ intelligit dictus Cepol. vbi suprà.in dicta.q.25. versi.item de vsufructuario,nisi possessiones essent steriles,in quibus habet vsumfructum,quia tunc non tẽnetur. ☞ Et nota q̃ ille, qui tenetur
13 purgare viam, non sufficit si auferat † lutum ab ea de medio,& proiiciat in partibus,vel in lateribus viæ,quoniam tenetur in totum auferre de via.vt in dicta.l.1.§.purgari.ff.de via publica. & licet dictus Cepola vbi suprà.q.26. vbi etiam dicitur,q̃ reficere dicitur,qui aperit, & qui purgat omnes omnino, & qui in pristinum statutũ reducit.vt in dict.l.1.§.reficere. ☞ Et qui vult viam
14 publicam reficere, debet ad veterem † latitudinem restituere,& nõ debet latiorem,nec longiorem, nec altiorem, nec humiliorem sub nomine refectionis facere,nec in via terrenũ seu glaciam ponere,aut sternere viam lapide, quæ terrena sit vel cõtrario destracta terrenam facere. vt est tex. in dicta.l.1.§.si qui's in speciem.& in.§.1.Et in effectu sub specie refectionis nõ potest quis viam deteriorem facere impunè, imò prohibẽdus est vt in dicto.§.si quis in specie.& ibi per glo.& Cepolam vbi suprà.versi.2. ☞ Et nota, q̃ licet talis
15 via publica mutetur, † vel alteretur nunquam amittitur etiam si populus ea non vtatur.vt in.l. viam publicam.ff.eod.de via publi. ☞ Quæ via
16 debet esse tuta transeuntibus, † & prætor debet prospicere, ne quid mali eis contingat. vt tenet Speculat.in tit.de iniuriis.§.primo.versi.ad hoc.
17 ☞ Quod autem remedium competat † contra impedientem purgare vel reficere viam publicam, & quæ sint necessaria, & quomodo formari debeat libellus in isto interdicto, & positiones in eo quomodo debeãt fieri,& de multis aliis quæstionibus, vide per dictum Cepol.vbi suprà,in dicto tracta.in parte, via est.q.27.&.q.28.cum sequentibus. ☞ Et an si via publica est destructa compellatur vicinus facere viam publicam per agrum suũ,dic q̃ sic. vt in.l.si locus.§.si.ff.quem ad seruit amit.sed de iure debet ei restarciri per rẽ publicam,vt per glo.ibi & Bart. in.l.si.ff.de pigno.actio.& Feli.late in additiõe ad Abb. in Decreto col.11. vbi vide,an quis possit de iure transire per agrum alienũ.glos.in.c.omnes leges.prima distin. Et recolligendo omnia dicta Feli. dic, q̃ licet transire, quando subest iusta causa, & necessaria, & transitus est innoxius. per.c.si. 23.q. 2.& quando est penitus destructa, vt dictum est, & quando vadit per fundum domino non prohibente,siue sciuerit, vel ignorauerit, vel inguorauerit per.l.diuus. ff. de seruit. rusti. prædi. & quãdo quis in necessitate vellet comedere vuas in agro alieno,& non aportare.c. discipulos. de consecra.distin.5.& ille,qui transiuit saltem. 30. vicibus in vno anno per agrum alienum domino permittente, acquisiuit facultatem transeundi.l.in primo. iuncto. §.hoc interdicto. ff.de itiner.actu priu. & de materia.vi.tex.& glo. & ibi scribentes in lege per agrum. C. de seruitut. & Guido.Pap .consi.92.num.primo &singul.626. & noster Montal.in reperto.ordina.in parte.itinera. Et quando quis potest ingredi in agrum alienum. vi.l.17. tit.28.parti.3.& l.15.tit.4. for.lib. tertio.& lex.qui seruandarum.ff.de præscri. verbis.

Summarium.

1 QVi inter cassellas humorem fecit, cogitur ad eas purgandas.

2 Aedificans in solo publico, cogitur annuam pensionem præstare.

Salidas.

k Salidas. k Vi.tex.in.l.si quando. §.secundum.ff.si seruit.vēdi.ibi, respondeo si in loco publico id fecisset, ꝑ interdictum cogi posse.vbi Bal.Ang.dicunt,ꝙ ex illo tex.su
1 mitur arg.ꝙ ille † qui facit sterquiliciū,seu cacatoriū,vel excremētū inter cassellas cogitur ad eas purgandas,si vltra solitum ibi facit humorem.& tex.ille loquitur ī loco ad hoc nō deputato. &vi. Bar.in.l.1.§. idē ait.ff.nec quid in loco publi. vbi quoque dicit, ꝙ si quis in loco suo faci aliquid,exquo fetor, vel putredo fit in via, potest agi interdicto illius,ꝙ dicit menti enendū.☞ In proposito istius tex.dic,ꝙ ędifi
2 cans † in solo publico,cogitur per officium iudris annuam pensionē pręstare,aliàs ędificium debet đmoliri,vt in.l.1.C.de diuersis prędi.lib. 11.Vide Paul.de Castro in.l.fluminum.ff.de damno in fecto.nu.2.& vide.l.23.tit.32.parti.3.& tex.in.l.1.§.si quis nemine.ff.ne quid in loco publico.de quo vi.pragmaticam in libro pragmaticaum.l.71.& quæ dicam in.c.23.infra eod.in gl.prima versi.quod extende.

salidas k de lugar estē ansi mismo limpias, y desocupadas,y las ordenanças que ansi enmendarē,o de nueuo hizieren, embie a nos el traslado,para que las mādemos ver, y proueer sobre ello l.

Summarium.

1 Statuta debent confirmari.
2 Statuta,quę sunt bona,secundum exigentiam & conseruationem publicā sunt confirmata ex propria naturali iustitia.
3 Si rex iurat seruare statuta,intelligitur ea confirmare.
4 Papa, vel rex, confirmando priuilegia alicuius ciuitatis,vel ecclesiæ intelligitur confirmare, ea quæ sunt iusta.
5 In confirmatione feudorum intelliguntur feuda verè ligitima confirmata.
6 Papa,si vellet, potest confirmare statuta contra libertatem ecclesiæ:tamen generaliter confirmando non videtur ea confirmare.
7 Licet Papa reprobet quędā statuta,per hoc non videtur alia approbare.
8 Licet papa,vel rex confirmet statuta valida alicuius loci,non propterea dicuntur statuta papalia,vel regalia,sed illius loci.
9 Papa licet confirmet excōmunicationem, promulgatam solus eps ab ea potest absoluere.
10 Ratione confirmationis cōtractus quis non sortitur forum.
11 Confirmando rex statuta,non dicitur ea dare.
12 Confirmando Papa seu princeps priuilegia antiqua,nunquam intelligitur de nouo ea dare: fallit vt hic.
13 Cōfirmatio superioris supplet defectum solēnitatis formæ,& personæ, quando superior est Papa,vel princeps.
14 Ex natura confirmationis est adhibere robur,& validitatem actui confirmato, non autem illum extendere.
15 Confirmatio aliquorum statutorum, est reprobatio aliorum.
16 Statuta confirmata per superiorem an possint reuocari per statuentes sine licentia superioris confirmantis.
17 Si statuta confirmata sunt obscura, vel dubia,an possunt per statuentes declarari.
18 Duces & marchiones an possunt confirmare statuta suorum locorum.

l Proueer sobre ello l. S.reprobando, vel confirmando: quia talia statuta debent con-
1 firmari per superiorem †.i.per regem.tenet Bal. in.l.humanum.nu.2. C. de legi.quia antea quam confirmētur talia statuta sunt imperfecta,& non ligant.vt tenet Bal. in.c.1.de constitu. in principio. Nā licet populi possint facere statuta, non valēt sine cōfirmatione principis.vt tenet Barb. in additio.ad Bal.in.d.l.humanū,quod dicit esse notabile ad limitationē.l.oēs populi. ff.de iusti. & iure.☞ Et ꝙ talis confirmatio requiratur tenet idē Bal.in.l.fi.C.đ iuridi.om.iudi.nu.4.& Paul. de Ca.in.l.priuatorū.C.eod.tit.nu.6.& ꝑ Bar.in d.l.oēs populi.nu.3.&.4.& ibi Alex.in additio. & idē Bar.in.l.1.ff.quod qsq; iuri.nu.1. & idē tenet Ang.in.l.si qđ.C.de đlegatio.lib.10.& Bal.in cōsi.124.ī.1.volu.ī fine.& Feli.in.c.cū oēs.de cōstit.col.13.versi.2.limita,& est tex.in.c.cū cōsuetudinis.de cōsuet.& tex.in.c.cū accessisent.đ cōstit.ibi,sicut dicitur cōfirmatū.☞ Sed cōtra Bal. & cōtra supradicta tenet Ias.in.d.l.oēs populi.in repe.8.col.nu.35.in fine.dicendo,ꝙ cū qlibet populus habeat facultatem faciendi statuta de iure, nō reqritur alia cōfirmatio superioris,quāuis aliter,& malè teneat Bal.in.d.l.humanū.& Cy.in.l.

si. de iuri.om.iudi. ☞ Sed de consuetudine obseruatur contrarium.& sic dictum Bal. & sic debent confirmari à principe secũdùm Ias.vbi suprà. & sic in nostra Hispania vtitur, quia talia statuta confirmatur per senatores cõsilij regalij, & si sunt noua,iubent ad petitionẽ cuiuscunq; non custodiri, nisi per eos videantur, & confirmentur.vt in isto tex.& circa hoc quotidiè prouisiones emanant. Quod est cõtra pragmaticam 47.in volu. pragmati. vbi tenet, q̃ non suspendantur appellatione pendente.quam vi.☞ Et tene,q̃ quemadmodum statuta condita à ciuitatibus confirmantur à principe,ita eod.modo confecta à castris,vel villis,vt valeant, requiritur q̃ per consilium ciuitatis,cui subiacent confirmentur,aprobentque vt tenet Bar.in.l. si quod extraordinarium.C.de legatio.lib.10.num. 4.in fine. quem sequitur Bal.in dicta.l.omnes populi.col. 2.nu.3. & noster Montal. in.l prima.tit. 7.lib.1. fori.in glo.in rem.& facit qđ tenet Bal.in rub.de constitutio.num.21. ☞ Tamen si statuta sunt bona secundum exigentiam † & conseruationem publicam illius loci, nõ indigent alio directore: quia confirmata sunt ex propria naturali iustitia.vt Bal.in dicta.l. omnes populi.num.2.versi. modo restat. ☞ Nec hoc habet locum in statutis mercatorum, & aliorum artificum, quia ista statuta sunt confirmata à iure communi,& ideò non est necesse quòd confirmentur per.l.municipalem,nec per superiorem. vt in. l. receptitia. & ibi Bal. C.de constitut. pecunia.& tenet Bal. in tracta.statu.in parte,artifices. ☞ Tamen si rex † iurat seruare statuta ciuitatis, per tale iuramentum talia statuta dicuntur ab eo confirmata esse. vt tenet Hippoly. de Marsi. in singula. 71. allegando Bal. in consilio.284.incipiente.per statutum.aliàs incipit.verba Iacob.de Aretio,in principio volu.quod Baldꝰ ibi in expresso in fine tenet,dicendo, cùm igitur illustris dominus ciuitatis Astẽsis iurauerit seruare statuta ipsius ciuitatis, per hoc videtur confirmasse ipsa statuta: quia iuramentum firmat actionem. allegat tex. in. l. cum pater. §. filius matrem. ff.de lega. 2. q̃ facit pro ciuitatibus huius regni: quia dum rex nouiter intrat in eas, ad portam ciuitatis, antea quam intret, iurat seruare consuetudines, priuilegia,& statuta ciuitatis, quia postea non requiritur quòd per eum iterum confirmẽtur. ☞ Et tene,quòd quando Papa, seu rex confirmat statuta alicuiꝰ ciuitatis,vel ecclesiæ,intelligitur † confirmare ea,quæ sunt iusta.vt notant Barto. & doctores in.l.prima.per glos.ibi. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& idem tenet Baldus in.c.in præsentia.de probatio.§.columna & in.l.cùm oportet.in principio. C.de bonisq; liber.& in.l.lege. prima colũ. ff.de constitutio. principis. & notabiliter in. c. primo per quos fiat inuestitu. in vsi.feudo.& tenet Ias.in.l.more.ff.de iuri.om.iudi.num.37. & additio Abb. in.c. inter dilectos. de fide instrumen.in additione, quæ est in verbo, priuilegium. & tenet Soci. in fallen.fals, in parte.lex generaliter.versi.fallit ratione prefati. Et licet rex, seu Papa confirmet statuta non valent si sunt contra bonos mores & iustitiam naturalem.vt tenet Baldus. & dicit mentis tenendum in.c.ad nostram. de prouatio. nu.secundo. quia rex & regnum non possunt approbare consuetudinem inhonestam, & pestiferam. Quia vt dicit Innocentius, consensus regis nullum tam quàm iniquæ legi robur tribuit:nec potest dici, quòd iura naturalia possunt reges distinguere.vt C.si cõtra ius vel vtilit. publi.l.fina.quia in hoc nulla cadit ratio distinctiua, vnde non esset distinguere,sed perimere secundũ Bal. vbi suprà. ☞ Inconfirmatione quoque feudorum intelliguntur † solùm cõfirmata feuda verè legitima, & non alia.text.in cap.1.& ibi Bald.in.dict.titu. per quos fiat inuestitu.& in.cap. eaque de re di.& Ias. vbi suprà. numer.38. ☞ Et ita dicit ibi in num.39.quòd si Papa vellet, posset confirmare † statuta contra libertatem ecclesiç.vt notatur in.c.1.de trãsact. Tamen generaliter confirmando Papa statuta, non intelligitur confirmare ea quæ sunt contra libertatem ecclesiæ. vt Baldus in dicta.l.omnes populi.8.columna.& in capit. venientes.de iure iurãd.& dixi in glos. prima à. istius.cap.& idem tenet Ias.in.dicta.l.omnes populi.numero.36. ☞ Facit quòd notat Baldus & Imola. in.l.legata inutiliter. ff. delegat. primo. vbi ait, quòd licet Papa † reprobet quædam statuta,per hoc non videtur confirmare alia inualida: quia confirmatio statutorum generalis non extenditur ad inualida.vt Alexand. in consilio. 38. in quarto volumine. ☞ Et licet Papa, vel Rex confirmet statuta alicuius loci, valida non pro hoc dicuntur † statuta papalia, seu regalia,sed illius loci.vt tenet Baldus.in.l.ex placito. tertia columna. C. de rerum permuta. & Felinus in.c.primo de sponsal. quarta columna. ☞ Ad idem facit quod notat Baldus. in proœmio Decretali.super verbo,rex pacificꝰ,vbi ait, quòd si Papa † confirmat excommunicationem factam ab episcopo, tamen solus episcopus potest absoluere. & facit bene tex. in capit. nuper. de sententia excõmunicationis vbi episcopus potest absoluere ab excommunicatione canonis.

canonis. ☞ Quoq; facit quia licet ratione contractus quis fortiatur forū. l. hæres absens. §. final. ff. de iudi. c. Romana. §. contrahentes. de foro compet. in. 6. tamen si aliquis facit contractū in vno
10 loco, deinde in alio confirmauerit, †non fortitur forum in loco confirmationis. vt in. l. si quis in legatione. ff de iudiciis. & ibi solus. Ludoui. Roma. adhoc allegat illum text. & dicit esse perpetuò menti tenendum: quia nescit eum alibi. prout tenet Iaſ. in dict. l. more. ff. de iuri. om. iu-
11 di. nume. 29. ☞ Confirmando † rex ista statuta, non dicitur dare. vt est text. solennis in. l. si donatione. §. primo. ff. de donatio. inter vir. & vxor. & glos. singula. in summa. 25. quæstione. 2. Et facit quod tenet glos. in. l. ex verbis. in versicul. cui. C. eod. titul. de dona. inter. vir. & vxo. vbi Papa,
12 †vel princeps confirmando priuilegia antiqua, nunquam intelligitur de nouo dare, sed ea confirmare prout sunt & vi. glos. in capitul. quis nesciat. 11. distinctio. in verbo authoritate. vbi vide. Sed quid operetur confirmatio? Dic quòd tria. vt per glos. in. c. frater. 17. quæstion. 4 ☞ Et facit quod voluit Innoc. & Iohan. Andre. in. c. dudum. de decimis. vbi dicit, quòd quando apparet principem confirmantem voluisse de nouo inducere, in dubio præsumitur confirmasse eo modo, quo potest de iure communi, non autem de plenitudine potestatis. ☞ Et facit quod tenet Paul. de Castro in. l. conuentionum. ff. de pactis. numer. 2. vbi dicit, quòd qui confirmat, non disponit, nec dat, sed datum roborat. Et facit quod tenet Abb. in capitul. ex parte. & in. c. quia. de priuileg. & in capitul inter dilectos. de fide instrumen. vbi latissimè Felin. 9. colum. vbi ponit regulam quando confirmās videatur de nouo dare, cum pluribus fallentiis. ☞ Sed ista regula dicit Bartol. quòd fallit, quando actus est nullus: quia qui confirmat, dat. vt in. l. adoptio. la segunda. & ibi notat Angel. ff. de adoptio. adde text. vbi est glos. in. §. fi. Institu. de tutelis. vbi Bald. Sed ista fallentia non semper procedit in principe: quia confirmando electionem inualidam, non intelligitur eam validare, nisi faciat ex certa scientia. & vt tenet Bart. in. l. si cōstat. ff. de appella. in. 2. notabil. prout tenet Iaſ. in dict. l. more. nu. 30. ☞ Vbi in nu. 31. tenet. quòd quoq; fallit, quando quis confirmat actum imperfectum, nā dicitur perficere, & dare. Et vide Hippolyt. de Marsi. in singula. 196. vbi dicit, q̄ cōfirmatio superioris validat inualidum. & Syluestrina in parte, confirmatio. & vi. glos. in dict. capitul. frater. 17. quæstio. 4. & in dict. capit. quis nesciat. 11. distinctio. ☞ Tertiò fallit, quando actus dependet à potestate cōfirmantis, & apparet eū de nouo velle confirmare. l. quærebatur. ff. de minor. testa. secundum Iaſ. vbi suprà. ☞ Quartò (vltra Bar. & docto. secundùm Iaſ. ibi. nume. 33.) fallit, quando quis confirmat actum tanquam factum, qui in veritate nunquam fuit actus, nā censetur de nouo dare. text. dicit esse notabil. in. l. si donatio. & ibi ad hoc Bald. notat. C. de donatio. & idem tenet Bald. in. l. antepē. C. si aduersus rē iudi. ☞ Sed si priuilegium confirmationis impetratum à Papa, vel à principe est subreptitiū, putà, quia est confirmatorium alicuius instrumenti quod erat falsum, vel alicuius contractus simulati, & de his non sit facta notitia Papæ, vel principi confirmanti, talis confirmationi. l. penitus operatur, etiam (quod est fortiùs) si in confirmatione apponantur illa verba, confirmamus actum si de se est validus, aliàs. de nouo concedimus. nisi operatur, etiam si adesset (quod est fortius) clausula supplentes de plenitudine potestatis omnes defectus tàm iuris, quàm facti, si qui sunt ad huic stantibus omnibus istis clausulis confirmatio nil valet, & nil operatur, propter vitium subreptionis. vt latè per Abb. in dict. c. inter dilectos. de fide instru. colum. 7. numer. 8. & ibi per additionatorem, in parte, priuilegiū: & tenet Iaſ. in dict. l. more. numer. 35. & 36.

☞ Adde tu quoq; in materia confirmationis, quòd tenet Bald. in. l. final. ff. de testamen. tutel.
13 vbi ait, quòd †cōfirmatio superioris supplet defectum solennitatis, defectum formæ, & defectum personæ. quod dicit valde notandum.

Quòd intelligit Iaſon, vbi suprà. numero. 40. quo ad defectum iuris ciuilis, non autem iuris naturalis, vel gentium, putà, consensus, secundùm Angel. in. l. adoptio. ff. de adoptio. allegat Innoc. in capitul. nil. de electio. facit authentic. sacramenta puberum. C. si aduers. vendi.

☞ Sed hoc intellige in Papa, vel imperatore: quia nullus inferior à summo principe, etiam si esset Cardinalis de latere, potest confirmando supplere defectum solennitatis omiſſę in contractu. vt docto. in capitul. primo. de transactio. vbi Anto. & Abb. & Bald. hoc notant.

14 ☞ Aduerte quoq;, quòd ex natura † confirmationis est, adhibere robur, & validitatem actui confirmato, non autem illum extendere. vt notabiliter Bald. in. l. aduersus. in fi. C. aduersus rem iudicatā. & in. l. nominatiōes. in fine. C. de appella. & vtrobiq; allegat. text. notabilem cum glos. in. l. Aurelius testamento. ff. de libera. lega. & idem tenet Bald. in capitul. primo. in principio. per quos fiat inuestitu. in vſi. feudorum.

vbi

vbi voluit post Innoc.in.c.dudū.de decimis. q si certa priuilegia confirmentur per Papam, nō intelligitur confirmare, vt aliquod ius nouū detur, nisi aliter constet de intētione confirmantis. ☞ Et facit quod tenet Bald.in.c.decernimus. de iudi.colum.2.loquēdo in principe confirmante iurisdictionē delegatā, quæ erat nulla. Sed hoc limitatur, nisi princeps confirmaret ex certa sciētia, quia tūc propter clausulā, ex certa sciētia, nō solū dat robur actui confirmato, sed etiam illud extēdit. vt tenet notabiliter Bal.in.d.c.ex parte. in fine.& in.d.l. nominationes.tu vide gloss. in terminis.in.c.dudū.in verbo, cōcessione prædicta.de decimis.quam limitauit per Abb.ibi.& tenet Ias.vbi suprà.nu.42. ☞ Adde quoq;, q confirmatio aliquorū † statutorū est reprobatio aliorū inualidorū examinatorū. vt Paul.de Castro. in.l. legata inutiliter.ff.de lega.1. & Alex.in.d. cōsilio.38.in.4.volu.& Bart.& Dy.in.d.l. legata.dicūt, q cōfirmatio vnius capituli, vel statuti de pluribus sapit reprobationē aliorum. ☞ Post quam talia statuta sunt cōfirmata, an possunt reuocari per statuentes, sine licentia † cōfirmantis? Glos.in.d.c.frater.17.q.4.tenet quod sic. in gl.fi. in fine.& tex.in.c.2.de cōfirma.vtil.vel inuti.& Abb.in.c.1.eius titul.& glos.in authen.de defen so.ciuita. 5. interim illud.in verbo, remouendi. colla. 3. ☞ Bald. in. c.1. in glos.super verbo nos Romanorū.de pace cōstā.in vsi.feudo. & Bald. in.l. omniū. C. de testa. in fine.& ibi docto. & idē tenet Ang.in.l. Paulus.la primera.ff.de re iudi.in fine.dicēdo, q ab statuto populi cōfirmato per principē, statuētes possunt recedere,& reuocare,& dicit esse mēti tenendū.& hāc opi. tenet Alex.in.d.l.omniū.nu.3.cū qua trāseunt docto. ibi.Salyc.& Fulgo.& Petrus de Anchara.in repet.c.canonū statuta.de cōstitu.vers.sed hic inci dēter quæro. & facit text. in. c. dilecto. de præben.ibi, clausula prohibitionis adiecta à contrario sensu. Et Abb.ibi dicit, q statuta collegij confirmata per superiorē, possunt reuocari per solum collegiū. est text.in.c.cū accessissent. de cōstitu. ☞ Quod intellige verū, nisi superior adiecisset clausulā illi cōfirmatiōi. s. q si cōtra fieret, nō valeret, secūdū Alexan.in.d.l.ominū.nu.3.& Ias.ibi.nu.7.versic.limita.vbi dicit, q ideo debēt esse cautæ cōmunitates quādo faciūt confirmari statuti à principibus, vt nō permittāt apponi clausulā decreti annullatiuā: quia etiā si cōfirmatio sit facta mero & puro fauore statuētiū, tamē p dictā clausulā annullatiuā videtur superior habere p illicito qquid postea statuētes in oppositū attētarēt, secūdū Abb.in. d.c. dilecto.

15

16

nu.4.& Iohā. de Anna.in.c.quia frustra, de vsuris.de quo per Ias.vbi suprà. Et circa hanc.q. vi. quæ dixi suprà, in isto tex.in glos.las hara.nu.21. vsq, in fine.& vi.Roma.in cōsilio.116. & in cōsilio.65. 1.colū.& Cardi.in cōsilio.130.& Lapū. allegatione. 86. & Oldraldū cōsilio.259.in principio.2.colu. ☞ Sed quid si ista statuta sic † confirmata sunt obscura, vel dubia, an isti statuentes possunt ea declarare? Bald.in.l.ex facto.ff.de vulgar.& pupilla.in principio, dicit, q credit q statuta cōfirmata à superiore, q interpretatio eorū pertinet ad superiorē: quia sicut habet ius potentius in statuēdo, ita habet ius potentius in interpretando. vt ibi.& in.l.fi.C. de legi. & idē tenet Angel.ibi, in principio. dicēdo, q si statuta ancianorū essent authoritate apostolica confirmata, Papæ esset interpretatio, ad quē pertinet distinctio.allegat.l.quia.ff.de iurisdi.om. iudi. & d.l.fi.de legi.& Alex.ibi in.d.l. ex facto. nu. 7. dicit, q Imol.ibi dicit hoc verū eo casu, quo anti qui, id est, rectores ciuitatis cōderenon possunt per se solū statuta, absq, cōfirmatione sedis apostolicæ, sed vbi anciani cōdere possunt per se solū statuta absq; cōfirmatione sedis apostolicæ, vel regis, quamuis postea sint confirmata à sede apostolica, nō obstāte hac confirmatione, poterūt ipsi interpretari. quod sequi videtur ibi Alexād. Sed dicit hoc limitari, nisi esset appositā in confirmatione ista clausula. decernimus irritum quidquid cōtra factū fuerit, & dicit q idē voluit Bart. & communiter alij, excepto Bald. in d.l.omniū. vbi præfati doctores distinguūt, an tale statutū poterat fieri per statuente sine cōfirmatiōe, aut nō, quia eadē solēnitas quę requiritur in statuēdo,& cōfirmādo, eadē requiritur in interpretādo.d.l.si vt proponis. C.de nupti. authē.si cōtra. C.de testa. secūdū Alex. vbi suprà. ☞ Sed occurrit mihi dubiū. Aliquis dux, vel marchio, † seu comes, vel alius dns tēporalis, q villas, loca,& iurisdictionē in eis.habet si cōfirmat statuta facta p sua loca, vel castra si requratur alia cōfirmatio regis, vt ex eis iudicetur? Credo q si in suis terris habēt regalia, q alia cōfirmatio non requiratur, licet cōtrariū fit per senatores cōsilij regalis, qui ad petitionē cuiuslibet iubēt dicta statuta ad cōsiliū portari,& q nō vtātur eis, donec per eos sint approbata: quæ cōfirmatio, & approbatio regis non est necessaria: quia qui habet regalia, per sua priuilegia pōt cōfirmare statuta, quæ cōfirmatio habet vim priuilegij, ita tenet Bald. in cōsilio.110.in.1.volu.in.2.colū.versi.sed ad idem, facit fortius,& dicta cōfirmatio facit ius inter omnes in suo territorio cōmorātes, & in suo ter-

17

18

ritorio

ritorio possunt omnibus legem dicere, qui in territorio ingrediũtur, quia talis lex prædio datur ad instar confessoriæ & negatoriæ, in quibus non distinguitur vnde sunt. vt in. §. æquè. Instit. de actio. & in. l. si quis diuturno. §. fi. ff. si ser. vindicet. seruus vendi, secundùm Bald. in. d. consilio. ☞ Et facit quod tenet idem Bal. cõsilio. 128. in. 3. volumi. vbi tenet, quòd statutum potest confirmari, per magistratum habentem merum imperium. vt in l. prima. §. fi. ff. quod quisq; iuri. & in. l. multũ. C. de senten. interlo. com. iudicum. ☞ Quinimo teneo, quòd isti duces, marchiones, & comites, & alij dñi tẽporales huius regni iurisdictionem temporalem habentes perpetuam, licet nõ habeant regalia in suis villis, seu locis, statuta sua sunt ius ciuile potens, quam prætorium, & non indigent confirmatione regis. Quia isti duces, & cæteri domini temporales in suo ducatu, seu comitatu assimilantur magis principi, quam præsidi, vt tenet Bald. in. l. receptitia. C. de constitu. pecu. in principio. licet aliqui allegent glo. in contrarium in titul. si de inuestitura. inter domi. & vasa. lis oria. in vsi. feud. ☞ Sed si isti domini sunt temporales, vel ad bene placitum superioris, tunc non æquiparantur principi in suo comitatu, nec statutum suum & ius ciuile, sed prætorium. Secus, vt dictum est, si sunt perpetui. cuius dignitas, & iurisdictio transit in filios, tunc æquiparantur principi, & statutum suum est ius ciuile, & non indiget alia confirmatione regis. vt tenet Saly. in. d. l. receptitia. & sic potest intelligere dict. glos. contrariam. Et ad hoc facit text. in. l. 12. titul. 2. parti 2. vbi duces, & alij domini temporales, qui ex successione hæreditaria in suis terris habent merum imperium, possunt cõdere legẽ, & forũ: cũ populi voluntate & cũ per istã. l. cõcedatur dño leges seu statuta facere, non indigẽt alia cõfirmatiõe. Et ita teneo q; si populus statuta condidit, si confirmantur à domino loci, quia per suam cõfirmationem visus est consentire, & facere vnà cum populo suo, non indigent confirmatione regia, quia per. d. l. partit. habent potestatem faciendi. ☞ Sed hoc intelligo, dumtamen non statuant contra ius. vt in expresso tenet Ias. in repet. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. numer. 35. in fine. vbi quoq; dicit, quòd quilibet populus habet facultalem faciendi statuta, & non requiratur alia confirmatio superioris, licet Bald. & Cinus. teneant aliter, & malè secundùm eundem Iasonem. ibi, quem vide: & hoc in terris regalibus, licet contrarium obseruetur de consuetudine, quanto magis in terris dominorum, quia sufficit sua confirmatio, cùm ex dispositione dicta l. partit. possunt ea. condere, & sine vlla confirmatione valent, quia habent à superiore authoritatem præcedentem faciendi. per dict. l. nam si non haberent, requirebatur authoritas accedens. vt tenet Bald. in capitul. cùm omnes. de constitutio. numer. 23.

☞ Sed contra hoc tenet Angel. in. l. imperium. ff. de iuri. omnium. iudi. colu. una. 3. versicul. ex prædictis. & ibi Barba. in additionibus ad Bartol. in additione quæ est in numer. 8. vbi dicunt, quòd si datur alicui ciuitas, non datur licentia condendi leges, vel statuta, quòd dicit notandum. Sed hoc non obstat, quia licet per dictam donationem non detur sibi potestas legem condendi, datur sibi per dict. l. partit. Vel aliter, licet ipse solus non possit condere, secus vnà cum populo suo, vt ibi. ☞ Sed quicquid sit de iure, semper video, quòd talia statuta, maximè in supremis audientiis regalibus non custodiuntur, nisi sint confirmata per regiã potestatẽ, nisi dicta statuta sint antiqua, & vsitata. ☞ Et quia isti populi, & eorum domini non possunt statuere, nec condere contra ius regium, vel commune, vt Bald. in dict. l. omnes populi. columna. 5. versicul. sed hic dubitatur &. l. formam. C. de offi. præfe. Alexand. in. l. nemo potest. ff. de lega. primo. columna prima. & Abb. in capitul. quòd per his. de maiorita. & obedi. & Innoc. & Abb. in capitul. final. de offici. legat. quia si par imparem non potest statuere, multò minus inferior contra legem superioris. c. cùm inferior de maiorita. & obedi. l. nam & magistratus. ff. de de arbitris est vtile vt dicta sua statuta videantur per senatores regalij consilij, vt aboleantur de libro, & capitularibus, si qua sunt contra ita ius, & senatores consilij illico debent ea videre, examinare, & tradere dictis villis, & locis, ea quæ sunt vtilia, & pendente examinatione, non debet suspendi effectus, nec executio dictorum statutorum, nec dictæ villæ, seu loca sint sine regimento, & gubernatione. vt tenet dicta pragmati. 47. in libro pragmati.

Prætorum. Cap. XVII. finis.

Sequitur Caput. XVIII.

Summarium.

Summarium.

1 DOmus publica dicitur, in qua iustitia, & rectores ciuitatum cogregantur ad consi lium faciendum, & ad gerendum negotia vni uersitatis.
2 Ciuitas debet esse coadunata tubat, vel campana, edicto, vel nuntio.
3 Si rectores in platea aliquid fecerunt, non diceretur ille actus factus ab vniuersitate, sed à singulis.
4 Domus publicæ non debent conuerti in vsibus priuatorum.
5 In domibus publicis debent habitare correctores, & nō in domibus priuatorum: & si non sunt domus publicæ, de publico debent conduci, vt in eis habitent.
6 Iudex cum primum ad vrbem accedit, debet videre, & visitare publica horrea, seu domus bladorum, vt si indigent reparatione, reparentur.

a DE concejo. Quod dicitur publicus
1 locus † in quo debent conuocari iustitia, & rectores ciuitatū ad cōcilium faciēdū, & ad gerēda negotia vniuersitatis. vt glos. in. l. sicut. ff. quod cuius vniuer. nomi. & probatur in. l. prima. eius titul. & est text. in. l. obseruare. C. de decurio. lib. 10. in verbo curiā. & ibi Iohā. de Plat. 1. colū. & Luc. de Pen. vbi exponit. i. ad prætoriū, vel palatiū publicū. vt in. l. 3. C. de operi. publicis. & in. l. decurio. eius titul. dicit, q̄ est locus, vbi cōueniūt, & morātur decuriones, vel dicitur contentus decurionum & talia consilia vniuersitatū fieri debēt in curiis vel palatiis. vt per Plat. in d. l. obseruare. ☞ Ad hoc faciēdū debet ciuitas
2 esse adunata † secūdū consuetudinē, vel tuba, vel cornu, cāpana, vel edicto, vel nūtio. Et de hoc in actu vel syndicatu est opus vt fiat mētio, aliter non valeret actus. vt est casus in. l. actuarios. C. de numerariis actuari. li 11. & glo. in. l. 1. tī. ff. ad trebellioni in princ. & tenet Ang. in. §. q̄ si tuto. Institu. de curato. nu. 8. ☞ In tātū, q̄ si isti recto-
3 res † ciuitatū essent in platea, & aliquid facerent, nō diceretur ille actus factus ab vniuersitate, sed à singulis: quia ad hoc vt actus dicatur gestus ab vniuersitate, oportet, q̄ more solito congregētur. vt in. d. gl. dictæ. l. sicut. & ad hoc est notabilis secūdū Abb. in. c. cū omnes. de cōstitu. 7. colum. nu. 7. quasi in fine, & ibi per cū, & per eius additiona. quādo dicatur actus gestus in cōmuni, &
4 ab vniuersitate. ☞ Et istæ domus † publicæ non debent conuerti in vsibus priuatorum. vt in. l. 3. C. de operib. public. ☞ In quibus domibus pu-
5 blicis debēt habitare † isti correctores, & officiales, & non in domibus priuatorū. vt tenet Paris de Put. in tracta. syndi. in parte, expensæ quidā, folio. 110. nu. 5. & in. l. 1. C. de palati. & domi. domesti. libr. 11. & ibi glos. & Iohan: de Plat. vbi nō licet habitare in domibus, vel palatiis principis nisi sint iudices, & officiales publici, quibus nō licet habitare in domibus priuatorū, nec cū eis cōuersationē habere: quia nimia familiaritas parit cōtēptū, vt in. l. obseruādum. ff. de offi. præsi. sed debēt habitare in dictis publicis domibus, vt eorū reparationi prouidere cōpetātur: & si nō sunt domus publicæ, de publico debēt cōduci, vt in eis habitent. vt Plat. vbi suprà. De quo vide quæ posui in. c. 8. suprà. eod in glos. por sus dineros. ☞ Et cū primū iudex accedit ad vrbem, primò debet videre, & visitare
6 † horrea, seu domos bladorū, si quē patiūtur defectū tecturæ, vt illas faciat reparare, ne pluuiis frumēta de vastētur: aliàs si in hoc & ipse, & sui officiales fuerint negligētes, ad eius præsidis damnū redūdabit. text. & ibi Plat. in. l. cū ad quālibet. C. de. cōdi. in public. horre. libr. 10. & text. in. l. siue in aliquam. ff de offi. procōsu. quia est maxima incuria. i. negligētia cuiuslibet administratoris sarta tecta nō reparare, id est, domos denudatas nō cooperire, & pmittere, q̄ res pluuiis deuastētur. secūdū Plat. in. d. l. cū ad qualibet. Quinimo secūdū Lucā de Pē. ibi, debēt facere, q̄ in istis domibus publicis aliqui habitēt: qa domus inhabitata deterioratur, & facilis est ędificiorum ruina, incolarū subtracta custodia. & facit iste text. ibi, se informe.

Summarium.

1 CArcerans inuentus ad pœnam vel ad custodiam.
2 Carcer est duplex.
3 In criminali tenet sententia ipso iure, licet iudex ponat maiorem pœnam, quàm debuerit, nec dicitur error expressus in sententia.
4 Liber homo, an potest damnari ad carcerem.
5 De iure ciuili an potest poni pœna perpetui carceris.

Carceratio,

Prętorū. Ca. xviij.

QTrosi se informe, si ay casa de concejo, y car-

6 Carceratio an debet esse in loco publico.

7 Si iudex, vel custos carceris bene nō custodiuit captum, & fugit, tenetur soluere pro eo illud pro quo erat captus, sed non alia debita. vt in frà numer. 8.

8 Potestas tenetur, si captū aufugit, licet captus sit traditur custodibus carceris. vi. hic.

9 Si potestas deputauit hominem fidelem pro carceris custodia, & approbatum in illo officio, qui postea aufugit cum carceratis, nō tenetur, cùm non sit quid sibi potuit imputari. Et idem in tutore, qui posuit alium loco sui.

10 Commentariensis, qui alicui commisit carceres, qui tempore custodiæ diligens, & sufficiens reputabatur, si postea mutauit mores, non tenetur talis commentariensis.

11 Si potestas sufficit aliquem custodiri, & custos eum nō carcerauit, quia erat nobilis, & honestissima persona, sed fide eius cōmisit, qui fugam arripuit, talis custos non tenetur.

12 Tutor, vel curator, qui deposuit pecuniā minoris apud campsorem, ad cuius fidem cōmuniter recurrebatur, non tenetur, p dictis pecuniis per fugā, & cessationem dicti campsoris.

13 Custos carceris an teneatur eadem pœna, si captus aufugit.

14 Custos eo ipso præsumitur in culpa, & negligentia, quando reperitur captus male custoditus. Ideo custodi incumbit onus probandi, quòd sine culpa, & negligentia aufugit.

15 Custos quomodo debet probare diligētiā custodiæ, vt non teneatur, si captus aufugiat.

16 Custodi paritur, quando carceratus rumpit murum in loco absconso, vel sub terra, nisi promisit in carcere ferrum immitti.

17 Si carceratus mortuus est in carcere, potestas tenetur, nisi probet, quòd non dolo, nec culpa mortuus sit.

18 Carcerarius potest torqueri eò ipso, quòd carceratus aufugit.

19 Exhibendo potestas custodem carceris, an liberetur.

20 Custos carceris quando non est in dolo, punitur pro modo culpæ arbitrio iudicis.

21 Custos, qui non custodiuit captum, qui veniebat absoluendus, vel qui per gratiam debebat relaxari, non tenetur.

22 Captus iniustè, & fugiens, non tenetur.

23 Carcerarius nō potest liberare carceratū absq; suo periculo, sine licentia iudiciis.

24 Si non reperitur quis fecit carcerari vel recommendari captum anteaquā relaxetur, bannimenta debent fieri.

25 Licet quis sit in debitè carceratus, non debet relaxari sine licentia iudicis.

26 Carcerarius excusatur, si in carcerem permisit lucem ingredi, & fenestram cancellatam aperuit, ne capti macerarentur.

27 Carcerarius non est in culpa, nec in dolo, quando consanguinei carcerati intra lignum perforatum, vel intra panelos, aut intra vnam tabulam ferrum imposuerunt, cum quo carceratus catenas limauit.

28 Carcerarius excusatur, si ipse de nocte dormitet in domo carceris, vel si de die carcerati insurrexerunt contra ipsum, & eū ligauerunt, seu vulnerauerunt.

29 Si carcerarius ex consuetudine habet camaram, vel mansionem in palatio separatam à carcere. Vel si de nocte dimissis carceratis bene clausis, & ipsi ruptis catenis, & ianuis euaserunt, talis carcerarius non tenetur.

30 Carcerarius, qui de nocte solut⁹ est accedere ad domum suam ad dormiendum, hoc faciens, non censetur in culpa. Et etiam si dormiebat in carcere, & somno grauatus carceratifugerunt non tenetur, dummodo ante dormitationem diligentiam fecerit. Et idem si muri, & portæ carceris. Et tectum erat fragiles, vel carcer stabat in aliqua dominuncula linea, vel domiuncula stabulo, ex quibus quis poterat faciliter euadere.

31 Custos excusatur, si non custodiuit ita bene senem sicut iuuenem, seu eum, qui traditus est ligatus. Et excusatur, si violentia sibi fiat.

32 Carcerarius an excusetur, si filius, vel vxor carcerati induat se vesti mulieris, & in carcerem intrauerit & induit vestes carcerato, qui exiuit carceris in forma mulieris.

33 Quid si carceratus euasit à carcere miraculosè.

34 Si officialis, qui non habet carcerem recommendauit in carcerem potestatis aliquem delinquentem, qui de iudicum aliis fugit, an teneatur carcerarius, an custos carceris teneatur, si potestas posuit alium custodem.

35 Eximens captum à carcere, vel à manibus famili-

liæ.

liæ, qua pœna puniatur.

36 Fugiens à carcere, an habeatur pro factore, & cõdemnato.

37 Captus fugiens cum omnibus captis, vel cum maiore parte, custode ignorante, præsumitur delicti reus, secus si aliàs fugiat.

38 Captus pro inquisitione criminis specialis habetur pro factore fugiens à carcere. Secus si est captus pro generali inquisitione.

39 Fugiens à carcere cum effractione, vel conspiratione, habetur pro confesso. Secus si aufugiat sine fractione, quia pro confesso nõ habetur sed pro motu iudicis punitur.

40 Fugiendo à carcere publico aperto, non habetur pro confesso. Idem si pro muros carceris fugiat sine vlla fractione. Et idem si fratris cõpedibus, exit per hostium, quod inuenit apertum. Vel si aufugit de palatio potestatis.

41 Carceratus iniustè, licet fugiat, non punitur.

42 Carceratꝰ iniustè, vt euadat, si aliter euadere nõ potest, licet sibi occidere custodes carceris illicitè ipsum custodientes, & non tenetur de homicidio, nec defracto carcere. Imò talis captus iniustè si non fugit, si potest, capite punitur.

43 Iniustè carcerato licitum est iuramentum rumpere.

44 Fugiens à carcere animo redeundi, non dicitur fractor carceris.

45 Mulier fugiens à carcere causa euitandæ libidinis, non punitur, quia licitum est sibi fugere.

46 Quid si exiuit causa implendi votum.

47 Mulier efugiente de carcere mulierum, & eunte ad carcerem virorum, an dicatur frangere carcerem.

48 Fugiens à carcere propter nimiam sæuitiam iudicis, vel propter eius minas atroces, an habeatur pro factore.

49 Bannitus excusatur, si non comparet, nec mittit procuratorem, si timet vim sibi inferri.

50 Fugiens à carcere, & illicò vadens ad superiorem, & coram eo se præsentans, non dicitur fugere à carcere.

51 Contrafugientem ab carcere ad hoc, vt habeatur pro factore, non requiritur aliqua citatio, sed solùm habita informatione de fractione, & de fuga, condemnatur.

52 Iudex fugiens à syndicatu, & faciens fugere delinquentem, vel debitorem, an teneatur.

b 1 **Carcel.** [b] Ad pœnã, omniũ †noxiorum. vt glos. in l. nemo carcerẽ. C. de exactori. tribu. lib. 10. ☞ Sed cõtrarium videtur, quia est ad custodiẽdũ, & nõ ad puniẽdũ. l. aut dãnũ, §. solent. ff. de pœnis. & in l. credibile. C. eod. tit. Et text. in. c. quãuis ad reorũ de pœni. in 6. glos. in l. 1. C. de custo. reo. text. l. 4. tit. 31. parti. 7. & melius. l. 11. & Iohã. de Anna. in. c. à nobis 1. colũ. de aposta. & ideo punitur custos carceris, q prisionariũ ponit in loco, vbi de die nõ põt aliquid videre, vel audire, putà in vasa fouea, nam ex hoc aliquando euenit, q dictus prisionarius ibidẽ moritur, put notabiliter Iohã. de Anna. in. d. c. à nobis & in. c. de cætero. in fine de homici. & in. c. qui ad falsariorũ. in princip. de crimi. fal. vbi etiã dicit idẽ Anna. q episcopꝰ, qui dãnato ad perpetuos carceres dat locũ nimis arctũ, vel cibos minuit, ex qua quidẽ minutione minuit illius vitã, non euitat irregularitatẽ. ☞ Pro solutione dic secũdũ glos. in. d. l. nemo carcere ponẽdo, q carcer est omniũ pœna dignorũ, id est, qui sunt digni illa pœna, non q carcer detur ad pœnã. Et quòq; dicitur carcer à coercendo, ideo ponere in carcerẽ, est de mero imperio, & & coercio propriè custodiãcarceris designatur, secũdũ Lucã de Pẽ. ibi colũ. 2. per text. in. c. de liguribus. 3. q. 5. ☞ Quoq; intelligitur, q est ad custodiã de iure ciuili. Secus de iure canonico, quia secũdũ ius canonicũ aliquando est ad pœnã vt in. d. c. quãuis. & secũdũ Domi. ibi aliquã do inducitur pœnitentia, vt quis stet reclusus incerto loco. c. nouimus. de verbo. signifi. ☞ Et ratio quare ius canonicum carcerẽ perpetuum permittit, & ius ciuile non est, quia Deus non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat. Ezechi. 18. & c. hic qui. 3. q. 4. & c. hir à quibus. 23. q. 8. & in authen. vt non luxuri. contra nat. in princip. colla. 6. sed iura ciuilia loco huius carceris imponunt pœnã mortis, vt notat glos. 2. in. d. c. quãuis, & ibi per Domini. ☞ Et a sic secũdũ †Plat. in. d. l. nemo carcerẽ. in princi. carcer est duplex. s. carcer pœnæ, secũdus est custodiæ, & tertius est pœnitẽtiæ. Et sic põt dici, quòd aliud est carceratũ tenere, & aliud sub custodia detinere. vt est gloss. & ibi Bartolus. in l. final. C. de curiosis. libro. 12. & Plat. in. l. prima. eius titul. nu. 2. ☞ Et sic quãdo aliquis custodi tur ad eius dãnũ, seu vituperiũ, tũc si ille, qui facit eum custodire, habet vnde soluat, ipse debet soluere expensas tali custodi, & sportulas tamen postea recuperauit, à custodito in taxatione expensarũ. vt tenet Plat. in. l. fi. C. de eroga. milita. libr. 12. ☞ Sed tu dic, q licet de iure ciuili carcer inuentus sit ad custodiam principaliter, non ad

pœnam

pœnã tamen etiam ad pœnam postea redactus est vt.gloss.in capitul. cum episcopus. de offi. ordina. quod est,quando nunc expectat aliam pœnam postea imponendam à lege, vel abhomine pro illo delicto. vt in.l.diuus.ff.de iniuri. & in.l.prima.in fine.ff.de aleato.iu.& in.l.fin.§. final.. ff. de his qui in Frãcis. credi & in.l.senatus.ff.de iniuri.& ibi Ang.si autẽ positus in carcere expectat aliã pœnã imponẽdã pro eodẽ delicto,tunc carceratio est ad custodiã.vt in. l.1. C. de custo.reo.& ibi Salyc.prout tenet Iohan. de Plat.in.d.l.nemo carcerem.nu.6.vbi in nu. 7. tenet,quòd etiam.de iure ciuili seruus potest damnari ad perpetuum carcerem. vt in.l.in credibile.&.l.seruus.ff. de pœnis. & seruus damnatus ad carcerem,indubio intelligitur perpetuum.vt in.d.l.seruũ.nec tamen dominus perdit ius, vel dominiũ.licet perdat, si seruus in metalũ dãnetur vt in. d. l. aut dãnum.§. fi. sedliber homo ad perpetuũ carcerẽ nõ debet damnari.vt in.d.l.in credibile.& in.l.mãdatis.ff.de pœni. si tamẽ dãnetur licet fieri nõ debeat,sentẽtia tenet ipso iure,sed cõmutabiliter, quia potest principi supplicari de remissione, vel mutatione pœnæ. vt in.l.1.§.fi. ff. de quæstio.&.l. moris.§. iste.ff.de pœnis.& hoc tenet gl.in.l.siquis ex hæredato.§. si quis.ff.de in iust. testa.& glos.in.d.l.in credi-
3 bile. Ex quibus glos.colligit, q̃ in criminali † tenet sententia ipso iure,in qua iudex ponit maiorem pœnã quam debuerit, nec dicitur error expressus in sententia, qui aliàs reddit sententiam ipso iure nullam.l prima.§.Item cum contra sacras.ff.quæ sentẽtię sine appella. rescind. prout tenet Plat.vbi suprà. ☞ Ad tẽpus autẽ bene põt
4 liber homo dãnari ad carcerationem.† vt in.l. 4. &.5.titul.12.libr.8.in ordina.regali.& in aliis legibus illius libri. Et si tempus non est limitatũ, erit decem annorum, putà cum iudex dicit in sententia, Condemnamus ad standum in carcerem ad tempus. vt est casus in. l. fine præfinito. ff.de pœnis.& notatur in.d.l.in credibile.

☞ Sed alij dicunt secundùm Iohan.de Plat. vbi
5 suprà.nume.8.quòd etiam de iure † ciuili potest imponi pœna perpetui carceris, quando crimen nõ exigit pœnã vltimi supplicij, secus quãdo crimen exigit pœnã vltimi supplicij tùc nõ potest reus condennari ad perpetuam carcerẽ, quia tunc non esse sufficiens delinquentis pœna.cum hæc pœna sit ad peragẽdam delicti pœnitentiam.& non corporis extinctiua. c. nouimus.de verbo signifi.& Plate.vbi suprà.
6 ☞ Et ista carceratio † debet esse in loco publico, aliàs officialis carcerans in alio loco,quam in publico,tenetur crimine priuati carceris sicut teneretur priuatus.tenet Iohan. de Plat.in.d.l.nemo carcerẽ.nu. 14. q̃ nõ credo verũ cũ locũ carceris sit arbitrariũ,vt Pala.Rubios in repet.rubri. de donatio.§.9.nu.13.vbi tenet,q̃ stãte statuto,quòd quis debeat poni in carcerem pro delicto,si nobilis venit.carcerandus,satisfacit statuto, si detur palatium,vel ciuitas pro carcere.vt Ias. in repeti.l admonendi.ff.de iur.iuran.colũ.68. numer.143.& vi.gloss.in.l.ager. C. decurios. libr. 12.& Corsetus in notabilibus suis,in parte,custodia.& Angel.de malefi. in parte, qui iudes dictum.numer.14. & est text. & ibi Bartol. in .l. prima.ff.de custodi.reorum. ☞ Et vide Bald. in l. 3. C. de episco.audien.& in authentic. si quis C.de adulte.vbi tenet, quòd potestas potest cõmittere carceratum detineri in quocunq; loco suæ iurisdictionis, donec mittat familiam pro eo.vt tenet Paris de Pute.in tracta.syndi.in parte.carcer carceratus.folio.70. in fine. ☞ Et quia aliud est mittere in carcerẽ, aliud est sub custodia retineri.vt gloss.in dict.l.vlti.C.de decurios libr. 12. & ibi Bartol. & dicitur. sub secura. & fida custodia detineri, qui de eius manibus non aufugit,vt de pace.tenen.in vsi. feudorum. & tenet Cataldi. in tracta. syndica. in numero. 181.tomo.14.tracta,vbi quoq; dicit,quòd ille dicitur sub fida custodia detineri, qui detinetur ligatus, adeo, quòd aufugiat, commentariensis excusatur. vt est gloss. in.l. prima.§.final. ff. de seru.fugi.in verbo. permittitur. de quo per Innoc. in capitul. nuper de sent. excom. & ibi qualiter dicatur sub fida custodia detineri,vt infra,numer.15. & item dicitur carceratus ille, cui pro carcere locus est assignatus, ita quòd illum locum exirem non potest,& ire quo vult,secundùm cataldi. vbi suprà. ☞ In tantum carcer est
7 ad custodiam, quòd si iudex, vel custos carceris non bene † custodiuit captum,& aufugit, tenetur soluere pro eo.vt in dict. l. ad commentariẽsem. C.de custo.reorũ.& ibi doct.& tex.in.l. 12.titul.14.libr.secuudo.in ordi. Regali. vbi singulariter de materia. & ibi quoq; vide quid in criminalibus.& text.in.l.13.titul. 13. codem. lib. & Montal. in gloss. ordina. in parte, custodes carceris.& Rodericus Suarez in singulariter in repetitio.l.secunda.titulo. delos emplazamientos.for.ll.libr.secundo.colum.74.versicul. probatur.& eundem Montalnus. in.l. 11. titulo. 13. for. ll. libro. quarto. in gloss. quæ incipit, dela carcel versicul.Item si fugit. & Bartol. in tracta.

de

de carceribus. ☞ In tãtum tenetur, q̃ si tales custodes carcerũ, propter misericordiã alleniaut aliquãdo captiuos alienos, si aufugiãt, tenentur creditoribus ad interesse. vt tenet Angel. in. §. cæterũ. Institu. ad. l. Aquili. vbi dicit, q̃ habuit de facto Bononiæ, licet liberatio carceratorũ, siue sit pro maleficio, siue non, nõ semper est pia. tenet Bald. in. l. quãuis. versic. sed & si ideo. ff. solut. matri. ☞ In tãtũ hoc procedit, q̃ potestas tenetur, † si captus aufugit, licet captus sit traditus custodibus carceris, q̃ talis potestas tenetur si custodes carceris sunt positi à potestate, vel sunt de familia sua, quia malos posuit custodes. Secus autẽ si à republica erãt deputati, vel positi, tunc nõ tenetur potestas, sed ipsi tãtũ custodes puniũtur vt in. d. l. ad cõmẽtariẽsem. & ita tenet Montal. in. l. 2. titul. 2. for. ll. lib. 2. in glos. porque no lo entiende. in fine. vbi dicit, q̃ ista intelligitur foro nouo de Alcala. s. l. 2. tit. 20. l. si los mõteros, ordinationis regis Alfonsi Segouiæ. l. 6. &. 7. quæ est lex iã allegata. 12. titul. 14. libr. 2. in ordina. rega. quæ incipit, si los monteros. & idẽ tenet Bal. in. l. obseruare. §. proficiscí. ff. de offi. procõsu. & lega. nu. 2. Et quoq; intellige q̃ tenetur pro debito, pro quo carceratus erat, & nõ aliis debitis, quæ carceratus debebat, si pro illis nõ erat captus, vel detẽtus, seu recõmendatus, prout tenet Bald. in authẽtic. ei qui iurat. C. de bonis authori. iudi. possidẽtis. nume. 10. & sequitur Suarez in repet. l. 2. for. ll. titul. delos emplazamiẽtos. in fine. ☞ Tamẽ si potestas posuerit custodẽ carceris. vel eũ deputauit, nõ tenetur, † si deputauit hominẽ fidelem pro carceris custodia, & in illo officio approbato, qui postea aufugit cũ carceratis, quia nõ est quid sibi potuit imputari. vt tenet Pala. Rubi. in repeti. c. q̃ vestras. de donatio. §. 7. qui incipit. 7. infertur. nu. 10. fol. 110. per glo. in. c. ad hæc. de officio Archidi. & ita dicit. q̃ ita cõsuluit pro nobili viro Iohãne de Deça, cũ iste casus accideret, dũ esset corrector in ciuitate Abulensi, qui erat vxoris suæ abunculus vt videri potest in suo cõsilio, qđ consiliũ ego non habeo nec est traditũ impressoribus. sed sufficit authoritas dicti Pala. Rubi. ☞ Et in simili facit, q̃ si tutor vnius magni patrimonij, vel alius positus in magna administratione excusatur, si in tali administratione posuit factorẽ cõmuni æstimatione reputatũ idoneũ, vel sufficiẽtẽ. vt tenet Bart. in l. cũ ad quãlibet. C. de conditis in publicis horreis. libr. 10. & ibi Iohã. de Plat licet cõtrariũ teneat ibi Luc. de Pẽna. dicendo, q̃ tutor non excusatur, quãuis aliũ loco sui ponat, quia intelligitur, quãdo nõ posuit sufficiẽtẽ. vt Bart. & Plat. ibi. ☞ In cuius fauorem dico, q̃ facit quod tenet Paris de Put. in tracta. syndica. in parte, licet dicatur. nu. 4. fol. 75. vbi ait, † q̃ si cõmẽtariẽsis cõmisit carceres alicui, qui tẽpore custodiæ diligẽs & sufficiẽs reputabatur, si postea mutauit mores nõ tenetur. Per quod limitatur. d. l. 12. ordi. vbi tenet, q̃ si custos aufugiat cũ carcerato, puniatur eadẽ pœna, q̃ nõ habeat locũ, quando corrector deputauit hominẽ fidelẽ pro carceris custodia quoq; in fauorẽ Pala. Rubi. allego text. in. l. fi. §. interdũ. ff. de custo. reo. vbi si vnus ex custodibus carceris aufugiat cũ carcerato, alter, qui remanet, est excusatus. & tenet Roma. in singula. ☞ Et Angel. ibi per illũ text. in. d. §. interdũ. dicit, de castellano à sociis prodicto, q̃ excusatur. ☞ Facit quoq; quod tenet Paris de Put. in tracta. syndica. in parte, pone q̃ carceratus. folio. 76. vbi carceratus, qui aufugit cũ notario potestatis, qui in officiis reputabatur homo fidelis, nõ tenetur potestas, quia propter eius bonã famã potuit, & debuit potestas præsumere fore bonũ, & legalẽ. arg. dicit esse in. l. nõ omnis. §. à barbaris. ff. de re milit. c. extudis. de præsumptio. & quia in dubio quilibet præsumitur bonus. l. omnino. C. de in offi. testa. & Feli. in c. dudũ. cod. titulo. & propterea non videtur esse in culpa, quia quilibet diligens potestas hoc fecisset. per notata in. l. q̃ nerua. ff. depositi. quia ratio quare tenetur potestas pro suo officiali est, quia nõ debuit vti opera malorũ virorũ, quorum operis vtens, censetur in culpa. vt tenet Amo de. Iusti. in tracta. syndica. in parte. Itẽ in eo q̃ dicti socij milites. 3. colũ. per. d. l. fi. in princip. ff. de custodia reorũ. & ideo tenetur ex quasi maleficio. vt in. d. l. obseruare. §. proficiscí. & in. §. pẽ. Institu. de obliga. ex quasi male. hic autẽ potestas ab omni culpa videtur excusat⁹, propter bona opera dicti notarij, seu custodis carceris: quia, vt dixit Paris de Put. vbi suprà. allegando Bald. omnis culpa videtur cessare, quãdo aliquid fit ab eo, de quo verisimiliter erat cõfidẽdũ. arg. l. si patronus. ff. de confirma. tuto. Licet Paulus de Castr. in. l. i. §. dolũ malũ. ff. de eo per quẽ factũ est. nu. 5. dicat, q̃ nimia credulitas licet excusetur à dolo, nõ tamẽ excusat à culpa. ☞ Facit in simili qđ tenet Ang. in. l. si à bonæ fidei. ff. de rei vẽdi. vbi si potestas † iusserit aliquẽ custodiri, & eũ custos nõ carceraurit, sed fide eius cõmisit, quia erat nobilis, vel honestissima persona, & integræ opiniõis, & probatæ fidei, qui fugã arripuit, q̃ talis custos nõ tenetur quasi malè custodierit. quod dicit notabil. dignũ. Quã. q. dicit, q̃ occurrit de facto domino Guelfo de Prato. tunc potestate Bononiç.

Bononiæ tamen videt eum stare in magno periculo propter dictam fugam. facit in argu. l. in argētū. ff. cōmoda. & l. si vt certo. & l. custodiā, & l. in rebus. eius tit. & l. nō solū. ff. de noxali. & tenet Paris de Puteo. in tracta. syndica. in parte, an potestas. folio. 71. nume. 2. ☞ Quod dicit Angel. quoq; facere pro tutoribus, † & curatoribus, 12 qui deposuerunt pecunias minorum apud campsorem, ad cuius fidem communiter recurrebatur, vt non teneatur pro dictis pecuniis per fugam, & cessationem dicti campsoris, & dicit ꝙ facit optimè. l. pignus. ff. de pignor. actiõe. & est casus notabilis secundum eum in. l. si res pupilla res. ff. de administra. tuto. & tenet Angel. per text. ibi in. l. si à bonæ fidei possessore. ff. de rei vendica. pro quibus facit quod notat glos. in. l. Titio fundus. in glos. magna in verbo, accrescit. & ibi Bartol. ff. de condi. & demonstra. vbi tenet, quòd credendum est homini fide digno. & est singula. secundùm Ias. in. l. prima. ff. de eo per quem factum est. numer. 17. & dicit, quòd eam allegat Alberi. & Bald. in lectura antiqua, ibi. Angel. & Roma. & Bartol. in. l. non solùm §. mortis. colum. 16. ff. de noui oper. nuntia. & Panor. in capitu. cùm contingat. penult. colum. de rescrip. & alios, de quibus per Ias. vbi suprà. ☞ Et quòd custos teneatur, si captus aufugit, in- 13 tellige, † quando eius dolo, vel culpa aufugit, nō ratione suæ prisionis, sed ex dispositione legali, vt tenet Paulus de Castro. in. l. fideiussor. §. in fideiussorem. ff. qui satisdar. cogan. nume. 5. & idē tenet Bartol. in. l. si quis. ff. de custo. reo. & hoc quia in isto casu lata culpa æquiparatur dolo, quod regulariter non est. vt in. l. tertia. ff. ad. l. Cornel. de sicca. Bartolus. in. l. prima. ff. de legib. ☞ Quia hoc operatur susceptum officium, cuius ratione ipse corrector, algazellus, seu custos carceris, videtur se ad diligentiam obligasse & se peritum prositeri. vt ff. si mensor falsi. mod. dixe. l. prima. §. hæc actio. & tenet Montal. in dict. gl. ordi. in parte, custos carceris. Et tenetur quoq;, quando dolo, vel prætio corrupti fuerunt. vt Amodeus Iusti. in. d. tracta. syndi. in dict. versicul. per carceris. & l. milites. & l. final. ff. de custo. reorum. ☞ Sed si ex negligentia custodis captus aufugit in criminalibus, & sic vbi captus pœna mortis, vel aliam corporalem merebatur, tunc custos carceris iaceat vnum annum in carcere. Sed si captus erat ex causa ciuili & sic ex pecuniario debito, si aufugit propter negligentiam custodis, soluat custos debitum, & tribus mensibus iaceat in carcere in catenis. vt cauetur in dict. l. 12. ordina. quæ incipit, los monteros. & hoc quia, vt dicit Montal. in dict. glos. ordin. in dict. parte, custos carceris, negligentia custodis, vel officialis punienda est. l. militis. ff. de custo. reo. & in. l. carceri. C. de anno. & tribu. libr. 10. l. iudice. Et per dictam. l. regiam corrigitur dictum Amode. Iusti. in dict. tracta. syndica. in dict. parte. versicul. caueant. colum. 3. vbi dicit, quòd si negligentia custodis aufugit captus, custos debet puniri eadem pœna. per dict. l. ad commentariensem. ibi, si reus fuerit aliquo modo elapsus, ipsum custodem volumus eadē pœna teneri, quia solùm debet puniri, vt dispositum est per dict. l. regiã. ☞ Et ideo dico, quòd si quis est captus pro debito, & debitum debebat probari per confessionem debitoris, & dolo, vel culpa, & negligentia custodis est factum, quòd probari non potest, talis custos tenetur ad interesse, quia debitum probari non potest propter dictã relaxationem, & est standum dicto creditoris. vt est text. in. l. final. §. si. ff. de eo per quem factum est. & est optimus text. in materia secundùm Iohan. de Anna. in cõsilio. 53. versicul. præterea. vbi dicit, quòd si non fuisset relaxatus, probasset debitum per eius confessionem, nam relaxando debitorem captum, qui fuisset confessus debitum, dicitur actori & creditori subtrahere probationes, & copiam delinquentis, quo casu dicitur ipse custos iudicis authoritatem deluisse. text. in capitul. constitutus. el segundo. de testibus. ☞ Et 14 eo ipso præsumitur in culpa, † & negligentia, quãdo reperitur malè custoditum. vt in. l. diuus ff. de offi. præsi. & l. 3. §. final. ff. de officio præfe. vigil. secundùm Montal. vbi suprà. Et ideo dicit dict. Amode. Iusti. vbi suprà, quòd est speciale, quod ipsi custodi incumbit onus probandi, ꝙ sine culpa, & negligentia sua aufugit, quia officium eius erat custodire diligenter, & ideo debet probare diligentiam, aliàs alleganti culpam, incumbit onus probãdi. vt notat Bart. in. l. si quis ex argentariis. §. final. ff. de edend. & Alexand. in additiõe. ad Bar. in. l. si vt certo. §. nũc vidēdũ. ff. locati. ☞ Vnde dicit dictus Amodeus. Iusti, 15 vbi suprà quòd si carceratus † pro qualitate delicti, & conditione personæ detineatur in carcere consueto, & in vinculis, & aufugiat, quòd parcitur custodi, & sic officiali, dumtamen ipse probet causam fugæ sine culpa, & negligentia sua, ad quod dicit, quod est text. in dicta. l. final. ff. de custod. reo. in versicul. ergo sine casu. Et per hoc in contingentia facti consuluit in ciuitate Senarum in fauorem capitanei & militis

socij, cui aufugerit carceratus pro crimine assassinatus, quia tenebatur in loco consueto in compedibus, & ligatus, & nihilominus aufugit, & sic probatum fuit per testes curiæ, & reputatus fuit diligens in custodia, & fuga venit ex casu, & non ex negligentia. Et quoq; ita fuit consultum per alios multos doctores, & iudicatum per syndicatores: quia si detinetur ligatus, dicitur sub fide custodia detineri. vt in. l. prima. §. final. aliàs. l. in publio. in glos. in verbo, permittitur. ff. de seruis fugitu. vbi dicit, quòd diligenter custodit, qui ligat, & sic custos excusatur & vi. quod notat Innocen. in capitulo. nuper. de senten. excom. quod dicit Amode. esse menti tenendum. & idem tenet Paris de Puteo. in tracta. syndica. in parte, an si plures carcerati. folio. 72. numero. 6. &. 7. &. 8. vbi latè. & vi. vbi suprà. numero. 7. & idem tenet Angel. in. l. milites. ff. de custod. reorum. dicendo, quòd caueant omnes, siue sint custodes carcerum, siue magistratus, siue alij pagani nullum habentes officium, qui in guardiam, & custodiam recipiũt aliquem vt captiuum, quòd diligenter eum custodiant, aliàs subiacent pœnis. vt ibi. Tamen si releuari volunt ab omi culpa tàm lata quàm leui, ipsos captiuos ligent, & ligatos teneant ligamine competenti, & bono. Nam omnis custodiens captum cum lignamine, intelligitur diligenter custodire. per dictam glos. in dict. l. in publicum. & similiter dicit Angel. quòd in magna culpa est ille, cui traditur homo ligatus, si eum custodit dissolutum. text. in. l. si vt certò. §. custodiam. ff. commodati. 12. & licet supradicta Roderic. Suarez. in titulo de fideiussore in causa criminali. colum. 14. in fine. Et adde q̃ non solùm dicitur diligenter custodiri, qui detinetur in compedibus, vel catena, & est ligatum, sed etiam, si est in parietibus. vt tenet Paris de Puteo. vbi suprà. in principio per. l. succurritur. &. l. eadem. ff. ex qui caus. maio. & idem tenet Franciscus Luca: in tract. de fisco. secunda part. numero. 35. tomo. 6. tractatuũ. ☞ Et idem dicunt dicendum es-
16 se, quòd partiter † custodi, quando carceratus rumpit murum in loco absconso, vel sub terra, quia tunc non teneretur, secundùm Guido. de Suza. per. l. semper. §. hoc autem interdicto. versicul. alioquim. ff. quo vi. au clam. de quo vide in. l. pennulti. ff. ad selennia. & idem tenet Pari. de Put. in dict. tracta. vbi suprà. vbi vide quid si carcerarius permisit ferrum immitti in carcerem, vel ignorauerit in ea esse. vbi dicit, quòd punitur.

☞ Ideo secundùm Amode. vbi suprà. potestas aduertat diligenter, cui commisit custodiam, quia nil periculosius ei accidere potest, quàm fuga delinquentis, seu debitoris, aut mors alicuius carcerati, maximè pro crimine
17 capitali, & graui, quia tenetur, † si non probat, quòd nec dolo, nec culpa sua sit mortuus: vt est glos. singula. in. l. cùm ita legatur. §. species. ff. delega. 2. & singulariter Hippolytus. de Marsiliis. in sua practica. crimi. §. attingam. nume. 51. &. l. 12. titulo. 29. partit. 7.

☞ Et in tantum, quòd dicit Amodeus Iusti. vbi suprà. quòd eo ipso, quòd carceratus au-
18 fugiat, † custos potest poni ad torturam. & dicit adhoc esse casus in. l. secunda. §. final. ff. de officio. præfe. vigil. & notat glos. in. l. si quis ex argentariis. §. final. ff. de edendo.

19 ☞ Et licet potestas exhibeat † militem, vel aliam personam, & familiarem vilem, quem deputauerat ad custodiam carceris, non liberatur. vt tenet dictus Amodeus. Iusti. vbi suprà. per dict. l. ad commentarienſem. regulariter autem dicit, quòd est contra. vt in. l. si cũ exhibuissent. ff. de publi. ☞ Tamen custodes, & eorum fideiussores bene possunt representare, vel exhibere debitorem, vel delinquentem, & liberantur, & exhibendo non soluunt pro eis. tenet Bald. in consilio. 40. in primo volumi. in fine. per text. in. l. cum pro quo. ff. de in ius vocand.

☞ Adde tamẽ, quod quãdo nõ dolo carcerarius
20 punitur † pro modo, culpæ arbitrio iudicis, put tenet dictus Amode. per. l. final. ff. de custo. reo. quod dicit esse menti tenendum perpetuò. & idem tenet Bald. in consilio. 230. in primo volumi. vbi ait, qđ qñ custos custodiuit eo modo quo solet custodire, excusatur à lata culpa. arg. note in d. l. si vt certo. §. sed an & hominis. ff. cõmoda. &. l. si negotia. ff. de negotiis gestis. punitur tamẽ pœna arbitraria. per dict. l. fina. ff. de custo. reo. secũdũ Bal. in. d. consil. ☞ Tene quòd supradicta nõ
21 habent locum in capto, † qui per gratiam debet relaxari: quia si custos, vel potestas non custodiuit bene captũ, qui veniebat absoluẽdus aut per gratiã debebat extrahi de carceribus, licet aufugiat, custos nõ tenetur. vt tenet Paul. de Castr. in l. si pecuniam. §. sed si accepit. nume. 3. ff. de conditio. ob caus. & glos. in verbo, carcer. & docto. ibi. & idem tenet glos. in. l. solent. ff. de officio pro consu l. & lega. ☞ Et Amodeus Iustinus. vbi suprà dicit, quòd cautus debet esse iudex, si non est liquidatum crimen, si absol-

uet

uet fugientem à causa, propter quam eum in carcerauit, vt notat Angel. in l. sub conditione. §. final. ff. de condi. institu. aliàs est in l. quotiens. §. de hoc iure. vbi dicit, quòd quando carceratio est nulla, licet carceratus aufugiat, non tenetur commentariensis, nec eius successor: quia sufficit carcerationem esse nullam, licet non sit declarata ante fugam: & quia (vt ipse dicit) quæstio de facto pendebat vltra non dixit. Istum dictum Angel. sequitur Hippolytus. de Marsil. in sua practica criminal. §. attingam. numer. 46. &. 47. & in. §. diligenter. numer. 52. & tenet singulariter Pari. de Pute. in dict. tracta. in parte, an potestas. folio. 71. in principio. & idem tenet Angel. in dict. l. si. pecuniam. §. si seruum. in fine. vbi ait esse argumen. pro potestate, & custode carceris, vt non dicantur rei culpæ, si diligentissimè non custodierunt illum, qui erat in causa absolutionis, quod dicit esse menti tenendum. ☞ Et facit quod tenet Alexand. in l. sed eximendi. §. Item si quis. numer. 4. ff. nec quis eum qui in ius vo-
11 ca. est vi. exi. vbi dicit, † quòd si quis detinetur à capitaneo iniustè, & aufugit, non tenetur. quod dicit esse notan. allegando Bartol. ibi.

☞ Et sic, quòd carcerarius non potest carceratũ
23 † liberare sine suo periculo de carceribus absq; licentia iudicis. vt in dict. l. nec quis. &. l. milites. §. Sabino. ff. de custo. reorum, vel eius, qui carcerari facit: quia depositum est restituendum deponenti, non alteri. l. bona fides. ff. depositi. & carcerarius est loco depositarius. argu. l. primæ. in principio. &. l. Lucius. ff. eodem titulo. de posſ. & dicam infrà in capitul. 35. in glos. El
24 mandamiento. ☞ Et quando non reperitur, † qui eum carcerari, vel recommendari fecit, debent fieri bannimenta, si quis habuerit causam quare non debeat relaxari compareat & cus. & si non reperitur aliquis, qui fecerit illum detineri, est relaxandus. vt voluit Bartol. in l. si quis vxori. §. fugitiuum. ff. de furtis. & Angel. in l. final. de de exiben. reis. & Bald. in l. si quis. §. final. ff. de condi. institu. prout tenet dictus Paris de Puteo in dict. suo tracta. in parte, licet dicatur. folio. 71. in principio. quia secũdum eum de iure prohibetur aliquem diu in carceribus macerari. vt in. l. prima. &. l. de his. C. de custo. reo. quia non ad pœnam, sed ad custodiam debet carcer esse, vt dictum est in principio istius glossæ. ☞ Intantùm est verum, quod dictum est, quòd etiam
25 si quis sit indebitè carceratus, non debet relaxari † sine licentia iudicis. tenet Anchara. in consilio. 341. & Angel. in tracta. malefi. in parte, fama publica. versicul. & aduertas in iudex. allegat Bartol. in dict. l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de furti. pro quibus facit text. in capitul. felicis §. cum autem. de pœnis. in. 6. & Hippolytus. de Marsi. in. l. circumcidere. §. seruo. ff. ad. l. Corneli. de sicca. nu. 22. &. 24. ☞ Quoq; excusatur carcerarius si permisit lucem ingredi in carcerem,
26 † & fenestram cancelatum aperuit, ne capti macerarentur, vt lex iubet, & non potest sibi culpa imputari, si fecit quod debuit, & si malus casus sequatur. s. quòd aliquis ferrum porrexit carceratis. arg. in. l. vtiq;. §. culpa. ff. de rei vẽdi. & in. l. arboribus. §. natis. ff. de vsufruct. &. l. quemadmodum. §. si nauis. ff. ad. l. Aquiliam. vbi dicitur, quòd culpa non potest imputari ei, qui facit quod debet, & non vltrà, etiam si casum perditionis sequatur, maximè vbi nõ põt cura haberi, nec damnum vel iniuriam detur. vt in. l. sed si damna. ff. locati. prout tenet Paris de Put. in. d. tracta. in. d. parte, an si plures carcerati. folio. 72. numer. 9. &. 10. ☞ Vbi quoq; tenet, quòd si con-
27 sanguinei † carcerati intra lignum perforatum, vel intra panelos, aut intra vnam tabulam procubili sternendo, vel pro igne faciendo ferrũ imposuerunt, quòd carcerarius cogitare non poterat cum quo carcerat⁹ catenas limitauit, certè carcerarius est sine dolo & culpa, licet soleat prouideri ferculum panis & vas plenum vino, & caseus, & similia, quæ incidi solent, nam si hæc subtilissima diligentia omittatur, erit in leuissima culpa, de qua criminaliter non tenetur carcerarius. per text. in dicta. l. milites. & per d. Parid. de Put. vbi suprà. vbi dicit, quòd licet non puniatur criminaliter pro leui culpa, specialis est in custode carceris. Sed de iure constitutionis regni quando carcerarius tenetur de negligentia, debet stari per annum in carcere, & bona eius debent publicari, cui videtur concordare in aliquibus. d. l. regni, si los monteros. tamen putat Pari. de Put. quòd teneatur quoad damnum propter hoc resultans creditoribus, vel carcerari facientibus, quia pro læuissima culpa quis tenetur Aquilia ad damnum. & idem tenet. d. l. regia ordina. ☞ Et idem videtur excusari, si ipse de
28 nocte dormiret † in domo carceris, vel de die, & insurrexerunt carcerati contra ipsum, & eum ligauerunt, ita quòd clamare non potuit. argu. in. l. prima. §. final. ff. ad Selẽnia, vel si non potuit resistere ipsis, similiter non tenetur, & etiam excusatur, si carcerati ipsum vulnerauerũt, nec clamare, nec resistere potuit, quòd quotidie euenit. ☞ Quinimo dicit ipse Paris de Pute. vbi suprà,
29 quòd si ex consuetudine † curiæ carcerarij habẽt cameram, vel mansionem in palatio separatam,

à carcere, vel de nocte dimissis carceratis bene clausis accedebant ad proprias domos, & nocte carcerati, ruptis catenis, & ianuis euaserunt, non tenentur carcerarij: quia licet de nocte sit duplicanda custodia carceratorum, vt in. l. prima. C. de custo. reo. est verum, nisi aliter curia obseruet, quia si custodiat secundum consuetudinem publicam non delinquit, quãdo publica consuetudine permittitur aliquid. l. quòd sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædilitio edicto. nam custodia est facienda secundum morem & consuetudinem ciuitatis, vel regionis: quia quod est consuetum, tacitè videtur in esse, & quæ sunt in vsu quotidiano, habentur pro expressis. l. final. C. de fideiusso. secundùm Bald. in l. error. C. de testamen. & quod notatur in. l. si fundus de euictio. & idem dixit Bald. in authen. sed cùm testator. C. ad. l. falci. & quia id quod secundũ consuetudinem fit, iure videtur fieri, nam id quod est consuetum fieri, est necessarium. l. Sacculari. ff. de extraordin. criminibus. & . l. quòd si nolit. §. qui assidua. ff. de ædilitio edicto. & officiales debent obseruare locorum consuetudines. l. obseruare. §. pẽnulti. ff. de offi. procon. & lega. & in generali mandato facto carcerario veniunt ea quæ sunt de consuetudine. vt in. d. l. quòd si nolit. §. assidua. Bart. in. l. prima. §. si fraudator. ff. quæ in fraud. credi. quia ea quæ sunt consueta fieri, videntur inesse. d. l. si. ff. de fideiuss. & Bald. in. d. l. error. & qa ea quæ sunt de consuetudine, semper insunt, sicut ea quæ sunt iuris. Andre. de Iserni. in titul. quæ fuit prima caus. bene. amitten. in principio. & facit text. in. l. pignus. ff. de pigno. actione. vbi dicitur, quòd non est in culpa, qui fecit quod communiter est consuetum fieri, & facit glos. in. c. 2. de tempori. ordi. in parte, antiqui. vbi tenet, quòd consuetudo excusat in delictis. & glos. in. c. deniq;. 4. distinctio. & vide Lucam de Pen. in. l. vnica. C. de collatio. dona. libr. 10. in fine vbi per dictum Inno. in. d. c. 2. de tempori. ordi. tenet, quòd in maleficiis habet locum consuetudo: sed dicit, quòd à pœna temporali excusat, ab eterna verò & culpa non. Et de materia, & intellectu vi. Ias. in. l. singula. ff. si cert. peta. nume. 30. in medio. ℣ Et ideo

30 si carcerarij erant † soliti facere de nocte accedere ad domum propriam ad dormiendum, hoc faciens non censebitur in culpa: quinimo etiam si carcerarius nocte dormiebat in domo carceris ad custodiam carceratorum, & somno grauatus carcerati fugerunt, non tenebitur dũmodo ante dormitionem diligentiam fecerit, quia clausit, & ligauit. & nõ fuit in aliqua negligentia præcedẽti, per notata. in. l. si seruus seruũ. §. fornicarius. ff. ad. l. Aquili. & in. l. fluminum. §. vitium. vbi plenè per Dy. ff. de damno infecto. ℣ Et idem si muri, & portæ carceris, & tectum erant fragiles, & debiles, vel carcer stabat in aliqua domuncula, vel in stabulo, ex quibus poterant faciliter euadere prout tenet dictus Paris de Put. vbi. suprà. nu. 15. ℣ Et ibi nume. 17. tenet, ꝙ

31 quoq; excusatur, † si non custodiuit ita bene senem, sicut iuuenẽ, seu eum, qui traditus est ligatus, & etiã excusatur à violentia. Nã si venerunt consanguinei, & per vim, & violentiam carceres effregerint (vt sæpe visum est) si resistere non potuit. secũdũ Amode. Iusti. vbi suprà, per ea quæ habentur in. l. sed si damno. ff. locati. & in. l. hoc ita. §. custodiam. ff. de pericul. & commo. rei vendi. Et ideo dicit text. in. l. Item queritur. §. exercitu. ff. locat. quòd custos carceris debet esse valens, & potens, vt resistat violentiæ carceratorum, si opus sit quare pingitur homo robustus, hastã in manu tenẽs: aliàs si nõ resistat violentiæ, consentire videtur. argu. c. regũ. 22. q. 5. Archid. in. c. generali. in. 4. colũ. de ele. in. 6. itẽ debet vigilare, & non dormire, sicut pastor sup oues. vt in. c. oportet. 81. distin. & iuxta illud Psal. 121. Ecce non dormitabit, nec dormiet, qui custodit Israël. Quare stat in introitu, seu vestibulo carceris, de quo vestibulo loqtur tex. in. d. l. 1. C. de custodi. reorũ. vbi dicit tex. ꝙ in nocte debet geminari custodia, prout etiam dicit Azo. in. d. rubri. Et debet esse discretus, industrius, & fidelis. vt in Cle. 1. §. sanè. & §. porrò. de hæreticis. Et in secreto cum personariis loqui non debet. vt in. d. §. porrò. & . c. vbi periculũ. §. nulli. cum ibi notatis de electio. libro. 6. & tenet Guiller. Robil. in tracta. de iusti. & iniusti. in. 3. lib. c. 8. tomo. 17. tracta. fo. 106. nume. 3. & . 4. ℣ Et

32 an excusetur † carcerarius, si filius, vel vxor carcerati indutus, vel induta veste muliebri, intrauerit carceres, in quibus erat marit⁹, aut pater iustè carceratus, vt daret alimenta, & induit vestes mulieris carcerato, qui exiuit carceres in forma mulieris, & decepit carcerariũ, aut sit excusatus, vid. Paridem de Put. vbi suprà. allegando Florian. in. l. liber homo. ff. ad. l. Aquili. tamen pro carcerario vt excusetur dicit quòd iudicio suo est text. in. l. milites. ff. de custo. reorum. in verbo, per vinum, aut desidiã. & in versi. si verò fortuito id ad misserint. & pro muliere quòd nõ teneatur aliqua pœna tenet Montal. in. l. 11. tit. 1. delos casamientos. for. ll. libro. 3. in. glos. n. a-

rido

rido.in fine,& vide doctorē de Pala. Rubi. vbi plura exempla ponit circa hoc in repet.rubricę. de dona. §.23.nu.8.& melius in.§.50.colū.6. nu. 24.folio. 30. vbi inter alia ponit illud notabile, & præclarum facinus infantis dominicæ Santhæ, quæ comitē Ferdinandum Gundisaluum virum suum in libertatem redegit, qui carceratus,& captus erat sub imperio regis Legionensis nam cum illa carcerem intraret accepit vestes mariti,se quę ipsam induit,suasq; marito,dedit illisq; se ipsum ornauit,ac in habitu muliebri (ipsaq; ibi manēte) à carcere exiuit, nullatenus custodes eū cognocētes:qđ factū meritò rex Legionensis laudauit,& approbauit,ita vt liberam eam dimitteret. ☞ Cui non obstat illud deutero. c.25.vbi dicit, quòd si habuerint inter se iurgiū viri duo,& vnus contra alterum rixari cœperit, volensq; vxor alterius eruere virum suum de manu fortioris,miseritq; manum, & apprehenderit verenda eius, abscindes mannu, illius nec flecteris super eam vlla misericordia. per quod videtur,quòd vxor non potest iuuare maritum. Quia ibi eripuit maritum cum damno & cōmittendo delictum abscindendo verilia, quod non licet, vt ibi, hic vero fuit cum dolo, qui dicitur bonus arg.glos.in.c.dudum.de conuersi.cōiuga. &.c.veni.eod titul.& Abb.& ibi additio. in. c. præterea.de offi.delegat.nume. 5. & in.c.in nostra . de sepultu . ☞ Et ibi ponit Paris de
33 Put.quid si carcerati miraculo † se euaserint à carcere,ut,vt pluries visum est.Et dicit quòd carcerarius non tenetur: quia quæ spiritu Dei aguntur,non sunt sub lege ciuili. ☞ Sed quid si vnus
34 officialis non habens carceres, † recommandauit in carcerem potestatis aliquem delinquentem,qui de inde aufugit cum aliis carceratis, an carcerarius teneatur? Vi.Pari.de Put.in.d.tracta. in parte,an potestas qui aliquem.folio. 71. num. 9.vbi tenet,quòd non.per text. in argu. in. l. in uitus.C.de procura.& Cyn. & Bald. ibi.& per alia iura vt ibi per eum. sed in fine dicit distinguendum. Aut iste carcerarius pro custodia recepit aliquod prætium,aut nō. Si recepit, si fuit in dolo,vel culpa,tenetur. Sed si non fuit in dolo, nec in culpa tenetur, vt ibi per eum. ☞ Sed quid si potestas.i.corrector posuit vnum in car-
ce ribus, & non confidens de custode posuit alium custodem nihilominus captus fugit an teneatur custos carceris dic quod si a principio posuit custodem, & iste captum recepit licet postea ponat, alium si fugit tenetur quia postquam recepit non videtur à custodia liberatus tenet Paulus de Castro.in.l.si vt certo.§.si de me. ff.comoda.numero.3.& Bald.in.l. ex diui. C. locati Bartol.in.l.prima.§.quemadmodū. ff. de liber.agnot. Ang.in.l.qui Romę. §. calimacus. ff.
35 de verbo obliga. ☞ Qua autē pœna puniatur † ille, qui eximit captum à carceribus, & eū liberauit, vel à manibus familiæ. Vide latissimè quæ posui.suprà,in.c. in gl.sit fauor,de su iurisdiciō. versi.sed prædita procedūt nu. 13. ☞ Fugiēs verò à carcere dū est carceratus pro delicto, habe-
36 tur pro factore † maleficij, de quo accusatur, seu pro cōdēnato.vt in.l.33.tit.19.lib.8.in ordi. regali.& ibi Mōtal.in reperto. sue glos. in verbo, in carceratus,intelligit hoc, si fugiat à publico carcere,quia tūc habetur pro cōdēnato, etiā si aliàs nō deliquisset concordat tex.in.l.in eos.ff.de custo.reo. & ibi Bart.secus si fugeret à carcere priuato,quia tūc nō punitur,imò taliter in carcerāti de facili est resistēdū.vt notatur in.c. significasti de homici. ☞ Quoq;. d.l. ordinamenti dicit
37 Mōtal.q̄ habet locū, † quādo captus deliberatè cū omnibus captis,vel cum maiori parte, custode ignoráte, fugit, quia tunc præsumitur delicti reus.Si autē aliàs fugiat,nō iudicatur vt cōuict⁹, sed postea captus strictoribus vinculis mācipatur.vt est tex.in.l.13.tit.29.parti.7. ☞ Quoq;intel
38 ligo dictā.l.quādo detinetur † pro inquisitione criminis.specialis. Secus si pro generali inquisitione,quia tūc non habetur pro cōfesso: quia ficta confessio sicut vera debet cadere super certo, & ideo debet crimē certū probari.vt in.l.1. C.vt omnes iudi.tā ciuil.quā crimi. vt tenet Bald. in in expresso.in cōsilio.230. in.1. volu.in princip. quia si detinetur pro inquisitione specialis criminis secūdū Bald. vbi supra. si affugit cū effra-
39 ctione, † vel cōspiratione loquitur. d.l. in eos. & sic q̄ habetur pro cōfesso, & factore. Aut fugit aliter,& sic sine fractione,tunc non habetur pro cōfesso,punitur tamē pro motu iudicis, vt dicit notari Guiller.de Cun. in.l.sucurritur.ff.ex quibus cauſ.maio.quod sequitur Hippoly. de Marsi.in sua practi.crim..§.attingā.nu.45.& Felin.in c.nullus.de præscriptio.& Bartuchi.in suo reperto.in verbo,carceratus.versi.53. Et extende hoc, etiā si nō omnino fregit carcerē,sed etiā si cōspirauit frāgere.vt tenet Angel.in dicta.l.in eos. ff. de custodia reorū.dicēdo, q̄ illa lex facit contra effractores carcerū, econtra cōspirātes vt frangant:quia licet nō dū sit perfectū flagitiū,nā puniūtur velut confessi de crimine. & casus est ibi iūcta.gl.fi.Et ita debet intelligi.d.l. ordinamenti,quę incipit,Todo hōbre.q̄ adhoc vt habeatur pro confesso,requiritur q̄ fugiat à carcere. cū fractione.& hoc dicit ipsamet lex, in quantum di-

cit que fuyere dela cadena. & non dicit, si fuyere dela carcel, quod nota. & hoc reperio tenere Iohan. de Anna. in. c. à nobis. de apostat. i. colum. allegando Iohan. Andre. dicens, quòd si incarceratus fregit carcerem, & fugit, de iure ciuili est pœna capitalis, etiam si sit innocens. Sed si non fregit carceres, sed per incurias, & negligentiam custodiæ arripuit fugam, tunc mitius punitur. de quo in. l. prima. &. 2. ff. de effracto. & idem tenet Guido. Pap. singula. 206. reassumendo qua pœna puniatur, qui exit de carcere. Quod aut exiuit frangendo aut non frangendo. Si nō frāgendo, punitur iudicis arbitrio. ff. de effracto. d. l. prima. circa principium versicul. si per negligentiam. Aut exiuit frangendo carcerem, & tūc aut verè commisit delictum, propter quod captus erat & debet capite puniri licet fortè nō esset capitale. vt in. d. l. prima. in principio. &. ff. de pœnis. l. si quis aliquid. §. miles. &. l. milites. §. eis. ff. de re milita. Si autem non commisit delictum, de quo accusabatur, habetur pro confesso, & sic intelligitur glos. si. in. l. eos ff. de custo. reo. vt tenent doctores in. d. l. prima. ff. de effracto. Sed in quantum dicit, si exiuit frangendo, vide eundem Guido. singula. 336. dicentem, quòd in carcerari frangentes carceres vltimo supplicio puniuntur. d. l. prima. ff. de effracto. Sed intel liget hoc verùm dictus Guido. Pap. si propter tale crimen, propter quod erat carceratus, debebat vltimo supplicio puniri, aliàs non, vt per docto. in. d. l. milites. §. eius fugam. ff. de re milit.

¶ Et ex hoc probatur, quòd si ille, qui est in carceratus in carcere publico, licet sua authoritate
40 non debet exire, si exit, † & aufugit inueniendo ostium apertum, non habetur pro confesso ac si frangeret carcerē. vt tenet Bald. sequendo Guiller. in. d. l. succurritur. in lectura, & in additione.

¶ Vbi quoq; tenet, quòd si per muros carceris fugiat sine vlla fractione, dicitur violator carceris. vt in. l. final. ff. de rerum diuisi. & idem dicit, si fratris compedibus exiit tamen per ostium, quod inuenit apertum. & sequitur Felin. in. d. c. nullus, de præsumpt. & Hippolyt. de Marsi. in repetitione. rubricæ. de probatio. numer. 262. & in sua practica. crimi. §. diligenter. numer. 46.

¶ Et idem dicit, quòd idē est, ac si aufugisset de palatio potestatis. quod sequitur Ludoui. Roma in. l. an monendi. ff. de iur. iuran. colum. 21.

¶ Et idem est in fugiente de carcere aperto. vt Angel. in. l. verum. la segunda. ff de furti. & in. l. prima. ff. de effracto. Catald. tamen in suo tracta. syndica. quæstio 193. tenet contrarium, dicendo, quod de carcere publico etiam si ostium reperiatur apertum, non debet quis exire. Secus de priuato. vt Bald. in. d. l. succurritur. Sed dic, quòd non est contra: quia licet non debeat exire, tamen si exit, non habetur pro confesso, sed punitur alia pœna arbitraria, vt supra dictum est per Bald. in. d. suo consilio, quia secundum eum ibi in principio. Et facit quod tenet Bald. in. c. sicut. de cohabita. cleri. & mulie. nume. 8. vbi ait, quòd si aliquis est carceratus pro debito. & soluit, si inuenit ostium carceris apertum, potest propria authoritate exire de carceribus, licet melius faciat authoritate iudicis. ¶ Regulariter si qs fugit à carcere, talis fuga reddit eū suspectū, sed nō cōuictū. vt in authē. de exhibē. rei. §. si vero. colla. 5. & notatur per Cy. in. l. vnica. C. de Rapt. virg. & dicit Anto. Frā. in addi. ad Abb. in. c. fi. de foro cōpe. in additione, quæ est in. 9. colū. nu. 19. in parte, fuga, in fine, q fugiēs à carcere quē inuenit apertū, nō facit iudicū cōtra se. vt Bald. in. l. 1. C. de elici. actio ¶ Itē. d. l. regia. & similes non
41 habēt locū, quādo quis est † iniustè in carceratus: qa si qs iniustè detinetur à capitaneo, licet fugiat, nō tenetur aliqua pœna. l. tenet Alex. in l. sed eximēdi. §. itē si qs. ff. ne qs eū q in ius vocā. vi. eximat. nu. 4. & tenet Tiraquell⁹ in tracta. de vtro. retra. in præfactione. nu. 68. in fine. cum sequentibus vbi singulariter per glos. in Cle. pastoralis. in verbo per violētia. & ibi docto. de re iudi. Bartol. in. l. relegatur. in princip. ff. de pœnis. & in. l. vix eius. C. de probatio. ¶ In tantū aliqua pœna nō tenetur, quia si iniustè, & illici-
42 tè captus aliter euadere nō pōt, licet † sibi occidere custodes carceris illicitè ipsum custodiētem, vt euadat, nō tenetur de homicidio, nec de fracto carcere. tenet singulariter Paris de Put. in. d. tracta. syndica. in parte, si iudex processit. fo. 68. nu. 4. allegat ad hoc tex. in. l. nihil ff de capti. & post limi. reuers. & in l. capitalium. §. ad bestias. ff. de pœnis. gl. in. c. ius gētiū. 1. distin. & glo. in l. 1 ff. de his qui ante senten. mort. sibi conseruerunt vbi dicitur, quòd licet quomodo liber redimere suū sanguinē. & tenet singulariter Lucas de Pē. in. l. prohibitū. C. de iure fisci, lib 10. colū. 2. in fine. vbi plus dicit, q imò capite punitur, qui captus iniustè nō fugit cum pōt. per. l. nō omnes. §. qui. ff. de re milit. & tenet singulariter Hippo. de Marsi. vbi suprà. nu. 42. s. in. § attingā. allegando Parid. de Put. ad quod allegat text. in d. l. nō oēs §. qui captus. vbi text. & glos. notabil. & ibi vide quādo dicatur quis iustè vel iniustè carcerat⁹ & Hipp. vbi. suprà. inter alia allegat glo. in Cle. 2. in verbo, violatam. de re iudica. quæ dicit,
43 quòd licitum † est iniustè carcerato rumpere

iuramentum

iuramẽtũ quod facit de redeundo ad carceres. & Abb. in c. inter alia. de immunita. eccleſi. in fine. & Alexand. in l. regali. ff. de pœnis. ☞ Quoq; dicta. l. regia non habet locum † in ex eunte de
44 carcere animo redeundi, & citò rediens, quia nõ videtur, nec dicitur fractor carceris. vt Bald. in. l. prima. C. de ſeruis fugiti. ſ. colũ. numero. 15. & Alexand. in additio. ad Bart. in. l. prima. §. expilatores. ff. de effracto. & docto. in authentic. ſi captiui. C. de epiſcopis & cleri. & idem Bald. in. l. prima. 3. colum. C. de ædiliti. actio. & Hippolyt. de Marſi. in rubrica. ff. de fideiuſſo. numer.
45 373. ☞ Item fallit. d. l. regia in muliere † fugiente à carcere cauſa euitandæ libidinis, quia tunc licitum eſt fugere tenet Bartol. in. l. prima. C. de aſſeſſori. & Bald. in dict. l. prima. C. de ædili. actio. & ſequitur Anto. Franciſcus, in additio. ad Abb. in capitul. final. de foro compe. in additione, quæ eſt in dict. numer. 19. in parte, fuga. ſed Bartol. hoc vbi ſuprà. non dicit, nec in. l. conſiliariis. Sed Bald. vbi ſuprà ſit colum. 3. nume. 11.
46 ☞ Vbi quoq; dicit, † quòd ſi cuſtos carceris dimiſit eam exire cauſa voti ſupplendi ad aliquã eccleſiam. non dicitur fugiſſe, quia reuertendi propoſitum ſemper retinuit. Tamen hoc, cuſtos non debet facere, quia eius officium eſt tenere incluſos, niſi hoc faciat ex conſuetudine, publica, quia tunc non eſt delictum, nec delicti qualitas, quam publica conſuetudo, permittit. ſecundùm Baldum. ibi in dicta. l. prima. & per iura. ſupradicta. ☞ Quod dicit etiam quòd facit admonachos, vtrum ex fuga fiãt apoſtatæ an non. & facit. l. bouem. §. primo. &. §. qui per ſuaſu. ff. de ædili. actio. ☞ Et ibi Bald. in dict. l. prima. C. de ædili. actio. numer. 9. ponit de fu-
47 giente † à carcere mulierum, & eunte ad carcerẽ virorum, an dicatur frangere carcerem. Et dicit, quòd quãdo ſunt duo carceres ſcilicet. maſculorum, & fœminarum ſub vna cuſtodia & claui, dicitur exire de carcere qui ſunt diſtinctæ: & habitationes per domos, licet ſub vna claui, inducunt diuerſitatem domorum. ſecus ſi eſſent in diſtinctæ ſolum per cellulas, & cameraſ, quod nota. ☞ Item fallit dict. l. ordinamenti in fugien
48 te à carcere propter nimiam † fæuitiam iudicis, vel propter eius minas atroces, quia tunc non habet præſumptionem criminis contra ſe vt habetur in. l. in lege cornelia. ff. ad ſelenia. & tenet Pari. de Put. in dict. tracta. in parte, ſubiicio ſubtilem folio. 120. numer. 8. ☞ Ad quod facit, quod tenet Angel. in ſua diſputatione, incipiente, Bo nomien ſis à ſua ciuitate bannitus. 4. quæſtion.
49 vbi ait, quòd excuſatur † bannitus ſi non comparet, nec mittit procuratorem, ſi timet vim inferre, nec dum ſibi, ſed etiam cauſæ. quod ſequitur additionat Abb. in capit. quæ in eccleſia. de conſtitu. in additione, quæ eſt in numero. 17. in parte, ſi culpa ſua eget. in fine. & tenet Palatio Rubi. in repeti. rubricæ de dona. §. 78. nume. 30. vbi ſingulariter. & tenet Paris de Put. in dict. tracta. in parte, an iudex vel officialis. folio. 124. numer. 3. quod facit pro delinquentibus abſentibus. ☞ Item fallit dict. l. ordinamenti, quando fu
50 giens à carcere illicò vadit † ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentat, quia tunc non dicitur fugere, nec frangere, carcerem. vt tenet Paris de Puteo. vbi ſuprà. numero. 4. &. 5. & facit text. in. l. qui ad ſtatuas. C. de his. qui ad ſtatu. cõfugiunt & vi. Specula. titul. de competen. iudic. additione. §. effectus. in principio. ☞ Vnum tamen nota in materia frangentis carcerem, quòd quando proceditur contra carcerem frangen-
51 tem, non requiritur aliqua † citatio contra eum, ſed ſolùm habita informatione de fuga, & defractione, condemnatur abſq; eo quòd citetur. vt tenet ſingulariter Montal. in. l. 4. titul. 3. for. ll. lib. 2. in gloſſ. quæ incipit, ſi alguno no fallare. quem
52 vide. ☞ De materia autem iudicis fugientis † à ſyndicatu, & de faciente fugere debitorem, vel delinquentem, vide, quæ dixi ſuprà in capit. primo. in gloſſ. no recibira dadiuas. verſicul. vtile eſt ſcire.

Summarium.

1 CVſtodia carceratorum debet eſſe magis duplex de nocte. quàm dedie.
2 Modus cuſtodiendi.
3 Cauſe carceratorum debent celeriter terminari. Et etiam die feriata poſſunt agitari.
4 Captis debent neceſſaria miniſtrari ſine vlla diminutione. Et ſi ipſi non habent, an ex publico, vel aliunde alimentari debeant. Iudex debet prouidere, ne quid eis deficiat.
5 An capti ex ciuili debito debeant alià creditoribus ſuis, & quanto tempore.
6 Captus pro debito ſi non habet vnde ſoluat nec ſi deiuſſorem poteſt dare, debet ceſſionem bonorum facere, & creditori debet tradi cũ anulo ferreo.
7 An maritus a creditoribus in carceratus faciendo bonorum ceſſionẽ præferatur vxor creditoribus eius pro ſua dote. Et an vxori ſit maritus tradendus cum dicto anulo ferreo.
8 Cõtractu factus per in carceratũ, an valeat.

c Qual conuenga. c Ad captos custodiendos, vt dictum est in glos. suprà proxima. in principio. vt sub fida custodia detineantur & custodia, † de nocte debet esse magis duplex. i. post ortum solis vsq; ad occasum, & sic, q̃ uenga, c y prisioões carcerati debent de nocte stare intus cercerem, non extra. vt text. & ibi. glos. & Bartol. Bald. & Salyc. in. l. prima. C. de custo. reo. vbi vide de modo custodie. & text. in. l. 6. tit. 29. parti. 7. Et Angel. & Salyc. in. d-l. prima. dicunt, quòd est notandum. & ita faciant habentes ordinarie custodiam in castris, & fortaliciis, & dixi in glos. suprà proxi nume. 30. ☞ Et vtrũ ei, qui custoditur, manicæ † ferreę sunt imponende. Et de officio custodum circa personas custodiendas, & de eorum pœna. si aspere. tractant carceratos, vi. l. 9. titu l. 14. libro. 2. in ordina regali. ☞ Et adde, q̃ causæ † carceratorum debent celeriter terminari. vt in. d. l. 1. nec dũ in principio, sed in & ꝓgressu, & cognitiõe. quod intelligit Saly. ibi, quãdo partes sunt præsentes quia tunc cognitio debet accelerari, vt in l. final eius titul. ☞ In tãtum debent celeriter tractari, quòd etiam die feriata agi potest, vt tenet Specula. in titul. de feriis. §. 2. circa principium. versicul. post autem. & hoc quando carcerati sunt miserabiles personæ. vt ibi. ☞ Et non solũm suæ causæ debent celeriter terminari, verum etiam sibi debent † ministrari necessaria. vt in Clemen. prima. §. sanè. in fine. de hæreticis. Et iudices singulis diebus dominicis habere debẽt notitiam carceratorum & intelligere, si habent victum, & taliter prouidere, ne quid eis deficiat sub pœna librarum. 20. vt est text. in. l. iudices. C. de episcopa. audien. & tenet Franciscus Lucano in tracta. de fisco. in. 2. parte. nume. 48. tomo 6. tracta. folio. 10. ☞ Et custos carceris debet sine vlla diminutione prouisionẽ carceratorũ, quã recipi ex ordinatione cõmuni, vel ex eleemosynis, & illud, quod à parẽtibus, & amicis, vel aliis personis fidelibus offertur ministrare: quæ omnia, & singula iurare debet cõmẽtariẽsis, seu custos carceris ante officij adeptionem, prout tenet text. in. d. Cle. 1. §. porrò. diuidere tantum, & partire debet escas, & panes, quæ eis mittuntur, & diligẽter visitare, ne illis trãsmittãt limas, seu alia ferramẽta ad frangẽdos carceres, vel vincula. prout dicit Cardi. in. d. §. porrò. quia quãdoq; in panibus, pullis, vel aliis escis absconduntur ferramenta. prout Cardi. ibi. in. 7. nota.

☞ Item si prisionarius non habet ex publico, seu aliũde prouisionẽ vitæ, debet ei custos prouidere, postea refarcire tenebitur. prout dicit text. in. l. final. C. de eroga. mili. anno. libr. 12. & facit. l. iudices. C. de episco. audi. Dicit tamen Lucas de Penna. in dict. l. final. colum. penulti. quòd in regno debet captiuus expẽsis custodis custodiri, & ipse de suo satisfacere debet, si habuerit vnde, aliàs expẽsis curiæ custodiẽdus est per. capitul. vt præteritæ. & ibi Innoc. de electi.

☞ Quod singulariter & notabiliter. limitatur in criminosis. ☞ In captiuis verò † propter ciuile debitum, si non habuerint vnde se alant, debent ali expensis creditoris, aliàs debet iudex eos relaxare. & adhoc est glos. singula. in dict. l. final. in verbo, agnoscere. de eroga. milita. anno. libr. 12. quam glo. pro singula ad hoc allegant Angel. in. §. final. Institutio. de actio. in final. verbis & ibi Iason. & Bartolus. nil fausti. ff. de rediui. & Felin. in capitu. primo. colum. 6. versicul. modò iunge. delibeli obla. & tenet Guill. Robille in tractatu de iusti. & iniusti. 3. libro. capitu. 8. nume. 4. & 5. tomo. 17. tracta. & singulariter Hippolyt de Marsi. in. sua prati. cri. §. attingam. numer. 74. ☞ Sed quanto tempore debitor iste debet alimentari à creditore. Aliqui dicunt, quòd infrà. sex menses. per text. in pragmati. 80. in libro pragmati. vbi ait, quòd si aliquis est captus pro debito. & non soluit. infrà. sex menses catenæ debet renunciare, vt ibi cauetur. sed certè ipsamet pragma. hoc non dicit. nec probat. ☞ Et in hoc casu dic, quòd captus debet alimentari pro creditorem. 9. dies & non plus si non vult. † Et si captus habet vnde se alat vltra potest se alere: & si in isto termino non potest soluere, nec fideiussorem dare creditori, debet ei tradi faciendo cessionem bonorum. vt singulariter disponitur in l. 5. & in. l. 6. titulo. 12. libro. 5. ordi. & in pragmatic. 78. & 79. in libro pragmatic. vbi ponitur ordo cessionis. & per totum titul. 15. parti. 5. &. C. qui boni cede possi. & l. 2. titulo. 8. libr. 3. for. & ibi per Mõtal. quæ est singula. ☞ Et tunc talis debitor debet tradi creditori, cum anulo ferreo exquãtitate, & retũditate digiti cõtinuo, & disco operto palã super collũ thoracis absq; vllo velamine sub pœna illius legis, & pragmaticæ, vbi. & in dictis legibus ponitur cessionis forma. ☞ Et licet dicta cessio bonorũ fiat in ciuilibus, & non in criminalibus, quia si quis non habet in bonis, in corpore luere debet text. in capitulo finem litibus. de dolo & contuma. in fin. & in. l. cũ sit iniustũ. C. de sepul. viola. latissimè per Iaso. in. §. pœnales. Institu. de actio. colũ. 7. cũ sequentibus. nume. 43. &. gl. in. §. ex maleficiis.

cod.

eod.tit.per.Abb.& ibi eius additio.in.c.olim vo bis de resti.spolia.nu.2.Et melius per Ias.in.§.fi. Institu.de actio.nu.13.versi.quarto. ☞ Quod iam hodie non habet locum,quia etiam in criminalibus & quando debitum descendit ex crimine habet locum dicta cessio bonorum secundū formam dictarum.ll.& pragmaticarum. vt tenet singulariter pragmatica facta per nostrū Carolum Vallisol.anno.1538.sed eam intelligo,quando tale debitum applicatur parti,secus si pœna pecuniaria applicetur fisco, quia tunc non habet locum dicta cessio bonorum sed punitur in defectum in corpore per iura suprà allegata, quæ remanent in correcta.Et facit ꝙ tenent Iohā.And. & Abb.& Iohā.de Imol.in.c. Oduardus de solut.vbi dicunt,ꝙ quādo agitur pro puro interesse,cessio admittitur,siue conueniatur ex contractu. vel ex maleficio. ☞ Et quia in materia ista cessionis bonorum accidit pluries quæstio optima,& occurrit sepe in iudiciis, volo aliquid super eam dicere, quę talis est, An maritus, † qui 7 incarceratꝰ est ad instantiam alterius creditoris cui est tradendus ex dispositione dictæ pragmatice ad seruiendū cum dicto anulo ferreo.si vxor eius sit anterior in hypotecis expressis secūdum cōmunem intellectum.l.assiduis. C. qui potio. in pig.hab.vel inter creditores habentes tacitas, an mulieri sit tradēdus primo quā alteri excreditoribus cū dicto annulo ferreo. ☞ Et pro parte negatiua facit tex. in.l. alia. §.eleganter. ff.solut. matrimo.hoc modo inductꝰ.Nam si maritus habet beneficium ne conueniatur vltra quam facere potest.vt in.l. maritum.ff,eod.tit. & tale beneficium nō potest renuntiari tacitè nec expressè vt in.d.§.eleganter.illico non pōt incarcerari secundum coēm opi.ibi.ergo nec tradi suę mulieri pro suo dbito. ☞ Itē facit tex.in.§.patitur cum similibus Insti.de iniuriis,quę iura dicunt vxores deberede feudi à viris,nō ecōtra:sed si dicemus ꝙ si maritus traderetur vxori, & ita p eā eximeretur ab aliis creditoribus,& sic defraudaretur vir ab vxore,ꝙ esse non debet. ☞ Tertio pro ista parte facit, ꝙ vxor est famula viri,non aūte contra.vt in.c.hæc sinago.33.q.5.facit etiam glos. &ea quę ibi latè Saly.& Ias.in.l.1. C.de in ius vocan.vbi ait glo.& prædicti, ꝙ vxori debetur reuerentia per virū,non aūt viro per vxorē.si igitur mulier est famula viri, & viro nō debetur reuerentia per vxorē,impossibile est in casu nr̄o, ꝙ vir tradatur vxori,nec dbet ei tradi tanquā famulus ad seruiendū. ☞ Ad idē facit & quarto ꝙ si vxor decedit non electa sepultura,debet sepeliri in sepultura mariti.& secundi si secundo,nupsit.vt in.c.is qui de sepult. in.6.non tamē econtra.prout notat Abb.in.c.d vxore.de sepult.col. 1.quod dictū fundatur vt per eū ibi in reuerentia quam debet vxor viro semper, & etiā in morte: ergo multò fortius in victu ne eum possit habere incarceratū,nec ei tradi. ☞ Quinto,p̄ ista parte facit tex.in.l.ob æs alienū. C.de actio.& obli. & iura ibi adduta per glo.& scribe.qui dicit,iura non patiuntur liberos homines creditoribus seruire,& propter debitū eis tradi, & incarceratio est species seruitutis,vt ex infra dicendis apparebit.si ergo aliis non est licitū seruire, multo fortius nec mulieri.qa magnā reuerentiā debet viro,vt dictū est. ☞ Facit quoq; tex.in.l. Titio cētū.§. Titio.el.2.ff.de condi.& demōstra.vbi non valet conditio per testatorē relicta, ꝙ quis teneatur stare,& habitare certo loco.quia videtur species seruitutis,si igitur maritus tradetur vxori secundū dispositionē.d.l.& pragmaticæ,regulariter debet habitare in loco, & domo mulieris, & illi operarij,illicò seruitꝰ est. ☞ Facit &.7.determinatio Bal.in.l.1.ff.solut.matri.col.4.vbi ait,ꝙ vbi inopia alicuius est priuilegiata,nō debet talis incarcerari,sed ita est,ꝙ inopia mariti est huiusmodi naturę,ne cōueniatur vltra,ergo nō pōt incarcerari,nec incarceratus tradi vxori.vt in.d. l.si maritus.ff.solut.ma. ☞ Quoq; pro ista parte facit. 8. Nam licet mulier forte possit assignari marito pro debito ciuili, et pecuniario,& possit incarcerari,ꝙ tamē hodie non pōt per.l. 3.tit. 13. lib.5.in ordi.reg.& in.l,62. Tauri,tamē non propterea sequitur,ꝙ posito,ꝙ ipsa possit marito assignari,possit econtra eidem maritus incarceratus assignari. nam in multis differunt, vt in. l.in multis.ff.de statu.homi. ☞ Et sic est prima differentia.s.ꝙ vxorem maritus accusat criminaliter de adulterio. non tamen econtra.tex.in.l.prima C.de adult,& ibi Bal. & alij Ang. in.l. nuptura ff.eod,& in.l.si vxor.§.si iudex.eod.tit.quia per vxorem fit iniuria viro.non econtra, secundum Cy.et Saly.in.d.l.1.non tamen vxor potest accusare maritum tenentem amasiam,nec amasiā ad criminalem punitionem. vt in.d.l,1.& ibi Bal. quī dicit verū quo ad pœnā legis Iuliæ,tunc pōt accusari ex capite generali iniuriarū. qa verū est.ꝙ iniuriā patitur matrimoniū violatū.licet glo. in dicta.l.1.videatur tenere contrariū nam per maritum non potest violari torus,potest tamen mulier accusare virum ciuiliter, vt separetur torus & vt perdat donationem propter nuptias.l.consensu. C.de repud. Tamē de iure cano.secus est: qa vir et vxor nō iudicātur ad imparia.tex.in.c.

nemo si blandiatur. 32.q.4. Iohã,de Inmol. in.c. vt clericorũ. de vita & honesta. cleri. Abb.in.c. primo in principio vt lite non cõtesta.tenet Hieron y.Zaneti in tracta.de differen. inter ius cano. & ciuil.nu. 7. & 8.tomo primo.tracta.folio.7c. ☞Secunda differentia, q vxor corruscat radiis, & dignitatibus viri.tex.in.l.mulieres. C.de dignita.lib.12.& in.l.mulieres. C. de incolis. lib.10. & in.l.fœminę.ff.de senato.Hinc est,q vxor doctoris vel militis potest appellari domina, & dona.,propter maritum,licet ipsa non descendat,ab origine. vt in.l. fœminæ. ff. de regul. iur. voluit Bar.in.l.post mortẽ.§.fi.ff.de bono.posse.contra tabul.nu.3.idem in.l.amicissimos.§.fi, ff.de excusa.tuto.nu.8.& in.l.donationes,nu.primo. C.de dona iur.vir.& vxo.& Deci.in dicta,l.fœminæ. nu. 8.& dixi supra in procemio. in prima glo. ☞Adde tamẽ in hoc,q vxor semper retinet suam propriam paternã vel auitam dignitatem, etiam si nobili inferioris conditionis nubat.tex. & ibi Plat.in dicta.l. prima de dignit. lib.12. est tamen vna differentia q dignitatem suam semper retinet.secus tamen est in dignitate,quam prosequitur propter virum, quam non retinet. nisi dum est nupta,vel vidua.tex. in.c.ex parte. b. de foro compet.& Plat. in dicta,l. prima, & Abb.in dicto.c.ex parte.& dixi in dicto procemio. ☞Tertia differentia est, quia dote non soluta, maritus potest percipere fructus rei pignoratæ.vt in.c.salubriter. de vsu. secus est in vxore, quæ propter dotem non solutam sibi post solutum matrimonium non lucratur fructus rei datæ in pignus. quia tex.in dicto.c. salubriter. habet locum in marito,& non in vxore.vt notat Ang.de Aretio.in.§.actionũ.Institu,de actio.col.38.☞Quarta differentia estquia certum est,q vxor non potest promittere votum continentię, nec ex eo obligari sine licentia viri. Secus tamen est in viro,qui ex iusta causa possit,vt Abb.in.c.scripturæ. de uoto. licet bene posset emittere votum in subsidium terræ sanctæ sine licentia viri,si est senex. vt Abb.in.c.ex nulla.de voto. numero.9. ☞Quinta differentia,quia certum est, quòd cleri coiugatus habeat benefitium Canonis. si quis suadente.17.q.4. non tantũ habeat eius vxor.vt tenet Domi.in.c.1.§.fi. de cleri.coniuga. nu.6.& dixi suprà in glos.primà procemi. Et ideo si aliquis pronuntiat clericum coniugatum,non potest absolui,nisi per Papam,secus tui est in vxore secundùm Domi.ibi. ☞Alia differentia & vltima est,quia mulier etiam cum mandato nõ potest stare in iuditio.textus.in l.qui absente. C.de procurato,& ibi Bar.& doct. Secus tamen est in marito.quia etiam sine mãdato potest esse in iuditio pro vxore.vt in.l. maritus.C. de procura. ☞Ex quibus differentijs,nimirum fit,q etiam sit nostra differentia,quia licet maritus possit fortasse recipere vxorem bonis cedentem secundũ dispositionem dictarum legum regni, non tamẽ econtra vxor possit recipere virum. Et hæc sunt, quę faciunt pro ista parte negatiua,& pro ratione dubitandi.☞His,& aliis quibuscũq; non obstantibus sub iudicio melius sentientis contrariam sententiam opinor fore veram. Imò q maritus taliter incarceratus à creditoribus,& cessionem bonorum faciens secundum dispositionẽ dictarum legum regni,& de iure communi potest.& debet tradi vxori cum anulo ferreo, donec soluat sibi dotem,& in ista traditione vxor prę fertur cæteris creditoribus,secundum suam prę rrogatiuam, & hypothecam, secundum formam dictæ legis assiduis.C.qui poti.in pigno.habe.cùm similib⁹ & ita praticatur, & pluries in ciuitatibus huius regni iudicaui,& executioni mandaui, maxime in ciuitate Abulensi. Et pro ista opinione & pratica faciunt iura & fundamenta sequentia.☞Primo,q debeat vxori tradi, facit:quia vbi vxor est pauperrima,maritus non habet beneficiũ ne conueniatur vltra quam facere potest,ita notat egregiè Bar, quem cæteri sequntur in. l.maritum. ff. solut.matri.ad finem si igitur in tali casu non habet,tale priuilegium maritus,ergo tunc vxor potest conuenire in solidum . & non tenetur ei debitam reuerentiam exhibere, & sic poterit per eius debito incarcerari,& sic cessat ratio,& dispositio in dicta l.alia.§.eleganter.suprà allega. ☞Secundo pro ista parte facit,quia licet verum sit, q illud ius reuerẽtiale nõ potest tolli per pactũ.vt in dicto. §. eleganter est verum , & procedit per pactum expressum,secus per tacitum . nam bene potest remitti.tex.in.l.nam & maritus.ff.de condi.in dẽbi.facit tex.in.l.quamuis.ff.de in ius vocan.tenet istam sententiam Alex. in dicto. §.eleganter col.6.ergo si maritus tacet,& consentit se mulieri assignari.potest tacite remittere ius reuerentiale sibi debitum per vxorem, & ita mulieri assignari tanqnam eius incarceratus. ☞Tertio facit,quia licet per pactum non potest fieri,q maritus insolidum exigatur per mulierem,& ita q incarceretur.vt in dicto.§.eleganter tamen bene potest hoc fieri per legem.ita est determinatio Bar. in dicto.§.eleganter & Alex.ibi.3.col. & ita illæ leges regni ordi.& pragmat.bene hoc posuerunt facere & ordinare. Et q illę lege indistintè hoc dicant,facit dicta.l.7.tit.12.lib.5.ordina.vbi tenet primo creditori tradatur. & in dicta pragmatica

clarius

clarius dicit, ꝙ talis debitor ita incarceratꝰ trada tur illi creditori, cui prius de iure debet fieri solutio, & ꝙ mulier sit inter creditores, est melior tex. de iure in. d. l. si marito. ff. solut. ma. in principio. cuius verba sunt. Si marito publico iuditio damnato pars aliqua bonorum eius publicetur, fiscus creditoribus eius satisfacere necesse habet inter quos vxor quoq; est. Et ꝙ sit priuiligiata cæteris, est tex. in dicta. l. assiduis. Et ita remanet indubitatum, ꝙ maritus prius sit tradendus vxori suæ. Pro cuius corroboratione facit. nã vt dictum est, prędictæ leges dicunt indistincte intelligi, & locum habere, argu. tex. in. l. non distinguemus. ff. de arbi. & in. l. de pretio. ff. de publi. in rem. Nam si alteri creditorũ traderetur, & non vxori, sequeretur ꝙ vxor esset deterioris conditionis in dote quã sint alij creditores in suis debitis, quod non patitur, vt in dicta. l. assiduis. & in. l. prima in fine. ff de dote præleg. & esset aperte contra dispositionem tex. in dicta. l. prima. ff. solut. matri. Nam in isto casu si vxori non traderetur, non semper dotis causa esset præcipua, & vbiq; si alteri priusquã mulieri traderetur, quod esse non debet, ne sit contra dispositionem dictę legis. ¶ Quartò facit, Nã dictæ leges ordinant, præcipiunt fieri per creditores solennitatẽ iuramenti, scilicet, ꝙ nõ malicioſe, nec simulatè recipiunt debitorem. Ergo si vxor dictum iuramentum & solemnitatem facit quando recepit maritum, debet ei tradi, & eius iuramento stari: quia in dependentibus à conscientia, iuramento eius statur. glo. in. §. sed isti quidem. Institu. de actio. in glo. magna aliàs in. c. si vero. el. 2. de sent. excom mu. alia in. c. significasti. de homic. & ibi docto. Hippoly. in rub. de fide iusso. nu. 40. glo. in. l. 1. §. 2. ff. de itiner. actu. pri. & ibi Bar. tex. in. c. pastoralis. de excep. Bar. in. l. interdũ. ff. de fur. & Iaſ. in. l. c. ũ quedam puella. ff. de iuri. om. iudi. & Iaſ. in. §. in bone fidei. Institu. de actio. nu. 20. per Soci. in tracta. fallentiarum. regula. 72. vbi plura. ¶ Quintò pro ista parte facit tex. in. l. vbi adhuc. C. de iure doti. & in. l. si constante. in principio. ff. solut. ma. & l. 29. tit. 11. parti. 4. que iura dicunt ꝙ si maritus vergit ad inopiam constante matrimonio, maritus non habet illam exceptionem, non teneor vltra quã facere possum, & per consequens beneficium incarcerationis, vt voluit illa glo. in dicta. l. vbi adhuc. quam ibi tanquam veram sequuntur omnes in. l. si constante. licet ibi contrarium alia senserit & malè. Ergo si maritus isto casu potest exigi insolidum, & beneficium cessat, & non est aliquod impedimentum, quod impediat maritum vxori tanquam incarceratum tradi. ſ. tradendus est. Et istud, ꝙ maritus quando vergit ad inopiam possit conueniri, procedit clarè de iure communi, siue vergat ad inopiam casu, siue culpa sua, secundũ illam opi. relatam per Alex. in. l. si cùm dotem. §. si maritus. ff. solut. matri. sed de iure regni stat contrarium, nam nõ habet locum quando vergit ad inopiam casu fortuito, vel sine sua culpa, vt est tex. in. l. 29. tit. 11. parti. 4. quam refert & sequitur Pala. Rub. in repe. rub. de dona. §. 17. cum sequẽtib. Et ita est vna differentia inter ius commune, & regni nam illa lex. 29. stat de directo contra cõmunem opi. & quia ista esset maxima restrictio, scilicet, ꝙ quando maritus sine culpa sua perdit dotem, & bona, & vergit ad inopiam, vxor eius non possit dotem suam exigere ab eo constante matrimonio. ¶ Hoc limito non procedere, nec habere locum, quando mulier concurrit in actione cum aliis creditoribus agentibus & intentantibus actiones suas contra maritum: quia tunc poterit etiam mulier agere, & dotem suam petere etiam si maritus causet culpa sua perdidit bona, & venit ad inopiam. & ista limitatur dicta. l. 29. per quã allego dictum & determinationem Alex. in. d. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. ma, vbi dicit, ꝙ mulier non debet pati damnum propter infortunium mariti. pro quo etiam vltra eũ facit tex. in. l. si maritus. fina. verbis. eod. tit. sed ita est, ꝙ si mulier impediretur illo casu dotem suam exigere constante matrimonio, & cæteri creditores exegissent sua credita ab viro, tunc mulier pateretur damnum propter infortunium mariti, & maritus esset penitꝰ imperniciem vxoris, quod prædicta iura nolũt. ¶ Sexto pro ista parte facit ꝙ vtilitas publica præfertur priuatæ, de quo est tex. & ibi scribentes in. l. prima. §. fi. C. de cadu. tolen. & in. l. Barbarius. Philippꝰ. ff. de offi. præfi. cum vulgaribus. sed cum ex parte creditorum versetur vtilitas priuata, & ex parte verò mulieris dotem suam repetens à viro versetur publica vtilitas, vt in. l. prima. ff. solut. matri. ergo debet ei maritus assignari, & illa est præferenda. ¶ Septimò, pro ista parte quoq; facit tex. in. l. in summa. §. item vacuus. ff. de aqua publi. arcẽ. ibi, hoc æquitas suggerit, etiã si iure scripto deficiamur. sic igitur licet hic iure scripto deficiamꝰ expressè disponente, ꝙ maritus tradatur vxori, attamen æquitas assurgit, quę semper seruanda est, vt in. l. placuit. C. de iudiciis. & in. l. ꝙ Ephesi. ff. ꝙ cert. loco. ¶ Octauò pro parte ista facit. Nam dos est causa pia, vt in. l. cum his. §. pẽ. ff. de condi. indebi. Bar. in. l. quę dotis. col. 3. ff. solut. matri. & doctores communiter in. l. prima. eod. tit. Et in dubiis

biis opinionibus illa pars tenenda est, quæ per causa pia facit. vt in.l.sunt personç.ff.de religio. & scripti.fine.& subtilitates & rationes stricti iuris omittēdæ sunt,cùm de pia causa tractatur. vt.d.l.sunt personæ.quo est text. melior de corpore iuris.& cum in ista causa tractetur de dote, & sit de pia causa,omittendæ sunt istæ solennitates reuerentiales,quæ marito debentur per.d. §.eleganter,& ita permittendū,q̄ possit maritus tanquam in carceratus vxori assignari:nam si cō tra fiat,vergeret in damnum ipsius mariti vxoris,& filiorum.& esset contra regulam tex. in.l. q̄ fauor.C.de legi. ☞ Et quando maritus vergit ad inopiam,mulier,quæ concurrit cum aliis creditoribus non debet pati dānum propter infortunium mariti. vt est illa celebris determinatio Alex,iam allega.in dicta.l.si cum dotem.§.si maritus.ff.solut.mat.nu.2.vbi tenet,q̄ licet infortuniū debet esse cōmune vtriusq;, fallit vbi agitur de prçiuditio dotis, sequendo Bar. Bal. & alios ibi.& Cy,in.d.l.vbi adhuc.in.9.q.de iure do.& putat opi.Bart. veriorem & çquiorem esse.licet Iacob.de Are:& Benedictus de Plūbi.in dicta.l. si constantæ teneantur contrarium.quia si sua opinio esset vera, ista cōmunio infortuni viri no ceretur vt dictum est viro,quia creditores exigerent maritum etiam in dote, ex quo sequeretur q̄ coniuges,& liberi, proter quos dos est constituta.paterentur potius damnum,quam fauorem ☞ Nono,facit glo.&ibi doct.in.l.ob ęs alienum C.de actio.& obliga.vbi dicit, q̄ seruire ad tempus,non est species seruitutis. notant eam & sequuntur docto.in.l.Titio centum,§. Titio centū el.2.ff.de condi.& demonst. & glos. Montal.in dicta.l.2.tit.8.foro legum lib.3.in glo.fi.vbi singulariter ergo licet maritus tradatur incarceratus vxori ad tempus, non dicitur ei seruire speciali qua seruitutis,quę sit prohibita,maximè quia nō dicitur q̄ teneatur seruire,sed solummodo dictæ leges dicunt,que el deudor sea entregado al acreedor de guisa,que pueda vsar de su menester, y officio,y de lo que ganare, dele el acreedor que coma razonablemente. y lo demas recaudelo, y recibalo en cuenta de su deuda.ergo non vt seruiat,sed vt sealat,& soluat. Ergo non possumus dicere,q̄ licet maritus tradatur vxori, efficiatur seruus eius.& ita nullum est inconueniens in eo vt ei tradatur, quemadmodū nec alicui alteri creditori. ☞ Sed aduerte,quia supra proxima cōsideratio procedit in debitore, qui scit officium, vel artificium.secus tamen est si nesciat, nā tunc tradetur creditori,& tenetur ei seruire.vt in dicta.l. 4.in fine,& tūc est dubium, an debeat tradi vxori:& videtur q̄ non, propter inconueniēs supra consideratum in ratione dubitandi. ☞ Sed dic q̄ non obstat:quia etiam si teneatur maritus vxori seruire quando nescit artificiū, est tui seruitium temporis,& ad tempus,quod non est species seruitutis.vt supradictum est, & sic non offenditur illa reuerentia maritalis sequentibus fundamentis.Primò pro ista parte facio talem cōsiderationem.Nam certū est,q̄ de iure regni debitor, qui facit cessionem, debet alimentari à creditore, vt dictum est per dictam.l.4. &.5.tit. & lib.5.ordi. sed vbicunq; habet,semper potest cōueniri vsq; ad vltimum de potētia,nec habet exceptionem, non teneor. &c. Licet maritus sit priuiligiatus: sed cū maritus, qui exigitur per vxorem, debet habere alimenta,vt in dicta.l.vbi adhuc.ergo potest vsq; ad vltimum conueniri,nec debet habere aliquod priuilegium cōtra mulierem. Ista est determinatio,Bar.in.l.ex diuerso.Item si mulier ff.solut.ma. vbi ait, q̄ cum maritus teneatur mulierem alimentare,& ipsa ab eo habeat alimenta, potest per ipsam insolidum conueniri, & incarcerari. ☞ Secundo facit illa regula tex.in.l.q̄ fauore.C.de legi.quia certum est,q̄ bonorum cessio,est introducta in fauorem cedentis, & sic mariti: sed si ista cessio,quæ est introducta in suū fauorem operaretur,q̄ tradatur aliis creditoribus, & non vxori,redundaret in eius odium,quod esse nō dbet. ☞ Tertiò facit authoritas Cy.& Saly. in.l.cùm tibi.C.qui poti.in pig.habe.& Bal. in l.prima.col.fi.ff. solut.ma. vbi intelligitur dicta l.cum tibi procedere,& habere locū,quando mulier agebat soluto matrimonio.secus quando mulier agebat, & concurrit cum aliis creditoribus contra maritum cōstante matrimonio, quia tunc ipsa prefertur,vt ibi. ☞ Quartò adduco considerationem sequentem. Nam quando maritus bonorum cessionem facit,altero de tribus modis sequentibus mulier eum tenetur alere. ☞ Primò.si tradatur vxori incarceratus. nam ille, qui habet alium in carcerem,tenetur eidē præstare alimenta,vt dicta glosa in dicta.l fi.& ibi Plat.B.de erogatio.anno.milit.lib.12.& facit tex.& ibi docto. in.l.sed si hereditas.§. primo. ff.ad exhiben.tex. & ibi Montal.in dicta.l.secunda tit.8.lib.3.foro legum. & sic tenetur vxor habens eum incarceratum vigore incarcerationis alimentare.

☞ Secundo mulier virum tenetur alimentare, quia mulier diues maritum inopem tenetur prę stare ei alimenta. vt Barto. in.l. si cùm dotem. §. si autem in seuissimo.ff.soluto matri.& etiam in tracta.alimento.licet contrarium tenuerit glo. in l.si stipulata.§.1.ff.de dona.inter vir.& vxo.quæ

tamen

tamen est falsa,& reprobatur per Alex.in dicto §.si autem in sequisimo.& ita fit. ☞ Tertius casus quotiens mulier petit dotem à viro vergente ad inopiam matrimonio constante,tenetur eum alimentare.vt in dicta.l,vbi adhuc per tex.& doct. & glo.sed cum istavxor in supra dictis casibus teneatur alere virum,vt suprà probatum est & ille qui alimentatur ex legis dispositione ibi debet operari.vt glos. in.l.sicut.ff.de operi.liberto.ergo cùm vir sit alendus ab vxore, potius debet ei tradi vt illi operetur. Et sic intelligitur quæ fuit ratio decidendi ad dictam.l. quartam, quæ bene disponit, quòd vbi operatur, ibi alimenta recipiat. Ergo non est inconueniens, nec contra bonos mores, quòd maritus tradatur vxori plusquam cęteris creditoribus, vt ibi operetur:& ab ea alimentetur. ☞ Quintò facit pro parte ista tex. in lege maritus minor. ff.soluto matrimonio. in fine. ibi, nec mulier in perniciem mariti punita,sed ita est, quòd maritus & vxor in ciuilibus (vt est huiusmodi) nō debent ad imparia iudicari,imò ad paria,vt probat bene tex. in.c. primo: vt lite non contesta.& glos.in.c.plerunq;.de dona.inter virū & vxorē.& Abb.in.c.tuę.d procura.Ergo eodem modo, & econuerso, non debet maritus puniri,& conueniri in perniciem vxoris,& detrimentum, quod fieret, si alij tradatur, & non vxori. ☞ Sextò pro ista parte facit quoq; tex.in.l.pē.in fine.ff.soluto matrimonio. ☞ Septimò facit dicta.l.ç.lib quinto tit.12.ordi.vbi dicit tex.quòd quotienscunque aliquis cessionem facit bonorum, debet præconizari publicè, vt perueniat ad notitiam omnium creditorum, & tunc tradēdus est primo, etiam si ad petitionem alterius esset incarceratus:sed ita est in quęst. nostra,quia mulier est prima creditrix,igitur ecus. ☞ Præterea facit etiam dicta lex pragmaticarum ibi, & sea entregado al acreedor que primero de niere ser pagado. Pōdera verba illius legis dum dicit, o que primero segun derecho. & cus. sed mulier est huiusmodi inter habentes tacitas hypothecas indistinctè, & inter habentes expressas,ita demum si sit prior in tempore,vt suprà in prima. q. dixi. ergo ei debet tradi, & non alteri creditori. Pro qua etiam opinione pragmaticæ, dum prohibet circa simulationē,quæ posset per creditorem cōmitti,prouidendo expresè,q;creditor taliter teneatur debitori annulum ferreum ad collum publicè portare, & illæ leges non fecerunt prouisionem circa vxorem. cum ergo casus sit omissus, remanet sub dispositione legis cōmunis,q;si mulier sit prior tempore,debet tradi tanquam creditori,cui prius debet solui de iure.& istam opinionem & partem tene prout suprà dixi, quia ita practicatur. Aduerte tñ,q; mulier teneturobseruare solēnitatem illius pragmaticę,& illi⁹ annuli ferrei,alias si nō obseruaret,caderet à iure,& à debito suo,& alteri creditori traderetur maritus. Et tenendo hanc partē. ☞ Restat respondere ad.4.vel.§.adducta po contraria parte. ☞ Et primò respōdeo ad tex. in.d.l.alia. §.eleganter,vbi dicit tex.q; nō valet pactum inter maritum & vxorem,vt maritus possit conueniri,et ita quod non habeat exceptionem:quia in terminis nostræ quæstionis non habet beneficium,ne cōueniatur vltra quàm facere potest,quinq; fundamentis ostendo. ☞ Primò,qa ybi vxor est pauperrima,non habet maritus tale priuilegium.vt per Bar.in.d.l.maritum.ff.solut.matri. ☞ Secūdò, quia quando vxor concurrit cum aliis creditoribus.non debet ipsa vxor esse particeps infortunij illius.vt per Alex.in.d.l.si cū dotē.§.si maritus.ff.eo. ☞ Tertiò,qa maritus in casu nostrę quęstionis debet habere alimenta:& vbi maritus habet alimenta,cessat hoc beneficium.vt per Bart. & Paul.de Cast.in.l.ex diuerso.§.item si mulier. ff.solut.matri.& cessat beneficium exceptionis authoritate legis regni, quia per legem bene potest facere,& statuto,licet per pactum non. vt in dicto.§. eleganter. ☞ Quartò,finaliter hoc ostenditur,vt dictum est. Nam quādo mulier agit constante matrimonio, & repetit à viro vergenti ad inopiam dotem suam,vir non habet hoc beneficium.vt in dicta glo.dictę.l.vbi adhuc,quam ibi sequuntur doctores, & Alex. & omnes in dicta l.si constante. quinta col. ff.soluto matrimonio. Ex quibus patet fundamentum nostræ.q.q; maritus non habet priuilegium. ☞ Secundum contrarium fuit, quia cùm vxor sit famula viri, ex quo non potest habere maritum in potestate & seruitio, hoc non obstat. Quia illud est verum, quando maritus haberet illud priuilegium exceptionis ne incarceretur vltra quam facere potest,sed in quæstione nostra non habet tale priuilegium,vt supra fuit adductum: ergo cessat illa regula, & oppositio. ☞ Secunda responsio,q; maritus tacitè non opponendo, potest renuntiare illi iuri reuerentiali:vt in lege nam&maritus. ff.de conditio.indebit.& in.l.quamuis de in ius vocandi. prout notat Alex.in dicto.§.eleganter: nec est mirū si istud possit operare tacita renuntiatio inducta ex negligētia nō opponēdi,& nō possit illudopari exp̄ssa.Nā regula est,qđ populus opatur tacita renūtiatio inducta ex trāscursu

temporis

temporis ex negligentia non petentis, vel non opponentis, quàm operetur expressa renuntiatio hominis. vt est tex. & ibi scriben. in. l. prima. C. qui admitti. tex. in lege si quis mihi bona. §. iussu. ff. de adquiren. hæredi. & est glos. vbi per Baldum. & docto. in. l. tertia. C. de iur. & facti igno.

nes[d]: y si no las ouie re, de orden como

facit tex. in. l. si quis suus. ff. de iure delibera. & facit illa vulgata regula, q̃ potest quis renuntiare his, qui pro se principaliter sunt introducta. de quo in. l. si quis in conscribendo. C. de pactis, & in. l. 2. §. quia verentur. C. de iure iurã. propter calũ. dan. & in. c. si diligẽti. de foro cõpe. & facit regula nullus de reg. iur. Quæ omnia iura faciunt ad hoc propositũ, q̃ quamuis maritus nõ opponat prędictam exceptionem & illam omittat tacitè non dicitur quiquam facere in fraudem creditorum, quibus nec marito est quæsitum ius iure in prædicta exceptione, sed ius ad rem, & ita potest facilius renuntiare maritus: & cùm maritus non opponat exceptionem prędictam, de iure isto reuerentiali nõ curatur. ☞ Tertiò respondeo, q̃ non offenditur prædicta reuerentia maritalis in tradendo maritum vxori, vt ei operetur. Nam cùm ab ea debeat alimentari, ibi debet operari. vt glo. in dicta. l. sicut. ff. de operi. liberto. supra considerata. ☞ Quartò respõsum do, q̃ licet sit verum, q̃ vxor debet reuerentiam marito habet locum, q̃ tenetur eam præstare marito in domo sua in obsequiis, secundum qualitatem personæ, per hoc tamen non negatur, quin debeat maritus in aliis operari vxori, cùm per hoc non subtrahatur vxor ab eius reuerentia & subiectione, maximè cùm maritus non tradatur ei vt seruus, sed ad operandum sibi, & vxori: ad quod etiam lege diuina tenebatur pro alimentatione sui, & vxoris, & filiorum, iuxta illud, In sudore vultus tui vesceris pane tuo. &c. ☞ Ad tertium contrarium de tex. in. l. ob æs alienum. C. de actio. & obliga. potest respondere, q̃ ille tex. non obstat. Nam seruire ad tempus, prout in nosta quęstione maritus traditur vxori ad seruiẽdum, non est seruitus: vt per glos. ibi. & sic cessat contrarium: quia ille tex. dum dicit, seruire, intelligitur, id est, seruitium fieri, quod in casu nostro non fit. ☞ Ad quartum contrarium de determinatione Bal. in dicta. l. prima. ff. solut. matri. respondeo q̃ illa non obstat, imò potius fundat istam partem: quia dicit ipse, q̃ vbi inopia est priuilegiata, maritus habet exceptionem, & operatur q̃ non incarceretur, sed est semper tutus exceptionis ope, sed in quęstione nostra nõ est priuilegiata, quia non habet exceptionem ex quinq; euidentissimis cõsideratis. Et licet ipse dicat, q̃ tutus est exceptione, sed cùm eam non opponat, potest conueniri, & sic sua determinatio non obstat. ☞ Ad quintum contrarium, in quo pro ratione dubitandi multas differentias consydera ui inter maritum & vxorem, inter quas dixi, q̃ vxor possit assignari marito, non tamen maritus vxori, imò crederem, q̃ nũquam vxor possit marito assignari; cùm sit mulier, maximè nupta, nunquam poterit incarcerari pro debito ciuili, vt in. l. 62. de Toro, etiam inhonestè viueret. secundùm Bal. in. l. consentaneum. C. quo. & quan. iud. & docto. in dicta. l. Tauri. & sicut non incarceratur pro debito pecuniario, ita non potest facere cessionem bonorum, quæ non videtur fieri sine incarceratione, sed posito q̃ possit incarcerari, & cessionẽ facere, quòd non credo, non tamen procedit ista differentia inter maritum & vxorem. Nam licet in aliis per me allegatis differant, illud habet locum in casib⁹ expressis à iure, aliàs nisi casus sit expressus, nunquam debes dicere, q̃ differunt masculinum & fœminum, nec maritus & vxor. vt tenet Philip. Decius in dicta. l. fœminæ. ff. de regul. iur. cum ergo iste casus in iure non sit expressus, non debemus dictam differentiam inducere. argu tex. in. l. maximum vitium. C. de liber. prę. & sic cessant omnia contraria. ☞ Et de materia carceris, & carceratorum. vi. dictũ Hippoly. in dicta sua pract. crimi. §. attingam. per totum. & per Parid. de Put. in dicto tracta. syndi. in parte captura. folio. 65. cum pluribus foliis. Et ibi per Hippolyt. an si contractus factus per incarceratum valeat. & in. l. qui carcerem. ff. quod metus causa. & Bar. & Ang. ibi. & in. l. quia latronibus. ff. de testamen. ☞ Et vi. Bal. in consilio. 115. in primo volu. vbi tenet, q̃ si aliquis est in priuato carcere licet contrahat, & obliget se cum iuramento, non obligatur, nec est periurus si non adimplet. quod nota, & vide.

Summarium.

1 VIncula quis inuenit.
2 Catenas & cippos ciuitates, & villæ debent habere.

d 1 Prisiones. [d] Quę pri⁹ superbus Tarquinus inuenit † vincula ista & compedes, vt quædam Chronicæ dicunt.

☞ Vel

℣ Vel potest dici, q̃ etiam ante fuerunt tempore Ioseph in Aegypto. vt tenet Lucas de Pen. in l. nemo carcerem. C. de exacto. tribu. lib. 10. prima
2 col. ℣ Et ista vincula, † catenas, & ferrea, & cippos debent habere ciuitates, & villæ ad captos custodiendum. se
cundum exigen- se haga[e].
tiam delictorũ car
ceratorum vt tenet Paris de Put. in dicto tractat. syndica. in parte. an si plures carcerati. folio. 72. nu. 6.

Summarium.

1 DOmus concilij, vel carceris, an sumptu publico, vel ciuitatis debet fieri.
2 Ad domum carceris fabricandam possunt capi domus alienæ. Et idem pro ecclesia fundãda, studio, seu monasterio. nu. 4.
3 Princeps, seu respublica ex causa potest mihi rem meam auferre, soluto pretio. Tamẽ si cessat causa, debet res restitui domino, cui fuit ablata.

e 1 Se haga[e]. S. sumptu publico, † vt tenet Paris. de Put. in dicto tract. in parte, an si plures carcerati. fol. 72. nu. 15. per text. in l. præterea. C. de operi. publi. sed melius probat tex. in l. quæ operibus eius. tit. vbi tenet, q̃ impẽsa, quę fit à cõmentariense. i. à custode, à magistro carcerũ, est approbanda, secundũ Saly. ibi sed hodie videò fieri sumptu proprio ciuitatis, vel villæ, & non sumptu publico facit lex. 5. tit. 28. parti. 3. ℣ Et ad istam domum concilij, vel car
2 ceris fabricandã † possunt accipi per ciuitatem domus alienæ. vt est tex. in l. si quando. la prime ra. C. eod. tit. de operi. publicis. dũmodo non accipiat domos excedentes quinquaginta libras argenti, quia tunc princeps est cõsulendus. vt ibi. ℣ Ad quod facit tex. in l. itẽ si verberatũ. §. 1. ff. d̃ rei vendi. & in l. Lucius. ff. de euictio. & vtrobi
3 que Bar. & doct. vbi habetur, † q̃ princeps, seu respublica potest mihi rem meã auferre ex causa, dumtamen det mihi pretium rei sic mihi oblatæ vt est tex. singul. in l. serui. C. quibus ex cauſ. serui. proponi. liber. accipi. & Bal. ibi pro singula. cum cõme. & tenet formaliter Archidi. in c. per principalem. post principium. 8. q. 3. & Ang. de Are. in l. fi. col. 2. ff. de appella. recipi. per tex. in l. venditor. §. si constat. ff. coĩa prædi. vbi dicit, q̃ isti priuato debet refici ęstimatio rei suæ. & Philip. Deci. in regula id quod nostrum. ff. de regul. iur. vbi de materia. glo. in l. si locus. §. fi. ff. quẽad mo. seruit. amitta. per Bart. in procemi. ffor. um. 1. &. 2. col. nu. 4. &. 5. Iaſ. in l. oẽs cuiusq; C. si contra ius vel vtil. publi. nu. 2. & singularissimè per dictum. Iaſ. in l. Barbarius. de offi. præto. numer. 21. cum sequent. & latissimè Felinus in c. quæ in ecclesiarum. de constitutio. columna. 18. cum sequẽtibus. versi. prima declaratio. vbi in. 19. col. versi. secũda declaratio. tenet vnum mihi singulare, q̃ licet ex causa possit princeps vel ciuitas auferre rem suã alicui, tamẽ si illa causa cessat, debetres restitui domino cui fuit ablata, si restitui potest. Ita dicit quòd tenet Innoc. in terminis. in c. quia pleriq; de immunit. eccles. aliàs in foro contentioso, & conscientiæ actus principis & ciuitatis non tenet cessante illa causa, secundùm Anto. & Imol. ibi in dicto. c. quæ in ecclesiarum. Et facit dictum Ang. in l. si fideiussor. ff. de pigno. vbi tenet, quòd cessante causa commodi, cessati ipsum commodum. & vi. alia in simili allegata per Feli. vbi suprà. & ibi per Abb. & eius additio. sexta col. numer. 11. & Barto. de materia in l. prima. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & Paulus de Castro in dicta. l. venditor. §. si constat. & in l. eleganter. ff. de pigno. actio. vbi de intellectu per Bartolum & Paulum. & in l. ex hoc iure. ff. de institutio. & iure. numer. 13. in lectura & Philippum Decium. consilio. 357. num. 3. & 5. & in consilio. 520. numer. quinto, & sexto. vbi tenet q̃ communis opinio est, q̃ ex causa imperator, vel ciuitas hoc potest facere, & auferre res priuatorum, pretio sibi soluto, licet voluit intelligere in ciuitate, quę habet iura principis. ℣ Et quoq; intelligit hoc Bartachinus de Firmo in suo aureo repertorio, in parte, imperator. versi. 23. quando est consuetudo auferendi bona priuatorum cum causa, tunc imperator, soluto pretio, ob neęsitatem potest auferre. Sed si non est consuetudo. secus vt ibi per eum. ℣ Et idem dicquòd quis cogitur vendere pro ecclesia fundanda. Baldus & Florian. in lege si quis sepulchrum. ff. de religiosi. & sumptu. funeris. Alexander. & Iason. in lege secunda. ff. soluto matrimonio. Et etiam pro agenda ecclesia quis compellitur vendere, & pro monasterio ædificando: vt Flori. vbi suprà. & tenet Paulus de Citadinis in tractu. de iure patro. in tertia parte. causa prima. numer. 87. &. 88. &. 89. ℣ Quod habet etiam locum in studio, quia si scholæ doctorum legentium non sufficiunt, q̃ cogitur vicinus vendere domũ suam pro scholis ampliãdis. Guiller. in l. decernimus. C. de epis & cleri. & tenet Iohã. de Plat. in l. vnica. C. de studiis liber. lib. 11. in fine.

℣ Vnum

¶ Vnũ tamen nota, ꝙ si clerici, vel religiosi ædificãt in alieno locum, seu ædificium religiosum, iustè & licitè potest destrui iusso iudicis secularis prout tenet Ang. in.l.quamquam. ff.de aqua pluui.arcen.

Prætorum. Cap.XVIII. finis. Sequitur Caput.XIX.

Summarium.

1 Arca quæ dicatur.

a 1 ARca. [a] Quę dicitur † chartophylaciũ, seu armariũ, vbi chartæ, vel instrumenta ponuntur, & conseruantur vt est glos.in. c.1.de probatio. & Abb. ibi.1.col. nu.6.vbi dicit, qđ dicitur à charton græcè, qđ est charta, & phylattein, qđ est seruare, quasi loc⁹ vbi seruantur chartę. Alibi habetur gazophylacium & dicitur à gaza, quod est idem ꝙ diuitiæ, & phylattein seruare, quasi arca, vbi reponuntur diuitiæ, & oblationes. vt est tex. iuncta glos. in.c. 2.90 distin. Et glo.in.Cle. prima. de iure iuran. dicit, ꝙ archiui dicuntur armarij librorum. & deriuatur ab archa. & facit.l.moris §.solet.ff.de pœnis. & Signor.de Homo in consi.82.fi.col.versi. item in ea possessione. & tex.in authẽ.quib⁹ modis natural.effici.legi.§.illud.colla.6.

Summarium.

1 SCripturæ stantes in archiuo publico faciunt fidem.nu.3.&.11.

2 Libri antiqui faciunt plenam fidem, vt libri iurisconsultorum, poëtarum, & medicorum.

4 Scripturę productæ de domo officialis præfecti archiuo probant.

5 Scriptura confecta à quolibet officiali publico, licet non sit in archiuo, an probet.

6 Quando duæ scripturæ reperiuntur contrariæ, vna quę est in archiuo publico faciẽte fidem, alia manu priuata eiusdem, statur potius scripturæ archiui.

7 Exemplum sumptũ ex scriptura archiui probat.

8 Scriptura sumpta ex archiuo publico, an probet extra territorium illius ciuitatis.

9 Scriptura publica quãdo extrahitur de archiuo publico, an citatio requiritur.

10 Ad comparationem literarum faciẽdam potest produci scriptura archiui.

11 Ea quæ sunt in archiuo publico, intelligũtur esse de actis, & dicuntur notoria, & publica, licet non sit dies, & annus, & similia.

12 Scripturæ stantes in archiuo publico, an sint edendæ.

13 Censuali libro, an credatur.

b

Prætorũ. Cap.19.

1 OTrosi, q̃ se haga arca [a] en que esten [b] los Estẽ. [b] Quia literę & scripturæ stantes † in ista arca, & sic in archiuo publico, faciũt fidem. tex. in. c. ad audiẽtiam. de præscriptio. & tex.singul.in Cle. prima, in fine de iur.iurã. & Hieronymus in prologo Esther.dicit seipsum librum leuasse de archiuis hebræorum. & tex.in.c. peruenit.3.q.prima ibi, inuenimus in archiuis apostolicæ sedis. & glo.ibi dicit, ꝙ per tales libros fit fides allegando tex.in dicto c.ad audientiam. & est tex.in authẽ.ad hęc. C.de fide instrumẽ. vbi charta, quæ profertur ex archiuo publico, testimonium quidem publicum habet. & glo.ibi dicit ꝙ eo ipso, ꝙ magistratus confitetur ex archiuo eam esse, vel eo ipso, ꝙ talia erant signa in ea, qualia solent fieri manu cõmentariensis, valet. vt in.l. in fraudem.§.quotiens.ff. de iure fisci. & Innoc.in.c.primo de procura & Ias. in.repeti.l. admonendi.ff.de iure iur.col.42.nu.81 dicendo, ꝙ quando scriptura, seu apocha priuata esset reperta fideliter custodita in archiuo publico, i.in loco, in quo solent reponi publicæ scripturę, talis scriptura sine aliqua subscriptione, & sine testibus plenè probat ratione loci, in quo reperta est, per dictam authẽ.ad hæc. & glo.ibi & per dictum.c.ad audientiam. & ita tenet Abb.in.c.2.de fide instrumen.4.col.nu.6.vbi dicit hoc verum quando scriptura habet in se causam sufficiẽtem arg.c.si cautio.de fide istru.& in.l.cum de indebito.ff.de probatio. ¶ Et facit quod tenet Feli.in dicto. c. cùm causam, de probatio. in principio

2 vbi tenet, ꝙ libri † antiqui faciũt fidem plenam, vt Specula.in tit.de proba.§.videndũ.versi.cum per libros, sed hoc procedit, quando ab antiquis nostris adhibita est fides talibus libris, vt apparet ex libris iurisconsultorum, poëtarum, & medicorum, quibus datur fides, & idem de chronicis, & similibus. vt per Bar.in.l.prima. ff.si cert. peta.glo.in.c.inter dilectos.de fide instru.& per glo.& docto.in.c. placuit. 16.distin.glo.& doct. in.c.in nomine Domini.23.distin.& in.c.primo 27.distin.&. c.absit.50.dist.& per glo.in prooemio fforum.§.hęc autem tria.in verbo, vrbibus, & glo.

& glo.& docto.in.c.quãuis.antefi.21.dist. ☞Sed supradicta intellige, quando scriptura est in lo-
3 co publico,†& cum custode publico,& omnes scripturæ ibi repositæ sunt authenticæ, tũc sine dubio illa etiam censetur authentica. vt in. d. authen.ad hęc.& Feli.in.d.c.cùm causam.5.col. versi.quinta.q.vbi ait,q̃ si aliqua scriptura reperitur in loco, vbi non omnes scripturę ibi repositæ reputabantur authenticę,sed aliquæ sunt authenticę,& aliquæ non,tunc illa missio nõ probat,vt Feli.in.d.c.ad audientiam.nu.15. ☞Sed casus magis dubius dicit Feli.q̃ quando scriptura reperitur in archiuo publico sub custodia publica,nec reperitur ibi aliud genus scripturæ, ita q̃ non sunt ibi scripturę authenticæ, nec expresse habentur pro authenticis,dicit q̃ firmat Aretinus,q̃ talis scriptura probat, non distinguendo vtrum isti libri sint permixti cum authenticis, vel non,& tunc deputatio loci, & custodia publica non videtur ob aliam causam, nisi vt cõseruetur fides gestorum, & per cõsequens datur fides illis scripturis,secundum eum. ☞Quod putat Feli.limitandùm,nisi esset consuetudo in loco largius disponens, putà,q̃ omnis scriptura, siue authentica,siue non, habeat fidem plenam, eo ipso,q̃ reperitur in archiuo,quia tunc ipse locus iuncta authoritate officialis,& cõsuetudine, facit scriptura de non authentica authenticam. Quod nota.& ibi per Feli.in.9.conclusione.

☞Quod extende,q̃ non solùm creditur scripturæ productæ ex archiuo publico,sed etiam pro-
4 ductæ † de domo officialis prefecti archiuo,secundùm Fel.in.d.c.cùm causam.5.col.versi.3.q. per tex. ibi malè gustatum quoq; probantem. Idem esse si extrahatur de domo illius,qui olim fuit prefectus archiui, licet hodie non sit de archiuo. Tamen dicit duo consyderandum. Primum, q̃ ille tex.nõ loquitur de omni scriptura, sed de libro cẽsuali solito custodiri in archiuo. Secundò loquitur in Cardinali, vnde extẽdere ad omnem personam, quæ olim præfuisset archiuo fortè non esset tutum: quia sequeretur, q̃ non solùm post depositum officium paulò pòst scriptura probaret,sed etiam omni tẽpore, cùm ille tex.in.d.c.cùm causam.non dicat,q̃ de recẽti finierat officium camerarij, & est speciale in cardinale,vt est tex.in.c.nobilissimus.97.dist. & Bal.in.l.exemplo.C.de probatio. ☞Tamen custos archiui publici põt libros in eo reconditos transferre ad alium locum non suspectum,vt
5 in. d. c. ad audientiam. de præscri. & ibi docto. ☞Sed Paul.de Castro.in. d. authentica. ad hæc. nume.4.dicit,q̃ scriptura confecta † à quolibet officiali publico, licet non sit in archiuo publico,putà ad anariis,vel gabellariis in his quę concernũt suum officium,probat, allegando Barto. in.l.quędam.§.numularios.ff.de edendo. Et ideo quando aliquę scripturę non probant de iure, sed de consuetudine, oportet q̃ illa probetur. vt Saly.in.l.exemplo.C.de probatio. vnde infert,q̃ si fideiussor certi datij diceret se exactum à fisco,& soluisse pro debitore,& ostẽderet scripturam factam ab officiali de receptione,in qua non erat subscriptio notarij ipsius officialis, oportet probare de consuetudine tales subscriptiones non erant in vsu,& q̃ cautiones factę ab officiali faciebant plenam fidem.Quod est menti tenendum secundùm Feli.vbi suprà.in.9.conclusione.facit pro his,quis soluunt collectas,& præstantias officialibus deputatis,secundùm Saly. vbi suprà. ☞Quod dicit Felin.in.d.c.cùm causam.8.conclusione. idem esse, sid e obligatione vnius personæ reperiunturduæ scripturæ contrariæ,vna quæ est in archiuo publico faciente fidem, alia manu priuata eiusdem, statur potius scripturæ archiui.Ita tenet Ludo.Romacõsilio.319.incipiente in causa Iohãnis.per tex. in.d.c.ad audientiam. vbi talis scriptura habet vim publici instrumenti, & instrumentum publicum præfertur scripturæ priuatæ testibus nõ subscriptæ.vt in.l.qui scripturas.C.qui potio.in pig.habe. ☞Quod extende, q̃ non solùm scriptura de archiuo probat, verũetiam exemplum
7 † ab ea sumptũ.ita tenet Ang. in authen. si quis in aliquo documento.C. de edendo. prima col. dicens hoc ab alio notatũ.& sequitur ibi Alex. allegando Innocen.in.c.1.de procurato.& sentit Bar.in authenti.& si contractus. post principiũ. C. de fide instru. ☞Contrarium tenet Paul.de Cast.in.d.authen.ad hęc.C.de fide instru.num. 4.in fine.vbi tenet,q̃ tale exemplum licet reperiatur in archiuo,non facit fidem,sed dictũ Pau. intelligitur,quando non est exemplatum authoritate iudicis.Sed quando est exemplata scriptura authoritate iudicis,& citata parte, bene probat, sicut dicitur de exemplatione instrumenti publici.vt in.c.fina.de fide instrum.prout tenet Feli.vbi supra allegando Alberi. ☞Quod intelligit Alexan.ibi in.d.authen.si quis in aliquo.2. col.nu.8.& Ias.ibi.4.col.versi.vltra Barto.q̃ creditur scripturæ sumptæ ex archiuo, & suo ex-
8 emplo tantummodo quo ad locum † illum, & ciuitatem,in qua esset ille archibus publicus, in quo reperitur illud exemplum, aliàs fidem non faceret.vt tenet Iohan.And.in additio.ad Specu. in tit.de instr.editione.§.nunc dicendũ.in addi-

tione magna,quæ incipit,priuatorum. & sequitur Bal.in rub.C.de fide instru.col.vlti.& Ant. de Butrio.in.d.c.2.de fide instru.versic. octauus casus.& Ro.in consi.105.& in consi. 165. ¶ Qđ procedit non solùm in exemplo, verũetiam in scriptura originali sumpta de archiuo publico: quia ista solùm probat in territorio illius ciuitatis,vbi est archiuus.ita Bal.in.d.l.exẽplo. & extra non probat.& idem Bal.in rub.C.de fide instru.& Butri.in.c.1.eod.tit. versi. octauus casus. vel si produceretur extra territoriñ cõtra subditum illius ciuitatis,vel ratione contractus, tunc enim probat secundùm Bal.in dictis locis. & firmat Alex.in consi.138.in.1.vol.col.2.nu.6.&.7. vbi ait, ꝙ tales scripturæ faciũt fidẽ solũ in territorio illius ciuitatis.arg.in.l.fi.ff.de iure.om. iudi.& in.c.vt animarum periculis.de const.in.6. vel contra subditum.vt ibi per eum. vbi ait idẽ esse,quando scriptura lõgi temporis esset obseruata pro publica.per.l.1.in fi. & in. l. qđ principis.ff.de aqua pluui.arcen. ¶ Sed quoq; facit fidem in ciuitate confœderata secundũ Bal. in. d. rub.C.de fide instru.per.l.non dubito.ff.de captiuis.Qđ sequitur Feli.in.d.c.ad audiẽtiam.4. colũ.versi.2.q.& facit quod tenet ipse in.c.Rodulfus.de rescrip.22.col.versi.cõmunitas. & licet contra cõclusionem supradictam teneat Frãciscus de Aretio.in.d.c.cùm causam. de probat. per dictum Bar.in.l.1.C.de summa tri. & fide catholi.dicendo, ꝙ si ex forma statuti datur notario authoritas faciendi instrumentum, illa scriptura notarij probat etiam extra territoriũ.per.l. census.ff.de probatio. vbi probatio quæ fit ex talibus libris,& scripturis,est potentior testib⁹, ergo à fortiori debet vbiq; valere, vt probatio testium:quia fatetur opinio prędictorum præualere in practica,& dicta argumenta Aretini non vrgent secundùm Velenzi.in.d.c.2.col.10. de fide instr.quia doctrina Bar.in.d.l.1. C. de summ. tri.& fi.catho.non est simpliciter vera,secundũ Fel. vbi suprà.& qa d .l.cẽsus intelligitur de instrumẽtis publicis cõfectis manu notarij imperialis,qui habet fidem magis indubitatã, vt in. c. cùm Iohannes.de fide instru. & sic ꝙ conclusio sit vera,ꝙ dicta scriptura archiui faciat fidem inter subditos extra territorium, non tamen inter non subditos,nec ratione contractus, & nisi in ciuitatibus fœderatis, vt dictũ est,secundũ eũ.

¶ Item dic, ꝙ quando talis scriptura extrahitur
9 de archiuo publico,non est necessaria † partis citatio.tenet Bal.per verbum fortè.in.c. 1. de fide instru.de quo latè per Cardi. in consilio. 74. in tertio dubio,secundũ Feli.vbi suprà in.6.q.

¶ Quoq; tene,ꝙ ad faciendam cõparationem literarum,vt constet scripturam esse de manu a-
10 licuius,potest ꝙ duci † vna scriptura subscripta ab illo,& posita in archiuo. Nam testimonium officialis archiui,qui eam recepit tanquam cõfectam manu illius,probat ꝙ est de manu ipsius, nec de hoc amplius refricatur quæstio secundũ Saly.in.l.comparationes. C. de fide instrumen. 7.col.versi.quinta scriptura. & vltrà ipsum est casus in.§.si verò etiam ex publicis archiuis. in authen.de his qui ingrediuntur ad appellandi i. colla.5.& putat Feli.vbi suprà in.7. quæstione, sufficere attestationem officialis,etiam viua voce,propter glo.ibi in.d.c.ad audientiam,ibi, magis tractatur confitetur.¶ In corroboratione cõmunis opinionis doctorum supra positæ,ꝙ scriptura posita in archiuo publico plenè probat: adde Bal.in.l.vnica.in.12.col.versi.ex quo sequi
11 tur.C.de confessis.vbi dicit, ꝙ ea,† quæ sunt in archiuo publico, intelliguntur esse de actis cuiuscunq; causis,& idem Bal.in.l.2.§.postea.ff.de origi.iuri.dicit,ꝙ posita in archiuo publico dicuntur publica.& idem Bal.in.l.1,2.col. C.quomo. & quando iudex.& Iohan. de Imola.in.l. exitus controuersiæ.ff.de adquiren.posse. dicit, ꝙ illud,quod est in archiuo publico, dicitur notorium.Quod etiam firmat Roma.in consil.350. incipiente,in causa propositæ.pẽ.col. & Ang. in consilio.350.incipiente,statutum prædictum, in fine. ꝙ quælibet scriptura posita in archiuo publico dicitur scriptura publica. Et dicit Bart. in authen.& si contractus.1.col.C. de fide instrumen.ꝙ scriptura posita in archiuo publico,dicitur publica,& solẽnis,licet non fuerit à notario publicata.Et ibi etiam subdit ipse Bart. quòd licet in tali scriptura posita in archiuo publico, non sint anni domini, nec indictio, & similia, plenè probat. Et Ludoui. Roma. consilio. 319. tenet,quòd scriptura archiui publici habet vim publici instrumenti,& præfertur alteri scripturæ.¶ Et dicit ipse Roma.consilio. 26. incipiente, in proposito casu. quòd sumpta ex archiuo publico, faciunt vbique plenam fidem, quòd eriam ipse firmat in consilio. 105. incipiente, liber registri. vbi ait talem scripturam archiui publici plenam fidem facere, etiam si non habeat nec diem, nec consulem.& Alexander in consilio. 92. dicit, quòd scripturæ stantes in archiuo publico dicuntur authentice. & facit quod tenet Baldus in dicto cap.cũ causam.de probatio.in tertia columna. versiculo, quis enim. & idem Baldus in authentica de his qui ingrediuntur ad appellandum,collatione quinta in.§.

illud

illud. Iã allegato, ꝙ ſcripturę productę de archiuo publico debet ſtari licet non habeat ſolennitatem, dumtamen habeat teſtimonium illius officialis, qui præeſt ipſo archiuo publico, prout tenet omnia ſupradicta Hippol. de Marſi. in repet. rub. de probatio. nu. 291. quẽ vide. ▽ Ad prędicta adde, ꝙ ſcripturæ exiſtẽtes in archiuo publico debẽt †edi. vt Anto. de Brutio. in. d. c. 1. de probatio. & ſentit Bar. in. l. 2. §. diuus. C. de fide inſtru. & Iaſ. in. l. is aqud quem. C. de edendo. numer. 2. & ſi talis ſcriptura eſt in magno libro archiui, & iſte liber non poteſt portari, quia non poteſt moueri de loco, vel quia eſt cum ſua catena, vel quia eſt in archiuo publico, tunc mittendæ ſunt fidedignę perſonæ ad locum vbi degit, ita tenet Ang. in. l. prętor ait. §. ſed etiam. ff. de edendo. in fine. per tex. in. c. accepimus. de fide inſtrumen. ▽ Idem dic, ꝙ creditur libro cenſualianti †quo alicuius eccleſię, dummodo reperiatur & conſeruetur in loco non ſuſpecto ſcđm Abb. in. d. c. ad audientiam. de pręſcrip. nu. 4. de quo p Feli. ibi. 6. col. verſi. decima & vltima concluſio. vbi ſingulariter. de quo. per Anto. Fran. in additione. ad Abb. ibi. & vi. Roma. conſilio. 127. & Abb. conſilio. 67.

priuilegios, [c] y eſcripturas del cõcejo a buẽ recaudo, q̃ alo

12

Summarium.

1 PRiuilegium quid dicatur.
2 Priuilegium quis poteſt concedere.
3 Priuilegiũ conceſſum ciuitati, vel villę ſeu loco, an ſit reale, & duret in nouis ciuibus. Et an intelligatur conceſſum cuilibet de patria. Et an extendatur ad continentia ædificia poſtea aucta. An ſententia lata contra habitatores alicuius loci, noceat modernis habitatoribus.
4 Appellatione priuilegij, an veniat confirmatio priuilegij.
5 Cõfirmatio priuilegij in archiuo đbet cuſtodiri.
6 Qui tenetur exhibere priuilegia, vel iurare de exhibendo, non tenetur exibere confirmationes, niſi expreſsè iubeatur.
7 Priuilegium originale productum apud acta debet regiſtrari, & reſtitui producenti.
8 Priuilegia ciuitatis, quæ ſunt in archiuo, an proſint hominibus ciuitati ſubiectis, & ad eos extendatur.
9 Princeps poteſt moderare, & reuocare priuilegia per ſe data.

[c] 1 Priuilegios. [c] Quod dicitur lex priuata †alicui loco, vel perſonæ cõceſſa per principẽ. vt in. l. 2. tit. 18. parti. 3. & tex. in. c. priulegia. 3. diſt. Bal. in. l. q ex relationib⁹. C. de leg. Alex. in. l. beneficiũ. ff. de cõſtitu. princip. & Bal. in. l. in eũ. C. de fideicõmiſ.

2 menos tẽgã tres llaues, y la vna tenga la juſticia, y la otra

col. 10. glo. in ſumma. 25. q. 2. in prĩcip. vbi quoq; tenet, ꝙ ſol⁹ †papa, vel pnceps põt priuilegia cõcedere, qaiſti poſsũt facere leges. &. d. l. parti. Et an ſi eps põt priuilegia dare. vi. p glo. in d. 25. q. 2. in ſum. ▽ Et tene ꝙ q̃n papa, vel rex concedit priuilegiũ ciuitati, vel villæ, ſeu loco, talia

3 priuilegia ſunt realia, † & ꝑpetua, vt tenet Bal. in. l. vectigalia. C. de vectiga. & cõmiſ. & facit qđ tenet idẽ Bal. in ꝓœmi. Grego. ſi. col. vbi dicit, ꝙ illa dictio cõmorantibus, ſignificat commoraturos in futurũ. Et ꝙ tenet Barb. in tracta. de præſtan. Cardi. col. 11. allegãdo Bal. in tit. de pace cõſtan. in vſi. feud. 4. col. nu. 13. vbi ait, ꝙ ciuitas durat in nouis ciuibus, etiã non naturalibus, ſed aduenturis, & dicitur eadem ciuitas, quia hoc eſt ſimile capitibus ſubrrogatis in loco mortuorũ, vt in. l. grege. ff. de lega. 1. & qa qđ vniuerſale eſt, nõ põt morte perire, ſicut homo in genere nõ moritur. vt in. l. in ratione. §. incertè. ff. ad. l. falci. & qa populus nunquã moritur. vt tenet idẽ Bal. p tex. ibi in. l. proponebatur. ff. đ iudiciis. vbi infert, ꝙ ſi populus eſt interdictus durat etiã vltra centũ annos, qa popul⁹ nõ moritur licet ſint mortui illi, q̃ prę ſtiterũt cauſam interdicto, facit quod notat Innoc. in. c. graue. de ſent. excõmu. Et corroboratur per Bar. in. l. 1. ff. de cõſtitu. princip. nu. 2. in fine, dicendo, ꝙ ſi priuilegium cõceditur ciuitati, vel loco, ſemper trãſit ſucceſsiuè, cùm ſemper ſit eadẽ ciuitas. p. d. l. cùm proponebatur. & tenet Iohã. de Plat. in. l. iubemus. in fine. C. de ſe leutia. & decurio. lib. 12. vbi ait, ꝙ priuilegiũ conceſsũ certę vniuerſitati vel collegio, trãſit ad quoſcũq; in eodẽ collegio in poſterũ ſuccedẽtes. & glo. in dicta ſumma. 25. q. 2. ▽ Et priuilegiũ conceſſum patriæ: intelligitur cõceſſum cuilibet de patria. tenet Ang. in. l. ſi non ſpeciali. C. de teſtamen. per tex. ibi. & per. l. oẽs. C. ſine cenſ. vel reli. & p. l. omnes. ff. de lega. 2. & in. l. in ciuitatibus ff. de rebus dubiis. & ibi. per dict. Ang. qui continẽtur in priuilegiis appellatione ciuium. ▽ Tamen priuilegium conceſſum ciuitati, nõ extenditur ad continentia ædificia poſtea aucta, & ad caſtra, & villas, tenet Plat. in rub. C. de profeſſo. & medi. lib. 10. vi. per. Bar. in. l. 2. ff. de verbo. ſignifi. ▽ Adde, ꝙ ſententia lata contra habitatores alicuius loci, licet reperiatur lata centũ anni ſun

elapsi, nocet modernis habitatoribus: quia successores representant defunctos, & faciunt eundem populum. tenet Guido Pap. singulari. 277. per dictam. l. proponebatur. ☞ Et confirmationes priuilegiorum debent poni in ista arca, seu
4 archiuo, licet appellatione † priuilegij non veniat confirmatio priuilegij, & aliud sit priuilegium, & aliud sit confirmatio priuilegij. vt est tex. & ibi Innoc. in. c. cùm inter vos. de re iudica. tenet Speculator. in titul. de instrument. editione. §. nunc autem videndum. versicul. quarto. in fine. per Bal. latè in. c. primo. de confirmatio. vtil. vel inutil. colũna. 2. versic. modo quæro. allegando Archidi. in. §. primo. 25. quæst. 2. aliàs est in summa. vbi glos. quia in confirmatione nihil noui iuris datur. vt in. c. dilecta. de confirmatio. vtil. vel inutil. secus est in priuilegio, & quia in confirmatione nil ponitur, vel affirmatur: sed totum conditionaliter intelligitur. & secundùm Archidi. vbi suprà colũna. 2. versicul. in ea glos. parum, aut nihil valet confirmatio. sed tantummodo solet plus timeri. Et licet hoc sit verum, ta-
5 lis confirmatio † debet custodiri in dicto archiuo publico, quia est scriptura vt in isto text. & quia aliquãdo in confirmatione cõceditur de nouo illud, quod confirmatur. vt in dicta. l. parti. & Baldus in dicto. c. primo. & Archidi. vbi suprà. vbi dicit, quòd sic debet intelligi tex. in. c. quia simpliciter. 56. distin. & quia confirmatio tria operatur: quia p restat ipsi facto maiorem authoritatem. Item si quid est inualidum, supplet eius defectum. Item q̃ sine eius licentia non potest retractari illud quòd ipse confirmauit. vt glos. in. cap. frater. 17. q. 4. ☞ Ex quo infertur, quòd si
6 alicui iubetur exhibere † priuilegia, vel iurat de exhibendo non tenetur exhibere confirmationes priuilegiorum, nisi expressè iubeatur: quia confirmatio non comprehenditur sub priuilegio, vt dictum est. ☞ Et de modo exhibendi priuilegia, vide bonum tex. in. c. cùm personæ. de priuileg. in. 6. ☞ Adde, quòd priuilegium origi-
7 nale † productum apud acta, debet registrari, & restitui producenti, & non debet dimitti apud acta. ita Baldus in. l. instrumenta. C. de fidei commissione. nume. 6. ☞ Et qualiter edatur parti. vi. Speculato. in titulo. de instrument. editione. §. ostenso. versi. porrò. ☞ Sed circa istum tex. po-
8 test dubitari vtrum priuilegia † ciuitatis, quæ sunt in archiuo ipsius, prosint hominibus subiectis tali ciuitati, sed ad eos talia priuilegia extendantur. Franciscus de Aretio in rub. ff. solut. matrimonio. 4. col. versic. cõsequẽter allegando Iohã. de Bella. in authen. quibus modi. natura. effi-
cia. sic distinguit, q̃ aud illud, quod conceditur, est beneficium, quod præiudicat soli concedenti, aut est priuilegium, vel alius contractus, qui strictè debet interpretari. Primo casu, siue concedatur beneficium loco, siue personis in loco, semper comprehenditur territorium, vel districtus loci, & quidquid in eo continetur. vt in l. prima. §. cum vrbem. ff. de offi. præfe. vrbis. vbi hoc ita dicit Bald. & dicit esse opinionem Bart. in. l. secunda. ff. de verb. signifi. quę probatur in l. si quando vbi Bar. C. de bonis vacãtibus. lib. 10. & in hoc secundùm Areti. vbi suprà omnes concordant. ☞ In secundo verò casu cõcludit dictus Iohã. de Bellaper. quòd concessio priuilegij extenditur ad suburbia, non autem ad castra, villas & vicos; per dict. l. 2. ff. de verb. signifi. & ibi nota. & Bar. ibi tenet, & istud priuilegium non trahitur ad comitatenses, quod sequitur Bal. in dict. §. cùm vrbem. & Iohã. Andre. in. c. si ciuitas. de sent. ex cõmuni. in. 6. ☞ Tamẽ Bar. in. l. si finita. §. ex hoc edicto. num. 5. ff. de damno infecto, voluit, q̃ etiam ad castra & vicos territorij extendatur priuilegium, quæ opinio Bar. est verior secundùm Areti. vbi suprà si est verè ciuis. Sed dicit tenendum opinionẽ Iohã. de Bellap. & Iohã. Andr. quando priuilegium conceditur ciuibus in loco, & nõ loco, quod nota. ☞ Sed tu vide Paul. de Cast. in dict. l. si finita. §. ex hoc edicto. vbi in distinctè tenet, quòd priuilegium concessum ciuitati subditi tanquam cõnexæ, possunt vti tali priuilegio. & dicit esse glos. in. l. restituendæ. C. de aduoca. diuerso. iudicum. de quo vi. Alex. in. d. §. ex edicto. nu. 2. vbi tenet cum distin. Iohan. de Bella. in sua disputatione, incipiente, rex concessit, quam posuit. in. d. authẽ. quibus modi. nat. effi. sui. & quoq; per Alex. in rubrica. ff. solut. matri. nu. 13. vbi hoc altercat, & putat veriorem opi. Iacob. de Bellaper. & Iohã. Andr. & sequacium. sed mihi aplaudet dictum Paul. de Cast. in dict. §. ex hoc edicto. ☞ Adde quoq;,
9 q̃ princeps potest † tollere, & moderare priuilegia per se data. vt in. c. fi. de sent. excõ. in. 6. & c. nec aliqui. de priuileg. eod. lib. 6. & sic regula de cet confessum. de regul. iur. in. 6. nõ habet locum in principe, vt ibi notat Iohã. Andr. & glo. fi. in c. clericis. de immunit. eccles. lib. 6. prout tenet Mõtal. in glo. ordi in parte, priuilegia. quia plus operatur concessio principis per modum legis generalis, quã per modũ priuilegij, vel rescrip. vt Montaluus. ibi. & ideo si princeps reuocat omnia priuilegia, non intelligitur de concessis per legem generalem secundùm Montaluum vbi suprà.

Summarium

Summarium.

1 CLaues terrarū apud seniorem debent stare.
2 Senex qñ dicatur quis, an preferatur aliis.
3 Penes hæredem antiquiorem instrumenta communia debent stare.
4 Senior debet priꝰ loqui. Et quis dicatur nouitiꝰ vltimo veniens, vltimū locū debet optinere.

dVno d delos regidores.

S. se

1 nior in officio: quia claues † terrarum apud seniorē debēt stare. vt in.l.cum pater. §. pater pluribus. ff. de lega. 2. & ibi Bar. per. l. fi. ff. de fide instru. & Bal. in. l. procurator. C. de edendo. nu. 2. Et ille qui tenet claues archiui, vel portarum, tenetur eas resignare successori, aliàs potest dici proditor. vt tenet Bal. in. c. licet causam. de proba. nu. 7. & dicit notari in. d. §. pater pluribus. & in. l. fi. C. de adquirend. possess. ☞ Et quia senex
2 † pro eo, qui est antiquior in collegio, vel vniuersitate accipitur. vt Plat. jn. l. cum ob pro vete. C. de his qui non impleti stipen. lib. 10. & ita accipitur hîc. Et idem tenet. d. Plat. & tex. ibi in. l. prima. C. de consuli. lib. 12. &. l. prima. ff. de albo scri. dicēdo, q senior collegij de iure intelligitur esse prior aliorum eiusdem ordinis, & dignitatis & præfertur in ordine sedendi, scribendi, iudicandi, & consulendi, vt Plat. in. l. 2. C. de decurioni. lib. 10. nu. primo. vbi dicit, q procedit etiam in concionandis, & in omnibus prēponēdi sunt maiores. vt glo. in. c. statuimꝰ. 61. distin. nisi esset electus à principe, quia prefertur electis ab inferioribꝰ. vt in. l. 2. ff. de albo scrib. ☞ Licet aliquando senex accipitur pro sapiente, & perito, secundùm Plat. in. d. l. cum pro vete. per. c. qualiter & quando de accusa. el. 2. ☞ Et facit tex. in simili. in in. l. 7. tit. 15. parti. 6. & doctor dl Castillo in. l. 29. de Toro. in glo. la dote. versi. vltimo quero. Roma. consilio. 413. col. 2. Guid. Papa. decisi. 289. v-
3 bi tenent, q instrumenta † cōmunia hæreditatis sunt custodienda penes hęredem antiquiorem, & Bal. & Ias. in. d. l. procurator. C. de edend. & Alex. & cęteri doct. & vide Iohā. Lecirier in tracta. de primogenitura. in. 2. libro. q. 2. nu. 5. & 6. to tomo. 7. tracta. folio. 63. vbi idē tenet, q maior natu debet habere instrumenta communia: & claues rei communis inter hæredes debent esse penes seniorem. per. d. l. cum pater. §. pater pluribꝰ. & instrumenta communia debent remanere penes primogenitum. vt ibi per eum. ☞ Et sic, q administratores ciuitatum tenere debent claues earum, prout tenet Nicola. Boē. in tracta. de custodia clauium. tomo. 5. tracta. nu. 36. folio. 271. & ibi in num. 42. vide an custodia clauium spectet ad dominos, & capitaneos, & de aliis materiis latè. Et q custodia clauiū villę non spectet ad dominum, imò ad consules villæ, tenet Guid. Pap. cōsi. 1. nu. 7. p. l. turres. C d operi. publi. sed cōtrariū tenet Boēriꝰ vbi sup. nu. 72. ☞ Et senior † debet prius loq, quā alij iuniores, vt est casus & ibi Bal. in. c. 1. d cōtrouersi. feudi apud pares termi. in pricipio. in vsi. feud. ☞ Et vltimò veniens, vltimū locū debet obtinere: & sic, q nouitij doctores, & milites qui aggregantur, vel incorporātur in ordinē seu collegio in loco deficientiū, nō propterea debent in primis locis illorū defunctorū poni, sed in vltimis, vt tenet singulariter Iohā. d Plate. in. l. si quis in archiatri. C. de professo. & medi. lib. 10. vbi per eum.

vno d de los regidores, y otra el escriuano de concejo, y que no se puedā sacar de alli: yq̄ quando ouiere necesidad de sacarse alguna escriptura, la saq̄ la justicia, y regidores, y aq̄l a quien la entregaren, se obligue de tornar la dē tro de cierto termino: y de conocimiē to dello, y q̄de en el arca de concejo, y q̄ el escriuano de concejo tēga cargo de solicitar q̄ se torne. yhaga hazervn

Summarium.

1 IN exemplatione instrumenti octo requiruntur, & sine eis non probat, si opponatur à parte.
2 Papa, seu rex nō potest facere, q trassumpto, vel exemplo detur fides absq; solennitate iuris.
3 Exemplatio instrumenti si est antiqua, an faciat fidem si non fuit facta cum solennitatibus à iure requisitis.
4 Notarius succedens alteri notario in officio, an potest exemplare instrumenta à mortuo facta sine solenntitatibus iuris.

5 Trassumpto priuilegij non creditur, nisi rex dederit authoritatem, & suo sit munitũ sigillo.
6 Priuilegij innouatio debet fieri, parte citata, de cuius pręiuditio tractatur.

e Trasladẽ libro, en q̃ se trasladẽ e todos los priuilegios, y sentencias d̃l cõcejo, authorizadas, y otro libro, en q̃ se trasladẽ todas las ꝓuisiones, y cedulas q̃ nos mandaremos dar q̃ fuerẽ p̃sentadas en el cabildo, ansi las q̃ son dadas hasta aqui como las q̃ se darã de aq̃ adelãte, ꝑa q̃ de todo se d̃ cuẽta y razõ quãdo fuere menester. Yãsi mismo haga, q̃ en la dicha arca esten las siete partidas, y las leyes del fuero, y d̃los ordenamiẽtos, y p̃maticas: porq̃ teniẽdolas, mejor se puedã

Authoritate iudicis ordinarij fit hodie talis exemplatio, & per tabellionẽ. vt Specul. ĩ tit. d̃ instru. editio. §. ostẽso. vers. & quoniã. nu. 24. de qua exẽplatione vide Abb. latè ĩ. c. cùm p. Tabellio. d̃ fide instru. vbi ponit octo requisita. † & in sũma sunt hæc. ▽ Primũ, ꝙ fiat ad petitionẽ eorũ quorum interest. ▽ Secundũ, ꝙ faciat authoritate ordinarij. ▽ Tertiũ, ꝙ fiat corã notario. ▽ Quartũ, ꝙ fideliter fiat. ▽ Quintũ, ꝙ redigat in publcã formã. ▽ Sextũ, ꝙ vocentur ij, quos res tangit: & super vocatione, & citatione fiat publicum instrumẽtum. vt tenet Bar. in. l. adoptio. ff. de adoptio. & Ab. in. c. cum in iure. de offi. delega. nu. 6. & in tantũ requiritur citatio, ꝙ si non sunt, qui vocẽtur, fiat proclama per editũ. vt tenet Abb. in. c. abbate. de verbo. signi. nu. 14. aliàs citatio non valeret, vt Abb. & ibi additio. in. c. Albericus. de test. nu. 5. Et Rota d̃cissione. 10. in nouis in additione. ▽ Sed sufficit tũ, ꝙ pars quã tangit negotiũ sit præsens, quãuis non sit citata. vt Innoc. in. c. fi. de fide instrument. ▽ Item contra producentem statur sumpto. l. ad hæc. C. de fide instrumen. & Bar. in. l. in fraudẽ. §. nec. ff. de iure fisci. ▽ Quoq; statur contra eum, qui trãssumi fecit. ff. de adminstra. tuto. l. chirographis. & ideo cõtra tutorem probatur ex inuentario, licet non appareant instrumenta originalia debiti, quod est bene notãdum secundũ additiona. Rotę in dicta decissione. ▽ Et quando fuit scriptum de consensu ambarum partium, quia tunc facit fidem. Imol. in, c. 1. de fide instru. & Bar. & Bal. in authẽ. si quis in aliquo documento. C. de edendo. Lanfran. de Oriano in tracta. de fide instru. nu. 12. tomo. 18. fol. 11. ▽ Itẽ quando exemplũ fuit sumptũ manu eiusdẽ notarij, qui originale fecit: quia idem tabellio qui originale scripsit, possit de eodem actu plura conficere instrumẽta Bar. in. l. Sempronius proculo. ff. de lega. 2. Ang. in. l. publicati. C. de testamẽ. Bal. in. l. 2. ff. de fide instrumẽ. & in. c. quomã contra. de probatio. numer. 23. Anto. Fran. in additio. ad Abb. in. c. fi. de fide instrumen. & ibi Feli. ▽ Exceptis istis casib⁹ nõ probat exẽplum, nec ei creditur nullo modo, nec aliquã fidẽ facit sine iudicis authoritate, & parte nõ citata. vt Socin. in cõsi. 231. incipiẽte, cũ presenti. versi. sed non obstãte. et Lã Fran. de Oriano in d. tracta. nu. 12. ▽ Septimũ, ꝙ is q̃ fuit rogatus reqritur ꝙ sit morte pręuentus, vel longo impedimento detẽtus, aliàs aũt nõ potest vnus notarius publicare rogationem alterius. vt Bar. in. l. quędã. §. nihil. ff. d̃ edẽdo. & Specula. in. d. tit. de instrument. editio. §. ostẽso. versi. illud. & magis latè in verbo per quẽ autẽ fiat. & tex. in. l. 4. tit. 8. lib. 1. foro. ll. & Abb. & eius additio. in. c. inter dilectos de fi. de instrumẽ. nu. 7. ▽ Octauum, ꝙ notarius, qui fuit rogatus requiritur ꝙ reduxerit rogationem innoctam. i. protocollum, seu abbreuiaturam suam aliàs non videretur scriptura alicuius authoritatis, nisi de ea cõstaret per testes. secundùm Abb. in dicto. c. cùm p. & per eundem in dicto. c. Albericus. vbi quoque de materia exẽplationis. Et omnia ista vult dicere iste tex. in quantum dicit, authorizadas. Et omnia ista requiruntur in exemplatione instrumenti, aliàs non probat, vt tenet Guido Papa. decissione. 404. quod intelligo verum, si opponitur à parte, aliàs adhibetur fides. vt tenet dictus Guido Papa. in decissione. 221. nu. 6. quem
2 vide & nota. ▽ In tantum quòd papa, † vel imperator non potest facere, quòd transcripto, vel exemplo absque solennitate detur fides. vt Roma. in singulari. 211. folio. 41. quem ego non inuenio. Sed facit tex. in. c. primo de fide instru. ibi, nil possumus facere. sed Feli. ibi prima col. versic. sed tamen vt dixi, dicit ꝙ papa, vel alius princeps d̃ potestate absoluta ex magna causa statuere, vel dispensare põt, ꝙ exemplũ, vel scriptura non

ra non authentica probaretur, vt in.c.2.de probatio. & in.c.cum à nobis de testi. Et pro hoc adducit, quia de iure diuino, nec de iure naturali caetur, q exemplum non probet, sed solo iure posito, cui papa non subiacet. vt in. c. proposuit de concessi. præben. ☞ Vnum tamen in proposito nota, q quãdo exẽplatio facta à notario est anti-
3 qua † ita q est difficilis, vel penè impossibilis, p batio, prę sumitur omnia solenniter acta, etiam si solennitas in instrumẽtis non enuntietur. vt tenet singulariter Iohã. And. & Anto. de Butri. in dicto.c. Albericus. qđ seqtitur Fran. de Are. consilio. 36. in. 3. col. & idem tenet Abb. in. d. c. Albericus nu. 6. & sequitur Ias. in. l. publicati. C. de testamen. 2. col. in fine & singulariter Guido papa decisione. 404. quẽ vide. ☞ Et quæ dicatur exemplatio antiqua, dicit q Calde. & Anto. de Butri. in. c. quoniam contra. de probatio. referunt tres opiniones Hostiensis, prima, q vltra biẽnium. Alia aliorũ, qui dixerunt, q vltra viginti annos. Tertia, quam ipsi approbant, q illud remaneat arbitrio iudicis. vt ibi. per. d. Fan. de Are. in di-
4 cto consilio. ☞ Sed quid si notarius succedit † in officio alteri notario, videtur q possit exemplare instrumenta à mortuo facta fine dictis solẽnitatib⁹, prout tenet Abb. in. d. c. cùm. p. 2. col. versi. sed reuoco in dubium. nu. 2. & idem tenet tex. in. l. 55. tit. 18. partit. 3. quasi in fine. et videtur sentire Bar. in. l. si quis ex argentariis. §. cogetur. ff. de edendo. ☞ Sed hoc dictum Abb. reprobatur per Ias. in l. prætor ait. §. cogente. ff. de eden. nu. 14. vbi allegat doctores contra Abb. tenẽtes. Ad quod facit, quod tenet Paul. de Castro in. l. quędam sunt personę. §. nihil interest. ff. de edendo. vbi ait, q publicatio instrumenti non potest fieri per filium etiam hæredem notarij, nisi committatur à iudice. Idem cõtra Abb. tenet Alex. in. d. §. cogetur. nu. 5. vbi latè per generalitatem. dict. c. cùm. p. tabellio. & idem tenet Specul. in dicto tit. de instru. edi. §. ostensum. versi. illud quoque præterea videndũ, & versi. sequenti, qui incipit, quid si aliqs tabellio. & idẽ tenet ibi Iohã. And. qui testatur ita de facto seruari. Et facit ratio secũdum Bal. quia cõplere instrumentũ, est ratione officij, sed officium, nõ trasmittitur ad hæredem l. cuius. ff. de cura furio. et. l. prima. C. si quis remino. & Abb. non consyderauit bene. d. §. quædam. quia loquitur in hærede argentarij, cum sit eiusdem professionis secũdùm Ias. ibi. Et quòd non valeat exemplatio, seu ingrossatio instrumenti facta per hęredem notarij mortui sine authoritate iudicis, est cõmunis opinio secundùm Boëriũ. decisione. 45. nu. 9. ☞ Quæ omnia supra dicta intellige in exẽplatione instrumentorum,
5 secus est in exemplatione † priuilegiorum, quia trassumpto priuilegij non creditur, nisi ei rex dederit authoritatem, & suo sit munitum sigillo. vt est tex. singul. in. l. 44. tit. 18. part. 3. vbi ait, Y mas aun dezimos, que traslado de ningun priuilegio no deue ser creydo, fueras ende, si lo otorgasse el rey, o le mandasse sellar de su sello. Et idem tenet lex. 113. eod. tit. & ead. parti. in fine. vbi ait, Y todo esto que diximos de los priuilegios, & delas cartas que deueu ser creydas, entendiesse, quãdo aquel que se quiere aprouechar dellas muestra la carta del priuilegio el original, y no el traslado della: ca si alguno quisiere vsar en juyzio para prouar su intencion del traslado de alguna carta o priuilegio, no deue ser creydo a menos de mostrar el original onde fue facado: fueras ende, si este traslado fuesse authenticado, & firmado cõ sello del rey, o de ótro señor q̃ deuiesse ser creydo, y fuesse sin sospecha. Et vide tex. in. c. licet de falsis. & quod latè notat Specula. in tit. de rescripti. prę senta. §. ratione formę per totum. ☞ Quinimo dicit Montal. in dicta. l. 44. dictæ partitæ,
6 q priuilegij innouatio † debet fieri parte citata de cuius præiuditio tractatur. c. cum dilecta. de confirma. vtil. vel inutil. vbi per eum. Sed priuilegium renouatum sine debito iuris ordine propter periculum consumptionis, remanet in sua validitate, decisa lite, licet fortè cessauerit periculum consumptionis, tenet Abb. in. c. quoniã frequenter. vt lit. non contesta. col. 4. num. 8. ☞ Et vide Innocen. in dicto. c. Albericus. de testi. numer. 6. vbi ait, q licet publicatio priuilegij non faciat fidem, fallit nisi fieret per illum qui concessit priuilegium, tunc enim satis potest dici, q valet publicatio, etiam nullo vocato, vel nullo edicto emisso, quia ipse de nouo eidem concedere posset, & Rota in dicta decisio. 10. vbi vide de intellectu, scilicet, nisi sit suspectum, quia tunc requiritur citatio. quòd nota, quia credo q ex suo dicto leges parti. sumptæ fuerunt. ☞ Ang. tamen in authentica vt filij fra. collatione nona, dicit, quod si produco instrumentum in iuditio, & ipsum facio registrari, quod licet perdatur originale, creditur registro, si fuerit registratum authoritate iudicis.

Summarium.

1 LEges ordinationum pragmaticarum fori, & partitarum, an debeant seruari.
2 De obseruantia legis fori debet aduocatus articulare, quando super ea fundatur.
3 Ciuitas, seu locus, qui est subiectus tẽporali iurisdictioni ecclesię, debet regi iure canonico, & non ciuili: & deficiente iure canonico, debet regi secundum leges regias, & non per leges imperatorum.

f 1 **Guardar.** f Nota tex. per quem custodiri iubẽtur leges † partitarum, fori, pragmaticarum, & ordinamenti regalis. simil. tex. in c. 36. infra eod. & in l. 4. tit. 4. lib. 1. in ordi. regali. & melius in l. 1. in legibus de Toro, vbi iubet dictas leges ordinamẽti Regis Alfonsi custodiri. ponendo ordinem in determinatione causarum, scilicet, ꝙ causæ primò determinentur per leges Tauri, secundò per leges ordinamenti, & pragmaticarũ, non obstante ꝙ non sint in vsu, nec fuerit obseruatę. Et causæ, quę per dictas leges determinatæ non fuerint, decidantur per legem fori legum, vel per foros municipales cuiuslibet villæ, vel vici, quatenus fuerint in vsu, in dictis villis, vel vicis: dummodo non sint contrariæ dictis legibus ordinamenti, & pragmaticarum in illo, quod in eis est determinatum, vel in futurum fuerit per regem determinatum. Et illud, quod per dictas leges non potuerit determinari, tunc recurritur ad leges partitarum regis Alfonsi, vt in dicta lege Taurina cauetur. Et sic ꝙ in posterum, & in defectum iubet leges partitarum custodiri, & leges fori legum, si fuerint in vsu, aliter non. Et sic quòd forus Castellanus, & alij fori municipales: non sunt authentici, quia non iudicatur pro eis, nisi quatenus sunt in vsu. ☞ Itaq; peritus aduocatus
2 debet articulare † de obseruantia fori, quando se fundat ex eo, aliàs non obtinebit, vt probatur in lege sexta. in fine, in. ll. de Toro, & tenet doctor del Castillo in dicta lege prima de Toro. in glo. en lo que fueron vsadas, & in glos. que se vsaron. ☞ Sed contrarium vult tenere Montaluus in l. final. tit. sexto. foro legum. libro primo. per tex. ibi dicendo, quod de stylo cancellarię in disceptationibus causarum, an lex, quæ allegatur fori sit in vsu vel consuetudine de iure regni mandatur seruari vsque ad vnguem. vt in dicta lege finali, & in dicta lege fori noui, quę est dicta lex quarta ordinam. Sed tenenda est opinio Castelli, quę fundatur ex dicta lege prima de Toro, vbi clarè dicit. Sed tu vide dictum. Montal. in reperto. ordinamẽ. in parte, leges. vbi dicit quòd valent. Et ad hoc non potest obstare, quòd aliquæ leges fori non sunt in vsu, quia sufficit, quòd illæ leges sunt scriptę, et de vsu contrario non probatur, cũ statuta, & leges municipales sunt in viridi obseruãtia, quandocunq; casus acciderit, etiam post mille annos. vt Domi. in c. animarum. de constitu. in. 6. §. statuto. & leges fori semper loquũtur. vt in l. Ariani. C. de hęreti. & non tolluntur per non vsus, sed per cõtrarium vsum. Et certè ista opinio Montal. esset sequenda. si dicta lex prima de Toro non esset condita: tamen crederem, & tenerem, quod quando per legem fori est dispositum aliquid, quòd non est prouisum per alias leges, ꝙ debet seruari sine eo quod articuletur, vel probetur ꝙ sit in vsu. ☞ Vnum tamen nota, ꝙ licet in curia ecclesiastica, vel in terris ecclesiæ iudicandum sit secundum ius canonicum. vt in c. primo de nou. ope. nuntia. glo. in. c. 2. de arbi. in. 6. in parte, lex ciuilis, & Barba. in. c. fi. de offi. delega. antepẽ. col. vbi ciuitas
3 † seu locus, qui est subiectus temporali iurisdictioni ecclesię debet regi iure canonico, & nõ ciuili. idem tenet Alex. consilio. 23. in. 3. volu. per Feli. latè in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. col. 29. ☞ Et canonibus deficientibus, iudicandum est per leges. vt in dicto. c. primo. de noui. ope. nuntia. sed intelligitur ꝙ est iudicãdum per leges regias, quia est ius commune, & non per leges imperatorum. tenet doctor del Castillo in l. 70. de Toro. in glo. prima. 8. col. & iudicio meo est tex. in c. ad nostram. de probatio. ibi, lege regni, quem vide. & idem tenet Pala. Rubi. in introductione rub. de donatio. 2. col. nu. 8. dicendo ꝙ deficiente iure canonico, recurrendum est ad ius cõmune & ius autem cõmune in his regnis, intelligit iura, & consuetudines regni, quæ ius commune appellantur. vt in. c. à nobis. de testibus. & ibi Abb. primo notabili.

Prætorum. Cap. XIX. finis.

Sequitur Caput. XX.

Summarium.

1 LIteræ iudicũ ecclesiasticorum debent liberẽ legi, nec debent lacerari, nec admenari.
2 Nuntij venientes ad scholares, non possunt detineri, nec capi, nec ibi conueniri.

Leydas

Prætorũ. Cap. xx.

a Leydas. a Attamẽ literæ iudicũ ecclesiasticorũ. libere † debẽt legi, & adimpleri in his. quæ iurisdictionẽ suã tãgunt, & nõ debẽt lacerari, nec admenari, nec capi earũ nũtij. vt in l. 8. tit. 3. lib. 1 in ordi. regali. & statutũ in cõtrariũ factũ, est nullũ, & statuẽtes in pœnã. l. 2. eod. tit. & libr. incurrunt. ℣ Idẽ dic in nuntiis venientibus † ad scholares, quia nõ possunt capi, nec detineri text. in. l. 2. titul. 31. partit. 2. de quo per Bal. latè in authẽ. oẽs peregrini. C. communia. de successio. &. gl. in. l. 3. tit. 24. lib. 4. for. ll. Bar. & Paul. in. l. 2. §. legatis. ff. de iudi. & ibi gl. in verbo, ob aliã causam vbi dicunt, q̃ sicut scholares habet priuilegiũ ne capiãtur proc reprsaliis. vt in authẽ. habita. C. ne filius pro patre, ita pater, vel fratres, qui veniũt ad eos vidẽdos, & nũtij, qui eis necessariò distinãtur. idẽ tenet Abb. in. c. fi. de foro cõpe. fi. colũ. nu. 47. ℣ Quinimo dicit Bar. in. d. §. legatis. q̃ supradicti nõ possunt ibi cõueniri, sed habẽt priuilegiũ domũ suã reuocãdi, licet nõ veniant causa necessaria, sed probabili, vt causa religionis, vel studij, licet ibi sortiãtur forũ ratiõe cõmunis patriæ, vt Romę, vel originis proprię, vel paternę, vel alia ratione, quia tunc habẽt securitatẽ à iure scripto: præterquã ratione contractus, quia tunc potest conueniri, & contractum est seruandum. secũdũ Paul. de Castro. in. d. §. legatis. nume. 4.

a Attamẽ literæ iudicũ ecclesiasticorũ. libere † debẽt legi, & adimpleri in his. quæ iurisdictionẽ suã tãgunt, & nõ debẽt lacerari, nec admenari, nec capi earũ nũtij. vt in l. 8. tit. 3. lib. 1 in ordi. regali. & statutũ in cõtrariũ factũ, est nullũ, & statuẽtes in pœnã. l. 2. eod. tit. & libr. incurrunt. ℣ Idẽ dic in nuntiis venientibus † ad scholares, quia nõ possunt capi, nec detineri text. in. l. 2. titul. 31. partit. 2. de quo per Bal. latè in authẽ. oẽs peregrini. C. communia. de successio. &. gl. in. l. 3. tit. 24. lib. 4. for. ll. Bar. & Paul. in. l. 2. §. legatis. ff. de iudi. & ibi gl. in verbo, ob aliã causam vbi dicunt, q̃ sicut scholares habet priuilegiũ ne capiãtur proc reprsaliis. vt in authẽ. habita. C. ne filius pro patre, ita pater, vel fratres, qui veniũt ad eos vidẽdos, & nũtij, qui eis necessariò distinãtur. idẽ tenet Abb. in. c. fi. de foro cõpe. fi. colũ. nu. 47. ℣ Quinimo dicit Bar. in. d. §. legatis. q̃ supradicti nõ possunt ibi cõueniri, sed habẽt priuilegiũ domũ suã reuocãdi, licet nõ veniant causa necessaria, sed probabili, vt causa religionis, vel studij, licet ibi sortiãtur forũ ratiõe cõmunis patriæ, vt Romę, vel originis proprię, vel paternę, vel alia ratione, quia tunc habẽt securitatẽ à iure scripto: præterquã ratione contractus, quia tunc potest conueniri, & contractum est seruandum. secũdũ Paul. de Castro. in. d. §. legatis. nume. 4.

Tem q̃ iure a todo su leal poder, q̃ direte ni indirete no procurara que le sean leydas a cartas de juezes eccleſiasticos para q̃ se impida la nr̃a jurisdictiõ real. Y si supierẽ q̃los juezes, y ministros de la yglesia en algo

Summarium.

1 IVrisdictionẽ iudicis secularis ecclesiastic⁹ nõ ꝓturbet, nec ī bonis laicũ executionẽ faciat, nec eorũ ꝑsonas prę̃sumat in carcerare, sed ad hoc requirat auxilium secularis, nec econtra.

2 Iurisdictio ecclesiastica, & secularis debent se ad inuicem adiuuare, non autem cõtendere, nec ad inuicem se perturbare.

3 Si subditi imperatoris sunt rebelles, & inobediẽtes ipsi principi, debet papa eum iuuare.

4 Iurisdictio temporalis licet sit penes papam in habitu non possunt inferiores suos sua iurisdictione priuare sine causa.

5 Potestas suprema est penes papam, licet non habeat exercitium gladij temporalis.

6 Papa potest se intromittere inter laicos, & potestatem exercere in omnibus arduis negotiis gerentibus scandalum in Christianitate.

7 Iurisdictio causarum temporalium pertinet ad regem in toto suo regnõ.

8 Papa dat literas clerico contra laicum, sed nõ laico contra clericum.

9 Clericus impediens iurisdictionem secularem punitur à iudice seculari.

10 Quando sequestrum sit penes personam ecclesiasticam, iudex secularis potest præcipere clerico, quòd illud restituat.

11 Quando iudex secularis est negligens, iudex ecclesiasticus potest cognoscere inter laicos, & in aliis casibus, vt hic.

12 Preuentioni locus est, quando crimina puniũtur per vtrunq; ius.

13 Exceptio rei iudicatæ, põt opponi corã quocũq; iudice inter easdẽ personas: & sic, q̃ iudex ecclesiasticus debet admittere exceptionẽ rei iudicatæ per laicum, & econtra.

14 Iudex ecclesiasticus an potest incarcerare laicos, in casibus in quibus habet iurisdictionẽ in ipsos.

15 Executionẽ nõ debet facere ecclesiasticus in laicos, sed debet inuocare auxiliũ secularis, aliàs turbaret iurisdictionem regalem.

16 Quid debet facere iudex ecclesiasticus anteaquã inuocet brachium secularem.

17 Iudex ecclesiasticus tenetur iuuare secularem, aliàs punitur per archiepiscopum. & infrà nume. 18. & nume. 22.

18 Si ꝑ capiẽdo malefactorẽ officialis nõ habet sufficiẽtẽ familiã, potest impetrare brachiũ alteri⁹ iudicis. Tñ priuatos nõ põt cogere ad hoc.

19 Iudex secularis sciens sententiam iudicis ecclesiastici iniustè latã, non tenetur eam exequi.

20 Iudex secularis, an potest cognoscere summatim, an sententia ecclesiastici sit exequenda. Et quid in causa hæresis.

21 Iudex ecclesiasticus an potest compellere secularem vt sibi impendat auxilium.

22 Iudex ecclesiasticus cõpellitur per suũ superiorem, vt suum auxilium secularí impendat.

23 Iudex secularis per quem iudicem ecclesiasticum debet compelli.

Iudex

24 Iudex secularis non cogitur procedere vel condemnare ad mandatum episcopi.

25 Iudex secularis debet iuuare ecclesiasticum inuocantem suum auxilium, quando sententia est in rem iudicatam transactam. Secus si est appellatum ab ea.

26 Secularis requisitus ab ecclesiastico non impendens auxilium, est excommunicatus.

27 Iudex delegatus, qui non habet in mandatis expresse, an potest inuocare auxilium secularis.

b Vsurpan. b Text. in l. 7. titulo. 3. libr. 1. in ordina. regali. & text. in l. 4. tit. 1. lite. 3. & in l. 26. titul. 2. eod. libr. 3. in eisdē. ordina. regali. Idē tenēt, dicēdo, q iudex eccleſia-
1 sticus † iurisdictionē secularis iudicis nō pertur bet, nec in bonis laicorū executionē faciat, nec eorū personas in carcerare præsumat, sed ad hoc requirat auxiliū brachij secularis. Et ratio huius est, quia iurisdictio tēporalis ad ecclesiam non pertinet, nec de ea debet se intromittere in prēiu dicium iurisdictionis secularis, nec ecōtra. vt in d. l. ordinamēti. & in. c. nouit. de iudi. in princip. ibi, nō putet aliquis illustris regis iurisdictionē perturbare, aut minuere intendamus, cū ipse iurisdictionē nostrā nec velit, nec debeat impedire. & text. in. c. lator. qui filij sint legiti. ibi, ex tūc secular domino sub cuius iuditio de hæreditate causa vertitur intimetis. & in. c. 2. de priui leg. & gl. ibi dicit, q ecclesia nō vult ius alterius sibi arrogare, quia iurisdictio distincta esse debet. vt in. d. c. nouit. vbi Abb. 1. colū. nu. 2. dicit,
2 q talis iurisdictio † ecclesiastica, & secularis debent se adinuicē adiuuare, nō autē cōtēdere, nec se adinuicē per turbare. c. si imperator. 96. distinctio. & c. duo. 23. q. 5. & c. princeps. & c. administratores. & qui filij sint legiti. c. causam. Facit qđ notat Innoc. in. c. licet ex suscepto. de foro com-
3 pe. vbi notabiliter dicit, q si subditi † imperatoris sunt rebelles, & in obediētes ipsi principi, debet papa eū iuuare, & domare rebellionē subditorum. arg. in. c. ad verū. 96. distin. ☞ Ex quo no-
4 tat Abb. q licet iurisdictio † temporalis sit penes papā in habitu, nō tamē possunt inferiores suos priuare sua iurisdictione sine causa, quia exercitiū huius iurisdictionis est prorsus sibi interdictū. vt ibi per Abb. nu. 11. & 12. & 13. vbi in hoc cōcludit. s. q papa est maior imperatore, & q pe-
5 nes ipsum papā sit † suprema potestas, licet non habeat exercitiū gladij tēporalis. & glos. in. d. c. caus. qui filij sunt legiti. Sed ad quid valet ista maioritas & prærrogatiua Papæ, cū non valeat per turbare iurisdictionē principis temporalis, nec minuere, nec exercere per se. vt in. d. c. imperator & in. d. c. cū aduenj. 96. distin. & ipse Deus exercitiū, & executionem interdixit, dicēdo Petro, Mitte gladiū tuū in vaginā. & Iohan. 18. & Bernardus ad Eugeniū, Aggredere subditos verbo, sed nōferro. Quid vsurpare gladium tētas? quem semel iussus est mittere in vaginā? ☞ Respōdetur, q valet ad multa. vt per Abb. in. d. c. nouit. nu. 13. versicul.

vsurpanᵇ nuestra jurisdicion, o se entremetē en lo que no les pertenesce, les

6 respondetur. maximè in omnibus † arduis negotiis, & gerētibus scādalū in Christianitate, papa pōt huiusmodi maioritatis ratione se intromittere, etiā inter laicos, & exercere istā potestatē si bi à Deo tributā. vt patet in. c. ꝓ humani. de ho-
7 mi. in. 6. ☞ Et sic q iurisdictio † causarū tēporaliū pertinet ad regē in toto suo regno, & sic de iure habet iurisdictionē in regno. vt Abb. in. d. c. cū causam. nu. 3. & dixi suprà. in. c. 1. in glos. 1.
8 Et nō papa licet de cōsuetudine dat † literas clerico cōtra laicū, sed nō laico cōtra clericū. vt notatur in. c. si clericus. & c. ex trāsmissa. de foro compe. & c. si clericus. 11. q. 1. & Alex. in cōsilio. 69. in. 1. volu. Specula. in tit. de cōpe. iudi. delega. §. 1. versic. 30. ☞ Quinimo si clericus impedit † iurisdictionē secularē, pōt ipsemet clericus puniri à iudice seculari. vt tenet Paul. de Castr. in. l. aditos. C. de episco. audi. nu. 6. vbi dicit hoc intelligere Guiller. in bonis, nō in persona: cū totaliter personæ clericorū sint exēptæ propter charactērē à iurisdictione seculari vide quæ latè dixi
9 in. c. 3. suprà. in glos. fauor de jurisdicio. nume. 3.
10 ☞ Et idē dic, q iudex secularis † pōt præcipere clericū, putà, quādo sequæstrum fit penes personā ecclesiasticā, quia iudex secularis pōt præciperere ei, q illud restituat. tenet Iaſ. in. l. si fide iussor. §. si satisdatū. nu. 6. ff. qui satisdare cogātur. per text. notabil. in. l. fi. §. pē. versi. per suā interlocutoriā. C. de bonis iudi. autho. possi. & Bal. ibi in. d. §. si satisdatū. & idē Bal. in. l. acceptam. C. de vsuris. 1. colū. versi. sacratiss ima. quia tūc nō ꝓceditur propriè cōtra eū per modū iudicij, sed executiuè in cōsequētiā officij suspecti. quod sequitur Matthæ. de Afflictis in decisio. Neapolit. decisi. 24. nu. 3. ☞ Tñ istū text. & similes limita nō
11 procedere qñ iudex secularis † est negligēs, quia tūc bene pōt iudex ecclesiasticus cognoscere in laicos. glos. est in. d. c. nouit. & in. c. ex tenore. de foro cōpe. & gl. & Abbas ibi, & facit text. in. c.

administratores.

administratores. 23. q. 5. ¶ Istum & alios casus, in quibus iudex ecclesiasticus pot se intromittere, & immiscere seculari iurisdictioni, ponit glos. notabil. in. c. licet ex suscepto, de foro compe. in verbo, vacāte imperio. & ibi singulariter Innoc. nu. 3. versi. imperio. ¶ Quibus adde alios, scilicet, ratione personæ serui, vel rustici, ecclesiæ. vt in. c. ecclesiarū seruos. 12. q. 2. ¶ Itē in causis pœnitentiæ. 11. q. 2. c. illud. &. 16. q. 6. c. de lapsis. ¶ Itē causis pupillorū, viduarū, & debilium personarū. c. desolatis. 87. distin. ¶ Itē in causis pauperū, & peregrinorum. 24. q. 3. c. sed quid de potētibus. ¶ Item vbi terra est supposita ecclesiasticæ iurisdictioni. vt in. c. si duobus. de appella. ¶ Itē vbi est cōsuetudo. vt in. c. cū sit generale de foro cōpeten. vt tenet Mōtal. in reperto. legū ordina. in parte, iudex ecclesiasticus. ¶ Itē ratione sacrilegij. vt in. c. cū sit generale. de foro cōpe. licet quandocunq; per iudicē secularē puniatur. vt in authentic. si quis in hoc genus. C. de episcopis & cleri. ¶ Item ratione hæresis, simoniæ, periurij, & adulterij, & de quocunq; peccato. vt glo. in dict. c. cùm sit generale. ¶ Item ratione reconuentionis. 3. quæstio. 8. c. cuius in agendo. vt est glos. in. c. fi. de exceptio. libr. 6. vbi ponit istum casum, & alios, quā vide. ¶ Vbi Dominicus di-
12 cit, quòd quando crimina puniūtur † per vtrūq; ius, tunc est locus præuentioni. arg. in cap. tuæ. de procura. & per gl. in. c. nos inter. de purg. ca-
13 no. ¶ Adde, quòd exceptio rei iudicatæ † inter easdem personas potest opponi corā quocunq; iudice, & sic quòd sententia lata ab vno competente iudice, debet seruari ab alio, cuiuscunq; iurisdictionis sit: & sic, quòd iudex ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ per laicum in casibus spectantibus ad cognitionem iudicis secularis, & cōtra secularis debet admittere exceptionē rei iudicatę p ecclesiasticū. ¶ In illis casibus ad eū spectātibus. vt in. d. c. fi. de exceptio. in. 6. ¶ Tñ in casibus, in qbus iudex eccle siasticus habet cognitionem inter laicos, non po-
14 test † eos incarcerare, sed tantummodo per censuram ecclesiasticam compellere, nisi solummodo in crimine hæresis. vt tenet singulariter Iohan. Andre. in additio. ad Specul. in rubrica. in titul. de offi. ordi. & de maiori. & obe. & dicit, q̄ ita communiter tenetur. & text. in. c. fi. de foro compe. in. 6. & ibi Anchara. & Philip. & vi. Felin. in cap. cùm sit generale. de foro compe. colum. 7. nu. 20. & est arg. c. cùm episcopus. de officio ordi. in. 6. vbi licet ibi dicatur generaliter, quòd episcopus de causis ad forum ecclesiasticum spectantibus in quolibet loco sui episcopatus possit cognoscere, tamen loquitur de captione, statim restringit ad clericos. & idem videtur sentire. cap. quamuis. de pœnis. in. 6. & pro hoc videtur facere. l. placet. C. de sacro sanct. eccles. vbi iudex eccleiasticus excommunicat, secularis deportat sacrilegiū. Et sic debet intelligi text. iuncta glos. in cap. cōtra idolorū. 26. quæstio. 5. quæ dicit colligendo ex text. quòd episcopus potest carcerare reos, qa debet intelligi, quādo sunt clerici, vel ecclesiasticæ personæ, vel loquitur de hæreticis, & idolorum cultoribus, vel aruspicibus, qui similiter hæretici appellantur, & de sacrilegis, quos puniendos, castigandos, & carcerādos lex ciuilis regni permittit. 18. tit. l. 10. par. prima. quæ incipit, defendimiento. &. l. 7. titul. 5. for. ll. lib. primo, quæ incipit, ninguno. vbi punitio sacrilegij remittitur ad episcopum, vel ad iudicem ecclesiasticum, & facit bonus text. in. c. accusatus. de hæreti. in. 6. put tenet Pala. Rubi. in repet. t. per vestras. versi. sed & pulchra dubitatio. fo. 80. nume. 24. &. 25. ¶ Licet in contrarium videtur: nam ratione delicti factus est de foro ecclesiæ. vt in authentic. Item nulla communitas. C. de epis. & cleri. & capitul. cùm sit generale. & capitul. ex tenore. de foro compe. ¶ Qđ non obstat: quia licet ad episcopum spectet subditum, siue laicum, siue clericum non solùm corrigere, sed punire, debet hoc facere secundum canones per censuram, cuius nomine censuræ ecclesiasticæ continetur excommunicatio, interdictum, & suspensio. vt in capitul. quærenti. de verbo. signi. quæ tendunt ad correctionem, non ad pœnam, & sic est speciale in crimine hæresis, vt tenet Odral. consilio. 86. singulariter, quem vide, vbi dicit, quòd in aliis inuocet brachium seculare cap. primo. de offi. ordi. & ibi glos. & Inno. & videtur expressum in authē. causa quæ fit cum monacho. C. de episcopis & cleri in fine. &. c. fœlicis. de pœnis. in. 6. & tenet Alb ericus de Rosa. in. 3. parte statu. quæstio. 43. & idē in expresso tenet. d. l. 7. titul. 3. libr. 1. & l. 4. titul. 1. &. l. 26. titul. secundo libro. tertio in ordina regali. ibi. No sean osados de fazer execucion
15 † enlos bienes delos legos, ni prēder, ni encarcelar sus personas, pues el derecho pone remedio contra los legos rebeldes en cumplir lo que por la yglesia justamēte les es mādado, y sentēciado, cōuiene a saber, que la yglesia inuoque la ayuda del braço seglar. vt text. in authentic. de sancti. episcopis. §. si quis contra aliquem. collatio. 9. vbi sentētia lata per episcopum mādatur executioni per iudicem secularem: & sic licet iudex ecclesiasticus in casibus de iure permissis suprà notatis

tatis habeat iurisdictionē quoad cognitionē in laicis,nō tamē habet actualē executionē,cū sit distincta iurisdictio.vt in.c.postulasti.de foro. cōpe.nisi de hoc habeat cōsuetudinē,vt dixi suprà, in.2.in.gl.1.nu.12.quā vide in tātū, q etiā si causa sit de foro ecclesiæ,vt causa dotis, vel huiusmodi,iudex ecclesiasticus ordinarius, vel delegatus suā sententiā nō exequitur,possessionē corporalē dādo sed laico iudici dādā mādabit. tenet Innoc.in.c.significasti.de offi. delega. & sequitur Lucas de Pēna in.l.expertes.C.de decurio.lib. 10. ☞ Hinc est,q si ecclesiasticus iudex executionem facit in laicū,vel in suis bonis, turbaret iurisdictionē regalē.vt infert Mōtal. vbi suprà. & dicit,q facit quod notatur in.c.Romana.§.cōtraētes. de foro compe.in.6. ☞ Et ideo dicit Iohā.de de Palat. Rubi.vbi suprà.nu.17. q procedit ergo iudex †ecclesiasticus cōtra laicos secūdū canones cēsurādo,primò excōmunicādo, deinde de anathematizando, & inter dicēdo, postea cū ecclesia nō habeat vltra quid faciat, inuocet brachiū seculare:ante enim quā ista faciat, nō debet inuocare.vt dicit esse gl.notabil.relata ad text. in Cle.dispēdiosam.de iudiciis.in vers.coērcere.& ibi Lanfran. in repeti.& per alia iura relata. per d.Pala.Rubi.vbi latè de.q.ista vbi in.nu.26. tenet,q licet laicus propter delictum efficiatur de de foro ecclesiæ, vt ecclesia possit illū cōdēnare nō tamē poterit exequi sententiā in eius bonis, vel capere eius personā,quod dicit esse notādū, & credit verisimū. ☞ Quoq; dic,q iudex ecclesiasticus †tenetur iuuare secularem,& suā sententiā mādare executioni:& hoc debet facere, non obediēdo,sed patrocinādo, & fouendo iurisdictionē temporalē in licitis, & honestis. vt tenet Bald.in.d.c.1.de officio.ordi.1.colū.vers.quæro. cū Innoc.& facit text.in.c.1.de exceptio.libr. 6. & si laici nolūt obedire suo præsidi, episcopus requisitus pōt,& debet eos ex cōmunicare, sicut secularis cōtra inobediētes episcopo potest multā,vel bānū inducere:quia istæ duæ iurisdictiones sūt inuicē colligatæ,& cōfœderatæ. Et ideò vnus iudex debet vitare præscriptū alterius, sicut dicit lex,q si duæ ciuitates sunt adinuicē cōfœderatæ,vna debet vitare proscriptū alterius, & si proscriptus nō vult obedire, debet punire de obediētia.vt. in.lnō dubito.ff.de capti.& per Barto.in.l.à diuo pio.§.1.ff.de re iudi.prout ad literā tenet Bald. vbi suprà.versic.quæro & cōtra. & Abb.in.d.c.1.nu.14. ☞ Et idē dic, q si pro capiēdo malefactorē †officialis nō habet sufficiētē familiā, pōt impetrare brachiū alterius iudicis. vt tenet Angel.in.l.2. C. de his qui latrones. & Iohā.de Plat.in.l.fiscalibus.C.de exacto.tribut. lib.10. Et idē tenet Iohā.de Plat.in.l. tāti collaterales.§.eos licet. C. de re mili.li.12.vbi iudex nō habēs officiales in sua iudicatura, potest recipere de loco proximiori alterius iudicis pro suis executionibus faciēdis.arg.l.diuus.ff. de tutori. & cura dat.ab his. ☞ Quinimo dicit, q si habens merū imperiū nec habet locū ad exercendū,pōt in loco viciniori illud exercere,q est notandum. Et ibi quoq; tenet,q officiales.,& potestates, tā ciuiles,quā ecclesiastici debēt se inuicē iuuare, & vnus pōt implorare brachiū alterius. vt in.l. episcopale.C.de episco.audi.text.in.c. vnico.de de statu regul.in.6.& in.c.dilecto.de sent. excō. in.6. ☞ Tamē si rex,vel eius magistratus vult capere maleficos, & latrones,nō pōt ad hoc cogere sibi subitos,maximè homines ciuitatum,quia stipendiis regis sunt malefici capiēdi,nā ideo habet tributa, & regni reddit⁹, & quētus regni,vt regnū seruet absq; subditorū grauamine,iustitiā faciat.vt Andre.de Iserni. in lib.feudo.in titul. de statu.& cōsuet. §. nauigia. & tenet Lucas de Pen. in.l.1. C.vt rustici ad null.obsequi.colū.7. lib.11. ☞ Et facit quod tenet Bald.in. c. licet vndiq;,de offi.delegā.vlti.colū. quod sequitur Ias. in.l.à diuo pio. §. sententia. ff.de re iudi.nu.8.q episcopus tenetur obedire literis potestatis ei scribētis, & habētis tēporalē iurisdictionē,quia hoc facit authoritate legis, ad quod dicit, q est glos.notabil.in.l.ex ea.ff.de positi.& si non facit punietur per archiepiscopū. quod dicit esse notādum.& vide Bald.in.d.l.ex ea causa.numer. 2. ☞ Facit quod tenet Paris de Put.in tracta. syndica.in parte,brachiū officialis. fo. 64. Vbi ait, q secularis tenetur exequi sentētiā iudicis ecclesiastici.per glos.in.l.episcopalis dignitas. C. de episcopis & cleri.& in.d.c.1.de offi.ordi. & Iohā.de Plat.vbi suprà.tamē iudex secularis nō tenetur exbannire excōmunicatos ab episcopo, licet debet eos vitare,tenet Ias.in.d.l.à diuo pio. in.d.§.sētētia.nu.10. ☞ Sed si iudex secularis †sciret sententiā iudicis ecclesiastici iniustè esse latā, non tenetur exequi nec brachiū impertire, secūdū Inn.in.c.pastoralis.de offi.deleg.& Abb.in. d.c.1.de offi.ordi nu.12.qa non debet esse executor ad malū cōtra cōsciētiā facit.l.nō tantū. ff.de appella.& idē tenet Cardi.in Cle. pastoralis.§. deniq;.in fine.de reiudi.vbi ait,q brachiū seculare non debet quis impertire quādo cōstaret quē fuisse iniustè cōdemnatum,& tunc non remittet, aliàs ædificaret ad gehēnā tanquā faciens contra conscientiam.vt in.c.literas.de resti.spolia.allegādo Inno.in.d.c.1.de offi. ordi.qa in bono tātū

debet

debet ſuum auxilium impendere. vt Innoc. ibi. ¶ Et ideò dicit Barto. in l. diuus. ff. de cuſto. reo-
† 20 rum ꝙ tunc iudex ſecularis † poteſt ſummatim cognoſcere, cuius contrarium tenet Bald. in authen. clericus. C. de epiſcopis & cleri. & Guiller. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſd. om. iudi. & docto. in dict. Cle. paſtoralis. de re iudi. & in. c. de cętero. eod. tit. quia eſt inferior. & Innoc. in. c. cùm in iure. de officio. delega. & contra Bar. tenet Iaſ. in. d. l. magiſtratibus. nu. 10. vſq; in fine. & Ang. in. d. l. diuus. & in. l. prima. C. de exhiben. reis. & Abb. in. c. at ſi clerici. de iudi. Ang. in tracta. malefi. in parte, nec non ad denuntiationem. nu. 14. & ibi Auguſt. in additio. tenet quoq; cõtra Bart. & ſic, ꝙ iudex ſecularis nõ debet de nouo cognoſcere anteaquã puniat. de quo per And. Sicul. Barba. in. d. c. 1. de offi. delega. col. 28. cũ ſequentibus. vbi vult ſubſtinere opinionẽ Bar. p. 6. col. ¶ Sed tu intellige & ſalua Bar. in aliis criminibus, excepto in crimine hæreſis, quia in iſto caſu ſolum modo tenetur ſtare proceſſu, & non in aliis caſibus. vt tenet Abb. ſic intelligendo Bar. in. c. fi. in fine. de ſtatu monacho. vbi ait, ꝙ ſi iudex eccleſiaſticus tradit clericum, vel laicum iudici ſeculari per eum puniendum iudex ſecularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici, excepto in crimine hæreſis, & ſolummodo in iſto caſu errauit Bar. in dict. l. diuus. ſecundum eundem Abb. quod nota, facit tex. in. c. inquiſitionis. §. prohibemus. de hęreti. in. 6. & iſtãmet opinionem vult tenere idem Abb. in. c. 1. de officio ordi. num. 12. verſi. ſed aduerte. pro qua opinione eſt tex. in. l. 2. tit. primo. foro. ll. lib. 4. ibi, de que los obiſpos y los prelados de la yglesia los juzgarẽ por hereges q̃ los quemen. ¶ Sed quãdo iudex ſecularis inuocat auxilium eccleſiaſticũ, tenetur facere fidẽ de proceſſu. vt Innoc. & Abb. in dicto c. primo de offi. ordi. & Barb. ibi col. 27. vbi in col. 28. cum ſequentibus tenet quoq; contra Bar. ¶ Sed tene, vt dictum eſt, ꝙ excepto in delicto hæreſis iudex laicus debet iterũ cauſam examinare, quando ſibi traditur per epiſcopum clericus puniendus. tenet Ang. in authen. de ſanct. epiſcopis. §. ſi verò examen. col. 9. & Abb. vbi ſuprà. Et iſtã concluſionẽ cõtra Bar. tenet quoq; Stepha. Aufrer. in tract. de poteſtate. ſecula. contra eccleſia. tomo. 5. tra. in. 4. regula. nu. 31. & 32. folio 436. vbi concludendo dicit. reſtat igitur concluſio, ꝙ in criminalibus aliis ab hæreſi iudex ſecularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici. ¶ Eccleſiaſticus tamen poteſt compelle-
21 re ſecularem, ſi non vult ſibi impendere † auxilium, ſed non ecõtra. glo. in. c. primo. & ibi Abb. de offi. ordi. nu. 11. quia ſecularis non poteſt compellere eccleſiaſticũ, ga maior eſt eo. facit. c. qualiter. de iudi. & c. legimus. in fine. 93. diſt. ¶ Sed
22 iudex eccleſiaſticus † compellitur per ſuum ſuperiorem eccleſiaſticũ. vt in. c. 2. de excep. in. 6. ¶ Et licet poſsit ſecularis cogi per eccleſiaſticũ. non intelligas per quẽlibet eccleſiaſticũ, ſed per
23 ſuũ † ordinariũ vt in. d. c. 2. cui ſubeſt ratione peccati: quia ſi eccleſiaſticus inuocat brachiũ ſeculare, qui non eſt de ſua dioœceſi, non poterit nõ parentem compellere, quia eſt extra territorium. c. 2. de conſtitu. in. 6. l. fi. ff. de iuriſ. om. iudi. ſed implorauit auxilium dioœceſani, cui ſubeſt ille ſecularis, & ille compellet ſecularem. vt Cardi. in. d. c. primo. & Barb. ibi. 33. & 34. col. ¶ Sed non cogitur iudex laicus procedere, † vel condemnare ad
24 mandatũ epiſcopi. Bal. in margarita. verſi. iudex. verſi. 21. & Innoc. in. dict. c. primo. de offi. ordi. licet condemnatum ab vno alter debeat euitare. vt Bal. vbi ſuprà, quod dicit eſſe menti tenendum. ¶ Sed ſupradicta, quòd iudex ſecularis debet iuuare eccleſiaſticum innocantem ſuum auxilium intellige quando ſententia eſt † in rem iudica-
25 tam tranſacta, ſecus ſi eſt appellatum ab ea, quia tunc nõ tenetur obedire iudici eccleſiaſtico contra clericũ appellãtem à ſententia ſua. ita ſingulariter Oldral. cõſilio. 89. vbi hoc per multa fundamenta, tenet, & dicit hoc verius, maximè ſi appellatio eſt emiſſa ex cauſa probabili. quod nota. Et tenet Abb. in. c. primo. de offi. ordi. nu. 11. quem vide. & idem tenet dictus Stephanus Aufrerius in dicto tracta. de poteſtate ſeculari. in quarta regula numero. 32. tomo quito tractatu. folio. 436. dicendo, ꝙ ſi epiſcopus inuocat brachium ſeculare contra clericum ſuum, qui tamen ab eo ex probabilibus cauſis ad ſedem apoſtolicam appellauit, princeps, vel iudex ſecularis non debet eum iuuare, quia eidem epiſcopo poſtquam eſt appellatum ab eo ſubditus poteſt reſiſtere. l. prohibitum. C. de iure fiſci. lib. 10. & procedendo, appellatione pendente, videtur ſuperiori iniuriam facere. c. nomen. 2. quæſtione prima. & l. quoniã iudices. C. de appel. vbi dicitur, ꝙ offi cialis non reſiſtens pertinaciter iudici non recipienti appellationem, punitur. 30. pondo auri. ex qua lege poteſt ſubſtineri ſecundùm Stepha. vbi ſuprà, quòd iudex temporalis poſsit impedire executionem ſententiæ, preſertim irretractabilem, à qua fuit ad ſedem apoſtolicam appellatum, donec releuandi tempus ſteterit. quòd ſæpenumero fieri vidit, quod nota.

¶ In tantum

℣ In tãtũ, ꝙ si secularis requisit⁹ ab ecclesiastico
26 nõ impẽdit suũ auxiliũ † in casu in quo debet, est excommunicatus. vt tenet Archidi. in. c. 1. de statu regula. libr. 6. & Paris de Pute. vbi suprà.
27 ℣ Sed quæritur, an iudex † delegatus, qui nõ habet in mãdatis ex presse, põt inuocare brachiũ secularе. Federi. de Senis hãc. q. examinat in cõsilio. 163. & primò dicit, ꝙ nõ: quia iurisdictio delegata, est stricti iuris odiosa, & extra ordinaria, & sic restringẽda, & coarctãda, & personas in rescripto nõ cõprehẽsas nõ extẽditur. c. edoceri. de rescrip. & ibi glos. & c. nõnulli. eod. titul. & c. fi. de offi. delega. & dicit tenere Archidi. in. c. officiũ. de hæreticis. in. 6. ℣ Tamẽ dicit, ꝙ in cõtrariũ tenet Innoc. in. c. significasti. de offi. delega. & Hosti. eod. titul. c. 1. & Specula. in titul. 1. §. sequitur. versic. sed nunquid seculare. & idem Archidi. in. c. administratores. 23. q. 5. quia aliqua repromissa, vel prohibita, omnia quæ sequntur ex ea, permittuntur, vel prohibentur. vt in capitul. præterea, de offici. delega. & cap. prudẽtia. §. sexta. versic. cæterũ. l. ad rẽ. ff. de probatio, in qua opinione remanet. Federi. in. d. cõsilio. Quia cũ iurisdictio ecclesiastica, & coërtio non sufficiat ad cõprimẽdũ cõtumaces, & inobediẽtes, meritò ꝑ secularẽ potestatẽ se iuuare debet ecclesia, sicut ecõtra. ℣ Et cõtrariũ soluit, dicendo, ꝙ non obstat, ꝙ iurisdictio delegata sit restringenda: quia habet locũ, vbi per delegatã iurisdictionem derogaretur iurisdictioni ordinariæ, quæ est fauorabilis, & ibi quoq; respõdet ad alia, quæ in contrarium possunt adduci.

haga requerimiẽtos, c q̃ no lo hagan.

Summarium.

1 Protestatio dicitur denuntiatio publicè facta causa iuris conseruandi.
2 Quatuor species protestationum.
3 In protestatione regulariter, scriptura non requiritur. Fallit vt hic.

c Requerimientos. Quæ protestatio dicitur,
1 † quòd est denuntiatio publicè facta causa iuris cõseruãdi in futurũ, qđ protestãti cõpetit, vel cõpetere põt. c. cũ in. de cõstitu. & c. cùm magna. de electio. prout tenet Cardi. in. Cle. 1. de procurato. nu. 16. q. 13. vbi dicit, ꝙ idẽ tenet Zẽzeli. per. l. fi. §. Item si prædixerit. ff. naut. caupo. stabul. Alij autem aliter definiunt, vt per Bart. in. l. nõ solũ. §. morte. ff. ꝙ de noui. ope. nũtia. vbi ait, ꝙ protestatio dicitur de nũtiatio cũ testatione facta. vt in. l. de testatio. ff. de verbo. signi. & in. l. plebs. §. detestatum. quæ definitio dicit ibi quòd sit verissima. nu. 11. vbi multifariis modis hoc exponit.

Y si dello no quisieren, cessar, nos lo

℣ Et sunt secundũ eum quatuor
2 † species protestationũ. Et in quãtũ dicit, ꝙ secũda est protestatio prohibitoria, seu inhibitoria, ne aliquid fiat, quę cõuenit nostro text. ista consistit circa tria. Nã quãdoq; prohibetur vt nõ fiat id quod prohibito erat permissum, nõ tamẽ erat obligatus ad faciẽdũ, vel nõ faciẽdũ. Quandoq; prohibetur vt nõ fiat id quod prohibitus tenea tur facere. De vno quoq; mẽbro vi. per Bart. ibi. nu. 34. cũ sequẽtibus. ℣ Et in quãtũ Bart. reprehendit difinitionẽ Iohã. Mon. vt protestatio dicatur clamosa denũtiatio, & sic videtur intelligi, ꝙ nõ possit fieri protestatio in scriptis. C. l. fina. C. de negotiis gestis. dicit Alexãd. in. d. §. morte. nu. 9. ꝙ dicta definitio Iohan. Mon. põt defendi, quia etiã scriptura clamare dicitur. vt patet in. c. cũ Marthæ. de celebra. miss. versicul. mosayca vox. & ꝙ notat. Bar. in. l. Ariani. C. de hæreticis. dũ dicit Alex. ꝙ lex semper loquitur, & quia secũdũ Ias. in. d. §. morte. nu. 12. hoc est modicæ vtilitatis, vlterius non insistendum. ℣ Et quòd in ista protestatione regulariter nõ requiratur scri-
3 ptura, † sed potest fieri in scriptis, vel sine scriptis, est text. & ibi Bart. in. l. fi. C. de negotiis gestis. & ibi alij docto. gl. in authẽ. de tẽpo. nõ sol. pecu. § cõtestationẽ. colla. 7. quia non est de casibus specialibus requirentibus scripturã. vt per glos. magnã in. c. 1. de censi. in. 6. quãuis cõtrariũ teneat glos. & malè in. c. cupiẽtes. de ele. in. 6. in verbo proposita. & ibi reprobant Anchara. & Domi. & bene secũdũ Ias. in. d. §. morte. nu. 21. ℣ Quod dicit ibi Ias. ꝙ fallit primò, vbi protestatio succedit loco actionis, seu libelli, ex parte actoris. vt in. l. si. vt perfectius. C. de annali. exceptio. ℣ Secũdò fallit, quando protestatio succedit loco exceptionis nõ numeratæ pecuniæ, vel nõ numeratę dotis, & sic ex parte rei. vt in authẽ. hãc autẽ. C. de non numera. pecu. Et isto modo patet, ꝙ secunda falliẽtia differt à prima, quamuis Saly. & Bald. in. d. l. fi. C. de nego. gestis. reprehẽdãt Bart. in. d. §. morte. nu. 27. & malè secundùm Ias. ibi. nu. 21. quia dicũt secũdã falentiã cõtineri sub prima. ℣ Vltra Bart. secũdũ Ias. fallit tertiò, quando per protestationem agitur de periculo personæ,

personæ;& sic per eam patitur prę iuditium irreparabile, tunc propter grauitatem præiuditij, requiritur scriptura. tex. est in authen. si quis ei. & ibi Saly. ad hoc notat. C. de adulteriis. & Roma. in addi. ad dict. §. morte reputat illum tex. ad hoc singula. ☞ Quartò fallit, quãdo aliquis inuitus non potest cogi ad acceptandũ tutelam, sed sponte si vult acceptare, debet hoc infra quatuor mẽses protestari in scriptis, ꝙ eam acceptat. tex. est in authẽt. presbyteros vltima. & ibi Bal. ad hoc notat. C. de episcopis & clericis, & ratio est secundum eum quia acceptatio tutellæ ex actu fori. l. actus. C. de feriis, & ideò requirit scripturam. c. quoniam contra. de probatio. ☞ Quintò fallit in casu. §. si quis de prædictis. & ibi Barto. ad hoc notat in authen. vt cùm de appella. cogno. quando filius neglexit patrem suum, qui est furiosus, & non vult eius curã suscipere, si extraneus sibi protestetur in scriptis, debet priuari hæreditate, & successione patris. Et idem si non esset filius, in alio cognato qui aliàs sperat hæreditatem. Et ratio specialitatis potest esse in hac fallentia propter grauitatem præiuditij, quæ est in priuando filium à tali successione patris. l. cùm ratio. ff. de bonis dãna. cum similibus. prout tenet Ias. vbi suprà. ☞ Quoque dic, quòd in casu istius text. requiritur, quòd protestatio fiat in scriptis ad hoc, vt regi possit constare, & quia potest parare præiudi tium irreparabile, & tunc requiritur scriptura. vt est tex. singularis in dicta authẽ. si quis enim. C. de adulte. & ibi ponderat Saly. & tenet Alex. in dicto. §. morte. col. 8. num. 33. vbi per Bartol. Alex. & Ias. latissimè de ista materia protestatio nis.

haga saber[d], para q̃ nos lo mandemos remediar de mane ra q̃ nocõsientan q̃ cosa passe en nro perjuyzio, yde nra

Summarium.

1 Relatio quando superiori fiat.

d 1 Saber. [d] Quia propter defectum iurisdictionis relatio fit superiori, † vt tenet glo. in. l. prima. C. de relatio. in verbo, consulat, in fine. & sic hic iudici seculari prȩcipitur, quia non potest contra ecclesiasticum vsurpantem regalem iurisdictionem procedere. De qua materia vi. l. prima. ff. d̃ relatio. & in. c. intimasti. vbi omnino de appella. & Alex. in. l. iudices. C. de iudi. nu. 5. Et licet possit procedere contra talem personam ecclesiasticã vt dixi suprà in glo. vsurpan. num. 9. debet ad regem deferri, vt hîc. ☞ Et vi. alium casum, in quo relatio fit principi. in. c. 6. suprà eod. & quæ ibi dixi in parte, notisi quen cõ tiempo. ☞ Alium casum habeo in. c. 22. infra eod. in fine. & ibi dicam. ☞ Et relatio non solum pót fieri ad principem, sed etiam ad alium superiorem, qua pendente, officium referentis debet silere, quando fuit relatio facta in casu promisso. vt in. l. cum à nobis. C. de dilatio. prout tenet Bald. in. l. eum quem. §. iudicibus. ff. de iudiciis. ☞ Et super dubio iuris potest consulere superiorem, quæ consulatio nec hodie, nec olim est prohibita. vt glo. in. l. diuus Marcus. ff. de officio prȩsi. vbi quoq; tenet, ꝙ de facto consuluitur princeps, licet præses non. vt in. l. eum qui. ff. de iudiicis. ☞ Et tene, ꝙ in casibus, in quibus relatio fit superiori per inferiorem, debet inferior iudex illicò acta litigatoribus edere. vt in. c. intimasti. de appellatio. & ostendere partibus relationem, quam faciunt superiori. 2. quæstione. 6. vidum aliàs posset appellari. glos. in. c. cùm olim magister de officio delegat.

Summarium

1 IN his, quæ regi pertineat, non debet fieri prę iuditium.

2 Regalia an rex potest concedere, & si concedit, quid venit in concessone.

e

En nuestro perjuyzio.

e In his scilicet, quę sunt regalia. vt in titul. quæ sunt regalia. in vsi. feud. & ibi Bal. & Andre. de Isern. quia in his † & similibus, quæ pertinẽt regi, non debet fieri quidquam in eius præiuditium, vt hîc, quia dãnum pateretur, si auferretur sibi commodum proueniens ex publico, vt in. l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco publi. & ibi per Barto. & in. l. proculus. ff. de damno infecto. ☞ Et an si rex 2 potest concedere regalia, † & si concedit, quid venit in concessione? Vide Paridem de Puteo. in tractatu syndicatus. in parte, de excessibus baronum. folio. 11. numero septimo, & octauo, cum sequentibus.

Summarium

Summarium.

VBicunq; iurisdictioni prejuditium paratur, iudex potest ex se, nemine petente, prouidere.

f Iurisdiction. f Quæ fit cognoscendo inter laicos super re merè profana, & in aliis. vt dixi supra in glos. vsurpan. ▽ Et ideò dixit Bar. in. l. si quis libertatem. ff. de peti. hæredita. ꝙ vbi 1 cunq; † iudici, vel iurisdictioni paratur aliquod prejudicium, tunc iudex potest ex se, nemine petente, prouidere. & tenet Iohā. de Plat. in lege præcipitur. C. de cano. largi. titulo. lib. 10. nu. tertio.

jurisdiction f, que luego sea remediado g, y notificado a nos.

Prętorū. Caput. 21.

TEmandamos, y defendemos, que los dichos nuestros assistentes, o gouernadores, o corregidores, ni alguno dellos: no accepten ruego a, ni car-

Summarium.

1 IVrisdictio vbicunq; offenditur, quilibet de populo admittitur ad agendum.

g Remediado. g Procedendo, si potest, contra turbantem, vel impedientem. vt dixi. suprà in. c. 3. in glo. en fauor de su jurisdiction. & si non potest procedere, nuntiet regi, vel suo consilio regali vt hic. ▽ Et vide Bal. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. om. iudi. in prima lectura. vers. extra scias. vbi tenet allegando Dy. in consiliis, ꝙ semper ad 1 mittitur † ad agendum quilibet de populo, vbicunq; est offensa iurisdictio iudicis. Et ponit exemplum in confratis confinibus, & prẽcepto spreto, & consimilibus, quod dicit esse menti tenendum. Et idem tenet in additio. vbi dicit, ꝙ est actio annalis. ▽ Adde tamen, ꝙ minus delictum est offendere iurisdictionũ prętoris, quàm offendere priuatam personam. tenet Bald. in. l. si familia. ff. de iurisdi. om. iudi.

Prætorum. Cap. XX. finis.

Sequitur Caput. XXI.

Summarium.

1 ROgare, & mandare, paria sunt.
2 Rogatio maiorum proiusso habetur.
3 Rogamina maiorum, vel potentium, vel blanditia, an inducant iustum metum.
4 Blanditiæ principis, & importunitas, iustũ metum inducunt.
5 Donatio facta mulieri, per maritum ex frequenti petitione mulieris, non valet.
6 Blanditijs potest quis testatorem inducere ad sibi legandum, secus si blanditiis inducitur in pernitiem alterius.
7 Quando blanditijs quis inducit testatorem vt testamentum reuocaret, institutus in tali testamento reuocato à secundo hęrede scripto, reuocabit hæreditatem per actionem de dolo. Quod habet locum non solùm in hærede instituto per blanditias reuocato, sed etiam si testator volebat ei relinquere hæreditatem, vel legatum & per suggestiones non relinquit.

a 1 RVego. a Quia rogare, † & mandare paria sunt. vt tenet glo. & ibi Bar. in. l. si negotiũ. C. de negocis gestis. & in. l. 1. §. fi. ff. mãda. maximè si sunt rogamina istorum curialiũ, quia in isto casu maiores dicuntur si istis iudicibus procurant officia. ▽ Ta-
2 lis enim † rogatio maiorum habetur pro iussu. l. prima in principio. ff. quod iussu. & ibi Paulo
3 de Castro. & Bal. in. l. si mandator. C. quòd † cum eo. Bart. in tractat. de tyrannia. in. 7. q. principal. Alexan. in. l. quia. colum. pen. ff. de iur. om. iudi. & in consilio. 124. in primo volu. in fine. & Andre. de Isernia. in titu. de feud. sine culpa nõ amittẽ. c. si quis miles. vbi adducũt illud, quod communiter dicitur. Est rogare ducum species violenta iubendi. ▽ Et an rogamina potẽtium,
4 † vel blanditia inducant iustũ metum. vi. glos. in Clemẽ prima. de testi. in verbo, exhortamur. Abb. in. c. Abbas. quod metus cauſ. facit tex. in cap. cùm inter seniorem. de electio. & ibi Abb. vbi tenet, ꝙ sit idem de minis potẽtiũ. vt Abb. in cap. primo. de officio delega. ▽ Quod intellige, quando sunt soliti sæuire in non obedientes suis rogationibus, non aliàs secundùm Abb. &

Andr

Andre.Sicul.in.d.c.primo arg.tex.in.l.ad inuidiam.& in.l.metũ.C.q metus causa.¶ Item blan
4 ditię † principis iustum metum inducunt. per glo.in.l.prima.C.si rector vel prouin. secũdum Barb.in. d.c.primo, & tenet additiona. Paulus de Cast.in.l.1. C.si quis aliquẽ testa. prohibu. ¶ Itẽ importunitas secundum glos.in.c.audacter.8.q.1.gloss. & quod ibi notatur in. c. cũ adeò. de rescrip. & tex. in.l.1.C.de petitis bonorũ.subla.lib. 10. ¶ Vbi Bald.te-
5 net, q donatio † facta mulieri per maritũ ex frequenti petitione mulieris, talis donatio non valet, nec cõfirmatur per mortem mariti, quia quodam calore iracundiæ est facta secus si blanditiis vir inductus fuisset ad donãdum alteri. arg.tex. in.l.fi.ff.si aliqui testa. prohibu. de quo vide singulariter Montal.in.l.3.tit.9.foro.ll.lib.3. in glo. 1. vbi idem tenet & Bal.in.c.si quis.nu.3.de feudo dato inuit.legi. cõmis.in vsifeud. ¶ Vbi Mõ
6 tal.& Bal.tenent.q blanditiis † quis potest testatorem inducere ad sibi legandũ, qñ blãditię tendunt ad sui cõmodum, tamen vt quando blanditur testatorem, vt eum hæredẽ instituat. ¶ Secus si blanditur imperniciem alterius.suggerẽdo falsas causas testatori, vt tollat hæreditatẽ iam instituto. ¶ Et vide Pala. Rub.in repeti.rub.de donat. §.81.folio.§8.vbi idem tenet & d materia ibi per eum. Tamẽ dicit. ibi.nu.11. q in isto casu quan
7 do blanditiis † quis inducit testatorem vt testamentum reuocaret, institutus in tali testamẽto reuocato reuocauit à secundo hęrede scripto per actionem de dolo vel in factum hæreditatem, licet testamentum valeat. Ita dicit q tenet Ang.in l.fi. C.si aliquem testa. prohib. vbi ait, q ita fuit iudicatum Perusij, dũ ipse esset vicarius episcopi, quia quidam enim instituit hæredes in suo testamento quosdam religiosos, seu conuẽtum, & quidam agnati sibi tantum persuasserunt, dicendo, q erat malefactum instituere tales religiosos, & q talem hæreditatem conuerterent in malum, & ita fecerunt, q eos instituerent, fuit iudicatum q illi religiosi obstinerẽt succesionẽ, quod dicit esse bene notandum, quamuis contrarium vellit glo.cum qua ibi Cy.transit in.l.quidquid C.arbitri.tutelę, & sequitur Bal.in.d.l.fi.in fine. ¶ Quod extendit Ang.vbi supra, q hoc non so-

ta [b] que les sea escripta en los casos de justicia por persona de nra corte ni defuera della, antes sin embargo della hagã, y administrẽ la justicia real mẽte, y cõ effecto, y qualqer carta de ruego q̃ se les escriuierẽ de nra corte en los casos de justicia, nos la embie.

lũm habet locum in hærede instituto per blanditias reuocato, sed etiam qñ testator volebat ei relinquere hæreditatem, vel legatũ, & per suggestiones non relinquit, qa datur actio de dolo cõtra talem suggerentem illis, quibus, adẽptum est vel eius solicitudine non relictũ, vt in.l.1.ff.de doli except. qđ dicit Ang. esse casũ notabi. et quotidianũ. & idẽ tenet Ang.in.l.nõ enim.pillũ tex.cũ glo.ff.de inoffi.testamẽ. & sequitur Cæp.cautel.62.et Ias.in.d.l.fi. C.si aliquis testa. prohib. q legit eũ iuncta.l.1.nu.3. licet Pala.Rub.de eo nullã faciat mentionẽ, sed solũmodo sua dicta extrahẽdo. & hanc opi. sequitur Anto.Cors.in notabi.suis.in parte, hęres. ¶ Et licet Ias.in.d.l.fi.& Pala.Rub.teneant, q tale testamentũ valeat, licet prim⁹ institutus põt à secũdo aduocare bona per actionem de dolo, videtur mihi. q tale testamentũ nõ valeat, & facit ad hoc, qđ tenet Sco.1.4.dist.15.vbi ait, q isti, qui appropinquant mortui, licet videatur habere aliquẽ rationis vsum, si tamẽ stantiũ importunitatib⁹ lacessiti, & victi, mutant testamentũ, & quodã modo consententiũt inuiti. nullũ robur habet talis voluntas, & presumitur ope, & malitia illorum fecisse non autem ex consensu. Quia vt dicit Philosop.3.Ethy.ignorantia. & aliqualis coactio excludit voluntarium, prout refert dictus Pala. Rubi. vbi suprà.numero quarto. cui concordat quod tenet Ias.in dict. l.prima numer.secundo, vbi ait, q licet tex.non dicat de eo qui coegit ad testandum, placet sibi, q testamentum redatur nullum. Nam sicut metus vitiat ipso iure matrimonium. vt in capit. Abb. quòd metus causa, & capit.locum & veniens. ita debet ipso iure vitiare institutionem.

[b] Carta. [b] Idẽ tenet Bar.& Paul.de Cast.in. l.prima. C.ne lice. potẽ.vbi dicit, quòd ille tex.facit contra eos, qui faciunt scribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus, quia incidunt in constitutionem.& vi.quæ dixi suprà in cap.3.in glo.procuradores.nu.18.

Prætorum. Cap.XXI. finis.
Sequitur Caput.XXII.

Summarium.

1 FOrtalitia, & domus fortes sine iussu regis & consiliariorum suorum non debent fieri, & sic quæ sunt ędificata, destruantur.

2 Muri non fiant sine licentia principis.

3 Castellum dicitur receptum, seu casuarium, vbi multi possunt se reducere, & munire, & per eum præbetur turbationis materia.

4 Aedificare an quis præsumatur in dubio pro se, non ad æmulationem alterius.

5 Castra noua, & fortalitia quis præsumitur facere cum iniuria & æmulatione alterius, eo ipso, quòd construuntur, & non sunt necessaria.

6 Castrum faciens ad dānum regis maculam perditionis incurrit.

7 Castra si de promissu ciuitatis sunt facta, vel si per tempora vetusta possidentur, nō cogitur quis ea relaxare.

8 Castrum quod à principio iustè & legitimè factum est, non est diruendum.

9 Dispositio vetans aliquid adquirere de nouo, non dicitur vetare, vel prohibere iam adquisita retineri.

10 Munitio facta in aliquo loco, quę periculosa potest esse alicui ciuitati, permitti non debet.

11 Muros fortallitij an sit licitum reficere sine licentia regis.

12 Fortalitium, quod est in totum destructum, an potest refici.

13 Solennitas, quæ in confectione instrumenti requiritur, an requiratur in refectione, quando fuit amissum.

14 Ecclesia ex toto collapsa, si erigitur, an debeat de nouo consecrari.

15 In refectione monasterij totaliter destructi requiritur episcopi licentia.

16 Reficienti ędificium de toto destructum, potest nouum opus denuntiari

17 Molitione castri authoritate principis facta omnia iura castri, & pertinentiarum extinguntur.

18 Cum destructio castri fit authorirate principis, debet refici eadem authoritate.

19 Si domus emphiteoticaria comburitur casu fortuito, si postea reficiatur, an cogatur emphiteota perseuerare in emphiteosim & soluere pensionem.

20 Si potestas finito officio confirmatur in eodem officio, dicitur nouus potestas.

21 Fideiubens in prima conductione, non tenetur in secunda.

22 Fideiubens pro potestate, non tenetur pro eo confirmato pro nouo tempore.

23 Promittens aquam nobili habentem aliquam domum, si destruitur, & postea reficitur, dicitur noua domus, & est liberatus.

24 Reficere an dicatur de nouo facere.

25 Prohibiti ædificare castra, non prohibentur reficere.

26 Ex instrumento refectionis gabella non debetur.

27 Factus, qui non potest à principio fieri sine licentia principis, potest tamen refici sine eius licentia.

28 Nauis sæpe refecta, dicitur eadem, etiam si de prima materia nil stet.

29 Qui potest comedere caseū, & oua, potest etiam comedere sanguinem.

30 Fortalitium, quod nō fuit funditus diruptum, sine licentia regia potest refici. Secus si fuit ex toto funditus destructum.

31 Fortalitium quando reparatur, debet fieri reparatio, vt antiqua forma non mutetur.

32 Personis priuatis licet muris circundare, & custodire loca propria.

33 Turris licet longissimo tempore stetit colapsa, nulla præscriptio tollit facultatem reficiendi.

34 Refectio turris prohibetur, quando imminent scandala.

35 Turris ecclesiæ potest fortificari tempore belli ad perpetuam vtilitatem.

36 Si princeps fortificauit castrum alicuius nobilis ad hoc, vt hostes non caperent illud, & ille nobilis bello finito recuperet castrum, an ab eo recuperet rex expensas quas fecit.

37 Castra & turres habentes, debent ea custodire, & reparare tempore belli & pacis, & noui homines illius ciuitatis, vel villæ.

38 Rex donans vasallos alicuius loci, an videatur donare proprietatem locorum, & fortalitium, quam habet in eum. Et an si potest donare inuitis hominibus loci.

39 Papa, vel rex concedens alicui castrum, & postea illud donat alteri, an valeat secunda collatio.

a TOrres. [1] Idem tenet text.in.l. 7. tit.7. lib. 4.in ord. regali.vbi fortalitia, seu domus fortes siue regis †iussu &consilio suorum consiliariorum & aliquorum hominum locorum circunstantium nullatenus fiant: & quæ sine regis mãdato sunt ædificata, destruãtur. Et sic notatur, ꝙ cum talia castra seu fortalitia pro maiori parte fiunt ad æmulationem alterius ciuitatis, & plerunq; viam seditionis præbent,non licet ea sine iussu principis fieri,vt hîc in nostro tex.& in.d.l.ordina. Facit tex.in.l.opus nouũ.ff.de operi. publi.&.l.2. C.de fundi limi.lib.11.vbi glo.in verbo, antiquitas.tenet non licere cuilibet castrũ habere.Idem tenet cõstitutio regni Neapoli.in tit.32.et.33.vbi prohibet fieri castra,& turres à priuatis quasi sufficiant publicæ imperiales municiones. & ibi gl. ▽ Qđ intelligit.d.l.2. C.de fundi.limi in limine regni, vel imperij, alibi autem, quilibet põt facere.quod sequitur Bar.in.l.ex hoc iure. ff. de iusti.& iur.num.7.sed tu tene ꝙ hodie per istũ tex. etiam si fiant in suo, nemo potest castrum, vel turrim ædificare, etiam licet non ædificet in limitibus regni sine licentia regia, quia præsumitur ad æmulationem regis,vel alterius fieri, vel prębere materiam seditionis. vt text. in.l.8. eod.titul.7.lib.4.in ordi.regali.ibi, muchos males y daños que se han hecho y hazẽ,y se podriã hazer en nuestros Reynos. Quod probat text. in.d.l.2.C.de fundi.limi.quæ incipit,qui cũm castra.&tenet glo.in.l.si in aliquẽ.ff.de offi.procõ.

2 & legati.in verbo.opera.vbi dicit,ꝙ muri † ciuitatis,& castra non fiant sine licentia principis, vel sui proconsulis. l. sacra. §. pen. ff. de rerum

3 diuisio.& quia castrum dicitur † receptũ,seu castuarium,vbi multi possunt se reducere,& munire.argum.ff.de aqua quotidi.& æstiua.l. prima. §.ait prętor.& dicitur ad differentiam terrę planę,& idem subiungitur in turribus, ea videlicet ratione, quia per huiusmodi ædificia,scilicet fortalitia,& turres prębetur turbationis materia,& scandala de facili oriuntur. vt tenet glos.in dicta constitutione regni Neapoli. ▽ Nec ad hoc potest obstare quod tenet Bald.in.l. item lapilli.ff. de rerum diuisio.col.2.nu.4. vbi ait, ꝙ in dubio

4 † vnusquisq; præsumitur ędificare principaliter propter se,&non ad damnum,nec ad iniuriã, vel æmulationem alterius. quod sequitur Ias.in dicta.l.hoc iure.nu.11.quia Bald.& Ias. loquuntur in in aliis ędificiis, & nõ in castris,turribus, vel fortalitiis, qa hæc ad æmulationẽ psumũtur ędificare & non licet noua castra facere cũ iniuria, vel æmulatiene alteriꝰ.vt tenet Bar.ĩ.l.i.in prĩcipio.ff. qđ cuius vniuersi.nomi.nu. 2.Bar.Pau.& Ias. in.d.l. ex hoc iure. Innoc.& Abb.in c. Pisanis.de resti.spolia.in fine.& Guido.Pap.in sing.427.& est tex.in.l.prouĩcias.C. de ædifi.priu. & ibi glos. Roma. singulariter in cõsil.52.in fine.arg.tex.in.l.1.§.deniq;.ff.de aqua pluui.arcẽda.& in.l.fluminũ.ff.de damno infecto.§.sed cũ sequẽti.&per alia iura. vbi tenet, ꝙ

5 noua † castra vel fortalitia facere cũ iniuria, vel æmulatione alterius,ꝙ pręsumitur,eo ipso,ꝙ cõstituũtur,& non sunt necessaria. Et qa si quis ad

6 regis † damnum castrum faciat,maculam prodi tionis incurrit.tenet Montal.in suo reperto.glo. ordi.regali.in parte.castra.▽ Et ꝙ in confinibus ciuitatis non sit licitũ possidere castra,& si habet cogatur relaxare,tenet Bart.in.d.l.2.C.de fundi.

7 limit. Qđ dicit esse verũ, † nisi de permissu ciuitatis sint facta, vel concessa, vel per tẽpora vetusta possederint,quia tunc talis vetustas pro lege habetur. vt in .l.2. ff.de aqua pluui. arcen.in princip.▽ Et tenet Montal.vbi supra,ꝙ castrum

8 vel fortalitiũ qđ àprincipio † iustè, & legitimè factum est, nõ est diruendũ:& si perueniat ad casum, à quo nõ potuit inchoari.per regulã. Factũ legitimè.de regul.iur.in.6.cum ibi notatis.& tenet ad literam Iohã. de Plat.in.d.l.2.C.de fundi. limit. lib.10. ▽ Et facit qđ tenet Abb. &Iohã.de

9 Anna.in.c.iudęi,el.1.de iudęis. vbi dicũt,†ꝙ dispositio vetans aliquid adquirere de nouo nõ dicitur vetare,vel prohibere iã adqsita retineri,& sic cũ ius vetat in futurũ,permittit in præteritũ, sicut quædã dirimunt contrahenda,quæ nõ dirimunt cõtracta,c.quẽadmodũ.de iur.iurã. ▽ Qđ extẽde nõ solũ ad fortalitia,verũetiam si aliqs fa

10 cit † munitionẽ in aliquo loco,quę possit esse periculosa alicui ciuitati,nõ debet sibi pmitti.vt tenet

Prætorũ Cap.22.

OTro si, q̃ no consientan que se hagã sin nuestra licencia torres [1], ni casas fuertes en las ciudades, ovillas,o tierraque fuere a su cargo, ni en sus terminos, y jurisdiction. Y sepase si hazeagrauio,y daños de las fechas nueuamente y si se perturba con ellas

net singulariter Bar. in d.l. opus nouũ. ff. de operi. publi. Quod dicit intelligendum esse periculosa, vel esset verè mudia alteri ciuitati, quam ei,
11 cui subiecta est. ℣ Sed an sit licitũ reficere † muros fortalitij sine licentia regis. text. in. l. loca sacra. §. muros. ff. de rerũ diuis. videtur dicere q̃ nõ tamen glo. & Bar. in. d.l. opus nouũ. determinant contrariũ, & q̃ contrariũ seruatur. & facit glos. in d.l. per prouincias. C. de ædifi. priua. Bal. in. l. si vt proponis. la. 2. C. de nuptis. & tenet Ias. in. d.l. ex hoc iure nu. 13. ℣ Vi. Innoc. ĩ. d. c. Pisanis. vbi in fine. vbi tenet, q̃ sicut non licet noua castra facere cum iniuria vel æmulatione alterius, ita nec in castellare vetera, quæ non probãtur habitata. l. 3. C. de ædificiis priua. & in. d.l. 1. et. 2. et. 3. C. de fundis limitrosis. lib. 11. & arg. in. l. 3. ff. de operis publi. & l. athletas. ff. de his q̃ nota. infamia. Et Bal. in. l. 1. §. innitio. ff. ḋ officio præfect. vrb. nu. 7. col. 2. dicit, q̃ cui non licet noua castra facere, non licet vetera inhabitata reformare. Potest ergo quis agere vt destruãtur innouata castra vt in pristinã formam reducerentur conditione ex illis legib⁹ vel officio iudicis. arg. ad hoc in. d.c. cõsuluit. & per Innoc. vbi suprà, vbi dicit idem esse in alio ibi reditus habẽte, quia agit vnusquisq; ꝑ euitanda diminutione sui patrimonij. ℣ Sed Abb. in. d.c. Pisanis. in fine. dicit dicta Innoc. suprà dicta intelligenda in possessore iniusto, seu tyranno. arg. illius tex. Si autem esset possessor iustus, tũc dicit distinguendum, quòd aut vult reficere anti qua ædificia, vel habitare de nouo castra inhabitata ad iniuriam, vel æmulationẽ alterius, & tunc procedant dicta Innoc. quia non licet vti re propria ad iniuriam, vel æmulationem alterius, vt alij noceat, & sibi non profit. vt in. l. prima. §. deniq;. ff. de aqua pluui. arcen. & notat glo. in. c. ecclesia vulterrana. de electio. ℣ Aut hoc non facit ad iniuriam alterius, sed ad conseruationem, vel augmentum patrimonij, vel honoris sui, & tunc putat sibi licere, & non posse per aliũ prohiberi etiam si alij inferatur timor, seu damnum. & ad hoc dicit tex. optimũ. in. l. si meo. ff. de aqua pluui. arcen. & in dict. c. cum ecclesia vulterrana. & in dicto. c. consuluit. vbi patet, q̃ prohibitus de nouo constituere, non prohibetur reficere antiquum ædificium iuxta pristinam formam, nec hoc casu possit allegari præscriptio, si longo, aut longissimo tempore non refecerit, vel inhabitauerit: quia cum iste sit actus mœræ facultatis, & nil positiuè actũ sit in sui iuris præiuditiũ, non currit præscriptio iuxta notata in. c. Iohannes. de cleri. coniugatis. & per alia iura. vt per Abb. ibi quam distinctionẽ Abb. approbat Fel. in. c. cum accessissent. de constitu. in fine. & dicit esse elegantem declarationem, vt ibi per eum. Quinimo non solũ possunt reficisci castra, & fortalitia, sed dico, quòd ad hoc ea tenentes debent cõpelli quando rex seu princeps dubitat de bello, & potest visitare castra aliorum dominorum, & nobilium, etiã ipsa castra ab episcopo, vel ab ecclesia in feudum tenentium, ac profectò turres, & fortalitia ecclesiarum in suo regno existẽtes, & existentia incastellare, & hoc propter salutem publicam. vt notat Cy. & doctores in. nullus hæreticus. C. de summa trinita. & fide catholi. & Innocen. & Abb. in dicto capit. Pisanis. prout tenet Nicolaus Boërius in tracta. de custo. claui. num. 43. tomo quinto tract. fol. 272. ℣ Quod facit contra ducẽ, qui nominatur del Infantazgo, qui permittit fortalitium de Arenas, quod quidem regale, & eximiũ est, perdi adque funditus dirui, ac similiter fortalitium sancti Martini de Val de ygleſias, quod est contra text. in. l. prima titul. 18. part. 2. vbi habetur, quòd huiusmodi fortalitia, robur, adque imperium, & munitionẽ, siue tutamen subministrant regi, & populis ei subditis. Et qui dicta castra, seu fortalitia habent iure hæreditario, vel successione parentum, debent ea tenere bene fulta armis, & hominibus, nec non alimentis. vt ibi in. d.l. parte. cauetur. Et si dicti domini in hoc excedunt, rex debet imperare, vt vectigalibus, seu expensis ipsius ducis & aliorum, qui dictam. l. parti. non seruant, dicta fortalitia, & alia similia reædificare, & in pristinam formam reduci. exemplo Iohas regis, vt legitur. 4. Reguum. capit. 12. & Paralipome. 24. vbi Iohas rex vocauit Ioiadem pontificem, & sacerdotes, dicens eis. Quare sarta tecta templi non restauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Et prohibiti sunt sacerdotes vltrà accipere pecuniam à populo, & ex ea fuit templum, reædificatum vt ibi latè patet. quem vide. facit textus in capitulo filijs vel nepotibus. 16. quæstione. 7. & tenet ad literam Stephanus Aufrerius in tractatu de potestate seculari super ecclesiastic. person. in. 2. regula. numer. 26. tomo. quinto tractatu. folio. 431. ℣ Sed quid si
12 reficit fortalitium, † quod est in totum distructum, aut potest reficere. Bald. in. l. si vt proponis. la. 2. C. de nuptiis. in fine. tenet quòd stante statuto, prout in nostra lege cauetur, q̃ nullũ fortalitium

talitium posit fieri inconsulto papa, vel rege, & aliquis vellet reædificare ædificium fortalitij olim propter rebellionem funditus desolatum, & filij rebellis, vel ipse rebellis reconciliatus non potest illud reficere inconsulto papa, vel rege. ☞ Facit in simili quod tenet Bart. in. l. nuptiæ. ff.
13 de ritu nupt. vbi † solennitas, quæ requiritur in confectione instrumenti requiritur in refectione, quando fuit amissum. ☞ Adde glo. in. c. 3. de iure patro. vbi tenet, q̃ reficiens ecclesiam omnino funditus destructam, dicitur nouam facere, & efficitur patronus, secus si non destructã fundit. Et pro hoc tenet ibi Antoni. vlti. colũ. q̃ si de cõtractu totaliter refecto soluitur gabella, non soluitur, si totaliter non reficitur. ☞ Et facit quod tenet Innoc. in rub. de consecra. ecclesię, vel alta.
14 vbi dicit, q̃ si ecclesia † ex toto collapsa erigitur, etiã ex eisdem lapidibus, debet de nouo consecrari secus si successiuè partes ruentes reædificarentur. ☞ Ad idẽ facit glos. in. c. de monachis. 18.
15 q. 2. vbi in refectione † monasterij totaliter destructi requiritur licentia episcopi, secus in reparatione non totaliter destructi. ☞ Facit quoque quod notat Bar. Paul. Alex. & Ias. in. l. prima. §. ædificium. ff. de noui operi nuntia. vbi dicunt,
16 † q̃ reficienti ædificium ex toto destructum, potest denuntiari nouum opus, secus si non erat ex toto destructũ. ☞ Facit in simili quod tenet Bal. in. 4. volu. consiliorum. consilio. 221. vbi dicit,
17 † q̃ molitione castri authoritate principis extinguntur omnia iura castri, & pertinentiarum: vt. c. abbate. de verbo. signifi. & c. cùm ex iniuncto. de noui. ope. nuntia. vtrobiq; per Innoc. facit tex. in c. fi. 25. quæst. 2. & 16. quæst. 7. c. hoc scri
18 psimus & sic cũ destructio † fiat authoritate principis, eadẽ authoritate debet restitui, cũ sit par potestas destruendi & construendi. vt. c. verbum de pœnit. distin. 1. ☞ Et castro restituto, iura plenariè restituuntur. l. prima. C. de sent. passi. l. fi. ff. de mino. & in. l. q̃ si minor. §. restitutio. &. 4. quæstione prima. c. reintegranda. ☞ Adde quoque quod tenet Nicolaus de Matur. in. l. prima. C. de iure emphiteo. prout refert Barb. in dicto c. cum accessissent. de constitutio. col. 22. q̃ si do-
19 mus † emphiteotecarij comburitur casu fortuito, licet postea reficiatur, non cogetur emphitota perseuerare in emphiteosim, nec soluere pensionem, quia iam fuit extincta, licet nunc sit refecta & dicitur noua. Tamen in hoc contrarium est verius: quia ad pensionem tenetur. vt tenet Iohan. de Anna. & tenet Felinus. in dicto. c. consuluit. de iudæ. & tenet Ias. in dicta. l. prima. C. de iure emphiteoti. nu. 44. ☞ Facit quoq; quod tenet Bart. in. l. 4. in principio. ff. de damno infe.
20 vbi si idem † potestas finito officio confirmatur, ad idem dicitur nouus potestas, & non intelligitur habere idem arbitrium, quod habebat antea, & idem voluit in. l. meminisse. ff. de offi. præsi. & quod voluit Bal. in. l. Titius. ff. de excusa. tuto. & in. l. si constante, C. de dona. ante nup. & in l. Emilius. ff. de mino. & in. l. à te. C. de pact. inter empto. & vendi. Et ista deducunt ad doctrinam q̃ cùm ę deficiũ sit ex toto suppressum, licet postea reficiatur, dicitur nouũ. Facit tex. in. l. si cum
21 hermes. C. locati. vbi fide iubens † in prima conductione, non tenetur in secunda, siue sit prorrogata, siue renouata ex consequentia primę, & ibi
22 dixit Bald. q̃ si quis fideiussit † pro potestate, non tenetur pro eo confirmato in nouo tempore. vt tenet latè Hippolytus de Marsi. in repeti. rub. de fideiusso. nu. 94. Et idem dicerem, si de nouo est electus ad officium, putà, si potestas est electus per sex mẽsibus: nam si pro aliis sex mensibus fuit denuo electus, duo officia sunt, & non tenetur pro eo ex gestis ex isto officio secundo, secus autem si fuit dictũ, prorrogamus ad aliud semestre, quia est idem, & vnum officium, & tenetur fideiussor, & iudex non tenetur stare nisi ad vnum syndicatum pro vtroq; tenet Bal. in. c. venerabilem. de electione. in fine. ☞ Ad idem facit quod tenet eleganter glos. in. l. damni. §. his qui ædes. ff. de damno infecto. quam sequitur
23 ibi Dy. & Bartol. & alij, vbi si promisi † dare aquam recenti cuidam nobili habente domum in æstate, si ista domus est destructa, & postea refecta, quòd dicitur noua domus, & ego sum liberatus ab obligatione. ☞ Sed contra supradicta fa-
24 cit, quia qui refecit, † non dicitur de nouo facere propriè, sed largè. vt Alexan. in consilio 190. in secundo volumine nu. 7. & 19. & Ias. in dicta l. prima. §. si quis ædificium. ff. de noui. oper. contra Barto. & Dy. in. l. de pupillo. §. si quis seruos. ff. eod. & dicit quòd ita dicunt infiniti text. quòd aliud est reficere, & aliud opus nouum facere. vt text. in dicto. §. si quis ædificium. glos. & Barto. in. l. tertia. §. reficere. ff. de itinere actuq́ priua. vbi dicit consultus, longè aliud facere est. tex. in. l. quarta. C. de operi. publi. text. in. l. prima. §. pẽ. ff. de mor. infere. & tex. in. c. consuluit. de iudæ. text. in. l. fi. C. eod. tit. de iudæ. ☞ Hinc infert Ias. vbi suprà quòd prohibiti ędificare ca-
25 stra, † non prohibentur reficere secundùm Bal. & Ang. in dicto. §. pẽ. per illum tex. & glo. ff. de morta. inferendo. & est glo. in. l. longa possessio ff. eod. titulo. & tenet in expresso Abb. in dicto c. consuluit numero primo. ☞ Et Petrus de An-

chara ibi dicit,quòd si ex forma statuti de instru
26 mento soluatur† gabella,certè si instrumentum
reficiatur,non debet solui talis gabella.☞Quoq;
hinc infert Ias. in dicto. §. si quis ædificium. ꝙ
actus,qui non potest à principio fieri sine licen-
27 tia † principis, potest tamen refici sine eius au-
thoritate, vel licentia.glos. dicit esse notabilē in
dicto cap. cùm accessissent. de constitu. in glos.
fi.& ibi Cano.& Bald.in.9.colū.cum. tribus se-
quētibus.☞Et facit tex.in.l.proponebatur.ff.de
28 iudi.vbi tex.dicit,ꝙ nauis † sępe refecta dicitur
eadem,etiam si de prima materia nil amplius ex
tet, & sic reficiens non dicitur de nouo facere.
Et facit quod notat glo.in Cle. fi. de rescript.in
verbo,creatum.& in.c.primo.de religi.domi.in
6.in verbo,domum.& in.cap.per tuas.de dona-
tio.in verbo,de nouo.glos.in.c.officium.in ver-
bo,ad præmissa. de hæreti.in.6.☞Et facit in si-
mili quod tenet glossa in cap.proposuisti. versi.
sanguinem.83.distinctio.&in cap.admonere.in
29 verbo,carnem.33.quæst.2.ꝙ qui potest † come
dere caseum, & oua,potest etiam comedere san-
guinem, nō tamen carnes: quia sanguis cum eis
coagulatus , mutat naturam suam. secundùm
Abb. Anna. & Felinū.in dicto cap. consuluit.
☞Pro solutione dic,quòd aut ædificium,vel for
30 talitium † non fuit funditus diruptum , & tunc
sine licentia regia potest reficere, & ita pro-
priè loquitur tex.in dict. l.prima.§.reficere,ff.de
mortuo.inferen. secundum veram & propriam
literam illius tex. quicquid ibi dicat Dy. & ita
ibi tenet Paulus de Castro. & latiùs Alexan. &
tunc procedit quod tenet Angel.& Bald.ibi,di-
cendo, ꝙ prohibiti ædificare castra, non prohi-
bentur reficere. Aut ædificium, vel fortalitium
fuit ex toto funditus destructum, tunc non po-
test reficere sine licentia principis. ita concludit
Ias. singulariter in repeti.l. quominus. ff.de fulmi.fi.col. vsque in fine, tangendo quæstionem,
quam dicit de facto Alber. disputasse Mediola-
ni,an molendino destructo ex toto, vel domo
vsque ad aream, si dominus potest reædificare.
De quo ibi per eum. & in. §. si quis ædificium.
& ibi per Alexand.num.6. vbi dicit,quòd vera
conclusio in hoc est.☞Quòd aut totum castrum,
vel ædificium fuit funditus diruptum, & tunc
reædificans dicitur de nouo facere,& eadem so-
lennitas requireretur in eorum renouatione,
quæ in constitutione de nouo. & de hoc latissi-
mè per Iason.in.l.ius autem ciuile.ff.de iusti.&
iure.nu.9.cum sequentibus.& Alex.in rub.ff.so
lut. matri. nu.21.&. Philip. Decius in.l. domun
ff.de regul.iuris.& tenet dicisio regni Neapo-
lita.aliàs constitutio. tit.32. &. tit. 33. vbi in ex-
presso tenet,ꝙ castra dirupta prohibētur refici si
ne iussione regis.& ibi glo.☞Aut non est fundi
tus diruptum,&tunc dicitur reficere. Et istā opi
nionē tenet Feli.& Iohā.de Anna.in.d.c.consū
luit.de quo ibi per os. Et ita credo ꝙ intelligatur
tex.in.l.46.de Toro.in fine.licet doctor del Ca-
stillo ibi dicat,ꝙ refectio fortalitij solūmodo p-
mittitur,qñ est principis,secus si est alteri9 quia
sine principis licentia nō potest reparari.☞Atta
men in casu,in quo pōt reficere sine licētia regia
31 dbet ita facere,† vt reparatio nō mutet antiquam
formā,& nō debet ędificiū fieri ptiosius,vel am
plius.vt tenet singulariter Abb. in.d.c. cōsuluit.
qđ nota.& Iohā.de Anna.in.c.iudęi.el.1.đ iudę.
qđ hodie malè seruatur secundū eum,qa reficien
do aliqñ ampliāt, loqndo in synagōgis iudęorū.
32 ☞Tamen bene,licet coītarib9,†& priuatis per-
sonis loca propria muris circundare,& custodi-
re.l.per prouincias.C.đ ędifi.priua. tenet Iohā.
de Plat.in.d.l.quæcūq;.C.de fundis limit.lib.11.
33 ☞Vide Fel.in.d.c.cōsuluit.vbi dicit,ꝙ† etiā si lō
gissimo tēpore stetissent turris collapsa,tamē nul
la præscriptio tollit facultatem reficiēdi ad con-
seruationē iuris sui , quia in his, quę sunt mœrę
facultatis,non currit aliquod tēpus, vt dictū est,
& est glo.quā singula. facit ibi Anto.in.c.vt pri
uilegia.de priuileg.in verbo,in anno,& Cy.in.
l.2.C.quæ sit longa consuetu. & Domi.plenè in
c.fi.de consuetu.in.6.quod dicit Feli.esse menti
tenendum.☞Tamen dicit,quòd dicit Roma.in
l.si verò.§.de viro.43.fallen.ff. soluto matri. ꝙ ta
34 lis † refectio turris est prohibita,quando immi-
neret scandalum.allegat Innocen.in dict.c.Pisa-
nis & secundum prędicta dicit quoq; intelligen-
dū quod dicit Bal.in dict.l.si vt proponis.☞Sed
35 turris ecclesiæ † potest fortificari tēpore belli ad
perpetuā vtilitatem.tenet Floria.in.l.seruitutes.
§.fi.ff.de seruituti.☞Sed quæritur de quæstione,
36 quæ pōt cōtingere: Princeps,seu † rex fortifica
uit castrū alicuius nobilis diruptū ad hoc, vt ho
stes non caperent illud, & ille nobilis finito bel
lo repetit castrum ita aptum:rex excipit,& pe-
tit expensas , quas fecit in reparatione castri, an
poterit dictas expensas repetere? Dic quòd ille
nobilis obtinebit illud castrum sine solutione
alicuius expēsæ,sed tantūmodo tanquam vnus
de populo confert ad illam expensam.tenet Bal.
singulariter in.l.si in aliquā.in fine.ff.đ offi.pcō
sul.& leg.& seqtur Cremēs.in sing.25.&dicit,ꝙ
clarius poneretur exēplū in ciuitate,quę fecisset
talē impēsam,vt ab illa faceret bellū.☞Adde tu
quoq; qđ t; Ang.ī.l.turres noui.C.đ op.pu. vbi
ait.

37 ait, q̃ habentes turres, † vel fortalitia in ciuitate, vel in cõmittatu quia illa cedunt vtilb propriis ipsorum ad securitatem tantũ ciuitatis, q̃ debent custodiri, & reparari per dominos ipsorum tempore belli, vel pacis, non autem per homines illi9 ciuitatis, vt tex. in l. 1 tit. 18. part. 2. ibi. ca aq̃llos que los hã por heredamiento, deuen los tener labrados, y bastecidos de hõbres, y de armas, y de todas las otras cosas que les fuesse menester. & dixi suprà nu. 11. vbi vide. Quod facit contra aliquos dominos temporales, qui iubẽt suis vasallis sua castra, vel fortalitia sine sumptu cõpetenti custodire, quod fieri nõ potest, & vt video quia licet est contra ius, & contra conscientiam aliqui tollerant hanc impositionem, quod sequitur Ias. in l. diuortio. §. impendia. ff. solut. matri. nu. 3. & dicit q̃ istam quæst. habuit de facto in quæst. sibi transmissa ex pede montibus. quod sequitur & dicit esse notandum Petrus Gerard9 de Petra sanct. in singul. suis in singul. 37. in fine. Quod facit contra aliquem ducem huius regni: quia ex eo, q̃ tempore alterationis huius regni reparauit alimentis aliquod suum fortalitium, q̃ prætium istorum alimentorum recuperauit à suis subditis, quod non poterat facere: quia tẽpore pacis & belli tenetur dominus ad tales expensas, & reparationes, vt dictum est. quod nota. Et quoq; expensis suis tenetur ponere capitaneum, & non expensis subditorum. vt in l. fi. C. de statu. & imagini. & in l. 2. C. de officio præfecti præto. Aphri. & quoq; potest ponere capitaneum in castro suo inuitis hominibus suis. l. si ita §. dominus. ff. de vsu. & habita. & in. d. l. 2. tenet Guido. papa singula. 266. ℣ Tene quoq; q̃

38 si rex donet alicui † omnes vasallos talis loci nõ videtur cõcedere proprietatẽ locorũ quã habet in dicto loco, nec fortalitiũ, seu arcẽ, quã ibi habet. vt Bald. in. c. 1. §. in generali. in tit. si de feud. fuerit cõtrouersi. inter domiũ & agna. nu. 4. & 5. & quia appellatione castri nõ cõtinẽtur vasalli, nec ecõtra. quod sequitur Franc. de Aretio in rubrica. ff. solut. matri. 4. colũ. Et tenet Bald. in tit. de pace iura. firma. c. 1. §. ad hoc. in vsi. feu. ℣ Quinimo princeps nõ põt alienare castra inuitis hominibus loci. vt Guido. Papa. decisione 239. & gl. in l. inuit9. ff. d̃ fidei cõmissa. liber. & Ias. latè in l. debitorũ pactionibus. C. de pactis. nu. 6. Angel. in l. si prior. §. sciẽdũ. ff. q̃ potio. in pig. habe.

39 ℣ Tamẽ si papa, seu rex vni cõcedit † castrũ, & postea illud idẽ donat alteri, nõ valet secũda collatio, quia non debet, nec põt primò auferri sine culpa sua. tenet Bald. & Paul. de Castr. in l. 2. C. de legi. nu. 3. de quo est gl. in l. si qua lata. C. de feudi. & sal. rei domi. lib. 12. quã Bal. in multis locis allegat quia tãgebat eũ. Nam cum papa Vrbanus. 6. primò sibi cõtulerat vnũ castrum quod vocatur Festina, in cõmitatu Angubij, & postea illud idem contulit alteri, & nunquam Bal. potuit habere possessionem, licet multum litigauerit cum illo in Romana curia, secundùm Paul. vbi suprà.

la paz b del pueblo y nos embie la relacion c dello: y si en las comarcas de su jurisdiction se hiziere alguna casa fuerte: lucgoq̃ lo supiere nos auise dllo

Summarium.

1 PAcem debet rex procurare reipublicę & subditis suis.

b 1 La paz. b Quam debet rex † suę reipublicæ, & subditis procurare. tenet Card. in Cle. dudum. de sepultu. §. super cathedram. nu. 9. quia talis pax subditorum interest reipublicę. vt in l. congruit. ff. de offic. præsi. & in l. si quis ingenuũ. §. fi. ff. de capti. Bar. in l. ambitiosa. 5. col. ff. de decreti. ab or. faci. vide quæ dixi suprà in. c. 6. in glo. in parte, pobres.

Summarium.

1 QVando periculum, seu damnum iudex potest incurrere, excusatur, si negotium refert ad superiorem,

c Relacion. c Quia si cõtra potentes ista castra habẽtes iudex posset periculum incurrere procedendo contra eos, iubet fieri illa relatio: quia vt dicit Bal. in l. quę ex relationibus. C. de legi. quando iudex hoc periculum vel damnum possit † incurrere, excusatur, si refert negotium ad superiorem, vt mandet qualiter vult causam determinare non tenetur se subiicere illo periculo, q̃d tenet idẽ ibi Paul. de Cast. vbi d̃ materia relationis. vbi Bar. & Bal. dicunt aliquãdo esse necessaria, aliquando probabilis, aliquãdo temeraria. vt ibi per eos dequo vi. quę dixi suprà in. c. 20. in glo. nos lo haga luego saber.

Prætorum Caput. 22. finis.

Sequitur Caput. 23.

Summarium.

1 MVri ciuitatum mœnia publica dicuntur, quę vndiq; vrbem cingunt.
2 Mœnia præbent securitatem habitantibus in ciuitatibus: & in locos vbi non sunt, debent de nouo ædificari, & veteres reparari.
3 Muros non debet quis violare.
4 Muros nòn licet aliquis perforare, vel super eis ædificare. Et quid in vniuersitate.
5 Iuxta mœnia & muros ciuitatis nō possunt fieri domus, nec iuxta palatium imperatoris.
6 Muri an possunt ędificari sine licentia regis.

a 1 MVros. [a] Qui muri dicuntur mœnia † publica, quę vrbem vndiq; cingunt vt in.l. Alferus.ff.de verbo.signifi.& in.l.ędificia.C.de operis publicis.& in.l. nec explendissimè.& sic dicuntur, quia muniūt ciuitates & ciues quasi monumenta, vt. C.de veteri.iure enucle.l.1. §.sed his.ibi, muro valatū.licet abusiuè dicātur mœnia omnia ædificia.vt notat Archidi.in.c. fundamenta de ele. in. 6. ▽ Et
2 cū talia mœnia † præbeant securitatem habitantibus in ciuitate, necessè est in locis, vbi nō sunt de nouo ædificari, aut veteres reparari.vt in.l.omnes.C. de operibus publicis.la.2. & tenet latè Lucas de Pen.in.l.hac prouidentissima. C.quibus muneribus.vel præsta.nemi.lic.libro.10.prima columna versic. primo. & ibi etiam dicitur, ꝙ isti muri omni tempore debent ædificari, siue bellis vrgentibus, siue hominibus in pacis otiò gratulantibus. ▽ Quia muri, & portæ ciuitatis sanctæ, & diuini iuris proprie dicuntur, & non
3 debet quis † violare, aliàs pœna capitis punitur. text.in.l.14.& in.l.15.tit.28.parti.tertia.& in.l.fi. ff.de rerum diuisione.in.§.sanctæ quoq; res.Institu.de rerum diuisione.vbi hoc intelligit Angel. in violatore muros ciuitatis Romanæ. Secus est in violatore mœnium, vel portarum alterius ciuitatis, vel castri, quia tunc extra ordinem punitur arbitrio iudicis. vt Angel. ibi numero primo.idem tenet Bal.in.l. sacra.§. muros. ff. de rerum diuisione. Quod facit contra ipsos, qui ascendunt, vel descendunt per muros ciuitatis, vel castrorum & fortaliciorum, quia pœna arbitraria puniuntur. ▽ In tantum non licet
4 violare, ꝙ etiam non licet † aliquid facere, perforare, vel abstruere de muris, seu mœniis ciuitatis, vel alterius villæ, nec super eis ædificare, nec fodere prope eos, vt cadant. vt in dicta.l. fi. & ibi Barto.& in dicta.l.sacra.§. diui. & in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur. Bald.in.l.pergit.C.de sepulchro viola. & talia facientes. puniuntur actione peculatus. vt in.l. qui perforauit. ff.ad.l. Iulia.pecula. & facit.l. ædificia. C. de operibus publicis. ▽ Et ideo infert Guid.Pap. in singula. 587.ꝙ nō licet priuato in muro villę, vel ciuitatis aliquid facere, aut cōstruere sine licentia dñi. Secꝰ dicit esse in vniuersitate, quæ hoc pōt facere, vt tenet glos. ī.d.l.sacra.§.muros ff. de rerū diui. & in.l.officiū.ff.đ operi. publi. vbi dicit Bar.ꝙ illæ glo. coīter tenentur.et glo.in.d.l.oēs prouinciarū.Qđ dicit esse notādū, qa faciūt hęc cōtra quēdam ex hominibꝰ Guid.pap.q in villa sancti Albani fecit quandam fenestrā in mœnibꝰ dictæ villæ sine suo, aut officiariorum licentia. ▽ Quod extende non
5 solum in mœnibus, verumetiam iuxta † mœnia, & muros ciuitatis non possunt fieri domus, ex quibus possit dari introitus ciuitati, vel exitus inimicis, & si facta sunt destruantur. tenet Barto.singulariter in.l.opus nouum.ff.de operis publicis. versicul. & sic nota per dictam.l. ædificia.& idem tenet additiona.glos.in dicto.§. sanctæ.& ibi Faber. & Angelus, vbi dicunt, quòd nullus possit apodiare, vel aliquod opus facere ad muros, & si fecit, debet puniri. vt ibi. quod dicit Angelus facere contra rusticos, qui apodiant porofelos, & ligna ad muros castrorum, quia factum debet destrui. Quod intelligit Iohā.Faber.& dicit esse verum, si opus noceat vsui publico, aliàs non diruitur, sed imponitur salarium, & hoc nisi esset ædificare prohibitus. circa quod vide quæ posui in.c.17. suprà, eod. in glossa, y las salidas del lugar, in fine. Et non solum circa mœnia non est ædificandum, imò palatium imperatoris non est priuatorum parietibus coarctandum. l. quicunque. C. de operis publicis.& glo.in.cap.nulla.12.quęstione prima.

▽ Adde

Prætorū. Cap. 23.

OTrosi, q̄ vea como estan reparadas las cercas, y muros [a], y cauas, y las puentes, y los pontones, y alcātarillas, y las calçadas enlos lugares donde fuerē menester, y todos los otros edificios y obras publicas: y si no estuuieren reparadas,

6 ℣ Adde tamen, q̃ licitum † est ciuitati sibi muros construere sumptu suo sine principis authoritate, dummodo non ad æmulationem, sed nõ sumptu publico ipsius principis. tenet Iohã. de Plate. in dicta. l. hac prouidentissima. C. de quibus munerib. seu presta. nemi. liceat se excusare. libro decimo.

Summarium.

1 MVrorum refectio hodie permittitur sine licentia regis.

2 Reparatio murorum, cuius expensis fieri debet.

3 A reparatione murorum nemo excusatur, nec à reparatione pontium, & aquæductuum publicorum, nec rex, ned alius dominus ciuitatis & villæ.

4 Ecclesia tenetur ad constitutionem, & reparationem murorum, pontium, & viarum, riparum, & publicorum fluminum, & ad alia, vt hic.

5 An Romanus pontifex debeat audiri ad hoc, vt ecclesiæ, & clerici contribuant in refectione murorum, pontium, & similium, numero, 6.

7 An episcopus potest compellere clericos, vt in reparatione murorum, viarum, & pontium, & similium contribuant. nu. 10.

8 Clerici denegantes contribuere in reparatione murorum, & similium, peccant.

9 Laicus denegans fideiubere pro proximo, peccat.

11 Si episcopus nollet iubere clericis, vt in reparatione murorum, pontium & similium contribuant, an rex potest iubere.

12 An antea quam iudex laicus extrahat aliquem delinquentem ab ecclesia, debeat episcopum requirere.

b 1 Den b orden. Per istum tex. permittitur hodie † reficere mœnia, vel muros ciuitatis, sine licentia principis, cuius contrarium erat de iure communi. vt in. l. sacra. §. muros. ff. de rerum diuisione quia facere, nec reficere poterant sine dicta licentia, secundum glos. ibi. attamen Iohã. Fab. in. §. sanctæ. Institu. de rerum diuisione tenet quòd licet non possint reficere, tamen fortè emendare, vel sarcire licet. vt in. l. prima. in fine. ff. ne quid in loco publi. & est bonus tex. in. l. 2. §. si quis nemine. ff. eod. & in. l. fi. vel cum causa legitima possunt reficere sine licentia. ff. de locis publi. fruẽ. l. fi. & sic quòd text. in dicto. §. muros non habet locum quando est causa legitima reficiendi. 7

den b orden como se reparen con to-

℣ Quod intelligit Ang. ibi. in dicto. §. sanctæ. quando alia loca publica reficiuntur, quia tunc possunt refici, secus in muris ciuitatis, quia non possunt refici. Et ita intelligantur iura allegata per Iohã. Fabr. Sed iam hodie per istum text. refectio permittitur murorum, in quantum dicit. den orden como se reparen. & sic vtitur. & idem tenet text. in. l. 20. tit. 32. partita. 3. vbi singulariter. & Lucas de Pen. in l. hac prouidẽtissima. C. quibus muneri. vel præsta. lib. 10. 3. col. dicit, q̃ homines alicuius ciuitatis, vel municipij eorum sumptu, sine permissione principis, mœnia publica de nouo ædificare possunt, dum non sit ad æmulationẽ, quantò magis refectio, seu reparatio fieri potest sine licẽtia principis authoritate præsidis, vt in. l. intra. C. de operis publicis. & in. l. omnes. Est ergo in his officium præsidis oportunũ, quia huiusmodi opera fieri faciat diligẽter secundũ Lucã de Pen. vbi

2 suprà. ℣ Sed vtile est scire cuius expensis † illa reparatio murorũ fieri debeat. vi. text. in. d. l. 20. titulo. 32. parti. 3. vbi tenet, q̃ refectio, & conseruatio murorum, aquæductorum, fortalitiorum, & põtium ad regem pertinet principaliter, sed si ciuitas, aut villa aliquod istorum sit factura, reditus eius ad hoc deputati prius sunt expediendi, quibus non sufficientibus, collecta per habitatores soluitur, à qua nemo excusatur, etiã si sint clerici. vt infra dicitur. Et vide tu Guido Pap. in singulari. 379. & singulari. 564. §. ad incolas. vbi tenet, quod ad incolas pertinet reficere muros castri, vel villæ eorum expensis pro viribus singulorũ. l. omnes prouinciarũ rectores. C. de operis publicis. licet habitent extramuros, dũmodo habitẽt infra territoriũ, vel mandamentũ talis castri. vt Iohã. And. in additione ad Specul. in tit. de cẽsibus. §. nũc dicendũ ibi erat alia quæstio de castro, vel villa, sed intellige vt infra si ciuitas, vel villa non habet reditus. & vide Guido. consilio primo. num. 7. vbi idem tenet. ℣ Quæ collecta pro reparatione ista murorum debet imponi non per capita. vt tenet Specul. in. tit. de censi. §. nunc videndũ. versi. item pone. sed per solidũ. et libram, vt Bald. in. l. etiam. C. de execut. rei iudi. vbi dicit, quòd collecta imponenda est per res, & libram, non solùm si imponatur pro necessitate

necessitate publica, vt causa soluendi æs alienũ iam contractum, sed si imponeretur pro vtilitate publica. tenet Petrus de Vbaldis in tracta. de collectis. in fine. tomo. 6. tracta. folio. 75. ☞ Montaluus in suo reper. glo. ordi. regali. in parte, muri. Dicit idem quid de iure, si ciuitas, vel villa habet reditus, de illis est facienda refectio murorum. per. l. splendidissimè. C. de operis publi. & facit tex. in. c. 33. infra eod. & quæ ibi dicam. & in. cap. 30. in glo. iusta. ☞ Si autem non habet reditus, debet fieri ex communi collecta incolarum, propter res quas habet. vt in. l. omnes. eod. titu. & tex. in. l. 6. titulo. 7. libro. 4. in ordi. rega. & melius in. d. l. 20. titu. 32. parti. 3. & Iohan. de Pla. in. d. l. si per viciniã. C. de immunitate nem. cõce. lib. 10. ☞ Quod est verum, vbi est magna refectio, secus si est modica, quia tunc est reficienda per illos, qui ibi sunt, vel habitãt ibi, domos, vel terras. s. per illos qui habẽt vsum muri, & gaudent vsu muri. vt in. l. turres. C. de ope. publi. ad instar vsufructuarij. l. hactenus. ff. de vsufru. notat Bar. in. l. sacra. §. muros. ff. de rerum diuisi. & Montal. vbi suprà. & Plat. in. d. l. per viciniam. Et sic intelligitur quod tenet Plat. in. l. in omnibus. C. de cursu. publi. lib. 12. vbi tenet, ꝙ turres, & muri constructi in antiportibus ciuitatum, debent manu teneri, & refici per eos, super quorũ turres constituti sunt si eis vti vt habeat locum, si refectio est modica, vt dictum est. & vide. d. Petrum de Vbal. in. d. tracta. de colle. nu. 39. tomo. 6. tracta. folio. 75. vbi idem tenet. ☞ Adde tamen, ꝙ in ista refectiõe murorum, cauarum, seu ambitus ciuitatis, vel loci, debẽt soluere omnes qui in dictis ciuitatibus, vel villis cõueniunt, & defenduntur, & comedentes herbas, seu pascua, licet sint de domino dominorum. tex. est singu. in. l. 18. & l. 19. vbi vide tit. 1. lib. 7. in ordi. regali.

3 ☞ A qua reparatione nullus † excusatur. vt in. l. fina. C. de quibus numeri. vel præsta. nemi. licese excusa. lib. 10. vbi ait, ꝙ ab onere constructionis viarum, & murorum, vel aliarum specierum comparationis frumenti, quæ commodè fuit vsum prẽfecto, nullus excusatur quantæcunq; sit dignitatis. vt Bart. & Plat. ibi. & facit quod notatur in. l. ad instructionem. C. de sacro sanct. eccl. & in. l. absit. C. de priuilegijs domi augustę. lib. 11. & d. l. 20. titu. 32. parti. 3. & etiam si rex, seu comes, vel Baro, seu alius dominus habet in aliqua ciuitate bona de manalia, seu molendina, agros, & similia, tenetur tàm ipse, quàm possessores eorum qui tenent in feudum forsan ab eo debent contribuere cum aliis hominibus ciuitatis in cõstitutione, & reparatione huiusmodi murorum operibus, & aliis similibus fontium, & pontiũ, & viarum, vt tenet Lucas de Pẽna. per tex. ibi in d. l. hac prouidentissima. C. de quibus muneri. vel præstatio. nemi. lice. lib. 10. col. 7. versi. 18. & versi. 19. quæritur. vbi quoq; dicit, ꝙ etiam dominus nauis confert in æstimatione iacturæ pro valore ipsius nauis. vt in. l. 2. §. in eadem. ff. ad legem Rhodi. de iactu. Est non solum si isti barones, & domini habeant possessiones tenentur contribuere in refectione, verumetiam si habẽt domicilium in illo castro, vel villa. per. d. l. omnes prouinciarum rectores. C. de operi. publ. & tenet Nicola. Boër. in tracta. de custodia clausi. nume. 47. tomo. 5. tracta. folio. 272. & idem tenet Petrus Antiboli. in tracta. de muneri. in. 3. parti. §. 4. nume. 39. tomo. 6. tracta. fol. 39. ☞ Quinimò in omnibus collectis tenentur domini castrorum, seu villarum contribuere, sicut alij populares, si ibi possident prædia, & non excusantur ab ista contributione, ex quo non habet speciale excusationem à principe, nec à lege. vt tenet. d. Pet. Antiboli. in. d. 3. parte. §. 4. numer. 95. licet dicat, ꝙ consuetudo de facto excusat ipsos, sed de iure talis abusus nõ debet eos excusare. ☞ Et idem dic de portibus, & aquęductibus publicis reparandis, cùm sit eadem ratio, quę est in murorum, pontium, & viarum reparatione. vt in. l. ad portus. C. de oper. publi. & in. d. l. ad instructionem. secundùm Plat. in. d. l. hac prouidẽtissima. ☞ Ad quam reparationem, & cõstitutionem necessariam murorum, pontium, & viarũ, & riparum publicorum fluminum, secundùm

4 Iohã. de Pla. ibi tenetur † ecclesia, nec appellatur sordidum munus. est tex. in. d. l. 20. titulo. 32. part. 3. & est mirabilis tex. & tex. singula. in. l. 1. titu. 3. lib. 1. in ordi. regali. & in. l. 54. & in. l. 52. ti. 6. part. 1. & vide Mõtal. in. l. 1. tit. 5. for. ll. lib. 1. in glo. magna. idem tenet Iohan. de Plat. quem vide in. l. diuina domus. C. de exacto. tribu. lib. 10. nume. 4. & ibi Lucas de Pẽna. 2. col. in fine. vbi tenet, ꝙ ecclesia non est immunis ab his muneribus in quibus est pietas, vel publica vtilitas versatur, putà, in viis, & itineribus extruendis, ac de nouo faciendis, pontibus, fontibus, & similibus. per. d. l. ad instructiones. Item nec à portibus aquæductibus, & muris ciuitatis instaurandis. Item in fossatis, portis ciuitatis de nouo instruendis, ac reædificandis: quia in his publica vtilitas versatur. Quinimò etiam ad excubias, vigilias, & custodias ciuitatis, qđ est munus personale, & ad hoc sunt compellendi. secundũ Iohan. de Plat. & Lucas de Pen. in dictis locis. Et vi. Plat. in. l. 1. C. de locatione fundorum patrimonialium

monialiū.lib.11,vbi tenet,q̃ licet quis habeat priuilegium immunitatis à publicis muneribus,tenebitur tamē ad constitutionē pontium, viarū, sicut tenetur ecclesia,licet sit priuilegiata. Nisi etiam ab eis specialiter cōceditur immunitas. vt ibi.& in.l.placet.C. de sacrosan.eccl. & per alia iura,vt ibi per eum.& tex. & ibi quoq; Iohā. de Plat.in.d.l.absit.C.de priuilegiis domus Augustæ.lib.11.& quoq; tenentur ad ista ordinaria senatores. Sed ad alia extraordinaria,nec ad publica alia officia extruenda iussu iudicis vel magistratus non tenentur,tenet text. & Plat.ibi in.l. quoniam.C.de digni.lib.12. ☞ Et facit quod tenet Hippolytus de Marsi.in sua practi.crimi.§. aggredior.nu.63.vbi ait,q̃ iura prohibentia imponi opus collectæ clericis, non extenduntur ad casum,in quo est necessitas propter publicā vtilitatem,quæ tueri nō potest sine subsidio clericorum:quia tūc licitè imponi potest tale onus. ☞ Quod extende,q̃ non solùm ad supradicta tenentur,verumetiam in refectione pontis,vel putei necessarij ad vsum hominum villæ. vt tenet Bal.in. d,l.ad instructionem.& Specu.in tit. de censi.§.nunc dicendum.versi.Item pone quæ dā vicinia. ☞ Si autem non sit necessitas, sed fiunt prædicta adornatum, vel prout est munus personale,vt esset superstes ad prædicta fieri facienda,tūc cēsentur munera publica sordida, adq; ecclesia non tenetur.vt in dicta. l. placet. C. de sacro sanct.eccle.& ita debet intelligi & saluari glo.in.d.l.hac prouidentissima.secundùm Plat. & ita quoq; intelligit Bald.in.d,l.ad instructionem.vbi glo.est contraria,scilicet,q̃ ad muros ciuitatis ecclesia non tenētur.alia in.l.maximarū. C.de excusa.mu.lib.10.alia in.§.noueris. 16.q. 1. quas intellige,quando muri fiunt adornatum ciuitatis.tunc non tenetur conferre.Sed si fiunt ad necessitatem,putà propter bellum, vel suspicionē belli,tunc ecclesia tenetur contribuere. ☞ Sed quando imminet necessitas.dicit Abb.in consilio.3.in.1.volu.vbi hanc.q.examinat,q̃ ecclesia nec monasterium ad hoc non tenetur,ni si seruaretur dispositio. capitul. aduersus. de immunit. ecclesiæ,scilicet †Romano pōtifice. prius consulto,& sic dicit fuisse obseruatum. Et licet esset necessitas vrgentissima,debet obseruari text.in dicto capitulo aduersus.& capitulo non minus. cum nullum subsit periculum in consulendo Romanum pontificem. & idem tenet Montaluus in glo.ordi.in parte,clerici exempti.colum. quinta. ☞ Quod non habet locum in terris temporalibus ecclesiæ subiectis:quia potest fieri eo non consulto.vt tenet Abb.in dicto consilio. intelligendo tex.in dicto capitulo prouenit.de immunita.eccle.& tex.in.d.l.52.titulo sexto. parti. prima,vbi in ciuitatibus,villis, vel castris, quæ sunt in dominio papæ,vel ecclesiæ compelluntur clerici sicut alij ciues,& sic loquitur text. in dicto capitulo peruenit. secundùm Montaluū. in.d.l. parte. ☞ Et q̃ ecclesia ad ista munera teneatur.tenet Lucas de Penna.in.d.l.cùm ad fœliciſsimam. C.quibus mu.vel præsta. nem.lice. prima columna. versicu. sed an hodie teneatur ecclesia subire munera.vbi concludit matura circūspectione omnibus digestis,q̃ clerici,& ecclesiæ sunt ad talia onera subeūda huiusmodi ratione habiliter debitores sine eo, q̃ papa consulatur: quia satis & iustum est,vt clerici ex rebus ecclesiarum, & clericorum subsidium habeant, qui de ipsorum custodia, & saluatione studium gerunt.capitulo d elapsis. decimasexta quæstione sexta.& hoc est de iure naturæ. l. secundum naturam.ff.de regulis iuris. ☞ Item quia ipso iure canonico statuitur clericos in his, quæ bonum commune respiciunt,huiusmodi onera debere subire,vt in custodia ciuitatis. vt patet in dicto copitulo peruenit. qui non solùm loquitur,vt glo.ibi intelligit in hominibus, & vasalis ecclesiarum,sed in omnibus:quia omnes gēneraliter compelluntur,quatenus cunctis vigilantibus melius valeat ciuitas custodiri, quæ verba etiam clericos apertè includunt secundùm Lucam de Penna.vbi suprà.Nam aliàs videretur lex ibi imposita super claro, & facili, cùm debeat super dificili obscuro bonoque fieri.l. quod labeo. ff. de carboni. edicto. ☞ Et quia esset contra æquitatem,iustitiam, & honestatem, si ecclesię consequerentur emolumenta bonorum suorum, & onera, quæ ipsa bona contingebant priusquàm ad ecclesiam deuenirent reliqui laici,fortè pauci sustinere cogantur.argu.l.non tamen.ff.de decurio. In his quidem, & similibus non tàm attenditur iustitia, quàm honestas.capitulo porrò.35.quæstione.3. ☞ Quinimo statuitur expressè onera, quæ respiciunt bonum publicum tanquam pias ecclesias debere subire.vt in.d.l.ad fœliciſsimā. & in §.ad hæc.in authentica de eccles.titulo.collatio. nona. ☞ Quod quidem veteris testamenti exempli & authoritate iuuatur. secundo Esdrę. capit. 3. in principio surrexit Eliasph sacerdos magnus,& fratres eius,& ędificauerunt porta gregis. ☞ Et quia non rectores,nec consules, nec cō munitates hęc onera imponunt ecclesiis, & eorum rebus,sed leges per Romanos principes diuinitus promulgatę.capitulo nemo.16.quęst. 3

si ergo,

si ergo diuinitus, pater apertius, q̃ ecclesia, quæ Dei est, eas implere tenetur. vt in.c. dominus. §6. distin. in fin. ☞ Nec obstat. d.c. aduersus. vbi clerici aliquid soluere nequeant, nisi prius Romanus pontifex cõsulatur. vt dictum est. Quia tũc
6 Romanus pontifex † est consulendus, quando in casibus prædictis, videlicet cùm rectores, & consules, & alij potestatem habentes in ciuitatibus, vellent aliquid ecclesiis, & clericis imponere, tunc ad eorum impositionem ne fingatur esse commodum, quod fortè nõ est, sub hoc velamento noua illis onera importabiliter imponantur, in hoc primo Romanus pontifex cõsulatur. ☞ Vbi autem clericis & ecclesiis nil noui inducitur, sed petitur, vt iuxta legum statuta cum aliis contribuant in his, quæ bono cõmuni directò respiciunt, & ipsi non minus quàm laici commodum ex inde consequitur, non est opus, q̃ proinde Romanus pontifex adeatur. Ita singulariter intelligit, tenet, declarat. d. Lucas. de Pen. in. d. l. cũ ad felicissimam. 2. col. versic. esset autem contra. & dicit esse argu. in. l. 1. post principium. C. de thesaur. lib. 10. quod intellectũ, iudicio meo est singulariter notandum. ☞ Et facit secũdum eum: quia satisq; absonum videretur, vt pro modica pœna, quæ fortè alicui villæ imminet in his casibus exsoluenda, opus sit Romanus pontifex in longinquo fortè consistens, necessariò proinde consulatur, iã pluris tunc esset oneris expensarumq; subiectio, quàm commodi ex contributione clericorum illatio, quòd lex abhorret. vt in. l. medij terraneæ. C. de anno. tribu. lib. 10. & l. si longius. §. 1. ff. de iudi. ☞ Et quia hoc esset depauperare vniuersitates. vt in authenti. de iudi. §. nec autem. colla. 6. Item quia vbi per scriptas leges facta preuisio inuenitur, non est verisimile, q̃ Romanus pontifex se consului specialiter reseruauerit arg. l. alimẽta. §. basilicæ. ff. de alimen. lega. ☞ Sicut etiã vbi est per missio principis, non est opportuna de cætero authoritas iudicantis, quæ aliàs est necessaria. l. lexq;. §. fi. ff. de administra. tuto. & in. l. fi. C. quãdo decre. opus non est. & in. l. si fine. §. quæsitũ. ff. de mino. ita & vbi est dispositio iuris scripti, non est opus, q̃ Romanus pontifex adeatur.

☞ Item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto prætoris, cùm pater eius hoc disponit in testamento, vel cobdicillis. l. pẽ. C. eod. tit. quando decret. op. non est. & ita in casu nostro postquam inuenitur dispositio sacratissimæ legis, non est opus, vt propterea Romanus pontifex consulatur, & quia scriptæ leges per se iuua redebent, non extrinseca dispositione pontificum egere. vt in authen. de hæredi. & falci. post principium. colla. 1. nam & verisimile est papã velle, quod leges volunt. vt in authen. de iudi. §. omnes autem. colla. 6. quod enim legum est positum in potestate, atq; per eas iam summa deliberatione decretum, satis incongruum est, vt ex trinseca dispositione indigeat. vt in authenti. in medio litis non fieri sacr. formul. §. 1. collatio. 8.

☞ Nam si leges interficiũt reos. 3. q. 4. c. consanguineorum, & leges delinquentes abripiunt, & ad pœnas tradunt. vt in authenti. de quæsto. §. si verò aliquis. colla. 6. verisimile est igitur, q̃ ipse noluit vlterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum. vt in. d. l. 1. de thesaur. Nam & si beatus Petrus princeps apostolorum causas ecclesiarum secundũ leges seculi iudicabat. 6. q. 1. c. beatus. in fine. quæ tamen à non catholicis latæ erant, & si princeps iubet, vt sui iudices exequantur, & quod ipse est solitus indulgere. vt in. d. l. 3. c. de episcop. audi. fortiꝰ est verisimile papã velle, vt prẽter ipsius consilium clericis & ecclesiæ contribuant cum laicis in his oneribus, quę prouidentissimè sunt legibus definita, vt nolit eos sentire beneficium cum alterius iniuria, siue damno contra ius naturæ, quod ipse tollere nequit. l. nam natura. ff. de additione indebi. Non est ergo super his vlterius hæsitandum secundùm Lucam de Pẽna. vbi suprà. vt differatur bonum, cuius necessitas imminet pro consulendo summo põtifice, cùm certum sit ipsum contra ea, quæ ius naturæ sunt legibus definita, nolle aliquid demandare, sicut non est spectandum id, cuius euentus nil operaretur. vt in. l. si quando. §. vlti. ff. ad veleia. quæ opinio mihi placet, & credo esse verisimam. de qua Abb. nec Montal. nec cæteri scribentes mẽtionem faciunt, qa credo eam nõ viderũt. ☞ Tamen ad euitandas opiniones potest dici, q̃ vbi tanta necessitas immineret, q̃ nõ posset sine aliorum scandalo & periculo haberi prius recursus
7 ad papã, q̃ sufficeret tũc deliberatio † episcopi, & clericorum. vt tenet Abb. in. d. c. non minus. nu. 9. & dicit esse arg. optimũ. in. l. tutor qui repertorium. ff. de administra. tuto. & idem tenet tex. in. l. 54. tit. 6. parti. 1. in fine. vbi ad constructionem, vel refectionem pontium, vel viarum, & simili cum clerici non excusantur, & si cõtribuere recusent, sunt ad id per episcopum, & nõ per alium compellendi, & episcopus tenetur omnibus viis præcipere clericis, vt in talia contribuant, quia sunt opera charitatis. vt in. d. l. parti. cauetur, & ibi Montal. & in. d. l. 52. eiusdem tit. & tex. in. d. l. 20. titulo. 32. parti. 3. & sic q̃ clerici

tenentur

tenentur cõtribuere in supradictis sine iussu pa-
8 pæ. ¶ Et licet per iudices seculares † nequeant clerici ad hæc onera subeunda compelli, peccãt tamen, si illa subire detractant. Nam sic peccant, qui censum regis soluere negant. 11. q. 3. c. tributum. & notatur in. c. maiores. 16. q. 7. & qui aduersus bonam consuetudinem faciunt. vt notat Archidia. 8. distinct. s. quæ cõtra. ¶ Sicut dicitur
9 peccare etiam laicus denegans † fideiubere pro proximo, quamuis ad hoc cogi nequeat aliquo iure ciuili, vel canonico. vt notat ipse Archidi. in. c. sicut. 11. q. 1. & bene dicit, proximo, nam pro extraneo non tenetur. Prouerbi. 11. affligeretur malo, qui fidem facit pro extraneo. Denegantes ergo in his contribuere clerici, rationabiliter damnarentur. Nã paria sunt quo ad hoc, auferre alienum, & non soluere quod tenentur. 47. dist. capit. sicut. & 42. distinctio. indignè. & in. c. sæpe. de restit. spolia. in glo. vltim. qui ergo non facit ex se ipso, quod ex iustitia, & æquitate facere debet, intelligitur facere quod non debet. vt in. l. necare. ff. de liberis agnos. l. qui non facit. ff. de regulis iuris. ¶ Absit igitur secundùm Lucã de Penna. vbi suprà. in tertia colum. vt clerici, qui in sortem domini sunt vocati. 12. quæstione prima. capit. duo. rerum quarum procurationem susceperunt, proprietatem videantur præsumptione damnabili vendicare. eadem causa. &. q. §. vltim. & capitul. vltim. cùm ex eis magis debeant pauperum necessitatibus prouidere, non debent ex commoditatibus publicis subsidium subtrahere, vnde vtilitatem constat illos apertè sentire, facit ea. cauſ. &. q. capitul. aurum. &. 42. distinct. §. primo. & in capitul. sacerdos. prima quæstio. 2. reddant igitur quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. ead. cau. & quæstio. 8. §. ecce. in fine. Ex quo etiam sumptibus laicorũ tenentur, & defensantur, & eorum bona sub securitate consistunt, ipsi eorum portiones in his etiam soluant. ead. q. tributum. in fine. ¶ Et inducitur sententia Hostien. qui hanc tenet apertè in summa. in titulo de immunitate ecclesia. §. quibus. versicu. hæc vera. & versicu. ergo. & sequenti. dicens, q prædictus tex. in. d. capitu. aduersus. & in. c. non minus. loquuntur quando aliquis dominus inferior Imperatore, vel Rege, munera ipsa indiceret ecclesiis, quia non est verisimile, q papa in hoc velit: quia nec debet Imperatori, vel Regi derogari, ponit exemplum huius d. Luc. de Pen. in eo q dicit, sæpe gustari, & terrenum patitur incursionem hostium barbarorum, qui contractu factione irrumit, vt extermi-
nent, percutiant, & occidant, nec aliquis est inimicus, nisi qui opulentus, & diues est. Rex autem cùm opus suæ, & vires reipublicæ nõ sufficiant ad tantam multitudinem deprimendam, more boni patris, qui consilium prohibẽs capit, ff. de adulter. l. nec in ea. cùm ipse sit pater subiectorum in regno suo. vt in authẽtic. nec vir. quod ex dote. collatione octaua. ad finem transigens, non ferro, sed auro incursiones, & vexationes rẽdimit ingenti pecunia, cùm ipsa pecunia veniat vniuersaliter inter incolas regni, & singulos proportionaliter exsoluenda, certè iustum, & æquum est, q ad indictionem regiam clerici, & ecclesiæ contribuant debitam ratam suam ex eo: quia ex tali redemptione sicut & laici cõmoda consequuntur. Et licet per reges ad hanc contributionem nequeãt compelli de iure: quia tamen iustissima subest causa, ad ipsam collationem omnino iure tenentur, & peccant, si non conferunt, nec est opus, vt propterea Romanus pontifex adeatur, nec consulatur. secundùm Lucam de Pen. qui hoc latè tenet & gauisus sum inuenire istam. q. per tantum excelentissimum doctorem examinatã: quia pluries accidit. Quia illicò clerici allegant non teneri ad contributionem pontium, fontium, & similium papa incõsulto: quia non est necesse q papa consulatur.
10 ¶ Sed videtur, q episcop⁹ debet audiri, † vt ipse compellat clericos ad istam cõtributionẽ, si clerici nolunt eam facere, per episcopum sunt cõpellendi. tenet tex. in. d. l. 54. tit. 6. parti. 1. ibi. Y para esto fazer no los deuen apremiar los legos, mas dezir les que lo fagan, y si ellos no lo quisieren hazer, han de mostrar los a los prelados que gelo fagan hazer, y ellos son tenudos en todas maneras de gelo mandar complir, porque son obras buenas, y de piedad. ecce tex. qui necessitat prælatum ad hoc iubẽdum, quod est singula. ¶ Et debent conferre q per res, & reditus quos habent, vt tenet glo. in. d. l. per viciniã. C. de immunita. nemi. conce. lib. 10. & Plat. ibi nu. 1. & est simil. in. l. indictiones. C. de anno. & tri-
11 bu. lib. 10. ¶ Sed quid si episcopus nollet † iubere clericis, vt in talibus contribuant, dicerem q tũc regi debet audiri, vt ipse precipiat episcopo vt ipse iubeat clericis suis in talibus cõferre. arg tex. & quę ibi notãtur in. c. principes seculi. 23. q. 5. & si nolit iubere, procedat rex contra eũ: quia episcopus sub rege est. vt gl. in. c. tributũ. 23. q. 8. vel si nõ vellet iubere requisit⁹, rex iubeat clericis in talib⁹ cõtribuere: qa laici quãdoq; habẽt iurisditionẽ multipliciter intra ecclesiã, & in personis ecclesiasticis, vt in casibus notatis. per glo.

in. d.

in.d.c.principes ſeculi.vbi dicit, q̃ vnus eſt, cũ tributum petitur ab eccleſia, vel clericis, & nolunt ſoluere.vt.c.conuenior.23.q. 8. Et facit in ſimili: quia cùm agitur de reparatione eccleſiarum, clerici, & prelati coniunguntur in ſeculari iudicio reſponde re.vt tenet Steph: Aufrer.in tractat. de poteſtate ſeculari ſuper eccle.perſon.tomo.5.tracta.in.2.regula.nu.26.folio.431. Ad quod dicit q̃ facit quod habetur.4.regu.c.12. & Paralip.c.24. vbi Iohas rex vocauit Ioiadem pontificem, & ſacerdotes, dicens eis, quare ſarta tecta templi non inſtaura tis? & quia hoc non faciebant, prohibuit ſacerdotes vltra accipere pecuniam à populo, & ſar ta tecta inſtaurare. Et fuerunt deputati ſcribę regis, vt pecunias acciperent, vt impenderentur in fabris lignorũ, & in coëmentariis quę operaban tur in domo Domini. vt ibi per eũ, quòd debet facere rex non ſolum p̃ reparatiõe eccleſiarum, ſed etiam pro reparatione murorum, & ſimiliũ, quando clerici nolunt in eis contribuere: quia muri, & portæ ciuitatis ſunt ſanctæ, & diuini iuris. vt dixi ſuprà in glo.muros.nu.3. & circa ſupradicta eſt optimus text.in. c. boni principis. 96.diſtin.quem vide, & extendit eũ dictus Stephan. Aufrer. vbi ſuprà. non ſolùm in ſacris, ſed in operibus publicis. ☞ Facit in ſimili q̃d tenet Saly.in authen.ſi quis ei.C.ad.l.Iulia. de adulte. in fine.vbi ait, q̃ anteaquam iudex extrahat aliquem delinquentem de eccleſia, debet prius requirere epiſcopum, & eo renuẽte, iudex poteſt extrahere. Quod ſequitur Ang.in tracta.malefi. in parte, fama publica præceden.verſicu. quarto quęro, & in parte, ſcalis ſanctę Petronij, & ibi Auguſti. in additioni. ſed in hoc tenet Guido papa in deciſione.121. q̃ dictum Saly. in ſua curia non ſeruatur, ſed extrahitur ab eccleſia, licet iudex eccleſiaſticus non requiratur.

da diligencia[c],

c 1 **Diligencia.** [c]Eſt ergo in his † officiũ præſidis opportunum. quia huiuſmodi opera fieri faciat diligenter. vt tenet Lucas de Pẽn.in.d.l.hac prouidentiſsima. C. quibus mu. vel præſta.lice. ſe excuſ. lib. 10. col.3. verſi. ſeptimò quæritur. vbi quoq; dicit, q̃ præſes ædes ſacras, & opera publica nimire inſpiciendi gratia an ſarta tecta ſunt, vel quę ſint, vel quæ erunt, vel aliqua refectione indigeant, & ſi qua cœpta ſunt vt conſumentur, prout vires eius reipublicæ permittunt, curare debet, curatores quoq; operum diligentes ſolenniter pro ponere miniſteria etiam militaria, ſi opus fuerit, ad curatores adiuuandos dare. vt. ff. de offic. procon. & lega.l.ſi in aliquorum. & ibi Bald. facit ad idem in authenti. de manda princip. §. de
2 inde competens. colla.3. ☞ Et quia rex † debet patriam diligere, & faciat reparari paſſus pontium, & itinerum, & paſſa iniqua, vt in.l.1.tit. 11. parti.2. verſi. Otroſi deuen mandar labrar. ☞ In
3 his namq; publicis ædificandis quod agit † princeps in vrbe, idẽ pôt præſes in ꝓuincia, patet. ff. de damno infecto.l. fluminum. poſt principiũ. verſi. quid ergo. & in.l. ſacra. §. pẽ. ff. de rerum diuiſi. vbi æquiparantur authoritas principis, & præſidis. ☞ Ita autem præſes in his publicis ope
4 ribus † inſtruendis, & ædificandis, ac reparandis miſcere ſe debet, q̃ vel in conſpectu ſuo, ſeu ratiocinio ipſorum operum, nil ſibi, aut eius officium vendicare poſſunt vtilitatis. vt in.l. 1. C. de ratioci. operum publicorum. & in authenti. de colla. §. ciuitatum. verſi. prouinciarum. colla. 9. prout tenet dictus Lucas de Penna. in.d.l.hac prouidentiſsima.

Summarium.

1 IN operibus fiendis officium iudicis eſt opportunum, vt diligenter fiant.
2 Rex debet patriam diligere, & paſſus pontium & itinerum, & paſſa iniqua facere reparari.
3 In publicis ædificandis quę agit princeps in vrbe, poteſt præſes in prouincia.
4 In publicis operibus inſtruendis, & ædificãdis præſes miſcere ſe debet.

Prætorum Caput.23.finis

Sequitur Caput.24.

Summarium.

1 REx poteſt concedere vel imponere impoſitiones.
2 Ciuitas, an poteſt imponere impoſitiones.
3 Domini terrarum, an poſſunt has impoſitiones imponere.
4 Inſtrumenta facta per vaſallos in præiudicium libertatis, non valent.
5 Seruitium inſolitum factum per vaſallos domino, non valet, quia præſumitur factum vi, & metu, & coactè.
6 Vaſallorum confeſsio in præiudicium libertatis

tis,non valet.

7 Dominus præcipiens ſuis vaſallis,vt ſibi aliqua ſeruitia faciãt indebita,putà,vt in vineis ſuis laborem,faciant,vel ligua afferant in domum ſuam, non ſoluendo iuſtum prætium rapinam cõmittit,& ad reſtitutionem tenetur.

8 Rex,nec dominus temporalis poteſt bona ciuitatis donare,nec ſua flumina, nec exida, nec talia ſibi occupare.

9 Dominus fundat intentionem ſuam in ſuo territorio quoad ius reddendi,& vſum gladij exercendi.

10 Iudæi,nec Mauri poſſunt iſtas impoſitiones imponere.

11 Ciuitas põt ſtatutum facere,q̃ omnes,qui colligunt,vel ſerunt in ſuo diſtructi, ſoluant.

12 In impoſitionibus concedendis,requiritur conceſsio principis ſpecialis,& cum cauſa.

13 An in principe præſumatur cauſa, & ſolus motus principis pro iuſta cauſa habeatur.

14 An qui impoſitiones petit ex præſcriptione debeat titulum allegare.

1 **Titulo.** [a]Scilicet à principe,† vt in.l.forma.§.ſi viros. ff. de cenſi. & ibi glo.licet contrarium velit Abb.in.c.ſuper quibuſdã.de verbo.ſignifi.nume.6.vbi tenet, q̃ rex citra imperatorem iſtas impoſitiones nõ poteſt ponere,ſed ſolus Imperator. Quod dicit hodie malè ſeruari:quia reges,& ciuitates,& caſtra ea imponunt,quod fieri non debet. Sed contrarium tenet tex.in.c.pẽnu.de iudiciis cõiuncto. dicto Bal.in.c.1.in titu.quæ ſint regalia.& in.c. innouamus.de cenſi.& per Bal.in.l.cùm proponas.C.naut.quod fœne.& ſic q̃ princeps eas imponere poteſt.& Petrus Antiboli.in tractat. de muneri.in.3.parte.§.4.in primo tomo.6.tractat. ☞ Et idẽ quod iſte tex.tenet in expreſſo Ferrar. in forma libelli.ſuper ſolutione pedagiorũ.in glo.paui.nume.3.dicendo,q̃ ius pedagij acquiritur duobus modis.Primo,principis cõceſsione.vt in.l.vectigalia.ff.de publica. & vectigali. & in.l.3.noua.vectigal.impo. non poſſ. Secundo,antiqua conſuetudine tanti temporis, cuius non extet principi memoria.vt in.c.ſuper quibuſdam.§.præterea.de verbor.ſignificatio.& in l.ſi publicanus.§.fina.ff. de publica. & ibi notat Barto.& facit.l.fi.C.noua.vectigal. & tenet ſingulariter Specula.in titul. de cauſ. poſſ. & proprie.§.quia verò.verſicul.quid de colligentibus pedagia,numero.14. ☞ Et qui iſta acquirit ſupradictis modis,dicitur habere iure proprio,& ius proprium appellatur, quod præſcriptione, vel priuilegio eſt acquiſitum.vt in.l.ſanè ſi maris. ff.de iniuriis.& tenet Plat.in.l.vſum aquæ.C. a quæductu.libro.11..numero.3. ☞ Et facit,quia quod ex conceſsione principis fieri poteſt,ſimiliter ex conſuetudine, & præſcriptione.argu.in.l. ex hoc iure.§.ductus aquæ.ff. de aqua quoti.& æſtiu.& tenet Plat. in.l.fina.C.de roga.mili.libro duodecimo. ☞ Quia cum iſta pedagia & exactiones ſint odioſæ,& à iure communi reprobatæ, nec per aliquem,ducem,comitem, ſeu baronem fieri, vel inſtitui poſſunt,niſi ex dicta conceſsione ſuprema principis,& contrarium facientes grauiter puniuntur: quia perpetuo exilio damnãtur.vt in.l.fin.C. noua vectigal,inſti. non poſſ.& Guido papa conſilio.65.in princi. & infra dicã princeps non poteſt, nec debet talia pedagia, & exactiones indicere, nec alicui cõcedere,niſi ꝓpter neceſsitatẽ, vel vtilitatẽ publicã,vel aliã legitimã cauſam,aliàs peccaret mortaliter,put tenet.d.Guid.pap.in.d.cõſi.nu.2. 2 ☞ Nec ciuitas† hoc ſua authoritate põt facere,niſi habeat prerogatiuã.vt in.l.mune.§.preterea.ff.de mun.& hon. ☞ Idẽ dic in domis terrarum,† vt dictũ eſt: quia licet habeãt ius terrẽdi, & ſubmouẽdi in territorio ſuo,vt in.l.pupillus §.territorium.ff.deverbo.ſignfii.non tamen habent hanc facultatem imponendi has impoſitiones ſine authoritate principis. vt in.l. illicitas. ff. de officio.præſi. & vi, text.in titu. de pace

Præto.Cap.xxiiij.

[a]Otroſi, q̃ ſe informe de los portazgos,y almoxarifazgos, y caſtellarias, y borras,y aſſaduras, y otras impoſiciones y vanajes,y eſtatutos que lleuan enla tal ciudad,o villa,o lugar,o en ſu tierra &comarcas, aunq̃ ſean de ſeñorios, y quales ſon nueuas, o quales vicjas, & antiguas, y ſi ſe hã acrecentado, y las nueuas delos terminos d̃ſu juriſdictiõ que no tienẽ titulo [a]

de pace iura. firma. §. illicitas. in vſi feudo. & per totum tit. C. noua vectiga. Inſtit. non poſſ. & vi. Montal. inglo. ordi. in parte, portaticum. & tex. in l. 6. et. 7. tit. 10. lib. 6. in dict. ordi. regalibus. vbi ſingulariter tenent, q̃ domini temporales, etiam ſi ſint eccleſiaſtici, nõ poſſunt has impoſitiones imponere nec etiam tributum. & facit dictum Abb. in c. prohibemus. de cenſi. nu. 2. ¶ In tan-
4 tum hoc eſt verum, q̃ licet vaſalli † faciant iſtrumenta in præiuditium ſuę libertatis, non valent. quia non poſſunt ea facere, vt tenet Bald. in l. ſi quam. C. de operis liberto. in principio. per dictam l. illicitas, & ſequitur. Specul. conſcientiæ in primo tracta. c. 19. §. 4. allegando Iohã. Andre. in c. primo de præſcrip. in 6. & ibi Domi. prima col. vbi tenent, q̃ ſi vaſalli faciunt aliquod ſer-
5 uitium † inſolitũ domino, q̃ præſumitur, q̃ faciunt. vi, & metu, & coactè, & contra ſuam libertatem. & idem tenet Guido Pap. in tracta. de præſumptio. quæſtio. 106. & in deciſione. 407. ¶ In
6 tantum hoc eſt verum, q̃ ſi vaſalli † iſtud confiteantur, non valet: quia eſt contra libertatem, & talis confeſsio non tenet, quia eſt facta contra naturam, id eſt, contra naturalem ſtatum hominis. vt Bald. in l. nec ſi volens. C. de liber. cauſ. vt ibi per eum. & tenet Alex. in additio. ad Bart. in l. prima. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur. in additione magna. & Bal. in c. de pace conſtantię. §. pactiones. nu. primo. in vſi feud. ¶ Et facit quod tenet dictus Guido Pap. in dict. conſ. 65. nu. 4. præmitendo regulam per maiores traditam. ſcilicet, q̃ ibi Baro, vel alius potẽs vſus eſt aliquo iure pretenſo ſuper non potentem, & maximè quando areſtat, gagiat, vel areſtari, vel gagiari facit ſine cauſæ cognitione, præſumitur extorſio, & violentia, & clandeſtinitas. facit. l. fi. §. pẽ. ff. quod metus cauſa. & Specul. in. tit. de præſcrip, verſi. hoc etiam nota. & ibi Iohã. And. quo caſu conſuetudo, vel præſcriptio. etiam longiſsima non ſufficeret, quia eſſet irrationabilis. & inductiua peccati. vt Guido vbi ſuprà. Et vi. Petrum Antiuoli in dicto tract. de muneri. in. 3. parte. §. 2. nu. 69. tomo. 6. tracta. folio. 34. ¶ Et ideò te
7 tenet Archiepiſcopus Florentin. in tertia parte. titu. 4. cap. 4. vbi ait, quòd ſi dominus † ſuis ſubditis & vaſallis præcepit, vt ſibi faciant aliqua ſeruitia indeuita, putà, vt in vineis ſuis laborem faciant, vel ligna afferant in domũ ſuam, vel alia ſimilia, non ſoluendo iuſtum pretium, q̃ committit rapinam, & tales domini tenentur ea reſtituere. Quod ſequitur. d. Specul. conſcien: vbi ſuprà. Quod nota contra iſtos dominos temporales, ac ſpirituales. & vi. tex. & ibi Doctores. in l. nemo. C. de curſu publi. libr. 12. & vide quæ dixi. ſuprà. in c. 8. in gloſ. dineros. ¶ Adde quoq;,
8 q̃ rex ſeu dominus temporalis † nõ poteſt bona ciuitatis donare. nec ſua flumina, nec exida vt text. in l. 2. & 3. titul. 3. lib. 7. in ordin. regali. nec talia occupare ſibi. vt Specul. conſcien. in. d. tractatu primo. c. 19. §. 11. & Archiepiſcopus Florentinus. in. 3. par. titu. 3. c. 4. §. 4. & Paris de Pute. in tracta. ſyndica. in parte, excedunt. nu. 20. fol. 13. vbi tenet, q̃ princeps non poteſt concedere publica loca: nec in eis fieri aliquid cũ incõmodo vſus publici. & idem tenet Signorolus de Homode. conſi. 26. col. 3. licet Bald. in l. ſacra. §. ſciendum. ff. de rerum diuiſi. teneat, q̃ princeps poteſt donare quod publicum eſt. ¶ Quia ſupradictam opi. tenet Alberi. de Roſa. in l. quæcunq;. ff. de offici. eius cui manda. eſt iuris. in fine. nu. 14. dicẽdo, quòd licet rex cõcedat alicui caſtrum cum omni iure, quod ibi habet, non videtur concedere ius regium, ſeu publicum. ¶ Quinimo ſi
9 papa, rex, ſeu dominus plenitudine poteſtatis vtatur, & poſsideat rem alicuius, nec ipſius rei poſſeſsionẽ quærit, nec præſcibit illam. tenet In noc. in c. bonę memorię. el. 2. d̃ poſtu. prę la. nu. 2. & Lucas de Pen. in l. nulli. C. de condi. in publi. horreis. lib. 10. & Archidi. in c. volumus. 16. quęſt. 4. ¶ Et ratio poteſt eſſe, quia rex, ſeu dominus, † ſolummodo fundat ſuam intentionem in ſuo territorio quo ad ius redendi, & vſum gladij exercendi, ſeu iura temporalia. vt Henri. in c. ſi diligenti. de præſcrip. prima. diſt. & tenet Montal. in reperto. in glo. ordi. regali. in parte, impoſitiones. ¶ Quod extende ad iudæos: quia Iudæi,
10 † nec Mauri poſſunt iſtas impoſitiones imponere, nec collectam facere ſine licentia regia. tex. eſt in l. 17. tit. 3. lib. 8. in ordi. regali. ¶ Tamen ci-
11 uitas † poteſt ſtatutum facere, q̃ omnes, qui colunt, vel ſerunt in ſuo diſtrictu, ſoluant, ex hoc, quia ibi colunt, ibi ſerunt, ibi metunt, quaſi contrahere videntur: quia ſtatutum bene poteſt de nouo inducere quaſi contractus in re communi cognitos. vt in l. omnem obligationem. ff. de iudi. & quia gaudent poſſeſsionibus, conueniens, eſt, q̃ ſoluant onera, vt notatur in l. prima. C. de munerib. in quo loco lib. 11. & notat Bal. in l. vnica. C. de ſentent. quę pro eo q̃ intereſt. prout tenet Montal. in glo. ordi. in parte, reptare. 2. col. ¶ Sed in conceſsione impoſitionum facta per
12 principẽ, requiritur q̃ ſit ſpecialiter † impetrata & cum cauſa. vt eſt tex. in l. vnica. C. de ſuper. iudi. lib. 10. & facit quod notat Archidi. in c. ſi quis Romipetas. 24. quæſt. 3. vbi ait, q̃ ſi papa, vel rex concedat alicui ciuitati, vel nobili exactionem

ctionem vectigalium,pedagiorum,vel consimilium,ita demum valet cōcessio,si causa iusta ibidem inseratur,nō aliàs,secūdùm Rain.& ꝓ eo dicit ꝙ facit tex.in.c.cùm Apostolus. §.ꝓhibem⁹. de censib.&.l.1.C.noua vectigali.attamē dicit,ꝙ Hēri.tenet cōtra, quia etiā sine causa valet, ex quo prīceps indulget. argu.in.c. Abbate de verbo. signifi. & cū hac opi.Henri.remanet Archi.& pro eo fa

o prescripcion[b] immemorial, porque

13 cit,ꝙ semper princeps †præsumitur moueri ex iusta causa,& solus motus principis habetur,ꝓ iusta causa.vt notat Cyn.& Bal.in.l.rescripta.C. prin.impera. offere.& tenet Abb.in. c. nisi specialis.de offi.delega.nu.6.& idē Abb.& Feli.in c.quę in eccleſiarū.de consti.& in.c.tua.de decimis.& idē tenet Abb.in.c.olim.de re iud.nu.17. vbi ait,ꝙ in dubio præsumitur causa in principe,maximè si dicit,ꝙ ex certa sciētia facit.& Bar. in.l.fi.C.si cōtra ius vel vtili.publi. & Cyn. in.l. præscriptiōe.eo.tit.℣ Attamen Francis.de Aret. in.l.gallus.§.& qd si tantū.ff.de liber.& posthu. pē.col.intelligit hoc,qñ dispensat cōtra ius naturale,vel diuinum.Secus tamē,si vult dispensare cōtra ius quęsitum de iure naturali,vel gentium ad præiudiciū alterius:quia tunc in isto casu nō præsumitur in eo causa,si eā non expresit,qđ intellectum & dictum dicit ibi Franci.de Are.esse valde æquum,& certè est singula.& verū.Et pro eo facit tex.in.l.pe.ff.de natu.resti.ex quo intellectu infertur cōtra Archi.quia cum tales impositiones faciāt contra ius naturale,& gentiū,in cōcessione ipsarum requiritur, ꝙ princeps inferat causam iustā,aliàs non valeret cōcessio.qđ patet: qa à primæuo iure omnis ꝓsona,& omnis terra libera erat, & est.vt in.§.ius autem gentiū.Insti. de iure natu.& Institu.de liberti.§.1.Hostiē.in.c. nimis.de iure iura.& ꝙ causa requiratur, est glo. expressa in.l.munus.ff.de verb.sig.in glo.fi. ibi. quia hoc munus est cū causa. ℣ Sed an qui petit

14 collectas & impositiones ex præscriptiōe † debeat titulum allegare,Dic ꝙ est distinguendum. aut allegat præscriptionē tēporis, cuius non extat memoria,& tunc nō est opus exprimere titulum. Aut aliā,& tunc habet illū ponere, & ꝓbare.vt notat Inn.in.c.si diligenti.de præscri. in gl. magna.tenet.& sequitur Luc.de Pē.in.l. si diuina domus.C.de exacto.tribu.lib.10.in fine.vide quę dicam in glo.sequenti. & tenet Bertachi. de Firm.in tractatu gabella.in prima parte.num.27. tomo.6.tracta.folio.51.reprobata gl.in.l. si publicanus.§.in minus.ff.de verbo.signifi. vt per Bar. &communiter in.l.in omnibus.ff.de publica.& Saly.in.l.vectigalia.C.vectigalia noua.

Summarium.

1 QVę prescriptio requiratur,vt ius impositionum,& collectandi acquiratur.
2 An exactio vectigalis in præiudicium fisci prescribatur.
3 Contra priuatum qui ius collectandi acquisiuit priuilegio vel consuetudine præscriptio decem annorum sufficit.
4 An quando præscribitur contra aliquē in collectandi,requiratur eius scientia.
5 Quando præscribitur cōtra transeuntes,requiritur tempus,cuius memoria non existit.
6 Præscriptio æquiparatur priuilegio.
7 An scientia principis requiratur,quando contra eum præscribitur.
8 Domini terrarum in suis territoriis nō possunt pedagia noua imponere, nisi ex priuilegio principis,sed antiqua percipere possunt.
9 Cōmunitas an pōt imponere collectā forensib⁹ pro prædiis sitis in territorio ciuitatis.
10 Ciuitas an ex consuetudine potest facere collectam vltra trium millium dipondiorum.
11 Colligens,& recipiens exactiōes, seu impositiones,debet habere iustam causam, & rationabilem colligendi,& bonam fidem,& non violētiam,& debet facere ea,propter quæ imposita fuerunt.

b O prescripcion. [b]Nota text. ꝙ ꝓ immemorialem

1 †præscriptionem acquiritur ius impositionum, seu ius collectādi.Similis tex.in.c.sup quibusdā. §.præterea.de verb.signifi. & dixi suprà in glo. proxima. ℣ Cuius contrarium videtur: quia solùm per consuetudinem diuturnam sponte communiter ab hominib⁹ approbata acquiritur tale ius.vt in.l.præcipit.C.de cano.largi.& in.l. vnica.C.de auro coro.lib.10. ℣ Pro solutione dic, ꝙ hoc intellige,quando consuetudo diuturna tendit in fauorem principis, vt sibi acquiratur impositio,seu collecta,tunc enim valet consuetudo diuturna.Aliud est,cùm quis citra Imperatorē velit sibi vendicare ius imponēdi impositiones, tallias,& collectas per consuetudinem.Nam tūc

cùm velit præscribere iura reprobata principi, requiritur tempus, de cuius initio non est memoria. vt in isto tex. vt tenet singulariter Abb. in. c. peruenit. de immunita. eccles'a. colum. 3. nume. 11. per. d. c. super quibusdam. vbi Abb. in nume. primo quoq; dicit, ꝙ ratio est: quia ista sunt reseruata principi in signum specialis priuilegij. Idem tenet Ias. in. l. de quibus. ff. de legi. nume. 44. &. 45. vbi vide. & Alex. in consi. 68. in. 2. vol. nume. 6. &. 13. Bar. in. l. prima. col. 5. C. de mulieri. in quo loc. lib. 10. & in. l. cum nec. C. de incoli. & in. l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quotid. & æsti. & tenet ad literam Guido pap. in consil. 56. num. primo. videtur Bar. in. l. publicanus. §. in vectigalibus. ff. de publi. & vectiga. vbi singulariter tenet, ꝙ vectigalium, & impositionũ exactio præscribitur tempore, cuius non extat memoria. & ibi Paul. de Castro. dicit intelligendum quantũ ad res subiiciendas, vel liberandas à vectigalib⁹, vt in hoc stetur cõsuetudini. ℣ Et qui fundatur in tẽpore immemoriali, debet probare ille, qui fundat intentionem suam in dicto tẽpore, de cuius memoria non est in contrarium. Et est cõmunis opinio, vt Curt. Iuni. cõsil. 90. & requiritur tempus centum annorum. & in hoc quoq; est cõmunis opi. secũdùm Curti. ibi. nu. 2. ℣ Et in illa vetusta præscriptione non requiritur cõsuetudo, & concessio principis. Sed vnum tantummodo reprobata glo. quæ contrarium tenet in. l. munus proprie. ff. de verbo. signifi. quæ tenet, ꝙ vtrũq; requiratur. per tex. in. d. capit. super quibusdam. qui tex. & ibi glo. dicit, ꝙ solùm consuetudo ius inducit, & non sit necesse allegare titulum. vt in c. 1. de præscrip. lib. 6. Et ibi Domi. 3. col. dicit, ꝙ non requiritur probatio tituli in præscriptiõe tãti temporis, cuius non est cõtraria memoria. Ratio cuius dicit esse: quia ex tanto tempore præsumitur titulus. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. & putant doctores, ꝙ sit titulus pro suo. vt. ff. pro socio. l. 1. in princi. & Abb. in. c. peruenit. de censi. & Pau. de Cast. & Ioh. Fab. in. l. si certis. C. de pactis. & vi. Alex. in cõsi. 6. in. 1. vol. nu. 6. &. 7. vbi idem tenet, dicendo, ꝙ vsus tanti temporis præsumitur iustus, vt per Inn. in. c. 1. de in integr. resti. & l. 3. §. seruus. ff. de acquiren. poss. quia vsus tanti temporis æquipellet cõcessioni & priuilegio. secũdùm Alex. ibi in. d. consi. ℣ Quinimo dicit, ꝙ qñ se fundat ex tali vsu, nõ exigitur illa paciẽtia, vel sciẽtia principis, vel iudicis, quę aliàs requireretur: qa ex illo vsu inducitur cõsuetudo, quæ loco cõstituti iuris est. l. 1. ff. de aqua plu. arc. approbat Ioh. de Imo. in. d. l. si publi. §. in oĩbus. ff. de publi. ℣ Et etiã in præscriptiõe tãti tp̃is, non est necesse probare titulum, etiam si præscriptio, vel ius cõmune sit contra præscribentem secũdùm Alex. in. d. cõsi. 6. nu. 9. &. 10. per ea quæ notãtur in. d. l. cum de in rem verso. &. d. c. peruenit. de cẽsi. &. c. 1. de præscrip. in. 6. ℣ Tamen in hoc Abb. tenet contrarium in. c. quanto. de consuetud. nume. 2. vbi ait, ꝙ licet possessio temporis, cuius initij non est memoria, habeat vim tituli, intelligit quando datur capacitas in exercente, aliàs nõ, & sic dicit limitari, & restringi tex. in. d. c. 1. de præscri. in. 6. &. d. l. 1. §. ductus aquę. de quo vide latè Fel. intelligãt hoc in decimis, & in aliis reb⁹ spiritualibus: qa tũc capacitas debet esse in talia præscribẽte. Ego aliter sentio, & licet nõ habeat capacitatem præscribẽdi, qs præscribit supradictas res tẽpore immemoriali, vt dictũ est. vt tenet Feder. de Senis. cõsi. 234. col. 1. vbi ait, ꝙ est regulare, ꝙ oĩa iura, siue spiritualia, siue temporalia possunt præscribi, vt ex præscriptiõe ius acquiratur, nisi in casibus, vbi iura volũt præscriptionẽ nõ habere locũ. ℣ Et tenet in expresso istã opi. Ioh. Andr. in regu. ꝙ alicui gratiosè. de regul. iur. in. 6. in mercuriali. Dicendo, ꝙ dominus suus Marcellinus tenebat, ꝙ laici parochiani, seu populus possunt præscribere, & possidere electionem, seu præsentationem in sua parochiali eccles'a sui rectoris. cap. sic viue. 16. quæsti. prima. &. c. si quis monachus. in fine. Quam opinionem fortificat secundum formam sententiæ papalis tẽpore Nicolai. 4. in. q. quæ fuit in curia cum quodam, qui fuit electus, seu præsentatus de populo sanctæ ecclesiæ de Florentia, cùm diœcesanus præsentationem ipsam noluisset admittere, appellauit ad ipsam sedem, & sententia fuit lata pro ipsis vicinis laicis, & populo, quam papa cõfirmauit, & inserto tenore sententiæ executores dedit ex eo: qa dicti laici parochiani ipsius eccles'æ de antiqua præscriptiõe, & cõsuetudine hactenus pacificè obseruata, præsentatio, & electio ipsius eccles'æ ad ipsos pertinebat. Et hanc opinionem Ioh. Andre. dicit veriorem. Henric. in. c. querela. de electione. colum. 5. in fine. & idem Feder. consil. 155. & sequitur Alex. consi. 74. in. 4. volu. nu. 5. & Abb. in consi. 76. in. 2. volu. nu. 1. vbi dicit, ꝙ dicta opi. Iohan. Andre. tanq̃ communis probatur in practica in iudicando. Et quoq; dicit eã cõmunem. d. Abb. in. d. c. querela. nu. 9. & Philip. Decius consi. 134. nu. 4. ℣ Et sic ꝙ cõmunis opi. est, ꝙ supradicta acquirantur præscriptione, vel consuetudine immemoriali, etiã si præsumptio, vel ius commune sit contra præscribentem: quia vt dicit Alexan. in dicto. 6. consilio. in. 1. vol. nu. 10. laicus probando possessionem tãti temporis, cuius

cuius in contrarium memoria nõ exiſtit, obtine bit ac ſi appareret conceſsionem fuiſſe factã antea quàm ius eſſet conditum in cõtrarium,& ſic ante concilium. ☞ Et licet dicat lex, ꝙ in dictis caſibus,& aliis nulla currat præſcriptio, currit præſcriptio centum annorum,& ſic immemorialis: quia clauſula, nulla præſcriptione obſtãte, appoſita in lege, vel ſtatuto, non tollit præſcriptionẽ centum annorum. tenet Ang. in. l. 1. C. ne rei domi. vel templo. & Feli. in. c. quia iudicãte. de præſcrip. 3. col. de quo latiſsimè per Alex. & ibi per eius additio. in. l. nemo poteſt. ff. de lega. 1. nu. 25. in fi. & Philip. Deci. cõſi. 554. in princ. & Alex. cõſi. 163. lib. 2. & Plate. in. l. ſi quis decurio. C. de decurio. lib. 10. & in. l. vſum aquæ. C. de aquędu. lib. 11. nume. 3. Et leges,& iura loquentia, ꝙ nulla currat præſcriptio, intelliguntur de præſcriptione, 40. annorum, non de præſcriptione centum annorum, ſeu immemoriali. vt Ang.& doctores in. d. l. ſi quis decurio. quos vide. ☞ Maximè qa vt dicit Feli. in. d. c. cauſam. de præſcrip. nu. 3. & ibi Card.& Imo. in. c. cùm apoſtolica. de his quę fiunt à præla. ſi cum poſſeſsione tanti temporis cõmittit fama priuilegij: quia propter difficultatem probandi rem adeò antiquam, ne pereat ius partis, præſumitur pro priuilegio, ſeu titulo, & ſic ꝙ nõ ſolùm inducit hoc tempus, ſed præſcriptio priuilegij, ſeu tituli probata diuturnitate famæ: quia vt quoq; dicit Feli. in. d. c. accedentes. de præſcrip. col. 4. nu. 6. verſi. tertius caſus. vbi eſt conſuetudo, ſeu præſcriptio, cuius initij memoria non exiſtit, habet vim priuilegij etiam in quęſibilibus ſolo priuilegio. per. d. c. ſuper quibuſdam. vbi vide ibi per eum. ☞ Et ꝙ non requiratur vtrumq; ſed ſolùm præſcriptio, ſeu conſuetudo immemorialis, vt dictum eſt: quia præſcriptio æquiparatur priuilegio conceſſo à principe ex certa ſciẽtia. vt in. d. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. vt notat Specula. in ti. de cauſa poſſ. & proprie. §. quia verò. verſi. quid de colligentibus & vi. infra nu. 6. Et ſic, ꝙ ſicut ſolo titulo acquiritur, ita ſola præſumptiõe. qđ nota. idẽ tenet Bal. in ti. quæ ſint regalia. nu. 3. in vſi. feudo. & glo. in c. ſeruitiũ. 18. q. 2. ☞ Ad corroborationẽ cuius hodie eſt cõdita pragmat. ꝑ noſtrũ Carolũ regẽ in curiis de Madrid. anno. 1528. petitiõe. 20. vbi cauetur, ꝙ poſsidẽtes dictas impoſitiões, & iura ꝑ 40. annos, deffendãtur in poſſeſsiõe,& in trãquilitate obſeruẽtur,& nõ priuẽtur, nec amoueãtur ab eis, nec à iure eas ꝓcipiendi. Sed quo ad ius ꝑ prietatis cõſuetudo immemorialis ꝓbata ꝑ modũ qualitatis,& circũſtantiarũ, quæ ꝑ ius & leges regias debet ꝓbari, habeatur pro titulo ſuffi cienti, qđ nota. & vide: qa ita iubetur cuſtodiri ꝑ. d. pragma. qa inter cętera diſponit, ꝙ poſſeſsio tẽporis, cuius initij nõ eſt memoria, habet vim tituli. ☞ Et ꝑ. d. pragma. receditur à dicto Specu. in tit. de reſtit. ſpolia. §. nũc dicamus. verſi. ſed ſi quis. ibi, pone ruſticus. & à dicto Inno. in. c. bonæ. de poſtula. præla. & à Iohã. Fabro. in. §. æquè ſi agat. Inſtitu. de actio. & Guido pap. cõſil. 11. & à dicto Guiller. Bened. in repet. c. Rainũtius. de teſtamẽ. in parte,& vxorẽ nomine. nu. 439. cum ſequentibus. vbi dicũt, ꝙ ꝑ. 50. annos intẽtio domini eſt fundata ſuper talibus impoſitiõibus cõtra ſuos ruſticos,& vaſallos, quibus. 30. annis elapſis, nõ præſumitur mœt⁹, nec violẽtia: quia ꝑ præſtationẽ iſtorũ. 30. annorũ dominus poſsit ꝓcipere: quia iſtud tẽpus cõſonat ratiõi, ꝙ iã hodie ꝑ. d. pragm. requirũtur. 40. anni, vt in poſſeſsione deffendãtur,& tẽpus immemoriale, vt à ꝑprietate nõ auferãtur. qđ nota. ☞ Videtur Luc. de Pẽ. in. l. viros ſpectabiles. C. de diuerſ. offic. lib. 12. verſi. ex his põt ſumi. vbi tenet, ꝙ licet ex actio vectigalis & colletãdi præſcribatur ſpatio temporis, cuius contrarij memoria hominũ non exiſtit,& parificẽtur vetuſta cõſuetudo,& iuſſus principis,& ſic fingitur princeps permiſiſſe, & remiſiſſe prohibitionem. Tamẽ in hoc putat me
2 lius poſſe dici. ☞ Quia aut talis exactio vectigalis præceſsit in præiudiciũ fiſci: vt quia exactũ eſt per priuatum vectigal, ꝙ antea fiſco debebatur,& nullo tempore præſcribitur. Secus ſi nõ debebatur fiſco, ſed priuato, tunc præſcribitur per eum, qui aliãs huiuſmodi iura exigere cõſueuit, ſpatio temporis, cuius memoria hominũ nõ exiſtit. qđ dicit notare Arch. in. d. c. ſeruitiũ. 18. q. 2. & Hoſti. in ſumma. de offi. Archid. §. qd ſit officium. verſi. ſed dices ibi. ☞ Bar. in. d. §. in vectiga-
3 libus. vult aliter intelligere. ſ. qñ qs prę†ſcribit ꝑceptionem vectigalis, quæ nulli cõpetit, ſed cõpetit cuidam nobili ex priuilegio, vel cõſuetudine, tunc nõ requiritur tãtũ tẽpus, ſed ſufficit tẽpus. 10. annorũ cũ titulo, vel. 30. ſine titulo. ſicut dicimus in vſufructu prę ſcribẽdo. vt declarat Abb. dicẽdo. d. Bar. eſſe notabilẽ in. d. c. ſuper quibuſdã. de verb. ſigni. nu. 2. Et ſic videtur tenere cõtra Luc. de Pẽn. in ſuo. 2. dicto,& mẽbro, dũ dicit, ꝙ qñ nõ debetur fiſco, ſed priuato, prę ſcribitur cõtra eũ ſpatio tẽporis, cui⁹ memoria hominũ nõ exiſtit. Quę opi. & diſtin. Bar. approbatur ex glo. in. c. ad audientiã. de prę ſump. & ꝑ Pala. Rub. in repe. c. ꝑ veſtras. de

dona.§.primo verſ.ſed pulchra dubitatio.nu.48. fol.83.& Alex.in additio.ad Bar.in.d.§.de vectigalibus. Ang.in.l. vſucapionem. ff. de vſucapi. & tenet ſingulariter Bertachi.de Firmi.in tracta. gabella.in.1.parte.nu.27.tomo.6.tracta.fol. 51. & vide quæ dixi ſupra in.c.1.in gl.1.nu.8. verſi.ſed nolo.&facit.l.fi.C.de præſcrip.long.tẽpor.Quã diſtinctionẽ Bar.quoq; ſequtur Bal.in tit.quę ſint regalia.in vſi.feud.nu.3.&.4. ℣ Vbi addit, ꝙ qñ præſcribitur cõtra aliquẽ,qui habet ius colligendi,licet præſcribatur longiſsimo tempore, requi
4 ritur † eius ſcientia,ſicut in ſeruitutibus.vt in.l. 2.C.de ſeruit.& aqua.& idẽ tenet Innoc.in.c.abbate.de verbo.ſigni.℣ Aut præſcribitur cõtra trã ſeuntes ſolũmodo,& tunc requritur tp̃s,cuius cõtrarij memoria non exiſtit,& etiã ꝙ ſciat Imperator,vel eius pręſes.vt tenet Bar.in.d.§.de vectigalib⁹.nu.2.qđ nõ placet.Bal.in.d.tit.quę ſint regalia.nu.3.qa nõcõſtat,p.d.tex.in.d.§.illicitas.đ pace iura.fir.impatorẽ ſcire iſtos abuſos,qa nõ præſcribitur cõtra Cęſareã poteſtatẽ.vt in.l.cõperit. C.de præſump.30.ann.ſed cõtra priuatorũ libertatem,& vtilitatẽ,& ideò cũ nõ tangat principẽ, eius ſpecialis ſciẽtia nõ requritur, p ea,quæ tradit Innoc.& Bal.in.c.cõquerente.de officio ordi.& Cy.in.l.1.&.2. C noua vectigal. inſti.non po.Et ſcientia quoq;tranſeuntium non requiritur,quia non dicitur contra eos propriè pręſcribi, cùm non interſit eorum, cui ſoluant. Facit quod nota: Innocen. in.c. inter quatuor.de maio.& obedi.quia ſi contra eos præſcriberetur certa ſciẽtia impoſsibilis eſſet haberi. ℣ Sed ſi de nouo vult
5 aliquis ius formare†& pręſcribere contra libertatem tranſeuntium, tunc requritur tẽpus,cuius initij cõtrarij non exiſtat,nõ oportet probare de dicta ſcientia principis,qa tunc eſſet incertũ ſcire,licet in cõfuſo,& in genere ſcđm Bal. in.d.tit. quæ ſint regalia. ℣ Vbi quoq; dicit eſſe mirabiliter notãdũ,ꝙ ex quo princeps dãnat aliqd, videtur habere quandã ſcientiã in genere, ꝙ cõtra ei⁹ deuentũ fiat.Itẽ ꝙ ex tali deuento nõ impeditur præſcriptio tãti tp̃oris,cuius innitij memoria nõ
6 exiſtit,quia,vt dictũ eſt,talis † præſcriptio ęquiparatur priuilegio.vt in.d.c.ſup quibuſdã.§.præterea:nec põt dici principẽ ignorare,cũ ſciat p ſe vel p aliũ, vel etiã in genere.Et ꝙ pręſcriptio tãti tp̃oris, cui⁹ memoria nõ eſt in cõtrariũ habeat locũ priuilegij conceſsũ à principe ex certa ſciẽtia,eſt coĩs opi.vt Vellõ.cõſ.55.nu.5.℣ Sed ꝙ ſciẽtia principis.requratur, tenet idẽ Bal. ſingulariter
7 ſibi cõtrari⁹ in cõſi.466.in.4.volu.vbi ait,†ꝙ ius colligẽdi paſſagia poſsit adquireri præſcriptiõe, ſeu conſuetudine tanti tp̃oris,cuius contrarij memoria nõ exiſtit,ſciẽte principe,vel locũ eius tenente.p.d.§.in vectigalib⁹.& ibi Dy. & Speculꝝ vbi ſuprà.vbi ſic ait,Quid de colligẽtibus pedagia ab his,q p viã publicã tranſeũt,nunqd de iure prohiberi poſsũt p hoc interdictũ ne pedagiũ leuetur? Dicit ꝙ ſic,niſi habeãt priuilegiũ à principe.vt.C.noua vectigalia inſti.nõ poſſ. Vndeci
8 uitates, vel nobiles,†non poſſunt in ſuis territoriis pedagia noua imponere,niſi ex priuilegio regis:& qñ patria tenuis eſt, de facili hoc priuilegium conceditur.vt.C.eod.tit.l.1. ℣ Antiqua aũt pedagia,vel ſalinaria ſtatuta authoritate regũ,vel principũ,vel ex antiqua cõſuetudine, cuius non ſtat memoria introducta,principi poſſunt. vt in d.c.ſup quibuſdã.ſcđm Bal.in.d.cõſilio. & ſic in quantũ tenet,ꝙ ſcientia principis reqratur,tenet contrariũ eius,qđ tenuit in.d.tit.quę ſint regalia ℣ Sed dic,ꝙ iã,ꝙ reqratur, pręſumitur per ea quę ſuprà dixi,& facit quod tenet Bal.in.c.cõquerente.de offi.ordi.col.2.verſi.modò venio.vbi dicit, ꝙ indubio in principe pręſumitur ſcientia.& in talibus,ſi eſt notorium.℣ Facit qđ tenet Alex.in conſi.52.in.5.volu.nu.3.cum ſequentibus.vbi dicit,ꝙ ſtante dicta conſuetudine tãti temporis,de
9 qua memoria non exiſtit,poteſt †per cõmunem ciuitatis imponi collecta,etiam forenſibus,etiam pro prædiis ſitis in territorio ciuitatis: quia talis conſuetudo habet vim priuilegij, & cõceſsionis à principe.per dict.c.ſuper quibuſdã.§.pręterea. & per.c.contra maiores.100.diſtinctio. & ita tenet Bart.in.l.cùm neq;.C.de incolis.lib.10. & in l.prima.C.de mulieri.in quo loco. libro. 10. vbi etiam dicit, ꝙ cõmuniter ita per Italiã ſeruatur: quia collectę imponuntur forẽſibus in loco,vbi prædia ſita ſunt.& Bald.in.l.etiam.col.vlti. C.de execu.rei iudi.& idem tenet Fran.de Aretio.conſilio.133.in.3.col.in.fine.℣ Per quæ poteſt intelligi.l.16.tit.primo.lib.7. in ordina.regali. vbi ca-
10 uetur,ꝙ† ciuitas non poteſt facere collectam inter ſubditos,niſi in ſumma trium millium marabetinorum ſub pœna, de qua ibi. Quod non habet locum, vbi conſuetudo tanti temporis eſt in contrarium, quia habetur loco priuilegij, vt dictum eſt. Ad quod facit,quod tenet Iaſo.in dicta lege de quibus.ff.de legi.num.47.& certè eſt extenſio ſingularis ſi eſſet vera, ſed iam hodie non tenetur, quia contra eam eſt text. in. c. 34. infra eod.ibi. Aunq̃ digan q̃ eſtã en coſtũbre de repartir.℣ Et de iſta præſcriptiõe immemoriali & quomodo debet probari.vi.quæ dixi ſuprà.in.c.6.in glo.De la ley de Toledo. verſic.& vt dictum eſt per famam.& vide gloſsã in capit.primo de præ
11 ſcriptionib.libro ſexto. ℣ Vnum tamen † nota, ꝙ licet

q̃ licet exactiones possunt percipi ex longissima consuetudine, vel præscriptione, vt dictum est, est intelligendum, quando est iusta causa, & rationabilis, & interuenit bona fides, idest, sine violentia, vel clandestinitate, & q̃ faciat ea, quæ tenetur facere, recipiens tales exactiones, putà reparare vias, & pontes, & saluare soluentem in persona & in bonis infra districtum, vel alia similia, vt ponit elegãter Hosti. in sum. in titu. de cẽsibus. §. ex quibus causis. vers. exactiões. cum aliis versiculis. & habetur succinctè per Iohan. Fabr. in. l. 1. C. noua vectigal. instit. post. vbi videatur. & tenet Guido papa cõsilio. 65. nu. tertio. vbi dicit, q̃ quis est iste, qui ista facit, & laudabimus eum. vt dicit glo. in Clemen. prima. §. fi. de reliquiis. & veneratio. sancto.

de derecho las puede lleuar, puea[c] como no se pidan, ni lleuen, executando las penas contenidas en las leyes[d] de nuestros reynos cõtra los que las impusieren, o lleuarẽ como no deuen, y de las que son defuera de su jurisdiction nos embien relaciõ, porque mandemos prouecr sobre ello.

[c] Prouea. [c] Idem tenet glo. in. d. tit. de pace tenen. & iura. firma. in vsi. feud. §. illicitas. in glo. 1. licet sit parua. allegãdo tex. in d. l. illicitas. ff. de offi. præsi. vbi ait, q̃ impositiones illicitas prẽses prouinciæ, phibere debet, & tenet Amod. Iusti. in tractatu. syndi. fol. 10. in. 3. colum. vbi dicit, q̃ iudex tenetur, si facit illicitas exactiones, & si contra alios facientes non resistit. per. d. l. illicitas. in princi.

[d] Leyes. [d] Quæ est lex. 7. ti. 10. lib. 6. in ordi. reg. vbi nouæ impositiões, exactiones, & collectæ sine authoritate principis non sunt faciendæ, nec veteres augere sub pœna decimæ: & in hoc culpantes vocentur ad curiã regis. Idẽ tenet Archid. in. c. si quis Romipetàs. 24. q. 3. quẽ vide. per tex. in. c. innouamus. de censi.

Prætorum Caput. 24. finis.

Sequitur Caput. 25.

Summarium.

1 BLasphemia, decem modis committitur.
2 Quàm blasphemantem Deum, & beatam virginem Mariam iudex ex officio debet procedere, & quilibet de populo potest accusare.
3 Qui blasphemantem audiuerit, potest eum propria authoritate capere.
4 Blasphemans de Rege, vel Regina, vel de filiis, punitur.
5 Blasphemãs cõtra spiritum sanctum, nec in hoc seculo, nec in futuro remittitur.
6 Blasphemantibus Deũ, nemo debet supplicare.
7 Blasphemans publicè si pœnitentiã non agit ecclesiastica sepultura priuatur.
8 Blasphemanti nulla defensio competit, nec etiã potest cõtra eũ receptos cõtradicere, nec opponere contra eos.
9 Blasphemans potest per episcopum puniri.
10 Blasphemans an liberetur à pœnis in legibus & pragmaticis cõtentis, si post blasphemiã confitetur sua peccata sacerdoti, & sacerdos absoluit pœnitentiam imponendo.
11 Pœnitentia in foro conscientiæ non tollit pœnam legalem.
12 Eps non põt facere pacẽ de maledictione Dei.
13 Concordia non potest fieri in delictis, in quibꝰ ostenditur Deus.
14 Ea quæ cõmittũtur in nos, dimittere possumus, sed ea, quæ in Deũ, vel ecclesiã, minimè.
15 Officiales reipublicæ nõ possunt remittere iniuriã factã reipublicæ, multò minus factã Deo.
16 Propter blasphemias veniunt fames, terremotus, & pestilentiæ.
17 Quando blasphemia est occulta, sola cõfessione & remissiõe simplicis sacerdotis intelligitur habere pacem ab offenso, & sic à Deo.
18 An pœnitentia publica pro blasphemia videatur subrogari loco pœnæ contentiosæ.
19 Per pœnas impositas à canone nõ videntur sublatæ pœnæ puniẽdi crimẽ à iudice seculari.
20 Ecclesia nunq̃ claudit gremiũ veniẽti quo ad sacramẽta spiritualia, secus quo ad temporalia.
21 Per baptismum non tollitur accusatio criminis.
22 An punitus in foro ecclesiastico, possit puniri in foro seculari.
23 Blasphemãs pluribus vicibus vno impetu, & diuersis vicibus ex interuallo, an puniatur de pluribus blasphemiis, vel de vna tantùm.
24 Si statuto cauetur, q̃ portauerit arma in palatio pro qualibet vice puniatur, si quidem stetit in palatio tota die, an vna pœna puniatur.

Prætorũ. Cap. 25.

a LA pragmatica. [a] Que est. l. 1. & .2. in volumine pragmaticarum per hos christianissimos reges conditarum, quæ confirmatur p̃ nostrũ Carolum regẽ in ciuitate Toleti anno. 1525. p̃ quãdam aliam suam pragmaticam, vbi plura alia addit, quam vide: quia vt in ea continetur, obseruatur. ℣ Et vide in decem † modos, in 1 quib⁹ cõtra Deũ committitur blasphemia per solennem. Lucam de Pen. in. l. omnes iudices. C. de delatori. lib. 10. 1. colum. & ibi de pœnis blasphemantium. ℣ Videtur quoq; .l. 1. & .2. tit. 8. lib. 8. in ordina. regali. vbi habetur, q̃ blasphemans de Deo, vel de virgine Maria, seu de alio sancto, vel sancta, patiatur pœnam. in legibus partitarum statutam, quę leges sunt in tit. 28. per totũ. parti. 7. & iudex lo 2 ci † vbi hoc cõtigerit, ex officio suo sup̃ hoc inq̃rat, & p̃cedat, q̃d si nõ fecerit, cũm hoc est ei nũtiatum, vel ipse scit, perdit officiũ. ℣ Et vltra has pœnas quicũq; blasphemauerit in Regis curia, vel intra quinq; leucas, ipso facto lingua ei⁹ abscindatur, & centũ publicè flagella patiatur. Si verò extra curiã blasphemauerit, in quocũq; loco regni, publicè ei⁹ lingua scindatur, & medietatẽ p̃dit bonorũ. vt in. d. l. 2. cõtinetur. Et idẽ tenet lex vnica ti. 90. de blasphemãt. in Deũ in cõstitutiõib⁹ regni Neap. vbi ad literã dicit, blasphemãtes Deũ, & virginẽ glorioſam liguę mali loqui mutatiõe punim⁹, licet de iure cõi vltimũ suppliciũ patietur. vt in authẽ. nõ luxu. cõtra natu. colla. 6. §. fi. Cy. Bal. & Saly. in. l. 2. C. de rebus credi. Et hoc si habet in cõsuetudine: q̃a si nõ habet cõsuetudinẽ blasphemãdi, extra ordinẽ punitur. tenet Ias. in. l. ait prętor, §. iurari. ff. de iure iurã. nu. 11. cũ sequẽtibus. ℣ Sed istę pœnę ordinamẽti & partitarũ habẽt locũ solũmodo, qñ q̃s derrenegauit. vt in prę factiõe ipsius pragmaticę colligitur. Et in dictis legib⁹ parti. videbis differentiã de verbali obiuratiõe, vel blasphematiõe, & de illa q̃ fit facto, & de generib⁹ blasphemantiũ. ℣ Et q̃libet de populo † põt accusare blasphe 3 mantẽ. vt in. d. l. parti. & firmat Bar. in. l. quotiẽs senatus. ff. de iniuriis. arg. in. l. 1. ff. de publi. iudi. & ibi Bar. q̃ sequitur Ludo. Montal. in tract. de rep̃batiõe sentẽtię Pilati. ī. 1. dubio. nu. 2. & .3. to. 3. tract. fo. 9. ℣ Quinimo tauetur in. l. 4. ciusd. tit. 8. lib. 8. in ordi. regali. q̃ q̃cunq; q̃ audiuerit blasphemãtẽ, põt eũ p̃pria authoritate cæpere, & ad publicã carcerẽ ducere, & in compedibus ponere: & custos carceris tenetur eum recipere, vt iudex pœnas dictas exequatur. ℣ Idẽ dic de blasphemãte in Regẽ, † vel Reginã, vel in filios suos: q̃a punitur. vt in. l. 3. eo. ti. 8. lib. 8. in ordi. regali. q̃a salus regis salus est subditorum. vt in. l. 1. C. de vetera. lib. 12. & ibi Iohã. de Plat. & pro salute principis debent subditi ieiunare singulis annis quatuor dies Ianuarij. vt in. l. si calũnietur. & §. 1. ff. de verb. sig. & contra talem maledicentẽ Regẽ, vel Imperatorẽ ad accusandũ quilibet admittitur. vt. C. si qs impera. male. l. 1. & .c. 1. de maledi. Et obloquens de principe si nõ ex lubrico linguæ pœna est arbitraria, vt ibi. & in. l. famosi. ff. ad. l. Iul. maiest. vbi ait Ang. q̃ si in cõtemptu principis quis obloquat⁹ est, incidit in maiestatẽ: & cũ pœna sit arbitraria, poterit princeps arbitrari ad pœnã mortis imponendã. q̃d sequitur Frãcis. Luca. in tract. de fisco. in. 2. p̃te. num. 34. tomo. 6. tract. folio. 10. ℣ Quãto magis de maledicẽte Deũ, nã nulla, vel minima est cõparatio serui ad dñm. et ideò dicit Inn. in. c. vergẽtis. de hęret. grauis⁹ esse æternã, q̃ tp̃alem lędere maiestatẽ, nec debem⁹ dissimulare ei⁹ op̃bria, q̃ nostra deleuit. vt in. c. 1. de iudęis. & tenet Mõtal. in. d. l. 1. ti. 28. pti. 7. ℣ Caueãt 5 igitur ab istis blasphemiis: q̃a q̃ ī spiritũ † sctũm blasphemiã dicit, nec in hoc seculo remittetur, nec in futuro. vt ī. c. qualis. 25. dist. nisi pœnitue rit. vt ī. c. 2. de maled. ℣ Quinimo vt habetur Ecclesia. c. 23. & trãsumptiuè ī. c. & si Christ⁹. d̃ iura. replebitur iniq̃tate vir, q̃ multũ iurat, & à domo ei⁹ plaga nõ recedet. In tãtũ, q̃ p̃ blasphemã- 6 tib⁹ Deũ nemo debet supplicare, † vt scribitur. 1. reg. c. 2. si peccauerit vir in virũ, placari põt De⁹, si aũt cõtra Dñm q̃s orabit, p̃ eo? quasi dicat, null⁹, vt tenet Ang. ī. l. furt. §. ope. et cõsi. ff. de fur. q̃d dicit esse notãdũ cõtra blasphemãtẽ Deũ. ℣ Qui 7 nimo si blasphemãs pœnitẽtiã † nõ agit, ecclesia stica sepultura priuatur, qñ publicè Deũ vel sanctũ blasphemauerit. vt in. d. c. 2. de maled. & ibi p̃ Abb. nu. 7. vide qñ dicatur q̃s publicè blasphe- 8 mare. ℣ Et in tali delicto blasphemiæ † nulla defensio competit blasphemanti. Nec etiam

q̃ executelas penas
4 enellas cõtenidas ẽ
las p̃sonas q̃ contra
ella fuerẽ, o passarẽ
sin excepciõ d̃ p̃so
na de mayor ni me
norcõdiciõ, sopena

potest

poteſt contradicere teſtes, nec opponere contra eos. vt tenet Paris de Puteo. in tractat. ſyndi. in parte, an poteſtas qui miſit ad ſupplicium. folio. 82. nume. 13. quod nota. & tex. in. l. 1. titul. 28. parti. 7. ℣ Et quoq; iſti blaſphemantes † poſſunt puniri per epiſcopum, vt in authen. alearũ vſus. C. de aleato. & Alex. in additio. ad Bar. in. l. 2. §. ſi public. ff. de adulteriis. ℣ Aliqui volunt, q̃ iſti blaſphemantes liberentur à pœnis contentis in dictis pragmaticis, † & legibus, ſi poſt delictũ & ſic poſt blaſphemiam confitentur peccata ſua ſacerdoti, & ſacerdos abſoluit eos, imponendo pœnitentiam. & ad hoc allegant Bar. in conſilio. 167. qui incipit, q̃ miniſter fratrum de pœnitẽtia. vbi clarè videtur dicere, q̃ blaſphemans ſine dubio ſola confeſsione & remiſsione ſimplicis ſacerdotis dicitur habere pacem ab offenſo, & ſic à Deo, & poteſt à carceribus liberari: quia ſic videmus, q̃ Imperator illis, qui ipſum blaſphemant, facit pacem, & remiſsionem. vt in. l. 1. C. ſi quis impera. male. ergo multò magis miſericors Deus, cui propriũ eſt miſereri ſemper, & parcere. Et hoc eſt, quod lex dicit, videlicet, q̃ eccleſia nunquam claudit gremium redeunti. vt in epiſtola inter claras. C. de ſumma tri. & fid. catholi. & nũquàm eccleſia denegat veniam petentibus. C. de hæreticis. l. Manichæos. quod dictum Bar. videtur ſequi Alexan. in additio. ad Bar. in. l. damni. §. Sabini. ff. de damno infecto. in 1. additione. & ſequitur Anchara. in. d. c. 2. de male. & ibi Iohan. de Anna. 6. colum. & Feli. in. c. de his. de accuſa. 2. colum. verſicu fallit tertiò. & Philippus Decius in conſilio. 137. numero. 3. & Thomas Ferra. in cautela. 25. & tenet Firmia. in ſuo aureo reperto. in verbo. blaſphemia. verſic. 7. & dicit ſe ita practicaſe per dictum Bart. licet plura non alleget. Et pro dicto Bar. eſt glo. in. c quicunq;. 26. q. 5. vbi tenet, q̃ ſi aliquis ſatiſfecerit de crimine, vel inde egerit pœnitentiam, amplius non poſsit accuſari, licet ſit publicum crimen. ℣ Sed dictum Bar. & ſequacium nunquam mihi placuit, nec eum practicaui. Imò nõ obſtãte confeſsione abſolutiõe. & pœnitẽtia, ſemper contra blaſphemantes procedo ad dictas pœnas legales imponendas. Et ad hoc me mouent dicta ſequentia. ℣ Primò per dictum Bal. in. l. placet. C. de ſacroſanct. eccle. in fine. vbi tenet, † q̃ pœnitẽtia in foro cõſciẽtię nõ tollit pœnã legalem dicendo, q̃licet acceperit pœnã ſpiritualẽ de delicto, non minus punitur in palatio. quod ſequitur Anto. Franciſ. in additio. ad Abb. in. c. quintauallis. de iure iuran. in additione. quæ eſt in nu. 6. in parte. in loco & idem tenet Iohan. de Anna. in. d. c. de his. de accuſa. 2. colum. verſicu. nota. coniuncta glo. fi. vbi ait, q̃ licet quis ſit abſolutus in foro conſcientiæ, tamen poteſt accuſari in foro contentioſo. & idem tenet in. c. accuſaſti. eod. titu. ℣ Secundò, quod tenet Abb. in. d. c. 2. de maledi. nu. 4. vbi ait, q̃ quando iudex eccleſiaſtic⁹, & ſecularis cõcurrunt ad puniendũ idem delictum, pœna impoſita per vnum, non impedit pœnam imponendam per alium: quia in delictis miſti fori vterq; poſsit effectualiter punire. vt notatur in. c. fœlic. de pœni. in. 6. Bar. in. l. prima. ff. vi bono. rapto. ℣ Tertiò facit, q̃ tenet Bal. in. l. accuſationem. C. qui accuſa. nõ poſ. col. 3. nu. 6. vbi tenet, † q̃ epiſcopus non poteſt facere pacem de maledictiõe Dei. vt notatur in glo. in. c. vt pridẽ. 23. q. 8. argu. in. l. prohibere. §. planè. ff. quo vi aut clam. & in. l. cõtra iuris, §. fi. ff. de pactis. ergo nec ſacerdos in confeſsione: & hoc licet epiſcopus dicatur legatus Dei. vt notatur in. c. ſicut iuris. 7. q. 1. & ni. c. fi. & in. c. quæri tur. 22. q. 1. ℣ Quartõ, quia in delictis vbi † offenditur Deus, non poteſt fieri concordia, niſi papa remittat. vt allegatur. d. §. Sabini. & ibi additio. Alex. ad Bar. & in. l. 1. C. de raptu virg. tenet Bal. ℣ Quintò, contra dictum Bar. & ſequacium tenet Iaſ. in. l. ait prætor. §. iurari. ff. de iure iurã. nume. 15. vbi ait, q̃ in quantum tenet Bar. in. d. conſilio, q̃ ſi eſſet ſtatutum in loco, q̃ ſi quis fecerit pacem cum offenſo, debeat relaxari de carceribus, ſi aliquis ſit in carceribus pro blaſphemia, ſi ſit confeſſus peccata ſua proprio, & parochiali ſacerdoti, & ab eo abſolutionem obtinerit, dicatur ab ipſo habuiſſe pacem cum offenſo, debet relaxari, q̃ iſta deciſio non habet pro expedita, nec putat hanc eſſe mentem ſtatuti: quia in contrarium tenet Bal. in. d. l. accuſationem. q̃ dictum Bal. dicit notabi. Iohan. de Anna. in. d. c. 2. de male. 9. col. quia ea, † quæ committuntur in nos, dimittere poſſumus: ſed ea, quæ in Deum, vel eccleſiam miuimè. vt in. c. 1. de maledi. Et dicit, q̃ licet. d. Bal. loquatur in genere, decidit in ſpecie de maledicente, & blaſphemante. vt in. d. l. prohiberi. §. planè. vbi notat Bart. q̃ officialibus reipublicæ eſt pmiſſa, pcuratio, & non alienatio, & ſic nõ poſſunt iniuriã † factã reipublicę remittere, multo minus iniuriã factam Deo, & ſic patet, q̃ officiales tã eccleſiaſtici, quàm ſeculares iniuriã factã Deo p blaſphemiã remittere nequeũt. ſecũdũm Ioh. de Ann. vbi ſuprà. ℣ Sextò, quia vt dicit Tho. Ferra. in. d. caute. videtur praua & malũ in ſe cõtinere, videlicet, inſtruere iſtos ſacrilegos, & blaſphematores ad euadendũ blaſphemias, ꝓpter † quas blaſphemias veniũt

fame, terremotus, & peſtilẽtiæ. vt ait tex. in. d. auth. vt nõ luxur. cõtrar na. ℣ Tamẽ tu potes ſal
17 uare. d. Bar. vt loquatur qñ blaſphemia eſt † occulta, tũc ſola cõfeſsione, & remiſsiõe ſimplicis ſacerdotis intelligitur habere pacẽ ab offenſo. ℣ Secus eſt, ſi iſte blaſphemꝰ erat condẽnatus, & poſitus in carceribꝰ, vel erat notoriũ, ſiue publicũ: quia tũc ſimplex ſacerdos abſoluere nõ põt. ꝑ id, qđ habetur in. c. 2. de pœn. & remiſ. ꝓut tenet Ioh. de Ann. in. d. c. 2. col. 6. verſ. adde etiã in quantũ Bar. ℣ Vel aliter potes intelligere Bart. vt eius dictũ ꝓcedat † qñ pœnitẽtia fuiſſet pu-
18 blica: qa videretur ſubrogari loco pœnæ cõtentioſæ. vt tenet Ioh. de Anna. in. d. c. de his. 2. col. verſ. nota, cõiuncta glo. de quo plenè per Hoſti. in. c. tuę. de ꝓcu. Secus ſi pœnitẽtia eſſet occulta: qa licet ſit abſolutus quo ad Deũ accuſatio, tñ in iudicio faciẽda nõ ceſſat. vt glo. in. d. c. de his. in fi. & in. c. admonere. 33. q. 2. gl. in. c. gaudemꝰ. de diuortiis. in verbo, poterit. quaſi in fi. glo. in. c. fi. 25. diſt. in verbo, corripere. & hoc habẽt legiſtæ ꝓ indubitato, ꝓut tenet Frãciſ. de Aretio. in. d. c. de his. 2. col. verſ. in glo. ſicut dicit, qđ patet ex dictis Bar. in. l. qui ea mẽte. ff. de furtis & Dy. in regula, peccatũ. de reg. iur. in. 6. ꝓut tenet Hoſt. in d. c. tuę. & Anto. in. d. c. de his. & allegãt text. in c. aliud. 11. q. 1. vbi dicitur, q pœnitẽti publicè cõcedit venia delicti. ℣ Qđ Abb. in. d. c. de his. non credit verũ: qa pœnitẽtia, quæ imponitur in foro animæ, nõ imponitur ꝓ punitiõe delicti. Qđ patet: qa ſi eſſet pœna delicti, iudex loci delicti poſſet illã imponere, qđ nõ eſt verũ. Qđ patet in. c. placuit. de pœn. diſt. 6. Nec obſtat, q maior ſit pœnitẽtia publica, quàm priuata: qa reſpõdetur, q iſta maioritas nõ diuerſificat finẽ, ſed ſolũ fit ꝓpter ſcandalũ qđ ex peccato publico preſumitur ortũ. 26. q. 6. c. fi. ℣ Sed eſt aduertendũ, q ꝓ ſententia Hoſt. videtur caſus. in. c. ad abolendã. §. ſtatuimus. de hæret. in. 1. vbi habetur, q excõicatus ꝓpter hæreſim, niſi celeriter abiuret hæreſim, & ſatiſfaciat eccleſiæ, põt puniri. facit text. in. d. c. 2. de male. vbi apparet, q impoſitio pœnitẽtiæ, quę ibi ſubiicitur, eſt pœna: cùm ergo ſit pœna tẽdens ad vindictã publicã impoſitio talis pœnę tollet etiã pœnã criminalẽ, etiam ſi imponatur in iudicio ciuili. vt in. l. prętor edixi. §. ſi dicatur. ff. de iniuri. ℣ Sed qdquid dicat Hoſt. & Anto. tene opinionẽ Abb. qa eſt vera. Quia licet iſte blaſphemans publicè pœniteat, ſiue occultè, debet, & põt puniri p iudicẽ ſecularẽ pœna dictarũ legũ regiarũ. Et hãc opinionẽ, credit verũ de iure Frãci. de Are. in. d. c. de his. 3. col. & dicit, q poſtẽditur clarè in. c. in capite. 50. diſtin. & in. c. admonere. iuxta finẽ. pœnitẽtia publica ſit, & finis eius videtur eſſe recõciliatio ad Deũ, & euitatio pœnę ęternę. Vnde licet multa fiant in pœnitẽtia publica, quę ſapiant pœnã, hoc tñ eſt in conſequentiã: qa finis principalis ipſius eſt pœnitẽtia ad recõciliationẽ poti⁹, quàm pœna. ℣ Nec obſtat tex. in. d. c. ad abolẽdã. §. ſtatuimꝰ. qa dicit Frãciſ. de Are. vbi ſuprà, q ſicut in fauorem fidei multa alia ſpecialia inducta ſunt. vt in c. in fidei. & c. filij. de hęre. in. 6. ita etiã ſtatuitur hoc, vt hęreticus facilius reuertatur ab errore, & ſic vt amplietur fides catholica, q iudex ſecularis nõ poſsit punire. ℣ In adiutoriũ Abb. & pro mea opinione facit illa litera. in. d. capitulo ſecundo de malefic. quæ vult, q vltra pœnitentiam publicam impoſitam poteſtas ſecularis poſsit & debeat procedere ad pœnam pecuniariã pro eodẽ delicto. ille tex. fortiùs vrget, quàm tex. in. d. capi. fœlicis. §. pẽnulti. de pœnis. in. 6. quẽ adducit Abb. in. d. c. de his. q tex. bene facit, ſi intelligamus illũ verſi. ꝓ. d. c. de his. qñ ꝓ pœnis ſpiritualibꝰ illatis, & ꝓ criminibꝰ cõmiſsis iã fuerat recepta ſatiſfactio, & publica pœnitẽtia.
19 Sed tex. nõ vrget nos ad hoc. Vnde ſcđm Areti. vbi ſuprà põt intelligi, q ꝓ pœnas † impoſitas ab illo canone nõ videntur ſublatę pœnę iudici ſeculari puniẽdi crimẽ. Et ꝓ iſta cõcluſiõe dicit, q facit glo. in. d. c. 2. de male. relata ad tex. dũ dicit, q blaſphemia ſecundũ leges imponitur pœna mortis, vt dictũ eſt: quaſi ſentiat, q vltra pœnitentiã poſitã in canone, poſsit reus puniri in foro ciuili, & q lex ibi vltra procedat in deteſtationẽ criminis, vt pœnitẽtia publica cõmittat cũ pœna, ſicut dicit gl. in. d. c. fœlicis. ℣ Et qa, vt ait Abb. in. d. c. de his. nu. 4. pœnitẽtia etiã ſi ſit publica, leuior eſt. q pœna naturalis delicti. vt in. d. c. admonere, & qa ſi punitur cõfeſsiõe vt ſatiſfaciat Deo, ita debet ſatiſfieri reipublicę, quã lędit, ideò punitur in foro cõtentioſo, & iudiciali, qa debet puniri vbi delinqt, & cũ iſta tẽdant ad diuerſos effectus, ſiue actꝰ, impoſitio vniꝰ nõ imponitur p diſpoſitionẽ alteriꝰ ſcđm eundẽ ibi. nu. 3. & facit in ſimili illud, qđ tenet Cy. in. l. impialis. C. de nupt. vbi ait, q teſtes infames qui acceperunt pœnitentiam, & veniam meruerunt à ſacerdote, poſtea teſtificari non valent: quia in foro noſtro etiam ſi remitteretur ſibi per papam, nõ ꝓdeſſet, niſi à ſolo principe infamia remittatur. in expreſſo contra Barto. in dicto conſilio. tenet Cataldinus in tracta. ſyndicatus. verſi. 178. dicendo, q licet per confeſsionem & pœnitentiam ſecutam tollatur pœna delicti. vt in. c. fratrum. 50. diſti. dicit eſſe verum de pœna ſpirituali, nõ de

temporali

temporali: quia pœna temporalis. in qua incurritur, non remittitur per ſacerdotem confitenti, nec culpæ abſolutio remiſsionem incurſæ pœnæ includit, ſecundùm Iohã. Andr. in. c. pro humani. de homicidi. in. 6. in nouela. ☞ Et in quantum Bart. tenet in dicto conſi. de remiſsione imperatoris, debet intelligi, quando quis blaſphemauit ex leuitate, vel inſania, ſecus ſi dolo, vel iniuria iuxta notata in. d. c. 2. de male. & ſic ſecundũ Iohã. Andr. ibi ſi rectè conſideretur, iſtud nõ facit pro Bar. ſed potius contra, potiſsimè per ea, quæ dicta ſunt in. c. 1. per Gofre. & Hoſti. ☞ Ad id qđ Bar. etiam dicit, ꝙ eccleſia nunquam claudit gremiũ venienti, hoc eſt verum, † quantùm ad ſacramẽta, & ſpiritualia, ſed quantũ ad temporalia claudit. vt notatur in. c. 1. de hęret. & c. ſuper eo. eod. tit. in. 6. & in. c. ſedes. de reſcrip. prout ita intelligit Iohã. de Anna. in. d. c. 2. in. d. col. qđ nota quia etiã per baptiſmum † non tollitur accuſatio criminis. vt Abb. & Fel. & Aret. magis latè in. d. c. de his & Abb. in. c. gaudem⁹. de diuor. nu. 16. ☞ Etiã contra Bar. poſſunt adduci ea, quę latè tradit And. Sic. Barb. in. c. pernitoſas. de officio ordi. col. 44. verſi. capio tertiũ. vbi latiſsimè, an punitus † in foro eccleſiaſtico poſsit puniri in foro ſeculari. vbi per. 4. col. refert plures doctores tenẽtes ꝙ ſic, & ꝙ pœna iudicis eccleſiaſtici non impendit quim puniatur per ſeculare. Licet dicat, quod ſibi poteſtas petit conſiliũ, ſi procederet cõtra quandã mulierẽ, quę per iudicẽ eccleſia ſticũ fuit damnata ad perpetuos carceres, & puniri pœna ſeculari: & licet conſuluit, ꝙ non poterat facere, nec debebat, & ſi faceret, incideret in pœnam. l. Iuliæ repeti. §. ſi. ff. ad. l. Iuli. repe. conſilio ſuo nõ obſtãte illam decapitauit. & vi. Abb. ibi. & gl. in. l. 1. tit. 8. foro. ll. lib. 4. in glo. A ſabiendas. in fine. & Bar. in. l. adulterium cũ inceſtu. ff. de adulteriis. verſi. qui releuat. & Ang. ibi. & in l. 2 C. ad. l. Iuli. de adult. tex. in. l. 3 tit. 18. parti. 7. Ang. de Aretio in tracta. maleſi. in parte. cheme adultera la mia dona. nu. 66. verſ. habeas. & doct. in. c. 2. de exceptio. in. 6. ☞ Quid ſi aliquis pluribus vicibus vno impetu, & diuerſis vicibus † ex interuallo blaſphemauit, an puniatur de pluribꝰ blaſphemiis, vel de vna tantũ? Dic ꝙ de vna tantùm. vt notat Cępola conſi. 77. & vide Hippoly. de Marſi. in. l. in rixa. ff. ad. l. Corne. đ ſica. nu. 24. vbi idem tenet, dicendo, ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ q blaſphemauerit Deũ puniatur. in. 10. qui beatam Mariã in. 10. qui ſanctos in. 10. ſi aliqꝫ vno impetu blaſphemauit omnes, vt quia dixit, maledicatur Deus & omnes ſanctí cum eo, ſolùm condenatur in. 10. & idem tenet Alberi. de Roſa. in. tracta. ſtatu. in. 2. parte quæſt. 30. & quæſt. 32. & quęſtio. 41. ☞ Facit quod tenet Bald. in. l. ſi duo rei. §. ſemel commiſſa. ff. de recep. arbi. nu. 3. vbi ait, ꝙ

24 ſi ſtatuto † cauetur, ꝙ qui portauerit arma in palatio pro qualibet vice puniatur. ꝙ ſi quidã ſtetit tota die in palatio, non debet puniri niſi vna pœna, quia nõ eſt interrupta portatio armarũ, intrãdo, & exeundo. vt ibi per eũ. ☞ Facit in ſimili quod tenet Bal. in. c. quęſtioni. de appella. nu. 2. vbi ait ꝙ ſi cauetur ſtatuto, ꝙ detinens vxorem alterius per menſem puniatur in centum, detinuit per duos menſes, an puniatur in ducenta? Dic ꝙ ſi continuatiuè detinuit, non punitur niſi in centum, quia vnicum eſt delictum continuatum. vt in. l. inficiãdo. §. infans. ff. de furt. & in. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iur. iur. & ibi glo. valde notabil. & eſt text. in argu. in. l. vna eſt via. ff. de ſeruitu. ruſti. prædi. ☞ Et an ſit differentia inter verbum, blaſphemare, & verbum, maledicere, vi de Bart. in. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniuriis. num. 4.

en poco, o ẽ mucho q ſi diſpẽſarẽ[b] cõella

Summarium

1 NOn diſpenſatur cum blaſphemantibus.
2 Diſpenſatio ex magna cauſa adhibetur, & pœnitentia eleæmoſynis redimitur.
3 Pœna redimitur magno pretio.
4 Eleæmoſyna extinguit peccatum, ſicut aqua ignem.
5 Cum blaſphemantibus in modo capturæ diſpenſare poteſt.
6 Carcer eſt arbitrarius, & arbitrio iudicis relinquitur, & ideò aſsignando nobili totum palatium, vel ciuitatẽ pro carcere, ſatisfacit iudex ſtatuto iubente quem poni in carcere.
7 Accuſati cuſtodiuntur arbitrio iudicis.
8 Diſtinctio perſonarum in iuditiis an ſit habenda.

b Diſpenſaren. [b] Idem videtur dicere tex. in dicto. c. ſecundo de maledi. ibi, nullam miſericordiam habiturus. & notat ibi Abb. num. 5. ꝙ contra diſpo
1 ſitionem † iſtius text. non adhibetur diſpenſatio. vt tex. hic dicit, Tamẽ dicit, quòd Hoſti. ibi
2 dicit vnum dictũ ſatis ęquũ, ꝙ ex † magna cauſa poſsit adhiberi miſericordia, & ſic diſpenſatio, vt

tio. vt si est persona nobilis, vel honorabilis, quam non deceat sic publicè pœnitere, & vult hanc pœnitentiam eleçmosynis redimere. per. c. primo. de voto. & c. mulieres. de sent. excō. et. c. medicina. de pœnit. dist in. prima. Quod dictum Abb. sequitur ibi Iohan. de Anna. 3. col. versic. nota. in verbo, nullam, & dicit, quòd hoc sequi-
3 tur Floria. quia potest nobilis † homo redimere pœnam magno prætio. & pro hoc allegat, quòd omnes pœnę sunt arbitrariæ. c. sicut dignum. de homic: & pro dicto Abb. facit dictum Dauidis dicentis Consilium tibi placet, eleæmosynis redimere peccata tua redime. Pro quo facit, quia secundùm Ambrosium in sermone, qui legitur in. 3. Dominica de Aduētu. Nullum enim tā grauę delictum est, quod non purguetur abstinentia, & eleçmosynis extinguatur. Ait quoq; san-
4 ctus Propheta, sicut † aqua extinguit ignem, ita eleæmosyna peccatum. Magna est ergo eleæmosyna, quæ ardentium criminum glebas beneuolentiæ suę fonte refrigerat, & quadā in igne claritatis obruit incendia delictorum, vt quamuis offensus Deus, quāuis criminibus prouocatus, cogatur liberare eleæmosynis, quæ disposuerat punire peccatis. Et ex hoc credo euenire practicam, quam aliqui illiterati iudices tenent, mutando hanc pœnā carceris in oleum pro lampade ecclesiæ, vel iubendo expedire aliquam pecuniam pauperibus, quę non est tuta, nec potest fieri per istū tex. ibi. No dispensara en poco ni
5 en mucho. ☞ Tamen in modo capturæ † credo q̄ bene possunt dispensare ex causa, si blasphemantes sunt nobiles, literati, vel honorabiles, quia non debent detrudi in carcerē: publicam, quia pragmatica hoc nō dicit, sed solum. Que sea preso, y este en prision vn mes. Et carcer est arbi-
6 trarius, † & arbitrio iudicis relinquitur. Et ideò dicit Pala. Rubi. in repeti. rub. de dona. §. 9. nu. 13. folio. 5. q̄ stante statuto, q̄ quis debeat poni in carcere pro delicto, si aliquis nobilis venit carcerādus, satisfactū erit statuto, si assignetur sibi amplius locus, putà, palatius potestatis, vel, ciuitas tota. Ita dicit singulariter Ang. de Peru. in. l. qui carcerem. ff. quod met⁹ causa. & de iure regni est tex. singula. in. l. 4. tit. 29. parti. 7. in fine. ibi. Si el recaudado fuere hombre de buē lugar, o honrrado por riqueza, o por sciencia, no le deuen mandar meter con los otros presos, mas deuen lo fāzer guardar en algū lugar seguro. Et Montal. ibi
7 notat primò ex illa lege, q̄ accusati † custodiuntur arbitrio iudicis, causis, & personis inspectis. concordat tex. in. l. prima. ff. de custo. reorū. vbi est tex. notabil. cum glo. & ibi Bar. & idem tenet Iaf. in repeti. l. admonendi. ff. de iure iuran. col. 68. nu. 143. & vide glo. singula. in. l. agens. C. de curiosis lib. 12. & Anto. Corse. in singula. suis in parte, custodia, Ang. in tracta male. in parte, qui iudex dictum. nu. 14. Et facit q̄ tenet Cy. in. l. 1. C. de priuatis carceri. vbi tenet, q̄ officialis potest deputare carcerē in loco palatij vbi vult extra publicum carcerem & ibidem carcerare aliquem tàm in causa ciuili quàm in criminali & si ex hoc fugā arriperet pugniretur, ac si ex publico fugisset: quia iste talis locus dicitur publicus carcer, quia est in loco publico deputatus, & hoc dicit q̄ tenet communiter doctores & vi. Plat. in l. nemo carcerem. C. de exacto tribu. lib. 10. ☞ Et iuxta captione, seu detentione credo, q̄ intelligatur dictū Abb. & Hosti. & sequacium, q̄ ex causa potest iudex dispensare, sed non in illis triginta diebus, in quibus debet esse captus, quia in istis, nec in aliquo eorum potest iudex dispensare sub pœna hic contenta, scilicet, q̄ subiaceat pari vltioni. Et existimo hanc esse mentem dictæ pragmaticæ & istius text. quia dedecus esset magno militi, vel literato, & similibus personis propter hoc esse in publico carcere, & sic publicè pœnitere, quod non decet honorabilem personam secundùm Abb. vbi supra in dict. c. 2. nu. 5. q̄d nota. Et credo, q̄ ista sit intentio senatorum consilij regalis: quia ex eo, q̄ ego propter istas blasphemias aliquos nobiles & literatos in domibus suis, vel amicorum assignaui eis pro carcere, & aliquādo aliquos pauperes in carceribus locorum suorum, & non in carcere publico ciuitatis vt possint se substentare, & carnifices, & tabernarios in tabernis in macellis detinebam captos cum catenis, vt in officiis suis sic capti ciuitati seruirent, quidam iudex cui rationem meæ syndicationis reddidi in ciuitate Plazentiæ procedebat contra me, dicti senatores iusserunt me illico soluere, & iusserunt q̄ super hoc contra me non procederet. & totum ad consilium regale remitteret, vt patet in prouisione, quam habeo data tam Toleti. 21. die Februarij. anno domini. 1534. Et quia quis censetur incarceratus & in vinculis detentus si dedit fideiussores detenendo arrestum vel non recedendo ab aliquo loco aut iurauit non recedere vt est tex iuncta glo. in. l. in eadem. §. in vinculis & in. l. necnon. ff. ex quibus causis maio. & quia in vinculis autem eos accipimus qui ita alligati sunt vt sine dedecore in publico apparere non possunt vt tenet Guid. Pap. singulari. 437. & tenet Iaf. in. §. rursus Istitu. de actioni. col. 7. nu. 49. & tenet Guido. decisione. 253. & quādo quis dicatur esse in custodia vi. In

noc. in. c.

noc.in.c.nuper de sent.excō.in principio & glo. in.l.fi.C.de curiosis lib.12.& ibi.Bar. ▽ Cui non obstat,nec potest obstare iste tex.in quātum di-
8 cit,sin excepcion †de personas.vt in.c.nouit.de iudiciis. quia prout dicit ibi Abb.nu.8. esse verum quando proceditur ad correctionē peccati nō est faciēda distinctio personarū inter magnū & paruū in modo tamē coercēdi,& puniēdi,&in generibus pœnarū bene fit differētia, vt ibi p cū.facit gl.in.c.cū quidā.§. illi verò. de iur.iurā.& glo. in.§.itē lex Cornelia de falsis.Instit. d pub.iudi.in verbo,dportatio alia in.c. grauē de pœnis.sanct9 Thom. prima secundę.q.73.arti.10.tex.in.l.fi.C.quę res vendi.non poss.&ibi.glo.tex.in.l.8.tit.31.parti. 7.Hyp.de Marsi.in.l.si quis viduā.in fine. ff.de quæstio.& Paris de Put.in tracta.syndi.in parte quid si p statutū fol.198.nu.4.▽ Et facit qd tenet Bar.in.l.1.ff.d edēdo.vbi dicit, q in his,quę fiūt ex mera gratia,etiam apud Deū est acceptio personarū,sec9 in his,quę sunt de mera iustitia, nec apud Deū, nec apud homines debet esse talis acceptio psonarū. Quia scriptū est. Ita iudicabis magnū sicut paruū.vt in. d.c.nouit. Sed si est, q carceratio est arbitraria, & sic ex mera gratia (vt dictū est) illico quo ad Deū,& quo ad homines in isto modo carcerandi potest dispensare,putà, in assignatione ipsius,quod nota.

Summarium.

1 IVdex non puniens delinquentem pœna statuta in iure, debet puniri eadem pœna.
2 Qui non accusat blasphemantem punitur tanquam malefaciens.

c 1 Passe c Nota tex. q iudex q non punit †delinquentem pœna statuta in iure,debet puniri eadem pœna est tex.vnicus in.l.3.C. nec sacra.batis.reite.tex.in.c.vt clericorū mores. de vita & honestate.cleri.& in.l.si quis. C.de sepulchr.viola.&in.l.vna.C.de priua.carce.& lex. 9.tit.de los robos.lib.8,in ordi.rega. Montal.in. l.2.tit.2,for.ll.lib.2.gl.quę incipit,Pierda lo que ouiere, eundē Mont.in.l.8.tit.7.lib.1.for. legum in glo.1.vi.Bal.in.c.1.quæ sunt regalia principis super verbo bona cōmittentiū vbi tenet q si iudex non suspendit illum qui suspendendus erat debet suspendi.

passe ' el la misma pena.q̄ el transgressor dela dicha p̄matica hauia d̄ passar.

Prætorū. Cap.26.

OTrosi,q̄ sepa si esta hecho y no se guarda el apartamiento a de los moros,y si no estuuiere hecho lo haga y si esta hecho y
2 no se guarda,lo haga guardar y reqe ra a los cōcejos comarcanos de los señorios q̄ lo hagā y guardē y trayan , y embiē relaciō d̄ como se guarda so pena q̄ pierda la quarta parte del salario.

▽ Et facit qui nō accusat †blasphemātem tanquā malefaciens punitur. vt probat text.in. c.siquis.per capillum. 22. q.1. ibi si quis aūt talem hominem non manifestauerit non est dubiū quim diuina condēnatione coērceatur, & est crimē q nullus debet dissimulare imò debet ipsum blasphemantē nūtiare. tex. in.c. nō nulli & ibi Doct. de Iudęis.& Bar.& Angl.in.l.q senatus.ff.de iniuriis.&in.l.1.ff.de pub.iudi.& Ludoui.Mōtalt. in tract.de reprobatione sententiæ Pilati in primo.dubio.num.3. &.3.tomo.3.tracta.

Prætorum. Cap.25.finis.

Sequitur Caput.26.

Summarium.

1 MOres Maurorum,Iudæorum, & nostri, in nullo concordant.
2 Consortia malorum sępe bonos corrumpunt.
3 Habitatio,& conuersatio continua cum Iudæis prohibetur.
4 Contagio quę potest esse nociua, potest expelli, & vitari.
5 Rufiani, siue Lenones, & meretrices, & similes possunt à ciuitate expelli , & idem dic de leprosis,& de habentibus alias quascunq; infirmitates contagiosas.

a Partamiento. a Vt cauetur in.l.10.tit.3.lib.8.in ordi.regali. vbi ad plenū de ista segregatione maurorum & iudęorum. ▽ Et ratio hu-
1 ius potest esse quia maurorum †& iudęorū mores, & nostri in nullo concordant , & ipsi de facili

cili ob continuam conuersationē & assiduam familiaritatem ad suam superstitionē & perfidiam simplitium animos inclinarent vt in.c.ad hęc de
2 Iudæi.& quia malorum † consortia sæpe bonos corrumpunt.vt in.c. sæpe.28. quæstio.prima.& hac de causa conti

Prætorū. Cap. 27.

nua conuersatio
3 † & habitatio cū Iudæis prohibetur,nec cū eis mā ducare, nec ab eis medicinā assumere debemus. vt. c. nullus.&.c. sequē ti.28.quæstio.prima. ℣ Et qđ dictū est de Iudæis intellige de Paganis, Saracenis, & Gentilibus,cùm eadem sit ratio.vt notat glos. in.c. ad mensam.11.quęstio.3.&.c.omnes.28.quę stio.prima,licet Iudęi difficiliores sint ad cōuertendū, & peritiores ad subuertendū quàm Gentiles,quia legē habent & prophetias,& ideò hęc ratio potius habet locum in eis,quam in Gentilibus.vt notat Montal. in.l.4.tit.2.lib.4.foro.ll. ℣ Et ex rationibus supradictis est notanda regula,quam tradit Bald.in.l.nullus.C.de summa tri. & fide catholi.ſ.q omnes,quorum contagio po-
4 test esse† noua,debent expelli,& vitari.vt notat glo.in authen.ius iuran.quod præst. in fine.colla.2.quod dicit Montal. vbi supra esse notādum contra rufianos,siue lenones,& meretrices,& similes, qui propter eorum morbū & contagium possunt à ciuitate expelli,vel à vico, vbi habitāt. Idem de leprosis,& de habētibus alias quascūq; infirmitates contagiosas.de quo per Montal.vbi suprà.& vide Fran. Cur. in additio. ad Paul. de Cast.in.l.iustitia.ff.de iusti.& iure.& doctor del Castill.in.l.62.de Toro.& Pala.Rubi.in repeti. rub.de dona.§.60.nu.8.Et Paul.de Cast.in.l.nullus.C.de summa tri.& fide catholi.& facit tex.& ibi glo.& doctores in.c. cùm oporteat de accusatio.vbi ex inhonesta conuersatione pręsumitur contra aliquem & vide Ripam in tract.de peste. in.3.parte.nu.142.cum sequentibus.Tamen locator non potest expellere meretrices quibus domum cōduxit,licet possint repelli à vicinis quia ad illum vsum meretricandi domum conduxisse pręsumitur.tenet Philip.de Perus.in.c.primo de vsur.& Ripa in dict.tracta.de peste in.2.parte nu.20. ℣ Et quia iam in nostra Hispania non sunt Mauri nec Iudæi quia expulsi fuerunt per istum catholicum regem iste tex. non vtitur nec practicatur,ideò in eo non insistam tamen de materia vide per totū titulum de Iudæ. & Sarac. & Montal.in glo.ordi.in parte Iudæus.& Iohā.de Plat.in.l.omnes qui. C.de decurioni.lib.10. vbi latè. Vbi tenet q in malis nobiscum non participant quia cum eis non est epulādum,conuersandū,medicinas sumendo,& ab conuiuiis eorū est abstinendū,& distinctum habitum deferre debent vt à Christianis dignoci valeant. ℣ Tamen habēt participationē nobiscū quo ad onera publica,licet non quo ad onores. ℣ Item quantum ad iuditia & arbitria quia secundum nostra iura agunt, conueniuntur, & puniuntur. ℣ Itē quantū ad matrimonia prohibita,vt cū personis prohibitis auia,vel sorore non contrahant. ℣ Nec obstat q nil ad nos de his qui foris sunt.vt in.c.gaudemus.de diuor. quia est verùm quo ad pœnam spiritualem non temporalem vt. g. in. c. Iudæi. de Iudę.Sunt enim foris à nobis quo ad fidē,sed quo ad alia subsunt nobis vt in.l.Iudæi. C.de Iudę.secundùm Plat.vbi suprà.

Otros, q si algunos malhechores de su jurisdiction se acogieren a fortalezas [a], o lugares de señorio q con gran diligencia entiendan en saber a dōde estan,y

Prętorum Caput.26.finis.

Sequitur Caput.27.

Summarium.

1 Receptans aliquem malefactorem in castro, vel fortalitio,tenetur ad emendam maleficij cōmissi, & ad pœnam de iure statutum.
2 Pœna receptatoris delinquentium, & violantis pacem.

a Fortalezas. [a] Vide text.in l.prima & tertia cum sequentibus.tit. 16.lib. 8. in ordi.rega. vbi cauetur, q receptans
1 † aliquē malefactorē in castro, vel alio fortalitio, dominus castri tenetur ad emendam maleficij cōmissi & insuper tenetur ad pœnam de iure statutā. Et iudex verò super hoc inquisitionem tenetur facere,aliàs de suo resarciet. quod vendicat sibi locum in eo, qui receptatur in villa,vel loco,& idem est,si receptat in castro, vel domo

vel domo forti, vel in arcibus mulieres, & earum rapientes, alioſq; maleſactores, & eos noluerit iuſtitiæ tradere ſi requiſitus per adelãtatum, noluerit delinquentes, vt permittitur, dare poterit ex tunc adelãtatus cum de hoc fuerit per publicum inſtrumẽtum certificatus capere di ruereq; fortalitiũ, requieran[b] a los receptadores que los caſtrum, vel domum in aliorũ terrorem & exemplum. vide tex. in l. prima cũ ſequentibus tit. 17. 2 eod. lib. 8. in eiſdẽ ordi. regalibus. ☞ Et pœna † receptatoris delinquentium & violantium pacem eſt q̃ puniatur eadem pœna qua puniretur ipſe delinquens niſi ſit coniunctus vel affinis delinquentis. vt in. tit. de pace iura. ſit c. primo. §. cõuenticulas. & ibi Bal. tex. in l. 2. ff. de recepta. & in l. prima. C. d̃ his qui latro occulta. Archidi. in c. qui cunq; de hæreti. in 6. & tenet l. 2. in dicto tit. 17. in fine eod. lib. 8. in ordina. regali.

Summarium.

1 REmiſsio vt fiat an ſit neceſsè q̃ iudex delicti eam petat, vide hîc.

2 Iudex requirens, an debeat dicere in literis impe ramus, vel requirimus & rogamus.

b 1 Requieran. [b] Nota tex. q̃ ad hoc vt remiſsio † fiat eſt neceſſarium q̃ iudex delicti dictã remiſsionem petat. idem tenet Barto. in l. prima. C. vbi de crimi. agi opor. nu. primo. idem tenet Abb. in c. primo. de rapto. nu. 9. vnde ſi iudex delicti non curat requirere, poteſt delinquens puniri per iudicem originis vel alibi, ſecundum eũdem ibi, quæ opinio dicit ibi Iohã. de Anna. 3. & 4. col. eſſe ſatis bona allegando Bal. in dicta l. prima. & eſt tex. in §. ſi quis verò comprehenſorum. in authen. vt nulli iudicum. colla. 9. & idem tener Abb. in c. fi. de foro compet. col. 8. nu 15. & ibi additio. & idẽ tenet Bal. in additio. ad Specul. in tit. de cõpet. iudi. ad ditiõe verſi. iudex originis. Et ideò dicit Iacob. de Belo viſ. in ſua practi. in parte de fuga reorum nu. 27. q̃ licet quis nõ cõmiſſit delictũ in iuriſdictione illius iudicis qui eũ detinet q̃ tunc poteſt ipſum punire quãuis alibi cõmiſſerit delictum, niſi fuerit requiſitus per iudicem loci, in quo deliquit, vel per iudicem domicilij criminoſi & ſic dicit q̃ intelligitur. d. §. ſi verò cõprehenſorũ & d. l. ſi cui. §. fi. ff. de accuſ. vt dicit eſſe expreſſum. l. 2. C. vbi d̃ cri. agi oport. maximè quia in crimi nalibus prorrogatio admittitur. vt in l. 1. in fine. C. de iure om. iudi. & l. 2. & ſic ſi non fuerit requiſitus per iudicem in quo deliquit poteſt quilibet iudex eum punire q̃ dicit eſſe verum ſi criminoſus non habet certum domicilium quia ſi haberet & ibi cõmiſsiſſet eſſet remittẽdus neceſſario ad iudicẽ ſui domicilij etiã ſine reqſitiõe qd̃ dicit valdè notat. ibi. nu. 30. in d. practi. & ſic dicit q̃ intelligitur tex. in d. §. quis verò cõprehenſorum. & lex. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdi. et releg. nec delicta remaneant impunita. vt in l. ita vulneratus cum ibi nota. ff. ad l. Aquiliam. ☞ Et iſta petitio remiſsionis debet fieri à iudice delicti, non autem à iudice originis nec domicilij, & eſt ratio differentię. quia illam iuriſdictionem offendit vbi delinquit. vt tenet Baldus. in l. executorem. C. de executio. rei iudi. & tenet Montal. in l. prima titul. primo libro ſecundo foro legum. in glo. Alli reſponda. prima col. & quòd requiſitio remiſsionis, ſeu petitio requiratur tenet Iacob. de Belo viſ. in ſua practi. in parte de fuga reorum. numero. 63. ☞ Quòd intellige quando requiritur iudex par, ſiue æqualis, quia tunc requiritur petitio remiſsionis, ſecus ſi eſt iudex inferior ſubiectus & habens iuriſdictionem taxatam, & non habens authoritatem puniendi vt ſunt iſti iudices pedanei quia tunc debet fieri remiſsio malefactoris per talem inferiorem ſuperiori ſine eo quòd ſibi petatur nec requiratur. probat Baldus. in l. ſi Barſatorem. C. de fideiuſſoribus primo notabili. per legem ſecundam. C. de ſportulis. & tex. mirabilis in §. audient. in authentica de defenſori. ciuitatis. collatione tertia, in principio. & tex. in lege prima. ff. de ſeruis fugitiuis ibi & inuentos reddant. & Bartolus in lege magiſtratibus. ff. de iuriſdictione omnium iudicum. nume. tertio. & Innoc. ſingulariter in. c. vt fame. de ſenten. excõmu. & vide tex. in §. neceſsitatem. in authen. vt iudi. ſine quoque ſuffrag. collatione prima. text. in l. generali. C. de decurio. lib. 10. & facit tex. in §. & hoc quoq; precipimus. in authentica vt litigantes iurent. collatione nona, & vide in ſimili Salyce. in lege prima. C. de exhibentib. reis in fine dicendo, quòd vbicunq; iudici apparet aliquem eſſe militem remiſsionem debet facere etiam parti non petente, quòd dicit eſſe notandum: quia miles non poteſt prorrogare iuriſdictionem in criminibus & debet remittere cognito de crimine & cum actis cauſæ vt ibi. ☞ Et vide dictum Iacobum de Bello viſo. in dicta ſua practica iudiciaria in parte de remiſsione fienda, aliàs de fuga reorum. numero 63. vbi

63. vbi in expresso tenet, quòd si sunt tales iudices qui non possunt cõmodè cognoscere de crimine cõmisso propter deffectum iurisdictionis, tunc tales tenentur remittere sine requisitione, & dicit q̃ pro hoc est tex. in. l. 3. in. fine. ff. de officio prẽfe. vrb. & in. l. fi. & in. l. solent. ff. de custo. reorũ. & in dict. §. audient. in authẽ. de defenso. ciuita. & l. defensores. C. de defenso. ciuit. & l. fi. ff. de offi. prẽfe. vigil. & in authẽ. de manda. princip. §. fi. colla. 3. & est tex. singula. de iure regni in l. 42. tit. 16. parti. 3. in fine. loquẽdo in teste falso, quia potest puniri per iudicem, tamen si talis est iudex qui nequit punire, quia non habet iurisdictionem debet remittere eum maiori iudici puniendum. ☞ vide quæ dicã infra. in. c. 48. in glo. Qualesquier juezes. nu. 5. ☞ Et facit q̃ tenet Felinus in. c. non potest. de re iudi. nu. 5. vbi tenet allegando tex. in. l. fi. C. vbi senato. vel clari. & Areti. in. c. qualiter & quando. el. 2. de accusatio. q̃ si rectores prouinciarum vident personas illustres esse condẽnandas, & nec possũt illas condẽnare nec punire, debent referre causam principi, & tenet solẽnis doctor Iohã. Bernal. de Luco Episcopus Calagurritanus in sua practi. cri. in parte, officiali, ac vicario generali. col. 2. ☞ Et vide Bal. in c. quoniam contra. de probatio. nu. 8. vbi si in capiendo malefactorem simul concurrant iudex superior et inferior in eodem territorio, inferior debet efferri superiori. ☞ Adde tamen † q̃ iudex requirens in literis suis, non debet dicere imperamus, vel iubemus, sed debet dicere, requirimus, & rogamus, & hortamur, vt tenet Ang. & Saly. in dict. authẽ. si verò criminis. C. de adult. cõtra tex. ibi. & sic vtitur & facit iste text. in quantum dicit. Requieran.

entreguen[c] y sobre ello hagã todas las diligencias que de derecho se deuen

Summarium.

1 REmissio an fiat de necessitate, vel de vrbanitate.
2 Non remittit maior ad minorem.
3 Remissio habet locum in criminalibus.
4 An valeat consuetudo, q̃ remissio delinquentis non fiat.
5 Remissio fit in grauibus criminibus, secus in leuibus.
6 An in causa criminali ardua ciuiliter mota, habeat locum remissio.
7 Remissio vbi fit, an debeat fieri ante condemnationem.
8 Iudex antea quam delinquẽtem remittat, potest cognoscere an sit culpabilis necne: quia non tenetur sequi iniustos appetitus requirentis.
9 Litera requisitoria cum informatione delicti mittitur ad hoc, vt remissio fiat.
10 Si sententia est perdita, sufficit vt informatio ipsius iudici mittatur, vt delinquentem remittat, quia sententia potest probari per testes.
11 Appellatione actorum sententia continetur, & sententia est de actis.
12 Vt remissio fiat decem requiruntur.
13 Raptor virginis, & honestę mulieris, non remittitur.
14 In terris quę sunt sub vno præsidẽ, non est locus remissioni.
15 An vagabundus delinquens remittatur.
16 An in contractibus habeat locum remissio ad locum contractus.
17 Remissio in contractibus habet locum, quando contrahentes in fraudem contractus fugiunt & receptantur.
18 Remissio in contractibus habet locum, quando contrahens solutionem destinauit in certo loco, & promisit ibi personaliter representare.
19 Remissio in contractibus habet locum, quando contrahens renuntiauit foro suo
20 Renuntiatio fori specialis requiritur.
21 Clericus non potest consentire in alienum iudicem.
22 Ad rationem redẽdam remittitur quis ad locum vbi habuit administrationem.
23 Remissio habet locum in causa status.
24 Remissio cuius expensis fit.
25 In causa inquisitionis testes non debent venire suis sumptibus, sed sumptibus reipublicæ.
26 Processus, & confessio facta coram iudice remittente, an valeat.

[c] Entreguen. [c] Nota tex. quòd de iure regni in criminalibus debet fieri remissio delinquentium ad locum delicti. Idem tenet & latè. l. 2. tit. 17. lib. 8. in ordinarega. & hodie remissio † est de necessitate & non de vrbanitate. vt voluit tenere glo. in Cle. pastoralis. §. deniq; in verbo, de more. de re iudica. & glo. in. l. si cui. §. fi. ff. de accusatio. quia istę glossę reprobãtur per tex. in authẽ. si verò criminis. in verbo iubemus. C. ad. l. Iulia. de adult. & ibi Angel. & Saly. quia verbum iubemus inducit necessitatem vt in. l. prima & secunda. ff. q̃ iussu. pro quo est

quo est text. ibi si verò imperata neglexerit: quia hoc verbū imperata necessitatē importat. c. q̄ precipitur. 11. q. 3. & quia negligens punitur ergo tenetur arg. l. Gracus. C. de adulte. nec obstat q̄ par imparē non habet imperiū. quia in hoc factus est superior, licet non ad puniendum, & q̄ de necessitate fiat remissio est veritas. vt ponitur in dicta authen. si verò, secundùm Bar. in dicta. l. si cui. §. cum sacrilegium in principio. & est tex. expressus in. l. 2. tit. 29. parti. 7. ☞ Glos. tamē in dicta. l. si cui. §. fi. & in dicta Cle. pastoralis. potest saluari in casu in quo per alium iudicē literæ non fuerunt super remissione directę, nam tunc iudex cognito quòd alibi deliquerit, & non in sua prouincia debet ex vrbanitate remittere ad iudicem delicti, vel vbi maius crimen cōmissit. prout tenet Saly. in dicta. authen. si verò & dicit notandū quia forte non auditū. q̄ sequitur Iohā. de Anna. in dicto c. primo de rapto. col. 5. ☞ Et tu vide Cardi. in. d. Cle. pastoralis. versic. deniq;. nu. 17. vbi vult distinguere aut remissio petitur in foro ecclesiastico vel in seculari, in primo casu est vera opinio de necessitate, etiam si iudex ecclesiasticus petat à seculari vt in crimine hęresis. vt in. c. commissi. de hęreti. in. 6. licet videatur q̄ hęretic⁹ debet puniri, vbi reperitur, & vbi delinquit in mari. & in cælo, & in terra. c. ne quiquam 24. q. 2. ☞ Si verò petitur remissio in seculari foro, tūc si petitur de his locis qui sunt sub eodem domino vel iurisdictione, est faciēda de necessitate si de diuersis putat non fienda de necessitate, nisi sit cōsuetudo, & ista dicit esse opi. Paul. de Liaza. quæ opi. Paul. seruatur si in illa remissione est cōtrario secundū Iohā. de Anna. in. c. primo. de rapto. 5. col. ☞ Tamen dicit dictus Iohā. de Anna. q̄ Iohā. de Imo. tenet q̄ siue loca sint sub eodem, siue sub diuersis, debet fieri remissio de necessitate & ad hoc compelli debet per superiorem, quia eos ius necessitat & peccant si non faciunt, quia ius quòd est supra omnes hoc iubet fieri, & sic tenet cum isto text. & cū opinione supra dicta, quòd de necessitate debet fieri, de qua quæstione. vi. quoq; per Hippoly. de Marsi. in repeti. l. vniceæ. C. de raptu virgi. nu. 123. per quatuor colum. vbi aliam distinctionem facit. Et ratio quare remissio fit est, vt ex aspectu alij terreantur. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis vt tenet Iohan. de Anna. in dicto cap. primo de rapto. colum. 4. versi. quæ autem sit ratio, & Abb. in dicto cap. fi. de foro compet. num. 15. ☞ Tamen de maiori tribunali † ad minus non remittitur de necessitate. tenet Oldraldus consilio. 124. per tex. in authentica de apellatione & in tra quæ tempora. in principio collatione quarta. & l. ad cognitionem. ff. ex quibus causis in possessio. eatur. & per. l. ad principem. ff. de appellatio. ☞ Et quòd remissio fiat in criminalibus † est tex. in dicta authen. vt nulli iudicum. §. si quis verò comprehensorum. colla. 9. & in. d. authen. in verbo criminis. & notatur in. l. prima. & in authē. si qua in prouincia. C. vt de crimi. agi oport. Bald. in. l. cum archimedoram. C. vt in posse. lega. pē. col. licet Bal. in additio. ad Specul. in tit. de accusatore. versi. quid si offensus dicat se nescire legē dicentem q̄ debeat fieri remissio, & de consuetudine hodie non fit remissio, nisi inter subditos eiusdem imperij, de quo per eundem Baldum in lege secunda columna secunda. C. de seruis fugi. tiuendem in. l. secunda. col. 10. C. de hęredi. instituto. & in. l. pen. col. 19. C. de execu. rei iudi. Bar. & ibi Alex. in. l. sepulchri. ff. de sepul. viola. Odral. consi. 124. per. d. §. si quis vero comprehēsorum. & hoc tene quia est cōis opi. vt remissio fiat. vt Cępola in consi. 59. col. 3. vers. videtur dicēdum. & tenet Paris de Put. in tracta. syndica. folio. 68. versi. si iudex. ☞ In tantum q̄ non valet consuetudo, † vt non fiat remissio delinquētium, si delinquēs non est in loco domicilij vel delicti: qa per hoc publica vtilitas lęderetur, quæ requirit vt publica crimina non remaneant impunita. c. vt famæ. de sent. excom. & quasi irrationabilis esset talis consuetudo, & grauosa, & ideò non valet. vt tenet Abb. in dict. capitulo finali. de foro compe. numer. 23. ☞ Sed cōsuetudo q̄ iudex domicilj nō remittat ad iudicem delicti, vel ecōuerso, bene valeret dummodo alter prædictorū in cuius territorio dixit velet delinquentem punire qa tūc cessaret ratio prædicta. vt tenet Abb. in capitulo primo de rapto. num. 10. ☞ Sed quomodo ex non vsu inducitur consuetudo contra notata in capitulo Iohannes. de cleri. coniug. Dic quando sæpe fuit petita remissio delinquentium, & fuit denegata nec aliquid inde secutum est, tunc enim isse non vsus habeat contrarium actum dispositioni iuris, ideo inducitur consuetudo. vt in dicto. capit. Iohannes. Secus tamen si nunquam fuisset petita remissio, nec concessa, tunc enim non potest dici introducta consuetudo: quia nil fuit actum contra ius commune. Requiritur enim petitio vt fiat dicta remissio, quòd declarat ita Abb. in dicto capitulo fi. numero. 23. quam distinctionē sequitur Cæpola in dict. consilio. 59. colum. 5. versi. sed hic posit dubitari. & Iohā. de Anna. in. d. c. 1. de rapto. colū. 4. versi. in eadem q̄ dicit procedere nisi iudex loci vbi delinquens sit, aliās talis qui punire possit, putà ratione priuilegij

legij vel prescriptionis, vel alia ratiõe premissa, scilicet, immunitatis cõsuetudo tenet. & idem tenet Cæpol. in d. suo consilio. ¶ Et q remissio in
5 criminalibus fiat, intellige † in criminibus grauibus, secus in criminibus leuibus: quia tũc non fit remissio vt in dict. §. si quis verò comprehenso. tenet ad literam Domi. in d. c. Romana. §. contrahentes de foro compe. in. 6. in fine. & sequitur Anto. Fran. in additio ad Abb. in dicto. c. fi. de foro competen. in adictione quę est in nu. 15. & dicit q illud dictum Domi. sequitur Lanfran. de Fauo preceptor suus in repeti. l. in quorum. ff. de pigno. & tenet Mõtal. in. l. prima. tit. primo. lib. 2. foro leg. in glo. 2. & facit tex. in. c. primo. de priuilegi. in. 6. & tenet Iohan. de Anna. in dict. c. primo de rap. 5. col. ¶ Adde tamen, q licet sit causa
6 criminalis ardua, † si est ciuiliter mota nõ est locus remissioni. per. d. §. si quis verò comprehen-
† sorum quia cessat ratio supra dicta, quia penè impositio non est alijs exemplum, & hęc causa comparatur ciuili. c. tuæ. de procurato. & ista est veritas secundum Cardi. in dicta Cle. pastoralis. §. deniq; in fine. & Anto. Fran. in additio. ad Abb. in. c. pastoralis. §. præterea de offi. delega. ¶ In casibus autem in quibus fienda est remissio, debet
7 fieri † ante sentẽtiam & sic ante condẽnationem. quia condẽnatus non remittitur per iudice qui eum condẽnauit. tenet Saly. in dicta. l. prima. C. vbi de crimi. agi oportet & Bal. in. l. executorem C. de executio. rei iudi. versi. quæritur. col. 6. nu. 18. q dicit ibi esse valde notandum. & tenet Saly. in. l. 2. C. vbi de cri. agi opor. facit tex. in. l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdi. & relega. & ibi glo. facit. l. aditos. C. de episco. audi. tenet Mõtal. in. l. prima. titul. primo. lib. 2. for. leg. in glossa. 2. col. 2. versi. Itẽ nota q si quis methymnẽsis. vbi ait q illi qui dicunt remissionem ad locum delicti fieri intelligitur de condẽnando, non de iam condemnato. idẽ tenet Anto. Fran. in additio. ad Abb. in. c. fina. de foro competen. in additione quæ est in numer. 15. in fine. ¶ Sed miror de isto Antonio Francisco non vidisse Alex. in. l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iudi. nu. 2. & 4. vbi tenet contra Bal. & Saly. & dicit non bene dixisse. Imò q etiam post latam sententiam condẽnatoriam à iudice loci domicilij, est locus remissionis: quia dictus. §. si verò. generaliter loquitur, & rationes, propter quas debet fieri remissio, militãt etiam post sententiam, & sic remanet contra Bal. & eius sequaces, vbi per eum. nu. 4. col. 3. Et nota, quia magna est authoritas Alexan. quia vt ait Feli. in. c. ex parte de rescrip. 8. col. Alex. est lucerna ardens in cathedris iuris ciuilis, & alleuiasset multos laboris posteris. Et sic vult Alex. q valebit processus, & sententia iudicis domicilij, sed erit exequenda per iudicem loci delicti remissionem petentem. allegat tex. in. l. solent. & in. l. non dubium. versi. illud. ff. de custo. reorum. & dicit esse menti tenendum. Sed credo, q si sententia lata est executioni mandata, q non teneatur iudex domicilij remittere p supra dicta. ¶ Sed tu quoq; potes aliter intelligere, quòd post sententiam habet locũ remissio, scilicet, quãdo iste delinquens transtulit se in aliam iurisdictionem extraneam, & in illa cõmisit aliquod delictum tunc debet iudex, qui eũ capit, & detinet punire de illo crimine cõmisso in suo territorio, & iurisdictione, & de inde remittendus ad aliam iurisdictionem. Et hoc verum, si crimen ibi commissum sit tale, quod nõ impediat executionem alterius iurisdictionis, vt putà, si crimen sit tale, q mortem non exigat, & aliud delictũ primum cõmissum mortis pœnam exigeret, quia tunc primo de minori pœna, deinde de maiori tractandum est. vt in dicta. l. si cui. §. fi. ff. de accusa. & sic in loco captionis potest manum, vel pedem amittere, vel verberare, si qualitas criminis hoc exigat, & de inde est remittendus ad aliam iurisdictionem, in qua maius, vel æquale crimen cõmisit, & ibi alia manus, vel pes amputabitur, vel ad furcam suspendetur, vel secundum qualitatem criminis punietur, quia vna executio non debet aliam impediri. vt in dicta. l. si cui. §. fi. & tenet Iacob. de Bello viso in sua practi. in parte, de fuga reorum. num. 22. & nu. 23. quia in pari crimine vel pœna imponenda, est iudex, qui eum detinet, in executione præferendus, cùm possidentis sit potior cõditio. vt notatur in. l. 2. ff. ne quis eum qui in ius vocã. vi exi. ¶ Et vide dictum Iacob. de Bello viso. vbi suprà, vbi ponit, quid si delictum est cõmissum in iurisdictione duorum, & vnus cœpit malefactorem, an sit remittendus alteri. Et tenet q nõ, quia cõdominus, qui cœpit, potest cognoscere, et punire, nisi esset contentio inter ipsos de iurisdictione, quia tũc habet locum sequestratio. vt ibi, nu. 24. cum sequentibus ¶ Adde quoq;, q in casibus, in quibus fiẽda est remissio, antea quam
8 remittat, † potest iudex cognoscere, an si ille, qui est remittendus, est culpabilis, vel ne: quia in criminalibus iudex nõ tenetur sequi iniustos appetitus requirentium, sed tantummodo iustos. tenet Ang. de Peru. in. d. authen. si verò criminis. in principio. per. d. Innoc. in. c. pastoralis. de offic. delega. in glo. iustam. quod sequitur Iohã. de Anna. in. d. cap. primo de rapto. 4. columna. versi. tertia est opinio. ¶ Licet videatur cõtrà, qa

rimittere

remittere debet sine aliqua cognitione, quia præsumptio est pro iudice requirente. vt in. c. in præsentia. de renūtiatio. tunc quia requisitus est merus executor. c. pastoralis. §. preterea. de offi. delega. l. si vt proponis. C. de executio. rei iudi. ☞ Tamen dictum Ang. & Saly. est verum, quia aliqualis cognitio requiritur, aliàs sine causa infamaretur. vt glos. in dicta Cle. pastoralis. in verbo. de more. in fine. Et Cardi. ibi in dicto versi. deniq; in fine. cum ea transit: tamē dicit, q̄ Paul. de Leaza. ibi dicit, q̄ si petitur remissio in principio processus, debet fieri aliqualis cognitio, secus si iam est condemnatus. Quod dicit Cardi. esse verum, nisi constaret, q̄ iniustè fuisset condēnatus, tunc enim non remittet, aliàs enim ædificaret ad gehennam, tanquam faciens contra cōscientiam. per. c. literas. de resti. spolia. & per nota. in. c. primo de offi. ordi. & sic tenet, q̄ cognitio requiritur, etiam si sit condēnatus. ☞ Tamē in condēnato contrarium de nostro iure regio cauetur, quia ostensa sententia, illicò reus debet capi, & remitti de alio nō cognito. tex. est in. l. 2. tit. 17. lib. 8. in ordi. regali. ibi. Llegando el querelloso con la sentēcia a los alcaldes del lugar do estuuiere el malhechor a les requerir q̄ lo prendan, y lo embien preso al lugar donde hizo el maleficio, embiando selo a requerir los alcaldes que dieron la sentencia, que sean tenudos los dichos alcaldes, y oficiales del lugar do acaesciere de lo prender, y prendan, y embien preso, y bien recaudado a los alcaldes y juezes del lugar, donde ansi fiziere el maleficio. Qui tex. est singu. pro opinione Paul. de Leaza. & sit q̄ in condēnato per iudicē delicti non requiritur vt per iudicē, qui facere debet remissionem, cognoscatur si est bene condemnatus, vel non, quia statim sine aliqua cognitione est remittendus sub pœna ibi cōtenta. ☞ Et sic q̄ dictum Ang. Saly. & sequatiū, dicentiū, q̄ requiratur cognitio, procedat, quando petitur remissio antea quam sententia sit lata contra delinquentē, quia tunc requiritur, vt tenet Abb. in. d. c. fi. de foro cōp. nu. 18. & tunc secundū eum ista summaria cognitio debet fieri in loco delicti. Et sufficit, q̄ præsumptiuè probetur delictum illius qui debet remitti. quod sequitur Anto. Fran. in additio. ad Abb. in. d. c. pastoralis. §. preterea. in additione, quę est in parte expressum. in fine. nu. 6. allegando Bal. in additio. ad Specul. in titul. de compe. iudi. adi. in versi. malefactor. quod sequitur Alex. in additio. ad Bart. in. l. hæres absens. §. si quis tutelā. ff. de iudiciis. in additione, quæ est in parte, quęritur. allegando Ang. ibi, vbi dicit, q̄ quando fieri debet remissio in criminalibus, seu in ciuilibus, semper requiritur causę cognitio, et
9 sic vtitur: quia dum remissio petitur, † mittitur litera requisitoria cum informatione delicti, vt iudici loci, à quo postulatur remissio constet, an talis fuerit reus. vt Barto. in dicta. l. prima. C. vbi deni. agi oportet. ☞ Circa dictam. l. ordinamenti dubitatur de. q. quæ mihi euenit sententia, per quam quis fuit condēmnatus criminaliter, non
10 apparet, qa est perdita, † vel tabellio est mortuus & in suis protocollis non apparet, an cum in formatione ipsius sententiæ iudex debet remittere delinquentem? Tene q̄ sic, quia sententia potest probari per testes. tex. in. c. sicut. de re iudi. Bart. in. l. fi. C. eod. tit. de re iudi. additio. Abb. in. c. Alberic⁹. de testi. in prima additione. Bal. in tit. qui testes sint necessa. ad proban. noua inuestitu. in vsi. feudo. Bar. & ibi Alex. in additio. in. l. sicut. C. de fide instrumen. ☞ Facit quoq;, q̄ acta iudicij possunt probari per testes, etiam si nulla scriptura eorum interueniat glo. in. l. cum quis. C. de rebus credi. in verbo manifestum. Facit gl. & ibi Saly. in. l. quoniam multæ. C. de hæreti. Bar. in. l. prima §. sufficit. ff. bono. posse. secundùm tabul. Lanfran. de Oria. in repeti. c. quoniam contra. de probatio. in principio, nu. 16. allegando Bar. in. l. in fraudē. §. neq;. ff. de iure fisci. ☞ Idē tenet Bal.
11 in. l. 2. C. vt lite penden. dicens, q̄ sententię † appellatio. coēacta contineri, & est veritas secundū Lanfran. vbi suprā. Vi. tu quoq; Alexā. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. nu. 5. vbi tenet. q̄ sententia est de actis fori & Bar. in. l. acta ff. de re iudi. vbi est casus. illicò potest probari per testes, sicut acta iudicij, & ita fuit decisum.
12 ☞ Et ad hoc, vt remissio † fiat, multa requiruntur. vt ponit Guido papa decisione. 202. & ibi eius additiona. & ea breuiter reassumēdo. Dico q̄ primùm, quòd requiritur, est q̄ constet crimen, de quo agitur, fuisse commissum. ☞ Secundò, q̄ crimen cōstet fuisse cōmissum in territorio iudicis requirentis. ☞ Tertiò, q̄ delatus non sit vagabundus. ☞ Quartò, q̄ delatus non sit accusatus de hæresi. Sed in hoc dic vt dictum est supra in. c. 20. in glo. Vsurpan. nu. 20. ☞ Quintò, q̄ non cōmisserit crimen penes iudicem, quem detinetur, quia antea quā remittatur, debet fieri de tali crimine punitio. per. d. l. si cui. §. fi. ☞ Sextò, q̄ iudex requiratur, vt dictum est. Quos casus dicit Guido papa esse notabiles, quia quotidie occurrunt. ☞ Et additio, eius addit sextum, scilicet, q̄ delictū non sit minimum. vt Domi. de sancto Gemi. in dicto c. Romana. §. contrahētes. in fine. ☞ Octauū, q̄ remissio petatur inter subditos eiusdem imperio. ☞ Nonò, q̄ remissio petatur fieri à minori tribu

nali ad maius, quia non fit de maiori tribunali ad minus, vt dixi tenere Odrald. consilio iam allegato. 124. ▽ Tamē ista regula fallit primò, in rapto
13 re† virginis, vel honestæ mulieris, quia talis malefactor per quemcunq; iudicem capiatur, etiam si non sit iudex suus, nec in suo territorio delinquit, sed alibi, nō tenetur remittere eū, sed ipsum punire sine fori prę scriptione, nec de necessitate remittitur ad locū delicti. Est doctrina Paul. de Cast. in. l. raptores. C. de epis. & clericis. per tex.
14 ibi. nu. 7. ▽ Secūdò fallit, in terris, quæ sunt† sub vno prę side actu, vel dñio. vt tenet Bal. in. d. l. hæres absens. §. si qs tutelā. ff. de iudiciis. versi. in ea. in fine. ▽ Aliq volunt, q̄ sit alia fallentia in vaga
15 būdo, † sed certè nō est: quia in eo habet locū remissio. vt tenet latè Abb. in. d. c. fi. de foro cōpet. 9. col. nu. 21. & Montal. in. d. l. 1. tit. 1. lib. 2. foro. ll. in. gl. Alli respondā. ▽ Cy. tamen in. d. l. 1. C. vbi de cri. agi. opor. dicit, quia de multis nescitur vbi habeāt domicilium, ideò vbicunq; reperiuntur, possunt conueniri, nisi caueant de respondendo in loco domicilij, cùm quasi sit impossibile aliquem sine domicilio esse. ff. ad municipal. l. eius §. celsus. ad finem. quod dicit videri Petro esse rationabile. Et q̄ vagabundus non remittatur, tenet Guido papa. in decisione. 202. vbi quoque dicit, q̄ vagabundus est, qui certum non habet domicilium. secundùm glo. in. l. prima. §. prætor. ff. de damno infecto. ibi, habitationem nō habet. & ibi Bar. & vi. Abb. latè in. d. c. fi. de foro cōpetenti. col. 6. nu. 13. &. 14. & ibi additionato. ▽ Sed dic, q̄ licet vagabundus possit conueniri. vbi inuenitur, nō tamen per hoc sequitur, q̄ nō habeat locū remissio, si petatur, quia debet remitti, vt dictum est tenere Abb. & Mōtal. vbi suprà. ▽ Sed
16 quæstio est, an in contractibus habeat † locū remissio ad locum contractus. Quæ quæstio est decisa per tex. in. c. Romana. §. contrahentes. de foro cōpet. in. 6. vbi tenet, q̄ in cōtractibus non habet locum remissio, sed debet ibi cōueniri, si ibi inuenitur, licet olim fuerūt opiniones. quod probat. d. §. contrahētes. & ibi Domi. latè in fine. vbi dicit, q̄ non obstat ratio glo. quia parificantur ciuilia, & criminalia, quia est verum quo ad forum sortiendum, non quo ad remissionem, seu tractationem in iudicio. vt ibi. & probatur in. l. 2. ff. de inius vocan. & istammet opinionem, q̄ in cōtractibus non sit locus remissioni tenet Bar. in. l. hæres absens. §. si quis tutelam. ff. de iudi. & ibi Angel. & Paul. nu. 8. & idem tenet Bart. in. l. prima. ff. si quis in ius vocand. non ierit. 3. col. & sequitur ibi Alex. nu. 6. & Ias. nu. 9. Bal. in. l. cum archimedoram. C. vt in posse. lega. & est communis opinio de iure communi, & sequitur Abb. in dicto. c. fi. de foro cōpet. nu. 37. ▽ Sed de iure regni aliter videtur, imò q̄ in contractibus habeat locum remissio. vt in. l. prima. tit. 17. lib. 8. in ordinatio. regali. vbi habetur, q̄ debitores contrahentes, qui in fraudem contractus fugiunt, & receptantur, remittuntur ad loca contractus. Et sic q̄ de iure regni est notandum, q̄ sicut in delictis, sic in contractibus fit remissio delinquentis, & contrahentis. Sed Montal. ibi in glo. ordi. in parte, delinquens, dicit, q̄ credit sub correctione videntium, q̄ iura cōmunia. supra allegata nō corrigātur, quod euitare licet. vt in. c. cùm expediat. de electio. in. 6. quia dicta lex regia solùm habet
17 locum † in suo casu, cùm contrahentes in fraudē contractus fugiunt, & receptātur, & pro hoc approbatur, quod in fine dict. glo. §. contrahentes. quidam dicebant, quòd si contrahens abest animo latitandi, iudex vbi reperitur, tenetur ad remissionem, aliàs possidentur bona, vt ibi. & hoc credit verum, quæ opinio & intellectum mihi quoque videtur, quia ex verbis legis colligitur. ▽ Quoque dicta lex regia potest intelligi secundum eundem Montal. vbi supra. & Bald. in dicta l. cum archimedoram. nu. 6. qui dicit ibi reperiri notatum per antiquissimos doctores, qui multis ætatibus Accursium præcesserunt in dicta. l. prima. ff. si quis in ius voca. non ierit, scilicet, si con-
18 trahens † solutionem destinauit in certo loco, & promisit se ibi personaliter representare, quia tunc etiam inuitus ad locum contractus dicitur. Et ideo dicit Baldus, q̄ si in instrumento debiti essent ista verba, promisit in tali loco soluere, & se ibidem personaliter representare, semper ad eum locum debet fieri remissio, quia ipse sibi hanc necessitatem imposuit. Quod intelligit verùm Bald. si hoc actor petat remitti, sed si non petitur, vel reus non obtemperat prætori, tunc loquitur materia legis primæ. ff. de eo quod certo loco. ▽ Quoque intellige dictam regulam dicti. §. contrahentes, & est secunda fallentia, nisi
19 † in contractu renuntiauit foro suo. Ista est glo. singularis & non alibi in dicta lege prima. ff. si quis in ius vocand. non ierit. in glossa secunda & per eā est communis opinio secundùm Alexandr. ibi & Bartolus in dicta lege hæres absens §. si quis tutelam. & Baldus in dicta lege cum archimedoram. numero quinto, vbi ait, q̄ si priuilegio fori renuntiauit, cogitur eidem se representare, quia hoc casu remittitur in ciuili, sicut in criminali, vt renuntiatio priuilegij fori aliquid operetur, quod dicit valde menti tenendum. Et licet Angelus in dicta lege hæres absens. §. si

quis

quis tutelam reprobet. d.glos.& Rapha. Fulgo. & Iohã.de Imol.in dicto.c.fi.tamen Ias.in dicta l.prima.ff.si quis in ius voca.non ierit.nu.9.eam defendit, licet primò adducat quatuor rationes contra eam dicendo: quia quando forensis contrahit in certo loco,& renuntiauit priuilegio fori, certè illa renuntiatio nil aliud penitus potest operari, nisi remissionem, ergo nec sit frusta,ita necessariò debet intelligi.arg. in.l. si quando. in principio.ff.de lega.primo. Et per istum fundamentum tenet Bal.cum ista glo.& dicit esse vnicam in iure ciuili in.c.præterea.vlti. col. de offi. delega.versi.sed nunc quæro.& eam sequitur idē Bal.in.d.l.1.& Azo.in summa de iuri.om.iudi.et firmat Archi. in.c.primo. 11.q.1. & Innoc. in.c. dilecti.&.c.postulasti.de foro compe.Et opi.gl. & Bart. in dicto. §.si quis tutelam. & sequacium dicit esse communem.Marianus Soci.in dicto.c. postulasti.articulo.3.principali.& istam glos. & Barto.sequitur Bal. & dicit notabile in consilio. 256.in primo volu.versi.& pactū est appositum. Et vi.Roma.singul.279.vbi eam sequitur. & per ea gl.in.d.l.1.ff.si quis in ius voca.nō ierit. Dicit q̄ est cōmunis opinio, & ibi ponit alios duos casus,scilicet, q̄n iurauerūt contrahentes se litigatuos in loco contractus,& ratione contumaciæ nimiæ.vt ibi per eū,&per eius additionatorē.¶Et nota practicā Ang.in.d.l.1.quasi in princip. versi.sequitur in glo.dicentis,q̄ illa gl.decidit,q̄ in loco cōtractus quis sortitur forū, adeo,q̄ ibi conueniri potest,licet nō inueniatur ibi si renuntiauit priuilegio fori per pactū. Vnde si tunc in alieno loco moratur, rescribi poterit iuduci illius loci vt eum capiat, & eum captum, transmittat ad iudicem loci contractus,quod est notandū,quia sic vtitur,& idem tenet Paul.de Castro ibi nu.12.

¶Credo tamen, quod in hoc nō sufficiat renuntia
20 tio † generalis,sed requiritur specialis renuntiatio fori,per ea,quæ tradit Alex.in.consilio. 11.in 2.parte consiliorum.per. l. de his. ff. de transa.& ibi docto.&per ea quæ tradit Ludo.Roma.consi.472.fi.col.vbi inter cętera dicit,q̄ causa renuntiationis generalis adiunctæ renuntiationi speciali solum ad eos casus trahitur,qui sunt specialiter expræssis similes, seu minores, non autem maiores,seu grauiores. vt expressè dicit firmare Guiller.de Cu.cuius opinionem omnes sequuntur in.l.sed & si quis.§. quęsitū. ff.si quis cautio. & sequitur Cy.in.l.1.C.cōmoda.in additione.& Canonistæ in.c.primo de commoda. ¶Sed hoc
21 non procedit in clericū, † quia non potest consentire in alienum iudicem expressè sine licentia sui iudicis.vt in.c.significasti.de foro compe. & ideo talis renuntiatio fori non operatur effectum secundùm Abb.in dicto.c.fi.de foro cōpe. nu.37.¶Vbi dicit expressè, q̄ quoq; fallit dicta
22 regula.d.§. contrahentes. in reddenda † ratione deadministratione,vt debet remitti ad locū, vbi gessit.text.secundū in vnum intellectum,in.l.1. C.vei de cri.agi opor.& ita tenet ibi glo. & tex. in.l.prima.C.vbi de ratio.agi opor.¶Item fallit
23 dicta regula in causa † statutus,quando existens quis in possessione seruitutis, confugit ad alium locum,& ibi vendicat se in libertate,debet enim remitti ad locum vnde cōfugit,vt ibi de hac quæstione cognoscatur,& sic de consimilibus.secundùm Abb. vbi suprà. de quo per Cy. in dicta. l. prima.C.vbi de cri.agi opor.¶Sed sciendum est
24 quando fit remissio,cuius † expensis fieri debet, putà quando accusator petit malefactorē remitti ad locum delicti. Dic q̄ fit remissio expensis petentis secundū Bal.qui ita dicit à se fuisse quæsitū per iustitiariū Apuliæ.in.c.nonnulli.de rescrip.col.5.prout refert & sequitur Ias.in.l. à diuo Pio.§.sententia vera.ff de re iudi. nu.2. & vi. Montal.in dicta lege prima.tit.primo, for.ll.lib. 2.in glo. Alli respondā.versi.item nota.vbi idem tenet,dicendo,q̄ si priuatus pro suo interesse petat malefactorem remitti ad iudicem delicti, hoc fiet expensis petentis,vt in.l.pē.cum sequēti.C. de eroga.mili.anno.lib.10. Idem tenet Iacob. de Bello visi.in sua practi.iudiciaria, in parte,de remissione fiēda.nu.82.Si autem iudex officio suo hoc petat, fiat expensis publicis illius terræ, ad quā fit remissio.arg.in.l.mulier in op⁹ salinariū. ff.de capti. Bal. in.libro feudo. in tit.de pace tenenda. c. primo.§. si iudex. & idem tenet Anto. Fran.in additio.ad Abb.in dict.c.fi.de foro.compe.in additione,quę est in nu.15.in fine.& vi. legem styli.113.vbi tenet,q̄ expensis accusatoris,& non accusati,nec villæ,vel loci debet fieri remissio,sed credo q̄ dicta.l.intelligatur.vt per Montal.vbi suprà. ¶Attamen tu vide dict.l.2. tit.17. lib.8.in ordi. rega. in fine. vbi tenet, q̄ expensis delinquentis fit remissio,si habet bona,& si non habet expensis accusatoris: & isti non habentes bona,soluantur per officiales loci,vbi delinquēs fuerit inuentus. Sed in quantum in fine dicit, q̄ supradicti non habentes bona fiat expensis officialium,intelligerem,q̄ fiat expensis publicis,& non expensis iudicum,& hoc per dictum Bald. in.c.primo de testibus. vbi dicit. q̄ in causa in-
25 quisitionis † non debent testes venire suis sumptibus, sed respublica mandato iudicis dabit expensas,& debet mandari massario communis, q̄ faciat ipsis expensas de publico. Et hoc intelligo

quando reus, non actor non habent bona, sed hodie quando non habent bona, fit remissio ex expensis applicatis sumptibus iustitiæ. ℣ Et tenet ℘ si delinquens, seu fugitiuus remittitur, relaxatur fideiussoribus promittentibus quòd se præsentauit coram iudice, ad quem debet fieri missio vt in ius vocandi. vt eant, aut satisdent, in rubro & in nigro, aliàs debent sub fide remitti custodia periculo iudicis remittentis. vt in authē. vt nulli iudi. §. si quis vero comprehensorum. colla. 9. iam allega. & debet remitti ligatus secundum qualitatem delicti. vt notat glo. in Cle. pastoralis. de re iudi. in verbo de more. prout tenet Iohan. de Plat. in. l. quicunq;. C. de fugitiuis colonis lib. 11.

hazer [d] y sino se los entregaren nos lo notifiquen [e] con los testimonios que sobre ello se tomaren lo mas presto que pudiere.

16 ℣ Sed an processus, † & confessio facta corā iudice remittente valeat? Dic quòd non, quia agitatum est coram non suo iudice. vt per Saly. in. l. ea quidem. C. de accusat. ibi. 14. quæro an confessio. Bar. Paul. & docto. in. l. magistratibus. ff. de iurisdictione omnium iudicum. de quo per Abb. in. c. at si clerici. de iuditiis. quarta colūna. numero. 14. cum sequentibus. & ibi per Sabastia. Sapi. & Anto. Fran. in additio. ℣ Tamen cogitur perseuerare in confessione facta coram incompetente, etiam per tormenta. vt Baldus in lege prima. C. de confessis pennultima columna. vt per Barba. in additione ad dictum Abb. in dicto cap. at si clerici. in additio. quę est in numero. 14. in parte, non compellitur. Latè Angelus in tractatu malefi. in parte, necnon ad denuntiationem. versicul. quæro an confessio. numero. 22. de quo ibi latè per Augustinum de Ari. in additioni.

d **Hazer.** [d] Perquirendo reos & mittendo suas literas requisitorias cum informatione delicti in eis insertā, requirendo, & rogando, vt sibi remittant. vt latè dictum est in glossa. Requieran. & in glos. Que los entreguen, versicul. adde quoque.

git.

2 An iudex domicilij cogatur remittere per iudicem delicti.

e **Notifiquen.** [e] Nota text. ℘ quando iudex non vult remit-

1 tere delinquentem, debet adiri † imperator, seu rex, cuius authoritate hoc fiat, & per regem cogitur ad remittendum. vt tenet Bartolus in. l. si cui. §. sacrilegium. ff. de accusa. versi. sed quęro. Idem tenet Paul. de Castro in. l. hæres absens. §. si quis tutelam. ff. de iudi. nu. 10. & singulariter Hippolytus de Marsi. in repetitio. l. vnicæ. C. de raptu virgi. nu. 124. Et idem tenet Iacob. de Bello Viso in sua practi. iudiciaria incriminalibus in parte de fuga reorum. num. 73. per tex. in. l. in prouinciis. C. de muner. & actu. lib. 12. & in. l. secunda de executor. & idem tenet Plat. in. l. omnes omnino. C. de agricol. & censitis lib. 11. ℣ Et punitur iudex, si non remisit. vt Barto. in dicto. §. sacrilegium. eadem pœna vt in. l. secunda. tit. 17. in fine lib. 8. in ordinatio. regali. Et facit quod tenet Bal. in cap. bonę memoriæ. el primero. de postula. prælat. num. 12. vbi dicit, ℘ omnis iudex, qui imponit alicui necessitatem adeundi principem super eo, quod ipse inferior poterat facere, & debeat, est puniendus, & dicit ℘ istam doctrinam ponit text. in authen. de quæstore. §. super hoc. collatione. 8. Et ista opinio, ℘ cogatur per imperatorem ad remittēdum, est tenenda. vt per glo. in Clementi. pastoralis. §. denique. de re iudi. in

2 verbo, de more. vbi ait, † ℘ iudex delicti non potest cogere iudicem sub quo degit delinquens ad sibi remittendum, sed cogetur per superiorem illius. Idem tenet Saly. in dicta authentica si vero criminis. C. de adult. & Iohan. de Anna. in cap. primo de rapto. colūna quinta. ℣ Licet Cy. in. l. properandum. §. sint autem reus. C. de iudiciis. in. 7. quęst. dicit, ℘ cogetur per iudicem loci requirentis, quia iudex sententię superior est iudice loci. arg. in authē. vt nulli iudicum. §. si quis vero comprehensorum. collatione. 9. vbi ait, ℘ iudex loci necessè habet remittere reū, ergo est sibi in hoc subiectus. Hinc infert Cy. vbi suprà, ℘ si non paret sibi in istis iudex loci, possit cohiberi à iudice, qui tullit sentētiam, vel laturus est: quia in hoc non sunt pares. quod videtur sequ Ias. in dicto. §. sint autem. nu. 3.

Summarium:

1 SI iudex non vult remittere delinquentem, debet adiri rex, & rex ad restitutionem co

Prætorum. Cap. 27. finis.

Sequitur Caput. 28.

a Yventas. [a] Vi. simil. tex. & quæ ibi po sui in. c. 6. suprà eod. in parte, Ansimismo visite las villas, & in. c. 17. in glossa Bien bastecida.

Summarium.

1 HOspes cogitur hospitari viatores postquam incepit tenere hospitium, & aduocatus aduocare.
2 Hospes inuitans hospitium, vel si inuitauit viatorem si postea pœniteat, tenetur viatori de dolo.
3 Viator debet soluere pretia iusta victualiũ, aliàs possunt denegari.
4 Si domini victualium noluerint vendere viatoribus, possunt ea accipere propria authoritate in presentia duorum hominum, soluendo pretium.
5 Hospitatores, an possunt emere victuali a, vt carius vendant viatoribus.
6 Pœna hospitis vendentis vinum, & alia victualia in fraudem statuti.

b 1 Acogidos. [b] Et cogitur hospes † hospitari omnes viatores. l. prima. in fine. ff. fur. aduersus. naut. & l. prima. in principio cum glo. ff. naut. caupo. stabu. & Bart. in l. 1. §. cura. ff. de officio præ. vrb. Quod est verum, postquam incepit tenere hospitiũ, non autem antea secundũ Bar. in. l. 1. §. maxima ff. naut. caupo. stabula. & in. l licitatio. in principio. ff. de publica. & in authen. omnes. C. cõmunia de succes sio. & ibi Bal. q̃ per Bar. in. l. mariti. §. 1. ff. de adulte. ☞ Et quoq; non tenetur hospitari, si habet multos hospites in domo, adeò, q̃ non possit omnibus sufficere, vel locus esset incapax, quia in hoc casu licet posuerit signum in caupona, non tenetur omnes hospitari. hoc probatur in. l. facti aduersi. ff. naut. caupo. stabul. Et idem nota in iudice. vt Bar. in. l. munere. ff. d̃ muneri. & honori. prout tenet Soci. in fallen. in parte, lex generaliter. versi. fallit ratione impedimenti, & hoc deficiente, tenetur hospitem recipere, quia acceptauit, & incepit hospitium tenere videtur acceptare cum suo onere. vt in. l. vnica §. pro secundo. C. de caducis tollend. ☞ Et ideo licet quis non cogatur esse aduocat⁹: si sumit officiũ aduocationis tenetur aduocare, & seruare leges aduocatorũ. vt in. l. quisquis. C. de postulan. & tenet Bal. in. c. cũ accessissent. de consti. nu. 21. & l. 14. tit. 19. lib. 2. in ordi. rega. & in. l. si quis fisci. ff. de postula. Et beatus Archiep⁹ Florẽ. in. 3. parte. tit. 6. c. 1. §. 1. p̃ tex. in. l. nec quicquã. ff. de offi. procõsu. & si aduocatus recusat adimplere, remouetur perpetuò ab officio aduocationis. vt in. l. prouidẽdũ. C. de postula. si cõpetens salariũ sibi cõstituatur secundũ

Prætorũ. Cap. 28.

TOsi les mãdamos que fagã q̃ se visitẽ los mesones y ventas, [a] y trabajen por que esten bien reparadas, anssi de los oficios, como de las otras cosas que son menester, para que los caminantes, y estrangeros sean acogidos [b] y aposentados, y se põga tassa en ellos, y se haga guardar la tassa

Archiep. Floren. vbi suprà. Et ratio potest esse, qa vt dictũ est, acceptauit aliquid, & videtur acceptare cũ suo onere, vt p̃ Bal. in. d. c. cũ accessissent. & Ias. in. l. cõtra iuris. §. si filius nu. 11. ff. de pactis. quos vide. ☞ Et si hospes † inuitans hospitiũ, vel inuitauit viatorẽ, si postea pœniteat tenetur actiõe de dolo viatori inuitato. Ita tenet Alex. in l. si pœnã. ff. d̃ verbo. obli. nu. 4. allegãdo. Iohã. And. in pœmio Decretali. ☞ Et viatores † debẽt soluere p̃tia victualiũ: quia si pretiũ iustũ nõ offerũt, possũt victualia transeũtibus denegari. tenet Ang. in. l. vẽditor. §. si cõstat. ff. coĩa prędio. vers. Itẽ hic est casus. & dicit q̃ ex pacto licito eis pẽt denegari, si p̃tia victualiũ soluere nolũt. Ad qđ dicit q̃ facit tex. in. l. si minoris actũ. ff. de administra. tuto. aliàs traheretur pactũ de transitu ad iniquũ cõpendium, quod esse nõ debet. vt ibi. & in. l. 2. C. pro empto. ☞ Et vi. tex. singula. in. l. 12. in leg⁹ de lahermã dad. quę latius in isto proposito loquitur vbi viatoribus huius regni, vel extranei, debent sibi, & iumentis suis dari victualia iusto pretio, & hospitari. Et si dñi † victualiũ noluerint vẽdere, viatores possunt ea accipere propria authoritate, dũmodo hoc faciant in præsentia duorũ hominum dicti loci, soluendo pretiũ pro eis. ☞ Et vide tex. singula. in. l. 1. tit. 24. lib. 4. for. ll. vbi libere possunt emere necessaria, & non debet eis pretiũ alterari sub pœna, de qua ibi loquẽdo in peregrinis. ☞ Quinimo dicit Roma. in singula. 231. per tex. in. c. 1. de pace tenenda & eius violato. in

vſifeud. q̃ peregrinus in menſe Maij poteſt ſtare in via, & capere herbam pro ſuo equo. ℣ Et an
5 ſi iſti hoſpitatores † poſſunt emere victualia, vt carius vendantur? Dic q̃ non. vt tenet Abb. in. c. primo. ne cleri. vel monach. nu. 6. de quo vide in Sum. 14. q. 3. et. c. 1. & c. canonũ. & c. quicũq; tp̃ore meſſis. & c. eiiciens. 12. q. 4. & c. quoniã. 88. diſt. Et cũ hoc cõcordat tex. in l. 8. quę incipit, Ordenamos. lib. 5. tit. 7. in ord. reg. li cet illa lex loquatur in regatonis (hoc eſt, reuẽdito-ribus curię) & l. 10. eius tit. extendit, q̃ nõ ſolum in curia non emãtur victualia vt reuendãtur, ſed etiam extra curiã infra quinq; leucas ſub pœnis ibi contentis. Vnde patet ex eis, q̃ extra curiam, & terminum quinq; leucarum pene poſsũt emi victualia vt reuendantur, & ſic video fieri. ℣ De
6 pœna aũt hoſpitis vendentis † vinũ, vel alia victualia in fraudẽ ſtatuti. vi. Bal. in. l. nõ dubiũ. C. de legi. col. 4. nu. 10. verſ. 7. ſit fraus.

segũ la ley c dl orde namiẽto d Toledo Prætorũ. Cap. 29.

OTroſi, q̃ no conſien ta a juegos vedados, ni table-

c Ley. c Quę eſt in tit. 21. lib. 2. l. 14. in ord. reg. vbi de iſta taxatione hoſpitũ, & de his quę iſti hoſpitatores poſsũt lucrari in reuẽditione, hordei, & ſtipulæ, quam vide quia eſt ſingularis, & eam ſerua.

Prętorum Caput. 28. finis.

Sequitur Caput. 29.

Summarium.

1 Ex ludo multa mala proueniunt. ſ. q̃ ludentes blaſphemant Deũ, & prohibitio ab eccleſia facta contẽnitur. Et venit vſura, & rapina, ſurgit ſcandalum. Nugę etiam ex ludo deſcendunt. Euenit quoq; furtũ, & violẽtia perpetratur, & falſum cõmittitur, & mortis cauſam prę ſtat ludẽtibus. Deceptiones aũt infinitæ. Perditio temporis euenit. Vita aũt turpis agitur. Quoq; euenit, q̃ bona dilapidãtur. Poſtremò autem inſurgit deſperatio.
2 Ex ludo procedunt viginti peccata.
3 In multis caſibus ludus permittitur.
4 Quantitas quæ poteſt ludi.
5 Aliquis luſsit vno die pluribus vicibus duo argentea, an puniatur.
6 Ludens ſi perdit totam pecuniam, quam extraxerat, & poſtea ſecundò extraxit aliam pecuniam, an incurrit pœnam iterum ludendo.
7 Si vnus ex colluſoribus receſsit, & poſtea reuertatur, debet puniri, quia dicitur nouus ludus.
8 Si lex diceret, q̃ ſi quis fuerit inuentus ludendo puniatur, & pluries inuenitur ludendo, licet ludus ſit continuatus, punitur pluries.
Eodem modo dic de inuento cum armis:
9 Non valet pactũ factũ inter luſores, ne poſsint à ludo recedere, donec alter eorũ totũ pdiderit.
10 An valeat pactum de non ludendo, & ſi luderet daret amico centum nomine pœnæ.
11 Vxor poteſt ſtipulari à viro pœnam, ſi tenuerit concubinam.

a 1 TVegos. a Quia ex eis ſequentia mala † ,prouenit. ℣ Primũ malũ, quia veriſimile eſt q̃ ludentes blaſphemant Deum. vt eſt tex. in conſtitu. alearum vſus, ſituata ſub tit. C. de religi. & ſumpti. fune. & ſecundùm Bal. ibi eſt vna de cauſis quare ludi tabularum prohibetur. Et quia quoq; ſæpe membra noſtri redẽptoris inſcindũtur, quare tales peiores vidẽtur eſſe Iudęis. vt in. c. 2. de maledi. ℣ Quoq; prouenit ſpretus, quia contẽnitur prohibitio ludi ab eccleſia prohibiti, vnde tales quodam modo Iudæi & Pagani nuncupantur, propter tranſgreſsionem canonis, & legis. vt. c. ſi quis presbyteri. 81. diſt. & per talem inobedientiã in crimen primi parentis quis videtur incidere. 44. diſt. c quorũdam. & quaſi euangelium contẽnere. vt. c. de libellis. 21. diſt. vnde periculoſum eſt claues Petri contẽnere. vt. c. fi. de exceſ. præla. ℣ Quoq; euenit vſura, & rapina, quia eodẽ, & quaſi inſtanti, & vno tempore æquiparantur, & illam longè excedit, & prouenit etiam rapina, in eo, q̃ ludẽs intendit ſpoliare proximum, & cum ſpoliat, & licet nõ expoliet, Deus reſpicit cor, non manum. vt in. c. ſi quid inueniſti. 14. quæſtio. 5. ℣ Quoq; inſurgit ſcandalum, & boni ſcandalizantur, & nil autem eſt agendum cum ſcandalo. cap. cùm pridem. de renuntiatio. & c. nil cum ſcandalo. de præſcrip. ℣ Nugæ etiam ex ludo deſcendunt. quoniam in ludo multiplicãtur mendacia, & verba vana, & otioſa, quorũ quilibet rationem Deo reddere tenetur, & ideò vitanda ſunt. c. coram. 49. diſtinctio. ab his maximè cauendum eſt: quoniam cuolat emiſsũ ſemel irreuocabile verbum. c. dolentes. de celebra. miſſa. & 44. diſtin. in fine & eſt peccatum mortale mentiri, vt in. c. qualiter & quando. el. 2. de. accuſatio. ℣ Item euenit furtum, quia cũ luſor plerũq; ad inopiã propter rerũ ſuarũ amiſsionẽ deuenit, ad furta ſe cõuertit,

q̃ eſt

quod est peccatū grauissimū, & cōtra præcepta Decalogi. vt dicitur in tit. de furtis. ¶ Quoq; vio lētia perpetratur, qñ propter similē causam, quia violenter volens à ludo recedere, retinetur. Insti tu. de iure persona. §. 1. ¶ Item cōmittitur falsum in imponendo & mittēdo fasos taxillos, aut alias similes falsitates faciendo. vt Maria. in tracta. de ludo. in. 5. & 8. quæstio. ¶ Quoq; mortis causam præstant ludentes, quoniam veniunt ad contentiosa verba, de verbis ad verbera, de verberibus ad vulnera, & de vulneribus ad homicidiū, & sic de primo ad vltimū causa est homicidij. vt in. c. fi. de iniur. & c. lator. de homi. ¶ Deceptiones autem infinitæ & qui meli⁹ scit decipere, melius ludere dicitur, ecclesia aūt neminē vult decipere, vt in. c. p tuas, de donatio. nec laqueū mittere. 27. q. 1. c. de viduis. ¶ Quoq; euenit corruptio multiplex. s. proximorū, quos malo exēplo ludēs corrūpit. 10. q. 4. c. cū in istis. vnde secūm Hosti. dicipōt, ꝙ talis tenetur Iesu Chr̄o. ¶ Vita aūt impiè agi dicitur propter ludū, & sic offenditur honestas, quę est inter primaria præcepta. vt in prooemio Decret. §. ratio quoq;, & ea potissima ratione per ecclesiam prohibetur. c. clerici. de vita & honesta. clerico. ¶ Quoq; euenit, ꝙ bona dilapidantur, & sic prēsumitur vti male substantia sua. vt tenet Bal. in authē. ꝙ locum. C. de colla. fi. col. ¶ Postremò etiā insurgit desperatio, vnde quotidie videmus propter desperationem amissorum in ludo, iuuenem venenum suscepisse, & vitam functus fuisse. prout refert dictus Maria. in dicto tracta. de ludo. in fine. ¶ Vide tu quoq; vi
2 ginti † peccata, seu mala, quæ procedūt ex ludo per Archiepiscopū Florēti. in. 2. parte tit. 1. c. 23. §. 6. vbi istos casus & alios ponit. ¶ Quare hac de causa rectè leges ciuiles imperatorum, & sacri canones, & leges huius regni ludos prohibuerunt. vt in. dicta consti. alearum vsus. & per totū tit. ff. de alea. c. clerici. de vita & honestate cleri. & c. inter dilectos. ď excessi. præla. & per totum tit. 10. lib. 8. in ordina. rega. ¶ Tamen in multis ca
3 sibus ludus permittitur, † putà in causa conuiuij, quia tunc ludere licet. glo. in dicto. c. inter dilectos. in verbo, ludos est. pro ea tex. in. l. ꝙ in cōuiuio. ff. de aleato. tex. in. l. 7. tit. 10. lib. 8. in ordi. rega. glo. in. c. episcopus. 35. dist. ¶ Quoq; ludere permittūtur industriosi, vel ex ingenio, vt certando hasta. vel pila iacendo, vel currēdo, saliendo, luctando, vel pugnando, vel similibus, quia virtutis causa vel fortitudinis fiunt. vt est tex. in l. solent. §. senatus consultus. ff. de aleato. & isti ludi & similes dicuntur liciti, quia in eis exercentur vires corporales. vt est glos. & ibi Paulus de Castro in. l. si rem. §. si quis sponsionis. ff. de prescriptio. verbis. & tenet Specula. conscien. in primo tracta. c. 75. §. 2. vbi quoque dicit, ꝙ qui principaliter ludos supra dictos ludit propter desyderium lucrandi, ꝙ est cupiditas, quæ est radix omnium malorum. vt in cap. nam & concupiscentiam. de constitutio. peccat, vt ibi per eum. & tenet Cardi. in Clemen. 2. de vita & honestate clericorum. nu. 23. sed non tenetur restituere quod lucratus est in talibus ludis, licet peccet, nec dare pauperibus, nisi in tali ludo commisserit aliquam fraudem, vel dolum. vt tenet dictus Specula. conscien. allegando Abb. in dicto. c. clerici officia. vbi tenet in nu. 12. versic. circa primū Et dicit esse rationē quare nō subiacet restitutioni: quia homines non se submittūt fortunæ, imò bonum inde prouenit cùm exerceāt se ingenia. ¶ Sed secundum eos non debet quis se exercere in istis ludis causa spoliandi proximum, seu lucrandi, sed principalis causa debet esse exercitatio ingenij, aliàs credit, ꝙ id, qđ vincitur ibi, sit restituendū, saltē pauperibus, ꝓpter intētionem damnatā spoliādi proximū, dicit ꝙ facit in arg. c. qui emit. 14. q. 4. & melius præceptū euāgelij, Diliges proximū tuum sicut te ipsum. 24. quęst. 4. c. debet. & c. proximos. de pœnit. distin. 2. ¶ Tamen in istis ludis non debet ludi maxima quan
4 titas, † vt in dicta constitutione, alearum vsus, secundū Abb. vbi suprà. quod declarat dictus Specul. conscię. in dicto loco, in vno solido, qui sunt 18. marabetini. sed Abb. in dict. c. clerici. dicit, ꝙ pro solido intelligitur aureū, & in ista quantitate debet qs ludere ad istos ludos permissos, etiā si sit homo magnæ authoritatis, & conditionis, aliàs peccaret, si vltra luderet. vt probatur in. d. consti. alearum vsus. ibi, sed nec permittimus. tenet ad literā gl. in. d. c. clerici. vbi ait, ꝙ in totum debet obseruari. d. authen. ¶ Sed quid in ludis taxillorū, & chartarū, pilarū, qui dicuntur ludi de fortuna, vel mixti, qd in eis pmittitur ludi. Dic ꝙ iam hodie per pragmaticā factā per nostrū regem Carolū in villa de Madrid, anno. 1534. pragmatica. 63. permittitur ludere vsq; ad duo argētea, & si vltrà ludunt puniuntur. & tenet Bart. in l. ex ea. §. mulier. ff. manda. dicēdo, ꝙ ludens contra permissionem de nō ludendo, incurrit in pœnam. ¶ Sed circa dictam pragmaticā potest dubi
5 tari. Aliquis † lusit vno die pluribus vicibus duo regalia seu argētea, an puniatur? Videtur ꝙ non, quia ex pluralitate vincendi, & perdendi, non sunt plura delicta, & totus iste dicatur vnus ludus. ¶ Sed contrarium tene, quia dicta pragmatica solū permittit ludere duo regalia, siue argen-

tea in vno die fine interpollatiõe, nõ autẽ in quolibet ludo potest ludere duo regalia seu argẽtea: quia iã primꝰ ludus fuit habitus pro cõpleto, & absoluto, lussoribus recedentibus. vt in.l. contractus. C. de fide instrumen. ita Bar. in.l. inficiãdo. §. infans. ff. đ furt.

3. col. nu. 5. qđ seqtur Hip. de Marsi. in.l. si in rixa. ff. ad.l. Corne. đ sica. nu. 19. Ang. in tract. male. in parte, metidore đ mali. đ male. ver si. quęro si statuto. nu. 24. & August. de Arimi. in additio. & idẽ tenet Cardi. in. d. Cle. 1. §. 2. đ priui leg. nu. 42. ☞ Qđ extẽde secundũ eundẽ Ang. ꝙ non solũ si lusit pluribꝰ vicibus, verũetiã si multi erãt † lussores vno instãti, & vnus pdidisset totã pecuniã, quã extraxerat, & postea secũdo extraxit aliã pecuniã, & iterũ lusit, incurrit in pœnam, ꝙa dicitur aliꝰ ludus. Istã dicit Augusti. vbi suprà esse notabilẽ theoricam Bar. in.l. Põponiꝰ in negotiis. ff. de negotiis gestis. & ibi vi. per Bar. nu. 4. vbi dicit, ꝙ facit ad multa. ☞ Secundò, extende dictã pragmaticam, ꝙ vltra dictam summam non potest quis ludere: ꝙ si vnus † ex collusoribꝰ recessisset, & postea reuertatur, licet statim, tũc diceretur alius ludus, & debet puniri. vt in.l. prima. §. si rem. ff. depositi. Ita tenet Ang. in dicta. l. inficiando. §. infans. quasi in fine. ☞ Et eodem modo dic, ꝙ si lex diceret, ꝙ si quis fuerit inuentus † ludendo, puniatur, ꝙ si pluries inuenitur ludendo, licet ludus sit continuatus, punitur pluries, quoniam statutio ad inuentionem se retulit. vt in.l. quid ergo. in principio ff. de his qui not. infami. & l. seruꝰ fugi. vt tenet Ang. in dict. §. infans. in fine. ☞ Eodẽ modo dic de statuto loquente de inuento cũ armis. vt Ang. ibi & Aug. vbi supra. & Alex. in additio. ad Bar. in. d. §. si infans. ☞ Adde quoq;, ꝙ non valet pactũ † factum inter lusores, ne possint à ludo recedere, donec alter eorum totũ perdiderit. vt est gl. & ibi Ang. Paul. & Ias. in.l. iuris gentium. ff. de pactis. quod tendit, & facit contra illos, qui nullatenus cõsentiunt aduersarium suum recedere à ludo non finito. ☞ Tamen valet pactum de non ludendo, putà quidam ludebat multum, & promisit amico suo nunquam ludere, & si luderet, ꝙ daret amico suo centũ nomine pœnæ, & de hoc facit sibi instrumentum, ꝙ valet tale instrumentũ, & promissio. vt tenet Bar. in.l. ex ea parte. §. mulier. ff. de verb. oblig. & ibi Paul. de Cast. & Mõtal. in.l. fi. tit. §. for. ll. lib. 4. qui tex. in dicto. §. mulier. rectè probat in quantum tenet, ꝙ potest vxor † stipulari pœnam à viro, si tenuerit concubinam, quia exasperãtur mulieres quantumcunq; castissimę per retentionem concubinarum. vt in authen. de nuptiis. §. mitiores. colla. 4. secundùm Ang. in. d. §. mulier. & hoc, quia interest vxori, ꝙ non teneat concubinam, & intendit ad cõseruandum bonos mores, secundùm Paul. de Cast. ibi. Quod dicit Bar. idem esse, etiam si stipulatoris nõ interfit, sed

cutẽ las penas đ las

potiꝰ promissoris. vt si aliquis sit magnus lusor, & quidam vt ipsum refrenaret à ludo, stipulatur ab eo pœnã, ꝙ valet promissio. & sic dicit Paul. Bar. consuluisse, ꝙ valet promissio, quia tẽdit ad conseruandum bonos mores. Et ad contraria respondet Paul. ad ea, quæ possunt adduci, scilicet, ꝙ non videtur talis promissio teneri, quia stipulationes inuentæ sunt, vt quis stipuletur, ꝙ sua interfit. vt in.l stipulatio ista. §. alteri. ff. đ verbo. obliga. quod non obstat, secũdum eum, quia nos loquimur de stipulatione pœnæ, in qua non requiritur interesse, sed si lolũ stipulatur ꝙ non luderet procederet contrariũ, quia non posset agere ad interesse, ꝙ nullum est, sed est necesse, ꝙ pœna adiiciatur secundùm Paul. ibi.

Summarium.

1 TAbularium ad ludendum in domo sua nemo habeat.
2 Domus, in qua luditur, & res quæ sunt in ea an debeant publicari
3 Retinens ludum, arbitrio iudicis potest multari & carcerari, & in compedibus poni.
4 Stans ad ludum videndum, vel dãs materiam ludum videndi, vel docẽs ludẽtem, seu mutuans pecuniam ludenti, punitur.
5 Iurans non ludere, & dans alteri pecuniam ad ludendum, tenetur de periurio.
6 Iniuria illata ludenti, est impunibilis, si occasione ludi infertur
7 Ad furtum an potest agi, qui retinet ludum in domo.
8 Contractus inter ludentes, vel ludentibus: non valet. Nec venditio facta in ludo, nec vẽdens, de euenctione tenetur.
9 Ad mutuum factum in ludo an quis teneatur.

b Ni tableros. b Vt in.l. 4. tit. 10. lib. 8. in ordina. regali. vbi cauetur ꝙ nemo † in domo sua habeat tabularium ad ludẽdũ, aliàs si tenuerit, soluat qnq; mille marabetinorum

rabetinorum: & si soluendo non fuerit, p cētum dies in cathenis iaceat, secundum Montal. ibi in parte, ludus. licet dicta lex dicat, q per quindecim dies in carceris iaceat: quia credo q sit corrupta. Et per. d. l. regiam ordi. corrigitur dicta auth. alearum vsus. C. de religio. sumpti. fune. in fine.

2 vbi tenet, q domus, † in qua ludit ur, debet publicari, nisi sit domus pupilli doli non capacis, vel viduæ. argu. notato. in. l. 1. C. de fals. mone. & ibi Cy. in fine. & Saly. siue alterius miserabilis personæ. arg. nota. per Cy. in l. 1. C. quando impera. inter pupil. & tuto. ☞ Item. d. authen. alearum limitatur, si hodie obseruaretur, nisi dominus domus sit ignorans ludi. argu. nota. per Salyce. in dicta l. 1. in fine. C. de fals. mon. ☞ Item nisi domus sit conducta, & dominus ignoraret. vt tenet Ang. in authē. de ecclesiastis. titu. §. si quis autē. colla. 9. Paul. de Cast. in consi. 42. ☞ Non tamen confiscātur res, quæ sunt in domo, nisi sint actæ ad ludendum, vt scamna tenet Bal. in. l. 3. C. naut. q fœno. & in. l. 3. C. de incestis nuptiis. Bar. in. l. fin. ff. de supeli. lega. ☞ Sed iudicio meo dicta authentica alearum, potest sustineri in casu, in quo quis retinet ludum, & tabularium ad ludendum in domo, ex consuetudine causa lucri, tunc domus cōficatur: vt ibi. Secus si tenet ludum in domo causa solatij: quia tunc patitur pœnam dictæ legis ordinis. scilicet, quinq; mille marabetinorum. vt est glo. in. l. 1. ff. de aleato. in glo. prima. quam sequitur Azo. in rubrica. C. de religiosis. & sumpti. funerum. quod est notandum. & tu vide pragmaticam. folio. 200. in libro pragmaticarum, quæ loquitur in domibus, vbi taxilis induuntur. ☞ Et an si potestas potest facere bannum, q quicunq; tenuerit ludum in domo, destruatur eius dom⁹. Vide Ludo. Roma. in. l. 1. §. si seruus pignori. ff. ad sēnia. prout refert additio. Paul. de Castr. in l. prima. ff. de iusti. & iure. in additione, quæ est in nu. 11. ☞ Et vltra pœnam. d. l. ordina credo, q ludum † retinens, potest multari arbitrio iudicis,

3 cùm ludus sit causa multorum malorum, vt est dictum. prout tenet Bartachi. de Firmi. in suo aureo reperto. in parte, ludus. versicu. si vbi quoq; dicit, q potest poni in compedibus, vel in carcere. vt in. l. prima. §. fi. ff. de aleatori. quod extenden-

† 4 dit ad eum, qui stat ad videndum ludum, † & inducente materiam videri ludum. vt Bald. in. l. non min⁹. ideo. C. de accus. & in eo, q docet ludētem,

5 & in eo, qui mutuat pecuniam ludenti. adeō, † q si quis iurat non ludere, & dat alteri pecuniā ad ludendum, tenetur de periurio. vt Bald. in authentica interdicimus. C. de episcopis & cleri.

6 in principio. ☞ Idem dic, q iniuria † illata ludē ti, est impunibilis. vt in. l. prima. §. primo. & ibi Barto. ff. de aleatoribus. quod est verum, si occasione ludi infertur. Si etiam alibi inferatur. vt in l. non solùm. §. quamq; ff. de iniuriis. ☞ Item nec

7 retinens ludum in domo † agit ad furtum sibi factum tempore ludi, nec ad pœnam, nec ad rei restitutionem. vt in. l. 1. §. primo. &. §. ait prætor. ff. de aleatori. & ibi Florian. in fine. & propter hoc refert Rainun. de Forli. liberare furē dicta de causa. Tamen in foro conscientiæ iste, qui tale furtum committit, tenetur erogare pauperibus illud, quod furatus est. Ita tenet dictus Specul. conscientiæ. in dicto tractatu primo. capitul. 78. §. secundo. per tex. in capitu. cum tu. de vsuris.

8 ☞ Itē contractus † inter ludentes, vel cum videntibus, non valet. vt Bar. in. l. si quis cùm sciret. ff. pro emptor. ☞ Nec illud, quod quis vendidit in ludo, valet vēditio, vt in. l. si filiæfamiliàs. §. primo. ff. quarum rerum actio non detur. ☞ Nec tenetur vēdens de euictiōe. vt in. d. l. si. §. primo. ff. quarum rerum actio nō de. nec potest præscribere emptor. ☞ Sed si iussor existens in ludo vendidit alteri, bene valet venditio. tenet Montal. in glo. ordi. in parte ludus. ☞ Adde

9 quoq;, q ad mutuum † factum in ludo, quis non tenetur. vt Bar. in. d. l. si quis cùm sciret. & in. d. l. si filio. §. 1. ff. quarum actio nō detur. & l. 1. ff. de aleato. tenet Iohan. Andre. in additio. ad Specul. in rubri. de actio. & solutio. in princi. Bar. in. l. is cui literis. ff. de verb. obliga. Quod intellige verum, nisi mutuans ignoretur. vt in. l. quod verum. §. pē. ff. de mino. Et si in aliquo casu mutuū factum in ludo potest repeti, fallit, si mutuās est alluſor. Item si est aleator. Item si est mutuatum minori ludenti, vel illi, cui bonis est interdictum. secundùm Imo. in. d. l. si quis cum sciret, qa in istis casibus non fit repetitio, nisi ex post interuallum recipiens mutuum promittat restituere, secundùm Ioh. And. vbi suprà singulariter.

Summarium.

1 LVdentium pœna.

2 An quis teneatur restituere qđ lucratur in ludo, & vsq; ad qđ tempus, & cui facienda est restitutio. nu. 4.

3 Qui ludit cum personis prohibitis, furti tenetur.

5 Infra octo dies pars debet petere, quod amisit in ludo, aliàs quilibet de populo infra duos menses, vel iudex ex officio, potest ea repetere.

c Leyes. c Quæ sunt in dicto titu.10.lib.8. in ordi.regali.& tex.in libro pragmaticarum.folio.200.& folio. 101. sed lex. 3. eiusd. titu.& libri.in ordina. regali. seruatur: quia pro
1 prima † vice ludens condēnatur in.600.marabetinis, seu dispondiis.Et pro secunda.in.1200.condemnatur.Et pro tertia vice.1800. Et hoc vtuntur iudices, & ad executionem perducunt,licet dictę leges dicant, q̄ p̄ prima vice condemnetur in.500. dipondiis. Et pro secūda in.1000.Et pro tertia in.1500.Et si nō habet vnde desoluat istam pœnam,nudus ponatur in furca ab ortu solis, vsq; ad occasum. vt in d.l.3.cauetur.& in ista tertia condēnatione apponitur sibi pœna,vt deinceps non ludat, aliàs in pœnam verberum,vel exilij, vel in aliam incurrat. ℣ Et duæ partes istius pœnę cameræ Regis, & alia tertia pars applicatur iudici,et accusatori: vt in.d.l.pragmatica.folio.101. ℣ Vltra istam pœ
2 nam debet restituere † quod lucratus est in ludo illi,qui perdidit:quia contra lucrantem datur repetitio vsq; ad quinquaginta annos. vt in.d.authenti.alearum vsus.glo.in summa. 35. distincti. & glo.in.c.clerici.de vita & honestat. cleri. & q̄ quis teneatur restituere illud,qđ in ludo lucrat⁹ est,tenet latè Archiepiscopus Florentinus in.2. parte.titu.1.c.23.§.3.& per Ang.in.l.1.ff.quarum rerū actio nō detur.per Bart.& Imol.in.l.si quis fulcire,ff. de vsucapi.perempto.& plenè p̄ Bal. in rub.C de condi.obturp.caus.p̄ Saly.in.l. ea q̄dem.C.de accus.p̄ sanctum Thomā.2.2.q.32.art. 7.q.68.& vide plenè dictum tractatum de ludo. & Speculum conscientiæ in.1.tracta.c.77.vbi latissimè p̄ Hosti.in summa.de excessi.prælat.§.1. & p̄ Alberi.in suo dictionario, in parte,Ludus, vbi in omnibus dictis iuribus cauetur,q̄ lucrata in ludo,sunt restituenda amittēti,& si seruus,vel filius familiàs amisit, datur domino, vel patri repetitio.Et idē dic de monacho:qa datur Abbati repetitio.vt glo.in.d.c.cleri. ℣ Quinimo dicit Bal.in.l.aduocationis. C. de conditione ob causam.dato,q̄ †ille,qui ludit ad ludos prohibitos
3 cum personis prohibitis, nō solùm nil lucratur, sed tenetur de furto. ℣ Tamen si quis est attract⁹
4 per † vim, vel nimiam importunitatem ad ludendum,& vincit multa in ludo,non tenetur ea restituere.vt tenet Inno.in.c.qa plæriq;. de immunita.eccle.nu.4.& refert,& sequitur Pala.Rubi. in repetio.de donatio.§.80.folio.58,nume.6.Idē tenet Archiepiscopus Florenti.in.d.2.parte.tit. primo.capi.23.§.3.in fine.2.colum: ℣ Sed secundum eundem ibi,licet non teneatur parti restituere,tamen tenetur pauperibus erogare. quod intelligit Specu.conscientiæ,vbi suprà de honestate, sed non de necessitate, & sic, q̄ in foro conscię tiæ non teneatur restituere pauperibus, si non vult: vt in.d. capit. 77. colum.tertia.Et ibi vide,quid si attraxit in principio ludi,vel in medio,vel in fine. vbi singulariter per eum. ℣ Quoq; fallit,quando modicum causa recreationis ludit: quia non tenetur restituere,secundùm Innocen. in dicto capitul. quia plęriq;.nume.4. ℣ Et licet dicta authentica alearum vsus.dicat, q̄ vsq; ad quinquaginta annos,
5 datur repetitio, iam hodie † datur solūmodo infra octo dies.vt in.l.2.titulo primo. lib. octauo. in ord.regal.quia si infra istos octo dies pars nō petit qđ amisit in ludo, quilibet de populo isto termino elapso potest repetere sibi: & si popularis hoc non petierit, iudex ex off.cio suo recuperet per dictum in ludo sub pœna. 600. marabetinorum.vt in.d.l.ordin.cauetur. ℣ Et isto termino elapso,scilicet,octo dierum, videtur mihi, q̄ non competat parti vitæ repetitio: quia per dictum tempus octo dierum est præscriptum contra eum,& in foro conscientiæ,& iudiciali, & q̄ lucratus est,excusatur, si non fuerit per partem petitum infra dictum terminum, vel per iudicē, vel per alium infra duos mēses.vt cauetur in pragmatica facta per nostrum regem Carolū in villa de Madrid,anno.1528.in ordine.116. & in prag. 63.facta p.d. Regem in.d. villa de Madrid. anno 1534.vbi ponitur quoq; quantitas,in qua pōt ludi, vt dixi. ℣ Tamen credo, q̄ pauperibus teneatur pecuniam illam erogare.vt in.d.authē.alearū vsus.& tenet.d.Specu.cōscientiæ.in.d.1.tracta.c. 77.col.2.sed scđm eū ibi si nō vult pauperib⁹ erogare,nō debet sibi denegari absolutio,nisi fit cōdēnatus ad restitutionē:qa tunc p̄ talē condēnationē,& sententiā,tenetur ad restitutionē in foro conscientiæ.facit glo.in.c.fraternitatis.12.q.2.

leyes c que disponen sobre los juegos, fielmente sin ygualas, d y sin cautelas, ni fraudes.

d Ygualas. d Idem tenet dicta pragmatica. fol.101.in lib. pragmaticarum.

Prætorum Caput.29.finis.

Sequitur Caput.30.

Summarium.

1 AN in condemnato ad præstandum computatum virtute istius comdēnationis fiat executio in eo, qđ apparet debitor.

2 Iudex negligens in exigendo condēnationes, & alia debita communis, tenetur, maximè si debitores ciuitatis facti sunt non soluendo.

3 Sententia, quæ fertur per iudicem super computationem, an mandetur executioni, non obstāte appellatione.

4 Sententia arbitri, & transactio, an executioni mittatur, seu mandetur.

Calculatio, seu computatio quando non est facta per iudicem, sed per computatores à partibus nominatos, non potest mandari executioni, nisi per iudicem cōfirmetur, vel nisi cōputatores sint per iudicem nominati.

a 1 PAga pagar. [a]Scilicet executado, qñdo fuit cōdēnatus † ad præstādū cōputū: qa in vim executionis ipsius petitur, ꝙ exequatur in eo, qđ apparebit esse debitorē. facit tex. in. l. quamuis. ff. de condi. & demonstra. vbi dicitur, quamuis rationes reddere nil aliud sit, quàm reliqua soluere. Et quia quando leges loquuntur de reddenda ratione, duo continent, scilicet, computum dare, & reliqua restituere. vt in. l. nō solùm. §. is qui. ff. de libera. lega. & habetur in. l. si ita fuerit. §. quæro. ff. de manumissi. test. et in. l. purè. in fi. ff. de fide liber. l. statu liber. §. si qs nō dare. ff. de sta. liber. l. boue. §. fi. ff. de verb. sign. facit gl. et ibi Ias. in. l. stipulationum quædam. ff. de verbo. obligati. nu. 1. Et ideo posita ratione in eo quod apparebit fuisse declaratum debitorem, fit executio contra eū, virtute dictæ sententiæ transactæ in rem iudicatam, etiam sine citatione. vt dicit Ang. in. l. instat. C. de iure fisci. libro decimo. & est text. notabilis. in. l. secunda. §. de frumentaria. & ibi Bart. ff. de administratio. rerum ad ciuitatem pertinen. quod tenet, & sequitur Matthę. de Afflictis. in decissio. Neapolit. 157. in ordine. quē vide. ¶ In

2 tantum, ꝙ si iudex † fuit negligēs in exigēdo cōdēnationes, & alia debita communis, tenetur. vt in. l. 1. C. de muri le. libro. 12. & in. l. fina. C. de in posses. legator. maximè si negligentia ipsius iudicis ciuitatis debitores facti sunt non soluendo: quia isto casu debet tantumdem de suo salario retineri: poterit tamen ab his, pro quibus soluit repetere. vt tenet Amo. de. Iusti. in tracta. syndicatus. in parte, an & quando officiales teneantur de negligentia. versi. Item tenetur. & idem probat iste tex. ¶ Et ꝙ sententia, quę

3 profertur † per iudicem super computatione in continenti mandetur executioni, nec contra eā admittitur appellatio, nisi prius facta solutione, est tex. in authen. de sanctissi. episcop. §. œconomis. colla. 9. in parte repetionem. Speculat. in titu. de appella. §. 2. versi. tertio. & tenet Ang. in. d. §. œconomis. in fin. est tex. in. l. 5. titu. de las excepciōes. lib. 3. in ordina. regali, facit tex. in. l. 64. de Toro. & doctor del Castillo. ī. l. 27. de Toro. in tractat. de ratione reddenda. in fine. & est text. in. d. l. instat. C. de iur. fisci. lib. 10. ¶ Et facit tex. in. l. 45. in pragmati. de Madrid. folio. 41. in lib. pragmaticarum, vbi ait, ꝙ si

4 cut sentētia † arbitraria mādatur executioni, ita transactio facta inter partes coram tabelliōe publico, præstita tamen cautione, vt ibi. & facit istę tex. vt dixi. Executados los alcances. ¶ Sed quan

5 do calculatio, seu computatio † non est facta ꝑ iudicem, sed per quosdam alios cōputatores à partibus nominatos, tunc talis calculatio nō potest mandari executioni, nisi ꝑ iudicē confirmetur. ꝑ d. l. instat. quæ lex secundū doct. del Casti. vbi suprà in. 4. q. principali. in fin. facit multùm cōtra calculatores, & taxatores domorū, & aliarū rerū, q ꝓfferunt ꝑ sententiā taxationē suā, & aliq iudices imperiti iubēt illā sententiā exequi: qa executio est nulla, ex quo sententia nulla fuit ex deffectu potestatis taxatorum, & calculatorū. qđ pluries in facto dicit habuisse, & obtinuisse ꝑ. d. l. instat. iuncta glo. & Bar. ibi. ¶ Tñ dicit, ꝙ si calculatores sunt positi, et noīati ꝑ iudicē, vt calculētur, vel cōputentur, sua cōputatio facit plenā fidē, & executiōi mādabitur. ꝑ. l. 2. C. de vsufru. leg. & tenet Mōtal. ī. l. 2. ti. 7. lib. 3. fo. 11. in gl. De les cuēta.

Prætorū Cap. 30.

OTrosi, q̄ sepa, si son tomadas, y fenecidas las cuētas de las rentas de los proprios, y reptimientos, y contribuciones, & imposiciones delos años passados, y de las q̄ fuerō fenescidas, faga pagar [a] los alcances, y las que no fueren tomadas, y fe-

Summarium

Summarium.

1 REuisores rationum communis possunt pronuntiare officialem præteritum esse debitorem communis, eo absente.

2 Calculi rationum sunt reuidendi ad petitonem vnius partis, & iudex tenetur dare arbitrum calculatorem. Et talis rationis redditio syndicorum, & aliorum administratorum publicorum fit in publico, & generali concilio.

3 An ratio iterum sit reddenda, si apparet in computum erratum.

4 Qui aliena negotia gesserunt, possunt petere calculationem, & reuisionem rationis, vt absoluantur ab administratione, ne semper stent in suspenso.

5 An bona administratoris sint pignorata, & obligata pro administratione.

6 Bona, quæ adquisiuit administrator, an præsumantur adquisita ex administratione, ita q̃ à domino repetantur.

[b] Y acaben de tomar. [b] Ante oĩa debet rationem istorum bonorum accipere, seu exigere. vt in.l.9.titu.19.parti.3.in fine. vbi ait, q̃ apochæ expensarum ciuitatis sunt in vno regno ponendæ, vt petenti Regi, earum ratio reddatur, & si per Regem in prouisionibus officiorum iubetur eas accipere. Et quoq; debent reuidere calculationes si sunt factæ, & si opus fuerit nominã

1 do reuisores, qui reuisores † rationum cõmunis possunt pronuntiare officialem præteritum esse debitorem communis eo absente. vt tenet Barto. in.l.non vtiq;.§.q̃ de frumentaria.ff.de adminis. rerum ad ciui.parti.& Abb.in consilio.68.num: 4.in.2.volum.consiliorum. Idem Abb.in.c.ad

2 nostram.de iure iurã.nu.4. ☞ Et q̃ calculi † rationum sunt reuidendi ad petitionem vnius partis, & iudex tenetur dare arbitrum calculatorem, & rationũ reuisorẽ, qui vocantur rationerij, tenet ad literã Ang.in.l.procura.§.tributio.ff.tributoria qui legit eum iuncta lege.1. Et in ista redditione rationis receptorum, & datorũ à publico administratore, debent omnes vocari, & debet fieri in aperto, & non in secreto: & ideò in pluribꝰ locis rationes syndicorum, & aliorum administratorum publicorum redduntur in publico, & generali concilio. vt tenet Iohan. de Plat. in.l. securitates. C. de susceptori. & Archid. lib.10. ☞ Et

3 si semel est reddita ratio, † si apparet fuisse erratum in computatione, an debeat iterum fieri cõputatio? Dic q̃ sic, etiam si sæpe sit erratum: quia calculatio non nocet, etiam si stipulatio interuenerit. vt doctor de Castillo in suo tracta. de ratione reddẽda.10.q.situato.in l.27. de Toro. per tex. in. l. vnica. C. de erro. calcu. & ibi Bal. ☞ Sed contrarium tenet text. in. l.18. titulo. 22. parti.3. vbi ait. q̃ error calculi à partibus proueniẽs, sententiam non rescindit: sed si in sentẽtia sit manifestus error calculi, non valebit sententia in quantitate, in quo est error, in aliis autem bene tenet. ☞ Attamen alia lex. parti. totum contrariũ tenet in.l.30.titu.11.parti.5.vbi dicit, q̃ licet administrator reipublicæ, vel alterius personæ habeat apocham rationis semel redditæ, & instrumentum liberationis, vel quietationis, cum promissione vlterius de non petendo ratione, vel quic q̃, ab eo poterit conueniri, vt reddat ratione de his, quæ cęlauit tempore computationis, nec quo ad ista poterit se iuuare administrator de apocha, & liberatione, quim restituat ea cum damnis, & expensis. Et idem dicit esse in omnibus aliis obligatis rationem dare. & istam.l.tenet. ☞ Quia dicta.l.18.tit.22.part.3.supra allegata nõ obstat: quia ibi loquitur, quando talis computatio est approbata per iudicem: quia tunc habet vim sententiæ, & talis computatio licet sit erronea, non potest retractari, aliàs si per iudicem nõ approbatur, retractatur ratione erroris vsq; ad triginta annos. vt in.l.calculi. ff. de administra. rerum ad ciui. parti. Ita tenet Montal. in.l.2.titu.7. lib.3.foro.ll.in gl. De les cuenta. & in.d.l.30.tit. 11.parti.5. Bal. & docto. in.d.l.1. C. de erro. calculi. quem vide. ☞ Quoq; potest intelligi, q̃ error calculi retractatur, si error fuit in magna quantitate, etiam si stipulatio interuenit: si autẽ fuit erratum in minima quantitate, calculus non viciatur, per.l.quamuis. & ibi doctor. ff. de conditio. & demonstra. tenet Bal. in.l.1. C. si aduersus solutio. & in.l. pẽ. versi. Item pone aliud exemplum. C. de condi. insertis. ☞ Tamen licet sit erratum in magna quantitate, si fuisset facta trãsactio, vel sententia fuisset lata super eo, calculus non retractatur, vt Bal. & communiter docto. in. d. l.1. C. de erro. calcul. & tenet Castill. in dicto tractat. q. 10. versicu. si verò. ☞ Quod intelligerem verum, nisi iudex in sententia reseruauerit vim, dolum, vel errorem, prout assolet fieri: quia tunc vsq; ad triginta

necidas las tomen, y acaben de tomar no passando en cuẽta, saluo lo de que

ginta annos, si constat de dolo, vel errore, potest computum retractari, licet per iudicem sit approbatum: qa dicta sententia, seu approbatio est lata sub illo modo, nisi cõstet de errore vel dolo, quæ sentẽtia lata sub tali modo, valet: quia ille modus est rationabilis, & secundum naturã litis. vt est tex. & ibi Bald. in l. cùm eorum. C. de sent. & interlo. om. iudi. Et secundùm Bal. ibi. modus appositus in sententiam, obligationem induc it. ☞ Sed post lapsum. 30. annorũ, licet sit in sententia reprobatum dolus, & error, non potest peti reuisio rationis. tenet Bar. in. l. 2. versi. & aliud. ff. de iure fisci. ☞ Nota tu in materia vnum dictũ Paul. de Cast. mihi singula. in. l. vix certis. ff. de
4 iudiciis. vbi tenet, †ꝙ illi, qui gesserũt aliena negotia, possunt petere calculationem, & reuisionẽ rationis, vt absoluantur ab administratione, ne semper stent in suspenso, & post mortem hæredes molestentur, siue molestia afficiantur de mala administratione, ꝙ dicit, ꝙ frequẽter cõtingit, & est sanum cõsilium hoc facere, ne bona
5 administratoris sint semper pignorata, † & obligata, ꝑ administratiõe. vt tex. in. l. 6. ti. 19. for. ll. lib. 3. & in. l. ciuitas. & ibi docto. ff. si cert. peta. tex. in c. illud. 13. q. 2. l. si mater. C. quibus ex causis pig. no. taci. cõtraria. & l. vlti. ff. eod. ti. & facit text. in l. 23. ti 13. parti. 5. & ibi Montal. in fi. ☞ Et an po-
6 test dici cõtra administratorẽ, † & cõtra suos hæredes, ꝙ bona, quæ habet, adquisiuit ex administratione vltra ꝙ est sibi datũ, & ꝙ sibi volunt auferri. vide in. l. deffensionis facultas. C. de iure fisci. lib. 10. & ꝑ Bar. & Plat. ibi in §. sanè. ꝑ Mõtal. in l. 3. ti. 5. for. ll. lib. 1. ꝑ Philip. Dec. cõsi. 6. mirabiliter ꝑ And. Sicul. Barb. in. c. inuestigandũ. 2. col. de peculio cleri. p. 3. col. vbi ponit duos intellectus ad hanc. q. & quoq; per docto. del Cast. in d. l. 27. de Toro. in. d. tracta. in. 13. parte. vbi pro & contra examinat. ꝑ Bal. in l. cùm oportet. in prin. 4. col. C. de bonis quę libe. versicu. quæro quid in administratore.

se mostrare libramiento [c] librado de justicia & regidores con carta de pa

Summarium.

1 Receptores, administratores, & officiales publici, non possunt soluere, nisi de mandato iudicis, & rectorum.

2 Administrator, an possit soluere in parua quantitate sine iussu iudicis, vel domini, & an stetur iuramento suo.

3 Quando dicatur solutum esse in parua quantitate.

[c] 1 Libramiento. [c] Nota text. ꝙ receptores, †& administratores, & officiales publici, q vocãtur maiordomi, non tenentur soluere de pecuniis ciuitatis publicis, vel domini, nisi de mandato iudicis, & rectorũ, qui populum representant. vt eleganter notatur in. l. 1. C. de cõtra. iudi. tenet Bal. in l. etiam. C. de fide. commis. numero secundo. facit text. in. l. præsens. C. de transac. tenet doct. del Castillo. in dicta. l. 27. de Toro. in dicto tractatu. 8. particu. versicu. & ideo benefaciunt. allegando, quoq; text. in authentica de collatio. colla. 9. & singula. d. Bal. in rub. C. de cõst. pecu. versi. vnũ enim. nu. 11. vbi dicit, ꝙ officialis publicus, nõ põt soluere vnũ numum ex æquitate sui capitis. arg. in. l. is cui. §. flauius. ff. de solutio. & notatur ꝑ Bar. in. l. 1. §. hęc verba. ff. ne vis fiat ei. Et ideo dat cõsilium doct. del Castill. administratoribꝰ, ne aliter soluant, quàm de mãdato domini, vel iudicis: qa si aliter soluunt, vel sumptꝰ faciũt, forsam tenebũtur resarcire de suo. ☞ Sed
2 qñ impensa † est in parua quantitate, vel solutio debiti est facta ꝑ dictũ administratorẽ, seu œconomum, vt si est facta minutè, credo ꝙ habeatur ꝑ data, & soluta, licet nõ sit facta, nec soluta mandato domini, vel iudici, & in hoc creditur iuramento administratoris œconomi, seu receptoris, vt ꝓbatur in. d. l. fi. C. de alimẽ. pupil. præstã. & ꝑ Bal. in. l. 1. fi. col. versi. qualiter sumptꝰ ꝓbantur. C. de fruct. & litis expẽs. & tenet. d. doct. del Castil. vbi suprà. Et hoc vult dicere iste tex. inquãtũ dicit, Lo q̃ se ouiere gastado por menudo se informe si se gasto. & cus. ☞ Sicut cõmittitur, et statur iuramẽto hęredis de quãtitate, & valore rerum mobiliũ, & viliũ. vt in. l. præsenti. §. sic vbi. C. de his q ad eccles. confug. ☞ Sic etiã statur iuramẽto cõmissarij testamẽti de paruis distributionibꝰ, sed magnę debẽt ꝓbari ꝑ testes. de quo ꝑ Bar. in. l. diuus. ff. si cui plusquam. per. l. falci. leget. ☞ Item statur iuramẽto tutoris de expensis paruis, secus in magnis. l. 1. §. de officio. & ibi Bar. ff. de tutel. & ratio. distra. vt tenet Iohan. de Plat. in. l. 2. C. quãdo & quib. quart. part. debea. libro decimo in fine. vbi quoq; dicit, ꝙ ibi est argumen. glo. ꝙ vxor suo iuramento tenetur patefacere bona hæredibus. vt ibi per eum de intellectu. Et ꝙ libro tutoris in paruis summis credatur, & probet, tenet Bartolus. in. l. ex sententia. ff. de testamentis. tutella. & Baldus in lege iudices. C. de fide instrumentorum.

& tene

& tenet Bertachi.in tracta.gabell.in.4.parte.nu. 7.tomo.6.tracta.fol.57.& ibi quoq; in nu.8. dicit,q̃ idem in libris executorũ teſtamẽti:q̃a probant in paruis ſummis.vt Bal.in.l.id qđ pauperibus.vlti.col. C.de epiſcopis & cleri.& plenius in rubr.C. de fide inſtru.& Spec. in tit. de inſtru. editione.§. 13. verſic. ſed nunqd. & vide Cy.in.l.ſi quis p̃redẽptiõe.C.de dona. & ibiBar.et Guid.pap.ſingul. 489.&ſing.545.§. vbi agitur. vbi loquũtur ĩ tutore.et Ang. ĩ.§.fi.Inſti. de Atiliano tuto. nu.3.&.4. & Paris de Pu.in tract. ſyndica. in parte, officialis finito officio.nu.2.fo.224. & Bal.cõſi.69. in 5.volu.Abb.in.c. qualiter & quando.de accuſa.el. 2. nu.2. & ibi Felin. col.4.& Bal.in. c.bonę.de electiõe.nu. 14.▽ Sed

3 qñ dicatur fuiſſe factũ,vel ſolutũ † in minima, vel magna quãtitate,vt credatur, & libro adminiſtratoris,ſeu œconomi?Dic q̃ nõ põt dari certa regul.ſed relinq̃tur arbitrio iudicis,inſpecta p̃ ſonarũ qualitate,& cauſæ,& bon⁹ iudex arbitratur hoc,& inſpiciat an ſit defferendũ iuramentũ adminiſtratori,vel nõ,vt doct.đl Caſtil. vbi ſuprà allegãdo Bal.in.d.l.id qđ pauperib⁹. fi. verbis. C.de epiſ.& cler.& in.l captatorias.verſ.mo dò circa hoc q̃ritur tertiò. C.de teſtamẽ. milit. ▽ Sed cõſuetudo eſt in aliq̃bus ciuitatib⁹, & vil lis huius regni,q̃ vſq; ad ſex regalia, ſeu argẽtea in qualibet vice põt œconom⁹, ſeu maiordom⁹ illius ciuitatis ſoluere ſine libramẽto, dũmodo ſoluat de mandato regimenti,ſeu concilij,in hoc iuramento creditur & ſtatuitur.▽ Vnum tamen nota,q̃ licet de iure caueatur, q̃ de expenſis minimis ſtetur ſcripturæ tutoris,ſeu adminiſtratoris.vt ſupradictum eſt.& in.l.fi.§.licentia. C. de iure delibe.tamen ſi tutor,ſeu adminiſtrator ſcripſit tot minuta, quæ aſcendebant ad maximam ſummã,,q̃ nõ debet adhiberi fides. tenet Barba. ſingulariter in cõſi.15.in.2.volu.col.1. & Feli: in d.c.qualiter & quando.in.d.4.colum.

go,ſeyendo la tal libraça juſta:[d]y lo q̃ ſe gaſtare por menudo informeſe ſi ſe gaſto verdaderamente, y ſi fue bié gaſtado,o ſi ouo algun fraude,y haga tornar lo que hallare mal gaſtado,y de pena alos que lo ouieren gaſtado como no deuẽ: de manera, que quando

Summarium.

1 In quibus cauſis bona ciuitatis debẽt expendi.
2 Deffenſor ciuitatis fingitur vice tutoris.

d

ſe le tome la reſidẽcia,eſten fenecidas 1 las cuentas, yexecutados los alcãces, y todo lo que fuere mal gaſtado. Y haga q̃ los marauedis de las rentas de los proprios ſolamente ſe gaſtẽ en coſas de prouecho cõmun,[f]y no en intereſſes de los regidores, & de aque-

Iuſta. [d]Quia expenduntur in commoditate ipſius ciuitatis.vt in† deffenſione terminorũ. vt in.l.5.tit. 3.lib 7.in ordin. regal. & in aliis legibus eius ti.▽ Et in carcere,& domo publica facienda. vt in.c.18.ſuprà eod. & quæ ibi poſui in glo.Hagã.▽ Et in deffenſione iuriſdictionis,vt dixi in.c. 3. in gloſ: En fauor de ſu juriſdiction.▽ Et in reparandis muris, pontibus, & fontibus, & ſimilib⁹. vt dixi.in.c. 23. in glo.Den orden.& in.l.20.titu.32.part.3. & Piſa. in ſua curia Piſana.in.c.24.p.d.l.Part.tenet, q̃ đ iure iſtius regni oẽs redditus ciuitatis debẽt erogari in operib⁹ publicis, etiã ſi ad ea ſpecialiter nõ ſint deputati,& ad hoc eſt ſingu. ſcđm eũ. & vide tex.& ibi Plat.in.l.ad repar.C. de aquędu. lib.11.nu.1.& Mõtal.in.l.1.ti.5.lib.1.fo.11.in gl.Siẽpre.col.2.vbi latè.& dicit idẽ dicẽdũ,vbi cõis vtilitas,ſeu neceſsitas,p̃ſpicitur.& vi.Rod.Sua.allegatio.15.col.3.▽ Et in ſoluẽdis ſalariis correctorũ iudicũ,& rectorũ.vt in.l.7.ti.16.lib.2.ĩ ord. reg: & in aliis ſimilib⁹ reb⁹ ciuitati cõueniẽtib⁹,ſicut tutor debet facere in bonis pupilli: q̃a † deffenſor ciuitatis fingitur vice tutoris. vt in authẽ. de eccle.ti.ĩ fi.colla.9.in.l. orphanatrophos. C. de epiſc.&.cle.tenet Ioh.de Pla.in.l.rem publicã. C.de iure reipubli.lib.11.

2

c

Executados [c]Nota.tex.q̃ ſentẽtia,q̃ p̃fertur ſup cõputatiõe in eo,qđ ſupeſt,mãdatur executiõi. vt ĩ.1.gl.iſti⁹ c.dixi. Et ſic eſt vnus caſus, in quo fit executio. Alios poſui ſuprà in.c.10.in glo.Por ningũos cõtractos,y obligaciones,vbi ad plenum.
▽ Comun.[f] Vt dictũ eſt ſuprà.in glo. Iuſta.

Summarium.

1 CIuitas an poteſt facere gratiam, & remittere debitum ciuitatis. nu. 2.
2 Tutor, ſeu curator, an poteſt bona minoris remittere.
3 Bona ciuitatis, an poſſunt alienari.

g **Gracias.** g Quia ciuitas, nec adminiſtratores reipublicæ non poſſunt facere gratiam, †nec remittere debitum ciuitatis. ꝙ Bar. & Paul. de Caſt. in l. Imperator. ff. de pactis. & in l. præſens. C. de tranſa. vi. tex. & ibi docto. in l. prohibere. §. planè. ff. quo vi, aut clam. Bar. & Paul. in l. continuus. ff. de verbo. obliga. & ideo dicit Paris de Put. in tracta ſyndi. in parte. iuxta prædicta. nu. 3. folio. 197. ꝙ conſiliarij non poſſunt facere gratiam pœnarum, ſcilicet, de pœnis. ſtatutorũ. & Bal. in. d. l. præſens. & tenet Curia Piſana. in lib. 2. capit. 26. quia exactio illius pœnæ eſt debitum liquidum. Quinimo dicit gloſſa in l. ambitioſa. ff. de decretis ab ordi. facien. ꝙ ab eo, vel eis, qui remiſerunt, poſſet extorqueri. per l. 3. C. de anno. & tribut. lib. 10. & vi. ibi Plate. numero tertio. ☞ Et ſimiliter exactor tributorum, 1
2 nec alius adminiſtrator, vt tutor, †curator, & ſyndicus eccleſiæ, vel vniuerſitatis non poſſunt debitum liquidum remittere. vt tenet Ioh. de Plat. in l. omnes penſitare. C. eo. tit. de annonis. & tribu. lib. 10. & in l. vacuatis. C. de decurio. eod. lib. nu. 2. & glo. ibi. & etiam ſi ſit debitum odioſum, & vſurarium ſecundùm Plat. in. d. l. omnes penſitare. Sed tranſigendo ſuper debito non liquido bene poteſt. vt ibi per eum. ☞ Et vide. d. Platea in. d. l. vacuatis, vbi dicit, ꝙ ſicut adminiſtrator minorum non poteſt remittere debitum liquidum. l. pactum curatoris. C. de pactis. ita nec ad-
3 miniſtratores †ciuitatis. per. d. l. præſens. & per d. l. ambitioſa. quam dicit Alexã. in cõſi. 43. in. 4. volu. nume. 9. intelligendam in decurionibus: qa tales decuriones non poſſunt remittere, ſeu donare res vniuerſitatis, vel populi. vt ibi. Sed tota vniuerſitas, vel populus, ſeu maior pars repreſentans totam vniuerſitatem bene poteſt donare ſecundùm Barto. in dicta. l. ambitioſa. per dictam l. prohibere. §. planè. & idem notat Bald. in capitulo primo. §. iniuria. de pace iuramento firmia. in vſi. feudo. & Bald. in dicta. l. præſens. numero nono. ☞ Vide quoq; Alexand. in dicto conſilio numero vndecimo, vbi dicit, ꝙ dicta. l. continuus. ff. de verborum obligatione. quæ prohibet alienari reſpublicæ vniuerſitatis, eſt verum in rebus, quæ ſunt deputatæ ad perpetuũ vſum publicum, vt platea, ſeu forum, theatrum. Sed ea verò, quæ ſunt deputata ad redditum, bene poſſunt vẽdi. vt glo. in. l. ſed & ceſſum. ff. de contrahend. empti. quæ dicit, ꝙ molendina reipublicæ vẽdi, & alienari poſſunt. vide Bald. hoc declarantem in rubrica. C. de contrahend. emption. quæſtione tertia. numero tertio. ☞ Sed in caſu, in quo poſſunt vendi res ciuitatis, & alienari debet fieri alienatio cum ſolennitatibus iuris, de quibus in. l. ſi quis hæreditatis. C. de vnden. rebus ciuitat. libro vndecimo. & glo. in. l. prima. C. de fide inſtrument. & iure haſtæ fiſca. lib. 10. & Platea. in. d. l. ſi quis hæreditatis. ☞ Quinimo dicit Angel. in. l. ſi his qui bona. ff. de pignori. in principio. ꝙ in alienatione rerum ciuitatis requiritur ſubhaſtatio, & aliæ ſolennitates, quæ requiruntur in alienatione rei eccleſiaſticæ. vt in authen. hoc ius, correctum. C. de ſacroſanct. eccle. ☞ Adde, ꝙ officiales debent intereſſe quando ſubhaſtatur res publica, aliàs non valet licitatio. tenet Bal. in. l. ſi prouincialium. C. noua vectiga. inſtitu. non poſſ.

llos, a quiẽ quiſierẽ hazer gracias, h ni de otras perſonas no deuidamẽte, ni ſe gaſtẽ en dadiuas, ni en ayuda de coſta, ni preſentes, ni den a los porteros, y repoſteros, & aposentadores, y otros officiales de nueſtra corte coſa alguna, ſaluo lo cõtenido en las leyes h por nos ordenadas.

Summarium.

1 IAnitores, & metatores quàs expenſas à ciuitate percipere debent.

h **Leyes.** h Vt in. l. 4. titulo vigeſimo. libro ſecundo. in ordin. regali. vbi loquitur de iſtis expenſis, quas iſti ianitores debent percipere

percipere. &.l.3.tit.21.eod lib.in eisdem ordina. vbi ponuntur expensę,quas istimet tutores per cipere debent ex ciuitatibus,villis,& locis,cum l.4.&.5.&.6.&.l.10.eiusdem tit.quas per te vide.

Summarium.

1 NVntij non debent recipere præmium ab his, ad quos mittuntur ad lętitiam nuntiandam,aliàs recipientes, & dantes puniuntur.

2 Nuntij non debent esse pauperes.

3 Modicum prętium bene potest dari nuntiatoribus propter lætitiam principis nuntiandam. Et quando dicatur modicum.vide.nu.9.

4 Indicanti furem,& nuntiāti occisorem domini, vel desertorem militię,potest dari pretium.

5 Pretium datur nuntianti, quando princeps mittit populo, vel personæ aliquam constitutionem,vel literam alicuius exemptionis.

6 Potestatibus an sit licitum dare aliquid nuntiis, dum sibi mittuntur literæ, & prouisiones officiorum.

7 Nuntij qui mittuntur per aliquos magnates, an possunt aliquid recipere.

8 Si sunt plures nuntiatores, an omnes sint gratificandi.

i Alegrias. [i] Similis tex.in.l.vnica. C.publi.lætitiæ lib. 12. vbi nuntij

1 † non debent recipere præmium ab his,ad quos mittuntur ad lętitiam nuntiandam.& triumphalia,& prospera gesta principis: aliàs recipientes puniūtur,vt ibi:& dantes, vt hic: quia nuntiatio principis debet esse castissima,non venalis. Nec

2 huiusmodi nuntij † debent esse pauperes & indiges.i.indigentes,sed diuites, qui nō curent de huiusmodi bonis,& hoc ideò, ne turpi colludio quæratur ex miseris pretium gaudiorum. vt ibi dicit tex. non enim cum alieno fletu ridendum est.vt in.c.petistis.de priuilegiis.secundùm Iohan.de Plat.in dicta.l.vnica. ☞Quam.l.& istum tex.intellige in magno pretio.secus est in modi-

3 co, † quia modicum pretium bene potest dari istis nuntiatoribus propter lætitiam principis nuntiandam,putà cùm nuntiatur populis,ꝙ bella cessant,& pax facta est, quia hoc debet esse gaudium, & lætitia in populo: quia bellum est perditio corporis & animæ,& homines ad paupertatem perducit,vt notat glo.in authen. de armis.in principio.colla.6.& in.l.prima.C.de offi.præfe.præto.Afri.iuxta principium & glo.in dicta.l. vnica. & facit illud poëticum. Bella nomen gentis delere laborant. Pacis autem tranquilitas,salus est populorum, & multum appetēda, & à pręlatis maxime est compulsio ad pacem faciendam,& seruandam adhibenda. vt in.c.studendum.90. dist.&.c. primo de tregua & pace. ☞Item potest dari aliquod modicū præmiū, & sit gaudiū,& lętitia cū nūtiatur victoria habita à prīcipe cōtra hostes, & sic est tenendū,ꝙ principis victoria, est populorum lætitia, ex qua victoria insurgit fastus.i.quędam superbia & extollentia potissimè, propter triumphum quod tribuitur obtinenti in pretio,vt glo.in dict.l. vnica in verbo fastus. ☞Item datur, cùm princeps acquirit regalem dignitatem,vt quia efficitur rex Hierusalem,vel quia creatur Consul.Et sic est notandū ꝙ imperator potest etiam alios nouos honores acquirere,non obstante ꝙ sit imperator,quia Iustinianus ter fuit cōsul, ideò dicitur Semper Augustus.vt in procemio. fforum. in fine.secundū Iohan.de Plat.in dicta.l.vnica.& ibi glo. in verbo regalium. ☞Quoq; datur, cùm princeps mittit nuntium populis,ꝙ ibi tenebit publicam curiam per multos dies, & in publicum se omnibus exhibebit. ☞ Et ratio quàre istud modicum nūtiatoribus statuitur est,ne omnino vacui cum indignatione recedant, sicut præbetur inuentori rei alienæ.vt in.l. falsus.§.qui alienum. ff.de

4 furtis. ☞Et datur quoq; iudicanti † furem. vt in l.4.§.si tibi ob iudicium.ff.de cōdi.ob turp.caus. Et seruo nuntiāti occisorem domini,vel desertorem militiæ donatur libertas.vt in.l. prima. &.l. fi.C.quibus causis serui.pro præmio liber.acci-

5 pi. ☞Item datur, quando princeps mittit † populo, vel personæ aliquam constitutionem, vel literam alicuius exemptionis, vel concessionis alicuius magni commodi,vel gratiæ. vt Plat. & Lucas de Pē.in dicta.l.vnica. ☞Et per dictam.l. videtur appobari consuetudo illorum, qui dum

6 eliguntur † potestates ciuitatum, vel ad alios honores,vestium nūtiatores,seu electionem,vel prouisionem portantes: tamen non debent dare eis immoderatè, aliàs donans, & accipiens puniuntur. ☞ Patet etiam per dictam. l. ꝙ nuntij,

7 qui mittūtur † per aliquos magnates possunt accipere ab his,ad quos mittuntur, dummodo modicum.secundùm Plat. ibi. Et ex ea nota, ꝙ illud quod datur ambasiatoribus,acquiritur eis,nec tenetur

Y ansimismo no gasten los dichos proprios ē justas, ni en en alegrias [i], ni en

nentur illud reddere eis, qui eos miserũt. de quo per Bart. in. l. si verò. §. item quid. ff. solut. matri.

8 ¶ Sed quid si sunt plures nuntiatores, † an omnes sunt gratificandi? Dic q̃ non, sed tantũmodo primum. secundùm Platea. ibi quasi in fi. ver sicul. cepit. vt sit potior eius conditio, quàm sequacium. l. si pluribus. ff. de lega. 1. in fin. & C. de commũ. seruo. mag. l. prima. §. primo. &. §. sint autem. ¶ Sed quid si sunt plures nuntiatores qui in vno instante cum dicta lætitia venerunt? Dic q̃ debet dari pauperiori istud modicum. vt probat glo. in. d. l. vnica. in verbo, numerariis. qđ sequitur ibi Plat. nume. 2. ¶ Sed quando dicatur

9 modicum † istud præmiũ, quod dari potest istis nuntiatoribus? Dic q̃ in hoc quantitas nõ est determinata, sed arbitrio iudicis relinquitur. secundùm Iohan. de Plat. in. d. l. vnica. nu. 2.

Summarium.

1 CONciliũ ciuitatis, an potest inuitare aliquẽ magnatem ad prandium.

k Ni comidas. [k] Intellige inter ipsos correctores, & prętores, nec inter alios: quia populi à conuiuiis quãtum fieri potest prohibentur. vt est tex. in. c. nul

1 li episcopi. 42. distinct. ¶ Secus est, si conciliũ † ciuitatis inuitat ad prandium aliquem magnatem transeuntem: quia tunc bene possunt hoc facere expensis ciuitatis: & si ciuitas non habet bona vnde soluat, vicini rurium debent in hoc contribuere, licet ipsi nõ interueniant ad istum magnatem inuitandum. Secus si aliqui ex concilio per se, cõcilio non vocato illum inuitarent: quia tũc non soluetur conuiuium ex bonis ciuitatis, sed ex bonis illorum, qui illum inuitauerũt. text. est sing. in. l. 226. in. l. del styllo. licet eã nunq̃ vidi obseruare. & cõtra eã videtur tex. in. l. 3. ti. 13. lib. 6. in ordina. regal. vbi ait, q̃ magnates nõ accipiãt vi prandiũ, quæ nõ obstat: qa loquitur quãdo vi accipiũt, & dicta lex stylli quãdo spõte offertur. Bene tamen vidi aliquãdo, q̃ qñ senatores cõsilij regalij transitum faciũt p̃ aliquã ciuitatem, cõcilium ciuitatis eis donat aliqua parua comestibilia. ¶ Et de prãdio Regis, qđ in Hispania vocatur (yantar) vide in. d. tit. 13. lib. 6. in ordi. rega.

l Lo gastaren. [l] Sine licentia & iussu iudicis, & rectorum. et sine libramento eorum, teneatur ad ea, vt dixi in glo. Libramiento.

m O libraren. [m] Nota text. q̃ illi, qui librant, vel iubent bona ciuitatis expendi, vt sunt isti correctores, & rectores, tenentur ad ea, si non sunt soluta expen-

comidas, [k] ni beuidas, ni en otras cosas no necessarias al bien cõmun de la dicha ciudad, o villa, & si lo gastaren[l], o libraren[m] como no deuen, lo paguen de sus bienes.

Prætorũ. Cap. 31.

OTrosi, q̃ no consientan repartir [a] gallinas, ni perdizes, ni besugos, ni carneros, ni hachas, ni o-[a] tras cosas semejantes entre la justicia, y regidores, y otros officiales del concejo, sopena q̃ tornẽ lo que lleuaren cõ las setenas: y ansi mismo lo tornẽ los dichos regidores cõ la misma pena, todo para la nuestra camara.

Prætorũ Cap. 32.

OTrosi, se [a] pa de las rentas de los proprios como andan arrendadas,

sa, & cõsumpta in vtilitatem ciuitatis, & non œconomi, vel maiordomi: qa isti œconomi soluunt, & expendunt mãdato correctoris, iudicis, & prętorũ, quib⁹ obedire tenentur. vt glo. in. c. 1. de matrimoni. contra. cõtra inter dictũ eccleſię. & tex. in. l. 1. ti. 2. lib. 2. for. ll. & hic tenet innuit.

Prætorũ ca. 30. finis.

Sequitur Caput. 31.

[a] Repartir. [a] Rectores non debent cõsentire cõtributionem facere ex contentis in isto. c. sub pœna hic posita. Et ratio potest esse: qa bona ciuitatis, nõ debent cõsumi, nec distribui in istis, sed in vtilitatẽ ciuitatis vt dictũ est in. c. suprà proxi.

Prętorũ. ca. 31. finis.

Sequitur Caput. 32.

No se pier-[a] da. [a] Sicut dicitur de rebus pupillorum: quia respublica æquiparatur pupillo. vt ĩ l. in rẽ publicã. C. de iure reipubli. libro duodecimo.

Summarium.

Summarium.

1 CONducere bona ꝓpria, seu reddit⁹ ciuitatis nō possunt prętores, algazelli, rectores, maiordomi, nec tabelliones, nec in eis partē habere, nec esse fideiussores. quod extende ad sacerdotes, & milites.

[b] Officiales. [b] Idem tenet tex. in l. 3. ti. 17. lib. 3. for. ll. & simi. & magis amplius in l. 6. ti. 1. lib. 6. in ordina. & tex. in l. 7. & l. 8. tit. 3. lib. 7. in eisdem ordin. vbi in dictis legib⁹ habetur, q prętores, al

1 †gazelli, rectores maiordomi, seu tabelliones concilij per se, seu per alios non possunt arrendare, vel conducere redditus, seu propria bona concilij ciuitatis, nec redditus ecclesiasticos, vbi sunt officiales, nec in eis partē aliquā habere possunt, nec fideiussores esse possunt, nec securitatē præstare, pro his, qui dictos redditus, vel propria concilij arrendauerint, aliàs, ipso facto officia perdunt, & incidunt in alias pœnas, vt ibi. ▽ Quod extende hodie ad tabelliones numeri dictæ ciuitatis: qa quoq; isti tabelliones nō possunt cōducere istos redditus, & bona, nec gabellas. vt cauetur in quadam pragmatica facta ꝓ nostrū Carolum in villa de Madrid anno. 1528. in ordine. 77. Et per istam l. nouā corrigitur tex. in l. 10. in d. tit. 3. lib. 7. in ordi. regali. vbi contrarium cauebatur. ▽ Et non solùm non possunt cōducere supradicta, verumetiam non possunt esse fideiussores conducentium, vt dictum est. & in l. curialis. C. locati. tenet idem Iohan. de Platea. in l. si quis procuratorem. C. de decurio. lib. 10. in princi. & Boerius decisi. 315. nu. 2. ▽ Quod dicit Plat. esse idem in sacerdotibus. vt in auth. de sanctiss. episcop. § alium. colla. 9. Facit pragmatica 15. in pragmaticis factis per nostrū Carolum in curiis de Madrid. anno. 1534. & glo. in. c. qđ quibusdā. de fideiusso. & Plat. in. d. l. si qs ꝓ curationem. in princi. ▽ Idē dic in militib⁹, qa non possunt esse cōductores, nec in talia intēdere, nisi in rem suā, vel coniunctorū suorū in causa liberali. vt in l. milites. C. loca. & in l. militū. C. de ꝓcura. & tex. in l. 2. ti. 8. Parti. 5. & tex. & ibi gl. & Plat. in l. vnica. C. qbus ad conductionē prædiorū fiscalium nō licet accede. lib. 11. vbi singula. & glo. ibi dicit, q si cōduxerunt, & cōductores mortui fuerint, si eis hæredes extiterint dicti hæredes remanebūt in eadē cōductione. ▽ Et hoc, ne seruitium regis impediatur. vt ibi. Tū si nō habēt domū propriā, ꝓ sui habitatione, cōducere possunt, sed domū reficiendā cōducere nō possunt: qa de generat à militia secūdùm Bal. in. d. l. curialis. & in. d. l. milites. vbi quoq; tenet, q stabulū, ꝓ equis suis bene possunt cōducere. Et q dixi, de sacerdotib⁹ intelligit Bal. & Saly. in. d. l. milites. in beneficiatis, q debēt vacare diuinis, non in simpliciter clerico qui non sit in sacerdotio.

y aforadas, y ꝓ puca sobre ello de manera q̄ no se pierda lo q̄ se podria auer de llas por negligēcia, y ꝓcialidad: yno cō sietā q̄ las arriēdē a psonas poderosas, ni officiales [b] del cōcejo por si, ni por interpuestas psonas: y fagā por manera q̄

Summarium.

1 RES plus offerenti datur. nu. 6.

2 Rectores de suo tenentur soluere ciuitati, si fuerunt negligentes in non exigendo cautionem à debitoribus, vel aliqd aliud amittēdo.

3 Rectores habentur ad instar tutorum & curatorum minorum.

4 Administratores minorem potestatem habēt in rebus publicis, quam administratores priuati in rebus priuatorum.

5 Eo ipso, q quis in termino bannimenti plus offert, remanet obligatus, & cogitur emere, & fiscus, & ciuitas tenetur vendere.

7 Per oblationem magni pretij receditur à licitatione, & primus licitator est excluſus à secundo plus offerente.

8 Vltimus emens res in subhastatione posita, liberat primum emptorem, si intra tēpora venit.

9 Valet lex, seu statutū, q ciuitates habeāt ius adiectiōis in suis vēditionibus, sicut habet fiscus.

10 In venditione rerum ciuitatis non habet locum adiectio offerētis meliorē cōditionē, postquā venditio est perfecta. Ita etiam in locationib⁹.

11 Persona, quæ potest restitui, an potest impetrare restitutionem in integrum, vt maius tēpus in licitatione apponatur, & restitui, vt maius pretium possit offerri.

12 Respublica si læditur in iudicio, seu in cōtractu, subuenitur.

13 Respublica restituta vna vice, iterum in illo casu non restituitur.

14 Si nullus obtulit pretium in primo termino, bene potest res pluries banniri.

15 Primus emptor, vel locator admittitur ad offerē dū & licitādū cōtra secūdū, ne res ei auferatur.

Fructus

16 Fructus rerum, qui licitantur, cuius sint.
17 Dum bona ciuitatis locātur seu subhastātur, possunt dari auentagia, idest, prometidos.

c 1 De pujar. c Et sic res datur plus offerēti † vt in tex. isto. per quē text. hodie videtur esse sublata distinctio Angel. in l. is qui bona. ff. de pigno. allegando Bar. ī. l. licitatio. ff. de publica. vbi Ang. altercat, an si cogatur ciuitas facta subhastatione dare rē plus offerenti. Et dicit, ꝙ verba pręconij sunt cōsideranda: quia si dicunt, & plus offerenti dabitur, tunc cogitur. vbi autem essent verba simpliciter prolata, & nō fuit appositum illud verbū, plus offerēti dabitur, ad hoc nō se astringit. Quā distinctionem quoq; tenet Bar. in. l. si tempora. C. de fide instru. & iur. hastę fisca. lib. 10. quia hodie licet non apponatur istud verbum, plus offerenti dabitur, cogitur dare plus offerenti. ꝑ istū tex. aliàs ipsi rectores de suo tenerentur soluere ciuitati. vt in. l. diui patris. C. de loca. prędi. fisca. lib. 11. tex. & ibi Iohan. de Platea. in. l. contra eos. C. de administra. reipub. lib. 11. nu. 1. dicens, ꝙ ad
2 ministrator cogitur † resarcire de suo, si respublica patiatur aliquod damnū propter sui negligentiam in non exigendo cautionem à debitoribus,
3 vel aliquid amittendo, & habetur † ad instar tutorum, & curatorum minorum. vt in. l. debitorib⁹. C. de administra. tuto. Facit qđ notatur in. l. ciuitas. ff. si cer. peta. & in. l. periculum. eod. ti. & in. l. fi. §. pē. ff. de administra. rerum ad ciuit. pertinē.
4 ☞ Quinimo ij administratores † minorem potestatem habēt in rebus publicis, quā administratores priuati in rebus priuatorum, quas administrant. vt tenet Lucas de Penna. in rubrica. C. de administratione rerum public. libro vndecimo. per. l. 3. §. non tantùm. &. §. sequenti. ff. quo vi aut clam. ☞ Et ratio quare tenentur dāre plus of-
5 ferenti potest esse: quia eo ipso, quod quis † in termino bannimenti offert plus, manet obligatus, & cogitur emere, & similiter fiscus, vel ciuitas tenetur ei vendere, vel locare, si alius non offert ei meliorem conditionem. & hoc licet plus offerens vadat notario ad hoc deputato, licet officialis non sit præsens. vt dicebatur in dicta. l. licitatio. ff. de publica. secundùm Plat. in dicta. l. si tempora. nec vitiatur iste contractus, propter interuallum inter præconium & obligationem conductoris, sicut vitiatur stipulatio. vt in. l. prima. ff. de verborum obligatione. §. primo. quia isti contractus, qui fiunt cum incerta persona, vt est hic: quia contraho cum quocumq; primo offerente, ad hoc, vt ipso offerente contractus perficiatur, vt est iactante missilia in vulgus, qui videtur donare primo occupanti, vt in l. qua ratione. §. finali. ff. de adquiren. rerum domi. ☞ Et vt est in incipiente tenere hospitium, qui obligatur recipere hospites incertos venientes. lege prima. ff. fur. aduer. nau. camp. stibula. & statim perficiuntur, cùm sit impletum ex parte incertæ personæ, vt non sit locus pœnitentiæ secundùm Platea. in dicta l. si tempora. ☞ Bartolus tamen ibi dicit hoc in-
6 telligendum, si fisco, vel ciuitati † expediebat dare plus offerenti: quia possit enim esse quo ad eius interesse dare minus offerēti: quia offert faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus est. vt in. l. quarta. in fine. ff. de in diem adiectio. & in. l. Sabinus. eodem. titulo. quia ad hoc vt dicatur plus offerri, requiritur, ꝙ ille, qui offert sit idoneus ad soluendum. tenet text. & ibi Bal. in. l. & si proponebatur. ff. eodē. titulo. de in di. adie. & in. l. eum qui. §. melior autem. Sed dictum Barto. hodie non crederem verum: quia locatores rerū ciuitatum debent accipere fideiussores idoneos de soluendo: & si conductores non dant dictos fideiussores, redditur res conducta ad primum conductorem, & illud, quod plus est offertum per posteriorem licitatorem, per eum debet solui iuxta formam. l. 47. in quaterno gabellarum. & per. l. 64. in eodem quaterno. ☞ Et sic tene, quod propter oblationem ma-
7 gni pretij † receditur à licitatione, & primus licitator est exclusus à secundo plus offerente. tenet doctor del Castillo in. l. 70. de Toro. in gl. En almoneda. allegando Bald. in quodam consilio contra Bartolum in dicta. l. licitatio. ff. de publi. Tu vide Hippolyt. de Marsiliis. in. l. prima. §. si serui. quasi. ff. de quæstioni. numero vigesimo. de quo oblitus est Castillo. vbi dictam opinionem tenet in materia, quòd vltima derogat prioribus. quod idem est in subhastationi-
8 bus: quia vltimus † emens rem in subhastatione positam liberat primum emptorem. vt singulariter consuluit Baldus in dicto consilio, qui incipit. quidā Titius de Arimino. vbi dicit, ꝙ quando vnus primus emit datium positum ad incantatū, seu ad subhastationem, & postea alter vltimo loco illud mei datium emit in eodem in-

tengan libertad enteramente de pujar, & arrendar las dichas rentas & im

cantatu, seu in eadem subhastatione, si istę vltimo emens aufugit, quod primus est liberatus. allegat tria iura. & idem firmat Paul. de Castro. in dicta lege licitatio. in principio. vbi dicit ipse se recordari vidisse Bald. consulere pro hac parte in ciuitate Arimini, dum esset Papiæ & Cremens. in singula. 40. incipiente. tu scis, sequitur Baldus in dicto consilio. de qua materia. vide Paridem de Puteo. in tractatu de syndica. in verbo. si fideiussor officialium. folio. 119. numero duodecimo. ☞ Quod ego intelligo, dummodo plus offerens veniat infra terminum subhastationis: quia tunc obligatur plus offerens, & excluditur primus, aliàs secus. vt tenet glossa. & ibi Bartolus in dicta lege. si tempora. & in. l. secunda. C. loca prædi. ciuili. libro vndecimo. & Iohannes de Platea ibi. & in lege tertia. C. de fundi. patrimonio. eodem libro. & in lege. eos. C. de diuersis prædio. vrbano. eodem libro. quia si est transactum tempus bannimenti, vel res est rematata, non auocatur res à primo emptore, vel conductore, & sic non habebit locum adiectio, vt alteri plus offerenti detur in rebus ciuitatis, nisi propriam habeant. vbi tenet Iohannes de Platea. in dicta lege secunda. C. de loca. prædi. ciuili. libro vndecim. per. l. Lucius. §. finali. ff. ad municipal. & per legem primam. C. de vendi. rerum ciui. eodem libro. vbi tenet Iohannes de Platea. quod
9 valet † lex, seu statutum, quod ciuitates habeant ius adiectionis in suis venditionibus, sicut habet fiscus. sed si tale statutum nō est: locatio perfecta, non reuocatur, licet alius meliorem conditionem offerat. vt in. l. 2. C. eod. titu. de vendi. rerum ciuita. Et Plat. ibi dicit, ꝙ sicut in venditio-
10 ne † rerum ciuitatis non habet locū adiectio offerentis meliorem conditionem, postq̄ venditio est perfecta, ita etiam in locationibus ꝑfectis tēporalibus, vel perpetuis, seu ad non modicū tēpus, nō habet locum adiectio, in fisco autem dicit ꝙ est differentia. vt ibi per eum, & sic ꝙ post lapsum terminum, & præconium, non possit fieri præconium, multò fortius si est res rematata. ☞ Quoq; intelligerem, ꝙ plus offerenti vendere non debet, nisi prius primo emptore requisito, & sic, ꝙ vēditor debet notificare emptori primo quomodo plus offertur, ad hoc, vt ille possit vnice relicitationem. tex. in. l. necesse. & in. l. licet. & ibi Bal. ff. de in diem adiectio. & est simile in. l. vlti. C. de iure emphite. & l. si cum quibusdam. ff. de legat. secundo. & in. l. vnum. §. rogo. eodem titulo. ☞ Barto. tamen in. d. l. si tpa. dicit prædicta vera, nisi esset † persona, quæ possit petere re
11 stitutionem in integrum, tunc enim possit impetrare restitutionē in integrum, vt maius tempus apponatur in licitatione. vt in. l. & si fine. §. quæsitum. ff. de mino. & etiam restituitur ipse minor, vt possit offerri maius pretium, postquā fuit in licitatione superatus. vt tenet Iohannes de Platea in dicta lege. si tempora. numero secundo in fine. per. l. si in emptione. ff. de mino. & idem tenet tex. in. l. quinta. titu. 19. Parti. sexta. vbi ait, quod iuuatur minor aduersus licitationem rerum suarum, si plus in eius magnum commodum inueniat offerente. (Quod facit ad istas baxas) seu diminutiones delas carnicerias, y pescaderias, y panaderias. quia licet sit elapsum terminum banni, & sic rematata, si alius pretium diminuit, & sic baxa, admittitur diminutio, & iterum præconizatur, & diminuenti datur. vt tenet Bartolus in lege licitatio. numero quinto. ff. de publica. & vectiga. & Albericus de Ro. in. l. 2. C. si in caus. iudica. & sic pluries feci, & fuit meus iussus in cancellaria confirmatus: quia est vtilitas reipublicæ, & minori æquiparatur. vt in lege rempublicam. C. de iure reipubli. libro vndecimo. & in capitulo ad audientiam. de in integ. restitu. glo. in. l. prima. §. quibus. ff. quod cuius vniuer. nomi. & tex. in lege decima. tit. decimonono
12 Parti. sexta. & siue sit læsa in iudicio, † siue in contractu succurritur. vt ibi. Et sicut minores sunt sub curatoribus, sic respublica sub administratoribus. vt dicit glo. in. l. respublica. C. ex quibus caus. maio. & casus in quibus respublica iuuatur vt pupillus, vide per additio. Iohannes de Platea. in. l. si secundum. C. eodem titulo. de iure reipubli. ☞ Attamen respublica vna vice restituta † in supradictis, postea dum iterum licita-
13 tur, si sit elapsum bannum, vel sit iterum rematatum, non debet iterum restitui, licet sit alius, qui plus offerat, vel pretium diminuat. vt per totum titulum. C. vt sæpius in integr. resti. postul. ☞ Et sic nisi in dictis casibus, non potest pluries fieri bannimentum, elapso termino primi bannimenti: quia semel fieri debet. Quod dicit Iohannes de Platea. in dicta. l. si tempora. versiculo. Item quæro, esse verum, quando iam aliquis obtulit illi, cui est ius quęsitū, infra tēpus primi bānimēti: qa tūc faciēdo secūdū fieret prę̄iudiciū tertij, qđ fieri non debet. vt in. l. 2. §. merito. &. §. si qs à
14 p̄ncipio. ff. ne qs ī loco pub. sec⁹ si null⁹ † obtulit in primo termino: qa tūc bene pōt pluries bāniri scđm Pla. vbi suprà. ☞ V bi quoq; tenet, ꝙ prim⁹
15 emptor †, vel locator admittitur ad offerēdū, & licitandum contra secundū, nec res ei auferatur.

l. licet

l.licet.&.l.necessariè,ff.de in diem adiectio. habebit tamen rem ex secunda emptione,vel locatione,& non per primam,quæ ex secunda est extincta:quia cum res habeat ex nouo pretio,videtur noua emptio,vnde prima rescinditur, & fingitur non facta,& ideo fructus percepti medio tẽpore,scilicet,ante secundam licitationem, debẽt restitui fisco, & econuersò quod ipse impendit in rem,debet sibi restitui.l.item.ꝙ dictũ. §. si qs. & in.l.Imperator.ff.de in diem adiectio. ¶ Per-
16 cepti † tunc post secundam venditionẽ sunt emptoris:quia cùm fructus sint tunc pendentes,censentur pars rerum.vt in.l.fi.§.vt fructus.ff. de his qui in frau.creditur.& in.l.Iulianus.§.si fructib⁹. ff. de actio.empio. ¶ Adde in materia ista, ꝙ quãdo bona ciuitatis locantur,seu arrendantur,incãtantur,& subhastantur,poterunt rectores ciuitatis promissiones facere,per quas introitus habeatur.argu.l.cui iurisdictio.ff.de iur.om.iudi.&.c. præterea.de offi.delega.& accipere pecunias mutuò& dare auẽtagia(quæ in nostra Hispania,prometidos,vocantur)publicanis, & conductorib⁹, vt melius datia incantententur.arg.l.1.§. non autem.ff.de exerci.&.l.item.§.1.ff.de in diem adiectio.prout tenet Francis.Luca. in tracta. de fisco. in.4.parte.nu.4.& nu.47.tomo.6.tracta.qđ nota &.l.49.in quater.gabella,cum aliis. et vi. l.52 et.76.eodem quaterno

d Imposiciones. [d]Iustæ,& quæ possunt percipi.vt in.c. 24.suprà eod.& ibi dixi.

e En las leyes. [e]Quæ sunt.l.6.&.l.7.ti. 1.lib.6.in ordina.regal. quas per te vide. Et quoq; vi.l.8.&.9.titu.3.lib.7. in eisdem ordinatio.

Prætorum Caput.32.finis.

Sequitur Caput.33.

Summarium.

1 OPera ciuitatis vetera sunt reficienda, ante-
2 quam noua inchoanda.
Pecunia specialiter legata ad opus nouum, si ciuitas æget illa pecunia,poterit ad vetera recipienda erogari.

3 An ciuitas potest compellere subditos ad laborandum in publicis operibus.

a 1 Hazer [a]Potius opera † ciuitatis vetera sunt reficiẽda,anteq̃ noua ĩchoãda,& in eis reficiẽdis pecuniã expẽdere nisi specialiter ad opus nouũ sit relictam. vt tenet Iohan.de Plat. in l.contra eos.C. de administra. reipubli.lib.11. versicu. Item nota. ¶ Vbi quoq; dicit, ꝙ licet sit specialiter legata † ad opus nouum, si ciuitas eget illa pecunia, poterit etiam ad vetera reficienda erogari.vt in.l.de curiones.§.primo ff. de administra. rerum ad ciuitatẽ ꝑtinenti.&.l.fi.ff. de operis & pub. ¶ Et per istũ tex. receditur à dispositione tex.in.l.intra.&.l. nemo. C. de operi.publi.de quibus per glo.in l.quoniam. C. de dignita.lib.12.vbi iudices nouũ op⁹ sua authoritate nõ possunt inchoare: sine principis licẽtia, sed antiqua reparare sic.quod hodie per istum tex. videtur permissum noua inchoare sine iussu principis,dum tamen fiant de consensu ciuita-
3 tis. ¶ Adde,ꝙ ciuitas † si egerit,potest compellere subditos ad laborandum in istis publicis operibus data competenti mercede.vt dixi suprà.in c.17.in glo. A razonables precios.nu.35. Et facit quod tenet Plat.in.l.fi.C. de fabriter.lib. 11. vbi tenet,ꝙ si cõmunitas indiget mittere arma,vel victualia ad campũ gentiũ armorũ,potestas potest

posiciones [d]que quisieren,sin temor alguno. Y esto mandamos que fagan cerca de las rentas, y proprios de los
2 cõcejo, y lugares, y aldeas de la tierra de su corregimiento. Y ansi mismo no consientan que los regidores, y otras ꝑsonas cõtenidas en las leyes [e] de Toledo arrienden las alcaualas, y las otras rentas en las dichas leyes contenidas.

Prætor. Caput. 33.

OTrosi, q̃ las obras publicas q̃ se ouierẽ de hazer [a]

scribere literas vicariis, & magistratibus municipiorum, vt cogat subditos cõducere cum plaustris, vel personis, prout expedit eis, & istis debet salarium de publico deputari, & solui, quia gratis non tenentur seruire reipublicæ, nisi ex hoc aliquã cõmoditatẽ, vel exẽptionem reciperent. ℣ Dic tamen, ꝙ si ciuitas seu villa debet facere aliquod opus, ꝙ nõ debẽt quia primo sunt

a costa [b] del concejo [c], o de las penas [d], o en otra [e] manera, que se fagan a

missi ad laborandum, stare cõtinuò, sed debent subleuãri per alios, & primi quiescere, vt labor dispertiatur inter eos. tenet Plat. in. l. placuit. C. de palati. sacra. lib. 12.

[b] A costa. [b] Cuius expensis debent fieri ista opera publica, & cuius solicitatione, & quomodo, vi. quæ latè dixi in. c. 23. suprà eod. in. gl. Muros. versi. sed vtiliter. & in glo. fi. & vi. infra in glo. O en otra.

[c] Del concejo. [c] Nota tex. ꝙ opera publica sumptu cõcilij ciuitatis deben tfieri. facit. l. splẽdissimè. C. de operi. publi. quod declara, & intellige prout dixi. suprà. in. c. 23. in dict. glo. Muros. versi. sed vtiliter.

Summarium.

1 POenæ arbitrarię cõsummi posſũt in operib⁹ publicis, & in defensione iurisdictionis.

[d] O de las penas. [d] S. arbitrariarum, quas † pœnas arbitrarias, in qbus iudices condẽnant, expẽdunt in istis operibus publicis. vt in isto tex. & in. c. 45. infra eod. ibi. Aun q̃ sean applicadas a obras publicas. ℣ Et in defensione suæ iurisdictionis contra delinquentes, asserentes se esse clericos, vel dicẽtes se debere gaudere immunitate eccle siæ, qñ propter delictũ ab ea per dictos iudices extrahũtur, vel in similibus. De qua defensione iurisdictionis vi. quæ latè dixi suprà. in. c. 20. in glo. Vsurpan. & in aliis glosis eiusdem. c. & latissimè in. c. 3. in gl. En fauor de su jurisdiction. in principio. & in fine.

Summarium.

1 Repetere potest iudex ꝙ expendit pro ciuitate etiam finito officio.

[e] O en otra manera. [e] S. qñ ciues illius ciuitatis suo sumptu opera ista faciunt, vel in aliqua parte contribuunt in istis faciendis: quia vt tollet fieri dũ vię publicæ sternuntur lapidibus soluunt tertiam partem ratione suæ domus, alia tertia soluitur ex condemnationibus deputatis in operib⁹ publicis, vel ex condẽnationibus iustitię sumptuũ, alia tertia pars soluitur ex bonis ꝓpriis ciuitatũ. & sic vtitur. ℣ Dic tamen, ꝙ † si iudex de suo impẽdit in his operibus. posit recuperare ab ciuitate, licet sit remotus ab officio, vel expirauit officiũ eius: quia licet quis remoueatur ab actu, non tamen perdit iura quæ quę sibi uit medio tempore. vt tenet Bal. in. l. à tutella. ff. de contrari. tutel. actio. loquendo in rectoribus ecclesiarum qui de suo impenderunt, & sunt remoti, ꝙ recuperant ab ecclesia, quod nota. & idẽ Bal. in. c. à crapula. de vita. & hone. cleri. num. 2. per dictam. l. à tutella remotus. idem tenet.

Summarium.

1 OPera ciuitatis debent fieri paruo pretio, & ad hoc officium iudicis pertinet, vt damnis ciuitatis occurrat.

2 Artifex, q ꝓmisit facere domũ, seu ecclesiã certo pretio, si in isto ope fuit decept⁹, qa paruo ptio se cõduxit, an ptiũ iustũ sibi restituatur.

3 Scienti, & scire debenti non fit fraus nec dolus.

4 Doctor legũ minor viginti & qnq; annorũ, nõ põt petere restitutionẽ in integrũ aduersus ea quæ omisit allegare, vel ꝓbare in causa sua.

5 Locatio & venditio paribus passibus ambulant.

6 Deceptus vltra dimidiã iustę mercedis in cõtractu emptiõis, & in oĩb⁹ cõtractib⁹ bonę fidei agit iuxta formã legis. 2. C. de rescinde. vẽdi.

7 Opus si fuit taxatũ, & talis sũma taxata nõ sufficit, potero iubere ne fiat op⁹ et si facit, tenetur restituere residuũ qd nõ erat impẽsum, ne teneor soluere mercedẽ d eo, qd postea factũ ẽ.

8 Operis approbatio, & quantitas mercedis, an potest committi in arbitrium locatoris, vel conductoris, seu tertij.

9 Si op⁹ corruit, an artifex teneatur de vitio opis.

10 Si promisi facere opus infra certũ tempus sub pœna, & istud non fuit possibile, quia saltem sex menses vltra requirebãtur, an illi sex menses debeant impleri.

11 Artificibus an debeat solui opere facto, vel antea.

12 Si locaui tibi domũ construendã pro centũ infra annũ, cũ pacto, ꝙ si nõ cõstrueres possim alteri locare, & si cõtingat me pl⁹ locare tenearis ad illud plus, an teneatur ad excessum.

13 Promittens facere domum certæ formæ, si recedat ab opere, nil potest petere.

Promittens

14 Promittens facere domum,& si non facit obligauit se ad interesse,pro tali interesse non habet instrumentum executionem paratam.

15 Qui conduxit opus faciendum, potest alteri locare,si est pares peritiæ, vel si non fuit electa industria personę.

16 Solutio fienda stipendiariis,non est fienda per substitutum.

17 Ad opus publicum faciendum accipiens pecuniam,si in eo non expendit,cum triplo restituit eam.

f 1 A menos costa. fQuia ad officiū iudicis † ꝑtinet ciuitatum damnis occurrere,arg.in.c. cùm venissent,de institu.in fi.& tenet Specul.in ti.de offi. om.iudi.§.1.nu.1.& ideo debet ꝓuidere suo posse,vt opera ista paruo pretio fiāt. ☞ Sed circa hoc quæritur de quæstione,quæ sæpe occurrit. Ali-
2 quis † artifex, seu magister in canteria promisit facere domum,ecclesiam, vel aliam rē certo pretio sibi dando,qui deceptus fuit in isto opere,qa paruo pretio se conduxit,& se obligauit ad domum constituendā,an restituatur, vt iustum pretium sibi detur. doct.del Casti.in.l.2.de Toro. in glo. De las dichas leyes.3.col.vers.ex quo dicto. dicit,q̄ multotiens tenuit,q̄ si approbatus in officio, vel si in eo fuit deceptus, nō restituitur in eo,vt est in artifice,q paruo pretio se conduxit, vel se obligauit cōstituere domū certo pretio: debuit enim suū officiū,qđ gerit,& quo vtitur. & sic extenditur tex.in regula scienti.de reg.iur.in
3 6.qa non solùm † scienti,sed scire debēti non fit fraus,nec dolus. Et tenet.d.Castil.plus nō dicat, ꝓ eo facit glo.& ibi Plat.& doct.in.l. professio.
4 C.de muneri.patri.vbi ait,† q̄ doctor legum minor.25.anno.nō pōt petere restitutionē in integrum aduersus ea,quæ omisit allegare, vel ꝓbare in causa sua, licet alteri minori restitutio detur: qa pōt doctori allegari cōpetitio, seu desyderium suū,& ꝓfessio sua inter se discrepāt,vt tex. ibi dicit,cùm debeat esse peritus,& instructꝰ in arte causidica,ꝓpter quā industriā,& peritiā denegatur restitutio.vt in.l.1.C.q et aduersus quos. & ibi Saly. ☞ Et facit qđ tenet Ang.in.l.1.§.puericia.ff.de postulan.vbi tenet, q̄ doctor minor nō pōt petere restitutionē ex eo: qa est deceptus in iure. Nā dicendo se deceptū in iure,allegat se potius nō esse doctorē, imò potius, legū dolorem. de quo vi.Anto.de Bardax.in sua solenni repetitio.l.ex diuerso.§.si in iudicio.ff. solut. matrim. 2: colū.& vide Guido pap.in decisione.88. nu. 4.allegando Saly.in.l.si ex legati causa. ff. de v er bor.obligation.in sua repeti. Bal.in.l.rem maioris pretij. C.de rescindenda vendi. in sua repeti. & vi.Ias.in.l.1. C. de iuri. & fact. igno. nume. 5.

☞ Sed cōtrariū, q̄ restituatur, si est deceptus. vl-
5 tra dimidiam iusti pretij videtur: quia sicut † in venditiōe succurritur, ita in locatiōe: quia locatio, & venditio paribus passibus ambulāt. vt in. l.1.ff.locat.& est in l.si pactione.C.de vsuri.tenet Philip.Dec.consi. 583.ī prin.Mōtal.in.l.5.ti.10.for.ll.lib. 3.in gl.La vendida.in princ.& in fi. ☞ Et facit qđ tenet Bar. in.l.item si pretio.§.quemadmodū.ff. locati. vbi
6 tenet, † q̄ si aliquis est deceptus vltra dimidiam iusti pretij,vel iustę mercedis,agitur secundum formam.l.2.C.de rescin.vendi.&.d.l.5.fori. quæ non solùm habet locū in cōtractu emptionis,sed in omnibꝰ contractibus bonę fidei. Idē tenet Roma.in cōsi.422.in princi.& Mōtal. vbi suprà. & idem videtur tenere pragmatica facta ꝓ nostrum regem Carolū in curiis Segouię petitiōe.110. Et sic quotidie vidimus, q̄ isti artifices sæpe petūt operare videri, vt sibi satisfiat si sunt decepti, sed ꝓ opinione cōtraria. Sed postea fuit facta lex in curiis Vallisoleti p nostrum Carolū.anno.1537. petitiōe.85.vbi in expresso cauetur, q̄ isti non possunt allegare hāc deceptionē, nec super eā de
7 bēt audiri.quā vide,& nota. Facit, q̄ si opꝰ † fuit taxatū,& postea talis summa,quæ fuit taxata,nō sufficit, potero inhibere ne fiat opus, putà,ego volebam ædificare domum,villā, vel fortalitiū, & mandaui tibi artifici,vt excuteres quanto accenderat expensa in ædificando vltra operas,& dixisti ad ducenta, de quibus tradidi centum, & de illis expendidisti quinquaginta in lapidibꝰ, & postea comperiatur q̄ necessaria sunt trecenta, q̄ potero inhibere tibi,ne in opere procedas, & sit contrarium facias,teneris restituere residuū pretium, quod non erat impensum, nec teneor soluere tibi mercedem de eo, quod postea factum est: quia possum pœnitere, & desistere à contractu, propter mendacium.text.est. & ibi Bar. & Paulus de Castro. in.l.cùm in plures.§.
8 mandaui.ff. locati. ☞ Et si approbatio † operis potest committi in arbitrium locatoris, vel conductoris, vel tertij, & quantitas mercedis ante opus factum,vel postea, vide latè Paul. de Castro.in.l.si in lege.ff.locat. & doctor. in.l. si quis arbitratu.ff. de verborum obligatione. & tex. in l.16.titulo octauo. Parti.5. ☞ Vbi etiam text. te-
6 net, q̄ si artifex † fecit opus, & postea corruit, tenetur de vitio operis. & facit tex.in.l. ea lege

§.locaui. ff. locati. vbi ait, ꝙ qui locauit operas suas vt certum opus faceret, tenetur de operis vitio, siue vna pensio, siue singulos dies præstita fuerit. Secus si operas suas singulis diebus locauit, nec ad certum tempus se astringit: quia de vitio operis non tenetur. qui tex. est singula. & vide ibi Barto. & Paul. de Castro. & Cremen. singula. 80. Roma. singula. 31. & de intellectu. vide per Alexand. in additio. ad Barto. in dicto §. locauit. & singulariter Roman. consilio. 297. vbi de materia, an ædificans teneatur de vitio operis. & vide Iohan. de Plate. in. l. nullus qui. C. de decurio. libro decimo. nume. 3. vbi extendit hoc, ꝙ non solum artifex teneatur, imò si ædificium à substituto confectū ruat ei⁹ vitio tenetur substituēs: quia debet seruire periculo substituentis, & talis artifex vsq; ad quindecim annos, tenetur de vitio operis. vt text. in. l. oēs. la primera. C. de operibus publicis. & tex. in. l. 21. titulo. 32. Parti. tertia. vbi vide. ℣ Et an dominus teneatur supplere aliquid ratione cursus. vide Specul. conscientiæ in tractatu secundo. capitulo secundo. §. 1. &. 2. & in. l. si maritus. ff. locati. & ibi Barto. & Paul. ℣ Et ꝙ teneatur de operis vitio, intellige donec opus approbetur: quia post approbationem non tenetur de periculo. vt tenet Paul. de Castro. in. l. opus. ff. loca. vbi quoq; tenet, ꝙ quãdo dominus est in mora mensurandi opus, periculum spectat ad ipsum. ℣ Sed quid si tale opus corruit, an habeat totale tempus ad refectionem talis operis? Dic ꝙ sic. vt Bart. in dicta. l. si maritus. ff. locati. ℣ Quoq; nota, ꝙ si promisit facere
10 opus infra† certum tempus sub pœna, & perficere, & istud non fuit possibile: quia saltem sex menses vltrà requirebantur, illi sex menses supplebuntur, nec committitur pœna dum sint elapsi. tenet Paul. de Castro. in. l. insulam. ff. locati. §. in operis. vbi in. §. quidam eiusdem legis. habetur, ꝙ si conductori promittitur pecunia ad opus faciendum, potest illam primo petere, si satisdat de expendendo illam in opere. vt ait Barto. & Paul. de intellectu. Et vide Barto. in. l. aduersus. C. locati. & ibi Baldus. & Pala. Rubios in repetione. capitulo per vestras. de donatio. §. vndecimo. folio centesimo decimoquarto. numero decimoquarto. vbi ait, ꝙ licet artifici † debeat solui regulariter opere perfecto, tamen ædificatores domorum hoc non seruant: quia ista interpretatio esset eis nimis onerosa, & possunt cessare ab opere. ℣ Adde quoq;, quod tenet Paul. de Castro. in. l. item quæritur. §. si in lege. ff. locati.
12 vbi ait, ꝙ si ego locaui †tibi domum constituendum per centum infra annum, cum pacto, ꝙ si non constitueres, posset alteri locare, & si contingat me plus locare tenearis ad illud plus: & quia non construebas alteri locaui pro centum & decem, volo vt soluas illa decem, certè ita demum teneris si locaui in eadem forma, vel leuiori. Secus si grauiori, vt si locaui tibi vt faceres tres cameras, illi verò vt faceret quatuor: quia propter istud excessum videor dare plus. vt ibi per eum. Vbi quoque vide, quid si non locaui, sed ego feci opus conducendo operarios de die in diem, quod nota. ℣ Vide Bald. in materia. in l. ædem. C. loca. tertia columna. numero nono.
13 vbi tenet, ꝙ † si aliquis promisit facere domum certæ formæ, ꝙ si recedit ab opere, nil possit petere, & idem dicit in famulo qui seruiuit domino. ℣ Nota in proposito, ꝙ si aliquis promi-
14 sit † facere domum, & si non facit obligauit se ad interesse, ꝙ pro tali interesse non habebit instrumentum paratam executionem. vt tenet Rodericus Suarez in repetitione. l. post rem. ff. de re iudicata. columna. 118. versiculo. limita. & vide Iason. in. l. certi conditio. ff. si certum petatur.
15 ℣ Quoq; dic, ꝙ illæ qui † conduxit opus faciendum, potest alteri locare. vt est tex. in. l. si cui locaueris. ff. loca. quod intellige, si est paris peritiæ, vel si non fuit electa industria personæ, aliàs secus. vt Paulus de Castro ibi. de quo per Spec. in titulo de salariis. §. finali. versiculo. quid si doctor. & versiculo. & eadem quæstione. numero nono & decimo. Et vide Plate. in dicta lege nullus qui. C. de decurio. lib. 10. nume. 3. & vi. text. singula. in. l. de pollicitationibus. ff. de pollicita. vbi promittens facere opus, possit, si necessariũ fuerit, opus illud per aliũ explicare, commendat eũ Roma. singul. 74. ℣ Tñ qui debet soluere sol
16 daderis, † & stipẽdiariis, debet psonaliter, & sua manu soluere, non autem per substitutũ pōt soluere stipẽdiariis, & similiter, & sua manu recipere, non autem p substitutum recipere debẽt. tex. & ibi Pla. in. l. iubemus per hanc. C. de erogatio. milit. lib. 12. in princi. ex quo infert, ꝙ stipendiarij non possunt constituere procuratorem ad suũ stipendium recipiendum. & idem tenet Francis. Luca. in tracta. de fisco. in prima parte. nu. 99. tomo. 6. tracta. folio. 8. ℣ Adde quoq; ad supradicta, ꝙ si quis † pecuniã accepit ad aliquod opus
17 publicum faciendum, & non expendit, sed in se retinuit, vel alteri in proprios vsus conuertit, punitur ad restitutionem dictæ pecuniæ, & in triplum plus quod habuit fisco dandum. l. secunda. & tertia. §. sed & qui publici. ff. ad. l. Iulia. peculat. prout tenet. d. Francis. Luca. in. d. tracta. de fis. in 2. parte. nu. 47. tomo. 6. tracta. folio. 10.

g Prouecho. [5] Quia vniuersitas non debet pati lesionem. vt in.l. suo. ff. de in integr. restitu. & in.c. primo. eod. tit. & in.c.primo.de rebus eccles.non aliena.

Summarium.

1 AD opus faciendum viri sufficientes debent constitui.
2 Quæ personæ iurare debent circa administrationem officiorum suorum.

b Tales. [b] Idem tenet Bar.in.l. prima. C.de de sacrosanct.eccles.nu.7.dicẽdo,q
1 ad quodlibet op9 † faciendũ debẽt poni viri sufficientes ad illud. ☞ Et tales præpositi in talibus
2 administrationibus debent iurare † se facturos officium suum fideliter,& solicitè,& secũdum iustitiam,&omni fraude & dolo remotis.vt tex. & ibi Plat.in.l. iubemus per hanc. C. de eroga. milit. lib.12. ☞ Sic etiam iurare debent aduocati in principio causarum.l.rem nõ nouam. C.de iudi.§.patroni. ☞ Similiter tutores,& curatores iurant tempore administrationis à iudice decretę. vt in authẽ.vt hi qui obliga.res perhib.§. fi. col. 6.& Bar.in.l.legitimos.ff.de legiti.tut. ☞ Quoq; iurant executores testamentorum.arg.c.fi.de testament.in.6.& Plat.in dicta.l.iubemus. ☞ Similiter iurant rectores hospitalium.Cle. quia contingit de religio.domi. ☞ Quoq; vendens bona debitoris authoritate iudicis. l. fi. in fine. C. de boni aut iudi. possi. ☞ Et est regulare in quolibet administratore, vt iuret. vt in authen. ius in quod prę.in principio.in gl.2.colla.2.& vi.quę dixi supra in proœmio in glo. En los casos.

Prætorum Caput.33.finis.

Sequitur Caput.34.

Summarium.

1 PVnitur indicens collectã, vel aliud extraordinarium exigens præter conscientiam princi pis.

a Eyes. [a] Vt in.l.16.tit.1.lib.7.i ordi.rega.cũ.l. sequenti.& vi.quæ dixi supra.in.c.8.in.gl. prima.&in.c.25.in.glos.fi. ☞ Aliàs
1 punitur † indicens collectã,vel aliud extraordinarium,& exigens præter conscientiam princi pis.vt in dicta.l.regia. & de iuri communi punitur in quadruplum. Secus si de impositione ex conscientia principis facta plus exigat,quam imposita fuerit. tunc punitur in duplũ. vt tenet Iohan. de Plat.in.l.placet. C. de excusa. muner. lib.10.per tex.in.l. vnica. C.de super exactio.eod.lib.& ibi,gloss.

mas prouecho [5] del concejo que ser pudiere: y que las per

Summarium.

1 CIuitates sine permissu principis an possunt inducere munera patrimonialia:
2 Habentes pecunias possunt cogi eas mutuare reipublicæ tempore necessitatis.

b Sin nuestra licencia. [b] Quia ciuita-
1 tes † sine permissione principis munera patrimonialia non inducunt.vt in.l.forma. §.si verò. ff.de censibus,sed contrariũ videtur in.l.omnes la.2.C.de operi.pub.& qa in his publicis quod agit princeps in vrbe, idem agit præses in prouincia sibi decreta.C.de expens.in lib.11. l.vnica.Item quia commissa est sibi refectio publicorum,& alia ad hoc pertinentia. vt in dictis iuribus.& in authen.de mãda.principũ.§.sed etiam pro vberta.colla.3.ergo collectę impositio,cum sine illa nõ potest commodè expediri.l.ad rem. ff.de procur.facit quod tenet Bar.in.l.prima.C. de mulieri.in quo loco.lib.10. vbi dicit generaliter collectam pro causa necessitatis possunt ciuitates,quæ superiorẽ habent,imponere, sine permissu principis.vt in dicta.l.omnes. & in.l. prima.§.fi.ff.quod cuius.vniuer.nomi.pro casu verò vtilitatis non possunt. Vnde si aliqua ciuitas vellet donare principi: non posit proinde collectam imponere.tenet Lucas de Pẽna. in.l. hac prouidentissima.C.de quibus muneri. vel præstatio.lice.se excusa.lib.10.col.8.versi.24. Istam quæstionem examinat, & dicit, q sibi videtur, q etiam pro causa modicæ vtilitatis possit vnaquæq; ciuitas impunè,& absq; superiorum pro missione pro causa propria collectã imponere, si tamen omnes consentiant, illis autem inuitis sec9. Et quod dicit de inuitis esse verũ, nisi quando collecta imponitur pro ędificãdis mœnibus publicis,vel pro refectione pontiũ,aquæductus

& viarum

& viarũ: quia si est vtilitas, potest præses impo nere collectam sine permissu principis. etiã vici nis inuitis. secundũ Lucã. de Pẽ. vbi supra. Sed hodie per istum tex. si pecunia inducitur, princi pis licentia requritur. Et idẽ tenet tex. in. l. placet. C. de excusa. mu. lib. 10. & in. l. prima. C. desuper in dicto. eod. lib. tenet Paul. de Citadinis in tracta. de iu. patro. in prima parte. num. 35. vbi quoq; dicit, q̃ de iure ciuitas non potest imponere collectas, vt principi donaret, licet de facto sic, sed si non recognosceret superiorẽ, pos set. vt ibi. ¶ Attamen licet collecta non posset fieri si ne permissu prin cipis, tamen tempore necessitatis habẽtes pecunias cogi possunt eas mutuare reipubli cę, nõ sub vsuris, vt pleriq; faciunt qa omni iure sunt prohibitæ, sed gra tis, & ad restitutio nem spectare tenẽ tur, donec fiat collecta, ex qua sibi posit satisfieri, & ad hoc possunt co gi sine licẽtia prin cipis. tenet Guiller. de Cun. in. l. neminem. C. de sa crosanct. eccle. & ibi Cy. & Saly. & tenet Iohanes. de Plat. in. l. prima. C. de omni agro deserto. lib. 11. sequitur Ripa. in tracta. de peste. in. 4. parte. num. 162. ¶ Tamen si sub vsuris recipiunt, est licitum prout tenet Ias. in. l. cunctos populos. C. de summa tri. & fi. catholi. nu. 52. quem vide. Quod ego non credo, quia sunt prohibitę omni iure, vt dictum est. vi. quę dixi suprà. in. c. 17. in glo. Razonables precios nu. 33.

sonas que en ello o uieren de entẽder, sean [b] tales, que lo fagan fielmente, y no fagã cosa demasiada, saluo la que fuere necessaria, para que la obra sea bien hecha. Yel que fuere obrero, y veedor dela obra no tenga cargo de rccebir, y gastar el dinero por su mano.

[b] tales. Vi. quæ dixi in. c. 8. eod. in parte, Costumbre de lo dar. & quæ dixi in. c. 24. in glo. O prescripcion.

Prætorũ Cap. 34.

OTrosi, q̃ no cõsien tan hazer, ni hagan derramas sobre los pueblos, sino como quieren las leyes [a] que dispo nen de tresmil ma rauedis arriba no se faga sin nuestra licencia [b] y mandado, aunq̃ digan que

[a] que. Nota text. quia per eum declaratur dicta l. 16. titul. primo. lib. 7. in ordina. regali.

Summarium.

1 IN collectis exigendis primò debet incipi à diuitibus, & postea descendi ad pauperes, & æqualiter fieri debet pro portione possessionis, & non debet quis grauari vltra modum suæ substantiæ

2 Grauatus in collectis vltra modum, debet officium iudicis implorare.

3 Ciuilia munera pro modo fortunarum sustinenda sunt, & imponũtur quoq; possessionibus alienigenarum.

4 Pauperes an excusantur à muneribus, necdum à patrimonialibus, sed etiam à personalibus.

5 Paupertas excusat à pluribus, & cæcitas, & infirmitas.

6 Paupertatem quis debet probare, an excusans se paupertate, an nominans diuitias.

7 Si quis est appellatus pauper, vel cęcus, an agat iniuriarum.

8 Pauperes non solùm sunt immunes à collectis, verumetiam plures alij.

[c] Pobres. [c] Quia in istis iudex potest in facto supplere pro istis personis, quæ facta sua exponere nesciunt, vt pro pauperibus, pupillis, & viduis, & miserabilibus personis, & carceratis, ac similibus, putà infirmis. vt notat Cy. in. l. mulieres. C. si mancipit. fuer. alie. & Bal. in. c. bonę memorię de postula. præla. nu. 1 6. ¶ Et in istis collectis exigẽdis, † primò debet incipi à diuitibus, & postea debet descendi ad pauperes, facta prius æquali impositione pro portione possessionis, & iugationis, id est, iugorum terræ vniuscuiusq;. vt tenet Iohan. de Plat. per tex. ibi in. l. comparationi. C. quibus muneri. seu præsta. nemi. lice. se excusa. lib. 10. & per. l. 2. C. de annon. & tribu. eod. lib. vbi dictus Iohan: de Plat.

de Plat. quoq; in nũm.2. dicit q̃ non debet quis grauari vltra quam modum ſubſtantiæ ſuæ patiatur. vt in.l.fi.C.de immunita.nemi.conce.lib. 10.quod extendit tam in tributis merè realibus, quam in collectis,quę imponuntur perſonę pro rebus,qa vtrobiq; eſt ead. ratio. Et idem Plat. in.l.vltra modũ.C. quẽ admod.ciuili.mu. inducant.lib.eod. 10.dicit idem q̃ debet fieri, ne quis vltra modum, & quantitatẽ ſui patrimonij grauetur Quæ ęſtimatio rerum mobilium & immobiliũ debet fieri deductis ſumptibus, & vltra ſumptum non debet quis grauari. vt ibi. ℣ Quinimo dicit idẽ Plat. in l.prima. C.de cenſi.&cenſito.lib.11. q̃ ſi notarius cenſitoris per colluſionem,&ad complacentiã alicuius potentis ſcribat maiorem ęſtimationem pauperi,quã ipſi potenti, vel de æſtimatione potentis detrahit, & addit inęſtimo impotẽtis,impotens ſolũ ſoluit verã æſtimationẽ, & non plus. ℣ Grauatus autem vltra modum debet officium † iudicis implorare. vt ibi in dicta l.fi.C.de immunit.nemi.conced.lib.10.dum dicit,præſes prouincię proſpiciet. & Petrus Antiboli.in tracta.de muneri.in.3.part.§.4.nu.88. tomo.6.tracta.fol.42.per.d.l.vltra modum.& per.l.1.&.2.C.quemadmo.ciuili.muner.&tenet Bal.ſingulariter in rub. de appella. in Decretalibus.nu. primo. vbi ſi alicui imponitur collecta per decuriones ciuitatis, & ex hoc iniuſtè grauatur,poteſt à tali grauamine appellari, quia decuriones vicemagiſtratus fungũtur.l.vbi aſſunt ff.de tutori.& curat.dat.ab his. ℣ Facit tex.& in l.ciuilia munera.C.de muneri.& honor.lib. 10. vbi ait, † q̃ ciuilia munera. per ordinẽ pro modo fortunarum,vt dictum eſt,ſuſtinenda ſunt.i. per modum facultatum poſſeſsionum & diuitiarũ etiam poſſeſsionibus alienigenarũ imponuntur,licet ipſi alieniginæ non ſint ibi, nec ſortiantur forum eius loci,ratione domicilij poſſeſsionibus imponũtur tales collectę,ſecundũ Lucam de Pen. in dicta.l. ciuilia munera. ℣ Quod totum vt dictũ eſt, ſpectat ad præſidem prouinciæ prouidere,& ſeruari facere. vt in.l.tercia.§. præſes.ff.de muneri.& honori. vt in de grauati leuamẽ accipiant, quod p difformia, & criminoſa commercia impoſitum ſibi eſſe deplorant l.qui grauatos. C. de cẽſi.lib.11. ℣ Et quia inęqualiter enim factũ in melio eſt reformandum. vt in.l. maioribus C. communia vtriuſq; iudi. vnde dicit imperator, æqualitatis enim, & iuſtitiæ ſumus amatores. vt in authen. de non eligend.ſecũd.nube. §.fi.colla.prima.et Plat.in dicta. l.vltra modũ. & text. in.l.prima.in dicto tit.de cenſi.& cenſito.lib.11. vbi probans eſſe grauatum in eius æſtimum addito grauamine releuatur.& ibi Plat.quomodo probatur.Quinimo pauper † excuſatur à muneribus,necdum à patrimonialibus, ſed etiã à perſonalibus.vt in.l.cũm facultates.&.l.eos qui.C. de his qui muner. libero. lib. 10. quod intellige ſecundum Plat.ibi in paupere,qui tota die laborat pro victu quærendo ſibi & familię ſuæ & ſic eſt in inopia intolerabili. vt in. §. ſed propter paupertatem. Inſti.de excuſa.tuto. ſecus autem ſi eſſet inopia tolerabilis,vt quia pauper,non tamen vt oporteat dietim quærere victũ quotidianum laborando,quia tunc patrimonialia munera nõ ſoluit,ſed corporalia ſic,vt in.l.cura.§.inopes.ff.de muneri.& hono. ℣ Et q̃ propter paupertatem poteſt collecta remitti,ſicut multa, tenet tex.&ibi Bar.in.l.illicitas.§.fi.ff.de offi.præſid.& Plat.in dicta.l.ad ſubeunda. C.de decuri. lib.10.& vi.Abb.& doctо.in.c.ſi qui teſtium.de teſtib.nu.8. ℣ In tantũ, q̃ dicit Petrus de Vbal. in tracta.de collectis.tomo.6.tracta.num.19. fol. 73.q̃ exactor collectarum poſsit gratis remitte

re onus

---

[c] eſtan en coſtũbre de repartir algunos marauedis para ſus gaſtos, o para otra qualquier coſa. Y el repartimiẽto delos dichos tres mil marauedis ſe entiẽda [d], que en toda la ciudad,o villa,y ſu tierra ſe no repartã mas delos dichos tres mil marauedis: ſaluo donde la tierra ſuele repartir por ſu parte, y la ciudad por la ſuya, que alli pueda cada vno dellos repartir los dichos tres mil marauedis y en las que ſe ouieren de hazer den orden que los pobres [e] no ſean mas fatigados, que los ricos. Y los que tuuieren cargo de fazer coger las dichas derramas no puedan cargar, ni conſientan que car

re onus ſoluendi collectam pauperi. per glo. ſin gul. in. l. omnes. la primera. C. de annonis & tribu. lib. 10. & tex. in. l. ſi peruenire. ff. de verbo. ſi gni fi. ℣ Quia ſupradixi, ꝙ paupertas non excuſat ab oneribus perſonalibus, fallit quando munus perſonale eſt honor, quia ab oneribus excuſat paupertas: quia licet ſint munera perſonalia, oportet plus aliquid expendi ratione dignitatis, & officij. vt dicit glo. in. l. reſcripto. ff. de muner. & honor. & oportet ꝙ quis ſit magnificentior, & liberalior. vt in. l. decurionibus. ff. de decurio. ℣ Et in tantum eſt verum, ꝙ paupertas excuſat, ꝙ etiam paupertas ſuperueniens, ſeu cauſata etiam ex facto excipientis, vt quia donauit omnia bona ſua alteri, non tamen in fraudem prodeſt ſibi quo ad euitationem munerum patrimonialium, & etiam perſonalium. vt tenet dict. Iohan. de Plat. in dicta. l. cum facultas. C. de his qui muner. libe. lib. 10. tamen ſecundum eum talis excuſatio, ſeu exceptio, non eſt perpetua, ſed temporalis, quia ceſſat auctis facultatibus. vt in dicta. l. cura. §. deficientium. ff. de muneri. & hono. ℣ Et quis dicatur pauper, arbitrio iudicis relinquitur. gloſſ. in authen. præterea. C. vnd. vir & vxo. & Iaſ. in. l. ſi conſtante. ff. ſolut. matri. col. 25. & Plat. in. l. ad ſcribenda. C. de decurio. lib. 10. ℣ Non ſolũ paupertas excuſat à publicis mu
5 neribus, ſed etiam à pluribus † aliis. Nam excuſat fideiuſſorem iniuſtè condẽnatum, ſi non appellat, vt nihilominus agat mandati contra principalem procuratorem. l. ſi fideiuſſor. §. ſi ignorans. ff. manda. ℣ Excuſat partem, ſi diminuit dotem filiæ ſecundo nubẽti. vt in authẽ. ſed quamuis. C. de rei. vxo. actio. ℣ Excuſat dominũ non defendẽtem ſeruum in cauſa criminali. l. ſi quis ſeruus. ff. de cuſto. reo. ℣ Excuſat eum, qui neceſſitate famis furatus eſt cibaria, vel veſtem. c. qui cum fure. cum ſua gl. de furtis. ℣ Et in quibus caſibus prodeſt paupertas, & in quibus nocet, dic vt per Bar. in. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. prẽſe. & vide. 44. priuilegia paupertatis per Lucam de Pẽna in dicta. l. eos qui. vbi ponit quoq; .17. incommoda paupertatis. quæ per te vide. Tamen in fine dicit, obtentu paupertatis non debet quis agere turpem vitam. vt in. c. quoniam ſimoniaca. de ſimoni. & in. l. palã. ff. de ritu nupti. ℣ Nec pro fauore paupertatis eſt iuſtitia relaxanda. Vnde Exo. 23. in principio, Pauperis quoq; non miſereberis in iuditio. & Leuit. c. 14. ℣ Et an cæcitas excuſet à muneribus perſonalibus? Dic ꝙ ſic. vt in. l. prima. C. qui morb. ſe excuſ. lib. 10. & ibi Plat. & in. c. licet. de cenſi. ſecus autem à patrimonialibus. vt Plat. in. l. infamia. C. de decurio. lib. 10. ℣ Et quoq; grauis infirmitas præbet excuſationem à muneribus perſonalibus, non autem à patrimonialibus, vel aliis, quæ pudenti. viris conſilium requirunt. l. 3. §. corporis debilitas. ff. de iure immunit. tenet Plat. in. l. à muneribus.
6 C. de decurio. eo lib. 10. ℣ Sed quis † debet probare paupertatem, an excuſans, an nominans diuitias, & qualiter probetur paupertas? Dic vt per glo. & Bar. in. l. ſi verò pro condẽnato. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſdar. cogã. & per Bar. in. l. ſi conſtante. ff. ſolut. matri. Et dic, ꝙ fundanti intentionem ſuam in paupertate, vel diuitiis, ſiue ſit actor, ſiue reus, illam probare debet. vt in dicto. §. ſed & propter paupertatem. Inſtitu. de excuſa. tuto. & in dicto. §. qui pro rei qualitate,
7 ℣ An ſi quis † eſt appellatus pauper. aget iniuriarum. Videtur ꝙ ſic. vt in. l. ſi creditores. in fine. ff. de priui. credi. Aliqui tamen in hoc diſtinctionem faciunt, ſcilicet, quando eſt pauper à natura, & agit actione iniuriarum: quia ſunt enim quidam, quos pauperes natiuitas fecit. prima. q. prima. c. ſacerdos & quilibet naſcitur nudus. 47. diſt. in. c. ſicut hic. & dicitur fieri iniuria, cùm pauper vocatur aliquis, iuxta illud Prouerbiorum. 14. Qui calũniatur egentem, exprobrat factori ſuo. paupertas enim, & honeſtas à deo ſunt. Eccleſiaſt. 19. & ita facilè eſt in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem. ℣ Sed quando eſt pauper ex ſcelere vt. C. de boni. præſ. & ff. de bonis damnat. & Prouerbi. 3. Egeſtas à domino in domo impij. vel quia prodigaliter, & luxuriosè diſſipauit ſubſtantiam ſuam. Luc. 15. tunc non agit iniuriarum. vt in. l. eum qui nocentem. ff. de iniuri. quam diſtinctionem ponit Lucas de Pen. in l. meminimus. C. quand. & quib. quart. pars de be. lib. 10. col. 5. verſi. de facto. & dicit, ꝙ hæc diſtinctio fit in eo, qui aliquẽ vocauit cęcum, vel claudum. vt per Andre. de Iſerni. in libro feud. tit. de pace iura. firma. §. iniuria. ℣ Sed ꝙ indiſtinctè de iniuria teneatur, qui vocat aliquem pauperem, cęcum, vel claudum à natura, fortuna, vel vitio, dicit Lucas de Penna. vbi ſuprà. ꝙ eſt argu. in authen. quibus modi. natura. effi. ſui poſt principium. colla. 6. ibi, non enim vltio & inter dicto. & tex. in. c. omnis qui, in fine. 24. q. prima. & vi. eund. Lucam. de Pen. in. l. errat qui. C. de caſtren. pecul. lib. 12. col. 3. verſi. vndecimò quæritur. ℣ Et non ſolùm pauperes ſunt immunes à
8 collectis, ſed plures † alij excuſantur, putà chartularij, qui cenſus ſcribunt. Itẽ illuſtres comites conſiſtorij imperialis cubicularij, & ſimiles quędam patrimonialia non ſubeunt. vt in. l. fi. C. de excuſa. muner. lib. 10. & prætores. eod. tit. l. 2. &

negotiatores

negotiatores purpuræ imperialis, & præpositi epistolis imperialibus faciendis, libellis ordinādis, & signatores Imperialium responsorum per sonalia munera non subeunt. eod. titu. l. eos pater pro bonis, qui filio contulit, non tenetur. Et milites extraordinaria munera patrimonialia quoq; non subeunt, vt tenet omnia dicta Luc. de Pen. in. d. l. ciuilia munera. C. de muneri. & hono. lib. 10. ¶ Itē excusatur quis ex longissima cōsuetudine per tantū tempus, cuius nō extat memoria nō soluit collectas, q̄ possit se tueri ne grauetur ad soluēdum in futurum, contra antiquā cōsuetudinē. vt Pla. in. l. 1. C. de excoctione & trāslatione milita. lib. 12. licet ibi dicat, quòd doctores tenent contrarium: quia non debetur collecta, nisi à tempore, quo fuit inducta. Et ita aduersus futuram præstationem, quę nondum erat inducta, non potest præscribere. vi. ibi. & in. l. 2. eius titu. ¶ Item sunt immunes camerarij, & magistri, iurati, iudices, & baulij ciuitatū durantibus eorum officiis: nam regulariter honorem sustinenti, munus imponi non potest. vt in. l. honori. ff. de mune. & hono. & ibi glo. & tenet Luc. de Pen. in. l. præcepit. C. de cano. largi. titu. lib. 10. in princ. Item excusantur doctores. l. medicos. C. de profess. & medi. lib. 10. & consules. vt Plat. in. d. l. indictiones. C. de annonis & tribut. lib. 10. nu. 8. vbi quoque dicit, q̄ nullus excusatur, nec masculus, nec fœmina, præter supradicti. ¶ Vide tu Francis. Luc. in tracta. de fisco. nu. 38. tomo. 6. tracta. fol. 7. vbi est immunis, qui portat res principis. vt in. l. licitatio. §. res. ff. de publi. & vectigal. & Baldus in lege vniuersa. C. de vectigali. & commis. & Guido. papa. singulari 8. 48. ¶ Et idem dicit Luca. vbi suprà, q̄ potestates, & officiales pro rebus, quas ducunt in officio, non tenentur soluere vectigal. vt in. d. l. vniuersa. ¶ Et scholares p̄ libris, vel rebus, quas deferunt, non tenentur soluere vectigal, nec pedagium: quia deferunt causa vsui. vt Alberi. in authen. habita. C. ne filius pro patre. & Pla. in. d. l. medicos. versi. habent etiam doctores. & vid. l. 22. tit. 4. lib. 4. in ordi. regali. ¶ Quoq; licentiatus excusatur à muneribus. tenet late petrus Antibolinus in tracta. de muneribus. in. 3. parte. nu. 56. tomo. 6. tracta. vide per Pala. Rubi. in repeti. rubricę de donatio. §. 38. per totum. fol. 20.

guen a vnos, y aliuien, y escusen a otros, y se faga d̄ guisa, que se pueda todo bien saber, para que se castigue lo que mal se hiziere, y se pueda dar de todo buena cuēta, so las penas cōtenidas en las leyes de nr̄os reynos, q̄ defiendē, q̄ no fagan repartimientos.

Summarium.

1 Collecta imponenda est per ordinem, ita q̄ nullus releuetur, & debet fieri pro rebus, quas quis habet minores collectas tenentur.
2 Collecta imponitur per solidum & libram magnis & paruis, hoc est (por millares) vt q̄ plus habet, plus soluat. Fallit vt hic.
3 Propter augmentum & diminutionem bonorum fit compensatio, & collecta imponitur.

f Alieuen. f Idē tenet Luc. de Penna. in d. l. ciuilia munera. C. d̄ mune
1 ri. & hono. lib. 10. dicendo, q̄ talis collecta † imponenda est per ordinem, id est, q̄ nullus releue tur, sed omnibus ciuibus, & incolis fiat pro rebus, quas habet, & pro modo fortunarū, & possessionum quas alienigenæ habent in loco illo, est talis collecta ipsis possessoribus indicenda. vt ibi per eum. & dixi suprà in glo. proxima, in principio ¶ Et idem tenet Bal. in rubrica de syndico in Decret. nu. 2. vbi dicit, q̄ collecta est imponenda, distribuendo eam secundum æstimū, quod dicit verum, quando imponitur pro munere patrimoniali, sed quādo imponitur pro munere capitum, tunc debet distribui in capita. vt Bar. in. l. 4. §. actor. ff. de re iudi. ¶ Talis enim collecta, quæ imponitur pro rebus, quas quis possidet, non solùm imponitur possessori bonorum immobilium, sed etiam possessori mobilium. vt tex. & ibi Plat. in l. patrimoniorum. §. quantum. C. de muneri. patrimo. lib. 10. nam equos tenere, & pascere pro communi, est munus patrimoniale. vt in. l. non videtur. C. eod. & similiter habens pecunias solas ad fœnerandum, vel tractandum, subit onera patrimonialia, sicut habens bona immobilia, vt in. l. fi. §. patrimoniorū. ff. de muner. & honori. secūdùm Plat. in. d. §. quantum. ¶ Minores quoq; ad dictas collectas tenentur. vt in. l. etiam minores. C. eod. de muneri. patrimo. quo ad patrimonialia, sed non personalia. vt ibi. & tenet glo. in lege non tantum. ff. de decurio. & glo. in. l. 2.

in.l.2.C.de fund.patri. & eorum conducto.lib. 11. ☞ Dumtamen pro modo fortunarum, vt dictū est, talia munera ab omnibus subeātur, quia æqua esse debet inspectio in istis publicis functionibus persoluendis, & priuilegium contra hoc impetratum nullius momenti est. tenet Petrus Antiboli. in tractatu de muneri. in.3. parte. nu.26.tomo.6.tracta.folio.23. per.l.fi. C. de vectigali.& commiss.& per alia iura. & ibi quoq; 2 in nu.126.per eum. ☞ Et talis collecta† imponitur per solidum,& librā,magnis,& paruis (hoc est,por millares) vt qui plus habet, plus soluāt. vt glo.in.l.prima.C.de apoch.publ.lib.10.& ibi Bar.singulariter,& tenet Iohannes de Plat.in dicta lege indictiones. C.de annonis & tribu.eod. lib.10.nu.4. ☞ Quod dicit fallere in tribus casib⁹ in quibus nō imponitur per solidū, nec libram, sed per capita. ☞ Primus,quādo imponitur pro satisfaciendo ei, qui mutuauit pro soluēdo salario rectoris quod soluitur per capita. C.de anno. & capit.lib.10.l.prima.cum enim succedat loco illius salarij, & ideō illius impositionis naturam immutatur. vt per Bart.in.l.prima. C. de apochis pub.lib.10.Et idem crederem in salario medicorum, quādo in aliquibus villis soluitur per collectā,quia debet solui per capita. ☞ Secūdus, quando imponitur pro euitando aliquo munere sordido,impositio pro euacuandis aliquibus locis fœtidis. Licet enim munera non debeant redimi pecunia.l.illud.C.de excusa.muner.lib. 10.tamen si propter aliquod sordidum redimendū ex permissione superioris imponatur collecta,non fiet per solidum,& libram, sed per capita illorum, qui tenentur ad munera sordida, ad quæ nō tenentur nobiles .vt Plat.in dicta rubri. C.de annonis & tribu.ideo non debent grauari per collectā iuxta vires patrimonij imponendam.de quo per Bar.in.l.vnica.C.de muneri. in quo loco.versic.quæro qualiter imponatur. lib. 10.& Platea.in dicta.l. indictiones.vbi per eum. 3. ☞ Et tene,q̄ propter augmentum,† & diminutionem bonorum iam diu æstimatorum reficiendum est æstimum omnium, in quo debet fieri compensatio sterilium cum fertilibus,tam in singulari,quam in communi.vt est text. secundum vtranq; lecturam in.l.omne territoriū.C.de cēsi. & censito.lib.11.Et Plat.ibi dicit ita seruari,& q̄ propter homines ditatos & depauperatos, & propter prædia facta sterilia, vel caumate,vel alio modo perempta,debent refici æstimi,&grauati,& depaupertati releuentur,& ditati in pl⁹ æstimentur:quia secundum augmentum, & diminutionem rerum,fit augmentum,& diminutio tributi.l.forma.§.illam.ff.de censibus,&.l.3. C.de iur.emphit. ☞ Et in hac renouatione æstimorum debet haberi consideratio,quanto plus vel minus valent,nunc bona vnius cuiusq;,quā primò fuerunt æstimata secundùm Plat. ibi.& in.l.1.eius tit. ☞ Vbi quoq; dicit,q̄ vnusquisq;, prouincialum debet sua bona profiteri,vt æstimentur secundum æquam æstimationem soluat tributum,vt prædia meliora plus soluant,q̄ sterilia:& si vnus est grauatus,quia bona sua caumate perierunt, releuetur à censitore,vt in.d.l. forma. ☞ Et isti sic grauati à perequatuorib⁹,seu æstimatoribus infra annum habent facultatem conquerendi,quo elapso,non audiuntur, exceptis minoribus & absentibus causa reipublicę, tex.in.l.qui priuatos.C.eod.tit.de cens.& censito. ☞ Quod grauamen potest reparari dupliciter,scilicet,per apellationem, vel per accusationem criminalem, petendo perequatorem puniri pœna.l.perequatores.eius tit. ☞ Item potest reuocari grauamen per viam principalis petitionis,implorando officium iudicis,vt tenet glo.& Plat.ibi.& ita vtitur. ☞ Et vide Bald.in.c.clerici, de pactis.vbi tenet,q̄ augmētatis facultatibus,augmentātur æstimi in communi,& econtra propter paupertatem fit nouum æstimum.

Prætorum caput.34.finis.

Sequitur caput.35.

Summarium.

1 COrrectores ciuitatum,& villarum,secū non teneant alium tabellionē,præterquàm tabelliones numeri dictarum ciuitatum, coram quibus omnia documenta publica transeant. Tamen ad faciendas informationes criminales,& alia acta secreta possunt habere aliū, dummodo post publicationem reintegrentur tabellionibus publicis numeri.

2 An tabelliones creati à principe,vel à papa possint sedere in iudicio cum iudice,& colligere instrumenta,& contractus laicorum.

3 Instrumenta collecta à tabellionibus principis, vel papæ,debent publicari.

4 Ex publicatione testamenti confecti à notario principis,vel papę mittitur hęres in possessione hęreditatis.

5 Si testamentum nuncupatiuum non fuit in scriptis redactum,& solennis numerus testiū ante com

te competentem iudicem deponat, & in scriptis redigatur vigore talis scripturæ potest hęres mitti in possessione hęreditatis.

6 Testamentum per testes probari potest.

Prætorũ caput. 35.

DEl numero.[a] Idē tenet tex. quem vide in l.9.titu.16.lib.2.in ordina.regali. vbi ait, ꝙ correctores

1 † ciuitatum,& villarum,secus ad officia non ducant, nec teneant alium tabellionem,prętter tabelliones numeri dictarum ciuitatum, & locorum, vbi sic deputatur, coram quibus omnes processus,& publica instrumenta,seu documenta transeant,vt sua priuilegia fori,& consuetudines disponunt:tamen dicti correctores possunt secum habere alium quemcunque tabellionem, etiā extra locũ, coram quo inquisitiones, & actus secreti fiant in causis dumtaxat criminalib⁹,sed post publicationem talium inquisitionum,seu actuum reintegrētur,& dentur tabellionibus publicis numeri dicti loci,vt coram illis dicti actus& inquisitiones sequātur. vt in dicta.l. regia cauetur,& hic in nostro text. ☞ Et facit tex.in.l.4.tit.18.lib.2.in ordina.regali. vbi publici tabelliones d̄ numero illius loci de his qui sedent in auditorio, vel in curia publica & colligunt acta iudicij, debent facere cōtractus & testamenta, & sedere cum iudice:alij autem tabelliones † publici creati à principe,vel à papa, vel ab eo,qui habet potestatem creandi tabelliones,vt sunt multi domini temporales in suis locis.vt tenet Innoc.& alij in cap.cùm.p.tabellio. de fide instru.Abb.& docto.in.c. accedentibus de prescriptio. Isti enim tabelliones, & notarij non possunt sedere cum iudice, nec colligere instrumenta, nec contractus laicorum . vt in dicta l.4.ordi.& in.l.8.eius tit. & tenet doctor del Castillo in.l.3. de Toro.in gl. Escriuano. ☞ Tamen si non inuenitur tabellio de numero , alius Imperatoris, vel regis notarius,potest colligere testamenta laicorum. vt in dicta. l. 4. ꝙ in notario papæ,ego non credo per dictam.l.8.ordinamenti.secus in tabellione regali per dictam. l. 4. ibi. En las ciudades y villas dōde ay escriuanos publicos de numero,o de cōcejo.quia istis deficientibus, tabellioni regis datur fides. & hoc teneo, licet doctor del Castillo in dicta.l.3. indistinctè tenet , ꝙ notario papæ,& Imperatoris non detur fides deficientibus tabellionibus de numero , quia dictum suum solum habet locū in notariis papæ , secus in tabellionibus principis, qa istis datur fides in curia, & deficiēti de numero in aliis partibus.vt in dicta.l.4. ☞ Et sic ꝙ si isti tabelliones principis in loco vbi sunt tabelliones de numero,vel si tabelliones papæ aliqua testamenta col-

3 ligunt,debent publicari † coram iudice seculari, ac si collecta essent à priuatis personis. vt ibi per docto.del Castillo vbi suprà. ☞ Et ex ista publi-

4 catione mittitur hæres in possessione † hæreditatis.vt tenet Rodericus Suarez in repetitione legis si post rem.ff.de re iudica.col.110.in fine.vbi tenet, ꝙ si testamentū nuncupatiuum nō fuit in

5 † scriptis redactū,sed solennis numerus testium ante competentem iudicem testes deponant, & in scriptis redigantur , ꝙ vigore tales scripturæ potest hæres mitti in possessione ex edicto diui. vt ibi per eum.& vi.tex.in.l.4.titul.2. Partita.6. & Iaſ.in.l.2.C.de bonorum possess.secundùm tabula.nu.4.&. 5.& Baldus in sua practica. in parte nono quæritur. folio. 62. ☞ Facit quod tenet Abb.in cap.fi.de fide instrument.in fine.& Hipolyt. de Marsi.in.l.prima.§ præterea.ff.de quæstio.nu.123.& Iaſ.in.l.prima.C.de procur.nu.13.

6 vbi tenent †, quòd testamentum potest probari per testes& Iaſ.in.l.publicati.C.de testamen.scilicet,per quinque testes.vt in lege prima,titulo. De los testamentos. in ordination. reg. ☞ Et nota,quòd si isti testes deponant de testamento, & sint conteſtes,tamen nullus eorum deponat nisi de presentia sua:quia interrogati de aliis dicunt non recordari, tales testes faciunt probationem: vt tenet Paulus de Castro in lege finali.C.de bonorum possessio. secundùm tabula. ☞ Sed antea quam tales testes recipiantur , requiritur, quòd

[a] Idē tenet tex. quem vide in l.9.titu.16.lib.2.in ordina.regali. vbi ait, ꝙ correctores † ciuitatum,& villarum,secus ad officia non ducant, nec teneant alium tabellionem,prętter tabelliones numeri dictarum ciuitatum, & locorum, vbi sic deputatur, coram quibus omnes processus,& publica instrumenta,seu documenta transeant,vt sua priuilegia fori,& consuetudines disponunt:tamen dicti correctores possunt secum habere alium quemcunque tabellionem, etiā extra locū, coram quo inquisitiones, & actus secreti fiant in causis dumtaxat criminalib⁹,sed post publicationem talium inquisitionum,seu actuum reintegrētur,& dentur tabellionibus publicis numeri dicti loci,vt coram illis dicti actus& inquisitiones sequātur. vt in dicta.l. regia cauetur,& hic in nostro text. ☞ Et facit tex.in.l.4.tit.18.lib.2.in ordina.regali. vbi publici tabelliones d̄ numero illius loci de his qui sedent in auditorio, vel in curia publica & colligunt acta iudicij, debent facere cōtractus & testamenta, & sedere cum iudice:alij autem tabelliones † publici creati à principe,vel à papa, vel ab eo,qui habet potestatem creandi tabelliones,vt sunt multi domini temporales in suis locis.vt tenet Innoc.& alij in cap.cùm.p.tabellio. de fide instru.Abb.& docto.in.c. accedentibus de prescriptio. Isti enim tabelliones, & notarij non possunt sedere cum iudice, nec colligere instrumenta, nec contractus laicorum . vt in dicta l.4.ordi.& in.l.8.eius tit. & tenet doctor del Castillo in.l.3. de Toro.in gl. Escriuano. ☞ Tamen si non inuenitur tabellio de numero , alius Imperatoris, vel regis notarius,potest colligere testamenta laicorum. vt in dicta. l. 4. ꝙ in notario papæ,ego non credo per dictam.l.8.ordinamenti.secus in tabellione regali per dictam. l. 4. ibi. En las ciudades y villas dōde ay escriuanos publicos de numero,o de cōcejo.quia istis deficientibus, tabellioni regis datur fides. & hoc teneo, licet doctor del Castillo in dicta.l.3. indistinctè tenet , ꝙ notario papæ,& Imperatoris non detur fides deficientibus tabellionibus de numero , quia dictum suum solum habet locū in notariis papæ , secus in tabellionibus principis, qa istis datur fides in curia, & deficiēti de numero in aliis partibus.vt in dicta.l.4. ☞ Et sic ꝙ si isti tabelliones principis in loco vbi sunt tabelliones de numero,vel si tabelliones papæ aliqua testamenta col-

3 ligunt,debent publicari † coram iudice seculari, ac si collecta essent à priuatis personis. vt ibi per docto.del Castillo vbi suprà. ☞ Et ex ista publi-

4 catione mittitur hæres in possessione † hæreditatis.vt tenet Rodericus Suarez in repetitione legis si post rem.ff.de re iudica.col.110.in fine.vbi tenet, ꝙ si testamentū nuncupatiuum nō fuit in

5 † scriptis redactū,sed solennis numerus testium ante competentem iudicem testes deponant, & in scriptis redigantur , ꝙ vigore tales scripturæ potest hæres mitti in possessione ex edicto diui. vt ibi per eum.& vi.tex.in.l.4.titul.2. Partita.6. & Iaſ.in.l.2.C.de bonorum possess.secundùm tabula.nu.4.&. 5.& Baldus in sua practica. in parte nono quæritur. folio. 62. ☞ Facit quod tenet Abb.in cap.fi.de fide instrument.in fine.& Hipolyt. de Marsi.in.l.prima.§ præterea.ff.de quæstio.nu.123.& Iaſ.in.l.prima.C.de procur.nu.13.

6 vbi tenent †, quòd testamentum potest probari per testes& Iaſ.in.l.publicati.C.de testamen.scilicet,per quinque testes.vt in lege prima,titulo. De los testamentos. in ordination. reg. ☞ Et nota,quòd si isti testes deponant de testamento, & sint conteſtes,tamen nullus eorum deponat nisi de presentia sua:quia interrogati de aliis dicunt non recordari, tales testes faciunt probationem: vt tenet Paulus de Castro in lege finali.C.de bonorum possessio. secundùm tabula. ☞ Sed antea quam tales testes recipiantur , requiritur, quòd

Prætorũ caput. 35.

TRosi,que las audiencias,& otros autos de justicia los fagan todos ante los escriuanos del numero[a] dela ciudad,o villa, dōde ouiere de conocer si alli ouiere escriuanos del numero.Saluo si ouiere escriuano nombrado por nos para las causas criminales:y no tome otro ninguno escriuano,saluo vno, si quisiere para rece

quòd pars, cui tangit, citetur vt Baldus in dicta lege publicati. & non est necesse, quòd agat ordinarie petitione hæreditatis. Sed solummodo ad receptionem testium. vt Baldus ibi. & Alexander numero septimo dicit, quòd est communis opi. & in hoc non attenditur q̃ non sint senes, vel validi testes, vt Baldus in consilio 52. in secundo volu. ▽ Et an in defectũ tabellionis iudex potest scribere actu vide quę dicã infra in glos. in escripto. ĩ cap. 36. infra nu. 3.

bir quexas, [b] y tomarlas primeras informaciones delos crimines, para prẽder alos que por informacion hallarẽ culpados, por se

Summarium.

1 ACcusatio nõ debet porrigi notario, sine præsentia iudicis.

b Quexas. [b] Iste tex. est pro dicto Paul. de Castro in. l. hac consultissima. §. fi. in fine. C. de testamen. vbi tenet, q̃ accusatio
1 non debet porrigi coram † notario sine præsentia iudicis. Et ideò intellige istũ text. vt tabellio accusationes recipiat, scilicet, in præsentia iudicis. vt in. l. si quis se. C. de accus. & quod notatur per Bar. in. l. si finita. §. Iulianus. ff. de dãno infecto. ▽ Vide tu casum in quo corã tabellione potest quærellare in. c. iudicum syndicatus. in cap. 3. in glo. Escriuano.

Summarium.

1 POstquam iudex elegerit notarium, non potest eum mutare vsq; in finem causæ.
2 Si notarius, qui incepit scribere actu se absentauit, alius ex mandato iudicis potest redagere scripturas in publicam formam.
3 Iudex ordinarius nõ põt mutare notariũ, etiã de consensu partiũ, secus est in iudice delegato.
4 Si notarius est suspectus, non remouetur, licet recusetur, sed alius sibi adiungitur.
5 Suspicio notarij potest probari per iuramẽtum partis, sicut probatur suspicio iudicis.
6 Facta recusatione, ligatæ sunt manus notarij, & quidquid ab eo gestum est, non tenet, sicut dicitur de iudice recusato.

c Remita. [c] Nota casum, in quo, fit remissio, processus de vno tabellione in alium, & exceptis istis casibus contrarium
1 est de iure cõmuni: quia postquã † iudex elegerit notariũ, non põt eum mutare vsq; in fine cau

guardar mas el secreto, Yesto hecho se remita [c] ante el escriuano del numero, o de la carcel, si le ouiere. Yque los
2 processos crimina-

sæ. Ita dicit Bal. in l. 2. C. quomo. & qñ iudex circa finem. versi. sed nũ quid possit vti. nu. 9. Idem tenet Bal. in. l. fi. colũ. 2. versi. quæro si notari⁹. C. de re iudicata. vbi dicit q̃ si notarius, † qui cepit scribere acta, se absentauit, ali⁹ potest mandato iudicis redigere scripturas in publicam formã. Secus si primus notarius est præsens. arg. in. l. si lõgius. ff. de iudiciis. & ibi Paul. de Cast. nu. 3. & Ang. Idẽ tenet Iohã. de Plat. in l. monetæ. C. de dilatori. lib. 10. & vide docto. del Cast. in. l. 38. de Toro in glos. no q̃ierẽ. Facit gl. in authẽ. de hæredi. & falci. §. si verò absunt. colla. 1. vbi ait, q̃ ille notari⁹, qui cepit scribere acta, debet perficere vsq; in finẽ causæ, & nõ alius. et idẽ tenet. Bal. in. l. 1. C. de sportu. & Bal. & docto. in. l. cùm sententiã. C. de senten. & interlo. om. iudi. idem Bal. in authẽ. si iudex. C. de epis. & cleri. Paul. de Cast. in. l. testamenta. C. de testamẽ. vbi etiam dicit idem de nuntio, allegando. l. in fraudem. §. quotiens in verbo, manu cõmentarien si. ff. de iure fisci. Et idem tenet Baldus in cap. quoniam contra. de probatio. numer. 54. dicendo, q̃ quando notarius est solenniter deputatus per superiorem, alius non potest se intromittere in officio suo. vt. C. de execut. & exacto. lib. 12. l. qui cumque. & ibi bona glo. nisi necessitas vrgeat propter absentiam alterius, nam tunc de mandato iudicis potest supplere vices absentis. argum. in lege prima. ff. de offi. consul. & de ista absentia debet fieri mentio in commissionem iudicis, secundùm Baldum ibi argum. eorum. quæ nota in lege actor. ff. rem rat. hab. Tamen dicit ibi. Baldus in dicto cap. quoniam cõtra. in nu. 55. quòd si iudex non confidit plenè de vno notario, potest adhibere duos, Et quòd notarius eorum, qui est senior, vel dignior, tenebit apud se originale, sed in hoc bonæ famę præfertur omnibus secundum eundem ibi. ▽ Et an si iudex potest mutare
3 † notarium, vide Bartolum in dicta lege, cum sententiam. per Innocen. in capitul. cũm in iure

prope

prope finem. de officio delega. vbi videtur sentire q̃ sic, tamen semel electus non potest, nec debet remoueri, nisi ex causa superueniẽti. propter quã remoueatur. vt per Spec. in tit. d̃ citatione. §. 1. versi. sed nunquid. & habetur p̃ Bar. & Bald. & Ang. & Saly. in l. tres denuntiationes. C. quomodo & qñ. iud. & p̃ Anto. Frã. & alios additio. ĩ additio. ad Abb. in. c. quoniã contra. de probatio. in additio. quę est, in. 1. colũ. in. 3. notabil. nu. 3. quæ incipit, Adde in quantum. ☞ Sed tu intellige verum, q̃ nõ potest notarius remoueri, scilicet, per iudicem ordinarium, secus in delegato, quia iudex delegatus potest mutare tabellionẽ, & alium subrrogare loco sui ad liberum arbitriũ, vt tenet Ang. in dicta. l. cùm sententiam. & dicit esse notabile allegando Innoc. in. d. c. 1. & dicit esse casus coniuncta gl. in. c. statutũ. §. notarius. de refeript. in. 6. ☞ In tãtũ ordinari⁹ nõ põt mutare notariũ. q̃ extende, etiã si sit de consensu partiũ, non potest mutare. Ita Bal. in l. testamenta. 1. col. C. de testamẽ. & idem Bal. & Ang. in l. 1. de sponsalibus & Bart. in l. 1. §. 1. C. de iure delibe. Iacob. Butri. in l. prima. ff. de officio consul. ☞ In tantum notarius non remouetur, quòd etiam si notarius sit suspectus alicui partium in causa, nõ remouetur † sed alius sibi adiungitur, sicut fit de iudice ordinario. vt in. l. apertissimi. C. de iudi. & hoc tene. licet Iohã. de Plat. in. l. nulli. C. de munera. & auctua. lib. 12. teneat, q̃ in totum remoueatur. & ita tenet Montal. in glo. ordi. rega. in parte, tabellio. f. ☞ Adde quoq;, q̃ talis suspicio notarij potest probari † per iuramentũ partis, sicut probatur suspicio iudicis. vt tenet Hyppol. de Marsi. in repeti. rubricæ. C. de probatio. nu. 146. & Alexand. in consilio. 104. in volu. 5. num. 2. & 3. & 4. vbi ait, q̃ ad recusandum notarium ratione suspicionis, sufficit solùm iuramentum, quia ex hac recusatione non infertur magnum præiudititium. Ita dicit q̃ in specie consuluit Petrus de Anchara. in consilio. 251. incipiente. In Christi nomine amen. & allegat in arg. in l. thesaurus. ff. ad exhiben. & cap. ex literis. de in integ. resti. & plus dicit Petrus de Anchara. prout refert dictus Alex. in dicto consilio. q̃ licet in recusatione iudicum fit differẽtia inter ius ciuile, & canonicum, quia de iure canonico oportet plenè probare causas suspicionis, sed de iure ciuili hoc non requiritur vt legitur in dicta. l. apertissimi. C. de iudi. & in. c. cùm speciali. de apella. & cap. suspicionis. de offi. delega. tamen in recusatione notarij, & consultoris, & procuratoris, quia de iure canonico repitur immutatũ, militabit adhuc ratio posita in dicta. l. apertissimi. & non requiritur expressio causæ, & plena probatio & lites sine suspitione procedent. Facta ergo recusatione prædicta † ligatæ sunt manus notarij, & quidquid ab eo gestum est, non tenet, sicut dicimus in iudice recusato. vt in. l. prima. C. si qua prædi. potesta. Bart. in lege quia poterat. ff. ad Trebellia. glo. in capit. quotiens. el primero. secunda quæst. 6. & capit. quia suspecti. tertia quæst. quinta. & tenent Hosti. & Iohã. Andr. in dicto cap. cum speciali. Saly. in dicta lege apertissimi. Petrus de Anchara. in cap. iudex ab apostolica. de offi. delega. in. 6. per illum tex. qui hoc prouare videtur, saltem in verbo, non potest. prout tenet Alexand. in dicto consilio. magis latè.

les se fagan [d] en la carcel, a donde este vn arca en q̃ guarden los dichos processos, los quales esten a buen recaudo. Y aya libro de todos los presos que vinieren a la carcel, declarando cada vno por que fue preso, y por cu

Summarium.

1 CArceratorum causæ debent dici, & tractari in carcere, & ibi corã iudice debent comparere carcerati.

2 Carceratio, an sit de processu.

[d] Se fagan. [1] [d] Quia causæ carceratorum in carcẽre † debent dici & tractari, & ibi debẽt duci carcerati, & comparere coram iudice. vt in lege si quis seruus. ff. de exhibẽ. reis. & in lege prima. ff. de quæstio. tenet Specul. in tit. de accusa. §. primo. versic. præmissa. nu. 29. vbi hoc vult intelligere in seruis, secus in liberis. Sed tu per istum tex. non teneas illam differentiam, sed omnino tales causæ & processus carceratorum fiant, & debent fieri in carcere, nulla data differentia personarum, & attenta qualitate dictorum, cùm carcer ducatur durus arbitrio iudicis, inspecta qualitate causæ & conditione personæ, ex quo in iure aliter non determinatur. tenet Cardi. in Cle. prima. versi. duro. de hereti. nu.

2 12. ☞ Et quia † carceratio est de processu causæ, & de actis. vt in Cle. prima. d̄ hęreti. vt tenet Car di. in Cle. prim. de excessi. præla. & Paris de Pu teo. in tracta. syndica. in parte, pone q̄ carceratus. nu. secundo. folio. 76.

Summarium.

1 ALgazellus non potest capere aliquem sine licentia iudicis.
2 Licentia capiendi, debet esse in scriptis.
3 Missio in possessionem non potest probari, nisi per scripturam.
4 Algazellus potest capere delinquentem in fragranti delicto sine licentia iudicis.
5 Licet capiatur delinquēs post delictum in fuga dicitur capi in continenti, & in crimine.
6 Delinquens potest capi à priuato in fragrāti delicto, & impunè ad iudicem duci.
7 Resistens ne capiatur, si inpugna occiditur, impugnè fit, cùm capiens sit executor iustitiæ.
8 Algazellus, qui capit, vel pignorauit sine licentia iudicis in casibus sibi non permissis, licitum est ei resistere.

c Mandado. c Idē tenet text. in l. 8. tit. 14. lib. 2. in ordi. rega. vbi

1 cauetur, † q̄ algazellus nō potest capere aliquē sine licentia iudicis. Idē tenet tex. in l. neminem C. de exhibendis reis. ☞ Quæ licentia capiendi

2 † d̄bet habere algazellus in scriptis. vt tenet Ias. in l. cū proponas. C. de pactis, nu. 4. allegādo Bal. in c. cùm parati. de apella. 2, col. & in l. consentaneū. C. quomo. & q̄n. iud. in. 7. notabil. per tex. in l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. & in l. facultas. C. de iure fisci. eod. lib. Et ibi etiā

3 dicit Bal. q̄ missio † in possessionē non pōt pro bari nisi per scripturā. & idem vult Bar. in l. fi. in 15. oppositione. C. de edicto diui Adria. tollen. quem sequitur Ias. vbi suprà. & quod licentia iudicis in scriptis de capiēdo aliquē requiratur, fir mat quoq; Roderi. Suarez in repe. l. 2. tit. De los emplazamientos. for. ll. lib. 2. in. 3. col. in fi. versi. sed vnū tene. ☞ Q̄d fallit, q̄n quis est inuētus in

4 fragrāti † delicto, quia tunc pōt capi p̄ algazellū sine licētia iudicis. vt in. d. l. ordi. & tenet Mōtal. in l. 11. tit. 13. for. ll. lib. 4. in glo. quę incipit, De la la carcel. in fi. ☞ Et licet delinquēs post d̄lictū in

5 fuga † capiatur, dicitur capi in cōtinēti, & in crimine. dictū est Bal. singul. in l. ictus fustiū. vlti. colū. ff. de his. qui not. infami. quod dicit notandum Hyp. de Mar. in consilio. 137. nu. 42. & Bal. allegat. text. quē dicit esse notabilē in l. q̄ ait lex. §. fi. ff. de adulte. q̄d nota ad extēsionē. d. l. 8. in or di. rega. & aliorū iurium similiū. de quo dixi supra in. c. 1. in gl. Les fuere mādado. vers. aliud est. ☞ Et nō solū per algazellū capitur delinquēs in fragranti delicto, verūetiā † pōt capi, & impunè ad iudicē duci à quo libet priuato, non solū in fure. vt in l. si qs in seruitute. ff. de furt. sed etiā in quolibet alio d̄

6 yo mandado c, ylos bienes que ouiere traydo, y quādo se soltare, y se ponga al pie deldicho as-

linquente committente quodlibet crimen, ita di cit Bald. in. d. l. ictus fustium. tenere Innoc. in. c. vt famę. de sentent. excōmu. & Bart. in. l. cum eo. ff. ad. l. Iulia. Specul. & Ang. in. l. generali. C. de decur. lib. 10. Ex quo infert Bald. in. d. l. ictus fustium. q̄ excusati sunt illi, de contra talium, qui capiunt malefactorem. quod dicit esse notādum & vi. Bal. idem tenētem in. l. nec timorē. ff. quod metus caus. dicendo, q̄ omnis, qui deprehenditur in aliquo scelere, seu delicto, potest à quocunqne capi, tamen ille non detinebit, sed pręsentauit officiali quam citius poterit. vt. C. de mathe-

7 ma. l. fi. & si iste resistit † ne capiatur, † & inpugna occidatur impunè fit. nam cum capiens sit executor iustitiæ. vt in. l. accusationis. C. quod metus caus. pro hoc officio sibi cōmisso potest accipere arma, & pugnare. quod est notandum scd̄m Bal. vbi suprà & dicit q̄ facit in simili. l. diuus. §. fi. ff. de offi. præsi. Et idē tenet Plat. in. l. de sertores. C. d̄ desertori. mili. lib. 12. Dicēdo, q̄ vbi cūq; est iusta offensio, ibi repbatur defensio, vt in. l. 4. ff ad. l. aquil. & multo minus, licet resistere magistratui, & eius officialibus exequētibus ea, quæ spectant ad eorum officium. Et ita intellige glos. in lege vt vim. ff. de iusti. & iur. secus si extra officium, vel non in forma iudicij. vt latè per eundem Plateam. in lege deuotum. C. de metatis. libro duodecimo. & in lege prohibitum. C. de iure fisci. libro decimo. Si ergo si homines, vel satellites iustitiæ, seu magistratus capientes iustè criminosum, illum resistentem occidant, non puniuntur, de homicidio secundùm Plateam in dicta lege prima. vide Paridem de Puteo. in tractatu syndicatus in parte, resistentia. folio. 220. & in parte familiaris. folio. 111. & Felinus in capitulo vt famę. de sentent. excommunicationis & Hippolytus in sua practica. §. vlterius. numer. 6. &. 7. & Angelus de maleficiis in parte, quòd fama publica. numero. 54. vbi latè.

☞ Sed

¶ Sed quid si algazellus, vel nuntius † capit, vel pignorat sine licentia iudicis in casibus sibi non permissis? Dic ꝙ licitum est ei resistere de facto. vt in lege prohibitum. C. de iure fisci. lib. decimo. & ibi Bar. & singulariter Platea. nu. quarto. & Ias. in. §. quadrupli. Institu. de actio. nu. 4.

Summarium.

1 CArceratus etiam sine causa, & indebitè, non potest relaxari custodem sine licencia iudicis, aliàs tenetur. ¶ Etsi de licentia iudicis facit, non tenetur, sed ipse iudex.

2 Carceratus non debet relaxari sine iudicis licentia, licet debitor sit carceratus pro debito, & creditor consentiant.

f El mandamiento. f Idem tenet Bar. in l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de furtis. vbi ait

1 † ꝙ carceratus, etiam sine causa, non potest relaxari per custodem carceris sine licentia iudicis. & Cataldinus in tracta. syndi. nu. 182. & quæ dixi suprà. in. c. 18. in. gl. Carcel. nu. 23. Idem tenet Hyp. de Marsi. in. l. circuncidere. §. seruo. ff. ad. l. Corne. đ sicca. nu. 24. pro quo dicit, ꝙ facit tex. in c. felicis. §. cũ autẽ. de pœnis. in. 6. & tenet Paul. de Cast. in. l. nec impuberes. §. qui in ius vocatus. ff. de in ius vocã. de quo per Bar. in. l. 1. §. & post operis. ff. de noui ope. nuntia. & tenet idem Hippoly. de Marsil. in sua practi. crimi. §. attingam. nu. 18. & Roderi. Suarez in repeti. l. 3. tit. De los emplazamientos, foro legum. lib. 2. col. fi. in fine. ¶ Quod extende, etiam si carceratus fuerit indebitè, non seruata forma statuti, adeò, ꝙ debeat in continenti relaxari, non debet carcerarius relaxare propria authoritate, sed licẽtia iudicis, vt Hippolyt. de Marsi. vbi suprà. nu. 22. allegando Petrum de Anchara. in consilio. 341. incipiente, viso themate. in fine. ¶ Et vide singulariter Ang. de malefi. in parte, ꝙ fama publica præcedente. versi. & aduertas tu iudex. nu. 90. vbi quoque tenet, ꝙ si custos carceris sine mandato iudicis captum relaxauerit, etiam illum qui sine causa positum est in carceribus, tenetur, aliàs tenetur iudex, si minus iustè mandabit ꝙ relaxetur. vt Bar. in dicto. §. si fugitiuum. & sic custos semper habeat mandatum iudicis in scriptis, dum pręcipit relaxare, & iudex sit cautus in relaxando, ne postea teneatur fisco, vel parti ad interesse secundùm Angelum vbi suprà. vbi dicit pluries practicasse. ¶ Vide Amode. Iusti. in tracta. syndicat. numero. 245. versi. Item non tenetur, folio. 189. tomo. 14. tracta. vbi ait, ꝙ nõ tenetur miles, socius & alij officiales, & familiares de eo, quod fecerunt mandato potestatis illicitè, & iniustè, sed tenetur ipse potestas, & per hoc dicit quòd fuit laceratus Florentiæ libellus contra militem datus de eo, ꝙ indebitè fecerat mandato executoris. Et simili modo fuit delusus, qui dedit petitionem contra militem in ciuitate Asculi, qui tacuit durante tempore, quo potuerunt dari petitiones, & post tempus dixit fecisse mandato potestatis præsente potestate, & confitente, quia terminus erat elapsus, non potuit dare quærelam contra potestatem. Sed dicit, ꝙ Angel. tenet contrarium: quia si miles videt mandatum iniustum, non debet exequi & si officiales non resistunt iudici, iniustitiam facienti, tenentur ipsi in syndicatu. vt in lege omnes. C. de decuri. lib. 10. & dixi latè. suprà. in cap. primo. in glo. El derecho a las partes. nu. 31. & 32. ¶ Et licet Ange. hoc dicat, tene quod dicit dictus Amodeus, ꝙ non tenetur miles, quia ipsemet Angelus tenet idem quod Amodeus in lege iniuriarum. §. si quis quòd. ff. de iniuriis, & sic quòd ductus ad carceres de mandato iudicis, non agitur iniuriarum contra ductorem, sed contra iudicem. Et idem dic, si torqueat de mandato iudicis aliquem, siue iustè, siue iniustè, non agit contra torquentem, sed contra iudicem. & ponit Angelus dictam cautelam quem vide. & idem tenet latè Cataldinus in tracta. syndica. numero 67. quem vide. ¶ Et quòd teneatur faciens de mandato iudicis, est text. in lege non videtur. §. qui iussu iudicis. ff. de regul. iuris. & text. in lege quinta. tit. 15. Parti. 7. & lege prima. titul. secundo. foro legũ lib. 2. & vi. tex. & ibi docto. in regula, ꝙ qui mandato. de regul. iuris. in. 6. & de materia vide Iohãnem de Platea. in lege monetæ. C. de delato. lib. 10. num. 5. & in l. quanquam. in principio. ff. de aqua pluui. arcen. & in. l. si quis id qđ. ff. de iurisd. om. iudi. & Platea. in lege euidenter. C. de excusa. mune. lib. 10. num. primo. & singulariter Feli. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitutio. numero. 33. & vide text. in cap. miles. 23. q. quinta. vbi non est reus homicidij miles, qui potestati obediens, hominem occidit. Imò nisi fecerit imperij deserti, atq; contempti reus erit. ¶ In

2 tantum est verum, ꝙ carceratus † non debet relaxari sine licentia iudicis, ꝙ licet debitor sit carceratus pro debito, non potest relaxari de consen-

siento el mandamiento f porque fue suelto.

7

su creditoris absq; mandato iudicis. tenet Alex. in dicta lege nec impuberis. §. qui in ius. ff. de in ius vocan. numero primo.

Prætorum caput. 35. finis.

Sequitur caput. 36.

Summarium.

1 IN processibus requiritur, q̃ annꝰ, dies, & mensis ponatur, sed nomen imperatoris, vel regis de necessitate non requiritur, & debent esse bene ordinati, aliàs iudex punitur.

2 Tabelliones debent acta fideliter scribere sine fraude vel errore num. 5.

3 Tabelliones publicè seruire tenentur, & confi-cere acta, & instrumenta ad requisitionem cuiuscunque petentis, aliàs ad interesse tenerentur.

4 Tabellio debet facere scripturas, & acta sine interlineatione.

6 Tabellio debet scire iura, vt legaliter faciat acta, & instrumenta, & ab contractibus reprobatis valeat se abstinere: aliàs si contractus prohibitos facit, ad restitutionem tenetur. Et ad idem tenentur aduocati, & prosonetæ istos contractus tractantes, quia conficere instrumenta illicita, est quædam species falsitatis.

7 Notarius banchi nõ potest alicui dare copiã actorum, imò nec ostendere sine licentia iudicis.

8 Appellatione actorum, veniunt omnia, quæ facta sunt in præsentia iudicis.

9 An sit differentia inter acta & gesta.

a 1 RDenados. [a] Ponendo annũ †, mẽsem, & diem. vt in authẽ. vt nomen Imperatoris propo. §. primo. & secundo. colla. 5. & in authen. quibus modis naturales effi. legi. §. in maioribus. colla. 6. & in lege prima. C. de apochis publi. lib. 10. non autem de necessitate requiritur nomen imperatoris, vel regis. vt tenet glo. in l. 3. tit. 9. for. ll. lib. 2. in glo. prima. Et iudex vel inquisitor. qui non facit scribi acta per ordinem punitur de negligẽtia arbitrio iudicis. vt tenet Bal. in. c. quoniam contra. de proba. nu. 25. q̃ dicit esse nota. per tex. 2 ibi. ▽ Et debẽt fideliter † scribere, & sine fraude vel errore facto hominum, vt in. l. si librarius. ff. 3 de regul. iur. ▽ Et publicè seruire tenẽtur †, & cõficere acta, & instrumenta ad requisitionem cuiuscunq; petẽtis. vt Institu. de adoptio. §. cũ autem. & in. l. non aliter. ff. eod. tit. de adoptio. ▽ Et hac de causa vocantur serui publici, nõ q̃ sint serui, sed q̃a publicè seruire tenẽtur. vt gl. in p̃œmio tit. 19. Par. 3. aliàs notarius requisitus & recusans tenetur ad interesse, vt in. l. iubemus. C. d̃ defenso. ciui, & in. l. placet. in fine. & in. l. fi. C. d̃ colla. fun di. patri. lib. 11. nisi sit occupatus, vel habeat iustã causã, vt in authẽ. d̃ tabellio. §. & nõ fingat. coll. 4. Bar. in. l. 1. ff. fur. aduer. nau. & in. d. l. generali. C. de tabulã. lib. 10. ▽ Taliter d̃ bet tabellio facere † acta, & scripturas, q̃ nulla interlineatio: vel rasura in eis inueniatur, maximè in loco suspecto. vt notat Bal. in. l. si vnus. C. de testa. ▽ Et si legaliter, & bona fide non † conficit acta, vel scripturas vt in. l. 1. tit. 8. lib. 1. in ordina. reg. punitur pœna. de qua in. l. 1. tit. 12. lib. 4. for. ll. & ibi Mõtal. ▽ Et ideò vt legaliter & fideliter faciant acta, & scripturas, debẽt tabellio 6 nes † scire iura. vt in. d. l. generali. & in. l. pẽ. C. de eunuchis, & in authẽ. d̃ tabellio. circa principiũ. colla. 3. & intellige. q̃ nõ requiritur, q̃ sint docto res, vel legistæ. sed q̃ sciant bene officium notariatus, & sciant summam, & notas, & alios libros eorum. vt Bar. in. d. l. generali. vt à contractibus à iure prohibitis valeat se abstinere. vt gl. & Plat. ibi: quia scribentes contractus fœneratitios, & à lege prohibitos, tenẽtur ad restitutionẽ vsurarũ & interesse, & quoq; tenẽtur aduocati, & prosonetæ istos cõtractus tractãtes. glo. est in. l. si sciente, & ibi Bar. ff. de parraci. & l. ordine. §. in fraudem. ff. ad municipal. & Bart. in. d. l. generali. & tenet gl. Montal. in. l. 1. tit. 19. Partit. 3. quia cõficere instrumẽta illicita, est quędã species falsitatis. et gl. in. d. l. fori, in verbo, Lealmẽte. quia est præsumptio iuris & de iure contra notariũ, qui dicit cõstitutiões principis ignorare gl. in. d. l. iubem? C. de testa. ▽ Ideò notarius, qui imperitè instrumẽtum fecit, ad interesse tenetur. per. l. fi. §. fi. C. de magistris conueni. Et etiam si scribit instrumentum simulatum, punitur pœna manus. & est infamis. vt Baldus in rub. C. res inter alia acta. ▽ Quoque tene, quòd notarius banchi non po-7 test † alicui dare copiã actorum, imò nec ostendere

Prætorũ caput. 36.

ITem q̃ los escriuanos, ansi d̃ 4 crimen, como de ciuil, que estuuierẽ ante el aslstente, o gouernador, o ante sus officiales, fagan processos en foja d̃ 5 pliego enteros, biẽ ordenados [a], y q̃ los

dere sine licẽtia iudicis. vt tenet Iaſ. in. l. is apud quem. C. de edendo. prima colũ. nu. 3. quia editio actorum ſpectat ad officium iudicis. ſecundùm Bal. & Paul. de Caſtro ibi. Et idem dic de ſcriptura, quæ fit coram iudice, quia dicitur de actis. vt in. l. illud.

in glo. in verbo. actio. & ibi notat Bal. 2. col. C. de ſacroſ. eccleſ. ☞ Imò plus dicit Bal. in. l. interrogatã. per illũ tex. cum
8 glo. C. de libera. cauſ. q̃ appellatione †actorum, veniunt omnia, quæ facta ſunt in præſentia iudicis, licet non in figura iudicij, ſed ſi cripturæ factæ ſunt per ſolum notarium abſq; commiſſione iudicis. vel eius præſentia, non ſunt de actis. Ita Baldus in authen. quæ ſupplicatio. C. de preci. Impera. offere. Et quæ generaliter veniant appellatione actorum, habes text. in cap. quoniam contra. de probatio. & ibi docto. glo. & docto. in. l. acta. ff. de re iudi. & in lege ſecunda. C. vt lit. penden. gloſ. in. l. in fraudem. ff. de iure fiſci. ☞ An autem ſit †differentia inter acta & geſta. tex. innuit q̃ ſic. in. l. prima in principio. ff. de officio procura. Cæſar. Bart. tamen ibi tenet contrarium. Laurẽ. Vallen. in. 4. libro elegantiarum in cap. 291. aliàs cap. 191. dicit, quod geſta ſunt publicę adminiſtrationis, vt cùm dicimus geſta Cæſaris. acta aũt priuatos reſpiciunt. Tamen inter facta & geſta ſubtilis, videatur differentia, tamen non eſt ſecundùm iuriſcõſultum in lege licet. ff. de verbo. ſignific. ſecundùm Iaſ. in dicta. l. is apud quem.

abogados [b] fagã an ſi miſmo los eſcriptos, aun que las cauſas ſean ſumma

Summarium.

1 A Duocatus non debet inordinatè loqui, & à ſuperfluis debet ſe abſtinere.
2 Præfactiones prolixæ, confuſionem inducunt, & tędium generant in animis auditorum, & multitudo verboſa eſt oneroſa.
3 Melius eſt pauca idoneè dicere, quà multis inutilibus aures hominum prægrauare.
4 Verbis non eſt opus, quorum nullus ſequitur effectus, licet ruſtici ad hoc non attendant.
5 Aduocatum garrulatorem & verboſum iudex ex ſuo iudicio poteſt excludere, & priuare officio aduocationis.

[b] Abogados. [b] Nam cùm aduocatus inordinatè loquitur,
1 †erroris vulnere audientium corda feriuntur, & ſæpe virtus verborũ perditur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate leuigatur, & authorem ſuum loquacitas coinquinat. vt in cap. ſi rector. 43. diſtin. Specula. in tit. de aduoca. §. nunc de exordiis. nu. 9. verſicul. præcipim⁹. ☞ Abſtinere ſe debet quoq; à ſupfluis vt in. l. breuiter. ff. de offi. præſe. præto. & in. l. inſtrumentorum. C. de preci. Impera. offere. tex. in. c. breui ſciſcitatus eſt. quæſtione de iure iurand. quia breuitas locutionis gratiam parit, & moleſtias ſiniſtramq; ſuſpicionem fugat, immenſitas autem econtra. arg. cap. diffiniuimus. 18. quæſt. ſecunda. in fine. prolixæ enim
2 præfactiones, † confuſionẽ inducunt, & tędium generant animis auditorum. vt in prœmi. Decreta. §. ſanè. tenet Specul. vbi ſuprà. nu. 8. verſic. item. & in nu. 10. verſi. verborum ait, quòd multitudo enim verborum eſt oneroſa, & nil honeſti habet, vt in authen. de referen. ſacr. pala. circa principium. colla. tertia. Imò eſt canonibus inimica. vt in cap. quia in tantum extrà. de præben.
3 & cap. relatum de cleri. non reſi. Et melius † eſt pauca dicere, quam multis inutilibus aures hominum prægrauare. vt. C. de veteri. iure enucle. l. tanta. §. contrarium. vnde Horatius, Cùm quid præcipies, eſto breuis. compendium quoque approbatur, diſpendio reprobatur. vt in cap. diſpendia. de reſcrip. in. 6. & cap. qualiter & quan-
4 do. el. 2. de accuſa. ☞ Vnde non eſt opus † verbis, quorum nullus ſequitur effectus. vt in. l. fi. C. de dona. quia fides veritatis, verborum adminiculo non deſyderat. C. ſi vt ſe ab hęred. abſti. l. prima. & quia imperitorum eſt vociferare de lõgè, vt ait Seneca. ☞ Licet quidã hoc non attendunt, cùm ruſtici garrulitatem authoritatem pãrent. 46. diſtin. §. primo, & ideò rationis defectum ſupplent garrulitate clamoſa, vt ſic clientulo, & ſalario ſatisfaciant ſolo vento. vt Specula. vbi ſuprà & ſecundùm eum. numer. 12. verſi. nam tu iu-
5 dex. Benefaciet iudex, † ſi talem ex officio ſuo excludat tanquam ſui auditorij turbatorem. c. in loco. 5. quæſt. 4. text. in lege. tertia. §. pẽ. ff. de his qui teſtamen. delen. authẽ. iubemus. C. de iudi. de quibus & alia quæ aduocati debent facere & aduertere, vide per Specul. in dict. §. per totum. ☞ Quinimo non ſolum iudex ex officio ſuo debet excludere aduocatum à ſuo iuditio, ſi eſt verboſus, imò poteſt eum priuare officio aduocationis. glo. eſt ſingul. in. l. ex ea cauſa. ff. de poſtula. ſecundùm Lodoui. Roma. in ſingula. 739. idem

tenent Additiona. Abb. in proœmio Gregoria no. in additione, quę est in numer. quarto in verbo, secundo, & tenet doctor del Castillo. in. l. secunda de Toro. in glo. De las dichas. colũ. tertia. versic. & nota. vbi inter alia allegat dictum Ecclesiastes. cap. 7. post principium. vbi ait. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorũ, & non iteres verbum in oratione tua. cum quo dicto singulariter concordat tex. in lege. 11. titul. De los abogados. in principio. in ordinatione regali. Quod nota.

rias [c], y los escri-

Summarium.

1 Libellus, an requiratur in causis breuibus.
2 Vbi est statutum, ꝙ iudex prætermisso ordine procedat, est in arbitrio suo seruare, vel non seruare.
3 Libellus non est necessarius coram officiali ignoranti leges.
4 Vbi in rescripto est apposita clausula, summariè, & de plano, & sine figura iudicij, an potest omitti libellus, & litis contestatio.
5 Inferior à principe non potest committere causam cognoscẽdã summariè, & ď plano, etiam si sit legatus de latere.
6 Libellus non requiritur in causibus breuibus.
7 In summa. 400. marabetinorum, solummodo sententia debet scribi.
8 In omni causa summaria semper requiritur, ꝙ plenè constet de mandato comparentis, & habere legitimam personam ad comparendum.

[c] Summarias.

[c] Nota text. ꝙ in causis breuibus & summariis

1 † requiritur libellus. Sed hoc intellige secundũ Bal. in authẽ. offeratur. C. de litis contesta. nu. 5. ꝙ nõ debet ita formari, vt in aliis casibus, sed sufficit qualis qualis petitio, quæ ponatur in actis, quia ex petitione debet formari sententia, vt in l. 2. C. de sentẽ. experi. recitan. & ista qualis qualis petitio non dicitur in modum libelli offerri ad ordinariam petitionem, sed ad simplicem iudicis instructionem. & bonum est hoc protestari. vt Bal. vbi suprà allegando Specula. in tit. de libelli concep. §. restat. versi. fi. & idem tenet Abb. in. c. 1. de libelli. oblatio. 4. col. nu. 11. idem tenet Alex. in consilio. 50. in. 2. volu. nu. 7. dicendo, ꝙ sufficit qualiscũq; petitio in causis in quibus proceditur sine figura iudicij. vt in Cle. sæpe. de verbo. signifi. & etiam in causis executiuis summariè proceditur. secundũ Alex. ibi. allegãdo tex. in. l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Et licet in summariis non requiratur libellus, & sufficiat intentionem suam apud acta explicare, & deinde in actis redigere. vt in dicta Cle. sæpe. tamen si in hoc casu fuerit libellus porrect⁹ solenniter, non nocebit. vt voluit glo. in. Cle. dispendiosam. de iudi. idem tenet Bar. in authẽ. offeratur. C. de litis cõtesta. Lanfrã. de Oria. in. c. quoniam cõtra. de probatio. in versi. petitiões. nu. 18. ☞ Et facit qď tenet Bal. in. c. 1. de officio iudi. pẽ.

2 col. versi. quęro quid si statutũ. † vbi ait, ꝙ si est statutum, ꝙ iudex prętermisso ordine procedat, est in arbitrio iudicis seruare, vel non seruare, tamẽ seruare debet aliquẽ ordinẽ, saltẽ naturalem. ita perplexitas coarctetur. ☞ Adde quoq;, ꝙ corã

3 officiali † ignorãte leges, non est necessarius libellus in scriptis. Ita Bal. in. d. authẽ. nisi breuiores. C. de pericul. recitan. & ibi Celsus in additio. dicit, ꝙ ita practicauit. & tenet Lanfran. de Oria. in repet. c. quoniã contra. de proba. in parte petitiones. nu. 19. sequitur Zacharias in additio. ad Abb. in cap. sciscitatus. de rescrip. in additio. quæ est in nu. 15. ☞ Dic idem, ꝙ vbi in rescri-

4 pto est apposita † clausula summariè, ď plano, sine strepitu & figura iudicij, potest omitti libellus, & litis contestatio, & valebit sententia. Ita Hip. de Marsi. in singulari. 102. allegando Iohã. Monachum in cap. fi. de hæreti. in. 6. super verbo. figura. dicens; quòd vigore solius verbi, scilicet, procedat iudex sine figura iudicij, potest ipse iudex incipere ab articulis: quibus probatis, statim procedere poterit ad sententiam. Quod dictum refert, & sequitur Roma. consilio 519. Ex quo secundùm dictum Hippolytum de Marsiliis potest limitare titulum vt lite non contestata. cum sua materia. quod nota. ☞ Sed scias,

5 quòd inferior † à principe non potest committere causam cognoscendam summariè, & de plano etiam si sit legatus de latere. vt Hippolytus. vbi suprà allegando glo. in cap. fi. de hæreticis. in. 6. in glo. magna. a. ante finem. & pro singula. allegat eam Ang. de Aretio. in. §. appellatur. Insti tu. de exceptio. versi. 24. & idem tenet gl. in Cle. sępe. in princip. de verbo. signifi. in verbo mandamus. & tenet Lanfran. de Oria. in. d. repe. nu. 2. & 3. & ibi p eius additio. & alij doctores, quos

6 refert. d. Hyp. vbi s. ☞ Itẽ dic, ꝙ in casib⁹ † breuibus non reqritur libellus, vt in authẽ. nisi breuiores. C. de sentẽ. & peric. recitã. & cã breuis est scđm doct. ibi arbitrio iudicis inspecta qualitate pſonę & quãtitate litis. vt si causa ascẽderet. 100. aureos, & iter duos paupes haberetur ꝙ magna

causa

causa: si autem litigaretur inter duos magnos diuites, cēseretur parua. vt tenet Lanfran. de Oria. in dict. repet. c. quoniā cōtra. de probatio. in parte petitiones. nu. 18. ☞ Sed iā hodie per quandam pragmaticā factam per nostrū Carolum regem in villa d Madrid anno. 1534. petitione. 60. hoc declaratur, vbi cauetur, q ordo iudicij non
7 fiat † in sūma. 400. marabetinorū nec tabellioēs acta scribāt, nisi solùmmodo sentētia, quam p te vide, qa enim verò rectè fuit cōdita, quia est contra iudices, & actorum notarios, & tabelliones huius regni, qui de causis interdū minimis cognoscentes, onerant litigantes grauioribus sumptibus pro modicis, imò pro minimis scripturis, quas per excogitatas vias frequentius quā expediat in ipsis causis procurant fieri, mercedes maximas exigentes, ita q in fine litis agitatæ plus nomine iudicialium, sumptuū præter aduocatorum, & procuratorum salaria erogasse inueniuntur, quàm sit summa rei, vel pecunię in petitione deductæ. vt tenet Lucas de Pēna. in lege mediterraneæ. C. de anno. & tribu. lib. 10. prima colū. versi. & nota. & dicit esse expressum in authen. de apella. §. illud. colla. 3. & ideò secundum eundem huiusmodi quidem causæ debent ex non scripto audiri, vt in authē. de mā da. principi. §. sit tibi. colla. 3. quod expone. i. verbo ten⁹. vt in authen. liceat matri & auię. §. quia vero. colla. 8. & fine actis. vt in authē. vt iudi. fine quoquo suffra. §. necessitate. colla. 2. Item gratis. vt in dicto. §. sit tibi. ne fortè litigatores, maximè pauperes, metu expensarum iura sua reliquāt indiscussa. vt in. l. illud. ff. de peti. hęredi. arg. in cap. baptizādis. prima quæst. 3. & c. placuit. & c. vnusquisq; 18. distin. absit autem, vt pro minimis rebus maximas actiones sustineant homines. vt in authen. de instru. cautio. colla. 6. Et ideo in iudiciis attenduntur labores, & expensæ, quę in iudiciis sustinentur, ac more iudiciorum. vt in lege. 3. ff. de compe. in glo. nam etiam verum sine molestia haberi nō potest. vt notatur in lege de minoribus. ff. de mino. potissimè hoc euenit, si extra locum originis euocētur secundū Lucam de Pēna. in dicta lege mediterraneæ. per text. in

uanos asientend todos los autos que passaren ordinaria mēte vno tras otro, sin entremeterotra cosa d fuera del processo en medio, so pena de cinco mil marauedis por ca-

da vez a cada escriuano para la nuestra camara, & todas las sentētias assi ciuiles como criminales que sean firmadas e del, o de sus officiales que las dieren, y del es-

d Asientен. d Probat idem tex. in. l. 9. tit. 19. Parti. 3. vbi tabellio nes ciuitatum, & locorum debent in registris apponere totum tenorē scripturarum, vel actorum.

authē. de defenso. ciuit. §. & iudica. colla. 3. ☞ Ta
8 men nota. † q in omni causa quantumcunque summaria, in qua non requiruntur plenæ probationes, & plena causæ cognitio, tamen semper requiritur, q plenè constet de mandato comparentis, & q plenè constet ipsum habere legitimam personam ad cōparendū. vt tenet Alex. in. l. iudices. C. de iudi. nu. 3. quod dicit esse semper mēti tenendum, allegādo Bar. & Saly. in. l. 2. in fine. C. d edicto diui Adri. tollen. & Bald. in. l. 4. §. ibidem. ff. ad exhibendum.

Summarium.

1 SVbscriptio iudicis, an requiratur in sentētia.
2 Testamentum est sententia.
3 Illiteratus etiā si nō sciat legere, nec scribere, pōt esse iudex. potestas & rector ciuitatis. nu. 7.
4 Sententia potest per tabellionem pronuntiari. numero. 6.
5 An delegatus potest esse illiteratus.
8 An iudex illiteratus potest assumere assessorem ex pensis partium.

e Firmadas. e Nota tex. q subscriptio iudicis in sententia requiri-
1 tur, † quod intellige, si iudex scit scribere, aliàs secus, per text. in. l. 3. de Toro. ibi. Y el testador si supiere. quia procedit argumentum de senten-
2 tia † ad testamentum: quia testamentum dicitur sententia. per. l. primā. ff. de testamen. & in. l. hac consultissima. C. qui testamē. facer. pos. vt tenet ad literam Alex. in consilio. 4. volu. 7. nu. 2. ☞ Et
3 facit, quia illiteratus, † etiam si non sciat legere, nec scribere, potest esse iudex, potestas, & rector ciuitatis. vt est tex. & ibi Bar. in. l. expertes. C. de decurio. lib. 10. & est glo. & ibi Bar. in. l. statutis. C. de senten. ex pericul. reci. Specula. in. tit. de iudice delega. §. excipitur. nu. 17. gl. in. l. 2. ff. quod

quisq; iuri.& glo.in.c. ad nostram. de consuetu. & in.c.qui vult.de pœniten.distin.6. ¶ Et imperitus literarum dicitur,qui nullas scit literas,vel scit modicum secundũ Bart.in authen. sed nouo iure. C.si cert.peta. Et sic videmus tota die, ꝙ est potestas terrarum miles illiteratus.secundũ Bar. in.d.l. statutis. ¶ Et per
4 notarium †,vel tabellionem potest pronũtiare,vt tenet Alex.in additio.ad Bart.ibi in.3.additione. ¶ Cùm iudex illiteratus põt habere peritiam per suos accessores,& pronuntiare de eorum consilio.vt Bart. in.l.1.§. postulare, ff.de postulando,in fine, & etiam sine assessoribus,si sit peritus negotiorum, põt esse iudex. vt in.l.certi iuris.C.de iudiciis.& ibi glo.Cy.Saly. & docto. ¶ Et similiter delegatus † põt esse illi
5 teratus.vt glo.in.d.l.certi iuris,secundũ Iohã.de Plat.in.d.l.expertes.licet glo.dicat,ꝙ iudex debet esse literatus,& sciat quid loqui habeat.vt in c.sciscitatus.de rescrip.&. 20. dist.in princip. in verbo,sciẽtia.& in authẽ.de iudiciis.§.1. colla.6. qđ intelligit Ias.in.d.l.certi iuris.nu.3. qñ đlegatio est facta à papa, vel ab Imperatore imperito iuris,& papa sciret eũ imperitũ,quia tunc valet &censetur secũ dispensare.secus aũt si delegatio fit imperitur per inferiorẽ. vt ibi per eum.& licet gl.in.d.l.exptes.opponat,& nõ soluat.tu secundũ Bar.dic,ꝙ cõtraria per eã allegata loquuntur,qñ in executiõe officij reqritur scientia literarũ,& sic vbi in officiis,inqbus reqritur maior peritia,ẽ necessaria,vel solue aliter,vt ꝑ Plat.ibi. ¶ Et ꝙ illiterat⁹ põt esse iudex,etiã delegatus,tenet Ang.in.l.quidã cõsulebãt.ff.de re iudica. in princip.& est text.sing.in.l.4.tit.22.Part.3. ibi. Pero si el juzgador no supiere bien leer, puede mãdar a otro q̃ lea el juyzio,el estãdo delãte.quę lex est sing.in materia ista.idẽ tenet Ias.in.d.l.certi iuris.C.de iudiciis.nu.3.vbi dicit,ꝙ ista est magis cois opinio, ꝙ faciãt scribi, & legi senĩam ꝑ
6 notariũ † & satis est ꝙ ipse dicat. Ita ego ꝓnuntio,idẽ cauetur in.d.l. Partitę.in tãtũ valet senĩa ꝙ licet in senĩa,vel ei⁹ prolatiõe contineãtur hęc verba,quæ senĩa fuit sentẽtialiter ꝓmulgata, nõ aũt dicat lecta,nec à iudice ꝓ tribunali sedẽte,valet.vt tenet Bar.in.d.l.sciendũ.ff.de verb.oblig. & in.d.l.statutis. & tenet Alex. in.d.l.sciendũ. in fine. Et ꝙ illiteratus † põt esse iudex, est vera
7 opinio,de quo latè remissiuè per additio. Abb. in.d.c.sciscitatus.de rescript.in additiõe,quæ est in nu.15.in parte,illiterat⁹,cùm ex defectu scien

criuano [f] ante quien passare,y se assiente en el mismo processo so la dicha pena al dicho juez, y los ꝓcessos

8tiæ sibi concedatur,vt possit † assumere assessorem expensis partium secundùm Abb. ibi. per tex.in.c.statutum.§. assessorem.de rescrip. in. 6. Paul.de Castro in.l.in cõsilium.ff.de offi. assesso.& tenet Montal. in.l.2.titul.secundo.foro legum.lib.secundo. in glo. Porque no lo entiẽde.de quo vide Bar.in. l.postulauerit. in fine. ff. ad legem Iulia. de adult. & Archiepis. Florenti. in tertia parte suæ summæ.titul.9.cap.secundo.§. 9. ¶ Sed ista communis opinio ego crederem non habere locum in correctoribus, & eius locotenentibus, qui sunt salariati, & habent salarium ex ciuitate, quia debẽt esse experti,& literati, maximè eius locumtenentes, vt cauetur suprà.in capitul.4.& quæ ibi dixi.& quia licet correctores eligantur illiterati,vt sæpe videmus,debent secum habere assessores literatos in iure,& sic locumtenentes, quorum consilio regantur secundùm Bald. & Salyc.& Ias.in dicta lege certi iuris.& in dicto.c. quarto. suprà eod.& ibi dixi,quæ scientia requiratur in istis officiis.

Summarium.

1 TAbellio debet se subscribere in sententiæ prolatione.

2 Ipsemet notarius,qui scribit in causa, debet esse præsens in pronuntiatione sententiæ, & scribere vsque in finem causæ.

3 Iudex potest scribere & legere suam sententiam coram notario.

4 In causis, in quibus potest iudex proferre sententiam ex non scripto, in istis non requiritur presentia tabellionis.

5 Notarius nomen suum debet ponere in instrumento,aliàs,vitiatur.

[f] Y del escriuano. [f] Non intelligas, ꝙ tabellio debet se subscribere in sentẽtia, qa tabellio eam non pronuntiat,sed tantummodo in pronuntia-
1 tione sententię † debet se subscribere, dicendo: Et ego talis notarius,talis authoritate prolationi huiusmodi sententiæ interfui. vt Speculator in titul. de sententia. §. vt autem.versic.notarius autem.numer.21.& in titul. de instrumento editionẽ.§.secundo quæ incipit.breuiter.versic.sed
2 in sententia.nu.12. ¶ Et quia notarius,qui † scripsit in causa, debet ipsemet esse præsens in pronuntiatione

nuntiatione sententiæ. vt in.l. præcipimus. C. d̄ appellatio. & notarius, qui incepit scribere in causa ab initio debet scribere vsq; in finem, & sic debet scribere sententiam, & coram debet ꝓnuntiari. Bar. & Bal. in.l. cùm sententiam. C. de sententi. & inter locu. omn. iudi. numero tertio. per dicta. leg. præcepimus. & per. l. prima. &. . C. de sportulis. & in. l. vbi. C. d̄ iudiciis. & Bar. ibi. Sed circa hoc stand̄ est consuetudini, cuiu scunq; fori secund̄m Bart. Angl. & docto. in. d. l. cū sententiam. circa q vi. quę dixi in. c. 25. supra eod. in gl. c Remitan. ☞ Et vi. Bal. in additio. ad Specul. in tit. de instrumento. editione. versi. notarius. notarius rogatus scribere sententiam, nō intelligitur testificari, nisi de prolatione sentētiæ.

3 ☞ Et quoq; potest iudex † scribere, & legere suā sententiam, si legit eam coram notario, vt det fidem d̄ publicatione, secūd̄ Bal. vbi supra. versi. quæro nunquid. ☞ Sed fallit in casibus in quib⁹

4 pōt † iudex ꝓferre sentētiā ex nō scripto, quia in istis non requiritur presentia officialis, & sic tabellionis. secūd̄ Angl. ī. d. l. cū sentētiā. ☞ No

5 tarius verò nomen † suum debet ponere, se subscribendo, etiā in instrumento manu sua confecto. vt Bar. in. l. Diuus. ff. de testame. mili. & Paulus de Castro in. l. cùm antiquitas. C. de testam. & d̄ forma subscriptionis vi. Specula. vbi supra. & est tex. in. l. 55. tit. 18. Parti. 3. aliàs, si nomē suū omittat, vitiatur instrumentū, nisi nomen possit colligi ex sequentibus, vel præcedentibus. secūd̄m Paul. de Castro. consilio. 2.

Summarium.

1 TAbelliones, debēt esse diligētes in costudiē disregistris & ꝓtocolis, ꝓcesib⁹, & actis qui corā eis facti sunt, sub pœna amissionis officij, & partis interesse.

2 Notari⁹ tenetur tenere libros ī loco, vbi exercet artē notariæ, & si ad aliū locū remotum transfert, est in dolo, nisi ex iusta causa faciat.

3 Penes notarium debēt esse acta iudicij, & scripturę, etiā si iudex dicat, q̄ vult acta penes se remanere. nu. 5.

4 Notarij episcoporū, vel comitum, & alij notarij an finito officio cogātur dimittere actu ī came- dbeāt dari succesforib⁹ in officio.

5 Tabellio, qui de mādato iudicis dat processum actu, seu scripturas originaliter, excusatur, & quoq; excusatur si ipsemet iudex ipsamet actu accipiat.

g Sean guardados. 5 Idētenet tex. in. l. 5. & l. 8. & l. 9. tit. 19. Parti. 3. & tex. in. c. quoniam contra. de proba. & ibi Abb. nu. 4. & ibi Bal. nu. 22. & l. 2. tit. 8. for. ll. lib. 1. & in. c. 5. in pragmaticis tabellio

1 num regni, vbi cauetur, q̄ tabelliones † diligen-

dar cuenta dellos, como dicho es. Y enlas dichas senten

tes debent esse in custodiendis regi stris, ꝓtocolis, ꝓcessibus & actis, qui coram eis factafuerint sub pœna amissionis officij, & partis interesse. ☞ Et hac de causa dicit Angel. in. l. prætor ait. §. sed etiam,

2 ff. de edendo. in fine, q̄ notarius † tenetur libros tenere in loco, vbi exercet artē notariæ, & si ad aliū locū remotum trāsfert, est in dolo præsumptio, q̄ dicit verū, nisi esset iusta causa, putà, bellum ciuile, propter q̄ verisimiliter debet timere perditionē ipsorum, vt ipse dicit vidisse in Perusio, tempore cuiusdam furoris, siue rumoris, tunc enim non est imputandum dolo, vel culpæ, imò prudentiæ, & sagacitati, & potest etiam eos deferre in villam, & in suis successibus, & per consequens non posset ex hoc solo redargui, si contingeret q̄ perderentur, q̄ sequitur Alex. ibi. nu. 6. ☞ In tantum acta iudicij, & scripturæ debent stari penes notarium, q̄ si iu-

3 dex † dicat, q̄ vult acta remanere penes eum, & notarius contradicat, imò dicit q̄ penes se, præferendū est scriptor: quia si de sua scriptura dubitaretur, posset sibi periculum eminere: vnde sua interest, vt penes eum remaneant. tenet Abb. in. c. quoniā cōtra. de probatio. col. 3. nu. 4 ☞ Vbi quoq; dicit, referēdo Iohā. and. q̄ d̄ facto

4 in aliqb⁹ ciuitatib⁹ seruatur, q̄ si notarij † sint officiales episcoporū, comitū, vel rectorū, q̄ ciuitatib⁹ præsunt, cogūtur finito officio ipsorū dimittere, acta in camara officij q̄d̄ gesserūt. Et ꝓ tali more dicit, q̄ facit tex. in. c. ad audiētiā, d̄ præscrip. Dicit tamē, q̄ equū esset talia acta duplicari vt penes vtroſq; remaneāt, q̄d̄ Abb. placet, & cō sulit ita fieri. Sed circa hoc tu vide singula. pragmaticam in libro pragmaticarum. . 37. vbi ponitur forma de hoc, & si debent dari succesſo ribus in officiis, vel in archiuo deputari, seu reponi. & vi. tex. in. l. 55. tit. 18. Parti. 3. & melius in pragmatica. 67. in pragmaticis factis ꝓ nr̄m Carolū in villa de Madrid. anno. 1534. vbi cauetur, q̄ qū tabelliones vēdūt, vel renūtiāt officia sua, scripturę, & regiſtra, dari debēt succesſoribus in officio, & trāseūt cū renūtiatione, vel vendi

5 tione. ☞ Tamē si de mādato iudicis † processus, acta & scripturas originaliter dat, excusatur, vel

si ipse iudex ipsamet acta, vel scripturas accipiat. tex. est in. c. 21. in capitulis iudiciũ syndicat. ibi. El juez de residencia apremie al escriuano de la causa, que trayga el processo original. &c.

h Las leyes. [h] Idem tamẽ tex. in cap. 19. supra eodem in fine. vbi vt quę ibi dixi in glo. Guardaran lo cõtenido en ellas.

Las leyes. [h] Idem tamẽ tex. in cap. 19. supra eodem in fine. vbi vt quę ibi dixi in glo. Guardaran lo cõtenido en ellas. cias que dierẽ, guardaren las leyes [n] del reyno y con ellas no dispẽsen [i] sin nuestra licẽcia y mãdado, [k] especial, saluo como, y quãdo de derecho se ꝓmite [1] y todos los autos de justicia q̃ hizieren,

Summarium.

1 DIspẽsatio est relaxatio iuris rigoris per eũ, ad quem spectat canonicè facta.
2 Dispensans punitur eadem pœna.

i Nodispensen. [i] Quia dispensatio est relaxatio † rigoris iuris per eum, ad quem spectat canonicè facta. vt est tex. in. c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. tenet Specula. in tit. de dispensa. §. primo in principio. & Bal. ibi in additio. vbi quoq; tenet, ꝙ dispensatio hominis propriè loquendo, est in libero superioris arbitrio, & si dispensat, causa suadẽte, est gratia gratis facta, vt ibi. ☞ Et si iudex
2 dispẽsat, punitur eadem pœnã †. vt in. l. 3. C. ne sacrum bapt. reit. & in. l. si quis. C. de sepulchr. viola. l. vna. C. de priua. carcer. & ĩ. c. vt clerico. mores. de vita & honesta. cleri. & in. l. 9. ti. De los robos. lib. 8. in ordina. regali. Montal. in. l. 2. tit. 2 for. ll. lib. 2. in glo. quę incipit. Pierda lo que oviere, & idem Montal. in. l. 8. tit. 7. lib. 1. for. ll. in glo. prima.

Summarium.

1 DIspẽsare potest in omnibus rex, & pœna remittere.
2 Omnis pœna licet sit scripta in iure, in principe est arbitraria.
3 Postquã rex concesit dispensationem, an potest eam reuocare.

k Mandado. [k] Quia ipse assumptus est in plenitudinem potestatis, nec legibus est afflictus. 2. q. 2. c. de cętero. & ç. ad honorem. de autho. vsu patrij. l. princeps. ff.
1 de legi. & dispẽsare † potest in omnibus, & pœnam remittere. vt in. l. prima. tit. 32. Parti. 7. in fine. & in. l. 2. vide. l. 1. tit. 11. lib. primo in ordina. regali. ☞ Et quia omnis † pœna licet sit scripta, & statuta in iure, in principe est arbitraria ꝙ arbitrium sumit ex motu cę lesti. tenet Bald. in l. fi. ff. de senato. & in. l. virtus legis. ff. de legi. & in. l. cunctos populos. C. de summa Tri. & fide catholi. in princip. & tenet Paris de Pute. in tracta. syndicat⁹. in parte, quid si per statutum, folio. 198. in libro portat. nu. 4. ☞ Sed an
3 postquã rex concesit † dispensationem, post eã reuocare. vbi Bal. in. d. l. fin. ff. de senato. ☞ Et cũ materia dispensationis papæ legatorum, episcoporum, & aliorum vide singulariter per Specul. in tit. de dispensatio.

Summarium.

1 DIspensatio inquibus casibus permittitur.
2 Iudex non potest dispẽsare, quãdo ꝓcedit ad instantiam partis.

1 El derecho permite. [1] Vt gl. ĩ. l. qd ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infami.
1 in verbo, oneraſſet. vbi ponitur, † quando liceat iudici dispensare. ☞ Et vltra ibi dicta dispensatio permittitur, vbi multorum strages iacent, & de scandalo timetur. vt in. c. constitueretur. 50. dist. in. ☞ Item dispensatur ratione temporis, vel personæ, vel pietatis, seu necessitatis, vel vtilitatis, vel euentus rei, vt probatur in. c. requiritis. §. nisi rigor. prima. q. 7. & Specula. in. d. tit. de dispẽsa. §. genera autẽ. ☞ Alios quãplures casus, in quibus iudex potest dispensare pœnam, & rigorem iuris mittigare, posui in. c. primo. supra eod. in gl. Derechamente. versi. ratio minuendi. cum sequentibus, vbi singulariter de ista materia. ☞ Vnũ tamen nota in hac materia, ꝙ licet sit verum, ꝙ pœna statutaria est imp[illegible] nisi mutetur, & iudex dispenset, tamen istã dispẽ-
2 tionẽ † potest iudex facere, quando procedit ex officio

officio. Secus si procedit ad instantiam partis. tenet Cardi. in Cle. 1. de testamen. 3. colũ. q. 12. nu. 9. qđ nota. & vi. quę dixi in. d. c. primo. in. d. gl. Derechamente. nu. 24.

Summarium.

1 ACta tã in ordinario iudicio, quã in extra ordinario, sũt scribẽda, nisi sit causa modica.
2 Quando dicatur causa leuis, vt in ea possit procedi sine scriptura.
3 An in causis breuibus potest iudex fingi officio notarij.

m En escripto. m Similis tex. in. c. quoniã cõtra de ꝓbatio. &
1 Abb. ibi. nu. 3. vbi tenet, ꝙ acta † tàm in ordinario iudicio, quàm extra ordinario sunt scribẽda. quod dicit intelligendum, nisi sit causa modica, tunc enim nulla scriptura requiritur, nec respectu sententiæ, nec respectu processus, sed creditur simplici informationi iudicis. vt dicit esse tex. notabil. in authen. nisi breuiores. C. de senten. ex pericul. recitan. & ibi per Bar. qui hoc tenet expresse, & clariùs facit tex. in authen. vt iudices sine quoquo suffragio. colla. 2. nam & si in istis modicis creditur relationi nuntij. l. ea quidem. C. de accusa. & in. c. cùm parati. de appella. fortius creditur simplici assertio ni iudicis. facit ad prædicta tex. in. c. si quis cum clerico. 11. q. prima. vbi optimus tex. iuncta glo. & qđ notatur in glo. in. c. primo. de libell. oblatione.
Ⅴ Qđ est verum non solùm in ciuilibus, verum etiam in criminalibus leuibus, quia in istis non requiritur scriptura secundùm Abb. vbi suprà per tex. in. leg. leuia. ff. de accusa. & quod ibi notatur. & in. d. authen. nisi breuiores. & quod ibi tenet Bar. dicendo, ꝙ vbi datur potestas arbitro seu iudici, vt procedat sine scriptis, videtur partes voluisse, vt ipsius simplici informationi, & relationi credatur, quod dicit esse bene notandũ. de quo per Feli. ibi. prima col. in. d. c. quoniã
2 cõtra. Ⅴ Sed quę est causa, quę dicatur leuis †, ad hoc, vt possit ꝓcedi in ea sine scriptura? Dic ꝙ relinquitur arbitrio iudicis respectu qualitatis personarum, & causa, secũdùm Abb. vbi suprà per tex. in. d. authen. nisi breuiores. & glo. in. c. fi. de re iudi. in. 6. Sed Lanfran. de Oria. in repet. Cle. sępe. de verbo. signi. in verbo, de plano. nu. 9. dicit, ꝙ causa leuis dicitur ratione modicè rei, vel ratione personę. vt quia persona est domestica, putà, filius furatur patri. vt Bar. in. d. l. leuia, đ quo per Bar. & docto. in. l. admonẽdi. ff. de iure iuran. & quę in gl. sequenti dicam. Ⅴ Sed hodie de iure regio nouissimo causa leuis dicitur đ sũma. 400. marabetinorũ, seu dipõdiorũ, qa nea solũmodo đbet scribi sẽtẽcia cõdẽnatoria, vel absolutoria, vt in pragmatica. 60. facta in curiis de Madrid per nr̃m regẽ Carolũ. anno. 1534. Ⅴ Sed dictũ Bart. in. d. authẽ. nisi breuiores. limitatur ĩ actis ordinariis. Secus in đcisiuis: qa hoc esset valde periculosum, quoniã ex eis pendet decisio iustitiæ, secũdũ Anto. đ Butrio. in. c. quinta ualis. đ iur. iurã. col. 26. & Abb. vbi suprà. Ⅴ Ad

y mãdaren hazer seã ẽ escripto, m por que en todo se halle razon dello, y aũ que en algunos

de quoq; ꝙ in istis causis breuibus põt iudex
3 † fũgi etiã officio notarij in đfectũ tabellionis, vt tenet Feli. in. d. c. quoniã cõtra. de ꝓbatio. in principio. Qđ dicit esse notãdum ꝓ potestatib⁹ terrarũ, & castrorũ. & idẽ tenet Abb. in. c. ex literis. de ꝓbatio. nu. 11. & hoc licet iudex nõ sit notarius, qa si est notarius, regulariter nõ potest esse iudex & tabellio, & fungi duplici officio. Sed fallit in casibus, đ quibus ꝓ Bar. & pulchrè per Bal. in. l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosanct. ecclesiis. videlicet, in actib⁹ volũtarię iurisdictionis. vnde si iudex insinuationũ est notarius, põt ex partiũ cõsensu cõficere instrumẽta insinuationis. Idẽ in causis modicis. Idẽ si facit aliquas literas testimoniales ratione officij sui, non in forma iudicij. Idem in potestate castrorũ & villarũ nõ habentiũ magnas causas, quæ sunt notãda secũdũ eũ. Itẽ fallit, nisi cõsuetudo, vel statutũ loci vellet, ꝙ staretur tali scripturæ. Secundũ Bar. in. l. 2. ff. de stipula. seruo. de quo ꝓ Feli. ĩ. d. c. quoniã cõtra. fi. col. & vide tu, quę dixi suprà in. c. 1. in gl. officio. nu. 1. allegãdo Bar. & Plat. in l. cõperimus. C. đ proxi. sacr. lib. 12. Et vide Plat. in l. nulli scriuiario. C. đ numera. actua. lib. 12. nu. 2. vbi tenet, ꝙ licet iudex sit notari⁹ antea quam fuerit iudex, nõ tñ scribet acta, quæ fiũt corã se. Et licet in hoc remaneat, ꝙ si est ordinari⁹, & occupat⁹ multitudine causar ũ, tũc nõ potest. Sec⁹ si nõ est occupat⁹, vt sũt magistrat⁹ municipales, vel delegatus ad vnã causam, tũc possit, sed đ iure canonico. Secus, quia requiritur, ꝙ ibi sit iudex, & notarius, qui scribat acta, aut duo testes loco notarij. vt in. d. c. quoniam contra. de probatio. tamen remittit se ad Bar. in. d. l. 2. ff. de stipula. seruo.

Summarium.

1 CAsus, inquibus proceditur summariè, & de plano, & sine figura iudicij.

Casos

n Casos. n Sed qui sunt isti casus, in quib⁹ p ceditur sūmariè †, & de plano, ac 1 sine figura iudicij. glo. in. l. in hac actione. §. sciẽdum. ff. ad exhibendum. ponit vndecim casus, quos per te vide. ▽ Et tu adde sequentes, & est duodecimum in causa decimalis. ▽ 13. in causa matrimoniali. ▽ 14. ī causa vsurarum. ▽ 15. in causa beneficialis. vt in Cle. dispendiosam. de iudiciis. ▽ 16. in causa monachatus. vt glo. in. 1. Cle. dispendiosam. de iudi. in verbo, matrimonio. ▽ 18. in causa clericatus. vt glo. in. c. si iudex laicus. de sentent. exco. in. 6. ▽ 19. in causa dotis. vt in. l. prima. ff. solut. matri. ▽ 20. casus. in causa hæresis. vt in. c. fi. de hæreti. in. 6. ▽ Est. 21. in causa electionis. vt in. c. vt in dignitatibus. §. si verò. de election. in. 6. ▽ 22. casus. in crimine læse maiestatis. tex. est in extrauaganti. ad reprimendum. vbi Bart. mirabilia dicit. ▽ Est. 23. casus. in crimine submersænauis. tex. in. l. de submersis. C. de naufra. lib 11. ▽ 24. in bonorum tribuentibus ius in possessione, non in proprietate. l. prima. §. dies. ff. si quis or do in posse. obserue. ▽ 25. casus. in causa possessionis. vt in. l. momentanee. C. vnde vi. & in. l. prima. C. quorum legat. ▽ Est. 26. in causa miserabilium personarum. vt notatur in. l. prima. C. quando impera. inter pup. & vidu. & notatur in. c. significasti. de offi. delegat. ▽ 27. casus. quãdo agitur inter libertum & patronum. tex. in. l. nec quicquã. §. de plano. ff. de offi. procõsul. & lega. ▽ 28. casus. in causis ciuilibus leuibus. vt in d. authen. nisi breuiores. C. de sent. ex pericul. reci. & quę dicentur leuia. vi. gloss. in glo. præcedenti. ▽ Et qđ dicatur delictum leue, dic delictũ esse leue, quando ad essentiam delicti non requiritur dolus. vt tenet Lanfran. de Oria. in repeti. Cle. sæpe. de verbo. signifi. in verbo, de plano. đ quo vi. Bart. in. l. non solùm. §. si mãdato. ff. de iuriis. ▽ 30. casus. est in crimine Abigeatus. vt in l. vnica. C. de Abigeis. ▽ Est. 31. casus. in causa cõmentariensis. tex. in. l. sed si vnus. §. fi. ff. de quæstio. ▽ Est. 32. casus & finalis, in quo proceditur summariè, in causa adulterij, quãdo maritus per se accusat. vt in. l. miles. §. sexaginta. ff. de adulte. Quos casus nota, quia ita recopilaui à doctore de Tapia, dum ille esset licentiatus in iure canonico, licet postea fuit doctor in vtroq; iure ī vniuersitate Salmãticensi, dum legeret Cle. sæpe. de verbo. signifi. ▽ Quibus adde, q̃ stipulatio legatorum, & damni infecti sunt causæ summariè. vt

n casos pcedã sũmariamente, no dexẽ

tenet Bart. in. l. sed hæc. §. non solũ. ff. de procura. ▽ Item omnis causa executionis est summaria, cùm non habeant instantiam. vt Bart. in. l. litibus. C. de agricoli. & censi. libro vndecimo. Bald. in. l. vnica. ff. si quis iusdicen. non obtẽpe.

por esso de recebir las excepciones o le

& tenet. l. 5. tit. 8. lib. 3. in ordina. rega. & l. 64. de Toro. Bar. in. l. missi C. de exacto. tribu. lib. decimo. & Alexan. in cõsilio. 50. in. 2. volumine. num. 8. vbi ait, q̃ in executiuis sũmariè proceditur. & tenet Lanfran. de Oria. in. d. Cle. sæpe. de verbo. signifi. in parte aggreditur. nu. 16. vbi quoq; dicit, q̃ in causa executionis non potest opponi exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem. vt ibi per eum. ▽ Et præter istas causas omnis causa regulariter est ordinaria, & requerit plenam causę cognitionem. vt est gloss. in. l. 3. quę incipit. in hac actione. §. sciendum. ff. ad exhiben. quę est notabilis & magistra. Illa erit ergo summaria causa, quando hoc lex exprimit, q̃ procedat summariè, & breuiter, vel quando princeps per suum rescriptum iubet. vt tenet Lanfran. de Oria. vbi suprà. num. 19.

Summarium.

1 EXceptiones in causis summariis admittuntur, & defensiones.

2 Excommunicato & hæretico exceptiones nõ non denegantur.

o Las excepciones

o Similis tex. in Cle. sępe. đ

1 verbo †. signifi. §. nõ sic. & ibi glo. & Bar. singulariter in lectura. extrauaganti ad reprimendũ, in parte, & figura. Et intellige de exceptionibus nõ frustratoriis. Secus đ frustratoriis, qa in istis causis summariis non permittuntur secundùm Cardi. in. d. Cle. sæpe. versi. nõ sic tamẽ. vbi quoq; tenet, q̃ admittuntur & defensiones legitimę. vt glo. ibi. in verbo, legitimæ, & tenet tex. hic. Et facit pro hoc Cle. pastoralis. §. cęterum. de re

2 iudi. vbi de hoc. ▽ Et quia excommunicato †, & hæretico exceptiones non denegantur. vt in. c. cùm inter. de exceptio. & in. c. filij. de hæreti. in. 6. quia verbum, defensiones, positum in. d. Cle. sępe ponitur, p exceptionib⁹. arg. in. c. qualiter, & qñ. de accusa. §. debet, secũdũ Cardi. vbi suprà.

Summarium

Summarium.

1 PRobationes necessariæ, in causis summariis admittuntur.

Prouan-
p ças p neces
sarias. Simi-
lis tex.
C. in. d. Cle. sæpe.
de ver bo. signifi.
versi. non sic. iun-
cta glo. ibi in ver
bo, necessariæ. s.
actori, vel reo. &
iste tex. in quantũ
dicit necessarie.
Et dicit Zenzeli.
q aliæ probatio-
nes non sunt ad
mittendæ quæ nõ
releuarẽt probãtẽ
l. ad probationem
C. de probatio. sed secundũ Cardi. ibi. non est
hoc speciale in his. nam idem est in ordinariis.
vt in. c. cùm contingat. de offi. delega. ad finem.
vbi glo. de hoc notabil.

gitimas, y prouan-
ças p necessarias.

Prætorũ caput. 37.

OTrosi, q̃
enlos ꝓces
sos criminales, y en
los ciuiles arduos, y
de importancia, siẽ
pre tomẽ, y exami
nen por si a los testi-
gos ante el escriua-

Prætorum caput. 36. finis.

Sequitur caput. 37.

Summarium.

1 TEstiũ receptio in criminalibus, non põt cõ
mitti, sed iudices debent eos examinare,
etiam si consuetudo sit in contrarium.
2 Si testis examinandus nõ põt venire ad iudicẽ,
vel iudex non potest accedere ad domum i-
psius, quia est persona multum honorata, po
test committi receptio testiũ in criminalibus.
3 Testium receptio non potest committi in crimi
nalibus, etiam si testes sint egregiæ personæ,
debẽt venire coram iudice: quia in causa cri-
minali non habent locum lex. ad personas
egregias. ff. de iure iuran. Et idem dic in cau
sa matrimoniali. nu. 4.
4 Honor iudicis est præferendus.
5 Receptio testium in criminalibus potest cõmit
ti, quando agitur de crimine per viam exce-
ptionis, & in causa hæresis.
6 Papa, vel rex potest cõmittere receptionem te-
stium in criminalibus.
7 Receptio testium in criminalibus si sunt foren
ses, & sic extra prouintiam, potest eorũ exa-
minatio cõmitti. Et etiam propter multitudi
nem negotiorum, cõmitti potest.
8 Receptio testium in criminalibus de voluntate
partium potest cõmitti.
9 In causa criminali minimę importantiæ potest
receptio testium cõmmitti.
10 In causa criminali ciuiliter intẽtata potest cõmit
ti receptio testium.
11 Ad innocentiam accusati probandam receptio
testium potest cõmitti.
12 Pro informatione habẽda, testium receptio po
test cõmitti, & quoq; quando agitur contra
rapientem ex naufragio.
13 An in causis ciuilibus potest cõmitti receptio
testium, & an si per famulos tabellionum di-
cta testium possunt scribi.
14 Testis non potest deponere dictum suũ in scri
ptis, sed viua voce.
15 Quando testes non sunt de iurisdictione etiã in
causa ciuili ardua potest cõmitti testium rece
ptio.
16 Receptio testium potest committi, quando oc-
currit casus, in quo per iudicem non possunt
examinari. Tamen iste, cui cõmittitur nõ po
test alteri delegare.
17 An iudex causæ potest compelli cõmittere exa
minationem testium extra territorium.
18 Receptio iuramenti, an per iudicem potest
committi.
19 An tabellioni credatur de cõmissione sibi fa-
cta.
20 Si testis fuit examinatus à solo notario, & di-
cit se dixisse aliter, quam notarius scripsit,
cui magis sit credendum.

a POr si a Similis tex. ĩ authẽ. apud
eloquẽtissimum. C. de fi-
de instrumentorum. vbi in criminali-
1 bꝰ † nõ põt cõmitti receptio testiũ. sed iudices đ
bẽt eos examinare. Secꝰ est in ciuilibꝰ. vt in. l. iu
dices. eiusdẽ tit. & ibi Bar. Ange. Bal. & doct. &
est similis tex. ĩ pragma. 149. ĩ pragmatis đ Valla
dolid. anno. 1537. vbi augetur pœna. & Ange. in
§. quoniã. in authen. de testib. colla. 7. dicit, q in
causa criminali nõ debet fieri cõmissio testiũ re
cipiẽdorũ, etiã si testes sint extra ꝓuinciã, & ideò
vocandi

vocandi erunt ad iudicem causæ. & hoc sentit glo.in.c.constitutus de fideiusso. in verbo,trãsmitẽtes.secundũ Barb.ibi.4.col.& glo.in.c.testes.3.q.9.& ita Angl.in.d.§.quoniam. dicit se vidisse de facto condemnari quemdam recepto rẽ in ciuitate Perusij,quia in criminalibus cõmissit examinationẽ testium,&ex illis tulit sententiam. Et q̃ in criminalibus examinatio testium nõ cõmittatur.tenet glo.in Cle.1.de offi.delega.in verbo ciuili.& est tex.cum glo.in.c.2.in verbo prohibente. de iudicis. in.6.tex.in.l.3.§.diuus.ff.de testi.ibi,nam ipsos interrogare soleo. quam.l.ad hoc notat Bald.in.c.si quis testium. de testi.in principio.& idem tenet glo.in.c.1. de testibus cogen. & in.d.c.cõstitutus.& glo. in. c.at si Clerici. de iudi.& in.d.c.si quis testium. ☞ Q̃d ampliatur,etiam si consuetudo esset in cõtrarium, non valet.vt sentit glo.in.c.testes.3.q.9.in gloss.2.& latissimè per Hippolyt.de Marsi.in.l.de minore.§.plurium quoq;. nu.9. ff. de quæstio.cum sequentibus. ☞ Sed iste tex. fallit & similes,nisi persona †examinanda nõ possit venire ad iudicem,& iudex non possit accedere ad domum ipsius, quia est persona multùm honorata.vt probat tex.in.d.c.2.de iudi.in. 6.versi.aut si talis.& ibi gl.& in expresso. Abb. in.d.c.si quis testium.nu.primo.dicendo, q̃ licet regulariter sit verum,& cõmunis opi. q̃ in causa criminali articulum receptionis testium non est delegabilis, tamen si est talis iudex,quẽ non decet ire ad domum testium, & testes ita grauantur,vt nõ possint accedere ad præsentiam iudicis,poterit iudex mittere ad eos, licet causa sit criminalis.per tex.cum glo.in.c.mulieres. de iudi.lib.6. ☞ In tantum est verum,q̃ talis receptio non potest cõmitti,q̃etiam †si testes sint egregiæ personę,debent venire coram iudice, & in causa criminali non habet locum.l.ad personas egregias.ff.de iure iuran.vt glo.in.d.c.pẽ. de testi.cogen.&in.d.c.mulieres.de iudi.lib.6. q̃od extendit Barb.in.d.c.constitutus.4.colũ. siue sit principalis persona,quia reatus omnem adimit honorem.l.2.C.vbi senato.vel clarissi.siue illa persona sit necessaria tanquã testis, quia cùm agatur de maiori præiudicio, debet iudex videre,quo timore testis loquatur.l.de minore. §.tormenta.ff.de quæstio. Et ita tenet Domi. referendo Archidiaco.ita tenere in.c. præsentiũ. de testi.in.6.& facit.d.l.iudices. ☞ Ratio potest esse,licet nõ dicat quia concurrente reuerentia harum personarum egregiarum,& honoreiudicis,qualiter cogeretur ire ad domum eorũ, cũ non possit delegare,videretur † præferendus honor iudicis,vt in.c.vt d̃ bitus.de appella. & sic,q̃ egregię p sonę veniant coram iudice in criminalibus ad deponendum. Si vero loquimur de personis priuilegiatis,vt non veniant ad iudicium causa testimonij, non ratione existentiæ,sed ratione impotẽtiæ,vt sunt infirmi, pauperes, vel ratione indecentiæ, seu inhonestatis euitandæ, vt sunt mulieres istę.tex.& iura similia.& dicta doctorum non habent locum.sed tex.in.d.c.mulieres.de iudi.in.6. Et ratio est:quia licet simus in causa criminali, tamen cessat ratio impotentiæ veniendi,prout ad literã tenet Bellenzi.in additio.ad Abb.in.d.c.si quis testium.quę mihi vera vidẽtur. Et idẽ dic in causa matrimoniali,in qua debent per iudicem examinari testes,& nõ cõmittere examinationem,est communis opinio. vt Abb.in.d.c.si quis testium.de testibus. ☞ Secundò fallit iste tex.& iura similia,nisi ageretur de †crimine per viam exceptionis,secundũ Petrum de Anchara.in.c.2.§.testes.de testi.in.6. & facit tex.in.c.dilectus.de ordi.cognitio. ☞ Fallit tertiò,in causa hæresis.vt in. c.officium.§. verum.de hæreti.in.6. ☞ Fallit quartò †in papa,vel rege,secundùm Specul.in tit.de teste. §. ius tractandum.in primo versi.Item in criminali. & hoc est clarum per.c.proposuit.de concessi.præben. ☞ Fallit.5.nisi testes essent extra prouintiã †& sic essent forenses, quia eorum examinatio cõmittitur.secundùm Bal.in.d.authen.apud elo quẽtissimum.& Iohã.de Anna.in.c. tacitum.2. colũ.de colluso.detegen. & Iohan.Andr.in.c. Romana.§. contrahentes.de foro. competen.in. 6.tenet etiam Bal.in.d.c.si quis testium.in principio.& hoc ne pereat facultas probandi,& vt parcatur expensis.iuxta.l.& si quis ex signatoribus

no, y cada testigo por si sin lo cometer al escriuano, ni a otro, so pena que el juez que ansi no lo hiziere, por la primera vez incurra en pena de cinco mil marauedis, y el escriuano de dos mil: y por la segunda doblado, y por la tercera, que sean priuados delos dichos officios que tuuieren.

bus.versi.sæpe cum magna.ff. quemadmo. testa.aperia.præsertim,quia vultus qualitas,& testium vacillatio possunt trãscribi ab examinatore.vt in.c.quoniam contra.de probatio. Innoc. ibi.versi.quintò quæro.prout tenet Felin.in.c. cùm causam.de testi.pẽ.colũ,Et illa opinio placet sibi.licet Abb.ibi,& in.d.c.constitutus. & Cy.& Saly.in.d.authen. apud eloquentissimũ. & tex.in.l.27.tit.16.Parti.3.teneant contrarium. & Lãfrã.d Oria.in.d.c.quoniã cõtra.in parte.testiũ dpositiones.q.12.nu.19.qa rationes in cõtrariũ adductę p eos,tollũtur p practicã ĩ cõtrariũ, prout docet Bal.in.d.c.si quis testiũ.videlicet,q scribatur iudici illi⁹ loci,vt ex sua iurisdictione eos recipiat,nec tũc dicitur officiũ committi,sed exigi.iuxta.l.cũ vnus.§.his qui.ff.d bonis autho. iudi.possiden. ℣ Et facit,qa ea,quę sunt meri imperij cõmittũtur,ppter absentiã.l.1.§.1. ff.d offi. eius cui manda.est iuris. Igitur si isti testes absũt à iudice,cùm sint in alieno territorio,iudex à talibus patet cõmissionem fieri posse, quia necessitas facit,pbabile,qd aliàs nõ esset. Et ita dicit Bal,seruare cõsuetudine.in.d.authen.apud eloquẽtissimũ.& ibi Saly.dicendo,q debet cõmitti iurisdictionẽ habẽti,qa iste nõ possĕt eos facere citati,qui in eos non habet iurisdictionẽ, qa in alieno rerritorio sunt.Et p ista opinione est tex.in.l.10.& tex.ĩ.l.15.tit.8.lib.2.for.ll.licet Mõtal.ibi aliter dicat,qa secũdũ Barb.ĩ.d.c.cõstitus, 4.colũ.possũt recipi testes p istã cõmissariã in causa criminali,qa ille,cui cõmittitur,est minister cõmittẽtis.& eũ representat,& est organũ eius,& sic vtitur.licet tex.in.l.27.tit.16.Parti.3. cõtrariũ dicat indistinctè,q in criminalibus iudex,qui cognoscit de delicto,debet testes recipere,tamẽ nõ annullat pbationes factas p commissariã.Et p opinione Bal.& Saly.& Barb.est tex.in.c.5.infra.in capitulis iudicum syndicat⁹, ibi,Trabaje por embiar a ellos.Itẽ fallit iste tex. ppter multitudinẽ occupationum,& multitudinem causarũ.vt in.l.1.§.huius rei.ff.de offici. eiuscui mãd.est iuris.prout tenet Lãfrã.d Oria. in.d.c.qm cõtra.ĩ parte,testiũ depositiones.q.12. in fine.nu.19.& Saly.in.d.authẽ.apud eloquentissimũ.in principio.quæ causa semp præsumitur,vt ibi per eũ,& tenet Alexã.in.l.hac cõsultissima.§.fi.C.de testamẽtis.nu.4.vbi tenet , q in dubio præsumitur facta,ppter multitudinem negotiorũ. ℣ Itẽ fallit & septimò de voluntate
8 partiũ†,qa põt in criminali cõmitti receptio testiũ.vt Bar.in.d.authẽ.apud eloquẽtissimũ . & seqtur Paul.d Cast.& Angl.in.l.iudices. eiusd. tit.qd extẽdit,q põt cõmitti d volũtate partium etiã iurisdictionẽ nõ habẽti:qa d volũtate partiũ examinãtur testes p arbitrũ,& valẽt eorũ dicta ppetuò.vt ĩ.l.fi.C.d testib. ℣ Quinimo d partiũ volũtate,ille cui est cõmissa receptio testiũ, alteri põt cõmittere.vt Innoc.ĩ.d.c.cũ causã.secũdũ Ange.ĩ.d.l.iudices.vbi quoq; dicit,q possũt cõsẽtire partes,vt dicta testiũ receptorũ inter alios valeãt inter eos.ficut si inter eos examinati essẽt. vt dicit notare Innoc.in.c.veniẽs.d testib. ℣ Cõtra hoc videtur.qd tenet Bal.ĩ.tit.d pace constit. ĩ vsibus feud.versi.mores & leges.vbi ait,q etiã de cõsensu partiũ,sine præsentia iudicis nõ põt tabellio recipere testes cũ iuramẽta,& eorũ dicta cùm hoc nõ reperiatur cõcessũ.Sec dic,q dictũ Bal.nõ obstat:qa intelligitur,q nó põt de cõsensu partiũ sine cõmissione iudicis,sed bene põt de iudicis cõmissione secũdũ Bal.ibi.qd nota.
9 ℣ Octauò fallit in causa criminali minimæ† importantię,vt tenet Iohã.Andr.in.c.Romana.§. fi.d foro cõpet.in.6.qd sequitur ibi Domi.& tenet Paul.d Cast.in.d.l.iudices.& dicit,q causa criminalis parua relinqtur arbitrio iudicis. ℣ No
10 nó fallit in causa criminali ciuiliter†intẽtata.vt gl.in.c.mulieres.de iudi.in.6.in.§.2.in verbo,iure,phibẽte.& ibi Domi.& Abb.in.c.cùm causã. el magno.de testi.Sec⁹ si est criminaliter intẽta-
11 ta.vt ibi. ℣ Decimò fallit†,quãdo testes recipiũtur ad probandã innocẽtiã accusati.secũdũ Saly. in.d.authen.apud eloquẽtissimũ.in fine. versi. ad plenã.ibi,sed ad pbationẽ ei⁹,putà,qa re⁹ nõ fuit in loco,de quo dicitur, puto facilius fieri possit. ℣ Vbi ex dictis suis colligitur alia fallentia,& vndecima,q iste tex.nõ habeat locũ,qñ te-
12 stes recipiuntur p informatione†habẽda ad pbationẽ delicti ad capturã delinquẽtis , qa tunc potest cõmitti receptio in ista summaria informatione.tenet Hyppolit.de Marsi.in sua practi. crimi.§.1.nu.4.in fine,vbi dicit,q antea quãquis capiatur,debet iudex mittere notariũ ad locũ d licti,vt videat ostiũ fractũ. & idẽ tenet in.l.de minore.§.pluriũ quoq;.ff.de quæstio.nu.189.sed postea in ordinario requiritur,q corã iudice se ratificationẽ faciãt,qa in ista plena pbatione nõ põt cõmitti receptio,vt Saly.vbi suprà.Et quo q; adde fallẽtiã.12.s.qñ agitur cõtra rapiẽtem ex naufragio,qa tũc bene põt cõmitti examinatio testiũ,vt tenet Bar.& Alex.ibi in additi.p tex. ibi.ĩ.l.2.C.d naufragiis.lib.11. ℣ Et hoc nõ solũ
13 in criminalib⁹,verũetiã in causis ciuilibus† iudex nõ põt cõmmitere receptionẽ testium,sed debent recipi periudicem.vt tenet Bald.in.d.c. si quis testium,dicens de hoc esse duas glossas vnam.in.leg.hac consultissima.§.fi.in verbo,de

ponens

ponēs. C. qui testamen. facer. poss. & in. l. iubemus. la primera. C. de libera causa. & est tex. in l. solam. secundum vnam expositionē glo. C. de testi. & glo. in. l. caret. ff. de testi. & est tex. in. leg. vndecima. tit. 8. lib. secundo. for. ll. & ibi Montal. vbi ait, q iudex cum tabellione debet interesse receptioni, & examinationi testium, reprobādo opi. Innoc. in. c. cùm Bertoldus. de re iudi. qui tenet, q solus tabellio. interrogauit testes. approbando opinionem Hosti. Iohā. Andr. & Henri. & Anto. de Butri. in. d. c. cùm Bertold⁹. & Specula. in tit. de teste. §. nunc tractandum. circa principium. versi. pater igitur, q ad officium receptoris, qui tenet, q iudex hoc officium examinationis, in quo tota vis causæ est, solo notario non committat, sed per se ipsum examinet, secundum doctrinam. in. d. l. 3. §. ideoq; diuus. & §. gabino. ff. de testibus. Et est ratio secundū docto. quia notarius solus in examinatione multa mala pōt cōmittere, & partem grauiter lædere. & cùm solus tabellio scribit, non poterit videre ruborem, vel pallorem testis, vel eius trepidationem, & vacillationem, quæ omnia sunt in testium examinatione attendenda. vt in. l. de minore. ff. de quæstio. & latè per Hyppolit. de Marsi. in consilio secundo. numero. 27. cum sequentibus, quinimo talis probatio, seu dicta testium dum examinantur, non debent scribi per officiales seu famulos tabellionum, seu receptorum, alias contrārium facientes, pro prima vice per vnum annum suspenditur ab officio tabellio, seu receptor, & pro secunda priuatur in totū ab officio. Ita tenet. leg. 43. in legibus de Madrid. vbi in dictis. ll. ordo iudicialis tractatur. ☞ Intātum este verum, quod dictum est, q testis nō debet deponere in scriptis, sed viua voce, & sic
14 non valet † testimonium, si testis scripsit dictū suum, & porrexit iudici. vt tenet Abb. contra Bart. in. c. à nobis. qui matrimo. accusa. poss. & Lanfran. de Oria. in repeti. c. quoniam contra. de proba. in parte, testium depositiones. nu. 7. allegando Bald. in. l. iuri iurandi. C. de testi. vbi vi: in nu. 3. concordando Bar. in. l. theopōpus. ff. de dote præliga. vbi tenet, q valet, & dicit q opinio Bart. est vera, si legit dictum suum postquam scripsit. Sed si non legit, & dat dictum suum sub sigillo, non valet, quia in teste requiritur viuæ vocis actus, cùm dicatur probatio per viuam vocem. de quo per additio. Bald. in dicta. l. iuri iurandi. ☞ Sed supra dicta intelligas in causis ciuilibus arduis per istum tex. ibi. Enlos ciuiles arduos, y de importancia. Et idem tenet Montal. in. l. prima. tit. 8. lib. secundo. for. ll. in glos. Omes buenos. quasi in medio dicēdo, q in grauibus causis, seu quæ non possunt delegari, iudex debet examinare testes. vt in. c. à nobis. qui matri. accusa. pos. Secus est in aliis minimis, qa potest committere. Sed iste tex, & iura similia tallunt, quando necessitas vrget. vt quia testes
15 † non sunt de iurisdictione, & sic nō potest eos cōpellere coram se venire, quia etiam in isto casu in causa ciuili ardua potest receptione cōmittere, ne veritas occultetur, vel pereat, vt tenet Paul. de Castro. in. d. l. iudices. nu. primo. de fide instru. & Feli. in d. c. cùm causam. colū. fi. versi. fallit tertiò. vbi idem tenet, dicendo, q si testes distarent nullùm à loco iudicij, non solùm potest, imò debet committere receptionem. vt Abb. ibi. & expressius per Specul. in tit. d teste. §. qualiter. versi. scribit. & versi. potest etiam. & §. nunc tractandum. in principio. & tenet Archidiaconus. in. c. testes. circa principium. 2. q. 7. & Cardi. in Cle. prima. in. 6. q. de offi. delega. nu. 10. dicendo, q fieri debet, & ordinarius recipiet testes, non authoritate remittētis, sed propria authoritate iuris communis, quod dicit Iohan. Andre. esse verum, quando committens erat ordinarius. Secus si delegatus, quia tunc authoritate delegata, recipientur per ordinarium, ad quē remittitur. c. significauit. de offi. ordi. & c. 3. de fideiusso. ☞ Lapus tamen in quodam consilio indistinctè tenet, q ordinarius tenetur ad remissionem faciendam, nec augustetur probandi facultas siue culpa partis, maximè in causa matrimoniali, nec tali prætextu remaneant in peccato. Facit tex. in. c. significauit. de offi. ordi. Fortius ergo iudex ordinarius debet hoc facere, qui non possit cogere testes alibi existētes, quia extra territorium ius dicentis non paretur. c. 2. de constitu. in. 6. Et istam partem putat esse veram dictus Cardi. vbi suprà. quam tenet, dicendo, q non obstat. c. primo. de consangui. & affini. vbi testes producūtur coram ordinario, quia procedit quando commodè fieri potest, vt quia sunt in loco. Et sequitur Iohā. Butri. in. d. c. 1. de consanguini. & affini. & omnia verba ipsorum sunt Lapi. allega. 46. incipiente, an in causa matrimoniali. vbi vide. ☞ Et hæc procedunt secundū Feli. vbi suprà. & Abb. ibi, siue testes fuit in eadē prouincia, siue nō, cùm hodie ciuitates habeant sua regimina, sicut olim prouintię, vnde satis est q sint diuersæ ciuitates, vt non possint trahij ad aliam ciuitatem. vt in simili notat glos. singula. in. l. fi. in verbo prouincia. C. de præscrip. 30. anno. de qua vi. Bar. multum nominātem. in. l. prima. C. d metropo. libert. lib. vndecimo. & Abb.

in. c

in.c.coram. de electio. 3. columna. ¶ Quoque
16 fallit nisi occurrisset casus†, q talis nõ potuis-
set examinari per iudicem, vt quia erat testis in
partibus valde longinquis à iudicio, vel erat in
iudicio mortis, adeò, q si pars, quę volebat testẽ
examinari, faceret ire ad iudicem, testis statim
perisset, eius testimonio non habito, nam tunc
si fuisset examinatus per notarium, valebit dic-
tum eius ad præsumptionẽ aliquam inducen-
dam. secũdũ Feli. vbi suprà allegãdo Bart. in. d.
l. admonendi. ff. de iure iuran. column. 12. versi.
quid si testis, & sequitur Anto. in. c. fi. de iure iu
rã. & sequitur Alex. in. d. l. hac consultissima. §.
si quis aũt. C. de testamen. nu. 3. tamen iste, cui
cõmittitur receptio testium, non potest alteri cõ
legare, quia videtur electa industria personæ. te
net Plat. in. l. fi. C. de curiosis. lib. 12. ¶ Sed pul-
chrum dubium est, an iudex causæ potest com-
17 pelli cõmittere examinationem† testium extra
territorium. Archidi. in. c. præsentium. de testi. in
6. disputat, an sit de rigore iuris, an sit in arbitrio
iudicis, & arguit pro & cõtra, & postea conclu-
dit, q remissio, quę fit de vna ciuitate ad aliam,
fit iudicis arbitrio. & allegat. d. §. quoniã. in authẽ
tica de testi. colla. 7. & si poterit iudex facere te
stes extra prouinciam venire, & præsentare co-
ram se etiam inuitos per. l. quoniam. C. de testi.
ex quo sibi sic videtur propter magnitudinem
causæ, vel propter suspitionem ipsorum testiũ.
Et allegat quod habetur in. §. illud. in authen. de
functi seu funera. colla. 5. & c. testes. 3. q. 9. ¶ Et
Iohã. de Imol. in. d. l. si quis ex signatoribus. ff.
quemadmod. testa. aperia. refert se habuisse de fa
cto istam. q. & se consuluisse, q est arbitrarium.
& allegat glo. cum tex. in. d. §. quoniam, & Azo.
in summa de testi. & Archi. in. d. c. præsentium.
& Hosti. in summa. in tit. de teste. §. quãdo. ver-
si. & ante. vt refert se in ciuitate Forliuij ita cõsu
luisse. Tu allega elegantem tex. in. c. cupientes.
§. q si per viginti. de electione. in. 6. vbi est in ele
ctione iudicis superioris, an velit examinationẽ
commitere, an coram suo tribunali facere, vt te-
stes se præsentent. vt ibi est glo. valde singula. ꝺ
quo p Andre. & Sicul. Barb. in. d. c. cõstitutus.
de fideiusso. colũ. 2. cum sequenti. quod nota.
¶ Omnia supra dicta videntur loqui in cõmis-
sione examinationis. Sed quid in receptione iu
18 ramenti†, an potest iudex delegare iuramentũ
deferendum testi nomine suo: & si notarius de
mandato & commissione iudicis deferat iura-
mentum testi, an valeat dictum suum? Dic q nõ.
vt est glo. singula. in. l. hac consultissima. §. si quis
aũt: in verbo, depositiones. C. de testamen. quã
sequitur Lanfran. de Oria. in repe. C. quoniam
contra pe proba. In parte, testium depositiones.
nu. 17. Dicit tamen, q si notarius deferat iuramẽ
tum præsente iudice, q tunc valebit dictũ. quia
tunc iudex videtur deferre, cùm sit prẽsens. Ita
Bal. in. l. videamus. §. deferre. ff. de in lit. iura.
¶ Tamen quoq; dictus Lãfran. dicit dictũ Bal.
moderandum esse. & d. glo. q iudex non potest
committere notario iuramentum testis. s. nisi in
casibus, in quibus mittitur notarius ad domum
testis ad examinãdũ, veluti si sint personę egre-
gię, vel infirmæ. vt in. l. ad egregias personas. ff.
de iure iuran. & mulieres non debent inuitè tra
hi ad iudicium. vt in. d. c. mulieres, de iudi. in. 6.
quia hoc casu delegat iuramentum notario, vt di
cit videri de consuetudine, & sic ego video, & fa
cio. ¶ Tamen Bal. in. d. l. hac consultissima. in. d.
§. si quis aũt. nu. 1. tenet indistinctè, q de commis
sione iudicis, tabellio potest recipere iuramenta
testium, & idem tenet in tit. de pace constantię.
in vsi. feudo. versi. mores & leges. & idem vide
tur tenere Alex. in. d. §. si quis aũt. nu. 5. in quan
tum dicit, q tenet Bal. vbi suprà q etiam de con
sensu partium sine commissione iudicis non po
test recipere iuramentum. quod Alex. non pu-
tat verũ, quia partes possunt in totũ remittere
iuramentum testis. vt in. c. tuis. de testi. & notat
glo. in. l. i. in versi. sententia valebit. ff. de feriis. &
tex. in. l. 23. tit. 16. Parti. 3. quanto magis possunt
consentire, q minus solẽniter iure. arg. in. l. 1. §.
circa principiũ. C. ꝺ rei vxo. actio. ¶ Et q iudex
potest cõmittere receptionẽ iuramenti in casi-
bus, in quibus potest cõmitti receptio, & exami
natio testium, tenet Antonius Frã. in additio. ad
Abb. in. c. fraternitatis. de testi. in additione, quę
est in nu. 13. vbi ait, q testes debẽt iurare in ma-
nu iudicis, non aũt in manũ notarij, nisi de com
missione iudicis. & idẽ tenet Hippolyt. de Mar
si. in sua practi. crimi. §. postquam. nu. 18. & idem
tenet ibi nu. 16. in fine, & nu. 17. dicendo, q si ta-
bellio accepit confessionem partis, non valet, &
ex ea non potest dãnari, nisi fiat de cõmissione
iudicis. Quod ego intelligerem, quando in præ
sentia iudicis defert iuramẽtum, vel in casibus,
in quibus potest committi receptio testium, vt
dictum est. ¶ Sed quoq; potest dubitari, an cre-
19 datur tabellioni ex commissione† sibi facta, pu-
tà, quando tabellio, vel secretarius causæ scribit
in actis, q iudex sibi cõmisit examinationem te
stiũ illius causæ. Bar. in. l. ex sentẽtia. ff. de testa.
tutela. nu. 3. tenet q valet, & põt scribere cõmis-
sionẽ. ¶ Bal. aũt tenet cõtrariũ in. l. iuri iurandi.
C. de testi. nu. 5. quia talis cõmissio debet scribi

per aliū notariū, non per se ipsum: vt dicit notatare docto. in. d. c. quoniā cōtra. de proba. & idē tenet Abb. ibi. nu. 31. & idem tenet Bal. in. d. l. iudices. C. de fide instru. in fine. nu. 4. vbi dicit, q̄ tutius est, q̄ alius notarius scribat, qa de ista cōmissione nō potest esse rogatus p̄sertim̄ arduis, vel sublucratibis nō obstāte distinctione Bart. in. d. l. ex sētētia. quę nō est vera, secūdūm eum. & idē tenet Abb. in. c. fraternitatis. de cleri. nō resi. in fine. nu. 8. & idem contra Bar. tenet exp̄s è Saly. in. d. authen. apud eloquētissimū. dicendo. q̄ rationes Bar. non obstant, & ista est cōmunis opi. secūdū Hippolyt. de Marsi. vbi vide in. l. de minore. §. pluriū. ff. de quæstio. nu. 23. & 24. & idē tenet Guido papa in decisi. 126. & Philippus Decius in consilio. 42. nu. 4. Et q̄ tabellioni nō creditur ā cōmissione sibi facta, est magis cōmunis opi. vt dictum est. & tenet Alex. in cōsilio. 213. in. 2. volu. consiliorum. nu. 4. versi. quinimo de aliqua commissione. Et ita ego obseruo, quādo tabellioni aliquid cōmitto corā alio tabellione cōmitto receptionē testiū, vel aliā rem: quia ipse vt dictū est, nō pōt dare fidē de cōmissione sibi facta. ▽ Sed supra dicta cōmunis opinio fallit, nisi alius notarius nō reperiatur, quia tunc ipse poterit esse rogatus de tali cōmissione sibi facta, & eam scribere. Dictū est mihi aureū Bal. in. d. l. ad personas egregias. ff. de iur. iura. per tex. in arg. in. l. 1. §. fi. ff. de verbo. obliga. qā dictū Bald. didici ab Hippolyt. de Mar. in. d. l. 1. §. præterea. ff. de quæstio. nu. 126. & in. l. si in rixa. ff. ad. l. Corne. de sicca. nu. 72. vbi in istis locis idē tenet, se quēdo Bal. in. d. l. ad personas. ▽ Sed quid si ista cōmissione tabellioni facta, & testis examinat⁹, à solo notario dicit se dixesse † aliter, quam scripsit notarius, cui magis sit credendū? Abb. in. d. c. cū causam. de testi. in fine. hoc dicit altercasse Specula. & determinat, q̄ de facto creditur tabellioni, licet de iure sec⁹. Sed si iudex fuit p̄sens tūc etiā creditur de iure instrumēto: tamē si testis accusaretur de falso, & ipse negaret sic dixisse vt notarius scripsit, nō crederetur tabellionis instrumēto: quia in criminalibus requirūtur p̄bationes luce clariores. l. sciant cuncti. C. de probatio. quod dicit Abb. esse notandum, cū quo

Prętorum caput. 38.

OTrosi, q̄ los p̄cessos q̄ fuerē appellados para ante nos, o para la chancilleria, y y las pesquisas y testimonios q̄ embiaren cerrados: despues que fueren signados, y cerrados y sellados, los fagā sobre escreuir enci ma, poniēdo entre q̄ partes, y el juez delante quien fue appellado, y a quiē va remitido, si al cō sejo, o la chancilleria, que venga sellado, y declaren con que sello viene sellado, y que el proceso que fuere an-

traſit ibi Feli. in fine, & de materia remiss. iuè ibi per eū. & Specula. in tit. d̄ teste. §. 1. ver si. sed pone ecce in dex. nu. 48. & in tit. de instrumēto editione. §. restat. versi. sed qd si vn⁹ ex testib⁹. nu. 12. & Saly. & docto. ī. l. si quis d̄curio. C. d̄ fals. & Alex. in cōsilio. 70. in. 1. volu. nu. 3. & ī cōsili. 065. nu. 1. &. 2. &. 7. volu. 2. & singulariter Hippolyt. de Marsi. in repeti. rub. C. de p̄batio. nu. 411. & per Abb. in. c. ad audiētiā. d̄ præscrip. nu. 6. &. 7. & quid in criminalib⁹. Et quid in ciuilibus, vide ibi per addi tio. & per Montal. in. l. 18. tit. 8. lib. 2. for. ll. in gl. magna. in fine.

Prætorum caput. 37. finis.

Sequitur caput. 38.

Summarium.

1 APpellari pōt ad principē, omissis mediis.
2 Appellatio postquā est recepta p̄ principē remittitur ad iudicem competentem.

a Ante nos. Colligitur ex isto tex. q̄ ad principē pōt appellari, † omissis mediis. Idē tenet tex. in. l. 18. tit. 22. Part. 3. & hoc tā d̄ iure ciuili, quā d̄ iure canonico. vt in l. 5. tit. 5. Parti. 1. in fine. & nō solùm d̄ iure regni, verūetiā de iure ciuili potest omisso medio appellari ad principem. Est tex. in. l. intra vtile. in prin. ff. de minori. & in authē. d̄ appella. & intra quę tēpora. §. fi. colla. 3. & casus in. l. marit⁹. ff. de quęstio. cōiūcta. l. 2. ff. de appella. recipiē. & tex. in. c. 1. in tit. quo tēpor. mil. in uestitu. petere debeat, & ibi Bal. ▽ Et est especiale in papa, seu rege, quia ad eos omisso medio pōt appellari. vt tenet Abb. in. c. dilecti. d̄ appellatio. nu. 11. p̄ tex. ī c. ad Romanā sedē. 3. q. 6. quia excepto isto casu. & aliis

& aliis notatis per Abb.in.d.c.dilecti regulariter est contra:quia omissis mediis,& iudicibus immediatis,non possit appellari ad superiorē mediatū tàm de iure canonico,qnàm de iure ciuili.vt in.l.prima.ff.de appella.§.si quis in appellatione.c.anteriorū.2.q.6. ℣ Et licet dubitatū fuerit,tamen cōmuniter tenetur,q ad legatū sedis apostolicæ appellari possit,etiam omissis mediis,vt habetur in.c.primo. de offi. delega. in.6.secūdū Ange.de Aretio.in.l.imperatores in principio.ff.d appella.℣ Et licet.appellari ad principem omissis mediis,tamen talis appellatio postquā est recepta† per principē, remittitur ad iudicē cōpetentē.per tex.in.d.l. imperatores,& sic vtitur in consilio regali,quia senatores dicti consilij appellationē recipiunt, & ad chancelleriā remittunt cū cōpulsione processus & citatione partis,licet videatur,q de necessitate talis remissio non sit necessaria,quia iudex cōpetens perinde potest cognoscere,ac si fuisset ad eū appellatū,ex quo ad superiorē est appellatum,vt est tex.in.l.1.§.si quis in appellatione.ff.de appellatio.versi. consules amplissime. & ita cōmuniter tenetur secundū Ange.de Aretio in.d.l.imperatores.℣ Tamē Iohā.de Anna. ibi dicit.q si appellauit ad superiorem mediatū tunc loquūtur contraria,quia potest cognoscere,licet nō remittatur.Secꝰ si appellatur ad principē,quia tunc loquitur.d.l.imperatores,& tūc talis iudex competens non potest cognoscere, nisi fiat remissio p principē.Et hoc fuit introductum,ppter reuerētiam principis,quasi iura tūc voluerūt,deferri principis.Et istam opi. Iohā. d Anna.credo verā,licet Ange. Areti.vbi suprà nō transit cū ea.℣ Sed circa hoc est quærēdū,an liceat, & possit appellari† ad dominos locorū de iudicibus positis per ipsos in suis villis,& locis,vel ad regē.Et quia in hac quęstione nullā sentētiā mediā intēdo pferre, sed ad maiestatē regalē relinquo decisionē,afferā,quæ in materia ista inuenio,tā p,quā pro cōtra.Et primò videtur q nō possit appellari ad dominos ipsorū locorū de iudicibus positis per eos.in dictis locis,sed ad regem.vt est tex.singula.in.l.9.tit. 4. Parti.&.l.5.tit.15.Part.2. vbi singulariter tenēt, q si rex,seu imperator donat alicui villam,& cū mero imperio,erūt appellationes illius loci principis,seu regis donātis,& suorū hæredū.& facit.l.7.tit.4.lib.2.in ordi.regali.in fine.&.l.1. tit. 1.lib.3.eod.lib.℣ Et facit quod tenet singulariter Iohā.Fabe.in.§.primo.Institu.d vulgari.substi. nu.3.&.4.vbi ait,q idem auditorium & tribunal videtur.sicut episcopi,& officialis.vt in.c. non putamus.de consuet.lib.6.& tex.in.c.si cōtra vnum.de offi.delega.in.6.in fine.& quodam modo videntur vices dominorū suorū gerere, & ita,q non appelletur ad dominos, qui illos in tali loco posuerunt,sed ad illos,qui suos dominos præfecerunt,& constituerunt in dictis locis,& villis.& sic ad regem.vt in.l.præcipimus. C.de appella,& quæ habentur in.c.venientes d iure iuran.& cùm princeps solus habet gradus appellationum,vt ibi in.d.l.præcipimus. & in authen.de appella.colla.4.videtur,q nemo aliꝰ hoc possit.& secūdùm.d.Iohā. Fab.ex hoc possit via reperiri,q nunquam appellaretur ad eorum superiores,si plures gradus facerent, cùm non liceat tertio prouocare.vt.C.ne in vna ead. caus.ter.lice prouoc.Et ille.§.in prin.Institu.de vulgar.substi.ad hoc nō obstat,quia ibi testator facit plures gradus,nulli faciendo pręiudicium, sed in casu supradicto fit præiudicium reipublicæ superiorum,ad quos cognitio causarū appellationum debolui debet.Et idē tenet.d. Faber in.l.1.C.qui pro sua iurisdi.vbi ab ōfficiali nō appellatur ad instituentē.vt in.d.c. si contra vnū. ℣ Et in expressō tenet Ange.in.l.1. §. qui mandatū.ff.de officio eius cui māda.est iuri. in fine.vbi dicit,q si concedatur alicui ciuitas, villa,vel Castrum,& de imperio nō fit mētio, nec de iurisdictione,q si concedatur alteri,quàm ecclesiæ Romanæ transit iurisdictio,& imperium qui cohæret territorio.vt in.l.si pupillus.§. territorium.ff.de verbo.signifi.tamen iurisdictio.& imperiū remanet saluum apud cōcedētē. vnde dicit Angel.q à sententiis latis per donatarium appellari debet ad cōcedentē.& est de mēteSpecula.& Iohā.Andr.ibi in tit.de iurid.om. iudi. in rubric.℣ Sed licet hoc sit de iure cōmuni, & Partitarum. Tamē dominus rex Iohannes in curiis,quas habuit in ciuitate Guadalajaræ . anno dñi nr̄i Iesu chr̄i.1390.mēsis Aprilis.26.die.circa hoc condidit,&,p mulgauit quādā legē,& qa nō est impressorib⁹ tradita,hic volui inserere cuius tenor talis est.℣ Grādes y muchas querellas delos nuestros naturales nos acuciā de proueer de remedio cōuenible, por razon q̄ algunos de los señores delos lugares delos nuestros reynos no cōsiētē appelar para ante nos,ni otorgan las alçadas a nos,lo que es mayor sin razō.cōtra los nuestros derechos y cōtra la nuestra corona real fierē,y matā,y encarcelā,y despachā alos q̄ appelan para ante nos,o se vienen a querellar q̄ les no otorgan las alçadas que fizieron para ante nos,o para los alcaldes dela nuestra corte.℣ Y comoquier que sobre esta razon el rey don

Henrique nueſtro padre que Dios perdone, en las cortes de Burgos hizo ordenamiento, en que todos los moradores y vezinos de los lugares de ſeñorios qualeſquier que quiſieſſen appelar de las ſentencias que contra ellos fueſſen dadas para ante nos, o para ante los nueſtros alcaldes que lo pudieſſen hazer, y que los ſeñores, y los ſus alcaldes que fueſſen tenudos de gelas otorgar, y de les no poner embargo alguno para que no appelaſſen, y que no les fizieſſen mal ni daño por aq̃lla razõ, ca el los tomaua a ellos y a ſus bienes en ſu guarda y en ſu defendimiento. ℣ Pero faſta aqui algunos de los ſeñores de los lugares y ſus lugares tenientes no han guardado la dicha ley, pidiendo nos toda via merced ſobre ello. ℣ Nos por ende queriendo templar el rigor de la dicha ley, en tal manera, que los ſeñores de los lugares ſientan que les fazemos gran merced (como ſiempre lo ouimos voluntad de fazer) y los tales naturales no ſean ſuppremidos, ni agrauiados en ſu juſticia y derecho. ℣ Ordenamos, y mandamos, que quando los vezinos y moradores en los lugares de los ſeñorios ſe ſintieren por agrauiados de alguna ſentencia que diere el alcalde, o alcades (en que el derecho otorga appelacion) que appelen para ante el ſu ſeñor, o para ante el ſu lugar teniente que ouiere de oyr de ſus appelaciones. ℣ Pero que es nueſtra merced que las ciudades, y villas do ſe acoſtũbro yr las appelaciones de algunas villas y lugares que ſe vſe ſegun ſiempre ſe vſo. ℣ Otro ſi que las ordenes que ſobre eſto han algunos priuilegios que nos los mueſtren, porque nos mandemos como ſe deuen guardar. ℣ Y ſi dela ſentencia del ſeñor, o del ſu alcalde, o alcaldes ſe ſintieſſen agrauiados, que puedan appelar para ante nos, o para ante los nueſtros alcaldes, y los ſeñores, y los ſus alcaldes que ſeã tenudos de las otorgar las tales appelaciones, y delos no poner embargo alguno porque no appelen, ni ſigan las dichas appelaciones, ni les fagan mal ni daño en las perſonas, ni enlos bienes por eſta razon. ℣ Ca nos los tomamos en nueſtra guarda, y en nueſtra encomienda, para que puedan hazer lo que dicho es, y ſeguir ſu derecho en eſta razon. ℣ Y qualeſquier ſeñores, y ſus officiales, que por ſi, o por otro puſieren embargo alos que anſi quiſieren appelar, o appelaren, y ſeguir ſu derecho, o matandolos, o firiendolos, o prendiendolos, o deſterrandolos, o tomandoles alguna coſa delo ſuyo por eſta razon, que demas delas otras penas enlos derechos cõtenidas, ayan las penas que ſe ſiguen. ℣ Primeramente, que el que matare, o liſiare, que pierda la juriſdicion que ouiere enla villa, o lugar. ℣ Y ſi fuere deferida, que no aya leſion, o prendiere, o deſterrare, o tomare alguna coſa de lo ſuyo, q̃ pague en pena diez mil maraueds: los quales ſe repartan en eſta manera, la tercia parte para la nueſtra camara, y la otra tercia parte para el accuſador, y la otra tercia parte para los muros de la villa. ℣ Y que toda via ſea tenudo el ſeñor de le tornar aquello que le tomare por la dicha razõ. ℣ Et ſecundum hanc legem hi rex catholicus Ferdinandus, & rex Philippus, & domina Iohanna reges Hiſpaniæ & Caſtellæ vnà cum Salmanticę eſſent. anno. 1506. die. 12. Martij. quandam regalem ſchedam, ſiue edictum regale deſtinarunt, atq; dederunt, in quo inſinuata erat, atq; inſerta dicta lex Guadalajaræ, vbi imperabãt dictam. l. ab eorum conſilio, & auditoribus curiarum eſſe ſeruandam & reuerendam, & eam obſeruando, & ad implendo, iubent deinceps nõ cognoſcant, nec admittãt probocationes, ſeu appellationes ciuiles, ac criminales, quæ à vaſallis prælatorum, & eccleſiarum, ac perſonarum eccleſiaſticarum ſuorum regnorum petitæ: & interpoſitæ fuerint ante dictos conſilij auditores, ac chãcellariæ, ab iuſtitiis ordinariis, villarum, & locorum dictorum prælatorum, & eccleſiarũ, ac perſonarum eccleſiaſticarum. Niſi prius dictę perſonæ appellantes in ſtatu probocationis ſe ipſas præſentauerint ante dictos prælatos, & eccleſias, perſonaſq; eccleſiaſticas, quę juriſdictionem, ſiue diœceſim in talibus locis ciuilem & criminalem habuerint, vel coram eorum iudicibus probocationis, ac ipſi iudices antea ſentẽtiam promulgauerint, ſiue pronuntiauerint in dicto gradu, ſeu ſtatu appellationis, & ab ipſis iudicibus prælatorum, ſeu dominorũ, ſeu eccleſiarum ex ſententia, ſiue ex mandato eorũ in dicto gradu appellationis prolato fuerit appellatum. ℣ Quæ ſcheda, ſiue edictum fuit confirmatum, & corroboratum per dictos catholicos reges ad ſupplicationem, & petitionem eccleſię Toletanæ Valleſoleti primo die Aprilis. anno. 1506. ℣ Quoque ipſemet rex catholicus Ferdinãdus Valliſoleti. anno. 1509. Septẽbris. 7. die. ad ſupplicationẽ Archiepiſcopi Cõpoſtellanẽſis p aliã ſchedã miſſam, ſiue allatam ad prętores, & gubernatores, & præfectos regni Gallitiæ imperabat eis, dicendo. q̃ ex primis probocationibus, ſeu appellationibus, quę fuerint interpoſitæ coram ordinariis municipiorum, & villarum archiepiſcopatus Compoſtellanenſis, tales illas

appellationis

appellationes non admittat.nec de eis cognoscant,sed ad ipsum Archiepiscopū,& ante illi⁹ iudices appellationum petantur,quāuis reus alleget,& iuramento res ipsas confirmet,& sententiat nullatenus se finem adimpletum iustitię coram ipso Archiepiscopo,& illius iudicibus posse obtinere. excepto si tales causæ iustæ fuerint, aut p testes fidedignos cōprobentur. Et si lis,siue contentio inter aduenas, & incolas, siue municipales dictorum oppidorū tractentur,tunc in his casibus dicti pretores,& præfecti atq; iudices ipsius Gallitię regni cognitionem huius litis habeant in talibus appellationibus,& ad executionem proferāt quidqd iure & iustitia senserint,& iudicauerint. ☞ Quā l.Guadalajarę. & dictas schedas aliqui intelligunt, quando appellatur à iudicibus ordinariis, positis, & electis p dictas villas,& loca.Secus quādo ponūtur per dictos dominos.Cogita qa (vt dixi)nullam sententiam in hoc intendo proferre, sed maiestati regali relinquo decisionem.quia duces, & magnates huius regni ad eā clamāt,super hoc incipiatur euēto.

tenos[b], se presente ante los del nuestro consejo,o si se presetare ante las puertas de nuestra camara, q̄ fasta otro dia siguiente se presente en cōsejo, y que todos los processos y pesquisas signados vengan a nuestra corte en foja ꝺ pliego ētero,y puestos los ꝺrechos en las espaldas[c],so pena,que el escriuano,que de otra manera lo hiziere,torne lo q̄ lleuare del processo cō el quatro tanto para nuestra camara.

Prætorū caput. 39.

TĒ que no consientan,que sus escriuanos,ni el escriuano de cōcejo,ni los escriuanos del numero,ni otros lleuen[a]

b Antenos[b] Vide.l.8.tit.4.lib.3.ī ordina.regali.&.l. 27 .in legibus de Madrid.

c Espaldas. [c]Idem cauetur in aranzel tabellionum regni,& in pragmatica per nostrum Carolū.regem,factam in villa de Madrid.anno.1534.peti.69.& sic vtitur.

Prætorum caput.38.finis.

Sequitur caput.39.

Summarium.

1 TAbelliones an debeant recipere mercedem pro scripturis à ciuitatibus.
2 Tabellio mercedem debet habere de suis scripturis,& rogitibus,& quoq; pro exemplari.
3 Tabellio non edit instrumenta nisi accepta pecunia,& si edit,potest petere ꝙ sibi soluatur.
4 Tabellio à pauperibus & afflictis non recipiet mercedem.
5 Ciuitas guadet priuilegio ecclesiæ, quimo est magis priuilegiata, quam imperator.
6 Notario ab ecclesia pro scripturis mercedem nō debet recipere.
7 Tabellio, si ad mandatū iudicis nollet facere instrumenta,vel nollet esse rogatus de actis,potest officio priuari.

a LEuen. [a]In quantū iste tex.tenet,ꝙ tabelliones consilij ciuitatis,vel villæ, seu tabelliones numeri†,& cæteri tabelliones non recipiant mercedē à ciuitate,seu à villa pro scripturis,& processibus per eos factis, videtur contra ius diuinū,& humanū:quia dignus est mercenarius mercede sua, vt in Euangelio testatur: & quia nemo cogitur suis sumptibus militare.vt in c.iā nunc.28.q.1.in fi.& in.c.cū ex officij.de præsump.c.cū sit Romana.de simon. & de suo nō tenetur quis facere beneficiū.c.peccare.10. q.2.tenet gl.in.c.cū ab omni.de vita & honest.cleri. in verb.præter.& munera enim nō sumptibus pro hibētur.☞ Et quia tabellio mercedē† debet habere de suis scripturis,& rogitibus.tex.& ibi gl. in l.prętor.ff.de edēdo.& in.l.1.C.de tabula.lib.10. in.l.1.§.1.ff.aduersus.naut.caup.☞ Quinimo tabellio pro prima scriptura debet habere vnum salariū,& aliud pro exēplari,vt tenet Par.de Put.in tract.synd.in part.salariū.fol.226.num.3. in. lib. portat.quia geminato labore,salariū crescit.vt in authē.vt iudices sine quoquo suffra.§.illud.colla.2.tenet Lodo.Rom.cōsi.25. & tenet Bart. in l. argētarius.ff.de eden.nu.2.& Plat.in.l.fin.C.de princi.

princi. agẽti.ĩ reb⁹.lib.12.nu.4.tñ dicit,ꝙ scriptu
rã publicã nõ cogitur pars recipere,niſi mãdaue
rit,qđ eſt notãdũ.& facit tex.in pragm.đl Aran
zel tabellionũ regni.c.3.ibi.Selo pidierẽ ℣. Qui
3 nimo notari⁹,ſeu tabellio nõ edit† iſtrumẽta,ni
ſi accepta pecunia
gloſ.& ibi Bar.&
Bal.in.l.argẽtari⁹.
ff.de edendo. &
ibi Paul.de Caſt.
in.§.edi aũt.nu.3.
vbi ait, ꝙ notarij
non tenẽtur edere
inſtrumẽta nõ da
ta pecunia,& ſi e-
dit,põtpetere ſibi
ſolui ſuũ laborẽ,
qa cẽſetur locaſſe
operas ſuas,vnde
poſſet agere actione locati ad id,qđ cõſuetũ eſt.
arg.l.excepto.C.locati.đ quo.vi gl.& ibi docto.
in. c.1.de ſimonia.& Iaſ.in.d.l.argẽtari⁹.nu.1.&
tex.in.c.ſtatutũ.§.notariũ.đ reſcrip.in.6.vbi eſt
tex.& gl.Specula.in tit.đ inſtr.editione.§.viden
dũ.verſ.& nota.& i tit.đ ſalariis.§.2.verſ.ſed qd
erit.ꝑ Bal.ĩ.l.1.C.mãdat.& ĩ.l.fi.col.6.eod.& Sa
ly.in.l.1.C.eod.pẽ.colũ.adde.d.l.vlti.C.đ prin.
agen.in rebus.lib.12.& ibi Plat.nu.4.tenet,ꝙ no
tarius non debet differre reſtituere partibus ſcri
pturas & inſtrumenta cauſæ ſatiſfacto,ſibi idoneè de ſalario:ante ſatiſfactionem poteſt retine
re ſcripturas loco pignoris,donec ſibi ſatiſfiat.
Et idem in procuratore,qui poteſt retinere ſcri
pturas penes ſe.vt Bar.in.l.quæ omnia.ff.de ꝓ-
cura.nec anteaquam fatiſfaciat ipſi notario de
mercede ſua,poteſt iudex eum compelere ede
re parti acta cauſæ.vt Plat.ibi.& in.l.fi.C.de co
lonis iliaricis.lib.11. ℣ Tamen hoc nõ procedit
4 in paupere†, vel aliter afflicto,quia tunc nota-
rius non recipiet mercedem ab eo propter ſcri-
pturam.vt eſt gl.in.l.tàm dementis.C.de epiſc.
audien.& tenet Alex.in.d.l.argentarius.in fine.
℣ Et licet ſupradicta ſint vera,& ſunt intelligẽ
da in priuatis,tamen iſte tex.credo habuiſſe or
tum à dicto Ange.in authen.de alien.& emphi.
5 §.hoc etiam.colla.9.vbi ait,ꝙ notarius† ab eccle
ſia pro ſcripturis mercedem non debet recipe-
re,& tex.in pragmati.§6.in libro pragmaticarũ.
6 Sed ſi eſt,ꝙ ciuitas† & villa,gua det priuilegiis
eccleſiæ.vt in.c.1.de in integr.reſtitu.& in.c. au-
ditis.eod.tit.quinimo reſpublica eſt magis pri-
uilegiata,quã imperator.vt Paul.de Caſtro.in.l.
Pampinianus.§.ſi quis.ff.de in offi.teſtamen.il
lico ab iſtis rebus publicis notarius mercedem
recipere non debet,vt hĩc cabetur. ℣ Sed poſt
iſtum capitulum fuit conditum Aranzel tabel-
lionum per iſtam noſtram ſereniſsimam regi-
nam,vbi permittit in aliquibus mercedem per
cipere pro ſuis ſcripturis,vt ibi per te vide. &
per illam.l. poſte
riorem fuit viſa,
vt recederetur ab
iſta priori. vt in.
c.primo de con-
ſtitu.in.6. niſi ſol
uatur,ꝙ illud Arã
zel intelligitur,ꝙ
debet ꝓciperemer
cedem à partibus
priuatis. Secus à
ciuitatibus. ℣ Ad
đ quoq;,ꝙ ſi tabel
7 lio ad mãdatũ† iu
dicis nollet cõficere inſtrumẽa,vel nollet eſſe ro
gatus de actis,poteſt priuari officio.tenet Bald.
in.l.prouidẽdũ.C.de poſtula. ℣ Et iudex,q nõ
inquirit contra notarios diſamatos, vel denun
ciatos à cuſtodibus territorium,debet puniri ſi
militudine ſupplicij.vt tenet Bal.in.c.ſuper lite
ris.de reſcriptis.nu.28.

derechos algũos đ las eſcripturas,y ꝓ ceſſos,q̃ ante ellos paſſarẽ, ꝓtenecien tes al concejo dela parte del dicho cõ cejo:porq̃ nos q̃re-mos,q̃ por razõ de ſus officios ſean te-nidos a ello.

Prętorum.caput.40.

TRoſique no cõſiẽtã a nr̃os commiſſarios ni a otros juezes al gunos,ni executo-res lleuar derechos algũos dc execuciõ

Prætorum caput.39.finis.

Sequitur caput.40.

Summarium.

1 Iudicẽ delegatũ,ſeu perquiſitorẽ quis põt dare.

a Cõmiſſarios [a] Nota tex.ꝙ iudex cõmiſſarius, ſeu delega-
tus qui vocatur perquiſitor, debet dari ꝓ regẽ.
vt in.l.2.tit.17.Parti.3.vel per dominũ habẽtem
merum & miſtũ imperiũ.In loco,in quo vult
inquirere,vt ibi. ℣ Sed dominus loci licèt det p
quiſitorẽ, non tamen cum ſalario,ꝙ poſsit à de
linquẽtibus habere,ſed ille dominus debet per
quiſitori ſoluere de ſuo,& ſic vtitur.Ad qđ facit
gloſ.in.c.cùm ab omni.đ vita.& honeſta.cleri.
in verbo,præter expenſas. in fine.loquendo in
ordinario dante delegatum iudicẽ, qa tunc or
dinarius debet ei facere expẽſas. vt in.c.inter
cętera.de offi.ordin.Et licèt quidam faciant con
trarium,non bene faciunt,quia poſſet ab eis re-
peti tanquam indebitum.arg.dicit eſſe in.c.ꝓ
hibeas.de magiſtris.&.c.procuratores.de cenſi.
&.c.quoniã.18.diſtin. ℣ Et quis debet iſtas ex-
penſas miniſtrare iſto perquiſitori. vi.l.7.tit.
17.iam allegat. Parti.3.vi ſuprà.in.c.6.in glo.Sa
lario.nu.2. ℣ Et iſti perquiſitores à dominis lo-
corum dati non poſsũt exire extra territorium

domini

domini mittētis: quia eius iurisdictio territorio cohartatur. s. territorio ordinarij. vt i. l. si loc⁹. ff. de iudi. tenet Bal. ī. c. đ causis. đ offi. deleg. nu. 21.

Summarium.

1 EXecutor, habēs salarium, an habet decimam executionis, & vi. hic qd debet percipere.

b No lleuando salario. [b] Nota tex. q̄ executor habēs salariū non debet habere spor
1 tulas †, hoc est, decimā executionis †: qa esset pro vno officio, habere duo salaria, q̄ esse non debet: quia etiā si haberet duo officia, non haberet nisi vnū salariū. vt tenet Par. de Put. in tract. synd. in part. officiū nemo. fol. 192. & Fel. & Ab. in. c. cū olim. de re iudi. & ibi p eos. ☞ Vi. tu. c. 5. in capi. del arāzel algazellorū. vbi vide, quid debet habere algazell⁹ executā do extra ciuitatē. vbi tenet, q̄ debet percipere quinq; marabetinos pro qua libet leuca, qn̄ sportulę executionis nō excedūt itineri: qa si excedūt, nō debet percipere salariū itineris. Sed postea fuit cōdita lex. in villa đ Madrid. anno. 1552. Madij. 24. die. vbi cabetur, q̄ algazellus, siue officialis prefecti, p qualibet leuca non recipiat nisi dimidium argenteum, tām
+ ex discessu, quām ex regressu, dummodo nō recipiat iura executionis, quia si iura ista recipit, nullo modo expensas itineris debet accipere. Et tabellio, qui simul cum ipso algazello profect⁹ fuerit, pro vno quoq; die duo argentea recipere possit, vltra iura suarum scripturarum. Atq; huiusmodi expensas, tām algazelli, quām tabellionis ipse teneatur diuidere inter personas, cōtra quas pergerint ad dictam executionem faciēdam pro rata: & si plus tales officiales recipiunt,
+ teneātur illud restituere septuplū camerę regis. ☞ Et vi. Parid. de Put. in. d. tract. in parte, salariū. fol. 226. in libr. portati, vbi vid. an iudex, vel capitaneus, seu executor creatur in ciuitate, ad certum salarium sibi deputatum, si potest. de iure percipere aliqua emolumenta.

c Por la tabla. [c] Vt in. c. 7. ī. d. Arāzel algazellorū, qui incipit. Que los derechos delas executiones.

Summarium.

1 IN executiuis debent attendi statuta, & cōsuetudines illius loci, in quo fit execucio, & sic consuetudo fori, & non contractus
2 In modū procedendi in litem semper debēt attēdi statuta illius loci in quo iudiciū agitatur.
3 Ferię, quæ vigēt in loco, vbi iudiciū agitur, sunt concedendę, & nō ferię loci partiū, vel testiū.

d Dōde se hiziere. [d] Nota tex. sing. q̄ executor ex pēsas, quas debet habere ratione. executionis, eas percipere debet secūdum Arāzel, & consuetudinem loci, vbi executio fit, & non secundū cōsuetudinem fori iubētes, vel requirentis executionē fieri. Idem tenet Bart. in. l. 1. C. de sum. tri. & fi. cath.
1 vbi ait †, executiuis debetattēdi statuta illius loci vbi fit executio, & nō alterius. vt tenet Ias. in. l. cùm qdā ff. de iurisdi. om. iudi. in fine. Et fa

lleuando salario, [b] y no lleuando salario los lleuen por la [c] tabla delos derechos del cōcejo dō de se hiziere [d] la execuciō: y no en otra manera, y q̄ no lle-

cit qd̄ tenet Bal. in. c. fi. de cōfessis. in fine. vbi dicit q̄ in executionib⁹ attedēda est cōsuetudo fori, non contractus. per tex. quē dicit esse vnicum in iure in. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. & ibi vide Iohā. de Platea. nu. 7. & idem vult sentire Bal. in. l. 1. 4. q. C. ne filius, p patre. licet Anto. de Butrio. in. c. fi. de confessis. 10. col. videatur sentire contrariū. Tu tene opinionem Bal. in. d. l. prima. quia eām tenet Alex. in. l. à diuo pio. §. sententiam. ff. de re iudi. 4. colū. nu. 6. versi. secundo limita. & sequitur Ias. in. d. l. cùm quidam. nu. 20. & in. l. properandum. §. sint autem reos. C. de iudiciis. nu. 4. Et per supradicta limitantur notata per Bart. & cæteros doctores in. d. l. à diuo pio. §. 1. prout tenet additio. Bal. in l. vnica. C. de confessis. in finali additione.

☞ Et quia in recipientibus ordinē iudiciorum, & modum procedendi † in lite semper debeant attēdi statuta illi⁹ loci, ī quo iudiciū agitur. adde
2 tex. cū gl. in. l. cū clericis. C. de epis & cleri. & ī l. 1. C. de emācip. libe. & §. fi. Institu. de satisdatio. & tex. expressus. in. c. sequēti, ibi. Saluo por la dicha tabla del concejo donde se conociere de la causa. & ibi dicā. ☞ Sed vide tu Ange. in. l. si fundus. ff. de euictioni. vbi dicit, q̄ ordo iudicij in executione, & statutum seruabitur illud, qd̄ est in loco cōtractus, qn̄ executio fit ad mādatū alterius iudicis. s. cōtract⁹, qa tūc īspicitur cōsuetudo iuuētis. Aut fit mero officio iudicis, & tūc inspicit cōsuetudo loci, vbi fit executio, siue mod⁹ exequēdi. ☞ Ex quo secūdū Ias. in. d. l. cūctos populos. C. đ sūma tri. & fide catho. nu. 20. infertur, q̄ si est statutū in loco, vbi iudiciū agitur, q̄ instrumētu habeāt executionē paratā, hoc est, q̄ nō requiratur libellus, nec litis cōtestatio, certè

instrumentũ alibi factũ ꝓductũ in iudicio ĩ hoc loco habebit executionẽ paratã, cùm istud respiciat ordinem iudicij. Ita Bal. in. d. l. 1. C. ne filius pro patre. & in. d. c. fi. de cõfessis. Petrus de Anchara in cõmento. c. Canonũ statuta, de constitu. versiculo. iuxta prædicta quæro, quid si statutum. Roma. consilio. 243. Paul. de Cast. in. l. 2. C. quẽ ad mo testamen. aperian. Bart. & Moder. in. d. l. à diuo pio. §. sententiam. ¶ Facit pro ista parte, quod tenet Anto. de Butrio. in. c. qđ clericis de foro compe. circa mediũ. post glos. ibi, ꝙ vbicunq; cõtingit corã iudice ecclesiasticotractari causam laici, de qua potuisset cognosci à iudice seculari, etiã quo ad appellãdum, & an appellatio procedat, attendit urius canonicũ, & nõ ciuile, qa istud recipit ordinem iudiciorũ. qđ seqtur Alex. in consi. 188. in vol. 2. in fin. ¶ Tertiò facit pro ista parte, qđ dicit Bal. post Innoc. 3 in. c. fi. pẽ. colũ. de feriis, ꝙ iudex † debet solùm pronuntiare ferias, quæ vrgent in loco, vbi corã eo, iudiciũ agitatur, & nõ ferias loci partiũ, aut testiũ, cùm istud respiciat ordinem iudiciorum. Et idẽ latè ponit Specul. in tit. de feriis. §. 1. versi. sed pone ꝙ in loco. secundùm Ias. vbi suprà.

uẽ assessorias [e] ni vistas de ꝓcessos, ni otro salario algũo, saluo lo contenido en nuestras cartas, so pena que los escriuanos que lo lleuaren, lo tornen todo con el quatro tãto para la nuestra camara.

Prętorũ caput. 41.

ITẽ que no consientan, que los escriuanos nombrados en las nr̃as cõmissiones que para el o ꝑa otros juezes dieremos, lleuẽ los derechos delos ꝓcessos, y escripturas, que por ante ellos passarẽ: saluo por la dicha tabla del concejo donde se conociere [a] dela causa q̃ fuere cometida, y no doblados [b] so la dicha pena del quatro tanto para la nuestra camara.

[e] Assessorias. [c] Similis tex. in. c. 9. supra. & ibi dixi. in. glo. 1.

Prætorum caput. 40. finis.

Sequitur caput 41.

Summarium.

1 Casus in quib⁹ seruãda est cõsuetudo regionis.

[a] SE conociere. [a] Iste tex. facit ad ea quæ dixi suprà. in. c. 40. in gl. Donde se hiziere. s. ꝙ tabullarij. & officiales in sportulis & expensis exigendis debent seruare formam, tabulam, & aranzel, consuetudinemq; regionis, in qua officia gerere debent. Et facit tex. in. l. 4. §. obseruare. ff. de offi. proconsu. & in. l. si in aliquam. prout tenet Lucas đ Pẽna. in. d. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. colum. 2. & ibi Bal. dicit, ꝙ in executionibus, & in modo exigẽdi debet obseruari [a] consuetudo regionis, in qua sit exactio. & ibi ponit Luc. đ Pẽ. multos modos & casus †, in quibus est seruanda consuetudo regionis. s. in tributis exigẽdis & in suceptoribus eligendis, & sumptibus de publico sibi dandis, in muneribus subeundis in criminibus puniendis in iudiciis, & causis decidendis, in cõtractibus, in vltimis volũtatibus, in exigendis reditibus, in immunitate seruanda, in instituẽdis vectigalibus, inspectaculis & certaminibus ciuitatum exercendis, in vectigalibns exigendis, in rebus publicis distrahendis, in calumniantibus puniendis. vt ibi per eum. Et alios plures casus, in quibus consuetudo tribuit multa, vi. ꝑ dictũ Lucã de Pen. vbi suprà per duas colũ.

[b] Doblados. [b] Non dicuntur expensæ duplicatæ, quando pro prima scriptura recipitur salarium, & aliud pro exemplari, prout dixi in. c. 39. supra eodem. in glos.

Prætorum caput. 41. finis.

Sequitur caput. 42.

Summarium.

1 INsignia iurisdictionis officiales debent portare, aliàs poterit eis resisti, si nō constat eos esse officiales.

2 Insignia iurisdictionis nemo debet portare sine permissu principis, nec iurisdictionē exercere.

3 Furca est signū meri & misti imperij, & illā non debet qs erigere sine principis permissione.

4 Etiam si per centum annos non fuerit aliquis homo suspensus in furca, quam habet, sufficit ad iurisdictionem habendam, quia non requiritur actus sed aptitudo.

5 Si duæ ciuitates contendūt de imperio, pendente lite, non potest altera erigere furcam in confinio in præiuditium alterius.

6 Furcas erigere iudex sinere non debet, licet sit erectio furcarum inuenta vt homines conspectu earum terreantur, & licet in creatione earum publica vtilitas vertitur.

7 Erectio furcarum non competit cuilibet, nisi illi cui competit pœnę impositio.

8 Dominus soli potest compelli ad vendendum, vt ibi furca erigatur, si alter locus non reperiatur, in quo commodè ponatur.

9 Si vnus habet iurisdictionem mistum & merum imperium, alter habet merū, quis eorum possit erigere furcas.

a VAras. [a] Quæ virga denotat potestatē regēdi, quę sibi à principe data est. Facit illud. Exod. 4. Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. Etenim virga, seu baculo corriguntur peruersi, de baculo autem dicitur. primo Regum. c. 17. Et tulit baculum suum quem semper habebat in manibus. Nec illā virgam iudex deponere, seu proiicere debet, ne illa quæ pulchra est, & recta, si proiiciatur in terra, vertatur in colubrum, sicut scriptum est de virga Aaron. Exod. c. 7. quod intelligitur ne virtus iustitiæ, quæ per correctionē exercetur, & illius fortitudinē, seu metū, si abiiciatur, in iustitiā conuertatur. l. Sine enim correctione iudex bene regere non pōt. l. cōgruit. ff. de offi. prę si. & ideò si proiiciatur virga, id est, si nō fertur cōtra malos sentētia, filij hominū absq; vllo timore perpetrāt mala. Et facit quod notatur in. c. puenit ad duos circa finē. 93. dist. prout tenet Guiller. Rouil. in tracta. de iustitia & iniustitia. in. 3. lib. c. 3. de iudice. tomo. 17. tracta. fo. 105. ☞ Et qvirga sit signū iurisdictionis, tenet Bart. in. l. prohibitum. C. de iure fisci. lib. 10. & ibi Iohan. de Plat. dicendo q

1 officiales † debēt portare insignia officialiū, ex quibus cognoscātur, aliàs posset eis resisti, quod reputat multū mentitenendū. Idem tenet Bart. in. l. eum qui, §. fi. ff. commo. & ibi Alex. in addi tio. tenet Ias. in. §. quadrupli. Instit. d actio. col. 3. nu. 25. & Mōt. inl. 1. tit. 7. lib. 1. fo. 11. in gl. quę incipit. Concejo. in principio. & Paris de Puteo. in tractat. syndica. in parte, quia suprà. folio. 113. numer. quinto. ☞ Quod intelligit verum, quando non constat eum esse iudicem, vel familiarem, quia tūc non punitur, licet ei resistat. secus si constabat, licet nō portet signū punitur, quia ei nō potest resisti. vt ibi sup. per eos. Et idē tenet. d. Par. de Put. in. d. tracta. in parte familiaris, siue familia potestatis, folio. 111. num. 5. & Angel. per tex. ibi in lege apud. §. si quis virginem. ff. de iniur. Et concordat lex, Si quis ignorans, ff. locati. tamen si percussit illum, qui ignorabat esse iudicem, vel familiarem, licet excusetur, non habet locum, si ignorātia esset crassa, & supina, quia paria sunt, scire, & scire debere. l. qte. ff. si cert. peta. secundū Pari. de Put. vbi su-

2 prà. ☞ Quę insignia iurisdictiōis † sine permissu principis nemo debet portare, exceptis pśonis hīc. nec iurisdictionem exercere sine suo mandato. vt est tex. & ibi dixi suprà in cap. 1. in glos. 1. & in cap. 5. supra eod. Et licet quis sit iudex in aliqua ciuitate, insignia, per quæ notatur iurisdictio, vel præeminētia, nō videtur posse portari, seu deferri extra limites iurisdictiōis, etiā in his quę sunt volūtarię iurisdictiōis. vt tenet Abb. in c. 1. de authorita. & vsu pallij. nu. 4. & tex. & ibi Abb. in. c. ex tuarū. eod. tit. & nō valet cōsuetudo in contrariū, vt ibi. ☞ Et nō solū virgā iustitię iudex nō debet pmittere portandā, verumetiā fur-

3 cam † erigere nō debet sinere: qa furca est signū meri impij, & merū imperiū designatur per furcam. vt tenet Bal. in. l. prima. C. vt nemi. licē. sig. impo. & in. l. 1, §. initio. ff. de offi. prę fe. vrbis.

Prætorū Cap. 42.

OTrosi, q̄ no consientan traer varas [a] a otra persona, saluo a el, y a sus officiales, y a los alcaldes de la hermandad y a los alguaziles dla inquisicion, y a los alcaldes y alguaziles de nr̄a corte dē tro de las cinco leguas de la corte, o al q̄ nos dieremos

nu. 2.

nu.2.& Bal.in.c.quid sit inuestitura. vers. corporeum.nu.5.&.6.in vsi.feud.tenet; ꝙ erectio furcarum significat imperium eius, quasi possessionē & vsum.& idem tenet idem Bal.in.l.à procuratore.C.mādati in fine. ☞ Quod est etiā verum,etiā si per centum an-

4 nos † non fuerit aliquis homo suspensus in illis furcis, quia non requiritur actus[s] sed aptitudo, & sufficit signum, licet deficiat signatum.vt tenet idem Bald. in lege arboribus. §. nam & si agrum.ff.de vsufru.&quemadmo.quis vtatur facit glos.in capit.cùm ecclesia Sutrina.de causa posse.& propriè.&Bar.in lege in filiis.C. de decurio.lib.10. Innoc.in cap.cùm dilectus.de capelli.monachorū. ☞ Et facit in simili illud.qd tenet Bar.& Iohan.de Plat.in dicta lege in filiis. ꝙ si quis habet ius eligendi rectorem in ecclesia, vel aliqua ciuitas dare gentem domino bellum facienti,vel vti iurisdictione vel colligendi collectam,ꝙ si stetit per centum annos,quia non elegit,quia non fuit expediēs,vel non fecit bellum, vel non fuit vsus iurisdictione, quia non occurruit casus,in quo debet vti,nō per hoc perdit ius suum.☞ Et in tantum furca non potest erigi, ꝙ si

5 duæ ciuitates † contendunt de imperio,non potest altera,lite pendente,in præiuditium alterius in confinio,de quo dubitatur,& disputatur, erigere furcas:& si erigit,ille,qui est in possessione illius loci,potest impunè euellere furcas, prout tenet Bal.in dicta lege prima.C. vt nemini liceat sig.impo.quod dicit vidisse de facto. ☞ Ideò iu-

6 dex non debet sinere † furcas erigere. vt Paris de Puteo. in dicto tracta in parte.contumacia.numer.8. folio. 89. Licet erectio furcarum fuit inuenta,vt homines conspectu earum terreātur, & delinquentes accedant ad pœnam. l.capitalium. §.fi.ff.de pœni.& Paris de Put.vbi suprà. Et licet in tali erectione furcarum publica vertatur vtilitas,vt in eis malè meriti publicè puniantur. vt in lege ita vulneratus.ff.ad legem Aquil.& in l.bona fide.ff.de pos. & vtilius sit à toto principio homines terreri, ne ad maleficia prolabātur. quia melius est occurrere in tempore, quā post exitum vendicare.vt in lege prima.C.quando licet.vnicum.sine iudi. vendi. & in lege vlti. C. in quibus caus.in integr.resti.nō est necess. Et quia impositiones pœnarum actu transeūt,& per consequens à memoria decidunt,humana inuenit industria publicè furcas erigi,vt suppliciorum renouaretur memoria:sicut & monumenta inuenta sunt in memoriam conditionis humanæ. vt in lege quidam in suo.ff.de conditio.institu.& qua si quædam lectione continua, quæ etiam melius per visum imprimitur,quam per auditum, solui à maleficiis homines arceantur. vt tenet Oldral. consilio.161.incipiente. Thema tale est. ☞ Et licet sit licita & vtilis erectio furcarum, non com-

7 petit † cuilibet, nisi illi, cui cōpetit pœnæ impositio.secundùm Odral.in dicto consilio.Quia si alteri,liceret ponere quam ei,cui competit impositio pœnę,nulla esset inter imponentem signum, & ipsum impositum conformitas, siue proportio,sed magis videretur illusio.vt.C.de iati.liber. tolle.l.vnica.§.sed & qui domini.cū vmbra quę dam ostendatur in opere veritas autem non subeat in effectu.vt in cap.quāto. ad finem. de consue. secundùm Oldral.in dicto consilio. & ideò quia est signum iurisdictiouis, iudex non debet pati eam erigere,vt dictum est, si non habet merum imperium. ☞ In tantum ille, qui habet merum imperium , potest furcam erigere , ꝙ si non reperiatur locus , in quo cōmodè sine cuiusque

8 incōmodo ponatur,poterit dominus † soli compelli ad vendendum propter publicam vtilitatem.vt. ff.quemadmo. seruit. amitta.l. si locus.§. vlti. &. ff. de rei vendi.§. item si verberatum.§. præterea. vt tenet Oldral.& Paris de Puteo.vbi suprà. ☞ Sed quid si vnus habet iurisdictionem

9 †& mistum imperium,& alter habet merum imperium,quis eorum possit erigere furcas. Vide Oldral.in dicto consilio.& Bal. in dicto capitul. primo.quid sit inuestitura. in vsibus feudo. numero sexto.vbi tenet, ꝙ ille, qui habet merum imperium potest furcas erigere, & econtra si vnꝰ habet condēnationē, alius executionē, iste, ad quē pertinet executio,pōt furcas erigere secūdùm Bald.vbi suprà. & vide Philip.Deciū.consilio.249. vbi singulariter. & ibi quoque tenet quòd quādo iurisdictio est communis inter plures,nullo modo videtur, quòd vnus, aliis inuitrix, possit pro administratione iurisdictionis furcas erigere,nisi ei competat executio, & aliis non,sed quando est communis executio,aliis inuitrix,non potest erigere,vt videtur notare Angel. in lege secunda. §. ex his. ff. de verborum obliga.& Abb.in cap.fi.de re iudi.col. fi. vbi allegat ad hoc glos.in cap. licet.16. quæstio. tertia. tradit Alex. in.d.l.2..§.ex his suprà allegatis.

[b] Especial. [b] Nota casum, in quo speciale mandatum requiritur,aliū vide in.c.2.supra eod.in parte, Especial. & quæ ibi dixi.

De nuestro

[c] De nuestros nombres. [c] Alios casus, in quibus regis subscriptio requiritur, vide per text.in.l.24.tit.3.lib.2.in ordina.regali.

Prætorum caput.42.finis.
Sequitur caput.43.

Summarium.

1 ALgazelli & executores cũtes extra ciuitatẽ ad executionẽ faciẽdã, ꝑ eũdo,& redeundo,nõ debent percipere nisi pro vno itinere, licet facere debeãt plures executiones in diuersis locis.
2 Algazellus recipiens vltra suas expensas, ad restitutionem tenetur.
3 Medicus an debeat habere salarium pro eundo, stando,& redeundo.
4 Executor vadẽs per viã trãsuersam,& magis longam, salarium maius non debet habere.

2 NO consientan. [a] Iudices & correctores consentire non debent algazellos & executores † euntes extra ciuitatem,seu villã ad executionẽ faciendã pro eundo & redeundo percipere, nisi pro vno itinere, licet facere debeant plures executiones, & in diuersis locis,& iter debent diuidere pro rata inter omnes executiones. Idẽ debent custodire tabelliones, aliàs cum quadruplo restituãt pro prima vice,pro secunda,vltra dictã pœnã,per sex menses ab officio suspendãtur,pro tercia, officio priuentur. Et si iudex in hoc executando negligens fuerit,ipse dictã pœnã soluat. Hoc dicit. Quod intellige. vt in. c.40.supra eod.quando non recipiunt expensas executiõis, quæ est decima, vel alia minima summa,quia si percipiũt,nõ debent habere salarium itineris,& ibi dixi.& vi. Plat.singulariter in.l.Sancimus. C.de exẽtoribus,& exacto.lib.12.vide quæ dixi supra.in.d.c.40.in glo. No lleuãdo. ☞ Quòd salariũ debet algazellꝰ, vel executor habere pro eundo,stando,& redeũdo, tenet Domi.in.c.statutũ.§.proferẽdo.de rescrip. in.6.quod dicit esse notandũ propter ea,quę tangunt in.l.properãdum.§.fin autẽ alterutra. C. de iudiciis.& ibi docto.sed ibi intelligitur in testibus.& in partibus,hîc in tabellionibus,& executoribus. Et per istum tex.reprobatur gl.in.c.mulieres.de iudi.in.6.in parte,producentis. vbi tenet,ꝙsicut producens testes ministrare debet expensas testibus,ita tabellioni,vel iudici,ꝙ ad eas vadit:quia tabellioni,vel iudici,non debent ministrari,nisi vt dictũ est. ☞ In tantum,ꝙ recipiẽs
2 aliquid vltra hîc contenta, ad restitutionẽ † tenetur:quia esset receptio contra iuris prohibitionẽ. vt in.c.ꝙa sæpe.de cle.in.5.& in.c.ꝙa pleriq;. de immunit. eccles. & ibi ꝑ Innoc. & tex.et ibi Dom.in d.c. statutũ. §. si ꝙ dã.in tãtũ,ꝙ nõ ꝑ dẽsset remissio partis.đ quo ibi ꝑ eũ. ☞ Idẽ dic in medico.ꝙ vadit ad locũ ꝑ tãto † salario in die,ꝙ đbet habere salariũ tp̃e itineris vt Bar.in.l. suo vi ctu.ff.đ opis libert. in fi.idẽ tenet Bal.in.l.liberti.C. eod.de opi.libert. 4.col.nu.15.vbi q̃q; dicit,ꝙ medico đbetur salariũ etiã ꝑ dieb⁹ itinerũ,ꝙa ꝑ diuina opa đbetur. Et est rõ scđm eũ,ꝙa tp̃s absentię ꝑ seruitio cõputatur. vt notatur ī .l. ꝙ mittũt.ff.ex ꝙb⁹ cauſ.maio.§.pẽ.nõ tñ si ꝙs defere discedat,totũ diẽ cõputat,& sic nõ habebit salariũ,pillo die,scđm Bal. vbi suprà p. l. 2. ff.de annuis lega.quod facit ꝑ locatiõe iumẽtorũ. ☞ Sed ꝙd si iste executor,
4 vel alius vadit ꝑ transuersam,& † magis longam viã,vt habeat maius salariũ? Dic ꝙ nõ debet consequi illud plus.vt Bar.in.l.qui fiscales. C.de cursu publi.& in.l. eos.de falſ. ☞ Et quid si nõ vadit per viã rectã propter timorẽ, & si in vna die expendit,qđ erat expediendũ duobus, an duplicetur salarium? Vide in.d.l.eos.de falſ.& Paris de Puteo.in tractat.syndica.in parte,iudex in officio.folio.183.nu. 4. & vide quæ ponam in cap. 54.infrà eod.in glossa. El salario.

☞ Et in

3 stra carta firmada de nr̃os nõbres [c], y sellada cõ nr̃o sello. Prætorũ Cap. 43.

OTrosi,q̃ no consientan,q̃ qualesquier alguaziles,o executores quãdo fuerẽ a fazer execucion fuera đ la ciudad,o villa,de que tienen cargo, lleuen derechos de layda y tornada,mas đ por vn comino, aunq̃ ayã de facer, y fagã muchas execuciões y en diuersos lugares y aq̃l lleuẽ,y repartã por rata đ las executões q̃ hizierẽ. Y q̃ esto misꝰo guarden los escriuanos.

℣ Et in quãtum iſte tex. dicit, Aunque aya de fazer y faga muchas executiones, y en diuerſos lugares, vide tex. in lege fi. qui incipit. Sancimus. C. de exacto. & executo. lib. 12. Et Plat. & Luc. de Pẽ. ibi videntur tenere contrariũ, dicendo, ꝙ ſi alicui cõmittitur exactio publicarũ pecuniarũ præfectum prætorio, non poteſt alia executio ſibi committi, prius quam reuertatur, & de his. quæ per eum geſta ſunt, debitam rationem, ſeu inſtruictionem aſſignet. Si tamen ſors obtulerit, vt in eadem prouincia occurrant duæ executiones faciẽdæ, poſſunt duæ executiones eidẽ committi, tertia tamẽ executio non poteſt committi, priusquam de his primis duabus rationẽ reddat, aliàs punitur executor qui ſecundã executionem; aut tertiam ſuſcepit, & numerarios, & adiutores eius, ad quorum curã pertinet tales executores mitti, ſimiliter puniuntur. Quod dicit ibi. Plat. eſſe notandum contra nuntios, & executores ſententiarũ, quia non poſſunt plures aſſumere executiões, videlicet, vnam in vna prouincia, & aliam in alia prouincia, vel etiam in eadem prouincia nõ poſſunt ſuſcipere plures executiones diuerſis temporibus occurrentes. ſecus ſi eodem tempore, tres autẽ ſimul ſummere non poſſunt, nec in eadem, nec in alia prouincia, vt ibi patet. Et ſic videtur, quòd iſte textus licet dicat, Muchas. reſtringatur ad duas tantummodo executiones, & non ad plures, & quia pluralis locutio duorum numero eſt contenta. text. in cap. is cui. de præben. in. 6. & in regula pluralis. de regul. iur. in. 6. licet contrarium ſeruetur, & malè.

Y al que lo contrario hiziere, gelo fa fagan[b] pagar con el quatro tanto por la primera vez, y por la ſegunda de mas deſto que ſea ſuſpẽſo del officio por ſeys meſes, y por la tercera que pierda el officio, y que lo execute anſi el juez: y ſi fuere negligente en ello, que el dicho juez pague[c] la pena.

[b] Gelo fagã. [b] Alios caſus, in quibus officio durante iudex poteſt punire ſuos officiales, & magiſtratu durante conueniri, vide in. c. 9. ſuprà eod. in glo. Que los caſtigue, & in capit. 3. in glo. prima.

[c] Lo pague. [c] Similis tex. in lege. 3. C. ne ſacr. baptiſ. reite. & in lege ſi quis. C. de ſepul. viola. & l. vna. C. d priua. carceri. & in lege. 9. tit. De los robos. lib. 8. in ordina. regali. Montal. in. l. 2. tit. ſecundo for. ll. lib. 2. in glo. quę incipit. Pierda lo que ouiere. & eundem Montal. in. l. 8. tit. 7. lib. primo. for. ll. in. glo. prima. vbi iudex negligens in imponendo pœnam à iure ſtatutum, punitur eadem pœna.

Prætorum caput. 43. finis.

Sequitur caput. 44.

Summarium.

1 IN concilio ciuitatis, quis debet prius ſuffragium dare, an ſeniores, vel iuniores.
2 Doctores, & clerici antiquiores, debent habere primum locum.
3 Decurio, ſeu rector, qui expulſus eſt de concilio ciuitatis, & poſtea reſtitutus, an recuperet locum, & vocem, quam prius habebat.

Prætorũ Cap. 44.

ITem, q̃ cada, y quando ſe platicare[a] alguna coſa en concejo, que particularmente toq̃ a alguno de los regidores, o a otras perſonas que ende eſtuuieren, ſe

[a] Platicare. [a] Quis autem in iſto concilio ciuitatis debet prius ſuffragium dare, an ſeniores, † vel iuniores. Bal. in. c. primo. de controuer. feud. apud pares rermi, in vſi. feud. in principio. tenet, ꝙ ſeniores, & prudentiores debent prius ſuffragari. Vnde in Eccleſiaſtico legitur. Loquere maior natu, te ergo decet primum verbum. & Ludo. Roma. ſingul. 81. ℣ Sed Nicola. de Lira ſupra. Exo. cap. 27. in glo. in verſi. nec iudicio. dicit, ꝙ debet inci pi ab illis, qui ſunt minoris authoritatis, & vltimò

mò à maioribꝰ, ne minores formidẽtur declinare à ſententia maiorum, quod poſſet eſſe, ſi maiores primò dicerent. Et dicit, quod hunc modum tenent theologi in deliberationibus vniuerſitatis Pariſienſis. ſ incipiendo ab illis, qui ſunt iuniores in magiſterio, ſic ſecundum eum illi, qui ſunt iuniores in doctoratu, debẽt incipere in cõcilio ad votandũ, ſeu ſuffragandum & ſenior vltimo loco debet votare, quia honor in hoc in fine cõſiſtit, quia dicit Iſidorus: Finis plus habet honoris. ☞ Aliqui dicunt, ꝙ digniores debẽt incipere. per tex. in. c. quia tua. 50. diſtin. & per ea, quę notantur. in. l. ſi quis ex argentariis. §. primo ff. de edendo. ☞ Sed Matthęus de Afflictis in deciſio. Neapoli. deciſi. prima, tenet, ꝙ qui vltimò ingreſſus eſt in conſiliũ, ille debet incipere, & ſic debent pſequi alij ordine ſucceſsiuo, & ſic obſeruatur & ꝙ hoc dicit ꝙ facit illud, qđ tenet reuerẽdus Domi. Iohã. de Voragi. Archiepꝰ Ianuẽ. in ſuo feſtiuo in legẽda ſanctorũ Philippi & Iacobi, vbi dicitur, ꝙ mos eſt in pleriſque regionibus, vt ille, q prior ingreditur, maior vocetur, & ille q poſterior ingrediẽ, minor, licet ſit prior aut ætate maior, aut ſanctitate dignior, ſicut dicit de ſancto Iacobo minore, q fuit maior ætate, ſed intrauit in apoſtolatũ poſt Iacobũ, q fuit maior ætate, & dicitur maior. ☞ Et vide tex. & ibi Plat. in. l. 1. C. de conſuli. & nó ſpargẽ. lib. 12. vbi tenet ꝙ inter pares dignitates præferẽdus eſt, q eã primo adeptus eſt, & ſic ille q prior eſt tpe in dignitate, potior eſt in honoribꝰ, & priuilegiis dignitatis vt in. l. fi. C. de prẽſe. prẽto. eod. lib. 12. Et ſic patet ſecm Plat. in. d. l. 1. ꝙ antiqor, ſeu prior doctoratu, militia cõſulatu, vel alia dignitate, debet præferri alteri in eadẽ dignitate ſecũdario cõſtituto, in eundo, loquẽdo, ſedẽdo, diſcernẽdo, & ſimilibꝰ. de quo ibi p eum. Et vide eundẽ Plat. in. l. 1. C. eod. de præſe. prẽto. lib. 12. vbi ait, ꝙ dignitates poſſunt eſſe in pari gradu, & in eis habet locum regula. Qui prior eſt tempore, potior eſt in prælatione, & idem & latius tenet idem Plat. in lege vnicuiq;. C. de proximi. ſacr. eodem lib. 12. prima colũ. quem omnino vide, niſi princeps hoc alteret ex cauſa, vt ibi dictus Platea. & eundem in lege fi. C. de tyroni. lib. eo. 12. & ibi text. ☞ Et facit quod tenet Bald. in capit. cùm olim. de conſuetu. in principio. vbi ait, quod antiquiores
2 † clerici, & doctores, debent habere primum locum, deinde cęteri per ordinem. De quo vide, quę accumulat Iaſ. & doctores in lege cùm quid ff. ſi cert. peta. numer. 11. Et hoc credo eſſe ſeruandum de iure, & in multis conciliis ciuitatum ſeruatur, niſi aliud de conſuetudine, vel ſtatuto in pſius ciuitatis caueatur. ☞ Et facit in ſimili quod tenet Speculator in titulo de aduoca. §. Iam nunc videndum. verſicul. iuniores. numero vndecimo vbi tenet, quòd iuniores debent in iudicio primò loqui, & maiores vltimò, vt eorum dicta ſpecioſa melius iudex memoriæ commendet, quia vltimò audita efficacius retinentur. ☞ Et ſic non debet minor maioris locum occupare, aliàs debet poni in loco viliori, & priuari loco aſſumpto. caſus eſt ſingularis in capitul. prẽcipimus. 63. diſtinctione. tenet Roma. ſingulari. 389. & ſic debemus cedere alteri ſecundum gradus prærogatiuam, quod ſæpius venit in diſceptatione. ☞ Quinimo dicit Angelus in. §. cùmque antea. Inſtitu. de bonorum poſſeſsio. in fine, ꝙ ſi minor in dignitate non cedat maiori in dignitate incedendo, & ſedendo, poteſt implorari officium iudicis, vt ei inhibeatur. vt in capit. primo. de maio. & obedi. & in lege prima & ſecunda. C. vt dignit. ord. ſerue. licet non poſsit agi iniuriarum. vt in lege ſi quis de honoribus. ff. de iniuriis. Et vide glo. & ibi Fab. in. §. aliam. Inſtitu. eodem. titul. de bonorum poſſeſ. de quo vide Bal. laté in cap. licet cauſam. de probatio. numer. ſexto. & ibi tenet, quòd honorantia poteſt vendicari. ☞ Et adde, ꝙ quis poteſt habere, etiam ſi ſit laicus, ſedem, ſeu bancham in eccleſia quoad vſum. vt tenet Abbas in capit. abolendæ, de ſepultur. numero quinto. & ſequitur Stephanus Aufrerius. in tractatu de poteſtate ſeculari contra eccleſiam. quarta regula. numero. 51. tomo. quinto tractatũ. folio. 436. ☞ Attamen talis conſuetudo in contrarium niſi eſſet inducta ex cauſa legitima, de qua conſtaret tanquam ſcandaloſa, & contra naturalem æquitatem, non valet. ſecundùm Hoſti. & Anto. in cap. primo de maio. & obedi. Ita tenet Fran. de Areti. in conſilio. 23. verſi. ad tertiũ. & tenet & ſequitur Anto. đ Landriano in additione, ad Alexã. in dicta lege. cùm quid. ff. ſi cert. peta. in parte, antiquiorem. ☞ Sed
3 quid ſi aliquis decurio (ideſt Regidor) † expulſus eſt de cõcilio ciuitatis (. i. de regimiẽto) & poſtea eſt reſtitutus, an recuperet in collegio, vel in dicto regimento locum, ſeu vocem, quam antea habebat. Dic quod non, quia habebitur vt quidam de nouo perueniens in collegio. tenet Barto. in lege qui ad tempus. ff. de decurio. quod nota, quia iam đ facto accidit. Et quòd reſtitutus non recuperet locum per alium occupatũ, facit. l. prima. ff. de decurio. et. l. ſi fine. §. ſed quid. ff. de mino. & tenet Guido ſingula. 365. §. fi. ☞ Sed contrarium videtur tenere Bald. in lege in his rebus. §. vxor diuortio. ff. ſoluto matrimonio.

☞ Sed

▽Sed pro Bart. facit quod tenet glos. in capit. fi. qui incipit. Prçcipimus. 93. distin. iam allegato, vbi tenet quòd qui delinquit in aliquo ordine, in hoc punitur, q̃ postponitus aliis sui ordinis. Et si scholaris doctor cõfinetur & restituatur ad gratiam, debet iterum matriculari, & non recuperat primum locum, sed habetur pro nouitio. tenet Bertachi. in tracta. gabella. in. 7. parte. nu. 53. tomo. 6. tractatu. folio. 63. & Barto. in. l. prima. C. de his qui in exili. dati sunt. lib. 10. & in. l. qui ad temporis. ▽Et facit quod tenet Iohan. de Plat. in lege. metallarij. C. de metalla. lib. 11. vbi ait, q̃ quando quis reducitur ad corp⁹, à quo aufugerat, ponitur in deteriori stallo: quia vbi erat in primo loco, propter eius absentiam vel delictum ponitur in vltimo. Quod intellige, quando aliquis deponitur in deteriori loco, seu eximitur ab ordine in officiis, in quibus est honor oneri admistus. Secus si contineret solum onus, tunc remouendo delictum, non præbet immunitatem secundùm Plat. ibi. quod nota.

salga [b] luego la tal persona, o ꝑsonas a quien tocare el negocio, yno tornc entre tanto que en aquel negocio se platicare. Y esto misꝰmo se faga, si el negocio tocare a otra persona que cõ

Summarium.

1 QVod in conciliis tractatur, an debeat reuelari.
2 Existens in concilio, quando aliquid malum tractatur, an sit culpabilis.

[b] 1 Se salga. [b] Nec impediatur quod ibi debet tractari, quod debet esse ꝓsecretum, & nõ debet reuelari, nisi habita licentia. tenet Bal. in. c. de noua forma fideli. in vsi. feud. num. 7. ▽Quia quando quis recipitur ad officium rectoriæ. ita debet iurare. text. in cap. Ego enim. de iure iurã. ibi. nulli pandam. & tenet beatus Florenti. in prima parte. tit. 4. cap. 8. de consilio. §. 4. vbi ait, q̃ ea, quæ tractantur in conciliis alicuius ciuitatis, vel vniuersitatis, debent esse occulta, quia aliàs scandala multa possunt oriri, prout dixi suprà in procœmio istorum capitulorum in glo. Auemos acordado. 2. colũ. ▽Sed intellige de honesto concilio, & non de alteri nociuo, quia tunc potest reuelare, etiam sine metu periurij, secreta concilij illiciti, secundùm Abb. in dicto cap. ego enim. nu. 7. quod sequitur Lodoui. Roma. singul. 506. & ibi eius additio. ▽Et facit secundùm Roma. illud, quod dicimus, q̃ iurans seruare statuta. intelligitur de licitis, non de illicitis. vt in capit. primo. de iure iuran. in. 6. & in lege nemo. §. si iussa. ff. d̃ regul. iurí. in glos. facit glo. in cap. nec vi. 13. distin. ▽Sed 2 vtrum existẽs † in concilio, & tacet quando aliquod malum tractatur, sit culpabilis? Dic q̃ quando obuiare potest, & tacet, tenetur, & de damno tenetur, qui tenetur loqui, & tacet, consentit in eius prçiudiciũ. l. de elate. §. qui tacuit. ff. de interroga. actio. &c. si post prçstitum. de confessis. in. 6. quilibet enim de vniuersitate tenetur votum suum exprimere in concernẽtibus facta communitatis ex debito officij. arg. in cap. primo de his quæ fiunt à maio. part. capitul. vbi dicit Innoc. q̃ nisi contradicat, si ibi aliqua malè agerentur, habetur pro consentiente quo ad peccatum & ad pœnam, sed intellige quo ad culpam, sed de pœna non nisi in his, quibus ex officio competit, vt in prælato, & habẽtibus vocem. Et secundum hanc distinctionem limitat Bar. in lege vtrũ. ff. de parraci. vbi vult, q̃ solùm teneatur obuiare qui est subiectus illi, qui debet offendi, sicut seruus, filius. glo. in. l. culpa caret. ff. de regul. iur. text. in. §. alia. Instit. de publi. iudi. qui vult, q̃ conscius, quamuis extraneus, puniatur. Quod intellige, quando tenetur ex officio, vel quando dolosè non prohibuit, vel in crimine lesæ maiestatis. vt in. l. quisquis. C. ad. l. Iulia. maiesta. ▽Sed fine istã limitatione est verum, q̃ prçsens in collegio, & tacens, incurrit pœnam in damnatis & iniquis approbatis. Abb. in cap. primo de his quæ fiunt à maio. part. capitul. & in. c. continebatur. de his quæ fiunt à prçla. & in cap. in causis. de ele. & in cap. 2. de locato. Feli. in. capit. cùm Bartoldus. de re iudi. & in. cap. cùm omnes. de constitut. & tenet summa Syluestri. in parte, consensus. §. 3. ▽Imò si aliquis ex consilio communicato consilio delinquit, magis puniuntur cæteri consiliarij, quàm ipse: quia data est libera facultas toti officio resistendi suæ pertinaciæ, & si non resistit puniuntur. vt tenet Iohannes de Platea. in lege omnes iudices. C. de decurio. libro decimo. numer. secundo. loquendo in delicto præsidis, seu iudicis, quia omnes alij sui

alij sui officiales puniuntur ex delicto suo pecuniariter, plus quam ipse iudex.

Summarium.

1 AMicitia maxima idem operatur, quod affinitas, seu coniunctio sanguinis.
2 Affectio facit, ꝙ legata debeantur ex testamento non solenni.
3 Sicut, ppter cõiunctionẽ, vel affinitatẽ dolꝰ tollitur prẽsumptiuè ita propter magnã amicitiã.
4 Amici veniunt appellatione suorum.
5 Iura loquentia in affine, vel coniuncto sanguine, habent locum in amico magna amicitia coniuncto.
6 Amicitia magna quæ dicatur arbitrio iudicis relinquitur.
7 Sicut qui receptabit affinem, non punitur, ita si receptabit amicum.
8 Sicut ratione sanguinis minuitur pœna, ita minuitur ratione amicitiæ.
9 Sicut possum occidere impunè illum, qui fecit insultum contra consanguineum cum armis, ita potero occidere insultantẽ amicum meum cum armis.

c Amistad. c Not. text. expressum, & non est alibi de iure istius

1 regni, ꝙ idem operatur † maxima amicitia, qđ operatur affinitas seu coniunctio sanguinis; est tex. simil. in.l. cum allegas. C. de castren. peculio. mili. lib 12. & voluit glo. in.c.1. de testament. lib.6, facit glo. & quod ibi dixit Abb. & Barb. col. 25. in.c. requisisti. de testa. Cy. Saly. Alex. & Iaſ. in.l. exigendi. C. de procurato. Pro quo facit optimè tex. in.l.2. in princip. in verb. amici. ff. q pet. tuto. Cy. in.l. inuitus. C. de pcura. col. 3. ☞ Facit tex. cum gl. singul. in.l. testamento. ff. de fid. cõmi. liber. quæ dicit, ꝙ affectio facit, ꝙ ex testa

2 mento † non solẽni, quęcunq; legata debeãtur. de quo tex. dixit singularia Iaſ. in.l. non dubium 2. col. C. de testamen. & faciũt ea, quę tradit Hippoly. de Marsi. in repete. l. vnicæ. C. de raptu virgi. nu. 206. cum sequentibus. ☞ Et facit gloſ. in.l.

3 1. C. de siccariis. quæ dicit, ꝙ sicut † dolꝰ tollitur præsũptiuè, ppter cõiunctionẽ, vel affinitatẽ. ita etiã tollitur, ppter magnã amicitiã. & dicit Bal. in repertorio suo, in verb. amicitia, ꝙ maxima amicitia copulatꝰ, ppinquo similis est, ad qđ allegat l. latè. §. amicos. ff. de verb. signi. & idẽ tenet ipse in.l. 1. 13. col. versi. quo ad primũ. C. q accusa. poſ. &

4 ibi in. 22. col. ꝙ amici † veniunt appellatione suorũ. & in addi. ad Spec. in tit. de citatiõe. in verbo. qñ citatus, dicit, ꝙ amicus cõparens, p amico audiendꝰ est. ☞ Et ex istis apparet, ꝙ iura loquen

5 tia in † affine, vel coniuncto sanguine, habent locum in amico magna amicitia coniuncto. ☞ Sed quę dicatur magna amicitia? † dic. ꝙ relinqtur arbitrio iudicis. vt tenet Andre. Sicul. Barb. in.d.c. requisiti. col. 25. ☞ Facit quoq;, quia sicut q receptat † affinem, nõ

7 el tẽga tal deudo, o tal amistad c, o razon por cuya causa deua ser recusa- punitur, vt tenet Hyppol. de Mar. in singula. 210. ad minus punitur mitius. vt Gandi. in tract. maleſi. i parte. de furibus & latro. nu. 14. versi. & faciunt ita, si receptat amicũ, put tenet Hip. vbi suprà. nu. 210. reprobando Saly. qui cõtrariũ tenet in.l. nullus. C. de maledi. & matema. ☞ Et sicut ratiõe sangui-

8 nis minuitur pœna †, vt qñ cõiunctꝰ in cõiunctũ prorrumpit. vt in.l. prima. C. de emendatio. propinco. & dixi suprà. in.c. primo. in glo. Derecha mente. versi. vel si coniũctus ita minuitur pœna ratiõe amicitiæ, vt ibi dixi. versi. quoq; ego ostẽderẽ. ☞ Quoq; infertur ex supradictis, put infert d. Hip. de Mar. in.d. repeti. l. vnicæ. C. de raptu.

9 virgi. nu. 210. ꝙ sicut ego impunè † possum occidere illum, qui fecit insultum contra consanguineum meum, vel affinem cũ armis, p defensione suą, sic ego possum pro me tali casu talẽ insultantẽ occidere impunè, vt dixit Bal. in.l. raptores. in. 2. notabili. C. de epiſ. & cleri. quẽ refert & sequitur Iaſ. in.l. primo. 2. col. C. de indiuidui. tollẽ. vbi plura adducit in corroborationẽ huius dicti: ita potero impunè occidere insultantẽ cum armis amicum meum maxima amicitia coniunctum per prædicta. Quod firmat Hippolytus. vbi supra audaciter, quia hoc expreſſe voluit Bal. in.l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. 2. colũ. versic. quinto queritur. nu. 6. vbi in expresso dicit, ꝙ licet defendere amicum irrita amicitia cõiunctũ: quia æquiparatur illis, qui sicut de suo sanguine l. cum alienam. C. delega. nam veri amici sunt vna anima in pluribus corporibus secundùm Aristo. & est glo. expreſſa in cap. dilecto. de sententi. excõmu. in. 6. in verbo. vicino, & facit quod tenet Paul. de Caſt. in.l. refectionis. C. cõmunia prædi. nu. 4. & Cæpola in tracta. de seruitu. & in cautela. 23. & vide quoque Hip. de Marsi. in singulari. 351. incipiente. Amicitia magna. vbi quasi omnia congerit.

Summarium.

1 Recusationis causæ.

Recusada

d Recusada. [d] Aliquas causas recusatio nis † vi. per glos. in capit. causamque. el. 2. de offi. delega. Alias plures ponit Philippus Fran. in. capit. postremo. de appel la. & Specula. in tit. de iudice delega. §. supereſt. quem singulariter vide. ℣ Quibus adde, quòd non solum ex dictis causis potest iudex recusari, sed etiam ex causis in iure nõ expressis, quia iustæ causæ suspicionis non sunt omnes in iure expressæ, quia non possunt de facili omnes exprimi sed iudex, vel arbiter, arbitrabitur eam iustam, vel iniustam, secundum alias causas in iure expressas, vt tenet Abb. in cap. cum speciali. de appella. nu. 7. ℣ Et ꝙ causa recusationis si est iusta, vel iniusta, relinquatur arbitrio iudicis, tenet Angel. in. l. apertissimi. C. de iudi. in fine. & probat tex. noster ibi, O razon. & per additio. Abb. in dicto. c. cum speciali. Vide alias causas, ex quibus iudex potest recusari, in additione, quæ est in numero decimo.

da [d], y los autos que se hizieren contra esto, que no valgã [e].

Prætorũ Cap. 45.

OTrosi, q̃ las penas, q̃ pertenecen a nuestra camara que fuerẽ adiudicadas, por vos, o per vros officiales para la nuestra camara, o para la guerra, y las otras penas arbitrarias, que vos pusierdes de vuestro officio, aun que seã applicadas a obras publicas, o pias, que vos o vros officiales no las podays gastar, ni tomar [a] en ninguna manera, aunq̃ digã, q̃ los corregidores que fueron antes q̃ vos, estuuierõ en costumbre de las lleuar. Y todas ansi las vnas como las otras se condenen ante vn escriuano publico del numero, q̃ pa-

Summarium.

1 Retractio actus an sit pœna.

e No valgã. [e] In pœnam faciẽtium contrarium: quia retractatio † actus pœna est. gl. in cap. decet. §. ordinarij. de immunit. eccles. in. 6. in parte, processus. Et tex. in cap. dispendia. de rescriptis in. 6. cõmen. in illum tex. Abb. Barb. & Feli. in cap. cognoscentes. de constitu. tenet Bal. in. l. nemo martyres. C. de sacrosanct. ecclesiis. licet Abb. in dicto cap. cognoscentes. nu. 5. teneat cõtrarium per illum tex. Tamen concordando referendo Bal. dicit, ꝙ aut nullitas alicuius actus inducitur in odiũ alicuius & tunc dicitur pœnalis, aut in defectum solẽnitatis inducitur nullitas. & nõ est pœnalis. contra quã distinctionẽ videtur tex. in. l. fi. C. d liber. prẽte. vbi est nullitas actus propter defectũ solẽnitatis & text. ibi pœnã appellat. Et ꝙ sit pœna annullatio actus, tenet Bar. in. l. prẽtor ait. ff. d noui. openũtia. & ibi Alex. nu. 5. facit tex. in. l. senatus. ff. de contrahen. emptio. de quo p addi. Abb. in. d. c. cognoscentes. ℣ Et licet sit pœna irritatio contractus, non est naturalis pœna cõtrahentium contra legem, vel mandatũ superioris, imò est contra ius, qui dicit pacta seruabo: quia naturalis autem pœna est, vbi ponitur pœna corporalis, vel pecuniaria, vel ,put iudici videtur, vbi pœna non est statuta. vt reſidet Fel. in. d. c. cognoscentes. 3. col. versi. in contrariũ. per. d. Innoc. .c. si verè. de sent. excõmu. d qua materia p. d. Barb. in. d. c. cognoscẽtes. 8. col.

Prætorum caput. 44. finis.

Sequitur caput. 45.

Summarium.

1 PEcuniam publicam, vel priuatam Cęsaris iudex non debet vsurpare, nec ad publicos vsus cõuertere.

2 Solutio regularis facta de reb⁹ priuatis principis & eorũ titulis, nõ debet à iudicibus vsurpari.

3 Pœnas soluendas camerario vel ad certas causas destinatas, iudex non põt ad alios vsus, etiam publicos destinare, nisi ex licẽcia superioris. Et idem in aliis habentibus publicam administrationem.

a NI tomar. [a] Non licet officiali pecuniã publicã †, vel priuatam ipsius Cæsaris ad vnam causam deputatam vsurpare, vt inde consequatur

ſequatur aliquam commoditatem, nec etiam ad alios vſus publicos, vel alias publicas neceſsitates conuertere. tex. eſt ſimilis in lege ſciant iudices. C. de his quæ ex publi. collatione illata ſunt. lib. decimo. & ibi Iohan. de Platea. & facit tex. in lege finali. C. de locatio. fundo. patri. lib. 11. & in lege. 2. C. de frumento vrbi. conſtantinop. & in authen. de colla. §. iubemus nullã. colla. 9. l. legatum. ff. de adminiſtra. rerum ad ciuit. pertinen. Et ſic patet, q̃ nedum eſt prohibita vſurpatio publicarum pecuniarum, ſed etiam

ra ello fagays eſcoger yponer[b] el qual ſea el que vierdes que es mas fiable: y que eſte eſcriuano tenga cargo de eſcreuir todas las dichas penas, q̃ vos, y vr̃os officiales condenaredes a al

2 regularis †ſolutio facta de rebus priuatis principis, & eorum titulis, nõ debeat vſurpari à iudicibus maximè, vel ab aliis officialibus exigentibus, ſub pœna grauiſsima ſecundùm Iohan. de Platea. in dicta lege ſciant iudices. ☞ Et dicit ibi eſſe arg. q̃ iudex

3 † pœnas ſoluendas camerario vel ad certas cauſas deſtinatas non poteſt ad alios vſus, etiam publicos deſtinare, niſi ex licentia ſuperioris, vel niſi ſit modica pecunia ex multis redacta, quę in neceſſariam operam ſui offici) conuerti poteſt: vt in lege præcepit. C. de cano. larg. titul. lib. decimo. & idem tenet Iohan. de Platea. ibi. Et vide glo. & ibi Ang. in. §. ſunt præterea. Inſtitu. de publicis iudi. vbi tenet, q̃ ſi aliquis habebat aliquam adminiſtrationem publicam, & ex ea aliquid conuertit in ſuum, incidit in pœnã tertiæ partis. ☞ Et idem dicit, q̃ ſi iſti camerarij finito officio aliquid retinent, tenentur eadem pœna. ☞ Et quoq; iſta pœna tenetur officialis, qui colligit vnam collectam deſtinatam ad vnum vſum, & ipſe cõuertit in alium vſum, etiam ſi eſſet pro neceſsitate communis. vide text. in lege hac lege. C. de aquæductu. lib. 11. & ibi Iohan. de Platea. & text. in lege. 14. titul. 14. Parti. ſeptima.

☞ Et Bartolus in lege miſsi opinatores. C. de exactoribus. tribu. libro decimo. vbi dicit, quòd ille text. facit contra officiales. & collectores collectarum, & ſordidorum, quòd ſi aliquid retinent de eo, quod exercuerunt, vel aliquod ſeruitium acceperunt, ab his, qui debent aliquid à communi recipere, vt eis fiat ſolutio puniuntur in duplo. & Iohannes de Platea. ibi nume. ſeptimo. verſicul. quintò noto. ☞ Et facit in ſimili quod tenet. textus in lege nulli. C. de conditis in publicis horreis. libro decimo. vbi nullus debet in ſuam vtilitatem conuertere ſpecies in hor

gunos: y que luego otro dia deſpues q̃ fueren cõdenadas de copia dellas al eſcriuano de concejo, el qual tenga cargo de las recebir todas, para que procure la execucion dellas. Yſi el proceſſo

reis publicis reconditas, aliàs deportatur. Caueant ergo officiales abundantiæ, qui habent cuſtodire frumentum in publicis horreis reconditis, nec occultè conuertendo in ſuos vſus, incidant in pœnam, ſecundùm Plateam. ibi. ☞ Et idem, ſi quantitas ſit deputata ad emptionem frumenti non poteſt minui, nec in alios vſus conuerti. tenet ipſe Platea. in lege ſecunda. C. de frument. vrbi. Conſtantinop. lib. 11. aliàs in duplum tenetur. vt ibi. ☞ Et an officialis public⁹ camerarius, vel exactor publicus poteſt negotiari cum pecuniis publicis, & an lucrum adquiratur ei, vel publico? Vide Philippum Decium conſil. 6. & vide Montal. in glo. ordinamẽt. in parte, Officiales. Vide in cap. 19. in capit. iudi. ſyndicatus. in gloſ. Cobrar.

Summarium.

1 CO Correctores prouinciarum poſſunt facere ſuſceptores & theſaurarios.

2 Receptores, camerarij, & theſaurarij ſunt immunes à collectis.

3 Receptores debent exigere, non ſolùm debita noua, verùm etiam antiqua.

4 Adminiſtrator, an poteſt exigere ab alio adminiſtratore.

5 Si ſuſceptor, vel camerarius regis, ſeu Baronis ſcripſit ſe recepiſſe aliquid ab eo, qui teneba tur regi, vel Baroni vel ciuitati, an debitor ſit liberatus.

b 1 Poner [b] Nota tex. q̃ correctores prouinciarũ poſsũt† facere ſuſceptores & theſaurarios. Idem tenet Bar. in. l. precipit. C. de cano. larg. tit. lib. 10. & ibi Iohã. de. Plat. nu. 6. vbi dicit, q̃ ſimiliter legatus, q̃ eſt in prouicia, q̃

droconsuli equiparatur, vt solet notari per doct. in.c.1.de offi.deleg.in.6. Sed hoc intellige, quòd potest thesaurarios eligere, scilicet specialem in prouincia sibi commissa. Secus est in generali, quia thesaurarium, & receptorem generalem elegit rex, vel procurator fisci, & postea consensu curiæ.i.principis, cõ firmatur. vt in.l.supercreandis. C. de iure fisci, lib.10. & in.l.exactores. C. de exact.trib.eod. lib. ☞ Ex quo infert Bar.in.d.l.precipit. q̃ potestas non potest facere, seu mandare, q̃ pecunia in communi redigenda soluatur alteri, quàm camerario, seu thesaurario cõmunis. quod sequitur ibi Iohan. de Plat. in fine. ☞ Adde quoque, q̃ isti camerarij, seu receptores, & thesaurarij ciui
2 tatum, sunt † immunes à collectis, durantibus eorum officiis: quia regulariter honorem sustinenti, munus imponi non potest. tenet Lucas de Pẽa.in dicta lege. præcipit. prima col. per legem honor. ff. de muneri. & hono. & ibi gl. ☞ Itẽ dic q̃ isti suscep-
3 tores, & † exactores, qui de nouo creantur ad istas collectas, & tributa recipienda, non solũ debent exigere, suscipere ea, quæ debẽtur ratione præsentis anni, sed etiam ab his, qui præteritis annis nondum soluerunt, & etiam id, quod antiqui susceptores, seu exactores remanserunt debitores: & sic antiqua debita potest nouus exactor exigere tam à debitoribus, quàm etiam reliqua ab antiquis exactoribus. vt est text. & ibi Platea in lege susceptorem. C. de susceptoribus, præposi. archa. lib. decimo, & tenet Montaluus in lege tertia. titulo decimoseptimo. libro tertio, foro legum. in glossa. Por arrendar. in fine. ☞ Et quan-
4 do vnus administrator † potest exigere ab alio? Dic vt per Bartolum in lege qui proprio. §. finali. cum lege sequenti. ff. de procuratoribus. & in lege cum plures. ff de administratione tutorum. & in lege secunda. C. eodem titulo.

☞ In proposito nota, quòd si talis susceptor, vel
5 camerarius † regis, vel baronis, seu ciuitatis scribat se recepisse aliquid ab eo, qui tenebatur Regi, vel Baroni, vel ciuitati, licet in veritate non receperit, tamen quòd se tenebitur prius, & debitor liberatur, nisi fortè iste camerarius desinit esse soluendo, quia tunc habetur recursus ad primum debitorem. prout tenet Iohan. de Plat. in lege securitates. C. eod. tit. de suscep. & arca. lib. decimo.

passare ante otro escriuano, q̃ toda via para dar la sentẽcia llame al escriuano que fuere diputado por ante quien passen las condenaciones, y las reciba: ysi el dicho escriuano fuere negligẽte en dar la dicha copia al escriuano de concejo a otro dia, que pague lo q̃ montarẽ las dichas penas con el quatrotanto y el dicho escriuano de cõcejo tenga y cobre las dichas penas pertenesciẽtes ala camara, o para guerra para acudir con ellas a quiẽ nr̃o poder ouiere [c] firmado d̃ nr̃os nõbres, yno a otra persona alguna. Ysi no pusiere la diligẽcia que deue en las cobrar, q̃ laspague de su bolsa, Y q̃ el di-

Summarium.

1 POenas applicandas cameræ Regis non potest rex donare, seu dare, donec prius per sententiam diffinitiuam sint terminatæ.

c 1 Ouiere. [c] Quas quidem pœnas rex non potest † donare, nec dare, donec prius iuditio sint terminatæ per sententiam diffinitiuam, quæ in rem transeat iudicatam. Et si fortè de facto per quodcunq; rescriptum, vel literam tales pœnas donauerit personæ cuiuscunque sit status, vel conditionis, non valet tale rescriptum, seu litera, nec debet obediri, nec adimpleri, non obstantibus quibuscunq; clausulis de rogatoriis, & firmitatibus. Et tabellio autẽ regis, seu cancellarius, qui tale expedierit rescriptum, ipsò facto officicium debet perdere & vtens eo punitur. vt tenet latè Montal. in glo. ordi. regali. in parte, Pena, seu etiã calonia, vbi vide. Sed tu vide pragmaticam. 49. in pragmaticis factis in ciuitate Segobiæ per nostram Imperatricẽ atq; reginam, anno. 1532. & vi. Iohã. de Plat. in lege in rem suam. C. de pœnis fiscali. lib. 10. versic. nota, & vide eundem Plat. in lege prima. C. de petitis bono. subla. lib. decimo.

Las pague con las setenas. [d] Ius est nouum, quia de iure digestorum in quadruplum tenebatur. per textum in lege aufertur. §. fina li. ff. de iure fisci. de quo per Paridem de Puteo. in tractatu syndicat. in parte. Syndicãtur etiam officiales de subtractis. ex pecunia publica. folio. trigesimo quarto.

cho escriuano no acuda, ni cõsienta acudir cõellas a otra persona algũa. Y si el dicho corregidor cobrare las dichas penas, o parte dellas por via directa o indirecta, que las pague con las setenas [d] y se cobren del tercio postrero de su salario, o de sus bienes. Y las otras penas, que se aplicaren a alguna obra publica, o pia el escriuano de concejo por vuestro mãdado gaste aquella parte, que de las penas arbitrarias por la ley de Toledo [e] es aplicado a la tal obra, ycõ la otra parte acuda a nra camara, segun la dicha ley lo dispone, y que se gaste en aquello para q̃ fuere aplicado, y no en otra manera. Y en el fin del año que vos tomeys la cuẽta de las dichas penas a los dichos dos escriuanos, y firmada de vro nõbre, y de los dichos nõbres de- [a] llos la embieys vna a los cõtadores mayores, y otra al nro thesorero, paq̃ pueda embiar por lo q̃ ouiere d cobrar. Y ansi mismo deys la dicha cuẽta al q̃ vos fuere a tomar la residẽcia por ante los dichos. 2. escriuãos

De Toledo. [e] Quæ est lex quadragesimaoctaua. titulo decimonono libro octauo. in ordinationi. regali. in fine. ℣ Sed hodie dictæ pœnæ arbitrariæ debent expendi cum interuentione regis menti. vt in pragmatica trigesima octaua. in curiis Vallisoleti anno 1537.

Prętorũ ca. 45. finis. Sequitur caput. 46.

Sũmariu

1 EXemplo instrumenti de mandato Papæ, vel Regis, creditur.

L traslado.

[a] Nota tex. q̃ exemplo † instrumenti, de mandato Papæ, vel regis exẽplato creditur, & statur, sine citatiõe. Idẽ tenet Feli. in cap. fi. de fide instru. 3. col. versic. fallit quartò. allegãdo Host. & Imol. in. c. peruenit. de fide iuss. Circa quod vide quæ posui in. c. 19 suprà eod. in glo. Que se trasladen.

Prætorum Caput. 46.

OTrosi, mãdamos, que el q̃ assi fuere por assistente, o gouernador, o corregidor lleue el traslado [a], que le sera dado de las pragmaticas, y leyes, que disponen cerca de lo contenido en estos capitulos, y de las cosas, q̃ los corregidores, y officiales de cõcejo deuẽ hazer y guardar, especialmente las que cõcieren al regimiẽto, y buena gouernaciõ delas ciudades, y villas, por q̃ por ellas se pueda cũplidamente informar de que manera ha de

Summarium.

1 Intẽtio finalis regẽtis ẽbet eẽ pax, & vnio ciuiũ
2 Pax, & vnitas magis potest effici, si ciuitas regatur per vnum, quam per plures.
3 Ciuitas magis est potentior, quãdo regitur per vnum, quam si per plures.
4 In bene regente, tria requiruntur.

b Regir. b Aristo. 3. Politicorum, tractat modos regẽdi ciuitatem. & Aegidius Roma, de ordine fratrum sancti Augusti. in lib. quem fecit de regimine principum. ▽ Sed tene; 1 q intentio † finalis regentis debet esse pax, & vnio ciuiũ. vt. ff. de offi. præsi. l. congruit. in princip. & in authẽ. de mãdat. princi. §. dein de conueniẽs. col 2 la. 3. quæ pax †, & vnitas magis potest effici, & obseruari, si populus regatur per vnum quàm per plures. ergo est melius regi per vnum. Quod probatur. in principatu plurium non potest esse capax, nisi quatenus illi plures sunt vnum per voluntatem. Quod patet: quia si discordant, impeditur eorum actio per concursum. vt in. l. cõsilio. §. fi. ff. de cura furior. & .ff. de seruit. vrba. præd. l. itinere. cum similibus. & sic nõ debent esse plures iudices in ea. Quod probatur quoque: quia ex hoc ipsa ciuitas, & respublica redderet; 3 † & potentior. Quod probatur. Virtus quantò magis est vnita, tantò fortior est, quã sit in plures dispersa. vt authen. de san. & vlter. fra. §. quia igitur. colla. 6. si igitur tota ciuitatis potentia cõgregaretur in vnum, esset efficatior, & per illã princeps propter maiorem potentiam melius poterit gubernari. vt tenet Bar. & hæc alia in tract. de regi. ciui. 2. colum. Et melius regitur per vnum, quàm per plures: quia multitudo ad aliquod negotium exequendum, magis est ad damnum, quàm commodum, quia confusionem inducit, & segnius expedit, & maior machinatio potest induci. vt tenet Platea in. l. nam collatores. §. eo scilicet. in fine. C. de re milita. libr. 12. text. in. l. 3. §. apparet. C. quando, & quibus quarta pars debe. libr. 10. & ideo non est vtile plures mittere executores ad bona debitorum capienda, secundùm Plate. ibi in dicto. §. eo scilicet. ▽ Vbi quoque dicit Bartol. in dicto tractatu, quòd quilibet 4 bene regenti tria † requirũtur. ▽ Primum, quòd habeat ad discernendum, vt sciat iustum ab iniusto, licitum ab illicito separare vt. ff. de iusti. & iure. l. prima. ▽ Secundò, debet habere rectam intentionem. ▽ Tertiò debet habere perfectam stabilitatem. Ista probantur per definitionem iustitiæ, dum dicitur, est constans, & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens. vt in. l. iustitia, ff. de iusti. & iure. Cætera circa istam materiam. vide per Bar. in. d. tract. vbi. vi. de malo & bono modo regendi.

regir[b], y gouernar lo que a su cargo estuuiere.

Prætorũ cap. 47.

Tẽque tenga cargo especial de castigar los pecados publicos[a],

Prætorum caput. 46. finis.

Sequitur caput. 47.

Summarium.

1 DElictum publicum quod dicatur.
2 Si agitur de delicto publico, & de pœna applicanda fisco, quilibet admittitur ad querelandum contra potestatem, & eius officiales.

a PVblicos. a Quę delicta publica dicuntur, 1 † altero de tribus modis secundùm Bartol. in. l. prima. ff. de publicis iudiciis. Et vno modo largissimè, vt est, quãdo punitio fit ad vindictã, seu ad vtilitatem publicam. vt in. l. interdũ. & in. l. quod senatus. ff. de iniuriis. ▽ Alio modo, quando quilibet de populo potest accusare. vt in. §. consequens. Instit. de suspe. tuto. ▽ Sed tu tene, remissis omnibus, quòd omne delictum dicitur publicum, quod non respicit offensam certę personæ principaliter, & de illo potest accusare quilibet de populo. prout tenet Bartol. in dicta. l. 1. ff. de publicis iudiciis. column. 2. versiculo, pro cuius declaratione, & idem Bartol. in. l. lex Cornelia. §. si quis libellum. ff. de iniuriis. in fine. & eundem Bartol. in. l. 2. §. si publico. column. 2. versicul. pro cuius declaratione. vsque in finem. & in Rubrica. ff. de pupul. actio. melius per totum titulum Instit. de public. iudic. §. publica autem iudicia. cum sequentibus. Et ibi Angel. in principio. num. 2. dicit, quòd publica iudicia dicũtur: quia cuilibet competit publica accusatio. Ergo quotiẽs vnicuiq; competit publica accusatio, dicitur crimen publicum. Dicit, quòd facit tex. in. d. §. consequens, & sic omnia iudicia, quæ tendunt ad vindictam publicam, possunt dici publica. & ita loquitur. d. l. senatus. & tenet Azo in Summa. de publicis iudi. ff. ▽ Et licet pœna sit pecuniaria, si applicatur fisco, dicitur crimen publicum. vt tenet Bar. in. d. rubri. ff. de popul. acti. licet contrariũ. & malè, teneat Bal. in rubr. C. qui accus. nõ pos. ▽ Sed idẽ Bal. in tit. de pace iuram.

fir.

fit.in vſi.feud.§.iniuria.nu.4.Dicit, q̃ quando propter delictum venit ponenda pœna arbitraria,non dicitur crimẽ publicũ. ☞ Vide tu Amo. Iuſti.in tracta.ſyndi.in parte,in termino compa
2 ruiſſet Iacobus.vbi dicit †, q̃ ſi agatur de iure publico,& de pœna applicanda fiſco, quilibet admittitur ad querelandum cõtra poteſtatẽ, & eius officiales.vt dicit notare glo.in.l. iubemus. C.ad.l.Iul.repet.& in.l.2.ibi,à quocunq; pulſante.C.vbi ratio. agi opor.poſſet tamen ſecundum eundem cõtra perſonas talium querelantium opponere exceptiones,quæ poſſunt poni contra perſonas accuſatorum de quibus per Bal.in rubric.& in.l.1.C.qui accuſa.non poſſunt.

y juegos[b], y amancebados,ỹ blaſphemias[c],y otras coſas ſemejantes. Y cerca de los marcos q̃ ſe han de lleuar a las mancebas de los clerigos, y frayles,y caſados. Mandamos, que por la primera vez q̃ fuere hallada alguna muger ſer manceba publica[d], de

[b] Juegos. [b] Vt in.c.29.ſupra eodem. & ibi dixi.

[c] Blaſphemias. [c] Vt in.c.25.ſupra eodem.& ibi vide.

Summarium.

1 Concubina publica clerici,monachi,religioſi,vel vxorati,quæ dicatur.
2 Mulier coniugata, licet ſit publica concubina clerici,vel vxorati,non punitur.
3 Maritus conſentiens vxorem publicè adulterari,punitur.
4 Si concubina clerici contrahit matrimoniũ cum famulo ipſius clerici, & ſtat in domo ipſius clerici,punitur.
5 Officialis an poteſt tenere concubinam.
6 An poteſtas,vel officialis,qui cognouit carnaliter mulierem captam,puniatur.
7 Concubinatum dicitur vitium diſſolutum.

[d] Manceba publica [d] Sed quę dicatur publica cõcubina ad hoc,vt pœna iſtius tex.habeat locum,& quia ſecundùm doctorem de Pala.Rubi.in loco infra,allegando. nonnulli errãt in intellectu & executione iſtius legis, & ſimilium. Dicit,q̃ vult declarare,ne imperiti iudices in futurum errent,ſicut hactenus errauerunt, & conſueuerunt aliquas mulieres, & nonnullos clericos infamare multis inſidiis, & cauillationibus vtentes, vt clericos,& mulieres occultè ſimul coëuntes,& in eodem lecto iacentes capiant. Et omiſsis omnibus,tenet,attentamente iſtius tex. & cæterorum in materia loquentium, qui publicitatem requirunt. ☞ Quòd concubina publicacleri ci†, monachi,religioſi, vel vxorati dicitur, quæ cõmuni opinioni vicinorum pro tali eius concubina reputabatur:quia ſcientibus, & videntibus vicinis, ille domus eius intrat,& conuerſatur,& econtra illa in domum eius frequentat,& alimẽta, & alia neceſſaria recepit. Iſta ergo dicitur publica concubina, vt debeat puniri per leges regni. vt concludit dictus Palat.Rubi.in repetitio. c. per veſtras.de dona.§.21.qui incipit,ex his patet.fo.93 nu.17. ☞ Et licet mulier inueniatur in lecto, vel in menſa cum clerico,vel religioſo,ſeu vxorato, prout aliqui opinantur, & malè, vel ſi fuerit in delicto,& acceſſu deprehenſa,talis deprehenſio non dicitur,nec reddit delictum & concubinatum publicum,vel notorium,niſi aliter conuincatur ſecundùm Pala.Rubi.vbi ſupra. Ad quod dicit eſſe gl.notabil.iuncto tex.in.c. ex literarũ. de eo qui ducit in matri,quam polluit per adul. & ibi notãt Hoſt.Ioh. And.& Ab.& eſt bonus tex.in.l.1.C de petitis bono.ſubla.lib.10.vbi deprehenſus in crimine,dicitur de eo conuinctus, vt ibi Bar.Plat.& Luc.de Pen.Non ergo ſecundùm Pala.Rubi.ſufficit,q̃ mulier ſit deprehenſa in lecto ad hoc,vt dicatur publica concubina: ſed oportet aliter de publicitate cõſtare, putà, q̃ multitudini ſe patere,non exponẽs,ſicut de meretrice publica.34.diſt.in.c.vidua,ſicut etiam dicitur publicus aleator,vſurarius,& maledicus,& excõmunicatus.c.exceptionem.de exceptio. & in.c.2.de maled.& in.c.inter dilectos.de exceſſ. prælat.& c.1.de vſur.nu.6. ☞ Secus ergo, ſi ſecretè intrat domũ propriam, vel alienam detineat cõcubinam. nam tunc pœna publicæ concubinæ non incurrit ſecundũ Pala.Rubi.vbi ſupra.cum vnius rẽ ſecretã publicã denotet.vt dicit, q̃ legitur, & notatur in.l.ſi quis domũ.ff.de iur.iurã.& Guiller.in Cle.quoniã.de vita,& honeſt.cler.in ver.publice. ☞ Nec enim ad hoc, q̃ aliquod dica

tur publicum, ſufficit q̃ ſciatur ab aliquibus tantùm, vt notat idem Guill. in Clem. 1. §. fi. de conceſſ. præben. dicit eſt aliquid publicè ſciri. i. cõmuniter, quando fit corã multis. vt Iohã. And. in. c. pręterea. de ſpon. Non ergo ſecundũ eund. Pala. Rubi. ſufficit, q̃ ſemel, vel bis talis publicè videatur. vt notabiliter dicit glo. in conſtitutionibus Anglicanis de concubinis clericorum, ſuper verbo, publicè. ☞ Tunc igitur fornicatio, vel concubinatus dicitur notorius, vel publicus quando quis habet concubinam ſicut vxorẽ, publicè nutriendo filios ex ea procreatos, ita, quòd non audet diſſiteri, aut negatio nulla eſſet. vt dicit gloſſ. vel dando ei publicè neceſſaria. vt dicit glo. in. l. ſententiam. in verſi. cælari. C. de pœnis. Facit. l. illud. §. ſed & ſi. ff. de tritica actione. &. c. nullus. &. c. præter. 32. diſtin. Si autẽ non eſt ita notorium, ſed probabiliter, poteſt tergi ſciri. vt quia tenet concubinam cum matre, & dicit eſſe pediſequam matris, non dicitur huiuſmodi cõcubina publica, vel manifeſta, nec ille cõcubinarius publicus, vel manifeſtus. c. ſicut. de cohabi. cleri. & mulier. &. c. ſi qui. 81. diſtin. tenet Abb. poſt alios in. c. veſtra. de cohab. cleric. & mulier. Ange. de Clauaſio in ſua Sũma. in parte, concubina. uerſ. 4. & Sũma Sylueſt. in parte, concubinarius. §. 4. Facit tex. in. c. interdicimus. ibi, miſſas publicas. 16. q. 1. vbi exponit Innoc. publicè. i. coram populo. facit. c. 1. de clandeſt. deſp. quod nota: quia ſæpe accidit, ne erres. ☞ Et facit quod tenet Innoc. & Abb. in. c. qualiter & quando. el 1. in fine. de accuſa. vbi tenet, q̃ ſuper fornicatione clerici, vel alterius, interrogari non poteſt de nomine mulieris, niſi ſit notoria fornicatio cum illa, ſecus ſi eſt occulta. vt ibi per eos. & in auditorium doctoris de Pala. Rubi. facit dictũ Ang. in authenti. de trien. & ſemiſſ. §. conſyderemus. colla. 3. num. 10. vbi tenet idem dicendo, quòd ad probandum concubinatum, debet articulari, q̃ talis, talem tenet mulierem liberæ conditionis in domo ſua in ſuam concubinam, habitu concubinali, & ea vtebatur, & eam tractabat vt ſuam concubinam vicinis ſcientibus, & audientibus. Et eodem modo debet articulari de filiatione vxorata & fraternitate. Et facit quod tenet Bal. in c. cùm non ab homine. de iudiciis. in principio. vbi dicit in ſimili, quòd ad puniendum clericũ, vel alium de crimine, non ſufficit ſola deprehenſio, niſi poſt deprehenſionem conuincatur. vt in. c. primo de pœnis. & talis deprehenſio non ſufficit, niſi quo ad infamiam. vt Bald. ibi per textum. in. l. palàm. ff. de ritu nuptiar. ☞ Sed pœna iſtius text. non habet locum in muliere con-

2 iugata†: quia quamuis eſſet publica concubina clerici, monachi, vel vxorati. ut eſt text. in pragmati. 9. in libro pragmaticarum. folio. 88. eſt tex. in argument. in. l. ſi vxor. §. diuus Seuerus. ff. de adulter. vbi meretrix vxorata poteſt accuſari de adulterio. ☞ Et ſic ſtatutum loquens de meretrice, non habet locum in ea, quę eſt vxorata. ſecundùm Iohannem Andr. in additione ad Specula. in titu. de iniuriis. in rubric. de quo fecit feſtum Andre. Sicul. Barbat. in. c. lator. de pignor. i. colum. verſi. & adde Iohan. Andr. ☞ Vbi infert, q̃ mulier nupta non poteſt carcerari pro debito. Quod expreſsè voluit Bald. in. l. conſentaneum. C. quomo. & quando iudex. de quo vi. quę dixi ſupra in Procœmio iſtorum capitum. in gloſſa. i. Sed in caſu noſtro agitur de odio, & pœna, meritò non punietur pœnis legalibus diſponentibus contra concubinas. Et ſic aliàs dicit Pal. Rubios practicaſſe. ☞ Tamen dicit, quòd ſi tanta eſſet notorietas, quòd maritus illud ſciat, & patia-
3 tur†, quamuis ipſo tacente, & conſentiente nemo poſsit adulterium accuſare. vt in. l. 3. titul. 7. for. ll. libr. 4. & in. l. 2. titu. 17. Partit. 7. quæ aliter diſponit corrigendo. l. quamuis. C. de adulter. §. 1. Inſtitu. de publi. iudiciis, ille maritus venit puniendus, ſi fuit addulterij cauſa. vt in. l. 7. titu. 17. Parti. 7. quæ incipit, Rematar. Imò ſi ille fuit leno vxoris ſuæ, mortis pœnam incurrit. vt ead. 7. Part. tit. 22. l. 2. quæ incipit, Los alcaguetes. & traditur. in. l. mercalem. C. de conditio. ob turp. cauſ. & iudices hanc pœnam contra tales libenter deberent imponere, ex quo ita impudenter matrimonij fœdus & indiuiduitate fœdare, & diuidere non erubeſcunt vxorem & carnem, vt ita dixerim propriam polluendo, peccatũ quaſi contra naturam committunt, ſecũdùm Pal. Rubi. vbi ſupra, & per ſuũ dictum Plazentiæ, & in Elbora (id eſt, Talauera) condemnaui quoſdam homines, vt publicè verberarentur per vxores ſuas cum riſtris alliorum, & lineis cornuum in collis, & executioni iuſsi: quia aſentiebant vxoribus ſuis publicè eſſe in lupanari, & quia de adulterio vxoris nõ indignatur. præſumitur leno vt tenet Ferra. cautel. 14. & dicta pragm. 95. in fine. verſi. Por quanto ſe dize. vbi iubet procedi cõtas viros conſentientes vxores adulterari, & in cõcubinatu eſſe. ☞ Vide tu quoq; pragm. 97. in li. prag. fo. 89. vbi tenet, q̃ ſi concubina clerici
4 †cõtraxit matrimoniũ cũ famulo clerici, & ſtat in domo, & ſeruitio ipſius clerici in ipſo delicto q̃ puniatur, ſicut ſi non eſſet nupta, licet maritus eã nõ accuſet. q̃ nota, & vi. ☞ Sed an officialis,
5 & ſic iudex pót†tenere concubinã, & habere in

teria an poteſt iudex ſecularis capere & detinere clericum repertum in crimine fraganti? dic, ꝙ ſic, per viginti horas ſecundùm Berna. & Iohã. Andr. in. d. c. vt famæ. & Archi. in. c. præſbyter. 81. diſtin. & Luca. de Pẽna. in. l. generali. C. de decurio. lib. 10. & Bernar. Laurenti. in tracta de poteſtate ſeculari. ſuper eccleſiaſticas perſonas. nu. 20. tomo. 5. tracta. folio. 442. vbi dicit, ꝙ iſta opi. eſt approbata conſuetudine. ¶ Et quoq; dicit. nu. 19. ꝙ quando iudex laicus videt clericum ad alterius iniuriam pręparatũ, & nõ adeſt prælatus ſuus, ſi ipſum clericũ aliàs cõpeſcere non põt, nam tunc poteſt eũ ſine metu excõmunicationis ligare, vel incarcerare, ſecundùm Innoc. in. c. ſi verò. de ſenten. excõm. quẽ ſequitur Lucas de Pẽna. in. d. l. generali. ꝙ nota.

o caſado [f], la cõde ne a pena de vn

Summarium.

1 AN concubina ſponſi de pręſenti incurrat in pœnam legis.
2 Matrimonium ſolus conſenſus facit, nec eſt neceſſarium ductio ad domum, nec copula carnalis.
3 Statutum in vxore habet locum in ſponſa, & econtra.
4 Caſus in quibus requiritur, ꝙ filius ſit velatus.
5 Mulier tranſiens ad ſecunda vota perdit tutelã filiorum. Idem ſi eſt deſpõſata per verba de præſenti, licet nondum ſit cognita.
6 Concubina ſoluti an puniatur.

f 1 O caſado [f]. Sed quid ſi eſt concubina †ſpõſi de præſenti, an in pœnam iſtius tex. incurrat? Dic ꝙ ſic, quia ſolus 2 enim cõſenſus † facit matrimonium. vt in. c. 1. & c. ꝙ locũ. de ſponſa. & c. fi. de ſponſ. duo. & c. ſufficit. & c. cùm imitatur, cum multis ſequentibus. 27. q. 2. & c. vnico. de voto. lib. 6. & ad validitatem matrimonij nec de iure canonico, nec đ iure ciuili eſt neceſſarium ductio ad domũ, nec copula carnalis. vt voluit glo. in. l. cùm te. C. de dona. ante nupt. & tex. ĩ. l. mulierẽ. & in. l. deniq; ff. de rit. nup. & in. l. nuptias. ff. de regul. iuri. & eſt glo. ſingula. in. l. cui fuerit. ff. de condi. & demonſtra. & tex. iuncta glo. in verbo, concubinæ. in. l. 3. ff. de donatio. vbi dicitur, ꝙ matrimonium dicitur, & maritus & vxor dicuntur contractis dumtaxat ſponſalibus, per verba de præſenti, licet copula nõ interueniat. circa ꝙ vi. quæ latè dixi in. c. 1. in glo. Ni ſus mugeres. ſupra eodem. facit glo. in. §. pẽ. Inſtitu. de excuſa. tuto. in verbo maritum. & ibi Ange. nu. 1. vbi ait. ꝙ ſtatu 3 tutum † in vxore, habet locum in ſponſa, & ecõtra, Idem tenet tex. in. l. 82. in. ll. ſtyli. & tenet Palat. in repeti. rubricæ. de dona. §. 55. qui incipit. limita ſeptimò. folio. 33. numero tertio cum ſequentibus. eſt glo. in. c. iuuenis. de ſponſali. & in. c. canonica. de ſent. excõm. Paul. de Caſtro. in. l. non ſine. C. de bonis quæ liber. per Hippolyt. de Mar. in ſingula. 106. & in iſto caſu hoc tene, quia ſic practicatur, licet dictus Hippolyt. in conſilio. 54. nu. 3. cum ſequentibus, tenet, ꝙ ſtatutum loquens in vxore, nõ habet locum in ſpoſa, quia loquitur in ſucceſsionibus, ſicut dicimus in. l. 47. de Toro, ꝙ ad hoc, vt filius ſit emancipa 4 tus †, requiritur, ꝙ ſit velat⁹. & ſicut in caſu. l. 48. in eiſdem. ll. de Toro, ꝙ ad hoc, vt filius habeat vſumfructum bonorum ſuorum, requiritur, ꝙ ſit quoq; velatus, & ſic in caſibus ſpecialibus. vt habes alium in. l. prima. titul. Delas ganãcias. for. ll. ſecundùm glo. ibi. ¶ Et facit in ſimili huic quæſtioni: quia ſicut mulier tranſiens ad ſecun- 5 das † nuptias, perdit tutelam filiorum. vt in. l. matre. & in. l. omnẽ. C. ad Tertulia. idẽ eſt, ſi eſt deſponſata per verba de pręſenti, licet nondũ ſit cognita tenet Montal. in. l. 3. titulo ſeptimo. for. ll. lib. 3. in gl. Sin guarda. & idem tenet ipſe Montal. in. l. 13. titulo primo. eod. lib. 3. for. ll. in glo. Pierda. & Bal. in. d. l. omnes. loquẽdo in ſucceſsione, & in tutela. loquitur Bar. in authen. ſacramentum. C. quando muli. offi. tute. fungi. poteſt. nu. 3. allegando Specul. ĩ tit. de tutelis. §. nũc dicendum. verſi. ſed necdum. & Alex. ibi in ad 6 ditio. ad Bar. ¶ Sed quid ſi eſt concubina † ſoluti, an puniatur? Dic ꝙ nõ, qa concubinatus inter ſolutos non eſt punibilis. vt Bar. & docto. in. l. in concubinatu. ff. de cõcubi. & Bal. in. l. eã quã. C. de fideicõmiſsis. 9. colũ. & eſt tex. ſingula. in. l. 11. de Toro, ſed iubẽtur ſeparari ſub pœna iſti⁹ tex. Nec inter ſe habeant conſortiũ in ſuſpectis locis & colloquiũ. argu. tex. ĩ authẽ. ſi quis ei. C. de adulte. & in. c. ſi quiſquã. de cohabita. cleri. & mulie. & l. 12. tit. 17. Parti. 7. ¶ Quia coniugati grauius peccant in crimine carnis quàm ſoluti. vt Bal. in. c. vt clericorum. de vita & honeſt. cleri. in fine. vbi quoq; dicit, ꝙ clerici græcorũ, qui poſſunt habere vxores grauius peccant tenendo concubinas, quàm clerici Romani, quia illi poſſunt prouideri ſibi de vxoribus, iſti non.

Marco

g Marco[g].

Idem tenet tex. in.leg. 23. titulo. tertio. libro primo.in ordi.regali.& tex.in prægmati. 95. folio. 88. in libro pragmaticarum. vbi vltra alias pœnas, talis concubina vnam marcum argenti debet soluere, tertia pars accusatori, duæ verò regis cameræ. Et idem tenet. leg. 30. titulo decimo quarto. libro secundo. in ordina. regali. approbando dictam lex.23. & postea superuenit tex. in.l. 4. titulo.15. libro octauo in eisdem ordina.vbi pro prima vice soluet vnũ marcum argenti, pro secunda exulatur à ciuitate, pro tertia publice flagelletur. Sed postea fuit conditus iste tex.qui ad literam seruatur,& practicatur.& dicta pragmatica,remissis dictis.ll. ď Briuiesca & Toletí.

h Priuado[h]

Alio casus,in quibus iudex priuatur officio, posui in.c.9. suprà eod. in glo.So la pena dela ley.

Prętorũcap.47.finis

marcos[5] de plata,y ď stierro de vn año ď la ciudad, o villa, o lugar donde viuiere,y de su tierra. Y por la segunda vez la condene a pena de vn marco de plata y destierro ď dos años. Y por la tercera vez sea condenada a pagar vn marco de plata, y que le den cien açotes publicamẽte,y la ď stierrẽ por vn año. Y q̃ el corregidor, o alguazil,o otro juez q̃ lleuare publica, o secretamente marco o marauedis algũos por razõ de lo suso dicho sin ser sentẽciado,y executado el dicho destierro, y otras penas primero por ordẽ de como en este capitulo se contiene, pague por el mismo hecho lo q̃ lleuo con las septenas pa la nr̃a camara y y fisco,y sea priuado[h] del officio.

Sequitur caput 48.

Summarium.

1 TEstes falsi non debent remanere impuniti.
2 An de falso puniatur quis,licet testimonium suum non habuerit effectum,& nemini noceat.
3 Falsum testimonium dicens sine dolo,an puniatur
4 An puniatnr de falso ille.qui verum tacuit sicut si falsum dicit.
5 Celans instrumẽtum,ne veritas appareat,an puniatur:
6 An puniatur ille,qui accepit pecuniam,vt non dicat testimonium,vel vt dicat.
7 Testis q ďposuit nõ iuratus,an cõmittat falsum.
8 Si dictum testis est nullum ratione personæ, qa est in famis,impubes,vel excommunicatus, an puniatur si falsum dixit.
9 An potest vno eodem q; libello testes,qui deposuerunt falsum,& ipsos producentes accusari.

a Vestro consejo[a].

1 NAuditores consilij,& cæteri iudices pro videre debent†.vt falsi testes.in causa ciuili, vel criminali non remaneant impuniti.simil tex.in,l.36.in.ll. de Madrid. ▽ Et puniri debent,eo quia tribus p sonis offendunt.s.deo,iudici,& proximo.vt in c.primo.de crimi.falsi.& tex.in.l.26.tit.11. Parti.3.in fine. ▽ Et puniũtur de falso,licet testimo
2 nium suum† non habeat effectum,putà,quia ex aliquo alio facto nõ valuit,vel quia aduersarius melius probauit,& sic iudex non fuit secutus dictũ huius testis falsi,quia per hoc non releuatur,quim cõmisit falsum,secundum gl. ibi in.d. c.1.Quod intelligit ibi Abb.nu. 7. quando dixit falsus in forma testimonij,licet ex aliquo actu,vel facto non valuerit.Secus aũt vbi non dixit in forma testimonij,vt quia solùm coram notario non prẽcedente mandato iudicis,quia túc non potest dici falsus testis.vt per Bartt.in.l. si quis legatum.ff.de falsis.versi.iuxta. & hoc idẽ tenet Iohã.de Anna.ibi.4.colũ.versi.in ea.glo. ▽ Et istã opi Bar. Abb.& sequẽtium credo veram,licet Hippolyt.de Mar.in.l.prima.§.prætrea.ff.

ciuitate quam regit. Par. de Put. in. d. tract. synd. parte, adulteriũ fo, 43. nu. 8. & in fine tenet, q̃ sic per. l. fi. ff. de concubi. Et est text. in. l. 2. tit. 14. par ti. 4. Sed tu iudex ab hoc peccato recede, & eam non habeas, quia, vt dicit Bald. in lege secunda. §. & cùm placuisset. ff. de origine iuris amor puellarũ subuertit rectũ iudiciu. & Ioz clerigo[e], o frayle, hã. And. in. c. quorũdã. d̃ electio. in. 6. in nouella. dicit, q̃ non solũ prætoris manus à pecuniæ lucro, sed etiam oculi à libidinoso aspectu, cõtinentes esse debent. prout additio Bal. ibi tenet. ℣ Et vide per dictum Pari. de Put. vbi suprà. an pote
6 stas puniatur, † vel custos carceris, q̃ carnaliter cognouit mulierem carceratam. & ibi vi. quid si ista carcerata erat honesta, vel leuis, vel inhonesta. & vide tu Iohan. Fab. in. §. Item lex. institu. de publi. iudi. & Guido. papa. decisio. 448. & decisio capell. Tolosa. 446. quasi in medio. & Hypolyt. de Marsi. in. l. prima. ff. de. sicaris. nu. 8. & eunde n Hippolyt. de Marsi. in sua practi. crimi. in §. agredior. num. 33. & num. 26. ℣ Adde, quòd concubinatus dicitur vitium dissolutum. tenet Bal. per tex. ibi in cap. lator. de re iudica. in principio.

Summarium.

1 Contra concubinas clericorum, an iudex secularis potest procedere.
2 Concubina clerici non gaudet priuilegio fori.
3 An concubina clerici in minoribus beneficiati in pœnam incurrat.
4 Clericum concubinarium infragrãti delicto inuentum potest familia potestatis capere, & ducere ad suum iudicem.

e 1 **O clerigo**[e] In quantum iste tex. iubet iudicibus secularibus contra concubinas clericorum † procedere, non potest stare, quia est contra ius. prout tenet Petrus de Ancharra. in consilio. 192. incipiente. magnifice & illustrissime princeps. & in repeti. regul. ea quæ. in. 23. colũ. de regul. iu. 6. vbi consuluit, & tenet nõ valete statutũ conditum à laicis contra cõcubinã clericorũ, & sic debent puniri per iudicẽ ecclesiasticũ, quia committit sacrilegiũ clericis in hærendo. vt tenet Pala. rubius in repeti. rubricæ de dona. §. 39. fol. 21. nu. 7. per tex. cum glo. in. c. eos. 32. distin. & c. cùm multæ. 15. q. fi. & licet Pala. rubius non allegat, tenet in expresso Iohã. de Pla. in. l. 1. C. de mulieri. in quo loco, lib. 10. nu. 2. vbi ait, q̃ concubina sacerdotis licet sit laica, tamen dicitur de familia sacerdotis, & ideo episcopus, & non potestas loci sui originis habet iurisdictionẽ in ea. per glo. in. d. c. eos. & idem tenet Hippolyt. de Marsi. in consilio. 84. nu. 43. dicẽdo. q̃ si mulier laica cõmisit fornicationem cum aliquo sacerdote, q̃ iudex ecclesiasticus non secularis puniet eam. Et Ias. in. l. cum quædam puella. ff. de iuri. om. iudi, nu, 17. tenet, q̃ concubina est de familia cleri. arg. in. l. 1. §. familię. ff. de public. ergo gaudet preuil. clerici. vt in. l. 1. &. 2. C. d̃ epis. & cleri. Et licet istud parũ faciat, q̃a debet intelligi de familia clerici licita. arg. in. l. relegatorum. in fine. ff. de interdictis & relega. ℣ Sed q̃ concubina clerici sit de foro clerici. tenet Abb. post Anto. in. c. cùm sit generale. de foro compet. nu. 25. vbi per additio, & singulariter Ludo. Roma. in singula. 658. gl. in. d. c. eos, & in. c. clericum. 11. q. 1. per rationem, qua ibi per eum. Et Ias. vbi suprà istam opi. tenet alia ratione. s. propter honorem clericorum, ne aliàs per laicos scandalizentur, quibus sunt exosi. vt in. c. nullus laicus. &. cap. laicos. 2. q. 7. & quia familia clerici etiam si sit p̃hibita retineri dicitur de foro ecclesiæ allegando Gemini. ℣ Sed supradictis nõ obstantibus, tex. noster procedit, & rectè fuit conditus, quia adducta in cõtrarium intelliguntur, quãdo concubina clerici nõ esset publica, nec notoria, aliàs secus, prout tenet dictus Petrus de Ancharra. in. d. repe. c. ea quæ ad finem. dicendo, q̃ constitutio laicorum nõ potest disponere contra cõcubinas clericorũ, quia clerici infamarentur, procedit, quando occultè tenerent illas in concubinas. arg. in. c. scripturis. 96. distin. Secus si essent notoriæ. & ita dicit se consultum ab illustri domino Carolo de Mala testis de Arimino, & in facto respondisse quod refert, & sequitur Andre Siculus Barb. in. c. ecclesia sanctę Mariæ. de constitu. colũ. 11. & sequitur quoq; Feli. in. c. si si concubine. de sent, excom. dicendo, q̃ iudex secularis potest punire concubinas clerici, si est concubina notoria. Secus si est occulta, quia tũc episcopus potest prohibere. & ideò rectè fuit dictũ in nostro tex. Mãceba publica. & sequitur Iohã. de Anna. in rub. de adulte. 2. colũ. versi. & faciũt prædicta ad. q. vbi ait, q̃ publicã, & notoriã cõcubinã clerici iudex secularis põt punire, & statutũ facere cõtra tales. q̃a clerici enim publicè cõcubinas retinentes, grauius puniuntur, q̃; alii simplices fornicatores. c. præter hæc. 32. dist. & c. vestra. de cohabi. cleri. & mulierũ. &. ĩ l. eũ qui probabilis. C. de epis & cleri. & ĩ authẽ. de sancti. epis. §. presbyteros. colla. 9. & Stepha. & Aufre. in tractr. de poste. Secul. regula secunda. nu. 34. tomo. 5. tracta. fo. 431. idẽ tenet dicẽdo,

q̄ princeps ſecularis poſsit facere ſtatuta pœnalia contra manifeſtas & notorias concubinas clericorum: quia in hoc honeſtas eccleſiæ non maculatur, ſed potius defenditur, & ſacri canones melius cuſtodiuntur, & quia dictæ concubinæ crimen ſacrilegij committunt, quod eſt crimen commune, iudex ſecularis in illo regno, illarum recipit cognitionem, & punit illas, ſicut in iſto: licet puniri poſſunt per iudicem eccleſiaſticum: vt per glo. Abb. in.c. quiſquam. de cohabi. cleri. & mulieri. num. 4. Et quod opi. Anchar. maximam continet ęquitatē. ☞ Tamen dicit Anna. q̄ iudex de facili in iſto caſu ad pœnā corporalem non debe proſilire: quia etiā adulteria hodie non puniuntur perſonaliter, ſed detruditur in monaſterio. C. de adulteriis. authē. ſed hodie. & quia ſecundùm Iohā. de Anna. non videtur poſſe reddi ratio: quare hoc caſu non poſsit per iudicem ſecularem puniri, à cuius iuriſdictione non videtur exempta, ex eo, q̄ delinquerit cum homine non ſubiecto ipſi iudici. allegat notata in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. nec per hoc, vt dictum eſt, offenditur libertas eccleſiaſtica, nec honeſtas clericorū violatur. Imò iuuatur, & ſacri canones cuſtodiuntur. vt in.c. in adiutorio. 10. diſtin. & in.c. 1. de noui operi. enunt. ☞ Prętera licet iura eximant à iuriſdictione laicorū clericos, & eorum familiam, vt notatur in.c. 2. de foro compet. tamen appellatione familiæ, non numeratur concubina: nec mirum, quia nec iniuſta vxor. vt in. l. de iure. §. fin. ff. ad municipal. prout notant docto. in. d. c. 2. vbi tenet Iohan. de Imol.

2 q̄ concubina † clerici non gaudet priuilegio fori. & vi. per Fel. in.c. eccleſia ſanctæ Marię. de cōſtitu. col. 76. verſi. decimoſexto. vbi per duas colū. dicit aduertendum ad rationes & fundamēta Petri de Anchara. in. d. conſilio. & in. d. regul. Et in ciuitate Plazentiæ, cùm ibi fuiſſem iudex, inueni quandam prouiſionem ſenatorum regaliū, vbi expreſsè cauebatur, ſeu mandabatur, q̄ epiſcopus illius ciuitatis, ſeu eius vicarius, & prouiſor, non cognoſceret contra dictas concubinas clericorum ſuper dicto concubinatu, ſed tantum modo iuſtitia ſecularis illius ciuitatis. Et rectè fuit decretum, & iuſſum per dictos ſenatores regalis conſilij, & lex generalis debebat ſupra hoc promulgari. ☞ Secus eſt, quando occultè mechatur cum clerico, quia tunc iudex ſecularis non poteſt eam punire, procedendo ex officio contra eam: quia iſto caſu clericus diſfamaretur, ſaltem infamia facti. vt Iohānes de Annania vbi ſupra. per text. in capit. tantis. Daniel. 80. diſtin. & talis infamia eſſet valde periculoſa clericis. vt in capit. præsbyteris. 2. quæſtio. 5. & de tali debet intelligi, quod legitur Conſtantinum dixiſſe, q̄ chlamydem ſua cooperiret clericum peccantem. vt in cap. ſcripturis. 96. diſtinct. Hinc dicitur, quòd latentia peccata non habent vindictum. c. chriſtiana. 32. quæſt. 5. oportet enim cum fornicatoribus & peccatoribus viuere, ſicut Chriſtus cum Publicanis, & peccatoribus conuerſatus eſt: & ſciens Iudam furem, non publicauit. iuxta ea, quæ habentur in.c. multi. 2. q. 1. q̄ eſt notandum ſecundū Anna. vbi ſuprà. ☞ Sed an pœna iſtius

3 tex. habeat locū in concubina † clerici in minoribus beneficiati? Videtur q̄ non, cùm iſta pœna ſit odioſa, & debet reſtringi. vt in.c. odia. de regul. iuris. in. 6. ☞ Contrarium credit Pala. Rubi. in.c. per veſtras. de dona. §. 21. qui incipit, Ex his patet. fol. 93. nu. 21. per id, quod notat Iohā. Andre. in regula. Nec culpa. de reg. iur. in. 6. in mercurialibus. loquendo in filio clerici in minorib⁹ beneficiati, quia nō legitimatur per ſubſequens matrimonium, quòd eſt notādum. & idem tenet Bal. in. l. parentes. ff. de in ius vocan. nu. 2. verſic. tertia regula. quem vide, & alios docto. allegatos per. d. Pala. Rubi. ☞ Et vide Bal. in.c. ſi autem de cohabi. cleri. & muli. vbi tenet, q̄ etiam ille, qui habet beneficium ſine cura, non poteſt habere concubinam. Secus ſi eſt clericus in minoribus, & nō habet beneficium, quia non compellitur ad continentiam. vt Bal. ibi. ☞ Et adde, q̄ ſi poteſtas, ſeu eius familia inuenit

4 † clericum cum ſua concubina in fragranti delicto, & ſic in proſtibulo, vel adulterio, poteſt capere ipſum ſic inuentū, & captū ducere ad epiſcopū, ſecundū Bal. in l. ſi qua per calūniam. C. de epīs & cleri. verſ. ſed quęro. & etiā ſi fit inuentū cū habitu & tōſura. licet Innoc. in.c. vt famæ. de ſent. excō. nō firmet, ipſe firmat & Iohā. And. in.c. 2. d̄ crimi. falſi. nu. 4. tenet cū. Bal. nā ſi hoc p̄mittitur cuicūq; priuato, ſecūdū Innoc. multòmagis permitteretur miniſtro reipublicæ. vt in. l. 1. §. quies. ff. de offi. præfecti vigil. & p. l. fi. C. de maledi. & math. & propter hoc q̄s nō incidit in excōmunicationē, niſi per dolū. vt in.c. ſi quis ſuadēte. 17. q. 4. ſed hīc nō eſt dolus, q̄a fit p̄pter quietē publicam, ergo ceſſat excōmunicatio. p. l. ſi q̄s in ſeruitute. ff. de furtis. ☞ Et idē pōt capi clericus de nocte illicitè inci dēs à familia poteſtatis, & ſuo iudici p̄ſentari. vt Bal. vbi. ſ. & p addition. ator. Iohā. d̄ Anna. in. d. c. 2. ☞ Et licet poſsint capere clericum, non tamē poſſunt eam laici verberare, nec torquere, etiam de mandato prælatorum ſecundū Anchara. in.c. vniuerſitatis. de ſenten. excōmu. Et facit q̄d notatur in cap. clericos. de ſenten. excom. lib. 6. quod eſt notandum ſecundùm Iohannem de Annania. in dicto cap. ſecundo. nu. quarto. ☞ Et de materia

rea.ff.ad.l.Corneliam.de Sica.nu.14.allegando plura iura dicat contrarium.ſ.ꝙ ſi quis dixerit falſum teſtimonium doloſe,& illud teſtimoniū nō valuit aliqua de cauſa,vel dixit aliquod falſum teſtimonium,ꝙ nemini nocet,talis non punitur de falſo,allegando gloſſ.& docto.in.l.diuus Adrian.ff.de falſis.& in.l.Deunus C.eod.Bart.in.l.prima.§.fin.ff.eodem glo.in.c.quāto.de iure iuran.

Prætorū caputum.48

OTroſi por queporno auer punido,ycaſtigado los teſtigos q̄ han depueſto falſe dad,ſe ha dado ocaſiō,q̄ otros hōbres de mala conciencia ſe atreuan a deponer falſedad dō de ſonpreſentados por teſtigos,poren de mandamos,que los del nr̄o cōſejo,

▽Quia tradita ꝑ Hippolyt.d.Mar. non obſtant,quia intelligūtur quādo non nocet.Secus eſt ſi dictum ſuum poteſt nocere,quia tunc punitur de falſo.tenet Angl.in tracta.maleſi.in parte,falſario,verſi.quæro quot modis.nu.3.allegando Bar.in.d.l.ſi quis legatum.& alia iura.& ibi Auguſti.de Ari.ī additio.vbi allegat Bal.in.l.ſi.C.ſi ex falſis inſtru.qui dicit.ꝙ ſi teſtis d̄ ponit nulliter,& nullum prēiuditium paratur aduerſario,nec aliqua vtilitas adducitur illi,qui produxit,ꝙ nihilomnius punitur de falſo.per.l.3.§.primo.ff.de falſis.& vide Iohā Andre.in regula. Non eſt ſine culpa.de regul.iuris.in.6.▽Facit tex.& Bald.ibi dicit eum ſingula.in.l.ſi falſo.§.codicillos.C.de falſ.per quem dicit,ꝙ falſus punitur,licet nemini damnum inferat.ſufficit enim,ꝙ potuit damnum dari.pro quo etiā allegat,quod habetur in.l.3.§.primo.ff.qd̄ quis q; iuri.& quod notat Innoc.in.c,ex cō quæſtione de reſtitu.ſpoliato.& ſufficit,ꝙ damnum inferat & noceat,vel quo ad ſemiplenam probationem,vel quo ad aliquod iudicium.vt Bar.in.d.l,Dam⁹.& ibi Saly.dicit,ꝙ ſufficit,ꝙ poſsit habere aliquem effectum.& Bal.in.l.veluti.C.eodem dicit,ꝙ ſi falſum punitur,dummodo qualē qualem præſumptionem faciat.Idem voluit idē Bald.in rubric.C.de fide inſtru.15.colum.verſi.ſed quæritur.vbi ait,ꝙ ſi quis ſcripſit falſam ſcripturam,licet illa non faciat plenam fidem,dum modo faciat aliquod adminiculum,punitur pœna falſi.Ad quod allegat.l.prima.§.qui rationibus.ff.de falſis,prout tenet magis latè Iohan.de Anna.in.d.c.primo.d̄ crimi.falſ.5.colū.in fine.vbi alia in propoſito adducit.& eſt tex.in.l.83,de Toro.vbi teſtis falſum deponens,licet ſuum dictum non ſortiatur effectum,punitur eadem pœna.Et videtu quoq; dictum Hippolyt.in.d.l.i.§.prēterea.ff.ad.l.Cornel.de Sicariis.nu.29.vbi quoq; dat concordiam & ſolutionem,dicēdo,ꝙ licet teſtis dicat falſum,quando eius dictū eſt nullum,vel quando talis falſitas nemini nocet,non punitur ſcilicet pœna ordinaria falſi.& ita procedāt iura primò allegata tamē talis teſtis punitur extraordinariè crimine ſtellionatus. Ita tenet Cy.in.l.i.C.de ſepulchr.violat.& Iohā,Andr.in regula.Non eſt ſine culpa.de regul.iuris.in mercuria.& Alberi.de Roſa.in tracta.ſtatu.2.parte.q.147.& dictus Angl.de Aretio.in d.tracta.maleficiorum.in.d.parte falſario.num.21.vbi dicit,ꝙ crimen ſtellionatus eſt pœna pecunaria.Et iſtam diſtinctionem ſupradictū dicit eam cōmunem dictus Hyppolit.in.d.§.nu.29.quem vi.vbi refert alios eam dicentes communem.

3 ▽Sed ſi quis ſine dolo falſum †teſtimonium dixit,non punitur,vt ſi quis credit dicere veritatem,& iurat,non eſt periurus,licet veritas ſit in contrarium. Ita dicit Bald.in.l.2.§.quod obſeruari.in.3,notabil.C.de iura.calumn.quod ſequitur Petrus de Ancharra.in.c.2.de iura.calū.in.6.& ſequitur Feli.in.c.1.circa finē de litis conteſta.vbi etiam ſubdit,ꝙ credulitas vehemens,habetur pro certitudine,ad quod allegat Innoc.in.c.ſi.poſt medium.de iura.calumn.& Archidi.in.c.beati.2.q.7.tenet Hippolyt.de Marſi.in.d.l.i,§.prætera.nu.23.ff.de ſicariis.& idem tenet ipſe Hippolyt.in rubric.ff.ad.l.Cornel.de falſis.numero ſecundo.vbi latius hoc dicit.& ait,ꝙ licet Bald.in dicta lege ſecunda.§.quod obſeruari dicat,hoc non habere locum in teſte,qui deponere debet de veritate,ſed habere locū in iuramento credulitatis,Bal.non recte loquitur ſecundum eam,quia etiam in teſte iſtud debet habere locum.Nam ſi teſtis iurat aliquid verum eſſe,ductus iuſta credulitate,licet veritas ſit in contrarium,non debet dici periurus,nec falſus.& ponit exemplum in habente ſecū mulierem inductam veſte virili,qui primò aſpectu videbatur vir,vt ſæpe iſtis temporibus contingit: & facio actum vel contractum coram illa muliere,teſtes aūt ſuper hoc examinati,dicunt

cunt,q̃ quando contraxit,erat mecum in ſocietate quidam homo,ſeu quidam vir,an ſint proiurii,quia illa erat fœmina? Certè non.vt ibi latè per Hippolyt.vbi alia exẽpla ponit. ¶ Quoq; dic,q̃ ita punitur† de falſo ſi verum tacet,ſicut ſi falſum dicit tex.eſt in.c.primo.de cri.falſ. concordat quod notatur in.l.p̃resbyteri.C.d̃epis,& cl̃ericis.traſsũptiuè.in.c.p̃resbiteri..5.q.vlti. & ibi plenè per Archidi.& Bar.& Iaſ.in.l.p̃ſcriptione.C.ſi cõtra ius vel vtilit.publicam.nu. 3. Quod intelligitur, quando interrogatus ſuper certo articulo,& dicit ſe nil ſcire,vel quando iurauit dicere puram,vel meram veritatem,& multa tacuit.vt in.c.dilecti de accuſa.Secus aũt vbi non iuraſſet,vel non fuiſſet interrogatus, tunc enim non tenetur,ſi non dixit veritatem,quia teſtis non debet eſſe verboſus,ſatis enim eſt,q̃ ad interrogata reſpondeat.prout Abb.in.d.c.1.nu. 3.&.4.& idem tenet Feli.in.c.cauſam.de teſti.cogen.verſi.ſed iſtud limitatur primò. ¶ Et Abb. vbi ſuprà dicit idem eſſe de teſte, qui ſtudioſe aſsignat cauſam non concludentem.& idẽ,quando teſtis dicit ſe non recordari.prout tenet Iaſ. in.d.l.p̃ſcriptione.nu.4.Secus ſi eſt probabilis cauſa obliuionis.vt Iohan.de Anna.vbi ſuprà.Et idem dic in notario, qui principaliter. omittit ſcribere.allegat Iaſ.vbi ſuprà,Bal.in.l.facultas.circa finem.C.de iure fiſci.lib.10. ¶ Quoq; intellige verum,q̃ teſtis, qui tacuit veritatẽ, punitur de falſo,ſi iurabit,quia ſi nõ fuit iuratus non tenetur de falſo,tacendo veritatem.ſecũdũ Bal.in.c.ſi qui teſtium.in.2.colũ.de teſti.&in.c. 1.ſi de inueſtitu.inter domi.& vaſallis oriatur.in vſi.feudo.nu.5.& vi.tex.in.l.1.tit.7. Parti.7. vbi ſingulariter ponuntur modi committẽdi falſum. ¶ Tamen dicit Bal.in.l. data opera. C.qui accuſa.non poſſ.10.colũ.& in.d.l.p̃ſbyteri. q̃ ratione doli punietur pœna criminis ſtelliona tus.per.l.3.ff.de crimi.ſtellio ſed iſta limitatio impugnari poteſt ſecundùm Feli.vbi ſuprà ver ſi.2.limitatur.quia eo ipſo, q̃ aſſumpſit officiũ teſtificandi,non attenditur, an iurauerit,vel nõ, ad hoc vt puniatur de falſo,ſecundùm Bar.in.d. l.ſi quis legatum.ff.de falſis. ¶ Quoq; intellige, niſi taceat veritatem,ex eo,quia ſubtrahit ſe à teſtificando:quia licet percet,non tamen punietur vt falſarius.vt Bal.in dictis locis.maximè in d.l. p̃ſbyteri,quia nondum videtur eſſe talis, niſi pecuniam accepiſset,vt ſe ſubtraheret.vt in l.prima.§.ſed & ſi quis. ff. de quæſtio. & ibi notat Bar.tradens practicam procedendi contra talem teſtem,& pro hac limitatione vi. glo. plenam in.c.notificamus.35.q.6.quæ dixit,q̃ teſtis non punitur de falſo antea quam dixerit teſtimonium.& eam notat Bal.in.d.l.data opera. ¶ Et adde,q̃ teſtis tacens veritatem debet puniri criminaliter, & tenetur ciuiliter ad intereſſe partis.ſecundùm Bal.in.d.l.nullum. C.de teſti. prima colũ.ſecũdùm Feli.vbi ſuprà.& aliquid per additio. Abb.in.d.c.1. & has limitationes Felin. ponit vnico verbo Iohan. de Anna. vbi ſuprà.2.colũ. ¶ Vbi quoq; ponit, quid de eo,qui celauit aliquod† inſtrumentum,ne veritas appareat.dic vt habetur in.l.Paulus. ff.d falſi.vbi habetur,q̃ qui ſubtrahit inſtrumẽtum,nõ incidit in pœnam falſi, niſi ſit teſtamentum. Sed ſi quis furatur & corrumpit inſtrumentũ, quia ponit in igne,vel alio modo deſtruit, pro quolibet inſtrumento ſubtracto.& ita deſtructo quis incidit in pœnam falſi.vt ibi per Bart. qui etiam proſequitur,an,& quando qui celat aliquod,vt verum non appareat.incidit in pœnam falſi. ¶ Sed quid ſi accepit pecuniam†, vt non diceret teſtimonium,vel vt dicat teſtimonium,an teneatur pœna falſi? Dic q̃ ſic.vt tenet Abb.ĩ.d. c.1.in fine.de quo per Bar.in.l.1.ff.de falſis. ¶ Circa quod adde vnum dictum ſingula.Bal.in.c.1.ſi de inueſtitu.inter domi.& vaſal.oriatur. in vſi. feudo.nu.7.vbi ait,q̃ teſti,qui accepit pecuniã, ne teſtimoniũ dicat,creditur,ex quo productus eſt in cauſa per eum,in cuius p̃iudicium pecuniam accepit.quod dicit eſſe menti tenendum. pro quo facit quod habetur in.d.l.1.ff. de falſi. vbi Bart.inſtruit aſſeſſorem,qui fecit proceſsũ contra tales teſtes,qui acceperunt pecuniam,ne teſtimonium dicant,quia poterit illos tanquam corruptos punire leg. Cornelia.de falſis. ¶ Quid ſi teſtis deponit,non iuratus† an cõmittitur falſum? Bar.in.d.l.legatum.ff.de falſis.2.colũ.verſ. quæro.tenet q̃ ſic,& idem tenet Alex.ibi in additio.ad Bar. Idem tene Iohã.de Plat.in.l.1.C.de petitis.bono.ſubla.lib.10.num.5.& tenet in expreſſo Abb.in.c.de teſtibus.de teſti.num.9. Tamẽ doctor del Caſtillo in.l.83.de Toro.in gloſ. enlas otras.dicit,q̃ non teneatur de falſo.ſed pœna ſtellionatus.vide tu Bal.qui iſtam.q.altercat in.l.prima.C.de ſepulchro violato.& idẽ Bald. in.l. iuriſiurandi.C.de teſtibus.dicit q̃ in hoc veritas eſt, q̃ ſi nullo modo iurauit,& punitur crimine ſtellionatus,non crimine falſi:aut iurauit,ſed minus ſolẽniter,& tunc punitur pœna directa legis Corneliæ.de falſi.quia licet teſtificatio non habeat effectum,tamen habet figuram eſſe iuramento aũt non interueniente, non habet figuram,nec ſubſtantiam,& ideò non punitur ex hoc,quia offendit aures iudicis,&ita dicit

eſſe

esse tenēdum.quam distinctionem videtur tenere Iohā.de Anna.in.d.c.1.4.&.5.colū. ☞ Quib⁹ adde vnum dictum notabil.Bal.in.d.l.1.C.de sepul.vio.vbi ait, ꝙ si dictum testis est nullū †ratione 8 personæ,putà quia est infamis,vel qa est impubes,vel excōmunicatus, licet talis testis dixerit falsum, non punietur de falso, & nimirum: quia dictum testis est nullum ratione formę,pro forma aūt requiritur,ꝙ persona testis sit idonea ad testificandum.vt in.l.3.in principio.ff. de testi. quod dictum Bal.sequitur Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra.de probatio.in parte,testium depositiones.nu.84.in fine.Idem tenet doctor del Castillo.in.l.83.de Toro. versi.ad eum. vbi alia iura allegat.vbi ā materia periurij vide. ☞ Et an si potest vno eodemq; libello quis accusare 9 †testes.qui depossuerunt falsum,& producentem ipsos? Vide Hieronym.Calcul. Hispanum in additio.ad Angl.de Aretio,in tracta maleficiorum.in parte,erat querelā Titij. in additio. quæ est in versicu.quæro amplius.nu.65.1. col. cum sequenti.

y el presidente , y oydores , y otros qualesquier [b] juezes proueā como ningū testigo falso en causa ciuil y cri

Summarium.

1 PEriuros & falsarios,qui iudices possunt puniri.
2 Periurus an potest puniri ex eodem processu.
3 Periurus,& falsarius non potest condemnari sine citatione.
4 Si periurus est punitus iudicis officio,an pōt iterum accusari.
5 Si clericus dicit periurium coram seculari iudice,an potest per eum puniri. Et quid si laicus deponit falsum corā episcopo,an episcopus puniat eum. Et quid si testis deposuit falsum in alio territorio ad requisitionem iudicis requirentis.

[b] Qualesquier [b] juezes. Scilicet ordinarij †,quia isti habent mixtum & merum imperium,& possunt punire periuros,& testes falsos ordinariè,& extraordinariè, & in hoc non est dubium secundùm Abb.in.c.1.de crimi.fal. nu.9.& ibi Iohā.de Anna.6.colū.& tenet Bar. in.l.nullum.C.de testi.& sic,ꝙ iudex secularis potest puniri periurum pœna iuris ciuilis do- 1 ctо.in.c.testimoniū.de testibus.& Iohā. Andr. in.c.cum.C.laicus.de foro compe.in .6.in nouella.& in.c.licet mulieres.de iure iurā.cod.lib. & Anto.in.c.cùm sit.de foro cōpeten.& vi.Roma singula.421. ☞ Sed si est iudex causarum ciuilium tantùm, est dubium.quia Bar. in.d.l.nullū. credit,ꝙ licet talis iudex non possit de crimine cognoscere,tamen contra eum,qui coram eo committit falsum , vel dicit falsum tanquam testis, vel producit falsam chartam,poterit procedere, qa ꝑ illā legē est data sibi iurisdictio remota omni foripręscriptionem.Sed ipsemet Bar.in.l.diuus. la.2.ff.de falsi.in fine.tenet cōtrarium eius,quod dixit in.d.l.nullum.allegādo Innoc.in.c.pē.de pœnis.& melius in.c.dilectus.eod.tit.vbi ad literam tenet,ꝙ si non habet authoritatē puniendi,debet remittere ad maiorem iudicem,& hoc putat verius.Et pro ista opinione Bar.est tex. expressus in.l.42.tit.16.Parti.3.in fine. ☞ Abb. tamen in.d.c.1.de cri.fal.nu.9.tenet contra Bart. in.d.l.diuus.& dicit,ꝙ est verior opinio, ꝙ possit eum punire extraordinariè.per. d. l. nullum. & dicit,ꝙ sentit Specula.in tit.de teste.§.primo. versi.sed nunquid iudex.nu.47. & hoc in ordinario. ☞ Delegatus verò principis quoq; potest punire extraordinem.vi.glo.Montal.in.d.l.42. dictæ Partitæ. ☞ Sed delegatus inferioris,debet remittere puniendum ad delegantem. vt tenet Abb.vbi suprà.sequendo distin.Iohā. Andr. ☞ Ange.tamen in.d.l.nullum.dicit quasi idem, quod Abb.dicendo,ꝙ si est ordinarius,& vult procedere via ordinaria ad impositionem pœnę,& non potest,quia ipse caret imperio, quia solùm cognoscit de ciuili,si verò vult eum punire extraordinariè,& inferri sibi extraordinariā pœnam,& tunc potest. Nec obstat secundum eum.d.l.diuus.& dictum Bar.ibi.quia ibi volebat iudex aliam pœnam inferre,quàm statutam per.l.Corneliam propter immunitatem criminis,& ideo non potest,sed rescribit principi,& sic potes intelligere dictū Bar.&.d.l.Partitæ. ☞ Sed si est delegatus,non cognoscit,sed remittit ad delegantem secundùm Angl.ibi. Quod intelligo secundùm Abb.vbi suprà si est delegatus ab inferiore: Secus si à principe,quia pōt punire,& hoc credo verius.& cum hoc videtur transire Iohā.de Anna.in.d.c.primo.fi.col. Sed si iste delegatus inferioris cognosceret non ordinariè ad pœnam influgēdam,sed si ageretur de repellēda

de repellenda persona ratione inhabilitatis, tũc delegatus cognoscet de tali crimine. Ita tenet Petrus de Anchara. consilio. 173. incipiente circa primum. fi. colũ. prout tenet additio. Abb. in. d. c. dilectus. de pœnis. ℣ Sed circa istũ tex. quæritur iudex, corã quo vẽtilatur causa ḋ necessitate iuris, vel de cõsensu partiũ remisit examinationẽ cuiusdã testis cuidã iudici, vbi degit testis, q falsum deposuit: quis erit iudex in puniendo, an iudex causæ, qui remisit examinationẽ, an iudex corã quo deposuit? Dic ꝙ iudex causæ, q receptionem cõmisit, est iudex, licet testis deposuerit falsum extra territoriũ ipsius iudicis. vt tenet Bal. in. d. l. nullũ. nu. 6. qa tũc est effectus subditus illius iudicis ratione delecti, licet deponat extra territorium cũ effectus sui testimonij confertur intra territoriũ, & qa iudex extra territoriũ recepit illũ testẽ vice & nomine iudicis causæ, & ex ipsius cõmissione. vnde est ꝓ inde, ac si iudex ipsius causæ illũ recepisset. Hoc dictũ Bal. sequitur Hippolyt. de Marsi. in repet. l. fi. ff. de iurisdom. iudi. nu. 145. & tenet Iohã. ḋ Anna. ĩ. d. c. 1. fi. colũ. ℣ Quinimo talis testis piurus ex
2 eodẽ ꝓcessu põt puniri †. vt tenet Ange. i. l. 2. §. fi publico. ff. ad. l. Cornel. de adulteriis. in fine. dicẽdo, ꝙ cũ testis ḋponit falsum, vel si ĩ iudicio ꝓducitur falsa charta ad ꝓbationẽ falsæ causę potest sequi punitio extraordinẽ ex eodẽ ꝓcessu. ꝓ. d. l. nullũ. & ꝓ. c. cùm dilectus. de ordi. cogni ĩ fine. idẽ tenet latè Bar. in. l. si quis obrepserit. ff. ad. l. Cornel. dẽ falsi. in fine. quem vide. ℣ Sed in quantum Angel. tenet, ꝙ potest cõdemnari ex eodem processu contrarium tenet Bald. in. l. ꝙ cuitandi. nu. 1. & in. leg. mercalẽ. C. de conditione ob turp. caus. vbi ait, ꝙ non ex eodem processu, & eadem instancia, sed erit locus alia denuntiatio, & eam probare per suam cõfessionẽ, vel per delictum. & licet Bald. in. d. l. nullum. numero quarto. dicat, ꝙ periurus punitur ex eadem instancia, ex officio debet intelligi, scilicet, de nouo procedendo contra eum per acta facta in prima instãcia, & tũc datur piuro termi nus ad faciendã suã defensionẽ. vt tenet Bart. in l. athletas. §. calũniator. ff. de his qui not. infami. nu. 6. & tenet Abb. in. c. cùm super. de cõfessis. nu. 12. vbi tenet, ꝙ quando incidentur ex ꝓcessu constat confessio, & ex ea potest condemnari, potest iudex incohare nouũ processum, & adducere illã confessionẽ ad probationem delicti. de quo per Abb. in. d. c. dilectus. de ordi. cog. nu. 28 & ibi per additio. de materia. nu. 29. ℣ Et licèt sit falsus, & liqueat iudici, nõ potest eũ condẽnare
3 † fine citatione: qa qñ factũ est tale, in quo certæ personæ condemnatio exigitur, tunc quantumcumq; sit indicij notorium, non procedit ad condemnationem, non præmissa citatione. Ita Bald. quem vide in. d. lege præsbyteri. C. de episcopis & cleric. num. 10. ℣ Qua punitione
4 facta †, præcluſa est via accusandi ad pœnam ordinariam. secundùm Ange. vbi supra. in d. §. fi publico. allegãdo Cyn. in. l. vbi pactũ. C. ḋ trãsa. Bart. in. d. l. nullũ. reprobando gl. ibi per. l. senatus. ff. de accus. Bal. ibi. nu. 4. dicit, ꝙ est verũ, si fuit imposita integra pœna, aliàs secus. Et sic trãsit Iohã. de Anna. in. d. c. 1. colũ. 4. vbi hoc altercat allegãdo Ange. in repet. l. si vacantia. C. de bonis vacan. lib. 10. in decimo mẽbro. vbi istũ articulũ pro & cõtra examinat, & concludit, ꝙ pœna ordinaria nõ tollitur in eo, ꝙ est plus in ordinaria, & ita dicit de facto se cõsuluisse. & sic videtur intelligi dictum Bal. in. d. l. nullũ. in fin. vbi ait, ꝙ punitio facta ꝓiudicẽ, q cõmissionẽ remisit, excludit iudicẽ, q dictũ eius recepit. de quo ibi ꝓ eius additionatores. ℣ Sed quid si corã iudice exceptionẽ falsi quis opposuit, an ipsi excipiẽti sit præcluſa accusandi via ḋ falso? Bar. in. d. §. fi publico. in fine. bene declarat, dicendo vt iudicio pendente non sit præcluſa via, sed si punitus est falsator, præcluſa est via. Secus non est punitus, quia tunc nõ est via præcluſa: qa exceptio fuit opposita solùm ad repulsam. Secus si vt fiat punitio secũdũ Ange. ibi ĩ fine. ℣ Sed qd
5 si clericus dicit piuriũ † corã iudice seculari, an põt puniri piudicẽ seculare? Dic ꝙ nõ. ꝓ. c. dilecti. de foro cõpe. licet cõtrariũ teneat Bal. & non bene in. d. l. nullũ. nu. 6. versi. quæro hic de clericis. vbi dicit, ꝙ est speciale, vt clericꝰ ḋ linquẽdo in iudicio seculari astringit se foro ipsius, qđ dicit menti tenendum, quia hoc est contra sic diligenti. de foro competent. & dictum suo procedit, si clericus vacillauerit, vel falsum testimonium diceret coram iudice ecclesiastico, non suo proprio, vt voluit Cy. & probatur in d. c. dilecti. & Saly. in. d. l. nullum. versic. quæro an hęc lex habeat locum in clerico testificante? Et dicit, ꝙ indubitanter credit, ꝙ si clericus testificatur coram iudice ecclesiastico, illa lex habet locum, etiam si clericus esset exemptus, qa tunc perdit priuilegium exẽptionis. per illum tex. & per. l. pen. ff. si quis in ius voca. nõierit. Sed si testificaretur corã iudice ciuili, & seculari dicit Secꝰ. ꝓ id, qđ habetur ĩ. d. c. si diligenti. & in authen. clericus. C. de epis. & clericis. Et hanc opinionem tenet Matthæ. de Afflictis decisi. Neapoli. 230. in ordine referẽdo opiniones plures: qa ista est magis secura

quo

quo ad conſcientiam.& idem tenet Aretinus in tracta.maleficiorum.in verbo,falſario.& Auguſti.ibi in additio.& Bar.in.d.l.diuus.ff.de falſis. ☞Fatetur tamen,q̃ debet eũ remittere ad iudicẽ eccleſiaſticum.quod ſequitur Iohã.de Anna.in d.c.primo.1.colũ.

& vi. eũdẽ Iohã. de Anna.in.c.1.d̃ de calumniato.fi. colũ.allegando Ange.in.l.1.C.de calumnia.vbi dicit,q̃ ſi ille,q̃ depoſuit falſum fuiſſet clericus, vel laicus,qui coram iudice maleficiorum laico falſum tuliſſet teſtimonium,tunc potuiſſet per officium nobile eum punire,quia tunc procederet tanquam ſuper quodam notorio apparente ſibi ex actis,nam tunc poſſet inquirere.per nota ta in.c.qualiter & quãdo. el.2.de accuſatio.& in l.ea quidem.d̃ accuſa.& ita dicit,q̃ vidit pluries ſeruari,& practicari.& eſt perpetuò menti tenendum,quia ſecundum eum faciet tibi magnũ honorẽ.Q̃d ego intelligerẽ,quando non proceditur contra clericum,qniatunc remittitur,vt dictum eſt.&tenet,l.fi.tit.16.Parti.3.☞Sed ſi laicus depoſuit falſum coram eo,an epiſcopus,vel eccleſiaſticus iudex coram quo depoſuit,pôt eum punire?Dic q̃ ſic,& in hoc non eſt dubium,quãdo punit eum pendẽte iudicio.vt in.d.l.nullũ. & tenet Iohã.de Anna.in.d.capit.primo.de fal. in fine.& in capit.primo de calumnia.fi.colum. ☞Secus ſi poſt finitum iudicium vult illum puniri,quia tunc non poſſet de delicto laici directò cognoſcere,ſed debet agi coram iudice laico. de quo per Bar.in.l.prima.C.de calumnia. vbi ait q̃ officium mercenarium epiſcopi, quo poterat illum punire expirauit,lata ſententia . quod ſequitur ibi Ange.allegans.l.quarta. C. depoſiti,& lex.prima.C.de iudi. Quod procedit ſecundùm Bal.ibi.etiam ſi epiſcopus reſeruaſſet ſibi poteſtatem puniendi in ſententia,quia non poteſt ſibi reſeruare ea,quæ ſicut iuriſdictionis, licet poſsit illa, quæ non ſunt iuriſdictionis,putà taxationem expenſarum iuxta ea, quæ habentur in.l.terminato.C.de fru.& litis expenſ. & q̃ taxatio expenſarum non ſit iuriſdictionis. patet,quia poteſt committi tabellioni.vt in.l.in ſtat.C.de iure fiſci.libro decimo. prout tenet Iohan.de Anna.in.d.capit.primo de calumnia to.quod nota. ☞Adde tamen,q̃ ſi teſtis examinatus extra territorium iudicis alicuius cauſæ ad requiſitionem ipſius iudicis,q̃ ſi talis teſtis falſum depoſuerit,poterit puniri per dictum iudicem dictæ cauſæ,licet teſtis depoſuerit falſum extra territorium ipſius iudicis.Ita Bal.in.l. neminal quedẽ ſin punicio[c],ycaſtigo,y q̃

eneſto ſe tẽga mucha diligencia.

ganda.6.colum.C,qui accuſatio.poſſunt. & tenet Hippolyt.de Marſi.in repeti.l.fi.ff.de iuriom.iudi.nu.145.& idem tenet Iohan.de Anna. in.c.primo d̃ crimi.falſi.fina.colum.& vi. ſingulariter Bar.in.c.9.in ſuo aureo reperto.in parte falſario.verſi.7.vbi de hoc, tamen dicit Bal.in.l.ſi vt prꝛeponitur.ff. de fideiuſſori,q̃ iudex vterq; poteſt cognoſcere, & præventio facti ab vno,excludit alium, & ſi ſit condemnatus vtrobiq;.melior eſt conditio condemnantis,& exigentis pœnas.

Summarium.

1 FAlſum deponẽs in criminali,qualiter punia tur.nu.3.
2 Poteſtas compellens teſtem ad deponendũ falſum punitur,ſicut ſi non admittit defenſiones iuris.
4 Falſus teſtis debet puniri,ſiue ſecuta fuerit condemnatio contra illum,quem falſe depoſuit, ſiue non.
5 Teſtis falſus in cauſa ciuili, quomodo puniatur.
6 Teſtis falſus,in caſibus,in quibus poteſt accuſari de periurio,in eiſdem caſibus incurrit in famiam.
7 Periurium,an infamet ante ſententiam.
8 Teſtis falſus,licet corrigat dictum ſuum,nõ excuſatur à pœna falſi.

[c] Punicion [c] Qualiter aũt puniatur teſtis falſum deponẽs in criminali†? Dic q̃ punitur pœna talionis . vt eſt tex.in.l.1.§.1.ff.ad.l.Corne.de Sicca.glo.ordi.in c.primo.2.q.3.& tenet Bal.in.l.prꝛesbyteri.nu.9. C.de epiſcopis & cleri.idem Bal.in tit.de pace tenen.& iura.fir.in.§.in iniuria.nu.20.in vſi.feudo.vbi dicit.q̃ illa lex prima.ff.ad.l.Cornel. de Sicca.ſingulariter probat,q̃ falſus teſtis in caſu homicidij punitur tanquã homicida,ſi depoſuit contra innocentem dolo malo.Iſtud voluit etiã in tit.de pace tenenda.in.7.colũ.verſi.ſcias . vbi ait,q̃ teſtis falſus de iure communi punitur eadem pœna,qua puneretur reus de crimine intentato,putà capitis,vel furcarum. Idem dicit Bal.in.l.data opera.C.qui accuſa.nõ poſ.10. col. verſi.ex his interpoſitis.vbi ait, q̃ falſus teſtis pœna talionis tenetur.vt eſt dictum.& ideo punitur

nitur morte, vel mẽbri abſciſsione, pro quo alle
gat notata per glo. in ſumma. 2. q. 3. & idem te-
net Iaſ. in. §. Itẽ ſi quis poſtulãte. Inſtitu. đ actio.
nu. 64. & eſt vera opinio, & de iure regio cõfir-
matur per tex. in. l. 83. de Toro. & tenet Mõtal. ĩ
l. 42. tit. 16. Part. 3. in gl. magna. poſt mediũ. verſ.
Itẽ nota ꝙ teſtis falſus. ☞ Ex quo infert Bar. in. d.
2 l. 1. ad. l. Cor. đ Siccar. ꝙ eadẽ pœna punitur † po
teſtas compellens teſtẽ ad dicẽdũ falſum. ☞ Cui
eſt addendus tex. in. l. 1. §. fi. ff. ad. l. Iulia. pecula.
vbi poteſtas non admittens defenſionem iuris,
punitur, ac ſi non admitteret defenſiones veræ
innocentiæ, & non eſt alibi ſecundũ Bal. in. d.
l. preſbyteri. num. 9. ☞ De iure aũt Partitarum ſi
3 eſt liber, exulatur †, ſi eſt ſeruus occiditur. vt in
l. 6. tit. 7. Parti. 7. & tex. & ibi Bart. in. l. 1. §. fi. ff.
ad. l. Corneli. de falſis. & tenet Iaſ. in. l. ſi duo. §.
fi. ff. de iure iurã. nu. 6. vbi ait, ꝙ teſtis falſus in
cauſa homicidij debet puniri pœna homicidij.
ſi vero fuit periurus in aliis caſibus, tunc puni-
ri debet lege Cornelia. de falſis, quę eſt deporta-
tio cum publicatione bonorum, etiam ſi teſti-
monium falſarij non habuit effectum. ☞ Vide
tu Guidouem papã. deciſio. 44. vbi tenet, ꝙ de-
bet ſimilis pœna puniri. p allega. l. 1. & per glo.
Decreti. in. c. rex debet. 23. q. 5. & ſic dicit, ꝙ ſi te
ſtis falſo deponat in crimine publico tantũm,
& non capitali, tunc non debet talis teſtis pœna
capitali puniri, ſed incidit in crimen falſi. per.
d. legẽ primã. §. primo. ff. de fal. ita declarat glo.
in lege prima. §. prẽterea. ff. đ ſiccariis. ſuper ver
bo, publico iudicio. & ſic ꝙ omnia iura ſupradi
cta quaſi videntur concordare cum. d. l. Tauri-
na, quę ad literam ſeruatur. ☞ Et talis teſtis fal
4 ſus debet puniri †, vt dictum eſt, ſiue ſecuta fue
rit condemnatio contra illum, contra quem fal-
ſe depoſuit, ſiue non. vt voluit glo. in. d. capit. pri
mo. de crimi. fal. & tex. in. d. l. 83. de Toro. & ita
fuit concluſum in parlamento Gracionopolit.
vt tenet. d Guido. vbi ſuprà. & dicit, quòd pro-
pterea fuit in furcis ſuſpenſus quidam falſus te
ſtis, & ꝙ ſimilis ſententia fuit lata per Danie-
lem prophetam, qui condemnauit ad mortem
duos, qui falſo depoſuerunt beatam Suſannam
in adulterio reperiſſe, vt legitur ſancta ſcriptura.
5 Daniel. c. 13. ☞ Quid in cauſa ciuili †. an in ea fal-
ſo deponens puniatur? Dic ꝙ glo. in. d. c. rex de
bet. 23. q. 5. tenet, ꝙ notetur infamia. vt in. l. ſi qs
maior. C. de tranſactio. aliàs ſolum Deum habeat
vltorem. vt in l. ſecunda. C. de rebus credi.
☞ Vel quoq; poteſt fuſtibus caſtigari. vt in. l. ſi
duo. §. vlti. ff. de iure iurã. & glo. in dicto capit.
rex debet. & tenet Specula. in titul. de teſte. §.
primo. verſi. ſed nunquid iudex, num. 47. vbi
ait, ꝙ iudex ex officio ſuo poteſt falſum teſtem
punire pœna. l. Corneliæ. de Siccariis. & etiam
extraordinem, ſcilicet, verberibus puniri, & idẽ
tenet Henri. in capit. primo de crimi. fal. & glo.
in. c. rex debet. 23. q. 5. Et idem tenet Montal. in.
l. 9. titulo octauo. libro ſecundo. for. ll. in glo. Fal
ſo teſtimonio. vbi plus dicit. ꝙ per iſtam pœnã
verberationis, quam iudex ex officio ſuo extra
ordinarie facit, non tollitur ordinaria pœna ſi ſu
peruenieat accuſatio. Et iſta eſt cõmunis opinio,
vt tenet Iaſ. in. l. ſi duo patroni. §. fi. ff. de iure iu
rã. vbi ait, ꝙ ſi pars deliberatè periurauit ſe in
præiudicium tertij, debet puniri extraordinem
arbitrio iudicis, & poterit eum facere faſtigari,
vel mitrari, vel poni ad catenam, ſed vult intelli
gere quantum ad pœnam criminalem. ☞ Et non
obſtat quod dictum eſt, ꝙ Deũ habeat vltorem:
quia intelligitur, quando iuramentum non ce-
dit in prẽiudiciũ alicuius. vt glo. in. c. quicũq;.
6, q. prima. ☞ Et ꝙ periurus puniatur arbitrio
iudicis, tenet Archidiaco. in dicto. c. rex debet.
per tex. in. c. qui falſa. 4. q. 3. cum quo dicto Ar-
chidi. concordat tex. ſingula. in. l. 42. titulo. 16.
Parti. 3 vbi iudex arbitrarie, cauſa, & perſona
cõſyderata, puniet teſtem qui falſum teſtifica-
tur, vel ſubticuit veritatem, & hoc ſine accuſa
tore. ☞ Et vide Abb. in. d. c. primo. de crimi.
fal. numero ſexto. vbi dicit, ꝙ tenetur ad ſatisfa
ctionem in quantum leſit. vt in. l. qui nomine. ff.
de falſis. & poterit poſtea accuſari criminaliter.
& vi. tex. in. leg. 115. in. ll. ſtylli. & vi. tex. in lege
prima. titulo. 6. libro octauo, in ordi. regali. & eſt
meliortex. in. l. 3. tit. duodecimo. lib. 4. for. ll. vbi
teſtis falſus in ciuilibus tenetur ad ſatiſſactio-
nem. parti cui læſit, & nunquam amplius in te-
ſtem recipiatur. & Montal. ibi in glo. in parte,
Que la perdio. & tex. in. l. 13. titulo octauo. libro
ſecundo. for. ll. & etiam poſt peractam pœnitẽ-
tiam non admittitur ad teſtificandũ. glo. in. c. cũ
impoſitionibus. de iure iurã. in. 6. in parte, per
iurio. & glo. in. c. teſtimonium. de teſti. glo. in. l.
teſtium. §. lege Iulia. ff. de teſti. in parte, impu-
bes, & tenet Iaſ. in. d. l. ſi duo. §. fina. & hoc niſi
veniat in ſuum præiudicium. vt Abb. in. c. ſi-
cut nobis. de teſti. in principio. licèt Bart. vult te
nere contrarium in. l. imperialis. C. de ſecundis
nuptiis. ☞ Quòd dicit Mõtal. verũ, ſi teſtis fal-
ſus eſt ſoluẽdo, aliàs, punitur. vt in. d. l. 13. titulo
octauo. Delas teſtimonias. foro. ll. lib. 3. vbi per
eum: quia ſi eſt ſoluendo ad intereſſe tenetur. vt
dictum eſt. & tenet Iaſ. in. d. l. ſi duo patroni. §.
fina. in fine. quinimo in foro conſcientiæ tene

tur

tur.vt Curſetus in ſingula.ſuis.in parte, teſtis. & Iaſ.vbi ſuprà.vbi in num.2.ponit ſeptem pœnas ciuiliter agendo contra periurum,quas per te vide.▽Tu adde aliã & eſt,q priuilegium nobilitatis(hoc eſt hidalguia)perditur ex periurio & falſo teſtimonio.vt tenet Lucas de Pẽa.in.l. mulieres. 3. colũ. C.de dignita.lib. 12.& Matthæ. de Affli.ideciſi.Neapol.ꝺciſione.404 num.23. ▽Adde quoq;,q in caſib⁹ inquibus quis poteſt puniri de periurio in eiſdẽ† ca
6 ſibus quis incurrit infamiam. Iſta eſt gl.in.l. Luci⁹. in verbo, debeat. ff.de his qui not. infami.& ibi Bar. & Bal.traditur per ſcribent. in.d.l.ſi quis maior.de tranſa.& tenet Iaſ. in. d. §. Item ſi quis poſtulante.de actio.nu.66.vbi ex hoc infert,q repellendus eſt à teſtimonio, & à qualibet dignitate.in terminis tenet Bal.& alij in.l.2.C.de rebus credi.& Angel.in.d.§.ſi quis poſtulãte.& Iaſ.in.d.l.ſi duo patroni.§.fi.nu.2. ▽Sed hoc licet ipſi nõ dicant, ego intelligerem quando quis eſt cõdemnatus per ſententiam de
7 periurio,quia periurio nũquam infamat†, niſi per ſententiam.vt tenet ſingulariter Archidi.in c.quicũq;.§. q.prima in principio.& ſic dicit,q intelligunt omnes.d.l.ſi quis maior.vbi dicitur notetur,ſcilicet, per ſententiam. ▽Contrarium vult tenere Bald.licet de Archidi.nullam faciat mentionem in.l.ſi vteris.C.de fide inſtru.nu.4. vbi ait,q ex quo tulit primò falſum teſtimoniũ, eſt periurus: ſi periurus,ergo repellitur,licetnõ ſit condemnatus,& dicit eſſe expreſſum in cap. teſtimonium.de teſti.quia ſpeciale eſt in periurio, q repellitur teſtem,licet ex hoc non ſit infamatus.& ſequitur Iaſ.in.d.l.ſi duo.§.fi.nu.2. & Ant.Fran.in additio.ad Abb.in.c.teſtimoniũ. de teſti.prima additione.▽Sed quidquid dicat Bald.mihi verius videtur dictum Archidi.& cum eo teneo,per ea,quæ tenet Alex.in.d.l.ſi qs maior.num.13.vbi ait,q periurus nunquam habetur pro infame anteaquam declaretur per ſententiam.ſecũdùm Bald ibi.qui pro hoc allegat l.eius qui delatorẽ.in principio.ff.de iure fiſci. & q in ſimili notat glo.in authen. de tabellio.§. pẽ.in verbo documentis.colla.4.& q dicũt Archi.& Iohan.Andr.in.c.1.de homi.in.6.ſignantur dicunt,q omnia iura mundi,quę dicunt pœnam imponi ipſo iure,vel facto, debent intelligi, dummodo ſit ſecuta ſentẽtia declaratoria, ꝓpter quã ꝺclaratur fuiſſe commiſſum id, propter quod venie bat imponenda pœna illa,aliàs illa pœna effectũ, & executionẽ nõ ſortitur. allegat plura iura,præſertim tex.in.c.cũ ſecundum leges.de hæreti.in.6.& alia de quibus per Alex.ibi.& vult tenere Roma.conſilio.324.▽Sed ſi vis dictum Bal.in. d.l. ſi vteris. tenere,intellige,q repellitur ſine ſententia.ſ. qñ ex proceſſu conſtat eſſe periurum,& ipſe repellitur à teſtimonio tanquam falſarius, quo caſu ſententia repulſionis potius eſt lata contra ꝓducẽtem,quàm cõtra teſtẽ,& nõ eſt infamis,& ideo non repellitur à teſtimonio alterius.vt in d.l.Lucius.ff.de infami.niſi ſit lata ſententia de falſo,vel de periurio contra eũ.vt colligitur ex dictis Paul.de Caſtro.in.d.l.ſi vteris.nu.10.quia tunc repellitur in alia cauſa.vt Abb.in.c.ex parte.de teſti.col.2.nu.3.aliter non repellitur.quod nota.▽Itẽ adde,q teſtis,qui falſum deponit, nõ
8 excuſatur à pœna † falſi licet poſtea corrigat dictum ſuũ,qa nõ præſumitur recordatio veritatis niſi fiat anteaquã teſtis loquatur cũ parte,& ante aperturam proceſſus.vt tenet Montal.in. d.l. 42.Parti.in fine.

Prætorũ caput. 49

OTroſi, mãdamos q̃ los corregidores,y juezes de reſidencia, y alcaldes,y otras juſticias qualeſquier q̃ ſeã delas ciudades, y villas,y lugares ꝺ nueſtros reynos, y ſeñorios, ni los alguaziles ymerinos no puedã lleuar para ſi parte de lás ſentenas, que ſe ſentenciarẽ publica, ni ſecretamẽte, directe,ni indirecte,ſaluo q̃ ſeã para la nra camara[a],yq̃ jurẽ al

Prætorum caput.48.finis.

Sequitur caput.49.

Summarium.

1 PEcunias publicas,vel fiſci,iudices non poſſũt ſubtrahere,nec quoquomodo interci pere,necĩ reb⁹ ſuis cõuertere,aliàs puniũtur

a Camara[a]. Similis tex.& quæ ibi poſui in capit.12.ſupra.eod. & de iure communi eſt pœna peculatus, quæ eſt

capitalis,& imponitur contra iudices, qui tẽpore suę administrationis † publicas, vel fisci pecunias subtrahunt,& contra facientes,& qui scienter ab his pecunias subtractas susceperint.vt in l.vnica.C.ad.l.Iulia.pecula.¶ Et quoq; puniuntur officiales, nõ solũ si subtrahunt pecunias publicas & fiscales, sed etiã si eas quoquomodo intercipiat, vel alio metallo contaminent, vel radãt, vel in rem suã cõuertant, vel si in libris, vel tabulis publicis deleuerint, vel mutauerint, vel minorem pecuniã in libris scripserint, quàm perceperint, vel quàm vendiderint, vel locauerint. vt in.l.prima &.4.& in.l.quitabulã.ff.ad.l.Iulia.pecula. & tenet Paris de Put. in tract. syndicat. in parte, syndicantur officiales. fol. 34. Et idem tenẽtur, si ruptis thesauris dictas pecunias substulerũt, autsũt negligentes. vt in l.hac lege. ff. eod. ¶ Vbi quoq; dicit, sẽtiri id quod tenetur in quadrupulum, quantũ est pœnatum in fiscũ incorporatum palàm, vel clã. vt in d.l.prima.& in.l. aufert. ff. de iure fisci. in fine. &. C. de his qui ex publi. ratio. Sed quæ non erat incorporata in fiscum, putà quia exigit in tiẽpo q̃ fuerẽ recebidos al officio delo guardar ansi, y que las personas que le fuerẽ a tomar residẽcia, se informẽ si hã lleuado para si parte alguna delas dichas setenas, y lo que hallare q̃ hã lleuado dellas, gelo fagan restituyr con el quatro tanto para la nuestra camara. Pero que los dichos juezes y alguaziles puedã lleuar para si la parte de las dichas penas q̃ les dã [b] las leyes de nros reynos en aq̃llos casos, q̃ gelas dã y no ẽ otros algũos.

fraudem fisci, tenetur in duplum. vt in.d.l.aufertur.§.qui ad aliquid. secundùm Bar. in.l. sacrilegij. ad finem. ff. ad.l. Iulia. repetun. de iure verò huius regni punitur, vt hic. de quo per Patr. de Put. vbi suprà

[b] Que les dan [b] Intellige vt dixi in .c.11.supra eod. Sed qd si lex, vel statutum dicit, q̃ liceat cuilibet accusare, & q̃ accusator habeat tertiam partem, si officialis curię, vel eius familiaris accusat, an recipiet dictam partem à statuto concessam. vi. Bal. in sua practi. in rubr. de statutis. q.12.& quę dixi supra in capit. primo. in glo. Ni consentira. versi. q̃ facit ad illud, quod tenet Bald. in .c. ex parte.

Prætorum caput.49.finis.

Sequitur caput.50.

Pretorum caput.50.

[a] BLasphemias [a] Vt in.c.25. supra eod. & ibidixi.

Otrosi, tened mucho cuydado y poned mucha diligẽciaen castigar las blasphemias [a] y las vsuras [b] y los juegos, de manera que cessen en

Summarium.

1 CAusa,& quæstio vsurarũ, an spectet ad iudicem laicũ, vel ad ecclesiasticum.
2 Inquisitores hęreticę prauitatis, an possunt cognoscere de causa vsuraria.
3 Populus, an põt facere statutum, q̃ sententia lata per iudicẽ secularẽ super vsuris sit seruanda.
4 An de causa vsuraria fiat cõpromissum in arbitrum, vel arbitratorem laicum.
5 An contra laudum per laicum arbitratorem latũ possit opponi exceptio, q̃ debitũ est vsurarium, & impedire eius executionem.

[b] VSuras [b] Nota tex. q̃ causa, seu quæstio † vsurarũ ad iudicem secularem spectat. Idẽ habetur per titulum de vsuris lib.8. in ordi. regali. & de iure canonico est simil. tex. in.c.ad nostrã. el.2.de iure iuran. licet Abb. ibi. num.1.dicat, q̃ Iohan. Andr. ibi dicit hoc non probari, quia sunt verba partis, tamen est iuris manifestum. vt habetur in.c. post miserãbilem. de vsu. & tenet Bald. in.l.eos. C.eod.tit.in fine. nu.4.¶ Et facit qa vsura est species furti. qa qui vsurã accepit, rapinã facit. 14.q.4.c.si quis vsurã. & q rapit, fure improbior est Institu. vi bono. rapto. in prin. & in decalogo supra prohibitione furti

ne furti continetur rapina.14.q.5.c. pœnale.sicut furtum est secularis fori, sic est rapina quæ est eius species.tenet Bald.in.l.cùm oportet.2. column.C.de bonis quę libe. num,sexto. Et ꝙ vsura, & rapina æquiparentur, tenet in expresso Specula.in tit.de feriis.§.2.versi.quid de causa vsurarum. num.10. ☞Sed in contrarium videtur, ꝙ solùm iudex ecclesiasticus de vsura cognoscere debeat.Quod patet, quia concernit periculum animarum,& quia leges tale crimen non prohibebant imò permittebant,attẽdendo vtilitate ii,& necessitates hominum,ideò necessarium fuit, ꝙ canones se intromitterent, ne crimen vtroq; testamento prohibitum,impunè trãsiret. Et ꝙ iudex ecclesiasticus cognoscat qua litercumq; agatur de vsuris, siue dubitatur an contractus sit vsurarius, siue certum,vt quia repetuntur vsuræ solutæ,vt tenet glos.in Clemẽ. dispendiosam.de iudiciis.& glos.in cap.ex literis.de iure iuran.quæ dicit,ꝙ causa vsurarum est spiritualis.& glos.in capit.cùm sit generale. de foro compet.quę dicit,ꝙ est crimen ecclesiasticum.& in capit primo. de offi.ordi. &. 11. q. prima.in summa.& Cle.prima.de vsuri.§.cæterum. vbi censura ecclesiastica compellitur vsurarius,seu hęres ad edendum libros,vt fiat restitutio vsurarum. ☞Domini.de Sancto Gem.in capit.primo.de vsu.in.6.conclusiuè in hoc putat dicendum. ☞Aut consuetudo disponit solum iudicem ecclesiasticum cognoscere, & est planum,ꝙ laicus non poterit se intromittere. ☞Aut consuetudo nil disponit,& tnnc aut quæstio vsurarum deducitur in iudicio non vt vsura,sed vt interesse,putà, quia ego fideiussi pro te,quare à te peto,tũc poterit agere coram iudice laico,quia vsura petitur vt interesse. Quod est licitum,vt in capit. conquestus.de vsur.non autem vt vsuræ,ergo iudex laicus potest cognoscere. Et dicit esse conclusio Guiller.in Cle.prima.de vsu.in fine. ☞Aut deducitur vt vsura,& tunc aut in foro pœnitentiali, & planum est, ꝙ ecclesiasticus cognoscet,quia laicus non vtitur isto foro.arg.in capit.noua quædam.de pœni. & remi.& videtur sentire dicta Clem.prima. ☞Aut in foro contentioso, & tunc si quæstio est de vsura soluta,vel non soluta,& cognoscit iudex secularis,ex quo nõ dubitatur,& de hoc videtur casus in dicto capit.post miserabilẽ, qa ibi prę supponit certè,quia contractus erat vsurarius. ☞Aut est quæstio super dubio, an sit contractus vsurarius, vel non, & de hoc cognoscit iudex ecclesiasticus.vt Iohã.de Lini. & Domi.vbi suprà. ☞Cum qua opinione, & distinctione tenet Abb.in capit.cùm sit generale.de foro compet.numero.17.versi.secunda principalis,vbi ait, ꝙ si dubitatur de substantia contractus,an sit vsurarius,vel non,solus ecclesiasticus cognoscit,quia hæc est determinatio peccati,& prohibitio habuit ortum à iure diuino,& canonico,vt dictum est.& facit. C. super.de vsur. ☞Aut non dubitatur, ꝙ contractus sit vsurarius, sed tantùm immineret quæstio facti,vt quia repetuntur vsuræ solutę, & sic solùm agitur de soluto,vel non soluto,vel an interuenerit contractus,vel quia agitur dissimulatione contractus, quia allegatur ꝙ simulatè fuit facta venditio,cùm esset contractus pignoratitius, & clarè vult hoc probare per testes, ita ꝙ non dubitatur de vsura,tunc vterq; iudex potest cognoscere ecclesiasticus,vel secularis. Et hanc opi.tenet Paul.Leaz.in Cle.prima de vsu. & ibi Cardi.q.18.num.19.& Bart.in.l.titia.ff.solut.matri.& in l.secunda.ff.de iuri.om.iudi.Archidi.in capit. qui dicam.14.quæst.quarta. Et ista opinio est communis secundùm Abb. in dicto capit.cùm sit generale.num.17.& Alexan. in consilio.9.volumi.quarto. num. tertio. & Bart.in.d.l.titia.quem sequitur ibi Alexan.nu. 13.& Cardi.in.dicta Cle.despendiosam.quæst. 31.& Bald.in consilio.169.libro primo.& faciũt ea,quæ tradunt docto.in leg.quotiens.C. de iudiciis.& ibi Ias.numero septimo.& quoq; Bal. tenet distinctionem Abb.in.d.cap.ad nostram. & sequitur Felin.in dicto capit.cùm sit generale.column.secunda.versi.respectu vsurarum. & Alexan.in.l.si non sortem.ff.de conditio.indebiti.num.tertio. De quo vide Celsum in additio ad Lanfran.de Oria.in repeti.c.quoniam cõtra.de probatio.in parte confessiones. num. 16. in parte,quare ista causa spectat ad ecclesiam. de quo latissimè per Iohan.de Anna.in dicto cap. post miserabilem.in fine.secunda column. vbi quoq; tranfit cum dicta distinctione Abb.& sic credo,ꝙ intelligatur iste tex. & lege quarta.tit. octauo.lib.3.in ordi.regali. ☞Quia tunc iudex secularis potest punire vsurarium, vel admittere exceptionem vsuræ,quando nõ dubitatur de vsura,nec de contractu vsurario, sed tantummodo imminet quęstio facta. ☞Et vide Saly.in. d. l.eos.C.de vsu.in fine.vbi dicit,ꝙ anteaquam essent Decretales,& Decreta,iudex laicus cognoscebat de vsura illicita. Cùm igitur hodie omnis vsura sit illicita,sequitur ꝙ iudex secularis cognoscere potest,ex quo non reperitur expressim prohibitum,sed debet intelligi secundũ distinctionem supra dictam. Et licet ipse Saly. dicit,ꝙ in casibus,in quibus de iure ciuili nullo

modo censetur vsurarij, sed de iure canonico iudex ecclesiasticus tantummodo cognoscere potest, sed in casibus, in quibus de iure ciuili censetur vsurarius cognoscit secularis, tu tene dictam distinctionem, & opi. communem; quam sequitur Montal. in l. fi. tit. 2. lib. 4. for. ll. in glos. magna. penult. column. versi. & circa. ¶ Ex quo infert Saly. in d. l. quotiens, ꝙ si contra instrumentum opponatur exceptio vsuraria, debet illam remittere probandā corā epō, vel eius vicario, vt notatur in simili in capit. si iudex laicus. de senten. excom. in. 6. & tenet Iohā. de Anna. in d. c. post miserabilem. 4. colū. ¶ Et licèt Archidi. in d. c. quid dicam. 14. q. 4. vult tenere, ꝙ laici possunt conueniri coram iudice seculari, etiam si quęstio vsuraria sit de iure, vel facto, & clerici coram ecclesiastico. vi. d. Iohan. de Anna. in d. c. post miserabilem. 2. colū. cum quinq; sequētibus. vbi diuersas opiniones ponit tamē dicit, ꝙ non videtur tutum vsuras repetere coram seculari, ideo tutius videtur tenere glo. in. d. Cle. dispendiosam. Sed quicquid dicat, tu tene distinctionē Abb. qa est cōmunis, vt ibi per eū. ¶ Et vi. tu Bal. in capit. 1. §. similiter. in tit. de cōtrouer. inuesti. in vsibus feudo. nu. 1. vbi tenet, ꝙ iudex secularis potest cognoscere de vsuris, quādo causa vsurarum incidit actioni pignoratitiæ: qa diabolicū esset dicere, ꝙ iudex secularis non possit plenè cognoscere inter laicos de pignoratitia actione. Secꝰ si principaliter, & per se moueatur quęstio vsurarum. ¶ Et vt intelligas dicit aduertendum, si pignoraui tibi rem pro cētum, & nō est dubium de quantitate mutuata, sed de fructibus redactis ex re, quos creditor prætendit tanquam lucrum sortis, iudex secularis tunc cognoscit. vt in. d. l. titia. ¶ Sed si petitur contractus rescindi tanquam vsurarius, & hoc negat, quia nō apparet, ꝙ sit vsurarius ex sua qualitate, tunc ecclesiastica est cognitio, vt notatur in summa. ii. q. i. ¶ Item de reatu vsuriarorū nō cognoscit iudex secularis, sed de cōputo, siue calculo sic, secūdū quosdā. & vi. eundem Bal. in l. omni nouatione. C. d̄ sacrosāct. eccles. nu. 1. ¶ Et an inquisitores hæreticę prauitatis † possunt cognoscere d̄ causa vsuraria? Dic ꝙ non. vt est tex. in. c. accusatus. §. de quęstionibus. de hæreti. in. 6. dequo per Federi. de Senis. consilio. 157. & per Domi. in. d. §. de quęstionibus. versi. quęro quare inquisitor. ¶ Quærit etiam Bald. in. d. c. primo. §. similiter. in tit. d̄ controuersi. inuesti. an populus † possit facere statutum, ꝙ sententia lata per iudicem secularem super vsuris sit seruanda intere se. ¶ Et an de causa vsuraria potest compromitti † in arbitrum, vel arbitratorem laicum? Dic secundum Iohan. de Anna. in dicto capit. post miserabilē 7. col. in fine. ꝙ in illis casibus, in quibus potest cognoscere iudex secularis, possit & arbiter, & multò magis arbitrator. Facit. l. i. ff. de arbitris. Nam in illis casibus causa vsuraria non dicitur spiritualis, & sic dicit non obstare. c. cùm contingit. de arbitris. ¶ Circa quod vi. Bal. in. d. c. i. §. similiter. de controuersi. inuesti. vbi quęrit, an super causa vsuraria possit compromitti in arbitratorem? Et concludit. Aut compromittitur de dolo præterito vsurarij, & valet compromissum. Aut de dolo futuro, & non valet. ff. de pactis. l. si vnus. §. illud nulla. & idem dicit, si dolus præteritus radices tenderet in futurum, qa unc compromissum non valeret tanquam factum in fraudem vsurarum. ¶ Quibus adde illud, quod tenet Lapus allegatione. 55. incipiente. Quidam coram iudice ecclesiastico. vbi quærit. Pone, ꝙ aliquis mouet causam vsurariam coram episcopo, & lite pendente actor & reus fecerunt compromissum in certos laicos de omnibus causis & litibus nulla facta mentione d̄ causa vsuraria ita pendente coram episcopo, dubitatur vtrum in dicto compromisso generali de ueniat dicta causa vsuraria: & an dicti laici de ea possunt cognoscere & terminare. Et videtur sentire ꝙ non, de quo ibi per eum per. §. colū. vbi prosequitur intellectum. c. quia frustra. de vsur. ¶ Item circa supradicta facit quęstio examinata per Petrum de Anchara. in consilio. 94. vbi quærit, an contra laudum latum per laicum arbitratorum possit † opponi exceptio, ꝙ debitū erat vsurarium, & sic impedire eius executionē. Et videtur ꝙ sic, qa ista via cognoscendi de plano de causa spirituali videtur laicis interdicta. c. decernimus. de iudiciis. & facit tex. in. l. 4. tit. 8. lib. tertio. in ord. regal. Iam allega. & ꝙ per talē exceptionem tanquam prędudicialem impediatur sententia, siue laudum, & eius executio, & ꝙ hoc videtur casus in capit. tuam. de ordi. cog. & c. lator. & c. causamq;. qui filij. sint legiti. ¶ Sed his non obstantibus, dictus Petrus de Anchara contrarium concludit: quia posito sine prędudicio, ꝙ ista exceptio sapiat spiritualitatē tamē non potest opponi ad impediendam executionem laudi. constat enim, ꝙ licet coram laico, corā quo quęstio pendet, non possit ventilari causa spiritualis. vt in. d. c. tuam. tamen de mente dictorum iurium videtur esse, ꝙ coram laico allegari debeat & opponi, vt probant illa capitula, & alia, quæ de materia ista loquuntur. Et est ratio, quia est exceptio peremptoria

pertinens

pertinēs adnegotiū principale,& intētionē agē tis.vt in.d.c.tuā.& hoc pro nunc præsuppositō, si deuitū,qđ destendit ex sententia arbitramen tali dictaur habuisse originē ex causa vsuraria,đ buit coram arbitratoribus tunc opponi, nō aūt post laudum ad eius executionem impediendā,quā- toda la tierra đ'vue tum igitur ad effectum reuocandi,sicut per sen tentiam erit prēclusa via exceptionibus perēpto riis.vt in.l.perēptorias.C.senten.remi.nō poss. & in.c.suborta.de re iudi.ita post laudū est præ clusa via exceptionibus,quę habēt eius effectū impedire.Nam licet arbitrator de tali exceptio ne specialiter cognoscere nō potuisset,audire ta mē eā,& recipere debuisset,& p cōsequēs corā eo allegari đbuit,& deduci.Et q in hoc sit com petens iudex secularis,dicit tenere doctorē suū Bal.in.d.l.quotiens.C.de iudiciis.præterea corā arbitratore deducere,& pbare exceptionē,quæ sapiat spiritualitatē,nō videtur,phibitū,sed cō- cessum de iure.Nā qñ nō per modū disceptatio nis de tali quæstione spirituali est contentio in ter partes,potest nedū arbitrator,sed iudex lai cus de ipsa cognoscere.vt notat Specula in tit. de reconuen.§.nunc dicamus.versi.sed nūquid. hoc est,q super probatione legitimationis fiūt articuli, & positiones corā seculari iudice, & valet super eis confessio,quod non esset,si non posset cognoscere dicto modo de plano.vt in.c. ac si clerici.de iudi.Ita in,ppōsito, q arbitrator & amicabilis cōpositor cognoscit de plano,& & sine figura iudicij,maximè hoc procedit,quā do datur latissimū in cognoscendo & terminan do arbitrium,sicut cōmuniter fit.p quę datur ex tensio ad.l.fi.in.ll.de Madrid,vbi cabetur,q sen tentia arbitraria mittatur executioni,nō obstā- te reductione,vel nullitate,q etiā si exceptio v- suraria opponatur contra eam,non obstante di- cta exceptione,mandetur executioni,qđ nota.

Summarium.

1 AN iudex naturalis domicilij potest puniri delinquētē extra locū suę iurisdictionis.

La tierra de vuestro cor-

1 regimiento. Sed quid†si extra locū suę iurisdictionis subdi ti sui luserunt,vel vsuram fecerunt, an talis cor rector,& sic iudex naturalis domicilij,possit pu nire subditos alibi delinquentes.vi.Bar.in.l.prę ses.ff.de officio præsi.in fine.vbi dicit,q accusa ri possunt coram iudice suo de suo delicto,& pu niri.ff.de interdi.& relega.§.interdicere. & ibi notatur.& tex.in.l.1.C.vbi de crim. agi opor.

stro corregimiēto.

Sed iudex ex of ficio suo de hoc non potest inqui rere,nec procedere,& sic per viam accusationis potest procedere, non per viam inquisitionis, nisi ille iudex,in cuius territorium delictū esset commissum,quia illa tantùm respublica est offē sa.& ita tenet Paul.de Castro in.l.si quis in hoc genus.C.de episcopis & cleri.& Hippolyt. de Marsi.in repeti.l.fi.ff.de iuri.omn.iudi.nu.134. & 135.vbi latè remissiuè.& per Alex. in consi- lio.111.in primo volu.& eundem Hippolyt.de Marsil.in practi.crimi.§.constante.nu.90.dicit, q licet in hac quæstione doctores sint varij: qa Iohan. Andr.in additio.ad Specul.in tit.de cō- pet.iudi.additione.in.§.1.in additione,quæ inci pit,anteaquam examinemus.& Bal.in.l.1.C.de ædili.actio.Saly.in.l.seruos.C. ad.l. Iulia.de vi. Alberi.in tracta.statu.in.3.part.q.36.teneāt par tem negatiuam,& sic,q non potest inquirere.& Angel.de Aretio.in tracta.maleficiorum.in ver bo.hæc est quædam iuquisitio.vers.quærit hīc. Angel.an in delictis.& ibi Augusti.de Arimi. plures contrarios doctores adducit,tamē magis communis opinio est,q nō possit inquirere se- cundu eūdem Hippolyt.in.d.practi. quem vi- de.in.d.§.costāte.& ita tenet Iohā.de Plat. in.l. dum virū.C.de decurio.lib.10.in fine. dicēdo, q iudex potest puniri subditū de delicto extra territorium cōmisso per viam accusationis, nō aūt per viam inquisitionis:& sic dicit,q cōclu- dit Bar.in.l.1.C.de summa tri.& fide.catho.

Prætorum caput.51.finis.

Sequitur caput.52.

Summarium.

1 QVæstores,ad eleemosynam petēdā non ad mittūtur,nisi habeāt literas apostolicas, vel diœcesanas,nec permittūtur populo pre dicare.

2 Literæ apostolicæ debet diligenter p diœcesa- nū examinari,tū de ipsis nō potest iudicare, & si de ipsis dubitatur,cōsulēdus est papa.

3 Prælati non debent vendere literas apostolicas quæstoribus.

4 Mēdicātes validi sunt arcendi, & puniendi.
5 Quæstores sancti Antonij, & sancti Lazari, an admittantur sine literis.
6 Episcopi an possunt facere statuta, vt nulla litera apostolica admittat sine ipsi⁹ examinatiōe.

Prætorū caput. 51.

SAncto padre[a]. S. Alexādri, vt cauetur in pragmatica. 24. folio. 15. in libro pragmaticarū. quā ꝑte vide, qa omnia cōtinētur quæ hic in isto tex. habentur & habuit ortū à tex. ī Cle. abusionib⁹. đ pœnit. & remissio. vbi quæstores nō admittū
1 tur†, nisi habeāt literas apostolicas, vel diœcesanas, nec tūc etiā ꝑmittūtur populo prædicare. Et tales literæ debēt ꝑ diœcesanū diligēter examinari, ne aliquid fraudis cōmittatur Et si diœcesan⁹ timeat de abusu, nō debet illos admittere, nisi cōstet de approbatione sedis apostolicę, vt ibi. & dicit Card. ibi. nu. 4. ꝙ in illis possit fraus cōmitti, vt qa asserēt pl⁹ cōtinenti literis, quā contineretur, vel vterētur falsis literis ꝑ veris, qđ sępe euenit, ꝙ talia sūt periculosa,
2 ideo debēt† literę examinari diligēter in bulla, charta, dictamine, & in aliis, maximè quando exohorbitant à communi forma, secundùm eundem Cardi. ibi, allegando capitul. licet. de crimi. falsi. & . C. quem graui. de rescrip. & capit. secundo. de offi. ordi. Sed cum diœcesani examinant literas apostolicas quæstoribus, vel aliis concessas, nō poterunt de ipsis iudicare. vt in capit. cùm venissent. de iudi. Sed si dubitatur de ipsis, cònsulendus est papa, cuius est extimare quem modum sui priuilegij esse velit. vt in capit. ordinarij. §. si verò. de officio ordi. lib. sexto. Si autem apparent veræ, & sine defectu dabunt eis literas testimoniales: sed si apparent defectuosæ, eas repellent. Facit quod notatur in dicto capit. cùm venissent. & in dicto capit ordinarij. secundùm Cardi. vbi suprà. numero decimo. q. quinta. vbi dicit, ꝙ ex his infert Lapus, ꝙ quis cognoscere potest đ re, de qua nō potest iudicare simil. in. capit. cùm contingat. de rescrip. in fine. & capit. cùm personæ de priuil. in sexto. & quod notatur in capit. frater. 16. quęst. prima. in glos. pen. regulariter

OTrosi, porq̄ nr̄o muy sācto padre[a] cōcedio vnas letras apostolicas, ē q̄ māda, q̄ todas qualesquier indulgencias y facultades para predicar perdones, y demardar limosnas cōcedidas, y que de aqui en adelante se cōcedieren por la sancta sede apostolica, estē, y sean suspendidas fasta q̄ por el diocesano de donde fueren los lugares en que se ouieren de predicar, sean primeramente vistas, y examinadas, y đspues por el nuncio del papa, q̄ en los nuestros reynos estuuiere, y por nr̄o capellan mayor, y por vno o dos prelados del nr̄o cōsejo, los que para ello por nos fuerē diputados, los quales si examinando las dichas bullas fiel y diligentemente, hallaren q̄ son verdaderas letras apostolicas, y carecē de toda falsedad, y sospecha, las dexē publicar, y predicar a aq̄llas personas, a quiē lo tal pertenecierē, delas quales letras apostolicas los dias passados mandamos embiar traslados signados a todos los corregidores de nr̄os reynos y señorios para q̄ cada vno la intimase al p̄lado dela tierra de su corregimiēto, y đspues la hiziesse luego publicar, pa q̄ se guardasse lo q̄ por ella ꝓueyo y mando nr̄o muy sancto padre. Por ende mandamos,

regulariter tamen minor non cognoscit, nec iudicat de facto maioris. c. inferior. 21. distin. & in c. cùm inferior. de maior. & obedi. licèt videatur contra illud, quod notatur de offici. vica. lib. 6. tñ non est contra: quia minor de facto maioris cognoscit, vel iudicat, qñ in iure hoc exprimitur, vel nisi sit ita notorium, ꝙ est nullû, ꝙ nõ egeat examinatione, nec inficiari põt, quo casu minor nõ iudicat de facto maioris, nec iudicialiter cognoscit, sed tantum declarat illud non obstare, & eo nõ obstante cõtrariũ facit, vel impedit illud effectum. vt in. c. eam te de ętate & qualita. & facit tex. in c. solicitudinem. de appella. in. 6. & in. c. statutũ. in fine. de rescrip. eod. libr. ☞ Et de ipsa examinatione debet eõstari p literas diœcesani, aliàs, prælati inferiores tales non debent admittere secũdùm Lapum, prout tenet ipse Cardi. vbi suprà. num. 4. ☞ Et licet prelati. debeãt examinare literas apostolicas quęstorũ,
3 non tamen † debent eas vendere, quod aliqui nõ seruant, non attendentes, ꝙ in talibus cõmittũt simoniam. vt in. c. primo de simoni. & quia quęstores carè emunt, per fas, & nefas qnærunt vnde soluant, & grauamina inferant. secũdùm Cardi. ibi. ☞ Licèt contra istum tex. videatur, quia quęstores eleemosynarũ liberè permitti debeãt eleemosinas quærere, cũ eleemosynæ procedãt ex charitate dantium, quę non est restringenda. arg. in. c. 1. de dona. potissimè quia videtur concernere forum pœnitentiale, in quo procedit, quod dicitur, ꝙ lex non est imposita iusto. vt in c. licet. de regula. ☞ Quod non obstat, quia hoc enim fit ad obuiandum fraudibus. Et dicit etiã
4 Petrus de Anchara. ꝙ sicut † mendicantes validi sunt arcendi, & puniendi. C. de mendi. vali. lib. 11. ita quæstores non debent admitti, nisi primũ discutiatur, vtrum ecclesia, pro qua quęritat, indigeat: nã si non indiget, non videtur admittenda, & licet ista inquisitio sit laudabilis, non debet fieri per diœcesanum, nisi quando de nouo aliqua ecclesia vellet ĩcipere quęstũ. ☞ Sed quo ad ordines mẽdicãtiũ, & nõ nulla hospitalia ab antiquo exertẽtia quęstũ apostolicę sedis, saltẽ tacita, hęc inquisitio fieri nõ põt p diœcesanũ ad effectũ impediendi quęstũ, sed prohibendi fraudes, secundũ Cardi. in. d. Cle. abusionibus.

q̃ el dicho gouernador o corregidor, o assistẽte, y sus alcaldes tengan mucho cuydado de fazer guardar lo contenido enla dicha bulla cuyo traslado ouimos mandado embiar, como dichoes y de no consentir[b] que se prediquẽ ni publiquẽ bullas ni indulgencias algunas enla tierra de su corregimiento, sin que primeramẽte sean traydas, y examinadas en la forma y manera en la dicha bulla cõtenida, por q̃ ansi cõuiene al seruicio đ Dios y nuestro.

nu. 6. ĩ tertia oppositione. ☞ Et vide Abb. in. c. cũ ex eo. de pœnit. & remissi. nu. 1. vbi ait, ꝙ quæstores
5 † eleemosynarũ, vt sicut illi, ꝙ mittũtur ab istis prę ceptoribus sancti Antonij, siue sancti Lazari, siue aliorũ hospitaliũ ꝓvotis, & eleemosynis petẽdis, nõ debẽt admitti ad petẽdũ eleemosynas nomine illorũ hospitaliũ, nisi habeãt literas veras apostolicas, siue epi diœcesani qđ, ꝓcedit quãtũ sint exẽpti. vt in. d. Cle. & fuit hoc statutũ, ꝓpter eorũ intẽperãtiã nimiã, nam multi mẽtiebãtur se esse alios, qa falsè portabãt religionis, vel illius hospitalis habitũ, asserẽtes esse fratres illorũ sociorũ, vbi ĩ veritate nõ erãt, ideo debẽt prius examinari à papa, vel ab epo loci. ☞ Secus dicit de aliis volẽtibus petere eleemosynas, ꝓ se ipsis, isti enim nõ indigẽt literis. c. quiescamus. 42. distin. & in. c. nõ satis. 86. distin. ☞ Et p istũ tex. videtur esse verũ, qđ tenet Abb. in. d. c. cũ ex eo. de pœnit & remi. in fine.
6 qđ † solent epi facere statutũ, vt nulla litera apostolica admittatur sine ipsius examinatione, sed dicit, ꝙ episcopus caueat non faciat in fraudem, aliàs debet puniri, vt ibi per eum.

Summarium.

1 AN puniantur quæstores petentes eleemosynas sine consensu papæ, vel diœcesani.
2 An datũ causa eleemosynarũ virtute literarum falsarum potest repeti.
3 Soluens aliquid virtutæ falsę indulgentię, an indulgentiam consequatur.

[b] No consentir[b] Aliàs si iudex cõsentit punitur. vt

est tex.in.l.pē. C.de cano.largi.lib.10. vbi formaliter ait,q̄ pari pœna punitur officialis,q̄ nō inhibet extorsiones illicitas,& sic,qui negligit, sicut punitur officialis,qui eas facit.& tenet Iaſ. in.l.si mora.ff.solut. matri.num.24. ☞ Imò po-
1 test punire † istos quæstores eleemosynas petētes sine consensu papę,vel diœcesani,si sunt laici,tāquam excedentes in suo territorio. vt in.c. ex literis. de excessi. præla. & in.d. Cle.2. de pœnit.& remissi.tenet Abb. in.c.cùm ex eo.d̄ pœnit.& remissi.nu.3.& facit.c.officium.§.cōpescendi.de hęreti.nu.6.Secus si isti quæstores sunt clerici,quia tunc debet capere eos, & remittere ad episcopum loci, vt eos puniat. vt in iuribus supradictis.& facit tex.& quæ ibi tradit Domi.in.c.iudex laicus.de sentent. excommu.lib.6.Innocen.in capit.si verò.de senten.ex com. && facit tex.in.c. 53.infra eod. & in.c. vt famæ.& ibi docto.de senten.excommu.& tenet Bald.in.c.primo.§.si quis vero. de pace iura.firma.in vsi.feudo. num.septimo.& idem in l. grachus. C.de adulte. ☞ Quinimo de iure communi quæstuarij,qui falsō quærunt eleemosynas,etiam si laici sint,per episcopum possunt puniri. vt est tex.in.c.tuarum.de priuilegiis.& ibi Abb.& Oldral.cōsilio.86.& Philippus Decius consilio.276.nu.1.Et facit q̄d̄ tenet Feli.in præmio Grego.colū.8.nu.38.vbi dicit,q̄ mentiens se clericū,punitur arbitrio iudicis. Sed si vltra hoc faciat actus clericales,punitur pœna falsi. Bal.in.l.sub prætextu.C.de sacrosan.eccle.in fine.& in.c.in decorem.de vita & hone.cler.quasi in fine.vbi talis pōt puniri nō solū p̄ secularē sed p̄ episcopū. Idē tenet Feli.in.c.3.loco de ꝓbatio.nu.1.q̄d̄ facit cōtra istos Gallos mēdicantes,qui asserūt se clericos esse q̄d̄ ego cōtra eos iudicaui,& executioni iussi,aliquādo iubendo
2 eos verberare. ☞ Et datū ob causam hanc †,d̄bet repeti tanquā datū ob causam, causa nō sequuta. vt.ff.& C.de conditi ob causa.quod intellige, si pecunia est penes decipientē.Secus si trasłata est in ecclesiā,nā tūc ecclesia non tenetur,nisi facta sit locupletior,imò etiam si facta sit locupletior,videtur non teneri,qa solutū falsa opinione causa pietatis,nō repetitur.l.cū his §.mulier. ff.de cōditio.in debi.& licet hoc sit sub dubio,

Prætorū caput. 52

Trosi, mādamos que cō mucha diligēcia tenga cargo de guardar los puertos de su corregimiento, para que no se saque moneda[a], ni cauallos[b], y de hazer

tū est verū indistinctē, q̄ non est locus repetitioni,etiā si pecunia sit apud decipientē, qa intuita Dei soluta fuit,& sic applicāda est pijs vsibus. Et quāquā soluēs nō esset aliās soluturus,tamē nō frustra soluit:qa licet nō habeat indulgē tiam,habet tamen meritū eleemosynæ.& qa talis dolus respectu ipsi? ₫cepti dicitur bonus, ex quo prouocat ad melius. vt in.c.cū dilecti. de dolo & contu. secūdū Cardi.i.d. Cle.2.d̄ pœnit.& remi.§.ad hoc multiplici.6.q.nu.27. ☞ Et in quā
3 tū tenet,q̄ non habet † indulgētiā licet eleemosynā soluat, vide quę in cōtrarīū posui in.c.1.supra in glo.1.in fine.

Prætorum caput.51.finis.

Sequitur caput.52.

a MOneda[a]. A regno nō d̄bet extrahi aurum,argētū, vel moneta in monetā, vel in massa, aliàs puniūtur extrahētes.vt i.l.23 tit. 9.lib.6.in ordina.regali. & in.l.24.& in.l.17.& 18.eius tituli.

Summarium.

1 EXtrahi non debet à regno aurum,nec argentum,nec equi,& alia iumenta,nec pāni,nec coria,nec carnes,nec sericum,nec alia, vt hîc.

b Ni cauallos[b]. Vt in.l.1.& in.l.6.& 7.&.8.&.10.& in.l.33 cum aliis legibus sequentibus.tit.9.lib.6.in ordina.regali.vbi extrahēs à regno equm †,equā, vel potrum,mulum,seu iumentum fræni,seu clitellæ, siue sit generosus,siue custos castri, siue merinus,vel quiuis alius officialis,seu alius qui cumq; cuiusq; sit statutus,vel conditionis, perdit quod extraxerit cum omnibus suis bonis, & vltimo suplicio puniatur. Et si multi sint ad hoc adunati vt defendi possent à prętore de las sacas,debent per consilia locorum insequi cum armis,& debent per loca campanæ pulsari, & omnes,qui sunt ad arma habiles,exire ad dictos delinquentes capiendos, vt in dictis legibus,

& in

& in aliis eius ti. continentur. ¶ Et quoque hodie per pragmaticam factam in villa de Madrid anno. 1552. Madij. 25. die ab isto regno non possunt extrahi panni, nec alia, quibus sit dictus pannus, seu texitur, nec coria, nec calceamenta, nec opera consuta, & perfecta, nec siricum, nec coria aurea (quę guadamecij vocantur) nec manicæ seu chirothecæ, vt ibi vide.

pesquisa c por toda la tierra de su corregimiento, y saber la verdad dos vezes en cada año de seys en seys meses, quien y quales psonas son las que

Summarium.

1 INquisitio sit contra extrahentes res vetitas de regno.
Et fardeli eorum dissoluuntur.

c **Pesquisa.** c Idem cauetur in dicta lege 23. & in lege. 31. tit. 9. libr. 6. in ordina. regali. & in aliis legibus eiusdem tit. vbi dicitur, ꝙ inquisitio † sit per custodes super
1 pane, & aliis rebus vetitis, quæ extrahũtur à regno, & detur eius copia his, qui culpabiles reperiuntur, vt audiantur, & capiantur pro pœnis, quas soluere tenentur. Et talis inquisitio quoq; sit per prætorem de las sacas, cũ tabellione contra extrahẽtes à regno res vetitas, etiam, si secum prætor assessorem non assumat, & per suas citationes potest cogere testes ad veritatis informationem habendam, vt coram eo compareant: vt in dictis legibus late cauetur. ¶ In tantum, quòd denuntiatores maleficiorum debent insistere, aliàs puniuntur, tenet Iohan. de Platea in lege iubemus per hanc. §. hoc videlicet. C. de erog. mil. lib. 12. ¶ Et potest compellere viatores transeuntes, vt dissoluãt fardelos suos, quia in eis potest committi falsitas, tenet idem Plat. in lege secunda. C. quando & quibus quarta pars debe. lib. 10. in fine. per glo. in lege prima. §. qui rationibus. ff. de fals. & in. l. diuus. ff. de seruis fugi. ¶ Quinimo si ex mandato regis vetita portet, potest dissoluere fardelos: quia mandatum principis non derogat iurisdictioni officialis super eo, quod mandatur iurisdictionem habentis. Et sic est argu. ꝙ talis custos, vel gabellarius potest inspicere, & videre ea, quæ vehuntur de mandato principis: quia sub illo colore posset fraus committi. vt in. l. vnica. C. nec liceat in freni. & eques. lib. 11. nec excusatur vehens aliqua dignitate vel contumacia. i. inobedientia quasi non teneatur ei obedire, cùm faciat iussu principis prout tenet dictus Platea in lege secunda. C. de decurio. lib. 12. numero primo. ¶ Et etiam dicit Platea. in lege vnica. C. de litori, itine. custo. lib. 12. quòd in talibus partibus, & litoribus maris, & itineribus terrarum sunt apponendi custodes, vt possent merces illicitas portare, & portantes detineri, donec declarent ad quam prouinciam delaturi sunt, de quo stabitur iuramento ipsorum deferentium. arg. in lege presenti. §. siccubi. C. de his qui ad eccle. confug. & in Cle. religiosi. de decimis. & ideò secundum eum consilium est pro mercatoribus, vt euitent concussiones, & molestias, dum portant mercantias, vt vadant coram iudice & declarent ei ad quam partem pergere voluerint, & iudicis habita licentia nullam detentionem, vel arestationem patiuntua, aliàs possunt detineri, maximè si est præsumptio contra eos. ¶ Imò Publicani, custodes, & exactores vectigalis nullum portantẽ merces prohibitas portari sine serie, i. litera vel bulleto debent permittere transire, nisi prius literam licentiæ inspexerint, vt tenet Platea in lege euentiones. C. de cursu publi. libro duodecimo. vbi quoque dicit, ꝙ debet scribi litera licentiæ in libro, & dies quo datur, & infrà quantum tempus durat. ¶ Et pro animalibus in vehetione non appositis non debet officialis, nec priuatus pecuniam recipere. Si ergo officialis colligat pecuniam pro centum mulis, vel equis in cursu adducendis, & non sunt nisi quinquaginta, vel priuatus recipiat pecuniam pro decem mulis, & conduxit pautiores, punitur in quadruplum. Et idem si submittat alium pro alio, vel in suum vsum vsurpat. & contra ordinem faciat. quod nota. & vide Plateam in dict. lege. 2. C. de curiosis libro. 12.

Summarium.

1 SI contra deuentum quis portat res vetitas, & illicitrs simul cum licitis, solum illicitæ publicantur.
2 Si res aliena portatur cõtra stututũ, an publicet.
3 Si famulus alicuius transit mercantias dñi absq; soluendo pedagiũ, an tales mercantiæ cõfiscẽtur

Gabellarius

Gabellarius debet exigere pedagiũ anteaquã mercator exeat de territorio suo.

4 Licet res incidat in commissum, debitor non tenetur de casu fortuito, nec de lęui culpa.

5 Si super eadem bestia diuersi homines diuersis temporibus res vetitas extraxerunt, an quilibet debeat perdere vnam bestiam.

Quid si de nocte pœna duplicatur.

6 Si quis plura delicta facit cum vno ense, vnam ensem perdere debet.

7 Forensis, qui repertus est portare res cõtra deuẽtũ, & cõtra formã statuti, an in pœnã incidat.

8 Statuta in forẽse habẽt locũ ĩ nouo ciue. Et nou⁹ ciues excusatur ꝓpter ignorãtiã sicut forẽsis.

9 Forensis potest petere restitutionẽ in integrum aduersus statutum, quod ignorauerat.

10 Minor licet extrahat res vetitas cõtra statutum, non debet puniri.

1 Iuramento portantis, vel facientis contra statutum statur, an sciuerit, vel ignorauerit.

12 Statur iuramẽto forẽsis trãseũtis per aliquẽ locũ collectã non soluẽtis, si iurat ignorare statutũ.

13 Ignorantia probatur per iuramentum, nisi in contrarium probatio appareat.

14 Quando lex, seu statutum dicit, ꝙ stetur dicto, vel iuramento alicuius pro plena probatione tunc in contrarium non admittitur probatio.

15 Probatio qualis debet esse contra forensem, ad hoc, vt incidat in pœnam statuti.

16 Quando propter timorem iustum inimicorum quis excessit fines comitatus, seu districtus fugiendo, in pœnam non incidit.

17 Occidens aliquem ad sui defensam propter iustam causam timoris non punitur.

18 Extrahens causa sui victus, vel suæ familiæ, non incidit in pœnam.

Quid si extrahit farinam.

19 An extrahens hordeum, incidat in pœnam.

20 Quid si extrahit pro victu suæ familiæ, & mutato proposito, & animo vendidit.

Quid si vendidit quod superest, obligatione sua completa.

21 Deprehensus in itinere quasi in confinibus, & dicat se pœnitere portare illas res vetitas, an excusetur à pœna.

22 Inuentus in via cum equo portare res vetitas, an debeat puniri.

23 Repertus in limine territorij, seu in confinibus ciuitatis vt vix negare sufficiat, an puniatur.

24 Repertus in via nõ recta, nec cõsueta portare res vetitas, ita ꝙ est suspect⁹, ꝙ extrahere velit, teneĩ.

25 Si alicui est data licẽtia extrahẽdi res vetitas sine præfinitione temporis, an duret perpetuũ.

26 An licentia data per iudicem extrahendi dictas res vetitas, excuset à pœna.

27 Stante statuto, quòd nullus forensis emat, vel extrahat res extra territorium, si emit, an perdat pretium.

En la tierra [d] de su corregimiento y

[d] De istis rebus non portandis contra deuentũ, vide singula. per Gand. in tract. maleficiorum, in parte. De rebus non porta. contra deuentum. vbi in principio quærit, ꝙ si statuto ciuitatis cauetur, ꝙ nullus de districtu, vel ciuitate extrahat bladum, aurum, triticum, vel carnes, vel qd simile sub pœna amissionis rerũ, quæ portarentur, & equi & plaustri, & bouũ, super quibus

1 portarentur, accidit †, ꝙ portantur res illicitæ, & res licitæ: nunquid omnes illæ res sint deperditæ? Et dicit ꝙ solummodo res illicitæ sunt publicandæ, vt. ff. de aqua quotidi. estiu. l. prima. §. Trebatius. idem tenet Bar. in. l. cotem. §. dñs. ff. de publica. & vectigal. & in. l. si Publicanus. §. de rebus. ff. eod. idem tenet Ang. in. l. vsuras. ff. de vsuris. & Bal. in. l. cùm proponas. C. nauti. ꝙ feno. ¶ Et Gandi. vbi supra quoq; dicit, ꝙ si lege, vel statuto cauetur, ꝙ portãs aurum, argentum, monetam, vel sal extra regnum, vel extra territorium puniatur certa pœna: & nihilominus currus & vobes, & equi, super quo portãtur, publi

2 centur, ꝙ si equi vel boues †, fuerint alterius, & ignorantis, non debẽt publicari, tenet hoc Montal. in glo. ordi. regali. in parte, extrahẽs. allegando. l. prima. C. de eunuchi. et. l. 5. ff. de publica. & vectiga. arg. in. l. prima. C. vt nemo priua. & ibi glo. & l. quicunq;. C. de seruis fugiti. § minorũ: idem tenet Plat. in. l. prima. C. de seruitori. mili. lib. 12. nu. 4. ¶ Tamen dicit, ꝙ Salyce. dubitat de hoc in dicta lege prima. C. vt nemo priua. fatetur tamen, ꝙ tenenetur portans ad æstimationẽ. Idem tenet Bald. in dicta. l. cùm proponas. nu. 5. dicendo, ꝙ ille, propter cuius culpas res alterius confiscantur, tenetur domino ad interesse, per. l. fi. in fine. ff. de pigno. actio. & per alia iura, vt ibi per eum. ¶ Et vide Alex. in dicta. l. prima. C. vt nemo priui. nu. 3. vbi tenet idem, scilicet, ꝙ talis animal alterius ignorantis non publicatur. vt glo. & ibi Bar. in. l. fi. quę incipit. iubemus. C. de nauis non excusan. lib. 11. Dicit tamen Alex. qd subdit eleganter Iohan. Butri. ibi ꝙ ille, qui portat, tenebitur fisco ad extimationem animalis. argum. glo. in dicta lege prima. C. vt nemo priua. & arg. in. l. qnicunque versi. quid si ad predicta.

C. de

C.de seruis fugi. facit secundùm Saly. lege prima. C.de falsa mone.quam opinio. Alex. credo verã. ☞ Cui non obstat dictum Saly. & Bal. ꝙ ille, propter cuius culpam res alterius confiscantur, ad interesse teneatur domino: quia procedit, quando lex, vel statutum dicit quòd confiscantur, licet non sint res portantis, sed alienæ: & quando domino ignorante res vetitas portat, tunc tenetur ad interesse parti, seu domino. Sed quando lex, vel statutum hoc non dictat, res ignorantis non confiscantur, sed portator tenetur fisco ad æstimationem secundùm Alexandr. vbi suprà, & est vera concordia. ☞ Et facit in simili quod tenet Bartolus in lege fraud ati. ff. eodem de publi. & vectigal. vbi si socius portauit rem communem contra deuentum, perdit partem suam tantùm. quod intelligit Bertachi. de Firmi. in tractatu gabella. in nona parte. numer. 34. tomo sexto. tractat. folio. 78. si socius fuit insscius, secus si fuit sciens. ☞ Et istud meum intellectum postea inueni per Bertachi. de Firmi. in tractatu. gabel. in nona parte. quinta column. quæstione nona. dicendo, quòd si est statutum prohibens exactionem farinæ, vel mercis sine solutione gabellæ sub pœna confiscationis rerum, & mulorum, vel currus, etiam si sint alienę, quòd dominus bestiarũ, vel currus fuerit sciẽs, confiscantur, aliàs secus, nisi statutum, vel consuetudo sit, quòd etiam alienæ bestiæ confiscentur cum mercibus portatis in fraudem gabellarum, quia tunc etiam in alienis statutum, vel consuetudo seruatur. Sed domino bestiarum succurritur contra portatorem, vel mittentem bestias cum mercibus contra deuentum per dictam legem finalem. ff. de pignora. actio. & facit quod tenet Paulus de Cast. in. d. l. iubemus. C.de sacrosanct. eccles. ☞ Et tenet in expresso Angelus in additione ad Bartolum in dicta lege finali. C.de nauis non excusa. vbi ait, quòd facit illa lex in argument. ad statutum quòd si pro rebus immunis in ciuitate non fuerit solutum pedagium, quòd omnes res debeãt confiscari, ꝙ si mulio super mulum suum res meas portabat, & fraudauit, & non soluit pedagium, res meæ non publicantur, sed ipse mulio præstabit quantum res meæ valent. & sic dicit idem quod Alexand. licet Alexand. Angel. non allegauit. ☞ Et vide eundem Paulum de Castro. in lege colonus. §. nauem. ff. locati. vbi idem tenet dicendo, quòd dominus muli potest impedire venditionem, quia non debet sibi nocere delictum conducto ris, & ille qui ducebat, debet soluere fisco æstimationem muli, & mulus restitui domino. Tamen si de consuetudine seruaretur contrarium, quod talis mulus perdatur, & domino non restituatur, poterit dominus muli recuperare à conductore, cuius culpa perditum est, vt dicit notare Bar. in dict. l. cotem. §. dominus. hoc verum, si ignoranter cõduxit mulum ad portandum istas res vetitas, secus si scienter, quia tunc perdit eum, & non habet actionem contra conductorem. tenet Gandi. in dict. tit. de rebus portan. contra deuentum.

3 nu. 2. ☞ Quoq; est notandũ, ꝙ si famulus † alicuius transit mercancias domini absq; soluẽdo pedagiũ, non propterea mercãtiæ domini debent confiscari. tenet Guido papa. singula. 21. allegando docto. in dicta lege prima. C.de seruis exportant. ☞ Et adde, ꝙ in solutiõe ista pedagij, seu gabellæ gabellarius vnius territorij stans in confinibus, debet exigere pedagium antea quam mercator exeat de territorio suo, & intret in territorium vicinum, sicut dicitur in simili de nauta passagerio, quia antea quã cum phasello transuehat viatorẽ in aliud litus fluminis vel maris potest petere sibi solui mercedem passus, vel transfretationis secundùm Bal. & Flori. in lege venditor. §. si constat. ff. comuni præd. & ita seruat vsus secundùm Bertachi. in tracta. gabella. in sexta parte. numer. 14. in fine tomo sexto. tractat. folio. 60.

4 ☞ Item nota, quòd licet res incidat in † commissum, non tamen debitor tenetur de casu fortuito, nec de culpa leui, vel leuissima. Ideò si quis portat frumentum, vel res vetitas extrahit, & in itinere obuiauit piratis, & derobarunt eum non tenetur fisco ad æstimationem rerum vetitarum. quod est notandum secundùm Montaluum in dict. glossa ordina. in parte, extrahens à regno. & dicit, quòd probatur in lege secunda. C.de vectiga. & commi. & ibi Baldus in terminis. ☞ Sed circa istum textum pone, quòd duo

5 homines diuerso tempore † extraxerunt aurum, argentum, vel frumentum, vel alias res vetitas extra regnum, vel comitatum, seu districtum, & territorium super eodem mulo, vel super eadem bestia, vtrum quilibet debebit perdere vnum mulum, seu vnam bestiam? Dic quòd si primus soluit mulum, alius liberatur. Secus si primus soluit æstimationem muli, quia secundus ad mulum tenetur. vt tenet Paulus de Castro & Bartolus in lege meuius. §. duobus. ff. de lega. secundo. numero. 23. vbi per eos.

☞ Vbi quoque tenet, quòd si vno statuto cauetur, quòd si quis portauerit monetam, vel bladum extra regnum, seu comitatum, perdat animal, super quo portaretur, & condemnetur in decimã, & alio statuto cauetur, quòd in omnibus

bus maleficiis de nocte pœnæ duplicentur & quidam super mulum extraxit frumentum, vel aurum de nocte, q̃ non teneatur ad duos mulos, sed tantummodo ad vnum, ne duæ causæ lucrati uæ concurrant, nec distinguit vtrum primo soluit rem, vel æstimationem, cum hoc sit debitum ab eadē persona. vt in.l. huiusmodi. §. primo. ff. de lega. primo. Et idem si aliquis pluries cum eodem mulo, vel asello extraxerit res vetitas, non debet perdere pluries animal. vt Bart. ibi & Bertachi. in tracta. gabella. in. 9. parte. nu. 30. tomo. 6. tracta. folio. 72. quia in speciebus non cadit duplicatio pœnę, vt ibi. & in nu. 31. & in.l. Lucius. §. impuberem. ff. de lega. 2. & in.l. fideicommis. §. si quis decem. ff. de lega. 3. & Bal. in.l. prima. vlti. col. C. de senten. quæ sine cert. quā profe. Bal. & Imol. in.l. ex facto. §. primo. ff. d̃ vulgar. & pupil. ▽ Et per istum dictum Barto. pluries iudicaui,
6 q̃ si aliquis † cum vno ense plura delicta fecit, tā tummodo vnum ensem perdere debet, & non plures. ▽ Præterea circa istum text. ponitur, q̃ est statutum, seu lex, prout hic, q̃ de regno, seu districtu non portarentur iste res, vel alias res sub pœna amissionis earum, & bestiarum: qui-
7 dam † forensis repertus est portare rem contra formā legis, vel statuti, an incidat in pœnā. Hāc quæstionem altercat Gandi. in dicto titulo de rebus por. contra deuen. nu. 7. & dicit, q̃ forensis modò fuerit sciēs, modò ignorauerit statutū perdit res, sed si ignorauerit, excusatur ab alia pœna sed si sciuit statutū, tūc etiā in alia pœna punit. Quę ignorātia statutorū prę̃sumitur in dubio, secus in aliis prohibitis à iure cōmuni secundū eū dem ibi. qd̃ sequtur Alex. in cōsi. 86. in. 4. li. nu. 6. allegando Bal. in. l. ius ciuile. in fine. ff. de iusti. & iure. & in lege prima. ff. de legi. vbi concludit, q̃ si forensis committit id, quod erat tantummodo delictū ex forma statuti ciuitatis, talis forensis habens ignorātiam dicti statuti, excusatur, si ibi in loco statuti non traxit magnam moram. vt in cap. primo de constitu. in. 6. & in. l. fi. ff. pro sono. ideo non est puniēdus, Si tale nō erat prohibitum communiter per alias ciuitates. vt notat Iohan. Andre. in cap. vt animarum periculis. de constitu. in. 6. in nouella. Facit. l fi. ff. de decreti. ab ordi. faci. vi. Paul. de Cast. consil. 148. & Specul. in tit. de cōstitu. versi. 2. doct. in. c. canonum statuta. de constitu. vbi maria, & motes colliges. ▽ Et scientia probatur contra eum, quando erat homo, qui sæpe, & continuè ibi conuersabatur, vel vtebatur, quia non est verisimile eum hoc ignorasse: quia ad aliquem obligandum scientia & supina ignorantia æquiparantur. l. iubemus. ff. de libera causa & in. l. octabi. ff. vnde cognati. & quia scire debuit, q̃ omnes de ciuitate sciebāt vt in. l. regula. §. sed facti. ff. de iuris & facti ignorant. ▽ Sed si est d̃ loco remoto, ita q̃ iuste probabiliter potuit ignorare, non punitur secundùm Marti. de Fano. & Iohā. de Lar. quos sequitur Gādinus vbi suprà. quę opinio mihi videtur, & pro ea facit, quod tenet Hippolyt. de Marsi. in repeti. l. fi. ff. de iuri. om. iudi. nu. 81. allegando Bar. in lege cunctos populos. in. 5. col. C. de summa tri. & fide catholi. vbi distinguit. ▽ Aut illud, quod commisit forensis in hac ciuitate, est delictum de iure communi, & punitur secundum statuta huius ciuitatis. ad quod allegat authen. si qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. & alia iura. ▽ Aut non erat delictum de iure communi, & tunc aut ille forensis ibi tantam moram traxit, q̃ verisimilitnr debet scire tale statutum, & tunc idē, scilicet, quòd obligatur tali statuto. pro quo adducit. l. 2. & quod ibi in gl. vlti. notatur. C. vbi de cri. agi opor. ▽ Aut ibi non traxit tantam moram, & tunc aut illud factum erat communiter per omnes ciuitates prohibitum, vt putà, non extrahere frumentum extra territorium, quod est communiter prohibitum per totam Italiam, licet in nostro regno Castellę contrarium disponatur per legem tertiam. tit. 9. lib. 6. in ordi. rega. isto casu quando scit esse communiter prohibitum, non licet allegare talem ignorātiam, seu excusationem. allegat. l. fi. §. licet aliquis. ff. de publi. ▽ Aut est tale quid, quod non est ita generaliter prohibitum, & tunc non tenetur, nisi fuerit sciens, vt in dicta lege fi. ff. de decreti. ab ordi. faci. & dicit, q̃ de hoc est tex. in dicto cap. vt animarum periculis. vbi ignorās non tenetur, quia ignorans non videtur actum gerere, & qui ignorat, non habet voluntatem. vt Paul. de Castro in lege legitimam. ff. de peti. hęredi. nisi ignorantia fuerit crassa, & supina, & ita resident Bart. in dicta lege cunctos populos. circa hanc dubitationem. Quam distinctionem sequitur ibi Fulgo. et Petrus de Anchara. in dicto cap. canonum statuta. 12. quæst. & in cap. 2. de constit. in. 6, glo. in cap. à nobis. el primero. & ibi Anto. de Butri. de sent. excō. idem tenet Iohan. de Imol. in cap. cognoscentes. de constitu. in. 6. & in cap. fi. 4. col. eod. tit. Specula. in dicto tit. de constitu. versi. qd si extraneus. Et licet aliqui doctores teneant contra distinctionem Bar. prout tenet Iaſ. in dicta lege cunctos populos. nu. 69. tamen opinio, & distinctio Bar. est communior, & ęquior, & est magis ratione munita secundùm Hippoly. de Marsi. in dicta lege. fi. ff de iuri. om. iudi. quam tene,

& vide

& vide. ☞ Et adde, ꝙ ea, quæ dicta sunt in foren-
8 se, habent locum etiam in † ciue nouo. secũdum
Ias. in. d. l. cunctos populos. nu. 70. pro quo alle
gat tex. singula. in. l. qui cum vno, §. fi. ff. de re mi
li. sed dicit esse meliorem tex. in. l. qui commea-
tus. §. tyroni. ff. eod. tit. de re mili. & Roma. singu
la. 73. firmat Bal. in. l. data opera. col. 11. C. qui ac-
cusa. non pos. idẽ tenet Hip. de Mar. in. d. l. fi. ff.
de iuri. om. iudi. nu. 84. & in. l. qui ignorãs. ff. ad
l. Cornel. de falsis, nu. 23. vbi ciues nouelli cõtra
uenientes statutis ciuitatis, excusantur, qa in eis
præsumitur ignorantia per. d. §. tyroni. vbi parci
tur nouo militi tanquã iustè ignoranti leges mi-
litares. ☞ Nota tamen perpetuò, ꝙ forensis po-
9 test petere restitutionẽ † in integrũ aduersus sta
tutum, quod ignorauerat probabiliter, & hoc ex
clausula generali. si qua mihi iusta causa. ita tenet
Ias. in. l. quãdiu. C. qui admitti. in fine. dicendo,
ꝙ ista est decisio solẽnis Innoc. & Iohã. And. &
Anto. de Butri. in rub. de cõsuetu. & plenius An
to. de Butri. in. c. 2. de cõstitu. & Iohã. Fab. in. d. l.
cunctos populos. 6. col. & Alex. in consil. 37. in
2. volu. incipiente, Viso, & optimè discusso pro-
cessu. in. 8. col. & Fran. de Aretio. in consi. 11. qui
incipit, procedendum est breuiter. in. 3. col. ad fi
nem. ☞ Et idẽ dic in minore, † quia licet minor
extrahat res vetitas contra statutũ, nõ debet pu-
niri. vt tenet Lodo. Roma. in singula. 808. qui est
finalis. in ordine. & idẽ tenet Cremensis in sing.
29. vbi ait, ꝙ si minor portat res, de qbus solui de
bet gabella, vel sit prohibitũ statuto, ꝙ null⁹ pos
sit portare tales res, ꝙ minor non cadit in cõmis-
sum, qđ dicit esse notãdũ. Idẽ tenet Bal. in. l. si ex
causa. §. si in cõmisũ. ff. de mino. & vi. eũdẽ Bal.
in tracta. statutorũ. in parte, frumentũ. ☞ Sed hoc
intellige verum, quando statutũ ponit aliquid,
qđ de iure cõmuni nõ est punitũ, tunc enim mi
nor non includitur in statuto, secus si punit. vt
doct. suprà & vi. Sebasti. Sapi in addit. ad Abb.
in. c. 2. de delictis puero, in. 1. additione. ☞ Quoq;
intelligerẽ (saluo meliori iudicio) nisi statuto cã-
ueretur, ꝙ etiã minor in pœnã incurrat: quia sta
tuta terrarum possunt ampliare, & diminuere tẽ
pus legitimę ætatis, prout placet, quia non sunt
minoris a uthoritatis statuta, quàm leges Lom-
bardorum. tenet Bal. in. l. prima. ff. de minori. in
10 fine. ☞ Adde, ꝙ statur iuramento portantis † res
prohibitas, vel facientis contra statutum, an sci-
uerit, vel ignorauerit, tenet Montal. in glo. or-
di. rega. in parte, custodes, dicens, ꝙ si portauerit
quis extra ciuitatem res per statutũ prohibitas,
perdit illas, & illud, super quo portantur, licet sit
receptũ, vel cõmodatũ, vel conductũ ad vecturã,
nisi dñs curri, vel muli fuerit ignorãs, quæ igno
rantia præsumitur. vt Abb. in. c. sępe. de restitut.
spolia. 4. col. nu. 14. & idem Abb in. c. veniẽs. de
filiis presbyterorum. vbi in dubio præsumitur
ignorãtia: & ille q dicit scientiã, pbare debet. &
glo. in. l. verius. ff. de probatio. & suo iuramento
statur. vt in. l. prętor. ff. de edendo, §. sed si iussio.
& in. l. fi. §. licentia. C. de iure de liberã. vbi gl. di
cit, ꝙ hoc iuramentũ referri non põt. & tenet Io
hã. de Plat. in. l. 1. C. de seruito. & occulta. eorũ. li.
12. ☞ Et facit quod tenet Abb. in consilio. 35. in
11 in primo volu. nu. 2. in fine. vbi ait, † ꝙ si foren-
sis transierit per aliquem locum, & gabellam re-
rum, vel mertiũ suarũ nõ soluerit propter qđ in
cidit in cõmissum, inuatur, si nec sciuisse ibi esse
aliquod datiũ soluendũ, & tale iuramentum ple
nè probat ignorantiã suam. & hoc modo res suæ
non cadunt in cõmissum. allegat Abb. glos. sin-
gula. in cap. proposuisti. 28. distin. quod dictum
Abb. dicit notabil. & lucrosum Hip. de Marsi.
in repeti. rub. de probatio. nu. 124. Et facit, quod
tenet Martinus Lauden. in tracta. de fisco, quæ-
stio. 231. tomo. 6. tract. folio quinto. vbi ait, quod
statur iuramẽto portantis, qui dicit portare pro
vsu suo, vt non soluat gabellã, per glo. in Cle. fi.
de censi. Bal. in authẽ. habita. C. ne filius, p patr.
quod dicit esse contra datiarios, & publicanos.
12 ☞ Et ꝙ ignorantia † tanquã dependens ab ani-
mo probetur per iuramẽtum, est tex. in. c. nulli.
in fi. de electio. in. 6. & in. c. cũ in tua, qui matri.
accusa. poss. & in. c. si vero. el. 2. de senten. excõ.
c. pastoralis. de exceptio. & voluit glos. in. c. in le
tum. 34. quæstio. 2. glo. in. c. innotuit. de electio
ne, & ibi. Abb. numer. secundo. & alios doctos-
res relatos per Hippolytum vbi suprà quibus
adde gl. Castelli. in lege secunda. in. ll. de Toro.
in glo. põ. in fine. & glo. in cap. accedens. de cri
mi. fal. & Hippolytus. in lege si quis nec quæ-
stio. ff. de quęstio. num. 46. & in consilio. 51. &
Alex. in. l. qui bona. §. si alieno nomine. ff. de dã-
no infecto. ☞ Sed suprà dicta intelligo vera, nisi
probatio in contrariũ appareat: qa licet ignoran
tia, vel scientia, pbetur per iuramentũ, admittitur
probatio in contrarium. tenet Bart. in. l. si cui. §.
hisdem. ff. de accusa. & est glos. ordinaria. in cap.
secundo. in verbo. effetata, de tempo. ordi. in. 6.
tenet Iason. in lege prima. §. si absens. ff. si ex no
xal. caus. agatur. nu. quinto. ☞ Quod dicit ibi. nu.
sexto. limitari †, nisi lex, vel statutum diceret,
13 quòd stetur dicto, vel iuramento alicuius pro
plenaria probatione, tunc non posset, pbari con
trariũ, quia haberet vim prędscriptionis iuris, &

de iure

de iure.glo.est ad hoc singula.secundū eundem Ias.in Cle.prima.in glo.pē.in verbo,feciſſe narramus.de probatio.per quam gloſ.ita dicit limitari Lodoui. Roma. in.l. ſi duo. ff.de adquiren. hęredi.& dicit mirabiliter intelligi, quando ſtatutum diceret,ꝙ haberetur pro plenaria probatione, tunc non admittitur probatio in contrarium, ita loquitur glo.prędallegata, ſecus ſi ſtatutum diceret, ꝙ habeatur pro plena probatione, tunc poſsit probari cōtrarium, & ita limitat nouiter Alex.in conſilio allegato ibi per Ias. ☞Quoque limita vt per Bald. in cap.nulli. pē. col.de reſcrip.vt non procedat, quando lex, vel ſtatutum diſponeret ſtare alicuius probationi, quia facit vt non admittatur probatio in contrarium.Secus ſi diſponat,vt ſufficiat ad probādū, quia tunc bene poteſt probari contrarium.Quę limitatio non placet Ias.vbi ſupra.nu.7.vbi per eum. ☞Et probatio contra forenſem debet eſſe, 15 ꝙ debet†probari,ꝙ habebat conuerſationem in dicta ciuitate,vel moram traxit in ea,ꝙ veriſimiliter debet ſcire tale ſtatutum, vel illud factum communiter per omnes ciuitates,& villas regni erat prohibitum.ſecundùm Hyppol. de Marſi. vbi ſuprà. ☞Sed iſte tex.& ſimiles, non habent 16 locum,quando aliquis†propter timorem iuſtū inimicorum exceſsit fines territorij, comitatus, ſeu diſtrictus fugiēdo, quia tunc non incidit in pœnam.tenet Ang.in.l.quod.per tex.ibi. ff. de delicti edicto.& dicit concordare tex. in.l. Titius ſeruus.ff.de ſeruis exportan. ☞Quia ſecun 17 dùm Ang.ibi,quando aliquis ad ſui† defenſam interfecit aliquem propter iuſtam cauſam timoris,non eſt locum pœnę,quando poſuiſſet ſe in diſcrimine vitæ fugiendo, maximè cùm non ſit ratio,ꝙ ille magis fugiſſet,quàm ille, qui eū fuiſſet inſequutus,cùm homines conditionis æqualiter incedere præſumantur. vt in. l. continuus. ff.de verbo.obliga.§.cùm ita.& facit tex.in dict. lege quod.§.idem Celſus.ff.de ædili.edicto.ibi, non poteſt euadere. ☞Item dicit Ang.in dict. le 18 ge quod.ꝙ fallit,quādo portat, vel extrahit†cauſa ſui victus , quia tunc prohibitus portare, vel extrahere granum,ſeu aurum,vel monetam extra ciuitatem , non incidit in pœnam, quatenus portat cauſa ſui victus.tenet idē Ang.in.l.principalibus.ff.ſi certum peta.& eſt text.expreſſus in lege.23.tit.9.lib.6. in ordi. regali. in fine. ibi. Pueda ſacar , y ſaque conſigo la moneda de oro, o plata que ouiere menester para el gaſto continuo. ☞In tantum hoc procedit,ꝙ ſi cauſa ſui victus extrahat, & deinde mutato propoſito vendat,non incidit in pœnam,tenet Plat.in lege.vnica. C.de imponen.lucra. diſcri.lib. 10. in fine. & vide infra nu.20.& Bar.in.l.cętera.§.fi.ff.de lega.primo.§. ſed & ſi quis. & Ias. in. l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cert peta.nu.4.& melius tenet Angel.in lege prima.§.nō autem.ff.de exercito. vbi quoque dicit, ꝙ ſtatur iuramento ſuo an habuit bonum animum à principio. vide Alex. in conſilio.7.in.3.volu.in fine. & vide infra verſic. & quoque ſtatur ſuo iuramento. vbi de intellectu. ſed tex. Facit in contrariū in lege.5.tit.7. Partit. quinta.ibi, Y no los vendiere. ☞Quoq; pōteſt extrahere non ſolùm cauſa ſui victus, ſed etiam cauſa ſuæ familiæ.glo.in. l.vniuerſi. C.de vectiga.& commiſ.cōmendat eā Alex.in.l.fi.§. diuus ff.eod.tit.ſequitur Bal.in lege cùm prōponas.C. naut. ꝙ fœnor.& faciunt notata per docto.in ſimili in lege, ſi ita ſtipulatus fuero. ff. de verbo. obliga.de quo vide.glo.& ibi Paul. de Caſtr. in lege ſi.§.quotiens.ff.eod.de vectiga.& commiſ. & in lege ſi Publicanus.§.primo. vi.dictam legē 5.tit.7.Parti.5.& glo.in authen. habita .C.ne filius pro patre. ☞Sed hoc intellige,dūmodo non extrahat pro ſuo victu,vel neceſsitate pluſquam egeat.vt tenet Iohā.de Plat.in lege eos qui.C.de aquæductu.lib.11.nu.2. loquendo in ſtatuto diſponente,vt nemo poſsit extra ciuitatem portare vinum niſi pro ſuo vſu,& aliquis,cui ſufficiebāt quatuor dolia pro ſuo vſu,portauit viginti,ꝙ totum amittit. ☞Et quoque ſtatur ſuo iuramento, an cauſa ſui victus,vel vſus,vt dixi,vel negotiationis deferatur,ſcilicet,deferentis, niſi qualitas perſonæ diſſuadeat,vel probatio de oppoſito ſit in promptu.tenet Plate.in lege vnica.C.delictorum cuſto.lib.12.& Hippoly.de Marſi. ſingula. 86.& in repetit. rubricæ de probatio. nu. 145.& Bal.in l.3.C.naut.ꝙ fœno,& gl.in Cle.ſi.de cenſi.quæ dicit iuramento probari, ꝙ clericus portet res ſuas cauſa ſui vſus , & familiæ ſuæ, niſi rerum,& perſonarum qualitas aliud ſuaderet.ſecūdùm Cardi.ibi.in.4. queſtio. & tenet Bertachi. in tracta.gabellarum.in.8.queſtio, principali,in ſecundo membro,num.4.tomo.6.tracta. ☞Sed quid ſi cauetur,ꝙ nullus extrahat à regno,ſeu ci- 19 uitate frumentum,& aliquis hordeū †extraxit, an incidat in pœnam? Dic ꝙ non:quia appellatione frumenti,non continetur hordeum. Et ſi aliquis accuſat de furto frumenti, ſi probat de hordei furto,non nocet.vt tenet.Ang.in.l. triticum.ff.de verbo. obliga. qua de ſpeciali & propria ſignificatione,& ſimplici appellatione frumenti propter excellentiam intelligitur de grano,quo vtimur ad panem faciendum ſecundùm glo.in.l.frugem.ff.de verbo.ſignifi.& de iſto intelligitur

telligitur,si quis promitteret decē corbes frumē ti scdm Bar.in.d.l.frugē.sequitur Iohā.de Plat. in.l.modios. C.de susceptori & arca. li.10.nu.1. ▽Sed quid si extraxit farinā? Vide tu Gandu in tract.malefi.in parte de rebus nō portandis con tra debent.nu.4.& gl.in.c.1.supra eod.in gl. De cuya mano.& Bar.in.l.quæsitū.§.illud.ff.de lega.3.& latè in proposito per Rotā.decisi.834.in antiquis & q incidat in pœnam extrahendo fa rinam,tenet Bar.in.d.l.quæsitum.§. illud. & se quitur Ang.in.§.cū ex aliena.Institu.de rerum diui.nu.3.& Plat.in.l.1.C.de frumen.vrb. Con stantinop.lib.11.& Alberi.in.2.part.statu.q.5. ▽Et tenet latè Bertachi.in tracta.gabellarum.in 8.parte.in.2.mēbro.nu.16.tomo. 6.tracta.fol.65. Sed nō prohibetur portare panē coctum,nisi fa ceret in fraudem.vt Plat.in.d.l.1.de frumen.vrb. Constanti.C.in principio. ▽Stante ergo ista.l. q nullus extrahat res vetitas, nisi pro victu suo
20 sub pœna,si aliquis † extraxit hoc animo,& eo extracto,mutabit animum,& vendidit, an inci dat in pœnam? Die q non,vt suprà dixi in nu. 18.vbi de intellectu vt dixi tenere Ang.in.l.pri ma.§.nō autem.ff.de exercito actione.Facit text. in.l.Cæsar.ff.de publica.& vectig. & in.l. sena tus.ff.de contrāhen.emptione.& l.cętera.§.fi.ff. de lega.primo.iurauit tamen,q bonam mentem habuit à principio.vt in.l.fi.cum similibus.C.d iure deliberan.secundū Ang.& idem tenet Ber tachi.in.d.tract.gabella.in.d.8. parte principali. in.2.membro.nu.2.3.&.4.tomo.6.tractat.fo.64. allegando Bar.& Iohan.de Porta. in.d.l.cætera. §.sed si parauerit.dum dicūt scholarem emētem frumentum pro toto anno,& postea pœnitētem & reuendentem illud,non teneri ad pœnam sta tuti prohibentis emi frumentum in platea causa reuendendi.quod dic verum.secundum Bar.ibi si cōstat de primo proposito, aliàs ab initio præ sumitur fuisse ementis propositum reuenden di,sicut postea fecit.vt in.l.prima.§.idem officii lius.ff.de exercito vbi per Guiller.de Cū.& ibi tenet Bald.in.§.nec autem. ▽Quod tendit in fa uorem illorū,qui obligantur ad macella,& pāni ficia reficienda.& cōplenda ciuitatū, villarum, & locorum huius regni Hispanię,quia tales car nifici possunt emere carnes viuas, & etiam sues ad reficiendum dicta macella, non tamen ad ite rum vendēdum,vt patet in.ll.regni,q si aliquid ex dictis carnibus,& rebus superfit completo tē pore suæ obligationis,poterunt vēdere sine pœ na dictarum legum,& pragmaticarum, quę pro hibent triticum,carnes,& sues emantur ad iterū vendendum, quia initium suæ primæ emptio-

nis consyderandū,& attendendum est,quæ fuit facta pro victu,& sustentatione ciuitatis,seu lo ci,atq; illorum incolarū.& tenet doctor del Ca stillo in.l.1.Tauri.in glo.En los dichos lugares. 9.col.versi.qđ etiā facit ad ea quę dicunt. ▽Sed
21 quid si aliquis est deprehensus in itinere † qua si in confinibus,& dicit se pœnitere portare il las res vetitas, an excusetur à pœna? Dic q est puniēdus,sed nō pœna statuti,vt per Gandi.in d.tit.de rebus portan.contra deēu.nu.6. ▽Iohā. And.in additio.ad Specul.in tit.de cōstitu.in ad ditione,quæ est, in medietatem, videtur melius loqui.dicēdo. Aut enim iste inuentus fuit conti nuando iter suum,vt exiret districtum,& allega tio pœnitentiæ patet falsa. Aut reuertebatur spō te,& tunc iuuari deberet per pœnitentiam. Aut repertus est quiescere in hospitio, vel in tugur rio pro quiete sui, & animalium, non saluatur, ex quo de pœnitentia,quam asserit,nulla sunt iu ditia. & verbo statuti in hoc sunt ponderanda secundum Iohā. Andr. q nota, & vide. & sequi tur additio. Bar. in.l. qui ea mente. ff. de furt. in finali additione.& dicit,q si quis inuentus fue rit reuertendo,quia pœnituit,debet mitius pu
22 niri. ▽Item quęritur.si quis est inuentus † cum equo in via portare res vetitas, an debeat puni ri? Gandi.vbi suprà in dicto titul.de rebus,porta.num.10. dicit, quòd sic, quando confitetur, quòd ipse portabat res illas extra,sed si neget,& dicat se portare illas res ad molendinum. vel ad villam,& illa sit via & iter ad molendinum, vel ad villam,& bene sit hoc verisimile, non puni tur. Angelus tamen in lege si vehenda.ff.ad le gem Rhodi.de iactu.dicit quòd verba statuti in hoc sunt attendēda. Nam si statutum dicit,quòd si quis portauerit bladum. &c. Tunc intelligi tur perfectè, & executiuè portabit,nec sufficit, quòd inueniatur in itinere. vt in lege prima. ff. quod quisque iur. secus si dicit si quis portabit bladum, vel inuentus fuerit portare, vel similia, quod dicit esse notandum, & idem tenet Bal.in dicta lege cūm proponas.C.naut. q fœno.nu.2. versi.quidam dicunt.& in lege si fugitiui.C.de seruis fugiti.numer.5.& in lege arboribus.ff.de vsufructu. quod sequitur Franciscus Lucanus, in tractatu.de fisco.in quarta parte.num.12.&.13 tomo sexto.tractatu. folio.15. & vide Ias. in lege cui iurisdictio.ff.de iur.omni.iud.in fine. vbi te net allegando Bal.in capitul. concupiscentia.in secunda, column.de constitu.quòd quando ali quid prohibetur in termino, intelligitur etiā pro hibitū in via, & ideò secundū eundē Bal. prohibi tus ex forma statuti deferre frumentum extra

territorium

territorium ſub certa pœna, repertus in via poteſt puniri. quod dicit Iaſ. non videri verum. & dicit videndū. Cy. & Bal. ibi. & ideo tene, q̄ pō deranda ſunt verba ſtatuti, vt dictū eſt, & idem tenet Bal. in l. cū te. C. de dona. ante nup. in fine. ☞ Idem tenent Bar. & Plat. in l. qui fiſcales. C. de nauicula. lib. 11. dicendo, q̄ ſi qs reperiatur cū ſarcina frumēti, vel aliis rebus vetitis portari extra diſtrictū in aliqua via non recta, & non conſueta, eſt ſuſpectus, q̄ eas vellit portare contra deuētum. C. d̄ curſu pub. lib. 11. nam ex qualitate loci vbi inuenitur, præſumitur, & probatur contra eum. vt in. d. l. ſi fugitiui. C. de ſerui. fugi. ☞ Vbi quoq; tenet Plat. q̄ attēdenda ſunt verba ſtatuti, aut loquantur per verba præteriti temporis, vt ſi quis portauerit bladū extra diſtrictū, tunc requiritur actus cōſummatus, nec ſufficit eſſe in fieri. vt in. d. l. arboribus, ff. de vſufru. §. de illo. dū dicit. lupus exit ſyluā, non tamen exibit, punietur tunc extra ordinē in limine diſtrict⁹ portare repertus. l. 1. §. expilatores. ff. de effracto. ſi autē loquitur per verba præſentis temporis, vel præteriti imperfecti, putà, portantes bladum extra diſtrictū, puniantur, tunc punientur pœna ſtatuti per. d. l. fugitiui. & ibi p Saly. & Bal. & vide Feli. in tracta. quando cognatus puniatur. col. 4. fallen. 8. ☞ Et vide. d. Bertachi. in tracta. gabella. qui hoc ſingulariter altercat in. 9. parte pricipali. nu. 18. & 19. tomo. 6. tract. fol. 71. vbi idē tenet, dicendo, q̄ inuētus portare res prohibitas, & extrahi per viā non rectā, ſed inuſitatā, tenetur. vt Bal. in l. 3. C. naut. fœno. & in l. 1. col. 3. de ædilitio edicto. niſi qs iuſta cā mot⁹, qs iuerit p viā inuſitatā, & nō rectā, putà, ſi via erat ab aqs innudata, vel à latrūculis occupata, vel ab hoſtib⁹. ſecūdū Saly. in. d. l. 3. q̄d eſt verū, q̄ tenetur, etiā ſi extractio nōdum ſit cōſumata, quia ſufficit eſſe repertum in via non recta, licet nondū exierit de territorio. vt per Alberi. de Roſa. in tract. ſtatu. in. 2. parte. q. 3. & Bar. in. d. l. qui fiſcales. C. de naui. li. 11. ☞ Sed hoc intelligit. d. Bertahi. ſi ſtatutū dicat de extrahente, ita, q̄ loquatur per verbū præſentis temporis, vel pręteriti imperfecti, vt dictum eſt. Secus ſi per verba præteriti imperfecti, putà, extraxerit, quia tunc ſtatutum non habet locum, ſed requiritur actus perfectus, & conſummatus. ſecundū Bal. & Iacob. Butri. in. l. ſi quis non dicam rapere. C. de epis. & cleri. col. 2. & in. d. l. ſi fugitiui. & idē tenet Bal. & Alex. in. l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verbo. obliga. vbi etiam notāt, q̄ dicitur proficiſci, qui arripit iter. ☞ Tamen eſt notādum, q̄ in iſto caſu eſt minor pœna imponenda. ſ. arbitraria, vt dictū eſt ſcdm Bal. in. d. l. ſi quis non dicā rapere. & in. d. l. ſi fugitiui. videlicet dimidia pœna eius quę ab ſtatuto ſit impoſita pro actu conſummato, ſecundùm Bal. ſignantur in. d. l. 3. C. naut. q̄ fœnor. ſed fuit originale dictū Specul. quem Bal. non allegat in in tit. de cōſtitutio. §. 1. verſi. pone ergo ſtatutū, nu. 8. in fine. & ibi dicit, q̄ pœna debet mittigari. vt ſi pœna ſit dupli, ſimplū amittat, ſi ſimpli, tunc medietatem. Et hanc doctrinā tradit etiam Saly. in. l. prima. verſi. ex prædictis infero. C. de rapt. virgi. quod dicit Bertachi. vbi ſuprà notandum perpetuò, quia pauci ſciunt, & eſt cotidianum. ☞ Sed ſi repertus in via non recta cū rebus prohibitis confiteatur ſe velle extrahere pœna cōmittitur. vt dictū eſt. & tenet. d. Bertachi. vbi ſuprà nu. 20. ☞ Et etiam conuincitur de fraude, ſi probatur per teſtes, quib⁹ ipſe dixit, ſe velle extrahere contra deuentum, vel per alias coniecturas ex qualitate perſonarū, & rerum, ex arbitrio iudicis. quod dicit bene notandum Bertachi. ibi allegando Flori. in. d. l. arboribus. §. idem tractat. & ideò dat cautelam ſecūdū Bar. in. l. 1. C. de iti. cuſto. lib. 12. q̄ volēs portare frumentū, vel alias res prohibitas vadat ad officiales, & eis notificet locum, ad quem iturus erit, & de extractione accuſari nonpoſſit. ☞ Idē dic q̄ tenetur, ſi eſt reper
23 tus in limine † territorij, ſeu in confinibus illius ciuitatis, vt vix ipſum negare ſufficit. vt in. l. qui ſententiā. ff. de pœnis. & iudex, q̄ de hoc debet cognoſcere, debet circūſpicere qualitatem perſonæ, & attenta illa, vel molendinū. ad quod dicit ire ſint vicinia vel non, ſecundū Gandi. vbi ſuprà in. d. tit. de rebus portan. nu. 11. & Bal. in. d. l. qui fugitiui. nu. 4. & l. 42. §. 1. & 2. tit. 9. libr. 6. in ordi. rega. vbi probatur, q̄ ſi intra vnā leucā, vel duas leucas quis deprehenditur iuxta aliū territorium, præſumitur extrahere. ☞ Et (vt dixi) idē
24 tenetur, ſi reperiatur † cum argento, frumento, vel cum aliis rebus vetitis portare extra territorium in aliqua via non recta, nec conſueta, quia eſt ſuſpectus, quod ea vellit extrahere extra territorium contra deuentum. facit. l. eos. in fine. ff. ad. l. Corne. de falſ. & tenet Montal. in gloſ. ordi. in parte, extrahens à regno. quem vide. & Hip. de Marſi. in. l. de minore. ff. de quæſtio. nu. 29. allegando Bar. in. d. l. qui fiſcales. C. de nauicula. lib. 11. & ſequitur Iohā. de Anna. in. c. ſignificauit. fi. col. de Iudæis. verſi. in contrarium. vbi dicit, q̄ minor pœna imponitur, quam ſi portaſſet. vt Butri. & Bal. in. d. l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fugi. ſed omnino dicit ponderanda eſſe verba ſtatuti & ſic remanet cum Ang. & Bal. ☞ Facit quod tenet Plat. in. l. pręſidib⁹. C. de curſu publi. lib. 12.

vbi

vbi ait q̃ itinerantes non debent recedere à recta via publica consueta, aliàs est præsumptio contra eos. quod dicit notari contra volentem portare bladum, oleum, & aliud prohibitum, vt sit prę̃sumptio contra eos, quòd contra deuentum portent. & ideò possunt arrestari, donec excutiatur veritas.

℣ Et idem dicit esse in eo, qui ingreditur, vel egreditur ciuitatem aliunde, quàm per portam publicam, & consuetam. vt in lege fina. ff. de rerum diuisi. Quod fallit in præside superiori, vel gubernatori, si aliquãdo per deuiam mittit, quia contra eum non est mala suspicio, sed q̃ iusta ratione & causa faciat. vt Plat. ibi per tex. ibi.

℣ In tantum habent locum supradicta, quæ extenduntur contra eum, qui recedẽs de loco commissi maleficij, si non vadit per viam rectam consuetam, sed per deuiã, est enim prę̃sumptio contra eum de maleficio commisso, vt sit sufficiens iuditium ad torturam simul cum aliis iudiciis, nisi subsit iusta causa eundi. tenet dictus Platea. in lege si quis. C. eod. tit. de cursu publico.

℣ Sed quid si alicui est data licentia extrahendi
25 sine prę̃finitione † tẽporis, an duret perpetuum? Dic q̃ non, sed solummodo talis licentia data extrahendi res vetitas, durat per septem dies: & si extrahit elapsis istis septem diebus punitur. vt Bar. & Iohan. de Platea. in lege prima. C. detractoribus. & statu. libro. 12. ℣ Et adde, quòd si gabellarij portarum dederunt mihi licentiam exportandi res vetitas extra ciuitatẽ & districtum potero tradere mulioni literam licentiæ, in qua ego solus & non ipse descriptus est, & illam licitè portauit sine me. tenet Plat. per tex. ibi in lege parsipium. C. de cursu publi. lib. 12. & Bar. in lege corpus. eod. tit. & Fran. Luca, in tracta. de fisco. 4. parte. nu. 7. tomo. 6. tracta. folio. 15.

℣ Item nota, q̃ si iudex, seu potestas, seu gabella
26 rius, siue Publicanus dedit licentiã † extrahendi contra talia statuta, talis licentia non excusat à pœna, sicut nec potestas excusatur. vt in lege. 1. C. de cõmeat. lib. 12. & ibi docto. & tenet Gandi. vbi supra. nu. 9. versi. hoc tamen quæro. & potestas debet illi, cui dedit licentiam extrahendi restituere omne damnum. vt in. l. per hanc. §. non danda. &. §. sciãt vero. C. de erogatio. milit. anno. lib. 12. & tenet Montal. in glo. ordi. in parte, pœna per sententiam. Et q̃ puniatur officialis, qui permittit apportari rem cõtra deuentum, tenet Bal. per. tex. ibi in lege mercatores. C. de cõmer. & mercato. & vide quæ latè posui suprà in cap. primo. in glo. Salario. fi. col. & vide Parid. de Puteo. in tracta. syndicatus. in parte. licentia officia
28 lis. folio. 164. ℣ An stante tali lege, vel statuto † q̃ nullus forensis possit emere, & extrahere extra territorium, an si emit, perdat talis forensis pretium exbursatum? Dic quòd non vt est textus in lege prima. C. non licere habitatori metracomie loca sua ad extranc. trãsfer. lib. 11. & tenet singulariter Bal. in lege fi. §. fi. num. 2. C. communia. delega. & dicit, quòd potest retinere rẽ emptam donec ei restituatur suum pretium. per tex. in. l. si non sortem. §. si centum. ff. de conditi. indebiti. quod sequitur Fran. Cremen. in singula. 95. & Feli. in cap. cùm causa. de re iudicata. 9. col. Barb. in capit. audientiam. de rebus eccles. non alienan. in fine. Quod intelligo verum, nisi lex, seu statutum dicat, q̃ perdat pretium, quia tunc perdit vt Bal. in dicta lege fi. §. fi. C. cõmunia. de legatis. & facit tex. ibi. in quantum dicit, q̃ habet actionem ad pretium. & facit quod tenet Bald. in lege tutor. §. curator. ff. de minori. vbi tenet, q̃ rescisso cõtractu, pretium debet restitui ab illis, ad quos peruenit. ℣ Sed Innoc. in. c. si qs præsbyterorũ. de rebus eccles. non alienã. dicit. q̃. d. §. fi. l. si duobus. est casus specialis, in quo emptor recuperat prætium, re euicta. & Ang. ibi in dicto. §. fi. idem tenet regulariter contra: quia faciens contractum à lege prohibitum, perdit pretiũ. vt tenet Plat. in l. nemo. C. de fundi. rei priua. & salti diui Dom. lib. 11. & idem Plat. in. l. prima. nu. 2. C. de prædi. curia. fine decret. non aliẽ. lib. 10. vbi tenet, q̃ quãdo contractus est nullus à lege interdictus, emptor, possidens non lucrabitur fructus, & rẽ restituit emptori, & perdit pretium. & idem tenet Ang. in. l. 1. C. de prę̃scrip. 30. vel. 40. anno. dicendo, q̃ quando res aufertur ab emptore mercante contra iura, non debet sibi restitui pretium. vide gl. in. l. 3. C. q̃ metus caus. & Plat. in lege temperẽt C. de vestib. & olobe. lib. 11. in fine. vbi tenet, q̃ qui mercatur contra legem, perdit pretium. & vide Abb. in dicto cap. cùm causa. de re iudi. in fine. nu. 17. & ibi Feli. & Iohã. Fab. in. §. loca. Institu. de emptio. & venditio. Et non solùm perdit pretium solutum. sed etiam soluendum. vt Plat. in lege quẽadmodũ. C. de agricol. & censi. lib. 11. & applicatur fisco, nec agit contra vẽditorem de euictione, nisi fuerit stipulatus. vt ibi quod fallit in casibus vt ibi per Plat. num. 11. & 14.

Summarium.

1 FAciens transitum cum rebus vetitis per alium regnum, seu ciuitatem, non incidit in pœnam, si res vetita portari non sit de illo regno, seu ciuitate.

e Y por ella han ſacado.

Dūmodo moneta,& equi ſint de iſto regno Hiſpaniç,quia ſi ſunt de alio regno,& tranſituū † faciunt per regnū iſtud ad alium, non incidi in pœnā.vt tenet Andre.d Iſernia.in titul.quæ ſint regalia.fi.col.in vſibus feudo.dicendo, ꝙ ſi aliquis veniret devltra mare,cum equis & armis vadens Romam, & tranſiret per regnum Siciliæ, vnde equi & arma non poſſunt extrahi ſine regis mandato, liberè ſine pœna tales eq de vltramare portati extrahebūtur ſine regis mādato, & ad hoc allegat tex.in.l.ſi qs poſt hac.c. de ædificiis priua.vbi dicitur, ꝙ & ſi quis nō poſsit marmores d ciuitate ad rus deducere,ſi tū devno rure ad aliud traducere voluerit,poterit etiā per medium ciuitatis. prout tenet Pala.Rubi. in repeti. rubricæ de donatio. §.38.fo.21.nu.3.& tenet Saly.in dict.l.ſi quis poſt hanc.quem vide.& ibi eſt glo.& glo.in.c. cùm apoſtolica. de his, quæ fiunt à prælat. ſine conſen.capi.& per docto.in lege ſenatus. §. marcellus.ff.de legatis primo. ▽ Facit in ſimili quod tenet Bar. Angel.& Paul.de Caſtro.in lege cætera.§.ſed & ſi quis.ff. delegatis. primo,nu.3. & 4.vbi ait. ꝙ ſi eſt ſtatutum in ciuitate, ꝙ nullus poſsit extrahere victualia de terretorio ſub certa pœna,& aliquis facit tranſitū per territorium alicuius ciuitatis ad aliud territorium cum victualia,non incidit in pœnam:quia debet intelligi de illo,qui originaliter extraheret d iſto territorio,non defaciente tranſitum. ▽ Et idem tenet Paul.de Caſtro.ibi,ꝙ ſi eſt ordinatum in ciuitate,ꝙ panni forenſes non mittantur in ciuitate ſub certa pœna,debet intelligi de illis,qui intromitterentur, vt ibi operarentur: ſecus ſi cum illis faciant tranſitum ad alium locum.quod nota,& vide.idem tenet Gandi.in dicto tracta.maleſi.in parte,de rebus portan.contra deuent.ver ſi.ſed pone ſtatutum eſt Cremonę.nu.8.et.9.verſi.ſed quid ſi bladum ciuitatis,& Iohā. de Imol. in cap.primo de cleri.non reſi. ▽ Quinimo Iohā.de Imol.in dict.l.cætera.§.ſed & ſi quis. extendit etiam ſi ſtatutum diceret, ꝙ nemo poſsit portare, ſeu deferre frumentum,vel alias res vetitas per diſtrictum extra territorium: quia etiam illa verba non intelligerētur de blado, frumento,vel moneta,ſeu d equis,qui fuerunt portati de alia ciuitate ad locum ſtatuentium, vt ab alio conduceretur. qa de portatiōe bladi extracti ab initio d alio loco non videtur intereſſe ciuitatis ſtatuentium, ꝓut refert, & ſequitur Alex. in conſilio 86.in.4.libr.nu.2. &.3.quem vide. ▽ Vbi quoq; dicit d ſtatuto Bononiæ, vt nullus conducat ſal ad ciuitatem, vel comitatum,quia faceret prēiudicium conductoribus datij ſalis, ad quos ſolum ſpectat vendere ſal.quod debet intelligi de ſale ibi remanſuro, non de eo,qui facit tranſitum,quia tunc ratio ceſſat, quando ſal conduceretur cauſa portandi ad alia loca,ergo debet ceſſare diſpoſitio.vt in lege adigere.§.quamuis.ff.de iure patro.cap. cum ceſſante.de apella.ſecundùm Alex.vbi ſuprà num. tertio.& tenet ſingulariter Berthachi. in tractatu gabella.in octaua parte.in primo membro .numero ſecundo.tomo ſexto tractatu. folio. 64. quem vide.

por ella han ſacado monedr y cauallos fuera de nueſtros reynos. Y ē los que hablaren que los ayan ſacads,executen las penas contenidas en las leyes de lordenamiento de Toledo f, y enlas otas leyes ſe haze mencion. Y de las penas delos bienes de los culpados ſe de la quarta parte a quien lo denunciare,ſi pareciere que es verdad, y lo reſtante lo aplique a quien las dichas leyes lo dan. Y faga pregonar eſto en la tierra de ſu corregimiento. Y qualquiera que lo ſupiere, y no lo deſcubriere a la juſticia , que

f De Toledo. f Quæ eſt lex.23. titulo nono. libro ſexto. in ordination. regali.cum aliis legibus eiuſdem tituli.

Summarium.

1 Non reuelans crimen,punitur.

Incurra.

§ 1 Incurra. [g] Et sic est casus, in quo non reuelans crimẽ, punitur † eadem pœna. Alium habes in.l.quisquis.§.sanè. C. ad l. Iuliam maiestat. quia qui non detegit crimẽ commissum ab alio, cõscius est cũ illo. vt in.l.2. C. de commer. & tenet Plat. in.l.1. C. d̃ priuileg. scholari. lib. 12. in fine. De quo vi. quę posui in. c. 1. suprà eod. in gl. Ni cõsentira. vers. idẽ dico in non reuelante. de materia vi. Bar. & ibi Alex. in.l. vtrũ. ff. ad l. Põpe. de parra. Fel. in. c. quante. d̃ senten. excõ. quasi in fine. Iohã. d̃ Anan. in rub. de his q̃ fili. occide. in fine. Anto. Fran. in additio. ad Abb. latè in. c. intimauit. de testi. in additione prima. quasi in medio. Philip. Deci. in regula. culpa caret. ff. de regul. iuris. Ang. in tracta. malefi. in parte. & ha tradito la tua patri. versic. q̃ crimen lęsę maiesta. num. 10. & ibi Augusti. in additio. Feli. in. c. de cætero. de re iudi. Bart. in.l. prima. §. occisorum. ff. ad senat. consul. seleni. Dy. in. d. regula nõ est. sine culpa. de regul. iur. in. 6. Vi. tex. expressum in.l. sciendum. ff. ad l. Aquili. & ibi glo. ☞ Et vi. Guido. papam singula. 504. §. quid si scias. vbi tenet q̃ si sciam, q̃ alius vult te interficere, non te nec tibi reuellare, nec punior, dum tamem aliàs non esset conscius, vel participes. l. prima. ff. ad l. Pomp. de parra. & l. sequenti & consueuit notari in.l. vt vim. ff. de iusti. & iur. & vi. Abb. & docto. in cap. Petrus. de homici.

incurra [g] por el mismo hecho en las penas que caen y incurren los que sacan moneda, o cauallos fuera del reyno sin nuestra licencia, contra el tenor y forma de las dichas leyes.

Prætorum caput. 52. finis.

Prætorũ Cap. 53.

OTrosi se informen, si alguna persona dize en la dicha ciudad, o sus comarcas cosas de por venir [a] o otras cosas semejantes. O si son adeuinos [b] y los que hallaren culpantes legos, los prendã los cuerpos, y tengan

Sequitur caput. 53.

Summarium.

1 Diuinare, est futura præ dicere.

a 1 POr venir. [a] Est enim diuinatio, velle Dei potestatem recipere ad futura præsciẽda †. vt est tex. in.l.1. tit. 23. Part. tit. 7. quæ est duplex. Vna, quę fit per artem liberalẽ astrologiæ, & ista non potest vetari peritis, quia procedit secundũ cursum naturalem planetarũ. Alia est auguriorũ, sortiũ, fictionũ, & similia, & ista est prohibita, putà, qũ diuinatio fit in terra, vel in aqua, in aëre, in igne, & in aliis rebus. vt in. d.l. Part. versi. la segunda. & exercentes, in regno habitare nõ debent, nec aliquis eos in domo sua recipere d̃bet. vt ibi. & est tex. singula. in.l.3. in libro pragmat. folio. 2. vbi magis latè disponitur & vide infra.

Summarium.

1 DIuinatio quid sit.
2 Sortiligium quid sit.
3 Omnis diuinatio, & omnis sors, & omis phantasia, est prohibita.
4 Diuinationes, an faciant iuditium.

b 1 Adeuinos. [b] Quę diuinatio proprie est † indebita pronũtiatio futurorũ, qua pnũtiatur indebito modo futura cũ iuuocatiõe dęmonũ expressa, vel tacita. ☞ Diuinatio, aũt proprie loquendo semper in malũ sonat. c. nũquã. 1. q. 1. & omnis diuinatio proprie loquendo de ipsa qualitercũq; fiat, & quomodo cuñq; vocetur, est prohibita, & dãnata. 27. q. 2. p totũ in quibus omnibus expresse diabol⁹ vocatir, vel pręter inuocationẽ nominis diabolus se occultè ingerit, & interponit ad pronuntiandũ futura. Quędã, quæ omnibus sunt incognita. Et sunt decem species, in quibus omnibus, vel diabolus expresse vocatur, vel præter inuocationẽ hominis se occultè diabol⁹ interponit, vel ingerit ad pronuntiandũ futura quędã, quę hominibus sunt ignota. ☞ Et sortilegiũ †, siue sors, idest quòd ars diuinandi, secundũ habitũ. Et isto modo differunt sicut magis coẽ, & minus coẽ, vel sicut species, & genus: quia sors, vel sortilegiũ, est quædã species diuinatiõis, & ipsa diuinatio est genus, & isto modo loquitur. c. illud. 26. q. 3. in fine. & illo modo loquendo dicimus, q̃ omne sortilegiũ est diuinatio, sicut omnis homo est animal. sed non omnis diuinatio est sortilegeum; si

cut non omne animal est homo, quia sic asinus esset homo. Et sic patet, ꝙ sortilegiũ idem est qđ diuinatio. vnde quædam apostilla. 26. quæst. prima, dicit sortilegi. i. diuinatores, vel ꝙ sors, siue sortilegiũ est ars, qua proponuntur, vel pronuntiãtur futura. vt in c. 1. in fine. 26. q. 1. ☞ Sed ista ꝓnũtiatio futurorũ, quæ fit ꝑ sortes, vel sortilegia, non fit cum inuocatione dęmonũ, vel cũ consilio, vel auxilio, sed fit ex quadam consyderatione eorum, que veniunt ex quibusdam, quæ sunt ab hominibus seriose, & secretè ad aliquid occultum inquirendum siue per proiectionem punctorum, quę pertinent ad actum, seu ad scientiam, vel artem geometrię siue per consyderationem figurarum, quæ fiunt ex plũbo liquefacto, & in aqua proiecto siue ex quibusdam scedulis scriptis, siue non scriptis in occulto loco positis & consyderatur quã quis accipiat, & sic de multis aliis, quæ omnino sortes sunt & sortilegia vocãtur, in quibus nulla est inuocatio, nec familiaritas cum dæmone, nec consilium, nec auxilium eius. de quibus habetur in titul. de sortileg. & in c. primo. 26. q. 2. ☞ Ex quibus apparet, ꝙ sortes, siue sortilegia non sonant in malum de sui natura nec prohibentur propter se, sed propter sequelã vt ibi notatur in glo. & nõ accipiũtur in malum vt tenet Federicus de Sẽni. consilio. 284. licet in fine cõsilij dicat, ꝙ hoc dicit sub correctiõe melius sentiẽtis. quam distinctionẽ sequitur Iohã. de Anna. in. d. rub. de sortil. 1. col. versi. vtrũ aũt & sic noster tex. videtur facere differentiã inter sortilegia & diuinationes, in quantum dicit. Ay persona que dize cosas de por venir, y otras cosas semejantes. & in quantum dicit, O si son ademinos quod accipitur in malũ. ☞ Et omnis diui
3 natio †. & omnis sors, & omnis phãtasia est prohibita, quia ad solum deũ pertinet notitia, futurorum, vnde appetens talia, peccat non modicũ quia vult videri similis deo, propter quod Lucifer à cælo cecidit, Adã paradisum amisit & pro hoc etiam facit per dęmonem fallatiam, illa dicitur curiositas humana, quando homines impedientes scire appetunt, ꝙ nulla eis ratione cõpetit inuestigare. vt ĩ. c. nimirũ. 26. quæst. 5. pẽ. col. vt Iohã. de Anna in. c. fi. in fine. de sortile. & dicit tenere Hosti. in summa. ☞ Pro quo etiam facit ꝙ papa non sustinet, ꝙ aliquis attentet ea quę sibi reseruauit priuilegio speciali. vt in cap. 1. de transla. de quo per summã Syluestri. in parte: superstitio. & latissimè 26. q. prima. & 26. q. 2. cum sequẽtibus causis. & singulariter per Bonifa. de Vitali. in tract. malefi. in parte, de sortileg. & mathema. & vide Paulũ Grillandi, in tracta. de sor-
4 tilegiis. ☞ Quinimo iste diuinationes † non faciunt iudiciũ ad torturã, nec probãt, vt tenet Angel. in. l. item apud labeonẽ. §. si quis astrolog⁹. ff. de iniuriis, & ideo dicit ꝙ iudices debent cauere ne errent, moti ex prędictis diuinationibus ad ponendum ad torturam. concordat. l. verbum præcibus. C. de falsis. & vide. Hip. de Marsi. in sua practi. crimi. §. diligenter. nu. 181. vbi de hoc. & dicit, ꝙ licet talis diuinatio, non sufficiat ad torturam, sufficit ad faciendã inquisitionem, vt ibi per eum. & per Fran. Brun. in tracta. de iudicis & tortura. in. 4. charta. 2. column. versicul. quæro an diuinatio.

pressos y castigue[c] los. Y si clerigos lo notifiquen a sus prelados y juezes

Summarium.

1 IVdex secularis an potest procedere contra diuinatores.
2 Inquisitor hæreticæ prauitatis, an potest se intromittere de diuinatoribus, & sortilegiis.
3 Diuinatores, qua pœna puuiuntur.
4 Salarium an detur per incantationibus.

c 1 Castiguen los. [c] Et sic iudex secularis † potest procedere contra diuinatores. & sortilegos. Idẽ tenet Abb. in. c. cùm sit generale. de foro cõpe. nu. 26. per tex. in. l. 3. C. de male. & mate. & per cap. rex debet. 23. q. 5. idẽ tenet Abb. in. c. 1. de sortilegiis. nu. 3. vbi dicit, qa cũ sit crimẽ ecclesiasticũ vt in. c. cõtra idolorũ, 26. q. 5. est loc⁹ pręuẽtioni inter iudicẽ ecclesiasticũ & secularẽ, quia vtroq; iure hoc crimẽ est damnatũ, & accerrime punitur per ius ciuile. vt Abb. in. d. c. 1. nu. 3. quia non est merè crimen ecclesiasticũ. vt ibi. ☞ Inquisi-
2 tor autẽ hęreticæ † prauitatis de his sortilegiis, & diuinationibus intromittere se nõ potest. tex. est in. c. accusatus. §. sanè. de hæreti. lib. 6. sed suis iudicib⁹ hoc relinquatur. vt sunt epi, & legati, & iudices seculares. scđm Iohã. And. ibi. ☞ Qđ intellige, nisi saperet hęresim manifestã. vt Abb. ĩ d. c. 1. de sortile. nu. 4. & dicit, ꝙ sapit hęresim manifestã huiusmodi sortilegia, & diuinatiões, qñ consulũtur dęmones, & spectãtur eorũ respõsa, & fiũt eis preces & sacrificia, nã cõmittitur idololatria. Idem vbi fiunt cum hostia consecrata,

seu

seu rebaptizãdo aliquem. Secus autẽ vbi ista vel similia non accidunt. & idem tenet ibi Iohã. de Anna. finali col. in fine. ☞ Sed quid si dæmones inuocarentur, vt promouerent, putã, animũ mulieris ad impuditiciã? Dic ꝙ licet istud sit grauissimum peccatum in se, non tñ sapit hæresim, quia pro priũ dęmonis est tentare creaturã, vt habetur in Euangelio, Et accedens tentator. & c. vt patet in. c. visis. 16. q. 2. vi. glo. in. d. c. accusatus. & sanctus Thom. secunda secundæ. q. 92. c. de superstitionibus. & idem tenet Ias. in. l. huiusmodi. §. fi. qui incipit. si is cui. ff. de lega. primo. vbi ait, ꝙ sortilegia simplicia, & imagines, quę fiunt ad prouocandum amorem mulierũ, & similia, licet sunt illicita, & ab eis sit abstinendũ, non tñ sapiũt hęresim manifestã, & sunt magis superstitiosa, quam hæretica, allegando Augusti. & S. Tho. & ideò inqsitor nõ debet se intromittere circa ea vt ibi Ias. nu. 13. & sic inquisitor non põt se intromittere, etiam si sapiat hæresim nõ manifestã, nec potest cognoscere an sapiat hæresim, qa iurisdictio est sibi tributa, existente illa qualitate notorietatis. scđm glo. in. d. c. accusatus. §. sanè & bene secundũ Abb. in. d. c. primo. Secus dicit, si vellet cognoscere an sapiat manifestã hæresim. & ita dicit intelligendũ. c. fi. de officio delega. in. 6. quæ iura sunt contraria illi glo. in dict. c. accusatus. de quo per Abb. in. c. si. clericus laicũ. de foro cõpeten. 7. col. & Fel. in. c. sup literis. col. 13. đ rescrip.

3 ☞ Sed qua pœna sunt puniẽdi † isti diuinatores & sortilegi, qa tex. hic dicit. Castiguen los. Dic ꝙ de iure Canonico si est peccatum occultũ, imponitur pœniẽtia. 40. dierũ. vt in. d. c. 1. đ sortili. si vero sit notoriũ, & eucharistia negatur. vt in. c ꝙ deletiõe. de cõsecra. dist. 2. & infames sunt, & etiã qui ad eos cõcurrũt. vt in c. quisquis. 2. q. 8. & c. testimoniũ. de testi. & si fit clericꝰ, deponẽdus est, & in monasterio detrudẽdus: si laicꝰ, excõmunicãdus, si renuit agere pœnitẽtiã, vt in. c. nõ oportet. 26. q. 5. & c. si quis epͣs. & vltra istas pœnas potest epͣs, vel iudex istos falsos sortilegos, & diuinatores dehonestare, vt putà mitrando, vt sit in quibusdã locis, vel ponendo ad scalam cũ vituperio, & eiicere eos extra diœcesim. Vi. bonũ tex. in. c. epi. 26. q. 5. & qđ notatur in. c. đ beneficio. 32. q. 1. put tenet Abb. in. d. c. 1. đ sortilegiis. nu. 2. & tenet Lodo. Roma. in sing. 660. incipiente. tu scis, vbi quoq; dicit, ꝙ possũt fustigari, cũ ista pœna sit iuris ciuilis, & canonici, & de iure canonico puniũtur, dũmodo nõ sint hæretici, pœna fustigationis, si est vilis pſona: si aũt est nobilis, debet dãnari persona perpetui carceris, & dicit esse tex. singula. & non alibi in. c. cõtra sortilegos. aliàs incipit. contra idolorũ. 26. q. 5. Et sic ego video, & ego aliquando iussi mulieres verberari cum mitris, quia erant veneficę, i. hechizeras. ☞ Sed

que los castiguen[d]. secundũ leges tales malefici, & diuinatores capite plectí debent. Et si ad domũ alterius accedãt, debent cremari. l. nullus. & l. nemo. & l. culpa. C. de maledi. ☞ De iure huius regni Hispaniæ dicit lex. 1. tit. 4. lib. 8. in ordi. reg. ꝙ isti diuinatores, & malefici, puniantur pœnis legum Partitarũ, quę leges sunt in. 7. Partit. tit. 23. & ibi in. l. fi. dicitur, ꝙ isti malefici mori debent. & sic concordat cum legibus iuris cõis. & ibi Montal. dicit, ꝙ est pœna decapitationis, & publicationis bonorum. ☞ Sed crederem, ꝙ quãdo ex istis sortilegiis, & diuinationibus aliquis moritur, ꝙ talis maleficus moriatur, vt dictum est in. ll. Partit. & in dictis iuribus. Secus autem si non moritur, quia tunc debet verberari, & mitrari, & exulari. quod colligitur ex tex. notabili in. l. si quis aliquid. § qui abortionis. ff. de pœnis. probat tex. in. l. 2. tit. 25. Parti. 7. & facit tex. & ibi glo. in constitutio. Neapol. lib. 3. tit. 70. cõstitutione vnica, quę incipit, poculũ amatoriũ.

4 ☞ Sed nunquid fit licitũ recipere † aliquid pro istis incantationibus? Vi. Bal. in. c. primo de officio iudicis. in finalibus verbis. vbi remittit se ad notata in. l. prima. ff. de variis cogni. sed theologi dicunt, ꝙ nulla incantatio est licita. Tu vi. Iohan. de Anna. in rub. de magistris. colũ. 2. versic. vtrum autẽ. vbi indistincte tenet, ꝙ incantator non dicitur magister, seu medicus, ideo mercedem pro labore petere non possit. per dictam legem primam & ibi Bartol. ff. de variis extraor. cogni.

Summarium.

1 CLericus coram suo iudice debet conueniri.
2 Iudex laicus potest capere clericum delinquentem, & ducere ad episcopum.

d Castiguẽ. [d] Quia clericus coram suo iudice, & sic coram suo epi
1 scopo † debet conueniri. vt in. c. primo. de foro competẽ. quia iudex secularis ecclesiasticas personas iudicare, vel cõdemnare nõ debet. vt in. c. nullus. eod. tit. & in. c. fi. & i. c. significasti. eod. tit. & vtrobiq; docto. etiã si clericus consentiat,

vt ibi &tex.singula.in.c.clericum.11.q.1.quę est palea. ¶ Sed bene potest iudex laicꝰ capere † clericum delinquetē,& ducere, vel duci facere ad episcopū.vt Bar.in.l.si quis seruitute.ff.de furt. allegat.Innoc.in.c.vt famæ.de sent. excō.& tenet Paris de Put.in tracta.syndica.in parte clericus officialis.folio.110.num.4.& vide quæ dixi suprà.in cap.47.in glo.O clerigo.in fine.

Prætorum caput.53.finis. Sequitur caput.54.

Summarium.

1 NVntius à ciuitate est mittendus,vel à maiori parte illorum de concilio,& solus potestas mittere non potest.
2 Ad ambasitam, & procurationem potest quis compelli.
3 Ad consulendum pro ciuitate quis cōpellitur.
4 Ambasiatam quis non cogitur recipere,si est locus sibi suspectus,vel paratur sibi inimicitia:
5 A legatione nemo potest se excusare,etiā si sint alij,ad quos primò tangit.
6 Officialis de nouo electus pro acceptando officio,potest cogi,& inuitus de domo extrahi.
7 Ambasiatam,vel procurationem recipiens pro republica, habet vacationem ab oneribus,si illam non procurauit.

a 1 MEnsajero. *Qui est mittēdus à ciuitate, †vel à maiori parte illorum de concilio,&potestas,seu rector ciuitatis vel loci non potest solus sua authoritate talē nunntiū mittere sine expressa deliberatione consilij,vel maioris partis.vt tenet Iohā. de Plat.in.l.quid extraordinariū.C.delegatio.li. 2 10.in fine. ¶ Et qui nominatur,inuitus † cōpellitur ad istā ambasiatā,si spōte nō vult eā facere.vt tenet Bal.in.l.veluti.nu.2.ff.de iusti. & iur. dicē do,q si patria mādat alicui ambasiatā,tenetur eā facere.vt in.l.si quis.C.de decurio.li.10. & in.l. 2.C.de præposi. agenti.in reb⁹ lib.12.vbi de hoc 3 & idē tenet Bal.in.d.l.veluti.esse, si † mādat alicui,q consulat, quia tenetur consulere per dicta iura,nā est publicū munus secundū eundē. ¶ Et q ambasiator potest cogi ad recipiendā ambasiariam,tenet in expresso gl.cōmuniter ibi approbata per Bar. Plat.& Luca.de Pē.& Bal.& Ang. in.d.l.si quis decurio.& est text. in.l.sciendū.§. si accusatio.et.§.ordine.ff.de legatio.licet contra rium teneat tex.in lege curiales.C.eod.tit. de decurio.vbi dicit,q potestas non potest cogere aliquem ciuem exire territorium ciuitatis: quia fallit,nisi ratione publicę vtilitatis secundū Iohā. de Plat.ibi. ¶ Sed si propter hoc paratur sibi ini 4 micitia †, vel est sibi locus suspectus non cogitur recipere.vt in.d.l.sciēdū.§. accusatio.& Iohā.d Plat.ī.d.l. si qs decurio.nu.1 ¶ Et ī tātū ab ista legatiōe,seu ambasita, & procuratione nemo pōt se excusare, etiā si sint † alij,ad quos primò tangit, quia si legatio virum talem requirit, tunc ordo non erit seruandus,aliàs secundùm Plat. ibi nu.2 per tex.in.d. l.sciendū.§.ordine.versi.sed si legatio.& est glo. singula.in.c.quid ergo mirum.11.q.3.vbi ait,q si episcopus præcepit alicui, vt eat Romā, & iste se excusat,ideo,quia alij inueniuntur meliores, hæc excusatio nō valet,quia in legationibns ordo non est seruandus.& facit glo.in.c. si.23.q.1. vbi quoq; dicit,q si episcopus præcipit clerico Romā ire,p vtilitate suę ecclesiæ,q tenetur obedire:& si se excusat,dicendo,q mittat illum,qui ditior est illo,respondet ei episcopus,sicut Christus respondit Petro, Tu me sequere, & respondit Petrus. Domine,hic autē quid?(demostrato Iohāne.)& dixit ei dominus. Quid ad te?sic eū volo manere,tu sequere me. ¶ Et sic infert Ang. 6 in dicta lege si quis decurio. q † quilibet officialis de nouo electus pro acceptando officio pōt cogi,& inuitus de domo extrahi,vt in.l. ex domibus.C.eod.& vide.l.8.tit.23.Parti.3.&.l.si ad magistratum.C.de decuri.lib.10.& Roma.sing. 185.& Bal.in.l.præsens.C.de suspe.tuto.& gl.in l.quamquā.C.de excusa.tuto.Ang.de Aretio.in l.1.§.si quis tutor.ff.quando appellā.sit.1.col.vbi cōpellitur acceptare per multā,&bānū,& incarcerationē. ¶ Item nota,q ille,qui recepit procu 7 rationē †,vel ambsiatā pro republica,habet vacationē ab oneribus,nisi ille procurauerit illam ambasiatam.vt in.l.qui data opera.ff.ex quibus causs. maio.& est tex.& ibi Aug.in.§.itē tria.Insti.de satisda.tut.& tenet Roma.singula.591.

Prætorū Cap. 54.

ITē mā damos, q quando la tal ciudad villa,o lugar ouiere de embiar algun mensajero ª, o procurador a nos, o al nr̄o cōsejo,que traya por escripto,ypeticiōlo q

¶ Quinimo

℣ Quinimo si aliquis casus acciderit in itinere, non cogitur respublica ei reficere damna, quia si bi dbet imputari, ex quo procurauit. vt Bar. in. l. inter causas. §. non omnia. ff. mãdati. & vi. Plat. in. l. 1. C. de re mili. lib. 12. vbi si quis cũ licentia proficiscitur, & capitur à latronib⁹, vel inimicis sua culpa, vel negligẽtia, q̃ tẽpore captiuitatis non debet habere salariũ, nec damna refici vide Abb. in. c. cui procausa. de procura. ℣ Et præsumitur affectanter & data opera causa reipublicæ abesse, si est in officio pauci valoris. tenet Lodoui. Roma. in dicto singula. 591. per text. in lege spadonem. §. fi. ff. de excusatio tuto. quod dicit esse notãdum & menti tenendum.

ha de hazer [b], o procurar firmado del escriuano de concejo de la ciudad, o villa, o lugar. Y que el dicho escriuano de concejo assiente en el libro de concejo el dia, que el tal procurador, o mensajero partiere [c]. Y que el dicho mensajero, o procurador el dia que llegare a nue-
3 stra corte presen-

Summarium.

1 A Binstructione, seu mandato quis non debet recedere, aliàs si aliquid agat vltra, etiam si bene gerat, est puniendus.
2 Ambasiator, seu ꝓcurator, qui vnà cũ negotiis ciuitatis sua negotia tractat, an habeat salariũ.
3 Recipiens mãdatum, potest repetere expensas, quas fecit pro negotio sibi iniuncto.
4 An valeat statutum, q̃ quilibet teneatur ire in legatione suis sumptibus.

[b] Hà de hazer. [b] Idem tenet Bart. in. l. si quis. C. d̃ decurio. lib. 10. dicendo, q̃ ambasiatores debent portare literas, per quas appareat, q̃ de licẽtia, & mandato suæ ciuitatis vadant. & idem tenet Bart. in. l. quotiens. C. de legatio. cod. lib. in fine. à qua instructione, & mandato talis nuntius, vel procu
1 rator nõ debet recedere †, aliàs si aliquid agit vltra quã in mãdatis, etiã si bene gerat, est puniendus, vt est tex. in. l. 3. §. in bello. ff. de re milita. & tenet Iohã. de Plat. in. l. seruum. C. de delato. lib. 10. nu. 1. versi. secũdò nota. & tenet Barb. in. c. prudentiã. de officio deleg. 6. col. ℣ Sed quid si talis
2 ambasiator, vel procurator tractat negotia † sua in curia, vel in chancellaria, vel in alia parte, vbi mittitur, an repetat expẽsas, q̃ habebit salarium, licet in consequentiã negotia dñi, vel ciuitatis agat? Dic q̃ solũ repetet salariũ, & expẽsas. qua tenus feciſſet pro negotio dũtaxat sibi iniũcto, & nõ amplius. vt tenet Abb. in. c. cũ pro causa. d̃ ꝓcura. nu. 2. contrariũ vult tenere Bal. in. l. nõ vre. ff. ex quib⁹ caus. maio. dicẽdo, q̃ põt in amba siata etiã suã priuatã vtilitatẽ ꝓcurare, cuius contrariũ tenet ibi additio. Bal. dicẽdo, q̃ ambasiator d̃bet vacare solũ circa expeditionẽ ambasiatę, non circa alia sed gl. ibi tenet, q̃ inspici, & iudicari d̃bet scd̃; q̃ principali⁹ intẽ debat & sic vult tenere idẽ qd̃ Abb. vbi supꝛ, Vbi q̃que nu. 1. tenet, q̃ suscipiẽs spõte † mãdatum, licet nil fuerit dictum de expensis, põt postmodũ repetere expensas, quas fecit, ꝓ negotio sibi iniũcto. & ibi in nu. ſ. vi. an si aliquis gesit negotia alicuius, habeat actionẽ mãdati. ℣ Et idẽ dicit de rectore ciuitatis, vel de alio, qui expẽdit de ꝓprio patrimonio ad vtilitatẽ ciuitatis, vel ecclesiæ, q̃ põt illud repetere. facit. c. quicũq; 12. q. 4. & vi. ibi Bal. in. d. c. cũm ꝓ causa. vbi facit quatuor casus in hoc. s. de mandato, iuxta mandatũ, cõtra mandatũ, absq; mãdato.
4 vi. ibi per eũ. ℣ Attamen valet statutũ †, ordinatio, seu ꝓbisio, q̃ quilibet teneatur ire in legatione suis sumptibus, & nõ cõmunis, seu populi, & sic põt esse munus personale, & etiã patrimonia le, siue mistũ. glo. est notabilis in. l. honor. §. 1. ff. d̃ muneri. & honor. & tenet Iohã. de Plat. in. d. l. si quis decurio. C. de decurio. lib. 10. num. 2.

Summarium.

1 AMbasiatores, & procuratores debent portare literas, per quas appareat, q̃ de licentia, & mandato ciuitatis vadunt.
2 Decurio, seu rector non debet patriam exire, etiam si pro ambasiata ad principẽ mittatur, nisi de licentia iudicis.
3 Decurio, seu rector nõ potest acceptare rectoriã extra ciuitatem, sine licentia.
4 Medici salariati non debent recedere de ciuitate absq; licentia priorum.

[c] Partiere. [c] Nota tex. q̃ ambasiatores, & procuratores, seu nuntij debẽt
1 portare † literas, per quas appareat q̃ de licentia & mandato suę ciuitatis vadant. vt est tex. & ibi Bar. Bal. & Ang. & Plat. in. d. l. si quis decurio. C. de decurio. lib. 10. & Iohã. de Plat. in. l. palatinos.

C. de colla. fundo. fiſcali. lib. 11. ait, per tex. ibi, q̃ ambaſiatori non creditur ſine literis ſuæ ambaſiæ, niſi ſit vir nobiliſsimus. ☞ Et vi. Bal. in. d. l. ſi quis decurio, vbi dicit, q̃ procuratores, & ambaſiatores ex tunc computant tempus ad habendū ſalarium, cū ſit eis pręceptum de eūdo, & q̃ ſtare debent in curia donec rex, vel papa det eis reſponſum et licentiā remeandi, & ſic non debet quis patriā reuerti, niſi licentiatus ab eo, ad quem mittitur. i. ſi nita ambaſiata, reſpōſione recepta, alioquim punitur, vt ibi. ☞ Quinimo decurio. i. rector ciuitatis † non debet patriam exire, etiam ſi mittatur pro ambaſiata ad principē ſiue deſtinetur cauſa rei publicæ propriç. ſ. illius ciuitatis, vnde mittitur, niſi de licētia ſui iudicis. & d̃bet portare ſcripturā, qua contineatur eum licentiatū, & eū decurionem eſſe ſecundūm Bal. ibi per. l. ſi qua per calumniam. in fine. C. de epīs & cleri. ☞ Et Angel in. d. l. ſi quis decurio tenet, q̃ ſimiliter talis d̃ curio (qui regidor vocatur) non poteſt acceptare rectoriam extra ciuitatem ſine licentia. vt tex. & ibi gl. in. l. dū virū. C. eod. de decurio. Quod facit contra iſtos regidores Hiſpaniç, qui acceptāt rectorias. i. corregimenta, ſine licentia ciuitatis, quia non poſſunt acceptare officium extra terminum ſuę ciuitatis, ne publica vacillet vtilitas. vt dicit text. in. l. humilioribus. C. de ſuſcep. & arca. lib. 10. idē tenet Bart. & Plat. in. d. l. dū in virum, vbi infert, q̃ priores, ſeu anciani ciuitatis non poſſunt acceptare aliquā ſignoriam, ſeu rectoriā extra ſuā ciuitatem. & idem dicit de omnibus cōſiliariis curiæ. vt in. l. oēs. C. eod. tit. nec debent acceptare, ſeu ire ſine licentia ſuperioris vt in dicta. l. ſi quis decurio. quod dicit Bar. eſſe menti tenendum. Idem tenet tex. & ibi Iohā. de Plat. in lege omnes omnino. C. eod. tit. Ex quo poteſt ſumi cautela ſecundūm Iohan. de Platea in dicta lege dum in virum. q̃ quādo quis eſt electus in poteſtatem alicuius loci inimici, vel exoſi terræ electi, de quo eſt ſuſpicio ne capiat ibi domeſticitatem in damnum ſuæ terræ, nam vt non valeat ad dictum officium accedere eſt cautela, vt eligatur de prioribus ancianis, vel conſiliariis, & tunc non poterit per dictam legem. Quinimo ſine hac cautela poteſt ſibi interdici ſecūdūm Plat. ibi, ne vadat ad dictum officium ex hac cauſa: quia ille locus non eſt amicus, nec conformis loco electi. & ſic intereſt reipublicæ ipſius electi, quòd non acceptet, ſicut & aliàs ex iuxta cauſa poteſt interdici ciuibus, ne ad certam aliam rerram accedant, ne ſuæ patriæ propalentur arcana. vt per Bar. in. l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdi. & relega.

[a] encl nro cōſejo ante vno d̃ los nros eſcriuanos d̃ camara que en el reſide el tal memorial. Y ſaque ſe del dia que lo preſentare. [4] Y del dia q̃ fue deſpachado[e] porq̃ por aquella le paguen

☞ Idē dic de medicis, † quia medici ſalariati nō debēt recedere de ciuitate abſque licentia priorum. ſecundū Baldum in dicta lege ſi quis decurio.

[1] non debet patriam exire, etiam ſi mittatur pro ambaſiata ad principē ſiue deſtinetur cauſa rei publicæ propriç. ſ. illius ciuitatis, vnde mittitur, niſi de licētia ſui iudicis. & d̃bet portare ſcripturā, qua contineatur eum licentiatū, & eū decurionem eſſe ſecundūm Bal. ibi per. l. ſi qua per calumniam. in fine. C. de epīs & cleri.

[d] Se preſente. [d] Idem tenet tex. in leg. nemo. C. de re milita. libro. 12. vbi quando aliquis miles mittitur ambaſiator ad principē à ſuis numeris, vel tribunis, debet in continenti ſe præſentare viris illuſtribus, ſub quorum regimine eſt, qui expoſita cauſa legationis, ſuciant eū habere reſponſum principis, & citum, ideſt, velocem remeandi licentiam. vi. ibi Plat. & Bar.

Summarium.

1 NVntij, qui ad principem mittuntur, an debeant recedere abſque eius licentia.

[e] Deſpachado. [e] Conſiliarij, vel nūtij, vel procuratores ciuitatis, qui mittuntur ad principem, non debent redire, nec recedere abſque licentia principis. vt in dicta lege ſi quis decurio. C. de decurio. lib. decimo. & dixi ſuprà. in glo. quod intelligo, quando tendunt ad curiam ex mandato regis: quia ſi ex mandato ciuitatis mittuntur, non debent ad ciuitatem redire ſine ipſius ciuitatis licentia. vt in lege nullus. & ibi per Bartolum. C. de officio. recto. prouinci. ſecundūm Platea. in dicta lege ſi quis decurio.

Summarium.

1 SI nuntius, vel procurator ſtat plus in negotiis, quam expediat, non debet ei ſolui illud plus, imò ſi recipit, tenetur reſtituere.

Si nuntij

2 Si nuntij,& ambasiatores infirmentur, debetur eis salarium. Et quid si derrobatur in via, an mittens teneatur ad emendationem damni.

3 Si procurator,nuntius,& ambasiator vadit ꝑ viã transuersam,& magis longã,vt maius salariũ habeat,non potest consequi illud. Et quid si vna die expediuit, quod erat expediendum duobus an salarium duplicetur.

4 Donatio facta nuntio,procuratori, vel accusatori,an adquiratur sibi,vel ciuitati.

[f]Salario[f] Quando isti nuntij, seu procuratores stant in negotiis, illud, quod expedit. Secus si stant plusquam expediat
1 dolosè,& voluntate sua,quia tunc nõ debet† eis solui illud plus,imò si receperunt,tenentur restituere expensas ciuitati.tex.est in.l.& qui data opera.ff.ex quibus caus.maio.& ibi glo.& tenet summa Syluestri.in parte,absens.vbi quoq; dicit,ꝙ qui in officio modici valoris est absens causa reipublicę,præsumitur absens affectatè,& data opera.arg.tex.singula.in.l.spadonẽ.§.fi. ff. de excusatio tutor. ¶Sed si isti nuntij,vel procu
2 ratores infirmantur†,debetur eis salariũ & quo ad reddire possunt.tenet Bar.t& dicit esse notãdum,quia sępissimè occurrit.in.l.hic qui.§.tandiu.ff.ex quibus caus.maio.& vi.Parid.de Puteo.in tracta.syndica.in parte,iudex in officio. folio.183.numero quinto.vbi ait,ꝙ si ambasiator infirmatur in itinere, debet curari expensis reipublicæ. Vide tu Abb.in dicto capit.cum ꝓ causa.numero quarto.de procurato.vbi tenet cõtrarium,dicendo, ꝙ procurator non recuperat extrinsecas expensas factas in itinere,dum iret pro domino,vt putà expẽsas in infirmitate,vel si incidit in latrones,& fuit derrobatus.& dicit esse tex.in.l.inter causas.§.non omnia. ff. manda.& ibi Bart.quia hæc sunt extrinseca mandato,& potius sunt imputanda casu fortuito.quod dicit secus in duobus sociis. ¶Sed pro concordia dic,quia licet non debeantur expensæ in
3 firmitatis,vt Abb.dicit maximè si sũt magnę,vt Bartolus in.leg.si cùm dotem.§.sint autem.ff. solut.matrimo. & in.l.in rebus.ff.commodati. & docto.in capit primo.de cleri.ęgrotant. tamen salarium bene debetur,quia infirmus seruire intelligitur.glos. in dicto capit.primo de cleri. ægrotan.alia in capit.ad audientiam. de cleri. non resi. Et ꝙ debeat habere salarium. tenet Ias.in.l.diem furto.ff.de offi.assesso.numero.38 & Barb.in capit.si propter sterilitatem.de locato.columna nona.& idem tenet Iohan.de Anna,in capit.quàm sit.de Iudęis.vbi quoq; ponit quid si duo ambasiatores erant pro sua ciuitate, vnus infirmatur,alius expectat eum in itinere, vtrum iste expectans debet habere salarium. ¶Et ꝙ talis procurator,seu nuntius,vel ambasiator tempore infirmitatis habeat salarium, intellige, nisi iste ambasiator dederit causam suæ infirmitati.vide decissionem capellæ Tolosa. 360. vel si fuit infirm⁹ magno tempore, si verò modico, Secus, & hoc si magnam percipiebat pẽsionem, vel salarium,Sec⁹ si modicam.vt per Innocen. in cap. sępe.de locato.ꝓut tenet.d.decisio Tolo.360. quam vide. ¶Sed quid si ambasiator, seu nuntius derrobatu, anm ttens teneatur ad emendam? vide Bart.in lege inter causas. §.non omnia. ff. manda.& melius, vbi singulariter distinguit in. l. si seruus cõmunis. §.quod verò ad mandati.ff.de furtis.& vide singulariter distinctionem Petri Antiboli.in tracta.de muneribus.in.3.parte §.primo. numero. 40.tomo sexto tra.folio.30. ¶Sed quid si iste nuntius, vel ambasiator vadit per viam tran-
3 suersam, & magis † longam, vt habeat maius salariùm? Dic ꝙ illud plus non potest consequi.secundùm Pari.de Puteo.vbi supra.& facit quod tenet Bartolus in.lege qui fiscales. C. de nauicula.libro vndecimo.& idem dicit si vadit per viam non rectam propter timorem,quia non debet habere salariũ pro via,quã fecit,sed ꝓ ea,quam facere debet.facit.l.fin.C.eod.de nauicul.&.l.secunda.§.pẽ.ff.si quis cautio. ¶Et si pro quolibet miliari debet habere decem,tàm pro eundo quàm redeundo, si in vna die expediuit quod erat expediendum in duobus, duplicatur salarium secundum glossam.& Dy. in.l.

su salario[f]. Y que si assi no lo lleuare, q̃ no le paguen salario algũo, sopena q̃ los que lo libraren el dicho salario paguen el dicho salario de sus casas con el doblo para nuestra camara. Y que si de otra manera truxere las peticiones, que no sean recebidas, y que el dicho corregidor pague d̃ sus bienes la costa, que el dicho mẽsagero o procurador hiziere.

in.l.eos.ff.de falsis.secundùm Parid.de Put.vbi
4 suprà.¶Sed quid si donatio est facta† ambasiatori, vel procuratori, an acquiratur sibi, vel ciuitati? Bart.in.l.socium qui in eo.§. socius. ff.p socio. tenèt ꝙ ambasiatori adquiratur. de quo ibi ꝑ Alex.in additio. latè distinguentè. s. an talis donatio fuit facta cõtẽplationẽ mittẽtium, vel ipsius ambiasiatoris, qđ potest percipi ex qualitate doni.& vide Paul.de Castro. in.l. qui proprio nomine.§.procurator.ff.đ procura.nu. 4.& Pla.Rubi.in repeti.rubr.de dona..§.45.folio.25.num.6.vbi indistinctè tenet,ꝙ cedit ambasatori allegando Abb.in.c.postulatis.de concessi.præben.& Bart.in.l.si verò.§. Item quid. ff.solut.matr.& tu vi.Bal.in.l. manifestissimi.§. secundum in secunda.num.5.C.de furtis.vbi in distinctè tenet,ꝙ in dubio nõ tenetur redere ciuitati.& facit ratio Bar.in.d.§. Item quidquid. quia donationes,quæ fiunt ab imperatore,vidẽtur fieri contemplatione eius,cui dantur.vt in l.cùm nulla.C. de bonis quælibe.& inducit,ꝙ hoc.l.diuus.ff.de bonis damna.vbi patet ꝙ tales ambasiatores consueuerunt remunerari, & sic ꝙ nullomodo debent restitui communi,nisi expressè fuerit eis datum, vt communi redderent.secundùm Bar.vbi suprà.& hanc opinionem Bart.reperio sequi & tenere Bald.in consilio.57.in primo libro.reiecta distinctione communi,an fuerit donatum contemplatione ciuitatis,vel ipsorũ,vel habeat eos notos,vel ignotos,aut sint congruentia eis,vel non. & dicit ꝙ pro opinione Bar.est casus in.d.l. socium qui in eo.§.fi.& per illa iura,vt ibi per eum. & quia consuetum est sic fieri,& hoc potissimum inspiciendum est.vt in.l.iuris gentium.§.pactorum. ff.de pactis.& quia etiam in honorem alterius datur alteri.vt in.l.cùm filius.§. pater. ff.delega. secundo.& quia illud,quod donatur bene merito,non censetur contemplatione officij donatũ sed tanquam extraneo.vt notatur in authen. vn de si parens.C.de inoffi. testa.& in.l.si donatione.C.de colla.de hoc putat Bal.in.d.cõsilio. nõ debeat fieri quæstio inspecto iure cõmuni, nec etiam inspecta æquitate naturali,quia boni sunt præmiandi.vt C.de statuis & imag.l.& virtutẽ. & in.l.prima.post principium.ff.de iusti.& iure.maximè à regibus,& nobilibus.vt. ff. de dona.l.Aquilius.& in hoc Bal.nil aliud dicit, nisi quia ita dicit se tenere.quem vide.& licet Bal. non dicat,istammet opinionem tenet. Cyn. in d.l.manifestissimi.fin. colũ.versi.5. colligitur hic arg.quia secundùm eum ambaliatores fuerunt liberæ personæ,& poterant sibi acquirere & nunquam intelligitur alia persona in huiusmodi donatione nisi fuerit expressa. arg. tex.in.l.ita stipulatus.§. Grisogonus.in fine. ff.de verbo.obliga.& quia,vt dictum est,sic fieri solet. Et ista ratio magis mouet secũdũ eum, quia præsumendum est ex eo,ꝙ fieri solet.per.d.l. iuris gentium.§.pactorum.& ꝙ ambasiatores non teneantur restituere sibi donata illis, qui eos miserunt,& dicuntur propria ipsorum ambasiatorum,est communis opinio secundùm Alex. in d.l.si verò.in.d.§. Item quidquid.licet de Bal.in d.consilio, nullam faciat mentionem.& quia secundum eundem non videtur recipere tanquã ambasiatorem,cùm mandatum suum ad hoc nõ extendatur.de quo per Angel.& Imol. in.l. si plures.§.in arrogato.ff.de vulgar.& pupil. qđ est notandum pro istis procuratoribus, qui à ciuitatibus mittuntur ad curiam regis,quãdo vocantur ad dictas curias,quia cotidiè rex eis donat iura,seu habita sancti Iacobi,vel similia, qa sunt sua,& non ciuitatum.¶Imò si isti nũtij,ꝓlixo tempore pro republica laborem sustulerũt remuneratio est tribuenda eis vt fructus laborũ præteritorum consequantur.vt tenet Iohan. de Plat.in.l.finali.C.de decuri.lib.10.in fine.

Sequitur caput.55.

TRosi, q̃ estos capitulos fagã leer[a] en cõ cejo al tiẽpo q̃ fueren recebidos enel officio,y que fagan poner el traslado dellos enel librode

Prætorum caput.54.finis.

Sequitur caput. 55.

a TEer[a] In quãtũ iste tex.dicit,ꝙ index dũ in officio recipitur, debet facere legere capitula ista, & copia ipsorum in libro concilij remanere, idem cauetur in prouisionibus officiorum, non seruatur, quia iam capitula ista sicut notoria,& scripta in corpore iuris, & quis non debet ignorare. vt per totum titulum.C. &. ff. de iuris & facti ignoran.& Ias.& docto.in.l.iuris. C.qui admitti.

[b] Guardar [b] Vide tex.in.c.1. supra eod. & ibi dixi in glo. Y cũplir todo lo dicho.

Summarium.

1 IVdices,& officiales,qui in principio suorum officiorum iurauerũt iustitiam administrare,& vtilia ciuitatis facere,non requiritur ꝙ iteratò iurent.

2 Iuramentum de prẽterito obligat in rebus in futurum faciendis sub virtute iuramenti de præterito.

[c] Que se juren [c] Vide tex.in.c.1. supra eod.& ibi dixi in glo.Fagan juramento & in gl.Cumplir.& in prœmio istorum capitulorum in fine.& ibi dixi in glo.Fagan juramento. vbi latius. ▽ Et vltra ibi dicta dic,ꝙ quãdo rectores,iudices,& de
1 curiones†,& alij habẽtes iurisdictionem,& administrationem,qui in principio suorum officiorum iurauerũt iustitiam administrare,& vtilia ciuitatis facere,non requiritur iteratò,ꝙ iurent,sed sufficit sola præpositio scripturarũ ad memoriam prẽcedentis iuramenti,sicut in cpõ, vt in authen.sed iudex.C.de episcopis & cleri. & hoc modo potest saluari glo.in.l.1.ff.de ventre inspicien.&.c.fraternitatis.de frigi. ▽ Ex
2 quo infertur,ꝙ iuramentum† de præterito obligat in rebus in futurum faciendis sub virtute iuramenti de præterito præstiti secundũ Iohã.de Plat.in.l.si quæ hereditatis.C.devenden.rebus ciuita.lib.11.nu.3.quod dicit esse verũ,quãdo iuramentum fuit generale.vt ad futura extẽdi possit.Secus si sit speciale,super obseruantia vnius statuti,quia tunc non extenditur ad futura statuta.vt in.c.1.de iure iuran.

Prætorum caput. 55.finis.

Sequitur caput.56.

Summarium.

1 IVdex non tenetur recipere successorẽ in'officio,si ante sũ tẽporis finitũ successor fuit de illo prouisus.

[a] DEl dia [a] Iudex debet mittere ad consilium regis fidem diei,in qua fuit receptus ad officium prẽtoriæ.Et rationem credo esse,vt ista fide rex, seu senatores consilij sciant in quo tẽpore expirat officiũ,vt de illo alteri probideant.vt tenet Amode.Iusti.in tracta.syndi.in parte ĩchoata & formata fuit dicta inquisitio. ▽ Quia ante
1 †tps finitum non debet rex prouideri alij de illo officio:& si ante finitum rex prouideat de illo officio alteri, non tenetur recipere successorẽ ad officiũ,quia talis prouisio , vel creatio ante dictũ suum tps finitum ipso iure non valet.vt tenet Bald. in.l.scire oportet. §. consequens. in fine.ff.de excusa.tuto.vbi ad literã ait, ꝙ si officialis est creatus in aliquo officio,& ante eum dimissum vel remotũ , alius est creatꝰ loco eiꝰ ipso iure no valet eius creatio. vide quę dixi in capit. quinto.supraeod. in gl.prima.& sic ad laudem Dei in Arce del Adrada illustris Antonij dela Cueba Abulensis diœcesis finiui, vigesima secunda die Nouẽbris. Anno.1542.& ideo capita iudicum syndicatus sequitur.

concejo al pie del auto ḋ su recibimiẽto,para que mejor se acuerdẽ de todo lo q̃ ouierẽ de proueer.Y alli en consejo prometan de guardar , y hazer guardar los capitulos,y ordenãças de suso contenidas, q̃ por ellas se les mãda q̃ prometan.O trosi jure ansi mismo de guardar las otras q̃ disponen q̃ se juren [c].

Prætorũ caput.56.

OTrosi que embien la fe del dia que fueren recebidos alofficio de asistente,o gouernador o corregidor.

Finis capituum Prætorum.

Lo que mandamos que guarden los que van a recebir la residencia.

Iudicum syndicatus. Caput. I.

Summarium.

1 IVdices syndicatus ad omnia contenta in literis,quas portat,debent attendere, & eas implere,& executioni mandare.
2 Iudex syndicatus vocatur ratiocinator,qa ratio nemgestæ administrationis cognoscit.
3 Syndicatores rei syndicantur.
4 Syndicus ad reuidēdum gestionis rationem, & iudicandum officiales, eligitur & deputatur.
5 Syndicatio est experimentum totius iustitiæ.
6 Iudex debet syndicari,licèt officium exerceat gratis.
7 Iudex debet syndicari,licèt rex ꝺcreuerit qꝺ nō debeat syndicari.
8 Si liberatio redditionis rationum est alicui remissa,& onus alicuius administrationis,dolus non videtur remissus.
9 Officialis non debet syndicari de negligentia si est leuis.Secus si sit dissoluta,& proxima dolo.
10 Officialis electus cum pacto,qꝺ non teneatur stare ad syndicatum,nisi de furtis, & barateriis, & illicitis extorsionibus,syndicatur de omnibus iniustis sententiis. Et contra obligatum stare ad syndicatum non currit præscriptio.
11 Dolus non præsumitur contra iudicem,sed imperitia,& iniustitiam non præsumitur facere.
12 Fauendum est iudicibus,& officialibus in syndicatu,& non sunt calumniandi, nec contra eos facienda est scrupulosa inquisitio.
13 In iudice,seu decurione amoto de officio sine turpitudine durant reliquię prioris dignitatis.
14 Offendens iudicem officio finito,punitur,ac si offendisset ipsum tempore officij.
15 Iudex,qui in officio bene se habuit, laudandus est.
16 An iudice defuncto suus hæres teneatur stare in syndicatu.

a 1 MAndamos [a] Iudices syndicatus † ad omnia contenta in literis,quas portant, attendere debent,& eas ad implere,& executioni mandare,sicut in dictis literis continentur. Idem tenet. Amodeus. Iusti.in tracta.syndica.in parte.Itē in eo qꝺ dictus potestas, & officiales non fuerunt continuam residētiam, dicendo,qꝺ de residētia facienda durante officio,& tēpore syndicatus communiter proꝺidetur per statuta,& per formam electionis, à qua non est recedēdū. dicit esse arg.in.l. eum ij.§.si prætor.ff.de transa.& in.l.diligēter. ff.mandati.quia superiorē debent syndicari officiales.vt tenet Bal.in.c.quoniam cōtra.de probatio.uum. 25.per tex.ibi in quantum dicit per superiorem iudicem animaꝺuersione debita castigetur. ▽Et talis iudex syndicatus † vocatur ratiocinator,quia rationem gestę administratio nis cognoscit.vt in lege secunda.C. vbi de ratio.agi opor.& si iniustè condemnat,debet puniri,&processus per superiorem reuideri.vt in c.ea quæ.§.sequentes.de statu.mona.facit.l. tutor.§.fi.ff.de fideiusso.ideo in multis locis syn-
3 dicatores † resyndicantur secundùm Amode Iusti.in.d.tracta.octaua columna.vers.syndicos. & syndicatores.& est tex.in capit.22.infra eod. ▽Quoq; dicitur syndicus,qa iudicat & cognoscit de causis officialiū quasi singulorum,dicens causam secūdū Bal.in.d.l.2.C.vbi de ratio. agi oportet.& sunt syndicus ad agēdū & defendendū causas vniuersitatis constituitur ab vniuersi

tate

4 tate & consilio, ita syndicus ad reuidendum † rationem gestionis, & iudicandum officiales eligitur, & deputatur. ☞ Et Paris de Put. in tracta. syndica. in parte dicitur. folio. 27. in principio. dicit, ꝙ syndicatus dicitur quasi de querelis singulorum sermo secundum docto. antiquos. arg. glossæ in. l. 1. §. 1. ff. ꝙ cuius vniuer. nomi. vel syn
5 dicatio † est experimentum totius iustitiæ. secũdum. d. Paridẽ de Put. in. d. tracta. fol. 1. in parte syndicatui. nam æquum visum fuit, vt ꝙ officialis in officio comedit, tpe syndicatus ad instar cibi digerat. vt gl. in. l. 2. C. de cohartali. lib. 12. & tenet Ias. in. l. 1. C. vt omnes iudici tã ciui. quàm crimina. nu. 5. & quia arctandus est vbi administrauit. secũdũ Parid. d Put. vbi suprà. & quia sicut homo post sumptũ pastum habet necesse illũ digerere, ita post assurptũ & cõpletũ officiũ oportet officialẽ illud digerere, & rationem reddere. vt si malè gesserit, luat pœnas, stando ad syndicatum. prout tenet Plat. in. l. prima legia. C. de coharta. principib⁹. lib. 12. ☞ In tãtũ iudex dbet
6 syndicari ꝙ syndicatur † licet exerceat officium gratis & sine salario prout tenet Amode. Iusti. vbi suprà. versi. ad syndicandum. per. l. licet. §. 1. ff. naut. caupo stabula. Et ibi idem tenet ꝙ debet
7 syndicari licet rex, vel priores † dcreuerũt, ꝙ nõ debeat potestas syndicari allegando Bal. in. lege mancipia. C. de seruis fugiti. & vi. Alex. in. l. si mora. ff. solut. matri. numero secundo. vbi tenet ꝙ licet concessum est arbitrium potestati cum hoc. ꝙ non teneatur stare in syndicatu, ꝙ per hoc solũ intelligitur remissa lęuis, & læuissima culpa. de qua tenebatur. vt in. l. non aliter. & in l. magistratibus. & vtrobiq; notant docto. ff. de magis. conueni. dolus vero, & lata culpa, non remittitur. ad quod benefacit, quod notat Bal. per illum tex. in. l. i vẽditione, §. 1. in versi. de tpe. ff. de bonis auto. iudi. possi. vbi vult, ꝙ ille, cui conceditur arbitrium, videtur in distinctè culpa lę uis remissa, non dolus. de quo latè per Paridẽ de Put. in. d. tracta. syndica. in parte electio officia
8 lium. fol. 107. vbi in nu. 6. dicit †, ꝙ facit, ꝙ si alicui est remissa liberatio à redditioue rationum, & onus alicuius administrationis, non videtur remissus dolus. vt in. l. Aurelio, §. Gaio. ff. d lite ratio. lega. cum multis legibus eius. tit. & vide doctorem del Castillo in. l. 27. de Toro. in tractatu de ratione reddenda. in. 5. parte. & per Alexan. in consilio. 74. num. 2. libro septimo. vbi latè. & Philippus Decius. consilio. 343. in fine. Saly. in. l. necessitatem. C. de fideicommiss. Bal. consilio. 48. primo volu. versi. tertio. ☞ Facit quod tenet Ange. in. l. si seruus vetitus. ff. de lega. 1. vbi

9 ait †, ꝙ officialis non debet syndicari de negligẽtia, quando est lęuis, secus si sit dissoluta, & proxima dolo. ☞ Et facit quod tenet idẽ Angel. in. l.
10 si seruo. ff. de hęredi. institu. vbi ait †, ꝙ si officialis est electus cum pacto, ꝙ nõ teneatur stare ad syndicatũ nisi de furtis, & barateriis, & illicitis extorsionibus, ꝙ propter prægnantiam istius verbi extorsionis, syndicatur de omnibus iniustis sententiis, quarum vigore aliquid erat exactum iniustum. Tamen Iohã. de Imol. ibi sub dubio fortè tenet contrarium, prout tenet Alex. in. d. l. si mora. nu. 2. de qua quæstione an possit fieri pactũ cũ aliquo officiali, nec teneatur stare ad syndicatũ, vide Cataldi. in tracta. syndica. q. 15. vbi idẽ videtur cõcludere, ꝙ ex gestis ex dolo teneatur quinimo cõtra obligatũ stare ad syndicatũ ratione administrationis officij nulla curit præscriptio, etiã si stetit. 40. annis, post finitũ officiũ. Facit tex. & ibi Plat. in. l. ordinariorũ. C. de cohartalibus. lib. 12. nu. 3. ☞ Sed tene, ꝙ in
11 dubio non pręsumitur † dolus contra iudicem, sed imperitia. vt in. l. 1. in principio. ff. de appella. & non pręsumitur iudicem facere iniustitiã. vt notatur in. l. non cogẽdũ. §. 1. ff. de procurato. secũdũ Bal. ibi. quia est legis minister, qui debet sequi formã legis, & ab illa non discedere. secũdũ Bal. in. l. quę sub conditione. ff. de cõdi. institu. & præsumitur in eo cessare omnis fraus. vt in. l. 1. C. de prędiis curiali. li. 10. & ꝙ gestis in officio habet presumptioũẽ iuris, ꝙ se, & ꝙ ipso semper pręsumitur. vt est tex. singul. in. l. 2. d officio ciuil. iudi. nã in subditis paternè agit. vt Bal. in. l. pacta nouissima. C. de pactis. & ipse iuste pręsumitur facere omnia, quæ facit. vt i. c. bonæ memorię. de ele. & Bal. in. l. generaliter. C. de epis. & cleri. qa lex ęquiparet factũ iudicis, & dispositionẽ legalẽ. vt Bal. i. l. qd ergo. §. pœna. gratior. ff. de his q not. infami. & ideo dixit Bal. in l. si filius. ff. de iudi. ꝙ pro iudice præsumitur, vt non videatur dolo pronuntiare, nisi euidenter probetur contrarium, & quia est verisimile, ꝙ iudex subiecta veritate partium faciat, qd iuris est, vt in. l. 1. & ibi Bal. C. vbi pupillus educat. debet, & facit tex. in. c. super litteris. de in in
12 tegr. restitu. ☞ Et ideo iudici † & officialibus in fine officij in syndicatu fauẽdum est per syndicatores, & in dubio non sunt calumniãdi, nec contra ipsos facienda scrupulosa inquisitio in reuerentiam prioris officij. arg. tex. in lege diuo Marco. C. de quæstio. & tenet Paris de Puteo. in tracta. syndi. in parte, per syndicatores. folio. 18. & dicit allegando Angel. in authẽ. vt iudices sine quoquo suffrag. §. oportet. coll. 2.

per

per illum tex. q̃ ſi iudices puras manus habuerunt, magna fulgebunt gloria, econtrà ſi furta cõmiſſerunt, puniẽtur. Is ergo qui mundas habuit manus in officio, & qui non diffamatur de corruptione, & barateria, non debet pati ſcrupuloſam inquiſitionem. per. d. §. oportet. nam magiſtratꝰ datur propter vtilitatem publicam. & nõ ita protinus contra ipſum ſubuenitur vt in lege prima. in fine. ff. de magi. coueni. Dicit ergo de Paris Pute. vbi ſuprà. numero ſexto. q̃ ſi permittatur contra officiales in fine officij & in ſyndicatu fieri ſcrupuloſas inquiſitiones, & in iniuriari, & ipſos calumniari, & inſolẽtias fieri frangetur nerbus iuſtitiæ, & authoritas iudicium deprimetur, & vileſcent, maleſici vires audacia aſſumet, & ſucceſſores in officio lento calle procedunt. Igitur iudicibus facientibus reſidentiam ſemper eſt eis fauor præſtãdus, quia pro iudicibus etiam in arbitrariis ſemper præſumitur, non ſolùm in diffinitiua, verũ etiã in interlocutoria. ſecundùm Innocentiũ. c. innotuit. de eo. qui furti. ordi. ſuſ. vt refert Bal. in authen. ſed & ſi quis. C. de teſtibus. niſi in contrarium appareat. vt Bal. in. l. fi. C. de fideicommiſſa. liber, vt per. d. Pari. de Put. vbi ſupra. nu. duodecimo. vbi concludit. q̃ in memoriam dignitatis, & officij. & quia lex de ipſis bene præſumit, non debent iudices, & officiales in ſyndicatu nimis vexari, aut calumniari, & fieri ſcrupuloſa inquiſitio contra ipſos. Dicit eſſe arg. in l. fi. ff. de diuortiis. & Bal. in. c. cùm te. de re iudi. in principio, vbi dicit, q̃ rector ciuitatis nõ eſt de minimis ſyndicandus, & non debet fieri ſcrupuloſa inquiſitio de minoribus, propter liberũ arbitrium voluntatis, quod natura hominibus tribuit. l. ſi ſeruus vetitus. ff. de lega. primo. & in
13 l. pen. ff. de quæſt. vbi dicitur †, q̃ in decuriones moto de officio ſine turpitudine, durãt reliquiæ prioris dignitatis, quia non ſunt torquendi. ſatis enim torquentur officiales, contra quẽ mul tæ iniuſtę, & contra famam & honorem ſuum querellæ offeruntur, quia inuitus ad iudicium protrahitur. vt in. l. properãdum. C. de iudiciis. arg. in l. prima. §. perſuadere. ff. de ſeruo. corru-
14 pto. ℣ Et ſi finito officio † offendatur, punitur offenſor, ac ſi offenderet ipſum tempore officij vt tenet Bald. in l obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio proconſul. & lega. in ſeptima quæſt. qđ intelligit verum, ſi fuit offenſus ratione præ-
15 teriti officij. ℣ Et adde, q̃ ſi bene in † officio ſe habuerit, laudis præmia conſequatur, ſint autem malè puniatur. vt Paris đ Puteo in. d. tracta. ſyndica. folio ſecundo, vbi per totum tractatum. vi de plura in materia ſyndicatus. quæ commodè in iſtis capitibus adaptari non poſſunt. ℣ Sed
16 quid ſi poteſtas eſt defunctus † quomodo literæ commiſſionis, & reſidentiæ executioni mãdabuntur contra eũ, an hæres eius teneatur ſtare in ſyndicatu? Dic q̃ regulariter hæres non tenetur ſtare ad ſyndicatum officialiũ, cùm iuriſdictio ad hęredes nõ tranſit. vt in. l. ſi filius. ff. de iudi. & ibi Bal. num. 3. Idem tenet Angel. in. l. dies cautioni. §. hæc autem. ff. de damno infecto. Qđ dicit, q̃ fallit, niſi in caſu illi⁹ tex. & in caſu in authen. vt ſcenicas mulieres. circa finem colla. 5. & ibi vi. Paul. de Caſtro in. d. §. hæc autẽ. & vi. Cataldi. in tracta. ſyndica. q. 27. & ſic, q̃ hęres iudicis, qui malè iudicauit, ad ſyndicatum ſtare non tenetur. vt Angel. in. l. Iulianus autem. ff. de iudi. ℣ Quod limita, niſi cõuenetur pro eo quod peruenitſet ad hæredem. ſecundùm glo. ibi & bene ſecundùm Ange. ibi & vi. Paul. de Caſtro. in. d. l. ſi filius familiãs iudex. num. 12. & vi. tex. in. l. in hæredem. ff. de calumniato. & vi. ſingulariter Angel. in. l. 1. ff. de priua. delict. vbi tenet, q̃ hæres poteſtatis nõ tenetur ſtare ad ſyndicatum pro eo, niſi cum poteſtate primitus fuit lis conteſtata, ſaluo ſi nõ potuerit lis cõteſtari cum eo, forſitam propter eius ſubterfugia. quod nota & vi. Angel. in. d. authẽ. ſcenicas. colla. 5. in fine. vbi tenet, q̃ pœna iudicis facientis litem ſuam, non tranſit cõtra ſuum hæredem, niſi primus contra iudicem fuerit lis conteſtata. ℣ Sed vi. tu Angel. Areti. in tracta. maleſi. in parte, per iudicem maleficiorum. in fine. vbi ait, q̃ ſi iudex recipit aliquid per cõmiſſionem, vel barateriam, talis pœna tranſit ad hæredem, etiam ſi cum eo non fuerit lis conteſtata, vel ad hęredem eius nil peruenerit. de quo vi. Bar. in. l. datur. ff. ad. l. Iulia. repet. & ſingulariter per Pari. de Put. in. d. tracta. in parte, hęres. fol. 126. vbi ad longũ. & vide quæ dixi in cap. 4. ſupra in capit. corre. in glo. Entregue. nu. 12. & 13.

executen y cumplan[b], ſegun que en ellas fuere conteni do.

[b] Y cumplan. Simil tex. & ibi latè dixi in capitulis correctorũ. c. 1. in glo. Les fuere mandado.

Iudicum ſyndicatus.
Caput. 1. finis.

Sequitur

Sequitur caput.56.

[a] Fielmente[a] Similis tex. & ibi latè dixi in capit primo.in capitibus corrector. in glos. Guardando nuestro seruicio.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. 2.

El derecho a las partes[b] Similtex.& ibi dixi in c. primo.in capitibus correctorũ. in glo. Y el derecho alas partts.& in glo. Y derecha mente.

Otroſi, q̃ durãteeltiẽpo q̃ tuuierẽ el dicho cargo q̃ les es encomẽdado vſenbiẽ del, y fielmẽte[a] guardando nr̃o ſeruicio, y el derecho alas partes[b], y que guarden todos los capitulos que mandamos guardar a nueſtros corregidores.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. 2. finis.

Sequitur caput.3.

Summarium.

1 PRæconium, quod iudex ſyndicatus mittere debet per ciuitatem,& villas contra iudicem, qui ſyndicatur.

2 Præconium, quod mittitur contra iudicem, debet poni in ſcriptis in valuis audientię, vt liget omnes. vide hîc.

3 Præconium quoq; debet fieri in villis, & locis ciuitati adiacentibus.

4 Ruſticis non habentibus notitiam bãni, nõ current tempora banni.

5 Si contra ruſticos aliquid ſtatuatur, non tenetur ſi contra faciant, niſi ſtatutum illis fuerit publicatum.

6 Ruſtici per ſe faciunt plebem.

7 Officialis debet procurare, vt cauſa ſui ſyndicatus tempore debito expediatur,& vt fiãt talia banna cum cõminatione, vt hîc.

8 Bannum eſt quędam cõminatio.

9 An à banno poteſt appellare,& in integrum reſtitui aduerſum eum.

10 Officialis euaditur à ſyndicatu, ſi quærelę non fuerunt datæ in tempore bãni.

11 Officialis, qui ſtetit in ſyndicatu, an poteſt amplius conueniri.

12 Sentẽtia debet ferri de officio bene geſto,& debet iudex in tali ſententia cõmedari,& ſi malè geſsit, eſt vituperandus.

13 Quòd tp̃s per ſyndicatores ſtatuitur ad dãdum iſtas quęrelas contra officiales.

14 In termino ſyndicatus feriæ etiam in honorem Dei non obſeruantur, imò proceditur in eis die feriato.

15 Cauſę ſyndicatorum debent breuiſsimo tempore expediri,& propter breuitatem inſtantiæ poſſunt ferè omnes termini cumulari, videlicet ad excipiendum, probandum, & probatum habendum,& ſimilia.

16 Poteſtas,& eius officiales poſſunt impunè recedere finito tempore legis, vel ſtatuti ſyncatus, quod tp̃s etiam de partium cõſenſu nõ poteſt prorrogari.

17 Licet cauſa deducta in libello tempore ſyndicatus non finiatur,& poſtea duret, rector nõ tenetur ſtare in ciuitate.

18 An per procuratorem iudex, qui eſt in ſyndicatu poteſt litigare, intellige,& limita, vt hîc.

19 Fideiuſſores debẽt dare iudex de bene adminiſtrando,& ſtando ad ſyndicatum. Et hic vide ad quid non teneantur iſti fideiuſſores.

20 An ſtatu cautioni officialis cum generali hypotheca bonorum, ſi eſt idoneus facultatibus.

21 Si fideiuſſores in loco, in quo reſidentiam facere tenetur, poteſtas non inuenit, non debet p̃ ſonaliter detineri, ſed debet commiti ſuę iuratorię cautioni. fallit vt hîc.

22 Fideiuſſores, qui fideiuſſerunt proiudice,& pro reſidẽtia facienda, an poſſunt tempore ſyndicatus petere, vt liberentur à fideiuſsione, & donec faciat, petere ꝙ carceretur iudex.

23 An fideiuſſor poteſt eſſe iudex.

Pregonar

a PRegonar[a] Iſti iudices ſyndicatus illi
co dum in cõcilio ciuitatis recipiũ
tur, exire debent in forũ, & banna
1 publica† emittere per totam ciuita
tem.ſ. per loca pu
blica cõſueta eiuſ
dem, videlicet, vt
ſi qs voluerit quę
relã exponere cõ
ta iudicẽ antiquũ
& eius officiales,
& famulos, & con
tra rectores ciuita
tis, & tabelliones,
compareant in-
fra triginta dies.
vt in lege ſexta.ti
tulo. 16. libro ſe-
cundo.in ordi.re-
gali.quę habuitor
tũ à lege.135.ſtylli
in fine.& adminiſtrabitur eis iuſtitia, aliàs hoc
termino elapſo non audientur. Quæ banna de-
bent fieri taliter, vt omnibus in notitiã eueniãt.
quia vox pręconis paucis innoteſcit.l.pen.ff.
de in integr.reſtitu.& ideo vt omnes ligẽt.etiã
ſurdos.vt in.l.1.§.1.ff.de poſtulã, fieri debẽt per
totam ciuitatẽ.ſecundùm Bal.in.c.1. de milite.
vaſ. qui contu.eſt.vbi allegat Archidiaco.in.c.
ꝙ dictis.16.diſtin.vbi in fine hoc tenet.& idem
Bal.in authen.qui ſemel.C.quomo.& quã.iud.
& in.l.diffamari.C de ingeni.& manumi. & te
net Amode.Iuſti.in tracta. ſyndica.ibi.de inde
dicti dñi ſyndici.& Par.de Put.in tract.ſyndica.
in parte de inde vero eligũtur.fol.29.vbi quoq;
2 dicit, ꝙ tale præconiũ† debet fieri in ſcriptis &
poni in valuis audiẽtiæ corã teſtib⁹, vel ꝑ inſtru
mẽtũ publicũ, vt edictũ: quia edictũ eſt tantę au
thoritatis, ꝙ ignorãtia priuatorum non patroci
natur, & vi.glo.notabil.in.l.pen.C.de periculo
tuto. ⁊ Et talis publicatio banni non ſolùm de-
bet fieri in publico, vt dictum eſt, ſed in actu po
puloſo, & ſic congregato cõcilio.vel in die mer
cati glo.in Cle.tamen.de electio. Et affixio talis
banni, debet eſſe de originali ſcriptura ipſius
banni ſigillatus, hoc eſt, firmata per iudicem ſyn
dicantem, & debet ibi perſiſtere durante termi
no banni, vt in.l.ſi pupillus.§.præſcribere.ff.de
iuſti.vel eius vigor non deficiat, vel debet ſerua
re tale bannum in archiuo.vt Bald.in lege pri-
ma.C.quom.& quando.iudex.vel in ſcriniis cu
riæ, vel penes ſcribas.vt in authen.ad hær.C.de
fide inſtrumento.& in capit.ad audientiam. de
de fide inſtrumento.§.primo. Et licèt lex ſexta.
titulo quarto. Partit.tertia.teneat, ꝙ in qualibet
die debet reſidentiam pręconizari, non vtitur,
ſed ſolùm in diebus mercati poſt latum primũ
pręconium, quod
fieri debet in die
aſſumptionis offi
cij. ⁊ Debet etiam
fieri hoc præco-
3 nium in† villis, &
locis ciuitati adia
centibus. vt in
iſto tex. diſponi-
tur.& idem tenet
Paris de Puteo,
vbi ſuprà in di-
cta parte, de in-
de.folio. 29. num.
ſexto. Et ratio po
teſt eſſe ſecũdum
eundem, quia ru-
4 ſticis non habentibus† notitiam non currẽt tẽ-
pora banni.dicit eſſe arg.in.l.prouincialium.C.
de eroga.mili.anno.libro duodecimo.& ibi di-
cit Luca.de Pen.ꝙ ſi contra ruſticos aliquid ſta
5 tuatur, nõ† tenentur ſi contra faciant, niſi ſtatu-
tum illis fuerit publicatum.arg.illius.l.&.C.de
in die.l.ſecunda.nã & ipſi de plebe ſunt. arg.
in.c.rogationes.de conſecra.diſtin.quarta. imò
6 plebem† per ſe ruſtici faciunt, & conſtituunt.vt
in authen.quibusmodis natura.effici.legiti.§.le
gitimi, ſi quidem.collatione ſeptima.quæ di-
citur plebs ruſticana ad differẽtiam plebis vrba
næ. Et licet alibi dicatur, ꝙ ruſtici ſunt de plebe
ciuitatis.vt in capit. decernimus.18.diſtin. non
tamen quo ad cauſandam notitiam eorum, quæ
ad ipſos perueniri debent.ſecundùm Parid. de
Puteo, vbi ſuprà. ⁊ Vbi quoq; ait, ꝙ officialis đ
7 bet procurare† vt cauſa ſui ſyndicatus tempore
debito expediatur, & fiant talia banna, cum cõ-
minatione, ꝙ omnes volentes proponere, vel
quęrelare contra officialem, & familiam, com-
pareat infra dictum terminum cum perempto-
rio, & comminatione, ꝙ aliàs eo elapſo, non au
8 diantur: quia bannũ† eſt quædam comminatio.
vt Bal.in.l.cùm mulier.ff.ſolut.matri.allegat au
then. Item nulla cõmunitas.C.de epiſcopis, &
clericis.& idem Bal.in.l.certa ratione.C. quan-
do prouocat.non eſt neceſſ.& debet fieri hoc
bãnũ de cõſilio aſſeſſoris.vel ſapientis ſyndica-
torũ.ſecundũ glo.in.l.1.ff.de offi.aſſe.qa negli-
gẽtes ad quęrelãdũ ſemper dicit Pari.đ Put.vbi
ſuprà

Iudicũ ſyndicatus.

Caput. 3.

ITẽ, ſi la ciudad, o villa, o prouincia dõde fuere el juez de reſidencia tuuiere algunas villas y lugares de ſu juriſdicion luego q̃ comẽçare a tomar la reſidencia, embiara vn eſcriuano, o dos que ſean perſonas fiables, para que vayan por las dichas villas y lugares a hazer pregonar[a] la reſidẽcia, para que ſi

supra q̃ vidit, q̃ opponũt se contra bannum, &
9 aliquando † appellant, & aliquando petunt re-
stitutionem in integrum aduersus banna, ad ve
xandum officialem, & ideo cum omni cautela
debet fieri bannum. ℣ Et quoq; dicit se vidisse
10 †multos officiales euasisse syndicatũ, & fuisse
absolutos, quia querelę non fuerunt datę in tẽ-
pore bãni. Et idem tenet Abb. quem vide in. c.
venerabilis. de iudi. nu. 13. dicendo in istis offi
cialibus syndicandis, q̃ si est statutus terminus
ad agendũ, & subest iusta causa statuẽdi, cõpel
litur quis agere, si vult ius suum consequi, aliàs
si iudex declarat neminem amplius audiendũ,
non debet aliquis audiri, ex quo notitia termi-
ni ad eum peruenit. vi. Bal. in. l. vnica. C. vt ne-
mo inuitus. & vide singulariter Feli. in. c. cùm
legebatur. de maior. & obediẽtia. in fine, quini
modicit. Bal. in tract. syndicatus. nu. 24. tomo. 14
tracta. folio. 70. q̃ si statuta determinant certum
tps ad quærelandum contra syndicandos, po-
stea quærela proposita elapso tempore est ipso
iure nulla, & ad eam non tenetur respondere: qa
tps istud. 30. dierũ apponitur iuri proponendo,
& elapso tempore legali, nõ potest poni. vt in. l.
scire oportet. §. consequẽs. ff. de excusatio. tuto.
& facit. l. cùm titia. de accusa. & l. si ex ea. C. qui
accusare pos. vel nõ. c. cũ in tua. qui matr. accus.
post. & nota in. c. 3. de accusa. ℣ Et idẽ tenet sin-
gulariter Pari. de Put. in. d. tracta. in parte offi-
cialis finito officio. fol. 26. in. d. lib. portatil. vbi
11 ad literam dicit †, q̃ si officialis stetit ad syndica
tum, & fuit absolutus per syndicatorem, nõ põt
amplius cõueniri, etiã in patria, qñ in loco offi-
cij fuisset facta ꝓclama, vt omnes qui vellẽt cõ
parere, cõpareat, & post terminũ prędictũ per
syndicatores sit pronũtiatũ in contumacia cõpa
rẽtium, & absolutus potestas, q̃ amplius non au
diantur. Et istã opi. tenet ibi additionator allegã
do Feli. in. c. pẽ. de iudi. in. 3. colũ. in principio.
vers, circa cautelã. & sic dicit tenere dictã caute-
lã pro vera, quo ad euitandũ ne officiales cõue-
niãtur, perpetuò faciant fieri dicta proclamata,
quia termin⁹ iste triginta dierũ absoluit iudicẽ,
sicut sentẽtia. ff. de iure iur. l. si vnius. §. si ante. &
arg. l. facta. §. si quis bonorũ. ff. ad Trebelli. & cre
dit verum Bald. in. d. tracta. numero. 29. & 30. &
Catal. in tracta syndi. num. 184. vbi vide. Et sic
per istam sententiam probabitur officialem
stetisse ad syndicatũ, & talis scriptura, vel sentẽ
12 tia † debet fieri de officio bene gesto. per tex. in
l. per hanc. C. de nu. actu. lib. 12. vbi imperator
Anastasius prouidit, q̃ in fine officij detur sen-
tentia absolutoria, quæ sententia probabit, &
erit sufficiens ad promotionem aliorum officio
rum, & vocatur ista sententia litera syndicatio-
nis. Et sic in sententia, quæ fertur in inquisitio-
ne secreta contra iudicẽ, si in officio laudabili-
ter se habuit, est publicè cõmedandus. vt in. l. iu
stissimos. de offi. recto. prouin. vt Pari. de Put.
in. d. tracta. in parte, cõmodo aũt. folio. 37. & ex
hac laude virtuosi iudices disponuntur magis
ad virtutem, & econtra si malè gesserunt, sunt vi
tuperandi, secũdum Pari. vbi suprà. & facit tex.
& ibi Plat. in. l. vnica. C. de quęstoribus. & ma
gis. officiorũ. lib. 12. vbi qui in administratione
publicorum officiorum se benegesserunt, debẽt
clamorosis laudibus populi commendari. con-
cordat. d. l. iustissimos. & in authẽ. vt ordinariæ
præfecturę. §. renouamus igitur. colla. 9. & econ
uerso qui malè se gesserunt, tanquam iniusti, &
malefici querelarum vocibus sunt vno ore accu
sandi. vt in. d. l. iustissimos. & l. quoniã venera-
bilis. C. de episcopis & cleri. & ratio prædicto-
rum est, vt alij inducerentur ad bene agendũ. vt
in dictis iuribus iuxta illud, Oderũt peccare ma
li. &c. vt in. l. 1. §. 1. ff. de iusti. & iure. & in. l. 1.
§. proinde. ff. de variis extraordi. cogni. & sic q̃
de bonis operationibus in republica exhibitis
sunt homines publicis vocibus collaudãdi, ne
per silentium bonum quod fecerunt, videatur
incognitum. Qui enim non regratiatur amico &
beneficio sibi impenso, videtur immemor & in-
gratus beneficij. Quinimo rex delectatur, cũ au-
dit officiales suos collaudari à subditis de bono
regimine officij. & hoc casu admittit voces po
puli. vt Plat. in. d. l. vnica. ℣ Et q̃ officiales ela-
pso termino dato ad producendas petitiones
contra ipsum iudicem amplius nulla petitio
admittatur, & ita debet protestari. tenet dictus
Paris de Puteo, in. d. tracta. in parte bannum. fo
lio. 63. in fine. allegando Bald. in. l. his qui. C. ad
turpilia. & in lege si tutela. de tulelis. & ratio.
distrahen. & quia isto termino elapso perit in
stantia, & vlterius iudicare non potest. tenet
Amode. Iusti. in dicto tracta. syndi. in parte in-
choata & formata fuit dicta inquisitio. & ibi
quoq; tenet, q̃ absolutos ab inquisitione gene-
rali degestis in officio, & pertinentibus ad of-
ficium, non postet amplius conueneri, etiam
si non sit per syndicatores lata sententia. Secus
dicit de contratibus non pertinentibus ad offi-
cium, de quibus non fuit cognitum, quia po-
test perpetuò conueniri. ℣ Sed quod tempo-
13 ris est statuendum per istos syndicatores † in
bannis istis, & edictis prefigendis ad proponẽ
dum has querelas contra iudicem, & officiales.

tex.in lege prima.C. vt omnes iudi.tàm ciui. quàm cri.dicit,q̃ est terminus quinquaginta dierum.& idem tenet tex.in.l.6.titulo quarto. Parti.3.sed istę leges corriguntur,quia solùm statuitur,& iudex debet stare in syndicatu triginta dies.vt in.l.6.tit.16.libro secundo.in ordina.regali.Sed si est iudex syndicatus qui syndicatur arbitrio regis syndicatur,attento eo q̃ in officio stat;stat aliquãdo anno,stat anno aliquãdo biẽnio,aliquando dimidio,& sic q̃ ad arbitriũ principis relinquitur.vt tenet Paris de Put.in. d. tracta.in parte,& modum videndum . folio.30. & sic vtitur.& est tex.in.c.22.infra eod. ℣ Et in
14 isto termino syndicatus feriæ † etiam in honorem Dei non obseruantur,imo procedit in eis, & officialium causæ possunt agitari die feriato, quia agitur de publico interesse.vt in.c.fi.de feriis.& Bal.in rub.de re iudi.& Paris de Put. in d.tract. in parte feriæ,fol.123.in libro portat.& idem tenet Bal.in.l.obseruare. §. proficisci . 10. q.ff.de offi.proconsu. & lega.& idem tenet Amode.Iusti.in.d.tracta .in parte inchoata & formata.nu.182.&.183.tomo.14.tracta.fol.185.& Cata
15 ld in suo tracta.syndi.nu.22.vbi aiũt † q̃ causa syndicatorum debet breuissimo tempore expediri,& potest procedi diebus feriatis,etiam in honorem Dei.℣ Q̃ animo dicit, q̃ propter breuitatem instantię possunt ferè omnes termini cumulari,videlicet ad excipiendum.probãdũ, & probatum habendum,& similia, secundùm Bal.in l.properandum.in principio.C.de iudiciis.& ibi Ias.num.14.& facit.c.pastoralis.d̃ exceptio.& Cataldi.in tracta syndi.q.76.num.46. vbi singulariter.Et facit quod tenet Iohan. de Plat.in.l.generali.C.de decurio.lib.10. in fine. vbi ait,q̃ iuxta breuitatem instantię causæ debent statui breues dilationes. vt in lege prima. ff.de glaud.legen. & singulariter Bald.in.c. de causis.de offi.delega.nu.11.dicendo,q̃ iudex ꝓpter brebitatem sui temporis potest abbreuiare dilationes partium,& hoc dummodo sit temporis abbreuiatum à superiore,seu à lege,vel statuto municipali,quia non debet spectare.q̃ iurisdictio sua expiret,vnde tacitè videt sibi cõcessũ,q̃ possit abbreuiare dilatiões,arg.ī.d.l.1.ff.d̃ glaud. legen.& quod ibi notatur.℣ Et finito tempore
16 legis,vel statuti,potestas †,& eius officiales possunt impunè recedere.Q̃ animo secundũ eũdẽ Amode.iste terminus syndicatus non potest,ꝓrogari de consensu partiũ,vt ibi per eũ.℣ Et li-
17 cet causa deducta † in libello dato tempore syndicatus non finiatur infra tps.30.dierũ syndicatus tñ adhuc postea durat,licet corrector non teneatur stare in ciuitate.prout tenet Cataldi.in d.tracta.q.71.℣ Sed optimum est scire,an iudex
18 qui est in syndicatu,potest litigare † per procuratorem.Amode.Iusti.in.d. tracta.in parte,qui dominus Iohannes.nu.218.dicit,q̃ in causa syndicatus potest se defendere per procuratorem, cum sit regulariter pecuniaria.Secus aũt si esset capitalis,quia in tali causa non admittitur procurator.vt in.l.pen.§ ad crimen. ff.de publi.iudi.& in.l.seruum quoq;.§.publicè.ff.de procura.elapso tamen tempore syndicatus si causa nõ esset expedita,potestas potest recedere,procuratore relicto de causa instructo.vt est casus notabil.in.d.l.1.§.q̃ si intra.C.vt omnes iudi.tã ciui.quàm cri.℣ Sed tu vide.l.12.tit.5.Parti.3.vbi indistinctè tenet,q̃ officialis in syndicatu ꝑ se debet respõdere,vel defendere se,& nõ põt ad hoc ꝓcuratorẽ cõstituere durãte termino quinquaginta dierũ.i.triginta dierũ.q̃d intellige vt dictũ est.per Amode.Iusti.vide quoq; Pari.de Put.in.d.tract.syndic.in parte,ꝓcurator officialis.fol.217.nu 5.vbi dicit,q̃ vidit pluries in regno obseruatũ,q̃ officialis in ciuilibus cõstituit procuratorẽ. Tñ q̃n est causa criminalis nõ grauissima,lite cõtestata.posset cõstituere ꝓcuratorẽ ad media,volẽtibus iudicibus syndicat⁹.ꝑ notata.in.l.accusatorẽ.§.ad crimẽ.ff.de publi.iudi. & ita secũdũ eum practicatur.tñ nõ põt recedere ante dies.30.ꝓcuratore dimisso,sed debet stare in ciuitate.& ipso stãte in ciuitate in tp̃e syndicat⁹,põt per ꝓcuratorẽ respõdere,& nõ cogitur corã iudice syndicatore cõparere ad respõdẽdũ.& post.30.dies põt recedere, procuratore de misso in ciuilibus.secũdũ eundẽ Par.de Put.q̃d est notãdũ,quia ita quoq; in nr̃a Hispaniæ practicatur.℣ Sed hoc fallit,q̃n officialis vocaretur ad aliã administrationẽ à principe,quia tũc põt cõstituere procuratorẽ ad residẽtiã faciẽdam.vt Par.de Put.vbi suprà.in.d.parte.ꝓcura.q̃d non habet locũ,q̃n talẽ administrationẽ procurauit causa subterfugiẽdi de syndicatu, & data opera, vel dolosè tale officiũ obtinuit, vel ad eius postulationẽ hoc actũ est: quia nec priuilegio tali, nec aliqua immunitate gaudebit,nec procuratorẽ cõstituet:quia tunc non dicitur causa reipublicę abesse,nec reuocat⁹ à principe recedere.secũdũ Pari.vbi suprà.nu.5.p.l.pẽ.&.l.his q̃ reipublicæ.&.l.quę data opera.ff.quibus ex caus. maio.d̃ quo ꝑ Bal.in.l.quæ fortuitis.C.d̃ pigno. actio.vbi ait.q̃ ille,q̃ procurauit officiũ, magis obligatur ratione culpę,quã ille,q̃ nõ procurauit.℣ Item limita non habere locũ in eo,qui obtinuit tale officium per ambitionem, vel data pecunia,

pecunia,quia pro hoc debet puniri,& non habere priuilegium.per.l.primã.ff.ad.l.Iuli.repe. & melior tex.in.d.l.1. C.vt omnes iudi.tàm ciui. quã cri.in versiculo. nonnulla virtute,q,p qua cunq; alia administratione obtenta,non poterit infra illud tps recedere,nec aliquo alio calore quæsito.vt ibi in tex. ℣ Itẽ limitatur& tertiò, quando tale officium,ad quod diceretur euocatus,obtinuisset causa cõmercij,vel proprię vtilitatis, quia illud cõduxisset pro certa mercede, & sui lucri causa.per tex.notabil.in.l.milites cõmeatu.ff.ex quibus cauſ.maio . per quæ dicit Pari.de Put,vbi suprà q,dicunt doctores regni, q,illi,qui emunt bastulationes exariatus nullũ habent priuilegium in iudiciis,quod facit contra istos rectores,qui emunt regimenta,& contra tabelliones,& secretarios,qui emunt officia, q,non debeant gaudere priuilegiis eorũ officiorum,sed rex istas venditiones bene permittit hodie,vel(vt melius dicam)dissimulat eas fieri, de quo & an si vocatus ad alium officiũ potest constituere procuratorem ad residentiam faciendam,vide.d.Pari.de Put.in.d.parte procurator. ℣ Adde quoq;,q,iudex,qui habet administrationem cu ꝛ iurisdictione† debet dare fideiussorem de bene administrando,& stando ad syndicatum, finita administratione . vt tenet Luca. de Pẽa.in.l.si quis decurio. C.de decurio.lib. 10.& tex.in.d.l.6.tit.16.lib.2.in ordi. regali. Et hanc fideiussionem debet dare infra triginta dies.vt in pragmatica.101.in pragmat.Valli. anno.1537. ℣ Isti fideiussores potestatum,seu magistratuũ tenentur ad interesse,non ad pœnam, quam magistratus incurrit delinquendo.vt tex. & ibi Bar.& Plat.in.l.vnica.C.de pericul . eorũ,qui pro magistra.interl.lib.11. ℣ Et ibi quoq; tenet Plat.q,isti fideiussores non tenentur ad id,quod illi magistratus debent singularibus psonis,nec tenentur ex mala nominatione,quam faciunt ipsi magistratus de successoribus suis, quod nota & nec tenentur de malegestis extra officium.vt Hippolyt. de Marsi.in repeti.rubr. de fideiusso.nu.182.& de ista materia vi.quæ dixi supra in.c.4.prætorum.in gl.Sea obligado. ℣ Sed prędicta intellige vera,nisi promissio fideiussoris fuisset recepta in omnem causam. vt in.l.quæro.ff.locati.& tàm generaliter,q,omnia prędicta comprehenderentur,vt quia promittunt soluere omnem cõdẽnationẽ,quæ fieret de prędictis officialibus qualitercũq;,& quomodocunq; tã respectu sortis,quã pœnę delicti,& contumaciæ,tã respectu reipublicæ.quã priuatarũ personarum.vt Bar.& ibi latius Plat,quem vide in.d.l.vnica.& in.l.1.C.de conuenien.fisci. debito.lib.10.nu.3. ℣ Tamen si officialis est idoneus † facultatibus statur suę cautioni,cũ generali hypotheca bonorum, & etiam si non satisfaciet,poterit administrare.tex.est singula. & ibi Bar.in.l.quicunq;.la.2.C.de fundi patri.li b.11. & facit tex.in.l.sciendum.in principio. ff. qui satisdare cogantur.& idem tenet Paul . de Castro.in.l.diuortio.§.interdum.ff.solut matr.dicẽdo,q, vbi ex dispositione legis,vel statuti quis teneatur ad dandum fideiussorem , releuabitur ad hoc,si est manifestè idoneus.& soluẽdo. qđ sequitur Alex.in consilio.37.in.2. volu.nu.12. ℣ Tamen ipsemet Alex.in.d.l.1.ff. qui sat.coga. nu.12.&.13.putat hoc non procedere , quia est cõtra casum in. l.1.in principio.vt lega.nomi.cau.vbi hæres cuiuscumq; sit dignitatis,vel quã tãcumq; facultatum teneatur præstare satisdation ẽ legatorũ nomine.ad idẽ tex.in.l.minor. § fi.cum duabus.ll.sequentibus.& ibi notatur. ff.de procura.& in.l.1.§.magistratus.ff.de magistra.cõuenien.& Institu. de satisda.tuto . iuxta principium. ℣ Et nõ obstat.d.l. quicunq;: quia respondet.vt Bart.in.l.priuationes.C.de mulieri.lib.11.s.q,in casu.d.l. quicunq; casus de quo ibi non erat exceptus à regula aliqua volente,q, esset præstanda satisdatio,imò regulariter non erat prestanda satisdatio,nisi propter inopiam, & non est verum,q,istud qđ scribitur supra.d.l. quicunq;. Sit de cõmentu Bar.quia Bar.non legit nisi vsq; ad titul.de pericu.eorum qui,p magis.inter.vt ibi dicit Ange.tamen Ias.in.d.l.diuortio.§.interdum.ff.solut.matri.nu. 9.p duas col.examinat istam quęstionẽ,& remanet cum opinione.Bar.& dicit eãm esse cõmunem. quẽ vide.& sic,q,si officialis est idoneus facultatibus,statur suæ cautioni cum generali hypotheca bonorum,quod non seruatur. Imò debet dare fideiussorem,licet,sit idoneus facultatibus supra dicta possunt habere locum,dũ quis habet, vel potest habere officiũ in propria patria, sed non in alia. ℣ Nota tamẽ vuum,q,si talis † potestas fideiussores non reperiat in loco,in quo residentiam facere tenetur,non debet personaliter detineri,sed cõmittitur iuratoriæ cautioni . nisi esset causa capitalis vt ĩ.d.l.1.C.vt omnes iudi. tam ciui.quam crimi.& tenet Montal.in glo.ordi.in parte correctores.& Amode. Iusti.in.d. tracta.in parte,supradict9,dominus.versi.4. vbi tenet,q,tacta responsione ad inquisitionem,potestas,& officialis non debet carcerari,nec personaliter detineri , sed fideiussoribus relaxari, & si eos non inuenerit iuratoriæ cautioni di-

mitti, nisi grauissimo crimine, putà, lęsę maiestatis homicidij, vel capituli, quo casu si est familiaris, debet carcerari, & potestas, iudex, vel miles fideiussoribus relaxari, & hoc, nisi sit crimen capitale, quia tunc debet iucarcerari. vt tenet Bal. in dicta lega obseruare, §. proficisci. octauaua quæst. ℣ Sed contrarium tenet Bald. in l. aduersus. C. de vsuri. & fruct. i. lega. numero secundo, dicendo, ꝙ non statur tali iuratoriæ cautioni sed quidquid dicat Bald. ibi opinio Montalui est vera, & eam tenet Ias. in dicta lege prima. ff. qui satisdat. cogan. numero. 16. & Alexan. ibi. & pro Montal. est communis opinio secundùm Hippoly. de Marsil. vbi multa iura similia allegat in repet. rubr. ff. de fideiusso. numero 166. vbi in nu. 167. dicit istam communem opi. limitari, & non habere locum in illo, qui aliàs pręstabit iuratoriam cautionem, seu fideiusionem, & postea fuit periurus, & non seruabit, pmissa per eum, quia talis hoc casu non admittitur ad prætandum talem fideiussoriam cautionem, iurãdo. vt ibi per eum. ℣ Et idem quod Montal. tenet Cataldius in dicto tracta. q. 279. dicendo, ꝙ si tempore syndicatus non potest iudex cauere, tenetur dare iuratoriam cautionem, nisi esset causa capitalis, inter quas etiam barateria computatur, quia tenetur crimine falsi. & idem tenet singulariter Hyppolit. de Marsil. in lege prima. §. prętera. ff. de quæstio. numero 115. & idem Hpipolyt. in repeti. leg. fin. ff. de iuri. om. iudi. numero. 124. & vi. Pari. de Puteo in dicto tracta. in parte, fideiussor officialium. folio. 119. numero sexto. vbi dicit, ꝙ satis æquum & iustum est, ꝙ committatur iuratoriæ cautioni, nec iudex extra patriam suam officium gerens, & in partibus remotis & iustitiam rigidè in maleficiorum punitione seruans, tributa vehementer exigens, & perinde odio habitus ab subiectis grauetur onere fideiusionis, quæ dicitur concussio. l. quotiens. C. de dignita. qua in loco. in colla. proprij. est dificile inuenire. vt in. l. cùm non facilis. ff. si cui plusquam. per. l. faciles. ℣ Vnum tamen in isto casu tene, ꝙ quando aliquis liberatur, prætando iuratoriam cautionem, debet obligare bona sua. vt tex. in lege multis. C. de princi. agenti. in rebus. libro duodecimo. & tenet Alexander in dicta lege prima. ff. qui satisdare cogantur. in fine. & in numero octauo. ℣ Circa supradicta dubitatur
22 de quæst. quæ sæpe occurrit†, dum iudex est in syndicatu, propter æmulationem illius, illi, qui pro eo fideiusserunt pro residentia faciẽda, comparent coram iudice syndicatus, & petunt, vt ille det alios fideiussores, vt illi liberentur à fideiusione, & illo renuente, capiat eum, & in carcerem deducat. Ad qd dic, ꝙ ille iudex, qui stat in syndicatu, non tenetur nouos fideiussores dare, maximè si tempore syndicatus non dilapidat, nec trasportat bona sua. vt in. l. si, p ea, C mandati. & ibi docto. tex. in lege octaua. titulo. 18. libro tertio. for. ll. & ibi Montal. & tenet Pala. Rubios. in repeti. capit. per vestras. de dona. §. 9. numero. 15. & non possunt agere contra eum antea quam soluant. vt in dicta lege fori. & in lege Lutius. ff. mãda. de quo per Hippolyt. de Marsil. in repetitione rubricæ. ff. de fide iuss. numero. 216. & vide Guido. decisione. 113. & si dilapidat, vel transportat, & post istam trãsportationem, & delapidationem redeat ad bonos mores, non possunt agere contra eum fide iussores respectu dilapidationis. vt tenet dictus Hippolyt. vbi suprà. numero. 219. allegando Baldum in dicta lege. si pro ea. quęst. octaua.

23 ℣ Et an iudex †, qui est persona publica, possit fideiubere pro vna partium, & teneatur in syndicatu pro ipsa fideiusione, & eam soluere? Dic ꝙ sic. Et ad hoc est tex. notabil. in lege si quis vxori. §. si fugitiuum, secundum vnã lecturam. ff. de furtis. & quod notatur in lege Romanus appulus. ff. de tutori. & curato. datis ab his. vt tenet Paris de Puteo. in tracta syndica. in parte, fideiussor officialium. folio. 119. numero septimo. Et hac authoritate ductus pluries ego fideiusi pro pauperibus, dum iubebam executionem fieri, & solutionem cum fideiussore; iuxta formã legis Toleti: quia si tales pauperes, vel miserabiles personæ propter potentiam aduersariorum nõ inueniebant fideiussores, vt solutio eis fieret: ego fideiubebam, & in processu causę describebatur dicta fideiusio, vt dicti paũperes consequerentur quod suum erat. Et facit quod dicam infra in. c. 10. in glo. Nõ brare. vbi teneo, quòd iudex potest se eligere in depositarium. quem vide: & illum textum. in dicto. §. si fugitiuum. allegat Nicola. Boërius in decisione. 315. numero secũdo. licet dicat qd de stylo suę curię & Neapolitanę officiales ipsius curię non recipiuntur in fideiussores, vt ibi per eum.

Summarium.

1 QVęrellare, & libellum porrigere, an potest coram tabellione.

Escriuano.

b Escriuano b Nota casum, in quo coram † tabellione potest quis quęrelare, & libellum porrigere, sicut etiã instrumenta possunt produci soli notario. vt tenet Abb. in c. quoniã contra. de probatio. nu. 12. in casu istius tex.

ouiere algunas quexas del assistente, o gouernador, o corregidor, o de sus oficiales, para q̃ las vengan a dar ante el juez de residencia, o ante el dicho

escriuano b si quisiere. Y el dicho escriuano por dõde qe ra que fuerẽ aya to da la informaciõ q̃ pudiere delo contenido en las dichas quexas c, y demas đ

scripturę. vel acta facta per notariũ sunt de actis. vt ,p batur in isto tex. in quãtum dicit, Y lo junte con lo otro. & excepto isto casu cõtrariũ est de iure cõmuni. vt Bal. i authẽ. quæ supplicatio. C. de prę cibus imperatorum offeren.

ritur libellus. per Cle. sæpe. de verbo. signifi. de quo vi. quæ dixi. in c. 36. in capitib⁹ correctorũ. in gl. summarias. licet Speculator in tit. de libelli concep, §. nunc dicẽdũ teneat, q̃ in istis desiderantibus celeritatẽ, requiratur talis qualis petitio sine scriptis, tamen quando iudicialiter expediuntur istæ causæ libellus requiritur secũdũ doctos. i. d. l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. & vide Pari. de Put, in rub. tract. syndi. in parte, an cõtra officialẽ. fol. 169. nu. 4. vbi dicit. q̃ q̃n causa syndicat⁹ est maximi

Summarium.

1 Libellus, an in causa syndicatus requiratur.
2 Quilibet de populo põt agere cõtra iudicẽ.

c Quexas c In quantum ex isto tex. notatur, q̃ contra officialem offer
1 ri, đ bet † libellus in syndicatu. ▽ Cõtrariũ tenet tex. in authẽ. vt iudices sine quoquo suffragio. §. necessitatẽ. colla. 2. & glo. in authen. nisi breues. C. de senten. & periculo recitan. in glo. fin. vbi ait, q̃ quando agitur contra præsidem. finito officio, non datur libellus. per tex. in d. §. necessitatem. Bar. simpliciter. sequitur illam gl. & Anto. de Buttrio. in c. 1. de libelli. obla. dicit, q̃ in causa syndicatus non datur libellus. per. d. §. necessitatem. & per. l. 1. C. vt omnes iudi. tã ciui. quã eri. q tex. hoc non probat, sed probat, q̃ debet lis contestari, dum dicit, postquam lites ortæ fuerint. ▽ Sed pro nostro tex. facit quod tenet Bal. in. l. 2. C. de senten. quæ sine certa quan. profer. vbi ponit formam libelli, quando agitur cõtrã iudicẽ in syndicatu de negligẽtia, dicẽdo q̃ đ bet dari libellus. vt condẽnetur, quaten⁹ religioni iudicis æquum videbitur. & Bart. in. l. si filius familiãs. ff. de iudiciis. dicit, q̃ debet dari libellus, & à parte concludi. & idem tenet Bal. in. l. quę fortuitis. C. de pignora. actione. vi. Specula. in tit. de accusatio. in. §. 2. vbi ponit libellũ cõtra iudicẽ. l. Iuli. repet. ad qđ facit quod tenet Bar. in. l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dãno infecto. vbi ait, q̃ in causis desiderãtiũ celeritatẽ requi

de quo vi. quæ dixi. in c. 36. in capitib⁹ correctorũ. in gl. summarias. licet Speculator in tit. de libelli concep, §. nunc dicẽdũ teneat, q̃ in istis desiderantibus celeritatẽ, requiratur talis qualis petitio sine scriptis, tamen quando iudicialiter expediuntur istæ causæ libellus requiritur secũdũ doctos. i. d. l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. & vide Pari. de Put, in rub. tract. syndi. in parte, an cõtra officialẽ. fol. 169. nu. 4. vbi dicit. q̃ q̃n causa syndicat⁹ est maximi prædicij: qa iudex debet cõdẽnari, taliter, q̃ amplius nõ aspirabit ad officiũ, tũc debet dari talis petitio, seu libellus, qa est fundamẽtũ causæ. vt in authẽ. offeratur. C. de litis cõtesta. qa libellus offertur nõ solũ ad instructionẽ partis, vt possit se defendere, sed etiã iudicis, vt possit certã formare sentẽtiã. vt dicit ibi Bald. vnde dicit Pari. de Put. ibi. nu⁹. q̃ cũ officiales diuersi modẽ in syndicatu impetãtur de barateria, de iniuriis personalibus, & realibus, & extorsionib⁹ đ dolo, de culpis, de negligẽtiis, đ aliis prędictis, nõ videt, quim nõ sit dãdus libellus, vel petitio ad instructionẽ partis, & iudicis, præsertim in istis præiudicialibus. & ita dicit de cõsuetudine seruari. ▽ Sed si causa est lęuis, & modici præiudicij, non datur libellus. per. d. §. necessitate. & in authẽ. de mãda. princip. §. fit tibi. vbi dicitur, q̃ in quęstionibus viliũ personarũ, vel rerũ, aut vitiũ causarũ, nõ ex scripto proceditur, quia sunt celeriter expediẽdę. vt gl. ibi exẽplificat in causis fœni, & paleæ, vel q̃n diceretur, q̃ potestas illi abstulit caldareã pignus, & etiã q̃n esset pauper, vel vilis, quia licet eius causa esset magna, libellus, nõ dabitur. vt in. d. §. fit tibi. vbi dicit Ange. p illũ tex. q̃ causa magna viliũm, & pauperũ ex nõ scripto deciditur, sicut etiã causa brevis, dicẽs, q̃ causa pauperũ in syndicatu expedietur sine libello, & sine scriptura. Tñ tene, q̃ sufficit, q̃ in actis scribatur saltẽ petitio verbalis. vt Bal. in. l. si quis. C. de accusatio. & idẽ Bal. in. l. 1. C. vt impossę. legato. & etiã si causa syndicatus est mediocris, sufficit, q̃ pars verbo petat, & actorum magister scribat in actis, q̃ talis compareat coram syndicatore, & per modum simpli

eis petitionis petit ab officiali ibidem præsente tale quid, vel sufficit contra ipsum offerri citationē emanatā, si illa cōtineat rē, & causam, & id, quod petit ab officiali. arg. glo. in. l. quotiens. C. de priui. schola. quæ dicit, ꝙ citatio potest offerri loco petitionis. quod tenet Iohan. Andr. in capit. primo de litis contesta. in sexto. quando pars non contradicit. & referūt doctores in d. authen offeratur. licet Bal. ibi dicat, ꝙ talis citatio ablata, non habet vim libelli, nec alij effectus sequātur, qui ex libello sequeretur, qui loquitur in causis ordinariis, in quib⁹ requiritur expressus libellus secundū Pari. de Put. vbi suprà. nu. 9. vbi in nu. 10. dicit, ꝙ causa syndicat⁹ est extraordinaria. vt glo. in. d. authen. nisi breues. quam allegat Bal. in. l. n. §. 1. ff. si cui. plusquam. per. l. falci. & in ea causa iurisdictio est modico tempore duratura. vt dixit Bar. in. l. 2. ff. de re iudi. & alij doctores dicūt, ꝙ in ea proceditur leuato velo. ℣ Sed tu tene supradictam distinctionem circa libellum dandum, vel nō dādum, quia aliàs si petitio non esset necessaria, iudex nō posset pronuntiare, nec reus se defendere, & si causa syndicatus expediretur solo verbo, mille petitiones fierent contra officialē. ℣ Nec obstat tex. in. d. §. necessitate, quia ille tex. loquitur in casu speciale. s. contra officialem fugientē à syndicatu, contra quem ex non scripto proceditur. vt tenet. d. Pari. de Put. vbi suprà. num. 7. & 8. vbi per totum capitulum de ista materia. ℣ Item adde, ꝙ non solùm quilibet pro suo interesse potest agere contra iudicem, verū etiā †quilibet de populo admittitur ad querelandum cōtra iudicem, quando pœna venit applicanda fisco. vt notat gl. in. l. iubemus. C. ad. l. Iulia repet. & in. l. 2. ibi, à quocumq; propulsante. C. vbi de ratio. agi. opor. ℣ Tamen contra dictas personas talium querelantium cōtra potestatem possunt opponi exceptiones, quę possunt opponi contra personas accusatorum. de quo per Bal. in rubri. & in. l. 1. per totum. C. qui accusa. non pos. vt tenet Amodeus Iustr. in tracta. syndica. in parte, in termino comparuit. quem vide, & dixi in c. 47. in capitibus correctorum. in gl. Publicos. in fine.

2 Su officio sepa todo lo que pudiere saber de como los dichos officiales han vsado delos dichos officios, para que la pesquisa, & informacion de todo, lo traya al juez de residencia, y lo junte con lo otro, que por el se hiziere, para que de todo se informe dela verdad. Y reciba el descargo que dello se diere, y lo pueda de justicia, como le esta mandado.

Summarium.

1 DEfensio inquisito reseruatur, nec papa, nec imperator potest eam tollere.
2 Statutum tollens facultatem opponendi exceptionem nullitatis contra sententiam, non intelligitur exclusa exceptio nullitatis surgens ex defectu citationis.
3 An à captura potest incipi, nulla citatione facta, quando quis est debitor ex cōtractu guarentigio.
4 Defensioni quis non potest renuntiare.
5 An princeps potest procedere cōtra partem nō citatam.

d 1 El descargo d Et sic inquisito defēsio †reseruatur. Idē tenet tex. in. c. qualiter. & quando. el. 2. de accusatio. versi. debet igitur. & ibi Feli. dicit, ꝙ debet sibi statui terminus ad defensam. quod est verū secundum eum, quando inquiritur contra certam personam. Secus si fiat generalis inquisitio super statu ecclesiæ. per. c. fi. de purg. cano. & talis defensio inquisito nunquam est subtrahēda, cum sit de iure naturali: nec papa, nec imperator potest eam tollere. vt in Cle. pastoralis. de reiudi. facit. l. defensionis facultas. C. de iure fisci. libro decimo. & etiam diabolo nō denegare tur defensio, si esset in iudicio. vt Specula. in tit. de inquisitione. quasi in fine. ℣ Et ideo si statutū
2 †tolleret facultatem opponēdi exceptionē nullitatis contra sententiam, nūquā intelligitur exclusa exceptio nullitatis surgens ex defectu citationis, vel alterius defectus perueniens à iure naturali. secūdū Feli. vbi suprà. vbi dicit, qita cōsuluit Anchar. consil. 207. qđ incipit. đ iure cōmuni. & vi. Bal. in. l. 1. i. 4. col. C. quomodo & qñ iudex. vbi expresse dicit, ꝙ nō valet statutū disponēs quem debere cōdēnari absq; citatione per. d.

per.d.Cle.pastoralis.¶ Sed Ange.& Imol in.l. fi sic.ff.de lega.1.per illũ tex.volunt tenere con
3 trarium,dicendo,q si statuto cauetur†,q propter instrumentum guarentigium capiatur debitor ad merã volũtatẽ creditoris,poterit incipi à captura,ostenso instrumento,etiam nulla præcedente citatione.per illum tex.iuncta.l.cui quidam.La grande.ff.de lega.2.¶ Quod non obstat,quia citatio,& defensio velut inducta de iure naturali non possit tolli.quia ibi per.d.statutum non tollitur defensio,sed potius defendendi,modus variatur,quia defensiones reseruãtur ex post facto q fieri potest de iure. vt in.l. fi.C.de compensa.& in.l.2.C.de edicto diui Adri.tollen:quia defensio iuris ex causa tolli potest.vt in.l.seruus.C.de his qui ad eccles.cõfug. &in.l.prima.&.2.C.quãdo lice.sine iudi.se vẽ. multò fortius potest talis defensio modificari. secundùm Ange.& Paul.de Castro in.d.l.si sic. & facit tex.in.l.5.tit. Delas excepciones. lib. tertio.in ordina regalibus.& Paul.& Ange.allegant.quod nota glo.singula.in.l.de pupillo,§. meminisse.ff.de noui.operi.nuntia. vbi ponitur an possit inchoari à præcepto cũ iustificatione,si senseris te grauatum.quæ responsio est notabilis secundùm Feli.vbi supra.Et in tantũ est prohibitum tollere reo defensionem,q etiã
4 si ipse renuntiaret† defensionibus,talis renũtiatio non tollet suas defensiones,iuxta notata per Bar.in.l.custodias.ff.de publi.iudi.& in.l.stichus.ff.de pẽnul.lega.de quo per Feli.in.c.dilecti.de accusa.2.colla.versi.nota quintò.& ibi vi. per eum quid in criminalibus,& quid in ciuilibus.& vi.glo.in.l.pactum inter hæredem.ff.de pactis.& ibi docto.Et illã glo.dicit vnicã Bald. in.c.quoniam contra.de probatio.nu.63.vbi tenet,q etiam reis confitentibus,debet dari termi nus ad defensionem faciendam,& etiam si reus renuntiet defensioni,quia in causa capitali non valet renũtiatio,quia est cõtra ius naturale. per d.glo.quia nemo est dominus vitæ,vel necis. Termino autem,qui datur ad defendendũ,bene potest renuntiare,quia iste terminus non est de iure naturali,sed de iure positiuo:quod patet quia statuitur arbitrio iudicis.& ideo Bal.cõsuluit magistratibus,q ad omnẽ malitiã superandã expectent terminũ,nisi fortè esset periculũ in mora,putà,tumultus populi,tũc potest illud accelerari,dum tamen iustum sit fieri.¶ Et.d.gl. in.d.l.pactum inter hęredem cõmo.idem Bald. in.c,1.de offi.delega.in fine.& in rub.de pactis. in Decretali.numero vndecimo.quod intelligit ibi,nisi sit sponte & solenniter confessus in iudicio dummodo non sit confessus extra iudiciũ per torturam.& ita dicit,q obseruat totus mundus.¶ Vide Guid.pap.singula.489.§ crimina libus.vbi tenet,q non debet fieri renũtiatio, & conclusio in causa:quia quocunq; tempore ante sententiam si quis se velit defendere,debet audiri.casus dicit esse in.l.vnius.§ cogniturum.ff.de quæstio.& Bar.in extraua.ad reprimendum.in gl.sequentia.& Alex.in additio.ad Bar.in.l.1.§. si quis vltro.ff.de quæstio.in additione,in verbo,post cõclusionẽ.& p Bar.& eius additio.ibi in.l.diui fratres.ff.de pœnis.¶ Sed Paul.de Castro.in.l.sed & si quis.§ quæsitum.ff.si quis cautio.dicit,q contrarium,seruant assessores, quia faciunt vt cõfessus crimẽ renũtiet omnibus defensionibus,dicendo nullas habere,& statim,q ferunt sentẽtiã per gl.in.l.1.ff.de furti. balnea. quod Paul.intelligit ibi,quando constat nullas habere defensiones,aliàs procedit.quod dictum est,q nõ põt renũtiare.& talis practica assessorũ non placet.Bal.in.l.si accusatoribus.C.de accusatio.1.colũ,nu.11.& quoq; non placet Bar.in.l. custodias.ff.de publi.iudi. quia nemo est dominus mẽbrorũ suorũ,vt dictum est. quinimo reus cum iuramẽto non potest renũtiare defensionibus,& probationibus tenet Bal.in.l.1.C.de confessis.colũ.15.& sequitur Feli.in.c.cùm venissent.de testi.colũ.vlti.& Hippolyt.de Marsi.in sua practi.§.vltima.nu.23.& in.l.vnius.§.cogniturum.ff.de quæstioni.nu.73 & non obstãte renuntiatione potest reuocari.vt.d.Hippolyt.in.d.practi.§.examinanda.nu.31.& sic,q auditur es,non obstãte,secundũ eum.¶ Et licet aliquę fallentię ponantur per doctores,putà si cõfessus cõmittit inorme dictũ.vt.d.Hippoly.in d.practi.§.diligẽter.nu.162.vel si est cõfessus de lictum spõte solẽniter in iudicio,& si euidẽter est culpabilis,vel quando constat nullas habere defensiones,& in exceptionibus declinationis fori,& in aliis.vt per Ias.in.l.si quis in conscribendo.C.de pactis.nu.17.& per Hippolyt. in.d.§.cogniturum.vbi per eum de ista materia. & per Feli.in.c.si dilegenti.de foro competen. nu.3.& ibi latè p eius additiona.& in.d.c.cũ venissent.de testi.& ibi Bal.in fine.¶ Tamẽ ex omnibus istis fallẽti is vna sola mihi placet.s.quãdo reus in.d.causa criminali passus est labi terminũ probatorũ,seu dilationẽ sibi datã ad probãdũ,quo casu non debet ampliùs admitti.vt tenet Alex.in additio.ad Bar.in.d.l.1.§.si quis vltro.ff.d quęstio.& Bal.i.l.1.C.q accusa.nõ pos. & est glo.in.d.l.1.ff.de furtis balnea.iã allegata. & tenet Hippolyt.in.d.§.cogniturũ.nu.71.vbi

ponit istos nouē casus. ☞ Sed i ciuilib⁹ bene pōt renūtiare terminū ꝓbatoriū. gl. in. d. c. cū venis sem. de testi. & ibi docto. ☞ Et talis renuntiatio nō extēditur in causa appellationis. vi. ibi ꝑ eos & per Feli. ☞ Vide tu Bal. in. c. significāte d̄ appellatio. nu. 4. vbi quoq; intelligit. d. gl. pactū inter hæredē. s. q̄ loquatur de innocente, qa iste nō pōt renūtiare, nō d̄ eo, q cōstat esse culpabilis ☞ Et de materia, an princeps,
5 vel †inferior possit ꝓcedere, ptenō citata, nec d̄tensa, maxime qū cōstaret nō competere parti defēsionem, vi. semper Abb. in cap. primo. de causa poisse. & proprieta. 2. column. & Bal. in. l. executorem. col. octaua. versi. modo facio, C. de execu. rei iudica. & Card. in. d. Cle. pastoralis. §. deniq;. in prima opposi. & ꝑ alios doctores relatos ꝑ Feli. in. d. c. qualiter & quando in versi. debet.

Iudicū syndicatus. Caput. 4.

Tē q̄ el juez de residencia, quando recibiere la pesquisa[a] secreta si algun testigo dixere algūa cosa general, ansi como q̄ era pareial, o q̄ no executaua la justicia, o que cohechaua, o que era negligente en la administrar, o no castigaua los peccados publicos, y otras semejantes cosas, q̄ pregunte alos testigos

Iudicum syndicatus. Caput. 3. finis.

Sequitur caput. 4

Summarium.

1 INquisitio generalis, quę fit cōtra officiales, & iudices, finito officio, est inuēta, d̄ iure, licet dānati ex inquisitione non sint infames.

2 In inquisitione, quæ fit cōtra iudicē, interrogātur, & examinātur causidici, ꝓcuratores, aduocati, & eorū scriptores, & alij, qui corā officialibus causas habuerunt.

3 Iudex syndicatus debet facere suū interrogatorium, qū cōtra iudicē inquiritur, & capitula, quę ex ipsa inqsitione resultāt, ex ponere reo ne subtrahatur sibi facultas defensionis, & latius. nu. 9.

4 In inquisitione, quæ fit cōtra iudicē, debēt reci pi testes idonei, & nō inimici, nec suspecti iudici. Et si aliquis fuit carceratus ab eo nō est idoneus testis contra eum in syndicatu.

5 Capitulis inimitia ꝓbatur ex verbis minatoriis.

6 Testis, q est cōsanguineus queręlātis repellitur.

7 Minor, & mulier an repellātur à testimonio.

8 Omnes, q nō sūt ꝓhibiti, in testes admittūtur.

10 Iudex debet facere tradi inquisito, vel accusato copiā inquisitionis.

11 Si aliquæ culpæ ex inquisitione secreta cōtra iudicem resultā., & iudex qui stat in syndicatu, facit porrigi super eas petitionē ꝑ aliquē amicū, vel per aliū, an erit audiendus petitor, & inquisitio cesset.

12 Inquisitio an cesset, superueniēte accusatore.

a Pesquisa. Forma istius inquisitionis, quę fit cōtra iudices, & officiales, nō est inuēta à iure cōmuni, sed à statutis, & cōmuni obseruātia. secūdū Amode. Iusti in tracta. synd. in. 3. fol. in ꝑte, in materia inqsitionis. vers. 7. & sic fit in nostra Hispania; qa fit dicta inquisitio secūdū formā horū capitū. ☞ Et licet forma de iure communi non fuerit inuenta, tamen in-
1 quisitio †generalis, quæ fit contra iudices, & officiales, finito officio, est inuenta de iure. secundùm Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. d̄ offi. ꝑ cons. & lega. dicendo, ꝙ contra omnē officialē ꝑcedi pōt ꝑ inqsitionē licet dānati ex ī inquisitione nō sint infames, qa grauātur præter legē ideo præter legē subleuātur. ☞ Nec in tali generali inquisitione oportet ponere locū certū, Secus in speciali Bal. ibi. ☞ Ange. in. l. si vacātia. C. de bonis vacā. lib. 10. col. 14. dicit, ꝙ syndicatores potestatū. & capitaneorū, qui syndicāt iudices, & eorū officiales, possūt cōtra eos inquirere de delictis cōmissis ꝑ eos in officio, nō præcedēte fama publica, vel clamosa insignatione. ꝑ notata per Innoc. in. c. 2. d̄ offi. ordi. & c. qualiter & qñ. el. 2. de accusa. & in summa eiusdē tit. vbi dicit de inquisitione, quę fit contra caput, aūt mēbra alicuius ecclesiæ, vel ciuitatis, vel loci d̄ delictis in genere. & est tex. in. c. 20. infra eod. ibi, La pesquisa secreta. ☞ Et de ista forma vide latius & melius per Amode. Iusti. in. d. tracta. in parte, hęc est quedā inquisitio quę fit & fieri intenditur, per talē syndicatorē electū ad syndicādū nobilē militem dominū talem, olim potestatē, seu capitaneū ciuitatis Neapolis, et cōtra omnes iudices, eiusq; domicellos familiares, & cōtra vniuersam

niuersam familiã dicti potestatis. ℣ Et vi. Parid. de Put. in. d. tracta. syndica. in parte, procedũt autem in syndicatu. fo. 30 vbi ait †, ꝙ in ista inquisitione interrogantur cũ iuramento causidici, procuratores, & aduocati, & eorũ scriptores, & alij, qui coram officialibus causas habuerunt, qui verisimiliter scire debent, & qui aliquid ponuntur dedisse. ℣ Et aliquando barones solent mittere per omnes vicinos illius terræ ad perscrutãdum si quid dederint officiali, vel si qs extorserit ab his, quæ dicitur scrupulosa syndicatur secũdum eundem. ℣ Vide quoque singulariter Bonifacium de Vitali. in suo tract. maleficiorum. in parte de inquisitionibus. in versi. In nomine domini. Hęc est quædam inquisitio, quę fit, & fieri intenditur per dominum Anto. syndica. vbi ait ꝙ in ista generali inquisitione nõ debet poni assertiue, quòd iudex deliquerit in suo officio, propterea, quia ius præsumit pro ipso, ꝙ bene gesserit officium ꝙ iurauit. vt in. c. illud. &. c. ad audiẽtiam d̃ præscrip. ℣ In ista inquisitione secreta iudex syndicat⁹ debet facere suũ † interrogatoriũ, seu capitula ad testes cõtra iudicẽ examinãdos, quæ capitula infra in fine opis ponũtur, & talia capitula debet exponere reo, ne subtrahat sibi facultas defensionis. vt infra dicetur: quia regulariter etiã p̃ principẽ in criminalibus auferri non põt. vt tenet Frã. de Aretio. in. d. c. quiliter & qñ. de accusa. el. 2. §. debet, versi. tertiò nota. ℣ Et in tali inquisitiõe iudex † recipere d̃bet testes idoneos, & non suspectos iudici: quia si aliquis fuit carceratus ab eo, non est idoneus testis cõtra eũ in syndicatu, secundũ Bal. in. l. si ipsius. C. famil. hercis. qa præsumitur ei odiosus. & hoc tene, licet Oldral. ĩ quodã suo cõsi. vult tenere cõtrariũ. ℣ Item repellitur inimicus inimicitia capitali. vt in. l. licet. ff. de arbi. & in. c. per tuas. el. 2. de simo. & etiã repelluntur, qui habitãt cũ tali inimico. vt Specul. in tit. de teste. in principio. & in. §. 1. versꝙ si ab vno. ℣ Et non solũ qui est inimicus verè, sed etiã putatiuè apud vulgus secundũ doct. in. l. athletæ. §. dat remissionem. ff. de excusa. tuto. & non solũ qui est inimicus mẽtis, sed qui præsumitur esse, putà quia habet causam inimicitiæ secundũ Innoc. in. c. cũ. 1. eta. d̃ re iudi. & etiã repellitur, si est suspectus de inimicitia secundũ Innoc. in. c. cũ. p. manconẽla. de accusa. hoc tamẽ relinquitur arbitrio iudicis secundũ Innoc. in. c. cũ oportet. de accusatio. ℣ Capitalis inimicitia † probatur ex verbis minatoriis. vt notat glo. in §. item propter Institu. de excusa. tuto. & extẽditur vsq; ad quartum gradum. l. lex Cornelia. ff. de iniuriis. ℣ Item consanguineus quærelantis repellitur †, quia nõ est idoneus testis contra potestatẽ, quia detrahitur eius fides. vt in. d. l. lex Cornelia. in principio. ff. de iniuriis. ℣ Et si talis consanguineus interrogatus si attinet querelanti, & dixit ꝙ non, & postea probatur, ꝙ est coniunct⁹ tanquam falsus repellitur. vt tenet Amod. Iusti. in. d. tracta. syndica. in parte, supradicta dñs potestas, & alij suprà nominati negauerũt omnia. ver si. item cõsanguineus, & secundũ eũ præsumitur ꝙ scienter dixerit falsum, cũ inter coniũctos non cadit ignorantia. l. octaui. ff. vnde cõgna. & in lege de tutella. C. de in integr. resti. mino. & in. l. qui falsa vel varia. ff. de testi. & in lege eos. & ibi nota. ff. de falsis. & per Innoc. in. c. fraternitatis. de hæreti. ℣ Item repellitur minor † viginti annis, si agatur criminaliter. l. testimonium. ff. de testi. sicut etiã repellitur in aliis causis criminalib⁹ vt ibi. Mulier aũt de iure ciuili in causa criminali admittitur. l. ex hoc. ff. de testi. sed de iure canonico repellitur, quãdo agitur criminaliter de crimine. secus si ciuiliter, vt notat glo. in. c. super eo. & in. c. ex literis. de testi. vnde in terris ecclesiæ repellitur. vt notat glo. in. c. forus. de verb. signi. §. fi. & Floria. in dict. l. ex eo. & Bar. in. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. ℣ Conclude ergo in hac materia, ꝙ cùm edictũ de testibus sit permissorium. vt in. l. prima. ff. de testibus. omnes †, qui non sunt expressè prohibiti pro econtra admittuntur. vt tenet Amod. Iusti. vbi suprà. versi. conclude. vbi quoq; ait, ꝙ est aduertendũ in examinatione testis, quia debet scribi dictum eius, & cuiuslibet extensè, & non debet notarius vnum extendere, & alium scribere quòd dixit vt alius: quia si tales testes sunt suspecti, non probant, quando producuntur à parte. Secus si à iudice in inquisitione, quia in iudice cessat timor suborna tionis, vt notatur in authen. qui semel. C. de probatio. & ita dicit Bald. in lege præcipimus. C. de appellatio. ℣ Recepta igitur, & impleta † inquisitionẽ vt cõtinatur de teste in testem, vt veritas elucidetur, capitula, quæ contra iudicem, & officiales resultarent ex dicta informatione (quæ in nostra Hispania, Cargos, vocantur) extrahat à dicta inquisitione, & exponat iudici, & officialibus suis, & det eis terminum ad respondendum, & ad se defendendum, & debent dari iudici, qui syndicatur nomina, & dicta testium, simul, & non separatim cum dictis cargis, & oneribus, quia si separatim darẽtur, nesciret quid & à quo sit dictum, vt in dicto termino sibi dato ad respondendum possit respondere ad omnia, vt est textus singularis in dicto capitulo, qualiter & quando. el segundo. de accusatio. §.

debet

debet & ibi Feli.in.2.notabili.& Iohan.de Anna.ibi prima col.& est tex.in lege.12.tit.20. for. ll.lib.4.& tenet Paul.de Cast.in.l.15 apud quem C.de edendo.nu.5.allegando Bal. ibi dicendo, 10 ℔ † iudex debet facere tradi inquisito, vel accusato copiam inquisitionis,vel accusationis,& omnium actorum contra eū.quod sequitur ibi Las. in dicta lege.15 apud quem.nu.5.vbi quoque dicit, ℔ similiter debet dari copia iudiciorum,& interim debet supersederi à tortura, & potestas qui secus fecerit,tenetur in syndicatu. Et ℔ copia attestationum debet dari iudici, vt possit se defendere: & si denegatur potest appellari. tenet Amodeus Iusti.in dicto tracta.in parte, coram nobis.versi.item si petitur.nu.220.tomo.14. tractat. Idem tenet Gandi.in tit. quomodo cognoscitur de malefi.nu.18.dicendo,℔ facta & completa inquisitione,testes,& totus processus debet publicari,& de eis debet fieri copia ipsi reo.argum.l. fi.C.de bon. vaca. ibi,data copia reclamandi & l.diuus.ff.de custo.reorum. ℣ Circa quod nota, ℔ si ex informatione secreta aliquę culpę,idest, cargi resultarent contra te iudicem, qui stas in 11 syndicatu,vel cogitas resultare,facias † porrigi petitionem per aliquem amicum secrete, qui petat tibi tales res, vel accuset te de tali delicto, qui accusator,seu petitor est audiendus,quia præuenit,& ratione præuentionis alij maleuoli excludūtur. vt in lege seruus plurium. ff.de lega.primo.& deinde si ille,qui dedit querellam,omittit eam probare,potestas, vel officialis absoluitur. vt in lege qui accusare.C.de edendo. cum similibus. Et hanc cautelam ponit Amode.Iusti.in dicto tracta.syndica.in fine sui tractus.versicul.erit etiam cautela. ℣ Ex qua sumitur practica hodierna,quam iudices syndicatus habent:quia si ex dicta inquisitione secreta resultāt aliquæ culpę cōtra iudicem, vel officiales,& petitio publica super aliquem quærelantem data in sententia dictæ secretæ inquisitionis,remittūt dictas culpas ad dictas causas publicas,vt in illis super eis iudiciis publicis causis pronuntiare,& sic pluries euadant à condemnatione, quæ debet fieri ex ipsa inquisitione secreta,quod nota. ℣ Quæ practica quoq; procedit ex dictis Bart.in.l. si maritus.§.si autem extraneus.ff.ad.l.Iulia. de adulte. 12 ver.vltimo.vbi tenet,℔ inquisitio † cessat, superueniente accusatore ante sententiam latā, vt Dy. in regula. Actum legitimè.de regul.iur.in.6. latè Hippol. de Marsi. in sua pract.crimi. §. constante.nu.92.vbi singulariter.idem tenet, quòd si ante sententiam superueniat accusatio,tūc cessat inquisitio tanquam remedium extraordinarium.de quo vi.Montal.in lege.15.tit.20. foro legum lib.4.in glo.Que demande.& per Ang.de Aretio.in tract.malefi.in parte,hæc est quædam inquisitio.versic.quęro an inquisitus possit opponere exceptionem.& latissimè per Iohan.de Anna.in dicto cap.qualiter & quando.de accusa.§.licet autem.col.3.in fine.vbi per.3.col.& per Bar.in dicto.§.si autem extraneus.& licet Bar.ibi dicat,℔ prędicta vera de iure communi,tamen si per formam statuti,seu legis,permittitur inquisitio,vt in isto tex.permittitur, tunc est auxilium ordinarium,& tunc accusatore superueniente, non tollit inquisitionem prędecedentem,sicut nec aliam accusationem legitimè institutam.quod sequitur ibi Ang.de Perusio.& Bald.licet nullam faciat mentionem de Bar.in cap. quoniam contra.de probatio.num.6.tamē licet hoc sit,& non est equum ex vno prætenso delicto. quē subiici diuerso examine,maximè coram diuersis iudicibus,sed nec coram eodem,iudex supersedeat in altera,qua vult,& in alia procedat via sua. Et sic practicatur, ℔ superseditur in inquisitione, & proceditur in accusatione, seu petitione partis: quinimo habet locum, etiam si petitio fiat ad denuntiationem officialis correctoris, seu iudicis syndicatus,contra eū,qui syndicatur:quia si pars superuenit, debet cessare petitio officialis: quia omnis inquisitio, quæ fit ex officio iudicis,etiā ad denuntiationē officialis est iudicium extraordinarium.quod dicit notandum Bald.in dicto.c. quoniam contra.num.5.& in casu,quòd est condemnatus tàm super accusatione, quàm super inquisitione.vel denuntiatione officialis, vna solutio sufficit. vt in lege senatus. ff. de accusatio.de quo per Bald.in dicto cap. quoniam contra. nu. 7. ℣ Tamen vi.tu ibi Bal.nu. 58. vbi vnum verbum singul.tenet, scilicet, quòd contra rectores terrarum fiunt inquisitiones generales,sicut procedit libellus generalis contra tutorem, & curatorem,ita contra magistratum,qui tenetur reipublicæ reddere rationem generalem de omnibus gestis tempore sui officij. Vnde si super ista generali inquisitione fiant probationes speciales, condemnabitur ex ipsis probationibus in alia facta inquisitione,seu petitione speciali. Et ita dicit, ℔ seruat consuetudo. quæ est optima legum interpres. Et ex hoc dicto Bald.potest oriri practica.quam habent aliqui iudices syndicatus,maximè in delictis,& extorsionibus, & barateriis: quia licet superueniat petitor,seu accusator, accumulant probationes per se ex officio factas in secreta cum processi publicæ petitionis ad eum determinandum,& pronuntiandum. ℣ Et facit

quod

quod tenet idem Bal.in.c.cū speciali, de appell. nu.3.vbi ait,q licet dum apparet accusator, non debet inquiri, si tamen fuit accusator, & modò non est, iudex potest prosequi litem incohatam ex mero ofício:quia sufficit, quòd semel intrauit iudicium. arg. l.nullum.C. de testi.& hoc casu erit inquisitio,& processus subsidiarius ad adiuuandum accusationem,ex quo concluditur secundū eum,quòd possibile est,quòd vnus,& idem processus sit p parte ordinarius,& p parte extraordinarius,& subsidiarius. ℣ Et vide eundem Bal. in.d.c.quoniā cōtra.nu.57. vbi quærit, si iudex inquisiuit cōtra aliquē de aliquo delicto,puta homicidij,incēdij notorij,& princeps cōmisit causam alteri,qui iudex cōmissionis absoluit inquisitū,an ille absolutus pōt accusare primū iudicē inquirentē,& tenet q nō, per iura, vt ibi per eū, nisi dolus precedit,quia tunc tenetur,& dolus p batur ex inimicitia capitali,quia forte hoc iudex dixit. vt notatur in.l. fulcinus. §.quid sit latitare. ff.qui ex cau.in posse.ea.& glo.in.l.apud celsum ff.de doli excepti. Attamē hoc crimen in iudice non dicitur propriè crimē falsi,sed crimē impostura,& punitur extraordinariè arbitrio iudicis vt in.l.sacculari.§.1.ff.de extraord.crimi.& in.l. fi.C.de pœna iudi.qui mal.iudica. ℣ Vnū tamen nota,q si ipse qui venit accusando, primò procurauit inquisitionē fieri,tunc inquisitio non tollitur per accusationē.tenet Bal.in additio.ad Specul.in tit.de inq̄sitione,in additio.seu versi.qdā denūtiauit.& tenet Hip.de Mar.in.l.1.§. cū quis latrones.ff.de quæstio.nu.12.& probat Bar.in.d. §.si aūt extraneus. ℣ Quoq; non procedit,si timetur de collusione,vel prævaricatione,quia possit iudex accusatorē repellere secdm Bar.in.d.§.si aūt extraneus.& Iohā.d Anna.in.d.c.qualiter.§.aūt. col.3.p tex.in.l.3.§.hoc interdictu. ff.de liber.homi.exhiben.& fertur sententia secdm processum in quo melius est probatū. Ideò rectè dixit dict⁹ Amod. Iusti. vbi suprà q facias porrigi per aliquē amicū secretū,ne hoc pandatur: quia detegitur,reiecta accusatione, vel petitione, iudex procedere potest super sua inquisitione.quod nota.

y haga [b] q̄ declaren

Summarium.

1 AN iudex teneatur interrogare testem de causa sui dicti. Et an si testis non reddit causam,valeat eius dictum.

2 Si testem de causa non interrogat iudex,an teneatur iudex parti ad interesse.

[b] Haga. [b] Quia iudex tenetur interrogare † testē de causa sui dicti,& si interrogatus nō reddit causam legitimam,nō valet dictum suū.vt glo.& ibi Abb.in cap.cùm causam de testi.glo.in.c.si quādo.de rescriptis.tex. in.§. item in criminali.versi.sola.4.q.3.Abb.& ibi addition.in.c.ex literis,de cōsuet.& doct.in.l.testiū facilitate.& in.l.solam C.de testi.& Hip.d Mar. in sua pract.crimi.§.diligēter.nu.31. ℣ Qd extendit Abb.in.d.c.cū causam.nu.6.qd nō valet non solū quo ad pbationem,verū etiā nec ad præsumptionē,& idem dicit si reddit,sed inutilē,quia paria sunt nō reddere & inutile reddere.vt in.c.2.d trāsla.epi vel electi. ℣ Et sequēdo Iohā. And.ibi dicit,q est optimū cōsiliū,vt pars semper det interrogatoria sua, & petat de causa scientiæ super illis examinari,& in actis redigi,sed q̄n pars nō petit,& iudex nō interrogauit. tunc valet dictū in præceptibilib⁹ sensu corporeo,vel modico discursu rationis.vt Innoc.in.d.c.cū causam.& vi. singulariter regulā cū fallētiis p Feli. in.d.cū causam.2.&.3.col.& vi.tex.in.l.26.tit.16.Parti.3.vbi tenet,q valet dictū testis, licet nō reddat rationē q̄n de ratione nō fuit interrogatus.& idem tenet glo.in.c.sicut.de re iudi.in verb.de causis. ℣ Sed hoc intelligerē,q̄n vnus testis nō reddit causam scientiæ.Secus si duo testes,vel plures deponūt & sunt concordes, & contestes in dicto,& facto faciunt plenā probationem, licet nō interrogati de causa,nec rationē reddāt,& vnus tantū non facit semiplenā.vt tenet Bal.in.c.de consuetu.reti feudi.§.sacramentum.in vsi.feud.nu.12. ℣ Sed

2 an teneatur iudex † parti ad interesse,si de causa non interrogauit. Quidā dicunt q sic.arg.in.l. si quando.C.de testibus,& in.l.si quos iudices.ff. de offi.præfe.præto.sed Iacob. Aegidius in tract. de reprobatio.testiū.qui est situatus in volu. tracta.Bar.in.4.col.vers.reprobātur. distinguit, aut iudex propter multas occupatiōes sui officij,& oppressiones subditorum non potuit testes examinare,qa pluribus intētus,minor est ad singula sensus,parcit sibi, aliàs tenetur,qa cū diligētia testes examinare dbuit.vt dicit.l.famosa.in.l.nullū.C.de testibus.& facit in arg.tex.in.c.nulla.de appel.& in.c.plures.26.q.1. ℣ Et vi.quoq; Abb. in.d.c.cū causā.de testi.nu.7.vbi de hoc.& dicit q q̄n est dolosus ī hoc & malicioſe nō interrogasset,qa sciebat testē nō redditurū sufficientē causam,vel testis hoc confitetur,& iudex omisit ex dolo,vel lata culpa.tunc tenetur tàm in foro iudiciali, quā in pœnitentiali. vt ibi per eū quod sequitur Anto.Frā.in additio.ad Abb.in.c.2.de consuetudi.in additione videntiū. Et quoq; p̄cedit

dit secundùm Feli. ibi in dicto.c.cũ causa quando fuisset petitum à iudice, q̃ interrogaret testes quia tunc si nõ interrogaret, teneretur ad interesse, aliàs secus, de quo vide eundẽ Fel. in capit. sint autem. col. 3. de referip. vbi multa de negligentia iudicis. & per eundem Feli. in capit. tua nos. de homici. Et ratio potest esse, quia quando lex, vel statutum astringit iudicem sub pœna, vt aliquid faciat, quod est ad vtilitatem priuatam, intelligitur si est petitus, vt notant docto. & Abb. in cap. venerabilis. de iudi. & Bald. in lege prima. §. magistratibus. ff. de magistra. conueni. secũdùm Feli. in dicto cap. cũ causam. 2. col. prima fallẽtia.

Summarium.

1 IVdex prudẽter debet inquirere de causis, personis, loco, & tempore, & de aliis, vt hic.

2 Testis interrogatus de causa scientiæ, nõ respondens, non est necesse q̃ de circunstantiis interrogetur.

c Particularmente. c Et sic d̃ singulis circunstantiis iudex † prudenter debet inquirere, & de causis, personis, loco & tẽpore, visu, audito, scientia, credulitate, fama, & certitudine, & cuncta plenè conscribere. vt tex. in cap. cùm causam. de testi. & sic debet interrogare. in quibus fuit partialis, & in quibus fuit negligens in iustitia administranda, & in quibus baratauit, & sic de similibus vt in isto tex. aliàs secundum glo. ibi non potest peruenire ad veritatem. cap. occidit. 23. quæst. 8. & Bald. in Margari. Innoc. in parte, testes. col. 7.

1

▽ Et licet testis debeat interrogari de causa scientiæ, tamen si interrogatus † nõ respondit, vel non bene respondit, non est necessariò interrogand⁹ de circunstantiis necessariis, vel de loco, & tempore, & contestibus, aliàs sic: & si de prædictis non interrogantur sunt repetendi. vt Innoc. in cap. per tuas. de testi. & Bal. vbi supra. & Specul. in tit. de teste. §. primo. versic. sed quid si causam. & ibi Iohã. And. in additio.

2

Summarium.

1 TEstis pro vtraque parte dicere debet veritatem.

d Lo malo. d Testis, qui in ista inquisitione examinatur, est interrogandus, non solùm contra iudicem verũetiam

1 in fauorem illius, quia pro vtraque † parte debet dicere veritatem. tex. est & ibi Bar. in authẽ. sed & iudex. C. de epis & cleri. tenet Specula. in tit. de teste. §. sequitur. nu. primo. versi. item q̃ dices. & text. in capitul. nec honore. 11. quæstio. prima. & in capit. non sanè. 14. quæst. 5. est glos. in capit. cùm nuntius. de testibus. & in cap. fraternitatis. eod. tit. & Abb. in cap. de testi. num. 2. eod. tit. & est text. in lege. 24. tit. 16. Partit. 3. & glo. in cap. cùm nuntius. de testi.

particularmẽte c en que cosas y causas eran parciales, y en que dexo de executar la justicia, y que cohechos hizo, y a que personas, y en que casos fue negligente, y que peccados publicos dexo de castigar, y por que causa, y ansi de todo lo otro, que generalmenne depusieren, yendo de testigo en testigo, hasta hallar, y saber la verdad particularmente de cada cosa, y esso mismo procure de saber lo bueno como lo malo d.

▽ Et vide Bald. in lege. 2. C. de edendo. num. 3. vbi quærit quòd si testis pro vna parte deposuit, & interrogatus pro alia dixit, quod nollet respondere, q̃ ei non adhibetur fides, quia prẽsumitur contra eum, q̃ dolo supprimat veritatem. vt in lege. 2. §. diuus. ff. de iure fisci. prẽsumitur ergo testis iste criminosus, & dolosus, & ideò ei non adhibetur fides, quod dicit esse valdè menti tenendum.

▽ Et vide Baldum in lege etiam. C. de testib. columna secunda. numero quarto. versiculo. sed reuoco. vbi tenet, quòd licet Beroarij possunt testificari contra potestatem eorum in syndicatu, quia contra domesticum possunt produci: tamen si dixerint partim pro eo, partim contra, non posset diuidi fides testimonij.

▽ Et testis debet dicere pro vtraque parte, nisi super certo articulo fit receptus. Speculator. in titulo.

titulo.de teste.§.Iam de interrogatoriis.versi.in summa.tenet Guido singula.681.

Iudicũ syndicatus. Caput.4.finis.

Sequitur caput. 5.

Summarium.

1 PRobatio sufficiens requiritur in iudice condemnando.

a ENtera prueua. [a] Et sic tene, ꝙ pro
1 batio † sufficiens requiritur in iudicẽ condẽnando, quia pro eo nullum prę sumitur. vt in lege si quis. C. de officio ciuil. iudi. tenet Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. in. 10. q. ff. de offi. proconsul. & lega. & Ias. in. l. vnica. C. vt omnes iudi. tàm ciui. quàm cri. num. 7. ☞ Et quę probatio requiratur contra iudicem. vi. quę dixi in cap. primo. in capitibus corre. in glo. No recibira dadiuas. versi. sed vtile est scire. & vi. infra in glo. De vno en vno.

Summarium.

1 IVdex debet esse diligẽs in examinatione causæ, & eam non debet præcipitare.
2 Inquirere potest iudex à teste, an sit talis, ꝙ possit testificari.
3 In inquisitione contra iudicem, non debet quis esse curiosus, quia aliquid dissimulare debet.
4 Aequitatem iudex debet habere ante oculos.
5 Testes sunt examinandi in secreto, & circa eorum examinationem debet iudex habere vigilantiam, inspecta eorum qualitate, conditione, & ætate.
6 Sententiam debet iudex ferre cum diligentia, & plena causę cognitione.
7 Sententia lata in tam breui tempore, quòd acta non potuerunt verisimiliter bene videri, est ipso iure nulla.
8 Sententia non debet pronuntiari nimia festinatione.
9 Tempore egemus, vt aliquid maturius agamus.
10 Si curator creatus à iudice, & eo tempore cum creatur authoritatẽ alienationi minoris interposuit, nil valet ex breuitate temporis.
11 Post compromissum immediatè non possunt arbitri pronuntiare.

b Trabaje. [b] Quia iudex debet esse diligens in examinatione † causæ. l. iudices oportet. C. de iudi. vbi bonus iudex non debet præcipitare causas, sed debet inquirere veritatem plena inquisitione. & tenet Ias. in. l. is apud quem. C. de edendo. numero octauo. per tex. in capit. iudicantem. 30. quęstio. 5. ☞ Veritas sæpius examinata, magis splendẽscit in lucem. vt in cap. graue. 35. quæstio. 9. gloss. pẽ. in capit. cum Iohannes. de fide instrumento. Et facit quod tenet Bald. in capit. primo de officio iudicis, finali colum. vbi ait, quòd boni prætoris est veritatem non dimittere indiscussam. per text. quẽ dicit notabil. in lege secũda. C. de abolitio. ☞ Et in dicto capit. iudicantem. dicitur, ꝙ iudex potest inquirere † à teste, an talis sit, vt pos-
3 sit testificari. ☞ Et in ista † inquisitione nouerit in omnibus ita curiosus, quia quædam licet sciamus dissimulare debemus. vt. ff. de nouationi. legis doli. in fine. & cap. vtilem. 22. quæstio. 2.
4 ☞ Et summam † æquitatem debet habere ante occulos. l. quòd si Ephesi. §. in summa. ff. de eo. ꝙ certo loco & hanc æquitatem debet rigori præferri. l. placuit. C. de iudi.
5 ☞ Et iudex istos † testes debet secreto examinare, & eorum depositiones secretò recipere lex si quando. C. de testibus. lege si quando. C. de testibus. & in lege nullum. C. eodem & eos variantes, & falsa dicentes, & fraude non carentes, punire, vel ordinariè pœna legis Corneliæ de falsis, vel extraordinariè officio iudicis, & eius motu vel occasione legis qui varia. ff. de testibus.
☞ Circa quorum examinationẽ & receptionem iudex

Iudicũ syndicatus. Caput. 5.

OTrosi si por algunos testigos hallare alguna culpa general cõtra el assistẽte o gouernador, o corregidor, y sus officiales, o qualquier dellos, de q̃ no aya enteraprueua[a], q̃ el de su officio trabaje de saber la verdad de aquello, preguntando a todas las personas que dello
2 puedan saber de

iudex habere debet vigilantiam in eis inspecta eorum qualitate, conditione, ætate, discretione, fama, fortuna, & fide. Vnde solet dici, ętas, conditio, qualitas, discretio, fama, fortuna, fides, in testibus ista requiruntur. vt colliguntur. in. l. 2. & .3. ff. de testi. ℣ Et cum eadem diligentia

vno en vno hasta saber [d] la verdad, aun que no èsten

6 † & cū plena cau sæ cognitionē de bet iudex ferre sententiam. vt in dicto cap. iudicantem. aliàs sententia est iniqua, & ab ea pōt appellari. & istud perpēditur ex breuitate temporis, secundùm Angel. in dicta lege iudices. C. de iudi. ℣ Imo dic melius secundùm Iaſ. ibi. in dicta lege iudices. num. 2. q dicta sen-
7 tentia lata † in tam breui tempore, q acta nō potuerunt verisimiliter bene videri, est ipso iure nulla secundùm Bart. in lege prolatam ad finem & in lege stipulatione. C. de sentent. & interlocu. om. iudi. & sequitur Anto. & Abb. in cap. 2. de re iudi. & in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de cōstitu. & ibi latissimè per Barba. col. 27. quem vide. & in cap. tunc ex literis. de in integr. restitu. vbi ponit Abb. limitationem. vi. glo. in lege prima. tit. 13. lib. secūdo. for. ll. in glo. Mas de luego. & vide Hippolyt. de Marsi. in sua practi. crimina. §. occurrunt. nu. primo. &. 2. vbi tenet, q sen-
8 tentia † non debet pronūtiari nimia festinatione: sed in talibus est cogitandum & animaduertendum, & cuncta maturè rimari: quia fructus diuinus est iustitiam sæpius recenseri vt in dicto cap. graue. 35. quæstio. 9. quia præcipitata voluntas iudicis est nouerca iustitiæ, & dicit, q facit illud vulgare, tepentinæ responsionis comes est pœnitentia. vbi accumulat multa in proposito. quem vide. ℣ In simili facit tex. per quem prędicta confirmantur in cap. ponderet. 50. dist. & ibi
9 glo. dicit †. q tēpore egem⁹, vt aliquid maturius agamus. Per quam gl. ibi Gemi. arguit contra iudices quibus de manè mittitur processus, & in vesperis ferunt sentētias. q sint ipso iure nullæ, quia non præsumitur, q de causa cognouerint. ℣ Facit quoq; tex. in cap. ad nostram. de consuetu. per quem Bald. ibi inuehit contra iudices fabricantes sententias nō ruminato processu. ℣ Facit quoque quod singulariter consuluit Anchara. consi. 72. incipienter visis diligenter vbi ait,
10 q si curator † creatus à iudice eo tunc interposuit authoritatē alienationi minoris, ex breuitate temporis, nil valet cū requiratur causæ cognitio. l. magis puto. §. nec passim. ff. d rebus eorum. tenet Anto. Corse. in notabilibus suis. in parte minor. & Alex. in consili. 218. in. 2. volu. nu. 8. & vide Ange. de Aretio. in. §. tripli. vero. Instit. de actio. nu. 6. versi. aduertas tamen ℣ In simili facit q voluit Bal. in. l. prolatam. vlti. colum. C. de
11 sent. & interlo. om. iudi. vbi ait †, q si compromissum sit factum

presentes en el lugar si pudiere ser trabaje por embiar

cum plenaria potestate, non potest tamen immediatè post compromissum pronuntiare, quia faceret contra ius. Quod sequitur Rapha. Fulg. consi. 11. & Iaſ. in. d. l. iudices. C. de iudi. & dicebat in voce, q hoc facit contra rusticos, qui illamet die qua factum est compromissum, proferunt laudum, quia nil valet, vt ibi.

Summarium.

1 PEr testes singulares deponentes de per se de furtis, & barateriis, & extorsionibus, contra iudicem probatur.

c En vno. [c] Hic est text. per glo. in. §. necessitatem. in authē. vt iudices
1 sine quoquo suffr. coll. 2. quę tenet †, q per testes singulares deponentes de per se de furtis, & barateriis, & extorsionibus probatur contra iudicem vide tex. qui idem tenet. in. l. 8. tit. 15. libr. 2. in ordi. regali. & approbatur per. l. 7. tit. 14. lib. 3. in eisd. ordin. & per. l. 13. eius tit. & libri. vi. quæ dixi in isto tex. in glo. 1. ℣ Quoq; adde, q iudex potest interrogare testem, si erant aliqui præsentes cū eo ad hoc, vt ex illis iudex possit se informare. vt est tex. in. l. 28. tit. 16. Parti. 3.

Summarium.

1 POst aperturam testium iudex syndicatus, & alius iudex in causis criminalibus potest de nouo testes recipere, tàm ad offensam, quā ad defensam. Et etiam quando causa est decidenda per iudicium peritorum.

d Saber la verdad. [d] Etiam publi-
1 cationis facta, potest iudex † syndicatus, & alius iudex in causis criminalibus post aperturam testium de nouo testes producere, vel recipere, tā ad offensam, quàm ad defensam. vt in. l. 1. in fin. §. si quis vltro. ff. de quæstio. & ibi Bartol. tenet Montal. in. l. 12. tit. 20. lib. 4. for. ll. in glo. Señaladamente. in fine. & idem Montal. in. l. 18. tit. 8. libr. 2. for. ll. in glo. 1. vers. Item q ista. l. vbi ait, q il

la lex

la lex fallit quando iudex procedit per viam inquisitionis, quia tunc etiam publicatis attestationibus, & potest iudex recipere nouos testes ad offensam, vel defensam: quia testium publicatio impedit testium productionem, quæ fit à parte, non quæ fit ab inquisitore. vt notat Innocē. in. c. cùm clamor. de testi. & tenet Bald. in lege fi. ff. de feriis. quod est menti tenendum, secundū Mōtal. & est tex. sing. in lege. 54. in. ll. stylli & in. l. 110. de quo vide Abb. in cap. qualiter, & quando. el. 2. de accusa. 4. col. nu. 17. & ibi Enea. de Falco in addi. & apostilla. Abb. in cap. primo. de iudi. in additione, quę est in col. 2. in verbo, partem interrogare. vide Guido. papam decisione. 72 ▽ Et ratio potest esse, vt dicta lex. 54. stylli dicit. qa officium iudicis semper durat vsq; ad sententiam. Et circa supradicta vide singulariter Hippolyt. de Marsi. in sua practi. crimi. §. sequens. in principio. vsque in finē. vbi latissimè & per eundem Hippolyt. in lege prima. §. fi. de quæstio. ff. numer. 40. cum sequentibus & Angel. de malefi. in parte, qui iudex dictum processum publicauit. versi. finali. ▽ Quibus adde vnū mihi singulare, q̄ vbicunq; causa est dicidenda per iudicium peritorum, ita q̄ testes non possunt deponere de veritate, sed de credulitate, secundum peritiam artis possunt testes peritiores (publicatione priorum non obstante) recipi, quia primi de facili potuerunt decipi, quod habet locū non solum quando proceditur ex officio iudicis, sed etiam ad partis petitionem, & instantiam, prout tenet Abb. in cap. causam matrimonij. de probatio. col. secunda.

a ellos para que le embien sus derechos, en manera q̄ haga fe, y haga toda la diligēcia que fuere posible, para que sepa la verdad. Y enlo que hallare probado condēne no tansolamēte en la satisfacion dela parte, mas en la pena segun que hallare que en tal caso disponen las leyes del reyno. Y la otra pena que mereciere, que esarbitraria, o el la condēne o la remita al cōsejo si tuuiere sobre ello alguna duda. Y enel caso que la condēnare en qualquier pena, toda via quede reseruada alos del consejo, o para quellos la dē mayor, o menor, si vieren que se deue dar.

[a] Para que le embien. [a] Nota tex. q̄ examinatio testium potest committi extra prouinciam, quando testes sunt extra prouinciam, vel sunt forenses. Ita Bal. in authē. apud eloquentissimum. C. de fide instru. de quo vide quæ latè dixi in capitibus correctorum. in cap. 37. in glo. versi. fallit. 5. & in versi. sed iste tex. & similes.

Summarium.

1 Condemnare an debeat iudex syndicatus in satisfactione partis, quando non est probatum per testes, sed per iuramenta partium.
2 Mediator barateriæ in syndicatu, an potest esse testis contra iudicem.

[f] Satisfacion. [f] Intellige, q̄ iudex syndicatus † debet condēnare iudicem in satisfactione partis, quādo est probatum per testes. vt in lege. 8. tit. 15. lib. 2 in ordi. regali. in fine. Secus si probatio est facta per illorum iuramēta, & testimonia, qui dona iudicibus contulerunt: quia licet valeant sua dicta, & testimonia, licet quilibet in proprio facto deponat, est verum quo ad condēnandum iudicem in pœnam, secus in restitutione rei: & sic talis testis nō recuperat id, q̄ dicit se iudici dedisse, nisi legitimè probasset. vt in dict. l. ordinamēti. & Mōtal. in glo. illius. l. in parte, prętores. & sic vtitur. Qđ probat iste tex. in quantum dicit. En lo que hallare probado. &c. ▽ Et an ille, qui est mediator † barateriæ possit esse testis in syndicatu, contra iudicem. Tex. in. c. primo. de testi. in. 6. videtur tenere, q̄ sic. Quod est inteligendum, quādo agitur ciuiliter propter pecuniam datam dicta occasione. Secus si ageretur criminaliter, quia cùm sit particeps delicti, non admittitur. vt in. c. per tuas de simoni. tenet Cataldi. in. d. tract. syndica. q. 64.

Iudicū syndicatus Caput. 5. finis.

Sequitur caput. 6.

El tenor.

a El tenor. a Vt in capitul. primo supra eodem & ibi dixi.

Summarium.

1 FAmilia iudicis, an possit p eo in syndicatu testificari.

Iudicũ syndicatus.

b Descargos. b Similis tex. in.c. 3. suprà eod. & ibi dixi in glo. El descargo. ▽ Et in istis defensionib⁹, quæ dantur iudici cui syndicatur, familia † eius possit in syndicatu pro eo testificari, si quæstio non tangit testificantes. vt in.l. consensu. §. super serui. C. de repud. prout tenet Bal. in lege obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsul. & lega. q. 18. numer. 12. quia in factis domesticis non repelliturdomestici testimoniũ, vt in c. veniens. in fine. de testibus. ▽ Et facit quod idem Bald. in. l. etiam in re. C. de testi. col. prima. num. 4. vbi ait, ꝙ Berroarij possunt in syndicatu testificari pro potestate, quia non sunt amplius familiares, ergo inspecto statu, p quo producuntur, possunt testificari, dummodo nõ sint ita viles, ꝙ sint suspecti ex vilitate vitæ. Et quoque possunt recipi contra iudicẽ secundùm eum ibi. quod sequitur Ang. in. l. sciendum. ff. de vsuris, versi. tertiò nota. Et dicit ita esse consultum pro Iacob. de Mursia suo officiali, quem vide. Et vult dicere ꝙ tales Berroarij, & officiales potest potestas pro se producere, si recesserunt ab eo, aliàs secus: quia si non recesserunt ab eo. licet essent recessuri, tamen adhuc durat eorum familiaritas, & non valet eorum dictum. secundum ꝙ dicit notari dominus suus Bal. in dicta lege etiam. ▽ Tamen Saly. ibi tenet contrarium. Imò ꝙ indistinctè admittantur pro potestate, si non stant amplius cum potestate, nec sunt recessuri cum eo. ▽ Tu tamen vide Amode. Iusti. in in tracta. syndi. in parte. supradictus domin⁹ potestas. & alij supra nominati. col. 4. vers. an autem officiales. vbi dicit, ꝙ dictæ opiniones debẽt cõcordari, quia ita demum berroarij admittuntur si nõ sunt alij testes, & sic in subsidiũ arg. in dicta. l. consensu. & in cap. quanquam. 14. quæst. 2. & quod notatur in cap. insinuante de offi. delegat. in glo. prima. & in. c. licet. d̃ priui. in. 6. in gl. super verbo. familia. & in cap. dilecto. in gl. familiares. d̃ offi. archidi. & in. c. vlti. de verb. signifi. in. 6. & in. c. magnæ. in fine. d̃ vota. in quibus iuribus dicitur, qui familiares admittantur ad testimonium, & qui repellantur. ▽ Tu tamen tene, ꝙ tales Berroarij possunt compelli ad testificandum contra potestatẽ, propter reuerentiam quam sibi debent secundùm Amod. Iusti. vbi suprà allegando Bal. in dicta lege secunda. ff. de excusa. tuto. & dicit esse menti tenendum.

1 Amilia iudicis, an possit p eo in syndicatu testificari.

Descargos. Similis tex. in.c. 3. suprà eod. & ibi dixi in glo. El descargo. ▽ Et in istis defensionib⁹, quæ dantur iudici cui syndicatur, familia † eius possit in syndicatu pro eo testificari, si quæstio non tangit testificantes. vt in.l. consensu. §. super serui. C. de repud. prout tenet Bal. in lege obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsul. & lega. q. 18. numer. 12. quia in factis domesticis non repelliturdomestici testimoniũ, vt in c. veniens. in fine. de testibus. ▽ Et facit quod idem Bald. in. l. etiam in re. C. de testi. col. prima. num. 4. vbi ait, ꝙ Berroarij possunt in syndicatu testificari pro potestate, quia non sunt amplius familiares, ergo inspecto statu, p quo producuntur, possunt testificari, dummodo nõ sint ita viles, ꝙ sint suspecti ex vilitate vitæ. Et quoque possunt recipi contra iudicẽ secundùm eum ibi. quod sequitur Ang. in. l. sciendum. ff. de vsuris, versi. tertiò nota. Et dicit ita esse consultum pro Iacob. de Mursia suo officiali, quem vide. Et vult dicere ꝙ tales Berroarij, & officiales potest potestas pro se producere, si recesserunt ab eo, aliàs secus: quia si non recesserunt ab eo. licet essent recessuri, tamen adhuc durat eorum familiaritas, & non valet eorum dictum. secundum ꝙ dicit notari dominus suus Bal. in dicta lege etiam. ▽ Tamen Saly. ibi tenet contrarium. Imò ꝙ indistinctè admittantur pro potestate, si non stant amplius cum potestate, nec sunt recessuri cum eo. ▽ Tu tamen vide Amode. Iusti. in in tracta. syndi. in parte. supradictus domin⁹ potestas. & alij supra nominati. col. 4. vers. an autem officiales. vbi dicit, ꝙ dictæ opiniones debẽt cõcordari, quia ita demum berroarij admittuntur si nõ sunt alij testes, & sic in subsidiũ arg. in dicta. l. consensu. & in cap. quanquam. 14. quæst. 2. & quod notatur in cap. insinuante de offi. delegat. in glo. prima. & in. c. licet. d̃ priui. in. 6. in gl. super verbo. familia. & in cap. dilecto. in gl. familiares. d̃ offi. archidi. & in. c. vlti. de verb. signifi. in. 6. & in. c. magnæ. in fine. d̃ vota. in quibus iuribus dicitur, qui familiares admittantur ad testimonium, & qui repellantur. ▽ Tu tamen tene, ꝙ tales Berroarij possunt compelli ad testificandum contra potestatẽ, propter reuerentiam quam sibi debent secundùm Amod. Iusti. vbi suprà allegando Bal. in dicta lege secunda. ff. de excusa. tuto. & dicit esse menti tenendum.

Caput. 6.

Troſi, q̃ deſde el comiençoel q̃ va a tomar la reſidẽcia ſecreta la comiẽce a hazerſegũel tenor dela carta de poder q̃ lleua, y ſi hallare culpãteal aſſiſtẽte, o gouernador, o corregidor, o a ſusoffiçiales lesnotifiq̃ las coſas en que les hallare culpantes para que den ſus deſcargos b. Yauerigua da la verdad determine y execute lo q̃buenamẽte pudiere y en lo que no pudiere determinar loremita al nueſtro conſejo con la mayor informaciõ que pudiere hauer de manera que acaſe pueda determinar por la infomaciõ y proceſſo que el embiare ſin hauer mas informaciõ ſobre ello, y ſin mas le tornar a remitir alla. Y ſi hallare culpante al dicho aſſiſtente, o gouernador, o corregidor, o a ſusofficiales, o qualquier dellos execute c alla el derechodela parte dãnificada, o ſi tal fuere la culpa faga venir a la corte

c Execute. c Intellige ſi iudex condẽnatus non appellat, vel ſi appellant, ſententia executioni mittitur, ſi condemnatio

cio eſt trium millium marabetinorũ, ſed ſi eſt vltrà, debet depoſitum facere, iuxta formam, cap. 10. infra eod. & ibi dicam.

[d] Perſonalmente. [d] Vide tex. ſing. circa hoc in l. 6. tit. 4. Parti. 3. in fine. ibi, Pero ſi tal yerro ouieſſe fecho algunodellos porque mereciesſe muerte, o perdimiento de miembro, deuẽ lo recaudar, y ẽbiar al rey y otro ſi la razõ eſcripta, por que la merecedora a tal juyzio como eſte al rey pertenesce de dar, y no a otro alguno. Quod nota, quia ſic vtitur. ſimilis tex. in l. 4. in fine. tit. 15. lib. 2. in ordi. regali.

Iudicũ ſyndicatus Caput. 7.

OTroſi q̃ el juez de reſidẽcia ſe informe como los regidores y fieles y ſeſmeros, y procuradores y otros officiales d̃ cõcejo ſegun que los ouiere en los lugares de ſu cargo vſan de ſus officios y guardan las leyes del reyno q̃ en lo q̃ tocan a ſus officios diſponen, y ſi por la peſquiſa q̃ ſobre ello hiziere hallare algunoculpante le ſuſpẽda del officio y le d̃ traſlado y auerigue la verdad paraq̃ lepueda condẽnar, o abſoluer ſegũ el caſo fuere y la relaciõ q̃ de todo ello ſe hiziere la embie a nueſtro conſejo.

Iudicũ ſyndicatus Caput. 8.

OTroſi que ſe pa q̃ derramas ſe hã hecho ſobre los pueblos y que formas ſe han tenido en las repartir y cobrar y ſi ſe han cobrado en que ſe hã gaſtado y embie relacion de todo ello al nueſtro cõſejo. Y ſi hallare que algunos repartimiẽtos, o d̃rramas ſe hã hecho ſin nr̃a licencia y eſpecial manda-

[a] Officiales. [a] Nota tex. q̃ non ſolũ correctores, & fieles, ſeu ædiles, ſexmerij, & procuratores, & tabelliones debent ſyndicari, & contra eos debet fieri ſecreta inquiſitio, ſed quoque fit contra iudices fraternitatis, vt in curiis Segobiæ cauetur, petitione. 75. ſed in hoc requiritur ſpecialis prouiſio, vt ibi. Et quoque iudices Meſtæ ſyndicari debẽt. vt in dictis curiis. petitio. 54.

Summarium.

1 Suſpenſio eſt temporalis.

2 Suſpenſio an poteſt eſſe ſine monitione, & ſine cauſæ cognitione.

3 Qui ſuſpenditur, pendente proceſſu, non poteſt ad nouum honorem, nec officium vocari.

[b] Suſpenda. [b] Quæ ſuſpenſio eſt 1 temporalis † vt in lege imperator. ff. de poſtulan. & in lege fratres. ff. de pœnis, cap. ex literis. de conſtitu. tenet Bal. in authen. habita. C. ne filius pro patre. 6. colũ. nu. 31. ▽ Et iſta ſuſpenſio quando fit propter crimẽ ad pœnam criminis, 2 poteſt † fieri ſine monitione. vt Innoc. in cap. primo. de exceſsi. præla. in glo. ſuſpendere & etiam ſine cauſæ recognitione, ſi culpa, vel delictũ coram iudice fiat. ſecundùm Innoc. ibi. & idẽ tenet in c. ad hoc. de appell. & iſte text. ibi, Si por la peſquiſa le hallare culpado le ſuſpenda. & ſic q̃ ſine citatione, et ſine monitiõe, habita in firmatione poteſt eũ ſuſpendere ab officio. Sed ſic ſuſpenſo debet audiri in dicta cauſa, & in ea iudex debet procedere vſq; ad condẽnationem, vel abſolutionem, vt hîc. ▽ Et 3 iſte †, qui ſuſpenditur, non poteſt proceſſu pendente vocari ad nouum honorem, nec officium. vt in l. vnica. C. de reis poſtul. lib. 10. & ibi Bart. Plat. & doct. & Plat. in l. fi. C. de iure fiſci. lib. 10. vbi extẽdit etiã ſi non ſit lata ſententia cõtra eũ. per tex. in l. reus delatus. ff. de muneri. & hono.

Summarium.

1 Collectam vnam solus dominus familiæ debet soluere, intellige vt hic.

a Ley do de mas de tres mil marauedis arriba condẽne a los que lo hizieron en las penas dela ley[a].

[a] Quæ est.l.16. tit.primo.lib.7.in ordina.rega.cum l.sequenti.vi.text. simil.huic.in cap. 34. in capitibus correcto. & quæ ibi latè dixi. ∇ Et vltra ibi dicta dic,

1 † q̃ solus domin⁹ familiæ debet poni in extimo,& vnam solã collectã soluere debet. Et sic,quod pater solus debet taxari, nõ aũt filij,nec ei⁹ familia in potesta te existentes.Sec⁹ in emancipatis.vt tenet Iohã.de Platea.in.l.si hi qui.C.de filiis famil. & quẽadmo. pater pro his tenea.li.10.Quod dicit ibi esse verũ patre viuente,sed eo mortuo,quia filij remanẽt, tot incipiũt esse patresfamiliàs.vt in.l.pronũtiatio.vers.cùm paterfamiliàs.ff.de verbo.signifi.& tot demonstrãtur bonorum possessores.vt in.l.fi.§.fi.ff. de bonis damnat.& ideo tot debent fieri libræ collectæ,seu extima,quot sunt fratres. vt dicit tenere Bar.in.l.qui fundum.§.cohæres.in.fi. ff.de excusa,tut.Sed Bar.ibi nil dicit. ∇ Tamen hoc intelligerẽ, quãdo bona sunt diuisa inter eos,aliàs solummodo pro vna collecta, seu extimo debet solui:per ea,quæ tenet Specul.in titu.de clericis coniug.vers.quid si clericus habens bona communi.nu.13.& tenet Bar.in.l.tria onera.ff.de excus.tuto.& Iohan.de Plat.in.l.licet.C.de decur. lib.10. vbi dicit non habere locum in oneribus personalibus,sed in realibus.quod nota.

Iudicũ syndicatus Caput. 9.

Otrosi se informe de los agrauios y sinrazones y cohechos q̃ han hecho los que lleuaron cargo de los

a Sacar la gẽte.

1 a Et sic, q̃ subditi † coguntur ire ad bellum. ∇ Sed in hoc distingue. Aut dominus vult inuadere alios pro libito voluntatis, non labore reipublicæ, & nõ tenentur eũ se qui etiam vassalli propriè. i. feudũ tenentes ab eo.argu.in.c.de forma. 22.q.5.nisi aliud habeat cõsuetudo, vel pactũ. ∇ Aut dominus inuaditur,& tũc si timor est subitaneus, & improuisus, oẽs apti ad pugnam, vel ad custodiam, tenẽtur fauere rei publicæ:quia hoc casu etiam clerici tenentur ad custodiam,vt in.c. peruenit.de immuni. eccleſiar. Et facit.c.omni timore.23. quæst.8. ∇ Aut non est timor talis, & tunc tenentur vassalli proprie dicti.per dictum.c. de forma. & similiter milites veri,id est,qui iurant ea, quę ponit glos.in.l.pennult.ff.ex quibus causis maio. ∇ Vassalli autem improprie,id est,subditi ratione originis,aut domicilij,nil tamen ab eo tenentes,& milites non veri, sed tantùm respecta honoris,quæ prædicta non promittunt,& alij propter hoc non sunt compellendi. vt tenet Summa Syluestri.in parte, bellum primum.in.5.q. in fine.quõd intelligit,dummodo dominus de per se sufficiat ex reditibus suos,quos habet à loco:quia propter hoc habet gabellas, & reditus, vt eos defendat.dicit esse argumet.in capit.princeps.23.quæsti.5. & capit.regnum.Si vero non sufficit per se, tunc omnes tenentur p̃ro salute domini.vt patet in capit.si nulla.& in dicto capit.omni timore.23.quæst.8.de qua materia belli.vide Syluestrin. vbi supra. & Paul.de Castr. & Ias.& cæteri docto.in repetio. l. ex hoc iure. ff.de iusti.& iure.

Summariũ.

Summarium,

1 Ad bellum,an cogantur ire subditi.

Summarium.

1 APpellare an potest iudex condēnatus à proprio iudice de malè gestis in officio.
2 Appellari an potest à sententia syndicatorum, & an appellatione pendente in executione suspendeatur.
3 Appellari potest à grauamine, vel interlocutoria sententia lata in syndicatu super incidentibus, vel emergentibus in lite.
4 Executioni an mittatur prius sententia contra officialem, quàm contra suos fideiussores.

a 1 APpelle. a Quia officialis condemnatus † à proprio iudice de malè gestis in officio non appellat, & licet appellet, sententia mittitur executioni contra eum. vt est tex. & ibi doct. in. l. nulli officialium. C. quorū appella. non recipi. & est canonizata in. c. ei q appellat. §. nulli quoq;. 2. q. 6. ▽ Qđ intelligit glo. ibi, qū officialis, putà nuntius, vel notarius, vel executor condēnatur ab illo iudice, cuius erat officialis, quia nō est verisimile, q̄ iudex ferat cōtra eum sententiam, nisi clarè reperisset delictum, quod sequitur ibi Bartol. in fine. & clarius Paul. de Castro. vbi quoque intelligit, quando condemnatur de delicto commisso in officio. ▽ Secus si condēnatur super alio, quod concernit patrimoniū, quia tunc bene potest appellare, licet condēnetur à iudice, cui⁹ officialis est & gl. in. d. §. nulli quoq;. ▽ Et p illā. l. dicit, q̄ aliqui dicunt, q̄ officialis cō dēnatus à syndicatoribus, nō pōt appellare, quæ lex secdm doct. nil facit, qa illi nō sunt propriè iudices, sub quibus ipse militauit, nec istud est delictū cōmissum in officio, qđ ipse exercet sub eis & sic secundū eū cessat ratio. Et ita, q̄ de iure coī officialis cōdēnatus in syndicatu pōt appellare, tenet Ang. ibi in quātū dicit, si syndicaretur per aliū. Sed Amod. Iusti. in tract. syndi. in parte, salvo semper, & reseruato, vers. an aūt à sentētia. nu. 236. tomo. 14. tract. fo. 189. & hoc intelligere vult in ciuilibus, vel in criminalibus pro delictis nō pertinentibus ad officiū, putà de adulterio, furto, & homicidio, vel alio delicto extra officiū, qa tunc de iure coī poterit appellare. vt dicit probare tex. in. d. l. nulli. in vers. in eo tantūmodo negotio. iuncta gl. ibi. ▽ Secus est si condēnatur criminaliter de delictis circa officium, & occasione officij, quia tunc nō pōt appellari. vt Specul. in tit. de appell. §. in quib⁹. versi. tertiò nota. ▽ Et licet supradicta sic teneant dicti doctores cōmuniter,

2 † sunt statuta generaliter disponentia q̄ à syndicatorū sententia potestas, & eius familia nō possit appellare. vt tenet Amod. Iusti. vbi suprà. versi. aduerte. & Paris de Put. in tracta. syndi. in parte, an si statuto. folio. 48. Et ita dicit seruari in capitulis quæ mittūtur in electione. i. in prouisiōe. prout cauetur in nr̄o tex. q̄ sententia lata in summa. 3000. dipōdiorū, executioni mādetur, non obstāte appellatiōe: & si vltra istā sūmā cōdēnat, depositū đ cō dēnatiōe faciat. Et sic vtitur, si qs nō impetrat literā cōmunicatā inter senatores cōsilij, in qua cauetur, q̄ in illis sentētiis, quę non sunt de furto, & barateria, sed fuit processum ad sententiam ex officio iudicis, vel ad partis petitionē, licet condēnetur in summa dicta triū milliū marabetinorū, si à cō demnatiōe appellat in forma, appellationem deferat iudex, & in executione supersedeatur cū fideiussione data à iudice đ soluendo dictam condēnationem, si sententia fuerit confirmata per dictos senatores: quę prouisio certè fuit acordata, ad euitandas molestias iudicum, & semper dictam prouisionē obtineo anteaquā syndicarem. Et ista prouisio, quæ solet dari iudicibus, iubetur custodiri per. l. 15. in pragmaticis factis Toleti, anno. 1539. per nostrum Carolum. & quia nō est impressoribus tradita, eius tenor talis est.

Iudicū syndicatus Caput. 10.

OTrosi faga executar las sentencias que diere contra el assistente, o gouernador, o corregidor y sus officiales. Yque restituyā y paguen qualquier quantia seyendo la condemnacio de tres mil marauedis y dēde a yusso aunque el condēnado appelle * y el le otorgue la appellacion que de la tal sentencia se interpusiere. Reseruando despues de pagada la tal cō demnacion su derecho a saluo al dicho assistente, o gouernador, o corregidor, o sus officiales para q̄ la puedā

Don Carlos Por la diuina clemencia emperador semper Augusto, rey de Alemaña, y el mismo don Carlos por la gracia de Dios rey de Castilla, de Leō, de Aragon, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valēcia, de Galizia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaën, de los Algarues de Algezira, de Gibraltar, condes de Flandes y Tirol. &c. A vos el q̄ es, o fuere nro corregidor, o juez de residencia de la ciudad de tal, o vro lugar teniēte enel dicho officio y a cada vno de vos. Salud y gracia sepades que fulano corregidor dessa dicha ciudad nos hizo relacion por su peticion, diziendo, que el se temia y recelaua que en la residencia que le haueys de tomar, o haueys tomado y tomays en las condemnaciones que le han sido y fueren hechas que fuessen de pleytos sentenciados entre partes, diziendo hauer mal sentenciado, o hecho de pleyto ageno suyo proprio, que le apremiariades a que pagasse, o depositasse las tales condemnaciones en lo qual recibiria mucho agrauio suplicando nos vos mandassemos que las condemnaciones que no fuessen de cohechos, ni baraterias, que sentenciassedes contra el y sus officiales si en tiempo fuesse appellado no le apremiassedes a que depositasse, ni pagasse, las tales condemnaciones conforme a los capitulos de corregidores, y juezes de residencia, o como la mi merced fuesse. Lo qual visto por los de mi consejo fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon & nos tuuimos lo por biē, por la qual vos mandamos que las condemnaciones que ouierdes hecho en la dicha residencia que tomardes, tomays, o haueys tomado al dicho fulano corregidor que ha sido, y a sus officiales en essa dicha ciudad y a qualquier dellos que fueren de cohecho y barateria, o cosas mal lleuadas hagays que las que fueren de tres mil marauedis a baxo las paguen luego, y las que fueren de tres mil marauedis arriba, hagays que las depositen, segun y como se contiene en los capitulos de corregidores, y juezes de residencia que cerca desto disponen sin embargo de qualquier appellacion, o appellaciones que por parte del dicho fulano, y sus officiales, o qualquier dellos hayan sido y fueren interpuestas de las dichas condēnaciones, y en quanto a las otras condemnaciones que ouierdes hecho, o hizierdes contra el y contra los dichos sus officiales de los pleytos que les han sido mouidos sobre las sentencias y mandamientos que dieron en las causas que ante ellos pendieron entre partes, o de officio en el tiempo de sus officios, diziendo hauer mal sentenciado, o hecho de pleyto ageno suyo proprio si ellos, o qualquier dellos appellaren, o hoüieren appellado de las dichas condemnaciones otorgaldes la tal appellacion, para que la puedan proseguir ante los de nuestro consejo y sobreseed en la execucion dellas durante la pendencia de los tales pleytos, y si contra el tenor y forma de lo susodicho houierdes hecho alguna execucion contra el dicho fulano y contra sus officiales y fiadores lo reponed y hazed restituyr lo que les estuuiere executado y houieren pagado, dando primeramente fianças llanas y abonadas en essa dicha ciudad que pagaran todo lo que contra ellos por los del nuestro consejo fuere juzgado y sentenciado, y no fagades en de al por alguna manera so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para nuestra camara. Dada en tal parte, a tantos dias de tal mes y de tal año.

¶ Et an potestas poterit appellare, non obstante statuto, & capitulo in prouisione, seu electione posito, vide dictum Amod. & Parid. de Puteo. vbi suprà. ¶ Et dictum Pari. de Puteo folio. 50. in parte, an stante. vbi si stante. l. vel priuilegio, q̄ à sententia syndicatorum quis non possit
3 appellare, si ipsi iudices proferant † aliquam interlocutoriam in incidentibus, vel emergentibus in lite, vel aliud grauamen inferant super aliquo articulo, si potest appellare. Et tenet q̄ sic saltem cum causis legitimis authoritate Bald. in lege incerti. C. de interdi. vbi dixit in repeti. in fine, q̄ licet non appelletur à sententia lata in possessorio, potest appellari ab emergenti, vel incidenti. secundùm Innocen. in capit. significauerunt. de testibus. quando emergens non habet naturam principalis quia examinatur iustitia eius seorsum, à principali secus si ex eadem non dependebat, quia tendit ad idem, & sit eadem ratio. argumen. legis finalis de senten. facit lex si ex causa. §. nunc videndum. de mino. secundùm Baldum ibi. & in lege prima. C. si de moneta posse. fuer. appellat. de quo per dictum Paridem de Puteo. vbi suprà.

¶ Sed circa istam executionem, quæ debet fieri ex sententia lata contra potestatem, quæri potest, an
4 † mittatur prius executioni contra eum, quàm contra suos fideiussores. In hoc tene indubitanter, quòd prius debet mitti executioni contra potestatem, quia fideiussor non potest cōueniri, nisi excussione præcedēte, dato q̄ renuntiasset beneficio d̄ fideiusso. vt tenet Rodericus Suarez

Suarez in lectura.l.2.titul.De los emplazamientos.for.ll.lib.2.col.55.versi.ex prædictis. in foro per tex.quem dicit esse famosum in.l.3.§.fi.ff.de administra.rerum ad ciui.pertinen.& ibi Bar.& Alex.in additio.& tex.& ibi Bart.in.l.prima.C. de conueni. fi.debito.lib.10.& Bertachi. de Firm. in suo aureo repertorio.in parte.fideiussor officialis. & Paris de Puteo in dicto tract. syndicat. in parte subiicio.nu.11. in fine. folio.121.in libro portatil.&ibi additio. & Amodeus Iusti. in dicto tract. in parte, pro quo domino Iohãne & officialibus solẽniter fideiusserunt.versi. 5.cũ sequentibus. num.207. &.208. tomo.14.tracta. folio.187.allegando Bart.in. l. prima. ff. de administra. rerum ad ciuita. p tinen. ☞ Tamẽ dicit,q̃ si in obligationibus fideiussorum renũtiatur priuilegio excussionis, & omnib⁹ aliis beneficiis poterunt conueniri,non excusso principali,secundum doct.in authen. præsente. C.de fideiusso. & quia hodie in instrumentis renũtiatur,sentẽtia lata contra principalẽ,mãdatur executioni cõtra fideiussorẽ.l.fi.C.d̃ re iudi. dũ modo sit lata intra tp̃s à statuto prefixũ, & petitum sit intra.30.dies,vt dictum est suprà in. c. 3. in glo. Pregonar.nu.10.& ideò consulet syndicis vt capiant fideiussionem satè vt comprehendat dictis renuntiationibus, & omnem causam, & quòd potestas, & officiales promittant soluere omnem condemnationem, quæ fiet de ipso potestate,& officialibus,& familiæ quomodocunque & qualitercunque, & ex quacunque causa in dicto syndicatu, & etiam si fuerit appellatum per iudicem appellationis iudicatum,aliàs fideiussores non tenentur ad condemnationem latam per iudicem appellationis lege Græcæ.§. post litem. ff.de fideiusso, & per alia iura, vt ibi per eum.

seguir en el cõsejo[b] y no ẽ otra parte alguna. Pero si la condẽnacion fuere de mas quãtia yel condẽnado appellare de la sentẽtia en tiẽpo y en forma ḋuida,mandamos que el pesquisidor le otorgue la appellacion,y el condẽnado sea tenidode poner ypõga endeposito antes q̃ le sea otorgada la appellaciõ,lo q̃ mõtare la condẽnaciõ en poder de persona fiable[c] q̃ el juez de re-

[b] Enel consejo. [b] Idem cauetur de iure cõmuni, quia talis causa appellationis debet tractari coram superiori administranti officium. vt tenet Amod. Iusti.in tracta.syndica.in parte,Saluo semper reseruato.versi.& quando liceat appellare.per tex. in lege prima. C. vbi de ratio. agi opor. & dicit notare glo.in lege prima. C.ad legem Iuli. repetend. ☞ Et debet se præsentare cum processu,vt hîc. ☞ Et an appellatio sit deserta, quia non præsentauit processum infra terminum stylli curiæ, vide Matthæ.de Afflictis decisione.79.

Summarium.

1 DEpositarium tutum iudex non eligens, est in culpa,& tenetur.

2 Iudices recipentes malos fideiussores, qui ex officio tenentur recipere bonos, obligantur ad interesse partis, vel reipublicæ,quando respublica læditur, nisi fideiussores appobentur pro idoneis.

[c] 1 Fiable. [c] Aliàs si iudex depositarium tutum non † eligit, est in culpa, & tenetur.tenet Bar.in.l.si soluturus.ff.de solu. nu, primo,& Bal.in.l.acceptam.C de vsuri.col.4.q. 9. ☞ Tamẽ putat Bar.in.d.l.si soluturus.q̃ si quis elegerit in depositarium numularium talem, de quo omnes diligentes communiter confiderent, q̃ satis sit,& excusatur vt nõ possit imputari culpa,dicit q̃ facit ad hoc.l.eũ.§.fi.ff.cõmoda. ☞ Et facit in simili,quod tenet Bald.in tractat.statu.in parte,cauere.& in authen. generaliter. C.de epi 2 scopis & cleri.q̃ iudices† qui recipiũt malos fideiussores, qui ex officio tenentur recipere bonos,obligantur ad interesse partis,vel reipublicę quando respublica læditur, quod dicit esse menti tenendũ, & idem tenet Hippol.de Marsi.licet de supradictis nullam faciat mentionem in repeti.rub.de fideiusso.nu. 345. per tex.in.l.fi. & ibi docto.C.de magistratis conuenie. ☞ Tamen dicit, q̃ est dare remedium, vt iudex non teneatur parti ad interesse,etiam si receperit fideiussorem minus idoneum,putà,q̃ faciat,q̃ approbetur fideiussor,p idoneo, & sufficiẽti anteaquã ipsum pro sufficienti acceptet,& tali casu in nullo tenetur,sed tenetur ille approbator. Ad quod dicit

eſſe tex.notabil.in.l. cũ oſtẽdimus.in fine. ff.de fideiuſſo.tuto.& facit tex. in.l.1.§. ſciendũ.ff.de magiſtris cõueni.& tenet Iohã.de Plat.in.l.1.C. đ diſcuſſori.lib.10.nu.4.& Bar.in.l.1.C.đ pericu lo nomina.lib.11.& tenet Fran.Luca.in tract. de fiſco.nu.63.tomo. 6.tract.fo.8.& hãc partẽ firmat Alexã.in.l.ſi verò.§.q ꝑ rei qualitate. ff. qui ſatiſdare cogã. tur.2.col. & Ang. in tracta.maleſi. in parte. pro quibus Antonius fideiuſ ſit.pẽ.colũ.in primo verſ. Et ad intellectum. d.l.cùm oſtendimus.§.fi.vide Iohan. And.in regula.qui tacet.de regulis iuris.in.6.& Cy.in lege inuitus. C.de procurato. & Abb.& docto.in cap.nonne.de preſumptio.& per alios doctores relatos per Hippolyt.de Marſi.vbi ſupra.quem vide. Cuius opera in mente habeas, li cet parum ex bonis fortunæ habuit,ſicut omnes literati habemus. & vide latiſsimè per Parid.de Puteo.in dicto tracta.ſyndica. in parte, ſi iudex maleficiorum.folio.121.

ſidencia nombrare[d] para que ſi fuere confirmada por los del nueſtro conſejo la ſentencia ſe pague la condẽnaciõ del tal depoſito cõ las coſtas. Y eſto fecho ſea oydo el cõdẽnado enel nro conſejo preſentando ſe cõ el proceſſo en tiẽpo y.đ otra guiſa no ſea oydo.

Summarium.

1 ELectio depoſitarij pertinet ad iudicẽ,& ille intelligitur locus legitimus,vel tutus,vel depoſitarius ſufficiẽs,qui iudici videtur congruus.

2 Depoſitum factum apud eum, de quo omnes diligentes communiter confidebant,licet fiat ſine iudicis authoritate,valet.

3 Iudex poteſt ſeipſum eligere in depoſitarium, & poteſt eſſe fideiuſſor partis.

4 An quis cogatur eſſe ſequeſter.

5 Si ſequeſter reſtituitur mandato iudicis, ſtatim eſt liberatus.

6 Si ſequeſtrum fiat penes perſonã eccleſiaſticam iudex ſecularis poteſt præcipere,ꝙ illud reſtituat.

d Nombrare. [d] Idem probat text. & ibi Bar.in.l. ſi ſolutur⁹.

1 ff. de ſolutio. vbi electio † depoſitarij) pertinet ad iudicem. Et ſic quando dubitatur de depoſitario, vel de loco tuto,iudex eligit ad petitionem partis,vel offerentis, & ille intelligitur locus legitimus,vel tutus,vel depoſitarius ſufficiẽs,qui iudici videtur cõgruus,& etiã debet poni in tali ꝑſona,& in tali loco,ꝙ creditori ſit facilis ꝑſecutio.vt notat Bal.in.l.acceptã. C.đ vſu.1. col.nu.2. qđ dicit ibi eſſe verũ in đpoſito iudiciali. Sed in extraiudiciali đponẽs eligit locũ,vel ꝑſonã,ꝙ ſibi placet:qa đ eo,qđ đponitur,nõ eſt cõtrouerſia.vt dicit notari in.l.ita aũt.in princip.ff. de admi.tuto.& in.l.de bitor.ff.đ nego.geſtis. ▽ Adde tñ,ꝙ

2 ſi depoſitũ fiat † apud eũ,đ quo oẽs diligẽtes coiter cõfidebãt,licet fiat ſine iudicis authoritate,valet qa videt̃ id eſſe.vt additiõator Bal.in.d.l.acceptã.in.2. additiõe. allegãdo Bar.& alia iura in.d.l.ſi ſoluturus. ▽ Et

3 ibi quoq; tenet,ꝙ iudex põt ſeipſum † eligere in depoſitariũ,allegãdo Fulgo.in.l.ſi fideiuſſor.§.fi. ff.qui ſatiſdare cogã. de quo vi.ibi Iaſ. nu.2.vbi Iaſ.dicit,ꝙ pro iſta parte eſt gl.ordinaria in.l.ſenatuſcõſulto.§.fi.in glo.fi.in verſi,deponatur.ff. de offi. præſi. qđ põt fieri vel penes iudicẽ, vel penes aliũ.& ita tenet Bal. Roma.& Alex. in.d. §.fi.qui incipit,ſatiſdatũ.& facit tex.in.d.l.acceptã. ▽ Et facit quoq;, ꝙ iudex põt eſſe fideiuſſor partis,vt dixi ſuprà.in.c.3.in glo. Apregonar.in

4 fi. ▽ Sed dic, ꝙ nemo † cogitur eſſe ſequeſter cũ ſuo damno,vt tenet Bal. in.d.l. ſi fideiuſſor in.2. lectura.nu.2.per tex.in.l.fi..C.de bonis autho.iudi.poſsi.ibi,non concedentur. & idẽ tenet Bart. in.l. Iulian⁹.C.de agricol.& cẽſitis.lib.10. & Angel.& Alex.in.d.§.ſi ſatiſdatum.nu.10. & Iaſ.ibi nu.3. ▽ Quia ſeq̃ſter obligatur ex quaſi cõtractu, vnde tenetur actionẽ præſcriptis verbis.vt in.l. ſi oleũ. in principio.ff.de dolo.& ibi Bar.ſed nemo inuitus cogitur cõtrahere,vel quaſi contrahere, vt in.l.nec emere.C. de iure delibe. Poſtquã aũt voluntariè accepit,nõ põt propria authoritate relaxare,niſi ex iuſta cauſa.ſecundũ Iaſ. ibi in d.§.ſi ſatiſdatũ.nu.4.& Bal.in rub.C. ꝙ cum eo.

5 ▽ Tamen ſi ſequeſter mãdato † iudicis reſtituitur,ſtatim eſt liberat⁹,ſecundũ Iaſ.vbi ſupra per tex.notabil.in.l.fi.§.pẽ.verſi. per ſuam interlocutoriã,C.de bonis authori.iudi.poſsid. Qui text.

6 eſt notabi.ad aliud, ꝙ ſi ſequeſtrũ † fiat penes ꝑſonã eccleſiaſticã,ꝙ iudex ſecularis põt ꝑcipere, ꝙ illud reſtituat.& vi.Bal.ĩ.d.l.acceptã.1.col.vbi tenet, ꝙ talis cleric⁹ depoſitari⁹ põt cogi ad reſtitutionẽ depoſiti officio iudicis ſecularis,ſed non proceditur cõtra eum per modũ iudicij,ſed executiuè ſecundùm Iaſ.vbi ſupra.quod nota.

Ropa

Iudicũ syndicatus Caput. 11.

Otrosi, q̃ sepa si el assistente, o gouernador, o corregidor o sus alcaldes y sus officiales han lleuado ropa, o posada[a] sin la pagar, y si hã lleuado otro salario de alcaldias mayores y ordinarias y alguazilazgos, o merindades, o mayordomias, o almotaceenias d̃ mas de su salario[b], o por otra razon alguna, y si lo ouiere lleuado lo faga restituyr a quien hallare que pertenesce.

[a] Ropa, o posada. aI dẽ tenet tex. in cap. & in fine. in capitib⁹ correctorũ. & ibi latè dixi in gloss. Saluo por sus dineros.

[b] Salario. Si mil. tex. & ibi dixi in c.1. in capitibus correctorũ in gl. Mas salario. vbi latè de istis salariis.

Iudicũ syndicatus Caput. 12.

[a] Mandado. aVt in cap. 6. in capitibus correctorum. & ibi dixi de ista visitatione terminorum.

Otrosi que sepa si se han visitado los terminos por el corregidor, y executando las sentencias segun le fue mãdado.[a] Y ansi mismo se informe como y de que manera el dicho corregidor y sus officiales han guardado y fecho guardar todo lo que les fue mandado en los capitulos del memorial, que se da a los corregidores. Y la informaciõ d̃ todo esto la traya, o la embie al nr̃o cõsejo.

Iudicũ syndicatus Caput. 13.

[a] Otrosi que el ni sus officiales no lleuẽ derechos doblados[a] saluo como los lleuan los ordinarios no hauiendo corregidor.

[a] Doblados. aVi. text. in. c.1. in capitibus correcto. & quæ ibi dixi in glo. Ni lleuara. & in glo. Ni cõsentira. & in gloss. Fueren puestos. tex. in c.7. quæ & ibi dixi.

[a] Iudicũ syndicatus Caput. 14.

Otrosi que no lleuen ni consientan lleuar a sus officiales accessorias, ni vistas de processos por las sentencias q̃ se dieren.[a] Y q̃ esto aya lugar assi mismo aun que los tales juezes de residencia conozcan por cõmission nr̃a.

[a] Dieren. Similis tex. & ibi latè dixi in cap. 9. in capitibus correctorum, vbi vide in glo. assessorias. & in glo. Por commission. & in glo. De la ley.

[a] Iudicũ syndicatus Caput. 15.

Otrosi que no lleuen ni consiẽtan lleuar a sus officiales derechos de execucion por ningun cõtracto, ni obligacion, ni sentencia de que le pidieren execuciõ fasta que el dueño de la deuda sea pagado[a], o contento, o las partes se concertaren y no lleue mas de vn derecho segun lo quieren y disponen las leyes.

[a] Pagado. Similis text. in c. 10. in capitib⁹ correctorum. vbi de tota ista materia istius capituli scripsi.

[a] Iuzgada. a Similis text.& ibi dixi in.c. 11. in capitibus correctorum. Sed iam istæ septenæ sunt cameræ regis, & non iudicum, nec algazelorum, nec merinorum. vt in cap.12.in dictis capitibus correctorũ.& ibi dixi.

Sũmariũ Iudicũ syndicatus. Caput. 16.

1 IVdex an potest condẽnare inquisitum ad restitutionem dãnum passo sine eo,q̃ pars petat

[b] Pagada. [b] Facit tex.in.l.2.titul.13.lib.4. for.ll. ℣Sed circa hoc potest dubitari de quæst. quæ occurrit quotidiè,quando iudex procedit ex officio suo contra furem propter res furatas, si.

1 index † potest cõdemnare inquisitum ad restitutionem damnum passo sine eo,q̃ pars petat.Quod videtur per text.in.l. prima.ff. de concussio.ibi ablatum eius, & omni tempore præses prouinciæ iubet, & delictum coërcet: & in lege pẽ.ff.de calumnia.ibi, restitui iubeat: & pœnam irroget.& in lege si quis seruũ. C. ad l.Faui.de plagia. ibi, soluta pœna restitui faciet. & tenet Bald.in.l.prima.C.de appella.&dicit,q̃ fur in eadem sententia mittitur ad furcam,&condemnatur ad restitutionẽ male ablatorum,& dicit se ponere vnũ nouum ibi,q̃ vbi ponitur pœna mortis,potest cumulari ciuilis,& criminalis. De quibus omnibus vide per Feli.in.c.cũ oporteat.de accus.pẽ.col.vsq; ad finẽ.addeũdo Ang. in.l.si vacantia.C.de bonis vacan.lib.10. in fine. vbi arguendo pro & contra concludit, q̃ iudex potest condẽnare inquisitus ad restitutionem dãnum passo,pro quo vi.Bar.in.l.defuncto.in fine. ff.de publi.iudi.& in.l.pẽ.ff.de calũnia. Bart. & Bal.in.l.2. C.de edendo.ad finem.dicens,q̃ si ex processu inquisitionis probatur damnũ,vel interesse partis,qui non interfuit processui, & quis confitetur super eadem inquisitione, potest condẽnari super interesse partis sine alio processu.allegat Innoc.in cap.cùm oporteat.de accusatio.latè & eleganter idem Bal.in repeti.l.cunctos populis. C.de summa tri.& fid.catho.versi.inciden ter iuxta hoc quęro.vbi hoc limitat, & dicit hoc esse verum,dummodo delictum constet ex confessione inquisiti,quia tunc condẽnatur ad restitutionem ablatorum: secus si delicto cõstet ex contumacia, vel per testes,per ratiões, de quibus ibi per eum. Ex quibus est confirmata opi.Innocẽ. in dicto cap.cum oporteat.dequo per doctorem del Castillo in.l.48.in legibus de Toro. in glo.A restituyr.3. &.4.col. vsq; in fine.de qua materia vltra eũ vide Parid. de Puteo. in tracta. syndicat.in parte, seqtur modo alia quęstio.folio.82.vbi latè. & Alex.in additio.ad Barto.in lege.interdũ.§. qui furem.ff.de furtis.& decisio.Tolosa. 22.in ordine. & per Angelum. in lege prima. ff.de publi. iudiciis.

Iudicũ syndicatus. Caput. 17.

Otrosi que no lleuen ni executen penas algunas de las que disponẽ las leyes sin q̃ primeramente las partes sean oydas y vencidas y sentenciadas como se contiene en el memorial de los corregidores.

Iudicũ syndicatus. Caput.16.finis.

Sequitur caput. 17.

[a] Corregidores. a Vt in cap.11.in capitibus correctorũ & ibi dixi.

Summarium.

1 GAbellæ debent diuidi inter diuites & pauperes secundũ facultatẽ,& tractus,&non secundũ munus personarũ. Et si perperã æstimatur,restituitur qs,pbãdo verã çstimationẽ

2 Gabellę anteaquam exigantur à vicinis debet eis fieri notificatio, vt præparent se ad solutionem.

3 Aestimatores gabellarum tenentur ad id,in quo male æstimant.

Demandar.

[a] Demandar [a] Similis ex tex.ad literam in,c.1.4.in capitibus correctorũ. ℣ Et vltra ibi dicta dic,q̃ quando ciuitas accipit istas gabellas,hoc est.Se encabeçona,debent diuidi,& exegi† inter diuites & pauperes secundum facultates,& tractus,& non secundum munus personarum. vt est glo.in.l.1.C.d̃ apochis publi.libro.10.in parte in opes.cuius contrarium aliquando assolet fieri,& malè.nampluries diuites releuãtur, & pauperes grauantur. & super hoc prouidet dicta.l. debet enim equaliter fieri distributio æstimi collectarum,& gabellarum.de quo per Bar. & latius per Plat.ibi, quia potentiores consueuerunt minores opprimere.vt ĩ.l.1.C.ne lice.poten.& in.l.1.C.de censi.lib.11. ideo rectores prouidere debent, ne fiant eis oppressiones.vt in.l.illicitas,§.ne potentiores.ff.de offi.presi.vi.tex.& ibi latè dixi in.c.6.correctorum.in glo. Los pobres. ℣ In tantum,q̃ ille cuius bona sunt properam estimata, poterit infra annum restitui, probando verã æstimationem, quæ erat tempore estimationis,nõ quę fuisset ante,cum pretia rerum varientur.vt in.l.3.C.de rescin.vendi.post annum.verum nõ restituitur,nisi sit minor,vel absens.vt tenet Iohan.de Plat.in.l.susceptores.la.2.C.de suscepto. & arca.lib.decimo. ℣ Etadde,q̃ antea quàm istę gabellę exigantur† à vicinis quãdo sunt cõuẽti cum arrendatoribus,& publicanis,vel qñ sunt taxati à ciuitate,debet eis fieri notificatio, vt se præparent ad solutionem dictarum gabellarũ, & tributorum faciendam,aliàs exactores puniẽtur.vt est tex.iuncta glo.in parte,quot annis.in l. precipimus.C.de cano. largitit.lib.10. & ibi Iohan.de Plat. ℣ Item dic,q̃ isti taxatores bonorum & patrimoniorum†,& aliorum remanent obligati,& tenentur ad id,in quo malè æstimãt, siue æstimnent pro gabellis,& collectis publicis imponendis,qui etiam vocantur per equatores, siue ad priuatum commodum.vt est tex.& ibi Iohan.de Plat.in.l.prima.C.de discussio.mi. Et & sic patet,q̃ si pauperes grauantur in talibus æstimationibus,possunt agere contra estimatores.quod nota.

1 2 3

Iudicum syndicatus.caput.18.

OTrosi, que guarden y fagã guardar a sus oficiales las leyes de nuestro quaderno dellas alcaualas q̃ dã orden enel de mandar[a] proceder,y executar,y lleuar d̃ los derechos enlos pleytos delas alcaualas,de manera q̃ los labradores y oficiales y gente del pueblo no sean fatigados contra el tenor y forma de las leyes del quaderno.

Iudicum syndicatus.caput.19.

Otrosi mãdamos que el dicho juez tome las cuẽtas delas penas al escriuano del concejo presente elcorregidor [a]. Y delante el escriuano q̃ fuere diputado, para escreuir las

Summarium.

1 RAtiones syndicorum,& aliorũ administratorum publicorum,redduntur in publico,& generali consilio.

[a] Corregidor [a] Quia redditio rationis receptorum,& datorum à publico administaatore,debet fieri in aperto,& non in secreto.Et ideo in pluribus locis rationes† syndicorum,& aliorũ administratorũ publicorũ reddũtur in publico,& generali concilio.vt tenet Iohan.de Plat.in.l.securitatis.C.de susceptori.& arca.lib.10.& ideo in multis ciuitatibus,& villis,dum hæc cõputatio reditum ciuitatis,vel fisci redditur,tangitur cymbalum,vt omnes ipsius populi,si volũt, veniãt addictam rationem videndam.

1

[b] Mandado [b] Circa hoc vi.tex.ĩ.c.45. in capitibus corrector. & ibi dixi.

Summarium.

1 IVdex,qui liberat captũ à carcere,sine eo, q̃ soluat cõdẽnationem,tenetur,si cõdẽnatus non est soluendo.

2 Fisco cõpetit duplex remediũ,p debito fiscali.

3 Iudex extrahens captum à carcere ante sententiam non tenetur,si fideiussoribus relaxauit: quia in pœnis habet fiscus ius post sentẽtiã.

Cobrar,

c Cobrar. Scilicet ex condēnatis, si soluendo
1 sunt†, aliàs recuperet ab ipso iudice, qui captum liberauit à carcere sine solutiōe pœnæ. tex. in. l. 1. C. de magistris conuenien. & in. l. aduersus. C. eod. & iudici incumbit probare esse soluendo. tenet Saly. in. l. magistratib⁹. C. eod. tit. qa pœnæ maleficiorum dicuntur fiscalia, & bona vacantia, & turpia lucra. vt per Bald. in. cap. primo. vltima columna. in tit. quæ sint regalia in ver si. feudo. ▽ Et pro tali debito fiscali
2 cōpetit fisco† duplex remedium, scilicet excusio personalis, & realis. & potest vti successiuè quo vult vt tenet Iohā. de Plat. in. leg. nemo carcerē. C. de exact. tribu. lib. decimo. columna. 4. numero. 16. versi. tertiò collige.

▽ Et si iudex extraxit à carcere cō dēnatum, solutione pœnæ non facta, quia sibi competebat dicta excusio personalis, & realis, soluat fisco de suo arg. in d. l. prima. Secus si iudex extraxit
3 † à carcere ante sē tentiam, quia tunc non tenetur, si fideiussoribus relaxauit: quia in pœnis fisc⁹ habet ius post sententiam, non ante. vt Bald. in. l. fi. quarta columna. C. de fructi & litis expen. per authen. bona dānatorum. C. de bonis damna. plenius per Alex. in. l. rescriptum. ff. de pactis. numero octauo. & ibi glo. vbi allegat Bar. in. l. post contractum. ff. de donatio. vbi tenet, q̄ ante sententiam non habet fiscus bona hypothecata, quia ante dictā sententiam nullum ius habet. vt in. l. iudiciorum. ff. de actio. & obliga. & in. l. eius qui delatorem. in principio. ff. de iur. fisci. & in. l. si qua pœna. ff. verbo. significasti. sed post sententiam sic: quia cùm per sententiam quasi contrahatur. vt in. l. 3. §. idē scribit. ff. de pact. & pari ratione per quasi contractu, fiscus habet habet hypothecam. vt in. l. aufertur. §. fiscus. ff. de iure fisci. Quæ opinio est verior. secundùm Alexand. vbi supra tenet Angel in. l. si quis post hac. C. de bonis præscrip. in fine. teneat, q̄ à tempore litis contestatæ bona intelliguntur confiscata fisco: quia sua ratio non obstat. Nam licet per litem contestatam quasi contrahatur, est verum quantum ad hoc, vt quis sit astrictus instantię, non autem pœnæ, in qua quis condemnandus est per sententiam. vt declarat Bar. in. d. §. idem scribit. secundùm Alex. in. d. l. rescriptum. quem vide. & similis glo. in in. d. l. aufertur. §. fiscus. ff. de iur. fisci. & in. l. in summa eius. tit. & Guido pap. singul. 505. & Iohan. de Plāt. in. l. vnica. C. de pœnis fiscali. lib. 10. nu. 2. & ibi Luc. de Pē. & Frācis. Lucanus in tracta. de fisco. in prima parte. num. 74. tomo. 6. tracta. folio. 8.

dichas penas. Y se informe si hacobrado el dicho escriuano de cōcejo todas las penas en que el corregidor y sus oficiales hā cōdēnado. Y si el dicho escriuano, que para ello fuere diputado ha assentado en su libro todas las condēnaciones y lasha notificado al dicho escriuano de concejo en el termino q̄ deuia, o si el dicho corregidor ha condēnado algunas penas ante otro escriuano, y no ante aq̄l como le esta māda do[b], osi a culpa, y cargo de algūo dellos seha perdido y dexado de executar algo dlas dichas penas, y tēga cargo delas cobrar[c] assi aquellas como las q̄ ço dēnare el tp̄o q̄ alli estuuiere, y las embie cō qen ēbia re la residēcia yem bicla cuēta[d] y razō

Summarium.

1 IN rationibus debent officiales scribere quantum sit acceptum, & quantum sit & erogatum.
2 Officiales syndicantur de subtractis ex pecunia publica.
3 Bona dicuntur in fiscum incorporata per apprehensionem, vel descriptionem in libro.
4 Receptores non possunt pecuniam publicā in suos vsus conuertere, vel mutuò accipere.

d Cuenta y razon. d Officiales isti, ad cuius
1 officium spectat publicas describere† rationes, debent scribere quantum sit acceptum à collectoribus, quantum verum sit pro annos & salariis militantium erogatum, & alia, de quib⁹ per Iohā.

Iohã. de Plat. in l. nullus. C. de tabula. & scribis. lib. 10. ¶ Et isti officiales syndicantur de subtra
2 ctis †ex pecunia publica, si ea quoquomodo in tercipiant, vel alio metallo contaminent, vel ra dant, vel si in libris, seu in tabulis publicis dele uerint, vel minorem pecuniã scripserint, quàm perceperint. vt in. l. 1. & 4. ff. ad. l. Iulia. pecula. & in. l. qui tabulam. vt tenet Pari. de Puteo. in tract. syn. in parte syndicantur etiam officiales. fol. 34. vbi vide de pœna imposita contra supra faciẽtes. ¶ Et ibi quoq; in num. 3. dicit, q hç
3 †pœnę, seu bona dicuntur in fiscũ incorporatæ p apprehensionẽ, vel descriptionem in libro. vt in. l. si qñ. & in. l. fi. C. de bonis vacan. lib. decimo. & in. l. facultas. C. de iure fisci. eod. lib. vbi Bar. tenet, q per dictionem armorũ etiã fit incorporatio. & glo. in. l. pacta conuenta. in fine. ff. de contrahen. emptio. & dicit, q quãdo est scripta in libro procuratoris Cæsaris.

¶ Quinimo tenet Paris de Puteo. vbi suprà, q receptores †non pos-
4 sunt pecuniam publicam in suos vsus conuertere, vel mutuò accipere, nec in aliam vtilitatem trãsferre. & Plat. in l. minimè. C. de susceptori. & archar. lib. 10. nec eius officiales possunt talem pecuniam in vsus suos conuertere, nec cum ea negotiare. vt. d. Iohã. de Plat. in. l. cõperimus. C. de nabicula. lib. 11.

de todo ello alos del nuestro consejo para que se faga cargo dellas al nuestro limosnero, y la dicha cuenta vẽga firmada de los dichos dos escriuanos, y del corregidor, si alli estuuiere. Y sepa si en el cõdẽnar, y el escreuir y recebir delas dichas penas se ha guardado en todo lo que se mãda guardar por el memorial[e] de los dichos corregidores.

Iudicũ syndicatus. Caput. 20.

OTrosi, mãdamos que luego[a] acabados los dias dela residencia embie la

in fine. & Philippus Deci. consi. 6. & Bonifa. de Vitali. in tract. maleficiorũ. in parte, de residuis. & Angel. de Aretio. in. §. sunt præterea. Institu. de publi. iudi. vbi tenet, q si aliquis habet aliquam administrationem publicam, & ex ea aliquid in suum vsum cõuertit, incidit in pœnam tertię partis. vt posui in. c. 45. in capit. prætorũ supra in glo. Ni tomar. & ibi vide. ¶ Quibus adde, q administratores, qui non reddiderunt domino plenè rationes, & nõ perfectè omnia, quę ex publico acceperunt, in libro scripserunt, appellantur prædones, & condẽnantur in quadruplum. tex. in. l. excellentia. C. de erogatio. milit. lib. 12. & Paris de Puteo. in tract. syndica. in parte officiales finito officio. fol. 224. quasi in fine.

e Memorial. Vt in capit. 45. in capitibus correctorum.

Summarium.

1 MOx, illicò, statim, quando dicatur.
2 Legatione finita, an statim amittatur priuilegium.
3 Quousq; quis non potest recuperare possessionem dicitur quis recuperare incontinenti.

a VEgo. Quando in isto tex. dicatur statim, mox, illi-
1 cò †. Bar. in l. prima. §. qui præsens. ff. de verbo. obliga. tract. & ibi p Imol. latius. Adde tu dictis eorum ea, quę pulchrè notat Bar. & alios in. l. fructos. ff. solut. matri. & per Bald. in. l. Gallus. §. ille casus. ff. de liber. & posthu. vbi dicit, q variis modis accipi possunt dictæ dictiones, & aliquando denotant longum interuallũ. vt in. c. si quolibet. 20. q. 2. & in capit. si puella. & est bonus tex. in. l. sed si sub conditione, §. si seruus. ff. de hęredi. institu. vbi dictio, mox, triennium importat. vt notatur plenè per gl. in. c. quia propter. de ele. ad finem. ¶ Tamen in dubio, secundùm Bald. importat idem, quod incontinenti, & sic modicum interuallum. allegat notata per gloss. in authentica de incestis nuptiis. in principio, in gloss. quę incipit, sed nunquit, & idem sentit glo. in dicto capit. quia propter. Quam etiam ad hoc allegat Iohan. de Imol. in. l. diuortio. in prin. in. 8. col. ff. solu mat. ¶ Sed hoc modum interuallum interpretabitur arbitrio

arbitrio iudicis.ſecundū Alexan.in.d.l.1.§. qui præſens.numero.9.per glo.quam dicit eſſe notabil.in.c.quam ſit.de electio.in.6.verſi. quàm citius,& in.c.an ſit de appella.plura enim ꝺ̄ prę dictis dictionib⁹ ponit Specula.in tit.de diſputa.& allega.§.poſt hoc.verſi.Item clauſula. Sed iſta opin.Alexan.antea fuit Abbat, licet de eo Alexan.mētionem non faciat in.c.potuit.de locato.numero duodecimo.per tex.& glo.in.l. ſi ita quis.§.ſi iactura.ff.de verbo.obliga. vbi tex. dicit,ſtatim.& ibi dicitur,ꝙ communiter iudicis arbitrio relinquitur,& ille tex.eſt optimus in materia.& ibi Bart. ſecundū Abb.vbi ſuprà. ℣Et ſic ī iſto caſu,licèt iſte tex.dicat,ſtatim, hoc relinquitur arbitrio iudicis:& quia qñ facit moram inmittendo reſidentiam ad conſilinm,ſæpe video,ꝙ ſenatores ad petitionē iudicis, qui fuit ſyndicatus,decernut ſuam prouiſionem, iubendo dictam reſidentiam mitti ſub pœna in dicta iuſsione contenta,quod ſatis colligitur ex verbis Bar.in.d.§. qui præſens.in fine.in quantum dicit,ꝙ dictiones ſupra dictę,non excludunt tēpus conueniens arbitrio iudicis. ℣Quia, vt dicit ibi Franciſ.de Are.fin.columna.quia ſi aliter eſſet,videretur,ꝙ lex obligaret ad impoſsibile,proquo dicit ꝙ eſt tex.in.l.cùm res.§.itaq;.ff. de legat.1. iuncta.l.ſi conſtante. §. ſi verò . ff. ſolut.matri.vbi in.d.§.itaq;.dicitur , ꝙ ſi hæres amiſsit rem legatam culpa ſua,ſtatim condemnatus eſt ad ęſtimationem,& tamen iſta verba nō excludunt,quim detur temporis conueniens ad quærendum ſeruum,qui eſt in fuga.vt in.d.§. ſi verò.& ita dicit,ꝙ intelligitur. Bart.in.d.l.cùm res.§.primo.verſus finem commenti. ℣Secundò dicit,ꝙ bene facit tex.in.l.ſi cui.§. tandiu. ff. ex quibus cauſi.maio.vbi dicitur,ꝙ finita legatione†,ſtatim amittitur priuilegium legationis, & tamen ſecundum glo.ibi,qui allegat bona iura,illa dictio,ſtatim temperatur,vt habeat priuilegium,etiam eo tempore,quo colligit ſarcinulas.℣Quoq; facit,quod tenet Ange.in diſputatione ſua,incipiente,renouata guerra. ſequēdo Bar.in.3.§.cū igitur.ff.de vi& vi arma.vbi dicit, ꝙ quouſq; quis † non poteſt recuperare poſſeſſionem , dicitur quis poſſe recuperare in continēti:quia tempus,quo non potuit,non imputatur ſibi.quod debes intelligere ex mente Bartoli , quando poſtquam aliquis fuit expulſus, incontinenti cœpit præparare ſe. Sed præparatio vt poſsit recuperare poſſeſsionem,non potuit fieri in paucos dies , propter qualitatem aduerſarij, & rei recuperandę, vnde totum illud tempus, quod eſt conſumptum in præparatione,etiam ſi tranſiuerint plures menſes,non facit,quim recuperatio dicatur facta in continenti. Et hoc credit veriſsimum dictus Franciſcus de Aretio.in dicto.§.qui prę̄ſens tertia colum. ℣Sed ſi ille,qui fuit electus , nullam fecit præparationem de præſenti , vel ſi aliquam fecit, certum erat,ꝙ in ſpecto tempore præſenti nullam poterat facere talem præparationem,quę eſſet ſufficiens , tunc ſi intelligis eum non perdidiſſe poſſeſsionem hoc caſu,ſed poſſe eam recuperare quandocunq; dabitur potentia , & ſic credo, ꝙ iſte text.ſit intelligendus , in quantum dicit,Luego que acabados los dias,ſcilicet, ꝙ iudex faciat dictam præparationem ad dictam reſidentiam mittendam , & illico faciat tranſumptari, & ſic tranſumptata,quā primum poteſt mittat ad conſilium regale.

℣Et aliquando dictę dictiones ſignificantes ſceleritatem,operantur varios effectus. Nam primò ſignificant canonem latæ ſententiæ , ꝙ alio quis cenſeatur condemnatus ipſo iure,ſeu priuatus iure ſuo . ſuper quo eſt gloſſa.in authentica de inceſtis nupt.§.& quod ſcribit Bart. in lege imperator.ff.de iure fiſci. Tu quoq; vi. eundem Bart.in leg.iubemus. §. ſanè . C.de ſacroſanct. eccleſ. Bald.in leg.in criminali.C. de iuri omn.iudi.plenſsimè Anton. de Butrio.in capit.ſi diligenti.de foro comp.

℣Et quid ſignificet verbum , ipſo facto , vel eo ipſo , vi.gloſſ. in Clement.ne in agro.§. primo.de ſtatu. mona.Archid. in cap.cum qui.de prębend.libro ſexto.in authentica habita. C. ne filius pro patre,& in leg.final.C.de ſacroſanct. eccleſ.

℣Quoq; quando dictę dictiones ponuntur. in lege, efficitur iudicium ſummarium . gloſſ. in l.momentaneè.C.vnde. vi.Bart.in leg.pēnulti. C. depoſi . contra quam opin. videtur tenere Bald.in.l.nec quicquam.§.de plano. ff. de offi. proconſ.& lega. dicens , ꝙ per iſta verba poteſt ſolum abbreuiari dilatio,ſicut dicimus in ſimili,in capit ſuper eo.de appella.ſed pro dicta concluſione eſt ſententia Bart. in lege prima.ff.iudi.ſol.& vi.Bald.in.l.ſecunda.C.vt lite penden.verſic.protinus. vbi iſte dictiones, quæ ſignificant idem,qđ in continenti operantur , quòd ſi conſtat iudice de crimine commiſſo, in iudicio poſsit punire , & imponere pœnam ordinariam abſque oblatione libelli,& ordine iudiciorum. Sed iſtam doctrinam dicit Franciſcus de Aretio.in dicto.§.qui præſens.columna.2.eſſe dubiam , per ea,quæ ibi dicit. quem vide.

La peſquiſa

[b] La pesquisa[b]. Hic est tex. pro opinione Bald. Ex qua credo habuisse ortum in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. proconsu. & lega. vbi tenet, ꝙ contra officialem procedi potest per inquisitionē. Similis tex. & ibi dixi in. c. 4. supra eod. in glo. La pesquisa.

pesquisa[b] secreta cō todo le que acerca dello ante el passare con la relaciō de la cuēta y gastos de los ꝓprios, y delas penas dela camara que ouiere tomado a su costa[c] so pena q̄ pague las costas al que fuere por la residencia.

Iudicū syndicatus. Caput. 21.

A su costa[c]. Nō intelligas, ꝙ debet dictum processum residentiæ secretę transsumptari, vel exemplari sumptibus iudicis, sed expēsis publicis, vel melius ex condēnationibus, & ex multis extraordinariis, quas iudex applicat dictę exemplationi. Sed ꝙ solum sic exemplata debet mittere iudex aliquem nuntium cū ea suis sumptibus ad dictum consilium, & sic vtitur, & practicatur.

Summarium.

1 Relationem solam sententiarum debet iudex syndicatus ad consilium mittere, & non relationem quærelarum.

2 Per relationem sententiarum probatur quis stetisse in syndicatu, & probatur de officio bene vel malè gesto.

3 In sententia est cōmēdandus iudex, qui laudabiliter se habuit in officio.

[a] 1 Sentēcias[a]. Solam relationē † sentētiarum debet iudex syndicatus mittere ad consilium. vt hic, & non relationem quęrellarum, vt aliqui iudices faciunt, & malè, imò malitiosè. Quia multi propter odium, quod habent iudicibus, qui syndicantur, conuocant maria, & montes contra eos, & quotidie ponūt falsa, non animo probandi, quia non possunt, sed solùm vt relatio quęrelarum consilio regali mittatur, vt dicti iudices apud dictos senatores infamarentur. Et ideo sit cautus, vt non mittat relationem quærellarum, sed tantummodo relationem sententiarum, vt iste tex. dicit clarè. ☞ Quia per relationē istarum sentētiarum, 2 † probatur istum officialē stetisse in dicto officio ad syndicatum, & ꝓbatur d̄ officio bene vel malègesto. facit tex. in. l. per hāc. C. de numer. actu. lib. 12. vbi imperator Anastasi⁹ prouidit, ꝙ in fine officij detur sētētia absolutoria, quę sententia probauit, & erit sufficiens ad promotionem ad alia officia, & vocatur litera syndicationis & facit lex finalis de profess. 3 & medi. in qua litera syndicationis †, hi qui se in officio laudabiliter habuerunt, sunt publicè commedandi. vt in. l. iustissimos. ff. de offi. recto. prouici. & psalmo. 32. Rectos decet collaudatio. & in. l. 1. de statu. & imagi. vbi dicit Bart. de honore faciendo officiale in fine officij, nā ex hac laude iudices virtuosi disponuntur magis ad virtutem. Et econtra si malègesserint, sunt vituperādi. vt in. d. l. iustissimos. ☞ Sed ista commendatio, seu vituperatio debet fieri in sententia, quæ profertur in inquisitione secreta. Secus si profertur super petitione publica. tenet Pari. de Put. in tracta. syndica. in parte quomodo autem probauitur. fol. 37. in libro portali.

OTrosiem bie la relacion de las sentencias[a] que diere enla residencia publica al nuestro consejo a su costa, signada y cerrada con la dicha pesquisa secreta. Y mandamos que el escriuano ante quien passare no lleue derechos[b]

Summarium.

1 Acta syndicatus debent scribi à notariis gratis.

[b] Derechos[b]. Idem tenet Amodeus Iusti. in tracta. syndic. in parte, coram nobis Quiriaco de Anchona. versi. aduerte. nu. 219. tomo. 14. tract. folio. 187. vbi tenet, ꝙ acta

1 q̃ acta † in syndicatu, de iure communi debent scribi a notariis syndicorum gratis, & sine expẽsa. vt dicit notare tex. §. necessitatem. in authen. iudices sine quoquo suffra. colla. 2. ℣ Sed ego intelligo hoc, & sic video practicari in inq̃sitione secreta originali, quæ fit contra iudicem, & suos officiales, quia ista gratis fit. Secus est in exemplatione istius inquisitionis, quia quando exẽplatur, vt ad consilium regis mittatur. vt in. c. supra proximo, tunc non exemplatur gratis, nec expensis tabellionis, nec iudicis, sed ex multis extraordinariis, quas iudex imponit delinquẽtibus exemplatione istius residentiæ secretæ & ex istis soluitur tabellioni, vt quotdiè fit, & per dictos senatores permittitur, nunquam vidi contrarium iubere. Et præter hoc tex. nolter seruatur, vt in eo continetur.

[c] Pagar. [c] Vt in aranzel regio cauetur.

Summarium.

1 APpellans, tenetur appellationem prosequi, & cum processu se præsentare coram appellationis iudice in termino, aliàs sententia remanet firma.

2 Appellans à syndicatu, potest se præsentare coram consilio regali.

3 Appellans, si est pauper, & non potest appellationem prosequi, an sentẽtia transeat in rem iudicatam.

[d] Se presente [d]. Vt in. l. 2. tit. 16. lib. 3. in ord. regali. vbi cauetur,

1 q̃ appellans †, tenetur appellationem prosequi, & cũ processu præsentare coram appellationis iudice in termino sibi per iudicem à quo assignato. Si verò terminus non sit per iudicem assignatus appellans suam appellationem vsq; ad quadraginta dies prosequi tenetur, si rex vltra portus fuerit, & vsq; ad quindecim dies, si rex intra portus steterit, & si fuerit rex in villa, vsq; ad triduum. Et in dictis terminis pars, quę appellationem prosequitur, cum toto processu se debet coram appellationis iudice præsentare: & nisi fecerit, nõ audiatur ad prosequendam appellationem, & sententia manet firma, nec potest appellans, nec eius procurator excusari prętextu inopię, vel q̃ dominus litis procuratori pecunias non dedit ad soluendum processum. ℣ Si tamen procurator probauerit paupertatẽ domini, & q̃ non est soluendo, processum sen-

algunos por ella. Saluo q̃ enlos processos dela residẽcia publica paguen las partes sus derechos, como los deuẽ pagar [c]. Y el que appellare saque el processo a su costa y se presente [d] cõ el como lo deue fazer. Y si se diere algũa quexa del corregidor o sus officiales, en que se diga que ha mal juzgado el corregidor o sus alcaldes, que el juez de residencia apremie al escriuano dela causa, q̃ le traya el processo original dela causa, para que lo vea sin lleuar derechos. Pero si por el dicho processo el dicho juez de residẽcia condẽnare o absoluiere, q̃ la parte que appellare, saque el traslado del processo a su costa con todo lo que se ouiere fecho ante el juez de re-

tentia non transit in rem iudicatam, & potest appellationem prosequi, & in hoc casu cõpellitur tabellio processum sine pecuniis dare, & quoq; sententia non transit in remiudicatam, si appellãs aliud legitimum ostendat impeditum. vt in. d. l. regia cauetur. ℣ Tũ nota, q̃ licet in casu residentiæ appellatio debeat interponi ad regem. vt in. c. 10. supra eo

2 dem satisfacit † appellans se præsentando coram consilio regis. vt in l. præcipim⁹. §. hinc saluberrimè. C. de appella. glo. & docto. in. l. à procon sulibus. C. eod. cõcordat tex. in. c. cũ sit Romana. &. c. sæpe. eod. tit. ď appella. ℣ Et in quã tũ. d. l. ordinamenti tenet, q̃ si appellans est pauper, & propter paupertatem † non potest

3 sequi appellationem, sententia nõ transit in rem iudicatam. Idem tenet Innocen. in. c. ex ratione. de appella. num. 2. vers. Item nota. & illud dictum Innoc. est tenendum tanquã æquior, licet Bal. in. l. fi. C. de condi. insertis, eliciat vnum contrariũ. Et istud dictũ Innocen. commen.

Montal.in.l.fin.in glo.fin.in fine.tit.10. De los perſoneros.lib.1.for.ll.de quo vi.Bar.& Zacha ri.in additio.ad Abb.in.c.olim vobis.de reſtitu.ſpolia.& propter hoc liberauit Guiller. de Cũ.quemdam à morte, qui cùm appellaſſet, & propter pauperta tẽ proſecutus nõ erat appellationẽ, vt ipſe notat in.l. cos. C.deappella. & per Hippolyt. de Marſil. in ſua practi. crimina. §. ordine.num.12.& 13.& ibi vide qd ſi ex culpa ſua incidit in pauperta tem,&vi,additio. Abb.in capit. cũ dilecti de dolo & contu.in additione,quæ eſt in nu. 14.

fidencia. Y ſea teni do de ſe preſentar cõ todo enel termi no dela ley[c] ſopena de deſercion, y de las coſtas.

[c] Ley. Quæ eſt. d. lex.2.tit.16.lib.3.ĩ in ordi.regali.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. 22.

QTroſi ſe pa,q̃ el miſmo hade hazer[a] re fidencia por el tiẽpo que le fuere mãdado.

Summarium.

1 EXpenſarum condẽnatio poteſt fieri à iudice principali,& à iudice appellationis.

[f] Coſtas. Similis eſt tex.ĩ.l.3.tit.15.lib.2. for.ll.& tex.in.c.cordi. §. ꝙ ſi appellator de appella.in.6.vbi glo.dicit,ꝙ non
1 ſolùm iudex principalis † cauſæ,ſed etiam iudex appellationis poteſt iſtam condẽnationẽ facere.vt in.c.cùm appellationibus.eius.tit. Circa quod vi.Abb.in.c.reprehenſibilis.de appel la.nu.14.vbi tenet,ꝙ vera concluſio eſt,ꝙ ſi iudex ad quem pronuntiauit malè appellatum,in dubio faciet cõdẽnationem expenſarũ.vt in.c. vt debitus.eod.tit.ſi verò plenè non cognouit, ſed pronuntiauit appellationem deſertam eſſe, & ſe non eſſe iudicem cõpetentem,idẽ eſt dicẽ dũ:quia ex quo fuit iudex in cognoſcendo an ſua eſſet iuriſdictio,eſt etiã iudex inaceſſorio,vt condẽnet temere litigãtẽ in expẽſis.vt in Cle. 1.de reſcrip.ſi verò iudex ad quem nunquã fuit additus,ſed iudex à quo reaſumit iuriſdictionẽ deſerta appellatione,tunc ipſe faciet hanc condẽnationem,& agetur ad iſtas expenſas,non ſolùm officio iudicis,ſed conditione illius text. & ſic credo,ꝙ intelligatur gloſſ.in.d.c.cordi. §. ꝙ ſi appellatione.quę indiſtinctè tenet,quòd vterq; iudex habeat hanc condẽnationem facere ▽ Et iſta cõdẽnatio debet fieri à tempore appellationis interiectæ, quia tunc cœpit expectare differre negotiũ.vt in.c.auditis.de procura. & in.c.dilecti.de dolo & cõtu. Et ratio huius cõdẽnationis eſt.ſ.culpa,& contumacia appellantis ſecundùm Domi.in.d. §. ꝙ ſi appellator.& vi. tex.in dicto capit.reprehenſibilis.& in.c. ſæpe. de appell.

Summarium.

1 SYndicus vocatur ratiocinator,& ſi iniuſtè cõdẽnat,debet per ſuperiorem puniri.
2 Syndicatotes rei ſyndicantur.
3 Delinquentes in officio poſt eum depoſitum, poſſunt inquiri,& puniri de malègeſtis.
4 Syndicatus eſt de iure diuino.

a 1 HAzer[a] Quia ſyndicator vocatur ratiocinato †, quia ration.e.n geſtæ adminiſtrationis cognoſcit,vt in.l. ſecunda.C.vbi de ratio.agi.opor.& ſi iniuſtè condẽnat,debet puni ri,& proceſſus per ſuperiorem reuideri.vt in.c. ea quæ.§.ſequentes.de ſtatu.mona.facit.l. tutor. §.fi.ff de fideiuſſo. ▽ Et ideo dicit Amode. Iuſti.in tract.ſyndi.8.col.in parte,ſyndicus,& ſyn
2 dicatores. ꝙ in multis locis † ſyndicatores rei ſyndicantur,vt Murſię,& Ammuli,& ex illo dicto credo iſtum tex.ortũ habuiſſe,& eſt text. ſingula.in.d.c.ea quę.ĩ.d.§.ſequẽtes.&ibi Abb. nu.4.dicit,ꝙ viſitatores,& præſidentes renouãtur & de negligentiis & delictis commiſsis in
3 officio debẽt inquiri. ▽ Ex quo infert † ꝙ delinquens in aliquo officio,poteſt poſt depoſitum inquiri,& puniri de malègeſtis. Ad quod dicit videndum bonum tex.in.l.magiſtratibus.ff. adminiſ.rerum ad ciui.pertinẽ.& ibi tex.dicit, ꝙ magiſtratus ciuitatis tenetur de dolo, & lata negligentia.Item tenetur impendere accuratã diligentiam. ▽ Et quia reſidentia ſiue ſyndica-
4 tus eſt de iure diuino †,vt legitur Lucæ.c.18.ibi Tamẽ quia moleſta eſt mihi hęc vidua vẽdicabo illam,ne in nouiſsimo veniens ſugillet me.

Iudicum ſyndicatus. Caput. 22. finis.

Leer

a Leer[a] Similis text.in capit. 55. correctorum.& ibi dixi.

b Obligacion[b] Hęc obligatio hodie non fit, sed solùmodo iurant. vt supra in procemio istorum capitulorum in glo. Fagays juramento. in principio, & in fine versi. & quia in principio istius glossæ vsq; in fine.

Summarium.

1 Dies an requiratur in legibus.
2 Dies instrumento publico requiritur.
3 In scriptura priuata an requiratur dies.
4 Scriptura, habens subscriptionem trium testiũ, bene probat, & in obligatione, & hypotheca præfertur.

c Dias[c] In legibus, quæ de nouo emanant, †vtile, & necessariũ est ponere diẽ. vt const et de earum data. Sed in codicibus, & legibus antiquis diu obseruatis, seu in volumine legum redactis, licet data non reperiatur, nihilominus suum vigorem obtinent, vt tenet Bart. in extrauagant. qui sunt rebelles. in fine. vbi dicit, q̃ hoc est vtile propter quasdam ciuitates, que habent sua volumina statutorum non publicata manu notariorum, sed sunt diutius obseruata.

1 ☞ Et vi. Bald. in prima consti. C. §. quibus. numero sexto. vbi dicit, q̃ leges, & statuta probãt, licet in illis non sit dies & consul. Quod dicit esse menti tenendum, quia pluries vidit de facto, q̃ talis appositio temporis non sit de substantia legis, vel statuti. Et ratio est, quia leges, & statuta, non recipiunt probationem in contrarium, vide doctorem del Castillo in. l. 64. de Toro. in glo. Quatro dias.

2 ☞ Secus est in instrumento † publico, vt in authen. vt nom. impera. in principio. colla. quinta. tex. in. l. tertia. titulo. 9. for. ll. libro secũdo. & ibi Monta!. & per Iohan. Andr. in data. sexti libri, text. in. l. secunda, quasi in fine. titulo. 18. Parti. 3. cum pluribus. ll. eiusd. tit.

3 ☞ Secus est in scriptura priuata †, quia probat sine die, & consule. vt in. l. cum tabernam. §. idẽ quęsiit. ff. de pigno. & in. l. scripturas. C. qui poti. in pig. habe. text. in. l. 31. titulo. 13. Parti. quinta. & ista est communis opinio. secundùm Bal. in dict. prima consti. C. & Bart. in dicta. l. cum taberna. §. idem quęsiit. & ibi Alexand. in addi-

Iudicũ syndicatus. Caput. 23.

OTrosipor q̃ la ciudad o villa, o prouincia donde va sepa los cargos que lleua, q̃ haga leer estos capitulos al tiempo q̃ fuere recebido o fasta tercero dia despues enel concejo, y ponga vn traslado dellos enel libro del concejo en el auto de su recibimiento y jure enel cõcejo de guardar las cosas que por estas nuestras ordenanças le mandamos que jure, y cada vna delas otras prometa de guardar y fazerguardar como de suso se cõtiene. Porque vos mandamos, que cada y quãdo q̃ nos p̃ ueyeremos a qualquier assistẽte ogouernador, o corregidor, o corregidores, de qualquier, o qualesquier corretio. & in. l. imperator. in principio. ff. de edendo. numero secundo. Mathesila. in nota bili. suis. notabi. 45. vbi dicit hoc limitari cõtra scribentem, vel eius hæredẽ. Secus, si cõtra alium, quia tunc dies requiritur. vt Innocen. & Anto. in capit. inter dilectos. de fide instrument. & sic debet intelligi dictum Iohã. Butri. qui tenet contrarium in dicta constitu. C.

☞ Sed si talis scriptura habeat su-
4 bscriptionẽ † triũ testium, bene probat contra tertiũ. vt in. d. l. scripturas. & ibi Angel. Bart. Bald. & docto. & in dicta. l. Partitæ. & etiam in hypotheca, & obligatione præfertur habens dictam hypothecã, vt ibi.

☞ Vel aliter solue contrarium Butri. s. aut substantia actus potest infringi ex tempore, & tunc debet continere tempus, vt in mandato procuratoris: quia si nõ apparet de tempore, tunc iudiciũ quasi sine mandato factũ possit infringi. Aut substantia, vel fundamẽtum actus non infringitur ex tempore, & tunc non est

necesse

gimiento, o corregimientos, que vos los del nuestro consejo recibades de ellos, y de cada vno de ello promessa, y obligaciõ, que ternan, y guardaran, y cumpliran, & haran tener, y guardar, y complira a todo su leal poder los dichos capitulos, y ordenanças de suso contenidos cada vno en lo que toca, y atañe a su cargo.

Y en los capitulos en que mandamos que para cumplimiento de ellos fagan juramento lo recibades de cada uno de ellos en el nuestro consejo si estuuieren presentes en nuestra corte. Y los que estuuieren absentes de nuestra corte los concejos adonde fueren reciban de ellos la promessa, y obligacion & juramento de suso cõtenidos.

Y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan ende por alguna manera sopena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Dada en la muy noble ciudad de Seuilla a nueue dias del mes de Iunio año del nascimiento de nuestro señor Iesu Christo de mil y quinientos años. Yo el rey, yo la Reyna.

Yo Miguel Perez de Almança secretario del rey, y dela reyna nuestros señores la hize escre

necesse, ꝙ apponatur tempus. Et adcontraria solue vt per Bal. in. d. cõst. & idẽ tenet Alex. in cõsi. 105. in. 3. vol. nu. 4. ☞ Et istam opi. ꝙ in scriptura priuata non requiratur dies, tenet Ias. in. l. si qua beneficia. C. de diuersis rescrip. Speculat. in tit. de procurat. §. ratione autem formę. versi. sed quid in priuato. Ange. in authen. ꝙ sine. C. de testi. & dicit ꝙ fallit in libr. priuatarum rationũ, secundũ Bal. in rubric. C. de fide instru. 8. col. & vide Bal. in. l. admonẽ. ff. de iure iur. ☞ Et ideo dicit Bald. in d. l. scripturas. ꝙ scriptura priuata, quę fit interueniẽtibus amicis, debet fieri in secreto. ☞ Et dic, ꝙ talis obligatio literarũ potest cõtrahi ij hyrographis manu sui debitoris, siue alterius d̃ eius voluntate confectis: per quancunq; ergo scripturam cõtrahitur obligatio literarum, secundùm Bald. vbi supra. licèt non habeat diem quãdo non inducitur ad probationem temporis, vbi ex tempore ius oritur. vt prælatione hypothecariæ, vt dicit tenet Bald. & docto. in, d. l. scriptu ras. & in. d. cõsti. C. ☞ Et qa plura alia in materia syndicatus se offerebãt, tã de his quę Par. de Put. & Amo. d Iust. & Catal. & cęteri doctores tradũt, quæ non attinẽt ad materiam horum capitum, vbi videre poteris per eos: et ne longior, quàm putaram tractatus efficeretur, finem posui ad laudẽ saluatoris dñi nostri Iesu Christi, & ei⁹ genitricis semper virginis Mariæ, præbẽdo aliis occasionem addendi corrigendiq́; non detrahẽdi: quia vt dicit textus. & ibi Ang. in. §. cæterũ. Instit. de legitima agnato. succes. ibi, Laudamus quidẽ prętores: ꝙ illę est laudandus, qui est inuentor alicuius ordinationis, siue dispositionis, licet non ęquè perfectè adinuenerit: quia facile est adinuentis addere. l. 1. C. de veteri. iur. enucleãd. & facit quod tenet Bal. in c. ex literis. de rescrip. nu. 6. vbi dicit, ꝙ ille, qui incipit facere videtur licèt nõ perficiat. & quod tenet Bertachinus in tracta. gabellar. in procemio. nu. 2. tomo. 6. tractat. folio. 49. vbi ait, quòd conatus cuiuscunque scriptoris est laudandus:

dandus. ℣ Quod opus incepi in dicta arce del Adrada illustris Antonij de la Cueua, Abulensis diœcesis. 24. die Septembris, anno à natiuitate domini nostri Iesu Christi. 1539. & finem posuir por su mãdado. Iohãnes episcopus Ouetensis. Philippus Doctor. Iohannes Licentiatus. Martinus Doctor. Ferdinãdus Tello Licentiatus. Registrada Alonso Perez. Francisco Diaz chancilier. sui in dicta arce. ℣ die Februarij, anno. 1543. ætatis meę 40. annorum. Gloria, laus, & honor tibi sit Christe redemptor. Amẽ.

Doctor Auilles.

Finis in capitulis iudicum syndicatus.

Sequitur brebis forma ſyndicationis ſecretę, per me dictum Franciſcum Auilles.

EL juez que fuere a tomar reſidẽcia a alguna ciudad, villa, o partido, haga luego hazer regimiento, o concejo, y enel tal conſiſtorio, o regimiento preſente ſu prouiſiõ[a], y aſsi preſentada requiera al corregidor, juez, & regidores q̃ la obedezcã y cumplan, y cũpliẽdola le mandẽ entregar las varas dela juſticia de corregidor, teniẽtes, alcaldes, y alguaziles, y aſsi lo pida por teſtimonio. El corregidor, juſticia, y regidores, tomen la prouiſsiõ, y el corregidor, & juſticia en nõbre de todos, y la beſe, y põga ſobre ſu cabeça, ſu bonete quitado, y diga que la obedece, con el acatamiento deuido, y en quanto al cumplimiento della, q̃ ellos eſtan preſtos de complir, haziẽdo el juramento que ſu Majeſt. o Alteza manda. Y luego el dicho juez de reſidẽcia diga, que eſta preſto de hazer el dicho juramẽto, y el corregidor ſe le tome, y tomado en forma el corregidor & juſticia le entregue[b] luego las dichas varas dela juſticia de corregidor, alcalde, teniente, y alguazil. Y aſsi entregadas, el tal juez de reſidencia nombre luego ſu teniente, o alcalde, y alguazil, y dellos, y de cada vno dellos, reciba el juraméto en forma, que bien y fielmente vſſaran delos dichos officios, y todo eſto ſe ponga conel traſlado dela prouiſsion en el libro del regimiento.

[a] Prouiſsion. [a] ¶ Cuius tenor ponitur in fine iſtius operis, vbi quoq; ponitur prouiſsio prętorum: quia ad eas dicti iudices attendere debent, vt in.c.1. prætorum, ibi, Miren bien todas las coſas q̃ les mandamos en las cartas de poder. & in.c.1. iudicum ſyndicatus.

[b] Entregue. [b] Vt tenet prouiſsio, ſeu electio officiorum, ibi, in quantum dicit, Que por eſta nueſta carta mandamos a qualquier perſona, o perſonas, que tienen las varas de la nueſtra juſticia, y de los officios de alcaldia, y alguazilazgo, deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, que luego las den y entreguen al dicho nueſtro corregidor, y que no vſſen mas de ellas ſin nueſtra licencia, ſo las penas en que caẽ las perſonas priuadas, que vſſan de officios publicos, para que no tienen poder, ni facultad. Et ſic q̃ vetus poteſtas, ſeu prætor debet ponere in manibus noui poteſtatis, baculum, ſeu virgam iuſtitię, & non rectores ciuitatis, vt ipſi aliquando volunt & malè, cõtra dictam prouiſsionem, & q̃ vetus poteſtas, ſeu prætor debet tradere baculum iuſtitiæ, poteſtati de nouo venienti. Tenet Paris de Put. in tractat. ſyndicat. in parte, ſequitur de modo. nu. 3. fol. 29. dicendo, q̃ ſucceſſor in officio adueniens, ſedebit ad latus eius in locum aliquantulum infimo, & leguntur cõmiſſiones, ſeu prouiſsiones noui officialis, & præſentantur literæ deſiſtẽtię deceſſori, quibus rex ſignificat, q̃ officium deponat, & virgam, ſeu baculũ in manibus noui, & ſibi aſsignat tribunal,

& vide quę dixi in.c.5.prętorũ.in glo.1.in prin cip.quo acto deceſſor,ſiue eius locum tenẽs,ora tionem habebit in publice (ſi voluerit) de aſsig natione officij. deque laudibus ciuitatis,& obe dientia,ciuium pollicendo de geſtis reddere ra tionem. vt dixi in.c.1.prætorum. in glo. Cartas. Et non denegent prebere baculum ſucceſſori vt officium poſsit exerceri,aliàs, in crimen læ ſæ maieſtatis incurrit, vt dixi in.d.c.5.prætorũ. in glo.Suſpendidos.nu.12.& hoc verum ſi tem pus prædeceſſoris eſt finitum,vel ſi ſit ad bene placitum principis,aliàs ſecus.vt ibi nu.7.

ANſi tomadas las varas el tal juez,ſalga luego a la plaça,y pre gone la reſidẽcia,o el miſmo dia, y mande dar tal pregon.

Pregon.

SEpan todos los vezinos,y mo radores deſta ciudad de tal,& delos lugares de ſu tierra, como fulano vino a ella a tomar reſiden cia a fulano corregidor que ha ſi do della,y a ſus officiales,por mã dado de ſu Majeſt. Por tãto, quiẽ contra el dicho fulano, y contra los dichos ſus officiales, algo les quiſiere pedir,demandar, y accu ſar,parezcan ante el dicho ſeñor juez de reſidencia,dentro de tre ynta dias,que corren,y ſe cuentã dende hoy q̃ ſon tãtos dias de tal mes,y de tal año,quel los oyra y hara breuemente juſticia,cõ aper cebimiento,quel dicho termino de los dichos treynta dias paſſa dos no les oyra, ni admitira ſus demãdas,ni querellas, y los aura por excluſos, y dende agora los pronũcia por no partes, y pronũ cia ſus demandas y querellas por excluſas, y no ſer admitidas[b]. Y mandolo apregonar porque ven ga a noticia de todos.

a SEpan. a De iſto præconio.vi.tex.& quæ ibi dixi in.c.3. in capitulis iudicum ſyndica tus.in glo. A pregonar.

b Admitidas. b Vi.quæ poſſui latè in.d.c.3.iudi cum ſyndicatus,in.d.glo. A pregonar.verſic. quoq; ait.quam vide:quia eſt optima cautela vt verba iſta ponantur in banno:quia iſto ter mino elapſo banno ſic emiſſo, querellantes non poſſunt accuſare iudicem,nec contra eũ ponere petitiones,q̃ nota, & vide.

Luego comience a tomar la peſquiſa ſecreta por el interrogatorio ſiguiente.

Interrogatorium.

POR las preguntas ſiguientes,ſean preguntados los teſtigos,que por mi fulano juez de reſidencia de eſta ciudad d̃ tal, cõtra fulano corregidor q̃ ha ſido, y contra ſus officiales fueré tomados para la informaciõ,y peſquiſa ſecreta q̃ cõtra ellos de mi officio hago.

I.

PRimeramente, ſeã preguntados,ſi conocẽ a fulano corregidor q̃ ha ſido por ſu Maje.en eſta ciudad de tal,y ſi conocẽ a fulano ſu alcalde, o teniẽte, y a fulano ſu alguazil,y a fulano carcelero, y a los regidores,o veinte y quatros & jurados, y eſcriuanos de regimiẽto, y eſcriuanos publicos del numero deſta dicha ciudad.

Item

II

ITem,si sabē,que el dicho fulano corregidor que ha sido en esta dicha ciudad,o los dichos sus tenientes,y alguaziles ayan dexado de cumplir,y no ayan cumplido [a] algunas cartas,cedulas, y prouisiones de su Majestad, y de los señores de su muy alto consejo.Y si dixeren que si, declarē porq̄ causas no las han cūplido.

[a] CVmplido.a De isto articulo,& interrogatiõe vi. tex.& quę ibi latè dixi in.c.1.prętorum:in gl.Y cumplan nuestras cartas y mãdamientos que les embiaremos.

III

ITem si sabē.&c.Que el dicho fulano corregidor, ha residido todo el tiẽpo de su officio enel dicho su corregimiẽto,o si ha estado absente [a] algũ tp̃o desta ciudad y de su termino,y si ha lleuado salario estando absente.

[a] ABsente.a De hoc articulo,& interrogatione vi.tex.& quę ibi dixi in.c.1. prætor. seu correctorũ.in gl.Mas salario.ver.quid si corrector se absentat.vbi latè posui.

IIII.

ITem,si sabē.&c.Que el dicho fulano corregidor,o su teniẽte, hã lleuado por razõ del dicho officio mas salario [a] delo que es tassado y se le acostũbra dar,por razon del dicho officio.

[a] SAlario. a Vi.in.d.c,1.correctorũ in glo. Mas salario.

V.

ITem si sabē.&c. Que el dicho corregidor,al tiẽpo que fue recebido al dicho officio, se informo si auia aranzel [a],y tabla delos derechos que auian de lleuar las justicias,y escriuanos, y sino le auia si fue,y ha sido negligente en le hazer de nueuo con los para ello diputados,segun la tassa antigua. Y si le hizo si ha sido negligente enlo embiar a confirmar al cõsejo de su Majestad. Y ansi mismo ha sido remisso y negligente en no le tener pnesto el tal arãzel enel auditorio de su audiencia.

[a] ARanzel. a De hoc vi.tex.& quæ ibi dixi in capit.septimo in capitibus prætorum.

VI.

ITẽ si sabē.&c. Quel dicho corregidor,y su teniente han lleuado [a] mas derechos por los autos,y sentẽcias,y por las otras cosas, de los contenidos enel aranzel dela dicha ciudad [b] y prouincia:y si el dicho corregidor los ha consenti do [c] lleuar a sus officiales,y si sabē que aya lleuado la dicha justicia parte [d] delos derechos,que perte nescen alos escriuanos,o ayã hecho partido sobre ello con ellos.

[a] LLeuado. a Vi.tex.& quæ ibidixi in capi.1. prætorum,seu correctorum, in parte. Ni lleuara.

[b] Ciudad [b]. Vi.in.d.capit.1. in gloss. Fueren puestos.

[c] Consentido [c]. Vi. quæ dixi in dicto capit. primo.in parte.Ni consentira.& in gloss. Que no lo supo.

[d] Parte [d]. Vi.tex.in capit.septimo correctorum.&

quæ ibi dixi in glo.fin.quæ incipit, Ni haga partido.

VII.

ITẽ,ſi ſabẽ. Que el dicho fulano corregidor[a], que ha ſido, y el dicho ſu teniente,y alguazil,y officiales, o ſus mugeres[b],o hijos[c], o criados, y familiares, por ſi, o por perſonas interpueſtas[d],directe[e],o indirecte han recebido dadiuas[f], y preſentes de algũas perſonas[g],o les hã hecho alguna donacion[h], o prometidoles[i] de les dar alguna coſa,

a Corregidor. a Vi.tex.& quę ibi dixi in. c.1. correctorum, ſeu præt.in glo. Ni recebira.
b Mugeres. b Vi.text.& quę ibi dixi in. d.c.1.in parte, Ni ſus mugeres.
c Hijos. c Vi.in.d.c.1.in parte, Ni hijos.
d Interpueſtas. d Vi.quæ dixi in.d.c.1. in gloſſa, Ni por otro.
e Directe. e Vi.in.d.c.1.in glo. Directe.
f Dadiuas. f Vi.in.d.c.1.in parte, No recebira dadiuas.
g Algunas perſonas. g Vi.in.d.c.1.in glo. De ninguna perſona.
h Donacion. h Vi.latiſsimè in. d.c.1.in gloſſ. Ni donacion.
i O prometidoles. i Vi.in.d.c.1.in gloſſ. Ni aceptara.

VIII.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c. Quel dicho corregidor, o ſus officiales durante el tiẽpo de ſu officio ſe han juntado[a],y tenido confederacion, y parcialidad con algunos[b] regidores,o caualleros,o otras perſonas deſta ciudad[c],y ſu tierra, o de los que vienen a contratar,y conuerſar enella. Y ſi dela dicha cõfederaciõ, y parcialidad ha venido daño ala republica, o a otras perſonas, y el dicho corregidor, y ſus officiales le hã hecho por razon de la dicha parcialidad.

a Juntado. a Vi.tex.& ibi dixi in.c.2.prętorũ, ſeu correctorum.in gloſſ.1.quę incipit, No ſe juntaran.& in glo. Confederacion.& in glo. Ni parcialidad.& vi.tex.in.c.3.in capitul. iu di.ſyndicat. vbi docet te interrogare teſtes.
b Con algunos. b Vi.glo.in.d.c.1.in parte, Con ninguno.& in glo. Algunas.
c Deſta ciudad. c Glo.in.d.c.1.in parte, De los tales pueblos.

IX.

ITẽ,ſi ſaben.&c. Si el dicho corregidor,o ſus officiales durante el tiẽpo de ſu officio,por ſi, o por otros han comprado alguna heredad[a], o edificado caſas[b] en eſta ciudad,o en los lugares de ſu tierra, & juriſdiction ſin licencia[c] de ſu Majeſtad.

a Heredad. a Vi.tex.in.c.2.correctorũ,ſeu prętor.& ibi dixi in parte, Heredad algũa.
b Caſas. b Tex.& ibi dixi in.d.c.2. in parte, Ni edifique caſas.
c Sin licencia. c Vi.tex.in.d.c.2.in parte, Y eſpecial mandado.

X.

ITem,ſi ſabẽ.&c. Que el dicho corregidor, y los dichos ſus officiales durãte el dicho tiempo de ſu officio han vſſado de trato de mercaderia[a],de comprar, y vender,por ſi o por interpueſtas perſonas. O ſi han traydo ganados[b] en los terminos y baldios de eſta ciudad,y tierra.

a Mercaderias. a Vi. tex.in.c. 2.corrector.& ibi latè dixi in glo. De mercaderia.
b Ganados. b Vi.in.d.c.2.in parte, No traya ganados.cum aliis gloſsis ſequentibus.

Item,

XI.

Item ſi ſaben.&c. Que el dicho corregidor, o ſus officiales, o familiares[a], el tiempo de ſu officio durante hã ſido abogados[b], o procuradores[c], o ſolicitadores[d] delos pleytos y cauſas[e], que dentro de ſu juriſdiction ſe hã tratado ante juezes ſeglares, o eccleſiaſticos, y ſi hã ſ leuado algo por razon delo ſuſo dicho.

a Familiares a. Vi. in. c. 3. correctorum, ſeu prætorum. in glo. Familiares.

b Abogados[b]. Vt in. c. 3. in dict. c. correcto. in gl. Abogados.

c Procuradores[c]. Vi. in dicto. c. tertio. in glo. Ni procuradores.

d Solicitadores[d]. Vt in dicto. c. 3. in parte, Solicitadores.

e Cauſas[e]. Vi. in. d. c. 3. in gl. Delos pleytos. & in gl. Pueda ayudar. & in gl. En fauor de ſu juriſdictiõ & in glo. O del bien publico.

f Hã lleuado[f]. Vt in. d. c. 3. in gl. No lleuara dineros.

XII.

ITem ſi ſabẽ. &c. Que el dicho fulano, corregidor que ha ſido, el tiempo de ſu officio aya tenido alcaldes, tenientes, o alguaziles vezinos y naturales deſta ciudad y tierra[a]. O ſi los que ha tenido, hã ſido parientes[b] dentro del quarto grado, o han ſido yernos, o cuñados, o caſados con ſu hermana, o hermano de ſu muger. Y ſi en la election, y eſcogimiento dellos, los buſco tales quales cũplieſſen, al deſcargo de ſu cõſciencia, y para adminiſtraciõ dela juſticia, o ſi fue remiſſo, y negligente enello.

a Tierra a. Vide in. c. 4. prætorũ. in gl. quæ incipit. Dela tierra. vbi latiſsimè de hoc.

b Parientes[b]. Vi. in. d. c. 4. in. parte. Que no ſeã parientes.

c Cumplieſſen[c]. Vt in. d. c. 4. & ibi dixi in gloſſ. Que les dieren, & in glo. Por ruego. & in gl. Que el eſcoja. & in gl. Que le cumple. & in gl. Adminiſtracion dela juſticia. & in gl. Guarde la pragmatica. & Et ratio electionis eſt: quia tenetur pro eis. vt ibi in glo. Por los quales ſea obligado. vbi latiſsimè. & in gloſſ. Que los entregue.

XIII.

ITẽ, ſi el dicho corregidor, o ſu teniẽte, y alcalde ha dado lugar, q̃ otros ſin tener poder de ſu Majeſtad, ni delos ſeñores de ſu cõſejo, ayan vſado[a] dela juriſdictiõ ciuil, y criminal eneſta ciudad, y ſu termino.

a Vſado a. Vi tex. in. c. 5. correctorũ, ſeu pręto rum. & quę ibi dixi. & in. c. 42.

XIIII.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor durãte el tp̃o d̃ ſu officio, ha viſitado[a] los terminos d̃ ſta ciudad vna vez en cada vn año[b], y los lugares y vẽtas[c] y meſones della, ſin lleuar por ello ſalario[d]. Y ſi ſe ha informado como ſõ regidos, y adminiſtradas la juſticia, y gouernaciõ dellas. Y ſi hã eſtado biẽ, pueydas, y baſtecidas. Y ſi ſabẽ q̃ enla viſitaciõ della hã hallado algunas deheſas, prados, mõtes, exidos, y abreuiaderos, q̃ pertenezcan ala dicha ciudad, y eſtẽ occupados[e] por terceras perſonas, y no ſe le ha hecho reſtituyr ala dicha ciudad, y enello ha ſido remiſſo y negligente.

a Viſitado a. De iſto articulo, & iterrogatione. vide tex. in. c. 6. correcto. ſeu pręto. c & ibi dixi in omnibus gloſsis.

b Año. b Vt in.d.c.6.in gloss. Vna vez enel año.
c Ventas. c Vi. in.c. 28.in capitibus correctorū.
d Salario. d Vt in.d.6.in glo. Salario alguno.
e Occupados. e Vt in.d.c.6.in parte, Occupados

XV.

ITem, si saben. &c. Que enla dicha ciudad aya algunas personas poderossas, que ayan hecho agrauio alos pobres[a] della, y de su tierra, y ha venido a su noticia, y ha sido remisso, y negligente en lo remediar, y deshazer los tales agrauios.

a Pobres. a Vt in.d.c. 6. & ibi latè dixi.in gl. Emendar. & in gl. Pobres. & in glo. Notifique. & in glo. A su costa.

XVI.

ITem, si han lleuado algunas dadiuas, y repartimientos[a], de la tal ciudad, o de su tierra, y partido, assi como besugos, perdizes, gallinas, espaldas de carnero, o otras cosas semejãtes de mas del salario q̃ se les da por sus officios.

a Repartimientos. a Vi. tex. & ibi dixi in c. 8. vbi ad plenum. & in.c. 31.in dictis capitibus correctorum, seu prætorum.

XVII.

ITem, si saben. &c. Si han tomado ropa, o possadas, o camas de la tal ciudad, y vezinos della, y de su tierra sin lo pagar[a].

a Pagar. a Vi. in.c.8. correctorū. & ibi dixi in glo. Saluo por dineros.

XVIII.

ITem, si han lleuado, o consentido lleuar a sus officiales, assessorias[a], y vistas de processos, por las sentencias que han dado, aũ que ayan conocido por commissiõ[b] de su Majestad.

a Assessorias. a Vt in.c.9.in.c. correcto. & ibi latè dixi in glo.1.
b Commission. b Vt in.d.c.9.in parte, Por commission. vbi ad longum.

XIX.

ITem, si saben. &c. Quel dicho corregidor, y sus officiales, durante el tiempo de su officio han sido juezes arbitros, o arbitradores entre algunas partes, y han recebido en si compromissos[a] de algunos pleytos, que ante ellos hã estado pendientes, de los quales ellos podian conocer.

a Compromissos. a Vt in.c.9.correctorū, seu prætorum. & ibi vide quæ dixi.
b Podian. b Vt in.d.c.9. & ibi glo.in verbo, Ni de los que podian conocer.

XX.

ITẽ, si saben. &c. Si el dicho corregidor ha lleuado, y consentido lleuar derechos de executiones[a], a sus alguaziles, y officiales, y ellos los han lleuado por razon de sentencias, o cõtractos[b], y obligaciones, y conocimientos reconocidos, que ante ellos se ayã pedido antes que el dueño dela deuda sea satisfecho, pagado[c], o contento dela deuda porq̃ dio a executar. Y si saben, que por razõ de esto hã lleuado mas derechos de los contenidos enel aranzel, y ordenanças desta ciudad[d], y costumbre[e] della. Y si sabẽ, assi mismo, q̃ por vna deuda ayã lleuado dos[f] o tres vezes los derechos de la tal executcion.

a Executiones. a Vi. in.c.10.in cap. correct. & ibi in glo.

in glo.1.& in.c.40. in glo. Lleuando salario. cum glo.sequentibus.& in.c.43.

b Contractos. b Vt in. d.c.10.in glo. Contractos, y obligaciones. vbi latissimè,an instrumētū habet executionē paratā,& de aliis.quā vid.

c Pagado. c In.d.c.10.in gl.O se diere por cōtēto.

d Ciudad. d In.d.c.10.in parte,Deuiere lleuar.

e O costūbre. e Vt in.d.c.10.in parte, Dōde ay costūbre.& in gl.q̄ se guarde la costūbre antigua

f Dos. f Vi.in.d.c.10.in glo.fin.

XXI.

ITem,si sabē. &c. Que el dicho corregidor, o sus officiales, o qualquier dellos,ayan lleuado algunas penas de las que disponen las leyes destos reynos,y ordenāças dēsta ciudad,sin primero auer las sentenciado[a], y las partes que enellas incurrieron auer sido primero oydas, y la tal sentēcia aya sido passada en cosa juzgada. O las tales penas applicadas a la camara, o a otra parte las aya tomado para si[b]. Y si saben,q̄ por razō de lleuar las dichas penas,ellos,o otros por ellos antes que ayā dado las sentencias han hecho igualas[c] con las partes.

a Sentēciado. a Vi,tex.in.c.11.correct. &ibi dixi

b Para si. b Vt in.c.45.in capit. correcto.

c Ygualas. c Vt in.c.11.in capit.correcto. seu prætor.in glo. No haran auenencia.

XXII.

ITē,si saben.&c. Si el dicho corregidor,o sus officiales han lleuado setenas[a] o parte dellas delos que hā sido condēnados en ellas. O si han lleuado parte de las alcaualas[b], sisas, imposiciones, o defcaminados por los sentenciar o executar, o en otra manera alguna,o por firmar los recudimiētos delas rentas,mas de lo que disponen las leyes del quaderno.

a Setenas. a Tex.& quæ ibi posui in.c.12.in capitibus prætorum.

b Alcaualas. b Tex.in.c.13. in capitibus correctorum,seu prætorum.

XXIII.

ITem,si saben. &c. Quel dicho corregidor, o sus officiales,ayā lleuado derechos de homezillos[a],en rebeldia,sin auer costumbre enesta ciudad de los lleuar,y sin q̄l culpado merezca muerte.

a Homezillos. a Vt in.c.15.in capitulis correcto.& ibi latissimè in glo.1.& in glossa. Merezca muerte.

XXIIII.

ITem,si saben.&c. Quel dicho corregidor,directe o indirecte ha arrēdado[a] los officios de alcaldias,alguazilazgos,y entregas,y carcel,y los otros officios que tiene, y auia de proueer por razon de su corregimiento. O si ha hecho partido con sus officiales, & lleuado les los derechos, o parte dellos contra la prouisiō que tenia del officio de su Majestad.

a Arrēdado. a Vi.tex.& quæ ibi dixi in.c.16. in capitibus correcto.seu prętor.

XXV.

ITē,si sabē.&c. Quel dicho corregidor,ha tenido esta ciudad,y tierra el tiempo de su officio biē bastecida a de carne, pescado, pan, y otros mantenimientos,

a precios

a precios razonables, o ha sido remisso y negligente en ello.

a Bastecida. a Vide tex. in. c. 17. in capitib. correcto. in fi. & ibi latè dixi in parte. Bien bastecida.

XXVI.

Item, si saben. &c. Si ha tenido las calles y carreras, y carneceerias limpias, y desocupadas, y ansi mismo las salidas a dela dicha ciudad, o ha sido remisso y negligente enello.

a Salidas. a Vide. in. d. c. 17. in glo. Las salidas.

XXVII.

Item, si saben. &c. Que aya carcel, y casa de regimieuto qual conuenga en esta ciudad, y si el dicho corregidor ha dado ordẽ como se haga a, o ha sido remisso y negligente en ello. Y si saben que por la mala guarda de la dicha carcel se han ydo y soltado los presos, y quedado se sin punicion y castigo dela pena que mereciã.

a Se haga. a De isto articulo, & de interrogatione vi. tex. in. c. 18. in capitib. correcto. & ibi dixi latè de materia carceris, & carceratorum & custodum, & ibi vide, cuius sumpta debet fieri.

XXVIII.

Item, si saben. & c. Que en esta ciudad aya arca a de concejo, en que estã b los priuilegios c, y escripturas desta ciudad, y que tienen tres llaues, la vna dellas que tiene la justicia y la otra vn regidor, y la otra el escriuano de concejo. Y si no la hay, si ha sido el dicho corregidor negligente en no la hazer. Y si saben que se aya sacado alguna escriptura y priuilegio della, y no se ha buelto, y el dicho corregidor ha sido remisso en no la hazer boluer.

a Arca. a Vi. tex. in cap. 19. in capitibus correcto. seu præto. & ibi dixi in parte, Arca.

b Que esten. b. Vi. in dicto cap. 19. in glo. En que esten.

c Priuilegios. c Vi. in dicto. cap. 19. in gloss. Los priuilegios. & in omnibus glosis.

XXIX.

Item, si saben. &c. Que el dicho corregidor, y sus officiales han sido remissos, y negligentes en la defension a de la jurisdiction real, y la han consentido vsurpar. Y si han procurado que le sean leydas cartas de los juezes ecclesiasticos, para se inhibir, y por ello se ha impedido la dicha jurisdiction real, y si sabẽ que ayan acceptado ruego b, que algunos caualleros, o otras personas les ayan hecho, o escripto para no hazer derechamente justicia.

a Defension. a Vi. tex. de materia interrogationis in. c. 20. in capitibus corrrectorũ. & ibi dixi latè. in gloss. Leydas. & in glo. Vsurpan. & in gloss. Les haga requirimiento. & in glo. En nuestro perjuyzio. & in gloss. De nuestra jurisdiction.

b Ruego. b. Vi. tex. in. cap. 21 in capitibus correctorum, seu prætorum. in glo. Ruego.

XXX.

Item, si sabẽ. &c. Si el dicho corregidor ha consentido edificar,

y ha zer

y hazer en esta ciudad, y tierra torres[a], y casas fuertes. E si saben, q̄ delas hechas los vezinos de esta ciudad han recebido, & reciben algunos agrauios[b], y el dicho corregidor no lo ha remediado. E si saben assi mismo que aya hecho que las cercas y muros[c] desta ciudad, cauas, y puentes, y calçadas esten, y ayan estado bien reparadas, o ha sido remisso, y negligente en ello.

a Torres. a Tex. in. c. 22. in. capit. correcto. & ibi vi. in parte, Torres.
b Agrauios b. In. d. ca. 22. in parte, La paz.
c Muros. c Tex. in. c. 23. in gl. 1. vbi latissimè de ista materia murorum, & de omnibus istis, quæ in ista interrogatione, & articulo continentur, & in glo. Con toda diligencia.

XXXI.

ITem, si ha consentido, que en esta ciudad, y su tierra aya imposiciones[a], y portazgos, y que algunas personas los ayan lleuado sin tener titulo para ello.

a Imposiciones. a Vi. in. d. c. 24. & ibi latè dixi in glo. Titulo. & in parte. Prescripcion. & in glo. En las leyes.

XXXII.

ITem, si saben. &c. Que el dicho corregidor, y sus officiales, ayã dexado de castigar los peccados publicos, assi como los que han blasphemado[a] de Dios nuestro señor, y de su bendicta madre, o si en esto han dispensado con algunas personas.

a Blasphemado. a Tex. & ibi dixi latè in. c. 25. in glo. La pragmatica. & in glo. Dispensaren. & in gl. Passe. & tex. in. c. 47. & in. c. 50

XXXIII.

ITem, si saben. &c. Que el dicho corregidor, y sus officiales ayã sido remissos, y negligẽtes en castigar los jugadores[a] de naypes, y dados, y de otros juegos prohibidos quando han jugado, de mas y allende de los dos reales en la pragmatica contenidos.

a Iugadores. a Text. & ibi latè dixi in capi. 29. & capit. 47.

XXXIIII.

ITem, si saben. &c. Que assi mismo, han sido remissos y negligẽtes en no castigar los amancebados publicos[a], y alcaguetes, hechizeros, adeuinos[b], y sorteros, falsarios[c], y vsureros[d].

a Amancebados. a Vi text. & quæ ibi dixi in c. 47. in parte, Manceba publica. vsque in finem capituli.
b Adeuinos. b Vi. tex. in. c. 53. & quæ ibi posui.
c Falsarios. c Vi. tex. in. c. 48. in capitibus correctorum, seu prætorum.
d Vsureros. d Tex. in. c. 50. & ibi latè.

XXXV.

ITẽ, si sabẽ. &c. Que el dicho corregidor, y sus officiales hã sido remissos, y negligẽtes, en perquerir, y saber dõde se acogẽ y receptã a los delinq̃ntes de su jurisdictiõ. Y si en algunas fortalezas se hã acogido, si ha hecho los req̃rimiẽtos, y diligencias q̃s obligado

para

para que se los restituyan, y entreguen [b]. O han sido en ello negligentes.

a Receptan. a Tex.in.c.27.in capitibus correctorum,seu præto.in glo.Fortalezas.
b Entreguen. b Tex.in cap.27.in parte,O los entreguen.vbi latissimè posui de materia remissionis.

XXXVI.

ITẽ,si sabẽ.&c. Si el dicho corregidor ha dexado de tomar las cuentas [a] de los proprios desta ciudad,y repartimiẽtos y contribuciones della.Y si las ha tomado, si ha sido remisso en executar los alcances dellas.

a Cuentas. a Vi.tex.in c.30.&ibi dixi de isto articulo.

XXXVII.

ITẽ, si sabẽ.&c.Si el dicho corregidor ha permitido que los marauedis,y rentas del concejo se hayan gastado en cosasque no pertenescen al bien, y pro [a] comun desta ciudad. Y si se han gastado en prouecho y interesse de los regidores. O si ha hecho gracia [b] dellos. Y si los han gastado en dadiuas y ayuda de costa,o en justas,alegrias [c],o comidas [d],o beuidas.Digan lo que saben.

a Pro. a Tex.& ibi dixi in cap.30. in capitibus correcto.in glo. Iusta.& in glo.Cõmun.& in cap.32.
b Gracia. b Vi,in dicto cap.30.in parte,Gracias.
c Alegrias. c In dicto cap.30.in glo.Alegrias.
d Comidas. d Vide in dicto cap.30. in parte. Ni comidas.

XXXVIII.

ITem, si saben. &c. Si el dicho corregidor,o sus officiales, y regidores [a], y jurados,y escriuano de concejo,y escriuanos del numero desta ciudad,por si,o otros por ellos han tomado a renta los proprios, y rentas desta ciudad, o las alcaualas [b] de su Majestad, o las rentas ecclesiasticas,o han sido fiadores dellas.

a Regidores. a Vide tex.in cap.32.in capitibus corrector.& ibi dixi in parte,Officiales.
b Alcaualas. b in dicto ca.32. in fine.in parte, En las leyes de Toledo.

XXXIX.

ITẽ, si sabẽ.&c.Si el dicho corregidor ha procurado,y tenido especial cuydado que las obras [a] desta ciudad se ayan hecho a menos costa,y a prouecho della,o si ha sido remisso, y negligente en ello.

a Obras. a Vide de hoc in cap.33. in omnibus glosis.

XL.

ITẽ, si sabẽ.&c. Si el dicho corregidor ha hecho repartimientos por los vezinos desta ciudad, y su tierra de mas delos tres [a] mil marauedis que la ley permite en cada vn año. Y si en los repartimientos han sido mas agrauiados y cargados los pobres [b],que los ricos.

Tres mil

a TRes mil. a Textus in capitul. 34. in gloſſa. En las leyes.

b Pobres. b Vide in dicto capitulo trigeſimo quarto, in gloſſa. Los pobres. & in gloſſa. Alienen.

XLI.

ITem, ſi ſaben. &c. Que los autos de juſticia ha dexado de hazer ante los eſcriuanos del numero[a] de eſta ciudad, y anſi miſmo han dexado de hazer los proceſſos criminales en la carcel, y ha ſido remiſſo, y negligente en tener libro de carcel en q̄ ſe eſcriuan, y aſsienten los preſos que a ella vienen.

a DEl numero. a Tex. in cap. 35. & ibi dixi in parte, Del numero. vbi ſingulariter de iſta materia.

b En la carcel. b Vide in dicto capit. 35. in gloſſ. ſe fagan.

XLII.

ITem, ſi ſaben. &c. Si el dicho corregidor no aya guardado las leyes[a] de eſtos reynos, antes ha diſpenſado con ellas, y puesto menores penas que ellas ponen.

a LEyes. a Textus in capitulo trigeſimoſexto. & ibi dixi in parte, Leyes. & in gloſ No diſpenſen. & in gloſſa, Mandado. & in glo. El derecho permite.

XLIII.

ITem, ſi ſaben. &c. Si el dicho corregidor, y ſus officiales han tomado, por ſi miſmos los teſtigos[a] en las cauſas criminales, y en las ciuiles arduas, ſin lo commeter al eſcriuano, o ſi ſe lo han commetido la tal recepcion, y examinacion.

a LOs teſtigos. a De iſto articulo, & interrogatione vide in capitulo trigeſimoſeptimo, & ibi latiſsimè dixi de iſta commiſsione, quid in criminalibus, & quid in ciuilibus.

XLIIII.

Itē, ſi ſabē. &c. Quel dicho corregidor ha ſido negligente en no tener

ner libro[a] delas condemnaciones que ſe han hecho, y adjudicado para la camara, y obras publicas, y gaſtos de juſticia, o en otra manera. Y ſi le ha tenido ſaben ſi en el ſe ayan dexado de aſſentar, y eſcreuir todas las dichas penas. Y ſi el receptor nombrado los ha recebido, o en eſto ha auido alguna fraude y engaño.

[a] LIbro. a Tex.in.c.45. & ibi latè de iſta materia.

XLV.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor no ha tenido cuyda do, ni procurado que ſe lea, y publique los tres domingos prime domingo de Quareſma la bulla[a] que habla ſobre el habito y tõſura clerical, que han de traer los clerigos para gozar de la immunidad eccleſiaſtica.

[a] Bulla. [a] Tex.in.c.51.prætorum, & ibi dixi in parte, Sãcto padre. & vltra ibi dicta dic, q̃ iſta Bulla, inſerta eſt in volumine pragmaticarum.fol.14.&.15.&.l.21.&.22.&.l.23 & idem cauetur in prouiſsionibus officiorum. ☞ Sed dictam bullam nunquam vidi practicari. Imò etiam ſi non defferant veſtes, & tonſuram gaudent priuilegio clericali, & allegant conſuetudinem, quę conſuetudo, vt clerici coniugati, non defferant habitum, & tõſuram valet, & gaudent ſuis priuilegiis. tenet Fulgo.conſi.124. incipiente, prępoſitis ſtatutis. in primo dubio, q̃ ſequitur Sabaſt.Sapi. in additio. ad Abb.in.c. 1. de vita & honeſta. cleric. in addit. quę eſt in nu.6. in parte, in duobus, & tenet glo. in.c. ſi quis virorum.30.diſtin. & glo. in ſumma.3.q.4. vbi ait, q̃ poſſunt clerici, ſecundum conſuetudinem regionis pretioſis veſtibus vti, vt conforment ſe moribus eorum inter quos vibunt, & nec vileſcat dignitas clericalis, & tenet glo. in. c. clerici. el magno, de vita, & honeſta, cleri. in verſi. deauratis. & ibi Abb. nu.18. vbi dicit, q̃. d. glo. eſt bene notanda ad hoc, q̃ in veſtibus ſit multum attendenda dicta conſuetudo locorum: quia clericus in veſtibus debet attendi, ne vileſcat dignitas clericalis, dummodo non vtatur veſtibus laceratis, cauſa humilitatis: quia ex hoc vileſcet dignitas. vt dicit tex. ornatum, infuſcatũ, propter corporis diligentiam approbamus, fractos veſtibus non recipimus. vt in.c. parſimoniam. 41. diſti. & quoq; dicit ālibi tex. affectate ſordes, nec exquiſitæ delitię laudem pariunt, q̃ tàm de veſtibus, quàm de ciuis intelligendum eſt. 41. diſtin. in ſumma. de quo vi. glo. in ſumma. 21. q. 4. vbi diſputat ſi clericus poſsit vti veſtibus fulgidis, maximè ſtricis, ſi hoc habet conſuetudo. ☞ Sed in quantum glo. in. d. c. clerici. dicit clericos conformandos in veſtibus conſuetudinis regionis. intellige ſecundùm Abb. ibi. d. nu.18. quando ſunt tales veſtes, quæ non portantur ad pompam, ſed ex conſuetudine illorũ, & ſint honeſtę. aliàs. dict. text. de nihilo prouideret. facit Clem.2. eod. tit. & tenet Bald. in margar. Inno. in parte, clerici. & vide Zacharia. in additio. ad Abba. in. c. cùm non à homine. de iudiciis. in. 1. additione, de quo ſingulariter, per additio. eiuſ. Abba. in. c. cùm conſuetudinis. de conſuet. in. 1. additio. in verbo, non eſt læuis. vbi tenet allegãdo glo. in. d. c. ſi quis virorum. 30. diſtinct. & .21. q. 4. in ſumma, q̃ clerici poſsũt vti veſtibus prętioſis, ſecundum cõſuetudinem ſuæ prouinciæ: & poſſunt facere veſtes fœderatas de cendalis adeo, q̃ dixit Benedictus de Capra doctor Perũſinus. in. d. c. clerici. in. d glo. q̃ in veſtibus attendenda eſt conſuetudo locorum. Vnde ſi conſuetudo non haberet diuerſitatem aliquam inter habitum clericorum, & laicorum, ipſa eſſet attendenda, adeo, q̃ tunc clericus diceretur incidere in habitu clericali honeſto, & clericis conſuetudo, ad q̃ dicit, q̃ facit tex. in. c. ſi iudex laicus. de ſent. excom. lib. 6. Et idem, dicit, q̃ veſtes variantur de ætate ad ætatem. ☞ Facit quod notat Cępol. conſi. 10. &. 11. & Alexand. conſi. 8. vlti. col. volu. 1. vbi dicit, q̃ per iſta defendit quoſdam nobiles Brixenſes clericos, accuſatos de homicidio: quia ſatis dicuntur detuliſſe habitũ clericale. ex quo deferebant habitum ſcholaſticum ex quo conſuetudo eſt, ſcilicet, ſcholarium clericorum in minoribus deferre habitum ſcholaſticum, nam clerici ſeculares, non habẽt certum habitum, vnde largè dicimus habitum clericale

con

conuenientem & nõ prohibitum clericis. vt dicit glo. in Clem. 1. in verbo, ſeculares, de electione. ¶ Nam quę veſtis dicatur ſecularis relinquitur arbitrio iudicis, & in dubio interpretabitur magis veſtem eccleſiaſticam, quàm ſecularem, propter pœnam ſecundùm Guiller. & Imol. in d. Clemẽ. 2. in principio. de vita & honeſt. cleri. Etiam ſi clericus portaret veſtem prohibitam, putà, de roſato, vel ſcarleto, nõ continuè, nec cauſa viſus proprij, ſed ex alia ob feſtũ licitum doctoralem, vel vxorale, vel honorẽ alicuius magiſtratus, ſecundùm Imol. poſt alios in. d. Clem. colu. 3. & ita de facto obtinuit, quod nota.

XLVI.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor, y ſu teniẽte, y alcalde, han conſentido que ſe prediquen bullas[a], & indulgencias, y han admitido queſtores, y demã dadores de limoſnas, ſin ſer viſtas y approbadas por el diœceſano, o por el conſejo de ſu Majeſtad.

a BVllas. a Vide in capitulo. 51. in gloſſa. No conſentir.

XLVII.

ITem, ſi ſaben. &c. Que ayan ſido remiſſos, y negligentes, en no guardar los puertos de ſu corregimiento, y por ſu negligencia ſe ha ſacado por ellos fuera de eſtos reynos moneda[a], y cauallos[b], y las otras coſas prohibidas dela ley. Y ſi han tenido cuydado de hazer peſquiſa[c], ſobre eſto dos vezes cada vn año, y alos que han hallado culpados, ſi los han punido, y caſtigado, o han ſido remiſſos enello.

a MOneda. a Vi. tex. in. c. 52. & ibi glo. in parte, Moneda.

b Cauallos. b Vi. in. d. c. 52. in parte, Caualſos.

c Peſquiſa. c Vt in. d. c. 52. & ibi latiſsimè poſſui in glo. Peſquiſa. cum aliis gloſsis eius. c.

XLVIII.

ITem, ſi ſaben. &c. Que el dicho corregidor, officiales, y regidores ayã labrado[a] algunos marauedis delos proprios deſta ciudad, algun menſajero q̃ aya ydo al cõſejo de ſu Majeſtad, por mandado de la dicha ciudad, ſin que aya lleuado inſtruction delo que ha de hazer, y ſin tener, ni traer teſtimonio del dia que partio, y llego ala corte, y ſe preſento en el conſejo, y del dia que fue deſpachado.

a LIbrado. a Vi. tex. in. c. 54. in capit. correcto. ſeu prætor. & ibi dixi in glo. Menſajero. & in gloſſ. Que ha de hazer. & in gloſſ. Partiere. & in parte, Deſpachado. & in verbo. Salario.

XLIX.

ITem, ſi ſaben. &c. Quel dicho corregidor, teniente, o alcalde, han ſido remiſſos, y negligentes en condemnar[a], y executar la pena dela ley alos regidores de eſta ciudad, que han ſido nombrados por el regimiento, y ajuntamiento della por juezes en grado de appellacion, en las cauſas ciuiles de ſeys mil marauedis, y den de ayuſo. Que no han ſentenciado las dichas cauſas dentro delos diez dias dela ley, paſſados

los

los treynta y cinco dias, en q̃ pue de appellar, y ſeguir la dicha cau ſa, y fenecerla. Declaren en que cauſas fuerõ remiſſos y negligen tes a cerca de lo ſuſodicho.

Summarium.

1 APpellari debet ad conſiliũ ciuitatis, ex cau ſis ciuilibus ſex millium dipondiorum. Conſilium ciuitatis, ſeu villæ, nominare de bet duos iudices, qui vnam cauſam debẽt ter minare cum iudice, qui primò tullit ſenten tiam, & infra decem dies ellapſis triginta, & quinque diebus. quæ partes habent ad appel landum, & ad cauſam finiendam, & conclu dendam.

2 Terminus datus iuriſdictioni, infra quem cau ſa debet expediri cenſetur etiã partibus præ fixus ad probandum, & iura ſua producẽda.

3 Conſtare debet de ſumma, vel eſtimatione ſex millium dipondiorum, ad hoc, vt de cauſa re ctores ciuitatum cognoſcant in gradu appel lationis.

4 Rectores ciuitatum in gradu appellationis de bent pronunciare ſimul, & non vnus hodie, alter cras.

5 Sententia lata per iſtos iudices regimenti, ſeu conſilij, lapſis terminis an valeat.

6 Inſtantia, quando eſt perempta, licet pars non petat, an iudex ex officio ſuo debeat ſenten tiam ferre.

7 Si cauſa committitur conſulenda per iſtos iudi ces regimenti, antea quàm cõſilium detur of cium eorum expirat, an tale conſilium detur ſucceſſori.

8 Iudices regimenti, ſeu conſilij ciuitatis, qui pri mis iudicibus ſucceſſerunt non habent totũ tempus ad iudicandum, ſed tantummodo quod ſupereſt.

9 Iudices ſi ſentẽtiam non poſſunt proferre: quia non ſunt informati, & tempus labitur vt pœ nam euitent, ferant ſententiam ſub conditio ne condemnando, vel abſoluendo.

10 Si iudices miſſerunt pro conſilio ſapientis, & inſtat tempus inſtantiæ, & nondum conſiliũ venit, euitent pœnam pronuncient in omni bus, & per omnia, ſecundum formam conſi lij venturi

11 Si partes infra terminũ inſtantiæ cauſam com promittunt, licet iudices non pronuntient, in pœnam non incidunt.

12 Reſtitutio non datur minori, nec piis locis ad uerſus inſtantiam.

13 Prorrogari, an poteſt iuriſdictio in maiorẽ ſum mam, & quantitatem, & tempus iſtius legis, & pragmaticæ de conſenſu partium.

14 Sententia lata in maiorem ſummam ſex milliũ dipondiorum, an valeat in ſumma ſex milliũ.

15 A quo tempore currant iſti triginta dies ad cau ſam finiendam.

16 Iudices regimenti, in pœnam non incurrunt, li cet ſententiam infra terminum non proferãt. ſi à parte non fuit petitum, ſeu requiſitum.

17 An debeant infra terminum decidere cauſam, condemnando, vel abſoluendo.

18 An iudex loci debeat executioni mandare ſen tentiam latam per iudices regimenti.

a Condemnar. a Iſte articulus qui fit & fieri debet in iſta ſyndicatione, non habet ortum à capitibus prætorum, ſeu correctorum, nec à capitibus iu dicum ſyndicatus, ſed à pragmatica facta per no ſtrum regem Carolum, in primis curiis quas ha buit, poſtquam cepit regnare, in villa Valliſſo leti, anno. 1523. die. 24. mẽſis Auguſti, petitione 95. per quam fuit amplia in ſumma, & in tem pore lex Toleti. quæ eſt. l. 6. tit. 16. De las appel laciones. lib. 3. in ordina. regali. quę lex ſolũ per mittebat appellare ad cõſilium ciuitatis in ſumma trium millium dipondiorum, & appellans habebat quinq; dies ad appellandum, & quin decim ad concludendum, & iudices habent de cem ad pronunciandum, q̃ dicta noua pragma tica ampliauit †, non ſolum in termino, ſed etiã in ſumma; quia poſſũt cognoſcere in cauſa quã titatis ſex millium dipondiorum, & pars habet triginta dies ad concludendum, & ſi dicti iudi ces infra dictum terminum decem dierum ela pſis. 35. diebus non finiunt cauſam incurrunt in pœnam quam debet prætor, ſeu corrector, ſeu iudex populi illico executioni mãdare, contra dictos iudices, qui ſic in dicto termino non pro nunciauerunt, & ſic corrector, vel iudex loci, ita non facit, nec exigit dictam pœnam, cum qua druplo cameræ regis ſoluat, & ponatur ſibi pro capitulo cum aliis capitibus iudicum ſyndica tus. vt in. d. pragmatica cauetur. ☞ Et quando quis appellat ad populum vt in iſtis legibus ſa tis eſt, ſi dicat appello ad decuriones (ideſt, ad re gidores) quia decuriones ſunt populũ, & caput

ciuitatis

ciuitatis,& tota ciuitas eſſe videntur. tenet Bal. in Rubric.de appella.in Decreta.nu.2. ℣ Tene
2 ꝙ iſte terminus datus iuriſdictioni †, infra quę cauſa debet expediri, cenſetur etiam præfixus partibus ad probandum, & procedendum omnia iura ſua,& habet vim peremptorij. vt tenet Paul.de Caſt.in.l.admonēdi. ff. de iure iur. nu.34. ℣ Et quia materia iſtius.l.ſępe in praxim deducitur,& occurrunt plures dubitationes,ex quibus mihi aliqua venerunt in facto, aliquid ad materiam dicam. ℣ Et primò, debet conſtare
3 dę dicta ſumma ſex milliū † dipondiorum: quia habens iuriſdictionem ſolum in certo caſu, ſeu ſumma,non poteſt cognoſcere,niſi per informationem ſummariam cognitum ſit, an illam cauſam comprehēdat ſua iuriſdictio, aliàs nil valet quod agitur,& iſta eſt cōmunis opinio.vt Cur. Iuni.conſi.124.nu.6. ℣ Et licet.d.l.ordinamenti, & aliæ pragmaticę,loquantur in cauſis pecuniariis trium & ſex millium dipondiorum,quoq; habent locum in ęſtimatione illius ſummę: quia ſi cauſa vertitur corā iudice,ſuper aliqua re mobili,vel immobili,dūmodo eſtimatio ipſius rei non excedat dictam ſummam ſex millium dipondiorum à ſententia prætoris poteſt appellari ad conſilium ciuitatis,& ita tenet.d. l. Toleti in antiqua,& in originali,in quantū dicit,Mandamos que de la ſentētia diſinitiua, q̄ qualquier juez diere en qualquier ciudad, o villa, o lugar de nueſtros reynos que ſea de quantia, y eſtimacion de tres mil marauedis.&c. Quę hodie ſunt ſex millium,& pondera verbum.d.l. in quantū dicit. Y eſtimacion.& ideò debet prius conſtare de iſta ſumma,& ęſtimatione, antea quàm dicti iudices regimenti de cauſa cognoſcant,& eā
4 diſiniant. ℣ Adde ꝙ ſi iſti iudices † conſilij ciuitatis non ſe concordant in pronunciando cū ordinario,& illi volunt de per ſe pronunciare, debent ſimul pronunciare, & non vnus hodie alter cras.tenet Bal.in.c.non poteſt. de re iudi.nume.2. ℣ Secundò,circa iſtam. l.& pragmaticam
5 quæritur,an ſi iſti iudices ſic nominati † per dictum concilium ciuitatis, poſt dictum terminū ſententiam protulerunt,an valeat dicta ſentētia, quòd videtur:quia dicta lex ponit pœnam iudicibus, non decidētibus cauſam infra dictum terminū,& quando lex, vel ſtatutum ponit pœnā iudicibus nō decidētib⁹ cauſam infra terminū, ſententia valet,ſed iudices in pœnā legis vel ſtatuti incurrunt. Ita in terminis tenet Abba. in.c. de cauſis.de offi.delega.nu.10.allegando Iohan. Andr.in addit.ad Specul.in tit.delegat.§.reſtat. verſi.quid ſi ſtatuto. vbi poſt multa concludit, quod autem ſtatutum apponit pœnam iudici non dicidenti cauſam infra terminum,& tūc valet ſententia poſt terminum dummodo profera tur infra terminum iuris:quia non videtur recesſum à diſpoſitione iuris, facit quod notatur in l.non dubiū. C. de legi. Sed ſi lex vel ſtatutum non apponit pœnam, & in dubio præfixendo terminum ad deciſsionem cauſæ videtur præfigere ipſi inſtantiæ,& hoc maximè tenēdum eſt propter odium litis.quā diſtinct. Iohan. Andr. ſequitur Abb.vbi ſupra. ℣ Et Petrus de Ferrar. in forma libelli ſententiæ diffinitiuæ.nu.9.indiſtinctè tenet,ꝙ valet ſententia,etiā ſi ſit lata poſt lapſum inſtantiæ. ℣ Paul.de Caſt.in.l.properādum.C.de iudi.nu.9.in hoc diſtinctionem trimembrem facit,dicendo,ꝙ aut ſtatutum dirigit verba inſtantię,dicendo, ꝙ inſtantia cauſarum duret.40.dies,& tunc poſtea expediri non poterit,quia inſtantia perimitur, & illud tēpus ſtatuti ſuccedit loco temporis iuris communis.argu.l.in contractibus.C.de non numer.pec.poſt principium. ℣ Aut dirigit verba in iudicē, putà:quia poteſtas debeat expedire cauſas infra talem terminum,& tunc tale tempus cenſetur prę fixus, potius iudici quàm inſtantiæ, & ideo ſi eſt iudex ordinarius,debet puniri,ſi non expediuit,tamen ſi eſt delegatus,non poteſt expedire:quia finita eſt iuriſdictio ſua,inſtantia tamen non eſt perempta. ℣ Interdum ſtatutum loquitur imperſonaliter,putā,cauſę expediuntur infra.40.dies,& ſic eſt dubium, an tempus cenſeatur præfixum iudici,an inſtantię, & in hoc fuerunt opiniones,nam Specul.in tit. de iudice delega.§.reſtat.verſi.quid ſi ſtatuto. circa finem videtur velle,quod videatur prę fixum iudici.ſed Cyn.in.d.l.properandum.§.ſint vtraq;.in additione.videtur tenere contrarium,& ſic ꝙ videatur prę fixum inſtātię,& ſuccedat loco triennij. allegat.l.ſcire.§.conſequens.ff.de excuſa.tut. & iſta pars ſecundum Paul.de Caſt.eſt verior, & communior,& ita vidit conſultum. ℣ Sed tene, ꝙ ſententia lata poſt illum terminum.d.l.ordina,& pragmaticæ,eſt nulla vt tenet Alex. in conſi.82.in.3.volu.nu.1.& Abb.in conſi.16.in.2.volu.in fine. quinimo dicit Abb.ibi, ꝙ non valet etiam ſi de conſenſu partium prorrogetur terminus inſtantiæ:quia cùm ſit contra ſtatutum, vel legem nō valet prorrogatio: quia peremptio inſtantiæ non dependebat à facultate partium, & judicis,imò eis etiam inuitis currit tempus. vt in.d.l.properandum. ℣ Cuius contrarium vult tenere Bal.in.l.petende.C.de tempori.in integ. reſti.in fine,vbi ait,ꝙ quando meta eſt præfixa

iudici, & est pœna ei apposita, si non expedit causam infra certum tẽpus, q̃ ex post facto partium istud tempus potest prorrogari, & nõ incidit in pœnam iudex, circa q̃ dicit videndum. Cy. in l. 1. C. qui acusa. non pos. ¶ Quod non obstat: quia loquitur quando terminus est præfixus iudici, & dictum Abb. loquitur quando terminus est præfixus iudici & instantiæ, vt hic in istis pragmaticis. vt tenet ipse in c. venerabilis. de iudiciis. ¶ Et quoq; terminus instantiæ, non potest renuntiari, cùm sit præfixum causa publicæ vtilitatis. vt Paul. de Cast. in l. 2. §. sed si iudex. ff. de iudi. nu. 7. & q̃ non valeat dicta sententia lata post. d. terminum, tenet Abb. in d. c. venerabilis. nu. 17. & Roma. consil. 322. versicul. 2. vbi ait, q̃ hoc ponit gladium ad radicem: quia quamuis ius dicens circa factum ipsius cognitionis habeat amplissimam potestatem, non tamen censetur habere propter hoc potestatem vt extendere possit, seu prorrogare ipsius termi num cognitionis, vt dicit esse tex. in proposito valde notabil. in l. si in lege. in princi. ff. locati. dans regulam, q̃ habens plenum arbitrium circa factum, nõ censetur propter hoc posse prorrogare terminum facti, ex quo terminant Bart. & Bal. ibi. q̃ iudex authoritate statuti habẽs plenum arbitrium circa processum, seu cognitionem non habet facultatem prorrogandi terminum illi præfixum, & facit quod tenet Petrus Ferra. in forma libelli. declina. iuris. in parte. fuisse iudicem competentem. & Bal. in c. 1. §. hoc q̃ nos. de pace constan. in vsib. feud. num. 20. tenet, q̃ non valet sententia lata lapsu instantiæ, & q̃ causa non finita infra tempus à statuto requisito, non possit postea finiri, tenet Lucas de Penna. in l. vtilitas. C. de primi. pill. libro. 12. versi. secundò quæritur. & est tex. expressus. in l. 4. titu. 26. Parti. 3. quem vide, & sic tenet, q̃ si dicti iudices regimenti, infra terminum. d. legis sententiam non protulerunt, in pœnam eiusdẽ incurrunt, & sentẽtia lata per eos dicto termino elapso est nulla: quia vbi quis facit contra legẽ quamuis incidat in pœnam à lege impositam, tamen actus remanet inualidus. tenet Iohan. de Plat. in l. prędia. C. de locatio. prædi. fiscali. ciuili. lib. 11. nu. 6. de quo per Bart. in l. prætor ait. §. 1. ff. de noui. oper. enuncia. & licet actus non teneat, tamẽ faciens actum prohibitum incidit in pœnam. l. 3. §. si quis codicillos. ff. ad selennia. ¶ Quinimo, quando instantia est perempta, iudex ex officio, †licet pars non petat, nec aleget, debet sententiam difinitiuam ferre, sic pronunciando, vt Abb. in d. c. venerabilis. nume. 16. & ibi Aeneas de Falco. in additione quę est in nu. 9. in parte, restitutio. & vide singulariter. Alex. vbi idem tenet. in consilio. 136. in. 2. volumi. numero primo, dicendo, q̃ licet sit perempta instantia iudicis, officium supereſt, vt possit super peremptionem instantię pronuntiare, & iudex potest in expensis condemnare. allegat. l. 1. & 2. C. vt infra certum tempus. & in. l. si præsens. C. quomodo iud. & glo. optima. & ibi legistæ. in. d. l. properandum. §. illo proculdubio. & singulariter Paul. de Castr. in l. non idcirco. §. cùm postea. ff. de iudi. vbi ait, q̃ licet processus sit nullus, & instantia sit perempta, potest iudex ab obseruatione iudicij absoluere, & etiam in expensis condemnare. Facit tex. in Cle. 1. de rescrip. & q̃ tenet Bar. in l. eum qui tenere. ff. de iudi. in fine. & Paul. de Cast. in l. non idcirco. §. cùm postea. ff. de iudi. & glo. in l. 3. titu. De las deudas. foro. ll. lib. 3. in glo. fi. & lex stylli. 196. ¶ Sed Abb. in d. c. venerabilis. nume. 18. dicit dictam regulam limitari, nisi pars fuisset confessa, nam tunc cùm factum sit notorium, poterit iudex ferre sententiam post peremptam instantiam: quia in notorio non requiritur iudicium, ita dicit tenere Bal. notabiliter in. d. l. properandum. & Angel. in tractatu maleficiorum, in parte comparent dicti inquisiti, & confitentur totum. versi. ex quibus infertur. ¶ Abb. quoque ibi in. d. c. venerabilis. numero. 10. dicit, q̃. d. lex non procedit in magna causa, q̃ si lis protrahatur vltra terminum præfixum instantiis, à iure communi, vel statuto municipali non ex impedimẽto alicuius, sed ex magnitudine causæ, vel propter multas appellationes ab interlocutoria vt potest exemplum poni, cùm statutum præfigat duos menses, & actor dicit se habere testes vltra mare, ita q̃ requiritur maior dilatio, quàm sit terminum totius instantiæ, vt in l. 1. C. de dilatio. credit, q̃ tunc vltra terminum potest ferri sententia, ex quo enim non potest imputari partibus, vel iudici: quia terminus debet recipere interpretationem à iure, scilicet, si causa infra illũ terminum expediri potest. vt in l. 1. & in. l. gradatim. §. 1. ff. de muneri. & honori. & in l. 2. C. de noxali. & tenet Bald. & Iohan. Andre. in additio. ad Specul. in titulo. de ellẽ. §. restat. versic. quid si statuta. vlti. q. & Cy. in l. fi. C. qui accusa. non poss. in vltimis tribus quæstionibus. ¶ Ex quo infert Abb. vbi supra. ad. q. quotidianam, q̃ si pendente quęstione coram laico excipiatur, q̃ instrumentum est vsurarium, vel de defectu natalium, & sic articulus ille incidens, remittitur ad ecclesiasticum, per quem fit inhibitio se-

cularí, vt interim non procedat in negocio principali, vt notatur in.c.tuã.de ordi.cogni. ℭ si labitur terminus instantiæ, anteaquã finiatur ille articulus incidens, vel ita remansit modicum de termino, ℭ non potest iudex infra illum terminum causam principalem terminare, ℭ poterit causam finire post terminum, facit ℭ tenet Bart. & Bal.in.l.cùm ipse.ff.de excusa.tuto. & idem Paul.de Cast.in.l.interdum.ff.de iudi. in prin. de quo ibi per eum. ℣ Circa.d.l. Toleti nota, ℭ
7 si per dictos iudices †datos per regimentum, aliqua causa consulenda committatur, & anteaquã consilium detur officium eorum expirat, dic ℭ tale consilium potest dari successori. vt text. & ibi Bar.in.l.verũ.§.ex facto.ff.de minori. & idẽ Paul.de Cast.in.l.1.ff.de iudi.num.3. vbi ait, ℭ si potestas finiat officium anteaquam causa terminetur, successor eius poterit eam determinare, vt ibi per eũ. ℣ Et tene ℭ isti iudices qui succes-
8 serunt, †nõ habent totum tempus ad cognoscẽdum, & pronunciandum, sed tãtummodo illud ℭ supereſt: quia tale tempus statuitur à lege instantię. Secus verò si statueretur à iudice delegãte iurisdictionem: quia tũc tempora apposita in primi delegatione videtur repetita in personam eius, qui in locum primi est delegatus. vt tenet tex. & ibi Bar. & Paul.de Cast.in.l.si iudex. ff. de iudi. & Cataldinus in tracta. syndicat. nu. 26. &. 27. ℣ Adde quoque, ℭ si dicti iudices, infra
9 dictum terminum †non possunt ferre sententiã: quia labitur terminus, & non sunt informati de meritis causæ, & nõ possunt videre processum. vt euitent pœnam, remedium est, ℭ ferant sententiam sub conditione, & condemnet reum, si actor probabit suam intentionem, & si non probabit absoluat reum, ita tenet Bal. in additio. ad Specula. in tit. de sententiis. versic. Item ex his patet. quæ est in.4.col. & latè Thomas Ferra. in cautela. 47. vbi plures doctores allegat, licet de Specula. nullam faciat mentionem. & Paul. de Cast. in.l. non quemadmodum. ff. de iudic. nu. 7. dicit, ℭ hoc quotidiè faciunt assessores, quando instat tempus instantiæ, & ipsi maturè non potuerunt videre processum, ne cadant in pœnam statuti. ℣ Et Thomas Ferra. vbi supra, quo que dicit, ℭ est alia cautela, vt pœnam euitẽt, ℭ absoluant partes ab obseruatione iudicij, iurando de causa sibi non liquere, secundùm Alexã. & Paul. in.l. si vni. aliàs incipit Põponius. ff. de re. iud. & ista est melior cautela. secũdũ. d. Paul. in.l. non quemadmodum. eo. ti. de re iudi. referẽdo Ang. ibi tamẽ ista cautela est intelligẽda, quãdo ipse iudex, non possit redargui de culpa. vt Feli. in.c.pẽ. de iudi. secundũ Ferra. in. d. cautela.

℣ Idẽ dic, ℭ isti iudices sic nominati per conci-
10 lium †ciuitatis, sæpe processum causę cõmittũt vt consilio sapiẽtis decidatur, & instat tempus instãtię, & cõsiliũ nõdum venit, remediũ est vt pœnã euitẽt, vt pronũcient in omnib⁹, & ℘ oĩa secundũ formã cõsilij vẽturi, & valebit sentẽtia, licet ex interuallo veniat, tenet singulariter Paul. de Ca. in. d. l. nõ quẽadmodũ in fi. Bal. in. l. cũ iudex. seu in. l. cũ eorũ. C. de senten. & alia iura, ℭ nota: quia in practica mihi euenit. ℣ Itẽ tene, ℭ
11 si infra terminũ. d. legis. Toleti, †& pragmaticę, partes cõpromiserũt causam, licet iudices nõ pronũtient infra terminũ, nõ incidũt in pœnã. Ita tenet Iohã. de Pla. in. l. nec sacrariũ. C. ₫ can. largi. tit. lib. 10. in fi. & vi. Bal. in rubr. de mutuis petitio. in decretalib⁹, 1. col. versi. Item nota, vbi tenet, ℭ vbi partes decidũt litẽ per cõcordiã, sentẽtia iudicis vel arbitri nõ est necessaria, & ideo si statutũ diceret, ℭ iudices teneãtur infra mensem pronunciare sub certa pœna, & partes interim trasigunt, nõ tenetur pronunciare: quia nec possunt cũ lis sit sopita. vt in. l. elegãter. §. si quis post. ff. de cõdi. indebi. ℣ Quoq; dic, ℭ si instan-
12 tia. d. l. & pragmaticę est lapsa, nõ restituitur †cõtra eam minor, nec pia loca restituũtur, vt tenet Cardi. & dicit esse verius. in Cle. 1. de in integr. restitu. q. 10. tenet singulariter. Alex. in consi. 23. in. 3. vol. nu. 3. versi. & posito. & seqtur Aeneas de Falco. in additio. ad Abb. in. d. c. venerabilis. de iudi. in additione quæ est in parte, restitutio.

13 ℣ Sed quæritur, an de consensu †partiũ, ista iurisdictio potest prorrogari, in maiorẽ quãtitatẽ, & sic, ℭ isti iudices regimẽti, seu cõsistorij possent in maiorem summam istorũ. 6. millium dipondiorũ cognoscere de partiũ consensu? Dic ℭ sic loquendo in istis magistratibus municipalibus. vt tenet Paul. de Cast. in. l. de qua re. ff. de iudi. §. iudex. vbi quoque dicit, ℭ potest prorrogari non solum expressè, sed etiam tacitè, putà, si actor dedit libellum super maiori summa, & reus exceptionẽ nõn opposuit, & sic corrector, seu eius locumtenens, vel alius ordinarius pronunciauit sententiã contra aliquem, & ille condemnatus appellat ad regimentum, vel consiliũ ciuitatis, licet ista cõdemnatio, sit in maiori summa, si pars appellata non cõtradicit, vel non opposuit, videtur, ℭ dicti iudices regimenti possunt pronũciare: quia tacitè prorrogauit in eos iurisdictionem in dicta summa. Idem tenet Guido pap. decisio. 285. allegando Saly. in. l. certa ratione. C. quando prouocare non est necess. & ita dicit se vidisse in iudicando seruari in curia parlamẽti

parlamenti,& quot modis prorrogatio fiat. vi. Bar. Paul.& docto.in.l.2.§.fi.ff.de iud. ☞ Et licet ſit verũ,q̃ partes poſſunt prorrogare iuriſdictionem in dicta maiori ſumma,ſecus eſt in tempore: quia non poſſunt prorrogare, vt vltra terminum illius.l. & pragmaticę dicti iudices de cauſa cognoſcant,& pronuntient: quia licet valeat prorrogatio de tempore ad tẽpus, eſt verũ,quãdo tempus eſt appoſitum à homine, ſecus ſi eſt appoſitũ à lege,vel ſtatuto ratione publicæ vtilitatis.ſ.ne lites fiant immortales. vt in.l.properandum.C.de iudi.ita tenet Bal.in.c. de cauſis. de offi.delega.nu.15. & dicit ibi tenere Innocẽ. ☞ Quęritur, an ſi iſti iudices per cõciliũ ciuitatis dati proferunt ſententiam in maiori quantitate iſtorum ſex millium dipondiorum,an valebit,† ſaltem in ſumma ſex milium? Dic q̃ de conſenſu partium bene valet, vt dictũ eſt: quia poteſt prorrogari iuriſdictio de re ad rem, & de infimo gradu iuriſdictionis ad ſummum. vt in. l. interconueniens.ff.ad municipa. & ibi eſt bona glo.licet non de iuriſdictione ad imperium. ☞ Sed quid ſi non interuenit conſenſus partiũ? Dic aut erant capitula diuerſa, & poteſt valere in vno,& in altero nõ.vt in.l.etiam.ff. de mino. aut erat vnum tantum,& vna ſententia, & tunc non valet in aliquo: quia ſuper illa nullam habet iuriſdictionem,nec in aliqua parte illius,cũ ſit vna,vt colligitur ex tex.in.l:extra territoriũ. ff. de iur.omni.iud.& Bart.ibi hãc diſtinctionẽ tenet in fine.& Pau.de Caſt.& Iaſ.& eſt glo.in §. Item cùm certa.2.q.6.& hoc eſt tenendum ſecundùm Iaſ. vbi ſupra in fine. & hãc diſtinctionem.Bar.quoq; approbat Abb.in.c. cùm inter. de re iudi.in fine.dicẽdo eã eſſe notabilem:quia nemo ita clarè tãgit materiã,& hoc tenẽt omnes. ☞ Sed ipſemet Bart.in tracta.de iuriſdi.verſi.ex præditis.tenet,q̃ verius eſt,q̃ illud tantũ inutile viciatur,quod ſequitur Rom.in conſi.66.vbi ait allegando.c.ea quę fiunt.de reg.iur.in.6.q̃ ſi iudex qui in tantum decem iudicare poteſt,iudicat in viginti,q̃ valet ſententia in decem. Sed tu tene diſtinctionẽ Bar.ſupradictã:quia oẽs tenent,& quia vbicunq; reſpectu formę actus eſt indiuiduus, & inſeparabilis, licet ſit diuiduus reſpectu eſſentiæ,ſemper vtile per inutile vicia tur,vt Bar.in.l.græcè.§.illud.ff.de fideiuſſo.per illum tex. ☞ Et dictã diſtinctionẽ Bart.ſequitur Barb.in.c.cùm ſuper.de offi.deleg.col.11. verſi. ex hoc poteſt.& ſecundũ eũ debet intelligi.d.l: certa forma.C.quando prob.non eſt,nec ſecundùm dictam diſtinctionem.& Bar.in.l.quidam ęſtimauerunt.ff.ſi cert.pet.& ibi Iaſ.in fine vbi dicit,q̃ cõmunis concluſio eſt, q̃ actor non põt ſummam diuidere in petendo, ſed cogitur totã ſummam petere,nec continentia cauſæ,vel iudicium diuidatur,& ibi per Alex.& Plat.in.l. fi. C.de apochis publi.lib.10.in fine. ☞ Et quando iudex cognoſcit de maiori ſumma,quàm ſua iuriſdictio ſit, ſententia in minori ſumma non valebit:quia inſtantia iudicij non poteſt pro parte valere,vt dictũ eſt,prout tenet in expreſſo Bal. in.d.l.certi conditio.§.quoniam.ff.ſi cert.petat. col.3.nu.3.& idem Bal.in.c.inter cętera.de re iudi.nu.2. ☞ Circa iſtã.l.dubitatur quotidie,dicit
15 d.lex.† q̃ habet quinq; dies ad appellãdum, & triginta ad finiẽdum, & condẽnatus appellauit in prima die quinq; dierum, in qua ſibi fuit notificatio ſententię facta,an ex iſto die in qua appellationem interpoſuit currãt ſibi triginta dies ad finiendum.aut non.Pau.de Caſt.in.l. ſi quis hæres. la.2.ff.de adquir. hæred.nu.7. tenet formando hanc. q. q̃ ſtatim currant triginta dies: quia non debet ſpectari lapſus,poſtquã appellatum eſt.arg.ibi aliàs interim nil fieret:quia eſſet inutilè vtriq; litigantium,& hoc tenet Paul. de Caſt.licet aliqui teneant contrarium:quia dicebat ſtatutum poſt decẽ dies: ſed dicit q̃ habuit reſpectum ad caſum quo vltima dies dierum appellat, vt cõmuniter conſueuit fieri, & idem tenet.d.Pau. de Caſt.in.l.vt verborũ.§.eo addito. C.qui admitti.& ſequitur Feli.in. c. quo ad conſultationem.de re iudi.col.19.in fine. & idem tenet Bal.in.c.ad hęc.de appella.per tex.quem dicit notabilem.in.c.ex ratiõe. eiuſdem tit, vbi dicit,q̃ tempus appellationis proſequendę currit poſt interpoſitam appellationem,& plenè notatur in Cle.ſi appellationem.de appella. quia anteaquam appellatio ſit interpoſita,non eſt aperta proſecutio anteaquam appelletur, eſt ſimilis poſthumo qui eſt in vtero matris ſecũdùm Bal. ibi. ☞ Item tene,q̃ dicti iudices conſiſtorij, ſeu regimenti,non incidũt in pœnã.d.l.& pragma. licet cauſam non finiant infra dictum terminum
16 ſi pars † non inſtat,& petit,tenet Abb.in.d.c.venerabilis.de iudi.nu.19.& ibi per additio.& idẽ tenet.d.l.Tolleti ibi, Para la parte que ſe lo requiriere. De quo vide quæ latè dixi in.cap.1.in capit.prætorũ.in glo.Vſen bien del. ☞ Et an iſti
17 iudices debent infra iſtum terminũ † cauſam dicidere,condemnando,vel abſoluendo.Iohã. de Plat.tenet,q̃ ſic.in.l.generali.C.de decur.lib.10. in fine.aliàs ſi abſoluunt ab inſtantia iudicij, vt quilibet remaneat in ſtatu ſuo per hoc non euitant pœnam,contrarium tenet,d.l.6.ordinamenti,ibi,Como fallarẽ que ſe deue hazer. ☞ Adde

circa

circa ſupra dicta, ꝙ ſi iudices regimenti, ſeu con
18 cilij ciuitatis in prolatione ſententiæ, non ſe cō
formāt cum iudice, qui primo tulit ſententiam,
& ipſi ſine ipſo iudice requiſito proferunt ſen-
tentiam, reuocando ſententiam iudicis, vel eam
moderando, ꝙ iſta talis ſentētia lata per iſtos iu
dices regimenti debet mitti executioni, per di-
ctum iudicem ordinarium loci, tenet pragmati-
ca Valliſſoleti anno. 1537. & tenet. d. l. 6. ti. 16. lib.
3. in ordi. rega. ibi, O los dos dellos, ſi los tres
no ſe concertaren, den, y pronuncien ſentencia, en
el dicho pleyto, aprobando, o reuocando, o añi-
diendo, o amenguando la primera ſentencia co-
mo fallaren que deuen hazer, y lo que eſtos de-
terminarē ſea firme y executado, ſcilicet, per. d.
iudicem ordinarium, vt dictū eſt per. d. pragma.
Valliſſoleti. & quia de iure, ſententia lata per
iſtos iudices regimēti, nō poteſt per eos execu
tioni mandari, ſed executio comitti debet ordi-
nario: quia inſtantia de iure communi non eſt,
niſi vſq; ad ſententiam incluſiuè, tenet Bald. in
margarita. & Innoc. in parte inſtantia.

L

Item ſi ſaben, &c. Que los regido-
res, veynte y quatros, & jurados
han dado ſus votos & vozes por
dineros, [a] & promeſſas, en los offi
cios & otras coſas que han pro-
ueydo, de que ellos pueden prou-
ecer.

[a] Dineros. [a] Vide tex. in pragmatica. 65.
in libro pragmati. fol. 68.

LI

Item ſi ſaben. &c. Que los regido-
res, veynte yquatros, alcaldes,
alguaziles, merinos, o jurados, o
fieles executores, o eſcriuanos d
concejo, o contadores, o mayor-
domos deſta dicha ciudad viuā [a] y
moren cō algun prelado, o caua-
llero, por cōtino, & lleuc acoſta-
miento por racion, & quitacion,
o por ayuda de coſta, o en otra
manera alguna, ſecreta, o publica
mente, directe, o indirecte.

O ſi los tales viuen cō otros re
gidores, o alcaldes, o alguaziles,
o jurados, y en la manera ſuſo di
cha lleuan ſalario dellos, o de al-
gun o dellos,

[a] Viuan. [a] Vide tex. in pragmati. 63. in lib.
pragmatica. fol. 66.

[b] Otros regidores. [b] Text. in. l. 17.
titu. 2. lib. 7. in
ordina. regali.

Alij articuli, & interrogatiões poſſunt fie-
ri in iſta inquiſitione ſecreta ſyndica-
tus, ſecundùm diſpoſitionem prouincię, ciuita-
tis, ſeu villæ, quæ ſibi decreta eſt, & ideò tu iu-
dex diſcretus ſis in eis faciendis. ℣ Quam inquī
ſitionem debet iudex recipere ſecretè, ex perſo
nis honeſtis, & probis, & non ex inimicis, nec
ex amicis iudicis, nec ſuorum officialium, & de
bet quoq; ſcire bonum & malum, & in effectu
eis tres interrogationes faciat. ſ. quomodo pu-
nierunt delicta publica, & quomodo adimple-
runt iuſſa regis, & quomodo officia geſſerunt,
& ſi aliquis teſtis dicat ꝙ ſcit: quia audiuit à Ti
tio, non examinet aliū ſi poteſt, donec recipiat
dictum illius, cui dixit ille à quo audiuit. Et fi-
nita dicta inquiſitione ſecreta, publicè eā, & one
ra quæ ex ea reſultant quæ in noſtra Hiſpania
(cargos vocantur) & det copiam iudici de eis,
& de dicta informatiõe ſecreta, cum nominibus
teſtium, & terminum ad reſpondendum, ita ꝙ
cauſa finiatur infra terminū ſyndicatus. ℣ Et ſi
corrector, vel aliquis ex ſuis officialibus, ali-
quod delictum graue commiſerunt, capiat illos,
& cum proceſsibus mittat illos, ſic captos ad cō
ſiliùm regis. vt in. c. 2. in capit. iudi. ſyndicat. &
ibi dixi, & eſt tex. in. l. 6. ti. 4. Parti. 3. Et ſic totū
opus ad laudem Dei finitur, in dicto arce del
Adrada docti illuſtris Antonij de la Cueba, tē
pore ſupradicto. Laus Deo.

Finis.

Excussum Methinæ Campi, apud
Mathæum à Cantò.
15. die Aprilis
1557.

DOn Carlos por la diuina clemencia emperador ſemper augu ſto, rey de Alemaña, y el miſmo don Carlos por la gracia de Dios rey de Caſtilla, de Leõ, de Aragõ, de las dos Sicilias. &c. A vos el concejo, juſticias, regidores, caualleros, eſcuderos, officiales, y hõbres buenos de la ciudad de Salud y gracias ſepades, q̃ nos entẽdiendo ſer cũplidero a nueſtro ſeruicio, y a la execuciõ de nr̃a juſti cia, y ala paz y ſoſsiego deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, nr̃a merced y vo- lũtad es q̃ tẽga por nos el officio de corregimiẽto deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, por tp̃o de vn año primero ſiguiente, cõtado deſde el dia q̃ por voſotros fuere recebido al dicho officio, haſta ſer cũ plido, cõ los officios de juſticia, & juriſdiciõ ciuil, y criminal, y alcaldia, y aguazilazgo deſſa dicha ciudad, y ſu tierra: porq̃ vos mãdamos a to- dos, y a cada vno de vos q̃ luego viſta eſta nr̃a carta ſin otra luẽga ni tar- dança algũa, & ſin vos mas req̃rir ni cõſultar, ni eſperar otra nr̃a carta, ni mãdamiento, ſegũda, ni tercera juſsion eſtãdo juntos en vr̃o cabildo, y ayũtamiento ſegũ q̃ lo aueys de vſo, y de coſtũbre tomedes & reciba des del dicho el juramẽto y ſolẽnidad q̃ en tal caſo ſe acoſtũ bra hazer, el q̃l por el fecho le recibades y tẽgades, por nr̃o corregidor deſſa dicha ciudad y ſu tierra, y le dexedes y cõſintades libremẽte vſar el dicho officio, y cumplir, y executar la nueſtra juſticia por ſi, y por ſus lugares teniente, y officiales q̃ es nueſtra merced que en los dichos of ficios de alcaldia y alguazilazgo, y otros officios al dicho corregimien to anexos pueda poner, los quales pueda quitar, y admouer cada y quã do que a nueſtro ſeruicio, y a la execuciõ de la nueſtra juſticia cumpla, y poner y ſubrogar, otro y otros en ſu lugar, & oygan, & libren, & de- terminẽ los pleytos, y cauſas ciuiles, y criminales, que en eſſa dicha ciu dad, y ſu tierra eſtan pendientes, començados, & mouidos, & que en quanto por nos tuuiere el dicho officio ſe començare, y mouiere, & auer, & lleuar los derechos, y ſalarios acoſtumbrados, & a los dichos perteneſcientes, y hazer qualeſquier peſquiſas en los caſos de derecho permiſſas, y otras coſas al dicho officio perteneſcientes, y que el entien da que a nueſtro ſeruicio, y a la execuciõ de la nueſtra juſticia cũpla, y pa vſar y exercer al dicho officio, y cũplir y executar la nr̃a juſticia to- dos vos conformeys con el, y con vr̃as perſonas, y con vr̃as gentes le de des y hagades dar todo el fauor & ayuda que vos pidiere, & meneſter ouiere, & que en ello, ni en parte dello embargo ni contrario algu- no le no pongades, ni conſintades poner, que nos por la preſente

le recebimos & auemos por recebido al dicho officio, y le damos poder para lo vsar y exercer, & para cũplir y executar la nra justicia, caso q̃ por vosotros, o por algũo de vos no sea recebido por quãto cumple a nro seruicio q̃ el dicho tẽga el dicho officio por el dicho vn año, no embargante qualesq̃er estatutos & costũbres q̃ cerca dello tẽgades q̃ por esta nra carta mãdamos a qualquier pſona, o personas q̃ tienẽ las varas de la nra justicia, y d̃ los officios d̃ alcaldia & alguazilazgo d̃sta dicha ciudad, y su trra, q̃ luego las dẽ y entreguẽ al dicho nro corregidor, y q̃ no huse mas d̃llas sin nra licẽcia, so las penas en q̃ caẽ las pſonas priuadas q̃ vsand̃ officios publicos, pa q̃ no tienẽ poder ni facultad, ca nos por la presente los susp̃demos, y auemos por susp̃didos de los dichos officios. Y otrosi es nra .m. q̃ si el dicho nro corregidor entẽdiere q̃ es cũplidero a nro seruicio, y a la execuciõ de nuestra justicia q̃ q̃lesquier caualleros, y otras pſonas vezinos dessa dicha ciudad & su tierra, o de fuera parte q̃ a ella vinierẽ o en ella estã se salgã della, y que no entrẽ ni estẽ enella, & q̃ se vengã a presentar ante nos que lo el pueda mãdar de nra parte, y los haga della salir a los q̃les a quiẽ lo el mandare nos por la pſente mãdamos que luego sin nos mas requerir ni cõsultar sobrello, ni esperar otra nuestra carta ni mãdamiento, & sin interponer dello appellaciõ, ni suplicacion lo pongã en obra, segũ q̃ lo el dixere & mãdare, so las penas que les el pusiere de nuestra parte, las quales nos por la presente les ponemos & auemos por puestas, y le damos poder y facultad para las executar en los que remissos & inobedientes fuerẽ, y en sus bienes. Y mãdamos al dicho nuestro corregidor que conozca de todas las causas, & negocios que estan cometidos alos corregidores y jueces de residencia sus anteceſſores, aunque seã defuera de su jurisdiciõ, y tome los proceſſos enel estado en que los hallare, y attento el tenor y forma de las cartas de cõmissiones q̃ les fuerõ dadas, hagan a las partes cũplimiẽto de justicia q̃ para ello le damos poder cũplido. Y otrosi por esta nuestra carta mãdamos a vos el dicho cõcejo, justicia, regidores, caualleros, escuderos, officiales, y hõbres buenos de la dicha ciudad de q̃ fagades dar y dedes al dicho corregidor este dicho año, otros tãtos mrs como aueys acostũbrado dar y pagar a los otros nros corregidores q̃ hasta aqui hã sido para los quales auer & cobrar de vosotros, y vros bienes, y para hazer sobrello todas las prẽdas, y premias, y executiones, prisiones que neceſſarias seã, y para vsar y exercer el dicho officio, y cũplir, y executar la nra justicia le damos poder cũplido por esta

nuestra

nuestra carta, cõ todas sus incidẽcias, depẽdencias, anexidades, y conexidades. Y otrosi vos mãdamos q̃ al tp̃o que recibierdes por nr̃o corregidor dessa dicha ciudad, & su tierra al dicho tomedes y recibades del fianças llanas & abonadas, q̃ hara la residẽcia q̃ la ley de nr̃os reynos mãda, y que residira enel dicho officio el tp̃o q̃ es obligado sin hazer absencia algũa por algũa causa que sea, y si la hiziere q̃ de mas de la pena que por ello incurre caya en pena de vna dobla de oro, por cada vn dia de los q̃ hiziere de absencia dl dicho officio, la qual aplicamos pa las obras publicas dessa dicha ciudad. Y mãdamos a las personas q̃ le tomarẽ residẽcia, que tẽgã especial cuydado, si el dicho nr̃o corregidor ha incurrido en la dicha pena, y aueriguada la verdad, la execute enel y en sus fiadores sin embargo de qualquier causa & razõ q̃ cõtra ello alle gue, y de las appellaciõ, o appellaciões q̃ dello interpõga porq̃ nr̃a merced y volũtad es q̃ sin embargo de todo ello se execute la dicha pena, y otrosi tomedes & recibades del juramento, q̃ durante el tp̃o q̃ por nos tuuiere el dicho officio de corregimiento visitar a los terminos dessa di cha ciudad y su tierra, alomenos dos vezes en el año, y q̃ renouara los mojones si menester fuere, y restituyra lo que injustamẽte estuuiere to mado, & si no lo pudiere buenamẽte restituyr embiara ante nos al nr̃o consejo la relaciõ dello para q̃ lo proueamos como cũpla a nuestro seruicio. Y otrosi mãdamos al dicho nr̃o corregidor, que las penas ptenescientes a nuestra camara & fisco, en q̃ el y sus officiales cõdenare, y las que el pusiere pa nuestra camara q̃ ansi mismo condenare que las executen, y laspõgan en poder del escriuano del cõcejo dessa dicha ciudad por inuẽtario, y ante escriuano publico, porq̃ las de y entregue al nuestro receptor de las dichas penas, o a quiẽ su poder ouiere. Y otrosi mandamos al dicho nuestro corregidor que se informe que portazgos, o imposiciones nueuas y acrescentadas se lleuan enessa dicha ciudad, y su tierra, y los dessa dicha ciudad, y su tierra remedien, y ansi mismo lo de sus comarcas que se pudieren remediar, y lo que no se pudiere remediar nos lo notifique, y nos embie la pesquisa, y verdadera relacion dello para que lo mandemos proueer, como cõ justicia deuamos. Y otrosi mandamos al dicho nuestro corregidor, que durante el tiempo que por nos tuuiere el dicho officio tẽga mucho cuydado y diligencia que se guarden, y hagan guardar las bullas de nuestro muy santo padre, que disponẽ sobre el habito y tonsura que han de traer los clerigos de corona destos nuestros reynos y señorios, ansi los que fueren

conju-

conjugados, como los que no fueren conjugados, y la declaracion que sobre ello fue hecha por los prelados destos nuestros reynos, & que tenga manera con el obispo, o con el prouisor dessa dicha ciudad que haga publicar las dichas bullas publicamente los tres domingos primeros de la Quaresma segun & como en las dichas bullas, & declaraciones se contiene, y en caso que no lo quiera hazer, lo tome por testimonio, & lo embie ante nos para que lo mandemos proueer, & remediar como conuenga. Y otrosi mandamos al dicho nuestro corregidor que reciba residencia del nuestro juez de residencia q̃ fue dessa dicha ciudad y su tierra, y de sus officiales por termino de dias primeros siguiẽtes segun q̃ la ley fecha en las cortes de Toledo lo dispone, y cũpla d̃ justicia, a los que dellos ouiere que relloſos, sentenciando las dichas causas sin las remitir ante los del nuestro consejo, saluo las causas que por los capitulos de los juezes de residencia, y leyes del reyno se permite que remitan, la qual dicha residencia mandamos al dicho y a sus officiales que hagan ante el dicho nuestro corregidor segun dicho es. Y otrosi le mandamos q̃ se informe como porque manera el dicho nuestro juez de residencia, y sus officiales han vsado el dicho officio de corregimiento, y executada la nuestra justicia, especialmente en los peccados publicos, y como se han guardado las leyes hechas en las cortes de Toledo, y fecho guardar y cũplir y executar las sentẽcias que son dadas en fauor dessa dicha ciudad, y su tierra sobre la restituciõ de los terminos, y sino estuuieren executadas execute las el attento el tenor y forma de la dicha ley de Toledo, y instrucion sobrella fecha, & si en algo los hallare culpantes por la informacion secreta, llamadas, & oydas las partes auerigue la verdad apercibiendo al dicho nuestro juez de residencia, & sus officiales que haga ante el sus prouanças, y les den sus descargos, porque aca no hã de ser mas recebidos a prueua sobrello, y assi auerigüada haga sobre todo ello cũplimiento de justicia, y lo embie todo ante nos, & ansi mismo aya informacion si ha residido en el dicho officio el tiempo que por la prouision ael le fue mandado, & si hallare que no ha residido, execute luego la pena contenida en la dicha prouision, sin embargo de qualquier appellacion que del interpõga, & todo auerigüado, & determinado en la manera que dicha es embie lo ante nos, & ansi mismo aya informacion, especialmẽte que personas son las que enessa dicha ciuda

tienen

tienen mas parte & mando,& particularmẽte auerigue ſi el dicho nr̃o juez de reſidẽcia,y ſus officiales tuuierõ ſu amiſtad el tp̃o q̃ tuuierõ los dichos officios,y deſpues q̃ les mãdamos tomar reſidẽcia, & ſi los han fauoreſcido pa hazer la dicha reſidẽcia,y procurado q̃ no ſe les põgã demãdas,ni ſeã teſtigos cõtra ellos,& ſi los dichos juezes ſe hã cõcertado cõellos,pa q̃ no les ſeã cõtrarios en la dicha reſidẽcia,y tẽga mucho cuydado ſi las tales pſonas,o otros algũos procuran de ygualar cõ el dicho juez de reſidẽcia,y ſus officiales los q̃ dellos eſtã q̃relloſos: porq̃ no les pidã en la dicha reſidẽcia,y eſtoruã por algũa via q̃ no ſe ſepa verdaderamẽte lo q̃ mal ha hecho enla gouernaciõ y adminiſtraciõ dla juſticia, y embie ante nos la relaciõ de todo ello cõ la dicha reſidẽcia,y anſi miſmo aya informaciõ de las penas en q̃ el dicho juez de reſidẽcia,y ſus officiales,& los alcaldes d̃ la hermãdad hã cõdenado a qualeſquier cõcejos & pſonas pteneſciẽtes a nr̃a camara,& fiſco,y cobre las dellos,y las de,y entregue a nr̃o receptor general de las dichas penas. o a quien ſupoder ouiere,y anſi miſmo tomẽ las cuẽtas de todas las dichas penas a las pſonas q̃ hã tenido cargo d̃ las reſcebir,y pagar por el dicho nr̃o receptor general el tp̃o q̃ las tuuierõ por dar, y otroſi tome & reſciba las cuẽtas de los proprios,y rẽtas,y ſiſas, reptimiẽtos,y derramas q̃ eneſſa dicha ciudad y ſu tierra ſe hã hechado deſpues q̃ las mãdamos tomar y recebir,y fuerõ tomadas y recebidas,y todo lo q̃ hallarde mal gaſtado no lo reciba,ni paſſe en cuẽtay eſto,ylos alcãces q̃ hiziere lo execute todo,y lo põga en las dichas cuẽtas en poder del mayordomo deſſa dicha ciudad,pa q̃ lo gaſte en lo q̃ fuere vtilidad y puecho della,ſin embargo d̃ qualqer appellaciõ q̃ d̃l ſe interpõga,& deſpues d̃ executado ſi algũa pſona ſe ſintiere por agrauiado y appellare d̃l,otorgue le ſu appellaciõ pa ante los del nr̃o cõſejo,y no pa ante otro juez algũo,& dẽtro de.xc. dias primeros ſiguiẽtes como fuere recebido al dicho officio, embie al nr̃o cõſejo todas las dichas cuẽtas de penas de camaras,y pprios,y ſiſas y derramas q̃ como de ſuſo ſe cõtiene,ha d̃ tomar poniẽdo los cargos y las datas dellas de cada cuẽta ſobre ſi por menudo,& particularmente: porq̃ ſe ſepa q̃ penas ſon las q̃ ſe cobrãy porq̃ razõ, y lo q̃ ay d̃ pprios, y como,y de q̃ manera ſe gaſtã,& ſi ouiere algunas coſas para q̃ ãdelãte no ſe gaſtẽ,o ſe modere,lo mandamos hazer con apercebimiento, q̃ ſino lo hiziere,& cumpliere a ſu coſta embiaremos juez que tome las dichas cuentas,& haga la aueriguacion dellas, & la traya ante nos,para que lo mandamos proueer, & hazer ſobre ello cumplimiento de

juſticia

justicia,y assi mismo tome & reciba residencia de los regidores,escriuanos,y concejo,y escriuanos publicos dessa dicha ciudad, como o de q̃ manera hã vsado,y exercido los dichos officios,& si hã ydo, o passado cõtra las leyes hechas en las dichas cortes de Toledo,en lo q̃ a ellos incumbe,& si en algo los hallare culpantes por la informacion secreta, les de traslado dello,y reciba sus descargos,y aueriguada la verdad de todo ello,cũplidos los dichos dias de la residencia, la embie ante nos cõ la informaciõ q̃ oüiere tomado,de como el dicho y sus officiales hã vsado y exercido el dicho officio de corregimiẽto.y mãdamos q̃ el alcalde q̃ pusiere enesa dicha ciudad,aya d̃ salario por el dicho vn año otros tãtos mrs como se hã dado a los alcaldes q̃ hasta aq̃ hã sido d̃ mas, y allende de sus derechos ordinarios q̃ como alcalde le pertenesce. Los quales mãdamos a vos el dicho cõcejo q̃ deys y pagueys al dicho alcalde del salario del dicho corregidor,y q̃ no le deys, ni pagueys al dicho corregidor, saluo al dicho alcalde, y q̃ el dicho alcalde jure al tpo q̃ lo recibieredes por alcalde q̃ sobre el dicho salario y derechos q̃ le ptenesciere,no harã ptido algũo cõ el dicho corregidor,ni cõtra psona algũa por via directa,ni indirecta,y el mismo juramẽto recebid del dicho corregidor. Y otrosi mãdamos al dicho corregidor,q̃ saque y lleue los capitulos q̃ mãdamos guardar a los corregidores destos reynos,y los p̃sente enesse dicho cõcejo al tpo q̃ fuere recebido, y q̃ los haga escreuir en pgamino,o papel,y los haga poner,y põga en las casas del ayũtamiẽto dessa dicha ciudad,& q̃ guardelo cõtenido en los dichos capitulos, cõ apcebimiẽto q̃ sino los lleuare y guardare,q̃ sera ꝓcedido cõtra el por todo rigor de justicia por qualq̃era d̃ los dichos capitulos q̃ se hallare q̃ no a guardado,no embargãte q̃ diga o allegue q̃ no supo dellos. Y otrosi mãdamos al dicho nr̃o corregidor q̃ tẽga especial cuydado q̃ se guarde y cũplan las nr̃as cartas,y sobrecartas q̃ mãdamos dar pa q̃ los regidores,y otros officiales de cõcejo,no viuã con señores, y haga sobrello las diligẽcias necessarias,y q̃ põga tal recaudo q̃ los caminos,y campos estẽ todos seguros en su corregimiẽto,y haga sus req̃rimiẽtos a los caualleros comarcanos q̃ tuuierẽ vassallos,& si fuere menester hazer sobrello mẽsageros q̃ los haga a costa dessa dicha ciudad,cõ acuerdo d̃ los regidores della,y q̃ no pueda dezir q̃ no vino a su noticia. Assi mismo haga guardar y cũplir las nr̃as cartas,y ꝓuisiones q̃ disponẽ q̃ se plãten y cõseruen los mõtes,y los vnos ni los otros no fagades,ni fagã ende al por algũa manera,sopena d̃ la nr̃a.m.y de.x.mil mrs pa la nr̃a camara a cada vno de vos q̃ lo cõtrario hiziere. Dada en

Iudicum ſyndicatus prouiſio, ſeu mandatum.

DOn Carlos por la diuina clemẽcia emperador ſemper auguſto rey de Alemaña. &c. A vos fulano, ſalud y gracia ſepades, q̃ nos es fecha relaciõ, q̃l tiẽpo porq̃ fulano fue proueido ẽl officio de corregimiẽto dela ciudad de tal escũplido, o ſe cũple muy preſto, y por q̃ nr̃a merced y volũtad es de ſaber como el dicho fulano nr̃o corregidor a vſado y exercido el dicho officio de corregimiẽto, eñl tiẽpo q̃ lo a tenido, y q̃ ante vos fagã el y ſus officiales la reſidẽcia que la ley fecha enlas cortes de Toledo en tal caſo mãda, vos mãdamos, que vais ala dicha ciudad, y tomeis en vos las varas de corregimiẽto, y alcaldia, & alguazilazgo della, y anſi tomadas y recebidas, tomeis, y recibais, del dicho fulano nr̃o corregidor, y de ſus officiales la dicha reſidẽcia, por termino de treinta dias, ſegũ la dicha ley lo diſpone, y cũplid de juſticia a los q̃ dellos ouiere querelloſos, ſentẽciando las dichas cauſas, ſin las remitir ante los del nr̃o conſejo, ſaluo las cauſas q̃ por los capitulos delos juezes de reſidẽcia y leyes del reyno ſe permite q̃ remitais. La qual dicha reſidẽcia, mandamos al dicho nr̃o corregidor, y ſus officiales q̃ hagan ante vos, ſegun dicho es. E otro ſi vos informad de vr̃o officio, como y de q̃ manera el dicho nr̃o corregidor & ſus officiales hã vſado y exercitado el dicho officio de corregimiẽto, y executado la nr̃a juſticia eſpecialmẽte en los peccados publicos, y como ſe hã guardado las leyes fechas en las cortes de Toledo. Y otroſi vos informad, ſi hã viſitado los terminos dela dicha ciudad y ſu tierra, & ſi hã fecho guardar, y cũplir, y executar las ſentencias q̃ ſon dadas en fauor dela dicha ciudad y ſu tierra, ſobre la reſtituciõ delos terminos, & ſi no eſtuuierẽ executadas executaldas vos, attento el tenor y forma dela ley de Toledo, q̃ habla ſobre la reſtituciõ delos terminos, y ala inſtruciõ ſobrella fecha por los del nr̃o conſejo, y ſi en algo hallaredes culpãtes por la informaciõ ſecreta al dicho corregidor y ſus officiales, llamadas las partes aueriguеis la verdad, apercibiẽdo al dicho nr̃o corregidor y a ſus officiales, q̃ hagã ante vos ſus probanças, & vos dẽ ſus deſcargos, porq̃ aca no hã de ſer mas recebidos a prueua ſobrello, y todo aueriguado, y determinado enla manera q̃ dicha es embialdo ante nos. Y anſi miſmo vos informad (eſpecialmẽte) q̃ perſonas ſon las q̃ enla dicha ciudad y ſu tierra tienẽ mas parte y mãdo, y particularmẽte aueriguеis ſi el dicho nr̃o corregidor y ſus officiales tuuierõ ſu amiſtad, el tiempo q̃ tuuieron los dichos officios, y deſpues q̃ los mãdamos tomar reſidẽcia, y ſi los hã fauorecido

fauorecido ꝑa hazer la dicha reſidẽcia, y procurado q̃ no ſe les pongan demãdas, ni ſeã teſtigos cõtra ellos, y ſi los dichos juezes ſe hã concertado con ellos, para q̃ no les ſean cõtrarios enla dicha reſidẽcia, y tened mucho cuidado ſi las tales perſonas, o otros algunos procuran de igualar cõ el dicho corregidor y ſus officiales, los q̃ dellos eſtã querellosos, porq̃ no les pidã enla dicha reſidẽcia, y eſtoruan por alguna via que no ſe ſepa verdaderamẽte lo q̃ mal han fecho en la gouernaciõ, y adminiſtraciõ dela juſticia, y embiad ante nos la relaciõ de todo ello juntamẽte cõ la dicha reſidencia. Y otroſi vos informad delos regidores que ay enla dicha ciudad, y ſi reſiden en ſus officios, y como vſſan dellos en todo lo q̃ es a ſu cargo, eſpecialmẽte, en lo q̃ mandã y diſponẽ las leyes fechas enlas cortes de Toledo. Y hazed pregonar ſi alguno tiene quexa dellos, de algunos agrauios q̃ por razõ de ſus officios ayã fecho, q̃ lo vẽgan a demãdar ante vos. E hazed juſticia alos q̃rellоſos, y embiad ante nos la dicha informaciõ juntamente cõla dicha reſidẽcia. E otroſi aued informaciõ delas penas en q̃ el dicho corregidor y ſus officiales y los alcaldes dela hermãdad han cõdenado a qualeſquier cõcejos, o perſonas perteneſciẽtes a nr̃a camara y fiſco, y cobrado dellos daldos y entregados a nr̃o receptor general ꝺ̃las dichas penas, o a quiẽ ſu poder ouiere. Anſi miſmo tomad las cuẽtas de todas las dichas penas alas perſonas q̃ hã tenido cargo delas recebir y pagar, por el dicho nr̃o receptor general dellas del tp̃o q̃ las tuuierõ por dar. Y otroſi tomad y recebid las cuẽtas delos ꝓprios y rẽtas, ſiſas, y repartimiento, y derramas, q̃ enla dicha ciudad de tal y ſu tierra ſe hã hechado deſpues q̃ las mãdamos tomar, y recebir, y fueró tomadas y recebidas, y todo lo q̃ hallaredes mal gaſtado no lo recibais, ni paſeis en cuẽta: y eſto y los alcãces q̃ hizieredes los executad todos, y los poned cõ las dichas cuẽtas en poder ꝺ̃l mayordomo dela dicha ciudad, ꝑa q̃ lo gaſte enlo q̃ fuere vtilidad y ꝓuecho della ſin embargo de qualquier apellaciõ q̃ de vos ſe interpõga, y deſpues de executado, ſi algũa perſona ſe ſintiere por agrauiada y apellare de vos otorgalde ſu apellaciõ ꝑa ante los del nr̃o cõſejo, y no ꝑa ante otro juez algũo, y dẽtro ꝺ̃. xc. dias primeros ſiguiẽtes como fuere des recebido al dicho officio, embiad al nr̃o cõſejo todas las dichas cuẽtas ꝺ̃ penas ꝺ̃ camara y proprios, ſiſas, y derramas q̃ como ꝺ̃ ſuſo ſe cõtiene aueis de tomar, poniẽdo los cargos y datas dellas ꝺ̃ cada cuẽta ſobre ſi por menudo, y particularmẽte porq̃ ſe ſepa q̃ penas ſon las q̃ ſe cobran, y porq̃ razõ, y lo q̃ ay de ꝓprios, y como, y ꝺ̃ q̃ manera ſe gaſtã, y ſi vuiere algũas coſas para q̃ adelãte no ſe gaſtẽ, o ſe moderẽ lo mãdamos hazer cõ apercebimiẽto, q̃ ſi aſi no lo fizierdes, a vr̃a coſta embiaremos juez q̃ tome

la

las dichas cuentas,& haga la aueriguaciõ dellas,y la traiga ante nos,& cũplidos los.xxx.dias dela dicha reſidẽcia embialda ante nos cõ la informaciõ que vuieredes tomado de como el dicho fulano y ſus officiales han vſado y exercido el dicho officio de corregimiento dentro de otros treinta dias.E otro ſi vos mãdamos,que vos informeis, como, y de q̃ manera,los fieles,y eſcriuanos de concejo, y eſcriuanos publicos del numero,y otros officiales dela dicha ciudad hã vſado, y exercido ſus officios,y ſi hã lleuado alguna coſa de mas y allẽde de lo q̃ podiã,y deuiã lleuar,cõforme al arãzel,y ſi en algo los hallaredes culpãtes dal des traſlado dello,y recebid ſus deſcargos,y cũplid de juſticia alos que relloſos,& la informaciõ que ſobrello vuieredes,y la verdad aueriguada de todo embialdo anſi miſmo ante nos,para que lo mãdemos ver,y hazer ſobrello lo q̃ fuere juſticia.Y tened en vos las varas de la nr̃a juſticia haſta q̃ nos proueamos del dicho officio de corregimiento a quien nr̃a merced y voluntad fuere.Y es nr̃a merced q̃ayades de ſalario por cada vn dia delos que tuuieredes el dicho officio otros tãtos mr̃s como dauã y pagauan al dicho nr̃o corregidor, los quales vos ſeã dados y pagados por la via,forma y manera, q̃ los dauã y pagauã al dicho nueſtro corregidor,y mãdamos al concejo,juſticia,regidores,caualleros,eſcuderos,officiales,homes buenos deladicha ciudad de tal,q̃ luego que cõ eſta nr̃a carta fuerẽ requeridos, ſin eſperar otra nr̃a carta ni mandamiẽto,ſegunda ni tercera juſion, y ſin poner en ello eſcuſa,ni dilacion alguna,recibã de vos el juramento q̃ en tal caſo ſe requiere, y deueis fazer, el qual por vos fecho vos entreguẽ las varas de nr̃a juſticia y alcaldia, para que vos las tẽgades y vſedes dellas durante el dicho tiẽpo dela dicha reſidẽcia, y deſpues faſta tãto que proueamos del dicho officio de corregimiẽto a quien nr̃a .m. y volũtad fuere. Y mãdamos q̃ durãte el dicho tiẽpo conozcais d̃ todos los negocios,y cauſas, ciuiles y criminales dela dicha ciudad y ſu tierra,y hazer y hagais todas las otras coſas, y cada vna dellas q̃ el dicho corregidor podria y deuria hazer, ca nos por la p̃ſente vos damos otro tal poder,y tã cũplido como el dicho fulano tenia para vſar del dicho officio.Y ſi para lo anſi hazer,cũplir,y executar,fauor y ayuda ouieredes meneſter, por eſta nueſtra carta mandamos al dicho concejo,juſticia, regidores,caualleros,eſcuderos, officiales,y hombres buenos dela dicha ciudad, que vos la dẽ y fagan dar luego, y q̃ en ello,ni en parte dello embargo, ni contrario alguno vos nõ pongã,ni conſiẽtã poner,y mandamos,q̃l alcalde q̃ puſieredes aya, y lleue de ſalario eñl dicho officio a reſpecto de otros tãtos mr̃s como

ſe han

se hã dado y pagado alos otros alcaldes, que hã sido, los quales mandamos que les seã dados y pagados de vro salario, y q̃ no los dẽ, ni paguẽ a vos saluo al dicho alcalde. E quel dicho alcalde jure al tiempo q̃ le reciuieredes por alcalde, q̃ por el dicho salario, y derechos q̃ le pertenesce por razon de su officio no hara partido alguno cõ vos, ni cõ otra persona alguna, por via directa, ni indirecta, y el mismo juramento hazed vos. Y otro si vos mandamos que saqueis, y lleueis los capitulos de los juezes de residencia, y los fagais escreuir en pergamino, o papel, & lo pongais donde esten publicamente en las casas del ayuntamiento, y regimiento dela dicha ciudad: y que guardeis lo cõtenido en los dichos capitulos, cõ apercebimiẽto que vos hazemos, que si no los lleuaredes, y guardaredes, que sera procedido cõtra vos por todo rigor de justicia, por qualquier delos dichos capitulos que se hallare q̃ no aueis guardado, no embargante q̃ digais, o allegueis que no supistes dellos. E otrosi vos mandamos, que tẽgais cargo especial de poner tal recaudo, que los caminos, y campos estẽ todos seguros enel dicho corregimiento, y sobre ello hagais los requerimiẽtos alos caualleros comarcanos q̃ tuuieren vassallos, y si fuere menester fazer sobre ello mẽsajeros los fagais a costa dela dicha ciudad, cõ acuerdo delos regidores della, y que no podais dezir que no vino a vra noticia. E otrosi vos mãdamos, que durante el tiẽpo que tuuieredes el dicho officio tengais mucho cuydado, y diligẽcia que se guarden, y hagan guardar las bullas de nuestro muy sancto padre, que disponẽ sobre el habito y tonsura que hã de traer los clerigos de corona destos nros reynos, y señorios, assi los q̃ son cõjugados, como los q̃ no fuerẽ cõjugados, y la declaraciõ q̃ sobrello fue fecha por los prelados destos nros reynos, y que tẽgais manera cõel obispo, o cõ el prouisor dela dicha ciudad que haga publicar las dichas bullas publicamẽte los tres domingos primeros dela Quaresma, segũ y como en la dicha bulla, y declaracion se cõtiene. Y en caso q̃ no lo quierã hazer, lo tomeis por testimonio, y lo embieis ante nos, para que nos lo mãdemos proueer, y remediar como conuenga. E ansi mismo hazed guardar, y cũplir las nuestras cartas y prouisiones, que disponẽ, que se planten y cõseruen los montes, y otras cartas que mãdamos dar para que los regidores, y otros officiales de concejo, no viuan con señores, y sobre ello hagais las diligẽcias necessarias. E los vnos, ni los otros no fagades ni fagan ende al, por alguna manera, sopena dela nra merced, y de diez mil mrs para la nuestra camara, a cada vno q̃ lo contrario hiziere. Dada en la muy noble:

Index, seu repertorium huius opusculi elaboratus, quoq; à me Doctore Francisco Auilles, quanta fieri potuit industria, ac diligentia.

A

ABigeatus crimẽ quod dicatur in. c. 2. in glossa. Ganado. numero. 2. folio. 81.

Absens ab officio, vel in eo nõ residens, an debeatur ei salarium. in. c. 1. in glo. Salario. numero. 12. folio. 50.

Si absentat se clericus de licentia superioris, debet percipere fructus suę prebendę. ibi nume. 13. folio eodem.

Si licentiam absentandi rectores ciuitatis concedunt correctori vltra terminum. 90. dierum, de suo salarium debet correctori soluere. ibi nu. 14. fol. eo.

Ad allegandum causas absentię & innocentiæ, penitus extraneus admittendus est. in. c. 15. in glo. Homezillo. nu. 24. fo. 154.

Absentiæ causæ impediũt processum absentis in criminali. in. c. 15. in glo. Homezillo. nume. 27. folio. 154.

Absens condemnatus, veniens infra annum, vel anno elapso, an audiatur. in. d. c. 15. in glo. Homezillo. nu. 31. fol. 144.

Absens quãdo se præsentat, potest allegare incompetentiam iurisdictionis. ibi. nu. 32. fo. eo.

In absentia clericus permitens se condemnari à iudice laico propter delictum, licet postea alleget priuilegiũ, debet soluere expensas. ibi nu. 33. fo. 155.

Absolutus ab syndicatu potest agere actionem iniuriarum contra eum qui nõ probabit, & egit contra eum. in. c. 1. in glo. Donacion. nu. 42. fo. 62.

Accusator, seu accusatus dans aliquid iudici, an puniatur. in. c. 1. in glo. Donacion. nu. 16. fo. 60.

Stante statuto q̃ quilibet de populo potest accusare, familia potestatis accusare potest. in. c. 1. in glo. Ni consentiran. numero. 19. folio. 53.

Stante statuto q̃ quilibet de populo, potest accusare, & habere tertiam partem, an officialis curię, vel familiaris potestatis potest accusare, & illam tertiã partem habere. ibi nu. 20. fo. eod.

Accusatio non debet porrigi notario sine præsentia iudicis. in. c. 35. in glo. Quexas. nu. 1. fo. 224.

Ad accusandum, & querellandum admittitur quilibet de populo contra potestatem, & eius officiales, quando agitur de delicto publico, & pœna applicatur fisco. in. c. 47. in gl. Publicos. nu. 2. fol. 243.

Accusato, & inquisito, iudex debet facere tradi copiam inquisitionis. in. c. 4. iudic. syndica. in glo. Pesquisa. nu. 10. fol. 269.

Actor obtinens specialem commissionem, vt in causa ciuili reus habeat personaliter comparere in iudicio, ipsemet actor tenetur quoq; comparere. in. c. 1. in glos. Donacion. nu. 18. fo. 61.

Acta iudicij occultans vt veritas occultetur, punitur. in. c. 1. in. d. glo. Donacion. nu. 34. fo. eo.

Acta probatoria disigilans, an puniatur. ibi nu. 35. fol. eo.

Acta episcopi continentia excommunicationem debent iudici edi, & cuiq; postulanti. in. c. 6. in glo. Parecer. nu. 4. fo. 118.

Actus gestus à delegato, non dicitur gestus authoritate sua, sed delegantis. in. c. 7. in glo. Nombraren. nu. 2. fo. 128.

Actus qui non potest à principio fieri sine licentia principis, potest tamen refici sine eius licentia. in. c. 22. in glo. Torres. nume. 27. folio. 195.

Actorum appellatiõe sententia cõtinetur, & sententia est de actis. in. c. 27. in gl. Entreguen. nu. 11. folio. 209.

Actorum appellatione veniunt omnia quę facta sunt in præsentia iudicis. in. c. 36. in glo. Ordenados. nu. 8. fol. 227.

Inter acta & gesta, an sit diferentia. ibi. nu. 9. fo. eo.

Acta tàm in ordinario iudicio, quàm in extraordinario, sunt scribenda, nisi sit causa modica. in. c. 36. in glo. En scripto. num. 1. folio. 230.

Acta syndicatus debẽt scribi à notariis gratis. in. c. 21. iudic. syndi. in glo. Derechos. nu. 1. fo. 279.

Acerbatio in fauorabilibus debet fieri. in. c. 2. in glo. Iuntaran. nu. 7. fol. 69.

Administrator debet obediri, sicut dominus. in. c. 4. in glo. Iusticia. nu. 11. fol. 104.

Administratoris bona, an sunt pignorata, & obligata pro administratione. in. c. 30. in glo. Y acabã de tomar. nu. 5. fol. 215.

Si administrator adquisiuit bona, an præsumantur adquisita ex administratiõe, ita q̃ à domino repetantur. ibi nu. 6. fol. eo.

Administratores, & officiales publici, non possunt soluere, nisi de mãdato iudicis & rectorum, in. c. 30. in glo. Libramiento. nu. 1. folio. 215.

Administratores minorem potestatem habẽt in rebus publicis, quàm administratores priuati in rebus priuatis. in. c. 32. in glo. De pujar. nu. 4. fo. 218.

Administrator, an poterit exigere ab alio administratore. in. c. 45. in glo. Poner. nu. 4. fo. 241.

Aduocatus, an potius debeat aduocare pro patria, quam pro pa

Index.

tre.in.c.1.in glo.Tierra.num.11. folio.41.

An poteſt aduocare contra patriã. ibi.nu.12.fol.eo.

Aduocatus, & iudex, vel aſſeſſor in eadem cauſa non poteſt eſſe. in.c.3.in glo.Abogados. num.1. folio.85.

Aduocatꝰ poteſt eſſe decurio. ibi nume.2.

Aduocatus, an poteſt eſſe in cauſa in qua fuit iudex.ibi. nu.2.

Qui fuit aduocatus in vna cauſa, non poteſt poſtea in illa eſſe iudex, nec aſſeſſor, ibi. nume. 3. folio eodem.

Aduocatus electus prætor alicuius ciuitatis, debet finita prætura reddire aduocãdũ. ibi nu. 8.folio.8 .

Aduocatus ſicut non poteſt eſſe iudex, ita non poteſt eſſe iudex in ſua cauſa, nec ſuorũ. fallit vt ibi. nu.8.fol.86.

duocati procuratores dici poſſunt, & diſpoſitum in aduocato habet locũ in procuratore. in. c. 3.in gl.Solicitadores.nu.2.fo.91

Aduocare an teneatur iudex gratis pro republica in.c.3.in. glo. No lleuãdo dineros.nu. 1.f.89.

Aduocare non tenetur iudex pro republica extra territorium.ibi nu.3.fo.eod.

Pœna iudicis aduocantis, ſeu procurantis.in.d.c.3.in glo.Doblo/ nu.1.fol.89.

Si pro aduocatione iudex nil recipit, an puniatur.ibi.nu.2.

Datum iudici, vel familiari, vt patrocinetur, ſeu aduocet in cauſa, poteſt repeti tãquam datum ob cauſam procurationis quæ non eſt ſecuta.ibi nu.3.fo.eo.

Aduocati non debent percipere ſalarium à pauperibus. in. c. 7. in gloſſa.Han de lleuar.nume.3. fol.128.

Aduocatus poſtquam incipit aduocare, cogitur aduocare.in. c. 28.in glo. Acogidos, nu.1.fo.22.

Aduocatus non debet inordinatè loqui, & à ſuperfluis debet ſe abſtinere.in.c.36.in gloſſ. Abogados.nu.1.fol.227.

Aduocatum garrulatorem, & verboſum, iudex ex officio põt priuare officio aduocatiõis.i.c. 36. in glo. Abogados.nu.5.fol.227.

Affectio facit, q̃ legata debeantur ex teſtamento ſolenni.in. c. 44. in gl. Amiſtad.nume.2.fol.240.

Affinitas, ſeu coniunctio tollit dolum, ita amicitia.in.c.44.in glo. Amiſtad.nu.3.fol.240.

In affine, vel coniuncto ſanguinis iura loquentia habent locum in amico magna amicitia cõiũctus. ibi nu.5.fo.eod.

Agere poteſt quilibet de populo contra iudicem.in.c.3.iudic.ſyndic.in gl.Quexas.nu.2.fol.267. Et in.c.1.in gl. Donacion. nu.9. folio.60.

Alapam dans poteſtati, poteſt ſuſpendi.in.c.1.in gl. Derechamẽte.nu.12.fol.37.

Aleator nec peccator dicitur, licet ſemel luſit, vel peccauit. in.c.2. in gloſſ.De mercadurias. nu.4. folio.79.

Algazellus non poteſt capere aliquem, ſine licentia iudicis.in. c. 35.in gloſſa, Mandadó.folio.25. niſi in fuffragãti delicto. ibi nu mero.4.

Algazelli, & executores euntes extra ciuitatem ad executionem faciendam, pro eundo, & reddeũdo non debent percipere niſi pro vno itinere, licet facere debeant plures executiones in diuerſis locis.in.c.43.in glo. No conſientan.nu.1.fol.eod.

Algazellus recipiens vltra ſuas expẽſas ad reſtitutionem tenetur. ibi nu.2.fol.eod.

Alienari prohibitus, ex cauſa neceſsitatis alienari poſsit.in.c. 2. in gloſſa.De mercaderias.nu. 9. folio.79.

Alienari poteſt prælatus Romano pontifice inconſultò res eccleſię cathedralis imminente neceſsitate alienandi. ibi nume. 6. folio.80.

Alienatio prohibita per cõtractũ, non intelligitur prohibita in vltima voluntate. ibi numero. 29. folio.81.

Alienatio prohibita in forenſes, non habet locum, quando forenſis ſuccedit ab inteſtato ex diſpoſitione legis.ibi nu.31.fol.81.

Alienando res ſuper qua dubitat ſibi moueri quæſtio, præſumitur dolus ex parte vendentis.in c.17.in gloſ. A razonables precios.nu.29.fol.169,

Alimenta tenetur poteſtas procurare ciuitati, ſicut pater tenetur alere filium.in.c.17.in gloſſa.A razonables precios. numero. 2. folio.167.

Ad ambaſiatam, & procurationẽ, poteſt quis compelli.in.c.54.in gloſſa.Menſajero.numero.2.folio.259.

Ambaſiatam, quis nõ cogitur recipere, ſi eſt locus ſibi ſuſpectus, vel paratur ſibi inimicitia. ibi nu.4.fol.eod.

Ambaſiatam, vel procurationem pro republica recipiens, habet vacationem ab oneribus, ſi illam non procurauit. ibi numero. 7 folio eod.

Ambaſiator, ſeu procurator, qui vnà cum negotiis ciuitatis ſua negotia tractat, an habeat ſalarium.in.d.c.54.in glo. Ha de hazer.nu.2.fo.260.

Ambaſiatores, & procuratores debent portare literas, per quas appareat, q̃ de licentia, & mandato ciuitatis vadunt.vt in. d. c. 54.in gloſſa.Partiere.numero.1. folio.260.

Etiam ſi pro ambaſiata ad principem mittatur decurio, ſeu rector, non debet patriam exire, niſi de licentia iudicis.ibi nu. 2. folio eodem.

Ambaſiatori, ſi infirmetur, an debeatur ſalariũ, & quid ſi derrobãtur, an mittẽs teneatur ad emẽdationem damni.in.c.54.in glo. Salario.nu.2.fo.261.

Si ambaſiator, procurator, & nun-

tius, vadit per viam trāſuerſam, & magis longā, vt maius ſalariū habeat, nō poteſt cōſequi illud. Et quid ſi vna die expediuit quod erat expediendum duobus, an ſalarium duplicetur? ibi. nume. 3. fol. eodem.

Amicitia maxima idem operatur quod affinitas, ſeu coniunctio ſanguinis. in. c. 44. in glo. Amiſtad. nume. 1. fol. 240.

Amici veniunt appellatione ſuorum. ibi. nume. 4. fol. eod.

Amicitia magna, quæ dicatur, arbitrio iudicis relinquitur, ibi. nume. 6. fol. eodem.

Animal punitur propter inhumanitatem criminis. in. ca. 1. in glo. Derechamente. nu. 19. fol. 38.

Appellare poteſt liberè à dominis locorum per vaſſallos ſuos ad regem, & domini tenētur appellationi defferre, ſub pœna. in c. 1. in glo. Nueſtros. nu. 3. fo. 19.

Quòd non appelletur ad papam, ſeu ad principem præſcribi nō poteſt. ibi. nu. 12. fol. 20.

Sed quòd nō appelletur ab epiſcopo ad archiepiſcopū, bene poteſt præſcribi. ibi.

Appellare non poteſt repertus in crimine. in. c. 1. in gloſ. Derechamente. nu. 15. fol. 38.

Appellator ſubcumbens in cauſa appellationis non habet recurſum contra iudicem à quo. in. c. 1. in glo. El derecho alas partes. nume. 13. fol. 43.

Appellatio quæ debet interponi corā honeſtis perſonis, quando copia iudicis nō poteſt haberi, ſufficit ſi appellatio interponatur corā vna honeſta perſona. in c. 2. in glo. Ninguno. nu. 5. fo. 73.

Appellari poteſt à nominatione. in. cap. 17. in gloſ. Elijan. nume. 4. folio. 164.

Si in appellationis cauſa eſt pronūciatum, ꝙ quis acceptet officiū, eo nollēte acceptare, debet alius loco eiꝰ ſubrrogari, & illi ſubrrogato dare bona renuētis poſſidenda, & vſufructuanda, & quoq; poteſt poni in carceribus, & in banno, & iudici multa. ibi. nume. 5. fol. eod.

Appellatione durāte à nominatione, ſi eſt collega in officio, an ipſe inſolidum officium exercet. in. cap. 17. in gloſ. Elijan. nume. 7. fol. 164.

Appellari poteſt ad principem omiſsis mediis. in. cap. 38. in glo. Ante nos. nume. 1. fol. 233.

Appellatio poſtq̄ eſt recepta per principem remittitur ad iudicē cōpetentem. ibi. nu. 2. fo. 234.

Appellare, an poteſt iudex condemnatus à proprio iudice de male geſtis in officio. in. c. 10. iudic. ſyndic. in glo. Appelle. nume. 1. folio. 274.

Appellari, an poteſt à ſentētia ſyndicatorum, Et an appellatione pendente in executione ſuperſedeatur ibi. nume. 2. fol. 274.

Appellari poteſt à grauamine, vel interlocutoria ſententia lata in ſyndicatu ſuper incidētibuꝰ, vel emergētibuꝰ i lite. ibi. nu. 3. fo. eo.

Appellans tenetur appellationem proſequi, & cū proceſſu ſe præſentare corā appellationis iudice intermino, aliàs ſententia remanet firma. in. c. 21. iudic. ſynd. in glo. Se preſente. nu. 1. fol. 279.

Appellans à ſyndicatu poteſt ſe præſentare coram conſilio regali. ibi. nume. 2. fol. 279.

Appellans ſi eſt pauper, & nō poteſt appellationem proſequi, an ſententia tranſeat in rem iudicatam. ibi. nume. 3. fol. eod.

Appellari debet ad conſiliū ciuitatis ex cauſis ciuilibuꝰ ſex milliū dipondiorū. Et cōſilium ciuitatis, ſeu villæ nominare debet duos iudices ex eis qui vna cauſa debent terminare cum iudice qui primò tullit ſentētiam infra decem dies elapſis triginta & quinq; dieb⁹, quæ partes habēt ad appellādum, & ad cauſam finiēdam, & cōcludendam. in forma ſecretæ ſyndicationis. in interrogatione. 49. in gloſſa. Condemnar. nume. 1. fol. 288.

Ad hoc, vt in gradu appellationis rectores ciuitatum cognoſcant, cōſtare debet de ſumma, vel ſtimatione ſex millium dipondiorum. ibi. nu. 3. fol. 289.

In appellationis gradu rectores ciuitatum debent pronunciare ſimul, & non vnus hodie, alter cras. ibi. nume. 4. fol. eod.

Si appellatur à ſententia epiſcopi, quādo eſt ordinarius ad metropolitanum appellatur, ſed ſi eſt delegatus appellatur ad papam. in. ca. 9. in glo. Commiſsion. nu. 3. fol. 136.

Aquam permittens nobili habenti aliquam domum, ſi deſtruitur, & poſtea reficitur, dicitur noua domus, & eſt liberatus. in capit. 22. in glo. Torres. num. 23. folio. 195.

Arbiter, an poteſt cognoſcere de cohærentibus, & connexis. in capitu. 1. in gloſ. Dado. nume. 4. folio. 24.

Arbiter incidenter poteſt cognoſcere de reſtitutione in integrū. ibi. nume. 24. fol. eodem.

Arbitrorum ſententia, an valeat, ſi ſunt corrupti. in. ca. 1. in glo. Donacion. nu. 26. fol. 61.

Arbiter poteſt prohibere duobus inimicis, vt vnus non vadat per portam alterius. in. cap. 2. in glo. Parcialidad. nu. 18. fol. 72.

Arbiter, vel arbitrator non poteſt eſſe iudex. in. cap. 9. in glo. Compromiſſos. nume. 1. fol. 137.

Arbiter poteſt eſſe iudex in cauſa in qua non habet iuriſdictionē. in. d. ca. 9. in gloſ. Que pudieren conocer. nu. 1. fol. 138.

Arbiter poteſt eſſe iudex ordinarius inter non ſubditos. ibi. nume. 2. fol. eodem.

Arbiter poteſt eſſe iudex maleficiorum, in cauſis ciuilibus. ibi. nume. 3. fol. eodem.

Arbiter poteſt eſſe iudex à quo in cauſa in qua pronunciauit, ſi appellationem detulit. ibi. nume. 4. fol. eodem.

Index.

Arbiter effectus iudex ordinari⁹, an expiret cõpromissum in eũ factum, anteaquàm esset iudex, ibi nu.5.fol.eod.

Si arbiter alicuius causæ fuit effectus iudex ordinarius, & anteaquàm esset lata sentẽtia definit esse iudex: quia finitũ fuit suum officium, an poterit esse arbiter, & proferre sententiã vigore dicti compromissi. ibi nu.6.fo.eo.

Arbiter potest habere salariũ. ibi num.7.folio.eod.

In arbitrariis arbitrium debet esse iuri, & æquitati cõsonum, aliàs, non valet. in c.2. in glo. Parcialidad, nume.8. fol.72.

In arbitrariis, iudex debet facere suum arbitrium cum cõsilio peritorum. ibi nu.10.fol.eod.

Armatus cum aliis, licet nullum actum faciat, dicitur dare opem, etiam si manus ad arma nõ moueat, & etiam si armatus fit à remotis. in c.1. in glo. Ni consentiran. nu.22.fol.54.

Et ibi. nu.21. an illi qui sunt simul videtur vn⁹ alteri dare auxiliũ.

Armatos homines habẽs in domo, vel in platea, vel in castro, seu in alio loco, an puniatur de vtroq;. in c.2. in gl. Iuntarã. nu.4 f.68.

Armatos homines potest tenere prẽses in fauorẽ suę iurisdictionis, & facere coadunationẽ. ibi numero.6.fol.69.

De armorum delatione, non punitur ille cui custodia mãdatur. ibi nu.7.fol.69.

Ne ad arma partes veniant, iudex debet prouidere. in c.2. in gloss. Parcialidad. nume.21.fol.72.

Statutum disponens, q̃ accedẽs cũ hominibus armatis ad domũ alterius, puniatur, an verificetur, si accesit cum vno homine armato. in c.2. in glo. Ninguno. numero.10.fol.74.

Si statuto cauetur, q̃ qui arma portauerit in palatio, pro qualibet vice puniatur, si quidẽ stetit in palatio tota die, an pro vna puniatur? in c.25. in gl. La pragmatica. numero.24.fol.205.

De cum armis inuento pluries, an puniatur pluries. vide in.c.29. in gl. Iuegos. nu.8.fo.212.

Arca quæ dicatur. in.c.18. in gl. Arca. folio.184.

Quæ in archiuo publico sunt, intelligitur esse de actis, & dicuntur notoria & publica. in.ca.19. in glo. Esten. nu.11.fol.85.

Assessorias, iudex accipere nõ potest si est ordinarius, seu literatus, vel salariatus. in.c.9. in glo. Assessorias. nu.1.&.2.fol.134.

Si assessorias iudices receperũt durante officio possunt conueniri regulariter contra. in.d.c.9. in glo. Los castigue. nu.2. fol.134.

Assessorias iudex ordinarius qui procedit vt delegatus, habere non potest. in.d.c.9. in glo. Cõmission. nu.1.fol.136.

Assessoriæ quæ dantur iudicibus illiteratis, & nõ salariatis ad sententiam proferendam, de consilio peritorum debent solui per vtrumque litigatorum, vt æqualitas seruetur. in.c.2. in glo. Ygualmente. nu.9.fol.76.

Assertio apud atractatũ, valet quãtum pactum. in.c.10. in glo. Execucion. nu.18.fol.142.

Aduentu successoris, expirat officiũ prædecessoris. in.c.5. in glo. Suspendidos. nu.2.fol.112.

Adunatio dicitur cum vno tãtum. in c.2. in glo. Ninguno. nume.1 folio.73.

Auxiliatores, & socij alicuius delinquentis, vt possint puniri de auxilio qd requiritur. in.c.1. in glo. Ni consentirã. nume.23.folio.54.

Auxilium, & brachiũ alterius iudicis officialis, q̃ nõ habet sufficientem familiam potest implorare pro capiendo malefactore. in.c.2. in gl. Iuntarã. nu.9.fol.68.

Auxilium mulieris nobilis inuocans, non punitur pœna. l.1. C. ne liceat potentio. in.c.3. in glo. Procuradores. numero.15.folio.90.

Pœna. d.l.1. C. ne liceat potentio. habet locum tàm in reo, quàm in actore. ibi nu.16.folio.90.

Aufferre potest princeps, seu respubica ex causa mihi rem meam, soluto pretio, si cessat causa, debet restitui domino cui fuit ablata. in.c.18. in glo. Se haga. nume.3.fol.184.

B

Bannum, an potest remitti propter paupertatem. in. c.1. prætor. in glossa. Derechamente. numero. 7.fol.35.

Bannum factum à potestate, q̃ debentes aliquid recipere ab officialibus, & familia, compareant infra decem dies, aliàs non audientur, an tale bannum, excuset potestati, & creditoribus noceat. in capi.4. in glossa. Sea obligado. numer. 38. fol.108.

Banni tempora non currunt rusticis non habentibus notitiam banni. in.c.3. iudic. syndica. nu. 4.fol.264.

Bannum est quædam comminatio. ibi. nu.8. folio. eodem.

An à banno potest appellari, & in integrum restitui aduersus eum. ibi nume.9.fol.265.

Bannimentum valet, seu proclamatio à potestate facta cum concilio ciuitatis, quòd quicunque cœperit malefactorem, habeat centum de pecunia communi, in capitu.1. prætor. in glossa. Salario. numero.9.folio.49.

Eoipso, quòd in bannimenti termino quis plus offert remanet obligatus, & cogitur emere, & fiscus, & ciuitas vẽdere. in.c.32. in glossa. De pujar. numer. 5. folio.218.

Bannitus de ciuitate, & eius districtu potest habitare in villa, seu

seu loco, postea tali ciuitati vnito, vel adiecto. in Proœ. in glo. Yslas. nu. 7. fo. 10.
Bannito filiofamiliâs, & eius bonis publicatis, postea patre mortuo, fiscus nõ venit ad bona paterna. in pœm. in glo. En los casos. nu. 8. fol. 17.
Si cum bannito ex statuto, phibeatur contrahere, an poterit contrahi cum filio. in. c. 1. in glo. Ni hijos. nu. 8. fol. 64.
Bannitus excusatur, si non compareat, si nec procuratorem mittit si timet vim, nedũ sibi, sed etiã causæ. in. ca. 4. in glo. Entregare. nu. 21. fo. 112.
Bannitus excusatur, si non compareat, nec mittit procuratorem si timet vim sibi inferri. in. c. 18. in glo. Carcel. nu. 49. fo 180.
Baraterię promisio sola sufficit, si cut in crimine assassinatus. in. c. 1. inglo. Promesa. nu. 9. fo. 59.
An barateriam commitat officialis recipiens pecuniam mutuò, in. c. 1. ĩ gl. Dadiuas. nu. 14. fo. 57
Barateria, & furtũ, quid sit vi. ibi. nu. 28, in fine. fo. 58.
Lex pœnam imponẽs recipienti aliquid per barateriã, habeat locum in dãte. in. c. 1. in glo. Donaciõ. nu. 15. fo. 60.
Barateria committitur generaliter ab officiali, cũ aliquid recipit à priuato, vt faciat nõ faciẽda, vel omittat ea quę sunt faciẽda. in. c. 1. in glo. Donation. nu. 36. fo. 62.
Barateria vnde dicatur. ibi. nu. 37. fol. eodem
Libellus contra iudicem qui barateriam commisit. ibi. nu. 39.
Et ibi rñsio iudicis. nu. 40. fo. eo.
Qui barateriam tentauit, & nõ perfecit, an puniatur. ibi. nu. 43. fol. eodem. 62.
Barateria quomodo probatur. ibi. nu. 44. fol. eodem.
Officialis qui ex barateria timet in syndicatu cõdemnati, an potest offerri solutionem ante condẽnationem, vt euitet pœnam. ibi. nu. 45. fol. eodem.
De barateria condemnatus in syndicatu, non potest amplius ad similem officium aspirare. ibi. nu. 46. fol. 63.
Barateriæ mediator in syndicatu, an potest esse testis contra iudicem in. c. 5. iudic. syndic. in glo. Satiffacion. num. 2. fol. 272.
Baptismus non tollitur accusatio criminis. in. c. 25. in glo. La pragmatica. nu. 21. fo. 205.
Si tempore belli fuit mandatum villæ, vt faciat foueas & muros, debent fieri per modum patrimonij, non per capita. in. c. 17. in glos. Esten limpias. nu. 3. fol. 171.
Ad bellum an cogantur ire subditi. in. c. 9. iud. syn. in glo. Sacar. nu. 1. fol. 273.
Blanditię principis, & importunitas instrumentum inducunt. in. c. 1. in glo. Ruego. nu. 4. fol. 192.
Blanditiis potest quis testatorem inducere ad sibi legandum, secus si blãditijs inducitur in perniciem alterius. ibi. nume. 6. fo. 193.
Quãdo blanditiis quis inducit testatorem, vt testamentum reuocet, institutus in tali testamento reuocato à secundo hęrede scripto, reuocauit hæreditatem per actionem de dolo, q̃ habet locum, non solum in hærede instituto per blãditias reuocato, sed etiam si testator volebat ei relinquere hæreditatẽ, vel legatum & per subgestiones non relinquit. ibi. nu. 7. fol. 193.
Blasphemia, decem modis commititur. in. c. 25. in glo, La pragmatica. nu. 1. fol. 203.
Contra blasphemantem Deum, & beatam virginem Mariam, iudex ex officio debet procedere & quilibet de populo potest accusare. ibi. numero. 2. folio. eod.
Qui blasphemantem audierit potest eum propria authoritate capere. ibi. numero. 3. folio. eod.
Blasphemans de rege, vel regina, vel de filiis punitur, ibi. nu. 4. fol. eodem.
Blasphemans contra Spiritum sanctum, nec in hoc seculo, nec in futuro remittitur. ibi. num. 5. folio. eodem.
Pro blasphemantibus Deum nemo debet supplicare. ibi. nume. 6. folio eodem.
Blaphemans publicè si pœnitentiam non agit ecclesiastica sepultura priuatur. ibi. numero. 7. folio eodem.
Blasphemanti nulla defensio competit, nec etiam potest testes receptos contra eum contradicere, nec opponere contra eos. ibi. num. 8. fol. eodem.
Blasphemans, non potest per episcopum puniri. ibi. numero. 9. folio eodem.
Blasphemans, an liberetur à pœnis in legibus, & pragmaticis contentis, si post blasphemiam cõfitetur sua peccata sacerdoti, & sacerdos absoluit pœnitentiã imponens. ibi. numero. 10. folio eodem. 204.
Propter blasphemiam veniunt fames, & terremotus, & pestilentię. ibi. numero. 16. folio eodem.
Quando blasphemia est occulta sola confessione, & remissione simplicis sacerdotis, intelligit habere pacem ab offenso, Et sic à Deo. ibi. numero. 17. folio eodem.
Blasphemans pluribus vicibus vno impetu, & diuersibus vicibus ex interuallo, an puniatur de pluribus blasphemiis, vel de vna tãtum. in. c. 25. in glo. La pragmatica. numero. 23. folio. 205.
Cum blasphemantibus, non dispensatur in. cap. 25. in glos. Dispensare. numero. 1. folio. 205.
Cum blasphemantibus in modo capturę dispensare potest. in. c. 25. in glo. Dispensaren. numero. 5. fol. 205.
Qui blasphemantem non accusat punitur, tanquam malefaciens. in. c. 25. in glo. Passe. nu. 2. folio. 206.

Bona ciuitatis rex, nec dominus temporalis potest donare, nec sua flumina, nec exida, nec talia sibi occupare. in. c. 24. in glossa. Titulo. numero. 8. folio. 200.

Bona ciuitatis, an possunt alienari: in. c. 30. in glo. Gracias. nume. 3. folio. 216.

Dum bona ciuitatis locantur, seu subhastantur, possunt dari auentagia (idest prometidos) in. c. 32. in glossa. De pujar. nume. 17. fol. 219.

Brachium seculare anteaquàm iudex ecclesiasticus inuocet, quid debet facere. in. c. 20. in glossa. Vsurpan. numero. 16. folio. 190.

C

Calculatio, seu computatio, quãdo non est facta per iudicẽ, seu per cõputatores à partibus nominatos, nõ potest mãdari executioni, nisi per iudicem confirmetur, vel nisi cõputatores sint per iudicem nominati. in. c. 30. in glossa. Faga pagar. numero. 5. folio. 214.

Calculi rationum sunt videndi ad petitionem vnius partis, & iudex tenetur dare arbitrum calculatorem, & talis redditio fit in publico. in. d. c. 30. in glossa. Y acaben de tomar. numero. 2. folio eod. 214.

Cãcelans nomẽ procuratoris quod est in mandato, committit falsum, & punitur. in. c. 1. in glossa. Donacion. numero. 33. folio. 61.

Capere non potest algazellus aliquem sine licentia iudicis. in. c. 35. in glossa. Mandado. numer. 1. fol. 225.

Capere potest delinquentem algazellus infraganti delicto, sine licentia iudicis. ibi nume. 4. fol. eodem.

Capi potest delinquens à priuato infragranti delicto, & impugnè ad iudicẽ duci. ibi numero. 6.

Capi incontinenti, & in crimine dicitur, licet delinquens capiatur post delictũ in fuga. ibi nu. 5. fol. eodem. 225.

Resistens ne capiatur, si in pugna occiditur impugnè fit, cùm capiens executor iustitiæ sit. ibi numero. 7.

Si capit algazellus, vel pignorauit sine licentia iudicis in casibus sibi non permisis, licitum est ei resistere. ibi numero. 8. folio. 226.

Si pro capiendo malefactorem officialis non habet sufficientem familiam, potest impetrare brachium alterius iudicis, priuatos tamen ad hoc cogere nõ potest. in. c. 20. in glo. Vsurpan. nu. 18. fo. 190.

Pro capiendo malefactorem officialis qui non habet sufficientem familiam, potest implorare brachium alterius iudicis. in c. 2. in glossa. Iuntan. numero. 9. fol. 69.

Capti ex ciuili debito, an debent ali à creditoribus suis, & quanto tempore. in. c. 18. in glossa. Qual conuenga. nume. 5. fol. 180.

Captis debent necessaria administrare, sine vlla diminutione, & si ipsi nõ habent, an ex publico, vel aliunde alimẽtari debeãt. Iudex debet prouidere, ne quid eis defficiat. ibi numero. 4. folio eodem.

A captura non potest incipi nulla citatione facta, quando quis est debitor ex contractu guarentigio. in. c. 3. iudic. syndic. in glossa. El descargo. num. 3. fol. 268.

Captum qui liberat à carcere sine eo, q̃ soluat condemnationem, tenetur si condemnatus non est soluendo. in. c. 19. iudi. syndi. nu. 1. fol. 268.

Captum eximens à carcere, vel à manibus familiæ, qua pœna puniatur. in. c. 18. in gl. Carcel. nu 35. fol. 179.

Captus iniustè, & fugiens, non tenetur. ibi. nu. 22. fo. 178.

Captus fugiens cum omnibus captis, vel cum maiore parte custode ignorante, præsumitur delicti reus, secus si aliàs fugit, ibi nu. 37. fol. 179.

Captus si aufugit potestas tenetur, licet captus sit traditus custodibus. ibi nu. 8. fol. 176.

Captus pro inquisitione criminis specialis, habetur pro factore fugiens à carcere, secus si est captus pro generali inquisitione. ibi nu. 38. fol. 179.

Captus pro debito, si non habet vnde soluat, nec fideiussorem potest dare, debet cessionem bonorum facere, & tradi creditori cum annulo ferreo. in. d. c. 18. in glo. Qual conuenga. nu. 6. fol. 180.

Carcer, an inuentus sit ad pœnam, vel custodiam. in. d. c. 18. in glossa. Carcel. numero. 1. folio. 175.

Carcer est duplex. ibi nu. 2.

Carcer est arbitrarius, & arbitrio iudicis relinquitur, ideò assignando nobili totum palatium, vel ciuitatem pro carcere, iudex satisfacit statuto, iubenti quem poni in carcere. in. c. 25. in glossa. Dispensaren. numero. 6. fol. 205.

Carcerare, an potest iudex ecclesiasticus laicos, in casibus in quibus habet iurisdictionẽ in ipsos in. c. 20. in glo. Vsurpan. nu. 14. fol. 190.

Carcerari sicut non potest miles, clericus, & doctor, an ita iudex finito officio, etiam si non sit soluendo. in. c. 1. in gl. Durante. nu. 10. fo. 67.

Carcerari, vel recommendari captum

ptum si nō reperitur quis fecit, debent bannimenta facere antequam captus relaxetur. in. c. 18.nu.24.fol.178.

Carcerari, an possunt mulieres.in Proœm.in glos.1.numero.27. folio.5.

Carcerarius non potest liberare carceratum absque suo periculo, sine iudicis licentia. in. d. c.18.in glossa.Carcel.numer.23. folio.178.

Carcerari⁹ potest torqueri eoipso, ꝙ carceratus aufugit. ibi nume. 18.fol.177.

Carcerarius excusatur si in carcerem permisit lucem ingredi, & fenestram cancelatam aperuit, ne capti macerarentur.ibi num. 26.fol.178.

Carcerarius non est in culpa, nec dolo, quando consanguinei carcerati intra lignum perforatum, vel intra panelos, vel infra vnā tabulam ferrum imposuerunt, quo carceratus catenas limauit, ibi nu.27.fo.eodem.

Carcerarius excusatur si ipse de nocte in domo carceris, vel si de die incarcerati insurrexerūt contra ipsum,& eum ligauerūt, vel vulnerauerunt.ibi num.28. folio eod.178.

Carcerarius,si ex consuetudine habet cameram, vel mansionem in palatio separatam à carcere, vel si de nocte dimisit carceratis bene clausis,& ipsi ruptis catenis, & ianuis euaserunt, talis carcerarius non tenetur. ibi nu. 29.folio eod.

Carcerarius, qui solitus est de nocte accedere ad domum suam ad dormiendum, hoc faciens, non censetur in culpa, & etiam si dormiebat in carcere, & somno grauatus carcerati fugerunt, non tenetur, dummodo ante dormitationem diligentiā fecerit. Et idem si muri, vel portæ carceris, & tectum erant fragiles, vel carcer stabat in aliqua domuncula lignea, vel stabulo, ex quibus quis euadere poterat.ibi numero.30. folio eodem.178.

Carcerarius, an excusetur si filius, vel vxor carcerati induat se vestibus mulieris, & induit vestes carcerato qui exiuit à carcere in forma mulieris.ibi nume.22. fol.eodem.

Carcerarius,an teneatur si officialis qui non habet carcerem recommendauit in carcerem potestatis aliquem delinquentem, qui deinde cum aliis fugit, an custos carceris teneatur si potestas posuit alium custodem. ibi nu.34.fol.179.

Carcerato iniustè licitum est ei iuramentum rumpere. ibi nu .43. fol.eod.179.

Carceratorum causæ debent celeriter terminari, & etiam die feriata possunt agitari.in. d. c. 18. in glossa.Qual conuenga. nu. 3. folio.178.

Carceratorum causæ debēt dici,& tractari in carcere,& ibi debent coram iudice comparare incarcerati.in.c.35.in glo.Se faga.nu. 1.fol.225.

Carceratorum custodia debet esse magis duplex de nocte, quam de die.in.d.c.18.in gl.Qual conuenga.numero.1.folio.180.

Carceratus si mortuus est in carcere,potestas tenetur, nisi probet, quod non dolo, nec culpa mortuus est.ibi numero. 17. folio.177.

Carceratus iniustè,vt euadat si aliter euadere non potest, licet sibi occidere custodes carceris illicitè ipsum custodientes ,& non tenetur de homicidio, nec de fracto carcere, imò talis captus si non fugit,si potest,capite punitur. ibi numero. 42. folio.179.

Carceratus iniustè,licet fugiat, nō punitur.in.d.c.18.numero.41.folio,eod.179.

Carceratus si euadit à carcere miraculosè, quid iuris. ibi nume. 33.folio.179.

Carceratus etiam sine causa, & indebitè, non potest relaxari per custodem sine licentia iudicis.in.c.35.in glo. El mandamiē to.nu.1.fol.226.

Carceratus non debet relaxare sine iudicis licentia, licet sit debitor,& creditor assertiat. ibi nu. 2.fol.eod.

Carcere iudex extrahens captum ante sententiam, non tenetur, si fideiussoribus relaxauit quia in pœnis habet fiscus quæ post sententiam.in.ca.19.iudic.synca.in glossa.Cobrar. numero. 3. folio.277.

Carceres si committatensis alicui commisit, qui tempore custodiæ diligens, & sufficiens reputabatur, si postea mutauit mores, talis committatensis nō tenetur.in.c.18.in gl. Carcel.nume.11.fol.176.

Carceris domum ad fabricandam possunt capi domus alienæ. Et idem pro ecclesia fundada, vel studio, seu monasterio. in.d.c. 18.in glossa.Se faga.numer.2. folio.284.

Carceris custodes,seu iudex,si bene non custodiunt captum, & fugit, tenetur soluere pro illo illud pro quo erat captus, sed non alia debita.in.d.c.18.in glo. Carcel.nu.7.fo.176.

Carceris pro custodia, si potestas deputauit hominem fidelem, & approbatum in illo officio, qui postea aufugit cum carceratis, non tenetur, cùm non sit quid sibi potuit imputari. Et idem in tutore qui posuit alium in loco sui.ibi nu.9.folio eodem.176.

Carceri perpetuò, an liber homo potest damnari.ibi numer.4. folio eodem.176.

Caristiæ tempore, non habens panem,potest impugnè auferri ab

habenti.in.c.17.in glo. A razonables precios. numero. 13. folio.168.

Cariſtiæ tẽpore, poteſt agere pauper contra diuitem, vt ei ſubueniat.ibi.nu.19.fol.eod.168.

Caſtellanus non debet dimittere caſtri cuſtodiam finito tempore,ſi dominus cuſtodem nõ mittit.in.ca.5.in gloſ.Suſpendidos. nu.14.fol.114.

Caſtellum dicitur receptum, vel caſuariũ vbi multi poſſunt ſe reducere, & munire, & per illud præbetur turbationis materia. in.cap.22.in glo.Torres.nume. 3.folio.194.

Caſtra noua,& fortalitia,quis præſumitur facere cum iniuria, & æmulatione alterius, eo ipſo, quòd conſtituuntur, & nõ ſunt neceſſaria. in.cap.22.numero.5. folio.194.

Caſtra ſi de permiſſu ciuitatis ſunt facta,vel ſi per tempora vetuſta poſsidentur, non cogitur quis ea relaxare. ibi. numero. 7. fol. eodem.194.

Caſtra prohibita ædificari, nõ prohibentur refici. ibi.numero.25. folio.195.

Caſtri deſtructio cùm fit cum authoritate principis, debet refici eadem authoritate.ibi.nume.18. fol.eod.195.

Caſtri molitione authoritate principis facta, omnia iura caſtri, & pertinentiarum extinguuntur. ibi.nume.17.fol.eod.

Caſtrum committens rex tempore belli cuidam militi ad cuſtodiendum, & ille miles commiſſit alteri militi, vel nobili,an teneatur ſi hoſtes occupauerunt. in.ca.4.in glo. Sea obligado.numero.45.fol.108.

Caſtrum faciẽs ad regis damnum, maculam proditionis incurrit. in.d.c.22.in glo. Torres.nume. 6.folio.194.

Caſtrum quod à principio legitimè factum eſt, non eſt diruendum.ibi.nume.8.fol.eod.

Caſtrum alicuius nobilis, ſi princeps fortificauit, ad hoc, vt hoſtes non caperent illud, & ille nobilis finito bello recuperet caſtrum, an rex ab eo recuperet expenſas quas fecit?ibi. nume. 36.fol.195.

Caſtrum & turres habentes debẽt reparare ea tempore belli & pacis, & non homines illius ciuitatis,vel villę.ibi.numer.37.fo. 196.

Caſtrum ſi concedit alieni, papa, vel rex, & poſtea illud donat alteri, an valeat ſecunda collatio.ibi. numero.39. fol. eodem. 196.

Caſus qui non reperitur deciſus per noua ſtatuta, ſed per vetera,an debeant dicidi ſecundùm vetera,vel per ius commune. in cap.17.in glo. Las hara.numero. 18.folio.162.

Caſus in quibus requiritur ſcriptura.in.ca.5.in glo. Cartas.nu. 6.folio.22.

Catenas,& cepos ciuitates, & villæ habere debent. in. capitu.18. in gloſſa. Priſiones. numero. 2: folio.184.

Cauſa quando dicatur leuis, vt in ea poſsit procedi ſine ſcriptura: in.ca.36.in glo.En eſcripto.numero.2.fol.239.

Cauſa deducta in libello, licet in tempore ſyndicatus non finiatur,& poſtea duret, rector non tenetur ſtare in ciuitate.in.ca.3. iudic. ſyndic.in glo. Pregonar. nume.17.fol.165.

Cauſa filij, cauſa patris eſſe videtur.in.cap.1.in glo. Ni hijos.numero.2.fol.64.

Cauſa ſi committitur conſulenda per iſtos iudices regimenti, & anteaquàm conſilium detur officium eorum expirat, an tale conſiliũ detur ſucceſſori. in forma ſecretę ſyndicationis.in.49. interrogatione. in glo. Condemnar.nu.7.fol.289.

Cauſa in omni ſummaria ſemper requiritur, quòd plenè conſtet de mandato comparentis, & habere legitimas perſonas comparendi.in.cap.36.in glo. Summarias.nume.8.fol.228.

Cauſis breuibus poteſt iudex fungi officio notarij. in.d.capit.36. in gloſ. En eſcripto. numero. 3. folio.230.

Cauſis ſummariis,probationes neceſſariæ admittuntur. ibi. nu.1. folio.231.

Cauſis ſummariis admittuntur exceptiones, & defenſiones.in.d. ca.36.in glo. Excepciones. nume.1.fol.230.

Cautio quando petitur ad inſtantiam partis, non debet eſſe nuda. Et ſic iuratoria, ſecus quando proceditur ex officio. in.ca. 6.in gloſſa. Pobres.numero.10. folio.125.

Cautio de non offendendo, modo ſit ex officio, modo ad partis petitionem, ſufficit nuda cũ generali obligatione bonorũ. ibi.nume.11.fol.eod.125.

Cautio de non offendendo, non debet præſtari ad tempus perpetuum. ibi. numero. 19. folio eodem.125.

Cautio de non offendendo, nõ poteſt peti per ſuperiorem ab illo qui eſt ſubiectus. ibi. nume.17. folio.eodem.

Cautio ſi petitur à me de non offendendo ex parte mea, poteſt peti, vt caueat de me non offendendo, quãdo iuſtus eſt timor. ibi.nume.14.fol.eod.

Cautioni officialis cum generali hypotheca bonorum,an ſtetur, ſi eſt idoneus facultatibus.in.capitu.3. iudic. ſyndic. nume. 20. folio.226.

Cautionem an teneatur præſtare forenſis de non offendendo.in d.capit.6.in glo.Pobres.nume. 12.fol.125.

Ad cautionem præſtandam non cogitur quis in curia Franciæ.

in

in dicto capitulo tertio iudic. syndicatus. numero. 24. folio. 126.

Ad cautionis petitionem non sufficiunt minæ solę. in.d. capitu. 6. in glossa. Pobres. numero. 16. folio. 125.

Cedere, an potest iudex iura sua, officio durante. in capi. 9. in glossa. Los castigue. nume. 25. folio. 135.

Cęlans instrumentum, ne veritas appareat, an valeat. in. c. 47. in glos. Nuestro consejo. numero. 5. folio. 246.

Cessio (id est, la carta de lastro,) an habeat executionem paratam. in capitu. 10. in glossa. Execucion. numero. 38. fol. 145.

De cessionis materia. Et an si maritus cedendo bonis, sit tradendus vxori cum annulo ferreo, sicut traditur aliis creditoribus. in capitulo. 18. in glossa. Qual conuenga. numero. 6. &. 7. folio. 180. & 181. cum aliis.

Chronicis standum est, & faciunt fidem in factis antiquis. in Procem. in glossa. Y reyna. nu. 9. folio. 9.

Cymbala non pulsentur, nec resonent sine iussu iudicis, seu rectoris ciuitatis, aliàs in pœnam incurritur. in capitulo secundo. in glossa. Confederacion. numero sexto. folio 70.

Citatio trina requiritur, vt homicidij pœnam percipiatur, & non sufficit vna pro tribus, & in illa citatione non est necesse, quòd crimen exprimatur. in capitulo decimo quinto. in glossa. Homezillo. nu. 3. folio. 152.

Citatio valet, si citatur iudex, vt compareat finito officio. in capitulo nono. in glossa. Los castigue. numero quinto. folio. 134.

An contra citatam partem potest princeps procedere. in. c. 3. iud. syndic. in glo. El descargo. num. 5. fol. 268.

Ciuitas, vel ecclesia quæ destruitur authoritate superioris propter delictum, an vocetur amplius ciuitas, vel ecclesia, & an perdat sua priuilegia. Et quid si ab hostibus destruatur. in Procem. in glo. Yslas. nume. 2. folio. 10.

Ciuitas si capit villam, vel castrum in quo erat quædam consuetudo, debet in illo obseruari ciuitatis consuetudo, & non ipsius castri, vel villæ. in Procem. nume. 5. folio eodem. 10.

Ciuitas quæ concesit suo castro cum suis villis immunitatem, & postea in dicto territorio fuit ædificata quædam villa, an illa villa sic ædificata gaudeat dicta immunitate, ibi num. 12. folio. 10.

Ciuitas desinente correctore, seu prætore, vel aspirante, non potest cognoscere de causis, sed ipse ius dicet vsq; in aduentum successoris. in capitulo. 1. in glo. 1. num. 2. folio. 19.

Ciuitas debet esse coadunata tuba, vel campana, vel edito, vel nuntio. in capitulo. 18. in glossa. De concejo. numero secundo. folio. 174.

Ciuitas, seu locus qui est subiectus iurisdictioni temporali ecclesiæ, debet regi iure Canonico, & non ciuili. Et deficiente iure canonico, debet regi secundùm leges regias, & non per leges imperatorum. in capitulo decimo nono. in gloss. Guardar. nume. 3. folio. 188.

Ciuitas potest statum facere, quòd omnis, qui colliguut, vel ferunt in suo districtu soluant. in capi. 24. in glo. Titulo. numero. 12. folio. 200.

Ciuitas, an potest facere gratiam, vel remittere debitum ciuitatis. in cap. 30. in glo. Gracias. num. 1. folio. 216.

Ciuitas gaudet priuilegio ecclesiæ, quinimo est magis priuilegiata, quàm imperator. in capi. 39 in glossa. Ni lleuen. nume. 5. folio. 235.

Ciuitas magis est potentior, quando regitur per vnum, quam per plures. in capitulo quadragesimo sexto. in gloss. Regir. nu. 3. folio. 242.

Ciuitas, ecclesia, seu conuentus, obligatur si ratum habuit, quod factum est per prelatum, vel per iudicem. in capit. tertio. in glo. Iurisdiction. numero. 27. folio. 96.

Ciuitas, seu vniuersitas, vt videatur fecisse, consentire debent omnes de collegio, vel de vniuersitate, & non sufficit maior pars: quia quando tendit actio ad damnum, requiritur, quòd omnes concordent, & contradictio faceret, ne videatur gestum ab vniuersitate. ibi numero vigesimo octauo. folio. eodem.

Ciuitas sine permissu principis, an possit iudicare bona patrimonialia. in capitulo. 34. in glo. Sin nuestra licencia. numero. 1. folio. 221.

Pro ciuitate ampliãda numero hominum, & ciuium, potest iudex de bonis communibus expendere. in capitulo tertio. in glossa. Iurisdiction. numero. 32. folio. 97.

Pro ciuitate quis compellitur ad consulendum. in capitulo. 34. in glossa. Mensajero. numero. 3. folio. 259.

Ciuitate condemnata, an censentur, vel videantur condemnati committatiui. in capitulo sexto. in glossa. Tierra. numero. 7. folio. 118.

Index.

Ciuitas vt habeat ius adiectionis in ſuis venditionibus, ſicut habet fiſcus, valet, lex, vel ſtatutū. in.c.32.in glo.De pujar.num.9. fol.118.

Ciuitatis bona, nec eius exida, nec flumina non poteſt rex, nec dominus temporalis donare, nec talia ſibi occupare.in.d.c.24.in glo.Titulo.nu.8.fo.219.

Ciuitatis bona, in quibus caſibus debeant expendi.in.c.36.in glo. Iuſta.nu.1.fol.215.

Ciuitatis bona, an poſſunt alienari.in.d.c.30.in glo,Gracias. nu. 3.folio.216.

Ciuitas deffenſor fungitur vice tutoris.in.d.c.30.in glo.Iuſta. nu. 2.folio.215.

Ciues dicuntur poteſtates terrarum, & ſui officiales, donec ſunt in officio.in cap.1.in gloſſ. Ni conſentiran.numero.16.folio.53.

Tanquàm ciues debent tractari officiales durante officio, & tempore ſyndicationis.ibi numero.17.

Ciues non ſunt officiales finito officio ſyndicatus. ibi numero eodem.

Ciues eſt etiam prelatus ratione prelaturę, ſecus ea depoſita. ibi fol.eod.53.

Ciuis vnius prouinciæ, ſeu ciuitatis, non poteſt in ea eſſe officialis, iudex, ſeu aſſeſſor, aliàs in pœnam ſacrilegij incidit. in c.4.in gloſſa.Tierra.numero.1. folio.99.

Ciuium appellatione veniunt cõmittatenſes.in capi.6.in gloſſa. Tierra.numero.6.folio.117.

Ciuium pœna punitur iudex pro delicto commiſſo in officio, vbi alia pœna eſt in forenſe. ibi nu. 18.fol.53.

Claues terrarum apud ſeniores debent ſtare. in capi.19.in gloſſa.Vno de los regidores.nume.1.fol.187.

Clauſula derogatoria ad conſuetudinem, an extendatur ad futuram cõſuetudinem. in cap. 8. in gloſſa.Coſtumbre.num. 3. fol.131.

Clauſula in fine, vel in medio appoſita, an referatur ad omnia præcedentia. in. c.1.prætor.in gloſſa.Lo ſuſo dicho. nu. 1.folio.48.

Clericus coram ſuo iudice debent conueniri.in.c.53.in glo.Caſtiguen.nu.1.fol.259.

Clericus in abſentia permittens ſe condemnari à iudice ſeculari propter delictum, licet poſtea alleget priuilegium, debet ſoluere expenſas.in cap.15. in gloſſa.Homezillo.nume. 33. folio.155.

Clericus impediens iuriſdictionē ſecularem punitur à iudice ſeculari.in.c.20.in glo. Vſurpan. nu.9.fol.189.

Clericus non poteſt incarcerari pro executione, licet cõtra eum inſtrumentum mittatur executioni. in cap.20.numero.67. folio.147.

Clericus coniugatus, an poteſt pro debito incarcerari. in Procem. in gloſſa prima, numero.29. folio.6.

Clericus ductus per officiales temporales, poteſt eis aufferri: quia illicitum committunt. in cap. 3.in gloſſa. Iuriſdiction.nume. 11.folio.94.

Clericus ſi eſt hæres laici, & defunctus eſt debitor alicuius laici, contra talem clericum hæredem mandabitur executioni inſtrumentum per iudicem ſecularem, & hæres debet citari anteaquàm executio fiat. in.c.10.in gloſſ. Execucion.nu. 60.folio.147.

Clericus nō dicitur negotiare per venditionem vnius rei. in.c.2. in gloſſa, Mercaderias.nume.5. folio.79.

Clericus non poteſt conſentire in alienum iudicem. in cap.27. in gloſſa.Entreguen.numer.21. folio.210.

Clericum delinquentem poteſt iudex laicus capere, & ad epiſcopum ducere.in.c.53.in gl. Caſtiguen.nu.2.fol.259.

Coadunatio poteſt fieri in fauorem iuriſdictionis, & preſes poteſt terrere homines armatos. in.c.2.in glo. Iuntaran.nume.6. folio.69.

Coadunātem gentes ſtatutum puniens, comprehendit illum qui quatuor homines coadunauit.in d.c.2.in glo.1.nu.1.fo.68.

Coadunationem facientis, pœna, contra rempublicam, vel contra perſonam priuatam.ibi.nu.3. folio eodem.68.

Coadunationem iudex non faciēs doloſam non punitur.ibi.num. 14.fol.69.

Coadunati per alium, ſi damnum receperūt, an repetāt à coadunāte.ibi.nu.15.fo.70.

Collecta imponenda eſt per ordinem, ita quòd nullus reueletur, & debet fieri pro rebus quas quis habet. in capit.34.in glo. Alieuen.numero.1.folio.223

Collecta imponitur per ſolidum & libram magnis, & paruis, (hoc eſt, por millares,) vt qui plus habet plus ſoluat. ibi num. 2.fol.eodem.

Collecta ponitur propter augmētum, & diminutionem bonorum. ibi numero.3.folio eodem.223.

Collectam inducere, vel aliud extraordinarium exigens punitur propter cõſcientiam principis. in.c.34.in glo.Leyes. numer.1. folio.221.

Collectam, an poteſt ponere ciuitas forenſibus, pro prediis ſitis in territorio ciuitatis.in.ca. 24. in gloſſa. O preſumpcion. nu. 9.folio.202.

Collectam

Index.

Collectam, an ciuitas potest facere ex consuetudine vltra trium millium dipondiorum. ibi. nu. 10. fol. eodem.

Collectam vnā solus dominus familiæ debet soluere. in. capit. 8. iudic. syndicat. in glos. La ley. nu. 1. fol. 273.

Collectam, an iudex potest imponere. in. c. 8. in glossa. Repartimientos. numero. 1. folio. 130.

Collectam quando renuunt soluere incolæ castrorum, seu ciuitatis iustitiarij, debent regi notificare. in. capitu. 6. in glos. Notifiquen, numero. 4. folio. 127.

Collectis exigendis primò debet incipi à diuitibus, & postea descendere ad pauperes, & æqualiter fieri debent proportione possessionis. Et non debet quis grauari vltra modum substantiæ. in. capit. 34. in glos. Pobres. nu. 1. fo. 221.

Collectis grauatus vltra modum, debet officium iudicis implorare. in. d. capit. 34. nume. 2. folio. 222.

Collegiis pluribus, an quis potest esse. c. 1. prætor. in glos. Officio. nu. 2. fo. 26.

Colligatio omnis, seu confederatio quæ non fit authoritate principis, vel prelati, est illicita. Quid si fiat causa pietatis, vel religionis? in. cap. 2. in glos. Confederacion. nume. 10. folio. 70.

Colligatio, non est conspiratio, sed potius concordia, quando aliquid honesti fit. in. d. c. 2. nu. 8. fol. eod.

Colonus qui facit laborare, & cultiuare possessiones, & arbores, per indoctos, & ineruditos, tenetur. in. capitulo. 4. in glossa. Tierra. numero. 2. & 8. folio. 99.

Comedere qui potest caseum, & oua, potest & sanguinem comedere. in. capitu. 22. in glossa. Torres. numero. 29. fol. 195.

Commentatori magno non statur, nisi suam probet opinionem. in. c. 1. prætor. in glos. Fiel. nume. 16. fol. 29.

Commissio, vel mandatum regis, non potest probari per testes. in. d. c. 1. prætor. in glo. Cartas. nume. 4. fol. 22.

Commissio cum clausula, cum incidentibus, & dependentibus, quid importet. in. d. capit. 1. in glossa. Mandado. numero. 28. folio. 25.

Commissio quando fit sub nomine dignitatis, tunc censetur ordinarius, non delegatus. in. cap. 9. in glossa. Commision. num. 7. fol. 136.

Committere non potest inferior à principe causam cognoscendam summariè, & de plano, etiam si sit legatus de latere. in c. 36. in glos. Summarias. num. 5. fol. 227.

Commissione concilij qui actum fecerunt, an poterunt reuocare. in. c. 7. in glos. Nombraren. nu. 6. fol. 129.

Commissum, licet res incidat, debitor tamen non tenentur de casu fortuito, nec de leui culpa. in c. 52. in glo. Dela tierra. num. 4. fo. 254.

Commune bonum deffendēti magis parendum est quòd certanti bono priuato. in. capit. 1. prætor. in glossa. Tierra. numero. 6. fol. 40.

Communio discordiā parit. in. ca. 6. in glo. Ley. nu. 3. fol. 119.

Compensatio, an potest opponi contra instrumentum depositi. in. cap. 10. in glos. Execucion. nume. 6. fol. 140.

Compensatio, an potest opponi contra instrumētum, ibi. nume. 7. eod. fo. 140.

Componere se partes, aut pacem facere post sententiam, an possunt. in. c. 2. in glo. Parcialidad. num. 22. fol. 73.

Compositionem potest iudex facere sententia latā, quando pœna in totum sibi applicatur, secus si regi accusatori & sibi. in ca. 11. in glo. Auenencia. nume. 3. fol. 150.

Compromissum in iudice valet, quando iudex est competens. in. ca. 9. in glo. Compromissos. nume. 3. fol. 138.

Compromittunt partes causam infra terminum instantiæ, & si iudices non compromittunt infra eum in pœnam non incidunt. In forma secretæ syndicationis. 49. interrogatiōe. in glo. Condemnar. nu. 11. fol. 290.

Post compromissum, immediatè non possunt arbitri pronuncia re. in. cap. 5. iudic. syndic. in glo. Trabaje. nu. 11. fol. 271.

Ad compromittendum potest cogere iudex, quando vidit, quòd via iudicij, vel sententiæ nō potest bene se dari. in. capitu. 2. in glossa. Parcialidad. numero. 24. folio. 73.

Computatio, an habeat paratam executionem. in. c. 10. in glossa. Execucion. numero. 37. folio. 143.

Cōcilio ciuitatis quis debet prius suffragiū dare, an seniores, vel iuniores. in. c. 44. in glo. Platicare. nume. 1. fol. 238.

Concilio existens quādo aliquid mali tractatur, an sit culpabilis. ibi. in glossa. Se salga. nume. 2. folio. 239.

Conciliis quod tractatur, an reuelari debeat. ibi, numero. 1. folio eodem.

Concordia non potest fieri in delictis in quib⁹ offenditur Deus. in. c. 24. in glo. La pragmatica. nume. 13. fol. 204.

Concordia partium in criminalibus iudex non debet studere anteaquàm puniat. in. cap. 2. in glossa. Parcialidad. nume. 22. folio. 72.

Concubina clerici, an gaudeat priuilegio fori. in. procem. in glos. 1. nume. 30. fol. 2.

Index.

Concubina publica clerici, monachi, religiosi, vel vxorati, quæ dicitur in.c.47.in glossa. Manceba.numero.1.fo.243.

Concubina publica clerici, vel vxorati, si est nupta, non punitur. ibi numero.2.folio eodem.243.

Concubina clerici, non dicitur mulier nupta.in.c.1.numero.11. folio.64.

Concubina clerici, vel vxorati, si est desponsata per verba de præsenti, non punitur.in.d.c.1.in glossa.Mugeres.numero.13.folio eod.64.

Concubina, licet alicui sit vxor, vel sponsa alterius, contra eam nō proceditur, nisi maritus, vel sponsus eam accuset.ibi num.15. folio eod.

Concubina, licet sit mulier nupta, leges contra concubinas loquentes non habent locum contra eam.ibi numero.12. folio eodem.64.

Concubina clerici si matrimoniū cōtrahit cum famulo ipsius clerici, & manet in domo ipsius punitur.in.c.47.in glossa.Manceba.nu.4.fo.243.

Concubina sponsi de præsenti, an incurritur in pœnam legis. in d.c.47.in glo.O casado.num.1. fol.245.

Cōcubina soluti, an puniatur, ibi nu.6.fo.245.

Concubinam, an officialis potest tenere.in.d.c.47.in glo.Manceba.nu.5.fo.243.

Concubinatum dicitur vitium dissolutum.ibi nu.7.fo.244.

Condemnare an debeat iudex syndicatus in satisfactione partis quando non est probatum per testes, sed per iuramentum partium.in.c.5.iudic.syndicat.in glossa. Satisfaction. numero.1. folio.272.

Condemnari qui timet in syndicatu ex aliqua barateria, an potest offerre solutionem ante condemnationē, vt eam euitet. in.c.1. in glo.Condemnaren.num.45. fol.61.

Condemnatus in syndicatu de barateria, ad similem officiū aspirare non potest.ibi numero.56. folio.63.

Condemnatus officialis ex generali inquisitione in syndicatu, non efficitur infamis. in.c.2.in glossa. Parcialidad. numero.6. folio.72.

Condemnatus in absentia, si est captus, vel se præsentat, debet audiri.in.c.15.in gl. Homezillo. nu. 12.fo.153.

Condemnatus reus qui non est in forma iudicis, si postea veniat inforciam cōmunis, debet alius processus formari, & in isto secundo processu potest bānitus primam sententiam, seu bannū latum probare emanasse per falsas allegationes, & probatiōes, in.d.c.15.nu.29.fo.154.

Conducere bona propria, seu redditus ciuitatis non possunt prætores, algazelli, maiordomi, nec tabelliones, nec in eis partem habere, nec fideiussores esse, in.c. 32.in glossa. Officiales. nume.1. folio.217.

Connexa, vt sint aliqua aliquid requiritur ad hoc.in.c.1.in gl.Mādado.nu.30.fo.52.

Confederatio quid sit.in.c.2.īn gl. Confederacion.nu.1.fo.70.

Confederationes illicitæ prohibitæ sunt.ibi nu.2.fol.eod.

Confederationes, & fraternitates militum, seu locorum contra regem, seu rempublicam, facere casus est proditionis. ibi nu.15. folio.71.

Confederationes inter monachos, & fabros, & inter scriptores, & similes, prohibentur, nisi ciuitas statuerit.ibi. numero.16. folio eodem.7.

Confederationem, & tumultum qui fecerit contra aliquem, vel voces seditiosas emisserit, pœna capitali punitur. ibi numero.5. folio.70.

Confederationem authores, pœna legis Iulię maiestatis tenētur ibi nu.12.fol.eod.

Confederationum & collegiorum statuta, potest superior mandare, vt coram se præsentetur, vt si quæ sunt in eis quę sapiant monipodiū puniātur.in.d.c.2.nu. 13.fo.71.

Confessio facta coram iudice, an habeat paratā executionem. in c.10.in glo. Execuciō. nume.10. fol.141.

Confessio facta in iudicio, valet sicut iuramentum.ibi numero.10. folio.140.

Confessio facta in libello, aduersario absente, proinde probatur, ac si esset facta eo præsente. ibi nu. 15.fol.141.

Confessio facta coram notario, nō iudice præsente, non habet executionem paratam.ibi num.23. fol.142.

Confessio facta in iudicio, parte præsente, & eam acceptante, habet executionē paratam.ibi nu. 25.fol.eod.

Confessio facta coram competenti iudice, & super principali, executioni mandatur, secus si coram incompetenti, & super incidenter.ibi nu.28.fo.142.

Confessio facta probationem in contrarium recipit.in.d.c.15.in glo.Homezillo.nu.18.fo.153.

Confessio habet executionem paratam, quando fit iudice sedente pro tribunali, & sic in figura iudicij, & quando est pœna sine contradictione, vel modo.in. d. c.10. in glossa. Execucion.num. 22.fol.142.

Confessio, adhoc, vt habeat executionem paratam requiritur, q̄ super talem confessionem, iudex pronunciet sententiam declaratoriam.ibi.nu.24.fol.eod.

Cōfessio mādatur executioni, quādo fit ad partis petitionem nullo dato libello, nec ordinato processu. ibi numero.27.folio eodem.142.

Confessio

Confeſsio emanata per modũ voluntariæ iuriſdictionis executa tur.ibi.nu.30.fol.eod.142.
Confeſsio, nõ ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus operatur, quoad cõfiſcationem bonorum.ibi.nu.31.fol.143.
Confeſsio in criminalibus nõ habet executionem paratam.ibi. nu.32.fol.eod.143.
Confeſsio in mutuo,licet poſt biẽ niũ aſſumat robur, poteſt probari contrarium. in.c.15. in glo. Homezillo.nu.20.fol.153.
Confeſsio in inſtrumento guarentigio, dicitur confeſsio iuriſdica.in.d.c.10.in gloſ.Execucion. nume.2.fol.140.
Confeſſus apud acta,nõ poteſt opponere exceptionẽ nõ numeratæ pecunię.ibi.nu.11.fo.eo.140.
Pro confeſso ſi eſt ſtatutũ, vt quis habeatur,intelligitur,niſi per teſtes, & iura de eius ignorantia conſtet.in.ca.15.in gloſ.Homezillo.nu.15.fol..153.
Pro confeſſo quando quis declaratur,non debet ſtatim condẽnari.ibi.nu.17.fol.153.
Pro confeſſo non habetur nõ conteſtans litem infra nouem dies, ſi poſt talem confeſsionem conſtat de innocentia rei per teſtes. ibi.nu.16.fol.eodem.
Pro confeſſo, & conuicto, licet aliquis habeatur à lege,admittitur tamen probatio in contrarium. ibi.nu.15.fol.153.
Pro confeſſo quando aliquis condẽnatur,debet iudex in iſta cõdemnatione reum recipere ad probandum quod voluerit. ibi. nume.22.fol.153.
Confinium mutatio,in dubio non præſumitur.in.c.6.in glo. Terminos.nu.3.fol.117.
Confinibus demonſtrandis, quãuis erretur,quando de fundo fit mentio,non vitiatur diſpoſitio, ſi conſtat de fundo.in.d.c.6.nu. 5.fol.eod.117.
Confirmatio officialium debet fieri per principem. in.capi.17. in glo.Elijan.nu.12.fol.164.
Cõfirmatio ſuperioris ſupplet defectũ ſolennitatis formæ & perſonæ, quãdo ſuperior eſt papa, vel princeps.in.capit.17.in glo. Proueer.nu.13.fol.173.
Confirmatio aliquorum ſtatutorum, eſt reprobatio aliorũ. ibi. nume.5.fol.eodem.
Confirmata ſtatuta per ſuperiorẽ, an poſſunt reuocari per ſtatuentes,ſine licentia ſuperioris confirmantis. ibi.numero.16. folio eodem.173.
Cõfirmare duces, & Marchiones, an poſſunt ſtatuta ſuorum locorum.ibi.nu.18.fol.eod.
Confirmare intelligitur rex ſtatuta,ſi iurat ea ſeruare. in.ca.17. in glo. Proueer.nu.3.fol.172.
Cõfirmare poteſt papa ſi velet ſtatuta contra libertatem eccleſiæ. Generaliter tamen confirmãdo non videtur ea confirmare.ibi. nu.6.fol.eodem.
Confirmando papa, vel rex priuilegia alicuius ciuitatis,vel eccleſiæ, intelligitur confirmare ea quæ ſunt iuſſu.ibi.nume.4.fol. eodem.172.
Confirmando rex ſtatuta, non dicitur ea dare. ibi.numero.11. folio.173.
Confirmando papa, ſeu princeps priuilegia antiqua, nunq̃ intelligitur de nouo ea dare. ibi.nu.12. fol.eod.173.
Confirmet licet papa, ſeu rex ſtatuta valida alicuius loci,nõ propterea dicuntur ſtatuta papalia, vel regalia,ſeu illius loci.ibi.nume.8.fol.172.
Confirmet licet papa excommunicationem promulgatam, ſolus epiſcopus ab ea poteſt abſoluere.ibi.nu.9.fo.eod.172.
Confirmatione feudorum,intelligitur feuda verè legitima confirmata.ibi.nu.5.fol.eod.
Confirmationis natura eſt adhibere robur,& validitatem actui cõfirmato,non autem illum extendere.ibi.nu.14.fol.173.
Confirmationis ratione cõtractus non ſortitur quis forum.ibi.nu. 10.folio.173.
Confiſcandi ius,an habeant domini temporales, ſeu epiſcopi, in cap.12.in glo. Camara,nume.4. fol.151.& in.c.2.in glo. Camara. nume.5.fol.83.
Confiteri promiſſum eſt,etiam Iudæo, & Sarraceno tempore neceſsitatis.in.c.2.in glo.De mercaderias.nume.18.fol.80.
Congregatio, ſeu cõfederatio pro ſua deffenſione, & rerum ſuarum permittitur,non ſolum laicis, ſed etiam clericis. in.capit. 2.in glo.Confederacion.nume. 11.folio.71.
Cõgregatione ciuitatis requiritur ꝙ voce præconis,cymbalo, ſeu campana ſonata cõgregetur,vel per nuntium de mandato iudicis.ibi.nu.7.fol.70.
Cõgregationes, ſi ſunt ſuſpectæ pacæ,vel regi,poſſunt prohiberi. ibi.nume.3.
Congregationes ex mala cauſa prę ſumuntur cõgregatæ, niſi aliud probetur.ibi.nu.4.
Congregans mulieres incurrit in pœnam, ſicut qui congregat homines. in.cap.2. in glo.1.nume. 2.folio.68.
Copia debet ſummi de verbo ad verbum. in.ca.6.in gloſ.Copia. nume.1.fol.118.
Copia actorum eſt danda cuicũq; petẽti, priuato,vel fiſco, & etiã copia ſententiæ. in.ca.6.in gloſ. Parecer.nu.2.fol.118.
Copia ſumpta de mandato principis probat.ibi.nu.3.
Copia apud acta probat, licet originale nõ reperiatur,niſi arguatur de falſo.ibi.nu.7.fol.118.
Copia apud archiuum commune probat plenè.ibi.nu.8.fol.119.
Copia eiuſdem notarij manu ſcripta: quia cõficit prothocollum, probat.ibi.nu.9.
Copia in exemplanda, requiritur partis citatio, niſi periculum ſit in mora,vel niſi ſit conſuetudo, quòd

quòd pars non citetur, vel nisi exemplatio sit de antiquo, vel nisi fiat authoritate regis, vel papæ. ibi. nume. 4. fol. 118.

Copiam testamenti legatario petēti, non debet sibi dari tenor totius copiæ, sed solum particula legati. ibi. nu. 2. fol. eodem.

Correlatiuorum natura est cōmunis vtique extremo, & vno contrahentium prohibito, vel permisso, alter cēsetur prohibitus, vel permissus. in. c. 1. in glo. Donacion. nume. 17. fol. 61.

Corrector debet eligere sibi locū tenentem, & cæteros officiales. in glo. Escoja. nume. 1. fol. 102.

Corrector propter culpam remotus ab officio, non debet habere salarium. in. c. 1. Prætor. in glos. Fiel. nume. 4. fol. 32.

Corrector in syndicatu tenetur nō solum de eo quod mādauit, vel ratum habuit, sed etiam de eo quod consentit. in. cap. 1. in glo. Ni consentiran. nume. 3. fo. 52.

Corrector præsumitur scire facta suorum officialium. ibi. nume. 1. folio. 53.

Correctores indagare tenentur factum suorū officialium, & hoc ignorantia iuris non toleratur. in. cap. 1. in glo. No lo supieren. nume. 9. fol. 55.

Corrumpens iudicem dādo ei pecuniam, an puniatur? in. ca. 1. in glo. Donacion. nu. 14. fol. 60.

Corrumpens notarium actorū punitur, & causam perdit. ibi. nume. 27. fol. 61.

Corrumpens procuratorem partis aduersæ, an puniatur. ibi. nume. 29. fol. eodem.

Consanguineus, an teneatur scire facta consanguinei. Et vicinus facta vicini. in. ca. 1. in glo. Ni cō sentiran. nu. 14. fol. 53.

Consanguinei qui dicantur. in. ca. 4. in glo. Parientes. nu. 1. fo. 101.

Consanguinei dicuntur etiam nati ex illicito coitu. Et dicitur talis consanguinitas vsq; ad quartum gradū. ibi. nu. 2. fol. eod. 101.

Consequi, an potest quis ex persona alterius, quòd ex sua consequi non potest. in. c. 1. in glo. Ni por otro. nu. 3. fol. 66.

Consentiens pari pœna constringitur. in. c. 1. in glo. Ni consentiran. nume. 1. fol. 52.

Consentiens magis punitur quam agens. ibi. nume. 4.

Consentiens sententiam expressè, non habet recursum contra iudicem. in. capit. 1. Prætor in glo. El derecho alas partes. num. 19. folio. 43.

Consentientes partes, quòd iudex ferat sententiam de consilio sapientis, possunt à tali sententia appellare. ibi. nume. 25. fol. 45.

Consentire dicitur, quando quis nō corrigit quos tenetur ex officio corrigere. in. c. 1. in glo. Ni consentiran. nu. 2. fol. 52.

Consentire videtur non reuelans crimen lesæ maiestatis. ibi. nu. 6. fol. eodem.

Consensus quadruplex est. ibi. nume. 5. folio. 52.

Conseruationem indēnitatis iudex potest licitè recipere, in his quæ faciunt licitè, pro conseruatione sui officij. in. c. 1. in glo. Proueera. nume. 10. fol. 59.

Consiliarius regis, qui de grauibus, tanquam leuibus, vel econtra consuluit, punitur. in Proœ. in glo. Acordado. nu. 12. fol. 13.

Consiliarij principum, vel aduocati, debēt de arduo dubio principi consulere. ibi. numero. 2. folio eodem.

Consiliarij regis cum prudētia debent temperare. ibi. nu. 9.

Consiliarij, vel rectores ciuitatum iurare debent de consiliis non reuelandis, ad instar iudicum, aduocatorū, & testium. ibi. nu. 14. folio. 13.

Consiliarij regis, solum Deo, & regi, & patriæ vtilitatem proculis habere debent. ibi. nume. 15. fol. 14.

Consiliarij per reges sunt vocandi, & in consilio sedere debent ad latus regis, & non ad pedes: quia honorem habent. ibi. nume. 16. fol. eodem.

Consiliarij debent esse senes, aut magistri, seu doctores. ibi. num. 18. fol. eodem.

Consiliarios, & senatores, an habeant Duces, & Barones, vt cōsilium Ducis, vel Marchionis vocetur. in. c. 2. in glo. Heredad. nume. 9. fol. 78.

Consilio bono inimici vincūtur, & sub tributu ducuntur. in Proœm. in glossa. Acordado. numero. 4. fol. 13.

Consilio bono qui non acquieścit, dignitatem amittere debet. ibi. nume. 5. fol. eodem.

Consilio prætermisso, nihil est faciendum. ibi. nu. 6.

Consilio procerū quod fit ad beatitudinē imperij, & eorū gloriā redundabit. ibi. nu. 10. fol. eod.

Consiliis quæ tractantur, debent esse occulta, aliàs multa scādala oriri possunt. ibi. nu. 14. fol. 13.

Consilium prouidi placere debet. ibi. nume. 7.

Consilium quod tēdit ad malum, placere regi non debet. ibi. nu. 8. folio. 13.

Consilium malum Deus cōuertit super consulentem. ibi. nu. 11.

Consilium debet fieri ante ciborū essum. ibi. nume. 7.

Consilium prębētes, & auxilium, vel fauorem, qualiter puniātur. in. cap. 1. in glo. Ni consentiran. nume. 24. fol. 54.

Consilio sapientis qui tulit sententiam, an excusetur. in Proœm. in glossa. El derecho alas partes. nume. 27. fol. 45.

Consultor, an teneatur iudici ex malo consilio quod dedit partibus. ibi. nume. 30. fol. eod.

Consultor non solum tenetur de consilio expresso, sed etiam de tacito. ibi. nu. 31. fol. eod. 45.

Consortia malorum sæpe bonos corrumpunt. in. cap. 26. in glos. Apartamiento. numero. 2. folio. 206.

Contagio quæ poteſt eſſe nociua, poteſt expelli, atq; vetari. in.d. ca.nu.4.fol.206.
Cõſuetudo ex quibus actibus inducatur.in procœ.in glo.1.num. 15.fol.2.
Conſuetudo valet,q̃ filia ſuccedat in regno.in procœ.in glo. Y reyna.nu.4.fol.9.
Conſuetudo dicitur lex.in.d.procœm.in glo.Ordenanças.nume. 11.folio.15.
Conſuetudo iuriſdictionẽ dat. in ca. 1. prætor. in gloſ. Nueſtros. num.7.fol.20.
Conſuetudo inducitur quando à pluribus capitur.in.ca.1.in glo. Ni lleuaran.nu.6.fo.51.
Conſuetudo attribuit iuriſdictionem.in.c.2.in glo.Iuntaran.nu. 13.fol.69.
Conſuetudo valet principe ignorante.in.c.7.in glo.Partido.nu. 5.fol.129.
Conſuetudo tollitur per legẽ contrariam.in.c.8.in gloſ.Coſtumbre.nu.2.fol.131.
Conſuetudo regionis in quibus caſibus eſt ſeruanda. in.cap.41. in glo.Se conociere.nu.1.fo.236.
Conſuetudo eſt ſeruanda circa tributa exigenda, & commoda ex actoribus tribuenda. in.c.10. in glo. La coſtumbre.nu.1.fo.148.
Conſuetudinis prętextu,correctores non poſſunt extorquere ea quæ in capitulo octauo prohibentur recipere.in.d.c.8.in glo. Coſtumbre.nu.1.fol.130.
Contractus factus apud acta dicitur celebratus in ſcriptis. in.ca. 10.in glo. Execucion.nume.14. folio.141.
Contractus factus per iudicem officio durante, non firmatur iuramento. in.c.2. in glo. Mercaderias.nu.38.fo.81.
Contractus factus ab incarcerato, an valeat.in.ca.18.in gloſ. Qual conuenga.nu.8.fol.183.
Contrahere cum minore obligatur licet ipſe nõ obligetur.in.c. 2. in glo. Ygualmente.nume.6. folio.75.
Contrahere non poteſt iudex cum forenſibus qui conuerſantur in loco ſuæ iuriſdictionis. in.ca.2. in glo. Tales pueblos. nume.3. folio.74.
Contrahere, vel permutare eſt officialibus durante officio in tantum prohibitum,q̃ etiam ſi durante officio faciunt cõtractum eo finito cõtractus nõ poteſt cõ firmare mutuò conſenſu. Quod extenditur ad cõſiliarios principis. in.c.2. in glo. De mercaderias.nu.6.fol.79.
Contrahere prohibẽtur exactores publici cũ prouincialibus. ibi. nu.7.fol.eod.79.
Contrahere poteſt iudex,dum eſt in officio,quãdo contrahit cauſa neceſsitatis, vel familiæ. ibi. nu.8.fol.eodem.
Cõtrahere poteſt officialis qui habet officium in ſua propria patria, ſeu in loco ſuæ originis. in d.c.2.in glo, De mercaderia.nu. 20.folio.80.
Contrahere poſſunt durante officio priores ciuitatum, ſeu ancia ni(hoc eſt regidores).ibi nu. 21. folio.80.
Contrahere poteſt officialis cum non ſubditis.ibi.nu.22.
Contrahere poteſt officialis perpetuus, & ſi poteſt ſyndicari. ibi.nu.23.fol.eod.80.
Contrahere, an poteſt officialis qui poſitus eſt ad beneplacitũ. ibi.nu.24.fol.eodem.
Cõtrahere,an poteſt officialis quãdo contrahit palàm, & cum authoritate alterius adminiſtratoris.ibi.nu.27.fol.81.
Contrahere poteſt officialis ex licẽtia principis.ibi.nu.33. fo.81.
Cõtrahere poſſunt iudices officio durante,quando eſt ibi cõſuetudo cõtrahẽdi.ibi.nu.35.fo.eod.
Contrahere poteſt iudex quando contrahit in alio cõtractu,q̃ mutui, & quãdo in illa ciuitate habet proprietates, ſeu res mobiles.ibi.nu.36.fol.81.
Çontrahi ſi ſtatuto prohibetur cũ ex bannito ſub pœna, an poterit contrahi cum filio. in.c. 1. in glo. Ni hijos.nu.8.fo.64.
Contribuere, an teneantur domini locorum pro defenſione iuriſdictionis.in.c.3.in glo. Iuriſdiction.nu.36.fol.87.
Contumax licet abſoluatur à delicto, debet ſoluere expenſas propter ſuam cõtumaciam. in.c.15. in glo.Homezillo.nu.10.fo.152.
Contumax in reſpondendo poſitionibus,licet habeatur pro cõfeſſo, poteſt probare contrariũ. ibi.nu.19.fol.153.
Contumacia, & rebeldia non eſt neceſſe q̃ accuſetur quãdo iudex procedit ex officio. in.c.15. in glo. Homezillo.nu.7.fo.152.
Contumacia ſola non ſufficit, ad hoc, vt iudex poſsit reum condemnare de delicto,niſi aliqualis probatio interueniat.ibi.nu. 11.folio.152.
Contumacem abſentem ſi liquet iudici eſſe innocentem, & non culpabilem, licet ſit contumax non debet eum cõdemnare. ibi. nu.26.fol.154.
Contumax vt puniatur pœna corporali valet ſtatutum.ibi.nu.30. folio.154.
Cõuẽticula,nec tumultus ne in p uincia fiãt iudex curare debet. in.ca.2. in glo, Confederacion. nu.14.fol.71.
Conuenire poteſt officialem durante officio qui non eſt ſubditus.in.c.9.in glo. Los caſtigue. nume.19.fol.135.
Conuenire non poteſt iudex aliũ officio durãte.ibi.nu.23. fo.135.
Conuenire poteſt officialis ad beneplacitum principis, durante officio ſuum debitorẽ. ibi. nu. 27.fol.eodem.
Conuenire poteſt officialis perpetuus ſuum debitorum, durante officio.in.d.c.nu.26.fo.135.
Conueniri poſſunt maiores magiſtratus durãte officio. in.c.9. in glo.Los caſtigue.nu.6.fo.134.

Cõueniri poteſt iudex delinquẽs in officio eo durante. ibi. nu. 7.
Conueniri poſſunt iudices durante officio, ſuper contractu in eo facto, ibi. nume. 8. fol. 135.
Conueniri poteſt iudex durante officio ſibi ſubmittitur alterius iuridictioni. ibi. nu. 9. fo. 135.
Conueniri poteſt officio durante habens dignitatem, ſine adminiſtratione. ibi. nume. 9.
Conueniri poteſt iudex durante officio in aliena patria. ibi. nu. 11. fol. eodem.
Conueniri poteſt officialis durante officio. ibi. nu. 12.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando imponitur pœna remotionis ab eo. ibi. nume. 13. folio. 135.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando eſſet actio tempore peritura. ibi. nu. 14.
Cõueniri poteſt iudex officio durante, quando facit aliquid contra iuriſdictionẽ ſuperioris. ibi. nume. 15. fol. 135.
Conueniri poteſt iudex durante officio, ex contractu venditionis celebrato per eum. ibi. nu. 16. folio. 135.
Conueniri poteſt iudex durãte officio, pro debitis ante officium contractis. ibi. nu. 17.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando principi placuerit. ibi. nume. 18.
Conueniri poteſt officialis, durante officio, quando ipſe agit contra alium. ibi. nu. 20. fo. eod. 135.
Conueniri poteſt durante officio iudex, ſi officium eſſet modico tempore duraturum. ibi. nume. 21. fol. eod. 135.
Conueniri poteſt iudex durante officio, ex voluntate ſua. ibi. numero. 22. fol. eod. 135.
Conueniri poteſt iudex durante officio in omnibus caſibus in quibus ipſe poteſt agere. ibi. numero. 29. fol. eod. 135.
Cõuẽctione poſſunt partes ſe obligare ad ſtandum ſententiæ iudicis. in. c. 9. in glo. Compromiſſos. nu. 2. fol. 138.
Cõuerſatio, ſeu habitatio aſsidua, an ſufficiat, etiam ſi non ſit decẽnalis. in. c. 2. in glo. Tales pueblos. nu. 7. fol. 74.
Conuerſatio, an faciat quem de foro. ibi. nu. 5. fol. 74.
Conuerſatione decennium requiritur. ibi. nu. 4. fol. eod.
Crimina in quibus caſibus referũtur ſuperiori punienda. in. c. 6. in glo. Notifiquen. nu. 1. fol. 126.
Crimina non principi ſunt referẽda, ſed vindicta, aliàs iudex eſt in culpa. ibi. nu. 2. fo. eod. 126.
Criminis inhumanitate, corpus mortuum ſuſpenditur. in. cap. 1. Prætor. in glo. Derechamente. nume. 20. fol. 38.
Criminis inhumanitate, animal punitur. ibi. nu. 19. fol. 38.
Cupiditas hominum eſt aſcendere ad honores, iuriſdictiones, & poſſeſsiones. in. c. 6. in glo. Ley de Toledo. nu. 2. fol. 117.
Curator creatus à iudice, ſi eo tempore cùm creatur authoritatem alienationis minoris rerum iudex interpoſuit, nil valet, ex breuitate temporis. in. cap. 5. iudic. ſyndic. in glo. Trabaje. num. 10. folio. 271.
Cuſtodiri ſi aliquem iuſsit poteſtas, & cuſtos eum non carcerauit: quia erat nobilis, & perſona honeſtiſsima, ſed fide eius commiſsit qui fugam arripit, talis cuſtos non tenetur. in. c. 18. in glo. Carcel. nu. 11. fol. 176.
Cuſtos carceris, an teneatur eadẽ pœna, ſi captus aufugiat. in. d. c. 18. in glo. Carcel. nu. 13. fol. 177.
Cuſtos eo ipſo præſumitur in culpa, & negligentia, quando reperitur captus male cuſtoditus, ideò cuſtodi incũbit onus probãdi, q̃ ſine culpa, & negligẽtia aufugit. ibi. nu. 14. fol. eod. 177.
Cuſtos quomodo debet probare diligentiam cuſtodiæ, vt non teneatur ſi captus aufugit. ibi. numero. 15.
Cuſtos carceris quando non eſt in dolo, punitur pro modo culpæ arbitrio iudicis. ibi. numero. 20. folio. 177.
Cuſtos qui nõ cuſtodiuit captum qui veniebat abſoluendus, vel qui per gratiam debebat relaxari, non tenetur. ibi. numero. 21. fol. eodem.
Cuſtos excuſatur, ſi non cuſtodiuit ita bene ſenẽ, ſicut iuuenẽ, ſiue eũ qui traditus eſt ligatus, & excuſatur ſi violẽtia ſibi fiat. ibi. nu. 31. fol. 178.
Cuſtodi carceris poteſtas exhibendo, an liberetur. ibi. numero. 19. folio. 177.
Cuſtodiendi modus eſt duplex. in. d. c. 18. in glo. Carcel. num. 2. folio. 180.
Cuſtodi parcitur, quando carceratus rumpit murum, in loco abſconſo, vel ſub terra, niſi permiſſit in carcerem ferrum imitti. in d. cap. 18. in gloſ. Carcel. nume. 16. folio. 177.
Cuſtodiuntur accuſati arbitrio iudicis. in. ca. 25. in glo. Diſpenſaren. nu. 7. fol. 205.

D

D damnificationem tenenti, an teneatur ad expenſas. in. c. 1. in glo. Mandado. nu. 11. fo. 24.
Dare prohibitus propter bonum publicum, prohibitum eſt accipere à ſpõte dante. in. c. 1. in glo. Nilleuaran. nu. 7. fo. 81.
Si quis dederit aliquid iudici, vel promiſſerit, vt habeat ſententiam, incidit in pœnam falſi. in c. 1. in gl. Promeſſa. nu. 11. fo. 89.
Dans iudici pecuniam, vt ſecundùm iuſtitiam ferat ſententiam, an cauſam perdat. ibi. nume. 10. folio. 60.
Debitor ſi ſoluit anteaq̃ executio fiat in ſuis bonis, non ſoluit decimam executori, licet executor

tor habeat mandatum ad execu tionem faciendã.in.c.10. in glo. Derechos.nu.2.fol.139.

Deceptus vltra dimidiã iuſtę mercedis in cõtractu emptiõis,& in aliis cõtractib⁹, bonę fidei agit iuxta formã legis.2.C. de reſcin dẽda vẽdit.in.c.33.in gl.A menos coſta.nu.6.fol.220.

Decedere nõ dicitur ſine filiis qui ex matrimonio vnicam filiã relinquit.in.c.2.in glo. Ninguno. nu.8.fol.73.

Declaratio ſummi põtificis, ex ſin gularis ꝑſonę poſtulatiõe facta, ad legem,vel ordinationẽ ius ge nerale ĩter oẽs cõſtituit.ĩ Proœ. in gl.Ordenãças.num.16.fol.15.

Declarare põt princeps leges,ſicut poteſt eas cõdere.ibi nu.18.

Declarare,an põt iudex ſuam ſententiam.ibi nu.19.

Declarare an poteſt iudex ſententiam ſui prędeceſſoris.ibi num: 20.fol.eodem.

Declaratio trahitur retro,ad temp⁹ diſpoſitionis factę.in.c.17.in gl. Emendar.nu.3.fo.160.

Q i declarat,nil noui facit. ibi nu. 5.fol.eod.

Ex declarata ſcriptura agit, non ex declarante.ibi nu.6.fol.eod.

Declaratio plus ſe habet,quàm cõſtitutio:qa ꝺclaratio reſpicit prę terita,& cõſtitutio futura,& quã do lex ꝓcedit interpretãdo porrigitur ad pręterita. ibi nume.7.

Declarare poteſt teſtis dictum ſuũ. ibi nu.8.fol.eod.

Declaratio appellatiõis iuterlocutoriæ ſententię, poteſt fieri ſine ſcriptura.ibi nu.9.fol.eod.

Declaratio appellatiõis ſententiæ interlocutorię, poteſt fieri ſine ſcriptura.ibi nu.9.

Declarari poteſt libellus, etiã poſt litem conteſtatam.ibi nume. 10. fol.eodem.

Declarare põt iudex ex interuallo ſententiam ſuam.ibi nu.11.

Declarare quis dicitur, etiã ſi quis corrigat errorem ſuum. ibi nu. 12.fol.eod.

Declaratio facta per Papã circa gra tias factas ꝑ eum, an prędiudicet eis quibus erat ius quęſitum.ibi nu.13.fol.eod.

Decurio,vel alius potens, in offi cio,vel dignitate prędtãs, patro cinium litiganti, vel ſuſcipiens in ſe actionem,an puniatur.in.c. 3.ĩ gl. Procuradores.nu.9.f.90.

Decurio,ſeu rector q expulſus eſt de cõcilio ciuitatis,& poſtea reſtitutus,an recuperet vocẽ,& lo cũ quod habebat.in.c.44. in gl. Platicare.nu.3.fol.239.

Defenſio inquiſito reſeruatur, nec Papa, nec Imperator, poteſt eã tollere.in.c.3.iudic.ſyndi. in gl. Deſcargo.nu.1.fol.267.

Defenſioni quis non poteſt renun ciare.ibi nu.4.fol.268.

Defenſor ciuitatis, fungitur vice tutoris.in.c.3.in glo.Iuſta.nu.2. fol.215.

Delegatus,an poteſt probare ſuam delegationem per teſtes,ſicut ꝓ curator.in.c.1.in glo.Cartas,nu. 5.fol.22.

Delegatus qui in commiſsione ex cedit,an ordinarius poteſt ſe in tromittere.in.c.1.in gl.Mandado.nu.33.fol.25.

Delegatus qui delinquit in delega tione, an poſsit cõueniri coram ordinario.ibi nu.34.fol.eod.

A delegato actus geſtus nõ dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegãtis.in.c.7.in glo. Nombrarẽ. nu.2.fol.128.

Delictũ factũ ad cõmodum alicuius,licet nõ perueniat ad ſui no ticiam,an teneatur.in.c.1. in gl. Ni conſentiran.nu.26.fo.52.

Delictum famuli,an imputetur do mino.ibi nu.27.fol.eod.

An delictum factum à filio in reconcernenti,cauſam patris,præ ſumatur factum de voluntate pa tris.ibi nu.28.

Delictum cõmiſſum à prelato, ſeu iudice,collegio,ſeu concilio cõ municato, redundat in damnũ collegij,& ciuitatis in.c.3. in gl. Iuriſdiction.nu.26.fol.96.

Delictum publicum quod dicatur. in.c.7.in glo,Publicos.nume.1. fol.242.

Si de delicto publico agitur, & de pœna applicãda fiſco,qlibet ad mittitur ad querellandũ contra poteſtatem, & eius officiales. ibi nu.2.fo.243.

Si delicta plura quis fecit cum vno enſe, vnã enſem perdere debet. in.c.52.in glo. En la tierra. num. 6.fol.254.

Delinquentes in officio,poſt eum depoſitum, poſſunt inquiri, & puniri de male geſtis.in.c.22. iu dic.ſyndic.in glo. Hazer. num. 3.fol.280.

Demoſtrare, an ſufficiat,volẽti certum fundum dare duas demonſtrationes,& eas probari.in.c.6. in gl.Terminos.nu.6.fol.117.

Deponi,an poteſt poteſtas qui vidit rixãtes,& nõ miſsit familiã. in.c.1.in glo. Ni conſientan. nu. 8.fol.52.

Depoſitarij electio pertinet ad iudicem, & ille intelligitur locus legitimus,& tutus,vel depoſitarius ſufficiẽs cui iudex dederit, & cõgruus.in.c.10.iudi.ſyndic. in glo. Nõbrare.nu.1.fol.275.

Depoſitũ factũ apud eũ, de quo omnes diligẽtes cõmuniter cõfidebant,licet fiat ſine iudicis authoritate,valet.ibi nu.2.fol.eod.

In depoſitariũ poteſt ſeipſum iudex eligere, & põt eſſe fideiuſſor partis.ibi nu.3.fol.eod.

Depoſiti inſtrumentũ, an habeat executionẽ paratã.in.c.10. in gl. Execucion.nu.4.fol.140.

An contra depoſitũ poteſt opponi exceptio nõ numeratæ pecunię.ibi nu.5.fol.eod.

Depoſitariũ tutũ iudex nõ eligẽs, eſt in culpa,& tenetur.in.c.10.iu dic.ſyndic.in glo.Fiable. num. 1.fol.275.

Dicere melius eſt pauca idoneè, quam multis inutilibus aures hominum pręgrauare,in ca. 36. in gloſſa Abogados.numero.3. fol.227.

Index.

Dies,an requiratur in legib⁹.in. d. c.23.iudic.syndi.in gl.Dias. nu. 1.fol.280.

Dies in instrumēto publico requi runtur.ibi nu.2.fol.eod.

Dies an requiratur in scriptura.ibi nu.3.fol.eod.

Dies triginta ad causam finiendā, à quo tempore currāt.in forma secretę syndicationis. in interro gatione.49.in glo.Condemnar. nu.15.fol.290.

Dilatio vni data prodest alteri. in c.2.in gl. Ygualmente. nume.5. fol.75.

Diligentia debet esse arbitrio boni viri.in.c.6.in gl. Diligencia. nu.2.fol.115.

Discordiæ vitandę causæ, potest facere iudex, ꝙ vnus nō trāseat per portam alterius,& potest fa cere mutare hospicium.in ca.6. in gl.Pobres.nu.23.fol.126.

Disigilans acta trāsmissa consulto ri,an perdat causam.in.c.1.in gl. Donacion.nu.30.fol.61.

Disigilans acta probatoria, an pu niatur.ibi nu.38.fo.eod.

Dispensatio,an extendatur ad con tigua.in.c.1.in gl.Mandado.nu. 16.fol.24.

Non dispensatur cum blasphēman tibus.in.c.25. in gl. Dispensarē. nu.1.fol.206.

Dispensatio ex magna causa adhi betur.ibi nu.2.fol.eod.

Dispensatio est relaxatio iuris rigo ris,per eum ad quē expectat ca nonicè facta.in.c.36.in glo. No dispensen.nu.1.fol.229.

Dispensans punitur eadem pœna. ibi nu.2.fol.eod.

Dispēsare potest in omnibus rex, & pœnā remittere.in.c.3. in gl. Mandado.nu.1.fol.229.

Postquā dispēsationē rex cōcessit, pōt eā reuocare.ibi nu.3.

Dispensatio in quib⁹ casibus pmit titur.in.c.36 in glo. El derecho permite.nu.1.fol.eod.

Desponsata per verba de præsenti, licet sit cōcubina clerici, vel vxo rati,non punitur.in.c.1.in glosſ. Mugeres.nu.13.fol.64.

Dispositio vetans aliquid adquire re de nouo, non dicitur vetare, vel prohibere iam adquisita reti neri.in.c.22.in gl. Torres. nu.9. fol.194.

Deprehensus in itinere,quasi in cō finib⁹,& dicat se pœnitere por tare illas res vetitas, an excuse tur à pœna.in.c.21.in glo. En la tierra.nu.21.fo.256.

Diuites,& non pauperes sunt eligendi.in.c.4.in gl.Cumple.nu. 10.fol.103.

Dolus non præsumitur cōtra iudicem,seu imperitiam,nec iniusti tiam præsumitur facere.in ca.1. iudic.syndic.in glo.Mandados. nu.11.fol.263.

Domicilium,an dicatur quis cōtra xisse quādo vendit bona,& pos sessiones,& contulit se in alium locum in quo emit domū,&pos sessiones.in.c.2.in gl. Tales pue blos.nu.8.fol.74.

Domicilium,an cōstituatur ꝑ decē nium.ibi nu.9.fol.75.

Dominium non transit ex sola sen tentia iudicis in vincētem, ideò op⁹ est,vt executioni mittatur. in.c.1.in gl. El derecho a las par tes.nu.4.fol.42.

Domum publicā potest iudex ex multis publicis aptare.in.c.3.in glossa.Iurisdiction.numero.33. folio.87.

Domus publica, dicitur in qua iu stitia,& rectores ciuitatis cōgre gantur ad consilium faciēdum, & ad gerendum negotia vniuer sitatis.in.c.18.in gl. Del cō cejo. nu.1.fol.174.

Domus publicę non debent cōuer ti in vsibus priuatorum.ibi nu. 4.fol.eod.

In domibus publicis debent habi tare correctores,& non in domi bus priuatorum. Et si non sunt domus publicę,debent cōduci, vt in eis habitent.ibi numero.5. fol.eod.

Domus bladorū, seu publica hor rea, debet iudex cum primùm ad vrbem accedit videre,& visi tare, & si indigent reparatione, reparentur.ibi nu.6.fol. eodem.

Domus cōcilij,vel carceris,an sum ptu publico, vel ciuitatis de beat fieri.in.c.8.in glo. Se haga. nu.18.fol.184.

Ad domum carceris fabricandam possunt capi domus alienæ: & idē pro ecclesia fundāda,studio, seu monasterio.in.c.18.in gl. Se haga.nu.2.fo.eod.184.

Domum certę formæ promittens facere, si recedat ab opere, nil potest petere.in.c.33.in glosſ.A memos costa.nu.13.fo.220.

Domum promittēs facere,& si nō faciat, obligauit se ad interesse, ꝑ tali interesse non habet instru mentum executioni paratā.ibi nu 14.fo.eod.

Dominus qui vidit fieri malum,et cùm possit nō euitat,videtur cō sentire.in.c.1.in glo.Ni cōsenti ran.nu.11.fo.53.

Dominus tenetur pro familia, si ue sit deputata ad officium pu blicum,siue ad priuatū.in ca. 4. in gl.Sea obligado.nu.14.fo.106.

Dominus districtus,non est domi nus bonorum infra limites exi stentium.in.c.1.in gl.Nuestros. nu.15.fol.21.

Dominus fundat intentionem suā in territorio, quo ad ius redden di,& vsum gladij exercēdi.in c.24.in gl.Capitulo.nu.9.f.200

Doctor an habeat dignitatem. in Procœ.in gl.1.nu.21.fol.4.

Doctores nō possunt torqueri,nec incarcerari, nec aduocati. ibi nu.21.fol.22.

Doctorum filij nō possunt torque ri.ibi nu.24.

Doctores,licēciati,seu milites,pro curationis officiū recipiētes, in fames vidētur, & nō gaudēt pri uilegio nobilitatis,ꝙ fallit in ꝑ curatore fisci,vel principis.in.c. 3.in gl.Procuradores.nu.3.f.90.

Doctores,& literati admittūtur ad officia,quę soli nobiles admittū tur.ī.d,Procœ.in gl.1.nu.23.fo.4.

Doctores

Doctores,an prẽcedant militibus. ibi nu. 26.fol.5.
Doctor antiquus,non debet dedignari,ſequi ſententiam iunioris doctoris bene dicẽtis.in Prooe. in gl. Acordado.nu.22.fol.14.
Doctor vtriuſq; iuris,qui dat vocẽ in vtroq;, duo ſalaria debet habere.in.c.1.in gl. Officio. num. 10.fol.26.
Idem dic in diſtributionibus quotidianis, quæ debentur duplicatæ illi qui duplici iure intereſt diuinis officiis.ibi eo.nu. & fo.
Doctor debet intendere in illa ſciẽtia, & perſeuerare quam eligit. ibi nu.14.fol.27.
Doctorari poteſt ſcholaris præſtãtis ingenij, ſi eſt in eo ſpes magnæ ſcientiæ.in. c.4. in gl. Que les diere.nu.5.fol.100.
Doctor, vt fiat,requiritur ꝙſtudeat per quinquẽnium.in.c.4. in gl. Pragmatica.nu.2.fol.102.
Doctor legũ minor. xxv. annorũ, nõ poteſt petere reſtitutionẽ in integrũ,aduerſus ea quę omiſsit allegare, vel ꝓbare in cauſa ſua. in.c.33.in gl.A menos coſta.nu. 4. fol.220.
Doctores,& clerici antiquiores debent habere primum locum. in c.44.nu.2.fol.239.
Donatio facta mulieri p maritũ ex frequẽti petitiõe mulieris,nõ valet.i.c.21.i gl.Ruego.nu.5.fo.193
Donans rex vaſſallos alicuius loci,an videatur donare ꝓprietatem locorũ,& fortaliciũ,quã habet in eũ,& an ſi põt donare inuitis hominibus loci.in.c.22. in gl. Torres.nu.38.fol.196.
Donãs ſeu cõcedens Papa,ſeu rex alicui caſtrum, & poſtea donat alteri,an valeat ſecũda collatio. ibi.nu.38.fol.eod.
Donatio facta nuntio,procuratori, vel ambaſiatori,an adquiratur ſibi,vel ciuitati.in.c.54.in gl.Salario.nu.4.fol.26.
Dona aliqua iudex curiæ regis, ſiue alius ordinarius, vel delegatus,ſeu iudex appellationis,à litigantibus,& eorũ nomine nul latenus exigant, ſeu recipiant, aliàs puniuntur.in.c.1.in gl.Dadiuas.nu.1.fol.56.
Dona etiã à ſponte dantibus,nõ tenetur iudex recipere. ibi nu.3. folio eodem.
Si dona iudex recipit,tanquã infamis,& periurus exiciatur à curia,& amplius nõ ſit prætor,nec habeat officium, nec honorẽ in domo regis.ibi nu.5.fol.eod.
Si dona iudex nõ recipit magis ſtimatur,licet de iure recipere poſſit.ibi nu.7.fol.eod.
Dona, an poſsit iudex recipere finito officio.ibi nu.15.fol.57.
Probatio ſufficiens contra iudicẽ recipientẽ munera.ibi nu.16.
Donũ,& ꝓmiſsio ęquiparãtur. in c.1.in gl.Promeſſa.nu.1.fol.58.
Lex argentũ. C.de donat.quę loqtur in donatiõe,nõ debet extendi ad pactũ de donãdo.in.c.1.in glo.Promeſſa.nu.3.fol.58.
Si donationẽ recipit iudex, in ſyndicatu tenetur.in.c.1.in gl.Donacion.nu.1.fol.60.
Donatio,& lucri datio.ibi num.2.
Si donationẽ recipit iudex,dicitur commodum burſale recepiſſe. ibi nu.3.
Donationẽ remuneratoriam ex geſtis ante officium, recte recipit iudex.ibi nu.5.fol.eod.
Donãs aliquid iudici,an puniatur. ibi,nu.6.fol.eod.
Donationẽ remuneratoriã poteſt iudex,& officialis durante officio recipere.in.c.2.ĩ gl.De mercaderias.nu.26.fol.82.
Diuinatio quid ſit.in.c.53.in gloſſ. Por venir.nu.1.fol.258.
Diuinare eſt futura prædicere. ibi nu.2.fol.eod.
Omnis diuinatio,& omnis ſors,& omnis phantaſia eſt prohibita. ibi nu.3.fol.eod.
Diuinationes, an faciant fidem in iudicio.ibi nu.4.fol.eod.
Cõtra diuinatores,an iudex ſecularis põt,pcedere.in.c.53. in gloſſ. Los caſtigue.nu.1.fol.258.
An de diuinatoribus,& ſortilegiis inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt ſe intromittere. ibi nu.2. fol.eodem.
Diuinatores qua pœna puniũtur. ibi nu.3.fol.289.
An pro diuinationibus, & incãtationibus detur ſalarium.ibi nu. 4.fol.eod.

E

Eccleſiæ inferiores debẽt regi,& gubernari ſecũdum ius,& cõſuetudinem eccleſiæ metropolitanæ.in Prooe.in gl. Yſlas. num. 10.fol.10.
Eccleſia ex toto colapſa,ſi erigitur, an debeat denuò cõſecrari. in.c. 22.in glo. Torres.nu.14.fol.195.
Ad hoc,vt eccleſia,& clerici cõtribuãt in refectiõe murorũ, & põtium,& ſimiliũ, an Romanꝰ põtifex debeat audiri.in.c.25.in gl. Den orden.nu.5.fol.198.
Anteaquàm ab eccleſia iudex laicus extrahat delinquentẽ, an debeat eum requirere.in.c. 23. in gl.Den orden.nu.12.fol.199.
Eccleſia nunquam claudit gremiũ venienti,quoad ſacramenta ſpiritualia, ſecus quoad tẽporalia. in.c.25.in gl.La pragmatica.nu. 20.fol.208.
Edi an debeat legatario totũ teſtamentum.in Prooe. in gl. En los caſos.nu.13.fol.17.
Qui non edit inſtrumenta, præſumuntur ea ſubtraxiſſe.in.c.6. in gl. Parecer.nu.3.fol.118.
AEdificare,an quis pręſumatur in dubio pro ſe,nõ ad ęmulationẽ alterius.in.c. 22.in glo. Torres. nu.4.fol.194.
AEdificans in ſolo publico, cogitur annuam penſionem præſtare.in.c.17.in gloſ. Salidas. nu.2. fol.172.
Eligendi ſunt diuites, & non pauperes.in.c.4. in gl. Cumple.nu. 10.fol.103.

Index.

In electione officialis attẽdi debet prudentia,& merita vitæ.ibi nume.11.fol. eodem.

Electio officialium ad cõcilium ciuitatis expectat.in.c.17. in glos. Elijan.nume.1.fol.164.

Electio debet fieri de magis idoneo.ibi nu.2.fol.eod.

Electio debet ſtatim notificari electo.ibi nu.3.fol.eod.

Eligere non poteſt officiales ſolus magiſtratus.Et quid ſi eſt electꝰ, & non acceptat officium,an iterato poteſt ciuitas eligere. ibi nume.11.fol.164.

Eligendus non eſt quis ad clamorem populi.in.c.17.in gloſſ.Sin parcialidad.nu.1.fol.165.

Eleemoſyna redimittitur pœnitentia.in.c.25.in glo. Diſpenſaren nu.2.fol.205.

Ad eleemoſynam petendam, non admittuntur quęſtores, niſi habeãt literas apoſtolicas,vel diœceſanas,nec permittuntur populo prædicare.in.c.51.in glo. Sancto padre.nu.6.fol.252.

Eleemoſyna extingit peccatum,ſicut aqua ignem.in.c.25.in gloſſ. Diſpenſaren.nu.4.fo.205.

Ad eleemoſynarum cauſa datũ virtute literarum falſarum, poteſt repeti.in.d.c.51.in glo. Ni conſentirã.nume.2.fol.252.

Emphitheoticaria domus ſi cõburitur caſu fortuito, ſi poſtea reſiciatur,an cogatur emphiteota p ſeuerare in emphiteoſim,& ſoluere penſionem.in.c.22. in glo. Torres.nu.19.fol.195.

Emptione prohibita,videtur prohibita venditione.in.c.1.in gloſ. Donacion.nu.19.fo.61.

Emere an poteſt iudex ī loco officij prędium,per ſe,vel per aliũ. in.c.2.in gl.Heredad.nu.1. f.77.

Emere non poſſunt domeſtici, & aſſeſſores iudicũ.ibi.nu.2. f.78.

Emere poteſt filius iudicis res paternas,quę ſunt cõfiſcatę.ibi nu. 3.fol.eodem.

Emere poteſt iudex,finita iuriſdictione.ibi nu.4.fol.78.

Si vtenſilia ad emendum iudex nõ inuenit,poteſt ea auferre prętio ſoluto.ibi nu.5.folio.eodẽ.

Non poſſunt emere prędia conſiliarij, & proceres regũ,ſeu dominorum.ibi nu.7.fol.eod.

Emere q̃poſsit officialis de licentia regis,ſeu dominorũ. ibi nu. 8.folio eodem.

Emere poſſunt officiales equos.ibi nume.10.fol.78.

Emere poteſt officialis res paternas confiſcatas.in.c.2.in glo.De mercaderias.nume.25. folio. 81.

Emere forenſem ſtatutũ prohibẽs in loco,non prohibentur emere ea quæ fuerũt anteceſſorum, & non prohibentur acquirere ea quæ ſibi obueniunt iure hęreditario,ibi nu.30.folio.81.

Emere poteſt officialis,qui nõ habet iuriſdictionẽ.ibi nu.32.f.eo.

Pretium rei emptæ à familiari,poteſtas debet ſoluere.in gl.Mercaderias.nu.41.fol.81.

Comittatenſes, qui faciunt ciuem emere aliquem rẽ pro eis,vt ſub titulo ciuis non ſubſint onerib⁹ eis īpoſitis puniũtur.ī.c.3.i gl. Procuradores.nu.19.fol.90.

Quòd nullus emat in foro, vltra duo ſextaria grani,vt cõmodius omnes habere poſsint,& ſic q̃ vltra indigentiã quis non emat, iudex,vel habens curã fori ſtatuere poteſt.in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.23.fol.108.

Vt alius carius emat,vel vẽdat,efferens in foro,pro frumento plus debito,vel promittens plus debito,punitur.ibi nu.25.fol.eod.

Quòd non emant reuenditores vitualias,vſq; ad certam horã,põt iudex iubere.ibi nu.26. fo. 169.

Ad emendum granum eminẽti neceſsitate,qlibet compellitur ire, etiam ad partes remotas, nec aliquis prętextu priuilegij excuſatur. Et ad hoc poſſunt capi animalia ſugulorũ pretio ſoluto.in.c.17.in glo.A razonables precios.nu.32.fol.169.

Ad emendum granum,& alias res tempore neceſsitatis,pecunia inducitur ſingulis pro modo facultatum pro vniuerſo populo ſubſtentando, & eccleſia quoq; ad hoc tenetur. ibi numero. 33. folio eodem.

Si magnas ex forma ſtatuti prohibeat emere poſſeſsiones, & facit chartã dicere de famulo ſuo, contractus nõ valet.in.c.1.in gl. De cuya mano.nu.2.fol.67.

Emptor,an perdat pretium rei emptę,vel perdat triticum emptũ quando emit contra deuentum. in.c.17.in gl. A razonables precios,nume.37.fol.170.

Ad emptionem frumenti quãtitas deputata minui non põt,nec in alios vſus cõuerti.ibi nu.39.f.eo.

Emere cogitur quis eoipſo,q̃ in termino bãnimenti plus offert, & fiſcus,& ciuitas tenetur vẽdere. ī.c.32.in gl.De pujar.nu.5.f.218.

Vltimꝰ emẽs rẽ in ſubhaſtatiõe poſitam,liberat primũ emptorẽ, ſi intra tẽpora venit.in.c.32.in gl. De pujar.nu.8.fol.218.

Primus emptor, vel locator admittitur ad offerendũ, & licitandũ cõtra ſecundum, ne res ei auferatur.in.c.32.in glo. De pujar.nu. 15.fol.218.

Epiſcopi, & iudices eccleſiaſtici ſunt ſub rege.in.ca.1. Prętor. in glo.Mãdamientos.nu.9.fol.47.

Eps magis parare debet regi,quàm archiepiſcopo.ibi nume.10.

Epiſcopus poteſt iubere archipreſbytero ſuo,ne trãſeat per cõtractum duorum fratrum,quorum patrem interfecerat.in capi.2. in gloſſa.Parcialidad. nu.15.fo.72.

Epiſcopus qui ab eccleſia ſubiecta non recipitur ad procurationẽ, debitam, an poteſt frãgere oſtia domus eccleſię,& violenter intrare.Et quid de Canonico qui ad eccleſiam nõ admittitur. Et quid de illo,quod factum eſt in re mea,& à me poſſeſſa, an poſſim mea authoritate deſtruere. ī c.3.in gl.Iuriſdictiõ.nu.4.fo.93.

Epiſcopus ſi nõ poteſt perſonaliter

ter visitare, si per alium visitat, tenetur, si deputatus in aliquo excesserit. in. c. 4. in gl. Sea obligado. nu. 15. fol. 106.

Episcopo, an imputetur, si archidiaconus examinauit indignum. in c. 4. in glo. Sea obligado. nume. 46. fol. 109.

Episcopus, an possit facere statuta, vt nulla litera apostolica admittatur sine eius examinatione. in. c. 51. in glo. Sancto padre. nume. 6. fol. 252.

AEquitas an ī iudiciis arbitrariis, & in aliis actibus extraiudicialibus est seruanda. in. c. 2. in glo. Ygualmente. nu. 1. fol. 75.

AEquitatē iudex debet habere ante oculos. in. c. 5. iudic. syndic. in glo. Trabaje. nume. 4. fol. 271.

AEqualitas debet esse inter litigatores. ibi in. c. 2. in gl. Ygualmēte. nume. 1. fol. 75.

AEqualitas inter socios est seruanda. ibi nu. 6. fol. eod.

AEqualitas seruatur in quasi cōtractibus, & vltimis voluntatibus, & in collationibus, & in dote, et in muneribus subeundis, & in donationibus. ibi nu. 7. fol. eo.

Casus in quibus ratiōe æqualitatis priuilegiū psonali egreditur psonam. ibi nu. 8. fol. eodem.

Exceptio nō numeratæ pecuniæ, an potest opponi contra depositum. in. c. 10. in glo. Execucion. nu. 5. fol. 140.

Quòd exceptio nulla possit opponi cōtra instrumentū, stāte statuto, opponi potest, q̄ instrumentum, nō est instrumentū, vel sententia: quia caret solēnitatibus à iure requisitis, & q̄ tabellio in eo scriptus nō est tabellio, & an possint opponi aliæ exceptiones. in. c. 16. in glo. Execuciō. nu. 63. fol. 146.

Exceptio rei iudicatę, potest opponi coram quocunq; iudice inter easdem personas, & sic q̄ iudex ecclesiasticus debet admittere exceptionē rei iudicatæ, per lai cum propositam. in. c. 2. in glos.

Vsurpan. nume. 13. fol. 190.

Excommunicato, & hęretico exceptiōes nō denegātur. ī. c. 36. in gl. Las excepciōes. nu. 2. fo. 230.

Excommunicatio aduersus ciuitatem proferri nō potest. in. c. 1. in gl. De ninguna persona. nume. 7. folio. 65.

Executionem facere ecclesiasticus non debet in laicos, sed debet in uocare auxilium seculare, aliàs turbat iurisdictionem regalem. in. c. 20. in glo. Vsurpan. num. 15. fol. 190.

An executio fiat in condemnatum ad præstandum computum in eo quod apparet debitor. in. ca. 30. in glos. Faga pagar. nume. 1. fol. 214.

An executioni mandetur calculatio, & computatio. vi. ibi. num. 5. fol. eodem.

Executor habens salarium, an habeat decimam executiōis. in. c. 4. in gl. No lleuando salario. nu. 1. fol. 236.

In executiuis debent attendi statuta, & cōsuetudines illius loci in quo fit executio, & sic cōsuetudo fori, & nō cōtractus. in. c. 4. ī gl. Dōde se huziere. nu. 1. fo. 236.

Executores, & algazelli euntes extra ciuitatem ad executionem faciendā, pro eūdo, & reddeūdo, nō debēt percipere, nisi, p vno itinere, licet facere debeant plures executiōes in diuersis locis. in. c. 43. in glo. No cōsientan. numero. 1. fol. 238.

Executor vadens per viam trāsuersam, & magis lōgam, salarium maius nō debet habere. ibi nu. 4. fol. eodem.

Executioni, an mittatur prius sentētia cōtra officialē, quàm cōtra suos fideiussores. ī. c. 10. iud. syndic. in gl. Appelle. nu. 4. fo. 274.

Executio differtur ad petitionē populi, ppter aliquā virtutē præstantem, vel magnā peritiam artis, donec principi, vel superiori cōsulatur. in. c. 1. Pręto. in glo. Mandamientos. nu. 24. fol. 48.

Quoq; superseditur quādo damnatus est in aliqua dignitate magna, ibi nu. 25. fol. eodem.

Item superseditur executio, quādo quis accusauit de grauiori delicto. ibi nume. 26.

Executio quoq; superseditur, quādo aliqs est suspēsus, & laqueus se fregit. ibi nu. 28. fol. eodem.

Executio quoq; superseditur quādo dānatus ad mortē vult ducere vxorē meretricē in lupanarī publico existētem, & illā à peccato retrahere. ibi nu. 29. fol. 48.

In executiōe sentētię, nō possunt capi boues aratorij, & alia quæ sunt necessaria ad agriculturam, etiā volētibus debitoribꝰ. in. c. 1. in glo. Ni lleuarā. nu. 10. fo. 52.

Executio in libris nō potest fierī, nec sub generali obligatione cōprehenduntur. ibi numero. 12. folio eodem.

In executiōe, arma militibus relinquenda sunt, & libri scholaribꝰ, & breuiarium clerico, etiā debitoribus volētibus, nisi ipse obligās alia bona nō haberet, ibi nu. 3. & 14. fol. 52.

Executionis priuilegiū, nō prodest in causa necessitatis reipublicæ, vel principis. ibi.

Executor ad pias causas, si est negligens potest remoueri. in. c. 6. in glo. Copia. nu. 10. fol. 119.

Executoribus potestas data distribuēdi inter paupes, eligere nō possunt illū, quē testator nō potuisset, vel noluisset eligere. in. c. 7. in gl. Nōbrarē. nu. 4. fo. 129.

An executioni mittatur durāte officio, instrumentū quod habet iudex. in. c. 9. in glo. Los castigue. nu. 24. fol. 135.

Quas expensas pro executionibꝰ debent algazelli habere. Et si debent eas habere à creditoribus, vel à debitoribus. in. c. 10. in gl. Derechos. nu. 1. fo. 139.

Executor, an faciat litem suam, & teneatur ad interesse si non exequatur. Et an teneatur executor de euictione, si executor

vendidit,& recipit pretium,emptor est liberatus.in.c.10.in glo. Derechos.nu.3.fol.139

Executio non solum fit in eo quod cõfessus est, sed in inęstimatiõe re perempta.in.c.10.in gl. Execucion.nu.33.fol.142.

Executionem paratam habet scriptura priuata recognita à parte. in.c.10.in gl.Execucion. nu.33. fol.143.

Executioni est locus ,in quasi fide iussore,putà,in patre , qui dicitur quasi fideiussor filij.in. c. 10. in glo. Execucion. numero.48. fol.144.

Executio anteaquàm fiat contra hę redes requiritur,vt citentur. ibi nu.56.fol.145.

Executionis formæ,& solennitas inspiciuntur , & attenduntur in loco in quo executio fit.in.c.10. in glossa. La costumbre.num.2. fol.148.

Executorum conditio est praua,& sunt voraces,& fraudulenti , & rapaces iudices , & executores non possunt accipere animalia subditorum.in.c.10.in glo. Vna vez.nu.1.fol.148.

Executio suspenditur appellatione pendente.in.c.10.in glo.Iuzgada.nu.3.fol.149.

Executio fieri non debet, quando post confessionem cõstat de innocentia rei.in.c.15.in gl.Homezillo.nu.14.fol.153.

An si sint plures executores, & fideicommissorij,& si vnus se excuset,alter totum officium adimpleat?in.c.17. in glo. Elijan.nu. 8.fol.164.

Exemplum de quodam gentili,qui iustitiam fecit omni tempore.in c.2.in glo.Iusticia.nu.4.fol. 76.

In exemplanda copia , requiritur partis citatio.Fallit vt in.c.6. in glo. Copia.nu.4.fol.118.

In exemplando mandatum, vel instrumentum procuratoris, non est necessaria citatio domini. ibi nu.5.folio eodem.

In exemplatione,an sufficiat citatio generalis.ibi nu.6.

Vbi vltra exemplationem requiritur alia solennitas intrinseca, vt subscriptio principis , tunc quã tumcunq; talis scriptura sit exemplata authoritate ordinarij, non probat.in.c.6.in gl. Copia. nume.10.fol.119.

Exemplum sumptum ex scriptura acta vi publica, probat.in.c. 19. in glo.Esten.nu.7.fol.185.

Exemplatio instrumenti,si est aliqua , an faciat fidem , si non fuit facta cum solennitatibus à iure requisitis.in.c.19.in glo. Trasladen.nu.3.fol.188.

Ad exhibendum tenetur potestas res familiariũ,vel ipsos familiares,si potest,licet delinquãt extra officium,vel quando ad eum immediatè à familiari,qui delinquit ex tali delicto peruenit potestati.in.c.4.in glo. Sea obligado.nu.11.fol.106.

Exhibẽdo corrector officialem,vel famulum liberatur.in.c.4 .in gl. Entregare.nu.1.fol.110.

Exhibendo familiarem, liberatur, licet statutum non dicat , quòd exhibendo liberetur.ibi nume. 2.fol.eodem .

Exhibitus si satisfacere non potest in corpore debet luere.ibi num. 3.fol.eodem.

Exhibendo familiarem,vel officialem potestas liberatur,nisi forma suæ electionis,vel prouisionis dicat expressè,q ipse teneatur,p eis iudicatũ soluere: quia tunc licet exhibeatur , tenetur. ibi nu.4.fol.eodem.

Exhibendo dominus famulum in officio priuato,liberatur , sed p eo tenetur,licet exhibeat,quòd secus est in officio publico. ibi nume.5.fol.eodem.

Exhibendo iudex alium delinquẽtem,liberatur , sicut si exhibuisset officialem.ibi nu.6.fo .eod.

Exhibere cogitur potestas officio finito officiales, & domesticos, vt conueniantur,vel vt testimonium ferant de his quæ in officio fecerunt.ibi nu.7.fol.eod.

Exhibere seu prẹsentare,an teneatur potestas , tempore syndicatus famulum , seu officialẽ qui aufugit.ibi nu.10.fol.eod.

Exhibere non tenetur potestas officialẽ mortuũ.ibi nu.11.fol.111.

Exhibere potestas officiales quot vices teneatur.ibi nu.14.fol .eo.

Exhibere instrumentum, ad ius ciuitatis facientia,potest iudex ex officio suo iubere.in.c.6.in glo. Parecer.nu.1.fol.118.

Eximẽs à manibus familiæ potestatis captũ pro aliquo delicto, pro quo esset condemnatus, dicitur impedire,& perturbare iurisdictionem,& in crimen lesæ maiestatis incidit.in.c.3.in glo. Iurisdiction.nu.10.fol.94.

Eximens à manibus familię iniustè condemnatum,an puniatur. ibi nu.12.fol.eodem.

Contra eximentem aliquem de manib9 familię,probatur interesse per iuramentum creditoris. ibi nu.21.fol.95.

Auferentes,vel eximentes captũ, aliquem à familia de carcere,qui libet insolidum tenetur,& vni9 solutio,non prodest alteri. ibi nume.22.fol.eodem.

Eximens soluendo , an debitor liberetur.ibi nu.23.fol.eodem.

Eximens captum à carcere , vel à manibus familię, qua pœna puniatur.in.c.18.in glo.Carcel. nu. 35.folio.179.

Expẽsarum taxationem potest iudex successor facere . in Prœ. in glo.Ordenanças.nu.21.fo.16.

Expensis partium,an potest iudex sumere consultorem. in .cap.1. Prętor.in glos. El derecho a las partes.nume.23.fol.44.

Expensa quæ fit ex multis appositis, potestatem,extendi potest. in.c.1.in glo.Salario.nu.11.fo.50.

Expensas litis recipiens iudex vltra regulam (qui vulgo dicitur, Arãzel)cõtentas ,incidit in pœnã,vt restituat eas cũ septenis.in c.1.in gl.Ni lleuarau.nu.1.fo.51.

Expensas litis quomodo debet iudex accipere. Et quid si habet salarium. in. cap. 1. in glo. Puestos. nume. 1. fol. 54.

An expēsæ accessoriæ debeāt solui per vtrūq; litigatorū. vi. in. c. 2. in gl. Ygualmēte. nu. 9. fo. 76. Et ibi quid ī expēsis notariorū.

Si expensas vni parti remisit iudex, vel notarius, an teneatur alteri remittere. vi. ibi. nume. 10. folio eodem.

Expēsas processuum in aliquibus locis huius regni, tabelliones diuidunt cum iudicibus. in. ca. 1. in glo. Partido. nu. 2. fol. 129.

Expensarum diuisio, an valeat. ibi. nume. 2. fol. eod.

Expensarum condemnatio potest fieri à iudice principali, & à iudice appellationis. in. c. 21. iudi. syndicat. in glo. Costas. nume. 1. folio. 280.

Extrahi non debent à regno aurū, nec argentum, nec equi, & alia iumēta, nec panni, nec coria, nec carnes, nec siricū, nec alia. in. ca. 52. in glo. Cauallos. nu. 1. fo. 252.

Si quis extraxit, seu portat contra deuētum res vetitas, & illicitas, simul cum vetitis, solùm illicitę publicantur. in. ca. 52. in glo. En la tierra. nu. 1. fol. 253.

Si extrahitur res aliena cōtra statū, an publicetur. ibi nu. 2. fo. eo.

Si famulus alicui⁹ extraxit, vel trā sit mercātias domini, absq; soluendo pedagium, an tales mercātiæ cōfiscentur. ibi. in. d. ca. 52. in glo. Enla tierra. nu. 3. fol. 254.

Si super eadē bestia extraxerūt diuersi homines res vetitas diuersis tēporibus, an quilibet debet perdere vnā bestiam. in. c. 52. in glo. Enla tierra. nu. 5. fol. 254. Et quid si de nocte, an pœna duplicetur. ibi.

Extrahere prohibitus frumentum de ciuitate, nō intelligitur prohibitus, quādo extrahat ex causa necessitatis. in. c. 2. in glos. De mercaderias. nu. 10. fol. 80.

Licet extrahat minor res vetitas contra statutum, non debet puniri. in. ca. 52. in glo. Enla tierra. nume. 10. fol. 255.

Extrahentes, vel portantes, vel faciētes cōtra statutum, statur iuramēto, an sciuerint, vel ignorauerint, ibi. nume. 11. fol. eod.

Extrahēs causa seruitij, vel suæ familiæ, non incidit in pœnam. ibi. nume. 18. fol. eodem. 255. Quid si extraxit farinam. ibi.

An extrahens ordeum incidat in pœnam. ibi. nume. 19. fol. eod.

Quid si extraxit pro victu suæ familiæ, & mutato proposito, & animo vendidit. ibi. nume. 20. folio. 256.

Si alicui extrahendi data est licentia res vetitas sine præfinitione temporis, an duret perpetuum. ibi. nume. 25. fol. 257.

An licentia data per iudicem extrahēdi dictas res vetitas, excuset à pœna. ibi. num. 26. fol. 257.

Stante statuto, quòd nullus forensis emat, vel extrahat res extra territorium, si emat, an si perdat pretium. ibi. nu. 27. fol. eod.

Excusatio non debet esse pastoris, si lupus oues comedit, & pastor nescit. in. c. 1. in glos. No lo supieron. nume. 7. fol. 55.

Excusatio rei, etiam minus legitima, prodest fideiussori, etiam in iudicio sistendi. in. capitu. 4. in glossa. Entregare. numero. 18. folio. 112.

Ad excussandum, & allegandum causas ignorantiæ, & absentiæ, extraneus admittēdus est. in. c. 15. in glo. Homezillo. nume. 24. folio. 154.

Esportulas, id est, assessorias, iudex laicus ordinarius nō debet capere, sed stipendiis principis debet esse contentus. in. ca. 9. in glo. Assessorias. nu. 1. fol. 134.

Istas esportulas, seu assessorias iudices salariati, vel non debent accipere, vt processum videāt, aliàs officio priuantur, & percepta cum quadruplo restituāt. ibi. nume. 2.

Exemptus à collectis, non intelligitur exemptus à collecta quæ imponitur ciuibus propter necessitatem. in. c. 2. in glo. De mercaderias. nume. 11. fol. 80.

Exemptionis priuilegium, nō prodest in causa necessitatis reipublicæ, vel principis. ibi. nu. 13.

Quòd examinetur notus non est necesse. in. ca. 4. in glo. Pragmatica. nume. 9. fol. 102.

F

Faciens per alium, an per se facere videatur, vel fraus præsumatur. in. cap. 1. in glo. Ni por otro. nume. 1. fol. 65.

Facta nobilium personarum, præsumuntur nota aliis. in. cap. 1. in glo. No lo supieron. nu. 11. fo. 55.

Quod facere potest per se, potest alteri committere. in. c. 6. in glo. Salario. nu. 6. fol. 122.

Factum ab his qui authoritatem à concilio habent, à concilio factum esse videtur. in. c. 7. in glo. Nombraren. nu. 1. fol. 128.

Falsans acta, an causam perdat. in cap. 1. in glos. Donacion. nume. 28. fol. 61.

Falsi pœna tenetur iudex qui declarat parti sententiam quam laturus est. in. c. 4. in glo. Entregare. nume. 19. fol. 112.

An de falso puniatur ille qui verum tacuit, sicut qui falsum dicit. in. c. 44. in glo. Nuestro consejo. nume. 4. fol. 246.

Falsum deponēs in criminalibus, qualiter puniatur. in. capit. 48. in glo. Punicion. nu. 1. fol. 248.

Si ad falsum deponēdum potestas compellit testem, punitur sicut qui nō admittit defensiones iuris. in. c. 48. nu. 2. fol. 248.

Falsus testis debet puniri, siue secuta fuerit condemnatio contra illum contra quem falsè deposuit, siue nō. ibi. nu. 4. fol. eod.

Famam, an posſint reſtituere duces, Comites, & Barones. in. ca. 2. in glo. Camara. nu. 6. fol. 84.
Familia iudicis, an poſsit pro eo in ſyndicatu teſtificare. in. capit. 6. iudic. ſyndic. in glo. Deſcargos. nume. 1. fol. 272.
Si familia poteſtatis finito officio commiſsit aliquod delictū ſyndici, non debent de eo cognoſcere, ſed nouus poteſtas. in. c. 1. in glo. Durante. nume. 3. fol. 66.
Familiæ appellatione quis veniet. in. cap. 3. in glo. Familiares. nume. 1. fol. 86.
Familiares vocantur largo modo conſanguinei. in. cap. 4. in gloſ. Parientes. nume. 3. fol. 101.
Familiæ appellatione, an veniant conſanguinei, & amici rectoris ciuitatis, qui in officio non adminiſtrant. in. c. 1. in glo. Mugeres. nume. 17. fol. 64.
Pro delicto ſuæ familiæ agens contra poteſtatem, quid debeat probare. ibi. nume. 18. fol. eod.
Si familiaris poteſtatis commiſsit delictum, nō ratione officij, ſed extra officium, officialis non tenetur. in. c. 4. in gloſ. Sea obligado. nume. 3. fol. 106.
Pro familia dominus tenetur, ſiue ſit deputata ad officium publicum, ſiue ad priuatum. in. c. 4. in glo. Sea obligado. nu. 5. fol. 106.
Quod familiaris contraxit in cauſam domini, & in eius voluntatē, qualiter probetur. in. c. 4. in glo. Sea obligado. nu. 19. fo. 106.
Contra retinentem familiares criminoſos, præſumendum eſt, & ideo ſi commiſerunt aliquod delictum, pro eis tenetur. in. c. 4. in glo. Sea obligado. nu. 42. fo. 108.
Quando agitur contra poteſtatem, q̄ eius familia aliquid fecit, petitio procedit, licet non exprimantur ſigilatim nomina ipſorum. in. ca. 4. in glo. Sea obligado. nume. 37. fol. 108.
Famuli qui dicantur. in. c. 4. in glo. Sea obligado, nume. 23. fol. 107.
Famuli poteſtatis poſiti ad cuſtodiā ciuitatis, ſi delinquūt, an poteſtas teneat. ibi. nu. 24. fol. 107.
Fœmina, an ſuccedat in regno, & in aliis dignitatibus. in Prooe. in glo. Y reyna. nu. 1. fol. 8.
Fœmina, an ſuccedat in feudo. ibi. nume. 2.
Fœmeninam, an concipiat dictio quiſque. in. c. 1. in glo. De ninguna perſona. nume. 2. fol. 65.
Fœmeninum, an cōprehendat maſculinū. in. c. 1. in gloſ. De ninguna perſona. nume. 9. fol. 65.
Feriæ etiam in honorem Dei non obſeruantur, in termino ſyndicatus, imò proceditur in eis die feriato. in. capit. 3. iudic. ſyndic. nume. 4. fol. 265.
Feriæ quæ vigent in loco vbi iudicium agitur, ſunt attēdendæ, & non feriæ loci, partium, vel teſtium. in. c. 40. in glo. Donde ſe hiziere. nume. 3. fol. 236.
Fideiuſſor an cenſeatur obligatus ad cōnexa. in. c. 1. Prætor. in glo. Mandado. nume. 18. fol. 24.
Fideiubens pro aliquo caſtellano alicuius rochæ, nō tenetur ſi ille facit robariam. in. cap. 4. in glo. Sea obligado, nume. 5. fol. 106.
Fideiubens pro officiali publico, intelligitur fideiubere, & promittere indēnitatem de intereſſe reſpectu dāni reipublicæ tantum, & non tenetur pro extorſionibus, damnis, & violentiis illatis, priuatis, nec de pœnis impoſitis officialibus, niſi fideiuſsio, & promiſsio, ſit illata, vt hæc comprehendat. ibi. nume. 20. fol. eodem.
Fideiuſſor de repreſentando reum ad ſuam voluntatem, ſub pœna certa, & ille reus poſtea fuit captus per iudicem, & à manibus eius fugit, an fideiuſſor ſit liberatus. in. ca. 4. in glo. Entregare. nume. 15. fol. 111.
Fideiuſſor promittens aliquē præſentare certa die, ſub certa pœna in iudicio, vel ſoluere condēnationem de eo fiēdam, & ante lapſum termini iudex poſſuit eum in banno, an erit liberatus. ibi. nume. 16. fol. eod.
Qui in fideiuſſorem apud acta paſſus eſt ſe ſcribi, obligatur ſolenniter, ac ſi per ſtipulationē promiſsiſſet. in. c. 10. in gloſ. Execucion. nume. 16. fol. 142.
Fideiuſſor ſi ſoluit pro principali, an habeat executionem paratā contra principalem. ibi. nume. 38. fol. 143.
Fideiuſſor poteſt propria authoritate de ſubſtātia, & bonis ipſius rei, pro quo fideiuſsit ſoluere. ibi. nume. 39. fol. 144.
Fideiuſſor ſi eſt incarceratus pro principali, an poſsit petere, vt ipſe principalis faciat eum relaxare à carceribus, & petere ab eo damna, & intereſſe. ibi. num. 40. fol. 144.
In quaſi fideiuſſore eſt locus executioni, putà, in patre qui dicitur quaſi fideiuſſor filij. ibi. nu. 48. fol. eodem.
Fideiubens in prima cōductione, non tenetur in ſecunda. in. c. 23. in glo. Torres. nu. 21. fol. 195.
Fideiubens pro poteſtate, nō tenetur pro eo cōfirmato pro nouo tempore. ibi. nu. 22. fol. eod.
Fideiubere denegans laicus, p̄ proximo, peccat. in c. 23. in glo. Den orden. nume. 9. fol. 198.
Fideiuſſores debet dare iudex de bene adminiſtrando, & ſtando ad ſyndicatum. Et ad quid fideiuſſores non teneantur. in. ca. 3. iudic. ſyndic. in glo. Pregonar. nume. 19. fol. 266.
Si fideiuſſores in loco in quo reſidentiam facere tenentur, poteſtas non inuenit, non debet perſonaliter detineri, ſed debet cōmitti ſuę iuratorię cautioni. ibi. nume. 21. fol. eodem.
Fideiuſſores qui fideiuſſerint pro iudice, & pro reſidentia facienda, an poſſunt tempore ſyndicatus petere, vt liberentur à fideiuſsione, & donec faciat petere, quòd carceretur iudex. ibi. nu. 22. fol. eodem.

Index.

Fideiussores malos iudices recipientes, qui ex officio tenentur recipere bonos, obligantur ad interesse partis, vel reipublicæ, quando respublica læditur, nisi fideiussores approbentur pro idoneis. in. c. 10. iudic. syndic. in glo. Fiable. nume. 1. fol. 275.

Fides fundamentum est iustitiæ. in. c. 1. Prætor. in glo. Fiel. num. 3. fol. 27.

Fides præfertur iustitiæ. ibi. nu. 4.

Fidem fallere graue est. ibi. nu. 61.

Fidelitatem an si quis iurat contra omnem personam mundi, an videatur iurare contra rempublicam. in. ca. 1. in glos. De ninguna persona. nume. 5. fol. 66.

Filius qui nascitur ex matre nobili, & ex patre plebeio, non est fidalgus, nec nobilis. in Procem. in glo. 1. nume. 8. fol. 2.

Filia an succedat in regno. in Procem. in glo. Y reyna. nu. 4. fo. 9.

Filia succedit in regno masculo nõ stante. ibi. nume. 5. fol. eod.

Filij naturales, an dicantur de domo & familia. in. c. 4. in glo. Parientes. nume. 7. fol. 101.

Filius in quibus casibus requiritur, q̃ sit velatus. in. c. 47. in glo. O casado. nume. 4. fol. 245.

Fisco competit duplex remediũ, pro debito fiscali. in. c. 19. iudic. syndic. in glos. Cobrar. nume. 2. folio. 277.

In fiscum dicuntur bona incorporata per apprehẽsionem, vel descriptionem in libro. in. cap. 19. iudic. syndic. in glo. Cuentas. nume. 3. fol. 278.

Omnia iura statuta in fisco, habent locum in priuato, nisi in lege dicatur, q̃ sit speciale in fisco. in. c. 1. in glo. Donacion. nu. 31. fol. 61.

Fines ciuitatum, & castrorum præsumuntur esse illius qui primò occupauit, quòd non est in spiritualibus. in. c. 6. in glo. Occupados. nume. 1. fol. 123.

Pro finibus quatuor actiones, & remedia competunt. in. ca. 6. in glo. Ley. nume. 7. fol. 119.

Quando quis fines comitatus, seu districtus, fugiẽdo excesit, propter iustum inimicorum timorem, in pœnam non incidit. in cap. 52. in glo. Enla tierra. nume. 16. fol. 255.

Sunt fines æterni montes, flumina, & valles, quæ destinguũt territoria. in. cap. 6. in glos. Occupados. nume. 2. fol. 123.

Forma data à statuto, nõ potest inquisitus renũciare. in. c. 1. Prẽto. in glo. Mandado. nu. 5 fol. 24.

Forma rescripti, quæ est mere in fauorem partium, potest renuntiari. Secus si est data à lege, vel concernit publicam vtilitatem, vel partes contradicunt. ibi. nume. 6. fol. eodem.

Fornax cui est potest ius competere, vt nullus alius circa eum possit alterum ædificare. in. ca. 2. in glo. Confederacion. nume. 16. fol. 71.

Forum quis non sortitur ratione confirmationis contractus. in. c. 17. in glo. Proueer sobre ello. nume. 10. fol. 173.

Fortalicia, & domus fortes, sine regis iussu, & consiliariorum suorum non debent fieri, & sic quę sunt ędificata destruãtur. in glo. Torres. nu. 1. fol. 194.

Fortalicium quod est destructum in totum, an potest refici. ibi. nume. 12. fol. eodem.

Fortalicium, quod non fuit funditus diruptum, sine licẽtia regia potest refici. Secus si fuit ex toto funditus diruptum. ibi. num. 30. fol. eodem.

Quãdo fortaliciũ reparatur debet fieri reparatio, vt antiqua forma nõ mutetur. ibi. nu. 31. fo. eo.

Forensis qui repertus est portare res contra deuentum, & contra formã statuti, an incidat in pœnam. in. ca. 52. in glo. Enlã tierra. nume. 7. fol. 254.

In forense statutum habet locum in nouo ciue. Et nouus ciues excusatur propter ignorãtiam, sicut forẽsis. ibi. nu. 8. fol. 255.

Forensis potest petere restitutionem in integrum, aduersus statutum quod ignorauerat. ibi. nume. 9. fol. eodem.

Forensis transeuntis per aliquẽ locum, collectam non soluentis, statur in iuramento, si ignorauerit statutum. ibi. nu. 12. fol. eod.

Contra forensem qualis debet esse probatio, ad hoc, vt incidat in pœnã statuti. ibi. nu. 15. fol. eod.

Fraternitati, an potest legari, & an possit sua bona alienare, & coram quo iudice debet conueniri. in. capit. 2. in glo. Confederacion. nume. 10. fol. 70.

Fraus fit de re ad rem, vt si est prohibitum extrahi frumẽtum, nõ potest extrahi farina. in. cap. 1. in glo. De cuya mano. nu. 3. fo. 67.

Fraus fit de persona ad personam. ibi. nume. 17.

Fraus præsumitur de modo admodum. ibi. nume. 5.

Fraus fit, de contractu ad contractum. ibi. nume. 4.

Fraus fit, de nomine ad nomẽ. ibi. nume. 6. fol. eodem.

De quantitate ad quantitatem. ibi. nume. 8.

De tempore ad tempus. ibi. nu. 7.

Fraudem facere legi, & facere contra leges parificãt. ibi. nume. 10. folio. 67.

Casus in quib⁹ fraus, & dolus præsumitur. ibi. nume. 11.

Fraus, nec dolus non fit scienti, & scire debenti. in. capit. 33. in glo. A menos costa. nu. 3. fo. 220.

Frumentum habẽtes possunt cogi mittere illud ad vendendum in foro publico, tẽpore necessitatis, & ad hoc nemo excusatur, etiã si sit ecclesia. in. c. 17. in glo. A razonables precios. num. 34. folio. 170.

Frumentum, quod non possit vendi forẽsibus sub certa pœna, an possit ciuitas statuere. ibi. num. 36. fol. eodem.

Fructus rerum quæ licitãtur cuius sint. in. cap. 32. in glos. De jurar. nume. 16. fol. 219.

Fructus

Fructus ſapientiæ, eſt glorioſus labor.in.ca.4.in glo. Le cumple. nume.8.fol.113.

Fuga iudicis tempore ſyndicatus facit plenam probationē, adeò q̄ de furtis, & barateriis, & extorſionibus probatur per iuramētum eorum qui de eis cōqueruntur.in.ca.1.in gloſ.Dadiuas. nume.17.fol.57.

Fuga officialis facit habere eū pro confeſſo, & conuicto in omnibus his in quibus erat inculpatus.ibi.nume.19.& 21.fol.57.

Fugere faciēs quem de carceribus, tenetur integrè ſoluere omne debitum creditoribus, etiam ſi talis debitor denuò apprehendatur, & ad carcerem deducatur. ibi.nume.20.fol.eod.

Ex fuga poteſt officialis cōdemnari,ſine alia probatiōe. ibi. nu.21.

Contra officialem fugientē ratione nō redita, creditur ſacramento agentis, niſi fuiſſet reductus etiam inuictus ad locum vnde fugit.ibi.nu.22.fol.eod.57.

Caſus in quib⁹ fugere licet alicui officiali tēpore ſyndicatus. ibi. nume.25.fol.eod.

Si ſucceſſor in officio ſciuerit, vel viderit officialem depoſitum recedere,& fugere, & non prouidit eū tenere in ſyndicatu, ipſe tenetur.ibi.nume.26.

Fugere non debet officialis tempore ſyndicatus,etiā ad eccleſiam. ibi.nume.25.fol.eod.

Fugere faciens carceratū pro debitis priuatorū, an teneatur ſatiſfacere creditoribus.in.c.3.in gloſ. Iuriſdiction.nu.14.fol.95.

Qui notificauit debitori alicuius, q̄ fugeret:quia creditor ſuus ordinauerat facere eum capere,& detineri,tenetur creditori ad debitum ſoluendum. ibi.num.16. fol.eodem.

Fugiens officialis tempore ſyndicatus, timore iudicis ſyndicat⁹: quia pluries dixit,q̄ volebat eū ſuſpēdere, ſeu verberare pro barateriis,& furtis,poteſtas an teneatur eū exhibere, vel pro eo ſoluere.in.c.4.in gloſ.Entregar. nume.17.fol.111.

Fugiens propter nimiam iudicis ſæuitiam, vel propter minas attroces, an habeat criminis præſumptionem cōtra ſe. in.c.4. in glo. Entregare.nume.20.fol.112.

Fugiens à carcere,an habeatur pro factore, & condemnato.in.c.18. in glo.Carcel.nu.36.fo.179.

Fugiēs à carcere cū effractiōe, vel conſpiratione,habetur pro confeſſo. Secus ſi aufugiat ſine fractione: quia pro confeſſo nō habetur,ſed pro motu iudicis punitur.ibi.nu.39.fol.eod.

Fugiendo à carcere publico aperto, non habetur pro confeſſo. Idem ſi per muros carceris fugiat,ſine vlla fractione. Et idem ſi fractis compedibus exiit per oſtium quod inuenit apertum, vel ſi confugiat de palatio potestatis.ibi.nu.40.fol.eod.

Licet carceratus iniuſtè fugiat, nō punitur.ibi.nu.41.fol.eod.

Fugiens à carcere animo redeundi,non dicitur fractor carceris. ibi.nume.44.fol.180.

Fugiēs mulier à carcere,cauſa euitandæ libidinis, non punitur: quia licitum eſt ſibi fugere. ibi. nume.45.fol.eod.

Quid ſi exiuit cauſa implendi votum.ibi.nu.46.fol.eod.

Fugiente mulier de carcere mulierum,& eunte ad carcerem virorum,an dicatur frangere carcerem.ibi.nu.48.fol.eod.180.

Fugiens à carcere propter nimiam ſæuitiam iudicis, vel propter ei⁹ minas attroces, an habeatur pro factore.ibi.nu.48.fol.eod.

Fugiens à carcere,& illico vadens ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentās,non dicitur frangere carcerem.ibi.nu.50.fol.eod.

Contra fugientē à carcere, ad hoc, vt habeatur p̄ factore,nō requiritur aliqua citatio,ſed ſolum habita in formatione, de fractione,& de fuga condemnatur.ibi. nume.51.fol.eodem.

Fugiens iudex à ſyndicatu, & faciens fugere delinquentem, vel debitorem,an teneatur. ibi.nume.52.fol.eodem.

Fur licet fuſtigetur,debet detinerī in carcere,donec ſatiſfaciat parti, & fiſco. Sed hodie poteſt cedere bonis.in.c.1.Prętor.in glo: Fiel.nume.31.fol.31.

Furās panem tēpore neceſsitatis, nō punitur.in.c.17.in glo.A razonables precios.nu.15.fol.168.

Fur abſconditus in domo, an debeat mori.in.c.1. Prætor.in glo. Derechamēte.nu.15.fol.38.

Furtum,& barateria, quid ſit.in.c. 1.in glo.Dadiuas.nu.28.fo.58.

Furem indicanti, & nūtianti occiſorem domini,vel deſertorē militiæ, poteſt dari pretium. in.c. 30.in gl. Alegrias.nu.4.fol.216.

Furca eſt ſignū meri, & mixti imperij,& illā nō debet quis erigere ſine principis permiſsiōe. in c.42.in glo. Varas.nu.3.fo.237.

Etiam ſi in furca non fuerit aliquis per cētum annos ſuſpēſus,ſuffi cit ad iuriſdictionem habēdam: quia non requiritur actus, ſed aptitudo.ibi.nu.4.fol.eod.

Furca nō poteſt erigi in præiudiciū alterius, ſi de imperio inter eos cōtenditur.ibi.nu.5.fo.eod.

Furcas erigere iudex facere nō debet.ibi.nume.6.fol.eod.

Furcarum erectio nō cōpetit cuilibet,niſi illi cui competit pœnæ impoſitio.ibi.nu.7.fol.eod.

Vt furca erigatur poteſt dominus ſoli cōpelli ad vendendum.ibi. nume.8.fol.eod.

Furcam quis poſsit erigere, an habens mixtum imperium,an qui habet imperium,ſi inter eos cōtenditur.ibi.nu.9.fol.eod.

G

Gabella, an debeatur de p̄miſsione de vendēdo. in.c.1.in glo.Promeſa. nume.6.fol.58.

Gabel-

Gabellarum arrendatores pro necessitate reipublicæ, regis, seu domini, possunt exigere ante diem, vel ante tempus. in.c.2. in gl. De mercaderias nu.15.fo.80.
Gabellarū ius principis est. in.ca. 13. in glo. Alcaualas. nu.1.fo.151.
In exigendi gabellas, & pedagia potest concedi per principem alicui populo, vel priuato. ibi. nume.3.fol.eod.
Ius colligēdi gabellas, pedagia, seu exactiones, an potest præscribi. ibi. nume.4.fol.eod.
Gabella non debetur ex instrumē to refectionis. in.cap.22. in glo. Torres. nume.26.fol.195.
Gabellarius debet exigere pedagium, anteaq̄ mercator exeat de territorio suo. in.c.52. in glo. En la tierra. nume.3.fol.254.
Gabellæ debent diuidi inter diuites, & pauperes, secūdùm facultatem, & tractus, & non secundum munus personarum. Et si perperam æstimantur, restituitur quis, probando verā æstimationem. in.c.17. iudic. syndic. in glo. De mandar. nu.1.fol.277.
Gabellæ anteaq̄ exigantur à vicinis, debet in eis fieri notificatio, vt præparent se ad solutionem. ibi. nu.2.fol eod.
Gabellarum æstimatorum, tenentur ad id quod malè æstimant. ibi. nu.3.fol.eod.
Gesta à laico, à prælato subrrogato sunt nulla. in.c.4. in glo. Tierra. nume.3 fol.99
Glossa, vel alius referēs plures opiniones, præsumitur in dubio vltimam approbare. in.c.1. in glo. Fiel. nume.19.fol.eod.
Grex quis dicatur. in.cap.2. in glo. Ganado. nu.1.fol.81.
Inter gregem, & armētum, quæ sit differentia. ibi. nu.3.fo.82.
Gregem potest portare iudex in pascuis publicis, quando in patria sua gerit officium. ibi. num. 4.folio.82.
Quod tempus iudex debet portare gregem in pascuis publicis, ad hoc, vt puniatur. ibi. nume.5. folio. eodem.

H

HAbitatio, seu cōuersatio assidua, an sufficiat, etiam si non sit decēnalis, in.cap.2. in glo. Tales pueblos. nu.7.fol.74.
Habitatio, & conuersatio cōtinua cum Iudæis, prohibetur. in.ca. 26. nume.3.fol.206.
Habitare debēt iudices in palatiis publicis, & nō in domibus priuatorum. in.cap.2. in glo. Casas. nu.1.fol.78. Et in.c.8. in glo. Dineros. nu.2 fol 132.
Hęres potest officialis institui, durante officio, & legatum sibi fieri. in.cap.2. in glo. De mercaderias. nume.28.fol.81.
Hæres iudicis, an teneatur de bara teria defuncti. in.c.4. in glo. Entregue. nu.12.fol.111.
Hæres iudicis, an pro eo teneatur ad syndicatum stare. ibi. nu.13.
Homicidij ius est. 600. narabetinorum. in.cap.15. in glos. Homezillo. nume.1.fol.152.
Homicidium percipitur, quando in absentia proclama proceditur. ibi. nume.2.fol.eod.
Vt homicidij pœna percipiatur citatio trina requiritur, & non sufficit vna pro trib?. & in ista citatione non est necesse, quòd crimen exprimatur. ibi. nume. 3.fol.eodem.
Homicidium non pertinet iudici, si aliquis fuit captus, & suspensus si cōtra eum anteaq̄ caperetur nō fuit processum per edita, & proclama. ibi. nu.4. fol.eo.
Homicidium debetur iudici, si est cōsuetudo loci percipiēdi. ibi. nume.5.fol.eod.
Homicidium debetur iudici, si est per eum sententiatū. ibi. nume. 6.fol.eodem.
Homicidium debetur, quando accusatus est reus mortis. ibi. nume.8.fol.eodem.
An vnum homicidium debeant omnes occissores soluere, an quilibet teneatur soluere. ibi. nume.34.fol.155.
Homicidium, an debeatur iudici successori, vel prędecessori. ibi. nume.35.fol.eodem.
Homo eminentis scientiæ potest habere officia, licet nōdum stu duerit tēpus in pragmaticis statutum. in.ca.4. in glo. Enla pragmatica. nu.5.fol.102.
Honor iudicis est prędferendus. in ca.37. in glo. Por si. nu.4.fol.231.
Honores licet gradatim sint conferendi, fallit, nisi assiduitas laborum faciat aliquem ire. in.ca.4. in gl. Que las diere. nu.3.fo.100.
Ad honorem cum vanitate, & imperitia, quis non debet ascendere. in.c.4. in glo. La pragmatica. nume.11.fol.102.
Hospes inuitans ad hospitium, vel si inuitauit viatorem, si postea pœniteat, tenetur viatori de dolo. in.cap.28. in glos. Acogidos. nume.2.fol.211.
Hospes cogitur hospitare viatores, postq̄ incepit tenere hospitiū, & aduocatus aduocare. in.c. 28. in glo. Acogidos. nu.1.fo.211.
Hospitatores, an possunt emere victualia, vt carius vendant viatoribus. ibi. nu.5 fol.eod.
Hospitis pœna vendentis vinum, & alia victualia in fraudem statuti. ibi. nu.6.fol.eod.211.
Hospitator qui incipit esse, cogitur recipere, & officium adimplere. in.c.17. in glos. A razonables precios. nu.8.fol.167.
Hospitia possunt per iudicem taxari. in.cap.17. in glo. cad. num. 6.fol.167.
Hospitari non debet iudex gratis visitando prouinciam. in.c.6. in glo. Salario. nu.3.fo.122.
Hospitari soli principi, licet gratis, & recipit solum tertiam partem domus. in.c.8. in glo. Dineros. nume.1.fol.132.
Hospitia iudices nō possunt aliis conce-

concedere, ſine precepto regis. ibi.nume.5.fol.eod.132.
An ad habitandum, ſeu hoſpitandum in domũ priuatorum, poſſit iudex intrare, & ab eis poſsit recipere equos, & plauſtra. ibi. nume.5.fol.eodem.
Hoſpitia non debent capi per potentes, nec per prelatos in ciuitatibus, ſeu villis, ſine vicinorũ permiſsione, nec debent capi li gna, nec aliæ res, nec damna eis inferri. ibi.nume.6.fo.eod.
Hoſpitari non poſſunt domini tẽporales in ſuis villis, & locis. ibi.nume.7.fol.eod.
Hoſpitari debent milites gratis, cũ acceſſerint ad locũ cum principe, dum militauit, & tunc domus diuiditur in tres partes, & electio cuiuſlibet partis datur. ibi.nume.8.fol.eod.
Hoſpites nõ debent eſſe terribiles in hoſpitiis, nec ſuperbi, ſed manere debẽt humiles. Et à dominis ædiũ nõ debẽt balnea poſtulare, nec luminaria, nec alias res pro victu ſuo, vel equorũ, nec recipere debẽt etiã à ſponte dãtibus, aliàs, puniuntur. in.d.c.8. in glo. Dineros.nu.9.fol.133.
Cùm hoſpitatur rex in ciuitate metati habẽt deputare ſingulis militibus pro hoſpitiis, domos, & in ipſarum domorum poſtibus nomen militis, qui illic hoſpitandus eſt ſcribere. ibi.nume.10. fol.eodem.
In hoſpitio nomen poſitũ delens, falſi pœna punitur. ibi.num.11. fol.eodem.
Hoſpitium aſsignatum, nõ poteſt mutare apposentator, ſeu metator, & alteri dare. ibi.nume.12. fol.eodem.
Ab hoſpitum receptione, nemo excuſatur, niſi qui habet priuilegium. ibi.nu.14.fo.eod.
Hoſpites recipiẽdi eſt onus reale, & nõ perſonale. ibi.nu.13.fo.eo.
Vt ſuæ domus ſint immunes ab hoſpitãdi munere, priuilegium nullus debet impetrare, vt vicinorum domus grauentur, aliàs, puniturtur. ibi.nume.15.
Ab hoſpitalitate excuſantur medici ſacri palatij, & magiſtri liberaliũ artiũ, & pictores ingenij, & dom⁹, & palatia iudicũ ordinariorũ, & clericorũ, & eccleſię, & monaſteria. ibi.nu.16.fo.eod.
Non valet cõſuetudo, q̃ clerici teneantur hoſpites recipere. ibi. nume.17.fol.133.
Hoſpitationum pretia poſſunt taxari à iudice. ibi.nu.18.fo.133.
Hoſpitium poteſt quis cogi mutare propter parcialitatem cauſa vitãdæ diſcordiæ. in.c.2.in glo. Parcialidad.nu.14.fol.72.
Humorem qui inter caſellas fecit, cogitur ad eas pugnandas. in.c. 17.in glo.Salidas.nu.1.fol.172.

I

Gnorantia, an quis teneatur. in.c. 1.in glo.No lo ſupieron.nume.1.fol.55.
Ignorantia craſſa, & ſupina nõ excuſat. ibi.nu.4.fol.eod.
Ignorans non peccat. ibi.nu.5.
Qui ignorauit delictum in ſyndicatu excuſatur. ibi.nu.6.fo.eod.
Valet ſtatutum, q̃ ignorantia non poſsit allegari. ibi.nu.7. fo.eod.
Ignorantia iuris nõ excuſatur correctoribus, qui indagere tenentur factum ſuorum officialium. ibi.nume.9.fol.55.
Ignorãtia præſumitur in magiſtratibus, niſi ſcientia probetur. ibi. nume.18.fol.77.
Ignorantia probatur per iuramentum, niſi in contrarium probatio appareat. in.ca.52.in glo. En la tierra.nu.13.fol.255.
Illegitimi dicuntur coniuncti inſpecta naturali equitate, & conſanguinei, & in eis cadit affectio naturalis. in.c.4.in glo. Parientes.nume.6.fol.101.
Imperiti non ſunt perficiendi, & idoneis non debet interdici licentia iudicandi, ſeu legendi. in cap.4.in glo. Pragmatica.num. 4.folio.102.
Imperitia cauſatur ab ignorantia. ibi.in glo. Que les diere.nume. 11.folio.100.
Imperitum ſe cognoſcẽs, in culpa eſt ſi iugerit ſe negotio cuius artem ignorat. ibi.nu.12.fo.eod.
Iuris peritis, & non aliis eſt committenda gubernatio reipublicæ. in.cap.1.in glo. Tierra.num. 5.folio.40.
Impediẽs me, quominus aliquam vtilitatem conſequar cõtra eum habeo regreſſum. in.ca.3.in glo. Iuriſdiction.nu.17.fo.95.
Incola alicuius loci, non efficitur ſcholaris ante decenniũ, & ideo de contractibus, & delictis alibi cõmiſsis, non poteſt cõueniri in loco ſtudijs. in.ca.2.in glo. Tales pueblos.nu.6.fol.74.
Indiæ quæ expugnatæ ſunt p Cortes, an debeãt regi, & gubernari legibus iſtius regni Hiſpaniæ: in Procę. in gl. Yſlas.nu.1. fo.9.
Indulgentiæ cõceſſæ à prælato penitus falſo, qui putabatur verus, non minus operatur ad ſalutem animarum, quàm ſi eſſent conceſſæ à prelato vero. in.cap.1.in glo. Nueſtros.nu.23.fol.21.
Et an virtute indulgentiæ falſæ aliquid ſoluens, an conſequatur indulgentia. in.cap.51.in glo. Conſentir.nu.3.fol.252.
Infamis, an poteſt eſſe procurator, arbiter, & tutor. in.cap.3.in glo. Procuradores.nu.7.fo.90.
Infamis licet poteſt eſſe procurator tamen inuicto reo non poterit reſpõdere poſsitionibus. ibi. nume.21.fol.91.
Infamis nõ poteſt eſſe procurator illuſtriũ perſonarũ, nec epiſcoporum, nec aduocatus, nec notarius principis. ibi.nu.24.fol.91.
Infamat procuratoris officiũ, ſententia ſequuta. ibi.nu.25.fol.eo.
Infamiæ pœna poſt ſententiã non poteſt remitti. in.cap.1. in gloſ. Derechamente.nu.8.fol.35.

Inimicitia quãdo est inter aliquos potest iudex prouidere futuris scãdalis precipiẽdo sub pœna, ne p certos fines incedãt.in.c.2. in glo. Parcialidad.nu.16.fo.72.

Inimicitia capitalis prohatur ex verbis minatoriis.in.c.4.iudic. syndic.in glos. Pesquisa.nume. 5.folio.269.

Iniuria facta officiali principis intelligitur esse facta principi. in c.1.in glo. Tierra.nu.4.fol.40.

Iniciumin delictis est spectandũ. in.cap.35.in glo.Homezillo.nu me.36.fol.155.

Immunis à collectis, & datiis intelligitur habere immunitatem etiam à datiis, postea inditis.in Proœ.in glo. Yslas.nu.14.fo.10.

Impositiones rex potest concedere,vel imponere.in.c.24.in glo. Titulo.nume.1.fol.200.

Impositiones, an possunt domini terrarum imponere. ibi. nume. 3.fol.eodem.

Impositiones,an potest ciuitas imponere.ibi.nu.2.fol.eod.

Impositiones non possunt imponere Iudæi, nec Mauri. ibi.nume.10.fol 200.

In impositionibus cõcedendis, requiritur concessio principis,& cũ causa,ibi.nu.12.fol.eod.

An qui impositiones petit ex præscriptione debeat titulũ allegare.ibi.nu.14.fol.201.

Vt impositionum ius,& collectandi acquiratur, quæ præscriptio requiratur.in.c.24.in gl.O prescription.nu.1.fol.201.

Impositiones,seu exactiones colligens,& recipiens,debet habere iustam causam, & rationabilem colligendi, & bonam fidem, & non violentiam,& debet facere ea propter quæ imposita fuerunt.in.ca.24.in glo. O prescripcion.nu.11.fol.202.

Inquisitio fauore reipublicæ super terminis, pascuis, & lignis permittitur, & etiã super bonis vacãtibus,& in istis casib⁹ proceditur, non oblato libello, nec lite contestata, nec seruatis aliis iuris solẽnitatibus. in.c.6. in gl. Se informe,nume.1.fol.115.

Per viam inquisitionis proceditur in causa terminorum,& in causa vsurarum,& inter cõiuges,& vt testamẽta defunctorũ executioni mandentur, & in iuribus principis, & ad vtilitatẽ publicam.in.cap.6.in glo.Ley de Toledo.nume.5.fol.119.

Inquisitio fit contra extrahentem res vetitas de regno, & fardeli eorum disoluuntur, in.ca.52. in glo.Pesquisa.nu.1.fol.253.

Inquisitio generalis, quæ fit cõtra officiales,& iudices finito officio, est inuẽta de iure, licet damnati ex inquisitiõe nõ sint infames.in.cap.4.iudic.syndic.in glo.Pesquisa.nu.1.fol.268.

In inquisitione quæ fit contra iudicem,interrogantur,& examinãtur causidici procuratores,& eorum scriptores, & alij qui corã officialibus causas habuerunt. ibi.nu.2.fol.269.

In inquisitione quæ fit cõtra iudicem debẽt recipi testes idonei, & non inimici, nec suspecti iudici,& si aliquis fuit carceratus ab eo non est idoneus testis cõtra eum in syndicatu.ibi. nume. 4.fol.eodem.

Si ex inquisitione secreta,cõtra iudicem resultãt aliquæ culpæ, & iudex qui stat in syndicatu facit porrigi super eas petitionẽ per aliquem amicum, vel per aliũ, an erit audiendus petitor,& inquisitio cesset. ibi.nu.11. fo.269.

Inquisitio, an cesset superueniẽte accusatore.ibi.nu.12.fol.eod.

Inquirere debet iudex prudenter de causis,personis,loco,& tempore,& de aliis. in.cap.4. iudic. syndic.in glo. Particularmente. nume.1.fol.270.

Inquisitio scrupulosa,nõ debet fieri cõtra iudicem qui habuit manus mundas,& de barateriis nõ diffamatur. in.c.1.in glo. Dadiuas.nume.9.fol.56.

Inquisitio generalis commissa cõtra quoscũq;,an intelligatur cõtra vniuersitatem, vel collegiũ. in.cap.1.in glo.De ninguna persona.nume.6.fol.65.

Inquirere nemo negligat propter opprobrium senectutis,vel nobilitatem generis, à paruis, vel minimis eruditis.in Proœm.in glo.Acordado.nu.21.fol.14.

Insignia iurisdictionis, officiales debent portare, aliàs potest eis resisti si non constat eos esse officiales.in.cap.42.in glo.Varas: nume.1.fo.237.

Insignia iurisdictionis, nemo debet portare sine permissu principis, nec iurisdictionem exercere.ibi.nu.2.fo.eod.

Instantia quando est perempta, licet pars non petat, an iudex ex officio suo debeat sententiã ferre. In forma secretæ syndicationis.in interrogat.49.in glo. Cõdemnar.nu.6.fol.289.

Instrumentum simulatũ largo modo dicitur falsum. in.c.1. in glo. De cuya mano.nu.12.fol.67.

Instrumentum guarentigiũ, quod iudex habet cõtra alium, an officio durãte potest mãdari executioni.in.c.[illegible].in glo. De mercaderias.nume.40.fo.81.

Instrumẽtum de iure regni, habet executionem paratã ad petitionem creditoris,secus eo volẽte, vel condẽnationem petente, scilicet,contra personas obligatas, secus cõtra tertiũ possessorẽ. in ca.10.in glos.Execucion.nume. 1.folio.140.

Instrumentum, an mãdetur executioni contra debitores fiscales. in.cap.10.in glo. Execucion.nume.43.fol.144.

Instrumẽtum liquidũ, executioni mandatur.ibi.nu.49.fol.eod.

Instrumẽtum in quo interesse est promissum,vel aliud incertum, habet executionẽ paratam, dũmodo mediantibus probationibus liquidetur, & declaretur. ibi.nume.50.fol.144.

Index.

Inſtrumentum liquidum, nō gaudet beneficio ſtatuti, dum liquidatur. ibi. nu. 51. fol. eod.

In inſtrumenti liquidatione, pars eſt citanda: quia cauſæ cognitionem requirit. ibi. nu. 52. fol. eod.

Inſtrumentum non liquidum, & incertum fauore dotis meretur executionem. ibi. nu. 54. fo. 145.

Inſtrumentum continens tacitam ſtipulationem de reſtituēdo dotem, an habeat executionem paratam, etiam cōtra hæredes. ibi. nume. 55. fol. eod. 145.

Inſtrumentum purum, & nō conditionale, mādatur executioni. ibi. nume. 57. fol. eod.

Inſtrumentum originale, & non exemplum, executioni mandatur. ibi. nu. 58. fol. eod.

Inſtrumentum ſi eſt perditum, an debitum per modum libelli debeat peti, vel mittatur executioni, ſi debitū poteſt probari per teſtes. ibi. nu. 59. fol. eod.

Inſtrumentum ſi eſt verum, & cōſtat de debito, aliter quàm per confeſsionem mandatur executioni. ibi. nu. 60. fol. 146.

Inſtrumentum quādo eſt aliquod, executioni mādatur, ſecus ſi eſt inuallidū. ibi. nu. 61. fol. eod.

Iuſtrumentum locationis factum per eccleſiam de rebus ſuis vltra triennium, an mandetur executioni. in. cap. 10. in glo. Execucion. nu. 64. fol. 146.

Inſtrumētum clerici mittitur executioni, ibi. nume. 65. folio. 147.

Et quid ſi mittatur contra clericū. ibi. nume. 66. fo. eod.

Inſtrumentum mittitur executioni quando perſona in eo obligata erat habilis ad ſe obligādum. ibi. nume. 68. fo. 147.

Inſtrumentum mittitur executioni, ſi non eſt tranſactum tempus decennij, niſi ſit iuratum, vel ſit in fauorem minoris, vel niſi ſit inſtrumentū eccleſiæ, & in aliis fallentiis. ibi. nu. 69. fol. eod.

Inſtrumēta communia debent ſtare penes hęredem antiquiorem. in. ca. 19. in glo. Vno delos regidores. nu. 3. fol. 187.

In inſtrumēti exemplatione, octo requiruntur, & ſine eis non probat, ſi opponatur à parte. in. c. 19. in glo. Traſladen. nu. 1. fo. 187.

Ex inſtrumento refectionis gabella non debetur. in. ca. 22. in gloſ. Torres. nu. 26. fol. 195.

Solēnitasquę in inſtrumēti confectione requiritur, an requiratur in refectione quando fuit amiſſum. ibi. nume. 13. fol. eod.

Inſtrumentum cælans, ne veritas appareat, an puniatur. in. ca. 48. in glo. Nueſtro conſejo. nume. 5. fol. 246.

Inſtructione, & à mādato quis nō debet recedere, aliàs, ſi aliquid agat vltra, etiam ſi bene gerat eſt puniendus. in. c. 54. in glo. A de hazer. nume. 1. fol. 160.

Inuitare aliquem ad prandium, an poteſt concilium ciuitatis. in. c. 30. in glo. Ni comidas. nume. 1. folio. 217.

Inuentus in via cum equo portare res vetitas, an debeat puniri. in. cap. 52. in glo. Enla tierra. nu. 22. fol. 256.

Inuentus, ſeu repertus in limine territorij, ſeu in confinibus ciuitatis, vt vix negare ſufficiat, an puniatur. ibi. nu. 23. fol. eod.

Inuentus, ſeu repertus in via non recta, nec cōſueta, portare res vetitas, ita quòd eſt ſuſpectus, ꝙ extrahere velit, tenetur. ibi. nume. 24. fol. eodem.

Intentio finalis regētis, debet eſſe pax, & vnio ciuium. in. c. 46. in glo. Regir. nu. 1. fol. 242.

Iudex dicitur quaſi ius dicens. in Proœ. in glo. Qualeſquier. nume. 1. fol. 11.

An iudices pedanei, & magiſtratꝰ municipales debeant ſeruare capita iſtorū correctorū, & ad eos extēdantur. ibi. nu. 3. fol. eod.

Iudices ordinarij, ſunt qui habent merum imperium. ibi. nu. 5.

Iudices qui habent ſummam taxa tam non poſſunt multare delinquētes vltra eam, nec vltra eam iubere, aliàs, puniuntur. ibi. nume. 6. fol. eodem.

Iudex ordinarius, vel delegatus, qualis debet eſſe. ibi. nu. 7.

Iudex, & aliæ perſonæ tenētur iurare in caſibus contentis in iſtis capitibus. in Proœm. in glo. En los caſos. nu. 1. fol. 17. Et in nu. 14. Et ibi, an præſumatur fuiſſe iuratum ſi officiū exerceant.

Iudex non tenetur ſeruare ſtatuta, quæ ſibi non fuerūt tradita. ibi. nume. 2. fol. eodem.

Si iudex iurabit ſeruare ſtatuta, an tale iuramentum extendatur ad ſtatuta poſt iuramētum cōdita. in Proœm. in glo. Enlos caſos. nume. 3. fol. 17.

Iudex iurans ſeruare ſtatuta, intelligitur de ſtatutis quæ ſunt in vſu. Idem quando iurat ſeruare cōſuetudines intelligitur de laudabilibus, & præſcriptis. ibi. nume. 10. fol. eodem.

Qui pro iudice ſe gerit cùm nō ſit in crimē leſſę maieſtatis incurrit, & in crimen falſi. in. ca. 1. in glo. Nueſtros. nume. 6. fol. 19.

An iudex exercēs iuriſdictionem contētioſam extra territorium, puniatur. ibi. nume. eod.

Qui non habet poteſtatem regiam iudicandi, fruſtra iudicat, & per eum geſta non valent. ibi. num. 19. folio. 21.

Iudex debet ſeruare formam ſuæ commiſsionis, & ab ea non debet recedere, alioquim quod vltra agit non valet. in. ca. 1. in glo. Mandado. nu. 1. fol. 23.

Iudex datus ad teſtes recipiendos, poteſt recipere cōfeſsiones. ibi. nume. 22. fol. 24.

Iudex datus ad cognoſcendum de compromiſſo, poteſt inobediētem condemnare in pœnam cōpromiſi. ibi. nu. 23. fol. eod.

Et cōtumacem in expenſis condemnare. Et de fructibus, & de terminis iudicare. ibi.

Iudex, vel perquiſitor, non debet cognoſcere de rebus, vel perſonis in

nis in commissione non cõtentis.ibi.nume.31.fol.25.
Iudex sub fide, & industria debet contentiones dirimere. in ca.1. in glo.Fiel,num.1.fo.27.
Iudex sapiens,quis dicatur.ibi.nume.7.fol.eodem.
Iudex debet habere conscientiam, & sperientiam iudicãdi.ibi.nume.9.fol.eodem.
Iudex iudicans contra conscientiam,& cõtra iustitiã sciẽter, an paciatur pœnis.ca. cùm æterni. de re iudic.in.6.ibi,nu.10.fo.eo.
Iudex qui malè interloquitur, parti tenetur.ibi.nu.11.fol.28.
Iudex qui malè totam causam defiiet, parti tenetur. Et idem dic in iudice ecclesiastico, qui aliquem iniustè excõmunicauit, ibi.nume.12.fol.eod.
Iudices plures qui simul per imperitiam iudicauerũt,an omnes teneantur.ibi.nu.13.fol.eod.
Iudex qui secũdùm vnam opinionem, & malam iudicauit, an teneatur.ibi.nu.14.fol.eod.
Iudex qui imitatur opinionem sui magistri, excusatur in syndicatu.ibi.nu.20.fol.29.
Iudex debet aduertere ad vires ingenij sui.ibi.nu.25.fol.29.
In iudice sex requiruntur. ibi.nu. 26.fol.eod.
Iudex qui malè iudicat, plus perdit quàm pars.ibi.nu.27.fol.eo.
Iudex negligens, an puniatur.ibi. nume.28.fol.eod.
Iudex dicitur negligẽs nõ recipiẽdo querimoniam, & nõ faciens damna passo restitui. ibi.nume. 30.folio.31.
Iudex negligens dicitur quãdo remittit partes ad arbitrum. ibi. nume.32.fol.31.
Iudex negligens generaliter dicitur,quando nõ procedit in causis in quibus tenetur procedere de officio.ibi.nu.33.fol.eod.
Iudex anteaq̃ in delictis ex officio procedat debet partẽ offensam requirere.ibi.nu.34.fol.eo.
Iudex in ciuilibus denegãdo officium parti,non tenetur in syndicatu.ibi.nu.35.fol.eod.
Iudex de factis per eũ ex officio, non potest redargui. ibi.nume. 36.folio.32.
Iudex negligẽs, an perdat salariũ. ibi.nu.38.fol.eod.
Iudex an potest ab officio remoueri,propter negligentiam.ibi. nume.41.fol.32.
Iudex vt ex negligentia teneatur requiritur,q̃ à parte requiratur. ibi.nume.43.fol.32.
Iudicem præsumitur semper esse paratũ reddere ius. ibi.nu. 44. folio.33.
Quando iudex requisitus propter negligentiam,puniatur.ibi.nume.45.fol.eodem.
Ad hoc vt iudex ex negligẽtia puniatur,an requirantur plures interpellationes.ibi.nu.46.fo.eo.
An q̃ iudex soluit propter suã negligẽtiam recuperet à parte.ibi. nume.47.fol.34.
Iudex qui rectè iudicat statera habet in manibus.in.cap.1.in glo. Derechamente.nu.1.fol.35.
Iudex nõ debet declinare ad dextram,nec ad sinistram. ibi.nu.2. fol.eodem.
Iudex in vtroq; penso iustitiam, & misericordiam debet habere. ibi.nume.3.
Iudex puniẽs aliquem,misericordiam facit.ibi.nu.4.
Iudex sine causa,an potest mitigare pœnam, vel multam à canone,vel lege infligtam.ibi.nu.5.
Iudex an potest remittere pœnã propter paupertatem. ibi.nu.6. fol.eodem.
Iudex qui ex aliqua euidenti vtilitate venit contra statuta, non tenetur in syndicatu. ibi. num.22. fol.39.
Iudici debet cõstare delictum,quãdo ex causa excedit leges. ibi. nume.23.fol.eodem.
Iudex quando procedit per denũtiationem, vel inquisitionẽ, potest ex causa leges transgredi,secus si per accusationem. ibi. nu. 24.fo.eod. Fallentias vide ibi.
Iudex ita debet iudicare magnũ, sicut paruũ.ibi.nu 25.fol.eod.
Iudex debet seruare dominiũ, & honorẽ regis, & iura regalia, & regis damnum euitare. in.c.1. in glo.Seruicio.nu.1.fol.40.
Iudex tenetur omnia facere quæ rex facere tenetur. in.c.1.in glo. Tierra.nu.3.fol.40.
Iudex vnicuique debet suum ius tribuere.in.c.1.in glo. Alas partes.nume.1.fol.41.
Iudex nõ tribuens parti quod suũ est, tenetur ad omne interesse. ibi.nume.2.
Iudex tenetur quãdo sentẽtia per eum lata habuit effectum, si fuit executioni mandata.ibi.nu.3.
Iudex qui malè iudicauit,an teneatur, etiã si pars potuit appellare, & non appellauit, vel si appellationi renũtiauit.ibi.nu.9.fo.42.
An iudex qui primò pronuntiauit teneatur, si in gradu appellationis sentẽtia fuit reuocata.ibi. nume.10.fol.eod.
Iudex,an teneatur pendẽte appellatione, à sentẽtia per eum lata. ibi.nume.11.fol.eod.
Quis ex iudicibus faciat litẽ suã, an iudex à quo, vel iudex ad quem.ibi.nu.14.fol.43.
Iudex qui tulit sentẽtiam nullam, an teneatur in syndicatu.ibi.nume.15.fol.eodem.
Iudex qui credit bene iudicare, & errore ductus male iudicat, an teneatur parti in foro conscientiæ.ibi.nu.20.fol.eod.
Iudex qui iudicat ex cõsilio sapiẽtis,an excusetur.ibi.nu.21.fo.eo.
Iudex ignarus, an teneatur sequi consilium sapientis, & excusetur.ibi.nume.22.fol.44.
Iudex potest expẽsis partium assumere cõsultorẽ. ibi.nu.23.fo.eo.
Iudex,qui tulit sententiam de consilio sapientis,qui habet instrumentum suæ approbationis factę à doctoribus,excusatur. Vel si erat publicè exercitatus in officijs, in quibus peritiã docuit:

vel

vel si communiter ad eum habe tur recursus pro causis deciden dis.ibi.nu.37.fol.45.
Iudici parendum est in dubio.ibi. nume.33.fol.46.
Casus in quib⁹ iudex tenetur.ibi. nume.34.fol.eodem.
Et ibi vide,an iudex in syndica tu possit ex nouisallegationib⁹ defendere sententiã suã, & ostẽ dere cõdẽnatum ius nõ fouere.
Iudices ecclesiastici debent obedi re rogaminibus principũ.aliàs, puniuntur.ibi.nu.8.fol.47.
Iudex temporalis,& sic iudex lai cus, est competens iudex super possessorio,vel quasi in spiritua libus, vel beneficialibus causis. ibi.nume.11.fol.eod.
Iudex manus mundas,& puras de bet habere.in.c.1.in glo. Ni lleuaran.nume.2.fol.51.
Iudex etiam à volentibus sponte dare vltra sibi debitum, non te netur recipere.ibi.nu.3.fol.eod.
Iudex, an teneatur ex perceptis per suos officiales,etiam si igno rauerit.in.c.1.in glo.Ni consen tiran.nume.12.fol.53.
Iudex pro delicto cõmisso in offi cio,debet puniri pœna ciuium. ibi.nume.18.fol.eod.
Iudices, & rectores dissimulantes ea quæ prauè gerũtur ab officia lib⁹ suis,puniũtur. Et idẽ est in alijs officialib⁹. ibi.nu.14.fo.55.
Iudex debet seruare præ aliis ma nus mũdas, Deo,Regi, & legi. in.c.1.in gl.Dadiuas.nu.4.fo.56.
Iudex qui declarat votum suũ par ti facienti indignitatem, anteaq̃ proferat sententiam, pœna falsi tenetur.in.ca.1.in glo. Promesa. nume.12.fol.59.
Iudex non debet vendere iustum iudicium.ibi.nu.15.fol.eod.
Iudex aliquid indebitè recipiẽs à subditis cõuẽtus ciuiliter.an te neatur ad quadruplũ. in.ca.1.in glo.Donacion.nu.8.fol.60.
Iudex qui malè iudicauit ex eodẽ processu potest ciuiliter, & cri minaliter puniri.ibi.nu.21.f.61.
Iudices propter quæstũ pecuniæ, non debent innoxios condẽna re, & noxios ad præstationem iuuare.ibi.nu.22.fol.eod.
Iudices qui furtis,& sceleribus cõ ueniuntur, perdunt priuilegiũ, & dignitatẽ: & tanq̃ plebei, & pessimi condẽnantur, & quoq; pœna piuri) puniũtur. in.d.c.1. in glo.Donacion.nu.28.fo.62.
Iudices non debent ducere secum vxores, aliàs tenẽtur pro eis.in c.1.in glo. Mugeres.nu.1. fol.63.
Iudices tenẽtur pro omnib⁹ quos secum ducũt.ibi.nu.2.fol.eod.
Iudex tenetur pro matre,quæ pro misit victoriã causæ, vel remis sionem, & veniam delictorum pro pecunia, & serico, aut lino sibi donato.ibi.nu.4.fol.eod.
Iudex tenetur pro vxore,matre,& officialibus,quando agitur ciui liter:secus si criminaliter.ibi.nu me.5.fol.eodem.
Iudex cõuenitur ex promissione, durante officio, si finito officio fuit adimpleta.in.c.1.in glo.Du rante.nume.5.fol.66.
Iudex gaudet priuilegio,officio fi nito,tempore syndicatus.ibi.nu me.7.fol.eodem.
Iudex ecclesiasticus, licet habeat iurisdictionẽ in laicis, nõ habet executionẽ, nec potest capere eos, nisi cõsuetudo sit in contra riũ.in.c.2.in glos. Iũtaran.nu.12. fol.69. Et ibi.nu.10. An si potest implorare officiũ secularis, pro executione facienda.
Iudex qui habet potestatem dispo nẽdi secundũ cõscientiã,seu ar bitriũ, non debet sequi propriã cõscientiã,sed publicã.in.c.2.in glo.Parcialidad.nu.9.fo.72.
Iudex, vt parcialitatẽ euitet,nõ de bet habere nimiã familiaritatẽ cum subditis:quia ex conuersa tione æquali,nascitur contẽptus dignitatis.ibi.nu.11.fol.eod.
Iustitiæ difinitio.in.c.2.in glo. En justicia.nu.1.fol.76.
Iudex debet esse iustus,& nulli vi cio subiacere,&debet esse fortis, potẽs,& constãs.ibi.nu.2.fo.eo.
Iudicandi authoritas est quędã po testas delegata hominib⁹ à Deo. ibi.nume.3.
Iudex non faciens iustitiam, Deo tenetur.ibi.nu.5.fol.eo.
Iudex iustitiam non faciens, parti tenetur.ibi.nume.6.
Iudex tenetur parti, si probatio nes, & deffensiones non admit tit.ibi.nu.7.fol.eod.
Iudex negligẽs in accusatione,vel querella recipienda, & in testi bus examinandis super ea,facit litem suam.ibi.nu.8.fol.eod.
Iudex, si non admittit probatio nes, & deffensiones, & instru menta,tenetur. ibi.nu.9. fol.eo.
Iudex tenetur, si non fecit restitui furtum ibi.nu.10.fol.eod.76.
Iudex tenetur,si nõ exigit cõdẽna tionẽ cõmunis.ibi.nu.11 fo.77.
Iudex tenetur, si noluit audire par tes.ibi.nu.12.fol.eod.
Iudex tenetur, si per dolum nota bilem omittit interrogare testẽ. ibi.nume.13.fol.eod.
Iudex omittẽs condẽnare victũ in expensis,quãdo fuerũt petitę à parte,tenetur.ibi.nu.14.fo.eod.
Iudex tenetur, quãdo nõ difiniuit causam ciuilem infra tẽpus à Ita tuto præfixum.ibi.nu.15. fo.eo.
Iudex negligens in ferendo sentẽ tiam ad finem, vt partes concor dent, in foro conscientiæ, tene tur.ibi.nume.15.
Iudex tenetur, si processum crimi nalem non expediuit infra tem pus statuti, & successori relin quit.in.d.c.2.in glo. En justicia. nume.16.fol.77.
Iudex, an teneatur, si de maleficio non inquirit.ibi.nu.17.fo.eod.
Iudices debent esse vigiles in iusti tia facienda, q̃ nunq̃ ad superio rem citius perueniat culpa de linquẽtium,quàm vindicta.ibi. nume.20.fol.eod.
Iudices, & rectores possunt ali quos retinere,vt socios,vel man datores manifestent.ibi. nume. 19.fol.eodem.

An ius

An ius poteſt quis ſibi dicere. in c.3.in gl.Abogados.nu.10.fo.87.
An iudex poteſt cognoſcere de ſua,vel de ſuorũ iniuria. ibi.nu. 11.12.&13.&14.fol.88.
Iudex cui aliquid per ſtatutum applicatur, an de cauſa poteſt cognoſcere.in.d.ca.3.in glo.Abogados.nu.13.fol.88.
Iudex tenetur ſuam iuriſdictionẽ defendere, quando eſt in poſſeſſione. in.c.3.in glo. Iuriſdictiõ, nume.1.fol.93.
Iudici infertur iniuria ſi in iuriſdictione quam poſsidet,turbatur, & poteſt eã reſiſtere armis materialibus, & legalibus. ibi. nume.2.fol.eodem.
Qui iudici nõ vult parere, vel ſuã iuriſdictionem impedit,dicitur rebelis.ibi.nu.9.fol. 94.
Iudex dans dãnũ fauore ſuę iuriſdictionis,de ſuo ſoluere nõ tenetur,ſed reſpublica ad illius emẽdationẽ tenetur.ibi.nu.30. f.97.
Iudicium intẽtans priuatus ad vtilitatẽ publicã, ſiue clericꝰ ad vtilitatẽ eccleſiæ ſuæ, debẽt ſibi refici expenſę à fiſco, ſi vtilitas ſit fiſcalis.ibi.nu.31.fol.eod.
Iudex, qui dedit alteri dãnũ, zelõ iuſtitiæ,vt alij terreantur,& maleficia puniantur, non tenetur, ſed fiſcus tenetur pro eo. ibi.nume.35.fol.eodem.
Iudex poteſt quis eſſe, & aſſeſſor in patria ſua, ex permiſiõe principis.in.ca.4.in glo. Tierra.nume.5.fol.99.
Iudex poteſt quis eſſe in patria ſua, ſi eſt homo eminentiſsimæ ſcientiæ.ibi.nu.7.fol.eod.
Iudex poteſt quis eſſe in propria patria,quando per legem determinatur.ibi.nu.9.
Vt iudex quis in propria patria non poſsit eſſe,quid requiritur. ibi.nu.10.fol.100.
Iudex quam ſcientiam habere debet.in.c.4.in glo. Que les diere. nume.8.fol.100.
Iudex exhibere ſe debet æqualem bene viuẽtibꝰ,& iuſtitiã exercere circa puerſos.ibi.nu.9.fo.eo.
Iudex, nec corrector, non poteſt eſſe, nec eius locumtenens, nec perquiſitor,nec receptor, nec relator,niſi antea per decẽniũ ſtuduerit in ſtudio generali,& hoc doceat ſide notarij ſtudij.in.c.4. in glo. Pragmatica.nu.1.fol.101.
Iudex, ſi nõ compleuit officij tempus,nõ tenetur recipere ſucceſſorem in officio.in.ca.5.in gloſ. Suſpendidos.nu.7.fol.113.
Iudex delegatus datus cum prefinitione tẽporis expirat elapſo tempore.ibi.nu.9.fol.eod.
Iudex ingredi debet per illam portã, ſeu partẽ prouinciæ, quã ingredi moris eſt. ibi.nu.11.fo.eo.
Iudex pati debet,qꝰ ſucceſſor in officio intret, & ei debet prebere baculum iuſtitiæ, vt officium exerceat, aliàs, in crimen leſſæ maieſtatis incidit. Et in iſtã pœnã incidunt ruſtici,& populus, qui recuſat illum habere in iudicem.ibi.nu.12.fol.eod.
Iudex debet ire ad vidẽdum locũ de quo eſt quæſtio pro finibus, & debet artis peritos mittere,& iubere partes, vt ſint præſentes. in.c.6.in glo. Se informe. num. 4.fol.115.
Iudex eligens æſtimatores, ſeu declaratores, debet eos eligere partibus præſentibꝰ.ibi.nu.5.fo.eo.
Si ad mãdatum iudicis,quis nõ patitur fundum mẽſurari,vt contumax punitur.ibi.nu.6.fol.eod.
Iudex negligẽs,punitur. in.c.6.in glo.A ſu coſta.nu.2.fol.127.
Iudex remoueri põt.ibi.nu.4.f.eo.
Iudex qui reparare neglexit domos publicas,punitur quinquaginta librarũ auri,& conuertuntur in cõmoditates palatij,quod reparare neglexit.in.c.8.in glo. Dineros.nu.3.fol.132.
Iudices nõ poſſunt recipere vltra ſibi debitum, etiam à volẽtibus dare.in.c.8.in glo.Se lo quieran dar.nu.1.fol.130.
Iudices eſſe poſſunt correctores durãte officio cõtra ſuos officiales,& debẽt eos punire, licet nõ fuerint requiſiti,ſi fuerint ſcientes.in.ca.9.in glo. Los caſtigue. nume.1.fol.134.
Vt iudex delegatus procedẽs quis in cauſa cùm non ſit, ſi in illa habet ordinariã iuriſdictionem valent acta.in.c.9.in glo.Commiſſion.nu.9.fol.136.
Iudices ſalariati de publico, vel literati, nil debent recipere prouidendo proceſſum, aliàs puniuntur:quia priuantur officio,& cũ quadruplo recepta reſtituũt. in ca.9.in glo.Ley.nu.1.fol.137.
Iudex iudicando, vt arbiter, facit litem ſuam.in.c.9.in glo. Compromiſſos.nu.4.fol.138.
Iudex ex officio ſuo debet aſſumere probatiões innocẽtiæ abſentis.in.c.15.in glo.Homezillo.nume.25.fol.154.
Iudex,qui eõdẽnat,habet cõmoda, etiã ſi delinquens appellauit,& interim fuit remotꝰ,ſi ſua ſentẽtia fuit cõfirmata.ibi.nu.37.f.155
Iudex cõdẽnãs,etiã ſi nõ faciat executionẽ, habebit partẽ pœnæ, & nõ ſucceſſor.ibi.nu.38.fo.eo.
Iuſtitiariſ habentes commoda, & prouentus iuriſdictionis, nõ habent commoda prouentuũ pœnarũ delinquẽtium in perſonã prĩcipis,vel baronis,nec ea quę donantur principi in ſuo iocundo aduentu.ibi.nu.39.fol.156.
Iudex eccleſiaſticus tenetur iuuare ſecularem, aliàs punitur per archiepiſcopum. in.c.20.in glo. Vſurpan.nu.17.fol.190.
Iudex ſecularis ſciẽs ſentẽtiã iudicis eccleſiaſtici iniuſtè latã,non tenet eã exequi.ibi.nu.19.f.190.
Iudex ſecularis, an poteſt cognoſcere ſummatim, an ſentẽtia eccleſiaſtici ſit exequẽda, & quid in cauſa hęreſis.ibi.nu.20.fo.191.
Iudex eccleſiaſticus,an poſsit compellere ſecularẽ, vt ſibi impẽdat auxilium.ibi.nu.21.fol.191.
Iudex eccleſiaſticus cõpellitur per ſuũ ſuperiorẽ, vt ſuũ auxiliũ ſecularí impẽdat. ibi.nu.22.fo.eo.

Iudex ſecularis p̄ quem iudicē eccleſiaſticum debet compelli. ibi.nume.23.fol.eod.

Iudex ſecularis, non cogitur procedere, vel condēnare ad mādatum epiſcopi.ibi.nu.24.fol.191.

Iudex ſecularis debet iuuare eccleſiaſticum inuocantem ſuū auxilium, quādo ſententia eſt in rem iudicatam trāſactam: ſecus ſi eſt appellatum ab ea.in.c.20.in glo. Vſurpan.nu.25.fo.191.

Iudex ſecularis requiſitus ab eccleſiaſtico, non impēdens auxiliū eſt excommunicatus.ibi.nume. 26.fol.eodem.

Iudex delegatus, qui non habet in mādatis expreſsè, an poteſt inuocare auxilium ſecularis. ibi. nume.27.fol.eodem.

Quādo iudex poteſt incurrere periculū, ſeu dānū, excuſatur ſi negotiū refert ad ſuperiorem.in.c. 22.in glo. Relacion.nu.1.fo.196.

Iudex non puniens delinquētem pœna ſtatuta in iure, debet puniri eadē pœna. in.ca.25.in glo. Paſſe.nu.1.fol.206.

Iudex negligens in exigendo condemnationes, & alia debita communis, tenetur, maximè, ſi debitores ciuitatis facti ſunt nō ſoluendo.in.c.30.in glo.Fagan pagar.nu.2.fol.214.

Iudex, poteſtas, & rectores ciuitatis, poteſt eſſe, licet quis nō ſciat legere, nec ſcribere. in.ca.36.in glo.Firmadas.nu.3.fol.228.

An iudex delegatus, poteſt eſſe illiteratus.ibi.nu.5.fol.eod.

An iudex illiteratus, poteſt aſſumere expenſis partium.ibi.nume.8.fol.228.

Iudex poteſt ſcribere, & legere ſuā ſentētiā corā notario. in.c.36. in gloſ. De eſcriuano.nu.3.fol.229.

Iudicem delegatum, ſeu perqueſitorem, quis poteſt dare.in.c.40. in gloſ. Commiſſarios.nume.1. fol.235.

An iudex naturalis domicilij, poteſt punire delinquentem extra locū ſuæ iuriſdictionis. in.c.50. in glo. La tierra de vueſtro corregimiento.nu.1.fol.251.

Iudex, & officialis qui in principio ſuorū officiorū, iurauerunt iuſtitiam adminiſtrare, & vtilia ciuitatis facere, non requiritur, q̄ interatò iuret.in.ca.55. in glo. Que ſe juren.nu.1.fol.262.

Iudex non tenetur ſuſcipere ſucceſſorem in officio, ſi ante ſuum temporis finitum ſucceſſor fuit de illo prouiſus.in.c.56.in gloſ. Del dia.nu.1.fol.eod.

Iudices ſyndicatus ad omnia contenta in literis quas portant debent attendere, & eas implere, & executioni mandare. in. ca.1. iudic.ſyndic.in glo. Mādamos. nume.1.fol.262.

Iudex ſyndicatus vocatur ratiocinator: quia rationem geſtę admiſtrationis cognoſcit. ibi.nu.2.

Iudicibus, & officialibꝰ fauendū eſt in ſyndicatu, & non ſunt calumniandi, nec contra eos eſt facienda ſcrupuloſa inquiſitio. in cap.1.iudic.ſyndic.in glo.Mandamos.nu.12.fol.263.

In iudice amoto de officio, ſine turpitudine, durant reliquiæ prioris dignitatis.ibi.in.d.c.1.iudic. ſyndic.nu.13.fol.263.

Iudicem offendens finito officio, punitur ac ſi offendiſſet ipſum tēpore officij. ibi.nu.14.fo.eod.

An iudice defuncto ſuus hęres teneatur ſtare in ſyndicatu.ibi.nume.16.fol.eod.

Iudex, qui in officio bene ſe habuit laudandus eſt.ibi.nu.15.

Iudex debet eſſe diligēs in examinatione cauſæ, & eam nō debet precipitare.in.c.5.iudic.ſyndic. in glo. Trabaje.nu.1.fol.271.

Iudex, an poteſt cōdēnare inquiſitū ad reſtitutionē dānū paſſo, ſine eo q̄ pars petat.in.c.16.iudic. ſynd.in gl. Pagada.nu.1.fo.176.

Iudex, qui liberat captū à carcere, ſine eo q̄ ſoluat cōdēnationem, tenetur, ſi condemnatus non eſt ſoluendo. in.c.19.iudic. ſyndic. in glo.Cobrar.nu.1.fol.277.

Iudices regimēti, ſeu cōſilij ciuitatis, qui primis iudicibꝰ ſucceſſerūt, nō habēt totū tēpus ad iudicandū, ſed tantū modo quod ſupereſt. In forma ſecretę ſyndicationis.in.49.interrogat. in glo. Condemnar.nu.8.fol.290.

Si iudices miſſerūt pro conſilio ſapiētis, & inſtat tēpus inſtātiæ, & nōdum conſiliū venit, vt euitent pœnā, pronūtient in omnibus, & per omnia, ſecundū formā cōſilij vēturi.ibi.nu.10.f.eo.

Iudices regimenti in pœnā nō incurrūt, licet ſentētiam infra terminum non proferant ſi à parte non fuit petitum, ſeu requiſitū. ibi.nu.16.fol.290.

An iudices debeant infra terminū decidere cauſam, cōdemnando, vel abſoluendo.ibi.nu.17.

An iudex loci debeat executioni mādare ſentētiā latā per iudices regimenti.ibi.nu.18.fol.291.

Iudæorum, Maurorū, & noſtri, in nullo cōcordant. in.c.26.in glo. Apartamiento.nu.1.fol.206.

Iuramentum, non extēditur ad ea de quibus veriſimiliter nō fuit cogitatum. in Procę.in gloſ. En los caſos.nu.4.fol.17.

Iurans ſeruare ſtatuta, & non ſeruans, an incidat in periurium. ibi.nu.11.fol.eod.

Iuramentum, an habeat executionem paratam. in.cap.10.in gloſ. Execucion.nu.36.fol.143.

Quæ perſonæ iurare debent circa adminiſtrationem officiorum. in.ca.33.in glo. Tales perſonas. nume.2.fol.221.

Iuramēto portantis, vel faciens cōtra ſtatutū, an ſciuerit, vel ignorauerit, ſtatur.in.ca.52.in glo.En la tierra.nu.11.fol.255.

Iuramento forenſis ſtatur trāſeuntis per aliquem locum, collectā non ſoluentis, ſi iurat ignorare ſtatutum.ibi.nu.12.fol.eod.

Quando lex, ſeu ſtatutum dicit, q̄ ſtetur dicto, ſeu iuramento alicuius pro plena probatione, tūc in contrarium non admittitur probatio.

probatio.ibi.nu.14.fol.eod.255.
Iuramentum de præterito obligat in rebus in futurum faciẽtibus, ſub virtute iuramenti de præterito. in.c.55.in glo. Que ſe jure. nume.2.fol.262.
Iuriſdictionis appellatione venit iuriſdictio ordinaria,& delegata.in Proœ.in glo.Qualeſquier. nume.2.fol.11.
Iuriſdictionem ſupremã,princeps non poteſt concedere. in.c.1. in glo,Nueſtros.nu.3.fol.19.
Si iuriſdictionem gerit deputatus ab alio quàm à principe, pro infecto debet haberi quidquid fecerit.ibi.nu.5.fol.eod.
Iuriſdictionẽ ordinariã,vel delegatã,Papa cõcedit.ibi.nu.7.fo.20.
Iuriſdictio ſuprema regis, vel papæ,nõ poteſt præſcribi, nec vtilis iuriſdictio excluſiua. ibi.nume.11.fol.eodem.
An iuriſdictio,& mandatum de ea vtẽdo,poſsit per teſtes probari. in.c.1.in glo. Cartas.nu.9.fo.23.
In iuriſdictionum officiis tria requiruntur.ibi.nu.10.
Iuriſdictionem ordinariam habẽs in ciuitate,nõ poteſt legere,nec cathedrã ordinariã habere. in.c. 1.in glo.Officio.nu.3.fol.26.
Iuriſdictionem poſsidere vtilitas eſt: quia ſi turbatur in ea, poteſt de facto reſiſtere, & impediẽtes punire,etiã ſi ſint clerici. in.c.3. in glo.Iuriſdiction.nu.3. fol.93.
Iuriſdictio ordinaria, impediri nõ debet per occupationem.ibi.nume.5.fol.eodem.
Libellus cõtra iuriſdictionem impedientem.ibi.nu.6.fol.eod.
Pro iuriſdictione cõpetit non ſolũ interdictum vti poſsidetis, ſed etiã cõpetit actio confeſſoria,& negatoria.ibi.nu.7.fol.eod.
Iuriſdictionẽ iudex defendere debet,& impediẽtes punire,etiã ſi impediẽtes ſint penit⁹ extranei à ſua iuriſdictiõe.ibi.nu.8. f.94.
An poteſt ſuã iuriſdictionẽ defendere perquiſitor,ſeu iudex delegatus.in.c.3.in gloſ.Iuriſdictiõ. nume.24.fol.96.
Pro iuriſdictionis defenſione, iudex delinquens, an teneatur ad ſatiſfactionem delicti, ipſe, vel ciuitas pro qua defenſionem fecit.ibi.nu.25.fol.eod.
Iuriſdictionem, cuius expenſis defendere debet iudex. in.ca.3. in glo.Iuriſdiction.nu.36.fol.87.
An in iuriſdictionis defenſione, dñi locorũ teneãtur cõtribuere, & in ſimilibus.ibi.eod.nu.
Iuriſdictio in quib⁹ caſibus ſuſpẽditur.in.cap 5.in glo.Suſpendidos,nu.1.fol.112.
Iuriſdictio prædeceſſoris expirat poſt præſentationem prouiſionis:quia anteaq̃ præſentetur iuriſdictio non aufertur prædeceſſori.ibi.nu.5.fol.112.
An iuriſdictio cõceſſa ad beneplacitũ principis expiret per mortem cõcedentis.ibi.nu.10.fo.113.
Iuriſdictio, an poteſt exerceri vltima die officij.ibi.nu.15. fol.114.
Iuriſdictionem ordinariam,& delegatam habens, an poteſt procedere ex delegata,omiſſa ordinaria.in.c.9.in glo.Commiſsiõ. nume.10.fol.136.
Iuriſdictionẽ iudicis ſecularis, eccleſiaſticus non perturbet, nec in bonis laicorum executionẽ faciat,nec eorum perſonas præſumat incarcerare, ſed ad hoc requirat auxilium ſecularis, nec ecõtra.in.c.20.in glo. Vſurpan. nume.1.fol.189.
Iuriſdictio eccleſiaſtica, & ſecularis debent ſe adinuicẽ adiuuare, nõ autẽ cõtendere,nec adinuicẽ ſe perturbare.ibi.nu.2.fo.eod.
Iuriſdictio tẽporalis, licet ſi penes papã in habitu, nõ poſſunt inferiores ſuos,ſua iuriſdictione priuare ſine cauſa.ibi.nu.4. fol.eo.
Iuriſdictio cauſarum temporaliũ, pertinet ad regem in toto ſuo regno.ibi.nu.7.fol.eod.
Vbicunq; iuriſdictioni præiudiciũ paratur, poteſt iudex ex ſe nemine petẽte prouidere. in. c. 20.in gl.Iuriſdictiõ.nu.1.fo.192.
Iuriſdictio vbicunque offenditur, quilibet de populo admittitur ad agendum.in.c.20.in glo.Remediado.nu.1.fol.192.
Iuriſdictio, an poteſt prorrogari in maiorem ſummã, & quantitatem, & tẽpus legis ordinamẽti, & pragmaticæ, de conſenſu partium. In informatione ſecretæ ſyndicationis.in.49.interrogat. in glo. Condẽnar.nu.13.fo.290.

L

Labor non debet eſſe vacuũ à mercede,& nõ debet de fraudari:quia labor corporis eſt maior quolibet pretio.in.cap.17. in glo, Meneſtrales.nu.1.fo.165.
Laboris pretium poteſt populus ſtatuere, attenta ratione vitualium.ibi.nu.2.fol.eod.
Laboratoribus debet ſolui pretiũ ſui laboris in ipſa nocte quãdo veniũt ex labore,niſi ſint pauperes: quia tunc debent aliquid ex principio habere, vt poſsint laborare.in.cap.17.in glo. Meneſtrales.nu.3.fol.165.
Laboratorem conducens ad laborandum,an poteſt alij delegare. ibi.nu.9.fol.eod.
Laborator conductus pro mercede quando alij cõducti ſunt,debet habere minorem, non maiorem.ibi.nu.13.fol.166.
Laboratores conducti ad laborandũ in aliena poſſeſſione, an puniãtur.ibi.nu.14.fol.eod.
Laboratores conducti ad laborandum, ſi condemnantur, an poſſunt agere contra cõducentem. ibi.nu.14.fol.eod.
Laudũ q̃ mittatur executioni, valet ſtatutũ.in.c.10.in glo.Execucion.nu.62.fol.146.
Legatario, an debeatur edi totum teſtamentum. in Proœ.in gloſ. En los caſos.nu.13.fol.17.
Legatario petẽti copiã teſtamenti, non debet ſibi dari tenor totius copiæ, ſed ſolũ particula legati. in.c.6.in glo.Copia.nu.2.fo.118.
Legari an quando poteſt fraterni-

tati,vel cõfederationi.in.ca.2.in gl. Ni cõfederaciõ.nu.10.fo.70.
Legatione finita, an ſtatim amittatur priuilegiũ.in.c.20.iudic.ſyndic.in glo. Luego.nu.2.fo.278.
A legatione nemo poteſt ſe excuſare,etiam ſi ſint alij ad quos primò tangat.in.c.54.in glo.Menſajero.nu.5.fol.259.
An valeat ſtatutum, q̃ quilibet teneatur ire in legatione ſuis ſumptibus.ibi.nu.4.fol.260.
Leges cõdidit rex generales. Vid. in Proœm.in glo.Ordenanças. nume.1.fol.14.
Leges,an Comites,& Barones poſſunt facere in ſuo territorio.ibi. nume.6.fol.15.
Leges ex cauſa licitum eſt trãſgredi.in.c.1.nu.9.fol.36.
Leges ordinationum,pragmaticarum, fori, & partitarum, an debeant obſeruari. in.ca.19.in glo. Guardar.nu.1.fol.188.
Leges fori obſeruãtia debet aduocatus articulare quãdo ſuper ea fundatur.ibi.nu.2.fol.eod.
Legis violator,qua pœna puniatur.in.c.1.in Proœ.in glo. Mandamientos.nu.5.fol.46.
Legis verba,an cõprehẽdãt corp9 collegij,vel vniuerſitatẽ.in.ca.1. in glo. De ninguna perſona. nu. 4.fol.65.
Lex habens duos intellectus, non poteſt allegari pro deciſione legis.in.c.1.in gl.Fiel.nu.18.fo.29.
Lex ſi quis argẽtũ. C. de donatio. quę loquitur in donatiõe,nõ debet extẽdi ad pactũ de donãdo. in.c.1.in gl.Promeſa.nu.3.fo.58.
Lex pœnalis loquens in actore,habet locum in reo. in.ca.2.in glo. Procuradores.nu.17.fol.90.
Lex,ſeu prẽceptum,an liget in foro conſcientiæ.in cap.5.in gloſ. Mandamos.nu.1.fol.114.
Lex noua declaratoria veteris, trahitur ad præterita negotia. in.ca 17.in glo.Emẽdar.nu.4.fol.160.
Lex dicẽs ſi quis fuerit inuẽtus ludẽdo puniatur,& pluries inuenitur ludẽdo,licet ludus ſit continuus,punitur pluries.Eodem modo dic de inuẽto cũ armis.in c.2.in glo.Iuegos.nu.8.fo.212.
Legibus,& ſtatutis, & cõſuetudinibus ciuitatis, regũtur rura,ſeu vici.in.cap.6.in glo.Enla tierra. nume.2.fol.117.
Lẽnones,& rufiani,& meretrices, & ſimiles poſſunt à ciuitate expelli.Et idem de leproſis,& habentibus alias infirmitates contagioſas.in.c.26.in glo. Apartamiento.nu.5.fol.206.
Libellandi forma quãdo confines ſunt mutati.in.ca.6.in glo. Terminos.nu.4.fol.117.
Libellus in caſib9 in quibus requiritur aliqualis petitio. in.c.7. in glo. Han de lleuar.nu.5.fol.128.
Libellus poteſt omitti, quando in reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè, & de plano,& ſine figura iudicij.ibi.nu.6.
Libellus eõtra iudicem qui barateriam cõmittit.in.c.1.in glo.Donaciõ.nu.39.fol.62. Et ibi reſpõſio iudicis.nu.40.fol.eod.
Libellus, an requiratur in cauſis breuib9.in.c.36.in glo.Summarias.nu.1.fol.227.
Libell9 nõ eſt neceſſari9, corã officiali ignorãti leges.ibi.nu.3.f.eo.
Libellus poteſt omitti,& litis conteſtatio, vbi in reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè, & de plano, & ſine figura iudicij,ibi. nume.4.fol.eod.
Libellus non requiritur in cauſis breuibus.ibi.nu.6.fol.228.
Libellus,an in cauſa ſyndicatus requiratur. in.c.3.iudic.ſyndic.in glo. Quexas.nu.1.fol.267.
Liberatio ſup principali,an extendatur ſup annexa.in.c.1.Prętor. in glo.Mandado.nu.13.fol.24.
Liberorũ appellatione, vel cõſanguineorũ,& parentũ, an veniãt naturales. Et quid in contractibus,& ſtatutis,& vltimis volũtatibus.in.c.4. in glo. Pariẽtes. nume.5.fol.101.
Liberatio redditiõis rationis,ſi eſt alicui remiſſa,& onus alicuius adminiſtratiõis, dolus nõ videt remiſſus. in.c.1.iudic.ſyndic.in glo.Mandamos.nu.1.fol.263.
Libri antiqui faciũt plenã fidem, vt libri iuriſconſultorum,poẽtarum, & medicorum. in.ca.19.in glo. Eſten.nu.2.fol.184.
Libro cenſuali,an credatur.ibi.nu. 13.fol.186.
Si libro mercatoris ex conſuetudine creditur,intelligitur,in pertinentibus ad artem ſuam non autem ad alia.in.cap.4.in gloſ.Sea obligado.nu.6.fol.106.
Licentiam dans poteſtas portandi mercãtias in ciuitate, ſine ſolutione gabellæ, tenetur de ſuo reſtituere dãnũ cõducenti,ſi propter hoc fuit dãnificatus. in.c.1. Prętor.in gl. Salario.nu.15.f.50. Idẽ dic de iudice licentiã dante, extrahendi contra ſtatuta.
Licentia data alicui extrahendi res vetitas ſine præfinitiõe tẽporis, an duret perpetuum.in.ca.52.in glo.Enla tierra.nu.25.fol.257.
Licentia data per iudicem extrahẽdi dictas res vetitas, an excuſet à pœna.ibi.nu.26.fol.eod.
Ligæ,& cõfederationes,quæ fiunt inter principes, & barones, aut ciuitatem,an valeãt. Vid.in.c.2. in glo.Cõfederaciõ.nu.9.fo.70.
Literæ iudicũ eccleſiaſticorũ, debẽt liberè legi,nec debẽt lacerari.ĩ.c.20.in gl.Leydas.nu.1.f.189.
Literæ apoſtolicæ,debẽt diligẽter p dioœceſanũ examinari, tamẽ de ipſis nõ poteſt iudicare.Et ſi de ipſis dubitatur conſulendus eſt Papa.in.ca.15.in glo. Sancto padre.nu.2.fol.251.
Literas apoſtolicas prelati nõ debent vendere quæſtoribus. ibi. nume.3.fo.252.
Vt nulla litera apoſtolica admittatur ſine eẽi examinatiõe, an eẽs ſtatuere poteſt. ibi.nu.4. fo.eo.
Locationis inſtrumentũ per eccleſiam de reb9 ſuis factũ vltra triẽniũ,an mãdetur executiõi. in.c. 10.in gl. Execuciõ.nu.64. f.146.
Locatio, & venditio paribus paſibus ambulant. in.cap.33.in glo. A nueſtra coſta.nu.5.fo.220.
Locaui tibi domũ conſtruendam,

per

per centum, infra annum, cum pacto, p si non construeres possunt alteri locare, & si contingat me plus locare tenearis ad illud plus, an tenearis ad excessum. in.ca.33.in glo. A menos costa. nume.12.fol.220.

Locator habet executionem paratam, pro rebus illatis, & indutis in domũ.in.c.10.in glo. Execucion.nu.46.fol.144.

Locans operas suas duobus, quis erit potior.in.c.17.in glo.Menestrales.nu.18..fol.166.

Loca inferiora, debent regi, & gubernari, secundùm statuta loci superioris.in.c.16.in gl. Tierra. nume.3.fol.117.

Locumtenens ab officio nõ debet remoueri, nisi ex iusta causa expressa in iure. Et an si potest corrector inhibere suo locotenenti, vt in aliqua causa non procedat, aduocando eam sibi.in.ca.1. in glo.Fiel.nu.42.fol.32.

Locũtenentes semper cõtradicant apud acta suis correctoribus, & protestẽtur, p iniustitiã non faciant, aliàs ipsi tenentur. in.ca.1. in glo. Alas partes.nu.32. fo.46.

Locũtenens nõ debet esse ex prouincia quã regit: quia debet esse eiusdẽ iuris, & cõditionis illi⁹, in cuius locũ subrrogatur: & debet esse talis, qui à principio potuisset eligi ad tale officiũ. in.c. 4.in glo. Tierra.nu.2.fol.99. Et ibi de doctore qui vult legere p substitutũ. Et de colonis, qui faciũt laborari, & cultiuari possessiones, & arbores p indoctos & ineruditos. Et de epo succedẽte ĩ executionẽ testamẽti. & nu.8.

Locũtenẽs debet esse laudabilis, & habere debet industriã, & peritiã, & alia de quibus hic. in.c.4. in gl.Que les diere.nu.7.fo.100

Per locũtenentẽ potest iustitia administrari, & potest poni locũtenentẽ sine licẽtia principis.in c.4.in glo, Iusticia.nu.1. fol.103.

Locumtenens potest pœnam sanguinis imponere.ibi.nu.2.

Locumtenẽs potest facere omnia, quæ eius corrector potest facere.ibi.nu.3.fol.eod.

Locumtenens, non potest aliũ locumtenentem sibi substituere. ibi.nume.7.fol.104.

Locũtenẽs correctoris, gaudet ĩmunitate, & priuilegiis quibus gaudet ipse corrector.ibi.nu.9.f.104.

Locũtenens vnius correctoris, potest continuare, & esse cum alio officiali, vel correctori successore, si eius fides, & industria est approbata.ibi.nu.15.fol.eod.

Corrector faciẽs locũtenentẽ, quotiẽs eũ abesse cõtingerit, & contingat casus, p iudex vna die fit absens, & alia die præsens, valẽt gesta per eũ.ibi.nu.16.fol.eod.

Gerens se pro locotenẽti alicuius superioris, videtur tacitè ei mãdare, vt gerat se pro suo locotenenti.ibi.nu.17.fol.eod.

Locus legitimus, & tutus, & qui iudici videtur cõgruus, in.c.10. iudic.syndic.nu.1.fol.275.

Ludus pmittitur in multis casib⁹. in.c.29.in gl. Iuegos.nu.3.f.212.

Quãtitas quę potest ludi.ibi.nu.4.

An q lusit vno die plurib⁹ vicib⁹ duo argẽtea, puniatur. ibi.nu.5.

Ex ludo multa mala proueniunt. ibi.nu.1.fol.eod.212.

Ex ludo proueniunt viginti peccata.ibi.nu.2.fol.eod.

Ludens si perdidit totam pecuniã, quã extraxerat, & postea secundò extraxit aliam pecuniam, an incurrit pœnam iterum ludendo.ibi.nu.6.fol.eod.

Si vnus ex colluforib⁹ recessit, & postea reuertatur, debet puniri: quia dicitur nou⁹ lud⁹.ibi.nu.7.

Inter lusores nõ valet pactũ, ne possint à ludo recedere, donec alter eorũ totũ perdiderit. ibi.nu.9.

An de nõ ludendo valeat pactũ, & si luderet daret amico centũ nomine pœnæ. ibi.nu.10. fol.eod.

Ad ludendum in domo sua, nemo habeat tabulariũ.in.c.29.in glo. Ni tableros.nu.1.fol.212.

Domus in qua luditur, & res quæ sunt in ea an debeant publicari. ibi.nu.2.fol.eod.

Ludum retinens, arbitrio iudicis potest multari, & carcerari, & in compedibus poni.ibi.nu.3.

Stans ad ludum videndũ, vel dans alteri materiam ludum videndi, vel docẽs ludẽtẽ, seu mutuãs pecuniã ludẽti, punitur.ibi. nu.4.

Non ludere iurãs, & dans alteri pecuniam, ad ludendum, tenetur de periurio.ibi.nu.5.

Ludẽti illata ĩiuria est ĩpunibilis, si occasiõe ludi infert. ibi. nu.6.

Qui ludum retinet in domo, an potest agi ad furtum.ibi.nu.7.

Cõtractus inter ludentes, vel cũ ludentibus, nõ valet, nec vẽditio facta in ludo, nec vẽdens de euictione tenetur.ibi.nu.8.

In ludo, an quis teneatur ad mutuum factum.ibi.nu.9.fol.213.

Ludentium pœna.in.ca.29.in glo. Leyes.nu.1.fol.213.

Quod in ludo lucratur, an quis teneatur restituere, & vsque ad quod tẽpus, & cui est facienda restitutio.ibi.nu.2.fo.eod.

Qui ludit cũ personis prohibitis, furti tenetur.ibi.nu.3.

Quod quis amisit in ludo, infra octo dies debet petere, aliàs qui libet de populo infra duos menses, vel iudex ex officio potest ea repetere.ibi.nu.5.

Vt licitatione maius tempus apponatur, vt pretium maius possit offerri.in.c.32.in glo. De pujar. nu.11.fo.218.

M

Magistrat⁹ municipales sunt infimi: & idẽ pedanei iudices.in Proœm.in gl.Qualquier nu.4.fo.11.

Magistratus maiores, & minores, qui dicantur. in.c.9.in glo. Los castigare.nu.28.fol.135.

Mandatum, debet obseruari in specifica forma. Amplia vt in.ca.1. in glo.Mandado.nu.7.fol.24.

Vltra mãdatum gesta, vel præter, non valent.ibi.nu.3.fol.eod.

Index:

Contra mãdatum,nõ valent gesta, etiam si partes cõsentiãt in trãsgressione formæ, vel mandati. ibi.nume.4.&.6.

Mandati forma est seruanda,& ab ea non licet recedere, etiã si conditio mandantis efficeretur melior.ibi.nume.8.fol.eod.

Iudex apponẽs manus ad annexa mãdato, non dicitur exercere fines mandati.ibi.nu.9.&.27.
Extende etiam ad causas similes,& æquipollentes.
Idem dic in mãdato procuratoris,arbitri,& testis.vt ibi.

Mandatarius ad eligẽdum, potest postulare.ibi.nu.21.fol.24.

Mandatum habens de vendendo, potest rem venditã tradere. ibi. nume.25.fol.25.

An in mandato iurisdictionis, veniant consequẽtia ad petita. ibi. nume.27.fol.eodem.

Mandatũ principis, est cõstitutio de prouincia gubernãda. in.c.1. in glo.Mãdamiẽtos.nu.1.fo.46.

Mãdatũ regis,est adimplẽdũ,aliàs inobediẽtes puniũtur.ibi.nu.2.

Mandatum regis est lex generalis, quando est clausum in corpore iuris,& specialis in re super qua emanatur, & post præsentationẽ debet restitui parti.ibi.nu.4.

Mãdatum regis nõ adimplẽs, qua pœna puniatur. ibi.nu.6.fo.47.

Mandatis regis, non solum correctores debent obedire,verũetiã informare subditos ad obediendum,aliàs,si contrarium faciunt tanq̃ falsi prædicatores sunt puniendi.ibi.nu.12.fol.eod.

Si mandatum principis, potestas ignorat,nõ punitur,licet nõ adimpleat.ibi.nu.13.fol.eod.

Mandatum regis, quod est contra conscientiam regis, non est adimplendum.ibi.nu.14. fol.eod.

Mandatum regis, quod est contra articulos fidei, non est adimplẽdum.ibi.nu.15.fol.eod.

Mandatum regis, quod est contra rempublicã,vel contra ius,non est adimplendum, nisi secunda iussio emanauerit.ibi.nu.16.

Mandatũ regis,in quo non subest causa,nõ est obediẽdũ.ibi.nu.17.

Mandatum regis, in quo iubet, q̃ quis admittatur ad officium in quo semel delinquit, nõ est adimplendum,nisi diceret ex certa scientia.ibi.nu.18.

Mandato regis, ex subita sæuitia emanato,non est parendum,sed supersedendum.ibi.nu.19.

Casus,in quibus mandatum regis, & executio differtur.ibi.nu.20.

Mandatum regis est seruandum, dummodo alteri non inferat iniustitiam.ibi.nu.21.fo.48.

Qui mandatum regis nõ adimplet obediat illi, & supplicet de eo, & durante supplicatione, nõ dicitur contempsisse mandatum. ibi.nu.23.fol.eod.

Mandatum speciale requiritur in certis casibus. Et an in illis admittatur procurator cum cautione de rapto.in.c.2.in glo. Especial mandado.nu.1.fol.78.

Mandatum in iudicio, debet quis offendere,& producere,seu præsentare, & anteaq̃ producatur, reus nõ tenetur,nec cogitur litẽ cõtestari. Et licet non cõtestetur non est cõfessus. Et quid si notarius dicat,q̃ instrumentũ,procuratoris est apud se.in.ca.15. in glo. Homezillo.nu.23.fol.153.

A mandato,seu instructione, quis non debet recedere, aliàs si aliquid agat vltra,etiã si bene gerat est puniendus. in.ca.54. in glo. Ha de hazer.nu.1.fol.260.

Mandatũ recipiẽs, potest repetere spensas, quas fecit pro negotio sibi iniuncto.ibi.nu.3.fol.eod.

Maritus à creditoribus incarceratus faciẽdo cessionem bonorũ, an præferatur vxor creditorib⁹ eius pro sua dote. Et an vxori sit maritus traddẽdus cum annullo ferreo.in.c.18.in glo.Qual cõuenga.nu.7.fol.181.

Maritus cõsentiens vxorẽ publicè adulterari, punitur. in.ca.47.in glo.Mãceba,nu.3.fol.243.

Maritus reginæ, dicitur rex, licet ipse antea non sit rex.in Procœ. in glo.1.nu.1.fol.2.

Maritus nõ habet priuilegia & dignitatẽ vxoris.ibi.nu.7.fo.eod.

Mater quæ promisit victoriã causæ,vel remissionẽ delictorũ,pro pecunia, vel sirico, aut lino, iudex tenetur pro ea. in.c.1.in gl. Mugeres.nu.4.fol.63.

Matrimonium spirituale,contrahitur inter ecclesiam, & prelatũ. in Procœm.in glo.Regimiento. nume.6.fol.12.

Matrimonium temporale contrahitur inter principem, & rempublicam.ibi.eod.nu.& fol.

Matrimoniũ dicitur,& maritus,& vxor contractis dũtaxat sponsalib⁹ per verba de præsenti.in.c.1.in glo.Mugeres.nu.14.fol.64.

Matrimonium,an potest iudex cõtrahere in illa ciuitate officio durante.in.c.2.in glo. De mercaderias.nu.37.fol.81.

Matrimoniũ solus cõsensus facit, nec est necessaria traductio ad domũ,nec copula carnalis.in.c.47.in gl. O casado.nu.2.fo.245.

Mulieres honorib⁹ maritorũ nobilitãtur.in Procœ.in gl.1.nu.3.f.2.

Mulier nubendo curiali, efficitur curialis,& legitima. ibi.num.4. fol.eodem.

Mulier sortitur forum,& cõditionem viri, etiam si non sit traducta ad domũ, & etiã si litiget cũ viro, & sortitur etiã quoad statuta de dote lucranda, & quoad ius sepulchrorũ. ibi.nu.5.fo.eo.

Mulier habet dignitatem viri, & eius priuilegia, etiã si sit vidua, & in viduitate permanserit. ibi. nu.6.&. 18.&.19.&.31.

Mulier,an potest pro debito incarcerari.ibi.nu.27.fol.5.

Mulier generosa cõtrahẽs matrimoniũ cũ viro nõ generoso,durãte matrimonio,nõ gaudet libertate:sec⁹ eo mortuo.ibi.nu.17.fo.3.

Mulier habet priuilegia viri, etiã post mortẽ mariti,quãdo priuilegia competunt ratione dignitatis.

tatis,vt quia cõmes,vel dux,vel simile,aut de iure naturæ: secus si competeret marito ratione officij.ibi.nu.18.fol.eod.

Mulier quæ de se est nobilis, licet viuat post mortem viri turpiter,nõ potest pro debito in carcerari.ibi.nu.27.fol.5.

Mulier succedens in regno, potest vti iurisdictione illi⁹ regni, vel comitatus.in Procem.in glossa. Y reyna.nume.8. fol.9.

Mulier, non potest esse de cõsilio, nec in legibus condendis debet interuenire. in Procem.in glos. Ordenanças.nu.9.fol.15.

Mulierum vsus non inducit consuetudinem.ibi.nu 10.fol.eod.

Mulier nupta,non dicitur cõcubina clerici, vel vxorati.in.ca.1.in glo.Mugeres.nu.11.fol.64.

Pœna legis ordinamenti disponẽtis ,contra illum qui vocauerit mulierem nuptam meretricem. Habet locum in illo qui mulierem desponsatam meretricẽ vocauerit.ibi.nu.18.fol.eod.

Mulier potest repetere dotẽ, si vir exulatur,ppter parcialitatẽ.in c. 2.in glo. Parcialidad.nu.3.fo.71.

Mulier transiens ad secunda vota, perdit tutelam filiorũ. Idem si est despõsata per verba de præsenti,licet nõdũ sit cognita.in c. 47.in gl. O casado.nu.5.fo.245.

Masculinum, an cõcepit fœmininũ.in Procem.in glos.Reyna.nu. 6.fol.9.Et in.c.1.in glo. De ninguna persona.nu.9.fo.65.

Medicorum iudicio standum est, si sunt experti.in.ca.1.in glo. El derecho alas partes.nu.28.f.45.

Medicus approbatus, licet non sit doctor,nec graduatus, potest intrare monasterium monialium, sine pœna excõmunicationis. ibi.nume.29.fol.eodem.

Medicus salariatus de publico,nõ debet petere pretiũ ab infirmis, nec recipere,etiam à sponte dãtibus.in.c.1.in glo. Nilleuaran. nume.8.fol.51.

Medici quando plures requiruntur, si in loco non possunt haberi,an sufficiat vnus.in.c.2.in glo. Ninguno.nu.9.fo.74.

Medicus, an debeat habere salariũ pro eundo,stando,& redeũdo. in.ca.43.in glos.Consientan.nume.3.fol.238.

Medici salariati, non debent recedere de ciuitate, absq; licentia priorum.in.c.54.in glo.Partiere.nume.4.fol.260.

Mercator dicitur propriè, qui plures negotiationes facit,non vnã tantùm.in.c.2.in glo. De mercaderias.nu.12.fol.79.

Mercatores,& ianitores, quas expensas à ciuitate pcipere debẽt. in.c.30.in gl. Leyes.nu.1.fo.218.

Si statuto caueatur, ꝙ filius familiàs mercator potest cõtrahere, intelligitur causa mercãtiæ,sed in alia causa diuersa nõ valet cõtractus.in.c.4.in glo.Sea obligado,nu.7.fol.106.

Minor,licet extrahat res vetitas cõtra deuẽtũ,non debet puniri.in c.52.ĩ gl. Enla tierra.nu.10.f.255.

Cum minori contrahentes obligãtur,licet ipse nõ obligetur.in.c. 2.in glo. Y gualmẽte.nu.6.fo.75.

Minor, & mulier,an repellantur à testimonio.in.c.4.iudic. syndi. in glo. Pesquisa.nu.7.fo.267.

Mox,illico,statim,quando dicantur.in.c.20.iudic.syndic.in glo. Luego.nu.1.fol.278.

Munus, est triplex. in.ca.1.in glo. Dadiuas,nu.2.fol.56.

Munera iudex non debet recipere.ibi.nu.1.&.3.fol.eod. Et vide supra in verbo, Donacion.

Munus paruum , an possit iudex recipere ibi.nu.10.fol.eod.

Munus paruũ, vel magnum attenditur,secundùm qualitatẽ,& cõditionem ditis.ibi.nu.12. fo.eo.

Munera excæcant lumina sapientium, & mutãt verba iustorum. ibi.nu.11.fol.eod.56.

Munera magna, vel minima , quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.ibi.nu.13.fol.57.

Probatio contra iudicem recipientem munera.ibi.nu.16. fol. eod.

Ab omni munere, debet iudex excutere manus.in.c.1.in glo. Promesa.nume.2.fol.58.

Munera potest iudex recipere,officio finito.in.c.1.in glo. Durante.nume.1.fol.66.

Munera capiendo iudex in aliquo foramine parietis posita , punitur.in.c 1.in glo. De cuya mano. nume.9.fol.67.

Munera ciuilia,pro modo fortunarum substinenda sunt,& imponuntur quoq; possessiones alienigenarum. in c.34.in glo. Pobres.nu.3.fol.222.

A muneribus , an pauperes excusentur.ibi.nu.4.fol.eod.

Mũdas si habuit manus officialis, multũ fauet ei imperator.in.c.1. in glo. Dadiuas.nu.8.fol.56.

Mutuò recipiens officialis pecuniã,an cõmittat barateriã.in.c.1. in glo. Dadiuas.nu.14.fol.57.

Habentes pecunias , possunt cogi eas mutuare reipublicæ tẽpore necessitatis.in.ca.34 in glo. Sin nuestra licencia.nu.2.fol.221.

Molendini dño potest ius cõpetere,vt nullus alius circa eũ possit alterum ædificare.in.c.2.in glo. Confederacion.nu.16.fol.71.

Ad machinãdum veniẽtes vicini tẽpore necessitatis,nõ tenentur soluere gabellas. in.ca.2. in glo. De mercaderias.nu.17.fol.80.

Muri non fiant sine licentia principis.in.c.22.in glo.Torres.nume.2.fol.194.

A murorum , seu à custodia ciuitatis,quis non excusatur, tempore necessitatis.in.c.2.in glos.De mercaderias.nu.12.fol.80.

Muros fortalitij, an sit licitum reficere sine licẽtia regis. in.c.22. in glo.Torres.nu.11.fol.194.

Muris licet circũdare personis priuatis,& custodire loca propria. ibi.nu.32.fol.195.

Muri ciuitatum, mœnia publica dicuntur,quæ vndiq; vrbẽ cingunt. in.cap.23. in glos.Muros. nume.1.fol.196.

Murōs non debet quis violare. ibi. nume. 3.
Muros nō licet quis perforare, vel super eis ædificare. Et quid in vniuersitate. ibi. nu. 4.
Iuxta muros, & mœnia ciuitatis, non possunt fieri domus, nec iuxta palatium imperatoris. ibi. nume. 5. fol. 197.
Murorum refectio, hodie permittitur sine licētia regis. in. c. 23. in glo. Den orden. nu. 1. fol. eod.
Murorum reparatio, cuius expensis fieri debet. ibi. nu. 2. fol. eod.
A murorū reparatione, nemo excusatur, nec à reparatione pontium, & aquæductus publicorum, nec rex, nec alius dominus ciuitatis excusatur. ibi. nu. 3.
Ad murorum instructionē, & reparationem pontiū, & viarum, riparum, & publicorum fluminum, ecclesia tenetur. ibi. nu. 4.
Ad hoc, vt murorū, & pontium, & similium refectione clerici contribuēt, an debeat Romanus pōtifex addiri. ibi. nu. 5. fol. 198.
Ad murorum reparationem, viarum, pontium, & similium, potest compellere episcopus clericos, vt cōtribuāt. ibi. nu. 7. fo. eo.
In murorum reparatione, & similium, clerici denegantes peccāt. ibi. nume. 8.
Si in murorum, pōtium, & similiū reparatiōe, episcop⁹ nollit iubere clericos, vt cōtribuant, an rex potest iubere. ibi. nu. 11. fol. 199.
Multæ impositæ per iudicē, possunt per eū deputari in salariū aduocatorum, vel in refectione alicuius rei spectantis ad rempublicā. in. c. 3. in glo. Iurisdiction. nume. 34. fol. 97.
Mēsuratio de vna ciuitate ad aliā, quomodo debet fieri. in. ca. 4. in glo. Tierra. nume. 11. fol. 100.
Mensuratio de molendino ad molendinum, quomodo fit. ibi. nu. 12. fol. eodem.
Si mensurari quis non patitur fundum ad mandatū iudicis, vt cōtumax punitur. in. c. 6. in glo. Se informe. nu. 6. fol. 115.
Mensor terrarū, & domorū, vel alterius rei, post mēsurationē, & declarationē, nō potest mutare, aliàs in pœnā falsi incidit. in. c. 8. in glo. Dineros. nu. 12. fo. 133.
Minui nō potest quantitas deputata ad emptionē frumenti, nec in alios vsus conuerti. in. ca. 17. in glos. A razonables precios. nu. 39. fol. 170.
Mœnia præbēt securitatē habitātibus in ciuitatibus, & locis vbi nō sunt debēt de nouo ædificari, & veteres reparari. in. c. 23. in glo. Muros. nu. 2. fol. 196.
Minæ solæ non sufficiunt semper ad petitionem cautionis. in. c. 6. in glo. Pobres. nu. 16. fol. 125.
Meretrices, & similes possunt à ciuitate expelli. Supra in verbo Lennones.
Missio in possessionem nō potest probari, nisi per scripturā. in. c. 35. in glo. Mādado. nu. 3. fo. 225.
Mores boni plusquàm diuitiæ operantur. in. c. 4. in glo. Que les diere. nu. 6. fol. 100.
Mōtes, flumina, valles, quæ distinguunt territoria, sunt fines æterni. in. c. 6. in glo. Occupados. nume. 2. fol. 123.
Mortuo correctore durante officio, an suum locumtenēs remaneat in officio. in. c. 4. in glo. Iusticia. nu. 13. fol. 104.
Mortis pœna, in quib⁹ casibus ponitur. in. c. 15. in glo. Muerte. nume. 1. fol. 156.
Minutio facta in aliquo loco, quæ periculosa potest esse alicui ciuitati, permitti non debet. in. ca. 22. in glo. Torres. nu. 10. fol. 194.
In monasterij refectione, totaliter destructi, requiritur episcopi licentia. in. ca. 22. in glo. Torres, nume. 15. fol. 195.

N

NAuis sæpe refecta dicitur eadē, etiā si de prima materia nil stet. in. capit. 22. in glo. Torres. nume. 28. fol 195.
Necessitatis tempore, non excusatur quis à murorum, seu ciuitatis custodia. in. cap. 2. in glo. De mercaderias. nu. 12. fo. 80.
Necessitatis tempore, putà guerrę, vel belli, potest princeps imponere subditis subsidium charitatiuum. ibi. nume. 14. fol. eodem.
Necessitatis tempore, omnia sunt communia. in. c. 17. in glos. A razonables precios. nu. 14. fo. 168.
Negligentia, an debeat probari. in ca. 1. in glo. Fiel. nu. 29. fo. 30.
Negligentia iudicis, qualiter probetur. ibi. nu. 37. fol. 32.
An propter negligentiā, potest iudex remoueri. ibi. nu. 41. fol. 32.
Illud quod propter negligentiam iudex soluit, recuperet à parte. ibi. nu. 47. fol. 34.
Negligens iudex, inferendo sententiā ad finem, vt partes se concordent, in foro cōscientiæ parti tenetur. in. c. 2. in glo. Iusticia. nume. 15. fol. 77.
Negligentia in iudice, & prelato reprobatur. in. ca. 6. in glo. Diligencia. nume. 1. fol. 115.
Negligens si est iudex secularis, iudex ecclesiasticus potest cognoscere inter laicos, & in aliis casibus. in. c. 20. in gl. Vsurpan. nume. 11. fol. 189.
De negligentia, non debet officialis syndicari, si est leuis: secus si sit disoluta, & proxima dolo. in cap. 1. iudic. syndic. in glos. Mandamos. nume. 9 fol. 263.
Negotiari, an possint regentes in prouincias, & eorum astantes pro se, vel per alium. in. ca. 2. in glo. De mercaderias. nu. 1. fo. 79.
Negotiatiōes plures requirūtur, vt iudex in pœnā incidat. ibi. nu. 2.
Negotiari nō dicitur clericus per venditionē vnius rei. ibi. nu. 5.
Negotiari potest officialis nomine reipublicæ, & ad eius vtilitatem, vel super re ipsius reipublicæ. ibi. nu. 34. fo. 81.
Qui negotia aliena gesserunt possunt petere calculationē, & reuisionem

uisionē rationis, vt absoluātur ab administratiōe, ne semp̄ stēt in suspenso.in.c.30.in gl.Y acaben de tomar.nu.4.fo.215.

Nobilis non est, nec fidalgus, qui nascitur ex matre nobili, & ex patre plebeio.in Procē. in glos. 1.nu.8.fol.2.

Non valet statutum, nec consuetudo, q̄ quis cēseatur nobilis, vel innobilis ex progenie materna. ibi nu.9.fol.eod.

Quid ex rescripto principis.ibi

Nobilis, id est, fidalgus, non cogitur se desdicere, ita nec vxor ei⁹. ibi nu.20.fol.3.

Nobiles, & honestiores ciues decapitantur, plebei suspenduntur. in.c.1.in glo.Derechamente.nu.28.fol.39.

Nobilis dicitur qui est prudēs, & virtute imbutus.in.c.4.in gl.Lecumple.nu.5.fol.103.

Nominans aliquem ad officiū, & ad munus publicum suo periculo nominat.in.c.4.in glo.Sea obligado.nu.16.fol.106.

Nominans indebitè aliquem sciēs eum habere excusationem, tenetur ei ad omnes sumptus litis.in c.17.in glo.Elijan.nu.10.fo.164.

Notarius ancianorum, si est salariatus de publico, non potest aliqd accipere, etiam ab sponte dante. in cap.1.in glo. Ni lleuaran.nu.5.fol.51.

Notariorum actorum corrumpēs, punitur, & causam perdit. in. c.1.in gl.Donacion.nu.27.fol.61.

Notarius publicus, potest compelli ad exceptandum rogationes. in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.21.fo.168.

Notarius succedens alteri notario in officio, an potest exemplare instrumenta facta à mortuo, sine solēnitatibus iuris.in.c.19.in gl. Trasladen.nu.4.fol.188.

Notario, non debet porrigi accusatio sine p̄sentia iudicis.in.c.35.in glo.Quexas.nu.1.fol.224.

Postquam notarium iudex eligit, non potest eum mutare vsq; in finem causę.in.c.35.in gl.Remita.nu.1.fol.224.

Si notarius q̄ incipit scribere acta, se absentat, alius ex mandato iudicis, potest redigere scripturas in publicam formam.ibi nume. 2.fol.eod.

Notarium iudex ordinarius nō potest mutare, etiā de consensu partium.ibi nu.3.fol.eod.

Si notarius est suspectus, non remouetur, licet recusetur, sed alius sibi adiungitur.ibi nu.4.fol.225.

Notarij suspitio potest probari p iuramentum partis, sicut probatur suspitio iudicis. ibi nume. 5. fol.eodem.

Notarij manus sunt ligatę, recusatione facta, & quidquid ab eo gestum est, non tenet. ibi nu.6. fol.eodem.

Notarius banchi, non potest alicui dare copiam actorum, imò nec ostendere sine licentia iudicis. in.c.36.in glo.Ordenanças. nu. 7.fol.226.

Notarius qui scribit in causa debet esse præsens in pronuntiatione sententiæ, & scribere vsq; in finem causæ.in.c.36.in gl.Y del escriuano.nu.2.fol.228.

Notarius nomē suum debet ponere in instrumento, aliàs vitiatur. ibi nu.5.fol.229.

Notarius tenetur tenere libros, in loco vbi exercet artem notariæ, & si ad alium locum remotum trāsfert est in dolo, nisi ex iusta causa faciat.in.c.36. in glo. Sean guardados.nu.3.fol.229.

Penes notarium, debent esse acta iudicij, & scripturæ, etiam si iudex dicat, q̄ vult acta penes se remanere.ibi nu.3.fol.eod.

Notarij episcoporum, vel comitū, & alij notarij, an finito officio, cogantur dimittere acta in camara officij, vel debeant dari successoribus in officio.ibi numero.4. fol.eodem.

Notarij officio, an iudex fungi potest, in causis breuibus.in. c.36. in gl.En escripto.nu.3. fol. 230.

Notarius ab ecclesia pro scripturis mercedem non debet recipere. in.c.39.in glossa. Lleuen. nu.6. fol.235.

Nullitas sentētię, an p̄scribatur. in.c.1.in gl. El derecho a las partes.nu.16.fol.43.

Nullitatis exceptio, quæ non debet admitti, si admittatur, valet. ibi nu.17.

Statutum tollens facultatem opponendi nullitatis exceptionē cōtra sententiam, non intelligitur excluſa exceptio nullitatis, surgens ex deffectu citationis.in.c.3.iudi.syndic.in gl.El descargo. nu.2.fol.267.

Nuntio publico, creditur circa officium.in.c.4.in gl. Sea obligado.nu.8.fol.106.

Nuntij venientes ad scholares, nō possunt detineri, nec capi, nec ibi conueniri.in.c.20.in gl. Leydas.nu.2.fol.189.

Nuntij, non debent recipere pretium ab his ad quos mittuntur ad lætitiam nuntiandum, aliàs recipientes, & dantes puniuntur.in.c.30.in glo. Alegrias.nu. 1.fol.216.

Nuntij, non debent esse pauperes. ibi nu.2.fol.eod.

Nuntiatori bene potest dari modicum pretium, propter lætitiam principis nuntiandam. Et quando dicatur modicū pretium. ibi nu.9.fol.216.

Nuntianti datur pretium, quando princeps mittit populo, vel personæ, aliquam constitutionem, vel literam alicuius exemptionis.ibi nu.5.fol.eod.

An sit licitum dare nūtiis aliquid, quando mittuntur literæ, & vissiones officiorum.ibi numer. 6. fol.eodem.

Nuntij qui mittuntur per aliquos magnates, an possunt aliquid recipere.ibi nu.7.fol.eodem.

Si nuntiatores sunt plures, an omnes sint gratificandi. ibi nume. 8.fol.217.

Nuntius à ciuitate est mittendus, vel

vel à maiori parte illorum de cõ silio, & potestas solus mittere non potest.in.c.54.in glo. Mensajero.nu.1.fol.259.

Nuntij qui ad principem mittuntur,an debeant recedere absq; eiº licentia.in.c.54.in gl. Despachado.nu.1.fol.260.

Si nũtius,vel procurator stat plus in negotiis quàm expedit, non debet ei solui illud plus, imò si recipit,tenetur restituere. in. d. c.54.in glossa.Salario.numer. 1. folio.261.

Si nuntius,seu ambasiator infirmetur,debetur ei salarium. Et quid si derrobatur in via,an mittens, teneatur ad emendationem damni.ibi nu.2.fol.261.

Si nuntius,seu procurator, vadit p viam transuersam, & magis longam, vt maius salarium habeat, non potest consequi illud. Et quid,si vna die expediuit quod erat expediendum duobus, an salarium duplicetur. ibi nume. 3.fol.eodem.

O

Obediendũ est prelato minus iusto,qui est in pacifica possessione, dummodo cõcurrat authoritas superioris.in.cap.1.in glo. Nuestros.nu.21.fol.21.

Inobedientia est crimen grauissimum.in.c.1.in glo.Mandamientos.nu.3.fol.46.

Obedientiam subditus subtrahens domino,potest puniri.in.c.6.in glo.Como vsan. nu.4.fol.123.

Oblatione magni pretij, receditur à licitatione,& primus licitator est excusatus à secundo plus offerente.in.c.32.in glo.De pujar. nu.7.fol.218.

Et ibi offerenti plus res datur. nu. 1.fol eod.

Obligatione generali, non veniũt ea quæ specialiter non fuisset quis obligaturus, vt putà, pannos,& lectos, & alia suppellectilia, sine quibus viuere nõ potest.in.c.1.in glos. Ni lleuaran. nume.11.fol.52.

Occidi ego aliquem, an socij qui mecum erant puniantur. in.c.1. in glossa. Ni consentiran. num. 23.fol.54.

Occissores omnes, an debeant soluere vnum homicidium,an qui libet teneatur eum soluere.in. c. 15.in gloss.Homezillo.numero. 34.fol.155.

Sicut occidere possum impugnè illum qui fecit insultum cõtra cõ sanguineum cum armis, ita potero occidere insultantem amicum meum cum armis.in.c.44. in gl.Amistad.nu.9.fol.240.

Occidens aliquem ad sui defensionem propter iustam causam timoris,an punitur.in.c.52. in gl. En la tierra.nu.17.fol.255.

Occultans acta iudicij, vt veritas occultetur,punitur.in.c.1. in gl. Donacion.nu.34.fol.61.

An occultans debitorem alicuius, & non paciens eum capi,an teneatur ad debitum.in.c.3. in gl. Iurisdiction.nu.15.fol.95.

Occultans,vel faciens fugere officialem tempore syndicatus, an pro eo teneatur.ibi numero. 20. fol.eodem.

Offendens aliquẽ,si timet, potest implorare officium iudicis ad cautionem de non offendendo præstandam,si fuit offendens iudicialiter punitus.in.c.6.in glo. Pobres.nu.15.fol.125.

Offendens iudicem officio finito, punitur, ac si offendisset ipsum tempore officij.in.c.1.iudic.syndicat.in glo.Mandamos.nume. 4.fol.263. Et in.c.1. in glossa, Durante.nu.8.fol.66.

Officiali principis,non creditur sine literis.in.c.1.in gl.Cartas.nume.3.fol.22.

Officia plura,an quis potest habere.in.c.1.in glo. Officio. num.1. fol.25.

Officia compatibilia, an potest quis habere.ibi nu.4.fol.26.

Dispensatus,vt quis habeat duo officia ex necessitate, intelligitur pro tribus annis. ibi numer. 5. fol.eodem.

Officia compatibilia,quæ dicantur.ibi nu.7.fol.eod.

Officia plura habentis,quæ sit pœna.ibi nu.8.

Quando ad duo officia incompatibilia quis eligitur, duo salaria debet habere.ibi num.9.

Qui duo officia habet, debet habere familiam pro vtroq;. ibi nu. 12.fol.27.

Et pro vtraq; debet stare ad duos syndicatus.ibi.

Si ad duo officia quis eligitur in eadem ciuitate, an retineat primum,vel secundum.ibi numer. 13.fol.27.

Ex duobus officiis,potest rex facere vnum,& alterum supprimere.ibi nu.15.fol.eod.

Officium an quis debeat habere,p vno anno:& an puniatur,qui vltra annum habet officium. ibi nume.16.fol.eod.

An si fiat electio officij vno cõtextu,p triennium vitietur. ibi.

Officialis qui timet in syndicatu cõdemnari ex aliqua barateria, an potest offerre solutionem ante condemnationem, vt eam euitet.in.c.1.in gloss.Donacion.nu. 45.fol.62.

Officij reliquiæ,& dignitatis, durant finito officio.in.c.1. in glo. Durante.nu.6.fol.66.

Officiũ iudicis secularis,p executiõe,an potest implorare iudex ecclesiasticus.in.c.2.in glo.Iuntaran.nu.10.fol.69.

Officialis quilibet ex causa potest phibere,ne quis accedat ad fundum.in.c.2.in glo. Parcialidad. nu.17.fol.72.

In officiis concedendis, quæ sint consyderanda.in.c.4.in gl.Que les dieren.nu.2.fol.100.

In officialis electione, attendi debet prudentia,& merita vitæ.in d.c.

d.c.4.in glo.Le cumple.nume. 1.fol.103.

In officialis electione, consyderanda est nobilitas,prudentia,fidelitas,& bona cõsciẽtia, cũ mẽtis integritate ,ac rerũ experientia, & etiam solertia,& morum probitas,& artis peritia. ibi nume. 4.fol.eodem.

Ad officium quod semel administrauit, an quis redire possit. in c.4.in gl.Iusticia.nu.14.fo.104.

Officialis, vel locumtenens vnius correctoris, potest continuare, & esse cũ alio officiali, vel correctore successore, si fides eius, & industria est approbata. ibi nume.15.fol.eod.

Si officiales potestatis inter se inuicem se percutiant,vel cũ aliis, potestas non tenetur.in. c. 4. in glo.Sea obligado.numero.9.folio.106.

Officiales,& stipendiarij,pro contractibus,& delictis antea factis, conueniri non possunt durante officio.in.c.4.in glo.Sea obligado.nu.3.fol.107.

Officialis regis habens malum filium , qui eo presente delictum fecit, an pater teneatur pro eo? ibi nu.35.fol.eod.

Officiales qui syndicari debent,ab officio suspendi debent.in. c. 5. in glossa.Suspendidos. nume.3. fol.112.

Officialis accusatus de crimine cõmisso,circa officium accusatione,vel inquisitione pẽdente,suspendi debet. Et quid si est electus in potestatem , & opponitur cõtra eum,an ista oppositione durante exercebit officium. in.c.5.in glo. Suspendidos.nu. 4.fol.112.

Officium vsq; ad annum datur.ibi nu.5.fol.eod.

Licet tempus officij correctoris, seu potestatis sit finitum,officiũ deponere non debet,sed successorem debet spectare, & de causis cognoscere . & omnia agere vsq; in aduentum successoris, & quoque debet habere salariũ. ibi nu.6.fol.113.

Si officij tempus iudex non adimpleuit,non tenetur recipere successorem in officio.ibi nume.7. fol.eodem.

Si est pronuntiatum,ꝙ quis acceptet officium in causa appellationis,eo nolente acceptare,debet alius loco eius subrrogari, & illi subrrogato dare bona renuentis possidenda,& vsufructuanda. Et quoq; potest poni in carceribus,& banno, & indici multa.in.c.17. in gl.Elijã. nu. 5.fol.164.

Si pro contumace iusso gerere officium,seu magistratum, compareat alius,& vult onus officij subire pro ipso,non est admittendus.ibi nu.6.fol.eod.

Si officio finito potestas confirmatur in eodem officio, dicitur nouus potestas.in.c.22.in gl.Torres.nu.20.fol.195.

Circa officiorumadministrationẽ, quæ personæ iurare debeant. in cap.33.in glossa. Tales. nume.2. fol.221.

Officialis de nouo electus, pro acceptando officio, potest cogi, & inuictus de domo extrahi. in c.54.in glo.Mensajero. nume.6. fol.259.

Officialis electus cum pacto, ꝙ nõ teneatur stare ad syndicatum,nisi de furtis,& barateriis , & illicitis extorsionibus , syndicatur de omnibus iniustis sententiis. Et contra obligatum stare ad syndicatum non currit præscriptio.in.c.1.iudic.syndic. in glo. Mandamos.nu.10.fol.163.

Officialis,debet procurare, vt causa sui syndicatus tempore debito expediatur,& vt fiat talia bãna cum comminatione. in. c. 3. iudic.syndic. in glo. Pregonar. nu.7.fol.264.

Officio finito potestas, & eius officiales possunt impugnè recedere,quod tempus etiam de partium cõsensu non potest prorrogari.in.c.3.iudic.syndica.nume. 16.fol.265.

Opinio communis, an sit sequenda in iudicando . Vide regulam cum fallẽtiis. in.c.1.in glo.Fiel. nume.15.fol.28.

Quando opiniones sunt hinc inde probabiles, laudatur iudex, qui diuidit per medium materiã diuisibilem.ibi.nu.17.fol.29.

Opinio communis est sequẽda,fallit in arbitro.ibi.nu.23.fol.29.

Quando opiniones sunt cõtrariæ, vel occurrit dubium , iudex sequatur consilium Abbat. in.c.1. de constit.ibi.nu.24.fol.eod.

Opus debet fieri de die , & non de nocte.in.c.17.in glo. Menestrales.nu.11.fol.166.

Operas alicuius conducens, intelligitur sumpti locantis,aut sumptu cõductoris. ibi.nu.4.fo.165.

Operarium conducẽs, an teneatur ad instrumenta ad operandum. ibi.nu.5.fol.eod.

Operarius rumpens in opere aliquod instrumentum ferreũ conducentis, nõ tenetur. ibi.nume. 7.fol.eodem.

Quid si frangit rem in qua operatur.ibi.nume.8.

Operarius,an potest seruire, & operare per substitutum. ibi.nu. 10.fol.166.

Operarios plures mittẽs in vineã suam , & postea mittens vnum, cui promisit sibi dare quãtum vnus de aliis habet,an debeat dare quantum ille qui minus dat. ibi.nu.12.fol.eod.

In operibus publicis fiendis,officium iudicis est opportunũ , vt diligenter fiant.in.ca.23.in glos. Diligencia.nu.1.fol.199.

In operibus publicis instruendis, & ædificandis , præses miscere se debet.ibi.nu.4.fol.eod.

Opera vetera sunt reficienda , anteaq̃ incohanda. in.ca.33.in glo. Hazer.nu.1.fol.219.

Si ad opus nouum pecunia sit specialiter legata,si ciuitas eget illa pecunia , poterit ad vetera reficienda

cienda erogari.ibi nu.2.fol.eod.
An ad operandum in publicis operibus,potest ciuitas compellere subditos.ibi nu.3.fol.eod.
In operibus publicis pœnæ arbitrariæ cõsumi possunt,& in defensiõe iurisdictionis.in.c.33.in glo. O de las penas. numero.1. fol.219.
Quod pro operib⁹ publicis iudex expendit pro ciuitate,potest repetere,etiam finito officio.in.c. 33.in glo. En otra manera. num. 1.fol.219.
Opera ciuitatis,debent fieri paruo pretio, & ad hoc officium iudicis pertinet, vt damnis ciuitatis occurrat.in.c.33.in glo. A menos costa.nu.1.fol.220.
Si in opere quis fuit deceptus: qa paruo pretio se cõduxit,an pretium iustum sibi restituatur.ibi nu.2.fol.eod.
Opus si fuit taxatum, & talis summa taxata non sufficit,potero iubere,ne fiat opus,& si facit,tenetur restituere residuam,quod nõ erat impensum, nec teneor soluere mercedem de eo quod postea factum est. ibi numero. 7. folio eod.
Operis approbatio, & quantitas mercedis,an potest committi in arbitrium locatoris, vel conductoris sui tertij.ibi nu.8.fo. eod.
Si opus corruit,an artifex teneatur de vitio operis.ibi numero.9.folio eodem.
Si opus promissi facere infra certum tempus sub pœna, & istud non fuit possibile: quia saltem sex menses vltra requirebantur, an illi sex mẽses debeant impleri.ibi nu.10.fol.220.
Opere profecto,an debeat solui artifici,vel antea.ibi nu.11.fo. eod.
Qui opus conduxit faciẽdum,potest alteri locare si est pars piritiæ, vel si non fuit electa industria personæ.ibi nu.15. fol.eod.
Ad opus publicum faciendum,accipiens pecuniam, si in eo non expẽdit, cũ triplo restituit eã. ibi nu.17.fol.eod.
Ad opus faciendum,viri sufficiẽtes debent constitui. in.c. 33. in glos. Tales.nu.1.fol.221.
Operibus publicis potest iudex multas deputare.in.c.8.in glos. Dineros.nu.4.fol.132.
Ordinarius procedens vt delegatus,non tenetur in modo procedendi statuta loci seruare. in ca. 9.in glossa. Commission. num. 5.fol.136.
Quando ordinario iurisdictionem habenti committitur causa, vel vniuersitas causarum, intelligitur ordinarium eum facere, & non delegatum, nisi esset commissio cum clausula summariè, vel sit appellatione remota commissa.ibi nu.2.fol.eod.
Ordinarius dicitur delegatus, si in commissione est dictum,vel diminutum iurisdictioni ordinariæ,vel si in commissione est dictum,authoritate nostra cognoscas,vel verba similia, seu superior vtatur verbo præceptiuo. ibi nu.6.fol.eod.
Ordinarius censetur, non delegatus, quando commissio sit sub nomine dignitatis.ibi nume. 7. fol.eodem.
Ordinaria iurisdictio, quando altercatur in procedendo,delegata censetur.ibi nu.8.
An videatur ordinariè procedere, si quis comparet coram iudice, & dicit notario,Scribe q̃ ego peto à Titio centum.in.c. 7. in gl. Han de lleuar.nu.4.fol.128.
Ordinem seruare, vel non seruare, in arbitrio iudicis est,vbi est statutum, q̃ iudex prętermisso ordine procedat.in.c.36.in glo.Sũmarias.nu.2.fol.227.

P

PActa habita in dote,intelligũtur repetita in augmento dotis. in Proœ.in glo. Yslas.nu.6.fo.10.
Pactum contra ius, est nullum. in c.7.in glos. Partido.numero.1. fol.129.
Pactum nudum factum in iudicio, parit actionem, & habet executionem paratam.in.c .10. in glo. Execucion.nu.20.fol.142.
Pactum factum ante sententiã,colluso est.in.c.11.in glo. Auenencia.nu.1.fol.150.
Pactum,an possunt correctores facere cum suis officialibus super iura,& expensas.in.c.16.in glo. No arrendaran no.1.fol.157.
Pactum de præterito iudicato soluendo,habet executionem paratam in.c.10.in gl.Execuciõ. nu. 44.fol.144.
Pater,& filius pro vna persona reputantur.in.c.1.in glo.Ni hijos. nu.1.fol.64.
Pater,& filius vna caro cẽsetur.ibi numero.3.
An pater teneatur ad filij obligationem.ibi nu.7.
Pater,an teneatur ex contractu,vel delicto filij.ibi nu.9.
Et vide in.c.1.in glo. No lo supieron.nu.13.fol.55.
Papa,an debeat omnia facere cum consilio cardinalium. in Proœ. in gl.Ordenanças nu.3.fol.14.
Papa potest se intromittere inter laicos,& potestatem exercere in omnibus arduis negotiis gerentibus scandalum in christianitate.in.c.20.in glos. Vsurpan.nu. 6.fol.189.
Papa dat literas clerico,contra laicum,sed non laico contra clericum.ibi nu.8.fol.eod.
Partiales reformationes,si iudices terrarum sequuntur,incidunt in pœnam,si ex parcialitate sua sequatur damnum,vel iniuria alicui.in.c.2.in gl.Parcialidad.nu. 1.fol.71.
Partiales damna iuferentes, & iniurias tenentur ad refectionem damnorum.ibi nu.2.fol.eod.
Partialitas terrarum,dicitur infortunium.ibi nu.3.
Partialis non debet esse iudex in arbitrariis

arbitrariis,ibi nu.4.
Vt partialitatē iudex euitet, nō debet habere nimiam familiaritatem cum ſubditis: quia ex conuerſatione æquali naſcitur contemptus dignitatis,ibi nume.11. fol.72.
Si partialitas eſt in ciuitate inter aliquos, poteſt iudex ad euitanda ſcandala, & rixas iuuere, & vetare, ꝙ vnus non tranſeat ante portam alterius.ibi nume.12. fol.eodem.
Et cogitur mutare hoſpitium. ibi nu.14.fol.72.
Partialitas, contrahitur cum forenſe.in.c.2.in gloſſa.Pueblo.num. 1.fol.74.
Patriæ debetur fidelitas.in ca.1.in glo. Tierra.nu.13.fol.41.
Paupertas excuſat à plurib⁹, & cæcitas,& infirmitas.in.c.34.in gl. Pobres.nu.5.fol.222.
Paupertatem,quis debet probare, an excuſans ſe paupertate,an no minans diuitias.ibi nume.6.folio eodem.
Si pauper quis eſt appellatus, vel cæcus, an agat iniuriarum. ibi numero.7.
Pauperes non ſolum ſunt immunes à collectis, verumetiam plures alij.ibi nu.8.
Ad prandium,an poteſt ciuitas inuitare.in.c.30.in gl.Ni comidas. nume.1.fol.217.
Pace facta cum rege Hiſpanię, vel Gallię,& terris ſuis, videtur cōprehendi terræ adhęrentes, & terræ quæ adiiciuntur.in Proœ. in glo. Yſlas.nu.11.fol.10.
Pacem an poteſt facere pars poſt ſententiam.in.c.2.in glo, Parcialidad.nu.22.fol.73.
Ad pacem poteſt compellere iudex, quando inimicitia eſſet ſcādaloſa,& reſpublica inquietaretur,ibi nu.23.fol.73.
Ad pacem faciendam, an poteſtas poteſt cogere ciues, & prouinciales.in.c.6.in glo.Pobres.nu. 25.fol.126.
Pace facta de non offendendo, reſtringitur ad offenſam, ratione inimicitię præteritę,non autem ad nouam.ibi.nu.27.fol.eod.
Pacem debet rex procurare reipublicæ,& ſubditis ſuis.in.c.22.in glo. La paz.nu.1.fol.196.
Pacem nō poteſt facere epiſcopus de maledictione Dei.in cap. 25. in glo. La pragmatica.nume. 12. fol.204.
Pax,& vnitas magis poteſt effici, ſi ciuitas regatur per vnū,quàm per plures.in.c.46.in gl. Regir. nu.2.fol.242.
Pecuniæ appellatione continetur, omne quod ſit,vel eſſe poteſt in patrimonio.in.c.1.in glo. Donacion.nu.4.fol.60.
Pecunia data iudici, vt iudicet, an repetatur.ibi nu.7.
Pecuniam dans iudici, vt ſecundū iuſtitiam ſententiam proferat, an cauſam perdat.ibi nu.10.
Officialis præſidis, qui accipit pecuniam, & policetur præſidem certam ſententiam laturum, punitur ſicut corruptor.in ca. 1. in gl.Donacion.nu.20.fol.61.
Propter quæſtum pecuniæ, iudex non debet innoxios condemnare,& noxios ad preſtationē adiuuare,ibi nu.22.fol.eod.
Si pecuniam iudex recipit gratis à fœneratore,an videatur corruptus,ibi.nu.25.fol.eod.
Pecuniæ quæſtus, quis non debet aſſumere officium,ſed ad cōmodum ſubiectorum.in.c.4.in gl. Que lesdiere.nu.1.fol.100.
Pecuniam publicam,vel priuatam Cæſaris,iudex non debet vſurpare,nec ad publicos vſſus conuertere.in.c.45.in gl. Ni tomar. nu.1.fol.240.
Pecunias publicas, vel fiſci, iudices non poſſunt ſubtrahere,nec quoquo modo intercipere, nec in rebus ſuis conuertere, aliàs punitur.in.c.49.in glo.Camara. nu.1.fol.249.
De ſubtractis ex pecunia publica officiales ſyndicantur.in.c.19.iudic.ſyndica.in glo. Cuenta.nu. 2.fol.278.
Pecuniam publicam, non poſſunt receptores in ſuos vſſus cōuertere,vel mutuò accipere.in.c.19. iudic.ſyndic.in glo. Cuenta.nu. 4.fol.278.
Pedagium nouum, an domini terrarum poſſunt imponere. in ca. 24.in glo.Preſcripcion.num.8. fol.202.
Pœna minuitur ex cauſa. in cap.1. in gloſſa.Derechamente.nu.10. fol.36.
In pœna pecuniaria plus puniuntur maiores,quàm minores, nobiles,quàm innobiles.ibi num. 26.fol.29.
Plus ponitur inferior,quàm ſuperior.ibi nume.27.
In pœnalibus,an habeat locū extenſio.in.c.1.in gl. Ni por otro. nume.2.fol.66.
Pœnas ordinarias,an debeat imponere iudex,quando procedit ex officio.in.c.2.in gl.Parcialidad. nume.5.fol.71.
Pœna legis,vel ſtatuti habētis plura capitula, an extendatur ad omnia capitula ſi eſt in fine appoſita.in.c.2.in gloſſa.So pena. numero.1.fol.82.
Pœnam lex imponens,an fiſco applicetur.in.c.2. in glo. Camara. nume.1.fol.82.
An quādo pœna pecuniaria imponitur,dicatur iudicium crimmale,vel ciuile.ibi nume.2. fol.83.
Pœna iudicis contractantis.in.c.2. in glo.Pierda,numero.1. fol.82.
Pœna impoſita à lege, vel ſtatuto, dicente,ſi quis fecerit ſic, condemnetur in centum, cui applicetur.ibi in.d.c.2.in gloſ. Camara. nume.3.fol.eod.
Pœnæ debitæ ex vltima voluntate,cui ſunt in dubio applicādæ: ibi nu.4.fol.eodem.
Pœnas,& ius confiſcandi, an habeant duces,marchiones, comites,& cæteri domini. ibi nume. 5.fol.83. Et in.c.12.in glo. Camara.nu.5.fol.151.
Pœnam,an poſſunt minuere, vel remittere

remittere comites, & barones, dummodo nō sit pœna infamię. ibi nu. 6. &. 7. fol. 84.

Pœna. l. 1. C. ne liceat potent. habet locum tàm in reo, quàm in actore. in. c. 3. in glos. Procuradores. nu. 16. fol. 90.

Pœna. d. l. 1. habet locum, siue palàm, siue occultè, vel, procurauerit patrocinetur, siue per interposi tam personā, seu per literas. ibi numero. 18. folio. eodem.

Quoque incidunt in pœnā illi qui faciunt scribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus. ibi.

Fallentiæ ad. d. l. 1. ibi numero. 20. fol. eodem.

Pœna apposita in pace per me, & per adhærentes mihi, de non offendendo, non extenditur ad adhærentem extra casum inimicitiæ. in. c. 4. in gl. Sea obligado. nu. 43. fol. 109.

An tota pœna debet solui fisco, & accusator recipiat partem suam à fisco quando in condemnationibus medietas pœnę debetur fisco, & alia accusatori, vel iudici. ī. c. 11. ī gl. Penas. nu. 1. fo. 149.

Pœnę anteaquàm exigātur, debēt iudices super eas proferre sentē tias, nisi procederetur super notorio. in c. 11. in glo. Sentencias. nu. 1. fol. eod. 149.

Pœnę incertis casibus possunt exigi, licet nondum per sententiā fuerit iussum. ibi nu. 2. fol. eod.

Pœna, seu multa non cedit in vtilitatem iudicis. in. c. 12. in glo. Camara. num. 1. fol. 151.

Pœna in dubio applicetur fisco, vel parti. ibi nu. 2. fol. eod.

Pœnæ, & multæ, an applicētur dominis temporalibus, qui habent loca, & villas ex donatiōe regis. ibi. nu. 3. fol. eod.

An per pœnam statutariam sit sublata pœna legis antiquæ. in. c. 17. in glossa. Las hara. numer. 19. fol. 162.

Per pœnas impositas à canone, nō videntur sublatæ pœnæ puniēdi crimen à iudice seculari. in. c. 25. in glo. La pragmatica. nu. 19. fol. 204.

Pœna redimittur magno pretio. in. c. 25. in glo. Dispensaren. num. 2 fol. 205.

Pœnæ arbitrarię consumi possunt in operibus publicis, & in defensione iurisdictionis. in. c. 33. in gl. O de las penas. nu. 1. fo. 219.

Omnis pœna, licet sit scripta in iure, in principe est arbitraria. in c. 36. in gl. Mādado. nu. 2. fo. 229.

Sicut pœna minuitur ratione sanguinis, ita minuitur ratione amicitię. in. c. 44. in gl. Amistad. nu. 8. fol. 240.

Pœnas soluendas camerario, ad certas causas destinatas, iudex non potest ad alios vsus etiam publicos destinare, nisi ex licentia superioris. Et idē in aliis habentibus publicam administrationem. in. c. 45. in glos. Tomar. nu. 3. fol. 241.

Pœnas applicandas cameræ regis, non potest donare rex, seu dare, donec prius per difinitiuam sententiam sint terminatæ. in ca. 45. in glossa. Vuiere. numero. 1. fol. 241.

Pœnitentiam in foro conscientię, non tollit pœnam legalem. in. c. 25. in gl. La pragmatica. uume. 1. fol. 204.

Pœnitentia eleemosynis redimitur. in. c. 25. in glo. Dispensarē. nu. 2. fol. 205.

Percutiens familiarem potestatis non differentem signum, an puniatur. in c. 4. ī gl. Sea obligado. nu. 28. fol. 107.

Periuros, & falsarios, qui iudices possunt puniri. in. c. 48. in gloss. Qualesquier. nu. 1. fol. 247.

Periurus, an potest puniri ex eodē processu. ibi nu. 2. fol. eod.

Periurus, & falsarius non potest cōdemnari. ibi nu. 3.

Si periurus est punitus iudicis officio, an potest iterum accusari. ibi nume. 4.

Si periurium dicit clericus coram seculari iudice, an potest per eū puniri. Et quid si laicus deponit falsum coram episcopo, an episcopus puniat eum. Et quid si testis deposuit falsum in alieno territorio ad requisitionem iudicis requirentis. ibi nu. 5.

Periurus, an infamet ante sententiam. in. c. 48. in glos. Punicion. nu. 7. fol. 249.

Peritus notoriè, transit sine examī natione, saltem modica pro forma. in. c. 4. in glo. Que les dierē. nu. 4. fol. 100.

Peritum nō sufficit esse, nisi experientiam habeat ad quod eligitur. ibi nu. 10. fol. eod.

Personæ appellatione venit masculus, & fœmina. in. c. 1. in glo. De ninguna persona. nu. 1. fol. 64.

Personę appellatiōe, an veniat vniuersitas ecclesiastica, & secularis. ibi nu. 3. fol. 65.

Persona principalis, & non procurator, tenetur respondere positionibus, si asserit, ꝙ dominus litis est fidelis, & ita iudex debet facere si dominus litis est in loco, si verò est absens, debet mitti ad iudicem vbi principalis est, vt faciat respōdere. Et cuius expensis fiat. in. c. 3. in gloss. Procuradores. nu. 22. fol. 91.

Personarum distinctio in iudiciis, an sit habenda. in. c. 25. in gl. Dispensaren. nu. 8. fol. 206.

Pignus, an prohibetur iudex accipere, durante officio. in. c. 2. in glo. De mercaderias. nu. 39. fo. 81.

Quę pro pignore prohibētur accipi, etiam à volentibus dare non debent accipi. in. c. 1. in gl. Ni lleuarā. nu. 9. fol. 51.

Plebem per se rustici nō faciūt. in. c. 3. iudic. syndic. in glos. Pregonar. nu. 6. fol. 264.

Plus punitur inferior, quàm superior. in. c. 1. in glo. Derechamēte. nu. 27. fol. 29.

Plurale punitur ꝓ singulari. in. c. 2. in gl. Ninguno, nu. 6. fol. 73.

Pluralis locutio, an vno numero sit contenta, ibi nu. 7.

Positionibus persona principalis, & non procurator debet respondere.in c.3.in gl.Procuradores. nu.22.fol.91.vbi vide.

Pontium passus, & itinerum, & passa iniqua debet rex facere reparari.in.c.23.in glo. Diligēcia. nu.2.fol.199.

De possessione cōtendentes, & pperantes ad occupandum, si inter eos prēsumitur ad arma venire possessio secrestabitur. in. c. 2.in glo.Parcialida d. nume. 25. fol.73.

Si de possessione alicuius loci est contentio inter duos, & est timor ne veniant ad arma, potest iudex precipere vtique,ne ad illud locum vadant.ibi nume. 13. fol.72.

In possessionem missio, non potest probari,nisi per scripturam in.c.35 in glo. Mandado. num. 3.fol.225.

Quousque quis possessionem recuperare nō potest,dicitur quis recuperare incontinenti.in cap. 20.iudic.syr.dic.in glos. Luego. nu.3.fol.278.

Potentium ira, & inimicorum est timenda.in.c.6.in glos.Pobres. nu.4.fol.124.

Potestas constituendi magistratū ad iustitiam exercendam, pertinet tantùm ad principem, vel ad alium à principe potestatem habentem.in ca.1.in glossa.1.num. 1.fol.19.

Et non pertinet ad populū.ibi.

Potestas magistratuum ad iustitiā exercendam transmittitur ad filios principis,ducum, & baronum, si ex priuilegio habent à principe.ibi nu.4.fol.eod.

Potestas debet ostendere literas suæ commissionis, in concilio ciuitatis.in cap.1.in glo. Cartas. nu.1.fol.22.

Potestas tutoris in re pupilli, maior est quàm administratoris rei publicæ in republica.in .c. 1. in glo.Salario.nu.7.fol.49.

Potestas qui vidit rixantes,& non misit familiam, an potest deponi.in.d.c.1.in gl. Ni consentirā. nu.8.fol.53.

Potestas tenetur pro omnib⁹ quos secum duxit.in.c.1.in gl.Mugeres.nu.2.fol.63.

Potestas non recipiens mandatū, an puniatur.in.c.3.in glo. Procuradores.nu.8.fol.90.

Potestas potest prēcipere subdito, ne discedat de domo sua.in.c. 2. in gl. Parcialidad.nu. 19.fol.72.

Potestas tenetur de commissis, & omissis per suos officiales, & familiares,si delinquunt in officio,vel ratione officij.in.c.4. in glo.Sea obligado.nu.2.fo.105.

Potestas tenetur de factis per suos familiares,& officiales de factis p suos familiares,&officiales,licet sint extra officiū,quādo mādauit,vel raptum habuit.ibi nu. 10.fol.106.

Potestas tenetur pro vxore si delinquat prætextu officii, & si ciuiliter agatur.ibi nu.12.fol.eod.

Potestas tenetur de delicto officialium quando ciuiliter agitur, secus si criminaliter.ibi nume. 13. fol.eodem.

Potestas licet teneatur ex delictis familiæ suæ,non tamen tenetur ex contractibus suæ familiæ.ibi nu.17.fol.106.

Ratio quare potestas tenetur de omni delicto commisso in officio per suos officiales. ibi nume.21. fol.107.

Potestas qui non eligit sibi officiales an teneatur pro eis. ibi num. 22.fol.eodem.

Potestas non tenetur de gestis per substitutum, loco ipsius ad tempus impediti.ibi nu.25.fol. 107. fol.eodem.

Potestas inuocans auxilium aliquorum,ad capiendum malefactorem: quia vltra familiam aliquando habent aliquos seruitores,qui fauent sibi in officio, & de nocte associant ipsum, an si isti offendantur in exercitio illius officij,dicatur offendi familia potestatis. Vel si in illo exercitio cōmittat aliqd,an potestas teneatur pro eis.in.d.c. 4. in. d. glo.Sea obligado.numero.26.folio eod.107.

Potestas, an teneatur in syndicatu pro officiali mortuo.ibi numer. 29.fol.eodem.

Potestas,an in syndicatu teneatur pro officiali bannito.ibi nu. 30. fol.eodem.

Potestas,an teneatur pro familiari condemnando, si fuerit contumax.ibi nu.31.

Potestas, an teneatur de delicto famuli sui anteaquàm esset familiaris.ibi nu.32.

Potestas vt teneatur de commissis per familiam, requiritur, q̄ ipsi sint in aliquo officio deputati, & non tenetur de commissis p eum extra officium.ibi num.33.

Potestas,an potest punire suos officiales, & non expectare vt puniātur à superiore, vel à syndicatoribus. Et si potest suos officiales remouere.ibi numero.39.folio.108.

Potestas, an teneatur de negligentia sui officialis.ibi nu.41.

Potestas,non tenetur pro suo officiali, quādo officialis est approbatus, & expertus in officio. Et quid si talis officialis fideiussorem dedit de residentia facienda, an teneatur potestas qui eū in officio nominauit.ibi nu.44. fol.109.

Potestas non tenetur de gestis per officiales positos à superiore: ibi nu.47.

Potestas quando exibet officiales, non tenetur.ibi nu.48.

Potestas non tenetur pro officialibus, quādo agitur criminaliter, nec tenetur si sui officiales fideiussionem de residentia faciendā dederunt, & de iudicato soluendo.ibi nu.49.

Si potestas, seu corrector multos conuocauit, causa debellandi vnam domum, in qua erant malefactores,& illam cōcremauit, propter

propter q̃ illi conuocati paſsi ſint damnum, an ipſe poteſtas teneatur illis ad damnum. ibi nume. 50.

Poteſtas, quod ſoluit pro officialibus ſuis poteſt ab eis repetere, vtendo retentione. ibi nume. 51. fol. eodem.

Poteſtas, ſeu corrector, nõ reſiſtẽs magnatibus, vel potentioribus, ne opprimant populares, & perſonas miſerabiles in ſyndicatu tenetur. in. c. 6. in gl. Pobres. nu. 6. fol. 124.

Poteſtas ſuprema eſt penes Papã, licet non habeat exercitiũ gladij temporalis. in. c. 20. in gloſſ. Vſurpan. nu. 5. fol. 189.

An poteſtas, vel officialis qui cognouit carnaliter mulierem captam puniatur. in. c. 47. in glo. Manceba. nu. 6. fol. 244.

Pretium veſtimentorum per iudicem poteſt taxari mercatorib⁹. in. c. 17. in gl. A razonables precios. nu. 5. fol. 167.

Pretium iuſtum, quando dicatur. in. c. 17. in glo. A razonables precios. nu. 22. fol. 168.

Per pretij magni oblationem receditur à licitatione, et primus licitator eſt excluſus à ſecũdo plus offerente. in. c. 32. in glo. De pujar. nu. 7. fol. 218.

Si pretium in primo termino banni nullus obtulit, poteſt res pluries banniri. ibi. nu. 14. fol. 218.

Præconiũ quod iudex ſyndicatus mittere debet per ciuitatẽ, & villas contra iudicem qui ſyndicatur. in. c. 3. iudic. ſyndi. in gl. Pregonar. nu. 1. fol. 264.

Præconium quod mittitur contra iudicem, debet poni in ſcriptis in valuis audientię, vt liget oẽs. ibi. nu. 2. fol. eod.

Prẽconium quoque debet fieri in villis, & locis ciuitati adiacentibus. ibi. num. 3. fol. eod.

Prẽfationes prolixę, confuſionem inducunt, & tædium generãt in animis auditorũ, & multitudo verboſa eſt oneroſa. in ca. 36. in glo. Abogados. nu. 2. fol. 227.

Prelatus quantuncũque bonus, & ſanctus in ſe, poteſt grauari, & deprimi ex ſubditorum exceſſionibus. in. c. 1. in glo. No lo ſupieron. nu. 12. fo. 55.

Prelatus, propter negligẽtiam poteſt remoueri. in. c. 6. in gloſſ. A ſu coſta. nu. 7. fol. 127.

Prelato minus iniuſto, eſt obediẽdum. in. c. 1. in gl. 1. nu. 20. fol. 21.

Præſcriptio dat iuriſdictionem. in c. 1. in gl. Nueſtros. nu. 8. fol. 20.

Præſcriptio, & priuilegium æquiparantur. ibi. nu. 9. fol. eod.

Præſcriptio, & ſententia æquiparãtur. ibi nu. 10. fol. eod.

Prẽſcribi non poteſt iuriſdictio ſuprema regis, vel papę, nec vtilis iuriſdictio excluſiua. ibi nu. 11. fol. 20.

Inpræſcriptibilia ſunt quatuor. in cap. 6. in gloſ. Como vſan. nu. 3. fol. 123.

Præſcriptio, nec conſuetudo cauſatur in tributis, & functionibus publicis. in. c. 12. in glo. Coſtumbre. nu. 1. fol. 151.

Præſcriptio non currit in certis caſibus. ibi nu. 2. fol. eodem.

Præſcriptio quę requiratur, vt ius impoſitionum, & collectandi acquiratur. in. c. 24. in gloſ. O preſcripcion. nu. 1. fol. 201.

An præſcriptio decem annorũ ſufficiat contra priuatũ qui ius collectandi acquiſiuit priuilegio, vel conſuetudine. in. c. 24. in gl. O preſcripcion, nu. 3. fol. 202.

Quando præſcribitur contra aliquẽ qui habet ius collectãdi, an requiratur eius ſciẽtia. ibi. nu. 4.

Quando præſcribitur contra tranſeũtes, requiritur tempus cuius memoria non exiſtit. ibi nu. 5.

Præſcriptio æquiparatur priuilegio. ibi nu. 6.

An quãdo prẽſcribitur cõtra principem, requiratur eius ſciẽtia. ibi num. 7.

Ad prẽſcriptionẽ ſufficit tẽpus decẽ annorũ, etiã ſi ſit contra legẽ. in. c. 7. in gl. Partido. nu. 3. fo. 129

Præſens dicitur qui habet filios in ciuitate. ĩ. c. 1. ĩ. gl. Hijos. nu. 4. f. 64

Prẽſes prouincię, debet eſſe ſplẽdidus virtutum, morũ, & nobilitate, & iuſtitiæ obſeruatione præfulgidus. Et officia nõ debet aſſumere quẽſtu pecuniæ, ſed ad commodum ſubiectorum. in ca. 4. in glo. Que les diere. nume. 1. fol. 100.

Præſes non debet pati, q̃ potentes grauent, & opprimãt minus potentes, nec mali homines opprimant bonos, & debet eſſe ſemper fauorabilis, & protector pauperum, & erit ſibi maxima eleemoſyna. in. c. 6. in gloſſ. Pobres. nu. 2. fol. 124.

Prẽſes in prouincia ſupplet vicẽ Imperatoris. in. c. 6. in gloſ. Pobres. nu. 5. fol. 124.

Prẽſides ſunt excuſandi, cùm de potentibus nõ ſumunt iuſtitiæ rigore vindictam in. c. 6. in gloſ. Notifiquen. nu. 3. fol. 126.

Prẽpoſitis nõ creditur ſine literis. in. c. 1. in gl. Cartas. nu. 2. fol. 22.

Prẽſumptio eſt contra potentes, q̃ inferũt impreſsionem debilib⁹, & eis afficere iniuriis, & violentiam eis inferri. in. c. 6. in gloſſa. Pobres. nu. 3. fol. 124.

Prẽuentioni locus eſt, quando crimina puniuntur per vtrunque ius. in. c. 20. in glo. Vſurpan. nu. 12. fol. 190.

Princeps tenetur reddere rationẽ̃ pro ſubditorũ iuſtitia. in Procœ. in glo. Cõſciencias. nu. 1. fol. 12.

Princeps eſt maritus reipublicę. in Procœ. in glo. Regimiẽto. nu. 5. fol. 12.

Princeps eſt caput reipublicę. ibi nume. 7.

Princeps eſt quaſi pater, & ſicut ſubditi obligantur bene obedire, ita obligatur ipſe bene imperare. ibi nu. 8.

Princeps eſt vicari⁹ Dei. ibi nu. 9.

Principis palatium, an ſit lex. ibi nu. 13. fol. 15.

Principis ſententia, an ſit lex generalis. ibi nu. 15. & 17. fol eod. Et quid

quid in contractibus.
Princeps, nō pōt concedere ſuam ſupremam iuriſdictionē.in.c.1. in glo.1.nu.3.fol.19.
Principis dicūtur oīa, quoad ꝓtectionē.ibi nu.16.fol.21.
An in principe prēſumatur cauſa, & ſolus motꝰ principis ꝓ iuſta cauſa habeatur.in.c.24.in gl. Titulo.nu.13.fol.201.
Priuilegiis Auguſti vtitur Auguſta,non econtra. in Proœ. in gl. 1.nu.2.fol.2.
Priuilegium exceptiōis cōceſſum monaſterio.& eiꝰ capitulo trahitur ad futuras capellas vnitas monaſterio.in Proœ.in glo. Yſſas. nu.3.fol.10.
Priuilegiū conceſſum de decimis nō ſoluēdis de prędiis, trahitur ad futura prędia.ibi nu.4.
Priuilegiū,vel ſtatutū,ꝙ quis non teneatur ſoluere collectas de rebus ſuis,an extendatur ad bona poſtea quęſita.ibi nu.9.
Priuilegiū cōpetens vni litigatorum extēditur ad alterū.in ca.2. in gl.Ygualmente.nu.2. fol. 75.
Priuilegium perſonale egreditur perſonā,& trāſit ad aduerſariū. ibi nu.4.fol.eod.
Priuilegia conceſſa ciuitati, an extendantur ad caſtra,rura, ſeu ad villas.in.c.6.in gloſ.Tierra.nu. 4.fol.117.
Priuilegium quid dicatur.in capi. 19.in gloſſa. Priuilegios.nume. 1.fol.186.
Priuilegium quis poteſt concedere.ibi nu.2.
Priuilegium conceſſum ciuitati, vel villæ,ſeu loco,an ſit reale,& duret in nouibus ciuibus, & an intelligatur conceſſum cuilibet de patria. Et an extendatur ad continentia ædificia poſtea acta.ibi nu.3.
Priuilegij appellatione, an veniat confirmatio priuilegij. ibi numero.4.
Priuilegij confirmatio,in archiuo debet cuſtodiri.ibi nu.5.
Qui priuilegia tenetur exhibere, vel iurare de exhibendo, non tenetur exhibere confirmationes, niſi expreſsè inhibeatur.ibi numero.6.
Priuilegium originale, productū apud acta,debet regiſtrari,& reſtitui producenti. ibi nume. 7.
Priuilegia ciuitatis, quæ ſunt in archiuo,an proſint hominibus ciuitati ſubiectis,& ad eos extendantur.ibi numero.8.
Priuilegia data per principem poteſt ipſe moderare,& reuocare. ibi numero.9.
Priuilegij innouatio debet fieri, parte citata de cuius præiuditio tractatur.in.c.19. in gloſſa. Traſladen.nu.6.fol.188.
Priuilegium exigendi gabellas,ſeu collectas conceſſum à principe, nō poteſt reuocari.in.c.13. in gl. Alcaualas,nu.4.fol.151.
Priuationis pœna, nō debet impoſi niſi in caſibꝰ à iure expreſsis. in.c.9.in glo.Ley.nu.2.fol. 137.
Caſus in quibus priuatur quis officio.ibi.numero.3.folio eodem.
Priuatio poteſt fieri ex eodē proceſſu.in.c.6.in gloſ. A ſu coſta. numero.9.folio.127.
Probationes cōtra officiales,debēt eſſe clarę,& euidentes,ſi à ſyndicatu non fugit. Et ideò ſacramētum in ſupplementū probationis defferri nō poteſt .in.c.1.in glo.Dadiuas.nu.27.folio.58.
Qui probatiōes fuit cognatus ſubtrahere aduerſario,an ꝑdat cauſam.ibi.numero.32.folio.61.
Probatio plena non requiritur vt quis in abſentia condemnetur, ſed ſufficit aliqualis informatio in.c.15.in gloſſa.Homezillo.numero.9.folio.152.
Probationes innocentiæ abſentis iudex ex officio ſuo aſſumere debet.ibi.nu.25.folio.154.
Probatio ſufficiens requiritur in iudice condemnando .in .c.5.iudicum ſyndicatus in gloſſa.Entera probança.nu.1.folio.271.
Proceſſus & confeſſio facta coram iudice remittente, an valeat.in c.27.in glo.Entreguen.num.26. fol.210.
Proceſsibus requiritur, ꝙ annus & dies,& mēſis ponatur,ſed nomen Imperatoris, vel Regis de neceſsitate non requiritur. Et debent eſſe bene ordinati,aliàs iudex punitur.in.c.36.in glo. Ordenados.nu.1.fo.226.
Proclama ꝙ nullus faciat aliquam credentiam,ſeu aliquid credat alicui de familia, cùm poteſtas non intendit teneri pro eo prodeſt,vt pro eo non teneatur,etiā ſi ex forma ſtatuti teneatur.in.c. 4.in glo.Sea obligado.nume.18. fol.106.
Procurator ad vendendum,poteſt vendere,& dominium transferre habita fides & precio.in. cap. 1.in gloſſa.Mandado.nume. 26. fol.25.
Procurator licet poſsit neceſſaria ad cauſam,non tamen groſſa.ibi nu.29.
Procuratio rerum, quamuis alicui concedatur, non tamen eius remiſsio,nec alienatio.in.cap.1.in glo.Salario.nu.6.fol.49.
Procuratoris nomē quod eſt in mādato,cancellans cōmittit falſum, & punitur.in.c.1.in gloſ. Donacion.nu.33.fol.61.
Procurator cōſtitutus cōtra omnē perſonam mundi, an poteſt experiri contra rempublicam, & collegia.in.c.1.in glo.De ninguna perſona.nu.5.fol.65.
In procuratorem non poteſt cōſtituti poteſtas,decurio, ſiue conſiliarius,aliàs punitur cōſtitutus, & conſiliarius recipiens exilio damnatur.in.c.3.in gl.Procuradores.nu.1.fol.89.
Procurationis officium,an ſit vile. ibi nu.2.
Procurationis officium ante aſſumptum dimittere debet poteſtas, dignitate ſuperueniente. ibi nu. 6.fol.90.
An poteſt eſſe procurator,arbiter, & tutor infamis. ibi numero. 7. fol.eo.

Procuratores non possunt esse iudices, nec sui officiales officio durante, tàm ad negotia, quàm ad lites. ibi nu. 10. fol. eod.
Nec pōt impetrare patrocinium familiaris. ibi nu. 10. fol. eod.
Quid in procuratore habēte dictū patrocinium familiaris alicuius potentis. ibi nu. 12. fol. eod.
Procuratorē nemo pōt dare potentiorē aduersario suo, aliàs punitur. ibi nu. 13. fol. 90.
Procuratoris officium infamat sententia secuta. ibi nu. 25. fol. 91.
An p procuratorē iudex qui est in syndicatu potest litigare. in. c. 3. iudic. syndic. in glos. Pregonar. nu. 18. fol. 265.
Proiiciens stercora, & morticina in via publica, & impediens ea, punitur, & hoc casu dominus tenetur pro famulo. in capi. 17. in glossa. Esten limpias. numero. 1. folio. 170.
Promissio de non vendendo, vel meliorando, valet. in capit. 1. in glossa. Promesa. numero. 7. folio. 58.
Promissio, & solutio æquiparātur. ibi nu. 8. fol. 59.
Promissio sola sufficit in causa bateriæ, sicut in crimine assassinatus. ibi nu. 9. fol. eod.
Promissio iudici facta, vt proferat pro me sententiam, nō valet. ibi nu. 13. fol. eod.
Promissio indignitatis syndici vniuersitatis facta, vt nō denunciet maleficia quæ secundùm statutum debet denunciare, non valet. ibi nu. 16. fol. eod.
Promissio in iudicio habet executionem paratam. in capitulo. 10. in glossa. Execucion. nume. 21. fol. 142.
Portare res vetitas si quis repertus est contra deuentum, & contra formam statuti, an in pœnam incidat. in. c. 52. in glo. En la tierra. nu. 7. fol. 254.
Prosoneta contractuum illicitorū, priuatur honore, & nobilitate. in. c. 3. in glo. Procuradores. nu. 4. fol. 90.
Protestatio quæ debet fieri coram vicinis, sufficit si fiat coram vno in. c. 2. in glo. Ninguno. num. 4. fol. 73.
Protestatio, dicitur denūciatio publicè facta, causa iuris conseruādi. in. c. 20. in gl. Requirimiētos. nu. 1. fol. 191.
Quatuor species protestationū. ibi nu. 2. fol. eod.
In protestatiōe regulariter, scriptura nō requiritur. ibi nu. 3. fol. eo.
Publica vtilitas, quando vertitur, partes non possunt renunciari, etiam cum iuramento. in. c. 1. in glo. Tierra. nu. 7. fol. 40.
Propter publicā vtilitatē discedimus à regulis iuris cōmunis, & in fauorem ecclesiæ. ibi nu. 8.
In publicis ædificandis quæ agit princeps in vrbe, potest prēses in prouincia. in. c. 23. in glo. Diligencia. nu. 3. fol. 199.
In publicis operibus instruendis, & ædificandis prēses miscere se debet. ibi nu. 4. fol. eod.
Publicatio bonorum, intelligitur de bonis prēsentibus, non de futuris in Proœ. in glo. En los casos. nu. 7. fol. 17.
In publicatiōe bonorū, nō veniūt iura conditionalia. ibi nume. 9. fol. eod.
Publicari, an debeat dom⁹, in qua luditur. in. c. 29. in gl. Tableros. nu. 2. fol. 213.
Punitus in foro ecclesiastico, an possit puniri in foro seculari. in. c. 25. in glo. La pragmatica. nu. 22. fol. 205.

Q

Querellans de iudice iniustè patitur talem pœnam qualem iudex si verum esset. in. c. 1. in glo. Donacion. nu. 41. fol. 62.
Querellare, & libellum porrigere, an potest coram tabellioe. in. c. 3. iudic. syndic. in gl. Escriuano. nu. 1. fol. 267.
Questores ad eleemosynam petendam non admittuntur, nisi habeāt literas apostolicas, vel dioe cesanas, nec permittuntur populo prædicare. in. c. 51. in glo. Sancto padre. nu. 1. fol. 251.
Questores sancti Antonij, & sancti Lazari, an admittantur sine literis. ibi nu. 15. fol. 252.
An questores petentes eleemosynas, sine consensu papę, vel dioe cesani, puniantur. in. c. 51. in glo. No cōsentir. nu. 1. folio. eod. 252.
Quæstio, & querimonia differūt. in. c. 6. in glos. Se informe. nu. 2. fol. 115.
De illo qui promisit quæstionem non mouere. ibi nu. 3.

R

Rationum reuisores communis, possunt pronūtiare officialem prēteritum esse debitorem communis eo absente. in. c. 30. in gl. Y acaban de tomar. numero. 1. fol. 214.
Rationum calculi, sunt reuidendi ad petitionem vnius partis, & iudex tenetur dare arbitrum calculatorem, & talis rationis reddi tio syndicorum, & aliorum administratorum publicorum fit in publico, & generali concilio. ibi nu. 2. fol. eod.
Ratio, an iterum sit reddenda si apparet in computum erratum. ibi nume. 3.
Rationis reuisionem, & calculationem, possunt petere qui aliena negotia gesserunt, vt absoluantur ab administratione, ne superstent in suspenso. in capi. 30. in glossa. Acaben de tomar. nu. 4. fol. 215.
Ad rationem reddendam, an quis remittatur ad locum administrationis. in. c. 27. in glo. Entregan. nu. 22. fo. 210.

Index.

Rationis syndicorum, & aliorum administratorum publicorũ reddantur in publico, & generali concilio. in c. 19. iudic. syndica. in glossa. Corregidor. nume. 1. fol. 277.

In rationibus debẽt officiales scribere quantum sit erogatum. in c. 19. iudic. syndic. in glo. Cuenta y razon. nu. 1. fol. 277.

Ratificare non potest superior gesta per illũ qui asserebat se esse iudicem. in c. 1. in glo. Mãdado. nu. 2. fol. 24.

Receptator quis dicatur. in c. 3. in glo Iurisdiction. nu. 19. fol. 95.

Receptantes, salitos, vel qui fregerunt, & propter hoc conuenirinon possunt, an teneantur ad interesse. ibi nu. 18. fol. eod.

Receptans aliquem malefactorem in castro, vel fortalicio, tenetur ad emendam maleficij cõmissi, & ad pœnam de iure statutam. in c. 27. in glo. Fortalezas. num. 1 fol. 206.

Receptatores delinquentium, & violãtis pacem, pœnam. ibi nu. 2. fol. 207.

Sicut qui receptauit affinem, non punitur, ita si receptauit amicũ. in c. 44. in glos. Amistad. nu. 7. fol. 240.

Receptores administratores, & officiales publici non possunt soluere, nisi de mandato iudicis, & rectorum. in c. 30. in glo. Libramiento. nu. 1. fol. 215.

Receptores, camerarij, & thesaurarij sunt immunes à collectis. in c. 45. in glo. Poner. nu. 2. fo. 241.

Receptores debent exigere, non solum debita noua, verumetiã antiqua. ibi nu. 3. fol. eod.

Si receptor, vel susceptor, vel camerarius regis, seu baronis scripsit se recepisse aliquid ab eo qui tenebatur regi, vel baroni, vel ciuitati, an debitor sit liberat⁹. ibi nu. 5. fol. eod.

Receptores non possunt pecuniã publicam in suos vsus conuertere, vel mutuò accipere. in cap. 19. iudic. syndic. in glos. Cuenta. nu. 4. fol. 272.

Recognitio vt fiat, debet quis personaliter citari. in c. 10. in glos. Execucion. nu. 34. fo⁹. 145.

Receptio testium, an potest per iudicem committi in criminalib⁹, & in ciuilibus. in c. 37. in glos. Por si. fol. 231.

Receptio iuramenti, potest cõmitti. ibi nu. 18. fol. 233.

Recusationis causæ. in c. 44. in gl. Recusado. nu. 1. fol. 240.

Rectores de suo tenentur soluere ciuitati, si fuerunt negligentes in non exigendo cautionem à debitoribus, vel aliquid aliud amittendo. in capitulo trigesimo secundo. in glos. De pujar. nu. 2 fol. 218.

Rectores habentur ad instar tutorum, & curatorum, ibi nume. 3. fol. eodem.

Rectoriam extra ciuitatem non potest acceptare decurio, seu rector sine licentia. in capitulo. 54. in glossa. Partiere. numero 3. folio. 260.

In refectione monasterij totaliter destructi, requiritur episcopi licentia. in c. 22. in gl. Torres. nu. 15. fol. 195.

Reficienti ædificium de toto destructum, potest nouum opus denunciari. ibi numero sexto. folio eodem.

Reficere tenetur qui habet viã publicam. in c. 17. in glo. Esten limpias. nu. 5. fol. 171.

Refici debet castrum authoritate principis, quãdo destructio fuit facta eius authoritate. ibi nu. 17. fol. eod.

Reficere, an dicatur de nouo facere. ibi nu. 24. fol. 195.

A referendo principi, iudices debent se abstinere. in c. 6. in glo. Notifiquen. nu. 5. fol. 127.

Regalia nullus priuatus potest rationabiliter possidere. in c. 1. in glo. Nuestros. nu. 17. fol. 21.

An qui habet regalia in terris regni, aut de manalia in terris baronum, & comitũ. põt cogi ostendere titulum suæ possessionis adeò quod nisi ostendat, licitè potest cogi ad restitutionem eorum. ibi nu. 18. fol. eod.

Regalia, an potest rex cõcedere. in c. 2. in gl. En nuestro perjuyzio. nu. 2. fol. 192.

Regina, an possit facere legem. in Proœ. in glo. Ordenanças. nu. 7. fol. 14.

Regina quando facit legem, debet facere consilio suorum senatorum. ibi nu. 8.

Regens ciuitatẽ, habetur loco principis. in c. 1. in glo. Tierra. nu. 4. fol. 40.

Et in eo tria requiruntur. in. c. 46. in gl. Regir. nu. 4. fol. 242.

Regimen quãdo accrescit alteri, an debeat regi secũdùm regulas regni, cui accrescit. in Proœ. in gl. Yslas. nu. 13. fol. 10.

Regnũ tenetur amare, custodire, & honorare regẽ, vxorẽ, & filios. ĩ c. 1. in gl. Seruicio. nu. 2. fol. 40.

Reuelãs crimẽ lęsę maiestatis meretur, vel si taceat puniatur. ĩ. c. 1. in gl. Ni cõsentiran. nu. 6. f. 52

Nõ reuelans crimẽ, an puniatur. in c. 52. in gl. Incurra. nu. 1. fol. 258.

Relatio quando fit superiori. in. c. 20. in gl. Saber. nu. 1. fol. 192.

Relationẽ solã sentẽtiarum, debet iudex syndicatus ad cõsiliũ mittere, & non relationẽ querelarũ. in c. 21. iudic. syndic. in glo. Sentencias. nu. 1. fol. 279.

Per relationem sententiarũ, pròbatur quis steriisse in syndicatu, & ꝓbatur de officio bene, vel male gesto. ibi nu. 2. fol. eod.

Relictũ factũ alicui post officium, non censetur factum propter officium. in c. 1. in glos. Durante. nu. 2. fol. 66.

Remissio vt fiat, an sit necesse, ꝙ iudex delicti eã petat. in. c. 27. in gl. Requieran. nu. 1. fol. 207.

Remittere possum⁹ ea quæ cõmittuntur in nos, sed ea quæ ĩ Deũ, vel ecclesiã minimè. in c. 25. ĩ gl. La pragmatica. nu. 14. fol. 264.

Remittere nō poſſunt officiales rei publicæ iniuriam factā reipublicæ, multò minus factam Deo, ibi nu.15.fo.eodem
Remiſſio, an fiat de neceſſitate, vel de vrbanitate.in.c.27. in glo.Entreguen.nu.1.folio.207.
Non remittit maior ad minorem. ibi nu.2.
Remiſſio, habet locum in crimina libus.ibi numero.3.
An valeat cōſuetudo q̄ remiſſio delinquentis nō fiat.ibi nu.4.
Remiſſio fit in grauibus criminibus: ſecus in leuibus. ibi nu.5.
Remiſsio, an habeat locū in cauſa criminali ardua, ciuiliter mota. ibi num. 6.
Remiſsio vt fiat, an debeat fieri ante cōdemnationē. ibi nu.7.
Anteaquā remitat iudex delinquētem, poteſt cognoſcere, an ſit culpabilis, nec ne: quia non tenetur ſequi iniuſtos appetitus requirētis. ibi numero. 8.
Vt remiſsio fiat litera requiſitoria cum imformatione delicti mittitur. ibi nu.9.folio 209.
Vt remittatur delinquens ſi ſentētia eſt perdita, ſufficit vt informatio ipſius iudici mittatur: vt delinquētē remittat qa ſentētia poteſt p̄bari p̄ teſtes. ibi.nu.10.
Vt remiſsio fiat, decem requirūtur. ibi.nu.12.
Nō remittitur raptor virginis. ibi. nu.13.
Remiſsioni non eſt locus in terris quæ ſunt ſub vno præſide. ibi. nu.14.
An remittatur vagabūd⁹. ibi.n.15.
An remiſsio habeat locum in contractibus. ibi nu.16.
Remiſsio in cōtractibus, habet locū quando contrahentes in fraudē cōtractus fugiunt. ibi.nu.17.
Remiſsio in contractibus habet locum quando contrahens ſolutionē deſtinauit in certo loco, & promiſsit ibi perſonaliter reſentare. ibi.nu.18.
Remiſsio in contractibus habet locum quando contrahens renuntiauit foro ſuo. ibi.nu.19.
Et requiritur renūciatio fori ſpecialis. ibi.nu.20.fol.210.
Remittitur quis ad rationem reddendam ad locum vbi habuit adminiſtrationem. ibi.nu.22.
Remiſsio habet locum in cauſa ſtatus. ibi.nu.23.
Remiſsio cui⁹ expēſis fiat. ibi.n.24
An coram remittente iudice valeat proceſſus, & confeſsio facta. ibi.nu.26.
Si remittere non vult iudex delinquentem, debet adiri rex, & rex cogit ad reſtitutionem. in.c.27. in glo. Notifiquē.nu.1.fol.210.
An remittere cogatur iudex domicilij per iudicem delicti. ibi. nu.2.fol.eod.
Remittere an poteſt ciuitas debitum ciuitatis. in.c.30. in gl. Gracias. nu.1.fol.216.
Remiſsio vt fiat, an ſit neceſſe, q̄ iudex delicti eā petat. in.ca. 27. in gl. Requieran. nu.1. folio. 207.
Quando iudex petit remiſsionē, debet dicere in literis, imperamus, vel requirimus, & rogamus. ibi.nu.2.fol.eod.
A reparatione viæ publicæ, nemo excuſatur. in.c.17. in glo. Eſten limpias. nu.4.fol.171.
In reparatione viæ vicinus ſi non eſt ſoluendo, onus reparationis in cumbit aliis vicinis. ibi nu.6. folio. eodem.
Ad reparationem viæ inquilinus, vel cōductor, nō tenetur, ſed dominus, & ſi conductor ſoluit repetit à domino, vel in mercedem computat. ibi. numero. 7. fol.171.
A reparatione murorum, nemo excuſatur, nec à reparatione pontium, & aquæductuum publicorum. in. c.23. in glo. Den orden. nu.3.fol.197.
Nec rex, nec alius dominus ciuitatis. ibi.
Repertus in limine territorij, ſeu in cōfinibus ciuitatis, vt vix negare ſufficiat, an puniatur. in.c. 52. in gl. En la tierra. nu.23.f. 256.
Repertus in via non recta, nec cōſueta portare res vetitas, ita q̄ eſt ſuſpectus quod extrahereve lit, tenetur. ibi.num.24.fol.eod.
Repertus in crimine, nō poteſt appellare. in.c.1. in gl. Derechamēte. nu.15.fol.38.
Res iudicata dicitur quādo appellari non poteſt. in. c.11. in glo. Iuzgada. nu.1.fol.149.
Res iudicata dicatur, quando pars non appellat: quia cōſentire videtur. ibi.nu.4.fol.eod.
Practica de re iudicata excipiēdi. ibi.nu.5.fol.eod.
Res iudicata renūciari poteſt. ibi. nu.10.fol.150.
Reipublicę ſtatus læditur per brigas, & diſſenſiones. in.c.6, in gl. Ley. nu.3.fol.119.
Reſpublica ſi læditur in iudicio, ſeu in cōtractu, ſubuenitur. in.c. 32. in glo. De pujar. nu.11.fo.218.
Reſpublica vna vice reſtituta, iterum in illo caſu non reſtituitur. ibi.nu.13.
Reſcriptum falſum, an tribuat iuriſdictionem. in.c.1. in glo. Nueſtros. nu.20.fol.21.
Reſcriptū eſt ſuper omnia cuſtodiendum. in. c.1. in glo. Cartas. nu.11.fol.23.
Reſcriptum non prodeſt ſine præſentatione, & anteaquàm præſentetur nō aufertur iuriſdictio, nec confertur. ibi.nu.12. fol.eo.
Reſcripti forma, an poteſt renuntiari. in. c.1. in glo. Mandado. nu.6.fol.24.
Reſcripta principis, ad ius cōmune ſunt redigēda. in.c.11. in gloſ. Iuzgada. nu.2.fol.149.
Reſtitutionem in integrum, nō poteſt peti doctor legum minor 25. annorū, aduerſus ea quæ omiſsit allegare, vel probare in cauſa. in.c.33. in glo. A menos coſta. nu.4.fol.220.
Reſtitutio, non datur minori, nec piis locis aduerſus inſtantiam. In forma ſecretæ ſyndicationis. in 49. interrogatione. in gl. Cōdemnar. nu.12.fol.290.

Retractatio actus, an sit pœna. in. c. 44. in glos. No valgan. nume. 1. fol. 240.
Rex Hispaniæ non recognoscit superiorem. in Proœ. in glo. 1. nu. 13. fol. 2.
Quia dignitas regalis est suprema ibi.
Rex dicitur qui cõtraxit matrimonium cũ regina, licet ipse nõ sit rex. in Proœ. nu. 14. fol. eod.
Rex, vel Papa, & eorũ iudices, debent salutari, magis reuerenter per suos subditos. in Proœ. in glo. Salud. nu. 2. fol. 12.
Nisi corã rege null⁹ debet flectere genua, & Papa osculatur in pede ibi nn 2.
Rex cõtra iustitiã nullis parcat. in Proœ. ĩ gl. Cõsciẽtias. nu 2. f. 12.
Rex debet cognoscere, amare, & timere Deũ per credulitatẽ, secundùm fidẽ catholicã. ibi nu. 3.
Rex, vnde dicitur. in Proœ. in gl. Regimiento. nu. 1. fol. 12.
Regis officium, quod est ibi.
Rex est lex aĩata ĩ regno. ibi nu. 3.
Rex habet potestatem à maiestate cœlesti. ibi nu. 4.
Rex in suo regno, dicitur Imperator. ibi nu. 10. fol. 13.
Rex qui nõ bene regit, nomẽ amittit. ibi nu. 11.
Regi datur curator, si non scit suũ regnũ defendere, vel in eũ iustitiam facere, & perdita recuperare. ibi nu 12.
Idẽ est in iudicib⁹, & comitib⁹, & iurisdictionẽ habẽtibus. ibi.
Rex debet omnia põderosa facere cum cõsilio procerũ, & senatorum suorum. in Proœ. in glos. Acordado. nu. 1. fol. 13.
Rex debet audire consilia, & verba prudentium. ibi nu. 3.
Rex debet habere ꝓbos, ethonestos cõsiliarios, & exptos. ibi nu 13.
Rex cõdidit leges generales in suo regno, vel alius licẽtia, & mãdato ei⁹. in Proœ. ĩ gl. Ordenãças. nu. 1. fol. 14. cũ sequẽtib⁹. fol. 15.
Rex, an potest facere leges sine cõsilio procerum suorũ. ibi nu. 2. fol. 14.
Rex, in facienda lege semp ĩuitatur consuetudini. ibi nu. 4. fo. 15.
Rex qui nõ recognoscit superiorẽ fundat intentionẽ in regno suo, quo ad iurisdictionem, & quid in aliis dominijs. in. c. 1. in glo. 1. nu. 2. & 13. fol. 19.
Rex habet fundatã intentionẽ quo ad ciuitates, & loca infra regni limites cõstituta, & quoad supremã dignitatẽ ius reddẽdi: secus est quoad res singulares regni in vico, vel castro existẽtes. Idem dic in baronibus. in. c. 1. in glos. Nuestros. nu. 14. fol. 20.
Rex dicitur quasi Deus in terris. in c. 1. in glo. Seruicio. nu. 3. fol. 40.
Rex tenetur amare, et honorare populum, & regnum suum, & munus ei impartire. ibi nu. 4.
Rex sine causa, non debet expellere vassallos de regno. ibi nu. 5.
Rex nõ seruãs contenta in legibus Partitarũ, excedit. ibi nu. 6.
Rex habẽs administrationẽ regni, curare debet pro bono cõmuni patriæ, & eam amare, bonã culturam desyderare, populationẽ, & passus pontium, itinerumq; reparare. in. c. 1. in glos. Tierra. nu 1. fol. 40.
Rex ea quæ sunt publica, non põt diminuere. ibi nu. 2 fol. eod.
Rex de cõsuetudine antiqua, & approbata, se intromittit de violẽtiis illatis personis ecclesiasticis. ibi nu. 10. fol. 47.
Rex pati non debet quẽquam celsiorem gradũ obtinere, nisi cui, & laborũ assiduitas, & stipẽdiorum prolixitas suffragatur. in. c. 4. in glo. Cumple. nu. 3. fol. 103.
Rex cõmittens tẽpore belli castrũ cuidã militi ad custodiendum, & ille miles commisit alteri militi, vel nobili, an teneatur, si hostes occupauerũt castrũ. in. c. 4. in gl. Sea obligado. nu. 45. f. 109.
Regum propriè est iustitiam facere, & vi oppressos de manu calumniantium liberare. Et prius causas pauperum tractare pupillis, atq; viduis qui facilius opprimuntur à potentibus auxilium prebere. in. c. 6. in glo. Pobres. nu. 1. fol 124.
Rex propter negligẽtiam, potest à regno priuari. in. c. 6. in glos. Assu costa. nu. 6. fol. 127.
Regis mandatum, an habeat executionem paratam. in. c. 10. in glos. Execucion. nu. 47. fol. 144.
Regi debent loca inferiora, & gubernari secũdùm statuta loci superioris. in. c. 6. in gl. Tierra. nu. 3. fol. 117.
Rixantes si sunt duo, & aliquis fingit mediare inter eos, & cũ sua fictione prohibet alterum se defendere, incidit in pœnã. in. c. 2. in glo. Iuntarem. nu. 5. fol. 69.
Ad rixas euitandas, & scandala. potest iudex iubere, ꝙ vnus nõ trãseat ante portã alterius. in. c. 2. in glo. Parcialidad. num. 12. fol. 72.
Rogationes principem, vel regũ sunt adimplendę: quia mandata intelliguntur in. c. 1. in gl. Mandamientos. nu. 7. fol. 47.
Rogamina principum, iudices ecclesiastici debent obedire, alias puniuntur. ibi nu. 8. fol. eo.
Rogare, & mandare, paria sunt. in c. 21. in gl. Ruego. nu. 1. fol. 192.
Rogatio maiorum, pro iussu habetur. ibi nu. 2. fol. eod.
Rogamina maiorum, vel potẽtiũ, vel blanditia, an inducat instrumentum. ibi nu. 3. fol. eod.
Rustici ducentes vecturam ad ciuitatem, non possunt cogi, vt cũ plaustris suis ducãt exinde stercus extra ciuitatem. in. c. 27. in glo. Esten limpias. nu. 1. fo. 170.

S

Alarium potest iudex statuere pro aliquo malefactore capiẽdo. in capitulo decimo septimo. in glossa. Las hara. nu. 10. fol. 161.

Index.

Salario excepto iudex iurat nil penitus recipere in administratione quàm post officiū depositū. in.c.1.in gl.Salario.nu.1.fol.49.

Salariū correctori, debet solui ex ꝑpriis ciuitatū & villarū, & si ciuitates ꝑprium nō habēt debet fieri collecta, seu cōtributio inter cōsuetos cōtribuere. ibi nu.2.fol.eodem.

Salariū consuetū, intelligitur sicut habuit prædecessor. ibi nu.3.

Salarium correctori, nec alio non debet solui, nisi specialiter à prīcipe fit concessum. ibi. nu.4.

Salarium non possunt constituere officiales decurionibus electis per eos. ibi. nu.5.

Salarium permittitur dare decurionibus incertis casibus. ibi num.8.fol.49.

Salarium potest constitui de publico imminēte iusta causa pro necessitatibus publicis. ibi nume.10.fol.eodem.

Salariū, an debeatur correctori qui se absentat, vel in officio nō residet. ibi nu.12.fol.49.

Salariū debēt rectores ciuitatis soluere suo correctore, si ei dederūt licentiam se absentandi vltra.90. dierum. ibi nu.14.fol.eod.

Salarium potestatis nō debet defalcari. ibi nu.16.fol.eod.

Salariū, an debeatur hæredibus correctoris, si anteaq̄ officiū adimpleat moriatur. ibi nu.17.fo. eo. Quid ī hęredibꝰ aduocatorū. ibi

Salariū, aum debeatur iudici infirmo. ibi nu.19.fol.51.

Salariū, an debeatur famulo infirmo. ibi nu.20.fol.eod.

Salariū debet habere iudex delegatus, & sic ꝓquisitor, in eūdo, stādo, & reddeūdo. in.c.6.in gl.Salario.nu.2.fol.122.

Salaria, an dentur ordinariis, & delegatis. in.c.9.in gl. Cōmission. nu.4.fol.136.

Salariū debet minui, quando labor minuitur. in c.1.in glo. Officio. nu.11.fol.26.

Salutatio fit minoribꝰ ꝑ maiores. ī Proœ.in glo.Salud. nu.1.fol.12.

Salutari debent rex, papa, & eorū iudices reuerenter per subditos. ibi nu.2.

Ad salutandū principē, nō admittitur quilibet. ibi nu.2.

Salutatio non solùm debetur regi, verumetiā literis, & promissionibus suis. ibi nu.3.

Quando salutatur rex à clarissimis ꝑsonis, aliquantulū eis rex assurgit. ibi nu.4.fol.eod.

Scādalis, & rixis occurrere, & prouidere debet iudex. in.c.2.in gl. Parcialidad.nu.20.fol.72.

Si scandala oriuntur in ciuitate, & iudex se dare nō potest, statim debet principi notificari, sub pœna priuatiōis officij. in.ca.6. in gl. A su costa. nu.1.fol.127.

Scalas ponēs ad domū, vel muros alicuius punitur. in.c.1. in glos. Derechamēte. nu.17.fol.38.

Scientia in factis domesticorū, & suorū officialiū pręsumitur. ī.c.1.in gl. No lo supieró. nu.7.f.55.

Scientiæ eminentis, potest habere officium, licet nondum studuerit tempus in pragmatica statutum. in.c.4.in glos. Pragmatica. nu.5.fol.102.

Sciētia adulterina pręsumitur doceri in studiis particularibus, nisi ex persona legentis, & audientis aliud iudicetur, in.c.4. in gl. Pragmatica. nu.10.fol.102.

Scientia hominem nobilissimum facit. in.d.c.4.in glo. Le cumple. nu.6.fol.103.

Scire dicitur aliquando per vehementem opinionē. in.c.1. in gl. No lo supieron. nu.3.fol.55.

Disposita in sciente, habent locum inscire debentem. ibi nu.2.

Scholaris nō efficitur incola alicuius loci ante decēnium, & ideò de cōtractibus, & delictis alibi commissis, nō potest conueniri in loco studij. in.c.2.in glos. De los tales pueblos. nu.6.fo.74.

Scholaris præstātis ingenij, si spes est in eo magnę scientiæ, licitè potest ad doctoratū promoueri. in.c.4.in gl Que les diere. nu.5. fol.100.

Scholaris si est excellētis doctrinę debet pręcedere doctorē. in.c.4. in gl. La pragmatica. nu.6.f.102.

Scriptor qui tenetur scribere librū an teneatur scribere de suo atramento. in.c.17.in glo. Menestrales. nu.6.fol.165.

Scriptura in quibus casibus requiritur. in.c.1.in glo. Cartas. num.6.fol.22.

In omnibꝰ casibꝰ in quibus requiritur scriptura, si talis scriptura interfit. & stet perdita, admitteretur postea probatio per testes ibi nu.7.fol.eod.

In omnibus casibꝰ in quibus scriptura requiritur, si est perdita solennitas eius, debet probari per eum, qui stat pro solennitate, & nō ꝑ excipientē. ibi nu.8.fo.23.

Scriptura semel ꝑducta, & registrata, in actis facit fidem. in.c.10. in gl. Execucion. nu.12.fo.141.

Scriptura ꝑbata recognita à parte, habet executionem paratam. ibi nu.33.fol.143.

Scriptura probata. an ꝑbet. ibi nu.35.fol.eodem.

Scripturæ stātes in archiuo publico, faciunt fidem. in.c.19.in glos. Esten. nu.1.fol.184.

Scripturæ productæ de domo officialis prefecti archiuo, probant. ibi nu.4.fol.185.

Scriptura cōfecta à quolibet officiali publico, licet nō sit in archiuo an probet. ibi nu.5.fol.eod.

Quādo scripturę duę reperiuntur cōtrarię, vna quę est in archiuo publico faciēte fidē, alia manu priuata eiusdē, statur potiꝰ scripturę archiui. ibi nu.6.fo.eod.

Scriptura sumpta ex archiuo publico, an ꝑbet extra territoriū illius ciuitatis. ibi nu.8.fo.eod.

Scriptura archiui, potest ꝑduci ad faciendū comparationem literarum. ibi nu.10.fol.eod.

Scripturæ stantes in archiuo publico, an sint edendæ. ibi nume.12. fol.184.

Index.

Scriptura habens ſubſcriptionem triũ teſtiũ, bene probat in obligatiõe, & hypotheca prętertur. in.c.23.iudi.ſyndic.in gl. Dias. nu.4.fol.280.

Securitatis cautio, debet dari cauſa cognita.in.c.6.in gloſſ.Pobres. nu.9.fol.125.

Ad ſecuritatẽ præſtãdã, põt iudex cogere quẽlibet.ibi nu.8.fo.124.

Securitatis cautio, poteſt quis petere, licet dederit cauſam timori. ibi nu.13.fol.125.

Securitatem dat dominus vaſſallo. ibi nu.18.fol.eod.

Securitas, licet ſit data alicui, põt petere, vt ſit ei licitum arma portare ad defenſionem, & ducere ſecum familiares. ibi nu. 22. fol.eodem.

Securitatem infringens, qua pœna puniatur.ibi num.26.fol.126.

Seditione trãſgrediuntur leges, & aliqui ſuſpenduntur ſiue proceſſu, & ordine iudicij.in.c.1. in gl. Derechamente.nu.14.fol.38.

Senex non dicitur quis per ætatẽ, ſed per ſapientiam.in Proœ. in glo. Acordado.nu.19.fol.14.

Senior in regno, eſt cõmodior populo.ibi nu.23.fol.eod.

Senex quis dicatur.ibi nu.24.

Senex quando quis dicatur, & an præferatur aliis.ibi nu.2. fo. eo.

Senior debet prius loqui. Et quis dicatur nouitius. Et an vltimo vltimum locum debet obtinere.in.c.19.in glo. Vno de los regidores.nu.4.fol.187.

Sententia principis, an ſit lex generalis.in Proœ.in glo.Ordenanças.nu.14.&.17.fol.15.

Sententia lata, à ciuitate non recognoſcente ſuperiore, an ſit lex. ibi nu.15.fol.eod.

Sententia, & pręſcriptione, quis paratur.in.c.1.in glo.Nueſtros.nu. 10.fol.20.

Sententia, an valeat ſuper non petitis.in.c.1.in glo.Mandado.nu.15. folio.24.

Sententia, an extendatur ad connexa.ibi.nu.17.

Sententia data cõtra formam reſcripti, eſt nulla.ibi.nu.32.fol.eod.

Sententia lata contra communionẽ opinionem, ipſo iure eſt nulla. in c.1.in glo.Fiel.nu.21.fol.29.

Ex ſententia iudicis, non tranſit dominium in vincẽtem, ideò opus eſt vt executioni mittatur.in.c.1. in glo.Et derecho alaspartes.nu. 4.fol.42.

Per ſententiam, non perditur poſſeſsio, ibi.nu.6.fol.eod.

Sententia, ſi eſt deſerta, licet non ſit executioni mandata, habet pars recurſum contra iudicem quieam tullit. ibi.nu.8.fol.eod.

Sententia lata prętextu conſilij ſapientis, nũquam tranſit in rem iudicatã. ibi nu.26.fol.45.

Sentẽtia lata donatione, vel pretio eſt nulla ipſo iure. in.c.1.in glo. Donaciõ.nu.6.fo.60.

Sententia nõ dicitur venalis, ſi poſt eã latã iudici fuit data pecunia tamẽ iudex punitur. ibi.nnm.11.

Sententia, an valeat, ſi pecunia non eſt data, ſed promiſſa.ibi.nu.12.

Sententia valet, ſi vnus exiudicibus fuit corruptus.ibi.nu.13.

Sententia arbitrorum, an valeat, ſi ſunt corrupti. ibi.nu.26.fol.45.

Sententia lata per epiſcopũ, an mãdabitur executioni per iudicem ſecularem.in.c.2.in glo. Junta ram.nu.11.fol.69.

Sentẽtiæ appellatione, intelligitur diffinitiua.in.c.6.in glo.Sentencias.nu.1.fol.115.

Quando de ſententia fit mentio in contractu, intelligitur de diffinitiua ibi.nu.2.fol.116.

Sententiæ appellatione, largè intelligendo, venit interlocutoria, & in materia fauorabili, vel indifferenter, ibi.nu.8.fol.eod.

An ſententia arbitri, veniat appellatione ſententię. ibi.nu.9.fol.eo.

An ſententia ſit omnis vox iudicis. ibi.nu.10.fol.eod.

Sententia, habet executionẽ paratam.in.c.10.in glo. Execucion. nu.3.fol.140.

Sententia arbitri, an habeat executionem paratam.ibi.nu.9.fol.141.

Sententia lata contra principalem, an mandetur executioni contra fideiuſſorem de iudicio ſiſti.ibi. nu.41.fol.144.

Sententia abſolutoria lata: quia non probabit, an pariat exceptionem rei iudicatę reo abſoluto ſi de eõ mine iterum accuſetur.in.c.11.in glo.Iuzgada.nu.6.fol.150.

Sententia in rem iudicatam tranſacta in tantum valet, quod virtute dictę ſententię non poteſt per reſcriptum principis tolli.ibi.nu. 7.folio.eod.

Sententia lata pro appellante, fatalibus temporibus elapſis, eſt nulla ipſo iure.ibi.nu.8.fol.eod.

Sentẽtia criminalis, ſi immineat pœna mortis, vel corporalis, an tranſeat in rem iudicatam. in.c.15.in glo.Homezillo.nu.28.fol.154.

In ſententia, an requiratur ſubſcriptio iudicis.in.c.36.in glo. Firmadas.nu.1.fol.228.

Sententia poteſt per tabellionem pronunciari.ibi.nu.4.fol. eod.

Sententia debet fieri de officio bene geſto, & debet iudex in tali ſententia commendari, & ſi malè geſsit, eſt vituperandus.in.c.3.iudic.ſyndic.in glo. Pregonar.nu. 12.fol.265.

Sententia debet iudex ferre cum diligentia, & plena cauſę cognitione.in.c.5.iudic. ſyndic. in glo. Trabaje.nu.6.fol.271.

Sententia lata in tam breui tempore, quòd acta non potuerent verĩ ſimiliter bene vederi, eſt ipſo iure nulla.ibi.nu.7.

Sententia, nõ debet pronunciari nimia feſtinatione.ibi.nu.8.

Sententia, an mittatur prius executioni contra officialem, quàm cõtra ſuos fideiuſſores. in.c. 10. iudic.ſyndic.in gloſ. Appelle.nu. 4.fol.274.

In ſententia eſt commendandus iudex qui laudabiliter ſe habuit in officio.in.ca.21.iudic. ſyndic. in gloſſa. Sentencias.numero.31 folio.279.

Sententia lata per iudices regimenti, seu consilij, lapsis terminis, an valeat. In forma syndicat. secret. in interrogat. 49. in glo. Condemnar. nu. 5. fol. 289.

Si sententiam iudices, nō possunt proferre: quia sunt infirmati, & tempus labitur, vt pœnā euitēt, ferāt sentētiam sub cōditiōe, cōdēnando, vel absoluēdo. ibi nu. 9. fol. 289.

Sentētia lata in maiorē summā sex milliū dipondiorū, an valeat in summa sex millium. ibi nume. 14. fol. 290.

Sentētia tenet ipso iure in crimina li, licet iudex ponat maiorē pœnā quàm debuit, nec dicitur error expressus in sentētia. in. c. 18. in gl. Carcel. nu. 3. fol. 176.

Sentētia lata cōtra habitatores alicuius loci, nocet modernis habitatoribus. in. c. 19. in gl. Priuilegios. nu. 3. fol. 186.

Sentētia cōtinetur appellatiōe actorum, & sentētia est de actis. in. c. 27. in gl. Entreguē. nu. 11. fo. 209.

Sentētia quæ fertur per iudicē, super computatione, an mādetur executioni, nō obstante appellatione. in. c. 30. in glo. Faga pagar. nu. 3. fol. 214.

Sentētia, & trāsactio, an executioni mittatur. ibi nu. 4. fol. eodem.

Sequi, an teneātur fideles imperij, & commēdatores regem, si fructus suæ commendæ non sufficiunt. in. c. 3. in glo. No lleuando. nu. 2. fol. 98.

Sequestrum quādo fit penes personam ecclesiasticā, iudex secularis potest precipere clerico, ꝙ illud restituat. in. c. 20. in glossa. Vsurpan. nu. 10. fol. 189. Et in. c. 10. iudic. syndic. in gloss. Nombrare. nu. 6. fol. 275.

Sequester, an qs cogatur esse. in. c. 10. iudic. syndic. in gl. Nombrare. nu. 4. fol. 275.

Si sequester restituitur mādato iudicis, statim est liberat⁹. ibi nu. 5. fol. eodem.

Seruitium insolutum factum per vassallos domino, nō valet: quia præsumitur factū vi, & metu, & coactè. in. c. 24. in gloss. Titulo. nu. 5. fol. 200.

Significare an possunt iudices prīcipi in iure. in. c. 6. in gl. Notifiquen. nu. 6. fol. 127.

Simplum, an in septenis continea tur. in. c. 1. in glo. Setenas. nume. 1. fol. 54.

Syndicatores rei syndicantur. in. c. 1. iudic. syndic. in gl. Mādamos. nu. 3. fol. 262.

Syndicus ad reuidendum gestionis rationem, & iudicandum officiales eligitur, & deputatur. ibi nu. 4. fol. 263.

Syndicatio est experimentum iustitiæ. ibi nu. 5. fol. eod.

Syndicari debet iudex, licet officium exerceat gratis. ibi nu. 6.

Syndicari debet iudex, licet rex de creuerit, ꝙ non debeat syndicari. ibi nu. 7.

Syndicari non debet officialis de negligentia, si est lęuis: secus si est dissoluta, & proxima dolo. ibi nume. 9.

Officialis electus cum pacto, ꝙ nō teneatur stare ad syndicādum, nisi de furtis, & barateriis, & illicitis extorsionib⁹, syndicatur de omnibus iniustis sententiis. Et cōtra obligatum stare ad syndicatum, non currit pręscriptio. ibi nume. 10.

In syndicatu fauendum est iudicibus, & officialibus, & non sunt calumniandi, nec contra eos faciēda est scrupulosa inquisitio. ibi nume. 12.

A syndicatu euaditur officialis, si querellę nō fuerūt datę in tēpore bāni. in. c. 3. iudi. syndic. in gl. Pregonar. nu. 10. fol. 265.

Qui in syndicatu stetit, an pōt amplius cōueniri. ibi nu. 11. fo. eod.

Syndicatorū causæ, debēt breuissimo tempore expediri, & ꝓpter breuitatem instātiæ possunt ferè omnes termini cūmulari, videlicet ad excipiendum, probādum, & probatum habendum. ibi nu. 15. fol. eod.

Syndicatus iudex debet facere suū interrogatorium, quando contra iudices inquiruntur. Et capitula quæ ex ipsa inquisitione resultant exponere reo, ne subtrahatur sibi facultas deffensiōis. in. c. 4. iud. syndi. in glo. Pesquisa. nu. 3. fol. 269.

Syndicātur officiales de subtractis ex pecunia publica. ī. c. 19. iudic. syndi. in gl. Cuēta. nu. 2. fo. 278.

Syndic⁹ vocat ratiocinat, & si iniuste cōdēnat, debet ꝓsuperiorē puniri. in glo. Hazer. nu. 1. fol. 280.

Syndicatores rei syndicantur. ibi nu. 2.

Syndicatus est de iure diuino. ibi nu. 3.

Qui habet syndicare officialem, nō se impedit de gestis extra officium. in. c. 4. in glo. Sea obligado. nu. 4. fol. 106.

Solēnitas quæ in cōfectione instrumenti requiritur, an requiratur in refectionem. in. c. 22. in gloss. Torres. nu. 19. fol. 194.

Solicitator, aduocatus, & ꝓcurator æquiparantur. in. c. 1. in gl. Solicitadores. nu. 1. fol. 91.

Soluente iudice, propter suam negligētiam, an recuperet à parte. in. c. 1. in gl. Fiel. nu. 47. fol. 34.

Si soluit debitor anteaquàm executio fiat in suis bonis, non soluit decimam executionis, licet executor habeat mādatum ad executionem faciēdam. in. c. 10. in glo. Derechos. nu. 2. fol. 134.

Soluere nō possunt receptores, ad ministratores, & officiales publici, nisi de mādato iudicis, & rectorum. in. c. 30. in glo. Libramiento. nu. 1. fol. 215.

An soluere pōt administrator in parua quātitate, sine iussu iudicis, vel domini, & stetur iuramēto suo. ibi nu. 2. fol. eod.

Solutū quādo dicatur esse in parua quātitate. ibi nu. 3. fol. eod.

Solutio fienda stipendiariis, non est fiendaper substitutū. in. c. 33. in gl. A menos costa. nu. 16. f. 220

Solutio

Solutio regularis facta dereb⁹ priuatis principis, & eorũ titulis, non debet à iudicibus vsurpari.in.c.45.in glo.Tomar.nume. 2.fol.241.

Sortilegiũ quid sit.in.ca.53.in glo. Adeuinos.nu.2.fol.258.

Sponsa de præsenti, dicitur vxor. in.c.1.in glo.Mugeres.nume.10. folio.63.

Sportulas debet iudex habere procedẽdo ordinariè.in.c.7.in glo. Han de lleuar.nu.1.fol.128.

Sportulas, an debeat habere iudex in causis summariis.ibi.nu.2.

Sportulæ pauperibus remittũtur. ibi.nu.8.fol.eod.

Statuta quæ non fuerunt tradita iudici,non tenetur iudex seruare. in Procem.in glo. En los casos. nume.2.fol.17.

Si statuta iudex iurauit seruare, an tale iuramentum extendatur ad statuta post iuramentum condita.ibi.nume.3.

An de statutis futuris intelligatur si in dispositione dicatur, non obstantibus statutis.ibi.nu.5.

Quid si ad statuta se obligauit, an intelligatur obligatus ad edenda.ibi.nume.6.

Qui statuta iurat seruare intelligitur de statutis quæ sunt in vsu. Idem quãdo iurat seruare cõsuetudines, ꝙ intelligitur de laudabilib⁹,& præscriptis. ibi.nu.10.

Statutum,an debeat sequi iudex, licet non sit productum in causa, vel in processu.ibi.nu.12.

Statutum ciuitatis, habet locum in forenses,& cõtra eum,si ibi continuè cõuersatur. in.ca.2.in glo. Tales pueblos.nu.2.fol.74.

Statuta cõfederationũ,& collegiorum,potest superior mãdare, vt coram se portẽtur, vt si quę sunt in eis quæ sapiãt monipolium, puniantur.in.c.2.in glo.Confederacion.nu.13.fol.71.

Statutum, ꝙ nullus cõsanguineus, vel affinis Perusini possit esse potestas, & sint cõtracta sponsalia cũ filia ciuis Perusini, nõ impeditur esse iudex:quia propriè nõ dicitur affinis. in.c.4.in glo. Parientes.nu.8.fol.101.

Ab statuto,ꝙ minor.25.annis non habeat lecturã ordinariã,recedi tur, si est præstãtis scientiæ propter excellẽtiam. in.c.4. in glo. Pragmatica.nu.7.fol.102.

Si statuti forma potestas debet habere collateralem doctorẽ, qui debet facere fidem de doctoratu propter suam scientiã dispensatur, ꝙ doctoratum non teneatur docere.in.cap.4.in glo.Pragmatica.nu.8.fol.eod.

Statutum,quòd de sententia soluatur gabella, non soluitur de interlocutoria.in.ca.6.in glo.Sentencias.nu.3.fol.116.

Statutum,quòd à sententia non appelletur,intelligitur de diffiniti ua.ibi.nu.4.fol.eod.

Statutum,quòd sententia non possit fieri sine consilio sapientis, intelligitur de diffinitiua. ibi. nume.7.fol.eodem.

Statutum, & consuetudo ciuitatis, debet seruari in ruribus, & terris subiectis ciuitati. in.cap.6.in glo. Tierra.nu.5.fol.117.

Statutũ,ꝙ laudum mittatur executioni, & ꝙ nulla exceptio potest opponi, potest opponi ꝙ nõ valet cõpromissum, & an valeat cõfessio facta in eo.in.ca.10. in glo.Execuciõ.nu.62.fol.146.

Statutũ potest fieri super his quæ dispositа sunt à iure communi, & sic disponere potest cõtra legem superioris. in.ca.10.in glos. Lleuar.nu.1.fol.147.

Statuta precisè loquẽtia, nõ excludũt exceptionẽ innocẽtiæ,quæ à statuto tolli non potest: quia est de iure naturali. in.cap.15.in glo.Homezillo.nu.13.fol.153.

Statutũ,seu lex debet esse honesta, & omnibus cõmunis.in.c.17.in glo.Buenas.nu.1.fol.157.

Statutum cõtinens iniquitatem,an sit nullum.ibi.nu.2.

Statutum collegiorum, potestas tenetur seruare, nisi sint contraria iuri cõmuni: vel municipali illius loci.ibi.nu.3.

Statutum speciale preualet generali,ibi.nu.4.

Statuta quæ non sunt bona, potestas nõ tenetur ea seruare, etiam si iurauerit seruare statuta ciuitatis.ibi.nume.5.

Statuta iudex non seruans ex iusta causa, vel euidenti vtilitate publica,non tenetur de hoc in syndicatu.ibi.nu.6.fol.158.

Statuta quæ sunt contra libertatem ecclesiæ,iudex non tenetur seruare.ibi.nu.7.

Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam, vel clericum, an valeat.ibi.nu.8.

Statutum laicorum,an comprehendat clericos.ibi.nu.9.

Ad statuta laicorum obseruanda, obligatur episcop⁹ inter laicos, si sunt rationabilia,& æqua.ibi. nume.10.fol.159.

Si statuto laicorũ cauetur, ꝙ si quis vendidit frumẽtum soluat duos denarios pro libra, vel si dicat, ꝙ nullus extrahat victualia ex districtu,an sub eo comprehendantur clerici.ibi.nu.11.

Statutũ laicorũ,ꝙ animalia clericorũ, vel ecclesiarũ à suis pascuis arceantur,an valeat.ibi.nu.12.

Si per statutũ, subditi prohibẽtur acquirere,an cõprehẽdantur acquirere volentes ab ecclesia.ibi. nume.13.

Statutũ,ꝙ cõsanguinei clericorum non emant,non valet.ibi.nu.14.

Statutum factum in fauorem ecclesiarum,vel clericorum,non potest reuocari.ibi.nu.15.

Statuta vetera, quis potest emendare, & declarare p potestatẽ sibi cõmissam faciendi statuta. in.c. 17.in glo.Emendar.nu.1 fo.160.

Statutum emendatum,non dicitur nouum statutum, sed vetus. ibi. nume.2.fol.eodem.

Statuta hodie pmittuntur facere.in c.17.in glo.Las hara.nu 1.fo.161.

Anteaq̃ statuta fiant, debẽt in cõcilio arẽgari,& deliberari.ibi.nu.2.

In sta-

Index.

In ſtatutis fiēdis debet prætor eſſe præſens.ibi.nu.3.

In ſtatutis à populo fiēdis eadem ſolēnitas requiritur,quæ in aliis eorum geſtis,ſcilicet, q̄ more ſolito conuocetur, & q̄ ſimul cohadunētur, & minus adſint duę partes.ibi.nu.4.

Statuta poſſunt hodie facere decuriones.ibi.nu.5.

Statuta facta per decuriones, an debeant publicari per præconem. ibi.nume.6.

Statuta à quo tēpore ligēt.ibi.nu.7

Statuta,an poteſt ſolus poteſtas facere.ibi.nu.9.

Statuta, an poſſunt facere magiſtri grammaticæ inter ſuos ſcholares.in.capit.17.in glo. Las hara. nume.11.fol.161.

Statuta facta per correctorem, ſine concilio ciuitatis, an durēt perpetuò.ibi.nu.12.

An poteſt ſtatuere populus, vel cōcilium ciuitatis ſine correctore,vel prætore, vel aliquid agere.ibi.nume.13.fol.162.

Statuere non poſſunt excommunicati, vel interdicti.ibi.nu.14.

Statuta, an debeāt fieri ſuper eo, q̄ nullo iure diſpoſitū eſt ibi.nu.15.

Statuta cōtra ea quæ ſunt reſeruata principi, non valent. ibi.nu.16.

Statuta facta per ciuitatem, q̄ à ſentētijs ſuorū officialiū, nō poſsit appellari,an valeat.ibi.nu.17.

Per ſtatuta noua caſus qui nō reperitur deciſſus, ſed per vetera, an debeat decidi ſecūdùm vetera, vel per ius commune.ibi.nu.18.

An per ſtatuti pœnam, ſit ſublata pœna legis antiquæ.ibi.nu.19.

Si ſtatuti via eligitur, quo pœna minor imponitur, an poſsit agi via cōmuni, quæ imponit maiorē, vel econtra.ibi.nu.20.fo.163.

An qui ſtatuta fecerunt cōceſsione principis, poſſunt poſtea ea reuocare.ibi nu.21.

Statuere poteſt populus circa precium laboris attenta ratione victualium.in.c.17.in glo. Meneſtrales.nu.2.fol.165.

Statuta debēt cōfirmari. in.ca.17.in glo. Proueer ſobre ello.nume.1. fol.172.

Statuta quæ ſunt bona ſecundùm exigentiam,& conſeruationem publicam, ſunt confirmata ex propria naturali iuſtitia.ibi.nume.2.fol.eodem.

Licet quædam ſtatuta reprobet papa,pro hoc non videtur alia approbare.ibi.nu.7.fol.eod.

Statuta cōfirmata per ſuperiorem, an poſsint reuocari per ſtatuentes ſine licentia ſuperioris cōfirmantis.ibi.nu.16.fol.173.

Si ſtatuta confirmata ſunt obſcura, vel dubia,an poſſunt per ſtatuētes declarari.ibi.nu.17.fol.eod.

Statuta illius loci in quo iudicium agitatur, debet attendi in modū procedēdi in litē.in.c.40.in glo. Dōde ſe hiziere.nu.2.fol.236.

Statutū,an poteſt facere populus, q̄ ſententia lata per iudicem ſecularem ſuper vſſuris ſit ſeruanda.in.ca.50.in gloſ. Vſſuras.nu. 3.fol.250.

Si ſtatuatur aliquid cōtra ruſticos non tenentur ſi contra fiant,niſi ſtatutum illis fuerit publicatū. in.c.3.iudic.ſyndic.in glo. Pregonar.nu.5.fol.264.

Stipulatio rem ratam haberi, non habet executionem paratam. in cap.10.in glo.Execucion.nume. 42.fol.144.

Suſceptor, vel camerari⁹ regis, ſeu baronis, ſi ſcripſit ſe recepiſſe aliquid ab eo qui tenebatur regi,vel baroni,vel ciuitati,an debitor ſit liberat⁹. in.c.45. in glo. Poner.nu.5.fol.241.

Subſtituens aliquem in officio,tenetur de commiſsis per dictum ſubſtitutum.in.ca. 4.in gloſ.Sea obligado.nu.1.fo.105.

Subſtitutus creatus à cōmiſſario, poteſt officium exercere, ſi habet poteſtatem à teſtatore creandi eum. in.c.7.in glo. Nombrare.nu.5.fol.129.

Subditi poſſunt vrgeri ad deputādum eorum nemora,aut molendina, ſeu alia vſſui publico ob neceſsitatem recepta competenti mercede. in. capit.17. in gloſ. A razonables precios. num.35. fol.170.

Si ſubditi imperatoris ſunt rebelles,& inobedientes ipſi principi,debet papa eum iuuare. in.c. 20.in glo. Vſurpan.nume.3.folio.109.

Succeſſorem, quis non tenetur recipere in officio,ſi ante ſuū tem poris finitum, ſucceſſor fuit de illo prouiſus. in.cap.56.in gloſ. Del dia.nu.1.fol.262.

Succeſſor in officio,an poſsit reuocare confinia impoſsita à prędeceſſore pro libito voluntatis. in Procœ. in glo. Ordenanças. nu. 22.fol.16.

Summa.400. marabetinorum ſolū debet ſcribi in ſententia.in.cap. 36.in glo. Summarias. nume.7. folio.228.

In ſummaria cauſa ſemper requiritur, q̄ plenè cōſtet de mandato cōparentis, & habere legitimā perſonā ad comparendum. ibi. nume.8.fol.eod.

Summariè,& de plano proceditur in certis caſibus. Vt in.d.ca. 36. in glo. Caſos.nu.1.fol.230.

In ſummariis cauſis admittuntur exceptiones,& deffenſiones.in d.c.36.in glo. Las excepciones. nu.1.fol.230.

Superior nō poteſt ratificare geſta per illum qui aſſerit ſe eſſe iudicem.in.c.1.in glo. Mandado.nume.2.fol.24.

Suſpendi debēt officiales, qui ſyndicari debent. in.capit.5.in glo. Suſpendidos.nu.3.fol.112.

Suſpenſio eſt temporalis.in.cap.7. iudic.ſyndic.in gloſ.Suſpenda, nume.1.fol.273.

Suſpenſio, non poteſt eſſe ſine monitione, & ſine cauſæ cognitione. ibi.nu.2.fol.eod.

Qui ſuſpenditur pendente proceſſu,non poteſt ad nouum honorem,nec officium vocari.ibi nume.3.fol.eodem.

Tabellio

Index.

TAbellio qui est penitus falsus, debet puniri pœna mortis secus si fuit creatus notarius à principe, & creatio fuit inualida. in.c.1. Prætor. in gl. Nuestros. nu.22. fo.21.

Tabelliones à sponte dantibus, nõ licet vltra quantitatẽ taxatam recipere. in.c.1. in glo. Ni lleuaran. nu.1. fo.51. Et ibi vide quid si est salariatus de publico.

Tabellionatus officium, non licet consiliariis, & potestatibus assumere. in.c.3. in glos. Procuradores. nu.5. fol.50.

Præterquàm tabellio numeri ciuitatum, & villarũ, correctores secum non teneant alium tabellionem, præterquàm ad faciendas informatiões criminales, & alia acta secreta, dummodo post publicationem registrentur tabellionib⁹ publicis. in.c.35. in glo. El numero. nu.1. fol.224.

Tabelliones creati à principe, vel à papa, an possunt sedere in iudicio cũ iudice, & colligere instrumenta, & contractus laicorum. ibi. nu.2. fol.eod.

A tabellionibus principis, vel papæ instrumẽta collecta deuenit publicari. ibi. nu.3. fol.eod.

Tabelliones debent acta fideliter scribere, sine fraude, vel errore. in.ca.36. in glo. Ordenados. nu.2. fol.226.

Tabelliones publici seruire tenẽtur, & conficere acta, & instrumenta ad requisitionem cuiuscunq; petẽtis, aliàs ad interesse teneretur. ibi. nu.3. fol.eod.

Tabellio debet facere scripturas, & acta sine interlineatione. ibi. nume.4. fol eod.

Tabellio debet scire iura, vt legaliter faciat acta, & instrumenta, & à contractibus reprobatis valeat se abstinere, aliàs si contractus prohibitos facit, ad restitutionẽ tenetur. Et idem tenentur aduocati, & prosonetæ istos contractus tractantes: quia cõficere instrumẽta illicita, est quædã species falsitatis. ibi. nu.6. fol.eod.

Tabellio, vel notarius banchi non potest alicui dare copiã actorũ, imò nec ostendere sine licentia iudicis. ibi. nu.7. fol.eod.

Tabellio debet se subscribere in sententiæ prolatione. in.c.36. in gl. Y del escriuano. nu.1. fo.228.

Tabellionis præsentia nõ requiritur in causis in quib⁹ iudex potest proferre sentẽtiam ex non scripto. ibi nu.4. fol.229.

Tabelliones debent esse diligẽtes in custodiẽdis regiſtris, & prothocolis, & actis q corã eis facti sunt, sub pœna amissionis officij, & partis interesse. in.c.36. in glo. Seã guardados. nu.1. fo.229.

Tabellio qui de mandato iudicis dat processum, seu scripturas originaliter, excusatur, si ipsemet iudex ipsemet acta accipiat. ibi. nume.5. fol.eod.

An tabellioni credatur de commissione sibi facta. in.ca.37. in glo. Por si. nu.19. fol.233.

Tabellio, an debeat recipere mercedem pro scripturis à ciuitatibus. in.c.39. in glo. Lleuen. nu.1. fol.235.

Tabellio mercedem debet habere de suis scripturis, & rogitibus, & quandoque pro exemplari. ibi. nume.2. fol.eod.

Tabellio non edit instrumentum, nisi accepta pecunia, & si edit potest petere, quòd sibi soluatur. ibi. nu.3. fol.eod.

Tabellio à pauperib⁹, & afflictis, non recipiet mercedem. ibi. nu.4. fol.eodem.

Tabellio si ad mandatum iudicis nollet facere instrumẽta, vel nollet esse rogatus de actis, potest officio priuari. ibi. nu.7. fo.eo.

Taciturnitas apud acta habet vim stipulationis. in.cap.10. in glo. Exempcion. nu.19. fol.142.

Tempus per syndicatores statuitur addandum querellas contra officiales. in.ca.3. iudic. syndic. nume.13. fol.265.

Tempore egemus, vt aliquid maturius agamus. in.c.5. iudic. syndic. in glo. Trabaje. nu.9. fo.271.

Termini antiquiores, an prçualeãt in causa finiũ regundorũ. in.ca.6. in glo. Terminos. nu.1. fo.117.

Termini ciuitatum, sunt termini rurorum suorum. in.c.6. in glo. Tierra. nu.1. fol.117.

Modus procendi circa occupãtes terminos. in.d.ca.6. in glo. Ley de Toledo. nu.1. fol.119.

In causa terminorum, proceditur per vias inquisitionis, & in causa vsurarũ, & inter coniuges, & vt testamẽta defunctorũ executioni mandentur, & in iuribus principis, & ad vtilitatẽ publicam. in.c.6 in glo. Ley. nume.5. folio.119.

Circa terminorum occupationem libellus. ibi. nu.6. fol.eod.

Euellentis, & turbantis terminos pœna. ibi. nu.8. fol.120.

An euellẽs plures lapides de vno loco, puniatur pro vno termino. ibi. nu.9. fol.eod.

Terminum, an potest agris infringere iudex sine sententia. ibi. nume.11. fol.eodem.

An qui amouit rem cõmunem, puniatur. ibi. nu.10. fol.eod.

Vsque ad triginta annos potest peti terminos reponi in loco vnde amoti sunt. ibi. nu.12. fol.120.

In causis terminorũ, an potest ferri sentẽtia absentibus partibus. ibi. nu.13. fol.eod.

Fines terminorum, quomodo probentur. ibi. nu.14. fol.eod.

Ad probandum terminos, an possint testes produci de hominibus commorãtibus in loco. ibi. nume.15. fol.121.

Expulsus à possessione, secũdùm legẽ Toleti potest agere de nouo interdicto recuperandæ, seu rei vẽdicatiõe. ibi. nu.16. fo.122.

Terminus datus iurisdictioni infra quem causa debet expediri, censetur etiã partibus præfixus ad probandum, & iura sua producẽda.

ducenda.in forma ſyndic.ſecretæ. in interrogatione.49.in glo. Condemnar.nu.2.fol.289.

Terram ſuæ originis,quis non debet relinquere, nec negligere, quãtumcunq; vilis ſit in.ca.1.in glo.Tierra.nu.14.fol.41.

Territoria licet mutentur non nocent, nec poſſunt antiquis finibus eccleſiarum, vel ciuitatum. in.cap.6.in gloſ. Terminos.nu. 2.fol.117.

Theſaurarios,& ſuſceptores,correctores prouinciarum poſſunt facere.in.ca.45.in gloſ.Poner.nu. 1.fol.241.

Teſtamentum,an habeat executionem paratam. in.cap.10.in gloſ. Execucion.nu.8.fol.141.

Teſtamentum apud acta, ſine teſtibus,an valeat.in.capit.10.in glo. Execucion.nu.17.fol.142.

Ex teſtamenti publicatione confecti à notario principis, vel papæ,mittitur hæres in poſſeſsionem hæreditatis.in.cap.35.in glo. Del numero.nu.4.fol.224.

Teſtamẽtum nuncupatiuum,ſi nõ fuit in reſcriptis redactũ, & ſolẽnis numerus teſtium ante cõpetentem iudicem deponũt in ſcriptis vigore talis ſcripturæ, poteſt hæres mitti in poſſeſsionem hæreditatis.ibi.nu.5.fol.eod.

Teſtamentũ poteſt per teſtes probari.ibi.nu.6.fol.eod.

Teſtamentũ eſt ſententia. in.c. 36. in glo.Firmados.nu.2.fol.228.

Teſtator qui iuſsit poſt obitũ ſuũ hæreditatem de volui ad maiorem,intelligitur de ætate, nõ de maiori ſciẽtia. in Proce. in glo. Acordado.nu.20.fol.14.

Teſtator iubẽs bona ſua diſtribui inter pauperes, poſſunt in vnũ diſtribui.ibi.nu.3.

An teſtatorem poteſt quis inducere blanditiis ad ſibi legandum, in perniciem alterius. in.c.21.in glo.Ruego.nu.6.fol.193.

Si teſtatorem quis inducit, vt teſtamẽtum reuocet,an inſtitutus in tali teſtamẽto reuocato,à ſecundo hærede ſcripto reuocauit hæreditatem per actionẽ de dolo. ibi.nu.7.eod.193.Vbi vide.

Teſtes plures ſingulares deponentes per ſe,furtis, & barateriis,& extorſionibus, an probent contra iudicem.in.c.1.in glo. Dadiuas.nu.28.fol.58.

Stante ſtatuto, q̃ puniatur producẽs falſos teſtes, habet locum in producẽte vnum teſtem. in.c.2. in glo.Ninguno.nu.2.fol.73.

Si teſtes dicunt,q̃ familiares poteſtatis percuſſerunt Titium, vel delictum commiſſerunt, & nomina familiarumrum ignorant, an probent.in.cap.4.in glo, Sea obligado.nu.36.fol.108.

Teſtes an poſſunt eſſe in ſyndicatu officiales,& domeſtici,in.ca. 4.in glo. Entregare.nu.8.fo.110.

Teſtis poteſt declarare dictũ ſuũ. in.cap.17.in glo.Emẽdar.nume. 8.folio.160.

Teſtis in cauſa inquiſitionis, non debent venire ſuis ſumptibus, ſed ſumptibus reipublicæ.in.c. 27.in gl.Entreguẽ.nu.25.fo.210.

Teſtium receptio in criminalib⁹, non poteſt commiti,ſed iudices debent eos examinare, etiam ſi cõſuetudo ſit in cõtrarium. in.c. 37.in glo.Por ſi.nu.1.fol.231.

Si teſtis examinandus non poteſt venire ad iudicẽ,vel iudex non poteſt accedere ad domũ ipſi⁹: quia eſt perſona multũ honorata,poteſt cõmitti receptio teſtiũ in criminalibus.ibi.nu.2.fol.eo.

Teſtium receptio, nõ poteſt committi in criminalibus, etiã ſi teſtes ſint egregiæ perſonæ,debẽt venire corã iudice: quia in cauſa criminali non habet locum.l. ad egregias. ff. de iureiuran. Et idem dic in cauſa matrimoniali.ibi.nu.3.fol.eod.

Teſtium receptio in criminalib⁹, poteſt commiti, quando agitur de crimine per viam exceptionis,& in cauſa hæreſis.ibi.nu.5.

Teſtium receptionem,non poteſt committere papa,ſeu rex in criminalibus.ibi.nu.6.

Teſtiũ receptio in criminalibus, ſi ſunt forenſes,& ſint extra prouinciam, poteſt eorum examinatio cõmitti, & etiam propter multitudinem negotiorum cõmitti poteſt.ibi.nu.7.

Teſtium receptio in criminalib⁹, de voluntate partium poteſt cõmitti.ibi.nu.8.fol.232.

Teſtium receptio in cauſa criminali ciuiliter intẽtata,poteſt cõmitti.ibi.nu.10.

Teſtium receptio ad innocẽtiam accuſati probãdam, poteſt committi.ibi.nu.11.

Teſtium receptio, pro informatione habenda,poteſt committi,& quoque quando agitur cõtra rapientem ex naufragio.ibi.nu.12.

Teſtium receptio, an poteſt committi in cauſis ciuilibus,& an ſi per famulos tabellionũ dicta teſtium poſsint ſcribi.ibi.nu.13.

Teſtis non poteſt deponere dictũ ſuum in ſcriptis, ſed viua voce. ibi.nume.14.

Quando teſtes non ſunt de iuriſdictione, etiam in cauſa ciuili ardua, poteſt committi teſtium receptio.ibi.nu.15.

Teſtium receptio,poteſt committi quando occurrit caſus in quo per iudicem nõ poſſunt examinare, tamen iſte cui committitur, non poteſt alteri delegare. ibi.nu.16.fol.233.

An teſtium examinationem extra territorium,poteſt iudex cauſæ compelli cõmittere.ibi.nu.17.

Si teſtis fuit examinatus à ſolo notario, & dicit ſe dixiſſe aliter quàm notarius ſcripſit, cui magis ſit credendum.ibi.nu.20.

Teſtes falſi, non debent remanere impugniti.in.c.48.in glo. Nueſtro conſejo.nu.1.fol.245.

An teſtis puniatur de falſo,licet teſtimonium ſuum non habuerit effectum, & nemini noceat.ibi. nume.2.fol.eod.

Teſtis qui depoſuit nõ iuratus, an cõmittat falſum.ibi.nu.7.f.246.

Si teſtis

Index.

Si testis dictum est nullum ratione personę: quia est infamis, impubes, vel excōmunicatus, an puniatur si falsum dixit. ibi. nume. 8. fol. 247.

An testes qui deposuerunt falsum potest vno eodemq; libello, & ipsos producentes accusari. ibi. nume. 9. fol. eod.

Testis falsus debet puniri, siue secuta fuerit condemnatio contra illum quem falsum deposuit, siue nō. in. c. 48. in glo. Punicion. nume. 4. fol. 248.

Testis falsus in causa ciuili, quādo puniatur. ibi. nu. 5. fol. eod.

Testis falsib⁹ in casibus in quibus potest accusari de piurio, in eisdem casibus incurrit infamiā. ibi. nu. 6. fol. 249.

Testis falsus licet corrigat dictum suum, non excusatur à pœna falsi. ibi. nu. 8. fol. eod.

Testis qui est consanguineus quę rellātis, repellitur. in. c. 4. iudic. syndic. in glos. Pesquisa. nume. 6. fol. 269.

Testes admittuntur omnes qui nō sunt prohibiti. ibi. nu. 8. fo. eod.

Testes, an teneatur iudex interrogare de causa subditi. in. c. 4. iud. syndic. in gl. Haga. nu. 1. fo. 270.

Si testē de causa non interrogat iudex, an teneatur iudex parti ad interesse. ibi. nu. 2. fol. eod.

Testis interrogatus de causa scientiæ, non respondens, non est necesse, quòd de circunstantiis interrogetur. in. c. 4. iudic. syndic. in glos. Particularmente. nume. 2. fol. 270.

Testis pro vtraque parte dicere debet veritatē. in. c. 4. iud. syndic. in glo. Lo malo. nu. 1. fo. 270.

A teste inquirere potest iudex, an sit talis qui possit testificari. in cap. 5. iudic. syndic. in glo. Trabaje. nu. 2. fol. 271.

Testes sunt examinādi in secreto, & circa eorum examinationem debet iudex habere vigilātiam inspecta eorū qualitate, cōditione, & ætate. ibi. nu. 5. fol. eod.

Per testes singulares deponētes de per se de furtis, & barateriis, & extorsionibus, contra iudicem probatur. in. c. 5. iudic. syndic. in glo. En vno. nu. 1. fol. 271.

Per testium aperturam iudex syndicatus, & alius iudex in causis criminalibus potest de nouo recipere tàm ad offensam, quàm ad defensam, & etiam quando causa est dicidenda per iudiciū peritorū. in. c. 5. iudic. syndic. in glo. Saber la verdad. nu. 1. fo. 271.

An testis potest esse mediator barateriæ contra iudicem. in. ca. 5. iudic. syndic. in glo. Satisfacion. nu. 2. fol. 272.

Testificari, an potest in syndicatu familia iudicis. in. c. 6. iudic. syndic. in gl. Descargos. nu. 1. f. 272.

Testimonium falsum, dicens sine dolo, an puniatur. in ca. 48. in glo. Nuestro consejo. nu. 3. folio. 246.

An puniatur ille qui vt testimonium dicat, vel nō dicat, accepit pecuniā. ibi. nu. 6. fol. eod. 246.

Timens offendi à aliquo magnate potest implorare officium iudicis, propter quod ille magnas cogatur præstare securitatem de non offendendo. in. ca. 6. in glo. Pobres. nu. 7. fo. 124.

Timens offendi, potest nō solum petere cautionem ne offendatur ab inimico suo, sed etiā ne offendatur à familiaribus, & adhęrentibus. ibi. nu. 2. fol. 125. Et ibi qui dicantur adhærentes.

Quando propter timorem iustum inimicorum, quis excesit fines comitatus, seu districtus fugiendo, in pœnā nō incidit. in. c. 52. in glo. Tierra. nu. 16. fol. 255.

Titulum licet alicui cōcedatur super aliqua re non transfert dominium, nisi actualiter tradatur. in. cap. 1. in glo. El derecho alas partes. nu. 5. fol. 42.

Non torquetur iudex finito officio in memoriam prioris dignitatis. in. c. 1. in glo. Durante. nume. 9. fol. 66.

Transactio super sortem, an operetur super pœnam. in. c. 1. Prętor. in glo. Mandado. nu. 12. fol. 24.

Transactio facta corā iudice, habet executionem paratam. in. cā. 10. in glo. Execuciō. nu. 45. fo. 144.

Transigere non licet in causa populari. in. c. 11. in glo. Auenēcia. nume. 2. fol. 150.

Trāsactio, an executioni mittatur, in. ca. 30. in glo. Faga pagar. nu. 4. fol. 214.

Transitum faciens cum rebus vetitis per alium regnum, seu ciuitatem, nō incidit in pœnam, si res vetita portari non sit de illo regno, seu ciuitate. in. c. 52. in glos. Y por ello an sacado. nu. 1. f. 257.

Trasumpto, vel exēplo, papa, seu rex non potest facere quòd detur fides absq; solennitate iuris. in. c. 19. in glo. Trasladen. nume. 2. fol. 187.

Trasumpto priuilegij, non creditur, nisi rex dederit authoritatē, & suo sit munitus sigillo. ibi nume. 5. fol. 188.

Triticum, seu granum habens respublica potest cogere ciues ad emendū, & ab ista emptione nemo excusatur. in. c. 17. in gl. A razonables precios. nu. 31. fo. 169.

Turris, licet longissimo tempore stetit colapsa, nulla præscriptio tollit facultatem reficiendi. in cap. 22. in glo. Torres. nume. 33. folio. 196.

Turris refectio prohibetur, quando imminet scandala. ibi. nume 34. fol. eodem.

Turris ecclesiæ potest fortificari tempore belli, ad perpetuā vtilitatem. ibi. nu. 35. fol. eod.

A tutela, & cura, non debet quis appellare, sed se excusare. in. ca. 17. in glo. Elijan. nu. 9. fo. 164. Excusationi isti debet dari curator liti aliàs sententia excusationis est nulla. ibi.

Tutoris potestas maior est in re pupilli, quàm administratoris reipublicæ in republica. in. c. 1. in glo. Salario. nu. 7. fol. 49.

Vassallorū

V

Assallorũ confessio in præiudiciũ libertatis, nõ valet. in. c. 24. in glos. Titulo. nu. 6. fol. 200.

Per vassallos seruicium in solitum factum domino, valet: quia præsumitur factum vi, & metu. ibi. nu. 5. fol. eod.

Per vassallos instrumenta facta in præiudicium libertatis, non valet. ibi. nu. 4. fol. eod.

Vassallis suis dominus præcipiẽs, vt sibi aliqua seruicia faciant in debita, putà, vt in veneis suis laborem faciant, vel ligna afferant in domum suam, non soluendo iustum precium, rapinam committit, & ad restitutionem tenetur. ibi. nu. 7. fol. eod.

Vectigaliũ ius est de maximo imperio, & inferiorà principe illud non potest imponere. in. c. 1. in glo. Alcaualas. nu. 2. fol. 151.

Et an vestigalis exactio, potest præscribi. in. c. 24. in glo. O prescripciõ. nu. 2. fol. 202.

Vendita vacca, an veniat vitulus. in. c. 1. in glo. Mandado nu. 10. fol. 24.

An ex promissione de vendendo, compellatur quis vẽdere. in. c. 1. in glo. Promessa. nu. 5. fol. 58.

Promissio de non vendendo, seu meliorando, valet. ibi. nume. 7. fol. eod.

Vendere iustitiam, & simoniam committere, paria sunt. in. c. 1. in glo. Donacion. nu. 23. fol. 61.

Vẽdere iustitiã grauius est, quàm præbendam. ibi. nu. 24. fo. eod.

Statutum, quod non vendatur, vel non ematur frumentũ, vel alia res, nisi certo precio, non valet. in. c. 2. in glo. Confederaciõ. nu. 17. fol. 71.

Vt vendantur iusto precio victualia, spectat ad præfectum vrbis. in. c. 17. in glo. A razonables precios. nu. 1. fol. 167.

Statutum quòd non vendantur iusto precio, non valet. ibi. nu. 3. fol. eodem.

Quis cogitur vendere res competentes ad victũ. ibi. nu. 7. fol. eo.

Licet ad vendendum quis non exposuerit res tempore famis, vel caristiæ, cogitur vendere iusto precio, ne pauperes pereant soluendo eis statim pretium. Et si pauperes non habent vnde soluãt, de publico solui debet. ibi. nu 9. fol. eod.

Vendere quis cogitur tempore necessitatis, quando quis habet vltra quam sibi sint necessaria. ibi. nu. 10. fol. eod.

Non cogitur quis vẽdere ea, quæ non sunt ad victualia. ibi. nu. 11.

An vendere quis cogatur victualia, tempore caristiæ viliori precio. ibi. nu. 12.

Ad vendendum victualia omnes debent compelli tempore caristiæ, & vnus solus compelli nõ debet. ibi. nu. 16. fol. 168.

Ad vendendum, quis potest compelli victualia iusto precio, si nõ est caristia. ibi. nu. 17.

Venduntur victualia tempore caristiæ viliori precio pauperib⁹, sed diuitibus iusto precio. ibi. nu. 18.

Ad vendendum possunt compelli venire rustici ad ciuitatem victualia. Et obligati ad macellandum certã quantitatẽ carnium, superueniente publica necessitate in populo, cogi possunt, vt maiorem quantitatẽ macellẽt. ibi. nu. 20.

Ne carius vẽdantur res transeuntibus, quàm in mercato vẽduntur, nec militibus, & officialibus plus quam venduntur priuatis iudex prouidere debet. Et quoque prouidere debet, vt rustici qui cõpelluntur venire ad vendendum, non vendant minutim, sed pro grosso, vel per substitutum, vt subitò reuertãtur. ibi. nu. 24.

Vt quis vẽdat, vel emat carius offendens in foro pro frumento plus debito, vel promittit plus debito, punitur. ibi. nu. 25.

Contra vendentes carnes morbosas, & contra ementes, & vẽdentes cum ponderibus, aut mensuris falsis, seu nõiustis iudex debet esse diligens. ibi. nume. 27. fol. 169.

Quia nimis carè vendebatur frumentum si de precium ponendo esset ratiocinatum in cõcilio ciuitatis, & vnus exconsiliariarius, anteaquã hoc fieret totum suum frumentum vendidit caro precio, postea ordinatione facta emptor potest agere contra venditorẽ, & vẽditionẽ rescindere tanquã factam in fraudem legis futuræ, q̃ habet locũ, non solũ in consiliario, verũetiam in magno mercatore, sciẽte hoc esse ordinatum inconsilio ciuitatis. ibi. nu. 28.

Iudex potest statuere, & iubere, quod non vendantur victualia. ibi. nu. 30.

Ad vendendum possunt cogi frumentũ habentes, & mittere illud in foro publico, tẽpore necessitatis, & ad hoc nemo excusatur, etiam si sit ecclesia. ibi. nu. 34. fol. 170.

Si vendidit ciuitas frumentũ contra statutum, an incidat in pœnam. ibi. nu. 38.

Si victualiũ domini noluerint vẽdere viatoribus, possunt ea accipere propria authoritate in prę sentia duorum hominũ, soluẽdo pretium. in. c. 28. in. glo. Acogidos nu. 4. fol. 211.

An victualia possunt emere hospitatores, vt carius vendant viatoribus. ibi nu. 5. fol. eod.

Pœna hospitis vendentis victualia in fraudem statuti. ibi. nu. 6.

An ciuitas in venditionibus suarum rerum habeat ius adiectionis, sicut fiscus. in. cap. 32. in glo. De pujar. num. 9. fol. 218.

In venditione rerũ ciuitatis, non habet locũ adiectio offerentis meliorẽ conditionẽ, postquã venditio

venditio est perfecta. Ita etiam in locationibus.ibi nu.10. f.eo.
Verbum potest,an inducat necessitatem.in.c.3.in.glo. Puedan. nu.1.fol.91.
Verba legis, an cõprehendãt corpus collegij, vel vniuersitatem. in.c.1.in glo. De ninguna persona.nu.4.fol.65.
Verbis non est opus quorum nullus sequitur effectus. in.c.36.in glo.Abogados.num.3. fol.227.
Viæ purgatio,vel refectio, ex publico fieri non debet,sed debet fieri à dominis domorum iuxta viam sitarum, quando via est intra muros ciuitatis, sed si est extra ciuitatem in loco in quo iuxta non sunt vicini,debet fieri expẽsis cõmunis. in. c.17.in glo.Esten limpias.nu.2.fol.171.
A viæ publicæ reparatione nemo excusatur.ibi num.4.fol.eod.
Habens viam priuatam,eam reficere tenetur.ibi num.5.
Viæ purgatio,quando est momentanea,cõductor ad eam tenetur: secus si est perpetua.ibi num.9.
Quando quis tenetur rd viam purgandam, intelligitur quatenus protendit latitudo suæ domus, vel fundi.ibi nu.10.
Viam publicam emphiteota reficere tenetur, iuxta domum emphiteoticam.ibi nu.11.
Ad viæ refectionem tenetur vsu fructuarius.ibi nu.12.
Qui viam tenetur purgare,non sufficit, quod auferat lutũ ab ea de medio,& proiiciat in partibus, vel lateribus viæ.ibi nume.13.
Qui vult viã publicã reficere,debet ad veterẽ latitudinem restituere.ibi nu.14.
Via publica,non amittitur, etiã si populus ea nõ vtatur.ibi.nu.15.
Via debet esse tuta transeuntibus. ibi nu.16.
Quod remedium cõpetat, contra impedientem viam publicam purgare.ibi nu.17.
Si via publica est destructa,an vicinus compellatur,facere viã publicã p agrũ suũ,& an quis possit trãsire p agrũ alienũ.ibi n.18.
Viator debet soluere pretiũ iustũ victualiũ,aliàs possunt denegari in.c.28.in gl.Acogido.n.3.f.211.
Vicarium episcopi offendens dicitur episcopo offendisse.in.c. 4.in glo.Iusticia.nu.12.fol.104.
Vicegerens habet iurisdictionem ordinariam.in.c.4.in glo. Iusticia.nu.4.fol.103.
Vicegerens obtinet locum illius cuius vicem gerit, & quidquid rescribitur sibi est mãdadũ exe cutioni per illũ cuius vices gerit,etiã si sit creatus post cõmissionẽ datã vicegerenti.ibi nu.5.
Inter vicemgerentem,& delegatũ est diferentia. ibi nu.6.fol.104.
Vicegerẽs,an gaudeat immunitate qua gaudet ipse rector.ibi.nu.8.
Vicegerẽs alicuius, debet honorari sicut ille cuius vices gerit.ibi nu.10.fol.104.
Victualia,quę valẽt iudices emere, si nõ inueniũtur ad emẽdũ,possunt pretio soluto auferre à subditis,& cogere ad vendendum. in.c.2.in glo. De mercaderias. nu.19.fol.80.
De victualium materia supra in verbo,venditio.
Vidua quæ dicatur.in Procœ.in glo.1.nu.34.fol.6.
Vilissimus est reputandus si non præcedit alios scientia, quæ est honore præstãtior: quia vbi nõ est scientia non est bonum.in. c.4.in gl.Cumple.nu.9.fol.103.
Vincula quis inuenit. in.ca.18.in glo. Prisiones.nu.1.fol.184.
Violator legis, qua pœna puniatur.in.cap.1.in glo. Mandado. nu.5.fol.46.
Vir si epulatur propter parcialitatẽ mulier potest repetere dotẽ. in.c.2.ĩ gl.Parcialidad,n.3.f.71.
Visitãs prouinciã, debet suis sumptibus visitare,& non expensis subditorum.in.c.6.in.glo. Salario.nu.1.fol.122.
Visitando prouinciã, hospitari nõ debet iudex gratis.ibi n.3.f.eo.
Populus visitatus non tenetur ad procurationem.ibi nu.4.fo.eo.
Visitare potest corrector per suum locumtenentem.ibi nu.5.fo.eo.
Visitator generalis totius prouinciæ, est proconsul, & circuitor totius prouinciæ.in.c.6.in.glo. Visite.nu.1.fol.123.
Commissio generalis visitãdi, nõ tollitur per specialem commissionem.ibi nu.2.fol.eod.
Visitator generalis potest corrigere malefactũ à visitatore speciali.ibi nu.3.fol.eod.
Et ibi. Quòd ad officiũ iudicis spectat circuire tabernas,& balnea,& alia.
Visitatio, an sufficiat fieri in fine primi anni, & in principio secundi.in.c.6.in glo. Vna vez. nu.1.fol.123.
Visitatio,an possit in anno reiterari.ibi num.2.
Si locus visitandus est incongruo, vel non est tutus, & ad eum cõmodè accedere non potest, an iudex teneatur ire ad eũ.ibi n.3.
In visitatione nõ debet corrector ducere canes venaticos.ibi n.4.
Visitator debet discurrere per totã suam prouinciã.in.d.c. 6.in glo. Como vsan,num.1.fol. eod.123.
A visitatione,subditi non possunt liberari.ibi nume.2.
Vita laudabilis debet attendi, & etiã si inhabilitas ei proueniat ex defectu natalium debet promoueri.in.c.4.in glo. Le cumple.numero.7.folio.103.
Vitam laudabilẽ habere debet qui ad precipuum gradum honoris promouẽdus est.ibi nu.2.fo.eo.
Vniuersitas,seu ciuitas correctore deficiente, non potest exercere iurisdictionem,nec iudicem imponere.in.c.5.in glo.Suspendidos.numero.8.fol.113.
Ab vniuersitate non dicitur actus factus si rectores in platea aliqd fecerint, sed à singulis. in.c.18. in gl.De concejo.nu.3.fol.174.
Vtilitas publica, quando vetitur, partes non possunt renunciari, etiam

etiam cum iuramento.in . c.1.in glo. Tierra.numero.7.folio.40.
Propter publicam vtilitatem discedim⁹ à regulis iuris cõmunis, & in fauorẽ ecclesiæ . ibi.nu.8.
Vtilitas magna priuata, pfertur modicè publicæ vtilitati.ibi.n.10.
Vsurarum causa,an spectet adiudicem laicum,& de materia.in.ca. 50.in.gloss. Vsuras .numero .1. folio.249.& 250.
Vxor est sequella, & pedissequa mariti.in Procœ . in gloss. 1.numero.10.folio.2.
Si vxor est comitissa, & maritus non : maritus eius non dicitur comes.ibi.numero.11.
Si vxor est fidalga,& maritus plebeius,non gaudet maritus priuilegio vxoris,nisi aliud de cõsuetudine caueatur.ibi .num.12.
Vxor fidalgi,vel nobilis, non potest torqueri , etiã post mortem viri,dum est in viduitate . ibi. numero.16.folio.3.
Vxor vidua gaudet priuilegiis viri,in solutione tributorũ,& collectarum.ibi.numero.19.
Vxor doctoris,& licentiati, an potest torqueri.ibi.num.25.fol.4.
Vxor doctoris,an potest pro debito incarcerari. Et quid in aliis mulieribus.ibi.nume. 27.fol.5.
Vxor clerici , an gaudeat priuilegio clericali.ibi.nume.28.fol.6.
Vxor vidua retinet forum,& priuilegia viri in fauorabilibus :secus in odiosis.ibi.numero.31.
An retinet dicta priuilegia si habet virum inutilem? ibi.nu . 32.
Vxor habet requisita cõstante matrimonio , si est velata , licet habeat virum inutilẽ , & ab eo nõ sit cognita.ibi.numero.33.
Vxor quæ post mortẽ viri ingressa est in religionẽ,pdit dignitatẽ,& priuilegia mariti.ibi.n.35.
Idem si viuit luxuriosè , vel nubit viro inferioris conditionis.ibi. numero.36.
Vxor in honestè viuens , perdit donationẽ factam à marito ,ibi. numero.37.folio.7.
Vxor,an debeat continere in omni tẽpore viduitatis,vel solũ infra annum lutus.ibi.numero.38.
Vxor quæ viuit luxuriosè post mortem viri,perdit dimidietatẽ acquisitorum , constante matrimonio. Idem in vxore occidente marito. ibi. numero .39.
Vxor perdit arras,si luxuriosè viuit.ibi.numero.40.
Itẽ perdit tutelã filiorũ.ibi .nu.41.
Perdit quoq; curã filiorũ.ibi.n.42
Vxor si viuit luxuriosè perdit executionem testamenti,sibi relictam à viro :secus si contrahit secundas nuptias.ibi.num . 43.
Vxor perdit facultatem testandi, sibi à viro relictã , si post mortẽ viri viuit inhonestè. ibi.n. 44
Authẽtica prẽterea. C. vnde vir, & vxo. nõ habet locũ in vxore quæ post mortem viri viuit luxuriosè.ibi.
Vxor vidua luxuriosè viuens, an perdat dotem,sicut si viuẽte marito fecisset.ibi.nu.45.fol.7. Et ibi ampliationes.
Vxores non debent iudices ducere secũ,aliàs pro eis tenẽtur. in . c.1.in glo.Mugeres. nu.1.fol.63.
Licet vxores ducant secum , iurisdictionem non habentes,pro eis nõ tenantur.ibi . numero.3.
Vxor dicitur de familia viri. ibi. numero.6.
Vxor dicitur domestica persona. ibi.numero.7.
Vxor est socia diuinę, & humànæ domus.ibi.numero.8.
Vxor,& vir, sunt eadem caro.ibi. nume.9.
Vxor licet habeat bona mariti obligata pro dote,si publicantur, non potest impedire , quim omnia bona in fiscũ incorporentur,& à fisco postea debet repetere dotem . in . cap .11.in gloss. Penas.numero.2.folio.149.
Vxor potest stipulari à viro pœnam,si tenuerit concubinã. ibi. numero.11.folio.212.
Statutum in vxores,non habet locum in sponsa,& econtra.in.capitu.47.in gloss.Casado.numero.3.folio.245.

HVIVS COPIOSISSIMI indici,seu tabulæ,vel potius repertorium,finis.

Errata quę in hoc opere continentur.

In procœmio, in colum.1.lin.16.ibi eſſe.lege eſſet.ibi col.2.lin.22.deponatur q;.
Fol.8.col.3.in ſummario.nu.5.lin.48.ibi naſculò lege maſcule.
Fol.17.col.3.lin.25.ibi banni tenet lege bannito.ibi ead.col.lin.46.ibi omnino lege non.ibi col.4.lin.13.ibi limitat habere.lege non habere.
Fol.18.col.1.lin.5.ibi ciuitatus.lege ciuitatis.
Fol.23.col.4.lin.43.ibi mundati.lege mandati.
Fol.24.col.2.lin.32.ibi ampliatur.lege ampliatione. ibi col.3.lin.41.ibi tenet.lege licet.ibi col.4.lin.53.ibi hęc.lege hęret &.
Fol.25.col.2.lin.37.ibi in ſua.lege & ſua.
Fol.26.col.2.lin.10.ibi l.ff.lege l.i.ff.
Fol.28.col.1.lin.34.ibi exemptioni.lege executioni. ibi col.2.lin.10.ibi tantùm.lege tamen.in ead.col.lin.23.ibi in capit.lege in.c.1.
Fol.30.col.2.lin.14.ibi ſit.lege ſic.ibi col.4.lin.3.ibi. C.lege.c.
Fol.31.col.3.lin.39.ibi maieſtatus.lege maieſtatis.ibi col.4.lin.10.ibi his.lege ius.& ibi ead.col.lin.37. ibi penè lege plenè.
Fol.32.col.4.lin.vltim.ibi contra.lege infra.
Fol.33.col.1.lin.9.ibi conſi.in lege conſi.95.in.
Fol.34.col.1.lin.6.ibi ſunt lege ſicut.ibi col.2.lin.30. ibi vt.lege vbi.ibi col.3.lin.2.ibi quando ſoluerit. lege quando non ſoluerit.
Fol.35.col.3.lin.27.ibi Bar.lege Barba.
Fol.36.col.1.lin.50.ibi parere.lege parcere.
Fol.37.col.1.lin.16.ibi rata.lege iurata,& ead.co.lin. 24.ibi tam.lege tam ex.
Fol.38.col.1.lin.33.ibi Bart.lege Barb.
Fol.41.col.1.lin.1.ibi patriam.lege patrem.
Fol.42.col.1.lin.3.ibi filium.lege finium.
Fol.46.col.1.lin.28.ibi para.lege por.& ead.col.lin. 36.ibi dicunt.lege dicam.ibi col.4.lin.17.ibi Mādamos.lege Mandamientos.& ead.col.lin.25.ibi imperij.lege impleri.
Fol.47.colum.2.lin.4.ibi rogatio.lege rogatum,ibi col.4.lin.23.ibi tale.lege latè.
Fol.48.col.4.lin.5.ibi ait.lege an.
Fol.49.col.2.lin.22.ibi.c.lege.C.
Fol.51.col.1.in ſummario,nu.7.lin.vltim.ibi locum. lege bonum.
Fol.52.col.2.in ſummario.nu.3.lin.19.ibi ſyndicata. lege ſyndicatu ibi col.3.lin.39.ibi nouũ.lege notũ.
Fol.53.col.1.lin.23.ibi vim.lege vnum.& ead.co.lin. 41.ibi ius tra.lege noſtra.
Fol.55.col.4.lin.49.ibi repetrum.lege repertum.
Fol.58.col.4.lin.29.ibi prouiſione.lege promiſione.
Fol.60.col.3.lin.penult.ibi in l.lege nil.
Fol.61.col.4.lin.43.ibi ſtatuta.lege ſecreſtata.
Fol.62.col.4.lin.28.ibi minimo.lege numo.& ead. col.lin.34.ibi ipſi.lege ipſi ſi.
Fol.63.col.4.lin.39.ibi deſponſa.coniug.lege deſpõ ſa.in verb.coniugux.
Fol.64.col.1.lin.17.ibi ex.lege eſt.& ead.col.lin.ſequent.ibi,&.deponatur.& ead.col.lin.28.ibi.c. lege.2.
Fol.65.col.2.lin.9.ibi authen.lege in authen.
Fol.67.col.2.in tex.lin.3.ibi derecho.lege derechos.
Fol.68.col.3.lin.17.ibi dicit.lege dici.
Fol.69.col.2.lin.42.ibi requirit.lege requiritur.
Fol.70.col.4.lin.23.ibi prẽlati.lege pietatis.
Fol.72.col.1.lin.6.ibi fiat impoſitiõe.lege.fiat in impoſitione.ibi col.2.lin.17.ibi per lege pro.& ead. col.lin.36.ibi.ibi.lege vide.
Fol.73.col.2.lin.16.ibi in.l.lege in.d.l.
Fol.74.col.1.lin.41.ibi virum.lege vnum.ibi colũ.2. lin.2.ibi aſſociatam.lege aſſonatã.& ead.col.lin. 4.ibi aſſociatam,lege aſſonatam.
Fol.78.col.4.in ſummario.nu.7.lin.32.ibi prohibẽte.lege prohibentur.
Fol.80.col.4.lin.25.ibi iurandum.lege curandum.
Fol.81.col.2.lin.4.ibi intelligitur.lege nõ intelligit.
Fol.83.col.1.lin.28.ibi repetit.lege reperit.
Fol.87.col.1.lin.29.ibi qui.lege q.
Fol.88.colũ.3.lin.22.ibi iudex debet.lege iudex non debet.ibi col.4.lin.20.ibi quo.lege quoq;.
Fol.89.col.4.in ſummario.nu.12.lin.8.ibi habente.lege habere.
Fol.90.col.1.lin.44.litigatur.lege litigator.ibi col.2. lin.28.ibi tene.lege tenet.
Fol.93.col.4.lin.ante penult.ibi pro.lege per.
Fol.94.col.1.lin.10.ibi habet.lege q habet.ibi col.2. lin.7.ibi dicitur.lege ducitur.ibi col.3.lin.3.ibi dicitur.lege ducitur.
Fol.95.col.1.lin.24.ibi ſu deſacato.lege.ende ſacado. ibi col.3.lin.28.ibi in mercatores.lege mercatores. ibi.col.4.lin.48.ibi aliquis.lege aliqui.
Fol.97.col.2.lib.12.ibi cap.lege.C.
Fol.98.col.4.lin.6.ibi pro Bart.lege probat.
Fol.99.col.1.lin.penult.ibi totum.lege locum.
Fol.104.colũ.3.lin.40.ibi dictum.lege delictum.ibi ead.col.lin.4.ibi ergo.&.c.lege ergo.C.
Fol.107.col.1.lin.36.ibi alie.lege authorit.
Fol.108.col.4.lin.32.ibi cuntra lege cõtra.& ead.col. lin.41.ibi.non extra.lege extra.
Fol.109.col.1.lin.10.ibi cauſa.lege tranſactio.ibi col. 2.lin.47.ibi per ius.lege Petrus.& ead.col.lin.penult ibi fideiuſſores.lege ſi fideiuſſores.
Fol.110.col.2.lin.18.ibi quia.lege quod.
Fol.111.col.3.lin.41.ibi non ſoluere.lege ſoluere.ibi col.4.lin.16.ibi.miſericordias.lege minas.
Fol.113.col.1.lin.vltim.ibi.c.lege.c.1.
Fol.114.col.2.lin.24.ibi iudex.lege idem.

Fol.

Errata.

Fol.115.col.2.lin.23.ibi vide.lege vbi.
Fol.118.col.4.in textu.lin.27.ibi que auido.lege que hanydo.
Fol.120.col.2.lin.ante penult.ibi sed.lege secundùm.
Fol.121.col.3.lin.35.ibi todo.lege todos.ibi.col.4.lin. 29.ibi no se haga.lege se haga.
Fol.123.col.1.lin.10.ibi & in.c.lege in.c.
Fol.124.col.1.in summario.nu.7. lin.33.ibi cogat.lege cogatur.
Fol.125.col.1.lin.25.ibi iustitiam.lege instantiam.& ead.col.lin.47.ibi cùm in.
Fol.126.col.4.lin.26.ibi cuius.lege citius.
Fol.130.col.3.lin.36.ibi q̃ solum.lege q̃ non solum.
Fol.133.col.4.lin.11.ibi tit.17.lege cap.17.& ead.col. lin.ead.ibi prendas.lege precios.
Fol.134.col.4.lin.3.ibi & q.1.lege 2.q.1.ibi ead.colū. lin.47.ibi aduenirí.lege conueniri.
Fol.135.col.1.lin.37.ibi ciuilibus.lege ciuilibus.
Fol.137.col.1.lin.44.ibi &.lege per.ibi col.2.lin.33. ibi syndicanter.lege syndicatur.& ibi ead. col.lin. penult.ibi si ex diuisionibus.lege ex diuisionib⁹. ibi colū.3.lin.17.ibi dessendere.lege descendere. ibi col.4.lin.15. ibi sit lege sic.
Fol.138.col.1.lin.3.ibi percisi.lege Perusij.ibi col.4. lin.18.ibi raptã.lege tactã.& ead.col.lin.25.ibi cõmuni promissi.lege dicti cõpromissi.& ead.col. lin.34.ibi cõmuni ꝑmissi.lege dicti cõpromitti.
Fol.139.col.3.in summario.nu.14.lin.17.ibi actus.lege acta.ibi col.4. lin.eod. summ.nu. 40.lin.13. ibi relaxat.lege relaxare.& ead.colū.in eod. summar. nu.43.lin.19.ibi mandetur.lege mandatur. & ead. col.in eod.summar.nu.55.lin.41.ibi tantam. lege tacitam.
Fol.140.col.1.lin.35.ibi tãtũ.lege tamẽ.ibi col.2.lin. 13.ibi.l.contra.d.c.l.in.d.l. Conradi.
Fol.142.col.1.lin.4.ibi pretum.lege precum.& ead. col.lin.45.ibi assumptio.lege ex arupto.ibi in.co. 2.lin.5.ibi vltra.lege volu.in.col.3.lin.4. ibi prę- scriptionem.lege prę̃sumptionem.
Fol.143.col.1.lin.48.ibi propriè cõdẽnato. lege pro prie pro cõdẽnato.ibi col.4.lin.21.ibi processio- nem.lege per cessionem.
Fol.144.col.1.lin.12.ibi verba.lege vera.ibi col.3.lin. 4.ibi quo ad debitoris.lege quo ad debitorem de bitoris.& ead.col.lin.31.ibi ficulus contra.lege si- culus inducit contra.
Fol.145.col.3.lin.42.ibi factum.lege factam. & ead. col.lin.44.ibi vt ibi.lege vt vbi.
Fol.148.col.1.in summario.nu.1.lin.14.ibi seruãda is. lege seruanda.
Fol.149.col.3.in summario.nu.8.lin.43.ibi facilibus. lege factalibus.
Fol.150.col.1.lin.9.ibi deuictum.lege deuitũ. & ead. col.lin.48.ibi reseri.lege rescindi.ibi col.2.lin.34. ibi ita dictionibus.lege traditionibus.& ead.col. lin.43.ibi moderatè.lege moderare.& ead.co.lin. antepenult.ibi solutus lege soluta.
Fol.152.col.1.in summar.nu.2.lin.4.ibi proclama.le- ge per proclama.& ead.col.in eod.summar.nu.18. lin.44.ibi Facta.lege Ficta.ibi col.3.lin.28.ibi ho- micium.lege homicidiũ.& ead. col.lin.38.ibi sit. lege sic.ibi col.4.in textu.ibi o su.lege o en.
Fol.153.col.1.lin.29.ibi alibus.lege aliquibus.& ead. col.lin.35.ibi condẽnato.lege condẽnatio.ibi col. 2.lin.18.ibi licet.lege tenet.
Fol.154.col.1.lin.42.ibi probauit.lege probant.ibi in col.3.lin.33.ibi rescit.lege refert,& ead.co.lin.44. ibi casum.lege Gaium.
Fol.155.col.1.lin.17.ibi condemnare sed nõ in.lege cõ dẽnare in.& ead.col.lin.32.1.partis.leg.l.1.& ead. col.lin.vltim.in obediẽtia.l.ĩ in obediẽtia.ibi col. 2.lin.40.ibi couẽnationũ.lege condẽnationũ. ibi col.3.lin.44.ibi nondum.lege non debet.
Fol.156.col.2.lin.10.ibi firmatum.lege firmatam.ibi col.4.lin.20.ibi sicut.lege sunt.
Fol.157.col.4.lin.3.ibi seruatore.lege seruare.
Fol.158.col.2.lin.5.ibi dici.lege diu.
Fol.159.col.1.lin.39.ibi nulla.lege multa.
Fol.160.col.2.lin.vltim.ibi.c.cum.lege.C.quomodo.
Fol.161.col.1.lin.41.ibi tantum.lege tacitũ.ibi col.2. lin.45.ibi potest.lege postuland.ibi col.4.lin. 47. ibi ducat.lege durat.
Fol.162.colũ.2.lin.15.ibi & quę liber.lege quælibet. ibi col.4.lin.29.ibi aut pœnã.lege aut per pœnã.
Fol.163.col.1.lin.17.ibi factus.lege fatuus.ibi col.4. in summario. nu.5.lin.vltim.ibi si appellationis. lege si in appellationis.
Fol.164.col.1.in eod.summar.nu.12.lin.24.ibi.C.an. lege An.& ibi in lin.sequent.ibi dõ firmatio.lege confirmatio.ibi col.2.lin.18.ibi agendis.lege alen dis.ibi col.3.lin.8.ibi si proba.lege si pro.ibi col. 4.lin.28.ibi electus consentit.lege non consentit.
Fol.166.col.3.lin.19.ibi signum.lege tignum.
Fol.167.col.1. in summar.nu. 32.lin.20.ibi eminetur. lege eminenti.
Fol.168.col.4.lin.31.ibi dici.lege diu.
Fol.169.col.1.lin.19.ibi venditores.legereuẽditores.
Fol.171.col.1.lin.29.ibi assumpto.lege assueto.ibi col. 2.lin.23.ibi remittit.
Fol.171.col.1.lin.29.ibi assumpto.lege assueto.ibi col. 2.lin.23.ibi remittit. lege retinuit. & ead.col.lin. 27.ibi per.lege &.ibi.col.3.lin.16.ibi ista.lege isti & ead.col.lin.35.ibi licet.lege tenet.
Fol.173.colũ.2.lin.15. ibi confirmationi.l.lege con- firmatio.in.l.ibi col.3.lin.48.ibi statuti.lege sta- tuta.

Fol.

Errata:

Fol.174.col.1.lin.16.ibi potens.lege potius. & ead. col.li.26.ibi &.lege eſt.ibi col.2 lin.35.ibi contra ita ius.lege contra ius.ibi col.3.lin.33.ibi contentus.lege conuentus.

Fol.145.in ſummario.nu.8.col 1.lin.7.ibi traditur.lege traditus.& ead.col.& ſummario.lin.35.ibi paritur.lege parcitur & ibid.eod.nu.lin.36.ibi promiſit.lege permiſit.ibi co.2.in eod.ſummario.nu.30. lin.33 ibi vel domũcula ſtabulo.lege vel ſtabulo. & ibid.ead.col.& ſummar.nu.34.lin.47.ibi iudicium.lege deinde cum.

Fol.176.col.1.lin.3.ibi nunc.lege nõ.ibi col.3.lin.18. ibi iſta.lege ita.ead col.lin.25.ibi non.lege pro.

Fol.177.col.1.lin.29.ibi priſionis,lege promiſsionis ibi col.3.lin.35.ibi.12.& licet.lege & tenet, & ea. col.lin.46.ibi partiter.lege parcitur.ibi col.4.lin. 32.ibi non dolo.lege non eſt dolo.

Fol.180.col.1.lin.23.ibi ſupplẽdi.lege implendi.ibi col.4.lin.18.ibi nil fauſtum.lege in.l.ſanctum.

Fol.181.col.1.lin.41.ibi feudi.lege deffendi.ibi col.3. lin.44.ibi cleri.lege clericos.& ſequẽti linea.ibi tantum.lege tamen.& ead.col.lin.48.ibi pronũciat.lege percutiat.ibi col.4.lin.49.ibi poſuerũt. lege potuerunt.

Fol.182.col.2.lin.22.ibi cauſet.lege caſu &.ibi col.3. lin.3.ibi & ſcripti.fine.lege & ſumptis. funer. ibi col.4.lin.4.ibi tui.lege tamen.

Fol.184.colũ.1.lin.25.ibi prẽterea. lege prẽtoria. ibi col.2.lin.26.ibi inſtitutio &.lege iuſtitia & iure.

Fol.189.col.1.in ſummario.nu.1.lin.47.ibi laicum.lege laicorum.

Fol.190.col.2.lin.1.ibi tamen.lege tamen quando.

Fol.193.col.1.lin.29.ibi tamen.lege tantum.

Fol.194.col.3.lin.3.ibi verè mundia.lege verecũdia.

Fol.197.col.1.in ſummario.nu.4.lin.18.ibi conſtitutionem.lege inſtruitionem.& ead col.& ſummar. nu.5.lin.22.ibi audiri.lege addiri.

Fol.199.col.2.lin.28.ibi audiri.l. addiri . & ead.col. lin.45.ibi audiri.lege addiri.ibi col.4.lin.7.ibi nimire.lege circuire.

Fol.200.col.2.lin.47.ibi domis.lege dominis.

Fol.201.col.2.in ſummario.nu.4.lin.12.ibi aliquẽ in collectandi.lege aliquem qui habet ius collectandi,ibi col.3.lin 1.ibi reprobata. lege reſeruata. ibi col.4.lin.11.ibi Felin.lege & licet Abb,& Felin.

Fol.202.col.1.lin.24. ibi cõmittit.lege concurrit.ibi col.4.lin.14.ibi principi.lege percipi.

Fol.203. col.2.in ſumma.nu.2.lin. 3. ibi Quàm.lege Contra.

Fol.205.col.4.lin.15.ibi iuxta.lege in iſta.

Fol.206.col.3.lin.28.ibi noua.lege nociua.

Fol.29.col.2.lin.28.ibi coëacta.lege acta.ibi col.3.lin. 34.ibi patetur.lege peratur.

Fol.210.col.1.lin.25.ibi litigatiuos.lege litigaturos.

Fol.211.col.3.lin.23.ibi penè lege bene.

Fol.212.col.3.lin.31.ibi ſtatutio.lege ſtatutũ.ibi col.4. in ſummar.nu.8.lin.39.ibi vel.lege cum.

Fol.213.col.2.lin.15.ibi videntibus.lege ludentibus.

Fol.216.col.3.lin.2.ibi tutores.lege metatores.

Fol.218.col.3.lin.24.ibi propriã.lege propriã legẽ.

Fol.219.cõ.3.lin.13.ibi quia primo.l.qui à principio.

Fol.220.col.1.lin.30.ibi ſunt.lege ſcire.

Fol.224.col.1.lin.14.ibi ſecus.lege ſecum.

Fol.226.col.1.in ſummar.nu.1.lin.9.ibi relaxari.lege relaxari per.ibi col.2.lin.35.ibi quod.lege q̃ non.

Fol.231.col.1.lin.8.ibi. C.in.d.lege in.d.

Fol.233.col.2.lin.30.ibi iure.lege iuret.

Fol.235.col.1.lin. vltim.ibi incipiatur.lege inſpiciat.

Fol.236.col.2.lin.7.ibi iuuentes.lege iuuentis.

Fol.242.col.3.lin.26.ibi redere.lege rederetur.

Fol.251.col.1.lin.3.ibi deſtendit.lege deſcendit.

Fol.253.col.2.lin.23.ibi paciuntua.lege paciuntur.

Fol.255.col.1.lin.36.ibi ponit.lege punit.

Fol.257.col.3.lin.4.ibi incidi.lege incidit.

Fol.261.col.1.in ſummar.nu.4.lin 10.ibi accuſatori.l. ambaſiatori,ibi colũ.2.lin.27.ibi an mittens.lege mittens.

Errata quę in capitulis iudicum ſyndicatus inueniuntur.

Fol.262.col.4.lin.penult.ibi ſunt.lege ſicut.

Fol.263.colũ.3.lin.40.ibi decuriones moto.lege decurione amoto.

Fol.269.col.1.lin.11.ibi ſyndicatur.lege ſyndicatio.

Fol.271.col.2.lin.11.ibi nullum.lege multum.

Fol.272.col.1.in text.lin.2.ibi derechos.lege dichos.

Fol.288.col.3.in ſummario.nu.1.lin.10. ibi vnam.lege vnà.ibi col.4.lin.28.ibi amplia.lege ampliati.

Fol.291.col.2.lin.30.ibi publicè.lege publicet, & in ead.col.lin.penult.ibi docti.lege dicti.

TASSACION

En la Villa de Valladolid,a diez dias del mes de Mayo de mil y quinientos y, cinquẽta y ſiete años viſta por los Señores del Conſejo de ſu Mageſtad,la obra de q̃ eneſta çedula Real al principio deſta obra cõtenida,ſe haze mẽcion de q̃ante ellos hizo preſentacion el Doctor Auilles eſcrita en letra de molde, mãdaron que ſe pueda vẽder cada pliego entero dela dicha obra a cinco blãcas, y no mas lo qual paſſo en preſencia de mi Diego de Galuez ſecretario del dicho conſejo,en fee delo qual lo firme de mi nombre.

Diego de Galuez.

2
3
13

LEGUM PRÆTORUM

AC

JUDICUM SYNDICATUS

604